

٦٩٠

الجلد الاول من الرساله شرف

مفتاح

معلوم اوله که بو کتاب مستطاب بر مقدمه وایکی دفتر و بر خاتمه اوزرینه مبنی اولوب مقدمه ده حروف تهجیدن دواخل ولواحق کلمه اولان حروفك عملاری ومستقلا ومن حیث الدخول واللحوق افاده ایلدیکی معانیسی مستشهداتیله ذکر و بیان ودفتر اولده ضروب امثال واصطلاحات وکنایاته مبنی اولمغین معنای لغویسی غیر مراد اولوب سماعه موقوف معنای آخر مقصودی کذلك شواهدیله تصریح وعیان ودفتر ثانیده مفردات اسمادن مشتق وجامد ومنقول ومرتجل ومفرد ومرکب اولان لغاتی همچنان استشهاد ابیات بلغای عجم ایله تفصیل وتبیان وخاتمه ده نسخهٔ مطبوعهٔ مرقومه نك سبب تألیفه وکیفیت تصنیف وتاریخ بدایه ونهایه سن ومجتمعه اولان لغات فارسیهٔ صرفه ومعجمه ولغات عربیه دن نزد فارسیانده غایت شیوعله مستعمل اولان الفاظ لطیفه وابیات مستشهده نك عدادی وکتاب کمیاب مذکورده مسطوره اولان الفاظ مجموعه نك من غیر ترکٔ شیٔ بجملتها تحریر وترقیمن تمنی ورجا مألنده تسطیر حروف اولنمشدر * اما طریق ترتیب مقدمه ده وقوع بولان حروف مفرده بولندیغی مقدار ترتیبی ایله تنمیق ودفتر اولده مسطور ضروب امثال واصطلاحات وکنایاتك انجق اوائلی رعایت حروف تهجی اوزره تنسیق ودفتر ثانیده موفوره مفردات اسمانك حرکات ثلثه ده بر نسق حروف هجا اوائلی باب واواخری مع ایله ترقیم اولنوب اوائل کلمه ده واقعه الف ممدوده لر ایکیشر الف ایله ترسیم اولنمشدر مثلا اولی الف ممدوده اولنلر باب الالف الممدودة مع الالف مع الباء مع التاء الی آخره باب الالف المقصورة مع الالف مع الباء الی آخره باب الباء المفتوحة مع الالف باب الباء المكسورة مع الالف مع الباء الی آخره * حرر لیعلم مافیها وترتیبها فی بادی النظر اجمالا

فهرست اجمالی

طبعت هذه النسخة الشريفه ❀ فی عهد همایون

پادشاه سلیمان منقبت ❀
دیهیم افروز مسند خلافت ❀
سریر آرای ملك ودولت ❀ خاقان البرین
والبحرین ❀ خادم الحرمین الشریفین ❀ شهنشاه
جهان ❀ الا وهو السلطان ❀ الغازی سلطان
محمود خان ❀ ابن السلطان الغازی مصطفی خان
ابن السلطان الغازی محمد خان ❀ خلدت
خلافته ❀ وابد سلطانه ❀
الی انتهاء الزمان

وفی ایام صدارت ❀ ❀ وفی اوان حضرت

صدر عالی جناب
دستور معالی انتساب ❀ ناظم
امور جمهور ❀ حافظ بلاد وثغور ❀
تشریفسا زمقام صدارت عظمی ❀
رونق افزای مسند وكالت كبری ❀
صدر اعظم ❀ وزیر افخم ❀ غازی علی
پاشا ❀ دام بالبر ذكره وفشا

اعلم العلماء المتبحرین ❀
افضل الفضلاء المتورعین ❀
بحر زخار علوم شتی مسند نشین والای
فتوی ❀ كاشف مشكلات انام ❀ شیخ
مشایخ الاسلام ❀ مولانا السید
السیخ مصطفی افندی ❀ دامت له
وقایة الربانی

فی قسطنطنیة المحمیة
سنه ١١٥٥

استصحبه الفقير إليه عز شأنه
سرطوبي سابق الحاج محمد
أمين بن الحاج عبد الله بن
الحاج علي الطوبجانو
غفر الله له ولوالديه
وأحسن إليهما
وإليه

سنه ١١٧٨

المجلد الاول من لسان العجم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذی علم الانسان ما لم یعلم * وکرمه بما فی خصوصیته وعلم بالقلم * وخلقه باحسن
تقویم * وجعله مستعد اللتعلم والتعلیم * وصلی الله علی من اوتی جوامع الکلم * وفرائد
الحکم * النبی المکرم * والرسول المعظم * محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم * وعلی آله
وعترته صلوة قائمة بقیام العالم * وعلی اصحابه المهدیین وخلفائه الراشدین خیر الامم * من
قبائل العرب والعجم * اما بعد بو فقیر کثیر التقصیر قلیل البضاعه عدیم الاستطاعه
جامعه کمال عقل وفهمك پرقصوری * خطا وادیسنك صاحب شعوری * نثر *
زمان کسب کمال وتحصیل معرفتکه * اوان استطاعت ووقت قدرتدر عهود ایام عمر سریع
السیری ضایع شدهٔ هوا وهوس ونقود سرمایهٔ اقتدار تیز کذری صرف کردهٔ خواهش نفس
آرزو ملتمس ایدوب جامعه هوسمنی بهوس ماندونی عقل بعقل * غالبا خلقت من
نیست چو آدم اول * نثر * مصداقنجه برحالت معقوله ایله اوقات کذار * وبرحرکت مقبوله دن
بهره دار * اولمیوب ایام عبث مرور وبیهوده کذرانده نه خاکروب آستان اصحاب جاه وجلال
اولمغله تنعمات مرادات دنیویه یه واصل * ونه خدمات کفشکردانی ارباب فضل وکمال ایتمکله
سعادات ابدیهٔ اخرویه حاصل اولوب یعنی جامعه نه ذوق دنیه دن بهره نه نفع اخروی روزی
تأسف خورده وناد متهی کف قالدی دلخیران نثر تاکه تاریخ هجرهٔ علیهٔ من له العز والشرف
حدود سنه خمس وسبعین والفه ایردکده جامعه سر بزانوی تحیردی خرد بی تدبیر *
دیله پربسته تحسردی کوکل پادرکل * نثر * بر روز فیروز بهجت بروزده خاطر فاتر حیرت اندوزه

اندوزه الهام مسرت انجام حضرت باری لایخ * وبرید خجسته نوید سعادت فرجام کردکاری سانح
اولوب دیدهٔ غمدیده یی نومة البطالین رقدهٔ غفلتدن متیقظ وکشاده * ودل دمبستهٔ عجز
وقصوری وسادهٔ نرم * الکسل احلی من العسل * تکاسلندن متخلص وآزاده ایدوب جامعه
نظر صالدقده اطرافه کوردی روی شادانی * خلاص اولدی کوکل غمدن ایرشدی لطف
ربانی * نثر * اول حالت سرورافزاده منصهٔ خاطر غم فرسادن عروس اندیشهٔ اصابت پیشه
جلوه نما * وسنجل عقل زنك زدادن صور خیال بدایع جمال نجابت چهره پیرا اولوب فارس
بکسسته عنان حلبهٔ بطالت اولان وهم کاهل فیفای بیکرانی تأملده تك وپو * وحارس کوشه
نشینان حجرهٔ کسالت اولان فکر داهل غبرای بی پایان تعقلده طریق چاره جستجو ایلدکده
جامعه شاهد لطف خدا ناکه اولوب جلوه نما * ایلدی تاب رخی دیدهٔ بختی بیدار *
مضطرب کوردی دل زاری غم ومحنتله * دیدی ای دردوغم دهر ایله اوقات کذار * تا بکی اوله
اندیشك المدردو فراق * تا بکی چشم حزینك ایله صد کریه وزار * یا نیچون قلمیه سن حالکه
تدبیر علاج * سعی ایدوب ایتمیه سن دردکه درمان تیمار * اولمیه خامهٔ مشکین رقمك غالیه ریز *
ایتمیه روی بیاض ورقی نقش ونکار * یعنی ایتمیه سن براثر پاکه شروع * نامکی تاکه ایده
فعل حسن زنده شعار * بی شعور اولمه صاقن ایله شعوری ثابت * ایله توفیقی رجا درکه حقدن
هربار * نثر * قائف تدبیر الهام ربانی وسایق تقدیر احکام یزدانی دلالتیله سردامن همت میان
جانه بند * وقلادهٔ خلوص طوقی کردن دله پیوند ایلیوب جامعه متصل کیمه در نقد رواج
فرصت * عدم قدرت ایله وصلت مطلب هیهات * هرزه کرد اولمه یاخود کنج نشین حیرت *
ممکنی وار ایکن ایت سعی قضای ما فات * مضمون نصایح مشحونی آویزهٔ بنا کوش جان ووشاح
الصدر اذعان اولوب هر مرد عاقبت اندیش وصاحب طبع خرد کیشه معلوم ودرخشنده رکه بو
روزکار کج رفتار وجهان ناپایدارده مضمون سعادت مقرون وصحت مرهون کلام معجز نظام سید
انام * علیه افضل الصلوة والسلام که خیر الناس من ینفع الناس مصداقیله عامل یعنی
براثر فواید شامل صورت کیر وجودپذیر ایلمك لازم وتقلید السلاف خیر الخلف امر مهم اولمغین
سمند تند پای تفکره ارخای عنان وتك وپوی دشت ملسای امکان ایندکده زمعجه سرمنزل
مراده جمله دن اقرب وقدرت وجود ضعف نهاده عقل قاصر مجه اهون وانسب اولان برقاج ورق
تحریرشی یسیر وجودپذیر اولمغه نیت صادقه وعزیمت واثقه اولندی لکن بو امر خطیر بر کار عسیر
اولوب خدنك دلدوز جکرسوز * من صنف فقد استهدف * سینه کذار اولمق احتمالی خرخشه
ساز دل صداقت پرداز در لکن دامن باهر الامن توکله تشبث ایله تشمیر ساعد اقدام وتشیید عضد
اهتمام ایدوب ابنای زمانه نك دلپسند ومطلوب وطالبان معارفك مقبول ومرغوبی زبان نزاکت
بیان فارسی ولسان لطافت عنوان دریدر لکن معانیٔ فصاحت اسلوبن تعبیر وتعلیمه ومضامین
نظیف بلاغت مصحوبن تقریر وتفهیمه آلات لازمه واسباب مهمه علم لغتدرکه اقنوم جملهٔ معارف
وفنون ترجمان اسرار شروح ومتون لاسیما سوداکران کالای کرانبهای انشایه سرمایه وبالاخانهٔ
رفیع القدر اشعاره مرقات بلندپایه در نته کیم شعر حقنده دینلمشدر جامعه شعر در آینهٔ
قوت طبع موزون * شعر در زیور هر شاهد نطق عرفان * شعر وانشا ایله در رغبتی ارباب

ذلك * پست در ذاتی کبی رتبهٔ قدرنا دان * نثر * لاجرم بو فن جليل الاعتبار و بو علم
عظيم المقدار قبل الان ارهاف مخادم يراعه وارعاف مخاطم براعه ايدن استادان كامل الصنايع
كاركاه سخندانی وعارفان نادر البدايع بندركاه معانی في الجامعه في كلك سحر ايله ايدوب نقش
ونكار مطبوع * سلك تحريره چكوبدر كلام مقبول * نثر * يعنی حديقهٔ انيقهٔ علم ومعرفتك
ازهار نودميده واثمار تازه رسيده سن اقتطاف وچيده وسزاوار عرضه كاه تحسين وپسنديده
ايلمكده بذل مقدور وسعی نامحصور ايلشلر يعنی بو عصابهٔ با اصابه دن برقم انداز چهرهٔ تحقيق
ونكته پرداز معنیٔ تدقيق اولنلرك هر بری علم لغتده بديع الاسلوب بر كتاب مقبول ومرغوب
وجوده كتورمشلر شكر الله مساعيهم وجوزی بالخيرات ساعيهم لكن كيمی لغات مشهورهيی
اختيار وتفسيرنده اقتصار وكيمی غير مشهوره يی ده اعتبار وتحقيق وتصحيحنده اختصار
مسالك اولمشلر وبعضيلری سمت تطويله ذاهب وتفصيل كلامه راغب اولوب لكن تبويب
وترتيبنه مراعی وفوائد كثيره سنه مساعی اولمامغله معنای كليه ومبنای اصليه يی جامع وهر بر
لغتك اصل وفرعی كشمس الضحی ساطع اولمدوغندن ماعدا بعض محلده مطلوب طالب
ومقصود راغب سراپردهٔ صحايفدن بديدار وميان صف سطوردن ظاهر وآشكار وهر كسك
مرادی مراد اوزره ناموجود بلكه عن اصل نابود ويحتمل كه خطهٔ خطدن مفقود اولوب وموجود
اولدوغی حالده دخی معنای لازمی علی ما هو المقصود مورود اولميوب وحاوی اولدوغی
معانی سنك شرح وبيانی متروك وتوضيح وتعريفی مشكوك وروی دلارای مشكلاتی مانند
شاهد آمال پوشيده ومستور ويا خود شرح تفصيل واطناب وتطويل كلامدن سر رشتهٔ
مرام دست ارباب معارفدن مثل سيم وزر كمكشته وعديم اولور في الجامعه في شاهد اميد بيكانه
دل ناشاددن * وصلت مقصوده بردم فرصت اولمز آشنا * نثر * معناسی اوزره افاده سندن
دل طالبان مستفيد ومطالعه سندن سرور خاطر راغبان حاصل وبديد اولمدوغی اجلدن
بو فقيربی مكنت وكم مايه وعديم القدرة خواب نوشين راحتی چشم جاندن دور ونجه سحر
سهری اختيار وترك آرام وحضور ايدوب قوت عاجزانه وقدرت ضعيفانه احاطه ايتدوكی
مرتبه بذل مقدور وسعی نامحصور ايله اقلام بديعة الارقامه تاقين دقايق وصدور قراطيسه
ابداع فرائد حقايق ايلمك في الجامعه في مكرر چند باشد شهد وشكر * شود بسيار نفع وخوب
وخوشتر * نثر * شويله كه هر فرده مطالعه سی اسهل وهر طالبك مشكلی حل وفارسيده صاحب
يد طولی اولمينلره استنباط واستخراج لغی آسان وعوام اناما فوائدی رايكان اولمق اميديله
بو حقيرك رسيدهٔ نظر كوته بينی وخرمن معانی سندن خوشه چينی اولدوغی كتب لغات
صحيحة الروايادن سنه سبع عشر والفده مؤلف جديد اولان فرهنك جهانكيری تأليف
حسن بن محمد انجوی وسنه خمس والفده مؤلف اولان مجمع الفرس تأليف سروریٔ كاشی
بو ايكی فرهنك عظيم القدر اول مرتبه جامع لغتدر كه مثللری سبقت ايتممشدر ومأخذلری
تحفة الاحباب تأليف حافظ اوبهی وفرهنك مولانا حسين وفائی وفرهنك ميرزا ابراهيم بن ميرزا
شاه حسين اصفهانی وفرهنك ادات الفضلا تأليف قاضيخان بدر محمد دهلوی وفرهنك
مؤيد الفضلا تأليف محمد لاوی وفرهنك جامع اللغات منظومهٔ نيازیٔ حجازی وفرهنك زفانكويا

زفانكويا وفرهنك لسان الشعراء وترجمهٔ صيدنهٔ ابی ريحان وفرهنك ابراهيم قواس وفرهنك
حكيم قطران ارموی بو مذكور الاسامی اولان كتب لغت مقدم الذكر ايكی فرهنكك مأخذی
اولمغين معنی ده جمله سنك لغتلری بو مجموعه ده موجوددر بو محلده ايرادی اساميدن مراد بو نسخه يی
فقيرانلرك مطالعه سندن مستغنی ايتدوكی ايچوندر اما بو حقيرنا توانك مأخذی فرهنك
جهانكيری ومجمع الفرس وشرفنامهٔ منيری تأليف ابراهيم قوام فاروقی وفرهنك محمودی كه
عزيز الوجود كتاب معتبردر وفرهنك محمد هندوشاه نخجوانی وصحاح عجم كبير وصغير وشرح
كتاب السامی فی الاسامی للميدانی ومقدمة الادب للعلامة الزمخشری وفرهنك جامع اللغات
وفرهنك كشف اللغة ومعيار جمالی تأليف شمس فخری اصفهانی وكرشاسب نامهٔ منصور
علی بن احمد الاسدی الطوسی واقنوم عجم ولغت نعمة الله وبحر الغرائب حليمی ووسيلة
المقاصد ومقدمة الفرس وكتاب المشكلات ودقايق الحقايق تأليف كمال پاشازاده ومشكلات
المثنوی تأليف شيخ اسمعيل انقروی ومشكلات شهنامه ورسالهٔ دستور العمل لمولانا
رياضی ورسالهٔ محمد ميرك بدخشی والحاصل بو مذكور الاسامی اولان كتب ورسائلدن
مقبول وغير مردود اولان لغات صحيحة الورودی معانیٔ متعدده سيله علی قدر الامكان جمع
وبيان وتحرير وترتيب ونسق مخصوص ومنهج منصوص ايله تفصيل وتبويب ايتمكه نطاق
بند همت وحزم حزام سمند عزيمت اولنوب لكن بعض ارباب لغت واصحاب مكنت وقدرت
كشيدهٔ سلك تأليف ايتدكلری لغت كتابلرنده مؤلفين متقدمين كلام مقصدلرينه عدم
وقوف سببی ايله ردوباب انصافی سد ايدوب زعملرنجه بعض لغتده اصل وبيان وسبب تسميه
عيان ايتمك قصديله عندی معنی ويروب استادان اسلافه دخل وتعرضدن خالی اولميوب
ادنی مناسبت ايله كندو قول ساخته وپرداخته لرين ترجيح ايتمكله كلام غرض آميز وسخن طعن
انكيزلری مقبول اهالی وپسنديدهٔ اعالی اولمدوغی اجلدن بو فقير پرتقصير ادنی من النقير من كل
الوجوه كمسنه نك سوزين رد وكبراعتراضی سد ايتميوب انجق هر لغتده كلام مرجحی اختيار
ومحتمل الغرض اولان محلده قيل وقالن اقتصار ومعنای اصول وفروعن ممكن اولدوغی مرتبه
طريق جاده وعبارت ساده واداء تركی ايله تعبير وافاده وانتفاعنی طالب اولان اخوانه آماده
ايدوب استخراج مطلوبك تسهيل وتيسيری ايچون هر لغتك اول وآخر حرفلرين ضبط
وحركات ثلاثه يعنی فتحه وكسره وضمه اعتباری ايله قيد وربط وهر برينك اولندن ممكن اولديغی
مرتبه ترتيب حروفه رعايت قصد وهر حرفك اولنده ابواب وآخری كلد كجه مع فلان اداسنی شرط
ايدوب مثلا مفردات بياننده باب الالف المفتوحة مع الالف ديوب بو مقوله آ ا لغتلر
يازيلوب بعده في آبا في بعده في آبجرا في بعده آبستا في يازيلور وباب الالف المكسورة والمضمومة
منوال مشروح اوزره بعده باب الالف مع الباء ده في آب في بعده في آب شب في بعده
آتشتاب في وباب الباء مع الالفده اول في با في بعده في با با في يازيلوب سائر ابواب دخی الی آخر التهجی
بو منوال اوزره ضبط وتحرير اولندی وهر لغتك قاج معناسی وار ايسه ايراد اولنوب حل اشكال
اولندقدن صكره اثبات مدعايه شاهد بی خلل وكواه بی علل اساطين فضلای متقدمين
ومشاهير شعرای متعمدين نظم واشعارلرندن ممكن مرتبه يعنی احاطهٔ قدرت مقداری

بر بيت سلاست شعار ونظم آبدار ايراد ومعناى منقوله استشهاد اولنوب بر مقدمه وايكى
دفتر وبر خاتمهٔ لطائف كستر اوزره ترقيم اولندى مقدمه ده طريق نحو عربى اوزره قواعد
اصول فارسيه يعنى حروف تهجيدن داخل كلمه اولان حروف واعمالى يعنى هر بر حرف داخل
وياخود لاحق كلمه اولدقده قاچ معنايه استعمال اولنور وقواعد اصوليه وصنايع بديعه سى
تحرير وبيان اولندى دفتر اولده ضروب امثال واصطلاحاتكه واقع اولديغى محلارده
معناى تحت اللفظى مراد اولنميوب معناى آخر ايله استعمال اولنان تراكيبكه هر برى سماعه
موقوف اولمغين ابيات مستشهدات ايله تقرير وعيان قلندى دفتر ثانيده مفردات اسماكه
هر برى مشتق وغير مشتق واسم جامد ومنقول ومرتجل ومفرد ومركب اولدقلرينك تفصيل
احوالى بيان وكيفيت استعمالى قرين اذعان اولندى وديار عجمده كتاب لغتى فرهنك تعبير
ومؤلفى اسمنه مضاف ايلدكارى شايع وبلادرومده بو تعبير غير واقع اولمغله امتيازا عن غيره
فرهنك شعورى لقبيله ملقب وجمله لغاتى شامل وجامع اولدوغيچون لسان العجم اسميله
مسمى قلندى ومن الله الاعانة والتوفيق وهو يهدى الى سواء الطريق الجامعه شعورى
ايلدك دعوايى تطويل * دعا قيل كيم اوله مقصود تحصيل * اير رسه فيض لطف لايزالى *
اولور بو نسخهٔ بيمثل تكميل الجامعه ايديكى دعوايه قادر اولمه در شرط هنر * آدمى
رسواى ايدر اثباته عجز قدرتى * دم اورن علم ومعارفدن ايدر عكسى ظهور * موتدن اولدر اشد
وار ايسه عار وغيرتى * عجزين اقرار ايلمك خيلى هنردر عارفه * بلمدوكين بيلامك جهل ايله اولور
شهرتى * نثر * فروزنده شمع بارگاه معرفت فرخنده جمع كاركاه فضيلت اولان سردفتر فرقهٔ
دانش وبينش ومعانى پرور زمرهٔ عارفان سخن كيشك ضمير منير آيينه نظير وخاطر خطير الهام
پذيرلرينه معلوم وروشن واوضح ومفهوم ومبرهندركه عادت معروفهٔ مصنفين وقاعدهٔ
مألوفهٔ مؤلفين بويله دركه بر كتاب بلاغت مضمون جليلة المقدار وبر نسخهٔ فصاحت مرهون
عظيمة الاعتبارى كه كشيدهٔ سلك تحرير عنبرين فام ورسيدهٔ سمط تقرير مسكى الختام ايدهلر
حيز يافتهٔ نظرگاه قبول ومعتبر داشتهٔ پيشگاه فحول اولوب مدى الدهر مطمح انظار اولو الابصار
ومطلع الانوار سپهر آثار اولمق امنيه سيله لابد بر دولتمند صاحب دانش بلند وبر سعادت پيوند
معارف پسندك اسم ساميسى ايله مشرف ومعزز ونام كرامى ايله معنون ومطرز ايدرلر بناء على
ذلك بو نسخهٔ حقير عاجزانه ووسيلهٔ فقير نيازمندانه دخى مدى الشهور والاعوام بين الخاص
والعام رغبت ياب وشرف اكتساب اولوب مقبول وبنام اوله الجامعه اوله عز وشرفله
قدرى عالى * بوله تدر بلند عند الاهالى * طوتيه مقبول انى ارباب عرفان * اوقندقچه اوله
تحسينه ارزان * جهان ايچره اوله مشهور آفاق * ايده نفعينى ظاهر حكم خلاق * ال اوزره
طوته ارباب معارف * قومايه طاق نسيان اوزره عارف * دكلدر كرچه عنوانه سزاوار * مكر
لطف خدا اوله بديدار * اولوب صد شرمله زيبنده عنوان * شرف فرماى نام صدر ديوان *
نه صدر صدر والاى يكانه * كه لطفى رايكان اهل جهانه * اولور سه كر نگاه لطفه مظهر *
شرفياب جهان اولمق مقرر * اكر تحسينه خود اولورسه ارزان * اولور تا حشره دك نفعى
فراوان * اولور خاص وعوامه نفعى حاصل * هم اولور رتبهٔ عليايه واصل * خداوندا

خداوندا بحق آل احمد * انى احسانك ايله قيل ممجد * يعنى شرف بخشاى ملكت فضل
وعرفان * زينت فرماى مسند صدر ديوان * طليعه آراى عرصهٔ سپهر اقبال * ذريعه
پيراى فلك جاه واجلال * بالانشين سرير صدارت عظمى * خورشيد تمكين وكالت كبرى
رافع الويهٔ ناموس سلطنت * حامئ اوديهٔ دين ودولت * فارس خطهٔ عز وسعادت *
حارس كشور ملك وملت * سوار ساعد علم وكمال * سوار سمند فضل وافضال * داير معركه آراى
مضمار صولت * مشير مملكت پيراى آصف منزلت * مرجع اصحاب استحقاق * مجمع مكارم
اخلاق * مهبط رايات وقار وحشمت * مضمون آيات تمكين وهيبت * سپهر مكرمتك
آفتاب ضيا كسترى * رياض معدلتك ماهتاب مهر اثرى * رافع اعلام فتح ونصرت * قامع
اساس اعداى ملك ودولت * حامئ بيضهٔ دين مبين * ماحئ بدع فرقهٔ ضلالت آيين *
قائمة السيف متانت وشجاعت * قدمة الجيش عزيمت وهمت * نقش نكين خاتم وكالت *
ملاء اليمين خلافت وصدارت * دستور اكرم برجيس تدبير * وزير اعظم آصف نظير الجامعه
وزراء عدل واكرم مشير اعظم وافخم * سمى مفخر عالم جناب مصطفى پاشا * ابد الله ايام
عمره ودولته * وشيد اركان عزه وسعادته الجامعه كاتب حكم قضا روزازل نامنه *
يازدى منشور ابد عنوانى طغراى كمال ايليوب پرورده ذاتن صنع استاد قديم * ايلمش انواع
لطفه مظهر فيض نوالى كيم كف درپاشى اوله مقسم ارزاق خلق هر كسك اميدى حاصل
اولهاندن بى سؤال اوله آسوده زماننده جهان خلقى انك ايرميه چرخ فلكدن كيمسيه
جور وملال هر خطادن ذاتنى حفظ ايليه عين اله عز ودولت خدمتنده اوله ايام وليال
نثر نير ضيا بخشاى جهات جهان وشعشعه فرماى اقطار آسمان اولان آستان فلك
آشيان وخاكپاى اكسير نشانلرينه ره آورد فقيرانه ودست آويز حقيرانه قلنمق داعيه سى
خاطر حزينمده جايكير ودل غمكينمده قرارپذير اولمغله زعم فاسد وفهم قاصر وكاسد بو انديشه يى
تدبير حسن ورأى مستحسن ملاحظه ايدوب عربيه والنمل يعذر فى القدر الذى حملا
مصداقى اوزره نظم نمله جاءت برجل من جراد توسليمانى كن اى عالى نژاد اين نمى
باشدم آورد نفيس بلكه مانند مراشئ خسيس نثر اكرچه هرچند منظور نظر
عنايت پيوند ومقبول طبع لطيف مشكل پسندلرى اولمغه لايق وسزاوار اولميوب لكن
دستخوش خدام عالى مقام اولوب بو بندهٔ ناچيز معذرتخواه وافكندهٔ جاى بخلت اشتباهك
نهال كلبن اميدين آب زلال كرم قبول ايله سرسبز وبرومند ودوحهٔ حديقهٔ آمال حصول
مرامیله سربلند يعنى حسن قبول احسانيله شادكام بيورلمق نياز والتيام بندهٔ ناكامدركه
بو نسخهٔ قليل المقدار وعديم الاعتبار صحيفهٔ روزكارده الى يوم القرار شهرت شمار وپسنديده
ونامدار اوله وما توفيقى الا بالله وعليه توكلت مقدمه طريق نحويه اوزره قواعد فارسيه
بيان اولنور معلوم اولهكه حروف تهجيدن داخل ولاحق كلمه اولان اصحاب اعمال بونلردر
ا ب ت ج د ز ش ك م ن و ه ى بو حرفلردن بعض اوائل كلمه يه داخل وبعض آخرينه
لاحق اولدقده هر برينك عملرى بيانه شروع اولندى ومن الله الاعانة والتوفيق حرف
الالف همزهٔ مفتوحه كه لسان عربده ادات استفهامدر فارسيده داخل ولاحق اولدقده

هر محلده بر کونه معنایه استعمال اولنور ندا تنبیه استفهام استغاثه تمنی استمرار
تعجب نسبت زائد تعریه توسل ملازمه مقابله مبالغهٔ اتصاف یعنی واو عطف
امر وصف ترکیبی اولا حرف ندادر که آخر کلمهٔ منادی یه لاحق اولور مثالی خواجه حافظ
بیت خسروا دادکرا بحر کفا شیردلا * ای جمال تو با نواع هنر ارزانی * نثر بعض محلده اداته
دخی الحاق اولنوب منادی محذوف اولور مثالی خواجه حافظ بیت ایا پر لعل کرده جام زرین
ببخشا برکسی کش زر نباشد * ودخی تنبیه معناسنه اولور کلمه یه لاحق اولدقده مثالی ببخشا
کبی وادوات اولنه داخل اولور مثالی حکیم فردوسی بیت ایا شاه محمود کشورکشای * کر از من
نترسی بترس از خدای نثر بو بیتده ندا معناسی فهم اولنور مثال دیکر حکیم فردوسی بیت
ابرداه دو هفته شد کدخدای * کرفتند هریك سزاوار جای * داه پرستار معناسنه در ودخی
استفهامیه اولور مثالی شیخ سعدی بیت که سلطان ازین روزه آیا چه خواست * که افطار
او عید طفلان ماست * نثر * والف مقصوره ایله ده استعمال اولنور مثالی استاد عنصری
بیت اکر خیز رود سوی او باده درون * ایا چکونه شود حال عاشق مغبون * ودخی استغاثه
وندبه ایچون ایراد ایدرلر مثالی شیخ سعدی بیت درد او حسرتا که عنانم ز دست رفت *
دستم نمیرسد که بکیرم عنان دوست * ودخی تمنی معناسنه استعمال اولنور مثالی خواجه
حافظ بیت آنان که خاك را بنظر کیمیا کنند * آیا بود که کوشهٔ چشمی بما کنند * ودخی استمرار
ودوام معناسنه کلور که کاهی دعا اولان کلمه نك میاننده واقع اولور مثالهما شیخ سعدی بیت
خدایا دشمنش جانی بمیراد * که هیچش دوست بر بالین نه شد * مثل دیکر خواجه حافظ بیت
بماناد دستی که انکور چید * مریزاد پایی که درهم فشرد * بو معنایه محمد عصار بیت که مادر پیش
بالای تو میراد * بجز دست تو تابو نشن مکیراد * وله ایضا بیت بچشمان درد اندام تو چیناد *
برایت خویشتن را مرده بیناد * ودخی حرف تعجب اولور که ضمه ایله ا دیرلر یعنی بونه دیمك
اولور مثالی استاد نجیك بیت اکر خلقی ترا باشند جویان * چو با بندت فرو کویند اکویان
ودخی نسبت معناسن افاده ایدر فارسیده ادات نسبت یالکز حرف یا ایله دکل الفله دخی اولدیغین
متأخرین تحقیق ایلشلردر مثالی حکیم اسدی بیت بساز ورمندا که افتاده دست * پس
افتاده را یاوری کرد بخت * بو دقیقه دن آکاه اولینلر زورمندا لفظنی جمع ظن ایدوب زور
منداندن مخفف صانورلر ودخی بعض کلمه آخرنده زائد واقع اولور اسقاط اولنسه معنای کلمه یه
خلل کلمز مثالی شیخ سعدی بیت بکفتا من کلی ناچیز بودم * ولیکن مدتی با کل نشستم * نثر
بکفتا ده کی الف زائده قوافیٔ اشعارده چوق واقع اولور انجق رعایت قافیه قصد اولنور مثالی
شاکر بخاری بیت باتش درون بر مثل سمندر * همی دون باب اندرون چون نهنکا * مثال
دیکر استاد دقیقی بیت پیاده شود دشمن از اسب دولت * چو کردی بر اسب سعادت سوارا
بر اسب سعادت سواری وداری * بدست اندرون از سعادت سوارا * نثر * سوار اول ضمه
فارسیده آت او معناسنه سوار ثانی کسر له عربیده دست برنجن معناسنه و مرقوم الف زائده کاهی
تحسین لفظ ایچونده ایراد اولنور مثالی حکیم خاقانی بیت بدا سلطانیا کو را بود رنج دلا شوبی * خوشا
درویشیا کو را بود کنج تن آسانی نثر سلطانیا و درویشیاده اولان الف مقحم یعنی زائده در اما

اما لفظك محسناتندندر مثال دیکر حکیم فردوسی بیت پری چهرهٔ باسبا وحشیا * که دلها
بمهرت همی بخشیا * ودخی تعریه ایچون اولور که شعرای عجم مصادر وافعال اواخرنه ادخال
ایدرلر کاهی ممدوده کاهی مقصوره واقع اولور مدخولی اولان لفظ اندن عاری اولسه معنایه
خلل کلمز مثال ممدوده استاد رودکی بیت چون بکردد پای او از پایدان * آشکوخیدن نماند
همچنان * اصلی شکوخیدندر که سورچمك معناسنه مصدردر مثال مقصوره استاد لطیفی
بیت ابی جرم را کرکنی ظلم وجور * کند مر ترا بی کنه جور دور * دخی توسل دریعنی بعض کلمات
مرکبه بیننه ایراد ایدرلر الف ساکنه در سرابن وسراپا وسراسر کبی که ایکی معنالی کلمه یی برکلمه
ایتمکه وسیله اولور مثالی شیخ سعدی بیت بخدای وبسراپای تو کر دوستیست * خبر از
دشمن واندیشهٔ دشنام نیست * ودخی ملازمه معناسنه کلور واقع اولدوغی محللرده بر نوع
معنا افاده ایدر مثلا ایکی کلمه نك که بری فاعل اوله انکله ترکیب اولنان کلمه یی کند و کبی ایده اول
الفه ملازمه تعبیر اولنور مثالی شیخ نظامی بیت تا رسید ند هردو دوشادوش * به بیابانی
از بحار بجوش * و ملازمه نك بر معناسی دخی هم فاعل وهم مفعول اولور مثالی شیخ نظامی بیت
درهم آمیختیم خندا خند * من وچون من فسانه کوئی چند * یعنی بر بریمز ایله قارشدق کوله رك
وکولدورك وبو معناسی دخی باء الصاق معناسی کبیدر مثالی شیخ نظامی بیت
شه ز کرمی سیاستم فرمود * در هلاکم مکوش زود آزود * که معناسی بز ود آینده دیمکدر ودخی
نیوشا وکوشا وجویا و پویا بو قبیلدندر که اسم فاعلدر معناسی نیوشنده وکوشنده وجوینده و پوینده در
ودخی مقابله و مساوات معناسن افاده ایدر ایکی کلمه که بر جنس اوله ارالرینه الف ساکنه کتوروب
بر کلمه ایدرلر سراسر کبی مثالی شیخ سعدی بیت جهان کرچه سراسر لاله زارست * برهنه
پامرو انجا که خارست * ولبالب کبی مثالی میر نظمی هروی بیت اشك حسرت دمبدم از دیده
ریزان میشود * چون لبالب باشد آب از کاسه میریزد برون * ودنکادنك ورنکارنك وکرداکرد
وپیچاپیچ وکوناکون جمله مقابله و مساوات معناسنه در ودخی مبالغهٔ اتصاف ایچون صیغهٔ امرك
آخرینه الف ساکنه ایراد ایدرلر دانا وبینا وشنوا کبی که موصوفك صفتی زیاده ایدر ودخی ذکر اولنان
الف ملازمه ایله اسم فاعل اولان کلمه لرك آخرینه بر نون ساکنه الحاق ایدوب اتصافلرین مبالغه
ایله زیاده ایدرلر خندان وکریان وتابان کبی ودخی صیغهٔ امرك آخرینه که الف ساکنه ایراد اولنور
مبالغهٔ اتصاف ایچون اول الفی بعض کلمه یه دخی الحاق ایدرلر ده معنای آخر حاصل اولور مثلا
آمدن صیغه سنك امری که الف ممدوده در برون لفظنه الحاق ایدنجه برونا اولور بازا دخی
بویله در مثالی شیخ سعدی بیت با زا که در فراق تو چشم امید وار * چون کوش روزه دار
بر الله اکبرست * ودخی هر صیغهٔ امر مجردکه بعض ترکیبلرده صفت استعمال اولنور اکا وصف
ترکیبی دیرلر مثلا خوش آینده وپنهان وآشکار لفظلرنده که خوشا وپنهانا واشکارا دینلمك جائز
اوله ودخی واو عطف معناسنه استعمال اولنور الف مفتوحه که ادات استفهامیه اوله مضموم
ایدوب بعض ادوات اولنه ادخال ایدرلر مثالی حکیم فردوسی بیت ایا خلعت خوب با خرمی
برفتی همی بر نوشتی دمی * بو الف مضمومه ایله الف تعریه شهنامه ده چوق واقع اولمشدر فارسیده
رسوخ تامی اولنلره معلومدر بعض نسخه لرده الف استفهامیه دن صکره واو معدوله یازلمدوغی

رسیده نظر در اول واو خود و خورشید واولری کبی معدوله او لمغله ساقطة التلفظ اولوب الف
مضمومه ایله اکتفا اولنور معلوم اوله که ذکری مرور ایدن ندا وتنبیه واستغاثه وتمنی واستفهام
اداتی اولان الفلرك معنالری بربرلرینه غایت قریبدر انجق فرقلری واقع اولدقلری محللرده هر الف
مدخولنك معناسن افاده ایدر دقایق فارسیه ده مما رسی اولنلره ظاهردر والف زائده وتحسین
وتعریه معنالرده بربرلرینه قریبدر وکذلك توسل وملازمه ومقابله الفلرینك دخی معنالری
بربرلرینه قریبدر فرقی غایت دقیقدر والحاصل الف حرفنك دخول ولحوقی حالنده شعبه لریله
یکرمی معنایه ده استعمال اولنور والله سبحانه العالم ﴿فی حرف الباء﴾ باء مفرده که اوائل
کلماته داخله اوله برقاچ معنایه استعمال اولنور جمله دن * الصاق * مصاحبه * قسم * ظرفیه
تشبیه * زائده * التباس * توسل * تأکید * علت * دخول بمضارع * باء
مفتوحه که بعض ادوات اوایلنه داخله اولور عربیه اولان حروف جاردن باء مکسور کبی در
از جمله بسم الله ده واقعدر فارسیده بنام ایزد دینلور مثالی شیخ سعدی بیت بنام خداوند
جان آفرین * حکیمی سخن در زبان آفرین * حکیم فردوسی دخی بیت بنام خداوند جان
وخرد * کزین برتر اندیشه برنکذرد * ودخی الصاق ایچون اولور که عربیه کی لام جار کبی در
مثالی خواجه حافظ بیت عاشق که شد که یار بحالش نظر نکرد * ای خواجه درد نیست
وکرنه طبیب هست * ودخی مصاحبه که عربیه اولان مع معناسن افاده ایدر خواجه حافظ
بیت ببال وپر مرواز ره که تیر پرتابی * هوا کرفت زمانی ولی بخاك نشست * ودخی قسم ایچون
ایراد اولنور خواجه حافظ بیت بجان یار وبحق قدیم وعهد درست * که مونس دل وجانم
دعای دولت تست * ودخی ظرفیت معناسن افاده ایدر مثالی خواجه سلمان بیت ای
کریمی که بدوران بهار عدلت * درهمه روی زمین باد خلافی نه وزید * ودخی تشبیه ایچون
استعمال اولنور استاد عسجدی بیت روبت بکل ویاسمن باغ نکوید * هرانکه بود راست
نظر راست ببیند ودخی زائد اولور انجق تحسین لفظ وکاهی ضرورت وزن ایچون
استعمال ایدرلر مثالی خواجه کمال بیت بطلب یافت نشان از لب شیرین فرهاد * رسوی
لعل نبردند بجز کوه کنان * ودخی التباس یعنی اختلاط معناسنه کلور اصلی ظرفیتك
برنوعیدر زیرا فی معناسنه اولان درلفظیله معنالرنده قربیت اولمغله التباس ظاهر اولور انجق
فرق بودر که مذکور بانك افاده ایتدوکی ظرفیتی ترکیده فلانده ایله تعبیر ایدرلر شیخ سعدی
بیت بدریا در منافع بیشمارست * وکر خواهی سلامت در کنارست * ویر یوزنده دیجك
یرده بروی زمین دیرلر مثالی میر محمد نظمی بیت نکویم من این نظم از بهر مال * نباشد
به پیش کسی پایمال * مرادم شود یادکار جهان * پس از من بماند بروی زمین * وکوکده دیجك
یرده باسمان دیرلر مثالی خواجه آصفی بیت مجنون باسمان قمری دید وحال کرد * کویا کاج خیمهٔ
لیلی خیال کرد * ودخی درمعناسنه استعمال اولنور عربیه کی فی معناسن افاده ایدر
مثالی استاد رودکی بیت شاهی که بروز رزم از زادی * زرین نهد او بتیر در پیکان * تا کشتهٔ
او از آن کفن سازد * تا خستهٔ او از آن کند درمان * یعنی روز رزمده وتیرده دیمك اولور ومثال
دیکر حکیم فردوسی بیت می لعلکون در بجام باور * نخوردند تا درسر افتاد شور * یعنی

یعنی جام بلورده ومثال دیکر شیخ سعدی بیت بشب کفتی از جرم کیتی فروز * دری بود از روشنایی
بروز * یعنی کیجه ده دیدك دیمك اولور وکاهی عربیه کی علی معناسن افاده ایدن برمعناسنده ده
استعمال اولنور مثالی ظهیر فاریابی بیت تو شمع عصمتی بشب ظلم در تباب * تو ابر رحمتی
بسر خلق بر ببار * یعنی بر سر خلق بر ببار مثال دیکر تاج مأثر بیت کر صاعقه بر سنك همی
کار کراید * تیرش به از آن کار کراید بسپر بر * آن تیر نه تیراست عقابیست که بسته است
خط اجل وفتح بمنقار بپربر * یعنی بر سپر وبر پر دیمکدر معلوم اوله که باء مذکوره که ادوات مرقومه
معنالرینه استعمال اولنور بونلردن ماعدا حرف زا ورا معنالرینه دخی کلور بو مذکورلرك
جمله سی بربرلرینه قائم مقام اولور هر بری محلنده کورن استعمال اولنمق جائزدر ودخی ادات
توسلدر که مشتقاتده لکله توسل اولنور لکن کلمه یه داخل اولدقده مکسور تلفظ اولنور مثلا
بداند وبدانست کبی مثالی استاد لطیفی بیت بدانست کان روح پیغامبراست * که بهر پیمبر
بدان اندر است * ودخی تأکید ایچون اولور افعال مستقبلدن غیری یه که داخل اوله
معنای تأکید مراد اولنور بشد وبکرد وبدید دیرلر مثالی شمس فخری بیت بشد اندران
شاهد میفروش * بکرد ندمستان زشوقش خروش * ودخی ادات علتدر اوائل اسمایه
داخل اوله معنای علت ظاهر اولور مثالی خواجه حافظ بیت آسایش دو کیتی تفسیر این
دو حرفست * بادوستان مروت بادشمنان مدارا * وحرف الف که حروف علتدندر لسان
فارسیده حذفی شایعدر اصلی با اولان حرف بنك معناسی بودر اما اصلی بادن مخفف اولمیان
باء مفرده نك معنالری که مقدم ذکر اولندی عربیه حروف جاردن اولان حرف با که
الصاق ومصاحبه وقسم وبمعنی مع وبمعنی فی که مدلولنك ظرفیتن بیان ایدر
وبمعنی علی وبمعنی الی ولام تخصیص معناسنده ده اولور مثالی استاد بیت سنبلستان خطم
خشك نکشتست هنوز * بمن آیید که آهوی خطا بید همه * ودخی اوائل مضارعه داخل
اولان باء مفرده که مستقبله اختصاصی اولور بداند وبشناسد وبخواند کبی اول بانك حرکتی
مابعدنه تابع اولور مابعدنده اولان حرف مفتوح اولسه ویاخود مکسور اولسه اول با ایکیسنده
دخی مکسور اولور بیاید وبرود وبشناسد وبنشیند کبی زیرا بو کلمه لرده مفتوح اولمق فصیح
اولمز واما مابعدی مضموم اولورسه اول با دخی مضموم تلفظ اولنور بکوید وبجوید وبنماید کبی
اما تعدیه والصاق ایچون اولان بانی فرق ایلکه مفتوح اولسه جایزدر معلوم اولا که باء مذکوره
شعبه لریله اون بش معنایه استعمال اولنور بعضیلرینك فرقی غایت دقیقدر لکن اهل
اولانلره واضحدر والله سبحانه الخبیر ﴿فی حرف التاء﴾ حرف تا که اصحاب اعمالدندر ایکی نوعدر
یا اوائل کلمه یه داخل اولور یاخود آخر کلمه یه لاحق اولور لکن اول کلمه ده الفله اولمغه محتاجدر
آخرنده مفرده اولور برقاچ معنایه کلور بونلردر * ابتداء غایه * انتهاء غایه * غایت غرض *
تحذیر * بمعنی مادام * تعلیل * ادات توقیت * ادات شرط * تعجب * مضاعفه * خطابیه *
ابدال * اولا ابتداء غایت ایچوندر که عربیه اولان من معناسن افاده ایدر مثالی خواجه
حافظ بیت تا شدم حلقه بکوش در میخانهٔ عشق * هردم ایدغمی از تو بمبارك بادم *
ودخی انتهاء غایت ایچون عربیه که الی معناسنه استعمال اولنور مثالی خواجه حافظ بیت

آنم که بکام از تك وتا زم شکیب نیست * تامکه ومدینه نکیرم حبیب نیست * ودخی غایه
غرض اولور مثالی حکیم فردوسی بیت بفرمود تارخش راز ین کنند * دم اندردم نای زرین
کنند * ودخی مقام تحذیر ده صاقن دیجك یرده ایراد ایدرلر مثالی شیخ سعدی بیت تانکنی
خدمت سلطان دلیر * تیغ وسنان رویدازاندام شیر * ودخی مادام معناسنه کلور مثالی
مولانا جامی بیت تادر آید بشتر کشته سوار * بود کردون اشتران کرده قطار * ودخی ادات
تعلیلدر عربیه‌دکی کی معناسنه اولور مثالی استاد لطیفی بیت ازمهد تابلحد بیاموز وپاك زی
تازدحق وخلق جهان معتبرشوی * مصراع ثانیده اولان تا تاء تعلیلدر ودخی توقیت ایچون استعمال
اولنور مثالی کمال اسمعیل بیت تاجهانست صدر عادل باد * فیض جودش چو عدل شامل
باد * ودخی ادات شرطدر مثالی اهلی شیرازی بیت تا پریشان نشود کار بسامان نشود *
شرط عقلست که تا این نشود آن نشود * ودخی عجب معناسن افاده ایدر مثالی شاهی بیت
نخل قدت که آب کل ویاسمن بریخت * تادر کدام آب وهوا حاصل ایدست * مثال دیکر مولانا
جامی بیت من پس زانوی غم تا یار همزانوی کیست * خاطر من سوی او تا خاطر او سوی
کیست * ودخی مضاعفه اولور مثلا یکتا ودوتا دیرلر کاهی اخرینه بر یاء زیاده ایدرلر مثالی شیخ
سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی * تا چوتو فرزند زاد مادر ایام را *
وتاء مفرده که اواخر کلماته لاحقه اولور علامت خطابدر عربیه‌ده ~~حروف ملحقه~~ کاف خطاب
معناسن افاده ایدر مثالی شیخ سعدی بیت خدایا بران تربت نامدار * بفضلت که باران
رحمت ببار * مکردان غریب از درت بی نصیب * مبادا که کردی بدرها غریب * مثال دیکر حکیم
انوری بیت نه منتقم زان که امکان ندارد * چو خلق عدم عدوت انتقامت * تاء مذکورنك
انواع شعبه‌لری وار در ماقبلی متحرك ویا ساکن اولمق واواخر اسماده مضاف الیه اولمق ومفعولیت
معنالرینه کلمك واواخر روابطه ملحق اولمق ومفتوح ویا مکسور اولدوغی حالده وزیاده
حرف علت وهاء علامت واقع اولدقده نه حال اوزن اولمق اولا علامت افصح بودر که ماقبلی متحرك
تلفظ اولنه مثالی مولانا جامی بیت هرچه فتد سری ازان در دلت * معنیٔ تو کرد دازان حاصلت
کاهی ضرورت وزن ایچون ماقبلی ساکن اولور مثالی حکیم سنائی بیت علت روز وشب
خوارست یقین * چون کذشتی نه انت ماند نه این * کاهی اسم اخرینه لاحق اولوب مضاف
الیه معناسن افاده ایدر مثالی شیخ سعدی بیت جهانت بکام وفلك یار باد * جهان افرینت
نکهدار باد * وکاهی افعال آخرینه لاحق اولوب مفعولیت معناسن افاده ایدر مثلا دیدت
فعل ماضی وبیندت فعل مضارع ودیدمت حال معناسنه اولور مثال اول میر محمد نظمی بیت
دوش دیدت با رقیب از دوستان * کج کله ساغر بکف در بوستان * مثال ثانی وله بیت
میشود افتاده هر که بیندت * هان که باشد کریهٔ عاشق بدت * مثال ثالث وله بیت میروم
هر صبح رویت بینمت * روی تو با دیکران رادیدمت * وکاهی روابط اخرینه لاحق اولور مثالی
کمال خجندی بیت تا یار رسی کمال روزی * در عمر اکرت نصیب باشد * افصح بودر که ماقبلی
مفتوح تلفظ اولنور مثالی مولانا جامی بیت کرد سرت ابطحی ویثربی * خاك درت مشرقی
ومغربی * وکاهی ماقبلی مکسور اولسه ساکن اولور مثالی وله ایضا بیت عقد اولی

اولی واخریت * متفق باطنی وظاهریت * واخرنده حرف الف اولان لفظه لاحق اولدقده
لابد ساکن تلفظ اولنور مثالی حکیم فردوسی بیت بدین نام چون باز کردی بجای *
بکوتات خوانند بل رهنمای * والفدن غیری هرنه حرف ساکن واقع اولسه مذکور تاء دخی ساکن
تلفظ اولنور مثالی مولانا جامی بیت که در زیر پرت بپرورده‌ام * ایا بچه کانت بر اورده‌ام *
وکاهی الف ساکنه‌دن صکره بر یاء دخی زیاده ایدرلر مثالی استاد لطیفی بیت چون باده شدی
عصای پیران * عاصی مشو ومنه عصایت * وکاهی مذکور تانك ماقبلنده واو واقع اولسه
بر قاج وجهله تلفظ اولنور مرقوم واو کاهی ساکن اولور مثالی شمس فخری بیت بود بروز وغا
همچو پیکر بهرام * زتیغ وتیر بماند عدوت در تب وتاب * مثال دیکر شیخ سعدی بیت
کیسوت عنبرینهٔ کردن تمام بود * معشوق خوب روی چه محتاج زیورست * واو مذکور کاهی
مفتوح واقع اولور مثالی لطیفی بیت کمان ابروت پیوسته مارا * بتیر غمزه که مینوازد * کاهی
واودن صکره بر یا زیاده اولنور مثالی وله بیت اکر از کشتن چشمت عزیزان عفوها جوید *
چو مقصود منست از دل نجویم کشت معفویت * ویای مصدریه واقع اولدقده بر یا دخی زیاده
ایدرلر مثالی کمال اسمعیل بیت نکر که دوستیت رابها چه باشد خود * چو دشمنیٔ ترا دشمنت
بجان بخرید * ویای مصدریه‌دن اول نون واقع اولسه وصل واتباع ایله تلفظ اولنور مثالی
مولانا جامی بیت کوش جهانکاه خدا خوانیت * درج کهر شد زسخن رانیت * وتاء
مذکورنك ماقبلنده هاء علامت واقع اولدقده افصح بودر که اول هادن صکره همزهٔ مفتوحه
مجتلبه زیاده اولنه مثالی خواجوی کرمانی بیت بی خدت نامه میل کل وبرك سمنم * تا شدم
بنده ات ازادهٔ سرو چمنم * وکاهی محل اقتضا سیله هاء علامتی حذف ایدوب ماقبلنده اولان
حرف ساکنه وصل ایدرلر مثالی شمس فخری بیت زر ویاقوت ولعل اندر خزینت * نه بیند
روی کیسه تا تبنکو * وکاهی تاء مذکورنی ادات جمع اولان الف ونونله ده استعمال
ایدرلر مثالی کمال اسمعیل بیت طناب عمرتان باد اسلامت * بهم پیوسته باد تا قیامت *
مثال دیکر خواجه حافظ بیت عمرتان باد افزون ای ساقیان بزم جم * کرچه جام ما نشد
پرمی بدوران شما * بو تاء خطابه اصطلاح شعراده اضافت تعبیر ایدرلر وشین ضمیر غائبه
ومیم نفس متکلمه دخی اضافت اعتبار ایدرلر ودخی بعض محلده تاء مذکورنی داله ابدال ایدوب
کردیت ورفتیت دیجك یرده کردید ورفتید دیرلر خوارزم لغتیدر حضرت مولانا قدس
سره الاعلی کندر کاهت یرینه بر شعرنده کندر کاهد یاز مشلر کند ومجموعه‌لرنده خط شریفلری ایله
مسوده طریقیله یازدقلرین بو فقیر کوروب نقل ایلدم ﴿ شعر ﴾ دل کرچه کندر کاهد شد *
اوراست نخواهد شد * کر راستی خواهد شد * ان سرو چمن دارد * معلوم اوله که
حرف تانك شعبه‌لریله اون التی معناسی وار در شعبه‌لرینك فرقی دقیقه‌در فارسیده رسوخی اولنلر
بیلورلر والله سبحانه الهادی ﴿ حرف الجیم ﴾ جیم فارسی آخرنده هاء ساکنه ایله ایکی
معنایه کلور ادات تصغیر وغیر ذوی العقولدن سؤال در وهاء علامتسز دخی ایکی معنایه
استعمال اولنور هاء علامتله تصغیر قصد اولندقده باغچه وهندوچه کبی مثال اول شیخ سعدی
بیت هرکه را باغچهٔ هست ببستان نرود * زانکه مجموع نشسته است پریشان نرود *

مثال ثانی عماد فقیه بیت خیال خال تو هندوچه حدیقه چشم * سواد خط تو دیباچه سفینهٔ دل * ومعنای ثانی غیر ذوی العقولدن سؤال درنه دیمك معناسنه معنای اول مطلق جیمك فتحه سیله وثانی فتحه ایله ده کسره ایله ده تلفظ جائزدر هاء علامتله کتابت اولنور اما تلفظ اولنمز وکاهی هاء علامتی حذف ایدوب مابعدنده اولان حرفی ساکن وجیمی اکا وصل ایله استعمال ایدرلر چیست کبی که اصلی چه است در وکذلك چون کبی واوی حذف ایدوب آن واین حرفلرینکده الفلرین حذف وجیمی ادخال ایدوب چنان وچنین دیرلر اصلی چون آن وچون این ایدی وهاء علامتسز اواخر کلمه ده علامت تعریبدر مثلا بنفشه وشاهتره لفظلرنده هاء علامتی حذف ویرینه جیم عربی کتوروب بنفسج وشاهترج دیدیلر لکام وبنك کلمه لرنده اولان کاف عجمی یرینه جیم عربی کتوروب تعریب ایلیوب لجام وبنج دیدیلر وعلی هذا القیاس

﴿ حرف الدال ﴾ لسان فارسیده دال مهمله ایله ذال معجمه نك فرقی دقیقدر قاعده بودر که هر کلمه آخرنده مضارع علامتی اولان دال مهمله دن غیری دال واقع اولسه ماقبلی حرف صحیح وساکن ایسه دال مهمله در کرد ومرد وسمند ونوند وپسند کبی ودخی اکر ماقبلنده حرف علت واقع اولسه یعنی الف وواو ویا حرفلرندن بری اولسه ذال معجمه در نته کم افصح المتکلمین خواجه محمود ابن یمین بو قاعده یی بر قطعه ایله بیان ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ در زبان فارسی فرق میان دال و ذال * یادگیر از من که این نزد افاضل مبهم است * پیش ازو در لفظ مفرد گر صحیح وساکنست * دال خوان آنرا وباقی جمله ذال معجمه است * وشعرای عجمك استاد عالیجنابی مولانا ظهیر فاریابی بو قطعهٔ عربیه ایله بیان ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ احفظوا الفرق بین دال و ذال فهو رکن بالفارسیة معظم * کل ماقبله سکون بلا وای * فهو دال وغیره ذال معجم * لفظوای حروف علتدر وشهاب الدین احمد حکیم کرمانی مثالرله واضح نظم ایلمشدر ﴿ قطعه ﴾ هرکجا ماقبل وی جز حرف علت ساکنست * همچو مرد وکرد وسرد وبرد از دال خوان * هرکجا ماقبل وی ساکن بحرف علت است * همچو باذ وبیذ وبوذ وباذه آنرا ذال خوان * مذکور قطعه لرده ماقبلی ساکن وصحیح اولان کلمه لری دال مهمله وحروف علت اولانلری ذال معجمه یه مخصوص ایلمشلر اما حروف متحرکی ذکر ایتمامشلر بو تقدیرجه حروف علت واقع اولنلر ذال معجمه اولورمابافی اکر ساکن واکر متحرك دال مهمله اولمق اقتضا ایدر اما اصح بودر که ذال معجمه بو زبان نزاکت بیانده اولمیه زیرا استادان مدققین وکاملان محققین شعرلرنده دال وذال فرقنی رعایت ایتمامشلردر ودخی دال ساکنه که افعال آخرینه لاحقه اوله علامت فعل مضارع اولور داند وشناسد * وگوید * وخواند * کبی واکر کلمه ده فعل مضارع اولنه حرف می ویا خود همی داخل اوله صیغهٔ حال اولور میداند ومیشناسد وهمیداند وهمی شناسد کبی واکر مجرد صیغه اولسه یاخود با مضارع داخل اولسه صیغهٔ مستقبل اولور بداند وبشناسد کبی بو فنك اصحاب وقوفلرندن بعضیلری می لفظنی حالده وهمی لفظنی مستقبلده استعمال ایلمشلردر لکن قاعدهٔ کلیه دکلدر وفعل مضارع جمعنده دالك ماقبلنه نون کتوروب جمع اوقورلر مثلا دانند وشناسند کبی ودالك مابعدنه هاء علامت کتوردلر اسم فاعل صیغه سی اولور داننده وشناسنده کبی والله سبحانه الوهاب ﴿ حرف الزاء ﴾ حرف زاء معجمهٔ مفرده که اوائل کلماته داخل اوله لسان

عربده اولان من وعن معنالرین افاده ایدر کاهی الف دخولیله از دیرلر وکاهی در معناسنه که ظرفیت معناسن افاده ایدر واقع اولدیغی کلمه نك حرف اولی ساکن اولور اکثر حروف علت ایله مناسبتی واردر زان و زین و ز و کبی ومابعدی حرف صحیح اولدقده مثالی شیخ سعدی بیت اکر روزی بدانش برفزودی * ز نادان تنك روزی تر نبودی * نون حرف صحیحدر مزبور حرف زالابد مابعدنه تابع اولور حرکات ثلاثده مثال فتحه شیخ سعدی بیت زآنکه که ترا بر من مسکین نظر است * آثارم از آفتاب مشهور ترست * مثال کسره مولانا جامی بیت زان نسزد تهمت این درج را * زین نرسد ظلمت این برج را * مثال ضمه ایضاله بیت اربعین است که درهای فتوح * زوکشادست بخلوتکه روح * وکاهی کاف رابطه یه الحاق اولنور که حرف که در هاء علامتن حذف ایدوب زایی الحاق وکافه فتحه ویروب کز دیرلر والله اعلم ﴿ حرف الشین ﴾ حرف شین معجمه که کلمات آخرینه لاحقه اولور ایکی قسمدر برقسمی ضمیر غایب وبرقسمی علامت اسم مصدردر وقسم اول دخی ایکی نوعدر شوندن خالی دکلدر که یا اسمه لاحق اوله ویا فعله لاحق اوله اسمه لاحق اولدقده ضمیر غایب اولوب مضاف الیه معناسن افاده ایدر مثالی میر نظمی بیت ز روی ان ملك بچه منور شد بستانش بهشت عدن باشد وقت رفتن باغ وبستانش * واکر فعله لاحق اولورسه مفعولیت معناسن افاده ایدر دیدش وشنیدش وغیرهما کبی مثالی شاعر بیت بازآمد آن مهی که ندیدش فلك بخواب * آورد آتشی که نمیرد بهیچ آب * بو ایکی معنادخی ظهیرك بو بیتنده واقع در بیت دادیم دل بدست تو در پا میفکنش * غافل مشو ز ناله وزاری وشیونش * بو شینك اتصالی احوالی تاء خطابیه نك اتصالی حالی کبیدر وقسم ثانی که علامت اسم مصدردر امر مجرد صیغه سنه ملحق اولوردانش وبخشایش وستایش وخورش وپوشش کبی که اصللری دان وبخشا وستای وخور وپوش ایدی مذکور ایکی قسم شینك علامتلری وجمله خصایصلری اولدر که ضمیر غایب ومفعولیت معناسنه اولان شینك لابد ماقبلی مفتوح اولور وعلامت اسم مصدر اولان شینك لابد ماقبلی مکسور اولور نته کیم مثاللرندن ظاهر اولور وکاهی قسم اول اولان شینك ماقبلی مفتوح ایکن ضرورت حالنده ساکن ایدرلر نته کیم بو بیتده واقعدر شیخ سعدی بیت هر که مزروع خود بخورد خوید * وقت خرمنش خوشه باید چید * ودخی ضمیر غایب شینی اسمه لاحق اولوب جمعله استعمال اولنمق لازم کلدکده ایکی نوع جمعه الحاق اولنور بری ها والف جمع صورتی اوله ایکی وجهله اولور بری اسم جمعك حالی اوزره الحاق اولنور دلهاش وجهانهاش کبی وبر وجهی دخی شینك ماقبلنه بریا کتوروب دلهایش وجانهایش دیرلر وبر جمع دخی الف ونونله اولور ماقبلنه فتحه ویروب اسبانش وکاوانش دیرلر اکر مزبور شینك ماقبلنده واو واقع اولسه اوچ وجه جائز اولور ساکن تلفظ ایتمك اولور کیسوش کبی ومتحرك تلفظ ایتمك اولور کیسوش کبی ویای مفتوحه ایله کیسویش کبی واکر حرف یا واقع اوله انده دخی اوچ وجه جایز اولور مثلا دوستیش کبی یا حرفنی ساکن ایتمك دوستیش کبی یایی مفتوح ایتمك دوستیش کبی وبر یا دخی زیاده ایتمك دوستییش کبی واکر کلمه نك آخرنده هاء علامت اولان لفظه لاحق اولسه مبانلرینه الف مجتلبه زیاده ایدوب

بنده اش وجامه اش دیرلر وکاهی اولور که هاء علامتی ساقط اللفظ ایدوب متصل ایدرلر
خزینه اش لفظنده خزینش دیرلر ومزبور شینك بر نوع جمعه دخی داخل اولور ادات جمعدن
اول کتوریلوب سرشان ودلشان وجانشان دیرلر والله اعلم بحقیقة الامور ﴿ حرف الکاف ﴾
کاف عربیه اواخر اسمایه لاحقه اولدقده ادات تصغیر در اول اسمك آخری ساکن ایسه
مفتوح ایدوب مابعدنه کاف عربیهٔ ساکنه الحاق ایدرلر مردك وزنك وطفلك کبی مثالی شیخ
سعدی بیت بر و تا زخوانت نصیبی دهند * که فرزند کانت بسختی در ند * بیندیش ازان
طفلك بی پدر * وزاه دل دردمندش حذر * وکاهی تاء خطابك اولنه کاف تصغیر کتوررلر
مثالی شیخ سعدی بیت قربانکت شوم پدرت را بزن بکش * عیسیٔ مریمی تو پدر راچه
میکنی * وشول اسمك آخرنده که هاء علامت اوله اول هایی یایه قلب وحرکه سن مفتوحه ایدوب
کاف تصغیر الحاق ایدرلر مثلا خواجه نك تصغیرنده خواجیك وبنده نك تصغیرنده
بندیك دیرلر وکاه اولور که کاف تصغیر آخرینه یای خطابیه ویای وصفیه الحاق ایدرلر
ویای وحدتله دخی استعمال ایدرلر مثاللری مثلا غریبی ﴿ نظم ﴾ کشتم خراب وشیفتهٔ
خردسالکی * قدش نهالکی چه نازك نهالکی * جون آفتاب کشته جهانسوز رنککش
هرسو برافتاب زابر وهلالکی * شیرینکی شکر لبکی شوخ چشمکی * مهرویکی بروبکش
ازمشك خالکی * ودخی حرف که کاف عربیه نك کسره سیله وهاء علامت ایله ادات رابطه در
ماقبلنی مابعدنه ارتباط ایچون ایراد ایدرلر اکرچه مثاله حاجت یوق لکن چونکه هرسوزه
بر شاهد التزام اولندی بربیت تحریرندن استنکاف اولنمدی استاد لطیفی بیت جوهرم که نه
خویشتن پایم * عرضم نه بدیکری پایی * وکاف مزبوره کاهی ادات اسم استعمال اولنوب
ذوی العقول ذاتنه دلالت ایدر عربیده فتح میمله من هو معناسنه ترکیده کیم دیرلر مثالی لطیفی
بیت هرکه در پیش آیدش بر میجهد دندان زند * هرکه در پس میرودمی پاید و دندان
کند * ومذکور که کاهی ادات تعلیل اولور عربیده کی معناسن افاده ایدر ﴿ حرف المیم ﴾
حرف میم ایکی نوع استعمال اولنور برنوعی اوائل افعاله ادخال اولنوب مفتوح تلفظ اولنور
عربیده کی لا معناسنه علامت نهی در مکو ومخوان ومخور ومر وکبی وبرنوعی اواخر کلماته لاحق
اولوب ساکن تلفظ اولنور ضمیر متکلم در دانستم وآموختم وکفتم کبی وکاهی بو ضمیر متکلم متحرك واقع
اولور من ومرا معنا لرینه مثالی شیخ سعدی از بوستان بیت تومولای مردان ازخاك وبوم *
برانکیختم خاطر ازشام وروم * چو مولام خواند صدر کبیر * نماید مردم بچشم حقیر * وله از
کلستان بیت کفتم که کلی بچینم ازباغ * کل دیدم ومست شد بویی * یعنی مست شدم حکیم
انوری بیت جستم زجای وپیش دویدم سلام کرد * وآوردش چوتنك شکر تنك در کنار *
القصه بازکشتم وامد بخانه زود * در بازکرد وبازببست در پس استوار * یعنی آمدم ودر بازکردم
وبازبستم ظهیر فاریابی بیت سفر کزیدم وبشکست عهد وقربی را * مکر بحیله ببینم جمال
سلمی را * حله نام قبیله در خواجه حافظ بیت کل در بروممی درکف ومعشوقه بکامست *
سلطان جهانم بچنین روز غلامست * یعنی کل در برومی درکفم وجمع مراد اولندقده نفس متکلم
مع الغیر معناسنه مذکور میم ساکن اولنه بر یازاده ایدوب میدانیم ومیشناسیم ومیکوییم دیرلر

دیرلر ﴿ حرف النون ﴾ نون مفتوحه که اوائل کلماته داخل اوله عربیده کی حرف ما کبی
معنای نفی افاده ایدر کلمه یه متصل کتابت اولنور افعال ومصادر واسم فاعل واسم مفعول
صیغه لرنده مثلا نداند ندانست ندانستن ندانسته ندانند کبی ونفی ذوات وسلب
صفات متعلقه قصد اولندقده هاء علامتله منفصل کتابت اولنور واسماء جامده واسماء
مصادر واسم زمان واسم مکان ومبالغه صیغه لرنده واسم فاعل که مفعولنه متعلق اوله انك نفی
وسلبی قصد اولندقده وقس علی هذا الباقی استاد لطیفی بیت جبری نه حیدری ونه دانا وکاملی
داننده کلی ونه داننده دلی * ودخی ناحرفی نون والفله در عربیده لیس معناسنه در ترکیده
دکل دیدکلری در بودخی ادات نفی اولوب بونکله توصیف قصد ایدرلر مثلا نابینا کبی کورمجی
دکل دیمك اولور وادات افعاله ده داخل اولور نادان وناشناس کبی واسمایه ده داخل اولور
نامرد وناکس کبی ودخی نون ساکنه که فعل ماضی آخرینه لاحق اوله علامت مصدر در
تفصیل احوالی مصادر بیاننده ذکر اولنور انشاء الله تعالی ﴿ حرف الواو ﴾ واو مفتوحه که
عربیده حرف عطفدر فارسیده دخی حرف عطف اولور بین الکلمتین واقع اولوب کلمهٔ اخرایی
کلمهٔ اولی یه عطف ایتدکده لابد مضموم تلفظ اولنور بعض محلده معطوف علیهك ضمه سیله
اکتفا اولنوب بلده واو تلفظ اولنماز والفدن یاخود یادن صکره واقع اولدقده واوك اشباعی
ظاهر اولور مثالی واحد من الشعرا بیت پارسا ورند وصوفی وظریف * وصفهای
من شده در وقتها * وکاهی ضرورت وزن ایله همان آخر معطوف علیهك ضمه سنه اشباع
ویروب واوی ساکن ایدرلر مثالی همام تبریزی بیت بر سر وچشم من کذرکن تا * جویباری
بکل بیارایی * وکاهی ضرورت محل ایچون واو مفتوح تلفظ اولنور مثالی مولا ناشاهی
بیت مابکدل وبکروی چنین وان کل رعنا * افسوس که ازهر طرفی روی دکر داشت * وکاهی
واو ساکنه آخر کلمه ده اشباع ایله تلفظ اولنور بو حالت اکثر قوافی ده واقع اولور مثالی حکیم
فردوسی بیت بیاموخته کرشی وجادویی * ندانسته چینی وهم پهلویی * واکر واو ساکنه کلمه نك
آخرینه لاحق اولوب ماقبلنك حرکتی واو جنسدن اولورسه خراسانیلر قتنده ادات تصغیر اولور
﴿ ودخی معلوم اوله که فارسیده واو معروفه وواو مجهوله وار در بو تعبیر حرف یای تحتانیده دخی
استعمال اولنور واو معروفه اولدر که ماقبلنده اولان حرف مضمومه اولوب ضمه یه اشباع ایله
حرکت ویریله وواو مجهوله ماقبلنده اولان حرف ینه مضمومه اولوب ضمه سنه زیاده اشباع
ویریلیوب تخفیفا تلفظ اولنه کذلك حرف یانك ماقبلنده اولان حرف مکسوره اولوب کسره یه
اشباعی ظاهر اوله یای معروفه دیرلر تخفیفا تلفظ اولنان یایه یای مجهوله دیرلر والله العلیم
﴿ حرف الهاء ﴾ حرف ها که آخر کلمه یه لاحق اولور برقاچ معنایه کلور لیاقت * مقدار زمان *
یعنی راتبه * هاء اصلی * هاء علامت * اولا لیاقت ونسبت معناسن افاده ایدر شمس فخری
بیت شاه فرزانه شیخ ابواسحق * که همه کار او ست مردانه * ودخی مقدار زمان معناسنه
وقدر ومرتبه ده دخی استعمال اولنور خواجه حافظ بیت می دو ساله ومحبوب چارده ساله *
همین بسست مرا صحبت صغیر وکبیر * ودخی راتبهٔ هر روزه یعنی وظیفه وحساب همه عمره معناسنه
خواجه سلمان بیت کرچه کوی توکند کعبه همه عمره طواف * پیش روی تو بر وقبله همه روزه

نماز * مثال دیکر وله بیت ای باز کشته از سفر کعبه مرحبا * از حج تست کعبه همه عمره
باصفا * ودخی های اصلی درکه جمیع حالاتده ها تلفظ اولنور کره وهمره کبی و برنوعی ده هاء
علامتدرکه کتابت اولنور تلفظ اولنماز انجق ماقبلنك فتحه سن محافظه ایدر کریه وبنده کبی
بنده‌ها صورتنده یازیلور مثالی محمد صوفی * رباعیه * درهر مجلس چوکلزار آکنده شدی *
باهرخس وخار درشکرخنده شدی * بامشرب هرکه هست سازنده شدی * حاصل که
چو آفتاب تابنده شدی * ودخی حالت توصیفده وحالت اضافتده بنده‌ها صورتنده یازیلور
امایاکبی او قنور نهایت اوزرینه برهمزه یازیلور مثلا شهزادهٔ جوانبخت ونوباوهٔ باغ مکرمت کبی
والف ونون جمع اولندقده ویای مصدریه الحاق اولندقده کاف فارسیله توسل اولنور شهزادکان
وبندکان کبی لسان عربده آخرنده هاء تأنیث اولان اسملر فارسیه نقل اولندقده بو قبیلدن
اولور غمزه وهمزه کبی ویاخود تای اصلی کبی تلفظ اولنور اوزون تایازیلور دولت وسعادت کبی وکاه
اولورکه هاء علامت محاذاتنده ضرورت وزن ایچون حرف ساکنه احتیاج واقع اولور
اول وقت صریح ها تلفظ اولنمق قبیحدر افصح بودرکه فتحه یی سلکه رك تلفظ اولنه شویله که
نه صریح ها اوله ونه صحیح الف اوله مثالی استاد لطیفی بیت ای شاه ستمکر وی دلبر زهمه رعنا *
تاکی دل بیچاره باشد بفراقت خون * حرف الیاء * حرف یا که آخر کلمه یه الحاق اولنور
ایکی جنسدر برجنسی حروف معانیدندر و برجنسی حروف مبانیدندر حروف معانی
اول حرفلردرکه بسائط کلماتك ترکیبندن دکلدر وضعده ودلالتده غیره تبعیتلری یوقدر بلکه
مستقل وضعلری ودلالتلری وار در آخر کلمه یه لاحق اولدقده متعدد معنالری اولور ایکی
نوعدر بری اسم مصطلح درکه مستقل وضعی ودلالتی ومستقل مدلولی وار در یای خطابیه کبی
وبرنوعی دخی حرف مصطلح درکه مستقل وضعی ودلالتی وار اما مستقل مدلولی یوقدر بلکه
مدلولی غیرك مدلولی ضمننده ملحوظ اولور یای وصفیه کبی اصول یای معانی بونلردر
یای خطابیه نك درت شعبه سی وار در یای استفهامیه ویای وصفیه ویای نسبت بو ایکی
نوعدر ویای تخصیص ویای مصدریه ایکی نوعدر یای تنکیر ویای فعل ماضی ویای وحدتك
برشعبه سی وار در یای زائده بو اصحاب اعمال اولان یالر ایله یای مبانی اصول وفروعلریله
اون یدی نوع اولور اولا یای خطابیه که لسان عربده اولان ضمیر متصل مرفوع معناسنه در
مثلا عرب طوردك واوردك دیمکده قمت وضربت دیر عجم ایستادی وزدی دیر بو یای عجمی
اول تای عربینك فایده سن اظهار ایدرنته کیم تأکید ایچون ضمیر منفصل ایله ضمیر متصلی جمع
ایدوب انت ضربت دیر عجم توزدی دیر وانت فعلت دیدکلرینه عجم توکردی دیر نته کیم
بو بیتده واقعدر حکیم فردوسی بیت توکردی ورا رستم داستان * وکرنه خری بود در
سیستان * ویای مذکورك شعبه لری که جملهٔ خصایصندندر اواخر کلماته لاحق اولور کرك
اسم وکرك فعل وکرك مضارع اولسون مثلا چونی وکردی ومیکنی دیرلر یعنی نجه سن
وایتدکمی وایدرمیسن دیمك اولور مثال اول محمد صوفی * رباعیه * ای دوست که کفتهٔ
محمد چونی * عیشت باداهمیشه در افزونی * ایستاده بزیر آسمان چون آنم * کایستاده
بزیر دار باشد خونی * مثال ثانی وله * رباعیه * ای انکه مرا بمدح افزون کردی * وز

وزدایرهٔ شهر بیرون کردی * همکاریٔ ما ازدبیچون کردی * کرنیست مرا توهست
اکنون کردی * ودخی بیان خطاب ایدوب سن سن دیه جك یرده تویی دیرلر مثالی حکیم سنایی
بیت چه کنم رحمت تویی ودویی * چو یقین شد که من منم تو تویی * ومذکور حرف یا فعل
مضارعه داخل اولدقده کلمه ترخیم اولنور یعنی علامت فعل مضارع اولان دال کلمه دن
اسقاط اولنوب یرینه حرف یا لاحق اولور فارسیده رسوخی وتمام وقوفی اولمیانلر مذکور
حرف یایی صیغهٔ امرك مدخولی قیاس ایدرلر ومی لفظی که مضارعه داخل اولور
مشترکدر حال ایله مستقبل میاننده اما اصح بودرکه صیغهٔ حاله مخصوصدر زیرا کتب
فقهیه ده مسطوردرکه اکر شاهد شهادتنده کواهی میدهم دیرسه شهادتی مقبوله در
اکر کواهی دهم دیرسه مقبوله اولمز زیرا شهادت ایتمکه وعده ایتمش اولور بوندن ظاهردرکه
حاله مخصوص اوله وکاهی مذکور یانك کلمه یه لحوقی رابطه واسطه سیله اولور مثلا کردستی
ودادستی دیرلر یعنی سن ایتمش سن وسن ویرمش سن دیمکدر است که ادات رابطه در کلمهٔ
مذکوره یه ملحق اولمغله معناسن تعبیر ایتمشدر اول حالت مراد اولندقده همزه اسقاط
اولنور وکاه اصلی اوزره ساکن قومق جائزدر مثال اول استاد لطیفی بیت اختیار عشق
بو کل مهتریست * سرنهادن اندرین ره سروریست * مثال ثانی حضرت مولانا بیت
اهل عرفانرا ودیدن دوری است * این دویی اندر توازمستوری است * ودخی یای
استفهامی درکه ادات استفهام عربیده در اما ترکیده اولان آخر کلمه ده کی می که کوردکمی
بیلدکمی ترکیبنك استفهامی در لکن فارسیده استفهام ایچون مستقل موضوع ادات یوقدر
انجق کلمه اولنه داخل اولان الفك محلنده معناسی استفهام مراد اولنور وبردخی کلمه آخرنه
ملحق اولان یای خطابیه بعینها محلنده مقام استفهامده استعمال اولنور اول معنی ایسه قرینهٔ
حالیه ایله فهم اولنور مثلا شنیدی ودیدی دیرلر سؤال رنکنده اشتدکمی وکوردکمی دیمکده
مثالی استاد لطیفی بیت دیدی که چه کرد اشرف خر * اوطمه بردو جانی یك زر * ودخی
یای وصفیه در معنای توصیف افاده ایدر وصف ایله توصیف ارا سنده برنسبت غیر مستقله دن
عبارتدر یعنی ملحق اولدوغی کلمه نك مدلول وصفیسی اولان موصوفك حالی انکله قائم
اولور واکا دلالت ایدر اول کلمه کرك مرکب اولسون زرکرکبی کرکسه بسیط جامد اولسون سرد
کبی کرکسه بسیط مشتق اولسون شکیبا کبی افادهٔ توصیف قصد اولندقده اول کلمه لرك آخرلرینه
حرف یا زیاده اولنوب زرکری وسردی وشکیبایی دینلور مثالی وقوعی تبریزی بیت بوده
ام از تاب عشقت همچو زر کامل عیار * او بد انقدر زر راهر که باشد زرکری * میر محمد حسن
نظمی بیت چنان زسردیٔ دی کشته آه دردل تنك * چو سیخ از دهنم لعلکون برون آید *
میرزا قلی بیك بیت فراق میکشد واین زمان میکوید * سزای انکه کند تکیه
برشکیبایی * بو وصفیت ایچون اولان یا کاه اولورکه حذف اولنوب مدخولی اولان کلمه
کسره ایله تلفظ اولنور مثلا نیکی دیه جك یرده نیك ایله اکتفا اولنور مولانا کاتبی بیت دشمن
چه غم که نیك کدایان اونکفت * کویند در عقب بدیٔ میر پادشاه * وبدی دیه جك یرده بد
ایله ادا ایدرلر مولانا کاتبی بیت بدمن دائما اندیشه داری * نه نیکست اینچنین نیکو بیندیش

وخونریزی دیه جك یرده خونریز دیمك ایله معنی تمام اولور مولانا کاتبی بیت تیغت نکرد
میل بخونریز کاتبی * آخرچه کرده‌ام که چنین زار میکشی * بویانك بر نوعنه یای مصدریه
دیرلر مصدره مخصوص اولان یادن غیریدر که حالت توصیفده وصف کلمه اینده وکی کبی حالت
اضافتده دخی اول عملی ایدر مثلا سروری کرد وجوهری بوددیرلر که معناسی سرورلك ایتدی
وجواهرجی ایدی دیمك اولور مثالی طالب آملی بیت ان کور باطنان نشناسند از سفال *
با آنکه خویش راهمه کیرند جوهری * ودخی یای نسبتدر که لاحق اولدوغی کلمه نك
مدلولنه نسبت معناسن افاده ایدر ومدلولنك مجموعندن وصف نسبی حاصل اولور
مثلا عربی کبی که عرب طائفه‌سنه منسوب وعجمی که ولایت عجمه منسوب دیمك اولور
مثالی نعت شریفده مولانا جامی بیت فهم رازش نکنم اوعربی من عجمی * لاف مهرش
چه زنم اوقرشی من حبشی * ونسبت دخی ایکی نوعدر بری نسبت لازمه‌درکه متغیر ومتبدل اولماز
وبریده غیرلازمه‌درکه متغیر ومتبدل اولور مثلا زبان تازی دیرلرانده اولان یا نسبت
لازمهٔ غیرمطلقه‌در وبعض کمسنه ایچون کتابی دیرلرانده اولان یا غیرلازمه‌درکه کتب سماویه‌دن
غیری یه‌ده انتقال جائزدرکه اول کتابی نك کتابه نسبتی غیرلازمه‌در وفارسی ودری وپهلوی
دیرلر فارسه ودره وپهلوه منسوب دیمکدر مصری وشامی وروی کبی وکاه اولورکه
مذکور یای نسبینك تأکید نسبت ایچون آخرینه برنون زیاده ایدوب مشکین وسنکین کبی
اومقوله نسبتك ایکی حالی واردر بری بوکه نسبت ایچون اولان یا منسوب الیهك مادهٔ
وجودینی بیان ایچون اولور مثلا توجدن دوزلمش نسنه‌یه روبین وطاشدن دوزلمشه
سنکین ودمودن یاپلمشه آهنین دیرلر بری دخی بوکه منسوب الیهك بعض اوصافنی بیان
ایچون اولور مثلا رنکنی بیان مراد اولنسه مشك رنکنده اولانه مشکین دیرلر خواجه سلمان
مصرع * مه تابان مادار دشب مشکین بردوشش * قرمزی کله کل آتشین دیرلر مولانا هاتفی بیت
از آتش تب چو عارضش سوخت * همچون کل آتشین برا فروخت * کاه اولورکه تأکید
نسبت ایچون اولان نوندن مقدم برالف زیاده ایدرلر مثلا دیار پهلوه نسبت اولندقده پهلوانی
دیرلر اول دیاره منسوب اولان لسان مراد اولنور شاعر دیمشدر بیت کشاده زبان وجوانیست
هست * سخن کفتن پهلوانیست هست * کاه اولورکه الف ونوندن صکره یادن بدل برهاء نسبت
زیاده ایدرلر مثلا ملوکانه وعاقلانه وعارفانه دیرلر کاه اولور برکاف فارسی زیاده ایدرلرکه اوده نسبتده
زیاده اولنمکلشدر مثلا جداکانه دیرلر جدایه نسبتده شیخ نظامی * مصرع * جداکانه در
هرفنی یکفنی * کاه اولورکه بوکافی یا ایله ده جمع ایدوب زندکانی وبندکانی دیرلر کاه اولورکه بوکافی
یادن صکره کتوروب نزدیك وتاریك وباریك دخی اویله درکاه اولورکه انجق کافی کتورورلر کردکان
کبی کودکانده اویله‌درکرده نسبتی واردر الف ونون تأکید نسبت ایچون اولدوغی کبی کاه اولورکه
معنای ظرفیت افاده ایدر مثلا بامدادده دیه جك یرده بامدادان دیرلر مولانا جامی بیت بدیکر
روز یوسف بامدادان * که شد دلها ز فیض صبح شادان * ونو بهارده دیه جك یرده نوبهاران دیرلر
مولانا جامی بیت نوبهاران خلیفهٔ بغداد * بزم عشرت بطرف دجله نهاد * صبحگاهان دخی
بویله‌درو له ایضا بیت چو شد تا دیغ مشرق صبحگاهان * چو سیب سیغ چون سیب صفاهان

صفاهان * ودخی مذکور یا کاه اولورکه تخصیص ایچون استعمال اولنور وخصوصینی احد ضدینی
آخره تخصیص ایچون استعاره طریقیله استعمال ایدرلر مثلا انکشتری دیرلر آخرنده اولان
یا خصوصیه‌درپرمق که انکشت دریوزك اکا مخصوص اولمغله انکشتری دیرلر واول خصوصینی
تأکید ایچون یادن صکره نون زیاده ایدوب انکشترین دیدیلر ودخی مذکور یا آخر مصدره لاحق
اولوب تهیئه واستعداد معناسن افاده ایدر مثلا کفتنی وخوردنی دیرلر سویلیه جك ویییه جك
دیمك اولور مراد سویلمکه لایق سوز ویمکه حاضرلنمش طعامدر واولمکه مستحق آدمه
کشتنی دیرلر نته کم بوبیتده واقعدر سیفی بخاری بیت شمع در مجلس اکر با تودم از نور زند * کشتنی
سوختنی باشد وآویختنی * وکیده جك نسنه‌یه رفتنی دیرلر مثالی بیت چو نتوان رفتنی را داشت
دربند * کره بستن بموران درشکم چند * وکاه اولورکه لیاقت معناسنده‌ده استعمال ایدرلر
مثلا آوردنی دیرلر پیشکش مراد اولنور کتورمکه لایق نسنه دیمك اولور نته کم
مولانا هاتفی بیت زآوردنیهای شاهانه نیز * دران عرضکه برد بسیار چیز * تهیئه معناسنده
اولان یا ایله بویانك فرقی غایت دقیقدر تنبیه مذکور یا دخی کاهی مجرد تنکیر ایچون استعمال
اولنور تنکیر قصد اولندقده مصادر الحاق ایدرلر شمس فخری * نظم * من سرکشته کشتم
هردیاری * ندیدم مثل خسرو شهریاری * جمال الدین ابو اسحق که اورا * نباشد روز بزم ورزم
یاری * بویانك یای وحدتله معنالری غایت قریبدر فرقی دقیقدر رسوخ تامی اولان بیلور
ودخی فعل ماضی آخرینه ملحق اولورکه حکایت حال ماضی معناسن افاده ایدر ویا خود
متعلقلرینك حالتیله اتصاف قصد ایدوب استعمال ایدرلر شاه ناصر خسرو * نظم * من زدست
این حزان آخر بمیغان برشدم * ورنه هرکز آدمی دیدی که او عنقا سئی * پشت این مشت
مقلد خم که کردی در سجود * ورنه در جنت امید قلیه وحلواسئی * نثر * وکاهی حکایت
حال ماضی قصد اولندقده فعل آخرینه دخی لاحق اولور مثالی استاد فرخی بیت کرپذیرفتی
نکارا خویش قربان کردمی * کر قبولت آمدی ترك سر وجان کردمی * ودخی یای مذکور
اسما وافعال آخرلرینه لاحق اولوب معنای وحدت افاده ایدر یعنی مدخولنك مدلولندن
معنای وحدت ظاهر اولور بو حالت اکثرا اسماده استعمال اولنور مثالی شیخ سعدی بیت
ظالمی راخفته دیدم نیمروز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * دیکر لطیفی بیت
پادشاهی راشدم بنده کنون * کاهل عالم تابع فرمان اوست * ودخی کاهی اشباع حروف
ایچون بریا زیاده یازرلر اما کلمه‌ده معناسنك اشتراکی یوقدر یعنی معنای کلمه‌یه افاده‌سی
اولمیوب انجق ماقبلنده اولان کلمه‌نك آخر حرفنی اشباع ایدر اکا یای زائده دیرلر مثالی بیت
اکر بشمهٔ لطفش شروع شرح افتد * هزار خامه وکاغد وفای آن نکنند * بو دخی معلوم اولاکه
کیانی وخسروانیده اولان یا لر مثلا یا حرفی دخی بر نوع نسبتدر اما الف ونون جمع ایچون دکلدر
بلکه اول حرفلرك زیاده‌سی قاعدهٔ لسان عربدرکه اول قاعده اوزره تعبیرات نسبتدر مثلا
اسکندرانی دیرلر اسکندره منسوب دیمکدر ودخی بر حالت واردر قرینهٔ سابقه ایله صکره کلان
حرف یا کلمه‌دن ساقط اولور مثالی حکیم انوری بیت تاروی بخطهٔ خراسان * آوردی وماندم
خطارا * یعنی ماندمی وجنس یانك بری دخی مبانی اولدوغی حرف یای بیانینك اولنده ذکر

اولنمشیدی حروف مبانی شول حرفلردرکه بسائط کلمات که وسائط حروف معانیدندر انلردن
مرکب اولور مثلا بنای وسرای وجای کبی که ترکیبی اول ادات ایله صورت ترکیب بولور
اول یالرده مستقل وضع ودلالت اولمز بلکه موضوع اولان لفظك ولفظ دالك جزؤلری
واقع اولور بای نی وکی وبی دخی اول قبیلدندر حروف عوامل که اول مبحثده ذکر اولنمشیدی
اون ایکی حرف علی قدر الامکان تفصیل وبیان اولندی بعد ذلك قواعد آخر بیانینه شروع
اولندی والله المستعان ﴿قاعدهٔ اشتقاق﴾ معلوم اوله که ارباب لغت قتنده زبان فارسیده
اصل مشتق منه فعل ماضیدر ماضینك آخر حرفی ایکی حالدن خالی دکلدر یا تاء ساکنه
اولور دانست وشناخت واموخت وکفت وکذشت ورفت کبی ویاخود دال ساکنه
اولور آمد ورسید وخواند وکرد وخورد کبی کلمه نك آخر حرفنه فتحه ویروب آخرینه نون
ساکنه کتوردلر مصدر اولور دانستن وشناختن وآموختن کبی وقس علیه الباقی ودخی آمدن
وکردن والباقی مثلهما واکر بو نون ساکنه دن صکره بر یای ساکنه زیاده ایدرلر ایسه صیغهٔ
اسم زمان وصیغهٔ اسم مکان ومناط فعل اولور مثلا خواندنی وقت ونمودنی جای کبی ومثلهما
الباقی واکر صیغهٔ ماضینك آخرینه هاء علامت الحاق اولنسه صیغهٔ مفعول اولور مثلا
دانسته وشناخته کبی وهر صیغهٔ ماضینك مجهولی اول صیغه نك مفعولی صیغه سیدر شد
لفظی ضم اولنسه مثلا دانسته شد وشناخته شد وخوانده شد ورسیده شد کبی زیرا
فارسیده مفعول اسم صیغه سنه شاملدر واشتقاقده بو صیغه لردن وامثالندن غیریده تبدل
وتغیر واقع اولمق قاعده لازمه در حذفله وزیاده ایله وابدال ایله وتحریك ساکنه وعکسی ایله محلنك
اقتضاسی حسبیله مثاللری اقلاب تعریفنده معلوم اولور وهر صیغهٔ امرك اولیکه الف واقع
اوله واکا یای ایجابیه لاحق ویاخود میم ناهیه داخل اوله لابد الف یایه وهمیه تبدیل اولنور
مثلا آرامیدن وآسودن وافکندن کلمه لرینك امرنده ونهینده بیارام وبیار آمند ومیارام
ومیار آمند وبیاسای وبیاسایند ومیاسای ومیاسایند وبیفکن وبیفکنند ومیفکن
ومیفکنند دیرلر وقس علیه الباقی ﴿قاعدهٔ اقلاب وابدال﴾ بویله درکه کلمهٔ ماضینك
امر ومضارع اولمه سنده اتفاق لغویین اوزره قاعده بویله درکه کلمهٔ ماضینك آخر حرفی امرنده
ترخیم ومضارعنده داله ابدال اولنور مثلا ماضینك آخر حرفنك ماقبلی خا اولسه امرنده
ومضارعنده زا حرفنه ابدال اولنور آموخت کبی امری آموز ومضارعی آموزد اولور
وساخت کلمه سنك امری ساز ومضارعی سازد اولور وماضی سنده خا اولان کلمه لر قاچدرکه
ابدال اولنورلر مثلا شناخت کلمه سنك امری زا اولمق ممکن دکل انك تواخیسی اولان سینه
ابدال اولنورکه امری شناس ومضارعی شناسد اولور اما افراخت وافروخت ودوخت
ویخت وسوخت بونلر جمله زایه ابدال اولنورلر واکر کلمهٔ ماضینك آخر حرفنك ماقبلی سین
ساکنه والف معتمده اولسه حرف مکسور ایله اول سینی حذف ومکسوری مفتوح ایدرلر
مثلا دانست کلمه سنك امری دان ومضارعی داند اولور کذلك شایست کلمه سنك امری
شای مضارعی شاید وکذلك داشت کلمه سنك شینی راء مهمله یه ابدال اولنوب امری دار
مضارعی دارد اولور واکر بر کلمهٔ ماضینك آخر حرفنك ماقبلی فاء ساکنه والف معتمده اولسه یا

یا موخونی
ویمیه لفظی زائدر

یا بعدی

١٢

یا حرفنه ابدال اولنور ویایله فاراسنده تواخی اولدوغی جهتله مثلا تافت کلمه سنك امری
تاب ومضارعی تابد اولور شتافت دخی بویله در امری شتاب ومضارعی شتابد اولور یافت
دخی بویله در امری یاب ومضارعی یابد اولور واکر کلمهٔ ماضینك آخر حرفی دال اولان صیغه لردن
بر کلمه نك آخر حرفنك ماقبلی یاء ساکنه اولسه اول یایی حذف وماقبلنی مفتوح ایدرلر مثلا
رسید کلمه سنك امری رس ومضارعی رسد اولور وشنید کلمه سنك یاسی واوه قلب
ایدوب امرنده شنو ومضارعنده شنود دیرلر ودرخشید کلمه سی رسید کبیدر امری درخش
ومضارعی درخشد اولور واکر آخری دال اولان کلمه لردن بر کلمه نك آخری دال وماقبلی
الف معتمد اولسه افتاد ونهاد کبی امرلری افت ونه ومضارعلری افتد ونهد اولور واکر دالك
ماقبلی واو اولسه نمود وفرمود کبی واوا الفه قلب وبر یا زیاده اولنوب امرلری نمای وفرمای
ومضارعلری فرماید ونماید اولور واکر دال مذکورنك ماقبلی راء ساکنه اولسه خورد وبرد
کبی امرلری حذف دال ایله خور وبر ومضارعلرنده راء ساکنه یی مفتوح ایدوب خورد وبرد
دیرلر سائرلری جمله بونلره قیاس اولنور ﴿احوال جمع ومضارع﴾ ومضارعك جمعله استعمالنده
قاعده بودرکه لفظ مفردینك آخرنده دال ساکنه وار ایسه ماقبلنه بر نون زیاده اولنور مثلا
خورد جمعنده خورند وآشامد جمعنده آشامند دیرلر واکر اصل کلمه ده نون وار ایسه بر نون
دخی زیاده ایدرلر مثلا داند وماند لفظلرنده دانند ومانند دیرلر واکر مضارع کلمه سنك اول
حرفی همزهٔ مفتوحه اولورسه یایه قلب وباء استقبال داخل ایدرلر مثلا آمد وآورد لفظلرنده
بیامد وبیاورد دیرلر وآمد لفظنك امری که الف ممدوده در آکا وریا لکن استعمالی
اولنمدوغندن حرف یا زیاده ایلدیلر آی اولدی قاعدهٔ مذکوره اوزره باء استقبال ادخال
ایلدیلر بای اولدی استعمالنده نوع ثقلت بولنمغله الفی یا ایله قلب مکان ایلدیلر بیا اولدی جمعله
استعمالنده بیامند وبیایند دیدیلر وبیاورند دخی بویله در واکر مضارع کلمه سنك اولنده
حرف می وهمی واقع اولسه اول کلمه حاله مخصوص اولور میداند وهمیداند کبی مرقوم حرفلرینه
باء استقبال که باء مضارع دخی دیرلر ادخال اولنسه اول صیغه مضارع اولوب مستقبله مخصوص
اولور بداند وبکوید کبی باء مستقبلك احوالی بو مقدار ایله اکتفا اولندی وقس علیه الباقی
﴿قاعدهٔ غیر مشتقه﴾ اسماء غیر مشتقه که صیغهٔ امر ایله مرکب اوله اسم فاعل معناسن
افاده ایدر اکا اصطلاح لغویینده وصف ترکیبی دیرلر مثلا سخندان وشعرشناس وکشورکشا
وکیتی ستان کبی ترکیبده بر اسمی لفظ جی ایله تعبیر ایندکاری معنایه سوزباجی وشعراکیجی واقلیم
آچیجی وجهان آلیجی دیمك اولور سخندان اصلنده دانندهٔ سخن وشعرشناس شناسندهٔ شعر
ایدی تلفظلرنده نوع ثقلت اولدیغی اجلدن داننده وشناسنده که مبتدادر دال مضارعله هاء
علامتی حذف ایدوب خبرلری که سخن وشعردر تقدیم ایدوب سخندان وشعرشناس
دیدیلر سائر وصف ترکیبیلر ده دخی حال بویله در ﴿قاعدهٔ اسم فاعل﴾ بودرکه کلمهٔ مضارع
دالنك ماقبلنه نون ومابعدنه هاء غیر ملفوظه کتوررلر واکر کلمه نك اصلنده دالدن مقدم نون
وار ایسه بر نون دخی زیاده ایدرلر مثلا داندکه صیغهٔ مضارعدر اسم فاعل ایتمك مراد اولندقده
وجه مشروح اوزره آخر حرفی که دالدر ماقبلنده اولان نون اصلیسنك ماقبلنه بر نون ومابعدنه

هاء علامت کتوروب دانسته دیرلر سائر صیغه لردخی بو منوال اوزره در و بر قاعده دخی صیغهٔ امرك
آخرینه الف ایله نون زیاده ایدرلر اسم فاعل اولور بوی وکوی وخوان لفظلرینه الف ایله
نون زیاده اید که پویان وکویان وخوانان اولور وسوییجی واوقویجی ویاپجی دیمك اولور
مثال اول میر ابو المعانی بیت شده پویان چو صبا وقت سحر در کویش * پاسبانی بکند دل
بهوایش همه شب * مثال ثانی ابراهیم فاروقی بیت دشمنان سك نهاد دوزخی مأوات را *
اخسئوا کویان زبانی میکند بئس العذاب * مثال ثالث حکیم انوری بیت رزم ایشان چو
سعیراست که در حفرهٔ او * اخسئوا خوانان بشمشیر کند نیرانی * اخسئو جمع اخسأدر اخساء
الکلب دیرلر یعنی کوپکی سوردی دیمکدر واسم فاعلده بر قاعده دخی آخر کلمهٔ امره بر الف الحاقیله
اولور مثلا پویا وکویا وخوانا وقس علیه الباقی ❊ قاعدهٔ اسم مفعول ❊ قاعدهٔ کلیه
بویله درکه کلمهٔ ماضینك آخر حرفی مکسور ویا مضموم ویاخود ساکن اولسه مفتوح ومتحرك
ایدرلر وهاء غیر ملفوظی کتوررلر مثلا دانست وخفت صیغه لرینك تالرینی مفتوح وهاء غیر
ملفوظی الحاق ایدوب دانسته وخفته دیرلر وکذلك خورد وآشامید صیغه لرینك داللرینی
مفتوح وهاء غیر ملفوظی الحاق ایدوب خورده وآشامیده دیرلر سائر صیغه لردخی
بو قیاس اوزره در اجمال کلام اسم فاعل مضارعدن واسم مفعول ماضیدن اولور ❊ قاعدهٔ
نفی ❊ لسان فارسیده نفیك قاعده سی بودرکه صیغهٔ ماضی وصیغهٔ مضارعك اوائل کلمه لرینه
نون مفتوحهٔ موصوله ادخال ایدرلر مثلا دانست وکفت کلمه لری که فعل ماضی ایدی اوللرینه
نون مفتوحه متصل اولدقده ندانست ونکفت اولدی معنالری که بیلدی وسویلدی در وداند
وکوید کلمه لری که فعل مضارعدر اوللرینه نون مفتوحه متصل اولدقده نداند ونکوید اولدی که
معنالری بیلز وسویلز دیمکدر بو نون مفرده یه عربیده نون نافیه دیرلر معنای کلمه یی نفی
ایتدوکیچون ❊ قاعدهٔ نهی ❊ لسان فارسیده قاعدهٔ نهی صیغهٔ امره میم مفتوحهٔ مفرده
ادخال ایدرلر علامت نهی درمثلا دان وخوان وخور کلمه لری که صیغهٔ امردر میم مفتوحه ایله
مدان ومخوان ومخور اولور معنالری که بیلمه واوقومه ویمه دیمك اولور نون نافیه که لسان عربیده
حرف ما معناسن افاده ایدر ما زید قائما دیرلر فارسیده زید نخاست دیمك اولور ومیم ناهیه که
عربیده حرف لا معناسن افاده ایدر که لا رجل حاضرا دیرلر وبردخی لا تقل کلاما دیمك معناسنده
فارسیده سخن مکو دیرلر بو ایکی حرف که نون نافیه ومیم ناهیه عربینك ما ولا حرفلری کبی درکه
معارفه ونکراته ومبتدا وخبره داخل اولورلر ولکن فارسیده مبتدا وخبر عبارتی شایع دکلدر
اول ادراك معناسی محلنده مضاف ومضاف الیه تعبیریله مستعملدر ❊ قاعدهٔ نعت ❊ صیغهٔ
ماضینك آخرینه الف وراضم ایدرلر نعت معناسن افاده ایدر خرید ارکبی که خرید فعل ماضی در
صاتون آلدی معناسنه آر حرفلری که الف ورادرضم اولندقده خریدار اولدی که معناسی
صاتون الیجی دیمکدر ❊ مناط ❊ دخی بویله در لکن اسم مصدره الف ورا لاحق اولیجق
مناط اولور نمودار کبی معناسی کوستریجی دیمك اولور استاد روم کمال پاشا زاده مرحوم
بو محلده بیورر که دیدار لفظی کفتار کبی در ورفتار دخی اویله در ترکیبی خفی اولان الفاظ مرکبه
دندرکه دیدارك برجزوئی دید وبرجزوئی آردر که معناسی کورمك کتوریجی دیمك اولور آر

ماضینك آخر حرفی [illegible] اولور مکسور مضموم اولمز بو محلده سهو واقع اولمش

آر اسم فاعلدر آوردیدن اصلی آرنده در که ترخیم اولنمشدر ترخیم کلمه آخرندن بعض حروفك
سقوطی درکه لسان فارسیده شایعدر وکفتارك معنای ترکیبی سوز کتوریجیدر بو مقوله یه باعث
فعله فاعل اسمن استعمال ایدرلر ترتیب وترکیب مقتضاسنجه عبارت آرکه مضاف در کفت اوزرینه که
مضاف الیه در معنای عام ترکیبیدن معنای خاص علمیته نقل اولیجق قاعدهٔ ترکیب تغییر
اولنوب مضاف الیه تقدیم اولندی بو تعبیر نقل مذکورك جملهٔ علاینندر مولانای مومی
الیهك کتابندن عبارتی بعینها نقل اولندی ❊ قاعدهٔ جمع ❊ معلوم اوله که لسان فارسیده
تثنیه ایچون ادات یوقدر واحددن یوقاروسنی ادات جمعله ادا ایدرلر اسمانك جمعنده قاعده
مقرره لری بودرکه اکر اسم ذوی الارواحدن اولوب آخری ساکن اولورسه الف ونونله
جمع ایدرلر مثلا آدمی وپری وجنی کبی جمعلرنده آدمیان وپریان وجنیان دیرلر ومرد وزن
جمعنده مردان وزنان دیرلر واکر اسمك آخرنده هاء علامت وارایسه مذکور الف ونوندن
مقدم بعض یرده هاء علامتی کاف عجمی یه ابدال ایدوب جمع ایدرلر مثلا فرشته وخواجه
وبنده کبیلرده فرشتکان وخواجکان وبندکان دیرلر وبر نوع جمع دخی اکر اسما جماداتدن ایسه
اکثریا آخر اسمه ها والف کتوروب جمع ایدرلر اسمك آخری متحرك وکرکسه ساکن اولسون
مثلا آسمانها وزمینها ونامها وجانها وسنکها وآبها وبادها وخاکها کبی بو جمله بر قبیلدندرکه
مذکور اسملرك آخرلری بعض متحرك وبعض ساکندر بو محلده اعتبار اولنمز بو مثال دخی کل ولاله
جمعنده کلها ولاله ها دیرلر مثالی استاد بیت من همچو آب وخاکم وتو آفتاب وابر * کل ها ولاله ها
دهم ار تو بیت کنی * اما اکر جماداتك بعض جهتله حیوانه مشابهتی وارایسه نموی اولدوغی
تقریبله اول مقوله ده ایکی وجهله جمع جائز اولور از جمله درختك بر وجهله جماداتدن جمعنده
درختها دینلور وبروجهی دخی نموی اولمغله درختان دینلورنته کیم شیخ سعدی بیت برك
درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردکار * واعضای وجود انسانده
دخی ها والف ایله جمع واقع اولور مثلا تنها وجانها وسرها وچشمها ودستها وپایها دینلور
کمال خجندینك بو بیتی مناسب دوشدی بیت خوش میشدی خرامان چون سرو عقل میکفت
خوش میروی به تنها تنها فدای جانت * اولکی تنها یالکز صکره کی تنها جسدلر دیمکدر
مثال دیکر بیت زبان تیغهای چاکر وسیر * شده در جان جانها چاشنیکیر * اکرچه
ها والف جمعی ذوی الارواحده جائز اولمیوب کسها ومردها وزنها دینلمز بلکه الف ونون ایله کسان
ومردان وزنان دینلور وحیوانات جمعنده دخی جائز اولوب کاوان وستوران وخران
وشتران دینلور شیخ سعدی بیت ندیدستی که کاوان در علفزار * بیالاید همه کاوان ده را
مثال دیکر وله بیت سران خیل پیراهن دریدند * دم وبال ستوران را بریدند * وله ایضا
بیت کاوان وخران باربردار * به زاد میان مردم آزار * اما اشتر ذوی الارواحدن ایکن
ها والف ایله جمعی جائز کورمشلرنته کیم کاتبینك بو بیتنده واقعدر بیت کریزم از شتران سپهر
وحجرهٔ خاك * که حجره راست شترهای مست پیرامن * وآفتاب وماه ذوی الارواحدن
دکل ایکن حرکت وسیرلری اولمغله خلاف قیاس الف ونونله جمع اولنمشلر شیخ سعدی * نظم
کدایان بینی اندر روز محشر * بتخت وملك برچون پادشاهان * چنان نورانی از فر عبادت

توكوبى آفتا بانند وماهان * بوكه مثال اشجارده الف ونون جمعى خلاف قياس ايكن ينه شيخ
سعدينك بيت پيراهن سبز بر درختان * چون جامهٔ عيد نيكبختان * بردخى بيت برك درختان
سبز در نظر هوشيار * هر ورقى دفتريست معرفت كردكار * ديدوكى ظاهرا نموى اعتباريله در زيرا
درخت تعبيرى اغاجه حالت خضريتى ونموى وار ايكند ربعد القطع درخت اطلاقى صحيح اولماز بلكه
بدنه ستون وشاخلرينه چوب ويانمغه صالح اولاننه هيزم دينلور واولحل بوادات ايله جمع اولنميوب
بلكه ها والفله جمع اولنور چوبها وستونها دنيلور وقبل القطع انسانك اعضاسى ها
والف ايله جمع اولنديغى كبى اشجارك دخى ها والفله جمع اولنوب شاخها وبركها وميوه ها ديرلر
وبعض كلمه آخرنده كه هاء علامت اوله جمعنده حذف ايدرلر مثلا بادها وجامها ديرلر انجق
فتحه ايله اكتفا اولنور نته كيم ابراهيم فاروقى بيت بدورت جامهاى خوب وفاخر * همه دم شاعران
پوشند ونوشند * بو بيتده سكون ميمله ده تجويز اولنمشدر ﴿ قاعدهٔ ستان ﴾ لفظ ستان
اكثر مكان مراد اولنان يرلرده استعمال اولنور مثلا شهر اولان يره شهرستان وبزاز لربيع
وشرا ايتدكلرى يره بزازستان وطاشلو يره سنكستان وطاغ اولان يره كوهستان وكللكه
كلستان وچملو يره چمنستان ديرلر بونلر جمله اسم مركبدر ورايحه لو يره بوستان ديرلر اصلى
بوى ستاندر تلفظى غليظ اولمغله ياسنى حذف ايتمشلر وكيدرك واوين دخى قالديروب
بستان ايله اكتفا ايلديلر مثالى مولانا جامى بيت درين بستان سراى پر نظان * نماند باز
چون چشم ستاع * حقيقتده ستان لفظى مكان معناسنه مخصوص دكلدر زمان ايله
مكان اراسنده مشترك برلفظدر كه زمان مراد اولندوغى محلده دخى استعمال ايدرلر مثلا ياز فصلنه
تابستان ديرلر معناى تركيبى حرارت زمانى ديمك اولور زيرا تاب لفظنك كرچه برقاچ معناسى
واردر ازجمله برمعناسيده اسى در بونده اول معنا مراددر كذلك قيش فصلنه زمستان ديرلر
معناى تركيبى برودت زمانى ديمك اولور زيرا فارسيده صووقلغه كسر زا ايله زم ديرلر مراد صووق
زمانى ديمك اولور بوتفصيل مرحوم كمال پاشازاده نك تعبيريدر بيوردركه طپراغك طبيعتى بارد
اولدوغندن كسر زاء معجمه ايله صووق معناسنه اولان زمك آخرنه ياى نسبت كتوروب
ونسبتى تأكيد ايچون برنون زياده ايدوب يره زمين ديرلر اما جميع فرهنكلرده زمين زاء مفتوحه
بابنده مسطوردر وبهارستان دخى بوقبيلدندر اما خارستان وكلستان معناى اول قبيلدندركه
مراد مكاندر اما دلستان ايكى قبيلدنده دكلدر معناى تركيبى كوكل آلجى ديمكدر واصح بودركه
دلستان يازلدقده لام ستانه وصل اولنميوب منفصل يازله تركيب آخر اولدوغى ظاهر اوله اما
كلستانده وصل جائزدر نته كيم بو بيتده واقعدر بيت اى آبادست دل اى دوستان * چشمها
دركلستان دركلستان * دلستانك ستانى مشتقدر ستاندن لفظندن اسم فاعلدر آلجى
معناسنه اصلى ستاننده ايدى ترخيم اولندى ﴿ قاعدهٔ دان ﴾ بعض يرده كه لفظ دان واقع
اولور ايكى حالدن خالى دكلدر * يا مركبدر سخندان كبى وياخود اصلدر جزدان كبى سخندانده
اولان دان مشتقدر دانستندن اسم فاعلدر معناى تركيبى سوز بلجى ديمك اولور اما جزدانده كى
دان اسم جامددر ظرف مكان معناسنه مخصوصدر نته كيم سابقا ذكرى مرور ايلين ستان ايله
بونك اراسنده ايكى جهتله فرق واردر برى بودركه ستانك عمومى واردر ظرف مكان وظرف زمان

زمان معناسنه ده استعمال اولنور كما مر ذكره ودانك انجق خصوصيتى واردر ظرف مكان معناسنه
ايكنجى فرق بودركه ستان لفظ نحويدر يعنى نحويلر اصطلاحى اوزره ظرفدر مظروفى احاطه
ايتمكه واكا نوع اختصاصى اولمق برمعنايه اولان ظرفه لازم دكلدر ودان لفظ لغويدر مظروفى
احاطه ايتمكه واكا نوع اختصاصى اولمق اهل لغت يانندهكه ظرفده معتبردر مثلا خامه دان اول
ظرفدركه ايچنده خامه طورر وجامه دان دخى اويله در وشمعدان ونمكدان بومقوله لركه ظرفدر
مظروفه اختصاصى واردر شول اعتبار ايله كه اول مصلحت ايچون وضع اولنمشدر اما خاندان
اول معنايه دكلدر زيرا خاندان لسان عربده كى حرم ديدكلرى مكاندن عبارتدركه عرب خاتونلره
حرمله كنايه ايتدكلرى كبى عجم خوائين اولدوغى يره خاندان ايله كنايه ايدرلر مثالى شيخ سعدى
بيت با بدان يار كشت همسر لوط * خاندان نبوتش كم شد * عجمده منكوحه يه همسر
ديرلر وخانه داندن مراد حرمدر واصل كلام همسر لوط با بدان يار كشت وحرم نبوتش كم شد
ديمكدر برمعنادن ايكى عبارتله تعبيردن مراد اطناب طريقيله سلوك تفننددر ﴿ قاعدهٔ
كاه ﴾ كاه لفظى كاف فارسيله اسم زمان ايله اسم مكان اراسنده مشترك اولان معنانك اسميدركه
كاهى اسم مكان معناسنه استعمال اولنور چراكاه وخيمه كاه وكريزكاه وكاركاه وكاهى
اسم زمان معناسنه استعمال اولنور سحركاه وچاشتكاه وجايكاه كبى بونلر جمله لفظ مركبدر
وتركيبلرى اضافتسزدر اما جايكاه اضافت ايله تركيب اولنمشدر مجلس معناسنه كه موضع ايله
كاهدن مركبدر ومعنالرينك فرقى واردر نته كيم بو بيتده واقعدر بيت كل رويش نوداند رشك
ماهم * شده چون صحن كلشن جايكاهم * وجايكاهك برمعناسى دخى اوتوراجق يردركه اصلى
جاى كاه ايدى يانك كسريله كه علامت اضافتدر عليته نقل اولنيجق حركتى سكونه تبديل
اولندى ومذكور كاهدن زمان قصد اولنان يرده كه استعمال اولنور بريده صبحكاهدر
نته كيم خواجه حافظ بيت مرو بخواب كه حافظ ببارگاه قبول * ز ورد نيمشب ودرس صبحكاه
رسيدست * ورددن مراد مداومت ودرسدن مراد تكراردر ومذكور لفظى كاهى جمله ده ادا
ايدرلر مثالى بيت چو شد تاريخ مشرق صبحكاهان * سفيد وسرخ چون سيب صفاهان
* الف ونون كه ادات جمعدر صبح كاذب ايله صبح صادقدن مراد ايتدكلرى محلده صبحكاهان
ديرلر لسان عربده اولان تثنيه كبى فارسيده ادات تثنيه اولمدوغندن مافوق الواحدى ادات جمعله
ادا ايدرلر ودخى دركاه ديرلر معناسى قپويدر خواجه حافظ بيت هركه خواهد كو بيا وهركه
خواهد كو بكو * كبر وناز حاجب ودربان اين دركاه نيست * وانكا ايده جك يره تكيه كاه
ديرلر مثالى خواجه حافظ بيت ازان زمان كه برين آستان نهادم روى * فراز مسند خورشيد
تكيه كاه منست * قبله كاه وسجده كاه وحواله كاه جمله بو قبيلدندر مثالى وله ايضا
بيت جز آستان توام درجهان پناهى نيست * سر مرا بجز اين در حواله كاهى نيست * اكرچه
لفظ كاه ستان كبى زمان ايله مكان اراسنده مشتركدر لكن ارالرنده فرق بودركه ستانده وسعت
و مظروفنده وفرت معتبردر اول اجلدن مضاف اليهه محتاجدر اما كاهده اول اعتبار اولمامغله
بعض محلده يالكز استعمال اولنور مثلا كاه وبيكاه وبكاه وناكاه ديرلر معناسى كند ونفسنه دلالت
ايدر مثال بكاه مولانا جامى بيت ببستند پيمان كه فردا بكاه * بنزديك يعقوب كيرم راه * كاه

لغت مشترکه‌در محلنده ذکر اولنور انشاءالله تعالی وتخفیفا الفی حذف اولنوب که دخی دیرلر
کاهك جمیع معنالریله مترادف وعملریله عامل اولور ئ قاعده زار ج لفظ زار دخی ستان کبیدر
بلکه معنالرینه قریبدر مثلا چمنستان دیرلر چمنزارده دیرلر نهایت الامر زار اسم جامددر یعنی لفظ
آخردن اشتقاقی یوقدر شول معنادن عبارتدرکه ترکیده آخر کلمه‌یه لك الحاق ایتمکله
تعبیر ایدرلر مثلا کشت زار اکنلك در وسبزه زار وکلزار وسنبلزار ولاله زار بونلر
وامثاللری جمله برجنسدر لکن کلزار ایله کلستان ده فرق بوار اده ظاهردرکه
کلستان کل یری وکلزار کللك دیمك اولور وترکیده بعض یرلرده یعنی بعض کلمه‌ده لق تعبیر
اولنور اما بر نوعدر مثلا نمکزار طوزلق وشوره‌زار ده شوراقلق دیرلر ئ قاعده بان ج بان اسم
جامددر کوزه‌دیجی معناسنه ادات نسبت اولور مثلا حمایت ایدیجی‌یه پشتیبان وکمی جیه
کشتیبان دیرلر نته‌کیم شیخ سعدی دیباجه کلستانده بیورر بیت چه غم دیوار امت را که
دارد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر انرا که باشد نوح کشتیبان * باغبان باغی
محافظه ایتدوکیچون ودشتبان مزروعاتی کوزتدوکیچون دیه بان بونلرکبی اولملو ایدی
اما انده نوع توسع واردر بوتعبیر کوزی کوزه‌دردیمك اولمز بلکه کوزاول خدمتك آلتی اولمغله‌در
نکاهبان دخی بویله‌در وشهر وبازار بکجیسنه پاسبان دیرلر حمایت ایدوب بکلمکه پاس دیرلر
نته‌کیم بوندن معلومدرکه شیخ سعدی بیت برتست پاس خاطر بیچارکان وشکر * برما
وبرخدای جهان آفرین جزا * اما بادبان بادبکله مز بطریق الاستعاره درجهانبان مذکوردکبیدر
یعنی جهان بکجیسی دیمك اولور جهان خلقنی حمایه ایدوب دشمندن وظلمدن بکلدوکیچون
پادشاهلره علم اولمشدر مثالی استاد لطیفی بیت کر پدرم رفت جهانبان منم * وارث اکلیل
سلیمان منم ئ قاعده دار ج فارسیده حرف یادن غیری ادات نسبت چوقدر ازجمله بریده دار
کلمه‌سیدر مثلا حصه‌دار وغصه‌دار وتیره‌دار وساحدار وجهاندار وامثاللری جمله حافظ
معناسنه‌در اکرچه داشتن لفظندن اسم فاعلدر طوتیجی معناسنه لکن مذکور
اسملر ایله ترکیب اولندقده حفظ معناسی مراد اولنور جهاندار جهان صقلایجی یعنی جهان
خلقنی حمایت وصیانت وحفظ وحراست ایتمکله‌در بو اعتبار ایله پادشاهلره علم اولمشدر مثالی
استاد بیت جهاندار جم قدر کیتی پناه * که خورشید ملکست وظل اله * ومالداولان
دولتلولره اقچه‌صاقلغله مالدار ودرمدار دیرلر بو مشهور بیت محله مناسب اولمغله تحریر اولندی
بیت کرمداران عالم رادرم نیست * درمداران عالم را کرم نیست ئ قاعده در ج حرف در
لسان عربده اولان فی معناسن افاده ایدر ادات ظرفیه‌در اکرچه مثال ایرادنه حاجت یوقدر
اما معلوم اولان معناسندن غیری تحسین لفظ ایچون کلدوکی بیان فائده‌دن خالی دکلدر
وبعض افعال ومصادر اوللرینه ادخال اولنور مثالی لطیفی بیت شدم خوار وبیجاره‌ای چاره‌کر *
رهی را بچشم کرم درنکر * بو معناسندن خبردار اولیان مذکور بیتده درنکرك معناسن فهمده
حسرت چکر ومذکور حرف که دائما کلمات اولنه ادخال اولنور وداخل اولدوغی کلمه‌نك اولنده
الف واقع اولسه اول الف لابد حذف اولنور مثلا این واو لفظلرینه داخل اولسه درین ودرو
دیلور مثالی مولانا جامی بیت تاکه درین بادیه هولناك * ازسر افلاك نیفتی بخاك * مثال

مثال دیکر اهلی شیرازی بیت نوید ده از لطف بخشایشم * که باشد درو خواب
آسایشم * ودرك بونلردن غیری معنالری واردر بو محلك مناسبی اولمامغله باب الدال المفتوحه‌ده
ذکر اولنسه‌کرکدر انشاءالله تعالی ئ قاعده حرف را ج کلمه آخرینه لاحق اولان حرف را لسان
عربده اولان لام جاره معناسن افاده ایدر ودخی برقاچ معنایه کلور بونلردر یعنی لام جار وعلامت
مفعول وبمعنی تخصیص وزائد وبمعنی قسم اولا لام جار معناسنه مثالی خواجه حافظ بیت
خدارا دادمن بستان ازوای شحنه مجلس * که می بادیکری خورد دست با ماسر کران دارد *
ودخی علامت مفعولدر ترکیده آکا وانی دیمکله تعبیر ایدر مثلا زید را بکو زیده سویله وعمرورا
بیار عمروی کتور بو ایکی لفظك را ایله اداسی حالنده فرق غایت دقیقدر بو لسانده ممارستی
اولمیان فهمندن غافلدر مثال اول مولانا جامی بیت علم جاه ببطحا افراخت * مکه راسکه
دولت نوساخت * علم جاهی بطحاده قالدردی ومکه‌ده یکی دولت سکه‌سی دوزدی دیمکدر
مثال ثانی وله ایضا بیت بادرا خاك سیه ریز بفرق * خاك راکن ز نم طوفان غرق * یعنی خاکی
طوفان نمندن غرق ایله دیمکدر مثال دیکر وله ایضا بیت کاوراده کن ازخنجر بیم * پشت ماهی ببو
ازان دونیم * ودخی تخصیص ایچون استعمال ایدرلر مثالی ابوطالب کلیم بیت دومصراع
ازسبکروحی کلیم ان طورمی باید * که درپرواز شهرت بال باشد مرغ معنی را * خواجه حافظ
بیت زرقیب دیوسیرت بخدای خود پناهم * مکران شهاب ثاقب مددی کند سهارا *
ودخی بمعنی قسم خواجه حافظ بیت دل میرود ز دستم صاحب دلان خدارا * دردا که راز
پنهان خواهد شد آشکارا * ودخی مذکور حرف کاه اولورکه زائد اولور انجق تحسین لفظ ایچون
ایراد ایدرلر مثالی بیت وانکه خلق آفتاب کوییدش * راستی را بچشم من نه نکوست *
یالکز راستی ایله معنی تمام اولور ئ قاعده حرف ور ووار ج فارسیده حرف ور لسان عربده
اولان ذو معناسن افاده ایدر مثلا هنرور وبهره‌ور دیرلر هنرلو ونصیبلو دیمك اولور مثالی
میرنظمی * رباعیه * درنزد هنروران هنرور نیستم * از طعنه زنان ولی چوکمتر نیستم * از روز ازل
غنی وجاهل نشدم * حاجت نبرم جز بخدا توانکر نیستم * وکاه اولورکه آوردن لفظندن اسم
فاعل اولان آورك الفن حذف وسخن لفظیله ترکیب ایدوب سخنور دیرلر ودلاورکه
دلدن مراد قوت قلبدر واوردن مراد اظهاردر بو اعتبار ایله بهادره دلاور دیدیلر نته‌کیم
بوبیتده آکا تلمیح واردر بیت ولیکن نیندیشم از خشم شاه * دلاور بود در سخن بیکناه *
اما سرورده‌کی مجازدر سردن مراد ریاست ومتبوعیتدر غلبه استعماله سر مقدم ومتبوعیت
معناسنه حقیقت منزله‌سنه وارمشدر صاحب ریاست دیمك اولور * ولفظ وار مناسبت
ولیاقت معناسن افاده ایدر بزرکوار کبی که معنای ترکیبی اولولغه لایق دیمك اولور اصلی
بزرکی وار ایدی تخفیفا یا حرفی حذف اولندی وشاهوار شاهه لایق دیمکدر وراهوار آت
اوصافندندرکه یوله لایق دیمکدر وسوکوار دخی بویله‌درکه سوك مصیبت معناسنه‌در نته‌کیم
بوبیتده واقعدر بیت کرستن بهنکام با سوك ودرد * به از خنده نابهنکام سرد * ومقام
تشبیه‌ده دخی وار لفظی استعمال اولنور مثالی بیت قصاب وار مردم چشمت بنازکی *
مژکان قنان کرده ودلها بروزده * ئ قاعده آن وان ج آن اسم اشارتدر بعید ایچون لسان

صربده اولان ذاك كبی واین اسم اشارتدر قریب ایچون عربیه‌ده كی هذا وهكذا كبی گاه اولور كه
آنك اولنه واو كتوروب وان دیرلر مثالی استاد بیت آن نیز كذشت ازین كذركاه * وان
كیست كه نكذرد ازین راه * آن لفظنك برمعناسی دخی كیمك نسی دردیه جك یرده آن كیست
دیرلر اضافت ایله مثالی حضرت مولانا مثنویده بیورر لر نظم كفت زاهد در سبوها
چیست این * كفت باده كفت آن كیست این * كفت آن آن فلان میراجل * كفت طالب
راچنین باید عمل * نثر * او ضمیر منفصل غائب در لسان عربده اولان هو معناسنه در ولفظ آنك
مدلولی مجرد اشارتدر كه مشار الیهه دلالت ایدر اسمیله جمعی جائزدر اول اسم كركسه معلوم
اولسون زید كبی كركسه مجهول اولسون كس كبی ومدلولی شیء مبهمدر لاجرم براسمله دخی
شیء مبهمه دلالت ایلیه یا شیء معینه دلالت ایلیه جمعی جائز اولمز واونك اصلی اوی درنته كیم
بو بیتده اصلی اوزره وارد اولمشدر حكیم سنایی بیت از من كنه آید ومن اویم * وز تو كرم
آید وتو اویی * كثرت استعمالله یاسنی حذف ایدوب استخفافا او دیدیلر قاعده حرف
وز و وی ده وز ده كی واو عطفدر اصلی واز درنته كیم سابقا از شرحنده مرور ایلدی وان
مرقومك دخی واوی عطفدر كه اصلی وآن در همزه نك مدیله گاه اولور كه اوی حرفنك الفنی حذف
ایدوب واواوزرنده ضمه ثقیل اولدوغندن فتحه یه تبدیل ایدوب آخرنده كی یای اصلیه ایله
وی دیدیلر مثالی بیت من اوراچه كویم چه رنك آورم * كه تادست وی زیر سنك آورم *
گاه اولور كه اویك اولنی وآخرینی حذف ایدوب یالكز واو ساكنی قالور استعمالنده حرف
ساكنله ابتدا ممتنع اولمغین حركت ویرمك لازم كلنجه فتحه اخف حركاتدن اولمغله مفتوح
ایلدیلر مثلا وراد یرلرنته كیم بیت تو كردی ورا رستم داستان * وكر نه یكی بود در سیستان *
اما ماقبلنده بر كلمه نك آخری واقع اولسه آكا مخصوص حركته حاجت قالمز حالی اوزره قالوب
سكونی ایله استعمال ایدرلر وواو مذكورك ماقبلنده برحرف متحرك واقع اولسه اول كلمه نك
حركتنه تابع ایدرلر مثلا ضم كافله كو دیرلر كه اصلی كه او در مثالی بیت كو دشمن شوخ چشم
وبی باك * كو عیب مرا بمن نماید * اولكی كو قنی صكره كی كو كه او دیمكدر قاعده مند
مند ادات توصیفدر مثلا حاجتمند دیرلر معناسی حاجتلو دیمكدر ولفظ مندك حالتی
عارضی در لفظ حاجته لاحق اولمغله وصف ایلدی ونیازمند وزورمند ودردمند كبی نیازده
وزورده ودردده حاجت كبی امور عارضیه دندر اول حالت كه خلقی اوله انك اداتی آخر كلمه ده
واقع اولان الفدر كه بیناده وتوانده وامثالهمادده واقعدر اولمقوله الف كبی كذزوراد نیمدوكی كبی
توان مند دخی دینلمز زیرا قاعده مذكورنك اقتضاسی اولدر وهوشمند تركیبی زورمند
ودردمند كبی درهوش تركیبنده اوص دیدكاری حالتدر كه عقلدن غیری درعقلك وراسنده
برحال در بعض محلده عقلله توصیف ایدرلر مثالی مولانا جامی بیت بود نقش دل هر هوشمندی *
كه باشد نقشها را نقشبندی * وعاقله خردمند دینلور عقلمند دینلمز شیخ سعدی بیت
كرمیل تو با بیخرد ونادانست * من نیز چنان اهل وخردمند نیم قاعده تر ادات تفضیلدر
فارسیده افعل تفضیل معناسی مراد اولندقده تر لفظی تركیب ایله ادا ایدرلر قنغی معناده
تفضیل قصد اولنسه اول معنایه دال اولان اسمك آخرنه مذكور اداتی الحاق ایدرلر مثلا

مثلا زیاده كثرت مراد اولنسه فزونتر وزیادده قلتده كمتر دیرلر مثالی بیت چو كردد ابر دولت
بر تو پربار * فزونتر باش همچون شاخ پربار * وبیشتر ده دخی ادات تفضیل مقصوددر مثالی
بیت زكوة مال بدركن كه فضله رزرا * چو باغبان ببرد بیشتر دهد انكور قاعده است
لفظ است ادات خبردر لاحق اولدوغی كلمه نك آخری مفتوح ایسه الفی خطده وتلفظده
ثابت اولور مولانا جامی بیت قامت طوبی زقدش سایه است * سدره زكاخ شرفش پایه
است * واكر آخر كلمه ساكن اولور ایسه خطده وتلفظده حذف وساقط اولور مثالی وله
ایضا بیت آمدی وآمدنت بس خوشست * دیدن روی تو عجب دلكشست * مثال
دیكر وله بیت كرچه كهروار چو تیغ آمدست * بلكه كهربار چو میغ آمدست * بو آمدستك
اصلی آمده است در وزن ایچون هاء علامت محذوفدر لكن بویله الف ثابت اولور ایسه جائزدر
اما افصح بو دركه بونك كبیلو ساكن صورتنده حركت احتلاسیه ایله تلفظ اولنه وآخرنده
هاء علامت اولان اسمه متصل اولدقده الفی ساقط اولنمیه مثالی كمال خجندی بیت زسرتا پا
كلی ای شاخ نازك * كه بركت شیوه است ومیوه ات ناز * اما حاصل بو كه اكثر فارسی خوانلر
بو قاعده یه رعایت ایتمیوب بلكه رابطه اولدوغنی دخی بلیوب لفظ زائد صنورلر وبعضیلر
همان یالكز تركیبده قرار كاه كلمه ده استعمال ایلدكاری درمعناسنه قیاس ایدرلر اول سببدن
حالت كتابتده الفی گاه ثابت وگاه ساقط ایدرلر رئیس الحكما شیخ ابن سینا استك رابطه اولدوغن
تصریح ایلمشدر عبارتی بودر كما فی الفارسیة الاصلیة وهو است فی قولنا زید بیر است وهذه اللفظ
تسمی رابطة انتهی قاعده حرف اند است لفظی نك جمعی اندكاور مثلا مفرد قصد
اولنسه فلان این سخن كفته است یا فلان چیزی كرده است دیرلر واما جمع مراد اولندقده
این سخن كفته اند یاخود چیزی كرده اند دیرلر ایدی اند لفظی علامت جمع اولوب بو محله
مخصوص اولدی بونكده الفنك حالی استك الفی حالی كبیدر وگاه اولور كه لفظ استه لاحق اولور
اول محلده الفنك سقوطی لازم كلور مثالی حكیم سنایی بیت این كروهی كه نورسیدستند *
شیوه جان وزر خریدستند * شمس فخری لفظ اندیچه معناسنه اسم كلور عدد مجهولدن
عبارتدر دیو بو بیتی نظم ایلمش بیت فیض جودش زسنك خاره وبین * كل امید بشكفاندند *
قاعده مصدر مصادر احوالی مقدما اشتقاق تفصیلی سیاقنده ذكر اولندی احوالی اویله در
ودخی مصدر البته یالازم اولور رسیدن وخوابیدن كبی كه ایرشمك واویومق كبی یاخود متعدی
اولور رسانیدن وخوابانیدن كبی معناسی ایرشدرمك واویوتمق كبی وبعض مصدر وار در هم لازم
وهم متعدی اولور آسودن كبی وبعض مصدره بكزرلر لكن مصدر دكلدر اولمقوله هر بابده نون
فصلنده سباق وسیاقیله یازلمشدر مصادر ایله آلوده در والله اعلم واحكم دفتر اول ضروب
امثال واصطلاحات استعارات واصطلاحات وضروب ونادرات كه مقصود منه
اولان معانی وكنایات عبارت لفظندن مفهوم وتركیب كلمه دن معلوم اولمیوب معنای آخر
قصد اولنوب بلكه معناسی سماعه موقوف اولدوغی اجلدن كتب لغتده مسطور اولدوغی
محللرده میان اسمادن اخراج وباشقه بر دفتر قیدیله علی قدر الامكان جمع وحروف تهجی اوزره
ترتیب ومعنالری شرح وبیان اولنور خفی اولمیه كه لسان نزاكت عنوان دری زبان زد بلاغت

پوزی اولمق شرفن احرازایله ماعدای عربدن ممتاز و افسر تارك اعتبار و زیور تاج افتخار اولمغله
برنوای تازه طرز و روح افزا درکه مطرب شیرین ادا مقام عجمده باغلمش و برکار نقش بهجت آرای
خاطر اداد درکه ترانه پرداز و زمزمه ساز اولوب صحایف زرین چنبر اوراقنه خامهٔ طرفه صریر
آهنك اوفر ایله اصول کیر اولدقده اهل عراق وحجازی شوق انداز ایلمشدر ﴿ الجامعه ﴾
طبعی میل ایلرایسه نوله زبان عجمه * زمرهٔ اهل سخندن کیم اوله پاك نهاد * لطف طبع ایله بو اوب
راست مقام عالی * فیض بخش اولمق ایچون باغلمش انی استاد * بناء علی ذلك استاد شیرین
کار اندیشه وکلك خیال نزاکت پیشه کاشانهٔ ضمیرده نقش وتصویر ایلدوکی معلومات
بدایع وسخن شناسان عجمدن تشنیف کوش هوش ایتدوکی نادرات صنایع وسطور صحایف
معتبرانده تعبیر اولنان فرائدات ودایع ومیان فضلا وبلغای فرسده زبانزد وشایع اولان
امثال ونکات واصطلاح واستعارات قدرت عاجزانه وقوت ضعیفانه حاوی اولدوغی
مرتبه بو مجموعهٔ مطبوعه وبو جریدهٔ مصنوعه ده قلم طرفه رقم یکان یکان نکاشته وتحریر
ومعانی مصموعهٔ غیرموضوعه سن بر بیت استشهادی ایله برداشته وبیان وتقریر قلنمغه شروع
وعزیمت اولندی ومن الله الاعانة والتوفیق ﴿ الجامعه ﴾ جهانده بر دعا ایسه مرادك *
شعوری اولیکو رتحریره ساعی * مثال مشکلاتی ایله حل کیم * اوله عالمده ظاهر انتفاعی *
﴿ باب الالف المفتوحه ﴾ آب آتش مزاج * بادهٔ سرخ میر ابو المعانی بیت بده ساقیا آب
آتش مزاج * که در بزم دل عشق یابد رواج * آب آتشین * اشك غمزده استاد دقیقی بیت
شود خون جکر از دل چکیده * که آب آتشین آید زدیده * آب از سر کذشت * ایش ایشدن
کچدی خواجه سلمان بیت غمش دریای بی پایان ومارا دستکیری نی * کذشت آب از
سرت سلمان چه پایی دست وپایی زن * آب باب نمیرسد * کیسه دن کیسه یه فائده یوق حکیم
سوزنی ﴿ رباعیه ﴾ بیداد جهان بسر نخواهد آمد * اندوه توکار کر نخواهد آمد * صد
همچو توکر بخاك خواهد شد * هم آب بباب بر نخواهد آمد * آب بروی کار آورد * ایشه صورت
ویردی مولانا جامی بیت تاچند خون دل خورم کو ساقیٔ جان پرورم * زین آتشین می آورد
آبی بروی کار خود * آب بروی کار ارد * دنی ذیر لرکمال بخندی بیت خاك بخند را که زشیراز
کم نهند * آرد بروز کار تو آبی بروی کار * آب بروی کار آمد * ایش صورت بولدی خواجه
سلمان بیت آبی بروی کار من آمد زدیده باز * آن آب اکرچه باز نیاید بکار من * آب بر
جکر دارد * قوت وقدرتی وار درکمال بخندی . بیت نام دریا دلی برآوردی * نیست این طرفه
آب بر جکرست * آب بی لجام * اقبال ودولت دنیادن کنایه در مولانا صائب بیت میکند کار
شراب تلخ آب بی لجام * این سخن از مستیٔ ارباب دولت روشنست * آبت زیر کاهست * لایق
اولاین نسنه عارض اولدقده ضرب ایدرلر حکیم انوری بیت بساخرمن که آتش در زنی زود
هنوزت آب خوبی زیر کاهست * آب حسرت * اشك نومیدی مولانا هلالی بیت در دهان
غنچه از لعل تو آب حسرتست * لیك پندارند مردم قطرهٔ شبنم درو * آب خشك * یعنی
شیشه قنبر نیشابوری بیت از برای دفع یاجوج هوا از آب خشك * خاك بیران بین که سد
بر آتش تر کرده اند * آب خضر * علم لدن کذا فی موید الفضلا ویعنی آب حیات خواجه سلمان

سلمان بیت باد سحر از بوی تو دم زد همه جان شد * آب خضر از لعل تو جان یافت روان
شد * آب در جکر نیست * قوت وقدرتی یوقدر کرك جهت مالیه کرکسه وجه آخر اولسون
خواجه سلمان بیت با آنکه آب در جکرم نیست هر شبی * باشد خیال روی توام میهمان چشم
آب در جوی تست * دولت واقبالك وار در کذا فی المجمع وامور عالم تصرفکده در کذا فی شرفنامه
آب در دهان آمد * اغزی صولندی رشکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت چو دید طلعت خصم
ترش لقا بت را * نیام تیغ ترا آب در دهان آمد * آب در زیر کاه دارد * ایشی کزلو ایدر استاد
عنصری بیت زاهل دنیا مجو وفا داری * مردیت اندرون نیاید کار * چو شود زیر کاه آب
درو * وقت حاجت امید ازو بردار * آب دندان * ضعف ومغلوبیت حکیم انوری بیت دشمنت
باتو اکر نرد عداوت بازد * آب دندان ترا زو کس نتوان دید بباز * ودله دوشمك معناسنده ده
استعمال اولنور استاد لطیفی بیت کرچه کشتم آب دندان در دهان حاسدان * لیك همچون
ملك رومی بوی خوش آید ز من * آب رو آب جو نیست * یوز صوین دوکه دیمکدر کمال
بخندی بیت چند ریزد دیدهٔ ما آب رو * نیست آب روی مردم آب جو * آب در جو
باز آید * ترکیده صواقدوغی یره ینه اقر دیدکلری مثلدر کمال بخندی بیت با خیال لب وآن
عارض نازك در چشم * آب دولت همه را باز بجوی آمده بود * ابرو بالا کرد * جور وستم ایلدی
عبد الرزاق کاشی بیت باز ابرو کرد بالا ترك تیر انداز من * عالمی را کشت دارد انیز مان انداز
من * آب روشن * شراب ممزوج حکیم انوری بیت ساغر پر بادهٔ رنکین چنان دارد بچشم *
کرمیان آب روشن بر فروزی آذری * وآب صافی معناسنه مثالی خواجه حافظ
بیت باب روشن می عارفی طهارت کرد * علی الصباح که میخانه را زیارت کرد * ابرو زند * رضا
ویرد مولانا عارفی بیت طبع تو ببخشیدن صد کنج کهر * ابرو زند وکره برابرو زند *
ابرو فراخ * یعنی خوش طبع وخوش دل شیخ نظامی بیت دل شد در ان مجلس تنکبار * در ابرو
فراخی در آمد بکار * آب زد * صولهدی دیمکدر خواجه حافظ بیت در سرای مغان رفته بود
وآب زده * نشسته پیر وصلایی بشیخ وشاب زده * آب زن * آرام وقرار ویریجی
کذا فی شرفنامه ﴿ آبستن فریاد خوان ﴾ یعنی بربط کذا فی شرفنامه ﴿ آب شد ﴾ اریدی
هرنه اولور سه میر خسرو بیت تا کل از شرم رویت آب شده * یکزمان دور کن از چهره
نقاب ﴿ آب شناس ﴾ رسم وقانون بلیجی شرف الدین یزدی بیت سخنی زیر پرده باید کفت
این سخن کفته اند آب شناس ﴿ آب صفت باش ﴾ کثیر النفع اول یعنی هرکس سندن
سودمند اولسون کذا فی شرفنامه ﴿ آب کشت ﴾ آب شد مرقوم معناسنه در عبد الله
هاتفی بیت یکی مرکز رایت فتح باب * کران زهرهٔ اژدها کشت آب ﴿ آبله در سخن پیداست
آدم سوزندن بللو در لواحد من الشعرا بیت حسب مرد مجو مشهور است * آبله در سخن
توان شناخت ﴿ آب مرا بروی کار آمد ﴾ مرادم حاصل اولدی مولانا جامی ﴿ رباعیه ﴾
آبم زکرم بروی کار آوردی * وز موج فراقم بکنار آوردی * صبرم بدل از غم فکار آوردی *
خوابم بدو چشم اشکبار آوردی ﴿ آب مریم ﴾ یعنی صلاح وعفت ابو المعانی بیت معجز
دستت کند تکمیل ایمانم هنوز * زاب مریم کرد کویا عیسیٔ عشقت ظهور * ویعنی شیره

انکور کذا فی مؤید الفضلا ﮒ آب من از هیچ کس نکشاد ع مرادم کسه دن حاصل اولمدی ظهیر
فاریابی بیت هزار دامن کوهر نثار شان کردم * که هیچکس شبهٔ برکنار من ننهاد * هزار بیت
بکفتم که آب از و بچکید * بجز ز دیده دکرآبم از کسی نکشاد ﮒ آب نشاط ع یعنی منی که
وقت خروجده حاصل اولان سروردن کنایه در کذا فی المجمع ﮒ آتش از چنار آید ع غیر
معهودنسنه دن ظهور ایدر حکیم انوری بیت آبی از روی کار اکر ببرم * آتشی دانکه از چنار
آید * ﮒ آتش بهار ع رونق وطراوت فصل بهار کذا فی ادات الفضلاء ابو المعانی بیت
داده پیام عیش وطرب نالهٔ هزار * افروز ذوق حسن چمن آتش بهار * آتش تر * یعنی شراب
قنبر نیشابوری بیت آب خشك این آسمان وآتش تر انجم است * برخلاف از آب خشك
این آتش تر کرده اند ﮒ آتش سیال ع دخی شرابدر خواجه سلمان بیت چون شراب
لعل ساقی ریخت بر جام بلور * آتش سیال در آب زلال آید برون * آتش شجر * بودخی
شرابدر کذا فی شرفنامه ﮒ آتش عنان ع یوکرك آت خواجه سلمان بیت اسب سیه
نخواهم وخواهم بدولت * برخنك باد سرعت آتش عنان نشست ﮒ آتشین آب ع یعنی
شراب مولانا هاتفی بیت بده ساقی آن آتشین آب را * کرامایه بیجارهٔ تاب را ﮒ احمد پارینه
را با زهمان حال شد ع اسکی عادتی اوزره اولدی میر خسرو بیت تو به زمی کرده دل
چون تو که ساقی شدی * با زهمان حال شد احمد پارینه را * اختر کذشت ع تقدیره موافق
دوشدی خواجه حافظ بیت روز هجران وشب فرقت یار آخر شد * زدم این فال کذشت
اختر وکار آخر شد * شیخ نظامی بیت بسا فالی که از بازیچه برخواست * چو اختر
میکذشت آن فال شد راست ﮒ آخم روی مفروش ع اکشی صورت کوسترمه ماوراء النهرده
استعمال اولنور رادادر کذا فی شرفنامه ﮒ آخور سنکین ع فائده سز اولان نسنه حکیم
خاقانی بیت رخش ترا با خور سنکین روزکار * برك کیانه وخر توعنبرین چرا ﮒ آدمی
سرو دوست ع آدملکی وانسانیتلی دیمکدر خواجه آصفی * مصرع * زعکس روی تو آیینه
آدمی سرودوست * آدمی سرودست دخی بو معنایه دروله * مصرع * بغمزه کرد اشارت شد
آدمی سرودست ﮒ آرزو در دل شکست ع مراد حاصل اولمدی مولانا کاتبی بیت بغیر
تیر تو هیچ آرزو نداشت دلم * شکست در دل من چرخ آرزوی چند * خواجه سلمان بیت
دردل من بود نیست آرزوی زلف تو * هجر تو آن آرزو در دل سلمان شکست * آرزو
دلده شکست اولمق معرض وجوده کلمامکدر سیفیٔ بخاری بیت دل شکستهٔ من آرزوی
زلف تو داشت * چه آرزو که من خسته را بدل بشکست ﮒ آرزوی من بشکن ع مرادمی
حاصل ایله مولانا رفیقی بیت شکستن سر زلف توآرزوی منست * که درجهان تو یکی
آرزوی من بشکن ﮒ آرزو شکن ع دخی دیرلر میر ابو المعانی بیت عمریست دل که تشنهٔ
لعل لبت شده * ای یار بیوفا تو یکی آرزو شکن ﮒ از آتشها دودی ندیده ع روزکار کرم
وسردین چکمامش خواجه آصفی بیت تو بی که هست عذار تو مشکسو دهنوز * منم
کز آتش عشقت ندیده دود هنوز ﮒ آزادی اوکوید ع انك مدح وثناسن ایدر ﮒ آزاده دار ع
کندوکی اکا مدح ایتدر استاد عنصری * مصرع * سیرت آزاده دار ناظر آزادکی ﮒ از ان باز ع

ﮒ اول زماندن برو خواجه سلمان بیت بر لب رود علی تا آب دجلوی فرات * بسته شد زان
زور باز افتاده آب از چشمهاست ﮒ از باران کریخته وزیر ناودان آمده ع المدن قاچدی
بلایه اوغرادی شیخ نظامی بیت کنون در خطرکاه جان آمدیم * ز باران سوی ناودان
آمدیم ﮒ از پای افتاده ع محنت ومشقتده اولمقدن کنایه ایدرلر ریاضیٔ سمرقندی
بیت باز خون جکر از دیده کشادم بی تو * دست من کیر که از پای فتادم بی تو *
کاهی الفلرین اسقاط ایله استعمال ایدرلر خواجه سلمان بیت زپا فتاده ام ای دوست
دست کیر مرا * که کار دست کرفتن فتاده را در پای ﮒ از پای در آمد ع دخی اول معنایه در
کمال اسمعیل بیت هنرز خدمت فرمان در آمدی از پای * اکر بدست نکردی ز خامهٔ
توعصا * از پرده برون شد * حددن تجاوز ایلدی خواجه حافظ بیت اکر از پرده برون
شد دل من عیب مکن * شکر ایزد که نه در پردهٔ انکار بماند * از زر بند بپای بزد ربند ند * قیمت
متاعدن کنایه در خرجی ایچندن چقار دیمکدر ابو المعانی بیت خواجه ابریجا اکر فکر زیان
در افتند * از زر بر دیبای بزد ربندد * از بن دندان یعنی * جان وکوکلدن خواجه سلمان بیت
فتح بابی ز فلك یافت کسی کو میکردد * خدمتی بردرشه از بن دندان چوکلید * اوحد الدین
اصفهانی بیت در جهان نوش لبی رابشناسیم امروز * که غلام دهن او از بن دندان چوکلید *
از بن سی ودو * بودخی اول معنایه در کذا فی شرفنامه * از بن کوش * بودخی اول معنایه در
خواجه حافظ بیت از بهر قبولت از بن کوش * لولوی خوشاب کتشه لالا * خواجه
سلمان بیت خوش میخرامد و زبن کوش میکند * هردم بدوش غاشیهٔ زلف او شمال *
ﮒ از پوست برون شد ع حددن تجاوز ایلدی کمال اسمعیل بیت بدان ز پوست برون آمدم
که همچون رك * چو راست نشستم وصد زخم نیشتر دیدم ﮒ از خانهٔ جغد باز نیاید ع اصلی
فرومایه دن اصل زاده کلمز حکیم فردوسی بیت بهومان چنین کفت دهقان سغد *
که بوناید از خانهٔ باز جغد ﮒ از خاك بر کرفتهٔ او ع انك چراغی واحیاسی در عشقی کاشی
بیت این منظری که طاق چو ابروی دلبرست * از خاك بر کرفتهٔ دارای کشورست ﮒ از دکر
کرد ع اندن اعراض ایلدی خیالیٔ سمرقندی بیت کر سر و مرا یار هوای دکری نیست * بی جرم
چرا از من دیوانه دکر کرد * بو معنایه شهیدی قمی بیت شنیدی در حق من عاقبت قول
بد اندیشان * ترا کفتم مکن کوش از طرف دیکر دکر کردی ﮒ از دل آمد ع کوکلدن قوپدی
مولانا طوسی بیت تیر تو که در سینهٔ من ساختة منزل * خواهم که برون میکند م نامده از دل *
والدن کلدی معناسنه تمامیٔ مشهدی بیت ماند پیکان خدنکت در دل بیحاصلم * خواستم
از دل برون آرم نیامد از دلم ﮒ از سر انکشت ع یعنی تغا فلانه وکوکلسز ابو المعانی بیت
انتظار آن هلال ابر وکشیدم د روزعید * مرحبا کرده ولیکن از سر انکشت کرد ﮒ از سر
خواستن ع باشدن بخمکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت نه زیر کان همه برخواستند
از سر خویش * چولاف میزنی از زیرکی توهم خیزد ﮒ از سر مادر کذر ع کند وحائزه قودیمکدر
میر نوایی بیت پیش چشم دم مزن ای اربنیسانی دکر * پایهٔ خود دانکه کن از سر مادر کذر
ﮒ از سر نهاد ع آشاغی قودی کمال بخندی بیت مه که نهادی کلهٔ حسن کج * روی تو دید آن مه

ازسر نهاد ۓ ازسر واکرد ۓ باشدن صاوذی مولانا طوسی بیت عقد دستار بلا پیست
ترا ای طوسی * این بلا را ازسر خود توچرا وانکنی * بو معنایه مولانا هلالی بیت بسکه مخمورم
کرانی میکند دستار من * میفروشان این بلا را از سر من وا کنید ۓ ازطاق دل افتاد ۓ
کوزدن کوکلدن دوشدی استاد بیت مدار چشم اجابت که در زمانهٔ ما * دعا ز طاق
دل افتاده است آمین را * مولانا عرفی بیت افتاده ام ز طاق دل دوستان ولی * خورشید را
زبان نرسد زان زوالها ۓ از طبق حالی برافتاد ۓ یعنی صباح اولدی محمد عصار بیت
بدان دلها که او بنمود ازیاد * طبق پوش از طبق حالی برافتاد ۓ ازفلان چیز دندان برکندم ۓ
فلان شیدن امیدی کسدم حکیم انوری بیت مرا ازسر هوای آن لب میکون نخواهد شد *
نخواهم کند دندان ازلبش تاخون نخواهد شد ۓ ازکاو کنج میخواهد وازماهی درم ۓ غایت طمع
خامدن کنایه در شیخ نظامی بیت کسی کو برد بر تروخشک رنج * زماهی درم خواهد ازکاو کنج
ۓ ازکاوی غدودی ندهد ۓ بودخی مذکور معنایه در شیخ عبدالله انصاری بیت کی بود صوفی
چنان خر طبع کو از حرص خویش * می نخواهد باکسی راباشد ازکاوی غدود ۓ ازکعبه چو
بکذری ۓ برنسنه نك نهایتندن کنایه در کذا فی شرفنامه ۓ ازکلها چه کل ۓ اصلاك ندر ترکیده
سنك قوشلك آدی ندر دیدکاری مضموندر مولانا مجدالدین امامی بیت کفتمش کل کل بر آمد
عارضت ازتاب مل * غنچه اش خندان شد و کفتا که از کلها چه کل ۓ ازمار مار بچه زاید ۓ
بداصلدن ینه بد اصل اولور ابوالمعانی بیت زبد اصل هرکز حقیقت مخواه * بجز مار بچه
چه زاید زمار ۓ ازماست پرماست ۓ ترکیده قرتالة براوق دکمش کند و یاکندن دیدکاری
مثلدر وله ایضا بیت چوبیکو نظر کرد دید آشناست * بکفت ازکه نالم پرما زماست *
ۓ ازمن درکذر ۓ یعنی خطامدن کچ مولانا کاتبی بیت تیری زدو چشمت طلبید این دل
کستاخ * فرمانکه زنجند ازو درکذرانند ۓ ازو آزادی کرد ۓ انك اصلی حرایدوکین سویلدی
کمال اسمعیل بیت زخلق خوی تو میکرد سوسن آزادی * برای بندکیش سرو بوستان
برخاست ۓ ازو بازخورد ۓ اندن اینجندی خواجه سلمان بیت لعل روان زجام زرنوش غم
جهان مخور * زین قلعهٔ زمردین بهرچه بازمیخوری * بو معنایه میرخسرو بیت خواهم بمحتسب
بدعا کاسه دهم * لیك ازرقیب پیهده کو بازمیخورم ۓ ازو بازی خورد * بودخی بو معنایه در
مولانا کاتبی بیت مرغ دلم با بروی پرچین تست خوش * کربازیٔ زطاق مقرنس نمیخورم *
ازو بربست ۓ اندن فائده ایتدی خواجه سلمان بیت با آنکه درمیان تو دل بست عالمی *
کس زان میان بغیر کمه هیچ برنبست ۓ ازو پهلو تهی کرد ۓ اندن ایراق اولدی ظهیر فاریابی بیت
همچون نیام تیغت دارد اجل زهیبت * پهلوتهی همیشه از تیغ جان شکارت ۓ ازو پهلو کرد
دخی دیرلر مجد عصار بیت خلایق را چو با روبت بود رو * چرا باید ازیشان کرد پهلو *
ازدست برد ۓ اکا غالب اولدی کذا فی بعض اللغه ازو دکر کرد ۓ اندن یوز دوندردی ۓ ازو دل
برداشت ۓ اکا بیحضور اولدی مولانا جامی بیت کند چون کل رخ خود را تصور * وزان
دارد زکل غنچهٔ دل پر * وله ایضا بیت صراحی باوجود لعلش ازمی * دل برداشت برساغر
تهی کرد ۓ از و دندان برکن ۓ اندن امیدی قطع ایله خواجه سلمان بیت دردآمد و کفت

کفت ازین دندان بامن * راحت طلبی زکام دندان برکن ۓ ازو زاغ کرفت ۓ انی آلدادی یعنی
حیله ایتدی شاه طاهر دکنی بیت طاوس عقل ارچه بسی زاغ کیر کشت * بکرفت طوطیٔ
خطت ازوی کلاغها ۓ ازو طرف بربست ۓ اندن فائده منداولدی خواجه سلمان بیت
پیداست که ازمیان چه بربست کمر * تامن زکمر چه طرف برخواهم بست ۓ ازو طرفی نبست
یعنی اندن فائده کورمدی خواجه حافظ بیت کس بدور نرکست طرفی نبست ازعافیت *
به که نفروشند مستوری بمستان شما * وله ایضا بیت من ازنسیم سخن چین چه طرف بر
بستم * چو سرو راست درین باغ نیست محرم راز ۓ ازو طوق برد ۓ اکا غالب اولدی شیخ
نظامی بیت بدان طوق کوی آن بت نامجوی * زمه طوق برد و زخورشید کوی * ازو فقاع
کشاید ۓ اکا نازوشیوه ایدر ودخی لاف اورر معناسنده مرویدر حکیم خاقانی بیت
انجا که من فقاع کشایم زدست خویش * آلام دیده کان چو یخ افسرده دل نیند * ازو کرانه کرد
اندن ایراق اولدی حکیم انوری مصرع برهرکه عرضه داشتم ازمن کرانه کرد * ترکیده کنارجزدی
دیدکاری معنایه در کناره کرد دخی دیرلر ۓ ازو کلاغ کرفت ۓ انی آلدادی شاه طاهر دکنی بیت
زاغ کیرد همه از بلبل شوریده کلاغ * برك پژمرده کند با کل صد برك خنك ۓ ازو کناره کرد ۓ
اندن ایراق اولدی مولانا هلالی بیت مکو کناره کن ازمن که جان زکف ندهی * تو درمیانهٔ جانی
چسان کناره کنم ۓ ازو کوی برد ۓ اکا سبقت ایلدی و اکا غلبه ایلدی معناسنه مولانا هاتفی
بیت شب از روز روشن همی برد کوی * شب روز آیینهٔ شد دور وی ۓ زوی دامن افشاند ۓ
انی ترك ایلدی خواجه سلمان بیت تانه پنداری که سلمان دامن ازدلبر فشاند * دامن ازدل
برفشاند و دامن دلبر کرفت ۓ ازوی درکذر ۓ یعنی صوچن عفو ایله ابوالمعانی بیت این دل
کستاخ ازتو کرامید وصل کرد * کوخطا کرد ست و داند لطف کن ازوی کذر ۓ ازوی کوتهی کرد
کوکلدن قوپدی وله ایضا بیت بوده شب درعشق اورا منتهی * بذل جانرا کرد ازوی کوتهی
ۓ ازهم فروریخت ۓ پریشان خاطر اولدی والم چکدی معناسنه شرف الدین یزدی
بیت یکباره ازهم فروریخته * هر آنکو نشد کشته بکریخته ۓ ازهیچ ویرانه دزدنمی آید
برسفله دعوای بزرکی ایتدکده ایرادایدرلر شیخ نظامی بیت مثل زد درین انکه فرزانه بود *
که برناید ازهیچ ویرانه دود ۓ ازین دست ۓ یعنی بو اسلوب اوزره خواجه حافظ بیت ساقی
ار باده ازین دست بجام اندازد * عارفانرا همه شب شرب مدام اندازد ۓ ازین سپس ۓ
بوندن صکره معناسنه بدخشیلر اداسیدر مخلصیٔ بدخشانی بیت ندانم چه شاید بدن
زین سپس * که از سپهری نداست کس ۓ اسب و فرزین نهد ۓ کند و یه لازم اولانی
غیری یه ویرد کمال سخاوتدن کنایه در شیخ سعدی بیت کدایی که برشیر زین نهد * ابوزیدرا
اسب و فرزین نهد ۓ آستین افشاند ۓ یعنی تهی کرد مولانا وحشی بیت تیغ قضا دمی که
کشد برکسان قدر * افشانی آستین که بروترك آن کند ۓ آستین برزد ۓ حاضر و آماده
اولدی مولانا هاتفی بیت بکار آوران آستین برزدند * کزان کز زیاده بزین برزدند *
ودخی ایشه مستعد اولدی ظهیر فاریابی بیت چو سنبل توسر از برك یاسمین برزد * نمت
بریختن خونم آستین برزد ۓ ترك ایتمکدن کنایه در مولانا جامی بیت

نام جانان شنید جان افشاند * آستین برهمه جهان افشاند * آستین پوشیدن * یعنی
عیب کذا فی شرفنامه ﻛ آستین نیز کرد ﺟ دست درازلقدن ال چکدی حکیم انوری بیت
نیز کرد حوادث ز آستین * چون دامن تو دید کریبان روزکار ﻛ آش فلان رانختم * فلانك
مصالحتن کو ردم آفتی حلوا اکر در حق جوان طباح بیت کفت آن شوخ که من اش تراخواهم
پخت * پخت آشی که چنان آش نخوردم هرکز * آفتاب بکل اندود * آشکارا ولانی کزلدی
کذا فی المحمودی * آفتاب بیوه کداز * آفتاب یتیم کش * کلاهابضم الکاف حمایه سنه الدانوبه
ضرری کوریلن کبارکسنه لر حقنده ایرادایدرلر نته کیم منصور قره باغی قاضی عبد الوهاب طوسی
حقنده دیمشدر بیت قاضیا بر سر یتیمانی * خونشان میخوری مکر سبشی * کفته آفتاب
شرع منم * آفتابی ولی یتیم کشی * آفتاب روان * یعنی شراب خواجه حافظ بیت روان
درده آن آب عین روان * نه آب روان که آفتاب روان * آفتاب روی * کونش اصابت
ایدن محله دیرلر واصابت ایتمین یره سایه روی دیرلر اما ایکی عبارت دخی محبوب تعریفنده
استعمال اولنور خواجه سلمان بیت بر سایه سواد سر زلف خویش کیر * ماراکه
سوختیم درین آفتاب روی ﻛ افیون در شراب انداختیم * یعنی کشف رازایلدك شیخ
سعدی بیت عارفان درچرخ وصوفی در سماع آورده ایم * شاهد اندر رقص وافیون
در شراب افکنده ایم * مولانا عرفی بیت باهوسناکان همی کفتند در میخانه
دوش * هان قناعت کن که افیون در شراب انداختیم ﻛ اکر براید * قولای کلورسه
خواجه حافظ بیت کفتم غم تودارم کفتا غمت سراید * کفتم که ماه من شو کفتا اکر
براید ﻛ اکر روی سازد کو بساز ﺟ آلنورسه قوآلنسون مولانا ظهوری بیت نشین ماهرا
در مقابل نیاز * اکر روی سازد چه شد کو بساز ﻛ الف کوفیان ﺟ برنسنه نك
اکر یلکندن کنایه ایدرلر خلاق المعانی بیت ازکان نجل زیبق وشنجرف رد مرا * کردون که
کرد چون الف کوفیان مرا ﻛ آلوده دامن ﺟ یعنی کنهکار وملوث کذا فی المجمع ﻛ آنجاکه
زراست کوش باید داشت ﺟ دولتلونك هر پرده سوزی دیکلنور کمال اسمعیل * رباعیه * آمد بر من
چو در کفم زر پنداشت * چون دید زر انداشتم زود بکذاشت * از حلقهٔ کوش او مرا شد معلوم
آنجاکه زراست کوش باید داشت ﻛ انداز من دارد ﺟ بنم قصدمده اولور خواجه حافظ بیت
باز ابرو کرد با لا ترك تیر انداز من * عالمی را کشت دارد این زمان انداز من ﻛ انکبین بوم ﺟ
یعنی متلاشی مولانا هاتفی بیت بنا سازکاری دارای روم * که آلوده بود انکبینش بوم
ﻛ انکشت بدندان کزید ﺟ یعنی پشیمان ونادم اولدی کمال نجندی بیت امروز کران لب
نکزد زاهد خودکام * بسیار بدندان کزد انکشت ندامت ﻛ انکشت بر حرف نهاد ﺟ
دخل وتعرض ایلدی وله ایضا بیت چون قلم انکشت بر حرفم منه صوفی که من * خرقه کردم
رهن ومستان وسخن در دفترست * دیکر بیت کرنیا لم چونی انکشت منه بر حرفم * هرکه
زخمی خورد البته فغانی دارد ﻛ انکشت برلبش زد ﺟ آغزین ارادی طالب آملی بیت
آن غنچه ام که کر زنی انکشت برلبم * خون سلاست از لب پرخون کشایدم * مولانا عرفی بیت
زخمه هرچند که انکشت زند بر لب تار * ناله از بیم نیارد که برارد آواز * حکیم شفائی بیت غنچه

غنچهٔ باغ محبت هم زرفتار داست * برلب کل نیز انکشتی زدیم آزادنیست ﻛ انکشت نیل ﺟ
غایت فقردن کنایه در شیخ سعدی بیت یامر وبا یار ازرق پیرهن * یا بکش در خانمان انکشت
نیل ﻛ انکور خور وباغ مپرس ﺟ ترکیده اوزمن یه باغنی صورمه دیدکلریدر کمال نجندی
بیت بوسه سیب ذقن کفتمش زکلشن کیست * کمال کفت توانکور خور وباغ مپرس ﻛ انکورك
چشم ﺟ یعنی مردمك چشم شمس الدین سرایی بیت انکورك چشم ماست خالش یارب *
درعین سواد مردم دیده فتاد ﻛ آواز دهل شنیدن از دور خوش است ﺟ معناسی شهرت
کاذبه در ترکیده طاول سسی ایراقدن قبا کلور دیرلر میر خسرو بیت سنجرا کر خورد
زنوبت غرور * نوبت اوبانك دهل به زدور * عجم شهزاده لرندن بری شرف الدین یزدی یی
دعوت ایدر وارمغه تعلل ایلدکده یازوب کوندرمش شرف الدین صاحب شکم اولمغله بو
مثل اکا مناسب اولمشدر شهزاده نك یازدوغی بیت زنهار شرف زنزد بیرون نشوی *
کاواز دهل شنیدن از دور خوشست ﻛ آواز داد ﺟ دعوت ایلدی خواجه سلمان بیت
تا نیست فرو رفته دم آواز دهیدش * کوکوش بره دارد وچشمش نکرانست ﻛ آواز کرد ﺟ
دخی بومعنایه در شاه محمود بیت تا شد از خیل سکان سرکوت مخلص * یکره ش سوی
خود آواز نکردی هرکز ﻛ آهن پایه ﺟ یعنی خمیازه کذا فی مجمع الفرس ﻛ آهن دل ﺟ یعنی
شجیع خواجه سلمان بیت بر سر خصم توامد تیغ کریان شد برو * باهمه آهن دلی ایام کفتش
خون کری ﻛ آهنین جکر ﺟ یعنی مبارز وسخت دل کذا فی شرفنامه ﻛ آهو دل ﺟ یعنی
قورقق اوحد الدین اصفهانی بیت کر صید عشق خواهی تو آهو دلی مکن * همراه عشق
باش که شیر بست درشکار ﻛ آهو کذشت ﺟ یعنی فرصت کچدی شاپور بیت غافل آن
وحشی غزالم تند از پهلو کذشت * پیش میر فتم تبسم کرد وکفت آهو کذشت * ﻛ آهوی
سفید ﺟ غزال رومی نته کیم آهوی خطایی درلر ومحبوب رومی ومحبوب خطایی مراد ایدرلر
خواجه آصفی بیت چشمت آهو مست دلی آهوی خطا * چشم خوبان دکر در غمت آهوی
سفید ﻛ آهوی دنباله کشیده ﺟ چشم محبوب عبد الواسع جبلی بیت دنبال خودم می
کشدان نرکس جادو * من بنده آن آهوی دنباله کشیده * آیین بست * یعنی قانون واسلوب
استاد بیت مکو ساقی که می خوردن تباهست * که آیین همایون پادشاهست * آیین
بند * شهر دونماسی طالب آملی * بیت باپین بندی بازار خلوت میروم طالب * که دارم
باوجود کامل خود میل سودایی ﻛ آیینهٔ چین ﺟ چین ولایتنده معروف پولاد آیینه در
بیت بضاعت سخن خویش بینم از خواری * بسان آیینه چین میان رشته زنك ﻛ باب الالف
المکسور ﺟ این از فلکست از حسن نیست * بو ایشده اختیارم یوق ضرور یدر دیمك
معناسنده نهاوندی شاه محمد حقنده دیمشدر ﻛ قطعه ﺟ بزن خویش کفت شاه محمد *
کین بچه زکیست کارمن نیست * حقاکه درین سخن سخن نیست * این از حسن کلاه دوزست
زن نیز جواب پخته کفت * این از فلکست از حسن نیست * این بشب جمعه تعلق ندارد
بونك ادکاه علاقه سی یوقدر ابو تراب بیك بیت کویند مخور می که شب جمعه غم آرد * این
هیچ تعلق بشب جمعه ندادر * این دوزنکی ورومی * یعنی شب وروز وپیری وجوانی

وفقر وغنا وغم وشادیدن کنایه در کذا فی شرفنامه * این ره بترکستانست * بو یول سنی
صر منزل مقصوده ایلتمز شیخ سعدی بیت ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین ره که تو میروی
بترکستانست * این سخن ته دارد * بو سوزك اصلی ونتیجه سی وار در شیخ ابواسحق کازرونی
در توحید بیت دریا خود وگوهر خود وغواص خودست * هان غوری کن که این سخن ته دارد
بو معنایه بیت مزبور مثلا سحابینك رباعیسندن اولمق اوزره مروید ر * رباعیه * انکس که بچشم
خویشتن ره دارد * در چشم کدا وشه نظر ته دارد * دریا خود وگوهر خود وغواص خودست
هان غوری کن که این سخن ته دارد * اینك تراز و * ترکیبده اشته ارشون اشته میدان
دیدکلری مثلدر کمال بخندی بیت سخن از ماه مجویی وپروین * اگر منکر شوی اینك
ترازو * اینك کز واینك میدان * مثله وله ایضا بیت لاف اگر زد ز قدت سرو چمن * گویش
اینك کز واینك میدان * این مرده بشیون نیرزد * یعنی غمی چکمکه دکمز لواحد من الشعرا
بیت غم مخور جان من ار رفته شد این مال ومنال * شادمی باش که این مرده نیرزد شیون
این همه آورده تست * بو هب سنك قباحتکدر خواجه سلمان بیت از شمیم گل ومل این دل
من رفته بباد * اخرای باد صبا این همه آورده تست * این همه نیست * هیچ نسنه دکلدر
روزمره سوزلریدر کذا فی المحمودی خواجه حافظ بیت حاصل کار که کون ومکان این همه
نیست * باده پیش آر که اسباب جهان این همه نیست * این هم اسیری شد * بو ایشده
بندی دیمکدر کذا فی شرفنامه * این یکی دیگر * بودخی بویله اولسون انصاری قمی بیت گفتی
بداغ هجر بسوزانمت جگر * صد داغ هست بر جگرم این یکی دیگر ﭺ باب الالف المضمومة ﭺ
استخوان او بست * آنك اصلنی بیان ایلدی خواجه آصفی بیت استخوان من که از سنك
جنون صد جا شکست * استخوان قصهٔ فرهاد ومجنون بسته اند * استخوان اول کوك
ثانی اصل معناسنه در * استخوان قصه خوانان * قصه اوقیلرك سراغاز قصه ده اتدکاری
اجمال حکایه در * اشتربین * دوراندیشه صاحبی اولانه دیرلر لواحد من الشعرا بیت
غافل شدی ز حالم با آنکه شتربینی * عاجز شدم ز دستت با انکه ذوفنونم * اشترخو * کین
طونجی اثیر الدین اخسیکثی بیت در مرتبه ها گذشت کمال تو نیا شد * گردون شترخو که
ز کوهان قرارد * اشتر دل * قورقق ترکیبده یورکلی دیرلر مولانا کاتبی بیت مرا غمیست
شترواره بحجرهٔ تن * شتردلی نکنم غم بکجا بحجرهٔ من * اشتلم کرد * مجادله وغوغا ایلدی
مولانا هاتفی بیت طریق مدارا شدش اشتلم * خم بادهٔ صلح رو بینه خم * افتاده مرد
خدا * تواضع ایلدی شیخ سعدی بیت اگر زیر دستی بیفتد چه خواست * زبردست افتاده
مرد خداست * او چه مه کرد که او ته کند * او نه باشرد یکه بونه باشره خواجه آصفی بیت نامهٔ
من خط مرا ته کند * هاله چه مه کرد که او ته کند * او وارسد * اکا لایقدر خواجه سلمان
بیت مراد سد که توام توبه دادهٔ گفتن * شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور * او مرغ این
انجیر نیست * اول بو ایشك آدمی دکلدر حکیم انوری بیت برو که فکرت تو نیست مرد این
دعوی * مکن که خاطر تو نیست مرغ این انجیر * او نقش شما ندارد * او سزه لایق دکلدر
سیفی بخاری بیت زاهدان گوشهٔ محراب غنیمت دانند * که ندارد خم ابروی بتان نقش شما

شما ﭺ باب الباء المفتوحة ﭺ با او پا کرفت * اکا مقاومت ایلدی خواجه سلمان بیت محیط
با تو بروز سخا نکیرد پای * سپهر با تو بهنکام کین ندارد پای ﭺ با او پای داشت ﭺ بودخی او معنایه در
کمال بخندی بیت با حلم او ندارد کوه بلند سنکی * با عزم او ندارد باد بهار پایی * با او پای نکیرد
انکله مقابله ایده مز خواجه سلمان * مصرع * محیط با تو بروز سخا نکیرد پای ﭺ با او بسر برد ﭺ
آنکله اختلاط ایدر کمال بخندی بیت رند شراب خوار بسر میبرد سبو * ماهم بان سریم که
با او بسر بریم ﭺ با او بسر کند ﭺ بودخی اول معنایه در مولانا عرفی بیت چنان با نیك وبد
عرفی بسر کن تا پس از مردن * مسلمانت بزمزم شوید وهندو بسوزاند ﭺ با او پهلو زند ﭺ
اکابر ابر اولور خواجه سلمان بیت با دولت چه کار کند چرخ سفله بخت * با قلهٔ جبال چه پهلو زند
سفال ﭺ با او سر براورد ﭺ آنکله مقابل طوردی خواجه کمال بیت تا همچو خط بچهرهٔ
تو سر براوردم * از فرق سر کنم چو قلم آشکار پای * وانکله معارضه ایتدی معناسنه ده
کلور کمال اسمعیل بیت گر سر براورد چو کدو با تو بد سکال * تیغ قضا همیکندش چون
چنار پای ﭺ با او سری داشت ﭺ اکا میل ایلدی وانکله معاملهٔ نهانی سی وار مثلا حیرتی بیت
ز ولایه بصحرای جنون رفت چو مجنون * هر کس که بدیوانگی عشق سری داشت ﭺ با پادشه
دست زد ﭺ عدالت وعمارت مملکته شروع ایلدی محمود دیده پادشاهه ملاقی اولدی دیمکدر
با باد ودم * یعنی مغرور ومتکبر حکیم فردوسی بیت بیاراست ان جنك را پیل سم * همیراند
چون شیر با باد ودم ﭺ باب اندر شکر دارد ﭺ یعنی اندن کدا واندن ضعیفدر کذا فی مؤید الفضلا
مذکور معنایه ابو المعانی بیت باه سرد وافسرده دلم از روی خورشیدش * نیارد تاب او هرکز
باب اندر شکر دارد ﭺ بابت او ﭺ یعنی سزای او حکیم شفایی * مصرع * دشمن تو چو بابت تیغ است
پا بردار * صاحب مرتبهٔ عالی کذا نقل صاحب کتاب المحمودی ﭺ بادام دو مغز است ﭺ
یعنی پیرمعنی کذا فی شرفنامه اما خاطره کلور که اتحاد صحبت ودوستی معناسنه اولسه مناسب
ایدی ﭺ باد بدستش ﭺ النده نسنه یوق خواجه حافظ بیت عنقا شکار کس نشود دام باز
چین * کاینجا همیشه باد بدست است دام را ﭺ باد پیما ﭺ بی فائده ایشه یاپجی مولانا امیدی
بیت دشمن آتش نژاد و باد پیما کو بیا * بر سریر کامرانی چون سلیمانش ببین * باد پیمودن
کار بیهوده ایلمك کذا فی شرفنامه ﭺ باد دست ﭺ یعنی سخی ترکیده الی اچق دیرلر ظهیر فاریابی
بیت بدان جواد که چون ابر باد دستی را * وجوه چرخ دهد سالها بیك ادرار * پادر رکاب
یعنی سوار وسواری کذا فی شرفنامه وهر شیئه عزیمته حاضر وآماده اولیجی ﭺ بادسران ﭺ یعنی
مغروران ومتکبران کذا فی شرفنامه ﭺ باد سرسرد ﭺ یعنی نومید ومأیوس کذا فی ادات
الفضلا ﭺ باد عنان ﭺ یوکرك آتدن کنایه در مولانا جامی بیت خاك توام دست من نه بر کابت
رسد * کرد تو نا یافته باد عنانان هنوز * باد عیسی * یعنی معجزات عیسی علی نبینا وعلیه الصلوة
والسلام کذا فی شرفنامه ﭺ باد و بید ﭺ بیهوده وبیحاصل حکیم فردوسی بیت که بهرام دادش
بایران نوید * سخن گفتن او بود باد و بید ﭺ باده پیمودن ﭺ یعنی شراب خوردن کذا فی مجمع
الفرس ﭺ باد هرزه ﭺ وعدهٔ خلاف کذا فی المحمودی ﭺ بادهٔ مست ﭺ کسکین شراب خواجه حافظ
بیت آنچه او ریخت به پیمانهٔ ما نوشیدیم * اگر از خمر بهشت است وگر بادهٔ مست * باده

مستانه * دخی اولمعنایه درولهایضا بیت ساکنان حرم ستر عفاف وملکوت * بامن راه نشین
بادهٔ مستانه زدند * بادهٔ نوشین * یعنی شراب خوشکوار خواجه سلمان بیت دیدم ازبادهٔ
نوشین ولب نوش لبان * بزم رندان خرابات پرازنوشانوش * بارداد * یعنی دیوان ایتدی میر
ابوالمعانی بیت نشست وبرسرش افسر نهاده * زبهر کار مردم بارداده * بار فاقه کردن
کاف عجمیله وسیلهٔ کار یعنی واسطهٔ حصول مصالح ولهایضا بیت مانع وصلت مرا بخت سیاهم
بوده است * باره فاقه کردن ازآه سحرگاهم شود * بار کاب تو خاکست * مراد ایندیکی سکا
مطیع در کذا فی شرفنامه * با رنك وبوی * دارات وکر وفر معناسنه در کذا فی شرفنامه
* پایهٔ کار * یعنی شوخ وشنکل شیخ نظامی بیت چوشاپور راندر آمد چابهٔ کار * دام رایاره
کرد آن پایهٔ کار وکه باریك بین ده مدقق وراست نظر خواجه سلمان بیت مردم باریك بین اندر
خط تاریك شب * راستی باریك وروشن معنیٔ وادیده اند وكه باریك میرسید ده یعنی ضعیف وناتوان
حضرت مولانا بیت چون نباشم اشك چون باریك ریس * من منی دست فضولی کاسه لیس
بازارخاك * یعنی عظمت وسروری وامور دنیوی کذا فی شرفنامه وكه بازاری ده دلبر عاشق پرست
وقابل تحصیل منلا بزمیٔ اصفهانی بیت امید بلبل بی دل زکل وفاداریست * ولی وفا نکند
شاهدی که بازاریست وكه باز آورد ده ارمغان که اکابره کتورر لر مولانا کاتبی بیت طریقی داشت
این درویش با خال سیه پوشت * خطت آورد برك سبزواز خاطر ببردا نش * باز آوردی
کرد * اعتذار ایلدی ولهایضا بیت کفتم ازکوینش روم باز آمدم باصد نیاز * هرکه کوید ناسزا بی
باز آوردی کند * باز خواست کرد * رجا وتمنا ایلدی مولانا هاتفی بیت مقرر چنین شد که
دستور راست * اساس سپاهی کند باز خواست * ودخی سؤال معناسنه خواجه سلمان
مصرع * صدر از درکه تو مرا هست باز خواست * روز قیامت یوم السؤال اولمغله روز باز
خواست دیرلر خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز باز خواست * نان حلال
شیخ زآب حرام ما وكه باز خورد ده مغلوب اولدی خواجه سلمان بیت لعل روان زجام
زرنوش وغم جهان مخور * زین فلك زمردین هرچه بازمیخوری * وقوجوندی معناسنه ده
استعمال اولنور میرخسرو بیت خواهم بمحتسب بدعا کاسهٔ دهم * لیك از رقیب بیمم
کوباز میخورم * وراست کلدی معناسنه ده اولور کمال اسمعیل بیت بهرکه باز خورد تف
کینه جوتو شمع * وجود خویشتن از دیدکان بپالاید * واوغرادی معناسنه شیخ عطار
بیت خورد عطاری بدان دلخسته باز * باوثاقش بردو دستش بسته باز * مذکور
معنایه یالکز خورد دخی دیرلر مولانا جامی بیت سینه شکافم هر سحر کاسه صبازان میزنم *
باشد خورد زین رهکذر یکلحظه بادی بردلم * بازی بخایه کند * بیهوده عبث ایش ایدر
کاتبی خواجکان نام بر طبیب حقنده دیشدر * قطعه * خواجکان شد ملازم فرتاش * تا کند
دفع ریش خایهٔ او * میرود بهر بستن مرهم * بازی میکند بخایهٔ او * بازیچهٔ روم وزنکی * یعنی
مسخرهٔ عالم کذا فی شرفنامه وكه بازیدن ده بذل ایتمك معناسنه بازی معناسندن مصدردکلدر
اصطلاحی بر کلمه در مولانا کاتبی بیت جان بهازم وزمیان اوندارم دست باز * کین محبت به زصد
جانست یکموی حبیب * کاهی در ایله دربازم دخی دیرلر فدا وبذل معناسنه اولدوغندن جانباز

جانبازدیرلر جانی بذل وفدا ایدر دیمك اولور * باسك بجوال نشاید رفتن * همجنسی اولمیانلر
ایله محبت اولندقده ضرب ایدرلر کمال خجندی ده رباعیه ده خصمم که بکفت وکو درامد
بامن * ریشی چوجوال دیده مش تادامن * کفتم که دران ریش دوم عقلم کفت * باسك بجوال در
نشاید رفتن * پاسبان فلك * یعنی کوکب زحل کذا فی شرفنامه * پاکان خطهٔ اول * یعنی
کروبیان وحملهٔ عرش ایضا منها * بافسون کس درچاه مرو * کمسه نك اپی ایله قیویه اینمه
بابا فغانی بیت چه سوداز دیدهٔ کریان فغانی چون شد آن یوسف * چرا اول بافسون
کسان درچاه میرفتی * بالاتراز سیاهی رنك دکر نباشد * بوندن ایلرو ایش اولمز خواجه
کرمانی بیت کفتم که روز عیشم شد تیره کفت خواجو * بالاتراز سیاهی رنك دکر نباشد *
بومعنایه محتشم کاشی بیت صد رنك بوالعجب هست درحسن لیك ازآنها * بالاتراز سیاهی
بالای چشم وابرو * بالادوی * شاطرلك اول مخصوص اویونلریدر که لنك چالارلر خلاق المعانی
دباعیه * شاطر بچهٔ که نکته بر یاد کرفت * صد ملك دل ازحسن خداداد کرفت * بالادوی
ازد ود دل من اموخت * درچشم ترم قطره زدن یاد کرفت * قطره زدن دخی لنك اوردقدر
* بام چشم * کوز قپاغی کذا فی شرفنامه * بام مسیح * یعنی فلك چهارم ایضا منها * بام نهم
یعنی عرش مجید ایضا منها * پایداشت * مقابل اولمدی ترکیده قچی طوتمدی دیدکلریدر
کمال خجندی بیت دروفای توپایداشت رقیب باجوانمردر اقدم ننمود * باو بازداشت * وضعی
ایدرسك محلنه ایله کمال اسمعیل بیت کهرز دیدهٔ من حیف هرزه روشده بود * تو بازداشتی انرا
بتنکنای دهان * باهم زبان دارند * اغزبر ایتدیلر امیر حاج بیت من از نوش لبان اوبخواهم کام
دل جستن * که بهر کشتنم باهم زبان دارند آن لبها * پای بدامن کردن * یعنی صبر ایدوب فارغ
اولمق کذا فی المحمودی * پای بز اکندن * سفر ایتمکدن کنایه در شیخ نظامی بیت مرادر
کوفت ای شمع نکویی * علاج پای بز اکند سخت کویی * پای تا به کشاد * یعنی سفردن کلدی
کذا فی شرفنامه * با بچه بالا کرد * اتك درمیان ایتدی میرخسرو بیت ساخته طاوس
ملائك شد ار * با بچه بالا زده طاوس وار * پای پیچیدن * یعنی فرار کردن کذا فی المحمودی
پای خاکی کرد * یعنی سفر ایلدی کذا فی شرفنامه * پای دامن * بر محل که زمینه یقین اوله کذا
فی المحمودی * پای دراز کشید * آشوری آتدی دیدکاری سوز در واپاق اوزاتدی تسلطدن
کنایه در خواجه سلمان بیت سرو بردامن جو پای کشیدست دراز * راستی خرم وآراسته
جایی دارد * پای در کل ماند * عاجز ومتحیر اولدی حکیم شفایی بیت چو دکزن ساعد
سیمین اودید * بخود چون طسمه زین اندیشه پیچید * زحیرت پای در کل ماند فصاد * که آزاد
کل ازدستش نمیداد * پای درمیان آورد * یعنی مصلحت ایچنده بولندی کمال اسمعیل بیت
درازدستی احداث پرفسون را بین * که رای روشن او پای درمیان آورد * پای رنج کشند *
یعنی حاضر وآماده اوله لر شیخ نظامی بیت بفرمود شه تا رقیبان کنج * کشند ازپی میهمان
پای رنج * پای زاغ کرد * پوصویه کیردی ودخی کزلندی مولانا دهکی بیت طاوس وار چون
تو بجولان درآمدی * درباغ بس پری صفتان پای زاغ کرد * پای درسنك آمد * خوف
ایتمکدن کنایه در مولانا هاتفی بیت مرانی حد صلح ونی زور جنك * وزین هرده وپایم درآمد

بسنك * پایش در خواب شد * آیاغی اویشدی خواجه آصفی بیت ذرن بادیه
شب ناقهٔ لیلی کم شد * بود در خواب مکر پای طلب مجنونرا * پای فشرد * ثابت قدم اولدی
کمال اسمعیل بیت پای بفشارم ودر عشق تونمایم پشت * شمع واراربودم آتش سوزان
برسر * پی فشرد * دخی دیرلر شیخ نظامی بیت چنان کام وناکام خواهی سپرد * بخود کام کی
پی چه باید فشرد * پای کرد کرد * اباغن التنه الدی مولانا دهکی * مصرع * پا کردکن
ومنتظر دست کرم باش * اباق دوشرمکدن کنایه در * بایکدیکر زبان دارند * آغز براتدیلر
اتفاق ایتمکدن کنایه در مولانا دعائی بیت دولعل یار که بایکدیکر زبان دارند * حدیث
کشتن من هردو درمیان دارند * پای کرفت * یعنی جماع اتدی ابو المعانی بیت روز تاشام مرا
سنك ستم اندازند * یعنی شب تا بسحر پای کرفتن نکنم * پای کشاند * کریخته ودخی آزاد
اولمش کذا فی المحمودی * پای کم آورد * خصمندن قاجدی نظام استرآبادی بیت بی پاشود
زتیغ توعنتر بروز رزم * پیش توهر زیاده سر آورده پای کم * زیاده سر شجیع وبهادر
معناسنه در کذا فی المحمودی * پای ماچان رفت * اعتذار ایلدی حضرت مولانا بیت
آدم از فردوس واز بالای هفت * پای ماچان از برای عذر رفت * پای ماچان کرد * بودخی
اول معنایه در حکیم خاقانی بیت هوامی خواست تا بر وصف بالا تری جوید * کرفتم دست
وافکندم بصف پای ماچانش * پای مرد * معین ودستکیر وله ایضا بیت ای زهر تو دستکیر
تریاق * وی درد توپای مرد درمان * پای مردی کرد * امداد ومعاونت ایلدی کمال خجندی
بیت کرم بکاشد وانعام راچه پیش آمد * چرا ازین دو یکی پای مردما نبود * مولانا
امیدی * قطعه * بحمد الله که اید بر سر ما * جوانمردی درین دیر ریایی * که پامردی نماید
وارهاند * مرا از دست مشت پشت پایی * پای وپر * یعنی طاقت وقدرت حکیم فردوسی بیت
ستوران همی سازدش زال وزر * ندارد همی جنك را پای وپر * بپای انداز * یعنی سور چوب
دوشدی کذا فی المحمودی * بپای دار * محافظه ایله شیخ سعدی بیت مرا که پای بعقلست
ورای * دهم کلهٔ خویش داری بپای * بپای داشتن * وجوده کتورمکدن عبارتدر خواجه
حافظ بیت بپای دار طریق قیام لیل چو شمع * که نور طلعت شمس از کرامت سحر است *
بتراز و فروشد * نازلی صاتر ودخی تدریجله ایدر کمال خجندی بیت صد حسن بان رخ تو بیك
دفعه فروشی * مه رفت بمیزان که فروشد بترازو * بتنك آمد * طارلدی میرخسرو بیت
ناله راهر چند میخواهم که پنهان میکشم * سینه میکوید که من تنك آمدم فریاد کن * بتنك
میار * طارلتمه دیمکدر مولانا طوسی بیت چو کفتمش که دهان تو هست تنك بسی * بخنده
کفت دهان مرا بتنك میار * بتیر نمی یافت * چراغله آرایوب بولمدی مولانا شاهی بیت
عالمی بی دل شدند از تیر مژکانت چنان * در همه شهر این زمان یکدل نمی یابد بتیر * بتیغ
خاست * دیك طوردی هرنه اولورسه ابو المعانی چو خفته بود کشاد دست بند شلوارش
بتیغ خاست ذکر خفته در میان پایم * بجام عدل بده * برابر ویر کذا فی شرفنامه * بجان
آمد * بیزار اولدی مولانا شاهی بیت ناله ام راه کلو بسته بحدی که نفس * تا برون میرود
از سینه بجان می آید * یالکز * بجان * دخی دیرلر مولانا بیانی بیت بجان از نالهٔ من خلق

خلق ومن از ناله کردن هم * بجانی ای اجل تاوارها ند ایشان زمن من هم * بجای او * انك حقنده
خواجه حافظ بیت ده روزه مهر کردون افسانه است وافسون * نیکی بجای یاران فرصت
شمار یارا * بجای خود بست * ایشی محلنده ایتدی کذا فی شرفنامه * بچهٔ خورشید * یعنی
لعل ویاقوت وامثالهما ایضا منها * بچهٔ نو بر آورد * نتیجه پیدا ایلدی ایضا منها * بحال
در آمد * وجد وشوقه کلدی لواحد من الشعرا بیت مکو که از حرکت سرو از شمال در آمد
چو دید قامت تو درچمن بحال در آمد * بخاك نشست * اعتبارسز اولدی خواجه حافظ بیت
از ان بخاك نشستم که آن کمان ابرو * مرا چو تیر بخود میکشید ودور انداخت * بخاك نشاند *
اعتباردن قودی * بخاك راه نشاند * مثله وله بیت مرا وسرو چمن را بخاك راه نشاند *
زمانه تا قصب نرکس قبای تو بست * بخت بد ندان خای * بخت بد وطالع ناسازدن کنایه در
کذا فی شرفنامه * بخت بد وهمت عالی بلاست * روزکاری نامساعد اولان کمسنه
حقنده ایراد ایدرلر نته کیم شاعر دیمشدر بیت بخت بد وهمت عالی بلاست * وای بر آنکس
که بدین مبتلاست * بخط بلا درسرا وردم * یعنی بلا ومحنته راضی اولدم کذا فی المحمودی
بخت نو ماده * دولت اقبال برقرار اولمز کذا فی شرفنامه * بخم درشد * یعنی مراقبه ده
اولدی کذا فی المحمودی * بخود فرو رفت * بجا بدن ویاخود غم والمدن باشی اشاغی ایده نه
دیرلر خواجه سلمان بیت وقت بر آمدن بصبح از نظر غضب کند * صبح بخود فرو رود چون
نفس از مکدری * بخود فروشد * بودخی بو معنایه در مولانا خاقانی در صفت معراج کفته بیت
بر آمد بکردون چو مه بی نقاب * فروشد زشرمش بخود آفتاب * بخیه بر روی کار افتاد *
اسراری کشف وشایع اولدی میرزا عجیبی بیت ماه خیاطی که چون ابرشیم دارد تزار *
ترسم افتد بخیه ام دور از رخش بر روی کار * بو معنایه محمد عصار بیت زغمز دشمن غماز وجادو
فتاده پیش مردم بخیه بدرو * بد ادائی کند * ایکی کمسه میاننه فتنه وشور براغور لواحد
من الشعرا بیت فلك تا چند بی مهری نماید * زمانه تا بکی این بد ادائی * بد آغار * یعنی
بد سرشت وبد نهاد ابو شکور بیت یکی زشت روی وبد آغار بود * تو کوئی بمردم کزی
مار بود * بد پرتو * یرامز حاللو خواجه سلمان بیت بخت بد پرتو مرا در بی نوائی پیر ساخت
باجوانمردان عالم راجوانمردی نماند * بد برد * یعنی انجو در مولانا طوسی بیت میروی ومیبری
باخود رقیب * ورهمیکویم مبر بد میبری * بو معنایه بابا فغانی بیت کرچه طور رندی وبد
نامی از حد میبرم * کافرم کرشمهٔ از حال خود بد میبرم * بد دل * اکل وشربه مقید اولوب
هیچ ایش طوتمز شیخ نظامی بیت چو شیران بانك خوری خو نکیر * که بد دل بود کاو بسیار سیر
بدر برد * رد ایتدی یعنی سوردی خواجه حافظ بیت سیل سرشك ما ز دلش کین بدر نبرد
کین سنك خاره قطرهٔ باران اثر نکرد * بد رفت * رد اولنمه نك لازمیدر که طشره کتدی
معناسنه در وله ایضا بیت تو از مکارم اخلاق عالم دکری * وفا وعهد من از خاطرت بدر نرود
ندر کرد * یعنی بدر برد وله ایضا بیت مباش بی می ومطرب بزیر طاق سپهر * بدین
ترانه غم از دل بدر توانی کرد * بدرود کرد * یعنی وداع ایلدی وله ایضا بیت ماه کنعانی
من مسند مصر آن تو شد * وقت آنست که بدرود کنی زندانرا * بدست باش * یعنی آکاه

اول شیخ سعدی بیت چو بر ولایت دل دست یافت لشکر عشق * بدست باش که هر
بامداد یغمایست * ودخی تقصیرا تمه معناسنه خواجه حافظ بیت کرت زدست براید
مراد خاطر ما * بدست باش که خیری بجای خویشتن است * بدست دیکران مارکیر *
ایشی واسطه ایله وجوده کتورمه شیخ نظامی بیت چو از دست تو ناید هیچ کاری * بدست
دیکران میکیر ماری * بو عبارت اضداد استعمال اولنور نته کیم باب المیمده کلور انشاء الله
تعالی * بد علف * هر نه بولسه ین آدم اوکوزینه دیرلر خواجه حافظ بیت صوفی زسر
بد علی دختر رزرا * در صومعه هرکز نکشندش که حرامست * بد قمار * یعنی بد امتزاج
مولانا وحشی در مرثیهٔ قسمی بیک کفته بیت بد قماربهای مشطرنج مجازی خوش
نکرد * رفت تا جایی که می بازند خاصان نرد عشق * مقابلی خوش قماردر * محتشم کاشی
بیت بقعه جان بخواندی نقد از دادو غا بر من * که در نرد محبت خوش قماربهای من بینی *
بدکوهر * یعنی بد خلقت و بد طینت کذا فی المشکلات * بدمست * کوه زه سرخوش لعنده بد
اوضاع خاتم کاشی بیت یار رنجید ز بدمستی دوشت خاتم * باده بایست باندازه
خوری زور نبود * بدهمسایه همسایه داند * یامزی قونشان بیلور شیخ نظامی بیت
مورشت طفل بدرادایه داند * بدهمسایه راهمسایه داند * بدقن برد * چکه ایله الدادی
کمال خجندی بیت ازمه زبنان کوی لطافت بدقن برد * لبهاش دل خستهٔ ما را بدهن برد
برآب کوید یعنی حاضر جواب کذا فی مجمع الفرس * برآب نوشت * یعنی ضایع ایتدی
وضایع ایدر مولانا هاتفی بیت نبادان بود پندیش ناصواب * نشاید نصیحت نوشتن
برآب * برافتاد * یعنی منقطع اولسون بدعا محلنده استعمال ایدرلر کمال خجندی بیت
درمیان دیده ودیدار جان افزای دوست * چند مانع میشوی یارب برافتی این نقاب *
بو معناده لازمی ایله واقع اولمشدر خواجه حافظ بیت بس تجربه کردیم درین دیر مکافات *
بادردکشان هرکه درافتاد برافتاده * برامد بهم * یعنی غضبه کلدی کاهی تقدیم وتأخیر ایله ده
استعمال ایدرلر کذا فی شرفنامه * برانکشت بپیچید * یعنی مذمت ایلدی حکیم انوری بیت
جز نکویی نکنم باهمه تادست رسد * که برانکشت نه پیچید بدان بیخبران * برآورد * سله
ایلدی اهلی شیرازی بیت زدیده بردلم آمد زدل بدر زود * که شد بخون دل رهکذر برآورده
برآید * نصیب اولورسه خواجه حافظ بیت کفتم غم تو دارم کفتا غمت سرآید * کفتم که
ماه من شو کفتا اکر برآید * برپا میداشت * احیا ایلدی یعنی دوشمش ایکن ایقلندردی
خواجه آصفی بیت پای مجنون نه همین سلسلهٔ سودا داشت * هرکه دیوانه شد این
سلسله برپا میداشت * بربست * یعنی قاپلدی خواجه سلمان بیت با آنکه درمیان تو
دل بست عالمی * کس زان میان بغیر کمر هیچ برنبست * برچین کاه * یعنی کرسی کذا فی المحمودی
برخط میدار * یعنی مطیع اول ایضا منه * برخود بپیچید * مضطرب اولدی کمال اسمعیل
بیت مپیچ برخود وچون غنچه تنکدل منشین * چو کل زپوست برون آی حرم وخندان
بو معنایه بتاب رفت دخی دیرلر با یافغانی بیت زکاکل تو دل تیره بخت مپیچویم * فرو متاب
وسر از بهره این بهانه مکش * بو معنایه می تابد دخی دیرلر محتشم کاشی بیت

بیت می تابم ازینکه میکند زلف * بازی بازیٔ ازان دهی خط * برخود کر قلم * احتمالدر
بن ایتمش اولم کذا فی المحمودی * پرداخت * یعنی مشغول اولدی کمال اسمعیل بیت چو
پنبه زار بنا کوش بشکفید ترا * زکوش پنبه برون کن بکار حق پرداز * بو بیتده مضارعی
واقع اولمشدر ودخی خالی قالدی معناسنه مولانا جامی بیت دیر نشین باش چو عیسی زمان
خانه بپرداز زنا محرمان * یعنی زنا محرمان خانه خالی کن ودخی فارغ اولدی معناسنه اصلی
اوزره واقعدر مولانا جامی بیت وه که افسانهٔ جامی نشنیدی هرکز * تا نپرداختی ازلابه
لاغ دکران * ودخی تمام ایلدی معناسنه موضوع لهی اوزره شیخ نظامی بیت چو خوانندهٔ
نامهٔ شهریار * بپرداخت آن نامه را چون نکار * پرده براو درید * انی رسوای ایلدی کمال
اسمعیل بیت زمانه بسکه دریدست پرده بر عشاق * تو نیز چیره مدر بر من از جفا پرده *
پرده برافکند * یعنی بی حیالق ایلدی کذا فی المحمودی * پرده برکرفت * آشکار ایلدی
ایضا منه * پرده شناس * یعنی مطرب شیخ نظامی بیت پرده شناسان نوادر شکرف
پرده نشینان بو فادر شکرف * پرده نشین * محرمان خلوتسرای یعنی اهل بزم ودخی ملائکه
کذا فی شرفنامه * بررسید * فهم ایلدی کمال اسمعیل بیت بیماریٔ من بچشم خود می بینی
اشکفتکیم نیز ززلفت بررس * برروی روزافتاد * آشکار اولدی مولانا لسانی بیت غم جکر
سوز ست منع چشم کریان چون کنم * راز من برروی روز افتاد پنهان چون کنم * برروی
افتاد * دخی دیرلر ریاضی سمرقندی بیت نکفتم قصهٔ خون خوردن دل باکسی هرکز * برروی
افتاد پیش مردمان از اشک غمازم * برروی دوید * یوزه یا پشدی وله ایضا بیت دید اشک
من که چشم خوابکاه من نشد * میدود برروی ومیکیرد کریبان مرا * برروی چهید * مثله
خواجه سلمان بیت سالها ای اشک جادادم ترا در چشم خویش * وقت فرقت کی روا دارد که
برروی چهید * برزده دامان * یعنی منتظر فرمان ابو المعانی در توحید باری جل شانه بیت
برزده دامان خدمت تشتی وروح القدس * هرچه فرماید اطاعت میبرد کون ومکان * پرستندهٔ
خیال * یعنی شاعر کذا فی شرفنامه * برسر بیضه شکست * یعنی مسخره ورسوای ایلدی
مولانا جامی بیت حای بیضهٔ کیتی زفتن * برسر فتنه کران بیضه شکن * بیضه در کلاه
شکست * دخی بو معنایه در کمال اسمعیل بیت صبا بشعبده اش بیضه در کلاه شکست * که
باسپیده وزردست بیضه سان نرکس * برشکست * سیکرک صاولدی شیخ سعدی
بیت یکی فتنه دید از طرف برشکست * یکی درمیان آمد ورشکست * برشاخ آهو *
یعنی وعدهٔ دروغ کذا فی مؤید الفضلا * برطاق نهاد * کوزدن براقدی یعنی اعتبار ایتمز
اولدی محمد عصار بیت زشرم جام طاقش چرخ زراق * نهاده جام ماه ومهر برطاق *
برطبق کند * ظاهر ایدر خواجه آصفی بیت میخواست ماه چارده را برطبق کند *
رخسار او در آینه عرض جمال کرد * برطبقست * ظاهر وآشکار ادر مولانا طوسی بیت
باده از شرم لب لعل تو غرق عرقست * وه چه کل پیش رخت هرچه بود برطبقست
برعالمی فروخت * یعنی افشا ایلدی همایون شاه بیت بکویش دوش پنهان بودم ایدل
ناکه از بویش * بفریاد آمدی برعالمی بفروختی بازم * برکاو جل بست * طبان قالدیروب

قاچدی مولانا طوسی بیت بطوسی جامهٔ ده کوازین شهر * همی خواهد که جل برگاو بندد
برگرفت و برگیرد * یعنی قبول ایلدی خواجه حافظ بیت من این دلق ملمع را بخواهم سوختن
روزی * که پیر میفروشانش بجامی برنمیگیرد * برکشید * ایلرو کتوردی خواجه سلمان بیت
در بعزت مصطفی را در فاند برکشید * کشت منزل بهر اعزاز تو نص انما * برکشیدهٔ
اوست * انک ایلرو چکمسی درو له ایضا بیت تیغ تو برکشیدهٔ دولت اوست راستی * کرچه
بنفس خویشتن هست باصل کوهری * برلب کاوخ مالید * اعتذار ایلدی دیمکدن عبارتدر
مولانا جامی * مثنوی * چو شب بگذشت دفع هرکانرا * بشست از گریه چشم خونفشارا * لبش
ترنبو داز خون خوردن شب * کاوخ خشک را مالید برلب * برمن مشکن * بکا انجمه
حکیم انوری بیت برمن مشکن پیش که من توبه شکستم * زان دست که صد قلزم از ویک
شمر آید * پرندور * یعنی شمشیر نیک شاعر بیت همه زهر زخم پرند آوران * برآمیخت
باخون کند آوران بروز ماناشیند اودخی بزم کبی طالعدر مولانا شاهی بیت هرکس
که شبی نشست باتو * بسیار بروز ماناشیند بروز او نشست مثله خواجه سلمان * رباعیه *
آتش ز زبان شمع می جست * ناکاه سپیده دم ز بانش بشکست * سررشته تباه باشد
تا پیش نماند * روشن بشب آمد و بروز م بنشست برنشستن یعنی قصد کردن
پروای سر وریش خودم نیست * بتم کندو باشمه درمانم یوق دیمکدر خواجه سلمان بیت
من که پروای سر وریش خودم نیست مگر * سرسودای سخن پای چو مویم زکجاست *
پرورش آموز * یعنی علم و حکمت و مجاهده و پیر مرشد و بعضیلر جناب خدای تعالی
وتقدس دیمشلر کذا فی شرفنامه * پرویز فلک * یعنی خورشید ایضا منها * پره زند
سورکون آوی حکیم انوری بیت کر بره زند لشکر عزمت نبود راه * جز داخل اونیست
ردیف سرطان را * بریخ زندان او * یعنی انی ذکر ایتمزلر کذا فی شرفنامه * بریخ بنشست
یعنی معدوم ایتدی کذا فی المجمع * بریخ نویس و آفتاب نه * ادا اولنمزدین ایچون ودخی
وبره سی ایچون ایراد ایدرلر کمال خجندی قطعه بافقاعی کفتم از روی مزاح * بدمعامل
نیستم من ای خسیس * وجه شربتها که داری نسیه ام * کر فراموشت شود بریخ نویس *
بریسمان کس در چاه مرو * کسنه نک القا سیله تهلکه یه دوشمه مولانا امیدی بیت بریسمان
دغل دوستان مرو در چاه * که یوسفی تو وداری برادران غیور * بریسمان او در چاه رفت
بودخی او معنایه در مولانا کاتبی بیت دلا بعشوهٔ زلفش مرو بچاه زقن * بریسمان کسان چند
میروی در چاه برزانه شد تازه لک کورمش دلبره وکاهی وقتی کوب رایکان اولمش
میوه یه ده دیرلر مولانا عصمت بخاری بیت عصمت از محبوب هرجایی مجو رسم وفا * زانکه
بی لذت بود میوه چو برزانه شد پس انداز میکند جمع مال واد خار ایدن کمسنه
حقنده ایراد ایدرلر خواجه آصفی بیت اسباب حسن ماه مرا خال و خط بسست * کیسوی
تاب داده پس انداز میکند پس سر کند دخی بو معنایه در وله ایضا بیت منه کاکل
پریشانی و سیل فتنه کمتر کن * جهانی را بس است آن زلف کاکل را پس سرکن پس افتاد
وپس افکند برکسنه نک وفاتندن صکره قلانه دیرلر کمال اسمعیل بیت زر و درم نه بماند نظر

نظر معنی را * که پس فکند بزرکان به از ثنا نبود پس چرخه نفرین کند برکسنه نک غیبتنه
ذم وشتم ایده نه دیرلر شیخ سعدی بیت چه سود آفرین برسر انجمن * پس چرخه نفرین
کند مردوزن بسته رحم عطا وکرمدن حظی اولمیان آدمه دیرلر کذا فی شرفنامه بسخن
رسیده صاحب طبع اولان آدمه دیرلر ضمیری اصفهانی بیت چه خوشست همزبانی بحریف
نکته دانی * که سخن نکرده باشی بسخن رسیده باشد بس خم زد خلاف وعد ایتدی
ظهوری ترشیزی * مثنوی * بده ساقی آن شمع ساغر لکن * که روی بت سحر بر تو از نام من * بغیر
از غم تو نماند غمی * شب تیره بختی زند بس خمی بسر دست درآمد اله کیردی دیمکدن
کنایه در فخر الدین علی صفی بیت کو بخت که بی که من مست درآید * زلفش کشم و شب
بسر دست درآید بسر خود شد کمسه نک حکمی التنده اولمامق لواحد من الشعرا
بیت شد سر اهل وفا خاک که ملک غم او * کشوری نیست که هرکس بسر خود باشد بسر
درآمد یعنی دپه سی اوستنه دوشدی حکیم انوری مصرع آخر الامر درآمد بسر اسب
جنیبش بسر بردن ثابت قدم اولمق کذا فی المحمودی بسر تا زیانه ستادن آلت
حرب سز آلودم بی رحمت المقدن کنایه در ایضا منه بسر زلف سخن کوید سوزی
کنایه ایله سویلر شکر الله بیت چون زخط پرسمت از مشک ختن میکویی * چند مارا بسر
زلف سخن میکویی بسر زلف سخن کند ناز وشیوه ایله سویلر امیر حاج بیت بسر زلف
میکنی سخنی * فتنه زا نروی میکنی انکیز بسر وقت او افتاد انک رازنه واقف اولدی
استاد بیت رقیب امروز منع کرد از آمد شد کویش * بسر وقت غم پنهانم افتادی به
بیداری بس زانو نشست یعنی منزوی اولدی مولانا جامی بیت این دم از کشمکش این بستم
بس زانوی وفا بنشستم بس کوش انداخت ایشتمز لندی مائلی تبریزی بیت کفتمش
زلف تو صد رخنه بدین دوش انداخت * بشنید آن بت بدکیش پس کوش انداخت پشم
شد پراکنده اولدی کذا فی شرفنامه بعدم پازده یعنی نابود ایله ایضا منها بغداد
خرابست اچلقدن کنایه در بسحاق اطعمه بیت بغداد خراب است از خراسان * معمور کنم
بنام بغرا دیکر وله بیت سر تا سر آفاق همه بوی کبابست * این باکه توان کفت که بغداد
خرابست بغل زد مسخره لقدن کنایه در حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیت
تو نخواهم جفت کمتر زن بغل * جفت انصافم نیم جفت دغل بفلان سر بی آبی دارم فلان
ایله باشم خوش دکلدر شیخ اوحد الدین رباعیه در سینه زدست دل جکر تا بیهاست * در
دیده زتاب سینه بی خا بیهاست * ای دیده بریز خون این دل که مرا * دیدیست که بالا و سر بی
آ بیهاست بقلم پازده یعنی محو ایله کذا فی شرفنامه بکار نیاید ایشه یرامز خواجه سلمان
بیت زین بخت خفته هرکز کارم برنیامد * کاری از و نیامد بسیارش آزمودم بکاغذ بند
تمام عزت ایدرلر کذا فی شرفنامه بکرد درفت محو اولدی مولانا کاتبی بیت
دور سماع اونکر قصهٔ مهر ومه مکوی * زآنکه سماع او همان چرخ بکرد میرود *
بو معنایه بصیری بغدادی بیت تا خاکپایت ارنظر اهل دردرفت * چندان کریست دیده که
دریا بکرد رفت بکردن درآمد ایشدر بشه دوشدی استاد بیت کفتم هوس ساعد

ودستش نگنم * لیکن چو بگردم در آمد چه کنم ك بلا گردان ع یعنی صدقه واحسان مولانا
محتشم کاشی بیت هرکه که بخرآمد بنازان قامت فتان تو * مرهم برقص آیم کنم جانم بلا گردان
تو ك بم زد ع سله اوردی مولانا عبدالله هاتفی بیت ازان هر یکی با نك برخم زدی * اگر
دم زدی برسرش بم زدی ك پنبه شد ع قاچدی وهرزه کارلق ایلدی معناسنه ك پنبه کرد ع
مثله کذا فی ادات الفضلا ك پنبه کن ع منکر اول ودخی محو ایله حکیم خاقانی بیت پنبه کن
ای جان دشمن از تنی * کوز ترکش دوکدان خواهد نمود ك پنبه کره ع بو معناسی دخی عاجز
ایلدی دیمکدر میرخسرو بیت پنبه کنم لشکر شانرا چنان * کز تن شان پنبه کنم استخوان *
پنجم رواق ع یعنی فلك مریخ کذا فی شرفنامه ك بند زبان ندارد ع سوزی صاقله مز ایشتند وکین
سویلر مولانا کاتبی بیت میگفت دوش سوسن در گلستان به بلبل * عاشق نباشد آنکو
بندزبان ندارد ك بهم برامد ع مضطرب اولدی خواجه سلمان بیت بهم برامده ام زانه
دو سنبلت که چرا * فروکنند ونهندش بدوش دلبرپای ك بهم زد ع بری برینه قاتدی
خواجه حافظ بیت ار باد فتنه هر دو جهانرا بهم زند * ماوچراغ چشم وره انتظار دوست
پهلو تهی ع غیرك کیسه سندن احسان ایتمك کذا فی مجمع الفرس ك پهلو تهی کرد ع
فرار ایلدی طالب آملی بیت پهلو تهی زنکهت گل میکند مشام * امشب که در بران بت مشکین
کلاله نیست * واجتناب ایلدی معناسنه ظهیر فاریابی بیت همچون نیام تیغت دارد
اجل زهیبت ع پهلو تهی همیشه از تیغ جان شکارت ك پهلوکرد ع دخی دیرلر کذا فی مؤید الفضلا
ك پهلو تهی کند ع برطرفه کیدر معناسنه طالب آملی بیت هان ای صف ملائکه پهلوتهی
کنید * این دم که پهلوی نفسم راکمان پرست ك پهلو کند ع دخی دیرلر شیخ نظامی بیت
شه از رزم او به که یکسو کند * گران پهلوان پیل پهلو کند * دیگر بیت پهلو کند ز گرز گران
حمله تو فلك * یکسو رود ز اسب سبکسیر تو زمین ك پهلو داد ع ترکیده یان ویردی دیرلر دونوب
گتمکدن کنایه در کذا فی شرفنامه ك پهلو زد ع برابرلك ایلدی ایضا منها ك بهم نرسید ع حاصل
اولمدی مولانا هلالی بیت بدان امید که امشب ام رسد بلبش * کباب ونقل ومی آورده
ام بهم نرسید ك بیاضی ع منتخب وکزیده اشعار وغیره که خلافنه دیوانی دیرلر یعنی کزیده
اولمینه مولانا عرفی بیت زمانه خواند وفلك بر بیاض دیده نوشت که * این قصیده
بیاضی بود نه دیوانی ك پی باز نهاد ع کیرو چکلدی حکیم انوری بیت وراز مراد تو پی باز
می نهد گردون * باضطرار چو گردون با رکش دون باد ك بیت اللطف ع فتح لام وطا ایله
بوزن کاف قحبه خانه که باب اللوق دخی دیرلر حکیم شفایی در هجو مؤمن خان بیت
با بابی توچاروب کش بیت لطف شد * اجداد توکشتند بتدریج بزرگان ك بیضه در آب ع
یعنی پخته اولدی کذا فی مؤید الفضلا ك بیضه در کلاه شکست ع حیله سی ظاهر اولدی
خواجه حافظ بیت بازیء چرخ بشکندش بیضه در کلاه * زیراکه عرض شعبده با اهل
راز کرد ك بیضهء صبح ع یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه ك بیضهء کافور ع برقدن کنایه در ایضا
منها ك بیك نیم نهاد ع برطرف ایتدی مولانا شاهی بیت هرچند دو نیمست زهجران دل
شاهی * بازآی که ماجمله بیك نیم نهادیم * بو معنایه خواجه آصفی بیت ما بستر راحت

راحت زتو یك نیم نهادیم * بالین اجل را سر تسلیم نهادیم ك پی کرد ع ایزآ زدردی حکیم خاقانی
بیت نیمشب پی کنان در کوی جانان آمدیم * همچو جان بی سایه وچون سایه بیجان آمدیم
ك پیمانه پرشد ع عمر آخره ایرشدی مولانا کاتبی بیت باز آن مشرب مستان سر پیمان دارد *
سیاقیا چیست مگر پرشده پیمانهء ما ك باب الباء المکسوره ع بزاد و برامد * قوجه یاشلو
عورت دیمکدن کنایه در ابو المعانی بیت مخور فریب حسنش مبند ار عروسی * این پیره
زال دهر بزاد و برآمده ك بزاد و بشد ع کلوب کتدی خواجه حافظ بیت مگر که لاله
بدانست بیوفایی عمر * که تا بزاد و بشد جام می زکف ننهاد ك بسیار کس بیکس بود ع
خدمتکاری چوق اولانك خدمتی مراد اوزره اولمز شیخ نظامی * مثنوی * ازان مختلف رای
شد روزکار * که دارد پدر هفت ومادر چهار * یکی جفت همت ترا بس بود * که بسیار کس
مرد بیکس بود ك بنازم چشم مستت را ع نازك کوزکله تفاخر ایدرم کذا فی شرفنامه اصلنده
بنازم فخرلنورم دیمکدر منلا کشوری بیت بنازم پادشاهی راکه از تایید سبحانی *
نهاده دیو ساری رابکف مهر سلیمانی ك به از به بسی باشد ع یعنی ال الدن اوستوندر مولانا
هاتفی بیت مناز از بهی ای زخیل بهان * که باشد به از به بسی در جهان * بهترین خلف
یعنی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ك بی آب شد ع یعنی شرمنده وخجیل
اولدی کذا فی شرفنامه ك پیراستن ع یعنی کسمك خواجه سلمان بیت کلك بی رای
توحرفی نتواند بنگاشت * تیغ بی حکم تو یکموی نیارد پیراست ك پیراموز ست ع حصولی
ممکن اولان ایش مولانا طوسی بیت زندی آموز طوسی از زندان * گرچه این هست
که پیراموز ست * بو معنایه اوحد الدین بیت همچو فرهاد از غمش روزی بصحرا میدوم
تا نه بینند این جوانان عشق پیراموز را ك پیر چهل ساله ع یعنی حضرت آدم علیه السلام
کذا فی شرفنامه ك پیر دهقان ع یعنی می انکور ایضا منها ك پیر سرندیب ع یعنی حضرت
آدم علیه السلام ایضا منها ك بی روستایی عید ع کدرسز صحبت واکلسز عشرت کمال خجندی
بیت رقیب ای کاش ارناکه چو ماه روزه میشد گم * که تا بی روستایی عید میکردم بدلجویان
ك بیست وبك وشاق ع یعنی یکرمی بر صورت شمالیء فلك البروج حکیم خاقانی بیت
یا بیست ویك وشاق ز سقلاب ترك وار * بر راه وی کمین بعفاجا برافکنند ك بیست ویك پیکر ع
دخی دیرلر کذا فی المشکلات ك بی سروپا ع یعنی پریشان احوال خواجه سلمان بیت
گر نباشد مددی لطف تو بیدا باشد * گرچه از دست من بی سروپا برخیزد * بی سروسامان
بودخی اول معنایه در مولانا نظمی بیت دلم از بادهء هجرت چو شد مست وخراب * کرده
خوشدل چوترا بیسروسامانیء ما ك پیش افتاد ع یعنی سرکذشت میرخسرو بیت هرساعت
از مژگان خود خون دلم پیش اوفتد * زین زارمانده بخت بد کاینست پیش افتادمن ك پیشانی
دار ع یعنی پك یوزلو خواجه سلمان بیت ابروی تو آن سیاه پیشانی دار * پیوسته بقصد
من میان بسته بود ك سخت پیشانی ع دخی دیرلر اوحد الدین در جام جم بیت جگرم
خون شد از پریشانی * آه ازین جان سخت پیشانی * بو معنایه یالکز ك پیشانی ع دهء دیرلو
خواجه سلمان بیت غمزه وچشم تو شوخند ولی آمده اند * ابروان توبه پیشانی ازیشان

برسر * پیش خود برپا * خودبین ومتکبر وحشی زماننك اولان شعرا حقنده دیمشدر بیت
سراسر دزد و ناشاعر تمامی پیش خود برپا * برابر مونس خاطر پس سر دشمن جانی * پیش
خورد * یعنی سلم ایله بعض اشیا فروخت ایتمشه دیرلر حکیم انوری بیت دست رادش کرده
در اطلاق رزق * مهلتی مرا زر از پیش خورد * کذا فی المحمودی والمشکلات اما شرفنامه ده
چاشنکیرلر چاشنی ایچون یدکلری نسنه یه دیرلر ل پیش رس ع یعنی تورفنده ایرشمش
میوه یه دیرلر مولانا هاتفی بیت بمیدان رسید از هزارش یکی * بود باغ را پیش رس اندکی *
وله ایضا بیت بمنزل رسید از همه پیشتر * بود عزت پیش رس بیشتر * پیش دستی کردن *
ثیر طوتمق هرنه اولورسه مولانا جامی بیت قتل من خواهد زیکسو غم زدیگر سو اجل * پیش
دستی کن که بنود دست پیشین رابدل * دست پیشین رابدل دخی ضرب مثلدر ایش
اولکی ایشدر معناسنه در ل پیشانی کرد ع کستاخلق وترك ادب ایلدی اوحد الدین
* رباعیه * درباغ شد سرو سرافشانی کرد * سنبل زنسیم توپریشانی کرد * کل روی ترا بدید
چون سجده نکرد * مردم همه کفتند که پیشانی کرد ل پیش رس ع عاقبت اندیش
کذا فی شرفنامه ل پیش کن کرد ع یعنی سبقت ایلدی کذا فی المحمودی ل پیش نشین ع
یعنی دایهٔ زن حامل که عربیده قابله ترکیده ابه دیرلر کذا فی شرفنامه ل پیش نهاد ع
هر نسنه نك مقدمه سی کذا فی المحمودی ل پیش داد ع یعنی تقدمهٔ اجرت کذا منهما
ل بی صرفه کفت ع حددن زیاده سویلدی وفکرسز جواب ایلدی مولانا هاتفی بیت
غیورانه بکشاد لب در جواب * زکفتار بی صرفهٔ ناصواب ل بی ظرف ع حوصله سز
مولانا وحشی بیت می ز رطل عشق خوردن کار هر بی ظرف نیست * وحشی میباید که
برلب کیرد این پیمانه را ل بی ته ع دخی دیرلر بو معنایه محتشم کاشی بیت چاه زنخدانش
ببین ای دیده وکاری مکن * کاندرته دوزخ فتد جان من بی ته دکر ل پیل آبکش ع یعنی
سحاب کذا فی شرفنامه ل پیل افکندن ع شطرنج اویوننده مات ایتمك کذا فی المحمودی
ل بی نمکی کرد ع یعنی نامعقول ایلدی ودخی بیوفالق ایلدی کذا فی شرفنامه ل بید برك ع
یعنی نیزه شیخ نظامی بیت درامد ز بحران سر بید برك * کشاده در و روزن درع و ترك
ل بی قدم ع یمنسز یعنی اوغوری یوق دیمکدر اوحد الدین بیت چنین معشوقهٔ در شهر
وانکه دیدنش ممکن * کسی کز پای ننشیند بغایت بی قدم باشد ل بیکانه خو ع وحشی
طبیعت یعنی آدم ایله کچ آلیشر ضدی زود آشنادر ولی دشت بیاضی بیت از کف غیر
بامن و بر رغم من بغیر * بیکانه خو چو شادی وزود آشنا چو غم ل بیکانه رو ع مقابلی
آشنارودر حکیم رکنا بیت بیکانه رو شدیم بهر آشنا ویار * باشد مکر بروی تو چشم
آشنا کنم ل باب الباء المضمومة ع پخته خوار * کدا ودخی دامادہ دیرلر کذا فی مجمع الفرس
ل براق جم ع یعنی باده کذا فی شرفنامه ل پربار ع زن حامل مولانا هلالی بیت چو درم
خوردن زن پربار باشد مرد * پرخوار کز و صد ناخوشی زاید بکنار ل پر آمد قفیز ع اجل
ایرشدی ترکیده پیمانه طولدی دیمکدر حکیم فردوسی بیت که کاریست این خوار ودشوار
نیز * که بر تخم ساسان پر آمد قفیز ل پرپهلو ع سخن ناخوش مولانا هاتفی بیت سخنهای

سخنهای پرپهلو پیش بیشتر * چو خار وخسك هر طرف نیشتر ل برج ثریا ع یعنی دهان
دلبران دیشلر مناسبتیله در حکیم خاقانی بیت آخر تو آسمان شکنی یا کهرشکن * از درج
در و برج ثریا چه خواهمی ل برج درانداز ع بی تکلفانه کلور کذا فی ادات الفضلا ل پردل
یعنی بهادر وشجیع کذا فی شرفنامه مولانا هاتفی بیت جهاندیده وزیرك وپردلم * نه کم سال
ونادان وبیحاصلم ل پرکار ع صنعتنده ماهر اولان استاد بیت طبیب محتشم در عشق پرکاریست
کز قدرت * المهای جفا خوش میکند داغ نمکسودش * مولانا وحشی بیت نخستین
کاردان استاد پرکار * نمی جنباند از جا پای پرکار * صفت شیوه ونازده ماهر اولان خوبلره ده
دیرلر وله در فرهاد وشیرین بیت بتان کاردان خوبان پرکار * درآغاز وفاها رند وخوش یار
وغمزهٔ پرکارده دیرلر محتشم کاشی بیت ساغر زده می آیی وکیفیت مستی * از غمزهٔ
صید افکنی پرکار تو پیداست ل پرکرده پی ع اشمش یورتمش وصاحب تجربه مولانا ظهوری
بیت بیا ای نواساز پرکرده پی * ز خویشم تهی ساز و بردار نی ل برون شو کردن ع آچمازدن
ایش ایتمك حضرت مولانا مثنوی یه طعن ایدنلر حقنده بیورر بیت ای سك طاعن
توعوعو میکنی * طعن قرآنرا برون شو میکنی * وله قدس سره بیت او مجال راز دل کفتن
ندید * ز و برون شو کرد و در لاغش کشید ل بز قدم ع یعنی دون وسفله طبع لواحد من الشعرا
بیت من ندیدم زبز قدم کرمی * کر تو دیدی سلام من برسان ل پشت پا زدن ع ترك
ایتمکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت آنکو ز ندز روی جفا پشت پای من * بوسم چو دامنش
باب اعتذار پای * وفارغ اولمق معناسنه خواجه سلمان بیت سر کویش هوس داری هوس
واپشت پای زن * درین اندیشه بکرو شود و عالم اقفائی زن * کتاب محمودی ده یوز
دوندرمك معناسنه منقولدر ل پشت اشقر ع روز بهترین کذا فی المحمودی * پشت
دادن * فرار ایتمك شیخ سعدی بیت مده تا توانی درین جنك پشت * * کز نده است
سعدی که عشقش بکشت ل پشت نمودن ع مثله وله ایضا بیت سواری که در جنك بنمود
پشت * نه خود را که نام آورانرا بکشت ل پشت کرمی ع ارقه ویروب حمایت ایلمك کمال
خجندی بیت اجل که شیوهٔ اوبی کنه کشیست مدام * به پشت کرمیٔ آن غمزه میکند
کاری * یا لکز ل پشتی ع دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت چو مطرح ارچه که افکنده ایم
بی سپریم * به پشتیٔ تو چو مسند شویم سینه فرز * واستظهار معناسنه ده کلور بیت دو توامند
حسام وقلم که خسرو عهد * به پشت کرمیٔ این هردو کردن افرازند * واداني واسافلدن
بری دولته نائل اولوب خلقه جور واذیت ایلسه ویاخود بر یره انتساب ایله ناهموار وضع ایلسه
فلان پشت کرمی کرد دیرلر ودخی بو معنایه سرکرانی کردد نی دیرلر مولانا وحشی یزدی
* قطعه * شها دادا این ناکسان زمانی * فغان زین خسیسان آخر زمانی * بصوف
سقرلاطشان پشت کرمی * بمردم ز دستارشان سرکرانی ل پشت یافت ع قوت وقدرت
بولدی کذا فی المحمودی ل بنیاد عمر برنج ع عمرده وفا یوق نیز آخر اولور کذا فی شرفنامه
بن دامان شبستان کن * یعنی مراقبه ایله دیمك اولور کذا فی المحمودی ل بند بستن ع
کوچ ایلمك ایضا منه ل بوالکاسم ع یعنی بو الفضول لواحد من الشعرا بیت کفتم که

روم بكوشهٔ بنشينم * هر كوشه زبوا لكاشمى نيست خالى ك بودنى بود ع اولاجق
اولور خواجه سلمان بيت تدبير چاره چيست درين درد غير صبر * چون بودبودنى چه توان
كرد غير صبر ك بوريا بوبى كنيم ع خانهٔ جديدن تهنيه وتبريك ايلمديه جك يرده استعمال
ايدرلر كذا فى المحمودى وغير المعتبرات ك پوستين اودريد ع يعنى انى غيبت ايلدى شيخ سعدى
بيت روا باشد ار پوستينم درند * كه طاقت ندارم كه مغزم درند * پوستين كرد * يعنى
غيبت ايلدى كذا فى المجمع ك پوستين كرفت ع بودخى اول معنايه در ايضا منه ك پوستين
كندن ع مثله كذا فى كشف اللغه ك پوست باز كرده ع يعنى ظاهر ايلدى كذا فى المحمودى
پوست سك در روى ع يعنى بى ادب و بى حيا ايضا منه ك پوشيده راز ع يعنى اسرارى كزلو
شيخ نظامى بيت خطى كش بزركان ندانند باز * چه دانند طفلان پوشيده راز ك پوشيده
زنخ ع حرامى وقطاع طريقدن كنايه در يول كسيجيلر بلنمامك ايچون يوزلرينى اورتلوطوتارلر
لواحد من الشعرا * رباعيه * قاضى كه بتروير دزد پوشيده زنخ * وز مكر وحيل نشسته بر منبر شيخ
اين كرمى وسردى كه درومى بينى * يك نيمه ز آتش ست ويك نيمه زيخ ك بوقلون شد بهار ع بهار
مزين اولدى كذا فى شرفنامه ك پو كرفت ع غايت سرعتدن كنايه ايدرلر شيخ نظامى بيت
شير سكى داشت كه چون پو كرفت * سايهٔ خورشيد بر آهو كرفت ك پولاد سنجان ع يعنى
مبارزان ودليران وشجيعان وبهادران كذا فى مجمع الفرس فى باب التاء المفتوحه ك تا چه سر دارد
نه خيال ونه فكر ايدر ابو المعانى بيت هر كز نبست نقش وفا از تو كس بدل * دارد عجب كه
عاشق بيچاره تا چه سر ك تاخط ازرق ع پياله وغيرى زياده طولو اولمقدن كنايه در اكثر
باده ده استعمال اولنور كذا فى شرفنامه ك تاخط بغداد ع مثله ايضا منها ك تاخط جور
مثلهما كذا فى المحمودى مذكور اوج لفظدن مراد اولنان معنى طلو اولمقدر ك تب دارد ع يعنى
خلط كلام ايدر مولانا لسانى بيت كفتم اى شوخ مرا آتش هجران توسوخت * كفت اى
عاشق مسكين تو مكر تب دارى ك تب طلب كنى تب ندهد ع غايت خسته يه ايدر تركيبه
كمسه يه استمه سن ويرمزديه كاريدر حكيم انورى بيت اى دل مطلب شربت صحت زنهار * زين
قوم كه تب ميطلبى تب ندهد ك تختهٔ اول ع يعنى لوح محفوظ كذا فى المحمودى ك تختهٔ
خاك يعنى روى زمين كذا فى شرفنامه ك ترازوى پولاد سنجان ع نيزهٔ مبارزان شيخ نظامى
بيت ترازوى پولاد سنجان بميل * زكفه بكفه هميرا ندسيل ك ترجمان ع يعنى پيشكش
مولانا هاتفى بيت پى سفره زانكه كه نانش كشيد * كه در پيش خان ترجمانش كشيد ك تر دامن
آلودهٔ معصيت ودخى معيوب معناسنه كذا فى شرفنامه ك تر زبان ع حاضر جواب مولانا
عرفى بيت چون در آيد همت مطلب شكافت در سؤال * تر زبانى چون تمناخشك ماند
درجواب ك ترشد ع يعنى آلندى كمال خجندى * رباعيه * ديوان كمال يكى همى خواند * ديدم
كه دهانش پر شكر شد * از غايت لطف آبدارى * حاسد سخنش شنيد وترشد *
وبيحضور اولدى معناسنه خواجه سلمان بيت رويم از ديده بخون ترشد وميدانستم * كه
بروى من ازين ديده بلايى برسد ك ترشود ع آلينور مضارعيدر شاه طاهر دكنى بيت
ترشود لاله چو برداغ دل پرخونش * بر لب خنده كند غنچه ونركس چشمك ك تركشت ع يعنى

يعنى ترشد شيخ اوحد الدين كرمانى بيت چو اوحدى سخن از آب ديده خواهد كفت * كه چو
نيست حديث مرا ز تركشتن ك تركش ريخت ع يعنى مغلوب اولدى شيخ سعدى بيت چو دانست
كز خصم نتوان كريخت * بناكامى او نيز تركش بريخت ك تكليف سمرقندى ع تركيبه قوزغون تكليفى
ديد كلرى مضموندر ابو المعانى بيت يار با اغيار تنها سير كلشن ميكند * چون مرا بينند تكليف
سمرقندى كنند ك تن آسا يدن ع خاموش اولمق كذا فى كشف اللغه ك تن داد ع يعنى وجود
ويردى خواجه سلمان بيت من جان نازنينم درداده تن بقالب * اينجا بيار كشتم وانجامدام
بودم ك تن دران دهد ع يعنى درتن بپوشد كذا فى جان بغداد ك تن در دهد ع رضا ويرر
حكيم انورى بيت پايهٔ قدر ترا ازمه نشان ميخواستم * كفت اوكى در دهد تن دا بدين خلقان
خيام * بو معنايه خواجه سلمان بيت بردم كمان كه هست ميان ترا كنار * اما بجاميان تو تن
دركمان دهد * بو بيتده اصلى او زرينه واقع اولمشدر وله ايضا بيت تن ده برضا كانچه قضا
بر تو نوشته ست * از تو نشود دفع بتعويذ وحمائل ك تند وخند ع يعنى رخت وبخت كذا فى جامع
الفرس ك تن زدن ع خاموش اولمق مولانا جامى * رباعيه * جامى تن زن سخن طرازى تا چند
افسونكرى وسخن سازى تا چند * اظهار حقايق بسخن هست محال * اى ساده دل اين خيال
بازى تا چند ك تن زد ع سوسدى وغايب اولدى معناسنه حكيم انورى بيت امروز روز عيد
وتو در شهر تن زدى * فردا ترا چه كويد دستور شهريارى ك تن زند ع خاموش اولور شيخ
عطار بيت عشق آتش در همه خرمن زند * ان بر فرقش نهند وتن زند ك تن فروداد ع
مطيع اولدى اوحد الدين كرمانى بيت سر زنا چارى براورده به بى سامانى * تن زنا كامى
فروداده بدشمنكامى ك تنك چشم ع آج كوزلى غزالى مشهدى بيت الهى كور كردى
از كمال تنك چشميها * كه در چشمت بود خاك سيه كحل صفاهانى * بو معنايه خواجه حافظ
بيت عاشقانرا كر در آتش مى بسوزد لطف يار * تنك چشم كر نظر در چشمهٔ كوثر كنم *
كاهى چشم محبوب وصفنده استعمال ايدرلر شيخ نظامى بيت مى ومرغ وريحان وآواز چنك
تن تنك چشمان در اغوش تنك ك تنك روى ع يوزى عشق كمال اسمعيل بيت حق بكويم
همه كس را در روى * كرچه از آب تنك روى ترم ك تنك در بر كير ع قوچاغكه طوت كذا
فى شرفنامه ك تنك شراب ع يعنى بلمست شرابه تحملى اولميان بابا نصيبى بيت آخر
حسن اين صنم راه زد اين خراب را * بوى بس ازمى كهن بر تنك شراب را ك تنك ظرف
دخى بو معنايه در ابو طالب كليم بيت بر تنك ظرف سيمبا هر زه خند افتاد جام * بد حريفانند
ديكرمى كشى تنها خوشست ك تن كمان دهد ع طى تحصيل ايلدى كذا فى شرفنامه ك تن
نهاد مطيع اولدى خواجه سلمان بيت قاضى چرخ ميز ندبى كنهم زحد برون * من چه كنم
نهاده ام تن بقضاى آسمان ك تهى پاى ع يوريمه ده يوكرك آت وكرك غيرى شيخ نظامى
بيت وهم تهى پاى بسى ره نوشت * هم ز درش دست تهى راى كشت ك تهى چشم ع آج
كوزلو ديكدر مير خسرو بيت وقتى غبارى ز آستان بفرست روى چاكرت * تاكى تهى
چشم كند باديده ام خاك درت ك تهى دو ع بوش يلن مولانا جامى بيت دوم براه غمت از غباد
غيرتهى * بجستجوى تو چون من كسى تهى دو نيست * حكيم خاقانى بيت دل پرورد تهى

دو بروانی نرسید * خود روا بر سر این درد بگرمی نرسید ﮋ تهی رای ﻊ تدبیرده قصوری اولان
کذا فی المجمع ﮋ تهی روی ﻊ یوالسز کیدن و بمعنی سفر کذا فی المحمودی ﮋ باب التاء
المکسورة ﻊ تیر اودارد * آنك حمایتنده در زمان قدیمده پادشاهلر بر کمسنه یه امان ویرسه لر
کندونك مخصوص اوقلرندن بر اوق ویرلر ایمش من بعد اول آدمه تعرض اولنماز ایمش
حکیم خاقانی بیت یك خدنك از ترکش آن شحنهٔ بازار عشق * نزد عقل از بیم چرخ جانستان
آورده ام ﮋ تیر بازوی چرخ ﻊ یعنی عطارد ودخی بر نوع اوقدر کمان چرخله آتیلور
کذا فی شرفنامه ﮋ تیر پرتابی ﻊ منزل اوقی اوحد الدین کرمانی بیت کشیدهٔ چو کمان
دشمنی مرادر بر * مراز پیش میفکن چو تیر پرتابی * بو معنایه خواجه حافظ بیت ببال
وپر مرو انجا چو تیر پرتابی * هوا کرفت زمانی ولی بخاك نشست ﮋ تیر چرخ ﻊ بر نوع اوقدر
ابو المعانی بیت نکاه دور امل کرده ام ببرج مراد * فلك مرا بستم همچو تیر چرخ انداخت
ﮋ تیر خاکی ﻊ نشان اوقی کمال خجندی بیت تیر خاکی نبود رسم که دور اندازند * خاکیم من
زخود مدور میند از چنین ﮋ تیر خورده کراز ﻊ ترکیده اوقلنمش طوکوز دیرلر عبد الله هاتفی
بیت کند حمله چون تیر خورده کراز * شود فرض فرزانه را احتراز ﮋ تیر روی ترکش ﻊ
یعنی حاضر وآماده اولمش هر نه اولور سه حکیم رکنا بیت ماچو می آییم در میدان عشق *
ناله تیر روی ترکش میکنیم * طالب آملی بیت مارا غلوی زمزمه با معجز دمست * کان تیر
روی ترکش عیسیٔ مریمست ﮋ تیرك زدن ﻊ صوفسقیه دن یا خود یاردن قان آتیلوب
حقنه وغنه دیرلر مولانا هاتفی بیت چو خونی که تیرك زد از فرق گاه * بلا نرا بر افراخت پر کلاه
ﮋ تیره کشت ﻊ یعنی الم چکوب قسباو تلندی مولانا جامی بیت تیره نا کشته دست اوکیرد *
عذر اور الطف بپذیرد ﮋ تیغ بند ﻊ یعنی خدمتکار با بافغانی بیت مصاحب نیستی بکذر
فغانی زین می ومجلس * برون در طفیل تیغ بندان میتوان بودن ﮋ تنین فلك ﻊ یعنی رأس
وذنب کذا فی شرفنامه ﮋ باب التاء المضمومة ﻊ ترکتاز کرد * یعنی چاپدی ابو المعانی بیت
دلیران زهر سو شده جنك ساز * در آنجا که میکرده اند ترکتاز ﮋ ترکی میکند ﻊ ناسازلك
وادبسزلك ایدر شیخ نظامی بیت دیکر چشم زنکی ترکیٔ کرد * بعذر آمد چو هندوی
جوانمرد ﮋ تندرود ﻊ یعنی شتابله کیده نه دیرلر لواحد من الشعرا بیت آنچنان تندرود
در پی هیچ * کوییا کار ضروری دارد ﮋ تند عنان ﻊ اشکون آتلی مولانا کاتبی بیت
خلقی ستاده بر سر راهند منتظر * آن شهسوار تند عنان را خبر کنید ﮋ تنك بزم ﻊ
ضمتینله مجلسده یاوه للك ایده نه دیرلر نظام استر آبادی بیت چون تنکان بزم من از می لعلیٔ
مشفق * کوهر خویش را عیان ساخت سپهر کوهری ﮋ تو بکردن خرد ﻊ ضم خا وسکون
را ودال موقوفله شوحالکه کندوکی آدم صانور سن دیمکدر لواحد من الشعرا بیت پدرت
کرد بود ومادر کرد * چون تو شاعر شدی بکردن خرد ﮋ باب الثاء المفتوحة ﻊ ثلاثهٔ
غساله * باده مجلسنده محبة ایچلان طلو اوچ اولسون بش اولسون خواجه حافظ بیت
ساقی حدیث سرو وکل ولاله میرود * وین بحث با ثلاثهٔ غساله میرود * استانبولی قنالی
زاده علی افندی ترکی نظمه کتورمش مناسب محل اولمغین ایراد اولندی بیت قجن ثلاثهٔ

ثلاثهٔ غساله بی ایزم نوش * اولور اوچ رله دن مضطرب سفینهٔ هوش ﮋ باب الجیم
المفتوحة ﻊ چادر ترسا ﻊ یعنی خورشید وشعاع خورشید کذا فی شرفنامه ﮋ چادر لاجورد
یعنی آسمان ودخی سبزه زار ایضا منها ﮋ چادر اژدها ﻊ یعنی عناصر اربعه ایضا منها ﮋ چار
تکبیر بر و زد ﻊ بر نسنه دن فارغ اولمقدن کنایه در خواجه حافظ بیت من همانندم که وضو
ساختم از چشمهٔ عشق * چار تکبیر زدم یکسره بر هرچه که هست ﮋ چار تکبیر بر و کفت ﻊ
دخی اول معنایه در محمد عصار بیت بنه بر هفت دوزخ هفت تکبیر * بکو بر هشت جنت چار
تکبیر ﮋ چار خایه ﻊ هر پرده عورت آلانه و متعدد عورتی اولانه دیرلر مولانا امیدی بیت
بیرانه سرکه قد امیدی دو تا شده * از چار خایکی دوسه جا کتخدا شده ﮋ چارم اسباب ﻊ
یعنی چار قوت که جاذبه وماسکه وهاضمه ودافعه کذا فی شرفنامه ﮋ چار میخ حیات ﻊ
یعنی عناصر اربعه کذا فی المحمودی ﮋ چاشنیٔ دل ﻊ یعنی سخن کذا فی شرفنامه ﮋ جام بر سنك زد
توبهٔ نصوح ایله تائب اولدی ایضا منها ﮋ جام فرعونی ﻊ مجلسده محبت ایله ایچلان بیوك قدح که
بردن ایچلسی ممکن دکل اصلنده بر بیوك قدح ایمش شویله که طلوسن دورت آدم انجق قالدرر
ایمش حکیم خاقانی بیت جام فرعونی اندر آرکه صبح * دست موسی بر آرد از کهسار ﮋ جامه بر
قدش تنك آمد ﻊ بر ینك طبیعتی طاریلوب مضطرب اولدقده دیرلر خواجه آصفی بیت
هر که آن یوسف کلپیرهن انداخت قبا * جامه بر قد عزیزان دکر تنك آمد ﮋ جامهٔ خورشید
یعنی زمین کذا فی شرفنامه ﮋ جامه در انجا نهاد ﻊ آنده وفات ایلدی معین الدین شیرازی
بیت شد دلق مرصع کرو باده اوشادیم * آخر بسر کوی مغان جامه نهادیم ﮋ جامهٔ دال
وکل ﻊ بر نوع قماشدر که زمینی دال وزمانی کل نقشی اولور مولانا هزاری بیت نباشد جامهٔ
دال وکل شاهی هوس مارا * که بر تن نعل وداغ حسرت ودرد تو بس مارا ﮋ جامه در نیل
زد ﻊ یاس وماتمدن کنایه در مولانا جامی بیت ز مصر ار چه او کوس تحویل زد * که مصر
از غمش جامه در نیل زد ﮋ جامهٔ فتحی ﻊ بر نوع اینجه قماشدر طالب آملی بیت جامهٔ فتحست
بر تن کسوت داغ والم * وارکون بخنم شکون دارد سیه پوشی مرا ﮋ جامه قبا کرد ﻊ رازین
آچدی خواجه حافظ بیت چون کل از نکهت او جامه قبا کن حافظ * وان قبا در ره آن
قامت چالاك انداز ﮋ جام هلالی ﻊ هلال ماهه مشابه بر قدحدر خواجه حافظ بیت
عشق من با خط مشکین تو امروزی نیست * دیر کاهست کزین جام هلالی مستم ﮋ جان
بر میان ﻊ حاضر ومستعد دیمکدر کذا فی شرفنامه ﮋ جان درازی ﻊ طول عمردن کنایه در
خواجه سلمان بیت از بهر جان درازیٔ او ساکنان خاك * بکشاده دستها همه چون سرو
چون چنار ﮋ جان در آستین داشت ﻊ باشن اورتایه قودی خواجه حافظ بیت حریم عشق
را درکه بسی بالاتر از عقلست * کسی آن آستان بوسد که جان در آستین دارد ﮋ جان کرو
وجامه کرو ﻊ جان وباش بولکه فدا مولانا طوسی بیت جان وتن رهن می ناب کن از من
بشنو * مثل اینست دلا جان کرو وجامه کرو ﮋ جان من وجان شما ﻊ سزکله بز صاغ اوله لم
خواجه حافظ بیت دل خرابی میکند دلدار را آکه کنید * زینهار ای دوستان جان من وجان
شما * شرفنامه ده اتحاد محبتدن عبارتدر وبعض نسخه ده قسم اولوب سزك وبزم جانمز حقی

ایچون دیمکدر ق چب دادن ع یاره یه چالدی وصاودی * مصرع * چپ دادبتاراو تراخواست
دل من ق جدا کردن ع طواربا غلقدن عبارتدر محتشم کاشی بیت دگر بهر مکه عیش
طول شب خواهی * فلك جدا کند دست وپای توسن خود * مولانا ظهوری بیت رخش
کلکم ملك معنی را به پیمودی تمام * رشته شغل کتابت کرنمی بودی جدار ق چراغ چرخ
چارم ع حضرت عیسی علیه السلام ابو المعانی در نعت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بیت
چراغ چرخ چارم کر نکیرد شعله از نورش * نیاوزد چراغ معجزه طاق رسالت را ق چراغ
درزیر دامان ع شاهدی یاننده حاضر کمال خجندی بیت نشان شبروان دارد سرزلف
پریشانش * دلیل روشنست اینکه چراغی زیر دامانش ق چراغ مغان ع یعنی شراب کذا
فی شرفنامه ق چرب آخور ع یعنی فراخی عیش کذا فی المحمودی ق چرب پهلو ع یعنی سموز
حکیم خاقانی بیت از سفر می آیم ودرراه صید افکنده ایم * هست صید چرب پهلو کارمغان
آورده ایم ق چرب وخشك ع یعنی نیك وبد وزیاده ونقصان کذا فی شرفنامه ق چرخ اکر
لکام خاید ع فلك اکر مراد اوزن اولمزسه ابو المعانی بیت زیراحکام آوری با چوب شرع * راه
امرت چرخ اکر خاید لکام ق چرخ رساجامه ع یعنی آسمان دنیا کذا فی شرفنامه ق چرخ زرین
لکام وچرخ زرین کاسه ع یعنی آسمان چهارم ایضا منها ق چرخ صوفی جامه ع یعنی آسمان
ایضا منها ق چشما رو ع زنان عجم عروسدن زخم چشم دفعی ایچون بربیوك دستی بی مزین
ومنقش ایدوب آکابری ایچنه اقچه واصاغری نقل طولدروب بریوکسك یردن اشاغی
اتارلر فقیرلر ایچنده کی طاغلدقده یغما ایدرلر شیخ سعدی بیت چو چشمار وانکه خورند
از توسیر * که از بام پنجه کرفتی بزیر ق چشم آسمان کورست ع نا اهل دولت ونعمتده واهل
فقر ومذلتده اولمقده ضرب ایدرلر بیت ترا می بیند وبا مهر وماه خویش می نازد * کنون
روشن شد اینمعنی که چشم آسمان کورست ق چشم بنام ع یعنی تعویذ شمس فخری بیت
هر که با حرز مدح او باشد * نبود حاجتش بچشم بنام ق چشم پناه ع مثله ابو المعانی بیت
فلك از بهر حفظ جاه وذاتش * زپروین ساخته چشم پناهش ق چشم دارد ع یعنی امید
ایدر خواجه حافظ بیت چشم انعام مدارید زانعامی چند * چشم دارم که بجاه از همه افزون
باشی ق چشم دریده ع یوزی کوزی آچلمش ایضا له بیت شوخی نرکس بیش چشم تو بشکفت
چشم دریده ادب نکاه ندارد ق چشم راسیه کرد ع ترکیده کوز قرارتدی دیدکاریدر مولانا
هاتفی بیت کره در جبینان آلوده خشم * بتاراج هندی سیه کرده چشم ق چشم زدن ع
فراغت ایتمك حسن بیك نازکی بیت ای دل از چشم میزنی زبلا * چشم بردوز زان بلا انکیز
ق چشم شب پرید ع مطلوبندن خبر آلدی خواجه آصفی بیت در کلستان چو نسیم تو وزیدن
کیرد چشم نرکس بسر سبز بریدن کیرد ق چشمش چهید ع مثله کمال خجندی بیت جان من میرقصد
از شادی مکر یار آمده است * میجهد چشم همانا وقت دیدار آمده است ق چشم شب پیمای ع
چشم بیدار یعنی اویخوسز قالمش کذا فی شرفنامه ق چشمش را آب داد ع بر کسنه استدیکی
کسنه یی کوردکده ایراد ایدرلر حکیم انوری بیت بیا که زکار رخت چشم جهان بین رادهم آبی
بکنزل جهان بهرچه آوردند بس مارا ق چشمش مرساد ع کوزدکسون کذا فی شرفنامه ق

ق چشم غزال ع شراب ایله طلو قدح مولانا صائب بیت خمار من نشکست از ایاغ چشم
غزال * فرود داغ جنونم زداغ چشم غزال ق چشم فرنکی ع یعنی کوزلك لواحد من الشعرا
بیت زبهر دیدن روی تو روز وشب حمام * هزار چشم فرنکی نهاده بر در وبام ق چشم کاوانه ع
یعنی چشم فراخ بر نوع اری بیاضی چوق کوز کذا فی شرفنامه ق چشمك زن ع کیزلو نظر
مولانا جامی بیت چشم از ایهام کند چشمك زن * فتنه در انجمن ووهم فکن ق چشمك زد ع
کوز قیپدی مولانا صائب بیت میزند هر قطره باران چشمکی بر ساقیان * کا پچنین روزی
چرا پیمانها سرشار نیست ق چشم کس بیهوده نکریست ع هرکسك بردردی وار شیخ نظامی
بیت بپرسیدند از وکین کریه از چیست * بکفتا چشم کس بیهوده نکرنیست ق چشم چشمها
دیده ع یعنی کوردم کوردم عصمت بخاری بیت دلم چندین فسون از چشم ترکان بلا دیده *
فریبم چون دهد نرکس که چشم چشمها دیده ق چشمه تدبیر ع یعنی مغز سر قوت مفکره دن
کنایه در کذا فی شرفنامه ق چشمه در ماهی روان ع یعنی آفتاب در برج حوت ایضا منها
ق چشمه سیماب ع روزدن وآفتابدن کنایه در ایضا منها ق چشمه هفت اختر ع منازل
قمردن بر منزله در یدیلردیدکاری ایضا منها ق چشمه هفت سر مثله ق جلال هریسه پز ع
استاد طباخ دیمکدر کذا فی المحمودی ق جمشید ماهی کیر ع یعنی حضرت سلیمان علی نبینا
وعلیه السلام وآفتاب در برج حوت کشتن که اول وقت ایام شتا اولور کذا فی شرفنامه ق چناری
وکدویی ع ایکی نسنه نك میاننده مناسبت اولمدقده ضرب ایدرلر کمال خجندی * نظم *
دریاب کمال این سخن نازك وباریك * آزرده مکن خاطرت از کس سرمویی * کر با تو برابر
زند آن صوفی اقرع * یاد است مراد رحق او بیت نکویی * بدخواه تو خود را بزرکی چو تواند
لیکن مثلست اینکه چناری وکدویی * میرخسرو بیت کدو در صحن بستان چیست یاری *
که جوید سربلندی باچناری * خواجه سلمان دخی دیمشدر بیت کر سرو پیش قد تو زد لاف
همسری * آزاچه حدیث چنار وکدو کرفت ق جنك زرکری ع ترکیده قصاب جنکی دیدکاری
معنایه در محتشم کاشی بیت کرده ای بت تابکی این جنکهای زرکری * از تو ضایع ناوك
بیداد وازمن تیر آه ق جوهر علوی ع یعنی آسمان کذا فی شرفنامه ق جو نماندست ع یعنی
اولکی حال یوق شیخ نظامی بیت شعیری زان شعار نو نماندست * وکر تا زی ندانی
جو نماندست ق جهار تابش ارکان ع یعنی عناصر اربعه کذا فی شرفنامه ق جهار دریچه ع
یعنی حواس اربعه که چشم وکوش وبینی ودهان در کذا فی شرفنامه ق جهار کرکس ع بودخی
عناصر اربعه دن کنایه در ایضا منها ق جهار کهر ع بودخی معنای مذکوره در خواجه سلمان
بیت هفت اختر وجهار کهر در مصیبتند * واحسرتا خلاصه هفت وجهار کو ق جهار
کوشه ع یعنی تابوت کذا فی شرفنامه ق جهار میخ کند ع یعنی لواطه میکند کذا فی مجمع
الفرس ق جهار نظم ع یعنی عناصر اربعه کذا فی شرفنامه ق جهار هفته ع یعنی ناچیز ونابود
کذا فی مؤید الفضلا ق چهره دل آغوش کرد ع یعنی یوزین النه آلدی طالب آملی
بیت بستوری مشوای زن نومید از وصال او * که این شاهد لقا بین چهره در آغوش
می آید * بو بیتدن یوزه چقار معناسی دخی استنباط اولنور ق چهره کشا ع یعنی نقاش

ومصور خواجه سلمان بیت ورق دفتر نقاش فروشوكه كنون * باد برهر طرفی چهره
كشایی دارد كه چهره نشد كه صورت ویرمدی مولانا هاشمی بیت ای غنچه دهن چهره
نشد پیش تو یوسف * باآنكه زگل چهره واز غنچه دهن داشت كه باب الجیم المكسورة كه
جكر كربه خورده است * برقیمتلو نسنه ضایع اولدقده ایراد ایدرلر شیخ نظامی بیت كشت
كه آن شیر سك از كربه مرد * مرددران غم كه جكر كربه خورد كه جهان دیده بسیار كوید
دروغ كه چوق كزن چوق بیلور شیخ سعدی * قطعه * غریبی كرت ماست پیش آورد *
دو پیمانه آبست ویك چمچه دوغ * خطایی كرازمن شنیدی ببخش * جهان دیده بسیار كوید
دروغ كه چه سكست كه نه وجودی ونه حدی واردر مولانا جامی بیت زین پوست شدم
چونافهٔ مشكین * اینجا چه سكست آهوی چین كه چه طرف بست كه نه فایده كوردی
خواجه سلمان * مصرع * تا من زكمر چه طرف خواهم بست كه چیره دست كه الی اوز
ودخی پهلوان وچاپكدست میر خسرو بیت مسلمان چیره دست وهندوان رام * ندانستی
كس ازجنس مغل نام * ضدی خیره دست در وچیره نك اصل معنای موضوعی هندستاندن
برنوع دستاردر تنكم مشفقی بخاری * قطعه * عرصهٔ هند شكرستانیست * طوطیانش
شكر فروش همه * مكسانش چو هندویان سیاه * چیره بندونكو چه پوش همه كه چیره
شدن كه حاضر وآماده اولمق حكیم فردوسی بیت پذیره شدن راچو چیره شدند * سپاه
وسپهبد پذیره شدند كه چین انداز بچهر كه یعنی مخالف اولور كذافی شرفنامه كه چین قبا كه
اضافتله قفتان بكنده اولان بكام ظهیر فاریابی بیت تندباد اجل پریشان كرد * زلف مشكین
وچین دستارش كه چینی نواز كه فنجان چانجی ظهوری بیت زغلغل صراحیست چینی نواز *
دهان قدح مانده ازخنده باز كه باب الجیم المضمومة كه جبهٔ خورشید وماه * یعنی روز
وشب كذافی شرفنامه كه جنبش اول كه یعنی ابتداء حركت قلم قدرت واول حركت افلاك
وحركت سیارات ازبرج حمل كذافی شرفنامه كه چوب بر درخت خوشست كه هرشی محلنده
اولور وهرنسنه یرنده ایودر مولانا جامی بیت دل نهادم برجفا چون دیدم آن قد بلند *
بردرخت آن به كه بیند مرد عاقل چوب را كه چوب درابست كه ادبسزی تأدیب ایدرلردیه حك
یره ضرب ایدرلر مولانا كاتبی بیت بدورقد توسروی كشیده برلب جوقد * زعكس خویشتن
اوازهزار چوب درابست كه چوب قیلغه كه عسس دكنكی وچاوش چوكانی كه آنكله هجوم خلقی
منع ایدرلر شریف تبریزی بیت بچوب قیلغه كوقف شوكه تاكوبند * بلند مرتبه مستوفی
باستحقاق كه چوبك زن كه یعنی پاسبان بودیار ده غایت متعارفدر حكیم خاقانی بیت
چوبك زن بام تست كردون * بااین همه دیدهای بیدار كه چومهره درششدر كه یعنی عاجز
وفرومانده كذافی المحمودی كه چون آخر حرفست درابجد كه یعنی بابلل اول مناسبتله كه
آخر ابجد كه غین حرفیدر عددی هزار در هزار ایسه بابلدر كذافی شرفنامه كه چون چشم
سوزن كه برنسنه نك زیاده تنكلكندن كنایه در كذافی المحمودی كه چون ماه چهار هفته كه
یعنی ناچیز ومعدوم اول مناسبتله كه درت هفته ده آی تمام اولوب هلالدن بركیجه مقدم
محاق اولور كورنمز كذافی شرفنامه كه جوینده یابنده است كه یعنی تركیده آراین

آرین مولاسن بولور دیدكلرید مولانا دهكی بیت چنین زدمثل شاه كوینده كان * كه جوینده كان
یابنده كان * حضرت مولانا قدس سره الاعلی بیت كركران وكرشتابنده بود * عاقبت
جوینده یابنده بود كه باب الحاء المهملة المفتوحة كه حاضر قندیل باش كه غافل اولمه بصیرت
اوزره اول نته كیم سید نسیمی شیخی فضل الله ولیدن اذن سیاحت طلب ایلدكده كشف طریقیله
بیوردقلری بیت كر بسفر میروی ازحلب اندیشه كن * ور بحلب میرسی حاضر قندیل
باش * ومولانا كاتبی دیمشدر بیت در زیارتها شبان تاروزمیسوزم چو شمع * دود آه من
ببین وحاضر قندیل باش كه حاضردم باش كه دخی بو معنایه در ومتنبه ومتیقظ اول
دیمك اولور مولانا كاتبی بیت ایدل همه دم همدم ارباب ندم باش * خون میرود ازدیده
من حاضردم باش * وغافل اولمه معناسنه كمال خجندی بیت غمزه اش آنكه كمال حاضردم
باش * شیشه نكهدار ازان شخص كه مستست كه حال كرد كه یعنی وجد وشوقه كلدی
مولانا نحیفی بیت مجنون سنك كعبه سیه دید وحال كرد * كویا كه خال عارض لیلی خیال
كرد * خواجه آصفی بیت مجنون براوج قرص قمر دید وحال كرد * كویا كه تاج خیمهٔ لیلی
خیال كرد * بو معنایی مؤید صائب دخی دیمشدر بیت مجنون نظر بشوخی چشم غزال
كرد * یاد آمدش زوحشت لیلی وحال كرد كه حرف كیر كه اكسك طوتیجی وسوزك
سقط وغلطن آرایجی شیخ سعدی بیت بكویند ازین حرفكیران هزار * كه سعدی نه اهلست
وآموزكار * شرفنامه ده عیب كیر معناسنه در كه حبائل شیطان كه یعنی زنان كذافی
شرفنامه كه حریف آب دندان كه حلوا كبی لطیف دیمك اولور محمد عصار بیت انارش
چون لب دلدار خندان * ظریفانرا حریف آب دندان كه بعض نسخه ده حریف آب دندان
طبعه موافق نسنه معناسنه مرویدر ومحمد عصارك بیت مرقومن ایراد ایلمشلر ودخی عاشقه رام
ووفادار اولان محبوبه دیرلر حكیم خاقانی بیت شاهدان آب دندان آمده در كار آب * فتنه را
ازخواب خوش دندان كنان انگیخته كه حریف كاوبر كه یعنی روزكار غدار كذافی شرفنامه
كه حلقه بردرزد كه یعنی مضطرب اولدی خواجه سلمان بیت چشم او هر لحظه مستانرا بهم
برمیزند * شور عشقش عاشقانرا حلقه بردر میزند كه حلقه بكوش كه یعنی بندهٔ مطیع
كمال خجندی بیت زائر كعبه رابكو حلقه بكوش این درم * كوش كه میكند دكر ذكر حجازمیكنی
كه حلقهٔ سودا كه بازركانلرك بیع وشرا ایچون عقد ایتدكلری مجلس خواجه سلمان
بیت مرسحر درحلقهٔ سودای شام طره ات * بارچین بكشاده باد صبح ومشك از زان شده
كه حلوا ازدیك چوبین خورد كه برنسنه یه زحمتسز دولت ومشقتسز نعمت حاصل اولدقده
حقنده ایراد ایدرلر كمال خجندی * بارعیه * درباغ ببین تو كونه كون برك ونوا * زان برك ونوا
آرزوی طبع روا * برخیز وبیا ومیوهٔ ازشاخ مخور * كرخوردهٔ زدیك چوبین حلوا
كه حلوای بی دود كه زحمتسز حصوله كلن نسنه وقازانمش ماله مالك اولدقده ایراد ایدرلر
كمال خجندی بیت بخشی ازخوان ملاحت بجكر سوخته را * بده امروز كه حلوای لبت
بیدودست كه حلوا مخور كه خلط كلام ایتمه حضرت مولانا بیت كرسخن خواهی كه كویی
چون شكر * صبر كن ازحرص واین حلوا مخور كه حلوا میخورد كه یعنی خلط كلام ایدر ویاوه

ت سو بلوردیمکدر ف حوادث افیون خورد ت یعنی فتنه باصلمدی کذا فی شرفنامه ف حوض
ترسا ت اوزم صقیلان تکنه که ایچنده اوزم عصر ایدرلر باب الحاء المضمومة ف حسن کاوسوز
ت یعنی بی بدل و بی نظیر ممتاز حسن که کورن مفتون اولور طالب آملی بیت تا نکو بیم که در عرصه
نشان نیست ز حسن * حسن بسیار ولی حسن کاوسوزم کم است ف حقه های مینا فام ت
یعنی افلاك کذا فی شرفنامه ف حله ادم ت یعنی سبزه و سبزه زار ایضا منها ف حل بند آب ت
سبزه یی آب ایله بزه یجی و صدفه آبی ایچوایدیجی کذا فی شرفنامه ف حور از وست ت یعنی
روح از وست ت ایضا منها باب الخاء المفتوحه ف خاتم وحی ت کسر تاء مثنات ایله یعنی
سرور کائنات و مفخر موجودات صلی الله علیه وسلم ف خاتم کویا ت فتح تاء مثناة ایله دهن
دلبران کذا فی شرفنامه ف خارای عبائی ت بر نوعه قیمتلی لطیف موجه دار قماشدر ایضا منها
خارای صاحبی ت بودخی بر لطیف قماشدر مثل اول ایضا منها ف خاتون عرب ت کعبه معظمه
ایضا منها ف خاتون کائنات ت مثله ایضا منها ف خار زمانه با خرماست ت هر محنتك یعنی
هر عسرك یسری اولوردیمکدر ابو المعانی بیت اکر درخت امل بار ور نمی باشد * مشو ملول
که خار زمانه با خرماست ف خارکن ت فتح کافله عاشق بلادیده و مرد محنت کشیده اوحد الدین
کرمانی * رباعیه * دل بنده بوی عنبر آمیز کاست * جان چاکر عارض دلاویز کاست * بلبل که
هزار خارکن بنده اوست * او نیز غلام خار سر تیز کاست ف خاطر کشا ت یعنی خاطر شکن
مولانا ظهیری * مثنوی * همه کرك طبعان و ضرغام کین * همه زیردستان و بالانشین *
بخاطر کشائی سراسر کره * چو دنبال عقرب کره بر کره ف خاك برلب مالید ت اول دکلدن
کلدی کمال اسمعیل * رباعیه * خاك سر کوی آن بت مشکین خالی * می بوسیدم دوش
باامید وصال * پنهان ز رقیب آمد و در کوشم کفت * می خور غم او و خاك برلب ممال
ف خاکدان غرور ت یعنی دنیا کذا فی شرفنامه ف خاك رنکین ت یعنی التون ایضا منها ف خاك
شد ت یعنی خور و ذلیل اولدی ایضا منها ابو المعانی بیت هر که باامید شان دل چاك شد *
بودراین سفلکازا خاك شد ف خاك و باد دست ت سنك بنده ك و سنك قاصد کدر کذا فی
شرفنامه ف خاك تست ت بودخی بویله در ف خاك و آب تست ت دخی بو معنایه در ف خانه
بدوش ت درویش بی نوا و لاابالی مشرب خوش نشین دخی دیرلر مولانا وحشی یزدی
بیت ما مردمان خانه بدوشیم و خوش نشین * نی زان کروه خانه نکهدار عالمیم ف خاك
بر دهان انداخت ت بجا بندن سکوت ایلدی مثالی خواجه حافظ بیت ز شرم آنکه
بروی تو نسبتش کردند * سمن بدست صبا خاك بر دهان انداخت ف خاك
بدهن ت دخی دیرلر مثالی مولانا جامی * رباعیه * ای کز غمش افتاده چاکت بکفن
آلوده مکن ضمیر پاکت بسخن * چون لاله توان بوده بکوش پس ازین * کز لب بسخن کشائی
خاکت بدهن ف خانه برانداز ت یعنی خانه خراب ایدیجی و دخی امرا اولور کذا فی شرفنامه
ف خانه پرداز ت یعنی خانه برانداز و دخی امر اولور ایضا کذا فی المحمودی ف خانه فروش ت
تارك دنیا و مجرد پاك کذا فی شرفنامه ف خانه بهندو که سپرد دست ت اوغری یه کیم امانت
ویردی شیخ نظامی بیت غارت ازین ترك نبرد دست کس * خانه بهندو نه سپرد دست کس ف

ف خانه سیاه شده است ت ماتمده اولمقدن کنایه در خواجه سلمان بیت بدان دو چشم مکحل
نظر در آینه کن * ببین که خانه مردم چرا شده است سیاه ف خانه پرور ت ناز ایله بسلنمش
خواجه حافظ بیت کفتمش مکذر زمانی کفت معذورم بدار * خانه پروردی چه تاب آرد غم
چندین غریب ف خبر کرم شد ت خبر شایع اولدی شیخ نظامی بیت خبر کرم شد در همه
مرز و بوم * که آمد برون اژدهایی بروم ف خردل ت کسر دال ایله نامرد و ناکس معناسنه
ف خرطبع ت دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ف خر رفت و رسن برد ت ازالهسی لازم اولان ایله
بر لازم شی بیله کتدکده ضرب ایدرلر کمال خجندی بیت بستاند رقیبم سر زلفت بکف و رفت *
نوشد مثل کهنه که خر رفت و رسن برد ف خر را بعروسی خواندند مکر آب و هیزم لازم آمده ت
ترکیده اشکی دوکونه اوقشلر یا صو اکسك یا اودون شیخ نظامی بیت خرانرا کسی در عروسی
نخواند * مکر آن زمان آب و هیزم نماند ف خر ظریف ت نزاکتدن بی خبر اولان کمسنه
نزاکت خرج و صرف ایتدکده ضرب ایدرلر وحشی یزدی بیت وحشی بدست چند توان
بست خر درا * از خر ظریف شهر میندیش زینهار ف خر کدا ت ابرام ایله دلنجیلك ایدوب
نسنه استینه دیرلر شیخ نظامی بیت یاوه طبعان خر کدایی را * چه عجب بخل میکند
مردم * نته کیم یوز قراردوب شی استینه بزکدا دیرلر مولانا آصفی بیت میشود هر دم بحسن
روی او کل بزکدا * عندلیب خوش نوا باشد طفیلی از هزار ف خرکه سنجاب ت یعنی آسمان
کذا فی شرفنامه ف خس پوش ت نفاق وریادن کنایه در کذا فی مجمع الفرس ف خس پوش
کردن ت ظاهر و معلوم اولان نسنه یی ستر ایتمکه دیرلر کذا فی المحمودی ف خس در دهن
کرفته ت یعنی عاجز اولمش کذا فی مؤید الفضلا ف خط بجهان کش ت تارك دنیا اول کذا
فی المشکلات ف خط بر کردن کشید ت اطاعت امر ایلدی ابو المعانی بیت سزا آنکه که اندازد
بشمشیر جفای خود * بکش بر کردنم اول خطی از خاکپای خود * دیار عجمده قاعده
قدیمه بودر که مقتوللك ابتدا کردننه جلاد بر خط چکوب و کوزلرین باغلیوب نطع ریکه
اوزره اوتوردوب ایکی اوچ دفعه اذن طلب ایدوب بعده قتل ایدر مقتوللك کوزی باغلندیغنه
خواجه آصفی بیت قاتل من چشم می بند ددم بسمل مرا * تا نبیند آرزوی روی او در دل مرا *
و نطع ریك دوشندیکنه شیخ نظامی بیت نطع بیفکند بر و ریك ریخت * دیو ز دیوانکیش
میکریخت ف خط بطلان ت خط سقیم اوزره چکیلان خط کمال اسمعیل بیت هر که چون
نقطه نه دائره حکمت اوست * زود باشد که کشندش خط بطلان بر سر * بو معنایی مؤید
طالب کلیم بیت بجنب دست کهر پاش فیض کستر او * ز موجها خط بطلان کشیده بر دریا
ف خط خطا ت دخی بو معنایه در مولانا کاتبی بیت آنکه او خط خطا بر اهل سودا میکشد *
رو سیه کردد اکر بیند بچشم این غزل را ف خط بیزاری ت مثله کمال اسمعیل بیت لاجرم میکشم
بنومندی * بر سر فضل خط بیزاری ف خط نسخ ت مثله ریاضی سمرقندی بیت بی تو خط نسخ
بر حرف بقا خواهم کشید * رخت تمکینم ازین دار فنا خواهم کشید ف خط بغداد ت کنار جام
جمله اولان خطوط سبعه نك انتهاسنده اولان خط در که ملو اولمقدن کنایه در خواجه سلمان
بیت وقت صبحست و لب دجله و انفاس بهار * ای پسر کشتی می تا خط بغداد بیار *

و سنور معناسنه خط یالکز ایراد اولنور وله ایضا بیت در امان تیغ حکمت خطهٔ ایران زمین
باد تا خط خطا والله اعلم بالصواب * یعنی ایران سنوری خطا سنوریغه دك ت خط ساغر
یعنی خط بغداد میر حسن دهلوی بیت خط ساغر بکجا که بکر فتست * دل من از کتابت اشعار
خم باش ع مطیع ومنقاد اول مولانا دهکی بیت صوفی که سر از جرعه کشد کر تو دهی می *
چون چنك کشد هر کس از سینه که خم باش ت خم زد ع سیکه رك توچدی مولانا بزمی بیت
کشت بردامن افلاك نمایان مه عید * خم ابروی تو رادید وروان بس خم زد * فارغ اولمق
معناسنه ده استعمال ایدرلر مولانا جامی بیت بیا تا زهر خیره کی خم زنیم * زمانی بهم از
صفا دم زنیم ت خم ندهد ع دفع ورده قادر دکلدر حکیم انوری بیت شاهی که چو کردند
قران پیالهٔ دستش * البته کمان خم ندهد حکم قرانرا ت خمیرمایه ع اصل ومنشا وطینت
کمال اسمعیل بیت پیری خمیرمایهٔ مرکست وین عجب * از موی کس شنید که آید برون خمیر
محتشم کاشی بیت دلم که بی تو لکدکوب محنت والمست * خمیرمایهٔ چندین هزار درد
وغمست ت خنجر امام ع اول کمسنه حقنده ضرب ایدرلر که بر مجلسدن طرد ورد ایتمکه کمز
هر ورده عار سزلق ایله ثقلت ایدر ابو المعانی بیت چندان که شود ثقلت او مجلس عرفان * کویا که
شده فی المثل او خنجر امام ت خنجر امام اکا دیرلر که شمر ذی الجوشن دیدکاری شخص قاتله الله
حضرت سعید شهید امیر المؤمنین امام حسین بن امام علی رضی الله عنهمانی شهید ایتدوکی
خنجر بر وجهله یاندن آیرلمق واقع اولماغله ضرب مثل ایلشلردر ت خنده در دل شکن ع مرادم
حاصل ایله دیمکدن کنایه در کمال اسمعیل بیت تاکی ورق عمر بغم درشکنم * وین خندهٔ می
در دل ساغر شکنم ت خنده خریش ع اول خنده در که سخره واستهزا ایله اوله کذا فی شرفنامه
خنك کردن ع فتح نون ایله لطیفه ومزاح ایتمك شاه طاهر دکنی بیت زاغ کیرد همه از بلبل
شوریده کلاغ * برك پژمرده کند با کل صد برك خنك ت خواب خرکوش ع غفلت ویرمك
والدامق ترکیده دخی بو معنایه طوشان اویقوسی ویردی دیرلر مراد آلدادی دیمکدر کذا فی
شرفنامه ت خوابکاه غول ع یعنی دنیا ایضا منها ت خوارکار ع واو معدوله ایله بمعنی
ستمکار منوچهری بیت تو خوارکار ترکی ومن بردبار عشق * زشتست خوارکاری وخوبست
بردبار ت خیر الحرکات ع یعنی صوم وصلاة وعبادات وطاعات کذا فی شرفنامه ت خیر العمل
یعنی فکر در صفات الله تعالی وقدرته وجلال وعظمت کبریائه جل شانه وعم نواله ایضا منها
ت خیمه برون زد ع یعنی طشره چیقدی مولانا جامی بیت خیمه برون زد زحد وصفات *
پردهٔ او شد تتق نور ذات * بو بیتده لازمی ایله تعبیر اولنمشدر وله ایضا بیت لیم از شعلهٔ
شوق آبلهٔ پر خون زد * بهر پابوس تو جان خیمه ز تن بیرون زد ت خیمه برو زد ع انده پر ایتدی
وحشی یزدی بیت پاك سازا زغیر دل وز خود تهی شو چون حباب * کز سبکروحی تواند
خیمه زد بر روی آب ت باب الخاء المعجمة المکسورة ت خرد در خطست ع عقل زایل اولوب
بیهوش اولمغه دیرلر ابو المعانی بیت نما نده طاقت کفتار در هوش * خرد در خط شده از
جور بیهوش ت خرقه در انداختن ع کناهه اعتراف ایتمك وعاجزانه تسلیم ایتمك کذا فی
شرفنامه ت خرقه در انداز ع یعنی مجرد اول ایضا منها ت خرقه کردن ع یعنی چاك وپاره پاره

پاره پاره ایتمك کذا فی المحمودی ت خرقه سوخت ع خصومت وعداوتی بر طرف ایلدی خواجه
حافظ بیت ماجرا کم کن وباز آکه مرا مردم چشم * خرقه از سر بدر آورد وبشکرانه بسوخت
خشم بیهوده نه ع جاهلانه محاوره وبی اصل وبیهوده غوغا ایلمك حضرت مولانا بیت از بغل
او نیز طوماری نمود * تا بر آمد هر دو را خشم بیهود ت خط اول وخط کل ع یعنی عرش مجید
کذا فی شرفنامه ت خیره دست ع ذکری مرور ایدن چیره دستك ضدیدر کمال اسمعیل
بیت دست سخن ز دامن مدح تو کوتاه است * خیره چرا دراز کنم قیل وقال را ت خیره سر ع
ابله واحمق وسرسیم مولانا هاتفی بیت شب تیره بخشش ازان تیره تر * سراسیمه کردید ازان
خیره سر ت خیره شیر ع غضبناك وخشم آلود وله ایضا منها بیت باین خیره شاید که این
خیره شیر * رود جانب صید دیکر دلیر ت خیره کش ع ضم کافله مثل خیره سر وله بیت
چو صاحبقران دید کان خیره کش * نه آزرم وفی وهم دارد نه هش ت باب الخاء المعجمة
المضمومة ع خدا دوران ع ضم دال و واو معروفله ظالمان وفاسقان کذا فی شرفنامه
خدا ئی فروشان ع اهل لعنت که دعوای خدائی ایدرلر ایضا منها ت خرده دان ع غایت دقیق
فکرلی مولانا عرفی بیت کین را بمهر مفروش ای عشق دوست دشمن * زین بهترك فرا کیر
یا ران خرده دان را ت خرده کیر ع سوزده وغیرده اکسك طوتیجی شیخ سعدی بیت توان
کفت با این حقایق شناس * ولی خرده کیرند اهل قیاس * وطعن ودخل ایدیجی معناسنه
خواجه حافظ بیت بروای زاهد وبر دردکشان خورده مکیر * که ندادند جز این تحفه بما
روز الست ت خشك باختن ع رهنسز قمار ونرد اوینامق کمال اسمعیل بیت چشم مت بارخ
تو هر دو جهان * خشك می باز دو تر می ماند ت خشك با خشك نکیرد ع قوریدن قوری یه
نسنه یولاشمز دیدکاری مثلدر شوقی یزدی بیت چوب وتسبیح زهد سنی زاهد دورست *
خشك با خشك نکیرد مثل مشهورست ت خشك ریش ع یعنی عذر وبهانه حکیم انوری
بیت خشك ریشت کند فلك مپذیر * تا برد خشك وتر زحوت وحمل * حسن بیك انسی
بیت آن شوخ میبرد بکلستان رقیب را * مارا بخشك ریش دهد صد فریب را *
خشك سر ع یعنی دیوانه سر کذا فی شرفنامه ت خشك مغز ع مثله ایضا منها ت خشك
وتر ع یعنی روز وشب میرزا فصیح بیت آهوی آتشین را چون پیش در بر آید * کافور خشك
کردد با مشك تر برابر * ودخی نیك وبد معناسنه استعمال اولنور ت خفت وخیز ع یعنی آهسته
وتدریج واحد من الشعرا بیت دولت آنست که خفت وخیز بود * دولت تیز رستخیز بود
ت خلقت آزاد کرد ع مدح وثناکی ایتدردی خواجه سلمان بیت سوسن آزادی خلقت کرد
با سرو سهی * لطف طبعت را خوش آمد هر دو را آزاد کرد ت خم هفتجوش ع یعنی کوس
یدی معدندن ترکیب اولندوغیچون هفتجوش دیدیلر مولانا عبد الله هاتفی بیت درنکاد رنك
خم هفتجوش * ربود از سر ومغز نه چرخ هوش * وپهلوانلرك کرزینه ده دیرلر وله ایضا بیت
یکی کرز ششپهلوی هفتجوش * که میریخت مغز سرا تراز کوش ت خواجه مساح ع یعنی
حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم مساحك معناسی کثیر الخیردر ت خوب
نمودی جانم ع محل تحسینده استعمال اولنور برادر سیفی بخاری بیت کفتیم جان

تواینست ونمودی لب خویش * آفرین بر تو عجب خوب نمودی جانم ل خودپرست م
خودبین ومتکبر کذا فی شرفنامه ل خودرا ببالا رود وخودرا ببالا برد م کندوبی یوقاری
طوتدی لواحد من الشعرا بیت زانچه کفتی برذبالابت مراد دل منست * منکرم زیرا که بس
خودرا ببالا میبری ل خودرو م تربیت اولنمامش خواجه حافظ بیت مکن درین چمنم
سرزنش بخودروبی * چنانکه پرورشم میدهند ومیرویم ل خودسر م بی باك وبی پروا
محتشم کاشی بیت به بی قید آهوانت کوکه بسیار اینچنین خودسر * مناسب نیست در دشت
دل مردم چریدنها ل خوردوستان م تازه فدانکه هنوز بتمش اوله ل خورشید سواران م
یعنی شب بیداران کذا فی شرفنامه ل خوش ادا م یعنی بدادا ضدیله بیان اولنور بد ادا
دنیلدکده خوش ادا مرادا ولنور نتکم بو بیتدن فهم اولنور بیت برش ادا نکنم مدعای خود
هرکز * که مدعی ز حسد بد ادای خود نکند ل خوش برا م یعنی صفاده اول مولانا کاتبی
بیت دلبرکشید خنجر ودل نیم بسمل است * ای جان تو خوش براکه مراد تو حاصلست
ل خوش صحبت * ندیم ومصاحب وله ایضا بیت هرکه با هرمردمی خوش صحبتست *
میتوان کفتن که او خوش صحبتست ل خوش علف م ایوکم وحلال وحرام دیمیوب اکل
ایده نه دیرلر خواجه حافظ بیت صوفی شهربین که چون لقمهٔ شبهه میخورد * پار
دمش درازباد آن حیوان خوش علف * واکول یعنی بسیار خوار مولانا جامی بیت
بخوری خواه که رخواه صفی * کاووخر نیست باین خوش علفی ل خوش قلم م خوش
نویس کاتب حیله کار شیخ سعدی * مثنوی * دوهم جنس دیرینهٔ خوش قلم * نباید
فرستاده یکجا بهم * چه دانی که همدست کردند یار * یکی دزد باشد یکی پرده دار ل خوش
کردن م قبول واستحسان خواجه سلمان بیت دامنت دودل عود کرفت وخوش کرد *
تا بدانی که دم سوخته کارا اثراست ل خوش نشین م بر یرده متمکن اولمیان وحشی یزدی
بیت مامردمان خانه بدوشیم خوش نشین * هرجا که میرویم شود خانمان ما ل خوشه
درکلو آوردن م یعنی بتشدی وآکا یقین واردی کذا فی شرفنامه ل خولی بکفم به زکلنکی بهوا م
ترکیله بو کونکی یمورطه یا زنکی طاوقدن یکدر استاد دیمشدر بیت نقد پشیز به از
بدرهٔ نسیه ما را * خولی را بکفم به زکلنکی بهوا ل خون درچشمش نیست م بر نسنه یه
اقتداری یوقدر خواجه سلمان بیت بحر وکانرا نیست خون در چشم وآب اندر جکر *
بسکه جودش دخل بحر وحاصل کان میبرد ل خون کرفته م اجلی یتشمش خواجه
حافظ بیت اجل بکجاست که این جان خون کرفته چوکل * فدای نکهت کیسوی یار خواهم
کرد م بو معنایه محتشم بیت دل باراده میدهد دست ببند زلف او * ماهی خون کرفته
بین جانب شست میرود ل خونی که باشیر درشود با جان برآید م کشی خونی اوانجیه داك
ترك ایتمز شاعر بیت عشق تو درد ونم ومهر تو دردلم * باشیر اندرون شد وبا جان بدرشود
ل باب الدال المفتوحه م دادی مارا سربراب م بنی پاره یه آتدی باباغانی بیت وعده کردی
شب که می آیم بکشت ماهتاب * رفتی ودادی من بی خانمان را سر برآب ل دارد جای دیکر
کل درآب م انك برغیری پرده دخی علاقه سی وار در مولانا بنایی بیت خانهٔ درکوی

کوی تقوی داشتم کردم خراب * از برای آنکه دارم جای دیکر کل درآب ل دارند عزیز بهر
چشمی صد چشم م بر آدم ایچون نیجه آدملره دخی رعایت ایدرلر بو مثله عربده لاجل عین تکرم
الف عین دیرلر کمال اسمعیل بیت بودیده نهم ز بهر چشمت نرکس * دارند عزیز بهر چشمی صد
چشم ل داغ شدم م یعنی هلاك اولدم ملا فغانی بیت شدم بباغ که تسکین دل دهم دیدم
میان بلبل وکل کرمیٔ که داغ شدم ل داغ غلامی م عجملرقا چقون قوللك آلننه قورلر
برنوع معلوم داغدر مولانا جامی بیت کشیدش برجبین داغ غلامی * برامد آنکهی نام
تمامی * ابوطالب کلیم بیت بنده کی رادر ره خدمت بسی شایسته ام * میشود داغ غلامی
خط پیشانی مرا ل داغ کندم خون م هرکسك دردی درونده در اما کمال بخندی سؤاله
جواب اولمق اوزره نظمه کتورمش بیت بکفتمش که دلم برده بمکر وفسون * بخندید کفت
بنا زیکه داغ کندم خون * داغك عربیسی کی در وکندمه بردیولر ضم بابایله وخون که دم درترکیب
اولیجق کی بردم دیمك اولور ل دامن ازو افشاندن م انی ترك ایلدی خواجه سلمان بیت
تا نه پنداریکه سلمان دامن از دلبر فشاند * دامن از دل برفشاند ودامن دلبر کرفت ل دامن
باغی کرفت م عزلت اختیار ایتدی کذا فی شرفنامه ل دامن بدندان کرفت م سرعتله
قاچدی شیخ سعدی بیت بجا یکتر از خودمیند از نبیر * چوافتاده دامن بدندان بکیر ل دامن
دراز م احمق وبیهوده کار مولانا جامی بیت نوشته بدان نکتهٔ جانکداز * که ای کوته اندیش
ودامن دراز ل دامن درکش م ترك صحبت وفراغت اختلاط ایله کذا فی شرفنامه ل دامن
کشان م صفا وعزونازیله یوریمك * مصرع * عیدست وخلقی هرطرف دامن کشان
بایار خود ل دامن افشانی م مثله وبمعنی ترك وفراغت ل دامن کشیدن م اعراض ایلمك
دامن افشاندن م مثله کذا فی اللغة المعتبرة ل دانای ایران م یعنی جاماسب ل دانای یونان
یعنی افلاطون کذا فی بعض اللغه ل داو بهفت م نرد ده ذوشش آتقدن کنایه در حکیم
خاقانی بیت هفت طواف کعبه را هفت بتان پسندند * ماوسه پنج کعبتین داو بهفته آوری
حکیم انوری * مصرع * همه در ششدر عجزند وتراد وبهفت ل درآب میراند م پاره یه
اتار خواجه آصفی بیت نمودی چهره در آیینه تا سوزی دل زاهد * بدلسوزی چرا درآب
میرانی مسلمانرا ل درآستین اینست م حاضرده بووار دربابا فغانی بیت کشود چاك کریبانکه
یاسمین اینست * نمود ساعد وکفتا درآستین اینست ل درآستین باید م حاضر وآماده
کرك کمال اسمعیل بیت باید چو ساعد تو زسیمش برآستین * هرکس که دست در تو چو آن
آستین زند ل درافتاد م خصومت ایلدی خواجه حافظ بیت بس تجربه کردیم درین دیر
مکافات * با دردکشان هرکه درافتاد برافتاد * وبرافتادك بددعا اولدوغی ذکر اولنمشیدی
بر معناسی دخی بی سروپا اولدی دیمکدر حضرت مولانا بیت بسودای سر زلفت درافتادم
برافتادم * درین دریای بی پایان درافتادم برافتادم * کاهی الفسز ل درافتد م دخی دیرلر
مولانا هاتفی بیت کرش سرفتد با تو چون برفتد * کلاه توهم شاید از سرفتد ل دران
دست وپای داشت م انده مدخلی وعلاقه سی واردر حکیم انوری بیت نیاید بسنکی در
انکشت ویایی * که با او دران دست وپایی ندارد * بو بیتده عکسی واقع اولمشدر اما بیته

معناسی اولدر ﮐ درپا افتد ﺞ بیحال وبیجان اولدی خواجه سلمان .بیت دلی چو زلف
تو سرتا بپای جمله شکست * زسر برامد در پا فتاده رفته زدست ﮐ درپا برون ﺞ مقامی
اباغه اورمقدن کنایه در وله بیت تاری از موی تو بجانی میخرم موبت بدین * سر فرو
آورد لیکن تو چو در پا میبری ﮐ در بازم ﺞ بذل ایده رم خواجه حافظ .بیت در خرابات
مغان کر کذر افتد بازم * حاصل خرقه وسجاده روان در بازم ﮐ در باقی شد ﺞ بر نسخه باقی
قالمادی ودخی آخر اولدی شیخ نظامی .بیت مطرب آمد روانه شو ساقی * شد طرب
رابهانه در باقی ﮐ درپای در آمد ﺞ محنتده اولمقدن کنایه در خواجوی کرمانی بیت مستم
بدو چشم نیم مستش * درپای در آمدم ز دستش ﮐ درپای عدالت حنا ﺞ یعنی عدللك ثبوت
وقیامی واردر کذافی شرفنامه ﮐ درپرده دارد ﺞ انکار ایدر کمال خجندی .بیت دل ریش
ارچه راز خود زجان در پرده میدارد * نباشد بر تو پوشیده جراحتهای پنهانش ﮐ درپس
زانو افتاد ﺞ منزوی اولدی کمال اسمعیل * قطعه * چون دل زجهان عیش بیکسو افتاد *
در دام بلا زان خم کیسو افتاد * تا با سر کیسوی تو همزانو شد * چون کیسوی تو در پس
زانو افتاد ﮐ در پوستین او رفت ﺞ انی غیبت ایلدی مولانا جامی * قطعه * مردك خشك
مغز را دیدم * رفت در پوستین صاحب جاه * کفتم ای خواجه کرتو بد بختی * مردم نیك
بخت را چه کناه ﮐ در پوست نمی کنجد ﺞ کثرت سرور وفرحدن کنایه در ترکیده دخی
بو معنایه دریسنه صغمز اولدی دیرلر کذافی المحمودی ﮐ در پیش او کلاه نهاد ﺞ اکا تعظیم
ایلدی بو معنا دیار اسلامیه ده اجرا اولنمز لکن طائفهٔ فرنك میانلرنده جاریدر انجق
مقصود تعظیم در حکیم انوری .بیت ای فلك با کلاه داری خویش * پیش قدرت کلاه بنهاده
ﮐ در تیره کشت ﺞ قساوتلندی ﮐ در تیره ام ﺞ قساوتده یم خواجه سلمان .بیت در تیره ام
زباد که آمد سوی بت * وز شانه که دست میزند موی بت ﮐ درچه تیری ﺞ نه پایه ده سن
مولانا طوسی بیت ایدل چو تیرش آمد ز و دازه وابکیری * تا در صف دلیران بینم که در چه
تیری ﮐ در حساب میکیرد ﺞ یعنی مؤاخذه ایدر کذافی شرفنامه ﮐ در خاك نشست ﺞ اعتبارسز
اولدی کمال اسمعیل بیت نشست آب ز رشك لطافتت در خاك * چنانکه باد بر آتش ز نعل
آن بکران ﮐ در خط رفت ﺞ مضطرب اولدی محمد عصار بیت پر خطش که جا زا بود از وقوت *
ز حسنش رفته در خط جان یاقوت ﮐ در خط شد ﺞ مثله خواجه حافظ بیت مهوش روی
مشو در خط از تفرج من * که خواند خط تو بر روی واین یکاد ودمید * ودخی آزرده اولدی
شیخ نظامی بیت زد یبا وغلام واشتر وکنج * دبیرانرا قلم در خط شد از رنج * ودخی متغیر
اولدی حکیم خاقانی بیت اکر ز ظلم کله کرده ام مشو در خط * تو منصفی قسم نوشنو بفصل
خطاب * شرفنامه ده بیخود وبیهوش ودر اندیشه شدن معنالرینه مرویدر ﮐ در خم
اندازی ﺞ کسرخا ایله دو ریلوب بوکیلوب آتلمغه طور رمولانا عرفی .بیت عرفی آن زلف
سبکدست کمند اندازش * مانده چین بر سر چین در خم اندازی هست ﮐ درخواست
کردن ﺞ رجا وتمنا ایتمك خواجه حافظ بیت کسی که در ازلش جام می نصیب بود * چرا بحشر
کند این کناه را در خواست * وبعضی دریوزه کردن کمال اسمعیل بیت دل ازین به نظری از تو

از تو همی دارد چشم * کرچه خود میکنی آنچه از تو سزد می درخواست ﮐ درد خورده ﺞ بلایه
اوغرامش کمال خجندی بیت این جهان درد خورده ندانست * وارهیدی از وچو بر کندی
ﮐ در دهن عام افتاد ﺞ شایع اولدی وشهرت بولدی ولی دشت بیاضی در هزل .بیت خواستم
کوزکی آهسته زنم با نکی کرد * جست از کون من و در دهن عام افتاد * خواجه سلمان بیت
جام از نقل لب لعل تو نقلی میکرد * راز سربستهٔ جم در دهن عام افتاد ﮐ در زبان کرفت ﺞ
فصل ایلدی غیبتك بر نوعیدر بو معنایه اندر زبان کرفت دخی دیرلر خواجه سلمان
بیت در زمان دولت او کرد آتش سرکشی * لاجرم در انجمن شمعش کرفت اندر زبان ﮐ در زر
کرفت ﺞ کثرت احساندن کنایه ایدرلر خواجه حافظ بیت بدین شعر تر شیرین زشاهنشه
عجب دارم * که سرتا پای حافظ را چرا در زر نمیکیرد * آلتونه غرق ایلدی دیمك اولور نتکم
ﮐ در کوهر کرفت ﺞ جواهره غرق ایلدی دیمکدر ایکسی دخی بو بیتده واقع در مولانا
جامی بیت چه از اسبان زین در زر کرفته * زدم تا کوش در کوهر کرفته ﮐ در سر آمد ﺞ
یقلوب دوشدی مولانا هاتفی بیت کو رانه عصا زد و برامد * لغزید ز پا و در سر آمد *
وله ایضا بیت در سر آمد سمند شهزاده * در شکسته کمند شهزاده ﮐ در سر زبان رفت ﺞ
دلی بلاسنه اوغرادی مولانا طوسی بیت باروت چو شمع لاف میزد * آن سوخته در سر
زبان رفت ﮐ در سفید کرد ﺞ عزیز مهمانی کلدی دیار عجمده قاعده بو در که بر دولتمند بر فقیرك
مهمانی اولسه قاپوسن کرج ایله اغاردر میر حسن دهلوی در نعت شریف بیت عنکبوت
غار را کفتم که این پرده چرا * کفت مهمان عزیز آمد که کردم در سفید ﮐ در شو ﺞ ایچرو کیر
کمال خجندی .بیت بودرش حلقه زدم کفت کمال * خاك این در نشوی در شو ﮐ در فراز
کرد ﺞ نومید ایلدی وله ایضا .بیت رفتم بر طبیب که پرسم علاج درد * چون ناله ام شنید
روان در فراز کرد ﮐ در قدم باشیم ﺞ خدمتده اولالم مولانا هلالی * قطعه * زهی سعادت اکر
خاك آن قدم باشیم * بهر کجا که نهی پای در قدم باشیم * چو عاشقان بوفا جان کشید در
پایت * امید هست که ما نیز در قدم باشیم ﮐ در کجا میخورد ﺞ یعنی قانده یراشور حکیم انوری
بیت بدین بیری ودوشانی کهر * تا در کجا میخورد زندکانی ﮐ در کرفت ﺞ شعله لندی
خواجه سلمان بیت باز دل سودای آن زنجیر مو از سر کرفت * آتشم بنشسته بود از شمع رویش در
کرفت * ورونق بولدی خواجه حافظ بیت ساقی بیا که یار ز رخ پرده بر کرفت * کار چراغ
خلوتیان باز در کرفت * وتأثیر ایلدی وله ایضا بیت نکرفت در تو کریهٔ حافظ بهیچ روی * حیران
آن دلم که کم از سنك خاره نیست ﮐ در لباس ﺞ یعنی مخفی ومستور بابا فغانی بیت کند قتل
محبان در لباس آن ترك میترسم * کزین خونهای پنهان دامنش پرخون شود روزی *
وسوزی پرده لو ایتمك معناسنه وحشی یزدی بیت دلا وحشی صفت یکحرف بشنو در
لباس از من * بکش سر در کریبان غم اندر وقت عریانی ﮐ در لباس بودن ﺞ نفاق
اوزره اولمق مولانا عرفی بیت کسی که با تو بود در لباس همچو پیاز * بزیر تیغ کشندش برهنه
همچو سیر ﮐ در لوزینه سیر دارد ﺞ شادیلقده غم کتوردی دیمکدر بعض فرهنکلرده سروری
وغمی ده ایلر وکتوردی حکیم انوری بیت که بود با تو همه دوست در وفا چو پیاز * که دوز کاد

باوزینه درنداش سیو درمیان باشد یعنی رهن اوله منلا برمی بیت میروم در آستان پیر آن روشندلی * درمیان باشد بمی هر روز تسبیح وعصا * کمال خجندی بیت کرمیان باشدش بزیر قبا * خرقه بند درمیان باشد درنمی آید حاصل اولمدی خواجه سلمان بیت بران بودم که چون دولت درآید از درم روزی * بهر پایی که کوشیدم ازین در درنمی آید درنمیکیرد کارکر اولمز کذا فی شرفنامه در وصله اونشست انك مرادنجه حرکت ایلدی مولانا طوسی بیت راست درجان و دل طوسی نشنید تیراو * شکر باری عاقبت در وصله یاران نشست درون پروران یعنی انبیا علیهم الصلوة والسلام واصحاب قلوب یعنی اولیا وارباب مجاهدات کذا فی شرفنامه درون دار یعنی کینه دار مسعود دقی بیت درونش کره بر کره پرشکنج * درون دار چون مردم کینه سنج دریاب برقاج معنایه کلور اول اسرکه معناسنه مولانا شاهی بیت دریاب دمی شاهی دلخسته خود را * ترسم که بجویی ودیکر باز نیابی * ودخی معاونت وامداد ایله معناسنه خواجه حافظ بیت بعشق روی تو عاشق غریق بحر بلاست * که فوت میشود اینك بیا یکی دریاب * ودخی تدارك ایله معناسنه حافظ * مصرع * راح چون لعل آتشین دریاب * ودخی فهم ایله واکاه معناسنه وله * مصرع * بیا وحاصل عمر عزیز ادریاب * دریافت فهم ایتدی واکاه‌دی خواجه سلمان بیت موی تو در قفا چو بدیدم بنه فتم * کفتم مکر که دو دلی از قفای تست * وسرعت ایلدی دیمك اولور شیخ نظامی بیت چنان تیز روشد که دریافتش * بزخمی سر از فلك برتافتش دریای بصره یعنی پیاله بزرك کذا فی شرفنامه ودخی شراب بسیار معناسنه مرویدر دریك تیرست بپایه‌ده‌در مولانا طوسی بیت در روز وغا تیر تو و نیزه مهر * روشن شده پیش تو که دریك تیرست * بو معناده در چه تیری دخی دیرلر نه پایه‌ده سن دیمك اولور وله بیت ایدل چو تیرش آمد زود از هوا بکیری * تا در صف دلیران بینم که درچه تیری دستار بند یعنی دانشمند کذا فی المحمودی دستارچه ساز یعنی هدیه‌ویر حکیم خاقانی بیت از سیم صراحی و ز زرمی * دستارچه ساز دلبران را * مؤید الفضلاده یعنی استمالت ساز ومجمع الفرسده یعنی دست بدار مسطور در دست از پا خطا کرد الن وایاغن شاشردی مولانا طوسی بیت مردم چین را خطایی مشك ازبند می نهد * میکند کر با سر زلف تو دست از پا خطا دستادست یعنی نقد که بسادست ویره‌سید رابو شکور بیت ستد وداد مکن هرکز جز دستا دست * که بسا دست خلاف آرد والفت ببرد دست افراز آلات ارباب صنایع مولانا کاتبی بیت هنر صناست دکر جمله دست افرازند * اکر ترا بهر انکشت خویش صد هنرست * بعض نسخه‌ده الدوان معناسنه مرویدر الدوان اولماسی پای افراز آیاق دولاغی اولدوغی مناسبتله درمولانا جامی بیت کر باومنت بنود دست رس * جلد قدم پای فراز تو بس دست افشار مرنه که لادن کبی الله اوینادلر عموما والتوندن مصنع وملایم طوب ایدوب اکابر وملوك الله طوتارلر خصوصا ابتدا خسرو پرویز ایچون دوزلشدر شیخ نظامی * مثنوی * سریش را اکر افشردیش مشت * برون آرد خمیر آسا

ز انکشت * ز دست اشار زرا کنون خمش شو * بیا وسیم دست افشار بشنو دست افشان شدن رقص وسماع ایلك خواجه سلمان بیت دستها کوینه برهم سرو وهر ساعت چنار * در هوای مهرجان رقصان ودست افشان شده * ووجد وحال ایله شوقه کلمك معناسنه خواجه حافظ * مثنوی * چو در دست رودی خوش بزن مطرب سرودی خوش * که دست افشان غزل خوانیم و پا کوبان سر اندازیم دست اشانی ذوق وصفاده اولمق شیخ فیضی * مصرع * باد دست افشان درآمد آب پاکوبان رسید دست انداز ظلم وستم خواجه سلمان بیت چنان زملك برانداخت رسم دست انداز * که باد کش نتوانست بر کبوتر زد * وحددن متجاوز وجور وتعدی معناسنه محبوبدن اولسون غیریدن اولسون محتشم کاشی بیت ترك من مست ودست انداخت بر دوش رقیب * وه که شد ملك دلم ویران ز دست اندازاو دست بردل نهاد چاره‌سنه جبر ایلدی مولانا شاهی بیت چند بینم رخ خوبان ودل از دست دهم * وقت آنست که دستی بنهم بردل خویش دست برد غالب اولمق جنکده وغیریده خواجه حافظ بیت مرامی دکر بار از دستبرد * بمن باز بنمودی از دستبرد دستبرد شد مغلوب اولدی حکیم انوری بیت باری ازان پای شوم پایمال * باری ازان دست شوم دستبرد دست برون کن یعنی دست را قطع کن کذا فی شرفنامه غیری فرهنکارده عرسنه‌دن قطع علاقه ایلك معناسنه در حکیم انوری بیت باچنین دست مرا دست برون کن پس ازین * کر قناعت نکند دست کشد پیش نیاز دست بر ترکش زد یعنی عجب ایش ایتدی خواجه آصفی بیت زان کمان ابرو زچاك دل کشیدم تیر آه * در صف عشاق دستی باز بر ترکش زدم دست بر افشاند انی ترك ایلدی خواجه سلمان بیت دنیا چو کرد کردن تشبث بدامنت * افشاند همت تو بران خاکسار دست دست پیشین را بدل نیست ایش اولکی ایشده در مولانا جامی بیت زبان دعر از بن به مثل نیست * که کویند دست پیشین را بدل نیست دست بکاسه یافت مباشرت جماع اوزره بولدی مولانا نعطانی بیت دوش بوقت صبحدم طرف چمن شتافتم * نرکس می پرست را دست بکاسه یافتم دست خر عورتن واوغلانن فلان ایتدیکم دیوسو کمك شیخ سعدی بیت کسی پای مرغی نیاورد پیش ولی دست خر رفت زاندازه بیش * حکیم انوری بیت دست خر نام میبرم اما * می نکویم که در بجاست هنوز دستخوش دست افشار مرقوم معناسنه در مولا جامی بیت با دل دستخوش خوف ورجا * کفن ای کرم روان تا بکجا * ترکیب اضافی صورتنده دخی استعمال اولنور استاد بیت عصمت وعقلست برسر آمده از کائنات * او بهم پامال شهوت بود ودستخوش هوا دستخون قمار اوینده رهن کند وجانبنه بغلغه دیرلر حکیم خاقانی بیت در قمره زمانه فتادی بدستخون * داما ل کعبتین که درنفست بس وغا دست داد یعنی میسر اولدی ودخی رام اولدی معناسنه استعمال اولنور خواجه حافظ بیت در آب وکل ز خسارت چو جان دادم ببوی او * چو نقشی دست داد اول رقم برجان سپاران زده دیکر بیت تشریف دستبوس تو از اکه دست داد * می افتدش بسان زمین چرخ در قدم دست شست دست در آستین کرد یعنی هر نسنه‌دن الی چکدی کذا فی المحمودی

تومیز اولدی بو عبارت ترکیبده دخی مستعملدر میر ابو المعانی بیت دیکران او فا چو کرد
نهان * دست شستند عاشقان از جان ژ دست شکسته ﭺ یعنی بی مایه و بی قدرت
کذا فی شرفنامه ژ دست صلیبی مکن ﭺ یعنی تعظیم ایچون ال باغله کذا فی مؤید الفضلا
ژ دست کشاد ﭺ یعنی سخاو جوانمردی کرد کذا فی المحمودی ژ دست کشیده ﭺ تصرف
اولنمش شیء مولانا امیدی * مثنوی * بیا ساقی آن طفل نوساله را * کرانمایه یا قوت
سیاله را * بده کرچه در کیش هشیار و مست * نشاید کشیدن بیکساله دست ژ دست
مردی ﭺ شجاعت و امانت و معین معناسنه ده اولور کذا فی اداة الفضلا ژ دست موزه ﭺ
آلات عنایه مولانا جامی بیت اول از شرع دست موزه کند * پس سؤال نماز و روزه
کند ژ دست موسی ﭺ یعنی آفتاب حکیم خاقانی بیت جام فرعونی اندر آر که صبح *
دست موسی برآرد از کهسار ژ دست یازد ﭺ چالشدی و چبالدی مولانا کاتبی بیت برای
کشتن خود دست و یازدم بسیار * ولی بکوشش خود سرخ روی نتوان شد * مثال ثانی
میرزا قلی بیك بیت دست و پا چند زنی عرض شهیدان بردی * یکزمان صبر کن ای کشته که
قاتل برود ژ دست و پا کم کرد ﭺ کندوبی یتوردی شیخ سعدی بیت خواهم اندر پایت
افتم دامنت کیرم بدست * چون توانم زشادی دست پا کم میکنم ژ دست و کریبان شدن
یاقه یاقه یه اولدی خواجه سلمان بیت غنچه را یاد چو آید بتقاضا اکرش * درمیان
زر نبود دست و کریبان باشد ژ دست کردن شد ﭺ قول قوله اولدی دست و کریبانك
خلافیدر بابا فغانی بیت عفا الله مستی آن شوخ مردم کش که با خوبان * برغم عاشق
خود در سرمی دست و کردن شد ژ دست ساخت ﭺ منفعل اولدی خواجه حافظ بیت
در باغ ز اشتیاق وصلت * کل ساخت دسته خویشتن را ژ دسته شد ﭺ مضطرب اولدی
خواجه سلمان بیت بنفشه دسته از آن میشود بمجلس باغ * که در بهار بخود میرود فروغمکین
ژ دستیار ﭺ یعنی معین ظهوری بیت وفا پایمرد و سخا دستیار * ظرافت ندیم و ادب پیشکار
ژ دست یافت ﭺ ظفر معناسنه در مولانا هاتفی بیت وز انجا عنان سوی البرز تافت * بر آن کوه
و دشت از کران کر زیافت ژ دغل دراب ﭺ عیب بو لمغه چالشورسن و عیب ارارسن
کذا فی مجمع الفرس ژ دفتر شکست ﭺ کاغد کنارین بوکمك حکیم انوری بیت تیر مستوفی
بدیوان در خوش کردان او * می بریدی کاغدی یا میشکستی دفتری ژ دف زدن ﭺ نسنه
استمك و دخی کریه ایلمك کذا فی مؤید الفضلا ژ دفکش ﭺ یعنی پازنك که عورت پازنکنه دینلور
اوغلان پازنکنه کوه دلال دیرلر ایکیسینه بو بیتده واقعدر مولانا امیدی بیت کوه دلال
و دفکشی بترا * بهتر از شاعری و منلایی ژ دماغ دارد ﭺ یعنی متکبر و خودبین کذا فی
شرفنامه ژ دم بکام فرو رفت ﭺ محنتده اولمقدن کنایه در خواجوی کرمانی بیت دمی
زوصل تو خواهم مکر بکام رسم * دم بکام فرو رفت و بر نیاید کام ژ دم فرو رفت ﭺ دخی دیرلر
خواجه سلمان بیت نا پست فرو رفته دم آوازه هیدش * کو کوش بره دارد و چشمش
نکرانست ژ دم در کشید ﭺ خاموش اولدی لازمیله تعبیر اولنمشدر خواجه حافظ بیت
حافظ چونافه سر زلفش بدست تست * دم در کش ارنه باد صبا را خبر شود * کاهی

کاهی ملزومیله ده تعبیر اولنور وله ایضا بیت مرا بکوی که خاموش باش و دم در کش * که در
چمن نتوان کفت مرغ را خاموش ژ دم زد ﭺ انك مقابلیدر سویلدی معناسنه ایضا بیت
جائی که یار من بشکرخنده دم زند * ای پسته کیستی تو خدا را بخود مخند ژ دندان باو فرو
برد ﭺ اکا مشغول اولدی ژ دندان طمع فرو برد ﭺ دخی دیرلر بابا فغانی بیت درین
مجلس بچیزی هرکسی دندان فرو برد * امید ما بران لبهای شکرخند خواهد بود ژ دندان
بخون برد ﭺ یعنی اصردی شیخ سعدی بیت که بندی چو دندان بخون دربرد * زحلقوم
بیداد کر خون خورد ژ دندان بر جکر نهاد ﭺ صبر و تحمل ایلدی امیر سهیلی بیت چند
خون دل خورم عشقت زسر خواهم نهاد * هرچه بادا باد دندان بر جکر خواهم نهاد ژ دندان
فشرد ﭺ دخی دیرلر مولانا جامی بیت بسختی چند روز انجا بسر برد * بدان محنت بسی دندان
بیفشرد ژ دندان برکن ﭺ یعنی طمع ایله خواجه سلمان بیت در آمد و کفت ازین دندان
بامن * راحت طلبی زکام دندان برکن ژ دندان طمع برکن ﭺ اصلی اوزره در مولانا کاتبی
بیت همه دندان طمع از لب لعلت کندند * من اکر پیر شوم برنکنم دندان را ژ دندان بکار
فرو برد ﭺ جان و دلدن سعی ایلدی اوحد الدین اصفهانی * رباعیه * دشمن کرو وصل زمن
برد آخر * او کشت بزرك و من شدم خرد آخر * آورد بجان لب تو از بوسه * دندان
برخت نیز فرو برد آخر ژ دندان دارد ﭺ یعنی خشم و کین ایلر کذا فی المحمودی ژ دندان سپید
یعنی مسرور و خندان شیخ نظامی بیت سیاهان از آن کارد ندان سپید * زخندان لب
و میان نا امید ژ دندان شکند ﭺ عاجز و فرو مانده ایدر کمال بخندی بیت کر بسنك
ستم عشق تو دندان شکند * دل ز لبهای تو دندان طمع بر نکند ژ دندان فرو برد ﭺ حرصندن
اوز رینه دوشدی خواجه سلمان بیت بدندان فرو میبا میدای دل از تو * روزی لب
نکار بکام زمان دهد ژ دندان کنان ﭺ رسوای ایدیجیلر بو معناسی دخی زاری ایدیجیلردر
ایکی معناسیده بو بیتدن فهم اولنور حکیم خاقانی بیت شاهدان آب دندان آمده در کار آب
فتنه را از خواب خوش دندان کنان انکیخته * و عاجز او لمق معناسنه ده وله بیت او سرکران
کرده بان من پیش او زاری کنان * دلها دران دندان کنان دامن بدندان دیده ام ژ دندان
نماید ﭺ خشم و غضب ایلر کذا فی شرفنامه و مجمع الفرس ده خندان معناسنه در بو معنایه
حکیم خاقانی بیت نقاب شکر فام بند دهوارا * چو صبح از شکر خند دندان نماید * و دخی
عاجز او لمق معناسنه مرویدر ژ دندان نمای ﭺ ظاهر ایدیجی مذکور معنالرده کذا فی المجمع
ژ دنکاسه ﭺ و کاسهٔ جلبان کلاهما بمعنی کرانجان و مفت خوار ایکیسیده بو معنایه بو بیتده
واقعدر غزالی مشهدی بیت کدو کشکول در کف بهر شور با در بدر کردی * نکردی سیر
ازین دنکاسکی و کاسه جلبانی ژ دور کوشمال ﭺ یعنی روزکار بد و ایام فتنه و ظلم و حالت
فقر و فاقه کذا فی شرفنامه ژ دور کیران ﭺ یعنی پادشاهان و دخی باده نوشان مثال اول
ابو المعانی بیت اینقدر دادی نکرده بوده پیش * دور کیران جهان در عهد خویش * مثال
ثانی وله بیت جوهر جورت نکهدارد بچشم * دور کیران بادهٔ عشقت بسر ژ ده پازده
داری ﭺ زیب و زینت و آرایش و فر و شوکت کذا فی شرفنامه ژ ده دهی ﭺ خالص و رایج

التون ر ده بنجی ع کمز التون واقچه ایکیسیله بو بیتله واقعدر شیخ نظامی بیت برمنست
اینکه درسخن سنجی * دده هی زر دهم نه ده بنجی ر دهن دریده ع سوزصا قلمز خواجه
سلمان بیت آه دهن دریده مرا فاش کرد راز * اوراکناه نیست منش برکشیده ام *
ر باب الدال المکسورة ع درادوزا ع بو برادادرکه برعاقل وکامل اولان کمسنه دن خطا
ایله برزله صادر اولوب فی الحال اصلاح ایده کده ایرادایدرلر لواحد من الشعرا بیت خه خه
ای دلبردرا دوزا * نیك میدری وخوش میدوزی ر درازآهنك ع اوزون اوزاق
دیمکدر مولانا جامی بیت درازآهنك شد این کار باتو * ندانم چون کنم ای یار باتو ر دریده
دهان ع هرایشده وکن سویلین آدمه دیرلر اغزی یرتق دیمکدر شاعر بیت تنك دهان
شکرلبان مرهم آن جراحتند * کر زدهان دریده زخم زبان خودکنی ر دژبرو ع خشمناك
اولان آدمه دیرلر کذا فی شرفنامه سروری مجمع الفرسده فتح دال ایله نقل ایلمشدر ر دل
بردل کواهی میدهد ع کوکلدن کوکله یول وار میرابو المعانی بیت زنجم کرکند دلدار جودم
کددل بردل کواهی میدهد راست ر دل داد ع رضا ویردی ظهیر فاریابی بیت اکرضرورت
ازین سان نکیرد م دامن * چکونه دل دهدم کز در تو در کذرم * بومعنایه خواجه سلمان بیت
خود دل کرا دهد بدهد دل به بیوفا * باری چودل دهد بمهربان دهد ر دل دل کنان ع
اضطراب ویرپیلرد یمکدر مؤید الفضلاده بمعنی آه زنان ومجمع الفرسده امورنده متردد
اولنلر معناسنه بو معنایه حکیم خاقانی * مسمط * بغداد جانهار وی او طرار دلهاموی او * دل دل
کنان درکوی او چون خود فراوان دیده ام ر دل شب ع کسر لام ایله نصف اللیل معناسنه در
خواجه حافظ بیت دوش در حلقهٔ می قصهٔ کیسوی تو بود * تادل شب سخن از سلسلهٔ
موی تو بود ر دل کران کرد ع خاطرمانده اولدی مولانا صفی بیت نهاده بردل ماکوه غم
زسنکدلی * سبب چه بود دل خود بما کران کردد ر دل کرفت ع طارلدی خواجه حافظ
بیت دلم کرفت زسالوس وطبل زدچو کلیم * خوش آن زمانکه بخانه درکشم علمی ر دلکیرشد ع
مثله خواجه سلمان بیت نیست سودای سرزلف توکارهمه کس * کان طریقست خم اندرخم
دلکیرودراز ر دلنشین ع مقبول ومطبوع اولقدن کنایه در مولانا عرفی بیت زنهارکوش
باش درین بزم دلنشین * تانغمه حلقه رابدرکوش میزند * واقف ضمیر اولمق معناسنه ده
استعمال اولنور شیخ فیضی ازل ودمن بیت هر دیده وری بدلنشینی * میخواند خطی زنیش
بینی ر دل نمود ع التفات ایلدی کمال اسمعیل بیت چو بسته باهمه کس دل نمودکیست ترا * ازان
بودهمه سالت زخنده لبها باز * بو بیتك مضمونی کولر یوز کوستردی تعبیرینه مناسبدر خواجه
سلمان بیت تو دل نمودکی غنچه باصبا بنکر * که هردمش چو بیند کنار بکشاید * بومعنایه روی
دل نمود دخی دیرلر وله ایضا بیت آمد صبا وغنچه دل رازهم کشود * روی دلی به بلبل خونین
جکر نمود ر دل نهاد ع اطمینان قلب کوستردی یاخود اطمینان نفس ایلدی کمال خجندی بیت
دل نهادم من بیچاره بدرد دل ریش * چکنم باغم او نیست جز این چارهٔ من * بو معنایه حسن
بیك نازکی بیت دل نهادیم برغمت آری * کار باید نهاد بربنیاد ر دهقان خلد ع یعنی حضرت
رضوان علیه السلام که خازن جنت دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ر ده کجا ودرختان کجا ع اوقنه

اوقنه بوقنه دیمکدر مولانا شوقی یزدی بیت زطوبی زند صوفی خشك لاف * ببین ده کجا
ودرختان کجا ر دیبای پخته در پخته ع برنوع دیبادر که تار وپودی سیم وزردر کذا فی المجمع ر دیدار
کرد ع یعنی ظاهر اولدی حکیم فردوسی از یوسف وزلیخا بیت دوچشم از زمین سوی دیوار کرد *
زلیخا زدیوار دیدار کرد * ظاهر اولدی معناسنه ده اولور کمال اسمعیل بیت بخدایی که او
زعطسهٔ خوك * موش راکرد در جهان دیدار ر دیده سرخ کرد ع کوز قرارتدی دیه جك یرده
ایرادایدرلر مولانا جامی بیت بهر کار رخ که کردم سرخ دیده * کنون از هر مژه خونم چکیده *
بو معنایه مولانا هلالی بیت از می شوق مست شد بلبل * چشم خود سرخ کرد بر رخ کل ر دیده
کافوری ع یعنی نابینا کذا فی شرفنامه ابو المعانی بیت چو قانم کشته میبودم نظاره * زکریه
دیده ام کافوری بوده ر دیرآید درست آید ع کچ کلور ایو کلور مولانا کاتبی در نعت شریف
* مثنوی * محمل جان چون بمطاف آمده * قبلهٔ جانها بطواف آمده * دیر ودرست آمده
عکس ملل * زوشده دیرآی ودرست این مثل * شیخ نظامی بیت چه خوش کفت این مثل
مرد جهانکرد * که دیرآید درست آید جوانمرد ر دیرآشتی ع دوه کینلی نته کیم ضدنه زود
خشم دیرلر مولانا هاتفی بیت همه زود خشمان دیرآشتی * سرشته ز خشمند پنداشتی
دیرپای ع یعنی قائم وثابت شیخ نظامی بیت کیست درین دستکه دیرپای * کولمن الملك زند
جزخدای ر دیبا هرچند کهنه شود پا تیانه نکردد ع اصل زاده هرنقدر فقیر اولسه رذالت
قبول ایتمز ابو المعانی بیت بدی ناید زمردم زاده هرکز * نکردد پا تیانه کهنه دیبا ر دیکر
کمر نبست ع ضایع وتلف اولمش نسنه دن کنایه در مولانا طوسی بیت تانمودی بنیشکر
لب خود * آن شکسته دکر نبسته کمر ر دیکر نمی بند دکمر ع مثله شیخ عبد الله انصاری بیت
هرکه جز موی میان اوخیالی بسته است * درمیان عاشقان دیکر نمی بند دکمر ر دیك
طوسی بجوش آمد ع صوفی مقلد وشیخ مزورحقنده ایرادایدرلر شیخ کمال خجندی کندونك
علاء الدین نام برصوفیسی حقنده دیمشدر * قطعه * چون علاء الدین ما وقت سماع *
درفغان وخروش می آید * کوییا از حرارت انکشت * دیك طوسی بجوش می آید *
ر دین فروشان ع یعنی اصحاب ریا کذا فی شرفنامه ر دیوار بست ع ترکیبله یالمی
الحق دیدکلریدر مولانا هاتفی بیت چه صفهای چرکه بهم داد دست * شد آن پیکران
دشت دیوار بست ر دیوار کج برآرد ع نامعقول ایش ایلمکدن عبارتدر خیالی عجم بیت
از طاق ابروانش دوکردهٔ بمحراب * در پیش خویش تاکی دیوار کج برآری
ر دیوار کوش دارد ع طوبلز ایش اولمز ترکیبله دیوارك قولاغی وار دیدکاری دراقشا پور
بیت از حال خود نه راحت مارا خموش دارد * کفتن نمیتوانم دیوار کوش دارد ر دیوانه
ماه نودیده ع جنونی بی سببدر وآی باشنده جنون زیاده اولمقدن عبارتدر مولانا
هاتفی بیت کان شیفتهٔ رسن بریده * دیوانهٔ ماه نو بدیده ر دیوکیر ع هندوستانده
ایشلنور بو نوع لطیف حریر قماشدر میرخسرو * مثنوی * نکو دا نند خوبان پری کیش *
که لطف دیوکیرش از کتان بیش * زلطف این جامه براندام آیست * ویاخود سایهٔ
باماهتابیست ر دیو دولت ع تیز زائل اولان دولت ومدبر دشمن دولته دیرلر کذا فی شرفنامه

ق دیوجان ح یعنی سخت جان و شریر ومثل دیومردم کذا فی شرفنامه ق دیومردم ح یعنی
مردم بد اخلاق وشورانکیز وفتنه جوی کذا منها ق دیومردم فریب ح مرد حیله کار ابو المعانی
بیت حیله پرور پلید و بد مشرب * دیومردم فریب وبد مذهب ق دیو هفت سر ح یعنی زمین
اول اعتبار ایله که هفت اقلیم اوله یا خود یدی قات اوله کذا فی شرفنامه ق باب الدال المضمومه ح
درملک ح راه موقوف ایله یعنی خاتون حکیم شفایی در هجو مؤمن خان بیت کر درملک کل منی سلک
باز سقط شد * با بای کله زنکله جنبان بکجا رفت ق دزد افشار ح خرسز یتاغی میر خسرو
بیت چو جوید متقی ادرار دزد افشار خوان اورا * کدلا بد می بباید ساخت با دزدان ایوانش
ق دزدی از هندوان عجب نبود ح بر بد اصلدن فعل قبیح صادر اولدقده ضرب ایدرلر
شیخ نظامی بیت زاغ جز هندوی نسب نبود * دزدی از هندوان عجب نبود ق دشمن
خانکی ح دوست کجنو ر دشمن مولانا ظهوری بیت همه آشنا یان بیکانکی * مخل جوی
چون دشمن خانکی ق دشمنکام ح یعنی بد احوال ترکیده ارقسی حاللو دیرلر مولانا بنائی بیت
بعاقبت شدم از دور چرخ دشمنکام * من بلازده از دوستکامی بسیار * مقابل ق دوستکامدر
دشوار پسند ح دکه کسنه یی بکنمز آدم اهلی شیرازی بیت کرده م جان بوفایش نه پسندی هرکز
آه ازان شوخ جفا پیشه و دشوار پسند ق دعا کفت ح یعنی روانه اولدی خواجه حافظ بیت
صلاح ازما چه میجویی که مستانرا صلا کفتم * بدور نرکس مستش سلامت را دعا کفتم *
بو بیتدن وداع معناسی استنباط اولنور ق دمبه نهاد ح یعنی فریب داد آلدادی دیمکدر
حکیم خاقانی بیت اجلت دمبه نهاد از بزه چرخ هنوز * همچو آهو بره مشغول چرایند همه
ق دم لابه سک ح یالتقلمق معناسنه خواجه غیاث الدین بیت زدم لابه سک چه شادی
رسد * که از عف عفش موجب غم بود ق دمل بر آورده زر زیاده شود ح زحمت چکن راحت
بولور مولانا امیدی بیت غنچه نمود زرشاه کل افزود بلی * زر زیاده شود ار اکه برارد دمل
ق دم کرک ح صبح کاذب کذا فی شرفنامه ق دم مخور ح یعنی الدانمه ایضا منها
ق دمبه پرور ح یعنی تن پرور ایش اشلمیوب خورد و خوابه مشغول اولانه دیرلر ایضا منها
ق دمبه میدهد ح یعنی فریب میدهد کذا فی المحمودی ق دوازده جوسق ح یعنی اون ایکی
برج فلکی کذا فی شرفنامه ق دو اسبه ح چتال آتلو اولوب کیدن آدم آتك برینه بنروب برینی یدك
ایدرکاهی ایکسینه یدك ایدوب برینه دخی بنر اکا سه اسبه دیرلر مولانا جامی بیت دل کو دو اسبه
از غم جانان همی کریخت * عشقت عنان کرفته بسوی تو میکشد * مثال سه اسبه کمال اسمعیل
بیت بکوش جود تو تا که حدیث کان برسید * سه اسبه خامه تو تا ختن بران آورد
ق دو چار زد ح راست کلدی کذا فی بعض النسخة المعتبره ق دو چار شد ح مصادف اولدی
شاه طاهر دکنی بیت بهر طرف که روی زیرنه سپهر دورنك * زمشش جهت شودت کاروان
غصه دوچار ق دوچار کردید ح مثله محتشم کاشی بیت چو با جمعی دوچارم کرد د
از من صد سخن کوید * چو تنها بینمم مهر سکوتش در دهن باشد ق دو چشم چار شد ح
مثله ایکی کوز درت اولمق راست کلوب مقابل اولمقدن کنایه در کذا فی المحمودی ق دود بسوی
نکویان باشد ح عالم دولتلویه توجه ایدر شیخ نظامی بیت بهر جا که شود آتش روان زود *

بسوی نیکویان خوشتر رود دود ق دود کد امین چراغ ح کیمك حمایتنده در وکیمه طیانور
دیك اولور مولانا هاتفی بیت که آیا زد و دکد امین چراغ * شده خان بدینسان پریشان
دماغ ق دود آمد ح بد بخت و شوم معناسنه میر حسن دهلوی بیت آن پری رو چو نهان
کشت مرا تاب نماند * رفت جان از بدنم بخت من از دود آمد ق دور دست ح اوزون
اوزاق بیت بفکر میم کردن از سر زلف * مرو ای دل که باشد دور دستی * مولانا جامی بیت
ز دست اجل تا شوم پای پست * کشم پا ازین جنبش دور دست ق دوست دشمن ح
دوستلقده نفاق اوزره اولانه دیرلر مولانا عرفی بیت دوست دشمن را بخون غلطان کنم
عرفی ولی * دوست دارم دشمنی کورا زبان و دل یکیست ق دوستکام ح نیك احوال خواجه
سلمان بیت دشمنان کفتند کام دوست ناکامی بود * عاقبت سلمان برغم دشمنان شد
دوستکام ق دوستکانی ح یاران مجلسده بر برلرینه محبة ایچدکاری طلو ساغره دیرلر حکیم
خاقانی بیت بدستم دوستکانی داد خاص از جام خرسندی * که خاك جرعهٔ او کشت
خضر و آب حیوانی * خواجه سلمان بیت نرکسش در عین مستی دمبدم چشم مرا * ساغر
از خون لبالب دوستکانی میدهد ق دوشاخ شد ح یعنی فرار ایلدی کذا فی بعض اللغة
المعتبرة ق دوش بادوش ح تمام نظیر و همتا مولانا عرفی در منقبت امام علی رضی الله عنه
مصرع * دوش بادوش نبی در شرف کوهر ذات ق دومرجان ح یعنی دواب محبوبان کذا فی
شرفنامه ق باب الراء المفتوحه ح راز آب ح صوده کورینن عکس هرنه اولورسه ابو المعانی
بیت حال عاشق چون شود در دیدن آن ماهتاب * میشود عاشق بحسنش کر ببیند راز
آب ق راز زمین ح یعنی سبزه و شکوفه کذا فی شرفنامه ق ران کشادن ح آتدن اینمك
وسایر مرکوبدن اینمك و آت اوزرنده اکر بوشالنمق کذا فی مؤید الفضلا اما مجمع الفرسده
یعنی ظاهر کردن عیب مسطور در و بعض فرهنکده یعنی برهنه شدن واقعدر مثال معنی اول
حکیم خاقانی بیت سر نعل بهای سم اسبت دهم امروز * کاهی بکمینی دل ماران بکشایی
ق راه انجام ح اسباب سفر مرکوب وغیره کبی کذا فی نسخه میرزا ابراهیم اما مؤید الفضلاده
انجق مرکوب معناسنه نقل اولنمشدر بو معنایی مؤید شیخ نظامی بیت تنوری چنین کرم
در بند نان * ره انجام را کر متر کن عنان ق راه آورد ح ارمغان مولانا کاتبی بیت ز راه
یار من آور غبار رای باد * مرا ازان نبود خوبتر ره آوردی ق راه دیکر زد ح غیری سمت
طوتدی خواجه سلمان بیت دل همی نالد چو چنك عشق بر آهنك تو * در دل عشاق هر دم
راه دیکر میزند ق راه روان سحر ح یعنی اولیا و سالکان و شب بیداران کذا فی شرفنامه ق راه
فنا ح یعنی امراض و علل مهلکه ایضا منها ق راهیست که کاسه میتوان داد بدست ح ایشلك
وهموار وصعوبتسز یولدر دیمکدر استاد * رباعیه * راهیست زکعبه تا بمقصد پیوست *
وزجانب میخانه ره دیکر هست * لیکن ره میخانه ز آبادانی * راهیست که کاسه میتوان داد
بدست ق رخت ببربست ح یعنی مسافر اولدی ق رخت افکند ح یعنی مقیم اولدی بو ایکی
عبارت بو بیتده واقع اولمشدر ابو المعانی بیت درهوای عشقت افتم آن زمان درد و غمت
رخت خود افکند در دل عقل و دین بر بست رخت ق رسید ح یعنی رواشد بو معنی

اصطلاحیدر اصل معناسی ایرشدی دیمکدر خواجه سلمان بیت مراد رسد که تراتو به
داده وکفتن * شنیدم آیت توبوا الی الله از لب حور ﯔ رصد که خاکی ﯕ فتح کاف عجمی
واظهار ها یله یعنی قالب انسان کذا فی شرفنامه ﯔ رفت ﯕ یعنی ظاهر شد بودخی
اصطلاحیدر خواجه حافظ بیت دور از رخ او دمبدم از کوشهٔ چشم * سیلاب سرشك
آمد وطوفان بلا رفت * بو معناسی دخی ایلدی در کرد معناسنه بودخی اصطلاحیدر
ترکیده بوکا بکزر تعبیروار در ایواینده دیه جك یرده ایووار دم دیرلر سیفی اسفرنکی بیت
دلا وصف میان نازك جانان من کفتی * نکو رفتی حدیثی از میان جان من کفتی * بو معنای
مصطلحی دخی جاری اولقدر مولانا شاهی بیت چو کالك صنع چنین رفت بر صحیفهٔ ما * مکیر
خرده بر ارباب عشق وعیب مکن ﯔ رقم زد ﯕ یعنی فرمان کرد مولانا هاتفی بیت
رقم زد دکر بار سیصد هزار * که باشند فرمان بران یسار ﯔ رقیبان راز ﯕ یعنی عارفان
وارباب مشاهدات غیبیه کذا فی شرفنامه ﯔ رنك آزادان ﯕ یعنی سیرت وروش مردمان
احرار وجوانمردان ایضا منها ﯔ رنك آور ﯕ یعنی شیوه وناز ایله فریب ویریجی کذا فی مجمع الفرس
ﯔ رنك آورد ﯕ یعنی تخییل اولدی ابوالمعانی بیت بحسن یکدمیش کل چو لاف خوبی زد *
بدید رنك ورخ وعارض تو رنك آورد ﯔ رنك شه زنکبار ﯕ یعنی تاریکی وسیاهی شب کذا فی
شرفنامه ﯔ رواق بیستون ﯕ یعنی آسمان وافلاك ایضا منها ﯔ روان آورد ﯕ یعنی عاقل
ودانا کذا فی مجمع الفرس ﯔ روضهٔ ترکیب ﯕ یعنی قالب انسان کذا فی شرفنامه ﯔ ره بره
بیشه به نیشه ﯕ ایولکه ایلك کملکه کلك بو معنی ترکیده یولی یول ایله اورمانی بالته ایله دیرلر
ابوالمعانی بیت دوستانرا لطف باید دشمنانرا تیغ نیز * این مثل شد ره بره بیشه به نیشه
کفته اند ﯔ ره خوابیده ﯕ اشلك یول دیمکدر ﯔ ره سپر شد ﯕ ضم سین ایله یولی طوتوب
کیتدی ابوالمعانی بیت شنید قیس که رفتست محمل لیلی * شده است ره سپر وروی نهاده در
صحرا ﯔ ره نورد ﯕ غایت اشکون آت حکیم فردوسی بیت چرانندهٔ کرکس اندر نبرد *
چمانندهٔ چرمهٔ ره نورد ﯔ ره هوان نتوان رفت ﯕ رزالت وخواری ایتمك اولمز کذا فی
شرفنامه ﯔ باب الراء المکسورة ﯕ رشته بانکشت بست * یعنی سپارشی اونتمدی مولانا
صائب بیت غافل مشو ز مرك که در چشم اهل هوش * موی سفید رشته بانکشت
بستن است ﯔ رشته بر اوزد ﯕ بر کسنه سفرده خسته اولدقده ایراد ایدرلر ولایت بخارایه
مخصوص بر علتدر ساق انسانده ظاهر اولور ایپلك کبی بر نسنه در قطع اولنسه صاحبی
هلاك اولور حالی اوزره قالسه کندلکه اوزار لواحد من الشعرا بیت خورد آب بخارا
کر فرشته * بر آرد پای خود از بیخ رشته * شیخ سعدی بیت یکی را حکایت کنند از ملوك
که بیماری رشته کردش چو دوك ﯔ رکاب کران کشت ﯕ یعنی سوار شد وحمله کرد کذا فی
شرفنامه ﯔ رندان خاکبیز ﯕ یعنی اصحاب دقایق شناس ایضا منها ﯔ رند عالمسوز ﯕ
مرد لاابالی وبی قید خواجه حافظ بیت ما مست وخراب ورند عالمسوزیم * با ما منشین
وکرنه بدنام شوی ﯔ ریزی بریز ﯕ یعنی مرحمت ایله حکیم خاقانی بیت ای فیض رحمت تو روان
عاصیان را * ریزی بریز بر دل خاقانی از صفا ﯔ ریش کاو ﯕ یعنی ابله واحمق مولانا جامی

جامی بیت در طلب ناکشیده محنت ورنج * ریش کاوی بود توقع کنج ﯔ ریش کاو ریشخند ارزد
ﯕ هر کس ایله مرتبهٔ عقلنجه سویلش شیخ نظامی بیت بباید ساخت با هر ناپسندی *
که ارزد ریش کاوی ریشخندی ﯔ ریش ناطوری ﯕ هر کسه سزا وناسزا دیمو بتملق وتواضع
ایدنه دیرلر بو معنایه ناطورکنجه تعبیری دخی مشهوردر ابوالمعانی بیت شد آنکس
از مروت درجهان دور * که ریش خود کند چون ریش ناطور ﯔ ریك فلان پوشیده است ﯕ
فلانك احوالی نامعلومدر دیه جك یرده ضرب ایدرلر شیخ اوحد الدین بیت ماریك قصهٔ
خود پوشیده ایم زخلق * وانکه زقصهٔ ما عالم خبر کرفت ﯔ باب الراء المضمومة ﯕ رستم
عنان * یعنی بهادر وشجیع پهلوان عبد الله هاتفی بیت بر ستم عنانان سپردش عنان * که آتش
فروزان شود از سنان ﯔ رقعهٔ غبرا ﯕ یعنی روی زمین کذا فی شرفنامه ﯔ روپوش ﯕ یعنی
مخفی وپوشیده مولانا جامی بیت نیست حد چو منی بردن نام چو تویی * بهرد وپوش بنام
دکرانت خوانم ﯔ روز استفتاح ﯕ روز مبارك شاعر بیت عزیز دان زمان وصال را کاندم *
مقابل شب قدرست وروز استفتاح * شب قدر مناسبتیله روز عید اولمق فهم اولنور
ودخی شهر رجبك اون بشی اولمقده فهم اولنور حضرت مولانا بیت مثنوی که صیقل
ارواح بود * باز کشتش روز استفتاح بود ﯔ روز بازار ﯕ ایام رواج خواجه سلمان بیت
باسر زلفت شب دوشین سر وکارم بود * در جمالت شب همه شب روز بازارم بود * حکیم
انوری بیت دور عیش وطرب بستانست * روز بازار کل وریحانست ﯔ روز بازخواست ﯕ
روز قیامت خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز بازخواست * نان حلال شیخ زآب
حرام ما ﯔ روز بیم وامید ﯕ بودخی روز قیامتدر کذا فی شرفنامه ﯔ روز خود بازار خود
دید ﯕ یعنی کندو حالنه مشغول اولوب آخره دخل وتعرض ترك ایلدی محمد عصار بیت
دکان بند را فی الحال برچید * روان روز خود بازار خود دید ﯔ روز شمار ﯕ روز قیامت
حکیم شفائی بیت از هجر تو بر هجو ستم کردم وداغم * کین مایهٔ تعظیم تو تا روز شمارست
ﯔ روز عزلت ﯕ یعنی روز صوم کذا فی شرفنامه ﯔ روز نو روزی نو ﯕ رزق مقدر هر کون
جدید در عربیده یوم جدید رزق جدید دیرلر شیخ نظامی بیت اکرچه از عمر بیشی رفت
کور و * کنون روز نوست وروزی نو ﯔ روکش فلان کرد ﯕ بر کمسنه یه آخر آدم ایله ستم
ایرشمکدن کنایه در محتشم کاشی بیت سر وکارم بغزالیست کز اغیار مدام * میکند
روکش مردم سك مردم رویی ﯔ رونما ﯕ هدیهٔ مرد با عروس ترکیده یوز کورملکی دیویکی
کلنه کویکونك ویردیکی هدیه خواجه سلمان بیت آن ماه روا کر ننماید شبی مرا * در وجه
اونهیم دل وجان برونما ﯔ کاهی رونما دهد ﯕ دیرلر خواجه آصفی بیت مانع زروی خوب
تو آیینه میشود * تا اهل دید جان وجهان رونما دهد ﯔ روی او بیند ﯕ انك طرفن
طوتار شاعر دیمشدر بیت ریش داری اکرش با پسری بحث افتد * هرکه آید بمیان
روی پسر می بیند ﯔ روی آورد ﯕ توجه وعزیمت ایلدی کذا فی شرفنامه ﯔ روی بدیوار
کرد ﯕ خلوت نشین اولدی خواجه آصفی بیت آصفی روی بر آورد بمحراب دعا * روز
از ابروی بتان روی بدیوار آورد ﯔ روی در دیوار آورد ﯕ مختفی اولدی ظهیر فاریابی

بیت فلك بجای تو افراشت پشت بر مسند * ستم بعهد تو آورد روی در دیوار ل روی
پسر بیند م آنك جانبین طوتار بیت هرکه آید بمیان روی پسر می بیند * شاهد کام دلم راه
دیگر می بیند ل روی بقا م یعنی پاینده وصحت کذا فی شرفنامه ل روی ترکش م سوباغکه
حاضرلنمش سوز ایضا منها ل روی داد م ظاهر اولدی کمال خجندی بیت روی تو دیدم
سخنی روی داد * زانکه طوطی بسخن درفتاد ل روی در دیوار م فراغتدن کنایه در شیخ
عطار بیت چون وصالت هیچ کس را روی نیست * روی در دیوار وهجرت خوشترست
ل روی دهد م ظاهر اولور کمال اسمعیل بیت هرکه از خط شریعت ننهد پای برون *
هردمش فتح دگر روی دهد چون پرکار * روی دل نمود م تسلیت خاطر والتفات ایلدی
طالب آملی بیت تا چاك سینه ازدم تیغت کشوده ایم * صد روی دل بمردم عالم نموده ایم *
حکیم شفائی بیت شفائی در قیامت نیز روی دل نمی بینم * که در کوی بلا هرکس که کم شد
جاودان کم شد ل روی زرد کرد م یعنی یوز قرارتدی اکثر رجا وساطتیله استعمال ایدرلر
خواجه آصفی بیت بیمار عشق را چو دوا نیست از چه رو * پیش طبیب این همه روز ردمیکند *
ل روی سپید م کرده ومنتخب بومعناده سرسپید دخی دیرلر طالب آملی بیت ما کلخنیان
صندل ونسرین نشناسیم * آتش بود آتش کل روی سپید ما ل روی شناسان م
آشنایان ومعارف ومشاهیر کذا فی شرفنامه ل روی نمود م ظاهر اولدی حکیم فردوسی
بیت بفرمان یزدان خجسته سروش * مرا روی بنمود در خواب دوش ل باب الزاء المفتوحه م
زاد خوست م قلت اکلدن ضعیف اولان حقنه ایرادیدرلر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی
زادمنش م یعنی کریم وجوانمرد اصلی آزاده منشد رکه حر الاصل دیمك اولور * مصرع * زادمردی
چاشنکاهی در رسید ل زاده خاطر م یعنی فکر ومنشأت وشعر وغزل وامثالهم کذا فی
شرفنامه ل زاده مرغ م یعنی آهن کذا فی مجمع الفرس ل زاغ کمان م یعنی کوشه کمان
کذا فی شرفنامه ل زال مداین م نوش الروان ایواننده اوینك قاپوسی اولان عجوزه ایضا
منها ل زانو زد م تعظیم ایتدی مولانا کاتبی بیت سکان یاوبما کرشوند همزانو * زساق عرش
ملائك زنند زانو نیم ل زانو زند م تعظیم ایدر ظهوری بیت صراحی بخود رشید پهلو زند
حریفان بناهید زانو زند ل زانو زنان م تعظیم ایدیجیلر مولانا هاتفی بیت پی تهنیت یك
بیك همکنان * زبان برکشادند زانو زنان ل زاهد کوه م یعنی آفتاب کذا فی المجمع
زبان آور م یعنی بدزبان خواجه سلمان بیت دلست غنچه بیکار و سوسنست زبان *
بسیست ره ز زبان آوری بدلداری * کاهی وصف شعرا قصد اولنور کمال اسمعیل بیت بهر
بجا که زبان آور یست شمع صفت * زکنه وصف تو باشد بهانکن وعجز قرین * وکاهی افشای
راز ایدنه دیرلر شیخ نظامی بیت زبان آور ار ابتو یادنیست * که با مشعله کنج را کار نیست
زبانرا بشکست م یعنی رشوت وبردی مولانا اقدسی * رباعیه * ساقی بده آن قدح زبانم بشکن
وز باده بی خمار بانم بشکن * پیشانی توبه را شکستم زلبت * گر توبه کنم دگر دهانم بشکن
زبانرا کبود کرد م اغزنده توی بندی دیدکاری معنادر خواجه سلمان بیت تیغ گهرفروش
زبانرا کبود کرد * از بس که بر سحاب امان الامان نهاد ل زبانزد م روزمره سوز یعنی برلفظی

41 برلفظی سوز ارسنده تکرار ایتمکی معتاد ایلك وذخی جمله نك معلومی اولان اداخواجه
آصفی بیت مرا حدیث زبا نزد مشکست کوه غمت * که من به تیشه فرهاد همزبان شده ام
ل زبان زرگری م ایکی کمسنه میاننده معهود انه سوزکه معناسن انجق کندولر بیلهلر
وآخری ایشتدکده فهم ایلمیه کذا فی فرهنك جهانکیری ل زبان کشاد م یعنی سوزه
باشلدی کذا فی شرفنامه ل زبردست م اوست اولان کمسنه قوتده وهیأتده ترکیبده توانا
وزورلو آدمه دیرلر مولانا هاتفی بیت چو از چهره کرد بخالت فشاند * زبردست شهزادکانت
نشاند * بو بیتدن اوست طرف اولمق فهم اولنور زیرا شهزاده لرینی اوست طرفنه
اوتورتدی دیمك اولور شیخ سعدی بیت زبردست هردست دست آفرید * خدائی که
بالا وپست آفرید * بومعنایه بالادست دخی دیرلر وحشی یزدی بیت کسی را کین هما
بوسر نشیند * ببالادست اسکندر نشیند ل زخم بریان م یان اوزرنده قانکه پخته لنمش
اوله کذا فی شرفنامه ل زر بر زداد م باشه باش ویردی بر نسنه بازارنده برجانبده زیاده للك
اولمیه خواجه حافظ بیت آمد وکرم ببرد آب زخم اشك چو سیم * زر برزداد کسی آمد وکین
بالا برد ل زرده دهی م خالص العیار التونکه زرهفت ده دخی دیرلر مولانا جامی
بیت چون مس او به زر ده دهیست * ذکر زر درز او بی رهیست * کمال خجندی بیت کفتهای
تو که بروی زده سکه کمال * هفت هفتست ولی چون زر خالص ده ده ل زرکانی م مثله
معدنی زرخالص اولمق اعتباریله در شرف یزدی بیت زرکانی ونقره زیبقی * که مهتاب
راداده بی رونقی * کاهی زرمشدد اولمق اقتضا ایدر مولانا هاتفی بیت شدان زرکانی
ناکاسته * بنام جهانکیر آراسته ل زرده کوش م زراق وسالوس ومرایی کفته خواد
خواجو از کمال نامه بیت بروای زرده کوش واز رق پوش * شیخ زراق وشوخ وزرق
فروش * کاهی دنبك وقلتبان معناسنه ده اولور منلا حیرتی بیت حسود تیره دل زرده
کوش ونا انصاف * که بود خیری وپهلو بور داحمر زد ل زر زر کشد بی زری دردسر م اقچه
اقچه یی چکر اقچه سزلق دردسر شیخ نظامی بیت شنیدم ز پیران دینار سنج * که زر زر
کشد کنج زرین کنج * ابو المعانی بیت شنیدم مثل زدیکی پرهنر * که زر زر کشد بی زری
دردسر ل زر سفید از پی روز سیاهست م آق اقچه قره کون ایچوندر نظام استرآبادی
بیت بود همیشه از پی روز سیه زر سفید * اختر وشب بصدق آن واقعه دادیاوری
ل زر روی بست م نقد ناروا یعنی پخمز اقچه نظام دشت غیب بیت پای قبول باطنیت
همچو ظاهرست * کان زر که روی بست همه نقد نارواست ل زرق فروش م مرایی
وسالوس مولانا جامی بیت چرخ کحلی صفت وازرق پوش * همه ابنای زمان زرق فروش
ل زرمشت افشار م خسروك مصنوع آلتون طوپیدر که لادن کبی الله اوینادر ایدی
دستخوش دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت زرمشت افشار بودی بوسه اورا بها * سبلت
آورد وسزای تیرمشت افشار بود ل زرمصری م یعنی زرخالص کذا فی شرفنامه
ل زرمغربی م مثله ایضا منها ل زمزم آتش فشان م یعنی آفتاب کذا ایضا منها ل زمین
کوب م یعنی ستوران آت وقاطر وغیرهما ایضا منها ل زمین کیر م کوترم طالب آملی

بیت عجب دارم بدین بخت زمین کیر * که چون آهم قرین سرفراست ف زن بزد ع
روسبی عورت وروسبی عورتلو مولانا جامی بیت بران کار اکر مزد دارد طمع * همین
بسکه نامش بود زن بمزد ف زنبیل در آب افکن ع فارغ اول وترك ایله مولانا نوعی بیت
شیرازه اکر تازه کنم جلد سخن را * زنبیل در آب افکنم انجیل کهن را ف زن جلب ع فاحشه
عورتلو دیمکدر شاعر بیت زن جلبی رفته چو در هجو ودم * کرده بسی حرف برایشان رقم
ف زنخ آورد ع مزه لندی کمال اسمعیل بیت فلك برابری همت تو اندیشد * بروخرد زنخی
مغز دلستان آورد ف زنخ برد ع مزه لنور وآلدادر معناسنه اوحد الدین اصفهانی * رباعیه *
ای ماه رخت جامهٔ دل درخون برد * تا دیده ترا رخت دل ماچون برد * آن خال که بر کوشهٔ
چشم است ترا * خال لب خوبان بزنخ بیرون برد ف زنخ زد ع لاف اوردی شیخ عطار
بیت بریش آمد زعشقت جمله حالات * کنون کشتی زنخ زن در کرامات * مذکور اوج
ترکیب بر برلرینك معناسنه قائم اولورلر محلنه کوره استعمال اولنور زنخ لفظی مطلق چکه در
حقیقة کرکسه مجازا محمد عصار بیت خطی کان مشتری را از زنخ زاد * نشاید کرد ازان
بومهر بیداد * لاف اوران آدمه زنخ زن دیرلر میر خسرو بیت کرد ز نخشان ز محاسن کنار
اهل زنخ راز محاسن چه کار ف زن دودافکن ع یعنی شب کذا فی مؤید الفضلا ف زن کوچه
باستان ع یعنی دنیا کذا فی ادات الفضلا ف زنکله روز ع یعنی آفتاب کذا فی المحمودی
ف زورق زرین وزورق سیمین ع یعنی ماه نو کذا فی شرفنامه ف زهرخند ع ستر خجالت
ایچون اولان خنده ایضا منها والم وغصه دن حاصل اولان خنده ف باب الزاء المکسورة ع
ف زباغ توام ع یعنی سنك پروردك وسنك احیا کرده ك دیمکدر کذا فی شرفنامه ف زدست بر کیرد ع
یعنی هلاك ایدر ظهیر فاریابی بیت بچشم که کفتی ز ودت زدست بر کیرم * چه کو یمت که زدست
درست بنوایی ف زریش اوفراغتی داریم ع بزم آندن پروامز یوقدر شاعرد یمشدر بیت
هرکه با ما بروت می تابد * مار زیششش فراغتی داریم * پروای ریش اوندارم دخی دیرلر
مولانا جامی بیت می ده بیانك نی که ندارم بفر عشق * پروای ریش محتسب و سبلت فقیه
ف زسیان سخن فراختر ست ع کثرت کلامدن کنایه در کذا فی شرفنامه ف زعرض دور کن ع
یعنی هلاك ایله ایضا منها ف زکوش پنبه برون کن ع غافل اولمه وهر نصاحت مرادك
اوزن اولمز ترکیبده دخی بو تعبیر وار در استاد بیت بر پشخندیٔ دنیا مشو فریب ایدل *
زکوش پنبه برون کن خبیر شو از حق ف زندانی بود ع یعنی مکدر الاحوال مولانا هلالی
بیت شکر صد شکر که امروز کسی یافته ام * که ستاند ز فلك دادمن زندانی ف زندکانی
میدهد ع یعنی هلاك ایدر ضدیله بیاندر کذا فی شرفنامه ف زنهار خوار ع پیمان شکن
شیخ نظامی بیت ولیکن بود صحبت زینهاری * نکردند از وفا زینهار خواری ف زه مرغ ع
یعنی آهن کذا فی المجمع ف زهندوستان یاد فیل داد ع پکمش احوالی خاطره کتوردی
مولانا هاتفی بیت که آن بیخرد جرکس بدنژاد * زهندوستان فیل را یاد داد ف زیاده سر ع
چوق سوزلو شیخ آذری بیت هرکز بمنزلی نرسد کمرهی که او * دنبال هر زیاده سرو بوالفضول
شد * ودخی شجیع وبهادر معناسنه ده کلور نظام استرابادی بیت بی پا شود ز تیغ تو

تو عنتر بروز رزم * پیش تو هر زیاده سر آورده پای ف زیر ران نهاد ع جنکده یاخود
دعوا ومباحثه ده عاجز ومغلوب اولمقدن کنایه در کذا فی مجمع الفرس ف زیر وبالا کوید ع
خلط کلام ایدر اوحد الدین اصفهانی بیت کر زیر فلك براستی چون بالات * کویند که
هست ولی زیر وبالا شد ف زیر وبالا نیست ع شك وشبهه یوقدر مولانا فخر الدین
فتح الله بیت بلاست آنکه تونامش نهادهٔ بالا * حدیث راست همینست که زیر وبالا نیست
ف زیره بکرمان مبر ع ترکیده طرخو نجیه طرخون صاتمه دیدکاری مثلدر مولانا امیدی
بیت من این قصیده که آورده ام بدان ماند * چنانکه زیره بکرمان ودر بدریا بار * مولانا
جامی بیت خیال زیرکی باخود مبر پیش خدا دانان * نه بندد بار زیره آنکه باشد عزم
کرمانش ف زیره بوعده پرورد ع وعدبی انجاز یعنی قوری وعد ایله اکلندرمك شیخ نظامی
بیت امید خودش بهتراست از خورش * بوعده بود زیره را پرورش * بومضمونی روملو
عزمی افندی ترکی نظم ایلمش بیت قوری وعده یله بولوب نشو ونما دونمشدر * کشت
زار املم مزرعهٔ کمونه ف زین دست ع بواسلوب وبوطرز اوزره خواجه حافظ بیت کو
توزین دست مرا بی سر وسامان داری * من باه سحرت زلف مشوش دارم * کاهی یالکز زین
لفظیله ده بومعنایی قصد ایدرلر خواجه سلمان بیت قضا تا مهد اطفال فلك را میدهد
جنبش * نخوا باند زین ماهی درین کهوارهٔ مینا ف باب الزاء المضمومة ع زلف اورابسته
دلبر عشاقنه شیوهٔ حسن کوسترمکدن کنایه در میر ابو المعانی بیت زبان در وصف جورش
شد شکسته * که دل را با کمند زلف بسته ف زلف بستن ع عرض دیدار خوبا ندن کنایه در
کذا فی مؤید الفضلا ف زلف بقر ع یعنی اختیار وپیر کمال خجندی بیت زلف بقر نمیشوند
یافتکان شصت * کر عمر رسد بهفتاد نیابند ف زلف خطا ع یعنی کناه ومعصیت کذا فی
شرفنامه ف زلف زمین ع یعنی شب ایضا منها ف زنار المسلمین ع چرب روده یعنی مومباد
طولمه سی ف زود آشنا ع هرکوردوکی آدمله یاران اولان دلبر ابو المعانی بیت آن زود
آشنا همه کس آشنا شود * بیکانه وضع کند بنظر کرم کند ف زود از ود ع تیز تیز دیمکدر
مولانا کاتبی بیت دیدیرت التماس کشتن خود میکنم * تا نرنجی از کدا بیهای زود از ود من *
ف زور آوری کرد ع ایشی باشه چیقاردی ابو المعانی بیت بحمد الله که بختم یاوری کرد *
دلم در عشق اوزور آوری کرد ف زاهدان نهاد ع اوج معنایه استعمال اولنور اول خصمه
جوابده عاجز اولمق ثانی برنسنه یه راغب اولمق ثالث تملق وتواضع کوسترمك کذا فی مجمع
الفرس ف باب السین المفتوحة ع ساده لوح ع یعنی صاف درون لواحد من الشعرا بیت
ای دوستان فغانکه من ساده لوح را * کشتند بیکناه بتان بهانه جو * ونادان وابله
معناسنه ده استعمال اولنور شاعر * مصرع * در مکتب کمالش چرخست ساده لوحی
بومعنایه یالکز ساده دخی دیرلر مولانا جامی بیت عقل شد مفتون مشکین طره اث * ساده
کو در دام دلداری فتاد * معنای اوله سلیم دخی دیرلر وله ایضا بیت صد کرامت بنام او سازند
تا سلیمی بدامش اندازند ف سازسه تا ع یعنی موالید ثلثه حکیم خاقانی بیت در میکده زن
نقب که در طاق فلك صبح * بر سازسه تا جنك زد این سازسه تایی ف ساقی شب ع یعنی ماه

ابو المعانی بیت ساقی شب عاشق حسن وجمالش بوده است * زان سبب کردد بکرد بزم
خاصش تا سحر سال نیکو ز بهارش پیداست ترکیده قوتاو کون طوغمندن بللودز
مثلیدر خواجه آصفی بیت بردامن کل بنفشه زارش پیداست * چون سال نیکو ز بهارش
پیداست * بیت مزبور بووجه اوزره بولنمشدر * رباعیه * بردامن کل بنفشه زارش پیداست *
آن حور که خط مشکبارش پیداست * اشال طراوت عذارش پیداست *
سالی که نکوست ز بهارش پیداست ساق عروسان بر نوعه لطیف حلوادر
سایس بنجم رواق مریخ کذا فی شرفنامه سایه پرست یعنی فاسق و فاجر ابو المعانی
بیت نباشد در میان عشق دستان * سزای عشق تو سایه پرستان سایه برکارش
بینداخت اسراری ظاهر اولدی خواجه سلمان بیت دران تاریکیشر فی الحال نشناخت
ولیکن سایه برکارش بینداخت سایه پرور ناز ونعیم ایله پرورده اولمش مولا ناوحشی
بیت پیش روی تو آفتابی زلف * زیر زلف توسایه پرور کل سایه دار جن طوتمش
میرخسرو بیت سایه دارم هرشب ازسودای زلفش چون کنم * چند کرد خودکهی سحر
وکهی افسون کنم سایه داشت مثله سایه رکاب یعنی حمایه واتباع کذا فی شرفنامه سایه
رو یعنی شب بیدار ایضا منها سایه شکن ایکی معنایه اول ناسخ مذهب باطل ثانی
جلا کر یعنی پاس آچیجی ایضا منها سایه یزدان نائب الله وخلیفة الله وپادشاه ذی
شکوه ایضا منها سبز پای نامبارك قدم میرخسرو بیت چوسرسبزی خواجه
باشد بجای * چه اندیشد از دشمن سبز پای * مقابلی سپید پای در سبز ته کلکون
محبوب سیه چرده قسم میرزا بیت زدلکش غنچه های ناکشوده * هزاران سبز ته کلکون
نموده * بو معنایه یالکز سبز دخی اطلاق ایدرلر مولانا هاتفی بیت درختان سبزش همه
دلپسند * چو سبزان رعنای بالا بلند سبز خانه یعنی ماتم خانه حکیم شفائی بیت
بوالعجب روح روح انسانیست * که درین سبزخانه زندانیست سبکدستی کرد چابکلك
ایلدی وجست دیرندی میرخسرو بیت کفم بتوبه که سبکدستی ولی * دست صلاح درته
رطل کران بماند سبکسر خفیف العقل وسفیه کال اسمعیل بیت خصمت سبکسر
آمدزان دست روزکار * برپای اوزحادثه بند کران نهاد سبکسار مثله وله ایضا بیت
بکوبد آهن سرداز سبکساری درین دوران * اکرچه کرزرا این سرزنش ازمن کران آید
سبك عنان سرعتله یوروبجی و دخی خصمه پیابی حمله ایدیجی کذا فی المحمودی سبو
شکست یعنی نومید اولدی کذا فی شرفنامه سپید پای یعنی مبارك قدم ایضا منها
سپیدکار صالح ونیکوکار حکیم خاقانی بیت اندر شفاعت عارضه هرسفیدکار *
واندر نجات مهلکه هرسیه کلیم * مقابل سیه کلیم در سپید وسیاه یعنی نیك وبد وصالح
وطالح وروز وشب وعرب وعجم وامثالهم کذا فی نسخ المعتبرة سپیده بالایی یعنی صبح
کاذب کذا فی شرفنامه سپیده پنهانی یعنی صبح صادق ایضا منها سپیده دم مثله
ظهیر فاریابی بیت سپیده دم که زدم آستین بشمع شعور * شنیدم آیت توبوا الی الله ازلب
حور ستان بست ستان سین اول مفتوح ثانی مکسور زهره سایر یلدزلری رباب

رباب ایلدی یعنی ضیاسی سایره غالب اولدی برکمسنه امثالنه تفوق ایلدکده ضرب اولنور
کذا فی شرفنامه سجاده نان یعنی سفره مثله سزد دخی جائزدر ایضا منها سخت کوشی فانده
ندهد یعنی جد وجهد ایله اولمز کذا فی فرهنك شرف یزدی سخت لکام یعنی شرکس
وبدرام عربیده بو مثله شدید الشکیمه دیرلر وصعب الشکیمه دخی دیرلر سخن ازپرده کوید
سوزی کنایه لی سویلر حسین میرزا قلی بیت تار طنبور که راز دل من میکوید * کوش کن
کوش که ازپرده سخن میکوید * لفظ سخن مفتوح ومضموم اوقنور سخن ازنقاب کوید
مثله مولانا لسانی بیت دریکدو نکته صد غرض اظهار کردورفت * رخسار بسته بود
سخن ازنقاب کفت سخن برپهلو میکوید یعنی سوزی طعن ونکته ایله سویلر مولانا هاتفی
* مثنوی * چه قاصد که ازغصه فرسوده * بزهر هلاهل لب آلوده * سخنهای
بوپهلویش پیشتر * چوخاری خسك هرطرف نیشتر سخن بهم برزند سوزده خلط
وخبط ایدر اوحد الدین اصفهانی بیت کر بهم برزده بینی سخنم عیب مکن * کاوحدی ازمی
دوشینه بهم برزده است سخن پروران یعنی شاعران ومنشیان سخن درآفتابست
سوزی متین وعالی دیمکدر شیخ نظامی بیت چنین مهدی که ماهش درنقابش * زمه بکذر
سخن در آفتابش سخن در ره کفت کتمه ده عجله وشتابدن کنایه در خواجه حافظ
بیت نیست مشتاق کعبه صوفی شهر * سخن کعبه کرنه در ره کفت * وله ایضا بیت بکوی
فقر قدم کرنهی روان برخیز * طواف کعبه اکر بایدت سخن در راه سخن میان تهی
اصلی یوق سوز کمال اسمعیل بیت درکوش توهرسخن که بی زرباشد * ازحلقه تومیان تهی
ترباشد * بو معنایه سخن بی مغز دخی دیرلر سخون آفرین یعنی شاعر ومنتظم
الکلام اولانه دیرلر اکرچه واو سرسخن دینلمك کرك ایدی لکن شرفنامه ده واو ایله کورلمکین
اعتراض اولنمدی سر جهت علو واستعلادن عبارتدرکه ترکیده اوست ایله تعبیر ایدرلر
اصل معناسی باش درکه اندن مجاز اولور مثلا بو سرآب دیرلر صو اوستنده دیمك اولور
کمال خجندی بیت جز سرکویش اقامت رانمی شاید کمال * زانکه عالم برسرآبست ونا
محکم پلی * واوج معناسنه ده استعمال اولنور سرکار ترکیده ایش باشنده دیدکلریدر
اما اصل معنا ایش اوستنده دیمك اولور سرکوی دخی بویله در وبرسرآتش دیرلر
آتش اوزرنده دیمك اولور ومجازا استعاره درمیرخسرو بیت خونابه میچکاندم ازکریه سوزی
دل * خوش کریه ایست برسرآتش کباب را * اما بو معنایه استعمال اولنان سرلرده بر لفظی
اکثریا ادخال ایدرلر ودخی سرك برمعناسی دخی آرزودر اکثر خبره مبتدا اولمق اوزره استعمال
اولنور مثلا سرسودا دیرلر اکثر سودا سرك عطف تفسیری اوقع اوله کلمشدر خواجه سلمان
* مصرع * لاابالی را سرسودای این بازار نیست * سرزلف دیرلر زلفك اوجی مراد دکلدر
بلکه زلفك آرزوسی مراددر وله بو بیت چرخ ازسپیدن پای تودارد خم به پشت * قد او همچون
هوادار سرزلف دوتاست * ولفظ برك کاهی بونك کبی عطف تفسیر واقع اولور قاضی میرك
بیت بکسی دکرندادم سروبرك آشنایی * که نیرزد آشنایی بمشقت جدایی سروبرك
طلب وآرزو معناسنه استعمال اولندوغی بو بیتدن مفهومدر طالب آملی بیت آشفته

دماغم سر و برك سخنم نیست * دامن چه کشایم که کلی در چمنم نیست سراپردهٔ کحلی
یعنی ابر سیاه و آسمان کذا فی المشکلات سراچه آفتاب یعنی سرکردان و متحیر ابو المعانی
بیت آنقدر کوی حوادث بسرم زد چرخ دون * کین دل مسکین شد از حیرت سراچه آفتاب
سرافکند یعنی عاجز اولدی کذا فی شرفنامه سرآمد یعنی تمام اولدی خواجه
حافظ بیت عاشق شو ارنه روزی کار جهان سرآمد * ناخوانده نقش مقصود از کار
گاه هستی * وبی بهانه یعنی قصوری و علتی اولمیانه دیرلر ایکی معناسی ده بو بیتده واقع
اولمش بغیر ترتیب ابو المعانی بیت هر آنکه کشته سرامد بدولت دنیا * یقین بدانکه بدولت
بو سرامد شد سرانداخت و سرانداز بعض حالتده کندودن بیخبر اولانه دیرلر
خواجه حافظ بیت چو در دست است رودی خوش بزن مطرب سرودی خوش * که دست
افشان غزل خوانیم و پاکوبان سراندازیم * بو بیتده کچکین سرخوش معناسی استنباط
اولنور بو معنایه مولانا هاتفی بیت چو سلطان سرانداز باشد زمی * فتد بیخبر از سرش
تاج کی سرای سپنج سرای عاریت دنیادن کنایه در ابو المعانی بیت هیچکس را نکشت جای
حضور * این سرای سپنج دار غرور * وله ایضا بیت این سرای سپنج ده روزه * عاریت
بوده بر سلیمانرا سربا و فروبرد آکا مشغول اولدی حکیم انوری بیت تو سربنای و نوش
فروبردهٔ و من * خاموش و سرفکنده که هان بوك وهین مکن سربراورد و سربرکرد کلاهما
یعنی عاصی و باغی کذا فی المحمودی سر برخط یعنی مطیع و منقاد کذا فی شرفنامه سر
برزد ظاهر اولدی مولانا جامی بیت چو دیك از آتش دل کشت جوشان چشمهٔ چشم *
مکر طوفان نوح ست اینکه سر بر زد ز آتشدان سر ز بر زانو نهاد مراقبه یه ودخی فکره
واردی کذا فی المجمع سر زد مثل سر برزد خواجه سلمان بیت سخن بوصف
رخش چون ز خاطرم سر زد * ز مطلع سخنم آفتاب سر برزد سر برکرد مثله محمد
عصار بیت ندیده حاصلی جز حرقت و دمع * بهر جمعی که سر برکرد چون شمع سرکند
ظهور ایدر کمال اسمعیل بیت چون برزبان من کذرد یاد دست تو * همچون شکوفه از دهنم
سیم سر کند سر برکرمی زند مالخولیایه دوشدی و دیوانه اولدی کذا فی المحمودی
سر بسته مخفی و مستور خواجه حافظ بیت راز سربستهٔ ما بین که بدستان کفتند *
هر زمان با دف و نی بر سر بازار دکر سر بمهر مثله وله ایضا بیت ترسم که اشك از غم ما
پرده در شود * وین راز سر بمهر بعالم سمر شود * سمر عربیدر حکایه معناسنه سر
پنجه کرد زورآزمالق ایلدی کذا فی المحمودی بوکا قریب شیخ سعدی بیت هر که با فولاد
بازو پنجه کرد * ساعد سیمین خود را رنجه کرد سرپوش معنای مصطلحی سر بمهر کبیدر
معنای لغویسی کله پوشدر میر خسرو بیت به نیمی فرق سرپوش شفق دام * شفق را
نیمروزی کرده دشنام سرپیش کرد معنای مصطلحی اندیشناك اولدی کذا فی المحمودی
ودخی شرمنده و خجیل اولدی سرتافت یعنی عاصی و باغی اولدی کذا فی شرفنامه
سرت سبز باد نعمت و دولتله اول دیو دعا ایتمکدن کنایه در خواجه حافظ بیت
سرت سبز و دلت خوش باد دائم * که خوش نقشی نمودی از خط یار سرسبزی

دولتلی لك شیخ عطار بیت هر کجا سرسبزیٔ از پر او * باشه باشد پشهٔ از فر او سبزی
دولت و نعمت مولانا هلالی بیت نرکس از بهر چه با این همه سبزی در باغ * چشم خود دوخت
بسر کی که در آید ز بصل * بسر سبز تو دیرلر مراد دولتلی باشك ایچون دیمك اولور
بونده حرف با قسمیه اولور خواجه حافظ بیت بسر سبز تو ای سرو که خاك تو شوم * ناز
از سر بنه و سایه برین خاك انداز سرت کردم کاف عجمیله قربانك اولیم دیمکدر شانی
تکلو بیت سرت کردم ز دستت هرچه می آید بجانم کن * بقربان سرت کردم جوان خونخوار
می آید سر تو دارد سنك محبتکده در کمال خجندی بیت سری که پیش تو دادم براستان
حق کیست * منم که از همه عالم سر تو دارم و بس سر جفت کرد یعنی وساطت ایدوب
ایکی باشی بر یره کتوردی کذا فی المحمودی سر جوشم خورده است حاصل عمری
و سرمایهٔ کاریمی آکا صرف ایلدم شیخ نظامی بیت کر آشفته شدم هوشم تو بردی * بهر
جوشم که سر جوشم تو خوردی سر خاریدن نومید و عاجز اولمقدن کنایه در کذا فی
المجمع اما محمودیده شرمنده اولمق معناسنه مرویدر سر خود کرفت باش آلوب کتدی
مولانا جامی بیت مرغ چمن کرفت سر خود فغان کنان * کش طاقت شنیدن افغان من
نبود سر خود کرد مثله خواجه کمال بیت هر شه که بمیدان بهاشد پی کویی * چوکان
سر زلف تو دید و سر خود کرد سر خویش برکف نهاد باش اورتایه قودی استاد
بیت هر که شد شیفتهٔ چشم تو چون نرکس مست * باید اول که سر خویش نهد بر کف
دست سرخیل شیاطین یعنی ابلیس لعین کذا فی سرفنامه سر داد صالی و یردی
خواجه حافظ بیت صبا بلطف بکوان غزال رعنارا * که سر بکوه و بیابان تو دادهٔ مارا
سر در پیش نهاد اردنه دوشدی منلا حیرتی بیت من سایه وش ز هر سو سر در پیش
نهادم * او هر طرف کریزان چون آفتاب از ما سر در پیش داشت مثله مولانا جامی
بیت مرا تا دیده دار در بیم سر * که کردد کام او از من میسر سر در کرد یعنی عتاب ایلدی
کذا فی مؤید الفضلا سر در کرد مثله کذا فی مجمع الفرس سر دست افشاند
ترك ایتمکدن کنایه در شیخ سعدی * مصرع * فشاند سر دست بر کائنات * وال ایله
اشارت ایدوب منع ایلك معناسنه ده کلور وله ایضا بیت ملك در سخن کفتنش خیره ماند *
سر دست فرماندهی برفشاند * بو بیتی کرچه بو معنایه شاهد ایتمشلردر اما ترك ایتمك معناسی
دخی اقربدر مکر ترك معناسنه ال ایله اشارت ایتمك اوله منع معناسی فهم اولنمز سر دستی
یعنی فی الحال کذا فی المحمودی سر دست اصلنده ال اوجیله طوتمقدن کنایه در کمال
اسمعیل بیت سر دستیست شعر من از اکه می نداد * ابکار فکر بر حسب اختیار دست
سر در سر یعنی فضولی کرد کذا فی شرفنامه سر در شکم نهاد شرمنده و خجیل اولدی
شیخ نظامی بیت ز دوش بسان استره سر در شکم نهاد * در عهد تو هر آنکه بموی کزند کرد
سرد مه میبرد حمله و هجوم ایدر مولانا هاتفی بیت دیار عجم ملك من شد همه * بملك
عرب میبرم سرد مه سر دندان سپید کرد یعنی تبسم ایلدی حکیم انوری بیت چونکه
جانم سیاه خواهی کرد * سر دندان سپید کن باری سرده یعنی صالیو و میرزا حسابی

بیت چشم واسرده بدل تا طعمهٔ نازش کند * کرچه عار از صید کنجشکی بود شهباز را
ل سر راه دارم م یعنی خیال مسافرت ایدرم کذا فی شرفنامه ل سر رشته م یعنی مقصود
ایضا منها ل سر زده م یعنی ظاهر اولدی معناسنه خواجه سلمان بیت من سرچو قلم
برخط سودای تو دارم * با آنکه من سر زده را سر زدهٔ باز * بو معناسی دخی متفکر اولمش دیمکدر
کمال اسمعیل بیت نه بیند باهزاران دیده در عالم نظیر او * سپهر سر زده هر چند بر کرد جهان
کردد * بو بیتده متحیر اولمق معناسی دخی انسب در معنای اولده بو بیتدن مفهوم در مولانا جامی
بیت کبک دری پا بحنا بر زده * زد بسر سبز قدم سر زده ل سر سبد م کزیده و منتخب
ابو المعانی بیت عجب نباشد اکر ترک کلستان دارم * کل سر سبد اعتبار من داغست
ل سرشار م یعنی طلو ملاء الشعرا صائب اصفهانی بیت یارب از عرفان مرا پیمانهٔ
سرشار ده * چشم بینا جان آکاه و دل بیدار ده * بدر الدین محمد ظهوری در قسمیه بیت با بیلک
بحاج و در مغان * بخمهای سرشار و خبر مغان ل سر کران م بر قاچ معنایه استعمال اولنور
اول مغرور و غضبناک کذا فی المحمودی ثانی مخمور خواجه حافظ بیت چشمت ار باز بحافظ
نکند میل آری * سر کرانی صفت نرکس رعنا باشد * ثالث خست معناسنه شیخ سعدی
بیت خداوند خرمن زیان میکند * که بر خوشهٔ سر کران میکند ل سر کرفته م بفعلمش
حیرتیٔ عجمه حالت جوانیده بو حال واقع اولدقده ظرفا حقنده دیمشدر * مصرع * شعرا
هر چند سر کیرند روشنتر شود * بالاخره ترک وطن ایدوب کیدرکن کند و سر کذشتنه
اوغرامش بر جوانه راست کلوب بو رینک حالنه مطلع اولوب بو بیتی نظم ایدوب همراه اولورلر
بیت از دست چرخ بادل افکار میرویم * ما هر دو سر کرفته بیکبار میرویم ل سر کرم م عاشق
ودلداده وابدال اصفهانی بیت ای شمع بزم دوش چرا میکریستی * پروانه عاشق تو تو سر کرم
کیستی ل سر کوش کرد م فسلدی ایلدی میر حضوری بیت نشستم چون بت باغیر کردی
طرح سر کوشی * اکر صحبت باین تقریب خواهی کرد برخیزم ل سر مخار م یعنی توقف
ایله حکیم فردوسی بیت بدستان بکو آنچه دیدی زکار * وکر آنکه در آمدن سر مخار
ل سر مزداری م نیم محتمله سن کذا فی شرفنامه ل سر و پا م خلعت و تشریف * مصرع *
فی الحال ز رضوان سر و پا بیرون کرد ل سرر و کرد م یعنی عتاب ایلدی کذا فی المحمودی
ل سر وقت م یعنی خوب و نیک وقت خواجه سلمان بیت باینچنین سر وقتی ندانم آب چرا
مکدرست درابر و فکندن اینهمه چین * بو معناسی دخی خلوت در ل سره مرد م یعنی مرد نیک
شیخ سعدی بیت بخور ای نیک سیرت و سره مرد * آن نکون بخت کرد کرد و نخورد * ای بو
بویشلو آته اسب سره رفتار دیرلر و ایو اقچه یه نقد سره و کمنه نا سره دیرلر ل سری که از
تو بپیچد بریده به م سکا مخالفت ایدن و مطیع اولمیان دنیاده صاغ اولمسون ابو المعانی بیت
دمی کذدم تو کوید در باغ بودن به * سری که از تو بپیچد بریده بودن به ل سعتر باز م زبیحی
صورت کذا فی المؤید ل سعتری م مثله کذا فی المجمع ل سقف نیم خانه م یعنی آسمان
و کنبد خانه کذا فی شرفنامه ل سفید شدن م حاضر اولمق مولانا کاتبی بیت قطعه
قطعه استخوان نسر طائر شد سفید * همتت لیکن بر انها قط نزد قطعا قلم * ودخی داخل

داخل مکان اولمق معناسنه اولور مولانا اهلی بیت چه خوش بزمیست رنکین مجلس جانان
چه سود اما * که نتوان شد سفید از شومی بخت سیاه انجا ل سفید آهو م و آهوی سفید
ده دیرلر دلبر مراد اولنور مخلصی بدخشانی بیت صید چشمان تو ای جان شده آهوی سفید *
داده صد جان بهوا بیت کل خوشبوی سفید ل وکریه دن یا خود بر علتدن آغارمش
کوزه ده آهوی سفید دیرلر بو بیتدن فهم اولنور خواجه آصفی بیت چشمت
آهوست ولی آهوی مشکین خطاست * چشم خوبان دکر در غمت آهوی سفید
ل سفید کار م یعنی نیکو کار اوحد الدین اصفهانی بیت تو در لباس سپهشان نظر مکن بخطا
که درمیان سیاهی سفید کارانند ل سکالش کرده م ایشی فکر و تدبیر ایله ایدر ابو الفرج
رونی بیت رزم و بزم و عزم و جشن فرخش * که سکالش کرده ناکه یاد باد ل سک جان م
ترکیده ایت جانلو دیدکاری معنایه در شیخ نظامی بیت چه سک جانم که با این دردناکی *
چو سکبانان دوم خونی و خاکی ل سک نشیند بجای کیبانی م بر ایو کیدوب یرینه بر کم
کلدکده ضرب ایدرلر ابو المعانی * قطعه * دوش جانان ببزم ما بوده * دید اغیار و داده
است جانی * چون بجایش نشست میکفتم * سک نشیند بجای کیبانی ل سک نشیند
بجای کلب عقور م بر ظالم کیدوب یرینه اندن اهون بر ظالم دخی کلدکده ضرب ایدرلر وله
* قطعه * جان بدوزخ سپرد آن مغرور * جایش آمد دکر بحکم ضرور * این هم آدم نبود میکفتم
سک نشیند بجای کلب عقور ل سک هرسوار م کوردیکی آدمک یاننه اوروب کیده نه دیرلر
وله بیت مشو طالب وصلش زینهار * هر آن یار که باشد سک هرسوار ل سک هرزه
مرس م بی فائده و بیمعنی یلوب کزن آدمه دیرلر ل سلام روستایی بی طمع نیست م نسنه
امیدی ایله تواضع و القیام ایدنلر حقنده ایراد ایدرلر ابو المعانی بیت چو دستش بوس خواهم
کرد کفتا * سلام روستایی بی طمع نیست ل سنک انداز م یعنی مست مدام سید حسین
غزنوی * رباعیه * هر سنککی را آفتاب از تک و تاز * فیروزه و لعل کرد از ایام دراز * در بزم
ببخشید شه بنده نواز * یعنی که زمن چنین سزد سنک انداز ل سنک در آستین م ظالم
و ستمکار کمال خجندی بیت نیست مسموع آنکه کفتی با تو مارا جنک نیست * در برت دل
هست اکر در آستینها سنک نیست ل سنک در قندیل م یعنی تاریک و مکدر کذا فی المؤید
بو معنایه حکیم انوری بیت نیست سنکم بنزد کس که مرا * سنکها زد زمانه در قندیل
ل سنک در موزه م ترک سفر ایتمکدن کنایه در کذا فی فرهنک میرزا ابراهیم اما بعض نسخه ده
بطیٔ الحرکه معناسنه واقعدر بو معنایه مؤید حکیم سنائی * قطعه * چون روی با کلاه بر منبر *
چه روی باز کام در کلزار * کاه آنکه کنی که در قند است * سنک در موزه کیک در شلوار *
ل سنک و داغ شد م باشی کوزی یارلدی شهید قمی بیت نشان سنک جفای تو داغ
بیداد است * بجاست آنکه زکوی تو سنک و داغ نشد ل سنک و سبو م خدمت و اطاعت
معناسنه خواجه حافظ بیت نه من سبو کش این دیر رند سوزم و بس * بسا سرا که درین
کارخانه سنک و سبو است ل سه خوان م یعنی ثالث ثلاثه دین کفره علیهم اللعنه کذا فی
شرفنامه ل سه غرفهٔ دماغ م یعنی سر آدمی اول تقریبله که سر محل فکرت و محل

خیال ومحل حفظدر کذا فی شرفنامه باب السین المکسورة سپر افکند یعنی عاجز
ومغلوب اولدی کمال اسمعیل بیت اینك جبین کل زلفایش عرق چکان * اینك درست زر
ز سخایش سپر فکند سپر انداخت مثله شیخ سعدی بیت نه هرجای مرکب توان تاختن
که جاها سپر باید انداختن سپر براب فکند دخی بو معنایه در خواجه سلمان بیت
چشم سپر بر آب فکندست تا ترا * کیسو کمند وعارض وابروکان چشم سپید دست یعنی
سخی وجوانمرد حکیم خاقانی بیت دهر سپید دست سیه کاسه ایست صعب * منکر بخوش
زبانیء این ترش میزبان * مقابلی سیه دستدر سپید کاری کرد کار نامعقول ایلدی
ترکیده برکسنه نامعقول وضع ایتدکده یوغرتلدی دیدکاری مضموندر خواجه سلمان بیت خصم
سپید کار وسیه دودهء ترا * بادا سیاه کشته بدود عذاب روی سپید کار کاهی
نیکوکار معناسنه ده استعمال اولنور ابو المعانی بیت کذشت عمر کرامی به پی سیه کاری *
نکشته حیف دلم در جهان سپید کاری سپید مهره صدف قابوغندن برمدورنسنه در
بوریکبی چالارلر لواحد من الشعرا بیت سپید مهرهء صیتش چنان دمید جهان * که رخنه
خواست شد این سبز حقه آوازش ستارهء سوخته یعنی طالع بد وحال بد کذا فی المحمودی
ستاره شناس یعنی منجم حکیم فردوسی بیت شد انجمن بر سرش بخردان * ستاره
شناسان وهم موبدان * بخردان عاقلان دیمکدر ستارهء قلندران یعنی آفتاب
کذا فی شرفنامه سحر خوان وسحر سخون یعنی فصاحت اهلی ایضا منها سرکه ابرو
اکشی یوزلو ایضا منها سرکه پیشانی مثله صائب اصفهانی بیت بنان خشك قناعت
نمیتوان کردن * چه نعمتیست که افلاك سرکه پیشانی سرکهء ده ساله یعنی عداوت قدیمه
ابو المعانی بیت اهل دل از بخت بد هردم جکر پرکاله است * ترش روییء فلك از سرکهء ده
ساله است سرکه فروخت اغلامش چهره لو کذا فی شرفنامه سرکه فروش مثله
طالب آملی بیت خصمت زچهره سرکه فروشست لاجرم * جوشید بر سرش صف ادبار پشه وار
شرکه فشان بدکوی وطعنه زن کذا فی المحمودی سکندر خورد آتك سکر دکن
نکرلنمه سنه دیرلر محمد عصار بیت درین میدان ناهموار وغبرا * سکندر خورد اسب عمر دارا
سکه بر زر زد ترکیده سکه یی مرمرده قازدی دیدکاری معنایه در عبید زاکانی بیت هر کجا
صیت تو رفته خطبها آراسته * هر کجا عدلت رسیده سکهء بر زر زده * مولانا جامی بیت
برخ نقش خیال او کشیدی * زدی ای اشك آخر سکه بر زر سکه زد غالب اولدی
مولانا جامی بیت چو زد سکه بر نقد قبچاقیان * می فتح خورد از کف ساقیان سیاه باد
زبانش دلی قوریسون دیدکاری محتشم کاشی بیت سیاه باد زبانش که بی محابا راند * زبان
بمرثیهات کلك سر بریدهء من سیاه زبان خیرسوبلمز خواجوی کرمانی بیت غم دل بخامه
کفتم که بیان کنم ولیکن * نبود مبارك آنکس که سیه بود زبانش سیاه مست کوك سرخوش
دیدکاری کبی زیاده بچکین اولان سرخوشه دیرلر بیت چشم سیاه مستش سرمایهء جنونم *
زلف دراز دستش در کردنم سلاسل سیاهی ده یعنی بخیل ایله کذا فی المؤید شرفنامه ده
یعنی خلاف شی کن واقعدر سیبی وسجودی ترکیده دلده نیاز الله پیاز دیدکاریدر لواحد من

الشعرا بیت سیب ذقنت دیدم ودر سجده فتادم * در فقر طریقست که سیبی وسجودی
سیر آمدن یعنی ملول شدن کذا فی المحمودی سیر در لوزینه داد غم وشادیانی
بر یردن کتوردی کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس سیم بسیار سوخت اتلاف مال ایلدی
دیمکدر وساعد وساق دلبره سیم سوخته دیرلر مولانا وصفی ایکی معنایه بیت سوختن سیم
وزر عاشق رواست * ساعد خود را چرا میسوختی سیم شب درمیان آن سینه کبی
وقناسی اولان اقچه یه دیرلر کمال اسمعیل بیت سیم او نقدست لیکن سیم او شب درمیان *
حلیتش نو رست ولیکن حشو او نو ر وظلام * بو بیت دوات حقنده واقع اولمشدر سیم در زر
بافد یعنی صنعت کوسترا بو المعانی بیت چون چشم خوش تو نبا شد نرکس * وز خود
بکرشمه سیم در زر بافد سینهء باز یعنی دورنك اولان نسنه از اقبالنامه بیت تذروان
رومی وزاغان زنك * شده سینهء باز یعنی دورنك سینه بر طاق عاشق بیقرار
مولانا سیمیء نیشابوری بیت دل مجروح حاجتمند ومشتاق * بیاد ابرویت شد سینه
بر طاق سینه کرد یان باشی کلدی محمد عصار بیت ز لعلش غنچه خون دل همی خورد
برش بر برك نسرین سینه میکرد سین دوخت یعنی بخیل وشوم کذا فی شرفنامه
سیماب شد یعنی قاچدی ونابدید اولدی ایضا منها سیه بادام هرسو میند از
قره خبر ویرمه وغم کتور رسوز سویلمه مولانا جامی بیت سیه بادام را هرسو میفکن از نظر
بازی * نکهدارش که در وز مرك در تابوتم اندازی * اعجام برعزیز کسنه لری اولدکده مغز بادامی
چوید ایله بویا یوب اول میتك اوزرینه صاچمق عادتلری ایمش سیه پستان اولادی
یشامز عورت کذا فی المحمودی سیه دست بخیل وخسیس مقابلی سپید دستدر وشوم
ومنحوس معناسنه ده مرویدر سیه کار یعنی فاسق وبدکار شیخ سعدی بیت
سیه کاری از نردبانی فتاد * شنیدم که هم در نفس جان بداد سیه کاسه بخیل
وخسیس ترکیده قره چناقلی دیدکلریدر خواجه حافظ بیت برو از خانهء کردون بدر ونان
مطلب * کین سیه کاسه در آخر بکشد مهمانرا سیه کلیم بد بخت وبد احوال خواجه سلمان
بیت چون زلف زاهدان تو هرکس که سر بتافت * خودرا سیه کلیم وپراکنده حال یافت
باب السین المضمومة ستون زنخ چادر قپوسی دیرکی کذا فی بعض اللغه سرخ رویی
یوز آقلغی مولانا جامی بیت ای حیات دل هر زنده دلی * سرخ روییده هر جا خجلی سرمهء
کیتی یعنی شب کذا فی شرفنامه سروش اعظم یعنی حضرت جبریل امین علیه السلام
سست اندام آلت رجلیتی عمل مانده اولمش آدم نقل من خط عزمی زاده سست کوش
یعنی زبون ومغلوب مولانا عبد الله هاتفی بیت بود قحبهء باج ده نزد هوش * به از شاه رشوت
ده سست کوش سفته کوش یعنی بنده عجمده قوللرك قولاغنه حلقه بچورمك قاعده
اولدوغی مناسبتیله ابو المعانی بیت از مهد سفته کوش تو بودم بیمن عشق * اکنون بفر
دولت نامور شدم * مولانا هاتفی بیت هزبران همه سر زمین تا بسند * شدندش
همه سفته کوشان هند سفره در دیوار آویخت یعنی بخل وخست ایلدی کذا فی بعض
اللغه سفره در طاق نهاد مثله ایضا سوق الثلاثا شهر بغداده بو بازار آدیدرکه

ترسا یانك فحول علماسی خانه‌لری انده واقعدر ﴿ سوی خود تیشه زند ﴾ کند وطرفنه
یونار مولانا آصفی بیت بهر خود ساخته کاری همه کس جز فرهاد * سوی خود هیچ نزد
تیشه عجب کاری کرد ﴿ باب الشین المفتوحة ﴾ شاخ درشاخ ﴾ یعنی کونا کون ابو المعانی
بیت دید باغی خرم آن آشفته حال * شاخ در شاخ است بارش بر نهال ﴿ شادزی ﴾ ایو حال
ایله یکین کمال بخندی بیت بوورق دارد کل رنکین بخون آن خط کمال * شادزی چون عمر
بادست ای برادر عمر باد ﴿ شادی اوخورد ﴾ انك عشقنه ایچدی کمال اسمعیل بیت مکر
شادی قدرت خوردنرکس * که مست افتاده اندر پای سر دست ﴿ شادمرك ﴾
افراط سروردن هلاك اولمق میرزا قلی بیك میلی بیت از شادی مرك عدو جسم کند
چون ترك جان * درمدت عمری شدم شادی و آنهم شادمرك ﴿ شادی همه صلوات ﴾ ایکی
آدم بر نسنه اوزرینه متفق اولدقده ضرب ایدرلر خواجه حافظ * رباعیه * کفتم که لبست کفت
لبم آب حیات * کفتم دهنت کفت زهی حب نبات * کفتم سخن تو کفت حافظ کفتا * شادی
همه لطیفه کویان صلوات ﴿ شافعی برآمد کشتند ﴾ بر نسنه بر محذوره ایچون ترك اولندقده
ضرب ایدرلر شاه اسمعیل ثانی یی سنی دردیو قزلباش قتل ایتدکلرنده بو رباعی یی دیمشلر
﴿ رباعی ﴾ اویماق قزلباش که چون بخ مشتند * پیوسته بهم چون سریك انکشتند
شاه اسمعیل نشاندند بتخت * دیدند شافعی برآمد کشتند ﴿ شاه سال ﴾ ایو کلان
ییل که اولندن ظاهر اولور مولانا دهکی بیت نخل قدت سال عشاقست ای شاه بتان *
شاد شد چون شاه سال اینچنین درویش دید ﴿ شاه مثلثی ﴾ یعنی آفتاب کذا فی
شرفنامه ﴿ شاهنشاه زند اوستا ﴾ یعنی آفتاب بو ترکیب بو عبارت اوزن کتاب زنددن
منقولدر آتش پرست طائفه‌سی جمیع اشیا حرارت آفتابدن متولد اولدوغی اجلدن
آفتابه شاهنشاه لقب ایلشلر بو معنی کتابلرنده مذکوردر ﴿ شب آذین ﴾ موم دونماسی
کذا فی بعض اللغه ﴿ شب آبستن ﴾ عربیده اللیلة حبلی وترکیده کون طوغدین نه‌لر طوغر
دیدکلری مثلدر خواجه حافظ بیت فریب جهان قصهٔ روشن است * ببین تا چه زاید
شب آبستن است ﴿ شبان وادی ایمن ﴾ یعنی حضرت موسی علی نبینا وعلیه السلام
کذا فی شرفنامه ﴿ شب خوش کرد ﴾ وداع ایتدی ومجازا فراغت معناسنده استعمال
اولنور محمد عصار بیت ندیده دل ازین خطر وز بازار * بخواهد شب خوش جان کرد ناچار
خصوصیتی یعنی وداعیدر غلبهٔ استعمالدن معنای عموم اولمشدر کمال اسمعیل بیت روز
خوش را دل من شب خوش کرد * تا که اوراست شب خوش زلفت * بو معنایه خیرباد
کرددخی دیرلر مولانا کاتبی بیت کرچه هر آزاده میسوزد تو در خیرباد * بنده را در عکس آنها
سوختی در مرحبا * مولانا جامی بیت تا که آن کیسه فراموش کردهٔ * خیرباد خرد دررهش
کرده ﴿ شب درمیان دهد ﴾ وعده ایله معامله ایدر ظهیر فاریابی بیت دانی که خال درچه
سیمین او چراست * کان سیم کرد هد بتو شب درمیان دهد ﴿ شب شد ﴾ یعنی یکتالك
کیتدی بو معنایه ﴿ شب درکذشت ﴾ دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﴿ شتل پول شتل ﴾
قماربازلر میاننده معروف ادادر قمارجدن یعنی قمارده رهنی اولمینه قاعده‌لری اوزره وردکاری

وردکاری حصه‌یه شتل دیرلر شاه طاهر دکنی بیت کرو از شاخ شکوفه برد از ابر بهار *
درمی چند نهد در کف نرکس چو شتل ﴿ شحنهٔ چارم کتاب ﴾ یعنی حضرت رسالت جناب
صلی الله علیه وسلم کذا فی شرفنامه ﴿ شحنهٔ دریای عشق ﴾ یعنی حضرت رسالت پناه
صلی علیه الاله ایضا منها ﴿ شحنهٔ کشور صدق ﴾ یعنی امیر المؤمنین ابو بکر الصدیق
رضی الله عنه ﴿ شحنهٔ اقالیم عدل وداد ﴾ یعنی امیر المؤمنین عمر الفاروق رضی الله عنه
شحنهٔ ملك حیا ﴾ یعنی امیر المؤمنین عثمان ذی النورین رضی الله عنه ﴿ شحنهٔ نجف ﴾
یعنی امیر المؤمنین علی رضی الله عنه مولانا جامی بیت اصبحت زائرا لك یا شحنة النجف
بهر نثار مقدم تو نقد جان بکف ﴿ شحنهٔ غوغا ﴾ یعنی سروآغاان کذا فی شرفنامه
﴿ ششدر رفنا ﴾ یعنی دنیا کذا منها ایضا ﴿ شش روز کون ﴾ عالم خلق اولندوغی
التی کون ایضا منها ﴿ ششم هفت آب ﴾ یعنی با احتیاط تمام ایضا منها ﴿ شش مسکن
یعنی صدف ودرخت میوه دار کذا فی شرفنامه امافرهنك میرزا ابراهیمده رحم امهات معناسنه
مرویدر ﴿ شش نتیجهٔ خوب ﴾ یعنی کوهر وزر ومشك وشکر وانکبین ومیوه‌های شیرین
ایضا منها ﴿ شکرریزی ﴾ یعنی غم وشادی ایضا منها ﴿ شلاپین کند ﴾ ترك ادب ایدر
وبی محل سوز سویلر محتشم کاشی بیت که این شرم وادب بکذار وبرخیز * شلاپین وار
دردامانش آویز * شمامهٔ کافور ﴾ یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه ﴿ شمع الهی ﴾ یعنی قرآن
مجید ایضا منها ﴿ شمع را بکش ﴾ یعنی مومی سوندر دیمکدر شیخ سعدی * قطعه * جانکرانی
به پیش شمع آید * خیزش اندر میان جمع بکش * در شکر خنده است وشیرین لب *
آستینش بکیر وشمع بکش ﴿ شمعی پیرهن ﴾ صاری برنوع بوغچه‌در خواجه سلمان در
صفت شمع بیت ماه رخسار ومعنبر زلف را ماند که او * سر برارد هر شبی از جیب شمعی
پیرهن ﴿ شهر روان ﴾ رایج اولان نسنه خواجه حافظ بیت آنرا که خواند استاد کر بنکری
بتحقیق * صنعت کرست اما شهر روان ندارد ﴿ شهر شهره ﴾ مشهور ومقبول نسنه‌یه
دیرلر امیدی بیت این وضع ناقبول که از شهوت فضول * مقبول وشهر شهرهٔ هر روستاشده
﴿ شهر یزدان ﴾ عالم مثالده برشهردر بلدة الاولیا دیرلر اولیاء الله اول شهره واردقده دروازه‌سنده
لباسلرین چقاروب نوردن حله‌لر کیوب شهری کزرلر عالم اشباحده اولیا متعلقلرندن بری
فوت اولدقده اول شهرك خلقی عزاسن ایدرلر بو بیتده بو معنایه اشارت واردر میرخسرو
بیت زهر سوخواسته غلغل بدان سان * که کشته شهر سلطان شهر یزدان ﴿ شهری وکلی ﴾
نوادردن بر عدیم المثل نسنه تعریفنده برشهر و براودیمکدر مولانا جامی درنعت شریف بیت
کل وشهر دو جهانست ولی * کمال بخندی بیت ای کل
روی ترا چون من بهر سو بلبلی * از تو دارداین مثل شهرت که شهری وکلی ﴿ شیخ نجدی ﴾
یعنی ابلیس لعین علیه اللعنة کذا فی شرفنامه ﴿ باب الشین المکسورة ﴾ شکسته بسته
ایو کمهرنه اولورسه خواجه سلمان بیت زاهل نظر جواب سخن کردهٔ سؤال * چشم
شکسته بسته بیان کرد این جواب ﴿ شکسته کمان ﴾ یعنی مخالف مولانا هاتفی بیت
من اول کنم عزم خوار زم جست * کنم آن شکسته کمانرا درست ﴿ شکمهای چارپهلو ﴾

حدن زیاده طوقلقدن کنایه در ظهیر فاریابی بیت نه فلك بر خوان انعامت به پنج انکشت
باد * قرب ده نوبت شکمها چار پهلو کرده اند شمشیر فرنکی زمین پلنکی اثبات مدعا
قصد اولندقده ایراد ایدرلر زمین پلنکی اصلنده میدان واسع دیمکدر نتکم مخلص بدخشانی
نعت شریفده بیت در پیش قاف قدرت وکوه شکوه او * رنکیست کوه قاف فتاده زمین
پلنك شیب بلا دنیادن کنایه در کذا فی شرفنامه شیرازی نیستم برادر که
آشنایه بیکانه معامله سی اولندقده ایراد ایدرلر همام تبریزی * قطعه * بیك کرشمه توانی که کار
ما سازی * ولی بچاره بیچارکان نپردازی * همام را سخن دلپذیر بسیارست * ولی چه
سود که بیچاره نیست شیرازی شیرسکی یعنی تازی شیخ نظامی بیت شیرسکی داشت که
چون بو کرفت * سایه خورشید بر آهو کرفت شیرسوار یعنی آفتاب کذا فی شرفنامه
شیر سیستان یعنی رستم زال ایضا منها شیرشادروان اول ارسلان صورتیدر که
قالیچه ونهالیلرده وغیری یرلرده ایدرلر ایضا منها شیرکیر نیم مست یعنی چکن اولمدق
سرخوش خواجه حافظ بیت بده تا روم بر فلك شیرکیر * بهم برزنم دام این کرك پیر *
مولانا محمد ظهوری بیت بیك ساغرم کرکنی شیرکیر * کشم پوست بر فرق این کرك پیر *
شیرمرد بهادر وشجیع معناسنه کمال خجندی بیت با غمزه شکارکش وچشم شیرکیر
بس شیرمرد را که تو کردی شکار چشم شیرمرغ محال اولان نسنه شیخ نظامی بیت
علفکاه مرغان این کشور اوست * اکر شیر مرغان بخواهی در اوست شیرین دهنان
یعنی محبوبان حافظ بیت کرچه شیرین دهنان پادشهانند ولی * او سلیمان زمانست که
خاتم با اوست شیرین کار مجلس آرا وشعبده باز کمال اسمعیل بیت بچشم بندی خواب
وخیال لعبت باز * بوهم شعبده باز وبوصل شیرینکار * ودخی حلواجیه دیرلر افقی حلواکر
بیت بسکه وصف لب تو کرده بشیرینکاری * شهره شهر شده افقی حلواکاری شیوا زبان یعنی
فصیح اللسان کذا فی شرفنامه باب الشین المضمومه شتر حجره سرعتله یورو و بچیدن
کنایه در اثیر الدین اخسیکتی بیت همچون شتر حجره رو دابر سبکپای * تا باز ز فتح تو بعالم
خبر آرد شتر دل ترکیده دوه کینلی دیدکلریدر وله ایضا بیت از شغل خلافت چه برد
خصم شتر دل * احسن که پلاسی ومهاری بسر آرد شتر زهره فتح زا ایله قورقق وکاهل
کذا فی المحمودی شتر کربه ایولو کملو دیه جك یرده ضرب ایدرلر مولانا امیدی * قطعه *
درخور لایق تو پیشکشی نیست مرا * تحفه نیست که پیشت بودش قدر ومحل * پنج بیت است
شتر کربه روان از پی هم * نه سه چاری زسمور نه قطاری زجمل * بونك موردی مشهوردر که
بر عرب بر دوه ضایع ایدر یمین ایدر که بولورسم بر درهمه صاته یم حکمت دوه یی بولور یمیننده
حانث اولمامق ایچون بوغازینه بر کدی تعلیق ایدوب دوه بر درهمه کدی بیك درهمه صفقه
واحده ایله صاترم دیو کزدر رکورنلر ما ارخص الناقة لولا الملعونة فی عنقها دیرلر شدنی شد
اولان اولدی ابو المعانی بیت یار رنجید مرا که غم دل می کفتم * شدنی شد که نماند دلم پنهانی
شده سینه باز یعنی دورنك اولمش کذا فی شرفنامه شرب الیهود یساق ایامنده مخفی
شراب ایچمکدن کنایه در مثالی خواجه حافظ بیت احوال شیخ وقاضی وشرب الیهود

الیهودشان * کردم سؤال صبحدم از پیر میفروش * کفتا نه کفتنیست سخن کرچه محرمی
درکش زبان وپرده نکهدار ومی بنوش * ومولانا بدر الدین محمد ظهوری بیت بزن ده بکلبانك
رود سرود * که نتوان ازین بیش شرب الیهود شکوفه کرد یعنی قی ایتدی مولانا
جامی بیت ز شیر مادر دهرم ضرر رسید نه نفع * کنون شکوفه کنان بهر دفع آن ضررم
کمال اسمعیل بیت دهان باز کرده است وخم داده کردون * بمستی مکر عهد عبهر شکوفه
شش پستان اول عورته دیرلر که نرم پستان اوله کذا فی شرفنامه بشوخ چشم
یوزی کوزی آچلمش بی شرم وحیا وکستاخ معناسنه خواجه حافظ بیت کرچه کرد
آلود فقرم شرم باد از همتم * شوخ چشم کر نظر در چشمه حیوان کنم شوخ نهال
بودخی اول معنایه در مولانا طالب آملی بیت آن شوخ نهالم که اکر بوکنی از جا * در سطح
هوا سبز کنم ریشه خود را شوریده سر یعنی دیوانه وبعض قلندران صاچ وصقاللرینی
قارشمورش ایدوب ژولیده مو اولدقلرندن انلره ده شوریده سر دیرلر دیوانه یه مشابهتی
اولدیغی حسبیله شوم پی نا مبارك خواجه سلمان بیت کو صفدری که روز وغا خصم شوم پی
می جست همچو تیر ز شست کمان او باب الصاد المفتوحه صاحب التاج * یعنی خورشید
که غضبان فلك دخی دیرلر صاحب جوزا یعنی عطارد برج جوزا آنك خانه سی اولدیغی
مناسبتله کذا فی شرفنامه صاحب فصل الخطاب حضرت داود علی نبینا وعلیه افضل
الصلاة والسلام قرآن عظیم الشانده آنك حقنده وآتیناه الحکمة وفصل الخطاب وارد
اولمشدر صاحب ید بیضا یعنی حضرت موسی علیه السلام قرآن جلیل البرهانده
واضمم یدك الی جناحك تخرج بیضاء من غیر سوء آیة اخری وارد اولمشدر اول مناسبتله
صاحب ید بیضا دیدیلر صد بیمار از لب کور واکشت ترکیده چقمادق جانده امید
وار دیدکلریدر شیخ نظامی بیت نشاید کرد بر آزار خود زور * که صد بیمار واکشت از لب کور
صراف خزان * یعنی آفتاب بعضیلر باد خزان دیدیلر کذا فی شرفنامه صرفه خزان
بودخی آنك کبیدر ایضا منها باب الصاد المکسوره صفر کن * یعنی خالی کن کذا فی المؤید
باب الصاد المضمومه صبح ملمع نقاب * یعنی صبح اول که صبح کاذب دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
صورت شیشه بر آورد یعنی قالدی مولانا عرفی بیت از حجاب سخنم بسکه عرق
داد برون * صورت شیشه بر آورد زلال تسنیم صورت نه بست وجوده کلمدی استاد
دیمشدر بیت خواست تا مثلت سرشکم صورتی ریزد ز سیم * هر زمان بر آب زد نقشی ولی
صورت نبست * دیکر بیت داشت تصویر رخش صورتکر چین آرزو * بست چندین
صورت وصورت نبست این آرزو صورت نه بندد وجوده کلمز خواجه سلمان بیت
شبی نوشین لبت دیدن بخواب خوش هوس دارم * ولی صورت نمی بندد خیال خواب
نوشینم باب الضاد المفتوحه ضحاك را بزحمت ماران کذاشتیم * کارم کروهی اهلنه
ترك ایلمکدن کنایه در حلوایی سمرقندی بیت زلف ترا رقیب بکردن کرفته بود * ضحاك
را بزحمت ماران کذاشتیم باب الطاء المفتوحه طاق ترم * یعنی دارات وطمطراق معناسنه
کذا فی شرفنامه طبل پنهان زد کزلو ایش اشلدی خواجه سلمان بیت عشقم از روی

طبق پردهٔ تقوی بر داشت * طبل پنهان چه زنم طشت من از بام افتاد * مصرع ثانی ده ایکی
مثل واقع اولمشدر ق طبل در کلیم زد ع کار مخفی وجه معقول ایله واقع اولمسندن کنایه در
کمال اسمعیل در نعت شریف بیت صیت وصدات مشرق ومغرب کرفته اند * دست نبوت
تو زده طبل در کلیم ق طبل میخورد ع یعنی اورکرآوجیلر طبلباز اید وب شکاری قالدردیغی
مناسبتله مولانا صائب بیت هما ز سایهٔ من طبل میخورد صائب * چنان صدای
شکستم ز استخوان برخاست ق طبع کافوری ع کند طبیعت وخشك مشرب کذا فی شرفنامه
ق طبق زن ع یعنی سحاقه عورت حکیم خاقانی بیت اهل بغداد بان زنان بینم * طبقات
طبق زنان بینم ق طبیب خایه ع حکیم جاهل ونا اهل تتکم خواجکان نام بر طبیب حقنده ریاضیٔ
عجم دیمشدر * قطعه * نوجوانی را ببنر دیك بخند * دملی آمد برون از مایها * خواجکان
پایان پای اونشست * تا نهد مرهم بخندین مایها * کرچه خود را بوعلی ثانی کرفت * کفتمش
خیزای طبیب خایها ق طرفدار پنجم ع یعنی مریخ ودخی اقلیم خامس واکثر بلاد روم
اقلیم خامس جانبی اولمغله اهل رومه دخی طرفدار پنجم دیرلر کذا فی شرفنامه ق طرف کرفت ع
اعانت ایلدی مولانا کاتبی بیت کاتبی از طرف خیل خط خوبانست * زانکه ایشان
طرف روی نکو میکیرد ق طشت از بام افتاد ع اسرار خفیه ظاهر اولدی دیمکدر اوحد الدین
اصفهانی بیت وقتی ز خلق راز دل خود نهفتمی * اکنون نمیتوان که ز بام اوفتاد طشت *
وخبر شایع اولدی معناسنه مولانا هلالی بیت طشت شهزاده چون ز بام افتاد * آن
صدا در میان عام افتاد ق طشت وخایه ع یعنی آسمان وآفتاب کذا فی شرفنامه ق طفرهٔ
نظام ع ملزم اولمز کسنه حقنده ضرب ایدرلر طفره لغتده صچرامق واصطلاحده متکلم وحکیم
معناسنه در نظام ظاء مشدده ایله معتزله دن بر متعین ومتعصب کسنه در ابراهیم نظام دیرلر
کندو زعمجه الزام قبول ایلزایدی مولانا جامی در سلسلة الذهب بیت متقارب نهاده درین کام
متجانب ز طفرهٔ نظام ق طوق بهار ع یعنی قوس قزح کذا فی شرفنامه ق طوق عنبر ع
خط تمام رسیدهٔ محبوب ایضا منها ق باب الطاء المکسوره ع طفل چهل روزه * اشارت
بحضرت آدم علیه السلام کذا فی شرفنامه ق طفل خاموش شیر نخورده ع ترکیده اغلیان
اوغلانه مه ویرمزلر دیدکلریدر ابو المعانی بیت طلب رزق خویش را در کوش * نخورد
شیر طفل شد خاموش ق طفل غازیان ع یعنی امردو قلندر روش کدای غازیان دیرلر
بر قلندری طائفه درز ور ایله دانجیلك ایدرلر کذا فی شرفنامه ق طفل مشیمهٔ رزان ع
یعنی شراب انکوری ایضا منها ق باب الطاء المضمومه ع طرفهٔ بغداد * محبوب بی نظیر
کمال خجندی بیت هر کرم روزی نکرد آن طرفهٔ بغداد داد * خرمن امید از آن رو کرده
ام بر باد باد * مولانا جامی بیت پوست کنی معنیٔ استاد را * طور کنی طرفهٔ بغداد را *
ق باب العین المفتوحه ع عاشق بیجان * صرمشق چیچکی ریاضیٔ عجم بیت بران قد
سنبل مشکین او از یادمی پیچد * مثال عاشق بیجان که بر شمشادمی پیچد ق عاشق خشك ع
عاشق غیر صادق کذا فی شرفنامه ق عالم آب ع مجلس باده وحالت مستی سیفی بخاری
بیت چه کویم از سر مستی لبت می ناب است * مرنج از سخن ما که عالم آبست * بو معنایه کار

کار آب دخی دیرلر کمال خجندی بیت دکر ز ساده دلی غنچه کار آب کند * ببین که عاقبت
کار آتشست جزا ق عرق فتنه ع عطر یا تدندر کلاب کبی استعمال اولنور محمد قلی سلیم بیت
مارا نه سر کل نه تمنای کلابست * در مجلس مستان عرق فتنه کلابست ق عروس چمن *
کل اغاجی ودخی درخت میوه دار کذا فی شرفنامه ق عروس عرب ع یعنی کعبهٔ شریفه
شرفها الله تعالی * عروسان درخت * یعنی اغاجك تازه شاخلری ایضا منها ق عقد
دستار ع صارق قولانی وچین قبا وبرولرینه ابدال ایله ده استعمال اولنور مولانا عرفی
بیت بعقد کوشهٔ دستار شاعران حریص * که بی برات صله سنبه ایست پر آزار *
سنبه اکه دمور یدر عقد دستارك بورمه لغی سنبه یه تشبیه ایلمشدر ق علم چهل صبح ع
یعنی حضرت آدم علی نبینا وعلیه افضل الصلوة والتسلیم قرق کون تخمیر اولندوغی مناسبتله در
ق عمود الصبح ع یعنی صبح کاذب ایضا منها ق عین الکمال ع اصابت زخم چشم خواجه سلمان
بیت عین عیدست آنکه بر کردون عیان شد یا مکر * حسن ماه روزه را عین الکمال آید
بدید ق باب العین المکسوره ع عنان از دست شد ع اختیار الدن کتدی مولانا کاتبی بیت
نشستم بر سر ره تا عنان مرکبش کیرم * ولی خواهد شد از دستم عنان چون آن سوار آمد
ق عنان از دست رفت ع دخی دیرلر ق عنان بافت ع یعنی فرار ایلدی کذا فی شرفنامه ق عنان
سست کرد ع یعنی سکرتدی مولانا هاتفی بیت بیغمای دهلی میان کرده جست * میان
کرده جست وعنان کرده سست ق عنان کش ع یعنی عسکر او کنجه کیدن کذا فی کشف اللغة
ق عیسیٔ خرد ع کسر خا وفتح را ایله خوشهٔ انکور کذا فی شرفنامه ق عیسیٔ دهقان ع یعنی
شراب انکوری حکیم خاقانی بیت چنك شش پستان زنی رومی دلی زنکی تنی * عیسیٔ
دهقان بنت مریم صفت آبستنی ق عیسیٔ شش ماهه ع یعنی انکور ومیوه وایام بهار کذا فی
شرفنامه ق عیسیٔ هر درد ع یعنی شراب ناب ایضا منها ق عیش ده روزه ع یعنی زندکانی
اندك ایضا منها ق باب العین المضمومة ع عذر خواست ع حسن تعبیر ایله دفع ایلدی مولانا
جامی بیت تو حور جنتی اما ز چشم فتانت * ز بسکه خواست بلا عذر خواست رضوانت *
ق عذر زکناهش بد تر ع عذری کناهندن ارتق محتشم کاشی بیت عذر خواهی کندم بعد
قتل * عذر بد تر زکناهش نکرید ق عذر لنك میکند ع بهانه ایدر مولانا صائب
بیت چون پذیر دار تو عذر لنك از بهر سفر * بادپایی همچو حال بیقرارت داده اند *
بو مضمونی باقی افندی لطیف نظم ایلمشدر بیت هزاران عذر لنك ایلر قچر کلمزدی میدانه *
اکر خونریز چشمك دعوت ایتسه جنکه تیموری ق باب الغین المفتوحة ع غرق پران ع
تمام بدرمك میان پاچه سور شدرمکدر امیر بیك طرفی * رباعیه * هرکاه که میل غرق پران
کردم * دیدم که خاطرش پریشان کردم * آخر بمیان پاچه قراری دادم * بر خود دشوار
وبر وی آسان کردم ق غم خود خورکه لاغر نشوی ع کندی دردیکی کور آخرك غمن چکمه
کمال خجندی بیت مخور ای زاهد غمخوار غم * غم خود خور توکه لاغر نشوی ق غمزانه
نکاه میکند ع دوستده دشمن کبی بقر محتشم کاشی بیت عاشق از حسرت رخسار تو آهی
نکند * که در وغیر غمزانه نکاهی نکند ق غیوران شب ع یعنی عاشقان وشب بیداران کذا فی

شرفنامه باب الفاء المفتوحة فاتحه خواند بدعا ایلدی کمال خجندی بیت
در زیر لب از بیم رقیب تو بران در * ما فاتحه خواندیم دمیدن که تواند فتیله موی
یعنی مجنون خواجه آصفی بیت تویی که شمع شب وصلت آرزو کرده * جنون عشق تو اورا
فتیله مو کرده فراخ آستین یعنی جوانمرد وسخی دیمکدر کذا فی شرفنامه فراخ دست
زیاده سخی ایضا منها فراخ کام دولتمند ومنعم طالب آملی بیت کوشه کیران ستوده
نام بوند * کوچه کردان فراخ کام بوند * سرعتله یوریجی معناسنه ده اولسه جائزدر
فراغت از ریش وبروتش دارم نیم آندن باکم والمم یوقدر شاعر بیت هر که بر من
بروت بنماید * من فراغت ز ریش او دارم فرامکیر مزه لنوب مسخره یه الله ابو المعانی
بیت از نشوه می ناب بهره نداری خاموش * فرامکیر رندان ای واعظ ریاپوش فردا نیز
دور نیست خلاف وعد مقابلنه جوابدر شاعر بیت عمرم کذشت وعده فردا همی کند
کفتم ای شوخ نیست فردا دور فرد باطل اول عدده دیرلر که نصف مجموع حاشیتین
واقع اولمیه مثلا اوچ عددکه بین الحاشیتین در عدد تحتانیسی ایکیدر منطق یعنی تنصیف
اولنمز قبل نصفی صحیح اولور یعنی نصفلرنده نصف بولنمز آنک ایچون حاشیه دیرلر وعدد
فوقانیسی دوردر که نصفی منطق صحیحدر حاشیتین جمع اولنمز قبل ایکی ایله درت التی اولور
تنصیف اولنسه اوچ اولور بش عدد دخی بویله در ایمدی شول عدد که منطق اولمیه یعنی
تنصیف اولنمز قبل کسرقاله اول فرد باطلدر ایمدی ایکی عدد فرد باطلدر زیرا حاشیتی منطق
اولمز مافوقی اوچدر نصفی بر بچق اولور کذلک ما تحتی بردر بوتقریر اوزره فرد حقیقی جناب
حضرت باری جل شانه در ماسوی فرد باطلدر صائب بو مضمونی لطیف بسلامشدر
تا درین وحدت سرا داری نظر بر خویشتن * در حساب دفتر ایجاد فرد باطلی فرزین بند
آور یعنی حیله ایله مصالحت بتور دیمکدن کنایه در شکم عصمت بخاری اوغلی شاه ایله
شطرنج اوینارکن باباسی اوغلنه نزاکت ایله تعلیم لعب ایدوب دیمشدر بیت زعشقت فیل
ماند در تو فرزین بند پیش آری * شود شه مات در یکدم رخت کر باختن کیرد فرس نهاده
تست سنک مغلوبکدر بیت کرد دوران فرس نهاده تست * ماه هفت آسمان پیاده
تست فرمان یافتن وفات ایلمکدر خواجه کمال بیت هرکز که کمان بردکز نسان ناکاه
فرمانده روزکار فرمان یابد فلان وبهمان الفاظ اتباعیدندر کج مج کبی کمال اسمعیل
بیت دل خود طلب چو کردم ز تو نرکست مرا کفت * بروای فلان وبهمان بر من چه کار داری
کاهی تابعی تقدیم ایدوب بهمان وفلان دیرلر حکیم انوری بیت در نسبت شاهی تو همچون
شه شطرنج * نامست ودکر هیچ نه بهمان وفلان را فلان وبهمان بی نقش کوید یعنی بی
تکلفانه سویلر مولانا جامی بیت چو دیبا است کر نقش تکلف ساده نقش من * چه غم کر
ساده میکوید فلان از نقش بهمانش باب الفاء المکسورة فراز کردن جمع ایتمک
مثلا در فراز کرد دیرلر قپویی قپادی دیمک اولور شاعر * مصرع * چون ناله ام شنید و روان
در فراز کرد فقع از وکشاد اندن مرادی حاصل اولدی حکیم انوری بیت من از وصلت
فقع تا کی کشایم * چو تو نام که بریخ می نکارم * وله ایضا بیت مرا کویی کزین آخر چه مجوبی

چه مجوبی چه مجوییم * کمر ز از تو بربندم فقع تا از تو بکشایم * فقع کشادن لاف آرزو
زدن حکیم خاقانی بیت چرخ شد آب زلیش دوش فقع کشاد وکفت * اینت نسیم مشکپاش
اینت فقاع سکری فیل افکند مغلوب وزبون ایلدی شیخ نظامی بیت چو بشنید این
حکم یاجوج را * که فیل افکند هر یکی عوج را باب الفاء المضمومة فروتنی کرد یعنی
تواضع ایلدی شیخ نظامی بیت فروتن بود هوشمند کزین * نهد شاخ پرمیوه سر بر زمین *
فرود آورد سرکش وتوانایی زبون ایلمکدن کنایه در شیخ نظامی بیت فرود ای از سر این
کبر واین ناز * فرود آورده خود را مینداز فرودست یعنی زبردست خواجه سلمان
بیت درجهان رسم قدیمست از بزرکان مرحمت * در فرودستان خطا والله اعلم بالصواب
فرو رفته دم مختنق والمه دیمک معناسنه وله ایضا بیت نابیست فرو رفته دم آواز
دهیدش * کوکوش بره دارد و چشم نکرانست فروشدن مرد شدن اولمک معناسنه
کمال اسمعیل * رباعیه * چون باد اجل همنفس مرد شود * چون صبح ز دم زنده نفس سرد شود
خورشید که کس نیست ازو پرده دل * از بیم فروشدن همی زرد شود فرو کرد جمع
ایلدی شاعر بیت در روز عید ساقی از غیر در فروکن * دستی بعذرخواهی در کردن سبوکن
فروکش کن یعنی مقام طوت خواجه حافظ بیت دل کفت فروکش کنم این شهر ببویش
بیچاره ندانست که یار ش سفری بود فروکشید مکان طوتدی خواجه سلمان بیت
دولت وطن کرفته در کوشه سریرت * نصرت فروکشیده در خانه کمانست فولاد جنک
یعنی متین ومحکم مولانا هاتفی بیت چو دیدند دیوان فولاد جنک * که آهن نخواهد شکستن
بسنک باب القاف المفتوحة قادر انداز اوق آتمقده ماهر اولانه دیرلر مشفقی همدانی
بیت کمانداری که بر قتلم پیاپی میرسد اکنون * عجایب قادر اندازیست رحمت باد بر تیرش
قدر انداز استاد تیر اندازک آتدوغی اوق خطا ایتممکدن کنایه در مولانا کاتبی بیت
زان همه تیر که ترک قدر انداز منست * بخت کوتا بسوی من قدری اندازد * حکم انداز
دخی بو معنایه در کمال اسمعیل بیت در مصاف کینه ادراک تو حکم انداز عقل * در هزیمت تیر
بشکسته کمان انداخته قاضی کیرنک لطیفه کوی اولان آدمه دیرلر ظهیر فاریابی بیت
برات بخشش تو بر وجود عامل مرو * معاش دشمنت از نقد قاضی کیرنک * اصلنده قاضی کیرنک
نصر الدین خواجه کبی بریذله کوی اوغوز آدم ایمش لسانندن بعض لطیفه واوغوزانه
سوزلر نقل ایدرلر کذا فی شرفنامه قائم آورد یعنی روز شود ابو المعانی بیت طی شد
زمان حسرتم آمد پیام از دلستان * برداشت سمورم فلک آورد قائم پیک بخت قالب
تهی کرد یعنی وفات ایلدی امیر حاج بیت نه صورت بر در دیوار صورتخانه چین است *
ترا دیدند وخوبان وتهی کردند قالبها قالب از جان تهی کرد اصلی بویله در بو بیتده
اصلی اوزره واقع اولمشدر میر خسرو بیت بیا ای جان هر قالب که تا زنده شوند از سر * بکوییت
عاشقان کز جان تهی کردند قالبها قائم انداز استاد شطرنجباز شیخ نظامی بیت ملک را
قائم الهی بود * قائم انداز پادشاهی بود قائم بریخت عاجز اولوب جنک وخصومت ایلدی
حکیم خاقانی بیت بس بقائم ریخت با عدلش جهان * کو چو قائم درجهان ملک باد *

بو ایکی ترکیب مؤید الفضلاده عاجز شد معنا سنده مسطوردر ك قبا کرد پیرهن ع یعنی
پاره وچاك ایلدی کذا فی المحمودی ك قبای کاغذین پوشید ع یعنی شکایت ایلدی
وداد وفریاد ایلدی رومده شکواسی اولان حصیر پاره سن دلوب بوغازینه کچوروب یاقدوغی
کبی دیار عجمده دخی شکواسی اولان کاغذدن جامه ایدوب وکیوب پادشاه اوکنده یقرلرایمش
محمد عصار .بیت زدست ظلم کاکم کرد دفتر * قبای کاغذین هموارهدر بر ك قرارداد ع
مقرر وتحقیق ایلدی ولی دشت بیاضی بیت نمیکنی شبم از ناله منع تا ندهم * بخود قرارکه
کوش برفغان منست * وعهد بغلق معناسنه خواجه حافظ .بیت قراری دادهام باهی
فروشان * که روز غم بجز ساغر نکیرم ك قزوینی ع احمق وسخن نافهم وباطل وبیهوده
سوزه سخن قزوینی دیرلر خواجه سلمان درحق عبید زاکانی * قطعه * جهنمی وهجاکو عبید
زاکانی * مقرراست به بیدولتی وبی دینی * اکرچه نیست زقزوین روستازادست *
ولیك میشود اندر حدیث قزوینی ك قصاب آشناجوید ع آلدامغه دوست آرار ودوستنی
آلدارد دیمکدر اولو رکمال خجندی بیت کمال آن غمزه خونت ریخت چون هردم باو بازی * نبودت
یاد پنداری که قصاب آشناجوید ك قصبه سه دامنی ع مراد دنیا دراول اعتباریله که موالید
ثلثه انده قائمدر کذا فی المحمودی ك قصر دوازده دری ع یعنی فلك ثامن که کواکب ثوابت وبروج
اثنی عشر اولمق مناسبتیله کذا فی شرفنامه ك قطرهٔ دزد ع یعنی آفتاب کذا فی ادات الفضلا
ك قطره زدن ع لنك چالمق مولانا جامی درصفت اسب بیت براه ارچه شد برقطرهٔ خوی *
ندیدی هیچکس یکقطره ازوی ك قطره زنان ع یابجی ولنك اوریجی وله ایضا بیت بر سر
دستار زنی صبحگاه * قطره زنان تا در اصحاب جاه * اصلنده شاطرلرك لنکنه دیرلر ایدی محتشم
بیت قطره زدن از چشم ترمن آموخت * بالا دوی ازدود دلم یاد کرفت * بومقوله شتابله
کیمه نه کرم قطره دخی دیرلر وله ایضا .بیت که شتاب که چون برق کرم قطره شود * بود میان
عرق آتش جهنده شرر ك قفا خورد ع سله یدی خواجه سلمان .بیت ساز ونوای اینجهان
همچونی است بکدمه * بهرنوای بکدمه چند چو دف قفا خوری ك قفازن ع مثله خواجه
سلمان .بیت سرکویش هوس داری هوس راپشت وپای زن * وزین اندیشه بکروشود وعالمرا
قفایی زن ك قلم درکشید ع یعنی محو ایلدی کذا فی شرفنامه بومعنایه مولانا هاتفی .بیت بکشود
کشای علم درکشید * تن آسوده کی را قلم درکشید ك قلندر ازدیده کوید ع کشی کوزه
کلدیکن ایدر حسین قلندر بیت تو نی چو دیده مرا بلکه بهتراز دیده * منم قلندر وکوید
قلندر ازدیده ك قلیه خوار ع عاشق ومعشوق اراسنده واسطه اولانه دیرلر ابو المعانی
بیت اکرچه قلیه خواری کرد بسیار * نشسته بردر کاشانهٔ یار * ودعوتسز مجالسه
واران سازنده دیرلروله بیت صحبت تنها کنند ارعارفان * بر سر خوان قلیه خوار
آمد همان ك باب القاف المکسورة ع قبلهٔ زرتشتیان * یعنی آتش زرتشت طائفه سی
آتش پرست اولدقلری مناسبتیله در کذا فی شرفنامه ك قطعهٔ وزیری ع کمی اولان قطعه که
طولی ایکی عرضی قدر اولور قطع وزیری ده دیرلر مولانا نیشابوری بیت وزیر کفت که فتاحی
ار دیوان جست * عجب مدار وزیر دست قطع دیوانم ك باب القاف المضمومة ع قرآن خوان * یعنی

یعنی منصبدن معزول کذا فی مؤید الفضلا مولانا عمید الدین .بیت نمید انست دروقت
عمل الحمد وشد ناکه * بحکم شاه قرآن خوان بحمد الله ك قلماش ع بیهوده
کو وهرزه درای حضرت مولانا بیت خمش کو تا که قلماشت کویم * ولکن له تطالبنی بمعناه
ك قندزارد ع یعنی شب شود ابو المعانی .بیت زلف چون برعارض آن ماهرو کرددنقاب *
قندزارد درنکاه صبح رویش شد حجاب ك قربان سرش کن ع باشنه فدا ایله حکیم شفائی
بیت دزدیده نکاهی که رقیبت نه پسندد * قربان سرنازکن وسوی من انداز * حکیم
شفائی یه شاه عجم بوبدره التون انعام ایتدکده یکنما ملك ایله سلك لوندنام برندیم مجلس
بوبیتی تحریف ایدوب بالبداهه سویلر بیت آن بدرهٔ زری که شفائی نه پسندد * قربان سرکربه
کن وپیش سك انداز ك باب الکاف المفتوحة ع کاتب جان * یعنی خداوند تعالی جل
ذکره کذا فی شرفنامه ك کاخ خورده ع یعنی سله یدی حکیم انوری بیت نه چرخ چرخ
از وکاخ خورده درجنبش * نه کوه کوه از وکوش خورده در بالا * کوش خورده کوشمال
یدی دیمکدر ك کار از سرکذشت ع ایش ایشدن کچدی میرابو المعانی .بیت غم حسرت
بملك صبر میکرد هجوم ایدل * چو کار از سرکذشت آیا چه باشد بعد ازین تدبیر * بومعنایه
عربیده بلغ السیل الربا دیرلر تکم بو بیتده واقعدر اوحد الدین اصفهانی .بیت بنزدیك آن
دلربا کفته نیست * که ما را کذر کرد سیل از ربا ك کار اوکل کرد ع کیزلو ایشی آچلدی
مولانا عرفی شیرازی بیت مشو باهرخسی ای غنچهٔ باغ حیا همدم * تبسم کردنت با این
وآن کل میکند آخر * بومعنایه طالب آملی بیت غنچه های کل که قصد خون بلبل میکند *
عاشقی پنهان نماند عاقبت کل میکند ك کارد باستخوان رسید ع تحمله جان قالمدی بوتعبیر
ترکیده دخی وار درعبد الخالق بیت نماند طاقت جور زمانهٔ غدار * رسید کارد آخر
باستخوان مرا ك کارد زدن ع ایشی کوکاسز طوتانه دیرلر مولانا هاتفی .بیت باندازهٔ کار
کس دادمزد * زمزدش نشد بهره درکارد زد ك کارش بالا کرفت ع ایشی ایلرو کلدی
خیالیٔ عجم بیت تادل از شوق کل رویت ره صحرا کرفت * کار او از بندهٔ قامتت بالا
کرفت ك کارش بالا میرود ع مثله خواجه حافظ بیت حافظ زبزم مجلس سلطان غیاث دین *
غافل مشو که کار تو بالا همی رود ك کارش روشن شد ع ایشی صورت بولدی محمد عصار
بیت چو کارمن نشد روشن بکفتار * لکن راکار فرمودم درین کار ك کارش روشن نکشته ع
ایشی صورت بولمدی وله ایضا بیت زتاب فکرشان بکداخته تن * نکشته از زبانشان کار
روشن ك کارمدار ع کسنه یی رنجیده خاطر ایله محتشم .بیت ای باغبان چو باغ زمرغان
تهی کنی * کاری به بلبلان کهن آشیان بکن ك کارهند وان واژ کونه است ع برنسنه ایچون
معکوس ومقلوب دیمکدن کنایه در رکن الدین بکرانی .بیت خاکپا یت راز حل از دیده
بر سرمی نهد * آری آری هست دائم کارهند و واژ کون * مولانا هاتفی در تعریف فیل .بیت
دمی دار داز پیش خرطوم تام * بود واژ کون کار هندو تمام ك کار بست دست بسته ع
بو ایشی هیچ کسنه ایتمدی محتشم کاشی .بیت تادست راحنا بست دل بردازین شکسته *
دل بردنی باین رنك کار بست دست بسته ك کاسه کردانی ع یعنی کدایی کذا فی شرفنامه

اما فرهنك جهانكيرده تكرار معناسنه روايت ايدوب بو بيته متمسك اولمش حكيم خاقانى
بيت در طريق كعبه جان چرخ زرين كاسه را * از پى دريوزه جانى كاسه كردان ديده اند
ف كاسهٔ همسايه پايها دارد ت تركيده ار لقمه سى ار قرننده قالمزيدكلرى مثلدر
ابو المعانى بيت نان مردان ميشود بر مرد وام * كاسهٔ همسايه دارد پايها ف كاغذ زر ت
پادشاهلر فقرا و صلحايه احسان ايتديكى وظيفه براتى كمال اسمعيل بيت چون دهى
كاغذ زر شاعرانرا * بده بارى بهاى شعر كاغذ ف كافرماجرا ت بد معامله و خصومت
ايدیجى مولانا اميدى بيت سياه فتنه چون كم فرصتى كرد * سپهر سفله كافرماجرائى
ف كاله برخرش بنه ت كنديه حديني بلدر مولانا جامى بيت كالهٔ دجال بنه برخرش *
زو به بيابان عدم ده سرش ف كان يسار ت يعنى دولتمند و مالدار كذا فى شرفنامه ف كاودل ت
زبون و ضعيفه جور ايدیجى شيخ نظامى بيت مشو با زبون افكنان كاودل * كه مانى
درانده چون خر بكل ف كاوريش ت ابله و احمق حكيم خاقانى بيت كى عجب كر كاوريش
ز كر كوساله ساز * طبع صاحب كف بيضا برنتابد پيش ازين ف كاوزاد ت ميراث
حاصل اولدى ودخى اميد اولنميان يردن زياده نفع حاصل اولدقده ضرب ايدرلر از اقبالنامه
بيت بهندوستان پيرى از خر فتاد * بدر مردهٔ را بچين كاوزاد ف كاوزرين ت اول التون
قدح كه كاو شكلنده دوزلمش اوله ف كاوسيمين ت كمشدن اولان ف كاوسفالين ت خاكدن
اولان اما طپراق قدحدن شراب ايچمنك حسنى ندر فغفوريدن اولمق وار ف كاوكردون ت
برج ثور ف كاوكون ت يعنى احمق و ابله كذا فى المحمودى ف كاهل پاى مردود ت ايش سنى
كوچسز اولان آدم كمال خجندى بيت كونكيرى جست شيرين دست سيمانش كمال * پيش
اهل عقل باشى كاهل مرد و دپاى ف كباب خامسوز ت قرصنبه ديدكلريدر عصمت بخارى
بيت بر آتش سوختم دلرا ازان حسرت كه تا روزى * كباب خامسوز خود رسانم بر نمكدانش
يالكز خامسوز دخى ديرلر ولى دشت بياضى بيت جكر كباب شود ليك خامسوز
شود * در وكهى كه شود زور تراتو آتش * بو معنايه نيم سوز دخى ديرلر ميرخسرو بيت
مست خراب مرا حاجت نقلى دكر * هست ولى نيم سوز سوى نمكدان بريد ف كب زدن ت
آورداوتدرمك ودخى لاف اورمق معناسنه در حكيم انورى بيت نفس من برتر از انست كه
مجروح شود * خاصه از كب زدن بيهدهٔ بى هنران ف كبود كيسه ف صكره دن دولته
ايرمش كمال اسمعيل بيت ببين كبودى اين كيسهٔ سپهر كه او * بيك درست چنين نيز
ميكند بازار ف كج دار و مريز ت تركيده قارده يورى ايزك بلور تمه ديدكلريدر ابو المعانى بيت
در ازل داد كفم جام غمت ساقى عشق * كفت كج دار و مريز خون جكر سرشار است * كمال
خجندى بيت كرد خون همه بكردن زلف * كفت كج دار و طره را و مريز ف كدو افتاد
وبادنجان آمد ت بر شخص بيهوده كيدوب بيهوده كندوكبى بر باطل دخى كلدكده ضرب ايدرلر
كمال خجندينك كل احمد نام بر درويشى كيدوب يرينه حاجى اسود نام اول طبيعت واول
خلقده بر درويش كلدكده شيخ بو قطعه يى بيورمش * قطعه * چو حاجى احمد كل از در
شيخ * جدا افتاد از وافغان بر آمد * روان بر منظر او حاجى اسود * طربناك وخوش

وخوش وخندان بر آمد * چو تا بستان رسيد وشد هوا كرم * كدو افتاد و بادنجان بر آمد
ف كرد آلود ساز ت يعنى اثواب دنيا ويرر كذا فى اداة الفضلا ف كرد رفت ت كاف عجميله محو
اولدى ديمكدر شاعر بيت از حسرت نكاه تواى شوخ و شيوه كار * چندان كريست ديده
كه دريا بكرد رفت ف كردون سرشت ت يعنى متكبر و متعظم كذا فى مؤيد الفضلا ف كردون
نمط پلنك كرد ت يعنى جهانده امن قالمادى كذا فى شرفنامه ف كردى كرد ت مردلك و پهلوانلق
ايلدى مولانا كاتبى بيت كرد در چشم غبار خاك راه او صبا * كس چه دانستى كه تا كه او چنين
كردى كند ف كردى ومردى ت نه قدر حقير ايسه ده حريفندن قالمز كمال خجندى بيت بروى
مرد باشد كرد اين راه * نخواندى اين مثل كردى ومردى * ديكر بيت هست مردان نهان
بهر كردى * نه شنيدى كه كردى و مردى ف كركس ته كش ت و نيركرهٔ آتش كه لرده
يلدز دوشدى ديدكلريدر عربيده شهاب دوشدى ديرلر كذا فى شرفنامه ف كرم خون ت
روحه يقين اولان آدم اكثر دلبر وصفنده استعمال اولنور كاهى باده يه ده صفت ايدرلر مولانا
هلالى بيت دختر رز كه شيشه منزل كرد * كرم خون بود جاى در دل كرد ف كرم دلان ت
يعنى عاشقان و سوخته دلان كذا فى شرفنامه ف كرمران ت آتى پك سور و بشتابله كيد نه
ديرلر شاعر * مصرع * آن اسب تاز تاختن و كرم راندنت * بو معنايه ف كرم تازى ت دخى
ديرلر ف كرمروان ت يعنى عاشقان و سالكان و بشتاب روندكان كذا فى شرفنامه ف كرم
سير ت كسرسين ايله سواحل يعنى زياده اسى مواضع شيخ نظامى * مثنوى * مهين باتو زمين
بوسيد و برجست * بخسرو كفت ما را حاجتى هست * كه دار الملك بردع را نوازى * زمستانى
درانجا عيش سازى * هواى كرمسير ست آن طرف را * فراخيها بود آب و علف را ف كرم
شد ت انجندى ودخى تهور ايلدى شيخ نظامى بيت چو آكاه شد آن نصيحت كذار * كه از پند
او كرم شد شهريار ف كرم عنان ت مثل كرمران مرقوم مولانا كاتبى بيت فغان ز تندى آن
شهسوار كرم عنان * كزو حوالهٔ درويش تازيانه كند ف كس از بهر كس خود درانه كشته
است ت تركيده اولمش ار دنجه اولمش يوق ديدكلريدر شيخ نظامى بيت بجز شيرين كه در
خاك درشتست * كسى از بهر كس خود درانه كشتست ف كسى داند كه اشتر ميچراند ت روزكارك
حالنى ستمز چكن بيلور استاد ديمشدر بيت ميان عاشق و معشوق رمزيست * كسى داند
كه اشتر ميچراند * بو مثلده حضرت اويس القرنى رضى الله عنه تلميح واردر ف كس نكويد
كه دوغ من ترشست ت تركيده دعينهما مستعملدر كمسه يوغردم اكشيدر ديمزديرلر شيخ نظامى
بيت هركسى در زمانه بى رهشست * كس نكويد كه دوغ من ترشست ف كشتىٔ زر ت
يعنى ماه نو و شراب طلو ساغردن كنايه در كذا فى شرفنامه ف كشش خاطر ت شوق وميل
خاطر كذا فى المحمودى ف كعب الغزال ت پنير شكرى حافظ بيت كه قند شعر من زبنفشه
شكر پراست * زان غيرت طبرزد و كعب الغزال شد ف كعبهٔ جهانكرد ت يعنى آفتاب
كذا فى المجمع ف كفن بردوش افكند ت يعنى عذرين ديلدى خواجه سلمان بيت غلام خواجهٔ
بودم بر و عاصى شدم عمرى * پس افكندم كفن بر دوش و پيشش با كفن رفتم ف كلوخ خشك
برلب ماليد ت تجاهل ايتدى يعنى اول دكلدن كلدى شيخ نظامى بيت لبش تر بود از خون

خوردن شب * کلوخ خشك راما لید برلب ق کلاغش برکلوخ نشیند ع هرکسه رام
اولان دلبر حقنده ایراد ایدرلر شیخ نظامی بیت چه باید ملك جان دادن بشوخی *
که ننشیند کلاغش برکلوخی ق کلوخ امرود ع اسلوب وقیافتی آدم کبی معقول اما طبیعتی
وحوش وبهایم کبی نامعقول اولان آدم وغیری مولانا جامی بیت که بر آن سیب نه دستش
بودی * کرده از سنك کلوخ امرودی ق کلید ایمان ع یعنی کلمهٔ شهادت کذا فی شرفنامه
ق کمان از نهال فرودار ع تهور وغضبی اشاغی قو یعنی تسکین ایله بو ترکیب بو تعبیر ایله
راقم الحروفه اثنای جمع وتألیف کتابده عالم رؤیاده بو ضرب مثل دخی کتابکده یازدکی
دیو اشارت وبیان اولندی خاطرده فی الحال نقش اولوب بو محله تسوید وترقیم اولندی
حال بوکه بو واقعه‌دن اقدم مسموع ویاخود منظور فقیر دکل ایدی اول اجلدن نقل وشاهدی
یازلمامشدر ق کم آب ع یعنی بی حجاب وبی حیا خواجه سلمان بیت از غایت کم آبیٔ روی
سمرشمر * کو نام خویش قلزم زخار میکند ق کمان افکند ع عاجز اولدی کمال اسمعیل
در توحید باری بیت کلامی که بر قصر ادراك او * بیفکند فکرت کمان کمان ق کمان دستکش ع
قوله قولای آدم معنی جهتیله کبازه‌یه دخی دیرلر خواجه سلمان بیت طفل بخت تست
برنایی که چرخ کوزپشت * چون کمان دستکش در قبضهٔ فرمان اوست * بو معناده
یالکز دستکش دخی دیرلر وله ایضا بیت پیش زور بازویت قوس فلك شد دستکش *
زیر پای همت مال جهان شد پایمال * مجاز امغلوب معناسنده استعمال اولنور وله ایضا
بیت دستکش جفا مکن آب رخم که فیض او * بی مدد سرشك من درعدن نمیکند *
ق کمر بسته ع یعنی خدمتکار نثاری بیت فلك زخیل کمر بسته های اوست که بندد *
زشکل قوس قزح برمیان خویش مناطق ق کم زد ع یعنی ترك ایلدی حکیم سنایی * مثنوی *
دین وملت که در عدم زدنست * کم شدن از برای کم زدنست * آنکه کم زد وجود عالم را *
کوببین مصطفی وآدم را * وتواضع ایلدی معناسنه حضرت مولانا بیت کم زدهٔ آن
مه نو بدرشد * تا زنی کم نرهی از کمی * ودخی نقش زار قمار رهنه‌دن اکسك کلدوکنه
دیرلر زیرا ایله اولیجق رهنه‌یی آلیمز مغلوب اولور شیخ نظامی درنعت بیت سکه تو زن تا امرا
کم زنند * خطبه تو کن تا خطبا دم زنند ق کم زده چند ع یعنی کفار ومنافقین کذا فی
شرفنامه ق کم زده ع مدبر وبی دولت شیخ نظامی بیت طالع بد بود وبد اختر شدم *
کم زدهٔ کوی قلندر شدم ق کم ظرف ع حوصله‌سز وچوق شرابه تحمل اولمیان طالب آملی
بیت ازان پیمانه آمد اولین دور * زکم ظرفی شدم از بوی آن مست * ومجلسه یاوه لاع
ایدنه‌ده دیرلر شانیٔ تکلو بیت شراب عشق پر زور ست کم در کار شانی کن * که او بسیار
کم ظرفست ترسم تار ودتابش * بو معنایه بی ته دخی دیرلر محتشم کاشی بیت چاه
زنخدانش ببین ای دیده وکاری مکن * کاندر ته دوزخ فتد جان من بی ته دکر ق کم کرفت ع
ترك ایلدی مولانا هاتفی * مثنوی * کسی کو تواند که کم سر کرفت * تواند کریبان قیصر کرفت *
اکر بایدت سر کم تاج کیر * اکر تاج ده باش ته باج کیر ق کمکاسه ع خسیس وبخیل شریف
تبریزی بیت کان ودریا پیش او کمکاسه ونوکیسه اند * پیشهٔ آن ممسکی وشیوهٔ این مدخل

مدخلی ق کنج باد آورد ع زحمتسز قازانلمش مال ومشقتسز رزق شیخ نظامی بیت زحاتش
راه را کنج زوان بود * مکر خود کنج باد آورد آن بود ق کنج حکیم ع یعنی سورهٔ فاتحه کذا فی
شرفنامه ق کنج نامه ع یعنی طبیعته موافق نسنه ودخی سخن اصلفلرمغر بیلرك فتح کنوز
ودفائنی ایچون مخصوص کتابنه‌ده دیرلر مولانا کاتبی بیت غلامیٔ خط ساقی سعادت ازلست
کدای میکده را کنج نامه در بغلست * وله ایضا بیت کنج مراد را خط خوبان بود سجل * این کنج
نامه ایست که هیچ اژدها نیافت ق کندم نما ع بوزه‌کو ایچی کمال بخندی بیت روی کندم کون نمود
وجان ما بکجو فروخت * ازچه شد یار اینچنین کندم نما وجو فروش ق کندهٔ چهار بند
یعنی دنیا کذا فی مؤید الفضلا ق کهر خطا نکند ع اصل خطا ایلمز کمال اسمعیل بیت همه
صواب رود بر زبان او زیرا * که لفظ او کهر است وکهر نکرد خطا ق کوهرزای ع یعنی
نکوکار وهنرمند کذا فی شرفنامه ق کوهر مطهره ع یعنی اصل پاك ونفس پاك ایضا منها
ق باب الکاف المکسورة ع کران پای ع آغر یوریشلو هرنه اولورسه نصیر همدانی
بیت نکاهم هرکجا کردد کران پای * بماند از دلم صد پاره ازجای ق کرانجان ع یعنی ثقیل
وکاهل کذا فی المؤید اما شرفنامه‌ده پالوده معناسنه مسطوردر ق کران رکاب ع کرانپای مرقوم
معناسنه‌در مولانا وحشی بیت چو منش رکاب بوسم چه سبك عنان سواری * چو بغیر
همعنانی چه بلا کران رکابی ق کران سایه ع آغر جانلو ووجودی ثقیل اولانه دیرلر حکیم
انوری بیت چون کرانمایه شد ازمن که ستانم تشریف * چون کران سایه تر ازمن که نماید ابرام
ق کران سر ع یعنی متکبر وسپاه انبوه کذا فی شرفنامه ترکیده آغرباشلو دیدیك صفت
ممدوحه‌در ق کران سرشت ع یعنی متکبر وحمال بارکش ودخی کاهل کذا فی المحمودی
ق کرانمایه ع قیمتلو وزیاده سرمایه‌لو کذا فی مجمع الفرس ق کردار ع ایش وکوج معناسنه مولانا
صائب اصفهانی بیت مدتی کفتار بی کردار کردی مرحمت * روزکاری هم بمن کردار بی کفتار ده
ق کرد پای حوض میکشت ع محل تهمته اوغره‌دی ودخی ایشی آشکارا تمامك استدی شیخ
نظامی بیت بشب زان حوض پایه پایه نکذشت * همه شب کرد پای حوض میکشت *
ق کرد سرش کردم ع جامی بو ایکه فدا ایلدرم وقوعیٔ تبریزی بیت چه کرده ام سبب رنجش
توچیست بکو * بیا که کرد سر بدکانیت کردم * یالکز سرش کردم دخی دیرلر قاضیٔ نور
اصفهانی بیت سر آن تند خو کردم که بتواند باسانی * جهانی را بیك چین جبین بی دست
وپا کردان ق کرد سر خود دوید ع کندی کندوبی سرکشته وآواره ایلدی ودخی کندو
بلد بکنه کندی دیك اولور ق کرد سر خود کردید ع دخی بو معنایه‌در کمال اسمعیل بیت پرکار وش
از آن خود برکرد سر بکردید * کومی نهد یکسو از بهر یار پایی ق کردش نمیتوان کردید ع یاننه
اوغره‌مق اولمز شاعر بیت بران سرم که بکردش بکرده ام لیکن * چنان نشسته بکردش
نمیتوان کردید ق کردنامه ع سکه‌لی دینار رضی الدین نیشابوری بیت کرد نامه است که شه
اهل هنر را کرده است * شکل تدویرکه بر دایرهٔ دینارست ق کرفته زد ع لاف اوردی شیخ
نظامی بیت کرفته مزن در حریف افکنی * کرفته شوی کر کرفته زنی ق کرفته سر ع واله
ومتحیر کمال بخندی بیت حدیث سر ما وپای حبیب * چو ازسر کرفتی بپایان رسان *

کرکه بیادمزن یعنی دنیا تحصیلنه چالشمه خواجه حافظ بیت کره بیاد مزن کرچه بمراد وزد
کداین مثل بسخن باد با سلیمان کفت کره بر باد بست یعنی مشکل مصلحتی وجوده کتوردی
مولانا هاتفی بیت کره بست بر باد تیمار کر * دم باد پا بر کره خوبتر کریز پای یعنی
قاچغان قول وغیره بیت هستم زجان غلامت اما کریز پایم * صدره اکر فروشی بکریزم
وبیایم کری کند یعنی آکا دکردیك معناسنه خواجه حافظ بیت مکدر است دل آتش
بخرقه خواهم کرد * بیا بیا که کری میکند تماشایی * مولانا جامی بیت جامی بمیر داز غم یاری که
بهر او * کر صد هزار یار بمیری کری کند * کاهی آخرینه ادات توصف کتوروب کری مند
دیرلوله ایضا بیت بکری مند تحفه یاد کند * بکرامی هدیه شاد کند کریه در کلو کره شد یعنی
شدت المدن کنایه در کمال خجندی بیت کتم باه و ناله غم از دل برون کنم * شد کریه در کلو کره هم آه
چون کنم کله تو را آن من مرا یعنی ایکی دوست چکشوب بارشدقلرنده ماجرا اکلامق ایچون
ایرادایدرلر شاعر بیت آزردن دل بدید و بخنده کفت * کله تو را و آن من مرا کیرخانه
قاضیست یعنی کاوب کیده نی و کیروب چقانی چوق اولان اوه دیرلر قاضی بخارا حقنده غلام
زیرکی دیشدر * قطعه * پسرك معطی خرابا تیست * قاضی کوچك از وبمی راضیست
کیرش از کون بدو نمی آید * کون او کیرخانه قاضیست کیرکاشی یعنی زبق که عورات
استعمال ایدرلر حکیم شفائی درهجو ملا ذوقی * رباعیه * ذوقی ریشت به پشم ماشی ماند
شهرت بمدز خوش قماشی ماند * بینت بسنك سرتراشی ماند * عینك چونهی بکیر
کاشی ماند کیرکاوی خورد که خر نخورد یعنی دوکلمه اصلاح اولمیان حقنده ضرب ایدرلر
مولانا طوسی * قطعه * سرو اکر با قدت کند دعوی * یارب از عمر خوش بر نخورد * کز
رقیبت کند بطوسی جنك * کیرکاوی خورد که خر نخورد کیرو دار یعنی اکرچه جنك معناسنه در
اما شرفنامه ده بمعنی فرمانده یعنی حاکم کیسه ببرك کند تا بند یعنی سخاوت کند شیخ
نظامی بیت بزرکی بایدت دل در سخا بند * سر کیسه ببرك کند تا بند کیك در شلوار یعنی
مضطرب و بیقرار اولقدن کنایه در حکیم انوری بیت چرخ را با شرفش سنك فتد در موزه
کوه را با صخش کیك فتد در شلوار بابا الکاف المضمومة کدام سکست یعنی یعنی نه
وجودی ونه حدی وار در قاضی یحیی نور بخشی بیت نهاده بوفاداری ارچه نام سکم * سك
تو اهل وفایند من کدام سکم کربه بید یعنی سکوت چیچکی مولانا امیدی بیت اکر با نبات
از نهیب آوردو * کند کربه بید قصد کبوتر کربه در انبان یعنی مکر و حیله دن کنایه در
حکیم انوری بیت طمع کو کربه در انبان فروشد * که بخل امروز با سك در جوالست *
کربه در زندان سرا یعنی غایت بخلدن کنایه در کربه یی حفظ ممکن دکل ایکن زندانده حبس
ایدردیمکدر کذا فی مؤید الفضلا کربه عابد نماز کرد یعنی ورع و تقوی اظهار ایلدی یته
حیله سی وار در خواجه حافظ بیت ای کبك خوشخرام کجا میروی بایست * غره مشو که کربه
عابد نماز کرد کربه همه شب بخواب بیند دنبه یعنی ترکیده آچ طاوق کندوبی آریه انبارنده
صانوردیدکاری مثلدر میر صادق بیت عاشق بخودش کر بکند وصلتش امید * کربه همه
شب بخواب بیند دنبه کرك آشتی کردن یعنی ظاهرده محبت و باطنده عداوت طوتمقه دیرلر مولانا

آصفی بیت ای صبا درد دل یوسف بکو یعقوب را * آشتی کردند اخوانش ولی کرك
آشتی * شیخ نظامی بیت بادکد با ماك بکرك آشتیست * ایمن ازین راه بنا داشتیست کرك
آشنایی یعنی غدر و نفاق و مکر و حیله ایله دوستلق ایتمکه دیرلر کذا فی المحمودی کرك باران
دیده یعنی اشمش یورتمش و کورمش تجورمش بصیری بغدادی بیت روز باران بسکه
درکوی بتان کردیده ام * در طریق عشقبازی کرك باران دیده ام کرك زاده عاقبت کرك شود
بداصل تربیت ایله اصل زاده اولمز شیخ سعدی بیت عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه با
آدمی بزرك شود کرك یوسف یعنی افترا ایله متهم اولان آدم حقنده ایراد ایدرلر ابو المعانی بیت
بیخبر از جرم وکردند اعدا متهم * دامن پاکم دروغ آلوده کرك یوسفم کره از خر زاید یعنی
بداصلدن ایولك کلمز حضرت مولانا بیت هیچ کندم کاری وجو بردهد * دیده اسپی که
کره خر دهد کشاده ابرو یعنی کولر یوزلو عربیده صبیح الوجه دیدکاریدر ابو المعانی
بیت روی عبوس واعظ نبود کشاده ابرو * رندان باده آشام دائم شوند خوش رو
کشاده پیشانی یعنی یوزی آق آلنی آچق عربیده وضاح الجبین دیدکاری تعبیردر کشادن
فقاع یعنی تفاخر کردن کذا فی شرفنامه کشادنامه یعنی منشور احکام سلاطین حکیم
سنائی بیت نشود بسته جزبه بی طمعی * نقشهای کشادنامه دعا کلاه انداز یعنی
اشتیاق تام ایله طالب معناسنه ملا عرفی بیت بشوخی مثل آن هرکز ندیدم * کلاه انداز
میکشتم بعمری کلاه بر سر نهاد یعنی آزنسنه یی زیاده و عظیم کوسترمك حکیم انوری بیت
قطره باران از و بر روی ابری کی چکد * کو کلاهی بر سرش ننهاد خالی از حباب کلاهش
زدو بر دنیاید یعنی علو همتدن عبارتدر حکیم انوری بیت کفت او را که چکونه کنم * که کلاهی
نیایدش زد و برد کل اوست یعنی انك نشانی و علامتی وار در میر خسرو بیت رخش کل کل
برامد ازمی وکفتم چه تابست این * کشاد آن غنچه لب لب را که کلهای شرابست این * مولانا
هلالی بیت مستانه زکلهاست که بر سر زده باز * اینها کل آنست که ساغر زده باز کل
ابری یعنی یعنی ابر بهاری مولانا صائب بیت هر فرقه را دل از سخنی تازه میشود * بر هر کل
زمین کل ابری کاشته اند * وله بیت کار ما از ساغر پر می بسامان میشود * مجلس ما از کل ابری
کلستان میشود کل بچشم افتاد یعنی کوزه آق دوشدی صائب بیت روز کارم تیره
وبختم سیاه افتاده است * کل بچشم روزم از مهر و ماه افتاده است کلدسته یعنی منارهدن
کنایه در مولانا هاتفی بیت مؤذن زکلدسته شد نغمه ساز * چو بلبل که بر شاخ کل شد
طراز کل زمین یعنی عیش و عشرت اولهجق مکان مولانا آصفی بیت در هر کل زمینی دارند
شکل نرکس * پیران باده پیما پر کرده جام باده * ودخی محلات اراسنده جای جمعیت
اولان مکانه دیرلر بابا فغانی بیت تو در غرور حسن که در هر کل زمین * خلقی در آرزوی
سلام تو میکشند کل صباح یعنی چین سحر صباح وقتی ظاهر اولدیغی محل مولانا آصفی
بیت عرق زمی بدرخت کل صباح بهار * نشسته بر سمن و لاله شبنم سحراست کل شکفته کرد
شکوفه کرد یعنی کزلو احوالی آچلدی شیخ نظامی بیت آن شب از رخنه که داشت ملش *
زاب دیده شکوفه کرد کلش کل شکفتن یعنی رازاچلمق درسیفی بخاری بیت هست ازدهنت

دردل هرغنچه سخنها * کلها شکفد کر بکشایند دهنها ی کل کردن ع راز آچمق معناسنه
طالب کیلانی بیت غنچهٔ کل باز قصد خون بلبل میکند * عاشقی پنهان نماند عاقبت کل
میکند * بو حادثه ظهورینه ده دیرلر خواجه کمال بیت مشو با هر کسی ای غنچهٔ باغ حیا همدم *
تبسم کردنت با این وآن کل میکند آخر ی کل وا کردن ع دخی بو معنایه در غیاث الدین
بیت ای صبا آن باغ عارض را تماشا کردهٔ * مضطرب می بینمت کویا که کل وا کردهٔ * مولانا
عبد الرحمن جامی حادثه ظهورینه ی کل شکفت ع دخی دیمشدر بیت کلها شکفت و کلرخ من زیر
خاک خفت * ما را درین دیار عجایب کلی شکفت ی کل نافرمان ع بنفشه مجنون چپ
نویس بیت روی برتافت ز حکم تو کل نافرمان * هست برکشتن رویش کل نافرمانی ی کلوخ
انداز ع بیهوده کفتار و پریشان کوی شیخ نظامی بیت کلوخ انداخته چون خشم نمناک
کلوخ اندازیٔ ناکرده بر خاک * و دخی کندینی بلا اوضاع ناهموار صاحبنه دیرلر شیخ سعدی
بیت مکن با هر کلوخ انداز پیکار * سر خود را بنادانی شکستن ی کله زنکله جنبان ع دیار
عجمده زنبار اشخاصک کلاهلری اولور او زنکله خایه شکانده سرخ رنک نشانلری اولور اول
مقوله‌ره بو وجه تسمیه اولنمش حکیم شفائی در هجو وزیر مؤمن خان بیت کرد رملک کل منی
سینک باز سقط شد * بابای کله زنکله جنبان بکجا رفت ی کله شکست ع صاریغی یا عرقچینی
بجر و کیمکدن عبارتدر خواجه سلمان * مصرع * خاصه که طرف کله برمه تابان شکست
و کاغد بوکمکه ده کاغد شکست دیرلر مصرع ثانی * مصرع * تیر محرر ترا کاغد دیوان شکست
ی کم شد پی نخود سیاه ع برکسنه مراد مقصودنه وصولنده عاجز اولدقده ایراد ایدرلر بیت
ربود خال تو کفتم دل مرا ای ماه * بناز کفت که کم شد پی نخود سیاه ی کنبد اعظم ع یعنی عرش
مجید کذا فی شرفنامه ی کنبد زد ع آتی نقله قودی و دخی آت چاپدی مولانا جامی در
صفت براق بیت کنبد خاک پس پشت افکن * راند از آفاق برون کنبد زن * کنبد اصلنده
نقل اوروملک موضوع ایمیدر میر خسرو بیت زهمت ساختم رخش فلک کام * بیک
کنبد رسیدم برنهم بام ی کنبد کرد ع مثله حضرت مولانا بیت تازیانه برزدی اسبم بکشت
کنبدی کرد و ز کردون بر کذشت ی کنبد کل ع یعنی غنچهٔ کل حکیم خاقانی بیت فریب کنبد
نیلوفری مخور که کنون * اجل چو کنبد کل بر فشاندت عمدا * بو معنایه خواجه سلمان
بیت وکر ز باد نکردد خراب کنبد کل * نسیم لطف اکر باد را شود معمار ی کنبد چهار بند ع
یعنی دنیا کذا فی مجمع الفرس ی کنبد صوفی لباس ع یعنی فلک کذا فی شرفنامه ی کنبد طاقدیس
یعنی فلک ایضا منها ی کنبد مقرنس ع مثله ایضا منها ی کنده بر پای خویش زد ع
ترکیده کندی ایاغنه بالته اوردی دیدکاری مثلدر شیخ نظامی بیت چو طالع جهانکردی
آرد به پیش * نشاید زدن کنده بر پای خویش ی کندهٔ تیر خورده ع مرد پخته و محنت
کشیده و کار جهان آزموده کمال خجندی بیت دلم ز زخم زبانها نکردد آزرده * که عاشق
تو بود کندهٔ تیر خورده ی کواه او در آستین ع حاضر جواب و سوزی اثباتله سویلر مولانا
کشوری در نعت شریف بیت اطلس زربفت سلطانیست فرش آسمان * شال فقرش را
کواه رحمت اندر آستین * عشقی تبریزی بیت ز ساعد تو زبس داغ آتشین باشد * کواه

کواه عاشق مسکین در آستین باشد ی کواه او مغربیست ع سوزنده صدق و حقیقت
وادعاسنده دلالت و ثبات یوق دیمکدر مولانا کاتبی بیت کر کویدت فقیه که زریست
پاک این * مشنو که آن کواهی او مغربی بود ی کوته آستین ع صورت صلاحده اولان اهل
فساد زیرا سارق فراخ آستین اولور سرقتی ستر واخفا ایچون عربده اخذ ید القمیص
دیرلر خواجه حافظ * مصرع * درازدستیٔ این کوته آستینان بین ی کوته اندیش ع
صوکن صاپیز مولانا جامی بیت نوشته بدان نکتهٔ جانکداز * که ای کوته اندیش و دامن
دراز ی کوته بام ع دون همت و بی غیرت و دخی اسرار و احوالن افشا ایدیجی اوحد الدین
اصفهانی بیت حال می خوردنم از روزن و سوراخ نشست * همه همسایه بدیدند ز کوته
بامی ی کوته بین ع غلط اندیش و بی تدبیر کمال خجندی بیت بعهد قامتت بر کنده باد اچشم
کوته بین * که چون نرکس نظر بر سرو و بر شمشاد میدارد ی کوته دیوار ع ترکیده یالیمی
الحق دیدکاری مثلدر کمال اصفهانی بیت کنبد چرخ که بالا و دراز آهنکست * هست با همت
عالیٔ تو کوته دیوار * بو معنایه پست دیوار دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت چه صفهای چرکه
بهم داد دست * شد آن پیکران دشت دیوار پست * چرکه سورکون آویدر ی کو دران ع
یعنی رفاهیت ابو المعانی بیت کشته ام در شهر عشقت از ستم بی خانمان * در زمان حسن
دلسوزت ندیدم کو دران ی کور جدا خانه جدا ع برکسنه نک صحبتندن اعراض اولندقده
ایراد ایدرلر مولانا جامی بیت مرده و زنده ملولم ز ملاقات رقیب * هست دیرین مثلی
کور جدا خانه جدا ی کوساله از پشت میخ پرد ع ترکیده ال قنادیله اوچار دیدکاری مثلدر
ابو المعانی بیت بزندان چرا میکند صوفی توبیخ * که پرید کوساله از پشت میخ ی کوش
بدر شد ع یعنی منتظر اولدی کذا فی شرفنامه ی کوش پهن کرد ع قولق قبارتدی
خواجه حافظ بیت دوشم ز بلبلی چه خوش آمد که می سرود * کل پهن کرده کوش ز شاخ
درخت خویش ی کوش بیفشرد ع یعنی کوشمال وردی کذا فی شرفنامه ی کوش خورد ع
مثله حکیم انوری بیت نه ز آسیب قضا کوش خوری * نه باشکال فلک درمانی ی کوش دار ع
شرفنامه ده محافظه ایله معناسنه در اما مشهوری غافل اولمه معناسنه در حکیم فردوسی بیت
در آندم که اسب افکنی هوش دار * سایح وهم آورد را کوش دار * فرهنک میرزا شاه حسین
وفائیده بمعنی بدل کردن و عوض دادن مسطوردر و مجمع الفرس سروریده بمعنی نژاد
واصل و نهاده مرقومدر ی کوش داشت ع کوش دار مرقومک ماضیسی اولور محافظه ایلدی
معناسنه تکلم خواجه سلمان بیت آسمان در حلقهٔ خود کوهری میداشت کوش *
ساخت امروزش برای آفرینش کوشوار * شرفنامه صاحبنک قولی مؤید خواجه حافظ
بیت ای ملک العرش مرادش بده * وز خطر چشم بدش کوش دار ی کوش سرای ع
ایشیدوکن فهم ایدوب حفظ ایلیه‌نه دیرلر استاد * قطعه * دشمن درکهت که نشناسد * لحن
داود را ز بانک درای * رشک عیسی شود اکر کردد * مدحتت را بصدق کوش سرای
ی کوش را نوازش دادن ع یعنی قولق چکمک حکیم شفائی بیت نوازش داده رش دوستداری *
به پیغام قبولم کوش داری ی کوش کذاری کرد ع سوزی ایهاملی سویلدی خواجه حافظ

بیت کس نیارد که برودم زند از قصهٔ ما * مکرش باد صبا کوش کذاری بکند ل کوش
کرد م نکاه ایلدی وفهم ایدوب اکلادی کذا فی المحمودی بو معنایه شیخ نظامی بیت کلاغی تک
کبک را کوش کرد * تك خویشتن را فراموش کرد * بو معنایه درکوش کرد دخی دیرلر
مولانا جامی بیت کلاغی ره کبك درکوش کرد * ره خویش راهم فراموش کرد ل کول اوخورد
آنك حیله وآلنه آلدانمه دیه جك یرده استعمال اولنور کذا فی فرهنك جهانکیری ل کوله بار م
ارقه یوکی کمال * رباعیه * آسوده کسی که عشق یاری دارد * از محنت وغم کوله باری دارد *
ازقسم جماد باشد آدم نبود * آنکس که بغیر عشق کاری دارد ل کون خر م غایت احمق
معناسنه در کذا فی شرفنامه بعض نسخه ده کونی دیمکدر ل کون خری م کونی للك شمس فخری
بیت روان وخوره وسرکشته چشم بسته مدام * بود زکون خری بر مثال کاو خراس ل کون
خر اکیر خرمی یابد م یرامزه یرامزلق کرکدر ابو المعانی * نظم * هرکه از مقدار خود افزون
شود * پند وتأدیبش حوادث میکند * این مثل درحق او راشایدش * کون خر اکیر
خرمی بایدش * بو معنایه ل کس زن م دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت طمع چو منقطع آمد
زکس بود کس زن * که خویشتن همه کمتر ازین وآن داند ل کون فراخی میکند م حدندن
زیاده خرج وصرف وسفاهت ایدن حقنده ایراد ایدرلر بو تعبیر ترکیده دخی مستعملدر کوت
ککلیکی ایدر دیرلر ل کوه بکوه نمیرسد آدم بادم میرسد م ترکیده طاغ طاغه قاوشمز آدم
آدمه قاوشر دیرلر شیخ نظامی * قطعه * باور نکردمی که رسد کوه سوی کوه * مردم رسد
بمردمی باور بکردمی * کوهی بود غم که باو کوه غم رسید * من مردم چرا نرسیدم بمردمی
ل کوه دلال م کاف عجمی ایله اوغلان پازنکی شکم عورت پازنکنه دخی دیرلر مولانا
امیدی * قطعه * کفت حافظ فلان ماهچه * همه درویش رسم بغرایی * کوه دلال ودفش
صد بار * بهتر از شاعری وملایی ل کوه را فرهاد کند ولعل را پرویز یافت م بری زحمت
چکوب چالشدی نصیب غیره اولدی ابو المعانی بیت برده ام صد رنج ووصلت شد نصیب
دیکران * کوه را فرهاد کند ولعل را پرویز یافت ل کوه میخور دون میرود م یاوه کوی
وبیهوده کفتار حقنده ایراد ایدرلر مشفقی در حق امینی * قطعه * بتیمی وملا امینی هم
که شهر از جفاهای مه میرود * ندارند جز شعر خود توشهٔ * که کوه میخور داوره میرود
ل کهن کیسه م خسیس وبخیل شیخ نظامی بیت کهن کیسه شد خاك پنهان سکنج * که هرکز
برون نارد آواز کنج ل کویا کد رفت وسنك بست م اکلمدی کلمدی دیمکدر وصالی مشهدی
بیت دل بمن میکفت کز کوه غمش آرم خبر * بینکر اید آن سنکدل کویا کد رفت وسنك بست
ل کوی بست وچوکان هم م ایشته میدان دیمکدر اهلی شیرازی بیت زانجم کوی خوبی بردی
وازماه تابان هم * اکر خورشید دعوی میکند کوی بست وچوکان هم ل کوی بنده رادم کرفت م
سو باچیدن سوز صادر اولمدی کذا فی شرفنامه ل کوی هفت راه م یعنی دنیا ایضا
منها ل کهنه سوار م اشمش ویورتمش بارشاه بیت اندر زمانه کهنه سواران یکی می
است * انکو دم قبول نفس میزند نی است ل باب اللام المفتوحه م لب شیرین * میخوش
اولان نسنه درهرنه اولورسه شاعر بیت لب شیرین باده دیرین * چو رساند کشت لب

لب شیرین ل لب وسنك م خاموش اول دیمکدر مولانا جامی درنعت شریف بیت بسکه از کوش
خسان در توتنك * دارد ای خواجه ازین بس لب وسنك * بو معنایه همایون شاه * رباعیه *
هندو پسری دیدم اندر صف جنك * رخسارهٔ آواز آتش می شد کارنك * کفتم صنما زلعل لبت
کام بخش * درخنده شد وکفت همایون لب وسنك ل لشکر شکوف م یعنی شجیع وبهادر
دلاور کذا فی المجمع ل لعل سفته م یعنی می سرخ ل لعل ناسفته م یعنی سرود شیخ نظامی بیت کهی
لعل سفته به پیمانه خورد * کهی کوش بر لعل ناسفته کرد ل باب اللام المکسورة م لباس
راهبان م یعنی سیاه رنك وسیاهی کذا فی شرفنامه ل باب اللام المضمومة م لعاب کاو م
یعنی کاغد کذا فی شرفنامه ل لعاب کوزن م صباح آیدنلغی ابو المعانی بیت دهانش
خشك بوده از تب وتاب * لعاب کوزنش می دادوی تاب * مجمع الفرسده بمعنی برق وتابش
آفتاب مسطوردر ل لقمهٔ خلیفه م یعنی حلوای سکری کذا فی شرفنامه ل باب المیم
المفتوحة م مادر بخطا م یعنی ولد الزنا مولانا نامی سبزواری بیت ای قدر خطت نامه زدی
بی سر وپایی * غماز وسیه باطن ومادر بخطایی ل مادر جلب م روسپی انالو دیمکدر
عبید ازکانی بیت خیز نیست بسی پدرندیه * مادر جلب است وکون دریده ل ماده کاوزین
کرده م یعنی فرار ایدوب قاچدی کذا فی لغة المعتبرة ل مارا بما رها کن م بزی کندو حالمزه
قو کمال خجندی بیت جند کوبی شد بدریا اشك مژکانت کمال * ای ملامتکر رها کن
یکدمی مارا بما ل مارا فرو مکیر م بزی مزه لنوب مسخره یه آلمه حسن بیك عجزی بیت
مدعی مارا فرو کیرد بدوری از وصال * او نمیداند که ذوق هجر بهتر داردم ل مار خوردن
یعنی رنج ومحنت چکمك کذا فی المحمودی ل ماردر آستین م یرامز اولانی ویا خود عدوی
صقله مقدن کنایه در مولانا هاتفی بیت مکن فتنه انکیز را همنشین * بساعت منه ماردر
آستین ل مار را بدست دیکران کیر م عبارت ایکی وجهله استعمال اولنور بری مصلحتك
غیرلر ایله وجوده کتوربری دخی مصلحتکی کندك کورال ایله یلان طوت یعنی ایشیکی
غیره اناغه دیرلر اضداد قبیلندندر ل مارشکم سوراخ م یعنی نای کذا فی المحمودی ل مار
کزیده از ریسمان میترسد م برکسنه برنسنه دن متضرر اولسه هرکوردیکن اویله صانور شیخ
نظامی بیت ترسم زرسن که مار دیدم * چه مار که اژدها کزیدم ل مار میخوری م یعنی غم میخوری
کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه خواجه سلمان بیت لعل روان زجام زنوش وغم جهان مخور
زین فلك زمردین بهر چه مار میخوری ل ماکیان بردر کنند م غایت بخلدن کنایه در کذا فی
شرفنامه ل ما نیز ازین نمد کلاهی داریم م بزمده اول ایشده الیمز وار یعنی آنی بزده بیلورز
* رباعیه * کویند جماعتی که راهی داریم * در کسوت عارفان کلاهی داریم * کر تاج ونمد
کمال ایشان باشد * ما نیز ازین نمد کلاهی داریم * ل ماه دو هفته م یعنی آیك اون دردی
کذا فی شرفنامه ل ماه سی روزه م یعنی غایت ایجه ایضا منها ل ماه سی شبه م یعنی
ناچیز ومحو اولمش ایضا منها ل ماه نو بروی او دیدم م برکسنه برکسنه سببیله نفع کوردکده
ایراد ایدرلر خواجه حافظ بیت عید است وموسم کل ویاران در انتظار * ساقی بروی شاه
ببین ماه ومی بیار ل ماه نو بروی دوست دیدن م ایش راست کلمکدن عبارتدر حالی عجم

بیت نرشب عید ابروی دلدار دیدن خوش بود * ماه نو آری بروی یار دیدن خوش بود *
ل ماه نو کردن بروی دوست ع مثله سیفی بخاری بیت رسم باشد ماه نو دیدن بروی دوستان
ما ازان ابرو بروی دوست نو کردیم ماه ل میناد مزد ع خیر کورمسون دیمکدن کنایه در
مولانا هاتفی بیت بکرکان جنکیزی کارد زد * مرا کرد نسبت میناد مزد ل متاع روی
دست ع متاعك کیدرکه اول صاتلق ایچون دکان یوزینه قورلر مولانا عرفی بیت تا فریبد
ابلهانرا از متاع روی دست * آسمان پیش از تو یوسف بهر بازار آورد * یالکز روی دست ده
دیرلر طالب آملی بیت روی دست شوق من مشاطهٔ حسرت شمار * آنکه بی کاکونه روی
اشك را کاکون کند ل مثل مالیدن ع ذوق دلبره واصل اولمق خواجه سلمان بیت چو
شهد خویش خواهی از مثالش * ولی تا موم نستانی نمالش * ل محك زرایمان ع یعنی
بحر الاسود کذا فی شرفنامه ل مرا از زیر لب پرسید ع کوکلمو کوکاسز خاطرم اله آلدی
از سر پا پرسید دخی بو معنایه در ایکی مثل ده بو بیتده واقعدر اوحد الدین اصفهانی بیت
کی سخن گفتهٔ یا دم از زیر لب * یا بمثل پرسشی از سر پا کردهٔ ل مرد این انجیر نیست ع اول
بو ایشك صاحبی دکلدر عدم قدرتدن عبارتدر وله ایضا بیت درین باغ اکر لاله چینی و گل * نخواهی
شدن مرد انجیر عشق ل مردی راست کو نیست ع ارلك طوغری سوبلمکدر شیخ نظامی
بیت ترا بسیار خصلت جز نکو نیست * بکویم راست مردی راست کو نیست ل مرکب جام ع
چابك یم ییجی آت کذا فی المحمودی ل مرکب جم ع یعنی هوا بو جمدن مراد حضرت سلیماندر
علی نبینا و علیه السلام خواجه سلمان * مصرع * بهمن به پشت مرکب جم بر نهاد زین *
مولانا جامی بیت کر کشد در ته آن مرکب جم * که برون آورد از هند حشم ل مرك خر عروسی
سکست ع خسیسك مالی وارثلره و یاخود غیریلره نصیب اولدقده ضرب ایدرلر کمال خجندی
بیت چه خوش گفت آن نهاوندی بطوسی * که مرك خر بود سك را عروسی ل مزن مبارك
مخوان تبارك ع بر ظالم خلقه ظلم ایدوب اوراد و اذکاره مشغول اولدقده ضرب ایدرلر
ل مستکار ع کسکین شراب میر خسرو بیت ز لبهای تنك جام لبالب داد خسرو را * اکرچه
می تنك بدست اما مستکار آمد ل مسند جم ع مرکب جم کبی هوا دیمکدر کذا فی شرفنامه
مشیمهٔ عالم ع یعنی آفتاب ایضا منها مغز پوسیده ع یعنی بی عقل شیخ نظامی بیت توای مغز
پوسیده سال خرد * ز کستاخی خسروان باز کرد ل بیدار مغز بونك عکسیدر ایضا له بیت
نشستند بیدار مغزان روم * بمهر فلك نرم کردند موم * بیدار هوش دخی بو معنایه در وله
ایضا بیت جهان دیده پیران بیدار هوش * چو گفتار کوینده کردند کوش ل مغز تر کرد ع
یعنی سوز سویلدی ل مغز در سر کرد ع یعنی خاموش اولدی بو ایکی مثل دخی بو بیتده واقعدر
ایضا له بیت بگفت کسان مغز در سر کنیم * بگفتار شه مغز را تر کنیم ل مغز قلم ع یعنی استخوان
بدن بابا فغانی بیت تا مغز قلم سوخته در تجربهٔ عشق * بر سوختکان مرهم داغست دل ما *
ل مغز ما برد ع بزه صداع ویردی کذا فی شرفنامه ل مقصود کن فکان ع یعنی حضرت خاتم
انبیا صلی الله علیه و سلم ع مقصوده عمر ولیث ع ولایت شیراز ل معموره عمر ولیث ع دخی دیرلر
ل ملائك پی اند ع یعنی مبارك قدم ایضا منها ل من آسمان میکویم او ریسمان میکوید ع

یعنی ایشیدن سویلین آدمك جوابن فهم ایتمدکده ضرب ایدرلر مولانا حسینی هروی بیت
دل از آسمان کرد با او خطاب * نبودش جز از ریسمان یك جواب * وله ایضا بیت رخت
کفتم به ماند میانم کفت چون مو بیست * سؤال از آسمان کردم جواب از ریسمان آمد
ل من سنك فلانرا پای سنك نیستم ع بن فلان ایله خصومته قادر دکلم مولانا کاتبی بیت نیست
کردون بر کوب چرخ چندین خاك و سنك * لیك در میزان قدرت کم نمود از پای سنك * پای
سنك اصلنده ترازونك ناقص طرفنه باغلدقلری طاشدر عربیده رکوب دیرلر پای سنك
بودن عاشق اولمق معناسنده ده استعمال اولنور بو معنایه مولانا آصفی بیت مهربان بود
میان همه خوبان شیرین * پای فرهاد ازین واسطه بر سنك آمد ل مه پیشانی ع آلنی
صقر آت و صغر و سائر حیوانات یمن و سعادتله مشهوردر طالب آملی بیت تبارك الله
ازین اشهب ستاره خرام * که در حقیقت صبحست و ماه پیشانی ل مهتاب نمودن ع
بیهوده کوی و هرزه کرد لکدن کنایه در کذا فی المحمودی ل مهد مینا ع یعنی افلاك کذا فی
شرفنامه ل می خط ازرق کشیم ع یعنی شرابی طلو ایچه لم دیمکدر کذا فی المحمودی ل باب المیم
المکسورة ع ملك خدا بندهٔ خدا ع حکم و قدرت خدا انکدر فاعل مطلق اولدر شاعر بیت
کو عاقلی مباش مقید بهیچ جا * نشنیدهٔ که ملك خدا بندهٔ خدا ل میز آلوده کان ع یعنی فاسقان
و امرد معروفله مقید اولمینلر کذا فی مجمع الفرس ل منقار کل ع یعنی زبان ایضا منها ل مهر کیاه
خورده ع خلق اراسنده ممدوح و مقبول اولمقدن کنایه در ایضا منها شاعر بیت رخ تو چشمهٔ
مهر است و کرد چشمهٔ مهر * دمیده سبزهٔ خطت مگر که مهر کیاست ل میان پاچه ع شورشدر مك
معناسنه سیفی بخاری بیت نکار که برچك که دل سراچهٔ اوست * تمام لذت عالم میان
پاچهٔ اوست * میان پاچه موضع معهود زنانه ده دیرلر میرم سیاه بیت میلم بمیان پاچهٔ وی
پیش کند * زیرا که میان پاچه ز کس تنکتر است ل میان پا زدن ع یعنی جماع ایتمك
میان پای آلت رجله ده دیرلر حکیم سنایی بیت هر که پستان میان پای نداد او را شیر
نیست امروز میان عقلا خرز سران ل میانجی چنان کن که نه سیخ سوزد نه کباب ع ترکیده
شویله ایله که نه شیش یانسون نه کباب دیدکاری مثلدر مراد طرفینك مصلحتن مساوی ایله
دیمکدر بو مناسبتله ایلچی یه ده میانجی دیرلر اصلاح ذات البین ایتدوکیچون مثال اول شیخ
نظامی بیت میانجی چنان کن ز راه صواب * که هم سیخ بر جا بود هم کباب * مثال معنای ثانی وله
ایضا بیت میانجی نهٔ شاه زادهٔ * فرستنده نه بل فرستادهٔ ل میان جست کرد ع یعنی عزیمت
ایلدی مولانا هاتفی بیت بیغمای دهلی میان کرده جست * میان کرده جست و عنان
کرده سست ل میانکیر ع کوشه باشلرین بکلیوب خلقدن جرو سؤال ایده نه دیرلر کیم
اولورسه کثرت استعمالدن مطلق جرار و سائل علی اولمشدر مولانا کاتبی بیت میانگیر
کیرمت عیبم مکن پیش * میانکیری عجب نبود ز درویش ل میخ قدم ع علایقدن منقطع
اولوب منزوی و کوشه نشین اولمقدن کنایه در کذا فی مؤید الفضلا ل میوهٔ دل ع یعنی سخن
کذا فی شرفنامه اما مؤید الفضلاده بمعنی فرزندان واقعدر بو معنایه عربیده ثمرة الفؤاد
دیرلر ل باب المیم المضمومة ع مخالفان ترا هست طبل زیر کلیم ع یعنی دشمنلرك عداوتلرینی

اظهار ایدرلر کذا فی المحمودی استاد یشمدر بیت درین زمان نکرده کسی ز امرت سر *
مخالفان تراهست طبل زیر کلیم ق مخالف مال ع یعنی سخی کذا فی شرفنامه ق مردار بسکان
اولیتر ع مکروه نسنه اهلنه ترک اولنمقدن کنایه در میر محمد مؤمن بیت مخواه دولت دنیا
ز چرخ بد پرور * مردار بسکان فراغت اولیتر ق مرده ریك ع یعنی آلت رجل بهشتی بیت
دامن چو برکشید عیان کشت تخت عاج * بنشست مرده ریك من انجا باحتشام ق مرغ این
انجیر نیست ع بو ایشك رجلی و بو مصلحتك اهلی دکلدر حکیم انوری بیت بروکه فکرت
تو نیست مرد این دعوی * مکن که خاطر تو نیست مرغ این انجیر ق مرغ دل ع یعنی عقل کذا فی
شرح المخزن ق مرغ چمن ع یعنی بلبل کذا فی شرفنامه ق مرغ سلیمان ع یعنی هدهد
ق مرغ شبخوان ع یعنی بلبل منها ق مرغ شب و روز ع یعنی آفتاب و ماهتاب ایضا منها
ق مرغ آذر فروز ع یعنی پروانه ایضا منها ق مرقع دار ابلیسی ع یعنی مباشر فسق
و فجور ایضا منها ق مزدور دیو ع یعنی و بی فائده ایش اشلینه دیرلر کذا فی المحمودی
صریح اجیر الشیطان دیرلر ق مشت افشار ع دست افشار معناسنه در حکیم سوزنی مصرع
زر مشت افشار بودی بوسه اورایها ق مشت بر درفش راست نمی آید ع بر فقیرك بر
دولتمند ایله مخاصمه سی اولمق ضرب ایدرلر مولانا هاتفی بیت اکر بر درفش آوری مشت
خویش * کنی هم خود آزرده انکشت خویش ق مشت در فشست ع جنك و خصومت
اوزره دیمکدر سیفی بخاری بیت ای شوخ کفش دوز که بردی قرار دل * با غمزه تو مشت
و درفشست کار دل ق مشتی زیاد ع یعنی مخالفان کذا فی شرفنامه مشتی بر آوج معناسنه در
مسعود قمی بیت در دشت غم آه درون کرد دست سرکردان مرا * چون کردبادی آورد
در چرخ مشتی خاك را * و بر باوك معناسنه ده کلور مولانا امیدی بیت اعادی کد امند مشتی
اراذل * اقارب چه بی چشم و روچون عقارب * بکمشت دخی دیرلر مولانا جامی بیت
قرص مه را پی بکمشت لئیم * بسر انکشت کرم کرده دونیم * و بر مقدار معناسنه ده مشتی دیرلر
شیخ نظامی * مصرع * باتش بدل کشت مشتی شرار * صفت صبح در ق مشك را کافور کرده ع
یعنی صقالی آغردی کذا فی شرفنامه ق مشك فروشان ع یعنی خوشخوا ولنلر کذا فی المجمع
ق مشکل پسند ع دکه نسنه بی بکنمز مولانا لسانی بیت طور من راز آرزو بیحد بتان مشکل
پسند * من بجا سودای این مشکل پسند انم بجا ق مضایقه کرد ع تکلیف ما لایطاق ایلدی
کمال خجندی بیت نمیدهد دهنت کام ما از آن لب شیرین * چرا اننك دلان میکند مضایقه
چندین ق مطوق میم ع آلت رجلدن کنایه در شیخ نظامی بیت آنچه در بن از ین صوفی است
میم مطوق الف کوفی است ق مفرد سوار ع یالکز آتلو یعنی جنکه و یوله یالکز کیدن آدم
مولانا هاتفی بیت ز مفرد سواران داننده کار * ز لشکر رقم کرد پنجه هزار ق موزه و کل ع
یعنی کار دشوار و درمانده لك حکیم انوری بیت تا دی مثل او مثل موزه و کل بود * اکنون مثل بود
او مثل موی و خمیر است ق موی و خمیر ع انك عکسی در موی و روغن دخی انك کبیدر کذا فی
شرفنامه ق موشك دوانی کرد ع ترکیبی صمان آلتنه صو یوریدر دیدکاری مثلدر مولانا وحشی
یزدی بیت بتا راج برك درختان ز هر سو * کند موزی یاد موشك دوانی ق موم نرم کردند یعنی

یعنی مشاوره ایلدیلر شیخ نظامی بیت نشستند بیدار مغزان روم * بمهر فلك نرم کردند موم
ق مهر دهان روزه داران ع یعنی آفتاب کذا فی المحمودی ق مهره از ششدر نیامد ع
مراد حاصل اولمدی مولانا جامی بیت بشش جانب نشد کارش میسر * نیامد مهره اش
بیرون ز ششدر ق مهره در ششدر انداخت ع بر حادثه پیدا ایدوب اورته یه براقدی
مولانا عرفی بیت نقش کج بین مباز با عرفی * مهره نا که بششدر انداز ق مهره در ششدر
شرفنامه ده عاجز و فرومانده معناسنه مرویدر ق مهره کل ع کسر کافله یعنی زمین و قالب
کذا فی المؤید والاداة ق باب النون المفتوحة ق ناتوان بین ع یعنی حسود و بدخواه مولانا
هاتفی بیت ز من ناتوان بین بود در حجاب * چو شب پرکه کوری کشد آفتاب ق ناخن
زنی ع ایکی آدم آراسن افساد ایتمك در قاضی نور اصفهانی بیت چو او سوار شود ماه نو زند
ناخن * که در میان دو خورشید کرده غوغایی * و دخی پرمق چتلتمق معناسنه فیضی هندی
* مصرع * میکرد ناخن زنی بر پشمین تار ق ناخن تر نکردد ع یعنی اندن نسنه اکسلمز شیخ نظامی
بیت بخشش دست او صد بحر کوهر * که در بخشش نکردد ناخنی تر ق ناداشت ع بی شرم
و حیا و له ایضا بیت چنین آمدست از بزرکان پیر * که با هیچ ناداشت کشتی مکیر ق نادان
ده مرده کوی ع دائما یمعنی و بیهوده سوز سویلیجی و له ایضا بیت حذر کن ز نادان ده مرده
کوی * چو دانا یکی کوی و پرورده کوی ق ناصیه داران پاك ع یعنی اولیا و صلحا و اتقیا
کذا فی شرفنامه ق ناطور رنجه ع هر کسه یمعنی و بلا استحقاق تواضع و التیام ایدنه دیرلر
میرابو المعانی * مثنوی * نباشد کار مردان خود پسندی * که باشد از تواضع سربلندی
نبوده از تواضع کرچه رنجه * ولی نه همچنان ناطور رنجه ق ناف او بر غم زدند ع نحس وقتده
وجوده کلدی کذا فی شرفنامه ق ناف من زد ع یعنی نمله کوچکدن بیله در کذا فی بعض اللغة
ق نافه بوی ع اضداد قبیلندن هم خوشبو اولان نسنه و هم آغزدن چیقان بد رایحه شیخ
نظامی بیت جهانجوی چون دیدکان نافه کوی * چو نافه کند خویش را نافه بوی ق نافه
مشك یافت ع مشهور عالم اولدی کذا فی مؤید الفضلا ق ناله در لب شکست ع مرادم حاصل
اولمدی شیخ فیضی هندی * مصرع * بیم تو بر لب شکند بانك رعد ق نامش بر آب نویس ع
آدینی اکمه خواجه کمال * مصرع * نوشته کفت نام دریا بر آب ق نامش بر یخ زند ع آدینی اکمز شیخ
نظامی بیت به از شاه بر یخ زند نام او * نیارد درین کشور آرام او ق نامش بر یخ کارید ع مثله
حکیم انوری بیت من از وصلت فقع تا کی کشایم * که تو نام به یخ بر میکماری ق نامش بر یخ نویس
مثله کمال خجندی * مصرع * نویسید از تغافل نام بر یخ ق نامه را تر ساز ع تهی مکتوب
کوندرمه کمال خجندی بیت کمال از خون دل تر ساز نامه * سلام خشك چون نتوان فرستاد
ق نامه سیاه ع کناهکار بابا فغانی بیت بهر تو در متاع خود آتش زدیم لیك * و حمی بحال نامه
سیاهی نمیکند ق نان در روغن افتاد ع زحمت و مشقتسز نعمته واصل اولدی بیت چو
عشق کله پر بر کردن افتاد * دلا خوش باش نان در روغن افتاد ق نان کور ع خسیس
و کفران نعمت کذا فی بعض اللغة ق نن و نمکدان شکست ع یعنی حرام نمکه چالشدی کذا
فی شرفنامه اما معنای ترکیب طوز اتمکه باقدی یعنی حقوقه رعایت ایتمدی دیمکدر ق ناوك

انداز ادب اعجام قتندن مجاز امر بی و معلم معناسنه در حکیم خاقانی بیت من که طفل آن
دبستان معانی پرورم * عقل کل آنجا نباشد ناوك انداز ادب * مولانا عرفی بیت من که باشم
عقل کل راناوك انداز ادب * مرغ اوصاف توازاوج بیان انداخته * عرفی شناس اولنلو
بوبیته معنای استفهامی ویررلر اما ترجمهٔ عبارت اولمق اوزره استفهامی اولمامق اقتضا ایدر
ناوك سحری یعنی بددعا کذافی شرفنامه نبیرهٔ رز یعنی شراب خواجه سلمان در
نعت شریف بیت مردود توشد نبیرهٔ رز * زانست سرشك دیدهٔ تاك نرکدا یوز
قرار دوبشی استین خواجه آصفی * مصرع * میشود هردم بحسن روی او گل نرکدا *
نرکیسهٔ سقف چرخ یعنی انجم کذافی المحمودی نسل ادهم سیاه اوزم شرابی کذافی
شرفنامه نظر بار صاحب بصیرت خواجه حافظ بیت کمال دلبری وحسن در نظر
بازیست * بشیوهٔ نظر از نادران دوران باش نظر را آب داد کوزی آیدین اولدی
عربیده قریر العین دیرلر سونمکدن کوزیاشردوغنه اشارتدر مولانا صائب بیت ز سیر
باغ نظر آب میدهد شبنم * بعندلیب گلوی دربده می ماند * طالب آملی بیت چه نظر آب
دهم از گل رخسار وجود * ماکه در دامن زلف عدم آویخته ایم نعل در آتش نهاد یعنی
سحر ایلدی مولانا محمد ظهوری بیت بلعل لبت نعل در آتشم * بکشتی میم ده قلندر وشم
میرخسرو بیت خسرو براه کرم ز آتش نهاد نعل * در هر زمین که از سم اسبش نشان نماند *
نعل را در آتش داشت مثله خواجه حافظ بیت در نهانخانهٔ عشرت صنمی خوش
دارم * کز زلف و رخ او نعل در آتش دارم نعل در آتش کرد مثله خواجه سلمان
بیت بیقرار از دست اسبان حنك کوبی سنك را * بادپایان نعل را کردند در آتش مکر *
نعل در آتش انداخت مثله مولانا جامی بیت ابروش پی هزار سرکش * انداخت نعلها
در آتش نفس آباد بیاض جکرو بوش بوکر شیخ نظامی بیت در نفس آباد دم نیمسوز
صدرنشین کشت شه نیمروز نفس کل یعنی عرش مجید کذافی شرفنامه نقد شب
درمیان مغشوش اولان نسنه کمال اسمعیل در صفت دوات بیت سیم او نقد است لیکن
نقد او شب درمیان * خلقتش نور است واما حشو او نور ظلام نقد شش روزه کائنات
یعنی جهان و ما فیها کذافی شرفنامه نقد ناروا یکمز اقچه و التون نظام استرآبادی
بیت پای قبول باطنیت همچو ظاهرست * کان زر که روی بست چو از نقد ناروا ست نقش
او بخوان انك عجب حالنی کور خواجه سلمان بیت ز آب دیده هر ساعت نویسم نامهٔ لیکن
تو حال مانمی پرسی و نقش ما نمیخوانی نقش بر آب زد عجب ایش ایتدی خواجه
حافظ بیت نقشی بر آب میزنم از گریه حالیا * تا کی شود قرین حقیقت مجاز من * وحیله
و خدعه معناسنه ده استعمال اولنور مولانا امیدی بیت فلك بر آب نقشی زد ولی بود *
چو نقش روی آبش بی بقا بود * و مراد اوزره اولمق خواجه حافظ بیت خط ساقی کر ازین
کونه زند نقش بر آب * ای بسا رخ که بخونابه منقش باشد نقش بر در حمام بی فائده
و بی اصل و فصل کمال خجندی * قطعه * نشسته بر در حمام دیدم آن مه را * به رخان دکر
کفتمش ز بعد سلام * اگر تو آدمیٔ اعتقاد من اینست * که دیگران همه نقشند بر در حمام

حمام نقش بست صورت ویردی مولانا هاتفی بیت پس آنگاه نقاش بهزاد دست *
زنام نکویش درم نقش بست * شرفنامه ده تخیل معناسنه در نقش زباد
شرفنامه ده اسم بلامسمی و مجمع الفرس ده کورلمك قابل اولمیان نسنه بو معنایی مؤید مولانا
محمود بن یمین بیت الحق لسان نقش زبادان دهان تست * موهوم نقطه ایست نه پنهان نه
آشکار * آخر نسخه لرده نرد اوینارکن زارده کلان نقش که آتان غالب اولور دیو آلور نقشش
بحمام یعنی قیافتنه دکمز کذافی شرفنامه نقش فلان ندارد یعنی فلانك خصمی ویاخود حریفی
دکلدر سمرقندیلر اداسیدر ریاضی سمرقندی بیت زاهدان کوشهٔ محراب غنیمت کیرند *
که ندارد خم ابروی بتان نقش شما نماز او برد اکا تعظیم ایتدی مولانا کاتبی بیت
ابروی چون هلال تو کر قبله ام نمود * کی بر فلك برند ملائك نماز من * زیاده تواضع ایچون
اکلمکدن کنایه در خواجه سلمان بیت در خاکبوس ماه و سپهرش نماز برد * زانروی ماه خاکی
و پشت فلك خمست نمازی کردند یعنی پاك ایتدیلر وله بیت تا نمازی نکنی خرقه بدزدی
قدح * چون صراحی نتوان پیش صنم برد نماز نمکچش یعنی نمونه و توزفنه مولانا عرفی
بیت چکویمت که بجانم چه مایه لذت داد * کزیدهٔ تو بر نمکش نمکچش تسلیم نمك حرامی کرد
طوز اتمك حقن بلمدی مولانا هاتفی بیت بخم باده نمك محتسب ز خامی کرد * باهل میکده
آخر نمك حرامی کرد نواله بر شاخ آویخت برکمسنه مقدما سخاوت ایدوب بعده بخل
کوسترسه تعریفنده ایراد ایدرلر اوحد الدین اصفهانی * رباعی * کل شرم سمن بهیچ رویی نبرد *
از لاله خجالت سرمو یی نبرد * شب غنچه از ان نواله بر شاخ آویخت * تا کربهٔ بید باز بویی
نبرد نو بر او کرد آنك لذتن آلدی طالب آملی بیت خراب بادهٔ بیرنك و بوی عشق شوم *
که مست نشوهٔ اونو بر خمار نکرد نو برلغنده تو رفنده میوه در حکیم شفایی بیت نه ماندهٔ
دکان کسادی که دل ماست * هرکز نکند نو بر بازار روایی نوکیسه یعنی یکی دولت بولمش
امیر یاد کار بیت بر تنت پیراهن کتان ز تحریك نسیم * هست چون نوکیسهٔ لرزنده بر بالای
سیم نه مارست و نه ماهی محبت و عداوتی معلوم اولمیان آدم حقنده ایراد ایدرلر حکیم
انوری بیت بمار ماهی بمانی نه این تمام و نه آن * منافقی چه کنی مار باش یا ماهی باب النون
المکسورة نشیمن دیو * یعنی دنیا کذافی شرفنامه نگران باش حاضر اول خواجه
حافظ بیت مرغ دل باز هوادار کمان ابرویست * ای کبوتر نگران باش که شاهین آمد * بو بیتده
لازمی ایله تعبیر اولنمشدر وله بیت آن یار که گفتا بتوام دل نگرانست * کو میرسم اینك بسلامت
نگرانم نعمت توجند راسم یعنی نعمتکی کمسه کورمز نعمت تو از هشت بهشت مثله
کذافی شرفنامه نکویی کن در آب افکن ترکیده ایولکی ایت صویه براق بالق بلمزسه خالق
بیلور دیدکاری مثلدر کمال خجندی بیت چشم تر خاك درت جوید فکن در دامنش * مردمان
کویند نکویی کن و در آب فکن نهی در نورد یعنی بی نام و نشان ایله کذافی اصطلاح
الشعرا نیت من کردم روزی دیگر بود بن سعی ایله وجوده کتوردم غیره نصیب اولدی
شیخ نظامی بیت مثل زد کرك چون روبه وغا بود * نیت من کردم و روزی ترا بود نیم نه
کردن نه کسر تاء مثناة ایله ایکی یان اتمك مولانا هاتفی بیت یکی نیم نه کرد قصاب وار *

بسی قوچ جنکی در آن کارزار فی باب النون المضمومة فی نزل پرستنده * یعنی نعمت خوار ودخی
طالب نعمت ودوستدار بهشت کذا فی شرفنامه فی نقل نوروزی فی یعنی مستان کذا فی
المحمودی فی نکته بروکرفت فی آکا طعن ایلدی خواجه حافظ بیت حافظ جواب لطف
ز نظم تو میکند * حاسد چه کونه نکته تواند بروکرفت فی نوشدار وکه پس ازمرک بسهراب
دهند فی مجلسز لطف ووقتسز کرم اولندقده ضرب ایدرلر فی باب الواو المفتوحة فی واخوردن
راست کلک مخلصی بدخشانی بیت ابروی او که آمده چون مد آه کج * تا واء مردمان
مخورد کرد راه کج * وقوجمق معناسنده استعمال اولنور خواجوی کرمانی بیت کر خلق
جهان بکشتنم برخیزند * من میخورم وزهیچکس وا نخورم * بو معنایه عربیده انفعال دیرلر
محمد بدر الدین ظهوری بیت بده تا درین دامکاه مجاز * ز کنجشک من واخورد شاهباز
فی وازکونه است کار هندوان فی نامعقول وضع اولندقده ضرب اولنور بو مثل باب الکافده
تقدیم کا رایله ذکر اولنمشدی راقم الحروفک تصرفی اولمیوب نسخه لرده کوردلدیکی اوزره دز
مولانا هاتفی * مثنوی * نترسی ز خرطوم پیلان مست * که او آستین است خالی ز دست
دمی دارد از پیش خرطوم نام * بو دوازکون کار هند وتمام فی واسوخت فی عشق وهوسدن
فراغت ایلدی استاد بیت از سرکویت کنشتم چشم خود رادوختم * تا بدانی از تو توکل
عاقبت واسوختم * دیکر * مصرع * نام واسوختکی بردم ورامش کردم فی وارستکی فی مثله
شیخ نظامی بیت کهی وارستکی برخویش بندد * میان کریه بی در دانه خندد فی وایافته فی
هر جهتدن کالن بولمش مولانا کاتبی بیت آنکه اوراه تراوایافته * در طریقت باشد
اوو ایافته فی وجه در خور زد فی صفتنه لایق سویلدی خواجه کمال بیت هرکه خورشید
خواند روی ترا * مثلی بس بوجه درخور زد فی ورق بکردان فی فارغ اول میر حسن دهلوی
بیت سخنوران چو حدیث ستمبران خوانند * حدیث تو چو درافتد ورق بکردانند فی ورق
وا باز افکن فی مثله خواجه سلمان بیت از حسن کل بکلی بازافکند ورق را * کر برشمال
خوانی یکدره آن شمائل فی ورق دیکر فی مثله شاعر بیت نرود کوش کل فغان ترا * ورق
دیکر ای هزار چمن فی ورق وا باز کردان فی مثله خواجه سلمان بیت صفحه روی ترا دید بیکبارکی
با دو ورق باز کرد از کل وازیاسمن فی وعده میان تهی فی اصلی چیقماین وعده * مصرع *
میان تهیست همه وعدهای تو چو کمر فی ولد الزنا فی یلدز بوجکی حکیم خاقانی بیت
ولد الزناست حاسد منم آنکه طالعم من * ولد الزنا کش آمد چو ستاره یمانی فی ولد الزنا
کش فی سهیل یمانی دیدکاری کوکب درکه طلوعنده یلدز بوجکی قیریلوب بردانه قالماز کذا فی
المشکلات بو معنایه بیت کوید که سهیل را دهم تاب * کذب ولد الزنا به بیند فی باب الواو
المکسورة فی ویرانتر ز تبریزاست * بر نسنه نک زیاده خرابلغندن کنایه در منلا وقوعی تبریزی
بیت وقوعی کر بلا تسکین دردم میدهد ورنه * دلم از حسرت تبریز ویرانتر ز تبریز ست *
فی باب الواو المضمومة فی وشاق * غلام ساده رو حکیم خاقانی بیت وشاقی ده که در برم کیرم
با وشاقی که دربرش کیرد فی باب الهاء المفتوحة فی هادی مهدی غلام فی یعنی حضرت
سید الانام علیه افضل الصلوة واکمل السلام کذا فی شرفنامه فی هر زبپای خویش آویزد فی هر

هرکشی عملندن مسؤلدر ابو المعانی * قطعه * جزای کار خود یابد در آخر * کسی با خیر
وشر آمیخته باشد * ندیدی در جهان دکان قصاب * که هر بز پای خود آویخته باشد فی هرچه
کاری بدروی فی ترکیبده هرکس اکه وکین بیچر دیدکلریدر حضرت مولانا بیت هرچه کاری
بدروی آن آن تست * ورنه این بیداد بر تو شد درست * کمال خجندی بیت زمین
بجرعه بده آب تخم عشق بکار * که خواجه آن درود در جهان که میکارد فی هرچه نخوری
یخنی بود فی طعام فضله سی بعض نسخه ده ذخیره یه یخنی دیرلر مراد بنا اینش نسنه یخنی اولور
دیمکدر شیخ نظامی بیت مخور غم ز صیدی که تا کرده * که یخنی بود هرچه نا خورده فی هرزه
درای فی بولدیغی سوزی سویلینه دیرلر وبی فائده ایش اشلینه دخی دیرلر شاه اسمعیل محاربه سنده
امیدی دیمشدر بیت درای چرخ زد بانک مخالف * پشیمانست ازین هرزه درایی فی هرزه خند
دائما بیمعنی کولن آدم ابوطالب کلیم * مصرع * بر تنک ظرفست مینا هرزه خند افتاد جام *
هرکس مصلحت خویش نکو میداند فی معناسی ظاهر در کمال خجندی بیت نا صحا مصلحت
من هوس روی نکوست * هرکسی مصلحت خویش نکو میداند فی هرکار رسمی دارد فی
هر نسنه نک یراشغی واردر محمد عصار بیت زمهرت کرچه شد مجنون و شیداست * ولی
هرکار را رسمی هویداست فی هرکه سک را میکشد او میکشد فی ترکیبده ایتی اولدرنه سویدرلر
دیدکاری مثلدر ابو المعانی * قطعه * دوش دیدم در سرکویش رقیب * بر سرش سنکی
ز دم آرزده کرد * کشته دوشم بار وکفتند این مثل * هرکه سک را میکشد او میکشد
فی هرهفت فی آرایش وزینت کذا فی فرهنک میرزا ابراهیم فی هرهفت کرد فی زینت کرد
مولانا جامی بیت کنیزانی همه هرهفت کرده * بهودج در بس زربفت کرده فی هزار میخی فی
فقرا ودرویشانک سراپا نکنه لو خرقه سی ودخی بنک بنک منقش بر نوع قماشدر خواجه
سلمان بیت : وتو بی فقرا جامه ایست کز عظمت * هزار میخی افلاکش آستر یابی * وله
یعنی اول بیت این دلق هزار میخ نه تو * پوشیده بجا نقاهت افلاک فی هزار نقش بارد فی یعنی
بیک درلو صنعت کوستر کذا فی شرفنامه فی هفتاد دو شاخ فی فرق ضاله که یتمش ایکی فرقه در
کذا فی المحمودی فی هفت اصل فی یعنی اطباق سبعه زمین کذا فی شرفنامه فی هفت پیکر
در سفر فی یعنی سبعه سیاره ایضا منها فی هفت تنان فی یعنی اصحاب کهف ایضا منها فی هفت
جوش فی معادن سبعه دن دوزلمش کرز وکوس ونقاره حکیم فردوسی بیت یکی کرز شش
پهلوی هفتجوش * که مبریخت مغز سرازا بکوش فی هفت خراس فی یعنی هفت آسمان کذا
فی شرفنامه فی هفت خط فی هفت اقالیم ایضا منها فی هفتخوان فی رستمک بر مخصوص ومشهور
جنکی در دیرلرکه اول کون یدی نوع سر سباع صورتنده دوزلمش کرز وآلات حربله جنک
ایدوب توراینلردن بحساب پهلوان هلاک ایلمشدر خواجه سلمان بیت رخت میان بسته
نهد بهر دام ودد * یکخوان که شرح رزمکه هفتخوان دهد فی هفت رخشان فی سبعه سیاره
کذا فی شرفنامه فی هفت طارم فی هفت فلک منها فی هفت فرش فی هفت زمین منها فی هفت
محیط فی هفت فلک فی هفت قطع فی هفت زمین منها فی هفت نه کرد فی یعنی کندوبی دوزوب
قوشدی استاد بیت آن حسن روی جهان زیب دلفریب * چون ماه مهر لمعه خودش کرد

کردهفت نه ك همان بودهمین بود ع لازم اولان نه ایسه اولدی کمال خجندی بیت حاجت بمی
ونقل نشد مجلسیارا * کان لب بشکرخند همان بودهمین بود ك همان خر سیاه بردر است ع
دید یکیمز اولمزسه اسکی حال حاضردر ترکیبده قره اشك قبوده دیدکاریدر ابوالمعانی بیت
کر باسخن نرود رقیب بزور رود * ظاهر شود این مثل خرسیه بردر ك هم پیاله ع یعنی یاران
طالب آملی بیت می درکفست طره معشوق کو مباش * مارا پیاله هست اکر هم پیاله
نیست ك هم دزدمی نالدهم کاروانی ع ترکیبده اولوبی اولدرر هم بله اغلر دیدکاری مثلدر
خواجه آصفی بیت دلم بردی بصد زاری ومی نالد ز افغانم * که دیدست الله الله دزد نالد
کاروانی هم ك همداستان وهمدستان ع یعنی مطابق حال وموافق احوال اولنلره دیرلر کمال اسمعیل
بیت بهرچه کرد داز خاطر قضا همدست شد با او * بهرچه کرد اندیشه قدر همداستان
آمد ك همدوش ع برابر معناسنه لغت عامدر طالب آملی بیت ناله رعدکه همدوش فغان
دل ماست * تار زیراست که در ساخته باتا ریم است ك همسر طاوس است ع
هرجنس جنسیله وهرکشی اقرانیله شیخ نظامی بیت مراچون من کسی ناید بناموس * که باشد
همسر طاوس طاوس ك همکنان ع ندماوراز داران مولانا هاتفی بیت چو مجلس تهی شد
زنامحرمان * کهر ریخت در دامن همکنان * بو بیتك معناسی اوزرمیمك سکونیله در اما
بعض پرده جمله معناسنه کلور اول محل میم مفتوح اوقنور ك همین سنکست وپشت بام
قرشی ع برمصلحتك حصولندن مأیوس اولوب عجزایله تکرار عزیمت ومباشرت اولندقده
ضرب اولنور مولانا نابنایی مغول طائفه سی شهر نسفه هجوم ایلدکلرنده برطام اوزرندن
طاش آتوب بو بیتی اوقورمش بیت مدد میخواهم از سلطان عرشی * همین سنکست
وپشت بام قرشی * قرشی شهر نسفك نام قدیمیدر ك هواجوی ع یعنی عاشق وطالب دلخواه
کمال اسمعیل بیت چاوش ناله درهمه آفاق بانك زد * وای آن دلی که هست هواجوی خوشدلی
ك هوا کرد ع یعنی پرواز اوردی مولانا جامی بیت مجوی حالت مستان که بانك هی هی او *
که مرغ وانس هوا میکند از ان هی هی ك هوای خفتان پوش ع یعنی بولوتلی هوا کذا فی
شرفنامه ك هوای سنجاب کون ع مثله ایضامنها ك باب الهاء المکسورة * هندوی جان برمیان
بندهٔ فرمانبر ع کمال اسمعیل بیت پیش زبان تو تیغ هندوی جان برمیان * ای قلمت بر
دوات طوطی هندوستان * هندو قول معناسنه اولدیغی بو بیتده تصریح اولنمشدر خواجه
سلمان بیت فرخ آنست که لالای شهنشاه شود * مقبل آنست که او هندوی سلطان
باشد ك هندوزاده ع یعنی بداصل وناجنس وله بیت از بداندیشت که هندوزاده است
ایمن مباش * چون توان بوده خلاف سنت پیغمبری ك هندو ع خصوصیله اهل هندك
کفره سنه اطلاق اولنور بو سببدن اساریسنه اسم جنس اولمشدر میرخسرو بیت
خود کام دلی دارم دیوانهٔ مهرویان * یارب که مبادا این هندو ومسلمانرا ك هندوستان فیل نه
بندند ع سنك دیدیکك اولمز دیمکدر کمال خجندی بیت کمال زلف بتان کر خیال می بندی *
مرو بخواب که هندوستان نه بند دفیل ك هیچ کاره ع بوش بلر وله بیت چو کار او بمیان
ودهان اوست زنجم * کرم فرشتهٔ اعمال هیچ کاره نویسد ك هیچ کاره همه کاره ع ترکیبده بلر

بلر او کز دیدکاری مثلدر شهیدی قمی بیت کشتم زهجر بلاها بوصل کارندارم * ز کوی ٦١
عشق منم هیچ کارهٔ همه کار ك هینا هین ع شتاب وعجله مثالی حکیم انوری بیت رخنهٔ کرد
حال نظم مرا * درچنین دار وکیر هینا هین ع باب الهاء المضمومة * هوراو کشته است ع طالعی
نحوستده در ك هود ع بوزن نور طالع معناسنه در حکیم فردوسی بیت زبیژن فزون
بود هومان بزور * هنر عیب باشد چو برکشت هور ك هوش ربای ع حیرت معناسنه
مولانا جامی بیت ای درین کارکاه هوش ربای * روز وشب چشم نه وکوش کشای ك باب
الیاء المفتوحة * یاد هندوستان فیل کرد ع اونودلمش نسنه نك شوقله مذاکره سنه
ایراد اولنور مثلدر باب الزاده دخی ذکری مرور ایلدی امیر سهیلی بیت زسودای میخانه
رفتم زجای * دکر یاد هندوستان کرد فیل ك یارفروش ع معنای اضداد ایله استعمال
اولنور یعنی وعده یه خلاف ایدوب ودوستی سهل شینه صاتر بری دخی دوستی مدح وتعریف
وحسن حالن توصیف ایدر دیمکدر سیفی بخاری بیت سك تو برهمه عالم فروخت سیفی را *
چراکه یارفروشی طریق یارانست ك یارنوبهارست ع ایو کون دوستی دیمکدن کنایه در شیخ
نظامی بیت زنی نوکن ای یارهر نوبهار * که تقویم پارینه ناید بکار ك یمانه ع اوندانه دیمکدر
سیفی بخاری بیت روان راه تو درهای اشك ما همه روز * تو همنشین بیمانه کوی خود هرشب
ك یك انداز ع درست اوق آتیجی که قادر انداز معناسنه کمال اسمعیل بیت بایك اندازی
کلکت تیر چرخ کردم زند * همچو سوفارش زبان بیرون کند کردون زکام ك یکبارکی ع بددعا
قصد اولنوب بردنی کلمه وردنی اولمیه معناسنه خواجه آصفی بیت بارها از آستانت رفت آمد
آصفی * میرود این بار دیکر هم ولی یکبارکی ك یکانه کوی ع یعنی مؤمن وموحد میرخسرو بیت
یکانه کو کسی باشد که او ترك کسی کیرد * نه آن بیچارهٔ ناکس که از کیس وکسا کوید ك یك برو یك
روکن ع ایشی عوق وتأخیرا ایتمه بر طرف ایله مولانا هاتفی بیت یکی بسته تیغ دو برمیان *
که یك رو کنند قصهٔ رومیان ك یك تنه ع عسکردن جنکه یالکز چیقان آتلو کمال اسمعیل
بیت ستاره کرچه فراوان بود زپشت دهند * چو یك تنه روی آورد روسوی پیکار
ك یکه تاز ع مثله مولانا هاتفی بیت زهر دو طرف یکه تازان تیز * کشادند برهم کمان ستیز
ك یك دینار ع بر منقوز مولانا جامی بیت زد رقم سکهٔ تو بر کارم * که بصیرند زیك دینارم
ك یك رویه ع برکره معناسنه محمد عصار بیت همه یکرویه بر کردند از آن پشت * از ایشان
هر کرا امید بد ومیکشت ك یکدست جامه ع یعنی سرتا پا کذا فی المشکلات بو معنایه شیخ
نظامی بیت شهنشاه چون دید از اندیشه کنج * بفرمود تا جامه دستی ز کنج ك یك عنایت
قاضی به از هزار کواه ع بر حمایت ونظر عنایت بیك سعیدن یکدر ابو المعانی در توحید حضرت
باری جل شانه بیت هدایت تو مرا بهتراست زعلم وعمل * که یك عنایت قاضی به از هزار کواه
ك یك قلمه ع یعنی باشدن باشه مولانا هلالی بیت ملك معنی از آن تست همه * این قلمرو
تراست یك قلمه ك یك نکته همین باشد ع آکلینه براشارت بتر کمال خجندی بیت کفتاد
کمال از دهر بیت بدیوانی * یك نکته ازین معنی کفتیم همین باشد ك یك نشست ع یار
موافق ودوست مناسب کذا فی شرفنامه ك یك نیم نهاد ع فارغ اولدی وبر طرف ایلدی

خواجه آصفی بیت ما بستر راحت که بیك نیم نهادیم * بالین اجل را سر تسلیم نهادیم * کاهی
مرتب واحضار معناسنه اولور وله ایضا بیت بوی دل بریان وکباب جکر آید * ما بهر
سکت هردو بیك نیم نهادیم ﴿ یکی خورد ﴾ منفعل اولدی وآلندی سیفی بخاری بیت
میخواست خورد دو سه بوسه * چون رقیب را یکی خورد ازمن ﴿ باب الیاء المکسورة ﴾
﴿ یله کردن ﴾ صالی ویرمك شیخ نظامی بیت تماشا کنان رفت ازان مرحله * عنان کرد بر
سوی صحرا یله * وطواری اوته صالمق مولانا هاتفی بیت دائم کله بان بعیش میکشت * کرده
کله را یله در آن دشت ﴿ یله آمد ﴾ آشاغی کلدی ابو المعانی بیت دیده ازدور آمد از جایی
یله آمد زکاخ بالایی ﴿ یله کند ﴾ یعنی فدا ایدر حکیم فردوسی * مصرع * کنم هرچه دارم بر ایشان
یله ﴿ باب الیاء المضمومة * یوغ آرد برسر من ﴾ بنی بلایه اوغرادر بوشکور بیت کر آید
به پیش تو کویم دروغ * دروغ اندر آرد سرمن به یوغ * ابو المعانی * مصرع * به یوغ آرد سر
عاشق هوس را ﴿ دفتر ثانی من لسان العجم مفردات اسما بیاننده در ﴾ رای معنی آرای
ارباب فطنت ودها وضمیر آفتاب تنویر اصحاب خبرت وذکایه مخفی ومستور دکلدر که
لسان نزاکت عنوان فارسیده حروف تهجی ظروفدن سکز حرف مستعمل دکلدر نتکم
اهل معارفك بری بو قطعهٔ لطیفی چکیدهٔ قلم مشکین رقمی قلمشدر * قطعه * هشت حرفست
آنکه اندر فارسی ناید همی * تا نیاموزی نباشی اندرین معنی معاف * بشنو ازمن تا کدامست
این حروف ویادکیر ﴿ ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعین وقاف ﴾ * نثر *
لکن اکرچه اوائل کلمه ده واقع اولمز قصد اولنمش ایسه حرف ذال معجمه دخی اوائل کلمه ده
جایکیر اولمز اویله اولسه طقوز حرف ساقط عن الاستعمال اولور وذال معجمه اواخر کلمه ده
واقع اولمشدر زیرا مدخولی اولدیغی حالده علامتی ماقبلنده حرف علت ساکنه واقع اولمقدر
محلنده تفصیل اولنور انشاء الله تعالی اما حرف صاد بعض محلده سینه وحرف طا تاء مثناته
ابدال ایله استعمال اولنور وحروف مرقومه اوائل کلماتده واقع اولسه عربیدن منقول
ویاخود غلطات عوام اولور درت حرف که بونلردر ﴿ ث ذ ض ظ ﴾ اوائل کلماتده واقع
اولمق بعیددر بونلردن بدل بو درت حرف ﴿ پ چ ژ گ ﴾ لغت فارسینك رکنی در علامتلری
اوچر نقطه در آنکه بیان وتلفظده مخارجی عیاندر وفرس قدیمده ایکی حرفی دخی عجمی
استعمال ایلمشلردر بری ﴿ ف ﴾ وبری ﴿ ق ﴾ درفایه شدهٔ ثقیله وقافه غین معجمه مخرجنه
قریب حرکت ویرمشلردر لکن چندان مستعمل ومتداول واستادان متأخرین لسانلرنده
مستعمل اولمدیغندن عندار باب اللغة مطروح دفاتر ومتروك مأثر قلنمشدر بودخی معلوم
اوله که ابدال حروف بو زبان لطافت بیانده جائز وشایعدر مثلا فایی بایه وزایی سینه
وطایی تایه وواوی بای موحده یه تبدیل واستعمال ایدرلر هر برینك محلی کلدکده بیان
اولنور انشاء الله تعالی بودخی معلوم اوله که اسم درت نوع اولور اول مصادردن مشتق اسم
فاعل واسم مفعول وصیغهٔ امر وبوکا مثال ثانی اسم مرکبدر ایکی کلمه دن یاخود بر کلمه
وبر حرف ویا ایکی حرفدن بو نوع اسم زمان واسم مکان واسم آلتلرده اکثر واقع اولور ثالث
منقوللردر که معنای عام ترکیبدن معنای خاص علمیته نقل اولنمش اولور رابع اسم جامددرکه

جامددرکه اصلنده نه بر صیغه دن اشتقاقی وار ودرونه خود ترکیب اولنمشدر انجق واضع اول
اسمی موضوعی اولدیغی معنایه دلالت ایتمك ایچون وضع ایتمشدر بودخی ایکی جنسدر
برجنسی موضوع له اولان نسنه نك اصلنه دلالت ایدر وبرجنسی دلالت ایتمیوب انجق موضوع له
اولدیغی معنایی افاده ایدر وانواع اربعه نك مشهور ومتعارف اولمیانلرینه ولغهٔ مشترکه ومعانی
متعدده یه استعمال اولنانلره اطلاع فقیر حاصل اولدیغی مرتبه مشاهیر شعرا واساطین
فصحانك بر ربیتلری استشهاد اولنوب اثبات مدعایه بذل قوت عاجزانه وصرف قدرت
قاصرانه اولنمشدر بودخی ارباب اولو الالبابه خفی اولمیه که تحریر اولنان لغات میاننده آب ونان
مقوله سی نیچه لغات معروفه ترقیم اولنمشدر اکرچه اول مقوله نك ایراداتنده چندان فائده
ملحوظ دکلدر لکن اول قسم لغتك معنای معلومندن غیری معنای مشهوری واردرکه معنای
آخرله بعض محلده استادان ذکر ایلمشلر درآندن ماعدا مقصود فقیر بو کتابك مآلی جمله یه
جامع اولمقدرکه خارج از تحریر لغت قالمیه حتی بعض عربی لغتلر دخی ضم وتحریر اولنمشدر اندن
مراد فارسیده استعمالی شایع وبعض تراکیب فارسیه یه جزو اولنمشدر ایله اولسه اعجام
لغتی کبی اولمغین ایراداتنده انسداد باب اعتراض رجا اولنور والتزام اولنوب هرلغتك حروفی
حرکتی اعراب وفتح وکسر وضمه اولدقلری بیان اولنمشدر بو التزامك سببی خاتمه ده بیان
اولنور انشاء الله تعالی وترتیب اسامی ایچون هرلغتك اوائل حرفلری حرکات ثلثه یعنی
مفتوح ومکسور ومضموم اعتباریله واواخری حروف تهجی اوزره ضبط وترتیب اولنمشدر
مثلا باب الالف مع الالف بعده مع الباء بعده مع التاء الی آخره وکذلك باب الباء مع الالف
بعده مع الباء الی آخره بو منوال اوزره ضبط وتحریر وثبت وتسطیر اولندی ودخی هرحرفك بابلری
حرکاتندن لغتلرك مفتوح ومضمومی سرخ ومکسوری لعلی ایله یازلمشدر تا کیم لغت بولمق
باب الالف الممدوده آسان اوله ومن الله الاعانة والتوفیق ﴿ باب الالف الممدودة مع الالف ﴾ ﴿ اا ﴾ یعنی
آی حرف ندادر آمدن لفظندن صیغهٔ امر اولور بیرون آ ودرون آ دیرلر مولانا جامی بیت
خیز وبکذار درون آیکی * نرکس بینا بکشا داندرآ ﴿ اابا ﴾ فتح باء موحده ایله اوج معنایه
کلور اول جنس طعامدن چوربادرکه اصلی شورآبا ایدی ابو المعانی بیت مخور آبا زخوان
سفله دون * شود زهر در ونت راکند خون * ثانی مجمع الفرسده یعنی آشامیدن ثالث
حرف تعجب درآی عجب معناسنه ﴿ ااجرا ﴾ بای موقوف وفتح جیم فارسی وراء مهمله ایله
فرهنگ جهانکیریده غدای مختصردرکه قبل الطعام تناول اولنور طبیعت صوبه اقبال ایدرسه
آج قارنه صو ایچملك مخالف حکمت اولمغله درفرهنگ مثلا داود سرمندی وبعض فرهنگ کرده
انس وجن ووحوش وطیور غدا رینه دیرلر ﴿ اابستا ﴾ فتح باء موحده وتا وسکون سین
مهمله ایله حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك صحفی اسمیدر میر خسرو بیت چوابجا
معنی قرآن ندانم * روم آنجا وابستا بخوانم ﴿ اابشتنکا ﴾ کسر باء موحده وسکون شین
معجمه ونون وفتح تاء مثناة وکاف فارسیله جای نهفته یعنی طهارتخانه کذا فی فرهنگ جهانکیری
﴿ ااتشکا ﴾ فتح تاء مثناة وکاف فارسیله آتشکده معناسنه درمیر نظمی هروی بیت
دل از دوری حسرت را بسوزم * باتشکا روم آتش فروزم ﴿ اآذرخشا ﴾ فتح ذال معجمه

وشین وسکون را وخاء معجمه ایله شدت شتانك اولمرتبه سنه دیرلرکه آدم وحیوان هلاك ایده
ودخی بمعنی صاعقه استاد رودکی بیت نباشد زین زمانه بس شگفتی * اکر بر ما ببارد
آذرخشا آذرفزا خدمه آتشکده معنای ترکیب آتش آرتریجی یعنی یاقیجی آذر
افزادخی دیرلر استاد رودکی بیت نفس رابعذرم چوانکیز کرد * چو آذرفزا آتشم تیز کرد
آرا آرایش وآرایبدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی درسخن آرا وبزم آراکبی
میر نظمی بیت روی نما وبزم را آرا * چون توپی ماه روی بزم آرا * کاهی اسم فاعل ده
اولور مولانا عرفی بیت انجمن آرای حریم سماع * نوحه طراز لب کرم وداع آرستها
فتح را وسکون سین مهملتین وتاء موقوفه بمعنی آراسته یعنی بزنمش استاد فرخی بیت
ایا ببزمکه آرستها زصد حاتم * ویا بمعرکه مردانه تر زصد سهراب آسا اون معنایه
استعمال اولنور اول ادات تشبیه در شمس فخری بیت شفیق کشت زمانه مراغلام
صفت * رفیق کشت سعادت مرامرید آسا * ثانی بمعنی مثل ومانند بوایکی معنانك فرقلری
دقیقدر شهیدی قمی بیت عدوی او شود روباه بددل * چو شیر آسا او خرامد بمیدان
واستعاره طریقیله ذی روح اولمیانه ده تشبیه ایدرلر استاد ابو الفرج رونی بیت عزم وجزمش
بجنبش وبسکون * آسمان باشد وزمین آسا * ثالث بمعنی روش وقاعده مولانا محمود ابن یمین
بیت ببین که صنعت استاد رشتهٔ کرمش * چکونه دوخت باسا قبای تربیتم * رابع بمعنی
زیب وزینت استاد عسجدی * قطعه * با میدقبولت بکر فکرم * چو بهر یوسف مصری
زلیخا * بانواع نفایس خویشتن را * بسان نوعروسان کرده آسا * خامس بمعنی هیبت
وصلابت مختاری بیت زود پستاند تدبیر توازپنجهٔ شیر * کیر بیرون کند آسای تواز
طبع پلنك * سادس ماوراء النهرده وقار وتمکین معناسنه استعمال اولنور ابن یمین
بیت سرو اکر باقد رعنای توهم بالاستی * نی چنان مطبوع وخوش اندام وباآساستی *
بومعنایه لقا بادی * قطعه * پیوسته همی شتاب وتمکین * ای شاه که طاعتت بود فرض *
ازعزم توچرخ میکند وام * زآسای تو میکند زمین فرض * سابع بمعنی خمیازه که باسك
ودهان دره وفازه دخی دیرلر اسنه مك که خماردن ویاخود اویخوسزلقدن واقع اولور
بهرامی بیت چنان نمود بمن دوش ماه نودیدار * چوماه من که کند کاه خواب خوش آسا *
کاهی غم واندوه وملالتدن ده عارض اولور شمس فخری بیت ازین سپس که کشیدم
بسی غم واندوه * زفرط خواب ملالت بسی زدم آسا * ثامن بمعنی آسودن حکیم اسدی
درصفت اسب بیت کم آسا ودمساز وهنجار جوی * سبکپای وآسان رو وتیز پوی * تاسع
آسودن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور مولانا کاتبی بیت درکه کین معرکه
آرای رزم * دردم عیش انجمن آسای بزم * عاشر آسایش لفظندن صیغهٔ امر استعمال
اولنور رکن الدین بکرانی بیت بکش از راه جست وجویش پا * ازتك وپوی بکزمان آسا
آسما آسمان معناسنه نونی ترخیم اولنمشدر بعض فرهنکلرده مکان عالی معناسنه
مسطوردر ودخی برموضعك اسمیدر آسیا دکرمان معناسنه آسیاب لفظندن
مخففدر حکیم سنایی بیت باکرانجان مکوی هرکز راز * کاسیا چون دوشد شود غماز *

مابعدنده کی قاعده معناسنه
واستشهاد اولنان بیته
کوره نون زائد اولوب
روش اقتضا ایدر

غماز * بو بیتدن فهم اولنورکه دکرمان طاشی اوله زیرا کلام معنای موضوع له ده مجاز مرسل
طریقیله خود قنغیسی کرکسه مراد اولور اولور آشا شین معجمه ایله آسا کبی مثل ومانند
معناسنه درکذا فی شرفنامه آشکارا معناسی ظاهردر خواجه حافظ بیت دل میرود
زدستم صاحبدلان خدارا * دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا آشنا اوچ معنایه
کلور اولی اسم مصدر درصوده اوزمك سباحت معناسنه خلاق المعانی بیت باعلم آشنا
شوداز آب برصرای * کزآب برسر آمدن از علم آشناست * ثانی اسم فاعل اولور صوده
اوزیجی سابح معناسنه لواحد من الشعرا بیت کسی کاندر آبست آب آشناست * ازآب
ازچو آتش بترسد رواست * ثالث ضد بیکانه عربیده کی صاحب معناسنه شمس فخری
بیت هر آشنا که کرد دبیکانه بر درت * دائم در آب دیده ورا آشنا بود * بو بیتده ایکی
معناده مذکوردر مثله ابراهیم فاروقی بیت بدریای جودت کند آشنا * چه بیکانه مردم
چه شهرآشنا آشیا کسر شین وفتح یای تحتانیه یوه معناسنه آشیان لفظندن مخففدر
ودخی آشای مرقوم معناسنه در ابوالمعانی بیت سعادت که دربان شاه بردرت * کند مرغ
دولت دران آشیا آغارا فتح غین معجمه وراء مهمله ایله کفشکرلر پابوج اوکچه سنه
قودقلری اغاجدر آفتفیا سکون فاء اول وفتح تاء مثناة وفای ثانیه نباتاتدن قوزی
قولاغی که عربیده لسان الحمل دیرلر براکشی بپراقدر عصاره سنه آفتافیا دیرلر آلا
بوزن والا ایکی معنایه کلور اولی آلودن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی در بولاشق
معناسنه ابو المعانی * مصرع * مفکن زدوشت ای دل این خرقهٔ می آلا * ثانی سرخ نیمرنك که
آل دیرلر منصور شیرازی بیت چو چشم ابرشد آلاوروی کلناری * درابکون قدح افکن
شراب کلناری * عربیده جمع آلی درکه نعمت معناسنه در شیخ سعدی بیت بس پرده بیند
عملهای بد * همان پرده پوشد بالای خود آلتمغا سکون لام ومیم وفتح تاء مثناة وغین
معجمه ایله احکام سلاطین خواجه سلمان بیت خون بدخواهان او آلیست بر حکم اجل *
آنچنان حکم آل تمغا برنتابد پیش ازین آلوا صبر دیدکاری اجی دارودر وهو عصارة
شجرة مراعلاسی سقطری نام جزیره ده اولور ابو المعانی بیت عشقت بدلم آمده اول چوشکری *
شد صبر فراقت بدنا قم همه آلوا آنرا اکا وآنی دیمك معناسنه درآن اول وحرف را
علامت مفعولدر شیخ سعدی بیت این مدعیان در طلبش بیخبرانند * آنراکه خبر شد
خبری باز نیامد آوا آواز لفظندن تخفیف اولنمشدر حکیم خاقانی بیت هر صبح سر
زکلشن سودا برآورم * وزصور آه برفلك آوا برآورم * شمس فخری معیار جمالیده آوا
آوازباشد وهزار دستان را نیز کویند دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت سزد که اهل هنر چون
هزار آوا نیز * برآورند بتحسین او هزار آوا آوها آبهادیمکدر که جمع آبدر واو ایله باده
تبادل جائز اولدیغی ایچون ودخی جمع آباد رشو دبالر معناسنه آهن ربا ضم راء مهمله ایله
مقناطیس طاشی درربابودن لفظندن اسم فاعل دردمور قاپیجی دیمك اولور ابو المعانی
بیت دلم باد ردوغم کشته چو آهن * دل آن سنکدل آهن ربایست آهن قبا اضافتسز
دمور قفتان که مراد زره در بجیم دخی اولورکه جبه دیرلر مولانا هاتفی بیت کشیدند در زیر

آهن قبا * به بالای آن تیز رکش عبا اهو پا فتح باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول خانهٔ
شش پهلوکه عربیده مسدس الاضلاع دیرلر یعنی التی طرفی اولان او وبعض نسخه ده مقرنس
نقش اولنمش خانه وسقف خانه ابو الفرج رونی در صفت خانه بیت ای مبارك بنای آهو پای *
آهوی در نهاده در تو خدای * ثانی ناله وفریاد صدا اسندن سکردوب قاچمقدن کنایه در
امیر خسرو بیت زان بساط دوان آهن خای * کرده بام دوانش آهو پای ایا کلمهٔ
تجیبدر محل استفهام واستخبارده استعمال اولنور خواجه حافظ بیت آنانکه خاك را بنظر کیمیا
کنند * آیا بود که کوشهٔ چشمی بما کنند * مجمع الفرسده بمعنی خورش یعنی اکل وشربه صالح
اولان نسنه ایینهٔ کیتی نما ایکی معنایه در اول اصل موضوعی اسکندرك لب دریاده
میل او زرینه وضع ایتدیکی آیینه درکه نه مقوله کشی اولورسه دوستمیدر دشمنمیدر اول
آیینه ده کورینور ایدی ثانی بحسب الاصطلاح باده طلو قدحه دیرلر مع الباء اب سکز
معنایه کلور اول صو یك مخصوص اسمیدر سراج الدین بلخی بیت آب دارد طبع آتش
راست کویی در تموز * فعل آتش خاصیت پیدا کند در طبع آب * ثانی لطافت معناسنه
شیخ نظامی بیت پیش رخسار عرقناك تو مه را اب نیست * چشمهٔ خورشید را کر تاب
هست این آب نیست * بو معناده اکثر تاب ایله مرادف ایدوب آب وتاب دیرلر ثالث رونق
ورواج معناسنه حکیم انوری بیت کر بر اهی او نباشد تو نخواهی جاه وآب * وز برای تو نباشد
او نخواهد صدر وقدر * رابع فرهنك جهانکیرده اعتبار وقدر معناسنه حضرت مولانا در صفت
بلقیس بیت بر سر زر تا چهل فرسنك راند * تا که زر را در نظر آبی نماند * خامس طرز
وروش معناسنه میر خسرو بیت باز ابر تیره از هر سوی سر بر میکند * سبزه را در هر چمن
بر آب دیکر میکند * سادس مراد معناسنه مولانا ظهوری بیت هزار بیت بکفتم که آب از و
بچکید * بجز دیدهٔ دل آبم از کسی نکشاد * سابع شهور رومیه دن آخر یاز آیی که
آغستوس دخی دیرلر حکیم انوری بیت ساحت آفاق را اکنون که فراش سپهر * از حزیران
صدر کستر وز تموز وآب یخ * بو معنایه سیف اسفرنکی بیت بسوزد بشب خرمن ماه را *
سموم نهیب تو از ماه آب * ثامن مؤید الفضلاده طریق معناسنه مسطور در مثلا بر آب
فلان دیرلر یعنی بطریق فلان دیمك مراد اولنور میر خسرو بیت نیکوان راند سوی کلشن وآب
روان * هر یکی در هر چمن بر آب دیکر میرود اب شیب یوکسك یردن اشاغی اقان
صویه وآقندیسنه دیرلر کذا فی مجمع الفرس اتشتاب کلخن وکلخانی معناسنه آتش
ایله تابدن مرکبدر که تاب تابیدندن اسم فاعل اولور میر نظمی بیت شده از تاب رویش
دل خوی افشان * فتد کویا باتشتاب هجران اذرشب ضم ذال وشین معجمتین ایله
اذرشب ضم ذال وفتح شین معجمتین ایله اذرکشت فتح ذال معجمه وضم کاف
فارسیله اذرکشسب فتح ذال معجمه وشین وضم کاف فارسی وسکون سین مهمله ایله
بو درت لغت مترادف اوج معنایه در اول فرهنك جهانکیریده مذکور در که آتش پرستلرك
زعم فاسدلرنجه بر فرشته اسمی اولهکه آتشکده یه موکل اوله ملائکه بیننده او لقدر تند وجلد
بر ملك اولیه دیرلر منوچهری در صفت اسب بیت در شود بی زخم و زجر و در شود بی ترس

وبیم * همچو آذرشب باتش همچو مرغابی بجوی * حکیم سنایی بیت آب وآتش نخواند
اورا اسب * آن صرف خواند وایش آذرکشسب * حکیم فردوسی بیت چو برساخت
کاندر آمد باسب * بیامد بکردار آذرکشسب * ثانی بلخده بر آتشکده نامیدر که کشتاسب
بنا ایدوب جمیع خزینه سن انده پنهان ایلمشیدی مرویدر که اسکندر ذو القرنین اول بنایی
منهدم ایدوب مذکور خزائن مدفونه یی دست تصرفه کتوردی شیخ نظامی در اسکندرنامه
مثنوی * ببلخ آمد وآذر زردهشت * بطوفان شمشیر چون آب کشت * بهار دل افروز
در بلخ بود * کز و وتازه کل را دهن تلخ بود * زده موبدش نعل زرین اسب * شده نام آن
خانه آذرکشسب * مجمع الفرسده منقولدر که آذر برزین کبی مجوس آتشکده لرندن
بر آتشکده نك اسمیدر که بانیسی اسمی اضافتیله مشهور اولوب حکیم فردوسینك بو بیتلرندن
فهم اولنور * مثنوی * چنان دید خود را در آتش پرست * سه آتش بپروی فروزان بدست
چو آذرکشسب چو خرداد ومهر * فروزان بکردار کردان سپهر * بو تقدیرجه لفظ مرکب
اولور بر جزوی آذر در آتش معناسنه بر جزوی ده کشسب در بو دخی ایکی کلمه دن مرکبدر
بر کلمه کش در فتح کافله خوب معناسنه وبر کلمه دخی اسب در ترکیب اولندقده الفی حذف اولنوب
کشسب ایلدیلر حکیم فردوسینك بو بیتنده بو معنایه دلالت وار در بیت نباید همی کردنت
سرکشی * که از سرکشی کس نبندد کشی بعض روایتده مطلق آتشکده یه دیرلر حکیم فردوسی
سیاوشك کرشیوزه خطابی محلنده دیمشدر بیت همان اسب تو شاه اسب منست *
کلاه تو آذرکشسب منست * ثالث برق معناسنه در که معنای ترکیب آتش چهنده دیمك
اولور که آذر آتش وشب وشسب وکشب وکشسب چهنده معناسنه در حکیم فردوسی
سام نریمان طرفنه قاصد کوندردیکی محلده دیر بیت سواری بکردار آذرکشسب * ز کابل
سوی شام شد سه اسب * ودخی فردوسی بر پهلوان اسمی اولمق اوزره دیمشدر * مصرع *
سپهبد چنین کفت آذرکشسب اسیاب دکرمان معناسنه اصلی آس آب در که
اضافتله صو دکرمنی دیمك اولور نتکم آت دکرمننه خراس دیرلر کسره ایله الف ممدوده نك
جمعنده نوع ثقلت اولمغین تلفظده سهولت ایچون مابینلرینه بر یا کتوروب آسیاب ایلدیلر
ابو المعانی بیت دانهٔ ایام عمرم محو شد * جوی اشکم کرده جسم آسیاب اسیب کسر
سین مهمله وسکون یای تحتانیله وجود انسانه ویاخود برهیئات مشخصه یه برقانی نسنه
زوراله طوقنمق که عربیده صدمه وزبان هندیده دکه دیرلر کثرت استعماله هر ایکی
قاتی نسنه بربرینه زوراله طوقنمق معناسنه اولمشدر حکیم فردوسی بیت سر باد با نها بر آمد
بر اوج * بجنبید کشتی ز آسیب موج * شمس فخری معیار جمالیده چون دو کس بهم رسند
دوش بدوش ویاخود پهلو به پهلو زنند اورا اسیب کویند دیمشدر بیت زدند پهلو بهم
چون سپهر وقدرت شاه * کبود کشت تن آسمان ازان آسیب * بو معنایی مؤید حکیم علی
فرقدی بیت شعلهٔ قهر تو کر با کوثر آسیبی زند * زو بر آید همچنان کز قعر دوزخ التهاب
فرهنك جهانکیریده کاهی آفت وکلفت معناسنه اولدیغی مسطوردر حکیم خاقانی بیت
چو آزادند درویشان ز آسیب کرانباری * چه محتاجند سلطانان باسباب جهانبانی *

لـ اشکوب ـع سکون شین معجمه وضم کاف ایله اوج معنایه کلور اول سقف خانه ثانی خانهٔ
بالا که عربیده طبقهٔ علیا دیرلر کمال اسمعیل در صفت عمارت بیت بر آشکوب نخستینش
دست فکرت من * بزیر پای فلک را چو نردبان افکند * ثالث آسمانه دخی دیرلر استعاره
طریقیله اولمق اولور حکیم ازرقی بیت باد اندرو وزیده زبهنای آشکوب * ابر اندرو کذشته
زبالای قیروان لـ اشناب ـع ذکری مرور ایدن آشنانک معنای اولنه شیخ عطار بیت
زمین را خون چنان غرقاب میکرد * که ماهی زمین آشناب میکرد لـ اشوب ـع ضم
شین معجمه ایله فتنه و غوغا و هر نسنه نک قارشمه سنه دیرلر و آشفتن لفظندن وصف ترکیبی
اولور دل آشوب و سنک آشوب کبی حافظ بیت فغان کین لولیان شوخ شیرین کار شهر
آشوب * چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغما را لـ اشیب ـع کسر شین معجمه
وسکون یای تحتانیه ایله آسیب مرقوم معناسنه کذا فی مجمع الفرس فرهنک جهانکیریده زحمت
ولرزش اندام معناسنه در لـ افتاب ـع معروف مرحوم کمال پاشا زاده نک تصرفات
خاصه سندر که آفتاب لفظ مرکبدر اما خورشید کبی ظاهرا ترکیبی معلوم دکلدر بر جزوی
آفدر که اصلی آب در بافایه ابدال اولنمشدر بر جزوی ده تاب درکه تابیدن صیغه سندن
اسم فاعلدر قزدیجی معناسنه معنای ترکیب صو قزدیجی اولور صو بالطبع بارد در قزماسی
عارضیدر اول سببدن قزمه یی کنشه نسبت ایلمشلردر نتکم شیخ سعدی بیت عمر برفست
وآفتاب تموز * اندکی ماند خواجه غره هنوز * فاضل مرحوم بومبحثده برزتک و پود خی ایلمشدر
ایرادنده سواد قرطاسدن غیری نفع اولمدیغله بومقدار ایله اکتفا اولندی لـ اکب ـع ضم
کاف ایله آغزاچی معناسنه در زبان هندیده کاله دیرلر فرهنک جهانکیریده باء فارسیله مرویدر
خسروانی بیت کند از خست او همی پنهان * همچو همیون بخود در اکب خویش لـ الب ـع
سکون لام ایله پهلوان معناسنه لغت ترکاندر اما انلر الف مقصوره ایله استعمال ایدوب
الب ارسلان کبی بعض مبارزه اسم ایدرلر لـ ایافت ـع سکون فا ایله غلیظ
وخشین پرتلش و پارلنمش اثواب مقوله سی ابو المعانی بیت مکش از چرخ دون پرور دلا
منت بدنیارا * نداری جامهٔ اطلس بدوشت میشود ایافت لـ آب پشت ـع نطفه یعنی
منی وله ایضا بیت آن قدر دارد فضائل از نیا واز پدر * آرد از سر چشمهٔ عرفان کویا آب
پشت لـ آب حیات ـع ظلماتده واقع بر چشمه اولدیغی مشهوردر اسکندر ذو القرنین انک
طلبی سوداسیله ظلماته واردی بامر الله تعالی اکا نصیب اولمیوب خضر نبی علیه السلامه
نصیب اولدی دیرلر واستعاره طریقیله لب دلبره ده دیرلر وله ایضا بیت لبش آب حیات
وروی خورشید * میان تیره زلفش زندکی بخش لـ ابخست ـع سکون باء موحده و سین
وفتح خاء معجمه ایله جزیره معناسنه در شمس فخری بیت ز دریای تعظیم شاه دلیر * بود
هفت کردون کمین آبخست * فرهنک جهانکیریده ایچی چوریمش قاوون و قارپوز و خیار
امثالی نسنه لره بر زفت دخی دیرلر حکیم علی فرقدی بیت روی ترکان تازه آباد کست * زرد و
پرچین چون ترنج آبخست * تحفة الاحبابده بیوک صولر ایچنده واقع کوچک جزیره لره دیرلر
صو متعفن اولوب ساز و اوت اوله دیمشدر لـ ابخوست ـع سکون با و فتح خا و واو معدوله ایله

ایله بوزن آبدست آبخست مرقوم معناسنه در استاد عنصری بیت بو سر تند باد موج بلند *
تا بیک آبخوستشان افکند لـ ابدست ـع معروف عبادتدر حضرت مولانا بیت جمال
یار شد قبله نمازم * ز اشک انتک نوشد آبدستم * حکیم خاقانی بیت نعیم پاک بستاند چو کرده
آلود بسپارد * ز شرم از آبدست آینه نک از آبدستانش * نسخهٔ میرزا ابراهیمده پاک و مجتنب
از معاصی معناسنه در فرهنک جهانکیریده اول استاد پاک کاره دیرلر که ایشی رونقلی وطراوت
پذیر و خوب اوله شیخ نظامی * مثنوی * بنقاشی زمانی مژده داده * برسامی ز اقلیدس
زیاده * چنان در لطف بودش آبدستی * که بر آب از لطافت نقش بستی لـ آب رفت ـع
ضم راء مهمله و سکون فا ایله صو لیوب سو پرمک معناسنه فرهنک حسینی و فاییده سنک آب
خورده باشد یعنی صو دوکش طاش که دائما صو ایچنده و یا صو التنده اوله لـ آبزرفت ـع
سکون باء موحده و زاء معجمه وضم فا ایله بمعنی ابخست مرقوم حکیم طرطری بیت چون آبزرفت
روی زشتش * چندین عفن و ترش چراشد لـ آبست ـع فتح باء موحده و سکون سین
ایله زن حامل آبستندن مخففدر حضرت مولانا بیت آنچه آبست است شب جز آن مباد
حیلها و مکرها یادست باد * فرهنک جهانکیریده فتح با ایله بمعنی کوشت ترنج وکسر با ایله بمعنی
آبستن دیوب مولانا نک بو بیتنه متمسک اولمش * مثنوی * جز وجز و آبست از شاه بهار *
چشمشان چون درج پر درشمار * مریمان بی شوی آبست از مسیح * خامشان بی لاف و کفتار
فصیح لـ آبفت ـع آیافت مرقوم معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت تن همان خاک کران سیه
است ارچند * شاره و آبفت کنی قرطه شلوارش لـ آخت ـع سکون خا ایله آختن لفظندن
فعل ماضی در چکمک معناسنه عموما قلیج چکمک خصوصا شاعر بیت تیغ زبان آخت
برای جدل * کای شده در شهرت کاذب مثل لـ آخردست ـع ایکی معنایه در اول صف
نعال یعنی آخر مجلس نشینان ابو المعانی بیت ندهد در صف عشاق مرا جای نشست *
بروم کوی غمش جای کنم آخردست * ثانی قومار اویونی قمار بازلر میانندن معروف سوزدر وله
بیت تاکی بستم شیشهٔ دل کرد شکست * خواهم که کنم عشق ترا آخردست لـ آذرپرست
یعنی آتش پرست که کبر دخی دیرلر لـ آذرذردهشت ـع آتشکده های فارسدن یدنجی
آتشکده نک نامیدر حکیم فردوسی * مثنوی * پرستندهٔ آذرذردهشت * همی رفت با ثار
وسم بهشت * چو از دور جای پرستش بدید * شد از آب دیده رخش ناپدید لـ آرت ـع
فتح راء مهمله ایله درسک که آرنج دخی دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری لـ آرست ـع کسر را
و سکون سین مهملتین ایله حیوانات یان باشی کذا فی نعمة الله لـ آزاد درخت ـع قاین
اغاجی تسبیح اغاجیده دیرلر طبرستانده تاجک دیرلر لیلاک کبی شکوفه سی اولور دانه بغلو
تناول اولنمز خوشبو چیچکی اولور دانه سندن تسبیح ایدرلر لـ آزرمیدخت ـع فتح زا و سکون
راء مهمله و خا و کسر میم وضم دال ایله خسرو پرویزک قزی اسمیدر باسندن صکره عسکر اکا
بیعت ایدوب ایکی آی پادشاه اولمشیدی اصل اسمی آزرمیدردخت قردیمکدر حوالی
قزوینده برشهر بنا ایدوب کندو اسمیله تسمیه ایلدی کذا فی مجمع الفرس لـ آزفت ـع ضم
زاء معجمه و سکون فا ایله محمد هندوشاه صحاحنده سنک آب خورده یعنی صودوکش طاشی

دیو نقل ایدر ل آفتاب پرست ع اکثر ارباب لغت کون چیچکی دیدیلر اما سروری کاشی
مجمع الفرسده بمعنی نیلوفر تصحیح ایلمش ودخی بر جانور در عربیده حربا وهندی لسانندە کرکت
دیرلر سوسمار نوعندندر کونشه قارشو اوتور وب کونش کتدیکجه اولدخی اول طرفه دوزنمه کورد
کون چیچکی دخی کونش دوندکجه دونر فرهنك جهانکیریده بر چیچکدر کونشله بیله دونر وبپراقلری
دخی اول طرفه میل ایدر اهل هند بطریق العموم هر کل کبوده دیرلر شیخ نظامی * مثنوی *
هر سوی کافتاب سر دارد * کل ازرق درو نظر دارد * لاجرم هر کلی که ازرق هست *
خواندش هندو آفتاب پرست ل آفت ع فتح فا ایله ضرر وهلاك ایدیجی معناسنه در مولانا عرفی
* رباعی * تازنده جهان از تو بارایش آفت * ای آفت آسایش وآسایش آفت * چند آنکه
دلت آفت نازت طلبد هست * در حوصلۀ عشق تو کنجایش آفت ل آکفت ع کسر کاف فارسی
وسکون فا ایله رنج وزحمت معناسنه در سلطان سنجر کوی باز لق ایدرکن آتدن دوشدکده
امیر معزی بالبداهه بو رباعیی نظم ایلمش * رباعی * شاها ادبی کن فلك بدخو را *
کاکفت رسانید رخ نیکو را * کر کوی غلط رفت بجو کانش زن * ور اسب خطا کرد بمن بخش
اورا * سلطان سنجر دخی محظوظ اولوب فی الحال آتی رختیله امیر معزی یه عطا ایدرمز بور
بنه بداهة بو رباعیی نظم ایدر * رباعی * رفتم براسب تا بجرمش بکشم * کفتا که زمین
شنو این عذر خوشم * من کاوزمینم که جهان بر دارم * یا چرخ چهارم که خورشید کشم *
سلطان تکرار بحساب احسان ایدر ل الجخت ع سکون لام وفتح جیم فارسی بعده خاء
ساکنه ایله حرص وطمع معناسنه بعض نسخه ده همزۀ مفتوحه ایله در وکتاب محبیده الف
ولامسز مرویدر ل الست ع بوزن ومعنی آرست مرقوم ودخی اویاق باشی که جانب مقعده
اولور استاد عسجدی بیت همچون رطب اندام وچو روغن کف دست * همچون شبه
زلفین وجو دنبه آلست * بو بیت براستاد دیوانده بو یله کورلدی بیت همچون رطب اندام وچو
روغنش سراپای * همچون شبه زلفین چو پیلسته الست * بو همزۀ مفتوحه ایله اولور
ل الفت ع ضم فا ایله محنت وسرکردانی شمس فخری بیت همیشه دشمن درکاه جاهت *
زاحداث فلك آلفت باشد ل الفخت ع سکون لام وخا وفتح فا ایله عوداغاجی ابو المعانی
بیت هر صبحدم زکوی جانان بوی نسیم آید * اشجار کوه ودشتش کویا که آلفختست *
ل اموت ع ضم میم وواو معروفله لانۀ مرغ شکاری یعنی شاهین وطوغان یوه سی منجیك
بیت بر قلۀ قاف بخت واقبال * آموت عقاب دولت تست ل اموخت ع اموختن لفظندن
فعل ماضی درا وکرندی دیمك واسم فاعل دخی اولور شیخ سعدی ایکی معنایه * قطعه * معلمت
همه شوخی ودلبری آموخت * جفا وناز وعتاب وستمکری آموخت * من آدمی بچنین شکل
وقد وروی حسن * ندیده ام مکر این شیوه از پری آموخت ل آهخت ع کسر ها
وسکون خا ایله آهختن لفظندن فعل ماضی در خیز وقالق چکمك معناسنه فی الجمله جسمانی
وروحانی حرکتی متضمن در هاد نصمکره یا ایله آهیخت دخی جائزدر شیخ سعدی بیت چو غرمش
بر آهخت شمشیر بیم * بمعجز میان قمر زد دونیم * شمس فخری فتح ها ایله بر هخت لفظنه قافیه
ایلمش * قطعه * ابو اسحاق سلطانی که در رزم * چو کینش تیغ بی باکی برآهخت * بسان

بسان هندوان ترك فلك را * بجوب کین بمالید وبپرهخت * برهخت یعنی ادب کرد ل آهن
جفت ع چفت دموری که آنکله تارلایی سوروب تخم اکرلر آکا ایلد وایمروکا وآهن دخی
دیرلر کذا فی مجمع الفرس ل اهیخت ع بمعنی آهخت مرقوم کمال اسمعیل بیت همچون کشف
بسینه سر اندر کشد اجل * انجا که نیزۀ تو بر آهیخت بال را ل آیفت ع ضم یای تحتانی
وسکون فا ایله حاجت وتمنا معناسنه آینت دخی دیرلر زراتشت بهرام بیت زیزدان
خواستن انجمله آیفت * که تا نرسد مر وراهیچ آکفت ل آینت ع ضم یای تحتانی وسکون
نونله بمعنی آیفت مرقوم میر نظمی هروی بیت چو ماندهیم بسمل مرغ دل را * بجز کشتن
زیار آینت من نیست ل مع الجیم * ابلوج ع سکون باء موحده ایله نبات شکری ابو المعانی
بیت زشهد غیر جانم در دهن بهر خروج آید * جواب تلخ جانان درمذاقم آبلوج آید *
پور بهای جامی * قطعه * تا آبلوج همچو طبرزد نشد بطع * تا چون نبات نیست بپیش
نظر شکر * بادا نهاده در دهن دولتت مقیم * دست نشاط وعیش بفتح ظفر شکر ل آج ع
ایلغون اغاجی ابو المعانی بیت رقیب درد دلش را علاج می خواهد * برای پشت وشکم
چوب آج می باید * حیواناتی صانجو طوتدقده ایلغون اغاجیله قارننه اورر لردفع اولور
دیرلر ل آخشیج ع سکون خا وکسر شین معجمتین ایله معنای موضوعی ضد در عناصر
اربعه ده ضدیت اولدیغی مناسبتیله عناصرك هر برینه آخشیج ومجموعنه آخشیجان دیرلر
شمس فخری بیت عالم از عدل ابو اسحق کشتست آنچنان * کز جهان برخاست رسم
کفتکوی آخشیج * حکیم خاقانی بیت بردم از نرادکینی یکدو داو اندرسه رحم * کرچه
از چار آخشیج وپنج دردر ششدرم ل آدج ع فتح راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده ایکی
معنایه در اول بمعنی آرنج که اندن مخففدر ثانی نام پرنده در ل آرنج ع فتح راء مهمله وسکون
نونله درسك معناسنه که عربیده مرفق دیرلر کسر میم وسکون را وفتح فا ایله حکیم اسدی
بیت آستین از برای رنج دلم * تا بارنج میزنی هردم * شمس فخری قصر الفله میان
ساعد وبازو دیو نقل ایلمش ل آزنج ع ضم زاء معجمه وسکون نونله کوزده حاصل اولان چپق
استاد لطیفی بیت کویا که آشیانه بود پوست چشم او * هموار با پلیدی وآزنج کنده است
بعض فرهنکلرده کسر زا ایله وبعضنده جیم عجمیله منقولدر وبعض نسخه ده تمرکوعلی مرویدر
ل آزنج ع جیم فارسیله آزنج مرقوم معناسنه طیان مرغزی بیت شده که بخار از دماغ
ودهان * رخش زیر آزنج وچشمش نهان ل آکج ع فتح کافله قانجه دیدکاری اوجی اکری
دمور در مجد هندو شاه صحاحده آکج قلابی بود آهنین بر سر چوبی دیدوکی قولی مؤید
شمس فخری بیت کشتی مه از ساحل مغرب بکشد باز * حکمش زسر قدرت بی زحمت آکج
استاد عنصری بیت بجستند تاراج وزشتنش را * با کج کرفتند کشتنش را ل آکخج ع
فتح کاف وسکون خاء معجمه ایله جلاب معناسنه در بعض نسخه ده خایرینه حاء مهمله واقع
اولمش اما فقیر صانورم غلط کاتب اوله زیرا زبان فارسیده حاء مهمله اولمدیغندن ماعدا
تلفظنده عسرت واردر تحفة الاحبابده همزۀ مقصوره ایله مرویدر ل آکنج ع کسر کاف
وسکون نونله قیمه ات ویونجه طواشی بغرسق که مومبار دخی دیرلر شمس فخری بیت خوردی

برخوان گیتی هرچه خواهی * اباو قلیه و حلوا و آکنج * بعض یرلرده قیمه جگرله طولدردقلری
اجلدن جگرآکنج وجگرآکند وچرغنده وروغ دخی دیرلر عربیده عصیب دیرلر کذا فی الصحاح
بو معنایه مؤید مولانای کسائی بیت عصیب کرده برون کن وزو برنج نرود * جگر بیازن
وآکنج ازو بسامان کن * آزندن اکنه صانجوب دیکمکه دیرلر فرهنگ جهانگیریده فتح کاف
فارسیله مطلق طولدرلمش هرنه اولورسه سیف اسفرنگی بیت چون لنگ خرمرده آن
جغد پرآفت * چون روده ناشسته باروی که آکنج ل اکوج ع ضم کاف فارسیله قانجه
دموری آکنج مرقوم معناسنه ابوالمعانی بیت هر تیرکه بر سینه دشمن زده پیکان * از بهر
پرو کرده جگر میشود آکوج ل اکیج ع کسر کاف فارسیله آکنج مرقوم معناسنه یعنی مومبار
طولمه سی ل الفنج ع فتح فا وسکون نونله عود اغاجی معناسنه ابوالمعانی بیت دروقت
وصف هجران حاجت نبود آتش * در مجمر آلفنج از آه دل بسوزد ل النج ع ضم لام
وسکون نونله بمعنی آلوچه کذا فی فرهنگ جهانگیری ل النجوج ع فتح لام وسکون نون
وضم جیمله عودکبی رایحه سی چقار بر نوع اغاجدر ایضا منه ل اماج ع التی معنایه کلور
اول اوق نشانه سی هدف دخی دیرلر استاد لطیفی بیت هر تیرکه از شصت قضا وقدر آید
پیشش تن بدخواه شهنشه شده آماج * ثانی چولدن بر طوربه درکه ایچنه یابه دانه سی قویوب
اوق آتمغه مشق ایدرلر ثالث باغ چبوغی رابع حراث وزراعت آلتلرندن بر آلتدر بو ایکی
معنایه حکیم سوزنی بیت برکند تیر تو هرکه خاک در آماج گاه * بز رکر برکنده پنداری
باماج وکلند * کلنگ معناسنه در خامس فرهنگ جهانگیریده تخت پادشاهی حکیم فردوسی
بیت چنان هم کرازان وکویان زشاه * زفرمان واز فر آماجگاه * سادس برفرسنگ
اعتبار اولنان یرك یکرمی دورت حصه سندن بر حصه یه دیرلر معلوم اوله که فرسنگ اوچ
میلدر ومیل ایکی ندا مسافه درکه فرسنگ التی ندا اولور وندا دورت آماج مقداری مسافه در
فرسنگ یکرمی دورت آماج اولور فهمی دخی آسان اوله فرسنگ که اوچ میلدر ومیل دورت بیک
خطوه آدیمه دیرلر اون ایکی بیک آدیم اولور یکرمی درده تقسیم اولندقده آماج بشیوز آدیم
اولور هر آدیم بریجق آرشدر هر آرش التی قبضه در هر قبضه دورت اصبعدر هر اصبع بریجق
شعیردر ل اهنج ع کسر ها وسکون نونله بوزن نارنج بمعنی کشنده یعنی چکیجی شیخ نظامی بیت
شه عالم آهنج گیتی نورد * دران خاک یکماه کرد آبخورد * کذا فی الدستور والمجمع اما فرهنگ
جهانگیریده فتح ها ایله بمعنی کشیده مسطوردر کمال اسمعیل بیت بدست داد تواند حسام جان
آهنج * بدان صفت که بود درمیان بحر نهنگ * محمد هندوشاه صحاحده بمعنی آمیختن روایت ایلمشدر
وآخر فرهنگلرده فتیل وچنبر وخلال معنالرینه وشمس فخری مطلق نسنه چکمك معناسنه نظم
ایلمشدر بیت شها کز مس قوی باشد حسودت * بشفتاهنج تدبیرش در آهنج * شفتاهنج
صرمه کش جدیده صیدرادات الفضلاده بمعنی انداختن ل مع الخاء اخ ع افرین معناسنه
کذا فی فرهنگ جهانگیری ل ادخ ع فتح دال ایله ایکی معنایه در اول خوش کلدی معناسنه
حکیم ناصرخسرو * قطعه * روز تو هرگز بامان سعد ومیمون کی شود * چون تو برابلیس
ملعون خویشتن مفتون کنی * گر بشارستان علم اندر بگیری خانه * روز خوش امروز

امروز فردا آدخ ومیمون کنی * ثانی بمعنی بلندی ورتبه عالی کذا فی فرهنگ جهانگیری ل آزخ ع
فتح زاء معجمه ایله باغ چبوغنك بوداننچو پلری ابوالمعانی بیت در باغ عشق تکهندار دل زار *
از تاك لطف بیند از چو آزخ * وضم زا ایله ایکی معنایه کلور اول ایچی چورك وبوش جوزوله
بیت ناقص چه شود از بر باغ کرم خود * گر یاد کنی این دل مهجور با زخ * ثانی یدك آت که
عربیده جنیب دیرلر میرنظمی بیت نشسته بر سمند ناز جانان * کشیده در پیش کلکون آزخ
ل ازخ ع ضم زاء فارسیله ایکی معنایه در اول کوزده اولان چپق که آزخ دخی دیرلر شمس
فخری بیت هر آن بصرکه زخاك درش نشد روشن * بجای مقله نهد اندرو فلك آزخ *
ثانی اعضاده ظاهر اولان سکل که فارس وعراق وعجمده کوك وترکستانده کوی نك وزبان
تبریزیده سیکل ولسان هندیده مسا وعربیده ثولول دیرلر حکیم سوزنی * قطعه * بکرد
عارض اغماه روی چاه زنخ * سیاه رنگ درآمد بسان مور وملخ * کل رخا تش زمشك سیاه خالی
داشت * چه جرم کرد که کل خار کشت وخال آزخ * بو معنایه مولانا مرادی بیت آن زشت
عمامه بر سر او * چون آزخ زشت بر سرکیر * چوزلمش نسنه معناسنه ده مرویدر
ل ازیخ ع بمعنای اول آزخ مرقوم کبی که کیغ دخی دیرلر عربیده رمص دیرلر ل آواخ ع ایکی
معنایه در اول بمعنی آه حسرت حضرت مولانا * رباعی * ازکنج قدم شدیم ویرانه او * افسانه
او شدیم ز افسانه او * آواخ زپیمان وز پیمانه او * کس خانه او ندانده زخانه او * ثانی بمعنی
نصیب مرویدر ل اوخ ع فتح واو ایله آواخ مرقوم کبی ایکی معنایه در اول بمعنی آه وای وای
دیمکدر استاد لطیفی بیت عمر دنیا بدین بدی آوخ * کارم آخر کشد سوی دوزخ * بمعنی آه
شیخ سعدی بیت ما کشته نفسیم بس آوخ که برآید * از ما بقیامت که چرا نفس بکشتیم
حضرت مولانا بیت دل یافت دیده که مقیم هوای اوست * آوخ که آن هوا چه دل ودیده
پرورست * ثانی بمعنی نصیب شهیدی قمی بیت از تو پیش که وبجا نالم * کاوخم از تو جز غم
دل نیست ل مع الدال اباد ع دال حرفنك ما قبلنده الف ساکنه واقع اولدقده
عند المتقدمین ذال معجمه اوقنور بناء على هذا بو فقیر ذال معجمه یی تفریق ایلیوب دال
مهمله اعتبار ایلدم آباد سکز معنایه کلور اول بمعنی معمور ثانی بمعنی همیشه بو ایکی معنایه
شمس فخری بیت زکردکار برین پادشاه یاد آباد * که کرد ملك جهانرا بعدل وداد آباد *
ثالث بمعنی آفرین شیخ نظامی بیت درجلوه آن عروس دلشاد * آباد برانکه گفت
آباد * رابع فرهنگ جهانگیریده نام خانه کعبه معظمه در حکیم اسدی * مثنوی *
فرستاد پس کردگار از بهشت * بدست سروش خجسته سرشت * زیاقوت یکپاره لعل فام
درختان بدان خانه آباد نام * مر از ان میان جهان جای کرد * پرستشکه خاطر آرای کرد *
خامس بمعنی خوب ونیك حکیم فردوسی بیت بپایان دولت زغم یاد باد * همیشه تن وبخت
آباد باد * سادس خوش آمد حضرت مولانا بیت اکنون بیاشاد آمدی خندان وآباد آمدی
چون سرو آزاد آمدی میکو زیرلب صلا * سابع بمعنی صحرا مجمع الفرسده مسطوردرکه
بو معنایه اسد آباد وخرم آباد دیرلر مراد صحرادرکه صحرای اسد وصحرای خرم دیمك اولور
عوام غلط فهم ایلیوب بو مقوله آبادی بانی عمارت معناسنه اتخاذ ایدرلر روم دیارنده دخی

بویله درامامشهوری معنای اصل اوزره مثلا طاش اوه وقاز اوه وارتق اوه دیرلر بعض
کتاب ناشناس صحیح یازارم قیاس ایدوب طاش آبا دوقاضی آباد وارتق آباد یازرلر اصلی
سؤال اینسك طاش ایله بنا اولنمش وقاضی بنا ایلمش وارتق یاپلمشدرده بوجواب ایدرلر حال
بوکه اولمحلرده نسبت ایده جك بنا یوقدر ثامن استعاره طریقیله مجازا غم آباد ومحنت آباد
دیرلر بویله محللرده مراد بنا اولسه جائزدر ﴿ اابخورد ﴾ باء موقوف وفتح خاء معجمه
وواو معدوله ایله ایکی معنایه کلور اول صوکنارنده حیوانات صواریله جق یرکه آبخورد
دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت جان شد اینجا چوخاکبیزدتن * کاب خوردش از پنهان
برخواست * ثانی توقف ایلك ومقام طوتمق معناسنه شیخ نظامی بیت شه عالم آهنج
کینی نورد * دران خاك یکماه کرد آبخورد ﴿ اآب سرد ﴾ اضافتله یعنی کسر با وفتح سین
ایله وباء موقوف وکسر سین ایله ده جائز یخنی که اتی قیناد وب صوین منجمد ایدرلر اصلی
سرد آب درعلم اولدقده مضاف الیه تقدیم اولنورفا رسیده حالت علمیتده مضاف الیه تقدیم
اولنمق قاعده سی شایعدر ﴿ اابشخورد ﴾ لفظ مرکبدر آب وشین مصدریه ولفظ خوردن دن
معنای ترکیب صوایچه جك یردیمك اولور ابو المعانی بیت هر بحار اکه باشد آبشخورد *
انس وحیوان شوندروزی مند ﴿ اابکند ﴾ لفظ مرکبدر آبله کندن دن که کندیدن دن
مشتق اسم فاعل اولور قازیجی معناسنه که مجرای سیل در یعنی سیل یرتدوغی محل شمس فخری
بیت ازسیاخیز حادثه اعدی شاه را * شد خانمان خراب بکردار آبکند * ونهر جاری
اولدوغی محل معناسنه شاعر بیت آبکند دوران تاریك جای * لغزلغزان چون دران بنهند
پای ﴿ ااب کبود ﴾ ایکی معنایه در اول ولایت چین ده حدود مشرقده واقع اولان
دریانك اسمیدر بحر اخضر وبحر اعظم دخی دیرلر منقولدر که ناحیه‌وپری صفت دکز قزلری
اول دریادن ماهتابده چیقوب اوینا شرلر کونش چقدوغی کبی ینه دریایه کیدرلر کذا فی
شرفنامه ثانی اصطلاحده قلیج وخنجر دموری که جوهردار اوله ابو المعانی بیت آب کبود
تیغ نماید چو آینه * روز مصاف در نظر خصم روی مرك ﴿ اآب منجمد ﴾ لفظ مرکب
اولدیغی ظاهردر استعاره طریقیله قلیج وخنجر ونیزه دموری ودخی بللور وشیشه وامثالی
نسنه لر عموما وبللور بیاله خصوصا کذا فی مجمع الفرس بو معنایه میرنظمی درصفت تیغ بیت
باشعاع نور کشته منعقد * میتوان کفتنش آب منجمد * وله درصفت پیاله بیت شود در بزم
آن کل روی پر تاب * باب منجمد از آتشین آب ﴿ ااذرآباد ﴾ ضم ذال معجمه وسکون را
ایله شهر تبریزده بر آتشکده نك نامیدر معنای ترکیب معموره آتشدر ودخی شهر تبریزك
نام قدیمیدر معربی آذربیجاندر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ اآذرخرداد ﴾ ایکی معنایه در اول
شیرازده بر آتشکده درغایت مکلف عالی بنادر آتشکده فارسك بشنجی آتشکده نك نامیدر آذر
خرزین دخی دیرلر استاد فرخی * قطعه * پدر و مادرش سخاوت وجود * هردو خوانند شاه
راداماد * پیش دودست او سجود کنند * چون مغان پیش آذرخرداد * شرف شفروه
بیت بارحمت تودو دستقر مروحه نور * باهیبت تونکهت صبح آذرخرداد * ثانی برموبد
اسمیدر که مذکور آتشکده نك بانیسیدر اهل فارسك بعضیلرینك اعتقادلری برملك اسمی اوله که

٦٨ اوله که آتشکده‌لری محافظه ایدر استاد فرخی بیت همه بیابان زان روشنایی آکه بشد *
چوپان آذرخرداد زآذرخرداد ﴿ اآراد ﴾ راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول نام فرشته درکه
روز آراده موکلدر که اول کونك تدابیر اموری ومصالحی آکا متعلقدر ثانی شهور شمسیه نك
یکرمی بشنجی کونی اسمیدر آرود دخی دیرلر جدید اثواب بچمك وکیمك جائز ومبارکدر اما نقل
وتحویل وسفر مناسب دکلدر ﴿ اآراید ﴾ فتح راء مهمله ایله بوزن اشامد آراییدن لفظندن
فعل مضارعدر زینت ایدر معناسنه شیخ عطار بیت اهل دنیارا چودیو آرایدش * لقمهای
جرب شیرین بایدش ﴿ اآرامید ﴾ آرامیدن لفظندن فعل ماضیدر قرار ایتدی وراحت
ایتدی معناسنه حکیم اسدی بیت سپاه آرامیدند برجای خویش * همان شب مهانرا به و
خواند پیش * بعض نسخه ده شاکر معناسنه ده مرویدر ﴿ اآرایش خورشید ﴾
مجمع الفرسده مصنفات باربد خسرودن برنوا اسمیدر شیخ نظامی درصفت باربد بیت چو
زدز آرایش خورشید راهی * درآرایش بدی خورشید ماهی ﴿ اآرداد ﴾ سکون راء
مهمله وفتح دال الله مردم فریب وغول بیابانی معناسنه غول بیابانی آکا دیرلر که شکل انسانده
وآدم کبی اولور هرجوارح واعضاسی انجق ایاقلری اوزون اولور وسراپا قیللو بعض
یولجی یه وکاربانه آیرلش کمسنه لرك کیجه لرده اوکنه دوشوب یولدن آزدرر اول کمسنه
ایسه آنی یولداشی صانوب آردنه دوشرسه بیابانه کتوروب هلاك ایدوب قانن ایچر
﴿ اآرد ﴾ سکون راء مهمله ایله مطلق اوندر دقیق معناسنه بغدای اولسون غیرك
اولسون عربیده دقیق وطحین دخی دیرلر وفتح را ایله بوزن داردا ایکی معنایه کلور اول آرداد
مرقومدن مخففدر ثانی فعل مضارعدر کتورر معناسنه فرهنك جهانکیریده سکون را ایله
تقصیر معناسنه ده مرویدر ﴿ اآرزومند ﴾ استکلو عربیده مشتاق معناسنه آرز واستکدر
طلب معناسنه مند ادات نسبتدر فارسیده ادات نسبت همان حرف یاء دکلدر نیجه حرف
وکلمه واردر هر برینك محلی کلدکجه بیان اولنور ان شاء الله تعالی میرنظمی بیت عاشق
آنست فارغ از جانش * آرزومند درد هجرانش ﴿ اآزاد ﴾ فتح زاء معجمه ایله التی معنایه
کلور اول بی قید بودخی برقاچ معنایه استعمال اولنور متعلقات امور دینیه وضرورات
بشریه دن فارغ کبی دخی فلان بنده آزاددر یعنی قید عبودیتدن خلاص اولمش دیمك اولور
وسرو وسوسنه آزاد معناسی قید وعلت وبرشاخه بیجیده اولمقدن فراغتی معناسن افاده
ایدر نتکم حضرت مولانا بیور بیت کیست مولی آنکه او شادت کند * همچو سرو وسوسن
آزادت کند * صاحب اختیارات بدیعی سوسنی درت نوع یازمش مائی وصاری وقرمزی
وبیاضدر بیاضنه آزاد دیرلر رنکدن آزاده وخالی اولدوغیچون آزاد تسمیه اولنمشدر وذخیره
خوارزمشاهیده مسطوردرکه آزاد درخت دیدکاری اغاجك میوه سی اولمیوب سرو وسوسن
کبی اولمغین آکا ده آزاد تسمیه اولنمشدر کتب طبیه ده مرقومدرکه هر اغاجك که میوه سی اولمیوب
بدنی بالا وهموار وشاخلری سراپا مساوی اوله آکا آزاده دیرلر شرف شفروه بیت من بنده آن
قد چو آزاد درختم * من هندوی آن صورت چون لعبت چینم * وسروه آزاد تسمیه سندبر قاچ
سبب یازمشلردر ازانجمله برکون مجنون عامری آشفته وسرکردان کزرکن کوردکه برباغبان

بو موزون و بالاقد سرو اغاجنه باغله اوروب کسمك استر قد موزون لیلی یه بکزردیو
باغبانه یلواروب و سروی صاتون آلوب کسمکدن آزاد ایدر اول سروه آزاد تسمیه ایدرلر
مرور ایام و کثرت استعمال ایله هر سروه اسم اولمشدر بو معنایی مولانا هاتفی لیلی و مجنون
کتابنده یازمش * مثنوی * مجنون شد ازان سخن بیکبا * کفت این سخن تو بود زیبا *
بستان زمنش بهای این سرو * یا خود ببرش بجای این سرو * لعلی که خراج عالمی بود *
فی الحال زدست خویش بکشود * آورد و بدست باغبان داد * آن سرو زاره کشت آزاد *
آن سرو چمن چو شد غلامش * آزادازان زمان نامش * و برسبب دخی شیخ سعدی کلستاننده
یازمشدر * نثر * از حکیمی پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای عزوجل
آفریده است و برومند کرد انید هیچ یکرا آزاد نخوانده مکر سرو را که هیچ ثمر ندارد
کفت دیکر درختان کاهی ثمردارد و کاهی بی برك و پژمرده و سرو را همه وقت خوبست
و تازه و تر ازین علتها فارغست پس صفت آزادکان اینست بیت دکرت زدست براید چو نخل
باش و کریم * و کر زدست نیاید چو سرو باش آزاد * مشار الیه بر برده دخی بیورمشدر
بیت بسرو کفت یکی میوه نمی آری * جواب داد که آزادکان تهی دستند * معنای ثانی
ولایت کیلانده اولور بالاقد و خوش اندام بر درخت بوینی التمش و یتمش ذراع و صنوبر اغاجی
کبی شاخلری اولور تا باشنه دك هموار بر منوال اوزره لطیف و جوهردار اولور ثالث توامان
نخجوانده بر مختصر شهر نامیدر خلقی سپیدکون و خوبروی اولور واننده شرابك غایت کثرت
و شهرتی واردر حمد الله مستوفی نزهة القلوب نام کتابنده ذکر ایلمشدر رابع بر نوع ماهینك
اسمیدر دریای کیلانده چوق اولور خامس یینه بر درخت اسمیدر که حیوانات انك یپراغندن
یا خود تازه شاخلرندن یسه فی الحال هلاك اولور بو معنی اختیارات بدیعیه مذکوردر
سادس کامل التعبیر نام کتابده مسطوردر که درخت ارزنه دخی آزاد دیرلر فرهنك جهانکیریده
مرقوم درخت بادام کوهی اولدیغی تحقیق اولنمشدر سائر دیاردن ولایت فارس کوهستاننده
چوق اولور فی آزمند فح زاء موقوف ایله حریص و طمعکار معناسنه که آز حرص معناسنه
مند لفظیله مرکبدر حکیم سوزنی بیت حاسد و بدخواه جاه او بمرك است آزمند * کردرین
حسرت بمیرد باك نبود کو بمیر فی آرند فح زاء فارسی و سکون نونله ایکی معنایه در اول
اشکسته و خلل پذیر اولانی صاروب محکم ایلمك ابو المعانی بیت دلم صد پاره شد از سنك جور
یار اکر یکدم * چه باشد این شکسته دل بیارند به پهلویش * ثانی دیوار بناسنده طاش
اراسنه قونلان بالچق معناسنه فرهنك جهانکیریده صولرد بنه چوکن بالچق معناسنه
مسطوردر فی آزود فح ضم زاء معجمه ایله عاقل و زیرك معناسنه نعمة الله نقل ایلمشدر
فی آسمند فح سکون سین مهمله و فتح میمله ایکی معنایه در اول آلدامق وجه اوزره کذب
سویلمك ثانی سرکشته و حیران کذا فی فرهنك جهانکیری همزه مفتوحه ایله ده جائزدر
فی آسیاباد فح یل دکرمانی ترکیبی ظاهردر آسیای بادتعبیر ایدنده ابو المعانی بیت نوبت دولت
مخواه از آسیاباد فلك * عمر و جاهش بکذرد چون باد از و غافل مباش فی آشمید فح سکون
شین معجمه و یای تحتانی و کسر میمله آشامیدن لفظندن اختصار اولنمشدر شیخ نظامی بیت

بیت خوشدل شد و آرمید باو * هم خورد و هم آشمید باو فی آشنود فح سکون شین
معجمه و ضم نون و واو معروفله ایام خمسه مسترقه نك ایکنجی کونی اسمیدر فی آغارید فح
فتح غین معجمه و کسر را ایله فی آغارد فح فتح عین و راء مهمله ایله یوغورمق معناسنه
اغاریدن لفظندن اسم فاعلدر مجمع الفرسده شکر و عسل و امثالی نسنه لر ازمك معناسنه در
بو معنایه ابن یمین محمود بیت بسکه کرد و ترا خوش آمد شربت کفتار من * در کلاب دیده
هردم چون شکر اغاردم فی آغازید فح فتح غین و کسر زاء معجمتین ایله باشلدی و ابتدا
ایلدی معناسنه حضرت مولانا بیت چون سماع آید ز اول تا کران * مطرب آغازید یك
ضرب کران فی آغالد فح فتح لامله اغالیدن لفظندن اسم فاعلدر جنکه بجد اولود
و شورش و غوغا تحریك ایدر مسعود سعد سلمان بیت مطر بانرا بهم بر آغالد * و زمیانه
سبك برون کالد فی آفرید فح آفریدن لفظندن فعل ماضیدر حکیم فردوسی بیت جهان
آفرین تا جهان آفرید * سواری چو رستم نیامد بدید * دخی مضارع و اسم فاعل اولور فی آفند فح
فتح فا و سکون نونله جنك و خصومت معناسنه کذا فی المجمع بو معنایه حکیم فردوسی بیت
دلیرو جهانسوز و پرخاشخر * ندارد جز آفند کار دکر * حکیم سوزنی بیت آورد پیامی که
مبادا که خوری می * مستك شوی و عربده آغاری و آفند فی آکند فح فتح کاف عربیله
کول کبی صو جمع اولوب طوردوغی یره دیرلر میر نظمی بیت بحال زار یم بین جو رتا چند *
ز سیل اشك شد عالم پر آکند فی آکند فح فتح کاف فارسیله طولدردی معناسنه عز الدین
شیروانی بیت سائل بسؤالی ز در تو * صد کنج زر و سیم آکند * و بمعنی پر کرده یعنی چوق
ایتدی استاد رودکی بیت نشان بهشت مست آن دو زلف مشك آکین * نشان جان مست
آن دو چشم سحر آکند * بو معنایه آغند دخی دیرلر فی آلید فح کسر لامله آدم و حیوانات
بر نسنه یی بدیهی کوردکده اورکمکه دیرلر ابو المعانی بیت دوش رفته سیر کلشن با رقیب آن
سیم تن * چون شنیدم این سخن آلید جانم در بدن فی آمد شد فح کلوب کیتمك و کلوب
کیدر و کلدی کیتدی هر بری محلنده استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت کشیده دار بدست
ادب عنان نظر * که فتنهٔ دل از آمد شد نظر یابد * فضلای روم دن و قضاة شیرین سخندن
منطقی افندی نام شاعر ساحرك بو بیت نادری محله مناسب اولمغله ثبت اولندی بیت یادست
آویز محنتله کاور یا تحفهٔ غمله * او صاندم حاصلی آمد شد لیل و نهارمدن فی آمود فح ضم
میم و واو معروفله ایکی معنایه در اول آمیختن لفظندن اسم فاعلدر قارشدردی معناسنه
شیخ نظامی بیت فسون چند با خواهش بر امود * فسون کردن بجابل کی کند سود * ثانی بمعنی
آمیخته اسم مفعول اولور امیر خسرو بیت مکر سیل آمد از دریای مقصود * که شد پای
حریفان کوهر آمود * ثالث بمعنی آراسته فخر الدین ابو المعانی بیت کرانمایه سپاهی داشت
فرسود * باستقبال شهزاده بر آمود * بو معنایه میر خسرو بیت نشاندش بر سریر کوهر
آمود * زمین را کرد از لب شکر آلود فی آوازداد فح دعوت ایتدی معناسنه خواجه سلمان
بیت ماهست فرو رفته دم آوازد هیدش * کو کوش بره دار دو چشمش نکرانست * و دخی
چغردی معناسنه در میر نظمی بیت بسوی او ز دور آوازداده * که ای سرکشته و از هوش

ساده «آاوازکرد» دخی اول معنایه در کذا فی المجمع چغتای لسانیده اوندادی دیرلر یعنی
چغردی اوندامق اسم مصدر در چغرمق معناسنه «آاورد» فتح واو وسکون را ایله اوج
معنایه در اول جنك وپیکار معناسنه حکیم فردوسی. بیت هم آورد اودر زمین پیل نیست
چو کردپی اسب اوپیل نیست * ثانی شجاعت ومبارزت ابوالفرج رونی بیت ز نعل خنکش
روی زمین که آورد * پراز پشیزه شود همچو پشت ماهی شیم * ثالث آوردن لفظندن
صیغهٔ ماضیدر معنای اول ایله بو معنایه شاعر دیمشدر بیت هر آن مردی که حاضر شد
باورد * کند ظاهر که از پا هرچه آورد «آاوند» فتح واو وسکون نونله ایکی معنایه کلور
اول حجت وبرهان معناسنه حکیم فردوسی بیت چنین کفت با پهلوان زال زر * چو آوند
خواهی به تیغ نکر * ثانی اوزم خوشه‌لرین اوزرینه اصدقلری ایپه دیرلر ودخی اثواب سردکاری
ایپ حکیم سوزنی * قطعه * بر بستر غم خفت حسود توچنان زار * کش تن شود از تار
فراکند شکسته * وز دارعنا کشت حسود تو نکونسار * چون خوشهٔ انکور بر آوند شکسته
ثالث مؤید الفضلاده ظرف واناء معناسنه در بو معنایه خواجه عمید لوبکی بیت مباد اساغرش
یکلحظه از خون رزان خالی * فلك را تا ر ودخون رزان زین نیلی آوندش * شاعر دیمشدر
بیت شود هر سفالی که آوندمی * بر ما بود بهتر از تاج کی * رابع فرهنك جهانکیریده
بمعنی تخت ومسند خامس بمعنی شطرنج سادس بمعنی نخست یعنی اول ودخی صولجان
معناسنه ده کلدوکی رسیدهٔ نظر در «آاویزه بند» کوپه منکوش معناسنه مولانا هاتفی
بیت چو کوش خدیو از لالی پند * شد از روی اخلاص آویزه بند «آاهمند» سکون
ها ونون وفتح میمله دروغ کوی یلانجی معناسنه حکیم اسدی بیت کفش سوختی کر بدی آهمند
وکر راست بودی نکردی کزند * وصاحب فرهنك منظومه بیت آذرخش صاعقه بدی
آسیب * آهمندان دروغکو بفریب «آاهنجد» فتح ها وجیم وسکون نونله بمعنی کشد
وچکه‌جك آلت حکیم ناصرخسرو بیت خوب کفتن پیشه کن با هر کسی * کین برون آهنجد
از دل بیخ کین «آاهنود» سکون ها وضم نون و واو معروفله خمسهٔ مسترقه‌نك اول
کونی اسمیدر «آاید» فعل مضارعدر کلور وکله معناسنه مولانا عرفی بیت آن سوخته
جانم که بکشمیر در آید * کر مرغ کباب ست که با بال وپر آید * شیخ سعدی بیت از دست
وزبان که بر آید * کز عهدهٔ شکرش بدر آید «آاپین جمشید» نوا والحانندن بر نوا اسمیدر که
اختراعی جمشیده نسبت اولنور جمشیدك باربدی ایجاد ایتمك جائزدر کذا فی مجمع الفرس
«آاپینه داد» سرتراش وحجام یعنی بربر وفصاد کذا فی فرهنك جهانکیری «مع الراء المهملة»
«آابام کبوتر» کوکرجنلك یعنی کوکرجینی کلوب انده یاوری چقارمق ایچون قلعه برجی
کبی یپادلر میرنظمی بیت جهان مانند آبام کبوتر * رود هر کوشهٔ مهمان بنکر «آابار»
فتح باء موحده ایله اریمش قورشون «آابخور» سکون باء موحده وفتح خاء معجمه وواو
معدوله ایله صو کنارلرنده آدم وحیوان صو ایچه‌جك یر ترکیده صواد وعربیده عطن وشرعه
وزبان هندیده کهات دیرلر حکیم خاقانی بیت درغمت ای زودسیر خون جکر میخورم *
تشنه بخرمن که دید آبخورش آتشین * وضم خا وواو مجهول ایله نصیب وییه‌جك معناسنه

معناسنه خواجه حافظ بیت درعیش نقد کوش که چون آبخور نماند * آدم بهشت
روضهٔ دار السلام را * حکیم قطران ارموی بیت ترسم که براید زجهان آبخور من * کر
شهر براورد جهان آبخور تو * مذکور ایکی معنایه استاد لطیفی بیت درین آبخور کس
نشد آبخور * که آخر بخاکش نشد تیره تر «آابدار» درت معنایه کلور اول طری وتازه
ولطیف میوه وغیره ثانی فرهنك جهانکیریده مرد مصاحب ومجلس آرا وجمعیت وسامان
معناسنه حکیم سوزنی بیت ثقة الملك طاهر آنکه چو آب * ایزدش آبدار خواهد کرد *
ثالث تیغ وخنجر جوهردار وامثاللری حکیم فردوسی * مثنوی چو با او ندید ایچ جای درنك *
همان آبدار یکه بردش بجنك * بزد بر سر ترك آن نامدار * تو کفتی تنش سر نیاورد بار *
رابع بمعنی کیاه یعنی براوت دلیف خرمایه مشابه «آاب سر» اتچنی سی عموما وکله
وپاچه یخنی سی خصوصا «آابشخور» کسر با وسکون شین وفتح خا و واو معدوله ایله
آبخور مرقوم معناسنه کمال اسمعیل بیت کی با بشخور حکمت دل تو راه برد * کز کدای همه
خود دردل تو نان کردد * وضم خا وواو معروفله دخی جائزدر نصیب وخوردنی معناسنه در
خواجه حافظ بیت ما برفتیم وتو دانی ودل غمخور ما * بخت بد تا بکجا میبرد آبشخور ما
فرهنك جهانکیریده مسطوردر که استخر وتالاب ورودخانه کنارنده مخصوص بر محل
اسمیدر که انسان وحیوان انده صو ایچرلر کمال اسمعیل بیت هر کجا باز سر رایت تو
سایه فکند * کبك وشاهین بهم آمیز سوی آبشخور * ثالث توقف وآرام ومکان طوتمق
معناسنه حکیم اسدی بیت بتوران زمین زادی از مادرت * هما نجا بدارام وآبشخورت
«آابکار» سکون با وفتح کاف ایله ایکی معنایه اول سقا معناسنه میرخسرو درنعت
بیت در تنق بارکهش کاه کار * مانده کش عیسی وخضر آبکار * ثانی باده خور
وباده فروش معنالرینه کذا فی فرهنك جهانکیری «آابکراد» فتح باء فارسیله اولاق
معناسنه ابوالمعانی بیت دو اسبه میرود کویش دل وجانم چو آبکرار * چو باز اید
از ان دهر نفس صد جا کند منزل «آابکیر» آب ایله کیردن مرکبدر معناسی بعض
چقور یرلرده یغموردن وسیلدن صو جمع اولوب طوردوغی یر که ازیر ورثی وآبدان
واستخر وتالاب وکولاب دخی دیرلر حکیم اسدی درصفت باغ بیت درو آبکیری به پهنای باغ
شناور درآب شکن کیر باغ * بهرامی بیت هر که باشد تشنه وچشمه نیاید هیچ جا * بیکمان
راضی نباشد کر بیاید آبکیر * بو معناسی دخی اوتدن سبو که ایدوب صویه باتروب جلاهلو
طوقدقلری بزاو زینه سپرلر حکیم خاقانی درقسمیه بیت برفتهٔ جد وماشوره وکلاوه
وچرخ * با بکیر وبشقوت ومیخکوب وطناب «آابیار» ایکی معنایه در اول اسم مصدردر صوارمق
معناسنه کمال اسمعیل بیت تا کشت تخم مهر تو یکدم جدا نشد * از چشمسار خون
جکر آبیار چشم * ثانی اسم فاعل اولور صوارجی بوستان وکشتزار وغیره ابوالمعانی بیت
خامه ام میزاب کلزار سخن بود ست تا * آبیار نخل معنی ریشه شد هر قطره اش «آاتشبار»
اسم فاعل اولور آتش یاغدریجی معناسنه وله بیت نالهٔ جانسوز خیزد از دل افکار ما *
میرساند تا بکردون آه آتشبار ما «آاتش بهار» یعنی رونق وطراوت ولطافت بهار

ابو المعانی بیت داده پیام عیش وطرب ناله هزار * افزود حسن کل بچمن آتش بهار
آتش تر یعنی شراب استعاره طریقیله شرابك تأثیر حرارتندن آتش ایله تعبیر اولنمشدر
قنبر نیشابوری بیت آب خشك این آسمان وآتش تر انجم است * برخلاف از آب خشك
این آتش تر کرده اند آتشخوار فتح خاو واو معدوله ایله سمندر دیدکلری قوشکه دائما
آتش ییوب آتش ایله تعیش ایلد یکیچون آتشخوار تسمیه اولندی مولانا عرفی بیت
یاری دل مخورم عرفی زقر با نکاه عشق * مرغ آتشخوار جز اخکر نخواهد دانه را * فرهنك
جهانکیریده ظالم آدمدن کنایه در دیو یازمش بو معنایی مؤید حکیم سنایی بیت ببرد
آب عالم ابرار * مدحت پادشاه آتشخوار آجار فتح جیمله طراوت ولطافت وتازه
معناسنه ابو المعانی بیت باده خور غمکین مشو باعشق جانان عیش کن * داده حسن روی
عالم موسم آجار کل * فرهنك جهانکیریده جیم فارسیله اوج معنایه در اول معروف در میرخسرو
بیت راست نکردد دروغ مکر بچاره * معصیت رابدین دروغ میاچار * ثانی امیخته وضم شله
معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت درویش بعشق خود در خلق توازناز * لقمه نزود زهرچه
آچار نیابی * ثالث انش یوقش وشکسته وضع فخر کورکانی مثنوی زمینی نیست در عالم
سراسر * ازین پژمرده تر زین بس عجبتر * چکونه جای باشد صعب ود شوار * یکی دریا
دکر آچار کهسار * وزبان عالمانه اهل هندده احکام شرعیه ایله عمل ایتمکه دیرلر آخر
فتح خاء معجمه ایله حوض وحمام قورنه سی وامثالی کذا فی جهانکیری عربیده دیکر معناسنه وکسر
خا ایله تعجب وتعرض معناسنه استعمال اولنور مثال معنی اول استاد لطیفی بیت راهم زدی
ولطف نمودی بدلبری * آخرچه شد که ازسرمن باز کشته * مثال معنی ثانی شیخ سعدی
* مصرع * عشقبازی نه من آخر بجهان آوردم * وعربیده نهایت معناسنه در وضم خا ایله
ایکی معنایه در اول طواریتاجق یرکه معلف ومتبن اولان محل معناسنه در واو مجهول ایله آخود
دخی دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده سینه نك جانب بالاسنه کردن التنه اولان کوکه دیرلر
کاهی آخرك دخی دیرلر عربیده ترقوه دیدکاریدر میرخسرو در صفت شمشیر بیت بهر آن
خنك توسن دشمن * جای ساز دباخر کردن * حکیم زازی قهستانی بیت بزد بر آخر کردن
چنانش * که بکذشت ازبغل آب روانش آخیز کر کریچ اشاجی کرکار لفظندن
مخفف دفاعل معناسنه آخیز کر بجدر بعض نسخه ده کریچ قالبی معناسنه در آذار ماه
شمسیه دن اول بهار آیی در خواجه سلمان بیت آذار ببرد آب رخ آذر وکانون * وزدر دست
هردوامان داد جهانرا * عربیده دال مهمله ایله معنای مرقومه استعمال ایدرلر واشعارلرنده
دخی ایراد ایدرلر شمس الدین احمد الطیبی بیت اسقنیها فی فصل اذار حتی * یصل السکر بی
الی تموز آذر فتح ذال معجمه ایله جناب باری تعالی عز اسمه اسماء شریفه سندندر ودخی
صاعقه وبرق معناسنه مرویدر اما ضم ذال ایله اولدیغی ارباب رصد وتنجیم تحقیق ایلشلردر
فرهنك جهانکیریده درت معنایه منقولدر اول اسم فرشته در که نیر اعظمه موکلدر انك
تدبیر امور ومصالحن ایدر وهرنه که روز آذر وماه آذرده واقع اوله اکا متعلقدر ثانی آتش
محسوسه دیرلر حکیم انوری فتح ذال ایله استعمال ایلشدر ومشهوری دخی فتحه ایله در بیت

بیت ساغرش پر باده رنکین چنان آید بچشم * کزمیان آب روشن برفروزی آذری * روایت
اولنور که اعجامك یدی معظم آتشکده لری واردر اسملری بونلردر اول آذر مهر ثانی آذرنوش
ثالث آذر بهرام رابع آذربین خامس آذرخرداد سادس آذر برزین سابع آذر زردهشت
بو آتشکده لرك هربرینی کواکب سبعهٔ سیاره لرك برینه منسوب طوتمشلردر واول کوکبه
متعلق اولان بخوری اول منسوب طوتدقلری آتشکده ده یقرلر معنای ثالث سنهٔ شمسیه نك
طقوزنجی آیك اسمیدر که اول آیده نیر اعظم برج قوسده اولور مختاری بیت کرنیست آب
نقش پذیرنده بس چرا * هربامداد نقش کند باد آذرش * معنای مذکور ایله معنای
ثانیه مسعود سعد سلمان بیت ای ماه رسید ماه آذر * برخیز وبده می چو آذر * معنای
رابع هرماه شمسیه نك طقوزنجی کونی اسمیدر اهل فارسك قاعدهٔ مقرره لریدر که هرآیك
اسمی که اول آی کونی نك اسمنه مطابق کله اول کون عید جشن ایدرلر مسعود سعد سلمان
بیت ای خردمند سرو وتابان ماه * روز آذر می چو آذر خواه * روز مرقومی اعجام نوروز
اعتباریله اول سنه اعتبار ایدرلر حکیم خاقانی * قطعه * اکرنی کلك اوشد ناف آهو * دکرنی
طبع اوشد ابر آذر * چرا بار دبنطق این دردریا * چرا بیزد بنوك ازمشك اذفر * وآخر قصیده ده
بیت همیشه تا بوددی پیش امروز * همیشه تا بوددی پیش آذر اذر ضم دال مهمله ایله
ذال معجمه ایله اولان آذر معناسنه در وکسر دال ایله نیشتر فصاد معناسنه در کذا فی فرهنك
جهانکیری اذرفزار آتش یاقیجی معناسنه آذرافزا وآذرفزا کبی میرنظمی بیت چنان
تابش هجر آن کلعذار * شده در دلم حسرت آذرفزار آرامکار کاف عربیه ایله هرایشی
تأنی وآهسته ایدنه دیرلر وله بیت دلم کشته است ازغمش بیقرار * ندارم تحمل بارامکار
آر آوردن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور کفتار ونمودار وپدیدار کبی بونلر
وامثاللرنده اولان آر وصف ترکیب استعمال اولنور وامر استعمالنده باء مضارع ادخال
اولنور لکن تلفظنده عسرت اولمغله مابیننه بر یای تحتانی زیاده ایدوب بیار دیرلر حاصل
کلام آر کثرت معناسنه در اکرچه استشهاده حاجت یوقدر اما استاد شعری اولمغله صائبك
بربیتی ایراد اولندی بیت دل رازسینه درنظر دلستان برار * آیینه پیش یوسف از آیینه
دان برآر اریر کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اول تیزفهم وزیرك
ثانی صاحب ورع وتقوی یعنی مکروهاتدن پرهیزکار معناسنه در کذا فی الصحاح ازادوار
دال موقوف ایله ایکی معنایه در اول موسیقیده برصوت اسمیدر منوچهری * قطعه *
صلصل باغی بباغ اندرهمی نالد بدرد * بلبل زاغی بزاغ اندرهمی نالد بزار * این زند برچنکهای
سغدیان پالیزبان * وان زند بنایهای لوریان آزادوار * ثانی اسفراین اعمالندن برقریه
اسمیدر بی نظیر میوه لری اولور باخصوص اوزومی بغایت لطیف اولور ازار آرزدن
معناسنه اسم مصدردر انجتمك وشتم خفیف ایلمك معناسنه خواجه حافظ بیت مباش
درپی آزار هرچه خواهی کن * که در شریعت ما غیر ازین کناهی نیست * وبعض تراکیبده
صفت استعمال ایدرلر دل آزار ومردم آزار کبی ازر اوج معنایه کلور اول قدر وقیمت
معناسنه ابو المعانی بیت کرده آماده دلم بهر نثار مقدمش * در اشك دیده راچند انکه بی

آزرشك * ثانی آزردن لفظندن صیغهٔ امر در ثالث نام پدر حضرت ابراهیم علیه السلام در
بوایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه * نگار وصورت آن بت بهند وچین درهم * شکست
خامهٔ مانی ورندهٔ آرز * نگار آز رومانی غلام صورت اوست * زمن بدین که بگفتم کرابدی
آرز ل ا ازور ج سکون زاء معجمه وفتح واوایله بوزن تاجور حریص وطمع خام صاحبی
معناسنه لفظ مرکبدر آزایله که حرصدر ور لفظیله که عربیده کی ذو معناسنه حکیم اسدی
بیت بجیزی فریبد دل آزور * که باشد نیازش بدان بیشتر * وضم زاو سکون واو ایله
بوزن ساجور مجمع الفرس صاحبی حریص وطمعکار معناسنه تصحیح ایلمش خلاق المعانی
بیت دهان نیرچنان با زماند ازپی جست * اگر نشد بجگر گوشهٔ عدوت آزور ل ا اژور ج
ضم زاء فارسیله ازور مرقوم معناسنه محمد هند وشاه صحاحده نقل ایلمش بوقولی مؤید حکیم
انوری * قطعه * جرعهٔ جام کس اگر محرومم * بکمند درد محنتم مجبور * مرد باش ای حمیت قانع
خاك خواری طبیعت آژور ل ا ازیر ج کسر زاء معجمه ایله تیزفهم وزیرك معناسنه معیار
جمالیده شمس فخری نقل ایلمش بیت کجاست درهمه ایوان کنون چوتو شاهی * کریم وپردل ودانا
وعاقل وآزیر * اما فرهنك جهانگیریده بمعنی آزار روایت اولنمش بوقولی مؤید حکیم انوری
* قطعه * درجهان چندانکه خواهی بیشمار * نیستی ومحنت آزیر هست * وزفلاکت
چندانکه خواهی بیقیاس * نفرت آهو وچشم شیرهست ل ا اژیر ج کسر زاء فارسیله
بش معنایه کلور اول زیرکی وتیزفهم معناسنه حکیم فردوسی بیت سپه را نگهدار وآژیرباش
شب وروز با ترکش وتیرباش * ثانی پرهیزکار حکیم اسدی درصفت برهمن خلوت نشین
درباديه بیت سراسر همه دشت نخجیر بود * گیا خوردن وپوش آژیر بود *
ثالث بمعنی حاضر وآماده حکیم فردوسی بیت زبان درسخن گفتن آژیر کن * خرد را کمان
وزبان تیرکن * رابع بمعنی آبگیر مرقوم منوچهری درصفت بهار بیت شیردهد شان بپای
مادر آژیر * کودك دیدی بجاپپای خورد شیر * خامس بمعنی بانك وفریاد کذا فی فرهنك
جهانگیری ل ا استر ج سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله معروف جامه استری
عربیده بطانه دیرلر مولانا ترشیزی بیت فراوان درین کارگه کارگر * یکی ابره بافد یکی
آستر ل ا اسر ج ضم سین مهمله ایله بمعنی کشت زار منجیك بیت چوابر کف شه تقاطر
نماید * زراز آسر طمع سائل بروید ل ا اسمار ج سکون سین ایله موز دیدکلری اغاج
پپراغی که عربیده آس ومرسین دیرلر ل ا اسیمه سار ج سراسیمه معناسنه که آسیمه سرك
صفتی درآسیب معناسنه که آفت سرد یمك اولور وسار یعنی تیره کله در ترکیده سرسم
دیدکلری معنایه در حکیم فردوسی بیت من از بهر آن چه آسیم سار * همیکردم اندر جهان
سوکوار ل ا اشکار ج معروف ضد نهاندر ل ا اغار ج فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه در
اول آغاریدن لفظندن صیغهٔ امردر واسم مصدر دخی استعمال اولنور اصلاتمق واصلانمق
معناسنه کمال اسمعیل بیت زباد سرد بجا آب منعقد گردد * بلطف طبعش اگر آب را بیاغاری
نسخهٔ حسین وفاییده برنسنه یی اصلدوب یوغرمق معناسنه ومعیار جمالیده شمس
فخری آغار چیزی درجای سرشتن دیوب بوبیتی نظمه کتورمش بیت دران زمان که

زمان که زتیزیٔ تیغ وتندی گرز * خمیر خاك بخون بلان شود آغار * فرهنك جهانگیریده
چه دن اصلانمغه دیرلر که فرغار وفرغرد دخی دیلور حکیم ناصر خسرو بیت ازهرچه سبورکی
ازسر وزپهلویش * زآبچیز برون آید برون دهد آغار * حکیم نزاریٔ قهستانی بیت
بمنزلی که فرود آیم ازفراق رخت * زخون دیده جهان سربسر بیاغارم * ثانی بمعنی انگیختن
وتحریك کردن که برغلانیدن دخی دیرلر عربیده اغرا دیدکلریدر منوچهری بیت با چنین کم
دشمنی خواجه بیاغارد بجنك * اژدها را حرب نیك آید که باحرباکند * استاد عنصری
بمعنیٔ اول بیت عقیق وار بود آن زمین زبس کزخون * بروی دشت وبیابان فروش
دست آغار ل ا اغر ج اول قوری جای که صوبی چکیلوب جابجا صولر قالمش اوله عمق
بخاری درصفت راه صعب بیت فرازش پراز خون چوکوه بترخون * نشیبش زاشکم چو
ارغاب وآغر ل ا افریدکار ج جناب باری تعالی عزاسمه وجلت عظمته یارادیجی دیمکدر
ل ا اکور ج ضم کاف فارسیله آتشده پشمش کرپیچ که کرمید دیرلر وتوغله دخی دیرلر مسعود سعد
سلمان بیت بردروبام برف پنداری * پخته کج وکشته آکورست * حکیم سنائی * مثنوی *
خانهٔ جغد رابکوشیدی * بکج آکور ونقش پوشیدی * آن کج اکور کرده خانهٔ دین *
وین بیاراسته بنور یقین * عربیده آجر دیرلر بونك معربیدر ل ا اکر ج کاف فارسیله بمعنی
صرون یعنی اوتراق کذا فی فرهنك جهانگیری ل ا الر ج فتح لام ایله بمعنی سرون یعنی بودك جانب
بالاسی انسانده اوجه وحیوانده صغری دیرلر طیان مرغزی بیت یعنی آن خربن اندام تو
وآلرتو * جان من بادفدای پدر ومادرتو * بومعنایه ابو المثل بیت بیکی کرم طبانچه که بران
آلرتو * برزدم چنك چه سازی چه کنی بانك زغار ل ا السر ج ضم سین مهمله ایله بودخی
سرون یعنی نشسته گاه عبید زاکانی بیت ندیدهٔ دنیا که دلبری دارد * سفید ونازك وفربه که
آلسرت باشد ل ا امار ج فتح میمله اوج معنایه در اول حساب معناسنه که آماره واوار
وآوار دخی دیرلر ثانی تحفة الاحبابده ورسالهٔ حسین وفاییده استقصا وتتبع معناسنه
اما شرفنامه ده آمار حساب وآمارگیر حساب گیرباشد مسطوردر ثالث شمس فخری
بمعنی استسقا یعنی یغمور طلب ایتمك روایت ایدوب بوبیتی نظمه کتورمش بیت حسود جاه
تو بی آب درتموز فتن * مبادجز به بیابان فتادهٔ آمار ل ا امرزکار ج یرلغایجی معناسنه
آمرزیدن یارلغمق وعفو ایتمك معناسنه در ل ا اموزکار ج تعلیم ایدیجی آموزنده عربیده کی معلم
معناسنه شیخ سعدی بیت دولت جان پرورت صحبت آموزکار * خلوت بی مدعی
سفرهٔ بی انتظار ل ا امیر ج کسر میمله بسیار خوار عربیده اکول دیرلر ابو المعانی بیت
ازلطف بی دریغت خلق جهان شده سیر * درسفرهٔ سخاوت چندان شوند آمیر ل ا انبار ج
یعنی اول دفعه وله بیت آن بار گفته بودم زنهار از رقیبان * این بار پندم اجرا کردی
خلاف واقع ل ا اوار ج یدی معنایه کلور اول بمعنی حساب که آواره وآبار وآمار دخی
دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت من بچه کارم خدا یرا که بیاذست * کردن چندین کارها که بی
آوار * ثانی فرهنك جهانگیریده بمعنی کم ونابود حکیم خاقانی بیت توبادی ومن خاك تو تو آب
ومن خاشاك تو * باخوی آتشناك توصبرمن آوار آمده * ثالث پراکنده وپریشان معناسنه

حکیم فردوسی بیت نه بیجدلت چنین کارها * بزین درد وبیمار وآوارها * رابع خرابه
معناسنه شاه ناصر خسرو بیت خشم کیری جنك جویی چون بمانی از جواب * خشم
یکسونه سخن کمترکه شهر آوار نیست * خامس بمعنی ظلم وستم شمس فخری بیت شکوه
تاج کیان شاه دهر ابواسحق * که از ممالك آوان کرده است آوار * سادس یقین معناسنه که
آوردخی دیرلر سابع ریزهٔ آهن نعل دلوکندن چقان خرده دمور وامثالی نسنه‌لر ل اآور ج
ایکی معنایه کلور اول یقین که ظن وشبهه‌دن خالی اولمق ثانی آوردن لفظندن صیغهٔ امر
ووصف ترکیبی اولور سخن آور وزور آورکبی شمس فخری بیت بنام او بود فلك لاشك *
چاکر او بود جهان آور * مجمع الفرسده اورك برمعناسی دخی نام آسمان هفتم در ابوشعیب بیت
اکر دیده بکردون بر کارد * زبیمش پاره پاره کرد آور * بو بیتدن نام آسمان هفتم ولمق
استنباط اولنمز مطلق نام آسمان اولمق جائز اما فلك سابع اولمغنه دلالت یوقدر مجمع الفرس
صاحبنه محل اعتراضدر بعض نسخه‌ده سخن زشت معناسنه مسطوردر بوقولی مؤید استاد
عنصری بیت نزدیك عقل جمله درین عهد یاورست * کامروز همچو جهل هنر
زشت آورست * بو بیتدن آور یقین معناسنه اولمق مفهوم در فرهنك جهانکیریده اعتقاد
صحیح معناسنه مولانا کسایی بیت هرچه کردی نیك وبد فردا به پیشت آورند * بی شك
ای مسکین اکر دردل نداری آوری * بو بیتدن اسم مصدر اولمق فهم اولنور بو معنایه حکیم
ناصرخسرو بیت لجاج ومشغله باغاز تا سحر کویم * که ماز مشغلهٔ تو زخانه آواریم * ودخی
سوز راست وصحیح اولمق استاد فرخی بیت کروهی دیکر کفتند کین کزین بت را * بر آسمان
بزمین بود جایکاه آور * بو معنایه استاد رودکی بیت مردمان همواردانند آوری *
کر نهان من تو خود آکه تری ل اآوزار ج طعامه قونیلان بهارات همزهٔ مفتوحه ایله اوزار
وابزار دخی دیرلر ل اآهار ج اوج معنایه‌در اول کاغد وبزه پرداخت وصیقل طوتمق
ایچون سوردکلری نسنه نشاسته یاخود کثیرا یاخود کل خطمی دن قینادوب سوررلر هر
نوعی برجنس نسنه‌یه مخصوصدر حکیم فردوسی بیت زمین سربسر زیر پای اندرون *
چو کرپاس آهار دار دبخون * لامعیٔ جرجانی بیت الماس کرده چنك راخوش کرده دل
نیرنك را * آهار کرده سنك را از کشتن شیرد ژم * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی فولاد
جوهردار بوقولی مؤید حکیم اسدی بیت نهاد از کین هرکه سالار بود * عمودش ز پولاد
آهار بود * ثالث بمعنی خورش یعنی طعام که وجود انسانه تقویت ویرر نتکم کاغد وبزه
سوردکلری نسنه تقویت ویرر اول مناسبتله آهار تسمیه اولنمشدر ل اآهن تر ج جوهردار
دمور صوارلمش اولمغله بومقوله دموره سبز دخی دیرلر تفصیل احوالی محلنده ذکر اولنور
انشاءالله تعالی ل اآهنکر ج لفظ مرکبدر آهنله کردن که اصلی کارد که تا لفظ آسان اولمق
ایچون تخفیف اولنمشدر مولانا هاتفی بیت شده کرم بازار آهنکران * همه جنس پولاد
وآهن کران ل اآهونبر ج ضم ها وواو مجهول وسکون نون وفتح باء موحده ایله نقب زن که
ترکیده لغمجی دیرلر شاعر بیت بدل در فکندی چنان چاکرا * که مینین آهونبران خاك را *
ل اآیر وا آییر ج کسر یای تحتانیه ایله قورداشی دیدکلری علتدر ل اآیینه دار ج اول آیینه

آیینه دوزیجی ثانی کبار واراب جامك آیینه خدمتنه مخصوص اولان غلامه دیرلر ابو المعانی
بیت عکس حسن روی تست این آفتاب وماه نیست * چرخ کردد خدمت آیینه
داری روز وشب ل مع الزاء المعجمه * اآبخیز ج باء موقوف وکسر خاء معجمه وسکون
یای تحتانیه‌ایله موجهٔ آب یعنی صوا اوزرنده تحریك هوا ایله ظاهر اولان موج که خیزاب وکوهر آب
دخی دیرلر شیخ اوحدی بیت اندرین آبخیز نوح تویی * واندرین دامکه فتوح تویی
فرهنك جهانکیریده اول زمینه دیرلر که بر مقدار قازمغله صو چیقار ودخی بمعنی ناودان
مرقومدر ل اآبریز ج باء موقوف وکسر راء مهمله وسکون یا ایله اوج معنایه کلور اول
قوغه که عربیده دلو دیرلر حکیم سنایی بیت دوستی ز آبریز چرخ ببر * زانکه آن که تهی وکاهی پر
ثانی متوضا که عربیده مستراح دیرلر حکیم سوزنی بیت شعر تو باید با آبریز انداخت * کو
بوده شك وریشته با بریز * ابریز کسر الفله النون معناسنه‌در ثالث غسل ایچون استعمال
اولنان صو ظرفی که صودوکیجی دیمك اولور ل اآتش افروز * واآتش فروز ج اوج
معنایه کلور اول ایچی بوش برباقر ظرفدر آدم کله‌سی قدر غایت تنك سوراخلوی واردر
قیزدروب صویه قورلر صویی کندوچکر آتش یاقق استدکده اول ظرفی آتش اوزرنده
قیزدروب ایجنده اولان صویك بخاری آتشی یاقر جالینوس حکیمك اختراعیدر براسمی دخی
دمه‌در عربیده جرهٔ مثقبه دیرلر ثانی تاریخ یزدجرد سنه‌سنك اون برنجی آیی نامیدر ثالث
بر قوشدر ققنوس دخی دیرلر ل اآتش انکیز ج ایکی معنایه‌در اول قاودرهندن اولور ایسه
ثانی استعاره طریقیله حرارت کلیه ویرر نسنه‌یه دیرلر مولانا هاتفی بیت آن دل شده زان
فسانه شد تیز * بکشاد دهان آتش انکیز ل اآتشباز ج آتش اوینایجی معناسنه فشنکجی
وقلعه محاصره‌لرنده خمبره وسائر آتش آلتلریله جنك ایدن کمسنه‌یه‌ده دیرلر ابو المعانی بیت
شرار دود دل هرشب زمد برکنبد افلاك * شد آتشباز کویا می نماید صنعت ناری ل اآجاز ج
فتح جیمله صوغان ترشیسی در بعض نسخه‌ده راء مهمله ایله واقعدر ل اآخاز ج فتح خاء
معجمه ایله عمل مانده وبرایشه یرامیوب آتیلان نسنه هرنه اولور سه شمس فخری بیت
حسود دشمن مخدوم شاه دشمن مال * بود هر آینه در خانهٔ وجود آخاز ل اآخیز ج کسر
خاء معجمه ایله کریچ وکریج قالبی ودیوار مهره‌سی ل اآذرافروز * واآذرفروز ج کلاهما
بمعنی آتش افروز که آذر آتش معناسنه اولدوغی ذکر اولنمشیدی ل اآردبیز ج سکون
راء مهمله ودال موقوف وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله الك معناسنه که آرد اوندر
بیز بیزیدندن اسم فاعل ووصف ترکیبیدر اون الکیجی دیمك اولور میر نظمی در صفت شتا
بیت شده آن چنان برق وباران تیز * فلك کرد کویا سحاب آردبیز ل اآز ج اسم جامددر
حرص وطمع معناسنه کمال اسمعیل بیت از تست اینکه همه چیز چنین نایابست * آزکم
کن توکه نرخ همه ارزان کردد * حکیم خاقانی بیت افسر عقل بایدت بوسر * از سر آز خون
دل چه کنی ل اآش پز ج آش بشوریجی طباخ معناسنه میر نظمی * مثنوی * بدکان آشپزیکی
نوجوان * همی رفت آشی خوردنا کهان * بدید آمد انجا کدای فضول * کرفتست کشکول
وکرده دخول ل اآشوب انکیز ج فتنه قوپاریجی وغوغا ایدیجی وله بیت سخنها از لب آن شکر

آمیز * نکاهش ملك دل را آشوب انکیز آغاز فتح عین معجمه ایله اوج معنایه در اول
ابتدا و شروع معناسنه مولانا صائب بیت در تلاش جست و جو یت سر بهم آورده اند *
مقطع انجامها و مطلع آغازها * ثانی صدا و ندا معناسنه استاد رودکی بیت بدشمن پراز خشم
و آواز کرد * تو کفتی مکر تندر آغاز کرد * ثالث بمعنی قصد حکیم سنایی * قطعه * رو بکرد
خاکبازی کرد این راه تست * کاندرین ره با براق خلد خرتازی کنی * بازکی خود مرد آن
باشی که خود را چون خلی * در کف محنت چو کوی باز آغازی کنی آلیز کسر لام و سکون
یای تحتانیله انسان یاخود حیوان بر حال صدور ندن و یاخود بر نسنه کوروب اورکمك
معناسنه در مصدری آلیزیدن کلور آموز آموزیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف
ترکیبیدر استادان متقدمین آموختن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبیدر دیرلر
اما مولانا سودی بوبابده قلب حروفی تجویز ایلیوب آموزیدن لفظندن مشتقدر دیمشدر
شیخ سعدی بیت ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز * کان سوخته را جان شد
و آواز نیامد آمیز آمیزیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبیدر شکر آمیز
و زهر آمیز کبی و اسم مصدر دخی استعمال اولنور قاریشق معناسنه آواز ایکی
معنایه در اول معروف شیخ سعدی بیت عاشقان کشتکان معشوقند * بر نیاید ز کشتکان
آواز * ثانی فرهنك جهانکیریده مشهور اولمق و بر کمسنه دن حکایه اولنمق معناسنه فخری
کورکانی بیت اکر نومید ازین در باز کردم * بزشتی در جهان آواز کردم آوریز
آویز مرقوم معناسنه در فارسیده حرف با واوه قلب اولنمق قاعده سی شایعدر آیاز
سلطان ابراهیم بن سلطان مسعود بن سلطان محمود غزنوینك وزراسندن بر ندیم خاصنك
اسمیدر ابو الفرج رونی بیت نکند کار تیر آیازی * مثل هندی و نیزهٔ تازی آویز
آویزیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبیدر بو کلمه آویختن دن مشتق اولماز مرحوم
سودینك سوزی بو محلده معتبردر شیخ سعدی بیت بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز
تو مستم آیینه افروز کلاهما بمعنی صیقل و جلا که اکثر دموردن استعمال
اولنور خصوصا و سایرنده عموما آژ مع الزاء الفارسی بمعنی آسودن و بیاسا کذا
فی فرهنك جهانکیری بو معنایه مؤید حکیم ناصر خسرو بیت از کرد سفاهت بلب جوی
معندان * جانرا بکف عقل و همی شوی همی آژ آیژ بوزن جایز شرارهٔ آتش معناسنه
میر نظمی بیت تا سحر هر شب ز هجر یار جور انکیز من * میجهد آیژ ز دود آه حسرت خیز من
آییژ یای تحتانی زیاده سیله ده آیژ مرقوم معناسنه سراج الدین بلخی بیت ز آتش خجلت
و آییژ حسرت صد کرت * سوخته سینهٔ بحر و دل کان آرزوی * و دخی بردار و اسمیدر
بوی ماد ران دخی دیرلر مع السین المهمله * آب شناس دریاده کمی کیدر کن مخاطره
یرلردن کمی یی محافظه ایچون صاغه کیت صوله کیت دیو دومن طوتانه سویلینه دیرلر یاخود
صحراده و طاغده طپراق التنده صو اولدیغی محلی بلن آدمه دیرلر بعض عربی عبارت ایله مشروح
اولان فارسی لغت کتابلرنده آب شناس تفسیرنده البصیر بالماء فی صفر الفناء عبارتی ایله
تعبیر اولنمشدر آبس باء موحده ایله شرفنامه ده بر شهر اسمیدر دیو مسطوردر

آبنوس معروف بر سیاه اغاجدر چوق ایشه قوللنورلر مولانا هاتفی بیت هوا کشت
از ابر چون آبنوس * دران نعرهٔ رعد کابانك کوس آذرطوس بر حکیمك اسمیدر که
عذرانك والده سن تأهل ایلمشیدی استاد عنصری وامق و عذراده دیمشدر بیت پدر
داده بوده اش کودکی * باذرطوس آن حکیم مکی آرس فتح راء مهمله ایله آردج
اغاجی بعض نسخه ده چناردر دیمشلر و بعض فرهنکلرده الف مفصوره ایله روایت اولنمشدر
آس اوج معنایه کلور اول دکرمان معناسنه حکیم انوری بیت دامن بخت تو پاك
از کرد آس آسمان * وز جفای آسمان خصم تو سرکردان چو آس * فرهنك جهانکیریده
بمعنی سنك آسیاب مرویدر حکیم سنایی بیت عمرت از آس آسمان سوده * تو دمی ز و
بجان نیاسوده * دکرمان اولق ظاهردر زیرا الدکرمانه دستاس و طوار دوندردیکی
دکرمانه خراس و یل دکرمانه آسیاباد و صو دکرمانه آسیاب دینلمش ایکن آخر و جهله
معنانجه صحیح اولور و آسیابه آسیا دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت هست به پیرامنش
طوف کنا آسمان * آری به کرد قطب چرخ راند آسیا * ثانی دکرماندن خرد اولمش
غله یه دیرلر استاد لبیبی بیت دوستان جای بین و مرد شناس * تند خواهم با سیای
تو آس * سید حسن غزنوی بیت موافقانرا بست بمالد و چه عجب * در آسیای فلك
سنبله نکردد آس * مختاری بیت من بپای خود این خطا کردم * تا بدستاس رنج کشتم
آس * و آسیابان که دکرمانجیدر آسیان دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت هنوز
این آس خون کردان از انست * که آن بی آب دیده آسیا نیست * ثالث فارس مضافاتندن
بر قریه اسمیدر و بو لفظ لغت مشترکدر عربیده دخی درت معنایه کلور اول مورد اغاجنك
آدیدر که یمشنه حب الآس دیرلر فارسده آسمار دیرلر و لایت رومده بالا باند اغاجلری
اولور غایت موزون و همیشه بهاردر یپراغی خزان اولماز اغاجی لطیف خوش اندام اولور
اشعار عربده ذکر اولنور شیخ بهاء الدین زهیری بیت لا اشتهی احد سوای یراك یا * بدر السماء
و یا قضیب الآس * و قاضی سعد بن سنا بیت ان غاب قدك خضراء یا نعة * غالطت
قلبی باغصان من الآس * عجایب البلدان نام کتابده مذکوردر که حضرت موسی علی نبینا
و علیه السلامك عصاسی اول اغاجدن ایدی خوشبو برك و شکوفه سی اولور منقولدر که
بر کمسنه قوقلایوب خوابه وارسه لابد احتلام اولور معنای ثانی بقیهٔ عسله دیرلر که موم ایچنده
قالمش اوله ثالث آتش یرنده قلان خاکستره دیرلر رابع عمارت نشانلرینه و ترکستانده ایکی
معنایه در اول دشت قبچاقده بر شهر آدیدر ثانی طوشاندن کوچك بر بیاض جانوردر باشی
و قویروغی سیاه اولور رومده قاقم دیرلر معروف کورکدر و زبان هندیده ایکی معنایه در
اول امید معناسنه ثانی تیر انداز ماهر آسریس کسر سین و راء مهملتین و سکون
یای تحتانیله میدان معناسنه آسیریس دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت نشانه نهادند بر
آسریس * سیاوش نکرد ایچ با کس مکیس آکارس کاف عربیله منظر معناسنه
بعض نسخه ده طومللانکه عربیده کما دیرلر آکاریس یای تحتانیله آکارس مرقوم
یعنی کما آکس ضم کاف ایله طاش یوندقلری دمور آلت کذا فی مؤید الفضلا

ومجمع الفرس الامس فتح لامله کومرکه زغال وزکال وانکشت دخی دیرلر کذا فی المجمع
اماس اسم مصدردر شیش که انسان وحیوان وجودنده ظاهر اولور عربیده ورم
دیرلر شمس فخری بیت مباد خرمی خصم تو بجز ز جنون * مباد فربهی دشمنت مکر ز اماس
امس ضم میمله بیوك قدح که آنکله شراب ایچرلر اصلی عربیده امص دیرلردی تعجیم اولنوب
آمس دیدیلر ابو المعانی بیت نباشد باده خوردن با پیاله رند مخموران * بده ای ساقی مستانرا
می لعلین با آمس اورس آردج اغاجی بعض نسخه ده صاری چنار و بعضنده سرو
معناسنه منقولدر بیت دست امل بقامت وصلت نمیرسد * قد تراست در چمن حسن چو
آورس مع الشین المعجمه * ابکش سقا معناسنه درکش کشیدن لفظندن صیغهٔ امر
ووصف ترکیبیدر و اسم فاعل دخی اولور ابو المعانی بیت نبودش پای خیال آلوده از خال ونم *
زانسبب شد درسر راهش دو چشم آبکش اتش معروف وعناصر اربعه نك
عنصر اعلاسی وله بیت آتش وباد وآب وخاك همه * بهر تو روز وشب چو در کارند * عربیده
نار وچغتای لسانده اوت دیرلر اود دیمك اولور طائفهٔ مزبورك لسانلرنده دال وطا حرفلرین
تاء مثناة وصادی سین ایله ادا ایدرلر میر علیشیر بیت اوتغا سالغل سرونی اول قد موزون
بولمسا * یبلکا بیرکیل کلنی رخسار کلکون بولمسا * اوتك بو معناسنیده کیچمکدرکه اوتمك
لفظندن امردر اخش فتح خاء معجمه ایله قیمت یعنی بها شمس فخری بیت در سلك
مدحت تو بنکر که چون کشیدم * دری که هست از اصد ملك نیم آخش اذرتش
ضم تاء مثناة ایله سمندردر دیدکلری قوشدر آتش ایله تعیش ایتدوکی ایچون آذرتش دیدیلر
تخفیفا واوی حذف اولنمشدر استاد منوچهری بیت در رود بی زخم وزجر ودرشود بی ترس
وبیم * همچو آذرتش باتش همچو مرغابی بجوی اذرخش سکون ذال وخاء معجمتین
وفتح راء مهمله ایله یلدرم که عربیده صاعقه دیرلر شمس فخری * قطعه * ز ابر از بفرمان
اقبال او * بوقت بهاران بخندد ذرخش * شود روز آسایش بوستان * بیابان
تیره شب آذرخش * فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه دخی روایت اولنمش اول بمعنی
برق بو معنایی مؤید حکیم اسدی بیت خصمت بود بجنك خف تیرت آذرخش * تو
همچو کوه وتیر بداندیش تو صدا * ثانی ماه آذرك طقوزنجی کونی اسمیدر اهل فارس
بوکونه تعظیم ایدوب عید وجشن ایدرلر وهر ایشلرینه بوکونده ابتدا ایدوب شروع ایدرلر
اذرکیش کسر کافله کیش دین ومذهب معناسنه در معنای ترکیبی آتش پرست
دیمك اولور اذرنوش فارسده مشهور اولان یدی معظم آتشکده دن ایکنجی
آتشکده نك اسمیدر اذیش کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانیله قیو آردنه قونلان
اغاج که عربیده نجف دیرلر حکیم انوری بیت کر کند چوب آستان تو حکم * شحنهٔ
جو بها شود آذیش * شرفنامه ده ومؤید الفضلاده آتش معناسنه منقولدر فرهنك
جهانکیریده کسر دال مهمله وحذف یای تحتانیله ادش آتش معناسنه نقل اولنمشدر ودخی
مزبور کتابده دیرکه علمای فرس حروف هجایی بربریله ابدال اولنمغی جایز کورمشلردر اول
اجلدن دال تاء مثناته ابدال اولنمشدر فرس قدیمده آتش کسر تا ئله در ارایش راء

راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول اسم مصدردر زیب وزینت معناسنه در مولانا عرفی بیت
تا برم این تحفه بتکمیل عرش * زو کنم آرایش قندیل عشق * ثانی بمعنی رسم وآیین حکیم
فردوسی بیت سوی او یکی نامه بنوشته * ز آرایش بندکی کشته * ثالث موسیقی ده برنوا
اسمیدر ارش فتح راء مهمله ایله مجمع الفرسده شاه ایران طهماسب شاهك سلحداری
نامی درشاه توران افراسیاب ایله مصالحه ایتدکلرنده ایران ایله توران اراسنده قطع سنور
ایچون شهر آملدن مزبور آرش براوق آتشیدی مرو شهرینه دوشدکده اول محلده سنور وضع
ایدرلر شیخ نظامی بیت ازان شد نام آرش را جهانکیر * که از آمل بمرو انداخت او تیر * فرهنك
جهانکیریده لشکر منوچهرده ایران بر پهلوان آدیدرکه اوق آتمقده بی مثل وبی نظیر ایدی مذکور
اوقی آملدن آتان اولدر خسروی * رباعی * چون کار بقفل وبند تقدیر فتد * از جیب خرد کلید
تدبیر فتد * آرش کهرم ولی چو بکردد بخت * درمعرکه پیکان وپراز تیر فتد ارمش سکون
راء مهمله وکسر میمله آرامش لفظندن مخففدر شیخ آذری * قطعه * راه راهرکسی نمی
شاید * رهبر جوهرشناس می باید * تا زخورشید پرورش باید * در دل خلق آرمش باید
ازمایش آزمودن لفظندن اسم مصدردر صنه مق معناسنه عربیده امتحان دیرلر
میر نظمی بیت آزمایش کرده شمشیرش کشید * روز روشن را همانم تیره دید اسایش
آسودن لفظندن اسم مصدردر راحتلق معناسنه خواجه حافظ بیت آسایش دوکیتی
تفسیر این دو حرفست * بادوستان تلطف بادشمنان مدارا اسریش کسر سین وراء
مهملتین ایله آسریش مرقوم معناسنه ابو المعانی بیت معلوم شود مرد هنر ور صف مردان *
در روز نبرد پیش عدو رادر آسریش اش طعام پخته اسم جنسدر هر مطبوخ
طعامه دیرلر اغالش واغانش کلاهما بفتح الغین المعجمه اول کسر لام ثانی نونله
تحریك فساد یعنی بر مکروه ایشه ترغیب وتحریص ایلمك شمس فخری بیت مخالفان ترا شد
زبهر خونخواری * اکر کند دو سه روزی زمانه آغانش اغوش اوج معنایه کلور
اول اسم مصدردر قوچمق وقوجاغه آلمق معناسنه شیخ بیت در اغوش آنچنان کیرم
تنت را * که بنود آکهی پیراهنت را * ثانی قوجاغه صیغه جق شی حقیقة ومجازا اولسون
ثالث فرهنك جهانکیریده بنده معناسنه در ایکی معنایه شیخ سعدی بیت مکر باسبانت
فراموش شد * که دستت در آغوش آغوش شد * وینه شیخ مشار الیه * مثنوی * بر بنده
مکیر خشم بسیار * جورش مکن دلش میازار * او را تو بصد درم خریدی * آخر نه
بقدرت آفریدی * این چشم غرور و حکم تا چند * هست از تو بزرکتر خداوند * ای خواجه
ارسلان آغوش * فرمانده خود مکن فراموش افرینش یراتمق معناسنه اسم
مصدردر مولانا عرفی در نعت رسول علیه السلام * مصرع * ای مهر تو جان آفرینش *
اقوش ضم قاف وواو معروفله بیر دیدکلری جانوردر بعض نسخه ده ارسلان درسباعه
اسم جنس اولمق جمله دن اصحدر اکنش فتح کاف فارسی وکسر نونله آکندن لفظندن
اسم مصدردر طولدرمق معناسنه کذا فی مؤید الفضلا بو معنایی مؤید حکیم سنایی بیت
جز چشم زخم امت وتعویذ نخل نیست * جز رد چرخ وآکنش روزکار نیست اکوش

ضم کاف عجمی وواو مجهول ایله یعنی آغوش مرقوم مسعود سعد سلمان در تعریف فیل
بیت کاه بادش کرفته بر کردن * کاه کردش کشیده در آکوش * فضل الله غازی * رباعی *
در مجلس ما کلی و خاری باشد * آکوش آکوش مرغزاری باشد * سر تا سرا کرپلاس
وکرپاس بود * این اکسو نست کلاه واری باشد ق ا اکیش ج کسر کاف عجمی و سکون
یای تحتانیله ایکی معنایه در اول آصلمش آویخته معناسنه ثانی اوزانمش معناسنه در
استاد رودکی بیت توشهٔ جان خویش ازو برپای * پیش کایدت مرك پای آکیش ق ا الایش ج
آلودن وآلاییدن لفظلرندن اسم مصدر در بولاشمش معناسنه میر نظمی بیت برای
لقمهٔ مکشاد هانرا * مساز آلایش منت زبانرا ق ا الش ج کسر لامله عجله وشتاب معناسنه که
یوریمکدر اوله یعنی سرعتله یوریمك کذا فی فرهنك جهانکیری ق ا امرزش ج آمرزیدندن
اسم مصدر در یرلغامق معناسنه وله در مناجات * مثنوی * مکن رد از درت صاحب خطارا *
که کیرد عاصیان ذیل رجارا * بخواهد از تو آمرزش کنهکار * چو عفو و رحمت تو بهر بدکار
ق ا امیزش ج آمیختن لفظندن اسم مصدر در بقول متقدمین اما مرحوم سودی افندی
قولنجه بو مقوله لری ینه کند وجنسندن مشتق ایدر مثلا آمیز لفظی آمیزیدن دن مشتق
صیغهٔ امر ایدر او لتقدیرجه آمیزیدن لفظندن اسم مصدر اولور ق ا اورکوش ج ایکی
معنایه در کوش آور تقدیرنجه برمعناسی کوپه و برمعناسی دیکله دیمك اولور ق ا اهنکش ج
فتح ها و کاف و سکون نونله مقناطیس طاشی در آهن ربا دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ق مع الغین المعجمة ا اروغ ج ضم راء مهمله و واو معروفله ککرمك که طعام معده ده غلیان ایدوب
هضمه قریب اولدقده ریح عارضی حرکت ایدوب فم معده دن ظاهر اولان صدادر آچل وراچل
وآرغ دخی دیرلر حکیم انوری بیت زامتلاء هضم نیابد وصد کوزه فقاع * کر کسی نان خورد
وبر درش آروغ زند ق ا ارغ ج واو سز رانك ضمه سیله ده استعمال اولنور شمس فخری
بیت فقع ناخورده چند از معدهٔ تنك * بریشم برهلد ایام از آرغ ق ا اریغ ج کسر راء
مهمله وسکون یای تحتانیله سوزدن یاخود برشیٔ صدورندن دلتنك اولوب متغیر اولمق
شمس فخری بیت از جفای زمانه چند رسد * بدل خسته نفرت وآریغ * فرهنك
جهانکیریده بمعنی کینه خسروانی بیت آه ازدل آن نکاه بدمهر * کاریغ زمن بدل کرفته *
ق ا ازغ ج فتح زاء معجمه ایله باغ بودا ندیسی احمد ابن اسمعیل بو لغت تفسیرنده * وهو ما یقطع
من اغصان الکرم * یعنی اوزم تکاکی داللرندن کسیلان زیاده لر ق ا اژغ ج ضم زاء فارسیله ایکی
معنایه در اول لیف خرما ثانی هر اغاجك خرده چیقان داللری ابو المعانی بیت پرشد جهان
زدبدبهٔ صیت معدلت * مرغان ثنای مدح تو خوانند بر آژغ ق ا اژوغ ج ضم زاء فارسی
و واو معروفله کوف و پاس دمورده و غیریده وله بیت خصمت نتواند که کشد تیغ از نیام *
از وهم تو آژوغ کرفتست در بغل ق ا ازیغ ج کسر زاء معجمه ایله طبیعت نفرت ایلمك
وله بیت ز شعر بیهزه ومهملت شود حاصل * بطبع اهل هنر ازشنیدنش آزیغ ق ا اسموغ
سکون سین مهمله وضم میم ایله فرهنك جهانکیریده بر دیو یعنی شیطان علیه اللعنه نك
آدیدر آهریمن توابعندن سخن چینی و کذب سویلمك ایله معروفدر کاری متصل

متصل ایکی آدم میانینه فتنه وآشوب وغوغا براقمقدر طیان مرغزی بیت
کفته اش جملکی دروغ بود * او سخن چین اسموغ بود ق ا اشوغ ج ضم شین معجمه
و واو معروف ایله مجهول نسخه آدم و غیری حکیم طرطری بیت چکنم از جفای دهر که من
هستم آشوغ درمیان شما ق ا امرغ ج ضم میمله اوج معنایه کلور اول مقدار جزوی
معناسنه کسائی بیت از عمر نماندست برمن مکر آمرغ * وز کیسه نماندست برمن
مکر آخال * بو معنایه مؤید شمس فخری بیت سیل ستم وحادثه از سرچو کذر کرد *
وزمایهٔ امید نماندست چو آمرغ * تحفة الاحباب صاحبی دخی اندکی از چیزی باشد
دیمشدر ثانی نفع وفایده معناسنه حکیم سنائی بیت بیکی دلو سیر کردد مرغ *
صد دم مرمرا شود آمرغ * ثالث میرزا ابراهیم رساله سنده بمعنی قدر وقیمت و بو قولی
مؤید ابوشکور بیت جوان تا ش پیری نیاید بروی * جوانی بامرغ نزدیك اوی *
فرهنك جهانکیریده بمعنی قدر ومرتبه واقعدر وله ایضا بیت نداند دل آمرغ پیوند
دوست * نداند که بی دوست کارش نکوست ق ا اموغ ج ضم میم و واو معروفله قد وقامت
ووقار وهیبت معناسنه میر نظمی * مثنوی * بکیرد لرزه در اندام شیران * ز آموغ ووقار شاه
ایران * نکیرد جای هرکز کوه از بیم * که بود آموغ شاه از تاج ودیهیم ق ا امیغ ج کسر میمله ایکی
معنایه در اول بمعنی آمیخته استاد رودکی بیت آه ازجور این زمانه شوم * همه شادی ومن
عنا آمیغ * تحفة الاحبابده اسم مصدر در حکیم خاقانی بیت بحر بست کفش که ماهیش
تیغ * برماهی بحر کوهر آمیغ * بو معنایی مؤید استاد عنصری بیت چو آمیغ برنا شد
آراسته * دو خفته سه باشند برخاسته * رسالهٔ میرزا ابراهیمده دخی بو معنایه منقولدر
ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی مجامعت ومباشرت مسطوردر بو قولی مؤید حکیم اسدی بیت
بسی کرد آمیغ خوبان مکرد * که تن سست وجان کند در وی زرد ق ا اهنجلوغ ج فتح ها
وجیم وسکون نون وضم لامله بمعنی فشردن یعنی صقمق ق ا ایاغ ج فتح یای تحتانیله داغ
معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ق مع الفاء ا اصف ج حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه
السلامك وزیری آصف بن برخیادر خصوصا وسائر وزرایه دیرلر عموما شرفنامه ده بنی اسرائیلدن
برعالم وفاضل کسنه نك نامی در ایکی معنایه ابو المعانی در مدح وزیر بیت کر سلیمان نیست
اینجا مملکت خالی نبود * آصفی مانند آصف هست پیش شهریار ق مع القاف ا ابوق ج
ضم باء موحده و واو مجهول ایله کل نیلوفر خواجه عمید لویکی بیت صنعش ز سر کوه بروپانده
شقایق * در باغ دماند لطفش سوری وآبوق ق ا اروق ج بمعنی اروغ مرقوم شیخ اوحدی
در جام جم بیت اچنین خوردن وچنان آروق * کی بری رخت خویش بر عیوق ق ا انجاق ج
آنده دیمکدر چغتای لسانی در خواجوی کرمانی بیت در جا فجانان خطا کافر نمیکرد این جفا
این بسکه در عهد تو ما یاد آوریم انجاق را ق مع الکاف ا ابك ج ضم باء موحده ایله اوج
معنایه کلور اول کیمیاکرلر اصطلاحنده زیبقه دیرلر تعریب ایدوب آبق دیدیلر میر خجسته بیت
مس وجود من شود از می بسان زر * کویا که می چو آبك ز اجزای کیمیاست * ثانی آبله یعنی
قبرجق که اطفالده اکثر واقع اولور ثالث صولو نسخه وصو ایله طلو ظرف مثللو نسخه یه

دیرلر ل اتشك ح فتحتین ایله اوج معنایه در اول بر علتدر که فرنك زحمتی دیرلر ماده سی دم محترقدر ثانی مجمع الفرسده یلدز قوردی که شبتاب وشبچراغ وولد الزنا دخی دیرلر ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی برق که ترکیده شمشك دیرلر ل اخرك ح ضم خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بالای سینه ده وزیر کردنده اولان استخوان میرخسرو بیت تیغ تو نیز نیست که شد جنك توسنی * در خورد او بکردن خصم آخرك بود ل ادك ح فتح دال مهمله ایله جزیره معناسنه در ابو المعانی بیت ز آتش غضبت همچو خاری وخاشاك * میان بحر بسوزد عدوت بر آدك ل ارده بخرك ح ضم باء موحده وسکون خا وفتح راء مهمله ایله مؤید الفضلاده بر میوه در ایری چنکال کبی دیکنلری اولور اکا تشبیها ایری چنکاله دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ل ازرنك ح فتح زاء معجمه وراء مهمله وسکون نونله مؤید الفضلاده خیار سبز وفرهنك جهانکیریده بمعنی فلاکت ومحنت وغم سخت حکیم سوزنی بیت انصاف وعدل شاه بنده پرور ای تو * برداشت از جهان ستم وجور وآزرنك ل ازفنداك ح سکون زاء معجمه ونون وفتح فا ودال ایله قوس وقزح آرضدن صعود اید رلطیف بخاردر اول وقت که شمسك اطرافی بخاردن خالی اوله مر شعاع اول لطیف بخار اوزرینه دوشه شمسك عکسی اول بخاری الوان ایدر کیفیت وکمیت حسبیله قوس وقزح ظاهر اولور بو قولك دلیلی قوس قزح تحت الشمس واقع اولمیوب شمسك مقابلنده یا جانب شرقده یا طرف غربده اولدیغیدر حکیم اسدی بیت کمان آزفنداك شد ژاله تیر * کل غنچه پیکان زن آبکیر * استاد لطیفی بیت میغ چون پنبه باد چون نداف * آزفنداك چون درونه برف * فرهنك جهانکیریده زاء فارسی وکسر فا ایله در ل اژیراك ح کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ادات الفضلاده بانك ستور یعنی دواب ومواشی صداسی ل اسك ح فتح سین مهمله ایله ارجان قربنده بر موضع اسمیدر وارجان شیرازدن التمش فرسخ بعید یرده واقع بر شهردر عوام غلط ایدوب ارغان دیرلر ل افتاب کردك ح آفتاب پرست دخی دیرلر بر جانوردر عربیده حربا دیرلر کذا فی مجمع الفرس ل افنداك ح کسر فا ایله بمعنی آزفنداك مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری ل اك ح بوزن خاك بمعنی آفت منصور شیرازی بیت عدوی تو که چو هیزم شکسته باد مدام * تنور حادثه میسوزدش در آتش آك * فرهنك جهانکیریده عیب معناسنه ده مسطوردر حکیم سوزنی بیت آکی نرسید بر تو از من * صد بار مرا ز تو رسد آك * آك ثانی آفت اولسه ده مناسبدر زیرا شاعرك خطابی معشوقه ایسه عاشقه معشوقدن عیب ایرشمز آفت ایرشور ل اللك ح فتح لامله سنبل الطیب دیمکدر هندی لسانده چهرد یرلر ل اموزناك ح زاء موقوف وفتح نونله ای خدای تعالی ودخی معلم معناسنه در کذا فی شرفنامه ل انك ح فتح نونله اوج معنایه در اول اشارت بعید در ترکیده اینك اشارت قریبدر ثانی مشکلاتده ضم نونله بمعنی اسرب یعنی قورشون وبمعنی چون آن ثالث شرفنامه ده وجود انسانده ظاهر اولان حیوان نوعنه دیرلر ل اورك ح فتح واو وراء مهمله ایله شرفنامه ده بازیچ یعنی صالنجق ل اهك ح فتح ها ایله آهك عربیده جبصین دیرلر از تاج المآثر بیت زمین زملاقات طوفان تیغش * همان خاصیت یافت کز آب وآهك * حکیم خاقانی بیت

بیت سنك البرز اکند آهك * آتش آب پرور تیغش ل آهن دیك ح معنای ترکیبی دمور چولمك مراد قازغان مثللو نسنه لر اولمقدر وا لا دمور چولمك استعمالی بعیددر ابو المعانی بیت زآه دود درون روز چون شب تاریك * که قرص مهر شدست بر مثال آهن دیك ل ایزك ح کسر یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله اغاج قوردی اما بعض فرهنکده کرم شبتابدر ل ایژك ح فتح زاء فارسیله بمعنی آیژ مرقوم یعنی شراره آتش ابو المعانی بیت ببین بچشم بصیرت که در شب هجران * شده زآه درون آیژك نجوم سما ل اپنبرك ح سکون راء مهمله ایله معنای آپین ده توسع اولمغله بونده برك یات یراق معناسنه اولور که معنای ترکیب آلات ایله مزین ومرتب دیمك اولور حکیم فردوسی بیت سوار وپیاده با پین برك * همه زیر جوشن همه زیر ترك ل مع الکاف الفارسی * اب ورنك ح لطافت ورونق اکثر چهره ده استعمال اولنور مولانا شاهی بیت زقد وروی تو شرمنده باغبان میکفت * که آب ورنك ندارند سرو ولاله ما ل اتش برك ح سکون راء مهمله ایله چاقمق مولانا خواجه حسین ثنایی بیت شد انچنان بر طوبت هوا که آتش برك * زسنك قطره برون آورد بجای شرار ل ادرنك ح سکون دال وفتح راء مهملتین ایله غم مشکل ومصیبت عظیمه شمس فخری بیت * ز ترکیب دست شه وتیغ او * فلك کرد دفع غم وآدرنك * ابو شکور بیت ز فرزند بر جان وتن ست آدرنك * تو از بهر او روز شب چون نهنك * حکیم سنایی بیت از چشم بدای مرا چو دیده * یکروز مباد آدرنکت * الف ممدوده نك حذفیله ده جائزدر نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی دمار وهلاك مسطوردر ل اذرنك ح فتح ذال معجمه ایله یعنی ضیا وروشنی حکیم فردوسی * مثنوی * بسنك کران آمد از سنك خرد * مران سنك این سنك بشکست خرد * فروغی بدید آید از هر دو سنك * دل سنك کشت از فروغ آذرنك * ایکی پهلوانك عمود ایله جنکلری وصفیدر کلام اکا برده آتش معناسنه ده وارد اولمشدر مسعود سعد سلمان بیت چو کوکرد زد محتشم آذرنك * که در خام افکند چون بادرنك ل ارنك ح فتح راء مهمله ایله یدی معنایه کلور اول لون معناسنه اولان رنك که کونه دیمکدر آرنك دیرلر حکیم انوری بیت از من خوش کیرزانکه کیرد * انکور انکور آرنك آرنك ظهیر فاریابی بیت آرنك زرد باد چونا رنك روی خصم * باداش سر بریده چو سر کفته بادرنك * ثانی رنك کرفته یعنی بر نسنه بر نسنه دن رنك آلمق شمس فخری بیت اکر قلم ز جود او کفت کهر پاشد * سزد که کیرد از همنشینش آرنك * بو معنایه کمال اسمعیل بیت ای عجب شمشیر خسرو از چه سبز آرنك شد * چون همه ساله ز خون خصم می باید خورش * ثالث بمعنی آرنج یعنی دیرسك منصور شیرازی بیت کر بعهد تو ظلم باز د جنك * باد دستش بریده از آرنك * رابع بمعنا همانا استاد رودکی بیت هرکز نکند سوی من خسته نکاهی * آرنك نخواهد که شود شاد دل من * خامس بمعنی رنج ومحنت کمال اسمعیل بیت نه هرکز از تو رسیده بمردی آزاری * نه هرکز از تو رسیده بموری از رنكی * سادس بمعنی مکر وحیله شرف شفروه بیت بر طبل قمر همی زند رایت * کای شاهد پیشه این چه آرنکست * سابع بمعنی حاکم که کنارنك دخی دیرلر ل ازنك ح فتح زاء معجمه وسکون نون ایله روی

وجبین انسانده واقع اولان چین یعنی بوروشق که پیرلکده وحالت غضبده ظاهر اولور
عربیده مکاسر الجلد دیرلر حکیم اسدی بیت بر آژنگ رخ داشت آن شیخ ترك * که کرکو چکم
هست کارم بزرك * بو معنایه شمس فخری زاء فارسیله آژنگ نقل ایلمش بیت زنوك غمزه
کالکت که تیر فتنه اوست * بر ابروان مقوس فکنده ماه آژنگ * شاه ناصر خسرو بیت
تراچشم در دست ومن آفتابم * از برازمن رخ پر آژنگ وچینی * حکیم ازرقی * رباعی * آندم که
بدم جوان وموم سیه رنگ * صد جور بدی بدامنم در زده چنگ * اکنون که شدم
پیر ورخ بر آژنگ * ازمن زن وفرزند همیدارد ننگ ل آونك ع فتح واو ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی آویخته شاعر بیت جانم چو بدار هجرت آونك شود * صحرای جهان
بردل من تنك شود * حضرت مولانا بیت وظیفه تورسیده نیافت از ره دور * زهی کرم که
زروزن بکردنش آونك * ثانی اول ایپه دیرلر که آکا اوزم صالقملرین بغلارلر دورز
کاهی اثواب سرد کاری ایپه ده دیرلر حکیم انوری بیت دختر رزکه چو بر طارم تاکش دیدی
مدتی شد که بر آونك سرش در کتب است ل آهنك ع فتح ها وسکون نون ایله اون معنایه
کلور اول بمعنی قصد وعزم شیخ سعدی بیت چو آهنك رفتن کند جان پاك * چه بر تخت
مردن چه بر روی خاك * ثانی اهتمام ایله برنسنه یه اولاشمغه دیرلر مولانا جامی بیت دراز
آهنك شد این کار با تو * ندانم چون کنم این یار با تو * ثالث موزون آواز وساز
معناسنه سیف اسفرنکی بیت هر شبی زاویه مدح کهربا رتو بود * روشن از شمع رخ
مطرب ناهید آهنك * رابع بعض تراکیبه صفت اولور نتکم بو بیتده واقعدر شاعر بیت
ربط با زنیر آهنك میزد * برقص کبك شاهین چنك میزد * خامس طاق ایوانك
جای محدبی یعنی اکری یری اصطلاح معمارانده آکا لنکه دیرلر رفیع الدین لبنانی بیت
جلالت ار بفلك بز بصدر بنشیند * شکسته کردد طاق سپهر را آهنك * سادس کنار
صفه وحوض وامثالی مواضعه دیرلر کمال اسمعیل بیت زبی نوایی جائی رسیده ام که مرا *
مسافتیست که زآهنك صفه تا پرده * سابع طرز وروش وصفت حکاك بیت چو بد کردم بتوای
شوخ بدمهر * که محزونم بدین آهنك داری * ثامن صفت مردم وجانوران حکیم ازرقی
بیت زمین پیکر ازیکدیکر بکسلاند * بروز نبرد تو آهنك لشکر * تاسع بمعنی کشیدن که
مصدری آهنکیدن کلور عاشر بمعنی طویله وآخته خانه ل مع اللام * ل آبسال ع
سکون باء موحده ایله باغ معناسنه فخر کورکانی بیت همان شیبو بر بصد راه تالان *
بسان بابلان در آبسالان ل آتل ع کسر تاء مثناة ایله بر نهر عظیم اسمیدر که آس وبلغار
طاغلرندن کلور روایت اولنور که دنیاده اول قدر بیوك ایرمق یوقدر حتی مزبور ایرمقدن
یتمشدن زیاده ایرمق منشعب اولمشدر که هیچ بریسندن آسان کچلمز یعنی کچد ویرمز حکیم
خاقانی بیت کرسوی قندز زمژکان نرسد آتل اشك * رقندز سوی آتل بحر زنکشاید
ل آجال ع فتح جیمله خاك معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل آجل ع ضم جیمله
بمعنی آروغ مرقوم یعنی ککرمك شیخ روزبهان بیت باخوشیهای دهر را با جل * باید
خورد ونا زدن آروغ * عربیده کسر جیمله اوج معنایه کلور اول آخر نسنه یعنی تأخیر اولنمش

اولنمش ثانی قوپمش وقوپارمق ثالث مهیب معناسنه ل آخال ع فتح خاء معجمه ایله
بمعنی افکنده نی پوست میوه یعنی براغلمش میوه قابوغی وتراشه چوب وخس وخاشاك مثللو
نسنه لر حکیم سنایی بیت دامن تردامنان عقل در آخال کش * ساعد هودج کشان عشق
بر خلخال کن * استاد فرخی بیت از بس کل مجهول که در باغ بخندید * نزدیك همه کس
کل معروف شد آخال ل آذرکل ع صاری رنك بر لطیف چیچکدر خواجه سلمان بیت
بوقت قهر در میدان زآب آذر برانکیزی * بکاه لطف در کانون آذر کل برویانی ل آسال ع
فتح سین مهمله ایله بمعنی بنیاد ابو شکور بیت زدانا شنیدم که پیمان شکن * زن جاف جافست
آسال کن ل آشبغول ع سکون شین معجمه ایله حبوباتدن بوی دید کاری درکه عربیده حلبه
دیرلر ضم حاء مهمله ایله ل آشپول ع سکون شین معجمه وضم باء فارسیله خاویاردر که بالق
قرنندن چقار وبالق یمرطه سنه ده دیرلر ل آغال ع غین معجمه ایله یدی معنایه کلور
اول جنك وخصومته تحریص ایتمك معناسنه کذا فی الصحاح ثانی تحریك فتنه شاعر دیمشدر
بیت ترك آغال فتنه سازی کن * جامه خلق خود نمازی کن * مولانا حسن کاشی بیت
بکرد عارض آن زلف را بیاغالد * بروم قافله زنکبار بکشاید * ثالث صیغه امر اولور
بو معنایه حکیم فردوسی بیت تو لشکر برآغال بر لشکرش * بیکبار تا خیره کردد سرش *
رابع فرهنك جهانکیریده لقمه یی چینموب یوتمق معناسنه حکیم ازرقی بیت زروی تیغ
تواند ردو چشم دشمن تو * دهان کشان ده نماید نهنك مرك آغال * خامس طاغده وصحراده
قیون یاتمق ایچون ایتدکلری آغل سادس خانه زنبور سابع بمعنی آغاز یعنی ابتدا
ل آغل ع کسر غین معجمه ایله جای کوسفندان فرهنك جهانکیریده بمعنی آغال مرقوم
مسطور در حضرت مولانا بمعنی اول بیت برو برو که خران آمدند با غلها * خر جوان
وخر پیر وخر یکساله ل آغول ع ضم غین ایله بمعنی آغل مرقوم ل آغیل ع کسر غین
معجمه وسکون یا ایله کوز اوجیله باقمق که چشماغیل دخی دیرلر شمس فخری بیت کر کند
شهریار وخصم شکار * سوی کردون بچشم چشماغیل * حکاك در وصف دلبر بیت
زمك او راسلام کردم وی * کرد سوم نکه بچشماغیل ل آل ع سکز معنایه کلور اول
مکر وحیله معناسنه ثانی بر معلوم رنکدر نیم رنك سرخدر میرزا قاسم کوتابادی در وصف
ابراهیم میرزا بیت در اطلس آل وکرم سرکش * ابراهیمی میان آتش * ثالث بر نوع
پوللی بالقدر غایت ایری اولور بال ووال دخی دیرلر رابع بر مرض مهلکدر هنوز طوغرمش
عورته واقع وعارض اولوریدی کونه دك عربیده آکا عقیله دیرلر خامس یوکسك بیر سادس
نیزه ایله اورمق شاعر بیت هر طعنه بال تیز کرده * کویی که فلك ستیز کرده * سابع
سرعت وشتاب ایله کتمك ثامن برنسنه نك لونی ظاهر اولمق طالب بیت نه باده یابی
روشن نه رنك ساقی لعل * نه چشمه بینی صافی نه چهره بینی آل * لغت مشترکه در عربیده
درت معنایه کلور اول بمعنی سراب که بادیه لرده صو کبی کورینور مولانا حسین واعظ کاشفی
بیت نسبت دست تو میکردم بدریا عقل کفت * رسم دانش نیست کردن نسبت دریا بال *
ثانی هر نسنه نك شخصنه دیرلر میر نظمی بیت شخصی که بود طرفه تمثال * مخصوص

باوست هیات آل * ثالث نسل واعقاب که اولاد اولاد اولاددر رابع شرابك اسماسندن
بر اسمدرکه شام وسحرا یجیلور و ترکستانده پادشاه مهر یپه دیرلر احکام اوزرینه اولور اکا
آل تمغا دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت زنیم خاتم القاب تو نهادوستند * بحکم پرلیغ از آل
ایلخان یاقوت * ولغت خوار زمده خندان معناسنه کلدوکی مسطوردر اآمل ضم
میم ایله ولایت مازندرانده برشهرك اسمیدر طالب شهرمز بوردن اولدیغنه دیمشدر
بیت زمکث ملتان نزدیك شد بدانکه مرا * بدل شود بلقب آملی بملتانی * وله بیت
بلی چو بلبل آمل شود ترانه سرای * چه جای زمزمهٔ عندلیب شیرازست اآهول ضم
ها وواو معروفله زیر زمین یولی معناسنه میرنظمی در وصف حصار بیت ز بیرون قلعه را
کرد ند آهول * ولی نتوان که یابند واه موصول * زبان هندیده براغاج اسمیدرکه کوکنی
قینادوب صو ییله سرخ رنك جامه بویارلر مع المیم * اآب آجام فتح جیمله قامشلق
و سازلقده اولان صو حکیم شیرازی بیت آب آجام و بطایح بد ترست * کان به پیشه
وین بسنك اخضرست اآبام باء موحده ایله برج معناسنه در عموما هر نه برجی
اولورسه و کوکرجین برجی خصوصا و بحسب الاعتبار بروج کواکبه ده دیرلر میرنظمی بیت
چو آید مهر در ایام میزان * شود با عنبر و کافور یکسان * یعنی کیجه کوندز برابر اولور
اآبشیم سکون با و یا و کسر شین معجمه ایله ابرشیم معناسنه در اما بعض فرهنکده
خام ابریشیم اولمق اوزره تخصیص و تصحیح ایلمشلردر اآب کرم ایلیجه دیدکلری حمام
خدایی در شاعر طبیب بیت جرب را بکن آب کرمش دوا * دوباری بدن کر بشویی روا
اآبلهٔ چشم کوزه مخصوص بر علتدر ترکیده ایت درسکی دیرلر شاعر بیت دیدم
رقیب بزانوی دلبر غنوده بود * در دیده دل آبلهٔ چشم شد همان اآتش سم ضم سین
مهمله ایله آت سرعتله طاش اوزرنده یوریدکده نعلندن چقان آتش شراره سیدر اآدم
حضرت ابو البشر علی نبینا و علیه السلام طپراقدن خلق اولندوغی ایچون آدم تسمیه
اولنمشدر زیرا آدیم ارض معناسنه در اندن صکره اولادینه اسم مطلق اولمشدر خواجه حافظ
بیت درنقد عیش کوش که چون آبخور نماند * آدم بهشت روضهٔ دار السلام را * شیخ
سعدی * مصرع * بنی آدم اعضای یکدیکرند اآذر بهرام ضم ذال معجمه ایله
آتشکدهٔ فارسك اوچنجی معظم آتشکده سی اسمیدر اآذرم سکون ذال معجمه و فتح
راء مهمله ایله نکلتی که نمدزین دخی دیرلر حکیم اسدی بیت چنان باشنه حمله کرداده مش
که در حمله خوی خون شد آذرمش * سنه شبهه معناسنه در اما شمس فخری ایرك ایکی
پارچه کحه سنه دیرلر کیده اکرم دیدکلریدر بیت زین اسب کتابی شه را * ازمه و مهر
بسته آذرم است * کتابی پادشهلره مخصوص خدمتکار در فرهنك جهانکیریده اآدرم
دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی نمدزین شرف شفروه بیت دو پهلوی من از خشکی
بسوده * جوان اسبی که او را آدرم نی * ثانی بمعنی اسلحه شمشیر و خنجر و امثالی نسنه لر
صاحب فرهنك منظومه بیت چیست آن جام آخر کارست * آدرم اسلحه که خونخوارست *
اآرام راء مهمله ایله آرمیدندن اسم مصدر در ایکی معنایه در اول دیکلنمك سکون معناسنه

معناسنه سیف الدین زهری بیت ای برده زمن قرار و آرام * نزد من بیقرار آرام *
آرام اول قرار و سکون ثانی امردر دیکلن دیمکدر وثانی موضع و مکان معناسنه در حکیم
فردوسی بیت بردی نشیند بارام تو * ز تاج و کمر بسترد نام تو اآاردم سکون را
و فتح دال مهملتین ایله کل آذرکون معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری اآازرم فتح زاء
معجمه و سکون راء مهمله ایله اون بش معنایه کلور اول بمعنی شرم و حیا امیر خسرو بیت
چو با زار تمنا کرم تر کشت * دلم ز اندیشه بی آزرم تر کشت * استاد لطیفی بیت هر که ایمان
و دین و شرم دارد * ز مردان و زنان آزرم دارد * ثانی بمعنی ادب احمد کرمانی بیت فارغ همه
از حیا و آزرم * بد سیرت و کینه جوی و بی شرم * ثالث رحم و شفقت معناسنه میر خسرو
بیت بسید برش برفق و آزرم * خارید سرش بناخن شرم * رابع بزرکی و عزت و اعتبار
حکیم انوری بیت ای بزرکی کر از بلندیٔ قدر * آسمانرا نداشتی آزرم * خامس عدل
و انصاف شیخ نظامی * مثنوی * پیرزنی راستمی بر کرفت * دست زد و دامن سنجر کرفت * کای
ملك آزرم تو کم دیده ام * از تو همه ساله ستم دیده ام * سادس راحت و سلامت وله ایضا
دو کس را روزکار آزرم دادست * یکی کو مرد و دیکر کو نزادست * سابع محافظه معناسنه
ایضا له بیت دباغت چنان دادم این چرم را * که برتا آبد سیب آزرم را * ثامن توان و تاب
و طاقت معناسنه حکیم فردوسی بیت سر پهلوانان بدو کرم کشت * دل طوس تو از پی
آزرم کشت * تاسع خسرو پرویزك قزی آدیدر که باباسی وفاتنده اون دورت آی
پادشاهلق ایلدی آزرمی دخت دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی دختری بود آزرم نام
ز تاج بزرکان شد او شادکام * عاشر ظاهر و آشکارا امیر خسرو بیت بازدو کنجینه کره
کرد باز * که سخن آزرم شد و کاه راز * حادی عشر غم و اندوه حکیم فردوسی بیت
که اندر زمانه مرا کودکیست * که آزرم او بر دلم خواب نیست * ثانی عشر طرزینکی و اسلوب
خوشی ثالث عشر مسلمان شدن بو ایکی معنایه ابو المعانی بیت هر آن در جهان کاز آزرم
زیست * بلا شبهه در راه آزرم زیست * رابع عشر خورلقدن قومق خامس عشر
کناه و خطا معناسنه بو ایکی معنایه ایضا له بیت کسی که کریزد ز آزرم زشت * که او بی شك
و شبهه آزرم یافت اآستیم سکون سین مهمله و کسر تاء مثناة ایله محمد هندوشاه
صحاحده بمعنی استر و بعض فرهنکده بمعنی آستین منقولدر اآشام دورت وجهله
استعمال اولنور اول اسم فاعل اولور آشامنده معناسنه ثانی آشامیدندن صیغهٔ امر اولور
بو ایکی معنایه سراج الدین راجی بیت درادر بزم رندان غم آشام * ز شادی صاف شود درغم
آشام * ثالث اسم مصدر اولور آشامیدنی معناسنه سید حسین اخلاطی بیت آشام خود
بزخم زبان میخورد عوان * آری درندکان همه از زبان خورند * بو معنایه میر خسرو
* رباعیه * چون نتوانم که نفس رام کنم * خود را بهوزه شهرهٔ عام کنم * زائل نشود نیرکیٔ
خاطر من * کر چشمهٔ خور فی المثل آشام کنم * عربیده بو معنایه تجرع دیرلر شربت
و شراب و صو امثالی نسنه لری ایچمك معناسنه حکیم خاقانی بیت حسرت فرو
خورم چو به سینه کره شود * آشام خون دل کنم از افر و برم * رابع فرهنك جهانکیریده

یعنی خوردنی که عربیده قوت دیرلر بو معناده بو عبارتله ادا ایدرلر که * وهو مایقوم به بدن
الانسان من الطعام * استاد دیمشدر بیت بملك شام بدهم تا رمو بت * ندارم کرچه کاه شام
آشام ﯓ اشتوم ﭺ سکون شین وضم تاء مثناة ایله بورچق صاپندن ایاق کاری سپورکه
ﯓ اشتیم ﭺ سکون شین وکسر تاء مثناة ویای ساکنه ایله صحاح بمعنی دیم یعنی جراحتدن
ظاهر اولان چرك که ترکیده ایرین دیرلر ﯓ اکام ﭺ بوزن ناکام سماروغ یعنی منطر کذا فی
الصحاح ﯓ اوام ﭺ بمعنی وام که عربیده دین ترکیده بورج دیرلر ابو المعانی بیت ناچارا کر شوی
بنا کام * از چهر بدان مخواه آوام ﯓ ایام ﭺ یای تحتانیله بمعنی آوام مرقوم ﯓ مع النون
ابادان ﭺ آباد معمور معناسنه در الف ونون ایله زیاده معمور دیمك اولور ﯓ ابادا ییدن ﭺ
بو آباد تحسین معناسنه ومدح معناسنه اولانلر که مصدر اولور مجمع الفرسده ستودن
وستوده معنالرینه هم مصدر وهم اسم مفعولدر یعنی هم مدح وهم ممدوح معناسن افاده
ایدر ﯓ ابان ﭺ باء موحده ایله اوج معنایه کلور اول آفتاب برج عقربده اولدیغی
آیك اسمیدر که حساب رومی ده تشرین اول دیرلر اورته کوز آییدر شاعر دیمشدر بیت
کرم خونم چو آب در خرداد * سرد آهم چو باد در آبان * ثانی شهور شمسیه نك اونجی کونی
اسمیدر بو ایکی معنایه مسعود سعد سلمان بیت آبان ماهست وروز آبان * خرم کردن
باب زرجان * ثالث فرهنك جهانکیریده بر فرشته اسمیدر که موکل معدن آهن در وماه آبان
وروز آبانده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر معنای اول ایله بو معنایه حکیم خاقانی
بیت کرچه در غربت زپی آبان شکسته خاطرم * ز آتش خاطر با بان ضیمران آور ده ام
فرهنك ابی نصر فارابیده همزهٔ مفتوحهٔ مقصوره ایله مرویدر ﯓ ابایان ﭺ فتح باء موحده
ویای تحتانیله بر جبل عظیم اسمیدر منقولدر که قرق فرسخ یوکسکلیکی واردر ﯓ اب باران ﭺ
شهر کابل مضافاتندن خواجه سه باران ناحیه سنده واقع بر تفرجکاه موضعك اسمیدر
شاعر دیمشدر بیت اکرچه جای خوش کابل آب بارانست * بهشت روی زمین خواجهٔ سه
بارانست ﯓ اب برین ﭺ سکون باء موحدهٔ اول وفتح ثانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی لب
جوی شکافته یعنی ارمق کنارلرنده جابجا یاریلن یر ابو المعانی بیت از خدنك غمزه شد سوراخ
سر تا پا تنم * خون روان چون آب برین هر طرف اعضای من ﯓ اب تاختن ﭺ ایلرو
سکرتمك معناسنه استاددر ودکی بیت ز قلب آنچنان سوی دشمن بتاخت * کراز هیبتش شیر
ز آب تاخت ﯓ ابتین ﭺ سکون باء موحده وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله نام پدر
فریدونشاهدر حکیم خاقانی بیت حاصل سیمرغ چیست جز پدر دوستم * قاتل ضحاك
کیست جز پسر آبتین ﯓ اب چین ﭺ سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر جیم عجمیله میتی
غسل ایتدکدن صکره تنشیف ایلدکلری کرپاس در حکیم فردوسی بیت به پیمان که چیزی
نخواهی ز من * ندارم بمرك آب چین وکفن * حکیم اسدی بیت بپوشم با پین بجامه عجم *
کفن آب چین ده ز کافور نم ﯓ ابدان ﭺ سکون باء موحده وفتح دال ایله آب ایله اسم ظرف
اولان داندن مرکبدر اوج معنایه کلور اول صو جمع اولوب طور دوغی محل طالب آملی
بیت وزی ناخورده از دست نسیم * موج بدمستی کند در آبدان * ثانی یغمور صوینی

صوینی ایرکادوکی یرکه آبکیر دخی دیرلر حکیم ازرقی * قطعه * چو ابر فندق سیمین در آبدان زیزد
برار داز دل فیروزه شکل سیمین رنك * مشعبد یست که بر خرده ریزهای رخام * بحقههای
باو رین همی کشد نیرنك * ثالث محل بول که ترکیده قاوق دیرلر فرهنك جهانکیریده قاون
وقاربوز وامثالی نسنه لره مرویدر ﯓ ابدستان وابدستدان ابدسدان ﭺ کلهم بمعنی
آفتابه یعنی ابریق اسم مرکبدر آبدست ایله داندن معنای ترکیب آبدست ظرفی اولور بویله
اولنجه آبدسته مخصوص اولان ابریق اولمق لازم کلور حضرت مولانا بیت من خمش کردم که
آمد خوان غیب * یك بنان با آبدستان میرسند * حکیم خاقانی بیت نعیم پاك بستاند
چو کرد آلوده بسپارد * ز شرم از آبدست آیدنه ننك از آبدستانش * بعض فرهنکلرده
مطهره معناسنه منقولدر ﯓ اب دندان ﭺ اکرچه معنای مصطلحی دفتر اولده ذکر اولندی
مقدم ذکر اولنان معنالردن غیری فرهنك جهانکیریده زبون وضعیف معناسنه در حکیم
انوری بیت حادثه درنرد در دفتنه در شطرنج غم * بد سکالت را حریف آب دندان
یافته * بو بیتده مغلوب معناسی دخی انسب در بوندن غیری اوج معنادخی روایت اولنمش
اول بر نوع امرود در غایت لطیف وآبدار اولور ثانی بر نوع قبوغی یوفقه دانه دار انار در
ثالث بر کونه حلوای تر لطیفدر بونلر آبدار ولطیف ونازك اولدقلری مناسبتیله در ﯓ اب رزان ﭺ
شراب انکوری رزان اوزم اغاجیدر اسم مرکب اولور خواجه سلمان بیت بر آز دست مراجان
بیاد آب رزانم * ز شوق آب رزانم بسوخت جان بر آزر ﯓ اب روغن ﭺ ثرید یعنی ات صوینی
آلوب اتمکی طغرایوب اوزرینه دوکوب بر نوع طعام ایدرلر عربیده هشم دیرلر حضرت
سید الکونین ومفخر عالم صلی الله علیه وسلم جنابنك جدی هاشم سبب تلقیب ایام
قحط وغلاده خلقه هشم ثرید ایله ضیافت ایتدوکیچون هاشم لقبیله ملقب ایلدیلر
ﯓ اب ریزکان ﭺ بر جشن عظیم اسمیدر که اعجام یعنی اهل فارس تیر ماهك اون اوچنجی
کونی عید جشن ایدوب بر برلری اوزرلرینه آب وکلاب صاچرلر ابریزکان وبزکان دخی
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﯓ ابزن ﭺ سکون باء موحده وفتح زاء معجمه ایله آدم
بوینجه طولانی بر ظرف قدر تابوت کبی باقردن ویا خود دموردن ایدوب طبق سرپوشی کبی
سرپوش ایدوب تا اورته سندن بردلك ایدوب بعض خسته یی ایچنه یاتروب معالجه
ایدرلر اول دلك تنفس ایچوندر کذا فی فرهنك جهانکیری ﯓ ابستان ﭺ کسر
باء موحده وسکون سین وفتح تاء مثناة ایله بمعنی آبستن یعنی یوکلو عورت حضرت
مولانا بیت درد زه کر رنج آبستان بود * بر جنین اشکستن زندان بود ﯓ ابستن ﭺ
یوکلی عورت وحیوانات دخی دیرلر مطلق حامل معناسنه ابو المعانی بیت حوادث را فلك
آبستن است هر شام حکمت زای * که صد کونه حوادث زاید از وی پیش خورشیدش *
فارسیلر شب آبستن است دیدکلرینه عربیده اللیلة حبلی دیرلر ﯓ ابستن فریادخوان ﭺ
یعنی بربط قارنلی بر سازدر ترکیده قوپوز دیرلر کذا فی شرفنامه ﯓ ابسکون ﭺ کسر
باء موحده وسکون سین وضم کاف ایله مجمع الفرسده استر آباددن اوج فرسخ یرده واقع
بر بیوك قریه نك اسمیدر جرجانه اوج کونلك مسافه در ولایت خوار زمدن جاری اولان

نهر عظیم مذکور قریه قربندن مرور ایتمکله اول نهره دخی آبسکون دیرلر رضی الدین
نیشابوری بیت چوبحر آبسکون کشت دیدها باشد * شریف قالب شهزاده رادر آب سکون
فرهنك جهانکیریده مسطوردر که خوارزمدن بر نهر کلوب دریای خزره واصل اولور آدی
اسکوندر عوام غلط ایدوب قلزم دیرلر دریایه واصل اولدیغی محلله آبکون وآبسکون تسمیه
ایدلمشدر محمد خوارزمشاه لشکر تاتاردن فرار ایدوب آنده اولان جزیره یه واردقده ایام
عمرینه آخره ایرمشدی استاد رودکی بیت کرفته روی دریا جمله کشتیهای برنو * ز بهر
مدح خوانانت زشروان تا با بسکون * مذکور جزیره یه ده آبسکون دیرلر استاد فرخی
بیت تو داری از کنار کنك تا دریای آبسکون * تو داری از در کاکنج تا قصدار تا مکران
لغ اب سواران ع یعنی حبابها صو اوزرنده اولان قبرجقلر سواران آب دخی دیرلر
میرخسرو بیت آب که او خیمه زبا ران کند * دایرهٔ آب سواران کند لغ ابسیان ع کسر
باء موحده وسکون سین وفتح یای تحتانی ایله کوز یاشی که اشك وسرشك دخی دیرلر لغ ابشتن ع
کسر باء موحده وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله کزلمك وکزلنمك معناسنه اسم
مصدردر کذا فی مجمع الفرس لغ اب طبرستان ع بر کوه مشهورك شاهقه سنده بر بیکاردر
ولایت طبرستانده واقع مرویدر که اول بیکارك باشنه واروب طور دیسه لر طورر آقار
دیسه لر آقار الی غیر النهایة بو حال ایله در کذا فی مجمع الفرس ابو المعانی بیت همچو آب
طبرستان شد اشك دیده * جریانی وسکون باسخن یار شود لغ اب کشادن ع بر علتدر
اکثر آتلرك ایاغنده اولور آب آوردن دخی دیرلر اوله بیت پای اغیار اکر لنك شد نیست
عجب * چون ستوران بود ش آب کشادن ظاهر لغ ابکون ع سکون با وضم کاف
فارسیله اوج معنایه کلور اول آسمانی رنك یعنی سودماوی عموما وآسمانه وقابجه دیرلر
خصوصا نظام استرآبادی بیت شفق ظاهر نشد بر آبکون کردون که افتاده * فروغ
مشعل تابنده بر قارورهٔ مینا * ثانی بر نهر عظیم آدیدر که آبسکون دخی دیرلر ثالث فرهنك
جهانکیریده نشاسته معناسنه در لغ اب مرغان ع قهستانده واقع بر بیکاردر روایت
اولنور که بر دیاره ملخ مستولی اولدقده واروب اول بیکاردن بر شیشه یه بر مقدار قویوب
کتورسلر اول صویه ملازم قوشلر واردر صغرجق قدر عربیده سمرد یرلر اول آلدقلری صو قنده
کیدرسه اول قوشلر دخی اول دیاره واروب چکرکه یی بالتمام هلاك ایدرلر فرهنك جهانکیریده
شیرازنواحی سنده بر تفرجکاه اسمیدر ماه رجبده هر روز سه شنبه ده اول محله واروب سیر وصحبت
ایدرلر شاعر بیت دیکر نروم باب مرغان * دیکر نخورم کباب مرغان لغ ابیش ع
کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله پیراهن مخصوصدر که هر کیم کویکو
اولورسه زفاف کیجه سی کیدرلر بعض نسخه ده حذف نونله مرویدر میر نظمی بیت
عروس جاه رامشاطهٔ دهر * ز دولت کرده آبیشی چو در بر لغ ابیین ع کسر باء موحده
ویای معروفله شیرازمضافاتندن بر بیوك قریه اسمیدر که قربنده بر مغاره واقعدر انده مومیای
معدنی حاصل اولور اول قریه خلقی آنك محافظه سنه مأمورلردر لغ آتش آسمان ع
اضافتله برق معناسنه ابو المعانی درصفت اسب بیت آز باد پای ورعد صهیل وسحاب تن

وسحاب تن * مانند صاعقه بشتاب آتش آسمان لغ اتشدان ع دان ظرف آتش معروف
اوجاق دیمکدر عربیده کانون دیرلر بعض یرلرده دمور دن اوجاق اولور آکا منقل دیرلر
لغ آتش دهقان ع ذراعین تارلادن غله یی قالدردقده یرنده قلان خاشاکه اوردقلری
آتشکه ارض قوتلنمك ایچوندر خواجه حافظ بیت فلك چون آتش دهقان زبان کین
کشد برمن * برین ملکت بهیچ نیست مساحی ودهقانی لغ آتش فشان ع آتش صاچیجی
هرکیم اولورسه مولانا عرفی بیت صبا از کوی لیلی کرو زد بر تربت مجنون * شود آتش
فشان چون شمع مغز استخوانش را * آتشبار معناسنه ده کلور لغ اتشین ع شدت
حرارتدن عبارتدر آتشله متصف نسنه که حرف یا نسبت معناسنه ونون تأکید نسبت
ایچوندر آتشه منسوب دیمك اولور میرزا صبحی بیت آهوی آتشین چون زبره برآید
کافور خشك کردد با مشك تر برابر * معنای بیت آفتاب حمل برجنه کلدکده کوندزله کیجه
برابر اولور وچغتای لسانندن بو معنایه اوتلوغ دیرلر میر علیشیر بیت یا نماس ایدی هجر
دین رخسار دین اوتلوغ بولماسا * اول سبیدین دیلد ابار دور عشقدین تاع فراق
لغ اتشکان ع کان آتش تقدیرنده مضاف الیه تقدیم اولنمشدر آتشکده معناسنه
کثرت اشتعال آتشدن کنایه در لغ اتوربان ع ضم تاء مثناة وواو مجهول وسکون را
وفتح باء موحده ایله عابد وزاهد وصاحب تقوی وورع معناسنه اسمدر کما نقله احمد بن
اسمعیل لغ اتون ع ضم تاء مثناة وواو مجهول ایله ایکی معنایه در اول بوزن ومعنی خاتون که
کدبانو دیرلر قزلره تعلیم قرأت وسائر صنایع مخصوص زمان ایدر ثانی رحم مادرده
اولان مشیمه معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری لغ اجستن ع فتح جیمله اغاج وطاش
دیکمك وفدان اشجار غرس ایتمك که هنوز دیکلمش فدانه نو آجسته دیرلر لغ اجنکان ع
فتح جیم وکاف عجمی وسکون نونله سرخس مضافاتندن بر قریه اسمیدر تعریب ایدوب
آجنقان دیدیلر لغ اختن ع سکون خاء معجمه ایله اسم مصدردر قابچ وخنجر چکمك
معناسنه حکیم اسدی بیت دکر یاره هردو سپه ساختند * کشیدند صف تیغ وخشت
آختند * شیخ سعدی بیت کرش بر فریدون بدی تاختن * اما نش ندادی بتیغ آختن *
لغ اخریان ع سکون خاء معجمه وکسر
بعض فرهنکده بر پادشاه اسمی اولمقده مرویدر
راء مهمله وفتح یای تحتانیله متاع وقماش وثواب تجارت عربده سلعه دیرلر استاد عسجدی
بیت آخریان خرد سفته فرستم بدوست * هیچ ندارم دکر چون دل وجان نزد اوست
بعض فرهنکده اثواب خانه که عربیده آثاث البیت دیرلر لغ اخشیجان ع سکون خا
ویا وکسر شین وفتح جیمله اضداد معناسنه که آخشیج دخی دیرلر ضد واحد معناسنه که الف
ونون ادات جمعدر یاخود معنای مفرد استعمالنده وصفیتی تأکید ایچون مبالغه قصدی
اولنه حکیم سنایی بیت آخشیجان کنبد دوار * مرد کانند زند کانی وار * وعناصر
اربعه ومواليد ثلثه بربرلرینه ضد اولدقلرینه بناء انلره دخی آخشیج دیرلر حکیم انوری
* قطعه * تا سه فرزند آخشیجان * چار مادر چنانکه نه پدر ست * تا کیر بر زمانه بادبقات
تا زحا رونه وسه نا کزرست * وعداوت معناسنه احمد کرمانی بیت نا شکرده کبوتر

جان * شاهین فضارا آخشیجان * آخریان ایله بولغت الف مقصوره ایله ده روایت
اولنمشدر ﯓ اا خیدن ﭺ کسر خا و یای معروف ایله بمعنی رسیدن ایرشمك متعدیسی
آخایدن اولور الف ونون زیاده سیله ﯓ اا خیریدن ﭺ کسر خاء معجمه وراء مهمله وسکون
یائین تحتانیین ایله بمعنی آختن مرقوم میر نظمی بیت مقابل یکدیکر تیغ آخیریده *
همانندم سینهٔ خصمش دریده ﯓ اذرابادکان واذربادکان واذربایکان ﭺ کاهم
بعد الاذر بفتح الباء الموحده آتشکده معناسنه دربادکان وبایکان بمعنی خازن وحافظ خسرو
کیکاوس آتشکده ده مکث وآرام لری محلنده حکیم فردوسی بیت بیکماه در آذر آبادکان *
ببودند شاهان وآزادکان * ولایت آذربیجانده سائر ممالکدن زیاده آتشکده اولمغله
اکا دخی آذربادکان وآذربایکان دیرلر آذربایجان انك معربیدر شیخ نظامی بیت وزانجا
بتدبیر آزادکان ﯓ بیامد سوی آذرابادکان ﯓ اذربایجان ﭺ مشهور مملکتدر دارالملکی
تبریزدر خواجه سلمان بیت والی تبریز را کر خط اشرف میرسد * باج بر کردن ز آذربایجان
می آورد * عجایب البلدانده مسطوردر که آذربایجان معرب آذربایکاندر معنای ترکیبی
حافظ آتشدر ﯓ اذربرزین ﭺ ضم باء موحده وسکون را وکسر زا ایله یدی آتشکده‌
فارسدن التنجی آتشکده نك اسمیدر شرف شفروه بیت ستمکارا یا سوز دل ما * ببین کر آذر
برزین ندیدی * سبب تسمیه سنده وجوه ذکر اولنمشدر بر روایتده انی زردشت برزین نام
بر موبد بنا ایلمشدر قاعدهٔ مجوس اوزره بانیسی اسمی اضافیله تسمیه ایلدیلر حکیم فردوسینك
بو بیتندن بو معنایه دلالت وار در بیت سزادادا این جستن کین منم * برزم آذر تیر برزین منم
اما بو برزین مشهور پهلوان آدیدر آتشکده نك بانیسی نامی ده اولمق محتملدر نسخهٔ حسین
وفایی ده فتح باء موحده ایله مسطوردر ور روایت آخر بو یله درکه بر کون کیخسرو سوار اولوش
کیدرکن اوزرینه صاعقه دوشوب کندوبی سراسیمه آتدن آتدقده صاعقه آتی واول
محلی بر وجهله یاقمش که آتشنی سویندرملك ممکن اولمیوب آنده بر آتشکده بنا ایلشلر
آتش ایر اوزرینه معناسن ترکیب ایلیوب آذر برزین دیدیلر حکیم انوری بیت ای نمودار
رحمت وسخط * آب حیوان وآذر برزین * و بو سبب دخی ائمهٔ دین ابراهیم علی نبینا
وعلیه السلام حضرتلرندن برزین نام برزردشتك بنا سیدر حکیم فردوسی بیت
یکی آذری ساخت برزین بنام * که با فرخی بود و یارای کام ﯓ اذرخرین ﭺ آتشکدهٔ
فارسدن بشنجی آتشکده اسمی درکه آذرخرداد دخی دیرلر ﯓ اذرشین ﭺ کسر شین
معجمه ایله سمندر قوشی که آتشده تعیش ایدر وکی مشهوردر ابوالمعانی بیت مانده
ام در تار حسرت کشته ام غرقاب اشك * همچو آذرشین در آتش بوده چون
ماهی در آب ﯓ اذرکون ﭺ فتح ذال معجمه وضم کاف فارسیله بر نوع صاری چیچکدر
ابوالمعانی بیت بفیض عشق چه باشد چو کل شوم خندان * که کرد در د غمت چهره
ام چو آذرکون * فرهنك جهانکیریده ضم ذال معجمه ایله شقایقدن بر نوعدر کناری
غایت سرخ واورتاسنده سیاه نقطه سی اولور حکیم سنایی بیت که پنهان کرد جز ایزد
بسنك خاره در آذر * که رویاند همی جزوی ز خاك تیره آذرکون ﯓ اذرهمایون ﭺ نسل

نسل سامدن بردختر محبوبهٔ ساحره نك اسمیدرکه خادمهٔ آتشکدهٔ صفاهان ایدی اسکندر
آنی حبالهٔ ازدواج بلیناس حکیمه کتورمش ایدی اول سببدن حکیم مرقومه لقب سحر نسبت
اولندی شیخ نظامی * مثنوی * بهار کهن بود و چینی نکار * بسی خوشتر از باغ درنو بهار *
باین زردشت ورسم مجوس * بخدمت درانخانه چندین عروس * هم آشوب دیده هم
آشوب دل * فرورفته دلرا بسی پا بکل * درو دختر جادو از نسل سام * پدر کرده آذر
همایونش نام ﯓ اذرین ﭺ کسر ذال معجمه وراء مهمله ایله بمعنی آذین که عنقریب ذکر
اولنور انشاءالله تعالی ﯓ اذریون ﭺ ذال معجمه نك فتحیله ده ضمیله ده مرویدر تحفة
الاحبابده کل خیری بعض نسخه ده کل خطمی ونسخهٔ حسین وفاییده آذرکون وآذریون صاری
رنك بر کلدر خراسانده همیشه بهاردیرلر وشیرازده کاوچشم دیرلر ظهیر فاریابی بیت هوای
طاعت تست آن نسیم جانپرور * که از میانهٔ آذر بروید آذریون ﯓ اذون ﭺ ضم ذال
معجمه وواو معروفله بمعنی چنان آنجلین دیمك حکیم سنایی بیت تفکر کن یکی در خلقت شاهین
ومرغابی * نکوبین کرچه معنی راست این ایذون وآن آذون ﯓ اذین ﭺ کسر ذال معجمه
ایله دیار عجمده قاعدهٔ مشهوره ومعروفه درکه ولایت حاکمی یاخود پادشاه بر شهره کلدکده دروازهٔ
شهری ودکاکین بازاری زیب وزینت ایله آراسته ایدرلر ونوروز وایام عید وجشن اولدقده
کذلك اکا آذین بند دخی دیرلر شمس فخری بیت ز فر دولت کیخسرو ملك آیین * زمانه را بنوی
بازبسته اند آذین * واستعاره طریقیله باغك زینت ازهارینه ده دیرلر حکیم سوزنی بیت بر کل
نسرین ز عنبر بند د آذین ای عجب * وانکهی نظاره کرداند بران آذین مرا * وزینت جمال دلبرانه ده
دیرلر امیر معزی بیت یار مشك خم کرفته درکشش آذین بود * خم کرفتن قامت عشاق را آذین
بود * ومطلق زینت وآرایش معناسنه حکیم سنایی بیت از پی قدر خویش صدرش را * بسته
روح القدس ز خلد آذین * بعض فرهنکلرده رسم وعادت معناسنه ده منقولدر ﯓ اراخیدن ﭺ
فتح راء مهمله ودال وکسر خا وسکون یا ایله بمعنی آرامیدن راحت اولمق ودیکلنمك معناسنه
متعدیسی آراخانیدن کلور ابوالمعانی بیت دوش درکلشن به بلبل کفتم ای بیهوده کو * باز
آراخید تا چند ناله و فریاد کن * ﯓ ارستن واراستن ﭺ کلاهما بفتح الراء وسکون السین
المهملتین بمعنی زیب وزینت کردن استاد عنصری بیت بنام کنیتت آرسته بادا * ستایشکاه
شهر وخطبه تا حشر ﯓ ارام بن ﭺ فتح راء مهمله ومیم موقوف وباء موحدهٔ مفتوحه ایله
میان شهر وقصبات وقراده واقع مختصر باغ وباغچه معناسنه درکذا فی فرهنك جهانکیری
ﯓ ارامدن وارمدن ﭺ کلاهما بفتح الراء وسکون المیم راحت اولمق ودیکلنمك معناسنه
حکیم فردوسی بیت چو بیدار باشی تو خواب آیدم * چو آرمده باشی شتاب آیدم ﯓ ارامیدن
وارمیدن ﭺ کلاهما مثلهما کمال خجندی بیت بی تو از دردم آرمیدن نیست * وز توام
طاقت بریدن نیست ﯓ اران ﭺ فتح راء مهمله ایله کاشان مضافاتندن بر قریه اسمیدر غایت ایری
اشکری اولور قاره مشابه حکیم شفایی در هجو وزیر بیت خوانی دوسه آراست که آرایش
آن بود * یك کله کاو دوسه دست خر آران ﯓ ارایدن ﭺ کسر یای تحتانیٔ اول وسکون
ثانی ایله بمعنی آراستن مرقوم ﯓ اردی زوغن ﭺ یعنی حلوای تر و لطیف ونازك آرد روغن دخی

دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل آرزودن ع سکون راء مهمله وضم زاء معجمه ایله
شوق وطلب کوسترمك آرزومندی معناسنه ل آرمان ع سکون راء مهمله
ایله بمعنی آرزو وحسرت حضرت مولانا بیت هر حوایج زاکه بودش آرمان * راست
کردی میر شهری رایکان ل آروغ کردن ع ککرمك معناسنه در ل آرن ع
فتح راء مهمله ایله بمعنی آرنج آنك مرخمیدر که جیمی ترخیم اولنمشدر دیرسك که عربیده
مرفق دیرلر اغاجی بیت زمانی دست کرده جفت رخسار * زمانی جفت زانو کرده
آرن * بعض نسخه ده کسر را ایله منقولدر استاد لطیفی بیت مشو با مفلس ورندان
مقارن * که خون آلوده یابی تا بارن * بعض فرهنکلرده ساعد معناسنه استعمال اولنمش
ابوشکور بیت کهی بیازوی بادوش خود فراشته داشت * کهی برنج جهان اندرون سپر آرن *
ل آرون ع ضم را و واو معروفله بمعنی صفه خوب استاد عنصری بیت بارون اونیست
در بوم و رست * جهانرا بارون و آذین بست ل آروین ع سکون راء مهمله وکسر
واو ایله تجربه یعنی صنه‌مق کذا فی فرهنك جهانکیری ل آرین ع کسر راء مهمله ایله بمعنی
آرن مرقوم ل آزاریدن ع فتح زاء معجمه وکسر راء مهمله ایله بمعنی آزرده کردن یعنی
انجتمك ل آزردن ع ضم زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله رنجیده اولمق و فتح زاء معجمه ایله
شتوم ایلمکدر ل آزدن ع سکون زا و فتح دال ایله خنجر و بچاق وایکنه و بونلر امثالی نسنه‌یی
صانجمق شاکر بخاری بیت اندام دشمنان تو از تیر ناوکی * مانند سوك خوشه چو باد آزدن
ل آژدن ع سکون زاء فارسیله ایکنه ایله نسنه کوزه‌مك حکیم اسدی بیت بنزدیك آن کرك
باید شدن * که هر جرم اورا بتیر آژدن ل آزرم داشتن ع شرم وحیا ایلمك کذا فی فرهنك احمد
ابن اسمعیل ل آزرمیدن ع فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله حرمت وتعظیم ایلمك میر نظمی
بیت کرا ترس خدا و شرم دارد * بنزدیك جهان آزرم دارد * و میل ایلمك معناسنه ده کلور
ل آژکان ع سکون زا و فتح کاف فارسیله غم وغصه معناسنه وله بیت یار با غیر عیش
و نوش کند * دردلم آژکان خروش کند ل آزمودن ع صنه‌مق وتجربه ایلمك معناسنه
خواجه حافظ بیت هرچند کازمودم ازوی نبود سودم * من جرب المجرب حلت به الندامه
ل آزمون ع آزمودن لفظندن اسم مصدر در امتحان معناسنه حکیم اسدی بیت یکی
تیغ تودارم الماس کون * بزخم توی خواهمش آزمون * امیر خسرو بیت آزمون زر بخش
رادر بذل کاه تنکیست * امتحان نقاش رادر نقش اسب لاغر است * حکیم ازرقی در تعریف اسب
بیت از نکین بیرون جهد چون باد در و زمعرکه * کر کسی کوید ز بهر آزمون او راکه هان *
ل آزندن ع فتح زاء معجمه وسکون نونله ایکنه ایله دیکمك وکوزه‌مك کسائی بیت
عصیب وکرده برون کن وز وزوبخ نورد * جکر بیا زن وآکنج ازو بسامان کن ل آزن ع
فتح زاء معجمه ایله بمعنی آرن مرقوم وصحاح بندکاه زیبا زوعبارتیله تفسیر اولنمشدر دیرسك
معناسنه بعض نسخه ده ساعد معناسنه مرویدر ل آژن ع فتح زاء فارسیله دکرمان
طاشنی کسکین ایلمك عربیده نقر طاحون دیرلر آژده دخی دیرلر سید ذوالفقار
شیروانی بیت کشف کردار هر کودر کشید از طوق امرت سر * بسامان خار پشتش کرد

کردشست چرخ تیر آژن * وبریه ایکنه صانجمق معناسنه ل آزیدن وآژیدن ع اول زاء
معجمه ثانی زاء فارسیله کلاهما بمعنی آزدن مرقوم ابو المعانی بیت نتوانم که روی او بینم *
مژه آژیدن نکاهم کرد ل آژیدن ع کسر زاء فارسی ودال اول وسکون یا بین ایله
بمعنی هشیار کردن کذا فی مجمع الفرس ل آس افژون ع سکون سین وفا وضم زاء فارسیله
ومعجمه ایله ده جائزدر دکرمان طاشنی کسکین ایتدکاری دمور آلت که آژینه دخی دیرلر کذا فی مجمع
الفرس ل آساکشیدن ع اسنمك که فاژ و فاژه و دهان دره دخی دیرلر ل آسانیدن
کسر نونله قولایلق معناسنه مصدر در میر نظمی بیت که آسانیدن عاشق را محالست *
که آسان بودن او راقیل وقالست ل آسایدن ع کسر یای اول وسکون ثانیله راحتلندرمك
معناسنه مصدر در ل آسان ع قولای که مقابل دشوار در عربیده اسهل واهون دیدکاری
معنایه بر مصلحت زحمتسز وجوده کلمکه راحت بولندوغندن آسانی دیرلر جمالای شیرازی
بیت باسان بر نمیکیرم دل از لعل لبت آری * مکس آسان بشهد افتد ولی دشوار برخیزد *
ل آستان ع کسر سین وفتح تاء مثناة ایله درت معنایه کلور اول قپو اشیکی عربیده عتبه
دیرلر طالب آملی در منقبت حضرت امام علی رضی الله عنه بیت همانکه فخر کنان ز آستان
او روبند * مقدسان فلك با جباه کرد جباه * ثانی درکاه پادشاهان ومراقد انبیا و اولیایه دیرلر
تعظیما وله بیت باستان جلالش ز شوق کردونرا * نخست دیده رسد وانکهی جباه رسد *
ثالث آرقه او ستنه یاتمغه دیرلر قصر همزه ایله ده جائزدر خواجه سلمان بیت در تنکنای بیضه
زتاثیر عدل او * نقاش صنع پیکر مرغ آستان نهاد * رابع استخراج سالهای مخوف مولوده
دیرلر عربیده عتبه وعوام قران دیرلر ل آستین ع یك که قفتان وکوملك وسائر ملبوساتك اوله
اسم جنسدر لسان عربیده کم دیرلر ضم کافله محمد جان قدسی بیت دارم ولی اما چه دل صد کونه
حرمان در بغل * چشمی وخون در آستین اشکی وطوفان در بغل ل آستن ع حذف یا ایله
آستین معناسنه در کذا فی شرفنامه ل آسکون ع سکون سین وضم کافله فرهنك
جهانکیریده دریای خزرك اسمیدر که دریای کیلاندر عوام دریای قلزم دیرلر حکیم خاقانی در
ستایش تیر اعظم بیت میغ از تو اسب بر آسکون تاخت * میدان فلك پلنك وشی ساخت *
ل آسمان ع اوج معنایه در اول معروف کمال پاشازاده مرحومك تصرفات خاصه‌سندر که
آسمان لفظ مرکبدر بر جزؤی آس درکه دکرماندر و بر جزؤی مان درکه بکزه‌یجی معناسنه
ماستن‌دن اسم فاعلدر کوکه آسمان اطلاقی معنای ترکیبینك آثار تحقیقی اعتباریله در غلبه
استعمالله علم منزله‌سنه وارمشدر انتهی کلامه ثانی شهور فارسیه‌نك یکرمی یدنجی
کونی اسمیدر بو ایکی معنایه مسعود سعد سلمان بیت آسمان روز ای چوماه آسمان * باده
نوش و دار دل را شادمان * ثالث فرهنك جهانکیریده بر فرشته اسمیدر که مهمات امور روز
مزبوره موکلدر اول کونده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر حکیم فردوسی بیت
همه ساله زاشنادو از آسمان * تن وجانت باشادی وکامتان ل آسنستان ع کسر سین
اول ونون وسکون ثانی ایله نام پدر زن وامق درکه آخرکار وامق انی عرضه هلاکه کتوردی
استاد عنصری بیت بفرمود تا آسنستان بکاه * بیامد بنزدیك رخشنده ماه *

تحفة الاحبابده همزه مقصوره وتاء مشدده ایله مرویدر في آسودن ع ضم سین وواو
معروفله راحت اولمق معناسنه مصدردر ابوالمعانی بیت همین بود ست تار وزلف رسم
سیه بختان * نباشد روزی عاشق زغم آسودن دل را في آسیابان ع دکرمانجی لفظ
مرکب اولدیغی ظاهردر که اصلی آسیاب باندر تخفیفا بانك بری محذوفدر سلیم تهرانی
* قطعه * رفته بودم بکسب استعداد * کاشکی رفتمی بدهقانی * کش کردی بدهر بخت
سیاه * روسفیدی باسیابانی في آسیازن ع دکرمان طاشی اوزرینه باغلو اولان تخته
پاره که دانه یی تدریج ایله دوکمك ایچون ایدرلر دکرمانی متصل دوکدوکندن بواسمله موسوم
اولدیلر ابوالمعانی بیت شدهٔ دندان آسیاب وزبان * آسیازن بدانهٔ سخن است
في آسیون ع کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله سرکشته وسرکردان معناسنه
مجنیك بیت کرنه عشقت کرده آسیون مرا * ازچه روسرکشته وآسیونم في آشامیدن ع
شین معجمه ایله صو وشراب وغیری نسنه لر ایچمك في آش بجکان ع سکون شین معجمه
وجیم عجمی وفتح با وکاف فارسی ایله بمعنی چند باد ستر که جند بید ستر دخی دیرلر طبیب یوسفی
بیت چند بید ستر آتش بجکانست * که کند دفع علت صبیان في آشردن ع ضم شین معجمه
وسکون راء مهمله ایله في آشزدن ع ضم شین وسکون زاء معجمه ایله کلاهما نسنه یوغرمق
سرشتن معناسنه اصفهانیلر لغتیدر في آشفتن ع ضم شین وسکون فا ایله متغیر الفهم وعقله
خلل ایرشمك ومشوش الاحوال اولمق مولانا طالب آملی بیت آشفته دماغم سرو برك
سخنم نیست * دامن چه کشایم که کلی در چمنم نیست في آشوردن ع ضم شین وواو مجهول
وسکون راء مهمله ایله یوغرمق خمیر اولسون وغیری اولسون ابوالمعانی بیت خاکپاك
عاشقان آشوردهٔ خون دلست * اختلاطی زین سبب بادرد ومحنت داشته اند في آشوفتن ع
ضم شین وواو مجهول وسکون فا ایله بمعنی آشفتن مرقوم حکیم فردوسی بیت سپاهی همه
خسته وکوفته * کریزان وبخت اندر آشوفته في آشیان ع یوه معناسنه در عموما مولانا
عرفی بیت ای نه فلك زخوشهٔ صنع تودانهٔ * در جنب کبریای تو عرش آشیانهٔ *
وقوش یوه سنه ده دیرلر خصوصا طالب آملی بیت ما مرغ آتشیم اکر نیست باورت *
درشاخسار شعله ببین آشیان ما * کاهی وطن معناسنه ده استعمال اولنور محمد جان
قدسی بیت آسوده کی ندیده لبم ازفغان هنوز * یادم دهد زحلقه دم آشیان هنوز في آغاردن
وآغاریدن ع کلاهما بفتح الغین المعجمة وسکون راء اول وکسر ثانیله اصلتمق صو ایله وغیریله
شاعر دیمشدر بیت زآغاریدن آن زشت باخون * شده یکسر درختانش طبرخون * طبرخون
قزل سکوتدر في آغازیدن ع فتح غین وکسر زاء معجمتین ایله ابتدا ایتمك ورنسنه یه باشلمق شروع
معناسنه آغاز کردن دخی دیرلر في آغاشدن ع فتح غین وسکون شین معجمتین ایله بری اوسته
نسنه یغمق معناسنه میرنظمی بیت برآورد آنجا برآغاشدند * متاع وقماش آفراشدند *
في آغالشتن ع کسر لام وسکون شین وفتح تاء مثناة ایله مثل آغاشدن مرقوم في آغالیدن
کسر لام وسکون یای تحتانیله جنك وغوغایه تحریص ایلمك وفتنه قوپارمق ابوشکور بیت
برآغالیدنش استیز کردند * بکینه چون پلنکش تیز کردند في آغستن ع فتح غین معجمه وسکون

وسکون سین مهمله وتاء مفتوحه ایله فرهنك جهانکیریده برنسنه یی زور ایله طولدرمق
معناسنه در في آغشتن ع کسر غین وسکون شین معجمتین ایله اصلتمق ویوغرمق حکیم فردوسی
بیت زایرانیان من بسی کشته ام * زمین را بخون کل آغشته ام * مشهوری کسر غینله در اما
فردوسی ضم غینله کشته یه قافیه ایلمش في آغندن ع فتح غین وسکون نون ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی آکندن طولدرمق معناسنه در في آغوشتن ع ضم غین وواو معروف ایله
قوچمق وقوجاغه آلمق آغوش کردن دخی دیرلر في آغوشیدن ع بمعنی آغیشتن في آغیشتن
کسر غین معجمه وسکون یا وشین ایله بمعنی آغشتن مرقوم اسدی طوسی نقلی اوزره اصلتمق
ویوغرمق معناسنه في آفریدن ع فتح فا وکسر راء مهمله ایله یراتمق خلق معناسنه شیخ سعدی
بنام خداوند جان آفرین * حکیمی سخن در زبان آفرین * بو بیتك اصلی اوزره واقعدر
میرنظمی بیت اطاعت بامرش که منصوص اوست * جهان آفریدن که مخصوص اوست *
في آفریدون ع قاتل ضحاك اولان مشهور پادشاهدر که قصر الف ایله افریدون وفریدون
دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت زدهقان برمایه کس را ندید * که شایستهٔ آفریدون سزید
في آفرین ع آفریدندن اسم فاعل در جان آفرین وجهان آفرین کبی وتحسین معناسنه دخی
استعمال اولنور شیخ عطار ابتداء منطق الطیرده بیت آفرین جان آفرین پاك را * آنکه
جان بخشید وایمان خاك را * ودعای خیر دخی اولور حکیم انوری بیت تا کس ازآفرین
سخن کوید * سخن خلق آفرین توباد * معنای رابع خمسهٔ مسترقه نك اول کونی اسمیدر کذا
في فرهنك جهانکیری في آفندیدن ع فتح فا وسکون نون وبا وکسر دال اول ایله جنك
وخصومت ایلمك استاد لبیبی بیت دردل آوان نصیحت کارکرد * ترك آفندیدن وپیکار کرد
وقصر همزه ایله بوزن پسندیدن مرویدر في آفیلن ع کسر فا وسکون یای تحتانی وفتح
لامله لبه ده دیرلر بر نوع یاسی بیراقدر بعض چبان وشیش اوزرینه قورلر نافعدر في آکاهیدن ع
کاف عجمیله خبردار اولمق وخبردار ایتمك معناسنه هم لازم وهم متعدی استعمال اولنور
في آکلیون ع کاف عجمیله منقش اطلس تفسیرنده جامهٔ باشد که ازهفت رنك بافته باشد
وهفت رنك رادران بتوان دید * دیو یازمشلر شمس فخری بیت کشد بساط چمن
از برای مجلس شاه * بهر بهار پی فرش شه زآکلیون * انکلیون دخی دیرلر في آکن ع
فتح کاف عجمیله آکندن لفظندن صیغهٔ امردر شاه ناصرخسرو بیت خری آموختت آنکس
که فرمودت * که همیشه شکم ومعده همی آکن * ودخی قفتان ویاصدق وامثالی نسنه لره
قونیلان پنبه که عربیده حشو دیرلر ولها یضا بیت چون راست بود خوب نماید سخن * که در
خوب جامه بود کر آکن في آکندن ع کاف فارسیله بمعنی انباشتن طولدرمق معناسنه شاعر
بیت بهمیان تابکی آکندن زر * زنقد علم دل راکن توانکر في آکنیدن ع فتح کاف وکسر
نون وسکون یای تحتانیله بمعنی آکندن مرقوم شیخ اوحدی بیت آنکه اندر جهان ندارد
کنج * چون توان آکنیدنش اوکنج في آکوشیدن ع ضم کاف عجمی ایله بمعنی آغوشیدن
مرقوم وبمعنی زادن وسپاریدن شهنامه لغتیدر في آکین ع کسر کاف فارسیله دوشك
ویاصدق وجامه وامثالی نسنه لرك ایچی عربیده حشو دیرلر وبعض تراکیبه صفت اولور

غم آکین و مشك آکین کبی کمال اسمعیل بیت زبسکه عنبر و مشك است توده بر توده *
دماغ و دانش از اندیشه عنبر آکین است ا اکین بالین یاصدق ایچی و سائر نسنه لرده
دخی بویله صفت ایدرلر حکیم خاقانی بیت خود بر کبو تر آن مینوست * کاکین چهار بالش
اوست ا اکیلون بمعنی ا اکایون مرقوم یعنی هفت منقش قماش ا الان ولایت
ترکستانده بر شهرك آدیدر حکیم خاقانی بیت تف تیغ هندیش هندوستانی * علی روس در
روس آلان نماید * و مجمع الفرسده برطاغ اسمیدر ا الایدن کسر یای اول و سکون
ثانیله بمعنی آلادن هم لازم و هم متعدی اولور مصدردر ا التمغان زبان خوار زمده نشان
همایوندر یعنی پادشاهلرك حکمی کاغدی چغتای لغتیدر لکن عجم ده استعمالی شایعدر ابو المعانی
بیت چو حکم عشق باشد عاشقان را دادن جانی * زشاه حسن زلف آورده خط آلتمغانی *
دیگر شاعر * قطعه * چو خط از شاه حسنست آلتمغان * که معنیش همین بد دانستانی *
که فرمان همایون اینچنین بود * شهید عشق را باید نشانی ا الفتن ضم لام و سکون فا
ایله بی تکلف اولمق و آلشمق و حیران اولمق معنالرینه مصدردر ابو المعانی بیت بدرد هجر
آلفتن عجبتر حال دشوارست * کر افلاطون و کر رستم کشیدن چارنا چارست ا الفتیدن
آلفتن مرقوم معنالرینه مصدر و متعدیدر ا الودن ضم لام و واو معروف ایله بولاشمق
و بولاشدرمق معناسنه در معنای مصطلحی کنهکاردر نتکم شاعر بیت دعا یی میکنم یا رب
باین آلوده دامانی * مکن شرمنده پیش قد سیانم از دعای خود ا الوسن ضم لام و واو
معروف و فتح سین مهمله ایله بر نوع لطیف ارکدر تلیین طبع ایدر حکیم شیرازی بیت بس بخود
مطبوخ آلوسن بزود * تا کند تسکین بردوهم خود ا الوشیدن ضم لام و کسر شین
معجمه ایله بعض فرهنکده آغوشیدن معناسنه در ا الیزدن و ا الیزیدن کلاهما
بکسر اللام و سکون الیاء التحتانی آت و قاطر و سائر حیوانات اورکمك و بوکلمك و آزه حق
سوزدن آلنوب چبالمق ا امادن حاضر و مهیا اولمق ابو المعانی بیت خیال دوست چو آید
بخانهٔ دل را * نثار مقدمشان نقد جان آمادن ا اماسیدن کسر سین مهمله و سکون
یای تحتانیله شیشمك ا اماهیدن کسر ها و سکون یا ایله بمعنی آماسیدن مرقوم *
امایدن کسر یای تحتانی اول و سکون ثانیله بمعنی آماسیدن و آماهیدن ا امختن ضم میم
و سکون خاء معجمه ایله بمعنی آموختن ا امدن فتحتینله کلمك معناسنه مصدردر مستقبلنده
میم یایه قلب اولنوب آید و آیند دینلور ا امد شدن اسم مصدردر کلوب کتمك معناسنه
ا امرزیدن ضم میم و سکون را و کسر زا ایله یارلغمق و عفو کناه ایتمك بعض فرهنکده ایرشمك
معناسنه مرویدر بو معنایه میر نظمی بیت مخور غم بهر رزقت همچو نادان * بیامرزد نصیب
از لطف یزدان ا اموختن تعلم و تعلیم معناسنه لازم و متعدی استعمال اولنور اوکرنمك
و اوکرتمك شیخ سعدی * قطعه * معلمت همه شوخی و دلبری آموخت * جفا و ناز و عتاب
و ستمکری آموخت * من آدمی بچنین شکل و قد و خوی و روش * ندیده ام مکر این شیوه
از پری آموخت * کمال خجندی بیت کمال این کفته کر مرغی برد پر بهندستان * بباید طوطی
واز تو سخن آموختن کیرد * چغتای لسانده اورکانمك دیرلر ترکی دلده استعمال اولندوغی

اولندیغی اوزره انجق بر حرفی تقدم و تأخیر ایتشلر نتکم میر علیشیرك بو بیتنده واقعدر بیت اول
بلاغه اورکانیب مین ابلا کم جانیم چیقار * کورمسام باشمده ابیر ساعت مین شیدا بلا *
بو بیتده مضارعی واقعدر وله بیت اوتوب عشق ایچرا عمروم زاهدا قوی زهد
وارشادی * کشی موتداق اولوق ایشی ضعیف اولغاندا اورکاتماس ا اامودن ضم
میم و واو معروفله آراستن و آرسته شدن یعنی بزه مك و بزنمش اولمق معناسنه استاد
دقیقی بیت در آمودن آن همایون بنا * نماند ایچ باقی بکنجینه ها * مؤید الفضلاده
بمعنی آمیختن و آمیخته شدن مسطوردر ا اموزیدن اوکرنمك و اوکرتمك آموختن
کبی هم لازم و هم متعدی اولور شیخ سعدی بیت ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز *
کان سوخته را جان شد و آواز نیامد ا امن بوزن دامن پیرامن لفظندن اختصار
اولنمشدر چون معناسنه میر نظمی بیت کهی بر پا ستاده که نشینند * چو هاله آمن آنه
کرفتند ا امون ضم میم و واو معروفله ایکی معنایه در اول مجمع الفرسده پیرامن
معناسنه در مختصر پیرامون در ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی آموی بر مشهور ایرمقدر
آب آمو دیرلر شاعر دیمشدر بیت آن رود که خوشترست زآمون * بی شبهه که هست
رود سیحون * مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت جواز آب آمون کذشت ان سپاه * بر آمد
هیاهو ز ماهی بماه ا امیختن کسر میم و سکون یای تحتانی و خاء معجمه ایله قارشمق
و قارشدرمق لازم متعدی کمال خجندی بیت تلخکامی میبرد از ما بدور آن دولب * ساقیان
در باده ها کویا شکر آمیختند ا امیزیدن کسر میم و زاء معجمه و سکون یائین تحتانیین
ایله بمعنی آمیختن مرقوم هم لازم هم متعدی اولور قارشمق و قارشدرمق معناسنه
چغتای لسانده بو معنایه قوزغاماق دیرلر هم لازم هم متعدی استعمال اولنور میر علیشیر
بیت ملائك قوشلاری غم شامی قوزغالماق تانك ایرماس کم * یتیب تورکوکا زیو
آهیم خدنکی بیلاکه آشیب تور ا اندون سکون نون و ضم دال مهمله ایله اوچ معنایه
کلور اول بمعنی آنجا که مقابلی ایدون در آنجا معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت راه تو زین
خیر و شر دو کشاد ست * خواهی ایدون که ای و خواهی آندون * ثانی بمعنی آنچنان
صاحب فرهنك منظومه بیت مثل آندون چنان چنین ایدون * آکه آژیر بودن از چه
و چون * ثالث فرهنك جهانکیریده آنکاه و آن زمان معناسنه مسطوردر ا انکندن
سکون نونین و فتح کاف فارسیله بمعنی آکندن مرقوم ا ان بش معنایه کلور اول
آشارت بعید ایچون اسمدر عربیده ذاك معناسنه ثانی محمد هندو شاه نقد حسن
ایله تعبیر ایتمش عربیده جاذبه دیدکاری در محبوبلرده بر حالتدر که لسان ایله تعبیر اولنماز
و عبارته کلمز انجق مشاهده ذوقیله معلوم اولور خواجه حافظ بیت شاهد آن نیست
که موئی و میانی دارد * بنده طلعت آن باش که آنی دارد * ثالث ادات جمعدر که اسم آخرینه
لاحق اولورسه معنای جمعیت افاده ایدر آدمیان و مردان و زنان کبی رابع ادات
توصیفدر بونده دخی کلمه آخرینه لاحق اولور افتان و خیزان کبی خامس بعض تراکیبده
وصفیت ایچون مزج ایدرلر آبخنان کبی ا انین کسر نون و سکون یای تحتانیله

یایق که انکله سود دن یاغ چیقارلر بستو دخی دیرلر طیان مرغزی بیت سبوی وساغر
آنین وغولین * حصیر وجای روب وخیم وپالان * ویایق طاشنه دیرلر که اول ظرفك ایچنه
قورلر وله بیت دو غم ای دوست در آنین تو خواهم ریخت * تا کنم روغن ازین دوغ همی جنبانم
لغ ااوادان مع بمعنی آبادان با واو قلب اولمق قاعدهٔ فارسیه در لغ ااوریدن مع کسر راء
مهمله ایله یوتمق اوباریدن معناسنه ودخی مصاحبت آراسته سوز قاتمق وکتورمك معناسنه
استاد لطیفی بیت مراد کسان آوریدی شها * مراد ازغریب آوریدی چرا لغ ااوازکن مع
دعوت ایله دیمکدر مولانا محمد ظهوری بیت بیا مطربا پردهٔ ساز کن * طرب میرود اکنون
آوازکن لغ ااوازیدن مع کسر زاء معجمه ایله چغرمق آواز کردن معناسنه لغ ااوان مع
دیوان معناسنه بعض نسخه ده دیوان حکمی معناسنه مرویدر ابوالمعانی بمعنیٔ اول بیت
خال دل خود عرض کند ای شه خوبان * عشاق در آیند در آوان تو هر روز
لغ ااوردن مع کتورمك معناسنه مصدر در لغ ااوریدن مع بمعنی آوردن حکیم اسدی
بیت تو آنچه از پیمبر رسیدت بکوش * ببین وبجای آوریدن بکوش لغ ااوزارادان مع
آوزار مرقومك ظرفی معناسنه که ایچنه مذکور نسنه لری قورلر محلنده استعمال ایتمك
ایچون لغ ااوزین مع سکون واو وکسر زاء معجمه ایله آردج اغاجی کذا فی الحلیمی
لغ ااوشین مع سکون واو وکسر شین معجمه ایله عربیده سعتر ترکیده کویکواوتی دیرلر
لغ ااوغون مع سکون واو وضم غین معجمه ایله کاریز معناسنه ابوالمعانی بیت روداب
ازدهانش وقت کفتن * کشوده کو بیا آوغون حمام لغ ااونکان مع فتح واو وکاف
فارسی وسکون نونله شرفنامه ده بمعنی آویزان وآویخته شدن لغ ااون مع فتح واو ایله آونك
لفظندن مرخم در آویخته معناسنه استاد منوچهری * قطعه * شبی چون چاه بیژن
تنك وتاریك * چو بیژن درمیان چاه آون * ثریا چون منیژه برسر چاه * دو چشم من بدو
چون چشم بیژن لغ ااویختن مع کسر واو وسکون یا وخاء معجمه ایله آصمق هرنه اولورسه
کمال خجندی بیت نازکی ولطف دزدید ازبنا کوش تو در * غوطها در آب دادند انکه‌ش
آویختند لغ ااویدن مع کسر واو وسکون یای تحتانیه ایله یورمق معناسنه لغ ااویزکن مع
سکون زاء معجمه وکسر کافله اولاشیجی ویاپشیجی اولان نسنه بعض نسخه ده حیزومابون
معناسنه منقولدر لغ ااویزیدن مع آویختن مرقوم معناسنه در لغ ااویشتن مع شین
موقوف وفتح تا ایله شرفنامه ده براوتدر زلف شاهدان دخی دیرلر عربیده صعتر دیدکلریدر
لغ ااویشن مع کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح شین ایله براوتدر آجیرق قوریدوب
بعض ادویه یه جزؤ ایدرلر ودرویشان وعزلت کزینان کمون ونمك ایله آمیخته ایدوب
تناول ایدرلر عربیده صعتر عراقیه ککیك اوتی وکیلانده کته سکته وهندده سابل مروا
دیرلر شاه ناصرخسرو بیت چه کنی دنیای دنی وخرد ریز را * خوش نباشد بی نان
ریزه وآویشن لغ ااویندن مع کسر واو وسکون یای تحتانی ونونله امید ورجا ایتمك بعض
نسخه ده امزغنق معناسنه مرویدر لغ ااهختن وااهیختن مع کلاهما بکسر الهاء و
سکون خاء المعجمه قاپچ چکمك خصوصا وغیری نسنه چکمك عموما حکیم فردوسی بیت

بیت زآهختن تیغها ازغلاف * که قاف را در دل آفتاد کاف * شمس فخری فتح ها ایله نقل
ایدوب بو قطعه یی نظم ایلمش * قطعه * ابواسحق سلطانی که در رزم * چو کینش تیغ
بی باکی رآهیخت * بسان هندوان ترك فلك را * بچوب کین بمالید وبرهیخت لغ ااهرامن
ااهرمن ااهرن ااهرین مع کلهم بسکون الهاء وفتح الراء المهملة رهنمای بدی یعنی سوء
افعاله دلالت ایدنه دیرلر علامهٔ طوسی نقل ایدر که طائفهٔ مجوس آهرمن شیطانه
دیرلر وملکه یزدان دیرلر عبارتی بودر * المجوس من الوثنیة یقولون ان فاعل الخیر یزدان
وفاعل الشر اهرمن ویزعمون بهما ملکا وشیطانا والله تعالی منزه عن الخیر والشر انتهی
حکیم سنایی بیت کرد بادی کرنکردی کرد خاکی هم مکرد * مرد یزدان کرنباشی جفت
اهرامن مباش * یعنی الله اری اوله مزسك باری قرین شیطان اولمه دیمکدر عبدالواسع
جبلی بیت باغ بوجسته زنخ کوی که ازبیم درخش * از شهاب اندر هوا آتش کرفته
اآهرمن بعض نسخه لرده واسان ناسخه اکثر الف مقصوره ایله مستعملدر شمس
فخری بویله نقل ایتمش کمال پاشا زاده مرحوم الف ممدوده وهاء متحرکه ایله در والفك
قصری وهانك سکونیله ده جائزدر دیمش وبعض فرهنگده الف ممدوده وفتح ها وسکون
را ایله مرویدر حکیم اسدی بیت ستیزآوری کار آهرمنست * ستیزیٔ پرخاشت آبستنست
اصح قول اولدر * قطعه * کران دو عارض رخشان زفعل یزدانست * زفعل آهرمن آن دو زلف
چوکانست * بدین دلیل همی تا بوی درست کشد * که خیر کشت زیزدان وشر زاهرمنست
اهرمنك معنای لغویسی دیو دیمکدر لغ ااهزن مع سکون ها وفتح زاء معجمه ایله نفت یاغی
ابوالمعانی بیت شرار آتش غم آنچنان جکر سوزست * سرشك دیده شه آهزن برون
آید لغ آهسته سخن مع ایکی معنایه در اول فسلدیکه فجفج دخی دیرلر ثانی زیرلبدن
سویلمك که عربیده همس دیرلر ابوالمعانی بیت آهسته صبا پا زده در بزم بهاران * آهسته
سخن کرد بکل غنچهٔ خندان * لغ ااهن مع مطلق دمور در خام اولسون معمول اولسون بو اسم
مدلولی اوزره موضوعدر فرهنك جهانکیریده شمشیره دخی آهن دینلدوکی مسطوردر بو معنایی
مؤید شیخ نظامی بیت کسی راکه جانش باهن کرم * بسی جامه‌ها درسکاهن رزم لغ ااهنجیدن مع
کسر جیمله بمعنی آهیختن یعنی کشیدن تیغ وخنجر وغیری ویوزمك سلخ معناسنه اما مجمع الفرس
جیم عجمیله بمعنی کشیدن ومؤید الفضلاده بمعنی انداختن مسطوردر لغ ااهنکیدن مع سکون
نون ویا وکسر کاف فارسیله بمعنی قصد آهنك کردن کبی لغ ااهنین مع دموردن دوزلمش
نسنه هرنه اولورسه آهن آخرنده یای نسبی درونون نسبتی تأکید ایچوندر لغ ااهنین خفتان
جبه وجوشن وزره که عربیده درع دیرلر خواجه سلمان بیت میدرخشید ازمیان آهنین
خفتان وخود * هم روان صورت که در پولاد چین تابان کهر لغ ااهوان مع نقب فن یعنی زیر زمین
قازیجی استاد دقیقی بیت دور بهشتی کرش ببیند بی شك * خواهد اندر زمین ببارد آهوان
لغ ااهون مع ضم ها وواو مجهول ایله رخنهٔ دیوار ونقب زمین حکیم اسدی در صفت نقب زن
مثنوی * باهون زدن در زمین باشتاب * سبکتر روندی زماهی درآب * بن باره سرتا سر آهون
زدند * نکون بارهٔ برروی هامون زدند * شمس فخری آهون نقب زن ونقب باشد دیوبوبینی

نظم ایلمش بیت سپاس یزدان ابواسحق ازان بلند تراست * که دستبرد حوادث دران کند آهون
فرهنك جهانکیریده نقب معناسنه مرویدر حکیم ناصر خسرو بیت منکر بسوی حرام جزحق
مشنوا * تا بنزددزدسوی نقد تو آهون ق ا ایان ع کسر یای اول وفتح ثانیله بمعنی آیا
ا ایدن ع کسر یای اول وسکون ثانیله بمعنی آمدن ق ا ایینه دان ع آیینه ظرفی صائب اصفهانی
بیت دل راز سینه در نظر دلستان بر آر * آیینه پیش یوسف از آیینه دان برار ق ا ایین ع
کسر یای اول وسکون ثانیله یدی معنایه کلور اول عادت وقانون معناسنه شیخ سعدی در
بوستان بیت کس این رسم وترتیب وآیین ندید * فریدون با آن شکوه این ندید * کاه
اولور امر لزومندن عادتده معنای لزوم افاده سیچون ایراد ایدرلر نتکم بو بیتدن مفهومدر
بیت که تا زنده برتو نفرین بود * پس زنده کی دوزخ آیین بود * ثانی رسم وروش وطرز اسلوب
معناسنه حکیم سنائی بیت همه هم صورتند وهم سیرت * همه هم سنتند وهم آیین * ثالث
فرهنك جهانکیریده بمعنی آفرین مرقومدر سیف اسفرنکی بیت کشاد ابروی طاق فتح رادین
ظفر بر طاق کردون بست آیین * رابع دونمای شهر وبازار معناسنه طالب آملی بیت باییش
بندی بازار خلوت میروم طالب * که دارم در وجود کامل خود میل سودائی * حکیم فردوسی
بیت بر آیین جهانی شد آراسته * در وبام ودیوار برخاسته * خامس تحفة الاحبابده بهره
معناسنه که وغنی آیراندن جدا ایدن نسنه در اما فرهنك حسین وفاییده بونله آیین وارد
اولمشدر سادس ابن مؤلفدن منقولدر که مومیای معدنی حاصل اولان مغاره نك قربنده بر کوی
اسمیدر که ده آیین دیرلر بو سببله مومیایه موم آیین دیدیلر مرور ایام وتغییر السنه عوام ایله کثرت
استعمالدن مومیا دیدیلر سابع عبارت آیینده عجم توسع ایدوب یراق یساق دیجك یرده برك
لفظی که یراق معناسنه در آیین لفظنه مضاف الیه ایدوب آیین برك دیدیلر ق مع الواو ع
ق ا ابخو ع سکون باء موحده وضم خاء معجمه ایله جزیره معناسنه که آبخوست
لفظندن ترخیم اولنمشدر عمق بخاری بیت کویی که هست مردمك دیده آبخو * یا خود
چو ماهی است که دارد در آب خو ق ا ابرو ع کسر باء موحده وضم راء مهمله ایله یوز
صوینه دیمکدر مجازا ایکی معنایه دخی کلور اول کزیده معناسنه که صنف وجنسنك
اشبه واعلاسی اوله مثلا فلان آبروی عسکر وآبروی شهردر دیرلر افراد نوعنك اشبهی
دیمك اولور ثانی عار وغیرتدن کنایه ایدوب آبروی فلان ریخت دیرلر یعنی فلان یوزی صوین
دوکدی ترك عار وناموس ایلدی دیمك اولور مولانا عرفی بیت آبروی شمع را بیهوده
نتوان ریختن * صدشب یلداست در هر کوشه زندان ما ق ا ابو ع ضم باء موحده ایله
نام چیزی شیخ آذری بیت ای کرد درت آب رخ خواجه کاریز * وی خاك کف پای تو تاج
سر آبو ق ا اتشتا و ع آتشتاب مرقوم معناسنه درکه باء موحده واوه ابدال اولنمشدر
کلخن معناسن افاده ایدر ق ا اتشتو ع فتح تائین مثناة ایله آتشتاو مرقومدن مخففدر
ق ا اتشکاو ع فتح تاء مثناة وکاف وسکون شین ایله آتش قارشدره جق دمور آلت کاو
کاویدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی در ابوالمعانی بیت سینه پرتاب راچند انکه
کاویدم بدست * کشته آتشکاودستم را آتش تاب درون ق ا اذربو ع فتح ذال معجمه

معجمه وسکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بمعنی آذربویه ومجمع الفرسده صاری چیچکی
اولور بر دکنلو اوت کوکیدر شیرازده چوپك شنان دیرلر ق ا ارزو ع حالات قلبیه دن
نسنه طلب ایتمکدر نتکم دیمشلردر بیت یارب این آرزوی من چه خوشست * تو بدین
آرزو مرا برسان ق ا ازو ع ضم زاء معجمه ایله انتهای اسنان اولان ایری دیشلر که عربیده
طاحونه دیرلر طعامی چینیوب خرد ایتدوکیچون ق ا اسو ع ضم سین مهمله ایله قاقم
دیدکاری جانوردر ودخی ایچ اداك که عربیده خف دیرلر ق ا اشناو ع فرهنك جهانکیریده
یعنی آب باز مسطوردر یعنی صووده اوزیجی عربیده سباح دیرلر سید حسن اشرفی * رباعی *
دلبسته روزکار برزق شدن * باشیفته بقای چون برق شدن * چون مردم آشناوز اندر
کرداب * دستی زدنست وبعد ازین غرق شدن ق ا اشو ع ضم شین معجمه ایله مخفف
آشوب در حکیم خاقانی بیت بسازم مجلسی از سایه خویش * که اینجا مجلس آشوبی
ندارم ق ا افت دیو ع اضافتله اوچق طوتمق ابوالمعانی بیت دیدم که شد آفت دیو بر لب
جانان * پرسیدم از وکفت بخوابم کرفته دیو ق ا الاو ع زبانه آتش یعنی آتش شعله زن
قصرا لفظه دخی جائزدر شیخ آذری بیت بر اوج کنبد کردون ازان بتابد مهر * که یا فت ازتف
قندیل مرتضی آلاو ق ا الو بالو ع کراس دیدکاری میوه در عربیده مفردات طبده قراصیا حلو
دیرلر میر نظمی در صفت باغ بیت چنانست آبدار وتازه وتر * شد آلوبالو همچون
لعل دلبر ق ا الو ع ضم لامله اوج معنایه کلور اول خصوص ایله ارك اسمیدر که آلوی سیاه
وآلوی بخارا دیرلر ونوعنه دخی دیرلر زرد آلو وشفتالو کبی ثانی آلود لفظندن ترخیم اولنمشدر
حضرت مولانا بیت جمله اهل بیت خشم آلو شدند * که همه در شیر طامع بدند *
ثالث خشت پز یعنی کرپیچ پشورن اوجاغیدر معنای اولده عربیده خوخ دیرلر وجغتای لسانند
اور وك دیرلر ضم همزه وراء وسکون واوین ایله ق ا امو ع ماوراء النهرده بر ایرمقدر آب
آمو دیرلر معیار جمالیده شمس فخری آمو وجیحون کنارنده برشهرك اسمیدر اول
اجلدن نهر جیحونه آب آمو دیرلر دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت بخارا خیز وآتش کن سرخشم
زغم کن چشمشان چون رود آمو * فرهنك جهانکیریده آمو ایران ایله توران اراسن
فاصل اولان نهرك آدیدر که باشنده واقع بر قریه نك اسمیدر که اول ایرماغی اکانسبت ایدوب
آب آمو دیرلر سید حسن غزنوی بیت شخصم چو موی کشت عجبترمکر که کرد * اشکم چو چشم
چشمه آموی موی او ق ا امیزه مو ع بیاض قاریشق صقال وباش قیلی که دوموی معناسنه
استاد دقیقی بیت اکر شاه هر هفت کشور بود * چو آمیزه موشد مکدر بود ق ا او ع بمعنی
آب تبادل حروف جائز اولمغله آو دخی دیرلر استاد لطیفی بیت کی تواند که همچو ماغ چکاو
بکند غوطه در میانه آو * شرف شفروه بیت دستی که جود با کف او آشناوشست *
دستی که آودریم او آشناورست * زبان هندیده بیا معناسنه در ق ا او ع فتح واو ایله
مجمع الفرسده برشهر اسمیدر ق ا اهنکاو ع فتح ها وکاف فارسیله بمعنی آهنجفت که کاو آهن
دخی دیرلر صبان دموری در ق ا اهنو ع سکون ها وفتح نونله خوشه پیشه کاران یعنی
مزروعات وباغده وبوستانده وضع ایتدکاری کالبد که آدم اسلوبنده ایدرلر حیوانات

زبان کارلق ایتمک ایچون ڲ آهو ﭺ ضم ها ایله بش معنایه کلور اول جیرانکه ترکیده
کیک دیرلر وقره جه نك نوعیدر ثانی عیب معناسنه‌در بو ایکی معنایه شاعر بیت
بنیه حرص چون آهوچه تازی نفس همچون سك * بصحرای قناعت روکه بی آهوست
آن صحرا * معنای ثانی یه نظیری نیشابوری بیت پیش چشم سیهت یاد غزالت آهو *
زد آن سنبل مودم زدن از مشك خطاست * حکیم خاقانی بیت دیدی آن جانورکه زاید
مشك * نامش آهو واو همه هنرست * ثالث فریاد وآواز باند معناسنه حکیم فردوسی
بیت با هوزبان فتاد وبمرد * بدیدان زاده آن دستبرد * رابع استعاره طریقیله چشم
دلبره ده دیرلر مولانا عبد الرحمن جامی * مثنوی * چو بستی نرکسش را پردهٔ خواب * شدی
با شمع همدم در تب وتاب * دو مست آهوی خود را سحرگاه * چرا نیدی بباغ حسن آنماه
خامس بر مرض اسمیدرکه آدمده وحیوانده ظاهر اولور نفسی تنك ایدر عربیده ضیق النفس
دیرلر شیخ نظامی بیت سك تازی که آهو کیر کردد * بکیرد آهوش چون پیر کردد *
ڲ آیینهٔ زانو ﭺ یعنی دیزکوزی مولانا جامی بیت بسته ام من روی با آیینهٔ زانوی خویش
تا کنون آن ماه روچون آیینه روبا روی کیست ڲ مع الهاء * آب افسرده ﭺ طوکمش
صو مرادات یخی سیدر افسرده اسم مفعولدرکه آخرنده‌کی ها مفعولیتن اظهار ایچوندر
ڲ آب آورده ﭺ بر علقدرحیوانات خصوصا آت ایاغنده واقع اولور ابو المعانی بیت درپی
جانان رودیك رو سیه با پای لنك * کفتم آب آورده این خر بر نمی شاید روا ڲ آبتابه ﭺ
سکون باء موحدهٔ اول وفتح ثانی وتاء مثناة ایله ایکی معنایه‌در اول صوقیزدنجق ظرف
معناسنه اولورکه لفظ مرکبدر آب ایله تابدنکه حرارت معناسنه اولان تابدر وآخرنده‌کی ها معنای
خاص علمیته نقل ایچوندر ثانی آفتابه معناسنه که ابریق دیمکدر بو معنی بایله فاده تبادل وتواخی
اولدوغندندر ڲ آبجامه ﭺ سکون باء موحده وفتح جیمله ایکی معنایه کلور لفظ مرکبدر
آب ایله جامه‌دن اول اثواب یویه جق ظرف ثانی فرهنك جهانکیریده بر مخصوص جامدر
آنکله صو ایچرلر بو معناده اصلی جام آب ایدی جام شرابدن تمییز ایچون علمیته نقل اولندقده
مضاف الیه تقدیم اولندی که قاعدهٔ مقررهٔ عجمدر حکیم سنائی بیت زمردم لطف آبجامه
اوست * کعبهٔ اهل فضل خانهٔ اوست ڲ آبخانه ﭺ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله ایکی
معنایه کلور اول لفظ مرکبدر آب ایله خانه‌دن صو طوره جق مکان حوض وامثالی صو
مخزنی وغیری ثانی طهارتخانه‌در ڲ آبخره وآبخور ﭺ کلاهما بسکون الباء الموحده
وفتح الخا والراء ثانی وواو معدوله ایله آبخور مرقوم معناسنه آخرلرنده اولان ها علامت
معنای اختصاصدر ڲ آبده ﭺ سکون باء موحده وفتح دال مهمله ایله هرزه وهذیان یاوه
سوز معناسنه ابو المعانی بیت بهروصات دم زدن در پیش اهل دل خطاست * غیر درد عشق
کفتن نزد عشاق آبده * ودروغ حکایه وبی اصل کلمات معناسنه وله بیت کفتم بیاموخت
تو یك حرف از وفا * کفت این سخن آبده است در زبان ما ڲ آب راهه * وآب راه ﭺ یعنی
کندرکاه آب سیف اسفرنکی بیت خاك کوبس کن ازین روح طبیعی تا من * ز آب راهش
ز کندرکاه جکر بر بندم ڲ آبره ﭺ سکون باء موحده وفتح راء مهمله واخفای ها ایله قفتان بوزی قاش

قاش اولسون غیری اولسون مولانا ظهوری بیت فراوان دزین کارکه کارکر * یکی آبره
بافد یکی آستر * الف مقصور ایله ده جائزدر ڲ آبریزه ﭺ آبریز مرقوم معناسنه آخرنده‌کی
ها علامت مفعولدر ڲ آبزه ﭺ کسر با وفتح زاء معجمه واظهار ها ایله صو صزندیسی زه
زهیدن لفظندن اسم فاعل واسم مصدرده اولور ابو المعانی بیت همچو کرمابه دماغم از بخار
تاب دل * دبده ام چون کوزهٔ اشکسته دارد آبزه ڲ آبستانه ﭺ کسر باء موحده وسکون
سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله وسکون با وکسر سین ایله ده جائزدر صو الاجق ظرف طاس
وبقراج وامثالهما آب ایله ستاندن مرکب لفظدر ڲ آبستنگاه ﭺ کسر باء موحده وسکون
سین وسکون نون وفتح تاء مثناة ایله طهارتخانه معناسنه شین معجمه ایله دخی روایت اولنمشدر
شمس فخری بیت کیست کینی که شود همت تو ملتفتش * نشود روح قدس مائل آبستنگاه
ڲ آبسته ﭺ فتح باء موحده وتاء مثناه وسکون سین مهمله ایله حاسوس معناسنه
وجاباوس معناسنه‌ده مرویدر شرفنامه‌ده عایشه وزنی اوزره آیشه وشیشه وزنی اوزره
ایشه دخی دیرلر امام مؤید الفضلاده آبسته زمین راست وهموار کرده بجهت زراعت
مسطوردر یعنی زراعت ایچون اصلاح اولنمش یر وبعض فرهنکده آبستن معناسنه که
اندن اسم مفعولدر وبعض نسخه‌ده زهدان معناسنه مرویدر ڲ آبشتنگاه وآبشتنگه
کلاهما بکسر الباء وسکون الشین المعجمه بمعنی جای نهفته یعنی طهارتخانه فرید الدهر بیت
نه همین باز شناسند زعنبر سرکین * نه کلستان بشناسند زآبشتنگاه ڲ آبشخوار ﭺ
کسر باء موحده وسکون شین وفتح خاء معجمتین وواو معدوله ایله آبشخوار مرقوم معناسنه
آخرنده‌کی ها مفعولیتن اظهار ایچوندر ڲ آبکامه ﭺ سکون باء موحده وفتح کاف عجمی ومیمله
ارپه اوننده ویاخود قوروی اتمکدن اصلدوب اکشیدلر بر نوع صودر بوزه کبی عربیده مری
دیرلر ودخی ترخانه وترشی صو نه‌ده دیرلر اعجام بیننده متعارف در وهاضمدر دیو استعمال ایدرلر
شاعر بیت درخوان دکرآنقدرش میخورد آشی * آبکامه اکر بجه شود هضم نباشد ڲ آبکاه ﭺ
صو یری یعنی صو طوردوغی مکان ومحل زیرا کاه اسم مکاندر ڲ آبکنده ﭺ آبکند مرقوم
معناسنه شاعر بیت رخسار نکنده ام بناخن * کز کریه شده است آبکنده ڲ آبکینه ﭺ
سکون باء موحده وکسر کاف عجمیله اوچ معنایه‌در اول صرچه معناسنه حکیم سوزنی
قطعه * زان شرابی خورد باید خرم ویاقوت فام * کز فروغش سیمکون ساغر شود یاقوت
سان * زابکینه عکس او چون نور بر دست افکند * دست بیرون کرد پنداری کلیم
از بادبان * ثانی بمعنی شراب شیخ نظامی بیت چو آن جام کیخسروانی نماند * نه جام
آبکینه چو باید فشاند * ثالث فرهنك جهانکیریده الماس معناسنه منقولدر اما کمال
پاشا زاده مرحوم بوکا دخی تصرف خامی اوزره معنی تحریر ایلمشدر بیوردکه آبکینه لفظ
مرکبدر آب ایله آکین دنکه ایچ معناسنه‌در الفی تخفیفاً حذف اولنوب آبکین
اولور وآخرنده‌کی ها معنای عام ترکیبیدن معنای خاص علمیته نقل ایچوندر
وایچنده صو ویا شراب اولمق شرطدرکه ایچی صو دیمك تحقیق اوله وآبکینه
اطلاق وضع معنای لغوی سنه موافق اوله بو بیتده معنای مذکور ظاهردر بیت

می خور تو در آبکینه با ناله چنك زآن * پیش که آبکینه آید بسنك * انتهی کلامه بو تقریر
اوزره بوش شیشه یه آبکینه دینلمیه مکر کثرت استعمالله مجازا بوش واکر طلو شیشه یه
نام اولمش اوله لـ آبله حـ کسر باء موحده ایله قبرجق که وجود آدمی ده ظاهر اولور ودخی
چیچك که اطفال وصبیانده چیقار عربیده جدری دیرلر ودخی پیادهر ولکدن آیاقده پیدا
اولان قبرجق شمس فخری بیت مانده در سنکلاخ محنت وغم * آبله کرده با شکافته پل * وکاهی
نخاله معناسنه یعنی طوداقده اولان قبرجق خواجه سلمان بیت با زبانی پر بخار و با لبی
پر آبله * از چه سوزد کر تب محرق ندارد در بدن لـ آبلیته حـ کسر باء موحده ولام وسکون
یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله مجمع الفرسده زراعت ایدیجی معناسنه در لـ آبلیسه حـ
تازینه سین مهمله ایله آبلیته مرقوم معناسنه در استاد لطیفی بیت چو ابن الوقت نبود
آبلیسه * پنیرك چنید او وقت هریسه * پنیرك فائده سز براوتدر لـ آب ماه حـ صوك
یازآیی در سنه شمسیه دن لسان رومده آغستوس دیرلر اصلی ماه آب در ابو المعانی
بیت شد بتابستان چنان سردی زباران برف ویخ * نامده فصل بهاران در تموز وآب
ماه لـ آبه حـ بوزن تابه ایکی معنایه در اول شهر ساوه قربنده بر قریه در حمید رحالابین
الناس آوه دیرلر ثانی صولك لطافتندن بیان قصدیله صاف معناسنه استعمال ایدرلر
میر نظمی در عشق وحسن بیت ضمیر از عجب و کبر و کین ساده * دلش بی غل وغش چون
آب آبه لـ آتش افروزنه حـ اسم آلتدر آتش یاقه جق نسنه خار وخاشاك وقاو غیری
نسنه لر که آنکله آتش یاقرلر لـ آتشپاره حـ ایکی معنایه در اول یلدز قوردی که شبتاب
دخی دیرلر ثانی شرار آتش مولانا صائب بیت میکنم از سینه بیرون این دل غمخوان را *
چند بتوان در کریبان داشت آتشپاره را * استعاره طریقیله متحرك وبراق ولماع وآتشه بکزر
نسنه لره دیرلر میر نظمی بیت نشسته بر سمندان شوخ سرمست * کرفته تیغ آتشبار
در دست لـ آتشتابه حـ آتشتاب مرقوم معناسنه آخرنده کی ها مفعولیتی اظهار
ایچون در میر نظمی بیت لبش تفسیده کشت ودیده پرنم * در ونش بوده آتشتابه از غم
لـ آتشخوار حـ فتح تا و خا وسکون شین و واو معدوله ایله برقوشدر اکثر واغلب آتش یر
سمندر وسمندور وسمندول وسمندون دخی دیرلر میر خسرو بیت خسرو است وسوز
دل وزذوق عالم بیخبر * مرغ آتشخوار کی لذت شناست دانه را لـ آتشزنه حـ فتح تاء
وزاء معجمه ونون ایله چقماق که طاشدن اوروب آتش چقار دوغندن تسمیه اولنمش خواجه
افضل کاشی * رباعی * آتش زنه وسوخته وسنك بهم * کی در کیرد چه سوخته دارد غم *
نزدیکی دوربت بلا پیست عظیم * دوری ز تو کافری ونزدیکی هم لـ آتشکاه حـ کاف
عجمیله کاه مکان معناسنه اولمغین مراد اوجاق اولور طالب آملی بیت شده زاب وضوی
او بیکمشت * بکردون دود آتشکاه زردشت * بو بیتدن آتشکده اولاق فهم اولنور دائما
آتش یاندوغندن اوجاغه ده تسمیه اولنور لـ آتشکده حـ کاف عجمیله در اما عربیده ده
تجویز اولنمشدر مجوس طائفه سنك خذلهم الله عبادتکاهلری در طالب آملی بیت خود
مقیم حرم کعبه اسلام ایك * هوسم زائر آتشکده کفارست لـ آتشکیره حـ کسر کاف

کاف عجمیله آتش یاقه جق وآتش طوته جق دمور آلتدر مولانا جامی بیت شد آتشدان
وآتشکیره این مشت عوان خس * که بهر خانمانها سوختن باشند اعوانش لـ آتشیزه حـ
فتح تا وزاء معجمه وکسر شین وسکون یای تحتانیله فرهنك جهانکیریده آتشك مرقوم
معناسنه در لـ آجیده حـ کسر جیم وسکون یای تحتانیله نکنده معناسنه مولانا عجیبی بیت تا قدم
چون سوزن از سر ساختم در راه تو * بر جبین افکنده چین آن تندخو آجیده را لـ آخته
سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوج معنایه کاور اول آختن لفظندن اسم مفعولدر
چکلمش معناسنه ظرفندن چقمغه صالح اولان نسنه که تیغ آخته دیرلر حکیم انوری بیت
تا بتاج هدهد وطاوس در کین عدوت * تیرهای پر زدست وتیغهای آخته * بو معنایه
موید شیخ سعدی بیت آنکه شمشیر جفا بر سر من آخته بود * صلح کردیم که ما را سر پیکار
تو نیست * ثانی خادم اولمش آدم وحیوان بودخی چکلمکدن کنایه در ثالث دردی چکلمش
شراب که می آخته دیرلر مولانا محمد ظهوری بیت بده ساقیا آن می آخته * که جام جم از وی
بپرداخته لـ اخسته حـ فتح خاء معجمه وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله قپو اشیکی که
عربیده عتبه دیرلر میر نظمی در حق زنان بیت فرق دارد در قدمهای زنان * یمن در آخسته
هم در آستان لـ اخسمه حـ سکون خاء معجمه وفتح سین ومیمله بر نوع شرابدر طاریدن
وارپه دن دخی ایدرلر کذا فی مجمع الفرس وقصر همزه ایله ده مرویدر فرهنك جهانکیریده
ضم سین ایله تصحیح اولنمش وبعض نسخه ده میمك سینه تقدیمیله آخمسه واقع اولمشدر
آخمسه حـ سکون خاء معجمه وفتح میم وسین ایله آخسمه مرقوم معناسنه اما فرهنك زفانکویاده
شین معجمه ایله مرویدر لـ آخیسه وآخیه حـ اول سکون خا وکسر یای تحتانی وفتح سین
ایله ثانی سکون خا وفتح یای تحتانیله حیوانات سوریمی اوکنده کیدن حیواندر که سائری
اکا تابع اولور حامی ونعمة الله نقلیدر لـ آده حـ فتح دال مهمله واخفای هایله اول نسنه در که
ایکی اغاجی دیکوب آرقوری بر اغاج باغلرلر کوکرجین وطاوق اوزرنده اوتورر میر سنجری
بیت فلك چو برج کبوترکبوتران چو نجوم * میان برج خط استوا است چون آده لـ آدینه حـ
سکون دال ونون وفتح یای تحتانی ایله بوزن آبکینه فرهنك جهانکیریده قوس قزح
معناسنه استادرودکی بیت علم ابرو تندر بودکوس او * کمان آدینه شود ژاله تیر *
لـ آذربویه حـ فتح ذال معجمه وسکون را وضم باء موحده ویای مفتوحه ایله کل آتشنان
دیرلر صاری چیچکدر آذربو دخی دیرلر عربیده فلاردیدکلریدر لـ آذرماه حـ شهور فارسیه دن
آخرکوز آییدرکه رومیلر وغیری لسانده تشرین ثانی دیرلر تفصیل احوالی آذر شرحنده مرور
ایلدی لـ آذینه حـ یوم جمعه در نوروز کونلرینه وروز چشنلره اعتبار ایتدکلرینه بناء روز
جمعه ده دخی اشغالدن فارغ اولوب عیش وعشرت ایدرلر ذکری مرور ایدن آذیندن مأخوذدر
علم خاص اولمق ایچون آخرینه هاء علامت کتورمشلردر طالب آملی بیت کنونکه کز مغزوی
جوش بهار آنست مستانه * صباح شنبه از جیب شب آذینه میجوشد * خاتم کاشی
بیت خامش نشود طفل دبستان محبت * این مدرسه را شنبه وآذینه نباشد *
لـ آرامکاه وآرامکه حـ کلاهما بفتح الراء وسکون المیم آرام وقرار یری کاه مکان معناسنه

معنای ترکیب قرار ایدەجك محل دیمکدر عربیده مقام وچغتای لسانندە اورون دیرلر ضم
همزه ایله اسکندرنامه‌ده نوش الروان وصفنده بیت اورون کرچه کا فرغه‌دو زخ دوردر
اینك عدلیدن اورونی برزخ دوردر * بونلر اکثریا اضافتله استعمال ایدرلر سبعهٔ سیارده
فرخشاه قدسه کتدیکی حکایه‌ده بیت اول زمان کیم قیلسا عزم طواف * کعبه اورنیغه
قدس ایردی مطاف * یعنی کعبه یرینه قدس مطاف ایدی گ اردابه ج سکون را ودال
موقوف وفتح بای موحده ایله اون چورباسی واونی صو ایله قارشدیروب برنوع طعام ایدرلر
کذا فی المحمودی گ ارداله ج سکون را وفتح دال مهملتین ولام ایله ایکی معنایه در اول عربیده
طحینه دیدکلری ثانی دوه وقاطر قطارینك اك کیروسنه آصدقلری قبا صدالی چاك گ اردتوله
سکون را ودال وضم تای مثناة ایله کاجی کبی برنوع طعامدر عربیده سخینه دیرلر بسحاق
اطعمه بیت آن آرد توله خورکه بمن لوت خوار کفت * چون ماسقبا بخت زمن عذرها
بخواست گ ارد روه ج سکون رای اول وفتح ثانی وواو ودال موقوف ایله اسم مرکبدر
آرد ایله روه‌دن الك که انکله اون الرلر گ اردزده ج سکون را ودال وفتح زای معجمه ودال
ثانی ایله بودنی الك معناسنه اسم مرکبدر آرد ایله زده‌دن گ ارده ج سکون را وفتح دال
ایله ال دکرمانی که دستاس دخی دیرلر ابوالمعانی بیت استخوانم آنقدر اشکست جورش
آرد شد * بوده‌ام در دست جوریارکویا آرده گ اردوله ج سکون را وضم دال وواو معروفله
یعنی آرد تولهٔ مرقوم گ اردهاله ج سکون را ودال وفتح ها ایله بو دخی آرد تولهٔ مرقوم
معناسنه‌در گ اردینه ج سکون را وکسر دال ویای تحتانی مکسوره ایله اون ایله اولان طعام
حاصلی اون آشیدر گ ارزه ج سکون را وفتح زای معجمه ایله عمانلی الحق یا بجیسنه آرزه کر
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری گ ارسته ج فتح را وسکون سین مهملتین وتای مثناة ایله
بزه‌نلمش که آراسته دخی دیرلر آرستن‌دن اسم مفعولدر خواجه سلمان ساوجی بیت بسیار مشو
غره بدین حسن دلاویز * کین حسن دلاویز تو از عشق من آرست * استاد عنصری
بیت بنام وکنیتت آرسته بادا * ستایشکاه شهر خطه تا حشر گ ارغده ج فتح را ودال
مهملتین وسکون غین معجمه ایله مجمع الفرسده خشم وغضب معناسنه اما اکثریا سباعده
استعمال اولنور حکیم فردوسی بیت سراپردهٔ سبز دیدم بزرك * سپاهی بکردار آرغده
کرك * وشرفنامه‌ده حرکت معناسنه منقولدر بو معنایی مؤید استاد رودکی بیت کهی آرامد
وکه آرغد * کهی آشفته وکه آهسته * وحریص معناسنه‌ده مرویدر بو معنایه استاد منوچهری
بیت آرغده برثنای تو جان منست ازانك * پروردهٔ مکارم اخلاق تو منم * تحفة الاحباب
صاحبی بمعنی خشم دیمش اما فرهنك حسین وفاییده بمعنی خشم آلود نقل اولنمشدر ادات
الفضلاده قصر الفله بوزن سرزده غضبناك معناسنه روایت اولنمش مؤید الفضلاده
کذلك وفرهنك جهانکیریده ضم را ایله خشمکین وقهرآلود معناسنه بو معنایه استاد فرخی
* قطعه * شیر آرغده اکر پیش تو آید به نبرد * پیل آشفته اکر کرد تو کردد بجدال *
پیل پیوستهٔ صمصام تو بیند اندام * شیر پیرایهٔ میدان تو آید چنکال * ونونله آرغنده
دخی منقولدر گ ارغنده ج سکون را ونون وفتح غین ودال الله طالب شراب اولان مست یعنی

یعنی پکیکین سرخوش ادات الفضلاده قصر الفله بوزن برکنده مسطوردر شاعر دیمشدر بیت
ازمیت دل نمیشود هشیار * مست عشق تو بود آرغنده گ ارمده ج فتح را ودال مهملتین
وسکون میم ایله بمعنی آرمیده قرار ایتمش دیمکدر استاد کسائی بیت بود مرد آرمده دربند
سخت * چو جنبید کردد شود نیکبخت * حکیم اسدی در توحید باری بیت کران ساخت
سنك سبك باد پاك * روان کرد کردون وآرمید خاك گ اره ج بوزن خاره بمعنی بن
دندانها یعنی دیشلرك دیبی خسروی بیت بادام چشمکانت رخنه شود ببوسه * وانسی
ودوکهرها همه بکسلد زآن گ ازادمیوه ج فتح زای معجمه ایله برنوع حلوادرکه بادام وفندق
وفستق وبونلر امثالی نسنه‌لر ایله ایدرلر بسحاق اطعمه بیت کعب الغزال دارد ازبوی
مشك سهمی * آزاد میوه را هست ازقند خرده کردی * وبعض نسخه‌ده برنوع
حلوادرکه بذورات وعسل ایله ایدرلر گ ازاده ج فارغ وتارك وقورتلمش معنالرینه آزاد
معروف وآخرنده‌کی ها علامت مفعولیتدر بعض اسمه صفت ایچون مضاف ایدرلر سرآزاده
کبی که تفصیلی آزاد ذیلنده مرور ایلدی گ ازده ج سکون زای معجمه وفتح دال ایله کوز
خیره‌لنمك معناسنه‌در ابوالمعانی بیت از رخت شد نکاه من کوتاه * دیده از آفتاب شود
آزده * وفتح زا ایله بوزن آمده درت معنایه کلور اول رنك ویرمك معناسنه حکیم فردوسی
بیت سوی خانه شد دختر دلزده * رخان معصفر بخون آزده * ثانی ایکنه وامثالی
نسنه‌لر ایله صانجمق معناسنه حکیم انوری بیت بادام وار چشم حسود تو آزده * وزناله
باز مانده دهان همچو پسته باد * بو معنایه شمس فخری بیت در معدلتش ظالم بی باك نمانده
همچون خرلنکی که بود آزده درکل * ثالث نکنده که آجله وآجیده وآژده وآژیده دخی
دیرلر حکیم اسدی بیت پی افرازه سیمین وزرین زده * درون مشك وبیرون بدر آزده * رابع
تشبیه‌ادوریی دیشیلرینه‌ده دیرلر حکیم انوری بیت ازملاقات صبار وی غدیر * راست
چون آزدهٔ سوهانست گ آژده ج فتح زای عجمی ودال مهمله ایله فرهنك جهانکیریده
ایکنه وامثالی نسنه‌لر صانجمق واستره ایله یارمق ودکرمان طاشنه کسکین ایتمك ایچون
دمور آلت اورمق معناسنه ظهیر فاریابی بیت رخ عدوت چونار رنك رزدو آژده باد *
بسوزنی که زآتش کذاردونه زرنك * وبعض نسخه‌ده جانور صورتنده دوزلمش شراب
قدحنه‌ده دیرلر گ ازرده ج فتح زای معجمه وسکون رای مهمله ایله بوزن آکنده ایچی طولمش
نسنه هرنه اولورسه میر نظمی هروی بیت طالع آنچنان سرآورده * سینه ازغم شدست
آزرده * وضم زای معجمه ایله آرزدن لفظندن اسم مفعول صیغه‌سیدر انجنمش ورنجیده اولنمش
معناسنه اولور مستقبلنده برالف زیاده الوب آزارد ومصدری آزاریدن واسم مصدری
آزار کلور گ ازغده واززغنده ج بوایکی لغت زای معجمه ایله صحاح عجمده بمعنی آرغده
مرقوم مسطوردر گ ازمرده ج سکون زای معجمه ورای مهمله وفتح میم ایله آزایله مرده‌دن
مرکبدرکه آز حرص وطمع معناسنه ومرده که آدم معناسنه هاء مخفی خصوصیت ایچوندر مرد
طمعکار دیمك اولور میر نظمی بیت ستمکاری بسرنیاورده * آنکسی که شدست آزمرده
گ ازموده ج سکون زای معجمه وضم میم وواو معروفله آزمودن لفظندن اسم مفعولدر

لازم ومتعدی اولور صنامش وصناتمش معناسنه که کار آزموده دیرلر وصف ترکیبی دخی
اولور ایکی معناسنه ده شاعر دیمشدر بیت درجهان او آزموده میشود * باشد او کار
آزموده درجهان ل ا ازنه ع فتح زاء معجمه وسکون نونله برنسنه یی صاروب محکم
ایلمك استاد لطیفی بیت نیست دندان سست آزنه * همچو دندان رشته خانیه
ل ا ازنه ع فتحتین ایله بوزن تازنه هرنسنه یی یرینه وضع ایلمك میرنظمی درتعریف وزیر بیت
ازان شد دلش همچو آتش زنه * که کار بزرگی نشد آزنه ل ا اژه ع فتح زاء عجمی ایله
آلجی که عربیده جصین دیرلر و بوغراش کرج دیدکاریده مرویدر ل ا اژیانه ع کسر زاء
فارسی وفتح نون ویای تحتانیله بوزن تازیانه مرمرطاش وکرج ایله دوشنمش فرش زمین
وکرج ایله یاپلمش طاش کذا فی فرهنك جهانکیری خواجه عمید لویکی بیت برای زینت درکاه
عالیت * زمهر وماه کردند آژیانه ل ا اژیده ع کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح
دال ایله یعنی آژده مرقوم ل ا اژینه ع کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانیله طوتوق معناسنه که
پتك دخی دیرلر زاء معجمه ایله ده منقولدر میرنظمی بیت مراطالع بد که پرکینه شد * غم
بوسر دل چو آژینه شد * فرهنك جهانکیریده اول دمور آلت که آنکله دکرمان طاشی
اصلاح ایدرلر آسیازنه دخی دیرلر وآخر فرهنکلرده مطلق دمور طوقاقدر ل ا اسار ع
فتح سین وراء مهملتین ایله بوزن آوار فرهنك جهانکیریده حساب معناسنه که آمار دخی
دیرلر ل ا استانه ع حقیقتا ومجازا قپو اشکی در آستان دخی دینلور آخرنده کی هاء مختفی
معنای خصوصیت ایچوندر مولانا طالب آملی بیت رخ سوده کعبه برد و دیوارخانه
ات * کلهای بوسه ریخت بر آستانه ات ل ا اسنه ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله چکردك معناسنه هرنه نك اولورسه اسم عامدر ل ا استینه ع سکون سین وکسر تاء
مثناة ایله تخم مرغ هرنه قوشك یمرطه سی اولورسه اسم جنسدر مؤید الفضلاده شین
معجمه ایله ونسخه منظومه نیازی بخاریده قصر الفله مرویدر ل ا اسغده ع ضم سین
مهمله وسکون غین معجمه ایله اوجی یانمش اودون که کوسکی دیرلر معروفی بیت ایستاده
میان کرمابه * همچو آسغده درمیان تنور ل ا اسفده ع ضم سین وسکون فا ایله یعنی
حاضر وآماده مسعود سعد سلمان بیت خاطر عالی تو غارت کرد * کنج آسفده نهان قلم
ل ا اسمانه ع سینك سکونیده وکسریده جائز سقف خانه معناسنه حکیم انوری بیت
از آسمانه ایوان کسری اندرملك * تراز قیصر است آستانه درکاه * معیار جمالیده شمس
فخری طاق خانه باشد دیب بو بیتی نظم ایلمش بیت توان شاهی که از قدر معالی * بود از آسمانت
آسمانه ل ا اسمان درہ ع سکون نون وکسر دال وفتح راء مشدده ایله کهکشان که عربیده مجره
وترکیده صمان اوغریسی دیرلر منلا ثنایی بیت سمند از آسمان داده نشانش * مثال آسمان
درہ کانش * ومنجیك بو معنایه تخفیف را ایله دیمشدر بیت بکوچه که روی با کف کهر
افشان * چو آسمان دره سازی زبس کهر باری ل ا اسیمه ع کسر سین وفتح میمله سراسیمه دن
مخففدر عقل خیره اولمق بعض نسخه ده دیوانه معناسنه در آسیمه دخی دیرلر کذا فی مجمع
الفرس ل ا اسرده ع ضم سین و واو معروفله راحت اولمش آسودن لفظندن اسم

اسم مفعولدر مولانا صائب بیت در تمام عمر اکر یکروز عاشق بوده * درحساب زندکانی روز
حشر آسوده ل ا اسه ع فتح سین مهمله ایله بوزن کاسه اوج معنایه کلور اول بالق قلچیی
ابو المعانی بیت کرچه باشد درمذاق ظالما زاچون شکر * لیك باشد همچو آسه درکلو
مال کسان * ثانی فرهنك جهانکیریده زراعت ایچون حاضر اولنمش زمین ثالث آس
معناسنه که دکرمان اولور ل ا اسیازنه ع کسر سین وفتح یای تحتانی وزاء معجمه و نونله
اول دمور آلت که آنکله دکرمان طاشنی کسکین ایدرلر ل ا اسیانه ع سینك کسره سیله ده
سکونیله ده جائزدر کوسره دیدکاری بلکو طاشی که آنکله استره بیلرلر ل ا اسیمه ع کسر سین
وسکون یای تحتانی وفتح میمله عقل خیره اولمق معناسنه حکیم فردوسی بیت سراپرده
بردند ازایوان بدشت * سپه از خروشیدن آسیمه کشت * بعض نسخه ده دیوانه مزاج
مسطوردر وشوریده حال ومتحیر معناسنه حکیم خاقانی * رباعی * تا ماه بکشتی دردمن
درخطرم * چون کشتی از آب دیده آسیمه سرم * زان باد کر و بشادی آردخبرم * چون آب
نشینم وچون کشتی ببوم * وله بیت ای مه دوران چو تو آسیمه سرم * نسبت جورم
نه بدوران چه کنم ل ا اشتنکاه ع سکون شین معجمه ونون وفتح تاء مثناة وکاف عجمیله
آبشتنکاه مرقوم معناسنه ابو المعانی بیت مشو غره اکرچه خوردنت شیر وشکر باشد
وجود خویش بیند در آشتنکاه مغروران ل ا اشتوه ع سکون شین وضم تا و واو معروفله
براجی اغاج اسمیدر کذا فی اختیارات بدیعی ل ا اشتیخوان ع سکون شین معجمه وکسر تا بعده
یای ساکنه وفتح خا و واو معدوله ایله صلح نزاع وبا ریشق ایچون بشورد کاری طعام
معناسنه در معنای ترکیبی صلح یمکی دیمکدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل ا اشتینه ع سکون
شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله شرفنامه ده آستینه مرقوم معناسنه مرویدر
ل ا اش خلیل الله ع مرجمك آشی که روضه خلیل الله علی نبینا وعلیه السلام ده
پشورلر کذا فی شرفنامه ل ا اشفته ع ضم شین وسکون فا ایله سراسیمه ومتغیر الحال
ومختل الدماغ معناسنه طالب آملی بیت آشفته دماغم سرو برك سخنم نیست * دامن
چه کشایم که کلی درچمنم نیست * چغتای لسانده آلوغ وآلوق دخی دیرلر میرعلیشیر بیت
بنفشه نینك نیجا بولمش دماغی موبجه آلوق * که خطینکا سینك اول هندوبی دوردود
مایو وق ل ا اشکار ع ایکی معنایه در اول آشکارای مرقوم ثانی سکون شین ایله آشچی
یعنی طباخ بو معنایه لفظ مرکب اولور آش ایله کاردن ل ا اشکره ع سکون شین وفتح
کاف عجمیله مطلق آوجی قوش هرنه جنس اولورسه ابو المعانی بیت درمانده مرغ بی پر و بال
این دل بزه * درصید اوشده غم عشق تو آشکره ل ا اشکونه ع سکون شین ایله بوزن ومعنی
بازکونه یعنی معکوس ومقلوب وله بیت جاهل بدولت اهل سخن درغم والم * کار جهان
درهمه حال آشکونه است ل ا اشکه ع سکون شین وفتح کاف عجمیله انچقرق که امتلاء
معده دن حاصل اولور عربیده فواق دیرلر وله ایضا بیت آمد رقیب همچو قضا ناکهان
ببزم * شد آشکه مراز سخن ناکوار او ل ا اشناه ع سکون شین وفتح نون واظهار ها ایله
صو ده یوزمك که آشنا وشناه دخی دیرلر عربیده سباحت معناسنه حکیم فردوسی بیت بزرکان

بدانش نیابند راه * زدریا کذر نیست بی آشناه ل آشوفته ع ضم شین و واو مجهول
ایله آشفته مرقوم معناسنه حکیم فردوسی بیت سپاهی همه خسته وکوفته * کریزان
وسخت اندر آشوفته ل آشیانه ع کسر شین ایله طیوره مخصوص اولان یووه که آشیان
دخی دیرلر انجق آشیان اسم عامدر وآشیانه اسم خاصدر میرزا فصیحی بیت بر آشیانه بابل
نسیم پا زد وکفت * که خانمان اسیران خراب می باید * کاهی اسم عام استعمال اولنور
مولانا عرفی در توحید باری بیت ای نه فلک زخوشه صفع تودانه * در جنب کبریای تو
عرش آشیانه * وخاص استعمال اولندقده وله ایضا بیت پر واز کاه طائر صنعت کجا بود
جایی که دارد از دو جهان آشیانه * فرهنک جهانکیریده بمعنی سقف مسطوردر عبد الواسع
جبلی بمعنی اول وثانی * قطعه * برایوانش مه وسال از بلندی * نهاده نسر طایر آشیانه
زفخر ومرتبت زیبد که باشد * سپهرش کاخ ومهرش آشیانه ل آشیکاه ع کسر شین
وسکون یای تحتانی وفتح کاف عجمیله بمعنی آشتنکاه مرقوم ل آشیهه ع کسر شین
وسکون یای تحتانی وفتح ها ایله آت آوازی که شیهه وشنه وغرشت دخی دیرلر عربیده
صهیل دیدکلریدر مولانا عرفی در تعریف اسب * قطعه * شاهنشها حقیقت اسبی که داده
بشنو زمن که تا برسانم بعز عرض * پیراست وعلی بجوش زان فزوده ام * آری بود رعایت
پیر علیل فرض * کر شیهه زند بجوانی ستایمش * در نقطه رود کنمش نام طی ارض *
میر نظمی بیت زنند آشیهه همچون رعد اسبان * چو برق تیز تاب تیغ مردان *
ل آصیه ع کسر صاد مهمله وفتح یای تحتانیله عربیده حریره دیدکاری طعامدر بعض
فرهنکده خرمایی یاغده پشوردکاری طعامه دیرلر شاعرد بعشدر بیت همچو قرص مه دو
نانی بمرض شافی بود * یک طبق آصیه در سفره شود کافی بود ل آغاره ع فتح غین معجمه
وراء مهمله ایله نعلین طسمه سی بعض فرهنکده مشیندن اولان آستر که بعض نسخه لره
ایدرلر استاد دقیقی در نعت شریف بمعنی اول بیت از هلال تو شده آغاره نعلین او *
روی میسود ند ملائک در رکاب عرش سای ل آغازه ع فتح غین وزاء معجمتین ایله ابتدا
وایشه شروع ایلمک عموما وترنمات ونغمات خصوصا میر نظمی بیت چو مطرب از کسل خمیازه
دارد * چه سازونغمه وآغازه دارد * فرهنک جهانکیریده کفش دوزلرک بر آلتیدر وبعض
فرهنکده اول قایش پاره سنه دیرلرکه کفش کر وموزه دوزلر دیکش اراسنه قورلر صو
وطپراق کیرمکه مانع اوله ل آغال پشه ع براغاج اسمیدر که سده دخی دیرلر تفسیری
سده ذکری محلنده تفصیل اولنور انشاء الله تعالی عربیده شجرة البق دیرلر ل آغالیده ع
فتح غین معجمه وکسر لام ایله جنک وغوغایه حریص معناسنه ومجمع الفرسده آشفته ایلمک
معناسنه مرویدر اکثر فرهنکلرده حریص خصومت وآشوب معناسنه در ل آغرده ع فتح
غین معجمه وسکون راء مهمله ایله جامه تنک وچسبان یعنی اعجامک بالاپوش اولان
طاراثوابی حکیم سوزنی بیت بدرد خواست کمر کاهت از بسی نرمی * که پوششش زبرین
توبوده آغرده * مؤید الفضلاده وفرهنک ابراهیم قواسده بمعنی فربهی که دربرش جامه
تنک پان کرده باشد یعنی سمو زلکندن طاراثواب اوزرنده پان لنمش اوله ل آغره ع سکون غین

غین معجمه وفتح راء مهمله ایله بمعنی پریون یعنی تمرکو علیکه وجود انساننده ظاهر اولور میر
نظمی بیت خلق بدوزشت ر وطمع خسیسی شده * چون بهق وآغره لکه مسی شده
ودخی دایره پرکاله دیرلر ل آغشته ع آغشتن لفظندن اسم مفعولدر درت معنایه کلور
اول معروف واوچی دخی بو برلرینه قریبدر هر بوینک آخرینه ابدال ومحلنه کوره استعمال
جائزدر اول قارشمش ویوغرلمش معناسنه شمس فخری بیت شیخ ابواسحق کاندر روز
رزم * خاک را با خون خصم آغشته است * ثانی نمناک ویاش نسنه ایله نرم اولمشه
دیرلر حکیم فردوسی بیت از ایرانیان من بسی کشته ام * زمین را بخون کل آغشته ام *
ثالث اصلنمش معناسنه هرنه ایله اولورسه استاد عنصری بیت لاله از خون دل آغشته
متحیر ماند سرکشته * رابع اصلنمقدن طلو اولمش یعنی بولاشوب طولمش شیخ نظامی
بیت زمینش باب زر آغشته اند * تو کویی در آن زعفران کشته اند ل آغنده ع
فتح غین معجمه وسکون نون ایله بمعنی آکنده یعنی طولمش هرنه اولورسه یاصدق ودوشک
وسائر امثالی ومأکولاتدن مومبار وسائر طولمه لر ودخی جمله طلو اولان محسوسا
ومعنا میر نظمی بیت عداوت راد رون دارنده بودی * درونش کبر وکین آغنده بودی *
وضم غین ایله ایکی معنایه کلور اول اکیرلمک ایچون یوماق اولمش پنبه ثانی بر نوع بیوک
عنکبوتدر زهرناک اولور ل آفتاب کاه ع کونش اصابت ایدن محله دیرلر که بوندن اسم مکاندر
ل آفتابه ع ابریقدر عموما یامی ابریقدر خصوصا مولانا جامی در یوسف زلیخا * مثنوی
بدستش داد زرین آفتابه * کنیزی از پیش زرکش عصابه * یکی طشتش بکف از نقره
خام * بسان سایه اور اکام بر کام ل آفتاوه ع بنه اولمعنایه دربا واوه قلب اولمشدر
فارسیده اقلاب حروف قاعده مقرر در ل آفرازه ع سکون فا وفتح راء مهمله وزاء
معجمه ایله شعله آتش معناسنه در حکیم سوزنی بیت کنم ز آتش طبع تو آفرازه
بلند * ز آفرین تو باشد کزآفرازه من ل آفروشه ع سکون فا وضم را وفتح شین معجمه
ایله بر نوع لطیف حلوادر که صنعتی روغن سادهیی قینادوب اوزرینه ابیجه النمش اونی
دوکوب نرم آتشاو زرنده ال ایله اوارلرتا که دانه دانه اوله بعده اوزرینه شکر یاخود
عسل مصفایی دوکوب آهسته قارشدررلر بی نظیر سریع الهضم لطیف حلوا
اولور استاد رودکی بیت رفیقا چند کویی کو نشاطت * نه بکریزد کسی کرم آفروشه
شاه ناصر خسرو بیت این آفروشه ایست که زاغشت * خوالکرستش هردو قرین یکدیکر
خوالکر مطبخی وخوانسالار معناسنه در کلور فرهنک جهانکیریده مسطوردر که اهل
کیلاندن مسموعدر که آفروشه کیلانه مخصوص بر نوع خورش یعنی یمکدر مشهور
ومعروفدر که طریق طبخی بویله در بر قاج یمرطه صاروسن سودا بجنده چالقیوب نرم آتش
اوزرنده بر مقدار قویلندقدن صکره اوزرینه شکر یاخود عسل دوکوب قاشق ایله
آمیخته ایدوب خشکه پلاو اوزرینه دوکوب تناول ایدرلر قصیر الفله افروشه وحذف
الفله فروشه دخی دیرلر ورضی الدین نیشابوری یه نسبت اولنان قولده افروشه اوزرینه
اولمق اوزرینه منقولدر نتکم مزبورده بشدر بیت همه جهان شکر لفظ تو کرفت وهنوز *

آفروشه درون میدهی عدو را اسیر ل آفریده ع یرادلمش عربیده کی مخلوق معناسنه
طالب آملی درنعت شریف بیت همه از آفرینش برگزیده * همه از نور یک ذات آفریده *
ل آفریننده ع یرادیجی عربیده خالق معناسنه آفریدن دن اسم فاعلدر منظومه شاهدیده
بیت بیل آفریننده یاره دیجی * رزق ویریجیدر روزی دهنده ل افسانه ع سکون فا وفتح سین
ونون له فرهنگ جهانگیریده افسانه معناسنه در میر عمادی * قطعه * آن موی که درستایش
آمد * زلفست وکله نه موی وشانه * مردم جستم نه ریش ودستار * حکمت گفتم نه از فسانه
ل افگانه ع سکون فا وفتح کاف فارسی ونون ایله ناتمام مطروح اولان ولد عربیده
سقط دیرلر کسر سین وسکون قاف ایله انساندن وحیواندن اولور مسعود سعد سلمان بیت
شکم حادثات آبستن * از نهیب تو افگانه کند * فرهنگ جهانگیریده قصر الفله وحذف
الفله فکانه دخی جائزدر ل اقشته ع کسر قاف وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله
کیلار ومخزن معناسنه در کلور میر نظمی بیت ز هر چیزی که باشد خوب وزیبا *
ازان آقشته پر کرده ز کالا ل اگاه واگه ع فتح کاف فارسی واظهار ها ایله خبردار ومتیقظ
ومتنبه معناسنه مصدری آگاهیدن کلور وله بیت پیامی در رسید زانسوی ناگاه * ز احوال
ولایت گشته آگاه ل اکسه ع فتح کاف وسین مهمله ایله فرهنگ جهانگیریده طرزق
برنسنه یه ایلشمک ودخی ال ایله طوتوب آصلمغه دیرلر حکیم سوزنی بیت هیچ اهل هوا
وبدعت را * چنگ در دامن تو آکسه نیست ل اکسته ع فتح کاف وتاء مثناة وسکون
سین مهمله ایله محکم باغلنمش معناسنه شین معجمه ایله ده مرویدر کمال اسمعیل بیت خود مکن
قصه دراز آخر نباشد کم زیان * چون طمع آکسته است از جبه ودستار او ل اکشته ع
سکون شین معجمه ایله آکسته مرقوم معناسنه شمس فخری بیت گردن دشمن بزنجیر بلا *
انتقام تو بکین آکشته است * ودخی بمعنی آکنده وله ایضا بیت خوری از خوان عالم هرچه
داری * ابا وقلیه وآکشته آکنج ل اکنده ع فتح کاف عربی وسکون نون له بوزن
تابنده آخور معناسنه که عربیده اصطبل دیرلر وله شمس فخری بیت زانکه از جود خسروی
دارم * سبز خنگ فلک درآکنده * وضم کافله بوزن آشفته مرویدر ابو العباس بیت
روز باکنده شدم یافتم * آخر چون پاتله بیوک قازغاندر ل اکنده ع فتح
کاف عجمیله طولش مملو معناسنه هر نه اولورسه یاصدق ودوشک وامثالی وکبه وسایر
هر نه که طولمق قابل اوله وماکولاتدن مومبار وشیردان وسایرلری جمله سنه دیرلر حکیم
سوزنی بیت سائل وزائر زکف زادتو در روز بزم * بدرها گیرند آکنده ز زرجعفری *
فرهنگ جهانگیریده طویله آخور معناسنه ده مرویدر بو ایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه
لؤلؤ افشان کند دو جزع مرا * عشق آن لعل لؤلؤ آکنده * وان دکر کند کان دران بحره
بر سکیزان چو حرد را کنده ل اکنیده ع فتح کاف عجمی وکسر نون وسکون یای تحتانیله
آکنده مرقوم معناسنه شاکر بخاری بیت منم در کشور عشقت خنیده * دلی از مهر
رویت آکنیده ل اکنه ع کسر کاف وفتح نونله بوزن عاقله قفتان وزبون ویورغان وامثالهم
ایچنه قویلان پنبه یه دیرلر حکیم سوزنی بیت شد زمستان وز جودت بنده میخواهم * ابره

ابره واستروآکنه میخواهم ل الاله ع فتح لامین واخفاء ها ایله لاله که معروف شکوفه در
ل الانه ع فتح لام ونونله بمعنی لانه که آشیانه دخی دیرلر میر نظمی بیت چه کوهی در جهان
همتا نبودی * که در بالای او آلانه بودی * بو معناسی دخی قبو خلقه سیدر وبعض
فرهنگده سایه معناسنه ده مرویدر ل الغده ع ضم لام وسکون غین معجمه ایله تحفة
الاحبابده آرغه مرقومدر ایکی معناسیله ده متراد قدر استاد رودکی بمعنی اول بیت شیر
آلغده که بیرون جهد از خانه بصید * تا بجنگ آرد آهو را وآهو بره را ل الغونه ع سکون
لام وضم غین وفتح نونله قزلجه که زنان یوزینه سورزلر کلگونه وفکرد دخی دیرلر استاد
منجیک بیت سرخ رویش بالغونه کنید * روکرا در نبردکرد د زرد * بو معنایه شمس
فخری بیت رخسار روزکارت با داهمیشه کلگون * زانسانکه روی خوبان از رنگ
آلغونه ل الفته ع بوزن ومعنی آشفته ووالهوحیران معناسنه ده مرویدر استاد لطیفی
بیت چو دل در آل غم آلفته باشد * همه حال بدن آشفته باشد * فرهنگ جهانگیریده
بمعنی درویش بی نوا مسطوردر اما بین الناس لا ابالی وبی قید وتکلف معناسنه مستعملدر
ل الفنده ع فتح فا وسکون نونله بمعنی اندوخته یعنی قزانلمش عربیده مکتسب معناسنه
ل الکونه ع سکون لام وضم کاف عجمیله بمعنی آلغونه مرقوم ل النده ع فتح لام
وسکون نونله قیوسورمه سی شاعر دیمشدر بیت کسی گفتار زان خواهنده بودی * بس
در خویش را آلنده بودی ل الواه ع سکون لام وفتح واو واظهار ها ایله اکیر دیدکاری
کوک که عربیده وج دیرلر ل الوچه ع مصغر آلودر که خرده ارکدر بعض نسخه ده چالی
یمشیدر که عربیده انبرباریس دیرلر وبعض فرهنگده کوک دیدکاری که بین الناس
قراصیادیرلر ل الوده ع آلودن لفظندن اسم مفعولدر بولاشیق وقاریشق وکاهی
ملوث معناسنه وکاهی مرتکب معاصی ومناهی معناسنه ده استعمال اولنور نتکم مولانا
عرفی بیت مالب آلوده بهر توبه بگشاییم لیک * بانگ عصیان میزند ناقوس استغفار ما
معنای اوله یعنی بولاشق معناسنه چغتای لساننده بولقاش ویوقش دخی دیرلر نتکم میر
علیشیر بیت ناوکی نینک تیرو پیکانید ارنکن توز ایماس * تاکه کونکلومدین که پران
اوتی بولقاش قان انکا ل الونه ع ضم لام وواو معروف وفتح نونله آلغونه مرقوم
معناسنه بلکه اندن اختصار اولنمشدر ابو طالب کلیم بیت کازار شد آلونه کنام ز گل اشک
کردیم دو داغ فراق همدانرا ل الوه ع ضم لام وواو معروف واظهار ها ایله طوشنجل
قوشی که عربیده عقاب دیرلر بعض نسخه ده قره قوش مرویدر صیادلر قره قوش عقا بدن
غیریدر دیرلر ل اله ع بوزن ناله طوشنجل قوشیدر میر نظمی هروی بیت عقل پیران
بجا ونو ساله * کار شاهین نمیکند آله ل اله ع ضم لام واظهار ها ایله مجمع الفرس ده
طوشنجیل قوشیدر آلوه دن مختصردر وله بیت وصلتش خواهد آنکه وآله بود * چون
کلنکی که صید آله بود * ل الیزنده ع کسر لام وسکون یای تحتانی ونون وفتح زاء معجمه
ایله اورکك وبدخوی اولان حیوان که اکثر قاطرده وبعض آتده استعمال اولنور ابو شکور
بیت چو آلیزنده شد در مرغزاری * نباشد بر دلش از یا رباری ل اماده ع اسم

مفعولدر حاضر ومهیا معناسنه میرخسرو بیت تو دادی بدل کنج آماده را * تو کردی
بلند آدمی زاده را * اولمش تمش ودوزلمش معناسنه دخی استعمال اولنور شمس فخری
بیت سرور بهجت ارباب فضل در کیفر * بفر دولت شاهیست دائم آماده ل آمار ع
فتح راء مهمله ایله حساب ودفتر معناسنه که آوار دخی دیرلر آمار کیر محاسب معناسنه
اولور ل آماه ع اظهار ها ایله یعنی آماس شیشی که عربیده ورم دیرلر شرف شفروه
* قطعه * شیر کر مالش عدل تو د باغت یابد * کرد نش نرمتر از نیفهٔ روباه بود *
خصمت ار فربهی یافت زمعجون غرور * چه شود فربهیٔ طبل ز آماه بود ل آمخته ع ضم
میم وسکون خا وفتح تاء مثناة ایله آموخته لفظندن اختصار اولنمشدر اوکرنمش
معناسنه کذا فی مجمع الفرس ل آمد ع ایکی معنایه در اول اسم مفعولدر ماضیده
وحالده استعمال اولنور کلمش وکلدی دیمکدر ثانی بدیهه ولطیفه معناسنه امیر خسرو
بیت بارها در شدی بمجلس خاص * که نواز ندی وکدر قاص * کاه کفتی بشوخی آمدهٔ *
که نمودی بعشوه شعبدهٔ ل آمله ع کسر میم وفتح لام ایله املج دیدکاری دارودر کابلی
نوعندندر اما اندن کوچکدر قبوغی استعمال اولنور چکردکی آتیلور طب کتابلرنده
قشر املج یا زیلور نوشدارو ترکیبنک جزء اعظمیدر ل آمنه ع فتح میم ونونله بوزن
امنه یغلمش اودون بعض نسخه ده یارپوب یاقفه حاضرلنمش اودون یعنی میرزا ابراهیم
الف ممدوده ومقصوره ایله ده روایت ایلمش حکیم سوزنی بیت عزار آمنه هیزم همه زکوه
خشك * نهاده اند چوانبار ومن درانبارم * خشك فتحتین ایله مجمع الفرسده نام کوه
مسطوردر ل آموده ع درت معنایه در اول نسخهٔ میرزا ابراهیم ده یعنی آراسته شیخ نظامی
بیت دو خرکه داشتی خسرو ومهیا * برآموده بکوهر تا ثریا * بو معنایه امیر خسرو بیت
دکر باره در جنبش آمد نشاط * برآموده شد خسروانی بساط * ثانی یعنی آمیخته
یعنی قارشمش شیخ نظامی بیت بخوی خوش آموده به کوهرم * برین زیستم هم برین
بکذرم * ثالث فرهنك جهانکیریده اینجو ولعل وامثالی جواهر که ایپلکه دیزلمش اوله شیخ
نظامی بیت برآموده جوهر بمشکین کمند * فروهشته برکوهر آکین کند * رابع یعنی
برکرده وله بیت کندارندهٔ طرف کوهر فروش * سخن را بکوهر برآموده کوش * ودخی
آمودن لفظندن اسم مفعولدر اوکرنمش معناسنه ل آمه ع بوزن نامه دوات معناسنه که
خواستان وخواسته دخی دیرلر عربیده محبره معناسنه حکیم طرطری بیت ای ترانبك
آمه نی خامه * لوح تعلیم تخته نردست * فرهنك جهانکیریده یعنی آمتهٔ مرقوم مرویدر
ل آمیزه ع کسر میم وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور فرهنك
جهانکیریده اول یعنی آمیخته حکیم سنایی بیت کرد کرده بسی سخن ویژه * نیك وبد خیره
درهم آمیزه * مصدری آمیزیدن اولور ثانی یعنی مباشرت جماع ل آمیژه ع زاء عجمیله
مجمع الفرسده مرد وموی یعنی قرغل عربیده کهل دیرلر شمس فخری بیت هرکه با بنده
کان شاه جهان * دارد اخلاص نسبت ویژه * پیر کردد ولی یقین نبود * درجهان رنك
موی ش آمیژه ل آمیغه ع کسر میم وسکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله یعنی آمیخته کذا

کذا فی فرهنك جهانکیری ل آنجه ع آنکه چه دن مرکبدر آن اشارت بعید وچه نه دیمکدر
معنای ترکیب اول نه دیمك اولور وآنی دیمك معناسنه ده کلور شیخ سعدی بیت آتش
سوزان نکند با سپند * آنچه کند دود دل مستمند ل آنسته ع فرهنك میرزا ابراهیم ده
کسر نون وسکون سین وفتح تاء مثناة ایله براوت کوکیدر خوشبو مشکك دخی دیرلر وفرهنك
جهانکیریده فتح نونله بوزن وارسته براوتك کوکیدر عربیده سعد دیرلر ضم سین ایله ولسان
هندیده موثه دیرلر ل آنکاه وآنکه ع کلاهما بسکون النون وفتح کاف عجمیله اول وقت
دیمکدر نظام استرآبادی * قطعه * زمین ویسروار ستم زفوق وتحت بکذشتم * برین
عالی مکان آنکه کشتم لامکان پیما * هزاران ساله راه لامکان آنکه برون کشتم * زقصر رفعت
سلطان دین شد آسمان پیدا * بو بیتلرده اندن صکره معناسی ده استنباط اولنور
ل آنکه ع سکون نون وکسر کاف عربی واخفاء ها ایله آن ایله کدن مرکبدر اول کمسنه
معناسنه وکه ادات حرفیدر که مابعدینی ما قبلنه ارتباط ایچون ایراد اولنور وکاهی اسم
استعمال اولنمقده بر نسنه نك ذاتنه استدلال ایدر کاهی عربیده اولان مع هذا معناسنه
ایراد ایدرلر نتکم مولانا عرفی بیت با آنکه یقین است که در کلشن فردوس * صد کل بتهی
دستیٔ هر خار فروشند ل آوارچه ع آوار لفظنك تصغیریدر وقت حساب معناسنه
ابو المعانی بیت بیك ثواب نیابند غیر معصیتم * اکر نظر بکنند آوارچه ام بروز حساب
ل آوان ع فتح واو وراء مهمله ایله آمارٔ مرقوم معناسنه در استاد معزی بیت پیش دید
بماند ست که ملك ملکانرا * ازند بدیوان تو آوار ودفتر * رسالهٔ حسین وفایی ده آوار اول دمود
خرده لریدرکه نعل دلوکه دن چقار بو معناسی دخی وطن ومسکنندن دور اولمش دیمکدر شمس
فخری بیت شکوه تاج کیان وارث ممالك جم * که از ممالك آوار کرده است اورا ل آوازه ع
فتح زاء معجمه ایله صدا ومقام ایله اوقمق ودخی غیرت معناسنه ابو المعانی بیت چنان شد
است برون شهر تش زاندازه * که رفته است همه آفاق صیت وآوازه ل آواه ع اظهار
ها ایله آواز معناسنه درکه آواد دخی دیرلر حکیم اسدی بیت زمنزل بمنزل همی شد جهان *
سبك همچو آواه بکوش از جهان ل آورچه ع آوارچهٔ مرقومدن مخففدر حساب معناسنه
استاد لطیفی بیت هر آنکو خرمزاج وغرچه باشد * وراچه قول وچه آورچه باشد
ل آوردکاه وآوردکه ع کلاهما بکاف الفارسی جنك یری محل معرکه آورد جنکدر کاه وکه
اسم مکاندر حکیم فردوسی * مثنوی * نهادند آوردکاهی بزرك * دو جنکی بکردار غنده کرك
صف آرای این لشکر کینه خواه * چنین بست صفهای آوردکاه * مثال ثانی میرنظمی بیت
کهان مهمان خواست در صبحکه * نهادند روسوی آوردکه ل آورده ع برعلتدر انسانده
وحیوانده طرزق دبنده واقع اولور وله بیت عداوت چو شوان بخارد سرش * شد آورده در
ناخن کار خوش ل آورن ع سکون واو وفتح راء مهمله ایله بوزن ومعنیٔ آبره قفتان ویصدق
ودوشك یوزی وهرنه که آسترلی اوله لابد یوزی اولور اول یوزه آبره وآورن دیرلر حرف
با ایله واو میاننده تبادل اولدیغی شایعدر ل آوله ع سکون واو وفتح لام ایله یعنی آبله کسر
واو ایله صحیحی درقبرجق که وجود انسانده ظاهر اولور ابو المعانی بیت ز آتش هجرت

چنان جان ودل من سوخته * صد هزاران اوله پیدا شله در سینه ام آوه فتح واو
واظهار ها ایله بوزن اکه آه دیمکدر حضرت مولا * مثنوی * همچو مجنونی که بشنید از یکی
که مرض آمد بلیلی انده کی * گفت آوه بی بهانه چون دروم * وربمانم از عیادت
چون شوم * واخفاء ها ایله بوزن کاوه اوج معنایه کلور اول شهر ساوه قربنده برشهر مختصر
اسمیدر ثانی کرپیچ وکرمید پشوردکاری اوجاق ثالث صدا وندا ایچی معناسنه آویخته
آویختن لفظندن اسم مفعولدر آصلمش معناسنه ابو المعانی بیت هرکس از اعمال خود کرینك
وبد یابد جزا * تونه بینی هر بزی از پای خویش آویخته * ودخی قصابلرك ات
اصدقلری چنکال وهرچنکال که نسنه آصیلور ودخی اطراف وجوانب معناسنه ده رسیده
نظردر آویزه کسر واو وسکون یا وفتح زاء معجمه ایله آویخته مرقوم معنالریله مترادفدر
وبمعنی کوشوار یعنی کوپه که قولاغه چکورلر مولانا هاتفی بیت در نظم من در تمام جهان
شد آویزهٔ کوش شاهنشهان آویژه زاء فارسیله بمعنی کوشوار کوپه که ایاقلی اوله
لواحد من الشعراء * رباعی * ای از تو مرا کوش برود بله تهی * خوش آنکه زکوش پای درد بله
تهی * تو مردم دیدهٔ نه آویژهٔ کوش * از کوش بدید اکه در دیده بهی * ودخی اوزم
وخرما صالقملری وقواق وسکوت اغاجلرنده صالنان نسنه لر وامثالنه دیرلر آویشه
کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله براوتدر قوریدوب بعض ترکیبه جزو
ایدرلر آویشن مرقوم کبی ترکیبده ککیك اوتی دیرلر طبیب یوسفی * قطعه * آویشه خوری
چونیم مثقال * بیرون برد از تن تو بلغم * نیکو بوداز برای معده * قوت یابدا زو جکرهم فارغ
کندت زدد سینه تشویش سبز را کنم آه کلمهٔ عذا بدر شدت وغضب وغم ومحنت
اصابتنده استعمال اولنور یعنی مشغوف ومعلول ومریض ومجروح اولانلرك درونندن
خروج ایدن صوتدر واهل دردك الم وغم وغصه دن دردناك نفسیدر آهازیده
فتح ها وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله آهته سکون ها وفتح تاء مثناة
واخفای ها ایله آهخته فتح ها وسکون خاء معجمه ایله کلهم بمعنی کشیده یعنی مذکور
اوج لغت قد کشیده وشمشیر کشیده وآته قولان چکمك وعمارت طولانی وهرنه یرده که
چکمك تعبیری صحیح اوله آنلرده استعمال اولنور حکیم اسدی * مثنوی * برآهخت
خرطوم فیل از زره * به پیچید وچون رشته بر زد کره * بکردش چنان کوفت زخم درشت
کش اندر شکم ریخت مهره ز پشت آهانه فتح ها ونونله مطلق دپه کرك انسان وحیوانات
کرکسه طاغ دپه سی اولسون مثالی شمس فخری بیت برسر دشمن کند قهر ترا روز وغا
مغفرش چون مهر بر تابیده بر آهانه را آهسته فتح ها وتا وسکون سین ایله
ثانی وتدریجله حرکت وعجله سز ایش ایتمك مولانا صائب بیت بساغر نقل کرد از خم
شراب آهسته آهسته * برآمد از پس کوه آفتاب آهسته آهسته * ونرم وملایم طوتمق
معناسنه حکیم سنائی بیت آهسته صبا دست دران پیرهن انداز * یك کل زکریبانش
بدزدو بمن انداز آهن پایه لفظ مرکب اولدوغی ظاهردر کباب شیشی نك ایاقلری که
اوزرنده کباب چویررلر اما مجمع الفرسده باء موحده ایله خمیازه معناسنه درکه اساودهان دن

اساودمان دن دخی دیرلر آهنجه فتح ها وجیم وسکون نونله دمور چنبر که بعض نسنه لره
ایدرلر ودخی جلاء ملرك متوت دیدکاری کنار کیر دموری اثیر الدین اخسیکتی * قطعه *
ز تشریف صاحب بکویم که من * بفریادم از صاحب مخزنش * تو خود حلقه کیر بر قد حود
ببغداد خلد برین معدنش * زآغاز جبریل آهنجه کار * بفرجام ادریس باکوزنش *
اما مشکلاتده آهنجه هو الرسن الذی یجر به الغزل حالة المسح فی الصخر وغیرها مسطوردر
آهنه فتحتینله آهنجه مرقوم معناسنه در معنای اولنده شاعر دیمشدر بیت
بند عشقش رفتتم از خودا کر مانع شله * درد آه حسرتم بر کردن دل آهنه * بو بیتدن
فهم اولنورکه مجرملرك کردننه اوردقلری دمور اوله اسم عام اولمقله جائزدر آهوبره *
وآهووش ایکیسیده جیران یاوریسی که آهو کیك وبره قوزیدر ودخی بره معناسنه
ابو المعانی بیت آهو بره صیاد فریبست دو چشمش * آهوی خطا زان همه افتاد بصحرا *
آهیانه کسر ها وفتح یای تحتانی ونونله دماغك بالاسنده اولان کموك که عربیده قحف
دیرلر آهیخته کسر ها وسکون یای تحتانی وخاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله آهخته
مرقوم معناسنه شمس فخری بیت خسرو اصاحبقرانا صفدرا * یعنی تیغ انتقام آهیخته
آهنیابه فتح ها وسکون نون وفتح یای تحتانی بعده باء موحدهٔ مفتوحه ایله
خمیازه معناسنه که دهان دره واسا وفازه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری آاید
سکون یای تحتانی وفتح دال ایله صیزندی صو اولسون غیری اولسون عربیده رشح
معناسنه آیشنه کسر یای تحتانی وسکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله آیشنه
تاء مثناة یرینه نونله آیشه کسر یای تحتانی وفتح شین واخفای ها ایله اوچیده فرهنك
جهانکیرده ایکی معنایه در اول جاموس معناسنه ثانی جاباوس ایتمك معناسنه در مثال معنیٔ
اول میر نظمی بیت بعیب مردمان دیدن مکوشی * مسازی آیشه با چشم کوشی آینده
فتح یای تحتانی وسکون نونله اسم فاعلدر کلیجی معناسنه آینده ضم یای تحتانی
وسکون نون ایله بیهوده کو وپریشان کفتار وسبکسر معنالرینه میر نظمی بیت نشین
با عاقلان وکاردانا * که آینده سخن نشنیدن اولی آییژه کسر یای اول
وسکون ثانی وفتح زاء فارسیله شرارهٔ آتش معناسنه ابو المعانی بیت ز آتش غم رفته
آییژه باوج آسمان * سرزده طوفان آتش از تنور سینه ام آییشه کسر یای
اول وسکون ثانی وفتح شین معجمه ایله آیشهٔ مرقوم معناسنه میر نظمی بیت در افعال نکو باشی
همه کار * بمردان آییشه کردن بود عار آیینه وآینه کلاهما معروف که عربیده
مرآت معناسنه شیخ سعدی بیت تامل در آیینهٔ دل کنی * صفائی بتدریج حاصل
کنی * حکیم اسدی بیت تنت آیینه سا زهر دو جهان * ببین اندر وآشکار ونهان *
انجق فرقلری نظمده وزن اقتضا سنجه اولور مع الیا * آای آمدن لفظندن صیغه
امر ووصف ترکیبیدر مولانا جامی در نعت شریف بیت کرده نعلین جلالت در پای *
از در خانه خرامان بدرآی آبادانی معمور مکان معناسنه آخرنده که یای نسبتدر
عمارته منسوب اولان مکان ویای وصفیه دخی اولور آب آشامی ایچه جك صو

دیمکدر اضافتله یعنی آب آشامه مضاف اولور آخرنده کی حرف یا صفت ایچوندر میر نظمی
بیت اکر ساقی می نابش نیارد * بجایش آب آشامی بیارد ق ا اباء علوی ع یعنی
کواکب سبعهٔ سیاره کذا فی شرفنامه ق ا اب زندکانی ع یعنی آب حیات لفظ مرکبدر
بر جزوی آب اولدیغی ظاهر و بر جزوی دخی زندکیدر و بر جزوی دخی الف و نوندر که زندکنیک
یاسی حرف نسبتدر و الف و نون نسبتی تأکید ایچوندر میر نظمی بیت حیات افزای نطق
جاودانی * لطافت بخش آب زندکانی ق ا اب سردی ع روزکاردن صوغمش صو
صو قلغه منسوب صو دیمك اولور ق ا ابی ع کسر باو یای معروف ایله اوج معنایه در اول
ایوا دیدکاری معروف میوه در عربیده سفرجل دیرلر حکیم سنایی بیت چرا بر یك زمینی
چندین نبات مختلف روید * ز نخل و نار و سیب و بید چون آبی و چون زیتون * ایوانك
اوزرنده اولان غباری نوخط محبوب عذارینه تشبیه ایتمشلردر تنکم مولانا امیدی
* مثنوی * آبی که بود بر و غباری * نوخط ذقنی بود زیاری * کرد بر قان فتاده باشد *
بس روبه بهی نهاده باشد * بر آدی دخی به در کسر با و موحده و اظهار ها ایله معنای
ثانی اوردکدر که مرغ آبی دخی دیرلر صوده تعیش ایتدیکیچون ثالث بر نوع ایری و آبدار
اوزمدر ق ا اتش فارسی ع وجود انسانده ظاهر اولور بر علتدر عربیده نار فارسی دیرلر
کتب طبیده مسطوردر که نار فارسیله حمره بر علتدر اما بعض اطبا خصوصا متأخرین
ایکی مرضدر ماده‌لری بر اولمغله بر برلرینه قریبدر سببی هیجان صفرادر علت مزبور آتشك
دیدکاری علتدن غیریدر صفرا متعفن اولوب خرده قبرجقلر ظهور ایدر صارو رنك اولور
صاحبی اکثر زمانده حرارتده اولوب سوزناك و شدید چرکی و وجعی و صاری صویی
قیناییوب دوکیلور دکدیکی یرده غیری قبرجقلر ظاهر اولور علت شدیده اولدیغنه استاد
دیمشدر * قطعه * دل بین که مرا غم که مهمان آمد * وز عشق که بر سرم طوفان آمد *
از آتش پارسی روانسوز تراست * این عشق که از خاك خراسان آورد * بعض فرهنکلرده
نجاله یعنی اوچق معناسنه مذکوردر حکیم خاقانی حضرت حضره خطا بادیمشدر بیت
دیده را کرفته لب آتش فارسی زتب * نطق من آب تازبان برده بنکتهٔ دری ق ا اتشی ع
آتشه منسوب نسنه‌لره و کاه یای وصفیه ایله آتش صفت معناسنه حدت طبع و تند
و تیز مشرب اولان آدمه دیرلر میر نظمی بیت جهان سوختی تا کی این شعله پوی *
مشو آتشی ای شهی تند خوی ق ا ادمی ع بو یا دخی کاه نسبت و کاه صفت استعمال
اولنور میر نظمی بیت ندیده کسی اینچنین مشربت * پری صورت و آدمی
طینتت ق ا ارای ع فتح راء مهمله ایله آرایدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی
اولور انجمن آرای و جهان آرای کبی طالب آملی بیت زدم خوش درجوانی بر طریق
معصیت پایی * کنون در بزم طاعت نیست چون من مجلس آرایی * بو بیتدن اسم فاعل
اولق استنباط اولنور ق ا اری ع کسر راء مهمله و یای معروفله جوابده بلی و اوت دیمکدر
عربیده نعم معناسنه مولانا عرفی بیت اقبال کرم میکزد ارباب همم را * همت نخورد
نشتر آری و نعم را * وله در تعریف اسب بیت پیراست و علی بجوش زان فزود مام * آری

آری بو درعایت پیر علیل فرض ق ا اری ع فتح راء مهمله و یای مجهول ایله دیش دیبی
آرهٔ مرقوم معناسنه و دخی آچلی معناسنه ده مرویدر ق ا ازادی ع فتح زاء معجمه و کسر
دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بی قید اولمق ثانی حمد و شکر معناسنه بو ایکی معنایه
حکیم فردوسی بیت هم آزادی تو بیزدان کنیم * همی پیش آزاد مردان کنیم ق ا ازمای ع
آزمودن لفظندن اسم مصدردر آزمایش کبی کاهی صیغهٔ امر و وصف ترکیبی استعمال اولنور
ق ا اسانی ع فتح سین مهمله ایله اوج معنایه در اول راحتلك معناسنه مولانا عرفی بیت
ز دیده رفتی و مردم همان نفس فریاد * که بی تو مردم و آنکه چنین باسانی * وله بیت
لب توجرعه ده بادهٔ دل آشوبی * غم تو شانه کش طرهٔ تن آسانی * ثانی ضد دشوار در
آخرنده کی یا یای مصدریه طالب آملی بیت قفس برین دل چون صعوه نشکنی هر چند *
همای قدس بدام آوری باسانی * ثالث خواب و آسایشه دیرلر معنای اول ایله بو معنا
بر برینه قریبدر حکیم سنایی بیت روز بیکاری و شب آسانی * بدرسی بر سریر سلطانی
ق ا اسای ع ایکی معنایه در اول آسایدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبدر ثانی
ادات تشبیه در فلان آسای فلان کبی حکیم خاقانی بیت صبحدم چون کله بند دآه
دود آسای من * چون شفق در خون نشیند چشم شب پیمای من ق ا استانی ع آستان
قپو اشکی در آخرنده کی یا حرف کاه نسبت و کاه صفت اولور و کاهی وحدت استعمال
اولنور طالب آملی بیت سری چون نقش پای دوست با افتادکان دارم * ازان بر آسمانی
بر کزیدم آستانی را ق ا اسمانی ع بو یا وصفیه در آسمان کبی اولان معروف رنکدر هر نه
اولور سه تشبیها استعمال ایدرلر بو محلده خاطر پرفتور بر ترکی بیت لایح اولمغین ثبت اولندی
بیت هوای سنبلیده سیر سنبلزارا علادر * زمینی آسمانی کوستر او زکه تماشادر ق ا استی ع
سکون سین و کسر تاء مثناة ایله آستین لفظندن ترخیم اولنمشدر حکیم خاقانی بیت روح الله
ارز آستیٔ مریم آمدست * صد مریست روح ترا اندر آستین * ابو المعانی بیت دستبوس
او نباشد تا نصیب بندکان * ساعد سیمین خود دارد نهان در آستی ق ا اسنی ع سکون سین
و کسر نونله قومه عورت که وسنی و آسی دخی دیرلر کذا فی لغة المعتبره ق ا اسی ع کسر
سین مهمله ایله قومه عورت یعنی بر آدمك ایکی یا اوج عورتی اولور بو برینه قومه دیرلر
ابو المعانی بیت در جهان راحتی نمی یابد * هر کسی شوی آسی می باشد ق ا اشتی ع
سکون شین معجمه و کسر تاء مثناة ایله بارشمق که عربیده صلح دیرلر مولانا هاتفی بیت کر کار شود
باشتی دیر * زان پس منم و سنان و شمشیر * مولانا عرفی مقابلی ایله ذکر ایتمشدر بیت
جنك آتش آشتی آتش مدارا آتشست * خوش سروکاری از آن بدخو مرا
تا آتشست ق ا اشکوی ع سکون شین معجمه و ضم کاف عجمی و واو معروف و اظهار
یا ایله قصر و چار طاق و عالی مکان معناسنه استاد دیمشدر بیت تو یی که از غرف
آشکوی طارم چرخ * نزول یافت بایوان حد تو تنزیل ق ا اشنای ع اظهار یا ایله
آشنا معناسنه در ق ا اشنایی ع یای مصدریه ایله بلشلك معناسنه اولور خواجه
سلمان بیت دلت را با غم عشقت بمعنی آشنایی ده * که تن را آشنا کردن نمی شاید درین

دوبا * آشنای ثانی سیا حتدر ل اافتابی ع سایبان یعنی کولکه للك مولانا وحشی
پیش روی توآفتابی زلف * زیر زلف توسایه پرور کل ل االای ع بوزن بالای یعنی آلوده
شدن طالب آملی بیت لبش کاهی بخواهش لقمه آلای * ولی در زیر لب لخت جکرخای
ل االی ع سکون لام وکسر نونله قپو سورمه سی میرنظمی بیت وصف عدل حکومتش
این بس * نیست حاجت بالی درکس ل االوی دشتی ع کوکم دیدکاری طاغ یمشی بعض
یرلرده الج که عربیده زعرور دیرلر بر نوع طاغ یمشیدر ل االی بالی ع کراس که آلوبالو
دخی دیرلر نعمة الله فشنه د ردیمش ل ااماني ع صغنمق معناسنه ودخی دارالحربدن
استیمان ایله اسلام دیارینه کلان کفره که عربیده مستأمن دیرلر بعض نسخه ده خراجکذاره
دخی دیرلر ابوالمعانی بیت بدور دولت تو هیچکس زنجید ند * حسود جاه توهم میشدند
آمانی ل ااماي ع سروری کاشی مجمع الفرسده یعنی آراینده وساخته کننده یعنی
دوزوب قوشیجی دیمك اولور دیمش شیخ نظامی بیت کواکب راز قدرت کارفرمای * طبایع را
بصنعت کوهر آمای * وآمودن لفظندن صیغهٔ امر اولور بیارای وساخته کن معناسنه
کذا فی فرهنك جهانکیری ل ااموی ع ضم میم و واو معروف واظهار یا ایله
ترجمه سی مروراید آمو معنالریله مترادف در شاعر دیمشدر بیت درجها نراکه آب چشم
منست * آب آموی در نمی کنجد ل االنکاهی * والنکهی ع اولوقت واند نصکره
معناسنده استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت ترك بدی مقدمهٔ فعل نیکی است *
کاول علاج واجب بیمار احتماست * خودنفی باطل اول لفظ شهادتست * کاول اعوذ
والنکهی الحمد والضحی ست ل االوای ع آواز معناسنه اوا دخی دیرلر بویا حرفی جای
وامثالنده اولان یاکبیدر حذف اولنسه معنایه خلل کلمز ل ااوردنی ع واوك فتحیده
وضمی ده جائز هدایا وارمغان وپیشکش معناسنه آوردن کتور مکدر آخرنده یا حرفی
لیاقت معناسنه در خوردنی وپوشیدنی کبی مولانا هاتفی بیت زآورد نیهای شاهانه نیز
دران عرضه که برد بسیار چیز ل ااوری ع بوزن داوری آور مرقوم معناسنه در آخرنده کی
حرف یا نسبی در محمد هندوشاه صحاحده وسروری مجمع الفرسده یعنی صاحب یقین
درست یعنی اعتقاد پاك صاحبی دیمشدر ابوشکور بیت کسی کو بمحشر بود آوری *
ندارد بکس کینه وداوری ل ااهستکی ع کاف تصغیر ویای مصدریه ایله نرملك وئاني
ایتمکلك ل ااهن سای ع دمورازیجی معنای ترکیبی در مراد اکه دیمکدرکه دمور اکه‌لرلر
سای سایدندن اسم فاعل صیغه‌سیدر ابوالمعانی * قطعه * دلت زاهن سردنی سخت
تر * چراهند هرکز نکردد اثر * چو آهن سای در دست حداد * بتدریج باشد درو کارکر
ل ااهوای ع سکون ها وفتح واو معروفله نهر جیحون کنارنده معروف برشهر اسمیدر
ل ااهوری ع ضم ها و واو مجهول وکسر راء مهمله ایله خردل معناسنه در ترکیده قیچی
وهندولسا ننده راسی دیرلر مولانا شهاب طاحه درصفت اسب بیت وقت برجستن چو
آهوبست تند * کاه بر رفتن چو آهو دست ثبز ل اایینهٔ اسکندری ع اسکندر ذوالقرنینه
منسوب اولان آینه در حکما علم حکمتله تصنیف ایتمشلر ولب دریاده برمیل اوزرینه وضع

وضع ایتمشلرکه دریادن کلن کمیلر بو زمیلدن زیاده یردن ایچندکو رینوردی وایچنده اولان
دوستمیدر ویاخود دشمنمیدر معلوم اولوردی تصنیفنی حکیم ارسطویه نسبت ایدرلر
ومجازا باده طلو جامه ده دیرلر خواجه حافظ بیت آیینهٔ سکندر جام جمست وبنکر * تا بر
توعرضه دارد احوال ملك دارا ل اایینهٔ چینی ع جوهردار فولاددن دوزلمش بر آیینه در
خاصه سی اولدیغنه طبیب یوسفی دیمشدر * رباعی * آنراکه رسد ازمرض لقوه کزند *
باید که بیاد دارد ازمن این پند * آیینهٔ چینی بنظر آورده * درخانهٔ تاریك نشیند یکچند
بو رباعینك مضمونی برکمسنه لقوه مرضنه مبتلا اولسه لقوه اغزا کلمکدر آیینهٔ چینی یه برقرا
کواوده اوتوروب برازایام نظر ایده دیمکدر ل باب الالف المقصورة المفتوحة مع الالف ل ابا ع
اصطلاح فردوسی ده یعنی بامع معناسنه الف زیاده سیله شهنامه ده چوق محلده ایراد اولنمشدر
بوقولی موید شهنامه ده بیت ابا شهریاران لشکرشکن * چها باخت این روز کارکهن وله بیت
روم خیمه برطرف جیحون زنم * ابادشمنان دست درخون زنم * کتاب محمودیده ومجمع الفرسده
وشرفنامه ده بو معنایه روایت اولنمشدر ل ابرکابشا ع فتح باء موحدهٔ اولی وکسر ثانیه
وکاف وشین معجمهٔ مفتوحتین ایله خانهٔ عنکبوت معناسنه کذا فی مجمع الفرس ل ابرکاکیا ع
بوزن ومعنیٔ ابرکابشا کاف اول عجمی وثانی عربیله در کذا فی المجمع بو معنایی موید استادلطیفی
بیت دلیل توابریست پوشای حق * نه سستیست همچون ابرکاکیا ل ابستا ع ممدوده
ذکری مرور ایدن آبستا معناسنه در خسروانی بیت چوکلبن ازکل آتش نهاد عکس
افکند * بشاخ او بردراج شد آبستا خوان ل ابوخلسا ع ضم باء موحده وفتح خا وسین وسکون
لام ایله اعشابدن براوتدر شکار دخی دیرلر ل ادهجا ع سکون دال مهمله وکسر ها وفتح جیم ایله چهره
معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ل ارسطولونیا ع قرغه دوکلکی دیدکلری دارودر میر
نظمی بیت با ابوخلسا ارسطولونیا * طبع بد را برغمی باشد دوا ل ارده ع خرما ع سکون
را وفتح دال مهملتین ایله چنکل خرمادر کذا فی شرفنامه ل ارغا ع سکون را وفتح غین معجمه
ایله ارمق معناسنه در ارغاب وارغاو دخی دیرلر شاه داعی شیرازی بیت بردور خسارش دوارغا
ازدو چشم * رفته ازدست خیالش خواب چشم ل ارمیا ع سکون را وکسر میم وفتح یای
تحتانیه ایله بنی اسرائیل پیغمبرلرندن بر پیغمبر ادیدر الف مضمومه ایله ده مرویدر ویای مشدده
ایله ده تجویز ایتمشلر شیخ روزبهان قدس سره العزیز قسمیه لرنده بیوردلر بیت بلطف
شیث پیمبر برفعت ادریس * باب دیدهٔ نوح وبحلم ارمیا ل ازا ع فتح زاء معجمه ایله مصطکی
ساقز کا نقله صاحب وسیلة المقاصد بو معنایه میرنظمی بیت به پیش بزرکان مشو ژاژخا *
مکن دردهن هرسخن را ازا ل اژدرها واژدها ع کلاهما بزاء الفارسی اصلی اژدر در ها والف
الحاق ایدوب اکثریا جمع صیغه سیله استعمال ایدرلر لکن جمع دکلدر درت معنایه
کاور اول غایت بیوك یلاندرو دیرلر که یلانك عمر طبیعی سی بیك ییلدر آفت ایرشمیوب
باشد قچه اژدر اولور وایاقلری چقار کمال اسمعیل بیت کنج را برسر اکر رسم بود
اژدرها * کنج حسنی وترا زلف چوثعبان برسر * بو معنایه شمس فخری بیت
شیر در بیشه اژدها درکوه * بفکند ازنهیب تیغ تو پشك * خواجه سلمان بیت مراد

باب الالف المقصورة المفتوحة

وكام دنياوی مضرجو زن زهر مار آمد * ز بهر زهر هر ساعت مرو در كام اژدرها * ثانی
مرد شجيع ودلاور وخشمكين بو ايكی معنايه استاد ديمشدر بيت شه چو در رهگذر بلا را
ديد * اژدها شد چو اژدها را ديد * ثالث حكيم فردوسی شهنامه ده پادشاه ظالم
معناسنه عموما وضحاكه خصوصا ديمشدر بيت بدانست كان خانه اژدهاست * كه جای
بزركی وجای بلاست * وله ايضا بيت بران محضر اژدها ناكزير * كواهی نوشتند برنا
وپير * بو معناده اصلی اژدها كدر تخفيفا كافی حذف ايدوب اژدها ديرلر رابع علم
سنجق يعنی سنجاغك باشنده كی اكثر اژدها پيكر اولدوغندندر خواجه سلمان بيت
اژدهای علم عزم ورا بهر عدو * عقرب از پيش دوان نيش در دنبال است * وشاعر ديمشدر
بيت كشاده دهان اژدهای علم * كه شير فلك رادرا رد بدم * كاهی سنجاغه دخی دينلور
سيف اسفرنكی بيت در سايهٔ اژدهای رايت * روبد بدل كياه ارقم ف ازدست پزا ع
وازدست فزا ع ايكيسيده مترادف المعنی در ايكی معنايه در اول ساج اوزرنده پشن يوفقه
اتمك اشكوه دخی ديرلر ثانی نشان حكم پادشاهی كه بر كمسنه يه خراج وتكاليفدن معافيت
ايچون ويرورلر كذا فی التحفه ف ازيرا ع كسر زاء معجمه وسكون ياء تحتانی وفتح راء
مهمله ايله از برای آن ديمك معناسنه در حضرت مولانا بيت بكو دل راكه كرد غم نكردد *
ازيرا غم بخوردن كم نكردد * كاهی الف اولی يی حذف ايدوب زيرا ديرلر تركيده دخی بو
معنايه استعمال ايدرلر حكيم اسدی بيت ازيراكه پيلان ديكر بكين * بران سوی كشتند
دوندار كين ف اسا ع فتح سين مهمله ايله الف ممدوده ده ذكری مرور ايدن آسا معناسنه در
استاد ابو الفرج رونی بيت عزم وحزمش بجنبش وبسكون * آسمان وزمين اسا باشد
ف استا ع سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله فرهنك جهانكيريده ولايت رستمدارده
بر قلعه اسميدر كه متانت وحصانتده تمام شهرتی واردر ف اسما ع نام كريمهٔ حضرت
امير المؤمنين ابو بكر الصديق رضی الله تعالی عنه وابنته والدهٔ مكرمهٔ عبد الله بن زبيردر
رضی الله عنهما ودخی نام زوجهٔ حضرت حسن المجتبی بن حضرت علی المرتضی در رضی الله
تعالی عنهما ودخی شرفنامه ده بر عورت اسميدر كه اسمعيل نام بر كمسنه نك معشوقه سی ايدی كه
اسما بنت اسما ديرلردی حكيم خاقانی بيت سخن بهست كه ماندز مادر فكرت * كه يادكار دهم
اسمانكو تر از اسما * بو اسمانك بری جمع اسمدر وعربيده مذبور اسما حقنده لواحد من الشعراء
بيت فقالت لی ای اسمعيل صبرا * فقلت لها ای اسماعيل صبری ف اشتا ع سكون شين معجمه
وفتح نون ايله مجمع الفرسده كوهرذی قيمت معناسنه مذكوردر ف افدستا ع سكون فا وسين وكسر دال
مهملتين وفتح تاء مثناة ايله لفظ مركبدر بر جزؤی افد در عجب معناسنه وبر جزؤ ديكری ستا در ستايش
معناسنه كه مدح عجب ديمك اولور استاد دقيقی بيت جزا ايزد توام خداوندی * زان كنم
از تو بر دل افدستا * صحاح الفرسده كلمهٔ پهلويست بمعنی شكفت ستايش مسطوردر
وشمس فخريده بو معنايه نقل ايدوب بو بيتی نظم ايلمش بيت بدين كتاب اعانت نمود طبع مرا
كه جمله بندكی شاه راست افدستا ف افندستا ع زياده تا ايله دخی مجمع الفرسده معنای
مذكور مسطوردر ف افرا ع سكون فا وفتح راء مهمله ايله فرهنك جهانكيريده بمعنی آفرين كه

كه افرای دخی ديرلر ف افردستا ع فتح فا ودال مهمله وتاء مثناة وسكون را وسين مهملتين
ايله هر اوزون نسنه نك اوجی مناره دپه سی ونيزه واوق وخنجر وچوالدوز وايكنه اوچلری
ودخی عمارت عاليه وطاغ دپه سی وبونلر مثللو نسنه لره ديرلر مير نظمی علی الاطلاق ديمشدر
بيت نباشد مرد عاقل در طمع خام * افردستا نباشد جای آرام ف افسا ع سكون فا وفتح
سين مهمله ايله افسونكر يعنی افسون ايدیجی شيخ نظامی بيت فسونكر مار را بكرفت
در مشت * كمان بردم كه ما را فسای راكشت * حكيم نزاریٔ قهستانی بيت آرزو ميكندم
تاكه شبی زلفينش * حلقه در كردن خود كرده چو مار افسايی ف اقا ع فتح قافله بزرك معناسنه
تركيده اغا ديدكلری در خوار زميلر اداسيدر شاعر ديمشدر بيت بشنيدم شبی اقا شاپور
كشته در مجلس شهی مأمور * ملا طرزی بيت ناكهان در شبی اقا طفلی * كشته از قبض
وامتلا رنجور ف اكرا ع سكون كاف فارسی وفتح راء مهمله ايله ارشته كبی بر نوع طعامدر
لكن شوربادكلدر حكيم شيرازی بيت بباید خوردنی هرچه خفيفست * ابا وقليه واكرا
لطيفست ف اككرا واكارا ع كلاهما بكاف الفارسی اول بسكون الكاف الثانی وثانی
باللام عا قرقرحا در لسان يونانيده قوزيون ديرلر ف الف استوا ع يعنی خط استوا كه
عربيده محور ديرلر كذا فی المحمودی حكمای رصد قتلرنده بر خط موهومدر وسط السماده كه
براوجی قطب شمالی وبراوجی قطب جنوبی يه متصلدر اما اقاليمده خط استوا ديدكلری غيريدر
ارتفاع شمس واستواء معدل النهاری بر ولايتك اول خط استوادر كه شمس اول خطه
ايرشدكده ليل ونهار مساوی اولور اول حالتدن صكره سير شمسه ارتفاع ديلمز بلكه زوال
دنيلور اگرچه حرارت شمس وضيای نهار زياده اولور كذا فی مواقف المواليد ف الف باتا ع
تختهٔ اولدن عبارتدر كذا فی شرفنامه ف الاساندرا ع نام اسكندر ذو القرنين در لفظ
يونانيدر كه اسكندرانك معربيدر كذا فی فرهنك جهانكيری ف الوا ع سكون لام وفتح واو
معر وفله رستم زالك نيزه داری اسميدر حكيم فردوسی * مثنوی * يكی كابلی بود الوا بنام
سبك تيغ كين بر كشيد از نيام * بجا نيزهٔ رستم اوداشتی * پس پشت او هيچ نكذاشتی *
ف اميا ع سكون ميم وفتح يای تحتانيله مجمع الفرسده وهمزهٔ مكسوره ايله صبر معناسنه در
كيسه وهميان معناسنه در مير نظمی بيت تمنای وصال خوبرويان * خيال خواب
برامياء فراغان ف اناركيرا ع كسر كاف فارسيله خشخاش قوزاغی كه كوكنار دخی ديرلر
وله بيت ندارم باده چون كوكنار جويم * انار كيرا بجای كل بيويم ف اندا ع سكون نون
وفتح دال مهمله ايله اوج معنايه كلور اول صمانلی بالچق كه كهكل دخی ديرلر شيخ سعدی بيت
درم بجور ستانان زر نسبت ده * بنای خانه كنانند وبام قصر اندا * كمال اسمعيل
بيت بخون ديده همين بسر شد حسود تو خاك * بدان هوس كه كلی سازد آفتاب
اندای * اصح بود كه صوا اوله زيرا صواجيه انداينشكر ديرلر ثانی غيبت معناسنه
يعنی بر كمسنه نك غيبتنده عيوبن سويلمك شيخ سعدی بيت بسمع رضا مشنو اندای كس
چو كفتند باری بغورش برس * ثالث رؤيای صالحه يه ديرلر استاد رودكی بيت
باندا نمودند خستور را * بديدان سراپا همه نور را * عربيده شبنم معناسنه در ندا

دخی دیرلر اندام دانا حواس خمسهٔ ظاهره که سمع و بصر وشم ولمس و ذائقه در میر نظمی
بیت چنان بروی اثر کردست سودا * که مختل شد همه اندام دانا اندروا سکون
نون وراو فتح دال مهملتین وواو ایله آویخته وسرنکون که اندروای ودروای دخی دیرلر خلاق
المعانی بیت ای که از هر سر موی تو دلی اندرواست * هر سر موی ترا هردو جهان نیم بهاست
فرهنك زفانکویا که معتبرات کتب لغت فارسیه دندر آنده حاجت معناسنه ده روایت
اولنمشدر اندربایست وبایست ودرواو نیاز و بضم التائین تانك وتلنه دخی دیرلر کذا فی
مجمع الفرس انقردیا سکون نون وراء مهمله وفتح قاف ویای تحتانیه ایله اعشاب
قسمندن سوسن هندی در بحر الغرائب صاحبی بلادر معناسنه نقل ایلمشدر انکروا
وانکژوا کلاهما بسکون النون وفتح الکاف العجمی اول راء مهمله ثانی زاء فارسیه ایله قیون
وکچی آغیلی خراسانیلر لغتیدر وفرهنك قاضی ظهیرده ضم الف وضم کافله منقولدر
انکشت نما غایت مشهور ومعروف دیمکدر عربیده مشار الیه بالبنان معناسنه
خواجه حافظ بیت ای که انکشت نمایی بکرم در همه شهر * وه که در کار غریبان عجبت
اهمالیست انکشتوا سکون نون وکسر کافله انکشت کومردر ولفظ واطعام معناسنه در
معنای ترکیبی کومرله پشن اتمك اولور کذا فی مجمع الفرس انوبا ضم نون وواو مجهول
وفتح باء فارسیه لسان الثورده دیدکلری اوتدرکه اختیارات بدیعیده بیان اولنمشدر اما
فرهنك جهانکیریده مذهب کبران معناسنه مذکوردر انوشا ضم نون وواو مجهول وفتح
شین معجمه ایله مذهب وملت کبران حکیم خاقانی بیت روم خدمت کنم در دین عیسی * برآرم
برنس وزنار انوشا اوا ممدوده ده ذکری مرور ایدن آوا کبی آواز معناسنه در حضرت
مولانا قدس سره بیت ای شمس تبریزی بکو سر شهان شاه جو * کو رنك وبوی
کفتکو از شمس بشنو این اوا عربیده صدا وچغتای لساننده ایندب دیرلر نتکم خیر الابرارده
بشنجی مقاله ده حاتم طی لساندن نقل ایدر بیت دیدی بیر کون قیلیبان چشن عام *
ایندب ایدیم بادیه اهلین تمام اورا سکون واو وفتح راء مهمله ایله حصار معناسنه در
ابن یمین بیت ز عدو در خود بود در حصن هفت اورای چرخ * آن کشد از دست حیدر
مالك خیبر کشید اوغا سکون واو وفتح غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی باد
یعنی هوا مذکوردر اوینا کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح نونله عصا معناسنه یعنی
صقندی استاد لطیفی بیت ترا که کرامند اصل دنیا * خوش آید از انکور خوش اوینا
کسر واو وسکون نون وفتح یا ایله اونیاد دخی مرویدر ایا حرف ندادر تفصیلی مقدمه ده
مذکوردر ایها سکون یای تحتانی وفتح ها ایله فراغت معناسنه ابو المعانی بیت ایها
کنند از جور بکفتند ولیکن * عشاق همین طالع مسعود ندارند مع الباء ابرسیراب
یا غمورلی بولت که نافع اوله مولانا جامی بیت ابرسیرابی تف دیده لبان * خوان خرمنکه
دوزی طلبان * اتروب سکون تاء مثناة وضم راء مهمله ایله بر علتدر وجود انسانده
ظاهر اولوب جلد انسانی تباه وآواره ایدر لسان هندیده رد دیرلر کذا فی المحمودی
ابو العجب شعبده باز وکنیه باز یکر ایضا منه ابو تراب کنیهٔ حضرت امیر المؤمنین

امیر المؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ایضا منه ادب معروف اکرچه لفظ
عربیدر لکن فارسیده استعمالی بغایت شایع اولمغله بو محله ثبت اولندی مولانا عرفی
مصرع ادب کی میکذارد تا ببوسم آستانش را * شیخ فیضی بیت ما سجده برسایهٔ
دیوار کنشتیم * از بی ادبان پرس حرمکاه صنم را ارجاسب پادشاهان توران زمیندن
بر پادشاهك نامیدر ودخی افراسیاب شاهك بر پهلوانی نامیدر مرویدر که ارجاسب نبیرهٔ
افراسیابدر که توراننك پادشاه اولمشیدی روبین دز نام قلعه ده توطن ایدوب کشتاسب
شاهك یکرمی نفردن زیاده فرزند وفرزند زاده ونبیره لرین هلاك ایلدی وپدر کشتاسب که
لهراسب شاهدر شاهلقدن فارغ اولوب شهر بلخده عبادته مشغول ایکن اروب قتل
ایدوب کشتاسب شاهك قزلری به آفرین وهمایی آلوب کوتروب قلعه سنده حبس ایلدی
بعده اسفندیار بن کشتاسب روبین دز قلعه سن قبضهٔ تسخیره کتوروب ارجاسبی هلاك
ایدوب همشیره لری به آفرین ایله همایی خلاص ایلدی ارغاب سکون راء مهمله
وفتح غین معجمه ایله بمعنی جوی یعنی ارمق ارغاوه دخی دیرلر عمق بخاری بیت فرازش پراز
خون چو کوه نبر خون * نشیبش ز اشکم چو ارغاب آغر ارغنداب سکون راء
مهمله ونون وضم غین معجمه ایله بر رودخانه در عراق ایله آذربایجان اراسنده واقعدر ودیرلرکه
بر رودخانه در قندهار نواحیسندن جریان ایدر لفظ مرکبدر معنای ترکیبی خشمکین در نهر
مزبور غایت شدت ایله آقدوغندن تسمیه اولنمشدر کذا فی فرهنك جهانکیری اروند اب
سکون راء مهمله ونون وفتح واو ودال ایله نام پدر ضحاکدر ازدب سکون زاء معجمه
وفتح دال مهمله ایله بمعنی مکیر و مکش کذا فی المحمودی ازنب سکون زاء معجمه وفتح
نونله بمعنی رنجش یعنی انجنمك عربیده معناسی قربه در اسب خصوصیله آتك عموم
اوزره اسمیدر یعنی هر لون آتك بر آدی واردر هر برینك محلی کلدکجه ذکر اولنور اما مطلق
اسب جمله سنه اطلاق اولنور اسب شب کسر شینین معجمتین وسکون بائین
موحدتین ایله غایت اشکن آته دیرلر میر نظمی بیت رفته در سوی او بجوش وخروش *
اسب شب بزیر ونیزه بدوش اسیرم اب کسر سین وسکون یای تحتانی وفتح
راء مهمله ومیم موقوفله فرهنك جهانکیریده بعض ادویه نی صوده قینادوب مریضك بدنن
یودلر عربیده اکا نطول دیرلر کذا فی کتب الطب افراس آب شرفنامه ده صو اوزرنده
اولان قبرجقلر که عربیده حباب دیرلر فتح حا ایله ولغت محمودیده اسب دریا ییدر ترکیده دکز
آیغری دیدکلری افراسیاب توران زمین پادشاهلرندن بر مشهور ونامدار پادشاه نامیدر
کیخسرو ایله ارالرنده جنك وجدال وحرب وقتال متمادی اولوب نیچه ییللر مخاصمه ایلمشلردر
احواللری شهنامه ده تفصیل اوزره مذکوردر الب سکون لام ایله بوزن قلب پهلوان
دلاور معناسنه در نتکم شاهدی بیت کوجلو یه توانا دیدیلر لیك بهادر * الب اولدی
ونیو اولدی دلیر اولدی دلاور * وبعض اسمه مضاف ایدوب الب ارسلان دیرلر حکیم خاقانی
بیت اول شب ایتکین ووشاقی بدیم لیك * الب ارسلان شدیم بدیوان صبحگاه * ایشکی
کسر همزه ایله خداوند ووشاق کسر واو ایله خدمتکار معناسنه در انداب مصرحی

خراسانده هند جانبنده شهر غزنینه قریب برشهرك اسمیدر حکیم فردوسی بیت زغزنین
سوی انداب آمدیم * زآسایش اندرشتاب آمدیم ل اندروب ع سکون نون وفتح دال
وضم راء مهملتین ایله برعلتدر وجود انسانده ظاهراولدقده جلدی سیاه ودرشت ایلر
وکیجیك عارض اولور عربیده قوبا ولسان هندیده زاد دیرلر ل اروب ع سکون نون
وضم راء مهمله وواو معروفله اویوز علتی که کردنی دیرلر کاف عجمیله وپریون ده دیرلر باء عجمیله
عربیده جرب دیدکلریدر کذا فی مجمع الفرس ل مع التاء * ات ع ادات خطابدر کلمه آخرینه
لاحق اولور ولاحق اولدوغی کلمه نك آخرنده ضمیر اولورسه الفی ثابت اولور بویتده
واقعدر طالب آملی بیت طالب شراب وساقی وکل هرسه حاضرند * دیکر چه ماند
بهر شکفتنی بهانه ات * واکر ماقبلنده حروف علتدن برحرف واقع اولسه
حرکنده اکا تابع اولور واکر بونلردن غیری حرف واقع اولسه الفی حذف اولنور
جانت ودلت وسرت کبی تفصیلی مقدمهٔ کتابده مرور ایتمشدر ل احسنت ع فارسیلر
شاباش وشاد باش معناسنه استعمال ایدرلر کذا فی المحمودی ل اخسیکت ع سکون
خاء معجمه ویای تحتانی وکسر سین مهمله وفتح کافله ماوراء النهرده فرغانه ناحیه سنده
برشهرك اسمیدر افصح الشعرا اثیر الدین اول شهر دندر بو کتابده واقع اشعاری ایراد
اولنمشدر ل اردی بهشت ع درت معنایه در اول فصل ربیعك ماه ثانیسی اسمیدر رومی
نیسان ویونانی آبریل دیرلر شمسك برج ثورده اولدوغی ایامدر شیخ سعدی بیت اول اردی
بهشت ماه جلالی * بلبل کوینده برمنابر قضبان * معنای ثانی تاریخ جلالی ده کیبسا
اعتباری اولنمغله شهر مذ بورك اوچنجی کونی درکه هرسنه بر وقت معینده واقع اولور اول کونك
اسمیدر دیار عجمده قاعدهٔ مطرده بودرکه هر آیده که آیك اسمی بر کونك اسمیله مطابق وموافق
کله اول کون عید وجشن ایدرلر بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت اردی بهشت روزست
ای ماه دلستان * امروز چون بهشت برین است بوستان * ثالث فرهنك جهانکیریده
برفرشته نامیدرکه محافظ جبال وتدبیر امور روز اردی بهشت واکا متعلق امور ومصالح
تدبیرنه مأموردر حکیم فردوسی بیت همه ساله اردی بهشت هژیر * نکهبان تو بهش
ورای وویر * رابع فرهنك جهانکیریده آتش معناسنه ده کاور دیوب بو بیته متمسك
اولمش زرآتشت بهرام بیت بسوزد تنشرا باردی بهشت * روانش نیابد خوشی
در بهشت * بعض متأخرین فرهنکلرنده ضم الفله مرویدر ل ارست ع فتح را وسکون سین
مهملتین ایله ایکی معنایه در اول بمعنی توانست میرنظمی بیت تو داتی نباشد کزو بهترست *
نکویی بکن باهمه کرارست * ثانی ار است لفظندن مخففدر کذا فی جهانکیری ل ازدست ع
بمعنی مطیع ومحکوم وزیردست حکیم سنایی بیت من که از دست ایشم وآنم * من کنون
دست راست سلطانم ل ازهلالت ع ای ابروی تو وکمان تو ویا پیر کوز پشت اولانه کذا فی
المحمودی ل است ع ادات رابطه در حکم وخبر معناسن افاده ایدر ماقبلنده اولان اسمه متصل
اولدوغی حالده الفی ساقط اولور آمدست ورفتست وجانست ودلست کبی ماقبلنده اولان
اسمك آخرنده هاء ملفوظی وهاء علامت اولورسه الفی ثابت اولمق ده جایز کفته است و

وکوینده است کبی شیخ کمال خجندی بیت زسر تا پا کلی ای شاخ نازك * که برکت شیوه
است ومیوه ات ناز * شیخ سعدی بیت ای لعبت خندان لب لعلت کزیده است * وزباغ
لطافت کل رویت که چیده است * فرهنك جهانکیریده استر معناسنه درکه اندن ترخیم اولنمش
ل اغافت ع فتح غین معجمه وفایله براوتدر هند ولر اکا سر بیل دیرلر ل افراخت ع افراختن
لفظنك فعل ماضی سیدر بمعنی بلند کردیعنی یوقارو قالدردی خواجه عمید لویکی بیت افراخت
لوای پادشاهی * بکرفت سفیدی وسیاهی ل الجخت ع سکون لام وفتح جیم بعده خاء
معجمهٔ ساکنه ایله بعض نسخه ده جیم فارسیله منقولدر طمع وحرص معناسنه شمس فخری
بیت یکانه شیخ ابو اسحق شاهی * که انس وجن از ودارند الجخت ل الفخت ع سکون
لام وخاء معجمه وفتح فایله بمعنی اندوختن عربیده کسب معناسن افاده ایدر شمس فخری بیت
بجزوی کیست اندر پادشاهی * بعدل وداد نام نیك الفخت ل الفت ع ضم لام وسکون فایله
محنت ومشقت وبر نسنه یه مبتلا اولمق ابو المعانی بیت الفت کزید وباهمه درد وغمش الفت
کفتم بدل چکونهٔ مرا خوشم بکفت ل الموت ع فتح لام وضم میم وواو معروفله کیلان ناحیه سنده
برمشهور ومعروف قلعه اسمیدر اصلنده نامی آله آموت در آله عقاب وآموت آشیانه
معناسنه در آنده عقابك کثرتندن تسمیه اولنمشدر وقلعهٔ مزبوره غایت عالی وبلند اولمغین
عقاب دخی یوکسك یرلرده آشیانه ایدر سبب تسمیه بودر مرور ایام وتغییر السنهٔ عوام ایله الموت
اولدی سلطان ملکشاه زماننده اول قلعه یی رئیس ملاحده حسن الصباح قبضهٔ تسخیره
کتوروب مدت مدیده تصرفنده اولمشدر عبد القادر نائینی بیت کراست قدرت آن کاین
حصار کردانرا * بجای خویش ندارد چو قلعهٔ الموت ل امروت ع فرهنك جهانکیریده
امرود معناسنه اولدوغی مسطوردر ل انباشت ع بمعنی پرکرد انباشتن لفظندن فعل
ماضی در حکیم اسدی بیت بدین کرد شاید نهان آفتاب * بدان شاید انباشت دریای آب
ل انبست ع سکون نون وسین مهمله وفتح باء موحده ایله غلیظ معناسنه کذا فی مجمع
الفرس میر نظمی بیت کر انجانی کند دربزم دلدار * نمی فهمد سخن انبست اغیار *
ل انبوت ع سکون نون وضم باء موحده وواو معروفله بمعنی بخ کیاه یعنی اوت کوکی
ل انجخت ع سکون نون وفتح جیم بعده خاء معجمهٔ ساکنه ایله بمعنی برجست یعنی صچرادی
میر نظمی بیت شبی در بزم خاصش رانشسته * چو اغیار آمده انجخت ورفته ل انزروت ع
بر دکنلو اوتدن حاصل اولور صمغدر سرخ وسفید اولور اکا عنزروت وعنزو وکنجد وشیراز بلو
کوزدد یرلر کوه شبانکاره ده واوردجانده چوق اولور اعلاسی بیاض وصارویه مائل اولاندر
غایت نافعدر امامسهل بلغم لزج وصفرادر ودرد چشمه نفعی واردر کذا فی البدیعی ل انفت ع
فتحات ثلثه ایله زیان ونقصان وغبن وخسارت معناسنه مختاری بیت هر آینه انفت کرده
باشد از دانش * کسی که جز به ثنای تو باشدش مفخر * عربیده ننك وعار معناسنه در
ل انفخت ع سکون نون وخاء معجمه وفتح فایله الفخت مرقوم معناسنه میر نظمی بیت
شها زاسیم وزر در دست باشد * بعالم نیکنام انفخت باشد ل انفست ع سکون نون وسین
مهمله وفتح فایله بمعنی خانهٔ عنکبوت یعنی اورمجك آغی شمس فخری بیت شهنشاهی که

خیط شمس کردون * بود برطاق ایوان وی انفست انکشت سکون نون وشین معجمه
وکسر کاف عربیه ایله کومرکه عربیده فحم دیرلر حکیم سنایی بیت یعنی ریخچ دیده ودولب زشت
چشمی از آتش ورخی از انکشت * شیخ نظامی بیت بباغ شعله درده‌قان انکشت * بنفشه
میدرود لاله میکشت انکشت سکون نون وشین معجمه وضم کاف عجمیه ایله پرمق که عربیده
اصبع وبنان دیرلر محمد قلی سلیم بیت مکن بحلقهٔ آن زلف تابدار انکشت * که هیچکس نکند
دردهان مار انکشت اودست سکون واو وسین وفتح دال مهملتین ایله قارش که بدست
دخی دیرلر عربیده وجب وشبر دینلور ایخشت سکون یای تحتانی وشین وفتح خاء معجمتین
ایله زر وسیم وسائر فلزات یعنی معادن کذا فی فرهنگ جهانکیری ایفات سکون یای
تحتانی وفتح فا ایله غماز ومفسد معناسنه میر نظمی بیت نهفتن حال دل چندانکه میخواست
بغمزه فاش کردان چشم ایفات ایفت سکون یای تحتانی وفتح فا ایله حاجت والتماس
معناسنه وله بیت نیاز آورده رفته پیش جانان * نظر کرد ایفت دل کرد اذعان مع الجیم
اج ایکی معنایه در اول طمع وحرص که آز دخی دیرلر ثانی ایاغون اغاجی ایکی معنایه
ترتیب اوزره ابو المعانی * قطعه * درجهان سودی نه بیند آنکه هست * دردرونش راحسد
هم بخل واج * هیچ کرد او مکرد احمق مباش * زانکه ناید بوی عود از چوب اج احشیج
ممدوده ذکری مرور ایدن آخشیج معناسنه که طبایع یعنی عناصر اربعه‌دن هر برینه دیرلر
کذا فی شرفنامه ارج سکون راء مهمله ایله التی معنایه کلور اول قدر وقیمت که ارزد دخی
دیرلر شیخ عطار * مثنوی * بجایی اوفتی کانجا خدایی * ترا باشد حقیقت بیریایی * زجمله
فارغ ودر جملکی درج * دریغا کرندانی خویش را ارج * بومعنایه شمس الدین کوتوالی
بیت دل اکر نیست پسند تو بمن باز فرست * جان ندارد بر تو ارج بمن باز فرست * ثانی
یعنی برکندن یعنی قوپارمق بو ایکی معنایه ترتیب اوزره حکیم سوزنی * قطعه * بمدح وثنا
ارجمندیٔ خودرا * بمدح وثنای تو با ارج کردم * بطل همای همایون جاهت * دوبازوی
زاغ رخچ ارج کردم * رخچ فتح خاء معجمه ایله بدخو وزشت معناسنه ثالث مرتبه واعتبار
معناسنه شمس فخری بیت از و یافت تخت شهی زیب وفر * وز و یافت تاج کیان جاه وارج
رابع بمعنی مقدار حکیم اسدی * مثنوی * چو خواهی رهی راهمی کردمه * بزرکیش بجز
پایه پایه مده * که چون از کدا فش بزرکی دهی * نه ارج تو داند نه ارج رهی * خامس فرهنگ
جهانکیریده ذکر کدانک اسمیدر حضرت مولانا قدس سره بیت یک جهانی بی نوا بر پیل وارج
بی طاسمی کی بماند سبز ومرج * سادس برقوش درکه تویی غایت نرم ولطیف دریوزی صدیفی
ایچنه قورلر ترکیده قوغو دیرلر فارسیده پرقو دیدکلریدر ارغج سکون راء مهمله ومیم
وفتح غین معجمه ایله طوقومق ایچون اوزاتدقلری ایپلک که تار دخی دیرلر عربیده سدا دیرلر
ارنج ممدوده ذکری سبق ایدن آرنج معناسنه شمس فخری بیت چه غم مملکت راکه
دردفع ظلم * شکسته است شاه آستین تا ارنج اسفنج سکون سین مهمله ونون وفتح
فا ایله مؤید الفضلاده اوچ معنایه مرقومدر اول بمعنی پژمرده ثانی دوان صوده اصلنمق مریضه
ایچورمك ایچون ثالث بولت معناسنه الکح سکون کاف وکسر حاء مهمله ایله جلاب

جلاب معناسنه که اریه بی قینادوب صوینه شکر قترلر بو لغت فرهنگ جهانکیریده الف ممدوده
ایله مذکوردر اما تحفة الاحبابده الف مقصوره وحاء مهمله ایله مرویدر الفخ
سکون لام ونون وفتح فا ایله بمعنی اندوختن واندوخته یعنی قزانمق وقزانلمش ابوشکور
بیت جهاندیده را دانش الفخ بود * زالفخ دانش دلش کنج بود * وصیغهٔ امردخی استعمال
اولنور استاد لطیفی بیت میالفنج دشمن که دشمن یکی * فراوان ودوست از هزار اندکی *
بو معنایه مؤید شمس فخری بیت هوای شیخ ابواسحق که می وزد * بجز مهر وی از کیئی میالفنج
امکاج سکون میم وفتح کاف عجمیه عالی وبالا معناسنه عربیده کی اوج معناسنه که
مقابلی حضیض در بعض فرهنکلرده کواکبك منزل اوجه اولدیغی حالنه مخصوص طوتمشلر
ابو المعانی بیت کلبه‌ام درنیمشب آن مه‌جبین پرنور کرد * کوکب بختم مکر در منزل امکاج بوده
انج سکون نونله بوزن رنج ایکی معنایه در اول بمعنی کرداکرد روی یعنی اطراف چهره ثانی
برون کشیده اولان نسفه معناسنه کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم انجوج سکون نون وضم
جیمله عود اغاجیدر انفج سکون نون وفتح فا ایله الفخ مرقوم معناسنه اسم مصدردر
کذا فی وسیلة المقاصد انقوج سکون نون وضم قافله شکن روی یعنی حالت غضبدن
یاخود پیرلکدن چهره‌ده اولان بوروشق کذا فی مجمع الفرس بو معنایه ابو المعانی بیت
سحاب نیست متراکم در آسمان بینی * زمانه پیر شد ودر کرفته روی انقوج انموذج
سکون نون وفتح ذال معجمه ایله بمعنی نمودار ومانند وچاشنی کذا فی المحمودی اوج عالی
وبلند که مقابلی حضیض در شمس فخری بیت شهی که خاطر او پیك هر نهان باشد *
حضیض درکه او اوج فرقدان باشد * فرقدان داخل دعد اولان کواکبدندر اوج سماده
اولور ایکی یلدزدر اوداج دیکهای باریك یعنی اینجه طمرلر وهموار حرکتده اولان طمرلر
کذا فی المحمودی اورنج بمعنی انکور اونکج سکون واو ونون وفتح کاف فارسیله بمعنی پشیمانی
وندامت کشیدن کذا فی مجمع الفرس اولنج سکون واو ونون وفتح لام ایله التی معنایه در
بش معناسی اورنك لغتینك بش معنا سیله ده مترادفدر عن قریب ذکر اولنور معنای
سادس اورنج مرقوم معناسنه در بعض لغتلرده شبستان یعنی حجله کاه معناسنه در ابو المعانی
بیت عاشقا ز اغیر فکر یار میکردن خطاست * زانکه بیکانه دکنجد چون بود اولنج خاص
اوماج سکون واو ایله آماج مرقوم معناسنه که نشانهٔ تیر در عربیده هدف دیرلر وله بیت
تیر مژکان راست کرده از کمان ابروان * سینه اوماج خدنك غمزهٔ دلدوز شد مع الجیم
الفارسی * ابلوچ سکون باء موحده وضم لام ایله قند که شکر معناسنه در حضرت مولانا
قدس سره بیت امروز رکندهای ابلوچ * پهلوی چو الها دریده ارغج سکون راء
مهمله وفتح غین معجمه ایله بر نوع صرمشقدر هر اغاجه که طولاشوب صاریله البته قوریده
آکا سرندو تو بیچ دخی دیرلر عربیده اسمی عشقه در شاعر دیمشدر بیت نهال قدمن از عشق
زرد شد آری * درخت خشك شود کربرو تند ارغج الج سکون لام ایله غرور وکبر
ونخوت صاحبی دیمکدر کذا فی فرهنگ جهانکیری مع الخاء * اخاخ بمعنی خوش خوش که
عربیده طوبی وبخ بخ دیدکلری معنایه در کذا فی فرهنگ جهانکیری ودخی مقام حیرت

وئاسفله لساند جاری اولور بر کاه درودنی وجع ویاخود المی شدید اصابتندن تکلم اولنور
اخ بمعنی آفرین و بمعنی بخ بخ کذا فی شرفنامه اپرانداخ واپرنداخ کلاهما بسکون
الباء الفارسی والنون وفتح الرا والدال المهملتین سختیان معناسنه الفسز پرنداخ دخی
دیرلر کذا فی فرهنگ جهانگیری ارثخ فتح زاء فارسیله ممدوده ده ذکری مرور ایدن
آرثخ معناسنه درکه کوز بکارنده اولان چیق در خواجه عمید لویکی بیت رخ سپهر ارثخ داشت
ازدیت کوبی * هلال قاب مقوس نمود کرد ارثخ * وله ایضا بیت زحل درهشتمش چون چشم
زخ کرد * زاشك خون رخ ما پر ارثخ کرده اسب سرخ طوری آت که عربیده کمیت دیرلر
میرنظمی بیت بزیر اسب سرخ و باهن بجیم * زمین در نوردد بپا چون ادیم * وله بیت بزیر اسب
سرخ و همه سرخ جامه * شده چهره اش سرخ از سرخ باده اشکوخ سکون شین معجمه
وضم کافله بمعنی خزیدن ولغزیدن یعنی سورنمك و سورچمك مصدری اشکوخیدن و شکوخیدندر
وحذف الفله شکوخ دخی لغتدر کذا فی مجمع الفرس افراز رخ سکون فایله بکاغك
جانب اعلاسی که افراز وفراز بالادرو رخ یکاقدر بعض نسخه ده یومری بکاغه دیرلر کذا فی المجمع
الجوخ فتح لام وسکون نون وضم جیمله عود اغاجی که ممدوده ده دخی مذکوردر میرنظمی
در تعریف صحرا بیت چمن از سبزهٔ خوشبوی تادوخ * معطر کرده عالم چون الجوخ *
انجخ وانجوخ کلاهما بسکون النون وضم الجیم آدمك چهره سی و پیشانیسی پیرلکدن
یاخود الم و غصه دن بوروشق اولمق بعض نسخه ده ال و ایاق دریسی یارلمق معناسنه ده
مرویدر کتاب مجتبی ده شکن پوست لاغر و کتاب محبوب العارفین ده انجق شکن روی
مسطوردر معنای اوله استاد رودکی بیت شدم پیر و بدین سان و تو خود هم نه جوانی *
مرا سینه پر انجوخ و تو خود در جفته کانی * شمس فخری معیار جمالیده انجوخ روی وتن را
کویند که چین کرفته باشد و فراهم آمده دیمشدر * قطعه * سپهر کفت چو عقل شهنشهم
وپروز * شنید عقل وبدو کفت هان کوای شوخ * که بخت شاه جوانست وروی او شاداب
کرفته روی تو از غایت کبر انجوخ * محمد هندوشاه صحاحده انجوخ د و معنی دارد
اول آب دهان باشد بلغة بعض ولایت خراسان دوم چین و شکن باشد که در روی و پوست
تن افتد دیمشدر مع الدال * ابرقباد اهواز ایله فارس میاننده واقع اولان ارجان نام
مملکتك توابعندن براولکه در قباد شهریار انده بر قلعه و شهر بنا ایلمشدر ابرود سکون
باء موحده وضم راء مهمله ایله سنبل معناسنه در الف ممدوده ایله ده جائز لغتدر ابوالمعانی
بیت باخیال روی جانان پیچ وتاب انداخته * لاله وریحان وابرود و کل ونسرین باغ
ابیداد ظلم و بیداد معناسنه حکیم سوزنی بیت ستمکاره یا رست و من مرد عاجز *
که تا با ابیدا و چون کنم چوت اجمود سکون جیم وضم میمله کرفس معناسنه در احسند
مع التاء ده ذکری مرور ایدن احسنت معناسنه در کذا فی المحمودی آدند فتح دال وسکون
نونله نیجه دیمك معناسنه سؤالدر میرنظمی بیت کفت ادندهال تو از جور من * کفتم از
عاشق نپرسند این سخن آدید کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیله هر امورده متبوع
معناسنه یعنی هر نه ایشده اولورسه تابع اولدقلری کمسه یه دیرلر ابوالمعانی بیت آنقدر

آنقدر بر خالق عالم شد روان فرمان او * میتوان کفتن که فرمانش ادید انس وجان آراوند
اروند معناسنه که عن قریب ایراد اولنور ارجمند ارج ایله منددن مرکبدر ارج قدر واعتبار
ومرتبه معنالرینه و مند ادات نسبتدر هوشمند و دانشمند کبی معنای ترکیب صاحب قدر و رتبه
و معزز و محترم دیمکدر و بر معناسی دخی خرنوب شکوفه سنه دیرلر ارجند سکون
راء مهمله و نون وفتح جیمله بر شهر اسمیدر میرنظمی بیت زین طرف درسوی ارجند رفته
بود * سرکذشت خویش یك یك کفته بود ارداد سکون را وفتح دال مهملتین ایله پری
ومردم فریب معناسنه کذا فی وسیلة المقاصد ارد سکون راء مهمله ایله بوزن نرد مجمع
الفرسده دقیق معناسنه آرد لفظندن مخففدر و فرهنگ جهانگیریده قهر و خشم معناسنه
منقولدر اردهٔ کبجد پرچنکالدر یعنی برایوی دکندر تازه ایکن رطب ودوشاب ایله یرلر
کذا فی شرفنامه ارزرود سکون راء مهملهٔ اول وضم ثانی وزاء معجمهٔ موقوفه ولایت
ماوراء النهر اسمیدر ارز ایله رود دن مرکبدر کذا فی مجمع الفرس ارغند سکون راء
مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله پهلوان دلیر و مرد خصم افکن معناسنه میرنظمی بیت سواری
آمده از سوی ارونه * یلی زور آزمای و مرد ارغند ارغند سکون را وضم غین معجمه
ایله حریص معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ارفند سکون را ونون وفتح فایله نهر دجله یه
دیرلر بغداد اوکندن جاری اولان صودر مشهوری ارونددر فایله واوارسنده تبادل وتواخی
اولدیغی شایعدر میرنظمی بیت زدرد هجر آن شوخ شکرخند * سرشك هر دو دیده شد
دوارفند اروند سکون را ونون وفتح واو ایله یدی معنایه کلور اول نهر دجله که
شط العرب دیرلر حکیم فردوسی بیت اکر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو اروند را دجله خوان
صاحب فرهنگ منظومه بیت دار اروند ودرا بریاد * که بتازی بود شط بغداد * شمس
فخری بیت آنکه از بیم تیغ او دشمن * کرد بر زعفران روان اروند * ثانی همدان اولکه سنده
واقع بر جبل شامخ اسمیدر که بین الناس کوه الوند دیمکله مشهوردر حکیم خاقانی بیت شراری
جهد ز آتش نعل اسبش * که حراقش اروند وشهلان نماید * شهلان دخی بر عظیم طاغدر
اثیرالدین اخسیکی بیت صدای ناله بخصمت زکوه این آید * بس ای درشت و کرانجان
وسر و چون اروند * بو معناده شعرای عربدن بری نظم ایلمش * فارقت اروندلا طابت
مراتعها * بعدی کالم یطب لی بعدها الجبل * انی ترکت بها الامال مثمرة * لا ارتجی بعدها
ان یرتجی الامل * هبنی اطلعت علی اروند ثانیة * هل للشباب الذی ضیعته بدل * ثالث
آزمایش وتجربه معناسنه حکیم اسدی بیت بادمان و اروند مرد هنر * فراز آورد کونه کون
سیم و زر * رابع حسرت وآرزو معناسنه وله ایضا بیت بار وند و حسرت چو ماند بجای
شده بر سرش تنك واسع سرای * خامس فر و شکوه معناسنه حکیم فردوسی بیت
سیاوش مرا خود چو فرزند بود * که با فر و با برز و اروند بود * برز ضم بایله سرفرازی معناسنه در
سادس آکاهی واحتیاط معناسنه ایضا له بیت همه بر ترابند وتنبل فروخت * باروند
چشم خرد را بدوخت * سابع نام پدر لهراسب شاه در که کیقباد نسلندندر ایضا له بیت که
لهراسب پور اروند شاه * که اورا بدی آن زمان تاج و کاه * کاه تخت معناسنه در محلنده ذکر

اولنور لغ ازاد مع فتح زاء معجمه ایله ممدوده ده ذکری مرورایدن آزاد معناسنه در
میرنظمی بیت شود درد و عالم ز محنت آزاد * کرار وز محشر شد اندر یاد *
لغ ازاد ود مع فتح زاء معجمه وضم راء مهمله ایله نام ولایت ماوراء النهر درشمس فخری بیت
یکموی مباد ازسر او کم که جهان را * آنموی به از جمله سمرقند وازارود لغ ازرد مع فتح زاء معجمه
وسکون راء مهمله ایله رنك معناسنه در حکیم قطران ارموی بیت ابر پروردین بیا دان
برچمن پروردورد * کشت خیری بافراق نرکسش از رد زرد لغ ازناد مع سکون زاء معجمه وفتح
نونله برناحیه اسمیدر کذا فی فرهنك تحفة الاحباب ودال بربنه واو ایله ده مرویدر لغ ازند مع
فتح زاء عجمی وسکون نونله دیوارده طاش ایله باچلق ارامسنه استحکام ایچون قونیلان
خرده طاشه دیرلر لغ اسپهبد مع سکون سین وها وفتح با ئین ایله ملوك طبرستان لقبی درکه
ملوك رومه قیصر وعجمه کسری وترك یعنی اوزبك پادشاهلرینه خاقان وهنده رای وچینه
فغفور وحبشه نجاشی ویمنه تبع ومصر پادشاهلرینه فراعنه دینلمك مخصوص اولدوغی
کبی بودخی مخصوصدر ومعجم البلدانده طبرستانده بر ولایت اسمیدر لسان اکابرده سرعسکر
دیمکدر الفسزده جائز در نتکم شاهدی * هم اولدی سپهدار وسپهبد چری باشی *
دیمشدر حکیم فردوسی بیت که از بیم اسپهبد نامور * چکونه کشایم پیش تودر * اسپهبد
دیدوکی زال زردر لغ اسفد مع سکون سین مهمله وفتح فا ایله هیزم نیم سوخته کذا فی المحمودی
لغ اسمند مع سکون سین ونون وفتح میمله سمرقند مضافاتندن برقریه اسمیدر حذف الفله
دخی مشهوردر لغ اشتاد مع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوچ معنایه در اول نام
فرشته درکه روز اشتادده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر زرآتشت بهرام
بیت روانت باد ویژه جان ودل شاد * نکهدارد سروش ورش واشتاد * ثانی هرماه
شمسی نك یکرمی التنجی کونی اسمیدر بوکونده طلب حاجات وتصدق ولباس جدید بچمك
وکیمك مناسبدر مسعود سعد سلمان بیت اشتاد روز تازه کل بوستان * ای دوست می
ستان زکف دوستان * ثالث کتاب زندك یکرمی برنسك دراندن برنسککه آدیدر کذا فی
فرهنك جهانکیری لغ اشتود مع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله خمسهٔ مسترقه نك
ایکنجی کونی اسمیدر اعجام چشن مغان کونلرینه پنجهٔ مسترقه وپنجهٔ دزدیده وفروجان دخی
دیرلر کذا فی مجمع الفرس لغ اشنود مع سکون شین معجمه وضم نونله فرهنك جهانکیریده
خمسهٔ مسترقهٔ سال ملکی نك ایکنجی کونی اسمیدر مجمعده تا ایله بونده نونله مذکوردر لغ اشفند مع
سکون شین معجمه ونون وفتح فا ایله نواحیٔ نیشابورده براولکه اسمیدر سکسان اوچ قریه یی
مشتملدر وقصبه سنه فرهاد کرد دیرلر لغ افد وافند مع کلاهما بسکون الفاء بمعنی عجب
مصدری افدیدن کاور مثلا ابدال بیت در فصل بهار ارنکنم میل چه افدست * اشکفتهٔ
کل سینه شده ست پنبهٔ داغم لغ افراشته قد مع یعنی بالابلند اوزون بویلو کذا فی المحمودی
لغ البان کبود مع ترکیده صور قوش دیدکلریدر ابو المعانی بیت چنان در عام بوده
فیض جودش * شده باد آورالبان کبودش لغ الرد مع ضم لام وسکون راء مهمله ایله آغ کبی
سیرك طوقنمش چوال که باغبانلر آنکله سبزه چکرلر همام تبریزی بیت بساز پرشکم از زردك

ازز ردك وچغندر خام * که جای شلغم و زردك بود همیشه الرد لغ الوند مع شهر همدان قربنده
واقع مشهور برجبل عالی وشامخ نامیدر معجم البلدانده الوند اسم جبل در محمد هندوشاه صحاحده
الف مضمومه ایله نقل ایلمش اما اکثر فرهنکلرده مفتوحه ده مذکوردر لغ امد مع سکون
میمله بمعنی هنکام وزمان حکیم سوزنی بیت ای دستکاه لقمهٔ تو دیو بند اشت *
امد جدایی آمد شد دستکاه تنك لغ امرود مع معروف میوه در ترکیده رایی تقدیم
ایدوب ارمود دیرلر عربیده اسمی کمثری در ضم کاف ایله لغ امشاسپند وامشاسفند
وامهوسپند وامهوسفند مع کلاهم بسکون المیم وسین الموقوف بمعنی سروش که فرشته دخی
دیرلر زراتشت بهرام بیت زامشاسپند این بکزیده تو * بنزدیك یزدان پسندیده تو
وله ایضا بیت همه قد بالای امهوسپند * بیاراسته همچو سرو بلند * دیکر شاعر بیت
چو امشاسفندست نیکونهاد * همه خصلتش آمده پاکزاد لغ انار فرهاد مع کوه بیستونده
واقع بر انار اغاجی در منقولدر اول وقت که فرهاده بر پیره زن کلوب شیرین اولدی دیو خبر
ویردکده الندهکی تیشه سن باشنه اوروب دوشوب کندودخی اولدکده تیشهٔ خون آلودیده
دوشوب دسته سی بر عصا نجلدی بامرالله تعالی کیده رك نشو ونما بولوب برك وبار ویردی
مکر اول دسته انار اغاجندن ایدی قدرت الهی ایله میوه سی حاصل اولوب بی نظیر انار
اولدی بردانه سن قوپاروب یاردقده ایچی دل عاشق مثال یا نمش وخاکستر اولمش کوردیلو
الی الان بویله در دیرلر کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس لغ اناهید مع فتح نون وکسر ها ایله
زهره یلدزینك اسمی در الفسزناهید دخی دیرلر وزادر وبیدخت دینلدوکی مرویدر
لغ انبرود مع سکون نون وفتح باء موحده وضم راء مهمله ایله امروده دیرلر صاحب کامل
التعبیر بیت انبر ودست مایهٔ شادی * مال وازقید محنت آزادی لغ انبو بید مع
سکون نون وضم باء موحده وکسر یای تحتانیٔ اول وسکون ثانیله بوییدن لفظندن صیغهٔ
ماضی درقریع الدهر بیت چه انبو بید زلف مشکسایش * ختن کردید ازسر تا بپایش
کاهی صیغهٔ امر استعمال ایدرلر حکیم سنایی بیت کفت اطفال راهمی بوبید * این نکو
یاد رامی انبو بید لغ انداد مع سکون نون وفتح دال ایله ترهٔ تیزك که کیکیز دخی دیرلر عربیده
جرجیر دیدکلری اوتدر کذا فی المجمع وسیستان اهالیسی ترهٔ تیزه دیرلر بعض محلده اندود
یعنی صوا معناسنه مذکوردر معنای عربیسی جمع ندر شبیه ونظیر معناسنه لغ اند مع
سکون نونله بش معنایه کلور اول اوچدن اونه وارنجه عدد مجهولدر مثلا یکچند نفرانده
دیرلر مراد اوندن اکسك عدددر بو معنایه عربیده نیف وبضع دیرلر کمال اسمعیل بیت
مپسند کس بعهد تو برمن ظفر بود * کردون که قصد نکبت من اند بار کرد * ثانی امیدوار
اولمق معناسنه شمس فخری بیت فیض جودش زسنك خانهٔ یأس * کل امید بشکفاند
اند * ثالث براغاج آدیدرکه مهك دخی دیرلر عربیده سوس دیدکلریدر رابع شك وشبهه
ایله سوز سویلمك معناسنه خامس ادات رابطه اولان استك جمعیدر آخرنده الف ویاخود
واو اولان کلمه یه الحاق اولنسه الفك یرینه یای تحتانی کتورلر مثلا آشنا لفظنده آشنایند
ومهر ولفظنده مهرویند دیرلر وآخرنده هاء علامت اولان کلمه یه الحاق اولنسه الفنی

اثبات ایدرلر مثلا رفته لفظنده رفته اند و آمده اند و کفته اند دیرلر. بو ایکی نوع کلمه دن غیری
کلماته الحاق اولنسه انجق الفنی حذف ایدرلر مثلا جانند و سرند دیرلر که اولو رکه مفردی
اولان است یرنده ثابت ایکن آخرینه اند الحاق ایدرلر اما الفن حذف ایتمك قاعده کتابدر
حکیم سنائی بیت این کروهی که نو رسیده ستند * عشوه را جان و زر خریده ستند لغ اندرخورد
واندرخورند ع کلاهما بمعنی سزاوار یعنی لایق حکیم فردوسی بیت کنون ای خردمند وصف
خرد * بدان جایکه کفتن اندرخورد * حکیم قطران ارموی بیت اکر بهمتش اندرخورند
بودی جای * جهانش مجلس بودی سپهر شادروان لغ اندرود ع سکون نون وفتح دال
وضم راء مهملتین ایله صوا و یالدز و انلره مشابه اولانه دیرلر کذا فی مجمع الفرس لغ اندود ع
سکون نون وضم دال مهمله ایله اسم عام در دیواره صوا اورمق وکمشه و باقره التون یالدز
ایلمك و بعض نسخه یه قلای اورمق و بونلره بکزرنه اولورسه ومستقبلنده واوالفه قلب اولنوب
بر یای تحتانی زیاده سیله انداید دینلور لغ اندیشه مند ع فکر صاحبی و اهل تدبیرکه
اندیشه فکر دراصابت اولسون فاسد اولسون ومند ادات توصیفدر هوشمند و دولتمند کبی
بعضیلر لفظ مند حرف نسبتدر دیمشلر فرقی دقیقدر لغ انکژد ع سکون نون وکسر کاف
وفتح زاء فارسیین ایله بر بد رایحه صمغدر عربیده حلتیت دیرلر ترکیده قاصنی دیدکلری در شیرازیلر
انکشك کنده و هندی لسانده هنك دیرلر شیخ نظامی در هفت پیکر بیت خواجه چین
چو نافه بارکند * مشك را انکژد حصار کند * ابی ریحان بیرونی صیدنه ترجمه سنده مزبور
صمغ درخت انکداندن حاصل اولمغله انکژد تسمیه اولنمشدر انکدان ژد دخی دیرلر ژد فارسیده
صمغ دیمکدر درجه ثالثده طبیعتی حار و یابسدر حلتیت قاصنی دن غیری اولدوغنه قول اطبا
واردر لغ انکوژد ع بر واو زیاده ایله انکژد مرقوم معناسنه در لغ انوید ع ضم نون و واو
معروف وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله ناله و زاری معناسنه میر نظمی بیت چو
بشنید از واین سخنها کریست * انوید واشك ازدو دیده بریخت لغ اوبرد ع سکون واو
وضم باء موحده وراء مهمله ساکنه ایله بکلوفر و بردمعناسنه که بوغازدن اشاغی ایلتدی
یعنی یوتدی دیمك اولور مسعود سعد سلمان بیت برمن نهاد روی و بیوبرد سر بسر *
نیرنك و سحر خاطر و طبع چوا ژدها * اصلنده باو برد ایدی همزه بایه قلب اولنوب بیوبرد
اولدی با نداخت بینداخت اولدیغی کبی دخی امثالی چوقدر لغ اورد ع ممدوده ده ذکری مرور
ایدن آورد معنالرینه مجمع الفرسده قصر الفله ده تجویز اولنمشدر لغ اورند ع سکون
واو ونون وفتح راء مهمله ایله سکز معنایه کاور اول فر وشکوه معناسنه که افرند دخی دیرلر حکیم
اسدی بیت جهان خرم از فر و اورند او * هم از میر محمود و فرزند او * ثانی تخت معناسنه که
اورنك دخی دیرلر شمس فخری بیت خسرو بحر و بر ابو اسحق * زیب شاهی و زینت اورند *
فوشاك خطیب * مسمط * شاه پدر فرزند تو میر بلند اورند تو * سد سکندر پند تو
خضر سخن پیوند تو * ثالث پسندیده و معتبر معناسنه حکیم فردوسی بیت سیاوش
مرا همچو فرزند بود * که بافر و بابرز و اورند بود * رابع عقل و عزت معناسنه و له ایضا
بیت کرایدون که آید ز مینو سروش * نباشند افزون اورند و هوش * خامس کی نشین

نشین او غلنك نامیدر که پدر لهراسب در اورند دخی دیرلر ایدی و له ایضا بیت هم اورند او کوهر
کی نشین * که کردی پدر بر نشین آفرین * سادس فریب و دغا معناسنه که مصدری
اورندیدن کلور سابع بمعنی زندکانی که اورنك دخی دیرلر ثامن مجمع الفرسده مانی نقاشك
ارژنك نام کتابنه دیرلر وکسر واو ایله ده خدعه و فریب معناسنه مر و پدر لغ اوزند و اوژند ع
کلاهما سکون واو وفتح زاء معجمه و زاء فارسیله بمعنی افکند و اوکند و انداز دخی دیرلر مولانا
جوهری بیت شمشیر تو شیر اوزند پرتاب تو پیل افکند * یك حمله تو برکند بنیاد صد حصن
حصین لغ اوکند ع سکون واو و نون و فتح کاف عجمیله بمعنی افکند ابو المعانی بیت
چشم مرد اوکند تیغ غمزه بر دل میکشد * کو بیا جلاد تیغش قصد کشتن میکشد لغ اوند ع
فتح واو و سکون نونله ظرف و اناء معناسنه در خواجه عمید لویکی بیت بر چنبر سپهر
منازل چو چرخ آب * هر بیست و هشت حکمت اویست چون اوند * مقتضای نظم
اولدقده ممدوده ده اولان آوند معنالریله مترادف اولور لغ اهنود ع سکون ها وضم نونله
لغ اهواند ع سکون ها و نون و فتح واو ایله کلاهما خمسه مسترقه نك اول کونی آدیدر
کذا فی مجمع الفرس و فرهنك جهانکیری لغ ایبد ع سکون یای تحتانی وضم باء موحده ایله
شراره آتش معناسنه در کذا فی مؤید الفضلا لغ ایاید ع سکون یاءین تحتانیین
وکسر لا مله کاوجفت یعنی چفت او کوزنه دیرلر لغ ایمد ع سکون یای تحتانی وکسر میمله
صبان دموری بعض دیارده چفته ده دیرلر لغ مع الراء المهمله * ار ع حرف شرط
اولان اکر لفظندن تخفیف اولنمشدر و دخی دولکرا آلتلرندن اره لفظندن مرخمدر بجقو
معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * چو خسته و نیاید نه بند دکر * بپرم میانش ببرنده ار *
نه من پیش دارم نه جمشید فر * که ببرید ببور میانش به ار * ببور نام ضحاك در بو معنایه
اثیر الدین اخسیکتی بیت کالك مانی طبعش آن استاد چابك صورتست * کاز راندن
دسته کاه صنعتش ار میکند * فرهنك جهانکیریده یاغی آلنمش دانه نك سفلی سی که هر و پلی
وکنجاره دخی دیرلر لغ ابر ع سکون باء موحده ایله بولت معناسنه که میغ دخی دیرلر اکرچه
شاهده احتیاجی یوق لکن تبرکا شیخ سعدی بیت ابر و باد و مه و خورشید و فلك در کارند *
تا تو نانی بکف آری و بغفلت نخوری * مؤید الفضلاده و ادات الفضلاده و شرفنامه ده
و مجمع الفرسده ابر بمعنی مرد یعنی آدم مسطوردر و بو معنایه مؤید شیخ نظامی بیت ازان
ابر عامی چنان ریزم آب * که نارد دکر دست در آفتاب * وفتح باء موحده ایله بوزن
اکر بو معناسنه الفی زائددر حکیم فردوسی شهنامه ده چوق یرده ایراد ایلمشدر بیت ابر داه
ده هفته شد کد خدای * کرفتند هریك سزاوار جای لغ ابرسپر ع سکون باء موحده
وکسر را و سین مهملتین و باء فارسیله اسپر دیدکلری اولکه نك اسمیدر کذا فی مجمع الفرس
لغ ابرسیر ع سکون باء موحده وکسر را و سین مهملتین بعده یای تحتانی ساکنه ایله
یغمورلی بولت و اول یرده که مراد اوزره یغمورلی بولت اوله اول موضعه ابرسیر دیرلر
و سیر بر لفظدر که معنای لغویسی طوق و معنای مصطلحی سی مراد جه دوکرمسیر و سردسیر
کبی مراد جه اسی و مراد جه صوغوق دیمك اولور لغ ابرشهر ع ولایت نیشابورك اسمی

قدیمی اولدوغی مجمع الفرسده مسطور در شرفنامه ده بر روز معین آدیدر دیو ذکر
اولنشدر ابدشهر راء ایله دال ایله بعض نسخه ده مرقومدر ابسار سکون
باء موحده وفتح سین مهمله ایله بلکو طاشی که فسان دخی دیرلر ابوالمعانی بیت برای
قطع عرق دشمن دین تیغ عزمش را * سر اعدا کند در دست همت سنك ابساری ابشخور
کسر باء موحده وسکون شین وضم خاء معجمتین وفتح خا وواو معدوله ایله ده جائز ممدوده ده
ذکری مرور ایدن آبشخور معنالریله مترادفدر کذا فی فرهنك جهانکیری ابکار
سکون باء موحده وفتح کاف عجمیله زراعت معناسنه شاه ناصرخسرو بیت چو درزه
با بکار بیرون شود * یکی نان بکیرد بزیر بغل * عربیده کاف عربیله جمع بکره در که صباحلو
دیمك اولور ودخی قز معناسنه اولان بکرك جمعیدر ابیر کسر باء موحده وسکون
یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول قوغه که عربیده دلو دیرلر ثانی شرارهٔ آتش معناسنه در
اثر عربیدر بر قاج معنایه کلور اول ایجاد وتألیف معناسنه مولانا صائب بیت
کر امتیاز نام بود مطلب از اثر * این امتیاز کز تو نماند اثر بس است * ثانی نتیجه معناسنه
حکیم شفائی بیت تیغ آهم بفسون اثرم ساخته اند * پای تا سر زدعای سحرم ساخته اند
وعقب واثر معناسنه طالب آملی بیت امید رفته بکوی توام چو از سفر آید * بهر قدم که
رود حیرتش بر اثر آید اثیر کسر ثاء مثلثه وسکون یای تحتانیله کرهٔ آتش که
اعلای عناصر اربعه در کذا فی شرفنامه اما کتاب محمودیده * قیل فلك الدنیا وقیل فلك
الافلاك وبمعنی سرشك چشم وآفتاب نیز کفته مسطوردر اختر سکون
خا وفتح تاء مثناة ایله درت معنایه در اول ستاره وطالع نیکو شمس فخری بیت ملك
دین را بقدرت کرکر * کشت مسعود عاقبت اختر * دیکر وله بیت ویحك آن بادپای
مرکب شاه * که زند پشت دست بر اختر * وبخت وطالع معناسنه مولانا هاتفی بیت
مسخر شدش ملك ایران تمام * ز کار چنان اخترش داد کام * ثانی فال نیکو حکیم فردوسی
بیت یکی اختری کفت از آن پس براه * کز ینسان بروم سر ساوه شاه * ثالث بمعنی رایت درکه
درفش کاویانه اختر کاویان دیرلر وکاوهٔ آهنکرك مخصوص علمی در میرخسرو بیت هر طرفی
کاختر او رو نهاد * فتح دوید ودر دولت کشاد * حکیم فردوسی بیت بتازید کاید بنزدیك
شاه * چو ترکان بدیدند اختر براه * رابع مراد مبارك ومسعود اولمق وله ایضا بیت
چنین کفت هومان که این اخترست * که نیروی ایران بدو اندرست اخکر سکون
خاء معجمه وفتح کافله آتش قوری که زلك دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت از در مشرق
آتش افروزد * سوی هر روزن اخکر اندازد * دیکر بیت یك یك برو بخلق فرو اخکر
نجوم * از منقل سپهر شتر مرغ وار ابر * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت حرز مدحش
بخوان وبر خود دم * پس برو در میانهٔ اخکر اخیر کسر خاء معجمه وسکون یای
تحتانیله قطع سنور وبیان حدود ایچون وضع اولنان صره نمش طاش ودخی دیوار
بناسنده بنالر قور اعتبار ایتدکاری نسنه یه دیرلر ابوالمعانی بیت خطهٔ فرمانروایش
آنچنان وسعت پذیر * در بیان حد ملکش کوه قاف باشد اخیر ادبار سکون دال

دال مهمله وفتح باء موحده ایله بوغازدن اشاغی نسنه ایلتمك او بارمق معناسنه وله بیت هر شب
هجر غم جانان مرا بیزار کرد * زهر قهر حسرتش جان حزین ادبار کرد ادغر سکون
دال مهمله وفتح غین معجمه ایله خانه لرده هوا کیرمك ایچون ایتدکاری بیوك بادکیر که
بادغرد دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ادفر سکون دال مهمله وفتح فا ایله برادر
زاده که افدر دخی دیرلر بعض فرهنکده همشیره زاده یه ده دیرلر ارتیشدار سکون راء مهمله
وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول سپاه ولشکر معناسنه زراتشت
بهرام بیت هنوز رزند شاه ارتیشداران * پیاده سلح پوش ورد با سواران * ثانی دشت
قبچاق حدودنده بر نهر عظیم آدیدر اردشیر ایکی معنایه در اول بهمن بن اسفندیار
شاهك لقبیدر جدی کشتاسب آنی شجیع ومرد دلیر کورب لقبنی اردشیر قودی که ارد
قهر وخشم معناسنه درکه ذکر اولندی وشیر معروف خشمناك ارسلان دیمك اولور حکیم
فردوسی بیت چو دیدش بدانکونه مرد دلیر * همی خواند از آن پس ورا اردشیر * ثانی
ساسانیانك اول پادشاهلری اسمیدر که اردشیر بابکان دیمکله معروف ومشهوردر حکیم
فردوسی * مثنوی * همان اردشیرش پدر کرد نام * نباشد بدیدار او شادکام * مر اورا
کنون مردم یادکیر * همی خواندش بابکان اردشیر * وسلسلهٔ کیانیانده بر پادشاه اسمیدر که
اردشیر بن پرویز بن هرمز بن انوشیروان بن کیقباددر شعرای عربدن شمس الدین
احمد الطیبی نظمه کتورمش بیت قهوة فارسیة من خبایا * اردشیر انجله ابرویز ارزه کر
سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه وکاف فارسیله صوایچی اندایشکر معناسنه در لغت محمودیده
بمعنی اندیشه کر یعنی فکر ایدیجیدر ازار فتح زاء معجمه ایله صحاحده بمعنی درهم مسطوردر
ازبر * واز بیر کلاهما بسکون الزاء المعجمة اول فتح باء موحده ثانی کسر ایله وسکون
یای تحتانیله خاطرده طوتمق وحفظ ایتمك ترکیبده دخی ازبر دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
حکیم خاقانی بیت روزی هزار بار بخوانم کتاب صبر * چشم نیست لاجرم از بر نمیشود *
استاد فرخی * قطعه * با عطارد بسر خامه سخن داند کفت * هر دبیری که بدیوان کند آنرا
تقریر * ازپی رسم درآموختن نامه کنند * نامهٔ خواجه بزرکان ودبیران از بیر ازدر
سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله لایق وسزاوار معناسنه حکیم خاقانی بیت صورت
مردان طلبکار در میدان بود * نقش برایوان چه سود رستم واسفندیار * وله بیت
روز از در بزم است شراب از در خوردن * هرچند چمن نیست کنون از در دیدار * حکیم
انوری در هجو بیت ریش از پی کندن بیاپی * سر از در سیلی دمادم اژدر سکون
زاء فارسیله معروف اژدرهادن مخففدر استاد لطیفی بیت چون اژدر چارپاست دنیا * کو هفت
سر دمنده دارد ازیر کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیله زاهد ومتقی وعاقل ودانا
وزیرك وکامل معناسنه ممدوده ایله ده مرویدر شمس فخری بیت کجاست در همه ایوان کنون
چو تو شاهی کریم وفاضل ودانا عالم وآزیر اژیر کسر زاء فارسیله یوکسك یردن
اقان صویك وچاه کبی صو وامثالنك قیناردن اولان صدا اسیدر اسبانبر سکون
سین مهمله ونون وفتح باء موحدهٔ اول وضم ثانیله بر شهرك نامیدر که انی کسری

بتا ایلشدر اصلنده اسفابور ایدی اسنار سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اطبا اصطلاحنده التی بچق درهمه دیرلر بر روایتده ربع مثقالدرکه دورت استار بر مثقال اولور نتکیم شاعر بیت اطباکه کردند وزن اعتبار * بشش درهم ونیم خوانند استار استیر قاطرکه عربیده بغل دیرلر استیر سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله عند الاطبا نصف رطل اعتبار اولنور کذا فی نسخهٔ حکیم اسدی بیت ازان دار وهارا با وزان بکیر * بجوشید در آب با قند استیر اسرار کزاو اولان نسخه جمع سردر مولانا جامی بیت خطبهٔ ملت ودین از سر کیر * کشف اسرار یقین از سر کیر اسمندر برجانوردرکه اکا سامندر وسامندل وسامندور وسامندول وسمندر وسمندل وسمندور وسمندول دخی دیرلر شرح وتفصیلی سامندر لغتی ذیلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی شیخ عطار بیت آتشی بر دست دشمن درکرفت * تا خلیلش طبع اسمندر کرفت اسوار سکون سین ایله اوج معنایه کلور اول سفرنامهٔ حکیم ناصر خسروده مسطوردرکه صعید ولایتنده واقع بر شهر آدیدر ولایت نوبه نك یولی درت فرسخ بر اول شهره قریب واقع اولمشدر وجانب جنوبیسنده بر عظیم طاغ واردر نیل مبارك انك انکنده چقار دیرلر ثانی سوار یعنی آتلو ثالث اهل کیلان لسانده لشکردن جمع قلیل مرتبه سنه دیرلرکه اللرنده اوق ویا چوماق اولوب جنك محلنده بر برلرینه تیر وچوماق ایرشد ورلر اول کمسنه دهکه تیر ویا چوماق نشانی اولمیه اکا دلاور ومرد شجاع دیرلر اسیر معروف کرفته معناسنه ودخی بر قلعه اسمیدر نظیری نیشابوری * چو روبه برج شرف کرد آفتاب منیر * دمیده فایحهٔ فتح بر حصار اسیر اشغر سکون شین وفتح غین معجمتین ایله اشقر معناسنه آتده اکثر وآدمده احیانا استعمال اولنور شاعر در قیافت نامه بیت شود در اسب وآدم وصف اشغر * در اسب مقبول دیکر نیست خوشتر اشغور سکون شین وضم غین معجمتین ایله پورسق دیدکاری جانوردر بعض نسخهده ضم الف ایله واقعدر اغار فتح غین معجمه ایله ممدوده ده ذکری مرور ایدن آغار معناسنه تفصیلی انده در افدر سکون فا وفتح دال مهمله ایله برادرزادهیه دیرلر بعض فرهنکرده همشیرهزادهیه دیرلر بو شعیب بیت سلسله جعدی بنفشه عارضی * کت سیاوش افدر وپرویز جد افر فتح فا ایله بوزن اثر شیرازده برناحیه اسمیدر بر قریه اسمیده اولمق مرویدر افر سکون فا ایله بوزن امر غمده ایکن بد یعنی سرور وشادی ایرشمکه دیرلر ولاغر ایکن فربه اولمق وبونلر امثالی یرامز لقده ایکن حال ایو لکه مبدل اولمغه دیرلر ابو المعانی بیت یکشب ازجانان پیام وعدهٔ وصل آمده * افر حاصل شد بجانم کز غمش آزرده بود افراز سکون فا وفتح زاء معجمه ایله درت معنایه کلور اول ابزار معناسنه که کمون وفلفل وکشنیز وامثالی بهاراتله معدق ایدوب طعام اوزرینه دوکرلر زیاده لذت ویرر حکیم خاقانی بیت افراز زبس کنند در دیك * حلواز پس آورند برخوان * ثانی آلات پیشه کران * یعنی ارباب صنایع آلاتی ثالث کفش معناسنه که پای افراز دیرلر میر خسرو بیت همو کلاه سری میدهد بتاجوران * که از کلاه سلاطین بپایش افرارست * رابع

رابع بادبان یعنی کمی یلکنی کذا فی فرهنك جهانکیری افسار سکون فا وفتح شین مهمله ایله یولار آتك اولسون غیری اولسون شیخ بهاء الدین عاملی بیت هرکه نبود سینهٔ او عشق یار * بهر او افسار وپالانی بیار * عربی * من فتی لم یعشق الوجه الحسن * قدم الرحل الیه والرسن افسر سکون فا وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول شاهلره مخصوص اولان تاج مرصع معناسنه در شمس فخری بیت سایهٔ حق جمال دینی ودین * زینت تخت وزیور افسر * حکیم سنایی بیت بر افسر شهان جهانم بدی فخر * کز بار دم مرکبش افسار منی * ثانی افساردن مخففدر افسونکر معنای ترکیبی افسون ایدیجیدر حیله وخدعه ایتمکده استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت دل اژدهای سیه شد دونیم * ز تدبیر افسونکران کردبیم افشار سکون فا وفتح شین معجمه ایله دوکیجی وصاچیجی معناسنه در اکثر ترکیب اولنمق معتاددر بدون الترکیب استعمالی قلیلدر خلاق المعانی بیت بحر بو العجب آیین وکوه وآه نشین * ببرق آتشبار وباز آب افشار * وخلاننده معناسنه ده کلور حکیم سوزنی بیت منم کلوك خرفشار وکنك عالم سوز * حرامزاده وقلاش ورند آدم سوز * فرهنك جهانکیریده بمعنی ممد ومعاون ورفیق وشریك معنالرینه دخی بعض مرکباتده فاعل معناسنه کلور حضرت مولانا قدس سره بیت دلم دزد نظر او دزد آن دزد * عجب آن دز دو دزد افشار چونست * مجمع الفرسده بمعنی ریختن وخلانیدن مذکوردر وبعض نسخهده چلاه دستکاهینك چوقوری معناسنه مرویدر وافشردن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور افشرکر سکون فا وراء مهمله وضم شین معجمه ایله عصار معناسنه یعنی صقیجی هرنه اولورسه افکار سکون فا وفتح کاف فارسیله جراحت وآزردکی انسانده وحیوانده استعمال اولنور تحفة الاحبابده چارپانك حمل ثقلیدن ارقه سنده ظاهر اولان جراحت که باغر دیرلر وترجمهٔ مصادرده زمین کیر یعنی کوترم وبجای مانده یعنی یورلمش معناسنه منقولدر عربی کافه اندیشه معناسنه جمع فکردر اکار فتح کاف مشدده ایله بمعنی باغبان کذا فی شرفنامه اکر حرف شرطدر خواجه حافظ بیت اکر آن ترك شیرازی بدست آرد دل مارا * بخال هندویش بخشم سمرقند وبخارارا * وکاف عجمیله فرهنك جهانکیریده عود معناسنه مذکوردر الله اکبر شیراز ناحیه سنده بر مشهور طاغ آدیدر خواجه حافظ مدح ایتدوکی آب رکنا بادکه بیت بده ساقی می باقی که در جنت نخواهی یافت * کنار آب رکنا باد وکلکشت مصلارا * دیدوکی صو اول طاغده بر بیکاردن چیقوب رکنا باد کنارندن جاری اولور الر ضم لام ایله مدوده ده ذکری مرور ایدن آلر معناسنه درکه حلیمی بحر الغرائبده قصر الفله ده جایزدر دیو نقل ایتمشدر الغار سکون لام وفتح غین معجمه ایله چاپق معناسنه در کذا فی وسیلة المقاصد الغنجار سکون لام ونون وضم غین معجمه وفتح جیم ایله ایکی معنایه کلور اول محبوبان ناز وشیوه ایله ایلدکاری خشم واعراض معناسنه مختاری بیت چو پیر کشتی بیداد کشتی ای نادان * ترش بود پس هفتاد سالت الغنجار * ثانی بر نوع میوه در زرد الویه بکزر لکن رنکی یشل وبنفشی وصاری وقرمزی اولور طعمی میخوش در اکا کرده آلو وآلوکرده

وخلو کرده دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ امار مج فتح میمله اهار که کاغد وبز
ایدرلر کثیرو نشاسته وخطمی دن دخی ایدرلر وروقیق قاش آردینه دخی سوررلر لغ امارکیر
وامارکیر مج محاسب معناسنه در ممدوده ده منکوردر قصر همزه ایله ده جائز اولدوغی جهانکیریده
مسطوردر لغ امر مج فتح میمله بو زن کمر حقیقتا و مجازا عاقبت کار معناسنه در میر نظمی
بیت ببند مردان زهمت کمر * کند هردم اندیشه درخود امر * عربیده مبالغه ایله
نغ معناسنه در وسکون میمله یته عربیده حکم وفرمان وشغل وعمل معنالرینه در فارسیده
دخی اول معنالر ایله استعمال اولنور لغ انار مج ترکیده نار وعربیده رمان دیدکاری میوه
معروفه در وخبرده وارد اولمشدر * من اکل رمانة انار الله قلبه اربعین یوما * ممدوح
میوه در قرآن عظیم الشانده * فیها فاکهة ونخل ورمان * ذکر اولنمشدر مفسرین
بو آیت تفسیرنده دیرلر که فاکهه ذکرندن صکره نخل ورمان ذکر اولنمسنك حکمتی کیمی
سائر میوه لردن امتیاز وترجیح ایچوندر دیدیلر وکیمی دیدیلر که نخل ورمان فاکهه جنسنه
داخل دکلدر نخل که خرمادر غدا قبیلندندر ورمان که انار در دوا قسمندندر والله اعلم
بحقیقة الحال لغ انبار مج سکون نون وفتح باء موحده ایله درت معنایه کلور اول بمعنی
پر یعنی طلو مملو معناسنه ظهیرالدین فاریابی بیت بیك سخن دهن آرزو فروبندی
بیك سخا شکم آز را بینباری * ثانی خانه یقلمق ودیوار یقلوب دوشمك معناسنه حکیم
سنائی بیت نه فلك را بکام بکذاریم * پنج وچار وسه را بینباریم * شمس طبسی بیت
زمین کردار بامن کر نباشد آسمان خاکی * درانبارم بسیل اشك از بن هفت نیلاتش
ثالث خار وخاشاك وسرکین امثالی که بعض کوشه لرده ییغلوب چوروبه مزروعاته
قوت بولمق ایچون دوکرلر در هجو حیدر کلوج بیت شعر رنکارنك از طبع کج حیدر
کلوج * همچنین سرمیزند کز توده انبار کل * رابع حوض معناسنه که آب انبار دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * قطعه * مشت کندم که اندرین دامست * هست آز امدد
زانباری * باغ دنیا که تازه میکردد * آخر آتش بود زانباری لغ انبر وانبور مج کلاهما
سکون نون وضم باء موحده ایله قصاج که عربیده کلبتین دیرلر ابوالمعانی در هجو یکی کفته بیت
دهن کون کویا طعام آهنست * دو انکشت او همچو انبر شده لغ انبیر مج سکون نون وکسر باء
موحده ویای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول مجمع الفرسده کل تر وکل خشك بو معناجه
اضداددن اولور ثانی بمعنی پر کردن یعنی طولدرمق لغ انجار مج سکون نون وفتح جیمله
بر ولایت اسمیدر که خسرو پرویز شیرین ایله انك شهرنده ایام شتاده ویایلاقده ایام
صیفده اوتوروب عیش وعشرت ایدرلر ایدی لغ انجیر مج سکون نون ویای تحتانی وکسر
جیمله اوچ معنایه در اول معروف میوه در عربیده تین دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده سوراخ
مقعد معناسنه در ابوالعلاء شوشتری بیت ای کیرمن ای کیر تو انجیر که دار * سرکین خوری
وقی کنی وباك نداری * انجیردن سوراخ کردن معناسنده منقولدر ثالث بر ایرمق آدیدر
ولایت هراتده باغ زاغان اراسندن کچر آکا انجیل دخی دیرلر وزبان یونانیده حسك انجیر دیرلر
لغ اندایشکر مج کهکل کننده یعنی صوا ایچون صمانلی بالچق ایدیجی مراد صواجی دیمکدر

دیمکدر میر نظمی در مذمت یکی بیت چو تخمیر نجس ترکیب اورا * بکو داند ایشکر ترتیب
اورا لغ اندر مج سکون نونله اوچ معنایه در اول بر کلمه در اوکی معناسنه یعنی اوکی بابایه پدر اندر
اندر واوکی آنایه مادر اندر وکذلك برادر وخواهرده دخی بویله در شمس فخری بیت در مظالم
بنزد معدلتش * چه قریب وچه خویش خود چه اندر * ثانی درون معناسنه که اندرون
لفظی بوندندر مثلا اندرخانه دیرلر درون خانه دیمکدر مولانا جامی بیت چو ماه
نخشب اندر چاه نخشب * سه روزان ماه درچه بود تاشب * حضرت یوسف علی نبینا
وعلیه السلام حکایه سنده در ثالث عربیده اولان فی معناسنه در شیخ سعدی کلستانده
وبشکر اندرش مزید نعمت * دیدوکی بو معنایه در بو معناده لفظ در ایله بر برینه قائم اولورلر
اما قاعده اولدر که تحسین لفظ ایچون اولان حرف بایی جمع ایتمك مراد اولنسه بو ترکیبده
با تقدیم اولنور مثلا برنج درست کبی وبدریا در منافع کبی وبشکر اندرش کبی متقدمین
اشعارلرنده چوق واقع اولور اما متأخرین ایکسنك جمعنده نوع ثقلت اولدوغندن عیب
عدایدرلر وجمع ایتمزلر لغ اندرخور مج اندرخورد مرقوم معناسنه در سزاوار ولایق
معناسنه حکیم سنائی بیت مرزنانست جامه اندرخور * حیدر ومرد جوشن اندر
جور لغ اندشمار مج سکون نون وشین معجمه وکسر دال ایله اشکار اصدا وجهر ایله
نسنه اوقومق کذا فی وسیلة المقاصد لغ انکار مج سکون نون وفتح کاف فارسیله
پندارنده وتصور کننده یعنی صانیجی وتصور ایدیجی بو معناده صیغه امرده اولور مثالی
شیخ عمر خیام بیت چون عاقبت کار فنا خواهد بود * انکار که نیستی چو هستی خوش
باش * نسخه میرزا ابراهیمده تصور معناسنه در وکسر همزه ایله نکارنده یعنی نقاش
معناسنه در لغ انکدار مج سکون نون وکاف فارسیله قاضی یه مشابه بر اغاج صمغی در
تعریب اولنوب انجدار دیدیلر کریه رایحه سی واردر لغ انکشتر مج یوزك معناسنه مهر
اولسون غیری اولسون هرنه که کوچك پرماغه طاقیلور آکا دیرلر محمد قلی سلیم بیت
جهان بزیر نکین تو باد چو انکشتر * کند بچشم حسود تو روزکار انکشت لغ انکشت تر مج
اوزه پرمق دیمکدر ترکیده یوزك دیدکارینك اصلی اوزوکدر نتکم میر علیشیر دیمشدر
بیت خاتم لعلینك اکراغزیمغه بنساتیشلاکوم * مهر اتیار دا موم یا پوشغان کبی باسقاج
اوزوك لغ انکور مج تازه اوزم عربیده عنب دیرلر کسر عین وفتح نونله طالب آملی بیت
شراب کهنه ما شیره کشت از وار کون بختی * اکر زینسان بماند هفته انکور میکردد *
صحیح شرابه شراب انکوری دیدکاری تازه اوزمدن غیری یدن دخی شراب اولور لکن اوزمدن
اولان جمله دن اعلی اولور لغ اوار مج اوچ معنایه کلور اول دفتر حساب ثانی دیوانخانه
ثالث ریزه آهن بو اوچ معناده اوار دخی دینلور تفصیلی محلنده ذکر اولنور انشاء الله
تعالی لغ اوبار مج سکون واو وفتح باء موحده ایله برقاج معنایه کلور اول یوتمق ابتلاع
معناسنه در شرفنامه ده مسطوردر حکیم خاقانی * مسمط * آن روح دوزخ با ربین
حور زبانی ساربین * بحر نهنك اوبار بین آهنك اعدا داشته * بو معنایه مؤید شمس
فخری بیت زهی ز لطف تو یك شمه خضر جان پرور * خهی ز قهر تو رمزی نهنك مرك

او بار * مؤید الفضلاده اوبارخانهٔ باشد وچیزی که جانور زنده را فرو بردچون ماهی
و زهر مهلك وآتش غالب ودخی امردر یوت معناسنه و براقغه ده امر اولور اما
ادات الفضلاده انجق خانه معناسنه روایت اولنمشدر وانبا شتن واوباریدن لفظلرندن
صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور ۞ اودر ۞ سکون واو وفتح دال مهمله ایله فرهنك
جهانکیریده برادر پدرکه عربیده عم دیرلر ۞ اوزار ۞ سکون واو وفتح زاء معجمه ایله
درت معنایه در اول کمی یلکنی ثانی دست افزار یعنی ارباب صنایع آلاتی ثالث کدش
رابع بعض ادویهٔ حارکه دوکوب اینجه الیوب طعامه قورلر آکا ابزار وافزار دخی دیرلر
اما دست افزار معناسنده عربیله مشترکدر زیرا آلات اهل صنایعه اوزار دیرلر ۞ اوزد ۞
سکون واو وفتح زاء معجمه ایله مشتری یلدزینك برآدیدرکه برجیس دخی دیرلر میرنظمی
بیت نیکبختی تاج دولت برسرش * بوده از شش طارم اوزد رهم سرش ۞ اوغر ۞ سکون
واو وفتح غین معجمه ایله ایکی معنایه در اول مجمع کبار ومحفل اشراف ثانی روزکاری وافر
اولان یره دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ۞ اوکار ۞ سکون واو وفتح کاف فارسیله
مجمع الفرسده سرکذشت صاحبی که ترکیده بوکلو دیرلر ودخی مست لایعقل وافکار
مرقوم معنالریله مترادفدر رشید الدین وطواط بیت هم بجان خسته هم بتن رنجود
هم بخون غرقه هم زغم اوکار ۞ اوکر ۞ سکون واو وکسر کاف عجمیله خرما لیفندن
بوکلش رسن که جلاه وغیرلر قوللنورلر ۞ اونار ۞ سکون واو وفتح نونله یعنی خسبیدن
یعنی یاتمق ۞ اول عنصر ۞ یعنی خاك کذا فی المحمودی ۞ اهوار ۞ سکون ها وفتح واو ایله
واله وحیران معناسنه مولانا جامی * رباعی * در راه خدا مکو که رهوار بماند * بکذشت
وازو بس درشهوار بماند * حق جو حق دید خلق حیران بماندند * شطرفت بجرجو دو اهوار
بماند * ۞ اهمر ۞ سکون ها وفتح میمله سك ماننده برجانور در سلاطین ماضیه دن
برینك زماننده ظهور ایتدی دیرلر که اندن اقدم وجودی عدیم ایدی بعده شغاله ده
اسم اولدی کذا فی مجمع الفرس ۞ اهود ۞ سکون ها وفتح واو ایله ایکی معنایه کلور اول
فرهنك جهانکیریده معشوق ومحبوب معناسنده در منوچهری * قطعه * بزی همچنان
سالهای دراز * دمان ورمان وچمان وچران * دو کوشت همیشه سوی کنج کاو * دو چشمت
همیشه سوی اهوران * حکیم خاقانی بیت در جنت مجلست چراکاه * آهو حرکات
اهو دارا * مجمع الفرسده برشهرك اسمیدر جملهٔ خواصندن درکه برکمسنه انده اقامت
ایلسه دنیایه حرصی زیاده وخسیس وبخیل اولور ۞ ایار ۞ سال رومیانده آخر بهار آیی در
یونانی مایس دیرلر شیخ سعدی بیت این هنوز اول آذر جهانا فروزست * باش
تاخیمه زند دولت نیسان وایار ۞ ایدر ۞ سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله یعنی
اینجا یعنی بونده دیمك معناسنه سید حسن غزنوی بیت ناورده برون چونی در هزار
سال * اینك تو ایدری فلکا ومن ایدرم * بو معنایی مؤید حکیم اسدی بیت درنك او
زایدر بری بی نیاز * بودکاید آن بخت برکشته باز ۞ ایوار ۞ سکون یای تحتانی وفتح واو ایله
مسافرکیجه یله کتمك کوندز کتمکه شبکیر دیرلر مولانا هاتفی بیت شب ورو زار رفتن

بی ذرنك * ز شبکیر وایوارش آید تبنك ۞ مع الزاء المعجمه * ابخاز ۞ سکون باء موحده
وفتح خاء معجمه ایله برولایت اسمیدر اکثر خلقی مغان وترسا وظلم وجورله مشهوردر حکیم
خاقانی بیت در ابخازیان اینك کشاده * حریم رومیان اینك مهیا ۞ ابزار ۞ سکون
باء موحده وفتح رایله افزار واوزار مرقوم کبی بهاراتی دوکوب نرم ایدوب برظرف ایچنده
حفظ ایدوب طعام تناولنده اوزرینه دوکرلر کذا فی مجمع الفرس ۞ ابرز ۞ سکون باء
موحده وفتح راء مهمله ایله همدان اولکه سنده برطاغ نامیدر ۞ اپرویز ۞ فتح باء فارسی
وسکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله پرویز ایله معناده مترادفدر باب الباء مع الزاده
ذکری تفصیل اولنور انشاء الله تعالی ۞ ابیز ۞ کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله
شرارهٔ آتش معناسنه در استاد منجیك بیت هست آه مزآتش دوزخ ابیز * نالهٔ ازمن
زشرر عد از یز ۞ اتسز ۞ سکون تاء مثناة وکسر سین مهمله ایله نام پادشاه خوارزم درکه
ممدوح رشید وطواط در وعلامهٔ زمخشری دخی آنك زماننده رئیس العلما ایدی کذا فی
شرفنامه ۞ اختر سرسبزه ۞ یعنی ستارهٔ سعد وفال سعد معناسنه در کذا فی شرفنامه
۞ اخکوز ۞ سکون خاء معجمه وضم کاف ایله بادام چغله سی ونا پخته خرما ۞ اردپوز ۞
سکون راء مهمله ودال موقوف وضم باء فارسیله الوانده فستقی رنکه دیرلر میرنظمی بیت
پیوشند خوبان در روز نوروز * همه جامها سبز وسرخ ودرپوز ۞ ارز ۞ سکون راء
مهمله ایله درت معنایه کلور اول جاه ومرتبه معناسنه حکیم فردوسی بیت بسنده کنم زین
جهان مرز خویش * بداند مکر پایه وارز خویش * بو معنایه مختاری بیت بروت توکه
مراکو بارز من بخزد * مکر بروی زمین زر دهد بجای کیا * ثانی قدر وقیمت معناسنه
شیخ اوحدی بیت بردوباری کن قناعت ورز * تا بدلها قبول یابی وارز * حکیم زجاجی
بیت شهنشاه برکشت از راه مرز * بهمدان بباید بیفزود ارز * ثالث معین معناسنه
ابو المعانی بیت صرف کردم دوره عمر هرچه هستی داردم * بی سر وسامان بماندم ارزدر
حالم نبود * رابع برنسنه یه مالك معناسنه وله بیت کرده آماده دلم بهر نثار مقدمش
دراشك چشم راچند انکه بی ارزی شدم ۞ ارزیز ۞ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر
زاء معجمه ایله معادندن قلای درکه جمیع فلزاتدن خفیفدر تتمم شیخ الرئیس ابن سینا
ایکی بیتده اوزان معادنی بیان ایتمشدر * قطعه * نه فلز مستوی الحجم راچون برکشی *
اختلاف وزن دارد هریکی بی اشتباه * زرلکن زیبق الم اسرب دهن ارزیز حل * فضه ند آهن
یکی مس وشبه مه صفر ماه * بوحساب اوزن ارزیز حل دیدوکی اوتوز سکز اولور ۞ ارنواز ۞
جمشید شاهك همشیره سی نامی درکه ضحاك تزویج ایتمشدر حکیم فردوسی بیت ذرایوان
شاهی شب دیر باز * بخواب اندرون بود با ارنواز ۞ ارنیز ۞ سکون راء مهمله وکسر نون
ویای ساکنه بعده باء مکسوره ایله ترخون دیدکلری سبزه در تخمی اولمدوغندن چوبن
دیکرلر بتر ۞ آزیز ۞ کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله بانك ونا له معناسنه حضرت
مولانا قدس سره * مثنوی * کرد با اویك بهانه دلپذیر * کی شد ستم زیز کنیزك من نفیر
زین سبب کرغیرت ورشك کنیز * مادر وفرزند دارد صد ازیز * مادر وفرزندها بس

حقها ست * اونه در خورد وچنین جور و جفاست اسب انکیز ایکی معنایه در اول
اول مهمازکه مهمیز دخی دیرلر براوجی تکرلکلی دموردر چزمه اوکچه سنده میخلنمش آتی انکله
سوررلر ثانی صیغهٔ اسم فاعلدر اسب انکیزنده معناسنه وصیغهٔ امرده اولور آت قوپار
معناسنه اسب تاز سکون سین وبا وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول صیغهٔ
امردر آت سکرتدر معناسنه ثانی شهور ملکی نك اون سکزنجی کونی اسمیدر کذا فی فرهنك
جهانکیری افراز سکون فا وفتح راء مهمله ایله اون ایکی معنایه کلور اول یعنی بالا
یعنی یوقارو که مقابلی نشیب در فراز دخی دینلور استاد لبیبی بیت ز بس رفعتش شاهباز
خرد * نیارد برافراز برپرد * ثانی بالنده معناسنه در بو معنده کاه اسم فاعل اولور وکاه
صیغهٔ امر استعمال اولنور ابو عاصم بیت ای درد همه علما سرافراز * دائم ز جهانیان سر
افراز * ثالث منبر معناسنه حکیم زجاجی بیت خطیبان پس از نام پاك امام * برافراز
ازین شاه بردند نام * رابع یعنی جمع سیف اسفرنکی بیت روح اقسام شادمانی را *
ازپی بزم تو کند افراز * خامس فرهنك جهانکیریده یعنی بسته سادس یعنی نزدیك
بوایکی معنایه میرنظمی بیت آمد افراز برشاه دلیر * بوده افراز میا زا شمشیر * سابع
یعنی کشاده وپهن ثامن یعنی پیش تاسع یعنی ازین باز عاشر یعنی نشیب بو معناجه
اضداددن اولور حادی عشر سرکش ثانی عشر خرزه بو معانی فرهنك جهانکیریدن
منقولدر افروز افروختن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر عالم افروز مجلس
افروز ودل افروز کبی ابو عاصم بیت ای روی تو ماه مجلس افروز * بنشین چوماه مجلس
افروز البرز سکون لام وراو وضم باء موحده ایله بر مشهور طاغ آدیدر غایت عالی
وعظیم اولدوغندن عظیم نسنه‌لره مثال ایراد ایدرلر نتکم تیمورنا مه‌ده لشکر وصفنده مولانا
هاتفی بیت زدریا کذرکرد البرز کوه * درآمد بسر حد ایران شکوه * فرهنك جهانکیریده
بر پهلوان ایرانی نامیدر الدکر * وایلدکز کلاهما بسکون اللام وکسر الدال
برمعروف ومشهور پادشاه اسمیدر الکز سکون لام وفتح کافله کج زبان یعنی
پلتك عربیده الکن دیرلر میرنظمی بیت مکو در سخن الکزست آن جوان * نخواهد رود
هیچ حرف ازدهان انباز اورتاق عربیده شریك معناسنه وله در توحید بیت اوست
درقدرت بصنعش بی نظیر * نیست انباز و وکیل وهم وزیر انداز بش معنایه کلور
اول انداختن لفظندن صیغهٔ امردر حکیم شفائی بیت آهسته صبا دست دران پیرهن
انداز * یك کل ز کریبانش بدزد وبمن انداز * ثانی وصف ترکیبی اولور یعنی رند میخوار
ومست اوکار ثالث قصد معناسنه بو ایکی معنایه ترتیب اوزره مولانا عبد الرزاق کاشی
بیت باز ابرو کرد بالا ترك تیر اندازمن * عالمی را کشت ودارد این زمان اندازمن * قصد
معناسنه سیفی بخاری بیت کر مرغ ساز ندازکلم بر بامش افتم ازهوا * خواهم شد آخر
صید او میدانم از اندازخود * رابع تخمین ایلمك مولانا هاتفی بیت شد ندان هزبران
آهو شکار * براندازآهو برآهو سوار * خامس یعنی قیاس استاد فرخی بیت جاودان
شاد زیاد آن ملك کامروا * لشکرش بی عدد ومملکتش بی انداز اندرز سکون نون

نون وراو وفتح دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول وصیت معناسنه حکیم سنائی بیت همه اندرز
من بتو اینست * که تو طفلی وخانه رنکینست * ثانی نصیحت معناسنه حکیم خاقانی بیت مرا
طبیب دل اندر ز کونهٔ کردست * کزین سواد بترس از حوادث سودا * راء مهمله‌نك
ضمی ایله ده دخی مرویدر اندروز سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین ایله
چارسو وبازار وبیع وشرایه مخصوص اولان موضع ومکان معناسنه میرنظمی بیت چه
سود ست شد شعر من دالفروز * به نیم جو نخرد هیچ کس اندروز اندز سکون نون وفتح
دال مهمله ایله انداز لفظندن اختصار اولنمشدر قصد وتخمین معنالرینه کذا فی مجمع الفرس
اندوز اندوختن واندوزیدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر غم اندوز
وزر اندوز کبی ودخی جمع ایدیجی معناسنه اولور میرخسرو بیت نقد بقا را عمل اندوز کن
قیمت فردای خود امروز کن * وجمع ایتمك معناسنه مصدر استعمال اولنور بدر الدین کاشی
بیت کنجها کیرو سا نلا ز ابخش * دوست اندوز ودشمنان سوز انکاز سکون نون
وفتح کاف عجمیله فرهنك جهانکیریده ارباب صنایع آلاتیدر انکر سکون نون وفتح کاف
عجمیله دمور بیل که آنکله زمین هموار ایدرلر کذا فی المجمع اما نسخهٔ میرزا ابراهیمده ضم کافله
مرویدر ومؤید الفضلاده اول دموردر که آنکله فیلی یوریدرلر ابو الفرج رونی بیت چو
طورست پیل وچو موسی مهاود * بجای عصا انکر مار پیکر * استعاره طریقیله آلت
رجله ده دیرلر نتکم بو بیتدن مفهوم مدرشاعر بیت حبذا مهر زقلق پرداز * مرحبا انکر
بزرك ودراز * زاء فارسیله ده روایت اولنمشدر انکیز تحریك معناسنه صیغهٔ امر
ووصف ترکیبیدر استاد دقیقی بیت آنکه میکشت مرا غمزهٔ خونریز تو بود * کرچه او کشت
ولیکن همه انکیز تو بود * ودخی حسن ولطافت معناسنه میرخسرو بیت هرچند که آن
رخ کل انکیز نشاند * مارا بر آتش آغاز ونیز نشاند * ودخی قصد وعزیمت معناسنه ریاضی
سمرقندی بیت وه که باز آن سمنکه دل عاشق کشی انکیز کرد * چرخ تیغ غمزهٔ اورا بخون نیز
کرد انز فتح نونله بوزن چرز فرهنك جهانکیریده بد وزشت معناسنه مولانا محتشم
کاشی بیت تو درکشت باچهرهٔ کل انا دی * ز پی عاشقان انز کله کله * وسکون نونله بوزن
کنز مرحمك معناسنه در میرنظمی بیت هرکه شود قانع بلغور انز * میشود او مالك بی رنج
کنز اوراز افراز مرقومك جمیع معنالریله مترادفدر کذا فی مجمع الفرس اهواز
بصره شهرینه قریب بر شهر اسمیدر روایت اولنور که بر کمسنه اول شهرده بر سنه مقیم اولسه
عقلی مختل اولورحالا ویران اولمشدر حکیم سوزنی بیت نه دیر مانده که تا پیش تو خراج آرند
ز مصر وکوفه وبغداد وبصره واهواز * ومنقولدر که زهرناك عقربی اولور هر کیمی
صوقسه البته هلاك ایلر سیف اسفرنکی بیت زهر کیفیت حیات دهد * در سر نیش
کژدم اهواز اهیز کسر ها وسکون یای تحتانیله یعنی آهسته ابو المعانی بیت اهیز
رفته بکویش رسیده بودم دوش * مکر پسین نفسم در رسیده بود بکوش ایاز شاه
محمود غزنونك وزیری وندیم ومصاحبی ایدی خاص ایاز لقله شهرت پذیر ایدی طالب
آملی بیت ای عشق مکش تیغ ستم بر دل محمود * آن شاه که صید حرم زلف ایازست *

مولانا صائب اصفهانی بیت دل مجود اگر همی خواهی * دست کوته مکن ز زلف ایاز *
ق مع الزاء الفارسی * ارنبیژ ع فتح راو سکون نون وکسر باء موحده بعده یای ساکنه ایله
ترخون دیدکاری سبزه معربی طرخوندر ق اندرواژ ع فرهنك جهانگیریده بمعنی نگون
وآویخته که اندروا واندروای دخی دیرلر ق انگرژ ع انگرژ مرقوم معنالریله مترادفدر حکیم
خاقانی بیت پیل مستم مغزم از انگرژ بیاشوبد از انك * کر بیاسایم دمی هندوستان یاد آورم
ق مع السین المهمله * اخترشناس ع منجم ورمال معناسنه کمال اسمعیل بیت درکتاب
طالع ما دیده بود اخترشناس * از سر زلفت بسی تشویش در دور قمر * مولانا هاتفی بیت
ارسطو کلامان اخترشناس * بساعت فکندند طرح اساس * ق ادوس ع ضم دال مهمله و واو
معروفله فرهنك جهانگیریده اول کسه یه دیرلر که برعلت سببی ایله کوزینه قره صو اینمش
اوله ق ارجس ع سکون راء مهمله وکسر جیمله برکوه بزرك اسمیدر که مدی الایام باشنده
قار اکسك اولمز حتی زلال دیدکاری نسنه اندن بولنور وزلال اکا دیرلر که بر یرده یازوقیش
قار طوروب من بعد زائل اولمیه ایچنده ینه قاردن پرمق قدر قوردکبی نسنه حاصل اولوب
ایچی طلو صو اولور شکردن لذید وقاردن بیاض وصوق برمثلا هجونده شاعر دیمشدر
بیت انقدر جرمش ثقیل وکشته دستارش بزرك * بر سرش بودست کویا درسر
ارجس برف ق ارس ع فتح راء مهمله ایله بوزن مرس بر نهر عظیم اسمیدر که روان اولمکه سندن
جاری اولوب نخجوان صحراسندن کچوب اران ناحیه سنه وارد قده برقاچ بخش اولوب
اول اطرافك مزروعات وباغچه وبوستانلرین سقی ایتدکدن صکره تکرار مجتمع اولوب
بر بیوك نهره قاریشوب دریای فارسه دوکیلور بر فائده لو صودر خواجه حافظ بیت ای
صبا کر بکذری بر ساحل جوی ارس * بوسه زن بر خاك آن وادی ومشکین کن نفس *
مولانا هاتفی بیت در آورد کشتی باب ارس * ز دریای لشکر ارس ماند پس * وقبچاق
شاهلرندن بر شهزاده نامیدر وله بیت به پور ارس خان سپردش عنان * قوی دست
کردش بتیغ وسنان * وسکون را ایله بوزن درس اشك چشم معناسنه در قریع الدهر
بیت ز آه بودیك شرار ز رخش * ارس را بود ارس من مایه بخش * بو معنایه استاد لطیفی
بیت ارس شد ارس من در جست وجویت * سبوبی پر زفت از وی بکویت * وکسر
را ایله آردج اغاجی در بعض فرهنکده چنار اغاجی منقولدر ق ارسطالیس ع معلم
اول لقبیله مشهور بر حکیم ذوفنون در لسان یونانیده معناسی استاد کل دیمکدر
مرویدر که اول نامی ارسطو ایدی بعده ارسطالیس دیدیلر بعده ارسططالیس ایلدیلر
بعده کیدرك ارسطاطالیس اولدی اصلی بودر که عادت حکمای قدیم بویله در که
هر بر حکیمك علمی وعلم حکمتده عملی زیاده اولدقچه اسمنه بر حرف زیاده ایدرلر
علومی افلاطوندن اخذ ایتمشدر منقولدر که مزبور حکیم ارسطو نام طفل ایکن
افلاطون صاحب فنونه خدمت ایلدی افلاطون اوائل حالنده ملك روفسطالیس
نام بر ملکك حکیمی ووزیری ایدی ملك مزبور بطاقروس نام فرزندین افلاطونه
شاکرد ایلدی اولدخی ملك زاده یه تقید تام واهتمام مالا کلام ایدوب تعلیم علم ایلدکچه فهم

فهم وذکاوت درکوکیاستدن بی نصیب اولمغله اصلا بر نسنه اخذ وتعلم ایلمدی افلاطون
هرچند که تفهیم وتکرار ایدردی اصلا فائده ویرمزدی مکر اول اثناده ارسطو هر بار
استماع تعلیم ایتمکله علومی اتقان وتقریر حکیمی ضبط واذعان ایدر ایمش واول زمانده
قاعده بویله ایمش که بر حکیم بر تلمیذین باشقه چقارمق مراد ایلدکده بر روز جمعیتده شاکردی
کرسی یه چقاروب تعلم ایتدیکی علومی خلقه افاده ایدر حکیم اولمغه لیاقتی ظاهر
اولورسه پادشاه طرفندن باشنه تاج مرصع واکننه خلعت فاخره ذی قیمت کیدیروب نامنه
حکیم دیرلر ایدی مکر یوم معهودده ملك اوغلنی حکیمه ابرام والحاح ایله کرسی یه چقاردر
ملك زاده اول محلده اصلا نطقه قادر اولمدوغندن ملك دلکیر اولوب افلاطونه خطاب
وتقید ایلیوب تعلیمده اهمال وتکاسل ایلمش سز دیو عتاب ایتدکده افلاطون ارسطو یه
اشارت ایدوب ارسطو دخی بی باك کرسی یه چیقوب اولقدر معلومات صرف ایدر که
جمیع خلق عالم تحسین وآفرین ایدر افلاطون ملکه ایشته اوغلکه بن بو علومی تعلیم
ایلمشیدم واکا تعلیم ایدر کن بو اوغلان ایراقدن استماعله اخذ ایلمش امانه چاره جناب
حضرت واهب الامال جل عن الشبیه والمثال اکا نصیب ایتمامش بوکا احسان ایلمش
بو طفل یتیم استماع ایتمکله بو مرتبه یه واصل اولدی دیدکده ملك بالضرور ملازم اولوب
بر قاعده احسانلر ایدوب ارسطو یه حکیم تسمیه ایلدیلر ق اروس ع ضم راء مهمله
و واو معروفله متاع وکالا معناسنه در بهای جامی بیت یکروز چارپا ببرد اسبم از کله *
روز دکر اروس وقماش از نهانده * ق اریس ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بمعنی
زیرك وهوشیار عربیده متابع معناسنه وکسر همزه وراء مشدده ایله ینه عربیده مزارع
معناسنه در ق اسپریس ع سکون سین وراء مهملتین وکسر باء فارسیله آت میدانینه دیرلر
شمس فخری بیت زهی پادشاهی که سطح فلك * بود بند کان ترا اسپریس ق اسریس ع
ممدوده ده ذکری مرور ایدن آسریس مرقوم معناسنه ق اشکبوس ع سکون شین
وکاف وضم باء موحده ایله کاشانی بر مبارز پهلوان اسمیدر که افراسیابه امداده کلمش
ایدی افراسیاب دخی سپهسالاری طوس وکودرز ایله ایران لشکری جنکنه کوندردی رهام
کودرز اکا مقابل اولدی اما مقاومت ایده میجه همان رستم زال پیاده ایریشوب بر زخم
تیر ایله اشکبوسی خاك هلاکه دوشوردی حکیم فردوسی بیت پیاده از آنم فرستاد طوس
که تا اسپ بستانم از اشکبوس ق اطلس ع معروف ساده طوقنمش حریر قماشدر وفلك
تاسع اسمیدر کواکبدن خالی اولدوغی اجلدن اطلس تسمیه اولنمشدر وبر کتاب اسمیدر
ق افسوس ع اوج معنایه کلور اول بر کلمه در که متحیر حالت حیرتده تکلم ایدر ودریغ
وحیف وحسرت معناسنه خواجه حافظ بیت افسوس از آن کسان که ندانند اینقدر
با عمران خوش است که یکلحظه با همند * وبو ندر که بر شیء ضایع اولسه یاخود فائده لو
مصلحت فوت اولسه ایراد ایدرلر حکیم انوری بیت آخر افسوس تان نیاید از انك * ملك
در دست مشت افسوس است * ثانی لاغ وسخره یه ده دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت
بر خرد بار افسون سخره وافسوس کنند * وانکهی جز که همه تنبل وافسون نخنند * ثالث

ظلم وستم و بیراهی معناسنه مابع سرخسی * قطعه * ای صدر نایبی بولایت فرست تو * معزول کن معینك ومنحوس دزدرا * زرهای بیشمار با فسوس میبرد * آخر شما را و بکن از بهر مزدرا ﮒ اكارس ﺢ فتح كاف وكسر راء مهمله ایله عربیده كما تركیده طومولان دیدكاریدر بعض صحراده نمناك ومتعفن یرلرده حاصل اولور اما فرهنك جهانكیری صاحبی نقل ایدركه نمناك ومتعفن یرلرده ومزبله ده وشراب كوپلری دیبنده بتر برآدم قبوغن صویوب وقوریدوب نیم درم مقداریني تناول ایاسه بیهوش ایدر واكر بركسه جنابت وناپاك ایكن یسه نسلی منقطع اولوب من بعد اولادی اولمز وایكی درم مقدارینك تناولندن خدر وسكته عارض اولور واحتمالدر هلاك ایلیه واكر هلاك ایلمز ایسه عسر البول وهیضه ایراث ایدر آكاسماروغ واهكل دخی دیرلر اكرچه فرهنك جهانكیری صاحبی بویله نقل وروایت ایلمش اما فقیره شبهه حاصل اولدی اول اجلدن كه فقیر طب كتابلرنده كوردم كثرت تناولندن اخلاط غلیظه تولد ایدر متعفن اولدوغی مقرر درحتی برسنه یرنده قالسه ایچنده بیلان حاصل اولوردیو یا زمشلر نزم دیار رمزه قریب چول یرلرده غایت ایریسی اولور شول مرتبه كه بعض سنه لرده خصوصا ایام وباده بش وقیه واون وقیه وبعضیسی دكرمان طاشی جرمنده اولور بهر سنه فصل بهارده خرده لرین عربان وتركمان طائفه سی چقاروب شهر حلبه كتوردلر یرطه وقیمه ات ایله قابوغن صویوب بشوردلر تناولی غایت شایعدر غدائیتی زیاده در ومقوی باهدر ودوكوب صوین كوزه چكسه لروجعن زائل ایدوب نور چشمی زیاده ایدر حال بوكه فرهنك جهانكیری صاحبینك نقلنه مخالفدر احتمالدر آنك ولایتنده حاصل اولانده سمیت اوله والله اعلم ﮒ الكوس ﺢ تورانیلردن برنامدار پهلوان نامی در رستم النده هلاك اولدی حكیم فردوسی بیت ببر سید الكوس جنكی بجاست * كه چندین همی جنك شیران بجاست ﮒ الماس ﺢ نوع جواهردن ذی قیمت طاشدر ودخی جوهردار دمورة دیرلر تیغ وخنجر وغیری ظهیر فاریابی بیت همین بسست كه الماس خاطرم دارد * چو خنجر ملاع المرش بر زبان كوهر * بو معناده شیخ نظامی بیت ازان آتش كه الماس فروزد عدوكر آهنین باشد كبوزد ﮒ انبرباریس ﺢ میمله امبرباریس وامیرباریس دخی دیرلر برنوع چالی یمشی در خصوصی وار دربنی قیناندوب شكر ایله شربت ایدرلر طبیعتی بارد ویابسدر معده یه قوت ویرور وطعامه اشتهایی قوی ایدر وصفرایی قمع وحمای صفراوی یی دفع ایدر ﮒ انبیس ﺢ سكون نون وكسر باء موحده بعده یای تحتانی سكونیله پاك اولمش غله خرمنی یعنی صمانندن وكسمكدن آیرلمش دانه احمد بن اسمعیلك مشكلات نام كتابنده بویله منقولدر ومحمد هندوشاه نخجوانی صحاحنده آخرینی نونله روایت ایلمشدر ﮒ اندروس ﺢ سكون نون وفتح دال وضم راء مهملتین ایله بركسنه نامی دركه هار نام برجزیره ده هار ونام برشخصك هارونه نام زوجه سنه عاشق اولوب هارونه اول جزیره ده ساكن اولوب كیجه لرده آتش یاقرلر اندروس آتش ضیاسیله دریاده شنا ورلك ایدوب هارونه ایله بولشورایدی اتفاقا بركیجه روزكار وشدت باران آتشی سوندردی اندروس قرا كوده قالوب دریایه غرق اولدی تنكم استاد عنصری وامق وعذرا نام نظمنده دیمشدر بیت نه من كمتر از اندروسم

وسم بهر * نه هارونه نیز عذرا بچهر ﮒ انیس ﺢ باغچه معناسنه در شاعر بیت دز جهان دیكر نباشد غیر ازینها خوش انیس * چون كنار آب وباده ساقی باشد در انیس * انیس اول عربیدر ندیم ومصاحب یاران معناسنه در ﮒ اودس ﺢ سكون واو وفتح دال مهمله ایله قارش معناسنه دركه بدست دخی دیرلر كسرتین ایله عربیده وجب وشبر دخی دیرلر ﮒ اورس ﺢ كسر واو وسكون راء مهمله ایله سروكوهی دركه عربیده ابهل دیرلر ﮒ ایاس ﺢ ایاز مرقوم كه سلطان محمودك ندیم وانیسی ووزیر جلیسی ایدی شیخ عطار در منطق الطیر بیت كر تو مرد طالبی وحق شناس * بندكی كردن بیاموز از ایاس * حضرت مولانا قدس سره بیت خویشتن را تو رها كن چون ایاس * تا ز شه بینی تو لطف بی قیاس * ﮒ معا لشین * ابرش سكون باء موحده وفتح راء مهمله ایله كمال پاشازاده چیل آتدر بو لفظك آته اطلاقی باعتبار الوصف دردیمش وآته ابرش دینلدوكی حكیم فردوسی بیت چو برابرش تند كشتی سوار * بلرزید از هیبتش كوهسار * و بر معناسی دخی وجود انسان وحیوانده فضلات بلغمدن خارج جلدده بیاضلق ظاهر اولور آكا برص دخی دیرلر لسان عربده آته دینلدوكی شایعدر تنكم وجیه الدین ابن الدوری بیت واقبح من یلتقی الی اللهو سابقا فتی عادمنه ادهم الراس ابرشا * چغتای لساننده دخی چیل آته ابرش دیرلر ﮒ ابوقانیش ﺢ اعشابدن براوت كوكیدر صابون كبی كوپكلنور آنكله اثواب یورلر ﮒ اخترداتش ﺢ اضافتله مشتری وعطارد یلدزلرینه دیرلر كذا فی شرفنامه ﮒ اخروش ﺢ سكون خاء معجمه وضم راء مهمله ایله یعنی خروش استاد منجیك بیت شادی وخوشی امروز به ازدوش كنم * بچهم دست زنم نعره واخروش كنم ﮒ اخش ﺢ سكون خاء معجمه ایله بوزن رخش قیمتدار معناسنه مثلا كالای اخش وكوهر اخش دیرلر بو لغت اكثر فرهنكلرده ممدوده ایله مرویدر اما رساله ابوحفص سعدیده قصر الفله روایت اولنمشدر استاد عنصری بیت خود نماید همیشه مهر فروغ * خود نماید همیشه كوهر اخش * ومعیارده شمس فخری الف ممدوده وخاء مفتوحه ایله آتش وزنی اوزره نقل ایلمشدر كامر ﮒ اخكوش ﺢ سكون خاء معجمه وضم كاف ایله ناپخته میوه وغیره استاد لطیفی بیت نشود دوست بی جفا وخدوش * كه رطب بود پیشتر اخكوش ﮒ اخكوكش ﺢ بر كاف زیاده ایله اخكوش مرقوم معناسنه اولدوغی مجمع الفرسده مسطوردر ﮒ اداتوش ﺢ بركسنه نك آدیدركه اندراسانی نامه ایله عذرایه كوندروب یقین اولمغه اذن طلب ایلمشیدی عذرا دخی غضبه كلوب اوروب بر كوزین چقاردی تنكم استاد عنصری بیت بروجست عذرا چو شیر نژند * بزد دست وچشم اداتوش كند ﮒ ارزش ﺢ ارزیدن لفظندن اسم مصدردر قیمت ونسنه نك لایقی اولان بها ومدح وثنا معناسنه ﮒ ارسمندش ﺢ سكون را وفتح سین مهملتین ومیم ونون ساكنه وكسر دال مهمله ایله برحكیم اسمیدر كه اسكندر ذوالقرنینك انیس وجلیسی ایدی كذا فی شرفنامه ﮒ ارش ﺢ كسر را ایله ایكی معنایه در اول ساعد انسان ثانی برمق اوجندن درسك باشنه وارنجه مقداره دیرلر مولاهاتفی بیت بكف مار وش نیزه ده ارش * زخون عدو یافته پرورش * حكیم اسدی بیت هما نجایكی سهمكین چاه بود * كه ژرفیش نه پیدا

ارش راه بوذ * اما صاحب فرهنك منظومه بو معنایه فتح رایله نقل ایدوب دیمش بیت
دیواهریمن آزرست آتش * ساعد نیند هردوارش آرش * ثانی شروان ولایتنده برشهر
آدیدر وعربیده رای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول دیت جراحت معناسنه ابو المعانی
بیت درکتاب حصن اینست حکم کیش عاشقان * روز محشر رانخواهند از توارش
کشتکان * ثانی برقوم و برطائفه ارا سنه فساد براغوب جنك وفتنه قوپارمق معناسنه در
ل ارقش ح سکون راء مهمله وکسر قافله نسخهٔ میرزا ابراهیمده وبعض فرهنکلرده
کاروان معناسنه مذکوردر ل اریش ح کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله مؤید
الفضلاده زیرك وهوشیار معناسنه در بو معنا یی مؤید میرنظمی بیت شود مال و
جاه وبزرکی به پیش * کند هرکه کاری بعقل واریش ل ازخش ح سکون زاو فتح خاء
معجمتین ایله مجمع الفرسده یلدرم معناسنه در ل اژدهافش ح سکون زاء فارسی
وکسر فایله نام ضحاکدر که اژدهاك دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت بباید شها زاکنون
کفت راست * که آن بی بها اژدهافش کجاست ل اسپریش ح ذکری مرور ایدن
اسپریس معناسنه درکه شین ایله ده مرویدر میرنظمی بیت چو کشته به تندی سوار
اسب خویش * دلیرانه کرده بعزم اسپریش ل اش ح علامت ضمیر غائبدر بر کلمه نك آخرنه
متصل اولدقده الفی حذف اولنور اما کلمه آخرنده هاء علامت واقع اولسه الفی ثابت
اولور ل اشکش ح سکون شین معجمه و فتح کافله بر مبارز پهلوان آدیدر ل اغالش ح
ممدوده ده ذکری مرور ایدن آغالش معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل اکارش ح
مع السین ده مذکور اولان آکارس معناسنه درکه شین ایله ده مرویدر کذا فی مجمع الفرس
ل اکنش ح کسر کاف وسکون نونله نسخهٔ میرزا ابراهیمده وادات الفضلاده دیوار تعمیر
وبنا ایتمك بو معنایه میرنظمی بیت نباشد اکر دوستی حق شناس * بماند اکنشی که شد بی
اساس ل اناغافش ح فتح نون وغین معجمه وکسر فایله اعشاب قسمندن بر اوتدر آت
کوزنده کی اولدقده دوکوب سورسه لر فی الحال دفع ایدر ل اناغالش ح فایرینه لامله
بو دخی مذکور اوتدر آت کوزندکی سبلنی نافع در ابو المعانی بیت دیدم دو چشم رقیب علت
رمددادر * کفتم که این حیوان اناغالش علاج کن ل انبارش ح سکون نون وفتح باء موحده
وکسر راء مهمله ایله یصدق وامثالی نسنه لر ایچون عربیده حشو دیرلر وله بیت چو مخزن
پر مکن از هرچه یابی * مسازانبارش خوردن شکم را ل انبوش ح سکون نون وضم
باء موحده ایله انبوت مرقوم معناسنه وتره کوکنه ده دیرلر ل اندایش ح سکون نون وفتح
دال مهمله وکسر یای تحتانیله صوا با چقی نتکم اندایشکر صوایجی در ل اندخش ح سکون
نون وخاء معجمه وفتح دال مهمله ایله فرهنك جهانکیریده پناه وپشتی یعنی حمایه ل اندوخش ح
اندوختن دن اسم مصدر درکار وکسب معناسنه ابو المعانی بیت مکافاتش شود در
روز محشر * از اندوخش اکر نیکست اکر بد ل انکارش ح سکون نون و فتح کاف
فارسی وکسر راء مهمله ایله دفتر محاسبات و دخی افسانه واحوال کذشته معناسنه
شمس فخری بیت هر کجا مجمعی بود زشهان * همه ازوی کنند انکارش ل اوباش ح سکون

سکون واو وفتح باء موحده ایله آلفته وآلوده ولوندبی کار خواجه کمال خجندی بیت
هیچ قبله نیامد فروسرا وباش * زهی مراتب رندو علو همت او * مرحوم کمال پاشا زاده
لغت مشترکه در عیار وقلاش معناسنه ودخی دانا مقابلی اولان سفیه ونادان
معناسنه دیمش وبو بیتی استشها د ایلمش بیت توهم دانی که کردانا واوباش * نداند نقش
راکس به زنقاش ل اوزایش ح یعنی افزایش فا ایله واو ارا سنده تبادل مقرر اولمغله
استعمالن تجویز ایتمشلر ل اویش ح کسر واو وسکون یای تحتانیله سعتر معناسنه در
شاه ناصر خسرو بیت چه کنی دنیای ودین وخرد زیراکه * خوش نباشد نان زیره
واویش ل مع العین المهمله * اقطاع ح سکون قاف وفتح طاء مهمله ایله سربست واوجاقلق
وما لکانه تصرف اولنان قرا واراضی وباغ وبوستان وغیری شیخ سعدی بیت کرفتم که
خود خدمتی کردهٔ * زپیوسته اقطاع اوخوردهٔ ل انجوع ح سکون نون وضم جیمله ایکی
معنایه در اول انجقرق زغنك دخی دیرلر عربیده فواق دیدکاری ثانی اوچق که تبخاله
ودیو فرسای دخی دیرلر انجوع کرفته دینلور ل ایقاع ح سکون یای تحتانی وفتح قافله
غماز ومفسد وسخن چین معناسنه ابو المعانی بیت هرزه کویی وفتنه وایقاع * تو باخر محنت
انداز ل مع الغین المعجمه * ارغ ح فتح راء مهمله ایله ایچی طلو وصاغ جوز یعنی چورك وچتن
اولمیه ل اروغ ح ضم راء مهمله وواو معروفله نسل واعقاب وآل واحفاد معناسنه ماوراء النهر
لغتیدر ل ازغ ح فتح زاء معجمه ایله برقاج معنا یه مرویدر اول باغ چبغنك بوداغوب
دوشنلری که عربیده قصابه وحلمه دیرلر ضم جیمله وقره ایلاك وکف وپاص وچوریمش نسنه
واغاج بوداغی واغاج پیراغنك ابتدا چقان کوزی وسپسی نسنه لر واوکی قوشی معنالرینه در
ل ازوغ ح ضم زاء معجمه ایله کف یعنی ژنك ممدوده ده ذکر اولنمشیدی میرنظمی ازساقی
نامه بیت دل ازکرد غم چون کرفته ازوغ * بزن صیقل ازبادهٔ پر فروغ ل ازیغ ح کسر
زاء معجمه وسکون یای تحتانیله خاطره لایح اولان نسنه خطور معناسنه ابو المعانی بیت
ازیغ خاطر عاشق نباشد * بغیر فکر وصلت تا قیامت ل اطفال باغ ح شرفنامه ده سبزه
ونباتات ونهال نورسته وشاخ تازه معنالرینه مسطوردر ل افروغ ح سکون فا وضم راء
مهمله ایله پرتو آفتاب وضیای قمر وضوء شمع وقنادیل وچراغ ابو شکور بیت چو بو
رویت افتاد از پیری انجوغ * نه بینی دکر در دل خویش افروغ ل الجوغ ح فتح لام وسکون
نون وضم جیمله انجوخ مرقوم معناسنه که عوداغاجیدر ل امروغ ح سکون میم وضم راء
مهمله ایله عالی رتبه ومهابت وفر وشکوه معنالرینه میرنظمی بیت بهر دو در خودش امروغ
دارد * چراغ قدر وجاه افروغ دارد ل انباغ ح سکون نون وفتح باء موحده ایله قومه
عورت معناسنه که بر آدمك ایکی یا اوچ عورتی اولدقده بر برلرینه انباغ دیرلر ووسی ونباچ
دخی دینلور حکیم ناصر خسرو در مذمت دنیا * بیت زین قحبه که خواهران انباغی *
هستند دروچها رهم پهلو ل انجغ * وانجوغ ح کلاهما بسکون النون وضم الجیم پیراکندن
چهره ده وسائر اعضاده اولان شکن وپیچش معناسنه ابو شکور * مصرع * چو بر رویت
از پیری افتاد انجوغ ل ایاغ ح بزم میده دور اولنان قدح معناسنه چغتای لغتیدر اما

فارسیده استعمالی غایت شایعدر فرهادنامه ده ساقی یه خطاب ایدر بیت میئی دین بانکایغ
می پرست ایت * نولا چینی ایا غلربیرلا مست ایت * چغتای ده ساقی یه ایاچی دیرلر
ل مع الفاء * اژدف ع سکون زاء فارسی وفتح دال مهمله ایله آلچ دیدکلری طاع یمشیدر
واغاجنه ده اژدف دیرلر عربیده زعرور دیدکلریدر میرنظمی بیت نیابی اکرمیوهٔ آبدار
شو دارژدف اندردهان خوشکوار ل اسپرسف ع سکون سین مهملهٔ اولی وفتح ثانیه وباء
فارسیله شرفنامه ده اسپریس مرقوم معناسنه در ل مع القاف * ابلق ع لفظ عربیدر
اما عجمده استعمالی شایعدر اکثر آلاجه آتده استعمال اولنور مولانا هاتفی بیت خروشیدن
ابلق خاره سم * شده نعرهٔ آفت کاودم * میرنظمی بیت میان دلیران یل نامدار * برون
آمده است ابلق سوار ل ابیق ع کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله آبی رنکه دیرلر مثلا
مائینک غایت آچیغی واکا بکزرکه بین الناس نیمرنك دیرلر شیخ آزری بیت نسای شام پس
پردهای چرخ شدند * لوای روز چو برزد سر از فضای ابیق ل ازادخلق ع کامل
الخلقه یعنی وجود واندامده تمام الاعضا وعقل ودانشی وآداب ومعرفتی مکمل اولان آدمه
دیرلر کذا فی شرفنامه ل ازرق ع سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله جام جهان نمای
جمشیدکه جام جم دخی دیرلر انك خطوطندن کنارینه قریب بر خطك آدیدر کذا فی شرفنامه
ل اشاق ع فتح شین معجمه ایله غلام بچه که وشاق دخی دیرلر شیخ نظامی بیت بفرمود
اشاقان درکاه را * زدن برلب جوی خرکاه را * بو بیتدن خدمتکار اولمق فهم اولنور
ل المالق ع سکون لام اول وفتح ثانیله بر ولایت اسمیدر کذا فی موید الفضلا ل امیرصاحب
دلق ع یعنی امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه ورضی الله عنه کذا فی شرفنامه
بعض فرهنکده امیرالمؤمنین عمر رضی الله عنه اولمق مذکوردر ل انباق ع سکون نون وفتح
باء موحده ایله سرد یوتان یعنی کیدی باشی عبیدزاکانی بیت همیشه دست بخیر باشدت
یوفاق * بکارساز مجردان شوی انباق ل انوق ع ضم نونله لوری قوشی معناسنه در
کذا فی نعمة الله ل اياق پیاله وکاسه وقدح که بزم میده دور اولنور ایاغ مرقوم معناسنه
کذا فی المحمودی ل ایلاق ع سکون یای تحتانیله اداة الفضلاده بر شهر اسمیدر منوجهری
بیت اکر خانرا بترکستان فرستد مهر کنجوری * پیاده از بلاساغون دواند تا بایلاقش
بلاساغون جیحون کنارنده واقع بر شهردر وشرفنامه ده ایلاق بر اغاج اسمیدر ولغت
محمودیده پادشاهلرك ایام تابستانده نشیمنکاهلرینه دیرلر ومعه یایلاق دیدکلری یردر وکسر
الفله دخی مرویدر ل مع الکاف * ابرك ع سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله
سونکرکه عربیده سفنج دیرلر ومعنای عربیسی مبالغه ایله مبارك معناسنه افعل تفضیلدر
ابو المعانی بیت اشك دیده میکشد ازموج دریای دلم * دود آه ابرسیه مانند ابرك بوده
است ل اپرناك ع ضم باء فارسی وسکون راء مهمله وفتح نونله فرهنك جهانکیریده جوان
معناسنه در ل ابلك ع سکون باء موحده وفتح لامله دورنك معناسنه عموما سیاه وسفید
معناسنه خصوصا سیف اسفرنکی * قطعه * تا سوی او نکشد دولت او پیش کمان * خصم
شادست بدجوئی تیرناوك * کبد انکه بود ورتو دورنکی عیب است * صبح صادق نکند ادهم

ادهم شب را ابلك ل ابوالکنجك ع فتح کاف فارسی وجیم وسکون نونله بوزن ابوالمجك یعنی
مضحك وطرفه ابوالمعانی بیت عبادت کردن بی علم ودانش عابد جاهل * بشیطانرا
ابوالکنجك شود بازهد بیمعنی ل اتابك ع فتح تاء مثناة وباء موحده ایله مربی ومعلم معناسنه
واعتماد الدوله خصوصا حکیم خاقانی بیت بایتیمی چو مصطفی میساز * چکنی جبرئیل
اتابك تست * وملوك شیرازه اتابك لقب اولمشدر شیخ سعدینك ممدوحی اولان سعد
بن زنکی اتابك سلطان سنجر ایدی که سنجر آنی حاکم شیراز ایلمشیدی سنجرك وفاتندن
صکره شیرازده مستقل پادشاه اولدی اتابك خطابی کندوده قرار ایلدی اتابك عبارتی
چغتای لسانیدر انجق انلرك عادتلری اوزره کلمه ده بر یا زیاده ایدوب اتابیك دیرلر
فرهادنامه ده خاقان چینك وزیری ملك آرا حقنده دیمشدر بیت عم اول فرهادغه ایردی
اتابیك * کوروب فرهاد خود آنی اتادیك * انلر اتابیك معناسنه اتکه دخی دیرلر
ل اخسیسك ع سکون خاء معجمه ویای تحتانی وکسر سین مهملهٔ اول وفتح ثانیله ماوراء النهرده
ناحیهٔ فرغانده بر شهر اسمیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل اخشیك ع سکون خاء وکسر
شین معجمتین ایله اخشیج مرقوم معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ل اخکوك ع سکون
خاء معجمه وضم کاف عجمیله میوهٔ نارسیده اخکوش مرقوم کبی حکیم اسدی بیت زفیروزه
واز زمرد دکر * نماینده اخکوك نورس ببر ل اداك ع فتح دال مهمله ایله جزیره معناسنه که
دریا اورتاسنده واقع اولور آبخو وآبخوست دخی دیرلر ممدوده ایله آداك دخی دینلمشدر
ل ادرنك ع سکون دال وفتح راء مهملتین ایله رنج وزحمت والم ومشقت معناسنه در ابوالمعانی بیت
بر جان حزین رحم کن ای ظالم دل سنك * کز درد غم عشق تو دل کشته پر ادرنك ل اراستك ع
فتح راء مهمله وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله قرلغوج که پرستوك وپرستو دخی دیرلر عربیده
خطاف دیدکلریدر ل اراك ع فتح راء مهمله ایله مسواك معناسنه لفظ عربیدر لکن
دهان اعجامده دخی مستعملدر ل ارشك ع سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله اویقو
اوتی فرهنك جهانکیریده کسر را وسکون شین ایله رشك وحسد معناسنه مسطوردر
ابو المعانی بیت ارشك وبغض وحسد از دل تو بیرون کن * اکر ترا بشود مطلب نکوکاری
ل ارك ع سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بیوك قلعه ایچنده اولان کوچك قلعه یه
دیرلر ثانی ولایت سیستانده مخصوص بر قلعه آدیدر استاد فرخی بیت جنکها کرده
چو جنك دشت بلخ * قلعه ها کنده چو ارك سیستان * وله بیت شاهی که فتحهاست مر اورا
چو فتح ارك * شاهی که جنکهاست مر اورا چو جنك خان * زبان علماء اهل هندده نیر اعظم
اسماسنده ندر ل اژدنك ع سکون زاء فارسی ونون وفتح دال مهمله ایله صحاحده اسم دیوان
مسطوردر ل اژدهاك ع سکون زاء فارسی وفتح دال مهمله وها ایله ضحاك ماربنك اسمیدر
ضحاك لقبیدر اصلی ده آك ایدی تعریب ایدوب ضحاك دیدیلر زمان اولده بر ذی قوت پادشاه
ایدی بامر الله تعالی ایکی اوموزی باشنده یلان مانندی ایکی پارچه ات بتمشیدی کتدکجه
اوزایوب یلان باشی کبی باشلری اولوب قولقلری دلوکنه کیروب زیاده وجع وزحمت
ویررلردی بر وجهله علاج پذیر اولمیوب برکون ابلیس لعین حکیم صورتنده کلوب هرکونده
و

هر بینه بر آدم بینی سی ویرك حتی ساكن اولوب زحمت ویرمسونلر دیو تاقیلوب وتعلیم ایتمكله
عذابی شدید اولدوغی اجلدن هر كون ایكی آدم قتل ایدوب بینی لری ایله علاج ایدرلردی
بو حالتله بیكه زماندن صكره خلقك جاننه كار ایدوب كاوه آهنكر تحریكیله اوزرینه
غلو ایدوب قتل ایلدیلر ویرینه فریدون نام شهزاده یی كتوروب پادشاه ایلدیلر تفصیلی
شهنامه ده وآخر تواریخده مسطوردر عبد القادر نایینی بیت جمشید تاجدار بیك ان
سر برید * ده آك اژدهاك اسیردوما ركرد * شمس فخری بیت باتو كسی كه یكسر مو
آوردخلاف * مو برتن از خلافش چون اژدهاك بود ﮒ ازفنداك ﭺ ممدوده ده ذكری مرور
ایدن آزفنداك مرقوم كبیدر قصر الفلك ده جائز كورمشلر ابو المعانی بیت همچو ازفنداك
بو دست باشهاب ثاقبی * قصد اعدا اكه در دستش شود تیروكمان ﮒ ازنك ﭺ فتح زاء
فارسی وسكون نون ایله غضب یا خود طبعه ناخوش نسنه عارض اولدقده چهره
اكشیدوب یوز بورشدرمق معناسنه در كذا فی شرفنامه ﮒ اژهراك ﭺ سكون زاء فارسی
وكسرها وفتح راء مهمله ایله اژدهاك مرقوم كبی نام ضحاكدر استاد دقیقی بیت اپاشاهی كه
ملك توقدیمست * نه باكت برده ناك اژهراكا ﮒ اسب خنك ﭺ كسر خاء معجمه وسكون نونله
دمور قیری آته دیرلر اماخنك قوله آته دخی دیدكاری مسموعدر اما اصحی بوزرنكلو آت
اولمقدر حكیم اسدی بیت چوز درخت زرین براسب خنك * كشیده زرشكش عدو
آدرنك ﮒ اسك ﭺ سكون سین مهمله ایله بمعنی قاصد خبر ایلدیجی ابو المعانی بیت كنج
حیرت راكرفته بوده ام شب تاسحر * اسك غم آمد بنا كه كرد جانان جان طلب ﮒ اشك ﭺ
سكون شین معجمه ایله ایكی معنایه در اول هر قطره یه دیرلر عموما شیخ عطار بیت چنان
شد ظلم در ایام اوكم * كه اشكی درمیان بحر قلزم * وكوز یاشی قطره سنه دیرلر خصوصا
بو معنا ایسه معروفدر سرشك ایله مترادف المعنیدر ثانی ملوك عجمدن بر طائفه در اشكانیان
دیرلر ابتدا پادشاه اولانلرینك آدی اشك اولمغله اولادو اعقابن اكا منسوب طوتوب الف
نون كه ادات جمعدر یای نسبتله اشكانی وبر الف ونون دخی نسبتی تأكید ایچون زیاده
ایدوب اشكانیان دیدیلر ملوك عجم قدیم الایامده درت طائفه اولوب برینه دادیان وبرینه
كیانیان وبرینه اشكانیان وبرینه ساسانیان دیدكاری كتب تواریخده مسطوردر ﮒ افشك
وافشنك ﭺ كلاهما بسكون الفاء وفتح الشین المعجمة ثانی نون زیاده سیله مؤید الفضلاده
وفرهنك جهانكیریده شبنم معناسنه مرویدر استاد رودكی بیت باغ ملك آمد طری
ازشعۀ كلك وزیر * زانكه افشك میكند مرباغ بستانرا طری دیكر بیت شد عرق
دیزان پری روزیر زلفش ازحجاب * بركل رعنا مكركه افشنك افتاده است ﮒ اكاك ﭺ سكون
كاف وفتح میمله فی واستفراغ معناسنه عربیده القلس دیرلر كذا فی شرفنامه ﮒ اك ﭺ
ممدوده ده مذكور اولان آك كبیدر كه قصر الفلك ده مرویدر حكیم سنائی * مثنوی * آن
فكنده بجاه بهراكم * وان بها كردم بهرده درم * قیمت مرد قلب بی كم وبیش * اوزهرده
هزار عالم بیش ﮒ الجیك ﭺ سكون لام ویای تحتانی وكسر جیم فارسی اول وفتح ثانیله
شرفنامه ده نام پادشاه زاده اولدوغی مسطوردر اما قنقی پادشاه زاده در یازماشی

یازمامش ﮒ الوچك ﭺ ضم لام و واو معروف وفتح جیم فارسیله صدفه مشابه بر نوع دریا
بوجكیدر آندن كروه درویشان كشكول ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت در میان
چشم من تخم الوچك كاشتم * لكلكم كردی وانكه بذر من میكاشتم ﮒ انارمشك ﭺ رمان
مصریدر الفك حذفیله نارمشك دخی دیرلر هندی لسانینده تاك كیردیرلر ﮒ انبانك ﭺ
سكون نون اول وفتح ثانیله طغرجق آخرنده كی كاف تصغیردر كوچك طغرجق وچانته
اولور ﮒ انبوهناك ﭺ لفظ مركبدر انبوه كه جمعیت معناسنه وناك اختلاطدن عبارتدر
اشراب طریقیله نمناك وغمناك كبی معنای تركیب غلبه اولدیمكدر ﮒ انجرك ﭺ سكون
نون وفتح جیم وراء مهمله ایله بر روایتده كسر جیمله ایكی معنایه در اول بر صحرا آدیدر شیخ نظامی
بیت بدشت انجرك آرام كردند * بنوشانوش می درجام كردند * ثانی مرزنكوش معناسنه در
ﮒ انجكك ﭺ سكون نون وفتح جیم وكافله حبوبات قسمندن بر نوع سیاه دانه در ایچی بیاض
امرود چكردكنه بكزر ﮒ انجلك ﭺ سكون نون وضم جیمله لذت ولطافتی اولمیان میوه یه
دیرلر كذا فی شرفنامه ﮒ انجوك ﭺ سكون نون وضم جیمله مؤید الفضلاده بر صحرانامی
اولمق اوزره مسطوردر ﮒ اندك ﭺ سكون نونله قلیل معناسنه كه مقابلی بسیاردر میر نظمی
اندك اندك نوش كردن باده را * بهتراز بسیار خور افتاده را ﮒ اندوهناك ﭺ غصه لو
معناسنه لفظ مركبدر اندوه ایله ناكدن ابو المعانی بیت در كلستان عندلیب وفاخته
زار وحزین * هركه دور افتد زجانان همچومن اندوهناك ﮒ اندیشناك ﭺ اكرچه معناسی
فكرلودر اماغمناك اولوب فكرلو اولمقدر ﮒ اندیك ﭺ سكون نون ویای تحتانی وكسر
دال مهمله ایله ایكی معنایه در اول نسخۀ میرزا ابراهیمده بمعنی بوكه كه عربیده عسی ولعل
ولیت كه تمنی وترجی معناسن افاده ایدر اصلی بودكه ایدی دالی حذف اولنوب بوكه دیدیلر
واداة الفضلاده اندیك باید معناسنه در كلام استاداندن دخی بو وجه اوزره استنباط
واستخراج اولنور میر عماد بیت كرخوار شدم پیش بت خویش روا بود * اندیك بر بهتر خود
خوار نباشم * خاقانی بیت كرحلۀ حیات مطرا نكرد دت * اندیك در نمانی ازین كسوت
وبها * اما بو ابیات معنای اوله شاهدلردر رشید الدین وطواط بیت هرچند كه بودیم
زهجران تو غمكین * اندیك زهجران توشادیم دكر بار * حكیم قطران ارموی بیت كریارندانند
خطر وقدر توشاید * اندیك فلك داند قدر وخطر تو * ثانی بمعنی زیرا كه وچرا كه اثیر الدین
اخسیكتی بیت با آنكه من از عشق تورسوای جهانم * هم راضیم اندیك توزیبای جهانی
ﮒ انك ﭺ سكون نونله بوزن رنك بال آروسی عربیده نحل دیرلر ﮒ اورك ﭺ سكون
واو وفتح راء مهمله ایله اطفال ایام عیدده راغاجه ایكی ایپ بغلیوب اوجنه بر تخته بند
ایدوب اوزرینه اوتوروب صالنورلر اكا بازپیچ وكازو كازه وهلو وهلوچین دخی دیرلر مولانا
شمالی دهستانی بیت هركه راعقل باشد وفرهنك * نزداو اوركست به ازاورنك ﮒ اهك ﭺ
ممدوده ده ذكری مرور ایدن آهك كبی آچلی معناسنه در حكیم سوزنی * قطعه * نوح
لمك وار بخواه عمر خویش * چون نكنی طاعت نوح لمك * كرچو زدنیا نبرد زر وسیم
پس چه زر وسیم وچوسنك واهك ﮒ مع الكاف الفارسی * ابلوك ﭺ سكون باء موحده

وضم لام ایله فضول ومنافق ودوزوی یعنی ایکی یوزلو معناسنه شاه داعی شیرازی بیت
بو دازان جوق قلندرابلهی * مردابلوك زئیب بیرهی کی ادرك فی سکون دال وفتح راء مهملتین
ایله مجمع الفرسده صالنجق معناسنه که بازیچ وکاز وکازه دخی دیرلر کی ارتنك فی سکون
راء مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساکنه ایله اوج معنایه کلور اول نکارخانهٔ مانی نقاش
سیف اسفرنکی بیت اکر مانی شود زنده چو بیند نقش توقیعش * بمیرد باز از شرم
نکارستان ارتنکش * رفیع الدین لبنانی بیت صبا نکاشته آن نقشها که تریٔ آن
باب لطف فروشسته تختهٔ ارتنك * استاد لطیفی بیت زبس جادو ییهای ونیرنك او
بدو بکرویدند وارتنك او * ثانی مانی نك دستور العمل اولان کتابی معناسنه که هر نقش که
خاطرینه خطور ایلیه ویاخود بر غریب صورت و عجیب رسم وهیئات کورن اول کتابه
ابتدا مسوده ایدوب بعده نقش وتصویر ایدردی نتکم شمس فخری دیمشدر بیت چو حسن
صورت نقاش نقش نامیه دید * باب دادز مانه صحایف ارتنك * آب داد ضرب مثلدر
ایشه صورت ویردی دیمکدر ثالث مانی نك کندویه اطلاق اولنور شرف شفروه بیت
با کلك توچون قلم زند ارتنك * چه ساده نکار کرکه ارتنکست * رسالهٔ حسین وفائی ده
ثاء مثلثه ایله ارثنك واقع اولوب تفسیرنده مانی نقاشك صورتلری واختراع ایتدوکی
رسوماتی نقش ایلدیکی کتابك اسمیدر دیمش ومحمد هندوشاه صحاحنده بتخانه معناسنه روایت
ایلمشدر وحکیم اسدیٔ طوسی شواهدنده مانی کتابنك بوندن غیری اسمی اولدوغنه
اطلاع حاصل ایلمدم دیر ولغت فرسده ثاء مثلثه واقع اولمامش الا ارتنك ونخ لغتلری در
بو سیدن ثاء مثلثی زاء فارسیه تبدیل ایدوب ارژنك دیدیلر وارچنك وارسنك دخی
دیدکاری مرویدر کی ارچنك فی سکون راء مهمله ونون وفتح جیم فارسیله فرهنك
جهانکیریده ایکی معنایه در اول ارتنك مرقوم ثانی نقش وتصویر معناسنه در کی ارژنك فی
سکون راء مهمله ونون وفتح زاء فارسیله صحاحده تمامه ارتنك معناسنه مرقومدر وبتخانهٔ
چین معناسنه شیخ نظامی * مثنوی * عجب ماندازان کارنظارکی * بغیرت فرو ماند یکبارکی
که چون کرده اند این دو صورت نکار * دوارژنك رابریکی سان نکار * نسخهٔ میرزا ابراهیمده
مانی نك نکارخانه سی معناسنه مذکوردر بو معنایه شیخ سعدی بیت کر التفات
خداوندیش بیاراید * نکارخانهٔ چینی ونقش ارژنکیست * بو بیتدن فهم اولنور که نکارخانهٔ
چینی مانی نك اولمیوب اخرك اوله زیرا بو معناده شیخ نظامی بیت روان کرد کلك سیه
رنك را * ببرد آب مانی وارژنك را * بو بیتدن فهم اولنور که مانی غیری وارژنك غیری اوله
اما کتاب اسمی اولسه معنی یرنده اولور مصراع ثانیده مانی نك وکتابنك رونقی
کیدردی دیمك اولور ومانی نقاشك مخصوص اسمی اولدوغنه بو بیتده دلالت واردر
میرخسرو بیت که درچین دیدم از ارژنك پرکار * که کردی دایره بی دور پرکار *
وفرهنك جهانکیریده ارژنك جمله معانیسندن مازندران دیولرندن بر دیوك آدیدرکه
انی رستم هلاك ایلدی مختاری دیمشدر بیت از غبار سم اسبت فلکی ساز د طبع * ملکی
کرددبا لطف تو دیوارژنك * بو معنایه حکیم ازرقی بیت هزار لشکر داری که هر یکی ذیشان

ذیشان * فرو نتر ند ز دیو سپید وازارژنك * شمس فخری دخی بر دیو نامی اولمق اوزره
معیارده نقل ایلمشدر وسیلة المقاصد صاحبی دخی اکا متابعت ایتمش اما صحاحده ارژنك
بر کمسنه نك نامیدر که مانی آنك وزیری ایدی دیمش ومشکلات شهنامه ده ارژنك
پسرزه درتورانیلردن سرلشکر ایران طوس بن کودرز الندن هلاك اولدی دیمش حکیم
فردوسی * مثنوی * به پورزه کفت نام توچیست * زکردان جنکی ترانام کیست *
بدو کفت ارژنك جنکی منم * سرافراز شیر درنکی منم کی ارسنك فی سکون را ونون وفتح
سین مهملتین ایله فرهنك جهانکیریده ارتنك وارژنك وارچنك معنالرینه در استاد فرخی
بیت همی تافت از پرنیان روی خویش * نکاریست کویی بارسنك مانی کی ارغنك فی
سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله مجمع الفرسده ارتنك وارژنك مرقوم معناسنه
مشاعر بیت ندارد همچو زلف وچشم تو آهوی چینی * نباشد هیچ وجهی حسن صورت نقش
ارغنك کی ارهنك فی سکون راء مهمله ونون وفتح ها ایله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در
اول بدخشان مضافاتندن بر قصبه اسمیدر ثانی ارتنك وارچنك وارژنك وارسنك
وارغنك معنالریله مترادفدر کی ازرنك فی سکون زاء معجمه ونون وفتح راء مهمله ایله خیار
معناسنه در که آزرنك وبادرنك دخی دیرلر کی اژرنك فی سکون زاء فارسی وفتح راء مهمله ایله
نام دیودر کذا فی مجمع الفرس کی استرنك فی سکون سین مهمله ونون وفتح تاء مثناة
وراء مهمله ایله بیروح الصنم دیدکاری کوکدر غایت مخدر در هر نقدر جزؤی تناول اولنسه
وجوده خدر ویرر خاصه سی چوقدر از جمله بر صحیح اولوب شکست اولمیانی بر آدم
یانندہ کوتورسه جمیع خلق ایچنده معزز ومکرم وموقر ومحترم اولوب هر کس محبت ایدوب
دائما دولت وعزتده اولور دیرلر هیئات واسلوبی بعینه انسانه بکزر بتدیکی یرده اراکی
دیشیسیله بربرینه قوللرین صارمش بتر ارککینك عقلی وبیغی وذکری اولور ودیشیسنك
ممه لری وصاچی وفرجی اولور اما ایکسنك ده صاچلری کوك اولمق اوزره باشلری اشاغی وایاقلری
یوقارو بترویردن یوقارو صاپی اولوب بو کرتلن یپراغی کبی یپراغی اولور علامتی بتدوکی
یرده کیجه لرده التون کبی ایشیلر واروب اطرافنه کل دوکوب صباح قوپاررلر روایت
اولنور که قوپارلدقده بر موحش صدا ظاهر اولور ذی روحدن ایشیدن هلاك اولور
اکا بویله چاره بولمشلر که بر ایپی کتوروب بر اوجنی صاپنه محکم بغلیوب بر اوجنی بر کلبه
بغلیوب ایراقدن ات قورلر اول کلب چکنه رك یرندن قوپارر واول کلب صداسندن هلاك
اولور اعلاسی چین ولا بتنده اولور آنده صحیح الاعضا چقار حکیم اسدی * مثنوی * همان
از کیاهان یابود رنك * شناسنده خواندورا استرنك * ازان هر که کندی فتادی زپای *
چوایشان شدی بیروان هم بجای * بکاوان ازان چند کندند و برد * هران کاو کان کند برجای
مرد * یپراغنه عربیده سراج القطرب دیرلر اکرچه روم دیارنده دخی اولور لکن صحیح الصورة
بولنمز وروم ایری اولور چین دیارنده اولانك قطعه سی کوچك وانسان کبی جوارح واعضاسی تمام
اولور استاد عسجدی بیت هند چون دریای چین شد چین چو دریا بار وا * زین قبل دوید
بچین برشبه مردم استرنك * بعض روایتده استرنك شجر وقواق دردیمشلر شمس فخری معیارد

جمالیله * استرنك درخت بیروح باشد که ثمره آن بصورت آدمی باشد هرکسی که آنرا ازبیخ
برکند در حال بمیرد وآنرا بیروح الصنم کویند بیت زفرط کرم خواستی تا دهند *
درختان ثمر مرد چون استرنك * واسترنك عقیم عورته دخی دیرلر ی افرنك ع سكون
فا ونون وفتح راء مهمله ایله بش معنایه کلور اول کفره طائفه سندن فرنك دیدکلری
قومدرکه معربی افرنجدر حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * ادهمی زاید وصد قطره
روان * که درافتادم بجلاد وعوان * تا نمیرد هیچ افرنکی چنین * هیچ ملحد را مبادا
اینچنین * ثانی فروز بیانی معناسنه استاد فرخی بیت خسرو پردل ستوده سیر * پادشا
زادهٔ بزرك افرنك * استاد عنصری بیت جهان خیره ماند ز فرهنك او * ازان پرز بالا
وافرنك او * ثالث زیب وزینت معناسنه منصور شیرازی بیت زها کیای تودارد سر
فلك افسر * زحسن رای تودارد عروس ملك افرنك * رابع حشمت ووقار معناسنه استاد
دقیقی بیت فرو افرنك بتو کیرد دین * منبر از خطبهٔ تو آراید * خامس تخت پادشاهان که
اورنك دخی دیرلر ی انك ع سكون نون ایله ایکی معنایه در اول صویك مجراسی ایچون
طو پراقدن یاپوب یرالتنه قورلر که صو ایچندن جاری اوله اکا کنك دیرلر ضم کافله وهنك
دخی دیرلر ثانی ولایت هندوستانده بر ناحیه آدیدر ی انکشت سترك ع بیوك پرمق یعنی
باش پرمق سترك ضم سین ایله بیوك دیمکدر ی اورنك ع سكون واو ونون وفتح راء
مهمله ایله سکز معنایه کلور اول پادشاهلرك تختی نجیب الدین جرد پادقانی بیت زهی بمهر
تو سرکشته در جهان افسر * خهی ز بهر تو پا بسته بر زمین اورنك * شمس فخری بیت
خدیو ملك سلیمان ملاذ سیف وقلم * عزیز خلق جهان زیب افسر واورنك * تخت شاهی
اولدوغی جهتله معنای اصلیه سنده تختده ن اولمق لازم دکلدر ندن اولورسه اولسون حکیم
فردوسی * مصرع * بر اورنك بنشست شید اسب شاد * دیدوکی مراد تختدر ثانی عقل
ودانش معناسنه حکیم سنایی بیت ای کرفته دو عالم اندر عدل * بکمال صیانت
اورنك * ثالث فروز بیانی کمال اسمعیل بیت زهی ز فر تو سر سبز چرخ مینا رنك *
ز مقدم تو سپاهان کرفته صد اورنك * وله بیت خدایکان صدور جهان شهاب الدین
که مملکت ز شکوه تو میبرد اورنك * رابع مکر وحیله شیخ نظامی بیت چو نوشابه دانست
اورنك شاه * بفال همایون برآمد ز راه * خامس بمعنی شادی استعمال اولنور زراتشت
بهرام بیت جهان آباد کشت وشاد واورنك * ز داد ودین واز خوی هوشنك * سادس
کلچهر نام محبوبه نك عاشقی آدیدر که بنام ومشهور کمسنه ایدی خواجه حافظ بیت
اورنك کو کلچهر کو نقش وفا ومهر کو * حال من اندر عاشقی داد تمامی میزنم * سابع
یعنی زندکانی که آکا رنك واورند دخی دیرلر ثامن استعمال طریقیله آسمانه ده اورنك دیرلر
مولانا جامی بیت هفت رنکست زیر هفت اورنك * نیست بالاتر از سیاهی رنك * فاضل
روم کمال پاشازاده مرحوم بونده دخی تصرف خاص ایدوب اورنك ایکی نوعدر بری مفرد وبری
لفظ مرکبدر او ایله رنکدن که اولك اصلی آب ایدی با واوه قلب اولنوب تخفیفا مدی دخی
فتحه یه تبدیل اولندی ورنك معلوم ترکیب اولنوب اورنك اولدی نتکم عنصرینك بو بیتندن

بو بیتندن ظاهردر بیت رخش فرو اورنك را جای کشت * ستان ز حسن وی آرای کشت
حسن سیمادن اورنك ایله تعبیر ایتدکلری بیت مرقومدن مفهومدر ی اورنك ع
سكون واو ونون وفتح زاء فارسیله بر مصلحت ایچون یراق کورمك معناسنه میر
نظمی بیت بدل راندارم قراری دکر * براورنك شولا زم آمد سفر ی اوشنك ع
سكون واو ونون وفتح شین معجمه ایله اوز دینه اثواب سریلن اپپه دیرلر واول اپپه دخی
دیرلرکه اولر ایچنده بغلیوب اوز رینه بعض نسنه قورلر اکا اونك ورزه وورزه اونك
دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ی اوك ع سكون واو ایله طرف بالا وبلندی هواکه معربی
اوجدر کذا فی فرهنك جهانکیری ی مع اللام * ابجل ع سكون باء موحده وفتح جیمله
نام پادشاه ولایت جابلسادر کذا فی شرفنامه ی اجل ع فتح جیمله شرفنامه ده ککرمك
معناسنه که ارغ واروغ وروغ ورچك دخی دیرلر عربیده نم معناسنه ودخی اخر حیات
عمر وزمین وموعد معناسنه در مولانا عرفی بیت کل حیات من از بسکه هست پژمرده
اجل نمیزند از ننك ره سرده ستار ی اخکل ع سكون خاء معجمه وفتح کاف عجمیله غله
سنبله سی وبعض فرهنکده داس معناسنه یعنی قالچق ی اردبیل ع مشهور شهردر
مجمع الفرسده نوش الروانك جدی شاه فیروز بنا ایلمش اما مؤید الفضلاده اردبیل بن
ارمین بن لنطی بن یونان بنا ایلدوکی مسطوردر ی ارمائیل ع بر شهزاده نك نامیدر که
ضحاکی ونی وکرمائیل نام ایکی شهزاده یی تعیین ایلمشیدی هر کون ایکی اوغلان کتورلردی
بونلره تسلیم ایدرلر ایدی که بینی لرن چقاروب ضحاکك اموزی باشنده اولان مارلره غدا
ایده لر بونلر ایسه اول اوغلانلرك برینی قتل ایدوب بربینك یرینه برقیون بینی سنی آمیخته
ایدوب بر اوغلانی ازاد ایدوب کوه وبیابانلره قاچورلرلر ایدی مرویدرکه اکراد طائفه سنك
نسللری انلردندر ی ازکیل ع سكون زاو کسر کاف فارسیله ایله موشمله دیدکلری طاغ
یمشی درشاعرد یمشد ربیت مکیر از باغبان دهر بامنت ترنج وسیب * بجو در کوه ازکیل
وبزی بی منت دونان ی ازمل ع سكون زاء معجمه وفتح میمله اوج معنایه در اول آواز
ثانی بسیار ثالث همه معناسنه در مثال اول میر نظمی بیت بکوشم رسید ست ازدور
ازمل * که آن دشت بوده بشیران محل * مثال ثانی وله بیت در آنجای ازمل سباع عرین
که بهر شکاری شده در کمین * مثال ثالث وله بیت در آنجای کرده چو شیر و پلنك
شده ازملی صیدرابی درنك ی اسبیل ع سكون سین مهمله وکسر باء موحده بعده یای
تحتانی ساکنه ایله آت اوغریسی درکه صنعتی آت سرقه ایتمك اوله کذا فی تحفة الاحباب
ی اسپرل ع کسر سین مهمله
ی اسل ع فتح سین مهمله ایله سازلق اوتی که انی حصیر ایدرلر
وسكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله پارهٔ خربزه یعنی قاون دلای کذا فی فرهنك جهانکیری
ی اشبل ع سكون شین معجمه وفتح باء فارسیله قره حویار که بالق قرنندن چقار
ی اشغول ع سكون شین معجمه وفتح باء فارسیله بوی تخمی که عربیده حلبه دیرلر
ضم حا ایله اما صحاح فرسده بو لغت سكون سین مهمله وباء موحده ایله واقعدر حکیم شیرازی
ی اغل واغول واغیل ع
بیت سینه رادرها جره کن ترنطول * زاب بر پهن ولعاب اسبغول

ممدوده ذکری مرور ایدن آغیل معناسنه که ترکیده دخی اغیل دیرلر حضرت مولانا
قدس سره بیت غم مخور ید هر شترده نیر ددرین اغل * زانکه ببستند ما بر سر کوه بر شرف
ل افزول ع سکون فا وضم زاء فارسیله تحریک وتقاضا که ترکیده قندرمق دیرلر اوزول
دخی دینلور ابو المعانی بیت شود پیوسته کردون را شرار شعلهٔ آهی * غم افزولست
دردل ناله وافغان سحرکاهی ل افسوکل ع سکون فا وضم سین مهمله ایله پهلوبجه دیمکدر
کذا فی وسیلة المقاصد ل اکلیل ع سکون کاف وکسر لامله لغت مشترکدر عربیده تاج
معناسنه ودخی منازل قمردن بر منزله اسمیدر واعشاب نوعندن بر اوت آدیدر اکلیل
الملك دیرلر ل امیر النحل ع یعنی امیر المؤمنین ویعسوب المسلمین علی ابن ابی طالب کرم الله
وجهه ورضی الله عنه حضرت علی هنوز طفل ایکن شاه زنبوران عسکریله کلوب اوکنده
شهادت کلمه سنی نطق ایدوب ایمان کتوردکلرین امیر النحل لقبیله ملقب ایلدیلر کذا فی
المحمودی ل اکال ع اکاك مرقوم معناسنه در ل اندشمال ع سکون نون وشین معجمه
وفتح دال مهمله ومیمله بمعنی اندشمار مرقوم که صدای ظاهر وقرأت جهری دیمکدر *
ل اندول ع سکون نون وضم دال مهمله ایله زنکستانده بر کلیمك ویا خود بر چارشبك درت
کوشه سنه ایب بغلیوب ودرت طرفن اغاج ایله کروب پادشاهلری ایچنه اوتوروب
خاص قوللری درت جانبندن قالدروب کوتوردلر کانه بو وضع توقیر واحترام اوله حکیم
اسدی بیت نشستن که ناز دارند وکام * دران بومش اندول خوانند نام ل انکشتال
سکون نون وشین معجمه وضم کاف وفتح تاء مثناة ایله بمعنی بیمارناك یعنی دائما خسته
وعلیل ابو العباس بیت زخانمان و مراتب بغربت افتادم * بماندم اینجا بی برك وبار
انکشتال ل انکل وانکول وانکیل ع اوچیده ایکی معنایه در اول ایلك که اکا دوکمه کچوررلر
اثیر الدین اخسیکتی بیت اجزای ذات توچو بهم دست در زده * کویی که بر صفای قبا کوی
انکلست * ثانی صحبتی مکروه واختلاطی ثقیل آدم ترکیده دخی انکل دیرلر محبی بیت
دل بغم کفتا که انکل وا شود * غم دلم را دوستداری میکند ل اوزول ع سکون واو اول
وضم زاء فارسی وواو معروفله بمعنی افزول مرقوم ل ایلاول ع سکون یای تحتانی وفتح
لامله برطاغ اسمیدر ل ایلول ع اول کوز آینك آدیدر که مارت مقابلیدر زیرا بونکده
اون ایکنجی کونی شمس برج میزانه تحویل ایدوب روز وشب مساوی اولور ل مع المیم *
ابریشم ع معروف ترکیده ایپك عربیده حریر دیرلر سین مهمله ایله ده صحیح لغتدر وبو
معناسیله بر نوع سازدر شاعر دیمشدر بیت ابریشم وعود وچنك وطنبور * در بزم تو
باد زهره مزدور ل ابریشم ع ابریشمدن مخففدر ودخی خام ایپکه دیرلر کذا فی مجمع
الفرس ل اجم ع فتح جیمله بیشهٔ شیر یعنی ارسلان یتاغی که میشه لکدر کذا فی المحمودی *
ل اخکم ع سکون خاء معجمه وفتح کاف ایله الك وغربال دائره سی که قاصنق دیرلر میر
نظمی بیت بنادان بینش قسمت شد سنی * فلك غربال بی اخکم بسنی ل ادرام ع سکون
دال وفتح راء مهملتین ایله فرهنك جهانکیریده اکریم یاپچی معناسنه در ل ادرم ع سکون
دال وفتح راء مهملتین ایله اکریدر که ایراینجه دیکلور ایکی پارچه کیچه در حکیم نزاری

نزاری قهستانی بیت میان ریش پالان کرده دردم * بیك ضربت دونیمه زد چو ادرم *
ل ادیم ع کسر دال مهمله وسکون یا ایله بمعنی روی وجه معناسنه وعربیده ایکی معنایه ده کلور
اول روی زمین ثانی سختیان آدم طپراقدن خلق اولندوغیچون آدم تسمیه اولندی
شاعر بیت بادیمانی ز سهیل نسیم * ساخته کیمخت زمین را ادیم ل ارم ع شداد بن
عادك جنت نامیله بنیاد ایتدوکی باغ ارمدر که قرآن عظیم الشانده ذکر اولنمشدر عربیده
الف مکسوره ایله در شداد ظلمله عالمی خراب ایدوب جهان خلقنك مالن آلوب بر باغچه
یاپدردی که اغاچلری التون وکمش ویپراقلری زمرد ومیوه لری لعل ویاقوت واینجو
وزمینی مسك وعنبر علی هذا القیاس تمام اولدقده ایچنه کیروب اوتورمق میسر اولمدی
قپودان ایچرو برایاق قودوغی کبی حضرت عزرائیل علیه السلام جانن قبض ایلدی
نظیری نیشابوری بیت پس از حصول مرادات اهل آن فاسد * مثل چو باغ ارم کشت وحسرت
شداد ل ازازدم ع سکون زائین معجمتین ایله بر نوع غله در که اویبادخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ل ازبرم ع سکون زاء معجمه وراء مهمله وفتح باء موحده ایله حفظ معناسنه در
شیخ سعدی بیت اکر خود هفت سبع از بر خوانی * چو آشفتی الف بی تی ندانی *
ل ازم ع فتح زاء معجمه ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی فرزند مسطوردر ل استام ع
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله زر وسیم ایله دوزلمش رخت ومجمع الفرسده آت
اثوابندن نه اولورسه الفسز ستام دخی دیرلر شاه ناصر خسرو بیت بفرش واسب
واستام وخزینه * چه افرازی چنین از فخر سینه ل استیم ع سکون سین مهمله وکسر
تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله بمعنی آستین وممدوده ایله آستیم دخی دیرلر میر خسرو
بیت خیز وپیش آرازان می خوشبوی * زود بکشای چنك را استیم * نسخهٔ ابو حفص
سغدیده دهن ظروف یعنی طلوم اغزی معناسنه دیوب بیت مزبوری تمسك ایدمش
وشمس فخری معیارده جراحت مندمل اولوب یعنی یاریلوب اراسنده ایرك قاله دیمش
وشرفنامه ده جراحتی صوغوق اوروب شنج اتمك معناسنه مسطوردر ولسان الشعراده
جراحتدن سیلان ایدن ایرك معناسنه مرقومدر ل اشام ع فتح شین معجمه ایله حاجت
قدری طعام که عربیده قوت دیرلر قوتك صریح معناسی بو عبارت ایله بیان اولنمشدر *
وهو ما یقوم به بدن الانسان من الطعام ل اشتوم ع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة
ایله بر چاقدن اولان صپورکه کما مر فی الممدوده ل اشتیم ع سکون شین معجمه وکسر تاء
مثناة ایله سین مهمله ایله اولان استیم معناسنه در جراحتده اولان ایرك معناسنه شمس
فخری بیت بسکه پیوسته ریم ریزد خصم * کشت جسم عدوش چون اشتیم ل افام ع
اصلی فامدر الف زائده در انجق تحسین لفظ ایچون ایراد اولنور ایکی معنایه کلور اول
لون یعنی رنك که مینا فام ولعل فام دیرلر ثانی بورج معناسنه که وام واوام دخی دیرلر ل اقنوم ع
سکون قاف وضم نونله ایکی معنایه در اول اصل معناسنه که اقنوم عجم دیرلر اصل عجم دیمك
اولور بو بر فرهنك فارسی اسمیدر که اصول لغاتی بیان ایدر ثانی یهود کتابی آدیدر که اوج
کتابدر حکیم خاقانی معروف قصیده سنده بیت سه اقنوم وسه قرقف را ببرهان * بکوی

مختصر شرح موفا ل ام ع ضمیر نفس متکلم وحده در برادا تدرکه لاحق اولدوغی افعالک
هاء علامت وارایسه الفی ثابت اولور رفته ام وآمده ام وخورده ام کبی هاء علامت
یوغیسه الفی ساقط اولور رفتم وکفتم وخفتم کبی ابو المعانی بیت رفته ام درکوی جانان
لیک تنها نیستم * بود همراهم غم عشق وخیال روی یار ل انجام ع سکون نون وفتح
جیمله آخر کار وغیره مقابلی آغاز در شمس فخری بیت چون فلك جاه اوست بی آغاز *
چون قضا حکم اوست بی انجام * وقدم معناسنه مرادفی فرجام در شیخ عطار بیت زهر
چیزی که دارد کام ناکام * جدامی بایدت کشتن بانجام * کاهی اسم فاعل اولور آخره
ایرشدیریجی معناسنه مسعود سعد سلمان بیت صبور وصابر وکشتم مجبس بند ارچند *
زمانه دارم اندر بلای جان انجام * وکاهی امر استعمال اولنور وله بیت ده انجام ودل
اندر خرمی دار * که روز خرمی این دیا رست * ترکیده صوك وچغتایده سونك دیرلر
مثلا صکره کی دیمکده سونکغی دیرلر صبعه سیان ده بهرام شاه دلارام فراقنده بیت
کوردیك تون ایرور قرانقو منکا * بولسانی ایردی سونکغی اویقو منکا ل انجیر آدم ع
بر نوع یمشدر هندوستانده اولور حنظله بکزر مدور وقرمزی اورته سنده بیاض نقطه سی
واردر ل اندام ع بش معنایه استعمال اولنور اول حسن وجود تعریفنده خوش اندام
دیرلر بو معنا معروف ومعلومدر شیخ سعدی بیت اندام توخود حریر چین است * دیکر
چکنی قبای اطلس * ثانی تناسب اعضایه دیرلر شاعرد یمشدر * مصرع * کیرم که ملك جامه
ذهد کواندام * ثالث اسلوب وروش معناسنه عبد الرزاق کاشی بیت سرکونه
باندام کند بندکی تو * آرند بدان سرسه طلاقی بششی اندام * رابع نظام حال معناسنه
حکیم سوزنی بیت چون سخن در نظر از لفظ تو اندام کرفت * بعدم با زر وخصم تو اندام
اندام * بو معناده فلانرا کاری باندامست دیرلر مراد فلانك ایشی انتظام اوزره دردیمك
اولور شمس فخری بیت همه اندام خصم چون بکرفت * تا چرا کار اوست با اندام
خامس آلت رجل وفرج نسوانه دیرلر عبید زاکانی بیت مناسب آید اریکبار نهادی *
در اندام ترا اندام مائی * وفرهنك جهانکیریده بو جمله معنادن غیری فضای خانه
معناسنه ده مرویدر ل انکام ع سکون نون وفتح کاف فارسیله بمعنی هنکام یعنی وقت
خلاق المعانی بیت همه ثابت قدم انکام کوشش * همه در وقت راحت لذت افزای *
ل انکشت دشنام ع شهادت پرمغی برکسنه یه خطاب وعتاب ایلدکده اول پرمغله
اشارت ایلدوکی مناسبتله دیمشلر کذا فی شرفنامه ل اوام ع فتح واو ایله ایکی معنایه در
اول بورج معناسنه که وام دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت تا درین شهر آمدم از بس اوام *
من رهی بفروختم کاشانه * وله بیت کردن همت ز وام بندکان آزاد کن * زانکه در شرط
کریمان نیست پذرفته اوام * بو معنایه شمس فخری بیت کیست انکو سپهر میخواهد *
رفعت خاك در کهش باوام * ثانی بمعنا رنك فام و وام دخی دیرلر ل امام ع بو دخی اوام
معناسنه دردیمشلر عربیدر ایلرو معناسنه در ل اهرم ع سکون ها وفتح راء مهمله ایله باشی
مدور اغاجدر که آنکله هریسه دوکرلر مولانا لسانی در شهرآشوب * رباعی * ای یار

یار هریسه پز نداری غم خود * اندیشه نمیکنی زبیش وکم خود * خواهم که تو شب خواب کنی
من تا روز * بردیك هریسه ات زنم اهرم خود ل مع الغون * ابان ع فتح باء موحده ایله درت
معنایه در اول بمعنی همیشه وثانی غضب معناسنه بو ایکی معنایه ترتیب اوزره ابو المعانی بیت
بملك حسن ابان ای شاه خوبان * مکن عشاق را هر دم ابانی * ثالث وحشت رابع اورته کوز آییدرکه
رومیلر تشرین اول واعجام ابانماه دیرلر ل ابدان ع سکون باء موحده وفتح دال مهمله ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی دودمان ثانی بمعنی سزاوار کذا فی فرهنك جهانکیری وعربیده جمع بدندر
ل ابرازدان ع ابراز دوکلش بهارات در طعام اوزرینه دوکرلر ودان ظرف معناسنه در
ل ابر پوشان ع هوا یوزی بولوت اولمق معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ل ابرکاکیان ع
فتح باء موحده وکاف اول وسکون راء مهمله وکسر کاف ثانیله تارعنکبوت معناسنه یعنی
اورمجك آغی استاد لطیفی بیت دلیلت چوابر دست پوشان جو * نه سستیست همچون
ابرکاکیان ل ابرمادران ع بر نوع لطیف حلوای خانکیدر که غایت نرم وتر اولور میر نظمی
بیت نباشد ز حلوا ازان بهتری * که باشد ابرمادران سکری ل ابرنجن ع سکون
باء موحده ونون وفتح راء مهمله وجیمله بلازك وخلخال معناسنه اما باشقه باشقه مراد
اولندقده دست ابرنجن وپای ابرنجن دیرلر ل ابروکن ع سکون باء موحده وضم راء مهمله
ایله برآلتدر انکله قیل قوپاررلر ترکیده چمبستره دیرلر حکیم خاقانی بیت ابروکنی عنتر
وسمه پزی سك * ای چوبك پشت درودی کوپك رهداد ل ابناخون ع سکون باء موحده
وفتح نون وخاء معجمه وواو معدوله ایله حصار وقلعه معناسنه در نونك بایه تقدیمیله دخی
صحیح لغتدر عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی بهرامی بیت ز سوی هند کشادی هزار
شهرستان * ز سوی سند کرفتی هزار ابناخون ل ابومان ع ضم باء موحده وواو معروفه
وفتح میمله پشیمانی وندامت معناسنه ابو المعانی بیت مکن بیدلانرا ستم عاقبت * رود رونق
حسن ابومان خوری ل ابویان ع بعض نسخه ده لغت مذکورك میمی یرینه یای تحتانی
واقع اولمشدر کذا فی مجمع الفرس ل اپیون ع سکون باء فارسی وضم یای تحتانی ایله
افیون در الفسز پیون دخی دیرلر شاه ناصر خسرو بیت که حالست این که مدهوشند
یکسر * که پنداری که خوردستند اپیون ل اچنکان ع فتح جیم وکاف فارسیین وسکون
نونله سرخس اعمالندن بر قریه اسمیدر که تعریب ایدوب اخنقان دیرلر ل اخترکاوان واختر
کاویان ع کلاهما بمعنی علم کاویانی که درفش کاویان دخی دیرلر کاوه آهنکرك ضحاك
قصدینه قالدردوغی علمدر حکیم خاقانی بیت کورایت بو المظفری بین * آن کاختر کاویان
ندیدست * استاد دقیقی بیت ز روی تو ای سرفراز کیان * برو فرخی اختر کاویان
ل اخریان ع ممدوده ده ذکری مرور ایدن آخریان مرقوم معناسنه درکه قصر ایله ده
استعمال ایدرلر خلاق المعانی بیت چون میدهی مرا تو عطاهای بکزین * جز به کزین
چه آرمد از اخریان شکر ل اخشیجان ع ممدوده ده ذکری مرور ایدن آخشیجان مرقوم
معناسنه در که اخشیکان دخی دیرلر شمس فخری بیت چون طبایع بیکدکر ضدند * زان
سبب کفته اند اخشیجان ل اخشیکان ع جیم یرینه کاف عجمیله اخشیجان معناسنه در

مجد همکر بیت شنیده ام بسی و آزموده کز ره طبع * با ستقاله دکر میشوند اخشیکان
ق ادرفن ع فتح دال وفا وسکون راء مهملتین و نونله برعلتدر ایکی نوع اولور بری حاصل
اولان اخلاط فاسده‌دن تولد ایدر و بری قوت طبیعت خلط غلیظ سوداوی که دم ایله
مختلط و متغیر اولان اعضادن دفع ایدوب ظاهر بدنده ظهور ایدر آکا پریون واکریون
دخی دیرلر عربیده قوبادیکلری علتدر لسان هندیده راود دیرلر ق ادیان وادیون ع
کلاهما بسکون الدال المهمله اول فتح یای تحتانی ثانی ضم ایله سموز وفربه سباع که یرتجی جانوردر
کذا فی فرهنك جهانکیری ق اران ع فتح راء مهمله مشدده ایله بر ولایت وسیعه اسمیدر که بردع
وکنجه وشمکور و بیلقان نام شهرلری مشتملدر اول ولایتله آذربایجان اراسندن نهر ارس
جاریدر شرف شفروه مجیر الدین بیلقانی هجونده دیمشدر * رباعی * شهری که به از هزار
اران باشد * کی لایق همچو توکرانجان باشد * سرمه چکنی که درصفاهان باشد * میل
تو بماست که فراوان باشد * فرهنك جهانکیریده تخفیف راایله آذربایجانده برجماعت آدیدر
حکیم خاقانی * مسمط * فتح اران نام را زیور زده ایام را * فتح عراق وشام را وقتی مهیا داشته
ق اربون ع سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله بیع وشراده ثمن متاع بیعدن مقدم
عقد بیع ایچون ویریلن برمقدار اقچه‌یه دیرلر ودخی بین الناس واقع و جاری اولان معامله‌یه
دیرلر ق اربیان ع سکون راء مهمله وکسر باء موحده وفتح یای تحتانیله اخنیوت بالغی که
دوکمکله سمرور ابو المعانی بیت چنان فربه شود از خوردن چوب سر راهی * رقیب سخت
جان کویا که بوده اربیان ماهی * اما فرهنك جهانکیریده بمعنی ملخ آبی که میتك دخی دیرلر
عربیده جراد البحر ولسان هندیده جهینکه دیرلر ق ارجن ع سکون راء مهمله وفتح
جیمله خرمن صاوردقلری پرمقلی اغاج که یبا دیرلر ابو المعانی بیت حاصل عمرمرا برباد داده
روزکار * کو بیادر خرمنش دست اجل ارجن شده ق ارجوان ع سکون راء مهمله وضم
جیمله اوج معنایه‌در اول هرآیك اول کونه دیرلر ثانی خرنوب ثالث معرب ارغواندر
ق اردجان ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله اشکال فلك وعلم نجوم معناسنه‌در کذا فی
ادات الفضلا ق اردشیران ع بر داروا سمیدر که عربیده مرو دیرلر ق اردکان ع سکون
را وفتح دال مهملتین وکاف عجمیله ایکی معنایه‌در اول اشکال واسرار نجومدن برنوعدر
معربی اردجاندر ثانی شیراز مضافاتندن برموضع اسمیدر ودخی نواحی یزدده برقریه اسمیدر
ق اردن ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله ممدوده مذکور اولان آردن معناسنه‌در
وعربیده شام نواحیسندن برشهر قدیم اسمیدر منقولدر که مسکن حضرت یعقوب وچاه
حضرت یوسف علی نبینا وعلیهما السلام انده واقعدر ق اردوان ع سکون راء مهمله ایله
طوائف ملوکدن آخرلری اولان ملکك آدیدر اردشیر بابکان آکا خدمت ایدردی آخر الامر
آنی قتل ایدوب یرینه پادشاه اولدی حکیم فردوسی بیت ورا خوانده اند اردوان بزرك *
که از میش بکسست چنکال کرك * وهندوستان پادشاهلرندن برپادشاه نامی اولمقله مرویدر
بو معنایه خواجه سلمان بیت اردشیر شیر دل اسکندر کیتی ستان * افسر دارا و تخت
اردوان بدرود کرد * حکیم اسدی بیت جهان مرده بکست از هر دوان * اکر اردشیراست

است اکر اردوان ق ارزان ع ایکی معنایه استعمال اولنور اول اوجوز که عربیده رخیص
دیرلر میر نظمی بیت غم جانان بجان ارزان ستانند * بمعنی تن دهند وجان ستانند *
ثانی لایق معناسنه ولی دشت بیاضی بیت جان اکر مطلبی اینك جان * بتوجان وتو
بجان ارزانی ق ارزان شدن ع اوجوز اولمق ولایق اولمق ق ارزن ع سکون راء مهمله
وفتح زاء معجمه ایله طاری در عربیده دراد یرلر ضم داللە ق ارژن ع سکون راء مهمله وفتح
زاء فارسیله بادام کوهی نوعندن براغاج آدیدر یمشی غایت آجی در معربی ارجن در
بعض ادویه‌یه ادخال ایدرلر وقابوغن یایه صارارلر که توز وتوژ دیرلر وچبوغندن عصا
ایدرلر زیاده پکدر نتکم مهستی دیمشدر بیت دی محتسبی براه بکذشت * بردست کرفته
چوب ارژن ق ارزیون ع سکون راء مهمله ونون وفتح زاء معجمه وضم یای تحتانیله
مجمع الفرسده نام دختر پادشاه مغرب زمین که بهرام کور آنی حباله ازدواجه کتوردمشیدی
اما فرهنك جهانکیریده سکون راء مهمله وزاء معجمه وکسر تاء مثناة وضم یای تحتانیله
ارزتیون مرویدر ق ارزنین ع ارزن طاری ویا یای نسبت وآخرنده‌کی نون تأکید
ایچوندر معنای ترکیبی طاری اتمکی درشاه ناصر خسرو بیت برآشفته انداز توترکان
چکوم * میان سکان دریکی ارز نینست ق ارزیدن ع مصدردر برنسنه‌یه دکمك
ولایق اولمق ق ارزانیدن ع متعدی ارزیدن در ق ارستن ع فتح را وتاء مثناة وسکون
سین مهملتین ایله ایکی معنایه‌در اول مخفف آراستن ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی توانستن
یعنی قادر اولمق ق ارسن ع سکون را وفتح سین مهملتین ایله بمعنی انجمن ومحفل میر نظمی
بیت بعیش ونوش در کلشن بتازند * که مهر ویان دران ارسن بسازند ق ارشن ع
سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله بولت یعنی ابردشت قبچاق لغتی در ق ارطیون ع
سکون را وطاء مهملتین ویای تحتانیله ایکی معنایه‌در اول زیرك ودانا معناسنه ثانی
برحکیم حاذق اسمیدر کذا فی ادات الفضلا ق ارغن ع سکون راء مهمله وفتح غین
معجمه ایله مخفف ارغنوندر که برساز در افلاطون اختراع وایجاد ایلمش حکیم خاقانی بیت
اکر ناهید در عشرتکه چرخ * سراید شعر من برساز ارغن * وله بیت ازچنك غم خلاص
تمنی کنم زدهر * کافغان بنای خلق چوارغن برآورم * وتند وتیز معناسنه ده کلور
بو معنایه ارغون دخی دیرلر ق ارغنون ع کفره‌یه مخصوص برساز در کنیسه‌لرنده
چالرلر متعدد ایری وخرده ایچی بوش قامش کبی اغاجلری زیر وبم اصولی اوزره وضع ایدوب
آردنده کورك کبی برنسنه ایمشلر چکد بجه اندن حاصل اولان هوادن اول اغاجلر موسیقار
کبی صدا ویرر اکثر کنیسه‌لرنده یوم معیلرنده چالرلر شیخ ابو سعید * رباعی * از سینه
صدای ارغنون می آید * وز دیده بجای اشك خون می آید * در شام فراق ناله‌ام از دل
تنك * آغشته بخون دل برون می آید ق ارغون ع سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله
ایکی معنایه‌در اول بمعنی ارغنون ثانی تند وتیز معناسنه ارغن مرقوم ایله مترادف المعنی در
حکیم قطران ارموی بیت تراچه ناله کوس وچه ناله ارغن * برو زچنك چه باشی نشسته
برارغون * بو معنایه حکیم اسدی بیت چنان تاخت ارغون پولادسم * که در کنبد از کرد

شدماه م * وترکستانده اتراکدن برقومك آدیدر ل ارغوان م بر نوع قرمزی
چیچکدر اغاجنه بتر ایری اغاجی اولور مظفر شاه بیت چون غرابست اینجهان برمن
ازان زلف غراب * ارغوان نارست جسمم زان بسان زعفران ل ارغیدن م سکون
راء مهمله وکسر غین معجمه ایله تهور وغضب وخشم وتندی ایلمك ل ارمغان م معروف
ره آورد معناسنه سوغات دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت از سفر می آیم ودر راه صید
افکنده ام * هست صید چرب پهلو کارمغان آورده ام * شیخ سعدی بیت چه ارمغانی
ازین به که دوستان آمد * تو خود بیا که دگر هیچ در نمی باید ل ارمان م سکون راء مهمله
وفتح میمله پشیمان اولمق وحسرت ورنج ومشقت معنالرینه حکیم فردوسی بیت بارمان
وارونده مرد هنر * فراز آورد کونه کون سیم وزر ل ارمانیدن م ارمان مرقوم معنالرینه
مصدردر رنجانیدن وحسرت بردن وپشیمانی خوردن کبی ل ارمن م سکون راء مهمله
ایله آذربایجانده بر ولایت اسمیدر خسرو وشیرین ایله آنك طاغی یایلاقنده عشرت وصحبت
ایدرلردی شیخ نظامی بیت خاص کن این ملك جهان بر عموم * هم ملك ارمن وهم شاه
روم ل ارمنین م سکون راء مهمله ایله انار کوهی کذا فی اختیارات بدیعی ل ارمون م
سکون راء مهمله ایله اجیره وقتندن مقدم ویریلان اجرت وبیع وشراده علی الحساب
ویریلان ثمن که اربون دخی دیرلر استاد لطیفی بیت منم درد ترا بادل خریدار * که ارمون
داده ام جان بهر بازار ل ارمین م سکون راء مهمله وکسر میمله کیقباد شاهك دردنجی
اوغلنك آدیدر که کیکاوس شاهك کوچك قرنداشیدر ل ارندان م فتح راو دال مهملتین
وسکون نونله انکار معناسنه در حضرت پیر هرات خواجه عبدالله انصاری قدس سره
طبقات نام کتابنده ذکر ایدرکه * شیخ الاسلام کفت که آن پیشینه که وی کفت علم توبه
بود که آن را خاص وعام قبول کنند ودیگر علم توکل ومعامله ومحبت بود که خاص قبول
کنند وعام فرا آن نیارد وسه دیگر علم خصوص وحقیقت بود نه برك خلق بود نه ببرك طاقت وعلم
وعقل خلق در نیافتند وبر اجهور کردند وبر خاستند با نکار وارندان ل ارن م فتح راء مهمله
ایله درسك که عربیده مرفق دیرلر ابو المعانی بیت بدستش کر کشد انجاز وعده کرده
میباشد * چه خوش میزید او را تا ارن دستش حنا کرده ل اروغ کردن م ضم راء مهمله
ایله سپلك وسلمك معنالرینه ل اروندیدن م ضم راء مهمله وواو مجهول وسکون نون
وکسر دال اول ایله کاهل اولمق مدایله ده جائزدر ل ارون م سکون راء مهمله وفتح واو ایله
صفراوی طبیعت وصفرا غلبه سنه دیرلر ل اروین م سکون راء مهمله ویای تحتانی
وکسر واو ایله مجمع الفرسده تجربه وامتحان معناسنه در ل ازان م فتح زاء معجمه ایله از ایله
آندن مرکب کلمه در اندن معناسنه که عربیده منه دیرلر ل اژدن م سکون زاء فارسی
وفتح دال مهمله ایله آلچ دیدکلری طاغ یمشی وبعض فرهنکده طوشنجل معناسنه در
ل ازراه بردن م یولدن چقارمق یعنی طریقندن آزدرمق حقیقتا ومجازا ل ازسر کردن م
ایارتمق وباشدن چقارمق معناده لغت اوله قریبدر ل اژکان م سکون زاء وفتح کاف
فارسینه ایله غم وغصه معناسنه مدایله ده جائزدر کامر میر نظمی بیت زهجر وحسرت

حسرت دیدار جانان * انیس وهمنشینم بود اژکان ل اژکن م سکون زا وفتح کاف
فارسیله ایله بعض پنجره ایتدکلری قفس که عربیده شعریه دیرلر ودخی رنسنه یی بیلوب
بلمزلنمك عربیده تجاهل العارف دیرلر ل اژکهان واژکهن م کلاهما بسکون الزا وفتح الکاف
الفارسیین ایله کاهل وبیکار وبطال اولمق معناسنه ازکین واژکین واژهن دخی دیرلر
مثال اول شمس فخری بیت ایام باکفایت اوهست کم خرد * افلاك باجلالت او هست
اژکهان * زراتشت بهرام بیت اشو کفت انکه می بینی روانش * بدی اندر جهان کاز
اژکهانش * مثال ثانی وله بیت تن ازاژکهن در دوزخ درونست * ولی یك پایش
از آتش برونست * شاکر بخاری بیت بدل در بورن مردی وشاطری ای مه * بیوسه
دادن جان پدرس اژکهنی * استاد منوجهری بیت رخش با اولاغ رشبدیز با او کندرو
دردبا او ارجل ومحموم با او اژکهن ل اژکین م سکون زاء وکسر کاف فارسیین ایله بمعنی
اژکهان مرقوم زاء معجمه ایله ده مرویدر شاعر بیت جانستاندن غمزه جست وچابك وخنجر
بدست * دیده اژکین عاشقانرا لطف کردن یکنظر ل ازمان م سکون زاء معجمه ایله
بمعنی ارمان مرقوم یعنی تحسر وتأسف ل ازمان خوردن م یعنی حسرت بردن وتأسف
خوردن ل ازمانیدن م مصدردر تحسر وتأسف چکمك معناسنه ل اژندیدن م فتح
زاء فارسی وسکون نون وکسر دال اول ایله یاپوده طاش وکرپیج اراسنه قونیلان بالچق
کذا فی المجمع ل اژنیان م سکون زاء فارسی وفتح نون ویای تحتانی ایله وسیلة المقاصد
صاحبی ضرب من الاقحوان وهو نبت دینویا زمش پپادیه دیدکلری بیراقلری بیاض اورته سی
صاری بر نوع چیچکدر ل اژهن م سکون زاء فاسی وفتح ها ایله بمعنی اژکهان مرقوم
ل اسب افکن م اول مرد دلاوره دیرلرکه دشمن آلاینه یا لکزآت قویه حکیم فردوسی بیت
برآشفت ازان پور اسفندیار * جوانی بد اسب افکن ونامدار ل استان م سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله جای خواب وآرام که آستانه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ل استربان م قاطرجی تنکم اشتربان دوه جیه دیدکلری کبی کشتیبان وباغبان قبیلندن
بر ترکیبدر ل استین م ممدوده مذکور اولان آستین معناسنه که یك دیمکدر قصر الفاله
دخی چوق استعمال اولنمشدر از جمله حضرت مولانا قدس سره بیت جبرئیلی را بر استین
بسته * پر وبالش را بصد جا شسته ل اسکندان م سکون سین مهمله ونون وفتح کافله
کلیدك قوغه سی که پری کیردیکی یردر کلیددان وکلیدان دخی دیرلر ل اسن م فتح سین مهمله
ایله ایکی معنایه در اول جامه یا زکونه یعنی اثوابی ترس کیمك ثانی نورسیده قاون شین معجمه
ایله دخی مرویدر ل اشخوان م سکون شین وضم خاء معجمتین وفتح واو ایله اشقون دیدکلری
اکشی اوتدر عربیده ریباس دیرلر نظیر شربتی اولور طبیعتی بارد ویابسدر حمیات
صفراویه یه بغایت نافعدر ل اشك شیرین م سو نمکدن آغلمق کریه شادی دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس بر کمسنه مأیوس ایکن مرادی اولان نسنه بدیعی حاصل اولدقده
بو حالت واقع اولور ابو المعانی بیت شدمیسر بعد نومیدی وصال آن صنم * اشك
شیرین شد ازان پس کریه خوناب ما ل اشن م فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول

جامهٔ بازکونه ثانی خربزهٔ نارسیده که کالك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری *
لغ اطوارین ع سکون طا وفتح واو وکسر راء مهملتین ایله دریای محیط جزیره لرندن
برجزیره آدیدر که انده اجنه ساکن اولور ابو المعانی بیت ندارد هیچ الفت باکسی آن بد
سرشت اما * رود با جنیان ساکن شود در کوه اطوارین لغ اغلن ع سکون غین معجمه وفتح
لامله جنك وخصومته تحریص ایتمك ودخی تیمورشاهك اقرباسندن بر متعین بکزاده نك
نامیدر مولانا هاتفی بیت یمین سپه کرد خان بزرك * زنیروی اغلن نژادان سترك *
لغ افتیمون ع بردار و در بذری یعنی تخمی وزهری یعنی چیچکی وقصباتی یعنی اغاجی خرده
اولور اعلاسی اقریطی ویا مقدسی اولاندر انطاقیه طاغنده اولانده مشهوردر صرع
ونشنجه نافع ومسهل سوداد ر ومالیخولیایه غایت نفعی واردر مطبوخی استعمال اولنور
لغ افدیدن ع سکون فا ویای تحتانی وکسر دال مهملهٔ اولی ایله مجمع الفرسده شکفتی
کردن وتعجب نمودن یعنی بر نسنه یه تعجب ایلمك کذا فی لغت المعتبره لغ افراختن وافراشتن ع
کلاهما بمعنی بلند کردن یعنی یوکسك قالدرمق افرازیدن واوراشتن دخی دیرلر شیخ سعدی
بیت چه میخواهی از طارم افراشتن * همینست بس از بهر بکذاشتن لغ افرازیدن ع
سکون فا وفتح راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بمعنی افراختن لکن فرقلری بودر که افراختن
مصدری فعل ماضیدن کلور که افراخت در اما افرازیدن فعل مضارعدن کلور که افرازد در
بوایسه شاذ در زیرا اصل قاعده ماضی دن اولمقدر لغ افروختن وافروزیدن ع آتش
وچراغ یاقمق معناسنه خواجه کمال خجندی بیت شبی کز آتش عشق تو جانم سوختن
کیرد * چراغ دولتم آن شب زسر افروختن کیرد * بونلر دخی لغت سابقلر کبی بری ماضیدن که
افروخت در بری مضارعدن که افروزد در عربیده ایقاد واشعال معنالرینه در جغتای لسانده
اورتاماك دیرلر لغ افریدون ع فریدون دیدکلری مشهور پادشاهدر حکیم خاقانی بیت
دست آهنکر مراچون مار ضحاکی کشید * کنج افریدون چه سود اندر دل دانای من *
نظیریٔ نیشابوری بیت کجاست کیوهٔ کیلی وتاج افریدون * کجاست کاسهٔ اشبول وراح
ریحانی لغ افریدن وافرنیدن ع کلاهما سکون فا ویای تحتانی وکسر راء مهمله ثانی
قبل الیانون زیاده سیله بمعنی آفریدن لغ افزانیدن ع سکون فا وفتح زاء معجمه ایله آرتمق
وآرتورمق هم لازم وهم متعدی استعمال اولنور اکرچه افزایانیدن متعدی اولور *
لغ افزودن ع سکون فا وضم زاء معجمه ایله بودخی آرتمق معناسنه در مصدر لازمیدر
لغ افزونیدن ع اکا متعدی اولور آرتورمق معناسنه لغ افژودن ع سکون فا وضم
زاء فارسیله بمعنی افکندن براقمق معناسنه کذا فی مجمع الفرس لغ افزولیدن ع سکون
فا وضم زاء معجمه وکسر لامله حریص ایلك معناسنه افزولانیدن دهٔ متعدی اولور
لغ افژولیدن ع سکون فا وضم زاء فارسی وکسر لامله مجمع الفرسده بر نسنه قوپارمق
وجامه دن نسنه کیدرمك معناسنه لغ افزون ع سکون فا وضم زاء معجمه ایله آرتق
زیاده معناسنه حکیم انوری بیت همیشه تا بجهان درکمی وافزونیست * حسود جاه توکم
بادو عمرت افزون باد لغ افزون نان ع مایهٔ خمیرکه اتمك ایچون خمیر ایچنه قورلر لغ افسان ع

لغ افسان ع سکون فا وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول بلکو طاشدن اولسون
دموردن اولسون کاهی الفی حذف ایدوب فسان دیرلر بو محلده سنکی مضاف ایدوب
ایدوب سنك فسان دیرلر وکاهی فاسنی ده حذف ایدوب سان دیرلر محلنده ذکر اولنور
انشاء الله تعالی حکیم خاقانی بیت رندهٔ مریخ زند چون شود ش کند سیر * چرخ
کند ساعتی از زحل افسان او لغ مختاری در صفت اسب بیت از کین عدو بر زمین زند سم
تا نعل چو خنجر کند برافسان * ثانی بمعنی افسانه یعنی حکایات بی فائده حکیم سنایی بیت
از نفس سخن کم جو در مجلس جانبازی * بر تارك بی نفسی فرموده دل افسانها * حکیم
قطران ارموی بیت هزار وده صفت از هفتخوان رویین دز * فرو شنیدم وخواندم
من از هزار افسان لغ افسانه کفتن ع حکایه سویلمك وبی فائده سوز متعدیسی
افسانیدن اولور لغ افسردن ع سکون فا ورا وضم سین مهملتین ایله طوکمق وصوغومق
معناسنه لغ افسنتین ع برا وتدر عربیده ماميثا ترکیده یاین دیرلر ولایت رومده غایت
اعلاسی اولمغین طب کتابلرنده افسنتین رومی دیرلر اخراج بلغم وسودایه نافعدر
لغ افسوس داشتن ع سکون فاء وضم سین مهمله ایله مسخره یه المق معناسنه ابو المعانی
بیت چون شود حال بان سنکین دل * هرچه کفتم از غمش افسوس داشت لغ افسوس کردن ع
اوزی کوینمك وترحما حیف دیمك معناسنه وله بیت آنچه کرده غمزهٔ خونی بجان *
هرکه دیده پر دلم افسوس کرد لغ افسون ع سحر ومکر معناسنه حکیم انوری بیت
از نهیب معدهٔ او هرشبی تا بامداد * اهل شهرور وستا برنان همین افسون کنند * وحیله
وفریب معناسنه صاحب کلشن راز بیت همه افسانه وافسون بند ست * بجان خواجه
کاینها ریشخندست * وبلان وعقرب وسائر موذیلردن تعوذ ایچون اوقنان دعایه دیرلر
عربیده تعویذ وجغتای لسانده اریاغ دیرلر میر علیشیر بیت زلفی سودا سیدا بلماسمین
نوایی نکته سین * کیم جنون کفتاریدر یا خود ایلانینك اریاغی لغ افشاردن ع سکون
فا وراء مهمله وفتح شین معجمه ایله لغ افشاریدن ع سکون فاء وفتح شین وکسر راء مهمله
ایله لغ افشردن ع سکون فا وراء مهمله وضم شین معجمه ایله اوچیله ایکی معنایه در اول
صقمق هرنه اولورسه کرك عصر معناسنه اولسون اوزم وغیری نسنه صقمق کبی کرکسه
ایکی قاتی نسنه ارا سنده بر نسنه صقمق ثانی یاوه وفحشیات سویلك معناسنه بیت
لغ افشاندن ع سکون فا ونون وفتح شین معجمه ایله صاچمق وسلکمك وسپمك معنالرینه
لغ افشانیدن ع بودخی مذکور معنالره در لغ افشان ع افشاندن لفظندن صیغه امر ووصف
ترکیبی در وکاهی اسم فاعل اولور محمد قلی سلیم * قطعه * انکه دائم چو پنجهٔ خورشید *
کف جودش کند زرافشانی * نیست در روزکار رحمت او * قطره افشان سحاب نیسانی
لغ افشین ع سکون فا وکسر شین معجمه ایله اکابر مکرماندن برینك آدیدر حکیم سوزنی
بیت ای مه بهترمندی از صاحب واز صابی * وی به جوانمردی از حاتم واز افشین لغ افعی قربان ع
سکون فاء وراء وکسر عین مهملتین وقاف وفتح باء موحده ایله بمعنی کمان کذا فی المحمودی
لغ افغان ع ایکی معنایه در اول ناله وزاری وفریاد معناسنه که فغان واوغان دخی دیرلر

شیخ سعدی بیت براورد افغان که سلطان بمرد * جهان ماند نام پسندیده برد *
ل افکندن ح برافق حذف واسقاط وطرح معنالرینه استعمال اولنور فکندن دخی دیرلر
ل افلاطون ح ارسطن آلهی اوغلیدر توحید وحکمیات ایله معروف وعقل وفنون ایله
موصوف ایدی اردشیر اول عصرنده دنیایه کلدی علومی سقراطدن اخذ وتلمذ ایدوب
وفاتندن صکره جانشینی اولوب اندن کوردیکی علومدن غیری چوق علوم ومعارفه مالك
اولوب هر علمده صاحب ید طولا ایدی شاکردلری ایکی طائفه ایدی برینه مشائیون
وبرینه اشراقیون دیرلر اولقدر عقل وفراست وعلم وکیاست صاحبی اولمش که بیرلکی
حالنده علم حکمتله برکوب تصنیف ایدوب ایچنده اوتوررایمش بر مریض وعلیل کلدکده
ایله اول کوپه اور دکوپك صداسندن مرضن تشخیص ایدوب علاجن سویلر ایمش
افلاطون خمنشین دیمکله مشهوردر افلاطون عبارتنك معناسی صادق القول دیمکدر
لغت یونانیه در چوق تألیفاتی وار در ارغنون واکثر سازلر انك اختراعیدر ل افلاك شناسان
یعنی منجمان کذافی شرفنامه ل افلاکیان ح نجوم سیارات وثوابته پرستش ایدن مخالف
ادیاندن بر طائفه در ایضا منها لغت محمودیده ملائکه وثوابت وسیارات وطائفهٔ
بدمذهبان منقولدر ل افندیدن ح فتح فا وسکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله ایله
یعنی خصومت کردن کذافی المجمع بومعنایی مؤید میر نظمی بیت بد سنش تیغ و پیرامن
بکردید * بعزم قتل اوازجان افندید ل افیون ح معروف اپیون دخی دیرلر طالب آملی
* مصرع * مارا برات نشأهٔ افیون داده اند ل اکریون ح سکون کاف فارسی وکسر
راء مهمله وضم یای تحتانیله برعلتدرکه ظهورینه ایکی سبب واردر بری خلط فاسد وبری
دخی قوت طبیعتدر وخلط فاسد ایکی کونه اولور بری رقیق وبری غلیظ قچن که سودا
دم ایله آمیخته اوله قوت طبیعت اول فاسد خلطی داخل بدندن منع وظاهر بدنه دفع
ایدر اکا ادرفن وپریون دخی دیرلر عربیده قوبا واسان هندیده راو دیرلر ل اکسون ح
سکون کاف وضم سین مهمله ایله برنوع فاخر سیاه جامه درکه سلاطین مهابت وشوکت
ایچون کیرلر ظهیر فاریابی بیت برسم خدمتی اندرپی جنیبت تو * فکنده درز روز اطلس
وزشب اکسون * کذافی مجمع الفرس اما صحاحده * نوعی از دیبا باشد بسیاهی زند * وشمس
فخری معیارده * اکسون جامه ایست مثل زیبقی دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت سزدکه
درقدم دولتت بپای انداز * زمانه درکشد از چرخ اطلس واکسون * وفرهنك جهانکیرده
دیبای سیاه رنك که ازغایت نفیس وقیمتدار باشد واقعدر حضرت مولانا قدس سره بیت
اطلس واکسون مجنون پوستست * پوست پوشد هرکه لیلی دوستست ل اکیون ح
سکون کاف وکسر لامله برنوع کل نقشی کمخادر ل اکنان ح سکون کاف فارسی وفتح نونله
طاغ اتکلرنده ویا داغ التلرنده واقع اولان اویولمش یره دیرلر میر نظمی بیت بسرمار هروانرا
وقت باران * شود جای مفرح غار واکنان ل اکنون ح سکون کافله شمدی عربیده
الحالة هذه والان معناسنه در مولانا عرفی * مصرع * خم بجوش آمد بکوکه توبه اکنون
بشکنم * والفسز کنون دخی دیرلر کسر کافله ل اکن ح فتح کافله ممدوده مرور ایدن

ایدن آکن معناسنه در ل اکوان ح سکون کافله مازندران دیولرندن بردیو آدیدرکه رستمی
دریایه آتمشدر آخرکار رستم الندن هلاك اولدی ل الزیدن ح سکون لام وکسر زاء معجمه
ایله هضم اتمك معناسنه در ل الفاختن والفختن ح کلاهما بسکون اللام والخاء المعجمه
وفتح الفاء کار وکسب ایتمك یعنی قزانمق میرخسرو بیت آنکه مرادش درم الفاختن
پیشهٔ او سوختن وساختن * ابوشکور بیت اکر قارون ستوی زالفختن مال * ستوی درزیر
پای خاك پامال ل الفخدن ح تاء مثناة یرینه دال مهمله ایله بمعنی الفختن مرقوم ل الفغدن ح
سکون لام وفتح فا بعده غین معجمهٔ ساکنه ایله بمعنی الفختن مرقوم مختاری بیت
باسایش خلق بخشنده جودی * درالفغدن نام خواهنده آزی ل الفقدن ح خای معجمه
یرینه قافله دخی مرویدر شاه ناصرخسرو بیت تو بی تمیز بر الفقدن ثواب مرا * اکر بدانی
مزد ورایکان شده ل الفنجیدن ح سکون لام ونون ویای تحتانی وفتح فا وکسر جیمله
ذکر اولنان بش لغت معناسنه در ابوشکور بیت درستیٔ عمل کرخواهی ای یار * زالفنجیدنه
علمست ناچار * حکیم سنایی بیت باقناعت کش ارکشی غم ورنج * ورنه بکذر زعقل
وعشق الفنج ل الفندن ح فادن صکره نونله دخی معنای مرقومه مرویدر ل الفیدن
فادن صکره یای تحتانیله دخی فرهنك جهانکیرده مسطوردر بوسکرلغت جمله اندوختن معناسنه
استعمال اولنور حکیم ناصرخسرو بیت صورت علی تراخود باید الفیدن جهد * درتو
ایزد آفریدست آنچه درکس نافرید ل الغفدن ح فا یرینه غین معجمه ایله ده بعض فرهنکده
معنای مذکوره روایت اولنمشدر ل الکن ح سکون لام وفتح کافله جرب زبان معناسنه
حال بوکه عربیده الکن تکلمده عسرت چکنه دیرلر ل الوان خوردن ح بی ادبانه طعام
یمك مثلا طعامی کوردکده بیقرار اولوب هر برندن عجله وشتاب ایله آلوب یمك ابوالمعانی
درهجو بیت طفیلی وکرسنه چشم وپرخوار * بالوان خوردنش خودراکشد زار ل الیدن ح
کسر لام وسکون یای تحتانیله بلکلمك وسویلرکن چابلقلنمق معناسنه در ل الیدیدن ح
بر یای تحتانی وبر دال مهمله زیاده ایله الیدن مرقوم معناسنه در ل الیزیدن ح کسر لام
وزاء معجمه وسکون یائین تحتانیین ایله بمعنی الیدن مرقوم ل امان ح اوج معنایه در
نقاره ومهلت وزنهار معنالرینه عربیله مشترك لغتدر بواوج معنایه ترتیب اوزره میرنظمی
بیت چو بکدم طبل وسورنا وامان زد * دلیران بی امان تیغ امان زد ل امجختن ح سکون
میم وخاء معجمه وفتح جیم وتاء مثناة ایله طمع وحرص ایلمك معناسنه ل امیان ح سکون
میم وفتح یای تحتانیله ایکی معنایه در بری کیسه وبری همیان در شاعر بیت از تمنای
خاك آنحضرت * خاك کشته ادیم امیانها ل انباخون ح سکون نون وفتح باء موحده
وخاء معجمه وواو معدوله ایله قلعه وحصار معناسنه شمس فخری ضم خا وواو معروفله
افلاطون وزنی اوزره نقل ایدوب بو بیتی نظم ایلمش بیت قلاع دولت آن پادشاه جم قدرت
که هست بارهٔ چرخش کمینه انباخون ل انباردن ح سکون نون وراء مهمله وفتح باء موحده
ودال مهمله ایله ل انباشتن ح سکون نون وشین معجمه وفتح باء موحده وتاء مثناة ایله
کلاهما بمعنی پرکردن یعنی طولدرمق چقوریراولسون غیری اولسون مولانا سعید هروی

بیت زانبا شتن چاه زنخدانش بهشك * معلوم شد كه دل برون نابد از و ژ انباریدن
وانبازشدن ع كلاهما بمعنی شركت یعنی اورتاقلق واورتاق اولمق معناسنه ژ انبان ع سكون
نون وفتح باء موحده ایله طغرجق كه دریدن ایدرلر مولانا هاتفی بیت مسافری كه نانش
درانبان بود * بروراه دشوار آسان بود ژ انبودن ع سكون نون وضم باء موحده ایله
بمعنی چیدن یعنی دوشرمك مولانا محمود بن یمین * قطعه * باغبانی بنفشه می انبود
كفتش ای چنك پشت وجامه كبود * چه رسیدست از زمانه ترا * پیرنا كشته درشكستی
زود * كفت پیران شكستهٔ دهرند * در جوانی شكسته باید بود ژ انبوذن ع سكون
نون وضم باء موحده وفتح ذال معجمه ایله اصل آفرینش یعنی اصل خلقت لواحد من الشعراء
بیت بودنت درخاك باشد عاقبت * همچنان كز خاك بود انبوذنت ژ انبوسیدن ع
سكون نون وضم باء موحده وكسر سین مهمله ایله اعضا اویوشمق ونسنه چوریمك نعمة الله
دوشرمك معناسنه دیمش فرهنك جهانكیریده بمعنی بدید آمدن یعنی ظاهر اولق
مسطوردر ژ انبون ع سكون نون وضم باء موحده ایله بمعنی فراخ یعنی بول كه عربیده واسع
دیرلر میرنظمی بیت شمار روز عمرافزون بادا * فضای جاه ومال انبون بادا ژ انبوییدن ع
سكون نون وضم باء موحده وكسر یای اول وسكون ثانیله قوقلق معناسنه مصدردر
عربیده استشمام دینلور فخرزركر بیت از دست خیال روی تو وقت سحر * كلدستهٔ
وصل توهمی انبویم * مجازا قوقلق معناسنه ده كلور حكیم سنایی بیت هركه مرعقل
رابینبوید * از حدیثش همه نكت روید ژ انجالیدن ع سكون نون وفتح جیم وكسر
لامله برایشه اقدام ایدن كیرو طوتمق ورجا ایدن رجادن رجوع ایتمك ودخی دونمك ویورلمق
معنالرینه درمتعدیسی انجالانیدن كلور ژ انجامیدن ع سكون نون وفتح جیم وكسر میمله
ایشی آخرایتمك وبرشینك آخری اولمق معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور ابن شاهفور
بیت از لعبت چینان باندام تری * وزرو دوسرو دغم انجامتری * لغت مسعودیده
غمی آخرایتمك معناسنه مخصوصدر ژ انجامین ع بمعنی انجام آخرنده كی یا یای وصفیه
ونون وصفیتن اظهار ایچوندر ژ انجانیدن ع سكون نون اول وكسر ثانیله بمعنی انجامیدن
مرقوم ژ انجاییدن ع نون یرینه یای تحتانیله بمعنی اندیشه كردن میرنظمی بیت
هركراز ذوق وصل می باید * از غم حسرتش نینجاید ژ انجختن ع سكون نون وفتح جیم
وخاء معجمه ایله مجمع الفرسده بمعنی برجستن وفرهنك جهانكیریده چهره بورشمق كه
انجوختن دخی دیرلر ژ انجدان ع سكون نون وكسر جیم وفتح داللە معرب انكدان دركه
عنقریب ذكر اولنور انشاء الله تعالی ژ انجسكیدن ع سكون نون وسین مهمله وفتح
جیم وكسر كافله كیرودونمك وكیرو طوتمق معناسنه ژ انجكیدن ع فتح جیم وكسر كافله انجسكیدن
مرقوم معناسنه ژ انجمن ع مجلس ومجمع معناسنه حكیم فردوسی بیت بشادی یكی
انجمن برشكفت * شهنشاه كینی زها زه كرفت ژ انجن ع سكون نون وفتح جیمله انجنیدن
لفظندن صیغهٔ امر واسم مصدردر انجمك معناسنه ودخی یارمق وطوغرامق معناسنه ده
كلور نتكم مولانا كسایی بیت عصیب كرده برون كن وز و زوبخ نورد * جكر بیخن وآبخ

وآبخ از و بسامان كن * زوبخ بوزن برنج مونباردیمكدر ژ انجوختن وانجوفتن ع كلاهما
بسكون النون وضم الجیم وفتح التاء المثناة اول سكون خاء معجمه ثانی سكون فایله بمعنی
انجختن مرقوم ژ انجیدن ع سكون نون ویای تحتانی وكسر جیمله اوج معنایه دراول حجامت
معناسنه شیخ نظامی بیت علاج الرأس او انجیدن كوش * دم الاخوین او خون سیاووش
ثانی طشره چكمك معناسنه وله بیت زمین خسته از خون انجیدكان * هوا بسته از آه
رنجیدكان * ثالث شرفنامه ده ریزه ریزه ایتمك معناسنه مسطوردر ژ انجین ع سكون
نون وكسر جیمله ریزه ریزه معناسنه محمود ابن یمین بیت دائم آتش بود تنور آشوب *
اكر انجینش این بود پیوست ژ انداختن ع آتمق معناسنه مولانا عرفی بیت ای متاع
درد دربازار جان انداخته * كوهر هرسود درجیب زیان انداخته ژ اندادن ع سكون
نون وفتح دالین مهملتین ایله ایكی معنایه در اول صوامق وكمشه وباقره یالدز ایتمك ثانی
طمع ایتمك معناسنه ابو المعانی بیت دلم بردی وقصد جان كردی * باندادن روا نبود
بهرچیز ژ اندایدن ع كسر یای تحتانیٔ اول وسكون ثانیله اندادن مرقوم معناسیله
مترادفدر ژ اندخسیدن ع سكون نون وخاء معجمه وفتح دال وكسر سین مهملتین ایله بمعنی پناه
كرفتن كذا فی مجمع الفرس ژ اندران ع سكون نون وفتح دال وراء مهملتین ایله براغاج
صمغیدر كه صمغ طرتوث دیرلر عربیده اشق واشج دخی دیرلر مفتح سدهٔ جكر ودافع سنك
مثانه وصلابت طحال ووجع مفاصل وعرق النساء وصرعه نافعدر كذا فی البدیعی
ولفظ مركب استعمال اولنور قدی برنسنه نك ایچنده معناسنه اولور معنا ومحسوسا *
ژ اندرخوردن ع لایق اولمق معناسنه كه درخورلایق دیمكدر شاهدی منظومه سنده
* مصرع * درخور ندر لایق وهم داخی سزاوار * استاد لطیفی بیت زینت از بهر زن
بودكه بمرد * جز فراكند نبود اندرخورد * فراكند زره آلتنه كیلن نكنده لوقفتاندر
ژ اندرون ع ایچرو معناسنه درون دخی دیرلر محسوساتدن اولان هرنسنه نك داخلنه
اطلاق اولنور چغتای لسانندە ایچكاری دیرلر سبعهٔ سیاره ده بهرام شاه ختنی جاریه یی
قتل ایتدكده نصكره بد حال اولوب شیون ایتمك ایچون تنها مكان ایتدوكی محلده دیر
بیت ایچكاریدن ایشینی باغلادی تیز * یاتدی اندا ظاهرایتی رستخیز ژ اندریمان ع
سكون نون وفتح دال وكسر راء مهملتین ایله تورانیلردن برمبارز نامیدر كه دوازده رخ
جنكنده كركین الندە هلاك اولدی ژ اندوختن ع قزانمق كسب معناسنه كمال بجندی
بیت زشادی برچهم هردم چو كندم بر سر تابه * كران خط دانهٔ دلها چو مور
اندوختن كیرد ژ اندودن ع اوج معنایه كلور اول صوامق یاپلق اولسون كرج
اولسون كل اندود وكچ اندود كبی كركسه یالدز اولسون زر اندود وسیم اندود كبی
ثانی اندوختن مرقوم معناسنه ثالث احمد ابن اسمعیل مشكلاتده بمعنی نور دیدن
وپیچیدن روایت ایلمش ژ اندون ع سكون نون وضم دال مهمله ایله اندودن لفظندن
اختصار اولنمشدر ژ اندوهیدن ع غصه لنمك والمناك اولمق معناسنه مصدردر
ژ اندوهكین واندوهكن ع كلاهما غصه لو والملو دیمكدر اندوه غم وغصه دركین آكیندن

مخففدر اندوهناك بوندن مبالغه ده تعبیر اولنور غایت غصه لو دیمکدر ﴿ اندهان ﴾ سکون نون وضم دال الله جمع انده در الف ونون ادات جمعدر شاعر بیت روز سیه چار انده تو داشت هرکسی * آن سوز بر طرف شد وآن اندهان بماند ﴿ اندیدن ﴾ سکون نون وکسر دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول ظن وشك ایله سوز سویلمك ابو المعانی بیت صاف دل شو دوستان ادوستی برصدق کن * راست کو کسر اسخن باطنز واندیدن مکو * ثانی بمعنی اندودن خواجه سلمان بیت اکر حسن تو بکشاید نقاب از چهره دعوی را * بکل رضوان در اندازد در فردوس اعلی را * ثالث کاهل اولمق معناسنه در ﴿ اندیشیدن ﴾ سکون نون ویائین تحتانیین وکسر دال مهمله وشین معجمه ایله فکرلنمك وتشویشلنمك معناسنه مصدردر ﴿ اندیشه کردن ﴾ فکر ایتمك معناسنه در ﴿ انطلیسون ﴾ سکون نون وفتح طا وکسر لام وضم سین مهملتین ایله مجمع الفرس ده قوس وقزح معناسنه در * ﴿ انکاردن وانکاریدن ﴾ کلاهما بسکون النون وفتح الکاف الفارسی ظن وکمان ایلمك معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت زشت باید دید انکارید خوب * زهر باید خورد انکارید قند ﴿ انکاشتن ﴾ سکون نون وشین معجمه وفتح کاف عجمیله بمعنی انکاریدن مرقوم یعنی سزمك ﴿ انکبان ﴾ سکون نون وضم کاف فارسی وفتح باء موحده ایله ککنر دیدکلری کوکدر بردکنلو اوتدر کوکی صاقز کبی چینه نور وتازه ایکن قبوغی صویلوب ینور ﴿ انکبین ﴾ سکون نون وضم کاف فارسیله بال که عربیده عسل وشهد دیرلر ﴿ انکدان ﴾ سکون نون وکسر کاف وفتح دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول براغاجدرکه صمغنه حلتیت دیرلر بعض نسخه ده قاصنی اولمق اوزره معربی انجدان در بعض نسخه ده انکدان صمغنك آدیدر ﴿ انکوان ﴾ دخی دیرلر استاد فلکی شروانی بیت تابمذاق انس وجان ندهد نارو دجهان * نکهت کل زانکدان لذت مل زآمله * ثانی مؤید الفضلاده بمعنی نسناس که بر نوع حیواندر آدمه بکزر بو حیلوی یولندن آزدررد یو مردم فریب دخی دیرلر ثالث کاشان مضافاتندن برقریه اسمیدر انجدان دیمکله مشهوردر ﴿ انکسون ﴾ سکون نون وکاف فارسی وضم سین مهمله ایله بر نوع برقدرکه الوان اولور هر تابشله بر رنك کوزینور ابو المعانی بیت تیرت سرعدورا دارد بکاربار ان * تیغت بچشم دشمن چون انکسون نماید ﴿ انکشتان ﴾ سکون نون وشین وضم کاف فارسیله برمقلر که انکشت برمقدر الف ونون ادات جمعدر امام جمع وهم مفرد استعمال اولنور ابو المعانی بیت در انکشتان نکین عز ودولت * شها چون خاتم جم کارفرما ﴿ انکلیون ﴾ سکون نون ولام وفتح کاف فارسی وضم یای تحتانیله اوچ معنایه کلور اول انجیل معناسنه حکیم سنائی بیت تا دم عیسی چلیپا کر شد اکنون بلبلان * بهر انکلیون صرا یبدن بترسائی شدند * حضرت مولانا قدس سره بیت او بیان میکرد با ایشان براز * سر انکلیون وزنار ونماز * ثانی بر کتاب آدیدرکه مانی نقاش تصویر لر واسلمی وخطائی نقشلر وانواع صنایع بدایع که اختراع ایتمشیدی اول کتابده نقش وتحریر اولنمشیدی امیر معزی بیت بطغرا برکند صورت بسان نقش چینستان * بدفتر برکشد جدول بسان صحف انکلیون * رشید الدین وطواط بیت ز نقشهای بدیع وز شکلهای فریب * صحیفهای چمن شد چو صحف انکلیون *

* حضرت عیسی علیه السلام وزنار وچلیپا ایله ذکر اولندقده مراد انجیلدر ونقش ونکار ورسم وصورت ذکر اولندیغی محلده مراد کتاب مرقومدر ثالث هفت رنك بر نوع منقش دیبادر سید ذو الفقار شروانی بیت خسروا من که بمدح تو نکار سخنم * رشك ارتنك شد وکارکه انکلیون * محمود ابن یمن * قطعه * همیشه تا که بود کوز پشت سرکردان * ز رشك رفعت جاهت سپهر انکلیون * کسی که با تو نه بر سمت مستقیم بود * خمیده قامت وسرکشته باد چون کردون ﴿ انکیدن ﴾ سکون نون ویای تحتانی وفتح کاف فارسی وکسر نون ثانی ایله بمعنی آکندن ﴿ انکیبان ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی وفتح باء موحده ایله بمعنی انکبان مرقوم وسزغله دیرلر براوته دخی دینلور ﴿ انکیبون ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی وضم باء موحده ایله الوان حریر ایله طوقنمش بر لطیف قماشدر بوقلمون کوزینور وطراقلی دیدکلری الاجه طوقنمش قماشدر ﴿ انکیختن ﴾ سکون نون ویا وخاء معجمه وکسر کاف فارسیله درت معنایه کلور اول قوپارمق معناسنه ابو المعانی بیت چو باغبان فلك دید قامت خوبت * بدست رشك بر انکیخت سروها از باغ * ثانی بمعنی دور کردن شیخ سعدی بیت تولای مردان این مرز وبوم * بر انکیختم خاطر از شام وروم * ثالث پیدا کردن معناسنه خواجه کمال خجندی بیت در سجود آمد درو دیوار پیش آن جمال * از تو در بتخانها هر صورتی کانکیختند * رابع بمعنی برکشیدن ابو المعانی بیت هر تیر مژه کامد در سینه واسع * انکیخته بیرون نبود فکرت خاطر ﴿ انکیزیدن ﴾ کسر کاف وزاء معجمه ایله بمعنی انکیختن ﴿ انکیسان ﴾ کسر کاف فارسی وسکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله بمعنی انکبان مرقوم ﴿ انکیدن ﴾ سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف فارسی ایله بمعنی انکیختن ﴿ انکییون ﴾ سکون نون ویای اول وکسر کاف فارسی وضم یای ثانیله بر قاج لون کوسترر بر نوع حریر قماشدر ﴿ انوییدن ﴾ ضم نون وواو معروف وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله ناله وزاری ایتمك یعنی ایکلمك کذا فی المجمع ﴿ انیران ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بر فرشته اسمیدرکه جمیع امور نکاح اکا مفوضدر وتدبیر امور ومصالح که روز انیرانده واقع اولور اکا متعلقدر ثانی هر ماه شمسینك اوتوزنجی کونی آدیدر اول کونده ثواب بچمك وکیمك وقرض ویرمك وآلمق مناسبدر حکیم فردوسی بیت خجسته همیشه انیران تو * بشادی جوانان وپیران تو * شرف الدین شیرازی مؤلف تاریخ وصاف بیت سال بر هفتصد وده از که هجرت شعر * کفته شد روز انیران زمه فروردین * زراتشت بهرام * مثنوی * سفندار مذماه رفته تمام * بروزی که خوانی انیرانش نام * درین روز زردشت پاکیزه دین * در آمد سوی حد ایران زمین * کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ انیسان ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله مجمع الفرسده بمعنی مخالفت اما تحفة الاحبابده ومعیار جمالیده دروغ وبیهوده معناسنه شمس فخری دیمشدر بیت نه در جودش بود هرکز تدونق * نه در قولش بود هرکز انیسان وسخن بیمعنی معناسنه ابو شکور بیت من انکه سوکند انیسان خورم * کرین شهر من رخت بیرون برم ﴿ انیسون ﴾ کسر نون وسکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله بمعنی انیسان

مرقوم مولانا جامی بیت ذر دتوکه پیوسته انیس دل ماست * ای یار انیس ازتو انیسون
نرود * زبان یونانیده رازیانه رومی یه دیرلر لغ انین بع کسر نون وسکون یای تحتانیله
اول آواز حزیندر که مرض وعلتدن ویاخود درد والمدن عارض اولان وجع وفجع سببی ایله
ظاهر اولور ترکیده ایکلدی دیرلر ودخی یایق طاشی که آنکله یاغ چیقاررلر ممدوده ایله ده
مستعملدر لغ اوارین بع فتح واو وکسر راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بد وزشت
معناسنه نتکم برارین خوب ونیکو معناسنه در لغ اوباریدن بع سکون واو وفتح باء
موحده وکسر راء مهمله ایله یوتمق فروبردن کبی عربیده کی بلع معناسنه حکیم سنایی
* قطعه * نیست اندر نگارخانهٔ کن * صورت ونقش مؤمن وکافر * زانکه در قعر
بحر الااللّه * لانهنکیست کفر ودین اوبار * استاد رودکی بیت پس بیوبارید ایشانرا
همه * نه شبانرا هست زنده نه رمه لغ اوباشتن بع سکون واو وشین معجمه وفتح با
وتا ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی اوباریدن حکیم اسدی بیت نهنکی تو کاندر نکو
داشتن * مکافات داری جزا اوباشتن * ثانی بمعنی افکندن ثالث بمعنی پر کردن صاحب
فرهنك منظومه بیت هست اوباشتن چه افکندن * معنیٔ دیکرش چه آکندن *
لغ اوبانیدن بع سکون واو وفتح باء موحده وکسر نون ایله امزغنمق واوغنمق معنالرینه
لغ اوردیدن بع فتح واو وسکون را وکسر دال مهملتین ایله جنك کردن وحمله آوردن
معناسنه لغ اورنجن واورنجین بع کلاهما بسکون الواو وفتح الراء ابرنجن مرقوم معناسنه
با ایله واو اراسنده تبادل اولدوغی معلوم ارباب معارفدر لغ اورندن بع سکون واو
ونون وفتح راء مهمله ایله بمعنی انداختن لغ اورندیدن بع سکون واو ونون ویای تحتانی
وفتح را وکسر دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول کاهل اولمق وایشه تکاسل ایلمك ثانی
فریب دادن یعنی الدامق ابوشکور بیت ز روز واپسین آنکس خبر نیست * جزاورندیدنش
کار دکر نیست لغ اوریدن بع سکون واو ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی اورندیدن
ودخی تیمك وکتورمك معنالرینه لغ اوزندیدن بع سکون واو ونون ویا وفتح زاء معجمه
وکسر دال ایله بمعنی افکندن وانداختن کذا فی المجمع لغ اوژولیدن بع سکون واوین
وضم زاء فارسی وکسر لامله بمعنی افژولیدن مرقوم یعنی حریص اولمق لغ اوزن بع سکون
واو وفتح زاء معجمه ایله بهادر وشجیع معناسنه که مرد اوزن وشیر اوزن دیرلر بهادر وشجیع
ارسلان دیمك اولور یعنی صفت استعمال اولنور قاعدهٔ فرس اوزره قیاس بودرکه اوزندن
بمعنی افکندن اوله که صیغهٔ امر وصف ترکیبی اوله لکن حال بویله اولمیوب خصوصله معنای مرقومه
استعمال اولنور لغ اوژن بع سکون واو وفتح زاء فارسیله فرهنك جهانکیریده ایکی
معنایه در اول بمعنی انداختن منوچهری * قطعه * رسیدم من بدرکاهی که دولت * از و
خیزد چو رمانی ز معدن * بدرکاه سپهسالار مشرق * سوار نیزه دار خنجر اوژن *
ثانی قتل معناسنه شاعر بیت مده رخصت بیوژن خصم بد دل * نباشد فوت فرصت
کار عاقل لغ اوسن بع سکون واو وفتح سین مهمله ایله وسیلة المقاصدده قصه معناسنه در
لغ اوسون بع سکون واوین وضم سین مهمله ایله افسون معناسنه در لغ اوشاندن بع

سکون واو ونون وفتح شین معجمه ایله بمعنی افشاندن مرقوم لغ اوغان بع سکون واو وفتح
غین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی افغان ابوالمعانی * رباعی * ای شوخ جهان
زدست نازت اوغان * زین شورش حسن جانکداز اوغان * یکلحظه نمیدار بدل
صبر وقرار * اوغان زعشوهای فتنه ساز اوغان * ثانی برقوم آدیدر اوغانیان
واوغانی دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت همه خیل اوغانی وبکندری * بفرمانبری واطاعتکری
لغ اومان بع سکون واو وفتح میمله عمدان قریه لرندن برقریه اسمیدرکه اثیر الدین اومانی
اول قریه دندر لغ اونیدن بع سکون واو وکسر نون بعده یای ساکنه ایله بمعنی اوبانیدن یعنی
امزغنمق لغ اوکندن بع فتح کافله بمعنی افکندن لغ اهران بع سکون ها وفتح راء مهمله ایله
بمعنی تیشه یعنی کسر وطاش قراجق کولنك حکیم نزاری قهستانی بیت بکاه ارکوی
کندن دست دادی * نه اهران بایدی نه اوستادی لغ اهرمن بع سکون ها وفتح راء مهمله
ایله لغ اهرمن بع بکسر الراء المهمله لغ اهریمن بع بکسر الراء المهمله وسکون الیاء التحتانی
جمله سی دیو معناسنه درکه ممدوده ایله دخی مرویدر حکیم فردوسی بیت برفت اهرمن را
بافسون ببست * چو رنیز روباره کی برنشست * شیخ سعدی بیت دوکس برحدیثی
کمارند کوش * ازان تا بان اهرمن تا سروش * امیر معزی بیت مکر نا کدکین آورد برعفریت
صیان * مکرد در شب شبیخون کرد برمریخ اهریمن * دیکر مثال ثانی وثالث حکیم فردوسی
بیت چنان دان که هرتن اهریمنست * همه خلق را اهرمن دشمنست لغ اهرن بع سکون ها
وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی اهرمن مرقوم حکیم سوزنی بیت ز بیاتر از پریست
ببزم اندرون ولیك * در رزمکاه با زندانی ز اهرنیس * ثانی نام داماد قیصر رومدرکه صاف
کشتاسب ایدی حکیم فردوسی بیت باهرن سپردند پس دخترش * بدستوری مهربان
مادرش * اسان هندیده سندان معناسنه در لغ اهرون بع سکون ها وضم راء مهمله وواو
معروفله برطبیب یهودی نامیدرکه هرعلمده ماهر ایدی حکیم ناصر خسرو بیت ازره دانش
بکوش اهرون شو * زیرآن کاهرون بدانش اهرون شد * وله بیت اهرون باعلم مثل
مسیحی بجهان در * کرتو بیاموزی ای پسر تو پی اهرون لغ اهزن بع سکون ها وفتح زاء معجمه ایله نفت
یاغی که عربیده نفط دیرلر لغ اهزون بع سکون ها وضم زاء معجمه وواو معروفله فرهنك جهانکیریده
بمعنی اکنون مسطوردر لغ اهوان بع سکون ها وفتح واو ایله دزد نقب زن یعنی دیوار دلیجی
خرسوز ومطلق نقب زن اسمیدر لغ ایدون بع سکون یای تحتانی وضم دال مهمله ایله
اوج معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی اکنون شیخ نظامی بیت کر ایدون فریدون
که آید بمن * کرفتار کردد هم ایدون بمن * ثانی مجمع الفرسده بمعنی همچنین حکیم فردوسی
بیت کر ایدون زمینو بر آید سروش * نباشد بدان مرد اورند وهوش * ثالث بمعنی
اینجا بو معنایه ذاهب اولنلر اندون کلمه سنی مقابله طوتمشلردرکه آنجا دیمکدر بو معنا یی مؤید
شمس فخری بیت همیشه در حق صاحب هنر نیکویی کن * که حد وباب تو پیوسته کرده است
ایدون * حکیم ناصر خسرو بیت زان همی خواهی که باشی می خوری تا چون زمان
هم زرعنایی کهی ایدون وکاه اندون کنی لغ ایوان بع سکون یای تحتانیله رواق وطاق عالی

وطره خانه وكمر بالاوسابان معنالرینه ودخی پادشاه دیوانخانه سنه دیرلر شمس فخری
بیت زبدسكال بپرداخت قلعه وباره * بفرخیش بیا راست طارم وایوان ﺆ مع الواو ﺟ
ﺆ ابرو ﺟ سكون باء موحده وضم راء مهمله ایله قاش كه عربیده حاجب دیرلر ایكی جانبی
مراداولدقده ابروان دیرلر شاعر بیت ابروانست طاق ایوان جمال * آب روی حسن
خوبان ابروبت ﺆ اخكلندو ﺟ سكون خاء معجمه وفتح كاف ولام ایله چكشاغی كه كشدن
ویاباقردن ایدوب اچنه خرده سنكریزه قورلر اطفال اللرنده اوینادوب صدا ادبی
دقار شمس فخری بیت ظفر ازرایتت دلشاد باشد * بسان طفلكان از اخكلندو
ﺆ اخكلندو ﺟ اخكلندوی مرقوم معناسنه در ﺆ اربو ﺟ سكون راء مهمله وضم باء موحده
ایله ارمود دركه اغاجنه اربودار دیرلر شاعر دیمشدر بیت بوسر چشمه پای اربو دار *
لیس فی الدار غیره دیار ﺆ اردشیردارو ﺟ برنخ دارو طبیب اسمیدركه ضرب مثل اولمشدر
وهر نخ علاج اولان كمسنه یه ده دیرلر ﺆ ارستو ﺟ فتح را وسكون سین مهملتین وضم
تاء مثناة ایله پرستو یعنی كاری كوچك قوشدركه قرلغوچ دیرلر ابو المعانی بیت بلی غره
شود خواجه بیا لاخانه وایوان * نمی بیند ارستو لانه دارد برسر خانه ﺆ ارسطو ﺟ
اسكندر ذو القرنینك وزیری وحكیم كاردانی واستادی اسمی ایدی لغت یونانی در معناسی
كامل الفضائل دیمكدر ﺆ ارغاو ﺟ سكون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله ادات الفضلاده
دودیعنی ارمق حكیم سوزنی بیت زعشق دو رخ چون ارغوانت بردو رخم * زهر دودیده
روان ارغاوخون شدست روان * سیف اسفرنكی بیت آنكه ازعشوهای اوارغاو *
میدهد تشنه رافریب سراب ﺆ ازو ﺟ ضم زاء معجمه ایله لفظ مركبدر از ایله اودن كه
الفی محذوف در ضمیر منفصل غائبدر عربیده منه معناسنه تركیده اندن دینلور خواجه
حافظ بیت حضوری كرهمی خواهی ازو غائب مشو حافظ * متی ماتلق من تهوی دع الدنیا
واهملها ﺆ اسو ﺟ ضم سین مهمله ایله بمعنی سوی یعنی جانب حكیم سوزنی بیت خری كه
كاه وجووی زبرك تاك ونكسك * مراغه كردن وغلتیدنش اسوباسو ﺆ اشبو ﺟ سكون
شین معجمه وضم باء موحده ایله فرهنك جهانكیریده بمعنی انكشتدان یعنی كومر قونیلان
ظرف ومحل كه كومرلك دیرلر ﺆ اشتو ﺟ سكون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله بمعنی انكشتوانه
یعنی زهكیر كذافی فرهنك جهانكیری ﺆ اشكو ﺟ سكون شین معجمه وضم كاف فارسیله
بمعنی قصر عالی وخانه بالاوقبه باند شیخ آذری بیت ای قبه بیت الحرمت عالم ششدر
وی سده خاك درت ایوان نه اشكو ﺆ افسو ﺟ سكون فا وضم سین مهمله ایله بمعنی بیا
یعنی برو كل لغت پهلوی در ﺆ افشو ﺟ سكون فا وضم شین معجمه ایله معنای مرقومه در
ﺆ الاو ﺟ فتح لام ایله آتش لاو دخی دیرلر مولانا طوسی * قطعه * ترا ای خواجه كرهیزم
نباشد * دم سرما كه هنكام الاوست * سواد شعر طوسی را طلب كن * بسوزانش كه
او سركین كاوست ﺆ انبرو ﺟ سكون نون وضم باء موحده وراء مهمله ایله امروده دیرلر
میرنظمی بیت فرونا كذشته بكیرد كلو * چونا پخته باشد هنوز انبرو ﺆ انجو ﺟ سكون
نون وضم جیم ایله بمعنی انجوست مرقوم یعنی جزیره ابو المعانی بیت درشب هجران سرشك دیده ام

دیده ام دریاشده * همچوانجو جسم لاغر درمیان آب ماند ﺆ اندرو ﺟ سكون نون وفتح
دال وضم راء مهملتین ایله ایكی معنایه در اول اندرون لفظندن مرخمدر اول معناده مفرد
اولور ثانی آنده معناسنه بو معناده اندر ایله اودن مركب لفظ اولور میرنظمی
بیت سینه از داغها شده كلزار * نغمه زن اندرو دلم چو هزار ﺆ اندو ﺟ سكون
نون وضم دال مهمله ایله بمعنی اندرون حكیم فردوسی بیت ازان جایكه شد باندوی
شهر * كه بردارد از روز شادیش بهر ﺆ اندرو ﺟ سكون نون وفتح ذال معجمه وضم
راء مهمله ایله بادزهر معناسنه در كذافی نسخة میرزا ابراهیم ﺆ انكشتو ﺟ سكون نون
وشین معجمه وضم كاف فارسی وتاء مثناة ایله بمعنی مالیده كذافی موید الفضلا وفرهنك
جهانكیریده اتمكی خرده ایدوب اوزرینه روغن ساده وعسل قویوب نرم آتش اوزرنده
ال ایله اوغوب طعام ایدرلر اكا عفیسه دیرلر ﺆ اوسو ﺟ سكون واو وضم سین مهمله ایله
بمعنی ماتم كذافی مجمع الفرس بو معنایه ابو المعانی بیت دل غمین اند چكونه جان حالش كند
درفراق آن پری شام وسحر اوسو كند ﺆ او ﺟ بوزن نو بوك معناسنه وعربیده براداتدر یا خود
معناسنه مثلا فلان او فلان دیرلر ﺆ مع الهاء * اه ﺟ ایكی معنایه در اول بمعنی آه حكیم
سنائی بیت چون نیست قبولی بسوی دردشمارا * درماتم بی بركی باریك اهی كو * ثانی بر كلمه در
حسرت وافسوس محلنده دیرلر عضایری رازی بیت اه كر استیلای نفس شالهنك * همچو
شالنكیست واپس رفتنم ﺆ ابتره ﺟ سكون باء موحده وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله باركشلكدن
عمل مانده اولمش دوه یه دیرلر غوامی كندی بیته بركنارجوی بغم رستة شد بادام وبید *
واست پنداری قطار اشتران ابتره ﺆ ابرانه ﺟ اصلی الف ممدوده ایله آبرانه دركه لفظ مركبدر
آب ایله رانه دن معنای تركیب صو یولجی دیمك اولور ﺆ ابركاكیاه ﺟ مع الالف ذكری مرور
ایدن ابركاكیا معناسنده كه بارعنكبوتدر وسیلة المقاصد صاحبی ایله ایاسی آخرینی ها ایله نقل
ایلمشلر سائر فرهنكلرده ابركاكیا وابركاكیان مسطوردر ﺆ ابركوه ﺟ فتح باء موحده وسكون
راء مهمله وضم كاف ایله عراق عجمده برشهر آدیدر مزبور شهرك زمینی برطاع اتكنده واقع اولغله
اول طاغه ده ابركوه وواركوه دخی دیرلر تعریب ایدوب ابرقوه دیدیلر حالیا مشهوری
ابرقوه در ﺆ ابرمرده ﺟ فتح باء موحده ایله بردارود صویه قونلسه سونكركبی صوبی كندویه
جذب ایدر كذافی موید الفضلا ﺆ ابره ﺟ سكون باء موحده وفتح راء مهمله ایله قفتان وسائر
آستر لی اولان نسنه لرك یوزینه دیرلر الف ممدوده ایله ده مستعملدر طالب آملی بیت هم
بدستوری كه باشد ابره فوق آستر * اطلس قدرت بود بالا پرند چرخ زیر * شیخ سعدی
بیت كند ابره پاكیزه تر زاستر * كه این در حجابست وآن در نظر * یا صدق یوزینه ده دیرلر
مولانا هاتفی بیت فكند آن كرد بالش زیر پاشه * كه بودش ابره خورشید آسترمه * وبعض
فرهنكده ابا پیل قوشنه ده ابره دیرلر ﺆ ابسته ﺟ كسر باء موحده وسكون سین مهمله وفتح تاء
مثناة ایله شرفنامه ده جاسوس معناسنه در ممدوده ایله دخی مستعملدر میرنظمی بیت چو
خواهد زلف دارا كرد بسته * ولی غمزه در انجا بود ابسته ﺆ ابكان ﺟ سكون باء موحده وفتح كاف
وراء مهمله ایله شرفنامه ده احوال كذشته یازمق نوتله انكاره دخی دیرلر ﺆ ابكامه ﺟ سكون

باء موحده و فتح كاف فارسی و میمله ممدوده ده ذکری مرور ایدن آبكامه معناسنه مذكوردر
ل ابله ع سكون با و فتح لام واظهار ها ایله ساده دل معناسنه عربیده مشترکدر میرنظمی
بیت نداند خویشتن آن ابله و كول * كه كارش نا سزایا بود معقول ل ابلیه ع سكون
باء موحده و كسر لام و فتح یای تحتانیه ایله بمعنی بزر کر اكنجی معناسنه عربیده زراع و حراث
دیرلر شاعر بیت هركه مالش كرد اسراف احمق است * ابلیه بر خلق الطاف حق است
ل ابوزنه ع كنیت بوزینه یعنی میمون كذا فی المحمودی ل اتاله ع فتح تاء مثناة و لام ایله
بولماج آشی میرنظمی بیت قناعت پیشكان راحت بیابند * اتاله خورده را دندان
نباید ل اجهره ع سكون جیم و فتح ها و راء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده بردكنلو اوتدر
اثوابه یا پشوردكه حال ایله آیرلمز هندی لسانده خجره دیرلر ل اخسته ع سكون خاء
معجمه و سین مهمله و فتح جیم و تاء مثناة ایله قپونك آلت اشیكی كه عربیده عتبه دیرلر فتحات
ثلثه ایله استاد لطیفی بیت خنك آن سعتك بردر بسته باشد * كدبا لینش زدر اخسته
باشد * و مجمع الفرسده ارغوان چیچکی اولمق اوزره مسطوردر ل اخسمه ع سكون خاء
معجمه و فتح سین مهمله و میمله اریه دن وقوری اوزمدن ایتدكلری شراب كه عربیده نبیذ
دیرلر و سیندن مقدم میمله ل اخمسه ع دخی دیرلر ل اخشنده ع سكون خا و نون و فتح شین معجمه
ایله اخكلندوی مرقوم معناسنه در كذا فی مجمع الفرس ل اخكر تفته ع حقیقتا یانوب قور
اولمش آتشه دیرلر اخكر اصلنده قوردر تفته ایله قید مجاز احتمالنی دفع ایچوندر نته كیم
بو بیتده واقعدر بیت هواش آتش و اخكر تفته بوم * كیاهش همه زهر و باد سموم *
آتش سوینددكدن صكره اخكر دینلسه جائز اولور مجازا اما تفته دینلدكدن صكره اول
احتمال قالمز ل اخكلنده ع سكون خا و نون و فتح كاف و لام ایله آت قشاغیسی معناسنه در
ل اخكوجه ع سكون خاء معجمه و ضم كاف و فتح جیم فارسیله دوكمه كه قفتان یقاسنه دكیلور
ل اخكوژنه ع ضم كاف و فتح زاء فارسیله بودخی دوكمه در یاقه ده اولسون غیریده
اولسون فریدالدین خوارزمی بیت دردری فلك كه مهرست * اخكوژنه كلاه اوباد
ل اخكوزه و اخكوژه ع كلاهما بسكون الخاء المعجمه اول بفتح الزاء المعجمه ثانی بالفارسی
اخكوجه مرقوم معناسنه و دخی چلاهلر طوقودقلری بزی صاردقلری اغاج كه عربیده منوال
دیرلر و دخی خرمای خامه دینلور ل اخكونه ع ضم كاف و فتح نون ایله ده اخكوچه معناسنه در
عزالدین شروانی بیت میكشاید دیكرا از بی تكلف سینه اش * قفل دخمه میشود مارا
چو آن اخكونه را ل اخیسه ع كسر خاء معجمه و سكون یای تحتانی و فتح سین مهمله ایله
حیوان صوریسی او كنجه كیدن پكی و قیون قوچی ل ارداله ع سكون را و فتح دال مهملتین ایله اون كه
كه عربیده دقیق و طحین دخی دیرلر ابوالمعانی بیت عاجز و درمانده ام در دست چرخ بی امان
آسیای غم كند ارداله جسم ناتوان ل اردشیرخره ع ضم خاء معجمه و فتح راء مشدده ایله بر عظیم
الكه نك اسمیدر كه فارس و سیكان و ترخان و شیراز و كازرون و كام فیروز واران اولكه لری اراسنده
واقع رسم كرده اردشیردر بعضیلر دخی رسم كرده نمرود بن كنعاندر دیرلر ل ارده ع سكون
را و فتح دال مهملتین ایله ایكی معنایه در اول بمعنی آسیاب ثانی اون آشنه دیرلر ل ارژنه ع

ل ارژنه ع سكون راء مهمله و فتح زاء فارسی و نون ایله فارس ملكنده بر صحرانك آدیدر كه شیرازه
اوتوز فرسنخ یردر تعریب ایدوب ارجنه دیدیلر امیرالمؤمنین علی رضی الله عنه و كرم الله وجهه
اول صحراده سلمان فارسی حضرتلرینی ارسلان پنجه سندن خلاص ایلدی بر مشهور
وقعه در استاد بشدر بیت سوار ارژنه رامدح كوی واز دشمن * جوی مترس اكر پنجه زن
چوشیر نرست ل ارزه ع سكون راء مهمله و فتح زاء معجمه ایله بر نوع قطراندر صنوبر
اغاجندن حاصل اولور صنوبر اغاجنه ارزدیدكلری سببدن قطرانه دخی ارزه دیرلر حكیم
سوزنی بیت پنبه بكوش اندرا كندز تو ممدوح * پنبه چه باشد كه ارزه ریزد و ادزیز *
مجمع الفرسده نام صرو دردر و بعض فرهنكده ایكیسندن غیری بر اغاجدر و فرهنك جهانكیریده
كاهكل معناسنه دركه كاهكلكره ارزه كر دیرلر و دخی هفت كشوردن كشور اولنا میدر
ل ارغه و ارغنه ع كلاهما بسكون الراء المهمله و ضم الغین المعجمه تحفة الاحبابده مطلق خشمناك
اما غیریده سباع خشمناك معناسنه در حكیم فردوسی بیت یكی نامه بنوشت نزدیك
كید * چو شیری كه ارغنه كردد رضید * حكیم اسدی * مثنوی * زره دار كردی همانكه زدرد
درون آمد از كرد راهم نبرد * بكشتند باهم دو كرد سترك * كه ارغنه بودند پرسان كرك
مجمع الفرسده بمعنی جنك آوردیوب بو بیتی متمسك اولمش حكیم فردوسی بیت سوی رزم
آمد چو ارغنه شیر * كمندی بباز و سمندی بزیر * بو بیتده خشمناك معناسی ظاهردر زیرا
شیر خشم و غضب ایله معروفدر ل ارمنده و ارمیده ع كلاهما بسكون الراء المهمله اولهما
بفتح المیم و سكون النون ثانیهما بكسر المیم و سكون الیاء التحتانی آرامیده و آرام دهنده
معناسنه در حكیم سوزنی * قطعه * تا یدان كند كان رسم بكره * خر بیاراى غلام
خر بنده * كه چو من در نشاط این سفرند * مانده از سفره نان ارمنده * میرنظمی هروی
بیت زدل بنج هوس برچیده باید * چو مردان نفس خود ارمیده باید ل اروانه ع سكون
راء مهمله و فتح واو و نون ایله ایكی معنایه در اول دوه نك دیشی سنه دیرلر مختاری بیت
من بنده كه روی سوی ره دارم * بی بختی و بیسراك واروانه * ثانی بر نوع چیچكدر خیری
صحرائی دیرلر اكر بخور اینسه لرنه مرتبه رایحه كریهه اولسه زائل ایدر كذا فی فرهنك جهانكیری
ل اروبه ع سكون راء مهمله و كسر واو و فتح یای تحتانیه ایله بر عظیم طاغ اسمیدر كه قرق
فرسنخ علوی واردر دیرلر العهدة علی الراوی ل اره ع فتح راء مشدده ایله بچقو كه عربیده
منشار دیرلر كوچك اولسون بیوك اولسون تخفیف ایله دخی جائزدر میرنظمی در تعریف
بسمله بیت نقطه بانكته سر اله * سین بود اره نخل كناه * مولانا هاتفی بیت دم تیغ را
رخنها كرده خود * بان رخنها اره فرق بود ل اریكه ع كسر راء مهمله و سكون یای
تحتانی و فتح كافله تخت مزین و آراسته ابوالمعانی بیت خلقه بكوش بنده اوباشدش فلك
باعز و تخت وجاه اریكه نشین شود ل ازاده ع فتح زاء معجمه و دال مهمله ایله ممدوده ده
ذكری مرور ایدن آزاده معنالرینه و كامل و بی عیب معناسنه وله بیت از سرا پا نیست عیب
آن سرو كلزار جمال * همچو او نخل ازاده هم نرسته در جهان ل ازكاره ع سكون زاء معجمه و فتح
كاف و راء مهمله ایله پكمش احوالی یادایتمك و پكمش احوالی یازمق ابكاره معناسنه كذا فی

شرفنامه ل ازنده ع فتح زاء فارسی وسکون نونله دیوار بناسنده طاش اراسنه قونیلان
بالحق آخرنده اولان ها مفعولیتی ایجاب ایتمکین دیوان قونلدقدنصکره تسمیه اولنمشدر
ل ازنه وازینه ع اول سکون زا وثانی کسر زاء فارسیله دکرمان طاشی کسکین
ایتدکاری دمور آلت کذا فی مجمع الفرس ل ازه ع فتح زاء فارسیله کرج که آهك وکج
دخی دیرلر اما آهك کیدرك آلچی یه تخصیص اولندی عربیده کلس دیرلر کسر کافله
ل اساسه ع فتح سینین مهملتین ایله کوشهٔ چشمله باقق بعض فرهنکلرده کیرویه باقق
وسکره کورمك معناسنه ده مسطور در عربیده دیوار تملی معناسنه در ل اسب لاشه ع
اول آته دیرلر که باباسی عربی واناسی رومی ویاخود ترکی اوله اولمقوله آته عربیده مسمار الخیل
دیرلر یعنی باباسی کحیل الاصل واناسی مجهول النسل دیمك اولور ایکی طرفدن کحیلان
اولانه هدوده دیرلر ابو المعانی بیت مرد باشد هنرور میدان * نکند اسب لاشه کار اصیل
ل اسبه ع سکون سین وفتح باء موحده ایله بنلمکه ناقابل آت یعنی هنوز کامل اولمین طای
وله بیت اسبه ناچار اکر شود در زیر * لیك باشد سوار اودلکیر ل استانه ع سکون
سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله جای خواب وآرام حضرت مولانا قدس سره بیت کوبی
از تو به بسازم خانهٔ * در زمستان باشدم استانهٔ ل استه ع سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ایله استخوان خرما یعنی خرما چکردکی ودخی زردالو وشفتالو وآلو امثالی
میوه لرك چکردکی که خسته دخی دیرلر وعربیده کسر سین ایله سکه دیرلر ابو المثل بیت
نباشد هیچ چیزی بی بهانه * رطب را استه دارد در میانه * کمال اسمعیل * قطعه * آنکه
اندر لحاف وچادر شب * نبود شب چو استهٔ خرما * روز بینی مثال جوز برو * کشته
کمیخت خشك از سرما ل اسغده ع فتح سین مهمله وسکون غین معجمه ایله یعنی آماده ومهیا که
بسغده دخی دیرلر مصدری اسغدیدن کاور ل اسفده ع ضم سین وسکون فا وفتح دال
مهملتین ایله ل اسفره ع ضم سین وسکون فا وفتح راء مهملتین ایله کلاهما یعنی هیزم
نیم سوخته کذا فی مجمع الفرس ل اشتنکاه ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ونون
ساکنه ایله قدمکاه معناسنه ابو المعانی بیت کر نفهمد سخن آن خرمکنش عیب کداو *
نکند فرق کاستان بحضور اشتنکاه ل اشتوه ع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة وواو معروف
واظهار ها ایله غایت آجی براغاجدر ل اشنوشه ع سکون شین معجمهٔ اولی وفتح ثانیه وضم
نونله یعنی عطسه زدن یعنی اقسرمق استاد لطیفی بیت اکر اشنوشه صحت رامدارست
مراشمیت دوران نقطه دارست ل اشه ع فتح شین معجمه واخفاء ها ایله براوتدرکه تکرلر
یعنی یا بجبار بازوی بدرفته یه بغلرلر عربیده اشق دیرلر ل اشیهه ع کسر شین معجمه وسکون
یای تحتانی وفتح ها ایله فرهنك جهانکیریده شیههٔ اسب یعنی آت کشنه‌مه سی ل اغشته ع
ممدوده ده ذکری مرور ایدن آغشته معناسنه کذا فی هنك جهانکیری ل افراخته ع
افراختن لفظندن اسم مفعولدر افراشته کبی یوقارو قالقمش معناسنه آخرنده کی ها علامت
مفعولیتدر میر نظمی بیت علمهای زرین برافراخته * صف جنکجویان همی ساخته
ل افراشته ع بودخی افراخته کبی در مصدری افراشتن کاور ل افراه ع سکون فا وفتح راء

راء مهمله واظهار ها ایله زندانده محبوسلره ایچون اولان طعام کذا فی تحفة الاحباب ل افرنجه ع
سکون فا ونون وفتح راء مهمله وجیم ایله برشهر اسمیدر که بنا کردهٔ نوش الرواندر مادر
عذرا آنده ساکن ایدی استاد عنصری بیت بافرنجه افراطن نامدار * یکی پادشاهی
بدی کامکار * رسالهٔ دستورده ملك زنکبارده بر ولایت نامیدر فرهنك زفانکویاده بلاد
عربده واقع بریرك آدیدر اما حلیمی بحر الغرائبده افرنجه اطفال قورتمق ایچون ایتدکاری
نسنه درکه چیدوس وشغوت وخرنبوز دخی دیرلر دیو یازمش ل افروخته ع
افروختن لفظندن اسم مفعولدر یانمش معناسنه میر نظمی بیت چو شمع رخش را
برافروخته * دل عاشقان اندر وسوخته ل افروزنده ع افروختن لفظندن اسم فاعلدر
یاقیجی معناسنه مقدمهٔ کتابده مضارعده خا زایه قلب اولندوغی تفصیل اولنمشدر
ل افروشه ع ممدوده ده ذکری مرور ایدن آفروشه معناسنه حلوای خانکی دیمکدر
شاعر بیت بنازك مشربان دیکر نباشد درجهان توشه * خوشا پالودهٔ سکر خوشا
حلوای افروشه ل افژولنده ع سکون فا وضم زاء فارسیله مجمع الفرسده یعنی انکیزنده
وتقاضا کننده ودورکرده معناسنه مسطوردر ل افسانه ع سکون فا وفتح سین مهمله
ونونله حکایت وبی فائده کلمات معناسنه خواجه حافظ بیت ده روز مهر کردون افسانه است
وافسون * نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا * چغتای لسانده چوچك دیرلر میر
علیشیر بیت حبیبم حسنی وصفین ایله مهلك انکاکیم بولغای * قاشیدا قصهٔ یوسف
را ویقو کیلتور دور چور چك ل افسرده ع سکون فا وراء وضم سین مهملتین ایله افسردن
لفظندن اسم مفعولدر طوکمش معناسنه کاهی وصف ترکیبی اولوب دل افسرده دیرلر
میر نظمی بیت هنرپرور از اخوش آید سخن * دل افسرده کز نباشد سخن ل افشرده ع
سکون فا وراء مهمله وضم شین معجمه ایله افشردن لفظندن اسم مفعولدر آخرنده کی
ها مفعولیتی افاده ایدر صقلمش معناسنه عربیده کی عصیر کبی ل افشره ع سکون فا وفتح
شین معجمه وراء مهمله ایله صقندی عربیده کی عصاره معناسنه ضم عین ایله ابو شعیب
بیت افشرهٔ خون دل از چشم او * ریخته پالا دل مژکان فرو ل افشنه ع سکون
فا وفتح شین معجمه ونونله بخارا مضافاتندن بر قریه اسمیدر دیرلر که شیخ ابو علی ابن سینا
اول قریه ده تولد ایتمشدر ل افشه ع سکون فا وفتح شین معجمه ایله دکرمانده هنوز اون
اولمامش بغدای که قرلمش اوله وبلغوره دخی دینلدوکی مرویدر رضی الدین نیشابوری
بیت کندم افشه که معهود ست * که بود بیشتر ره آوردم ل افکانه ع سکون فا وفتح کاف
فارسی ونون ایله انساندن ویا حیواندن مدت حملی ناتمام یاکه روح کلدین مادری شکمندن
دوشن جنین که عربیده سقط دخی دیرلر کسر سین وقافله میر خسرو بیت فلك راسهمش
از درخانه افتد * حوادث زاشکمش افکانه افتد * حکیم سنایی بیت ما در ایام اکرچند
از فنا آبستن است * چرخ بهر عمر او افکانه کردست از فنا * حکیم خاقانی بیت ما در
بخل که افکانه کند هر سحرش * چون شفق خون شد زهدان بخراسان یابم * الفسنز
فکانه دخی دیرلر ل افجه ع معروف نسخه در اکثرناسك مطلوب ومرغوبی وقتلرنده نافذ القول

صفید رو محبوبی درلکن هزار آشنا بود لبر بیوفادر شاعر بیت مرشد کانی کل ازغنچه برون
می آید * صد هزار اقچه بریزند درختان بهار * چغتای لسانندہ یارماغ دیرلر
فرهاد نامه ده خاقان امریله وزیری ملك آرا فرهاد ایچون درت قصر بناسنه بذل اتدوکی مال
تعبیرنده بیت چوسوز تابتی نهایت توکدی یارماغ * تأمل سز ایچوك کیم طاغ وتوفراغ
ﺀ اکرچه ﻉ ادات شرطیه در ترکیده دخی استعمال اولنور ﺀ الغده ﻉ فتح لام ودال مهمله وسکون
غین معجمه ایله بمعنی آمیخته یعنی قارشمش کذا فی فرهنك جهانکیری ﺀ الغونه ﻉ سکون لام
وضم غین معجمه وفتح نونله بمعنی فکر یعنی قرللق که الکونه دخی دیرلر ابوالمعانی بیت چو حسن
عارضی حاصل که باالغونه باشد یار * نیامد بر سر آن کاری که بی الغونه میکردد ﺀ الفغده ﻉ
سکون لام وفتح فا بعده غین معجمهٔ ساکنه ایله بمعنی اندوخته یعنی کسب کرده استاد لطیفی
بیت زدغد وهند کذر خوب وخوش کن الفغد * هر آنکه بیند کوید ترقیود غده ﺀ الفقده ﻉ
سکون لام وفتح فا بعده قاف ساکنه ایله بمعنی کسب کرده مصدری الفقدن کلور شمس
فخری بیت ابواسحق شاهی کز جنابش * سلاطین عدل وداد الفقده باشد ﺀ الفنده ﻉ
سکون لام ونون وفتح فا ایله بمعنی الفقدهٔ مرقوم یعنی اندوخته ﺀ الفینه والفیه ﻉ کلاهما
بسکون اللام وکسر الفاء آلت رجل عربیده تشدید یای تحتانیله در حکیم سوزنی بیت
حکیم نورده راعلیٔ بدید آمد * که راحت ازسر الفینهٔ کلان بیند * وله بیت چواز ودرکذری
نوبت بهزاد آید * آنکه باسر بت او الفینه ناکاد آید ﺀ الکونه ﻉ سکون لام وضم کاف
فارسیله بمعنی الغونهٔ مرقوم ﺀ الواه ﻉ سکون لام ایله اکیر دیدکاری بهار کوکبدرکه
عربیده موج دیرلر ﺀ اله ﻉ فتح لامله عربیده مقل ازرق دیدکاری دار ودر استاد فلکی
شروانی بیت هست طراز یاسمین لالهٔ لولو قرین * کرده لبش چوانکبین تعبیه در شکر اله
ممدوده ایله ولام مشدده ایله دخی عقاب معناسنه در ﺀ امار ﻉ فتح میم وراء مهمله ایله
حساب ودفتر محاسبه که امار واوار واوار دخی دیرلر امارکیر محاسبه جی دیمك اولور
استاد لبیبی بیت اکرخواهی سپاهش راشمار * برون باید شد از حد امار ﺀ امنه ﻉ فتح
میم ونونله بیع ایچون کومه لنمش اودون اینه دخی دیرلر استاد لطیفی بیت دردم آلتوکردد کم
هردمی هیزم هزار امنه ﺀ امه ﻉ فتح میم واخفاء ها ایله بمعنی دوات عربیده محبره دیرلر مرکب
قونیلان ظرف میرنظمی بیت خامه شکسته شد وکاغذ درشت * رنك کرفته امه
وبود شت * شست زشت دیمکدر ﺀ امیله ﻉ کسر میم وسکون یای تحتانیله املج که
ممدوده ده یاسز مسطوردر ﺀ انبارده ﻉ سکون نون وفتح باء موحده وسکون راء مهمله
ایله بمعنی پرمریده مملو دیرلر ودخی وفرت مال ومنال وکثرت اولاد واتباع ایله خوشحال اولق
معناسنه در میرنظمی بیت شود انبارده بی شبهه شاکر * زلطف حق بود هر چیز حاضر *
ﺀ انباشته ﻉ سکون نون وشین معجمه وفتح باء موحده ایله بمعنی مملو وطلو دیمکدر وله بیت
سیم وزر چند انکه بسیار داشته * در سر اسوراخ نماند انباشته ﺀ انبانه ﻉ سکون نون اول
وفتح ثانی وباء موحده ایله طغرجق که انبان دخی دیرلر خواجه حافظ بیت که ای سالك
چه در انبانه داری * بیا دامی بنه کردانه داری ﺀ انبروه ﻉ سکون نون وضم باء موحده وراء

راء مهمله واظهار ها ایله ایکی معنایه در اول شتر ریخته موی که انبره دخی دیرلر ثانی بمعنی شرابکش
یعنی شراب چکیجی کذا فی فرهنك جهانکیری ﺀ انبره ﻉ سکون نون وضم باء موحده وفتح
راء مهمله ایله شتر ریخته موی خصوصا وحیوان ریخته موی عموما یعنی توبی دوکلمش کذا
فی الصحاح غوامی در صفت خزان بیت برکنار آب بینی چون به وسیب وانار * راست کویند
چون قطار اشتران انبره * عربیده اشکنبه معناسنه ﺀ انبسته ﻉ سکون نون وسین مهمله
وفتح باء موحده وتاء مثناة ایله طوکوب منعقد اولمش نسنه مرکب وصو وقان وغیری
نسنه لر شهریاری بیت چون زخوناب نماند ست اثر در جکرم * خون انبسته همی ریزم
ازچشم ترم ﺀ انبسه ﻉ سکون نون وفتح باء موحده وسین مهمله ایله مجمع الفرس بمعنی
انبستهٔ مرقوم ﺀ انبله ﻉ سکون نون وفتح باء موحده ولامله تمر هندی یه دیرلر زبان
هندیده انبلی دیرلر ظهیر فاریابی بیت کرعدو لاف زند تا باتو همجنسی کند * عاقلان دانند
مور از مار وشهد از انبله * مسعود سعد سلمان بیت همچو ماز ور فنشان لفح وسیه چون
بیرزه * چون هلیله زردشان روی وترش چون انبله ﺀ انبوه وانبه ﻉ کلاهما بسکون
النون وضم الباء الموحده اوچ معنایه کلور اول غلبه وجمعیت وکثرت معناسنه آدمه
وغیریده خلاق المعانی بیت انبوه کران وزشت وناخوش * مانندهٔ ابر مهرجانی *
حضرت مولانا قدس سره بیت باسپاهی همچو استان اسیر * انبه فیروز وصفدر ملك کیر
ثانی دیلمان مضافاتندن برقصبه اسمیدر که برطاغ اوزرنده واقعدر یانندن شهرود نام
برصو اقار باغ وباغچه لری وافر اولمغله بی نظیر شرابی اولور که مشهوردر فاقدرنتکم شاعر
دیمشدر بیت کربنك خوری قزل کوه بخور * ور باده خوری بادهٔ انبوه بخور *
ثالث خانه ودیوار یقیلوب دوکلمکه دیرلر انبارکبی ﺀ انبیره ﻉ سکون نون وکسر باء موحده ایله
طام اوزرینه اورتلن چالی که طپراق دوکلمسون دیو دیرك اوزرینه قویوب اوستنه طپراق
قورلر ﺀ انجره ﻉ سکون نون وکسر جیمله اصرغان دیکنی دیدکاری اوتدر ﺀ انجمنگاه ﻉ
جمعیت یری انجمن ایله کاهدن مرکبدر که گاه زمانله مکان اراسنده مشترك برلغتدر جمعیت
مکانیدن غیری جمعیت وقتی دخی دینلور جای عشرت و وقت صحبت معناسنه اولور ﺀ انجوخه
سکون نون وضم جیم وفتح خاء معجمه ایله شکن پوست که انسان دریسنده اولور انجوخ دخی
دیرلر یعنی چهره ده وپیشانیده وسائر اعضاده اولان بورشقلق میرنظمی بیت چو
ضعف پیری از رویش نموده * سراپا روی وپوست انجوخه بوده ﺀ انجیده ﻉ سکون
نون ویای تحتانی وکسر جیمله ایکی معنایه در اول کندنای کوعی ثانی ریزه ریزه معناسنه
شیخ نظامی بیت زمین خسته ازخون انجیدکان * هوا بسته ازآه رنجیدکان ﺀ انجیره ﻉ
سکون نون ویای تحتانی وکسر جیم وفتح راء مهمله ایله سوراخ کس زنان وحلقهٔ کون معناسنه
حکیم سنایی بیت هرکه شد کون پرست برخیره * نیزیابد ثواب ازانجیره * شمس فخری * قطعه
اکرچه بدسکال آستانت * بغایت سخت چشم وخیره باشد * ولی چون بنکرد ازانتقامش
بدامش خرزه در انجیره باشد * ودخی یزد شهرندن درت فرسخ یرده واقع خراسان یولی
اوزرنده برچشمه نك آدیدر ﺀ اندابه واندوه ﻉ کلاهما بسکون النون وفتح الدال المهملتین

اول بفتح الباء الموحده ثانی بالواو صواجیلر آلتی اولان ماله درکه انکله دیوار صواسن هموار ایدرلر حکیم سوزنی بیت باجه اندودن کس رابدوغ * خواست زمن عاریت اندابه کیر ل انداچه ج سکون نون وفتح دال مهمله وجیم فارسیله فرهنك جهانکیریده بمعنی اندیشه مسطوردر ل اندازه ج سکون نون وفتح دال مهمله وزاء معجمه ایله التی معنایه در اول قماش وکرپاس اولچمك ایچون استعمال اولنان زراعك برنوعی ابو المعانی بیت خواجهٔ محنت شدم در بند اقلیم عشق * کین متاع دردبی اندازه زان آورده ام * ثانی رسم نقش وتصویر که ترکیده اورنك دیرلر شیخ نظامی بیت چو اندازه ز چشم خویش کیرد * بر آهوی صد آهو پیش کیرد * ثالث مقدار وقیاس معناسنه حکیم سنائی بیت تو هستی زن ومرد من پس نخست * زمن باید اندازه فرهنك جست * رابع پیمانه واولچك معناسنه جام کاسی بیت یار رنجید زبد مستی دوشت جام * باده بایست باندازه خوری زور نبود * خامس قوت وقدرت معناسنه شیخ نظامی بیت پر و منقار یا وه زان شد کلید * که اندازهٔ خوشتن در تو دید * سادس لایق وسزاوار معناسنه طالب آملی بیت طالب که مدح وثنا خاصهٔ او ساز * کین درنه باندازهٔ کوش دکرانست ل اندخسواده ج سکون نون وخاء معجمه وفتح دالین وسین مهملات ایله برشخصه ویاخود برمکانه دیرلرکه آکا پناه کتوریله وحمایه اولنه یعنی طیانه جق وصغنه جق یر ل اندخوان ج سکون نون ودال مهملهٔ موقوفه وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله جای پناه ومحل تحصن وحصار معناسنه استاد لبیبی بیت زخشم این کهن کرك ژکان * ندارم جز درت هیچ اندخوان ل اندرخوان ج سکون نون ورا وفتح دال مهملتین وخاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی لایق وسزاوار ل اندرواه ج سکون نون ورا وفتح دال مهملتین واظهار ها ایله بمعنی آویخته اندروا واندروای دخی دیرلر ابو المعانی بیت کرشمه در سر زلفت دل ما اندرواه * کار عشق بود چنین در دل ما نیست کناه ل اندرونه ج سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین ایله ایچرو ودخی چادرشب معناسنه کلور ل اندمه ج سکون نون وفتح دال مهمله ومیمله غصهٔ دیرینه وآلام کذشته یی یاد واحوال وماجرای ماضیه یی ذکر وحکایه ایلمکه دیرلر مولانا کسائی بیت بهترین یاران نزدیکان همه * نزد شان دارم همیشه اندمه ل اندوزه واندوشه ج کلاهما بسکون النون وضم الدال المهمله اول زاء معجمه وزاء فارسیله ده مرویدر ثانی شین معجمه ایله بنفشه در هرنه رنك اولورسه یعنی مور وبیاض وصاری والاجه بعض نسخه ده اندوزدیدکاری اوتدر ل اندوه ج سکون نون وضم دال مهمله واظهار ها ایله غم وغصه والمدر ل اندوهه ج فتح هاء اول ایله غم کذشته والم رفته یی خاطره کتوروب تذکر ایتمك ابو المعانی بیت ماجرای کذشته یاد آمد * سخن دل شدست اندوهه ل انده ج سکون نون وضم دال مهمله واظهار ها ایله اندوه مرقوم کبیدر حکیم اسدی بیت مده روز فرخ بروز نژند * زبهر جهان دل در انده مبند ل اندیشه ج مطلق فکر دراینو اولسون کم اولسون حواس باطنیه دن قوهٔ مفکره ده حاصل اولان حالتدر کاهی وصف ترکیبی ایدوب خیراندیش وبد اندیش دیرلر واندیشه مند واندیشه ناك دخی دینلور استاد عنصری * قطعه * بارها باخود این قرار کنم * که دوم ترك

ترك عشق یار کنم * باز اندیشه میکنم که اکر * نکنم عاشقی چه کار کنم ل انزه ج سکون نون وفتح زاء معجمه ایله مرجمك که مجوو زسك دخی دیرلر عربیده اسمی عدس در فتحتین ایله ل انغده ج سکون نون وغین معجمه وفتح فا ودال مهمله ایله ل انفقده ج سکون نون وفتح فا وقاف ساکنه ایله ایکی لغتده قال اولنمش خالص العیار کمشه دینلور ابو المعانی بیت معنبر زلف وخد کل چشم نرکس * شد از انفقده کویا ساق وساعد * میر نظمی بیت زقدرت کرد او خلاق عالم * ز انفقده سراپا شکل آدم ل انقله ج سکون نون وفتح قاف ولام ملهٔ جدوار دیدکاری کوکدرکه ماه پروین دخی دیرلر بعض نسخه ده بو اسمی مغرب زمینده حاصل اولانه تخصیص ایتمشلر ل انکارده ج سکون نون وراء وفتح کاف عجمی ودال مهملتین ایله بمعنی افسانه یعنی حکایه ومثل حکیم سنائی بیت بانك برداشتم از غایت دلتنکیٔ عشق * کفتم ای عشوه فروشندهٔ انکارده خر ل انکاره ج سکون نون وفتح کاف فارسی وراء مهمله ایله جریده دفتر حساب معناسنه ودخی نامهٔ اعمال معناسنه استاد لطیفی بیت زان پیش که پیش آیدت آن روز پراز هول * بنشین وتن اندر ده وانکاره پیش آر شرفنامه ده بمعنی انکارش یعنی افسانه وسرکذشت واحوال ماضیه یی سویلین آدمه انکاره کوی دیرلر بو معنایی مؤید شمس فخری بیت هرکجا مجمعی بود زشهان * همه ازوی کفند انکاره * زبان هندیده آتش قورینه انکار دیرلر ل انکارژه ج سکون نون وفتح کاف وزاء فارسیین ایله بر طوقود قلری طراغی قودقلری اغاج که عربیده دفه دیرلر ل انکامه ج سکون نون وفتح کاف فارسی ومیمله مجمع الفرس ده بمعنی هنکامه کمال اسمعیل بیت انکامه ایست کرم زشکر عواطفت * هرکوی برزنی که من انجا فراسیم ل انکاه ج فتح کاف فارسی واظهار ها ایله ممدوده ده مذکور اولان آنکاه معناسنه در ل انکبینه ج سکون نون وضم کاف فارسی وکسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح نونله طتلو پستیل که اوزوم شیره سندن ایدرلر ودخی بال ایله بشمش حلوادر وامثالی اولنلره دینلور ل انکرده ج سکون نون وراء مهمله وفتح کاف فارسیله صیدنهٔ ابی ریحانده اوزم دانه سنه دیرلر ل انکرژه ج سکون نون وفتح کاف فارسیین ایله انکرژد مرقوم معناسنه که قاصنی در حکیم انوری * قطعه * بندهٔ شاکرد خوارزمیست شیطان هیکلی * کانچنان هیکل نه در کوه ونه در هامون کنند * یکدم از خالی شود خلقش که زهرش باد و مار * راست چون دیوی بوده کش انکرژه در کون کنند ل انکشپه ج سکون نون وشین معجمه وفتح کاف وباء فارسیین ایله جد وسعی وکوشش ایله کار کذار اولانه دیرلر استاد رودکی بیت در راه شاه بور دهی دیدم بس خوب * انکشپهٔ اورانه عدد بود نه مره ل انکشتوانه ج سکون نون وضم کاف فارسی وتاء مثناة وفتح واو وشین معجمه ایله زهکیر معناسنه درکه پرماغه نسبتله تسمیه اولنمشدر ابو المعانی در هجو یکی بیت چو کونش بکذراند کردن کیر * شود از لعل سرخ انکشتوانه ل انکشتنه ج سکون نون وشین وتاء مثناة وضم کاف فارسی وفتح نونله درزیلر بر مقلرینه قودقلری یوکسوك معناسنه ابو المعانی * قطعه * برم روزی بیامد آن پری رو * که جامه دوخته بودم همانا * بکفتا این دریده جامه ام دوز * بکفتم

بسر وبر چشم جانا * ولی انکشتنه درکف ندارم * برهنه کشته وکفتا که حالا * مکر اکنون
زکون سیکونم * کی انکشتنه انکشتنت را انکشته سکون نون وشین معجمه وضم
کاف وفتح تاء مثناة ایله خرمن صاوردقلری پرمق کبی آلتکه ترکیده یبا وعربیده مذری دیرلر
کسر میمله مولانا کسایی بیت از کراز ونش وانکشته * بهمان وفلان * با تبر زین ودبوسی
ورکاب وکری انکله وانکوله وانکیله کلاهم بسکون النون اول وثانی بضم الکاف الفارسی
وثالث کسر ایله اوچی دخی ایکی معنایه استعمال اولنور اول دوکمه کبه جك ایلك معناسنه
مسعود سعد سلمان * قطعه * من دریده جیب واندر کردن آن سیمتن * دستها افکنده
درهم همچو کوی وانکله * چون قدح کیری در ایوان اسمان خواند ترا * مشتری بربسته
زلف وبرکشاده انکله * احیانا بعض شعرا دوکمه معناسنده استعمال ایلمشلر اثیر الدین
اخسیکتی بیت هر آن انکیله زرین که چرخ از اختران سازد * لباس عمر او را برکریبان زمان
زیبد * وکلاه وقاووق دپه سنده اولان دوکمه یه دخی دیرلر شاعر بیت افلاك چیست خاسته
کرد سیاه اوست * خورشید چیست انکله برکلاه اوست * ثانی صحبتی مکروه وجسمی ثقیل
کرانجان آدمه دیرلر خصوصا بزم دلبرده ترکیده انکل دیرلر شرف شفرده بیت ای هجر
کران انکله وقت سفرتست * وی صبر هزیمت شده وقت ظفر آمد انکیشته سکون
نون ویای تحتانی وشین معجمه وکسر کاف وفتح تاء مثناة ایله بزرکی ووقار وحشمت ودخی بمعنی بزرکی
یعنی اکبجی حارث معناسنه انکیشه سکون نون ویای تحتانی وکسر کاف وفتح شین
معجمه ایله بمعنی آهسته ابو المعانی بیت ای صبا انکیشه رو درکوی جانان صبحدم * از پریشان
کرده زلف از خواب بیدارش کنی انوشه ضم نون وواو معروف وفتح شین معجمه ایله
بدی معنایه کلور اول خرمی وخوشی ونیك حالی معناسنه حکیم فردوسی بیت بدو کفت
پیران که ای شهریار * انوشه بزی تا بود روزکار * ثانی نیکبخت وله بیت بدو کفت شاها
انوشه بدی * زتو دور دست همیشه بدی * ثالث طعن طریقیله آفرین دیمك معناسنه
فریدونك اوغللری ایرج وسلم وتوره دیدوکی محلده حکیم فردوسی بیت انوشه که کردید کوهر
بدید * درود از شما خور بدیسان سزید * رابع رساله حسین وفائی ده بمعنی طوبی وخنکا ترکیده
نه وطلو دیدکلریدر وله بیت فروغست جسم وروان از خرد * انوشه کسی کو خرد پرورد
حکیم اسدی بیت انوشه کسی کونکو نام مرد * چو زی دربشد نام نیکو ببرد * خامس
شرابه دیرلر منوچهری بیت انوشه خور طرب کن جاودان زی * درم ده دوست خوان
دشمن پراکن * سادس نام عمه شاپور در سابع هر پادشاه نوجوانه دیرلر یعنی نورسیده
وخرده سال اوله بو معنی استعمان طریقیله اولمق خاطره لایح اولور انوه سکون نون
وفتح واو ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی امید کرد مسطوردر انیسه کسر نون وسکون
یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله مؤید الفضلاده منعقد اولمش قانون وغیره اداة الفضلاده
باء موحده ایله مذکور اولان انبسه وانبسته معنالریله مترادفدر انیشه وایشه اولها
بکسر النون وسکون الیاء التحتانی وثانیها بسکون الیاء التحتانی وکلاهما بفتح الشین المعجمه
بمعنی جاسوس شهیدی قمی بیت درکوی تو چو ایشه همی کردمی نکاه * دزدیده تا مکرت به بیتم

به بیتم بنام بر * وپیشه وچنکل معنالرینه ده کلور کذا فی فرهنك جهانکیری اواره فتح
واو وراء مهمله ایله اوج معنایه در اول دیوان حکومت معناسنه شهیدی قمی بیت همی
فزونی جوید اوان از افلاك * که تو بطالع میمون دران نهادی پای * ثانی دفتر حساب که
دیوانك پراکنده حسابی اکا قید اولنور حکیم فردوسی بیت دوصد برج پرطوق باره همه
که بد نامشان در آواره همه * بو معنایه قریب احکام که دیواندن صادر اولور شمس فخری بیت
شهنشاهی که اندر شرق تا غرب * بنام او نهد اعیان اواره * ثالث فرهنك جهانکیریده آهن
ریزه که نعل دلکلرندن چقار واکا بکرر خرده دمور معناسنه مرقومدر بعض نسخه ده
ممدوده ایله تصحیح اولنمشدر وضم الفله کرما معناسنه در اواه تخفیف واو ایله بمعنی آوا
صدای بلند وتشدید واو ایله ای وای دیمك اولور اوره سکون واو وفتح راء مهمله ایله
مجمع الفرسده وفرهنك جهانکیریده بمعنی ابره یعنی جامه وغیری نسنه لرك یوزی حکیم خاقانی
بیت حال مقلوب شد که برتن دهر * اوره کرپاس ودیبه آستر ست * وله بیت اوره
ما ز خام خامازا * جز نسیج آستر بدوخته اند * اوژولنده سکون واوین وضم زاء فارسی
وفتح لامله بمعنی افژولنده مرقوم اوسه سکون واو وفتح سین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده
بمعنی ربوده یعنی قاپلمش هرنه اولورسه مجمع الفرسده ضم الفله مرویدر اوشه سکون
واو وفتح شین معجمه ایله شبنم معناسنه درکه افشه دخی دیرلر وضم الفله براوتدر اویژه
کسر واو وسکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله ایکی معنایه در اول بمعنی خاص وخالص والف
ممدوده ایله دخی مذکوردر ثانی شراب انکوری یعنی شرابك جمله اسماسندندر اهریمه
سکون ها ویای تحتانی وکسر راء مهمله وضم میمله فرهنك جهانکیریده بمعنی اهرمن واهرمن حکیم
ناصر خسرو بیت راعشان دیو کرفتند وندارند خبر * زانچه اهریمه درپوی وتك وبا بطرند *
اهنامه سکون ها وفتح نون ومیمله ایکی معنایه در اول بمعنی رسوایی باباطاهر عریان بیت
زخم اهنامه مستوران چه دانند * اوج دیدارا ودونان چه دانند * وله بیت شاخ اهنامه بی
مابر نکیری * زهر باران صدف کوهر نکیری * ثانی بمعنی خویش آرایی وخود آرایی وهوش
وبوش اهیانه سکون ها وفتح یای تحتانی ونونله ممدوده ده ذکر اولنان آهیانه مرقوم که
کاسه سر معناسنه اما فرهنك جهانکیریده شقیقه یعنی باشك قولاق جانبی مسطوردر وبعض
فرهنکده بمعنی برازده یعنی نای حلقوم مذکوردر ایارده فتح یای تحتانی وسکون راء
مهمله ایله تفسیر زندك تمامنه ایارده وپریشان اجزاسنه یعنی جزولرینه خرده دیرلر استاد
دقیقی بیت ببینم آخر روزی بکام دل خودرا * کهی ایارده خوانم شها کهی خرده * ودیرلرکه
دین مغانده برکتاب نامیدر خسروانی بیت چه مایه زاهد وپرهیزکار وصومعه کیر * که
نسك خوان شده درعشق وایارده کوی * نسك کسر نونله کتاب کبران جزؤیدر ایارماه
شهور فارسیه دن یعنی شمسیه دن اول بهار آییدر رومیلر قوانجه آخر بهار آییدر مایس
دیرلر ایاره فتح یای تحتانی وراء مهمله ایله اوج معنایه در اول ایارج که مسهل صفرا
بر نوع ترکیبدر حبلر ایدرلر لطیف ملین طبیعتدر ثانی یاره معناسنه که برنجن دخی دیرلر
بلازك وخلخال کبی که معربی یارقدر شاعر دیشدر بیت چو آرد زینت خود درشماره

هلالش زبید از بهرایان * ثالث دفتر حساب که امان واوان دخی دیرلر ك ایاسه ع فتح یای تحتانی وسین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده آرزو واشتیاق ودروندن طلب ایلمك معناسنه در ك ایغده ع سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ودال مهمله ایله بیهوده کوی وسبکسر وبیمعنی کفتار معناسنه شمس فخری بیت یاددر حکمش مه هر بیهده کار وسپهر * دشمنش خوار وبخل دائم بسان ایغده ك ایفده ع سکون یای تحتانی وفتح فا ایله ایغدهٔ مرقوم معناسنه ودخی لاف زن وپریشان سخن معناسنه استاد رودکی بیت این ایفده سری چه بکار آیدای فتی * دریاب دانش این سخن بیهده مکوی ك ایمه ع سکون یای تحتانی وفتح میم ایله بمعنی یاوه شده یعنی ضایع اولمش کذافی تحفة الاحباب حکیم خاقانی بیت ایمه مکو که آسمان امل برون نمیدهد * امل چونامد از عدم چیست خطای آسمان * اکرچه بو لغتی بو معنایه یازوب بیت مزبوره متمسك اولمشلر اما چندان مناسبتی یوقدر چونکه تحفة الاحباب صاحبی ومجمع الفرس مؤلفی وجه محرر اوزره یازمشلر فقیر دخی انلره اتباعا نقل وایراد ایلمك اقتضا ایلدی فرهنك جهانکیریده بمعنی اکنون منقولدر بو معنایی مؤید سیف اسفرنکی بیت کوهر عمرم شکسته شد ز فراقت * ایمه بصد پاره شد که ام شکسته ك مع الیاء * ابی ع کسر باء موحده ویای مجهول ایله بمعنی بی زیادهٔ الف ایله حکیم فردوسی شهنامه ده چوق استعمال ایلمشدر استاد عنصری بیت حیال شعبدهٔ جادوان فرعونست توکفتی آن سپهستی ابی کرانه روم ك ابیاری ع سکون باء موحده وفتح یای تحتانیله شرفنامه ده بر نوع جامه اسمیدر که غایت نازك ولطیف اولور فرهنك جهانکیریده کوکرجینی جنسندن بر نوع کوکرجین آدیدر ك احدی ع فتح حاء وکسر دال مهملتین ایله هندوستان پادشاهنك بر فرقه عسکرینك آدیدر که هر یوز نفرینه برسر بلوك ایدوب نامنه صدی دیرلر وبیك نفرینه برباش ایدوب اسمنه هزاری دیرلر عجمك یوزباشی وبیك باشی دیدکاری کبی ك اختر کوی ع یعنی منجم یلدز احوالندن سویلدوکی ایچون تسمیه ایلمشلر ابو المعانی بیت زحال طالع بختم ز اختر کوی پرسیدم * بکفت آنچه ترا باشد کهی ظاهر کهی پنهان ك ارزانی ع درت معنایه کلور اول یای مصدریه وسکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله اوجوزلق معناسنه طالب آملی بیت بعهد جود او کوهر کرانی یافت تا حدی * که در اشك عاشق هم فرامش کرد ارزانی * ثانی لیاقت معناسنه که ارز قدر وقیمت در الف ونون تأکید ومبالغه ایچوندر وآخرنده کی یا یای نسبتدر که صفتك موصوفه نسبتنی مبالغه ایله تأکید ایدر طالب آملی بیت مدام از تیغ وکوهر تا بود کفتار در عالم * بشمشیر تو باد اجوهر اقبال ارزانی * وله بیت کدام ساغر پیمانهٔ ارادت دوست * که باد بر لب ارباب فیض ارزانی * ثالث بمعنی مسلم مولانا فتوحی درمدح انوری بیت انوری این سخن تو بسخن ارزانی * کر بجانت بخرند اهل سخن ارزانی * رابع بمعنی مستحق عطا ودرویش حکیم فردوسی بیت بارزانیان ده همه هرچه هست * مبادا که آید بها برشکست * وله بیت بارزانیان بخش هرچت هواست که کنج تو ارزانیان را سزاست ك ارغمی ع سکون راء مهمله ومیم وفتح غین معجمه وکسر جیم ایله یکرمی زراعدن زیاده اولان ایپلك وکندو واورغان ك ارغوانی ع ارغوان رنککنده اولان

اولان اشیا لکن دون الترکیب استعمال اولنمز فلان ارغوانی دینلمکه محتاجدر انجق شرابه بالکنز استعمال اولنمق جائزدر ابو المعانی بیت بنوش اول توساقی پس بکیر اندر کفت ساغر * بکن از خد خود رنکین مجلس ارغوانی را ك ارمغانی ع هدیه اولان نسنه ره آورد معناسنه خلاق المعانی بیت چو فکرت بمعراج معنی خرامد * همه حور عین آورد ارمغانی ك ازدمی ع سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله مؤید الفضلاده برجانور اسمیدر مجمع الفرسده راء مهمله ایله ده جائزدر ك اسب خلعتی ع پیشکش آتی دیمکدر ملوك وسلاطین ووزرا وکباره آت پیشکش اولندقده خلعت ویرلك معتاد اولمغله تسمیه اولنمشدر ك اسب نوبتی ع منزل بارکیری وبرقاچ کمسنه بیننده مشترك اولان آت که نوبتله بنرلر ابو المعانی بیت دوش دیدم درمیان دلبرانرا خر رقیب * همچو اسب نوبتی طفلان بروکشته سوار ك افراخت پای ع اوج معنایه در اول قاچمه دن کنایه اولوب ایاق قالدردی ترکیبی طبان قالدردی دیرلر ثانی طبان اتی یعنی اباغ التنه دوشمش ثالث استعاره طریقیله فقیر وبیچاره یه دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری ك افرای وافری ع کلاهما بسکون الفاء اول بفتح الراء المهمله ثانی بالکسر بمعنی آفرین کذافی فرهنك جهانکیری ك افسای ع سکون فا وفتح سین مهمله ایله افسون وافسون خوان معناسنه حکیم انوری بیت دشمنش کربسیست عاجز نیست اژدها از جواب مارا فسای ك افسر سکزی ع سکز کسر سین مهمله وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول بر ساز آدیدر منوچهری بیت ببانك شیشم وبابانك افسر سکزی * بکیر بادهٔ نوشین ونوش کن بصواب * ثانی بر صوت ولحن آدیدر ك النی ع سکون لام وکسر نونله قپو بازوسنك اغاجنه دیرلر ك انایی ع فتح نون وکسر یای تحتانیله جاهل واحمق وکندودن بیخبر کمسنه یه دیرلر مولانا امیدی بیت سخن در وصف تو بحر عمیقست * نکنجد در انای هر انایی * انای اول کسر الفله ظرف معناسنه در ك انباردکی وانباشتکی ع کلاهما بسکون النون وفتح الباء الموحده کافلری کاف تصغیردر وفرت مال وکثرت منالدن عبارتدر ك انبوی ع سکون نون وضم باء موحده ایله قوقو المق وقوقولمق وقوقولی منجیك بیت کل انبوی شد لاله اندر کمر * سمن سای شد باد آتش بخار * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت ترنج آسمان کردد معنبر * اکر کردد ز خلقش دسته انبوی * تحفة الاحبابده بو وجه اوزره مسطوردر اما قوقو المق معناسنه فخر زرکوب بیت ازدست خیال روی تو وقت سحر * کلدستهٔ وصل تو همی انبویم ك اندای ع سکون نون وفتح دال مهمله ایله صواکه دیوار وطام اوزرینه ایدرلر نوعی نخوشانی بیت درونش همچو بیرون غارت اندای * چو ایوان خیال از هیچ برپای * طالب آملی بیت تن اندر جوشن سیماب سیمای * سر اندر مغفر خورشید اندای ك اندربای ع سکون نون ورا وفتح دال مهملتین وباء موحده ایله ایکی معنایه در اول بازنکون وآویخته معناسنه که اندروای دخی دینلور ثانی لازم وضروری وحاجت معناسنه استاد فرخی بیت زهی تن وهنر وچشم نیکنامی را * چو روح درخور وهمچون دو دیده اندربای ك اندروای ع واوایله دخی اندربای مرقوم کبی دراوج معنایه کلور اول بمعنی بازنکون وآویخته حکیم قطران ارموی بیت کر بمهر تو نکرداند زمانی رای رای * کوید از غم روز وشب جای وی اندروای وای

* ثانی سرکشته وسرکردان معناسنه حکیم انوری بیت نتوان کفت که محتاج
نباشد لیکن * باد حرصش نکند همچو خسان اندروای * حکیم سوزنی * قطعه * تازمین
راسکون نخواهد بود * جز بدور سپهر اندروای * پای جز بر زمین لهو منه * فرق
جز بر سپهر جاه مسای * ثالث حاجت ومراد معناسنه در ﴿ اندروای ﴾ زیاده یای
نسبتله اندروای مرقوم معنالرینه دردخی سرکشتکی معناسنه شاکر بخاری بیت
زاندروانی کر خواهی نجاتی * ترا باید زجور آور براتی ﴿ اندرونی ﴾ یای نسبتله ایچرویه
منسوب اولان ودخی چادر شب معناسنه ﴿ اندی ﴾ سکون نون وکسر دال مهمله ایله
خصوصا دیمکدر میر عمان بیت کر خوار شدم سوی بت خویش روا باد * اندی که برمهتر
ما خوار نیم خوار ﴿ انطاکی ﴾ یعنی سقمونیا غایت مسهل براوتدر محموده دخی دیرلر
غایت اعلاسی انطاکیه ناحیه سنده اولمغله سقمونیای انطاکی دیرلر یونام ایله مشهود
آفاقدر ﴿ انکریزی ﴾ سکون نون وکاف فارسی وکسر راء مهمله وزاء معجمه ایله ترخون
دیدکلری اوتدر تره مقوله سیدر ﴿ انکونی ﴾ سکون نون اول وکسر ثانی وضم کاف فارسیله
کار باطل کننده معناسنه میر نظمی بیت بقول وفعل باحق شو همیشه * مکن درکار
خود انکونی پیشه ﴿ اورنکی ﴾ اختراعات باربدخسرو اولان اوتوز بر لحندن برلحن ونوا
اسمیدر شیخ نظامی بیت چو ناقوسی واورنکی زدی ساز * شدی اورنک چون ناقوسش آواز
﴿ اهنوخوشی ﴾ سکون هاوضم نون وخاء معجمه ایله اهل حرفت معناسنه درکه انلر جمشیدك
خلقی تقسیم ایتدوکی درت قسمك بریدر تفصیلی لغت کانوری ذیلنده ذکر اولنور انشاءالله
تعالی ﴿ ایازی وایاسی ﴾ قیلدن وحریردن طوقیوب عورات نقاب کبی یوزلرینه طوتارلر
ترکیده پچه وعربیده شعریه دیرلر شرف شفروه * قطعه * دل من عشقبازی ازکه آموخت
لبت عاشق نوازی ازکه آموخت * ندیدم آنکه برقع داشت خورشید * رخت رسم ایازی
ازکه آموخت * رفیع الدین لبنانی بیت شفق غلاله خورشید ارغوانی دوخت * چو زهره
بست ایاسی عنبرین برچشم ﴿ ایدری ﴾ سکون یای تحتانی وفتح دال وکسر راء مهملتین
ایله بمعنی اینجایی یعنی بونده سك وبورادہ سك شاه ناصرخسرو بیت مرا کفت اینجاغریبست
جانت * بدو کن عنایت تمت ایدری است ﴿ ایدی ﴾ سکون یای تحتانی وکسر دال مهمله
ایله بمعنی نیز دخی دیمکدر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ اینی ﴾ سکون یای تحتانی وکسر نونله
فرهنك جهانکیریده ناله واین معناسنه در بو معنایه شاعر دیمشدر بیت نه درد حسرت
چندانکه اینی * نکردم من تو کوئی این چه اینی ﴿ ای ﴾ حرف ندادر اما فارسیده کسره
ایله استعمالی نزاکتدن خالی دکلدر شیخ سعدی بیت ای کریمی که ازخزانه غیب *
کبر وترسا وظیفه خورداری ﴿ باب الالف المکسورة مع الالف * ابا ﴾ فتح باء موحده
ایله شوربا معناسنه در کذا فی شرفنامه ظهیر فاریابی بیت اباء شعر مرا نیز چاشنی
مطلب * که در مذاق زمانه بکیست شهد وشرنك * کمال اسمعیل بیت روزی که از برای غدای
روان وعقل * ازخوان خاطر تو زهر کون اباپزند * ثانی معناسی طعام دربزکی کوید بیت
درمطبخ توچوب خورد تا اباپزند * آتش که ازتکبر سرمایه اباست * مؤلف شرفنامه ابراهیم

باب الالف المکسوره

ابراهیم فاروقی کوید * قطعه * زحکم تو آنکس که آرد ابا * چو بی نانش وباد اهمان بی ابا *
مبادا بنان حسودت ابا * وکرهست بادان ابایش وبا ﴿ اجرا ﴾ سکون جیم وفتح راء
مهمله ایله آقمق میر نظمی بیت زرود چشم کر دم سیل اجرا * بجای اشك دیده خون
دلرا * معین ومقرر طوتلق معناسنه عربیله مشترکدر چغتای لسانندہ آقزماق دیرلر
﴿ ازارپا ﴾ فتح زاء معجمه وسکون راء مهمله ایله ایاغه کیلن طون که شلوار دخی دیرلر
کمال اسمعیل بیت چون کل دزدزجو دتو پیراهن حریر * درپاچو سرو آنکه ندارد ازارپا
﴿ اسپیدبا ﴾ سکون سین مهمله وکسر باء فارسی وفتح باء موحده ایله بوزچه آشی
دیدکلری یوغرت شوربا سی سپیدبا وماستبا دخی دیرلر اصلی ابا سپید ایدی علم اولدقده
مضاف الیه تقدیم واباناك الفی حذف اولندی ﴿ استا ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله ایکی معنایه در اول ستایش ایدیجی یعنی مدح وثنا ایدیجی میر نظمی بیت کنم شام وسحر
وردد عایش * شوم استا کن جود وسخایش * ثانی تفسیر زند معناسنه که زند استا دخی
دیرلر شمس فخری بیت کند بیان معالی شه مطاوی او * بدان مثال که الفاظ زند را استا
مجمع الفرسده سمرقند مضافاتندن برقریه اسمیدر که اهالیسنه استاپی دیرلر ﴿ استیا ﴾
سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة وفتح یای تحتانیله ولایت هرات ایله غزنه میانندہ واقع
برطاع اسمیدر ﴿ اسفیدبا ﴾ ایکی معنایه در اول اسپیدبا مرقوم معناسنه ثانی برنوع
طعام درات وپیاز وروغن زیت وکرفس وکشنیز ایله بشورلر ﴿ اقلیمیا ﴾ سکون
قاف وکسر لام ومیم وسکون یای اول ایله نسخه میرزا ابراهیمده التون وکمش طپراغیدر که
اریدوب قال اولندقدن صکره برنده قلان طپراغه دیرلر کتاب اختیاراتده خرده سیم
وزردرکه برقاج نوع اولور ذهبی وفضی ومعدنی ونحاسی وعملی اولور بعض نسخه ده
منقولدرکه اقلیمیا برجوهردر سیم وزر معدنندن اخراج اولنوب قینادوغنده اوزرنده
حاصل اولان کفدر وبعضیلر سیم وزر جوهرینك اسفلنده دردی درکه آتشه قوندقده
آیریلور حکیم خاقانی بیت ازین سك خورده شیرینی نه بینی * زدیم آهن اقلیمیا نیابی
بوبیتده حذف یای ثانیله در وحذف همزه ایله قلیمیا دخی دیرلر ودخی حضرت آدم علی نبینا وعلیه
السلامك بر دختر پاکیزه اختری نامی در ﴿ الوا ﴾ سکون لامله برصمغدر غایتده آجی اولور
دواره ترکیب ایدرلر مسهلدر عربیده صبر دیرلر اعلاسی سقطری در سقطره نام جزیره ده
اولور صبر سقطری دیرلر هندی لسانندہ ایلیا دیرلر حکیم سنایی بیت چون زدست
دوست خوردی بایدت درخوان جان * لقمه حلوا والواهر دو یکسان داشتن * شمس الدین
شرف شاه بیت زکین مهر او کردون نماید رنج وراحت را * زقهر ولطف او دوران دهد
حلوا والوارا * مولانا امینی بیت زحل باقدر اودون واجل باتیغ او بیکس * عسل باخشم
او الوا سقر با عفو او کوثر ﴿ اورسیا ﴾ کسر واو وسکون راء مهمله ایله آق سوسن کوکیدر مود
سوسن کوکنه ایرسیاه دیرلر ﴿ ای بسا ﴾ لفظ مرکب اولدوغی ظاهردر چوق کسنه لر
دیمکدر ونیچه کسنه لر دیمکده اولور محلنه کوره میر نظمی بیت کس نشد لایق قبول عشق او
ای بسا افتاده راه عشق او * وله بیت ای بسا دعوای عشقت کرده بود * هیچکس برسر

نبرده دعویش لغ ایتبا مع سکون یای تحتانی وکسر تاء مثناة وفتح باء موحده ایله
عیش وعشرت وذوق وصحبت معناسنه ابو المعانی بیت دردعشقش خوش سر وکاری
بود * میکند در بزم غم دل ایتبا لغ ایتبا مع سکون یای تحتانی وکسر تاء مثناة وفتح یای
ثانیله بیا ببد وشمارید دیمك در ظهیر فاریابی بیت چو آسمان وزمین را باپتیا بنواخت
یکی ازین دو ندانست کفش از دستار لغ ایدرا مع سکون یای تحتانی ودال موقوف وفتح
راء مهملتین ایله بو زمانده و بو اراده دیمك اولور ابو المعانی بیت هرکسی سودی ندارد دیکر ایرا
در جهان * بود مشغول ایدرا هرکس بذوق کار خویش لغ ایرا مع سکون یای تحتانی
وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیرا کمال اسمعیل بیت عقل را بنده شهوت مکن ایرا نه سزاست
که ملك همه کش مطبخ شیطان کرد * حکیم خاقانی بیت دانی زچه سرخ رویم ایرا * بسیار
دمیدم آتش غم * ودخی از بهر آن معناسنه خواجه حافظ بیت شیراز معدن لب
لعلست وکان حسن * من جوهری مفلسم ایرامشوشم لغ ایرسا مع سکون یای
تحتانی وراء موقوف وفتح سین مهمله ایله مور سوسن کوکیدر حکیم شیرازی بیت ایرسا وخیری
وهم یاسمین * شد لطیف ومائل کرمی یقین * بو بیتدن سوسن کند واولمق مفهوم در مجمع
الفرسده مسطور در که اول ایرسا نام قوس وقزح ایدی بعده سوسنده الوان رنك بولندوغیچون
استعاره طریقیله تسمیه اولندی لغ ایرسیا مع سیندن صکره بر یا زیاده ایله بو دخی مور
سوسندر لغ ایسا مع سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله اوج معنایه در اول بمعنی اینسا
ثانی بمعنی اینزمان ثالث نام صحف ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام لغ ایلیا مع سکون یای اول
وکسر لام وفتح یای ثانی ایله نام شریف حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله تعالی
عنه وکرم الله وجهه استاد عشدر بیت درین معنی که کفتی بیکناهم * به پیغمبر بحق ایلیاهم
ودخی ترخان خضر علیه السلام ونام بیت المقدس حکیم اسدی * قطعه * بدر بخت
کنك آمد از راه شام * که خوانیش بیت المقدس بنام * بدانکه که ضحاك شد پادشاهی
خواند این خانه را ایلیا * ودخی انبیای بنی اسرائیلدن بر پیغمبرك اسمیدر کذا فی مجمع
الفرس لغ اینجا مع بونده دیمکدر مقابلی آنجادر این ایله جادن مرکب لفظدر معنای ترکیب
بوردر بونده و بو یکا معنالرنده استعمال اولنور لغ اینسا مع سکون یای تحتانی ونون وفتح
سین مهمله ایله کلام بیهوده وخبر بی اصل معناسنه میر نظمی بیت شنیدم که کفتست
آن بیوفا * وفا میکنم این سخن اینسا لغ اینها مع بونلر معناسنه جمع درکه ها الف ادات
جمع اولدوغی معلوم در شاعر * مصرع * دوستان اینها نکویند این حدیث دشمنست
لغ مع الباء * اسب مع سکون سین مهمله ایله بیلدن اشاغی ده اولان قیل که اطراف
مقعدده وغیری یرده اولور لغ اسپرسب مع سکون سین اول وراء مهملتین وفتح سین
ثانیله میدان معناسنه که اسپرسف و اسفرسف دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
لغ اسپرم آب مع برنوع اوتدر صوده قینادوب خسته نك وجودین ویا خود علت اولدوغی
مضمون یره عربیده آکا نطول دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ اسپیجاب واسفیجاب مع کلاهما
بسکون السین المهملة والیاء وفتح الجیم اول کسر باء فارسی ثانی فایله مملکت ماوراء النهرده بر

بوشهر آدیدر اول ولایت خلقی لسانلرنده سپوم دیرلر سعید سراج الدین سکزی * قطعه * چشم
مملکت رابروی روم وقسطنطین نظر * چشم جاهت رابسوی چاج واسپیجاب تاخت
مسند جودش فلك در روم قسطنطین نهاد * مقصد شکرش جهان در چاج واسفیجاب
یافت لغ اسفرسب مع سکون سین مهمله اول وفتح ثانیه وفتح فایله بمعنی اسپرسب مرقوم
لغ اشتاب مع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی شتاب یعنی عجله وسرعت کذا فی
شرفنامه لغ اشناب مع سکون شین معجمه وفتح نونله بمعنی شنا وری یعنی سباحت صوده
یوزمك شیخ عطار بیت دو استادست ماهانی باشناب * برون بردند جان از دست
غرقاب لغ افرسب مع سکون فا وسین وفتح راء مهملتین ایله سقف خانیه قوییلان
اغاج شاعر بیت از کرانی اکر شوی بربام * بام وافرسب افتد از اندام لغ اندراب مع
سکون نون وراء وفتح دال مهملتین ایله انجوست یعنی کوچك دیه جکلر که صو ایچنده
واقع اولور جزیره کبی معنای ترکیب دخی اکا اقتضا ایدر رضایی مشهدی بیت میان
موج غم را زورق دل اضطراب افتد * اکر باد موافق میوزد در اندراب افتد لغ ایراب مع
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی فیروزی یافتن یعنی ظفر بولمق وطالعی یاری
قلمق ابو المعانی بیت هر که سختی را کند صبر وتحمل در جهان * بر همه از لطف حق ایراب
دلخواهش رسد لغ ایزدکشسب مع بهرام چوبین امراسندن بر مبارزنامی در صفت
صف بهرامده حکیم فردوسی بیت بیکدست بر بود ایزدکشسب * که بگذاشتی آب
دریا باسب لغ مع التاء * است مع سکون سین مهمله ایله اوچ معنایه در اول ایستادن
لفظندن صیغهٔ امر در طورمق معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت بر شتر مست
رخت ما این دل تنك سخت ما * است مکن چو عاقله روی بدین طرف کند * ثانی بمعنی
ستایش یعنی مدح وثنا ایتمك ثالث بمعنی حلقهٔ کون اما عربیده مطلق مقعد معناسنه در
شمس فخری سر سرون دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت از پی افتخار حشمت خویش * شیر را
داغ او نهد بر است * وسوراخ مقعد معناسنه حکیم سنایی بیت کفتی بنزد خواجه که
آن غزنوی غراست * تا زان سبب مرا ببری نزد خواجه آب * چون تو دروغ کفتی داد
از طریق است * هم لفظ غزنوی بعد از جواب لغ اسبست مع سکون سینین مهملتین وکسر
باء فارسیله یونجه دیدکاری اوتدر الفسفسه دخی دیرلر عربیده فصفصه دیدکاریدر
اکرچه چمن مقوله سیدر لکن تخم ایله زراعت اولنور بسحاق اطعمه بیت نخوردی
یك شکم اسبست هرکز * چرا کاهت بود صحرای پرخار لغ اسفست مع سکون سینین
مهملتین وکسر فایله اسبست مرقوم معناسنه در ودخی صو ایچنده بتن اوته دیرلر کذا فی
مجمع الفرس لغ اسفید دشت مع نواحی اصفهانده بر قریه اسمیدر و بر صحرا نامی اولمقله
مرویدر لغ اشکفت مع سکون شین معجمه وفا وفتح کاف فارسیله فرهنك جهانکیریده
غار معناسنه در شکفت دخی دیرلر وضم کافله شکفتن کل دینی کل آچلمق معناسنه در
لغ ایفت مع سکون یای تحتانی وضم فایله حاجت وتمنا معناسنه استاد دقیقی بیت
ناسزا را مکن ایفت که ارجد بشود * بسزاوار کن ایفت که ارجت دارد لغ ایناوشت مع

سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح نون اول وضم ثانیله ترخون دیدکلری اوتدر فی اینفت فی
سکون یای تحتانی وفا وضم نونله حاجت طلب ایلمك معناسنه در کذا فی مجمع الفرس میرنظمی
بیت نخواهم فیض نور از جرم خورشید * ندارم هیچکس اینفت وامید فی مع الثاء المثلثه فی
اغریرث فی سکون غین معجمه ویای تحتانی وکسر راء مهملهٔ اولی وفتح ثانیه ایله افراسیاب
شاهك قرنداشی اسمیدر تفصیل احوالی شهنامه ده مذکوردر کذا فی شرفنامه فارسیده
حرف ثاء اکرچه یوقدر امابو لغت شرفنامه یه اتباعا تحریر اولندی فی مع الجیم * اسباخ فی
سکون سین مهمله وفتح باء موحده ونونله بمعنی اسفاناخ حضرت مولانا قدس سره بیت
اسباخ خو پشم را باترش پز وشیرین * باهرد وشدم پخته تا با تونه پیوستم فی اسپانج فی
سکون سین مهمله ونون وفتح باء فارسی ولامله براوتدر طبیعتی بارد ویابسدر بورون قانی
وغیری اعضادن چیقان قانی قطع ایدوب اسکی جراحتلره وقرحه لره معاینه نفعی عظیمدر
عربیده ارناب الحیل ولحیة التیس دخی دیرلر فی استریج فی سکون سین وفتح تاء مثناة وراء
مهملتین بعده نونله بمعنی استرنك مرقوم یعنی یبروح الصنم فی اسرنج فی سکون سین ونون
وفتح راء مهملتین ایله قزل بویادرکه سلوکن دیرلر عربیده سلیقون دیرلر میرنظمی بیت
نشسته قصر بالای غم ورنج * نکارنده بنکار وباسرنج فی اسفرنج فی سکون سین وفتح
فا وراء مهملتین ایله سمرقند اعمالندن برمعظم قریه اسمیدرکه معربی اسفرنكدر کذا فی
مجمع الفرس فی اسفیداج فی سکون سین مهمله وکسر فایله برنوع بیاض ونرم وسست
طپراقدر سفیداج دخی دیرلر زنان کلابله ازوب یوزینه سوردلر براق وبیاض ایدر
اسفیداك دخی دینلور میرنظمی بیت چو داد آرایش مشاطه رویش * باسفیداج
ووسمه رنك وبویش فی اشکنج فی سکون شین معجمه ونون وفتح کافله پیشانی وساعده
وبعض یرلرده اولان بورشق ودخی زلف بوکلمنه دیرلر ابو المعانی بیت فکر اشکنج زلف
مشکینش * مرغ عقلم بدام انداز د فی الغاج فی کسر لام وفتح غین معجمه ایله بمعنی یغما وتاراج
وله بیت غمت کیرد زکالای دلم باج * فراقت ملك صبرم کرد الغاج فی ایچ فی سکون
یای تحتانیله بمعنی هیچ حکیم اسدی بیت نبست ایچ درایزد بی نیاز * کزان بهدری بیش
نکشوده باز * حکیم سنایی بیت علم با تو نکوید ایچ سخن * زانکه داند توئی نه مرد ونه زن
فی ایرج فی سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله فریدون شاهك فرزند مهتری یعنی بیوك
اوغلی اسمیدر ملکنی کند وحیاتنده اوچ اوغلنه بخش وتقسیم ایتدکده کندو پای تختی اولان ایران
زمینی اکا ویرمشیدی وماوراء النهری تور آدلو اوغلنه ویرمشیدی که ایران وتوران تسمیه سی
انلردن قالدی بعده سلم نامنده اولان اوغلی تور آدلو اوغلی ایله یکدل ویکجهت اولوب
ایرجی هلاك ایلدیلر بو سببدن اولادلری بیننده نزاع واقع اولوب میانلرنده واقع اولان جنك
وجدال وحرب وقتال مدی الایام ولیالی متمادی اولدی شهنامه بونلرك احواللری حکایه سنه
مبنیدر فی ایزغنج فی سکون یای تحتانی وزاء فارسی موقوف وفتح غین معجمه ایله چوال
معناسنه در کذا فی تحفة الاحباب فی مع الخاء المعجمه * استاخ فی سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول بمعنی دلو یعنی قوغه ثانی کستاخ معناسنه استاد لطیفی

لطیفی بیت رفتم استاخ بر درش ناکاه * کرد برمن چوسك هجوم رقیب فی اسپناخ فی
معروف سبزه در بشوربتناول ایدرلر اسفاناخ دخی دینلور فی اصطرخ فی سکون صاد وفتح
طاء مهملتین ایله ایران زمیننده برشهر اسمیدرکه تختکاه دارا بن داراب ایدی عجایب البلدانده
مذکوردرکه حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام اشکرین انده قوردی صطرخ واصطخر
واسطخر دخی دیرلر فی مع الدال المهمله * اپید فی سکون باء فارسی ویای تحتانی وکسر
میمله ایکی معنایه در اول اکنجی آلتلرندن صبان دموری ثانی جفت سورن اوکوزه اتمید دخی
دیرلر کذا فی مجمع الفرس فی ابیورد فی کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله
نسف ایله سرخس میاننده واقع برشهر معظم نامیدر منقولدرکه کیکاوس اقطاع وباورد
بن کودرزه مقرر ایلدی اول اجلدن باورد اول شهری بنا ایدوب کندو اسمیله مسمی ایلدی
فی اتمید فی سکون تاء مثناة ویای تحتانی وکسر میمله اپید مرقوم معناسنه در فی ادند
کسر دال مهمله وسکون نونله ایکی معنایه در اول عدد مجهولدر ثانی تنك یعنی یوکاه
ویا نیدر فی ارد فی سکون راء مهمله ایله شهور فارسیه نك یکرمی بشنجی کونی اسمیدر حکیم
فردوسی بیت همیرفت سوی سیاوخش کرد * بماه سفندار در روز ارد * سیاوخش
کرد برمعلوم محلدرکه آنی سیاوش بنا ایلمشیدی فی اسپرد فی سکون سین وکسر باء
فارسی وراء مهملتین ایله طوکش ات صوبی ات اولسون بالق اولسون پاچه اولسونکه
اکا پحتی دیرلر کسر باء فارسیله فی اسپرود فی سکون سین وضم باء فارسی وراء مهملتین
ایله برکوچك قوشدر سرچه دن بیوجك برقاچ اوزون توبلری واردر ترکیده قیل قویرق
وعربیده قطاة دیرلر خواصنده منقولدرکه استخوانی آتشه یقوب کولنی زیت یاغی ایله
قینادوب داء الثعلب علتنه سوردلر قیل بتوردر اکا اسفرود دخی دیرلر فی اسپندارمد
واسفندارمد فی کلاهما بسکون السین والنون والراء المهملات وضم المیم اول بعد السین
باء فارسی ثانی فایله دورت معنایه کلور اول بمعنی زمین ثانی برفرشته آدیدرکه درختان
ومشیستان اوزرینه موکلدر واسفندار ماهده واقع اولان تدبیر امور ومصالح اکا
مفوضدر ثالث سال شمسیه دن اون ایکنجی آیك اسمیدرکه نیراعظمك برج حوتده مدت
مکثیدر مختاری بیت باد عمر وملك اوچون ماهرویان همنشین * تاز اسفندارمد مه را
بفروردین رود * وشرف الدین شیرازی مؤلف تاریخ وصاف بیت در اسفندارمد ماه
او فتد جمر * وما للبرد مثل الخمر والجمر * رابع هرماه شمسی نك بشنجی کونی آدیدر اهل
فارسك قاعده لری بودرکه هر آیك اسمی که کونك اسمنه مطابق کله اول کون البته عید
جشن ایدرلر استاد عطایی بیت روز اسفندارمد بر تخت شد * تخت را نور از تن جمشید
بخت شد فی اسپهبد فی سکون سین وها وفتح باء فارسی وباء موحده ایله سردار لشکر
وسرعسکر وچری باشیلری حکیم فردوسی بیت بیستاد در پیش فیروز بدست * تو کفتی
مکر طوس اسپهبدست فی اسپید واسفید فی کلاهما بسکون السین المهمله وکسر الباء
الفارسی والفا بیاض دیمکدر سپید وسفید دخی دیرلر فی استاراباد فی سکون سین وراء
مهملتین وفتح تاء مثناة وباء موحده ایله استرآباد دیدکلری شهر معظمدر استاد

منوچهری * قطعه * تا طرب مطربست مشرق ویا مغربست * تا یمن ویثربست آمد
واستار باد * بنشین وخورشیدوار می خور جمشید وار * فرخ امید وار چون پسر
کیقباد لغ استانید ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة وکسر نون بعده یای تحتانی
ساکنه ایله بمعنی بازداشت یعنی کیرو طوتدی حضرت مولانا قدس سره بیت مرکب
استانید وپس آواز داد * آن سلام وآن امانت باز داد لغ اسفرود ع سکون سین وفتح
فا وضم راء مهملتین ایله سیرود مرقوم معناسنه که قیل قویرق دیدکاری قوشدر شاعر
دیمشدر بیت پیش عمان کی نماید آب رود * پیش شاهین چون بپازد اسفرود *
لغ اسفند واسفندند ع کلاهما بسکون السین المهمله والنون وفتح الفاء بمعنی اسفندارمد
مرقوم بلکه اندن اختصار اولنمشدر ودخی فروجان که خمسهٔ مسترقه نك بشنجی کونی
اسمیدر لغ اسکندراباد ع عجمك سرحد جنوبنده برشهر اسمیدر که اسکندر ذو القرنین بنا
ایلمشدر لغ اسکند ع سکون سین مهمله ونون وفتح کافله شعبده باز وجانباز که باشی اوزرندن
دونه یعنی تقله اوره میر نظمی بیت چرخ کردون دائما اسکند بود * کار او بر اهل
عرفان بند بود لغ اسناد واشناد ع اول سکون سین مهمله ثانی شین معجمه کلاهما
بفتح النون شهور شمسیه نك یکرمی التنجی کونی اسمیدر لغ اشنود واشنوند ع کلاهما
بسکون الشین المعجمه وضم النون خمسهٔ مسترقه نك ایکنجی کونی اسمیدر وفتح نون
وواو ایله فعل مضارع اولور اول مفرد وثانی جمعدر ایشیدر وایشیدرلر معناسنه
لغ اعتمید ع سکون عین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی اعتماد تصرفات اعجام قبیلندندر
مولانا هاتفی بیت خدنك فدائی نا اعتمید * زخون دلیران شده سرخبید * وله ایضا
بیت بروز سیاهش امیدی نماند * بتدبیر عقل اعتمیدی نماند لغ اقلید ع سکون قاف
ویای تحتانی وکسر لامله کلیدك مخصوص آدیدر دمور اولسون اغاج اولسون اسم عامدر
بونندر که اقلیدوس الحکمه دیو بر حکیم وبر کتاب اسمیدر که حکمت کلیدی دیمك اولور
لغ الباد ع سکون لام وفتح باء موحده ایله حلاج معناسنه در حکیم سوزنی بیت بروی
مشتهٔ البادی در کون کنت * بهجا کفتن ازین مجلس بیرون کنت لغ ایدند ع سکون
یای تحتانی ونون وفتح دال مهمله ایله ایند واندکی عدد مجهولدن عبارتدر اوچدن اونه
وارنجه استاد فرخی بیت هر کجا مردم رسید وهر کجا مردم رسد * تو رسیدستی ولشکر
برده اند ایدند یار لغ ایزد ع سکون یای تحتانی وکسر زاء معجمه ایله جناب باری تعالی عز
اسمه وعم نواله حضرتنك جملهٔ اسماء شریفه سندندر عربیده اسم جلال کبی فارسیده
ایزد تعالی دیرلر الله تعالی دیمکدر شیخ سعدی بیت اول دفتر بنام ایزد دانا * تدرروی
وسان حی وتوانا * شاهدی منظومه سنده * مصرع * تکریننك آدی دررا ایزد ویزدان خدای
جغتای لسانندده ضم همزه ایله اوغان دیرلر الله دیمکدر لطفی دیواننده نعت شریفده دیمشدر
بیت اول ادمغه ودیعت قیلدی نوردنکنی اوغان * اشبو سوزنی بیلما تانلار بولدی مردود
ولعین لغ ایمد ع سکون یای تحتانی وفتح میمله کتاب السامی فی الاسامی ده ذال معجمه ایله
روایت اولنمشدر اول اغاجدر که آکا دمور یکور وب تارلا سوررلر لغ ایند ع سکون یای

تحتانی وفتح نون اول وسکون ثانیله عدد مجهولدن کنایه در استاد رودکی بیت
جهان اینست وچونین است وتا بود * وکر همچون بود ایند یا را * حکیم ناصر خسرو
بیت ازخورد وبرد رفتن بیهوده هر سوی * ایند سال بود تنت چون ستور بیر * بو معنایی
موید شمس فخری بیت چون تو صاحبقران نه بیند چرخ * وین سخن فاش کفته ام ایند
ادات الفضلاده اند وایند عدد مجهولدرکه اوچدن اونه وارنجه اوله بعض نسخه ده زیاده
بیاندر مثلا فلان چیزرا باند بکودیرلر لغ مع الراء المهمله * ادرار ع سکون دال وفتح راء
مهملتین ایله صوآقمق معناسنه لغ ازار ع فتح راء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول صوبك
دیبی حکیم انوری بیت اندیشه در سواحل دریای جاه تو * بسیار غوطه خورد ولی کم ازار
نیافت * ثانی عربیدر اول دخی ایکی معنایه در اول زن دیمکدر ثانی اایاق طونی معناسنه در
لغ ازغار ع سکون زاء وفتح غین معجمتین ایله بخیل وخسیس ودنی معناسنه ابو المعانی
بیت جوانمردان که مقبول جهانند * نباید هیچ جا ازغار رغبت لغ اسپر ع سکون سین
مهمله وفتح باء فارسیله بمعنی سپر یعنی قلقان عربیده جنه وترس دیرلر ضم تاء مثناة ایله
لغ استار ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله وقیه معناسنه در بعض نسخه ده التی
درهم دیرلر لغ استبر ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة بعده باء موحدهٔ ساکنه ایله
یوغون وغلیظ ستبر وسطبر دخی دیرلر استاد دقیقی بیت دو بازوش استبر وپشتش
قوی * فروزان از وفرهٔ خسروی لغ استخر ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
فارس مملکتنده برشهر وبر قلعه اسمیدر ستخر واصطخر دخی دیرلر حکیم زجاجی بیت مقامش
در اول با ستخر بود * شها زابدان بوم بر فخر بود لغ استرا ع سکون سین وفتح تاء
مثناة وراء مهملتین ایله نوع غله دن مرجمك درکه زسك وازه ونجو دخی دیرلر
عربیده عدس وهندی لسانده سود دیرلر لغ استیر ع سکون سین مهمله وکسر تاء
مثناة ویای ساکنه ایله استار مرقوم معناسنه در لغ اسطبر ع سکون سین وفتح طاء
مهملتین ایله استبر مرقوم کبیدر لغ اسفندیار ع سکون سین مهمله ونون وفتح فا ویای
تحتانیله ایکی معنایه در اول اسفندار مرقوم معناسنه ثانی کشتاسب شاه اوغلینك
آدیدرکه روبین تن لقبیله معروف ومشهوردر لغ اسکندر ع ایکی معنایه در اول ذو القرنین
لقبی ایله مشهور اولان پادشاه اسمیدر که ربع مسکونه حکمی جاری وامری ساری
ایدی یأجوجه سد بنا ایلدی مشهوری اسکندر ایکی اولمقدر بری ذو القرنیندرکه
قرآن عظیم الشانده وارد اولمشدر فیلقوس اوغلی در شرق وغربی تسخیر ایدوب آب
حیاته طالب اولاندر وبری دارا اوغلیدرکه آکا اسکندر رومی دیرلر بو اسکندر مشرق
وغربه پادشاه اولدی بونك اسمی اصلنده الاساندرا ایدی تعریب ایدوب اسکندر
دیدیلر ثانی بمعنی ران یعنی اویلق شاعر دیمشدر بیت دو پارچه چو آیینه سیم انموده
اسکندرکه لبریز زین بوده است لغ اشخار ع سکون شین وفتح خاء معجمتین ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی نوشادر میر خسرو بیت خدای جوبی یکرنك باش چون مردان
که زن بسرخ وسفید حنا واشخارست * ثانی قلیه طبراغی که صابون آنکله طبخ اولنور

اصلی براوتدر دوشروب یاقرلیاندقدن صکره پارچه پارچه طپراق کبی اولور اصلاً دوب
صوین آلوب بر مقدار کرج صویی وزیت یاغی قاتوب قیناَدوب تمام کالن بولدقده
بو مشق طپراق اوزرینه دوکوب قالب قالب کسوب قورید رلر فخر زرکوب بیت اب آن
دلخراش چون زنکار * خاك آن جانکزای چون زنکار الغار سکون لام وفتح غین
معجمه ایله تاراج معناسنه امامشهوری چاپقدر چغتای لساننده یاغمق دیرلر اسکندر
نامه ده میرعلیشیر بیت آزکیشی بیرلا بیر طرف کیتمش * خصم باشیغه یاغابان یتمش
انبار سکون نون وفتح باء موحده ایله بمعنی این بار یعنی بودفعه ملا طیفور * رباعی
انبار دلم بجوش در میماند * این کاوش غصه در جکر میماند * این درنه همچون دردهای
دکرست * این غم نه بغمهای دکر میماند انجبار براوتدر صوکاراولنده بترادویه
شرفه دندر غایت سرخ رنك اولور نفث دمه یعنی قان توکرمکه وسیح امعایه وبواصره که
دموی اوله غایت نفعی واردر انکار سکون نون وفتح کاف ایله نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی
نکارنده یعنی نقش ایدیجی میرخسرو بیت نصیحت کردن مردان بنامردان همان ماند
که برآب روان صورت نکاری مردانکاری * عربیده کاف عربیه ایله ضد اقراردر ایدر
سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی همیشه حکیم اسدی بیت درنك آور ایدر یزی بی نیاز
بودکاید آن بخت برکشته باز * وبمعنی اینجا ودرینجا حکیم سنایی بیت عقل وجان آن جهان را
رعیت شوچوشرع * زانکه دیوانه است ومرده عقل وجان ایدری ایدور سکون یای
تحتانی وضم دال مهمله ایله مجمع الفرسده بمعنی دروکر یعنی نجار ترکیده دولکر دیرلر دروکر
لفظندن غلطدر ایران شهر نیشابورك اصل آدیدر استاد فرخی بیت بایرانی
چکونه شادشاید بود توانی * پس ازچندین بلا کامدز ایران شهر بر توران ایر
بوزن نیر خرده دانه جکردرکه وجودانسانده ظاهراولوب سوزش ویرر وخارش
حاصل ایدر عربیده شری دیرلر ایرمانخور سکون یای تحتانی ونون وراء موقوف
وفتح نا وواو معدوله ایله حسرت خوار دیمك اولور کذافی شرفنامه ای شهریار
شهورملکی نك اوتوزنجی کونی اسمیدر کذافی فرهنك جهانکیری ایمر سکون یای
تحتانی وفتح میمله شرفنامه ده چفت دموری معناسنه در اما کتاب السامی فی الاسامی ده
مولانامیدانی بونیدرق که عربیده سنه دیرلر کسر سین ونون مشدده ایله در این بیر
اشارت بافلاك بو فلك دیمکدر کذافی المحمودی این دو خواهر ایکی یلدزدر که اکا
اخنا سهیل دیرلر ایضامنه این دوکاهدار اشارت بماه وآفتاب ایضامنه این سه جوهر
یعنی موالید ثلثه که حیوان ومعادن ونباتات ایضامنه این سه دختر بنات النعش
دیدکاری یلدزه متصل اوج یلدزدر ایضامنه این سه ستار مثله این مشدر
اشارت بدنیا ایضامنه این کبود حصار اشارت بفلك دنیا این هفت وهشت کاهدار
اشارت بافلاك ایضامنه این پشت کوژ اشارت بفلك ایضامنه این کروه وهم سوز
اشارت بفلکست که وهم ازان نمی تواند کذشت ایضامنه این عروس کلنجك دیدکاری
جانورکه راسو دخی دیرلر لسان هندیده نیول دیرلر ایضامنه این سبز طاوس اشارت

اشارت بفلکست ایضامنه این بار بو کره دیمکدر بار لفظنك معنالری چوقدر
بوترکیبده مره معناسنه در ایوار سکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اول عصردن
صکره کی وقت که کیجه یه داخلدر نتکم صباحه شبکیر دیرلر پندار رازی بیت توکر شبکیر بر بوران
تهی زین * بدانان کی دسی کایوار رانند * ثانی کیجه یوله کیدن یولجی وکاروانه دیرلر نتکم
کوندز کیدنلره شبکیر دیرلر مولانا هاتفی بیت شب وروز از رفتن بید رنك * زشبکیر
وایوارش آید بتنك مع الزاء المعجمه * ابریز سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر
راء مهمله ایله خالص التون عربیده مشترکدر یحیی الصرصری فی نعت النبی علیه السلام
بیت نظم القریض یعده غیرك نقده * زیف ونقدمدیحك الابریز اسپرز واسپریز
کلاهما بسکون السین المهمله وفتح الباء الفارسی میدان معناسنه آسپریس واسپرس
وآسپریس دخی دیرلر واسفرس وابنفرس دخی دینلدوکی مرویدر اسپروز سکون
سین وضم باء فارسی ایله بر بلندسرطاغ اسمیدر حکیم فردوسی بیت همی کفت کاوس
لشکر فروز * ببرکاه باپیش کوه اسپروز امروز بوکون معناسنه این روز دیمکدر
نون میمه قلب اولنمشدر شاعر بیت که باما نیاید فرستاده نش * که امروز باید بما دادنش
انیژ کسر نون وسکون یای تحتانیله بردارودر بوی مادران دیرلر ایتکز سکون
یای تحتانی وتاء موقوف وفتح کاف تازیله خوارزم پادشاهلرندن برپادشاه اسمیدر ایلدکز
سکون یای تحتانی وفتح لام ایله ایتکز مرقومك صحیح عبارتیدر کذافی شرفنامه ایواز
وایوز کلاهما بسکون الیاء التحتانی بمعنی آراسته وزیبنده ایازه وایوزه دخی دیرلر حکیم
سوزنی بیت بهای یاسمن وچکرم فرست امروز * که دوستیم دوبلغی شراب داد ایواز
مع السین المهمله * اسپراوس سکون سین وراء مهمله نك وفتح باء فارسی وضم
لام ایله ملوك وسلاطین سراپلرینه دیرلر عبهری بیت چه نقصان دیدی از کعبه تونی
دین * که کردی کرد اسپرلوس شاهان اسپرس واسپریس کلاهما بسکون السین
وفتح الباء الفارسی میدان معناسنه شمس فخری بیت زهی شهریاری که سطح فلك * بود
بندکان ترا اسپریس اسقلینوس سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر قاف ولام وضم
نونله بر استاد کامل حکیمك آدیدر جالینوس آنك حقنده نقل ایدرکه ولایت یونانده
عدیم المثل بر حکیم ایدی ایکی اوغلی وار ایدی علم طب وعلم حکمتی انلره تعلیم ایدوب وصیت
ایلشدی که اجنبی یه تعلیم ایلیوب اولادلرینه تعلیم ایده لر ووصیت ایده لر که انلر دخی
اولادلرندن غیریه تعلیم ایلمیه لر تا که بو علم شریف مضبوط قاله بقراطه کلنجیه دك بو وصیتی
اجرا ایلدیلر بقراط اون النی بطندن صکره دنیایه کلدی اول بو علم شریفی شایع ایلدی
زیرا شاکردلری چوغیدی اسکندروس نام پسر اسکندردرکه روشنك بنت
دارادن متولد اولمشدر ودیرلر که نام مادر اسکندردر واسکندروس لسان رومیانده
صغیر معناسنه در شیخ نظامی بیت همان پور اسکندر اسکندروس * همی آمد وخاك
میداد بوس اقلیدوس واقلیدیس کلاهما بسکون القاف والیاء وکسر اللام
اول بعد الدال واو ثانی یا ایله علم حکمت وهیئاتده بر استاد آدیدرکه علوم ریاضیاتده رسوخ

نامه سی وار ایدی اصلنده اقلید کلید دیمکدر حکمت کلیدی دیمك معناسنه مزبور حکیمه
اقلیدوس الحکمه دیرلر ایدی شاعر بیت ندانی بطالع چکونه است قدرت * کر اقلیدوس
باشی در علم حکمت في اقیانوس ج سکون قاف وفتح یا وضم نونله دریای محیط اسمیدر بعض
نسخه ده دریای سیاه آدیدرکه اکا خلیج اسکندر دخی دیرلر في انبیس ج سکون نون
وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله بغدای وارپه وسائر حبوبات صمانندن چقوب کومه
اولدوغی حالنه دیرلر عربیده صبره دیرلر في اینکس ج سکون یای تحتانی ونون موقوف
وفتح کافله لفظ مرکبدر بوکسنه معناسنه که این ایله کسدن اشارت حاضر در جمعی اینکسان
اولور في مع الشین المعجمه * اسپرش واسپریش ج کلاهما بسکون السین وکسر الباء
الفارسی میدان معناسنه درکه مع السین المهمله ده ذکری مرور ایلدی في اسپیوش
في واسفیوش ج کلاهما بسکون السین اول کسر باء فارسی ثانی غایله بذرقطونا دیدکاری
تخمدرکه اسپغول دخی دیرلر بعض نسخه ده بغه پراغنه ده دیرلر في استاره آتش ج
یعنی شراره آتش که ترکیده قغلجم دیرلر ابو المعانی بیت مکو زد آسمان انجم درخشنده
بود هرشب * که این استاره آتش شود از دود دل پیدا في استهروش ج سکون سین
وها وفتح تاء مثناة وضم راء مهمله ایله لوری قوشی بعضیلر قرتال دیدیلر في اسکالش ج
سکون سین مهمله وفتح کاف فارسی وکسر لامله یعنی اندیشه حضرت مولانا قدس سره بیت
اونمی خندد زذوق مالشت * اوهمی خندد بران اسکالشت في اشکنش ج سکون شین
معجمه ونون وفتح کاف فارسیله دیوار یاپق وعمارت وجوده کتورمك معناسنه منقولدر
في اکدش ج سکون کاف فارسی وکسر دال مهمله ایله اوج معنایه در اول ایکی نسنه آراسنده
اتصال وامتزاج اوله اکا دیرلر مجمع الفرسده ایکی نطفه متغایرا بانسدن حاصل اولان
ولده دیرلر مثلا بری هندی وبری رومی اوله شیخ نظامی بیت نظامی اکدش خلوت
نشین است * که نیمی سرکه نیمی انکبین است * وله بیت دل که بر و خطبه سلطانی است
اکدش روحانی وجسمانی است * وهرنه که ایکی جنسدن اوله عموم اوزره اکدش دیرلر
خواجه سلمان بیت بباغ نرکس جماش راسنی ببرم * بعهد اکدش چشم توکج نهاده کلاه
ثانی نسخه نیازی بجا زیده اول آته دیرلرکه بر طرفی عربی و بر طرفی رومی اوله عربیده
اکا مجنس دیرلر استاد دیمشدر بیت کسسته کرته اندر بر بنوك ناخن وزوبین * شکسته
جوش اندر تن بنعل اکدش بکران * ثالث محبوب ومطلوب معناسنه فرهنك جهانکیری
صاحبی روایت ایتمشدر * حکیم نزاری قهستانی بیت تنها نشین ندارد از عمر هیچ لذت
دریا ز هردو عالم ترتیب اکدشی کن * بومعنالره پکدش دخی دیرلر معنای ثانیده عربیله
مشترکدر في مع الطاء المهمله * اسفنط ج سکون سین ونون وفتح فا ایله اشربه نوعندن
بر جنس شرابدر امادوم لسانده شراب انکوری یه دیرلر صحاح جوهریده * وهو فارسی
معرب ضرب من الاشربه مذکوردر في مع الفاء * ازدف ج سکون زاء فارسی
وفتح دال ایله آلچ دیدکاری طاغ یمشی در عربیده زعرور دیرلر میر نظمی بیت با زدف
باشدت وزباد موجود * بعالم کو نباشد سیب وامرود في اسپرسف واسفرسف ج کلاهما

کلاهما بسکون السین اول بفتح الباء الفارسی ثانی فا ایله میدان معناسنه که اسپرس
واسپریس واسفریس دخی دیرلر في اشکرف ج سکون شین معجمه وراء مهمله وفتح کاف
فارسیله یعنی نیکو وخوش آینده وبزرك مرتبه معناسنه حضرت مولانا قدس سره
بیت قصه آن آبکیرست ای عنود * که دران سه ماهی اشکرف بود * یعنی ماهی بزرك
بود مجمع الفرسده یعنی قوی ووقار وحشمت وتمکین که شکرف دخی دیرلر في مع القاف ج
في ابریق ج معروف کش وباقرو طپراق هرنه اولورسه ابو المعانی بیت ابریق زمی پرکنی
ای ساقی کارخ * پرشوق بکن بزم حریفان اسیران في اغراق ج غرق ایتمك ومدحده
مبالغه ایتمك کذا في المحمودی في املاق ج سکون میم ایله ترکستانده بر ولایت اسمیدر
کذا في الاداعربیله مشترکدر في اناق ج فتح نونله یعنی ایغم یعنی غم والمدن امینز
دیمك اولور ترکستان لساینده في انبیق ج اول لولهدرکه انکله عرق چیقاررلر یعنی بعض
اوتلرك صوین وکلاك کلابن وامثالی نسنه لری قزغانده قینادوب اول لولهنك بر باشی قزغانه
وبر باشی قرع دیدکاری نسنه نك اغزنه قورلر اول وجهله استدکاری نسنه نك استقطار ایله
عرقی آلورلر في انق ج فتح نون ایله یعنی اینك اشارت حاضردر ایشته دیمکدر بو دخی
ترکستان لساینده في ایفاق ج سکون یای تحتانی وفتح فا ایله غماز وفتنه کر ومفسد
معناسنه زبان خوارزمیدر کذا في جامع الفرس في این کهن طاق ج اشارت بفلکدر
کذا في المحمودی في این هفت اوراق ج اشارت بافلاك سبع ایضا منه في مع الکاف * ارتجك ج
سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکسر جیمله مجمع الفرسده یعنی برق که ترکیده شمشك دیرلر
بو معنایه فرید الدین احول بیت شه نشسته به پشت پیل چو ابر * اندر زر چو ارتجك
در دست * اورمزدی بیت اسب بادر زین شفق درلشکر شاه بهار * ابر پیل وکوس تندر
ارتجك زرین تجك في ارکاك ج سکون راء مهمله وفتح کاف عربیله خرده یغمور ودخی
قطرهلری شهاب الدین خطاط بیت یکقطره زارکاك کفت راد توشاها * تشویرده قلزم
وعمان ومحیط است في اسپرك ج سکون سین وفتح باء فارسی وراء مهملتین ایله صاری
رنك راغاجدر آنی خرده طوغرایوب وقینادوب صویله صاری رنك بویارلر بعضیلر چوبده
چکرلری نظیر نفتی رنك اولور اسپرك نفتیسی دیرلر مقبول رنکدر في استرك ج سکون سین
وفتح تاء مثناة وراء مهملتین ایله میعه سائله دیرلر خوشبوی کوکدر ترکیده قره کونلك
دیرلر في اسفیداك ج سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر فا ایله یعنی اسفیداج بلکه
آندن تعجیم اولنمشدر في اسکرك ج سکون سین وفتح کاف وراء مهملتین ایله انجقرق که فواق
دیرلر ابو المعانی بیت چون بتو در بزم باده میخورم ای کلیدن * اسکرك کیرد رقیب بدکهررا
از حسد في اسکنك ج سکون سین مهمله وفتح کاف ونونله دولکر آلتندن بر آلتدر اسکنه
دخی دیرلر کذا في مجمع الفرس في اشتالنك ج سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ولام ایله
طوپوق که عربیده کعب دیرلر صاقدن اشاغی بند قدمین در شتالنك ووشتالنك دخی دیرلر
شاه داعی شیرازی بیت زچیست خوبی ایشان زترك لهو ولعب * زچیست زشتی ایشان
زنرد واشتالنك في اشتك ج سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة ایله هنوز طوغمش طفلی

صاردقلری بز کذا فی فرهنك جهانکیری الك فتح لامله بعاده معناسنه یعنی جواهر
خوده سی کذا فی شرفنامه ایتوك سکون یای تحتانی وضم تاء مثناة ایله مژده
معناسنه حکیم سوزنی بیت ازکلك تست نفرت دین محمدی * ایتوك ده بشاه که کلکم
حسام تست ایراك سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیرا که ابو المعانی بیت درراه
تراخاك شدم ای شه خوبان * ایراك شدم عاشق آن نرکس فتان ایژك سکون
یای تحتانی وفتح زاء فارسیله شراره آتش که ایژ دخی دیرلر شهیدی قمی بیت چو زد ساوه
یکان ایژك از ولیکن چو بنشست * شدی زرساوه چون سیمین پشیز وغیبه وجوشن *
ایلاك سکون یای تحتانی وکسر لامله ترکستانده برمعظم شهر آدیدر خوبلری غایت
چوق اولور هندوشاه بیت بیا ای خسرو خوبان ایلاك * که بی تو جان شیرین کشت مهلاك
ابو الفرج رونی بیت تا ایلاك وخان قبله یغما وتتارند * خردرکه تو قبله مباد ایلاك وخانرا
بعض نسخه ده ایلاك یغما شهرینك پادشاهی اسمی اولدوغی مسطوردر واول شهره کمال
کثرت خوباندن شهر حسن خیز دخی دیرلر اینك سکون یای تحتانی وفتح نون ایله
اشارت حاضر درایشته معناسنه شاعر بیت خسروکه زیست باهمه خوبان بتو بسی
اینك تازیانه عشق تورام شد * کاهی آخرنه میم متکلم الحاق ایدوب اینکم دیرلر ایشته بن
دیمك اولور وشکلم مع الغیر اولور اینکیم دیرلر ایشته بز وبرتاء خطاب الحاقیله اینکت دیرلر
ایشته سن دیمك اولور جغتای لساننده بو معنایه آنین دیرلر میر علیشیر بیت نه قاتیغ حال
که هجرننك کیجه سی انکالی قوعماس * بیر آنین اشك ایلا انین کوك انین نعره یارب *
آنین لغت مشترکه در برمعناسیده انوکیچوندر این پرده هفت رنك اشارت بدنیاست
کذا فی المحمودی این تنك نشین نهنك مثله یعنی دنیا ایضا منه این خاك تاریك
اشارت بخاك وبذات تیره وبقالب تیره جاهل وکافر ایضا منه این دورنك اشارت
بزمانه ای شب وروز وغم وشادی ونیك وبد وشاهی وفقیری وقبح وحسن وامثالهم
ایضا منه این کهن کرك اشارت بفلك وبادمی عاقل وچالاك ایضا منه مع اللام
اجفیل سکون جیم ویای تحتانی وکسر فایله بمعنی شترمرغ یعنی ارکك دوه قوشی
شاعر دیمشدر بیت نه وفا کند بوعده نه درست جور آنشوخ * نه کشد بار چواشتر نه
همی پرد چو اجفیل * استاد لطیفی بیت پایداری کن بجایت پیل وار * ورنه بکریزی
زمنج اجفیل وار * بو بیت شترمرغ زنبوردن قاچمسن اشعار ایدر ازکیل سکون
زاء معجمه ویای تحتانی وکسر کافله موشمله دیدکاری کوهی یمشدر غایت اولمشی مزه دن
خالی دکلدر اسپخول سکون سین مهمله وفتح باء فارسی وضم خاء معجمه ایله قوش
ترسی که بخال دخی دیرلر بهرامی بیت بهچکاه نیارم بخانه کرد مقام * ازانکه خانه پر
از اسپخول جانوست * تحفة الاحبابده حافظ اوبهی اسپغولك معناسنه واقف اولمیوب
بمعنی اسبغول دیوب بیت مرقومه متمسك اولمش بیتده ایسه اسپغول که بذرقطوناد ر
اصلا مناسبت یوقدر اسپغول سکون سین مهمله وفتح باء فارسی وضم غین معجمه ایله
بذرقطوناد ر بعض نسخه ده بقه یپراغی مرویدر واسپغون واسپغونه واسپغله واسپیون

واسپیون واسفیون دخی دیدکاری زسپله نظرده قصیده ابی ریحانده وجه تسمیه اولدرکه
اسب ایله غولدن مرکبدر وغول کوش معناسنه اولدوغی محلنده ذکر اولنور انشاءالله
تعالی معنای ترکیب آت قولاغنه مشابه اولمغله در اما بویله اولنجه همزه مفتوحه ایله کرك
ایدی مفتوحه ده ذکر اولندیغی بو اجلدندر استل سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله برکه وآبکیر معناسنه که ستل وستخر واستخر دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری اکلیل
سکون کاف ویای تحتانی وکسر لام ایله تاج مرصع معناسنه در لغت مشترکدر ال
سکون لام ایله نام جلیل حضرت باری تعالی جل شانه در لغت سریانیدر ایرال
سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بمعنی کرد یعنی اطراف وچوره هرنه نك اولورسه میر
نظمی بیت کند فریاد هر روز وشبانه * بکردد دود آه ایرال خانه ایقال سکون یای
تحتانی وفتح قافله مفسد وغماز وسخن چین معناسنه لسان خوار زمیدر ابو المعانی بیت
عشق او چند انکه پنهان داشتم در دل ولی * حال خود کفته بچشمش غمزه ایقال را ایلاول
سکون یای تحتانی وفتح لام وضم واو ایله شرفنامه ده برطاغ اسمیدر این دو منزل اشارت
بدنیا وعقبا کذا فی المحمودی این آبکون پل اشارت بفلك ایضا منه مع المیم
اپراهام سکون باء فارسی وفتح را وها ایله فرس قدیمده براسمدر براهام دخی دیرلر معربی
ابراهیمدر ارم فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول برشخصك اسمیدرکه چنك دیدکاری
سازك مخترعیدر استاد دیمشدر بیت چنك ارم در بر وآهنك بست * راه حزین در اب
وآواز نرم * ثانی نشانه معناسنه در میر نظمی بیت زاشك دیده دامن پردرم شد *
به پیکان مژه سینه ارم شد * عربیده شداد بن عادك جنت دیو دنیانك مال ومنال وجواهرین
جمع ایدوب یاپدوغی باغك اسمیدر قرآن عظیم الشانده وارد اولمشدر واستاد دیمشدر
بیت چون کوی تو بر اهل کرم باغ ارم نیست * باغ ارم آن خلد برین جای حرم نیست
بو بیت نعت شریف اولمق واردر اسپرغم سکون سین وراء مهملتین وفتح باء
فارسی وغین معجمه ایله ریحان نوعنه دیرلر که شاه اسپرم وشاه اسپرغم وشاه اسفرم
وشاهپرم وشاه سپرغم دخی دیرلر شاعر بیت بررخش آن طره پرخم نکر *
بر ریاض خلد اسپرغم نکر * شاه ناصر خسرو فتح را وسکون غین ایله ایراد وبو بیتی نظم
ایلمش بیت بیکمان شوزانکه روزی ابر دهر بیوفا * برف برباردبران شاه اسپرغم مرغزی
صیدنه ابی ریحانده اسپرغم مطلق ریحاندر وشاهپرم برنوع خرده یپراقلی غایت خوشبو
ریحاندر اسپرم واسپرهم کلاهما بمعنی اسپرغم زرآدشت بهرام بیت چنان پنداشتی
آن مرد دلخواه * که اندر اسپرم رفتی همه راه * مختاری بیت از بدیع اسپرمهای صحرا * همچو
دیباهمه منقش شد استم سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی ستم یعنی جور وظلم
منوچهری بیت آخر دیری نماند استم استمکران * زانکه جهان آفرین دوست ندارد ستم
استیم سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله مجمع الفرسده بمعنی
غلاف مسطوردر اشتیم سکون شین معجمه وکسر تاء مثناة بعده یای تحتانیله تخشور
وشلوار وایاق طونی معناسنه اشم دخی دیرلر اشکم سکون شین معجمه وفتح کافله بمعنی شکم

كذا في شرفنامه ق اشم ع سكون شين معجمه ايله بمعنى اشتيم مرقوم ق ام ع اين معناسنه
مثلا امروز وامشب وامسال اما اماه وامهفته دينلمز واضع لغتك تحكمى تخصيصلرى
قبيلندندر زيرا من جهة المعنى اختصاص اقتضا ايدر نسنه يوقدر بونك كبيلر لغت عربيه ده
چوقدر ق اهرام ع سكون هايله مصر ديارنده بر عظيم بناء در قله كبى ياپلمش قاپوسى وباجه سى
يوق ايچنده نه وار ايدوكين ونه مصلحت ايچون ياپلدوغين كمسنه بلمز وبر كتابده دخى
احوالندن شفاى صدر حاصل اولور معنى يازلمامش انجق مشهور اولان طوفان نوح على نبينا
وعليه السلامده طوفاندن امين اولمق ملاحظه سيله ياپدبلر ديرلر وبر روايت دخى حضرت
آدم على نبينا وعليه السلامدن اول جان بن جان قومى بنا سيدر ديرلر هر برى عقل يتدكچه
بر سوز سويلرلر اكرچه هم لفظ عربيدر وهم عرب ديارنده واقعدر لكن برمتين ومحكم
بنا اولمغله شعرا ابنيه وصفنده استعاره طريقيله نظملرنده ايراد ايدرلر مير نظمى در صفت
قلعه بيت بناى قلعه راچون يافت اتمام * توكوبى دزمتانت بوداهرام ق ايشم ع سكون
يائين تحتانيين وكسر شين معجمه ايله ايكى معنايه در اول بمعنى اشتيم مرقوم ثانى كشتكيرلرك ياغلى
سختيان طومانلرى بود لبر كشتكير وصفنده ابو المعانى بيت كشتكير ماهر وا بين چه
صنعت كرده بود * كوه بلورى درايشم كرده از ديده نهان ق ايم ع سكون ياى تحتانيله
بر كلمه آخرينه لاحق اولدقده نفس متكلم مع الغير معناسن افاده ايدر آخرنده ضمير اولان
كلمه لرده رفته ايم وكرده ايم كبى الفى ثابت اولور غيريلرده بوديم وكرديم وكفتيم كبى الفى ساقط
اولور ق اقاليم ع بمعنى كشور ربع مسكون يدى حصه در اول يدى حصه يدى كوكبه متعلقدر كه
هر اقليم بر كوكبه منسوبدر بلاد هند كشور زحلدر برج جدى ودلو خانه سى در وبلاد چين
كشور مشترى در برج قوس وحوت خانه سيدر وبلاد تركستان كشور مريخ در برج حمل
وعقرب خانه سيدر وبلاد خراسان كشور شمسدر برج اسد خانه سيدر وبلاد ماوراء النهر
كشور زهره در برج ثور وميزان خانه سيدر وبلاد روم كشور عطارددر برج جوزا
وسنبله خانه سيدر وبلاد بلخ كشور قمر در برج سرطان خانه سيدر كذا في المحمودى
ق مع النون * ابان ع فتح باء موحده ايله جفت معناسنه شاعر ديمشدر بيت رزق
وافر در زمين از بهر ما پنهان شده * با ابان سعى وكوشش از زمين آيد برون ق ابنجين ع
سكون باء موحده ونون وياى تحتانى وكسر جيمله الف مفتوحه ده ذكرى مرور ايدن
ابنجن معناسنه فرهنك جهانكيريده كسر همزه ايله ده نقل اولنمشدر ق ابشتن ع كسر باء
موحده وشين معجمه وفتح تاء مثناة ايله پوشيده طوتمق معناسنه ق ارمكان ع سكون
راء مهمله وفتح ميم وكافله مربى وترتيب وسعد وسعادت معنالرينه حكيم خاقانى در مدح نير اعظم
* مثنوى * كر توبدى ارمكان مكه * زرين كنى آستان مكه * كعبه ز تو سر جاودان يافت
مكه ببقات ارمكان يافت * وله در محل ديكر بيت در طالع هر كه ارمكان يافت * سرمايه
عمر جاودان يافت ق ارون ع سكون راء مهمله ايله آلچ معناسنه بعض نسخه ده
طوشنجيل در ق ازدن ع سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ايله بمعنى ازدف مرقوم ق اسپنان ع
سكون سين مهمله وفتح باء فارسى وتاء مثناة ايله ق اسپندان ع سكون سين مهمله وفتح

١٤٠ وفتح باء فارسى ونون ساكنه ايله اوزرلك كه عربيده حرمل وحب الرشاد دخى ديرلر بعض منافع
ايچون خصوصا چشم زخم دفعى ايچون آتشه ياقرلر سپند دخى ديرلر صائب تبريزى
بيت اى صبا مشت سپندى بر سر آتش بريز * كر بپرسد با ز حال صائب دلخسته را
ق اسپغون واسپيون واسفيون ع كلهم بسكون السين وفتح الباء الفارسى وفا اسپغول مرقوم
معناسنه ق استادن ع سكون سين وفتح تاء مثناة ودال مهملتين ايله طورمق اياغ اوزره
كركك يوروركن طورمق وتوقف ايلك ستادن دخى ديرلر سلطان حسين بيقرا * مصرع * سرو
در باغ بيك پاى ستاده چكند * جواب مولانا جامى * مصرع * در ركاب تو رود كر بودش پاى
دكر ق استدن ع سكون سين وفتح تا ودال مهملتين ايله استادن مرقوم معنالريله مترادفدر
ق استاندن ع سكون سين وفتح تاء مثناة ونون ساكنه ايله المق اخذ معناسنه ستاندن
دخى ديرلر ق استندن ع سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساكنه ايله بمعنى
استاندن مرقوم ق استانيدن ع متعدى استاندر ق استرون ع سكون سين وراء مهملتين
وفتح تاء مثناة وواو ايله زن عقيم يعنى اولادى اولمز عورت حيوانده دخى استعمال اولنور
شمس فخرى بيت بران سبب كه فحول كرام عنين اند * شدند مادر ايام نيز استرون *
حضرت مولانا قدس سره بيت نكاحى ميكند بادل بهر دم صورت عشق * نزايد كرچه
جمع آيند وصد عنين استرون * مير خسرو بيت خرسند دست داد وى استرونى
حرص * كازو نيه ز بچه همى توامان كنند ق استفان ع سكون سين وكسر تا وفتح
فا ايله ايكى معنايه در اول بمعنى جوى يعنى ايرمق ثانى بر نوع مرصع ومكلل تاج در عورات
باشلرينه باغلرلر ايكى معنايه ترتيب اوزره ابو المعانى بيت ديدم روان شده در باغ آب
استفان * داده شكوفه زينت شخ تاب استفان ق استفنان ع سكون سين مهمله وفا
وكسر تاء مثناة ايله اصرغان ديدكلرى اوتدر ق استهيدن واستيهيدن ع كلاهما
بسكون السين واليا وكسر الها بمعنى لج كردن يعنى هر ايشده لج وعناد ايتمكه ديرلر
حضرت مولانا قدس سره بيت هر كه باشد شيوه استيهيدنش * ديده خود را بپوش
از ديدنش ق استيدن ع سكون سين وكسر تا وياى ساكنه ايله بمعنى استادن مرقوم
ق اسفراين ع سكون سين وياى تحتانى وفتح فا ورا ايله نواحى نيشابورده بر شهر معظم
اسميدر راه جرجانك نصفنده واقع اولمشدر واسپراين دخى ديرلر سبب تسميه سى بويله
مسموعدر كه اسپر قلقان وآيين عادت در شهر مزبور خلقى دائما يانلرنده قلقان كتوررلر اول
مناسبتله تسميه اولنمشدر اسپراين تسميه ايدنلر بويله توجيه مناسب ايدرلر ق اسفنان ع
سكون سين مهمله وفتح فا ونونله زنانك موضع معهودينك ايكى جانبى ق اسفهان ع
مشهور شهر معظمدر كتاب معجم البلدانده تصحيح اسم اصفهانده قال حمزه بن حسن الاصفهانى
اسم مشتق من الجندية وذلك من لفظ اصبهان اذا رد الى اسمه بالفارسية كان اسپاهان
وهو جمع اسپاه واسپاه اسم للجند او الكلب تخفيف فيقال اسپه كما ذكر ق اسكنان ع
سكون سين وفتح كاف ونونله بمعنى اسفنان مرقوم ق اسكندران ع سكون سين وفتح
كاف ونون وراء مهملتين ايله اويلق ايكى طرفى ومطلق اويلق معناسنه در شاعر ديمشدر

بیت می نماید عجب سرحمدان * چون رود در میان اسکنه‌ران لغ اشخون واشغون بـ
کلاهما بسکون الشین وضم الخاء المعجمه براوتدر لطیف خوصنی وار درصوین آلوب
شکر ایله شربت ایدرلر غایت خوشبو مزه ونافع وصفرایی قامعدر عربیده ریباس دیرلر
لغ اشتافتن بـ سکون شین وفا وفتح تاء ثانی ایله بمعنی شتاب کردن یعنی عجله ایتمك
الفسز شتافتن دخی دیرلر لغ اشخوان بـ سکون شین معجمه وکسر خا ایله فدان درخت
یعنی اغاج دالی ودیبندن چقان تازه فلز وشکوفه سنه دیرلر ابو المعانی بیت باده
وساقی کار خ درلب جوی اشخوان * درچنین حالت نشستن کفر باشد رندرا لغ اشکستن بـ
بمعنی شکستن یعنی قرمق لغ اشکندن بـ سکون شین ونون وفتح کافله صمق وصندرمق
شکندن دخی مصدردر لغ اشکوخیدن بـ سکون شین وضم کاف وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی
لغزیدن وبسر آمدن یعنی صورچمك وباش اوزرینه کلمك بعض فرهنکلرده سورچوب دوشمدین
ایاغ اوزرینه طورمق الف ممدوده ایله آشکوخیدن والفسز شکوخیدن دخی دینلور
لغ اشنیدن بـ سکون شین وکسر نون ویای ساکنه ایله بمعنی شنیدن ایشتمك معناسنه در
میر نظمی بیت بکفت از زیر لب کفتار چندین * کرفته کوش واشنید کرد نفرین
لغ افتالیدن بـ سکون فا وفتح تا وکسر لام ویای ساکنه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی پاشیدن
وپراکندن وبرفشاندن یعنی صاچمق وطاغتمق حکیم قطران ارموی * قطعه * دو نوبهار
پدید آمدند ز اول سال * ز فصل سال وز وصل شه ستوده خصال * ازین بهار شده
دست جود درافشان * وزان بهار شده چشم ابر درافتاد * ثانی شکافتن ودریدن
یعنی یارمق ویرتمق فتالیدن دخی دیرلر لغ ایتکین بـ سکون یاء تحتانیه‌نك وتاء موقوف
وکسر کاف فارسیله بمعنی خداوند خانه وخانه دار حکیم خاقانی بیت اول شب ایتکین
ووثاقی بدیم لیك * الب ارسلان شدیم بدیوان صبحگاه لغ ایذون بـ سکون یای
تحتانی وضم ذال معجمه ایله فرهنك حسین وفایی ده بمعنی اکنون وتحفة الاحبابده ورساله
میرزاده بمعنی چنین مسطوردر واستاد شعرلرنده دخی بومعنالره اولاق فهم اولنور حکیم
فردوسی بیت درایذون که رستم نیاید پدید * سرازابدی سربخواهم برید * شیخ سعدی
بومعنایه مناسب بیت درایذون که دشوارت آید سخن * دکر انچه دشوار باشد مکن
لغ ایران بـ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول نام هوشنك شاه بن
سیامك شاهدر ثانی مجموع ولایت عراق وفارس وآذربایجان وخراسان مملکتلریدر که
فریدون شاه بیوك اوغلی ایرجه ویرمشدی ایران اسمی آندندر وبهرامونك اورته جانبنی
تور نام اوغلنه ویرمشیدی توران تسمیه سی اندندر لغ ایرسون بـ سکون یای تحتانی
وراء موقوف وضم سین مهمله ایله مجمع الفرس‌ده بمعنی زرورق وفرهنك جهانکیریده طلق
دیدکلری معدنی شبه یه بکزر نسنه در شیرازیلر برقلك وهندیلر ابهرك دیرلر میرنظمی
بیت بیایید و در دست کرفته کتاب * بدایرسون سراسر نوشته خطاب لغ ایرمان بـ
سکون یای تحتانی وراء موقوفله اوچ معنایه در اول مهمان معناسنه مهمانسرایه
ایرمانسرای دیرلر خلاق المعانی بیت ای شرع پروری که کذشت از جناب تو * اقبال

اقبال هر کجا که بود ایرمان تو * ثانی خانهٔ عاریت که ایرمانسرای عاریتسرای دیمکدر
سلمان ساوجی بیت همی بایدت رفتن آخر کرفتم * که بس دیر مانی درین ایرمان *
ثالث آرزو وحسرت معناسنه کمال اسمعیل بیت چنان شود پس ازین کزپی نظارهٔ
عیش * زخلد سوی وی آید بایرمان نرکس لغ ایزان بـ سکون یای تحتانی وفتح زاء
معجمه ایله آیك اوتوزبجی کونی اسمیدر لغ ایشان بـ ضمیر جمع غائبدر آنلر دیمك معناسنه
شاعر بیت ایشان دل من دارند ایشان دارند * ایشانکه سر زلف پریشان دارند *
عربیده هؤلاء عبارتیله ادا اولنور چغتای لسانده آلار دیرلر دیوان اول دیباجه سنده میر
علیشیر بیت ردامودر یزنیك فرخ زمانده * آلارنی دربدر قیلماق جهانده لغ ایکیاون بـ
سکون یای اول وکسر کاف وفتح یای ثانی ایله مغان مذهبنده براوتدر لغ ایلکان بـ
سکون یای تحتانی وفتح لام وکاف ایله شهر ایلکه منسوب دیمکدر خواجه سلمان
بیت بکریست بخت شاه برایلکان تاج بخش * کاورد فخر اختر شاهی بکوهرش * بعض
فرهنکلرده ولایت یغما پادشاهنك لقبیدر مسعود سعد سلمان بیت ببزمکاه تو شاهان
وخسروان خدام * برزمکاه تو خاقان وایلکان بحاب لغ ایلیایین بـ سکون یای اول وفتح
ثانی وکسر ثالثله نام بیت المقدس یعنی قدس شریف اسمی اولدیغی فرهنکلرده مسطوردر
لغ ایلیا یوحن بـ سکون یای اول وفتح ثانی وضم ثالثله نام شریف حضرت حضر نبی علی
نبینا وعلیه السلام لغ ایمن بـ سکون یای تحتانی وفتح میمله غم واندیشه‌دن فارغ وخوف
وهراسدن آسوده وامین دیمکدر نتکم صائب دیمشدر بیت بخاموشی زمکر دشمن بدرك
مشو ایمن * که توسن کوش خوابانده لکدها درقفادارد لغ این بـ اسم اشارت قریبدر
بومعناسنه عربیده هذا معناسن افاده ایدر لغ اینان بـ جمع این بونلر معناسنه که مقابلی
آنان در بوبیتده واقعدر ابو المعانی بیت آنانکه نظر بر عاشق زار ونزار کنند * اینان بسینه
تیرنکه را بکار کنند لغ اینچنین بـ این ایله چنیندن مرکبدر بوجلاین دیمکدر شاعر بیت
تاجهان بود اینچنین بوده * این شترکربه دائما باشد * چغتای لسانده موندق دیرلر
لغ اینجیدن بـ سکون یای اول وثانی ونون وکسر جیمله یارلمق جرح معناسنه ویارلمق
شق معناسنه ویارلمك معناسنه‌ده منقولدر لغ این خم آهنکون بـ ضم خا وکاف فارسیله
اشارت بدنیا کذا فی المحمودی لغ این دزد وپین بـ کسر دال وزاء معجمه ایله اشارت بفلك ایضا
منه لغ این ده ویران بـ کسر دال وها ایله اشارت بدنیاست ایضا منه لغ این روز رفتکان بـ
کاف فارسیله بیدولتان وتاریکخاطران منه لغ این نقره کیران بـ کسر کاف فارسیله
دیناداران وزاهدان زله داران ایضا منه لغ مع الواو * اسپرو بـ سکون سین وفتح باء
فارسی وضم راء مهملتین ایله اسپرود لفظندن مختصردر لغ اشکو بـ سکون شین معجمه وضم کافله
مرغ شکاری یعنی آوجی قوش میر نظمی بیت مرغ اشکو شود نفایس خوار * لیك کرکس
بلاشه زیست هزار لغ ایجو بـ سکون یای تحتانی وضم جیمله خاصهٔ پادشاهان خوارزم
لغتیدر لغ ایجون بـ سکون یای تحتانی ونون وضم جیمله ایجوی مرقوم معناسنه بودخی
خوارزم لغتیدر لغ مع الهاء * اباله بـ فتح باء موحده ولامله بمعنی آبدست خانه میر نظمی

بیت درجهان آسوده کی نبود بدید * جای راحت جز ابا له کس ندید ل ابرده ف کسر باء
موحده وسکون راو فتح دال مهملتین ایله وقت سحرده اولان برودت معناسنه کثرت استعماللە
صباح وقتنه علم اولمشدر وله بیت درابرده آمدهٔ برمن صبا * گفت بوی زلفش آوردم ترا
ل ارمینیه ف سکون راو فتح میم ونون ویای تحتانیله بر مشهور شهر اسمیدر ل اساسه ف
فتح سینین ایله کوز اوجیله نکاه ایتمك دلبرانه اول حالته دزدیده نکاه دیرلر کذا فی ادات
الفضلا ل اسپهبد خوره واسفهبد خوره ف کلاهما بسکون السین المهمله والهاء اول
فتح باء فارسی ثانی فتح فا وباء موحده ایله اشراقیان فارس نفس ناطقه‌یه دیرلر
ل اسبه ف سکون سین وفتح باء موحده واظهار هایله مخفف اسپاه در لشکر معناسنه‌در
حضرت مولانا قدس سره بیت چوق چوق اسباه تصورات ما * سوی چشمه دل شتابان
از ظما ل استارچه ف سکون سین وراء مهملتین وفتح جیم فارسیله شرارهٔ آتش استان
دخی دیرلر میر نظمی بیت آتش افروز د بسر دستارچه * ناکهان افتاده است استارچه
ل استاره ف سکون سین وفتح تاء مثناة وراء مهملتین ایله ایکی معنایه گلور اول ستاره یعنی
یلدز حضرت مولانا قدس سره بیت بیمار شود عاشق لیکن به نمی میرد * ماه ارچه شود
لاغر استاره نخواهد شد * ثانی تنبورهٔ سه تاری ثالث بر چادردرکه شامیانه وسایبان
دخی دیرلر رابع جدول ومسطر خامس گیلان مضافاتندن بر ملك آدیدر سادس
ولایت دکن‌ده بر قلعه اسمیدر کذا فی فرهنك جهانگیری ل استفه ف سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة وفا ایله حامل عورت وحیوانه دخی استعمال اولنور کذا فی المجمع ل استنبه ف
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ونون ساکنه وفتح باء موحده ایله غلیظ وبوغون وزشت
اولان نسنه حکیم سنائی بیت صحبت عام آتش پنبه است * زشت روی وتباه واستنبه است
مجمع الفرسده مرد دلیر وقوی باز و معناسنه اما مشهوری غلیظ دیودر ل استوه ف
سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وواو معروفله یعنی ملول ودلتنك وعاجز شده معناسنه
ستوه دخی دیرلر شیخ نظامی بیت که آن خوبان چه استوه آمدندی * بنا بستان درانی
کوه آمدندی ل استیزه ف سکون سین مهمله وتاء مکسوره ویای ساکنه ایله لج وعناد
ومحاونه ایتمك ستیزه دخی دیرلر شیخ عطار بیت هرکه او استیزه با سلطان کند * خانهٔ
خود سر بسر ویران کند ل اسروشنه ف سکون سین وواو وفتح راء مهملتین وشین معجمه ونونله
ماوراء النهرده بر شهر آدیدر ترکان حالا ئینده دیرلر ل اسکنه ف سکون سین مهمله وفتح
کاف ونونله دولکر آلتلرندن بر آلتدرکه آنکله اغاج قرار لردلر عربیده بیرم دیرلر حضرت
مولانا قدس سره بیت جور وجفا ودوری کاکه کار میکند * بردل وجان زابتر ز اسکنه
کار میکند * مسعود سعد سلمان بیت چو منتنه توشدم درغم تو سرگردان * بسان
چوب تو از اسکنه شدم دلریش ل اسکیزه ف سکون سین مهمله ویای تحتانی وکسر
کاف وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه‌در اول جست وچالاك ثانی لکد زن یعنی چفته آتق آت
وغیریده حضرت مولانا قدس سره بیت چونکه مستغنی شد اوطاغی شود * خرجو بار
انداخت اسکیزه زند ل اشپشه ف سکون شین معجمه اولی وفتح ثانیه وباء فارسیله بو

برقور تجغز در اکثریا زایا منده چوقه واثواب پشمینه وکورکده شوب تباه ایدر آکا شپشه دخی
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آنکه درانبان ماند وصرفه کرد * اشپشه
وموش حوادث پاك خورد ل اشپخته ف سکون شین وکسر باء فارسی بعده یای ساکنه
وخاء معجمتین وفتح تاء مثناة ایله یعنی پاشیدهٔ آب وتوشیح که شپخته دخی دیرلر شیخ الاسلام
خواجه عبدالله انصاری بیورر * نثر * درویشی خاکیست بیخته وابکی بر واشپخته
نه کف پارا ازو دردی نه پشت پارا از وکردی * وشریف تبریزی در هجو غیاث کهره
بیت عبارت تو بدین ناخوشی که در سر او * وتوش جستم واشپخته بشد دامن ل اشکره
سکون شین معجمه وفتح کاف وراء مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی مرغ شکاری میر خسرو
بیت اشکره را در پی جزر وکلنك * هست چو آویزش قصاب چنك ل اشکنه ف سکون
شین معجمه وفتح کاف ونونله اوچ معنایه گلور اول بمعنی چین وشکن یعنی بوکلم میر خسرو
بیت فتنه رخش نرکس بیمارهم * اشکنه زلف بخز وارهم * ثانی موسقیده بر نوا آدیدر
منوچهری بیت مطربان ساعت بساعت بر بنالی زیروبم * گاه سروستان زنند امروز
گاهی اشکنه * سروستان دخی بر نوا آدیدر ثالث اتصوینه اتمك طوغرمغه دخی دیرلر
عربیده ثرید دیدکلریدر بسحاق اطعمه بیت بر یمینت چو بود اشکنه وبورانی *
بریسارت چو بود نان ووپنیر وبچار ل اشکوه ف سکون شین معجمه وضم کاف وواو
معروف واظهار هایله وقار وعظمت وحشمت معناسنه شکوه دخی دیرلر حضرت مولانا
قدس سره بیت صدق موسی بر عصا وکوه زد * بلکه بر دریای پر اشکوه زد ل ازاره ف
سکون نون وفتح رائین مهملتین ایله دیواردن آریاوب دوکان کرج وبالحق کذا فی مجمع
الفرس ل ایشه ف سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله ایکی معنایه‌در اول جاسوس
معناسنه که ممدوده‌ده عایشه وزنی اوزن اولان آیشه کبی در ابو الحسن شهید بیت
در کوی تو چو ایشه همیکردمی نکاه * دزدیده تا مگرت ببینم ببام ودر * ثانی یعنی بیشه
یعنی اورمان وچنکلستان ل ایغده ف سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله بیهوده گوی
وسبکسار شمس فخری * قطعه ف تا نباشد ایغده مانند خاموش وصبور * ناهده نبود
بنزد هیچکس چون بیهده * باد درحکمش مله هر بیهده کار وسپهر * دشمنش خوار
وخجل دائم بسان ایغده ل ایمه ف سکون یای تحتانی وفتح میمله یعنی اینچنین حکیم خاقانی
بیت ایمه مگو که آسمان اهل برون نمیدهد * اهل که نامد از عدم چیست خطای آسمان
ل ایوره ف سکون یای تحتانی وفتح واو وراء مهمله ایله یعنی آراسته کذا فی ادات الفضلا
ل اقبال بکهفته ف دولت اندك روزه محودی ل این سیلگاه ف اشارت بدنیا منه
ل این کوه هفتاد راه ف اشارت بآفتاب منه ل این ترك سلطان شکوه ف مثله منه *
ل این زال مستحاضه ف اشارت بدنیاست منه ل این خاك تیره ف اشارت بذات
بشر منه ل این دامگاه ف اشارت بدنیا منه ل این نه صحیفه ف اشارت به نه فلك منه
ل این هفت جزوه ف اشارت بهفت اقلیم منه ل این هفت صحیفه ف اشارت بهفت
فلك منه ل این هفت نقطه ف اشارت ستارهٔ سیان منه ل مع الباء * ابانی ف فتح

باء موحده ایله ایکی معنایه در اول بمعنی شور در با حکیم خاقانی بیت ذات طبعها که دیك سلامت
همی پزد * خوشخوار ترز فقرا بانی نیا فتم * ثانی شور با طبخ اولنان ظرف دیك وغیره
شرف شفروه بیت در مدح توصدا بانی جوشش دارم * افسوس که معدهٔ قلم تنك است
اجی کسر جیمله وزیر وافندی وترکیده تعظیما سلطانم دیدکاری معنایه در بعض
فرهنکلرده آتجه معنا سنه منقولدر ادراری سکون دال ورای ثانی وفتح اول ایله
وظیفهٔ معینه ودخی بر طبق نسخه دیمکدر اسپری سکون سین مهمله وکسر باء
فارسی وراء مهمله ایله شرفنامه ده بمعنا تمام شدن حکیم انوری بیت آنکه قوم نوح را
از تند باد لا تذر * دردودم کرد از زمین آسیب قهرش اسپری * بو بیتدن معدوم اولمق
معناسی تمام اولمق معناسندن اقرب فهم اولنور اسپنوی سکون سین مهمله وفتح
باء فارسی وضم نونله نام جاریهٔ نژادکه داماد افراسیاب شاه ایدی غایت جمیله ایدی اول
وقتکه نژاد فرار ایلدی بیژن اول جاریه بی قبضهٔ تصرفه کتوردی استای سکون
سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایستادن لفظندن صیغهٔ امردر رضی الدین نیشابوری بیت
اسب چه طاقت تو دارد زین بر کهٔ نه * تخت چه در خود تو باشد چرخ استای اسفستی
سکون سینین مهملتین وفتح فا وتاء مثناة ایله یونجه لق یعنی یونجه اکلمش یر اسلیمی
سکون سین مهمله وکسر لام ومیمله خطایی کبی بر نقشدر سلطان سلیم خان شاه اسمعیل
ایله چلدران نام محلده محاربه ایتدکده شاه اسمعیل مغلوبا منهزم اولدقده مولانا امیدی
شاهی تسلیت ایچون بر قصیدهٔ غرا نظم ایلدیکه مطلعی بو در بیت قضا در بارکاه کبریایی
فکندد نقش اسلیمی خطایی * اسلیمی سلطان سلیم وخطایی شاهك مخلصی اولمغه کنایه در
اشکاری سکون شین معجمه وفتح کاف ایله آوجی صیاد معناسنه شمس تبریزی بیت بیا
بربام ای عارف بکن هر نیمشب زاری * کبوترهای دلها را توئی شاهین اشکاری ایتکینی
سکون یائین وتاء موقوف وکسر کافله بمعنی خداوندی وخانه داری یعنی اوصاحبی اولمق
کذا فی مجمع الفرس ایرمانسرای یعنی مهمانسرای وخانهٔ عاریت حکیم خاقانی بیت
بنکر چه ناخلف پسری کر وجود تو * دار الخلافهٔ پدرت ایرمانسرای ایزدی جناب
باری تعالی جل ذکره ایچون وبریلن نسخه شیخ سعدی بیت بجا آمد آن وعدهٔ ایزدی *
بزاد آن پسر خوب وپاك ازبدی ایشی سکون یای تحتانی وکسر شین معجمه ایله صفت
تعظیم خواتین در بی بی کبی عربیده ستی وترکستانده بیکم وبیکه دیرلر حکیم انوری بیت
بنده ایشی دعا همیکوید * نماز شبت همیجوید * حکیم سوزنی * قطعه تا بغم دردمای
شه شادی فزای * برخون بربط کند ایشی یکانه شای * ده خت علی بامی آنکه هست عطا
از خدای * آنکه بروی وبر هست چو خورشید وماه ایلخانی سکون یای تحتانی
ولام وفتح خاء معجمه وکسر نونله فرمانده عسکر وسپهسالار وطائفهٔ مغول ملوکندن برینك
مخصوص اسمیدر وجنکیز خان واولادی واولادینه نسبت ایله ایلخانی دیرلر اجداد جنکیزدن
برینك آدی اولمق وار در بو نقل وروایت اوزره تاتار خانلرده ایلخانی دیمك صحیح اولمق
اقتضا ایدر زیرا آنلر کندولرین آل جنکیز ادعا ایدرلر اول تقدیرجه ایلخانی لقبی

لقبی صحیح ودرست اولور باب الالف المضمومة مع الالف * استا سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول تفسیر کتاب زند درکه اوستا دخی دیرلر حکیم خاقانی
بیت اکر قیصر سکال دزار زردشت * کنم زنده رسوم زند واستا * حکیم فردوسی * مثنوی *
اکر نیستی اندر استا وزند * فرستاده راز نیهار از کزند * ازین خواب بیدارنان کردمی * همی
زند بر وارنان کردمی * شمس فخری بیت کند بیان معالی شه مطاوی او * بدان مثال که الفاظ
زند را استا * ثانی استاد لفظندن ترخیم اولنمشدر استخوان ربا هما قوشیدر دائما اسی
استخوان اولدوغی مشهوردر شیخ سعدی کلستانده دیمش بیت همای بر همه مرغان
ازان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد * ربا ضم را ایله ربودن لفظندن
اسم فاعل صیغه سیدر قاپجی معناسنه استخوان رند واستخوان رنك دخی دیرلر استقیلا
سکون سین وتاء موقوف وکسر قاف ویای ساکنه ایله تورانیلردن افراسیاب لشکرنده
بر پهلوان نامدارك اسمیدر کذا فی المجمع اشترپا ترکیده ککك اوتی دیدکاری آجیرق
براوتدر نعمة الله سعتره بکزر براوتدر دیمش اما اصح سعتردر اشترکیا دوه دکنی که
اشترخار دخی دیرلر دوه یی بغایت سمردر بعض فرهنکده ساجه دیدکاری دارودر
اشتروا دوه یوکندن اشلنمش جامه وکلیم وغیرهما میرنظمی بیت برش پری
بر آمد شیخ بند اشت * ز اشترواکلاه وجامه میداشت اشتوا سکون شین معجمه وضم تائله
انکشت وانکشوانه اکرا سکون کاف فارسی وفتح راء مهمله ایله ارشنه شوربا سی پور بهای
جامی بیت کنج کلبه فراق تو بتر خون خوردم * تا چشیدم بهم از بوی وصالت اکرا البا
سکون لام وفتح باء موحده ایله قلیه بوفی حکیم سوزنی بیت رویت چو یکی کاسهٔ اکراشده
زار نك * ورکاج قضا کشته برنك شش البا الوا سکون لام وفتح واو ایله بمعنی
ستاره یعنی کواکب وانجم مسعود سعدی سلمان در صفت عمارت بیت ز بس بدایع چون
بوستان پراز انوار * ز بس جواهر چون آسمان پراز الوا امی کویا ضم کاف فارسی وواو ایله
حضرت محمد صلی الله وسلم اورا ضمیر غایبدر اکا وآنی دیمك اولور جغتای اسانینده
آنکا دیرلر اکا عبارتنه لفظا ومعنا موافقدر انجق کتابتده نون یازیلور جغتایده کلیا بومقوله
کافك اوکنه نون یازمق قاعدهٔ مقرره لریدر اکاروده انکارو واکلامغی انکلامق املا ایدرلر
اول نون تعبیرده ظاهر اولمز همان بودیارده استعمال اولندوغی کبیدر اوریا سکون
واو وکسر راء مهمله وفتح یا ایله حضرت داود علی نبینا وعلیه السلام اصحابندن بر متعین کمسنه
ایدی که انك اسمیدر جالوت جنکنده شهید اولمشدر حضرت داود خاتونی حبالهٔ ازدواجه
کتورمشیدی منقولدرکه حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام اندن وجوده کلدی اما
صحتی معلوم دکلدر العلم عند الله تاج ماثر بیت بکریم همی در فراقش چنان * که داود بر تربت
اوریا اوستا اوستاد لفظندن مخففدر حضرت مولانا قدس سره بیت بینی اندر دل
علوم انبیا * بی کتاب وبی معید واوستا اونیا سکون واو وکسر نون وفتح یای تحتانیله
بمعنی افشرده عربیده عصاره وعصیر دیرلر استاد لطیفی بیت ترا که کرامند اصل ونیا *
خوش آید از انکور خوش اونیا واو معروف ایله بوزن کویا کاهل وابله وسمه

معناسنه شیخ سعدی بیت بکوش شام وسحر در طاعت حق * مشو او با بخود باشی پشیمان
ك ایا ح ضم همزه وفتح یا ایله استعمال اولنور اوبا معناسنه ك مع الباء * اریب ح کسر راء
مهمله وسکون یای تحتانیله محرف یعنی اکری ریب دخی دینلور ترکیبده و رب دیرلر بوندن
غلطدر حضرت مولانا قدس سره بیت یکقدم چون زد زبالا تا نشیب * یکقدم چون
فیل رفته براریب ك اسرب ح سکون سین وضم راء مهملتین ایله قورشونکه عربیده رصاصه
دیرلر برنوع معدندر کش ایله بر معدنده حاصل اولور و زنده التون ایله جیوه دن ماعدا
معدنلردن آغر اولور غایت نرم در جمیع معادندن الین در والماس که جمیع معادندن سختدر
قورشونکه نرم وسست اولمغله صونپاره یی قورشونه قویوب الماسی تراش ایدرلر شاعر
دیمشدر بیت آنچه در سختی مجدی بوده است الماس بین * اینقدر سستی زاسرب میتراشد
چون پنیر ك اسطرلاب ح معروف نسنه در معناسی ترازوی آفتاب دیمکدر اسطر ضمتیق
ایله زبان یونانی ده تراز و دیمکدر ولاب زبان رومیده آفتاب دیمکدر ایکی لساندن مرکب
لغتدر میر خسرو * مثنوی * بیونانی اسطر ترازو بود * که در سکهٔ عدل سازو بود * وکر
معنیم از پرسی زلاب * بودم بکفتاد روم آفتاب * پس انکو مراد سطرلاب جست * ترازوی
خورشید باشد درست * بعض روایتده بر حکیمك اسمیدر که انی تصنیف ایلشدر دیرلر وبعض
روایتده لاب حضرت ادریس علی نبینا وعلیه السلام اوغلینك آدیدر اکا نسبت ایدوب
لاب ترازوسی دیمك اولور بویله اولدوغی حالده لاب کونش اسمی اولماسن منع ایتمز شیخ
نظامی بیت نظرش بر فلك تنیده لعاب * ازدم عنکبوت اسطرلاب ك اسلوب ح سکون
سین وضم لامله ایکی معنایه در اول بر حکیم آدیدر ثانی اطعمه جنسندن برنوع طعام آدیدر
وعربیده طرز وروش وقانون وقاعده معناسنه در مذکور ایکی معنایه ترتیب اوزره ابو المعانی
بیت شنیدم چنین کفت اسلوب استاد * خورش رانباشد ز اسلوب معتاد ك اشتاب ح
سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله شتاب معناسنه که اشتاو دخی دیرلر حضرت مولانا قدس
سره بیت چه باید کرد ایشانرا که ایشان * چه برق وباد سخت اشتاب رفتند ك اندوب ح
سکون نون وواو وضم دال مهمله ایله برنوع قبر جقدر وجود انسانده ظاهر اولور عربیده قوبا
دیرلر افضل الدین کرمانی بیت تراده کی بود در پیش محبوب * که دادی درهمه اندام
اندوب ك اوب ح بوزن خوب اوباشتن واو باریدن لفظلرندن صیغهٔ امر در بو تمق بلع
معناسنه ودخی زاری ایتمك معناسنه مثال معنیٔ اول حکیم اسدی بیت نهنکی تو کاندر نکو
داشتن * مکازا نداری جزاو باشتن * مثال معنیٔ ثانی استاد رودکی بیت پس باو بارید
ایشانرا همه * نه شبانراهست زنده نه رمه ك مع التاء * اسپست ح سکون سینین وضم
باء فارسیله تازه یونجه که سپست دخی دیرلر ك اسپوست ح سکون سینین وضم باء فارسی
وواو معروف ایله آخر کوزآنی معناسنه شاعر دیمشدر بیت شراب کهنه خوش از دست
تازه * خصوصا در بهار کهنه اسپوست ك است ح سکون سین مهمله ایله اوج معنایه در
اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده تفسیر زند که استا ودستا دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت که دین
مسیحی ندارد درست * همی کبرکی ورزد وزند واست * وله بیت شهنشاه ایران

ایران سرو تن بشست * بعهد خرامید بازند واست * ثانی فرهنك جهانکیریده معنی افکندن
واند اختن که ناستی دخی دیرلر ضم سین ایله شرف شفروه بیت برنطع زمان طرح ستهی
چون تو باستی * لعبیست ز تو کش فلك سرزده ننهاد * ثالث معیار جمالیده شمس فخری
سرین معناسنه یعنی اویلق باشی * قطعه * چرخ درمهر شیخ ابو اسحق * چون میان ابیست
چابك وجست * از پی افتخار حشمت خویش * شیر راداغ شه نهد براست ك اسطقسات ح
سکون سین وقاف وضم طاء مهملتین ایله شرفنامه ده عناصر اربعه یه دیرلر که هر برینه اسطقس
دینلور عنصر معناسنه والفسز سطقسات دخی دیرلر ك اکسوت ح سکون کاف فارسی
وضم سین مهمله ایله اکلج معناسنه ك اکشوت ح سکون کاف وضم شین معجمه ایله ده
اول معنایه در حکیم شیرازی بیت ابرسا از شش درم تا ده درم * چل درم افشرج واکشوت هم
ك اوت ح لفظ مرکبدر او ایله تاء خطابدن که اول سنکدر واول مفسن دیمك اولور
ابو المعانی بیت کفت جانان که سك کوی من آمد بدرم * شاد باش ایدل نالان که سخن
اوت بود ك مع الثاء ام الخبائث ح یعنی شراب کذا فی شرفنامه خواجه حافظ شعرنده
ایراد ایلمش بیت آن تلخ وش که صوفی ام الخبائث خواند * احلی لنا واشهی من قبلة العذارا
عذارا جمع عذار در یکاق معناسنه ك مع الجیم * اج ح بمعنی کرو یعنی رهن که بر نسنه یه قول
وشرط ایدوب بجنله بر نسنه رهن ایدرلر ترکیبده ماله ایله استعمال اولنور ك اجاج ح
سکون جیمله فرهنك جهانکیریده بمعنی بهشت که ترکیده اوجماق دیرلر غالبا اجماج لفظندن
غلطدر ك ارکنج ح سکون راء مهمله ونون وفتح کافله خراسان سرحدنده بر شهر آدیدر
یوسف فضلونی بیت بروم ومصر وبارکنج اضطراب افکند * همه بحد عراق وبسرحد
کرکان ك اسفنج ح سکون سین مهمله ونون وضم فایله سونکر که سفنج دخی دینلور عربیده
مشترکدر ابو المعانی بیت پارهٔ لخت جکر باسیل اشکم رفته است * در لب دریا فتاده
جابجا اسفنج نیست ك انترج ح سکون نون وراء مهمله وضم تاء مثناة ایله اترج معناسنه که
ترنج انوا عندن برنوعدر ك اندوج ح سکون نون وضم دال مهمله وواو مجهول ایله برنوع
قبرجقدر وجود انسانده ظاهر اولور جلدی سیاه ودرشت ایدر ایکی نوعدر بری سیاهدر
ماده سی سوداد بری ده بیاضدر ماده سی بلغمدر عربیده قوباد یرلر ك انفوج ح سکون
نون وضم فایله پورسق دیدکلری جانور در مشهوردر بودر که دوکدکجه سمرور ابو المعانی
بیت چنان خوردست چوب اندر سر کوی * مثال فربه رقیب سك چو انفوج ك اورکنج ح
سکون واو وراء مهمله ونون وفتح کافین ایله خوارزم مملکتنك اسمیدر بعض نسخه ده نفس
شهرك اسمیدر ك اونج ح سکون واو ونون وکسر لامله اوزرنده اوزمی اولوب وقتی
یکمش اوزم چبوغی عربیده عشوش دیرلر کذا فی مجمع الفرس ك اولج ح سکون واو
وکسر لامله اولنج مرقوم معناسنه در ك اوماج ح سکون واو وفتح میمله آماج یعنی نشانه
تیر عربیده هدف دیرلر ك اونج ح فتح واو وسکون نونله بمعنی الفت ومؤانست کذا فی فرهنك
جهانکیری ك مع الخاء * اخ ح برکلمه درکه نهایت حظ محلنده صادر اولور ابو المعانی بیت
صدای زفتن اغیار چون شده شایع * ز حظ مردم عالم باوج رسید اخ اخ ك اخنون ح

سکون خاء معجمه وضم نون و واو مجهول ایله نام ادریس نبی علی نبینا وعلیه السلام حکیم
سنائی بیت بکانا مش اخنوخ خوانی همی * وکرنامش ادریس دانی همی ﴿ استاخ ﴾
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی کستاخ استاد لطیفی بیت رفتم استاخ بردرش
ناکاه * کرد برمن چوسك هجوم رقیب * حکیم سوزنی بیت بدین زبان مدش استاخی
مرا وبدان * مرا صفای توکردست پیش ازین استاخ * سیف اسفرنکی بیت تیراز کشاد
چشم تو استاخ میرود * شاید که درحریم دل خصم محرمست ﴿ اسکوخ ﴾ سکون سین مهمله
وضم کاف فارسیله خریدن صاتون المق و دخی جدا وشمك معناسنه در کذا فی الصحاح
﴿ اوستاخ ﴾ سکون واو وسین مهمله ایله بمعنی استاخ مرقوم حضرت مولانا قدس سره
بیت روی صحرا هست هموار وفراخ * هرقدم دامیست کم ران اوستاخ ﴿ مع الدال المهمله
﴿ اجند ﴾ فتح جیم وسکون نونله ایله بوزن بخند بمعنی مطیع ومنقاد میر نظمی بیت بود
اینجا عابد عالم پسند * امر حق را بادل وجان بود اجند ﴿ ارد ﴾ سکون راء مهمله ایله
بمعنی شبه ومانند کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ ارمزد ﴾ سکون راء مهمله وزاء معجمه وضم
میمله درت معنایه کلور اول بر فرشته نك نامیدر که مصالح روزارمزد باجمله اوله اکا متعلقدر
ثانی هرماه شمسی نك اول کونی اسمیدر حکیم فردوسی بیت یکی کودك آمدش ارمزد روز
به نیك اختر وفال کیتی فروز * مسعود سعد سلمان بیت امروز ارمزست ایا یار غمکسار
برخیز وناز کم کن وآن جام می بیار * ثالث نام ستارهٔ برجیس که عربیده مشتری دیرلر
حکیم سنائی بیت قوس وحوتست وطایر وارمزد * جدی ودلو از زحل بجوید مزد
استاد لطیفی بیت هرانکه زاده زدی دز دباشد * اکرچه دایه اش ارمزد باشد * رابع نام
پسرزادهٔ اسفندیاردر ارمزد واورمزد دخی دیرلر ﴿ استاد ﴾ معروف معلم وفننده ماهر
کمسنه یه دیرلر حکیم انوری بیت تمتعی که من از خلق دوجهان دارم * همان جفای پدر بود
سلهٔ استاد * کسر الفله عربیده سید ومولی یعنی صاحب عبد ومما لیك وجواری دیمکدر
عجم بومقوله لری تصرف ایدوب کندو لسانلرنده استعمال ایدرلر بعض کلمه بی افعاله
نقل ایدوب مصدری اسم وکسر الفی ضمه یه وفتحه یی کسره یه علی هذا القیاس تبدیل
ایدرلر استعمالی دلالت ایدر ﴿ استخوان بند ﴾ عضو اشکسته یی باغلد قلری بند که عربیده
جبیره دیرلر وباغلجی معناسنه ده کلور ابو المعانی بیت سنك جورت کرده است دل را
شکست * تار زلفت استخوان بندم بکن ﴿ استخوان رند ﴾ فتح راء مهمله وسکون نونله
هماقوشی معناسنه در بعض فرهنکده قرتال دیدکاری سیاه قوشدر شیخ عطار بیت
فغان از حرص مشتی استخوان رند * همه سك سیرتان وموش پیوند ﴿ اشنود ﴾ سکون
شین معجمه وضم نون و واو معروفله بمعنی بشنید یعنی ایشت دیمکدر امردر شیخ فخر الدین
عراقی * قطعه * پروانه چوذوق سوختن یافت * نبود بشعاع شمع خشنود * این حال اکر
عجب نماید * بشنو زمن ار نوای اشنود ﴿ امید ﴾ عربیده کی توقع معناسنه در کاهی میمی مشدد
ایدرلر مولانا جامی بیت الهی غنچهٔ امید بکشای * کلی از روضهٔ جاوید بنمای ﴿ اورمزد ﴾
ارمزد مرقوم کبی درت معنایه کلور اول بر فرشته اسمیدر که روز اورمزد ده واقع اولان

اولان تدبیر امور ومصالح اکا متعلقدر ثانی هرماه شمسی نك ابتدا کونی آدیدر بوکونده
سفرا یتمك وجامهٔ جدید بچوب وکیمك واچی ومکتوب کوندرمك مناسبدر حکیم فردوسی
بیت شب اورمزد آمد وماه دی * زکفتن برآسای وبر دادمی * مختاری بیت
دوحاجبند جهان ابسوی صدر جهان * از اورمزد دی وغرهٔ مه رمضان * ثالث ستارهٔ
مشتری که برجیس دخی دیرلر رابع پسر اسفندیار نامیدر بو ایکی معنایه حکیم فردوسی
بیت سروکاه دیهیم شاه اورمزد * درخشان بدی چون بماه اورمزد ﴿ اورند ﴾ سکون
واو ونون وفتح راء مهمله ایله بمعنی زیب وزیبایی وفر و بهایی کذا فی الصحاح ﴿ اوژنید ﴾ سکون
واو وفتح زاء فارسی وکسر نون ایله مجمع الفرسده بمعنی افکننده وافکنید که اوکند واوکنید
دخی دیرلر ﴿ اوکنید ﴾ سکون واو وفتح کاف وکسر نونله بمعنی افکند حضرت مولانا قدس
سره بیت حاجت آوردش بغفلت سوی من * اوکنیدش موکشان درکوی من ﴿ اولاد ﴾
سکون واو ایله بوزن فولاد مازندران دیولرندن بر دیو آدیدر حکیم فردوسی بیت کرفت
اوکمرکاه دیو سپید * چو ارژنك وغندی واولاد وبید ﴿ مع الراء المهمله * استخوان خوار ﴾
اوری قوشی که دائما استخوان بولدقده بوغازینه اوچوب بعده یودار بوغازندن ایری
اولورسه یوتمایوب اتار تنکم شاعر دیمشدر * مثنوی * استخوان خوار را ندیدی استخوان
فکر هضمش دارد اول بعد ازان * میخورد آسان رود تا از کلو * کرشود دشوار اندازد فرو
﴿ استوار ﴾ سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وفتح واو ایله بش معنایه کلور اول محکم
ومتین معناسنه مسعود سعد سلمان بیت پایدار واستوارست از تو دین ومملکت * پایدار
وپایدار واستوار واستوار * ثانی معتمد وامین معناسنه حکیم سنائی * قطعه * حق همیکوید که
ده تا ده مکافات دهم * آن بحق ندهی وبس آسان بباشی درشیار * این نه شرط
مؤمنی باشد که در ایمان تو * حق همی خاین نماید خار وسرکین استوار * ثالث بمعنی
باور اینانمق معناسنه استوار داشتن دیرلر باور داشتن دیمك اولور شیخ سعدی * قطعه
ای که میکوئی خرد به یار دان * من نکویم کر تو داری استوار * آدمی را عقل باید در بدن
ورنه جان درکالبد دارد حمار * رابع تمام شدن خامس برابر آمدن یعنی برابر اولق کذا
فی فرهنك جهانکیری ﴿ استور ﴾ سکون سین مهمله وضم تاء مثناة و واو معروفله
دواب ومواشی که ستور دخی دیرلر چارپا حیوانا تدر ﴿ اسغر ﴾ سکون سین مهمله وضم
غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده برجانوردر الاجه تکنلری اولور هرنه قدر دوکسه لر فربه اولور
ودخی کرپیدر که اوقلری اوزون بیاضلی وسیاهلی اولور بعضیسنك براند ازه قدر اوقلری واردر
سلکنوب آتدقده کوشك بایك اوقی قدر یره واردر اکا اشغر وسغر وسغرنه وسکر وسکرنه
وسیخول واسقور دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت هست حیوانی که نامش اسغرست
او بزخم چوب رفت وکمترست ﴿ اسقور ﴾ سکون سین مهمله وضم قافله ماء مستعمل که
غسل ووضوده الدن ویوزدن وسائر عضودن دوکیلور ودخی بمعنی اسغر مرقوم ﴿ اسکدار ﴾
سکون سین مهمله وضم کافله شول اولاقه دیرلر که دیار عجمده زمان سابقده بربرینه قریب
منزللر وضع اولنمشدر وهرمنزلده بر بر ایکیشر آت ایله آدم حاضر آتی اکرلنمش طوردر

بو ولایته حکم شاهی کوندرلدکده اولاغك برینه ویورلر اولدخی طولودیزکین کیدوب منزله
قریب اولدقده برآدم دخی آت اوزرنده منتظرطورر کلان آدمك الندن حکمی آلوب
صکردوب برینه دخی ویرور بو اسلوب اوزره مکان بعیده زمان قلیلده حکم شاهی یی واصل
ایدرلر بو معنایه تامچ ایدوب عنصری دیمشدر بیت توکویی کز اخبار ایشان همی * فرستند
بدو آفتاب اسکدار * کذا فی مجمع الفرس و فرهنك جهانکیریده بو نوع قاصده چپر ایلچی
و یام دخی دیرلر زبان هندیده داکچوکی دیرلر استاد منوچهری * نظم * این چشن فرخ
شده را چون طلایکان * از پیش خویشتن بفرستاد کردکار * کفتا برو بنزد ز مستان
بتاختن * صحرا همی نورد و بیابان همی کذار * چون اندر وسی بشب تیره وسیاه *
زین آتش بلند برافروز روز وار * وزعزم جنبش ونیت من که کرده ام * نزد شهنشه
ملکان بر با اسکدار * ازمن خدایکان همه شرق وغرب را * در ساعت این خبر بکذاری خبر
کذار * شمس فخری معیار جمالیده * نثر * اسکدار قاصدیست که بتعجیل بجای رود
ودر هر منزلی از برای او اسبی بسته باشد واوراتر کانان یام کویند بیت از برای اشتهار صیت
او * خسرو اجرام باشد اسکدار * خسرو اجرام یعنی آفتاب وکتاب السامی
فی الاسامیده * اسکدار خریطة الفتح یضع فیها الکتب * یعنی اسکدار قاصدك کوتوردیکی
مکتوبلری قودوغی کیسه در ؛ اسکدار ؛ سکون سین مهمله وضم کاف وفتح ذال معجمه
ایله مکتوب وحکم شاهی وقاصد واولاق معناسنه اولاق آت ایله سکردوب کیدن
وقاصد یایاق کیدنه دیرلر و بعض فرهنکلرده اسکدار صو کچدی ولب دریاده اولان
اسکله و بیوك صولرکنارنده اولان محل شهر استانبول مقابلنده اولان شهره دینلدوکی
بو معنایه در ؛ اشتر ؛ سکون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله دوه نك مخصوص اسمیدر شتر
دخی دیرلر عربیده آدی چوقدر ازجمله بعیر وناقه وجمل ومطیه دخی دیرلر شیخ سعدی
بیت نه باشتری سوارم نه چو استر زیر بارم * نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم *
؛ اشترخار ؛ بر دکندر که دوه آنی بغایت سور دوه دیکنی دیمکدر ترکیده دوه دکنی دیرلر شترخار
وخاراشتر وخارشتر دخی دیرلر ؛ اشغار واشغر ؛ کلاهما بسکون الشین وضم غین المعجمتین
یورسق دیدکلری جانوردر اکثر طیراق ایچنده تعیش ایدر بیت زبیم صید قهرش خصم
بد دل * شود در زیر خاکش را چو اشغار ؛ اصطور واصطر ؛ کلاهما بسکون الصاد وضم
طاء المهملتین ایکی معنایه در اول ترازو ثانی بوغه دکنی ؛ افور ؛ ضم فا وواو معروفله ایکی
معنایه در اول بمعنی کوف یعنی اوکی قوشی ثانی بمعنی آر وغ ؛ اوار ؛ فتح واو ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی کرا ثانی مجمع الفرسده دفتر حساب که آمار وآماده وآوار وآواره
دخی دیرلر ابو المعانی بیت کشته عشق توام اینست فخر عاشقان * در اوارم میکند عنوان
دفتر کاتبان ؛ اوبار ؛ سکون واو وفتح باء موحده ایله ناله وزاری ایتمك معناسنه اوباریدن
واوباشتن لفظلرندن صیغه امر اولور وکاهی اسم فاعل واسم مفعول اولور صاحب وقعه
وماجرا چکمش معناسنه ابو المعانی بیت رفت عمرم یکنفس راحت بمن را روندا * باغم
عشق ترا اویاد کردم روز وشب ؛ اوذر ؛ سکون واو وفتح ذال معجمه ایله بر طرف و برجانب

وبرجانب معناسنه وله بیت دزسر کوت فغازا پیشه کردم صبح وشام * کشته اوذر
عافیت از دزد هجرانت مدام ؛ اور ؛ بوزن شور ایکی معنایه در اول بمعنی مشت یعنی
یومرق که بر کمسنه نك باشنه ودیشنه اورلر اکا اورزد دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ثانی
فرهنك جهانکیریده ایچی آسان چیقمیان جوز وبادام وامثالی نسنه لرکه بیوز دخی
دیرلر ؛ اهنوبر ؛ سکون ها وضم نون وفتح باء موحده ایله اوزم چبوغی معناسنه در
؛ مع الزاء المعجمه * اشترباز ؛ دوه یوکندن طوقنمش جامه وغیره ؛ اشترغاز ؛
فتح غین معجمه ایله انکدان اغاجنك کوکیدر و صمغیدر اولور عربیده زنجبیل العجم وشوکة
الجمال دخی دیرلر ولایت مرو بیابانده اکثر اولور اعلاسی رومیدر ظهیر فاریابی بیت
زحاسدان شتردل مدار مردی چشم * که نیشکر به نروید ز بیخ اشترغاز * وکوکنی قیناد وب
کاغد وبزه آهار ایدرلر حکیم سنایی بیت بسکه داد ندمر ترا این قوم * بدل کاورو غن اشترغاز
؛ اورمز ؛ اورمزد مرقومك درت معناسیله ده مترادفدر اول بمعنی ستاره برجیس
حکیم فردوسی بیت کمین بنده نو بود اورمز * که تو چون شبانی و مردم بز ؛ اوز ؛
زبان خوارزمده ایش دوزیجی ومصلح معناسنه ترکیده دخی الی اوز دیرلر و فلان فلان
ایله اوزلاشدی یعنی مصالحه ایلدی ؛ مع السین المهمله * ارس ؛ سکون راء مهمله
ایله بوزن فرس براغاجدر عربیده ابهل دیرلر استاد لطیفی بیت تویی شهسوار جوانان
فرس * خد وقد تو ماه رسته برارس * منوچهری بیت نریزد از درخت ارس کافور
نخیزد از میان لادلادن * ابن یمین بیت از برای قوت دل کر نخوری می بایدم * صندل
ومندل بیایم غیرچوب ارس وتاغ ؛ اس ؛ سکون سین مهمله ایله سله معناسنه در یعنی
طبانچه میرنظمی بیت کزینه بود کویا برسرهم * هراس که میزند بر روی دل غم ؛ اسبس ؛
سکون سین مهمله وضم باء فارسیله کهله که ترکیده بت عربیده قمله دیرلر فتح قافله
؛ اسطوخودس ؛ براوتدر چیچکنی بعض ادویه یه جزو ایدرلر دماغه خیلی نفعی واردر وکاهی
شکر ایله خمیر ایدرلر ترکیده قره باش وبعض یرده قره بورك دیرلر علل دماغیه یه دخل عظیم
ونفعی عمیم در اطباقتنده ممدوح ومقبول دوا اولمغله ممد الارواح وممسك الارواح وموقف الارواح
؛ اقلیدس ؛ سکون قاف ویای تحتانی وکسر لام ودال ایله وکسر همزه وضم دال
ایله ده جایزدر علوم ریاضیه دن بر کتاب اسمیدر وعلم هندسه یه ده دیدکلری مرویدر
وصاحب کتاب یعنی علم حکمتده اقلیدس نام کتابك مؤلفی اسمی اولمق دخی مرویدر علوم
ریاضیه دن برعلمك نامی اولدوغی خواجه حافظك بو بیتندن فهم اولنور بیت در اقلیدس
وطب ونحو ونجوم * چنان شد که داستان در علوم * ومؤلف کتاب نامی اولدوغنه مولانا
جامی بیت ز تشکیك مجسطی سخت آسان * زتحریر وی اقلیدس هراسان * حاشیهٔ
تجریدده اقلیدس بضم الهمزه مصنف هذا الکتاب وبالکسر اسم الکتاب ترقیم اولندوغی
رسیدهٔ نظردر ؛ اندلس ؛ سکون نون وضم دال ولامله مغرب زمیننده بر شهر عظیمدر
بو لغت مجمع الفرس صاحبی سروری کاشی یه تبعا تحریر اولندی قدوة الکاملین واسود
الواصلین وعمدة العارفین شیخ محی الدین عربی قدس سره العزیز حضرتلرینك مولد

ومنشاسی اول شهردر مرور ایامله حالیا فرنك تصرفنده در ولایتنه اسپانیه دیمك ایله
مشهوردر ل اوس ع سكون واو ایله بوزن طوس یعنی ربودن صیغهٔ امردر ل اولوس ع
سكون واوین وضم لامله خلق معناسنه چغتای اسمانیدر ل اویس ع فتح واو وسكون یای
تحتانیه كبار اولیادن اویس قرنی قدس سره العزیز حضرتلرینك اسم شریفیدر ودخی
سلمان ساوجینك ممدوحی اولان سلطان اویس نامیدر شرفنامه‌ده كرك یعنی قوردك
آدیدر ل مع الشین المعجمه * اباش ع فتح باء موحده ایله اجناس آدملر مجمعی یعنی هر
جنسدن بریره جمع اولان آدملره دیرلر شیخ سعدی * قطعه * اكرتو بردل مسكین من
نبخشایی * چه لازمست كه جور وجفا كنی چندین * بصدر صاحب دیوان ایلخان نالم *
كه درابا شهٔ اوجود نیست برمسكین ل اسروش ع سكون سین وضم راء مهملتین ایله
فرهنك جهانكیریده سروش یعنی فرشته مسطوردر ل استرش ع سكون سین مهمله وضم
تاء مثناة وكسر راء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده چفت سوردكاری دمورکه آهن جفت
دخی دیرلر ل اغلش ع ضم غین معجمه وسكون لام وكسر میمله پادشاهان سلفدن برینك
آدیدر نتكم شاعر دیمشدر بیت سزاوار سریر ولایق تخت * اوغلمش شهریاران جوان
بخت * شیخ سعدی كلستاننك باب اولنده برحكایه‌ده سرهنك زادهٔ بردرسرای اغلمش دیدوكی
مذكوردر ل الش ع ضم لامله یعنی نصیب وحصه تركستانده استعمال اولنور لغتدر
حكیم شیرازی بیت معدهٔ سردارد آروغ ترش * میكوارد سروهاجوید الش ل الغاش ع
سكون لام وفتح غین معجمه ایله ایكی یوزلو كمسنه وبوغادكی دخی دیرلر مثال معنیٔ اول میرنظمی
بیت مشو الغاش كربودی مسلمان * كه یكدل باش ویكروشو بیاران ل اوش ع
بوزن دوش ماوراءالنهر ایله تركستان میاننده واقع برشهرك اسمیدر شاعر دیمشدر
بیت معلوم من نشد كه كجا رفت پیراوش * با اوچه كرد كردش ایام دی ودوش ل مع الغین
المعجمه * ارغ ع سكون راء مهمله ایله بوزن مرغ چورك جوز وفندق وهرنه كه آنلرك
امثالی اوله عربیده خنز دیرلر فتح خاء معجمه وكسر نونله كذا فی مجمع الفرس ل اروغ ع
ضم راء مهمله وواو معروفله ایكی معنایه‌در اول كون دیدكلری صغرد ریسیدر ثانی اوكی
قوشی میر نظمی بیت شود خانهٔ ظالمان بی فروغ * كه دربام اولانه كیره اروغ ل اشترمرغ
سكون شین معجمه ایله دوه قوشی عربیده نعامه دیرلر الفسز شترمرغ دخی دیرلر نوعا
دوه یه مشابهی اولدوغیچون تسمیه اولنمشدر ل اشتروغ ع سكون شین معجمه وضم تاء
مثناة وراء مهمله ایله دوه دكنی كه اشتوخار دخی دیرلر ل الاغ ع اسب وتوشهٔ مهیا
اولاق واسب خردومیانكی نیز كویند كذا فی المحمودی ل اوتاغ ع خركاه یعنی معظم چرگه
وچادر لفظ تركیدر ایضا منه ل اورداغ ع سكون واو وراء مهمله ایله اوتاغ معناسنه‌در
میر نظمی بیت چوزرین طناب خیمه سبز وسپید * كه اورداغ اوسر بكردون كشید
ل اوردغ ع سكون واو وراو وضم دال مهملتین ایله رشاله معناسنه شاعر بیت
عرق ریزشد روی از تاب مل * فتادست كویا كه اوردغ بكل ل مع الفاء * اسقف ع
سكون سین مهمله وضم قاف ایله قاضیٔ ترسایان وعالمان ترسا حكیم خاقانی بیت

بیت مرا اسقف محقق‌تر شناسند * زیعقوب ونسطور وزملكا ل مع القاف * ارتاق ع
سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله زبان خوارز میانده بازركان دیمكدر میر نظمی
بیت بكالای غم جانان ارتاق * بدل باجان ودل كردست عشاق ل الباق ع سكون
لام وباء موحده ایله یعنی قبا یعنی قفتان كذا فی المحمودی ل الاق ع اولاغ مرقوم
معناسنه‌در كذا فی المحمودی ل مع الكاف * اشرك ع سكون شین معجمه وضم تاء مثناة
وفتح راء مهمله ایله موج دریا معناسنه‌در مولانا هاتفی بیت روان شد سپاه پرآشوب
سیل * دران اشترك اشتران خیل خیل ل اشتلك ع سكون شین معجمه وضم تاء مثناة
ایله اطفاله صاردقلری جامه معناسنه كذا فی مجمع الفرس ابو المعانی بیت سینه اشتلك
كرده بودم طفل فكر وصل را * خوش نمی پیچید اورا چاك چاك فرقتش ل اوچك ع
سكون واو وفتح جیم فارسیله طام اوستی معناسنه خوارزم لغتیدر ل اوزبك ع سكون
واو وزاء معجمه وفتح باء موحده ایله تاتاردن بر طائفه‌در بعض روایتده ترك دیدكلری قومدر
میر علیشیر بیت اكرحسن اولسا قاتل زارنی درویش ونی سلطان * وكر عشق اولسا
كامل بارنی هندو ونی اوزبك ل اوك ع سكون واو ایله فره مضافاتندن فره ایله سیستان
اراسنده واقع برقلعه اسمیدر ل مع الكاف الفارسی * استخوان رنك ع فرهنك لسان الشعراده
استخوان رند مرقوم كه هما قوشی در ل استخوان بزرك ع ای اصل بزرك كذا فی المحمودی
ل استرنك ع سكون سین مهمله ونون وفتح تا وراء مهمله ایله عقیم عورت وحیوانا تدن
طوغرمینه دیرلر وقواق اغاجنه‌ده دینلدوكی مرویدر ل اشتركا وپلنك ع ذرافه كه عوام
زرنبا دیرلر بوینی دوه یه وایاقلری صغره وارقه‌سی قپلانه مشابه اولدوغندن اوچ اسمله
مسمادر ل اورنك ع سكون واو ونون وفتح راء مهمله ایله تخت معناسنه‌در مشهوری
الف مفتوحه ایله‌در ل اوشهنك ع سكون واو وشین معجمه ونون وفتح هاء ایله برپادشاه
آدیدر كه هوشنك دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ل انجلك وانجك ع كلاهما
بضم الجیم برلطیف میوه‌در كذا فی المحمودی ل مع اللام * ابهل ع سكون باء موحده وضم
هاء ایله آردج اغاجنك قزلجه یمشی كه دودك دخی دیرلر استاد اطیفی بیت بكوهستان غمنك
وتلك وابهل * به اندر باغ ناكس ازبه وكل * اصلنده فتحه ایله ایدی غلط عوام ایله ضم ایله
استعمالی مشهور اولمشدر ل اختاسهیل ع ایكی كوكبدر برج سرطانه قریب برینه شعر
عبور وشعری دیرلر وبرینه شعر یمانی وایكیسنه شعریان دیرلر كذا فی المحمودی
ل اشتردل ع دوه كینلی دیمك معناسنه استعمال اولنور مراد كینه لودیمكدر خسروانی
بیت خصم اشتردل توكر خرنیست * از چه روافسرش شدست فسار * اما تو كینه
دوه یوركلی دیمك قورقق معناسی قصد اولنور ل ال ع بوزن مل فرهنك جهانكیریده
بمعنی با او یعنی انكله دیمك معناسنه مرویدر ل اوژول ع سكون واوین وضم زاء فارسیله
بوزن ثولول لسان الشعراده تصحیح اولنمشدر شتاب یعنی عجله معناسنه‌در ولغت محمودیده
هر عجله ایله وجوده كتورمك معناسنه‌در اما مشكلاتده فتح الفله روایت اولنمشدر
ل مع المیم * استام ع سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایكی معنایه‌در اول یعنی ساختهٔ

زين يعني اكر آلاتي كه ستام دخي ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت كوژن وكوركه استام را نميخواهند
زقيد وبند وغل وبار پشت رستستند * وله بيت ايدون شب وروز مي پرستم * استاده
زبهر اسب واستام * ثاني معتمد معناسنه كه اوستام دخي ديرلر اسطرلاب چارم يعني
آفتاب كذا في المحمودي اشتلم سكون شين معجمه وضم تاء مثناة ايله غوغا وشورش
معناسنه مير خسرو بيت چو باشي بدنبال لشكر كشان * مباش اشتلم جو باسر كشان
بو معناده نوعي خوشاني بيت چنان با عجم ام سر اشتلم كرد * كه افسر در ميان عجم
كرد الام يعني جاي موضع ومكان معناسنه خوارزم لغتيدر الم الم لفظ مكرره
فوج فوج وكروه كروه وزود زود معناسنه مجمع الفرسده مسطوردر الغ بيرم يعني
عيد فطر كذا في المحمودي ام الطعام كندم وجايكاه طعام در شكم يعني معده كذا في
المحمودي امي صادق الكلام حضرت سيد الانام عليه افضل الصلوة والسلام ايضا منه
ام ملدم يعني حمات معناسنه منه اوستام استام مرقوم كبي درت معنايه كلور
اول ساخته زين يعني اير دونماسي كه استام وستام دخي ديرلر شاه ناصر خسرو بيت چون
بر اهنجي زمن شرم اي پسر * يافتي دينار واسب اوستام * ثاني آستانه در يعني قپواشيكي
وله بيت اندر جهان تهي تر از آن نيست خانه * كردام كرد مرد در وفرش واوستام *
شمس فخري معيار ده اوستام معتمد عليه را كويند ديوب بو بيتي نظم ايتمش بيت هر كجا
دزد بود راهزني * از نهيب وي اوستام برد * ثالث معتمد معناسنه ابو شكور بيت به افزاي
خواند اورا بنام * هم از نام كرداد وهم اوستام * رابع فرهنك جهانكيريده لجام فرس
معناسنه مرويدر مع النون * ابان فتح باء موحده ايله يعني كوه طاغ معناسنه ابو المعاني
بيت دود آهم كه رود فرق سرم را كويند * كوييا ابر سيه بر سر ابان كشته اران فتح
راء مشدده ايله بوزن بران تخته تابوت مير نظمي بيت شود يكسان در آخر شاه ودرويش
كه باران آيي از پس وپيش اربون سكون راء مهمله وضم باء موحده ايله امرود
معناسنه ارمون دخي ديرلر ارمان سكون راء مهمله وفتح ميم ايله الم ومحنت ورنج ومشقت
معناسنه مير نظمي بيت ز عشقت تلخ وشيرين را چشيدم * درين سودا بسي ارمان
كشيدم ازدودن سكون زاء معجمه وواو وضم دال اول وفتح ثاني ايله يعني زدودن يعني
پاسدن آچمق استخوان درت معنايه كلور اول معروف كموك كه عربيده عظم ديرلر
ثاني اساس بنا ومتن كتاب معناسنه مولانا آصفي بيت استخوان من كه ان سنك جنون
صد جا شكست * استخوان قصه فرهاد ومجنون كرده اند * ثالث حيوانات ده اصل
معناسنه در او احد من الشعرا بيت هميشه خصم تو در سايه هماي بود * ز بسكه بر سرش
از بهر استخوان كردد * رابع ميوه چكردكي نبا تاتك جميعنده استعمال اولنور شيخ سعدي
بيت چو خرما بشيريني اندوده پوست * چو بازش كني استخواني درست استردن
سكون سين وراء مهملتين وضم تاء مثناة وفتح دال مهمله ايله يعني ستردن قازيمق هرنه
اولورسه حضرت مولانا قدس سره بيت از جان بر دچيزي آز اكه تو جاداري * غم نستران
دل كو راز غم استردن استروني سكون سين وراء مهملتين وضم تاء وفتح واو ايله طوغرمز

طوغرمز عورت وحيوان خسروي بيت كشته از زادن مخالف تو * مادر روزكار استرون
شمس فخري بيت بدان سبب كه فحول كرام عنين اند * شدست مادر ايام نيز استرون
استن سكون سين وضم تاء مثناة ايله يعني ستون كه ديرك در حضرت مولانا قدس
سره * مثنوي * استن حنانه از هجر رسول * ناله ميزد همچو ارباب عقول * معجز موسي
واحمد را نكر * چون عصا شد مار واستن باخبر استوان سكون سين مهمله وضم
تاء مثناة ايله يعني استوار محكم ومتين معناسنه زراتشت بهرام بيت پذيرفتيم وبر
دين استوانيم * بجز پيغامبر باكس نخوانيم استون سكون سين مهمله وضم تاء مثناة
ايله يعني ستون يعني ديرك اشتربان دوه جي شتربان دخي ديرلر بونده كي بان باغبان
وكشتيبان وجهانبان بابلري كبيدر اشتلم كردن چكشمك وغوغا ايتمك معناسنه در
اشخوان سكون شين وضم خاء معجمتين ايله شكوفه درخت يعني اغاجده اولان
چيچك ميوه لو وميوه سز اولسون مير نظمي بيت در آيد بجلوه چو سرو روان * نثارش
كند در چمن اشخوان اشنان سكون شين معجمه وفتح نون ايله براوتدر آنكله اثواب يورلر
صابون كبي كو پوكلنور وكاهي اختصار ايدوب اشنه ديرلر اثير الدين اخسيكتي بيت اشنانش
بونكرده سر از باديان خاك * كز شعله سموم شدي در زمان شخار * اشلم دخي ديرلر
برقاج نوع اولور اعلاسي سبز ناك اولاندر بارقي ديرلر بارق كوفه قربنده بر موضع اسميدر
مفتح سده ومنقي درنيم درمي عسر البوله كشاد ويرد وبر درمي تفتيح حيض ايدر وبش
درمي جنين مرده وپازنده يي طرح ايتديرر واون درمي سم قاتلدر افتادن ايكي معنايه در
اول دوشمك سقوط معناسنه ثاني واقع اولمق ووقوع معناسنه چغتاي لسانده توتوشكاج
ديرلر افتان وخيزان ظاهر معناسي دوشه قالقه ديمكدر محسوساد وشوب
قالقمق ومعناسي ايدرك بر مرتبه يه ايرمكه ديرلر مير نظمي بيت بكرد درش صبح وشام
آفتاب * چو افتان وخيزان بكردد شتاب افتيدن يعني افتادن اوباريدن
سكون واو وفتح باء موحده وكسر راء مهمله ايله ناله وزاري ايتمك وفتح همزه ايله يعني افكندن
اوباشتن سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله يعني اوباريدن اوتاييدن سكون واو
وفتح تاء مثناة ايله امزغنمق واوغنمق معناسنه در اورامن سكون واو وفتح راء مهمله وميمله
بر نوع كوينده لكدر كه فارسيانه مخصوص صد رشعري زبان پهلوي درود ديرلر كه بولحن اورامن نام
بر شخصك اختراعيدر پندار رازي بيت لحن اورامن وبيت پهلوي * زخمه رود وسماع خسروي
ودخي شهر كوشكانن مضافاتندن بر قريه اسميدر اوزن بر طانفه در تنبوره چالوب
تركي سويلرلر واوغوزنامه اوقورلر تركيده اوزان ديدكلريدر اورژوليدن سكون
واوين وضم زاء فارسي وكسر لام ايله بر نسنه يي بر يردن قوپارمق افرژوليدن دخي ديرلر فتح همزه
ايله اوستان سكون واو وسين وفتح تاء مثناة ايله طولابنا اولنمش ديوار وطولا ايدلمش
نسنه ودخي واسع يعني بول اولان هرنه اولورسه اوفتادن واو ساكنه ايله يعني افتادن
مرقوم اوفتيدن واو ساكنه ايله يعني افتادن مرقوم اهزون سكون ها وضم زاء
معجمه وواو معروفله زن عقيم يعني طوغرمز عورت شاعر ديمشدر بيت زن دنيا كه اهزونست

مثلث * تراد ست وغیر ایدیش از تو ل ام الصبیان ع بر علتدر مهلك اکثر اطفاله عارض اولور کذا فی المحمودی ل استاد سرای هفت رخشان ع یعنی اختر مشتری ایضا منه
ل مع الواو * اردو ع سکون را وضم دال مهملتین ایله معروف نسنه در سفرلرده عسکر ایچون اهل سوق کثرت استعماللة جمعیت خیمه وخرکاه وجمعیت لشکرگاه معناسنه اولمشدر ابو المعانی بیت مجنون در آسمان شفق دید وحال کرد * عکس چراغ اردوی لیلی خیال کرد ل اشتاو ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی اشتاب مرقوم ل اشترکاو ع برجانور در بوینی وباشی دوه وایاقلری صغر ایاغنه بکزر دوکیچون تسمیه ایتمشلر اشترکاو پلنك دخی دیرلر عربیده زرافه ضم زایله ترکیده زرنپا دیرلر ل اشتو ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة واخفاء واو ایله نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی انکشت دان یعنی کومر ظرفی وکومرلك وادات الفضلاده اظهار واو ایله بمعنی انکشت یعنی کومر ومجمع الفرسده فتح همزه ایله در اما فرهنك جهانکیریده اشتو واشتوا ایکی معنایه در اول بمعنی سبزه وثانی بمعنی انکشت که زکال وزغال دخی دیرلر منصور شیرازی بیت اکر ز قلزم لطف تو قطره بچکد * درون کوره دوزخ لهب شود اشتو ل اسو واوسو ع کلاهما بسکون السین المهملتین بمعنی دبودن وربایش یعنی قاپمق وقاپش کذا فی مجمع الفرس ل اوریو ع سکون واو ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی اوریب وریب عربیده محرف ومنحرف ترکیده وروو دیرلر پوربهای جامی بیت بریدن میانش باره نکوست * زدن کردن او باوریوبه ل او ع اسماء اشارتدن ضمیر منفصل غائب که عربیده هو وترکیده شول وجغتای لسانده اوشال واوشول دیرلر ل مع الهاء * اباشه ع فتح باء موحده وشین معجمه ایله اوباش مرقوم معناسنه در ل ابره ع سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله برقوشدرکه غایت لذیذدر اکا چزر وجال وهوبره دخی دیرلر ترکستانده توعذری وعربیده حباری دیرلر ظهیر فاریابی بیت روزی که باز قهر تو پرواز میکند * در چنك اوعقاب فلك همچو ابره شد ل اتاقه ع فتح تاء مثناة وقافله صورغج دیمکدر طالب آملی بیت چون کج نهم بفرق خرد افسر بیان * از مدح شه اتاقه زنم بر سر زبان * بو عبارت جغتای لسانیدرکه اترا اتاغه دخی دیرلر زیرا قتلونده قافله غینك تبادلی شایعدر وتاج دپه سی معناسنه ده کلور مولانا هاتفی بیت یکی کوه آهن ازان هر هزبر * اتاغه سر کوه را لخت ابر وله بیت اتاغه فتاده بلا نرا زفرق * چو مرغان بسمل بخون کشته غرق ل ادره ع سکون دال وفتح راء مهملتین ایله دپه لك تا وقده وطاقیه ده وغیریده ل استوه ع سکون سین مهمله وضم تاء مثناة وواو معروف واظهار ها ایله طوکنس وقالمش نسنه حکیم فردوسی بیت زبس کان سپه کوه پر کوه بود * زانبوه هشان کوه استوه بود ل اسغره ع سکون سین مهمله وضم غین معجمه وفتح راء مهمله ایله بمعنی اسغر مرقوم ل اسکره ع سکون سین وفتح کاف وراء مهمله ایله کاسه مختصر ترکیده کا فلك ه ایله استعمال اولنور حضرت مولانا قدس سره بیت بحر را بیهوده هیچ اسکره * شیر را برداشت هر کربره ل اسوده ع ضم سین وسکون واو معروف وفتح دال مهملتین ایله آل ایله نسنه یوقله مق میر نظمی بیت

بیت دلم چون در شکنج زلف بوده * بدست ناز کش کاهی اسوده ل اشتوانه ع سکون شین معجمه وضم تاء مثناة وفتح واو ونونله یوزك وزهکیره ده دیمشلر ل اشکوفه ع مطلق چیچکدر اغاچده اولسون یرده اولسون شکوفه دخی دیرلر ابو علی اغاجی بیت باش تا دوحه اقبال تو اشکوفه کند * کر نسیمش همه آفاق معطر کردد ل اشکفه ع حذف واو ایله ده اشکوفه کبیدر اثیر الدین اخسیکتی بیت ای کل بستان آنك خنده زدی در وغا * از سر نیلوفرش اشکفه ارغوان ل اشکونه ع سکون شین معجمه وضم کاف فارسی وواو معروف وفتح نونله بمعنی باژکونه یعنی عکسنه عربیده معکوس ومقلوب دیرلر ل اشکوه ع سکون شین وضم کاف وواو معروف واظهار ها ایله حشمت وعظمت ووقار معناسنه شکوه دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت صدق موسی بر عصا وکوه زد * بلکه بر دریای پر اشکوه زد ل اشکوهه واشکهه ع کلاهما بسکون الشین المعجمه وضم الکاف الجفرق معناسنه که عربیده فواق دیرلر ل اشنوشه ع سکون شین اول وفتح ثانی وضم نونله بمعنی عطسه یعنی اغسرمق ابو الخطیر بیت دماغ خشك او اشنوشه تر * چو آرد کوش کردون را کند کر ل اشنوهنه ع سکون شین معجمه وها وضم نون اول وفتح ثانیله مجمع الفرسده بمعنی عطسه یعنی اغسرمق ل اشنه ع سکون شین معجمه وفتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی اشنان مرقوم ثانی بعض نسخه ده صو یوزنده اولان یوصون واغاچده اولانه ده دیرلر ل اطره ع سکون طا وفتح راء مهملتین ایله طعام قوییلان نسنه که ترکیده بام دیرلر ل اغره ع سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله اول جراحته دیرلر که کردنده وقاسقده اولور عربیده نکفه دیرلر نعمة الله اور معناسنه دیمش که برشیشدر الم ووجعی اولمز آدمك وحیوانك بوش یرلرنده ظهور ایدر ل افجه ع سکون فا وفتح جیم فاسیله مزروعاتده وباغلرده قوش اورکتمك ایچون نصب ایتدکاری نسنه در کذا فی ادات الفضلا ل افده ع سکون فا وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی شکفته یعنی آچلمش ثانی بمعنی شکفته یعنی عجبلنمش کذا فی مجمع الفرس ل اواره ع فتح واو وراء مهمله ایله بمعنی کرما یعنی محل تابستان واسی کذا فی فرهنك جهانکیری * ل اوبه ع سکون واو معروف وکسر باء موحده واظهار ها ایله هرات اعمالندن برقریه اسمیدر کذا فی تحفة الاحباب ل اورامه ع اورامن مرقوم معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل اوسه ع واو معروف وفتح سین مهمله ایله بمعنی ربودن یعنی قاپمق کذا فی مجمع الفرس ل اوشنده ع واو معروف وسکون نون وفتح شین معجمه ودال مهمله ایله دوکمه که قفتان کوکسنه ویکارینه دیکرلر اکا اخکوچه واخکوژه دخی دیرلر ابو المعانی بیت بی مشقت دیکران بکشاید آن اوشنده را * بهر ما کویا طلسم کنج بکشودن محال ل اوشه ع سکون واو معروف وفتح شین معجمه ایله براوت اسمیدر ل اوفسانه ع بمعنی افسانه پور بهای جامی بیت حیدرش کفت من ندارم زر * او فسانه مخوان ورنج مبر ل اوله ع سکون واو معروف وفتح لام ایله طوشنجل که آله دخی دیرلر ل اشترزهره ع قورقق وکاهل کمسنه کذا فی المحمودی ل استخوان افشانده ع ای تخم خرما کاشته وبر زمین ریخته ایضا منه ل مع الباء ع

ك اردی چ سكون را وكسر دال مهملتين ايله مخفف اردی بهشت يعنی اول كوز آيه ديرلر
حكيم فردوسی بيت دی بهمن واردی وفرودين * هميشه پرازلاله بينی زمين ك استوی چ
سكون سين مهمله وضم تاء مثناة ايله مهره پشت يعنی ارقه ده اولان خرده كمكلر كذا فی
فرهنك جهانكيری ك امهات سفلی چ يعنی عناصر اربعه كذا فی شرفنامه ك اوی چ سكون
واو مجهول ويای موقوفه ايله بمعنی اوكه اسماء اشارتدندر ايضا منه ك باب الباء المفتوحة
مع الالف * با چ ايكی وجهله استعمال اولنور بروجهی حرفدركه تفصيل عالی مقدمه ده
ذكر اولندی بروجهی دخی كلمه در بوده ايكی معنايه كلور اول شوربادركه تركيب ايدوب
ماستبا ودوغبا وغوره با ديرلر بوبانك اصلی آبادر حكيم سنائی بيت كی شود صفرای تو
ساكن زخوان ماكه هست * مطبخ مارا بجای زيربا تقصيربا * ثانی با دلفظندن مخففدر
اولسون معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت مهمان شاهم هرشبی برخوان اخوان
الصفا * مهمان صاحب دولتی كش دولتی پاينده با ك بابا چ يعنی اتا عربيده اب معناسنه
كرك حقيقة كرك مجازا ثانی محتمل اولان آدمه رعايه لشانه بابا ديرلر ظهوری درساقی
نامه بيت بابای شفيق پيرخوشدم * تا ريخ كهن سرای عالم ك بادا چ عربيده كی تمنی
وترجی معناسنه شاعر بيت تا فلك بادا اينچنين بادا * اين شتر كربه دائما باشد * ديكر بيت
بادا هميشه عاقبت كارتو محمود * در بزم شود شمع رخ كام تو افزود ك باد افرا چ سكون فا
وفتح راء مهمله ايله فعل شره جزا نتكم فعل خيره جزايه پاداش ديلور امير معزی بيت
موافقان وترا مخالفان ترا * زمهر وكين تو پاداش باد وبادافرا * بو بيتده لف ونشر مرتب
صنعتی واردر ك بادپا چ سكون دال مهمله وفتح باء فارسيله سرعت مشيدن كنايه در
اكثر آت تعريفنده استعمال اولنور خواجه سلمان بيت بادپای آب راردی باهن بسته بود
اين دمش زنجيردر كردن دوان می آورد * مولانا هاتفی بيت نشستند بربادپايان روان
كرفتند چرخان بزير آهوان ك بادپروا چ سكون دال وراء مهملتين وفتح باء فارسی وواو ايله
اولره روزكار كيرملك ايچون ايتدكلری پنجره كه بادكيرد خی ديرلر حكيم خاقانی * قطعه *
زخط استوا وخط محور * فلك راتا صليب آردهويدا * زتثليثی بخا سعد فلك راست *
بتربيع صليب وبادپروا ك بادپيما چ سكون دال مهمله وفتح باء فارسيله بوشبلجی
يعنی بيمعنی وبی فائده كزيجی معناسنه استادلبيبی بيت يكی بادپيمای كزن بود * كه ازكينه
باخويش دشمن بود ك بادصبا چ غايت لطيف وموافق طبع هوادر ابوالمعانی بيت بادصبا
كربكذرد ازكوی جانان درسحر * آرد زبوی زلف يادبرجان بيمارم خبر ك بادمسيحا چ
يعنی معجزه عيسی عليه السلام كذا فی شرفنامه ك باده پيما چ باء ثانی فارسی ومفتوح
وسكون يای تحتانی وفتح ميمله يعنی شرابخور وشرابخواه معناسنه خواجه حافظ بيت
چو با حبيب نشينی وباده پيمايی * بياد دار محبان باد پيمارا ك بارچا چ سكون راء
مهمله وفتح جيم فارسيله ديوان معناسنه بارك جمله معانيسندن بری بارگاه دركه مراد ديواندر
مير خسرو بيت دل پاكش كه هست ازكينه معصوم * بجا آهن ودربارچا موم *
ك بارخدا چ سكون راء مهمله ايله خدای تعالی ديمكدر لفظ بارك اون طقوز معناسندن

باب الباء المفتوحة

معناسندن بری نام خدای عزوجلدر وخدانك بو معناسی دخی صاحب باردركه اصلی
خدای بارايدی علم اولمغين تركيب بوزيلوب مضاف اليه تقديم اولندی تمام اناه صاحب
ديمك اولور وبارالله تعالی دركاهندن غيريده اولمدوغندن لفظ مذكورك اطلاقی
حق تعالی حضرتلرينه مخصوصدر منوچهری بيت شاه ملكان پيشرو بارخدايان *
زايزد ملكی يافته وبارخدايی * حرف رانك سكونيله اولمغين معنی ذكر اولنان ندر اما كسريله
اولدقده لفظ عربی اولوركه اصلی باری در اپلچی ديمكدر حكيم انوری بيت ای بر اطراف
ملك فرمانده * وی برابنای دهر بارخدای * ودخی شعرا ممدوحنه خداوند معناسی
محلنده بارخدا دخی ديرلر بو معنايه حكيم انوری بيت اجل ازبارخدای اجل اندر نكذشت
كرتوكويی كه زمن دركذرت اين سودا ك بارسا چ سكون را وفتح سين مهملتين ايله بمعنی
اول كاريعنی اول ايشلنن ايش معناسنه وايشك اولی ك باغ سخا چ دنيا ومردسخی كذا
فی المحمودی ك بالا چ بش معنايه كلور اول ابعاد ثلثه نك اولی كه بعد واوج ديرلر نتكم
بو بيتده واقعدر بيت چوآمد بدان كوه هيزم فراز * بدانست بالا وپهن ودراز *
بالا بعد وپهن عرض ودراز طولدن عبارتدر مذكور بعدده انساندن غيری حيواناتده
وجماداتده جانب مركزدن جهت اوجه اعتبار اولنور اكثريا رفعت لازم اولدوغيچون
يوجه معناسنه استعمال اولندوغندن بعدك طرف اعلاسنه بالا ديرلر مقابلی پستدر
وكاهی زيرايله ده مقابل ايدرلر نتكم مولانا جامی بيت هرنقش عجب كه زيروبالاست *
برهان وجود حق تعالی ست * عربيده اوج وجغتای لسانده اوندور ديرلر يوجه ديمك
اولور سبعه سياره ده سور تعريفنده بيت ايلماك بست جرم غبرانی * اوندور ايتماك
سپهر خضرانی * ثانی بمعنی قدوقامت كه قدوبالا ديرلر خواجه حافظ بيت شدم عاشق
ببالای بلندش * كه كارعاشقان بالا كرفتست * ثالث بمعنی فرق سر وهرنسنه نك
طرف اعلاسنه بالا ديرلر مسعود سعد سلمان بيت ای شاه به پيمود زمين را وفلك را
بجاه تو وقدرتو به بالا وبه پهنا * رابع بمعنی احسن يعنی بهتر كه ازان بالا ديرلر اندن يكدر
ديمك اولور كمال خجندی بيت درچمن برخاستست ازسرو فرياد وفغان * تا ازان بالا
حديثی عندليبان كفته اند * خامس يدك آت معناسنه كه عربيده جنيب ديرلر حكيم
فردوسی بيت ببالای رزم اندرآورد پای * خروشان وجوشان درآمد زجای *
بو معنايه حكيم اسدی بيت هزار اسب بالای پيشش درون * ببركستوان وزره كونه كون
ك بالوا چ سكون لام وفتح واو ايله ثمره كوديدكاری علتدركه وجود آدميده فضلات
بلغمدن ظاهر اولور ك بانوا چ فتح نون وضم ايله ده جايزدر منعم ومالدار معناسنه مير
نظمی بيت اكر بی نوا واكر بانوا * هرآيينه آخر رود زين سرا * ودخی شهرت صاحبی
معناسنه در ك باها چ سكون هاء اول وفتح ثانيله جمع باهدر اوج معنايه در شوربا
ودربا وعربيده منی معناسنه دركه مفردی عربی وجمعی فارسيدر تفصيلی باه ذيلنده ذكر
اولنور ك بايا چ فتح يای تحتانيله بمعنی بايست ومجمع الفرسده ضروری معناسنده
مرويدر مثال معنی اول حكيم سوزنی بيت باياتری بسی زمن ابو بنات * از بهر تازه

بودن دلهای خاص وعام * وله بیت بایاری بصاحت عالمرا * از بهتری بسینه بیماران *
ق ببا ع فتح باء موحده ایله نیجه معناسنه در ابوشکور بیت ببا روزکاری برآید برین
کنم پیش هرکس هزار آفرین ق بتا ع فتح تاء مثناة ایله بمعنی بکذار کیج وفارغ اول اسم امردر
لکن کند وصیغه سندن ماضی ومضارع ومصدر تصرفاتی راقم الحروفك منظوری
اولمامشدر شمس فخری بیت ریاض برکل معنیش چون بمدحت شاه * ره حدایق
معروبدایعش توبتا * بو معنایی مؤید شیخ سعدی بیت بکفتانه آخر دهان ترکنم *
بتاجان شیرینش درسرکنم * ودخی بر نوع طعامدر ق بدا ع فتح دال مهمله ایله لفظ
فاحش یعنی یرامز سوزه دیرلر ابوالمعانی بیت کفتم ای ماه جبین بزم میم روشن کن
ازچه آزرده شدی این سخنم نیست بدا * ویرامز نسنه یه ده دیرلر حکیم خاقانی بیت بدا
سلطانیا کورا بودرنج دل آشوبی * خوشادرویشیا کورا بودکنج تن آسانی * وعربیده
ابتدا معناسنه در ق برا ع فتح راء مهمله ایله اطعمه نوعندن بر نوع طعامدرات وقیمه
وبهارات ایله آیه کوفته سی کبی یاسی ایدوب یاغ ایله قاوروب تناول ایدرلر بری دخی دیرلر
بودخی برنوع طعامدر مدور کوفته ایدوب برلر اکثر براني بری ایله مترادف ایدوب ایرادایدرلر
نتکم عرفی شیرازینك بو بیتنده واقعدر بیت ماه براشوی وستان بری شوی * درخوان نعمتت
نتواند برابری ق بردا ع سکون راء وفتح دال مهملتین ایله صدای مهیب وجنکده اولان
های وهوی شمس فخری بیت ابواسحق که افلاك اختر ازا * همیکویند هان از راه بردا *
بعض فرهنکده لغز معناسنه اولدوغی رسیده نظردر ق برشیحا ع سکون راء مهمله وکسر
شین معجمه ویای ساکنه وفتح جیمله ایران ایله توران مملکتی ارا سنده واقع بر مکان اسمیدر
ق برصیصا ع سکون راء مهمله ویا وکسر صاد اول وفتح ثانیله برشیخ عابدك نامیدر
بوقدر زمان عبادت ایتمشیکن بعده برقیز سببی ایله کافر اولدی دیرلر حقنده روایات مختلفه
واردر تفصیل احوالی کتب تواریخده مسطوردر ق برنا ع سکون راء مهمله وفتح نونله
ایکی معنایه در اول بمعنی جوان یعنی صباوتی وتازه لکی کچمش بکت شیخ سعدی بیت بران
حمل کردند برناو پیر * که پروای خدمت ندارد فقیر * حکیم سنایی بیت هر کجادولتیست
برنایی * توبدان کس مخج که برنایی * شاه کبود جامه بیت عشق وپیری سر بسرزشتی
ورسوانی بود * ره بمه بروی اکر یاری دلم برناستی * ثانی حنا معناسنه درکه برناك وبرناه
دخی دیرلر ق برهلیا ع سکون راء مهمله وفتح ها ویای تحتانیله تخم رازیانه کذافی اختیارات
بدیعی ق بسا ع فتح سین مهمله ایله بتر وچوق ونیچه معنالرینه در تحلنه کوره استعمال
اولنور نیچه معناسنه شاعر بیت زهر بیرون بپسندی درونش همچنان باشد * بسا
حلوای صابونی که زهرش درمیان باشد * ودخی مملکت فارسده بر شهرك اسمیدرکه فسا
دخی دیرلر ق بسا بسا ع بسای مرقومك معناسنه مبالغه وتأکید قصد اولندقده
ایراد ایدرلر ق بطحا ع سکون طا وفتح حاء مهملتین ایله کعبهٔ مکرمه شرفها الله
تعالی قربنده واقع اولان طاغ اراسنده کی وادینك اسمیدر خصوصا وهر طاغ اراسنده
واقع اولان وادی یه دیرلر عموما اکرچه لفظ عربیدر لکن شعرای عجم شعرلرنده

شعرلرنده استعمال ولسانلرنده جاری اولمغله تبرکا وتیمنا بو مجموعه ده ثبتی روا کورلدی مولانا
جامی بیت علمش برحرم بطحا زن * تیغ قهرش بسر اعدازن ق بغا ع فتح غین معجمه ایله
حیز ومخنث معناسنه در خلاق المعانی بیت هرکه در کون هلد بغا باشد * کرمرکی شهرما باشد
حکیم سوزنی بیت زن کفت این مسلمان در کون همی برد * این کیر مرده ریك ندانم بغاکند
ق بغرا ع سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله ارکك خنزیرکه کراز دخی دیرلر ضم بایله
برطعامدر ق بکیتا ع کسر کاف وسکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله اکابر واعیان
ورؤسای قومه دیرلر ق بلا ع معروف لکن فارسیده کهنه وپوسیده معناسنه بعض فرهنکده
قره صفره دیرلر ق بلکا ع سکون لام وفتح کافله بر لفظدرکه طائفهٔ مغل سوزاولنده ایراد
ایدرلر یعنی براسمی ذکر ایتدکده مقدم بلکا دیرلر مثلا بلکا نکین وبلکا خاصیك دیرلر حکیم
انوری بیت شیر چرخ از بیم شیرا نبت افغان کند * کالامان ای فخر دین اینانچه
بلکا خاصیك ق بلما ع سکون لام وفتح میمله قبا اولان نسنه معناسنه یعنی بی فائده ایری
اولان نسنه قبا صقاله بلماریش وبلمه ریش دخی دینلور میرنظمی بیت ریش بلما دارد آن
ملحد خرك * موی تا بازاشود سرمایه یك ق بنیا ع سکون نون وفتح یای تحتانیله بعض
نسخه ده نوندن صکره باء موحده ایله برطعامدرکه اکثریاران تفرجه کتدکلرنده بشوررلر
کذافی مجمع الفرس ق بوا ع بوزن هوا بمعنی باد یعنی بادا یه دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت که خرم
بوا میهن ومان تو * بکیتی پراکنده فرمان تو ق بها ع قیمت وعربیده حسن وآن معناسنه
ق بهرا ع سکون ها وفتح راء مهمله ایله بمعنی بجهت وبرای چیزی حکیم سنایی بیت حاجت
عقل اندر وکشت روا ای عجب * ساخت زبهرای خویش از دل وطبعش سلب ع بهمنا ع
بهمنان لفظندن مرخمدر یعنی بهمن اصفر وبهمن احمر دیرلر ایکی نوع اجزادر ق بیا ع فتح
یای تحتانیله استخبار عن الشئ یعنی بر نسنه دن سؤال درکه بجه دیمکدر ابوالمعانی بیت
ای صبا کر بکذری از کوی جانان راست کو * در شکنج زلف او حال دل زارم بیا ق مع الباء ع
ق باب ع ایکی معنایه در اول بمعنی پدر شیخ عطار بیت کر بخوانی باب ومامت رابنام *
نعمت حق بر تو میکردد حرام * مام مادر معناسنه در حکیم خاقانی بیت عطسهٔ اوآدمست
عطسهٔ آدم مسیح * اینت خلف کز شرف عطسهٔ او بود باب * ثانی سزاوار معناسنه که باب
فلان یعنی لایق فلان دیمك اولور طالب آملی بیت دل پرآبله داری بپاك مژکان ناز
که این متاع تو باب کهر فروشا نست ق باب ع باء فارسیله ده پدر معناسنه استعمال
اولنور حکیم سنایی بیت هرد وراد رجناب عشق طلب * پارسی باب دان وتازی آب
ق باتب ع فتح تاء مثناة ایله بمعنی سزاوار ولایق که بابت وباب دخی دیرلر مولانا عبد الباقی
هروی بیت یار چوکل در صفا عاشق بلبل نوا * خنده باورا سزا بابت من کریه است
ق باراب ع فتح راء مهمله ایله بمعنی فاراب بر واسع وعظیم ناحیه نك اسمیدر که ما وراء النهر
جیحونده واقع در حکیم سوزنی بیت نیست آن سرکد وی باراب یست * نه چوآن سرکدوست
درباراب ق باران شتاب ع صغنقلی یغمور یعنی شدت ووفرت ایله یغان یغمور
ق بانوکشست ع فتح کاف وشین معجمه وسکون سین مهمله ایله رسمك قزی اسمیدر حکیم

فردوسی بیت از آتش کسی کردبانوکشسب * ایا خواسته همچو آذرکشسب ی بت فریب ج
شهورماکی دن بکرمی دردنجی کونی اسمیدر ی بتکوب ج سکون تاء مثناة وضم کافله
ریجال نوعندن قوزایجی وسوت وبال ایله ایدرلر بر نوع ریجالدر شمس فخری بیت بردشمن
دراوشد روز تیره وزغم * لوزینه دهد اقش بتکوب می نماید ی بتیاب ج سکون تا وفتح
یای تحتانی ایله رنج و تعب ودرد و محنت معناسنه میر نظمی . بیت اکر قانع نباشی
روزبت هم * کشی بتیاب بسیار درد وعالم ی بدرشب ج سکون دال وراء مهملتین ایله
آیك اون دردنجی کیجه سی که تمام ماه بدر اولور اصلنده شب بدر ایدی علم اولیجق مضاف
الیه تقدیم اولندی قاعده فرس اوزره میرنظمی بیت خیال عارض ان ماه یارب *
کندکی خانهٔ دل رابدرشب ی براب ج سکون راء مهمله ایله ده وکسریله ده جائزدر
صوباصر مزروغات و بوستان شاعر . بیت روان شد آنچنان سیل سرشکم * جهان
بوده براب از جوی اشکم ی برغاب ج سکون راء مهمله و فتح غین معجمه ایله صوبندی
معناسنه کذا فی شرح السامی فی الاسامی حلیمی زاء معجمه ایله روایت ایلشدر اما اصحی
راء مهمله ایله در مجمع الفرسده صو جمع اولدوغی یردر ی بسارو ب ج فتح سین وضم راء
مهملتین وواو معروفله یعنی خوشه چینی یعنی تارلاو بوستانك محصولندن صکره باشق ایتمك
ی بط شراب ج کاندر درکه باده فروشلر آنکله شراب اولچرلردوکرلر وباده یه مخصوص
اولان ظروف خواجه حافظ . بیت صفیر مرغ برآمد بط شراب کجاست * فغان فتاد
به بلبل نقاب کل که کشید ی بناسیب ج فتح نون وکسر سین وسکون یای تحتانیله صاقز
اغاجنك یمشی که نمشك دخی دیرلر عربیده حبة الخضرا دیرلر وترکیسنی نعمة الله بنوش
وایانس مندریس وحلبی چرته دیویازمشلر اما بزم بیلدیکمز منه کوشدر ی بنداب ج
سکون نون ودال مهمله ایله جزیره معناسنه کذا نجوست دخی دیرلر و متصل معناسنه ده
کلدوکی رسیده نظردر ی مع التاء * بابات ج فتح باء موحده ایله مسعود ومبارك و نیکبخت
دیمکدر ابوالمعانی بیت دوش در بزم آمده خنجر بدست آن مست ناز * طالع بختم مکر
مقرون بابات باشد ست ی بابت ج فتح باء موحده ایله لایق وسزاوار معناسنه که
بابت اودیرلر انك لایقی دیمك اولور خواجه سلمان بیت آنچه کرد اسکندر اند رباب سه
مملکت * بابت آن ثانی جم بارهٔ بغدادکرد * ابوالمعانی بیت در دلم فکر وصال ومقتضای
عشق غم * هرکسی باقدر خود را بابت خود میشود ی باد بدست ج بیحاصل وتهی دست
دیمکدن کنایه در ابن یمین * قطعه * نکیه برچار چیز می نکنی * که شوی زان امید باد
بدست * بر وفای زن وتعصب عام * خوئی امرد وتواضع مست ی باد بروت ج سکون
دال وضم باء موحده وراء مهملتین ایله بد اخلاق و بد طبیعت اولان معجب و متکبرلر حقنده
ایراد ایدرلر برسوزدرکه معنای ترکیبی بیغنه قواره یعنی ضرطه دیمك اولور زیرا بروت
ضم باورایله بیق در بادمعلوم میر نظمی بیت بمردمان نکند زندکانی بادبروت * فلاع
بکون خسیسان دهد برو تش باد ی باد دست ج یعنی مسرف ومتلف النه کیرن مال
دنیایی خرج وتلف ایدنه دیرلر شاعر بیت از وی ناید بهم دست چنار باددست * بسکه برنقد

بر نقد لطافت ساخت ابر درفشان ی بادفت ج سکون دال مهمله وفتح فایله براغاجدر
روزکار اسد بکه اندن رایحهٔ طیبه ظاهر اولور حکیم اسدی بیت پر از کوه و بیشه جزیری
فراخ * جزیری همه عود و بادفت شاخ ی بازخواست ج سکون زاء معجمه وخاو واومعدوله
ایله روز محشر معناسنه اعمال ناسدن سؤال وحساب طلب اولنمغین کیر واستمك معناسنه
خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز بازخواست * نان حلال شیخ زآب حرام ما
ی بازداشت ج سکون زا وفتح دال مهمله وسکون شین معجمتین ایله کیرو طوتمق ومنع ایتمك
وحمایه ایتمك وصاقلمق معنالرینه استعمال اولنور ابوالمعانی بیت فلاع که نعمت دنیا
مراکند بازداشت * زهر طرف چو مرا باز داشت معتادش ی باشت ج سکون شین معجمه
ایله اول اوزون دیرکدر که اوزرینه سقف خانه ایدرلر آکا تیروشاه تیروفرسب دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت بی پایه ترا وسقف بی باشت * با عقل نمیتوان نکه داشت
ی بالست ج فتح لام وسکون سین مهمله ایله یعنی دوشیزه یعنی بکر قیز حضرت مولانا
قدس سره بیت کیست که از دمدمهٔ روح قدس * حامله چون مریم بالست نیست
ی بالشت ج کسر لام وسکون شین معجمه ایله یعنی بالش یصدق معناسنه شیخ عمادالدین
* رباعیه * در چشم محققان چه زیبا وچه زشت * سر منزل عاشقان چه دوزخ چه
بهشت * پوشیدن بیدلان چه اطلس چه پلاس * زیر سر عاشقان چه بالشت وچه
خشت ی بایست ج کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله ایله حاجت یعنی کرك دیمکدر اسم
مصدر اولور ابوالمثل بیت کفت من پاسخ تو باز دهم * آنچه بایست بست سازدهم
فعل ماضی دخی اولور کرك ایدی معناسنه حاتم کاشی بیت یار زنجید زبد مستیٔ دوشت
حاتم * باده بایست باندازه خوری زورنبود ی بت ج بوزنات آها ردرکه چلاهلر بزه وقماشه
سوررلر وکاغده سوردکاری آهاره دخی دیرلر شمس فخری . بیت جمال دینی ودین انکه
درزمان مصاف * دهد بخون عدو تار وپود اورابت * ودخی هرنه که آهارکبی سورپلور اوله
میر عماره بیت ریشی چکونه ریشی چون مالهٔ بتالود * کویی که دوش تا روز بر ریش
کوه پالود * وبعض فرهنکده یعنی چلاه خانه فرهنك حسین وفایی ده برنج پخته معناسنه
مسطوردر ی بتکوت ج سکون تاء مثناة وضم کافله یعنی بتکوب مرقوم که بر نوع ریجالدر
ی بخت ج درت معنایه کلور اول معروف طالع سعد معناسنه شاعر بیت طالع و بخت
مراهیچ منجم نشناخت * یارب از مادر کیتی بچه طالع زادم * ثانی دولت وعزت معناسنه
شاعر * مصرع * بخت پاینده خدایار وسعادت باقی * ثالث پدر پدرکه عربیده جد
وفارسیده نیادخی دیرلر . بیت پدر چون بخت خود بد مرد عاقل * نبوده همچو من از خویش
غافل * ابوالمعانی . بیت چو تاج وتخت او میراث بخت است * سرافراز شهان این بخت
وتخت است * رابع عمودکه کرزده دیرلر اول زمانده انکله جنك ایدرلر ایدی شاعر
بیت کرفته بخت را باقوت دست * حواله کرده بود آن پیل سرمست ی بخست ج فتح
خاء معجمه وسکون سین مهمله ایله اوج معنایه دراول اویقوده بوغازدن یاخود ککزدن ظاهر
اولان صدا ترکیده خورلدی دیرلر ثانی ینه اویورکن آغر باصمق که عربیده کابوس دیرلر

ثالث بر جانوردر جکرکه یه بکزر کذا فی فرهنك جهانکیری بد پشت سکون دال مهمله وشین معجمه وضم باء فارسیله بدخوی آت وقاطرکه ایراوردر مز و بندرمز اوله میرنظمی بیت سخت بد پشت توسن کردون * زیر جاهل شوده میشه زبون بدروشت سکون دال و واو وشین معجمه وضم راء مهمله ایله اسلام ایله کفار میاننده اولان سنور وسرحدکه عربیده ثغور دیدکلریدر رودنی امید معناسنده رسیده نظردر برات حکم پادشاهی معناسنه تنکم بو بیتدن فهم اولنور بیت هر کس بقدر خویش کرفتار محنتست * کس را نداده اند برات مسلمی * طالب آملی * مصرع * ما را برات نشأه افیون داده اند برغست سکون را وسین مهملتین وغین معجمه ایله تحفة الاحبابده ومعیار جمالیده چارپا حیوان یدوکی اوت معناسنه شمس فخری بیت برای دشمنان کاو طبعش * زشهد حنظل آرد دهر برغست * فرهنك حسین فانی ده تره بهاریدرکه طعمی تیزدر تازه سن بشورب یرلر قوریدقده حیوانات یدرلر وفرهنك جهانکیریده کیاه خودرویکه مزروعات اراسنده وارمق کنارنده بتر بعض روستایلر طعامه قورلر اکا پرند ومجه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت برین قرانی کرسوزنی نه شاعر * خدای داند تا چند خایدی برغست * و بر معناسی دخی اینجه ارقلردرکه زراعتی چقدوغی یردن اکنلر اراسنه آقیدرلر خسروانی بیت وکر شراب نبودی وحاجتی بودی * زنوك هر مژه راندمی دوصد برغست * بعض نسخه ده صو اوزرنده یشل نسنه که بوصون دیرلر واختبارات بدیعیده برغست کیاهیست بتازی قنابری وعاول کلول نیز کویند مسطوردر برکاشت سکون راء مهمله وشین معجمه وفتح کاف ایله فعل ماضی در دوندردی معناسنه مصدری برکاشتن کاور برکشتن دخی دینلور حکیم اسدی بیت چوکویند از جنك برکاشت پشت * ازان به که کویند دشمن بکشت * بو معنایه حکیم فردوسی بیت عنان را به پیچید و برکاشت اسب بیامد بکردار آذرکشسب برکست سکون را وسین مهملتین وفتح کاف عجمیله یعنی معاذالله ومبادا حکیم فردوسی * مثنوی * فرستاد پاسخ بشیروی باز * که ای تاجور شاه کردون فراز * سخنها که کفتی تو برکست باد * دل وجان بدکیش مرکست باد * شمس فخری بیت کسی چون او بود درملك هیهات * شهی چون او بود بر تخت برکست * برکشت سکون را وشین معجمه وضم کاف فارسیله بر نوع اوتدر صاج کبی بر برینه طولاشوب اوزانور برنجاست فتح را وجیم وسین مهملتین وسکون نونله نسخه میرزا ابراهیمیده بر نوع عندن براوتدرکه بوی مادران وبانجاست دخی دیرلر بعض نسخه ده برنجاست وبرنجاسف دخی واقع اولمشدر برهخت سکون راء مهمله وخاء معجمه وفتح هایله صیغه ماضیدر ادب ایلدی وتعلیم ایتدی معناسنه مصدری برهختن کلور شمس فخری بیت بسان هندوان ترك فلك را * بخوب کین بمالید و برهخت بسادست فتح سین اول ودال مهملتین وسکون سین ثانیله بیع وشراده واخذ واعطاده وعده معناسنه مثلا بسادست داد یعنی وعده داد بو شکور بیت ستد و داد مکن هرکز جز دستادست * که بسادست خلاف آرد وصحبت ببرد * دستادست دیمك نقد دیمکدر بست سکون سین مهمله ایله

ایله ربط معناسنه اولان بستن لفظندن صیغه ماضیدر باغلدی معناسنه و دخی دمتارکه باشه صاریلور عمامه معناسنه میرنظمی بیت بنکری آن لئیم بد فرجام * بر سرش بست کنبد حمام بشت سکون شین معجمه ایله یعنی بست مرقوم بکسمات سکون کاف وفتح سین مهمله ومیمله بر نوع اتمکدر مربع کسلمش وقوریمش مسافرلر بر او بحرا سفر ایتدکلرده کوتوروب آزق ایدرلر بسحاق اطعمه بیت توز بکسمات وحلوا بجمازه بند محل * که بدین جمازه بتوان سفر بحار کرده بلفخت سکون لام وخاء معجمه وفتح فایله ایکی معنایه در اول جمع ایلدی کار جهتی ایله وثانی کسب ایلدی معناسنه در مصدری الفختن کلور استاد رودکی بیت خود خور وخورده بجا نبود پشیمان * هر که بداده نخورد از انچه که بلفخت بهشت کسرها وسکون شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول جنت کبی اسمدر ثانی فعل ماضیدر قودی معناسنه بو ایکی معناسنده دخی کسر بایله ده جائزدر خواجه حافظ ایکی معنایه ترتیب اوزره بیت نه من از خانه تقوی بدر افتادم بس * پدرم نیز بهشت ابد ازدست بهشت بیاغاشت فتح یای تحتانی وغین وسکون شین معجمتین ایله یعنی بسرشت ونمناك کرد آغشتن لفظندن فعل ماضیدر یوغوردی واصلتدی دیمك اولور صویله اولسون وقانله وغیریله اولسون مظفر هروی بیت شهنشهی که چو برداشت روز کین خنجر * بخون خصم بیاغاشت خاك را یکسر باج مع الجیم * باج اوج معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده اول مال واثواب وزروسیمه دیرلرکه ذی قوت پادشاه کندودن ادنی پادشاهلر وبکلر ومملکت ضابطلری ویرلر حکیم فردوسی بیت سلیح وهیونان واثواب باج * بایران فرستاد با تخت عاج * ثانی باج معروف که باجدارلر آینده ورونده یوکلرندن آلورلر حکیم خاقانی بیت غم زاب باج نفس میکیرد * لب بفریاد نفس زان چکنم * ومجمع الفرسده خراج معناسنه درکه باژ وساو دخی دیرلر شمس فخری بیت چو دشمن خر روستایی برد * ملك باج وده یك چرا میخورد * ثالث یعنی خاموشی اول خاموشلقدرکه مغان یعنی آتش پرستان بدنلرین یودقده ویمك یدکده اصلا تکلم ایتمزلر شیخ نظامی * مثنوی * بدان وقتی که خسرو دستکه داشت * رسوم باج برسم رانکه داشت چو آمد وقت خواند ری عالم * زمو بد خواست رسم باج وبرسم بادپیچ سکون دال مهمله وکسر باء فارسی ویاء ساکنه ایله ایام عید ونوروزلرده ایتدکاری صالنجق که صبیان وزنان اوتوروب صالنورلر شمس فخری بیت امن وعدل واستقامت در هوای ملك تو * میخرامد باد چون بازی کنان بر بادپیچ * اهل هرات کاز واهل کرمان کوچه وکواچو واهل اصفهان خنجیل وچنجولی واهل شیراز بادپیچ دیرلر بو معنایه ابو المثل بیت چو هندوانی بر باد پیچ بازی کر * ز تاك خوشه فروهشته وز باد توان * ادات الفضلاده بازیخ ووازیخ واقع اولمشدر بادروج سکون دال وضم راء مهملتین و واو معروفله بیان بالی عربیده عرق السوس دیدکلری کوکدر قیناذوب صوین ایچرلر سعاله غایت نافعدر بادسنج سکون دال ونون وفتح سین مهملتین ایله ایکی معنایه در اول خام طمع وامید محال ثانی معجب ومتکبر آدمه دیرلر مثال اول میرنظمی بیت بو دیکی هرزه

کروباد ضنج * بوده بمنی در طلب گنج رنج ل بادکنج ع سکون دال مهمله و نون وفتح کاف
فارسیله قولنج علتی که طب کتابلرنده هی الریح التی یکون منها الحدب عبارتیله مذکوردر ل باد یج ع
کسر دال مهمله و سکون نونله تا رجیل درکه محلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی ل بادهلج ع
سکون دال مهمله ولام وکسر ها ایله بادکیرکه عربیده باد هنج دیرلر ابو المعانی بیت چون صبا
کرده کند برکاکل عنبرفشان * آمده در بادهلج وداده از بویش نشان ل باراج ع فتح راء
مهمله ایله ابه دیدکلری عورت که اوغلان طوغردوب کوبکن کسر قابله ومامی پیشکار
وآورده دخی دیرلر ل بارج ع فتح راء مهمله ایله بمعنی سکنکورکه ایت اوزمیدر عربیده
عنب الثعلب دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل بارسنج ع سکون را و نون وفتح سین مهملتین
ایله ایکی معنایه در اول وزان یعنی یوك طارتیجی معنای ترکیب اقتضاسنجه ثانی ترازو
کفه سنك خفیف طرفنه تعلیق ایتدکلری سنك پاره که پارسنك دخی دیرلر ابو المعانی
در صفت ثقیل بیت شود همسنك الوند کر بسنجی * بمیزان فلك را بارسنجی ل بازیج ع
سکون زاء معجمه وکسر باء فارسیله برقاج بوجنی برابیلکه طاقوب اطفالك بشیکنه
اصارلر عربیده دوداة دیرلر شویدی قمی بیت پی مهد اطفال جادت سزد * که عقد
ثریا شود بازیچ * شرح السامی فی الاسامیده * بازیچ هی خشبات یضم بعضها الی بعض
ویوضع علیها شیء اما من خشب او غیره من اللباس لیکون للصبی بمنزلة المهد * مسطوردر
یعنی اطفال ایچون بشك کبی ایتدکلری صالنجق که طفلی ایچنه یاتروب صاللرلر ل بازیج ع
کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیه ایله ایکی معنایه در اول کیجه دن برمقدار معنا سنه که
بارزه دخی دیرلر ثانی اطفال اوینامق ایچون بشیکنه آصدقلری بوجنق که بابیچ دخی
دیرلر استاد لبیبی بیت آید زباغ بی سرود بازیج * دست بکراغه برآردوز پیچ ل باسیج ع
کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیه ایله قرلغوج که پرستو دخی دیرلر میر نظمی بیت چو
کردست خیل زمستان کذار * بیاسیج آمد پیام بهار ل باغج وباغنج ع کلاهما بفتح
الغین المعجمه انکور نیم رسیده تمام پشمامش اوزم ابو المعانی بیت چونیك وبد همه ازهمنشین
بیاموزد * شود برفته سیه همچو بکدکر باغج ل بتنج ع فتح تاء مثناة وسکون نونله
بمعنی افشردن یعنی صقمق باء مکسوره ایله ده مرویدر ل بج ع بوزن کج اندرون دهان یعنی
آورداپچی شمس فخری بیت بی مدحت توهرکه دهانرا بکشاید * دندانش کند چرخ
برون یك بیك از بج * کذا فی تحفة الاحباب اما کتاب السامی فی الاسامیده بمعنی کوشت
روی یعنی یوزك اتی وطوداغه یقین پرده اولان ات معناسنه وفرهنك جهانکیریده پالایش
اب وشراب یعنی ظرفدن صزندی اولمق که عربیده ترشح دیرلر وزها بیدینلور ل بخجج ع
سکون خاء معجمه وفتح جیم اول ایله واقعه منام یعنی رؤیا ابو المعانی بیت نشد چو
حسن جمالش مشاهده ممکن * کند مساعده بختم مکرکه در بخجج ل بدرج ع سکون دال
وضم راء مهملتین ایله بستان افروز دیدکلری چچکدرکه عن قریب ذکر اولنور انشاء الله
تعالی ل برج ع سکون راء مهمله ایله اوقلغی که آنکله یوفقه اچارلر ل برخاج ع سکون
راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله اغرشق که بادریسه دخی دیرلر ل برخج ع سکون راء مهمله

مهمله وفتح خاء معجمه ایله زشت وکریه معناسنه که فرخج دخی دیرلر ابو المعانی بیت بچشم
طالبان پرزیب وزینت * زن دنیا نماید روی برخج ل برفنج ع سکون راء مهمله و نون
وفتح فایله صعب ودشوار یول میر نظمی هروی بیت در راه غمش مرو بشیوه * برفنج
بلاست آن کریوه ل برکنج وبرکینج ع کلاهما بسکون الراء المهمله والنون وفتح الکاف
الفارسی حلوای سفیدکه برنوع بیاض حلوادر ابو المعانی بیت شدم در خواب پهلوهم
مکیدم لعل شیرینش * زهی برکنج بی منت زهی پالوده ارزان ل برنج ع فتح راء مهمله
وسکون نونله اعمی ویا خود کوزلری معلول اولان کمسنه یه دیرلرکه الیله دیوار طوتارق
کیده ل بروج ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله اعظم بلاد هنددن برشهر عظیم اسمیدر
کذا فی مجمع الفرس ل برهانج ع سکون راء مهمله وفتح ها ونونله مجمع الفرسده خشتك که
قفتان وکوملك قولتوغنه دیکرلر سونج وسونجه دخی دیرلر کذا فی کتب المعتبره ل برج ع
ضم زاء فارسیله فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی پیدا کردن چیزی بومعنایه ابو المعانی بیت
از روز ازل بود چنان عشق تو محکم * در جان ودلم غم نه کنون کشته برج ل بروج ع
ضم زاء فارسی وواو معروفله برج مرقوم معناسنه در کذا فی شرفنامه ل بساج ع فتح
سین مهمله ایله فتنه وفساد معناسنه میر نظمی بیت که یافت آنچنان شور وغوغا
رواج * در اقلیم دل کرده چشمش بساج ل بسانج ع فتح سین مهمله وکسر نون ایله
براوتدر هزارپا هیأتنده قبوغی اوزرنده دوکملر اولور قرلدقده ایچی صارودر کذا فی
فرهنك جهانکیری ل بستیناج ع سکون سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه
ونون مفتوحه ایله خلال اوتی ترکیده قلر دیرلر کسر قافله وعربیده خلطان دیرلر کسر خا ایله
ل بشکنج ع سکون شین معجمه ونون وفتح کافله بمعنی ساعد دست یعنی بیلك اما بعض
فرهنکلرده بمعنی دست چپ یعنی صول ال ل بشنج ع فتح شین معجمه وسکون نونله ایکی
معنایه در اول طراوت رخسار ولطافت روی معناسنه ثانی جلاء آلتلرندن اوکردیدکلری
نسنه در ل بفتنج ع سکون فا و نون وفتح تاء مثناة ایله برنوع قزل ییلاندر چندان موزی
ومضر دکلدر شمس فخری بیت دعای مدح اورا ورد خود ساز * که افعی با توکم باشد
ز بفتنج ل بلفرخج ع سکون لام وخاء معجمه وفتح فا وراء مهمله ایله زشت وپلید که پلشت دخی
دیرلر وبعض فرهنکده چپل ومردار نسنه دن حاصل اولمشه ده دیرلر استاد لبیبی بیت
ای بلفرخج ساده همیدون همه فرخج * نامت فرخج وکبیت ملعون بلفرخج ل بانج ع
فتح لام وسکون نونله اندازه وبرنسنه نك مقداری دیمك اولور کذا فی شرفنامه ل بنارنج ع
فتح نون اول وراء مهمله وسکون نون ثانیه ایله بمعنی شبان یعنی چوبان ل بنانج ل فتح نونین
ایله قومه عورت یعنی برآدمك ایکی عورتی اوله بربرینه بنانج دیرلر عربیده ضره دیرلر
شمس فخری بیت بقا نسازد باخصم شیخ ابو اسحق * بدان صفت که نسازد ز بنانج
پیش بنانج * حکیم سوزنی بیت بوده پیش بده ساله بنانج زن من * که خدای جلب
خویش ومراکدبانو ل مع الجیم الفارسی * بازیچ ع کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی
ونونله اطفال ایچون اغاجه ایپ بغلیوب ایتدکلری صالنجق که بادبیچ وبازنج وبازیچ

وواز بنج دخی دیرلر زبان نخجوانیده چلول وعربیده اورجوحه دیرلر ابوالمثل * مصرع *
چو زنکبانی که بریا زبنج باز بکر * ودخی اورك وهلو وهلوچین دخی دیرلر ق بانوچ ف
ضم نون وواو معروفله بمعنی بازبنج مرقوم قرالاوی بیت طارمی ازسرای تست فلك *
منطقه ریسمان بانوچ است ق بخچ ف سکون خاء معجمه ایله اوج معنایه در اول اورمق
ایله یاصیلنمش نسنه یه دیرلر شمس فخری بیت اکر بوسر مردزد درنبرد * سروقامتش
بر زمین بخچ کرد * ثانی حصر اولوب صقلمش نسنه ثالث زاج سیاه ق بخیج ف کسر
خاء معجمه وسکون یای تحتانیله بخچ مرقوم معناسنه شمس فخری بیت روز پیکار شیخ
ابو اسحق * مغز دشمن بکرز بخیج شود ق بدیج ف کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیله هلیلج
دیدکلری دارویه دیرلر ق برخچ ف سکون را وفتح خاء معجمه ایله بمعنی فرخچ یعنی زشت وکریه
ق برخفچ وبرخفنج ف کلاهما بسکون الراء المهملتین وفتح الخاء بمعنی کرانی وثقل خواب
یعنی اویقوده اغرباصمق عربیده کابوس دیرلر سببی بودر که عروق شریانك جریان دمك
وقوفندن عارض اولور برحالتدر بعض خیالات کورینور شمس فخری بیت چنان
درخواب شد ظلم از نهیبش * که پنداری ورا بکرفت برخفچ * بو معنایه اغاجی دیمشدر
بیت بوصال تو من ایمن بدم از مکر جهان * تا فراق آمد وبکرفت چو برخفچ مرا *
ق برفنج ف خاء معجمه دن مقدم غایله ده کابوس معناسنه مرویدر ق بسیچ ف کسر سین
مهمله وسکون یای تحتانیله درت معنایه در اول تدارك مهمات معناسنه شیخ سعدی
بیت بسیچ سفر کردم اندر نفس * بیا بان کرفتم چو مرغ از قفس * بو معنایه شمس فخری
بیت بخیل وعدهٔ لشکر چه حاجتست اورا * که ملك کیریٔ اورا خدای کرد بسیچ * ثانی
بمعنی ساخته وپرداخته وآماده شده حکیم فردوسی بیت نیامد درنك اندرین کار هیچ * کجا
آمد آسانی اندر بسیچ * ثالث ساختن لفظندن صیغهٔ امر اولور بساز معناسنه حکیم
فردوسی بیت بدو کفت روز میندیش هیچ * اکر هوشیاری ورفتن بسیچ * رابع معنای
مزبورده اسم فاعل اولور ساز کار کننده معناسنه شیخ نظامی بیت ترازوی کردون
کردش بسیچ * نماند ونماند بسنجیده هیچ ق بفچ ف سکون فایله سوبلرکن اغزدن توکرك
صاچلق شمس فخری بیت بتك میرفت وخون از دیده میریخت * چنان آب از دهان وقت
سخن بفچ ق بلاچ ف فتح لامله حصیر ایتدکلری اوت که اوخ ولخ دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ق بلخچ ف سکون لام وفتح خاء معجمه ایله زاج سیاه که بز وجامه بویارلر
ق بلوچ ف ضم لام وواو معروفله برقوم حرامی اسمیدر مرور ایام وکثرت استعمالله مطلق
حرامی نامیدر ق بوچ ف سکون واو ایله بمعنی کر وفر وخود نمایی که بوش دخی دیرلر پیر
هرات خواجه عبدالله انصاری قدس سره طبقات نام کتابنده بیورورکه * جنید متمکن
بود واورا بوچ وبوش نبوده ق مع الخاء المعجمه * باخ ف بوزن کاخ درت معنایه کلور اول
بمعنی زیبایی وحسن جمال ابو المعانی بیت نکردی چرا عاشقان دل فراخ * خدا آفریده
ترا حسن وباخ * ثانی سیم وزر نا سره یعنی قلمزاقچه والتون وله بیت سرشکم مکر
بوده است کم عیار * قبولش نکردند چون نقره باخ * ثالث ایلچی وقاصد معناسنه میر

میر نظمی بیت نشسته شه آن عز ودولتی بکاخ * درآندم بخدمت رسید ست باخ *
رابع بمعنی دون همتی قریع الدهر * مصرع * همه راهمت باخ وهمه درراه بساخ *
ق بخ ف اوج معنایه در اول کوزده اولان چرك که چپق دیرلر شمس فخری بیت ز بسکه
خون رود از چشم خصم شاه جهان * همیشه بر مژه اش خشك چون بسودن بخ *
ثانی شطرنج ثالث زهی دیمکدر تحسین معناسنه کاهی مکرر استعمال ایدوب ق بخ بخ ف
دیرلر تحسین ایچون زهی زهی نیکا نیکا معناسنه استاد نظملرنده چوق واقع اولور مولانا
نظیری نیشابوری بیت بخ بخ ای دین محمد کز کمال رفعتش * استوار اجماع ابرار واجلا
ساخته ق برچخ ف سکون راء مهمله وفتح جیم فارسیله کوچك نیزه اکثر هندوستان خلقی
قوللنور برچه دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت از خنجر دودویه سه کشور کرفتنش * وز برچخ
سه پایه دوسلطان شکستنش ق برخ ف سکون راء مهمله ایله بش معنایه در اول بر مقدار
یعنی بر جمعدن بر مقداری هرنه اولورسه ترکیده بر ز دیدکلری معنایه شاعر بیت برخی
از عمر کرامی صرف کرد * تا زباغ آرزو بشکفت ورد * ثانی فرهنك جهانکیریده برق
معناسنه مرویدر ثالث چقوردر که یغموردن وسیلدن صو ایرکلش اوله که تاراب دخی دیرلر
رابع ادات الفضلاده بمعنی ماهی مسطوردر خامس نسخهٔ نعمة اللهده بمعنی خانهٔ سفلی منقولدر
وضم بایله شبنم معناسنه در ق بساخ ف فتح سین مهمله ایله بمعنی فتنه وفساد قریع الدهر
بیت همه راهمت باخ وهمه درراه بساخ * همه را کون فراخ وهمه را روزی تنك ق بلخ ف
سکون لامله ایکی معنایه در اول آوانهٔ شراب وآلات بزم یعنی صراحی وساغر وغیرهما
حکیم سوزنی بیت بهای یاسمن وجکری فرست امروز * که دو ستیم دو بلخ شراب دادانواز
ثانی ماوراء النهرده واقع برشهر معظم ومشهوردر علما وفضلا ومشایخی چوق اولدوغندن
قبة الاسلام دیرلر نهر جیحون ایکی فرسخ مقداری قریب محلدن جاری اولوربو امکنه اول
شهردندر ق بیدخ ف سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله اسب تند وجنك آور میر
نظمی بیت همه نیزه داران وبیدخ سوار * بجان جنکجو شیر وبه شکار ق مع الدال المهمله
ق باد ف اون بر معنایه کلور اول عناصر اربعه دن هوانك آدیدر که معلوم ومعروفدر ثانی
فرهنك جهانکیریده بر فرشته اسمیدر که ترویج اوزرینه موکل در روز بادك تدبیر امور ومصالحی
اکا متعلقدر ثالث هر ماه شمسینك یکرمی ایکنجی کونی اسمیدر اول کونده آته سوار اولمق
ویکی اثواب کیمك وبچمك واحبا ودوستان زیارت ایتمك مناسبدر زرادشت بهرام بیت
فلك داده ر آب اورا بباد * بهنکام آبانمه ور وز باد * استاد رافعی بیت همیشه تا بود
از پیش رس مهر وسروش * چنانکه از پس بهرام رام باشد وباد * رابع بمعنی نابود جوهری
دیمشدر بیت روز وصالم بادشد بیت فراق آبادشد * داد تم بیداد شد کشته خرابم کاد
ازان * خامس سخن معناسندن کنایه در حکیم سنایی بیت تو داده شعاری بمن ویافته شعری
این یافته جاویدی وآن داده فنایی * من لفچ پراز باد ازین کوی بدان کوی * وز خلعت تو
نزدهمه شکر سرایی * سادس آه دیمکدر حکیم سنایی بیت برده کر بلا بیستادی * برکشیدی
زدرد دل بادی * بادی کشید یعنی آهی کشید سابع تند وتیز معناسنه حکیم اسدی بیت

بكفت اين وبس يور كين بادكرد * سبك دست زى كرز پولاد كرد * ثامن بمعنى مدح
وثنا وتعريف حكيم قطران ارموى بيت كر كند بلبل بالحان درمر اورا باد چيست * باد اصل
اوخداى عرش درقرآن كند * تاسع نام كنج كيخسروكه خزينهٔ سبعه سندن برخزينه در باد
آورد دخى ديرلر تفصيلى كنج بادآورد ذيلنده ذكر اولنور عاشر نخوت وكبر وخودبينى
معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت هفت اختربى آبرا كز خاكيان خون ميخورند *
هم آب برآتش زنم هم پادشاهان بشكنم * حادى عشر بادالفظندن مختصردر اولسون
معناسنه طالب آملى بيت جبين بخت مرا خاكروب هردركاه * زمانه ساخت كه روى
زمانه بادسياه ك باداباد ع هرنه اولورسه اولسون ديمكدر مابينده اولان الف مقابله
ومساوات ايچوندر شاعر بيت هرچه باد آباد حرفى چند ميكويم بتو * غايتش زين وصل
ناچسبان مرا مهجور دار ك بادآورد ع درت معنايه در اول تركيده چاقردكنى ديدكارى كه
فصل حريفده اولورهوا اسدكچه يرندن قوپوب روزكارا وكنه دوشوب كيدر عربيده
شوكة البيضا ديرلر ثانى خسرو پرويزك يدى خزينه سندن برخزينه نك آديدر كنج بادآورد
ديرلر تفصيلى كنج بادآورد ذيلنده ذكر اولنور واستعاره طريقيله بادهوادن بلاسعى وتعب
حاصل اولان ماله ديرلر بوايكى معنايه استاد منجيك بيت كربكرد كنج بادآورد كردم فى المثل
آن زبحيه خار بادآورد كردد در زمان * مثال معنى ثانى عماد فقيه بيت ريزى از دردل
تو باشد دزد * خاك بردوى كنج بادآورد * ثالث واسط نام شهرقربنده برموضع
اسميدر رابع موسيقى ده برنوانك آديدر اكا كنج بادآورد دخى ديرلر ك بادبرود ع سكون
دال وراء مهملتين وضم باء موحده ايله بادبروت مرقوم معناسنه كه معجب ومتكبر ديمكدر
ك بادغد وبادغند ع كلاهما بسكون الدال المهملة وفتح الغين المعجمة بادكير وخانهٔ
تابستانى شاعر بيت ازآتش حرص وحسد اى خاكسار ابدمند * بربادداده خويش را
پيوسته همچو بادغند ك بادغرد ع سكون دال وراء مهملتين وفتح غين معجمه ايله خانهٔ
تابستانى وبادكيره يازه مخصوص اولان او ولايت عجمده يازاولرنده دياررومده اولان بادكير
كبى دكلدر برديوارى تمام كبرايدوب سقفنه بادكير قورلر كذا فى الصحاح ومجمع الفرس بو معنايه
ابوشكور بيت خوش آن جاى كاشانه وبادغرد * بدو اندرون شادى ونوش خرد *
كاشانه قيش اوينه ديرلر ك بادكرد ع سكون دال وراء مهملتين وفتح كاف فارسيله
تركيده قاصرغه وعربيده زوبعه ديرلر فتح زاء معجمه ايله ميرنظمى بيت شده چشمها تيره كرد
ازنبرد * كه خيزد زپاى سمند بادكرد ك بادكند ع سكون دال مهمله ونون وفتح كافله تركيده
دبه ديرلر خصيتينده واقع برعلتدر ايچنه ماده اينوب شيشيرور استاد لطيفى بيت به پشتى
تو درخانهٔ بادكند * بجا سازكارت شود زن به بند * بعض نسخه ده علت قولنج واقعدر
تعريفنده هوالذى انتفخت خصيتيه مسطوردر ك باديد ع كسر دال مهمله وسكون ياى
تحتانيله بمعنى بديد يعنى ظاهر ونمايان ك باربد ع سكون راء مهمله وضم باء موحده ايله
مطرب معناسنه در عموما شمس فخرى بيت اى شهنشاه جهان خسرو شيرين حركات *
مجلس بزم ترا زهره كند باربدى * وخسرو پرويزك صاحب مخترع الحان برمشهور

مشهور مطربيدر خصوصا مزبور مطرب شيراز مضافاتندن چهرم نام قريه دندر علم
موسيقيده فريد عصر ونادر دوران سرود ومصنف آنك اختراعيدر مير خسرو بيت كرش
شيرين نخوانى باربد هست * وكرجان نيست يارى كالبد هست * حكيم ازرقى بيت بشاخهاى
سمن مرغكان باغ پرست * بلحن باربدى بركشيده اند آهنك * خواجه حافظ بيت
روان بزركان زخود شادكن * زپرويز وازباربد يادكن ك بارداد ع سكون را وفتح دال
مهملتين ايله اجازت ويرمك وحاجب معناسنه كه دخول مجالس كبارده يول ويردوكيچون تسميه
اولنمشدر مولانا جامى بيت توباردادى هرخسى من مردم ازغيرت بسى * يكباره ميرد
هركسى بيچاره جامى باوها ك بارود ع ضم راء مهمله وواو معروفله كوهرچله وكوكرد وسكوت
كومرى ايله دوكوب آميخته ايدوب طوب وتوفنك اتارلر تركيده باروت ديرلر ك بازخميد ع
سكون زا وفتح خاء معجمتين وكسر ميمله بركسنه برشخصه طعن ايله ياخود توبيخ وسرزنشله
اندن حكايت ايلدى معناسنه ابوالمعانى بيت باجنون عشق چون جوش وخروشم
ديده اند * بازخميدى كرده اند ازساده لوحيهاى خويش ك بازسفيد ع كسر زاء معجمه
ايله بياض چاقرطوغان كه تركيده طويغون ديرلر شاعر بيت بازسفيد آفت طاوس وقاز
چرخ كزو بسته شود چشم باز * چرخ اسكفلى طوغاندر ك بازوبند ع معروف هيكل
وحرزكه بعض ادعيه يازوب ايچنه قويوب قوله بغلرلر ك باشد ع فتح شين معجمه ايله تمنى
وترجى معناسنه مثاله محتاج دكلدر ك بالاد ع فتح لامله اسب جنيب تركيده يدك آت ديرلر
شمس فخرى بيت شهنشهى كه كشد بخت درمواكب او * چونقره خنك سمند فلك دوصد
بالاد ك بالواد ع سكون لام وفتح واو ايله ابابيل قوشيدر ك بالود ع ضم لام وواو معروفله
عربيده نمو ديدكلرى معنايه كه بيومك واورى اولمق باليدندن اسم مصدردر حضرت
مولانا قدس سره بيت اين نسب پيوسته اورا بوده است * كر شهنشاهان مه بالوده است
ك باليد ع كسر لام وسكون ياى تحتانى ايله نموكرد وافزود يعنى بيودى وآرتدى
معناسنه رشيد الدين وطواط درهزل بيت ايراندرميان شلوارم * پيرهن پيرهن همى باليد
ودخى چارق كه شم دخى ديرلر استاد رودكى بيت ازخروباليد انجام رسيدم كه همى
موزهٔ چينى تو خواهم واسب تازى ك بامداد ع سكون ميم وفتح دال مهمله ايله صباح وقتى كه
صبح صادقدر اما مطلق صباح ديمكدر وكاهى صبح كاذب صبح صادق مراد ايدينوب بامدادان
ديرلر مثال اول حكيم اسدى بيت اخترسرسبز مكر بامداد * كفت زمين راكه سرت
سبزباد ك بامشاد ع بر مطرب اسميدركه باربدكبى خنياكراكن بى مثل وبى نظيرايدى
منوچهرى بيت بلبل باغى بباغ دوش نوايى بزد * خوبتر ازباربد نيكتر ازبامشاد *
ك باورد ع فتح واو وسكون راء مهمله ايله بيورد كبى برشهر اسميدر وبومبارز ناميدر
ك بايد ع بايستن لفظندن مضارعدر كرك معناسنه شيخ سعدى بيت چه مى بايد ازضعف
حالم كريست * كه كرمن ضعيفم پناهم قويست ك بخجد ع سكون خاء وفتح جيمله بمعنى ريم
آهن يعنى دمور بوقى عربيده خبث الحديد ديرلر شمس فخرى بيت كر آهنكران شكر جود
تو كويند * بكوهر درون زره شود جمله بخجد ك بخرد ع كسر خاء معجمه وفتح راء مهمله ايله عاقل

ومدبر وصاحب رأی وتدبیر دیمکدر استاد لطیفی بیت جو شد چار ساله ورا از روز وشب
به بخرد سپردش برای ادب * لغ بخساند مع سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ونونله اسم
فاعلدر اریدر ودخی حرارتدن بوزیلور حضرت مولانا قدس سره بیت کفر که کبریت
دوزخ اوست بس * بین که می بخساند اورا این نفس لغ بخسید مع سکون خاء معجمه
ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله فعل ماضیدر اریدی وبوزلدی ودخی بر نسنه قزمغله
بوزلدی وچین اولدی دیمکدر شمس فخری بیت مخالف ارچه که خود را چو سنگ می پنداشت
ز تاب آتش تیغش چو موم شد بخسید لغ بد مع مقابلی نیکدر یرامز معناسنه عربیده
ردی دیرلر بعض ترکیبلره صفت ایدوب بدنژاد وبدزبان ومثل ذلك ودخی بر معناسی زکوی
نیمسوخته وزیاده کهنه وآشنمش وسورنمش نسنه لره دیرلر لغ بدپسند مع یعنی مشکل
پسند هر نسنه یی بکنمز معناسنه استاد فرخی بیت سخنانش را بردیده همی نقش کنند *
بد پسندان همه بصره وآن بغداد لغ بدرآید مع فتح دال وسکون راء مهملتین ایله لفظ
مرکبدر حرف یا ودر وآیدندن که معناسی قپویه کلور وبر معناسی دخی طشره کلور وبو
معناسیله قادر اولور دیمکدر شیخ سعدی بیت از دست وزبان که برآید * کز عهده
شکرش بدر آید لغ بدر بلند مع یعنی ماه تمام آیك تمام بدر اولماسندن عبارتدر ابو المعانی
بیت در شب تاریك هجران کلبهٔ احزان ما * کی بود یارب ضیا بخشا بدان بدر بلند *
لغ بدکند مع سکون دال مهمله وفتح کاف ونون ساکنه ایله رشوت معناسنه شمس فخری
* قطعه * دختر ابکار من در مدح شاه * هست عذرا ایست بی شبهت غرید * تا به
بیند یکنظر رخسار شاه * روح قدسی جان به بدکند آورید لغ بدنژاد مع بد اصل وبد
نهاد معناسنه حکیم فردوسی بیت بدو گفت بیژن که ای بدنژاد * که چون تو پرستار کس را
مباد لغ بدنهاد مع یعنی بدخلقت نهاد اصل خلقت معناسنه در لغ بدید مع کسر دال مهمله
ایله ظاهر وهویدا وآشکار حضرت مولانا قدس سره بیت چون درو آثار دوستی شد
بدید * گفت یکدم سرگذشت من شنید * جغتای لسانینده بیلکورماك دیرلر میر علیشیر
بیت انداق لطیف ورتی کیم ایچسا جامی * باروتی داقورسا غیغا تیکرو بیلکوروب
لغ برآرد مع سکون راء مهمله اولی وفتح ثانیه ایله بمعنی زیبد یعنی یراشور شمس فخری
بیت یقین تاج شاهی از وزین کیرد * حقیقت ورا تخت شاهی برآرد * وبر معناسی دخی
کتوررد دیمکدر لغ برآزد مع فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی زیبد خلاق المعانی بیت
می برآزد ترا که سیمبری * ترك شیرین زبان سیمبری لغ بربد مع سکون راء مهمله وفتح باء موحده
ایله ایکی معنایه در اول نام ولایت نیمروز که سیستان دیمکله مشهوردر ثانی مخفف باریددر که
ذکری مرور ایلدی لغ بربلند مع سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله مکان رفیع وجای
عالی معناسنه ابو المعانی بیت بعقل وفکر نظر هم نمیرسد اورا * رفیع مرتبه وبربلند جاهت را
لغ بربند مع سکون راء مهمله وفتح با ونون ساکنه ایله عورات سینه لرینه بغلدقلری اینجو
والتون ولعل وزمرد ایله دوزلمش نسنه ناز رنگ دخی دیرلر عربیده لبیب دیدکاری در
لغ برد مع بوزن سرد صحاحین وفرهنگ جهانگیریده ومجمع الفرسده یولدن صاول دیمك

دیمك معناسنه مسطوردر بو معنایه حکیم فردوسی بیت سپهبد بر آشفت وگفت از نبرد
مرا چرخ گردان نگوید که برد * حکیم انوری بیت مصرع حکم تو صد بار فزون * چرخ را
گفته بود کرده برد لغ بردابرد وبردبرد مع کلاهما بمعنی برد مرقوم حکیم سوزنی بیت روز دار
گیر وبردابرد میدان نبرد * هر غلام شه بردی همنبرد زال باد * حضرت مولانا قدس سره
بیت همت سبك مدار که با همت شگرف * چاوش پادشاه براند که برد برد * مصدری
بردیدن اولور وبعض فرهنگده بمعنی سنك منقولدر لغ بردمید مع سکون راء وفتح دال
مهملتین وکسر میمله اوچ معنایه در اول ظاهر اولدی ثانی سبزه ودرخت بتدی ثالث غضبناك
اولدی معناسنه درکه بو معنایه حکیم فردوسی بیت چو رستم بیامد سپهبد شنید *
زدریای آتش زکین بردمید لغ بررسید مع بمعنی پرسید یعنی سؤال ایلدی حضرت مولانا
قدس سره بیت چون درو آثار مستی شد بدید * یك مرید اورا ازاندم بررسید *
لغ برفند مع سکون راء مهمله ونون وفتح فا ایله بمعنی لشکر میر نظمی بیت چو آمد سپهبد
بدامان کوه * در آنجا بدید او برفند انبوه * ودخی سخن مقبول وبای عمیق معناسنه در
لغ برك بید مع سکوت پراغنه مشابه بر نوع دمرندر شیخ نظامی بیت بدی کرخود بدی
دیو سفیدی * به پیش برك بیدش برك بیدی * امیر خسرو بیت کشت رعنایان بود
در زیر بید وپای گل * بوستان شیر مردان برك بید خنجرست * بو معناده بید برك دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت گر آری بخوارها درع وترك * کجا باشدت یك یك بید برك *
لغ برمخید مع سکون راء مهمله وفتح میم وکسر خاء معجمه ایله بمعنی فرزند عاق یعنی والدینه
عاصی ولد ابو شکور بیت مرا وورا یکی برمخید پسر * ز مهر جهان بد پدر کینه ور لغ برکند
سکون راء مهمله ونون وفتح کاف ایله بمعنی از بیخ برآورد یرندن قوپاردی دیمکدر لغ پرند مع
فتح راء مهمله وسکون نونله قلیچ جوهری که کسرتین ایله پرند وفرند دخی دیرلر حکیم فردوسی
بیت بینداخت تیغی پرند آورش * همیخواست از تن گسستن سرش لغ برنیامد مع فعل
ماضی منفی در ایکی معنایه اول باشه چقمدی معناسنه میر نظمی بیت ابلهیست از جهان
امیدواری * برنیامد زهیچکس یاری * ثانی حقندن گلمدی دیمکدر لغ برنیاید مع فعل
مضارعدر اوچ معنایه اول گلمز یعنی ظاهر اولمز دیمکدر شیخ سعدی بیت عاشقان کشتگان
معشوقند * برنیاید زکشتگان آواز * ثانی زمان مرور ایتمز ثالث باشه چقمز دیمکدر
ابو المعانی بیت چنین کردی که دلخواهد برآید * همین دانم که کارت برنیاید لغ برود مع ضم
راء مهمله وواو معروفله احمد بن اسمعیل مشکلاتده شانه که درکنند نقل ایلمش لغ بروفرود مع
ضم رائین مهملتین وفا وواو معروفله بمعنی فراز ونشیب وزیر وبالا شیخ نظامی بیت چون
بود درست کار وبارت * بندیش زبر وفرود کارت لغ برومند مع ضم راء مهمله وواو معروف
وفتح میم وسکون نونله اصناف ثلثه ده استعمال اولنور بر تعبیردر مثلا انسانده دولتلو
وسرمایه لو وغنی ومالدار واصحاب جاه واجلال ووسعت رزق ومرفه الحال دیمکدر
وحیواناتده قوی الاعضا وصحیح البدن وفربه وتوانا ونباتاتده فیض ولطافت ونشو ونما
وطراوت معناسنه در شیخ سعدی بیت خدیو خردمند وفرخ نژاد * که شاخ امیدش

برومند باد * وله * مثنوی * برومند باد آن گرامی درخت * که در سایهٔ او توان بردرخت
که از میوه آرایش خوان دهد * که از سایه آسایش جان دهد برهود سکون راء مهمله
وضم ها و واو معروفله ایکی معنایه در اول بیهوده سوز ثانی حرارت آتشدن اثوابك رنكی
متغیر اولوب صرارمق مثال معنیٔ اول شاه ناصر خسرو بیت چو نرم گویم با تو مرا درشت
مگو * مسوز دست جز آنرا که مر ترا برهود * مثال معنیٔ ثانی ابوشکور بیت جگر نخواهم
برهود من بباده چنانك * ترا زوان دل از عشق آن کنین برهود بريد کسر راء مهمله و سکون
یای تحتانیله قاصد معناسنه در شاعر بیت ناگهان ظاهر شد از جانب برید * کش پیام
دوست در گوشم رسید * عربیده اون ایکی فرسخ یره دیرلر بزماورد سکون زاء معجمه و راء
مهمله ایله اتوتره وضا یکنبه که یوفقه اتمکه صاروب یوله گوتورلر آکا عرفده نواله دیرلر
کذا فی مجمع الفرس بساوند فتح سین مهمله و واو و سکون نونله قافیهٔ شعر و غزل
استادلیبی بیت همه یاد و همه خام و همه سست * معانی باز گونه نابساوند بسند
فتح سین مهمله و سکون نونله بمعنی کافی و تمام امیر خسرو بیت بسندست اینکه زلف اندر
بنا گوشت علم گیرد * مفرما غمزهٔ خونریز را کز خط حشم گیرد * استاد منجیك * قید
بجا کن ازو دور شو از هر دون * هرچه با خر به است بهر ترا آن بسند بغداد مشهور
شهر در عراق عربده واقع حضرت امام اعظم و همام اکرم ابی حنیفه رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینك مرقد متبرکه سی خارج شهرده نهر شطه قریب یرده واقع و قارشو یقاده
امام موسی کاظم رضی الله عنه حضرتلرینك مرقد شریفی اولدیغی کنار دجله ده واقعدر
و داخل شهرده قراکو قپویه قریب حضرت شیخ الشیوخ عبد القادر گیلانی قدس سره
العزیز حضرتلرینك مزار متبرکه سی عظیم آستانه در و آق قپو داخلنده شیخ شهاب الدین
سهروردی قدس سره العزیزك مزار شریفی و قارشوده کی قوشلر قلعه سی دیمکله معروفدر
حضرت شیخ معروف کرخی و جنید بغدادی و داود طائی و حسین بن منصور حلاج و بهلول
دانا قدس الله اسرارهم مزار شریفلری بونلردن ماعدا بحد و بی قیاس اولیا شهر ایچنده
شیخ محمد الوتر و شیخ ابو الحسن قدوری و بونلر امثالی مشایخ عظام و اعزهٔ کرام مدفونلردر که
حسابلرن جناب الله جل ذکره بیلور بو سببدن برج اولیا دیو نام قومشلر و دار السلام
دخی دیرلر قدیم زمانده شهر قارشو قوشلر قلعه سی یرنده ایمش خلفاء عباسیوندن
ابو جعفر منصور الدوانقی حالیا شهر اولان مکانی قلعه و حصار و ایچ قلعه بنا ایدوب
خلفاء عباسیونه تختگاه اولمش غایت واسع قلعه در قدیم زمانده اول مرتبه معمور
ایمش که بیك التیوز حمامی وار ایمش سائر ابنیه سی آکا قیاس اولنه و بغداد دیو خطوط
جام جمدن که بر مصنوع جامدر بر خطك اسمیدر که خط بغداد دیرلر الی خطك دخی آدلری
واردر حکیم خاقانی بیت دجله دجله تا خط بغداد جام * می دهید و از کسان باد آورید
بغند فتح غین معجمه و سکون نونله صغریدن غیری آکا بکزر بر درشت دریدر غرغند
و غرغن و غرغنه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت در حمله از نکاور دشمن جدا کند * کیمخت را
بناخن وشش مهر ما زبغند * وله بیت روز هیجا از سر چابکسواری بردری * از فرخش وران

دران اسب خصم کیمخت و بغند * بو معناسی دخی بعض نسخه ده جست و جود در ابو المعانی
بیت دوستی را بیغرض هرگز غی یافتم اثر * در جهان چند انکه کردم دیدنش سعی و بغند *
بلاد بوزن کساد بمعنی ناستوده یعنی مذموم و نا مقبول میر نظمی بیت در جهان
ماند بتحقیق نامراد * هرکه قول و فعل او باشد بلاد بلاشجرد فتح لام و سکون شین
معجمه و راء مهمله و کسر جیمله مرو شهرندن درت فرسخ بعید یرده واقع بر قریه اسمیدر زمان
جاهلیتده بلاشر نام بر کسنه بنا ایلمش کذا فی مجمع الفرس بالد فتح لامله قولاغوز معناسنه
نابلد یولسز دیمك اولور حکیم شفائی بیت این نابلدان کوی دانش * پرسند ز من نشان
معنی * عربیده شهرد یمکدر بالند فتح لام و سکون نونله قپو و پنجره چارچوبه سنك
اوست اغاجی معناسنه عربیده اسکفه دیرلر حکیم سوزنی بیت از هیبت از کند بدر خارجی
نظر * بفتد براستان در خارجی بلند بلیاد سکون لام و فتح یای تحتانی ایله جامهٔ
ساده معناسنه در کذا فی مجمع الفرس بنام ایزد و بنامیزد بر کلمه در قسم قصد
اولنمقده ایراد ایدرلر و دخی محل تعجبده استعمال ایدرلر و دخی طوبی له معناسنه ده مرویدر
حکیم سنائی بیت چونت آراست ای غلام ایزد * چشم بد دور و ه بنام ایزد بند
سکون نونله یکرمی درت معنایه کلور اول مفصل عضو که بند کشه ده دیرلر مولانا هلالی
بیت عاقبت بگسلد چو بند از بند * بند بند مرا بجود پیوند * ثانی مجرم ایاغنه اوردقلری
زنجیره دیرلر ثالث صندوق و سپت قپاقلرینه و قاپو و پنجره و دولاب قنادلرینه محکم قلری
دمور حضرت مولانا قدس سره بیت طبع خواهد تا کشد از طبع کین * عقل بر نفس است
بند آهنین * رابع قفل معناسنه استاد فرخی بیت امان در زمانش بجدی رسید * که منسوخ
شد رسم بند و کلید * خامس مکر و حیله استاد رودکی بیت همه به تنبل و بند است باز
کشتن او * شریك نوش امیغست روی زر اندود * حکیم فردوسی بیت نهادم ترا نام
دستان زند * که با تو پدر کرده دستان و بند * صاحب گلشن راز بیت همه افسانه و افسون
بند ست * بجای خواجه کاینها رشخندست * سادس زرق و فریب حکیم فردوسی
بیت همه بند و نیرنکت از رنك برد * دلارام نکرفت کامت سپرد * سابع عهد و پیمان حکیم
فردوسی بیت ز بعس بند و سوگند و ایمان تو * همی نگذرم من ز پیمان تو * ثامن غم
و غصه یه دیرلر حکیم فردوسی بیت بیامد چنین تا لب هیرمند * همه لب پر از باد و دل پر ز بند
تاسع گره و عقده معناسنه سیف اسفرنکی بیت ای قلمت بند روزکار کشاده * رای ترا
دست اختیار کشاده * عاشر صوا و کنه بغلد قلری سد که بوستان و باغچه صوارمق ایچون
و دکرمان بندی دخی آند ندر حادی عاشر خیال و ملاحظه معناسنه مثلا فلان در بند سفر است
و یا خود فلان در بند آزار فلانست دیرلر علی هذا القیاس ثانی عشر توقع و امید معناسنه
بو ایکی معناده فرقلری دقیقدر شیخ سعدی بیت ملك اقلیمی بگیرد پادشاه * همچنان
در بند اقلیم دکر * ثالث عشر کمربند و میان بند قوشق و قلیج و ترکش باغی و امثالی نسنه لره
دیرلر ضیاء الدین فارسی بیت ز کلك و دست تو در دست ملك و دین ز محنت * جگر شکاف
چو تیغ و کهر نگار چو بند * رابع عشر قبا و یکتنه باغلری که ایلك و دوکمه یرینه ایدرلر اعجام

قفتان و بالاپوشلرینه دوکه دیکمیوب بند ایدرلر میرخسرو بیت زنهار که آن بند قبا جست
مبند ید * کزنا زکیش بخیه براندام برآید * خامس عشر ریسمان وطناب وامثالی نسنه لر
حضرت مولانا قدس سره بیت باز فرو ریخت عشق از درو دیوار من * باز بدرید بند
اشترکین دار من * سادس عشر ترجیع وترکیب بیتنه دیرلرکه بر قافیه ده برقاچ بیتدن صکره
آخر قافیه ده بر بیت ایراد ایدرلر اول بیت هر بندده تکرار کلورسه ترجیع بند دینلور
تکرار اولمزسه ترکیب بند دیرلر سابع عشر بستن لفظندن صیغهٔ امر اولور حضرت سلطان
ولد بیت زیست خنکی بهر آن ره همچو سوق * این سخن را بند برکردن چو طوق * ثامن عشر
بمعنی کرو یعنی رهن ابوالمعانی بیت کر تو خواهی فیض از پیر مغان * خرقه و تسبیح کن بند
شراب * تاسع عشر کورشجی اویونی شکم شیخ سعدی کلستاننده برحکایه ده دیر * یکی
درصنعت کشتی کرفتن برسر آمده بود و سیصد و شصت بند فاخر درین علم بدانستی و هر روز
بنوع دیکر کشتی کرفتی مکر کوشهٔ خاطرش یکی از شاکردان میلی داشت سیصد و پنجاه
ونه بندش آموخت مکر یك بند که در تعلیم آن دفع انداختی و تهاون کردی * عشرین برچفت
اوکوزه دیرلرکه چفت سورملك وعربه چکمك ایچون اوله الواحد والعشرین طومار کاغده
دیرلر الثانی والعشرین دارالحربدن اسیر طوتمق الثالث والعشرین بچاق وورسق
وامثالینك باغی که بیله طاقلور الرابع والعشرین چیلق که اکا غلیواج وغلیواژ وچوزه اواد
وچنکلاهی دخی دیرلر عربیده مذکور معنالرك بعضیلرینه قید دیرلر بغ الطلاق اولنان
معنالرده وباغلمق معناسنه چغتایده ایلماك دیرلر بند ایتمك وایاشدرمك محلنده اما اکثریا
حاصل بالمصدر اطلاق اولنور شکم میر علیشیر بیت ملا ئك دام زلفیدین قوتولماس
وه قوتولغایمو * حزین کونکلوم قوشیغا ایلاسا اول حلقه دین ایلماك ﮒ بند کشاد ﭺ
سکون نون وکاف وفتح دال مهمله وشین معجمه ایله مفاصل اعضا و بوغون و بومری اولان
نسنه لره دیرلر ﮒ بوارد ﭺ فتح واو وکسر راء مهمله ایله برنوع طعامدرکه سرکه ایله پکمزی
قیناد وب ایچنه اتمك قویوب تناول ایدرلر ﮒ بهره مند ﭺ بهره ایله منددن مرکبدر تصدی
ونصیب ومندادات نسبتدرکه حصه لو ونصیبلو دیمك اولور شاعر بیت درجهان ازتو
نکشتم بهره مند * بوده ام ازلطف دنیا دیده بند ﮒ بیاد ﭺ فتح یای تحتانیله بیداری که
عربیده یقظه دیرلر اویا نقلق معناسنه حکیم فردوسی بیت که افراسیابش بسر بر نهاد
نبودی جدا زو بخواب وبیاد * بومعنایه امیر معزی بیت خلد را بیند بخواب انکو ترا
بیند بیاد * بخت را بیند بیادانکه ترا بیند بخواب ﮒ بیاغارید ﭺ فتح یای تحتانی اول
وغین معجمه وکسر راء مهمله وسکون یای ثانیله صو ویاخود قان ایله اصلنوب یوغرلمش
ودخی نمناك اولمش معناسنه ابوالمعانی بیت بتیغ غمزه اش هم عرصهٔ خاك * بیاغارید
از خون شهیدان ﮒ بیکند ﭺ سکون یای تحتانی ونون وفتح کاف ایله افراسیاب
سفاهك تختکاهی اولان شهرك آدیدر ﮒ مع الراء المهمله * باتر ﭺ کسر تاء مثناة
ایله برمبارز پهلوان نامی در و شرفنامه ده طورنه اسمی اولدوغی مسطور در *
ﮒ باحود ﭺ ضم حاء مهمله وسکون واو ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یا زا یا منه زمیندن

الفضلاده غایت شدت حره دیرلر میم ایله ماخوذدنی
زمیندن چیقان بخاره دیرلر واداتالفضلاده غایت شدت حره دیرلر میم ایله ماخوذدنی
دینلور حکیم انوری بیت باغ دولت راکه آن آب لعاب کلك تست * بانوای عهد نیسان
حاصل باحور باد ﮒ باختر ﭺ سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله جانب مغربه دیرلر بعضیلر
طرف مشرقدر دیمشلر شمس فخری معیارده * باختر مشرق باشد پیش اغلب شعرا
از باختر غرض مغرب واز خاور غرض مشرقست * دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت خورشید
وادرایت صیت وصدای تو * بکرفت تا بخاور وازحد باختر * وهندوشاه صحاح
باختر مشرق وخاور مغربست دیمشدر بوقولی مؤید حکیم لامعی بیت خورشیدرا چون
بست شد از جانب خاور علم * پیدا شد اندر باختر برآستین شب علم * متأخرین خاوری
مشرق وباختری مغرب اتخاذ ایلمشلردر اما متقدمین عکسی اولمق اوزره دیرلر یعنی باختر
مشرق وخاور مغرب اوله کذا فی تحفة الاحباب بومعنایی مؤید حکیم فردوسی بیت
چو مهر آورد سوی خاور کریغ * هم از باختر برزند باز تیغ * اما حکیم خاقانی خاور مشرق
وباختر مغرب اولمق اوزره بیت ماه چون در جیب مغرب برد سر * آفتاب از جانب
خاور بزار * جمیع ارباب لغت بواختلافی فصل ایتمیوب باختری کیمی مشرق وکیمی مغربدر
دیمشلر اشعاری مقتضا سنجه ﮒ باخور ﭺ ضم خاء معجمه ایله فرهنك زفانکویاده
ایام تابستانده اون بش کونه دیرلرکه غایت هوا کرم اوله ﮒ باد آور ﭺ باد آور دمرقومدن
ترخیم اولنمشدر انك معنالریله مترادفدر کذا فی فرهنك جهانکیری کنج باد آور معناسنه
حکیم فردوسی بیت دکر کنج کش نام باد آورست * فراوان درو زیور و کوهر است
ﮒ باد انجیر ﭺ برنوع انجیر اغاجیدرکه جمیع انواع انجیردن اول انجیری ایریشور اکا کاواك
ویرباد دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت که زنا پاکی زباد انجیر پید انکیختند * که بجود داری زبید
انجیر عرعر ساختند ﮒ بادبار ﭺ سکون دال مهمله وفتح باء موحده ایله یاپره که عربیده
مروحه دیرلر بونده کی بار اشکبار وشکبارده اولان بار کبیدر وصف ترکیبی اولور ﮒ بادبر ﭺ
سکون دال وفتح باء موحده ایله مجالس ومحافلده نفسنی مدح وتعریف ومال وجاهنی خلقه
عرض ایدن کمسنه یه دیرلرکه عربیده فتح فا ایله فیاش دیرلر میر نظمی بیت لاف زند آنکه
زخود بیخبر * کوش مزن برسخن بادبر ﮒ بادبر ﭺ سکون دال وضم باء موحده ایله اول مدور
نسنه درکه اطفال اغاجدن یاپوب ایب صاروب الدن یره براقدقده فرلنوب دونر اکا کردنا
دخی دیرلر کذا فی شرفنامه کتاب السامی فی الاسامی ده باء ثانی یرینه فا ایله باد فر روایت
اولنمشدر و نسخهٔ میرزا ابراهیمده باء فارسیله ضبط اولنمشدر ﮒ باد خوار ﭺ سکون دال مهمله
وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بمعنی باد خایه یعنی علت فتق که خایه یه اینوب دبه ایدر
ﮒ باد خور ﭺ سکون دال مهمله وضم خا و واو مجهول ایله پنجره معناسنه در اما یوقارو پنجره
اولمق مناسب در میر نظمی بیت نشسته خانهٔ بالا زر اندود * بهر جانب که چندین
باد خور بود * ودخی هماقوشی معناسنه مرویدر هوایر تعبیری ایله ﮒ باد دار ﭺ سکون
دال اول وفتح ثانیله هیچ افکار و بمعنی برباد ودخی فوت اولمق معناسنه در کذا فی المشکلات
ﮒ باد در ﭺ بمعنی سرخباد که اکا تب دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ﮒ باد سار ﭺ سکون دال

وفتح سین مهملتین ایله بی حرمت وبی وقار معناسنه حکیم اسدی بیت فکندی بهرزدی تن اندر
هلاک * نه مردست کان باد سارست باک * ودخی بمعنی کوی ولاف زن شاه ناصر
خسرو بیت نکوید تا بر ویش ننکرم من * نه چون هرژاژخای وبادساری ﴿ بادسر ﴾ فتح
سکون دال وفتح سین مهملتین ایله بمعنی معجب وخودبین ومتکبر حکیم فردوسی بیت مرا پیش
کاوس بردی توان * یکی بادسرنا مور پهلوان ﴿ بادغر ﴾ فتح سکون دال مهمله وفتح غین
معجمه ایله بادغرد مرقوم کبی هوا ایشلمك ایچون یازاولرینك سقفندن دلك ایدرلر بادکیر دخی
دیرلر خسروانی بیت که هرکه که تیره بکرد دجهان * بسوزد چو دوزخ شود بادغر
ابوشکور درهزل بیت بهر مجلسی کونت ای زشت خر * چو در باغ خانه شدی بادغر
﴿ بادفر ﴾ فتح سکون دال مهمله وفتح فا ایله درت معنایه دراول بمعنی بادبر مرقوم که اطفال بر مدور
اغاجه ایپ بغلیوب فرلندررلر حکیم خاقانی * قطعه * چرخ بازیچ کون چو بازیچه *
در کف هفت طفل جان شکرمست * بدو خیط ملون شب روز * درکشا کش بسان بادف
فرست * ثانی ایشه قادر اولمیوب لاف وکذاف ایده نه دیرلر ثالث بمعنی خشت بادیعنی
یلپزه رابع مکافات بدکه بادافراه دخی دیرلر ﴿ بادکر ﴾ فتح سکون دال مهمله وفتح کاف فارسیله
بادکرد مرقوم یعنی قصرغه ﴿ بادکیر ﴾ فتح سکون دال مهمله ویای تحتانی وکسر کاف فارسیله
ترکیبده دخی بادکیر دیدکلری بدرکه روزکار کرمك ایچون یاپیلان پنجره در شاعر درهزل بیت
زند صد هزار تیز در یکنفس * شاه کو بیا کون او بادکیر ﴿ باده کسار ﴾ فتح ضم کاف فارسی
وفتح سین مهمله ایله باده نوش دیمکدر مولانا جامی بیت نه که از جام شوی باده کسار *
دار یش برکف دست آبله دار ﴿ بادیار ﴾ فتح سکون دال مهمله وفتح یای تحتانی ایله شکاره
تعلیم اولنمش طوغان میر نظمی بیت ربود ست مرغ دلم شیوه کار * که شاهین چشمش
شه بادیار ﴿ بار ﴾ فتح یکرمی یدی معنایه کلور اول نام شریف واسم لطیف خدای تعالی عز
اسمه کمال اسمعیل بیت بزبان همه دروغ ودغل * دهدت دل که نام بار بری * ثانی بمعنی
رخصت عموما اثیرالدین اخسیکتی بو ایکی معنایه دیمشدر بیت تازبانت خمش نکشت
از قول * ندهد بار نطقت ایزد بار * ورخصت مجلس خاص خصوصا حکیم سنایی بیت
ازحشمت جاه تو همی پیش نیاید * نور قمر و شمس بنزدیك تو بی بار * حکیم فردوسی بیت بیامد
برسائل پرده دار * بکفت وبفرمود تاداد بار * معنای مزبور طالب آملینك بو بیتنده
غایت واضحدر بیت معاشران که ببزم تو بار می یابند * طراوت کل ورنك بهار می یابند
ثالث کره ومرتبه معناسنه شیخ سعدی بیت هزار بار بکفتم هزار بار هزار * بدل که ای دل
مسکین مرو تو از پی بار * معنای ثانیه بو معناده مولانا جامی بیت تو داد بار هرخسی من مردم
از غیرت بسی * یکبار میرد هرکسی بیچاره جامی بارها * رابع اغاجلر بتن میوه کرك
استعماله قابل اولسون کرکسه اولمسون زیرا یمشی اولان اغاجه درخت بار ور دیرلر
وبد اغنه شاخ بربار دینلور نتکم شاعر دیمشدر بیت چو باشد ابر دولت بر تو پربار * فروتر
باش همچون شاخ پربار * خصوصیتله انسان یدوکی یمش اولمسنه درکه عربیده فاکهه
دیرلر حکیم فردوسی * مثنوی * درختی که ناخست اوراسرشت * کرش درنشانی بباغ

بباغ بهشت * وراز جوی خلدش بهنکام آب * به بیخ انکبین ریزی وشهد ناب * سرانجام
کوهر بکار آورد * همان میوهٔ تلخ بار آورد * خامس بارکاه معناسنه درکه اختصار
طریقیله در میر خسرو بیت کاه بارت شده براوج میغ * کنکره قصرت زند براوج تیغ *
سادس بمعنی بیخ وبن حکیم سنایی بیت قفس تنك چرخ وطبع حواس * پروبالت بکند
از بن وبار * سابع مترادف کار درکه کار وبار دیرلر ترکیده ایش کوج دیدکلری معنایه در
حکیم سنایی بیت بردر ماتمسرای دین چندین نای ونوش * بردر عناسرای دیو
چندین کار وبار * ثامن جای جمعیت ومحل بسیاری معناسنه که هندوبار وکنجبار
ودریابار دیرلر کمال اسمعیل بیت بخاتم توکه درباش تا کمر کاهست * بخامه آب که سر
میبرد بهندوبار * حکیم فردوسی بیت بیارم نشانمش بر تخت بار * وزان پس کشایم در کنج
بار * تاسع بمعنی بارنده که زلف مشکبار وابر باران بارکبی استاد بیت اکر باران خود را
اوکند بار * زمین پر سیم وزر کردد چو عبهر * عاشر حاصل نباتات معناسنه حکیم ازرقی
بیت باغیست عارض تو که دارد بنفشه بار * سرویست قامت تو که دارد بر آفتاب *
حادی عشر غش اولمق که زعفران ومشك کبی نسنه لره غیری نسنه لر آمیخته اوله حکیم
ناصر خسرو بیت زر چون بعیار آمد کم پیش نباشد * کم پیش شود زری کان باغش
وبارست * حکیم خاقانی بیت هرجا که محرمیست خسی هم حریف اوست * آری زکوشت
کاو بود بار زعفران * حکیم ازرقی بیت شنیده ام صنما من که بار مشك کنند * ازان جکر که
از آتش بدور سیده اثر * ثانی عشر دیکدان معناسنه بسحاق اطعمه بیت عشق یخنی
دل ما برد بیغما امروز * مطبخی خیز وبرودیك کلان نه بربار * بو معنی ساج ایاغی اولمق
مناسبدر * ثالث عشر بمعنی پرده کمال اسمعیل بیت کلك تو مقنعه داریست که در پرده
غیب * هیچ بکری راازوی نه حجابست ونه بار * رابع عشر دوست معناسنه که باره دخی
دیرلر زنباره وغلام باره زن دوست وغلام دوست دیمك اولور ابن یمین بیت انکو بچه
بار وطفل کایست * این بسکه کشد زخیر رنجه * خامس عشر حمل زنان وغیره وهر حامل
چارپا حیوان حملنه دیرلر شیخ نظامی بیت هر آن کره کزان تخمش بود بار * ز دوران
تك پرداز بادرفتار * سادس عشر فرهنك جهانکیریده انبار معناسنه که ایچنه غله قورلر
ان اکثر تخته دن ایدرلر سابع عشر قلعه معناسنه حکیم فردوسی بیت در بار بکشا
ودستان سام * برفتند کردان برزین ستام * ثامن عشر یوك معناسنه کرك آدم
ارقه سنده کوتورسون کرکسه حیوان یوکی اولسون حکیم انوری بیت بارانده مکش که
بارد کر * برهانیدن از غم ایزد بار * تاسع عشر مجمع الفرسده برکمسنه ایله ملاقات اولمق
معناسنه حکیم انوری بیت راست کویی که زبسیاری انجم هستی * درکه خواجه زبسیاری
شاهان که بار * عشرین طریق یول معناسنه خواجه حافظ بیت وکرچنانکه دران حضرت
نباشد بار * برای دیده بیاور غباری ازدر دوست * الحادی والعشرین نسخهٔ نیازی
جازیده کناه معناسنه بو بیتك اول معنایه شمولی وار در شاعر بیت دل اکر بار کشد بلو
نکاری باری * سرا کر کشته شود بر سر کاری باری * الثانی والعشرین ترجی وتمنی معناسنه

ویت مرقومه اولان باری اول معنایه کلور الثالث والعشرین دیوان شاهان معناسنه شیخ
نظامی بیت بروز بارکو رایار بودی * به پیشش پنج صف در کار بودی * الرابع والعشرین
فرهنك جهانکیریده سازلره دیرلر الخامس والعشرین پرنج وطاری که بوزه اتیمك ایچون
بشوروب آماده اوله اماهنوز صاف اولامش اوله السادس والعشرین مجمع الفرسده جمیع
مشکوفه یه دیرلر السابع والعشرین نیشابور مضافاتندن بر قریه اسمیدر ﮒ باربر ﭺ
سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله حمال معناسنه که معنای ترکیب یوك ایلدیجی دیمك اولور
شاعر بیت جنان می نهد بار غم عشق یار * که شد باربر دل زغم اضطرار ﮒ باربردار ﭺ
ایکی معنایه در اول یوك چکن حیوان وآدم ثانی طریق غیرنافذ یعنی چقمز یول ﮒ باردار ﭺ
سکون را وفتح دال مهملتین ایله زن حامل ودرخت میوه دار کذا فی المحمودی ﮒ بارکیر ﭺ
معروف اصیل اولمین آت که یوك اورلمق معتاد در ﮒ بازار ﭺ فتح زاء معجمه ایله بیع وشرا یعنی
آلم صاتم اولان یر کرك اوسنی اورنلمش اولسون کرك اولماسون ومبیع یعنی صاتلمش شیخ
سعدی بیت ای تهی دست رفته در بازار * ترسمت پرنیاوری دستار ﮒ بازبار ﭺ سکون
زاء معجمه وفتح باء موحده ایله طغانجی دیمك اولور ﮒ بازدار ﭺ سکون زاء معجمه وفتح
دال مهمله ایله یعنی زراع اکنجی معناسنه در خواجه سلمان بیت باغ چون زاغش خراب
وکشت چون دشتش سراب * زاغ ازا باغبان وقازاین را بازدار * شرفنامه ده ونسخهٔ
میرزا ابراهیمده دخی معنای مزبور مرویدر اما کتاب شرح اسامی ده بازدار کیرو طونجی ودخی
دارندهٔ باز یعنی طغانجی که باز طغان ودار اسم فاعل اولور داشتن دن مشتق ﮒ بازدار ﭺ
سکون زاء فارسی وفتح دال مهمله ایله یعنی باجدار ﮒ بازکدار ﭺ سکون زاء معجمه وضم
کاف فارسیله یعنی موافق ومناسب ودخی باز آید وباز آینه معناسنه در ﮒ بازکیر ﭺ
سکون زاء معجمه وکسر کاف فارسیله یعنی با جکیرو زاء فارسیله ده منقولدر ابو المعانی
بیت چشمت بفسون سازیست کیرد دل من از دست * کویا که برنشسته در کوشه باز کیری
ودخی صیاد باز یعنی وحشی طغان طوتیجی ﮒ بازور ﭺ ضم زاء معجمه وواو معروفله بر جادونك
آدیدر که ایران عسکرینه جادولق ایدوب طوس سرلشکر اولدوغی کون شکست واقع
اولدی آخر کار برهام بن کودرز اول جادویی بر طاغده بولوب قتل ایلدی حکیم فردوسی
* مثنوی * زترکان یکی بود بازور نام * بافسون بهر جام کستر دکام * بیامد یکی مرد پنهان
پژوه * ببرهام بنمود زانکشت کوه * که بازور جادوبی نستوه بود * بافسون و تنبل
دران کوه بود ﮒ بازیار ﭺ سکون زاء معجمه وفتح یای تحتانیله ایکی معنایه در اول یعنی برزکر
یعنی اکنجی خواجه سلمان * قطعه * در ضیاع او که هریك بودشهری معتبر * کور و
واهو راست مسکن شیر و روبه راقرار * باغ چون راغش خراب وکشت کشتش چون سراب
زاغ آزا باغبان وقازاین را بازیار * ثانی میرشکار که بازدار دخی دیرلر حکیم سوزنی * قطعه
تا بکرد بازیان کش خرامیدن زکبك * تانیاموزد خرامان کبك بازیدن زباز * دست
در زلف چو چنك بازیار کبك زن * وز شکار بوسه چون بازان بسوی کبك باز * کمال
پاشا زاده مرحوم تصرف ناصندن بیورر که بازیار باغبان معناسنه در که اصلی باغ بار در باغ

باغ اوکاریجی دیمك اولور فارسیده حرف زاغین معجمه یه ابدال اولنمق جائز اولمغله دز
ﮒ باستار وبیستار ﭺ کلاهما بسکون السین المهمله وفتح التاء المثناة وثانی کسر
باء موحده ایله فرهنك جهانکیریده یعنی بهمان وفلان وهمچنانکه فلان وبهمان دیرلر
ویازارلوکاهی یالکز فلان ویالکز بهمان ده دیرلر بوکا دخی کاهی یالکز باستار ویالکز
بیستارده دیرلر مکاتبات عین القضاة همدانی قدس سره ده مسطوردرکه * علی الجمله
ازقدرت راه بشرط ومشروط یکیست بی تفاوت وپس هرکه پندارد که فلان حادثه راسبب
وجود فلان چیزست وبهمان چیز راسبب وجود بهمان چیزست وبهمان چیز راسبب
وجود باستار چیزست باطلست وبعاقبت آخر این اسباب حقست انتهی * بو معنایه
استاد رودکی بیت آن خواجه این همه که تو برمیدهی شمار * بادام تروسیکی وبهمان
وباستار * ومعیار جمالیده بعض کمسنه بر کلمه یی زبانزد ایدیتوب هرسوزنده اول کلمه یی
ایراد ایدر اکا باستار دیرلر شمس فخری بیت باوجود دست ازشهان باستان * بر زبان
نارد فلانه جز باستار ﮒ باغر ﭺ کسر غین معجمه ایله اول یومری اتکه وجود انسانده دری
آلتنده ظاهر اولور ﮒ بافکار ﭺ سکون فا وفتح کافله چلاه معناسنه باف طوقویجی
وکار اشلمك معناسنه اسم مرکب اولور استاد لبیبی بیت بافکاری بود در شهر هراة * داشت
زیبا روی ورعنا دلبری ﮒ بالار ﭺ بوزن ناچار اوزرینه سقف قودقلری اوزون دیرك که تیر
وفرسب وفلوزه دخی دیرلر شمس فخری بیت زمین خانه وباغ از زبرجدست وعمیق
عجب مدار که هست از زمردش بالار ﮒ بالاکر ﭺ فتح لام وکاف فارسیله یعنی ستون خانه
کذا فی فرهنك جهانکیری ﮒ بالاور ﭺ فتح لام وواو ایله یعنی کوزهٔ پرآب یعنی صو
طلو برداق ایضا منه ﮒ باور ﭺ بوزن داور اینانمق معناسنه باوریدن لفظندن
اسم مصدر در خلاق المعانی بیت نیست در فن خودم چون خورشاهان همتا * بازپس
از سخنم کر تو نباشد باور * شیخ سعدی بیت ملحد کرسنه وخانهٔ خالی پرنان *
عقل باور نکند کز رمضان اندیشد * مجمع الفرسده راستکوی معناسنه مرویدر *
ﮒ باهار ﭺ بوزن ناچار نسخهٔ میرزا ابراهیمده پهلوی دیمکدر قزوینی لسانده منده دیرلر
فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول بر نوع ظرفدر که آونددخی دیرلر ثانی برروش در
پهلوی وراوندی دیمك اولور ﮒ ببر ﭺ سکون باء موحده ایله درت معنایه در اول سباعدن
ارسلانه مشابه بر یرتجی جانوردر قوروغی ارسلاندن قصه در غایت قوتلو ومهابتلو موحش
جانوردر استاد فرخی بیت ماهی کز ماه جام دارد وساغر * شیری کز شیر ببر دارد وکشور *
ثانی روغنده پشمش اتمك معناسنه ثالث بعض فرهنکده تدبیر معناسنه در رابع رستمك
کندویه مخصوص اولان بچمنه دیرلر حکیم فردوسی یکی جامه دارد ز چرم پلنك * بپوشید
ببر اندر آید بجنك * وله بیت از ایران به نیره بر آمد بابر * که آمد خداوند کوپال وببر
فرهنك جهانکیریده باء ثانینك سکونیله ایکی معنایه در بری مذکور جانورده دیرلر وبر معناسی
دخی جیب جامه یه دیرلر ﮒ بتاوار ﭺ فتح تاء مثناة ایله یعنی عافیت منوچهری بیت
من خوب مکافات شما باز کذارم * من حق شما باز کذارم به بتاوار * حکیم سوزنی بیت

کل شد وبرد بکون داغ و دردش کیرم * اثری ماند ازان داغ تباوارمرا ﮊ بتر ﻓ فتح تاء مثناة
ایله اصلی بدتردرکه یرامزرق دیمك اولور دال حذف اولنوب یرینه تایه شده ویردیلر
وکاهی تخفیفله ده استعمال اولنور حکیم اسدی بیت تواربرد باران فرونترش دار *
که ازتند درکیش بتربود بار ﮊ بتقور ﻓ سکون تاء مثناة وضم قاف ایله یرتجی جانورلرك بچه سی
سباعه وطیورده استعمال اولنور حکیم سوزنی بیت نهاده اندزن وبچهٔ من ازسرما*
بسان سك بچه بتقور بردرسوراخ ﮊ بتیار ﻓ سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانیه ایله رنج
ومشقت معناسنه ابوالفرج رونی بیت بوزن عدلش میزانهای ظلم سبك * بعون
رایش بتیارهای دهرسلیم ﮊ بخار ﻓ فتح خاء معجمه ایله ذلت ومحنت ایله دیرلمك معناسنه
بخواری دیمك واو معدوله سی اسقاط اولنمشدر ابوالمعانی بیت درسخاکوش وبه نیکی
وقت را خوش میکذار * هرکه می ورزد بخل ومیزید دائم بخار ﮊ بختاور ﻓ سکون خاء
معجمه وتاء موقوف ایله دولتمند وفیروز بخت که بخت آوردر بختیار کبی ﮊ بختیار ﻓ بختاور
معناسنه بختی مساعد مراد دولتمند دیمکدر مثال هردورا شاعرکوید بیت آستانت
رویءالدهرکه بختاورشود * کرنظرکردی بکس را در دوعالم بختیار ﮊ بختور ﻓ سکون
خاء معجمه وضم تاء مثناة ایله فرهنك جهانکیریده هرغرنده اولانه دیرلر عموما اعدایه دیرلر
خصوصا استاد رودکی بیت عاجزشود ازاشك دوچشم غریومن * ابربهار کاهی وبختور
درمطر ﮊ بخجور ﻓ سکون خاء معجمه وضم جیمله بمعنی بختاور وبختیار مرقومان کذا
فی مجمع الفرس ﮊ بخشایشکر ﻓ بخشایش بخشیدن لفظندن مشتق اسم مصدردر
عطا واحسان وعفو ومرحمت ایتمکلك ﮊ بدار ﻓ بوزن بکار جفت آلتلرندن اوکنده
دیدکلریدر ﮊ بداختر ﻓ بمعنی بدبخت وبدطالع دیمك اولور مولانا عبدالله هاتفی بیت
زانعام واحسان صاحبقران * فراموش کردند بداختران ﮊ بداغار ﻓ سکون دال مهمله
وفتح غین معجمه ایله بمعنی بدسرشت وبدنهاد ابوشکور بیت یکی زشت روی وبدآغاربود
توکوئی بمردم کری ماربود ﮊ بدپدر ﻓ اوکی اتا شمس فخری بیت کریان شد ست بی تو
چو پیوسته بخت وملك * همچون یتیم طفل که دردست بدپدر * بومعنایه استاد لطیفی
بیت حال دلم بدست عقاب رقیب تو * چون حال طفل کشته بازار بدپدر * شاه ناصر
خسرو بیت زین بدپدر بسی رادر خورد جزحذر نیست * زیرا زبی وفائی شکرش زبی
بخرنیست ﮊ بدسوار ﻓ بدخوی آت که اکراودرمزوبند رمزا احمد مشکلاتده بدسوار
اسب بدخوی باشد بترکی بنکش کویند دیو تصحیح اولنمشدر ﮊ بدکار وبدکردار ﻓ کلاهما بمعنی
اهل فساد وافعال قبیحه واعمال فضیحه صاحبی میرنظمی بیت خصم بدکار تورا درکارخود
بوده است بدکار بدکردار خود ﮊ بدنکر ﻓ فتح دال مهمله وسکون نونله بعض فرهنکده
سکون دال وکسر نونله بد ایله نکردن مرکب لفظدر بدنظر معناسنه ﮊ بر ﻓ اون طقوز
معنایه کلور اول عربیده کی علی معناسنه که برمن بر تو دیرلر مولانا جامی بیت چیره کن بر
شجرسدره چمن * برسرشاخ کن زبیخ شکن * کمال اسمعیل بیت هرکه منظور توشد همچو
ستاره زشرف * جایکاهش برازین طارم نه منظرشد * ثانی بمعنی نزد عربیده کی جنب

جنب وقرب معناسنه افاده ایدر ترکیده فلان یاننه کتدم دیدکلرینه عجم بر فلان رفتم دیر
نتکم بو بیتده واقعدر بیت رفتم بر طبیب که پرسم علاج درد * چون ناله ام شنید ورو ان
دره راز کرد * ثالث عربیده کی فی معناسنه فلانده دیجك یرده برفلان دیرلر مولانا جامی
بیت قافیه آنجا که نظامی نواست * برکذرقافیه جامی سزاست * رابع بمعنی سینه حکیم
سوزنی بیت بروآب ورخ دلبستهٔ نمود مرا * یکی حریرو دوم بسد وسیوم دیبا *
خامس اصلده معنای موضوعی سینه نك یانلریدر حکیم فردوسی * مثنوی * بروسینهٔ
آن صنم سیمرنك * همیداشت ازتختهٔ سیم تنك * بزد برو برو سینهٔ اشکبوس * فلك
آن زمان دست او داد بوس * سادس بمعنی کنارهٔ آغوش که ترکیده قوجاق دیرلر میرخسرو
بیت نازکترست آن بدن از برك کل بسی * عیشیست که برهنه کشد دربرش کسی *
سابع عذارك محاذیسنه یعنی یکاغك جانب بالاسنه دیرلر شاعر بیت همه نارنج غبغب
ناردپستان * عذار وبرکلستان برکلستان * ثامن فرهنك جهانکیریده مخفف برك استعمال
اولنور کمال اسمعیل بیت هرکه چون نرکس صاحب نظرست ازسرذوق * چون کل ازآرزوی
دیدن اوصد برشد * تاسع باردرخت یعنی اغاج میوه سی حکیم فردوسی * مثنوی *
درختی که شیرین بود بار او * نکردد کسی کرد آزاراو * وکرزانکه شیرین نباشد برش *
زپا اندر آید زناکه سرش * شیخ سعدی بیت درخت کرم هرکجا بیخ کرد * کذشت ازفلك
شاخ بالای بر * عاشر حاصل نبا تاته دیرلر که بوستان وتارلاده حاصل اوله استاد
فرخی درصعوبت راه * قطعه * دراز ترزغم مستمند سوخته دل * کشیده ترزغم دردمند
خسته جکر * چو چشم شوخ همه چشمهای اوبی آب * چو قول سفله همه کشتهای
اوبی بر * دیکر بیت درین باغ ازکل سرخ وکل زرد * پشیمانی نخورد آنکس که برخورد *
حادی عشر بمعنی بذر یعنی تخم مولانا جامی بیت که یوسف نه ازکوهر دیکراست * که بامازیك
شاخ وازیك برست * ثانی عشر بمعنی نصیب شمس فخری بیت زین خزان آنکس خورد
برکومدام * دردم ایشان بود چون باردم * بومعنی استعماره طریقیله اولمق اوجهدر
ثالث عشر بمعنی قرارکاه وخانه وسرای معناسنه که عربیده وطن ومسکن دیدکلرینه عجم
بوم وبردیر ترکیده یربورت دیدکاری تفصیل احوالی عنقریب ذکر اولنور بو معنایه حکیم
فردوسی بیت فرستم بنزدیك افراسیاب * نه آرام جویم برین برنه خواب * رابع عشر
بردن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور دلبروهوشبر کبی خامس عشر فرهنك
جهانکیریده بمعنی پهنا سادس عشر بمعنی زن تازه سابع عشر بمعنی باد وحفظ که
ازبر دیرلر حفظدن دیمك اولور ثامن عشر بمعنی طرف که یك برشود یرلر یکطرف شود دیمك
اولور تاسع عشر افعال ومصادر اوائلنه ادخال ایدرلر انجق تحسین لفظ ایچوندر اسقاط
اولنسه معنایه خلل اولماز نوعی خبوشانی بیت بر آهنکی زم ناخن بمضراب * که ازآب
آتش وزآتش چکد آب ﮊ برابر ﻓ معروف تساوی معناسنه طالب آملی بیت بامن
سخنوران که درین عرصهٔ کلام * هرلحظه میزنند نوای برابری * عربیده مساوات وچغتای
لسانده اوترو دیرلر بو مطلعده تجنیس تام قصد اولنوب اولدن معنای ثانی وثانیدن

معنای اول مراد ایدر میر علیشیر بیت توشدا کوردم یارنی خندان رقیبی اوترودا
دشکدین دم دم نیشم قرجیلدا دورمین اوترودا * بو اوترودا قارشو معناسنه ایکی
معنایه‌ده اوترودیرلر ك برانغار ع وجوانغار ع کلاهما بفتح الراء المهملتین وغین معجمه ثانی
ضم جیمله جانب یمین ویسارکه جنك صفوفنه میمنه ومیسره دیمك معناسنه‌در مولانا
عبدالله هاتفی بیت جهانشاه وشهزاده سلطان حسین * زسوی برانغار چوبان وشین
یعنی جانب یمیننه ك برباره ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اول خانه‌یه دیرلرکه
رخانه نك اوزرنده بنا اولنمش اوله بربان وروان دخی دیرلر ترکیده چارطاق دیدکلری
خانه‌در ك بربر ع معروف سرتراش دخی دیرلر عربیده حلاق وحجام دخی دیرلر وجانب
غربده مشهور برولایت اسمیدر ودخی زیاده یوقارو دیمکدر اعلی الاعالی معناسنه ك برتر ع
فتح تاء مثناة ایله اوستونرك دیمك اولورکه براوست وترادات تفضیلدر مولانا جامی در توحید
باری تعالی جل شانه بیت لیك ثنایش زکمان برترست * هرچه زبان کویدازان برترست
ك برخوار ع سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله حصه ونصیب معناسنه‌در
ك برخوردار ع سکون رائین مهملتین وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله نصیبلو وحصه‌مند
وبهره‌مند معناسنه لفظ مرکبدر ایکی جهتله بری برخور ایله دار لفظلرندن وبریده
بروخوروداردن لفظ مرکب اولور ك برخور ع سکون راء مهمله وضم خاء معجمه وواو
معروف ایله ایکی معنایه‌در اول نصیب ثانی شریك معناسنه شمس فخری ایکی معنایه
ترتیب اوزره بیت زملك وجیش وجوانی وسلطنت برخور * که ازشهان جهان نیست
شاهرا برخور * معنای ثانیه استاد فرخی بیت زبس عطا که دهد هرکه زرعطا کیرد *
کان بری که مراورا شریك وبرخور نیست * نسخه حکیم اسدی ونسخه حسین وفائی
ولسان الشعرا موافق معیار جمالیدر اما شرفنامه‌ده فتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بووزن
ابتر واقع اولمشدر ك بردار ع اوج معنایه‌در اول خانه تابستانی ثانی مصلوب یعنی
آصلمش ثالث داشتن لفظندن صیغه امردر یوقارو طوت معناسنه ك برزکار ع
کسر راء مهمله وسکون زاء معجمه وفتح کاف ایله اکنجی زراع معناسنه که برزکر وبرزه‌کر
وبرزیکر دخی دیرلر ك برزکر ع سکون زاء معجمه ایله ك برزه‌کر ع فتح زاء معجمه وها ایله
ك برزیکر ع کسر زاء معجمه ایله کلهم یعنی زراع وحراث مثال ثانی فخر کورکانی
بیت عقل بود برزه‌کر وتخم روح * آب دهش خضر ومسیحا ونوح * مثال ثالث حکیم
انوری بیت کار خالد جز بجعفر کی شود هرکز تمام * کان یکی جلاهکی داند دکر برزیکری
ك برفندار ع سکون راء مهمله ونون وفتح فا ایله مفتی ومفسر وشارح واهل علم وماهر معناسنه
ك برکندار ع سکون راء مهمله وضم کاف فارسیله ارمغان وهدیه قلیل معناسنه ابو المعانی بیت
برده بودم پیش جانان تحفه جانم بدست * برکندار مختصر بوده نکرد از من قبول ك برکر ع
سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله بخت وطالع معناسنه وله ایضا بیت چوکردم بذل جان
درراه جانان * ولی سودی ندارم برکرم نیست ك برمر ع سکون راء مهمله وفتح میمله اوج معنایه‌در
اول انتظار معناسنه مختاری بیت جان اعدا برد بکلك چنانك * نبود پیش مرك برمر تیغ * ثانی

ثانی امید معناسنه وله ایضا بیت هنوز هست فلك را حیم کشتن روی * هنوز هست
سخن را قوی شدن برمر * ثالث بال آروسنه دیرلر با جیلر اصطلاحنده مذکور اوج معناسنه
برمور دخی دیرلر بعض فرهنکلرده باء فارسیله‌ده مذکوردر ك برمور ع سکون راء مهمله
وضم میم وواو معروفله ایکی معنایه‌در اول علف معناسنه ثانی برمر مرقوم معناسنه باء
فارسیله دخی مرویدر کذا فی فرهنك جهانکیری ك برنبور ع فتح راء مهمله وسکون نون وضم
باء موحده ایله اطفال برپارچه مدور کون اورته‌سن دلوب ایپ کچوروب ایکی اوجندن
طوتوب فرفر چویررلر ك برنداور ع فتح راء مهمله وسکون نونله جوهردار دمور قلیچ وغیری
اصلنده برند فتحتین ایله دمورده اولان جوهر درفرند دخی دیرلر استاد لطیفی بیت کوه‌را
پرنیان بود چون یافت * قوت دست او برنداور ك برور ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله
درخت باروریعنی میوه‌دار بارور لفظندن مختصردر حکیم ناصر خسرو بیت اندیشه
مر مرا شجر خوب برورست * پرهیز وعلم ریزدازان برك وبرمرا ك برز ع سکون زاء
معجمه ایله یعنی شعله میر نظمی بیت جهان روشن شده چون ماه تابان * بانجم بوده است
برز وچراغان ك برزکر ع سکون زاء معجمه وراء موقوف وفتح کاف فارسیله کتان
تخمی‌در ك برزود ع سکون زاء معجمه وراء موقوف وفتح واو ایله تخم ایچون قونیلان نسنه
هرنه تخمی اولورسه بعض فرهنکده مشغول معناسنه مرویدر ك بزه‌کار ع فتح زاء معجمه
وکاف ایله کنهکار معناسنه که بزه کناهدر وکار ایدیجی دیمکدر خلاق المعانی بیت بار دیکر بزه
اندوز شویم * که نمی آیدمارا زثواب ك بشتو ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله
ایکی معنایه‌در اول تحفة الاحبابده نام حضرت میکائیل علیه السلامدر استاد دقیقی
* قطعه * بشتر خوانمت به برکت او * چوتوکوئی بودبکاه عطا * بشتر را عطاهمان آبست
مرتوازور کوهرست عطا * شمس فخری بیت میر ساند بخلق دست تورزق * بی تقاضا
ومنت بشتر * رساله ابو حفص سغدیده یعنی ابردیوب دقیقی نك بیت ثانی سن ایراد
ایلمش ثانی فرهنك جهانکیریده برفرشته‌نك نامیدر که باران نباتات آکا حواله اولنمشدر
ك بط زر ع اضافتله نیر اعظمك جمله اسماسندن بریدر نظام استرآبادی بیت بط زر
خورد غوطه در زلال بحر سیمابی * برآب ازجنبش آن شد حباب بیعدد پیدا ك بکتر ع
سکون کاف وفتح تاء مثناة ایله جبه زره که دمور پاره‌لرین قطیفه ویا آخر نسنه اوزرینه
دیکوب جنکه کونلرنده کیرلر ترکیده قابوغه زره دیرلر ابو شکور بیت ززر برنهاده بسر
مغفری * زفولاد کرده ببر بکتری * بوقولی مؤید محمد عصار بیت زئیر چارپر وزکرز
ششیر * سپرها چون زره مغفر چو بکتر ك بکه‌تر ع فتح کاف فارسی واظهار ها ایله ایرکنرك
معناسنه که بکه ایرکن وترادات تفضیلدرکه غایت ایرکن دیمك اولور شیخ نظامی بیت
بکه‌تر سپهدار چین از غرور * زمین کرد چون عرصه کاه نشور ك بلاجود ع فتح لام وضم
جیمله قره‌صغر اسمیدر نعمة الله نقلی اوزره ك بلادر ع فتح لام وکسر دال مهمله ایله نسخه
میرزا ابراهیمده پیرایه عروس یعنی زیب وزینت عروس که التون وجواهر واقمشه نفیسه‌دن
عبارتدر مؤید الفضلاده زینه عروس مرویدر میرخسرو بیت بسته بلادر همه بر سر بلا

داده به بیهوشی عالم صلا لغ بلادور ع ضم دال مهمله و واو مجهول ایله ایکی معنایه در اول
براغاجدرکه دوارده استعمال اولنور آکا لسان یونانیده انقردیا و هندولساننده بهلاوه
و بهیله دخی دیرلر هند دیارنده حاصل اولور ثانی زرینه و پیرایه عروس و زنان بعض فرهنکلرده
بو پیرایه درباشه بغلرلر لغ بلار ع بوزن منار آذربویه دیدکاری نسخه نك کوکیدر بعضیلر
اشنان دیرلر لغ بلقندر ع سکون لام و نون و فتح قاف ایله برلفظدر دشنام محلنده تلفظ ایدرلر
بی دین و بی مذهب معناسنه خلاق المعانی بیت بزر و مال مردمان اندر * هست براعتقاد
بلقندر لغ بناور ع فتح نون و واو ایله یعنی دمل و دنبل و دمبل دخی دیرلر چبان معناسنه
لغ بندامیر ع بر بند درکه عضد الدوله دیلمی زماننده امیر نام بر مسافر دوزمکله اسمنه مضاف
اولمشدر کذا فی مجمع الفرس لغ بند شهریار ع موسیقیده بر نوا اسمیدر استاد منوچهری بیت
بربید عندلیب زند بند شهریار * بر سرو زندواف زند تخت اردشیر لغ بندکیر ع بر نسنه در
پنبه و زیت و کرج ایله دوکوب صو کنکارین آنکله محکم ایدرلر عربیده لقون و ترکیده لکون
دیرلر ضم لام ایله لغ بهار ع اون درت معنایه کلور اول معروف فصل ربیع درکه شهور شمسیه دن
آذر و نیسان و ایار آیلرینه شامل درکه نیر اعظمك حمل و ثور و جوزا برجلرنده اولدوغی ایام
مکثی در اول فصل نو بهار دخی دیرلر استاد بیت خلوت از اغیار باید نی بهار * پوستین
بهردی آمدنی بهار * ثانی برك درخته دیرلر عموما بیت کلی بی آفت برك خزانی * بهار
تازه بر شاخ جوانی * وهنوز چقمش یپراغه نو بهار دیدکلرینه بو بیتده دلالت وار در حکیم
اسدی بیت ببرجوشن جوش چون نو بهار * بزیر اباقی تند چون روزکار * ثالث نارنج
و ترنج اغاجنك یپراغنه دیرلر خصوصا سائر اشجاره مخالف نارنجك اول یمشی ایریشور
صکره یپراغی چقار شیخ نظامی تصریح ایلشدر بیت رسم ترنجست که در روزکار * پیش
دهد میوه پس آرد بهار * رابع شکوفه یه دیرلر عموما و ترنج شکوفه سنه دیرلر خصوصا
خامس بتکده یه دخی بهار دیرلر بو ایکی معنا ایله معنای اوله شیخ عثمان مختاری * قطعه *
تاکوهر از فروغ شرف کیرد و خطر * تا عالم از بهار شود چون بت بهار * رای تو باد کوهر
انصاف را فروغ * روی تو باد عالم اسلام را بهار * و بتخانه ایله معنای اوله شمس فخری
بیت رسید موسم نوروز کز نسیم بهار * شود بسان آراسته بسان بهار * بتخانه یه
بهار دیدکلرینی استاد فرخینك بو بیتنده واضحدر بیت وثاق از وجو بهارست او در و چو صنم
سرای او چو بهشتست او در و چون حور * دیکر حکیم اسدی بیت هما ناکه کمتر بد از منش
هزار * بت لاله رخ چون نکار بهار * سادس بر آتشکده نك نامیدر خصوصیت ایله
شیخ نظامی از اقبال نامه بیت بهار دل افروز در بلخ بود * کزان سرخ کل را دهان تلخ بود
سابع یوکك بر دکنه یعنی بر تاینه دیرلر استاد فرخی بیت بهر ما دهی مال بخشد جهانی
بهر زایری زر ببخشد بهاری * ثامن بر نوع کل درکه کاو چشم دیرلر بو معنی حمد الله مستوفینك
نزهة القلوب نام کتابنده مسطور اولوب اندن استخراج اولنمشدر تاسع ادات الفضلاده
ترکستانده بر معروف و مشهور خانه نك اسمیدر عاشر فرهنك جهانکیریده کل زرد دیمت
بهار کویند حادی عشر فرهنك زفانکویاده بر نوع کلدر بهار دیرلر ثانی عشر تحفة الاحباب

یعنی خانه منقش و پرنکار ثالث عشر شرفنامه ده بر جزیره اسمیدر رابع عشر لسان الشعراده
هندوستانده بر خطه نك نامی اولدوغی مسطوردر لغ بهاکیر ع یعنی قیمتدار کیرنده
بها تقدیرنده در حکیم فردوسی بیت دوپاره بهاکیر و دو کوشوار * یکی طوق پر کوهر
شاهوار لغ بهاور ع بو دخی بهاکیر کبی در بهالو معناسنه ابو الخطیر بیت بهاور دری
از دستم برون برد * به نیرنك و بافسون دهر غدار لغ بهر ع سکون ها ایله بش معنایه در
اول تخصیص لام جاره معناسنه بهر تو بهر شما بهر من بهر ما دیرلر ثانی دخی حرف را
معناسنه اولوب ترا شمارا مرا مارا معناسنه استعمال اولنور میر خسرو بیت نه از من
ریخنست این زهر بر تو * که این بودست بهر از دهر بر تو * ثالث حصه معناسنه که بهره دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت عراق از ربع مسکون هست بهری * وزان بهره مداین هست
شهری * رابع شرفنامه ده بر ولایت اسمی اولدوغی مسطوردر خامس بعض فرهنکلرده
شعاع قمر و نجوم معناسنه مرویدر و عربیده ایکی معنایه در اول بمعنی عجب ثانی بمعنی هلاك
معناسی اولنه چغتای لساننده اوچون دیرلر میر علیشیر بیت کوزیما کیلماس اوچون
کیلکاندا اول یوز ایلتما * انجه بخشی انکلاماس کوزکیم قو باشقه اوترود ور لغ بهمار ع
سکون ها و فتح میم ایله یعنی بسیار میر نظمی بیت شود هر چند با دیکر وفادار * دل زارم
جفا میکرد بهمار لغ بهمنیار ع یای تحتانیه ایله شیخ ابو علی ابن سینا شاکردلرندن بر صاحب
تصنیف فاضل کمسنه نك آدیدر لغ بیاوار ع فتح یای تحتانیه ایله یعنی شغل و عمل و کار
و کسب که فیاوار دخی دیرلر شاه ناصر خسرو بیت من نقش همی بندم و تو جامه همی باف
اینست مرا با تو همه شغل و بیاوار * لغ مع الزاء المعجمه * باخرز ع فتح خا و سکون راء مهمله
ایله ایکی معنایه در اول بر مشهور شهرك آدیدر ثانی شرفنامه ده موسیقی نغمه لرنك فرق
شعبه سندن بر شعبه اسمیدر میر خسرو بیت که بنغمات تراند و هکاه * یافته در عرصه
باخرز راه لغ بادان فیروز ع شهر اردبیلك نام اصل قدیمیدر که اول شهری فیروز شاه
بنا ایدوب کندو نامنه اضافتله تسمیه ایلمش آبادان کرده فیروز دیمك اولور تخفیفا بادان
فیروز دیدیلر لغ بادانکیز ع بر نوع کلك اسمیدر خاصه سی اولدر که اصحاب غله خرمن صاوورمق
مراد ایتدکلرنده هوا ساکن اولدقده اول کلك قوری یپراقلرین الله اوب هوایه اتارلر
باذن الله تعالی فی الحال هوا چقوب خرمن صاوررلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ باد باز
و باد بیز ع کلاهما سکون دال و باء موحده مفتوحه و مسکونه ایله مروحه معناسنه که
باد بیزن دخی دیرلر و بادزن ده دینلور شاعر بیت آتش هجران مکو تسکین شود با بادباز
شعله آتش فزون تر میشود لابد زباد لغ بادروز ع سکون دال و ضم راء مهملتین و واو معروفله
وظیفه روزمره یعنی هر کون و یریلن تعیینات و دخی هر کون کیلن جامه و هر کون یینکه معتاد
اولان طعام میر نظمی بیت زهر قهر چرخ خوردن شد مکر * بادروزم بوده است شام و سحر
لغ بادفوز ع سکون دال مهمله و ضم فا ایله کندو قولیله عمل ایتمین آدم یعنی خلقه پند و نصیحت
ایلیوب کندوسی عمل ایلمیه راء مهمله ایله مروید نظمی هروی بیت پند خود هرکز نکیری
ای خر کرسی نشین * وعظ تاچند میکنی ای بادفوز لاف زن لغ بادنوروز ع باربد خسروك

اوتوز ایکی لحن دن بر لحن آدیدر کذا فی مجمع الفرس ﮞ باد ویز ﮞ واو ایله باد بیز مرقوم
معناسنه در ﮞ باران کریز ﮞ فتح راء مهمله اول وکسر ثانی وکاف ایله دیوار اوزرنده
اولان سچق وطام کنارینک صچقی وامثالی نسنه لرکه یغموردن قاچان التنه وار ر ﮞ بارواز ﮞ
سکون راء مهمله وفتح واو ایله پابوجه دیرلر میر نظمی بیت بپایش بار وازی رانبوده
ز هر جانب ره محنت کشوده ﮞ باز ﮞ اون درت معنایه کاور اول بمعنی عودت یعنی کیرو دونمك
کمال اسمعیل بیت کسی که دست چپ از دست راست داند باز * باختیار ز مقصود خود
بکرد د باز * ثانی بمعنی تکرار شمس فخری بیت پناه ملك سامان جمال دنیی و دین * که
سد ملك نه بیند چو تو سکندر باز * ثالث فرق وتمیز معناسنه کمال اسمعیل بیت چکونه
دامن شاهی چنین زدست دهد * کسی که دست چپ از دست راست داند باز * رابع بمعنی طرف
وجانب حکیم سوزنی بیت آن حسام بن حسامی که حسام نظرش * هر کز از خصم بالزام
نشد بازبناز * خامس بمعنی ذراع شمس فخری بیت زچاه فکرد هم تشنکان معنی را *
زلال جان ز زبانی بقدر سیصد باز * سادس بمعنی واماندن ونارسیدن یعنی کیرو قالمق
وایرشمامك شیخ سعدی بیت کر کسی وصف اوزمن پرسد * بی دل ازبی نشان چه کوید
باز * سابع بمعنی دخی استاد منوچهری بیت آمدت نوروز وآمد جشن نوروزی فراز
کامکارا کار کیتی تازه ازسر کیر باز * ثامن بازیدن دن صیغهٔ امر اولور وله ایضا بیت
شاخ کل شطرنج سیمین و عقیقین کشته است * وقت شبکیران بنطع سبز بر شطرنج باز *
تاسع بمعنی کشاده و روشن وله بیت ای خداوندی که تا تو ز عدم پیدا شدی * بسته
شد درهای بد درهای نیکی کشت باز * عاشر تولاج که عربیده باع دیرلر وله بیت آفرین
زان مرکبی کر بشنود در نیمشب * بانك پای مورچه در زیر چاه شصت باز * حادی عشر
بمعنی فراز وله ایضا بیت همچوان سنکی که او را سیل کرداند زکوه * که زیر وکاه زانسو
که نشیب وکاه باز * ثانی عشر طوغان بو معناده عربیله مشترکدر وله بیت کاه رهواری
چو کبك وکاه جولان چون عقاب * کاه برجستن چو باشه کاه برکشتن چو باز * طوغان
جنسنه مطلقا باز دیرلر آوجی جکردار وایری طوغانه شاهباز دیدکلری حبوبا تدن ایری
اولان نسنه یه شاهدانه دیدك کیبیدر اما چاقره خصوصیله باز اسمی اعلام غالبه دن
اولمشدر مطلق باز ذکر اولنسه مراد چاقر در بو بیتدن فهم اولنور بیت ره بط باز نیز
آهنك میزد * برقص کبك شاهین چنك میزد * ثالث عشر بعض ترکیبلره صفت اولور
شعبده باز ولعبت باز کبی نوعی خموشانی بیت همه غافل زلعبت باز کردون * چه بازی
آورد از پرده بیرون * رابع عشر فرهنك جهانکیریده بمعنی کذرکاه سیل یعنی سیل
اوغرادوغی یره دیرلر ﮞ باز خیز ﮞ خیز خاستن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی در
کیرو قالقمق مثلا دوشوب قالقمق واوتورب قالقمق کبی میر نظمی بیت سکان بیکانه را
آواز خیزست * کجا باشد فتاده باز خیزست * بوندن در که روز قیامته دخی باز خیز دیرلر
ﮞ بالاوز ﮞ فتح واو ایله صو طلو برداق وامثالی ظروف که صو طلو اوله کذا فی مؤید الفضلا
ﮞ بانك نماز ﮞ اذان معناسنه معنای ترکیب نماز صداسی دیمك اولور شیخ سعدی

سعدی بیت مؤذن غلط کرد بانك نماز * مکر همچو من مست وملهوش بود * میر نظمی
بیت بدیوان ایزد برو با نیاز * بکوشت رسیده چو بانك نماز ﮞ بتفوز ﮞ سکون تاء مثناة
وضم فا ایله پیرامن دهان یعنی اغز چوره سی عموما سباعك خصوصا که پوز و پر پوس
وبدپوز وبدفوز دخی دیرلر حکیم ازرقی در صفت زمستان بیت بند فولاد بر دهن باید *
آهواز بر شمر نهد بتفوز * شمس فخری معیار ده * بتفوز مرغانرا منقار ودیکر حیوانرا بیرون
دهان باشد دیمش بیت زعدل خسرو اعظم مجال و یارا نیست * که وحش وطیر در منهلی
زنند بتفوز * وصحاحین ده دخی بو وجه اوزره مسطوردر ﮞ بخیز ﮞ کسر خاء معجمه
وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی کمینکاه یعنی پوصو یری ﮞ بدپوز وبدفوز ﮞ کلاهما بسکون
الدال المهمله وضم الباء الفارسی والفا بتفوز مرقوم معناسنه مثال اول حکیم سوزنی بیت
عاریت داده پدر سبلت وریش و بدپوز * بجخاراشده هنکام صبی علم آموز * مثال ثانی
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * دایهٔ کو طفل شیر آموز را * تا بنعمت خوش
کند بدفوز را * کر ببندد راه آن پستان برد * بر کشاید راه صد پستان دهد ﮞ بدواز ﮞ
سکون دال مهمله وفتح واو ایله تحفة الاحبابده بمعنی جای آرام ونشیمن وقرارکاه اما شرفنامه ده
تاء مثناة ایله بتواز واقع اولمشدر عربیده بقعه وصفه دیرلر بو معنایه شمس فخری
بیت ملاذ سیف وقلم خسرو ستاره حشم * که هست خلق جهانرا جناب او بدواز *
ﮞ بذله باز ﮞ سکون ذال معجمه وفتح لام وباء موحده ایله لطیفه کو ومزاح انکیز وندیم مجلس
آرا وحاضر جواب وخوش ادایه دیرلر بیت ساقی بیار باده ومطرب که میشود * مارا برای
دفع الم بذله باز بزم ﮞ براز ﮞ فتح راء مهمله ایله بمعنی آراسته ومزین ونیکو بوده شمس
فخری بیت خدایکان جوانبخت شیخ ابو اسحق * که تخت خسروی از ذات او کرفت براز
استاد فرخی بیت مجلس عشرت بسیج وچهرهٔ معشوق بین * خانه رامش براز وفرش
دولت کستران * بو بیتده آراسته کن معناسنه امر اولور بعض محلده کار مرا براز دیرلر
نیم ایشمی ایو ایله دیمك معناسنه اولور ودخی کفشکرلر پابوج قالبی اراسنه قودقلری
چوی ودخی اودون یارانلر کذلك یاردوغی اودون آراسنه قودقاری چوی
ﮞ برپوز ﮞ سکون راء مهمله وضم باء فارسیله بتفوز مرقوم معناسنه کذا فی مجمع
الفرس ﮞ برخوز ﮞ سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله بمعنی انبان یعنی طغرجق ابو المعانی
بیت در دست عصا ومسبحه بر دوش شال پرفسون * زرق وریا در آستین برخوز حیله
در بغل ﮞ برز ﮞ سکون راء مهمله ایله بلندی وبالای مردم وزیبایی جمال ودخی مال که آنکه
دیوار صوارلر ولسان الشعراده فتح بایله زیبایی وضمله بالای مردم معناسنه مسطوردر
وبر معناسی دخی تنهٔ درخت ومطلق بلندی معناسنه حکیم فردوسی بیت چو خورشید
برزد سر از برز کوه * میان را ببستند توران کروه ﮞ برك ریز ﮞ سکون راء مهملهٔ اول
وکسر ثانیله فصل خزان معناسنه یپراق دوکلمکدن عبارتدر عماد فقیه بیت برك ریزست
شاخ دانشرا * این خزانرا بهار بایستی ﮞ برفوز ﮞ سکون راء مهمله وضم فایله
ﮞ برکاپوز ﮞ سکون راء مهمله وفتح کاف وضم باء فارسیله ﮞ برکافوز ﮞ سکون راء مهمله وضم فایله

کاهم یعنی بر پوز مرقوم حضرت مولانا قدس سره بیت چنین باشد بیان نور ناطق * نه لب
باشد نه آوازونه برفوز ك برمغاز ع سکون راء مهمله وفتح میم وغین معجمه ایله شاکردانه
یعنی استادی شاکردنه وایش اشلدن شاکردلك ویردوکی مزد برمفازه دخی دیرلر ك برموز ع
سکون راء مهمله وضم میمله علف دواب معناسنه کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم ك برواز ع
سکون راء مهمله وفتح واوایله جای قرار وآرام معناسنه شمس فخری بیت ملاذ سیف
وقلم خسرو ستان حشم * که هست خلق جهانرا جناب او برواز ك بروز ع ضم راء مهمله
وواو معروفله جنك وغوغا معناسنه ك بز ع اوج معنایه در اول رسم وآیین ثانی بزیدن
لفظندن صیغهٔ امر اولور بو ایکی معنایه حکیم سوزنی * قطعه * بجره زنیسان وتاز
زان کردار * شغل ازین طرز وحرفتی زان بز * بجرهٔ ماست یادخانهٔ بوق * ساعتی یاد
بوق ازنیسوز * ثالث مخفف بزم در وعربیده زاء مشدده ایله جامهٔ ریسمانی معناسنه در
ك بزاز ع جامه فروش ترکیده بو عبارت زاء مشدده ایله مستعملدر بزودلبند وامثالی
نسنه لر ابو المعانی بیت کرم کردی درجهان بازار مکروفتنه را * دردکان حیله را بزاز وبازرکان
شدی ك بزباز ع سکون زاء معجمه وفتح باء موحده ایله یعنی بسباس که بسباسه دخی دیرلر
برداروددر مفردات ادویه ده معروفدر ك بشنیز ع سکون شین معجمه وکسر نون بعده یای
ساکنه ایله بوی مادران دیدکاری که بجاسف دخی دیرلر ترکیده قوان چچکی دیرلر ك بغاز ع
فتح غین معجمه ایله نجار ونشار تحته بچرکن بچقو اسلمك ایچون تحته ارا سنه قودقلری چوی
وکفشکرلر پابوج قالبی ارا سنه قودقلری نسنه در شمس فخری بیت عدو شکاری کز دست
بازوی خصمش * کند مدامی بخار حادثات بغاز ك بغیاز ع سکون غین معجمه وفتح یای تحتانی
ایله مزد شاکردانه یعنی شاکرده ویریلان اجرت وبخشش شمس فخری بیت بهر طریق که
خواهی همیشه مال دهد * به بخشش وبصله خیر وصدقه وبغیاز * فغیاز وبرمغاز دخی
دیرلر کذا فی مجمع الفرس ك بقلنقاز ع سکون قاف ول ونون وفتح لام وقاف ثانیله
برجانوردر کردنی ابلق وایاقلری اوزون ومنقاری یاصی وکبود رنك اکلی جایزدر کذا فی
فرهنك میرزا ابراهیم بقلن ایله قاز لفظندن مرکبدر ك بقیاز ع سکون قاف وفتح یای تحتانی
ایله کلیم سیاه ابو المعانی بیت بپوش جامهٔ نیکو خصال کر اهل دلی * بنزد عاقل وعارف
چه اطلس وبقیاز ك بکاز ع فتح کاف عربیله طاغلرده وبیان یرلرده اولان مغاره یه دیرلر که
ایام شتاده ایچنه قیون وصغر قورلر استاد فرخی بیت شهریاری که خلافش طلبد دوز
افتد * از سمنزار بخارستان واز کاخ بکاز * حکیم اسدیٔ طوسی وهند وشاه نخجوانی
بولغتی بو باچه بایله معنای مذکوره روایت ایتمشلر اما فقیرك خاطرینه کلور که اصل لغت کاز
اولوب با الصاقیه اولور ك بکماز ع سکون کاف فارسی وفتح میمله درت معنایه استعمال
اولنور اول یعنی شراب حکیم فردوسی بیت نوازندهٔ چنك درچنك وچنك * زدل برده
بکماز چون رنك رنك * شمس فخری بیت ز تاج وطوق مرصع چه غم خورد جودش
هرانکهی که نشیند بمجلس بکماز * ثانی یعنی مجلس باده حکیم فردوسی بیت به بکماز
بنشست یکروز شاه * همیدون بزرکان ایران سپاه * ثالث یعنی مجلس کردن وله ایضا

ایضا بیت یکی بزم سام انکهی ساز کرد * سه روز اندران بزم بکماز کرد * رابع یعنی پیاله
امیر معزی * رباعی * لبیك زند بخت چوآواز دهی * تکبیر کند چو رزم را ساز دهی *
آنرا که بدست خویش بکماز دهی * اقبال کذشته را بدو باز دهی * حکیم فردوسی بیت
تو با این سواران بسی ارجمند * بیارای دل را به بکماز چند * شرفنامه صاحبی ومیرزا
ابراهیم یعنی غم واندوه ومهمانی نیز کویند دیمشلردر ك بکیز ع کسر کاف فارسی وسکون
یای تحتانیله خیارشنبه که مشهور ومسهل دوادر کذا فی الاختیارات ك بلواز ع سکون لام
وفتح واوایله دیواردن طشره چقن دیرك اوجنه دیرلر ك بندروز ع سکون نون وفتح دال
وضم راء مهملتین وواو معروفله چوالدوز معناسنه در اما شرح السامی فی الاسامی ده
بندوز ع راسز واقع اولمشدر اکرچه غیری نسخه ده بندوز چوالدوزه یکن ایلك در ك بندرز ع
سکون نون ورا وفتح دال مهملتین ایله فرهنك جهانکیریده چوالدوز معناسنه در ك بنیز ع
کسر نون وسکون یای تحتانیله یعنی هرکز حکیم اسدی بیت نه بینم درین رای کردون چه
چیز * دکر بینمت یا نه بینم بنیز * ودخی اثنای کلامده استعمال اولنان نیز معناسنه
ابو شکور بیت نه این را بیازرد روزی بنیز * نه آزاز واندهی بود نیز * کذا فی الصحاحین
ك بوز ع سکون واوایله بوزن جوز ایکی معنایه در اول یشل کوف که اتمکده وجامه ده
اولور رطوبت هوا وغم سببی ایله اکا بوزك دخی دیرلر ثانی سیاه زنبور در که شکوفه یه
قونار اکا هندی لساننده بهنوره دیرلر ك مع الزاء الفارسی * باژ ع درت معنایه کاور
اول مال واثواب وزر وسیم امثالی ارزاق که پادشاه قوی وذی قدرت وشوکت که زیردستنده
اولان حکامدن آلور حکیم فردوسی بیت چنان بد که هرسال یك جرم کاو * زکابل
همیخواستی باژ وساو * شمس فخری بیت سوی درکه پور محمود شاه * زمصر وزچین
آورد خلق باژ * ثانی راهداران وباجداران باز رکاندن ویولجیلردن آلدقلری ماله دیرلر
حکیم خاقانی بیت زان این رصدان مقیم راهند * کز قافله باژ عمر خواهند * حکیم فردوسی
بیت به بیچارکی باژ وساد بکران * پذیرفت باید ترا بیکران * ثالث اول سکوت وخاموشی که
مغان حالت غسل بدن ووقت طعام خوردن اختیار ایدیورلر بونك اصلی وشرح وتفصیلی
لغت برسم ذیلنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی حکیم فردوسی بیت نشستند با باژ هردو
براسب * دوان تا سوی جان آذر کشسب * رابع طوس مضافاتندن طبران بزرك
ناحیه سنده واقع برقریه اسمیدر که حکیم فردوسینك مولدی اول قریه ده در ك برژ ع یعنی
پشته کذا فی شرفنامه ك برژ ع سکون راء مهمله ایله کرداب که دریاده واقع اولور کذا فی
ادات الفضلا ك بوژ ع فتح واوایله یعنی کرداب دریا کذا فی مجمع الفرس ك مع السین المهمله
ك باتس ع ضم تاء مثناة ایله ترنج معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ك بادرس ع
سکون دال وفتح راء مهملتین ایله بادکیر که یاز اولرنده ایدرلر باد ایله رس لفظلرندن مرکبدر
هوا ایرشدریجی معناسنه بادغس دخی دیرلر ك بادریس ع سکون دال وکسر راء مهملتین
وسکون یای تحتانیله اغرشق که قورشوندن ویاخود اغاجدن مدور ایدوب اورتاسن
دلوب ایکه کچوروب ایلك اکیرلر شمس طبسی بیت باآب روی مدل توان بادریس

آسمان * ازکردهای خویشتن خودرا پشیمان ساخته ل بادغس ع سکون دال مهمله وفتح
غین معجمه ایله یعنی باد رس مرقوم یعنی بادکیر ل بادغیس ع سکون دال مهمله ویای
تحتانی وکسر غین معجمه ایله مرو وهراة اعمالندن بعد قرایی مشتمل بر عظیم ناحیه اسمیدر
اصلی بادخیز در روزکاری وافر اولدوغی منا سبتله تسمیه اولنمش حکیم سوزنی بیت
سموم مرگ چون عیشه کند خشك * اکر پیش شمال بادغیسم ل باسبوس ع سکون
سین مهمله وضم باء موحده ایله برنوع ریحاندرکه مرزنکوش دیرلر عربیسی مرزنجوش در
کذا فی فرهنك جهانکیری ل بالبوس ع سکون لام وضم باء موحده ایله نسخهٔ میرزا
ابراهیمده ولایت قندهارك اسم قدیمیدر اما فرهنك جهانکیریده باء ثانی یرینه یای تحتانی
ایله مرقومدر ل بالوس ع ضم لام وواو معروفله کافور مغشوش معناسنه در شین معجمه
ایله ده روایت اولنمشدر ل بامس ع ضم میمله آکا دیرلرکه برکمسنه بی شغل وعمل بیهوده یره بریرده
اکلنوب قاله ومراد ایتدوکی یره کتمکه قادر اولمیه استاد دقیقی بیت خدایکانهٔ بامس
بشهر بیکانه * فزون ازین نتوانم نشست دستوری * حکیم سوزنی * قطعه * ازشرف
فروجاه برفلك سادسیدك * درچمن باغ لهو یاسمن ونرکسید * باهمه سنکیدورنك بیهده
وبامسید * خودبخود ازیکدیکر رازنهان بر رسید * بومعنایی مؤید شمس فخری بیت
همچون خرلنکست حسودش اوجل * افتاده وپر بار وبمانده شده بامس ل باورس ع
فتح واو وضمله دخی مرویدر اول عورته دیرلر قوجه سنك اولادلی برعورتی دخی اوله میه
نظمی بیت کاراو درزندکی شیون شود * چون زنش باورس استرون شود * بعض
نسخه ده مضر معناسنه منقولدر ل ببلس ع سکون باء موحده وضم لامله اول نان خشکه
دیرلرکه اوزرینه صحان کزمش وجابجا پشلمش وایشه مش اوله ودخی ایچ یاغی که عربیده شحم
دیرلر ل بجس ع سکون جیمله زمهٔ بینی یعنی بورون یومشغی کذا فی مؤید الفضلا
ل بخس ع سکون خاء معجمه ایله بوزن لمس ایکی معنایه در اول حرارت درونندن
ویاخود الم وغصه دن ویاخود رنج وعلت سببی ایله رنك روی پژمرده ومتغیر اوله وبی تاب
وتوان اولمق معناسنه شمس فخری بیت جان چون ندهد دشمن این شاه بید روز *
زینسان که دلش کشت زآسیب فنا بخس * تحفة الاحبابده یعنی عشوه کذاری
ورنج ودخی کشت بی آب حاصل شده معناسنه مرویدر ل بخس ع کسر خاء معجمه ایله
لغت مشترکه در عربیده بی قیمت وفنا رسیده معناسنه فارسیده کذلك شمس فخری
بیت شاهی که اکر خاك درش را بفروشند * امروز بملکی بوداو راثمن بخس * حکیم
اسدی بوایکی لغتی بخسیدن معناسنه اسم مصدر روایت ایلمش ل بخسلوس ع سکون
خاء معجمه وکسر سین مهمله وضم لام وواو معروفله عذرایی حبرا آلان پادشاهك اسمیدر
حکیم سنایی بیت حال اصحاب کهف ودقیانوس * قصهٔ بخسلوس وشهر فسوس
ل بدجنس ع بد اصل ونسبی مجهول دیمك اولور ابو المعانی بیت بدروی وبدلقا وبد
اندام وبدزبان * بدجنس وبدنهاد وبد اوضاع وبدکمان ل بدنفس ع ظاهر معناسی ذاتی
یرامز اولانه دیرلر اما اکثر منهیاتدن اجتناب ایتمیوب مرتکب محرماته دیرلر ل بدوس ع ضم

ضم دال وواو معروفله امید وزجا معناسنه شاعر بیت در خلق جهان آنکه بود عاقل
ومردی * ازسفله ودونان ندارند بدوسی * وحسام اسمنه معمادر ل بوپوس ع سکون
راء مهمله وضم باء فارسی وواو معروفله بتفوز مرقوم معناسنه که پیرامن دهاندر حکیم سنایی
درصفت جمع کوران که دست براعضای فیل مالیده وهریك از ایجیزی تعبیر نموده اند
* مثنوی * آنکه رابدر پیل ملموسش * دست وپای سطبر بر پوسش * کفت شکلی
چنانکه مضبوط ست * راست همچون عمود مخروطست ل برتاس ع سکون راء مهمله
وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول برمبارز نامیدر ثانی روس حدودنده واقع برشهر
آدیدر بر روایته ترکستان ولایتنده برشهر آدیدر حکیم سوزنی بیت ای مشیر فلك روبه
برتاسیٔ تو * جمشید فلك غلام نحاسیٔ تو * مذکور ولایتك غایت ایو دلکوسی اولور
دریسن کورك ایدرلر وکورکه برتاسی دیرلر ل برجاس ع سکون راء مهمله وفتح جیمله
نشانهٔ تیر هدف وآماج معناسنه شمس فخری بیت بوقت آنکه کند قصد قادر اندازی
بغیر سینهٔ دشمن نباشدش برجاس ل برجیس ع سکون راء مهمله وکسر جیمله ایکی معنایه در
اول مشتری یلدزینك آدیدر ثانی سودی وافر اولان دوه یه دیرلر ابو المعانی بیت شاهی که
بعطای او شد کدایان * همچون عربی که اشترش برجیس ل بررس ع سکون راء
اول وفتح ثانیه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی بپرس یعنی امردر سؤال ایله معناسنه حکیم سنایی
بیت آز بکذار که با آز بحکمت نرسی * کربیان بایدت از حال سنایی بررس * کمال
اسمعیل * رباعی * ازحال دل سوخته خرمن بررس * حال دل زار خواهی از من بررس *
کرد رد دل منت زمن باور نیست * ای دوست روا بود زدشمن بررس * ثانی رمیدن
لفظندن صیغهٔ امردر ایرش معناسنه حکیم سوزنی بیت شاهی که ماه رایت منصور او بقدر
ازماه برکذشت وبخورشید بررسید ل برس ع بوزن ترس نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی افساز
اما کتاب السامی فی الاسامیده یواشه که سرکش آت وقاطر ودوه نك بورننه چکوب ضبط
ایدرلر حکیم انوری بیت چون کسستی مهار وببریدی * زودبینی به بینی اندر برس ل برفوس ع
سکون راء مهمله وضم فا وواو معروف ایله ل برکاپوس ع سکون راء مهمله وفتح کاف
وضم باء فارسیله ل برکافوس ع سکون را وفتح کاف وضم فایله کابهم بعنی برفوز مرقوم که
برکاپوز وبرکافوز دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل برکس ع سکون راء مهمله وفتح کافله
برنسنه یی انکار محلنده معاذالله دیمك معناسنه در استاد رودکی بیت کرچه نامرد مست آن
ناکس * بشود سیراز ودلم برکس ل برلاس ع طائفهٔ تاتاردن ایکی بلوکدر برینه
برلاس وبرینه ارلاس دیرلر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت زبرلاس وارلاس وپیشش شماد
نمودند چندین یسال از یسار * یسال جمعیت معناسنه دربولغت چغتای لسانندهدر ارلات
دخی دیرلر میر علیشیر بیت ای نوایی نیلای ایل ارلاس ایل برلاسنی * کیم برور کونکلو مکا
حالا مالنس اول شوخ ملنس ل برناس ع سکون را وفتح نونله غافل ونادان معناسنه
شاه ناصر خسرو بیت نامها پیش توهمی آید * هم زبیدار دل هم ازبرناس ل برنس ع
سکون را وکسر نونله قبون قرنجق مقراض ثانی یورکه عارض اولان صنجوکه عربیده

مغض دیرلر میر نظمی . بیت رفته بودم از پیش چون سایه * آن سر وقد * دید اغیار
از حسد برنس کرفته در شکم برنوس سکون راء مهمله وضم نونله برونوس
ضم راء مهمله ونون وسکون واوین ایله بو ایکی لغت نسخهٔ میرزا ابراهیمده نام لشکر در
ومؤید الفضلاده شین معجمه ایله سر لشکر معناسنه وادات الفضلاده سرلشکرلردن
بر سرلشکرک نامیدر برنیس سکون را وکسر نونله مجمع الفرسده برنوع باوطدر
بس اوج معنایه در اول یتردیمکدر کافی معناسنه شیخ سعدی بیت چو یکبار کفتی
مکو باز پس * که حلوا چو یکبار خوردند بس * ثانی نیجه دیمکدر کیف معناسنه وله ایضا
بیت ای بسا اسب تیز رو که بماند * بس خر لنک جان بمنزل برد * ثالث بسیاردن مخفف
چوق دیمکدر کثیر معناسنه وله ایضا بیت بس نامور بزیر زمین دفن کرده اند * کز هستیش
بروی زمین بر نشان نماند بسباس سکون سین مهمله وفتح باء موحده ایله یعنی هرزه
وهذیان وسخن بیمعنی مختاری * قطعه * بسر من که چون بخوانی شعر * این بدل بر نویسی
از قرطاس * که کران خام قلتبان بس بس * زین فضولی وحکمت بسباس * عربیده
ادویه دن بر دوادر بزباز وبسباسه دخی دیرلر بسناس سکون سین مهمله وفتح نونله
نام استاد دهریان یعنی دهریلر طائفه سنک رئیسی اسمیدر بطارس فتح طاء وکسر
راء مهملتین ایله عربیده سرخس دیدکلری اوت که ترکیده ایرلتی دیرلر بطلیوس سکون
طاء وفتح لام وکسر میم وضم یای تحتانیله بر حکیمک اسمیدر که مجسطیٔ کبیر وجغرافیا
وکتاب اللحون الثمانیه واسطرلاب آنک تصنیفیدر روایت اولنور که ابتدا هیأت فلکیه یی
شرح ایدن اولدر وعلم هندسه یی اخراج ایدوب قولدن فعله کتورمشدر ومنقولدر که
اسکندر یونانی دن صکره اوچنجی پادشاه بودر وملوک یونانه بطلیوس نامی بوندن قالمشدر
اسطرلابی کرهٔ مطبوعهٔ هیأت افلاک اوزره وضع ایلمشدر افلاک طقوز اولوب اولی فلک
قمردر که کرهٔ ارضه قریب وعناصر اربعه یی محیط ومماسدر وافلاکک اصغریدر آنک
اوزرنده وانی محیط فلک عطاردر آنک اوزرنده فلک زهره آنک اوزرنده فلک شمس آنک
اوزرنده فلک مریخ آنک اوزرنده فلک مشتری آنک اوزرنده فلک زحل که فلک سابعدر آنک
اوزرنده فلک ثامن که فلک البروج وفلک الثوابت دخی دیرلر اول اجلدن که جمیع کواکب
ثابته انده در افلاک سبعه ده مذکور اولان بر کوکبدر غیری کوکب یوقدر انلره سیاره دخی
دیرلر هر برینک حرکت مخصوصه سی واردر مذکور فلک ثامنی اون ایکی قسمه منقسم ایدوب
هر قسمنه برج دیوب بر آد قومشلر که حمل وثور وجوزا وسرطان واسد وسنبله ومیزان
وعقرب وقوس وجدی ودلو وحوت در بونلرک التیسی شرقی والتیسی غربیدر
بو التینک اوچی صعود واوچی هبوطدر وهر برجه اوتوز درجه تعیین اولنوب طقسان درجه
صعود وطقسان درجه هبوطدر که شمس هر کون بر درجه دن طلوع ایدر طقسان درجه ده
طلوع ایتدکجه کون اوزانور وهبوط ایتدکجه قصه لوریوز سکسان کونده بر روز وشب
مساوی اولورکه بر دفعه برج حمله وبر دفعه برج میزانه تحویل ایتدکده که بری بهار وبری
کوز فصلنده مساوات واقع اولور واثنی کوکبک دخی مذکور برجلره تحویلی فلکی نک حرکتنه کون

کون در شمس هر برجده اوتوز کون مکث ایتمکله اوچیوز التمش کونده دوره سن تمام ایدر
قمر هر برجده ایکی بچق کون مکث ایتمکله اوتوز کونده دوره سن تمام ایدر بش کوکب دخی
هر بری حرکت مخصوصه سیله اون ایکی برجی دور ایدر فلک ثوابتک اوزرنده فلک تاسع که
فلک الافلاک وفلک اعظم وفلک اطلس دخی دیرلر اول اجلدن که انده ثوابت وسیاره دن بر کوکب
واقع اولمامشدر بامر الله تعالی جل شانه جمیع افلاکه حاکم وجمیعسنی محیطدر بو که فلک الاثیر
دخی دیرلر افلاکی قسری دور ایتدورر یعنی زور ایله دوندورر سرعت حرکت وحدت دوری
شول مرتبه درکه یکرمی درت ساعتده یعنی بر کون وبر کیجه ده دوره سن تمام ایدر وسیری شرقدن
غربه در وسائر افلاککه یعنی افلاک سبعه نک حرکتی وسیری کیمی رحاوی در وغربدن
شرقه در وکیمی حمایلی درمذکور فلک اعظمک دوری سریع وسائرینک دوری بطیٔ اولمغله
دور وحرکتلری مشاهد دکلدر مثلا خارجده مثالی دریاده بر سفینه هواسن بولوب
کتدکده بر پیاده آدم سفینه نک عکسنه یوریدوکی نیجه ایسه بودخی اویله در بوندن دخی
فهمه اقرب مثالی بودر که بر آدم ال دکرمانی صاغدن صوله دوندردکده صولدن صاغه
اوزرنده بر قرنجه یوریسه قرنجه نک یوریدوکی کورینورمی بو که قیاس اولنه وسرعت سیری
اول مرتبه درکه بو قدر عظم شانله کرهٔ ارضی وافلاک ثمانیه یی محیط اولوب جمله سن دوندررایکن
بر کون بر کیجه ده دوره سن تمام ایدر منقولدر بر کون حضرت سلطان الانبیا حبیب
خدا وخواجهٔ هر دوسرا علیه افضل الصلوة واذکاها حضرت جبریل امین وپیک رب العالمین
علیه السلامه سؤال بیوردیلر که وقت ظهر داخل اولدومی لا ونعم دیو جواب ویردکده
حضرت بیوردیلر که بونه کونه جوابدر جبریل امین بیوردیلر که سؤ الکزمحلی هنوز ظهر
اولمامشیدی لانک اصلی اول ایدی نعم دیینجه دک شمس بیک سکزیوز فرسخ قطع ایلدی
دیدی الله اعلم بحقیقة الامور بقس سکون قافله شمشاد اغاجی که ترکیده چمشیر دیرلر
شاعر بیت درخرام آبی چه باشد جانب افتادکان * ای شده در بوستان حسن قدت
سرو وبقس بلبوس سکون لام وضم باء موحده وواو معروفله ثوم بری یعنی یبان
صرمسقی بعض نسخه ده بصل بریدر بلیناس کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح نونله
بلینوس کسر لام وسکون یای تحتانی وضم نون وواو معروفله ایکیسیده بر حکیمک
اسمیدر که هرمس حکیمک شاکردیدر علم طبایع اشیا وطلسمات وحکمیات وعلم فلکیات
وروحانیاتده شول مرتبه استاد ماهر ایدی که زماننده بنی در دیدیلر حکیم جالینوسدن
مرویدر که اول وقت که الله تعالی بنی دبیله قتالدن خلاص ایلدی بلینوسک بناسی اولان
هیکل اسقلینوس دیمکله معروف اولان دیره واردم که مزبور هیکل رومیاده دراندہ کوردم
ایچنده بر صورت وضع ایلمش حرکات نجومیه بوله ترکیب اولنمش آدم ایله تکلم ایلر حرکات
عجیبه سی واردر حکیم مزبورک تصنیفی ایمش مع الشین المعجمه * بااوش ضم همزه
ایله خیار بزرک بوستانده تخم ایچون قونلمش اوله شرفنامه ده خوشهٔ انکور مرقومدر مثال
معنیٔ اول شاعر بیت برد دست اجل اول چونه بر مردم دانا * بجا ماند چو بااوش
بی کزندی مردم دانا باتش ضم تاء مثناة ایله یعنی تونج کذا فی فرهنک جهانکیری

ع بادافراش ع ضد پاداش یعنی جزای بد و عقوبت معناسنه که بادافراه دخی دیرلر شمس
فخری بیت عفووا غماض ابادیش جازسند * که اعادی همه پاداش بود بادافراش
ع بادکش ع سکون دال مهمله وفتح کاف ایله بمعنی بادزن یعنی مروحه کذا فی مجمع الفرس
فرهنك جهانکیریده خشت باده معناسنه مرویدر ع باراغوش ع سکون راء مهمله وضم
غین معجمه ایله قوجاغه صغارسنه یعنی هرنه که قوجاقده کوتورلمك ممکن اوله وبعض نسخه ده
* مقدار ما یحمله الانسان ملاصقا بجنبیه عبارتیله ذکر اولنمشدر ع باش ع صیغهٔ امر
ووصف ترکیبی در اینچنین باش وغافل مباش کبیدر ودخی صبر ایله معناسنه اولور طالب
آملی بیت تن بفراغت مده طالب آزار باش * برکل وکلشن بجوش همنفس خار باش
ودخی منتظر اول معناسنه اولور شیخ سعدی * مثنوی * کرنداری ناخن درنده تیز * بابدان
بهترکه کم کیری ستیز * باش تا دستش ببندد روزکار * پس بکام دوستان مغزش برآر
بو بیت معنای ثانی که صبر ایله دیمکدر اکا مناسبدر ومنتظر اول معناسنه خواجه سلمان
بیت باش تا غنچهٔ این روضه دماند کل سرخ * باش تا طایر این بیضه برآرد پر و بال
ودخی باشد لفظندن ترخیم اولنمشدر اول معناده باش دیرلر طالب آملی بیت ای بافته
ذوق طرب وچاشنی عیش * دامان می ازدست مده کو رمضان باش ع بالاپوش ع اوسته
کیلن اثواب که رومده قونتوش وفراجه وغیری دیرلر ع بالش ع کسر لامله یاصدق که بالین
دخی دیرلر عموما وقولتوق یاصدوغی که مدور اوله خصوصا ودخی نمو وافزایش نباتات
ودرخت معناسنه میرخسرو بیت دکر کفت ازخورشها تن چو سیر ست * دران بالش
ز بالا باز زیر ست * نسخهٔ میرزا ابراهیمده باء فارسیله مرویدر ع بالوش ع ضم لام وواو
معروفله بت که کهله دخی دیرلر وجود انسانده فضلهٔ طعامدن بعد الهضم حاصل اولان
چرکدن متولد اولور میرنظمی بیت شپش در جامه اش پرجوش بوده * که اندامش
همه بالوش بوده ع بانفش ع سکون نون وکسر فاله منکوش فتح میم ونونله درطاغلرده
حاصل اولور بر نوع چالی یمشیدر باء موحده ایله بن ودال ایله دن دخی دیرلر عربیده حبة الخضرا
دیرلر ع بانکش ع سکون نون وفتح کافله اصلی بانك کش درایکی کافك جمعنده نوع ثقلت
اولمغین بری حذف اولنوب تخفیف اولنمش برجنس اوردك قفسده بسلرلر خوش آواز
کوکرجین در بعضیسندن صریحا یا کریم صداسی فهم اولنور میرنظمی بیت همه وحش
وطیور درذکر باشند * که بانکش درقفس توحید خواند ع بپا باش ع فتح باء فارسی
وباء موحده ایله ایاق اوزره طورد دیمکدر کذا فی المحمودی ع بتکیش ع سکون تاء مثناة
ویای تحتانی وکسر کاف فارسیله نیردان یعنی اوق قوینیلان ظرف کذا فی تحفة الاحباب
ع بجش ع فتح جیم فارسیله اوج معنایه کلور اول نرمهٔ بینی یعنی بورون یومشاغی ثانی
بمعنی سستی ثالث رنج ومشقت معناسنه در ع بخش ع سکون خاء معجمه ایله ایکی معنایه
کلور اول حصه ونصیب حکیم فردوسی بیت چو پیدا شد آن چادر عاج کون * خور
ازبخش دو پیکر آمد برون * ثانی بخشیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی در جان
بخش وعطا بخش کبی خواجه حافظ بیت در عهد پادشاه عطا بخش وجرم پوش * حافظ

حافظ قرابه کش شد ومفتی پیاله نوش ع بخشایش ع اسم مصدر در مرحمت وعطا وکرم
واحسان ع بخشش ع ایکی معنایه در اول اسم مصدر در بخشیدن لفظندن ثانی برج
ماهی یعنی حوت برجنك اسمیدر کذا فی تحفة الاحباب بو قولی موید استاد رودکی بیت
آفتاب آید زبخشش زی بره * روی کیتی سبز کردد یکسره ع بداندیش ع یرامز صاحبی که
بدکمان دخی دیرلر میرنظمی بیت مزن کوش هر سخنهای بداندیش * دهد بر طبع پاکت
رنج وتشویش ع بداهوش ع سکون دال مهمله وضم ها وواو معروفله یرامز عقللو دیمکدر
بو دخی بداندیشه یقین بر سوزدر ع بدخش ع فتح دال مهمله وسکون خاء معجمه وشین موقوفله
کوهر نفیس ولعل حاصل اولان طاغك آدیدر که لعلك معدنی اولمغله لعل بدخشی دیرلر
بامر الله تعالی طاغ سرخ رنك کورینور ولایت وشهرینه بدخشان دیرلر کذا فی موید الفضلا
استاد الشعرا حکیم خاقانی بیت صبح ستاره نمای خنجریست اندر آب * کاه درخش
جهان کاه بدخش مذاب * مذاب فتحتین ایله اریمش معناسنه در لعله مذاب تعبیری
آبدار اولوب ایچنده صو وار کبی کورندیکندندر ع بدروش ع سکون دال وضم راء مهملتین
ایله ایکی معنایه در اول بمعنی سرحد ثانی بمعنی امید وتوقع میرنظمی بیت دلم را یاس
وحرمان کرد الفت * ندارم هیچکس بدروش ومنت ع بدکنش ع سکون دال مهمله
وکسر کاف ونونله بدخوی وبدافعال معناسنه شمس فخری بیت شادمان از اهتمام ست
نیك کار * ممتحن از انتقامش بدکنش * حکیم فردوسی بیت چنین داد پاسخ که بر بدکنش
نباید مکر کشتن سرزنش ع بدکیش ع سکون دال مهمله ویای تحتانی وکسر کاف ایله
بی دین وبد مذهب وبدملت معناسنه کیش مذهبدر میرنظمی بیت همیشه سعی کن
بر طاعت حق * مکن صحبت بید کیش وباحمق ع بدوش ع ضم دال مهمله وواو ایله بدوس
مرقوم یعنی امید کذا فی مجمع الفرس ع براش ع فتح راء مهمله ایله بمعنی خراش که غراش
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ع برخش ع فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله
پشت اسب یعنی آت ارقه سنه دیرلر کذا فی تحفة الاحباب مسعود سعد سلمان بیت بود شد
چرمهٔ تو از پیش خون * که زرش بر برخش وپهلو بر ع برش ع سکون راء مهمله ایله آرزو
معناسنه میرنظمی بیت بدل دارش وصلت دیده پرخون * زهجر وحسرتش حالم
دکرکون * ع برش ع کسر راء مهمله ایله مهار شتر یعنی دوه یولاری ع برنش ع سکون
راء مهمله وکسر نونله درد شکم وبعض نسخه ده وجع مفاصل مرویدر اما اکثر نسخه لرده
صنجو که عربیده مغص دیرلر ع برباش ع سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله ع بریش ع
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله کلاهما بمعنی برافشان وبرافشانده معناسنه در
وبراشیده معناسنه ده اولور کذا فی الصحاح ع بش ع ایکی معنایه کلور اول بمعنی
بند کشه که صندوقه کلید اورمق ایچون ایتدکاری دمور وباقردن دخی ایدرلر حکیم فردوسی
بیت مرا کفت بکر فتمش زیر کش * همی بر کمو ساختم بنجه بش * شمس فخری بیت
ازغایت سخاوت هرکز خزاین تو * نه منع دید ونه ردنه قفل دید ونه بش * قبویه کلید
اورمق ایچون ایتدکاری دمور معناسنه ابوالموید بیت ز آبنوس دری اندر وفراشته بود

بجای آهن وسیمین همه بش ومسمار * باء فارسیله ده مروید ر ثانی یغمورایله حاصل
اولان زراعت که بخس دخی دینور وعربیده تشدیدایله خرم وکشاده روی معناسنه در
بشوانش فی ضم شین معجمه وسکون واو وکسر لامله یعنی برهمزدکی وپریشانی یعنی
غمناك والمناك شیخ عطار بیت صبح اکر کشتی نفس رادردهان * کی رسیدی این بشوانش
درجهان * مجمع الفرسده کارکذاری وبیننده کی ودانندکی معنالرینه ده مذکوردر بغانوش فی
فتح غین معجمه وضم نونله اشکون آت وقاطره ده دیرلر میرنظمی بیت بجیم آهنین بودست
بردوش * بدستش نیزه براسب بغانوش فی بفش فی سکون فایله یعنی شکوه وعظمت
وکروفرکه بوش دخی دیرلر حکیم سنائی درمذمت مقلد علما * مثنوی * بخته ازحسرت طلب
کاشان * سوخته زاتش وفادلشان * باد وبفشی برای حرمت فرع * باعوام بهانشان
برشرع * وله ایضا بیت بدین بادبفش وسروریش کوبی * سنائی نیم بوعلی سیجوردم
بقش فی سکون قافله یعنی بقس مرقوم که درخت شمشاددر بلمه ریش فی سکون
لام وفتح میمله بلمه قبا اولان شیئه دیرلر وریش صقا الدر معنای ترکیب قبا صقال دیمك
اولور مولانا رکن الدین بکرانی بیت کرنه ابله بودچه خواهد بود * بلمه ریش دراز
روستائی فی بنات النعش فی یدی یلدیزکه کری یلدزدر لامع جرجانی بیت وقت سحر بقطب
فلك بربنات نعش * چون نافه شکوفه در اکلستان عطن فی بنفش فی فتح نون وسکون
فایله مور رنك بنفشه رنکی اولمغله اثواب وغیریده استعمال اولنور میرنظمی بیت بنفشی
جامه در برسبز در زیر * که در باغ جمالش بود دلکیر فی بنوماش فی ضم نون وواو معروف
وفتح میمله ماش که معروف حبوبات نوعندندر کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم فی بوش فی کسر
واوایله بوزن روش تقدیر معناسنه حکیم فردوسی بیت هرآن چیز کوساخت اندربوش
برانست چرخ دوارا روش * وله ایضا بیت نوشته چنین بود مان ازبوش * برسم بوش
اندرآمد روش * وسکون واوایله بوزن خوش شهرت وتفاخر معناسنه امیرخسرو بیت
خسروا معذورشان میدار کز بوش ورع * خانها شان بسکه پرشد مردمی راجانماند *
وکروفر معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت چه جای حال وچه نام نکوچه حرمت
بوش * چه خانمان سلامت چه اهل وچه فرزند * وله * مثنوی * خطبهٔ شاهان
بکردد آن کیا * جزکیاه خطبه های انبیا * دانکه بوش پادشاهان ازهواست * بان ماه
انبیا ازکبریاست فی بهش فی فتح هایله تازه سا قردر مع الطاء المهمله * بربط فی سکون
راء مهمله وضم باء موحده ایله قوپوز دیدکاری سازدر بعض نسخه ده رباب معناسنه در
میرنظمی بیت بیا ای مطرب بربط نوازی * بکن با بلبلان آهنك سازی * شیخ سعدی
بیت چو آهنك بربط شود مستقیم * کی ازدست مطرب خورد کوشمال فی بط فی قازدر
لکن دشتی اولانه بط دیرلر خانکی اولانه قاز دینلور بیت درشکم بازکه چندین خطست
تذکرهٔ جان تذرو وبط است * وبرنوع یصی شراب ظرفنه ده بط دیرلر نظیری نیشابوری
بیت مابرکناره تشنهٔ یك کوش ماهیم * طوفان کذشته ازشط خم درکاوی بط *
بهط فی فتح هایله بوزن نمط سودلی پرنج آشی شاعر بیت می باکباب تاخط بغداد

بغداد جام کش * باتشنهٔ دوشاب مده کاسه ازبهط فی مع العین المهمله * بردع فی
سکون راوفتح دال مهملتین ایله مازندران مملکتنه قریب بر ولایت وبرشهر عظیم آدیدر
بی نظیر بزرك وخوش اندام قاطری اولور هاتفی در تیمورنامه بیت بسی بردعی استر
برق رو * که در پویه بودی زصرصر کرو * عربیده استك پالانه دیرلر مع الغین المعجمه *
باغ فی معروف وباغچه وتفرجکاه واشجار مشتمل مسیره مکان کاهی ترکیب وصفیه
ایدوب باغ جنت وباغ ارم دیرلر وصائب تبریزی بیت چندانکه بهارست وخزانست
درین باغ * چشم دل شبنم نکرانست درین باغ * مولانا عرفی بیت درباغ طبیعت
نفشردیم قدم را * چیدیم وکذشتیم کل شادی وغم را * میرزا فصیح بیت کشته دستم
شاخ کل ازبسکه دارد داغها * یادکار باغ نومید یست برسر میزنم * روی محبوبی باغه
تشبیه ایدوب دیرلر محمد قلی سلیم بیت زآب رنك کل باغ عارضت کلچین * کاف بری که
مکر بسته درنکار انکشت فی باتلغ فی ضم لامله محاجدن شاخ کاوپاك کرده که پیاله باشد
یعنی صغر بوینوزندن دوزلمش شراب قدحی ونسخهٔ حسین وفاییده بیوك شراب قدحی
هرندن اولورسه بوقولی موید میرعماره بیت باچنك سغدیانه ویابالغ شراب * آمد بخون
چاکر خود خواجه باصواب * ونسخهٔ میرزا ابراهیمده بفتح اللام بالغ نامولاینست شمالی
وبکسر اللام پیمانه بودکه ازچوب یا ازشاخ کاو وغیره سازند وبدان شراب خورند مسطوردر
وموید الفضلاده باء فارسیله واقع اولمشدر فی برغ فی سکون راء مهمله ایله خس وخاشاك
وباحقله صواوکن باغلمغه دیرلر شیخ عطار * مثنوی * زمین ازخون اعدا لاله زاری *
هوا ازتیر باران ژاله باری * جهان وابود برغ وآب جسته * زکشت پیش برغی باز بسته
بومعنایه کسرراء مهمله ایله ده مروید روصواوزرنده کرن بند نوره کره دخی دیرلر فی بزغ فی
فتح زاء معجمه ایله بوزن ومعنی وزغ یعنی قورباغه که چغر وغوك دخی دیرلر شیخ نظامی بیت
اکرخودشود غرقه درزهرمار * نخواهد کسی ازبزغ زینهار * شرف شفروه بیت ماهی
ازیافه درای بزغ کم سخنست * کوه ازخست آواز صدا خاموشست * کتاب السامی
فی الاسامیده سکون زایله مسطوردر ونسخهٔ حلیمیده تازه غرس اولنمش فدان که هنوز
سبز اولمامش اوله فی بزداغ فی سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله بعض نسخه ده ضم
بایله در نسخهٔ میرزا ابراهیمده مصقله درکه انکله پاس آچوب جلا ایدرلر ابوالمعانی بیت
دل کرفته زنك ازآلام دردحسرتش * باخیال عارضش بزداغ میسازم مکر فی بسغ فی
فتح سین مهمله ایله اول خانه یه دیرلر که صرچه ایله یاخود کاشی ایله یاپلمش اوله ابوالمعانی
بیت اهل دل دانند قدر عشق جانان همچنان * دردرون سینه هردم خانه سازند ازبسغ
بشترغ فی سکون شین معجمه وضم تاء مثناة ایله یعنی اسپرك مرقوم یعنی صاری رنك بویا
کذا فی موید الفضلا فی بناغ فی فتح نونله اوج معنایه کلور اول یعنی دبیر یعنی کاتب
منصور شیرازی بیت ضمیر من بود آن بلبلی که کاه بیان * به پیش او شود ابکم زبان تیز
بناغ * ثانی خام ابریشم حضرت مولانا قدس سره بیت حله باغان باغ می بافند *
حله ها وبلید نیست بناغ * بو بیتدن صاف ابریشم اولمق اقتضا ایدر حکیم سوزنی

بیت ازگاخ خوردن آن سك بی حمیت جهود * بی دوك وپنبه کردن خود را بناغ کرد *
بویتدن خام ابریشم اولق فهم اولنور بعض فرهنکده ماسون یه صارلمش ایپلك وایپك معناسنه که
جفرسته وزغونه وکیسته دخی دیرلر ثالث ایکی عورت که برارده اوله بر برینه بناغ اولورکه
قومه دیمکله معروفدر انباغ وبناغ دخی دیرلر لغ بندروغ فی سکون نون وفتح دال وضم
راء مهملتین وواو معروفله بیوك ارمقدن صو آیروب باشقه یره آقتمق ایچون ایتدکاری
بنده دیرلر لفظ مرکبدر بند ایله روغدن که برغ وورغ دخی دیرلر استاد رودکی بیت آب
اکرچه کمتر ونیروکند * بندروغ ارسست کشته بفکند لغ بواغ فی کسر راء مهمله ایله
شرفنامه ده بمعنی تخت بستن مرزن را یعنی عورت ایچون وضع حمل محلنده ایتدکلری تخت
وآکا مثال نسنه‌لره دیرلر لغ مع الفاء * باف فی بافتن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی در
بوریاباف واطلس باف کبی اسم فاعل دخی اولور حکیم شفایی بیت لب توزهر عتابی
بکام عالم ریخت * کموج برتن آب بقا کفن بافست لغ برف فی سکون راء مهمله ایله
قاردرکه عربیده ثلج دیرلر میرنظمی بیت پاره یخ بودهٔ خنجر بکف * کرد بخیزد بسر دهر
برف لغ برنجاسف فی فتح راء وجیم وسین مهملتین وسکون نونله نسخهٔ میرزا ابراهیمده
براوتدر چیچکی اولور برنجاسب وبوی مادران وباجاست دیندوکی دخی مذکوردر ترکیده
قوان چیچکی دیرلر لغ برنداف فی فتح را ودال مهملتین وسکون نونله فرهنك جهانکیریده
ایکی معنایه در اول دوال دیدکاری قایش که اوزنکی آنکله آصیلور مولانا عثمان مختاری
* مثنوی * کشد تیر تواز بر شیرپی * در تیغ توبرتن پیل خام * ازیراکه بی زین وزان
بایدت * برنداف زین وغنان ولکام * ثانی بمعنی رودکانی یعنی بغرسق لغ بف فی
اول اغاج درکه چلاهلر بزی طوقودقچه آنکله اوزوب صقلشدررلر دفه ودفته ودفتن
دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت زان پیرك چولاههٔ بف خوارهٔ بدباف * نی نی دو پسر ماند
نکویم که دوخر ماند لغ مع القاف * باسناق فی سکون سین مهمله وفتح نونله زبان خوارزمده
شحنه ومحتسب دیمکدر ترکیده صوباشی دیرلر ابوالمعانی بیت ازشراب عشق توعالم همه
مستانه شد * باسناق دهر میکیرد مکر هشیار را لغ بختاق فی سکون خاء معجمه وفتح تاء
مثناة ایله کلاه آهن که مبارزان وبهادران جنك کونلرنده باشلرینه کیرلر لسان ترکیده
توغلغه وعربیده مغفر وزبان فارسیده سرپناه دخی دیرلر شمس فخری بیت اکرنه
ترك فلك پیش اوکمر بندی * فلك بجای کله برسرش نهد بختاق لغ برزیق فی سکون
راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بمعنی ناشناس نسنه‌فهم ایتمز آدمه دیرلر میرنظمی بیت
کند دعوای علم ازجهل وبرزیق * همه کارش شده تزویر وتزریق لغ برق فی شمشك
معناسنه لفظ عربیدر اما فارسیده استعمالی شایعدر ابوطالب کلیم بیت سوخته
آرزو مرآب زبرق هجراو * سایه کرافکند بروخشك کند سحاب را لغ برقوق فی
سکون راء مهمله وضم قافله نعمة الله زرد الو معناسنه نقل ایلمشدر لغ بزق فی فتح زاء
معجمه ایله بمعنی بزغ مرقوم یعنی قوربغه اندن غیری سمه معناسنه ده مرویدر ابوالمعانی بیت
درجهان پیشگاه اهل خرد * هستم روزکار کرده بزق لغ بشبق فی سکون شین معجمه

معجمه وفتح باء موحده ایله مروشهری مضافاتندن بر بیوك قریه اسمیدر بشبه دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس لغ بشماق فی ترکیده دخی بشمق دیرلر خواجوی کرمانی بیت کفتم که
بکراه ای صنم بر چشم خواجونه قدم * کفت ازسرشك دیده اش پرخون کنم بشماق را
لغ بغتاق فی سکون غین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول اعجامه مخصوص اولان
قفتان که بغلبند دخی دیرلر ثانی اطفالی بشکده صاردقلری اوزون نسنه که باغر بند دیرلر
خواجه سلمان بیت اکرنه ترك فلك بهراوکمر بندد * بجای جامه بدوشش همی نهد بغتاق
لغ بغلتاق فی بغتاق مرقومك ایکی معناسیله مرادفدر ابوالمعانی بیت اطلس کردون
بود رشك بغلتاقش همی * کالهٔ خود را بساز دمهد آن نازك بدن لغ بنداق فی سکون
نون وفتح دال مهمله ایله اوکی وآردی یریق اشق وقلندران کلاهی لغ بیدق فی سکون یای
تحتانیله پیادهٔ شطرنج مولانا کاتبیٔ نیشابوری بیت جان وتن بستان به پیکان خصم
شطرنج ترا * بیدقی فیلی ستانیدن بیك فرزین خوشست لغ بیرق فی معروف علامت
عسکر وعسکری اولمق ایچون نیزه یه بغلرلر مولانا حسن سلیمی بیت سیاهیٔ سپاه زنك
چون شد از نظر پنهان * فروغ بیرق زرین زشاه روم شد پیدا * وعلم معناسنه حکیم
خاقانی بیت تف غضب تودر کف صبح * بو بیرق شام سوخت پرچم * بو معنایه خواجوی
کرمانی بیت عقابان ترکش برآورده پر * برآفاق بیرق برآورده سر * ودخی سنجاق که
حریردن شقه ایدوب نیزه یه بغلرلر علامت جیش کراندر مولانا هاتفی بیت زبیرق
بلانرا بسر خود زر * بهی بو دبرك خزانش بسر لغ بیهق فی سکون یای تحتانی وفتح ها ایله
شرفنامه ده برشهر اسمیدر لغ مع الکاف * بابك فی فتح باء موحده ایله پادشاه صاحب
خیل وحشم وذی قوت دیمکدر اول اجلادن اردشیره بابکان دیرلر ایدی کذا فی شرفنامه
ودخی پدر معناسنه اما تصغیر ایله ترکیده باباجغ دیدکاریدر شیخ سعدی بیت پسر کفت
ای بابك نامجوی * یکی مشکلست از توپرسم بکوی لغ بابوك فی ضم باء موحده وواو مجهول
ایله ابله واحمق معناسنه میرنظمی بیت بکن آنچنان اختلاط وسلوك * که مردم نکویند
بابوك ولوك لغ باجنك فی فتح جیم وسکون نونله کوشك وقصر پنجره‌لری شمس فخری بیت
هزار کونه کل ازشاخ جهره نمودند * چولعبتان کل اندام نازك ازباجنك * ومطلق
اولرده اولان کوچك پنجره که اکثر سقفه یقین یرلرده ایدرلر ابوعاصم بیت مال فراز
آوری نکاه نداری * تا ببرند ازره دریچه وباجنك لغ بادروك فی سکون دال وضم راء
مهملتین ایله بیان بالی که عربیده سوس دیرلر بعض نسخه ده کاف فارسیله مرویدر لغ بارك فی
کسر راء مهمله ایله باریك لفظندن مخففدر استاد رودکی بیت خلخیان خواهی وچماش
چشم * کردسرین خواهی وبارك میان لغ باریك فی کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله
انجلش معناسنه که بار دخی دیرلر بعض ارباب لغت بار ایله باریکی بر معنایه در دیمشلر اما
فرقی اولدوغی ظاهردر شاعر دیمشدر بیت چشمان خوش ومیان باریك * ما الطیب
فاك جل باریك * عربیده رقیق وجغتای لساننده اینجکه دیرلر اینجه دیمك اولور از دیوان
لطفی بیت قبلدین دیسام اینجکاراك بیلینکنی * یوقتور کیشی نینك که قیل وقالی

ک باسترك ع سكون سين وفتح تاء مثناة وراء مهمله ايله الاجه صغرجق ديدكاريدر
ميرنظمى بيت در دست غمت راسته ام آنچنان زبون * در پنجهٔ شاهين فتاده چو باسترك
ک باسك ع ضم سين مهمله ايله خميازه كه اسنمق وفازه ودهان دره دخى ديرلر استاد لبيبى
بيت چو باسك كند ماه من از خمار * قرار از مه نو نماند قرار ک باشترك ع سكون شين
معجمه ايله بمعنى استرك مرقوم اما ذخيرهٔ خوارزمشاهى ده بمعنى خطاف يعنى قرلغوچ
مسطوردر ک باشكوك ع سكون شين معجمه وضم كاف فارسيله بمعنى كاركذار يعنى ايش
بيلور ومصلحت بتورر ابو المعانى بيت با كريهٔ دو چشم شده مطلب دلم * هرگز نبود باشكوك
در دو غم مرا ک باك ع قورقو واحتراز معناسنه بيم ايله باك فرقى بودركه بيم اصلنده خوف
معناسنه در وباك احتراز معناسنه دركه بر نسنه دن قورقوب صاقنمقدر شمس فخرى بيت
وحتى آخراى مه بى باك * نظرى آخراى بت چالاك * باك شول حالتدن عبارتدركه تركيده
ايكنمك ايله تعبير ايدرلر خوفه مخصوص لغت دكلدر زيرا ايكنمك كاه قورقودن وكاه حيادن
وكاه اجتنابدن اولور عربيده اول حالتى مبالات ايله تعبير ايدرلر شيخ سعدى بيت تو پاك
باش ومدار اى برادر از كس باك * زنند جامهٔ ناپاك گازران بر سنك * وقورقو معناسنه ده
اولور وله ايضا بيت چه غم ديوار امت را كه باشد چون تو پشتيبان * چه باك از موج بحر آنرا
كه باشد نوح كشتيبان * فرهنك جهانكيريده بمعنى انديشه مذكوردر حكيم انورى * قطعه *
من واين نفس كه با قحبهٔ رعناى جهان * چو خسان عشق بنازم نه بسهو ونه بعمد * قوت را
دادن اكر نيست مرا باكى نيست * همت ناستدن هست ولله الحمد ک بالشك ع كسر لام
وسكون شين معجمه ايله ايرپاصدوغى يعنى اكريم ودخى مصغر بالش در ک باهك ع فتح ها ايله
اشكنجه كه بعض دزدانه وبعض مجرمه ايدرلر كه ايتدوكى جرمه مقر اوله ابو شعيب بيت دل
آن چون آب پاى تن چون بهار بادى * از بيم چشم حاسد كش كنند باد باهك ک بايسك ع
كسر ياى تحتانى وسكون سين مهمله ايله فرهنك جهانكيريده علم شخصدر ک ببك ع
فتح باء موحده ايله ايكى معنايه كلور اول مردم چشم كه تركيده دخى بويله ادا اولنور يعنى انلرده
ببك ديرلر ثانى اطفال معناسنه در ايكى معنايه ترتيب اوزره ابو المعانى بيت بوده آن
چشم جهان چون ببك چشم مرا * زانكه آن دلبر نازك كه هنوزش ببكست ک بتك ع
سكون تاء مثناة ايله فرهنك جهانكيريده خط وكتابت ونامه معناسنه در ک بتوراك ع
ضم تاء مثناة وفتح راء مهمله ايله غله حفظ اولندوغى محله ديرلر ک بجاك ع فتح جيم فارسيله
اسلحه دن بر سلاحدر كذا فى فرهنك جهانكيرى ک بجرك ع سكون جيم فارسى وفتح
راء مهمله ايله مضحك وفريب خورده كذا فى شرفنامه اما ادات الفضلاده كسر با وجيم وسكون
رايله مسطوردر ک بختك ع سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله اوچ معنايه در اول طالع بد
ثانى مصغر بخت ثالث نام وزير معتمد شاه نوشيروان در بو اوچ معنايه ابو المعانى بيت
بختكم بود ست بختك همچو بخت عاشقان * عشق شاه ملك دل شد طالع بختك شده
ک بخرك ع سكون خا وفتح راء مهمله ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بادام كوهى مسطوردر
ک بدبوك ع سكون دال مهمله وضم باء موحده ايله بمعنى بددل وبدانديش وقورقق كافر

كاف فارسيله دهموز بدر ابو المعانى بيت نه بيند عاقبت نيكى هر آن بدبوك وبدكارى * رساند
جاى اعلا را كسى كردار نيكى شد ک برباشك ع سكون راء مهمله وشين معجمه ايله براوتدر
ادويه دن برنجاسب وبرنجاسف وبانجاسب وبانجاسف دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى
ک برتك ع سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة ايله يورغه آت وباركير كذا فى فرهنك جهانكيرى
ومجمع الفرس ک برتنك ع سكون راء مهمله ونونله وفتح تاء مثناة ايله بغلتاق كه اطفالى
بشكه قودقلرى آنكله صارارلر دوشمسون ديو ركن الدين كاشى بيت زدودمان جلال
تو آسمان طفليست * فكنده دايهٔ صنعش ز كهكشان برتنك * فرهنك جهانكيريده
ايراكر بمعنك برجانبى كه زبرتنك دخى ديرلر شرف شفروه بيت بكران تراخم فلك زين
طرفش قمر ومجره برتنك * مجره لسان عربيده كهكشان معناسنه مرويدر ک بردك ع
سكون را وفتح دال مهملتين ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بمعنى افسانه واغلوطه كه تركيده
ياكلتمج ديرلر لسان الشعراده وادات الفضلاده فتح بايله افسانه وضم بايله لغزه ديرلر
ک برزك ع سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله كندر تخمى معناسنه ک برشك ک سكون
راء مهمله وفتح شين معجمه ايله طبقور قولانى كه ايراوزرينه چكرلر ميرنظمى بيت هميديد
از انسو كه لشكر رسيد * فرود آمد از اسب وبرشك كشيد ک برفناك ع سكون راء مهمله
وفا وفتح نونله يازوقيش قار طوردان يره ديرلر برف ايله ناكدن مركبدر حكيم شيرازى
بيت برفناك وكوه را اصلاح برف * چون شمال انجامى باشد بصرف ک برفنجك ع
سكون راء مهمله ونون وفتح فا وجيمله آغر باصمق كه عربيده كابوس ديرلر كذا فى المجمع
ک برك ع فتح راء مهمله ايله درت معنايه در اول دوه يوكندن طوقنمش نسنه دركه
درويشان اندن قبا وكلاه وعمامه ايدرلر شيخ سعدى * قطعه * دلقت بچه كار آيد وتسبيح
ومرقع * خود را ز عملهاى نكوهيده برى دار * حاجت بكلاه بركى داشتنت نيست * درويش
صفت باش وكلاه تترى دار * لواحد من الشعرا بيت بركى بسته بود بر سر خويش * بر زمين
ميكشيد ريشهٔ آن * ثانى بر طرز جامه در كوتاه بلى اشاغى آز چكر اكثر دار المرز خلقى كيرلر
بعض يرده اكا عجابى ديرلر كمال غياث بيت تو سبز پوش روى سپيدى بسان خضر *
از سند سست عمامه وز استبرق برك * ثالث بر عظيم. نزرك نهر اسميدر خسروى بيت
چون نمك خود تبه شود چه علاج * چاره چه غرقه را ز وردبرك * رابع سهيل يلدزينه
ديرلر استاد عميد الدين بيت طاسك مه شكست شد بر سر وپاى هر مهى * ره بمحيط
بسته شد كرده ستارهٔ برك * شرفنامه صاحبى بو معنايه باء فارسيله نقل ايتمشدر ک برمك ع
سكون راء مهمله وفتح ميمله ولايت بلخده بر طائفه در برامكه ديرلر خلفاى عباسيوندن
هارون الرشيدك وزيرى ايديلر مشهورلرى جعفر ويحيى وخالد برمكى ديرلر نسخهٔ ميرزا ابراهيمده
بر ولايت اسميدركه برامكى لقب اولمشدر وبعض نسخه ده بر كمسنه نك نامى ايدى كه شعر
وانشاده وسخاوجود وكرمده ضرب المثل عالم ايديلر بعض كتب تواريخده مسطوردركه جعفرك
پدرى برمكى ديدكارى كمسنه شام شريف بنى اميه ده دار السلطنه ايكن سليمان بن
عبد الملكك خلافتنده منبود برمكى كلوب مجلسنه داخل اولدقده فى الحال سليمان امر ايتدى

طسره جیقار دیلرندماسی سببن سؤال ایتدیلر [illegible] اینان دیدی که بازورملده ایکی کوهر
وار در برکسنه نك یاننده ویاخود برطعام ایچنده زهر اولسه اول کوهرلر حرکت ایدرلر بو آدم
مجلسه داخل اولدقده کوهرلر حرکت واضطراب ایلدیلر بو امرك ایضاحنی برمکیدن سؤال
ایلدیلر جواب ایلدی که یوزکمك طاشی التنده برمقدار زهر موضوعدر برشدت عظیمه
محلنده اول زهری یالارم دیه جك یرده فارسیله آن زهررا برمکم دیو جواب ویروب اصلن
بیان ایدر بناء علی ذلك اول آدمك اسمی برمکی قالدی ایام دولتلرنده ابتدا ظهور
ایدن جعفر اوغلی خالدانك اوغلی یحیی ایدی واقربا وتعلقاتی غایت چوق ایدی جمله سی
کرم وجود وسخا ایله ممدوح آدم ومشهور عالم ایدیلر ﴿ برناك ﴾ سكون راء مهمله وفتح
نونله فرهنك جهانكیره جوان یكیت معناسنه که برنا و برناه دخی دیرلر ﴿ برنك ﴾ سكون
راء مهمله وفتح نونله هیولا واصل ترکیب وذات مشخصه معناسنه در فرهنك جهانكیرده
یعنی درایی مسطوردر ﴿ برندك ﴾ سكون نون وفتح راو دال مهملتین ایله مؤید الفضلاده
یعنی پسته وکوه خرده واما مجمع الفرسده یعنی برنج کابلی ومشکلاتده کلید ودخی کلند
معناسنه مسطوردر بعض فرهنکده زاء معجمه ایله مرویدر ﴿ بروشك ﴾ ضم راو واو معروف
وفتح شین معجمه ایله تحفة الاحبابده یعنی خاك مرویدر مولانا قطب الدین بیت درشب هجرم
که سرزد کریه بادود آه * در بروشك از سرشکم سبزه میروید سیاه ﴿ بزرك ﴾ سكون
زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله حبو باتدن برنوع دانه آدیدر که یاغی چقاروب چراغده یاقرلر
کذا فی مجمع الفرس ﴿ بزك ﴾ فتح زاء معجمه ایله تسبیح بوجکیدر میر نظمی بیت بخاك
منزلت حسودت همانا * بمانده چوکرم بزك زیرپا ﴿ بساك ﴾ فتح سین مهمله ایام عیش
وذوقده باغ وباغچه ده پسران ونوجوانان ریاحیندن کلاه ایدوب باشلرینه کیرلر شمس
فخری بیت همچو خاك جناب شاه جهان * خاکپایت مراست تاج بساك * ابو الفرج
رونی بیت همه امیدش انکه خدمت تو * بسرش برنهند زبخت بساك * صحاحده
باء فارسیله منقولدر ﴿ بساهنك ﴾ فتح سین مهمله وهاو سكون نونله اوچه دموری وچوی
معناسنه بعض نسخه ده باء فارسیله مرویدر ﴿ بسك ﴾ فتح سین مهمله ایله اکلیل الملك
دیدکلری اوتدر بعض نسخه ده کاف فارسیله منقولدر وسكون سین مهمله ایله فرهنك
جهانكیرده ایکی معنایه در اول غله یی بچدکدن صکره ایلدکلری دسته در که خرمن یرینه
چکمکه حاضر اوله ثانی خمیازه که پاسك وفازه ودهان دره دخی دیرلر ﴿ بسدك ﴾ فتح
سین وسكون دال مهملتین ایله فرهنك میرزا ابراهیمده غله یی یعنی جو وکندمی حصاد
محلنده ایلدکلری دسته در ﴿ بشتك ﴾ سكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله کوچك
مرطبانی طبق معناسنه ضم بایله ده مرویدر کذا فی ادات الفضلا ومؤید الفضلا ﴿ بشك ﴾
سكون شین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول مجمع الفرسده یعنی شبنم یعنی چه خسروانی
بیت ازنسیم ریاض دولت تو * بورخ کل در ثمین شد بشك * ثانی فرهنك جهانكیرده
یعنی عشوه وغمزهٔ دلبران حکیم نزاری قهستانی بیت کرشمهٔ کن وبشکی بزن چه باشد
اکر * بکوشهٔ لب همچون شکرفروخندی * وله ایضا بیت یارك نازكی ویرغك وبی شرمك

* مست پیمانکی محکم دلك وبشك زنك ﴿ بغلاغ ﴾ سكون غین معجمه وفتح لامله اول
یومرجه نسنه در که آدمك قولتوغنده ظهور ایدر مرور ایامله پشوب چرك وایرك بغلر اما اوجی
چندان اولمز ﴿ بك ﴾ بوزن تك وجك ودك درت معنایه در اول قوربغه در که جغزووزغ
وغوك ومكل دخی دیرلر استاد رودکی بیت ای همچو بك پایك چو اودیدها برون * ماننده
آن کسی که کنی مرورا بجنك * كمال غیاث * قطعه * از مرغ تا بماهی وازمور تاملخ *
ازمار تا بعقرب وازعکه تا ببك * روزی خوران خوان پرازنعمت تواند * هرکوشه که
می نکرم صد هزار دلك * بسحاق اطعمه برنجی اکمك وآنك صو ایله چامور میانده بولنمسی
ومحبت جغزولاك پشت وصفنده دیر بیت بسر باریش بدبلالی درشت * ندیمی بك
ومحبت لاك پشت * ثانی لك وتك لفظلرینه تابع ایدوب مزاوجه طریقیله استعمال ایدرلر
استاد عسجدی بیت عسجدی نام تیز تیز مبر * چه کنی خیر کرد اولك وبك * ثالث اثواب
وآلات خانه رابع رعنالنمك ﴿ بکسلاك ﴾ سكون کاف وفتح سین مهمله ولام ایله شرفنامه ده
کوربز وتوانا وزورمند معناسنه مسطوردر ﴿ بك ولك ﴾ توابع الفاظ قبیلندندر که بك
باشقه ولك باشقه لفظدر واوایله جمع وترکیب اولندقده برلفظ اولور رعنا یی وبی هنری
معناسنه شمس فخری بیت جهان زخاك درتست وعرصهٔ ملکت * چرا نکوهد عدلش
بتهمت بك ولك ﴿ بکونك ﴾ ضم کاف وواو مجهول وفتح نون ایله شمشیر چوبین یعنی اغاج
قلیج بعض اهل صنایع آلتی اولور وخطیبلر بعض شهرلرده که جبرا وقهرا قلیج ایله فتح اولان
ولایتلرده منبره چقدقلرنده طوتارق خطابت ایدرودخی درویشان وقلندران اظهار کرامت
ایچون قولتوقلرنده کوتررلر بکونه وبلونك دخی دیرلر ﴿ بکوك ﴾ ضم کاف وواو مجهول
ایله نشانهٔ تیرکه آماج وهدف دخی دیرلر ابو المعانی بیت چو انداز دهر تیری زمر کان
درست آید بکوك سینه امرا ﴿ بلارك ﴾ فتح لام وراء مهمله ایله یامی اوق دمرنی حکیم فردوسی
بیت هران تیرباران که آمد فرود * بلارك همیکشت جان میدرود * بو معنایی مؤید حکیم
خاقانی بیت روضهٔ آتشین بلارك تست * با وجودی شکاف ناوك تست * وخنجر
ونیزه وقلیج دموری معناسنه استاد عنصری * قطعه * چه چیزست آن رونده تیرپران
چه چیزست آن بلارك تیغ بران * یکی اندر دهان خلق زبانست * یکی اندر دهان
مرك دندان * وجوهردار قلیجه ده دیرلر خلاق المعانی بیت تیغ بلارك ارچه زکوهر
توانکرست * پیوسته هم زپهلوی کالکت کند تراش * وقلیج جوهرینه دخی دیرلر شیخ نظامی
بیت بلارك چنان تافت آزروی تیغ * که درشب ستاره زتاریك میغ * وله بیت
درفشان یکی تیغ چون چشم کور * بلارك بر ورفته چون پای مور ﴿ بلالك ﴾ فتح لامین
ایله بلارك مرقوم معنالرینه شیخ نظامی بیت بدریا کرفتد عکس بلالك * بماهی کاو کوید
کیف حالك ﴿ بالسك ﴾ کسر لام وسین مهمله ایله یعنی پرستو یعنی قرلغج که عربیده خطاف
دیرلر کذا فی ادات الفضلا ﴿ بلونك ﴾ ضم لام وواو مجهول وفتح نونله بکونك مرقوم
معنالرینه مرادفدر کذا فی مجمع الفرس ﴿ بلوك ﴾ ضم لام وواو معروف ایله برنوع پیاله درکه
آنکله شراب ایچرلر استاد عسجدی بیت میکسار اندر بلوك شاهوار * خور بشادی روزکار

نوبهار * بعض نسخه‌ده لام یرینه کاف ایله مرویدر بندك سکون نون وفتح دال مهمله
ایله آتیلوب اکرمك ایچون یومق اولمش پنبه که باغند وکندش دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس
بنوك ضم نون و واو مجهول ایله بمعنی کرم باسو یعنی کلر کذا فی شرفنامه بنیلك
کسر نون وسکون یای تحتانیله هندوشاه صحاحنده اول قزدرکه ابریشمك قباسیدر اندن
چوب وامثالی قبه نسنه‌لر طوقورلر بهرك سکون ها وفتح راء مهمله ایله ایکی
معنایه‌در اول چرك یعنی جراحتدن وچبانلردن اقان ایرك ثانی الو اباق دریسی ایش
ایشلکدن درشت وخشین اولور آکا پینه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بهشت کنك
کنك فتح کاف فارسی وسکون نونله دار الملك افراسیاب شاه اولان شهرك آدیدر حکیم
سوزنی بیت مارا بهشت تست بکار وبکار نیست * سر بر زدن بخاك وبهار وبهشت کنك
بهك فتح ها ایله برعلتدر آدمك دریسن بیاض ایدر معربی بهق در ایکی نوع اولور
برنوعی بیاضدر ماده‌سی بلغمدر وبرنوعی سیاهدر ماده‌سی بلغم سودا ایله ممتزج وایکیسینه
فاسد اولوب ظاهر بدنه دفع ایتمکله ظهور ایدر شاعر بیت سراپا تنش بوده اورا بهك
نشانه بود طبع ماری بشك * کمال غیاث * قطعه * صد لعنت خدای بمروان وبریزید
کو داشت علت برص وزحمت بهك * دانی بکجاست مسکن ومأوای آن مکان * آنرا مقام
وبل مراین را مکان درك بیانك فتح یای تحتانی ونونله اول اوتلقدرکه آندن حصیر
ایدرلر کذا فی مجمع الفرس بیلاك سکون یای تحتانی وفتح لام ایله برنوع چتال دمرناو
اوق که باء فارسیله پیلاك وفیلاك دخی دیرلر شمس فخری بیت ایا شهی که بدوزی بروز کین
ومصاف * براسمان مه وخورشید را بیلك بیلك معا لکاف الفارسی * بادبرك سکون
دال وراء مهملتین وفتح باء موحده ایله بمعنی کاغذباد یعنی هوایه اوچوردقلری کاغد کذا فی
فرهنك جهانکیری بادرنك کسر دال وفتح راء مهملتین وسکون نونله التی معنایه کاور
اول برنوع ایری خیاردرکه تخملق ایدرلر حکیم انوری بیت باجهل پناه کاندرین باغ * بربید
همیشه بادرنکت * ثانی بمعنی اسب تندو تیز ثالث ترنج بو ایکی معنایه استاد دیمشدر بیت
بادرنك آمد نکارم باعذار بادرنك * بادرنکی زیر ران برکف کرفته بادرنك * وترنج معناسنه
حکیم اسدی نقل ایدوب بو بیتی یازمش منجیك بیت یا من آمد بمجلس با بنفشه دست سوز
چله کرد ند وشکسته شد سیاه بادرنك * بو معنایی مؤید شمس فخری * قطعه * اکر بهار
تسکین صفرا کسی * بامیون مرکب کند بادرنك * ز ترکیب دست شه وتیغ او * فلك کرد
دفع غم وآدرنك * رابع فرهنك جهانکیریده سینه بند اطفال حکیم سوزنی بیت نام ورا
بسینهٔ اطفال شیعه بر * تارکشیده نقش نبند ند بادرنك * خامس اول علت بیماریدرکه
زیاده غمدن بغرصقه برعلتدر نفخ وقراقر ظاهر وکوبکده بوری حاصل اولور هندی
لسانده بادکول دیرلر سید سراج الدین سکزی بیت دارد غم بادرنك عشقت * در بردن
جان من شتابی * سادس صحاحده ترنجبویا دیدکاری اوت که ریاحین قسمندندر بادرنجبویه
دخی دیرلر ترکیده لیمونی ریحان دیدکاریدر باذارنك فتح ذال معجمه وراء مهمله وسکون
نون ایله ترنج معناسنه‌در کذا فی مجمع الفرس باردنك وبادنك سکون راء مهمله

مهمله ونون وفتح دال وثانی حذف رایله سینه بند اطفال معناسنه‌در ایضا منه بارنك
فتح راء مهمله وسکون نونله ترنج معناسنه میر نظمی بیت همه نازك وجود وعشوه آهنك
همه سیمین تن وپستان بارنك بازرنك سکون زاء معجمه ونون وفتح راء مهمله ایله
تحفة الاحبابده سینه بند اطفال معناسنه حکیم سوزنی * قطعه * درکام ماحلاوت شهد
شهاد تست * ای بی شریك شهد شهادت مکن شرنك * در عمر خویش در تونیاورده ایم شك
درمهد بسته اند بدینکونه بازرنك * اما فرهنك جهانکیریده سینه بند زنان درکه ایکی پارچه اوج
کوشه لو ابریشمدن طوقنمش نسنه‌در زنان کوکسلرینه بغلرلر که ممه‌لری ایری اولمیه حکیم ولیجانی
* قطعه * مطربه ناهید پستانت برقص * چون درآید دل ناهید برد * بازرنك ازمه وخورشید
کند * بازرنك ازمه وخورشید برد باشنك کسر شین معجمه وسکون نونله ایکی معنایه‌در
اول اغاجی اوزرنده قالمش وزمانی یچکله صولمش اوزم صالقمی شمس فخری بیت بنام
دست توکر شاخ رز نهد دهقان * عقیق ولعل درآید ز شاخ نه باشنك * ثانی تخم
ایچون بوستانده الیقونیلان خیار استاد منجیك بیت آن سك ملعون برفت این سنك را
درخویشتن * تخم را مانند باشنك اندرش برجای ماند * فرس قدیمده قاون معناسنه
مرویدر بدر الدین محمود بیت بوقت خربزه تذکیر سفچه لذت تو * دراز همچو خیار ست
وسردچون باشنك بافنك فتح فا ونون ایله زرداوه دیدکاری جانوردرکه دریسن کورك
ایدرلر سموره بکزر برلطیف کوركدر بالنك فتح لام وسکون نون ایله شرفنامه‌ده
ایری ترنجك برنوعیدر اما فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه منقولدر برمعناسی خیارك
برنوعیدرکه باد رنك دخی دیرلر وبر معناسیده برنوع خوش مزه لطیف ترنجدر شکر ایله
مربا ایدرلر بسحاق اطعمه بیت به شیخ وسیب مفتی وریواس محتسب * بالنك شد کاو
وترنجست شیر کشت بانك سکون نونله ایکی معنایه‌در اول صوت وصدا هر نه‌نك
اولورسه مولانا عرفی بیت مالب آلودهٔ بهر تو بکشاییم لیك * بانك عصیان میزند ناقوس
استغفار ما * ثانی فرهنك جهانکیریده براغاجدر خوشبو شکوفه‌سی اولور وتخمی‌ده
اولور عربیده حب البان واغاجنه قضیب البان دیرلر بدرك سکون دال وفتح راء
مهملتین ایله بد اندیش وبد اصل وبد نهاد معناسنه مولانا صایب اصفهانی بیت بخاموشی
زمکر دشمن بدرك مشو ایمن * چو توسن کوش خوابا ندلکد ه‌ادر قفا دارد * مولانا هاتفی
در تیمورنامه بیت مر آن بدرکان را زبان عجب * زباند انشان نی عجم نی عرب برك سکون
راء مهمله ایله اون برمعنایه کاور اول معروف که یپراقدر بودخی ایکی نوعدر بری اغاج
یپراغیدر نتکم شیخ سعدی بیت برك درختان سبز درنظر هوشیار * هر ورقی دفتریست
معرفت کردکار * بری شکوفه ونباتات زمین یپراغیدر خواجه حافظ بیت بلبلی برك
کلی خوش رنك درمنقار داشت * واندران برك ونوا خوش ناله‌های زار داشت * ثانی تدارك
مهمات سفر شاعر بیت راه تو دور آمد ومنزل دراز * برك راه توشهٔ منزل بساز * ثالث
اسباب ولوازم راه که برك وبار دخی دیرلر شیخ سعدی بیت بهیکل قوی چون تناور درخت
ولیکن فروماندهٔ بی برك سخت * رابع انتظام حال ومال ومنال وبو معناده انتظام کلامه دخی

دیرلر سرو برك دیمك ذكر اولنان معناره شامل اولور قاضی میر بیت بكدی دكرندارم
سرو برك آشنایی * كه نیرزد آشنایی بمشقت جدایی * طالب آملی بیت آشفته دماغم
سرو برك مختم نیست * دامن چه كشایم كه كلی در چمنم نیست * بو معناده یالكز برك ایله ده
افاده كلام ایدرلر كمال اسمعیل بیت همچون صفت حرب برك چنار دید شبنم * برآورد دستم
بین كر بود برك دیدنم * خامس ساز ونوا معناسنه اعمدر نتكم بیت مرقومه * واندر آن
برك ونواخوش ناله های زار داشت دینلمشیدی * سادس یعنی آهنك ونغمه حضرت
مولانا قدس سره بیت جمله مرغان برك كرده جیك جیك * باسلیمان كشت اصبح من اخیك
سابع یعنی سروسامان مجد همكر * رباعی * نی برك كه خیمه زنم پهلو یت * نی سیم كه خانه
جزم دركویت * من دیده وكوش ازان میخواهم * تا بشنوم آواز ببینم روی ت * ثامن یعنی
سرانجام شیخ سعدی بیت خانه بركندم وبكچو نفرستاد زپیش * برك مركت چه غم
وبرك ز مستانی نیست * تاسع عزم وقصد معناسنه كمال اسمعیل بیت دست از طلب
مدار كرت برك آن رهت * كانرا كه توشه نه زفقر ست وبی نوا * عاشر یعنی پروا استاد
فرخی بیت توبا كل وسوسن زن ومن بالب وزلفش * در برك بود بنشین تا بوسه شماری
حادی عشر رزق وذخیره معناسنه شیخ سعدی بیت برك عیشی بكور خویش فرست *
كس نیارد زپس توپیش فرست * بسنك فتح سین مهمله وسكون نون ایله ایكی
معنایه در اول الفی ده كز رو بیابانده پرورده اولمش آت كه هنوز بنلمامش اوله میر نظمی
بیت درسرش میزند لجام امرت * توسن چرخ كر بسنك آید * ثانی انجیلدن
استنباط اولنمش بر كتاب اسمیدر بشلنك سكون شین معجمه ونون وفتح لام ایله
هندوستانده بر متین ومستحكم قلعه آدیدر الكه سنده مشهوردر بكنك سكون
كاف وفتح نون ایله حیوان دم بریده یعنی قویروغی كسلمش حیوان كذا فی ادات الفضلا
بلك سكون لام ایله یعنی برك مرقوم یعنی یپراق وبعض معناسنه ده استعمال
اولنور نتكم شاعرد یمشدر بیت رجا كرده ام بوسه از یار خندید * شكوفه دهد پیش
بلكش نهال بنك سكون نون ایله معروف حشیشدر كه قوریدوب یرلر عقلی زائل
و وجودی تخدیر ایدر معربی بنجدر ورق الحشیش وغبیرا دیدكلریدر شیخ عمر خیام *
* رباعی * هر كه كه دلت تنك شود بنك بخور * یایكد وقدح باده كلرنك بخور * كر این
نخوری آن نخوری ای احمق * پس لایق توسنك بدسنك بخور * وفتح نون ایله ایكی معنایه در
اول بر نوع قماشدر كه زمینی اطلس اولور واو زرینه صرمه وقلابدون ایله كل نقشی
زربفت ایدرلر مولانا محمد ظهوری بیت زجامه خانه عشق تو اطلسم كردون * بنعل
وداغ بنك پوش كرده مارا * ثانی چنكستانده اولور بر نوع میوه در بن دیرلر تركیده
چتلا قوج دیرلر بابل مع اللام * بابل كسر باء موحده ایله وسط عراق عربده واقع
بر شهر وبر ولایت آدیدر عجایب البلدانده یازر كه عراق اوسط دنیادر بابل مركز دایره
عالم اولمق لازم كلور ونزهة القلوب نام كتابده مسطوردر كه بابل اقالیم ثالثدن عراقك مداین
سبعه سندندر اما اصحی نهر فراتك جانب شرقیسنده كنار نهرده واقع حله شهرینه تابعدر حالا

حالا خرابدر اول شهرك قلعه سی پشته اولوب زنده اولوب ایچنده بر چاه عمیق وار در هاروت
وماروت كه ایكی ملكلر ایدیلر انده محبوسلردر قدیم زمانده بعض كمسنه لر واروب انلردن
سحر اوكرنورلر ایمش خواجه حافظ بیت در باید مشدن سوی هاروت بابلی * صدكونه
ساحری بكنم تا بیارمت باقل كسر قافله برالكن وغایت احمق آدمك آدیدر اجمال
حسینی نام كتابده مذكوردر بر كون اون بر درهمه بر آهو صاتون آلوب قوجاغنده طوتوب
كیدركن یولده بر دوستی راست كلوب نیچه یه دك الدك بو آهویی دیو سؤال ایدر اولدخی
ایكی الك پرمقلرین آچوب ودلین چقاروب كوستورر همان آهو صچرایوب قاچر اول زماندن
اعیا من باقل دیو ضرب مثل ایدرلر بال سكر معنایه كلور اول قناد كه طیور ده اولور
عربیده جناح دیرلر شمس فخری بیت همای اوج شرف شاه شیخ ابواسحق * كه مرغ فتح
زند درهوای او پروبال * ثانی طیوردن غیری پرنده جكلر قنادینه ده دیرلر بو معناده مجموع
قناده بال اطلاق اولندوغی ظاهردر طالب آملی بیت با خلال نسیم صبا عجب نبود *
كه شمع كلبن پروانه را بسوزد بال * وله ایضا بیت زخط باد صبا بلبلان بطرف چمن * نقاب
غنچه كشایند از تحرك بال * پروانه ده وبلبلده پر اولمز بال اولور كه قناد در زیرا پر قنادك یلكنه
دیرلر ثالث چارپا حیوانانك للرینه او موز باشلرینه وار نجه دیرلر كه آت وصفنده یال وبال
دینلور نتكم طالب آملی نك بو بیتنده واقعدر بیت بیال وبال چوهز برست وخشم وكین
چو پلنك * بخال وخط چو تذرو وبدست وپا چو غزال * رابع انسانك قوللرینه ده دینلور كه
تركیده بوی بوص صاحبی ویال وبال اسی دیرلر حكیم فردوسی بیت بپوسید مادر دوبال
وبرش * همی آفرین خواند بر پیكرش * خامس فرهنك جهانكیریده بر نوع ماهی دركه
غایت ایری اولور دریاده چوق فساد ایدر اما اتی خوش ولذیذدر حكیم فردوسی بیت
بیاراست خوان خورش بكسره * سه دیكر بمرغ وببال وبره * سادس یعنی نمو یعنی
اوزانوب بویومك استاد رودكی بیت چنان ببالد از آواز سائلانش جان * كه جان مادر
از آواز كشلد فرزند * بو معنیده بالیدن دن صیغه امردر اولور ناصر الدین شروانی
بیت ای سرو بباغ سینه ام بال * تادل شودت چو سبزه پامال * سابع پرچك كه عوراتك
قصه صاچی در ثامن یعنی مال وكاله بالال بوزن پامال یعنی تیر سقف یعنی طام
دیركاری كه التنه ار قوری قونیلان اوزون دیرك كذا فی مجمع الفرس باول فتح واو ایله
بر موضع اسمیدر كه انده غایت لطیف قماش وجامه طوقنور حكیم خاقانی بیت هر خلعه
كز وتن ولی یافت * خورشید نسیج باولی یافت بحل كسر حاء مهمله ایله حلال ایلمك
یعنی استحلال میر خسرو دهلوی بیت مارا بدادی كن حلال ازلب شراب ناب خود * باری
بحل كن یك نظر روزی دران جلاب خود * شیخ نظامی بیت آز ردمت ای پدر نه برجای
وای ار بحلم نمیكنی وای * میراسیری * بیت قاتل خودرا بحل كردم كه دست از من نداشت
داشتم تا بیم جانی دست او در كار بود بددل بد یوك مرقوم معناسنه یعنی قو رقق عربیده
جبان دیرلر مولانا شیرازی بیت بددلی رفتن شجاعت آمدن * بحل وغم و فكر بد
زائل شدن * وكینه دار معناسنه ده كلور بدسكال سكون دال وفتح سین مهملتین

وكافله برامز صابحی دیمك اولور سكال سكالیدن دن اسم فاعلدر حكیم فردوسی * مثنوی *
بداد وردهش یافت آن نیكوئی * چو نیكی سكالی فریدون توئی * كه یك شربت آب را
بد سكال * بود خوشتر از عمر هفتاد سال * شیخ سعدی بیت تو نیكو روش باش
تا بد سكال * بنقص تو كفتن نیابد مجال بدیل كسر دال مهمله و سكون یای تحتانیله
شرفنامه ده نام خاقانی مذكوردر یعنی بر خاقان آدیدر براجیل فتح راء مهمله وكسر
جیم وسكون یای تحتانیله كرفس دیدكلری سبزه در كذا فی الاختیارات برطاییل
سكون را و فتح طاء مهملتین وكسر یای تحتانی اولی وسكون ثانیه ایله هندوستانده
بر جزیره اسمیدر كه جمیع جهات ایله خرم وآراسته وكتب معتبرانده مسطوردر كه اول
جزیره ده بر طاغ واردر كه كیجه لرده طبل وسرنا آوازی وكاهی دف وساز صداسی ونغمات
وترنمات استماع اولنور دیرلر انده بر منتهادرخت واردر نه اغاجی ایدوكی معلوم دكلدر اول
آوازاندن ظاهر اولور حكیم اسدی بیت جزیره همه جای شادی وكام * كه خوانند برطاییل
اورا بنام برغول سكون راء مهمله وضم غین معجمه ایله بغدایی قینادوب وقورودوب
دكرمانده خرد ایتدكدن صكره پلاو وشوربا ایدرلر تركیده ضم بایله باغور وعربیده برغل
دیرلر شمس فخری * قطعه * مطلب مال وجاه قانع شو * بدو تانان وكاسهٔ برغول *
چند باشی برای شهوت وحرص * پای بسته بطرهٔ مرغول * بو معنایه حكاك بیت آسیای
صبوریم كه درا * كه ببر غول وكه بسرمه كنم * صحاح كبیر وصغیرده ونسخهٔ میرزا ابراهیمده
بر نوع خانكی حلوادر كه اون ایله بشوررلر اكا افروشه دخی دیرلر كذا فی مؤید الفضلا
اما ادات الفضلاده ومجمع الفرسده معیار جمالی نقلی اوزره مسطوردر وباء فارسیله ده مرویدر
برك نیل كاف فارسیله چوید بپراغی در اصلنده چوید نباتات قبیلندندر زنان
مذكور بپراغی دوكوب صوین آلوب قاشلرینه چكرلر واغارمش صاچلرینه سوررلر براز
ایام قالور رابوا المعانی بیت ازسودای دل من دوده آه * همچو برك نیل كرد موم سیاه
برزكول سكون زاء فارسی وضم كاف ایله مرد قوی هیكل وزحمتكش وشغل وعمله
حریص ومجد معناسنه بشكول دخی دیرلر بسل فتح سین مهمله ایله یعنی كاورس كه
بر نوع طاریدر خرده وصاری اولور كذا فی مجمع الفرس عربیده یعنی دیوان جمعی بسیل كلود
وسكون سین ایله ینه عربیده هم حلاله وهم حرامه دیرلر اسماء اضداددندر بشكول
سكون شین معجمه وضم كاف ایله یعنی برزكول مرقوم شمس فخری * قطعه * چو درازاق
پیش وكم نشود * فارغ البال ومردم بشكول * چه كه بر تخت نازخسبی خوش * چه كه در
كل نهی دو دست پزول بشل فتح شین معجمه ایله نسخهٔ حسینی وفائیده یعنی دراویز
بو معنایه شمس فخری بیت كرت باید كه بكذری زسها * دست خوردر ركاب شاه بشل
بشول ضم شین معجمه ایله یعنی كاركذارنده وبیننده ودانند یعنی ایش بتوریجی ومصلحت
كوریجی وایش باجی ایوشكور بیت كار بشولی كه خردكیش شد * از سر تدبیر وخردیش
شد * ومصلحت بتورمك معناسنه حكیم اسدی بیت زمان بد شاد كفتا هول * همی
كارهای دكر بر بشول * هول صبر وتوقف ایله دیمكدر ودخی برهمزدكی وپریشان

١٧٢
وپریشان اولمق معناسنه كلور ابن یمین بیت بیان طرهٔ توكردمی ولیك دلم * زبس بشول كه
دار دبكنه اونرسد * وبرهمزدن معناسنه امر استعمال اولنور اثیر الدین اخسیكی بیت
حشمتش آنجا كه داد نامیه را كوشمال * لقمه بشولی نكر خاربیرم رطب * حكیم انوری
درهجو قاضی كیرنك بیت ازدوكشت ازفراق لقمه بشول * روی سرخ من ای سیاه
دول بغل فتح غین معجمه ایله قولتق دركش دخی دیرلر عربیده قاطر معناسنه درمحمد جان
قدسی بیت دارم دلی اما چه دل صد كونه حرمان در بغل * چشمی وخون در آستین اشكی
وطوفان در بغل بلاول بوزن ملال بلا در مرقوم معناسنه یعنی اذربویه بل
بوزن حل او پچه بولغی انجق نعمة الله مفتوحه ده تصحیح ایلمش سائر نسخه وفرهنكلرده
مكسوره ایله روایت ایلمشلر بهرام تل تل فتح تاء مثناة ایله بر مناره دركه بهرام چوبین
سر تركاندن یاپمشدر حكیم فردوسی * مثنوی * همیكشت بر دشت كردنبرد * سر
سركشان راز تن دور كرد * چو بر هم نهاد ندوانبوه كشت * زبالا وپهنا یكی كوه ودشت
چنان جای را نامداران یل * همی هركسی خواند بهرام تل مع المیم * بادام معروف
یمشدر بادام دخی دیرلر عربیده اسمی لوزدر واستعاره طریقیله چشم دلبره ده دیرلر میر نظمی
بیت بسویم نكه كرد آن چشم بادام * بمرغ دلم طره اش كرد دردام باد نجم سكون
دال مهمله ایله رازیانه دركه عربیده شمره دیرلر ضم شین ایله بادرم سكون دال وضم راء
مهملتین ایله ایكی معنایه در اول صحاحده یعنی كلام عبث وسخن بیهوده معناسنه در استاد
عنصری بیت چون بایشان بازخورد آسیب شاه شهریار * جنك ایشان عجز كشت
وسحر ایشان بادرم * اما شمس فخری زاء معجمه ایله نقل ایلمش بیت هركه جز مدح ذات اوكوید
قول وفعلش تباه وبادزم است * ثانی یعنی رعیت صاحب فرهنك منظومه بیت جلد
بشكول دان وخوش بدارم * باد رم شدر عیتا زانام بادرشفام وبادرشكام وبادرشنام
وبادرشوام كلهم بكسر الدال المهمله وسكون الزاء الفارسی فرهنك میرزا ابراهیمده
شراب سرخ اما كتاب السامی فی الاسامیده ایكی دال ایله بادرد نام غلبهٔ دمدن وجود
انسانده ظاهر اولان قزللق در مؤید الفضلاده بادرشفام وبادرشوام شراب سرخ مرویدر
اما مذكوردرت لغت فرهنك جهانكیریده بر نوع سرخ دركه بنفشی رنك اولور كمودت
وكدورت سببی ایله انسانك یوزنده ظاهر اولور علتی احتراق دمدر بادزنام فتح دال
مهمله ایله بعض فرهنكلرده ذال معجمه ایله یعنی عمود خیمهٔ سیاه یعنی عربك سیاه شال اولرینك
عمودی كذا فی فرهنك جهانكیری بادشفام وبادشكام وبادشنام وبادشوام كلهم
بكسر الدال المهمله وسكون الشین المعجمه یعنی بادرشفام مرقوم واخواته یعنی غلبهٔ دمدن
برقزللقدر انسانك یوزنده ظاهر اولور كه مقدمهٔ جذامدر علاج اولنوب دفع اولنمزسه
عاقبت اول علته منجر اولور طبیب یوسفی رئیس الاطبای بابر میرزا * رباعی * آنها كه كرفتار
بباد شنامند * كر رك زنند باد رد شفامند * مطبوخ هلیله بعد ازین كر بخورند
در طور وطریق پخته كاری خامند بادودم ضم دالین مهملتین وواو مجهول ایله عجب
وغرور وتكبر معناسنه حكیم فردوسی بیت بیاراست ان جنك را پیلسم * همیراند چون

اوج معنایه کلور اول ملول اولمق ثانی قمار مجلسنده اوتوران آدمه دیرلر که اوتور اما قمار اوینامز ثالث درخت عضاه میوه سیدر عضاه بر دکنلو اغاج دیمکدر ل بریشم م کسر راء مهمله وشین معجمه وسکون یای تحتانیه ایله ایکی معنایه در ابریشم لفظندن مخففدر یعنی الفی محذوفدر حریر معناسنه ثانی سازقللری کمال خجندی بیت می باواز بریشم خود کمال مطربی کر آیدت روزی بچنک ل بزشم م فتح زاء وسکون شین معجمتین ایله پچی قلینك نرم ولطیفی که طراقله قوپاروب وانجه اکیروب شال صوف وبعض نازك اثواب ولطیف نسنه لر طوقورلر کاغرچه دخی دیرلر شیخ سعدی بیت بازم زصفر آمد دیدم که بزشم آورد چون نیك نظر کردم پیش آمد وپشم آورد ل بزغم م سکون زاء وفتح غین معجمتین ایله بر دکنلو اوتدر عصاره سنه عقاقیا دیرلر کذا فی شرفنامه بعض نسخه ده راء مهمله ایله مرویدر ل بزم م سکون زاء معجمه ایله اوج معنایه کلور اول مجلس شراب وعیش وصحبت ومهمانی وخوشحالی حکیم نزاری قهستانی بیت اسباب طرب جمع کن وبزم بیارای * اطباق سموات چه کسترده وچه طی * ثانی بو اثناتدن بر قریه اسمیدر که امامزاده لردن بری آنده مدفوندر ثالث خیمه معناسنه در میر نظمی بیت زده در چمنزار بزم بلند * بفرمود بزم شراب آورند * وعربیده ایکی معنایه کلور اول دیش ایله اصرمق ثانی صبا به ووسطی پرمقلریله سود صاغمق ل بزم م سکون زاء فارسیله شبنم معناسنه در که بشلك دخی دیرلر ل بسته رحم م یعنی زن عقیم اولاد طوغرمز عورت رکن الدین یکرانی بیت ای در نظر جود تو بیقدر درم * وز زادن شبه توجهان بسته رحم ل بشم م فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی ملول ثانی بمعنی ناکواری که امتلا حاصل اید ریعنی هضم اولمامق بو معناده حکیم شیرازی بیت خورده مانده خام وغیر منهضم * فضلها کرد آید اندرتن بشم * اما بو بیتده قافیه اقتضاسیله شین مکسوره اولمق لازم کلور وسکون شین ایله اوج معنایه کلور اول شول بیاضلق که وقت سحرده سبزه او زرینه دوشر شبنم کبی قرالاوی بیت چون مور بود سبز کهن موی من همه * دردا که برنشست بران موی سبز بشم * ثانی ماحد بی دین دیمك اولور حکیم سوزنی بیت بشمی که بر رسول خدا افتری کند * باآل او بدم شکالی مری کنند ثالث طبرستان ایله ری میاننده واقع بر موضعك اسمیدر بغایت سرد یردر ل بفخم م سکون فا وفتح خاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی بسیار کمال اسمعیل بیت که منا ظره باکوه اکر سخن رانی * ز اعتراض تو بفخم شود معید صدا * میر منجیك بیت بدان ماند بنفشه برلب جوی * که بر آتش نهی کوکرد بفخم * ثانی ثنار چینان بر چارشبك درت طرفنه اغاجلر بغلیوب ثنار التنه طوتارلر استاد عنصری بیت بسکه از کرد کردن بفخم نه شکر چید هیچکس نه درم ل بفم م سکون فا ایله دلنتك معناسنه که فرم دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل بقم م فتح قاف ایله بر قرمزی اغاجدر خرده ایدوب صوده قینادوب ابریشم بو یارلر لطیف قرمزی رنك اولور وغایتده پك اغاجدر نیجه ییللر طورسه اصلا چوریوب فنا بولمز بکلکدن کنایه ایدرلر شاعر بیت عمر نازك مده بطول امل * نه نشاندی بجهان چوب بقم ل بکم م فتح کاف ایله بقم مرقوم معناسنه در فارسی بکم وتعریب اولنوب بقم

بقم اولسه جائزدر استاد فرزدق بیت هرکه در دنیا بشد قانع بکم * سرخ رو باشد بعقبی چون بکم ل بلخم م سکون لام وفتح خاء معجمه ایله فلاخن یعنی صپان کذا فی نسخه میرزا ابراهیم بو معنایه مولانا موید الدین بیت کله با نان او نهند ارقدر * مهر ومه را چو سنك در بلخم ل بم م اوج معنایه کلور اول بر کمسنه نك باشنه ویاخود صارغنه ال ایله اورمغه دیرلر منلا حیدر ذهنی در هجو قاضی افضل بیت عمامه زبم کرده ورم بو سر قاضی * آموخته تا رست حرم بو سر قاضی * شاعر دیمشدر بیت دستار که بر سر رقیب است * صد بم زده رنك مینماید * ثانی طنبور وسائر سازك یوغون قیلی که قبا سسلی در زیر وبم دیرلر امیر خسرو بیت برشم هند کونا کون مزامیر * بجا نها بسته اشکال از بم وزیر * حکیم اسدی بیت زبس بلبله کونه کل کرفت * بم وزیر آوای بلبل کرفت * ثالث کرمان مضافاتندن بر قلعه نك آدیدر میر عماره بیت عدو را بر دل از وی یار غم باد * سنان او کلید فتح بم باد * شرفنامه ده حدود مشرقده بر شهر اسمیدر دیو مرقومدر ل بنام م ایکی معنایه در اول نامدار ومشهور ومعروف دیمکدر حکیم اسدی بیت سراپرده شاه ایران تمام * بکرد آمده پهلوان بنام * ثانی باء معیت ایله ترکیب اولنوب فلانك اسمیله دیمك اولور شیخ سعدی بیت بنام خداوند جان آفرین * حکیمی سخن در زبان آفرین * ل بنوك کرم م سکون کاف اول وکسر ثانیله کار دیدکلری جانوردر ل بهرام م درت معنایه کلور اول شاهان سلفدن بر ذی قدرت پادشاهك نامیدر شمس فخری بیت دائم از عدل او بر مشك بود * همچو کسری بکور در بهرام * ثانی سبعه سیاره دن مریخ یلدزینك آدیدر سراج الدین قمری بیت ای زبده وجود جهانت بکام باد * کیوان ترا مسخر وبهرام رام باد * حکیم سنایی بیت فلك خامس آنکه بهرام است * آنکه در فعل ورای خودکام است * ثالث بر فرشته نامیدر که محافظ مسافران وامور مصالح که روز بهرامده اوله اکا متعلقدر رابع هر ماه شمسی نك یکرمنجی کونی نك اسمیدر حکیم فردوسی بیت ز بهرام کردون ببهرام روز * ولی را بساز وعدو را بسوز * شمس فخری بیت همه روز شن بخمی کند ود * همچو شاهان فرس را بهرام * روزمزبوره مجمه اعتبار اولندیغندندر بو معنایه رافعی بیت همیشه تا بود از پیش رش مهر وسروش * چنانچه از پس بهرام رام باشد وباد * رش ١٩ روز مهر ١٧ سروش ١٨ روز ایمدی رشدن اول مهر وسروش اولدی وبهرام ٢٠ روز رام ٢١ باد ٢٢ بهرامدن صکره رام وباد اولدی واستعاره طریقیله شمشیره دخی بهرام دیرلر وعجم پادشاهلرینه خسرو لقبی کبی بهرام دخی لقبدر کذا فی المجمع ل بهرم م سکون ها وفتح راء مهمله ایله عصفور دیدکاری اوتدر که آنکله صاری وآل رنك ایدرلر ل بهیم م کسر ها وسکون یای تحتانیه ایله رایان هنددن برینك آدیدر استاد فرخی * قطعه * چو بهروا له که اندر دیار هند بهیم * بنهروا له همیکرد بر شهان مفخر * همیشه راه بهیم اندر ومقیم نعیم * نشسته ایمن ودل برنشاط باز و بطر ل بیرام م روز معروف عربیده عید دیدکاری معنایه در غره شوال وعاشر ذی الحجه ده واقع اولور ل بیرم م سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده پارچه قماش

نوعندن بر نوع اطیف متقالی بزه مشابه نازك وانجه بزدر استاد فرخی بیت بتیر با سپر
کرك ومغفر پولاد * همان کند که بسوزن کنند با بیرم * اما مشکلاتده * بیرم شیء من الحدید
یقوم به اشیاء الغلیظ * دیو یازمش یعنی دموردن بر شیء در آنکه غلیظ شیلری طوغریدرلر
ل مع النون * باپایان ع باء ثانی فارسی ویای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول بمعنی شتران که
اصلی بادپایان ایدی تخفیفا دالی حذف اولنوب باپایان اولدی ثانی بمعنی انجام نهایت
معناسنه میر نظمی * قطعه * شه خلق جهان زاعام لطفش * ندارد حد انعام وبخایش
چنان سرخیل شد برنیك مردان * که باپایان نمیدارد عطایش ل بازن ع سکون باء
موحده وفتح زاء معجمه ایله بمعنی سیخ آهن یعنی دمور شیش کباب شیشی اولسون غیری
اولسون چلو چوب دخی دیرلر شمس فخری بیت اعظم جمال دنیی ودین است آنکه هست
جان عدو چو بسمل ورمحش چو بازن * صحاحده آهنی باشد دراز مرغ وکوشت بدان
بریان کنند سیخ نیز کویند واقعدر * حکیم سنایی بیت شاد باش ای عندلیبی کز پی
وصفت همین * مرغ بریان طوطیء کویا شود بر بازن * امیر معزی * قطعه * معاقست
وکرفتار وعاجز وکردان * دل عدوت زبس کاندران فرست وفن است * کهی چو مرغ
هوا وکهی چو مرغ بدام * کهی چو مرغ قفس که چو مرغ بازن است ل بابیزان ع کسر باء
موحده وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله بمعنی کفیل وضمان معناسنه ده مرویدر
ل بابیزن ع سقوط همزه ایله دخی معنای مرقومه در ومجمع الفرسده بادبیزندن مخففدر که
دالی حذف اولنمشدر ل باتنکان ع کسر تاء مثناة وسکون نون وکاف عجمیء مفتوحه
ایله بادنجاندر که آندن تعجیم اولنمق فهم اولنور حکیم سوزنی بیت حبیب کاسیء ای کاسهء
صرت بنکان * که عاشق کله کون شدی چو باتنکان ل کاسن ع فتح سین مهمله ایله بوزن
دادن نام موضعدر کذا فی مجمع الفرس ل باچنك کرفتن ع فتح جیم فارسیله چمد کلك معناسنه
باچنکل کرفتن دخی دیرلر ل باختن ع سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله اوینامق لعب
معناسنه لکن رقص معناسنه دکلدر مثلا کوی وچوکان وشطرنج وقمار اوینامق کبی کمال اسمعیل
بیت مهرهای چشم کردانی وبازیها بری * تو حریف شوخ چشمی با تو نتوان باختن *
مستقبلنده خازایه قلب اولنوب بازد وبازنده دیرلر اما بو قول نعمة الله وحلیمی وامثاللری
کمسنه لرك قولیدر اما مولانا شارح کلستان ودیوان حافظ اولان سودی مرحوم بو سوزه
راضی دکلدر باختنك مضارعی بازد کلمکه سبب ندر بازد بازیدن لفظندن اولق فصاحت
وبلاغته انسب دردیر وحق التدر اقلاب حروفه حاجت یوقدر ل باخه زن وباخیزان ع
کلاهما بمعنی بنا یعنی دیوار وخانه یاپوجی باخسه دخی دیرلر اما باخه بنا اصطلاحنده
دیوارده قوردیدکلری درکه طاشی صره ایله قویانه باخه زن دینلور ل باداشن ع
فتح دال مهمله وشین معجمه ایله جزای خیردر نونسز باداش دخی دیرلر مکافات ایتمك
معناسنه اولور شاه ناصر خسرو بیت آن کن از طاعت ونیکی که نداری شرم * چون
به بینش درآن معدن باداشن * جمال الدین عبد الرزاق کاشی بیت اکر باندت مشغولی
احتلامست آن * جنب ز خواب درآیی بروز باداشن ل باداان ع فتح دال مهمله ایله فرهنك

فرهنك جهانکیریده مخفف آبادان در ل بادبان ع سکون دال مهمله وفتح باء موحده ایله
اوج معنایه کلور اول کمی یلکنی حکیم انوری بیت آسمان در کشتیء عمرم کند دائم دوکار *
کاه شادی بادبانی وقت انده لنکری * بعض فرهنکده یلکن بغلدقلری دیرك که سرن دیرلر
اما بادبان مناسبتیله یلکن اولمق اصحدر طالب آملی بیت از باد دامن کرمش در محیط فیض *
فارغ شود سفینه همت ز بادبان * ثانی استعاره طریقیله ساغره دیرلر حکیم ازرقی بیت
ز آبکینه عکس آن چون نور بر دست افکند * دست بیرون کرد پنداری کلیم از بادبان
ثالث قفتان وپیراهن یاقه سنه دیرلر عبد الواسع جبلی بیت کر صبا در آستینش یاسمن
عنبر نهاد * ابر هم در بادبان ارغوان کوهر نهاد * حکیم سنایی بیت خوب نبود عیسی
اندر خانه بعص در بادبان * از برای توتیا سنك سپاهان داشتن ل بادوان ع یعنی بادبان
با واوه ابدال اولنمشدر کاربان ایله کاروان کبی ل بادرین ل لطیف هوا باد صبا معناسنه
شمس فخری بیت بزیر چرخ برین بیمثال فرمانش * زسوی قبله نیارد وزیده بادرین
ل بادپسین ع یعنی ضرطه پسین کیرودن اولان نسنه در ابو المعانی در هجا بیت وقت
کفتن از دهانش آنچنان آید نفس * ترب میخورده که بویش آمد از بادپسین ل بادبیزن ع
سکون دال مهمله وکسر باء فارسیله مروحه که ترکیده یلپزه دیرلر کمال خجندی بیت بادبیزن
که کسی بر من بیمار زند * زضعیفی چو مکس باد برد پیکر من ل بادویزن ع باء موحده یرینه
واو ایله ده مروحه معناسنه در مسعود سعد سلمان در تعریف فیل بیت راست کویی که باد
رفتارش * خاصه از دو بادویزن کوش ل بادخون ع سکون دال مهمله وضم خاء معجمه
ایله هوا ایشلیه جك پنجره شمس فخری * قطعه * دشمن درکاه ابو اسحق را * دیده ودل
دائم از غم بادخون * کرد دالحق چون سموم از باد صبح * بنمرد اعداش را بر بادخون *
صحاحده فتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بادکیرلی خانه معناسنه شمالی دهستانی در تعریف
طاوس بیت چون صوفیان بخانقه وشاهدان ببزم * خون سعتری بباغ ومعاش بیادخون
مطلق بادکیر معناسنه اولدوغی برقاچ نسخه ده مسطور در کسایی بیت عمر چکونه جهد
از دست خلق * باد چکونه جهد از بادخون ل بادخن ع سکون دال مهمله وخاء معجمه ایله
رهکذر باد معناسنه لامعی جرجانی * قطعه * وقت سحر بقطب فلك بر بنات نعش *
چون نافهء شکفته ورا کلستان عطن * کردان بران مثال که از کاغد آسیا * آرند کودکان
سوی بالا ز بادخن ل فرهنك جهانکیریده بادکیری اولان خانه در حکیم سنایی * قطعه *
باش تا اعضای خود برخود کوایابی ز حق * باش تا برکف نهندت نامهء سر وعلن * دانی
آنکه کاین رعونت بود خواب بیهشان * دانی آنکه کاین ترفع بود وباد بادخن ل بادران ع
سکون دال وفتح راء مهملتین ایله برملاء اسمیدر که هوایه موکلدر امر یزدان ایله حرکت
ایتدور رلفظ مرکبدر یل سوریجی دیمك اولور حضرت مولانا قدس سره بیت آدمی چون
کشتی است وبادبان * تا که آرد باد را آن بادران ل بادرنکین ع بادرنك مرقوم
معناسنه در ترنجبویا وغیری معنالرنده ل بادزن ع سکون دال وفتح زاء معجمه ایله باد
بیزن مرقوم معناسنه یعنی مروحه ابو المعانی بیت آتش سوز دلم تسکین نکرد دباد زن

شیرها بادودم باذزم سکون ذال وفتح زاء معجمتین ایله نسخهٔ حسینی وفائیده
یعنی کار بیهوده و عبث شغل بازام فتح زاء معجمه ایله بمعنی بادپیچ یعنی صالنجق
بازبام سکون زاء معجمه وفتح باء موحده ایله طغابخی معناسنه ابوالمعانی بیت چشمت
بدست کیرد شاهین غمزه اش دا * مرغ دلم چو صعلوك از باز بام رمیده باسرم
سکون سین وفتح راء مهملتین ایله زراعت ایچون حاضر اولمش زمین کذا فی فرهنك
جهانکیری باشام فتح شین معجمه ایله مجمع الفرسده مطلقا پرده معناسنه در بافدم
سکون فا وضم دال مهمله ایله بمعنی آخر وانجام کار شمس فخری * قطعه * زین حزان
بران خورد کرد دائما * در دم ایشان فتد چون پاردم * کر کند دارای دولت تربیت * کار
دانا نیك کردد بافدم * بعد ازین معناسنه یعنی بوندن صکره ابو شکور بیت چه بایدت
کردن کنون بافدم * مکر خانه روبی چو روبه بدم * فرهنك جهانکیریده فتح دال مهمله
ایله منقولدر حکیم اسدی بیت براسب کمان از ره راست جم * قرارت بد وزخ بود بافدم
نسخهٔ حسینی وفائیده وادات الفضلاده فاء یرینه قافله روایت اولنمش وقوللرینه شاهد استاد
رودکی بیت کرچه هر روز اندکی بردارد ش * بافدم روزی بپایان آردش بام
بش معنایه کلور اول صباح وقتی شیخ اوحدی بیت نیمشب دیدهٔ موٴذن شام * دیده
این سوی شام وزان سو بام * ثانی سقف خانه نك اوستی که طام دیرلر شیخ نظامی بیت زحل
بر بام او از پاسداران * فلك بر درکهش از روزبانان * ثالث طنبوره بم دیدکاری قبا
صدالو قیل خواجوی کرمانی بیت بسوز نالهٔ زارم ز عشاق * نوای زیر و بامی بر نیاید
رابع بمعنی وام که بورجدر میر نظمی بیت خواستم ذوق وصالش کام داد * بوسه از لب
دادوان هم بام داد * خامس بمعنی فام که رنك معناسنه بو ایکی معناده بانك فایه و واوه
تبادلی جائز اولدوغندندر بام چشم یعنی کوز قپاغی که پلك چشم دخی دیرلر عربیده
جفن واجفان دیرلر حکیم سوزنی بیت چون بوم بام چشم با پرویز خشم * وزکینه کشته
پره به بینیش نیل وار باهم فتح هایله مع معناسنه اولان حرف بایله همدن مرکبدر
بر برده وانکله بیله بهم دخی دیرلر مولانا عرفی بیت خوبان چو بهم کرمیٔ بازار فروشند
باهم بنیشند وخریدار فروشند باهم ضم هایله کشتیبانان اصطلاحنده باد مرادو باد
شرطه یعنی موافق روزکار دیمکدر سالك اصفهانی بیت سالك این شرطه بساحل
برساند مارا * کشتی بحر انست که باهم دارد بچکم سکون جیم فارسی و فتح کافله
ایکی معنایه در اول خانهٔ تابستان یعنی یازه مخصوص خانه کذا فی الصحاح بو معنایه
استاد رودکی بیت از تو خالی نکار خانهٔ چشم * فرش دیبا کشیده بو بچکم * ثانی
کرکان ترك طائفه سنك اسمیدر بجم فتح جیمله بمعنی انتظام حال کارم بجم دیرلر حالم
منتظمدر دیمك اولور شاکر بخاری بیت چرا شکر نکنم نعمت ترا شب وروز * که با تو
اخترمن سعد کشت وکار بجم بحرالغمام کاشغر جانبنده بر دریاچه در عجایب البلدانده
مسطوردرکه بر کسنه مرقوم دریایه بر طاش آتسه فی الحال بر پارچه بولوت ظاهر اولوب
سهمناك رعد صداسی کلور شویله که خوفدن کسنه یقین وارمز بحرخوارزم بودنی

بودنی بر دریاچه درکه آب آموآنده مجتمع اولور کذا فی مجمع الفرس بخسم سکون خاء
معجمه وضم سین مهمله ایله بر نوع شربتدر بغدایدن ایدرلر حکیم سوزنی بیت بکنی وبخسم
خورند وزان شوند مست وخراب * ز آب تماجی که باشد سرد وبی بتکور بت وسیر بخم
سکون خاء معجمه ایله بر ولایت اسمیدرکه مسکك اعلاسی آنده حاصل اولور اثیرالدین اخسیکتی
بیت ماه تو در مشك بخم لعل تو با جزع در ژم * شهدیست در آغوش سم نفعیست در کام
ضرر بدرام سکون دال وفتح راء مهملتین ایله ایکی معنایه در اول سرکش حیوانات
عموما وآت واسترده خصوصا حضرت مولانا قدس سره بیت تاکه نور شرق شمس الدین
بمن راحت نمون * نفس بدرامم کنون در عشق او شد رام دام * شرف شفروه بیت زهی
خواجهٔ صدر چارم غلامت * خهی ابلق دهر بد رام رامت * ثانی جای خرم وآراسته
معناسنه شمس فخری ایکی معنایه بیت چرخ بدرام تاکه شد رامش * از کواکب چو خارشه
بدرام بذرام سکون ذال معجمه ایله بمعنی جای خرم وآراسته حکیم انوری بیت ای
ز طبع تو طبعها خرم * وی زعیش تو عیشها بذرام * بو معناده باء فارسیله ده منقولدر
براهام فتح راء مهمله ایله بر یهودینك آدیدر که بهرام کور ماننی آلوب لنبك نام بر کریم
النفس سقایه ویرمشیدی که مزبور سقانك کندو ایله دوستلغی وزیاده محبتی وار ایدی
حکیم خاقانی بیت بهرام نکرد به براهان چون که چشم * برخوان وخان لنبك سقا برافکنم
برزم سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله کرشمه معناسنه صاحب فرهنك منظومه
بیت هست برزم کرشمه بالا اسب * ده هزار اسب بیور اینجا اسب برسام سکون را
وفتح سین مهملتین ایله بر علتدر اطبا بیننده معروف وجع صدر دخی دیرلر برسم
سکون را وفتح سین مهملتین ایله آتش پرستلرك کتابیدر آتشه پرستش ایتدکلرنده اول
کتابدن اللرنده بر جزو طوتوب اوقودلر آیین باطللری اوزره کانه عبادت ایدرلر حکیم
فردوسی بیت سر و تن بشوییم برسم بدست * چنان چون بود مرد یزدان پرست *
بعض فرهنکلرده دستاویز یعنی هدیهٔ مختصر مرویدر برشام سکون راء مهمله وفتح
شین معجمه ایله بمعنی حد البصر یعنی غایت تیز نظر وکسکین قایچ و تیز دندان معناسنه ده
مرویدر برکم سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله منع ایتمك معناسنه در شمس فخری
بیت که شود کرنه عدل او باشد * خیل یأجوج فتنه را برکم برم سکون راء مهمله ایله
بوزن شرم درت معنایه کلور اول بمعنی حفظ که از بر دخی دیرلر حکیم انوری * قطعه * این مرکب
بیداد تو توسن چو دل تست * آزا چو لب خویش چرا نرم نداری * از دفتر تندی و درشتی
نه همانا * یك سوره برآید که توان برم نداری * ثانی چشمهٔ آب ومجمع الفرسده صو جمع
اولمش یره دیرلرکه تالاب و برغ و برخ دخی دیرلر ابوالحسن شهید بلخی در صفت چشمهٔ عشق
افزا * مثنوی * چون تن خود ببرد پاك نشست * از مشامش تمام لولو رست * نرم
نرمك ز برم بیرون شد * مهرش از آنچه بود افزون شد * ثالث انتظار معناسنه که بوم
دخی دیرلر رابع بو سبزه آدیدرکه اکثر صو کنارلرنده اولور اکا مرغ وفرزد دخی دیرلر وفتح رایله
بوزن حرم اول چتال اغاجه دیرلرکه اوزم وخیار وقباق نکا کلرینی اوزرینه قودلر وعربیده

یازلمشدر ك باغ سیاوشان ج باربد پرویزك اوتوز الحانندن برلحن آدیدر كذا فی مجمع الفرس
بو معنایه استاد منوچهری . بیت قمریان راه گل نوش لبینان دانند * صلصلان باغ
سیاوشان باسروستان * سروستان دخی . برلحن آدیدر ك باغ شیرین ج بودخی
اوتوز الحان باربددن برلحن آدیدر خسروك باربدی اختراع ایلمشدر شیخ نظامی بیت
چو كردی باغ شیرین راشكربار * شدی باغ از زمین بوسش شكرخوار ك بافتن ج
سكون فاو فتح تاء مثناة ایله طوقومق معناسنه بزاولسون قماش اولسون حصیر اولسون
جمله سنه بافتن دیرلر مصدردر عربیده نسج وچغتایده توقوماق دیرلر بو بیتده مفعولی
واقع اولمشدر میر علیشیر بیت عشق او تیدین تندا انداق صعب اوا و بدر كویا كیم * كیم
شرر لارتاریدین كویا توقولمیش كونكلا كیم ك بافرجن ج فتح فاو جیم وسكون راء مهمله
ایله بمعنی پارنجن یعنی خلخال ك بافیدن ج كسر فا وسكون یای تحتانیه ایله بمعنی طوقومق
مصدرزدر بافتن كبی . بو لغت هم لازم وهم متعدی اولور ك باكیدن ج كسر كاف وسكون
یای تحتانیه ایله قورقمق یعنی خوف ایلمك معناسنه ك بالافتن ج سكون فا و فتح تاء مثناة ایله
سوزملك وصاف ایتمك معناسنه پالودن دخی دیرلر ك بالان ج درت معنایه كلور اول
نمو كننده یعنی بیویجی و بیوییجی معناسنه حكیم خاقانی بیت سرو بالان كه ز بالین سرش آمد
بستوه * دایه كان راتن بالانش ببر باز دهد * ثانی بمعنی جنبان و متحرك یعنی دپردیجی
ودپرنیجی حكیم سنائی بیت . باز ناصنعتی درانداز د * ریش بالان بسوی ره تازد *
ثالث بمعنی رفتار كننده یعنی صالنیجی وصالندرییجی استاد عنصری بیت یكی راسد پا جوجدث
باره * یكی را روضهٔ خلد ست بالان * رابع صحاحده ومعیار جمالیده بمعنی دهلیز
خانه مسطور در شمس فخری بیت مخالف ارچه كه خود راچو سنگ می پنداشت * ز تاب
آتش تیغش چو موم شد بالان * فرهنگ جهانكیریده وحشی جانور طوزاغی مرویدر
ك بالزن ج سكون لام وفتح زاء معجمه ایله پر واز كننده معناسنه دركه عربیده طیار
دیرلر وكاهی امر معناسنه ده كلور نتكم مولانا صائب تبریزی دیوان اولده بیت چون حباب
از بیضهٔ هستی قدم بیرون گذار * در فضای بحرها موج سبكرو بالزن ك بالزین ج
كسر لام و زاء معجمه ایله ایرانیكه بالدن مراد انكدركه ایكی جانبده قناد كبی اولمغله استعان
طرنقیله در وزین ایردر ك بالستن ج ضم لام وسكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
صوكی خیر اوله دیمكدر شین معجمه ایله ده مرویدر ك بالشتن ج ضم لام وسكون شین معجمه
ایله بالستن مرقوم معناسنه در ابو المعانی بیت تا ز عاشق كشته ام كرچه مرا آسان نمود
جور ومحنت در پس اما لیك بالشتن شود ك بالش چرمین ج سختیاندن اولان یاصدق
بالش كسر لامله یاصدق چرم فتح جیم فارسیله كوندر مراد دریدر حرف یا نسبت ونون
تاكید ایچوندر معنای تركیب كوندن یصدق دیمك اولور ك بالودن ج ضم لام و واو
معروف وفتح دال ایله یو المق وبولاندرمق وبولامق معناسنه هم لازم هم متعدی اولور ك بالیدن ج
كسر لام وسكون یای تحتانیه ایله بمعنی نمو كردن وافزودن اوزایوب بیومك وآرتمق معناسنه
شاه ناصر خسرو بیت زبالیدن قد آن دلبرا زا * بكل سرو آزاد را مانده پا * عربیده

عربیده نمو وچغتایده انیقماق دیرلر ك بالین ج كسر لامله مطلق یصدقدر مولانا
صائب اصفهانی بیت با خیال یار دریك پیرهن خوابیده ام * بر ندارد سر ز بالین هر كه
بیدرم اكند * وطیانق معناسنه ده كلور وله ایضا بیت از برای كام دنیا خویش را غمگین
مكن بشت وپازن درد وعالم دست را بالین مكن ك بامیئن ج كسر میم وهمزه وسكون یای
تحتانیه ایله اعمال هراتدن بادغیس ناحیه سنده برقصبه نك اسمیدر اسقاط همزه ایله شاه ناصر
خسرو بامین دیمشدر بیت دیكر چو تو كیست چون تو كشتی * مفتی وفقیه بلخ وبامین
ك بامدادان ج صبح صادقدر اما اصحی صباح وقتیدر صباح بامداددر الف ونون ادات
جمعدر بونده جمع قصد اولنسه صبح كاذب وصبح صادق اولور جمع ایله تعبیرده صباح وقتی
مراد اولنور شیخ سعدی گلستان دیباجه سنده * بامدادان كه خاطر باز آمدن برای نشستن
غالب آمد * دیدوكی صباح وقتی اقتضا ایدر صبحگاهان كبیدر ك بام ستون ج خانه
عالی معناسنه در اما شرفنامه ده غرفهٔ سرنا پوشیده دیدوكی اوستی اورتلمامش كوشك
ومعنا قمریه تعبیر ایتدكاریدر مشكلاتده بو قولی مؤید * ای الغرفة بلا سقف مرویدر
ك بامون ج ضم میمله مخنث كه عربیده مأبون دیرلر شاعر بیت نماند آب رود دردادن كون
كه مردی برنمی آید ز بامون ك بامیان ج كسر میم وفتح یای تحتانیه كوهستانده
برالكه نك آدیدركه بلخ ایله غزنه اراسنده واقعدر بلكه بلخ شهرینه ایكی منزل یر قریبدر
ومز بور طاغلرندن برطاغده ایكی طاشدن ایكی بت تراش اولنمشدر برینه خنك بت
وبرینه سرخ بت نام قومشلردر تفصیلی سرخ بت ذیلنده ذكر اولنور انشاء الله تعالی سیف
اسفرنكی بیت مردم نادان اكرحاكم داناستی * شحنهٔ یونان بدی خنك بت بامیان *
ك بان ج تحفة الاحبابده مختصر بانك دریعنی آواز ومجمع الفرسده بمعنی نگاهدارنده اما
اصلنده بان اسم جامد دركوزدیجی معناسنه بو نسنه یی كوز تمكدن كنایه در مراد آنك محافظه سی
امرنده قیام وخدمتنده اهتمامدر باغبان وپاسبان وكشتیبان كبی وبرمعناسی دخی خانه
سقفی دربام معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت سر فرو كن یكدمی از بان چرخ * تاز نم
من چرخها برسان چرخ * وزبان پهلویده اسیر معناسنه ودخی تهامه ناحیه سنده براغاجدر
فندق قدر دانه لری اولور فستق كبی لكن فستقك ایكی پهلوسی اولور بونك پهلوسی
اوچدر عربیده فستق البان دیرلر شمس فخری بیت من از محنت بسان عود سوزان *
خزان عمر را از عود بان توغ * بعض نسخه ده یاغون اغاجیدر دیمشلر اما صحیح دكلدر صحاحده
درختیست كه گل وبرك آن خوشبوی عجم آنرا بید مشك خوانند * وعربیده قضیب البان
دیرلر شعرا قد محبوبه تشبیهها شعرلرنده ایراد ایدرلر انوری بیت آهو بسر سبزه مكر
نافه بینداخت * كز خاك چمن آب بشد عنبر وبانرا * بو معناده بانك دخی دیرلر كاف
فارسیله ك بانكیدن ج سكون نون وكسر كاف فارسیله چغرمق بانك كردن معناسنه
ك باوریدن ج فتح واو وكسر راء مهمله ایله اینانمق باور كردن معناسنه ك باوین ج كسر واو
وسكون یای تحتانیه ایله اول كوچك سبددركه ایچنه اكیرلمش ایپلك قورلر ودخی اكا بكز ر نسنه لر
قورلر كذا فی فرهنگ جهانگیری ك باهمان ج سكون ها و فتح میمله بمعنی بهمان یعنی فلان

لفظنه مرادف اولان بهمان معناسنه در استاد علی بن حسن باخرزی * قطعه * نه چشم
چراكه كند روی ساقی * نه كوشم بذردر حدیث نهانی * زمطرب سرور آرزوهم نخواهم
نكویم فلانی تو ما باهمانی باهم آوردن جمع ایدوب كتورمك معناسنه مصدردر
باهم آمدن غوغا وغضب ایلمك وبربره كلمك جمعیت معناسنه بایستن كسر یای تحتانی
وسكون سین مهمله ایله كرك اولمق طالب آملی بیت ستون بومست جهان ور نه بعهد
مژه ام * سربسر دهر كلستان ارم بایستی ببر بیان رستم زاله مخصوص بركیملك
آدیدركه رستم آنی جنك كونلرنده كیردی حكیم فردوسی بیت تهمتن بپوشید ببر بیان *
نشست ابرژ اژدهای ژیان * تهمتن ضم تاء مثناة ایله رستمك لقبی در مذكور قپلان
دریسندن ایدی تنكم بو بیتلرده تصریح واردر حكیم فردوسی * مثنوی * یكی جامه دارد
زچرم پلنك * بپوشد همان ببر اندر بجنك * همی نام ببر بیان خواندش * زخفتان
وجوشن فزون داندش * شمس فخری معیارده ببر بیان جست وچالاك معناسنه ده
كلور دیمش اما صحاحده ببر بیان پوششیست ازكتان كه پادشاهان آنرا بفال داشتندی
درروز جنك پوشیدندی وكویند جبرئیل علیه السلام از بهشت آورده است بپساویدن
سكون باء فارسی وفتح سین مهمله وكسر واو ایله بمعنی سودن یعنی سوومك لمس معناسنه
ابو الفرج رونی بیت بعون عدل توصیاد عدل بپساود * سری وآهوی نخجیر بی وسیلت دام
بپسودان وبپسودن كلاهما بسكون الباء الفارسی وضم السین المهمله فرهنك
جهانكیرده بمعنی سودن یعنی برعضوه وباخود برنسنه یه ال سورمك برماس دخی دیرلر
عربیده كی لمس معناسنه حكیم سوزنی درمرثیه بیت بخاك دادی آن كلچهره كه آبله كرد
باستین حریر ازچه نرم بپسودی * ابو الفرج رونی بیت كوه بپسود زخم تیرش وكفت
صاعقه است این نه تیر واغوثاه بتاییدن فتح تاء مثناة وكسر یای تحتانی اول
وسكون ثانیله بمعنی كذاشتن اكرچه قاعده اوزره مصدر دكلدر لكن مصدر صیغه سیدر
میر نظمی بیت من این بخت بدرا كه نفرین كنم * بتاییدن جان شیرین كنم * بچكان
وبچكین فتح جیم فارسیله جمع بچه در اول الف ونون ایله كه ادات جمعدر ثانی یای وصفیه
ونون تأكید ایله در بحكان حاء مهمله ایله دریاده اولانلر دیمكدر شاعر بیت برآورده
ازهرچه كانش همه * برون آمد ندبحكانش همه بچخیدن سكون خاء معجمه
وكسر جیم فارسیله برنسنه یی یصیلمق ودخی طولاشمق معناسنه در بچخیریدن
سكون خاء معجمه ویائین تحتانیین وكسر جیم فارسی وراء مهمله ایله یوقاردن اشاغی
یوالنمق وتكرلنمك معناسنه بخریدن سكون خاء معجمه وكسر راء مهمله وسكون یای
تحتانیله اطفالی اوچق طوتمقكه عربیده ام الصبیان دیرلر بخسان سكون خاء
معجمه وفتح سین مهمله ایله بمعنی پژمرده وفراهم آمده یعنی صولمق وبوزلمك ودخی رنج دیده
معناسنه یعنی زحمت كورمش استاد رودكی بیت از وی اندهی بكزین وشادی باتن آسانی
به تیمار جهان دل را چرا باید كه بخسانی * ودخی كداختن وكذاران معناسنه كه فاعل
ومفعول اولور كذا فی نسخه حسین وفایی بمعنی كذازان شمس فخری بیت مخالف ازچه كه

كه خودرا چوسنك می پنداشت * زتاب آتش قهرش چوموم شد بخسان بخسانیدن
سكون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله اریمك وارتمك معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور
میر نظمی در صفت تموز بیت زتاب آفتابش سنك خارا * بخسانید همچون موم
ازجا بخستن كسر خاء معجمه وسكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اویقوده خورلدمق
معناسنه در بخستو آمدن فتح خاء معجمه وسكون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله
اقرار واعتراف ایلمك میر نظمی بیت بخستو آمده ازوز پنهان * بتو به آمده فی الحال
ازجان بخسودن وبخسیدن كلاهما بسكون الخاء المعجمه بمعنی كداختن یعنی اریمك
وجد ایلمك ویورك اوینامق ومتغیر اولمق وتنكدل اولمق وبرنسنه یی بخمك معنالرینه
مصدردر بخشودن وبخشیدن كلاهما بسكون الخاء المعجمه اول بضم الشین ثانی
بالكسر ایكی معنایه كلور اول باغشلمق ثانی ترحم ایلمك معناسنه حكیم انوری * قطعه *
قضا با دست او هرساعتی كفتی نمیكفتی * كه در بخشش نه دینی مطلبی دارم نه دنیایی *
ولیكن بركرم واجب بود درویش بخشودن * چه كان درویش كشت از تو چرا بروی نبخشایی
بخكلون وبخكلیون كلاهما بسكون الخاء المعجمه وفتح الكاف ایكی معنایه در اول كردكان
دشوار یعنی چتین قوزكه قرلدقده ایچی صحیح چقمز ثانی چنك اوتی بخنودن سكون
خاء معجمه وضم نونله یلدرم عربیده صاعقه دیرلر بخون ضم خاء معجمه وواو معروفه ایله
رنجور وزحمتلو معناسنه كذا فی نسخه حسین وفایی بو معنایی مؤید میر نظمی بیت زعشقت
تلخ وشیرین راچشیدم * بدین سودا بخون دل كشیدم * فرهنك جهانكیرده نام ستاره
مریخ در بخیدن كسر خاء معجمه وسكون یای تحتانیله آتلمش پنبه ویوك معناسنه
حكیم نزاری قهستانی بیت همه دشت فرشست برهم فكنده * همه كون پشمست برهم بخیده
بخیریدن كسر خاء معجمه وراء مهمله وسكون یائین تحتانیین ایله طابیق معناسنه در
بخیزیدن كسر خا وزاء معجمتین ایله بركسنه یه تعظیما اوكنده باش قومق بدان
فتح دال مهمله ایله اشارت بعیددر آكا دیمك اولور كمال اسمعیل بیت میكفت آسمان من
ورای شاه عقل * كفتش بطنز كار تو اكنون بدان رسید * وباء مصاحبه ایله اولدقده
آنكله معناسن افاده ایدر استاد لطیفی بیت بدان وقت اندر غلامت شدم * كه باجان
بلی كو بنامت شدم * كاهی باحرفی قسم اولور وله ایضا بیت بدان خدای كه عقل وروان
وجان بخشید * بجز جناب رفیع تو می ندارم امید بدخشان فتح دال مهمله وشین
وسكون خاء معجمتین ایله خراسان ایله هند سرحدی میاننده برمشهور ولایتدركه آنده
لعل معدنی واردر اما میر صدر الدین محمد شیرازی جواهرنامه سنده ذكر ایدركه نسبت
لعل بدخشانه معدنی آنده اولدوغی سببدن دكلدر بلكه معدنندن اخراج وبدخشانه
نقل وآنده پرداخت اولندوغی واسطه ایله در بدران سكون دال وفتح راء مهملتین
ایله ایكی معنایه در اول راننده بد معناسنه اسم فاعل اولور ثانی برنوع سبزه در توب كبی
تلخ وبد بودر كذا فی ادات الفضلا بو معنایه بسحاق اطعمه بیت عیب بدران مكن وهرچه
بود نیكو بین * كدبه صحرای جهان هیچ زوید بی كار بدرود كردن سكون دال مهمله

اول وثانی وضم راء مهمله وواو معروفله وداع ایلمك مثلا فلان کیدن کسنه‌یی تودیع ایلادم دیمکده فلانرا بدرود کردم دیرلر حکیم اسدی بیت بکفت این و زآب مژه رود کرد * بوسیدش ازمهر وبدرود کرد * بو لغتده حرف با اصل کلمه‌در ک بدین ج کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیله اشارت قریبدر بوکا وبونی وبونکله دیمك اولور بدان لفظنك مقابلیدر میر نظمی بیت بدین حسن ولطافت ای کل اندام * تراعاشق شود عالم بناکام ک بذیون ج سکون ذال معجمه وضم یای تحتانی ایله اقمشه نفیسه معناسنه صاحب فرهنك منظومه بیت برزبالا بود بلند برین * هست بذیون قماشهای کزین ک برآریدن ج سکون راء اول وکسر ثانی مهملتین ایله کتورمك وقالدرمق معنالرینه مصدردر ک برازوان ج فتح راء مهمله وسکون زاء معجمه ایله قلیج وبچاق وقلمتراش قبضه‌لرینك دموریله ارالرینه استواد ایتدکاری نسنه‌که زر وسیم وباقر وپرنجدن ایدرلر براز بان دخی دیرلر ترکیده پرازونه دیدکاریدر ک برزیدن ج فتح راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بزاملك وزیبا کوسترمك خفاف بیت تابکی ازعجب کرازیدنت * در نظر خویش را برازیدنت ک براغالیدن ج سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله تحریص ایلمك وآتمق وقوپارمق معنالرینه چغتای لساننده باشقارمق دیرلر بو بیتده ماضیسی ذکر اولنمشدر میر علیشیر بیت الله کیل ور بولسا مجنون شیوه وبی اختیار * قویما بنی اوزا خنیا ریغه بوساری باشقارو ک برافژولیدن ج سکون راء مهمله وفا وضم زاء فارسیله بمعنی براغالیدن مرقوم یعنی تحریص ایلمك وآتمق وقوپارمق مذکوردر ایکی لغت بومعنایه استعمال اولنور ک برآمدن ج سکون راء مهمله ایله کلمك ویوقارو چقمق ومجازا ایش حاصل اولمق معنالرینه ک برانکیختن ج بالاتفاق مصدردر قوپارمق هرنه اولورسه معنا ومحسوسا میر نظمی بیت بناکه در صرمن کردفتنه * برانکیختن شده مانند دمنه * ودخی ایر کورمك معناسنه بقول احمد بن اسمعیل در مشکلات ک بران ج فتح راء مهمله ایله برایله آندن مرکبدر آن بره مضاف الیه اولسه را مکسور اولور آنك اوزرینه معناسنه اما آکا وآنکله معنالرینه کلور شیخ علی نقی بیت ای وای بران مرغ کرفتار که روزی * صیاد شود غافل ودردام بمیرد ک برآوردن ج کتورمك وچقارمق ویوقارو قالدرمق وحاصل ایتمك ومجازا خلل اصلاح ایلمك ومحاحده یاپمق وبتورمك ووجوده کتورمك معنالرینه یازلمشدر ک براهختن وبراهیختن ج کلاهما بفتح الراء المهمله اول فتح ها ثانی بالکسر برکشیدن تیغ وخنجر وبچاق وامثالهما عبدالواسع جبلی بیت اکر آتش فشان خنجر براهختی بکوه اندر * شود آتش چو خاکستر زهیبت دردل خارا ک براهنجیدن ج فتح راء مهمله وها وسکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله بمعنی برکشیدن چکمك هرنه اولورسه ابو المؤید بیت چون براهنجیدن تیغش بدید * درتن شیرژیان شد زهره آب ک براهیدن ج فتح را وکسر ها وسکون یای تحتانی ایله یوللمق یعنی یوله کوندرمك ویوله کتمك براه کردن دخی دیرلر ابو المعانی بیت براهیدمو مرا تنها نهاده * خیالش صبر دل برباد داده ک برباران ج سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله یغمور ایله حاصل اولان مزروعات وله بیت زسیل اشك چشم سبز کشته * شد این کشت برباران کویا ک برپروشان

ک برپروشان وبروشان ج کلاهما بمعنی امت استاد دقیقی بیت شفیع باش بروشه مرا باین ذلت * چو مصطفی برداداد پروشانرا * شمس فخری بیت اکر دعوی کند رایش نبوت * بود خورشید ومه اورا بروشان ک بربالندین ج سکون راء مهمله ونون ویای تحتانی وفتح باء موحده ولامله پیرامن درخانه یعنی قبو پروازی استاد درصفت عمارت بطریق تمثیل کفته بیت در وافراشته درهای سیمین * جواهر برنشانده بربالندین * هم درین معنی شمس فخری بیت سعادت همچو دولت پادشه را * بود دائم ملازم بربالندین بومعنایه برسربلندین دخی دیرلر ک بربهین ج سکون راء مهمله وفتح باء موحده وهایله تحتکان دیدکاری سبزه در عربیده بقلة الحمقا وترکیده سمزاوت وپرپم دخی دیرلر بعض فرهنکلرده اورته قیش آینه ده دیرلر مشهوری بهمندر ک برتابیدن ج سکون راء مهمله وفتح تاء مثناتین ایله دونمك وبوکمك ودوندرمك معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور مصدردر شاعر بیت مرا دیدو همین برتافت رویش * سخن ناید زکس هرکز بسویش ودونمك یعنی پنبه‌یی یاخود یوکی ال ایله آچمق بقول احمد بن اسمعیل در مشکلات ک برتهیدن ج سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکسر هایله بر بری اوزرینه نسنه یغمق معناسنه‌در ک برچدن ج سکون راء مهمله وکسر جیم فارسیله مخفف برچیدن در دوشرمك معناسنه ک برجستن ج سکون را وسین مهملتین وفتح جیم وتاء مثناة ایله صچرامق ووجود انسان علت سببی ایله قبارمق ابو المعانی بیت عشق انداخت آتش غم برتنم * ازتف دل سربسر برجسته شد ک برچیدن ج سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر جیم فارسیله دوشرمك میوه اولسون وغیری اولسون عمعق بخاری بیت هوای قیرکون برچه نقاب قیرکون ازرخ * سپهر ساج کون بنهاد تاج عاج کون برسر ک برخاستن ج سکون را وسین مهملتین وفتح خاء معجمه وتاء مثناة ایله قالقمق یعنی اوتوردکن یاخود یاتوردکن قالقمق میرزا قلی بیك میلی بیت ازبزم تازآمدن من برون شد * برخاست کرم ودادن جا را بهانه ساخت ک برخان ج سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله یعنی آواز صدا معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ک برخیدن ج سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر خاء معجمه ایله برمقدار آرام ایلمك واکلنمك وبرمقدار زمان یکورمك وامثالی نسنه‌لر مصدردر ک برخیش ج سکون راء مهمله وباء موحده وکسر خاء معجمه ایله مقدار قلیل ترکیده برز دیدکلری معنایه دربرخی دخی دیرلر مثلا ازشب برخی کذشت دیرلر میر نظمی بیت یار چون نیمرژه انداخته * میکذشت ازسینه وبرخی نماند ک برداریدن ج سکون راء اول وکسر ثانی وفتح دالین مهملتین ایله یوقارو قالدرمق ویوقارو طوتمق وکوترمك وآچمق معنالرینه بردارکردن کبی عربیده صلب وچغتای لساننده اسمك دیرلر ترکیده صاد ایله استعمال اولنان لفظی انلر سین ایله ادا ایدرلر بو بیتده واقعدر میر علیشیر بیت کرقویاش رنکین فلك رفتار لیغ رخشینکغه آس * کیم تو زاد اول رنك توحنك نغمه سین افغان آرا ک برداشتن ج برداریدن لفظنك آچمقدن غیری معنالریله مترادفدر ک بردکان ج سکون را وفتح دال مهملتین وکاف فارسیله جمع برده دربندکان معناسنه

ﮒ بردیدن ﻡ سکون راو کسر دال اول وثانی مهملات ایله از راه دور شدن یعنی یولدن
بر نسنه دن صاولمق ﮒ بردین ﻡ سکون راو کسر دال مهملتین ایله چرك وو سخ یعنی کیر
وپاس میر نظمی بیت معتمد بوده قول پیشین را * شده آلوده جامه بردین را ﮒ برزن ﻡ
سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله محله معناسنه شمس فخری بیت بود ابادی او راجهان
کمینه عطا * بود معالیء اورا فلك کهن برزن * ودخی محل یعنی مکان حکیم اسدی بیت
سراندیب شد زین شکن پرخروش * زشیران بهر برزن خاص خوش * وسرکوی یعنی
محله باشی که اهل محله جمعیت ایدر حکیم انوری بیت ای ترك می بیار که عیدست وبهمن است
غائب مشو نه موسم بازیء برزن است * ادات الفضلاده مسطور در که رسالهء نصیرده
صحرا معناسنه منقولدر ﮒ برزون ﻡ سکون راء مهمله وضم زاء معجمه ایله اسب ترکی
معناسنه در ﮒ برزیدن ﻡ سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله مداومت وملازمت ایتمك
ودخی زراعت وحراثت ایلمك معناسنه مرویدر ﮒ برزین ﻡ سکون راء مهمله وکسر
زاء معجمه ویای ساکنه ایله دین حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلام علماسندن برینك
اسمیدر یاخود اول ملتدن برملت آدیدر ونقل اولنور که برشخص نامیدر که برعظیم آتشکده
بنا ایمشدر اول آتشکده یه آذر برزین دیرلر شمس فخری بیت خلیل وار شکسته بتان
باطل را * دل مخالف کرده برآذر برزین * بو معنایه حکیم انوری بیت کردلاله زفروغ لاله
کفت آتشکدهء برزین است * زرآتشت بهرام بیت بگفت این ونشست آنکاه برزین * روان
سوی آتشکاه برزین * آتش معناسنه ده مرویدر شیخ نظامی بیت ز برزین ودهقان
وافسون زند * برآورده دودی بچرخ بلند ﮒ برسان ﻡ سکون راو فتح سین مهملتین ایله
امت معناسنه که بروسان وبرپروشان وبروشان دخی دیرلر میر نظمی بیت میکند آن
رسول فخر جهان * روز محشر شفاعت برسان * وبو معناسی دخی دوشاب خوب یعنی
پکمزك اعلاسی کذا فی مجمع الفرس ﮒ برسیان ﻡ سکون راو کسر سین مهملتین ایله
طارطغان دیدکاری اوتدر ﮒ برشان ﻡ سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله مختصر
برپروشان مرقوم یعنی امت ﮒ برشجان ﻡ سکون راء مهمله وکسر شین معجمه وفتح جیمله
میان ایران وتوران ده واقع برمقام اسمیدر ﮒ برشخان ﻡ سکون راو کسر شین وفتح خاء
معجمتین ایله بودخی ایران ایله توران بیننده واقع برموضع اسمیدر جیمله مقدم ذکر اولنان اوله
ویاخود غیری اوله ﮒ برشن ﻡ سکون راء مهمله وفتح شین معجمه ایله صرمشق دیدکاری
اوت که اغاجه صاریلوب چقار میر نظمی بیت چو تار زلف او افتد بکردن * بسرو حسن را
بپیچد برشن ﮒ برغالیدن ﻡ برغالیدن مرقوم معناسنه در ﮒ برغلانیدن ﻡ بمعنی
براغالیدن مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه میر نظمی بیت مقابل شد در آنجا
آن دولشکر * بیکدیکر برغلانیدند بکسر ﮒ برغمان ﻡ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه
ومیم ایله مارفورك ویاخود ازدها اوله ﮒ برغندان ﻡ سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه
ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی جشن ونشاط وجای سیران وتفرجکاه وموضع عیش
وعشرت که اواخر ماه شعبانده ایدرلر ومله شکبك دیرلر حکیم نزاریء قهستانی بیت رمضان

رمضان میرسد اینك دهم شعبانست * می بیارید وبنوشید که برغند انست * وله بیت توچو
در آخرمه شعبان * زده یك هفته طبل برغندان * بو معنایه برقندان دخی دیرلر ﮒ برفدان ﻡ
سکون راو فاء موقوف وفتح دال مهملتین ایله قارقودقلری ظرف که برف قاردر ودان ظرف
معناسنه در جامه دان وقلمدان کبی ودخی قار باصدقلری موضع معناسنه ابو المعانی بیت آنچنان
کرمست تاب آفتاب * جای آرام نیست غیر برفدان ﮒ برقان ﻡ سکون راء مهمله وفتح
قافله قوزی دریسی که خرده وقورجق توبلر اولور کورك ایدوب کیرلر ﮒ برقندان ﻡ
سکون راء مهمله ونون وفتح قافله مجمع الفرسده ونسخهء میرزا ابراهیمده آخرماه شعبان که
برغندان مرقوم معناسنه اولور شاعرده شدر بیت لعل اوقنداست وما جویای قند *
وقت آن امد که برقندان زنیم * دیکر بیت آخر شعبان مارا رخصت است * روز برقندان
روز عشرتست ﮒ برکاریدن ﻡ سکون راء مهملهء اول وکسر ثانی وفتح کاف عربیله قاون
وقارپوزدن دیلم کسمك وقفتان وکرملکدن یافه اویمق ﮒ برکاشتن ﻡ سکون راء مهمله
وشین معجمه وفتح کاف فارسی وتاء مثناة ایله دوندرمك برکشتن دخی دیرلر حکیم اسدی
بیت چو کویند از جنك برکاشت پشت * ازان به که کویند دشمن بکشت * وکاف عربیله
زراعت ایتمك معناسنه اولور ﮒ برکاویدن ﻡ فتح کاف عربیله بمعنی برکاریدن مرقوم
ودخی قازمق معناسنه اولور ﮒ برکرایستن ﻡ کسر کاف فارسی ویای تحتانی وفتح راء
مهمله وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله برنسنه نك وزنن بلمك ایچون ال ایله طارتمق
مثلا برنسنه یی اله آلوب شومقدار کلور دیرلر ﮒ برکراییدن ﻡ ایکی یای تحتانیله دخی
اول معنایه در ﮒ برك رزان ﻡ سکون راء اول وکاف فارسی وفتح راء ثانی وزاء معجمه
ایله یپرق صرارمق مراد فصل خزاندر برك رز دخی دیرلر محمد مؤمن بیت برك رزان بود
نهال امل * طرفه بهارست که در عمر ماست ﮒ برکردن ﻡ سکون رائین مهملتین وفتح
کاف ایله قوپارمق برکندن دخی دیرلر ﮒ برکرفتن ﻡ سکون راء مهمله وفا وکسر کاف وفتح
تاء مثناة ایله طوتمق وکوترمك وکیدرمك معنالرینه مصدردر ایکی معنایه میر نظمی
بیت چو او رابدید وزجا برکرفت * شتابان ازان تا سرا برکرفت ﮒ برکستان ﻡ سکون را
وسین مهملتین وضم کاف فارسیله بجیم که جنك کونلرنده آته کیدررلر بجین وبرکستوان
دخی دیرلر میر خسرو بیت صف از پشم چو سین هفت شاخه است * سواران آب برکستان
ناخداست * شرف شفروه در مرثیه بیت مریخ را زهیبت این صعب واقعه * از دست
ودوش خنجر وبرکستوان فتاد ﮒ برکستوان ﻡ سکون راو سین مهملتین وتاء مثناة وضم
کاف فارسیله بجیم معناسنه در عبد الواسع جبلی بیت تابدان کاهی که از خون برتن شبدیزاو
شد به بجاده مرصع غبهء برکستوان * کمال اسمعیل بیت از تیغ مهر وناوك انجم خلاص
یافت * این ابلق زمانه ز برکستوان برف ﮒ برکشتن ﻡ سکون راء مهمله وشین معجمه
وفتح کاف فارسیله دوندرمك که عربیده کی اقلاب معناسنه در ﮒ برکندن ﻡ سکون راء
مهمله ونون وفتح کاف ایله قوپارمق که عربیده کی قلع معناسنه ذرجغتای اساننده قونکارماق
دیرلر میر علیشر بیت عشق نخیلنی کونکولدا اکتیم * بارچه نینك میلی نهالین قونکاریب

ل برماسیدن ب سکون را و یا وکسر سین مهملتین ایله یوقلمق برمسیدن دخی دیرلر
ل برمایون ب سکون راء مهمله وفتح میم وضم یای تحتانیله فریدون شاهی پنهان ایتدکاری
مغاره ده سودیله بسلدکاری کاوك آدیدر استاد دقیقی بیت مهرکان آمد جشن ملك
فریدونا * آن کجا کاو بکو بودش برمایونا * شمس فخری بیت تورستمی وفریدون
بارکیر ترا * زاحترام بخوانند رخش برمایون ل برمجیدن ب سکون راء مهمله وفتح
میم وکسر جیمله سوزمك وسوزتمك معناسنه استاد لطیفی بیت تودلفریب جهانی بشیوهٔ
خونی * به برمجیدن یوسف بیوی یعقوبی ل برمخیدن ب سکون راء مهمله وفتح میم
وکسر خاء معجمه ایله مخالفت ایتمك وبعض نسخه ده عاق والدین اولمق معناسنه ابوشکور
بیت مراو ایکی برمخیده پسر * زمهر جهان بد پدر کینه ور ل برمسیدن ب برماسیدن
مرقوم معناسنه در ل برمشیدن ب سکون راء مهمله وفتح میم وکسر شین معجمه ایله بمعنی
برمجیدن مرقوم ل برمون ب سکون راء مهمله وضم میمله اشارت متکلم بنفسه یعنی بزم
اوزریمزه دیمکدر شاعر بیت به تنها باده خور باساده رویان * بدش برمون اکر بینی
زبانش ل برن ب فتح راء مهمله ایله زراعت تارلایه تخم صاچوب اورتمك ایچون اوزرینه
چکدکلری تخته که ترکیده یامی سنه کشان یومری سنه طبان دیرلر ودخی برشهر اسمی اولمق
مرویدر مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت یکی درشکست وبرن برداسیر * دیکر یك متاع
صراتا حصیر ل برنجن وبرنجین ب کلاهما بفتح الراء المهملة وسکون النون بلازك که عورات
قوللرینه طاقرلر التوندن وکمشدن وجواهرله مرصع ایدرلر ارنجن واورنجن دخی دیرلر
عربیده کسر سین مهمله ایله سوار دیرلر ل برنشستن ب آته بنمك معناسنه مصدردر حکیم
فردوسی * مصرع * نشست ازبر بارهٔ تند باز * مطلق اوتورمق معناسنه ده کلور
ل برنون ب سکون راء مهمله وضم نونله نسخهٔ میرزا ابراهیمده ابریشم معناسنه درواداة الفضلاده
نون برینه یای تحتانیله برین واقعدر استاد رودکی بیت ازپی طفلان آب وکل صبا فراش
وار * بالش ازبغدادی وبستر زبرنون ساخته ل بروسان وبروشان ب کلاهما بضم
الراء المهملة بمعنی امتکه برسان وبرشان وبروسنان دخی دیرلر استاد دقیقی بیت شفیع
باشد برشه مرا بدین دولت * چو مصطفی برداد بر بروشا نرا ل بروسنان ب ضم راء وواو
مجهول وسکون سین مهمله وفتح نونله امت معناسنه بروشنان دخی دیرلر استاد دقیقی بیت
شفیع باش کناهم بنزد یار مرا * به پیش حق چو رسولان بروسنانی را ل برهختن وبرهیختن ب
کلاهما بسکون الراء المهملة والخاء المعجمة بمعنی ادب کردن شمس فخری بیت بسان هندوان
ترك فلك را * بجوب کین بمالید وببرهخت ل برهمن ب ایکی معنایه در اول نام حکما
ودانشمندان بت پرستان شیخ سعدی بیت بتقلید کافر شدم چند روز * برهمن شدم
درمقالات زند * ثانی بمعنی بتکده امیر معزی بیت بهارچین کن ازان روی بزم خانهٔ
خویش * اکرچه خانهٔ تو نوبهار برهمن است * بهار دخی بتکده معناسنه در کذا فی نسخهٔ
حسین وفایی اما تحفة الاحبابده بتکده معناسنه بهرمن منقولدر که ها رادن مقدم ذکر
اولنمشدر مخفی اولیه که برهمن فتح بایله ایکی وجهله استعمال اولنور بر وجهی سکون

سکون را وفتح ها ایله در مثالی نوعی خبوشانی بیت زترك برهمن زنهار کویان * زکفر
رفته استغفار کویان * وبر وجهی ده فتح را وسکون ها ایله در مثالی وله بیت برهمن
ملتان بت پرستار * هدایت مرشد ناقوس وزنار * وایکی وجهده ضم بایله روایت
واستعمال اولنمشدر ل برهون ب سکون راء مهمله وضم ها ایله بوزن مرهون هندوشاه
نخجوانی صحاحده کمرکاه معناسنه روایت ایتمش اما معیارده شمس فخری دائره معناسنه
روایت ایدوب بو بیتی نظم ایلمشدر تعریف حصار بیت فرود چرخ محل حوادث آمد دان
بصد هزار جهان خارجیست ازین برهون * وبعض معتبر نسخه ده پرکار اولمق اوزره نقل
اولنوب عمق بخارینك بو بیتی ایله استشهاد اولنمش بیت مردم چشم چو مرکز پلك چون
برهون شود * مرکز و برهون زعشقت هرشبی پرخون شود * تحفة الاحبابده دخی پرکار
معناسنه در وشرفنامه صاحبی ابراهیم فاروقی بمعنی هاله وآرایش دیمش وفرهنك حسین
وفاییده باء موحده ایله کمرکاه وباء فارسیله دائره معناسنه منقولدر اما حسن بن
یوسف انجوی فرهنك جهانکیریده برهون هرنکه اورتاسی بوش اوله آکا دیرلر مثلا هاله
وطوق کردن وکمربند وخانه که دیوار ایچنده در وحصار وهرنکه محوطه اوله وچوب بندی
وخاربست یعنی دکن وچالیدن اولان دیوار وپرچین وبونلر امثالی نسنه لره دیرلر استاد
رودکی بمعنی هالهٔ ماه بیت ایاقد توچون سروی زد بیا کردآن آذین * ویاروی توچون
ماهی زعنبر کردآن برهون * شاه ناصرخسرو بمعنی خانه ودرخانه * قطعه * دل بیقین
ای پسر خزانهٔ دینست * چشم توچون روزنست وکوش چو برهون * کوهر دین چون
خزانهٔ بنهادی * روزن وبرهونش هردو سخت کن اکنون * روزن وبرهون چو بسته
کشت چنانت * راه نیابد بسوی کوهر مخزون * وله بمعنی حصار ومحوطه بیت ای شده
غافل زعلم وبخت برهان * جهل کشیده بکرد جان تو برهون * حکیم قطران ارموی بمعنی
چوب بندی وپرچین بیت بباغ وکل ماند رخ تو سالاسال * زمانه بسته زشمشاد کرد
اوبرهون ل برهیون ب زیادهٔ یای تحتانیله برهون مرقوم معنالرینه منقولدر کذا فی
نعمة الله ل برین ب کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله درت معنایه در اول بمعنی بالا وعالی
معناسنه که عرش برین وچرخ برین وسپهر برین دیرلر مولانا جامی بیت ساختهٔ
عرش برین فرش را * فرش قدم کن چو زمین عرش را * بو معنایه ظهیر فاریابی بیت راست
کفتی مظله ایست سیاه * سروافراخته زچرخ برین * حکیم انوری بیت غوطه توان داد
روز عرض ضمیرش * درعرق آفتاب چرخ برین را * ثانی باد صبایه دیرلر بو ایکی معنایه
شمس فخری بیت زیر چرخ برین بمثال فرمانش * زسوی قبله نیارد وزید باد برین *
ثالث پارچه که قاون وقاربوز وخیار وامثاللری نسنه لرك ایچنه دلیمی اوله حضرت مولانا
قدس سره بیت چون بزید وداد اورا یك برین * همچو شکر خوردش چون انکبین *
رابع لفظ مرکب اولور برایله این دن الفی محذوفدر تخفیفا بونك اوزرینه عربیده کی علی
هذا معناسنه مولانا جامی بیت چند درستر خفا بنشستنی * دربرین خاك نشینان بستنی
ورخنه معناسنه ده رسیده نظردر ل بریون ب کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح

واوايله وجود انسانده ظاهر اولور بر علتدر سبب ظهوری ایکی نسنه در بری بدنده خلط
فاسد غلبه سیدر وبری خلط فاسدی قوت طبیعت دفعیدر وخلط فاسد دخی ایکی
کونه در بری خلط غلیظ سوداد رکه دم ایله آمیخته اولور قوت طبیعت آنی اعضای
شریفه دن منع ایتمکله ظاهر بدنده ظهور ایدر عربیده بو علته قوبا دیرلر وزبان هندیده
راد دیرلر طبیب یوسفی ز باعیاتنده دیمشدر * رباعی * شراب اسطو خودس کرخورد
کس * زمن بشنو حدیث پیر یارا * بواسیر وبریون را دهد نفع * بردهم علت مالیخولیارا
بزان فتح زاء معجمه ایله بمعنی جهنده یعنی صحرایی کذا فی مجمع الفرس بو معنایه حکیم
انوری بیت بازچون باز آمد از اقبال میمون موکبش * تازه شد چون در سحر کاهان
گل از باد بزان * ودخی بمعنی وزان یعنی اسیجی مسعود سعد سلمان بیت نه ابر بهارم که
چندین بکویم * نه باد بزانم که چندین بپویم بزن فتح زاء معجمه ایله برن مرقوم معناسنه
یعنی طپان که زراعتی آنکله هموار ایدرلر بژن فتح زاء فارسیله قره پالچق که حوض
وچشمه دیبلرنده قالور آکالای وپلچ ولژن دخی دیرلر کذا فی تحفة الاحباب بزیدن
کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانیه بمعنی وزیدن یعنی یل اسمك بزین کسر زاء معجمه
ایله بمعنی وزان حکیم سنایی * مثنوی * با ایاز آن زمان چنین فرمود * که سخن پیش
ازین ندارد سود * زین غلامان مایکی بگزین * که رود زین سرا چو باد بزین بساسان
فتح سین مهمله ایله منتظم الاحوال ومرفه البال دیمکدر میر نظمی بیت خدایا کار بنده کن
بسامان * ندارم جز ز تو امید احسان بسان فتح سین مهمله ایله بمعنی مثل
وماننداننك كبی دیمك اولور خواجه سلمان بیت دل زافکار دقیق افکار ومن درکار خود
روز وشب نالان وسرکردان بسان آسیا بستن سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله بغلمق معناسنه مصدردر خواجه سلمان بیت حدیث دوستان درست نتوانم شکستن دز
ولیکن توبه بتوانم که بازش میتوان بستن بسجین سکون سین مهمله ویای تحتانی
وکسر جیمله بر نوع پلك اغاجدر که اندن یای ایدرلر بسغدیدن فتح سین مهمله وسکون
غین معجمه ویای تحتانی وکسر دال ایله بمعنی ساخته شدن ومهیا کشتن یعنی دوزلمش
اولمق وحاضرلنمق ابو شکور بیت تن وجان چو هر دو قرار آمدند * بیکجای هر دو
بسغدیدند بسمان سکون سین مهمله وفتح میمله بر نسنه یی بحث ایدوب رهن
قودقلری نسنه یه دیرلر بسندیدن فتح سین مهمله وسکون نونله بسند قناعتدر
ویا ودالده نونله مصدر اولور قناعت ایلمك معناسنه بسند کردن دخی دینلور میر نظمی بیت
که یك بوسه ز لعلت می پسندم * اگر دشنام میدادی بسندم بسوریدن ضم
سین مهمله وواو معروف وکسر راء مهمله ایله بمعنی نفرین کردن کذا فی ادات الفضلا
بو معنایه شاعر بیت اگر خواهی شوی ممدوح عالم * بسوریدن زبانت کیر هردم *
بسچیدن کسر سین مهمله وجیم فارسی وسکون یا ئین ایله بمعنی ساز کاری کردن
یعنی مصلحت بتورمك وایش کورمك استاد لبیبی بیت بباید بسچیدن این کار را *
پذیره شدن رزم وپیکار را بشبیون سکون شین معجمه وکسر باء موحده وضم

وضم یای تحتانیله شرفنامه ده بمعنی فربه یعنی سموز اما مؤید الفضلاده بشیون واقع
اولمشدر حذف بایله بشخودن سکون شین وضم خاء معجمتین ایله صقمق عربیده کی
عصر معناسنه اولسون حصر معناسنه اولسون بشخیدن سکون شین وکسر خاء
معجمتین ایله اوج معنایه کلور اول ضیا ولمعه معناسنه میر نظمی بیت بفرق سر مرصع تاج
شاهان * همی بشخید چون مهر درخشان * ثانی صو صاچمق عربیده رش ما معناسنه
ثالث مایه چالمق بشکولیدن سکون شین معجمه وضم کافله جلادت کوسترمك وایش
اوزرینه حریص اولمق بشکون سکون شین معجمه وضم کاف ایله بمعنی بشکول مرقوم
یعنی ایشه حریص وحصول مصالحه مقدم وسعی ایدیجی میر نظمی بیت بسعی قسمت روزی
نمیشود افزون * چرا بکوشش بی فائده شوی بشکون بشن سکون شین معجمه
ایله بوزن جشن قد بالا معناسنه حکیم انوری بیت وه که برخی بپای تا سر او * بشن بالای
چون صنوبر او * فتحتین ایله طوس قربنده بر موضع اسمیدر بشوتن ضم شین معجمه
وواو مجهول وفتح تاء مثناة ایله بد اخلاق وبد خصلت دیمکدر میر نظمی بیت بقول وعهد
نیکان نیك داری * بشوتن را نشاید دوستداری بغلان سکون غین معجمه ایله تابع
معناسنه در مثلا فلان بفلان فلانست دیرلر فلان تابع فلاندر دیمك اولور کذا فی مجمع
الفرس بکتوسان سکون کاف وضم تاء مثناة وفتح سین مهمله ایله شرفنامه ده
بر عاقل ودانا وزیرك کمسنه نك اسمیدر بکشان سکون کاف فارسی وفتح شین معجمه
ایله رئیسان قوم ومهتران کروه معناسنه در شاعر بیت پروانه صفت بکرد شمعش * بکشان
همه آمدند بجمعش بکهوجتان سکون کاف وجیم وضم ها وفتح تاء مثناة ایله بمعنی
خرپشته یعنی حمال ارقه سنده کی سمر کذا فی شرفنامه منیری بلاتدین فتح لام وکسر
تاء مثناة وکاف فارسیله چوماق که باشی یومری دکنکدر بلاساغون فتح لام وسین
مهمله وضم غین معجمه ایله ماوراء النهرده کاشغره قریب بر شهر اسمیدر امیر معزی بیت
روم ومیان یکسر کریزند از خطر سوی خطا * قیصر از بیم بلا سوی بلاساغون شود *
بلبن سکون لام وفتح باء موحده ایله بمعنی بیهن که سموز اوتدر عربیده بقلة الحمقا
وخرفه وفرفح دخی دیرلر بلسان سکون لام وفتح سین مهمله ایله بر اوتدر مرجمك كبی
تخمی اولور وفتح لام وسین مهمله ایله بر اغاجدر یاغی ترشح ایدر وبر روایتده یمشینك یاغی
چقار غایت نافعدر وبر جراحته سورسه لر یکرمی درت ساعته دك اصلاح ایدوب بتورد
واستخوانده اولان اماس ووجعلره غایت نافعدر مکۀ مکرمه ده ومصر قاهره ده چوق
اولور بلکن سکون لام وفتح کافله منجنیق معناسنه در شمس فخری بیت ز سهم تیغ
فنا ایمنست قصر بقات * چنانچه حصن فلکها ز صدمت بلکن * شرفنامه ده سر دیوار
معناسنه بو معنایی مؤید زین الدین سنجری * رباعی * نیش مژه که میکذارد ز مجن *
خود کوکه چه کونسی حال دل من * ای عهد تو بیدار وپیمانت سست * چون برف تموز وآفتاب
بلکن بلندین فتح لام وسکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله ایله قپو پروازی که
بر بلندین دخی دیرلر شاکر بخاری بیت در وافراشته در های سپهر * جواهرهاش تاج

بر بلنددن ﮒ بمزدن ﭻ سكون ميم وفتح زاء معجمه ودال مهمله ايله بر كمسنه نك باشنه
اورمق تركيبيدر طوم ديرلر مولانا هاتفی بيت ازان هريكی بانك برجم زدی * دكردم زدی
وسرش بمزدی ﮒ بمنكيدن ﭻ فتح ميم وسكون نون وياى تحتانی وكسر كافله طورلدتمق
معناسنه در ﮒ بن ﭻ ايكی معنايه در اول باغ وزراعت معناسنه وبعضيلر خرمن ديمشلر
باغبان ودشتبانه بنون ديرلر ثانی برنوع خرده ميوه در بنوردن دخی ديرلر ﮒ بنديدن ﭻ
سكون نون وياى تحتانی وكسر دال مهمله ايله بغلمق معناسنه مصدردر عربيده ربط
وارتباط دينلور جغتاى لسانده ايشماك ديرلر اماله ايله بو بيتده صيغه امری واقع اولمشدر
مير عليشير بيت بيلی تاری هجريدين جسم بولوبدر تارديك اى فلك * رحم ايت بو ايكی
رشته نی بيربيرکا ايش ﮒ بنطاقلون ﭻ سكون نون وفتح طاء مهمله وكسر قاف وضم
لامله نش برمق ديرلر براوتدر اما پيغمبر چيچكی اولمق اوزره تصحيح اولنمشدر ﮒ بتوان وبنون
كلاهما بسكون النون وفتح الواو نسخه ميرزا ابراهيمده نكاهبان خرمن يعنی خرمن بكجيسی
بو معنايه ابو المعانی بيت برد محصول عمرت كرفريبی ميدهد دنيا * دهد خرمن بباد يرا
اكر غافل شود بنوان ﮒ بنوردن ﭻ سكون نون ورا وفتح واو ودال مهملتين ايله
برخرده طاغ يمشيدر ﮒ بهاران ﭻ فصل ربيعدر ومقدم ذكر اولندوغی اوزره بپراغه ده
بهار دينلور اما الف ونون ادات جمع قياس اولنميوب بهاره نسبتده مبالغه ايچوندر نتكم
بو بيتده واقعدر بيت درخت اندر بهاران بر فشاند * زمستان لاجرم بی برك ماند ﮒ بهرامن
وبهرمان ﭻ كلاهما بسكون الها وفتح الراء المهمله وميم درت معنايه كلور اول ياقوت
سرخ حكيم خاقانی بيت نورمه ازخاك كند سرخ كل * قرص خور سنك كند بهرمان
حكيم قطران ارموی بيت از رضاى او شود چون بهرمان سرخ رنك * در خلاف او شود
چون مردم از مسعور خود * شمس فخری * قطعه * تا بود خورشيد ومه بركرزمان
تا بود دركان عقيق وبهرمان * پيش تيغ خسرو آفاق بود * كوه خارا بر مثال بهرمان
ثانی برنوع رنكارنك لطيف اشلنمش حريره ديرلر مير خسرو بيت درويش كو برنك
وربابی بسنده كرد * جاى كليم به كه ببر بهرمان كشد * حكيم ازرقی بيت آن آب
نيلكون مفكن كان بری * ماليده كرنه ايست ز پيروزه بهرمان * مولانا عثمان مختاری
بيت حله بافی كرد در سيماب سيما كاركاه * نقشبندی كرد در پيروزه پيكر بهرمان *
ثالث كل معصفر كه كل كافيشه وخشبك وكارثيره دخی ديرلر امام هروی بيت آن نكركز
تاب لعل وتاب ياقوتش شدی * آب كردون آتش ونيلوفر او بهرمان * رابع غازه كه
زنان يوزلرينه سورلر كلكونه وفكردخی ديرلر امير خسرو بيت چنانست نكبت چرخ
از ولايتش معزول * كه بهرمان عروسانست خنجر بهرام ﮒ بهرمن ﭻ سكون ها وفتح راء
مهمله وميمله بمعنی بهرمان مرقوم كذا فی فرهنك جهانكيری ﮒ بهم آمدن ﭻ غضبه كلك
ومنقبض اولوب طارلمق بهم برآمدن دخی دينلور ودخی بريره مجتمع اولمق هرنه اولورسه
بو ايكی معنايه مير نظمی بيت بهم آمده ديد چون آن كروه * بهم آمد ورفت بر موی كوه
ﮒ بهمان ﭻ شخص مجهولدن كنايه ايدوب فلان لفظنه تابع ايدرلر حكيم سنائی بيت تو بر

تو برآور ده دست تو بهمان * كه چرا دست می برآرد آن * مولانا عرفی در نعت شريف
بيت درجلب تعينت دو عالم * بهمان وفلان آفرينش ﮒ بهمن ﭻ سكون ها وفتح ميمله
اون اوچ معنايه كلور اول لفظ حكيم ترجمه سيدر كه راست كفتار ودرست كردار ديمكدر
ثانی خرده سال وبسيار دان اولانه ديرلر ثالث درازدست معرفت كه چابك وهنرمنددن
كنايه در بو مناسبتله اول مشهور پادشاهه لقب ايتمشلر در رابع فرهنك جهانكيريده بر فرشته
اسميدر كه تسكين غضب مردمان اكا متعلقدر حكيم فردوسی بيت كه اورمزد بادت درين
رزمكاه * چو بهمن نكهدار تخت وكلاه * ودخی چارپا حيوانك اكثرينه موكلدر وماه
بهمن وروز بهمنده واقع اولان امور ومصالح اكا مفوضدر خامس عقل اولدر ديرلر نتكم قاضی
مير حسن ميبذی امير المؤمنين علی ابن ابی طالب رضی الله عنه ديوانی شرحنده يازمشدر كه
* نثر * عقل نزد مشائين ده است ميكويند كه خدا واحد محض است واز واحد محض
غير واحد صادر نميتواند شد آن واحدی كه از خدا صادر شد عقل اول است حكماى
فرس اورا بهمن كويند * سادس نام پسر اسفنديار بن كشتاسب دركه اردشير دخی ديرلر
مورخين وجه تسميه سنده وجوه ايراد ايلمشلر كه راست كفتار ودرست كردار ايدی وجه
آخر اوان طفوليتده غايت زيرك وبسيار دان ايدی وجه آخر ديرلر كه اللری اول رتبه ده
دراز ايدی كه اياق اوزره طوردقده ديزلرين كجر ايدی نتكم منوچهری ديمشدر بيت
شنيدم كه برپای ايستاده * رسيدی تا بزانو دست بهمن * وبر كروه الی اوزون اولانه تأويل
ايدوب ديديلر كه اكثر بلاد عالمك ضبط وتسخيرينه ال ايرشدردكندن ديمشلردر وبر كروه
ديديلر كه دوستدارلق جهتندن نام فرشته ايله تسميه اولنمشدر تبركا وتيمنا سابع سال
شمسيدن اون برنجی آيك اسميدر كه نير اعظمك برج دلوده مدت ايام مكثی در بو معناده
خواجه حافظ ديمشدر بيت ذخيره بنه از رنك وبوى فصل بهار * كه ميرسد ز پيش رهزنان
بهمن ودی * ثامن برنوع شكوفه در بهمن ماهنده آچيلور كوكی ادويه مشهوره دركه ايكی نوع
اولور سرخ وسپيد اوچ معنايه كه سادس وسابع وثامن ترتيب اوزره حكيم خاقانی نظم
ايلمشدر * مثنوی * چون زال بسته قفسم نوحه زان كنم * تازه نی بخاطر بهمن درآورم
نشكفت اكرچو آهوى چين مشك بردمم * چون سر بخورد سنبل وبهمن درآورم * نی نی
كه با غم است مرا انس لاجرم * مريم صفت بهار به بهمن درآورم * معنای ثامنده مير خسرو
دروصف جنكاه بيت بيابان كه شد روى صحرا سراسر * بز بهمن لعل وخون سياوش
تاسع هرماه شمسينك ايكنجی كونی آديدر مسعود سعد سلمان بيت بهمن روز ای صنم
دلستان * بنشين با عاشق در بوستان * استاد منوچهری * قطعه * رسم بهمن كير
وز سر تازه كن بهمنجنه * ای درخت ملك بارت عز وبيداری سنه * اورمزد وبهمن وبهمنجنه
فرخ بود * فرخت باد اورمزد وبهمن وبهمنجنه * اهل فرس قاعده لری بويله دركه هر وقت كه
نام روز نام ماهه موافق اوله البته اول كون عيد جشن ايدرلر عاشر موسقيده بر پرده آديدر
منوچهری بيت همه روز ده دو چشمت سوى معشوق * همه وقته دو كوشت سوى بهمن
وله بيت بجوش اندر ودلك بهمنجنه * بكوش اندر وبهمن وقيصران * حادی عشر

نواحیء اردبیلده برقلعه آدیدرکه اوائلنده جادولر چوق اولوردی ودیرلرکه کیخسرو اوائل سلطنتنده اول قلعه نك طلسمن فتح ایلدی حکیم فردوسی. بیت بهرزی بجا آن زر بهمن است * همه ساله پرخاش اهریمن است * وله درمحل دیکر. بیت چو نزدیکیء حصن بهمن رسید * برابر سپه را فرود آورید * ثانی عشر عالی ومعظم برطاغ آدیدر ابوالفرج رونی بیت درازوی همت اعلاش * داند سنك آمد بر بهمن * ثالث عشر طاغلر باشنده اولان قارك حرارت شمس سببی ایله آیریلوب دوشدوکنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بهمنان اول ایکی. بهمن درکه معنای ثامن بهمنده ذکر اولنان شکوفه کوکیدر ایکی نوع اولور بری سرخ وبری سفید عربیده دخی بهمنین دیرلر تثنیه اولمق اوزره فارسیده تثنیه ایچون مخصوص ادات اولمیوب ماعدای فردی جمله ادا ایدرلرکه بهمنانك آخرنده اولان الف ونون ادات جمعدر نسخهٔ میرزا ابراهیمده ذکر ایدرلرکه منکور غایت نافع دوادر جسدی فربه ور یحی دفع واخراج وقوت باهی زیاده ایدر بهیدن کسر ها وسکون یای تحتانیله باصمق معناسنه مصدردر بیابان معروف دشت وصحرا وعمارتدن خالی اراضی نصیر همدانی بیت کیم دیوانهٔ ازخود هراسان * زمن تا من بیابان در بیابان بیابان نشین کوچراولی طائفه‌سی عربیده اهل اخبیه دیرلر مولانا هاتفی بیت بیابان نشینان کروها کروه * نشیمن کرفتند سرهای کوه بیکیدن سکون یاء تحتانیه وکسر کافله اغزه صو آلوب پفکرمك معناسنه بیون ضم یای تحتانیله افیون معناسنه کدا بیون دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس مع الواو * باا و آنکه دیمکدر حذف همزه ایله باو دخی دیرلر اما باو لفظنده معنای جمعیت افاده اولنور معنای معیتده ظاهر اولور خواجه حافظ بیت دهنت کرچه زما خاتم دلها دزدید * چون بخندد همه دانند که خاتم با اوست * وله بیت آن سیه چرده که شیرینیء عالم با اوست * چشم میکون لب خندان دل خرم با اوست * مصراع ثانیده کی با اوست از اوست معناسنه در باتو ضم تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی با تو مرقوم که ترنج معناسنه در ثانی بمعنی حب السلاطین دیدکلری دارودر کذا فی فرهنك جهانکیری مذکور ایکی معناده لفظ مفرد اولور اما لفظ مرکب اولدقده سنکله معناسن افاده ایدر باجو ضم جیم فارسیله تاتار خانلرینك لقبیدر لفظ کرای کبی کذا فی وسیلة المقاصد بادرنبو سکون دال ونون وفتح راء مهملتین وضم باء موحده ایله چشمك معناسنه در ابو المعانی بیت از غلوی شوق نظاره بروی خوب یار * بادرنبو میزده درچشم اندیشه دلم بادرنکبو سکون دال ونون وکاف وفتح راء مهملتین وضم باء موحده ایله اوغل اوتی که معربی بادرنجبویه در بادرو سکون دال وضم راء مهملتین ایله فرهنك میرزا ابراهیمده برنوع تره در ریحانه مشابه بادآور دخی دیرلر محبوب العارفین نام لغتده بادرو وترکی پیقلو تره کونید واو بارپوزاست دیو یازمش وبعض فرهنکده شاه اسپرغم کبی برتره در بادرویه دخی دیرلر شمس فخری بیت کیوان برای سبزهٔ شیلانت روزیار * ازکشت زار اجرام آورده بادرو بادرو فتح ذال معجمه ایله معدنوس معناسنه در باردو سکون را وضم دال مهملتین ایله نهال میوه دار آلتنه مسند اولق ایچون قونیلان باشی چتال اغاج که ثقل

ثقل میوه‌دن نهال درخت قرلمیه کذا فی مجمع الفرس بارکاو سکون راء مهمله وفتح کاف عجمیله دوزن معناسنه میر نظمی. بیت نکرده یکدمی آهنك موزون * نباشد بارکاو ساز کردون بارنکو بادرنکبویدن مخففدر بارو ضم راء مهمله ایله قلعه حصاری وبرج معناسنه منصور شیرازی بیت بود نخست قدم پاسبان قدرترا * فراز کنکر این هفت حصن وبه بارو بازو ضم زاء معجمه ایله قوللك طرف بالاسی ترکیده قره جه دیدکلری عضو شیخ سعدی بیت هرکه با پولاد باز و پنجه کرد * ساعد سیمین خودرا رنجه کرد باسو ضم سین مهمله ایله بمعنی عصا یعنی دکنك باشکو سکون شین معجمه وضم کاف عجمیله مقام تسلیمده ایراد اولنور اولدی طوت واولدی دی معناسنه استاد لطیفی. بیت چون بدیدی جان ودلرا غمزه را برهمزدی * قصد کشتن کردهٔ با تیغ وخنجر باشکو باشو ضم شین معجمه ایله بمعنی چلپاسه کار دیدکلری جانوردر کذا فی فرهنك جهانکیری باقو ضم قافله اوج معنایه در اول برمبارز اسمیدر ثانی برموضع آدیدر ثالث منازل مریخدن بر منزله نك نامی در ایضا منه باکو ضم کاف ایله برموضع آدیدر مولانا هاتفی بیت زدربند باکو کذر کردنیز * بدوران نمودان اساس ستیز بالنکو فتح لام وسکون نون وضم کاف فارسیله بادرنبویه وبادرنجبویه دیدکلریدر ریاحین نوعندندر ترنجان دخی دیرلر عربیده بقلهٔ اترجیه دیدکلریدر مجموع علل بلغمیه یه نافعدر وعلل سودایه مخصوص دوادر جرب وسدهٔ دماغ وقوت جکر وقوت قلبده دخلی عظیمدر کذا فی البدیعی بالو ضم لامله کراسدر آلو بالو دخی دیرلر بانو ضم نونله ایکی معنایه در اول خاتون خانه نشین که تعظیما بیوك قدین دیمك اولور میرخسرو. بیت مهین بانو چو آمد پیش شیرین * نصیحت کرده از کفتار پیشین * ثانی صراحی که شراب وکلاب قورلر باهو ضم ها ایله دکنك که ترکیده چوماق دیرلر حکیم سوزنی بیت هرکه از پشت دلش بار ولای توفکند * زخم باهو خورد از حادثهٔ چرخ بلند * شمس فخری چوبان دکنکی دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت تو آن شاهی که در ایام عدلت * شبان از دست بفکندست باهو * مطلق دکنکدر هرنه اولورسه استاد فرخی. بیت من چون چنان بدیدم جستم زجای خواب * باهو بدست کرده باشتر شدم فراز * فرهنك جهانکیریده بازو معناسنده مرویدر بتبو سکون تاء مثناة وضم باء موحده ایله اکشی یوغرت قوریسی که ترکمانلر وعربلر قریشه دیرلر بتو فتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول مشرق بومعنی خراسانیلر لغتیدر ثانی برموضعه دیرلرکه همیشه کونش اصابت ایلیه وضم تا ایله اوچ معنایه در اول برنوع پیاله درکه دیجنده اوله سی اولور شیشه نك اغزنه قویوب شراب ویاخود غیری نسنه طولدررلر ترکیده خونی عربیده قیف دیرلر ثانی کوچك طوبچغزکه دکنك وقمچی وامثالی نسنه‌لر باشنه برکدرلر ثالث طاشدن هاون الی که نسنه سحق ایدرلر کذا فی فرهنك جهانکیری حرف بایله مرکب اولدقده سکا وسنکله دیمك اولور شاعر. بیت بتو کفتم ای یار فرخنده روی * بهرجا مرو با کسی بر مکوی بچه کو فتح جیم فارسی وضم کافله حرامزاده معناسنه که خشوك وسندو وسندره وفغاك دخی دیرلر بجتو سکون خاء معجمه

وضم تاء مثناة ایله هندوشاه صحاحده بمعنی بد پدر یعنی اوکی آتا بو معنایه استاد لطیفی بیتی پسر است نیکبخت او * ما هست عروس مهر بختو * سا پژ فرهنکارده رعد معناسنه در شمس فخری * قطعه * بر خلقت اکر آهوی تاتار * زنافه دم زند باشد زآهو زرشك کلك تو ناله کند ابر * که خلقش نام میکردند بختو * سروری کاشی مجمع الفرسده رعد معناسنه بختور نقل ایلمشدر ك بخستو ع فتح خاء معجمه وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله مقر ومعترف اولمق معناسنه اصلی خستو در حرف با اصل کلمه دن اولمق ده جائز زائده اولمقده جائزدر بجزد کلمه سنده اولان باکبیدر دیمشلر مشکلاتده الباء فیه کافی لفظ بجزد مسطور در ك بخنو ع سکون خاء معجمه وفتح نونله رعد معناسنه استاد رودکی بیت چون ببانك آمد ازهوا بخنو * می خور وبانك چنك ورود بشنو * وصاعقه معناسنده ده مرویدر فرهنك حسین وفائیده بخنونونله بمعنی بد پدر مرقوم در ك بدرو ع سکون دال وفتح راء مهملتین ایله اسب پالانی یعنی سمر بارکیری ك بدو ع ضم دال مهمله واخفاء واوایله اکا دیمك اولور شیخ سعدی بیت بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم * وفتح دال مهمله ایله عربیدر ابتدا معناسنه در کاهی فارسیده دخی استعمال اولنور ابو المعانی بیت چون حسن طلعت تو نبود یکی زخوبان * از بدو آفرینش تا انقراض دوران * بو بیت نعت شریف اولمق معناسنه در ك بذله کو ع سکون ذال معجمه ایله لطیفه کو ومحل خوان دیمکدر خواجه حافظ بیت خانه بی تشویش ساقی یار ومطرب بذله کو * موسم عیش است ودور ساغر وعهد شباب ك برزه کاو ع سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله چفتدن قچان کاهل اوکوز مختاری در مذمت فلك بیت برزه کاو یست کرخور دناچار * بر تخمی که خود کند شدیار ك برسیان دارو ع براوتدر اطبا قتنده عصی الراعی دیمکله معروفدر ك برمو ع سکون راء مهمله وضم میمله انتظار معناسنه کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم بو معنایه نور الدین مقدم بیت هست آسان رفتنم برموی سر * نزد من بسیار از برموی وصل ك برنو ع سکون راء مهمله وضم نونله دیبای تنك یعنی آغر بها لو صرامسر کذا فی مؤید الفضلا ك برو ع ضم راء مهمله واخفاء واوایله ابرو معناسنه حکیم سنائی بیت هرکه آن روی ببیند زپی خدمت تو * هم بروی تو که پشتش چو بروی تو بود * استاد بهرامی بیت بغمزه تیر ومژه تیر وقد وقامت تیر * برو کمان وببازو درون فکنده کمان * زبان هندیده برنوع قلندر وسکون راء مهمله وواو موقوفه بوزن سرو مشتری یلدزینك آدیدر حکیم فردوسی بیت ببالای تو در چمن سرو نیست * چو رخسار تو تابش برو نیست ك بستو ع سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه در اول یایق که براغاجدر آنکله یوغردی دوکوب یاغ چقاررلر ثانی کوچك مرطبانی طبق وچناق ومجمع الفرسده میان دوش وکردنده اولان استخوان معناسنه در ك بنکو ع سکون نون وضم کافله بندر قطونا دیدکلری تخمدر کذا فی مجمع الفرس ك بنو ع ضم نونله خرمن معناسنه در میر نظمی بیت نبردم حاصلی از کشت عمرم * زده آتش بنوی صبر هردم * هایله بنوه دخی دیرلر ك بو ع بوزن شو اشتر بچه دریسنی درست سلخ ایدوب

ایدوب ایچنه اوت ویا صمان طولدروب صغمل دوه نك یاننه قورلر کندو یاورسی صانوب سودینی صاغمغه سرکشلك ایتمز کذا فی مجمع الفرس ك بهو ع سکون هایله کوشك معناسنه در وضم هایله رایان هندن برینك آدیدر حکیم اسدی بیت بیکبار برقلب لشکر زدند * ربودند شان بربهو برزدند ك مع الهاء * باافراه ع سکون فا وفتح راء مهمله ایله براوتدر که رنج خفقانه غایت سودمنددر کذا فی اختیارات البدیعی ك باانکه ع لفظ مرکبدر با وآن وکه حرفلرندن که آنکله بیله دیمك معناسنه عربیده کی مع هذا معناسی افاده اولنور مولانا عرفی بیت باآنکه یقین است که در کلشن فردوس * صد کل بتهی دستی برخار فروشند ك بابونه ع ضم باء موحده وفتح نونله براوتدر عربیده پاپونج وترکیده پاپادیه وقیون کوزی دیدکاریدر ك بابه ع فتح باء موحده ایله بوزن لابه یعنی دشم آکنده یعنی یوك طولدرلمش نسنه دوشك ویصدق وغیری هرنه اولورسه ك باتره ع فتح تاء مثناة وراء مهمله ایله دف که چالرلر دایره دخی دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت خوابت همی ببرد من انکشت ازان زدم * پیش تو بر کنار ه خوش بانك باتره ك باتونه ع ضم تاء مثناة وفتح نونله کوزه پر آب یعنی صو طولو بر داق بالاور دخی دیرلر تاریخه مؤید الفضلاده باء موحده واقع اولمشدر ك باج نامه ع بمعنی بارنامه که عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی حکیم انوری بیت دل او برده باج نامه بحر * کف او کرده کارنامه جود ك باخته ع سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله لعب معناسنه اولان باختن لفظندن اسم مفعولدر شیخ عطار بیت بندکان حق چو جانرا باختند * اسب همت تا ثریا تاختند ك باخسه ع سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله مهره دیوار یعنی بنالرك اصطلاحنده دیوارده قور تعمیرایتدکاری مراد صره ایله دیزلش طاش وکرپجدر حکیم اسدی * مثنوی * یکی بتکده دید ساده زسنك * چهل باخسه هریك از رنك رنك * بهر باخسه برچهل لادنیز زجزع ورخام وزهر کونه چیز * فرهنك جهانکیریده خانه نك قپوسندن غیری اولان یولنه دیرلر که آندن کلوب کتمك قابل اوله بر معناسی دخی نشتر حجام در ك باخه ع فتح خاء معجمه ایله قبلو بغه که سنك پشت ولاك پشت دخی دیرلر عربیده سلحفه وسلحفات دیرلر امیر خسرو بیت بسا بردل نهنك از تیغ کینه * که سر دزدیده چون باخه بسینه * وله بیت ضربت کرز نهنکان سپاهت دروغا * خصم را چون باخه سر در سینه پنهان میکند * وله بیت جون باخه چو بهمت زادی زبیضه دین * وان خصم جان هوارا چون ماهیان هوازا ك باد آبله ع سکون دال مهمله وکسر باء موحده ایله سوزش ودردناك برنوع قبرجقدر باد اوله دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ك بادافراه ع ضد پاداش یعنی جزای بدکه جزای نیکه پاداش دیرلر بادافرا وبادفرا وبادفراه دخی دینلور حکیم انوری بیت زشیر کین بستاند بشیر شادروان * زآب کرد برآرد بباد بادافراه * اثیر الدین اخسیکتی بیت ای کرده سعی مکرمت خوان عدل تو * پاداش خوار معدله بادافراه ك بادافره ع سکون دال وفا وفتح راء مهملتین واخفای هایله بادافراه مرقوم معناسنه که بادفره دخی دیرلر حکیم اسدی بیت که ازیك کناه اربکشتم زراه * فتادم زبادافره صد کناه * شمس فخری

* قطعه * خسرو ملك شیخ ابو اسحق * عظم الله فی العلی قدره * آنکه باشد بزمعالی او
اطلس چرخ ژنده وتره * همه پاداش داند واحسان * خالی از انتقام وباد افره *
بادامتره فتح دال وتاء مثناة وراء مهملتین وسکون میمله ریحان نوعندن برنوع
خوشبو اوتدر بادامه فتح دال مهمله ومیمله یدی معنایه کاور اول نسخهٔ حسین
وفاییده ونسخهٔ میرزا ابراهیمده مرقع جامهٔ درویشاندرکه الوان پارهلر ایله مرتب دیکلمش
اولور ثانی شرفنامهده ومجمع الفرسده حریردن ایشلنمش برنوع لطیف قماشدر شیخ
نظامی بیت ای که ترا به زجش جامه نیست * حکم برابریشم بادامه نیست * وبش معناسیله
فرهنك جهانکیریده مسطوردر اول ایپك قوردیکه کرم پیلهده دیرلر حکیم خاقانی بیت
آن غنچهای نسترباده های توشد * زرقراضه دروی چون کرم پیله مضمر * ثانی یوزك
قاشنه دیرلر میرخسرو بیت بخندی پیش هرچشمی زچشم خسروت شرمی * پسنده
نیست آخر بریکی خاتم دوبادامه * ثالث کوزکبی برطاشدر اصابت عیندن ایچون اطفال
باشنه دیکرلر التون ویا کمش ایله یاپرلر میرخسرو بیت از بسکه برکلاهش بردوختم دودیده
بادامهٔ نشانه بربستهٔ کلاهش * رابع اتدن وجود انسانده بك کبی اولور سیاهنه خال
وبیاضنه بادامه دیرلر بدیع سیفی بیت میان ابردوبادامهٔ سیاه چنانك * بقبضه برده
یکی تیرله تا پیکان * خامس زنجیرك هردانهٔ حلقه سنه دیرلر بادپره سکون دال
وفتح باء فارسی وراء مهملتین ایله تراشه یعنی اغاج یونلدقده دوکیلن پارهلره دیرلر بادخایه
فتق دیدکلری علتدرکه خایه شیشر بعض نسخهده ریح قولنج واقعدر بادرنبویه ترکیده
لیمونی ریحان دیدکلری خوشبو اوتدر تعریب ایدوب بادرنجبویه دیدیلر صوین استقطار
ایدرلر غایت نافعدر بادروزه سکون دال وضم راء مهملتین وفتح زاء معجمه ایله نسخهٔ
میرزا ابراهیمده جامهٔ کهن وهرکون کیلن اثواب ونسخهٔ حسین وفاییده ومجمع الفرسده نفقهٔ
روزمره که کون بکون اوله بومعنایه حکیم سنائی بیت یکی جامه وین بادروزهٔ قوت *
دکر اینهمه پیشی وسیرنیست * تحفة الاحبابده آکا دیرلرکه انسانك هرکون ایشلکی
معتاد واشتغال ایلیه بومعنایه مؤید حکیم سوزنی بیت مشرف ای شرف کوهر حمید الدین
که شد مدیح تو تسبیح باد روزهٔ من بادرونه سکون دال وضم راء مهملتین وواو مجهوله
وفتح نونله برنوع ریحاندر بادرنجبویه وبادرنبویه وبادرو دخی دیرلر بادره سکون دال
وفتح راء مهملتین ایله نسخهٔ حلیمیده ایچ طونی پاچه سی وفرهنك جهانکیریده بی فکر
وبی تأمل سوز سویلك وهرایشده تیزلك وعجله ایلك معناسنه مسطوردر بادریسه
سکون دال مهمله ویای تحتانی وکسر دال ایله ده جائزدر وراء مکسوره وفتح سین مهمله
ایله نسخهٔ حسین وفاییده قورشوندن مدور اورته سی دلك نسنه درایکه چوب ابلاغ
اکیرلر ترکیده اغرشق دیرلر حکیم سنائی بیت نشود مرد پردل وصعلوك * پیش ماما
وباد ریسه ودوك * عربیده فلکه دیرلر شرفنامهده وفرهنك جهانکیریده چادر دیرکینك
کوبکنه ده دیرلرمدور اولوب اورته سی دلك اولدیغیچون حکیم خاقانی بیت سرکشته کرد
چرخم چون چرخ بادریسه * فریاد ازین فسونکر زن فعل سبز چادر * نسخهٔ بیازی بخاریده یعنی

یعنی بادزن واقع اولمشدر غالبا مدور اولان مروحهیه دیرلر بادربیه بادریسهٔ مرقوم
معناسنه درسین یرینه باء موحده واقع اولمشدر بادزنه سکون دال مهمله وفتح زاء
معجمه ونونله یعنی باد بیزن مرقوم امیرخسرو بیت بادزنه دست بدست همه * وزدم او
بادزدست همه بادزهره برمرضدر بوغازده شیش اولوب نفس المغه عسرت ویرر
عربیده اطباخناق دیرلر بادسره سکون دال وفتح سین وراء مهملات ایله اتك مرض
وزحمتلی اولانی یری کذا فی مؤید الفضلا بادشرطه سکون دال وراء وفتح شین معجمه
وطاء مهملات ایله بعضیلر ضم شین ایله اوقورلر موافق روزکاردر خواجه حافظ بیت کشتی
نشستکانیم ای بادشرطه برخیز * باشد که بازبینیم دیدار آشنارا * امابعض فرهنکده بادشرطه
شین مفتوحه ایله پویراز دیدکلری روزکار معناسنه مرویدر شیخ سعدی بیت باطبع
مخالف چه کند دل که بسازد * شرطه همه وقتی نبود لایق کشتی * بو بیتده اولان معنی
موافق روزکار دینلرك سوزلرینه منافیدر بادفره سکون دال وفتح فا وراء مهملتین
ایله اما صحاحده ضم فا وراء مشدده ایله * چو یکی باشد رشته درمیان کرده وکودکان از تاب
دهند یعنی بر تخته پارهسنك اورته سن دلوب ایپ چکیروب اطفال اللرنده فرفر دوندررلر
مجمع الفرسده اولکی نقل اوزره در مولانا کسائی بیت که نغمهای او چو چرخ روان * همه
خوابست وباد وبادفره بادکانه سکون دال مهمله وفتح کاف فارسی ونونله مشبك
پنجره که بالکانه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری باده معروف عربیده خمر دیرلر لکن
هر شربت مسکره باده دینلمز انجق تازه اوزمدن اولانه دینلور شاعر بیت بباده دست
میالای که آن همه خونست * که قطره قطره چکیدست ازدل انکور * اما پخته یعنی کندودن
قینامش اولانه باده دیرلرکه زیراکوپله کندودن قینایوب غلیان ایدنه می وشراب دیرلر
بومدعانی خواجه حافظك بو بیتی اشعار ایدر بیت همچون باده دلم از توبه که کردم بشکست *
همچو باده جکرم بی می وپیمانه بسوخت * فرهنك جهانکیریده حسن بن یوسف انجری
باده هم معروف مشرابهٔ وهم پیالهٔ شرابه دیرلردیوب حکیم سنائینك بو بیتنه متمسك اولمش
چون شوخ نه بسان نرکس * یك باده دهد زباده رنکت * بادهٔ اول پیاله وثانی شرابدر
مومی الیهك بو بیتنی دخی ایراد ایلمش بیت بکره بدو باده دست کوته کن * این عقل دراز
قد احمق را * چغتای لسانده شرابه چاغیر وچاقیر دیرلر میرعلیشیر بیت چاغیرغه توشکالی
یوقتور قرار وخواب منکا * چو او تغه توشتوم ایاس عیب اضطراب منکا بادهراه
سکون دال مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی بادشمال حکیم سوزنی بیت مررعیت را
صبای عدل مهر امیز تو * خوش نسیم آید چو با مشك تبت بادهراه * بو بیتده اضافتله
واقع اولمشدر بادهرزه اضافتله اول افسونه دیرلرکه دزدان اوقیوب متاع صاحبنك
اوزرینه اوفورلر آغراویقو مستولی اولوب آکاه اولمیه خاقانی درقصیده بیت بچار بارهٔ
زنکی بباد هرزهٔ دزد * ببانك زنکل نباش وکم نقاب بادیانه کسر دال مهمله وفتح
یای تحتانیله ونونله بادیان مرقوم که رازیانهٔ بریدر بادیه ایکی معنایه در اول عربیده
مشترك صحرا معناسنه در مولانا جامی بیت ازمنزل دوست بی سروپای * شد بادیه کرد وراه

پیمای * ثانی اول شراب ظرفیدرکه باطیه دیرلر بارانه فتح راء مهمله و نون ایله اول
دیرکدر که اوزرینه سقف خانه وغیری نسنه‌لر قورلر مشکلاتده * هی الخشبة التی تقام
وتعرض علیها الزرع لتجری علیها التوای ویقال لها بالفارسیة بارانه برمعناسی دخی اوغل
اوتی که پاردو دخی دیرلر بارینکاه و بارینه کلاهما بسکون الراء المهملتین وکسر الباء
الموحدة وفتح النون ترکیده یوك یاب تعبیر ایلدکلری معنایه‌در ابو المعانی بیت براه عشق
بدادم همه سر و سامان * بیاد دادمرا هرچه هست بارینه بارچه سکون راء مهمله
وفتح جیم فارسیله بمعنی دیکران یعنی غیرلر چغتای لغتیدر شیخ نظامی بیت بلبل عرشند
سخن پروران * بارچه مانند همه دیکران * مشایخ کرام ماوراء النهردن اتالقی ایله
مشهور شعار اولان اولیادن بعضیلری * بارچه بخشی من عمان بارچه بغدای من
عمان * دیدکلری کتاب رشحاتده مسطوردر بادخانه سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه
ایله تجارت اثوابینك یوکلری واثواب قونیلان مکان معناسنه بارخیمه کسر راء مهمله
وفتح خاء معجمه ومیمله یوللرده وکذرکاه محللرده باجدارلرك قرارکاهلری وکثرت استعمال ایله
باجدار معناسنه اولمشدر میرنظمی * قطعه * خیال غمزه‌ها دردل نشسته * بجان آمد
شدن را راه بسته * بخواهد بارخیمه ازدل وجان * کذرکاه نفس بندید هر آن بارکاه
شول محله دینلورکه پادشاهلر دستور سلاطین قدیم اوزره اول محله چیقوب ارباب حاجاته
عرض احوال ایتمکه اجازت ویررعرف لسانده پادشاهلر اوتاغی و سرای قبولری دیك
اولور خواجه حافظ بیت مرو بخواب توحافظ ببارکاه قبول * زورد نیمشب وآه صبحکاه
منست بارنامه سکون راء مهمله وفتح نون ومیمله اوج معنایه کلور اول اثواب وتجمل
وحشمت معناسنه حکیم سنایی * قطعه * دین فروشی همی که ناسازی * بارکی
نقره‌خنك وزین درکند * کوبی از بهر حرمت علم است * اینهمه طمطراق خنك وسمند
علم از بارنامه مستغنیست * تو برو بر بروت خویش مخند * ثانی منت معناسنه حکیم
انوری * قطعه * انوری لاف مزن قاعده بسیار منه * بالغی طفل نه جای بینی رثرمخای
بارنامه نکشد بارخدایی که سپهر * هست از پای ورکابی پدرش کشته دوتای * ثالث
غرور وتفاخر معناسنه شیخ ابوسعید ابوالخیر * رباعی * غیرزلفی که ماه درچنبراوست *
شیرین سخنی که شهد درشکراوست * زان چند بارنامه کاندر سر اوست * فرمانده
روزکار فرمانبراوست * بعض فرهنکلرده احکام پادشاه وقانون‌نامه معناسنه مرویدر
بارنده فتح را ودال مهملتین وسکون نون ایله باریدن لفظندن اسم فاعلدر یاغیجی
معناسنه ویاغدریجی دخی اولور میرنظمی بیت شد ابر دو ددل بارنده خون * ازان شد در
سرم دستار کلکون بارنکبویه فتح راء مهمله وسکون نون وکاف وضم باء موحده
ایله برنوع خوشبو دیکاندر بادرنبو وبادرنبویه وبادرنجبویه وبادرود دخی دیرلر
عربیده بادروج دیرلر باروزنه ضم راء مهمله وواو معروف وفتح زاء معجمه ونون
ایله موسیقی‌ده برنوا اسمیدر استاد منوچهری بیت ساعتی سیوار نیروساعتی کبك دری
ساعتی سروستاه وساعتی باروزنه * بو بیتلرده درت نوا اسمی واقع اولمشدر باروزه

باروزه ضم راء مهمله وواو معروف وفتح زاء معجمه ایله بادروزه مرقوم معناسنه‌در
کذا فی مجمع الفرس باره بوزن خاره اون ایکی معنایه کلور اول کره معناسنه که یکبان
ودوباره دیرلر حکیم خاقانی * قطعه * ازقله قاف سنکش آرند * باره زستاره برکذارند *
صدباره برآورند بهتر * صدباره زباره سکندر * دیکر شاعرد یمشدر بیت سکی را لقمه
هرکز فراموش * نکردد ور زنی ده باره اش سنك * ثانی نوبت معناسنه‌در جمال الدین
عبدالرزاق کاشی بیت دکر باره چه صنعت کرد باما * سپهر سرکش وفرتوت ورعنا
ثالث بمعنی اسب حکیم اسدی بیت فرستاده‌را باره خویش داد * پی اندازه دیبا و زر
پیش داد * بومعنایه حکیم فردوسی بیت نشست از بر باره تندباز * همی رفت باوی
بسی رزمساز * وله بیت پی باره کوچماند بجنك * نماید بران روی جنکی پلنك * غایت
ایو آته باره وباره‌کی دیرلر اسب کبی اسم عام دکلدر ایضا وله بیت فرود آمد بکیسو باره‌کی
بست * دران اندیشه نظاره کی بست * رابع سلاح معناسنه معنای مقدم ایله شمس
فخری بیت باره خصم پاره پاره کند * چون نهد شاه پای بر باره * خامس باروی شهر
وقلعه حکیم اسدی بیت بن باره ضرتا سرامون زدند * نکون باره بر روی هامون زدند
شمس فخری بیت هرکجا هیبتش کشد لشکر * چه کشاید زحصن واز باره * سادس
حق وشان معناسنه که بنم حقمده ونم شانمده دیه‌جك یرده درباره من دیرلر منلا مؤمن
حسین یزدی * رباعی * یك لطف نکرد یار درباره من * کس یاد نکرد از دل آواره من
شرمنده ناصحم که دارد کاهی * حق نمکی برجکرباره من * استاد لطیفی بیت درباره
تومنم هواخواه * درباره من تویی درآکاه * بومعناده منلا محمد کشمیری شهودی مخلص
بیت شهرهستی شد شهودی را خراب از هجرتو * وقت آن شد کو کرم لطفی کنی درباره‌اش
سابع فرهنك جهانکیریده دوست معناسنه که باردخی دیرلر غلامباره وزنباره بوندندر که
غلام دوست وزن دوست دیمك اولور دوست معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت
نیست شهرت طلب وخسرو وشاعرباره * تابه بیت وغزل وشعر روان بفریبم * ثامن
طرز واسلوب وروش معناسنه حکیم فردوسی بیت ازین باره کفتار بسیار کشت *
دل مردم خفته بیدار کشت * تاسع برنوع مشروبدر یعنی شراب کبی مکیفدر برنجدن
ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت زنور عقل کل عقلم چنان دنك آمد وخیره * کران
معزول آمد خمرو بنك وباره وشیره * عاشر زلف معناسنه‌ده استعمال اولنور حکیم
سنایی بیت هرزمان مدعین راز عزور دل خویش * تازه خونی هدراند رخم هرباره
دوست * حادی عشر رمه کوسفند وکاو معناسنه ثانی عشر رخت بار کیر معناسنه
شاعر بیت یکی باره پیشش ببالای او * کمندی فروهشته تا پای او * بونلردن ماعدا
مجمع الفرسده ابرو وزبانه وحریص معنالرینه روایت اولنمشدر بازکونه سکون زاء
معجمه وضم کاف عجمی وفتح نون ایله ایکی معنایه‌در اول بمعنی معکوس حقیقتا اولسون
مجازا اولسون ثانی شوم ونحس معناسنه‌در بو ایکی معنایه استاد فرخی بیت بازکونه
دشمنانش را زبیم کلك تو * موی کردد بازکونه بربدن دندان مار * مصرع اولدن معنای

ثانی مصرع ثانینك معنای اول مستفاد اولنور ك بازه ع فتح زاء معجمه ایله درت معنایه
کلور اول قولاج که عربیده باع دیرلر حکیم اسدی بیت بهی ژرف دیدنه صد بازه راه
یکی چرخ کردنده بالای چاه * ثانی دسته چوب معناسنه میر نجسته بیت نشسته
بصد چشم درکازه * کرفته بجنك اندرون بازه * ثالث ایکی دیوار وایکی طاغ اراسنده
واقع اولان مکان فاصله معناسنه رابع طغان جنسنه دیرلر ك بازیچه ع کسر زاء معجمه
وسکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله نازکلك وخرده کاری وملعبه معنالرینه مثلا نظیری
نیشابوری بیت صنعت بازیچه چندست وما راهمچو طفل * بهر دفع کریه مشغول
تماشا ساخته ك بازیره ع کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله کیجه نك
بومقدار وقتی اولندن اولسون آخرندن اولسون مثلا بازیره نخستین وبازیره پسین
دیرلر ك باستره وباسره ع اول سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ورایله ثانی کسر سین
وفتح راء مهملتین ایله بمعنی کشت زار یعنی اکنلك شمس فخری بیت پیوسته کشتزار امیدش
ز آب کام * سیراب بادناکه بود نام باسره * ثانی تواریخ خوان وقصه کوی
معناسنه در ك باشامه ع فتح شین معجمه ایله سرپوش زنان یعنی زنانك باش اورتیسی
چادر ومعجر وغیرهما که حریردن طوقنمش اوله شاعر بیت دریده ماه پیکر جامه در بر
فکنده لاله کون باشامه بر سر * فرهنك جهانکیریده انجق معجر معناسنه مرویدر کل کوته
پای * رباعی * باشامهٔ بکرد جبین مهوش * چون هاله بکرد ماه زیبنده وخوش * هرکس که
بدید آن رخ چون خورشید * فریاد برآورد که آتش آتش ك باشانه ع فتح شین معجمه
ونون ایله بمعنی پیه ایچ یاغی که عربیده شحم دیرلر مشکلاتده باشانه هو الشحم قرعشی الکرش
والامعاء رقیق مسطوردر ودخی جوز یاغنه دیدکاری رسیده نظردر ك باشکونه ع سکون
شین معجمه وضم کاف فارسی وفتح نونله بازکونه مرقوم معناسنه که معکوس ومقلوب
دیمکدر شیخ نظامی بیت کرا باشکونه بود پیرهن * بحاجت کند باز کشتن بتن ك باشنامه ع
سکون شین معجمه وفتح نون ومیمله بارنامه مرقوم معناسنه در کذا فی المحمودی ك باشومه ع
ضم شین معجمه وواو معروف وفتح میمله بمعنی باشامه مرقوم کذا فی مجمع الفرس ك باشه ع
بوزن لاشه آتمجه دیدکاری طغان عربیده باشق دیرلر مولانا محمود ابن یمین بیت هرکجا
میزان عدالت شامل شاهین باد * از سر کنجشك عاجز ظلم باشه باز کرد * مولانا هاتفی
بیت زباشه چه اندیشه دارد عقاب * سها چیست نزد بلند آفتاب ك باغچه ع معروف
اشجار مثمره وشکوفه یه مشتمل اولان موضع ك باغره ع سکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله
ترکیبده اور دیدکاری یومری اتکه وجود انسانده ظاهر اولور وجع وزحمتی اولمز بعض
حیوانلرده دخی اولور راستا دلطیفی بیت برکلهٔ کل عمامهٔ زشت * چون باغره بر سر قضیب بست
ك باغنده ع فتح غین معجمه ودال مهمله وسکون نونله اکرملك ایچون آتلمش ویومق اولمش
پنبه کذا فی مجمع الفرس ك باغوچه ع ضم غین معجمه وواو معروف وفتح جیم فارسی ایله
کلهبك دیدکاری بوجکدر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی بو معنایه ابو المعانی بیت مانده
باحیرت درین باغ جهان بی وفا * همچو باغوچه که مانده بر سر دیوار باغ ك باغنده ع فتح فا

فا وسکون نون ایله بافتن لفظندن اسم فاعلدر طوقویجی معناسنه ومعتبر نسخه لرده
بیهوده کو واحمق معناسنه مرویدر شاعر بیت سخنهایت کنی چون در خوشاب *
مشو بافنده لفاف وکذاب ك باقله ع کسر قافله معروف غله در حبوبات قسمندن ترکیده
بقله وعربیده باقلا وفول دیرلر ك باکینه ع کسر کاف وسکون یای تحتانیله نسخهٔ حسینیده
وفاییده حریر تنك باف یعنی اینجه طوقنمش حریر قماش مجمع الفرسده یاقوت سرخ مسطوردر
ك بالانده ع فتح لام وسکون نونله بمعنی جنبانیده ومتحرك ساخته یعنی حرکت ایدیجی حکیم
سنایی بیت یك قصیده دوبیست جاخوانده * پیش هر سفله ریش بالانده ك بالانه ع
فتح لام ونونله بالان مرقوم کبی درت معنایه کلور معنای اوله حکیم سنایی صدر اجل قوام الدین
خدمتلرینه تحریر ایلدیکی مکتوبده بو عبارتله یازمش * تخت وتاج خواص در بالای
علیین منتظر اوست در بالانهٔ اسفل السافلین چه کار دارد ك بالش ع تکیه بالش اسم
عامدر یصدوغه دینلور تکیه قیدیله دیواره طیادقلری یصدق دیمك اولور ك بالشجه ع
ایو یصدوغی اکریم دیدکاریدر ك بالکانه ع کسر لام وفتح کاف فارسیله نسخهٔ حسینیده
وفاییده اول پنجره یه دیرلر که ایچرودن طشره سی کورینه طشره دن ایچروسی کورنمیه
تحفة الاحبابده پنجره نك دموری که مشبك اوله بو معنایی مؤید استاد رودکی * مثنوی *
بهشت آیین سرایی را بپرداخت * زهر کونه در وتمثالها ساخت * زعود وعنبر اورا آستانه
درش سیمین وزرین بالکانه ك بالواسه ع سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله طوقوق
ایچون حاضرلنمش ایلك که تانه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ك بالوانه ع سکون
لام وفتح نونله سرچه یه مشابه بر قوشدر که سیاهلی وبیاضلی اولور ترکیده داروقوشی دیرلر
صحاح فرسده نون یرینه یای تحتانیله روایت اولنمشدر ك بالوایه ع سکون را وفتح یای تحتانیله
صحاح عبارتی بودر * مرغکیست که چون کنجشك سیاه وسپید باشد وکوته پای چون
بر زمین نشیند دشوار برخیزد بدین سبب بیشتر بر دیوار ودرخت نشیند * بو معنایی
مؤید ابو المعانی بیت چه زهره پیش تو دارد عدوت * بجا شاهین بجا را بالوایه ك بالونه
وبالویه ع کلاهما بمعنی بالوانه مرقوم بعض نسخه ده قرلغوج معناسنه در ك باله ع بوزن
هاله جوال معناسنه ادیب صابر بیت چون کیر در سبو ختم اندر کشش تمام * دیدم
کسی فراخ بمانند باله * عربیده اول ظرفه دیرلر که ایچنه خوشبو نسنه لر قونیله وزبان هندیده
خس خوشبویه دیرلر ك بالیده ع بوزن مالیده بالا وبلند ونمو یافته وافزوده اولان نسنه لره
دیرلر شاعر بیت رخسار وقدت بر کل وسروش عارست * بالیده نهالیست که ماهش
یارست ك بام ره ع سکون میم وفتح راء مهمله واظهار ها ایله نردبان معناسنه لفظ مرکبدر
معنای ترکیب طام یولی اولور اغاج اولسون طاش اولسون ك بامکاه ع سکون میم وفتح
کاف فارسیله بمعنی بامداد صباح وقتی دیمکدر ابو المعانی بیت بودمی تنها بشب آمد خیالش
دربرم * از شبانکه ذوق وصلت کرده ام تا بامکاه ك بامه ع بوزن خامه نسخهٔ میرزا ابراهیمده
دراز ریش که بلمه دخی دیرلر ك بانه ع بوزن دانه قاسق قیلی عربیده عانه دیرلر شاعر بیت
مثال دیو یا خود غول صحرا * نبوده پاك هرکز کون وبانه ك باه ع بوزن شاه ایکی معنایه در اول

شوربا ثانی وعلی طریقیله اولسون ونوله دیمکدر عربیده منی وجماع معناسنه‌در ل باه ب
فتح هایله ایکی معنایه‌در اول دریاچه‌درکه بحر ویرمیه بیوك کول کبی ثانی ایری کوه‌او آت
معناسنه‌در ل بایسته ب کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اول
نسنه‌درکه محتاج الیه ومطلوب اوله وفرهنك جهانکیریده ضرورت وضروری معناسنه
میرخسرو بیت سائل عزیزتر شده از آب نشسته را * خواهنده هم زخواسته بایسته تر بسی
ل بتره ب سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه‌در اول لج وعناد ثانی بره لنمش
وزده لنمش معناسنه ل بته ب فتح تاء مثناة ایله اول طاشه دیرلرکه اوزرنده بعض نسنه
صلایه ایدرلر یعنی حل ایدرلر بتو دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس وفرهنك جهانکیریده
خشکه پلاودرکه بده دخی دیرلر ل بتیاره ب سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانی وراء مهمله
ایله نسخهٔ حسینی وفائیده بلا ورنج وعنا معناسنه‌در بعض نسخه‌ده بو معنایه زاء معجمه ایله
مرویدر وتحفة الاحبابده ومجمع الفرسده بمعنی دیو که عربیده عفریت دیرلر استاد کسائی
بیت برکشت چرخ از من بیچاره چون کنم * آهنك جنك دارد بتیاره چون کنم * بعض
فرهنکده دیو بزرك معناسنه‌در ودیو فریب دهنده معناسنه‌ده مرویدر بو معنایی مؤید
شیخ الاسلام بهائی افندی بعض منظومه‌سنده بیت پیرورای نفس امان * سر بزنجیر
دیو بتیاره * حکیم اسدی راء مهمله ایله بمعنی رنج وبلا وشمس فخری زاء معجمه ایله دیو باشند
دیو بوبیتی نظم ایلمش بیت دشمنش را نخواهد آنچه کسی * زانکه او مرد کیست بتیاره
ل بچکله ب سکون جیم فارسی وفتح کاف ولامله شرفنامه‌ده بمعنی کوزهٔ سخت پخته یعنی
زیاده پشمش برداق ل بجه ب فتح جیمله فارس ایله اصفهان میاننده واقع بر شهر اسمیدر
کذا فی مجمع الفرس ل بچه ب فتح جیم فارسیله یاوری معناسنه‌در هرنه اولورسه اسم عامدر
ترسا بچه ودهقان بچه واشتر بچه وشیر بچه کبی ل بختوه ب سکون خا وضم تاء مثناة واظهار
هایله بختور وبختوی معنالرینه‌در ل بخته ب سکون خا وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه‌در
اول ایکی ویا اوچ یاشنده اولان قیون معناسنه حکیم سوزنی بیت چو کرك کرسنه اندر فتد
میان رمه * چه میش وچه بره دندانش راچه بخته چه شاك * حکیم نزاری قهستانی بیت
بدین شکوانه داد آن هرزه اندیش * دوپانصد بختهٔ فربه بدرویش * ثانی سلخ اولمش
یعنی یوزلمش دری معناسنه اثیر الدین اخسیکتی بیت باز تراکه شاه طیور است چون
عقاب * از کوسفند بختهٔ افلاك مسته باد * فرهنك جهانکیریده ضم بایله مرویدر ونسخهٔ
میرزا ابراهیمده درسنه طلو یعنی غایت سموز قیون معناسنه منقولدر ل بخشاینده
وبخشنده ب کلاهما بمعنی بغشلایجی مولانا جامی بیت جرم بخشنده وبخشاینده * در بروی
همه کشاینده ل بخکله ب سکون خا وفتح کاف ولامله بخکلون مرقوم معناسنه‌در ل بخل ب
سکون خا وفتح لامله سموز اوت که بریهن وفرفخ وعربیده بقلة الحمقا دیرلر ل بخنونه ب
سکون خاء معجمه وضم نون اول وفتح ثانیله برق که شمشك در بخنود دخی دیرلر ابو المعانی بیت
تاب رویش رابپوشد طره‌ها * زیرتار زلف چون بخنونه است ل بخیده ب کسر خاء معجمه
وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله آتلمش پنبه وبرندن آیرلمش ابریشم معناسنه

معناسنه کذا فی شرفنامه ل بخیه ب سکون خاء معجمه وفتح یای تحتانیله دکیك معناسنه
طالب آملی بیت رشتهٔ مدت عمر خضر وعهد مسیح * صرف یك بخیه شود درجکر پارهٔ ما
مولانا تقی بیت کهی خرقه‌دوزی آن خضروش * شدی سوزن عیسی اش بخیه کش
ل بداکه ب فتح دال مهمله وکاف واظهار هایله بداندیش وخشم آلود معناسنه‌در کذا فی فرهنك
جهانکیری ل بدخواه ب سکون دال مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله یرامزلق استیجی
مراد دشمن وحسود دیمکدر طالب آملی بیت تیغش سر بدخواه ربایدزتن آسان *
زانسانکه ربایدزسری دزد کلاهی ل بدرزه ب فتح دال وسکون راء مهملتین وفتح زاء معجمه
ایله بمعنی بهره وحصه ولسان الشعراده ماکولاتدن اولمقدار نسنه‌درکه ازان بغلنوب
ویره کوتریله کذا فی الصحاح ونسخهٔ میرزا ابراهیمده باء فارسیله منقولدر ل بدرقه ب
سکون دال وفتح راء مهملتین وقافله بمعنی رهبر عربیده دلیل دیرلر ودخی امین وموقت
ومرشد راه خدا معناسنه میر نظمی بیت راه طلب بدرقه در پیش کیر * نیت صافی زهمه
خویش کیر ل بدره ب سکون دال وفتح راء مهملتین ایله اون بیك اقچه‌یه بعضیلر اون ایکی
بیك اقچه صره‌سنه دیرلر سك لوند بیت آن بدره زری که شفائی نه پسند د * قربان
سرکر به کن وپیش سك انداز ل بدزهره ب سکون دال وها وفتح زاء معجمه وراء مهملتین
ایله یرامز کوکللو بعض نسخه‌ده قورقق معناسنه‌در ل بدون ب ضم دال وسکون واو وفتح
راء مهملتین ایله نسخهٔ حسینی وفائیده ازاره بغلنمش یملك که بعض یاران سیره کتدکلره کوتوردلو
ل بده ب فتح دال مهمله ایله خشکه پلاوکه بته دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت پرستنده
باشم باتشکده * نسازم خورش جز زشیر وبده ل بذله ب سکون ذال معجمه وفتح لامله
آوازایله شعر اوقومق ولطیفه سویلمك معناسنه شیخ آذری بیت بذله کوئی میان جمعی
بود * سرو کاروش بته بدرویشی ل براکنده ب فتح راء مهمله وکاف فارسی وسکون نونله
رشوت معناسنه ل براکوه ب فتح راء مهمله وضم کاف واظهار هایله قصبه اوشك جانب
مشرق ایله جنوبنده واقع بر طاغ آدیدر اوش ولایت فرغانده اندجان شهرینه درت فرسخ
یرده واقعدر حکیم نزاری قهستانی بیت وقت برچیدن کوزار ببراکوه رود * بکس
اهلش دره ده وده درکونش ل برانه ب فتح راء مهمله ونونله حسینی وفائیده بر شهر آدیدر
استاد عنصری بیت سپه کشید چه از تازی وچه از بلغار * چه از برانه وآنرا بکند واز فاراب
ل برآورده ب ایکی معنایه‌در اول بنا معناسنه بعض فرهنکلرده قلعه حصار معناسنه
حکیم فردوسی * مثنوی * بدرکاه شاه آفریدون رسید * برآورده دیده سرنابدید *
بایران درآورده بالای او * زمین کوه تا کوه پهنای او * نشسته بدر برکرانمایکان * ببرده
درون جان پرمایکان * ثانی اول شخصه دیرلرکه ملوك وسلاطینك التفات ایله مرتبه‌یه
کتورلر حکیم فردوسی بیت چه باده فرست این برآورده را * چه سازیم درمان خودکرده را
ل براه ب فتح راء مهمله واظهار هایله بمعنی زیب وزینت شمس فخری بیت مسند خسروی
از مقدم او دارد زیب * افسر شاهی هم از طلعت او یافت براه * ودخی بمعنی نیکوئی وآراسته
استاد عنصری بیت کار زرکر بزد شود ببراه * زربزرکر سپار وکار بخواه * بو معنایه

حكيم سنايى * قطعه * طبع آراست همى از پى مدحت چو بهشت * زانكه هر لحظه همى
فصل تو آورد سپاه * لاجرم كرده عروسى زمديحت جلوه * كه به از حور بهشتست كه فروراه
و بمعنى خوب و نيكو حكيم اسدى بيت بدانكونه سالار زار وتباه * همى شد رهى پيشش
آيد براه ﴿ بربان و بروان ﴾ كلاهما بسكون الراء اول باء موحده ثانى واو ايله بمعنى حجره
بالا برحجره دبكر يعنى فوقانى خانه كه چار طاق ديمكله معروفدر حكيم سنايى بيت هست
بربان او رازمى از بام فلك * همت شاه جهان ساكن بروان اوست ﴿ بربسته ﴾ سكون را
وسين مهملتين وفتح تاء مثناة ايله نسخه ميرزا ابراهيمده جمادات كبى نسنه لركه نموى اوليه ضدى
يعنى نموى اولانه برسته اول ﴿ بربشه ﴾ سكون راء مهمله وفتح باء موحده وشين معجمه ايله جماد
مقوله سى نسنه وهرنه كه آرتوب منجمد اولور كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ بربيخته ﴾ سكون
راء مهمله وكسر باء موحده وياى تحتانى ساكنه وخاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله مؤيد الفضلاده
بمعنى پيخته حكيم خاقانى بيت شاه اسب عقل انكيخته دست فلك بربيخته * هم خون دشمن
ريخته هم ملك آباد داشته ﴿ برته ﴾ سكون راء مهمله وفتح تاء مثناة واظهار هاء ايله توران
پهلوانلرندن بر مبارز اسميدر كذا فى مجمع الفرس ﴿ برجامه ﴾ سكون راء مهمله وفتح
جيم وميمله قيمتدار اثواب وجامه معناسنه در ﴿ برخه ﴾ سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه
ايله برخ مرقومك معناى اوليله مترادفدر برمقدار معناسنه استاد عسجدى بيت از چرخ
برخه برخه سعادت بجانش باد * از عرش جمله جمله ز احسان كردكار * زان برخه برخه
برجان او زسعد * زان جمله جمله مر او راز بخت يار ﴿ برداشته ﴾ برداشتن لفظندن اسم
مفعولدر قالدرلمش وطرح اولنمش وبر تهمتدن قاچوب خوار و ذليل اولمش معناسنه
شاعر بيت چند عزت يافتم از دردو غم * فكر وصل يارمن برداشته ﴿ بردخته ﴾
سكون راو خاء معجمه وفتح دال مهملتين وتاء مثناة ايله تمام اولمش معناسنه حكيم اسدى
بيت از آهو سخن پاك و بردخته كوى * تراز و خرد سازدش تخته كوى ﴿ برده ﴾ سكون
راو فتح دال مهملتين ايله شول اسيره ديرلركه سبى اولنمش اوله بنده معناسنه لكن بنده اسم عامدر
برده اسم خاصدر شاعر ديمشدر بيت بسان يكى برده در پيش او * بهرجا كه رفتى بدى
خويش او * ومطلق بنده معناسنه كاوردينلر بو بيته تمسك اولمشلر حضرت مولانا قدس
سره بيت چون بيايد برده راهاز خواجه * عرصه دار داز هنرديباجه * خانه زاد
اولان اسيره بنده ديرلر برده دينلمز بويبتدن فهم اولنور بيت پذيرفت هرچيز كه آورده بود
طرائف بدو برده و برده بود * اما قياس بوايديكه جمله بنده يه برده دينله زيرا حر الاصل اولانه
نبرده ديرلر نتكم حكيم فردوسى بيت مى آورد و رامشكران را بخواند * و زايران نبرده
سران را بخواند ﴿ برراه وبرره ﴾ كلاهما بسكون الراء اول وفتح الثانى براه مرقوم معناسنه
شيخ نظامى بيت از شير وكوزن وكرك وروباه * لشكركه اوكشيده بر راه ﴿ بررسته ﴾
سكون راء اول وسين وفتح راء ثانى مهملات وتاء مثناة ايله كياه بى ساق يعنى زمينه براير
چاير وچمن وضد بربسته مرقوم ﴿ برزه ﴾ سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله اوچ
معنايه در اول زراعت ثانى شاخ درخت ثالث ابريشم وايپلك ايله طوقنمش قماش كه حلالى

والاجه وامثالى ﴿ برسوله ﴾ سكون راو ضم سين مهملتين وفتح لامله فرهنك
جهانكيريده بر نوع قرصدر كه جوز و بز باز و بعض ادويه ايله ايدرلر حكيم نزارى قهستانى
بيت روح مار اعصامى صافيست * نه معاجين و بنك و برسوله ﴿ برسياه ﴾ سكون
راو كسر سين مهملتين ايله كندم كون معناسنه مير نظمى بيت دلبر برسياه و پرعشوه *
صبر وآرام از دلم برده ﴿ برشده ﴾ سكون راو ضم شين معجمه وفتح دال مهملتين ايله بمعنى
بلند شده وبالا رفته حكيم انورى بيت سپهر برشده داراى او بخدمت خواند * ميان ببست
بجوزا چو بندكان بدوال ﴿ برطله ﴾ سكون راو فتح طاء مهملتين وضمله ده مرويدر قرمزى
بورك وطاقيه ﴿ برغه ﴾ سكون راء مهمله وفتح غين معجمه ايله بريده زبان مير نظمى بيت
بنفشه بود شرمنده زخطش * دهانش غنچه ديد وكشته برغه ﴿ برفنده ﴾ سكون را
ونون وفتح فاو دال مهملتين ايله بمعنى برونده يعنى قماش صارغيسى عربيده رزمه ديرلر ﴿ بركسه ﴾
سكون راو فتح كاف وسين مهملتين ايله پوشيده وپنهان معناسنه حكيم سوزنى بيت دى
بسى كس زشاه مدرسه خواست * ظاهرست اين نهان و بركسه نيست ﴿ برك كاه ﴾
كاف اول فارسى ثانى عربيله سمان چوپى لفظ مركبدر ﴿ بركوه ﴾ سكون راء مهمله
وواو وضم كاف واظهار هايله عراق عجمده برشهر اسميدر ابركوه وادركوه دخى ديرلر معربى
برقوه در بالفعل تعريبله معروف ومشهوردر ﴿ برمايه ﴾ سكون راء مهمله وفتح ميم وياى
تحتانيله فريدونى سوديله بسلدكلرى كاوك آديدر برمايون دخى ديرلر حكيم فردوسى بيت
يكى كاوبر مايه خواهد بدن * جهانجوى را دايه خواهد بدن * وله * مثنوى * بسو
هميكشت كردان سپهر * نشد رام با آفريدون بمهر * جزان كاوكش نام برمايه بود * زكاوان
خود برترين پايه بود ﴿ برمخيده ﴾ سكون راء مهمله وفتح ميم وكسر فايله بمعنى فرزند عاق
يعنى مخالف والدين اولان ولد شمس فخرى * قطعه * پيش از ظهور عدل شهنشاه تاج
بخش * كرچه فلك حرون وجهان برمخيده بود * مرتاض شد سپهر وجهان هم مطيع كشت
وين از وفور رافت شاه خجسته بود * خجسته پسند يده كوى ديمكدر ابوشكور بيت مرا ودا
يكى برمخيده پسر * زمهر جهان بر پدر كينه ور ﴿ برمسيده ﴾ سكون راو فتح ميم وكسر سين
مهملتين ايله برنسخه يى قاوراپوب طوتمق برمجيده دخى ديرلر ﴿ برمغازه ﴾ سكون راء
مهمله وفتح ميم وغين وزاء معجمتين ايله بمعنى شاكردانه كه برمغاز دخى ديرلر ﴿ برموزه ﴾
سكون راء مهمله وضم ميم وفتح زاء معجمه ايله نام پسرساده شاه مؤيد الفضلاده باء
فارسيله در ﴿ برمكيه ﴾ سكون راو فتح ميم وياو كسر كافله عود ملبس كه شكر و بعض
عطريات ايله عودى آلوده ايدرلر ﴿ برمه ﴾ سكون راء مهمله وفتح ميمله بخار آلتلرندن
مثقب كه مته وماهه دخى ديرلر رضى الدين نيشابورى در مذمت اسب بيت ورهمه ارهمى
از بهر رفتن برسرش * اوقد مها دوخته رخاى چون برمه بود * باء فارسيله ده مرويدر
﴿ برماه ﴾ بودخى مثقبدر كذا فى مجمع الفرس ﴿ برنامه ﴾ بوزن ومعنى سرنامه يعنى
مكتوب باشنده تحرير اولنان آمرزيده باد كه بفلان محل فلان كسرا برساند يازدقلرى
عربيده عنوان ديدكلريدر ﴿ برناه ﴾ سكون راء مهمله وفتح نون واظهار هايله كنج بكيت

معناسنه ضم بایله ده استعمال اولنور ابو الفرج رونی بیت بوستا نیست عدل او خرم
قهر ما نیست بخت او برناه برنده بوزن چرنده اسم فاعلدر ایلدیجی معناسنه مؤید
الفضلاده پروانه چراغ معناسنه مرویدر اما آخر فرهنکلرده بو معنایه باء فارسیله در
برنه سکون را و فتح نونله مبارزان ایراندن بر پهلوان آدیدر بروان سکون
راء اول و فتح ثانیله بربان مرقوم معناسنه در بعض لغتده خانه نك متعارف اولان قپوسندن
غیری ممری اولان یرینه دیرلر بروند سکون راء مهمله و نون و فتح واویله سله وسبد
معناسنه کذا فی نسخه میرزا ابراهیم وکتاب السامی فی الاسامیده بستة قماش یعنی متاع
تنکی که عربیده زرمه دیرلر برهخته سکون راء مهمله و خاء معجمه و فتح ها و تاء مثناة ایله
برهختن لفظندن اسم مفعولدر یعنی ادب کرده میر نظمی بیت کسی را کر رود بیرون ز حد ش
فلك از هر جهت برهخته کردش برهوه سکون راء مهمله وضم ها و فتح واویله ایکی
معنایه در اول فرهنك جهانکیریده صابون معناسنه و ثانی مابون معناسنه یعنی مرض
ابنه یه مبتلا شاعر بیت غلامبان نماید خویشتن را * مکر او برهوه بود و سیخوان * سیخوان
پشت دیمکدر بره فتح را و اخفاء هایله ایکی معنایه در اول قوزی که عربیده حمل دیرلر
فتحتین ایله بو معناده رانك تخفیفی ده تشدیدیده جایزدر بو مناسبتله حمل برجنه ده برج بره
دیرلر تنکم جدی برجنه بزه دیرلر ضم باو فتح زاء معجمه ایله میرزا فصیحی بیت آهوی
آتشین دم چون از بره برآید * کافور خشك کرد دبا مشك تر برابر * بو مصنع بیتدر
آهوی آتشین کونشدر بره برج حملدر کافور خشك روز مشك ترشبدر ثانی ابره
لفظندن مخففدر قفتان یوزی معناسنه استاد عنصری بیت عارضش را جامه پوشیده است
نیکوئی فر * جامه کا زا بره مشکست و آتش آستر * واظهار هایله براه مرقوم
معناسنه درکه بوجلی زیب و زینت دیمکدر بزانه فتح زاء معجمه و نونله بمعنی و زانه و زنده
یعنی اسیجی میر خسرو بیت ولایت دارم و کنج و خزانه * سپاهی نیز چون باد بزانه
بزجامه سکون زاء معجمه و فتح جیم و میمله جامه فاخر و متاع تفاریق ذی قیمت
معناسنه بزغسمه فتح زا و میم و سکون غین معجمتین و کسر سین مهمله ایله کنار آبده
بتن اوت که ایجنده قوربغه یاتور رفیع وز الکاتب بیت مختفی کشته نیز در ریشش * چون بزغ
در بزغسمه پنهان بزغمه حذف سین ایله بزغسمه مرقوم معناسنه در کذا فی مجمع الفرس
بزغه سکون زا و فتح غین معجمتین ایله اوزم چبوغنك التنه یره دوشمامك ایچون
ایتدکلری چارطاق که عربیده عرش دیرلر بزمونه سکون زاء معجمه وضم میم و فتح نونله
شهور و سال ملکی نك ایکنجی کونی آدیدر بزمه سکون زاء معجمه و فتح میمله بمعنی کوشه
بزمکاه از همای همایون بیت ارم نقشی از بزمه بزم او * قیامت نموداری از رزم او بزه
فتح زاء معجمه و اخفاء هایله کناه و خطا معناسنه شیخ عطار بیت خلق خود را پا کدار از هر مزه
تا نیفتی در وبال و در بزه * شاعر دیمشدر بیت ای خون دوستانت بکردن مکن بزه * کس
برنداشتست بدستی دو خربزه * حکیم سنائی بیت یك کره را خانها پر غیبت و رزد و بزه * یك
کره را کنجها پر طاعت و اعمال ماند * حکیم فردوسی * مثنوی * ز هر کونه چون نظم آراستم * بکفتم

بکفتم در و هر چه خود خواستم * اکرچه دلم بود از آن با مزه * همی کاشتم تخم زرد و بزه * و شخص
مسکین و بی مجال و زبونه دیرلر عربیده دخی معنای مرقومه استعمال اولنور عماد الکاتب الاصفهانی
بیت وعز نزعلی ان اصطباری * فیه قد عزه العزام و بزه بزیده کسر زاء معجمه و سکون یای
تحتانی و فتح دال مهمله ایله بمعنی بادوزیده اثیر الدین اخسیکتی بیت ای نقش مهر بر همه دلها
نشسته * وی باد لطف بر همه تنها بزیده بزیشه کسر زاء و سکون یاو فتح شین معجمتین
ایله نسخه میرزا ابراهیمده آردنجد یعنی سمسم اونی مسطوردر بسارده فتح سین و سکون
راء و فتح دال مهملات ایله زراعت ایچون سورلمش تارلا کتاب السامی فی الاسامیده هی الارض
التی ارسل فیها الماء یعنی اول یره دیرلر که صوصالنمش اوله کذلك مجمع الفرسده زمینی آب
داده باشد یعنی صوارلمش یر بعض نسخه ده سوریلوب قالمش یر که عربیده فلحان دیرلر بسان
فتح سین و راء مهملتین ایله تحفة الاحبابده صفه معناسنه در میر نظمی بیت نشسته
با ندیمان در بسان * کشیده ماهرویی در رکنان بستوقه سکون سین مهمله و ضم
تاء مثناة و فتح قافله اموزده کردنه متصل اولان استخوان بسته سکون سین مهمله
و فتح تاء مثناة ایله اوج معنایه در اول بستن لفظندن اسم مفعولدر بغلنمش دیمك اولور
ثانی تحفة الاحبابده الوان ابریشم که تخته پاره لرینه صاروب نقشلی نسنه لر ایشلرلر اکثر
بو مقوله منقش قماشلر استر آباد و کرکانده اشلنور ثالث مجمع الفرسده مقامه بغلنمش شعر
معناسنه بو معنایله رومده دخی مستعملدر بستة فلان دیرلر مربع دیمکدر بسغده فتح
سین و دال مهملتین و سکون غین معجمه ایله برایش ایچون حاضرلنمش نسنه که اسغده
دخی دیرلر استاد عنصری بیت تن و جان چو هر دو قرار آمدند * بیکجای هر دو بسغده
شدند * مطلق حاضر و آماده معناسنه استاد فرخی * قطعه * بفرخی و بشاهی و شادی
ایرانشاه * بمهرکانی بنشست بامداد بکاه * بدانکه چون بکند مهرکان بفرخ روز *
بجنك دشمن وارون کشد بسغده سپاه * خجسته بادت و فرخنده جشن و فرخ باد * بسغده
رفتن و بیرون شدن ز خانه براه بسکله سکون سین مهمله و فتح کاف و لامله مجمع
الفرسده چوبی که در پس در کذارند یعنی قپو اردنه قودقلری اغاج بسله سکون
سین مهمله و فتح لام ایله حبوبات قسمندن ماشه مشابه بر نوع دانه در بقله اراسنده بتر
کردستان و کرکان و کرمان طرفلرنده چوغ اولور عدس و بقله ایله بشوردلر اکل ملك
دخی دیرلر عربیده خلر دیرلر ضم خاء و فتح لام مشدده ایله بسمه سکون سین مهمله و فتح
میمله وسمه دیدکلری چوید بپراغی که زنان ازوب قاشلرینه سوردلر سیاه ایدر بسنده
فتح سین مهمله و سکون نونله کافی و تمام معناسنه حکیم فردوسی بیت بسنده کنم زین جهان
مرز خویش * بداند مکر پایه وارز خویش بسنه سکون سین مهمله و فتح نونله
هنوز بنلمش آت که ترکیده کره دیرلر بسوته ضم سین مهمله و واو معروف و فتح تاء مثناة
ایله زلف معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری بسوده ضم سین و واو معروف و فتح
دال مهملتین ایله مجمع الفرسده بمعنی دست زده یعنی ال اورلمش خلاق المعانی بیت یکشب
خیال دست تو بسوده ام بخواب * میلیم از حلاوت آن کریه وار دست * و دخی سوراخ

کرده و مالیده کذا فی تحفة الاحباب و نسخهٔ حسین وفاییده باء عجمیله واقع اولشدر ڲ بسه
فتح سین مهمله واخفای هایله براوتدر بسك دخی دیرلر عربیده اکلیل الملك دیرلر کذا فی
اختیارات البدیعی ڲ بسیجیده ﺞ کسر سین مهمله وجیم فارسی وسکون یائین تحتانیین ایله
یعنی سازکرده بسفر یعنی سفره حاضر اولنمش نسنه ومهمات سفر معناسنه در شاعر
بیت بسیجیده بودم که آیم دمان * بدنبال تومن بهندوستان ڲ بسیچنده ﺞ کسر سین
مهمله ویای ثانی برینه نونله معنای مزبورك فاعلی اولور کذا فی مجمع الفرس ڲ بشتره ﺞ
سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده چنکالی باشدکه یغورند
یعنی براکری دکنلی اوتدر یئور ومجمع الفرسده برنوع طعامدرکه اون وسمسم وخرما ایله ایدرلر
بسحاق اطعمه بیت کرنیر بلا بارد درکوچهٔ ماهیچه * ازنان سپری سازم وز بشتره
آماجی * بعض نسخه ده ڲ بشنزه ﺞ فتح نون وزاء معجمه ایله واقعدر ڲ بشنجه ﺞ سکون
شین وفتح خاء معجمتین ایله فورچه که خنزیر قیلندن ایدوب کتان نوم ایدرلر ڲ بشغره ﺞ
سکون شین وفتح غین معجمتین وراء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده ساخته وپرداخته
معناسنه مرویدر یعنی دوزلمش میرنظمی بیت بران روز دیکر چو بکذشته بود * همه
چیزها بشغره کشته بود ڲ بشمه ﺞ بوزن چشمه خامدری که سپرم دخی دیرلر کذا فی
شرفنامه ڲ بشنیزه ﺞ سکون شین معجمه وکسر نون بعده یای تحتانی ساکنه وفتح زایله
براوتدر دوالرده استعمال اولنور بوی مادران دخی دیرلر عربیده برنجاسب وبرنجاسف
دخی دیرلر ڲ بغامه ﺞ فتح غین معجمه ومیمله یعنی غول بیابانی کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه
میرنظمی بیت زشت وبد اندام وبدوان طبع خر * با بغامه بوده اش بادیو نر ڲ بفتره ﺞ
سکون فا وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله قوش قنادندن ایدوب طغان چغردقلری ابو المعانی
بیت عاشق خیال خام نیفتد بصید یار * آن شاهباز حسن نیاید به بفتره ڲ بفدره ﺞ
سکون فا وفتح دال مهمله ایله دخی بفتره معناسنه در وله بیت بکیر بفدره بدست ای
خیال خام اندیش * دراوج عشوه پرد آن همای ناز وحسن ڲ بکاه ﺞ فتح کاف عجمیله وقت
صبح دیمکدر مولانا جامی بیت ببستند پیمان که فردا بکاه * بنزدیك یعقوب کیریم راه *
ڲ بکبکه ﺞ ایکی کاف میانلرنده باء موحده ایله بوزن چکچکه شرفنامه ده کشلك روغن
آلوده یعنی یاغ ایله بشمش ترخانه ڲ بکره ﺞ فتحتین ایله مقره که ایب طاقوب بعض نسخه
چکرلر قیودن صو چکمك وسفینه لرده چوق قوللنورلر ابو المعانی بیت دلم زچاه بدن را
همی کشد کویا * که تار زلف رسن بود ابرویش بکره ڲ بکشه ﺞ سکون کاف وفتح شین
معجمه ایله کردن وشکمده ظاهر اولور برنوع جراحتدر عربیده نکفه دیرلر فتحتین ایله کذا فی
مجمع الفرس ڲ بکونه ﺞ ضم کاف فارسی وفتح نونله بکونك مرقوم معناسنه کذا فی
فرهنك جهانکیری ڲ بکه ﺞ اوج معنایه در اول تشدید کافله بوزن مکه سرور وشادمانی
ثانی کاف فارسی واظهار هایله بکاه لفظندن مخفف اولور وقت صبح معناسنه ثالث
کسر کافله کیمه معناسنه اولور ڲ بلابه ﺞ فتح لام وباء موحده ایله بوزن کبابه یعنی زن
فاحشه استاد کسائی بیت کس بسك اندر فکن که کیر کسائی * نیز نکاید کس زنان بلابه

* شمس فخری بیت کر فلاع بغض علم زاد چه شد * از بلابه چه زاد غیر خشوك ڲ بلاده ﺞ
فتح لام ودال مهمله ایله بوزن کباده بیهوده وبی عقل وحرامزاده وبدکار ونابکار معناسنه شمس
فخری * قطعه زهی از صیت انعام تو دائم * صدا در طارم اعلا فتاده * چنان این شد
از عدالت که برداشت * زمانه فتنهٔ دزد وبلاده * شرفنامه ده یعنی اهل فساد
وهرزه کاری معناسنه مرویدر ومجمع الفرسده یعنی نجس وبدفعال استاد رودکی بیت
هر آن کریم که فرزند او بلاده بود * شکفت باشد اکر از کناه ساده بود * جمیع روایتلرك
معنالری بربرینه قریبدر ڲ بلانه ﺞ فتح لام ونونله یعنی کارنا تمام میرنظمی بیت هر آن
کاری که غیر عشق باشد * بلانه بوده است کر مشق باشد ڲ بلایه ﺞ فتح لام
ویای تحتانیله فرهنك جهانکیریده یعنی بد وتباهه عموما خواجه عمید اوبکی بیت دامن
وقت پاك به زین فرق بلایه فن * پیشکه این ندارسد در سفرت که ما سلك *
وزن فاحشه یه دیرلر خصوصا فخر کورکانی بیت بیارید این پلید بدکنش را * بلایه
کنده پیر یدمنش را * وله بیت هزاران جفت به ازویس یابی * چرا دل زان بلایه *
ویعنی بدافعال شیخ عطار بیت زبان بکشاد هرمزکای بلایه * ندانم چون توجادو هیچ دایه
ڲ بابکه ﺞ سکون لام وفتح باء موحده وکاف ایله تره باغنه دیرلرکه مسکه دخی دیرلر
ڲ بلغنده ﺞ سکون لام ونون وفتح غین معجمه ایله یعنی رزمه یعنی بستهٔ قماش ومتاع
تنکی حکیم سوزنی بیت راه یابد برید ورنج کشید * کیسه باید کشاد وبلغنده * مؤید
الفضلاده یعنی هرچیزی که بسته باشد مسطوردر ڲ بلغونه ﺞ سکون لام وضم غین معجمه
وفتح نونله یعنی اندیشه ڲ بلکه ﺞ جائزکه معناسنه ترکیبده دخی مستعملدر کمال خجندی
بیت کفتیم جوابی نه که از کفتهٔ سعدی * بلکه این دوغزل خوبتر از یکدکر افتاد ڲ بلمه ﺞ
سکون لام وفتح میمله قبا صقالکه بلمه ریش دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت کوسهٔ را
کر بکیرد بلمه ریش دربزد * هندوی ترکی بیاموزد ملاع توغاج را * رکن الدین بکرانی
بیت که نه ابله بود چه خواهد بود * بلمه ریش ودراز ورستانی * دراز طویل القامه در
ویالکز ریش سز بلمه دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آنچه کوسه داند از خاك
کسان * بلمه از خاك خورش کی داند آن ڲ بلوازه ﺞ سکون لام وفتح واو وزاء فارسیله
عیشه معناسنه ومشکلاتده یجوز بالراء المهمله مسطوردر ڲ بلوایه ﺞ سکون لام وفتح
واو ویای تحتانیله قرلغچ که بالوایه وپرستو وپرستوك دخی دیرلر ڲ بندرکاه ﺞ بندر
بازرکان اشلدوکی یر وکاه محل معناسنه در یعنی تجار یوك بغلیوب آچدقلری موضع
ودخی بازرکان کیمسی یناشدوغی اسکله ولیمان اولان مکان معناسنه ده استعمال اولنور
میرنظمی بیت همی بردم متاع عیش ودم را * به بندرکاه اقلیم عدم را ڲ بندکاه ﺞ
مفاصل اعضا معناسنه در ڲ بندنایزه ﺞ زاء فارسیله حبوبات صاچی قربلوب صمان
اولدقده اول دوکلوه دیرلرکه ترکیده کسمك دیرلر ڲ بندنه وبندینه ﺞ کلاهما بسکون
النون وکسر الدال المهملتین دوکمه درکه قفتانه دیکیلور ودوکه یرینه دیکیلن باغ ترکیده دخی
بند دیرلر ڲ بنده ﺞ مطلق قولدر اما ارکك اولمق اوزره حقیقتا قیمتله اشترا اولنمش اولسون

ومجازا رضا ایله قوللق ایتمش اولسون وکفاردن سبی اولنمش اولسون اسم عامدر حکیم فردوسی
بیت سپاه اندر ایران پراکنده شد * زن ومرد وکورك همه بنده شد بندیه
سکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله وفتح میمله بندینهٔ مرقوم معناسنه‌در کذا فی
مجمع الفرس بنفشه کرده یعنی کبود کرده کذا فی المحمودی کوك رنك ایتمکدن کنایه‌در
بنفشه معروف چچکدر معربی بنفسج در استعاره طریقیله نوخط دلبرك خطنه دیرلر
محمد قلی سلیم بیت لبت کرفته بتنك شکر هزار کرفت * خطت نهاده بخط بنفشه زار انکشت
بنکاله سکون نون وفتح کاف ولام ایله هندوستانده بر معظم شهر اسمیدر قدیمی
پادشاهلرینك تختکاهی ایمش بنکاه سکون نون وفتح کاف فارسیله ترکمان طائفه‌سنك
کچه‌دن دریم اوی دیدکاریدر بعده کثرت استعمال ایله وزرا واکابر چادرلرینه علم اولدی
بار وبنکاه وخیمه وخرکاه دیرلر بنکره سکون نون وفتح کاف فارسی وراء مهمله ایله اول
ازکیلی ذکردرکه عورات بشکده اوبومق ایچون اوقورلر انا نودخی دیرلر حکیم ناصر خسرو
بیت توخفته خوش ای پسر وچرخ روز وشب * هموان میکنند بالینت بنکره بنلیقه
سکون نون ویای تحتانی وکسر لام وفتح قافله قفتان وپیراهن قولتغنه قونیلان پاره که
خشتك وسوزه دخی دیرلر بنوره فتح نون وراء مهمله وسکون واو ایله اساس
دیوار وبنا تملی معناسنه بدیع سیفی بیت توصدر آن سرا زیبی که باشد * زفضلش سقف
وازدانش بنوره بنوه ضم نون وواو معروف واظهار هایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده خرمن
معناسنه‌درکه خرمن بکچیسنه بنوان دیرلر میر نظمی بیت غمت بودی سبب دلبستکی را
زدی آتش بنوه هستیم را بهار بشکنه برنوا اسمیدر منوچهری * قطعه * مطربان
ساعت بساعت برنیاید زیر وبم * که سروستان زنند اکنون کاهی اشکنه * که زیر
قیصران وکاه تخت اردشیر * که نوروز بزرك وکه بهار بشکنه * هر مصراعده ایکی نوا
ذکر اولنمشدر بهرامه سکون ها وفتح راء مهمله ومیمله شرفنامه‌ده ابریشم معناسنه‌در
بو معنایه شاعر بیت کفن حله شد کرم بهرامه را * که ابریشم ازجان کند جامه را *
فرهنك جهانکیریده بید مشك معناسنه‌ده کلورکه کاه موش دخی دیرلر معربی بهرامج در
بهرمه بوزن مقرمه نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی مسته ورود کردان یعنی ارباب صنعت
ونجار آلتلرندن متقب دیدکاری سوری دموردر بهره بوزن جهره نصیب وحصه
معناسنه روزی دیدکاری معنادن عبارتدر کرچه معنای تقدیرده مشارکدر لکن روزی کبی رزقه
اختصاصی یوقدر غیریده استعمال اولنور اجرت کبی وعربیده‌کی خط معناسن افاده ایدر
بو بیتدن فهم اولنور شاعر بیت آنکه خط آفرید وروزی سخت * بافضلیت همیدهد با بخت
وحصه معناسنه حکیم شفائی * رباعی * قلیون زلب تو بهره ور میکردد * نی در دهنت چو
نیشکر میکردد * در دو ورخت مثال تنباکو نیست * ابریست که دردور قمر میکردد * ویوك تنکنه
دیلدوکی مسطوردر بهله سکون ها وفتح لامله الدوان که یرتجی قوشی ال آلدقده
یرتماق ایچون کیرلر عربیده قفاز دیرلر شمس فخری * رباعی * ای بر فرس سعادت ازقدر
سوار * شاهی تو وشاهین بود از بهر شکار * زان بهله کشند پادشاهان بردست * تادست

تادست لطیفشان نکیرد آزار بهمنجنه سکون ها ونون اول وفتح میم وجیم ونون ثانی
ایله بهمن ماهك ایکنجی کونی آدیدر ملوك فارس اول کونی مبارك ومعظم طوتارلردی منوچهری
بیت رسم بهمن کیر وازسر تازه کون بهمنجنه * ای درخت ملك بارت عز و بیداری سنه
حکیم انوری * قطعه * بعد ما کر سر عشرت همه روز افکندی * سخن رفتن ونارفتن من
درافواه * اندر آمد زدر بحره من صبحدمی * روز بهمنجنه یعنی دویم بهمناه * ودخی برنوع
طعامدر بهمنین ایله ایدرلر بهمجه حذف نونله صحاحیدده بهمنجنهٔ مرقوم معناسنه
مرویدر بهنانه سکون ها وفتح نونین ایله ایکی معنایه‌در اول کابچهٔ نان سفید
وثانی میمون که کبی دخی دیرلر شمس فخری بو ایکی معنایه ترتیب اوزره * قطعه * هست
برخوان سائلان درش * قلیه وخوب آش وبهنانه * دشمنش کرچه آدمی شکلست *
هست کمتر بسی زبهنانه بهه فتح ها ایله اشارت بعیددر مثلا بر ایراق نسنه اعلامی
مراد ایتدکده ایراد ایدرلر بیغاره سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه وراء مهمله ایله
سرزنش وطعنه معناسنه حکیم انوری * قطعه * چو مرغ خدمت آن بارکاه دید مرا *
که صحن وسقفش بیغارهٔ زمین وسماست * بدست حادثه بندی نهاد برپایم * که هیچ
حادثه کاهی نهان وکه پیداست * مولانا هاتفی بیت زبیغاره باید بتنك آوریش * ستیزه
کنان سوی جنك آوریش بیك راه دفعه یعنی براوغوردن میر نظمی بیت درین
دیار زحسرت مرا نماند قرار * بجان ودل که بیك راه میرویم ترا مع الیاء التحتانی
باباشیخی برنوع خربزه‌در یعنی قاون غایت لطیفدر کذا فی شرفنامه باد افراه
مکافات بد یعنی انتقام استاد دقیقی بیت بجای هر بهی پاداش نیکی * بجای هر بدی
بادافراهی بادام کوهی بخرك مرقوم معناسنه کذا فی شرفنامه بادخانی سکون
دال وفتح خاء معجمه ایله برچشمه آدیدر دامغان قریه‌لرندن دوانام برقریه‌ده واقعدر روایت
اولنورکه بر حایض عورت حیض بزلرینی اول چشمه‌یه براقسه بامر الله تعالی بو مرتبه باران
وشدید روزکار اولور که سیللر آت وآدمی قاپوب آلور نتکم شیخ آذری عجایب الدنیا نام
کتابنده دیمشدر * مثنوی * شهر قومش که دامغان دانند * قریهٔ هست کش هوا خوانند
هست مشهور ازان مرار مقام * چشمه آب بادخانی نام * ارزنی حایض ازکوی پلید *
اندران افکند کسی که رسید * ازحوالی آن برآید باد * برکند بادخاك آن بنیاد *
بادسری سکون دال وفتح سین وکسر راء مهملات ایله کبر وعجب معناسنه‌در امیر
خسرو بیت آنکه درو بادسری راه کرد * هم زبریدن سرش آکاه کرد بادعیسی یعنی
معجزهٔ حضرت عیسی علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام بادکیجی سکون دال وضم کافله
قولنج دیدکاری علت که مشکلاتده هی الریح التی یکون منها الحدب روایت اولنمشدر شاعر
بیت به پشت تراهست چون بادکنجی * بحاساز کارت بود از شکنجی بارانی یغمورلق
ودلبند بورکی یغمور محلنده کیلدوکی اجلدن بارانی تسمیه اولنمشدر حکیم انوری بیت
تاچه ابریست کمان شان که چو باران بارد * آسمان بر سر خورشید کشد باران بارکی
فتح راء مهمله ایله آت معناسنه‌در مولانا جامی بیت چون بارکی از حرم برون داند *

بادی مجدی کری فسون خواند * بعضیلر بو کرك آته دیمشلر حکیم فردوسی بیت برفت اهرمن را بافسون ببست * چو بر تیز رو بارکی بر نشست * شمس فخری اسب خوش اندام معناسنه دیوب نظم ایتمش * قطعه * راند بر روی سپهر تند خو * شهسوار کین خسرو بارکی * دل نهاده بر عنان روزکار * دشمن درکاه او یکبارکی ل بارنبوی ف فتح راء مهمله وسکون نون وضم باء موحده ایله بر نوع خوشبوی ریحاندر کذا فی مجمع الفرس ل بارندکی ف باریدن لفظندن اسم مصدردر یاغش وهرنه که جو سماده هوادن نازل اوله ژاله وقار کبی میر نظمی بیت نرفت ازجای چون بارندکی دید * نشست دامن رفتار برچید ل باری ف کسر راء مهمله ایله التی معنایه در اول جناب حضرت حق جل ذکره وعز اسمه علی درکه باری تعالی دینلور بزرکی ورفعت وعظمت معناسندندر آخرنده کی یا وحدت معناسنه بار خدا دیمك بوندندر ثانی مقام تمنی ومحل ترجیده باری همچنین باشد دیرلر خواجه سلمانك بو مشهور بیتندن مفهومدر بیت دل اکر بار کشد بارنکاری باری * سر اکر کشته شود بر سرکاری باری * اصل بیت ورکسی یار کزیند چو تو یاری باری * ثالث برج حصار که بارو دخی دیرلر رابع بمعنی تعلیل وبمعنی اولی بودن * مصرع * باری آن بت بپرستید که جانی دارد خامس بر دفعه معناسنه که آخرنده کی یا یای وحدت اولور سادس هندوستانده بر قصبه اسمیدر نچه پارن کویلر توابعی واردر استاد فرخی بیت آن شاه عدو بند که بکرفت و بیفکند * کرکی و درشم شیری اندر ره باری * حاصل کلام آخرنده کی حرف یا مصدریه وو صفیه وو حدت معنالریله ذکری مرور ایدن بار مرقومك اون طقوز معنالریله مترادف اولور ل بازك ترکی ف فتح زاء معجمه وسکون کاف ایله دلوجه طوغاندر کاهی ترکی ترك ایدوب بالکز ل بازکی ف دیرلر میر نظمی بیت عدو کر ترا قصد زرین کند * بجا بازکی کار شاهین کند ل بازی ف کسر زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول اویوندر لعب معناسنه ابو المعانی بیت طفلی چو کند بجان عاشق بازی * باید که کند عاشق او سر بازی * بعض نسخه ده جانباز معناسنه ده مرویدر ل باشکونکی ف بمعنی بازکونکی یعنی مقلوب ومعکوس اولمق متجانس فارسیدر کذا فی شرفنامه ل باقلی ف کسر قاف ایله حبوباتدن بر نوعدر چیچکنه رچشم احوله صفت ایدرلر بیت نرکس شوخ وکل باقلی امروز بباغ * چون دو چشمند یکی اشهل ودیکر احول ل بالادوی ف فتح لام ودال مهمله وکسر واو ایله شاطرلرك لنك اوردوغنه دیرلر تکم شاطر جلال حقنده محتشم کاشی دیمشدر بیت چون شود از کرمی بالادوی غرق عرق * پای درکل ماند از همراهیش پیك خیال ل بالانی ف کسر نون ایله باشك اورته یری فرق سر معناسنه ل بالای ف بوزن تاپای بمعنی اسب جنیب یعنی یدك آت کذا فی تحفة الاحباب والصحاح بو معنایه حکیم فردوسی بیت فرود آمد از کوه وبالای خواست * همان جامهٔ خسروآرای خواست ل بالودکی ف ضم لام وواو معروف وکسر دال مهمله وکاف ایله سوزك که بالودن سوزمك معناسنه مصدردر ابو المعانی بیت فصل بهار وکلشن باران چو بوده صاف * در باده وغل وغش نه ببالودکی چه کار ل بامی ف کسر میم ایله شهر بلخك لقب قدیمیدر حکیم فردوسی بیت چو از بلخ بامی بجیحون کشید * سپاهی که هرکز چنان

چنان کس ندید ل باورجی ف فتح واو وسکون راء مهمله وکسر جیم ایله خوارزم لغتنده چاشنکیر کذا فی مجمع الفرس ل باوسنی ف ضم واو وسکون سین مهمله وکسر نون ایله اول عورته دیرلر که زوجینك بر عورتی دخی اوله ترکیده قومه دیدکلریدر مشکلاتده التی لزوجها امرأة اخری یازمشدر ل باوی ف کسر واو ایله بمعنی باشی اولاسن دیمك اولور کذا فی المشکلات ل بایستی ف کسر یای تحتانی وتاء مثناة وسکون سین مهمله ایله کرك معناسنه بایستن دن اسم مصدر اولور خواجه حافظ بیت اکر سرای جهانرا سزا جزائی نیست * اساس او به ازین استوار بایستی ل بپای ف فتح باء موحده ایله بمعنی بمان یعنی قال عربیده قف معناسنه ودخی ضد بددر کذا فی شرفنامه ل بتکیجی ف فتح تاء مثناة وسکون کاف وکسر جیم فارسیه ایله بمعنی نویسنده یازیجی دیمکدر ل بحلی ف کسر حاء مهمله ولام ایله حلال لك معناسنه در مولانا جامی بیت بحلی خواست از ستم زدکان * شادمان ساخت جان غم زدکان ل بخسی ف سکون خاء معجمه وکسر سین مهمله ایله اوج معنایه کاور اول پژمرده وبی آب حاصل اولمش نباتات حکیم ناصر خسرو بیت توکشتمند جهانی زداس مرك بترس * که نونکه زرد شدستی چو کندم بخسی * ثانی بمعنی کداخته اریمش معناسنه وله بیت اکر زری نکند کار بر تو آتش تیز * وکرمسی بفنا تا ابد همی بخسی * ثالث ایکی برمقله برآدمك دریسنی طوتوب قصمق ترکیده چمدك دیرلر استاد لطیفی بیت چند بخسی تنش توای کدنه * نیست چوب او که میرنی شکنه ل بخشای ف بخشیدن لفظندن صیغهٔ امردر مولانا جامی بیت برسنی وپیریم ببخشای * بر عجز وفقیریم ببخشای * واسم مصدر دخی استعمال اولنور ل بخودی ف ضم خاء معجمه وواو معروفله باشقه باشنه دیمکدر میر نظمی بیت جست همینتند دل پر غضب * رفت بصحرا بخودی نیمشب ل بخیازی ف سکون خا وفتح یای تحتانی وکسر زاء معجمتین ایله یکی جامه کیلدکده شاکرده ویرلان شربت بها واسکی جامه یی بر فقیره ویرمك ل بدخشی ف مراد لعل دیمکدر کذا فی شرفنامه ل بدر آی ف فتح دال وسکون راء مهملتین ایله لفظ مرکبدر طشره کل معناسنه مولانا جامی بیت یکدم از پردهٔ غفلت بدر آی * باشد این راز شود پرده کشای سکون دال وفتح راء مهملتین ایله یرامز فکرلو وسقط تدبیرلو اولور ل بدری ف سکون دال وکسر راء مهملتین ایله اول چارکوشه بزدر که ایچنه زر وسیم قویوب صره نامیله برکمسنه یه ویررلر ویاخود کوندررلر هند بلو پودی دیرلر حکیم سنایی بیت جبهٔ خواهم ودراعه نخواهم زر وسیم * زانکه بهتر بود این هردو ز پانصد بدری ل بدی ف کمالك که ضد نیکی در میر نظمی بیت بدی رابدی کردنی امر بود * بدی را نکو کردن از خیر بود * ودخی مختصر بادی در که دعای خیر اولور مثلا برخوردار بادی دیمکده برخوردار بدی دیرلر ل براتی ف فتح راء مهمله وکسر تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول جامه وغیری کهنه نسنه لر وفرسوده اولمش اشیا وجه براتی ایچون یعنی تصدق ایچون قاویلور اول مناسبتله براتی دیرلر میر خسرو بیت براتی پوش اندام توسیم است برادر زادهٔ زلفت نسیم است * شرف شفروه بیت ز نو تازه کن خلعت حسن هردم پس آنکه براتی بشمع خور انداز * ثانی اول جماعته دیرلر که دامادی عروس خانه سنه

ایلدرلر ک برای ج عربیده لام جاره ولاجل معنا سنه درکه ترکیده ایچون دیرلر شیخ سعدی
کلستاننده * شاهان برای پاس رعیت اند نه از بهر طاعت پادشاه * چغتای اسماننده
بو معنایه آنین دیرلر انوکیچون دیمك اولور اسکندرنامه ده کشمیر شاهی ملو شاهك اوغلی
اناسی فیروز حقنده اسکندره دیدی بیت آنین بو جهتدین خطا ایلادی * که شه
بو روغیدین ابا ایلادی * وآیین ده لغة مشترکه در بو معناسیده ایشته دیمکدر ثانی معناسی
هیبت ووقاردر ابو المثل بیت رای ملك خویش کن شاها که نیست * ملك را بی تونکوپی وبرای
ک برتنی ج سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکسر نونله بهتر وتفاخر وتعاظم ایله صالنمق کذا فی مجمع
الفرس ک برجوشیدکی ج قوردا اشی دیدکاری علتکه سببی هیجان دم اولوب وجودده
قبردوغی مناسبتله تسمیه اولنمشدر کذا فی بعض النسخ ک برحچی ج سکون راء مهمله
وفا وفتح خاء معجمه ایله بمعنی ستیزه کاری کذا فی مؤید الفضلا غوغا وهرنه اولورسه مجادله
ایدیجی کذا فی مجمع الفرس ک برخی ج سکون راء مهمله وکسر خاء معجمه ایله فدا معناسنه
تشدید ایله ده مرویدر خواجوی کرمانی بیت بجان توای جان من زان تو * دل وجان من برخیٔ
جان تو * شیخ سعدی بیت جان برخیٔ روی یار کردم * کفتم مکرش وفاست چون نیست
سپاهانی بیت نامه باری همی نویس که جان * برخیٔ آن خط وعبارت تو * وله در بوستان
بیت همیرفتی ویدها در پیش * دل دوستان کرده جان برخیش * تشدید ایله کمال
اسمعیل بیت برخیٔ آن دو عارض وآن زلف عنبرین * جان من ارچه نیست بدین حال
نازنین * شارح بوستان سروری وشمعی برخی لفظندن برعل معناسنه وخی عرق معناسنه
صانوب فدا معناسنه اوغرامامشلر و بو معناسیله برز درکه برخی ازشب کذشت کیجه دن
برز کچدی دیمکدر ک بردقی ج سکون را وفتح دال مهملتین وکسر قاف ایله بردعی دیمکدر
ایکی معنایه کلور اول بردع تکلتیدریای نسبتله تکلتیجی اولور ثانی ولایت بردعه منسوب
اولان خلق ک بردی ج سکون را وکسر دال مهملتین ایله اوج معنایه کلور اول فرهنك
جهانکیریده برنوع لطیف خرمادرکه مشنك واسکنك دخی دیرلر ثانی ظروف سفالین یعنی
طاشدن تراش اولنمش قابلر ثالث مجمع الفرسده تمسخر معناسنه در بیت بردی که کند
زبید اورا * کورا شده مسخره بشیطان ک برزکری وبرزیکری ج کلاهما بسکون
الراء المهملة وکسر الزاء المعجمة وفتح الكاف الفارسی زراعت وحراثت ایتمك اکنجیلك
معناسنه در ک برزی ج اکنجی که کشاورز دخی دینلور کذا فی مشکلات ک برسی ج سکون
را وکسر سین مهملتین ایله بمعنی بیزار وبمعنی بردن کذا فی مشکلات ک برکری ج سکون
راء مهمله وکسر کافله برکیری لفظندن اختصار اولنمشدر ک برکی ج فتح راء مهمله وکسر کاف
فارسیله کلاه درازکه درویشان کیرلر عربیده برنس دیرلر کذا فی کتاب السامی فی الاسامی
بو معنایه شیخ سعدی بیت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش
وکلاه تتری دار ک برومندی ج ضم راء مهمله وواو معروف وفتح میم وسکون نونله یعنی برخورداری
بیومك وکامل اولمق معناسنه در ک بری ج کسر راء مهمله مخففه ایله ذکری مرور ایدن بو
ایله مترادف استعمال اولنوب براری دیرلر براکبی بودخی قیمه وبهارات ایله آیه کوفته سی کبی

کبی ایدوب یوغرت ایله بشورلر نهایت ایریسنه برا وخرده سنه بزی دیرلر هندوستانه
مخصوص طعامدر عرفی شیرازی هندوار مغله شعرنده دیمشدر بیت کرمه برا شو دوستان
شو دبری * در خوان نعمت نتواند برابری * وبراوت اسمیدر خیروك دخی دیرلر عربیده
تخفیفله برنسنه منفصل وفارغ ودور اولمق معنالرینه وتشدید ایله اهل صحرا وبادیه
دیمکدر بره منسوب ک برژنی ج فتح زاء فارسی وسکون راء مهمله وکسر نونله تجمل
ووقار وحشمت ایله دیمکدر حکیم فردوسی * مصرع * برژنی نکهدار آن مرز وبوم *
ک برژندی ج فتح زاء فارسی وسکون نون وکسر دال مهمله ایله بمعنی تنکی معیشت وبیچارکی
یعنی فقر وعاجز اولمق اکرچه حرکتی اشعار اولنمامشدر لکن باء مفتوحه جمله دن انسب اولمغله
بو محله تحریر اولندی اصحاب وقوف نظرنده خلافی ظهور ایدر ایسه اعتراضدن عفو رجا
اولنور ک بسکوی ج سکون سین مهمله وضم کاف فارسیله بمعنی پرکوی وبسیار کفتار
ابو المعانی بیت هرکز نرود بکوش کل فریادت * ای بلبل بسکوی بکی ناله وزارت ک بسی ج
بسا لفظنك اماله سیدر هر معناسنده بمعنی بسیار حکیم فردوسی بیت چه تا خوش
بود دوستی با کسی * که مایه ندارد ز دانش بسی * ودخی پنجه معناسنه شاعر بیت برانچه
میکذرد دل منه که دجله بسی * پس از خلیفه بخواهد کذشت در بغداد ک بشکاری ج
سکون شین معجمه وفتح کافله بمعنی کشت وکار شیخ آزری بیت چون شود وقت کشت
بشکاری * آب آن چشمه میشود جاری ک بشلی ج کسر شین معجمه ولامله بمعنی بجسبی
ودر آویزی یعنی برنسنه یه صاریلوب آصلمق شاه ناصر خسرو بیت هیچ نیابی فراز وپند
وقران * برغزل دی بطمع در بشلی دیمشدر بیت
سائلی خسته دل بی بطمی شد کباب * وه که کبابم چه سود ساختن اکنون زبط ک بفتری ج
سکون فا وفتح تا وکسر راء مهمله ایله جلاه آلتلرندن اول نسنه درکه ایپلکی اکا چکیروب
طوقودقچه آنکله اوروب صیق ایدرلر ابریشم کارلر نیره وکفتری وافراز دخی دیرلر عربیده
دفه وترکیده طراق دیرلر خسروانی بیت کارکاه نطق را طبعش چو نساجی کند * لفظ
زیبا تار ومعنی پود کالکش بفتری ک بکرایی وبکروی ج کلاهما بسکون الكاف وفتح الراء المهملة
برنوع میوه در نارنج ایله لیمون اراسنده لکن نارنجدن کوچك وطتلودر شبانکاره ده چوق اولور
حکیم فردوسی بیت بخانه درون بود نابکروی * نهاده برش نار وسیب وبهی ک بابلانی ج
سکون لام اول وفتح ثانی وباء موحده وکسر نونله ترکانه مخصوص بر طعامدر کذا فی شرفنامه
ومحمود دیده بو مثل مشهوردرکه حلوای بابلانی تا نخوری ندانی مسطوردر ک بندبا کوری ج
براوتدرنیه توجه دیرلر ک بندی ج کافر النده اسیر اولان مسلمانه دیرلر ابو المعانی بیت
جفاها که کشیدم از رقیبان * چنان بندی که شد در دست کافر ک بهرکی ج سکون ها
وفتح راء مهمله ایله غنا وتمول معناسنه ودخی غنی ومتمول معناسنه ک بهری ج برمقدار
وحصه دیمکدر ک بهی ج کسر ها ایله بمعنی روشن حکیم شیرازی بیت با زکرد اینمایه که کهی
شد ز استفراغ او معنی بهی ک باب الباء المکسورة مع الالف * برون سرا ج اول النون
وکشه دیرلر که ضربخانه دن غیری یرده سکه لنمش اوله یعنی قلب سکه بیرون سرا دخی دیرلر

باب الباء [illegible] المکسوره

زبان هندیده غیر سال دیرلر کسر غین ایله حکیم نزاری قهستانی * قطعه * بروشنایی نتوان
شناخت قلب از نقد * اکرچه نقد روان مرار وایی نی * محك شاهد حالست عاقلان رانه
که سکهٔ درم من برون سرایی نی * وله بیت افسانهٔ موعظت سرایان * نقد یست ولی
برون سرایی کی بریان محلا یعنی ضم میم و فتح حاء مهمله ایله شرفنامه ده اول بریانه دیرلر که
محل تناولنده تره و تورب و سبزه موجود اولوب مهاتنا ول اولنه کی بکیاسا یعنی سکون کاف
وفتح یای تحتانی و سین مهمله ایله تنبلیت یعنی کوچك یوك که اوز رینه بنلمك قابل اوله و قیل
بالباء الفارسی کذا فی المحمودی کی بنا یعنی عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر حقیقتا
عمارت معناسنه در ابو طالب کلیم بیت ز هوش اوست که پهلو نمیزند به سپهر * که بر سرش
به فتد کنبدی که کهنه بناست * و مجازا بنا برین دیرلر بناء علی ذلك معناسنه کی بیا یعنی کل
معناسنه صیغهٔ امر در اصلی آید در حرف با ادخال اولنوب بای اولدی قلب مکان اولنوب
بیا اولدی خواجه حافظ بیت بیا که قصر امل سخت سست بنیادست * بیار باده که
بنیاد عمر بر بادست کی بیدلا یعنی سکون یای تحتانی و فتح دال مهمله ایله بمعنی هذیان حکیم نزاری
قهستانی بیت سخن جای دکر بردم از ان سری بیفتادم * نشاید بیدلا کفتن بیا تا بکذردم
زینها کی بیرون سرا یعنی برون سرای مرقوم معناسنه که دغل سکه دیمکدر کذا فی فرهنك
جهانکیری حکیم نزاری قهستانی * قطعه * نپرسیدی نه پیغامی فرستادی درین مدت
نو بکذشت ایامی که دردم را روا بودی * باول سینه بامن همچو سیم صاف نمودی * باخر
امتحان کردم ز بیرون سرا بودی کی بیسر و پا یعنی رند لاابالی و کدای پریشان حالی
خواجه سلمان بیت شاها فلك سای سر و پاست بر آورده * یکبارکی احوال مرا بیسر و پا
کرده کی بینا یعنی کوریجی در چشم بینا کور کوزدیمکدر مولانا صائب بیت یارب از عرفان
مرا پیمانهٔ سرشار ده * چشم بینا جان آکاه و دل بیدار ده * بین لفظی که صیغهٔ امر در که
اسم فاعل اولور الف داخل اولدقده بونده اولان الف فارسیده وصف جبلی ایله توصیفك
اداتی در توانا و شنوا و کویاده کی الف کیدر مقابل نابینا در فرهنك جهانکیرده بینایی دیرلر
چشم مراد ایدرلر شاه ناصر خسرو بیت بر معصیت کماشته روز و شب مدام * جان و دل
ودو کوش ودو بینا پیت تمام * وکتاب زنده بینایی بمعنی ماه که عربیده شهر دیرلر کی مع الباء
بتلاب یعنی سکون تاء مثناة و فتح لام ایله خرما چیچکی نك غلافی که کوزه نخ دخی دینلور و دخی
برنجاسب معناسنه که بوی مادران دخی دیرلر کی برنجاسب یعنی کسر را و سکون نون و فتح
جیم و سین مهملتین ایله غایت آجی بر سبزه اوتدر باجاسب و برنجاسف و بلجاسف دخی دیرلر
کی بشتاب یعنی شتابیدن لفظندن صیغهٔ امر در عجله ایله معناسنه میر نظمی هروی بیت
چو در بزم ما یار شد بی حجاب * باوردن باده رابشتاب کی باجاسب یعنی کسر لام و سکون
نون ایله برنجاسب مرقوم معناسنه در برنجاست دخی دیرلر کی بی آب یعنی بی رونق و بی لطافت
میر نظمی بیت همین از خمارم مکر شد کباب * شود بزم بی باده بی آب و تاب کی بی تاب یعنی
بی طاقت و بی قوت و بی فروغ ابو المعانی بیت از قد موزون تو شد سرو بی تاب از حجاب
پیش رخسارت شود خورشید بی تاب از حجاب * و بی مجال و یورغون معناسنه عربیده فاتر

فاتر دیرلر و چغتای لسانده یورلمشه آرماغ و آرماق دیرلر خمسهٔ میر علیشیردن لیلی و مجنونده
مجنون لیلی نك قبیله سی کوجدیکی یرده کوردیکی آرق آت وصفنده دیر بیت ایلینی نیری
زخمیدین آریب * اعضاسی خراشیدین قیز اریب * یعنی دریسی کوترمکدن یورلوب
واعضاسی قاشنمقدن قیزاروب دیمکدر کی بیوراسب یعنی سکون یای تحتانی و را و سین
مهملتین و فتح واو و همزه ایله نام ضحاك ماریدر وجه تسمیه سی بیوراون بیك عدد در اسب
معلوم اون بیك آته مالك دیمك اولور خاقانینك استادی فلکی شروانی بیت زمانه
مملکت جم به بیوراسب نداری * اکر بجرعه رسیدی زجام دولت برخم * و حکیم خاقانی
کتف مجد از در مهر نبوتست * آن کتف بیوراسب بود جای اژدها کی بیجاده لب یعنی دوداق
اوزرنده اولان صای و قرمزی رنك کذا فی فرهنك محمودی کی مع التاء * بدست یعنی فتح دال
و سکون سین مهملتین ایله بعض نسخه ده کسر دال ایله ده منقولدر قارش معناسنه که
عربیده شبر دیرلر کسر شین ایله منوچهری در صفت اسب بیت بر تو از آخته بویه کند
چون عنکبوت * بربدستی جای بر جولان کند چون با بزن * حکیم سوزنی بیت
نبود از تصرف تو برون * یك بدست از زمین نه فلك * شیخ سعدی بیت بدستی
واکه در مشتی نکنجد * چوانکشتی فرو برده بخاتم کی برنجاست یعنی فتح را و جیم و سین مهملتین
و سکون نون ایله برنجاسب مرقوم معناسنه بر اوتدر صاری چیچکی اولور بوی مادران
دخی دیرلر بعض معالجات ترکیبنه جزو ایدرلر لسان یونانیده ارطمیسا دیرلر کی بست یعنی
سکون سین مهمله ایله یکرمی عدد معناسنه اولان بیست لفظندن اختصار اولنمشدر
کی بشاخت یعنی کسر نون و فتح شین و سکون خاء معجمتین ایله بمعنی نصب کرد نشاندن
لفظندن فعل ماضی در حکیم فردوسی بیت باکرام شاهانه بنواختش * بر خویش بر تخت
بنشاختش کی بنشاست یعنی کسر نون و فتح شین معجمه و سکون سین مهمله ایله بمعنی بنشست
یعنی جلوس کرد استاد منوچهری بیت فاخته کان همیر بنشاستند * نای زنان بر سر شاخ
چنار کی بهشت یعنی کسر ها و سکون شین معجمه ایله بمعنی بنهاد یعنی قودی خواجه حافظ
بیت در عیش نقد کوش که چون آبخور نماند * آدم بهشت روضهٔ دار السلام را
کی بیخشت یعنی سکون یای تحتانی و شین و کسر خاء معجمتین ایله نسخهٔ حسینی و فایی ده
اغاج و غیری کوکیله قوپمش و قوپدی دیمکدر شمس فخری بیت چنان بنیاد ظلم از کشور
خویش * بفرمان الهی کرد بیخشت کی بیدخت یعنی سکون یای تحتانی و خاء معجمه و ضم دال
مهمله ایله نام ستارهٔ زهره که ناهید دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس کی بیست یعنی سکون
یای تحتانی و سین مهمله ایله اوج معنایه در اول مرتبهٔ اعداده یکرمی عدد در که عربیده
عشرین دیرلر ابو المعانی بیت چارده ساله کرچه محبوبست * بیست ساله جوان
مطلوبست * ثانی بمعنی زیان رسیده حضرت مولانا قدس سره بیت صد هزاران کرك را
این مکر نیست * عاقبت رسوا شود این کرك بیست * ثالث مختصر بایست در شیخ
سعدی بیت دکر مرکب عقل را بویه نیست * بکیرد عنانش تحیر که بیست کی بیلفت یعنی
سکون یای تحتانی و فا و ضم لامله نام ستارهٔ زهره در کذا فی مجمع الفرس کی مع الجیم * بیجیج یعنی

سكون جيم فارسى وكسر باء موحده ايله بعض نسخه ده اخرنده جيم فارسى ايله در ايكى
معنايه كلور اول مخى سو بلمك كه تركيده فسلدى ديرلر ثانى برلفظدر كه چوبانلر چكى نواخت
ايدرلر يعنى چغردلر نوا ايكى معنايه شمس فخرى * قطعه * در دسته انصاف جمال الحق
والدين * هركز سخن ظلم نكويند به بجيج * ازمعدلتش كرك شبان همچو شبانان * خوانند
بزكان كله راجمله به بجيج * برگنج سكون راء مهمله ونون وكسر كافله حلواى پشمينه وايرى
شهدانه اولان نسنه يه ديرلر * بج مجمع الفرسده بمعنى ديم چشم يعنى كوزده اولان چپق
وفرهنك جهانكيريده بريخ معناسنده مسطوردر * بريج معروف عربيده ارز ديرلر
فتح همزه وضم رايله اهل كيلان بغداى يرينه بريج تناول ايدرلر وجود انسانده امراض وعلل
تولد ايتدرمز و بغداى آدمى عمر طبيعى يه ايرشدرمز ديرلر مشول مرتبه زعملرى واردر كه
ميته نوحه ايتدكده نان نخوردى چرا مردى ديرلر كيلان شعراسندن برى ديمشدر بيت
مكش ز بخ الم در جهان مخور كندم * بريج خور كه نباشد ازو ضرر پيدا * بشنج
فتح شين معجمه وسكون نونله نسخه ميرزا ابراهيمده شكنج روى يعنى يوز يشق كه اختيارلق
وياغضب سببى ايله چهره ده ظاهر اولور كتاب السامى فى الاساميده چهره ده طراوت اولميوب
خشكى اولمق معناسنده وبر روايتده عربيده كلف ديدكلرى علتدر بو قول صحته اقربدر
بلاج لام والفله بوريا يعنى حصير كه فقرا ودرويشان دوشنورلر كذا فى مجمع الفرس
بلنج كسر لام ونونله برنسنه نك مقدار واندازه سنه ديرلر مثلا بلنج فلان ديرلر مقدار
فلان ديمك اولور كذا فى فرهنك جهانكيرى * بنج سكون نونله بمعنى كره يعنى دوكم هرنه ده
اولورسه ابو المعانى بيت برنيايد ناله از ضعف جان فرساى دل * بنج باشد دركلو
هرآه دود آساى دل * بيمارغنج فتح غين معجمه وسكون نونله اكثر اوقاتده خسته اولوب
عمرى خسته لكله كچن مير نظمى بيت هركه شد مبتلاى بيمار غنج * دست مشويد ازين سراى
سپنج * مع الخاء * بيخ سكون ياى تحتانى ايله كوك واصل درخت كه ريشه دخى ديرلر
شيخ سعدى بيت اكر زباغ رعيت ملك خورد سيبى * برآورند غلامان درخت او از بيخ
اصل معناسنه طالب آملى * مثنوى * نشاندى بيخ ازيشان برد ربار * زاحوال همه عالم
خبردار * زخاصان بيخ او بيرون دركاه * نديده هيچكه بيرون دركاه * بيد سرخ قزل
سكوت معناسنه محمد يوسف بيت هرآن زمين كه خورد آب جوى تيغ توشايد * كه سرخ
بيد برون آيد ازميانش ولرزد * بيستاخ سكون ياى تحتانى وسين مهمله وفتح
تاء مثناة ايله بمعنى كستاخ كه بستاخ دخى ديرلر ميرخسرو بيت بسيار شد اين سخن فراخى *
زاندازه كذشت بيستاخى * بكران چرخ حوران بهشت وستاركان كذا فى فرهنك
محمودى * مع الدال المهملة * بخرد سكون خاء معجمه وفتح راء مهمله ايله عقللو ديمكدر
باخرد تقديرنده حكيم سنائى بيت دوست دانى نه بنده مرخود را * اين بود پيشه مرد
بخرد را * بخفد فتح خاء معجمه وفا ايله بمعنى عطسه كند يعنى اقسرر مصدرى خفيدن
كلور مجيك بيت چون بخفد صبح سعادت اثر * غاليه سا كردد باد سحر * كذا فى المؤيد
واداة الفضلا ومجمع الفرسده بوزن بخورد بمعنى سرفه اوكسورك معناسنه در * بدرود

سكون دال وضم راء مهملتين وواو معروفله وداع معناسنه تركيده اسمارلشمك ديرلر
خواجه حافظ بيت ماه كنعانى من مسند مصر آن توشد * وقت آنست كه بدرود كنى زندانرا
حكيم اسدى بيت بكفت اين وزار از مژه رود كرد * ببوسيدش ازمهر وبدرود كرد *
برسد فتح را وسين مهملتين ايله بركلمه در كه لسان درويشانده جاريدر حق يتوره
معناسنه مولانا طوسى بيت كفتم از غمزه خدنكى بكدايان برسان * چشم برهم زد وكفتا
برسد درويشان * وايرشور معناسنه رسيدندن فعل مضارعدر * بسيجد كسر
سين مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح جيم فارسيله ساز كارى ايدر معناسنه فعل مضارعدر
مصدرى سيجيدن كلور حاضر وآماده ايتمك معناسنه استاد دقيقى بيت كنون رزم كردان
بسيجد همى * سر از راى وتدبير پيچد همى * بشكرد سكون شين معجمه وراء مهمله
وفتح كاف فارسيله اصلنده شكرد ايدى كه شكاريدندن مشتقدر باء زائده ادخال اولنمشدر
بشكليد سكون شين معجمه وكسر كاف ولامله طرنقله وياخود تير وبچق وقلمتراش ايله
يارلمك ودكن جامه يه ياپشوب يرتمق شمس فخرى بيت خسرو رستم جدال زبده محمود
شاه * آنكه به پيكان تير روى قمر بشكليد * استاد كسائى بيت ياسمن لعل پوش سوسن
كوهرفروش * بر زنخ بيلغوش نقطه زد وبشكليد * كذا فى تحفة الاحباب اما نسخه
حسين وفائيده بمعنى نشان ورخنه در فكنده باشد بسرناخن ويا بانكشت مسطوردر
بشلد كسر شين معجمه وفتح لامله بمعنى بچسبيد ودرآويزد بمعنىء اول حكيم ناصر خسرو
بيت آتش بيشك بجان در بشلد * چون توبخرام در بشلى * وبمعنىء ثانى ابوشكور
بيت كه بى داور اداورى بكسلد * وكر بيكناه آنچه بد بشلد * بنوند فتح نون اول وواو
وسكون ثانيله برنسنه يى پرده طوتمق مثلا صويى كوزه ده صقلمق كبى كذا فى مجمع الفرس
بهبود سكون ها وضم باء موحده ايله ايولك وصف ايتمك وايو اولمق معناسنه مير
نظمى بيت بيهوده مه دردسرم بهرعلاج * زخم دل ماقابل بهبود نبود * ودخى اعلام
رجالدندر مرويدر كه حضرت سلمان رضى الله عنه جنابنك اول اسم لطيفى بهبود ايدى
بعده سلمان تسميه ايلديلر * بيجاد سكون ياى تحتانى وفتح جيمله بيجاده دخى
ديرلر ياقوتك برنوعيدر بعضيلر ياقوت خرده سيدر ديديلر بعضيلر لعل جنسندن وبعضيلر
فيروزه نوعندن ديديلر وبعض لغتلرده كاهربا ديديلر اصح جواهر خرده سيدر شمس فخرى
كاهربا معناسنه در ديو يازمش بيت شمول معدلت اوبغايتى برسيد * كه از تعرض كاهست
برحذر بيجاد * شعراى متأخرين چار ابر ودلبرك هنوز بلورمش خطلرينه ديمشلر ابو المعانى
بيت درجهان مثلش دلارامى بنوده ايجاد * حسن آن مهرو بيفزوده بغايت بيجاد * بيد
سكون ياى تحتانيله الثى معنايه كلور اول سكوت اغاجنه كه عربيده صفصاف ديرلر محمد يوسف
* قطعه * بغير بيد كه بالطبع رعشه داشت چه نخلست * كه پرورد بزمان توباغبانش
ولرزد * خيال كفت نه بيدست بالعرض متزلزل * باين دليل كه باد صست هرزمانش ولرزد
ثانى بمعنى باشد حكيم فردوسى بيت ميان بسته داريد وبيدار بيد * همه درپناه جهاندار بيد
ثالث مازندرانى بر ديو آديدر وله بيت نمايى مراجاى ديو سپيد * همان جان پولادغندى

وبيد * غندى دخى ديو آديدر رابع مترادف باد دركه باد و بيد ديرلر يعنى بيهوده وبى فائده
ديمك وله بيت سخن كفتن او بوه باد و بيد * كه بهرام دارش بايران نويد * خامس بمعنى بود
وباشيد * وله بيت همه درپناه جهاندار وبيد * خردمند بيد وبى آزار بيد * سادس
اول قورتجغزدركه چوقه يه وكيجه يه د وشوب تباه ايدر تركيده كوه ديرلر مظفر هروى بيت
هوا چنان به برودت كه آدمى خواهد * كه همچو بيد بموينه ميشود پنهان * و زبان هنديده
بركتاب آديدركه مذهب هندويان احكامنه مشتمل عقيدهٔ باطله لرى بويله دركه اول كتاب
آسماندن نازل اولمش اوله ميرخسرو * مثنوى * زهى هندوزبانت مانده دربيد * كه درمحراب
دارى روى اميد * كه آن شد كه از بيدت برآرم * زآبت سرخ بيد ولاله كارم ؟ بيداد ؟
سكون ياى تحتانيه ايله ايكى معنايه در اول معروف ظلم وجور معناسنه كه ظالمه بيدادكر
ديرلر ثانى تركستانده برشهر اسميدركه رستم آنى فتح ايلدى پادشاهنه كافور ديرلر مردم خوار
بركافرايدى حكيم فردوسى بيت دزى بود از مردم آباد بود * بجانام اوشهر بيداد بود *
؟ بيراد ؟ سكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله پيروا ختيار وعمل مانده معناسنه ميرنظمى
بيت كه برمردمان كار بيداد بود * اكرچه كهن سال وبيراد بود ؟ بيرزد ؟ سكون ياى
تحتانى وفتح راء مهمله وزاء معجمه ايله مجمع الفرسده اكه ديشمدن چقان دمور خردهسى كه
عربيده براده ديرلر ودخى برداردر قبرجغه سورلر نفع حاصل ايدر ودير لركه اوزرينه
قونماز وفرهنك جهانكيريده برنوع صمغدر مصطكى يه مشابه عسل كبى صافى وبى غش اولور
وغايت تيز بويدر طبيعتى حار ويابسدر عرق النسا ونقرسه نافعدر وادرار حيض ايدر
آكا بيرزه وبيرزى دخى ديرلر ؟ بيركند ؟ سكون ياى تحتانى وراء مهمله ونون وفتح كافله
برشهر آديدر معربى برجنددر پور بهاى جامى * قطعهٔ ديكرازان بنده برد * درنيشابور
آن پليد بدسير * خواند برتر شيربان وبكمنى * زعفران بيركندى كردجر ؟ بيمند ؟
سكون ياى تحتانى ونون وفتح ميمله چاقلدق كه دكرمان طاشى اوزرينه قورلر دانه يى
تدريجله دوكمك ايچون وغيريده دخى اولور ميرنظمى بيت درونش آسياب باد دارد *
زبانش دردهان بودست بيمند ؟ بينند ؟ سكون ياى تحتانى ونون ثانى وفتح نون اول
ايله بمعنى اميد واميدوارى ودخى جمع فعل مضارعدر كوررلر ديمك اولور ؟ بينند ؟
سكون ياى تحتانى وفتح نونله اوچ معنايه در اول اميد طوتار ثانى كره وعده معناسنه بوايكى
معنايه ترتيب اوزره شمس فخرى بيت چرخ صاحبقرانى زو بينند * وين سخن فاش
كفته ام بينند * بينند اول اميدناك وثانى چند وكرت ديمكدر ثالث مفرد فعل مضارعدر
كورر ديمكدر ؟ بينند ؟ فتح ياى تحتانى وسكون نونله بوزن كى اند بمعنى هستند حكيم
انورى بيت چه بزركى بود دران به بينند * هم درين آشيان ومأوى جاى ؟ بيورد ؟
سكون ياى تحتانى وراء مهمله وفتح واو ايله بوزن بيمرد ايكى معنايه در اول تورانى برمبارز
ناميدركه افراسياب پيران ويسه امدادنه كوندرمشيدى ثانى برشهر اسميدركه مشهورى
بابورد درياوردخى ديرلر ؟ بيهود ؟ سكون ياى تحتانى وضم هاو واو مجهول ايله آتشدن
اثواب صرادوب يانغه قريب اولمغه ديرلر شمس فخرى بيت كفتند بلاراكه تن وجان

وجان عدو سوز * كفتاكه چه وقتست هنوزانچه به بيهود ؟ مع الراء المهمله * بنيار ؟
سكون تاء مثناة ايله ؟ بتسيار ؟ كسر تاء مثناة وسكون سين مهمله وفتح ياى تحتانيه ايله
حكيم اسدى بلا معناسنه نقل ايلمشدر ؟ برادر ؟ حقيقتا قرنداش معناسنه در شيخ
سعدى بيت جهان اى برادر نماند بكس * دل اندر جهان آفرين بند وبس * مولانا جامى
در يوسف زليخا بيت برادر يوسف آن نوردو ديده * زكم سالى بصحرا كم رسيده * مولانا هاتفى
درليلى ومجنون بيت صد بار بود سك موافق * بهتر ز برادر منافق ؟ برادر كهتر ؟ كسر
كافله كوچك قرنداش ؟ برادر مهتر ؟ كسر ميمله بيوك قرنداش ؟ برادرنكر ؟ سكون
نون وفتح كاف فارسيله اوكى قرنداش فارسيده بونلر ايچون مخصوص اسم يوقدر چغتايده
كوچك قرنداشه كسر الفله اينى ديرلر كتاب سبعهٔ سياره ده يدى اقليم شاهلرى كاوب بهرام
كورن قصريا پد قلرى يرده كلور بيت اينى يانكليغ ريا اوغول يانكليغ * شهغه خدمت
قيلور رداقول يانكليغ * يانكليغ كبى ديمكدر ؟ برازر ؟ فتح راء مهمله وزاء معجمه ايله نيكويى
وزيبايى وپيرايه ولطافت معناسنه در ؟ بستار ؟ سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله
سست ونا استوار معناسنه حكيم ناصر خسرو بيت عروة الوثقى حقيقت مهر فرزندان
اوست * سيعتست انكس اندر عهد او بستار نيست ؟ بسيار ؟ كثرتى بياندر هرنه ده
اولورسه مخصوص چوق معناسنه مولانا عرفى * قطعه * در محبت درد اكر بيحد وابسيار
نيست * ريش اكرنا سور شد الماس در بازار نيست * كردلم تنكيست وخونم تلخ عرفى باك
نيست * ديده را هر آشنا وكريهٔ بسيار نيست * عربيده كى كثير معناسنه در چغتاى لسانده
قالين ودخى كوب ديرلر فرهاد نامه ده فرهاد هنوز طفل ايكن وصفنده دركه بيت كيم ايتسا
درد دينى آز آزروايت * قيليب اول درد آنكا كوب كوب سرايت ؟ بشار ؟ فتح شين معجمه
ايله بش معنايه كلور اول بمعنى نثار يعنى اول نسنه كه صاچلور تاج الدين بخارى بيت صاحبا
هرنكتهٔ تو به ز كنج سيم و زر * لعل ومرواريد ولعل كهربارت بشار * شمس فخرى بيت
بشير باد صبا مژدهٔ كل آورده * همى فشاند در پايش ابر وشاخ بشار * ثانى پابند وكرفتار
معناسنه ميرخسرو بيت هرضعيفى كى جهد ازپاى بند آب وكل * پيل بيجاره شود چون در وحل
كرددبشاد * وله بيت بشر مباد كه كرد دبدست حرص اسير * مكس مباد كه ماند ميان
شهد بشار * ثالث بمعنى لمس يعنى ال سوروب برنسنه يى يوقلق استاد فرخى بيت
هنوز پيشرو وسپان بطوع نكرد * ركاب اورا بنكو بدست خويش بشار * رابع
بمعنى زركوب خامس نسخهٔ حسين وفايى ده وحكيم اسدى نسخه سنده بمعنى كوفته ووامانده
بومعنايه مسعود سعد سلمان بيت امروزبت پرستان هستند بيكمان * درپيشه ها خزيده
ودرغارها بشار ؟ بغار ؟ فتح غين معجمه ايله بمعنى آب روان ؟ بكمار ؟ ضم كاف ايله
امر صيغه سيدر بمعنى مستولى كن رشيد الدين وطواط بيت باز كردان ز حرب لشكر
خويش * بردل از لهو لشكر بكمار ؟ بناكر ؟ معمار معناسنه اصلى بناكار دركه كركاردن
مخففدر ايدى معناسنه چوق يرده واقعدر ؟ بهار ؟ ولايت هندوستانده شهر دهلى نك
جانب شرقيسنده واقع برشهر دركه آندن چوب ولايت بنكاله يه واديلور داول ولايتك دار الملكى در

میر خسرو بیت کرانی شهش بس که سوی شرق افتاد * فرود کشت بهار و باند شد غزنین

ﮔ بهتر ﮊ ایورك دیمکدر که به ایو و ترادات تفضیلدر معنای ترکیب یکرك اولور محمد رضا

بیت کیفیت بزم تو ملالست امشب * هجران تو بهتر ز وصالست امشب ﮔ بیار ﮊ کتور

معناسنه صیغهٔ امردر اصلی آردر آوردندن حرف باء مکسوره ادخال اولنوب بار اولدی

تلفظنده نوع ثقلت اولمغین حرف مه بدل یای تحتانی کتور ب بیار دیدیلر ازساقی نامهٔ اقدسی

بیت پی سروحدت بهر سو مرو * بیا راز سر بسته ازخم شنو ﮔ بیجکر ﮊ سکون یای

تحتانی وکسر جیمله قورقق عربیده کی جبان معناسن افاده ایدر مولانا هاتفی بیت نیم

بیجکرم که ترسم زجنك * وزان چنك پایم درآید بسنك ﮔ بیخاور ﮊ سکون یای تحتانی

وفتح خاء معجمه وواوایله کوکلی اغاج تناور ترکیبی کبیدر اصلی بیخ آوردر متصل یازلمق

رسم اولنمشدر کذا فی المجمع ﮔ بیدار ﮊ اویانق ومتیقظ معناسنه مولانا صائب بیت

تاکی غبار هستی موهوم چون حباب * صائب حجاب دیدهٔ بیدار من شود * ودخی آکاه

ومتنبه معناسنه وله بیت دست بیدار دلان آبله فرسوده است * تا ازین خانهٔ

تاریك دری یافته اند * چغتای لساننده اویقاغ دیرلر اویانق دیمکدر سبعهٔ سیاره ده

معراج وصفنده بیت دهر شور وشر دین آسوده * کونکلی اویقاغ و کوزی اویقوده *

واو باغ دخی دیرلرینه سبعهٔ سیاره ده بیت خواجه بیلمای که مست ایرو یاساغ * یا نیمه

اویقوده ایرو یار اویاغ ﮔ بیدانجیر ﮊ ترکیبده کنه اوتی عربیده کسرخا وسکون را وفتح واوایله

خروع دیرلر تخمنك یاغن چیقاروب زیتون یاغی کبی چراغده یاقرلر ﮔ بیدستر ﮊ سکون یای

تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بحری برحیواندر قره ده دخی تعیش ایدر سلك بحریده

دیرلر وسلك آنی ده دیلور ترکیده قوندوز دیدکاری حیوانك رخایه سن بعض معالجه یه

ادخال ایدرلر اخراج ریح ودفع امراض بلغمیه وسودایه نافعدر جند بیدستر وجند با دستر

دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت بینام هم کنونش چو بیدسترخصی * آن بدکهر شغال لك توسن

رك استرك ﮔ بیر ﮊ سکون یای تحتانیله بوزن شیر ایکی معنایه دراول بمعنی صاعقه که ترکیده یلدرم

دیرلر کذا فی الصحاح بو معنایه استاد دقیقی * قطعه * تو آن ابری که تا ساید شب و روز *

زبازیدن چنان چون ازکمان تیر * ببازی بر کف دخواه چون زر * چنان چون بر سر بدخواه جز بیر

ثانی بمعنی جامه خواب شمس فخری بیت تو آن شهی که همیشه عات میکویند * مسافران

همه در راه وخفتکان دربیر ﮔ بیرو بار ﮊ حضرت جناب باری جل ذکره اسماء شریفه سندندر

ﮔ بیزار ﮊ سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله اوصانق وترك ایتمك معناسنه مولانا بزمی

بیت دل بی الم عشق تولدت نشناسد * بیزارم ازان دل که محبت نشناسد * چغتای لساننده

او سال دیرلر ﮔ بیزر ﮊ اقچه سز یعنی مفلس وجمری دیمکدر نتکم ضروب امثالده دیمشلردر

زر زر کشد بیزری در دسر ﮔ بیستار ﮊ سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة

ایله سوز اراسنده برسوزی متصل تکرار ایتمك بعض آدم برسوزی مرکز کلام

ایدینوب هر سوزنده انی ایراد ایدر فرهنك جهانکیریده بیستار برلفظ در بهمان وفلان کبی

فلانی وبهمانی کاه تابع وکاهی مفردا ایراد ایدرلر کذلك باستار وبیستار دیرلر بودخی کام

کاه متتابع وکاه منفرد اولور ﮔ بیسر ﮊ سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله برنوع

شکاری قوشدر بیغو وشکره یه مشابه اما انلردن تیز پردر یعنی پك اوچار بیسره دخی دیرلر

ﮔ بیسور ﮊ سکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله برشهرك اسمیدر حکیم زجاجی بیت

بجایی که بیسور بدنام او * فرود آمدند آن دو خیل کران ﮔ بیشتر ﮊ ارتوقرق معناسنه که

بیش زیاده وتر معلوم صائب تبریزی بیت پیران تلاش رزق فزون از جوان کنند *

حرص کدا شود طرف شام بیشتر ﮔ بیشکار ﮊ سکون یا وشین معجمه وفتح کاف ایله اجرتسز

ایش ایشلتمك رشید الدین وطواط بیت قهرت ار مجتهد شود ببرد * آسمان را بسخره

وبیشکار ﮔ بیکار ﮊ ترکیبده بکار ردیدکاری لوند هرزه کرد روزکار که بر یرده مسکن وقرار

طوتمیوب ایشسز شهر بشهر قریه بقریه خانه بخانه کزوب لقمه جیلك ایدر ودخی

درویشان اسلوبنده اولوب درویشلکده علاقه سی اولمیانه دیرلر صائبك بو بیتی محله مناسب

اولمغله ایراد اولندی بیت بیکاری وتوکل دوست از مروت * بردوش خلق مفکن

زنهار بار خود را ﮔ بیمار ﮊ خسته ومریض وعلیل معناسنه که مقابلی تندرستدر مولانا

عرفی بیت کفن بیاور وتابوت وجامه نیلی کن * که روزکار طبیب است وعافیت بیمار

واستعاره طریقیله چشم دلبرانه ده بیمار دینلور اما خسته دینلمز صائب بیت دوستان

آینهٔ صورت احوال همند * من خراب توام وچشم تو بیمار منست ﮔ بیمر ﮊ سکون یای

تحتانی وفتح میمله بیحد وبی اندازه معناسنه میر نظمی بیت نمانده فکر خاطر عقل درسر

کشیده جان بی فر درد بیمر ﮔ بیور ﮊ سکون یای تحتانی وفتح واوایله اوج معنایه دراول

اون بیك عدده دیرلر اسمیدر حکیم فردوسی بیت بجا بیور آن پهلوانی شمار * بود

در زبان دری ده هزار * وله بیت سپه بود بیور سوی کارزار * که بیور بود در عدد ده هزار

بولغتی بو معنایه محمود بیسا خوانی باء فارسیله تصحیح ایلمش ثانی نام ضحاکدر که بیوراسب

لفظندن مختصردر حکیم فردوسی بیت نه من پیش دارم ز جمشید فر * که ببرید بیور

میان نشبار * ثالث هر نسنه که مدور اوله جوز کبی وطوب کبی آکا دیرلر بو معنا فرهنك

جهانکیریده مسطور در ﮔ مع الزاء المعجمه * براز ﮊ بوزن دراز اوکوزك بوینده روغنه

بغلدقلری قایش پاره سنه دیرلر ﮔ بز ﮊ بوزن دز زنبور دیدکلری صای آری معناسنه

حکیم خاقانی بیت شاید اکر درحرم سك ندهد آب دست * زیبد اکر در آورم بز نبود

میوه چین ﮔ بساز ﮊ ساختن لفظندن صیغهٔ امردر روز معناسنه ومحل تمنی ده دخی

استعمال اولنور شاعر بیت بساز کار مرا ای خدای بنده نواز * که تست هر دو جهان

چاره ساز بی انباز * لمحرره * مصرع * ای خدای کارساز کار شعوری بساز ﮔ بلاز ﮊ

بوزن پیاز بی سبب وبی تقریب معناسنه پور بهای جامی بیت بود زاهد بلاز وشد فاسق

امردی دید شد بد و عاشق ﮔ بنیز ﮊ کسر نون وسکون یای تحتانیله اوج معنایه دراول

بمعنی هرکز حکیم ازرقی بیت در مدح ناکسان نکنم کهنه بن بنیز * زان پاك نایدم که بود کهنه

پیرهن * ثانی بمعنی تیز حکیم قطران ارموی بیت اکر باز آیدم دلبر نبیند چشم بنیز ازجان * اکر

باز آیدم جانان نبیند چشم بنیز ازدل * ثالث بمعنی زور حکیم فردوسی بیت اسیران

واز خواسته چند خیز * فرستاد نزدیك خسرو بنیز ک بهروز ج سکون ها وضم راء مهمله
ایله ایکی معنایه در اول بلور کبود درکه غایت خوش رنکدر اما کم بهادر ثانی کندو
هندیدر واعلام رجالدن دخی اولور ک بیروز ج سکون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله
ایکی معنایه در اول بی طالع و بی نصیب ثانی فرهنك جهانکیریده بر نوع یشل طاشدر زمرده
مشابه اما کم بهادر حضرت مولانا قدس سره بیت چنان مستم چنان مستم من امروز *
که پیروزه ندانم من زبیروز ک بیمار خیز ج خسته لکدن هنوز قالقمش کسنه میر نظمی
بیت چه باشد سود وصلت در دحسرت انیقدر باشد * ز نعمتهای زیبا را تمتع نیست بیمار
خیز ک بیواز ج سکون یای تحتانی وفتح واو ایله بمعنی اجابت وجواب ویرمك والتماسی قبول
ایلك معناسنه بهرامی بیت بامید رفتم بدرکاه او * امید مرا جمله بیواز کرد * استاد لطیفی
بیت خداوندا دعایم باز بیواز * منم درمانده بیچاره درا هواز ک مع السین المهمله بخس ج
سکون خاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول نرمی بینی یعنی بورون یومشقی ثانی سسی
یعنی کوشکلك کذا فی فرهنك جهانکیری ک برجیس ج فرهنك جهانکیریده باء مکسور
ایله نام ستارهٔ مشتری مسطور در مختاری بیت خوانده نظم وصال را برجیس * کشته
تیر فراق را برجاس ک بلتیس ج سکون لام وکسر تاء مثناة بعده یای ساکنه ایله بردار و
آدیدر ک بلکس ج سکون لام وکسر کافله بمعنی سر دیوار کذا فی مجمع الفرس ک بیرلاس ج
سکون یای تحتانی وراء مهمله ایله چغتای طائفه سندن بر قبیله آدیدر برلاس دخی دیرلر
میر علیشیر بیت ای یوزنك لوحنه محفوظ آیت ام الکتاب * توغمادی بیرلاس اولوسیدین
سینیك یك آفتاب ک بیکس ج معروف حامیسی ومعینی اولمین کسنه شاعر بیت کس
بیکسانی ومن بیکسم * کرم دست کیری بجای نرسم ک مع الشین المعجمه * براش ج فتح راء
مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی پاشیدن وفروشاندن یعنی صاچمق ودخی اشاغی قومق
معناسنه صیغهٔ امر اولور ک بریش ج کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله آیرمق
وطاغتمق معناسنه صیغهٔ امر در ابو المعانی بیت بریش زلف سیاهت ز بوی مشکینش
رسد بعاشق دلخسته راحیات اید ک بلاش ج بی سبب وبی تقریب معناسنه که بلاز
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ک بنا کوش ج قولاق بیاضی شعرا شعرلرنده چوق
استعمال ایلمشلر درازانجمله مولانا صائب بیت از خجلت روی توکه سرجوش بهارست
شبنم عرق شرم بنا کوش بهارست * وقولغك کوپه طاقجق یری شیخ سعدی بیت انکشت
خوبروی وبنا کوش دلفریب * بی کوشوار وخاتم پیروزه شاهدست ک بندش ج سکون
نون وکسر دال مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده آنلمش وطوب اولمش پنبه که اکیرملك ایچون
حاضرلنمش اوله غنده وغندش وکندش وهندك دخی دیرلر ک بیدموش ج اغاجده بتر
بر شکوفه در بیدمشك ومشك بید وکربه بید دخی دیرلر کذا فی المؤید خواجوی کرمانی
بیت چو بیرون رمد کربهٔ بیدموش * چمن بشکفد لاله از چار سوش ک بیش موش ج
صچانه مشابه بر جانوردر بیش بیراغی التنده مکان ایدر بعض نسخه ده تریاك بیشدر دیمشلر
کذا فی مجمع الفرس ک بیش ج سکون یای تحتانیله ایکی معنایه در اول زیاده معناسنه که

که مقابلی کمدر ارتق اکسك دیمکده بیش وکم دیرلر حکیم اسدی بیت ابا هاای الوان زصد کونه
بیش * بخوانهای زرین نهادند پیش * ثانی بر کوکدر جدواره بکزر انجق فرقی بودرکه
جدواری قیروب واصلدوب کاغده سورلدکده بنفشی رنك اولور بیش قرامتق
اولور وصاری اولور و برفرقی دخی جدوار رومده بوستانجی کلاهی کبی دپه سی پك سوری
اولمز دکرمیرك اولور بیش ایا لته جی کلاهی کبی سوری اولور جدوارك خاصه سی سموماتی
دفع ایدر بیش کندوسی زهردر معتاد اولمین آدم بر قیراطدن زیاده تناول ایتسه هلاك
ایتمك احتمالی اولور سند ولایتنده چوق اولور شهر هلاهل طاغلرنده اکثر بتر اول دیار خلقی
تازه ایکن یرلر ضرر ایتمز ایش اوچ نوع اولور برنوعی اکلیل الملکدن ایری بجه عقده لری اولور
سنبل هندی اراسنده بولنور اکا فرون سنبلی وهلاهل دخی دیرلر بیاض نقطه لری واردر
کندو سیاه رنکدر برنوعی دخی یشل رنکه قریب بوز رق اولور سیاه نقطه لری اولور
مامیران کوکنه بکزر برنوعی دخی سیاه رنکدر صاروبه مائل عقده او در قامش کوکی کبی
بونوعی غایت مهلکدر بو نکله برص وجذام علتلرینه علاج ایدرلر کذا فی کتب مفردات طب
ک بینوش ج سکون یای تحتانی وضم نونله صیغهٔ امردر دکله دیمك معناسنه طالب
آملی بیت مشکین رقم بیان طالب * سرجوش طبیعتست بینوش ک مع الغین المعجمه *
ک بریغ ج کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله بوزن دریغ نسخهٔ حسین وفاییده خوشه
انکور باشد یعنی اوزم صالقمی ک بزاغ ج فتح زاء معجمه ایله بر آلتدر آنکله آیینه وقایچ
پاسلرین آچرلر عربیده مصقله دیرلر منصور شیرازی بیت دهد صباحمه آیینهٔ رخت
کانرا * بود ز خاطر شاه فلك محل بزاغ ک مع الکاف * بیتك ج سکون باء موحده وفتح
تاء مثناة ایله اوزم وخرما صالقمنك بر پارچه سی که برقاج دانه لو اولور زبان قزوینیده
ازغ دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ک بجشاك ج فتح جیم فارسی وشین معجمه ایله نعلبند
معناسنه در بعض فرهنکده علاف معناسنه ک بلسك ج سکون لام وفتح سین مهمله ایله
ه کسر لام وسکون سین ایله بو اصحدر بردمور شیشدر باشی یصی اولور آنکله
ن قارشدررلر ویاپوشن خمیر پاره لرین قویاروب پاك ایدرلر وکاهی تنوراو زرینه
ن اصارلر استاد فتوحی بیت در تنور وپل بادا دشمنت * از بلسك وخینود
ك ج فتح لامله ایکی معنایه در اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده جامهٔ نوشرفنامه ده
شاهده سی خوشنما اوله وفرهنك جهانکیریده بمعنی نوباوه وهرنه که تازه وتر
مه سنده لطافت اوله وطبیعت حظ ایده ثانی تحفه وهدیه معناسنه در خواجه
خار وخاشاك فضایت میفرستد هر صباح * کلشن فردوس را فراش دارم
ج سکون لامله بوزن سلك مجمع الفرسده بمعنی شرار آتش بو معنایه
ت در شب هجران عالم پرضیا * از شعاع بلك رود آه ما * وکسر لامله بو نسخه یه
نك معناسنه در ک بلکاع ج سکون لام وفتح کافله آب نیم کرم یعنی ایلمش
دیرلر میر نظمی بیت کاه بلکاع کاه آب کرم شد * اشك خون آلوده ما کز
چشم شد ک بمنك ج فتح میم وسکون نونله غم واندوه وتنکی دل معناسنه در ک بهترك ج

وازخواسته چند خیز * فرستاد نزدیك خسرو بنیز ﮋ بهروز ﮊ سكون ها وضم راء مهمله
ایله ایكی معنایه در اول بللور كبود در كه غایت خوش رنكدر اما ﻛ بهادر ثانی كندر
هندیدر واعلام رجالدن دخی اولور ﮋ بیروز ﮊ سكون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله
ایكی معنایه در اول بی طالع وبی نصیب ثانی فرهنك جهانكیریده بر نوع یشل طاشدر زمرده
مشابه اما ﻛ بهادر حضرت مولانا قدس سره بیت چنان مستم چنان مستم من امروز *
كه بیروزه ندانم من زبیروز ﮋ بیمار خیز ﮊ خسته لكدن هنوز قالقمش كسنه میر نظمی
بیت چه باشد سود وصلت در دحسرت اینقدر باشد * زنعمتهای زیبارا تمتع نیست بیمار
خیز ﮋ بیواز ﮊ سكون یای تحتانی وفتح واو ایله بمعنی اجابت وجواب ویرمك والتماسی قبول
ایلمك معناسنه بهرامی بیت بامید رفتم بدر كاه او * امید مرا جمله بیواز كرد * استاد لطیفی
بیت خداوندا دعایم باز بیواز * منم درمانده بیچاره دراهواز ﮋ مع السین المهمله بخس ﮊ
سكون خاء معجمه ایله ایكی معنایه در اول نرمی بینی یعنی بورون یومشقلغی ثانی سسی
یعنی كوشكلك كذا فی فرهنك جهانكیری ﮋ برجیس ﮊ فرهنك جهانكیریده باء مكسوره
ایله نام ستارهٔ مشتری مسطور در مختاری بیت خوانده نظم وصال رابرجیس * كشته
تیر فراق رابرجاس ﮋ بالتیس ﮊ سكون لام وكسر تاء مثناة بعده یای ساكنه ایله بردارو
آدیدر ﮋ بلكس ﮊ سكون لام وكسر كاف ایله بمعنی سر دیوار كذا فی مجمع الفرس ﮋ بیرلاس ﮊ
سكون یای تحتانی وراء مهمله ایله چغتای طائفه سندن بر قبیله آدیدر برلاس دخی دیرلر
میر علیشیر بیت ای یوزنك لوحنده محفوظ آیت ام الكتاب * توغمادی بیرلاس اولوسیدین
سینیك یك آفتاب ﮋ بیكس ﮊ معروف حامیسی ومعینی اولمین كسنه شاعر بیت كس
بیكسانی ومن بیكسم * كرم دست كیری بجای زسم ﮋ مع الشین المعجمه * براش ﮊ فتح راء
مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی پاشیدن وفروشاندن یعنی صاچمق ودخی اشاغی قومق
معناسنه صیغهٔ امر اولور ﮋ بریش ﮊ كسر راء مهمله وسكون یای تحتانیله آیرمق
وطاغتمق معناسنه صیغهٔ امر در ابو المعانی بیت بریش زلف سیاهت زبوی مشكینش
رسد بعاشق دلخسته راحیات ابد ﮋ بلاش ﮊ بی سبب وبی تقریب معناسنه كه بلاز
دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری […]
استعمال ایلمشلر درازا نجمله مولانا […]
شبنم عرق شرم بنا كوش بهارست *
خوبروی وبنا كوش دلفریب * بی […]

ویجوز المسح علی الخف المغصوب كما جاز غسل الرجل
المغصوبة اتفاقا
التبكیر الی الحمام لیس من المروة لان فیه اظهار متعلق بالكنایة

نون وكسر دال مهمله ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده […]
چاصر لنمش اوله غنده وغندش وكندش وهندك دخی دیرلر ﮋ بیدموش ﮊ اغاجه بتر
بر شكوفه در بیدمشك ومشك بید وكربهٔ بید دخی دیرلر كذا فی المؤید خواجوی كرمانی
بیت چو بیرون زمد كربهٔ بیدموش * چمن بشكفد لاله ازچار سوش ﮋ بیش موش ﮊ
صچانه مشابه بر جانوردر بیش بیراغی التنده مكان ایدر بعض نسخه ده تریاك بیشدر دیمشلر
كذا فی مجمع الفرس ﮋ بیش ﮊ سكون یای تحتانیله ایكی معنایه در اول زیاده معناسنه كه

كه مقابلی ﻛ دوارتق اكسلك دیمكدر بیش وكم دیرلر حكیم اسدی بیت ابا هاى الوان زصد كونه
بیش * بخوانهای زرین نهادند پیش * ثانی بر كوكدر جدواره بكزر انجق فرقی بودر كه
جدواری قیروب واصلدوب كاغده سورلدكده بنفشی رنك اولور بیش قرامتق
اولور وصاری اولور وبر فرقی دخی جدوار رومده بوستانجی كلاهی كبی دپه سی پك سوری
اولمز دكرمیرك اولور بیش بالته جی كلاهی كبی سوری اولور جدوارك خاصه سی سموماتی
دفع ایدر بیش كندوسی زهردر معتاد اولمین آدم بر قیراطدن زیاده تناول ایتسه هلاك
ایتمك احتمالی اولور رسند ولایتنده چوق اولور شهر هلاهل طاغلرنده اكثر بتر اول دیار خلقی
تازه ایكن یرلر ضرر ایتمز ایمش اوچ نوع اولور بر نوعی اكلیل الملكدن ایرجه عقده لری اولور
سنبل هندی اراسنده بولنور اكا فرون سنبلی وهلاهل دخی دیرلر بیاض نقطه لری واردر
كند وسیاه رنكدر بر نوعی دخی یشل رنكه قریب بوز رق اولور سیاه نقطه لری اولور
مامیران كوكنه بكزر بر نوعی دخی سیاه رنكدر صاروبه مائل عقده لو در قامش كوكی كبی
بو نوعی غایت مهلكدر بو نكله برص وجذام علتلرینه علاج ایدرلر كذا فی كتب مفردات طب
ﮋ بینوش ﮊ سكون یای تحتانی وضم نونله صیغهٔ امر در دكله دیمك معناسنه طالب
آملی بیت مشكین رقم بیان طالب * سرجوش طبیعتست بینوش ﮋ مع الغین المعجمه *
ﮋ بریغ ﮊ كسر راء مهمله وسكون یای تحتانیله بوزن دریغ نسخهٔ حسین وفا بیده خوشهٔ
انكوردر یعنی اوزم صالقمی ﮋ بزاغ ﮊ فتح زاء معجمه ایله بر آلتدر آنكله آیینه وقاپچ
پاسلرین آچرلر عربیده مصقله دیرلر منصور شیرازی بیت دهد صباهمه آیینهٔ رخت
كانرا * بود زخاطر شاه فلك محل بزاغ ﮋ مع الكاف * ببتك ﮊ سكون باء موحده وفتح
تاء مثناة ایله اوزم وخرما صالقمنك بر پارچه سی كه بر قاچ دانه لو اولور زبان قزوینیده
ازغ دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ﮋ بچشاك ﮊ فتح جیم فارسی وشین معجمه ایله نعلبند
معناسنه در بعض فرهنكده علاف معناسنه ﮋ بلسك ﮊ سكون لام وفتح سین مهمله ایله
بعض نسخه ده كسر لام وسكون سین ایله بواحدر بردمور شیشدر باشی یصی اولور آنكله
تنور ده آتش قارشدررلر ویا پوشن خمیر پاره لرین قوپاروب پاك ایدرلر وكاهی تنور اوزرینه
قوبوب بریان اصارلر استاد فتوحی بیت در تنور وپل بادا دشمنت * از بلسك وخینود
آوبخته ﮋ بلاك ﮊ فتح لامله ایكی معنایه در اول نسخهٔ میرزا ابراهیمده جامهٔ نوشرفنامه ده
هر نسنه كه مشاهده سی خوشنما اوله وفرهنك جهانكیریده بمعنی نوباوه وهر نه كه تازه وتر
اولوب كورمه سنده لطافت اوله وطبیعت حظ ایده ثانی تحفه وهدیه معناسنه در خواجه
سلمان بیت خار وخاشاك فضایت میفرستد هر صباح * كلشن فردوس رافراش دارهم
بلاك ﮋ بلاك ﮊ سكون لامله بوزن سلاك مجمع الفرسده بمعنی شرارهٔ آتش بو معنایه
میر نظمی بیت در شب هجران عالم پر ضیا * از شعاع بلاك رود آه ما * وكسر لامله بو نسنه یه
یاپشوب اتمك معناسنه در ﮋ بلكاع ﮊ سكون لام وفتح كافله آب نیم كرم یعنی ایلمش
صو بلكل دخی دیرلر میر نظمی بیت كاه بلكاع كاه آب كرم شد * اشك خون آلوده ماكز
چشم شد ﮋ بمنك ﮊ فتح میم وسكون نونله غم واندوه وتنكی دل معناسنه در ﮋ بهترك ﮊ

سكون ها وفتح تاء مثناة وراء مهمله ايله زياده يوجه رك ديمك اولور بيارك فتح ياى تحتانى
وراء مهمله ايله بلبله بكزر بر قوشدر بعض نسخه ده زاء معجمه ايله واقعدر بيرشك سكون
ياى تحتانى وشين معجمه وفتح راء مهمله ايله بى عار وغيرت وبى حميت معناسنه بيسراك
سكون ياى تحتانى وفتح سين وراء مهملتين ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده اشتر بچهٔ يكساله
ودوساله يعنى بر ياشنده وايكى ياشنده دوه ياوريسى امير معزى بيت پيوسته در چشم
ودلم در آب وآتش منزلم * بر بيسراك محلم بر كوه وصحرا كام زن * بعض نسخه ده
اركك وتولى دوه يه ديرلر شيخ نظامى بيت هزاران نخستين ازو بيسراك * بكشتى كشى كوه را
كرده خاك * وفرهنك جهانكيريده شتر جوان قوى بدن معناسنه كمال اسمعيل درقصيده
بيت به بيسراك شب آهنك ولوك تركى روز * كه زير سبزهٔ كردون همى كنند افساد
حكيم اسدى بيت دكر چارصد بختى بيسراك * بصندوقهاشان همه سيم پاك * بعض
نسخه ده اول اشتره ديرلر كه اناسى ناقهٔ عربى وباباسى اوربجلى يعنى بغور اوله وشرفنامه ده
خركره يه ده ديرلر بيمار باريك اينجه اغرى ديدكارى علتدر كه عربيده سل ديرلر بيوك
ضم ياى تحتانى وسكون واو ايله بمعنى عروس فخر كوركانى * مثنوى * همه ساز عروسى كرده
شهرو * بيوكش ويسه وداماد ويرو * زن وويرو بو دشايسته جوهر * بيوك من بود
بايسته دختر * دروخرم بيوكان وحسودان * بيوك دختران داماد پوران * شمس فخرى
بيت مال ودانش عروس وداماد ست * سوى داماد نيست ميل بيوك بيهزك
سكون ياى تحتانى وفتح ها وزاء معجمه ايله فرس قديمده كبيسا اعتبار اولنميوب هر يوز
يكرمى سنه ده بر سنه زياده ايدوب اول سنه يى اون اوج آى اعتبار ايدوب اول آيى تماما
عيد ايدرلر اكا بيهزج دخى ديرلر بعده جلال الدين ملكشاه سلجوقى اول عادتى ابطال
ايدوب تاريخ جلالى ديدكارى حسابى كبيسا اعتباريله ضبط تاريخ ايلديلر شاعر ديمشدر
بيت شها باشدت روز وشب قدر وعيد * همه سال وماهيت شود بيهزك * ومعتبر
لغتلرده مسطوردر كه فارسيان قبل الاسلام هر يوز يكرمى سالده بر سالى كبيسا اعتبار
ايدوب اول سالى اون اوج آى اعتبار ايدوب اكا بيهزك ديرلر واول سالى ايكى اردى بهشت
طوتارلر وتفاوت سنه اعتبار ايتدكلرى قنغى پادشاهك زماننده واقع اولورسه انك
عظمت وشوكتنه دليل ايدرلر واكا اعظم سلاطين ديرلر اول حدده عقيده لرى بويله دركه
بو سال واقع اولمز الا برذى شوكت پادشاه زماننده اولور حتى شاه نوشروان زماننده اولدى
ديرلر بو معنايه شهريارى ديمشدر بيت زد ورچرخ ترا عمر آنقدر بادا * كه بيهزك سزدش
عمر نوح وصد چون آن مع الكاف الفارسى * بجشك كسر جيم فارسى وسكون شين
معجمه وكاف موقوفله طبيعت معناسنه كه بزشك دخى ديرلر شاعر ديمشدر بيت دردم
چه بودكه هيچ نداند * حال دل من بجشك ورمال * حكيم خاقانى بيت همرنك ز رشك
شد سر شكم * بكشاد رك جگر بجشكم برنك فتح راء مهمله وسكون نونله نسخهٔ ميرزا
ابراهيمده ذخيره وجرس وكليد معنالرينه مسطوردر وبعض نسخه ده كليد معناسنه زاء معجمه
ايله مرويدر وضمتين ايله ذخيره معناسنه ودخى بر ولايت اسميدر كه قطب جنوبى اوزرنه

او زرنه طلوع ايدر نتكم ديمشلردر بيت قطب عالم چو شهر ما بودست * كويا شهر ماست
شهر برنك * فرهنك جهانكيريده حبوباتدن بر نوعدر كه ادويه يه ادخال ايدرلر كابلدن
كلور برنك كابلى ديرلر برنك كسر راء مهمله وسكون نونله برنج كابليدر كذا فى مجمع
الفرس بزشك كسر زاء وسكون شين معجمتين ايله حكيم وطبيب وجراح معنالرينه در
نتكم ابيات مشهدى دلالت ايدر بعض اصحاب فرهنك باء فارسيله تصحيح ايلمشلر جيم ايله
بجشك دخى ديرلر حكيم معناسنه ناصر خسرو بيت عرب برره شعر دارد سوارى * بزشكى
كزيدند مردان يونان * بمعنى طبيب حكيم اسدى * مثنوى * خورش بايد از ميزبان
كونه كون * نه كفتن كزين كم خورد زان فزون * اكرچه بود ميزبان خوش زبان * بزشكى
نه خوب آمد از ميزبان * بمعنى جراح حكيم ازرقى بيت باد خوار زمى چو سنكين دل
بزشك ودستكار * جيب برجستان دارد آستين برنيشتر بستر آهنك سكون سين
مهمله وفتح تاء مثناة ايله يورغان ودوشك چارشبى استاد لبيبى بيت خوشا حال لحاف
وپستر آهنك * كه ميكيرند هر شب دربرت تنك بشلنك سكون شين معجمه ونون وفتح
لامله هندوستانده بر قلعه آديدر استاد عنصرى * قطعه * بكوه ساوه ز تو مرك بر نخواهد
كشت * همى برآيد درروى توازو آژنك * اكر بخواهى بردشت ساوه بنشنى * وكر بخواهى
درشو بقلعهٔ بشلنك بيد برك بر نوع اوق دمرنى سكوت يپراغنه بكزر حكيم فردوسى
بيت يكى بيد بركى نشاندى بتير * كه از سهم او تير چرخست پير * بو معنايه خواجوى كرمانى
بيت ز تركش كرده بيرون شاهزاده * چو آتش بيد بركى آب داده * حكيم اسدينك
بو بيتنده ظاهردر بيت خدانى كه پيكانش بد بيد برك * فرو دوخت بر تارك ترك ترك *
وبر نوع نيزه يه ده ديرلر شيخ نظامى بيت درآمد زبحران سر بيد برك * كشاده بر و روزن
درع ترك بيرنك سكون ياى تحتانى ونون وفتح راء مهمله ايله شخص هيولايى يعنى
بر نسنه نك اصل وتركيبى وبنيادى ونقاشك تصويردن اول ايلدوكى رسمنه ديرلر شمس
فخرى بيت خدايكان وشاهى كه رسم خانهٔ او * كشيد بار دكر عدل وداد را بيرنك *
بمعنىٔ اصل وتركيب حكيم سنائى بيت آنكه بيرنك زد ترا بيرنك * باز نستاند از تو هركز
رنك بيناسك سكون ياى تحتانى وفتح نون وسين مهمله ايله بمعنى دريچه كذا فى مجمع
الفرس مع اللام * برنجشمال كسر راء مهمله وجيم وسكون نون وشين معجمه ايله
مرغن ديدكارى طعامدر كه روغن وسكر ايله ماليده وآميخته اولنمش برنج بسمل
سكون سين مهمله وكسر ميمله بوغزلنمش مذبوح معناسنه خواجه آصفى بيت قاتل من
چشم مى بندد دم بسمل مرا * تا بماند حسرت ديدار او در دل مرا * وتمام بوغزلنمامش اولسه
نيم بسمل ديرلر شانىٔ تكلو بيت همچو مرغ نيم بسمل مانده ام دردام تو * يا بكش يا دانه ده
يا از كف آزاد كن * وتيغله كشته اولانه ده ديرلر قطب الدين يزدى بيت بسمل خنجر
اخلاص شوار ميخواهى * كه بتيغ ملك الموت نكردى مردار بشپول سكون شين
معجمه وضم باء فارسيله صيغهٔ امردر پراكنده وپريشان كن ديمك اولور شرف شفروه
بيت آن كيسوى مشكبار خويش بشپول * وان جزع كهر فشان چو درياكن بشكل

سکون شین معجمه وفتح کافله ایکی معنایه در اول بمعنی غم واندوه ثانی قورجق صاج
معناسنه ل بشکول ع سکون شین معجمه وضم کافله بمعنی مرد جلد وهوشیار وقوی
درکار حکیم اسدی بیت بهر کار بیدار وبشکول باش * بدل دشمن خواب فرغول باش
ل بشول ع ضم شین معجمه ایله بمعنی بیش وبدان حکیم انوری در هجو قاضی کیرنک بیت
زرد کشت از فراق لقمه بشول * روی سرخ من ای سیاهه دول * اثیرالدین اخسیکتی
بیت حشمتش آنجا کذار ونامیه راکوشمال * لقمه بشولی نکرد خار ببزم رطب *
ل بلال ع آزربویه دیدکلری ریحاندر ودخی بودکن کوکیدرکه شیرازده چوبك اشنان
دیرلر کذا فی مجمع الفرس ل بلکل ع سکون لام وفتح کافله بمعنی بالکك مرقوم یعنی آب
نیم کرم ل بل ع بهل لفظندن اختصار اولنمشدر یعنی کیچ وقو استاد اغاجی دیمشدر بیت
بل تا جکرم خشك شود آب نماند * بر روی من آبست کزودجله توان کرد * بو معنایی
موید شمس فخری بیت خواست شه تاکه دست اوکیرد * کفت چرخ اوکه باشد ای شه بل
شرف شفروه بیت خرسندم از کسی بغرض غلیتم کنند * بل تا کنند بزخم زبان جامه
شوی من * حکیم سنایی بیت بل تاکف پای تو ببوسم * انکارکه مهرلا لکانیم ل بهل ع
زیاده هایله ده اول معنایه در ل بیخال ع سکون یای وفتح خاء معجمه ایله سرکین مرغ
یعنی طاوق وسائر قوش ترسی عربیده ذرق الطیر دیرلر شمس فخری بیت همای ظل
ورا احتیاج ظل نبود * که ملك بخشد هرجا که بفکند بیخال ل بیدمال ع سکون یای تحتانی
ودال وفتح میمله قابچ وخنجر وامثالی نسنه‌لری پاسدن آچمق سکوت اغاجیله معتاد
اولمغین اول مناسبتله تسمیه اولنمشدر میرخسرو بیت بین مدح عادلی که بعهدش زایمنی
آزاد بود تیغ چو سوسن ز بیدمال ل بیغال ع سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله
بمعنی نیزه که عربیده رمح دیدکلری در ابوالمعانی بیت شود بر آتش قهرش چو سیخ مرغ کباب
زند چو سینهٔ اعدا بطعنهٔ بیغال ل بیل ع سکون یای تحتانیله اوچ معنایه در اول باغبانلرك
اول یا می دمور دیدرکه اغاجه یکیروب باغ وبوستان قازرلر عربیده مردیرلر فتح میمله شیخ
سعدی بیت سر چشمه باید کرفتن به بیل * چو پرشد نشاید کذشتن به پیل * ثانی
کیلرده کی کمی ینی یورتدکلری کورك کبی اوزون اغاج امیرخسرو بیت موج مثوی جاریه
میبرد دست * بیل بسعایش همیکرد پست * ثالث به هندی که بل دخی دیرلر اندن خوش
مربا بشوردلر ل بیهمال ع سکون یای تحتانی وضم هایله بمعنی بیمثل وبی همتاکه همال
نظیر وعدیل معناسنه در ابوالمعانی بیت بجود وفضل وکرم در جهان بی مانند * بروز رزم
عدو اوست بیهمال ونظیر ل مع المیم * بجم ع فتح جیم فارسیله کارم نظام داشت معناسنه
یعنی ایشم صورت بولدی دیمکدر شاکر بخاری بیت چرا نه شکر کنم نعمت تراشب وروز
که از تو اخترمن سعد کشت وکار بجم * ودخی چمیدن لفظندن اسم مصدردر نازایله صالنمق
معناسنه شیخ سعدی بیت یکی سر برآراز کریبان غم * بارام دل با جوانان بجم ل برسام ع
سکون راء وفتح سین مهملتین ایله برعلتدر سینه‌ده اولور عربیده ذات الصدر دیرلر ل
برندکام ع فتح راودال مهملتین وسکون نونله بردارورباینه کاودخی دیرلر ل بریشم ع کسر

کسر راء مهمله وشین معجمه وسکون یای تحتانیله ابریشم وساز قللری کمال خجندی بیت
می باواز بریشم خور کمال * مطربی کر آیدت روزی بچنك ل بستام ع سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی بسد عربیده مرجان دیدکلری امیرخسرو بیت جهان که
نزد خردمند دفتر صحکست * بنیم خنده نیرزد ازان لب بستام ل بشتالم ع سکون شین
معجمه وفتح تاء مثناة ولامله مجمع الفرسده بمعنی طفیل یعنی دعوتسز طعامه حاضر اولان
ل بشتام ع سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی طفیلی
مسطوردر ل بشخشم ع فتح شینین وسکون خاء معجمات ایله بمعنی لغزیدن یعنی سورچمك
حکیم سنایی بیت آن خوش ازنفس وشهوت وشره است * ورنه جانی بشخشم وتبه است
ل بشکم ع سکون شین معجمه وفتح کافله صفه معناسنه شهاب الدین موید بیت
خانهٔ چون سرای جان خرم * بشکمش غیرت فضای ارم ل بفم ع فتح فایله بمعنی دلتنك
وفرومانده کذا فی مجمع الفرس ل بهرام ع سکون ها وفتح راء مهمله ایله بمعنی روزه یعنی
اوروج ل بیاکنم ع فتح یا وکاف فارسی ونونله بمعنی برکنم کذا فی شرفنامه ل بیدخام ع
یعنی عود خام ایضا منه ل بیرم ع سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله کرده دیدکلری
طعامدر ل بیم ع سکون یای تحتانی ایله خوف وهراس شاعر بیت هم اندر زمان
زوی او شد سفید * مرا ای خداوند بیم وامید ل بی نام ع ایکی معنایه در اول اورته
برمق التنده اولان برمق که ترکیده دخی آدسز دیرلر عربیده بنصر دیدکلریدر ثانی اسمی مشهور
اولمین ومجهول اولان آدم وغیری ل مع النون * بخردان ع سکون خاء معجمه وفتح راودال
مهملتین ایله جمع بخرددر عاقلان وزیرکان وحکیمان معناسنه حکیم فردوسی بیت بفرمود
پس شاه باموبدان * ستاره شناسان وهم بخردان ل بتکن ع سکون تاء مثناة وفتح
کافله نسخهٔ میرزا ابراهیمده وموید الفضلاده امتلادن طبیعته فتور عارض اولمق وفرهنك
جهانکیریده ایکی معنایه در اول امتلادن باش اغرمق وثانی طپان دیدکلری اغاج که تارلایه
تخمی صاچدقدن صکره آنکله هموار ایدرلر ل بتکدن وبتکندیدن ع موید الفضلاده
امتلادن وجوده الم اولمق معناسنه مسطوردر ل بردون ع سکون راو ضم دال مهملتین
ایله اکدش آت میر نظمی بیت لطف کج بخش چرخ افزون باد * اسب تازی بنود بردون
باد ل برزن ع سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله باچقدن یاپلمش تاوه که اوزرنده اتمك
بشوردلر قریع الدهردر توحید باری تعالی عظمت اسماؤه بیت در سفرهٔ سخای تو
خورشید ومه دونان * در مطبخ نوال تو افلاك برزنست ل برن ع ضم راء مهمله ایله برون
لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی مجمع الفرس ل برون ع ضم راء مهمله وواو معروفله
ایکی معنایه در اول طشره معناسنه که بیرون دخی دیرلر ثانی برون تو برای تو دیمك معناسنه
اولور استاد رودکی * قطعه * یادکن زیرت اندرون تخته * تو بروخوار خوابیده ستان
جعد مویانت جعد کنده همی * ببریده برون توپستان ل بریان ع سکون راء مهمله
وفتح یای تحتانی ایله معروف سوکلمه کباب شاعر بیت پس از مردن اکر مرغی نشیند بر سنکم
سنکم * شود بریان اکر آهی برآرم ازدل تنکم ل بریجن ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی

وفتح جيمله يعني تنور كذا في مجمع الفرس ك بريزن ع كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح
زاء معجمه ايله مجمع الفرسده يعني بريجن مرقوم فرهنك جهانكيريده بر صمغدر بعض تراكيبه جزو
ايدوب دوا ايدرلر ببريزى ده ديرلر مصطكى يه مشابه اما صبك وخشك ومانند عسل
صاف وبراق اولور اما رايحه سى آغردر تعريب ايدوب بارزد وبيرزد دخى ديرلر ك برين ع
كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى ايله آب بد بو اما فرهنك جهانكيريده يعني سوراخكه
برنه دخى ديرلر ك بزدايدن وبزدودن ع كلاهما بسكون الزاء المعجمه آينه وتيغ وخنجر
وغيرى نسنه لرك پاسن آچمق معناسنه ك بزمايون ع سكون زاء معجمه ايله يعني برمايون
مرقوم كه فريدونى سود ايله بسلدكارى كاوك اسميدر ك بساردن ع فتح سين وسكون
راء مهملتين ايله زمينى يارمق ك بستان ع سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله
ستاندن لفظندن صيغهٔ امردر آل ديمك اولور غربيده خذ معناسنه طالب آملى بيت
چومى بركف نهد ازعكس جامش انجمن كردد * بصد رنكى شود چون بال طاوسان
بستانى ك بستردن ع سكون سين وراء مهملتين وضم تاء مثناة ايله قازمق معناسنه كه
ستردن دخى ديرلر ك بسلانيدن ع سكون سين مهمله وفتح لام وكسر نون ايله يعني
بكسلانيدن اوزمك واوزلمك معناسنه حضرت مولانا قدس سره بيت هركس فريباند مرا
كز عشق بسلاند مرا * آنكه دهد فهم بيا كويدكه پيش من بيا ك بشخاييدن ع سكون شين
وياى ثانى وفتح خاء معجمتين وكسر ياى اول ايله يعني خراشيدن طرملق معناسنه كه شخودن
دخى ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت سواران خفته واو اسب بر سرشان همى تازد * كه نى كس را
بكويد سرنه كس را روى بشخايد ك بشخودن ع سكون شين وضم خاء معجمتين ايله يعني خراشيدن
كمال اسمعيل بيت بشخوده اند چهره وبرند طره ها * زان جو دها كه با كل وشمشاد ميكنند
ك بشكستن ع سكون شين وسين وفتح كافله قرمق وصندرمق معناسنه خواجه سلمان بيت
من هشيار بامستان ندارم روى بنشستن * كه ميكويند بشكن عهد وبى شرميست بشكستن
ك بشكليدن * سكون شين معجمه وفتح كاف وكسر لامله مجمع الفرسده يعني نشان كردن
وحكيم اسدى نقلنده برمق اوجيله نشان قومق معناسنه وشرفنامه صاحبى بو معنايه مطابق
روايت ايدر نتكم مولانا كسائى بيت ياسمن لعل پوش سوسن كوهر فروش * برسمن
ولعل كوش نقطه زدو بشكليد * فرهنك جهانكيريده طرنقله ياخود قلمتراش وبچق وامثالى
نسنه لر اوجيله يارهلمك معناسنه در ونعمة الله ده قوجاقلمق ونسنه كوستكلمك معناسنه
نقل ايتمش ك بشكن ع شكنيدن لفظندن صيغهٔ امردر قير وصندر معناسنه مير خسرو
بيت بشكن دلم كه رايحهٔ دردبشنوى * كس از برون شيشه نبويد كلاب را ك بشليدن ع
سكون شين معجمه وكسر لامله يعني چسبانيدن ودوسانيدن يعني ياقشدرمق وميل
ايتدرمك اغاجى بيت دركل غربت زپا بشليدم * نيست ممكن روى ياران ديدنم *
ك بنشاختن ع سكون نون وخا وفتح شين معجمتين وتاء مثناة ايله يعني بنشاندن نسنه
ديكمك استاد لبيبى بيت چو باز آمد ازجمله وتاختن * بفرمودش ازپاى بنشاختن *
ك بنشاندن ع اغاج وطاش ديكمك واوتورتمق نصب واجلاس معناسنه ك بنشتن ع اوتورمق

اوتورمق معناسنه لازم ومتعدى اولور خواجه سلمان بيت نيم صافى كه برخيزم چو صوفى
ازسر دردى * چو دردئ درين خمخانه خواهم رفت وبنشستن ك بنكان ع سكون نون وفتح
كاف فارسيله طاس وقدحاندن بيوك ظرف مجمع الفرسده ديبى دللك طاس كه اهل قرى آنكله
صو تقسيم ايدرلر ونسخهٔ حسين وفاييده باء فارسيله منقولدر خلاق المعانى بيت بر سر آمد
زتهى مغزئ حسرت چه عجب * آب چون كشت تهى بنكان آمد بر سر * ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده
صحن روبين يعني توج وباقردن دوزلمش صحن بو معنايى مؤيد سراج الدين قمرى بيت طشت
زر شرق پر آتش براى سينه ام * هر سحر ازنيش اين فيروزه بنكان ميرسد ك به آفرين ع
اظهار رها ايله اسفنديار بن كشتاسبك همشيره سى اسميدر كه ارجاسب انى اسير ايدوب
رويين دز نام قلعه ده حبس ايتمشيدى بعده اسفنديار واروب ارجاسبى قتل ايدوب
به آفرينى خلاص ايلدى ك بهان ع جمع بهدر ايولر ديمكدر كهان ومهان كبى اما استعمالى
چندان معتبر دكلدر زيرا انك معناسنه نيكان استعمال ايدرلر ك بهرون ع سكون ها وضم
راء مهمله ايله نام اسكندر ذوالقرنين در كذا فى فرهنك جهانكيرى ك بهكزين ع اظهار ها
وضم كاف فارسى وكسر زاء معجمه ايله هر شيئنك اعلاسنى اختيار ايديجى وصراف ونقاد معناسنه
ومختار وكزيده معناسنه خلاق المعانى بيت چون ميدهى مرا تو عطاهاى بهكزين * جز بهكزين
چه آرمت آخر زاخريان * فرهنك جهانكيريده منتخب ونقود معناسنه مرويدر فخر
كوركانى بيت برطالعى بهلحظ درآمد كه آسمان * از چند كاه باز چنين كرد بهكزين * محمود
ابن يمين بيت نبود كراختيار بو دين وملك را * در بهكزين بغير تو مختار ملك ودين * وله
بيت شاها سپهر اكرچه كه فرقى نمى نهد * اندر ميان اهل هنر كاه بهكزين ك بهين ع
كسر ها وسكون ياى تحتانيله اوج معنايه در اول يعني بهترين حكيم انورى بيت اى ملك
بهين ركن تركالك وزيرست * كالكى كه فلك قدرت وسيارهٔ مسير ست * ثانى هفته ثالث نداف
يعني حلاج كه بهينه دخى ديرلر ك بياغاريدن ع ايكى معنايه در اول يعني خيساريدن
اصلاتمق ثانى يعني آميختن وسرشتن قارشدرمق ويوغرمق ك بى تاب شدن ع طاقتسز
اولمق ويورلمق معناسنه چغتاى لساننده تالمق ديرلر مير عليشيرك بو بيتنده تالغان واقع
اولمشدر يورولن ديمك اولور بيت قبل اوزلوك دشتنى طى ايستاسانك مقصدا آسايش
نى تالك بنسه حرم ايچرا بيابان قطعيدين تالغان ك بيجن ع سكون ياى تحتانى وفتح جيم
فارسيله يعني بيژن كه پسر كيودر ك بيچون ع حضرت حق سبحانه وتعالى جنابى بيچون
ايله ذكر ايدرلر كنه ذاتندن سؤال جائز اولميوب نته لكسز معناسنه ايزد بيچون ديرلر جل
ذكره ك بيختن ع سكون ياء وخاء معجمه وفتح تاء مثناة ايله الهمك معناسنه كمال خجندى
بيت قصهٔ درد مفرو مير بخت كفتم موبمو * كو پس ازمن دوستان خاك مرامى بيختند
ودخى كرفتار وعاجز اولمق وبركمسنه يى عاجز ونى مجال ايلمك معناسنه مرويدر ك بيخستن ع
سكون يا وسين مهمله وفتح خاء معجمه وتا ايله كرفتار وعاجز ايلمك استاد عسجدى بيت
شادى وبقا بادت وزين پيش نكويم * كاين قافيهٔ تنك مرا نيك ببخست * كرفتار
وعاجزا ولانه بيخسته ديرلر ك بيدار شدن ع اويقودن اويانمق وآكاه وخبردار اولمق

لـ بیراستین ع سکون یا وسین مهمله و یای ثانی و کسر تاء مثناة ایله صحاحده اغاجك زاید
اولان داللرین قیروب پاك ایلمك معناسنه ابو المعانی بیت هرقبا و پیرهن رفتست و عریان
مانده ام * چون درخت پر نهالم کرده شد بیراستین لـ بیران ع سکون یای تحتانی و فتح
راء مهمله ایله بوزن و معنی ویران کذا فی مجمع الفرس لـ بیروزن ع سکون یا و ضم راء مهمله
و فتح زاء معجمه ایله یوکلك معناسنه لـ بیرون ع طشره خارج معناسنه ابو تراب بیلك بیت
خدنکست در دلم بنشست و جان چون صاحب خانه * کهی بیرون رود کاهی بکردمیهمان
کردد * چغتای اسامنده تاشقاری دیرلر لـ بیره زن ع سکون یا و فتح راء مهمله و زاء معجمه
ایله تاوه کبی برنسنه در اوزرنده اتمك بشورلر بوزن دخی دیرلر شیخ نظامی بیت نشسته
جوانمرد اطلس فروش * زخاکستر بیره زن درع پوش لـ بیزیدن ع سکون یائین تحتانیین
و کسر زاء معجمه ایله بمعنی بیختن مرقوم لـ بیستون ع دیار عجمده بر مشهور طاغك آدیدر
فرهاد آنی کسوب صو کتورمك قصدیله بو قدر زمان عشق شیرین ایله چالشمش
و هر کسدوکی طاشه شیرینك تصویرین قازوب نقش ایلمش معنای ترکیب لغت دیر کسز
یعنی اغاجسز دیمك اولور خواجه سلمان بیت پنجه زد فرهاد با اقبال خسرو لاجرم *
کرد چرخ بیستون چون نقش شیرینش خراب لـ بیسر و سامان ع پریشان احوال
و بی انتظام کار ابو المعانی بیت این سفر کردن و این بیسر و سامانی ما * سر بصحرا دهد
این حال پریشانی ما لـ بیستان ع سکون یای تحتانی و کسر سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله
بمعنی کذشتکان یعنی کچمشلر لـ بیلغان ع سکون یا و لام و فتح غین معجمه ایله ترکستان
دیارنده مشهور بر ولایت و بر شهر آدیدر لـ بیمار ژون ع سکون یا و راء مهمله و ضم
زاء عجمیله خسته یه مخصوص اولان طعام یعنی خسته یمکی لـ بیمارسان و بیمارستان ع اول
سکون یا و را و فتح سین مهملتین ایله ثانی کسر را و سکون سین مهملتین و فتح تا ایله بیمارخانه که
عربیده دار الشفا دیرلر حکیم فردوسی بیت بدو کفت کودرز بیمارسان * ترا جای زیبا تو
از چارسان لـ بیمارکون و بیمارکین ع اول ضم کاف عجمی ثانی کسر ایله علیل و خسته مزاج
یعنی دائما مریض کبی اولان لـ بین ع صیغهٔ امردر کور یعنی نظر ایله دیمکدر و وصف
ترکیبی اولور حق بین کبی شیخ عمر خیام بیت این تابهٔ چرخ بین نکون افتادست * در دهمه
زیرکان زبون افتادست * کاهی اولنه بر با ادخال ایدوب ببین دیرلر مولانا صائب تبریزی
بیت جلوهٔ مستانهٔ آن سرو قامت را ببین * چشم بکشا موجهٔ دریای رحمت را ببین
لـ بیواریدن ع سکون یای اول و ثانی و فتح واو و کسر راء مهمله ایله جواب ویرمك معناسنه
لـ بیوازیدن ع زاء معجمه ایله ده اجابت و جواب ویرمك معناسنه مرویدر لـ بیوبرداشتن ع
سکون یا و راء مهمله و فتح واو ایله بمعنی برداشتن لـ بیوسیدن ع ضم یا و واو معروف و کسر
سین مهمله ایله بمعنی امید داشتن و بعض نسخه ده بمعنی جاباوسی کردن منقولدر لـ بیوکندن ع
فتح یای تحتانی و کاف و سکون نون و واو معروفله بوزن و معنی بیفکندن کذا فی مجمع الفرس
لـ بیوه زن ع سکون یای تحتانیله طول عورت دیمکدر مولانا هاتفی بیت برون کن
زانکشت قیصر نکین * نه از دست بیوه زن انکشترین لـ بیهده شدن ع سکون ها و ضم شین

شین معجمه ایله آتشدن جامه صرارمق لـ بیهودن ع مثله و بی دعنی سویلمك لـ بیهیش ع
سکون یائین و کسر ها ایله بکرك یعنی ایورك معناسنه در لـ مع الواو * بتو ع ضم تاء مثناة
ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بهٔ روغن و ظرف کلاب و بعض مدور نسنه نك ایچنه صاپی اوله و اغاج
باشنده یومری نسنه و هاون دسته سی و بونلره بکزر نه اولورسه و عربیده مقمع دیدکاری
نسنه بو مقوله نسنه لره دبنه دخی دیرلر لـ برهنه جو ع شعیر مقشر یعنی قبوغی چقمش
آرپه که عربیده سلت دیرلر کتاب السامی فی الاسامیده السلت نوع من الشعیر لاسترلها کانها
حنطة دیو مسطوردر لـ بیاستو ع فتح یای تحتانی و سکون سین مهمله و ضم تاء مثناة ایله
نسخهٔ حسین وفاییده دهان دریده کسنه یه دیرلر یعنی ایشتدوکین و بولدوغین سویلو
مولانا معروفی بیت بیاستو نبود خلق را مکر بدهان * ترا بکون نبود کون بسان
دروازه * صاحب تحفة الاحباب بمعنی کنده دهان یعنی اغزی قوقار معناسنه نقل ایتمش
بو معنایی مؤید شمس فخری * قطعه * کفتم ترا به بخشش و کوشش با بروشیر * نسبت
کنم ولیك نمی آیدم نکو * زیراکه آن چو دودی باشد سیاه رنك * وین نیز کربه ایست
بنسبت بیاستو لـ بیرو ع سکون یای تحتانی و ضم راء مهمله ایله بمعنی کیسهٔ زر و غیره
کذا فی تحفة الاحباب لـ بیندو ع سکون یای تحتانی و نون و ضم دال مهمله ایله حرامزاده
و بد اصل معناسنه میر نظمی بیت مادرش قحبه و پدر هندو * چه بود زاده شان بجز بیندو
لـ بیو ع بوزن دیو ترکیده کوه دیدکاری قورتجغزدر بعض نسخه ده دال ایله بید دخی دیرلر
فخر الدین ابو المعانی بیت زعدلش کرك با صد حیله و ریو * نهان کرد به پشم میش چون
بیو لـ مع الهاء * بدره ع سکون دال و فتح راء مهملتین و اخفاء ها ایله اغاج قوردی که
دیو بچه دخی دیرلر بو معنایه میر نظمی بیت نرسد هیچ کزند چون بدره * کرنباشد درخت
را بدره لـ بده ع کسر دال مهمله و اظهار ها ایله بمعنی بزن امردر اضرب معناسنه حکیم فردوسی
* مصرع * دهاده برآمد زهر و کروه * خلاق المعانی * رباعی * چون دید که کرد
غمزه خیره بسته * بر قصهٔ دلم کمان ابرویش زه * از بسته همیکرد اشارت که مزن *
از کوشهٔ بادام همیکوید ده * و دخی ویر معناسنه صیغهٔ امردر لـ بذله ع سکون ذال
معجمه ایله بمعنی لطیفه و عربیده هر کون کیلن اثواب معناسنه در لـ برادر خوانده ع آخرت
قرنداشی که ایکی کسنه محبتا بربریله عقد اخوت ایدرلر لـ برادرنده ع یعنی اوکی قرنداش
برادر اندر دخی دیرلر لـ برهنه ع فتح راء مهمله و نون و سکون ها ایله چبلق و سکون را و فتح
ها ایله ده جایزدر عریان معناسنه مولانا عرفی بیت تیغ در برهنکی فاش کند جوهر خویش
مصلحتهاست درین شیوهٔ عریانی ما * چغتای لسانده یالانك دیرلر کاف عجمیله ترکیده
یالنجق دیدکاری بوندر لـ بستوه و بسته ع کلاهما بسکون السین المهمله و ضم التاء المثناة
و اظهار ها ایله دلتنك و عاجز و سرکردان معناسنه که ستوه و سته دخی دیرلر ضم سین مهمله
ایله اظهار ها ایله کذا فی فرهنك جهانکیری لـ بسملکاه ع سکون سین و لام و کسر میمله قیون
و صغر بوغزلدقلری مکان عربیده مذبح و مسلخ دیرلر ترکیده سلخانه دیدکاری شعرا نظملرنده
چوق ایراد ایدرلر شیخ علی نقی بیت به بسملکاه حسرت پر زنان آن مرغ رقاصم * که هر که

بال غم برهم زنم خون از پرم ریزد * منلا نصرتی بیت نه آن مستم که هر دم بی سبب
در انجمن رقصم * به بسملگاه می آیم بکام خویشتن رقصم ۞ بشخوده ۞ سکون شین وضم
خاء معجمتین وواو معروفله طرنق و قلمتراش اوجیله یاره لمق معناسنه اسم مفعولدر نسخه
میرزا ابراهیمده بمعنی خراشیده بهرامی بیت کرده بشخوده رخ خود آن نکار * کشت
کزارش بشکل لاله زار ۞ بشکله ۞ سکون شین معجمه وفتح کاف ولامله قپو قلابی یعنی
اول چنکال درکه قپو و پنجره قپاقلرینه ایدرلر ۞ بشکنه ۞ سکون شین معجمه وضم کاف
ونونله کلید پریسی کذا فی فرهنگ جهانکیری ۞ بشکونه ۞ سکون شین معجمه وضم کاف
وفتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی شکوفه حکیم اسدی بیت بهنکام بشکونه کلستان
برون برد لشکر ز زابلستان * ثانی قی واستفراغ معناسنه که اکا دخی اصطلاحده
شکوفه کرد دیرلر ۞ بشکوه ۞ سکون شین معجمه وضم کاف واظهار هایله حشمت ووقار
وتمکین استاد لبیبی بیت زبس بود بشکوه با فرهی * جهان دید او را سرای شهی
۞ بشنجه ۞ فرهنگ جهانکیریده کسر شین وسکون نون وفتح جیمله بر آلتدر جلاهلر آنکله
بزه آهار ایدرلر وبعض فرهنکده آهار معناسنه در شیخ نظامی بیت بشنجه روی وازرق
چشم واشقر * سزاوار خم کل نی خم زر * قریع الدهر بیت تا رو بود مراد من نشود
بافته بی بشنجه لطفت ۞ بشولیده ۞ ضم شین وواو مجهول وکسر لامله بمعنی دیده ودانسته
وبعنی کار کذاریده اما بعض فرهنگ معتبرده برهمزده وپریشان شده که بو معنای مؤید
شیخ عطار بیت دل بخود باز آورد آرام کیر * جمع کن خود را بشولیده خمیر * مخود
ابن یمین بیت بر سر آتش سودای توام سوخت جکر * این هم از کار بشیولیده خام
دل ماست ۞ بنجه ۞ سکون نون وفتح جیم فارسیله زنان آنلرینه بغلدقلری نسخه عربیلک
عصابه معناسنه در استاد رودکی بیت هر کرا در غمش دساز داسیر * باز کیرد به پنجه
بند بزیر ۞ بنکره ۞ سکون نون وفتح کاف وراء مهمله ایله اکیراک لجه ایلک اوزرینه صاریلان
ایلکه فرموک دخی دیرلر ۞ بنه ۞ فتح نون مشدد ومخفف ایله ده جائزدر یوک یاب دیدکلری
تعبیره بار وبنه دیرلر بار وبنکاه جای بنه اولور حکیم فردوسی بیت چو شیران شرزه زجا
برجهید * بکوه هماون بنه بر نهید * وله بیت نه خیمه نه خرکه نه بار وبنه * چنین چند
باشد سیه کرسنه ۞ به ۞ اظهار هایله ایو ایمکدر نیک معناسنه من از توبه دانم دیرلر
سندن ایو بیلورم دیمکدر نته کم بو بیتده واقعدر بیت کفتی که ستاره توسعد است * من طالع
خود از توبه بدانم * اما حقیقتده بهك معناسی ترکیده یك دیدکاری در زیرا ایو دیمکه نیك
دیرلر ایك دیمکه به دیرلر نته کم بو رباعیدن مفهومدر * رباعی * شیری که شکاری نکند
روبه به * عمری که بتلخی کذرد کوته به * آنکس که حق نان ونمك نشناسد * کر یوسف
مصری بود اندر چه به ۞ بهروزه ۞ سکون ها وضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله ایکی
معنایه در اول بر نوع کبود رنك بلوردرکه غایت خوش رنك اولور اما کم بهادر حضرت
مولانا قدس سره بیت شاهیم نه شهروزه لعلیم نه بهروزه * عشقم نه سر دستی مستیم
نه از سیکی * ثانی کندر هندی در دارینه جمله بهروزه دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری

جهانکیری ۞ بهینه ۞ کسر ها وسکون یای تحتانی وفتح نونله اوج معنایه کلور اول بمعنی
هفته که ایام اسبوعدر شاکر بخاری بیت صاحب صد بهینه ومه وسال * بکذری کز
رهی نیاری باد * ثانی بمعنی بهترین ثالث بمعنی نداف یعنی حلاج پیر هراة خواجه عبد الله
انصاری قدس سره طبقاتنده وابراهیم ادهم حضرتلرینك احوالی سیاقنده بیوردرکه * بزاز ارچه
پلاس فروشد بهینه باز نخواند ۞ بی ته ۞ کسر تاء مثناة ایله بمعنی بی حوصله محتشم
کاشی بیت چاه زنخدانش ببین ای دیده وکاری مکن * کاندرته دوزخ فتد جان من بی ته
دکر * ودخی دیبسز دیمك اولور ۞ بیجاده ۞ سکون یای تحتانی وفتح جیم ودال مهمله
ایله جواهر انواعندن بر نوعدر بعضیلر لعل وبعضیلر یاقوت وبعضیلر شبه در دیدیلر اما تحفة
الاحبابده وحسین وفاییده کهربا اولاق اوزره تصحیح ایلمشلر ولکن میر صدر الدین محمد شروانی
جواهرنامه سنده یاقوتك نوعیدر دیمش وحکیم فردوسینك بو بیتندن استنباط اولنور
بیت توکفتی که بیجاده بارد همی * بسنك اندرون لاله کارد همی * بو معناده حکیم انوری
بیت پاس توکر اندیشه کند در کان * رنك رخ بیجاده شود کاهی * جواهر نوعندن
اولدوغنه مولانا هاتفی بیت بیا ساقی آن لعلکون باده را * که بشکست بازار بیجاده را
هله کهربا اولدوغنه حکیم خاقانینك بو بیتی دلالت ایدر بیت اقلیم کشایی که زجاسوسی
عقلش * بیجاده نیارد که کند کاهربایی ۞ بیخته ۞ بیختن لفظندن اسم مفعولدر النمش
معناسنه ابو المعانی بیت خاکراهت دیده بامژکان حسرت بیخته * تا نباشد پای آزرده
خیال نازکت ۞ بیخسته ۞ سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح خاء معجمه وتاء مثناة ایله
درمانده وعاجز وسرکردان معناسنه خسروانی بیت دلخسته ومحرومم وبیخسته وکمراه
کریان بسپیده دم ونالان بسحرکاه * شاه ناصر خسرو بیت بر رفتنم اکرچه درین کنبد *
درمانده ایم بسته وبیخسته ۞ بیدان ۞ سکون یای تحتانی وفتح دال وراء مهملتین ایله بمعنی
عاشق دلداده میر نظمی بیت عالم شده برحسنت دلداده وآوان * چون منکه نمی باشد
افتاده وبیداده ۞ بیدره ۞ سکون یای تحتانی وفتح دال وراء مهملتین ایله آهنکران
چقوری که ایچنده طوروب دمور دوکرلر ۞ بیذان ۞ سکون یای تحتانی وفتح ذال معجمه
وراء مهمله ایله مکر وحیله معناسنه ۞ بیراسته ۞ سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء
مثناة ایله اغاجی بودایوب زائد داللرین کیدرمك میر نظمی بیت درختی چون ببرك آراسته
باشد * شود پربار چون بیراسته باشد ۞ بیراه ۞ مذهبی مخالف اولوب ازغون اولانه
دیرلر ودخی نامناسب حرکت ایدر ۞ بیرزه ۞ سکون یا تحتانی وراء مهمله وفتح زاء معجمه ایله
عسل کبی بر معغد رتیز بوی اولور بیرز دخی دیرلر مسعود سعد سلمان بیت همچو مازو زرفشان
پفح وسیه چون بیرزه * چون هلیله زردشان روی وترش چون انبله ۞ بیژه ۞ سکون
یای تحتانی وفتح زاء فارسیله خالص وبی غل وغش اولان نسنه بژه دخی دیرلر شاعر بیت
آنچنان این خسته دل بر آتش هجران سوخت * بیژه کرد در پوته عشقت همین استاد
غم ۞ بیسره ۞ سکون یای تحتانی وفتح سین وراء مهملتین ایله بر نوع شکاری قوشدر غایت
تیز پر اولور خواجه عبید لویکی بیت بلبلی مخططش چون پر هدهد از عقب * تیزدوی بیك

دو پرچون پس بازپس ره ل بیسه ح سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله بوزن کیسه
الاجه قماش وغیری هرنه نوع اولورسه ل بیشه ح سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله
چنکلستان ونیستان شاعر * رباعی * در قلب سپه تیغ زدن بیشهٔ ماست * مردی
وهنر همیشه اندیشهٔ ماست * هرشیر که درجهان شکاری کیرد * مردان دانند که آن
هم بیشهٔ ماست * مثال نیستان مولانا طرزی بیت شیر در بیشهٔ ما طعمهٔ روبه کردد
ای اجل بهکری الحذر از بیشهٔ ما * وچوبانلرك نایی که قوال دیرلر حکیم خاقانی بیت چون
بیشهٔ ضمیر من آوا بر آورد * جان مغزی آنجا مغز کند برقص * عربیده یوك وچغتای
اسانده چیکل دیرلر فتح جیمله ل بی صرفه ح فتح صاد وفا وسکون راء مهملتین ایله
فائدهسز واندیشهسز مولانا هاتفی بیت غیورانه بکشاد لب در جواب * بکفتاری
بی صرفهٔ ناصواب ل بیکاده ح سکون یای تحتانی وفتح کاف عجمی ودال مهمله ایله جماعه
قادر اولمین عربیده عنین دیرلر میرنظمی بیت بکفت اوراکه نتوانست کائی * شود بیکاده
شوهر زن خطائی ل بیکانه ح کاف عجمیله یار معناسنه که مقابل آشنادر مولانا صائب
بیت ای دل زاوضاع جهان بیکانه شو * باآن نکار خانکی همخانه شو
ل بیکاه ح کاف عجمیله غایت سحری و وقتسز دیمکدر مترادف قبیلندندر کاه و بیکاه
دیرلر وقتلو وقتسز معناسنه اولور ل بیلاده ح سکون یای تحتانی وفتح لام ودال مهمله ایله
یعنی شاکردانه اجیرانه معناسنه میرنظمی بیت خودت مفروش نزد عاقلانرا * بشو
بیلاده پیش کاملانرا ل بیلسته ح سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح لام وتاء مثناة
ایله یعنی انکشتان حکیم خاقانی بیت نیش و بیلستهٔ ناقص چو شغال * شغل سکساری
ودستان چکنم * حکیم اسدی بیت به بیلسته سنبل همی دسته کرد * بدر نیز بیلسته را
خسته کرد ل بیله ح سکون یای تحتانی وفتح لامله بش معنایه کاور اول یعنی انجوست که
جزیره در عمق بخاری بیت بعمان قدرت فلك یك حباب * ز دریای جاهت جهان بیله است
ثانی یعنی بیلك یعنی یصی دمرنلو اوق بیله مشابه اولمغله تسمیه اولنمشدر شمس فخری
قطعه * سالکان مسالك تحقیق * فارغند از شراب وتفشیله * دفع شیطان کفر رادارند
درکمان مجاهدت بیله * استاد فرخی بیت چنان چون سوزن وشی وآب روشن از توزی
ز طوسی بیل بکذار وباماج اندرو بیله * ثالث رخسار معناسنه حکیم خاقانی بیت
بیله تو کرد روی مه وزهره را خجل * زان میکنند هر سحری روی در نقاب * رابع یعنی پهلو
حکیم سوزنی بیت آن دل که درمیان رو بیله بکین تست * بروی رسد ز قوس فلك تیر بیلکی
خامس یعنی بیل که ترکیده چپادیرلر ل بیمار سیاه ح درلتمه خسته لکی غایت صعب اولدوغندن
سیاه تسمیه اولنمشدر اعجام صعبلکندن کنایه ایدوب سیاه تعبیر ایدرلر بلای سیاه
وبخت سیاه کبی ل بینارم ح سکون یای تحتانی وفتح نون وراء مهمله ایله یعنی بنیادهٔ مرقوم
یعنی دیو اسنبه وزشت صورت ل بیوان ح بوزن ومعنی بیچاره وغریب وبیکس وعاجز
معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * بپرسید کین مرد بیوان کیست * که کستاخ اندر چنین یار
کیست * بدو کفت کرخانه آوارهام * از ایران یکی مرد بیوان ام ل بیوسنده ح ضم یای

یای تحتانی وفتح سین مهمله وسکون نونله چاپلوسی کننده وریا ایله تواضع وتملق ایدیجی
حکیم سنائی بیت سك بیوسنده کرك درنده است * سفله سالوس ولوس خرنده است
ل بیوه ح سکون یای تحتانی وفتح واو ایله طول عورت که بیوه زن دیرلر مولانا جامی
بیت هیچ غم نیست کرش غضب کنان * شحنهٔ ده کشد از بیوه زنان * عربیده ارمله
وچغتایده تول دیرلر ل بیهده ح سکون یای تحتانی وضم هایله ناحق وباطل معناسنه استاد
لطیفی بیت بازار متاع تست کاسد * کارت همه بیهده وفاسد * هده حق دیمکدر
تکلم بو بیتدن مفهومدر شاعر کفته بیت مهر خواهی زمن و بیهدهٔ * هده خواهی زمن
و بیهدهٔ ل بیهوده ح بیهده کبی باطل وعبث ویمعنی دیمك اولور کمال خجندی بیت ایا بکام
هوس رام عمر بیهوده * هنوز سیر نکشتی زکار بیهوده ل مع الباء ل بخردی ح سکون
خاء معجمه وفتح راء وکسر دال مهملتین ایله یعنی دانائی وهوشمندی کذا فی شرفنامه
ل بهبودی ح سکون ها وضم باء موحده ایله ایو اولمقلق صحت بدن وانتظام حال وحسن
معیشت کبی ل بهرای ح سکون ها وفتح راء مهمله ایله نیك رای وتدبیر وعاقل ومدبر
معناسنه شاعر بیت مردی که شود بکار خود بهرائی * باید که کند کار خودش پیرائی *
ل بهی ح ایولك نفسنده وغیریده استعمال اولنور نظام استرآبادی بیت کند ز صنعت
استاد صنع شیرینکار * بکونهٔ عسلی در بر بهی محل * ویاره یعنی جراحت ایو اولمق چغتای
اسانده اونکالمق دیرلر بو بیتده مضارعی واقع اولمشدر میر علیشیر بیت کونکلکا یوز تومان
نیش اورساهجران ایلامان ناله * وصالنینك نوشیدین اول زخملار بیرکون اونکالغایدیب
ل بی ح شول معنانی افاده ایدر که ترکیده سز ایله تعبیر ایدر مثلا بی دل کوکلسز
بی زبان دلسز دینلور شیخ سعدی بیت کرکسی وصف اوزمن پرسد * بی دل ازبی نشان
چه کوید باز * وکاهی حرف سلب اولان نالفظنك معناسنه قریب اولور لکن هر یرده اول
معنایه صحیح اولماز مثلا ناکس دیمکده بی کس دینلمز زیرا ناکس آدم دکل دیمکدر بیکس
آدمسز دیمك اولور بویله دقیق محل تأمله محتاجدر ل بی بی ح زن نیکو وخاتون خانه نشین
مولانا هاتفی بیت بازنش کفت خواجه کای بی بی * دل بر ین نه که از وطن کیبی *
بر معناسی دخی ایوایو دیمك اولور به به معناسنه منوچهری بیت بی بی آن ترکی که چون
او برزند بر چنك چنك * از دل ابدال بکریزد بصد فرسنك سنك ل بیخوانی ح فتح خاء
معجمه وواو معدوله وکسر نونله یعنی بی نمك طادسز طعامه وغیریده جائزدر میر نظمی
بیت سخنش چون طعام بیخوانی * نتوان خورد بی نمك نانی ل بیداری ح اویانقلق
وشرفنامهده صاحب دلی یعنی آکاه اولمق بیت بیداریٔ سحرکاه روشن کن دلانست *
آنکس که بود در خواب تیره شد ست جانرا * عربیده تیقظ وچغتایده اویقاغلیغ واویاغلیغ
دخی دیرلر ل بید طبری ح بید هفتکانه قسمندن بر نوع سکوتدر کربه بید دخی دیرلر کذا فی
شرفنامه ونسخهٔ میرزا ابراهیمده بید موله معناسنه در ظهیر فاریابی بیت همچو مستان
صبوحی شده افتان خیزان * شاخهای سمن تازه و بید طبری ل بیرای ح بی تدبیر
وامورنده اصابت ایتمیوب نامعقول ایش ایدیجی معناسنه ضد بهرای مرقومدر ل بیرزی

سکون یای تحتانی وراء مهمله موقوف وکسر زاء معجمه ایله بیرزه مرقوم معناسنه درکه بیرزد
دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت شاکرند ارباب معنی زین که باری زینهار * می شناسی
بیرزی از کوهر وسوسن زسیر * بیرون طشره کی دیمکدر خارج معناسنه مقابلی اندرونی در
بیزاری ترک ایتمک واوصانمق وخلاص اولمق معناسنه خواجه سلمان بیت زارم
از بی زری ومیترسم * که کشد بیرزی به بیزاری * بیستکانی سکون یا وسین مهمله
وفتح تا وکاف عجمیله دیار رومده ماه بماه ویریلان وظیفه که زمان سلفده شاهان عجم
وظیفه خوارانه هر یکرمی کونده ویررلر ایمش که سنه شمسیه اعتباریله سنه آخرنده
حساب موافق کله زیرا شهور فارسیه نك هر بری اوتوز اولمغله کثرت استعمال ایله مطلق
وظیفه معناسنه اولمش استاد منوچهری بیت یکی را ازین پیش کاهی بخشی * یکی را
دوباره دهی بیستکانی * بیسکی سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله ابرص وچیل اولاق
معناسنه باء فارسیله ده منقولدر افصحی ده فارسیله اولاق خاطره کلور * بیغی سکون
یای تحتانی وکسر غین معجمه ایله شرفنامه ده دفع معناسنه در * بی نیازی دولتملولك
واحتیاج اولمامق معناسنه در * بینی سکون یای تحتانی وکسر نونله ایکی معنایه در اول
آخرنده کی حرف اصلیه اولوب بورون معناسنه کلور عربیده انف دیرلر ثانی مذکور یا
خطابیه در کوررسن دیمك اولور نتکم صائب دیمشدر بیت کوش راکرکن وبشنوکه چها
میشنوی * دیده بربند ونظرکن که چهامی بینی * بیوکانی ضم یای تحتانی و واو مجهول
وفتح کاف عجمیله دوکون سور معناسنه استاد عنصری بیت ساخت آنکه عجب بیوکانی *
هم برآیین برسم یونانی * باب الباء الموحدة المضمومة مع الالف * بیا فتح باء موحده ایله تفرج — باب الباء الموحدة المضمومة
وسیره کتدکلرنده مخصوص طعامدرکه بشوروب کتورورلر میر نظمی بیت کند آن جان
اکردرسینه منزل * بیاسازم جکر باپاره دل * بتیما کسر تاء مثناة وسکون یای
تحتانی وفتح باء موحده ایله یعنی توبه کردن میر نظمی بیت چو کردم چندکه اندیشه ازجان
بتیمانی کنم ازعشق خوبان * بخارا مغل لساننده مجمع علوم دیمکدر وماوراء النهرده
برمشهور شهردر سمرقنده قریب علما ومشایخی غایت چوق اولدوغندن قبة الاسلام دیرلر
خواجه حافظ بیت اکر آن ترك شیرازی بدست آرد دل مارا * بخال هندویش بخشم سمرقند
وبخارارا * برا راء مهمله مشدده ایله بران لفظندن ترخیم اولنمشدر کسیجی وکسکین
معناسنه تخفیف راایله ده جائزدر دیمشلر شاعر بیت بکن با تیغ غمزه قتل مارا * چون او
شمشیر ستم نیست برا * برج ثریا کنایه از دهن محبوب ودرخت کذا فی المحمودی * برزوبلا
سکون راء مهمله وزاء معجمه موقوفه وفتح واو ایله افراسیاب پهلوانلرندن بر تورانی مبارز
اسمیدر کذا فی شرفنامه * بستان پیرا باغبان معناسنه حکیم انوری بیت
پرده رضوان بهشت ازپی پیوند کری * از تو هر فضله که انداخته بستان پیرا *
بستانسرا سرای پادشاهانده اولان باغچه‌یه دیرلر * بغرا سکون غین معجمه
وفتح راء مهمله ایله ارشته کبی بر طعامدر اکثر یاران عجم سیر وتفرج جلوده بشورورلر فرهنك
جهانکیریده ترکستان شاهلرندن بغراخان نام برشاهك اختراعی اولمغله مخترعی اسمیله

اسمیله تسمیه اولنمشدر بسحاق اطعمه بیت بجو قلیه درصحن بغرابنا * که جوینده کی
عینی یابنده کیست * وله بیت ماهیچه بکوش حلقه کرده است * یعنی که منم غلام
بغرا * وبر پادشاه اسمی اولدوغنه شاعر بیت قراخان وایلك چو بغرا کذشت *
توکویی که بادی بصحرا کذشت * ادات الفضلاده نام پادشاه خوارزم وبمعنی کلنك بیشه
وکلنکان نیز کویند مسطوردر * بوبا واو معروف وفتح باء موحده ایله بر نوع
طعامدر * بورا واو معروف وفتح راء مهمله ایله سرمنج یعنی اکسر باشی ویاخود اوجی
* بوریا واو معروف ایله حصیر وحصیر ایدکاری ساز مثال اول ابو طالب کلیم
بیت در دمندیهای من برهیچکس پوشیده نیست * مینماید از تنم مانند نقش بوریا *
مثال ثانی شیخ سعدی بیت با فرومایه روزکار مبر * کزنی بوریا شکر نخوری * بوشا
واو معروف وفتح شین معجمه ایله بمعنی اندیشه میر نظمی هروی بیت سوم از درد حسرت باده
نوشا * همین در خاطرم اینست بوشا * بویا بوزن کویا قوقیجی معناسنه اسم فاعلدر
* بوی سا واو مجهول ویای موقوف وفتح سین مهمله ایله عطریات صلایه ایدکاری
طاشه دیرلرکه اوزرنده مسك وامثالی نسنه‌لر حل ایدرلر اصلی بوی سای در کذا فی مجمع
الفرس * مع الباء * بوجاسب نام مبارز تورانیدرکه افراسیاب پیران ویسه ایله
سرلشکر ایدوب ایران لشکری اوزرینه کودرز جنکنه کوندردی * بوالعجب یعنی
حقه باز شاعر بیت عشق جوان حقه وآن مهره دید * بوالعجبی کرد وبساطی کشید
* بوب بوزن خوب بساط وفرش خانه معناسنه استاد رودکی بیت شاه دیکر روز
باغ اراست خوب * تختها بنهاد وبرکسترد بوب * بوتراب کنیه امیر المؤمنین علی بن
ابی طالب رضی الله عنه وکرم الله وجهه کذا فی شرفنامه * بوشاسب سکون واو وفتح
شین معجمه وسین مهمله موقوفه ایله فرهنك جهانکیریده واقعه که بوشیاس دخی دیرلر عربیده
زوباید کاری زرادشت بهرام بیت نه در بیداری کفتم نی بیوشاسب * نکویم جز به پیش
بخت کشتاسب * مع الثاء * بت صنم معناسنه زمانای مسیحا بیت در بت شکنی خلیل
عهدم هرچند * در بتکده‌ام تیشه آزر دادند * واستعاره طریقیله جوان محبوبه‌ده دیرلر
وحشی یزدی بیت خوش آن بتی که هزاران هزار عشوه وناز * به نیم جنبش مژکان
ادا تواند کرد * بت پرست بت طاپیجی ابو المعانی بیت بت پرست کردی مرا این شیوه
عاشق فریب * رحم کن برجان مسکین از خدا اندیشه کن * بخت سکون خا ایله نام
پادشاه جباردرکه باباسنه نصر دیرلر ایدی بخت النصر نامیله شهرت بولمشدی دنیایی
شرقدن غربه دك ضبط ایلدی دنیایی شرقدن غربه دك درت پادشاه ضبط ایلمشیدی
ایکیسی مسلمان که حضرت سلیمان واسکندر ذو القرنین علی نبینا وعلیهما السلام وایکیسی
کافرکه بری مزبور وبریده نمرود ایدی لغت محمودیده نام پادشاه خوارزم در ودخی اول
طورنه‌یه دیرلرکه کند وسور یسنك اوکنه دوشوب اوچار * برست ضم راو سکون
سین مهملتین ایله نشو ونما یافت یعنی بیودی بیوب ایرشدی دیمکدر ابو المعانی بیت دیدم
خیال سرو قدش این سخن درست * با آب دیده درچمن سینه را برست * بروت ضم

راء مهمله وواو مجهول ایله بیق که سبلت دخی دیرلر ك بست ح سکون سین مهمله ایله التی
معنایه گلور اول قاورلمش بغدای که تاتار وسیاحلر توشه یعنی ازق ایدرلر ثانی دکرمان
سپیکی که برد مور در دکرمان آنك اوزرینه دونر ثالث مجمع الفرسده کابلستانده بر ولایت
وبر شهر آدیدر رابع نسخهٔ حسینی وفاییده تقسیم آب معناسنه خامس فرهنك جهانگیریده
خوشبو وخوش طعم میوه حاصل اولان یر معناسنه سادس بعض نسخه‌ده ارقه جماللنك
سیری معناسنه که میر نظمی بیت رهید از خریت مهارش گسست * که آهسته
از پشت او رفت بست ك بقرات ح نام حکیم وهم وزیر اسکندر ذوالقرنین ومالك الفقه
لسان عربده ابقراط دیرلر ك بندخت ح سکون نون وخاء معجمه وضم دال مهمله ایله
شرفنامه‌ده بمعنی چهره مسطوردر ك بوخت ح واو مجهول وسکون خاء معجمه ایله فرهنك
جهانگیریده بمعنی پسر اوغل معناسنه مرویدر ك بوشاسب ح واو معروف وفتح شین
وسکون سین مهمله ایله گیجه ایله اوتوروب بعض نسنه فکر ایلمك ودخی احتلام اولمق معناسنه
بو ایکی معنایه میر نظمی بیت چو وصل یار را بوشاسب بودم * شدم بوشاسب
با وچون غنودم ك بوی پرست ایکی معنایه در اول بمعنی سك بو معنی حقیقتدر زیرا کوپك
قدر رایحه آلور حیوان اولمز ثانی پارس دیدکلری حیوان عربیده فهد دیرلر ترکیده یوز دیرلر
خصوصا ومجازا اول طفیلی آدمه دیرلر که همیشه گزوب قنده طعام پشه وضیافت یاخود
دوکون اوله آنی تجسس ایدوب لابد وارر ك مع الجیم * بج ح اندرون دهان یعنی
اغز ایچی فخرالدین اصفهانی بیت بی مدحت او هرکه دهان باز گشاید * دندانش کند
چرخ برون یك بیك از بج * فرهنك جهانگیریده جیم فارسیله ایکی معنایه روایت اولنمشدر
اول اندرون لبنوس یعنی آوردك طشره سی ثانی بمعنی موی پیش سر یعنی باشك ایلروسنده
اولان صاچ ك برج ح ایکی معنایه در اول قلعه‌ده اولان برج بدن ثانی آسمانی تقسیم ایتدکلری
اون ایکی قسمك هر برینه برج دیرلر ثالث کوکرجین ساکن اولدوغی یر خواجه سلمان بیت
ای کبوتر روبرجی کاخترانش چینه اند * کر تو میخواهی که یابی دانهٔ نیك اختری
ك برهان راج ح ای کلام وسخن تحقیق معنی کذا فی المحمودی ك بزغنج ح سکون زا ونون
وضم غین معجمتین ایله فستق اغاجنه دیرلر ومرویدر که فستق اغاجی برسنه ایچلی اولور
وبرسنه بوش اولور ایچلی اولدقده پسته دیرلر بوش اولدقده بزغنج دیرلر کذا فی فرهنك
جهانگیری ك بستج ح سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله بادیه‌لرده اولور براغاجدر کذا فی
مجمع الفرس ك بسحاق حلاج ح صاحب دیوان اطعمه کذا فی المحمودی ك بغنج ح ضم غین
معجمه وسکون نونله سیاه چورك اوتی که شونیز دخی دیرلر عربیده حبة السودا دیدکلریدر
میر نظمی بیت بروی گلعذاران خال سودا * چو افشانده بغنج بر نان زیبا ك بلاج ح برنوع
کاچی یعنی بولماج آشی درکه رقیق وپرآب وبی گوشت بشوررلر حریره مانندی بسحاق
اطعمه بیت عاقل نکرد مایل بلاج * تا قلیه بیند بروی تتماج ك بلوج ح ضم لام
وواو مجهول ایله صحرانشین بر طائفه‌درکه غایت بی عقل وبی انصاف اولورلر یوللرده کیدن
قافله ویولجیلری غارت ایدرلر اکثری شجیع وبهادر اولورلر کوچ بلوج دخی دیرلر نسخهٔ میرزا

میرزا ابراهیمده ایوان وطاق ورواق اوزرینه قورلر بر علامتدر وبو معناسی ده زنانك موضع
معهودنده بتن ات پارسنه دیرلر مؤید الفضلاده ایران زمینده بر مکان اسمیدر وادات الفضلاده
خروسك دپه سنده اولان گوشت پاره یه دیرلر ك بوغنج ح واو معروف وضم غین معجمه
وسکون نونله شهر هرات قربنده واقع برقصبه اسمیدر وبغنج مرقوم معناسنه مرویدر
کذا فی مجمع الفرس ك مع الخاء المعجمه * برخ ح سکون راء مهمله ایله ادات الفضلاده
بمعنی شبنم بو معنایه میر نظمی بیت عرق برست ازمی چهرهٔ سرخ * که بر برك گل آفتاده است
برخ ك بستاخ ح سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی گستاخ میر خسرو
مثنوی * بزرگی کردن ارچه ناروا نیست * نه کبرست اینکه فر پادشاهیست * اگر
بنود بچشم خاصگان باز * زبستاخی که دارد عام را باز * کلامی اصفهانی بیت بعهد عدل
تو بستاخ ننگرد بلبل * بسوی عارض گلبرك وطرهٔ شمشاد ك مع الدال المهمله * بتلاد ح
سکون تاء مثناة وفتح لام ایله بمعنی پشتوانه یعنی قپو آردنه قونیلان اغاج طیاق ك بد ح
بوزن شد بود لفظندن اختصار اولنمشدر اقتضای محل ایله واوین حذف ایدوب
ضمه ایله حرکت ویررلر طالب آملی بیت لطافت پای بند آن فضا بد * که زنجیرش
هم از موج هوا بد ك برازد ح فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی زیبایی وزینت وزیب
میر نظمی بیت برازد دلبری باعشوه وناز * که در ملك لطافت بود ممتاز ك برد ح سکون
راء مهمله ایله بر لفظدر جنك محلنده تلفظ ایدرلر صاول معناسنه شمس فخری بیت
ابو اسحق که افلاك اختر از ا * همیگوید همان از راه او برد * ودخی بردن لفظنك فعل ماضیسی
اولور ایلتدی معناسنه وکتاب السامی فی الاسامیده لغزدر که صحبتلرده یاران بربرندن سؤال
ایدرلر ترکیده باجه دیرلر عربیده آکا آبده دیرلر مد همزه وکسر باء موحده ایله وعربیده
برد الاجه جامه یه دیرلر ك بردابرد ح برد مرقومك معنای اولنده مستعملدر صاول صاولا
صاول دیمك اولور برجنسدن اولان ایکی کلمه آراسنده اولان الفه مقابله ومساواة
دیرلر چکاچك ودهاده ومشقاشق کبی ك برند ح فتح راء مهمله وسکون نونله قیل تراش
ایتمك باشده وغیری یردن ابو المعانی بیت آن شخص طرفه هیکل ریش بزرك دارد *
بسیار ثقیل بوده چون میبرند شاید ك برود ح سکون راء مهمله وفتح واو ایله زمین
پشته پشته کذا فی مجمع الفرس ك بزخید ح سکون زا وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی بزماده
یعنی دیشی کچی ك بزرك امید ح ضم زاء معجمه وسکون راء مهمله وکاف موقوفله خسروك
استادی وندیمی بر مشهور حکیمك اسمیدر ك بزغیدن ح سکون زا وضم غین معجمتین ایله
نسخهٔ میرزا ابراهیمده نام درخت ومؤید الفضلاده فستق کبی بر نسنه در ینه فستق اغاجنده
اولور اما ایچی اولماز آنکله دری دباغت ایدرلر باء فارسیله‌ده مرویدر ك بسد ح فتح سین
مهملهٔ مشدده ایله ومخففه ایله ده جایزدر مرجان معناسنه که کامه دخی دیرلر مقر دریاده
بتر غواصلر کندآتوب قیروب چقاررلر روزگار دکوب گونش طوقندقجه سرخ رنك اولور
اصلنده بیاض بتر حکیم انوری بیت فرو کشست بعناب عنبرین سنبل * فرو نکشت بخوشاب
بسدین شکر * مشکلاتده بسد بکسر الباء وضمها اصح وفتح السین المشددة وهو المرجان

وبعض نسخه ده * البسد وهو حجر الاحمر وقیل اللؤلؤ كبار الدر والمرجان صغار والواحد
مرجانة وبعض روایتده بسد مرجان كوكیدر لكن قرمزی اولمز میر خسرونك بو بیتنده وسائر
اكابر شعرلرنده سرخ اولمق اوزره مرجان مراد اولنمشدر استاد بیت نه طوطیست
بلكش كه ازمكس كرچه * زمرد بیش پر وبسد بیش منقارش * فرید الدهرك بو قطعه سی
مرجان اولدوغنی اشعار ایدر * قطعه * كروهیند نداند بازسیم زسرب * همه
دروغ زن وخربطند وخیره سرند * نمتك وبسد ونزدیكشان یكی باشند * ازآن كه
هردو بكونه شبیه یكدكرند * نمتك آلچ دیمكدر ك بلغد وبلغند ج كلاهما بسكون اللام
وفتح الغین المعجمه بر بری اوزرینه نسنه یغمق وبر یره كتورمك ك بلكفد ج سكون لام وفا
وفتح كاف عجمیله بو الكفددنی دیرلر كسر كافله باره وپاره وساره ده یرلر رشوت معناسنه
كذا فی التحفه اما شرفنامه ده سكون لام وفا وضم كاف فارسیله مسطوردر ابو العباس
بیت بو الحرب یار تو بود ازمرو تا نشابور * سوكند خود كه صدره بلكفد از ونخوردی
ك بلند ج یوكسك مقابلی پست درنتكم بو بیتده واقعدر بیت جهان را بلندی وپستی توپی
ندانم چه هرچه هستی توپی * عربیده كی عالی معناسنده كلور نصیرای همدانی بیت
هرجلوه كه دیده ام آن سرو تامت * چون مصرع بلند زیادم نمیرود * چغتای لسانده
بیبیك دیرلر كسر باء موحده ایله وسكون یاء ثانی ایله كه یوكسك ویوجه دیمكدر میر علیشیر
بیت قدی قوبغاج سرو اكر توشسا ایاغینی اریكالی * یوق عجب كیم پست اولور سایه
قوباش بو الغج بیبیك ك باور ج ضم لامله مقیم اولمق معناسنه اكثر خیمه وخركاه ایله
اوتوران كسنه لره واول مقوله طائفه یه دیرلر میر نظمی * قطعه * چون ندادم عمارت
وخانه * بنشینم بزیر چرخ كبود * نتوانم كه باشم اندر شهر * خیمه ازدود دل كنم چو بلور
ك بنداد وبنلاد ج كلاهما بسكون النون بری دال مهمله وبری لامله بمعنی بنیاد دیوار وامثالی
بنا قرالاوی بیت لادرا بر بنای محكم نه * كه نكهدار لاد بنلاد ست * كذا فی تحفة الاحباب
وصحاح وفرهنك جهانكیریده اساس بنا معناسنه وتركیب لغت دخی آنی اقتضا ایدركه
بن دیب در ولاد بنادر بو معنایه كلامی اصفهانی بیت یقین شناس كه چندان بقا نخواهد
ماند * بنای عمر عدو را چو بد بود بنلاد * اما نسخه زفانكویا ده بمعنی پشتیبان مسطوردر
شمس فخری بیت بنا ملك سلطان جمال دنیی ودین * كه هست لاد شهی را وجود او بنداد
ك بود بند ج سكون واو ودال مهمله موقوفه وفتح باء موحده ایله اغز باغی معناسنه میر نظمی
بیت زلعل لبانش مراداده قند * زده توسن مقصدم بود بند ك بود ج فتح واو ایله
شود معناسنه استعمال اولنور طالب آملی * رباعی * در زلف تو دل قرین آزار بود
دایم بطپیدنش سروكار بود * خود كرچه بو دمال دل كنجشكی * كورا خس وخار آشیان
مار بود ك بود ج سكون واو ایله بودن لفظنك صیغه ماضی سیدر اكثر حكایت عن الماضی
استعمال اولنور ادات روابطدر تركیبده معناسی ایدی ایله تعبیر اولنور ودخی قرار كاه
ووجود معناسنه شیخ نظامی بیت ای جهان دیده بود خویش از تو * هیچ بودی نبود پیش
از تو * معلوم اولا كه بود ایله بودن صیغه سی مشتقدر فعل ماضی ده اولور حاصل حال

حاصل بالمصدر معناسنه ده كلور بو راده حال بو یله در سید شریف نور الله مضجعه شروح
تجرید اوزرینه تعلیق ایتدوكی حاشیه سنده وجودی بودن ایله تفسیر ایلمش یرنده سوبلمش
امابعده هستی ایله بودنی مترادف طوتمش نه سبب ایله دیمش اوله بودنی اولاجق معناسنه دركه
بو بیتده مصرحدر بیت كذشته خود كذشت وبودنی بود * پشیمانی بهیچ داردكنون سود
بودنی آخرنده اولان حرف یا مصدریه دركه مصادر آخرینه لاحق اولور تهیه واستعداد
معناسن افاده ایدر كفتنی وخوردنی وپوشیدنی یالری كبی عربیده كان ایله ادا اولنور
وچغتای لسانده ایردی دیرلر كسر الفله مثلا بیلورایدی دیمكده بلكان ایردی وایدرایدی
دیمكده ایتكان ایردی دیرلر كسر الفله مثلا ایدوكنه ایركانكا دیرلر فرهاد نامه ده مناجاتده
كلور بیت اوزونك چیكتینك رقم تابقاج بونامه * شقی یاخود سعید ایركانكا خامه *
واید وكین دیمكده ایركانین دیرلر سبعه سیاره اولنده توحیده ده كلور بیت نی اوچون ایركانین
كیشی بیلماس * كیشی هرنی كه حق ایشی بیلماس ك بوزكند ج سكون زاء معجمه ونون
وكاف مفتوحه ایله ایوان وطاق ورواق معناسنه میر نظمی بیت شد این بوزكند
مقرنس نما * به نه كنكره طاق عالی بنا ك بوزمند ج سكون زاء معجمه وفتح میمله
خوشبو براوتدر مؤید الفضلاده باء فارسیله منقولدر ك بوشاد ج واو مجهول وفتح شین
معجمه ایله شلغم معناسنه اولمق اوزره فرهنك جهانكیریده مسطوردر ك بوغند ج واو
مجهول وفتح غین معجمه وسكون نونله بر نوع صارمشقدر صارلدوغی اغاجی قوریدر عربیده
لبلاب دیرلر شاعر بیت زدرد وغم نماند آب تابم * خیال زلف او برمن چو بوغند ك بوكند ج
واو معروفله شیخ نظامی بیت بو كندكی ازنفاق خیزد * بی روزی ازاتفاق خیزد ك بوند ج
فتح واو وسكون نونله بمعنی باشند ودخی مرد صاحب نخوت وصاحب هستی كذا فی مجمع
الفرس وسكون واو ایله بمعنی آهسته كی كه بوننده آهسته دیمك اولور ك بهود ج ضم ها
وواو معروفله آتشدن صراروب یانمغه قریب اولمش اثواب كه بهودشده دیرلر ك بیوسد ج ضم
یای تحتانی وواو مجهول وفتح سین مهمله ایله بمعنی طمع دارد وامیدوار شود استاد نصری
بیت نكند میل بی هنر هنری * كه بیوسد زهر طعم شكر ك مع الراء المهمله * بخار ج
فتح خاء معجمه ایله علم ودانش معناسنه استاد فرخی بیت فخر كند روزكار تو بتوزیرا *
كاصل بزركی توپی اصل بخاری * بخارا لفظندن مشتقدر كه معناسی چوق علم دیمكدر
اول مناسبتله كه بخارا دیدكاری شهرده علما وفضلا غایت چوقدر ك بخنكار ج سكون خاء
معجمه وفتح تاء مثناة وكافله بمعنی خفت یعنی سبك شدن ك بخور ج ضم خاء معجمه وواو
معروفله عسل النبی كه عربیده میعه سائله ویونانیده اصطفی وهندی سلارس دیرلر درخت
رومدن حاصل اولور میر نظمی بیت بخور وعنبر وعود قماری * زمشك ازفر بار وقطاری
ك بردبار ج سكون راء مهمله ودال موقوف وفتح باء موحده ایله ایشده تأنی وتأخیر ومتانت
ووقار ایله حركت ایتمك شیخ عطار بیت برد باری جوی وبی آزار باش * تا كه كردد
درهنر نام تو فاش * مولانا صائب تبریزی بیت بردباری پیشه خود كن كه در راه سلوك * هركه
سنكین تر بود باربش بمنزل میرسد ك بركه ج اردشیر ج بو شهراسپیدركه اردشیر بن قباد آنی

بومعظم بركه بنا ايتمشدر كذا في مجمع الفرس ك بزركوار ج بزرك ايله واردن مركب لغتدر
اولو واولولغه لايق ديمك اولور شيخ سعدى . بيت خدا راست مسلم بزركوارى ولطف
كه جرم بيند ونان برقرار ميدارد ك بسر ج ضم سين مهمله ايله خرماى ناپخته مير نظمى
بيت بود انكور باده اندك ايام * بسر خرما شود باصبر وآرام ك بسور ج ضم سين مهمله
وواو معروف ايله بددعا ونفرين بعض فرهنكده شين معجمه ايله وبعضنده باء فارسيله
مرويدر ك بشتر ج سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله مجمع الفرسده دميدكىٔ اندام
يعنى اعضاده قبرجق ظاهر اوله كذا في مؤيد الفضلا والاداة عربيده بو علته شرى
ديرلر ابو المعانى بيت به پيغام وصالش چشم وكوشت * وجودم را سراپا نيست بشتر
ك بشجير ج سكون شين معجمه وكسر جيمله براغاجدركه ياى اغاجى آندن ايدرلر عربيده
فتح تايله طبع وزنى اوزره تبع ديرلر كذا في مجمع الفرس ك بشخور ج سكون شين وضم خاء
معجمتين ايله آبشخور مرقوم معناسنه در ودخى حيواناتك ايچدوكى صو بقيه سى كه عربيده
سؤر ديرلر كذا منه ك بكذار وبكذر ج كلاهما بسكون الكاف العجمى وفتح الذال المعجمه
كذاردن وكذشتن لفظلرندن صيغهٔ امردر وازكچ وقو معناسنه طالب آملى * رباعى *
طالب كل اين چمن به بستان بكذار * بكذار كه ميشوى پشيمان بكذار * هندو نبرد تحفه
كسى جانب هند * بخت سيه خويش بايران بكذار * ومرور معناسنه ده كاور نوعى
خموشانى بيت يكى برطرف آتشخانه بكذر * برآيين بت وبتخانه بكذر ك بكمار ج سكون
كاف فارسى وفتح ميمله غالب معناسنه رشيد الدين وطواط بيت بازكردان زحرب
لشكر خويش * بردل ازسهو لشكرى بكمار ك بكير ج كسر كاف فارسيله خيارشنبر
معناسنه در استاد لطيفى درهزل بيت اى هميشه كن درديده ناكزير * كه بكير وكاف
باشاف بكير ك بلغندر ج سكون لام ونون وفتح غين معجمه ايله بى قيد وبى ديانت وبى
مذهب اكرچه بعض نسخه ده قافله روايت اولنمش اما اصح غين ايله در كمال اسمعيل درهجا
بيت بزر ومال مردمان اندر * هست براعتقاد بلغندر ك بلغور ج قيناتمش بغداى
دكرمانده دوكوب قابوغن چيقاروب قيروب پلاو وشوربا وبعض طعام ايدرلر وهرنه كه
بغدايدن طعام ايدرلر آكا بلغور ديرلر عربيده برغل ديرلر ك بلند اختر ج يعنى صاحب
جاه ودولت واقبال مولانا هاتفى بيت نديده چون او كس بلند اخترى * بكشوركشايست
اسكندرى ك بلند نظر ج عالى همت وصاحب رتبه معناسنه در كذا في شرفنامه ك بلور ج
ضم لام مشدده ومخففه ايله ده جائزدر صرچه نك صاف وپاك اولانى يعنى شيشه يى تكرار
قينادوب صاف ايدوب بعضى آوانى ايدرلر ك بناور ج فتح نونله دمل بزرك يعنى ايرى
چبان كه وجود انسانده ظاهر اولوب زياده وجع والمى اولور عربيده كسرحا وباء موحده
ايله حبن ديرلر كذا في مجمع الفرس ك بندار ج سكون نون وفتح دال مهمله ايله بمعنى خانه دار
ومكتب ومالك درهم ودينار وصاحب ثروت ومكنت شاه ناصر خسرو بيت برسر كنجى كه
يزدان دردل احمد نهاد * جز على كنجور نبود جز على بندار نيست ك بندر ج سكون نون
وفتح دال مهمله ايله غرجه ده واقع برشهر اسميدر كذا في تحفة الاحباب ك بوبر ج واو مجهول

مجهول وفتح باء موحده ايله بمعنى بابل بوبردك دخى ديرلر كذا في فرهنك جهانكيرى ك بوتيمار ج
بعض نسخه ده بالقچين منقولدر اما اصح بودركه خوردك ديرلر سرخ منقار برقوشدر غايت
احمق وكند طبع درغايت تشنه ايكن صولر كنارنده اوتوروب صو ايچمكه قورقاركه دريا مثال
صولر دوكنورسه بالكلية هلاك اولوب قالمازبن صكره نه يرم ديو مغموم ومحزون اولور
عربيده يمام ديرلر فتح يا وميمله ويونانى سفتين ديرلر حكيم صاحب درقسميه بيت به بى نوائى
فقر وبصبر درياد ل * بروزق بى ثمر ودرد رزق بوتيمار * مرويدركه اتى يك اويقوكتوردر
اما مقوئ حافظه در ذهنى تيز وقوى ايدر حكيم سنائى بيت درهواى صفا چو بوتيمار * دردت
ار هست كو صفير مباش ك بور ج واو معروفله بوزن حور الوانده فستقى رنك آديدر
بعضيلر قزله مائل آت وبعضيلر دخى بوز قير آت ديديلر منلا عبد الرزاق كاشى بيت خواهى كه
بركتف فكنى اطلس وقصب * خواهى كه زيردان بكشى اسب خنك وبور * ادات الفضلاده
مرغ تذروه دخى بور دينلدوكى مسطوردر منقولدركه بور هندوستانده برشهرك آديدر
وخلقى جمله كافرلردر ياران عجم كافر شديد وبيرحم ديه جك يرده كافر بورى ديرلر والواندن
عسلى رنكدر سمرقنديلر اسانيدر بو بيتده محبوبك عسلى رنك تاجى وصفنده واقع اولمشدر
بيت عقل ودين ودل برد آن تاج بوراندر سرش * كافربورى كه ميكويند تاج بور اوست
ك بوزار ج سكون واو وفتح زاء معجمه ايله ادويهٔ حاره كه بهاراتدر طعامه قورلر قرنفل و
دارچينى وهبل ومصطكى وكمون كبى نسخه لر ك بوزنجر ج واو معروف وفتح زاء معجمه وجيم
وسكون نونله تيمورك اجدادندن برينك آدى اوله ياخود قبيله نامى اوله مولانا هاتفى
بيت پس آنكاه سرخيل بوزنجرى * بفرمود تا شهرى ولشكرى * وله بيت اكر برترين
جد او قيصر است * بهين جدمن نيز بوزنجر است ك بوك ومكر ج كاف عجميله بمعنى بود
وباشدكه عربيده عسى ولعل ديرلر حكيم انورى بيت بربوك ومكر عمر كرامى مكذاريد *
خود محنت ماجمله زبوك ومكر آمد ك بولجار ج واو معروف وسكون لام وفتح جيمله محل
اعتماد وجاى معركه ك بولكندر ج سكون لام وكسر كاف ودال مهمله وفتح نونله رشوت
يعنى مصالحت ايچون حكامه ويريلان مال بولكند دخى ديرلر مير نظمى * مثنوى * نيست
ديكر نزد ارباب دول * چاره ساز عاجزان جزما حصل * بولكندرده كه بركار آيدت *
كار بر سر آمده كربايدت ك بوم بر ج تركيده يوربورت ديدكارى تعبيردر طالب آملى بيت
از بوم وبر تودهٔ خاكستر حيرت * چون كل نكند دود مكر پسترما نيست ك بوى افزار ج
ايكى معنايه در اول مجمر كه عود وعنبر ياقرلر ثانى اول بهارات كه طعامه قورلر كذا في المحمودى
ك بهار ج اوچيوز بطمان اسميدر ك بهر ج سكون ها ايله دمادم ديمكدر مير نظمى بيت
بهر وصلت بهر دردوغم كشد * محنت ورنج والم درهم كشد ك مع الزاء المعجمه * بدفوز ج
سكون دال مهمله وضم فايله بهره مند وصاحب روزى ك براز ج فتح راء مهمله ايله بمعنى
زيبائى كذا في الصحاح وياقشق معناسنه شمس فخرى بيت خدايكان جوانبخت شيخ ابو اسحق
كه تخت خسروى ازذات اوكرفت براز ك برز ج سكون راء مهمله وضم باء فارسيله
اكيركوكى كه عربيده وج ديرلر ودخى طاغ اوزرنده اولان كوچك ديه لر معناسنه در ك برز ج

سكون راء مهمله ایله یدی معنایه كلور اول بمعنی قد وقامت حكیم فردوسی بیت پس وپیش وهر سو همیكوفت كرز * دوتا كرد بسیار بالا وبرز * ابو شكور بیت منش باید از مرد چون سرو راست * اكر برز وبالا ندارد رواست * ثانی بمعنی بلندی هرچیز عموما حكیم فردوسی بیت برش چون بر شیر وبالاش برز * ز تركان ندیدم چنان دست وكرز * ثالث بمعنی سرفرازی وله بیت ببالا بود چون یكی سرو برز * بكردن برآرد ز پولاد كرز * رابع بمعنی عالی وله بیت به پیش جهانجوی بردند كرز * فروزان بكردار خورشید برز * خامس بمعنی شكوه وله بیت ز دستش بیفتاد برزینه كرز * توكفتی برفتش همی فر و برز سادس هر عالی نسنه یه صفت استعمال ایدرلر عموما حكیم اسدی بیت چو آمد بران تیغ كهسا ز برز * بزد نعرهٔ تند وبفراخت كرز * صفت كوه اولور خصوصا وله بیت نهادند دریكدكر تیغ وكرز * چو سنك كران كاید از كوه برز * حضرت آدم علی نبینا وعلیه السلام قدمی نشانی اولدوغی طاغه صفت استعمال اولنمشدر وله بیت نه كوهیست ازین برز تو درجهان * نه یاقوت دارد جزاین جایكاه * سابع اسم مصدردر استاد عنصری بیت فرو كوفتند آن بتان را بكرز * نه شان رنك ماند ونه افزونه برز * بروز ضم راء مهمله ایله بمعنی مفروشات خانه یعنی اودوشمه سی میر نظمی بیت شده درجهان از علایق رها * ندارد بروزی بجز بوریا * بز اهلی كچی در زیرا دشتی سغه زهك دیرلر تكم بو بیتده اول معنایه دلالت وار در بیت بلی بزرا چو كیرد آخرین خواب * بپای خود رود در كوی قصاب * عربیده معز دیرلر سكون عین مهمله ایله وچغتای لسانینده اوچكو دیرلر ذخیرة الابرارده دردنجی مقاله ده بیت طرفه سا قالین آسیباب كولكو دیك * ایلكی ییغاج وزرا چیقیب اوچكو دیك بستان افروز قرمزی بر نوع چیچكدر كه مرزنش دخی دیرلر رایحه سی اولماز تركیده سلطان بوركی وكل یوسف دیرلر بعض نسخه ده امیر عاشقان دیرلر نسخهٔ میرزا ابراهیمده بر نوع سرخ رنك چیچكدر سیف اسفرنكی بیت كر بخواهی بدم سرد صبا در كیرد * در شبستان چمن مشعل بستان افروز * نسخهٔ حلیمیده فاریسه باء موحده ایله بستان ابروز واقع اولمشدر بغماز سكون غین معجمه ایله چوی یعنی اغاج میخ وبعض نسخه ده كرپچ یاپدقلری قالب معناسنه در بوز سكون واو ایله بوز رنكلو آت كه نه سیاه ونه بیاض ونه قوله بو اوج رنك آراسنده بر رنكدر فرهنك جهانكیریده تند وتیز آته وذكی وفهیم آدمه دخی دیرلر وكند فهم اولان آدمه كودن دیدكلری كبی پالان اورپلان آته ده كودن دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت شاكرد تو من باشم كر كودن اكر بوزم * نازان لب خندانست بكخنده بیاموزم * بژ مع الزاء الفارسی * سرد هوادن ایام شتاده دریزه ریزه دوكیلن قاره دیرلر كذا فی مجمع الفرس بو معنایه میر نظمی بیت چنان پرشد در آنجا برق وباران * ز سردی هوا بژ كشته ریزان * برجاس مع السین المهمله * سكون راء مهمله وفتح جیم ایله صحاحده نشانهٔ تیر كه هواده اوله یعنی پرده اولمیه نسخهٔ حلیمیده لغت مشتركه در عربیده خصوصا هواده اولان نشانه هرنه اولورسه فارسیده مطلق نشانه معناسنه در شمس فخری بیت بوقت آنكه كند قصد قادر اندازی

اندازی * بغیر سینهٔ دشمن نباشدش برجاس * بررس سكون راء اول وضم ثانیله ببرس بمعنی اسئل یعنی صور دیمكدر حكیم سنایی بیت از بكذار كه با از بحكمت نرسی * كر بیان باید از حال سنایی بررس * برس سكون راء مهمله ایله سرو كوهی طاغ یمشی كه عربیده ورس دیرلر كذا فی مؤید الفضلا * برنس سكون راء مهمله وضم نونله بر نوع جامه در اوكی دكیلو باشدن كیجورلر اكثر رهبان وبطریقلره مخصوصدر سیاه چوقه دن وشالدن ایدرلر حكیم خاقانی در قسمیه بیت بدل سازم بزنار وببرنس * دراو طیلسان چون پور سقا * بس كباب ششی كه باشلك دخی دیرلر عربیده سغو دیرلر فتح سین وضم فایله كذا فی مجمع الفرس * بلس ضم لام ایله مرجمك كه نسك ونجود دیرلر عربیده عدس وهندیلر مسرد دیرلر * بلوس ضم لام وواو معروف ایله زبان جرب وفریب ایله آزدیروب یولدن چقارمق شمس فخری بیت بجا بلوسی خود را نمیكند پركار * ولی نیكو نبود كار جا بلوس وبلوس * بوس بوسیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف تركیبی اولور دامنبوس وخاكبوس كبی مثال امر میر نظمی بیت ببوس خاك درش ای نسیم وقت سحر * ز شام حسرت دل عرضه ده بخاك نیاز * طالب آملی مثال ثانی بیت مرا كه تشنه لب خاكبوس دركاهی * همیشه ورد زبان یاد خاك آن دركاه * فرهنك جهانكیریده بمعنی سخن مسطوردر * بوشپاس واو مجهول وسكون شین معجمه وفتح باء فارسیله واقعه كه رؤیا معناسنه زراتشت بهرام * مثنوی * شدم در زمان تا برخواب كوی * خردمند همسایهٔ نیك خوی * جهاندیده بد پیر اختر شناس * بدو باز كفتم من این بوشپاس بوغلس واو مجهول وفتح غین معجمه وسكون لام ایله لسان الثور دیدكلری اوتدر عربیده بوغلص دیرلر بعض نسخه ده صادله واقعدر * بیوس ضم یای تحتانی و واو مجهول ایله امید محال وطمع خام معناسنه حكیم انوری بیت كربهٔ به بیوس نتوان بود * هم درین بیشه بو دشیر غرین * وله بیت به بیوسی از جهان دانی كه چون آیدمرا * همچنان كر بادكین كردن امید كوثری * برنش مع الشین المعجمه * سكون راء مهمله وكسر نون بعده یای ساكنه ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی راندن شكم یعنی بورك سورمك واغریمق عربیده مغص دیرلر وكتاب السامی فی الاسامیده مغص معناسندن غیری قطع معناسنه وبعض نسخه ده كسر را ایله برنده یعنی كسیجی بو معنایه شیخ نظامی بیت اجلی باید اندیشه را تیز و تند كه برنیش ناید ز شمشیر كند * بزهش سكون زاء معجمه وكسر ها ایله بمعنی مقابله كذا فی تحفة الاحباب شاعر دیمشدر بیت نباشد مرد آنكه روز میدان * نیارد تاب بزهش پیش مردان * بش صحاحده بمعنی موی كردن وقفای اسب یعنی آتك یالیسی وقفاسنده كی قیللری * بن كوش اضافتله یعنی تمام جان وكوكلدن اطاعت وانقیاد دیمكدر شیخ سعدی بیت اندر طلبت بجان بكوشم * وانكاه ضرورت از بن كوش * بنوماش ضم نون وفتح میمله یاش معناسنه * بنوش ضم نون و واو معروفله نوشیدن لفظندن صیغهٔ امردر ایچ معناسنه مولانا امیدی بیت علی الصباح كه ساقی دهد شراب طهور بنوش وباك مدار ان ربنا لغفور * خواجه حافظ بیت هاتفی از كوشهٔ میخانه دوش

کفت بخشند کندمی بنوش ل بنیوش ع ضم نون و یای تحتانیله امر در دیکله معناسنه که عربیده اسمع دیرلرخواجه حافظ. بیت زمن بنیوش و دل در شاهدی بند * که حسنش بسته زیور نباشد * وله بیت بکوش وهوش بنیوش ازمن بعشرت کوش * که این سخن سحر از هاتفم بکوش آمد ل بودش ع واو مجهول وکسر دال مهمله ایله اسم مصدر اولور هستی معناسنه ترکیبی وارلق دیمکدر شاه ناصرخسرو بیت بیرونت برانداز در مرك * چون از در بودش اندر آیی ل بوش ع کسر واو ایله یعنی بودن اوواق معناسنه اسم مصدردر حکیم فردوسی بیت هرآن چیز کو ساخت اندر بوش * برانست چرخ روانرا روش ل بوی فروش ع یعنی عطار کذا فی ادات الفضلا بو معنایه ابن یمین بیت در چین سر زلف تو در بوی فروشی * دم جز بخطایی نزند نافه آهو ل بیازش ع فتح یای تحتانی وکسر زاء معجمه ایله علت زوبان ومطلق معلول معناسنه ابو المعانی بیت از درد غم عشق توام کشت بیازش * کرمانرسی حال دکرکون شود آخر ل بیوش ع ضم یای تحتانیله تملق وتواضع واظهار مسکنت معناسنه در ل مع الطاء المهمله * بقراط ع اقلیدوس اوغلی مشهور حکیمدر بهمن شاه بن اسفندیار زماننده ایدی دیرلر که حکمای مشاهیردن یدنجی حکیمدر اوللری اسقلینوس که سقراط وافلاطوندن اقدمدر صناعت طبی ایجاد ایدن اولدر حکیم جالینوس بعض تالیفاتنده یازر که حکیم اسقلینوس علم طبدن ماعدا علم نجوم وعلم حکمت وعلم هیئات وعلوم ریاضیاتی کما هو حقه بیلور ایدی وتعلیم ایدردی منقولدر که کندودن سؤال ایتمشلر که انسان مجامعتی نه مرتبه ایتمك کرك دیمش که جمیع عمرنده برکره ایلیه قادر اولمزسه سنه ده بردفعه ایده اکاده قادر اولمزسه آیده بردفعه ایده اکا دخی قادر اولمزسه هفته ده بردفعه ایلیه دیمشلر اکاده قادر اولمزسه جواب ایلمش که روحی کند والنده اولورنه زمان استرسه صالیویرسون کذا فی فرهنك جهانکیری ل مع الغین المعجمه * برغ ع سکون راء مهمله ایله صویندی معناسنه ابو المعانی بیت جهان بکرفت طوفان سرشکم * که کویا برغ رود چشم من نیست ل بزوغ ع ضم زاء معجمه وواو معروفله بمعنی فروغ یعنی شعاع طلوع آفتاب وماه وستارکان وچراغ ل بوغ ع بو زن توغ بوغچه که اصلی بوغچه در میر نظمی درهزل بیت بنا اهلان چنان از زان فروشند متاع دلبران در بوغ بستند ل مع الفاء * برانداف ع سکون را ونون وفتح دال مهمله ایله بمعنی رودها یعنی ارمقلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل برجاف ع سکون را وفتح جیمله حبوبات قسمندن برنوع سیاه دانه غلّه در عربیده جلبان وملاء دیرلر ایضا منه ل بوریا باف ع حصیرجی باف بافتن دن اسم فاعلدر بوریا طوقیجی اولور ابو المعانی بیت نظیره کی توان کوینده شعرم * بجاز رد وز وکار بوریا باف ل بوف ع واو مجهول ایله بر جانور طیاردر که نحوستله مشهور در بوم وکوف دخی دیرلر مولانا محمود ابن یمین بیت تو باز سدره نشینی فلك نشین تست * چرا چو بوف کنی آشیان بویرانه ل مع القاف * باق ع سکون لامله برصو اسمیدر کذا فی نعمة الله وحلیمی ل بواسحق و بوسحق ع معروف طائفه در منقولدر که بیشابورده برقاج پرده فیروزه معدنی واردر بومعدنه ابو اسحاقی دیرلر مشهور اولان فیروزه

فیروزه اول معدندن چقار خواجه حافظك بو بیتنده اکا تلمیح وار در بیت راستی خاتم فیروزه بو اسحاقی * خوش درخشید ولی دولت مستعجل بود * بو دولتدن مراد شمس فخرینك ممدوحی اولان شیخ ابو اسحق دولتیدر ل بوغراق ع واو مجهول وسکون غین معجمه وفتح راء مهمله ایله بغراء مرقوم معناسنه در ل بوق ع واو معروف ایله بوری حکیم فردوسی بیت چو بشنید جوشن بپوشید طوس * برآمد دم بوق وآوای کوس * بعض نسخه ده نای عراقیدر اما اشقلرك بو ینوزدن اولان بوریلری اولمق اصحدر حکیم شفایی مشهور هجونده بیت خرچین ودف وتنبك و بوق وسك کرکین * اسباب کدایی عزیزان بکجارفت ل مع الکاف * بتخاك ع سکون تاء مثناة وفتح خاء معجمه ایله شهر کابل قربنده واقع بر موضع اسمیدر کذا فی شرفنامه ل بخرك ع سکون خاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بادام کوهی طبیعتی درجه ثالثده حار ورطبدر بعض معالجاتده تراکیبه جزو ایدرلر ل بدبدك ع سکون دال اول وفتح ثانی وضم باء ثانیله هدهد دیدکلری قوش کذا فی فرهنك جهانکیری ل بدنك ع سکون دال مهمله وفتح نونله صو کنارلرنده بتر نعناعه مشابه براوتدر بعض نسخه ده یارپوز دیدکاری اوتدر که ییلان آنی غایت سومز شاعر بیت کریزم از رقیب واو به پیش من همی آید * کریز دمار ازبدنك چورویداو بسو راخش ل بزرك ع اولو ومقابلی کوچکدر کمال پاشازاده دقایق الحقایقنده دیر که بوزرجمهرده جزو اولان بزرك بو معنایه در که اصلی بزرکمهردر تعریب اولنوب کاف جیمه تبدیل اولنمشدر قاعده تعریب اوزره نتکم نرجس وجلنارك جیملری کافدن بدلدر انتهی وکاهی بزرکی خرد مقابلنده ذکر ایدرلر نتکم بو بیتده واقعدر بیت ستوده بود نزد خرد وبزرك * در آزاد مردم نباشد سترك * چغتای لساننده اولوغ دیرلر فرهادنامه ده فرهادك استادی وصفنده دیو بیت وکر حکمتده رایی جسم ایتیب قسم * کوز یکا نقطه موهوم اولوغ جسم * واولغ والغ واولق دخی دیرلر امیر علیشیر بیت اغزی کیم سوزده مسیحادیك * قیلور اولنی تیریك * پس اولوق سوزلودور کرچه ایرور سرو کیجیك ل بسنك ع ضم سین مهمله وسکون نونله برطاغ اسمیدر آرنده کبوتردن غیری جنس طیور اولمز ومکان طوتمز ایمش ومنقولدر که برکسنه هرنه نیت ایله اول طاغه وارسه جوابی اشارت اولنور ایمش ل بسك ع سکون سین مهمله ایله ارپه وبغدایی بچوب ایتدکاری دسته یه دیرلر کذا فی ادات الفضلا ل بسك ع ضمتین ایله پنبه یی اکیرمك ایچون ایتدکاری فتیل کذا فی مجمع الفرس ل بشك ع سکون شین معجمه ایله مجمع الفرسده بمعنی موی مجعد یعنی قورجق صاج وفرهنك جهانکیریده پیش سر یعنی باشك ایلروسنده اولان صاج بعض فرهنکده زلف معناسنه منقولدر استاد عنصری بیت بشك معشوق چون سفید شود * دل عاشق ازو شود بستوه ل بشیك ع کسر شین معجمه وسکون یای تحتانیله سرکین کوسفندان یعنی قیون ترسی کذا فی الصحاح ل بلك ع ضم لامله فرهنك جهانکیریده اول چشم بزرك که طشره چقمش اوله بدر الدین جاجرمی بیت پی نظاره بزمت که باغ فردوس است * بلك شده همه را همچو دیده انکور ل بالکجك ع سکون لام ونون وفتح کاف وجیمله مسخره ومضحك معناسنه منجیك درهجو * قطعه * شاعرکه

دیه باقد کاونجك * بیهوده کوی ونجسك وباکنجك * ازکون خرفرو تربنج ارش
می برجهد سبکتر ازمنجسك * نسخهٔ حسین وفاییده طرفه ومضحك معناسنه شهیدی قمی
بیت ای صورت توچو صورت باکنجك * هستی توبصورت هرکسی کاونجك * بعض
فرهنکلرده بوانجك وبوانجك ویوکنجك واقع اولمشدر باونك وباوك کلاهما
بضم اللام نشانهٔ تیروتویغار دیدکلری قوش نسخهٔ حلیمی ده ولایت محصولنی جمع ایدن
وقبضنه مأمور اولان که عربیده عمال دیرلر ومجمع الفرسده سرکین شترکه عربیده بعره دیرلر
ودخی برجماعت معناسنه در وفرهنك جهانکیریده برظرفدر آنکله شراب ایچرلر بومعنایه
استاد رودکی بیت میکسارا ندر باوك شاهوار * خوش بشادی درخزان ودر بهار *
بنجك سکون نون وفتح جیمله اکیرمك ایچون یوموق ایتدکلری آتلمش پنبه کذا فی
مجمع الفرس بنکلك سکون نون وضم کاف فارسی وفتح لامله نسخهٔ میرزا ابراهیمده
درخت کل وشرفنامه ده میوهٔ غلیظ مثل سپستان که اندن بوی کل استشمام اولنه بنك
فتح نونله ایکی معنایه در اول مصغرینه یعنی درخت کوچك ثانی نشان معناسنه که بنك
ازفلان نماند یعنی نشان ازفلان نماند کذا فی فرهنك جهانکیری بوبردك واو مجهول
وضم باء موحده ایله بابل که بوبر دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت نمیدانی که
سیمرغم که کرد قاف میکردد * نمیدانی که بوبردم که درکلزار میکردد * بوبك واو معروف
وفتح باء موحده ایله دختر بکرکه دوشیزه دخی دیرلر زبان هندیده احمق ونادان دیمکدر
بوسك فتح سین مهمله ایله پروبال معناسنه قناد دیمکدر میر نظمی بیت شده باتار
زلفش پای بسته * چنان مرغ زبون بوسك شکسته * بوسلیك موسقیده برمقام
آدیدر بوکالك واو معروف وفتح کاف وکسر لامله بن کوهی دیدکلری طاغ یمشیدرکه
خنجك دخی دیرلر ترکیده چتلاقوج دیرلر بسحاق اطعمه بیت نخوری بوکالك وانجلاء بحاصل
تابریش خود ویاران نکنی تف بسیار * بوك درت معنایه در اول عربیده عسی ولعل
معناسنه که رجا وامید وتمنی ایچون اکثر مکر لفظی مترادف ایدوب بوك ومکر دیرلر خواجه
سلمان بیت رفت بربوك ومکر عمر توسلمان چه کنم * کار دنیاهمه بربوك ومکر میکزرد
حکیم انوری بیت بیاد بوك ومکر چند سال بردادم * مراخدای ندادست زندکانی نوح
مولانامحمود بن یمین بیت توهم ابن یمین برین می باش * مکذر از عمر خود به بوك وبکاش
ثانی غله قیبو سنك آغزنه قودقلری خس وخاشاك خفاف * قطعه * مادراز بوکان
برون افکند پرورت بشیر * کرنه شیرسك مزید سنی تواز پستان او * چونکه تامادرنسازی
خوی سك داری که باد * فربه برتوسك زادی بوك بربوکان او * ثالث عربیده میشه
معناسنه شمس فخری بواوج معنایه دیمشدر * قطعه * بامید بهی کاری چند * همی کوم
دلا مکر بابوك * غم اکر یارمن بود چه عجب * میل آتش بود همیشه به بوك * زیرخار وخس
غم هجران * مانده فضل وهنر چوغله به بوك * رابع بودکه لفظندن مخففدر بویانك
واو مجهول وفتح یای تحتانی ونونله معدنوس بعض نسخه ده پودنه معناسنه درکه عربیده فیصوم
دیرلر بوی کلك واو معروف ویای موقوف وفتح کاف وکسر لامله شرفنامه ده بنکلك مرقوم

مرقوم کبی درخت کل ومجمع الفرسده بن کوهی که برنوع ایچی بوش یشل دانه در چتلاغوج دیرلر
هرنه قدر یدیسه آغزده برنسنه بولنماز عربیده مشغلة البطالین دیرلر بسحاق اطعمه نك
بیت مرقومنی مجمع الفرسده بووجهله ایراد ایلمشلر بیت مشکن انجکاك وبوی کالك بحاصل
تابریش خود ویاران نکنی تف بسیار * بوینك واو مجهول ویای موقوف وفتح نونله وکسر
ایله ده مرویدر ریاحین قسمندن برریحاندر تناول اولنور عربیده بادروج دیرلر بیوك
ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله عروس معناسنه استاد رودکی بیت پس عزیزان بعس
کرامی شادباش * اندرین خانه بسان تو بیوك * مع الکاف الفارسی * برتنك سکون
راء مهمله وفتح تاء مثناة بعده نون ساکنه ایله اطفالی صاردقلری نسنه بز اولسون غیری
اولسون رکن الدین بکرانی بیت بدودمان جلال توآسمان طفلیست * فکنده دایهٔ صنعش
زکهکشان برتنك * برنك فتح راء مهمله وسکون نونله ذخیره معناسنه ودخی برولایت
اسمیدرکه قطب جنوبی آنده کورینور کذا فی فرهنك جهانکیری بلشك ضم لام وسکون
شین معجمه ایله سیخ کباب آهنین یعنی دمور کباب شیشی کذا فی المجمع اما نسخهٔ حسین
وفاییده کسرتین ایله واقعدر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده وموید الفضلاده کاف عربیله
مرویدرکتاب السامی فی الاسامی ده سین مهمله ایله وهم تنور بریان آصدقلری دمورواغاج
نسنه معناسنه منقولدر بلغاك سکون لام وفتح غین معجمه ایله فریاد وشورش
وغوغای عظیم معناسنه لفظ مرکبدرکه بل بسیار وغاك غوغا معناسنه در کذا فی فرهنك
جهانکیری میرخسرو بیت بکینی کشت بلغاکی بدیدار * که مردم درزمین دررفت
چون مار * ابن یمین بیت مراچون زلف توتشویش ازانست * که چشمت درجهان افکند
بلغاك * مجمع الفرسده قافله بلغاق دخی مسطوردر بورك واو معروف وفتح راء مهمله
ایله درت معنایه کلور اول برنوع قماردرکه شتل دخی دیرلر اثیر الدین اخسیکتی بیت
ندانم توازوی چه بردی ولیکن * کنارجهان پرکهرشد زبورك * ثانی صحاحده قماراوینانلر
آلدقلری رهندن مجلسده حاضراولوب اوینامینلره ویردکلری حصه یه دیرلر فخرالدین
هندوشاه بیت باهل بزم ده چون دست بروی * نقود چرخ هشتم را به بورك * ثالث
اتمك قوروب اوزرنده اولان کوفه دیرلر طیان مرغزی بیت تاتواند کفت نانرا میخورم
بانان خورش * میکذارد تابران ازکهنه کی بورك فتاد * رابع قیمه ات ایله یاپدقلری طعامدر
ترکیده دخی بورك دیرلر بسحاق اطعمه بیت قدح پربورکست وقلیه اندك * چو بودی کرچه
بورك قلیه بودی * وله بیت صبحکاهی که بود از شب مستیم خمار * پیش من جز قدح بورك
پرسیر میار * مع اللام * بجال فتح جیمله مجمع الفرسده کومر معناسنه که زکال وانکشت دخی
دیرلر فرهنك جهانکیریده کوه معناسنه درکه یزدخی دیرلر بجل ضم جیمله آشق که معروف
استخواندر عربیده کعب دیرلر قمار بازلر واطفال آنکله قمار اوینارلر نتکم حکیم اسدی بیت
قماربازی تومن ببین چسان شده ام * چوشش بجل زغمت مشت استخوان شده ام * برج هلال
یعنی سرطان کذا فی شرفنامه بزول ضم زاء معجمه ایله طوپیق کوکی که شتالنك دخی دیرلر
بسول ضم سین مهمله ایله بسوز مرقوم معناسنه که بدعا ونفرین دیمکدر کذا فی

فرهنگ جهانگیری گ بشول ج ضم شین معجمه و واو معروفله صیغهٔ امر در بدان و ببین
دیمکدر حکیم اسدی بیت ز بیمان بدسگال کفتا هول * همه کارهای دکر بر بشول *
گ بلبل ج معروف قوشدر هزاردستان دخی دیرلر نصیرای همدانی * مثنوی * فلاح
از بسکه بارد بر سرم خون * مراشد طرهٔ دستار کلکون * دمادم بلبلان بوسند دستم
که پندارند کل بر سر زدستم گ بل ج ایکی معنایه کلور اول احمق و نادان معناسنه حضرت مولانا
قدس سره بیت من بلم خودرا اکر زخمی زدم بر خود زدم * ور بطراری ربودم رخت طراری
چه شد * ثانی بمعنی بسیار که باهوس و بلکام دیرلر یعنی بسیار هوس و بسیار کام دیمکدر
گ بلکل ج سکون لام وضم کاف فارسیله آب نیم کرم یعنی ایلیجق صو کذا فی مجمع الفرس
گ بوخل ج سکون واو وفتح خاء معجمه ایله حزفه دیدکلری اوت که پرپهن دخی دیرلر عربیده
بقلة الحمقا دیدکلریدر گ بول ج قوش بورنی که نون ایله نول دخی دیرلر عربیده منقار دیرلر
گ مع المیم * بخور مریم ج طوشان قولاغی دیدکلری شکوفه در پنج انکشت دخی دیرلر
شرفنامه ده مسطوردر که حضرت مریم علیها السلام مزبور اوتک اوزرینه ید مبارکه سن قومش
بقدرت الله تعالی اول لطیف رایحه حاصل اولمش ابو المعانی بیت لاله در بزم چمن مجمره افروز
شده است * نشر شد رایحهٔ بوی بخور مریم گ بزوشم ج سکون زا و شین معجمتین وفتح
واو ایله پچی تونی که صوف طوقورلر کذا فی مجمع الفرس گ بشترم ج سکون شین معجمه وراء
مهمله وضم تاء مثناة ایله کتاب السامی فی الاسامی ده جوشش اعضا یعنی بر علتدر اعضاده
ظاهر اولوب قبرجقلر اولور عربیده شری دیرلر نسخهٔ میرزا ابراهیمده فتح بایله مرویدر
گ بوم ج التی معنایه کلور اول یورت معناسنه که بر و بوم دیرلر یر یورت دیمک اولور
مولانا جامی بیت بشادی ره مصر برداشتند * بر و بوم خود پاک بگذاشتند * ثانی
زمین معناسنه لکن ارض معناسنه اولان زمین دکلدر مسکن و وطن معناسنه اولان زمیندر
فلان کسه فلان یرلودر دیرلر وله بیت زنیکی که دارد بر و بوم سست * اساسی بر و بست
نتوان درست * معلوم اولا که معمور اولان یره بوم آباد و خرابه یه بوم ویران دیرلر مثالی
* مثنوی * وزان بوم آباد و جای مهان * زمانه بسی گنج دارد نهان * چو مرغان ده یاد کن
خانه را * رها کن مرین بوم ویرانه را * ثالث رسالهٔ میرزا ابراهیمده بوم زمین شیار ناکرده
یعنی نطس اولنمامش یر که عربیده ارض بور دیرلر شمس فخری بیت هست در حکم شیخ
ابو اسحق * هرچه او نام بید و بر دارد * رابع استعاره طریقیله قماشده اولان نقشک یرنده
بوم دیرلر ترکیبده زمینی فلان نقشی فلان دیدکلری بو بیتدن فهم اولنور بیت بصدر همسنک
دیبای روم * پسندیده نقش و پسندیده بوم * دیگر بیت همان دق مصری و دیبای روم
که همچون بهاری نه از نقش و بوم * خامس جغد دیدکلری قوش که نحوستله مشهوردر
لکن بو معناده عربیله مشترکدر شیخ سعدی بیت کس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ور همای
از جهان شود معدوم * میرخسرو معنای ثانیله بو معنایه بیت بوم شد آباد عرب تا عجم
خاصیت بوم بدل گشت هم * سادس بمعنی سرشت و طبیعت شیخ سعدی بیت شنیدم
که مردیست پاکیزه بوم * شناسا و رهرو در اقصای روم گ مع النون * بخارا زندان ج ولایت

ولایت بخاراده واقع بر شهر قدیمک آدیدر حالیا مولیان دیمکله معروف و مشهوردر کذا فی
لغات المعتبره گ بخردن و بخریدن ج کلاهما بسکون الخاء المعجمه وکسر الراء المهمله صرغ
طوتمق و عقل زائل اولمق گ بخستن ج ضم خاء معجمه وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة
ایله مجمع الفرسده صدا کردن دماغ خفته یعنی اویورکن خورلدمق و دخی صایقلمق
معناسنه میرنظمی بیت نه بینم خواب غیرش وقت خفتن * که جز نامش نکویم در بخستن
گ بخوریدن ج بمعنی بخدن مرقوم گ بدن گ فتح دال مهمله ایله اولمق بودن لفظندن
تخفیف اولنمشدر حکیم انوری بیت ازین چه نقص تواند بدن کمال ترا * چو سال
و ماه بتو وفق ایزد ذوالمنن گ برازیدن ج فتح راء مهمله وکسر زاء معجمه و سکون یای
تحتانیله براشمق و یراشدرمق معناسنه لازم و متعدی اولور استاد فرخی بیت کر سیستان
بنازد بر شهرها برازد * زیراکه سیستان رازیبد بخواجه مفخر گ براندن ج فتح راء مهمله
و سکون نون ایله او یونده مغلوب اولمقدر و راء مشدده ایله کسیجی اولمق معناسنه در
گ بران ج راء مهملهٔ مشدده ایله کسکین و کسیجی معناسنه بریدندن اسم فاعل اولور
و بعض ترکیبده جزؤ و صفت ایدوب تیغ بران دیرلر و راء مخفف ایله فعل ماضی اولور
یکمش معناسنه میرنظمی بیت بغیر وصل یار از دل برانم * که من زاول زجان دل برانم *
معنای اوله عربیده صارم دیرلر مثلا سیف صارم تیغ بران دیمک اولور چغتای لسانینده ایتیک
دیرلر ایتیماک کسکین اولمقدر میر علیشیر بیت کونکلوم اسا انجارغه ای کل قیلمارکا تیکنکنی تیز
کیم تیکان تیکنک ایکنه سین حاجت ایماس قیلماق ایتیک * مومی الیهک بو بیت لطیفنده
کسمز عبارتیله واقعدر بیت اشکمنی کورب تیز بولور کونکلی جفاغه * آری ایتماس
چونکه سوبی بولماسا پولاد گ بردن ج سکون را و فتح دال مهملتین ایله ایلتمک واو یونده
غالب اولمق و جنکده غلبه ایتمک معناسنه معنای اوله چغتای لسانینده ایلتی دیرلر لیلی
مجنونده پادشاه وصفنده بو بیتده دیر بیت تا ایلتی پیر بجسته منزل * هر نوع مراداتینه
حاصل گ برزین ج سکون راء مهمله و کسر زاء معجمه ایله آشکارا و ظاهر معناسنه نتکیم
میرنظمی بیت چسان دارم نهان درد دل ملالم * ز گفتارم شود برزین حالم گ برسن ج
سکون راء و فتح سین مهملتین ایله یولار و مهار و یواشه و بوروندرق معنالرینه کذا فی
مجمع الفرس گ برسیدن ج سکون را و کسر سین مهملتین ایله تمام اولمق و دخی نابود اولمق
معنالرینه بو سانیدن متعدی اولور گ برون ج ضم راء مهمله و واو معروف ایله طشره
معناسنه عربیده خارج دیرلر اصلی بیرون ایدی اندن تخفیف اولندی مولانا جامی در وصف
معراج بیت خیمه برون زد ز حد و جهات * پردهٔ او شد تتق نور ذات گ بریدن ج
کسر راء مهمله ایله کسمک قطع معناسنه کمال خجندی بیت بمهر یوسف از جان قطع کن
قطع * بتیغی دست بریدن چه حاجت * بو بیتده راء مشدده واقعدر اما اکثر استعمالی
تخفیفله در وله بیت لرزان دلم چو بیم جدا یست همچو برک * بنکر ز شاخ لرزه بوقت بریدنش
گ بژهان ج سکون زاء فارسی و فتح هایله غبطه معناسنه یعنی آخرک بر مقبول نسنه سن
کورن کند و دخی آنک کبی نسنه یه نائل و مالک اولماسین تمنی ایتمکه دیرلر بو کا حسد مقبولده

دیمشلر بهرامی بیت برپیچش زلف تست شب راغیرت * بر تابش روی تست مه را بر هان
ادات الفضلاده باء فارسیله مرویدر ل بستان ع معروف بوستان لفظندن مخفف در
ودخی کوه سرندیبه قریب بر شهر اسمیدر شاعر دیمشدر بیت بدل میلی ندارم سیر بستان
روم از فرقت تا شهر بستان ل بستان شیرین ع باربد خسروك او توز ایکی نواسندن بر نوا
آدیدر کذا فی المجمع ل بسودن ع ضم سین مهمله و واو معروفله الی بر نسنه یه سورمك
یوقلق ایچون لمس معناسنه ل بشخیدن ع سکون شین معجمه و کسر فا و سکون یای
تحتانیله یعنی روشنی یعنی ضیا و لمعان ل بشوتن ع ضم شین معجمه و فتح تاء مثناة ایله نام
برادر اسفندیار در کذا فی المجمع و نسخهٔ میرزا ابراهیمده و حسین وفایی ده بمعنی پوزینه یعنی
میمون بو معنایه میر نظمی بیت رقیبت راز لطفت نیست بهره * بشوتن کر شود آن مسخ
چهره ل بشودن ع ضم شین معجمه و واو معروف و فتح دال مهمله ایله یومق غسل معناسنه
مجمع الفرسده بدخوی و بدطبع استاد لطیفی بیت کسی کر بشودن بود زشت کار * بهر
جاکه باشد کند کار زار ل بشولیدن ع ضم شین معجمه و واو معروف و کسر لام ایله اسم
مصدر در دیدن و دانستن معناسنه و بر معناسی دخی برهمزدن و پریشان کردن استاد
بهرامی بیت فلك دربشولیدن کار اوست * تو بنشین و بکما ز بستان زدوست *
ل بکران ع سکون کاف فارسی و فتح راء مهمله ایله کرمانیلرك و ترکستانیلرك چولمك یاتقلری
دیو استعمال ایتدکلری نسنه در ل بکسستن ع سکون کاف و سین ثانی و ضم سین اول ایله
اوزلمك هم لازم و هم متعدی اولور خواجه سلمان بیت بسودای توصد زنجیر و زی بکسلم من هم
ولی یك رشتهٔ پیوند نتوانم بکسستن ل بکشتن ع فتح کاف فارسی و تاء مثناة و سکون
شین معجمه ایله میل ایلك و دوندرمك و ضم کاف عربیله اولدرمك معناسنه مصدر در
میر ابو المعانی ترتیب اوزره بیت بکشتن عاشقان را خواهد آن شوخ * مناسب از همه
لطفش بکشتن ل بلندیدن ع فتح لام و سکون نون و یای تحتانی ایله عالی و بالا اولمق
متعدیسی بلندانیدن اولور ل بلوکان ع ضم لام و واو مجهول و فتح کاف ایله جمع
بلوك که جماعت و طائفه و کروه دیمکدر الف و نون ادات جمعدر طوائف معناسنه
اولور ل بلون ع ضم لام و واو معروف ایله فرهنك جهانکیریده بنك معناسنه
یعنی قول حکیم نزاری قهستانی در مسمط نظم کرده بیت صاحبا در سر کالك تو نهادست
خدای * بهمه حال همه خلق جهان را روزی * منعم و مفلس و آزاد و بلون ل بمان ع
مانند لفظندن صیغهٔ امر در قال معناسنه ل بن ع بوزن کن دیب که قعر معناسنه
هر نسنه نك غایتی و نهایتی و اغاجك کوکی و قیونك و حوضك و آنلره بکزر نه وار ایسه
دیبلرینه دیرلر ابو المعانی بیت رود عرق میرود از بن هر موی من * آنچه بخالت کشم
آمده کرسوی من * و سوراخ مقعد معناسنه ده کلور عربیده قهوه یه دیرلر ل بنکران ع
سکون نون و فتح کاف و راء مهمله ایله چولمکه بریان اولمش برنج یعنی چولمکده قینامش
برنج آشی بکران دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * وارثانم را سلام
من بکو * این وصیت را بکویم مو بمو * تا ز بسیاری آن زر نشکنند * بنکرانی پیش

۲۱۹ پیش آن مهمان نهند ل بنکشتن ع سکون نون و شین معجمه و فتح کاف عجمی و تاء مثناة ایله
یومق او باریدن معناسنه که عربیده بلع دیرلر کذا فی ادات الفضلا ل بنکن ع سکون نون
و فتح کاف ایله قازمه معناسنه لفظ مرکبدر که بن کوکدر و کن کندن دن اسم فاعلدر کوك
قازیجی دیمك اولور معناسی چپاوهرنه اول مقوله دمور آلت وار ایسه ل بنکن ع سکون
نون و کسر کافله بر یصی دمور در رایکی باشندن ایپ بغلیوب چکوب زمینی هموار ایدرلر
ضم کافله کراد دخی دیرلر عربیده منسفه و مسواة دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس ل بوب اندین ع
خیمه و خرکاه و اوتاغ و بارکاه معناسنه منقولدر میر نظمی بیت چو بودی جای خرم
دلکشاده * که بوب اندین شه آنجا نهاده ل بودن ع اولمق صیرورت معناسنه چغتای
لساننده بولماغ و بولماق ده دیرلر بولغانده اولدقده دیمکدر بولغوسی اولسه کرکدر فرهاد
نامه ده فرهاد ایچون بنا اولنان قصرلر وصفنده بیت غریب کوب هویدا بولغوسی دور
بسی شکل آنده پیدا بولغوسی دور * و بو بودن دخی کینونت معناسنه کلور مستقبلنده
واو مفتوح اولنوب بود دینلور امر غائبنده باد کلور که اصلی بواد ایدی کثرت استعمال ایله
واوی حذف اولنوب باد اولدی بو کا چغتای لساننده ایرماك دیرلر رابطه استعمال ایدرلر
ل بوستان ع معروف تنکم دیمشلر * مصرع * بوستان چون سبز کردد باغبان خرم شود
ل بوسلیمان ع هدهد دیدکلری قوشدر بعض نسخه ده خروس واقع اولمش میر نظمی
بیت کرد برخی از شب حسرت کذر * بوسلیمان از سحر داده خبر ل بوسیدن ع واو مجهول
و کسر سین مهمله ایله اوپمك عربیده قبله دیرلر ضم قافله کال خجندی بیت کر آرد جان
بلب عاشق درین کار * لب معشوق بوسیدن چه کار ست ل بوسین ع واو معروف و کسر
سین مهمله ایله تعییب ایلك یعنی بر کمسنه یی عیبلمك ل بوش کردن ع اتك در میان اتمك
و زیاده دورشمق ل بوشیدن ع دخی اتك در میان اتمك و جرأت کوسترمك و اعتماد
ایلك و بر نسنه یه جد و جهد اتمك معناسنه ل بوقان ع واو معروف و فتح قافله قزل
قور دلرکه بسکالدن کله کذا فی المحمودی ل بوقلمون ع آلتی معنایه کلور اول بر جانوردر
آفتابه قرشو طورر کونش طوقندقچه آلتون کبی کورینور ثانی روزکار متلون الاحوال
اولمغله آکاده بوقلمون دیرلر ثالث الوان صرچه که مینا دیرلر رابع انواع شکوفه که چمنزار
و بوستانده بته و یاخود اغاج چیچکاری یره دوکله تنکم شیخ سعدی بیت باد در سایهٔ
درختانش * کستر انیده فرش بوقلمون * خامس منقش دیبای رومی که صاری و بیاض
صرمه ایله اشلنمش و یاخود الوان حریر ایله طوقنمش اوله منوچهری بیت فری زان تیغ وی
هنکام هیجا * چنان دیبای بوقلمون نموده * سادس برقوشدر صویه باتدقچه تویلری الوان
کورینور تحقیق بودر که هر نکه الوان و رنکارنك اوله آکا بوقلمون دیرلر و مخصوص بر کاردر
تنکم مقدم ذکر اولندی ل بوکان ع واو معروف و فتح کافله رحم مادر که زهدان دخی دیرلر
شمس فخری بیت زنان حامله را بیم بد که پیش از وقت * ز مهر او بدر ایند اجنه از بوکان
ل بومهن و بومهین ع کلاهما بفتح المیم زلزله معناسنه کذا فی تحفة الاحباب بهرامی بیت
زمین از بومهن از پای تا سر * چنان لرزان که عاصی روز محشر * حکیم اسدی بیت بر آمد

یکی بومهین نیمشب * تو کفتی زمین دارد از لرزه تب * نسخهٔ میرزا ابراهیمده قیون بغرسغی
معناسنه مرقومدر . بون واومعروفله . بوزن خون اوج معنایه کاور اول فرهنك
جهانکیریده بمعنی آسمان حضرت مولانا قدس سره بیت چه خواهی ذوق این آب سیه را
چه جویی سبزهٔ این بام و بون را * ثانی بمعنی پایان ونهایت استاد دقیقی بیت موج
کویمی برآمد از لب دریا * ریك همه لاله کشت ازسر تابون * ودیب معناسنه استاد لطیفی
بیت درختی راکه کردد کیر افزون * بسوزد تیر نیز از شاخ تابون * ثالث قیون وصغرك
یاك اولنمامش بغرسغی وبعض نسخهده حیوانك بچه دانی معناسنه در . بویان واومعروف
وفتح یای تحتانیله رایحه ویربجی نسنه وزیاده قوقیجی حکیم انوری بیت نور ظلمت به بویهٔ
قدمت * خاك کویت چو عاشقان بویان * و برمملکت اسمی اولدوغی منقولدر . بویدان
عطریات ظرفی یعنی عطر قونیلان ظرف هرنه دن اولورسه بوی ایله داندن مرکب لفظدر
. بوی مادران قوان چیچکی عربیده برنجاسب و برنجاسف دخی دیرلر . بوی ماران
براوتدرکوکه مائل چیچکی اولو راغر قوقوسی واردر . بوییدن واومعروف وکسر یای
اول وسکون ثانیله قوقولق که عربیده استشمام وجغتای لسانده بوتراماق دیرلر تعدیه سنده
بوراتماق دینلور میر علیشیر بیت زلف ویوز سنبلو نکنی کل اوزا تارقاتماکوب * دهر
باغیده اکل وسنبل ایسین بوتراتماکوب * بولغت مشترکه درطاعتق معناسنه ده بوتراتماق
دیرلر . بهتان معروف اصلی اولمیان شیٔ اسناد ایلمك . بیوکان صحاحده عروس
وعروسی کردن معناسنه در . مع الواو * بختکاو سکون خاء معجمه وتاء موقوف وفتح
کاف عجمیله ادویه یی قینادوب صوین آلوب خسته نك اعضاسن بودقلری صویه دیرلر
عربیده نطول دیدکلریدر . برغو سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله ایچی بوش براغاجدر
نفیر کبی چالرلر شیخ آزدی بیت آه صحرا زنا یرهٔ صبح برآید * بیجان بهواچون نفس
از لولهٔ برغو * وله بیت زان طرف کرکنند برغوساز * نشنود زین طرف کسی آواز
. برو ضم راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول ابرو دن مخففدر قاش معناسنه حکیم اسدی
بیت زد از کینه آنکه کرده برو * شد آشفته از چشم ودل بر هو * حکیم سنایی بیت
هرکه آن روی تو بیندز پی خدمت تو * هم بروی توکه پشتش چو بروی تو بود * استاد
بهرامی بیت بغمزه تیر ومژه تیر وقد وقامت تیر * بروکمان بباز و درون فکندکمان *
وهندی لسانده نی قلم معناسنه در ثانی فرهنك جهانکیریده بروت لفظندن مرخمدر
حکیم فردوسی بیت که دارد که کینه پرتاب او * ندیده بروهای پرتاب او * وفتح راء مهمله
وواو موقوفله صیغهٔ امر اولور کیت معناسنه تنکم شاهدی منظومه سنده بیت کیت
برو وسویله بکوکل بیا * از چه ندن چون نه بچون چرا . بوبو اخفاء واوین ایله هدهد
قوشی سراج الدین قمری بیت برشاخ ثنای تو اکر نیست نوازان * فرق سراو با دیده
شاخ چوبوبو . بو ایکی معنایه در اول رایحه معناسنه یای تحتانیله دخی صحیحدر عتیقی
کاشی بیت چنان ذرات اعضایم زمهرت کشته مالامال * اکر خنجر زنی بوی محبت
آید از خونم * ثانی فرهنك جهانکیریده بود لفظندن ترخیم اولنمشدر تخفیفا خواجه حافظ

حافظ بیت باصبا همراه بفرست از رخت کلدستهٔ * بوکه بویی بشنوم از خاك بستان
شما * حکیم خاقانی بیت پای نهم درعدم بوکه بدست آورم * همنفسی تا کند درد دلم را دوا
معنای اوله عربیده رایحه وجغتای لسانده ایس دیرلر مثلا کل ایسی و مشك ایسی دیرلر میر
علیشیر بیت تیلار مین ایسلاب ایسلاب غبغبنکنی * کاوپسام عارضینکنی که لبینکنی
خیرة الابراده مستقلا محلنده دیو بیت صبل صوین تاپسا ایجیب مل کیبی * سای تاشیق
تاپسا ایسیب کل کبی . بیوغ ضم یای تحتانیله ترکیده کوه دیدکلری قوردجغزدر . مع الهاء
. بتخانه صنم طوردوغی مکان میرزا فصیحی بیت ما بت نه از اندیشهٔ معبود شکستیم
آرایش بتخانهٔ ما بود شکستیم * نوعی خبوشانی بیت یکی برطرف آتشخانه بکندر *
برآیین بت و بتخانه بکندر . بتکده بمعنی بتخانه و معبد خانهٔ کبران میر والهی قمی بیت
عزلت کزین زاویهٔ طاعت تواند * کر پیر بتکده است وکر شیخ خانقاه . بحته سکون
خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله قوچ قیون کبش دخی دیرلر . بخله سکون خاء معجمه وفتح
لامله براوتدر خرقه و پر پهن و تخمکان دخی دیرلر کذا فی تحفة الاحباب عربیده بقلة الحمقا
ترکیده پرپرم و سموزاوت دیرلر استاد عسجدی بیت درآویزم حمائل وار بکسر خویش را
پروی * بکرد کردن و پشتش کنم آغوش چون بخله . بخنوه سکون خاء معجمه وضم
نون وواو معروف واظهار هایله بمعنی برق که ترکیده شمشك دیرلر کذا فی ادات الفضلا فتح با
ونون وواو موقوفله ده مرویدر . بخورشیشه عطریات نوعندن مجالسده اصلدوب
شیشه ایله آتشه قور لر لطیف رایحه سی چقار کذا فی شرفنامه . بخیله کسر خاء معجمه
وسکون یای تحتانی ایله بخلهٔ مرقوم معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری . بذه فتح
ذال معجمه ایله بمعنی رکوی سوخته یعنی یانمش اسکی بزکه یاقوب قاو ایدرلر کذا فی الصحاح
. براده فتح راو دال مهملتین ایله اکه اغزندن دوکیلن اینجه پولاد و آهن خرده سی که
سونش دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری . براه فتح راء مهمله واظهار هایله بمعنی
زیبایی وزیب وزینت شمس فخری بیت مسند خسروی از مقدم او دارد زیب * افسر شاهی
هم از طلعت او یافت براه . برایه فتح راء مهمله و یای تحتانیله تراشهٔ قلم یعنی قلمك خرده
یونقه سی ابو المعانی بیت جوهر خنجر مریخ براده تیغش * سرمهٔ عطارد که برایه چشم
. برزه سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله صمغه بکزر براغاج پسیدر غایت
قلمش بدبو اولور عربیده قنه دیرلر فتح قافله کذا فی کتاب السامی فی الاسامی . برساله سکون
راو فتح سین مهملتین ولامله بمعنی پیرسا لخورده کذا فی المجمع . برکه سکون راو فتح
کافله ایکی معنایه در اول حوض و ثانی بر بیاض قوشدر اکثر صوده تعیش ایدر . برمه
سکون را و فتح میمله ایکی معنایه در اول مثقب که اغاج وغیری نسنه دلر شاعر بیت درصدف
از رنج برمه بوده است آسوده در * لیك در اشکم از مژکان سوراخ آمد . بروفه
ضم راء مهمله وواو معروف وفتح فایله مجمع الفرسده دستار و میان بند یعنی طرز رومیده
اولان صارق کذا فی تحفة الاحباب . بزغاله سکون زا و فتح غین معجمتین ایله کچی اوغلاغی
وصغر بوزاغو سنه ده دیرلر . بزغه سکون زا و فتح غین معجمتین ایله دهره که آنکله باغ

بوداردر بر نوع كسكين اكرى دموزدر عربيده منجل ديرلر ﴿ بژمرده ﴾ سكون زاء فارسى
اول وفتح ثانى وميم مفتوحه ايله برجانوردر چلپاسه يه مشابه اما اندن كوچك اولور
ينه كار جنسندندر آفتابه قرشو يوز طوتوب طورر آفتاب پرست دخى ديرلر شيخ
سودان بيت ازرق ديو چشم بژمرده رنك * از بدى مست واز هجيرى رنك ﴿ بزه ﴾
فتح زاء معجمه واخفاء هايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده زمين پشته دار يعنى دپه لو يروشرفنامه ده
ميوهٔ خوشبو معناسنه مذكوردر ودخى اون ايكى برجدن اونجى برج كه جدى برجنه
ديرلر ابو شكور بيت چو خورشيد آيد ببرج بزه * جهانرا به بيرون نماند مزه ﴿ بزيچه ﴾
كسر زاء معجمه وسكون يا وفتح جيم عجميله اوغلاق معناسنه بزچه دخى ديرلر مختارى بيت
اين بزيچه كه اوكبا بچرد * بدل شير خون شير بچورد * خواجه عميد لويكى بيت مخالفان
ترا چون بزيچه سلاخ * سه پايه از علمت باد وچارسو مسلخ * مسعود سعدى سلمان بيت
ازين بزيچهٔ بسته دهن چرا پرسى * كه هر كزش نه چراخور بود نه آبشخور * بعض فرهنكلرده
برج جديه دخى ديرلر ﴿ بزيشه ﴾ كسر زا وسكون يا وفتح شين معجمتين ايله آرده
كبود يعنى سوسام اوتى كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ بسوده ﴾ ضم سين مهمله ايله ال ايله
نسنه يوقلق لمس معناسنه مستقبلنده واو الفه قلب اولنوب ريا زياده ايله بسايد ديرلر
﴿ بشنزه ﴾ سكون شين وكسر نون وفتح زاء معجمتين ايله بر طعامدر يوفقه اتمك وياغ
وخرما ايله ايدرلر بسحاق اطعمه بيت من بما لم بپاى بشنزه روى * كوم از دست زخم
بريان داد ﴿ بكره ﴾ سكون كاف وفتح راء مهمله ايله ميخانه معناسنه در ابو المعانى بيت
مجرد ربكره بوده همت پير مغان مارا * فيوض نشاهٔ روشينهٔ داده زيك ساغر ﴿ بكسه ﴾
سكون كاف وفتح سين مهمله ايله ات پارچه سنه ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ بابله ﴾
امزكلو شراب ابريقى وصراحى وهرنه كه انكله شراب ظرفى اولور خواجه سلمان
بيت درخت شد دم طاوس وغنچه شد سر طوطى * ز حلق بابله بايد كشاد خون كبوتر
خون كبوتر يعنى شراب ﴿ بلغده وبلغنده ﴾ كلاهما بسكون اللام وضم الغين المعجمه
بريره كتورلمش وبربرى اوزرينه قونلمش نسنه حكيم ناصر خسرو بيت درين بند وزندان
بكار وبدانش * ببلغنده بايد همى نامدارى ﴿ بلغونه ﴾ سكون لام وضم غين معجمه وفتح
نونله قزلجه كه زنان يوزلرينه سوررلر انكا فكرد يرلر كسر فا وفتح كاف عجميله والغونه والكونه
وكلغونه وكلكونه دخى ديرلر حكيم نزارى قهستانى بيت صباسيدٔ بلغونه كرد بركل سرخ
بنفشهٔ بر زده سر همچو سبزه از لب جو ﴿ بلكامه ﴾ سكون لام وفتح كافله چوق مراده
نائل اولمش ديمكدر كه بل چوقدر وكامه مراددر بو بل باهوسده اولان بل كبيدر فرس
قديمدر استاد رودكى * رباعى * درپيش خود آن هجر چو بلكامه نهم * پروين ز سرشك
ديده بر جامه نهم * بسر نامه توجودست بر نامه نهم * خواهم كه دل اندر شكن نامه نهم *
﴿ بلكفد ﴾ سكون لام وفا وفتح كافله رشوت معناسنه در بلكفد مرقوم كبى ﴿ بنتومه ﴾
سكون نون وضم تاء مثناة وفتح ميمله بر كوكجه نسنه در اكثر اغاجلرده اولور نعمة الله
تركيسنى يالمى قره ايله شرح ايلمش ﴿ بنساله ﴾ سكون نون وفتح سين مهمله ولامله نسخهٔ

نسخهٔ حسين وفائى ده يعنى كهنه وسالخورده استاد رودكى بيت بكشته زين پوند شبز
شاخ بيد بنساله * جهان چون اشك مهجوران نشسته ژاله بر ژاله ﴿ بنكاه ﴾ سكون
نون وفتح كاف عجميله يوك ياب قونيلان محل اصلى بنكاه ايدى تخفيفا ها حذف اولندى اكثر
با رايله مترادف ايدوب بار وبنكاه ديرلر شيخ سعدى بيت زبنكاه حاتم يكى پير مرد * طلب ده
درم سنك فانيد كرد ﴿ بنكه ﴾ بنكاهدن مخففدر ﴿ بنه ﴾ فتح نون مشدده ايله ومخففه
ايله ده جائزدر مجمع الفرسده رخت واثواب معناسنه شيخ نظامى ار خسرو وشيرين بيت
بنه در يك شكارستان نمى ماند * شكارستان شكارستان همى راند * وبمعنى جاى ومكان
از مخزن اسرار بيت ظلمتيانرا بنه پر نور كرد * جوهر يانرا عرض ازدور كرد * فرهنك جهانكيريده
يعنى اثواب خانه حضرت مولانا قدس سره بيت يك حملهٔ ديكر بنهٔ خواب بسوزيم *
زيراكه چنين دولت بيدار درآمد * خواجه حسين ثنائى بيت اى حصر زادرهى تا بخراسان
بروم * بنه آتش زنم وهمچو خراسان بروم * وبمعنى بن چيزى يعنى بر نسنه نك غورى
وبهايتى مير خسرو بيت هر شجر باغ زشر تابنه * مندرز بى بركٔ خود برهنه * ودخى بيخ
وبنياد معناسنه حكيم ناصر خسرو بيت از نام بد ارهمى بترسى * با يار بد از بنه مپوين
﴿ بوبه ﴾ سكون واو وفتح باء موحده ايله ايكى معنايه در اول يعنى مرغ هدهدثانى يعنى
آرزومند بو ايكى معنايه ترتيب اوزره شمس فخرى * قطعه * بدارايى كه از انعام عامش *
بود طوق حمام وتاج بوبه * كه پيش ار حد واز اندازه دارم * بدركاه شه آفاق بوبه *
بعض نسخه ده آرزومند بويه نقل اولنمشدر كه بضم الباء الموحده ثم الياء المثناة التحتيها
بونقل ايله روايت مضطرب اولور زيرا شعراى متقدمين اشعارلرنده باء موحده يى كلماته
قافيه ايدوب معناى مرقومه استعمال ايلمشلر هر چند كه تتبع واستقصا اولندى بسه بويله
بولندى خصوصا شمس فخرينك معيارنده وحكيم اسدينك كرشاسب نامه سنده بويله
صحيح ايدوب بو بيت ايله اثبات مدعا ايلمشلردر ﴿ بوته ﴾ واو مجهول وفتح تاء مثناة ايله
فرهنك جهانكيريده درت معنايه كلور اول اول اغاجه ديرلر كه بويى وبدنى اولميوب
همان كوكندن چيقوب داللرى اوله ثانى آدم وحيوانات ياوريسنه ديرلر عموما وارسلان
ياوريسنه ديرلر خصوصا ثالث اوق نشانه سى رابع طين حكمتله دوزلمش كوچك وبيوك
ظرف كه ايچنده التون وكمش اريدرلر غالبى قوجه لو قاجيلر وللنورلر معربى بوتقه در
استاد ديمشدر * قطعه * نه در غنچه كامل شود پيكر كل * نه در بوته ظاهر شود
صفوت زر * زاجدات چرخست تهذيب مردم * چو از زخم خايسك نيرىٔ خنجر *
﴿ بوخله ﴾ واو مجهول وسكون خاء معجمه ايله خرقه وپيراهن وپاين وتخمكان ديدكارى
اوت كه تركيده سموز اوت ديرلر ﴿ بوده ﴾ بودن لفظندن اسم مفعولدر صيرورت وكينونت
معنالرينه شاعر ديمشدر بيت تا جهان بوده اينچنين بوده * اين شتركر به دائما باشد *
﴿ بوذاونده ﴾ سكون واوين ونون وضم ذال معجمه ايله صحاحده قاو معناسنه كه عربيده حف
ديرلر حو زستانده بيغه آذربايجانده پور ديرلر ﴿ بوره ﴾ واو مجهول وفتح را ايله ايكى معنايه
كلور اول اطعمه دن بورك در كه ات يا قيمه ايله ايدوب ياغده بشورلر انواعى اولور ياخود

شكر و بادام ایله اید وب شكر بوره دیرلر بسحاق اطعمه بیت چرا منعم كنی صوفی ز محراب
شكر بوره * كسی كوید مسلمانرا كه روی از قبله بركردان * ثانی برادویه در بوره
ارمنی دیرلر ل بورنه ع واو مجهول و فتح راو دال مهملتین و سكون نون ایله نسخه میرزا
ابراهیمده وارلقلی كمسنه یعنی غنی و مالدار ل بوزه ع واو مجهول و فتح زاء معجمه ایله
داریدن و یاخود برنجدن ایدرلر تركیده دخی بوزه دیرلر و او مفخم ایله شرفنامه ده اغاجك
بدننه دیرلر مثال معنی اول محمود ابن یمین بیت زدونان چون طمع داری كرمهای جوانمردان
خرد داند كه در عشرت شرابی نایداز بوزه ل بوزمه ع واو مجهول و سكون زاء معجمه و فتح
میمله خوشبو براوتدر كذا فی مؤید الفضلا ل بوزنه و بوزینه و بوزینه ع كلهم بواو المعروف
میمون اسملیدر كبی دخی دیرلر عربیده بو كینه سعدان و كوچكنه شبك دیرلر حكیم خاقانی
در قسمیه بیت بریش تیس و به بینی پیل و غبغب كاو * بجنس رقص كن و بوزینه لعاب
حضرت مولانا قدس سره بیت بوخوان شیران بكشی بوزینه همراه شد * استیزه
روكرندستی آواز بكجا شیراز بكجا ل بوژنه ع واو معروف و فتح زاء فارسی و نون ایله بمعنی غنچه
شكوفه یعنی هنوز آچلمامش چیچك عربیده برعم ضم با و غین معجمه ایله كذا فی مجمع الفرس
بو معنایه میر نظمی بیت دهانش بوژنه درباغ رویش * از آن زونشكفده یكحرف سویش
ل بوسكاه ع فتح سین مهمله و كاف عجمیله اوپه جك یر هرنه یر اولورسه ابو المعانی در نعت
شریف بیت بحسن روی ترا روح قدس مشتاقست * همیشه خاك درت بوسكاه عشاقست
ل بوسه ع اوپمك عربیله مشتركدر فارسیده غیری نامی یوقدر زیرا اولدوغی شایع
دكلدر چغتای لساننده موجك دیرلر ل بوكه ع واو معروف و كسر كاف و اخفای ها ایله
بودكه لفظندن اختصار اولنمشدر اولدكه معناسنه خواجه حافظ بیت باصبا همراه بفرست
از رخت كلدسته * بوكه بوبی بشنویم از خاك بستان شما ل بوله ع واو معروف و فتح
لامله بوزن و معنی لوله كه ابریق و امثالی نسنه لرده اولور ل بوماره ع سكون واو و فتح میم
وراء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده بر پرنده جانوردر ل بومه ع لغت قدیمه در طاش اوزرنده
آت ایاغنك نعلندن چیقان قغلجم شیخ نظامی معراجیه ده براق وصفنده بیورمشدر
بیت درشب تاریك بان اتفاق * برق شده بومه پای براق ل بوهه ع سكون واو و فتح
ها ایله هدهد قوشی كذا فی نعمة الله ل بویه ع واو معروف و فتح یای تحتانیله بمعنی آرزومند
حكیم انوری بیت ای در حرم جاه امینی كه نیاید * از بویه او خواب خوش آهوی حرم را *
شرفنامه ده عشق معناسنه مرویدر بیت مرقومك عشق معناسنده و شوق معناسنده ده
شمولی واردر ل به ع اظهار ها ایله اوكی قوشی كه بایقوشدن بیوك اولور كذا فی نعمة الله
ل بهمه ع سكون هاء اول و فتح میم و اخفای ها ایله بهادر و شجاع كمسنه لرك لقبی در فلان مرد
بهمه است دیرلر ل مع الیاء التحتانی * بختی ع سكون خاء معجمه و كسر تاء مثناتله اشتر جنسندن
بیسراك دیدكلری اركك و تویلی دوه معناسنه كثرت استعمال ایله دوه نك صفت ممدوحه سی
اولمشدر میر نظمی بیت به سیصد اسب خوش تازی نهادی * بیا نصد اشتر بختی نژادی
ل بردی * سكون را و كسر دال مهملتین ایله حصیر ایتدكاری اوت تركیده ساز دیرلر ل

ل برزی ع سكون راء مهمله و كسر زاء معجمه ایله تورانیلردن بر مبارز پهلوانك نامیدر
ل بزكوهی ع كسر زاء معجمه و ضم كافله طاغ كچیسی كه رنك دخی دیرلر شاعر بیت برو ریش
درازو كوته عقلش * بزكوهی توان كفتن بشكلش ل بلبل ع شرفنامه ده صراحی و شراب
برداغیدر فرهنك جهانكیریده اوچ معنایه روایت اولنمشدر اول بكماز لغتی كبی هم شرابه
وهم پیاله یه دیرلر بوایكی معنایه ترتیب اوزره حكیم فردوسی * مثنوی * توبی میكسارد
ازمی زابلی * به پیمای تا سر یكی بلبلی * یكی بلبلی سرخ در جام زرد * تهمتن بروی زوان
بخورد * ثانی اول مغنیان كه انواع ونازك و لطیف الوان رنكلر ایدرلر ثالث بر نوع زردالودر
ل بلغاری ع تلاتین دیدكلری خوشبو دینك نوعیدر آنده دخی جزوی رایحه واردر
بلغارد یارنده اشلنمكله بلغاری تسمیه اولنمشدر بعضیلر تلاتین دیرلر ل بن كوهی ع یا غلو
براوتدر آنكله طعام بشوررلر كذا فی شرفنامه اما مؤید الفضلاده براوتدر جرب و شیرین
اولدوغندن طعامه توب اندن طعام ایدرلر و بعض نسخه ده بوی كلك مرقوم معناسنه در
ل بوالعجبی ع حقه باز و شعبده ساز در میر نظمی بیت بوالعجبی آمده روزی بشهر *
شعبده آموخت ازو خلق دهر * كذا فی مجمع الفرس ل بوخلانی ع واو معروف و سكون
خاء معجمه ایله یعنی شیطان كذا فی شرفنامه ل بودی ع شرحی مروری ایدن بود
معناسنه در آخرنده كی یا حرفی كاه مصدریه و كاه خطابیه و كاه وصفیه استعمال اولنور
محلنه كوره صانمك و بیتلرندن فهم اولنور * قطعه * دانه مادر ضمیر خاك بودی كاشكی
یاچو سرزد در زمان دهقان ورودی كاشكی * دست چون اقتاد خالی همت عالی بلاست
آنچه دارم در نظر در دست بودی كاشكی ل بوعلی ع حكمای اسلامیه دن ابن سینادر
شیخ الرئیس دخی دیرلر و دخی اسلام حكماسندن حكیم مشرب اولانه دیرلر كذا فی شرفنامه
ل بویحیی ع یعنی ملك الموت محمد هندوشاه صحاحده بولفظ كرچه عربیدر اما مرقوم معنایه
فارسیده استعمال اولوردی یا زمش ل بوی سای ع اوزرنده مسك و عطریات
ازدكلری طاش ل بوی ع بش معنایه استعمال اولنور امید و محبت و طمع و خوی و پس
روی معنالرینه كذا فی اشرفنامه بمعنی امید خواجه حافظ بیت ببوی نافه كاخر صبا زان طره
بكشاید * زتاب جعد مشكینش چه خون افتاد در دلها * بو معنالره واقف اولمین قوقو
معناسنه صانور ل بوی ع كسر واو ایله بمعنی باشی یعنی اوله سن و اولورمی سن دیمكدر كذا فی
شرفنامه ل بهمی ع سكون ها و فتح میمله بوزن حبلی كدی اوتی دیدكلریدر كه ارپه
سنبله سی كبی باشی اولور اطبا عصارەسن آلورلر غایت قابضدر و قطع دم ایدر شاعر
برینك هجونده دیمشدر بیت كرفت خون زرك آنكه میخورد اورا * مكر كه نان ترا از خمیر بهمی
باب الباء الفارسی المفتوح
بود ل باب الباء الفارسی المفتوحة مع الالف * پا ع بش معنایه كلور اول معروف ایاق
معناسنه حرف یای تحتانیله پای دخی دیرلر ثانی تاب و طاقت معناسنه كمال اسمعیل بیت
شاد باش ای شه پردل كه ندارد پا بت * دشمن ارخود بمثل رستم دستان باشد * ثالث
مقاومت معناسنه وله بیت كر سربر آورد چو كدو باتو بدسكال * تیغ قضا همی كندش
چون چنار پای * رابع ایزكه پی دخی دیرلر خامس بهانه معناسنه مرویدر ل پاشكاع كسر

تاء مثناة وسکون شین معجمه ایله بادنجان که معروفدر ﮒ پاتنکا ﺞ کسر تاء مثناة وسکون
نون وفتح کاف فارسیله بودخی بادنجاندر باتنکان دخی دیرلر تعریب اولنوب بادنجان دیدیلر
شاعر بیت چنان بود سست دانش هیچ دانا * که باتنکا نمیداند ز آبا ﮒ پاتوا ﺞ ضم تاء مثناة
ایله ایاق دولاغی که پاتابه دخی دیرلر ﮒ پادشا ﺞ سکون دال مهمله وفتح شین معجمه ایله
پادشاه دیمکدر کسر دال ایله اوقیان لفظ مرکب اولوب معناسندن بیخبردر زیرا پاد ایله
شاهدن مرکبدر پاد نکهبان وبزرک وجهانبان ودافع ضرر معناسنه در کذا فی اجمال
حسینی والضمیر والدستور والمحمودی وغیرهم وشاه صاحب واصل معناسنه در معنای
ترکیب صاحب جهان دیمك اولور پادشا پادشاه لفظندن مرخمدر شاعر بیت که من تا
ترا دیدم ای جان من * نیم پادشا بر دل خویشتن ﮒ پارسا ﺞ سکون راء مهمله ایله زاهد
وعابد وپاکیزه وپاك دامن وتزکیه اولنمش شاهد وحلال زاده وشغله مستعجل وکارکذار
معنالرینه مثال زاهد وعابد شیخ سعدی بیت هر کرا جامه پارسا بینی * پارسادان ونیك
مردانکار * مثال پاکیزه وحلال زاده وله بیت کر انها که من کفتمی کردمی * نکوسیرت
وپارسا مردمی ﮒ پازبا ﺞ سکون زاء معجمه وفتح باء موحده ایله پادزهر معناسنه ابوالمعانی بیت
کرکند تأثیر دل را زهر قهر غم بخود * بهر رفعش ساز آندم ساغرمی پازبا ﮒ پاشا ﺞ وزیر
ووالی ووکیل دولت ودخی اتمجه طوغان معناسنه که باشه دخی دیرلر ﮒ پاشنا ﺞ سکون شین
معجمه وفتح نونله اوکجه که پاشنه دخی دیرلر میرخسرو * مثنوی * عملهای جهان بر عکس هم هست
که برملك کدایی را دهد دست * چنین هم دیده ام کافسرده پایی * بتخت زر دریده پاشنایی
ﮒ پالا ﺞ درت معنایه کلور اول اسب جنیب یعنی یدك آت حکیم فردوسی بیت نشست ازبر
تند پالای خویش * چو خورشید بنمود پهنای خویش * ثانی صاف ایدیجی مراد سوزکی در
لکن بو معناده یالکز استعمال اولنمز بر کلمه ایله ترکیبه محتاجدر شیخ فیضی بیت مست عشقیم
وریا شوی حرم باده ما * باده پالای درمیکده سجاده ما * ثالث بمعنی آو ونخته رابع بمعنی فریاد
بو معنالر کتاب زنددن مستخرجدر ﮒ پدآسیا ﺞ سکون دال وکسر سین مهملتین ایله دکرمان
اغاجی ﮒ پذیرا ﺞ کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله قبول ایدیجی ویوریجی
وامرطوتیجی وسوز دیکلایجی کذافی شرفنامه ﮒ پردا ﺞ سکون را وفتح دال مهملتین ایله
بوزن ومعنی فردا کذافی فرهنك جهانکیری ﮒ پرده سرا ﺞ حرم قپوسنده وملوك
ووزرا وکبارك خاص خانه لری قپوسنده اولان پرده معناسنه خواجه سلمان بیت
افلاك را خیام وسرا پرده بر کنید * زین پس خیام وپرده سرا راچه میکند * مولانا
هاتفی بیت زپرده سرا شد بمحفل سرای * براورنك زرین بر آراست جای *
ﮒ پرستا ﺞ فتح را وتا وسکون سین مهملتین ایله پرستاردن ترخیم اولنمشدر قول
وجاریه در کذافی المجمع ﮒ پرنا ﺞ سکون را وفتح نونله بر نوع منقش دیبادر غایت لطیف
ونازك اولور پرنو وپرنون وپرنیان دخی دیرلر منوچهری * قطعه * از فروع کل اکر اهرمن
آید پرتو * از پری بازندانی دوزخ اهرمنا * چونکه زرین قدحی بر کف سیمین صنمی * یادرفشنده
چراغی بمیان پرنا * ادیب صابر بیت بروی وسینه وساعد بخل شدند ازوی * یکی حریر

حریر ودوم حله وسیوم پرنا ﮒ پروا ﺞ سکون راء مهمله ایله یدی معنایه کلور اول طاقت وآرام
ثانی دانستن بوایکی معنایه ترتیب اوزره حضرت مولانا قدس سره * قطعه * هران پروانه
که شمع ترا دید * شبش خوشتر ز روز آمد بسیما * همی پر دیکر د شمع حسنت * بروز وشب ندارد
هیچ پروا نمی آرم بیان کردن ازین بیش * بکفتم اینقدر باقی تو پروا * ثالث بمعنی سرو بوك
سیف اسفرنکی بیت بکوی عاشقان ای ازسر سودای مادارای * دل از جان وجهان برکیر
اکر پروای مادارای * رابع بمعنی توجه والتفات ومیل ورغبت بابا فغانی بیت فراموشم کند
آن دیو پروا * بلای جان مردود دم همینست * وله بیت پروا نمیکنی وبهر کس که دل
دهم * چون بینمدم بداغ تو سر میدهد مرا * دیکر بیت دادما آن شوخ بی پرواند اد *
بسکه بی پرواست داد ما نداد * خامس بمعنی مبالات یعنی ترك وباك داشتن میرخسرو
بیت جوان وشوخ وفراموشکار وبی پرواست * زمان زمان زمن خسته دل که یاد دهد
کمال اسمعیل بیت کمال از عاشقی پرواندارد * که غیر از سوختن پرواندارد * سادس
فراغت معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ربود چشم ورخ وزلف آن بت رعنا
یکی قرار ودوم طاقت وسیوم پروا * سابع بمعنی سراسیمه شمس فخری بیت پناه ملك سلیمان
شهنشه ایران * که آسمان زمعالی اوست باپروا * ودخی آکاه وآسانی معناسنه ده
وسیله نظر در ﮒ پرهٔ آسیا ﺞ دکرمان چرخی معناسنه ابوالمعانی بیت در دهر یکنفس
نشد دل رها زغم * کشتیم زبون از پرهٔ آسیای چرخ ﮒ پسا ﺞ فتح سین مهمله ایله ولایت
فارسده برشهر آدیدر فسا دخی دیرلر که معربیدر ﮒ پنجپا ﺞ سکون نون وجیم موقوف وفتح
باء فارسیله یںکچ که خرچنك دخی دیرلر عربیده سرطان دیدکلریدر حکیم خاقانی بیت
جوقی لئیم ویکدسه کژسیر وکوژسار * چون پنجپای آبی وچون چارپای خاك ﮒ پنج دعا ﺞ
ای صلوة خمسه کذافی المحمودی ﮒ پندوا ﺞ سکون نون ودال موقوف وفتح واو ایله قیجی
دیدکلری اجی اوتدر تناول ایدرلر مزه دن خالی دکلدر ﮒ پهنا ﺞ سکون ها وفتح نونله ابعاد
ثلثه دن شول بعده دیرلر که عرب عرض دیر عجم پهن ترك یاسی دیر بو تقدیر جه اینه چکان
نسنه یه پهنادینلور بو بیاتدن فهم اولنور * مثنوی * چو بشنید وسد چون یکی پاره بو
بسر پوش پولاد دود رتنش کبر * زهر اوستادی یکی خانه خواست * درازی وپهناش صد کام
ارست ﮒ پیدا ﺞ نهان مقابله سنده اولان ظاهر معناسنه در شیخ سعدی بیت بکفت
احوال ما برق جهانست * دمی پیدا ودیکر دم نهانست * کاهی آشکارا معناسنه اقتضا
ایندیکچه استعمال ایدرلر شیخ علی نقی * رباعی * بی عشق دلی که اضطرابش پیداست *
بی ظرف تنی که پیچ وتابش پیداست * سر دل پرعشق نکردد ظاهر * تا نیمه بود شیشه شرابش
پیداست ﮒ پیما ﺞ سکون یای تحتانی وفتح میمله اوچمك معناسنه اکثر اصطلاح واستعمال ایله
استعمال اولنور زیرا قولاچلیوب وآدملیوب اوچمك وشراب اوچمك معناسنه اصطلاحیدر
ایچمك مراد اولنور که باده پیما وباد پیما دیرلر حافظك بو بیتنده ایکی وجهیله مذکوردر
بیت چو باحبیب نشینی وباده پیمایی * بیاد دار محبان باد پیمارا * دیکر بیت دشمن آتش
نهاد وباد پیمار ایکو * خاك بر سر کن که آب رفته باز آید بخو ﮒ مع الباء * پاتاب ﺞ تاء مثناة

ایله مانند ومقابله و برابری معناسنه میر نظمی . بیت شود در بزم او زهره بخجل یاب *
نیاد در زم او مریخ پاتاب لغ پاروب مع ضم راء مهمله وواو معروفله کورك که پارو دخی دیرلر
لغ پارياب مع سكون راء مهمله وفتح یای تحتانیله اول مزروعاته دیرلرکه عمل ایله صواریله
پاریاو وفاریاب وفاریاو دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پاکوب مع ضم کافله ایاغله
دپمك ودپجی رقص اولسون وغیری اولسون میر نظمی . بیت زن دنیا بود هرچند مرغوب
شود لیکن ببزم سفله پاکوب * لغ پالای اسب مع یدك چکلن آت کذا فی المجمع لغ پایاب مع
فتح یای تحتانیله طقوز معنایه استعمال اولنور اول طاقت معناسنه حکیم فردوسی . بیت
که این پاره نیست پایاب او * درنکی کند چرخ راتاب او * ثانی حوض معناسنه خذف
بیت کل کبود چو برتافت آفتاب برون * ز بیم چشم نهان کشت در دل پایاب * ثالث
معبار جا لیله صو اولان مکانك نهایتی دیوب بو بیتی نظم ایلمش شمس فخری بیت خدایکان
جهان آفتاب چرخ جناب * که بحر بخششش اوراندیده کس پایاب * وترکیبی پی آب اولمله
معنای رابع شمس فخری بکار ایاغی صو یك آقوب جمع اولدوغی یره ده دینلور دیمش
خامس فرهنك جهانکیرده قیونك آسان وجهله اشاغیسنه اینمك ایچون ایاق بصمه جق
یرلرینه که رای دخی دیرلر وزبان هندیده پاولی دیرلر بو معنایه حکیم نزاری قهستانی
در طلب شراب کفته * قطعه * می حیات منست وممکن نیست * زو میسر بهیچ اسبابم
ای دریغا که آب زر بودی * واخریدی ز آب پایابم * سادس دبینه ایاق ایریشن صویه ده
دیرلرکه ضد غرقاب در حکیم سنایی . بیت ای ز جودت سراب بحر محیط * دل راد تو بحر بی
پایاب * سابع پاینده یعنی ضمان کننده اصفهند یارك رستمدن هلاك مرتبه سنه یدوکی زخمدن
شکایتی محلنده حکیم فردوسی * مثنوی * امید من آنست کاندر بهشت * دل پاك من
بدرود هرچه کشت * مرا سخت از انست کان باب من * بکیتی نخواست پایاب من * ثامن
تاب وتوان معناسنه شمس فخری بیت جمال دولت اسلام شیخ ابو اسحق * که چرخ رانبود
زیر ران او پایاب * تاسع بمعنی نهایت وغایت کمال اسمعیل . بیت همت عالی تو پایان نیست
که ندیدست شهریش پایاب * بو معنایه کمال خجندی بیت بحر عشقت بحر بی پایاب کفتن
میتوان * زر وصلت کوهر نایاب کفتن میتوان * محمد هند وشاه صحاحنده بمعنی کرداب وبن آب
دیو نقل ایلمشدر لغ پای شیب وپاشیب مع کسر شین معجمه وسكون یای تحتانیله دشوار
عقبه یه اسمیدر حکیم خاقانی رمی اجحار ایچون دیمشدر . بیت دست بالا همت مردان که کرده
زیر پای * پای شیبی کان عقوبت جای شیطان دیده اند * فرهنك جهانکیرده پاشیب
بمعنی زیره پایه مولانا مطهر * قطعه * ساحت بستانسرای وبام قصرش کز علو * کاخ
وفرواره فراز لامکان آورده اند * درعمود صبح پاشیبی برین بربسته اند * وز بنات النعش
از ازدبان آورده اند * بوندن فهم اولنور که عمود کرسی وزدبان النته صفه کبی ایند کاری
باصه مق لغ پابکوب مع بمعنی پاکوب مرقوم یعنی رقاص حکیم اسدی بیت تراشاید
آن کاوخ وسیمتن * که هم پابکوب ست وهم نای زن لغ پتکوب مع سكون تاء مثناة وضم کافله
آچارکه جوز وسوز و چغراتمدن ایدرلر کذا فی شرفنامه لغ پرتاب مع منزل اوقی ونشان بعیده

بعیده درست واران اوق جوهری زرکری بیت شمشیر تو شیر اوژند پرتاب تو پیل افکند
یك حمله تو برکند بنیاد صد حصن حصین * ودخی دور افکنده ایراغه آتلمش هرنه اولورسه
شیخ سعدی بیت نظر کن چو سوفار داری بشست * نه آنکه که پرتاب کردی ز دست *
بو معنایه چغتای لسانده اوچوردی دیرلر میر علیشیر . بیت که اول ایتکونجه بزم اچون
تنعیم * او چوروب ایردی باشینی تیغیم لغ پزغاب مع سكون زاء فارسی وفتح غین معجمه ایله
صو بندی که بوستان صوار بالجق صو آرقلرنده ایدرلر که مراد اولنان جانبه آقه کذا فی
مجمع الفرس لغ پیاب مع فتح یای تحتانی ایله پایاب لفظندن اختصار اولنمشدر آنك جمیع
معنالرنده استعمال اولنور لغ پیترسب مع سكون یای تحتانی وسین وفتح تاء مثناة وراء
مهملتین ایله نام پدر پورشسب که پدر زردهشت در پارسیلر اکا نبوت اسناد واعتقاد ایدرلر
ایدی زرآتشت بهرام * مثنوی * مران مر درانام بد پیترسب * همان نام فرزند او
پورشسب * که زردشت از پشتش آمد پدید * که شد قفلهای جهانرا کلید لغ پیوراسب مع
نام ضحاك ماری در که غایت ظالم پادشاه ایدی و بیك سنه دن برقاچ کون ناقص عمر سوردی
آخر فریدون شاه انی قتل ایلدی . بو اسمی اصحاب فرهنکك کیمی باء موحده ایله وکیمی باء عجمیله
نقل ایلدیلر لغ مع التاء المثناة لغ پانت مع فتح تاء مثناة ایله بمعنی بابت که حرف باده مرور
ایلدی لایق سزاوار معناسنه ابو المعانی . بیت همیشه دلخوشی وشادی دلبران شاید
چنانکه کریه وزاری بپانت عاشق لغ پات مع بمعنی تخت کذا فی فرهنك جهانکیری
لغ پاخوست مع ضم خاء معجمه وواو مجهول وسكون سین مهمله ایله ایاق التنده باصلوب
یامی لنمش نسنه لغ پاداشت مع بمعنی پاداش که جزای نیك ضدی بادافراه استاد فرخی . بیت
خدایکان جهان آنکه از خدای جهان * جهانیانرا پاداشتست وبادافراه لغ پاساخت مع
حاضر ومهیا یعنی دوزیلوب حاضر وآماده اولان نسنه میر نظمی . بیت شه جمجاه وعالی
بخت وکوکب * کند بزمش فلك پاساخت هرشب لغ پای بست مع یای موقوف وفتح باء
موحده ایله بنا تملی که عربیده اساس دیرلر شیخ سعدی بیت اول اندیشه وانکهی کفتار *
پای بست آمدست پس دیوار * بعض فرهنکده پاپونك اول شروعی معناسنه ابو المعانی
در نعت شریف . بیت رسالت باو راست زیر دست * که کردون نبوده هنوز پای بست *
لغ پای برکا بست مع ای در صفرست ودر سواری لغ پایخست وپایخوست مع کلاهما بیای
موقوف وفتح خاء معجمه وواو معدوله وسكون سین ایله ایاق التنده یامی لنمش نسنه حکیم اسدی
بیت فراوان کس از پیل شد پایخست * بسی کس نکون مانده در پا ودست * شمس فخری
بیت ابو اسحاق آن شاه عادل که شد * ببای علوش زحل پایخوست لغ پایست مع کسر یای
تحتانی وسكون سین مهمله ایله بمعنی بقا یافت وپاینده شد یعنی باقی وثابت اولدی دیمکدر
مسعود سعد سلمان بیت چو عز من وذل تو نپایست * همه ذل من وعز تو پاید لغ پت مع ایکی
معنایه در اول آهارکه بزه وکاغده ایدرلر منوچهری * قطعه * جهان ماچو یکی زود سیر پیشه
وراست * چهار پیشه کند هر زمان بدیکر زی * بروزکار خزان پتکری کند شب وروز *
بروزکار بهاران کندت رنکرزی * بروزکار زمستان کند دسیکری * بروزکار خزران کندت

خشت پزی * ثانی اول پرمشق خرده توی که پچینك توپلری دینله بترانی طراق ایله قوپاروب
اکیروب شال وصوف ولطیف جامه‌لر طوقورلر آکا بر شیم وکرك وکالك دخی دیرلر ۶ پذرفت ۶
سکون ذال معجمه وفاو ضم راء مهمله ایله قبول ایلدی دیمکدر حضرت مولانا قدس سره بیت
اندل چون سنك را باچند چند * پند کفتیم ونمی پذرفت پند ۶ پذیرفت ۶ پذیرفتن دن
فعل ماضیدر قبول ایلدی دیمك اولور استاد دقیقی بیت پذیرفت از وشهریار آنچه
کفت * کل رویش از نازکی بشکفت ۶ پرداخت ۶ سکون را وخاء معجمه ایله بش معنا یه
کلور اول یعنی خالی کرده ناصر الدین بجه بیت رایت عشق معنوی افراخت * دل زسودای
زلف اوپرداخت * ثانی فارغ شده معناسنه شیخ نظامی بیت میزبان چون زکار خود
پرداخت * پیش از اندازه پیشکشها ساخت * ثالث یعنی درساخت خواص کفته بیت
همه شب باخیال دوست پرداخت * دوای غیر درد دوست نشناخت * رابع یعنی آراسته
ومرتب کرده استاد رودکی بیت بهشت آیین سرایی رابپرداخت * زهرکونه در وتمثالها
ساخت * خامس جلاداده عماد فقیه بیت که پرداخت آیینهٔ روی تو * که از مشك
ترساخت کیسوی تو ۶ پردخت ۶ حذف الفله پرداخت مرقومك جمیع معنالرنده استعمال
اولنور یعنی فارغ شده وتمام کرده حکیم فردوسی بیت بیاراست روی زمین رابداد *
چوپردخت ازان تاج برسر نهاد ۶ پرست ۶ پرستیدن لفظندن اسم فاعل ووصف
ترکیبی اولور خداپرست وعاشق پرست کبی مولانا عرفی بیت در آن زمان که فتادش
نظر بشمسهٔ او * شد آفتاب پرست آفتاب حرباوار ۶ پرکست ۶ سکون را وسین
مهملتین وفتح کاف فارسیله یعنی معاذالله ومبادا کذافی نسخهٔ حسین وفایی بومعنایی
مؤید شمس فخری بیت کسی چون او بود درملاء هیهات * شهی چون او بود در دهر
پرکست ۶ پریرفت ۶ کسر راء اول وضم ثانی وسکون یای تحتانیله اوچق طوتمش میر نظمی
بیت نشانش همین بسکه چون لاله شد * پریرفت برلب چو نجاله شد ۶ پریوت ۶ سکون
راء مهمله وضم یای تحتانی وواو مجهول ایله ترکیده قورلغان دیرلر برعلتدر طرنق دبنده
پریون دخی دیرلر کذافی نعمة الله ۶ پسادست ۶ فتح سین مهمله ایله وبرهسی که عربیده نسیه
دیرلر مقابلی دستادست درکه نقد دیمکدر ابوشکور بیت ستد وداد مکن هرکز جز دستادست
که پسادست خلاف آرد والفت ببرد ۶ پست ۶ آلچاق که مقابلی بالادر شیخ سعدی
بیت خدایی که بالا وپست آفرید * زبردست هردست دست آفرید * استعاره طریقیله
خسیس ودنی یه ده پست دیرلر بومعناده دخی ضدینه بالا دینلور عربیده که عالی معناسنه‌در
معیار جمالیده یعنی کوتاه شمس فخری بیت جمال الدین ابو اسحق که آمد * که برقدر علوش
آسمان پست * بو بیتده الچق معناسی دخی اقربدر ۶ پشم دوات ۶ شمس فخری وبعض
اصحاب فرهنك دوات لیقه‌سی دیدیلر ومعنای ترکیب دخی اویله اولور اما شرفنامه‌ده کیجه‌لرده
صحبه قریب اولان برودت دیدیلر معنای ترکیب ایسه آنی اقتضا ایلمز ۶ پاشت ۶ فتح
لام وسکون شین معجمه ایله مردار وچیل معناسنه استاد کسایی بیت بادل پاك مرا جامهٔ
ناپاك رواست * مدبران راکه دل ودیده پلیدست وپاشت ۶ پاوت ۶ ضم لامله یعنی

یعنی دستارچه یعنی مختصر کوچك صارق پلون دخی دیرلر اما بعض نسخه‌ده دستار
حقیرانه واقعدر میر نظمی بیت در آنجا که مردی نشسته سکوت * برش جامهٔ کهنه
برسر پلوت ۶ پنج اوکشت ۶ فتح همزه وسکون واو وشین معجمه وضم کاف عجمی ایله
ایراغاجی که ترکیده قنتق دیرلر فتح تاء مثناة وسکون لامله ۶ پنج انکشت وپنجنکشت ۶
ایکی معنایه کلور اول براوتدر کوچك اغاجی اولور ارمق کنارنده بتر بپراغی شاهدانه بپراغی
کبی اولور عربیده فرنجمشك دیرلر ودخی ذوخمسهٔ اوراق وذوخمسهٔ اطباق وذوخمسهٔ
اصابع دیرلر وتخمنه شیرازیلر تخم دلاشوب دیرلر طبیب یوسفی * قطعه * کند چون
دود پنجنکشت رازن * بزیر خود کند کم شهوتش را * وکر مردش کند در زیر خود دود
برانکیزد ازور اقوتش را * ثانی مراغهٔ تبریزه قریب بر موضعك اسمیدر ۶ پنج شاخ دست
ای پنج انکشت کذافی المحمودی ۶ پنج نوبت ۶ ای صلوة خمسه وبش نوبت که پادشاهلر
قپوسنده مهترلر چالارلر ایضا منه ۶ پنجوکشت ۶ یعنی پنج اوکشت مرقوم ۶ پهن دشت
واسع وبی پایان صحرا که عربیده فلات وبیداء ومفازه دخی دیرلر میر نظمی بیت نی همان
بوده بچشمش سر کذشت * آهوازا تنك بوده پهن دشت ۶ پیخست ۶ سکون یای تحتانی
وسین مهمله وضم خاء معجمه ایله نسخهٔ حسین وفاییده یعنی کرفتار محنت وعاجز ونسخهٔ
میرزا ابراهیمده یعنی محبوس وبندی مثال معنیٔ اول استاد عنصری بیت شادی وبقا
بادت زین بیش نکویم * کین قافیه تنك مرا تنك به پیخست ۶ پیخشت ۶ سکون یای تحتانی
وشین وکسر خاء معجمتین ایله اعلندن ویرندن قوپمش نسنه وکوکندن قوپمش اغاج
عربیده کی مقلوع معناسنه شمس فخری بیت چنان بنیاد ظلم ازکشور خویش * بفرمان
الهی کرد پیخشت ۶ پیوست ۶ ایکی معنایه در اول یعنی پیوند یعنی اتصال شیخ سعدی
بیت بعد ازان بارا درش پیوست * مهر ازین برکرفت ودروی بست * ثانی یعنی همیشه
ظهیر فاریابی بیت از نسیم شمایلت پیوست * در خوی بخلذ ست آهوی چین ۶ مع الجیم * پاراج ۶
کسر راء مهمله وسکون نونله شعرا وسازنده وامثالی کمسنه‌لره ویریلان جایزه وعطیه که
صله دیرلر شیخ نظامی بیت مغنی راکه پارنجی بدادی * بهردستان ۶ زنجی ندادی ۶ پازاج ۶
فتح زاء معجمه ایله اطفال کوبکن کسن عورت که ترکیده ابه وعربیده قابله دیرلر حکیم سوزنی
بیت کفتهٔ من حلال زاده بطبع * نبود مرخشوك راپازاج * وبعض نسخه‌ده دایه معناسنه
مرویدر منصور شیرازی بیت بناز مادر ایام طفل بخت ترا * بزرك میکند اندر کنار چون
پازاج ۶ پخج ۶ سکون خاء معجمه ایله یا صیلنمش نسنه حکیم سنایی بیت بینی پخج بود
درپی زشت * چشمی از آتش ورخ از انکشت * کمال اسمعیل بیت ززیر که تودانی که
چون جهد دشمن * بچهره زرد وبتن پخج کشته چون دینار * وبرنسنه‌یی اوروب یاصیلغه‌ده
دیرلر حکیم فردوسی بیت چوزد کرز برفرق اودر نبرد * سر ومغفرش چون سپر پخج کرد
۶ پرخج ۶ فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله اسب واستر وکاو وخر وغیریلرك صاغریسی
فرخج وپرخش وکفل دخی دیرلر فرهنك جهانکیریده جیم عجمیله مرویدر مسعود سعد سلمان
بیت همی تاکیم کرد باید نکاه * به پشت وپرخج غلیو ازور نك ۶ پرهنج ۶ کسر راء مهمله

وها وسکون نون ایله فرهنك جهانکیریده بر نوع غله در بغدایه بکزر اما بغدایدن اینجه
وضعیفرك اولور ﻭ پسیج ﻉ کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیله بمعنی آماده کی حاضرلنمش
معناسنه مولانا هاتفی بیت سپه را بمنزل بریدن پسیج * زمین از روار ودر آمد به پیچ *
پشنج ﻉ فتح شین معجمه وسکون نونله چهره ده ظاهر اولان لکه که عربیده کلف دیرلر وصودن
صچرایان قطرات که عربیده رشاشه دیرلر ابو المعانی بیت بر روی ماه آنچه نمایان پشنج نیست
دود سینه زدرد دلم کرده است اثر ﻭ پشیج ﻉ کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله
واسع ووافر معناسنه ﻭ پفج ﻉ سکون فایله شرحی مرور ایدن بفج مرقوم معناسنه
یعنی سوبلرکن اغزدن صاچلن توکرك شهیدی قمی بیت فی اوقتد آنراکه سروردی توبینك
زان خلم وازان پفج چکان بر برو رویت ﻭ پناج ﻉ فتح نون اول وکسر ثانیله باء موحده ده
ذکری مرور ایدن بناج مرقوم معناسنه ﻭ پنج ﻉ مرتبهٔ اعداده بش عدد در شیخ نظامی
بیت پنج نماز ست به از پنج کنج * به که بدین پنج شوی کنج سنج * دیکر بیت پنجهٔ خود ساز
بدین پنج سخت * پنجهٔ ابلیس بدر لخت لخت ﻭ مع الخاء المعجمه * پازخ ﻉ فتح زاء معجمه ایله
فرهنك جهانکیریده بمعنی نالش یعنی اینکلدی عماد زودی بیت ای کرده دلم غم تو رخ رخ
تا چند کنم زعشق پازخ * ودخی آواز معناسنه میر نظمی بیت کسی کر کند پند با جان
شنید * شنید نداز جان پازخ دهید ﻭ پاسخ ﻉ ضم سین مهمله ایله جواب معناسنه
شیخ نظامی بیت زبانش کرد پاسخ را فرامشت * نهاد از عاجزی بر دیده انکشت * حکیم
خاقانی بیت کر زغمت صد یکی شرح دهم پیش کوه * آه دهد پاسخم کوه بجای صدا *
سوزدیکله دینلکده پاسخ شنو دیرلر شاعر دیمشدر بیت پیامت شنیدم تو پاسخ شنو *
یکایك بکو وزودی برو * وجواب ویردیمکده پاسخ بده دیرلر شیخ نظامی بیت مفتی
پرسمت کر تو پاسخ دهی * شدم شاد اکر رای فرخ نهی * حکیم فردوسی بیت چنین
داد پاسخ که نخجیر نیست * مرا خود کمان وزه تیر نیست ﻭ پاکباز چرخ ﻉ ای ماهتاب
یعنی پرتو ماه کذا فی المحمودی ﻭ پتخ ﻉ سکون تاء مثناة ایله مبهوت وکالیوه یعنی بون
ومتحیر کذا فی فرهنك جهانکیری ﻭ پخ ﻉ ایکی معنایه در اول بمعنی خوش پخ پخ دیرلر
خوش خوش دیمك اولور کاهی بو معنایه په په دیرلر ثانی بر کلمه در که کدی وکوبکی اول
لفظ ایله سورلر کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه حکیم سوزنی بیت کسی که کردن
شیران شرزه در شکند * به کربه توبه بی حرمتی نکوید پخ ﻭ پرکار چرخ ﻉ دور فلك
کذا فی المحمودی ﻭ پرخ ﻉ سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اوّل حصه معناسنه
میر نظمی بیت ز نعمتهای کوناکون دنیا * دلم را پرخ غم افتاده تنها * ثانی خانمان ومتاع
کاسد ابو المعانی بیت متاع معرفت را طالبی نیست * درین بازار دانش پرخ بوده *
ﻭ پرداخ ﻉ فتح را ودال مهملتین وسکون نون ایله صحتیان ادیم معناسنه کذا فی تحفة
الاحباب ﻭ پرنخ ﻉ حذف الفله فرهنك جهانکیریده نیز معناسنه مسطوردر ﻭ پرنیخ ﻉ
سکون راء مهمله وکسر نون ویای ساکنه ایله مجمع الفرس ده بمعنی تخته سنك استاد رودکی
بیت فکنند برلاد پرنیخ سنك * نکردند در کار موید درنك ﻭ پلخ ﻉ فتح لام ایله بوزن ملخ بمعنی

بمعنی کلو یعنی بوغاز عربیده حلق دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت از بس افغان
وناله وفریاد * مردما نرا فرو کرفت پلخ ﻭ مع الدال المهمله * پابند ﻉ آت ایاغنه اوردلر
بر نوع کستك در خصوصا هر ایاق باغنه دیرلر عموما ودخی ایاقده اولان اعصاب یعنی سکرلره
دیرلر ومجازا ایاق باغی نتکم شیخ سعدی بیت ای کرفتار پای بند عیال * دکر آزادکی
مبند خیال ﻭ پاد ﻉ اوج معنایه کلور اول نکهبان ونزدك ثانی دافع ضرر ومصلح فساد
پادشاه وپاد زهر بو معنالر واسطه سیله ترکیب لفظ اولنمشدر ثالث بمعنی پایندن یعنی
پاصمق وثابت وبرقرار اولمقدر وفرهنك جهانکیریده تخت معناسنه ده مسطوردر که
اصلنده پات ایدی تحریف السنه ومرور ایامله پاد ایلدیلر دالك تایه ابدالی مخرجی قریب
اولدوغی ایچوندر ﻭ پاربد ﻉ سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله نام مطرب خسرو
پرویزدر که مسجع سرود ایدر ایدی وافر اختراعاتی واردر کذا فی شرفنامه ﻭ پارد ﻉ سکون
راء مهمله ایله صقرغه که کنه دیدکلریدر حیوانا ته یاپشور ﻭ پارود ﻉ ضم راء مهمله ایله
باغ هرکی ابو المعانی بیت کر نباشد عشق دردل میشود افسرده تن * تاك بی بر میشود
پارودمی بر ند همین ﻭ پارهٔ آرد ﻉ فقرایه مخصوص بر طعامدر که بر مقدار بغدایی اون
ایله قاوردروب بر ز صویله بشوروب یرلر کذا فی مجمع الفرس ﻭ پارهٔ زرد ﻉ طائفهٔ یهود
علامت ایچون اوموزلرینه بر پارچه صاری بز ویاخود قماش دیکرلر عربیده غبار دیرلر فتح
غین معجمه ایله حکیم خاقانی بیت کردون یهودیانه بکتف کبود خویش * آن زرد پاره
بین که چه عمدا بر افکند ﻭ پازند ﻉ فتح زاء معجمه وسکون نونله بعض فرهنکده مجوس کتابی
اصمیدر وبعضنده صحف ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك تفسیریدر واصحی ده بودر ایکی
تفسیردر بوینه زند وبوینه پازند دیرلر اما زند وپازند بر برینك تفسیری اولمق مرویدر
حکیم انوری بیت صوت وحرف از قضا بکردانند * مرحبا زند وحبذا پازند * وبعض
فرهنکده صحف ابراهیمك نصایح وحکمیاته متضمن اولان محالر بن جمع ایدوب پازند تسمیه ایلدیلر
وبعض فرهنکده کتاب ترسایان مرویدر طالب آملی بیت شکوه او صلیب از پا در افکند *
کزان آتش بسوزد زند وپازند * بویتدن کتاب مجوس اولسه مضمون دخی بلیغ اولوردی
ایدی ﻭ پاغند ﻉ فتح غین معجمه وسکون نون ایله آتلمش پنبه معناسنه شمس فخری
بیت چه لاد بر تیغ سپاهیش چه پولاد * چه کوه بر کرز غلامانش چه پاغند * وآتلمش
پنبه یی طوب طوب ایدرلر وله بیت فتح وظفر ونصرت وفیروزیٔ دولت * باشند همیشه
بدرشاه چو پاغند * فرهنك جهانکیریده ضم غین ایله نقل اولنمش ینه پنبه طوپی که اکیرملك
ایچون ایدرلر بو معنایه بدرجاجرمی * قطعه * تا وقت شاخ بیوه زنی پنج شوبه را * پاغنه
وکنار نهد چرخ احضرش * بادا چو غوزه دیدهٔ خصمت سفید دل * وزتاب داشکستهٔ دل
تیست پرورش ﻭ پاکند ﻉ فتح کاف عجمی وسکون نون ایله ایکی معنایه مرویدر اول
یاقوته دیرلر شمس فخری بیت تا بود نو بهار در بستان * لاله وکل بکونهٔ پاکند * ثانی
استعاره طریقیله باده یه دیرلر شاکر بخاری بیت کجا تو باشی کردند بی خطر خوابان *
جست را چه خطر هرکجا بود پاکند * کذا فی جامع الانس والمشکلات ﻭ پالاد ﻉ ایکی معنایه در

اول يدك آتي كه عربيده جنيب ديرلر شمس فخري بيت شهنشهي كه كشد پيش بخت موكب او
چو ذره خنك سمند فلك دو صد پالاد * ثاني نوبت ايله بنلن آت فرالاوي بيت من رهي
بيرسست پاي شدم * نتوان راه كرك بي پالاد * بوبيتدن يدك فهم اولنور لكن تفاوتي
شو لقدردركه يدك اير ورخت ايله مكمل يديلن آتدر نوبت آتي ايسه اير سز چكيلن آته دينلور
پالود ضم لام وواو معروفله ايكي معنايه در اول صاف سوزلمش وغل وغشدن پاك اولمش
معناسنه ثاني قوزي دريسندن اولان كورك مير نظمي بيت كه پوشد جاهلان سنجاب وسمور
نيايد عاقلان پالودسنور پامزد ضم ميم وسكون زاء معجمه ايله اجرت قدم معناسنه در
ميرزا حسن بيت با نسيم آيد پيام وصل يار * نقد جان پامزد او راميدهم پانصد سكون
نون وفتح صاد مهمله ايله مراتب اعداددن بشيوز عدده ديرلر پانيد كسر نون وسكون
ياي تحتانيله شكر مصفا شكر فانيد دخي ديرلر شيخ سعدي بيت زبنكاه حاتم يكي پيرمرد * طلب ده
درمسنك پانيد كرد پاوند فتح واو وسكون نونله بمعني پابند مرقوم پاي بند بو دخي
پابند معناسنه در پاي چاي كبي با ايله وپاسزد دخي استعمال اولنور پايد فتح ياي تحتانيله
پاييدن لفظندن فعل مضارعدر قائم وثابت وبرقرار اولور معناسنه استاد لطيفي بيت
جوهرم نه بخويشتن پايم * عرضم في بديكري پايد * وانتظار معناسنه حكيم اسدي بيت مرا
ايزد از بهر جنك آفريد * چه پايم كه جنك آمد اكنون بديد * وايا غله ديمك استاد لطيفي بيت
هرچه در پيش آيدش ور ميچهد دندان زند * هركه در پس ميرود مي پايد ودندان كند پايمرد
ياي موقوف وفتح ميم وسكون راء مهمله ايله معين معناسنه حكيم خاقاني * قطعه * اي زهر تو
دستكير ترياق * اي درد تو پايمرد درمان * هركس كه نويسد اين قصيده * درحد عراق تا خراسان
داندكه تو نيك پايمردي * خاقاني رابصدر خاقان * وشفيع معناسنه ده استعمال اولنمش استاد
بيت بپر سيد كاي مجلس آراي مرد * كه بود اندرين محتسب پايمرد * وحامي ويار دم ايديجي
معناسنه حكيم انوري بيت كفتم كه پايمرد وسيله كه باشدم * كفتا كه نيست جز كرم او كسي دكر
پايمزد ياي موقوف وضم ميم وسكون زاء معجمه ايله پامزد مرقوم معناسنه ميرزا جلالي
بيت همه پايمزد غلامان تست * بمن بر از امروز فرمان تست پخجود وپخجيد كلاهما
بسكون الخاء المعجمه وكسر الجيمله باصلوب دوكلمش ويا صيانمش معناسنه جمال الدين عبد
الرزاق كاشي بيت چو خار پشت كه كشتم زتير بارانش * كه موي بر تن صبرم ز زخم او پخجود *
پخشود وپخشيد كلاهما سكون خا وكسر شين معجمات ايله بمعني پخجود وپخجيد
مرقومان پراشيد فتح راء مهمله وكسر شين معجمه وسكون ياي تحتانيله بمعني پريشان كرد
مسعود سعد سلمان بيت دو پراكند بخت نيكه چو ابر * زر پراشيد بخم سعد چو خور پراكند
فتح راء مهمله ايله متفرق وپريشان كرد تركيبي پراكنده ايلدي شاعر بيت دست وزبان ز ردشد
زسعي نكوئي * نام بكيتي نه از كذاف پراكند * امير خسرو بيت برك كل را پرشكر كردي وآب
ميخوانيش * زلف را بر مه پراكندي وشب ميخوانيش پرد فتح راء مهمله ايله بوزن رود
فعل مضارعدر اوچار معناسنه اما سكون را ايله بوزن مرد وكرد ايكي معنايه در اول تاي معناسنه كه
مثلا يك پرد و پرد ديرلر يكتاي دوتاي ديك اولور ثاني خواب معناسنه كلور كذا في

في فرهنك جهانكيري حركات ثلثه ده معناي آخر ايله استعمال اولنور پرزد سكون
را وفتح زاء معجمه ايله ادويه نوعندن صمغ كبي بر نسنه در اوچ نوع اولور بري وبحري وجبلي
وايكي اون اولور بري سفيد وبري زرد سفيدي سبك وخشك وزردي نرم وثقيل عسل
صافي كبي عرق النساء ونقرس علتلرينه نافعدر پارزد وپرزود دخي ديرلر كذا في الاختيارات
پرشيد سكون راء مهمله ويا وكسر شين معجمه ايله پراشيد مرقومدن اختصار
اولنمشدر رينه اول معنايه استاد فرخي بيت برون آمد از خيمه وزان دو زلف * بنفشه بپرشيد
بر نسترن پرند فتح راء مهمله وسكون نونله بش معنايه كلور اول حريردن طوقنمش
قماش معناسنه حكيم خاقاني بيت ديده آتش كه چون سوزد پرند * برق هجرت آنچنانم
سوخت است * مجمع الفرس حريردن ساده طوقنمش قماش منقشه پرنيان ديوب بو بيتي
ايراد ايلمش شيخ نظامي از خسرو وشيرين بيت پرند آسمان كون بر ميان زد * بشد در آب
وآتش در جهان زد * اما مطلق حريردن اشلنمش هرنه اولورسه شمس فخري بيت اي كه
بر تيغ ونيز تو يكسان * سنك وسندان پرنيان وپرند * ثاني فرهنك جهانكيريده بمعني پروين
ثالث بمعني شمشير بو ايكي معنايه حكيم خاقاني بيت خنجر تو چون پرند روشن وبازينت است
خون دل عاشقان نقش پرند تو باد * رابع خنجر وقلج وامثالي دموردن اولان جوهر معناسنه
استاد عنصري بيت چه ديبهي كه برنك پرند هندي تيغ * زبرجديش بود پود وزمرديش تار
حكيم ازرقي بيت مباد زان قدر قدرت وقضا حمله * براي تيغ خود از خنجر پرند برند * وجوهردار
تيغ وخنجر معناسنه شمس فخري * مصرع * اي كه بر تيغ وخنجر تو پرند * حكيم اسدي
كرشاسب نامه سنده كسر را ايله نقل ايدوب بو بيتي نظم ايلمش بيت بر آورد آن شه حرير پرند
هم از مجمل هر طرف تا بهند * حكيم فردوسي دخي اسدي روايتي اوزره هنده قافيه ايدوب قلج
جوهري معناسنه درديمش بيت برزين سيمين يكي تيغ هند * جزاو سي بزهر آب داده پرند
اما شيخ نظامي خمسه ده هرنه يرده ذكر ايتديسه فتح را ايله ايراد ايلمشدر بيت ديدم افكند
بربساط بلند * خوابكاهي ز پرنيان وپرند * خامس فرهنك جهانكيريده خيار دشتي
معناسنه نقل اولنمشدر پروند سكون راء مهمله ونون ايله مجمع الفرسده بمعني امرديعني
ساده رو اما بعض فرهنكده ميان عاشق ومعشوقده اولان واسطه معناسنه مرقومدر بو معنايه
مير نظمي بيت ميان يادو بامن نيست پروند * مكر دل دامن آهم كند بند پرهود سكون
راء مهمله وضم ها وواو معروف ايله جامه تاثير آتشدن صرارمق معناسنه ابو شكور
بيت جكر نخواهم پرهود من بباده چنانك * تراز وان دل از عشق آن كنين برهود پريشد
كسر را وفتح شين معجمه ايله پراكنده وپريشان شود معناسنه حكيم سنائي بيت مرد بد دل
خيانت انديشد * راز خود پيش خلق بپريشد پژامند وپژاوند كلاهما بفتح الزاء
الفارسي وميم وواو ايله قپو اردنه قونيلان طياق كه اغاجدن ايدرلر شمس فخري بيت درهم
شكند از چه بود حصن عدو را * از سد سكندر در واز قاف پژاوند * مجمع الفرسده كزينه
كازران يعني قصار طوقاغي پژغند سكون زاء فارسي ونون وفتح غين معجمه ايله بر درخت
ناميدر وقيل بالباء الموحده كذا في شرفنامه پژقند سكون زاء فارسي ونون وفتح قافله

معناسز سوز و فایده سز و مصاحبت بعض نسخه ده فایله مروید زمیر نظمی بیت مکو مشنو
کلام هرزه پیوند * شود اوقات راضایع ز پژ قند پژماورد سکون زاء فارسی و راء
مهمله وفتح میمله بر نوع طعامدر ترکیده خلیفه لقمه سی دیرلر و بعض یرده قاضی لقمه سی
و خراسانده نواله دیرلر عربیده زماورد ومیسر و مهیا و نرجس المائده دیرلر پژند فتح زاء
فارسی و سکون نونله بر نوع اوتلقدر برغست دخی دیرلر بعض نسخه ده عربیده قثاء بری
و غملول و کملول دخی دیرلر استاد عسجدی بیت نه هم قیمت لعل باشد باور * نه همرنك
کلنار باشد پژند * کذا فی تحفة الاحباب شمس فخری بو معنایه موافق خیاردشتی نقل ایدوب
بو بیتی نظم ایلمش بوی خلقت بهر زمین که کذشت * نیشکر آورد بجای پژند * مجمع الفرسده
و نسخه میرزا ابراهیمده زاء معجمه ایله کیاه خوشبو درکه برغست و ورغست دخی دیرلر بعض
نسخه ده دخی زاء معجمه ایله قزل بویه معناسنه نقل اولنوب عسجدینك بو بیتی ایراد اولنمش
بیت نه کرباس باشد بسان پرند * همرنك کلنار باشد پژند پژولید ضم زاء فارسی
و واو مجهول و کسر لامله بمعنی پژمرده کرد یعنی صولدردی واو رسلدی میر نظمی بیت نهان
بود در دل غم عشق یار * پژولید رویش شد آشکار پژوند سکون زاء فارسی و نون
و فتح واو ایله داری قوشی دیرلر بر کوچك قوشدر بعض نسخه ده بمعنی کنجشك نسخهٔ حسینی
و فایقده پژاوند مرقوم معناسنه کانه اندن اختصار اولنمشدر پساوند فتح سین مهمله
و واو و سکون نون ایله نظم و اشعار قافیه سی بعضیلر ردیف معناسنه و بعضیلر مسلسل
و متصل کلماته دیرلر استاد لبیبی بمعنی قافیه بیت همه پوچ و همه خام و همه سست * معانی
از چکامه ناپساوند پسند فتح سین مهمله و سکون نون ایله قبول معناسنه شیخ سعدی
بیت کر خود همه عیبها بدین بنده درست * هر عیب که سلطان بپسندد هنرست * خواجه
حافظ بیت در کوی نیکنامی مارا کذر ندادند * کر تو نمی پسندی تغییر کن قضارا * و دخی
ممدوح و کزیده معناسنه کلور کذا فی مجمع الفرس پشماکند سکون شین معجمه و نون
و فتح میم و کافله ایکی معنایه در اول حیوان ارقه سنده یوك اور تاسنه قودقلری نسنه که عربیده
علاوه دیرلر شیخ سعدی بیت کر بجان آمدم ز محنت و رنج * داغ بیطار و بار پشماکند *
ثانی فرهنك جهانکیریده پالان معناسنه حکیم سنایی بیت کفش عیسی مدوز و از اطلس
خر او را مساز پشماکند * حکیم خاقانی بیت هم سکاز اقلاده زریت * هم خراز اخراست
پشماکند پشنجد فتح شین معجمه و جیم و سکون نونله صو و یاخود قان صاچلمش اولق
کذا فی مجمع الفرس پکند فتح کاف و سکون نونله خیوق لسانده اتمك دیمکدر و سوب
صو دیمکدر حکیم انوری بیت محنت سوب و پکند اوکه از بیم بکند * طبع موزون نم همی
زاید پیشه ناموزون کند پناهید یعنی پناه آورد و التجا کرد صغندی دیمك اولور حکیم
فردوسی بیت بدیدان بد و نیك بازار او * بیزدان پناهید از کار او پناهد یعنی
پناه آرد و التجا کند حکیم اسدی بیت زکیتی بدین در پناهد همی * ز جامت می لعل
خواهد همی پند سکون نونله ایکی معنایه در اول معروف نصیحت ثانی بمعنی غلیواژ یعنی
چیلق که غلیواج و زغن و کوشت ربا دخی دیرلر حکیم سوزنی ایکی معنایه * قطعه * دادیك

دادیك از رای او دست ستم پند کرد * زانکه همه رای او حکمت ناب ست و پند * کر زده پند
او داد دهد دادیك * چوزه زین بر کند شهپر بازوی پند * و له بمعنی ثانی بیت پند را فرهما
آید بدید اندر هوا * از بر کاخ همایونت ار بود بروار پند * شمس فخری بو معنایه بیت نور رای
تو کی دهد خورشید * کار عنقا کجا تواند پند پنند فتح نون اول و سکون ثانیله عدد
مجهول یعنی حدی نامعلوم عدد ابو المعانی بیت کفتمت بوالهوسا زاسخن و عده مده *
نه زدی کوش یکی کفتمت این پند پنند پهلو زند اکرچه معنای ترکیبیان اورر دیمکدر
اما برابر اولور معناسنه استعمال ایدرلر برابرلکده صور تایان یانه طورمقله ظاهر اولور
مولانا ظهوری بیت صراحی بحر و رشید پهلو زند * حریفان بناهید زانو زند پهلوکند
یعنی کنار کند قوجاقلار دیمك اولور شیخ نظامی بیت شه از رزم او به که یکسو کند *
کز آن پهلوان پیل پهلو کند پهند فتح ها و سکون نونله بمعنی دام آهو کذا فی تحفة الاحباب
پیداد سکون یای تحتانی و فتح دال مهمله ایله بمعنی پیدا یعنی ظاهر استاد فرخی
* قطعه * من یقینم که درین پنجه سال ایچ کسی * درخور نامه او نامه بکس نفرستاد *
بر بساط ملاء الشرق از وفاضلتر * کر نه بنشست و کسی کرد نداند پیداد * کذا فی
فرهنك جهانکیری پیکند سکون یای تحتانی و نون و فتح کاف فارسیله بمعنی درسلمش
کشیده و پیوست و جمع کرد کذا فی مجمع الفرس یعنی ایپلکه دیزدی واولاشدردی و بر یره
کتوردی معنالرینه استاد رودکی بیت هر آنچه را او داد از ابسالها پیوست * هر آنچه قارون
از ابعمرها پیکند * و کاف عربیله سمرقندك قدیم اسمیدر پیوند سکون یای
تحتانی و نونله اتصال و سبب و بند مفاصل و قید و تعلقات معنالرینه مع الراء المهمله *
پا افزار فتح همزه و زاء معجمه و سکون فاءله کفش معناسنه یعنی پاشمق میر خسرو
بیت طرب زانکونه بر شاه اشتلم کرد * که پا افزار جست و پای کم کرد پا اوژار
زاء فارسیله جلا ملرك چقوردده اياق بصدقلری تخته کذا فی فرهنك جهانکیری پا بیمار
کسر تاء مثناة و سکون یای تحتانی ایله بمعنی شتاب یعنی عجله کذا فی فرهنك جهانکیری
پا دار یعنی همیشه پایدار اوله دیمکدر پایدار لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی
شرفنامه پادزهر و پازهر دال موقوف و فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول
دافع زهر دیمك معناسنه در زیرا پاد دافع ضرر و مصلح فساد معناسنه اولدوغی ذکر اولنمشیدی
بو دخی زهری دفع ایدوب روح حیوانیه یی اصابت مضرتدن ماتدن حفظ ایتدیکیچون
تسمیه اولنمشدر ثانی بر معروف و مخصوص طاشدر لونی صفرته مائل بوز رق اولان
غایت اعلاسیدر زیتونی رنك اولان عند الاهالی مقبول و معتبر دکلدر حکیم ارسطودن
معدنی اولمق اوزره منقولدرکه هندك جانب شرقیسنده ولایت چین حدودنده حاصل
اولور دیرلرینه اول سمتلرده غایت آکابکزر طاشلر اولور ذوق و وقوفدن حصه مند اولمیانلر
پا زهر دیو اینانددرلر اما تجربه سی اولدرکه نرم و لطیف اولوب لونی صارویه یقین کوك کبی
کوزینور کونشه طوتنجه براق و لمعان و ضیادار اولور نوعا درلو کبی نمناك اولور و زهر آلود
طعام او زرینه قورلر فی الحال درلو جمله خواصندن آدمك ییلان صوقدوغی یری اوزرینه

قوشەلر پاپشوب زهری کندویە جذب ایدوب دوشر النده صو ایلە بر ظرف قومق
کرکدر کە صویە دوشوب زهری دفع اولە تکرار یاپشدرەلر ینە زهری آلوب دوشر
بو وجە اوزرە وجوددە زهر قالماینجەیەدك بعضی یاپشمز اولور دیدیلر اصلی بیان ایلینلرك
کیمی بویلە روایت ایلدیلر کە زیادە یاشلو ییلانك دپەسندە حاصل اولور بعضیلری اژدرها
قارننده اولور دیدیلر و بعضیلر چتال بوینوزلی کیکدە اولور دیدیلر بویلە دینلرك کیمی
مرقوم کیك دائما ییلان یمکە معتاد اولوب دروننده حاصل اولان حرارتك بخاری کوزلرندن
چیقوب بیکارندە مجتمع و منجمد اولدقچە قات قات اولوب قمر اولدوغنك سببی دخی بودر
دیدیلر اما اختیارات بدیعی صاحبی یازمشدر کە ذکر اولندوغی وجە اوزرە اولان کیك
بهار فصلنده یعنی ایام ربیعده مخلصە دیدکاری تخمك تازە اوتنی یرغایت حار اولمغلە
حرارتنك بخاری کوزی بیکارندە منجمد اولور اما اصح بودر کە هر سنده مجتمع و قات برقات
حاصل اولور علامت صحتی برینی شکست ایدسك البته اك اورتاسنده مخلصە اوتنك
چوپی و یاخود دانەسی بولنور دیدیلر فی الحقیقە ایچنده چوب بولنمش چوقدر و معدەدە
حاصل اولدوغنە دلیلدر اما بر نوع کوچك صنوبر شکلنده اولانی کوزدە حاصل اولمقلە
جائزدر ل پازیر ع کسر زاء معجمە و سکون یای تحتانیە ایلە دیوار یاپلور ایکن اراسنە قونیلان
حاطل اغاجیدر استاد رودکی بیت نە پازیر باید ترا نە ستون * نە دیوار خشت و نە آهن
درای * شمس فخری زاء معجمە یرینە دال مهملە ایلە معنای مزبورە نقل ایلمشدر بیت نیست دیوار
حصن دولت را * * بە ز تأییداو دکر پازیر * محمد هندوشاه صحاحدە ذال معجمە ایلە
روایت ایدوب نیارش دخی دیرلر دیمش ل پار ع درت معنایە کلور اول سال کذشتە کە
ترکیدە بلدر و کچن یل دیرلر طالب آملی بیت طالب چراغ بخت ترا هم نکشتە نور * امسال
نیز نزم چو پار از تو روشنست * ثانی پارە معناسنە حکیم سنائی بیت دین زردشت
آشکار شده * پردهٔ زخم پارە پارە شده * ثالث یعنی پاریدن و پریدن حضرت مولانا
قدس سره بیت پر پروانهٔ بی درك تف شمع بود * چونکە بر یافت نخواهد پرو بر پاریدن
رابع دباغت اولنمش صغر دریسنە دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل پازار ع فتح زاء معجمە
ایلە روستائی ترکار ایاقلرینە چارق القنە صاردقلری کە پاتابە دخی دیرلر ل پاژکر ع سکون زاء
و فتح کاف فارسی ایلە باجدار معناسنە ابو المعانی بیت پاژکر بودە است در اقلیم حسنت
چشم شوخ * زان سبب بردە متاع صبر دل در راه عشق ل پاژیر ع کسر زاء فارسی ایلە یعنی
پازهر مرقوم میر نظمی بیت ز دست ساقیٔ کاروی ساغر * برای زهر غم پاژیر بهتر ل پاسار
و پاسپار ع اول فتح سین مهملە ثانی سکونیلە و فتح باء فارسیلە یعنی لنککوب ایاغلە دیمك
پاسپر دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس شعرای قدمادن بری دیمشدر بیت چون شدندی
زپیشان در خواب * پاسپاری بپا سپانش زد ل پاسدار ع سکون سین مهملە ایلە
پاسبان یعنی کیجە بکجیسی شمس فخری بیت زحل بر بام او از پاسداران * فلك بر درکهش
از روزتابان ل پاغر ع ضم غین معجمە ایلە بر علتدر پیلپا دخی دیرلر عربیدە داء الفیل دیدکاری
علتدر ل پافزار ع فتح فاو زاء معجمە ایلە پافزار مرقوم معناسنە کە پای افزار دخی دیرلر

دیرلر کمال اسمعیل بیت دست انعام بر سرش میداد * ور نە ترتیب پافزار کند ل پاکار ع
فتح کاف عربیلە املاك و عقار محصولنی جمع ایدن آدم خدمتکار و امین مال معناسنەدر
ل پالار ع لام الفلە سقف خانە یعنی اودیرکی اوزرینە قونیلان اوزون دیرك و دیرك
اوزرینە دوشنن تختە و یاخود چالی و امثالی نسنەلر ل پاوزار ع واو موقوف و فتح زاء
معجمە ایلە چلاهلرك ایاق باصدقلری تختە کذا فی نعمة الله ل پای افزار ع یعنی کفش
و جلاهلرك ایاق التنە قودقلری تختە مثال معنیٔ اول ابو المعانی بیت خاك راهش کیرم
و درجان نکه میدارم * کحل سازم دیدە دل کرد پای افزار او ل پای افسار و پای افشار ع
فادن صکره اول سین مهملە ثانی شین معجمە ایلە پای افزار مرقوم معناسنە شیخ آذری
بیت نیست با فنده او بدست افزار * نە بما کرنو رد و پای افشار ل پایدار ع سکون
یای تحتانی و فتح دال مهملە ایلە پای لفظیلە داردن مرکبدر محکم و استوار و ثابت و قائم
معناسنە کە پای اقامت و دار داشتن دن مشتقدر معنای ترکیب ثابت و قائم اولمق معناسنە اولور
شیخ سعدی بیت یار ناپایدار دوست مدار * دوستی را نشاید این غدار ل پایزار ع
یای تحتانی و فتح زاء معجمە ایلە پای افزاردن اختصار اولنمشدر ینە اول معنایە کلور ل پای
ستور ع چوبانلرە مخصوص بر نوع سازدر کە قبل یرینە حیوان طرنغنك ایچن بوشالدوب
قوریدوب اوزرینە تختە ایدوب و آت قیللرندن قیللر طاقوب چالارلر بیت نە مطرب کە
آواز پای ستور * سماعست کر عشق داری بشور ل پای شور ع یای موقوف و ضم شین
معجمە ایلە بر ساز اسمیدر کە جملە سازلرك ادناسیدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل پایکار ع
بکاف العربی فرهنك جهانکیریدە ایکی معنایەدر اول پاکار مرقوم کبی اول شخصە دیرلر کە رعایادن
مال رسوم آلوب تحصیلدارە تسلیم ایلیە عامل خدمتکاری اولور حکیم سوزنی بیت
بر دکان ترك بخشیدم حسابی را کە ترك * جز قنق ناوردشان خط رئیس و پایکار *
ثانی یعنی کناس یعنی خدمتکارك ادناسی کە سپور کە خدمتنە تعیین اولنور حکیم فردوسی
بیت بدو کفت بهرام شو پایکار * بیاور کە سرکین کشد بر کنار * شرفنامەدە مستراح
سپوریجیدر ل پتر ع فتحتینلە تنکە کە زر و سیم و باقر و قلای و آهن و سائر فلزاتدن
ایدرلر حکیم خاقانی بیت هر حمائل کە در ان تعبیە تعویذ زرست * باز رش و یحك از آهن
پتر آمیختە اند * ولە در مرثیە بیت چشم بد کر پتر آهن و تعویذ نکشت * بند تعویذ ببرید
پتر باز دهید ل پتکیر ع سکون تاء مثناة و یای تحتانی و کسر کاف عجمیلە یعنی پرویزن
یعنی الك ل پتیر ع کسر تاء مثناة و سکون یای تحتانیلە بوغچە کە اثواب قونیلور کذا فی
نعمة الله ل پدر ع معروف اب معناسنە کە ترکیدە بابا و آتە دیرلر حضرت آدم علیە السلام
آتە دیرلر حافظ بیت پدرم روضهٔ رضوان بدو کندم بفروخت * نا خلف باشم اکر من
بجوی نفروشم ل پدراندر و پدندر ع ایکیسیدە اوکی آتە معناسنەدر کە اوکی انایە
مادراندر و مادندر دیرلر استاد لبیبی بیت از پدر چون از پدندر دشمنی بیند همی *
مادر از کینە برد مانند مادندر شود * مادندر اوکی آتە در جمیع فرهنکلردە باء فارسیلە
غضنفر وزنی اوزرە مسطوردر اما شمس فخری باء موحدە ایلە بدائر وزنی اوزرە نقل ایلمشدر

پدیر کسر دال مهمله وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی پذرفتن وبو لفظدن اختصار اولنمش
صیغهٔ امردر طشره کیت معناسنه ودخی اسم مصدر اولور میر نظمی بیت نباشد
خوشدلی آنکس پذیرش * به ناچار از وطن باید پذیرش پذرفتار وپذیرفتار سکون
ذال معجمه وضم را ایله پذیرفتن لفظندن اسم مصدردر قبول ایتمك معناسنه مناط فعل استعمال
اولنور استاد بیت دلت بر از خدا از زمانه راهبرست * کفت بروزیٔ خلق خدای پذرفتار *
مجمع الفرس بمعنی پایندان پذرفتکار وپذیرفتکار قبول ایدیجی معناسنه اسم فاعل
اولور شیخ نظامی بیت چو روش کشت برشاپور کارش * بصد سوکند شد پذرفتکارش پذیر
کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانیه پذیرفتن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی اولور شیخ
عطار بیت باحسان خود پوزش من پذیر * که جز تو ندارم کسی دستگیر * شیخ سعدی بیت
من نکویم که طاعتم بپذیر * قلم عفو بر کناهم کش * وله بیت خداوند بخشندهٔ دستگیر
کریم خطا بخش وپوزش پذیر پر اون معنایه کلور اول قنادر اما اصح قنادك یاکی در
زیرا پر وبال دیرلر بال قناد اولدقده پر یلك اولور عربیده ریش دیرلر مولانا جامی بیت
در لغت خوانده ام که پر ریشست * پیش دانشور لغت پرداز * لیك آن پر که کرد کرد
عدم * میکند مرغ نیکوئی پرواز * ثانی فرهنك جهانکیریده پرتو معناسنه غالبا آندن
اختصار اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت چشم را صد پر زنور عکس رخسار
شماست * ای که هردو چشم را یك پر مبادا بی شما * استاد فرخی * قطعه * کربنالی
پر تیغت بفکارند بموی * سایهٔ پر فکند بر سر یك میل آن نال * زیر آن سایه باب اندر
اکر برکذرد * همچو خویش ارپرمه ریزه شود ماهی دال * ثالث قول که اوموزباشندن
برمق اوجنه وارنجه دربال دخی دینلور حکیم ناصر خسرو بیت برفلك بی باده پردانی که
نتوانی شدن * پس چرا پرناوری ازدین ودانش پاوپر حکیم فردوسی * مثنوی *
خداوند کفت این سرای منست * همی بخت بد رهنمای منست * نه کاشتی ونه اسب
ونه خر * نه مردی نه دانش نه پاونه پر * رابع بمعنی برك یعنی یپرق شرف شفروه بیت
تو سرو خرامانی ومن که پر لاغر * اکنون چه توان کرد تو آنی ومن اینم * خامس کلاه
ترکنه دیرلر حکیم سنایی بیت آن جهانی نیست کاندر لاله نوبهار * کج نهد طرف
کلاه چار پر ترك ممن * سادس بمعنی دامن وهرنسنه نك کناری مثلا پر بام وپر بیابان
وپرهٔ بینی دیرلر حکیم انوری * قطعه * رای اورا مکرملاقی * خواست افتاد با فلك ناکاه
اتفاقا بوجه کستاخی * سوی او کرد آفتاب نکاه * هرچه او همیکشاد بند قبا * اوفرو
میکشید پر کلاه * سابع پر تیرکه اوق یاکی در میر نظمی بیت خدنك سینه را تا پر نشسته
زشوقش دل نفس را راه بسته * ثامن برمق ایله نسنه حساب ایتمکه دیرلر تاسع پرهٔ
آسیاب وپرهٔ چرخ وپرهٔ دولاب عاشر پریدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی اولور
پرآور بمعنی پرنده ونیزپر ونیزدو خواجو ازهمای همایون بیت کهی باپر آور
پرآور شدی * کهی باچراور چراور شدی پربار سکون راء مهمله وفتح باء موحده
ایله خانهٔ تابستانی معناسنه که پرباره وپربال وپرباله وفرواد وفرواره دخی دیرلر

دیرلر پرپر سکون راء مهمله وفتح باء فارسیه ایله بمعنی فرفرکه تیهو دخی دیرلر ترکیده چل
دیدکلری کوچك قوشدر کذا فی المجمع پرخاشخر فتح خاء اول وکسر ثانی وسکون شین
معجمتین ایله بمعنی جنکجو وجنك آور وشجیع وبهادر حکیم فردوسی بیت دو پرخاشخر بایکی
نندخو * کرفتند پرسش نه برآرزو پرده در سکون را وفتح دال مهملتین وکسر دال
ثانیه ایله کشف راز وکشف اسرار ایدیجی معناسی ترکیب پرده یرتیجی دیمك اولور میر نظمی
* مصرع * مکو راز دل را بهر پرده در پردهٔ زنبور موسیقیده بر پرده اسمیدر سیف
اسفرنکی بیت مساز توشهٔ راه از ریا که نتوان ساخت * نوای خانهٔ عنقا ز پردهٔ زنبور
وبو نوع لطیف اشانمش پرده درکه پردهٔ زنبوری دیرلر پرستار فتح را وتاء مثناة وسکون
سین مهملتین ایله خدمتکار وقول وجاریه وامثالی اما بعض نسخه ده ازجمله استاد روم
کمال پاشازاده مرحوم دقایق الحقایق نام کتابنده پرستار ایله پرستنده نك فرقنی
بیان ایدوب دیرکه پرستار طاپوجی دیمکدر پرستنده کبی قول اولمق لازم دکلدر زیرا خدمتکار
ایله پرستارك فرقی واردر مثلا هرکون کلوب آکابری تعظیما سلاملیوب ملازمت ایدنه
پرستار دیرلر وقوللق ایدوب خدمت ایدنه پرستنده دیرلر بو بیتده آکا تلمیح واردر بیت
اکر نیز بد خادم او هزار * همیدون پرستار او بیشمار * پرستا راسم مرکبدر پرست ایله
آردن که طاپوکتوریجی دیمك اولور انتهی کلامه اما حکیم فرد وسینك بو بیتندن قول
اولمق اقتضا ایدر بیت پرستارزاده نیاید بکار * اکر باشدش خود پدر شهریار * جمیع
فرهنکلرده غلام وجاریه معناسنه مسطوردر بو معنایه حکیم سنایی بیت مرجاه تراحکم
تراز سرمعنی * اباد سطقسات غلامند وپرستار * بو بیت کمال پاشازاده نك قولنی
تأیید ایدر زیرا غلامله پرستاری تفریق ایتدی وشیخ سعدی مطلق خدام معناسنه نقل
ایلمش بیوردرکه بیت پرستار امرش همه چیز کس * بنی آدم ومرغ وموردومکس پرکار
سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیه ایله درت معنایه کلور اول معروف آلتدرکه نقاش ومصور
ومجلد ودخی ارباب صنایع قوللنورلر طالب آملی بیت زبس تحرك پرکار تیغ وجدول رمح
بپرنیان هوا مرتسم شود اشکال * ثانی فرهنك جهانکیریده اشیایه دیرلر شیخ آذری
غرائب الدنیا نام کتابنده دیر * مثنوی * نیست قدرت زچوب کار درهاست * اثر قدرت
ید بیضاست * قدرت از دست احمدی چه بتافت * قرص مه را بر آسمان بشکافت * حاصل
از دست کرد این پرکار * غیری دستست جمله دست افزار * ثالث بمعنی سامان واثواب
خانه منلا حیدریٔ رودبادی بیت همه پرکار من بجای خورست * دلست آنکه کم شد
زمیان * رابع بمعنی ثانیٔ پرکاله که عنقریب ذکر اولنور انشاءالله تعالی پرکر فتح
کاف فارسیه ایله زمان سلفده عجم شاهلری کردنلرینه طاقدقلری مرصع طوق کذا فی المجمع
حکیم اسدی بیت عدورا از تو بهره غل وپاوند * ولی را از تو بهره تاج وپرکر پرمر
سکون راء مهمله وفتح میمله انتظار معناسنه کذا فی المجمع مسعود سعد سلمان بیت
ملك درجمله آن مراد بیافت * که همیداشت سالها پرمر پرند اورد فتح را وسکون
دال مهملتین ایله بمعنی تیغ جوهردار شمس فخری بیت کوه چون پرنیان شود چون یافت

قوت دست او پرند آور * حکیم فردوسی بیت همه زهر زخم پرند آوران * بر آمیخت با خون
کند آوران * کذا فی مجموعه و جامع و مجمع حکیم اسدی بیت زخون پرند آوران پشت پیل
چو شنکرف پاشیده بر نیل نیل * مولانا محمود ابن یمین بیت از نهیب چو رد دست درفشانش
روز رزم * کار از تیغ پرند آور جدا یی میکند ل پرندوار ع فتح راء مهمله و واو و سکون نون
و دال موقوفه یعنی پرندوش که پر پرشب دن عبارتدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل پرواز ع
سکون راء مهمله ایله بسلنمك معناسنه اسم مصدردر و کاهی پروری معناسنه کلور که کاو پرواز
دیرلر بسلنمش صغردیمکدر حکیم اسدی بیت روان پروریدن که تن پروری * به پروار تن رنج
تا کی بری * و پرورش معناسنه عماد شهریاری بیت سودای توا زبرای قربان * بسته است
زمانه را به پروار * تحفة الاحباب و نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی مجمرهٔ عود و عنبر و شرفنامه ده
یعنی قاروغ بیمار و مؤید الفضلاده خانهٔ تابستانی مسطوردر ل پروردکار ع اسم مرکبدر
بسلیجی معناسنه جناب حضرت باری تعالی عز اسمه جمله مخلوقك رزقن ویریجی و بسلیجی اولمغله
ذات مقدس صفاتنه اسمدر ل پره سر ع فتح را و اخفاء ها و فتح سین مهملتین ایله اوجی
سوری اولان نسنه یه دیرلر هر نه اولورسه ل پریدار ع کسر راء مهمله و سکون یای تحتانیه ایله
لفظ مرکبدر پری ایله دار دن ترکیب اولنمش صاحب دعوت یعنی اجنه تسخیرینه قادر اولان
خواجه سلمان بیت ساقیٔ بزم پری جام پریدار بود * چون پریدار کف آورده بایست زان
باشد ل پریر ع کسر راء مهمله و سکون یای تحتانیه ایله دونکی کوندن اولکی کون که پرندوش
دخی دیرلر عربیده اول امس و چغتایده اوزاغون کون دیرلر شیخ عمر خیام بیت چون دی
و پریر و پار و پیرار کذشت * شادی و غم و صحت و بیمار کذشت * امروز بدا آنچه میرسد
خوش می باش * این نیز چنانچه آمد آنکار کذشت ل پریر پریدع دخی اولکی کون دیمکدر
ل پژار ع فتح زاء فارسیله آدم معناسنه عربیده خطوه دیرلر ابو المعانی بیت چو آیم
جانب جانان دو منزل یکقدم سازم * بوقت رفتنم در هر پژارم راه یکسالست ل پزسر
سکون زاء معجمه و فتح سین مهمله ایله طاز باش یعنی سر بی موی ل پزکر ع سکون زاء
معجمه و فتح کاف عجمیله آشجی معناسنه اسم مرکبدر پز ایله کردن پز پزیدن یعنی پشورمکدن
اسم فاعلدر و کر کاردن مخففدر شمس تبریزی بیت تو مهمانان نور آیین بودیکی بنه زرین
پزکر پوری داری و هم خرکوش کهساری ل پژنکار و پژنکر ع کلاهما بفتح الزاء
الفارسی و سکون النون دباغ و آهنکر و زرکر و امثالی اهل صنایعه دیرلر ابو المعانی
بیت معرفت کس نکیرد ش از من * کاش بودم پژنکر و دهقان ل پستیوار ع سکون
سین مهمله و کسر تاء مثناة و یای ساکنه ایله صنعتنده ماهر او لمیوب نا اهل اولانه دیرلر
نتکم صنعتنده کامل اولانه پیشه ور دیرلر ل پسخور ع سکون سین مهمله و کسریله ده جائز
و ضم خاء معجمه ایله فضلهٔ طعام انسان و بقیهٔ علف حیوان شاعر بیت ندهد بخت نعمت
ارزان * قانع کرد پسخور دونان ل پسور ع سکون سین مهمله و فتح واو ایله کیر و کتوریجی
اصلی پس آوردر کیرودن کتورن و صکره کتورن معناسنه اولور ل پشتکر ع فتح شین
معجمه و کاف و سکون تاء مثناة ایله ازو دیشلوه دیرلر کذا فی جهانکیری ل پشته دار ع براغاجدر

براغاجدر قوزلغی اولور ایچنده سوری سکك حاصل اولور کرم و پشه خانه دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ل پلازور ع لام و زاء مضمومه ایله قره صاقز که پلاجور دخی دیرلر ل پلنکر ع
فتح لام و کاف عجمی و سکون نونله پادشاه زنکبار اسمیدر که اسکندر آنی میدان معرکه ده
قتل ایلدی کذا فی مجمع الفرس بو معنایه شاعر بیت شود مقهور البت هر ستمکر * بقوت
کر بود همچون پلنکر ل پناور ع فتح نونله چبان که وجود انسانده ظاهر اولور عربیده
دمل دیرلر ل پنجر ع سکون نون و فتح جیمله بوزن خنجر قفس معناسنه در کذا فی نسخهٔ میرزا
ابراهیم ل پنجیر ع سکون نون و یای تحتانی و کسر جیم و میمله تو ران زمیننده بر ولایت اسمیدر
کذا فی شرفنامه ل پنجیر ع سکون نون و یای تحتانی و کسر جیمله بوزن زنجیر یعنی پنجره
مرقوم ابو شکور بیت بکنعالکی رفته از پنجه ایر * رمیده از و مرغك کر مسیر * کنعاله
اوینامش معناسنه در ل پنیر ع کسر نون و سکون یای تحتانیه ایله بوزن خمیر ترکیده یاپی نونه
تقدیم ایله استعمال ایدرلر بیت پنیر و خربزه بینی شهید کن خود را * که مرکهای چنین
دیر دیر می آید * دیکر بیت قرمانی پنیر و تازه لواش * ما حضر خورد نیست دور مباش
ل پهر ع سکون ها ایله کیجه نك و کوندزك ربع حصه سنه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
بو معنایه حکیم فردوسی * مثنوی * چو پهری ز تیره شب اندر چمید * که آن نامور
پیش یزدان خمید * چو نیمی ز تیره شب اندر کذشت * شب آهنك بر چرخ کردان بکشت
ل پهناور ع زیاده یاصی دیمکدر زیرا پهن یاصی در آور دن مراد مبالغه در اکثر صحرا لرده
استعمال اولنور ل پیام آور ع یعنی پیغامبر و قاصد و ایلچی کذا فی شرفنامه ل پیامبر
و پیمبر ع پیام که خبردر بر ایلدیجیدر مراد پیغامبر و پیغمبر دیمك اولور طالب آملی
بیت فتوای او که نسخهٔ عیسیٔ ملتست * جا نهار میده در تن شرع پیمبری ل پیرار ع
سکون یای تحتانی و فتح راء مهمله ایله یچن سنه دن اولکی دیمکدر کذا فی شرفنامه بو معنایه
شاعر بیت آن چیز را که پار به پیرار زدست رفت * امسال خوردنت غم از ینها حماقتست *
ل پی سپر ع سکون یای تحتانی و کسر سین مهمله و فتح باء فارسیله ایکی معنایه در اول
اول نسنه یه دیرلر که ایاق التنده دوکلمش اوله حکیم خاقانی بیت زر طلب کم کنم که طالب زر
همچو زر نثار پی سپر ست * وایاغله دیمك وایزه باصمق معناسنه حکیم انوری بیت
کردون که پی و هم مهندس نسپردش * اندیشهٔ تا بید ترا پی سپر آمد * ثانی یعنی دونله
یعنی کیدیجی معناسنه مولانا وحشیٔ یزدی بیت وحشی و اشك حسرت و تف سموم بادیه
آب زچشم تردهد پی سپر سراب را ل پیغامبر و پیغمبر ع کلاهما یعنی رسول و نبی معنای
اصلی خبر ایلدیجیدر چونکه انبیا علیهم الصلوة والسلام جناب باری تعالی جلت عظمته
و عزت اسماؤه دن خبر ایلدرلر انلره علم اولمشدر شاهدی منظومه سنده بیت همدخی
پیغمبر اول کیم ویره حقدن خبر دیدوکی بو معنایه در ل پیکار ع سکون یای تحتانی
و فتح کافله جنك و جدال معناسنه شیخ سعدی بیت به پیکار دشمن دلیران فرست
هزبران نیاور دشیران فرست * باء مکسوره ایله ده جائزدر ل پیکر ع سکون یای
تحتانی و فتح کافله هیأت و صورت معناسنه در کالبد ایله بومن وجه معناده مشترکدر

شمس فخری . بیت اوچونو رست ملك داری چشم * او چو چیانست و مملکت پیکر * ارائ نده
فرق . بوجهتدن درکه کالبدده هیأت و شکل صورت معتبردکلدر انجق شخصیت مراددر
پیکرده هیأت و شکل و صورت معتبر در مسعود سعد سلمان . بیت بیار آن بادپای
وکوه پیکر * زمین کوب وره انجام وتك آور پیور سکون یای تحتانی وفتح واو ایله
اون بیك عدده دیرلر حکیم فردوسی . بیت بجا پیور ازپهلوانی شمار * بود بر زبان دری
ده هزار مع الزاء المعجمه * پاره دوز اسکیجی معناسنه مولانا هاتفی بیت زدار اتوان
ساخت اسکندری * نه ازپاره دوزی وآهنکری پاریز کسر راء مهمله وسکون یای
تحتانیله بمعنی پاییز یعنی فصل خریف که کوز ایامیدر کذا فی المجمع پاکباز یعنی پاك نظر
شهوت و معصیت اوزره نظر ایتمیوب عفت و عصمت اوزره محبت خوبان والفت و صحبت
دلبران ایلیجی شیخ سعدی . بیت جوانی پاکباز و پاك دو بود * که با پاکیزه رویی در کرو بود
کمال خجندی . بیت منکر وهدم بروبت تا نظر باز آمدم * پاکبازم من دعایی خوش نمی آید
مرا پالیز کسر لام وسکون یای تحتانیله سبزه وات زراعت اولنان بوستان
معناسنه ومطلق بوستان هرنه زراعت اولنمش ایسه حکیم فردوسی * مثنوی * یکی دختری
دارد آن نامدار * ببالا چو سرو و برخ نوبهار * شهنشاه بیند پسند آیدش * بپالیز
سرو بلند آیدش پای انداز ملوك و سلاطین بر شهره کلدکلرنده آنلری اوکنه دوشنن
قماش و هرنه که ایاق التنه دوشنور شمس فخری بیت سزد که در قدم دولتت بپای انداز
زمانه درکشد از چرخ اطلس واکسون * واستعاره طریقیله دخی استعمال اولنور نوحی
خموشانی . بیت بپای انداز حمدت کار جمند ست * زبان تا دل پرند اندر پرند ست پاییز
و پایز کسر یای تحتانیله فصل خریف معناسنه میر نظمی . بیت شراب کهنه خورد
در فصل پاییز * بهار کهنه یا روساقی جائز پتفوز سکون تاء مثناة وضم فا ایله اغز چورسی
حیواناتك وقوش منقاریده اولق مروید ر پتلوز سکون تاء مثناة وضم لام ایله پتکوب
مرقوم معناسنه پتواز سکون تاء مثناة وفتح واو ایله طوغان اوتراغی کذا فی المحمودی
وشرفنامه فرهنك جهانکیریده هرنه جنس قوش اولورسه اوتوراجغی اغاج که آوه دخی
دینلور میر غروری . بیت دریغ ودرد که مختم نشد دلیل اکنون * قفس شکسته ور وحم
نشسته پرپتواز پدواز سکون دال مهمله وفتح واو ایله پتفوز مرقوم معناسنه شمس
فخری بیت ملاذ سیف وقلم خسرو ستان حشم * که هست خلق جهانرا جناب او پدواز
پر پوز سکون راء مهمله وضم باء فارسیله بمعنی پتفوز مرقوم معناسنه کذا فی شرفنامه
پرداز سکون را وفتح دال مهملتین ایله پرداختن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی
اولور سخن پرداز کبی مصادرده واقع اولان حرف خا حال و مضارعنده زایه قلب اولنور قاعده
کلیه در ودخی پردازنده معناسنه اسم فاعل اولور محلنه کوره پرموز سکون راء مهمله وضم
میم وواو معروف ایله بمعنی علف کذا فی شرفنامه پرواز درت معنایه کلور اول پر ایله
وازدن مرکبدر قنادآچدی واز بازه بدلدر مراد طیورك هواده طیرانیدر شمس فخری
بیت زمانه برمن چون مشفقی نهاد آغاز * کرفت مرغ دلم درهوای حق پرواز * ثانی فرهنك

فرهنك جهانکیریده نثار معناسنه شیخ سعدی در ستایش شیراز . بیت هزار پیر و ولی
پیش باشد اندروی * که کعبه بر سر ایشان همیکند پرواز * ثالث بمعنی پرتو ونور شیخ نظامی
* مثنوی * رسولی کازل تا ابد هرچه هست * بارایش نام او نقش بست * چراغی که
پروازبینش ازوست * فروغ همه آفرینش ازوست * رابع نسخهٔ حسین وفایی ده
نشستنکاه مرغان ونشیمنکاه وقرارکاه معناسنه اغاجی * قطعه * عهد میثاق باز تازه
کنیم * از سحرکاه تا بوقت نماز * بال پرواز خویش باز شویم * چون ذره بال جنبد از پرواز
پرورش آموز یعنی صاحب علم وحکمت و مجاهده و سلوك تعلیم ایدیجی و مرشد
معناسنه ده اولور کذا فی شرفنامه پروردکی رز یعنی می انکور کذا فی المحمودی
پروز سکون راء مهمله وفتح واو ایله اوج معنایه کلور اول سجاف که قفتان وفراجه
وغیریده ایدرلر حکیم خاقانی بیت کوی کریبان تو کر نماید فروغ * زرین پروز شود دامن
روح الامین * بو معنایی مؤید شمس فخری . بیت ای قضا کسوت وقبای ترا * داده
از اطلس فلك پروز * وسائر اشیانك دخی پروازی معناسنه وله بیت کسوتی را ازکرم پوشید
جودش در وجود * طاق اطلس با جلالت پروزلهای اوست * ثانی نسخهٔ حسین وفایی ده
بمعنی اصل ونژاد حکیم فردوسی بیت بدو کفت من خویش کرشیوزم * بشاهی کشم
بیکمان پروزم * وله . بیت همان مادرت خویش کرشیوزست * ازین سوی وآن سوی
با پروزست * ثالث فرهنك جهانکیریده بر نوع سبزه در غایت یشل اولور که فرزد وفروزد
وفریزد ومرغ دخی دیرلر حکیم خاقانی . بیت پروز و سبزه دمید بر نمط آبکیر * زلف بنفشه
خمید بر عنب جویبار پرویز یدی معنایه کلور اول صاحب کامل التواریخ بو لفظی مظفر
ایله تعبیر ایلشدر و مصنف مفاتیح العلوم کلمهٔ خسرو پرویزی ملك عزیز ایله تفسیر ایلشدرکه
خسرو ملك یعنی پادشاه و پرویز عزیز دیمك اوله ثانی جامع تاریخ مجمع الانساب نقل ایدرکه
خسرو پرویز لقبی ماهی یی غایت سودکیچون ایدی زیرا زبان پهلویده ماهی یه پرویز دیرلر
ثالث شیخ نظامی خسرو وشیرین نامه دیرکه پرویز برالتدر که آنکله شکری سوزوب صاف
ایدرلر و بو معنی بو بیتدن مستفاد اولور . بیت ازان بد نام آن شهزاده پرویز * که بودی
در سخن کفتن شکرریز * رابع بمعنی بخش یعنی الملك حکیم نزاری قهستانی . بیت تو خسروی
و من از صدق دل نه از پی زر * بر آستانهٔ قصر تو خاك پرویزم * خامس فرهنك جهانکیریده
بمعنی پرویز وله . بیت زمانه خاك تو هم عاقبت به پرویزن * فروکذارد اکرما ورانی پرویزی
سادس بمعنی جلوه کردن حضرت مولانا قدس سره . بیت شمس الحق تبریزی آنجا که تو پرویزی
از تابش خورشیدت هرکز خطر دی نی * سابع فولاغوز معناسنه میر نظمی بیت خدایاری
چو کرده کارا ورا * شه پرویز او در شهر خود را پرهیز اجتناب ایتمك وصاقنمق
معناسنه اطبا معده یی ناموافق طعامدن وعلماوجودی نامشروع ایشلردن صاقنمق واجتناب
ایتمکه دیرلر پریز کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول فریاد ونعره
حکیم علی فرقدی . بیت ای پرپزت چنان بلرزد کوه * که زمین بومهیب بلرزاند * ثانی
اول سبزه یه دیرلرکه صو کنارلرنده چوق بتر و بعض فرهنکارده آرد یعنی اون معناسنه در

لغ پری سوز ح کسر را و سکون یای تحتانی وضم سین مهملتین ایله بر دیر یعنی کلیسا نامیدرکه
خسرو پرویز زماننده بنا و عمارت اولنمشدر شیخ نظامی .بیت از آنجا تا در دیر پری سوز
پرندی پری رویان دران روز لغ پشیز ح کسر شین معجمه وسکون یای تحتانیله پولکه
باقردن و پرنجدن ایدرلر بیع وشراده رایج اولور عربیده منقور دخی دیرلر شیخ سعدی
بیت چنان روزکارش بکنجی نشاند * که بریك پشیزش تصرف نماند * شمس فخری پشیزی
بردرهم پرینه بخش اقچه در دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت شهنشهی که نیرزد بنزد همت او * جهان
وهرچه بود در جهان بنیم پشیز * مجمع الفرس وسایر معتبر لغت کتابلرنده منقور اولمق
اوزره مسطور درمیر خسرو .بیت کانرا که بکمینه نیست چیزی * خوری کشد از پی پشیزی
حکیم اسدی .بیت همی تا بود جان توان یافت چیز * چو جان شد نیرزد جهان یك پشیز
لغ پلوز ح ضم لام و واو معروفله پشکیر معناسنه شاعر .بیت دلیل طعام مست خوان
وپلوز * نظر بر صحنها نیاید هنوز لغ پنبه پز و پنبه وز ح کلاهما بمعنی حلاج حکیم نزاری
قهستانی .بیت پنبه پزی فاش کردیك نکت از سر عشق * در همه عالم فتاد شور ازان
مسئله * وله .بیت سر انا الحق نبود درخور هر پنبه وز * لایق حلاج بود مرتبهٔ دار عشق
لغ پندوز ح سکون نون وضم دال مهمله ایله چوالدوز معناسنه درمیر نظمی .بیت شود
کفتار بدکویان جکرسوز * فلك لبهاش را دوزد به پندوز لغ پیواز ح سکون یای تحتانی
ایله بمعنی اجابت یعنی جواب ویرمك استاد لطیفی .بیت خداوندا دعایم باز پیواز * منم بیچاره
و درمانده اهواز لغ مع الزاء الفارسی * پروژ ح سکون راء مهمله وفتح واو ایله مدفون
معناسنه درهرنه اولورسه میر نظمی .بیت که بسیار کس بوده پروژ همین * که نامش
شاه زنده روی زمین لغ پژ ح دربند وعقبه که طاغلرده اولور شمس فخری .بیت همیشه
باشد بد خواه شاه چون خر لنك * بزیر بار کران مانده در میانهٔ پژ * بومعنایه خسروانی
.بیت سفر خوش است کسی را که با مراد بود * اکر سراسر کوه پژ آیدش در پیش * بمعنی
دربند حکیم سنائی .بیت از نشان دو کونه من ساغر * همه پژ پر نشان پای شتر * وعقبه
معناسنه ابو الفرج رونی .بیت در ترازوی همت اعلاش * د آنکه سنك آمده پژ بهمن
خواجه عمید لویکی .بیت درجناب تو وهم خاطر کژ * راست چون لاشه بر کریوهٔ پژ *
فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه دخی مرویدر اول بمعنی کهنه ثانی بمعنی چرك و بر نسخه ده
اکیر کوکی که عربیده وج دیرلر لغ پژاژ ح فتح زاء فارسیله قایش معناسنه در لغ پژیز ح
کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانیله یوك که پشمینه دخی دیرلر عربیده صوف دیرلر بعض
نسخه ده قوش تویینه دیرلر شاعر .بیت اکر بکند ز دم مرغ ریزد پژ پژ * شود کربه کرسیرا یدیقین
لغ پیواژ ح سکون یای تحتانی وفتح واو ایله جواب ویرمك معناسنه فرس قدیمدر
لغ مع السین المهمله * پابس ح فتح باء موحده ایله بمعنی پابند و بمعنی پاس و بی فائده
بر یرده قالمق بو معناده پابست دخی دیرلر کویا بو لفظدن مرخمدر لغ پارس ح سکون
راء مهمله ایله ولایت عجمدر که دار الملکی شیراز شهریدر عربیده فارس دینلور لسان فارسی
اول دیاره منسوب اولمغله فارسی دینلدی شیخ سعدی شیراز مدحنده .بیت اقلیم پارس

پارس را غم از آسیب دهر نیست * تا بر سرش بود چو توای سایهٔ خدا لغ پاس ح بش
معنایه در اول بمعنی حصهٔ لیل یعنی کیجه نك درت بخشندن بر بخشنه دیرلر اما فرهنك
جهانکیریده کیجه نك سکز بخشندن بر بخشنه دیرلر حکیم فردوسی .بیت یکی کفت صد ره
ز یزدان سپاس * نیایش کنم روز و شب در سه پاس * کلام اکابرده وارد اولمشدر که اول
وقتلرده بیدار اولانه پاسبان دیرلر کیجه نك بر بخشنه پاس دیدکاری غایت شایعدر شیخ نظامی
.بیت چو پاسی از شب دیجور بکذشت * ازان در شاه دل رنجور بکذشت * بوقدر وارد رکه اول
وقتده بیدار اولانه پاسبان دینلدوکی مثبوتدکلدر زیرا کیجه بکجیسنه پاسبان دینلدوکی
ظاهر و ثابتدر اول وقته بکجی مخصوص دکلدر بتون کیجه یه مخصوصدر مطلقا ثانی پاسبان
معناسنه حکیم انوری .بیت ای بر سم دولت از آغاز دوران داشته * طارم قدر ترا هندوی هفتم
چرخ پاس * حکیم اسدی * مثنوی * چلیپا پرستان و رومی کروه * چنان ندانند و ستانش
ستوه * که دارند روز و شب از بیم هراس * بهر کوه دیده بهر دیر پاس * ثالث محافظه وحفظ
معناسنه شیخ سعدی کلستانده ممدوحنه خطاب ایدر .بیت بر تست پاس خاطر بیچارکان و شکر
بر ما و بر خدای جهان آفرین جزا * رابع فرهنك جهانکیریده بمعنی تنکیٔ دل و غم و اندوه
خاطر حکیم فردوسی .بیت فرشته کرفته ز بس بیم پاس * پری در نهیب اهرمن در هراس
خامس خوف معناسنه شمس فخری .بیت پناه ملك کیان یعنی شیخ ابو اسحق * که ملك
دنی و دین را ز پاس دارد پاس لغ پالاس ح کهنه کلیم و کیجه و چول وامثالی نسنه لرکه
ترکیده دخی پلاس دیرلر لغ پیلس ح سکون باء فارسی وضم لام ایله برنوع طعامدر قوری
اتمکدن یاغله بشورلر کذا فی شرفنامه بو معنایه بمحاق الطعمه .بیت مراد رشته همین
قلیه است در دل اوست * ولی چه سود که هست او چو پلس از دل دور لغ پخس ح سکون
خاء معجمه ایله مؤید الفضلاده خوشه ده انکور دانه لری پژمرده اولمق و نسخهٔ حسین
وفائیده انسان غم و اندوه فقر سببی ایله پژمرده اولمق ومحاحده دخی بو معنایه در اما
فرهنك جهانکیریده روغن عتاده و شحم شمع روغن وامثالی نسنه لر آتشدن ویاخود
کونشدن اریمك معناسنه مسطوردر حضرت مولانا قدس سره در مذمت دنیا .بیت
همچو کرمابهٔ که تفسیده * تنك آبی و جانت پخسیده * و بش فرهنکلرك اسملری
بو کتابده مذکوردر عشق وعشقدن پژمرده اولمق معناسنه در لغ پرکاس ح سکون
راء مهمله وفتح کاف ایله فرهنك جهانکیریده تلاش ایتمك و برشیٔ اوزرینه تعلق وتقید
ایلمك وهندك زبان علیسنده طلوع شمسه دیرلر لغ پرمکس ح کسر راء مهمله ایله یعنی
اضافتله برنوع جامه در حریردن ایدرلر غایت اینجه و نازك اولور و فرهنك جهانکیریده قلج
جوهری واساحه دن برنوع صلاحدر و برنوع نوا اسمیدر کذا فی المحمودی لغ پرواس ح
سکون راء مهمله ایله ال ایله نسنه یوقلامق معناسنه شمس فخری .بیت نبود اطلس کردون
سزای بار کهش * اکرچه کرد قضا اندر آن بسی پرواس * بو معنایه ابو شکور .بیت
هر بجا کو هر یست بشناسم * دست سوی دکرنه پرواسم * نسخهٔ حسین وفائیده بمعنی پرداختن
و فارغ شدن شاه ناصر خسرو .بیت بعدل او بود از جور بدکنش رستن * بخیر او بود از شر این

جهان پرواس ل پس ع اوج معنایه در اول قفا معناسنه که ترکیده آرد دیرلر مقابلی
پیشدر که اوك دیرلر حکیم فردوسی بیت پس و پیش ترکان طاوس رنك * چپ و راست
شیران پولاد چنك * ثانی بمعنی بعده ترکیده صوك دیرلر شیخ سعدی بیت پس از مرك
دشمن یکی شربت آب * به از ملك کاوس وافراسیاب * صکره یعنه دیجك یرده باز پس
دیرلر شاعر بیت کر تضرع کنی وکر فریاد * دزد زر باز پس نخواهد داد *
پسك بر معناسی دخی مجنون در پس چرا دیرلر معنای اوله عربیده ورا دیرلر ولسان
چغتایده کینی دیرلر میر علیشیر بیت چیقما تو قوز پرده کینی دین که عالم کو یماسون *
السانك آلتی یعنی برقع قویغل ایکی اوج بحجاب ل پلاس ع پالاس مرقومدن اختصار
اولنمشدر ل پلمس ع سکون لام وفتح میمله ایکی معنایه کاور اول مضطرب اولمق والدن
وایاقدن قالمق ثانی بمعنی دروغ کفتن کذا فی فرهنك جهانکیری ل پلوس ع ضم لام
و واو معروف ایله رند وعیار وحیله کار معناسنه شاعر بیت نکرد عاشق صادق وفا
هزار افسوس * فریب میخورد از بوالهوس دروغ وپلوس ل پیخس ع سکون یای
تحتانی وفتح خاء معجمه ایله ظن وکمان ایتمك یوزندن فهم ایتمك کذا فی فرهنك
جهانکیری ل پیوس ع ضم یای تحتانی و واو معروفله ظن وکمان وامید معناسنه حکیم
اسدی بیت بدادیمش اهوازوده پانه شهر * همی زین فزونتر پیوسیش بهر * اما
صحاحده انتظار معناسنه در ل مع الشین المعجمه * پاپوش ع ضم باء فارسیله ایاغه کیلن
هر نه اولورسه مخصوصا پاپوج معناسنه لفظ مرکبدر پا ایله پوشدن که پوشیدندن مشتقدر
ل پاداش ع فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول لفظ مفرددر عوض خیر معناسنه که
مکافاتدر ضدی بادافراهدر شیخ سعدی * مثنوی * بترس از خداوند جان وروان * که هست
او توانا وما ناتوان * کراندر نکیردت فرجام کار * نکردد بپاداش روز شمار * حکیم
انوری بیت ای بتو زنده سنت پاداش * وی بتو مرده رسم بادافراه * ثانی کال پاشازاده
عندنده لفظ مرکبدر که اصلی پای تاش ایدی یا حذف اولنوب تادال ابدال اولندی که
معناسی ایاقداش دیمکدر بو معنی مرحوملك دقایق الحقایق نام کتابندن غیری نسخه لرده
روایت اولنمامشدر ل پاش ع پاشیدن لفظندن صیغهٔ امردر بمعنی برافشان و وصف
ترکیبیدر کهرپاش ونمکپاش کبی کذا فی فرهنك جهانکیری ل پاغوش ع ضم غین معجمه
ایله مجمع الفرسده بمعنی غوطه خوردن صویه طالمق عربیده غطس دیرلر استاد رودکی
بیت بود رود اکه آبی بنك خاموش * چو مرغابی زنی درخاك پاغوش * بو معنایی مؤید
شمس فخری بیت نه هرکه غوطه خورد دربر آورد ز بحار * بسا کسی که بود مردنوی
از پاغوش * ل پالش ع کسر لامله بمعنی افزونی وافزایش یعنی آرتمق وزیاده لك کذا فی
نسخهٔ میرزا ابراهیم بو معنایه ابو المعانی بیت هرکه می بیند مرا کوید چرا نالش کنی *
تا بکی از هجر خود در دولت پالش کنی ل پالوش ع ضم لامله کافور مغشوش معناسنه در
مجمع الفرسده مطلق مغشوش اولان نسنه که ضدی خالص در شمس فخری بیت حسود
اکر نبود با تو خالص اندر مهر * عجب مدار که ویژه نیاید از پالوش ل پخس ع سکون خاء

خاء معجمه ایله بمعنی پخج مرقوم یعنی ایاغله باصمق ویاصیلوب باصیلمش حکیم فردوسی بیت
بسوی طلا به برانکیخت رخش * بکرزی سواری همیکرد پخش * کذا فی فرهنك جهانکیری
ل پذیرش ع کسر ذال معجمه ایله قبول ایتمك اسم مصدردر شیخ نظامی بیت خردمند رو
از پذیرش بتافت * بغواصی دربد دریا شتافت ل پراش ع فتح راء مهمله ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی پریشان کردن حکیم سنایی بیت سنبل پرتاب را کرد سمن بر پراش *
چشم خرد بر کشا قدرت الله ببین ل پربراوش ع سکون رائین وفتح بائین موحدتین
وضم راء ثالث مهملات ایله بمعنی فلك کذا فی مؤید الفضلا ل پرخاش ع سکون راء مهمله
وفتح خاء معجمه ایله جنك وغوغا استاد عنصری * رباعی * ای شب نکنی آنهمه پرخاش که
دوش * راز دل من مکن چنان فاش که دوش * دیدی چه دراز بود دوشینه شبم * هان
ای شب وصل همچنان باش که دوش * شمس فخری بیت کرا مجال که کر پادشاه ابو اسحق
کند تصور کین وتخیل پرخاش ل پرخش ع فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله بمعنی
کفل یعنی صاغری اسب واستر وخر وامثالی مختاری در صفت اسب بیت دیو سیرت سروش
نصرت بخش * ببر سینه پلنك رخش پرخش ل پرسیاوش ع مشهوردر که پرسیاوشان
دخی دیرلر عربیده شعر الجن وشعر الغول وشعر الحی دخی دیرلر ترکیده بالدری قره دیدکاریدر
ل پرش ع سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول دیرتمه ثانی اشمه بیکار اولسون
غیری اولسون ابو المعانی بیت عجب وادی بود صحرای سینه * بجای آب خون آید
ز پرشش ل پرکاوش ع سکون راء مهمله وفتح کافله اوزوم اغاجنك زیاده دالارین
قرمغه دیرلر فرهنك جهانکیریده سایر اغاجلری دخی بوداماغه دیرلر دیو مسطوردر ل پرندوش ع
فتح راء وسکون نون وضم دال مهملتین ایله دون کیجه نك اولکی کیجه سنه که عربیده اول امس
دیرلر حکیم انوری بیت دیدم از بافی پرندوشین * شیشهٔ نیم برکنارهٔ طاق * فرهنك
جهانکیریده بمعنی شب وروز کذشته یعنی دونکی کون وکیجه حضرت مولانا قدس سره
بیت پرندوش پرندوش چه سان بود خرابات * بکویید مترسید اکر مست وخرابید *
ل پرنیش ع سکون راء مهمله ونون مکسوره بعده یای ساکنه ایله یورك بوریسی علتی که
عربیده مغص دیرلر میر نظمی بیت چو دیده یار آید منزل خویش * ز رشك اغیار را
بکرفته پرنیش ل پرواش ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله واله وحیران وکندودن بیخبر
میر نظمی بیت چو زیب وزینت دنیاست زایل * مشو از حال خود پرواش وغافل *
ل پرورش ع پروردن لفظندن اسم مصدر در بسلیش معناسنه شیخ نظامی * مثنوی
شه از خواب دوشینه سر بر کرفت * بنا لشکری کردن از سر کرفت * به نیکی زنیکی دهش
یاد کرد * بدان پرورش عالم آباد کرد ل پرویش ع بریای تحتانی زیاده ایله کلبشکر
وبنفشه خمیره سی وامثالی پروردهلر ل پروش ع ضم راء مهمله و واو مجهول ایله بر نوع
چبان وقبر جقدر اعضای انسانده ظاهر اولور عربیده ثبره دیرلر فتح ثاء مثلثه وسکون
باء موحده ایله ل پرویش ع سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله شغل وعمل
تقصیر وکار وکسبده تکاسل معناسنه فرویش دخی دیرلر امیر خسرو بیت از دها پیشست

وتیغ اندر عقب ایام شد * ره مده ای دوست سفوی خویشتن پرویش را ل پریش ع
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله بمعنی پریشان کننده کذا فی فرهنك جهانکیری
بو معنایه حکیم سنایی بیت درخموشی نبوده لهو اندیش * کاه کفتن نبود لغو پریش *
حکیم انوری بیت باد برینده توهم نرسید * باد فکرت زباد خاك پریش * وبمعنی
پریشان شدن وافشاندن کذا فی مجمع الفرس شمس فخری بیت مکر که در سر زلف بتان
زباد صبا * نماند در همه ملکش دکر مجال پریش ل پژوهش ع ضم زاء معجمه وواو معروف
وکسر ها ایله تجسس وتفحص معناسنه اسم مصدر در خلاق المعانی بیت بجز زخدمت تو
بنده انتما نکند * بهر کجا که پژوهش رود ز اصل نژاد ل پش ع اوچ معنایه کلور اول پرچم
اسب بود بهای جامی بیت کفلهاش کرد پش ودم دراز * پروبال فربی او لاغرمیان *
استاد لطیفی بیت بجای نعل تو مه بسته برپای * بجای در پروین بسته بر پش * حکیم
اسدی بیت پش بارکی چون عنان تافتند * کمندی وتیغ وبکف آختند * ثانی طره
اسب یعنی آتك النلنده اولان پرچمی استاد * قطعه * ظفر چو تیغ بدست تودید وکفت
بتیغ * همه سلامت آن در روی چون نکار توبا * چو دید فتح پس اسب تو باسبش کفت *
همه سعادت آن زلف چون نکار توباد * ودخی طیلسان که صارغك اوجنی صالی ویررلر
فش دخی دیرلر ثالث تا قص وفرومایه معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری بعض
نسخه ده باء موحده ایله تصحیح ایلشلر اما فرهنك مرقومده ومجمع الفرسده وسائر متأخرینك
معتبر لغتلرنده باء فارسیله منقولدر ل پنجش ع سکون نون وکسر جیمله بمعنی ورزش
یعنی اوزنمك وبمعنی رنجش یعنی انجنمك اسم مصدر در ل پنجنوش ع سکون نون اول وضم
ثانی وجیم موقوفه ایله برنوع شرابدر که پنج تریاق دخی دیرلر کذا فی المحمودی اما فرهنك جهانکیریده
برنوع معجوندر بش جزؤدن ترکیب اولنمشدر تقویت قلبه عظیم دخلی وزیاده نفعی
واردر معربی فنجوشدر حکیم خاقانی بیت درچارسوی فقر در اتا زره ذوق * دلرا
به پنجنوش سلامت دواکنی ل پنیوش ع سکون نون وضم یای تحتانیله برنسنه یی اوردقده
پارلنوب دوکلمك معناسنه در ل پیاموش ع فتح یای تحتانی وضم میمله بیاض صوغان که
عربیده بصل عنصل وطب کتابلری مفرداتنده اسقیل وترکیده اطه صوغانی دیرلر *
ل پیوش ع ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله طشره دن ایچروده اولان مصاحبی دیکلمکه
دیرلر میر نظمی بیت نشسته اند در بزم وکرد ندمی نوش * پیوشی ز بیرون همیزد بکوش
ل مع الغین المعجمه * پالغ ع ضم لامله وقیل بالفتح برنوع قدحدر اغاجدن یا خود
صغر بوینوزندن ایدوب مجلس آخرنده آنکله محبتا طلو ایچرلر حکیم اسدی بیت بدیدش
همان جای بر تخت خویش * یکی پالغ وکالهٔ می به پیش * کذا فی فرهنك جهانکیری
ل پرنده چراغ ع یعنی پروانه عربیده فراش دیرلر ابو المعانی بیت چو دید روشنی شمع روی تو
هرشب * ازان بشمع بسوزد خودش پرنده چراغ ل پزداغ ع سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله
ایله بمعنی مصقله کذا آینه وقلیچ وامثالی نسنه لرك پاسن آنکله آچارلر کذا فی شرفنامه بولغنی
مکسور ومضموم اولمق ده جائز کورمشلر ل پزغ ع فتح زاء معجمیله اوچ معنایه در اول

اول صوبندی ثانی قوربغه که وزغ دخی دیرلر ثالث بمعنی سراسیمه مثال معنی ثانی وثالث
میر نظمی بیت پزغ بوده میان آب ایستاد * پزغهادید اورا کرد فریاد ل پناغ ع فتح
نونله ایکی معنایه در اول بمعنی دبیر یعنی کاتب منصور شیرازی بیت ضمیر تو بود آن بلبلی که
کاه بیان * به پیش او بود ابکم زبان تیز پناغ * ثانی بمعنی حریر وابریشم استاد لطیفی بیت
پیله پناغ چند دهش بهر راحتش * کیرد بظلم اطلس فاخر بتر بیت * بو بیتك مضمونی
اوزره خام ابریشم اولمق کرکدر نسخهٔ حسین وفایی ده خام ابریشم که اپلك ایله اکیررلر
بیضه کبی اولور وبعض نسخه ده ماسوره اوزرینه صارلمش اپلك وابریشم معناسنه در
شاعر بیت توسیمین قفی من چو زرین پناغ * تو تابان مهی من چو سوزان چراغ *
ل پنجال مرغ ع سکون نون وفتح جیمله قوش بورنی عربیده منقار دیرلر ل پیا میغ ع
فتح یای تحتانی اول وسکون ثانیله بالق اتی معناسنه ل مع الفاء * پای باف ع جلاه
معناسنه باف بافیدن لفظندن اسم فاعل وصیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور طوقومقله
ایاغك دخی عملی اولدوغندن اول مناسبتله تسمیه اولنمشدر استاد عنصری بیت کفتم
از جود او عنا بر کیست * کفت بر پای باف وبر ضراب * ابو شکور بیت کشاد زر وآهنکر
وپای باف * چو بیکار ماندند سرشان بکاف * بو معنایه شمس فخری بیت خاك بر سر شاعری
را کاشکی * بودمی سرشو ریانه پای باف ل پذیرف ع پذیرفت لفظندن ترخیم اولنمشدر
بنه اول معنایه میر نظمی بیت کسی را که کارش پذیرف شود * چراغ بدی باد هن پف شود
ل پالجاسف ع فتح لام وجیم وسین وسکون نونله آق قواق چیچکی کذا فی نسخهٔ حلیمی
بونجاسف دخی دیرلر ل مع القاف * پرواق ع سکون راء مهمله ایله چریش اوتی که کوکنی
دوکوب چریش ایدرلر ل پستوق ع سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله اوموز باشندن
کردنه یقین اولان استخوانه دیرلر شاعر در هجو بیت بهر سوختن فندقی کو یا که بر سوزن
نهند * کردن وسر از میان هر دو پستوق سر زده ل پشماق ع سکون شین معجمه وفتح
میمله شرفنامه ده بمعنی اسب مرقومدر ل پنجم رواق ع کسر راء مهمله ایله فلك خامس که
مقام مریخدر کذا فی شرفنامه ل مع الکاف * پابسترك ع فتح باء موحده وتاء مثناة وراء
وسکون سین مهملتین ایله اطفال دماغی قالدرمغه یعنی طفلك دماغی دوشدکده
بو ماغله قالدرمق ل پاچك ع فتح جیم فارسیله قوری صغر تزکی که یاقق ایچون کرپچ قالبی
کبی دکرمی ایدرلر غوشاك وغوشای دخی دیرلر کذا فی شرفنامه زبان هندیده بر دارویه
دیرلر که هضم طعام ایچون یرلر ل پاسبك ع فتح سین مهمله وضم باء موحده ایله ایشنده
مقدم واموزنده مستعجل اولان آدم ویو کرك آت واشکون قاطره دخی دیرلر ابو المعانی
بیت پاسبك بودم چنان در راه کوی دلبران * پیش من باد صبا ذکر رفته هرکز در روان *
ل پاسك ع فتح سین مهمله ایله بمعنی خمیازه که دهان دره دخی دیرلر عربیده تثاوب دیرلر
وله بیت بادهٔ هجرت چنان از دست غم نوشیده ام * بعد مردن تا بروز حشر پاسك
میکشم ل پاك ع اوچ معنایه کلور اول معروف طاهر معناسنه شیخ عطار بیت حمد
بیحد آن خدای پاك را * آنکه ایمان داد مشتی خاك را * ثانی شرفنامه ده مرقوم دیده بمعنی

تمام مثلا همه پاك برد وپاك بسوخت ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت همه بگذشت بر تو پاك
جوباد * مال وملك وتن درست شباب * ثالث فرهنك جهانكيريده بمعنى همه حكيم فردوسى
درماتم مادر سهراب * مصرع * در خانها را سيه كرد پاك * يعنى اولرى قپوسن جمله سياه
ايلدى معناى اولنه چغتايده آريغ ديرلر ﴿ پالارنك ﴾ فتح لام وراء مهمله وسكون نونله
جوهردار قلج وجوهرلى پولاد معناسنه در ﴿ پاليك ﴾ كسر لام وسكون ياى تحتانيله
يعنى چرمين وپاى افزار تركيده چارق وطولاق ديرلر استاد رودكى بيت ازخر و پاليك
آنجاى رسيدم كه همى * موزه چينى تو خواهم واسب تازى ﴿ پانمشك ﴾ سكون نون وشين
معجمه وضم ميمله تركيده منه كوش وعربيده حبة الخضرا ديرلر ﴿ پاوچك ﴾ سكون واو
وفتح جيم فارسيله پاچك مرقوم معناسنه ﴿ پاهك ﴾ فتح هايله نسخهٔ حسين وفائيده ومجمع
الفرسده اشكنجه معناسنه فرهنك جهانكيريده اسم مصدر روايت اولنمشدر بو شعيب
بيت دلمان چو آب بامى تن چو بهار بادى * اربيم چشم حاسد كش كنده باد پاهك ﴿ پاهنك ﴾
فتح ها وسكون نونله پاچنك وپاشنك معنالرينه سيأتى ذكره كذا فى فرهنك جهانكيرى
﴿ پپتك ﴾ سكون باء فارسى وفتح تاء مثناة ايله مؤيد الفضلاده ايكى باء موحده ايله
وشرفنامه ده باء ثانى موحده ايله خرما واوزم صالقمندن بر پارچه كه تركيده چرنك ديرلر
مجمع الفرسده كاف فارسيله وادات الفضلاده ايكى باء موحده وكاف عربيله روايت اولنمشدر
﴿ پتك ﴾ سكون تاء مثناة ايله دمورجى چكيچى معناسنه حكيم فردوسى بيت سرسر وران
زير كرز كران * چو سندان بر و پتك آهنكران * بعض نسخه ده بمعنى در آغوش يعنى پهلويه
آلمق منقولدر ﴿ پچواك ﴾ سكون جيم فارسى ايله برلسانك برلسانه سوز ترجمه ايلمك
معناسنه در كذا فى مجمع الفرس وترجمانلق معناسنه ابو المعانى بيت نزد بجانب من كوش
التفات آنشوخ * زبان حال دل زار چون كند پچواك ﴿ پرالك ﴾ فتح راء مهمل ولام ايله جوهردار
پولاد معناسنه عموما وقلج دمورى خصوصا حكيم اسدى بيت ازان آهن لعلكون تيغ چار
هم از روهنى وپرالك هزار ﴿ پرك ﴾ فتح راء مهمله ايله شرفنامه ده بمعنى نجم سهيل مسطوردر
شاعر بيت بتابد بهر چند در شب پرك * شود نزد تاب دلم شب پرك * خواجه حميد لويكى
بيت تاسلك مه شكستهٔ بحرپاى هرمهى * غور محيط بستهٔ كردستارهٔ پرك ﴿ پركوك ﴾
سكون راء مهمله وضم كاف فارسيله مجمع الفرسده عمارت عالى معناسنه در ﴿ پرندك ﴾
فتح را ودال مهملتين وسكون نونله صحراده واقع پشته وكوچك طاغ معناسنه كذا فى
فرهنك جهانكيرى ﴿ پروانك ﴾ سكون را وفتح واو ونونله قره قولق ديدكلرى جانور كه
سياهكوش دخى ديرلر دائما ارسلانه قولاغوزلق ايدر عربيده فرانق ديرلر بعض نسخه ده
قولاغوز معناسنه در ابو المعانى بيت عشق تو شير مست و پروانك غمست اى مه جمال *
بو الهوس را زهرهٔ تاب وتوان بودن محال ﴿ پساك ﴾ فتح سين مهمله ايله سرور وعيش
وعشرت محللرنده باغ وباغچه لرده دلبران وتازه جوان رياحيندن وكل وشكوفه دن تاج كبى
ياپوب اهل عشرت باشلرينه كيرلر شمس فخرى بيت همچو خاك جناب شاه جهان خاكپايت
مراست تاج وپساك * ابو الفرج رونى بيت همه اميدش آنكه خدمت تو * برسرش مى

نهند زبخت پساك ﴿ پستركك ﴾ سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ورايله انجفرق كه
عربيده فواق ديرلر بو معناسى دخى كيورك در ودخى كاغد پرداخت ايدركن الننه قونيلان
كيرلك مثال معنئ اول ابو المعانى بيت بزم نهان وصل ترا بود خوشترك * روى رقيب
زشت دهدليك پستركك ﴿ پسكك ﴾ فتح سين مهمله وكاف فارسى وسكون نونله بمعنى
ژاله كذا فى مجمع الفرس ﴿ پشتك ﴾ سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله بمعنى شبنم
وبعض نسخه ده قورجق صاچ وقيون وكچى سركينى معناسنه ودخى حيوانات آزوديشلرى
معناسنه شمس فخرى بيت شير در بيشه اژدها در كوه * بفكند از نهيب او پشتك *
﴿ پشك ﴾ فتح شين معجمه ايله بمعنى شبنم وسكون شين ايله فرهنك جهانكيريده التى معنايه
كلور اول برابر وبرابرلك معناسنه حكيم نزارى قهستانى بيت بحس افتاده ماخورشيد در
پشك * بقامت سرو را افكنده در رشك * ثانى بمعنى عشق ثالث بمعنى در آويختن رابع
جعل خامس آنه مخصوص بر علتدر سادس بمعنى جغد يعنى بيقوش ابو المعانى بيت
چون كند يا رب زبد بختى دل ديوانه ام * پشك باشد كرهما آيد بسقف خانه ام ﴿ پك وللك ﴾
يعنى سبزى وخرمى ورعنايى شمس فخرى بيت جهان چو خاك در تست وعرصهٔ ملكت *
چرانكوهد عقلش بتهمت پك وللك * تحفة الاحبابده بمعنى تك وپو وآلات واثواب خانه
مرويدر وادات الفضلاده پك ضم با ايله سبزى ورعنايى وكسر ايله بند انكشتها منقولدر
﴿ پك ﴾ درت معنايه در اول دختر نوجوان كه ممه لرى انار كبى اوله ثانى اطفال فندقه
برچوب كيچوب فرلندرلر ثالث بمعنى كروهه يعنى يوالق رابع قوربغه كه چغزو وزغ دخى ديرلر
شمس فخرى بيت كسى كه چون سرطان باتو كج رود بشكن * بسنك پشتش درپاژكين فكن
چون پك * استاد لبيبى * قطعه * اى همچو پك پليد چون او ديدها برون * مانند آنكسى كه
كنى مرورا چنك * تاكى همى در آيى وكردم همى روى * حقا كه كمترى وفرا كن ترى زپك
﴿ پكوك ﴾ ضم كافله ايكى معنايه در اول پتك آهنكران يعنى دمورجى چكيچى كذا فى
المحمودى ثانى مخرجه بالاخانه كه عربيده غرفه ديرلر وفرهنك جهانكيريده يوكسك صفه
وطام كنارنده اغاجدن وطاشدن ايتدكلرى قورقولق پلوك دخى ديرلر ﴿ پلارك ﴾
فتح راء مهمله ايله فرهنك جهانكيريده باء فارسيله ايكى معنايه در اول بمعنى شمشير حكيم خاقانى
بيت حصرم ديدى كزوچكدمى * در معركه بين پلارك وى * ثانى قلج جوهرى معناسنه
شيخ نظامى بيت پلارك چنان تافت ازروى تيغ * كه در شب ستان بتاريك ميغ ﴿ پلالك ﴾
فتح لامين ايله ايكى معنايه در پلارك كبى اول جوهردار پولادكه اندن قلج ايدرلر حكيم اسدى
بيت ازان آهن لعلكون تيغ چار * هم از روهنى پلالك هزار * ثانى قلج معناسنه استاد
عنصرى * قطعه * چه چيزست آن روينده نيز خسرو * چه چيزست آن پلالك تيغ
بران * يكى اندر دهان حق زبانست * يكى اندر دهان مرك دندان * صاحب فرهنك
منظومه بيت با پلارك پلالك وبرزن * آن دو تيغست واين يكى مسكن ﴿ پلك ﴾ فتح
لامله ايكى معنايه در اول كوزقپاغى كه عربيده جفن ديرلر فتح جمله امير خسرو بيت
نيرت سواد چشم عدو حك كند چنانك * نى آكهى بديده ونى در پلك بود * وله بيت

پلاغ همیوند ودل همیبرد چشمت * چوجادوئی که لب اندر فسون بجنباند * بو معنایه کسر
با وسکون لام ایله دخی صحیح لغتدر ثانی بمعنی آویخته کذا فی فرهنك جهانکیری ؤ پلنك ع
فتح لام وسکون نونله ایکی معنایه در اول قپلان دیدکلری یرتجی جانوردر عربیده نمر دیرلر
کسر نونله طالب آملی در تعریف اسب بیت بیال وپر چو هزبر یست وخشم وکین چو پلنك
بخال وخط چو تذرو و بدست وپا چو غزال * ثانی فرهنك جهانکیریده درت ایاقلی تخت
کی نسخه درکه اورته سنی ایپلك قولان ایله اوروب اوزرنده یاتورلر عربیده سریر دیرلر
وکسر لام ایله اشیك اوکندن دیوار آردنه وارنجه دیوارك صحا متنده دیرلر ؤ پلنك رنك ع
یورغه آت عجمده اکثر الاجه آتلری یورغه ایتدکلری ایچون تسمیه اولنمشدر ؤ پلنك مشك
نباتاتدن براوتدر عربیده سنجلاط دیرلر کسر سین ایله وسنبل رومی اولمقله مرویدر
کتاب السامی فی الاسامی ده مسطوردرکه * پلنك مشك هونبت له نور کهیئة الورد یشبه
لونه لون النمر وریحه کریح المسك انتهی * وحکیم خاقانی بیت عطر کنند از پلنك مشك
بغداد * آهوی مشك آید از فضای صفاهان * بعض نسخه ده بقلة الخراسانی درد یدیلر
وبعض نسخه ده خرما رنکنده بر یمشدر بغداده اولور ایری اغاجی واردر ؤ پلوك ع ضم
لام ایله ایکی معنایه در اول پتك آهنکران یعنی دمورجیلر چکیچی کذا فی فرهنك جهانکیری
ثانی مخرجه بالاخانه که عربیده غرفه دیرلر اما شرفنامه ده قامشدن وسازدن ایدرلر
اکثر باغچه لرده وباغلرده بکجی اوتورمق ایچون آکا دیرلر ؤ پنجك ع سکون نون وفتح جیم
فارسیله بر نوع صرمشق در اوزم کبی یمشی اولور اما نمز عربیده عشقه دیرلر کذا فی المجمع
ؤ پنجایك ع سکون نون وفتح جیم ویای تحتانیله پنکج که عربیده سرطان دیرلر کذا فی
مؤید الفضلا ؤ پنجپایك ع سکون نون وجیم وفتح باء فارسیله ویای تحتانیله بمعنی خرچنك
بودخی پنکجدر عربیده سرطان دیرلر ایضا منه ؤ پنك ع سکون نون ایله بیوك طاسدر
ؤ پنیرك ع کسر نون ویای تحتانی وفتح راء مهمله ایله براوتدر عربیده ملوکیه دیرلر بعض
نسخه ده براوتدر پنیر کبی ومیوه سی ده اولور آفتاب کردك دیرلر کنش قنغی طرفه کیدرسه
اول طرفه دونر مثالی اثیر الدین اخسیکتی بیت زبولی که خیزد زداء الثمانین * ثلا فیش
مشکل بود بر پنیرك ؤ پیك ع سکون یای تحتانیله قاصد ونامه بر وشاطر معناسنه ده
کلور ؤ مع الکاف الفارسی * پابوك ع ضم باء موحده ایله پاپوش که ترکیده پابوج دیرلر
ؤ پاچنك ع فتح جیم فارسی وسکون نونله کوچك پنجره که طشره یه مخفی نظاره ایچون
ایدرلر ابو عاصم بیت مال فراز آوری نکاه نداری * تا بنهد از ره دریچه وپاچنك * شمس
فخری بیت هزار کونه کل از شاخ چهره بنمود * چو لعبتان کل اندام نازك وپاچنك *
نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی پای افزار وچرمین واقع اولمشدر ؤ پاچوك ع ضم جیم فارسیله
آتشه یاقمق ایچون دکرمی ایدوب قورتدقلری صغر تزکنه دیرلر که غوشای دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس ؤ پادنك ع کسر دال مهمله وسکون نونله غله دوکدکلری اغاج طوقمق
عموما برنج چلتوکی دوکدکلری نسنه یه دیرلر خصوصا کذا فی فرهنك جهانکیری ؤ پارسنك
سکون راء ونون وفتح سین مهملتین ایله برابر اولمق ایچون ترازو کفه سنك خفیف طرفنه

طرفنه بغلدقلری نسنه که کیمی سنکپاره وکیمی باقر وذمور پاره لرندن بغلرلر مولانا کاتبی بیت
بست دوران بر کوی چرخ چندین سنك وخاك * لیك در میزان حلمت کم نمود از پارسنك
ؤ پازنك ع فتح زاء فارسی وسکون نون ایله بمعنی پاچنك مرقوم کذا فی فرهنك
جهانکیری ؤ پاسنك ع حذف راء مهمله ایله پارسنك مرقوم معناسنه در اثیر الدین
اخسیکتی بیت وجود خصم چو وزن آورد دران میزان * که بو قبیس ندارد مجال پاسنکی
ؤ پاشنك ع فتح شین معجمه وسکون نون ایله تخملق خیار وامثالی کذا فی شرفنامه
وفرهنك جهانکیریده بمعنی خوشهٔ انکور حکیم اسدی بیت تو کویی درخشنده پاشنك
بود * ویا در دل شب شباهنك بود ؤ پالاهنك ع فتح لام وها وسکون نون ایله یولار
صاپی ویدك چکدکلری یولار مجمع الفرسده اول دواله دیرلر که یولار اوجنه بغلرلر امیر معزی
بیت کشی ز روم بخوارزم بت پرستانرا * فسار در سر ودر دست تیز پالاهنك * بمعنی
افسار حکیم سنائی * قطعه * درکه خسروان همه دریاست * یك کهر نی وصد هزار نهنك
در پناه خرد نشین که خرد * کردن از راست بود پالاهنك ؤ پالك ع فتح لام ایله بمعنی پای
افزار که چرم کاو باشد یعنی صغر کوندن اولان چارق که پالیك دخی دیرلر ؤ پالنك ع فتح
لام وسکون نون ایله بمعنی پاچنك مرقوم محذوفده کاف فارسیله بیوك ترنجه دیرلر ؤ پالهنك
سکون لام ایله پالاهنك مرقوم معناسنه شمس فخری بیت فریدون اکر زنده کیش او *
نهادی بکردن برش پالهنك * حکیم انوری بیت در کردن اختیار احراز * اکنون رداش
پالهنکست * نیازی حجازی جامع اللغاتده پالهنکی کهکشان معناسنه روایت ایلمشدر
ؤ پاهنك ع فتح ها ایله فرهنك جهانکیریده پاشنك مرقوم معناسنه مرویدر ؤ پردك ع
سکون را وفتح دال مهملتین ایله بمعنی چیستان یعنی بلمجه عربیده لغز وهندی پهیلی دیرلر
امیر خسرو بیت ز پردکهای دورادور بسته * که از فکرش دل داناست خسته ؤ پرزك ع
سکون راء مهمله وفتح زاء فارسیله بمعنی کریه وکریستن کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه
حکیم قطران ارموی بیت عرش وکرسی در آب شد پنهان * بسکه کردم زفرقتت پرزك *
ؤ پرسنك ع پارسنك مرقومدن مخففدر کذا فی مجمع الفرس ؤ پرواك ع سکون راء
مهمله ایله بکجی معناسنه که عربیده حارس دیرلر ابو المعانی بیت برای دفع رقیبان از سر
کویت * نکه بکرد درت تا سحر شود پرواك ؤ پژواك ع سکون زاء فارسیله موحش صدا
وآواز مهیب ودهشت افزا اوله بیت آنقدر فریاد وزاری کرده ام از درد وغم * ساکنان
آسمان در حیرت از پژواك شد ؤ پساهنك ع فتح سین مهمله وها وسکون نون ایله اوچه
دموری معناسنه وجوی یه ده دیرلر ؤ پشلنك ع سکون شین معجمه ونون وفتح لام ایله
مجمع الفرسده بمعنی پس افتاده باشد یعنی کیرو دوشمش میر نظمی بیت در پس جانان
رقیب لنك بود * در پی عمری اجل پشلنك بود ؤ پشنك ع فتح شین معجمه وسکون نونله
بش معنایه در اول مجمع الفرسده بر دمور آلتدر اوزون واوجی سوری که آنکله طاش
قوپاررلر ودیوار دلرلر شمس فخری بیت در آورد سخطش بارهٔ سپهر از جای * بیك اشارتی
بی دسته برد بیل وپشنك * ثانی نام پدر افراسیاب در ثالث زنبرك معناسنه حکیم سوزنی

در صفت کیرخود اوج معانی ترتیب اوزن * قطعه * همچون پشنك کرثی ورکناك وشوخناك
کویی که کر زتوزی در قبضه ٔ پشنك * آزا که از تو خورد نه در چا بکه فتاد * برداشت از زمین
نتواندش بی پشنك * رابع فرهنك جهانکیریده جفا وستم معناسنه درویش عبد علی
بیت بی تیغ ازان اجل جنه سازد عدوت را * کز خون فاسدش نرود بر کسی پشنك *
خامس دریاده اولور بر جانوردر کدی قدر ارقه سی خار پشت ماننده دکنلی وباشی ییلان
باشی کبیدر دریاده نقدر بیوك بالق وار ایسه آندن فرار ایدر اکثر دریای چینده اولور
پلسك فتح لام وسکون سین مهمله ایله دمور کباب شیشی ابو المعانی بیت در درون
بر آتش هجر ترا * در جکر پیکان غم بوده پلسك پاوك ضم لام ایله سقف خانه او زرینه
قونیلان اغاج که تالار دخی دیرلر کذا فی نسخه ٔ میرزا ابراهیم پلهنك پالهنك مرقومدن
مخففدر کذا فی مجمع الفرس پنانك فتح نونین ایله بمعنی صمغ اغاج پیسی در کذا فی فرهنك
جهانکیری پنك فتح نون اول وسکون ثانیله بمعنی پنك مرقوم کذا فی شرفنامه پنك
فتح نون ایله درت معنایه در اول خرما صالقمی ثانی چوب ثالث دریجه رابع وقت صباح
بو معنی کتاب زنددن منقولدر پهمزك سکون ها وفتح میم وزاء معجمه ایله کرپی که
سیغول دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری پیوك ضم یای تحتانیله بمعنی عروس
شمس فخری بیت مال ودانش عروس ودامادست * سوی داماد نیست میل پیوك *
مع اللام * پاچال جیم فارسیله جلاه ودمورجی وسائرلرینك چقورینه دیرلر اما
فرهنك جهانکیریده جلاه اوزرینه ایاقلرین قودوغی تخته یه دیرلر خاقانی در قسمیه بیت
بلوح پای وبپاچال وغرغر ونشکر * بنار ثه بمکوك وبتار وپود ثیاب پارسال بکسر سنه
معناسنه لفظ مرکبدر که پار بلدر وسال معلوم عربیده عام اول دیرلر پالاپال فتح باء
ثانی فارسیله محکم وقوی وتند معناسنه استاد دقیقی بیت بفر وهیبت شمشیر او قرار
کرفت * زمانه که پر آشوب بود پالاپال * تحفة الاحبابده بمعنی پالوده ٔ سخت یعنی قویی
پالوده فرهنك جهانکیریده بمعنی نخست واقع اولمشدر پالایال فتح یای تحتانی ایله
محاله بمعنی سخت تابنده یعنی غایت براق ولماع بعض نسخه ده سیال ومیال معناسنه منقولدر
ایکی معنایه بو بیتده واقع اولمشدر میر نظمی بیت عذار توچومه وآفتاب پالایال * که
طبع شوخ مرا پرشتاب پالایال پالیال کسر لام وفتح یای تحتانیله بمعنی همیشه
ومتصل ابو المعانی بیت چه سود کر بشود بعد ازین کرم کستر * زبون کرد مرا پالیال
جور وستم پای پیل ایکی معنایه در اول بر نوع بیوك فیل ایاغنه مشابه پیاله درکه
آنکله شراب ایچرلر حکیم خاقانی بیت تا بپای پیل می بر کعبه ٔ عقل آمدست * پیل بالا
نقد جان بر پیلبان افشانده اند * ثانی موجودیده زنکیانك بر نوع سلاحیدر فرهنك
جهانکیریده بر نوع حربه در اکثر زنکیلر قوللنور حکیم خاقانی بیت من صید آنکه کعبه ٔ جانهاست
منظرش * بامن بپای پیل کند جنك ابرهش پامال وپایمال کلاهما بفتح المیم ایاق
التنده قالمش وپاصلمش معناسنه استعمال طریقیله زبون وخوار وذلیل معناسنه ابو المعانی
بیت پایمال غم هجران تو بودم اکنون * مددم کر نرسی حال دکرکون باشد * میر نظمی

نظمی بیت شدم پامال جور چرخ غدار * که آه ونالد شد شام وسحر کار پربال سکون
راء مهمله وفتح باء موحده ایله بمعنی خانه ٔ تابستانی که پرباره وپرباله دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری پردال سکون را وفتح دال مهملتین ایله بمعنی پرکال که پروال دخی
دیرلر ایضا منه پرده ٔ دل یعنی خون جکر عربیده مهجه دیدکاری بعض نسخه ده عربیده
دیه دیدکاری آق جکر معناسنه دربو مناسبدر شاعر بیت زاشك چشم منم جو بهاست
کشته بخل * زتاب آتش غم آب کشته پرده ٔ دل پرده ٔ دیوسال موسیقیده بر پرده
نامیدر شیخ نظامی بیت مغنی بزن پرده ٔ دیوسال * نوائی برانکیز وبا آن بنال پرغول
سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله بر نوع حلوادر که افروشه دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
پرکال سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول شول پاره که اثوابه
یامه ایدوب دیکرلر پرکاله دخی دیرلر ثانی معروف چتال دموردر که دائره چزرلر کذا فی المجمع
پروال سکون راء مهمله وفتح واو ایله بمعنی پرکال مرقوم کذا فی شرفنامه پژول
ضم زاء فارسیله طوپوق که عربیده کعب دیرلر شمس فخری * قطعه * چون دار زاق بیش
وکم نشود * فارغ بال مردم بشکول * چه که بر تخت ناز خسبی خوش * چه که در کلبه ٔ دو
دست پژول * مؤید الفضلاده اول بندقه دیرلر که اطفال آنکله اوینارلر پشکول
سکون شین معجمه وضم کافله مغموم ومهموم والمناك معناسنه در وبر قصبه آدیدر که آنده
نازك ولطیف دلبند اشلنور پشکولی دیرلر پشه غال براغاجدر که کرم وپشه دار
وپشه خانه معناسنه ده کلور پکمال سکون کاف فارسی وفتح میمله دست افزار کفشکران
یعنی پابوجیلر آلتندن بر آلتدر که آنکله خط چکرلر عربیده مخط دیرلر پکول ضم کاف
ایله بمعنی پاوك مرقوم یعنی سقف خانه یه قودقلری اغاج کذا فی مجمع الفرس پل
بوزن ثل خسته لکدن تالقمش مزاج ضعف اوزره اولمق میر نظمی بیت کند بیمار هر شب
درد حسرت * شود در روز پل بی تاب وطاقت پنجال سکون نون وفتح جیمله سرکین
مرغ وماکیان وکبوتر عموما عربیده ذرق دیرلر شمس فخری بیت همای لطف ورا احتیاج
ظل نبود * که ملك بخشد هرجا که بفکند پنجال پهل سکون ها ایله حشم معناسنه که
عرب خیل وحشم دیدکلرینه عجم پهل وسپه دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی هفته بودند
باسوك ودرد * سر هفته پهل وسپه کرد کرد مع المیم * پادام فتح دال مهمله ایله بمعنی
مصلا یعنی نمازکاه میر نظمی بیت اکر بوینده را پیغام باشد * مرا خاك درت پادام باشد
پاردم سکون را وضم دال مهملتین ایله قوسقون معناسنه که ترکیده پالدم دیدکلریدر
خواجه حافظ بیت صوفی ٔ شهر بین که چون لقمه ٔ شبهه میخورد * پاردمش دراز باد این
حیوان خوش علف پالدم معروف صمر قوسقونی شمس فخری بیت زین خران
آنکس خورند بر کو مدام * دردم ایشان فتد چون پالدم * حضرت مولانا قدس سره
بیت ابروان چون پالدم زیر آمده * چشم را نم آمده تاری شده پایدام سکون
یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله صیادلر دام ایچنه بغلدقلری قوشه دیرلر که قوشلر آنی کوروب
یاننه کلوب دامه دوشرلر آکا خروهه دخی دیرلر عربیده ملواح دیرلر کسر میمله کذا فی

شرفنامه وفرهنك جهانكيريده وسائر معتبر لغت كتابلرنده دام معناسنه در حكيم خاقانی
بيت كفتم ببار كاه ملائيك توان رسيد * كفتا اكر توان نشود حرص پايدام * حكيم سوزنی
بيت اجل پايدامی نهادست صعب * بنا كام بايد همی در فتاد پدرام سكون دال
وفتح راء مهملتين ايله بمعنی بدخواه وبی مهر و محبت و دخی هميشه كذا فی المحمودی پرچم
سكون راء مهمله وفتح جيم فارسيله بش معنايه كلور اول مجمع الفرسده سياه توبدن مدور
طوب ايدوب نيزه باشنه قورلر مثالی نيزه مناسبتيله مولانا هاتفی بيت ز پرچم فروزنده
نوك سنان * چو آن شعله كايد برون از دخان * ثانی علم شقه سنه ديرلر علم مناسبتيله
عماد فقيه بيت پرچم مشكين علمهای شاه * دستهٔ ريحان وكريبان ماه * ثالث توغه
ديرلر حكيم خاقانی * مثنوی * از بهر توی طراز ايام * منجوق زصبح پرچم از شام * دارد
فرسش بدين نشانی * پرچم دم شير آسمانی * رابع نيازی حجازی جامع اللغات نام كتابنده
قطاس كه دم كاو بحريدر آكا ديمش بو معنايه اثير الدين اخسيكتی بيت كاوی نشان دهنده
درين قلزم نكون * ليكن نه پرچمست مراورا نه عنبرست * خامس بمعنی كاكل حضرت مولانا
بيت كرچه ناخن رفت خونباشی مرا * بركنم من پرچم خورشيد را * مثنوی شرحنده
مسطوردر كه حضرت قطب الاقطاب ابو الجناب نجم الدين كبری قدس سره العزيز شهادتی
محلنده بركافرك پرچمن النده طوتمشيدی شهيد اولدوغندن صكره اون قدر آدم چالشديلر
پرچمی الندن اله مديلر النده قالدی حضرت مولانا قدس سره الاعلی حضرتلری كندولرين
ابو الجناب حضرتلرينه منسوب طوتوب بيوردلر * قطعه * ما از ان محتشمانيم كه ساغر كيرند
نی ازان مفلسكان كه بزلاغر كيرند * بيكی دست می خالص ايمان نوشند * بيكی دست دكر
پرچم كافر كيرند پرخم سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ايله بمعنی درهم و پريشانی
كذا فی المحمودی پردهٔ خرم موسقی ده بر پرده آديدر حضرت مولانا قدس سره بيت
افتد عطارد در وحل آتش در افتد در زحل * زهره نماند زهره را تا پردهٔ خرم زند پرسم
سكون را وضم سين مهملتين ايله خمير اچاركن اوزرينه صاچدقلری اون كه تختهيه ياپشميه
بسحاق اطعمه در مرثيهٔ بغرا كه در جنك زرده پلاو كشته شده بود بيت نمك
كشت چون سركه روش سياه * خميرش ز پرسم بسر ريخت كاه پركام سكون
راء مهمله وفتح كاف فارسيله بمعنی بچه دان كه زهدان وبوكان دخی ديرلر عربيده رحم ديدكاريدر
كذا فی فرهنك جهانكيری پرك سكون راء مهمله وفتح كاف ايله ايشدن وكوجدن
آيريلوب بيكار اولانه آدم ديرلر امير خسرو بيت مور كه پر يافت نه پرك بود * پر زدنش
زادسوی عالم بود * شاعر ديمشدر * رباعی * ای دادهٔ تو دادمرا هردم دم * يك مرغ بدام
تو چومن پرك كم * چون زلف تو خويش را بيندم كم * در حلق دلم هميشه دمدم غم *
پرشم بمعنی ابريشم كذا فی شرفنامه پژم فتح زاء فارسيله قراكو ودومان معناسنه
ديمشلر شاعر بيت آهم بردرشاشهٔ اشكم بر آسمان * يكسر كرفته بود پژم زين سبب
جهان * درويش شاهدی منظومه سنده سكون زاء معجمه ايله نقل ايدوب ديمش * مصرع
اولدی دومان الدرم پژمله بخنو * پژوم ضم زاء فارسيله بمعنی فقير وخوار وذليل

وذليل كذا فی مجمع الفرس پسترم سكون سين مهمله وضم تاء مثناة ايله الاقرغه يه ديرلر
پشام فتح شين معجمه ايله بمعنی تيره كی يعنی قرامترق رنكلی اولان نسنه پشترم سكون
شين معجمه وراء مهمله وفتح تاء مثناة ايله قورد اشنی ديدكاری علت كه فساد دمدن حاصل
وظاهر اولور كذا فی مجمع الفرس پشم سكون شين معجمه ايله يوك كه عربيده صوف
ديرلر هرحيوان تويته پشم ديمزلر انجق قيون يپاغيسنه ديرلر شاعر بيت پشم شدن
جامه به از پرنيان * لقمه اكر جرب نشد بس تونان پفخم سكون فا وفتح خاء معجمه ايله
بمعنی بسيار ميرنجيبك بيت بدان ماند بنفشه برلب جوی * كه در آتش زنی كوكرد
پفخم پلخم سكون لام وفتح خاء معجمه ايله صپان كه فلاخن دخی ديرلر پلم سكون لامله
بمعنی خاك ز رآتشت بهرام بيت بجا تورو بجا ايوج بجا سلم * كاجل برريخت بر رخسارشان
پلم پنام فتح نون ايله اوج معنايه كلور اول پوشيده وپنهان كذا فی فرهنك جهانكيری
بو معنايه كمال اسمعيل بيت با آكابر بمجلس خلوت * كفتكوی پنام ميخواهم * ثانی بمعنی
تعويذ كه چشم پنامی ديرلر صحاح ونسخهٔ حسين وفائيده چشم بددن وسائر آفاتدن حفظ
ايچون يازوب كوتوردكاری ادعيه كه حرز وهيكل دخی ديرلر شهيدی قمی بيت ابتانكارا
ازچشم بدبترس همی * چرا نخواهی باخويشتن توچشم پنام * ثالث كتاب زنده مرقومدركه
چار كوشه بزپاره سيدر زردشتيلر زندوستا اوقورلر ايكن يوزلری اوزرينه بغلرلر
زرآتشت بهرام بيت بشد بر تخت زر اروای براف * پنامی بر رخ وكشتيش برناف
پنجهٔ مريم براوندر كه مريم رضی الله عنها حين وضع حملنده الن اول اوت اوزرينه قويدی
اول اوت بامر الله تعالی بش پرمق كبی اولدی آكا پنج انكشت دخی ديرلر پيام فتح يای تحتانی
ايله خبر معناسنه پيغام دخی ديرلر خواجه حافظ بيت ای باد اكر بكلشن احباب بكذری
زنهار عرضه ده برجانان پيام ما * حكيم انوری بيت نوك پيكانها چو پيكان قضا * از اجل
آرند خصمانرا پيام پيتام سكون يای تحتانی وفتح تاء مثناة ايله بمعنی پيام و پيغام
كذا فی فرهنك جهانكيری پيغام و پيغم كلاهما بمعنی پيام مرقوم مير والهی قمی بيت
عاشق از هريك نكه صد مدعا كويد بيار * عشق چون اين رتبه دارد قاصد و پيغام چيست
پيكانه سم سكون يای تحتانی وفتح كاف ونون وضم سين مهمله ايله طرنغی اوق دمرنی كبی
اولان قوش وغيری هرنه اولورسه كذا فی شرفنامه مع النون * پاورنجن وپابرنجن
وپارنجن وپاورنجن كلهم بمعنی خلخال اورنجن وبرنجن ورنجن وورنجن كه حلقه كبی اولان
نسنه لردر زيرا بلاز كه دست اورنجن ودست برنجن ديرلر استاد معروفی بيت زپا اورنجن
آن سرو نوشاد * بكل درمانده پای سرو آزاد پاتون ضم تاء مثناة ايله نشانلی
طوغان معناسنه پاچان فتح جيم فارسيله پاشيدن صيغه سندن اسم فاعل اولان
پاشان معناسنه دركه مصدری پاچيدن كلور كذا فی فرهنك جهانكيری معنای مرقومه حكيم
ناصر خسرو بيت طاعت اركان ببين مر چرخ وانجم رابطبع * تا بطاعت چرخ وانجم شان
همی پاچان كند پاداشن فتح دال مهمله وشين معجمه ايله پاداش مرقوم كبی جزاء نيكی
كذا فی مجمع الفرس . بو معنايه لامعی جرجانی بيت بكانهٔ كه دو دستش كه عطا بدهد *

هزار فائده با صد هزار پاداش پارکین راء موقوف وکسر کاف فارسیله فرهنك
جهانکیریده مطبخ وحماملرده چرکاب اقق ایچون ایتدکاری چقور دیرلر حکیم سنایی * قطعه
کرچه سوی صو ریتان کاه شکل * زیرتك جامه چو دیست دین * نیك در آنست کدران خرد
چشمهٔ حیوان زم پارکین * مجمع الفرسده چقور یرلرده یغمور دن جمع اولان صو معناسنه
عموما حکیم انوری . بیت به پیوسی از جهاندانی که چون آید مرا * همچنان کز بارکین
امید کردن کوثرست * بو بیت معنای اوله دخی مناسبدر پارنجن خلخال معناسنه در
کامر ذکره خاقانی از تحفة العراقین . بیت کرده زپی نجیب سرمست * پارنجن وپاو یاوهٔ
دست پارودن ضم راء مهمله و واو معروفله کورك ایله نسنه کورمك پارین
کسر را وسکون یای تحتانیله بلدرکی دیمك اولور زیرا پار بلدر در حرف یا نسبت ونون
تأکید ایچوندر که بلدرکی معناسی حاصل اولور نوعی خوشانینك بو بیتندن مفهومدر
بیت کهن شد قصهٔ فرهاد وشیرین * چو عیش رفته وتقویم پارین پارکین سکون
زاء وکسر کاف فارسیله پارکین مرقوم معناسنه کلدوکی صحیح اولنمشدر شمس فخری
بیت کسی که چون سرطان پا توکج رود بشکن * بسنك پشتش ودر پارکین فکن چون پلك
پلك قور بغه در پازن فتح زاء معجمه ایله عورت واوغلان تحصیل ایدوب استنن برلره
کوتورن پزونکه دیرلر که پازنك دخی دیلور عربیده قواد دیرلر میر نظمی . بیت زن چلبی
صنعت او پازن است * پازنکی بازن خود ارزن است پازین کسر زاء معجمه وسکون
یای تحتانی ایله کیجه برمقدار کچمك ویاخود برمقدار قالمق حصة من اللیل معناسنه وله
بیت چو پازین از شب موعود کشته * نهانی کوی جانانرا کذشته پاسبان سکون
سین مهمله وفتح باء موحده ایله کیجه بکجیسی پاس کیجه نك برحصه سنه وبکجی سنه دینلدوکی
تفصیلا پاس لغتی ذیلنده ذکر اولندی عربیده حارس وچغتایده تنقتار دیرلر پاسیدن
کسر سین مهمله ویای تحتانی ایله بمعنی نکهبانی کردن وپاس داشتن یعنی بکلمك کذا فی
المجمع بو معنایه ابو المعانی بیت عجب نباشد اکر دولتت شود محفوظ * که روز وشب
مدام کار سپهر پاسیدن پاشیدن کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله پراکنده
کردن وبرافشاندن صاچمق وطاغتمق ظهیر فاریابی بیت مرغی کز آشیانهٔ اقبال او پرد
از اختران ثابته پاشند ارزنش * مجمع الفرسده میوه انواعی قاون وقارپوز واوزم وامثاللری
اکرچه بو معنی انده مسطوردر اما نه مناسبتله اولدوغنه شفای صدر حاصل اولمامشدر
پاشنین کسر شین معجمه ونون وسکون یای تحتانی ایله تخته واغاج پاره لری منجیك
بیت پیش کرفته سپر پاشنین * هریك از وهمچو در یم حکیم پاك دامن یعنی صاحب
عفت وعصمت مولانا قیدی شیرازی بیت بوالهوس وحشی غزالم را بافسون رام کرد
پاك دامن دلبری را بی سبب بدنام کرد پاکردن فتح کاف وسکون دال ایله طپانوب ایاغ
اوزره طورمق مولانا تقی بیت دلیران ستادند پاکرده سخت * ستادن در آموخت
زیشان درخت پاك شدن پاك اولمق چغتایده آریق دیرلر آریغ پاکدر پاکوفتن
رقص ایلمك معناسنه در کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت قدح در دست کیر دساغر

ساغرمی * شود پاکوفت زهره بادف ونی پاکیدن کسر کاف وسکون یای تحتانیله
پاك ایلمك معناسنه مصدردر پالاوان وپالاون کلاهما بفتح اللام والواو حلوا جیلرك
کفکیر کبی بال وشکر سوزجك آلتدر ابو شعیب بیت افشرهٔ خون دل از چشم او *
ریخته پالاون مژکان فرو پالان دهلیز معناسنه شمس فخری بیت فکنده پالان
ونالان چو خر بمانده بکل * وداع کرده بنا چار صفه وپالان پالاییدن کسر یای
اول وسکون ثانی تحتانیین ایله ایکی معنایه در اول صاف ایتمك ثانی زیاده ایتمك معناسنه در
پالودن ضم لام وواو معروف ایله سوزمك وصاف ایتمك کذا فی مجمع الفرس
پالیدن کسر لامله آرتورمق وآرتوق اولمق واوزایوب بیومك کذا فی شرفنامه
وبمعنی دیدن وتفحص کردن وجستن کذا فی فرهنك جهانکیری پالیزبان وپالیزوان کلاهما
بکسر اللام وسکون الیاء وزاء الموقوف بوستانجی وبر معناسی ده اوتوزایکی نوادن بر نوا
آدیدر ایکی معنایه حکیم انوری بیت رونق پالیز رفت اکنون بابل نیمشب * برصر پالیزبان
کمتر زند پالیزبان * واستاد منوچهری * قطعه * صلصل باغی بباغ اندر همیکوید بدرد
بلبل زاغی بزاغ اندر همی نالد بزار * این زند بر چنکهای سغدیان پالیزوان * وان زند بر نایهای
لوریان آزادوار پان برنوع قزل بیراقدر چینه سلو ویادوکسه لر قرمزی صویی چقار
هر نیه طوقنسه قرمزی رنك ایدر اکثر جوانان ودختران دوداقلرینه سورر غایت رنکین
ایدر طالبی آملی بیت کهر یاقوت کشته باران لب * زخون غنچه رنك پان فتان *
پاورنجن فتح واو وراء مهمله وجیم ایله پاورنجن مرقوم معناسنه بدرالدین شاشی بیت
کند حور بهشتش طوق کردن * اکر از پایش افتد پاورنجن پاهکیدن فتح ها وکسر
کافله بزن داوریدن بمعنی اشکنجه کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس پای ابرنجن بمعنی پابرنجن
مرقوم پایان نهایت وهرنسنه نك آخری پایان کار دیرلر ومجمع الفرسده بمعنی کرانه
اوج معناسنه مسعود سعدی سلمان بیت نیست پایان شغل من پیدا * هست یك
شغل نیست پایانی پای پوزان یای تحتانی موقوف وضم باء فارسی و واو وفتح زاء
معجمه ایله مجمع الفرسده ونسخهٔ حسین وفاییده سهمناك آواز معناسنه منقولدر
پای پیچیدن یعنی فرار کردن قاچمق معناسنه کذا فی المحمودی پایدان یای موقوف
وفتح دال مهمله ایله پابوج معناسنه اسم مرکبدر پای ایله داندن مرکبدر دان ظرف اولدوغی
ظاهردر پایداری کردن بمعنی پاییدن یعنی ثابت وقائم اولمق وبریرده توقف وآرام
ایلمك پایزن سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله پازن مرقوم واسیر وخدمتکار
معناسنه ده کلور پایستن کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بکلمك
انتظار معناسنه در پایندان فتح یای تحتانی وسکون نونله اوج معنایه در اول ضامن
وکفیل معناسنه کذا فی شرفنامه بو معنایه موید الدین . بیت زرق راکلك تو پایندان شد
علم راکلك تو پایندان باد * بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت که بعمر وبجاه توشده اند
روزکار وسپهر پایندان * حضرت مولانا قدس سره . بیت وی همی کفتی که پایندان
شدم * که بود نافتح ونصرت دمبدم * ثانی فرهنك جهانکیریده بو معناسی دخی کرو یعنی

رهن حکیم نزاری قهستانی بیت ای پسر وامخواه روز پسین * جان ستاند برهن و پایندان
ثالث صف نعال یعنی پابوج چقه‌جق یراستا دمجیك بیت ماه را در محفل خورشید من
جای اندر صف پایندان بود * پایندگان فی کاف فارسیله اهل جنت واهل جهنم ودخی عرش
اعظم وامثالی که من بعد فنا اولمز کذا فی شرفنامه * پایندن فی فتح یای تحتانی وسکون
نونله توقف ایلمك وانتظار معناسنه حکیم اسدی بیت مرا ایزد از بهر جنگ آفرید * چه
پایم که جنگ اکنون آمد پدید * پاییدن فی کسر یای اول وسکون ثانیله قایم وثابت
وبرپرده توقف ایلمك وبرنسنه‌یی محکم طوتمق وزینت ایلمك وایاغله دپمك وباصمق حکیم
اسدی بیت زبان را بپای از بداندیش دوست * که نزدیکتر دشمن سیرت اوست * وایاغله
باصمق استاد لطیفی بیت بپاید پای مرا ناکهان * بروبی که در پی بپایی نهان * پایین فی
کسر یای اول وسکون ثانیله هر نسنه‌نك اشاغی جانبی عموما ونردبانك اول پایه‌سی
خصوصا * پایون فی ضم یای تحتانی وواو مجهول ایله بمعنی پیرایه وزیور کذا فی ادات
الفضلا * پخچودن فی سکون خاء معجمه وضم جیم فارسیله * پخچندن فی سکون خاء
معجمه وکسر جیم فارسیله کلاهما بمعنی کوفته شدن وپهن شدن یعنی ایاغله دپمك وباصی اولق
کذا فی مجمع الفرس * پخسان فی سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله پخس مرقوم
معنالرینه اسم فاعلدر استاد فرخی بیت شاه ایران ازان کریم‌تر است * که دل چون می
کند پخسان * پخساییدن وپخسیدن فی کلاهما بسکون الخاء المعجمتین اول وفتح سین مهمله
ثانی کسر ایله صالنی صالنی یوریمك باء موحده ایله دمر وبدر کذا فی شرفنامه * پخشان فی
سکون خاء وفتح شین معجمتین ایله المناك ودردناك کذا فی صحاح بو معنایه میر نظمی بیت
چه بودی کرکی یکبار شادان * که بودم در همه عمریست پخشان * پخشاییدن فی سکون
خاء وفتح شین معجمتین وایکی یای تحتانی ایله رنج والم ویرمك معناسنه مصدردر کذا فی شرفنامه
* پخشن فی سکون خاء وفتح شین معجمتین ایله یوکسکدن سورینوب اینمك میر نظمی بیت
هر شرار دود دل خیزد زجان * آمده پخشن زبام آسمان * پخشیدن فی سکون خا ویا
وکسر شین معجمتین ایله مجمع الفرسده بمعنی پخندن مرقوم اما شرفنامه‌ده بمعنی فروزان
ویلدرمق معناسنه‌در * پدرزن فی قاین آتا اصل اضافتله رامسکور تلفظ اولنقدر
استعمالنده خفت اولمق ایچون راساکن اولمشدر شیخ سعدی بیت با پدرزن نمود قصه‌ء
خویش * کای مصالح شناس وخیراندیش * پذرفتن فی سکون ذال معجمه وفا وضم
راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله قبول ایلمك حکیم اسدی بیت بکرشاسب کفت اثری ای شود
بخت * زشاه ازچه پذرفتی این کار سخت * پذیرفتن فی کسر ذال معجمه وسکون یای تحتانیله
قبول ایلمك وپسند ایلمك * پذیرفتاریدن فی تعهد ایلمك وبرنسنه‌یی درعهده ایتمك وقبول
ایتدرمك وبکندرمك معناسنه‌ده کلور مصدر متعدیدر * پذیره شدن فی قارشولق
وقبول وپسندیده معناسنده استعمال اولنور وکیرو کتمك ودونوب کلمك معناسنه‌ده
کلور حکیم فردوسی بیت پذیره شدن را جبیره شدند * سپاه وسپهبد پذیره شدند
نسخه‌ء میرزا ابراهیمده برکسنه‌نك امرین قبول ایلمك معناسنه مرویدر * پراذران فی فتح

فتح رائین مهملتین وسکون ذال معجمه ایله چاقرجنسندن برآوجی قوشدر غایت خوش
منظر وپاکیزه هیأت لیکن چندان نفعی یوقدر شاید قاز واوردك آله‌سرخ رنك اولانی
مقبول طوتارلر اولدخی دائما طوغانجیلر الده کتوروب تعلیم ایدرسه آوجی اولق اولور
عربیده اسمنه نزح دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری * پراشیدن فی فتح راء مهمله وکسر شین
معجمه ایله شرفنامه‌ده بمعنی فروشاندن مجمع الفرسده بدحال وپریشان اولمق معناسنه
پرشیدن دخی دیرلر * پراکندن فی فتح راء مهمله وکاف ایله طاغتمقدر * پراکندیدن فی
پراکنده کردن لفظنك متعدیسی اولور عربیده تفریق ونثار وچغتایده یوتراتماق دیرلر
میر علیشیر بیت تاشلارکیم اول پری پیکر بو مجنونغه آتیب * عقل ودانش قوشلارین
کونکلوم اوییدین یوترا ئیب * پرانیدن فی فتح راء مهمله وکسر نون وسکون یای تحتانیله
متعدیدر اوچورمق معناسنه لازمی پریدندر میر نظمی بیت کنون مرغ دل ازتن آن
سیم‌تن * پرانید حیفا زبوج بدن * پرپهن فی سکون راء مهمله وها وفتح باء فارسیله
بر اوتدر طبیعتی بارد ورطبدر لطیف تناول اولنور چیچك وپشمش ینور ترکیده سموزاوت
وپرپرم دخی دیرلر عربیده قرفح ورجله وبقله دخی دیرلر وزبان هندیده لولبه وکهول
دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت زمینها که سیه‌تر ز تخم پرپهنست * چو تخم پرپهن آرد برون
سپید لعاب * وبر معناسی پرهاپهن در فتحات ایله پهن یاصی دیمکدر پرایله ترکیب اولنمقله
قناد آچمش دیمك اولور وبر معناسی دخی تختگاه در بو ایکی معنایه امام همام فخر رازی
بیورمشدر * قطعه * چشم شب تیره را هم برص وهم جذام * چشم مه خیره را هم سبل
وهم وشم * در نظر مردمك چون تره‌زار فلك * روشنیش کو کنار تیره‌کیش پرپهن * پرپهن
آسمان راست چنان طوطی * کر هوس بچکان باز کند پرپهن * پرتمیدن فی سکون راء
مهمله وفتح تاء مثناة وکسر میم ایله پرسرمك یعنی دوداق ششوب یارلمق * پرتمیدن ای شفته
ارتفعت عن موضعها کانها مقدمة کذا فی المشکلات * پرچیدن فی سکون راء مهمله
وکسر جیم فارسیله منع تاقمق واوجن پرکتمك ترکیده دخی پرچین دیرلر * پرچین فی سکون
راء مهمله وکسر جیم فارسیله ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده باغ وبوستان اطرافنه
ایتدکلری دیوارکه اکثر دکنلی چالیدن ایدرلر ثانی مجمع الفرسده باغ وبوستان دیواری اوزینه
قودقلری چالی که اوزرندن آشلمیه اکا سرتیز وفاقند دخی دیرلر شاه ناصر خسرو * قطعه
یاری ندهد ترا برین دیو * جز طاعت وحب آل یاسین * کر در دل خود زد وستیشان *
بر دیو حصار سازو پرچین * پرداختن وپردختن فی کلاهما بسکون الراء المهمله والخاء المعجمه طقوز
معنایه کلور اول توجه کوسترمك ومقید اولمق شیخ نظامی بیت من که باین آینه پرداختم
آینه‌ء دیده درانداختم * ثانی ساز چالمق ونغمه ایلمك شیخ نظامی بیت چو رود بار بد
این پرده برداخت * یکی ساز ودو چنك خویش بنواخت * ثالث فارغ اولمق معناسنه
حکیم فردوسی بیت دل از داوریها بپرداختند * باین یکی جشن نوساختند * شیخ نظامی
بیت از خواندن نامه چون بپرداخت * تعویذ کاوی خویشتن ساخت * رابع قالدرمق
رفع ایلمك خامس خالی ایلمك بو ایکی معنایه وله ایضا بیت بجاب سیاست بپرداختند

زبیکانکان بجره پرداختند * سادس آخره ایرشمك یعنی تمام ایلك وتمام اولمق وله
ایضا بیت دولت اکر همدمی ساختی * عمر باین روز نپرداختی * سابع طوتمق وقاپمق
معناسنه وله ایضا بیت چودیوان بسی چارها ساختم * کران درکاوخی نپرداختم *
ثامن بمعنی آراستن ومرتب کردانیدن خواجه حسین ثنایی بیت چوز آرایش صف
بپرداختند * نظر سوی یکدیکری ساختند * تاسع مجمع الفرسده جلادادن یعنی صیقل
ایتمك وحذف الفله یعنی پرداختن مذکور معنالرك جمله سنده استعمال اولنور حکیم اسدی
بیت زآهو سخن پاك وپرداخته کوی * تراز وخرد سازدش سخته کوی ڭ پرستان ع
فتح را وتا وسکون سین مهمله‌نك ایله طاوس کبی برمنقش تویلو قوشدر وبر معناسی دخی
تنوردر وکسر بایله قوزی قولاغیدر ڭ پرستیدن ع فتح را وسکون سین مهمله‌تین وکسر
تاء مثناته ایله طاپمق وخدمت ایلمك بوندندرکه خدمتکاره پرستار دیرلر میر نظمی بیت خدا
خالق انس وهم جن بود * پرستیدنش شرط مؤمن بود ڭ پرسیاوشان ع ایکی معنایه‌در
اول براوتدر صاپی سیاه ویپراغی یشل اولور اکثر قیو اغزلرنده وایرمق کنارلرنده اولور
وطاش ارالرنده دخی بتر ترکیده بالدری قره دیرلر وعربیده شعر الجن وشعر البحی وشعر الغول
دیرلر ثانی اشکال فلکیدن برشکل آدیدرکه یکرمی طقوز یلدزه مشتملدر صورتی برآدم
ایاغ اوزره طوروب النده بغایت موحش برغول باشی طوتار کبی کورینور وکواکبی ثور
برجنده‌در باتفاق ارباب رصد ڭ پرکومان ع بوزن معتوهان اوتوز براخاندن برنوا آدیدر
ونغمۀ مطرب وآواز طوطی یه ده دیرلر کذا فی مجمع الفرس ڭ پرکین ع سکون راء مهمله وکسر
کاف فارسیله بمعنی آشکار میر نظمی بیت چو نتوان حال دل دارد نهفتن * بناچارش سخن
پرکین کفتن ڭ پرمون ع سکون راء مهمله ایله بمعنی آرایش وزیور کذا فی فرهنك
جهانکیری ڭ پرنان ع سکون راء مهمله وفتح نونله اتمك اوزرینه الاجه اتمك کذا فی
نعمة الله ڭ پرندون ع فتح راء مهمله وسکون نون ایله بمعنی پرندوش دون کیجه دیمکدر
ڭ پرندین ع فتح را وسکون نون وکسر دال مهمله‌تین ایله حریردن اشلنمش قماش وامتعه
هرنه اولورسه حکیم اسدی بیت زهر سو نی اندازه دروی بجوش * بتان پرندین وپرنون
پوش ڭ پرن ع فتح راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول اولکر دیدکلری که منازل قمردن
ثریا دیرلر کویا پروین‌دن مختصردر کمال اسمعیل بیت سیاست تو اکر بانك برسپهر زند
بنات نعش بهم رفتند بسان پرن * وله بیت بکاه فکر اکر بر بنات نعش خودم * بنوك
کلك بنظم آورم چنان پرنش * شمس فخری بیت برای قبضۀ تیغت بجای مروارید *
سپهر بهر تفاخر دهد بجوم پرن * ثانی بمعنی ماهتاب ثالث بمعنی دیبا وحریر منقش
ڭ پرنون ع سکون راء مهمله وضم نونله شرفنامه وفرهنك جهانکیریده اینجه ورقیق
طوقنمش دیبا وامثالی حریر منقش معناسنه شاه ناصر خسرو بیت کرچه نه پشمند هردو
هرکز بوده است * پیش توای دو رباین حریر چو پرنون * استاد رودکی بیت نپرد بابل
اندر باغ جز بر بسد ومینا * نپوید آهو اندر دشت جز بر غالیۀ پرنون ڭ پرنیان ع سکون
راء مهمله وکسر نون ایله منقش اطلس وحریردن منقش طوقنمش قماش که مقابلی پرندرکه

پرند درکه ساده اطلس وساده حریر قماش در شمس فخری بیت آنکه باشد پیش رایش
سر غیب * روشن وظاهر چو نقش پرنیان * حکیم فردوسی * مثنوی * درختی که پروردی
آمد بباز * به بینی برش هم کنون درکنار * کرش بار خاره است خود کشته * وکر
پرنیانست خود رشته * ڭ پرواسیدن ع سکون راء وکسر سین مهمله‌تین ایله برنسنه‌نك
نرم ودرشتلکین بلمك ایچون ال سوروب یوقلمغه دیرلر شهاب الدین بیت ز پرواسیدن آن
نازك اندام * شکفت اندر کفم کلهای بادام ڭ پروان ع سکون راء مهمله ایله ایکی
معنایه کلور اول غزنینك قریه‌سنده برشهرك آدیدر حکیم فردوسی بیت بدو کفت کی نامبردار
هند * ز پروان بفرمان تو تا بسند * ثانی فرهنك جهانکیریده ابریشم چرخی درکه ایا غله
دوندررلر ڭ پروردن وپروریدن ع کلاهما بسکون الراء المهملتین وفتح الواو بسلمك
معناسنه مصدردر ڭ پروندیدن وپروندیدن ع کلاهما بسکون الراء المهملتین ونون
بز وامثالی اثواب یوکن باغلمغه دیرلر پرونده یوك باغلنمش بزه دیرلرکه عربیده رزمه دیدکلریدر
ڭ پروزن ع سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله الك معناسنه که پرویزن دخی دیرلر
لفظ مرکبدر پر ایله وزندن پرسوراخ وشبکه معناسنه وزن وزیدن لفظندن مشتقدر
عربیده منخل دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت چرخ پنداری بخواهد شیفتن * زان همی پوشد
لباس پروزن ڭ پروهان ع سکون راء مهمله وفتح واو وها ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی
ظاهر وآشکار اثیر الدین اخسیکتی بیت زو پشت روزکار قوی کشت واین سخن *
در روی روزکار بکویم به پروهان * وله بیت بپروهان ملك باختر مظفر دین * که زیر کردش
خاور ملك ندارد یار ڭ پرویزن ع سکون راء مهمله وکسر واو وفتح زاء معجمه ایله الك که
اون الرلر پروزن کویا که پرویزندن اختصار اولنمشدر شیخ سعدی بیت بپرویزن معرفت بیخته
بشهد عبارت برآمیخته ڭ پرون ع سکون راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول مبارزان
ایراندن کیو نام پهلوانك همخوابه‌سی یعنی منکوحه‌سنك آدیدر کذا فی المجمع ثانی مخفف
پروان مرقوم که معنای ثانیسیله مترادفدر ابو الفرج رونی بیت از تفاخر چو کرم پیله سپهر
تار مهرش کشیده بر پرون ڭ پروین ع سکون راء مهمله وکسر واو ایله یکرمی سکز
منزل قمردن برمنزله آدیدرکه ثریا دیرلر ترکیده اولکر دیدکلریدر نظام استرآبادی بیت
مکو پروین نماید برسواد شب که این خازن * بروی نطع مشکین ریخت مشت لؤلؤی لالا
ڭ پرهختن ع سکون راء مهمله وخاء معجمه وفتح ها وتاء مثناة ایله ادب اوکرنمك وتربیت قبول
ایلمك معناسنه شمس فخری * قطعه * ابو اسحق سلطانی که در رزم * چو کینش تیغ بی باکی
برآهخت * بسان هندوان ترك فلك را * بچوب کین بمالید وبپرهخت ڭ پرهیختن ع
حرف یا زیاده‌سیله پرهختن مرقوم معناسنه در صاحب فرهنك منظومه بیت هست
یاقوت بهرمان پرهیخت * ادب آمد که دیو ازو بکریخت ڭ پرهودن ع سکون راء مهمله
وضم ها ایله آتش ایسندن اثواب صرارمق ابو شکور بیت جکر نخواهم پرهودمن بیاده
چنانك * تراز وان دل از عشق آن کین پرهود ڭ پرهون ع سکون راء مهمله
وضم ها ایله پرکال ایله چزلش دائره معناسنه شمس فخری بیت فرود چرخ محل حوادث

آمد دان * بصد هزار جهان خارجست ازین پرهون * بو بیتدن فهم اولنور که مطلق دایره اوله ع پریان ع سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله پرنیان لفظندن مخففدر ع پریخوان یعنی افسون وعزائم کذا فی المجمع بومعنایه میرنظمی بیت یار تشریف نکرد خانهٔ ویرانی ما حیف تأثیری نداشت پریخوانیٔ ما * مولانا هاتفی بیت پریخانه سازیم بتخانه را پریخوان دران پیر کاشانه را ع پریدن ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله اوچمق عربیده طیران دیرلر کمال بخندی بیت کشتی مرغی که باشد خانگی * کو ببام او پریدن میتوان * چغتای لساننده دخی اوچماق دیرلر فرهادنامه‌ده خزان وصفنده دیر بیت اوچوب برگ اوتیدین هریان شران * نیچوک کیم زر ورقتین پاره پاره ع پریشان ع معروف طاغلمش ودخی غمناك والمناك معناسنه طالب آملی بیت دوستان شاد شوند از غم پنهانیٔ ما * جمع کردد دل یاران ز پریشانیٔ ما ع پریشیدن ع پریشان اولمق وبدحال وبیخود اولمق کذا فی شرفنامه استاد فرخی بیت برون آمد از خیمه وآن دو زلف بنفشه پریشیده بر نسترن ع پریشن ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله یعنی فشاندن ونشان کردن کذا فی المجمع ع پریون ع سکون راء مهمله وضم یای تحتانی ایله ترکیده قورلغان دیرلر برعلتدر طرنق دیبنده ظاهر اولور بعض نسخه‌ده تمرکودیدکاری علتدر ع پریان ع کسر راء مهمله ویای اول وفتح ثانیله یعنی پریشان ع پژاختن ع فتح زاء فارسی وتاء مثناة وسکون خاء معجمه ایله بمعنی گداختن یعنی اریمك کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه ابو المعانی بیت درشب وصلت سراپا جسم من * همچو شمع از آتش رویت پژاخت ع پژآسمان ع سکون زاء فارسی وسین مهمله ایله اوج فلك وماوراء فلك معناسنه کسایی بیت پژآسمان ببرد جاهلی برتبه وجاه * کند هر عاقل ودانا فلك را برخاك ع پژاکن ع فتح زاء فارسی وکسر کاف ایله بمعنی زشت وپلید ابو شکور بیت لطیف وجوانم چو گل در بهار * پژاکی نیم سال خورده نیم ع پژاون ع فتح زاء فارسی ایله بمعنی پراونده رقوم یعنی قصارود قاق طوقماغی ع پژمان ع سکون زاء فارسی ایله غمناك وپشیمان خورده وندامت کشیده شمس فخری بیت نشسته خسرو دلشاد برسریر سهی * عدو کریخته بر کوه خسته وپژمان * بمعنی غمناك استاد عنصری بیت اندرین خانه بوده‌ام مهمان * کرده‌ام شاد از دل پژمان ع پژمایون ع سکون زاء فارسیله فریدونك سود بسلدکاری کاوك آدیدر استاد دقیقی بیت مهرکان آمد جشن ملك افریدون * آن کجا کاو را نام بود پژمایون ع پژمردن ع سکون زاء فارسی وراء مهمله ایله صولق معناسنه ع پژمرده شدن ع صولمش اولمق ع پژمریدن ع سکون زاء فارسی وکسر راء مهمله ایله صولق معناسنه‌در ع پژن ع فتح زاء فارسیله ایکی معنایه کلور اول بمعنی سر محله وسرراه ثانی فرهنك جهانگیریده بمعنی زغن که غلیواج وکوشتربادنی دیرلر ع پژولیدن ع ضم زاء فارسی وواو معروف وکسر لام ایله بمعنی پژمرده شدن وپژمرده کردن اما مؤید الفضلاده بمعنی نرم کردن مسطوردر ع پژومان ع ضم زاء فارسی ایله بمعنی فقیر شدن وبیجان بودن یعنی جانسز اولمق کذا فی المجمع بومعنایه شاعر

شاعر بیت هرچه دارم راه عشقت صرف شد * رحم کن اکنون پژومان کشته‌ام * ع پژوهیدن ع ضم زاء فارسی وواو معروف وکسر ها ایله تفحص تام وتجسس بلیغ ایتمك مؤید الدین بیت در پژوهیدن اسرار علوم * شوی از کاهلی آخر محروم * وجد وجهد ایله صورمق وآرامق معناسنه حکیم فردوسی بیت پژوهید بسیار وپرسید چند * نیامد زخوبان کس اورا پسند ع پژوین ع سکون زاء فارسی وکسر واو ایله نسخهٔ حسینی وفاییده بمعنی چرکین شده وچرکین داشته وآخر نسخه‌ده مطلق چرکین معناسنه‌در حکیم سنایی بیت پیشم آرد روان بن سوراخ * قلم سست وکاغذ پژوین * پور بهای جامی * قطعه * صاحبا انصاف من بستان از و * کو نکاهی در من مسکین نکرد * از جفاها درحق من هیچ نیست * کان پلید مدبر وپژوین نکرد ع پژهان بودن ع سکون زاء فارسیله آرزو ایتمك وقایرمق معناسنه در چغتای لساننده بو لغت پژوهیدن معناسنه ایمانمك دیرلر میر علیشیر بیت مین کیم وکستاخ او یماك ایلکینك ای سلطان حسن * ایتلار دینك نیمك چون کف وپارسین اوبار مین ایمانیب ع پژهان ع سکون زاء فارسی وفتح ها ایله الم وغصه معناسنه میر نظمی بیت نشد روی مراد از تو نمایان * که پژهان دلم را نیست پایان ع پژهیدن ع سکون زاء فارسی وکسر ها ایله پژوهیدن مرقوم معناسنه‌در ع پژیدن ع کسر زاء فارسیله بشورمك طبخ معناسنه ع پژیون ع سکون زاء فارسیله برنوع بیوك ویوکسك کمیدر ع پسانیدن ع فتح سین مهمله وکسر نونله بمعنی آب دادن یعنی صوارمق کذا فی فرهنك جهانگیری حضرت مولانا قدس سره * مسمط * ای روزیٔ دلها رسان جان کسان وناکسان نوکاریٔ باغ پسان هموار وناهموان ع پسندیدن ع بکنمك معناسنه مصدردر ع پشجیدن ع کسر سین مهمله وجیم وسکون یا نین ایله حاضر وآماده ایلمك ع پسین ع کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیله صکره کی دیمکدر باز پسین وفاز پسین کبی ع پشخوان ع سکون شین وفتح خاء معجمتین وواو معدوله ایله اوچ معنایه در اول بمعنی پخیدن باصلوب یاصیلمق ثانی بخشش معناسنه ثالث تخته صفره که ترکیده پشکون دیرلر ایکی معنایه میر نظمی بیت جهان پشخوان تو معتاد کستر * بنزد خوان مه پشخوان کمتر ع پشخیدن ع سکون شین وکسر خاء معجمتین ایله بمعنی برافشاندن آب یعنی صو صاچمق معناسنه ع پشلیدن ع سکون شین معجمه وکسر لام ملهٔ ال ایله نسخه یوقلق عربیده لمس دیرلرا بو شکور بیت که بی داور این داوری نکسلد * و بر بی کناه ایچ بد نپشلد ع پشم شدن ع سکون شین معجمه ومیمله پراکنده اولق وبریدن جدا اولمق معناسنه‌در کذا فی مجمع الفرس ع پشمیدن ع سکون شین وکسر میمله پراکنده ایتمك وجدا ایتمك معناسنه کذا فی فرهنك جهانگیری ع پشمین ع سکون شین معجمه وکسر میمله یوکدن طوقنمش واشانمش هرنه اولورسه پشم یوکدر یاحرف نسبتدر ونون تأکید نسبت ایچوندر ع پشن ع فتح شین معجمه ایله مجمع الفرسده جنك یری وتورانیلردن برمبارز پهلوان آدیدر شهنامه‌ده مسطوردر که حکیم ابو القاسم حسن فردوسی شهر طوسدن غزنینه کلدکده برباغچه‌ده اکنوب شهره متزل تدارکیچون آدم کوندروب کندو نماز قیلور کن سلطان محمود سبکتکین شعراسندن

استاد عنصری و فرخی و عسجدی بر رساده روغلامله اول باغچه یه عیش و عشرت ایچون
کلورلر فردوسی نماز قیلور کن کوردکلرنده بو زاهد خشك و غریب آدم ایله صحبت نه ممکندر
و خاطر مانده اوله جق سوز سویلمکی ده رواکورمیوب بدیهی بر مصراع نظم ایده لم که
مصراع رابعی اولمغه قافیه مشکل اوله واندن طلب ایده لم و شاعر اولمین بزمله صحبت ایده مز
دیه لم دیو معقول رأی ایتدیلر فردوسی دخی نمازدن فارغ اولوب یانلرینه کلدکده اولا عنصری
چون عارض تو ماه نباشد روشن * دیو بعده عسجدی * مانند رخت کل نبود در کلشن
دیو بعده فرخی * مژکانت همیکذرد کند از جوشن * دیوب قافیه قالمدی ملاحظه سیله
مصراع رابعی فردوسی یه تکلیف ایدوب اولدخی * مانند سنان کیو در جنك پشن * دیوب
اتمام ایدر بونلر متحیر اولوب کیو کیمدر و پشن کیمدر دیوب بیانن نیاز ایدرلر فردوسی دخی
اول محلدن برقاچ بیت اوقیوب بونلر ایله صحبت ایدر بعده سلطان محمود مجلسنه داخل اولور
شهنامه نظمنه سلطان محمود دن اشارت اولور و روایت اولنور که پشن طوس قریبنده
برمکان اسمیدر نودرز افراسیاب ایله اول محلده عظیم جنك ایدوب تورانیلر مغلوب اولدیلر
کودرزك اول جنکده چوق اولادی هلاك اولدی جنك پشن دیو شهرت بولدی ك پشخیدن ع
فتح شین معجمه و سکون نون و یای تحتانی و کسر جیمله صو یاخود قان وامثالی نسنه لر صاچلمق
معناسنه در کذا فی مجمع الفرس ك پشیمان ع کسر شین معجمه ایله ندامت چکمك و تأسف
ایلمك چغتای لساننده اقسوم دیرلر میر علیشیر بیت می ایچسانك بولماغیل اقسوم که پیردیو
دیدی * که بو ایش اولدی بیز نینك دیرار امینه یازدق ك پشین ع کسر شین معجمه ایله
نام پسر سیوم کیقباد در که کیکاوسك برادر کهتریدر کشتاسب پدری لهراسب انك فرزندیدر
حکیم فردوسی بیت پشین بود از دخمهٔ کیقباد * خردمند شاهی دلش پر زداد ك پلخمان ع
سکون لام و فتح خاء معجمه و میمله یعنی فلاخن یعنی صپان کذا فی فرهنك جهانکیر ك پلکن ع
سکون لام و فتح کافله منجنیق معناسنه ابو المثل بیت صروست کوه سمین جزیلك
مباش سوزن * حصنست جان عاشق وان غمزهاست پلکن ك پلیدن ك سکون لام
اول و کسر ثانی و فتح میمله کندو کندویه صوبلمك معناسنه ك پلندین ع فتح لام و سکون نون
و کسر دال مهمله ایله یاء موحده ده ذکری مرور ایدن بلندین مرقوم معناسنه در شرفنامه
صاحبی ابراهیم فاروقی باء فارسیله تصحیح ایلمش ك پنافتن ع فتح نون و تاء مثناة و سکون فا ایله
صو یولی و سعدك یولی طوتلمق پنافته شدن دخی دیرلر ك پناهیدن ع فتح نون و کسر ها ایله
صغنمق التجا معناسنه حکیم فردوسی بیت بدید از بد و نیك بازار او * بیزدان پناهید از کار او
ك پنبه زن ع یعنی حلاج حکیم سنایی بیت آن شنیدی که بود پنبه زنی * مفلس
و قلتبان پیش زنی ك پنبه کن ع فتح کافله پنبه دولابی که پنبه نك حبه سن چقاررلر
ك پنجمین ع پشنجی دیمك اولور رصماه خامسه فلك پنجمین دیرلر ك پنجیدن ع سکون نون
و کسر جیمله یاء ملك احمد بن اسمعیل مشکلاتده نقل ایلمشدر بو معنایه میر نظمی بیت جکر
پنجیدن شمشیر غم شد * بدل هموان کار او ستم شد ك پنجین ع سکون نون و کسر جیمله پنجمین
مرقوم معناسنه ك پندیدن ع سکون نون و کسر دال اول ایله نصیحت ایلمك و نصیحت قبول ایلمك

ایلمك کذا فی شرفنامه ك پنکان ع سکون نون و فتح کاف فارسیله بیوك طاس و دخی لکن و قم ساعت
و بر نوع صو ساعتنه دیرلر ابو المعانی بمعنی ساعت بیت هزار سال شود در جهان
اکر عمرت * همیرسد چو اجل نیست اندرین پنکان ك پنهان ع مخفی مقابلی پیدادر
و آشکارا مقابلنده دخی ذکر ایدرلر نتکم خواجه حافظ بیت دل میرود ز دستم صاحب
دلان خدارا * دردا که راز پنهان خواهد شد آشکارا * دیمشدر اما تمام مقابلی دکلدر
انجق قافیه ایچوندر تمام مقابلی خفیدر و خفی ایله مخفی نك فرقی واردر مخفی غیرك فعلیله
اولور اختفا خفیده معتبر دکلدر و اما کاه اولور که نهان مقابله سنده پیدا کلور نتکم نظام
استرابادینك بو بیتنده واقعدر بیت کهی پیدا بود کاهی نهان چون آرزوی دل * کهی
دارد سپر کاهی کمان چون صاحب هیجا ك پنیون ع سکون نون و ضم یای تحتانی ایله بمعنی
رونده یعنی کیدیجی ك پهلوان ع بهادر معناسنه لفظ مفرددر حکیم فردوسی بیت کسی
کو بود پهلوان جهان * میان سپه در نماند نهان * و عسکر مقدمه سنه دخی پهلوان دیرلر وله
بیت تو کر پهلوانی ز قلب سپاه * چرا آمدستی درین رزمکاه * وله بیت مرا شاه داد این
درفش سیاه * همان پهلوانی و تخت و کلاه * کمال پاشا زاده مرحوم بونده دخی تصرف
خاص ایدوب بیورر که مقتضای تدقیق نظر اولدر که پهلوان اسم مرکب اوله بر جزؤی پهلودر
چشم معناسنه و بر جزؤیده وان در که اصلی باندر حافظ معناسنه جهانبان کبی حشم بان
اولور معنای ترکیب عسکر کوزیجی اولور وجه آخر بودر که بر جزؤی پهلودر که اسم
ولایتدر و بر جزؤیده الف و نوندر ادات جمع اولمیوب نسبت مبالغه اوله خسروانی کبی
پهلوانی اولور نتکم بو بیتده واقعدر * مثنوی * کشاده زبان و جوانیست هست * سخن کفتن
پهلوانیست هست * اکر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو اروند را دجله خوان * و تعظیم
ایچون بر نسنه یی وصف ایدرلر مثلا بیوك اغاجه درخت پهلوانی دیرلر نتکم بو بیتده
واقعدر بیت چو زد دهره بر پهلوانی درخت * شد از خانهٔ دولتش تاج و تخت ك پهن ع
سکون ها ایله اکرچه مشهوری یاصیدر نتکم بو بیتده واقعدر بیت زر را برای صرف
کند سکه دار پهن * لعنت بر ان کسی که ور اکردمیکند * اما اصلنده عرض معناسنه در که
ترکیده اینلو دیرلر طولنه چکلن نسنه یه دراز و عرضنه چکلنه پهنا دیرلر حکیم فردوسی بیت
ز سم ستوران دران پهن دشت * زمین شش شد و آسمان کشت هشت * فرهنك جهانکیرده
فتح ها ایله پستاندن سود افراطله آقمغه دیرلر کاه اولور که مادر بچه سنه شفقتی سببی ایله
طغیان ایدر مولانا آنی بیت پستان بسان غنچه پر از شیر شبنمست * از مهر طفل سبزه
برون آمدش پهن ك پهین ع کسر ها ایله بمعنی پهن زیاده اینلو دیمك اولور ك پیچیدن ع
اکرچه مشهوری کسر با ایله در اما شرفنامه ده فتح با ایله اولمغین متابعت اولندی صارمق
و پارلمق و یارلمق معناسنه ك پیراستن ع اکرچه بونك دخی مشهوری کسر با ایله در
اما شرفنامه ده فتحه ایله در بر نسنه دن یا قشمیه نی کیدرمك و زیاده اولانی دفع ایتمك مثلا
اغاجك ناهموار شاخلرین قرمق کبی و کون دباغت ایتمك کبی معنای لازمی کون دباغت بولمقدر
ك پیرامون ع سکون یا و فتح را مهمله ایله بهتان و افترا ایلمك معناسنه در از منشآت

نظام الدین نیشابوری و باء مکسوره ایله غیری معنایه در شلنده ذکر اولنور لغ پیشودن م
سکون یای تحتانی وضم سین مهمله ایله بمعنی میل کردن کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم لغ پیغن م
سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه ایله سداب دیدکاری اغرقو قولو براوتدر تعریب ایدوب
قیجن دیدیلر کذا فی مجمع الفرس لغ پیغون م سکون یای تحتانی وضم غین معجمه ایله
بمعنی شرط وعهد و پیمان کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم بو معنایه میر نظمی بیت شود
آنکس بکار خویش مغبون * نباشد با کسی راعهد و پیغون لغ پیکان م اوق دمرنی
طالب آملی بیت خدنك آتشین پیکان او کاندر دل اعدا * خیالش حلقهٔ چشم زره را
کرده مژکانی * ونیزه حربه سی وله بیت از بهر سرخی لب زخم عدوی او * کافی بود
شباهت پیکان ببرك پان * چغتای لسانندە باشاغ وباشاق دخی دیرلر لغ پیکردن م
سکون یای تحتانی وراء مهمله وفتح کافله سکرلمك یعنی سکری کسمك لفظ مرکبدر پی ایله
کردندن میر نظمی بیت همه شب تا سحر درکوی جانان * نشینم بهر پیکردن رقیبان
لغ پیکندن م سکون یای تحتانی ونون وفتح کافله بمعنی جمع کردن و درسلك کشیدن
کذا فی مجمع الفرس لغ پیکن م سکون یای تحتانی و فتح کاف ایله غربال و بغدای وامثالی
نسنه صاپندن اوسه جك که طبق کبی ایدرلر وبعض نسخه ده یردن کوك قوپارجق نسنه دموز
اولسون اغاج اولسون لغ پیمان م سکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول معروف عهد
معناسنه ثانی اقربا وتعلقات معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت با این همه
کوقند توکو عهد وکوسوکند تو * چون بوریا برمی شکن ای خویش ای پیمان من لغ پیمودن م
سکون یای تحتانی ایله اولچمك معناسنه کیله ایله اولسون آرشون ایله اولسون واستعمال
طریقیله دخی استعمال اولنور لغ پیوستن م سکون یای تحتانی وسین مهمله ایله اولاشمق
واولاشدرمق هم لازم هم متعدی اولور وامید طوتمق معناسنه ده کلور خواجه سلمان
بیت مرا پیوند من از من جدایی داده است از تو * کنون سلمان زمن خواهد بریدن
باتو پیوستن لغ پیوسیدن م ضم یای تحتانی اول وسکون ثانی وکسر سین مهمله ایله امید
طوتمق ودخی ظن وکمان ایلمك معناسنه لغ مع الواو * پاآهو م ضم هایله بنالر اصطلاحیدر
الثی خانه او اوه یعنی قبه اوطه نك قبه سی الثی کوشه یاخود کمری الثی کوشه اوله عربیده آکا
مسدس الاضلاع دیرلر وبعض فرهنکده خانهٔ پرنقش ونکاره دیرلر حکیم ناصر خسرو درمذمت
دنیا بیت زین دیو وفا چرا طمع داری * همچون من ازین بنای پاآهو لغ پاتو م ضم
تاء مثناة ایله فلاع عطارده مریخ منزله لرندن بر منزله آدیدر شمس طبسی بیت کر تیر فلاع
عرض دهد منصب کلکت * بی آب شود خنجر بهرام بپاتو لغ پاداو م فتح دال مهمله ایله
قوجه قری عورت که پاراو دخی دیرلر ثانی حوالی قزوینده بر موضع اسمیدر کذا فی
فرهنك جهانکیری لغ پاراو م فتح راء مهمله ایله بمعنی پیره زن که فرتوت عورت دیمکدر
کذا فی تحفة الاحباب لغ پاردو م سکون راوضم دال مهملتین ایله اوغل اوتی که بارانه
وباد رنبو ومعربی باد رنجبویه در دافع سودا براوتدر لغ پارو م ضم راء مهمله ایله ایکی
معنایه در اول کودك که آنکله تار وطپراق وسایر نسنه کورورلر ثانی زن معناسنه در کذا

معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پاریاو م سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله
صو ایله صواریلان مزروعات که فاریاب وپاریاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
لغ پازو م ضم زاء معجمه ایله معروف یامی بپرا قدر قیمه ات وپرنج ایله طولمه ایدرلر وقیو
طباغنه دخی دیرلر کذا فی نعمة الله لغ پاشو م ضم شین معجمه ایله مطلقا عصا معناسنه در
فرهنك جهانکیریده سین مهمله ایله منقولدر اما سایرلرده شین معجمه ایله در شمس فخری
بیت توآن شاهی که در ایام عدلت * شبان ازدست بفکند ست پاشو لغ پالو م ضم
لامله ایکی معنایه در اول دانه لردر که وجود انسانده ظاهر اولور اماوجعی اولمز وبشوب
دشلمز بر زایام تا اولدبعده غایب اولور ارثخ وزخ دخی دیرلر وبعض ولایات فارس وعراق
عجمده کوك وتبریز ایله سکیل وترکان کوینك وهندیلر ساو وعربیده ثولول دیرلر شمس
فخری بیت بروبت هرکه روشن نیست چشمش * شود مقله بچشمش همچو پالو *
لغ پاو م بمعنی شستن و پاك کردن کذا فی فرهنك جهانکیری وزبان هندیده پای معناسنه در
لغ پتسو م سکون تاء مثناة وضم سین مهمله ایله یوغرت قوریسی که ترکیده کش دیرلر
وآیرانه دخی دیرلر لغ پتو م ضم تاء مثناة ایله یوکدن طوقنمش بر نوع صوف در قلاوی درصفت
جوان صوفی بیت بتن بریکی ژنده از پتو * شب وروز بودی بموی و برو لغ پرتاو م
سکون راء مهمله ایله پرتاب معناسنه در منزل اوقی دیمکدر لغ پرتو م سکون راء مهمله
وفتح تاء مثناة ایله ضیا وشعاع معناسنه عموما سیف اسفرنکی بیت بیاض صبح نمود از دل
شب دیجور * چنانچه پرتو نور از سواد دیدهٔ حور لغ پرخاشجو م سکون راء مهمله وشین وفتح
خاء معجمتین وضم جیمله جنکجی معناسنه در که پرخاش جنکدر جو آراجیدر اسم فاعل معناسنه که
پهلوان ومبارز دیمك اولور حکیم اسدی بیت منوشان برین جنك پرخاشجو * سپه نیمه
برکشت زار بهو لغ پرخجو م سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله فرهنك جهانکیریده
ایکی معنایه در اول برنوع انبار در که اول ایچنده طپراقدن وتختەدن ایدوب ایچنه ذخیره
غله سن قودلر شیخ آذری بیت کندمش خرقدرش که ذخیرهٔ جود * بجای خنب نطاقات
چرخ را پرخو * ثانی اغاجك زیاده بوداقلرین کسوب هموار ایتمکه دیرلر وبعض نسخه ده
یعنی شادمانی مرویدر لغ پردو م سکون را وفتح دال مهملتین ایله اوطه لرده فوقانی کوچك
پنجره که ایچرویه ضیا ایچون ایدرلر میر نظمی بیت آمد باد سحر ازجانب جانان من *
پرتو از پردو برآمد کلبهٔ احزان من لغ پرمیو م سکون راء مهمله وکسر میمله بر علتدر
مثانه ده اولور سوزاك دیرلر عربیده حرقة البول وترکیده بیل صوقلغی دیرلر ابو المعانی
بیت بدیدن خواب را هر شب خیالش * شدم پرمیو ازفکر وصالش لغ پرنو م سکون
راء مهمله وفتح نونله دیبای تنك یعنی اینجه طوقنمش دیبا که پرنون دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
ومحمودی لغ پرندو م فتح راوسکون نون وضم دال مهملتین ایله پرندوش لفظندن ترخیم
اولنمشدر دون کیجه معناسنه لغ پرو م سکون راء مهمله واظهار واو ایله ثریا معناسنه
پروین لفظندن اختصار اولنمشدر حکیم اسدی درصفت عمارت بیت خم طاق هریك
چو پرند رو * زبس رنك یاقوت رخشان چو پرو * شمس فخری بیت فروغ رای منیرش

اكر جهد در باغ * بجاى خوشه زناكش همى بر آيد پر ﴿ پساو ﴾ فتح سين مهمله واظهار
واو ايله ال ايله نسنه يوقلق لمس معناسنه كذا فى الصحاح ﴿ پشتو ﴾ سكون شين معجمه
وفتح تاء مثناة ايله زبان افغانيان يعنى قوم افغان لسانه ديرلر معربى پستوقه در كذا فى
فرهنك جهانكيرى ﴿ پلاو ﴾ معروف ومشهور طعامدر تركيده كسر بايله استعمال
ايدرلر بسحاق اطعمه بيت هيچ نعمت نميرسد به پلاو * هيچ شربت نميرسد به شكر *
﴿ پنج پهلو ﴾ هر نه كه بش كوشه لو اوله خانه ده وغيريده استعمال اولنور ﴿ پندو ﴾
سكون نون وضم دال مهمله واخفاى واو ايله كنه ديدكلرى سكك كه حيواناته يا پشور مير
نظمى بيت رقيبش آنچنان ازمن كريخته * بكرما چون خر پند وكرفته ﴿ پهلو ﴾ سكون
ها وفتح لام ايله درت معنايه كلور اول شجيع ودلاور ومبارز پهلوان معناسنه تتكم شاعر بيت
دل پهلو بمى بساز آورد * ساز لهوش همان فراز آورد * كذا فى مجمع الفرس بو معنايه
عبد الواسع جبلى بيت شه ايران وتوران رامسلم شد بيك هفته * بلاد خسرو وتوران
بسعى پهلوايران * ابن يمين بيت هستمند كاه بخشش وكوشش غلام او * حاتم بز رفشانى
ورستم به پهلوى * ثانى سرحد هنده قريب برشهر اسميدركه حكيم فردوسى * مثنوى
همى بود تا يكزمان شهريار * به پهلو برون شد ز بهر شكار * يكى لشكر آمد ز پهلو بدشت
كه از كرد ايشان هوا تيره كشت * كذا فى فرهنك جهانكيرى ثالث بر ولايت اسميدركه بش
پاره شهره مشتملدر زبان پهلوى اول ديار منسوبدر حكيم فردوسى بيت بفرمود تا قارن
جنكجوى * ز پهلو بدشت اندر آورد روى * رابع معجم البلدان نام كتابده پهلو نواحى
اصفهان اولدوغى مسطوردر اما مولانا حمزهٔ اصفهانى كتاب التنبيه ده تصريح ايتدوكى
قولك عبارتى بعينه بودر * اعلم ان الفرس قديما يجرى على خمسة السنة وهى الفهلويه
والدريه والفارسية والخوزية والشيرازية والفارسية قد يطلق ويراد بها ما يعم الكل
والفهلويه فكان يجرى بها كلام الملوك فى مجالسهم وهى لغة منسوبة الى فهلو وهو اسم
يقع على خمسة بلدان اصفهان ورى وهمدان ونهاوند وآذربايجان انتهى * فهلو معرب
پهلودر وخوزيه ديدوكى خراسان مملكتى در وآذربايجان تبريز ولايتى در ﴿ پهلو ﴾ سكون
ها وضم لام ايله ايكى معنايه در اول يانكه عربيده جنب ديرلر حكيم شفائى بيت پرستارى
ندارم برسر بالين بيمارى * مكر آهم ازين پهلو بان پهلو بكرداند * ثانى فرهنك جهانكيريده
نفع وفائده دن كنايه در ميرابو المعانى بيت ز دنكار رنك كلهاى زمانه بو نميدارم * چه پهلوى
بزركان بودنم پهلو نميدارم ﴿ پيرو ﴾ سكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله ايز سوريجى كه
عربيده قائف ديرلر وبر معناسيله بركمسنه نك آردنجه كتمك وطرز وروشنه تقليد ايتمكدركه
فلان پيرو فلان شد ديرلر پى ايله رودن مركب لفظدر ﴿ پيغو ﴾ سكون ياى تحتانى وضم
غين معجمه ايله برشهر عظيم آديدركه آنده زبرباد وياقوت معدنى واردر پيكودنى ديرلر حكيم
اسدى بيت زياقوت سيصد كمر پيغو بست * ز كوهر چهل كرزن خسرو بست * وشاه
ناصر خسرو لك بو بيتندن بيت هر چند مها رخلق بكرفتند * امروز نكين وپيالك وپيغو *
فهم اولنوركه پيغو اول ولايتك پادشاهى آدى اوله وهر كيم پادشاه اولورسه نامنه پيغو

پيغو ديرلر يغما پادشاهلرينه ايلخان ديدكلرى كبى ﴿ پيكركاو ﴾ بر نوع ساغردركه صغر
صورتنده ايدوب زياده سرور وعشرتده آنكله شراب ايچرلر كذا فى المحمودى ﴿ پيو ﴾
واو مجهول ايله كلوخ معناسنه درودنى رشته علتيدركه وجود انسانده ظاهر اولور
نارودنى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﴿ مع الهاء * پاتابه ﴾ فتح تاء مثناة وباء موحده
ايله اياق طولاغى اكثر عجم روستايلرى ديزلرينه وارنجه بزصارارلر ابو المعانى بيت رذالت را
نميكردد قبول آنكه شود مردم * نباشد هيچ پاتابه اكر كهنه بود ديبا ﴿ پاتاوه ﴾
يعنى پاتابهٔ مرقوم ﴿ پاتخته ﴾ فتح تائين وسكون خاء معجمه ايله يعنى پاى افراد مرقوم
يعنى چارق ﴿ پاتله وپاتيله ﴾ كلاهما بكسر التاء المثناة ثانى بسكون الياء التحتانى
حلواجيلرك بيوك قازغاننه ديرلر ابو العباس بيت ديجو پاكنك شدم يا فتم * آخر جو
پاتلهٔ سفلكان * شمس تبريزى بيت خاموش باش ولا مكو جز آنكه حق بخشد بجو *
جوشان ز حلواى رضا بر جمره چون پاتيلهٔ * كذا فى نسخهٔ ميرزا ابراهيم اما صحاحده مطلق
طنجره معناسنه ﴿ پاتونه ﴾ ضم تاء مثناة وفتح نون ايله يعنى پاتون مرقوم يعنى نشانا وطوغان
﴿ پاچه ﴾ معروف طعامدر وشلوار وطومان پاچه سى ﴿ پاچاهه ﴾ فتح جيم فارسيله
چلاهلره مخصوص مكاندركه ايش محلنده واروب آنده ايش ايشلرلر كذا فى مجمع الفرس
اما چلاهلر اياقلرين قودقلرى چقور اولمق مناسبدر ﴿ پاچله ﴾ كسر جيم فارسيله قار
اوزرنده يوريمك ايچون غربال كبى برنسنه در اياغه بغليوب يوررلر حكيم سنائى بيت درد رون
كعبه رحم قبله نيست * چه غم از غواص را پاچله نيست ﴿ پاچنامه ﴾ سكون جيم فارسى
وفتح نون ايله لقب معناسنه در كذا فى فرهنك جهانكيرى وبعض فرهنكلرده قرين وهمال
معناسنه در ﴿ پاچيله ﴾ كسر جيم فارسى وسكون ياى تحتانيله مجمع الفرسده عموما اياغه
كيلن نسنه شيخ نظامى بيت برون كن پا ازين پاچيلهٔ تنك * كه كفش تنك دارد پاى را لنك
فرهنك جهانكيريده خصوصا پاچلهٔ مرقوم معناسنه در ﴿ پاخره ﴾ سكون خاء معجمه
وفتح راء مهمله ايله قبو اوكنده اوتورمق ايچون ايتدكلرى كوچك صفه طاشدن وغيريدن
كذا فى مجمع الفرس ﴿ پادشاه وپادشه ﴾ معروف لفظ مركبدر برجزؤى پاددركه دافع
ضرر ومصلح فساد ديمكدر وبرجزؤيده شاهدركه اولو يعنى بيوك ديمكدر بحسب العرف
الطلاقى اوزره استعمال اولندقده مراد سلطان ديمك اولور شه شاهدن مختصردر اصلارى
بردر الفك اسقاطى ده اثباتى ده جائزدر وشاهك بر معنا سيده وبل ونفرين در بو بيتلردن
مفهومدر * مثنوى * هميكفت شه برمن وچهرمن * برين دوستى كردن ومهر من * تن
كوه دارم كنون چون كهست * يكى آتشم من كه دودم شهست * فرهنك جهانكيريده
مذكوردركه پادشاه پاد ايله شاهدن مركبدر پاد اوج معنايه كلور اول پاسبان معناسنه
ثانى يعنى پاينده ثالث تخت معناسنه در وشاه درت معنايه در اول اول نسنه يه ديرلر
امثالندن بهتر وبزركتر اوله مثلا قصيده ده بيتك اعلاسنه شاه بيت ديرلر وايو آتاويه
شاهسوار ديرلر وايشلك وواسع يوله شاهراه ديرلر وقوشلرك جمله سندن بيوك برقوش
وار در شاهرخ ديرلر ثانى داماد معناسنه در ثالث اصل وصاحب معناسنه در ايمدى

اسمك شرفيني درت جهتدن خارج دكلدر چونكه پادشاه پاسبان خلق ورعيت در وملك كه
عروسدر آكا داماد در وپادشاهلر حسب ونسبده سائر خلقدن ممتاز وسر افرازدر
پادكانه سكون دال مهمله وفتح كاف فارسى ونونله رساله زفانكو يادده بمعنى بام
بلند يعنى يوكسك طام وشرفنامه ده دريچه بالا معناسنه در پاده فتح دال مهمله
ايله مجمع الفرسده كله كاو ياخرسنه يعنى صغر وياخود اشك سوريسى قرالاوى بيت
ماده كاوان پاده اش هريك * شاه پرور بود چه پرمايون * ومؤيد الفضلاده بمعنى
چوپان ونكهبان كوسفند ولسان الشعراده بمعنى چراكاه اسبان وشتران مسطوردر
وفرهنك جهانكيريده بمعنى چوب دست حكيم سنايى بيت خصم در دست قهرت افتاده *
پايهاد ركاب چون پاده پادنكه كسر دال مهمله وسكون نون وفتح كاف فارسيله بمعنى
پادنك مرقوم يعنى غله دوكدكلرى اغاج پار زده سكون راء مهمله وزاء معجمه ايله
ايكى معنايه در اول قاصنى كه بدبو برصمغدر ثانى سينه بند اطفال يعنى طفل كوكسلكى
ابو المعانى بيت داغ سينه متصل بودند باهم يكدكر * پار زده بند كو يا سينه طفل
دلم پارسه سكون را وفتح سين مهملتين ايله بمعنى كدا كذا فى فرهنك جهانكيرى
پاروچه ضم راء مهمله وفتح جيم فارسيله پالحق چكدكلرى ظرف پاروله ضم راء
وفتح لامله اوچ معنايه كلور اول تخته واغاج يونقه سى ثانى مزاح ولاغ ولطيفه ايدجيه
ديرلر ثالث بمعنى مرد بيمعنى يعنى ايشه يرامز آدم مير نظمى بيت نه عشقت لايقم نه ترك
عشقت * همان پار وله ام در كار عشقت پاره التى معنايه كلور اول معروف قطعه كه
پارچه دخى ديرلر ثانى صحاحده رشوت معناسنه در استاد عنصرى بيت هر آنجا كه پاره
شد از در درون * شود استوارى زر وزن برون * مذكور ايكى معنايه حضرت مولانا
قدس سره بيت مكن اى دوست زجور اين دلم آواره مكن * جان بى پاره مكير وجكرم
پاره مكن * ثالث فرهنك جهانكيريده تحفه معناسنه حكيم ناصر خسرو بيت به از نيكو
سخن چيزى نيابى * كه نه دانا بوى بر رسم پاره * رابع سكرى حلوا كه شكر پاره دخى ديرلر
وله * قطعه * زى مرد حكيم در جهان نيست * خوشتر زمزه زقند جز پند * پندى بمزه چو
قند بشنو * بى عيب چو پاره سمرقند * خامس بمعنى پريدن يعنى اوچمق حكيم سنايى
در صفت اسب بيت كر بپرد بپر هماى بود * پاره او بدست وپاى بود * سادس بمعنى
كرز مسعود سعد سلمان بيت برى راكو فته پاره دلى را دوخته زوبين * سرى را خار وخس
بالين تنى را خاك وخون بستر * زبان هندده بمعنى سيماب يعنى زيوه يه ديرلر پاژنامه
سكون زاء فارسيله بمعنى پاچنامه مرقوم كذا فى فرهنك جهانكيرى پازه فتح زاء معجمه
ايله حيوان سورجك اغاج كه چوبانك وچفتجى نك ومكارينك وسائرينك اللرنده كتور دكلرى
پاژه فتح زاء فارسيله پاچه كه معروف طعامدر عربيده كراع ديرلر پازيره كسر
زاء معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله اوچ معنايه در اول كيجه دن برحصه يعنى
كيجه دن بر مقدار كچمش وياخود قالمش اوله نتكم مير نظمى بيت بحمد الله بختم ياورى داد
بپازيره شب آمد آن پرى زاد * ثانى بمعنى شب پره كه عربيده خفاش ديرلر تركيده يراسه

يراسه ديدكلرى ثالث بمعنى زندوست پاسره فتحتين ايله صاحب مزروعات بروجه
اخراجات باشقه قويوب مزارعلره ويردوكى غله يه ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى پاشنامه
سكون شين معجمه وفتح نونله بمعنى متوازن يكديكر كه نير دخى ديرلر كذا فى شرفنامه
پاشنكه بمعنى پاشنك مرقوم يعنى خوشه انكور وخرما وتخملق خيار كذا فى فرهنك
جهانكيرى پاشنه وپاشينه كلاهما بكسر الشين المعجمه اوكچه معناسنه آدملك اولسون
حيوانك اولسون مولانا جامى بيت پاشنه از خنده دهان كرده باز * زابله ها ريخته اشك
نياز پاغنده فتح غين معجمه وسكون نونله آتيلوب طوب اولمش پنبه شمس فخرى بيت
فلكه ريسمان فكر مرا * باشد از مهر وماه پاغنده * فرهنك جهانكيريده ضم غين ايله
روايت ايدوب بو بيته متمسك اولمش حضرت مولانا قدس سره بيت همچو منصور تو
بردار بكن ناطقه را * چون زبان چند برين پنبه پاغنده زنى پاكاه كاف عجميله
قدمكاه در تركيده اياق يولى ديرلر عجم اياق محل ديمك ايچون پاكاه ديرلر ونردبان اياغى
معناسنه ده كلور پاكيزه كسر كافله زياده پاك ولطيف ونازك معناسنه مير نظمى
بيت چون بمجلس آمد آن پاكيزه روى * كشته اند خامش همه استيزه كوى پالاده
فتح دال مهمله ايله بمعنى اسب جنيب يعنى يدك آت استاد عنصرى بيت ابلق ايام را
تا بونشيند مير ود * سبز خنك چرخ پيش قدر او پالاده * رساله حسين وفايى ده بمعنى
اهل غيبت واهل فساد مرقومدر پالكانه سكون لام وفتح كاف فارسيله دريچه
معناسنه ابو المثل بيت زعود وصندل او را آستانه * درش سيمين وزرين پالكانه *
كمال اسمعيل بيت ترسم زپالكانه ديده برون جهد * اين چند قطره خون كه محل وفاى
تست پالنده فتح لام وسكون نونله بمعنى افزاينده يعنى آرتجى وبيوجى كذا فى شرفنامه
پالوازه سكون لام وفتح زاء معجمه ايله صالنجق كه عيد ونوروز وجشنلرده ايدوب
اوغلانجقلرى صالارلر كذا فى المعتبرات پالواسه سكون لام وفتح سين مهمله ايله
تاسه كه غم واندوه كذا فى التحفه امابعض نسخه ده تاء مثناة ايله تالواسه واقعدر مير نظمى
بيت بود در بزم جنون بادل من همكاسه * همچو مجنون شده ام از اثر پالواسه پالوانه
سكون لام وفتح نونله حليمى نسخه سنده قرلغوج مرويدر اما معيارده شمس فخرى بو صياه
قوشدر هميشه هواده اوچار يره قونسه قالقمغه مجالى اولمز ديمش بيت شهنشاها توعنقايى
برتبت * حسود دركه تو پالوانه پالوايه سكون لام وفتح ياى تحتانيله تحفة الاحبابده
بمعنى پالوانه مرقوم كه پيلوايه ده ديرلر اما شمس فخرى زمانه وچمانه قافيه سنده نقل ايتمشدر
ورساله ميرزا ابراهيمده هم نونله وهم ياى تحتانيله منقولدر پالوده معروف
طعامدر ودخى غل وغشدن صاف وپاك معناسنه شمس فخرى بيت زپردهاى زجاجيش
راوق عنبى * مهابت تو به بيروى تيغ پالوده * فرهنك جهانكيريده پله ترازو معناسنه ده
مرويدر پالونه ضم لام وفتح نونله بمعنى پالاون مرقوم يعنى حلواجيلر كفكيرى آنكله
عسل وشكر سوزب صاف ايدرلر جمال الدين عبد الرزاق كاشى بيت ديده پالونه
سرشك امل * طبع پيمانه عذاب شدست * حكيم خاقانى بيت هرمى كه ريخت پخت

بیالونه مرشه * بادخیال انس رسان تو بیخودم ک پالیده ع کسر لام وسکون یای
تحتانیله مجمع الفرسده بمعنی صاف کرده یعنی سوزلمش وادات الفضلاده بمعنی افزوده نمو
یعنی بیومش زیاده معناسنه در ک پانزده ع اظهار هایله اون بش عدد در ک پانه ع
فتح نونله قپو آردنه قونیلان اغاج ودخی نجار وکسار آغاج ییز یارلمق ایچون یاریغه
صوقدقلری چوی معناسنه در غانه وپهنانه دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری بومعنایه
شاه ناصرخسرو بیت تراخانه دنیست ودانش درون شو * بدین خانه سخت کن
دربیانه ک پاوزاره ع سکون واو وفتح زاء معجمه وراء مهمله ایله چلاهلرک ایاق قودقلری
تخته ک پاهنکه ع فتح ها وکاف فارسی وسکون نونله بمعنی کفش یعنی پاپوج کذا فی فرهنگ
جهانکیری شیخ نظامی درمذمت دنیا بیت برون کن پا ازین پاهنکه تنگ * که کفش
تنگ دارد پای را لنگ ک پاه ع اظهار هایله اکرچه طعامدر لکن اکثر شوربالرده استعمال
اولنور ک پای اوزاره ع زاء فارسیله چلاهلر ایاق قودقلری تخته کذا فی کتاب السامی
ک پای تابه ع یعنی پاتابه مرقوم ک پایچه ع سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله شلوار
پاچه سی وغیره عربیده رجلان دیرلر میرخسرو بیت ساخته طاوس ملایک نکار *
پایچه بالارده طاوس وار ک پای خاسته ع فتح خاء معجمه ایله ایاق التنده باصلمش واپاغله
دوکلمش اولان نسنه کذا فی فرهنگ جهانکیری ک پای خوشه ع ضم خا وفتح شین معجمتین ایله
اول یره دیرلر که یغموردن اصلنوب آدم وحیوانات باصمقدن قوریدقده کسلک اولوب
پک اوله ایضا منه ک پایداره ع سکون یا وفتح دال وراء مهملتین ایله معین ومددکار معناسنه
پایمرد دخی یرلر رضی الدین نیشابوری بیت زهی مودت تو پایداره اقبال * زهی عداوت
تو دست موزه حرمان ک پایزه ع کسر یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله عطیه واحسان
ودخی معاف نامه وبرات وظیفه که کاغد زر دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری ک پایژه
زاء فارسیله ده پایزه مرقوم معناسنه در ودخی جایزه که اصطلاحات کتابده تشریف دیرلر
وخلعت وعطیه معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت ایلچی آمده وخلعت خان آورده
یرلغ پایزه وحکم غران آورده * ودخی بمعنی پایچه مرقوم مجمع الفرسده دزکین اوجنده
اولان اورمه معناسنه وفرهنگ جهانکیریده بو معنالردن غیری چادرک قصه طنابی
معناسنه ده مرویدر ک پایسته ع کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
بمعنی بقا کرده وپاینده یعنی مقیم وثابت وبرقرار شیخ نظامی بیت جهانا چه درخورد
وپایسته * وکرچند با کس نپایسته ک پایکاه ع کاف فارسیله بش معنایه کلور اول
قدر ومرتبه حکیم انوری ک قطعه ع ای کرده بخدمت همایونت * هفت اخترونه فلک تولا
همدست تو دستگاه روزی * همصدر تو پایکاه والا * ثانی بمعنی پایاب مرقوم یعنی دیبنه
ایاق ایرشن صویری حکیم فردوسی بیت بدریا همیکرد پای شناه * بیامد بجایی که
بد پایکاه * ثالث هرنسنه نک بناسی واصل نسبتی معناسنه شیخ سعدی بیت از ان پیش
حق پایکهش قویست * که دست ضعیفان بجاهش قویست * کذا فی فرهنگ جهانکیری
رابع اولر اوکنده اولان رواق وقپو اوزرنده کی صوندرمه خامس زدبان معناسنه در کذا

کذا فی مجمع الفرس ک پاینداه ع فتح یای تحتانی وسکون نون واظهار هایله بمعنی ضمان
وکفالت ک پایه ع فتح یای تحتانیله بش معنایه کلور اول مرتبه وعز وجاه معناسنه
حکیم انوری بیت بر پایه تو پای توهم نسپرده * بر دامن تو دست معانی نرسیده شیخ
سعدی بیت دریغ آمدم با چنین مایه * که بینم ترا در چنین پایه * ثانی بمعنی زبون حضرت
مولانا قدس سره بیت جوهرست انسان وچرخ او را عرض * جمله فرع پایه اند واو غرض
ثالث کیلانی لسانینده دکنکه دیرلر میرزا قلی بیک در هجو یکی از بزرکان کیلان بیت
شنیدن از تو خوشست این عتاب با مزه را * که باد پایه وزن پیله خل بلایزه * رابع
باران اشاغی دوکلمکه دیرلر شیخ آذری بیت سنک بسیار ریخت بر باران * همچو ژاله
ز پایه باران * خامس نردبان ایاغنه دیرلر ابن یمین بیت چون نهد بر پایه منبر زبهر
وعظ پای * آنکه چون کژ وبیان دارد بعصمت اشتهار ک پته ع فتح تاء مثناة ایله بمعنی
پده که عنقریب ذکر اولنور انشاءالله تعالی ک پتیاره ع سکون تاء مثناة وفتح یای تحتانی
وراء مهمله ایله یدی معنایه کلور اول آفت وبلا معناسنه حکیم انوری بیت چو لطفش
آمد پتیاره زمانه عباصت * چو قهرش آمد اقبال آسمان هد راست * ابوالفرج رونی
بیت بزور عدلش میزانهای ظلم سبک * بعون رایش پتیاره های دهر سلیم * ثانی
زشت ومهیب صورت حکیم فردوسی بیت جهانی بران جنگ نظاره بود * که آن اژدها
جنگ پتیاره بود * ثالث مکنون ومخزون معناسنه سید ذو الفقار شروانی بیت اندر ضمیر
او عیان پتیارهٔ سر قدر * واندر کمان او نهان پیرایهٔ نور یقین * رابع بمعنی خلف وله بیت
ای خواجهٔ که سرعت ساعی عزم تو * پتیارهٔ تحرک باد بزان دهد * خامس بمعنی سختی
وشدت ونفاذ حکم وله بیت کردش افلاک با پتیاره حکمش بخل * صورت تقدیر در آیینه
علمش عیان * سادس مکر وحیله حکیم فردوسی بیت نیاید ز ما با قضا چاره * نه سودی
کند هیچ پتیاره * سابع شور وغوغا معناسنه وله بیت مران آبداران بصد پان کر *
بمی شور وپرخاش وپتیاره کر ک پتیره ع کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله
ایله طبیعته مکروه کلان نسنه یه دیرلر حکیم زجاجی بیت بجان میروم زین پتیره سرای * نمانند
جهان نام ماند بجای ک پتیله ع کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانی وفتح لامله بمعنی فتیله
باء حرفی فایه ابدال اولنمق قاعده در ک پچوه ع سکون جیم فارسی واخفاء هایله ترجمه
معناسنه که ترجمانه پچواک دیرلر بیت زباندانی بجاو پچوه کردن * به پچواکی سخن را راست
کفتن ک پچه ع فتح جیم فارسیله صرمشق معناسنه ابوالمعانی بیت شد پچه بر درخت
دود آه * رفته پیچیده بر هوا هرکاه ک پخچوده وپخچیده ع کلاهما بسکون الخاء المعجمة
اول بضم الجیم الفارسی ثانی بالکسر پرده با صلوب یصیلمش نسنه یه دیرلر سراج الدین راجی
بیت تیغت تن کوهسار انچیده * کرزت سر روزکار پخچیده ک پخته ع سکون خاء
معجمه وفتح تاء مثناة ایله پنبه معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت بدان بکیست بدوزد
که دل نهی همه عمر * زهی بریشم وپخته زهی دو دست وقبا ک پخشوده وپخشیده ع
کلاهما بسکون الخاء اول بضم الشین المعجمتین ثانی بالکسر بمعنی پخچوده مرقوم شمس

فخری بیت بروز رزم چو بر بادپای کشته سوار * بپای اسب سر بدسکال پخشوده
لغ پدرخته ع سکون دال وخاء معجمه وفتح راء مهملتین وتاء مثناة ایله بمعنی غمکین واندوهناك
حکیم فردوسی * مثنوی * شنیدم چو دستان زمادر بزاد * برآمد همه کار ایران بباد
که چون او جدا شد زمادر بفال * جهان سر بسر کشت پرقیل وقال * ز زادن چو مادرش
پردخته شد * روانش ازان دیو پدرخته شد لغ پدرزه ع فتح دال وسکون راء مهملتین
بعده زاء معجمه مفتوحه ایله ازاری بوغچه کبی ایدوب ایچنه اثواب قونیلوب باغلنمش اوله
پرزه دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس لغ پدمه ع سکون دال مهمله وفتح میمله بمعنی بهره یعنی
حصه ونصیب کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم لغ پده ع فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول
قاو معناسنه که عربیده حراقه دیرلر ثانی براغاجدر میوه سی اولمز اودون ایدرلر ایکی
معنایه شمس فخری * قطعه * خسرو معنی جمال دین ودنی آنکه هست * آتش تیغ
وراجان وتن اعدا پده * کرز فیض دست او یکقطره بارد بر زمین * میوهٔ باغ بهشت
البته بار آرد پده * مثال معنیٔ ثانی شاعر بیت این پنج درختند که می نارد بار * بید و پده
وسرو وسپیدار وچنار * حکیم نزاری قهستانی بیت سهم تو او فکند به پیکان بید برك
بر پیکر معاند تو لرزه چون پده لغ پذه ع ذال معجمه ایله پدهٔ مرقوم معناسنه در لغ پذیرفته ع
یعنی قبول کرده پذیرفتن دن اسم مفعولدر شیخ نظامی بیت عیب جوانان نه پذیرفته اند
پیری وصد عیب چنین کفته اند لغ پذیره ع کسر ذال معجمه وسکون یا وفتح راء مهمله ایله
بمعنی استقبال شمس فخری بیت هران دولت که از افلاك آید * شود اقبال تو او را پذیره
حکیم سنایی بیت منزل عفو او بدشت کناه * لشکر لطف او پذیرهٔ آه * صحاحده کیرو کتمك
ودونوب کلمك معناسنه مرویدر عبارت مرقوم ایکی فعل اولورسه اضداددن اولمق اقتضا
ایدر بر فعل اولوب کلمك معناسنه اولورسه کتمك شرط اولمش اولور ونسخهٔ میرزا
ابراهیمده دخی استقبال وبمعنی قبول امر کسی واقعدر استاد عنصری بیت سؤال رفتی
پیش عطا پذیره کنون * همه عطای تو آمد پذیره پیش سؤال لغ پرازده ع فتح را ودال
مهملتین وسکون زاء معجمه ایله خمیرلنمش اون که اتمك ایتمکه حاضر اوله زواله دخی دیرلر
هندی لساننده پیره دیرلر لغ پرازوانه ع بچاق وقلیچ وقلمتراش قبضه سیله دموری
اراسنه ایتدکلری نسنه وقیندبلکی معناسنه لغ پراشیده ع فتح راء مهمله وکسر شین
معجمه ایله پریشان شده وپراکنده کشته معناسنه شاکر بخاری * مسمط * مجلس پراشیده
همه میوه خراشیده همه * ز رها بپاشیده همه نقل کران کرده یله لغ پراکنده ع پریشان
ومتفرق شیخ سعدی بیت خداوند نعمت بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل
پاشیده معناسنه ده رسیدهٔ نظردر لغ پراکوه ع فتح راء مهمله وضم کافله طاغك سیل
اقدق ایله ساتمش اولان یرینه دیرلر وکتاب السامی فی الاسامیده پراکوه هو من الجبل حیث
ینفجر الیه الماء ای ینسکب مسطوردر لغ پرانه ع فتح راء مهمله ونونله بر شهر اسمیدر بعض
نسخه ده بر نهر آدیدر کذا فی مجمع الفرس لغ پربان وپرباله ع کلاهما بسکون الراء المهمله
وفتح الباء الموحده بمعنی خانهٔ تابستان که فرواره وفرواله ودرواره ودرواله دخی دیرلر

دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پرپره ع سکون راء اول وفتح ثانی وباء فارسیله سکه لنمش
التون معناسنه ابو المعانی بیت داغهای سینه ام شد چون زر خالص عیار * بوده است
دردار ضرب عشق جانان پرپره لغ پرتله ع سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة
ولامله ایکی معنایه در بری پیشکش وبری دلبند بورکی لغ پرتوه ع سکون راء مهمله
وفتح تاء مثناة وواوایله بمعنی نیر پرتابی لغ پرداخته ع فتح تاء مثناة ایله اوج معنایه در
اول تهی کرده وخالی ساخته یعنی بوشانمش وبوش ایتمش معناسنه حکیم انوری بیت
تا خاك برآمد شد هرکاین فاسد * پرداخته وپر نکند پشت وشکم را * ثانی آراسته
وجلاداده معناسنه شیخ نظامی بیت چو شد پرداخته آن نامهٔ شاه * زشادی بادبان
زد بر سر راه * ثالث درساخته ومشغول شده معناسنه شاعر بیت دلا از هر دو عالم
تهی ساخته * بیاد خداوند پرداخته * وپرداختن لفظنك جمیع معنالرینه اسم مفعولدر
لغ پردهٔ چغانه ع موسیقی ده بر پرده اسمیدر شیخ فخر الدین عراقی بیت مطرب عشق
مینوازد هردم * چنك در پردهٔ چغانهٔ عشق لغ پرده ع معروف وحجاب ونقاب وساز
پرده لری لغ پرزه ع سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله جامهٔ خاودار مثل قطیفه
وچوقه وما اشبه ذلك ودخی محل شریف ومکان لطیف معنالرینه شمس فخری بیت
آسمان قدر تو چون مجلسیست * آن نجوم آورده بر رخ پرزهٔ لغ پرستنده ع پرستیدن
لفظندن اسم فاعل صیغه سیدر قوللق ایدیجی معناسنه بیت زهره در پرستنده کاتب بود
هم آزاد وهم بنده کاتب بود * پرستار ایله بنده نك فرقی مقدم پرستار شرحنده ذکر اولنمشدر
لغ پرسه ع سکون را وفتح سین مهملتین ایله بمعنی کدایی یعنی دلنجیلك که پارسه دخی
دیرلر قاضیٔ نور اصفهانی بیت هوای پرسهٔ بازار همت دارد * سحاب ازان بکف خود
همی کشد از بال لغ پرطیه ع طاء مهمله ایله اما حرکتی اشعار اولنمامشدر بر شهر وبر ولایت
اسمی اولمق اوزره منقولدر لغ پرغونه ع سکون راء مهمله وضم غین معجمه وفتح نونله
یعنی زشت که فرخج دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس لغ پرکاره ع سکون راء مهمله وفتح کاف
وراء ثانیه له درت معنایه کلور اول معروف آلتدر آنکله جدول ودائره وسائر ایشلر ایدرلر
ثانی اشیا معناسنه شیخ آذری بیت حاصل از دست کرد این پرکار * غیر دست نست
جمله دست افزار * ثالث اثواب خانه رابع پارچه معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت
بر خرقهٔ تسلیم زن از سوزن اخلاص * یك رقعهٔ پرکارهٔ ارباب حقایق لغ پرکاله ع
سکون راء مهمله وفتح کاف ولامله درت معنایه کلور اول هر نسنه نك پاره سنه دیرلر میر
خسرو بیت من آب طلب کردم ازان دیدهٔ خونبار * او خود همه پرکالهٔ خون جکر آورد
مختاری بیت بلبلان امروز من در کلستانم کل مجوی * از جکر پرکاله ها بر نوك هر خاری
ببین * ثانی اثواب خانه پارچه لرینه دیرلر شمس فخری بیت شهریاری که بندکانش را
اطلس آفتاب پرکاله * ثالث بر قطعه نسخه یه دیرلر قطعه قطعه دیکلمش پرکاله یه دیرلر
معنای اول ایله بو معنانك فرقی غایت دقیقدر سراج الدین قمی بیت دیده ام در غم فراق
تو کرد * پر ز پرکالهٔ جکر دامن * کذا فی تحفة الاحباب رابع یوغون ایلك ایله طوقنمش

بوجنس بزدز شیخ علی نقی بیت این قافله را راه مکر بر جکر افتاد * در باد سر شکم همه
پرکاله خون ست ﴿ق﴾ پرکاه ﴿ع﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف ایله شیء حقیر معناسنه لفظ
مرکبدر پر ایله کاهدن ترکیب صمان چوپی دیدکاریدر * مصرع * در طرب چند انکه کاویدم
پرکاهی نداشت ﴿ق﴾ پرکنه ﴿ع﴾ سکون راء مهمله ونون وفتح کافله پراکنده لفظندن اختصار
اولنمشدر حکیم ازرقی بیت ازان قصاید پرکنده دفتری کردم * که خوانده بودم برتاج خسروان
اندر ﴿ق﴾ پرکنه ﴿ع﴾ سکون راء مهمله وفتح کاف فارسی ونون ایله سیم وزر خرده سی که
پرکینه دخی دیرلر ﴿ق﴾ پرکینه ﴿ع﴾ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر کاف فارسیله
بمعنی پرکنه مرقوم وسیم وزری اکه لیوب مفرحات ترکیبلره جزو ایدرلر که قلبه فرح
ویروب ویرد ﴿ق﴾ پرماسه ﴿ع﴾ سکون را وفتح سین مهملتین ایله بش معنایه کلور اول بمعنی
دانستن حکیم سنایی بیت هر که او نفس خویش نشاسد * نفس دیکر کسی چه پرماسد
ثانی برنسنه یه ال سوروب یوقلمق معناسنه که عربیده لمس دیرلر شرح تعریفده * قال
ابو عبد الله البناجی * الروح جسم تلطف عن الحس وتکبر عن اللمس * یعنی کفت ابو عبد الله
بناجی که روح جسمیست لطیفتر از انکه ویرا بحس دریابد وبزرکتر از انکه ویرا هیچ چیز
نه پرماسد * ثالث اوزانمق معناسنه ابو شکور بیت هر کجا کوهریست بشناسم * دست
سوی دکرنه پرماسم * رابع خلاص ونجات معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت بعدل او بود از جود
بدکنش رستن * بخیر او بود از شر دشمنان پرماس * خامس بمعنی پرداختن کذا فی فرهنک
جهانکیری ﴿ق﴾ پرماه وپرمه ﴿ع﴾ کلاهما بسکون الراء المهمله وفتح المیم مثقب که حکاکار انجو
وجواهر دلرلر ودولکرلر تخته وطاش دلرلر امیر خسرو بیت بهم لعل وعقیقی داشته جفت
عقیق از پرمه یاقوت می سفت * رضی الدین نیشابوری بیت ازهمه اره نهی از بهر رفتن
بر سرش * وی قد مها دوخته برجای چون پرمه بود ﴿ق﴾ پرموده ﴿ع﴾ سکون راء مهمله
وضم میمله نام پسر ساوه شاه کذا فی فرهنک جهانکیری ﴿ق﴾ پرندوشینه ﴿ع﴾ دون کیجه کی نسنه هرنه
اولورسه استعمال اولنور ﴿ق﴾ پرنده ﴿ع﴾ سکون نون وراء نک شده سیله وتخفیفله ده جائز
اوچجی طیار معناسنه وقایقدن کوچك زورق معناسنه غالبا رومده پرمه بوندن
غلطدر ﴿ق﴾ پرواره ﴿ع﴾ سکون راء مهمله اولی وفتح ثانیه ایله اوچ معنایه کلور اول خانه
تابستانی وبعض نسخه لرده خانه فوقانی که اطرافی پنجره لو اوله اکا پرپاره وفروار ووروان
وچارطاق دخی دیرلر فرهنک جهانکیریده مسطور درکه اوده بسلنمش حیوانه پرواری دیدکاری
بوندندر بعضیلر غلط ایدوب پرواری لغتی پرورش داده معناسنه صانورلر حال بوکه
پرورش داده یه پرورده دینلمك کرکدر پرواری دینلمك صحیح دکلدر انتهی حکیم خاقانی بیت
روز به پروار بود فربه ازان شد چنین * شب تن بیمار داشت لاغر ازان شد چنان * حکیم
ناصر خسرو بیت ناکاه باد دنیا مرد دین را * در چه فکند از سر پرواره * ثانی بمعنی
کنجینه ثالث سقف خانه یه پوشش ایتدکاری تخته یه دیرلر ﴿ق﴾ پروازه ﴿ع﴾ سکون راء
مهمله وفتح زاء معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول تفرجه کیدلدکده کوتردکاری طعام وسائر
بزم آلاتی معناسنه حکیم سوزنی بیت بر سر کویی که جوانمرد وار * نقل برون آرم وپرواره کیر

کیر کذا فی تحفة الاحباب ونسخهٔ حسین وفائی ده عروس اوزرینه اولان نثار درهم ودینار
معناسنه در حکیم خاقانی بیت آنانکه چو من بی پر وپروازهٔ عشقند * جز در حرم جانان
پرواز نخواهند * ثالث شرفنامه ده آتش وشعله درکه دوکونلرده وسرور محللرنده
ایدرلر بعض نسخه لرده آتشبازلرك لعبلری که دوکون وعیش وعشرت وصحبت کیجه لرنده ایدرلر
﴿ق﴾ پرواسیدن ﴿ع﴾ سکون را وکسر سین مهملتین ایله بمعنی دست مالیدن که نرمی ودرشتی
تمییز ایچون ال ایله یوقلمق پرماسهٔ مرقوم کبی شهرهٔ آفاق دیمشدر بیت هر که پرواسید
آن اندام را * درکف خود دید سیم خام را ﴿ق﴾ پروانه ﴿ع﴾ اوچ معنایه کلور اول معروف
کلبکدر کیجه شمعه طولاشور شمس فخری بیت آنکه باشند کرکسان سپهر * شمع قدر ورا
چو پروانه * ثانی دلیل ورهبر وقاصد معناسنه حکیم خاقانی بیت عادل غضنفری تو وپروانه
تو من * پروانه در پناه غضنفر نکوترست * قره قولغه پروانه نك اسمی بو معنادندرکه دلیل
ورهبر شیردر ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی حکم نامهٔ همایون ظهیر فاریابی بیت شمعیست
چهرهٔ تو که هر شب زنور خویش * پروانهٔ عطایه آسمان دهد * خواجه حافظ بیت کسی
بوصل تو چون شمع یافت پروانه * که زیر تیغ تو هر دم سری کردارد ﴿ق﴾ پروردشانه ﴿ع﴾ سکون
را ودال مهملتین وفتح واو وشین معجمه ایله بمعنی درخش کننده یعنی یلدرایجی ﴿ق﴾ پرورده ﴿ع﴾
بسلنمش معناسنه اسم مفعولدر عموما ﴿ق﴾ پروره ﴿ع﴾ سکون راء مهمله اولی وفتح ثانیه ایله بمعنی
فربه شده وپروار کرده که پروار لفظندن مخففدر شهاب الدین مؤید سمرقندی بیت چو
مرغ پروره مغرور خصمت آکه نیست * از آنکه رمح غلامان تست با بزنش ﴿ق﴾ پرونه ﴿ع﴾
سکون راء مهمله ونون ایله قماش صارغیسی وقماش صندوغی اما اصح بودرکه قماش وتفاریق
واثواب تنکی که باغلنوب صارلمش اوله عربیده رزمه دیرلر شمس فخری بیت کیسه ام زو
پرست از بدره * خانه ام زوست پر زپرونده ﴿ق﴾ پروه ﴿ع﴾ سکون راء مهمله وفتح واو
ایله اوچ معنایه کلور اول جنك وجدال وترکتاز ایله دشمندن آلنان مال غنیمت معناسنه
شرف شفروه بیت آن جکر کوشهٔ یاقوت که از کان خیزد * در شبیخون صفا پروهٔ
یغمای تو باد * ثانی بمعنی خیمه ثالث پروین لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی فرهنك
جهانکیری ﴿ق﴾ پره ﴿ع﴾ فتح راء مهمله مشدده ایله بش معنایه کلور اول لشکر سوار وپیاده
صف اولوب کیمه لرینه دیرلر جنك ایچون اولسون شکار ایچون اولسون آلای ایچون اولسون
کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم صف معناسنه حکیم انوری بیت کر پره شود لشکر هزمش
نبود تك * جز داخل او نیز ردیف سر طانرا * ثانی برنسنه اتکی وکناری مثلا دامن کوهه
پرهٔ کوه وصحرا اوجنه پرهٔ دشت وبورن اوجنه پرهٔ بینی دیرلر اسم عامدر شرف یزدی
بیت چو لشکر جمع شد در پرهٔ کوه * زمین بر کاو ماهی فا لدز انبوه * حکیم سوزنی بیت
چون بوم وبام چشم با بروبز دز خشم * از کینه کشته پره ببینیش پیلوار * حضرت مولانا
قدس سره بیت بر نشان پای آن سرکشته راند * کرد آن پره بیابان برفشاند * فخر
کورکانی بیت همیدون پره های کوه قارن * به پیشش همچنان آید که کلشن * ثالث کلید
پریسی که آنکله محکم اولور کذا فی مجمع الفرس بو معنایه اثیر الدین اخسیکتی بیت کر رای

روشنت نه کلید جهان شود * درکام قفل شب شکند پره بهار * سیف اسفرنکی بیت
ناطقه بی اختیار مدح تو سازد * پره قفل سخن کلید زبانرا * کلید فارسیله مفتاح معناسنه ده
رابع فرهنك جهانکیریده بمعنی برك کاه حکیم خاقانی بیت بر نتوانم کرفت پره کاهی ز ضعف
کرچه بصورت یکیست روی من و کهربا * ظهیر فاریابی بیت از بهر جذب خنجر و بیجاده
رنك بست * در آخور مجره اکر پره کهیست * خامس پره آسیاب و دولاب و امثالی
نسنه لر حکیم خاقانی در قسمیه بیت بارهٔ بدر و مثقب و کمانه و مقل * بخط مهرهٔ کردون
ورهٔ دولاب * و تخفیف را ایله پهلو معناسنه شاه ناصر خسرو بیت این بادکران بکوید
بی شك * در کردن و پشت و مهره و پره ڭ پرهازه ع سکون راء مهمله و فتح ها و زاء معجمه
ایله یانمش بزکه قاوایدرلر واغاج و سائر نسنه لرك قاوی که پده دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ڭ پرهوده ع سکون را و ضم ها و فتح دال مهملتین ایله ایکی معنایه در اول
آتشدن اثواب صرارمق ثانی سخن بیهوده ڭ پریچه ع کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی
و فتح جیم فارسیله لیف خرما معناسنه در ڭ پریوه و پروینه ع کلاهما بکسر الراء المهملة و سکون
الیای التحتانیین دونکی کوندن اولکی کونه اولمش نسنه یه دیرلر هرنه اولورسه ڭ پریزه ع
کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی و فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول زر سرخ ثانی آتش
قوری اوزرنده پشن اتمك که خمیری کوله کومو ب بشورورلر ڭ پریشیده ع کسر راء مهمله و شین
معجمه و سکون یائین تحتانیین ایله پریشان اولمش و باده ویرلمش پراشیده دخی دیرلر شیخ
سعدی بیت پریشیده عقل و پراکنده هوش * ز قول نصیحت کراکنده کوش ڭ پژاوه ع فتح
زاء فارسی و واو ایله اول فرونه دیرلر که ظروف سفالین و کرمید و توغله بشورورلر امیر خسرو
بیت زین زیر باز طاس سفالینه کر مجوی * کاندر پژاوه دیك تهی میپزد کلال ڭ پژغرده
سکون زاء فارسی و راء مهمله و فتح غین معجمه ایله برنوع دکندر و دخی افلغ معناسنه در
ڭ پژقله ع سکون زاء فارسی و فتح قاف و لامله تسبیح بوجکیدر ڭ پژمایه ع سکون زاء
فارسی و فتح میم و یای تحتانیله فریدون شاهی سودیله بسلدکاری کاوك آدیدر پژمایون
دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی کاو پژمایه خواهد بدن * جهانجوی را دایه خواهد
بدن * وله بیت یکی کاو کش نام پژمایه بود * ز کاوان ورا برترین پایه بود * کذا فی تحفة
الاحباب اما مؤید الفضلاده کسر باء موحده و سکون راء مهمله ایله برمایه مرویدر ڭ پژمرده
اکرچه صولمش معناسنه در نباتاتده استعمال اولنور اما انسانده و سائرلرده دخی متغیر الاحوال
و متفکر و خسته اولانه دخی پژمرده دیرلر ڭ پژمرژه ع سکون زاء فارسی اول و فتح ثانیله
چملوز کوزه دیرلر حکیم شفائی در هجو وزیر مؤمن خان بیت ای خر مکس و امشوی قیر ملاقات
وی پژمرژه کر بشله مرهقه رفتار ڭ پژولیده ع ضم زاء فارسی و واو معروف و کسر لام
ایله بمعنی پژمرده شده مولانا جامی بیت نبرده آن هوا آب و کلش را * پژولیده
نکرده سنبلش را ڭ پژوهنده ع ضم زاء فارسی و کسر ها و سکون نون ایله بمعنی باز
پرسنده و تفحص و تجسس احوال کننده شیخ نظامی بیت پژوهنده بود بحث نمای * دران
انجمن کشت شاه آزمای ڭ پژوهیده ع ضم زاء فارسی و واو معروف و کسر ها و سکون یای

یای تحتانی ایله عاقل و زیرك و تتبع علوم و اتقان رسوم ایتمش معناسنه شمس فخری * قطعه *
دولت و نصرت و سعادت را * نیست کاری بغیر خرویده * تا که پاشند معتکف باشند
بر درخسروی پژوهیده ڭ پژوه ع ضم زاء فارسی و واو مجهول و اظهار ها ایله پژوهیدن
لفظندن اسم مصدر در خبر پژوه و لشکر پژوه دیرلر تفحص و تفقد و تجسس و جاسوس
معناسنه استاد منوچهری بیت جام کیر و جای دار و نام جوی و کامران * بت فریب
و کین کذار و دین پژوه و رونمای * بعض لسان استادانده سکون زا و فتح واو ایله ده
مسموع در ڭ پژه ع فتح زاء فارسیله نسخهٔ میرزا ابراهیمده آستر قفتانك و غیرك ادات
الفضلاده بمعنی زمین پشته پشته و ناهموار و مجمع الفرسده بمعنی آلات حرب مرقومدر
ڭ پژیژه ع کسر زاء فارسی اول و فتح ثانی و سکون یای تحتانیله دقیق معناسنه در
ڭ پژیشه ع کسر زاء فارسی و سکون یای تحتانی و فتح شین معجمه ایله بمعنی پژیژهٔ مرقوم
ڭ پستته ع سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله عورات کارکاهه چکوب اشلدکاری منقش
ایش که مقرمه و سائر هرنه اولورسه ڭ پسکله ع سکون سین مهمله و فتح کاف عربیله
قپومندلی که ایچ طرفدن قپویی محکم ایدرلر میر نظمی بیت بشهر او فتاد شورش
و ولوله * در ش بست در پس زده پسکله ڭ پسکوهه ع سکون سین مهمله و ضم کافله
ایرك آرد قاشی معناسنه وله * مثنوی * چو میکرده حواله فرق سر تیغ * بلارك میجهد
کو یا که از میغ * به تیغش راسپر بکرفته در دست * دو نیمه کرده و پسکوهه بشکست
ڭ پس مانده ع ایکی معنایه در اول کیرو قالمش معناسنه و فضلهٔ طعام و شراب کبی یه ده
و برشی کیرو قونلغه ده دیرلر چغتای لساننده ارتاماق دیرلر نتکیم اسکندر رومه عزم
ایتدوکی محلده دیر بیت تینکیز ایلابان قطع و تاغ ارتاپتب * یورور ایردی یول روم عزمن
قیلیب * ثانی مال میته دیرلر مخلفات معناسنه بوده کیرو قومقدن کنایه در ڭ پسند ع
فتح سین مهمله و سکون نونله اوکی اوغل پسند ر دخی دیرلر ڭ پشمه ع سکون شین معجمه
و فتح میمله بوزن چشمه کوزه چکلن توتیا عربیده شباف دیرلر شاعر بیت بحر عمان چشمهٔ
جان و دلم * خاك پایت پشمهٔ جان و دلم ڭ پشمینه ع سکون شین معجمه ایله یوکدن طوقنمش
هرنه اولورسه لفظ مرکبدر پشم ایله یای نسبت و نون تأکیددن و دخی برنوع لطیف حلوادر
ڭ پشنجیده ع فتح شین معجمه و سکون نون و کسر جیمله صو و قان و امثالی نسنه لر صاچلمش
دیمکدر استاد لبیبی بیت بخنجر همه تنش انجیده بود * بران خاك خونش پشنجیده بود
ڭ پشنجه ع فتح شین معجمه و سکون نون و فتح جیمله کتاب السامی فی الاسامیده بودستنه
اوتدر سپور که کبی آنکله چلاهلر بز اوزرینه دستکاهده صو سپرلر عربیده مرطم و مرشیه
دیرلر ڭ پشه ع شین مشدده ایله سوری سکك شیخ سعدی بیت پشه چو پرشد
بزند پیل را * با همه مردی و صلابت که اوست ڭ پشه خانه و پشغانه ع کلاهما بفتح الشین
و الخاء المعجمتین جبنلك دیدکلری اوکی بر نسنه دو قاشدن ایدرلر ڭ پشیزه ع کسر
شین مشدده ایله مخففه دخی جائز در درت معنایه کاو اول پول که عربیده منقور دیرلر
حکیم ناصر خسرو بیت مغز تا نکویی بدینار ماند * ولیکن چو کفنی پشیزه ببینی * ثانی

تحفة الاحبابده ارده ك وماهی نك پولنه دیرلر استاد عنصری * مثنوی * تاش پر پشیزه
زسر تامیان * بکردار رغیبه برکستوان * از وهر پشیزی چو شد یك سپر * نه آتش
نه آهن در و کار کر * مثال ثانی حکیم انوری * قطعه * نسیم لطف تو با خاك اکر سخن کوید
حیات ونطق پذیر داز و عظام رمیم * سموم قهر تو با آب اکر عتاب کند * پشیزه داغ
شود بر مسام ماهی شیم * ثالث بعض نسخه ده بجاق پرازوانه سی مرقومدر * رابع مؤید
الفضلاده چادرانکی نك پروازی معناسنه در پفتره باء موحده ده ذکری مرور ایدن
بفتره در اصح بودر پفره سکون فا وفتح راء مهمله ایله چلاه آلتلرندن کوچی
دیدکلری نسنه در کذا فی نعمة الله پکاه و پکه کلاهما بفتح الکاف واظهار الهاء
فرهنك جهانکیریده صبح کاذب معناسنه در ابن یمین بیت ازچه ر وشاهی رسد خورشید را
بر اختران * خاك در کاه ار نبو سد بنده وارش هر پکاه * وله بیت آنکه چون صبح از پکه
چیزی * دردل از مهر حق چراغ افروخت پکنه سکون کاف وفتح نونله فرهنك جهانکیریده
سموز وفربه وکوتاه قد اولان آدمه دیرلر حکیم انوری بیت آن دختر پکنه عصمت الدین
سرمایهٔ زهد ونیکنامیست پلغده فتح لام وسکون غین معجمه ایله بمعنی کندیده یعنی
قوقمش بعض فرهنکده هر قوقشه دیرلر عموما یمرطه نك قوقشنه دیرلر خصوصا مثلا مرغ
بیضه را پلغده کرده یعنی طاوق یمرطه سن قوقتدی حکیم سوزنی بیت دو خایه کرده پلغده
شده که اندر وقت * شکست وریخت همانا سپیده وزرده پلغنده سکون لام ونون وفتح
غین معجمه ایله بمعنی پرونده وپرفنده یعنی قماش تنکی ومشکلاتده الکان من الثیاب وهو ما یضم
الانسان علی ظهره او علی صدره ومحجله مرة پلمرده سکون لام وراء مهمله وفتح میمله
بمعنی پژمرده یعنی صولمش ابوالمعانی بیت چون عارض تو کل نبود تازه و رنکین * پلمرده
شود رونق حسنش دو سه روزی پلمسه سکون لام وفتح میم وسین مهمله ایله بمعنی دست
وپا کم کردن ودروغ کفتن کذا فی مجمع الفرس وبرکسنه یی اسناد وافترا ایله متهم ایلمکه دیرلر
مؤید الفضلاده حذف سین مهمله ایله بو معنایه پلمه دیرلر سکون لامله فرهنك جهانکیریده
ایکی معنایه در اول لوح تخته سی که اوزرینه ابجد وغیری حروف یازوب اطفاله تعلیم ایدرلر
خواجه عمید لویکی بیت نخست چون پدرم پلمه در کنار نهاد * چه علمها که بخواندم از آن بغیر
زبان * ثانی بمعنی دروغ وافترا وتهمت پلنکینه پلنکه منسوب اولان نسنه مثلا
قپلان دریسی وآکا مشابه نقشی اولان نسنه لر وخصوصا کیومرث شاهك قپلان دریسندن
دباغت اولنمش قفتانی حکیم فردوسی در وصف کیومرث شاه بیت پلنکینه پوشید خود
با کروه * که نبود نشستش بجز بر زکوه * رستم وآکا بکزر پهلوانلر مهابت ایچون اولمقوله
نسنه لر کیرلر تنکم مولانا هاتفی تیمورنامه ده بیت پلنکینه پوشان آهو سوار * ببستند
تنك کمر استوار پلونده سکون لام ونون وفتح واو ایله بمعنی پرونده که قماش ومتاع
تنکی که عربیده رزمه دیرلر حکیم سوزنی بیت راه باید برید ورنج کشید * کیسه باید کشاد
و پلونده پله فتح لامله ایکی معنایه در اول خود روبر اغاجدر هندوستان چنکستاننده
چوق اولور کلی نارنجی وارسلان طرنغی کبی میوه سی اولور کوکی سیاه با چقلی اولور میر

میرخسرو * مثنوی * پنجه کشاده کل لعل پله * غرق بخون ناخن شیر پله * نی غلطم نافه
ولی نیم خام * چیز از آن مشك وکر خون تمام * ثانی شیر حیواناتن نوزاده یعنی هنوز
طوغرمش حیوانك سودی که آتشده قودقده تازه پنیر کبی قویلنور ترکیده اغز عربیده لبا دیرلر
غایت لذیذ اولور فارسیده فله دخی دیرلر وتشدید لامله درت معنایه کلور اول نردبانك
هر پایه سنه دیرلر استاد لطیفی بیت یکی ابنار دیدم پر زغله * که دارد نردبانی بیست پله
ثانی فرهنك جهانکیریده ترازو کفه سی ثالث مؤید الفضلاده بضاعت قلیل رابع موی
اطراف سر پلیته کسر لام وسکون یاء تحتانی وفتح تاء مثناة ایله فتیله که چراغه
وبعض جراحته قورلر حکیم ناصرخسرو بیت چون دل اندر چراغ خواهی افروخت *
علم وعمل بایدت پلیته وروغن پایله کسر لام اول ایله بوزن هلیله متواضع وبسیاردان
معناسنه در میر نظمی بیت درجهان شو پایله وخوشخوی * نشوی خود پسند وچرکین
روی پناوه فتح نون وواو واخفاء هایله بمعنی توکل استاد عنصری بیت سر که باشد
چو کشته پرکنه را * دور باشد پناوهٔ کرسنه را پناه فتح نون واظهار هایله التجا معناسنه
یعنی صغنمق وپناهیدن ندن اسم فاعل اولور عالمپناه کبی واسم مصدر اولور میرخسرو بیت
ای بدر مانده کی پناه همه * کرم تست عذرخواه همه * وصیغهٔ امر اولور التجا آور وآرزو
پرس معناسنه حکیم فردوسی در وصیت کاوس به منلاد * مثنوی * بدو کفت کر دشمن
آید بدید * ترا تیغ کینه نباید کشید * زهر بد بزال وبرستم پناه * که پشت سپاهند
وزیبای کاه پناکاه فتح نون وکاف فارسیله صغنه جق یر ملجا معناسنه اصلی
پناه کاهدر تخفیفا هاء اول محذوفدر پناهنده فتح نون اول وسکون ثانیله بمعنی پناه
کیرنده یعنی التجا کتوریجی اسم فاعلدر صغنجی معناسنه شیخ نظامی بیت در کند از جرم که
خواهنده ایم * چاره ما کن که پناهنده ایم * وله بیت پناهنده را یاد کیر از نخست * نیت کرد
برکام کاری درست پنبه سکون نون وفتح باء موحده ایله پاموق عربیده قطن دیرلر فارسیده
دانه لو سنه وآتلمامشنه ده پنبه دیرلر اما عربیده ابتدا جوز قطن آچلدقده قطن جوز
ودانه لو سنه محبوب وچکیدی آیرلمشنه محلوج دیرلر جغتای لسانده ماموغ دیرلر میرعلیشیر
بیت ماموغ اوزره سورتوبان کافور قویمانك داغیمه * کیم ماموغ داغی توتاشور دهم بو مرهم
لور تانور پنتومه سکون نون وضم تاء مثناة ایله برکوچه نسنه در اغاجه بتر دیو
نعمة الله نسخه سنده یازمش نه اولدوغن بیان ایتمامش پنجاه مرتبهٔ اعداد ده اللی
عدد در عربیده خمسین دیرلر وچغتایده تشدید یا ایله ایالیك دیرلر بو رباعیده واقعدر
* رباعی * ایالیك بیلا التمیشغه یتی قدمیم * نی معنی که بولمادی ایرکین دقیم * نی طرفه که
نیت ایتمادی ایرکین قلمیم * کیم یوق بیریدین خاطر ار اجزالمیم پنجاهه یعنی اعتکاف
ترسا عابدلری ونصاری زاهدلری اللی کون خلوت نشین اولوب عبادت ایدرلر حکیم خاقانی
بیت بس از چندین چله در عهد سی سال * روم پنجاهه کیرم اشکارا پنجپایه ایکی معنایه در
اول معنای ترکیب بش ایاقلی برجانور درهم صوده وهم قوریده تعیش ایدر خرچنك
دخی دیرلر ترکیده ینکج عربیده سرطان دیرلر حکیم سنایی بیت هرکه دزدی کند از ین

كفتار * پنچپايه است وزشت وكج رفتار * ثانى برج اثنى عشردن سرطان برجنه ديرلر
بو اسم اصطلاحيدر دقايق فيروز شاهيده علم نجومدن اولان رساله منظومه ده بيت
ولى باشد زعقل با كفايه * بسمت سرمدار پنچپايه پنجره تركيبله دخى بو عبارتله استعمال
اولنور لكن لفظ فارسيدر درون خانه يه ضيا اولمق ايچون وضع خاص معتبره در روزن دخى
ديرلر شاعر بيت روزن باغ ازعلم سرخ وزرد * پنجرها ساخته پرلاجورد * عربى
اسمنه اعتبار ايله جهت دخى معتبر در نظر كاهه آچلمق لازمدركه پنجره اطلاقى صحيح اوله
منظره معناسنه كه عربيسى در والاهر پنجره يه پنجره دينماز روزن وروزنه ده ديرلر محمد
خافى نك بو كلامندن فهم اولنور * مرغان بركنكرهاى شاخها چون مغنيان در پنجرهاى
كاخها پنجشنبه ايام اسبوعدن يعنى هفته كونلرندن بشنجى كون كه خميس كونيدر
پنجه بيچار عربيده خمسه متحيره ديدكارى يلدزلردركه زحل ومشترى ومريخ وزهره
وعطارددن كنايه دربديع سيفى بيت ازهجر مراد ليست چندين پار * بيچاره ترم زپنجه
بيچار * كذا فى فرهنك جهانكيرى پنجه دزديده عربيده خمسه مسترقه ديدكارى
بش كوندركه هرسنه تفاوت ماه حسابندن واقع اولور كبيسا مقابلى در وهركونينك
مخصوص آدى واردر پنجه كربه ضم كاف فارسى وسكون راء مهمله وفتح باء موحده
ايله بيد مشككه بيد كربه دخى ديرلر ايضا منه پنچه اخفاء ها ايله پرمقلر ايله اطلاق
اولنور زيرا آوج ايچنه كف ديرلر خصوصا وجمله اله ديرلر عموما مثلا الذكراولندقده پرمقلر
معا مراد اولنسه پنجه ديرلر آنك ايچون پنجه طوتشدقده پرمقلر بربرينه كيرمكه پنجه دينلور
ومؤيد الفضلاده مسطوردركه عجمده معروف برنوع رقصدر رقاصلر بربرلرينك اللرين طوتوب
رقص ايدرلر اكا پنجه ديرلر ومخزن شرحنده علوله ودخى منجنيق معناسنه ده كلور علوله ديديكى بالكلى
قلعه برجلرى اوزرينه قودقلرى طاشدر جنك محلنده دشمن اوزرينه آتارلر اكثر قلعه
قپوسى اوزرنده اولور كه سوراخ ايتمشلردر يوريوب قپويه هجوم ايدنلرك باشلرى
اوزرينه براغورلر واظهار ها ايله پنجاه لفظندن اختصار اولنمشدر پنجيانه سكون
نون وكسر جيم وفتح ياى تحتانى ونون ثانيله بمعنى بنكيانه زيرا بنكه عربيده بنج ديرلر
پنجيوده سكون نون وجيم موقوف وضم ياى تحتانى وواو معروف وفتح دال مهمله ايله
نصف عشره دركه عشره يه دهيوده ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى پنزه سكون نون
وفتح زاء معجمه ايله برنوع رقصدركه پنجه ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى پنهاله سكون
نون وفتح ها ولامله عربيده لوزينه ديدكارى شكر وبادام واون ايله ايدرلر تركيده
ديدكارى لطيف ولذيذ وقابل الهضم برنوع خرده بقلوادر ابوالمعانى بيت با داباب كفر نعم
نعاله * بل داغ شود دانه هر پنهاله پنه فتح نون واخفاء ها ايله مزبله معناسنه در
مير نظمى بيت برش جامه پاكيزه وشسته است * چو آن سبزه بر پنه رسته است پنيره
كسر نون وسكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله پنير مايه سيدركه سوده قويوب پنير ايدرلر
پنيزه كسر نون وسكون ياى تحتانى وفتح زاء معجمه ايله شاهتره ديدكارى بد بو وغايت
تلخ براوتدر عربيده شاهترج ديرلر دم فاسدى اصلاح ايدر لكن استعمالى عسيردر پنيسه

كسر نون وسكون ياى تحتانيله بودخى شاهتره در پوانه فتح واو ونون ايله ولايت عجمده
بر مشهور دربنددر پهانه فتح ها ونون ايله بمعنى پانه مرقوم يعنى قپو آردنه قودقلرى
اغاج وچوى معناسنه در پهره سكون ها وفتح راء مهمله ايله بمعنى پاس يعنى بكله مككه
پاسبانه پهره دار ديرلر حكيم نزارى قهستانى بيت بلبل ازبيم آن زنهار خواران * مرتب
داشت جمعى پهره داران پهنانه سكون ها وفتح نونين ايله ايكى معنايه در اول برنوع
ميوه در نتكم حكيم خاقانى درهجا بيت چنبك زند چو پوزنه خنبك زند چو خرس *
آن پوزنينه ريشك وپهنانه منظرك * ثانى باغده پشمش اتمك معناسنه در كذا فى فرهنك
جهانكيرى پهنه فتحتين ايله بمعنى پهن مرقوم كه مه دن افراط ايله سود آقمق معناسنه در
وسكون ها ايله درت معنايه كلور اول برنوع چوكاندر باشى كفچه كبيدر اوزرينه طوپى
قويوب هوايه آتارلر اينركن ينه اول چوكان ايله اوروب ايلرو آتارلر بيره دوشورمزلر تاكه
ميدان باشنده نصب اولنمش ايكى ميل واردر اراسندن چكه اما ميدانك ايكى باشنده ده
ايكيشر ميل نصب اولنمشدر آنلر ايكى باوك اولور اراده طوب بردر هر باوك كند وطرفنده
اولان ميلدن چكورمكه سعى ايدر عربيده اول چوكانه طبطاب ديرلر بوبيتده واقع اولمشدر
استاد بيت بنات النعش چون طبطاب سيمين * نها دستند زير وپهنه از بر * كذا فى
مؤيد الفضلا حكيم سنائى بيت قدم در راه ملكى نه كه هرساعت همى باشى * تو همچون كوى
سركردان وره چون پهنه بى پهنا * استاد فرخى بيت ناوك اندازى وزوبين فكن وسخت
كمان * پهنه بازى وكمند افكنى وچوكان باز * وله بيت نامه نويسد بديع نظم كند خوب
تيغ زند نيك پهنه باز د چوكان * ثانى آت ميدانه ديرلر كمال اسمعيل بيت جرم هلال
ازبراين سبزه پهنه چيست * ما نازسم اسب تو بروى نشان رسيد * ثالث پهنى ران
از اندرون * يعنى بودك ايچ طرفدن باصيلغنه ديرلر عربيده فطن ديرلر رابع بمعنى پهنا يعنى اينلو
هرنه اولورسه كذا فى فرهنك جهانكيرى په په بوبر لفظدركه وقت حيرت ومحل
تحسينده دخى ايراد ايدرلر كمال اسمعيل بيت روحانيان چو بينند ابكار فكر من * په په زنند
دروى ونام خدا برند پيخوسته سكون ياى تحتانى وضم خاء معجمه وواو مجهول وسكون
سين مهمله وفتح تا ايله بمعنى در زير پا مانده يعنى اياق آلتنده قالمش وبيچاره ودرمانده استاد
عنصرى بيت زبعس كش بخاك اندرون كنج بود * ازو خاك پيخوسته را رنج بود *
پيغاله سكون ياى تحتانى وفتح غين معجمه ايله بمعنى پيمانه شراب كذا فى مجمع
الفرس پيغله سكون ياى تحتانى وضم غين معجمه وفتح لامله كوشه وبوجاق كه پيغوله
دخى ديرلر بلكه آندن مخففدر حكيم فردوسى بيت كزنيم كز پنهايكى پيغله * كنم هرچه دارم
زكيتى يله * نسخه ميرزا ابراهيمده پيغله بمعنى كوشه چشم خصوصا كذا فى الاداة پيغوله
سكون يا وضم غين معجمه ايله بوزن پيموده كوشه وكنج خانه معناسنه حكيم خاقانى بيت
اى كه دردل جاى دارى برسر وچشمم نشين * كاندرين پيغوله ترسم تنك باشد جاى تو * امير
خسرو بيت همى هستى خود بيكسو كنم * به پيغوله نيستى خو كنم * حكيم انورى درطلب شراب
قطعه * بنج قلاشيم در پيغوله * درحريفى كورباب خوش زند * چرخ مردم خوار كوئى

خصم ماست * تا چو بر خیزیم رهرشش زند * بی شراب آتش اندر باز ست * کیست
کوابی برین آتش زند ﴿ پیمانه ﴾ پیمودن لفظندن مشتق اسمدر بیوك ساغر و شراب
قدحینك بیوکنه دیرلر استاد یمشدر بیت روح بستان راح ده پیمان ستان پیمانه ده *
باده لعل و لبت مرجان ای جانانه ده * و بر معناسیده اوچلك درکه عربیده کیل و قفیز دیرلر
رکن الدین بکرانی بیت پیمانهٔ خرمن غم توشد دل من * بکشا ز سر زلف و فامشکل من *
چغتایده اولچاك دیرلر میر علیشیر بیت چید ارمین هر نجا زخم اورسا اول قاتل ولی
بولماس * چید اماق کر بیرین اوز عضو یدا قیلسا کشی اولچاك ﴿ پیموده ﴾ پیمودن
لفظندن اسم مفعولدر اولچلمش و استعاره طریقیله شراب ایچشه دیرلر خواجه حافظ بیت
چو با حبیب نشینی و باده پیمایی * بیاد دار محبان باد پیمارا * و یلوب یورمغه دیرلر صایب
تبریزی بیت جز پشیمانی ندارد حاصل طول امل * چند پیمایی مکر راین ره پیموده را *
﴿ پیوزه ﴾ سکون یای تحتانی و فتح واو و زاء فارسیله کوکلك و امثالی بول اثواب معناسنه
﴿ پیوسته ﴾ سکون یای تحتانی و سین مهمله ایله بمعنی متصل یعنی اولاشمش میر خسرو
بیت زان زر و فولادکه پیوسته شد * راه خصومت زمیان بسته شد * ودخی بمعنی همیشه
حکیم انوری بیت باد پیوسته از سرشك حسد * روی بدخواه تو چو پشت پلنك *
تحفة الاحبابده زیاده کریه دن سوزه قادر اوله مق والمدن طقینه رق سو یلك معناسنه
﴿ مع الیاء التحتانی * پارکی ﴾ سکون راء مهمله و کسر کاف فارسیله مؤید الفضلاده
بمعنی قحبه کی کردن یعنی روسبی لك ایتمك ولغت محمودیده حوض ودخی ناودان و حمام ده
آب مستعمل جمع اولدوغی یر وسائر صو جمع اولدوغی محللر معناسنه در و مشکلاتده
بمعنی اسب واقعدر اما باء موحده ایله اولدوغی اصحدر ﴿ پاری ﴾ کسر راء مهمله ایله اشجار
و باغ قسمندن حاصل اولان حصول معناسنه میر نظمی بیت هر که از دست و زبان یاری
نبود * چون درختی سایه و باری نبود ﴿ پاز پرمی ﴾ مشهد رضا رضی الله عنه حضرتلرینك
نواحیسنده واقع بر قریه اسمیدر بی نظیر اوزمی اولور ﴿ پاسی ﴾ کسر سین مهمله ایله کیجه دن
بر مقدار دیمکدر یا پچمش یا قالمش اوله شیخ نظامی بیت چو پاسی از شب دیجور بکذشت *
ازان در شاه دل رنجور بکذشت * شیخ سعدی کلستانده باب اولده دزدانده * در شعب
جبل پنهان کشتند چندانکه پاسی از شب درکذشت * دیدوکی کیجه یه مخصوص اولدوغی
تأیید ایدر ﴿ پاشکونکی ﴾ سکون شین معجمه و ضم کاف فارسی اول و کسر ثانیله بمعنی
باز کونکی مقلوب و معکوس معناسنه کذا فی المحمودی ﴿ پاکابوی ﴾ فتح کاف فارسی
و ضم باء موحده و واو معروفله معاصی وکبایردن مبرا یعنی عصمت و عفت صاحبی دیمك
اولور ﴿ پاکاری ﴾ فتح کاف و کسر راء مهمله ایله املاك و عقار و اوقاف محصولنی جمع ایدنه
دیرلرکه عربیده جابی دیدکاریدر حکیم شفایی وزیر مؤمن خان هجونده دیمشدر بیت
مؤمن هللم بازی چملان بکجا رفت * پاکاری صد در صد کرمان بکجا رفت ﴿ پاکی ﴾ کسر
کافله استره معناسنه که ستره دخی دیرلر ابو المعانی * قطعه * سر تراشی ماهر و پیشم کرفت
فرق سر از زنك روکلکون شده * از سر بی باکی چندان پاکی زد * سر بسر ببرید و پاکی

و پاکی خون شده * از سر تسلیم پرسیدن از و * کفت صبر عاشقی ازمون شده ﴿ پالانی ﴾
بمعنی اسب بارکش یعنی یوك چکر بارکیر کذا فی المحمودی ﴿ پالای ﴾ اسب جنیب یعنی
یدك چکیلور آت شمس فخری بیت شهنشهی که کشد پیش بخت موکب او * چو ذره
خنك و سمند فلك دو صد پالای * ودخی یدك اولمغه مخصوص اولان آته دیرلر وله بیت
کرده پیش رکاب آفتاب * سبز خنك سپهر راپالای * ودخی اسم فاعل اولور صاف
ایدیجی معناسنه شیخ عطار بیت کهی از نرکست خوناب پالای * کهی بیخواب وکه مهتاب
پیمای * ودخی اسم مفعول اولور صاف اولمش معناسنه حکیم انوری بیت زانکه پالودهٔ
سر کوبت * امتحانش کن و فرو پالای * کذا فی ادات الفضلا ﴿ پای ﴾ معروف و مقاومت
معناسنه مثلا فلان با فلان پای ندارد دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت مادرین
جا صفدریم و پهلوان * کس ندارد پای ما اندر جهان * و استحکام و متانت معناسنه
خلاق المعانی بیت سهل است پایداری تو در مقام وصل * چون دستبرد تجربه بینی بدار پای
ودخی بمعنی پاینده یعنی ثابت و مقیم معناسنه شیخ نظامی بیت کیست درین دیرکه دیر پای
کو لمن الملك زند جز خدای * بو معناده امر معناسیده اولور مسعود سعد سلمان بیت بهلك
خویش بنا زد زعدل خود برخود * بکام و دولت پای و بفر و حشمت پای ﴿ پتنی ﴾ فتح
تاء مثناة و کسر نونله چبوقدن و بغدای صاپندن اورلمش طبق که آنکله غله صاوررلر
پای تنی و غله بر افشان دخی دیرلر اثیر الدین اومانی بیت بر سر از بسکه زر تازه کشد نرکس تو
پتنی برد و سرش چون دو سر میزا نست ﴿ پذیرای ﴾ پذیرفتن لفظندن مبالغه ایله صیغه
امردر فرمانبردار بیورق طوت دیمك شیخ نظامی بیت شه نامور نام او فیلقوس *
پذیرای فرمان او روم و روس * و قابل و مقبول و قبول معنالرینه استعمال اولنور مخلنه
کون ﴿ پرده کی ﴾ سکون راء مهمله ایله مخفی و مستور معناسنه عموما و زنان مستوره
معناسنه خصوصا شیخ نظامی بیت آنکه رخش پرده کی خاص بود * آینهٔ صورت اخلاص
بود * وله بیت پرده کی زهر دران پرده جست * زخمه شکسته بادای درست ﴿ پرشهی ﴾
اضافتله قناده اوجنده اولان اوزون یاکلرکه شهپال دخی دیرلر ﴿ پرنیان خوی ﴾ یعنی نرم
طبیعت و خوش خوی ترکیبده بو عبارت استعمال اولنور ابریشم تلی کبی آدمدر دیرلر کذا فی
المحمودی ﴿ پرواری ﴾ یعنی پرواکه مرقوم اولشدر اکثرا باب لغت جمله دن حکیم قطران
ارموی و حکیم اسدی طوسی و محمد هندوشاه نخجوانی که صحاح صاحبیدر و شمس فخری
و استاد لطیفی بالاتفاق فراغت و طاقت معناسنه دیمشلردر استاد دقیقی بیت ابو سعد
آنکه از کینی بد و بر کشته شد بدها * مظفر آنکه شمشیرش بر آرد دشمنان پروای * و مبالاة
معناسنه ده رسیده نظر در ﴿ پرواری ﴾ سکون راء اول و کسر ثانی مهملتین ایله اوده
بسلنمش اولان حیوانه دیرلر سبب تسمیه سی پروار لغتی ذیلنده ذکر اولندی شیخ عطار
بیت چرخ مردم خوار اکر روزی دو مردم پرورست * نیست از شفقت مکر پرواری اولاغرست
بو معنایی مؤید شیخ سعدی بیت اسب لاغر میان بکار آید * روز میدان نه کاو پرواری
﴿ پروازی ﴾ سکون راء مهمله و کسر زاء معجمه ایله بر نسنه نك چوننه دیکلن و یاخود

بیله اشانمش وبیله طوقنمش اوله عجم اکا پروز وترکیبده پرواز دیرلر ابو المعانی بیت ای شها خلعت قبای ترا * کشته پرواز اطلس گردون پروپای یعنی پای و پر مرقوم یعنی توانائی و طاقت حکیم فردوسی بیت چو این خار کوهی بجای آورد * دلاور شود پروپای آورد پروری بسلیجی معناسنه بونده بو حرف یا مصدریه اولور ووصفیه اولور واسم فاعل اولور واسم مفعول اولور محلنه کوره طالب آملی بیت ای شرع تو مروج دین پیمبری * زیب از تو یافته روش شرع پروری * وپروادی مرقوم معناسنه ده اولور پری معروف بر مخلوقدر مسلم وموحد درلر اوچه قلری اجلدن قنادلی تسمیه اولنمشدر پری قنادلی دیمکدر وآفتاب معناسنده ده کلدوکی معتبر لغت کتابلرنده مسطور در استعاره طریقیله طالب آملی بیت نه بزم باده نی شوخ چشم نی پری رونی * بدین آشفتکی چون بشکفانم چین ابرونی پری افسای وپری سای تسخیر ارواح ایچون اوقود قلری عزایم وافسون استاد لبیبی بیت کهی چو مرد پری سای کونه کونه صور * همی نماید ازین بند آبکینه قباب * بو بیتدن افسون اوقیوجی معناسی فهم اولنور پژوهندکی ضم زاء فارسیله تفحص وتجسس ایلك ودقت ایله صورمق معناسنه شیخ نظامی بیت دروکرد باید پژوهندکی * که از مانند ارد شکوهندکی پزوی سکون زاء معجمه وفتح واو ویای موقوفه ایله یعنی مرد فرومایه یعنی اصلی آچق ومجهول النسب ودنی طبیعت اولان آدمه دیرلر کذا فی مؤید الفضلا پس پای سکون سین مهمله وفتح باء فارسیله بر نوجوان وساده روی شکار ایدوب ودرکار اولمق معناسنه در پشی کسر شین معجمه ایله بر نوع خرده منقوردر که غایت خرده وکوچك اولور حکیم سوزنی بیت نرخ جماع از پشی رسید بدینار * کار فروشنده راست وای خریدار پلانی کسر نون ایله یعنی اسب کنده رو یعنی اشکنی آز اولان آت کذا فی مجمع الفرس پلسکی فتح لام وسکون سین مهمله وکسر کاف فارسیله قزل بویه ودخی فرنکستانده بر شهر آدیدر دیرلر العهدة علی الراوی پلنکی یعنی کینه دار فرصت کوزدیجی سباعده قپلان قدر کینه ور اولمدوغندن کینه یی اکا نسبت ایدرلر نصیرای همدانی بیت میوش از آسمان رخت دورنکی * مکن با کوکب چون من پلنکی پلیندی سکون لام وفتح یای تحتانی بعده نون ساکنه ایله بر نوع خربزه در غایت لذیذ اولور کذا فی فرهنك جهانکیری پهلوانی وپهلوی کلاهما بسکون الهاء وفتح اللام اوچ معنایه کلور اول شهرلی دیمکدر زیرا پهلو بر شهر آدیدر ثانی پهلوانه منسوب ثالث فارسی باستانی یه دیرلر حکیم فردوسی بیت اکر پهلوانی ندانی زبان * بتازی تو اروند را دجله خوان * وله بیت زمین کشت دست فصاحت قوی * بپرداختم دفتر پهلوی پهلوسای سکون ها وضم لام وواو معروفله هم مرتبه وهم نشین معناسنه در کذا فی شرفنامه پهناوری سکون ها ایله اینلولك معناسنه در که پهناور لفظ موکبدر اینلو عریض دیدکی عریض معناسنه در آخرنده کی یا حرفی مصدریه در حاصلی پهنا ایله پهناوری بر معنایه تفسیر ایلمش اما فرقی ظاهر در وبو بیتدن دخی فهم اولنور بیت اسب مارا تا میان آید همی * آب جیحون با چنان پهناوری پهی کسر ها ایله حنظل معناسنه در زابل ولایتنده

ولایتنده اکا خربزه تلخ دیرلر ترکیده ابو جهل قارپوزی دیرلر حنظل عربیسی در لطیف مسهل در پیاپی فتح یای تحتانی وباء فارسیله بربری آردنجه معناسنه در عربیده متعاقب دیرلر وپی ایزدر ایکی کلمه میاننده اولان الفده الف مساوات ومقابله دیرلر برابرلك افاده ایدر بونده بر برینك ایزی اوزرینه دیمك اولور پیداوسی سکون یا وفتح دال وکسر واو وسین مهملتین ایله بر نوع اقچه یه دیرلرکه کیانیان زماننده رایج ایدی هر بری بش دینار چکردی حکیم فردوسی * مثنوی * هزار وصد وشست قنطار بود * درم بدکر وپنج دینار بود * که بر پهلوی موبد فارسی * همی نام کردش به پیداوسی پیرای سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله یعنی آرای وبیر صیغه امر اولور ودخی یعنی آراینده وبرنده اسم فاعل اولور کذا فی شرفنامه پیغوی سکون یای تحتانی وفتح غین معجمه وکسر واو ایله لسان ترکیده دیمك اولور دیو یاز مشلر اما اشتقاقی ندن ایدوکین بیان ایتمامشلر نقل اولنان معنایه میر نظمی بیت بکفتم که وصلت ستانم بجان * بکفت پیغوی را ندانم زبان پیکانی لعلك بر نوع عیبدر ظاهر بودرکه قطعه سی جهتیله پیکانه تشبیها اوله خلاق المعانی بیت زتاب چشم تو پیکانهای لعل شود * بچشم خصم تو در لعلهای پیکانی پی سکز معنایه کلور اول معروف سکردر که عربیده عصب دیرلر ثانی پای معناسنه میر خسرو بیت چو خواهی بر تراز عالم نهی پی * بکو ترك جهانی هرچه در وی ثالث نشان پای ترکیده ایز دیرلر آدمك اولسون وحیوانك اولسون کمال اسمعیل بیت دو راهرو که براهی روند بریك سمت * عجب نباشد اکر اوفتد پی اندر پی * رابع یعنی دنبال شیخ سعدی بیت سك اصحاب کهف روزی چند * پی نیکان کرفت ومردم شد * خامس مقام تعلیلده ایراد ایدرلر سیف اسفرنکی بیت چو جان خصم ترا در ازل بدید آورد * بیافرید خدا از پی عذاب آتش * بو معنادن برای معناسنه ده کلور فرقلری دقیقدر خواجه حافظ بیت از پی تفریح طبع وزیور حسن ادب * خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذاب سادس یعنی کرت ومرتبه سیف اسفرنکی بیت بکذار این سخن که پر از طاق او عقول در پای اوفتند زمانی هزار پی * سابع نشان وایزلیوب نشان بولق معناسنه شیخ عطار بیت بکوید جملکی با جان وبا دل * اکر تو پی بری کور از مشکل * ثامن تاب وطاقت حکیم فردوسی * مثنوی * زهندوز فغفور وخاقان چین * زروم وز هر کشوری همچنین بیاورد هر کس باو با ژوساو * نه پی بود با او کسی را نه تاو پی اندر پی بربری اردنجه هر نه اولورسه مراد متصل دیمکدر میر نظمی بیت پی اندر پی کشیدم جام هجرش * ببزم غم چشیدم زهر مهرش

باب الباء الفارسی المکسوره

بیرا سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله صیغه امر ووصف ترکیبی اولور واسم فاعل دخی استعمال اولنور سخن پیرا ونخل پیرا وامثاللری کبی طالب آملی بیت نه دیده باغبان دهر ونی من بعد هم بیند ریاض ملك را چون ذو الفقارش نخل پیرائی پیرماستبا یعنی چقر آت کذا فی شرفنامه پیشیا سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح باء فارسیله صدر خانه یه دوشنن مقعد وفراش معتبر وذی قیمت اثواب خانه در پیشوا سکون یا وشین معجمه ایله مقتدا وائمه

وخطبا و رئيس القوم واقوال وافعال وكلامنه اتباع اولنور كمسنه لره ديرلر ابو المعانی بيت
قول و فعلش را موافق بوده درشرع خدا * مقتدای مؤمنين و پيشوای مسلمين ل پيلپا ع
سكون يای تحتانی ولام وفتح باء فارسيله اوج معنايه كلور اول مجمع الفرسده بر نوع بيوك
قدح در مجلس آخرنده آنكله طلو ايچرلر ثانی نسخهٔ ميرزا ابراهيمده زنكيانه مخصوص
بر نوع سلاحدر بو ايكی معنايه زينب او زن شيخ نظامی بيت چو در پيلپای قدح می كنم *
بيك پيلپا پيل را پی كنم * ثالث فرهنك جهانكيريده بر مرض آديدر انسانك اياغنده ورم
ظاهر اولور عربيده داء الفيل ديرلر ل پيلبالا ع ای بلند و توده كه به پيل ماند و بسيار
كذا فی المحمودی ل پيلوا ع سكون باولامله بمعنی دار و فروش عربيده عشاب ديرلر شين
مشدده ايله كذا فی شرفنامه ل پينو وا ع سكون يای تحتانی وضم نون و واو معروف اول
وفتح واو ثانی ايله ترخانه آشی معناسنه لفظ كبدر پينوكه ترخانه در و آش معناسنه در
كذا فی مجمع الفرس ل مع التاء المثناة * پست ع سكون سين مهمله ايله قاورلمش اونه ديرلر
عموما واريه اونه ديرلر خصوصا حكيم انوری بيت داغ داری بسرين بر نتوانی شد خرد * پست
داری بدهان در نتوانی زدوای * شيخ نظامی بيت منم رو از جهان در كوشه كرده * كفی
پست جوين را توشه كرده * حكيم خاقانی بيت اشك چشم در دهان افتدكه افطار ازانك
جز باب كرم پستی نكند رد درنای من ل پلست ع كسر لام و سكون سين مهمله ايله بمعنی
بدست يعنی قارش كه عربيده شبر ديرلر كسرتين ايله ابو المعانی درهزل بيت بو دآن جوان
نازك دنبه سفيد و فربه * بايدكه كير باشد اورا پلست ونيمی ل پيست ع سكون يای
تحتانی و سين مهمله ايله مجذوم و ابرص و بهقلی ديمكدر كذا فی مجمع الفرس ل پيشادست
سكون يای تحتانی وفتح شين معجمه و دال مهمله بعده سين ساكنه ايله نقد معناسنه درهم
ودينار وغيری اولسون استاد لبيبی بيت ستد وداد جز به پيشادست * داوری باشد
و زبان شكست ل پيش دست ع كتاب محمود يده صدر نشين و قوی و توانا معناسنه
شرفنامه ده سابق وقوی معناسنه در ل پيهكست ع سكون ياوها و سين وكسر كافله قرغه
دوكاكی ديدكاری دار و در كذا فی الحليمی ل مع الجيم * پيچ ع سكون جيم وكسر باء فارسيه
ايله ايكی معنايه در اول مخفی صو ياشمك فسلدی معناسنه ثانی چوبانلر كی پی نواخت
ايدوب يانمه چغردوغی صوته ديرلر حكيم سنائی بيت نشود دل ز حرف قرآن به * نشوده
تر به بچی فربه ل پشنج ع كسر شين وسكون نونله تدارك سفر و مهمات طريق معناسنه در
مير نظمی بيت برفتن جانب دلداده كرده * پشنج رهمه آماده كرده ل پچا پچ ع ايكی
نسنه بربرينه طولاشمق مثلا ايكی آدم پنجه طوتسه لر پچا پچ بوند ديرلر و موی زلف
وكيسو طولاشمق و هر نه كه زياده پيچيده اوله چغتايده تولغاتماق ديرلر فرهادنامه ده درت قصر
بنا سيچون طاش چكن كردونه لر وصفنده دير بيت شفق بيرلا فلق دين توما لغاي باش تا شيب
ايش باشيغا آق وقيزيل باش ل پچ ع پيچيدن لفظندن صيغهٔ امردر و بورغاج معناسنه ده
كلور شاعر بيت ای بسا كز آتش سودای آن مشكين رسن * دود پيچا پيچ دل زين آيكون
چنبر كذشت ل پيچيچ ع سكون يائين تحتانيين وكسر جيم فارسيله اشكنجه و در دو محنت

محنت معناسنه كذا فی نعمة الله ل پيروج ع سكون يای تحتانی و راء موقوف وفتح واوايله
ماكول اللحم بر قوش آديدر پرتكال چنكستاننده و مغرب زمينده اولور و اول طرفلردن كتورورلر
پيلمرغ دخی ديرلر بورنينك يعنی منقارينك اوزرنده بر پارچه دری فيل خرطومی كبی اشاغی
صارقمشدر و باشنده و بوينده توبی يوقدر اما هر زمان باشی و بوينی بردر او رنكه كيرور
اكثر سرخ وسپيد و بنفشی اولور و قو يروغی اوزرنده بر قاچ توبی وار درغايتده درشت وخشين
كذا فی فرهنك جهانكيری ل مع الخاء * پخ ع بوزن شيخ كوزده ظاهر اولان چرك كه
چپق وعربيده رمص ديرلر عماد بيت هموار پراز پخست آن چشم فراكن * كوپی كه
دو بوم آبجاد و خانه كرفتست * شمس فخری بيت ز بسكه خون رود از چشم خصم شاه
شود * هميشه بر مژه اش خشك خون بصورت پخ * پخال و فراكن دخی ديرلر
ل پيروزهٔ چرخ ع فلك ششم واختر مشتری كذا فی المحمودی ل مع الدال المهمله * پرد ع
فتح راء مهمله ايله بمعنی كرد كذا فی فرهنك جهانكيری ل پرند ع كسر راء مهمله وسكون نون
ايله قلج جوهری معناسنه كه فرند دخی ديرلر كه معربی در ل پسند ع فتح سين مهمله
وسكون نونله پسنديدن لفظندن اسم مصدر در قبول واستحسان معناسنه طالب آملی
بيت ديده نظر باكدام عضو تو نازد * هر سر مو بر تنت نظاره پسند ست * وكاهی
صيغهٔ امر و وصف تركيبی اولور خود پسند وشاه پسند كبی منجيك بيت قند جدا كن
زو دور شو از زهروند * هرچه باخر بهست بهر تو اورا پسند * وكاهی اسم فاعل اولور
مثلا بر كلمه يه مضاف اولندقده مضاف اليهی وصف ايدر نتكم طالبك بو بيتندن فهم اولنور
بيت ماحذر از برق چشم زخم نداريم * خرمن ما را تمام دانه پسند ست ل پشكليد ع
سكون شين معجمه و لام و يا وكسر كافله مجمع الفرسده رخنه با ناخن كردن يعنی طرنقله يارن
ايلك و طرنقله نشانلق معناسنه مرويدر ل پكند ع فتح كاف وسكون نونله خيوق لسانی
اوزره نان ديمكدر وخيوق كسر خا وسكون يا وفتح واوايله خوارزم اولكه سنك بر اسميدر
بو معنايه حكيم انوری بيت محنت شوب و پكند اوكه از بيخم بكند * طبع موزونم همی
زانديشه ناموزون كند ل پند ع سكون نونله بوزن هند بمعنی نشستكاه مردم يعنی اوتراق
يری عربيده مقعد واست ديرلر كسر الفله سيف اسفرنكی بيت پندوره حامدی آن كشته
مفاجا * بركير نجوم آرخ و بر خايه طب فنج ل پيجند ع سكون يای تحتانی ونون وفتح
جيم فارسيله باش باغی كذا فی نعمة الله و بر نوع صرمشقدر اغاجه كه طولاشه لابدقو ديدر
اكا فرغنده وغساك دخی ديرلر كذا فی المجمع وطرهٔ كيسو و زلف معناسنه ده كلور كذا فی المؤيد
ل پيد ع سكون يای تحتانيله ايچ ياغيدر ل پيراد ع سكون يای تحتانی وفتح راء مهمله
ايله بمعنی پيراد سال يعنی يكن سنه دن اولكی سنه كذا فی شرفنامه ل پيراكند ع سكون
يای تحتانی ونون وفتح را وكافله متفرق و پريشان پراكنده معناسنه خلاق المعانی بيت
دلم ز كردش ايام ريش بود فلك * نمك نكر كه چكونه بران به پيراكند ل پيرزاد ع سكون
را وفتح زاء معجمه ايله تعظيما پدر بزركوار ديمك معناسنه مراد اختيار تعبير يدر ل پيرزد ع
سكون يای تحتانی وراء مهمله وفتح زاء معجمه ايله دانهٔ چادر وهو ضرب من الادويه وهو القنفه

ک پیروزد ع ضم راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله یعنی پیرزدمر قوم ک پیرهند ع سکون یای تحتانی ونون وفتح راء مهمله وهایله یعنی پیرهن یعنی کوملك حکیم سوزنی بیت من ترا پیرهندم وزیباست * کهن من کلیچه مانده من ک پیشانی بند ع استفان دیدکاری مرصع ومجوهر وبعضیسی انجو ایله ایدرلر زنان آنلری بغلرلر بعض نسخه ده برنوع تاجدر وآلنه بغلنان هر نه اولورسه انلره ده دینلور عصابه معناسنه ک پیشخورد ع طعام ماحضر شرفنامه ده قوشلق وقتنده اولان طعامکه چاشت دخی دیرلر حکیم ازرقی بیت دست راوش کرده از اطلاق رزق * ممتلی مرآز را از پیشخورد * فرهنك جهانکیریده یعنی نمکچش یعنی چاشنکیر شیخ نظامی بیت جهان پیشخورد جوانیت باد * فزون ازهمه زندکانیت باد * نسخهٔ میرزا ابراهیمده سلم ایله صانمش معناسنه مسطور در مبیعی تسلیم اتمزدن اول بهاسنی اکل ایلمکله ترکیبدن بو معنایی چقاردلر عربیده بو بیعه هم سلم وهم تقدمه دیرلر حکیم اسدی بیت چوامید دادی نباشم بدرد * که امید نیکو به از پیشخورد * خاء مفتوحه وواو معدوله ایله اولمق واردر ک پیشداد ع سکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول عجم پادشاهلرندن برطائفه دن طبقهٔ اولی نامیدرکه پادشاهلری کیومرث وطهمورث وسیامك وهوشنك وجمشید وضحاك وفریدون ومنوچهر وافراسیاب ترك ویزدبن طهماسب بن منوچهر وکرشاسب وکیخسرو وکیقباددر اما اصلنده پیشداد لقبی هوشنك بن سیامکه قونلمشدر غایت عاقل وعادل پادشاه ایدی هرکیمك بردادی اولسه بالذات کندو اوکنه وارب داد ایدردی اول مناسبتله کندویه پیشداد وانساب واعقابی اولان پادشاهلره پیشدادیان دیدیلر معنای ثانی کارکر یعنی ایشجیلره عملهرندن اول ویریلن اقچه یه دیرلر عربیده تقدمه دیرلر استاد عسجدی در مدح سلطان محمود بیت زبس حرص بخشش نکرده سؤال * بسائل دهد جود او پیشداد ثالث معنای اولدر کثرت استعمال ومرور ایامله پادشاه معناسنه اولمش شیخ نظامی بیت زکاوس کیخسرو وکیقباد * تویی پیشدادای شه پیشداد ک پیش مزد ع ضم میم وسکون زاء معجمه ایله اجیر وکارکر واهل صنعته عملندن اول ویریلن اجرت معناسنه میر نظمی بیت بوعلم وصالش بکاشد بلی * بده پیش مزدش اکر عاقلی ک پیشند ع سکون یای تحتانی ونون وفتح شین معجمه ایله خرما لیفی که رسن بوکرلر وچوال اشلرلر کباك وکیال دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس بو معنایی مؤید میر نظمی بیت ورع درفعل آوردن بکوشند اکر اطلس اکر پیشند پوشند ک پیکند ع سکون یا ونون وفتح کافله توران زمینده برمکان امیددر حکیم فردوسی بیت زدریای پیکند تامرز تور * ازان بخش کشتی زنزدیك ودور ک پیل امرود ع برنوع امرودك آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری پیل ایله تسمیه اولنمقدن مراد غالبا ایری اکن بیاندر یاخود صاپی فیل خرطومنه بکزرملك اوله ک مع الراء المهمله * پدراندر وپدندر ع کلاهما بفتح الدالات وسکون الراآت المهملات ونونین ایله اوکی بابا معناسنه درکه اوکی اناىه مادندر واوکی اوغله پسراندر وپسندر دیرلر استاد لبیبی بیت ازپدرچون ازپدندردشمنی بیندهمی * مادرازکینه بردمانند مادندر شود

شود حال بوکه بعض نسخه لرده باء مفتوحه ده غضنفر وزنی اوزره وشمس فخری وبرایکی نسخه ده باء موحده ایله نقل ایتمشلر اما مجمع الفرس که سروری کاشی بیك بش تاریخنده تألیف ایتمش جمله دن مؤخر اولمغله راقم الحروف شعوری ناتوان اکا تابع اولمغی اولی کورب مکسوره ده تحریر ایلدی ک پستر ع سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله دوشك واکا مثال دوشمه که عربیده فراش اعتبار اولنان اشیایه دیرلر طالب آملی بیت بیماراشتیاق ترازاتش فراق * اجزای آب کشته زپستر فروچکد ک پشنجیر ع کسر شین معجمه وجیم وسکون نون ویای تحتانیله یای یابدقلری اغاجه دیرلر ک پندار ع سکون نون ایله یعنی ظن یعنی صانمق اسم مصدردر وزعم معناسنه ده کلور ابوالمعانی * قطعه * فلاع خنددروی سفلکان را * که پندارند ایشان دولتست این * نداند جهلشان این حال مشکل که پندار اهل دل را ویل ونفرین * وپنداشتن لفظندن صیغهٔ امردر ک پنکار ع سکون نون وفتح کاف ایله عجب وکبر معناسنه هم فعل وهم اسم فاعل اولور خودبین وصاحب زعم وپندار معناسنه میر نظمی بیت نباشد هرکزش باخلق خوشحال * هرآنکس کو بود پنکار وبدافعال ک پیرانه سر ع قوجه واری واختیارلق حالنده دیمك مولانا امیدی بیت پیرانه سرکه قد امیدی دوتا شده * ازچارخایکی دوسه جاکتخدا شده * برقاج عورتی اولانه چارخایه دیرلر جغتایده قوجه یه قاری وپیرانه سر معناسنه قاریغان چاغدا دیرلر میر علیشیر بیت قاریغان چاغدا ابو مهوش بکیت شیداسی بولمش مین * که شقیدا قاری بیرلا بکیت رسواسی بولمش مین ک پیر ع معروف مسن وغایت اختیار ومرشد طریق معناسنه خواجه حافظ بیت دوش از مسجد سوی میخانه آمد پیرما * چیست یاران طریقت بعدازین تدبیرما * وفتح یا ایله بوزن سیر فرهنك جهانکیریده یعنی پدر مسطوردر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * ای خشك درختی که درین باغ برستست * وی خورده رزی که درین ظل شجر نیست * بکذر زجر عشق که کرد رتیمی * مانندهٔ این عشق ترا ما روپیر نیست * مارمادر دیمکدر ک پیرز ع سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله النك بعض نسخه کردیروب صانیجی یه دیرلر ک پیشپار ع سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول واجب التعظیم مهمان اوکنه قونیلان سکری حلویات ومربیات مقوله سی نسخه لر ثانی طوغررکن اولادن اولوکتورن عورته دیرلر مشکلاتده مرأة التی تقتل الولد عند الولادة مسطوردر ابوالمعانی بیت اکر دولت شود یکچند روزی عمرکوته شد * کشد فرزند خودرا وقت زادن مادردنیا ک پیشتر ع سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ایلرورك معناسنه که پیش ایلرو وترادات تفضیلدر ک پیشخورد ع پیشخورد مرقومدن مخففدر طعام چاشت معناسنه ک پیشکار ع سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح کافله بش معنایه کلور اول یعنی شاکرد استاد رودکی بیت نه ماه سمایی نه مهر فلك * که اینت غلامست وآن پیشکار * ثانی امین شهر ومصلحت کذار مملکت وکتخدای محله معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * بدو کفت هرکز تودر حال من ازین بس نباشی نکر حال من * چنین داد پاسخ ورا پیشکار * که ایدون کام من ای شهریار *

که از تخت نیابی تو هرکز بیهر * بن چون دهی کتخدائی مشهر * ثالث خدمتکار معناسنه خواجه
حافظ بیت دوستکاران دوستکامند وحریفان باادب * پیشکاران نیکنام وصف نشینان
نیکخواه * رابع معاون وهمدم خامس بمعنی کارکذار حکیم انوری بیت بجل وعقد جهانرا
زمانه ایست دکر * که پیشکار قضا ومدبر قدرست ***پیشه‌کر*** وپیشه‌ور ***کلاهما***
بسکون الیاء التحتانی وفتح الشین المعجمه بمعنی اهل صنعت واستادکار کذا فی المجمع ***پیشیار***
سکون یای تحتانی اول وشین معجمه وفتح یای ثانیله اوج معنایه کلور اول فرهنک جهانکیریده
اجر تسزایش ایشلتمك معناسنه که باء موحده ده مذکور اولان پیشکار معنالرینه در اول
معنای مرقومه استاد رودکی بیت بخت دولت چو پیشکار تواند * نصرت وفتح پیشیار تو باد
ثانی بمعنی قاروره بیمار حکیم سنائی * قطعه * کی توان رفتن براه حق ز راه داق وحلق * درد
باید دلق سوز دلق دوز دحق کذار * زانچنان دردی که باجانان نکوید دردمند * نی ازان
دردی که با ترسا بکوید پیشیار * حکیم انوری بیت ازنهیب تو شیر کردونرا * آب ناخورده
پیشیار کرفت * ثالث مجمع الفرسده بمعنی چمین که شاش دخی دیرلر عربیده بول دیدکلری در
استاد لبیبی بیت بر روی براشك زن میندیش * چون بود درت به پیشیارت * شمس
فخری قارون معناسنه ذکر ایتمش که اطبا تشخیص علت ایچون علیلك بولنی الدقلری
شیشه در بولیله بیت دشمنت درچنك مرکست وحسود * بودنش پیش حکیمان پیشیار
پیکارکر سکون یای تحتانی وراء مهمله وفتح کاف عربی اول وکاف فارسی ثانیله نقاش
معناسنه در ابوالمعانی بیت آنچنان بدشکل وبد اندام بود وبدلقا * رسم صورت کردنش
عاجز شود پیکارکر ***پیلور*** سکون یای تحتانی وفتح لام وواو ایله پیله چرچی آلتیدر که
پیلور چرچی دیمك ترکیب اولندقده ضمیر حذف اولنمشدر شیخ سعدی * قطعه * زبان
دردهان ای خردمند چیست * کلید درکنج صاحب هنر * چودر بسته باشد چه داند کسی
که جوهرفروشست یا پیلور ***مع الزاء المعجمه*** * ***پغاز*** فتح غین معجمه ایله براغاج چویدر که
نجار ونشار وکسار اغاج بجر ویرار ایکن ارایه صوقارلر ودخی کفشکرلر قالب اراسنه استوار
ایتدکلری چوی که پهانه وخانه وپانه دخی دیرلر استاد بیت زار معجایم وچون زارم خشك
خارها دارم چون نوك پغاز * شمس فخری بیت عدو شکاری کز دست وساعد خصمش
کند به تیشه نجار حادثات پغاز * بعض فرهنك اصحابی باء موحده وفا وراء مهمله ایله بفار
روایت ایلمشلر اما اصابت ایلمامشلر ***پیاز*** فتح یای تحتانیله صوغانه دیرلر عموما
کرك یتسون کرك یتسون وطعامه قونیلان صوغانه دیرلر خصوصا عربیده بصل دیرلر مثال
اول میر نظمی بیت کر نباشد زیستن با برك وساز * همچو سنبل میتوان با یك پیاز *
پیرکه‌پز پاچه‌جی وآشجی دیمشلر فهم اولنان کله بشوریجی بر مشهور آدم اولمقدر
پیروز سکون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله نیکبخت ومظفر وطالع مسعود که فیروز
دخی دیرلر شیخ سعدی بیت چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریه کاروان
پیش‌نماز یعنی امام صلوة وخطیب دیمکدر ***پینه‌دوز*** سکون یای تحتانی وفتح
نون وضم دال مهمله ایله اسکیجی واسکی دیکیجی که پینه اسکی یه دیرلر دوزدوختن لفظندن اسم

اسم فاعلدر حضرت مولانا قدس سره * مسمط * آن پسر پینه دوز شب همه شب تا بروز
بانك زند چون خروس * اسکی پابوج کیمده وار ***پیواز*** سکون یای تحتانی وفتح
واو ایله مرغ عیسی دیدکلری قوشدر که ترکیده دخی عیسی قوشی دیرلر مجمع الفرسده خرپیواز
مرقومدر ***پیه‌سوز*** سکون یای تحتانی وهاء موقوف وضم سین مهمله ایله یاغ
یاقیجی دیمك اولور معنای ترکیب بویله در لکن روایت اولنان معنی موم قونیلان پسوس
وچراغدن وشمعدان دیمکدر ***مع السین المهمله*** * ***پیرجیس*** سکون یائین
تحتانیین وکسر جیمله نام زحل ونام ابلیس علیه اللعنه کذا فی شرفنامه ***پیس***
سکون یای تحتانیله برص علتی که انسانك وحیوانك ظاهر جلدنده واقع اولور برلکه در
بیاض اولور وسیاه اولور عربیده بیاضنه برص وسیاهنه بهق دیرلر نسخه میرزا
ابراهیمده خرمای ابوجهل که قابوغی لیف کبی اولور آندن رسن ایدرلر مثال معنی اول شیخ
سعدی بیت چه قدر آورد بنده نزد رئیس * که زیر قبا دارد اندام پیس ***پیش‌رس***
اول ایریشیجی میوه که مراد طورفنده میوه در مولانا هاتفی بیت بمید ان رسید از هزارش یکی
بود باغ را پیش رس اندکی ***پیلس*** سکون یای تحتانی وفتح لامله فیل کوکی که عاج دخی
دیرلر میر نظمی بیت اکر بر تخت پیلس را نشینی * شود جا عاقبت زیر زمینی ***پیوس***
ضم یای تحتانی وواو معروف ایله ایکی معنایه در اول طمع معناسنه حکیم انوری بیت به پیوسی
ازجهان دانی که چون آید مرا * همچنان کر پا رکین کردن امید کوثری * ثانی بمعنی انتظار
ابن یمین * قطعه * با عقل کاردیده بخلوت شکایتی * میکردم ازنکایت کردون پرفسوس *
کفتم زجور اوست که اصحاب فضل را * عمر عزیز میرود اندر سر پیوس ***مع الشین المعجمه*** *
پژولش ضم زاء فارسی وواو مجهول ایله بمعنی درهم شدن وپریشان کردن کذا فی
فرهنك جهانکیری ***پیاموزش*** برنوع بیاض صوغان کبی کوکدر بیابانده بتر عربیده
بصل الفار دیرلر نافع دوادر ***پیچش*** سکون یای تحتانی وکسر جیمله بورولش معناسنه
اسم مصدردر شاعر بیت پیچش زلف دلاویز ترا * دردل من پیچ وتاب انداخته ***پیرایش***
سکون یای تحتانی وکسر هاء ایله بمعنی پیرایش ودخی دباغت اولنمش دری وده باغه دخی دیرلر
کذا فی مجمع الفرس ***پیرایش*** سکون یای اول وکسر ثانیله پیراستن لفظندن اسم
مصدر در بزه‌مك وزیب وزینت ایلمك معناسنه شیخ نظامی بیت به پیرایش جامه خسروی
کهن سرورا باز داده نوی ***پیشاپیش*** پیش ایلرو معناسنه ایکی پیش اراسنده کی الف
مقابله ومساوات ایچون معنای ترکیب ایلرو ایلرو دیمك اولور ***پیش*** اوك در مقابلی
پس در وایلرو معناسنه ده کلور حکیم اسدی بیت اباهای الوان زصد کونه پیش * بخونهای
زرین نهادند پیش * عربیده امامه دیرلر چغتای لساننده ایکی وجهله استعمال اولنور
بری قاش دیرلر سبعه سیاره ده مناجاتده دیر بیت کیم نیکیم بت قاشیدا پست ایلاب *
سجده قیلماقده بت پرست ایلاب * وبری دخی ایلای دیرلر ایلا بیمدا اوکله دیمکدر فرهادك شیرینه
مکتوبنده دیر بیت ایلا بیمدا کیساك کوه بیلا دور * کوز مکا ئیسه ارشته اژدها رود ***پیشکش***
معروف سلاطینه ویریلان هدایا ابوالمعانی بیت غیر جان رانبود دردست دل * تحفه

جانرا مکر پیشکش کنم * جغتای لسانندہ تارتیغ دیرلر میر علیشیر بیت اول ای کا یمغه
کیلدی جان بیرور خوناب ایلا آهیم * نی تارتیغلار مرتب ایلامیش مین میهما نیمغه *
لغ پیلغوش فتح سکون یای تحتانله ولام موقوف وضم غین معجمه ایله سوسن نوعندن
برسوسن درکنارنده نقطه ور خنه‌لری اولور و بعض نسخه‌ده منقش سوسن معناسنه مرویدر
شمس فخری بیت وصف ومدح شاه میکردند دوش * سنبل ونسرین و ورد و پیلغوش
لغ پیلکوش فتح سکون یای تحتانی ولام وضم کاف فارسیله ایکی معنایه کلور اول بر
پیراقدر قبل قولاغنه بکزر فیلموش دخی دیرلر استاد رودکی بیت چون بود سرخ ازمیان
پیلکوش * باخور زین کوشوار وخوب کوش * استاد کسائی * رباعی * بر پیلکوش قطرهٔ
باران نکاه کن * چون اشك چشم عاشق کریان غمزده * کویی که پر بار سفید ست برك
آن * منقار باز لولؤ ناسفته برجده * ثانی برنوع خاك اندازدر یعنی طپراق آته جق بیلدن
بیوك واوج طرفی یوکسك ایدرلر آنکله زنبیله وچواله طپراق وسپورندی قورلر ابوالفرج
رونی بیت آفتابش خاکروب پیلکوش * آسمانش کنبد خرکاه باد لغ مع الفاء * پیچای ناف
کوبك بوریسی دیدکلری سنجودر لغ مع الکاف * پرستك وپرستوك فتح کلاهما بکسر الراء
وسکون السین المهملات اول فتح تاء مثناة ثانی ضم ایله مجمع الفرسده وبعض فرهنکلرده
باء فارسیٔ مفتوحه ایله روایت ایدرلر اما فرهنك جهانکیریده کسر با یله ضبط وتصحیح
اولنمش فرهنك مرقوم هم تألیف متأخر وهم مأخذی معتمد کتب اولمغله اکا متابعت اولندی
برقوشدر ارقه‌سی وقویروغی سیاه وسینه‌سی بیاض ومنقاری سرخ اولور اکثر درون
سقف خانه‌لرده آشیانه ایدر فرشتوك وفرستو دخی دیرلر ترکیده قرلغچ عربیده خطاف دیرلر
طبیب یوسفی بیت از پرستوك خوری کرلحمش * دیده را روشنی آید حاصل * خون
اورا جو بیا شامد زن * شهوت زن همه کردد زائل لغ پرك سکون راء مهمله ایله بوزن
وبمعنیٔ پلك چشم یعنی کوزقپاغی حکیم فردوسی * مثنوی * چونامه برین کونه باشد بدوی
چه من دشمن لشکر جنکجوی * نمانم که برهم زنم پرك چشم * نکویم سخن بیشر او جز بخشم
لغ پرنك فتح کسر راء مهمله وسکون نونله بمعنی پرند مرقوم یعنی قلیچ جوهری وآنك لمعه‌سی
کذا فی موید الفضلا اما فرهنك جهانکیریده شمشیر جوهردار وفلزات نوعندن برنج معناسنه
زبان هندیده پتیل دیرلر لغ پزشك فتح زا وسکون شین معجمتین ایله حکیم وطبیب
وجراح معنالرینه روایت اولنمشدر اما باء موحده وآخری کاف فارسیله اولمق اوزره اکثر
معتبر ومعتمد لغتلرده مسطور اولمغین باء موحده‌ده دخی تحریر اولندی حکیم فردوسی بیت
پزشکی ود رمان هر دردمند * درتن درستی وراه کزند لغ پستنك فتح سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ونونله ایکنه دیدکاری یمشدر لغ پشك سکون شین معجمه ایله درت معنایه
کلور اول بمعنی جعد یعنی قورجق صاحب ابوالمعانی بیت کیسوی پشك برسر آن سرو باغ
من * مرغ دل انام شده لانه کویا * ثانی مخلب مرغان معناسنه ثالث بعض فرهنکلرده
الم وغصه معناسنه رابع فرهنك جهانکیریده قرعه در شرکا میانلرنده تقسیم اشیا ایچون
اتارلر لغ پاستك فتح کسر لام وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله قرلغچ معناسنه که پرستوك

پرستوك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پلك فتح سکون لامله کوز قپاغی معناسنه
خواجه سلمان بیت پلك کبود نرکس چشم پرآب من * نیلوفریست کونکند میل آفتاب
لغ پنك ضم بایله ده مرویدر لغ پنك فتح نون اول وسکون ثانیله بمعنی دریچهٔ خانه کذا فی المؤید
لغ پنك فتح سکون نونله برنوع صو اولچکی در برشبانروزیی که یکرمی درت ساعتدر اون
بیك اولچك صو طلو بجیه دك تخمین وتقسیم ایتمشلر انك بر اولچکنه پنك دیرلر باقردن
ویاخود تو جدن کاسه کبی ایدوب دیبنده بر کوچك دلك قویوب صواوزرینه قورلر تدریجیله
طولر وبرصنعت ایلمشلر طولدقده کندودن بوشانور برکون برکیجه‌ده اون بیك کره طولوب
بوشانور اکا پنك وپنکان دخی دیرلر تعریب ایدوب فنجان دیدیلر ومز بورك فنجانه مشابهتی
وار در حکیم سنائی بیت درجهانی که بایدت بودن * که به پنکان توانش پیمودن * وطریق
مجاز اوزره هرکاسه‌یه پنکان دیرلر لغ پیازك فتح یای تحتانی وزاء معجمه ایله ایکی معنایه
کلور اول براوتدر اندن حصیر یاپارلر واورلر ثانی برنوع کرزدرکه باشی اولان طوپی زنجیر
ویاخود طسمه ایله دسته‌سنه بند ایدرلر پیازی دخی دیرلر ترکستانده کسکن دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری لغ پیتك فتح سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله بید لغتینك معنای
رابعی ایله مرادفدر بیهوده وبی فایده معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پیچاك فتح
سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله کوبك بوریسی معناسنه کذا فی المحمودی وطولاشق
نسخه‌یه دیرلر مولانا هاتفی بیت ز پیچاك مارکیا نی کمند * به پیچید برخود سپهر بلند لغ پیچك
سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله درت معنایه کلور اول براوتدرکه کوکی اولمز هرقنغی
اغاجه صاریلورسه قوریدر عربیده عشقه ولبلاب دخی دیرلر ثانی سربند زنان یعنی عورتلر
باشلرینه بغلدقلری نسخه ثالث ابریشم واپلك یوماغی رابع زهکیرکه بوینوزدن وکموکدن
ایدرلر لغ پیلك فتح سکون یای تحتانی وفتح لامله چتال دمرنلو براوقدر نتکم بو بیتدن فهم
اولنور بیت هلال عیدرا مانست چرخ پیلك انداز * که بکشاید ار وزه وجودش
کشتهٔ دشمن * کذا نقله کمال پادشازاده اما سائر نسخه‌لرده یعنی دمرنلو اوقه دیرلر ومناسبت
دخی وار در چتال دمرنلو اوقدر دیمش یوقدر لغ مع الکاف الفارسی * پستر آهنك فتح
لوازم جامه خواب یورغان ودوشك وچارشب وامثالی لغ پیش آونك فتح انسانده وحیوانده
جمله‌دن ایلرو کیدنه دیرلر دوه وقاطر قطارنده پشنك دیدکاری بوندر اصلی لغ پیش آهنك فتح
اولوب قصدی ایلرو وایلرو کیدیجی دیمك اولور شانی تکلو بیت شانی از فرهاد ومجنون
واپسی دون همتیست * درقطار بختیان عشق پیش آهنك باش لغ پیل کوشك فتح کل
ریباس درکه عربیده نورا لریباس دیرلر فتح نونله کذا فی موید الفضلا لغ پینوك فتح سکون
یای تحتانی وضم نونله اکشی یوغرت معناسنه که پینو دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس لغ مع اللام *
پشل فتح کسر شین معجمه ایله ایکی نسخه‌یه دیرلر که بری برینه اونلر زیل کبی وامثالی هرنه که
بری برینه اوریلور کذا فی فرهنك جهانکیری لغ پلپل فتح سکون لامین وبائین مکسورتین
ایله بوبرکه عربیده فلفل دیرلر منوچهری * قطعه * نکار من چو حال من چنین دید * ببارید
ازمژه باران وابل * تو کفتی پلپل سوده بکف داشت * پراکند از کف اندر دیده پلپل

وابل كسر باء موحده ايله عربيده رو فرتله يغان يغمور ديرلر ؛ پل ؛ بو زن دل اوكچه معناسنه كه پاشنه دخى ديرلر حكيم فردوسى بيت دريغ اين برو برز بالاى او * ركيب دراز و پل و پاى او * شمس فخرى مانده در سنكلاخ محنت و غم * آبله كشته پاشكافته پل بو قولى مؤيد مولانا معروفى بيت هميشه كفش و پاش را كفيده بينم من * بجاى كفش و پاش دل كفيده پا بسنى ؛ پيخال ؛ سكون ياى تحتانى و فتح خاء معجمه ايله فضله مرغ يعنى قوش توسى مير خسرو بيت روز كور فسق كى بيند مقام نور شرع * كنبد مسجد پر از پيخال مرغ شب پره است ؛ پيرارسال ؛ سكون ياى تحتانى و راء ثانى و فتح اول و سين مهملتين ايله سنهٔ كذشته دن اولكى سنه معناسنه در مير نظمى بيت نه اكنون بوده است اين محنت و غم * كه از پيرارسال دردش كشيدم ؛ پير زال ؛ ايكى معنايه در اول لفظ مركب اولوب پدر رستم اولان زال دركه تعظيما پير كلمه سنى مضاف ايلمشلر در ثانى فرتوت يعنى ياشلو عورت اسميدركه پيره زال دخى ديرلر و مسن اختيار لره اكرا ما پير زال ديرلر ؛ پيل ؛ سكون يا ايله ايكى معنايه در اول برجانور در معروف معربى فيل در ثانى بمعنى خريطه كه پيله دخى ديرلر و شپيل بوندندر ؛ مع الميم * پچكم ؛ سكون جيم فارسى و فتح كافله ايوان و باركاه معناسنه كه پشكم دخى ديرلر بعض فرهنكلرده اول خانه يه ديرلركه اطرافى شبكه اوله استاد رودكى بيت از تو خانى نكارخانهٔ چشم * فرش ديبا كشيده در پچكم * شمس فخرى * قطعه * رستم عهد شيخ ابواسحق * شاه عادل شهنشه اعظم آنكه از نو بهار معدلتش * همه آفاق كشت چون پچكم ؛ پدرام ؛ سكون دال و فتح راء مهملتين ايله آراسته و خرم و نيكو با آسايش و جاى آرام چون باغ و خانه و مجلس كذا فى شرفنامه حكيم انورى بيت اى ز طبع تو طبعها خرم * وى ز عيش تو عيشها پدرام * مختارى * قطعه * يكى قصيده بكو و بخوانش بر سر خوان * چو روز عيد بنز ديك او روى بسلام دران بكوى درين عيد صد هزار بيان * نه روزكار وفادار دولت پدرام * بعض فرهنكلرده بمعنى هميشه مذكور در مختارينك بيتى بو معنايه مناسبدر ؛ پراهام ؛ اسم عجميدركه معربى ابراهيم در بهرام كور زماننده غايت بخل و خست ايله مشهور بركمسنه واردى انك نامى ايدى حكيم فردوسى بيت پراهام بى بر جهو ديست زفت * بكار فنى او را نشايد نهفت * مجمع الفرسده فتح باء موحده ايله ذكر اولندى كما مر اما فرهنك جهانكيريده كسر باء فارسيله تصحيح اولنمشدر ؛ پشكم ؛ سكون شين معجمه ايله بمعنى پچكم مرقوم حكيم ناصر خسرو بيت اين جنبش بيقرار يك حال * افتاده بدين بلند پشكم * وله بيت بديدار سخن در خلق عالم پيشى و كمى * چو فردا اين سخن كويان برون آيند ازين پشكم ؛ پير تعليم ؛ معلم علوم دين كذا فى شرفنامه بو معنايه حكيم خاقانى * مصرع * مرا دل پير تعليمست و من طفل سبقخوانش ؛ پيروزرام ؛ ضم راء اول و فتح ثانى و زاء معجمهٔ موقوفه ايله زمان قديمده بر شهر آديدر حكيم فردوسى * مثنوى * يكى شادمان كرد پيروز رام * بفرمود كورا نهادند نام * جهانديده كوشد كويد ديست * كه آرام شاهان فرخ پيست * بو بيتدن فهم اولنوركه شهر دى اوله ؛ پيلارام ؛ سكون ياى تحتانيه بو زن بى آرام بر معظم مستحكم

ومستحكم حصار كه اسميدر و حذف يا ايله دلارام و زنينده او زره دخى مرويدر كذا فى مجمع الفرس بو معنايه مسعود سعد سلمان بيت توبه بلارام و سهم تو بخراسان * توبه بلاهور و هول تو بسر انديب ؛ پياسم ؛ سكون ياى تحتانى و لام موقوف و ضم سين مهمله ايله توراني لردن پيران ويسه نك برادريدر رستم ايله عظيم جنك ايدوب آخر رستم آنى هلاك ايلدى حكيم فردوسى بيت بيارامت آن جنك را پياسم * هميراند چون شير با يال و دم * حكيم خاقانى بيت آتش تيغش چو تافت پنبه شود بو قبيس * باد نهيبش چو خاست پشه شود پياسم ؛ مع النون * پتيان ؛ سكون تاء مثناة و فتح ياى تحتانيله بمعنى دشمن كذا فى المجمع بو معنايه مير نظمى بيت بهار عمر هر بدخواه و پتيان * هميشه در خزان و برك ريزان ؛ پژمان ؛ سكون زاء فارسى و فتح ميمله افسرده و بى رونق سيف اسفرنكى بيت در انتظار عهد شب قدر زلف تو * پژمان تو از چراغ بروزم زمان زمان ؛ پژوليدن ؛ ضم زاء فارسيله درهم شدن و پريشان كرديدن حضرت مولانا قدس سره بيت يكشب اين ديوانه را مهمان آن زنجير كير * در پژولاند سر زلف تراژوليده كير * فرهنك جهانكيريده كسر بايله مرويدر ؛ پستان ؛ سكون سين مهمله و فتح تاء مثناة ايله ممه معناسنه در صائب تبريزى بيت عقل دور انديش بيماره روزى بسته است * ورنه هر انكشت پستانيست طفل شيرا ؛ پسندن ؛ فتح سين مهمله و سكون نونله پسنديدن لفظندن مخففدر ؛ پنداريدن سكون نون و كسر زاء معجمه ايله ؛ پنداشتن ؛ سكون نون و شين معجمه ايله كلاهما صانمق و دانستن معناسنه يعنى بلمك و تكبرلك ايلمك يعنى كند و ده اولمين نسخه ده وار صانمق ؛ پنكان ؛ سكون نون و فتح كاف معناسنه در عربيده ظن و چغتايده ساغيتماق ديرلر ؛ پنكان ؛ سكون نون و فتح كاف فارسيله طاس معناسنه در بيوك اولسون كوچك اولسون عموما و شربتجيلو طاسى در خصوصا حكيم سنايى بيت در جهانى چه بايدت بودن * كه به پنكان توانش پيمودن ؛ پنكيدن ؛ سكون نون و كسر كافله كند و كندو ايله صو يالمك و طارلغتمق معناسنه در ؛ پنهان ؛ اكرچه كزلو و خفى معناسنه در اما مخفى يعنى كزلنمش معناسنه ده كاور چغتاى لسانينه ياشونقان ديرلر فرهاد نامه ده خزان وصفنده ايدر بيت ياشوندى برك كل تو فراغ ايچيده * نهان اولدى شجر يا فراغ ايچيده ؛ پياوردن ؛ ضم واو و سكون راء مهمله ايله درى ايچنده ات برنلكه ديرلر ؛ پيچيدن ؛ سكون ياى ثانى و كسر جيم فارسيله برقاج معنايه مصدر اولور بوزلمك و صارلمق و طولاشمق و صويلركن طلقلمق و بوكلمك و بوكمك معنالرينه بالاتفاق مثال معنى اخير خواجه سلمان بيت مپيچ سر ز من اى عمر نازنين مباى * كه نيست عمر مراوقت پاى پيچيدن * معانى مذكوره نك متعديسى پيچانيدن كاور صارلمق معناسنه چغتايده تانكلاماق و تانكارماق ديرلر فرهاد نامه ده فرهادى بشكه قودقلرى محلده بيت حريرده ايچرا باغلابان جست * مرصع مهد ايچيكا تانكيبلار دست * وصارمغه چيرماغ دخى ديرلر مثلا مكتوبى و ياخود بزى و قماشى بو دارق صارمغه ده ديرلر مير عليشير بيت جاندا قويدم چيرماغان مكتوبينى هجران ارا * بيلان اولمكتوبتور ياخود الفتور جان ارا * طولاشوب صارلمغه تارماشماق ديرلر مير عليشير بيت چيقتى زلفينى

سالغاج اوق چاه زنخداندن کونکل * عنکبوب اول نوع که تاریغه چیقغان تارماشیب
ك بیختن ع سکون یای تحتانی و خاء معجمه موقوفه وفتح تا ایله بمعنی بیچیدن مرقوم فی جمیع
المعانی کذا فی فرهنك جهانکیری قاضی رکن الدین دعویدار قمی * قطعه * جز آب دو دیده
می نشوید * کردی که زمانه بر رخم بیخت * چون دست زمانه سفله پرور * کی دست زمانه
میتوان بیخت ك بیخیدن ع سکون یاء ثانی تحتانی وکسر خاء معجمه ایله پانلمق وقالقمق
معناسنه ك پیراستن ع فتح را وسکون سین مهملتین ایله جمیع فرهنکلرده دوزمك
وبزه مك وکورك سیلمك واغاج وباغ بودامق وزراعت ایچون تارلا اصلاح ایتمك وچقوری
طولدرمق معنالرینه مصدردر اما فرهنك جهانکیریده پیراستن ضد آراستن ازان جهت که
اراستن بمعنی افزودن است وپیراستن کم کردن بو معنایه شاهدی اولدرکه اول وقت که
سلطان محمود خاص ایازه امر ایلدیکه زلفن کسوب کیدره ایاز امری یرینه کتوریجك
سلطان محمود اول حالدن بی تاب اولدقده استاد عنصری نظم ایتمشدر * رباعی * کرعیب
سر زلف بت از کاستن است * چه جای بغم نشستن وخاستن است * جای طرب ونشاط
می خواستن است * کاراستن سرو ز پیراستن ست ك پیرامن و پیرامون ع کلاهما بسکون
الیاء وفتح الراء چون معناسنه که عربیده اطراف وحوالی دیرلر شیخ سعدی بیت درمیر
ووزیر وسلطانرا * بی وسیلت مکرد پیرامن * ابو شکور بیت به پیرامون آن در بود کوهی
کران بد درد دل کردون شکوهی * چغتای اسامیسنده تیکرا دیرلر ك پیران ع سکون یای
تحتانی وفتح راء مهمله ایله افراسیابك صاغ قولده وزیری ایدی اکثر رستمله جنکه سرلشکر
ایدردی پیران ویسه ده دیرلر وصول قولده وزیری قراخان ایدی ك پیراهان ع فتح راء مهمله
وها ایله بمعنی پیراهن حضرت مولانا قدس سره بیت برو بر بوی پیراهان یوسف * که چون
یعقوب ماتم وار کشتی ك پیراهن ع کوکلك عربیده قمیص دیرلر طالب آملی بیت غافل
ازمصر بکنعان مروای باد صبا * که بتاراج دهی نکهت پیراهن را * شیخ سعدی بیت
پیراهن برکبرد رختان * چون جامهٔ عید نیکبختان ك پیرهن ع حذف الفله ده جایزدر
واستعمال اولنور ك پیرایدن ع فتح راء مهمله وکسر یای اول وسکون ثانیله پیراستن
معنالرینك متعدیسی اولور ك پیره زن ع یاشلی قوجه قری یه دیرلر میر نظمی بیت
پیره زن دهر طلاقش بده * بر سر او پای مرادت بنه ك پیرین ع سکون یاء ثانی تحتانیین
وکسر راء مهمله ایله بمعنی آب بد بو ك پیژن ع سکون یای تحتانی وفتح زاء فارسیله کیکاوسك
برنامدار پهلوانی اسمیدر حکیم فردوسی بیت بکجا پیژن وکیو وآزادکان * جهانکیر
کودرز وکشوادکان * وله بیت ابا پیژن وکیو وکلباد را * که برهم زند آتش و باد را *
نچه زمان برچاه عمیق ایچنده محبوس قالوب عاقبت رستم واروب حبسدن خلاص ایلدی
صائب تبریزی بیت زقید عشق ترا چرخ میکند آزاد * که رستم آرد بیرون چاه پیژن را
ك پیشان ع بوزن ایشان بمعنی پیش پیش یعنی زیاده ایله ایلروشویلکه آندن ایلروکسنه اولمیه
شیخ عطار بیت ای مرد کر مرو چه روی پیش زین به پیش * چندین مرو به پیش که
پیشان پدید نیست * ودخی قماش وچوقه وامثالی امتعه نك اولکری معناسنه ك پیش نشین ع

ع ایله که ماماجه دخی دیرلر عربیده قابله دیرلر اطفال طوغردوب کوبکین کسن خاتونه دیرلر
کذا فی فرهنك جهانکیری ك پیشن ع سکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله خرما لیفی که
آندن رسن ایدرلر کذا فی شرفنامه ك پیشین ع ایلرو اولان نسنه نماز ظهره نماز پیشین
دیرلر نهارده نماز مقدمدر مقابلی پسیندرکه کیرو اولان نسنه یه دیرلر عربیده مقدم وچغتایده
بورون دیرلر سبعهٔ سیاره ده پادشاه مدحی اولنده بیت چون دینیلکوسی شاهلار قولی
شاه مدحن بورون دیمك اولی ك پیکیدن ع سکون یاء ثانی تحتانیین وکسر کافله قاورلمش
بغدایی صویله یوغمه دیرلر ك پیکن ع سکون یای تحتانی وفتح کافله اورلمش الك میر
نظمی بیت بن هر موی سوراخ کشته درتن * شد از پیکان مژکان جسم پیکن ك پیلتن
بر نسنه نك بیوکلکی وصفنده استعاره طریقیله پیلتن دیرلر خواجه سلمان بیت آمد بدور
معدلتش کربه شیرکیر * کرد دبیمن تربیتش پشه پیلتن * ودخی رستم زال القابندندر *
ك پیل دمان ع دمان زورمند وشتابان وخشمناك معناسنه درکه فیلك صفت ممدوحه سیدر
میر نظمی بیت چو بر بستند بر پیل دمان تخت * بر و بنشسته آن شاه جوانبخت *
ك پیلقن ع سکون یای تحتانی ولام موقوف وفتح قافله فربه اولان حیوان ودخی یوغون
اولان نسنه یه دیرلر ك پیلون ع سکون یای تحتانی وفتح لام وواو ایله بر نوع لطیف وابنجه
حریردرکه ذی قیمت اقمشه یی آندن ایدرلر ك پینوپین ع سکون یای اول وثالث وکسر
ثانی وضم نونله یوغرت قوروسیله پشن طعامه دیرلر پینو یوغرت قوروسیدر یای ثانی
نسبت ونون تأکید ایچوندر ك مع الواو * پخچوع سکون خاء معجمه وفتح نون وضم جیم
فارسیله اول کسنه یه دیرلرکه الیله قولتوغندن صدا ظاهر ایدر مسخره لق ایچون آکا
غلغلج وغلیلج وغلغچه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری شاعر دیمشدر بیت شده
ازشعر من مخنث مکر * شعر من حکم پخچودارد ك پرستو ع کسر را وسکون سین مهملتین
وضم تاء مثناة ایله قرلغج که عربیده خطاف دیرلر شیخ سعدی بیت لبانش لعل چون
خون کبوتر * سواد زلف چون پر پرستو * وشمس فخری بیت همای فتح برایوان قدرت
نهاد ست آشیانه چون پرستو ك پندو ع سکون نون وضم دال مهمله ایله بوزن هندو ایکی
معنایه در اول صدای آب ثانی کنه دیدکاری مکس درحیوانانه یاپشور ك پیازو ع
فتح یای تحتانی وضم زاء معجمه ایله بر نوع پیازدر شتیدر بصل عنصل وطب کتابلرنده
اسقیل دخی دیرلر ك پیاستو ع فتح یای تحتانی وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله ایکی
معنایه در اول دهن فراخ یعنی بول آغز معروفی بیت پیاستو نبود خلق رامکر بدهان *
ترا بکون بود وکون بسان دروازه * ثانی بمعنی بوی دهان شمس فخری * قطعه * نسبت ترا
به بخشش وکوشش بابر وشیر * کفتم کنم ولیك نمی آیدم نکو * زیراکه این چو دودی باشد
سیاه روی * وان نیز کربه است بنسبت پیاستو ك پیشرو ع سکون یای تحتانی وشین
معجمه وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول ایلرو کیدیجی ومقدمهٔ جیش وغیری شیخ
سعدی بیت کر کدا پیشرو لشکر اسلام بود * کافر از بیم توقع برود تا در چین * ثانی
سازلرده مقدم ادا اولنان آهنك معناسنه چغتای لساننده ایلرو کتمکه باشلامق دیرلر

سبعهٔ سیاره ده فرخ شاه جانانه‌یی خواجه انجی‌یه نکاح ایدوب خلق اوکنجه زفافه
کوتردکلرنده دیر * قطعه * خواجه‌یی باشلادیلر اول ساری * که نهان ایردی ماه رخساری
خواجه اول اوبکا چونکه قویدی ایاق * باشلاغان خلق چیقدی جمله ایراق ﴿ پیاو ﴾
سکون یای تحتانی وضم لام ایله مسواک اغاجیدرکه عربیده اراک دیرلر حقایق الاشیا نام
کتابده مسطوردرکه پیلو اراک اغاجنک یمشیدر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ پینو ﴾ سکون یای
تحتانی وضم نون ایله اکشی یوغرت ونوغرت قوریسی شمس فخری بیت چو توشهد نباتی
وحسودت * بود سخت وترش مانند پینو * حکیم سوزنی * قطعه * برادران را یوسف چو
دادکندم وجو * بها کرفت ازیشان بضاعت مزجاه * اکر بضاعت مزجاه پشم وپینو بود *
نبود کندم وجو نیز جزکه تخم وکیاه * میان تخم وکیاه ومیان کندم وجو * بسی تفاوت
نبود چو عقل بیندراه ﴿ مع الهاء ﴾ پخلوجه وپخایجه ﴿ کلاهما بسکون الخاء المعجمة الاول
بضم اللام والثانی بکسر الها بمعنی پخجوی مرقوم یعنی قولتق اوتدرمک کذا فی نیازی بخاری
بیت درمیان فرس میدانی چه باشد پخجو * درهری پخلوجه کویند ازصغیر وازکبیر *
﴿ پرازده ﴾ فتح راء مهمله وسکون زاء معجمه ایله اتمک یا یمق ایچون دکرمی کسلمش خمیره
دیرلر کذا فی مؤید الفضلا ﴿ پرپره ﴾ سکون راء مهملهٔ اولی وفتح ثانیه وکسر باء فارسیله
بمعنی پشیز یعنی پول شمس الدین محمد ورکانی بیت درست کشت که خورشید در خزانهٔ تو
قراضه ایست دغل برمثال پرپرهٔ ﴿ پرسته ﴾ کسر را وسکون سین مهملتین وفتح تاء مثناة
ایله عورت خدمتکاره دیرلر کذا فی فرهنک جهانکیری مجمع الفرسده فتح با ایله منقولدر
﴿ پزه ﴾ فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول اکیر کوکی وج معناسنه ثانی اسلحه یعنی
جنک آلاتی میر نظمی بیت بپوشید پزه سرتا قدم را * کشید پیش خود زرین علم را
﴿ پسته ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله فستق اغزی آچلمشنه پستهٔ خندان
دیرلر صایب تبریزی بیت مهر زن بردهن خنده که درباغ جهان * سرخود میخورد آن
پسته که خندان باشد ﴿ پسندره ﴾ فتح سین ودال وراء مهملات وسکون نون ایله بمعنی
حرامزاده ولد الزنا دیمک اولور ابو المعانی بیت چو اصل دختر رز بوده است حلال بکو *
عرق میار بمجلس پسندره باشد ﴿ پسندیده ﴾ اسم مفعولدر مقبول وکزیده وخوش
کردار ودخی تزکیه اولنمش شاهد معناسنه در ﴿ پشولیده ﴾ ضم شین معجمه وکسر لام ایله
پراکنده وپریشان وژولیده شرف شفروه بیت دل درویش سراسیمه بهست * طرهٔ
دوست پشولیده خوشست ﴿ پله ﴾ لام مشدد ایله ترازو کفه‌سی حکیم سوزنی بیت
در پلهٔ ترازوی اعمال عمر ماست * طاعات دانه دانه وعصیان تنک تنک ﴿ پله ﴾ لام
مخفف ایله برنوع سکوت اغاجیدر بپراغی پنجه‌یه بکزر قران السعدین دیمشدر بیت پنجه
کشا دست درخت پله * راست بخون ناخن شیر پله * برمعناسیله پایهٔ نردبان فلکی
شروانی مسمط * خسرو مملکت ستان بارکهش بر آسمان * بام ورا زنردبان چرخ فروترین پله
صحاح محمد هندوشاه پله فتح با ولام مشدده ایله بوزن سله پایهٔ نردبان وکسر با ایله کفهٔ
ترازو دیمش شمس فخری بیت زجود وبخشش اوباز کردد * ززر پر کرده کیل وصاع پله

ویله ﴿ پندره ﴾ سکون نون وفتح دال وراء مهملتین ایله بمعنی پسندره مرقوم ﴿ پندوره ﴾
سکون نون وواو معروف وضم دال وفتح راء مهملتین ایله بمعنی صدای آب یعنی صو
آقرکن ظاهر اولان صداسی ابو المعانی بیت آنقدر شد سیل طوفان زای اشک چشم من
پوشد کوش جهان پندورهٔ عالم کرفت ﴿ پنکره ﴾ سکون نون وفتح کاف فارسی وراء
مهمله ایله بغدای صاپندن ایتدکلری طبق که غله صاورلر ﴿ پیاده ﴾ درت معنایه کلور
اول معروف ثانی شطرنج قطعه‌لرندن معروفدر ثالث مؤید الفضلاده برنوع کلدر بوقولی
مؤید میر خسرو بیت جائی که بره کنند کالکش * درکوچه دهد کل پیاده * رابع مجمع الفرسده
برنوع سکوتدر سیف اسفرنکی بیت ازپی بید پیاده دربهار خلق تو * بادهای دی عنان
عنبر اشهب کشید ﴿ پیاله ﴾ مخصوص شراب قدحیدر خواجه حافظ بیت ما در پیاله
عکس رخ یار دیده‌ایم * ای بیخبر زلذت شرب مدام ما * وطلو شراب اولمق شرطدر
طالب آملی بیت اوراق کهنه‌کی بمی کهنه میرسد * ذوقی که در پیاله بود در رساله نیست
﴿ پیته ﴾ سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی فتیله عموما
ثانی فتیلهٔ چراغ خصوصا ﴿ پیچه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسیله بش معنایه کلور
اول بمعنی نیستان یعنی قامشلق ثانی بورغی که تخته دلرلر ثالث صارغی که بعض نسخه‌لرده
صاررلر رابع پرده خامس صارمق معناسنه که فرغند دخی دیرلر ابو المعانی بیت درکردن دل ما
زلفش شدست پیچه * نتوان رهائی ممکن این کار خاص عشقست ﴿ پیچیده ﴾ پیچیدن
لفظندن اسم مفعولدر ودخی بلازک که جبه ویاخود بورمه اوله * وهو السوار المعمول من الذهب
والفضة کذا فی المشکلات ﴿ پیچیله ﴾ سکون یائین تحتانیین وکسر جیم فارسیله پچی یمشی
دیرلر براغاجدر ﴿ پیراسته ﴾ پیراستن لفظندن اسم مفعولدر حالت معانیسی ذکر اولندی
اول بمعنی آراسته شاعر بیت زپولاد بود دند پیراسته * به پیش شهنشاه برخاسته * ثانی
باغ واشجارک زیاده داللرین کسمک معناسنه حکیم انوری بیت ای جهان ازعدل تو آراسته
باغ وملک ازخجرت پیراسته * ثالث کتاب السامی فی الاسامی ده مزروعات واشجاری
کثیره اولان قریه وغیری مکان رابع زراعت ایچون اصلاح اولنمش تارلا خامس مجمع الفرسده
خارج شهرده بعض امکنهٔ معلومه مزین ومرتب اولمغه دیرلر ﴿ پیرانه ﴾ قوجه‌واری
دیمکدر خواجه حافظ بیت ای دل شباب رفت نچیدی کلی زعمر * پیرانه سر بکن
هنری ننک ونام را * وبمعنی پیری واختیاری وله بیت اکر آن طایر قدسی زدرم بازآید
عمر بکذشته به پیرانه سرم بازآید * بوعبارتک اکثر اراسنده سراضافتیله استعمال
ایدرلر بعض نسخه‌ده صیاد معناسنه‌ده منقولدر ﴿ پیرایه ﴾ سکون یای اول وفتح ثانی
وراء مهمله ایله آرایش وزیور وزیب وزینت ویاقشق معناسنه حکیم انوری بیت بهٔ
ازکوهر تودست قضا * هیچ پیرایه برزمانه نبست ﴿ پیرزه ﴾ سکون یا وراء مهمله وفتح
زاء معجمه ایله ازاره بعض نسخه قویوب بغلق اثواب وغیری کذا فی المؤید ﴿ پیروزه ﴾
یعنی فیروزه معروف جواهر نوعندن کوک طاشدر مقبول واعلاسی نیشابور طاغلرنده اولور
برنوع جدید معدنی شبابکی دیرلر قیمتی نیشابوری قدر دکلدر معرب فیروزج درجواهرنامهٔ

میرصدرالدین ده مسطوردرکه جمله خواصندن برکمسنه برمقدار بن مدق واستعمال ایلسه
اکا هرنقدر زهر یدوشه لر کارا تیمیه وعقرب وسائر موذیات صوقدوغنه ومسموم اولانه برمقدار
سحق ایدوب ایچورسه لر فی الحال دفع ایدر احمد التیفاشی جواهرنامه سنده ذکر ایدرکه
ملوک عجم دائما خاتم فیروزه یی پرمقلرندن کیدرمزلردی واعتقادلری بویله ایدی که قتلدن
واصابت ضرردن ومسمومات ایچمه سندن مصون ایدر فی الحقیقه مقتول برماغنده فیروزه
کورلمامشدر ومنقولدرکه جنک وخصومات دعاویده برکمسنه نک پرماغنده فیروزه خاتم
بولنسه بامر الله تعالی خصمنه غالب اولور ﴿ پیره ﴾ سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله
واخفاء هایله ارباب طریقت خلیفه سنه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت جهان
پیربرناشد زعشق این جوانمردان * زهی چرخ وزمین خوش که آن پیرست واین پیره *
وبرمعناسیده کل یعنی اقرع ابو المعانی بیت کاو خلقت خرطبیعت بدزبان * چشم احول
کج دهان وپیره سر * ودخی اوغل بالنه دیرلر ﴿ پیسه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله
ایله الاقارغه معناسنه وصقسغانه ده دیرلر ودخی هرنه که سیاه وبیاض ایله الاجه اوله
اکا پیسه دیرلر حکیم انوری بیت جاه توسایه ایست که خورشید را بعمر * امکان پیسه
کردن آن نیست درشمار ﴿ پیشباره ﴾ سکون یای تحتانی وفتح باء موحده وراء مهمله
وشین معجمهٔ موقوفه ایله مهمان اوکنه قبل الطعام قونیلان حلویات شکرو بادام ومربیات
کبی میرنظمی بیت شود مهمان خیالش پیشباره * کند لخت جکر دل پاره پاره *
﴿ پیشکاره ﴾ پیشکار مرقوم معنالرینه ودخی بمعنی ماما یعنی کبار اولرنده کتخدا قادین
دیدکلری بیوک خاتون ﴿ پیشگاه ﴾ سکون یای تحتانی وشین معجمه وفتح کاف فارسیله
بش معنایه کلور اول نسخهٔ حسین وفائی ده فرشی باشدکه در پیش افکنند یعنی صدر
اوکنه دوشنن دوشمه معروفی بیت بدیدم یکی خانهٔ محتشم * نه نخ دیدم آنجاونی پیشگاه
ثانی مجمع الفرسده بمعنی نظرکاه خواجه حافظ بیت باچنین اوج جلال از پیشگاه
مسکنت * آکهی وخدمت دلهای آکه میکنی * ثالث مقام خدمت معناسنه شیخ
نظامی بیت پرستار چندین زرین کلاه * مزینش باتاج در پیشگاه * رابع شرفنامه ده
بمعنی صدر مجلس وفرش صدر حکیم سنائی بیت پیشگاه دوست راشاهی چو بردرگاه عشق
عافیت را سرنکون سازاندر آویزی بدار * خامس بمعنی جای پادشاه وصاحب تخت
ومسند حکیم فردوسی در حق منوچهر شاه بیت ازان پس بدخمه سپردند شاه * تو
کفتی نبد نامور پیشگاه * وله درحق مهراب شاه بیت بیزدان کرفتند هردو پناه * هم آن
دلشاد ماه وهم پیشگاه * بو معنایه مسعود سعد سلمان بیت ازچو تو محتشم فروزد ملک *
وزچوتو پیشگاه نازدگاه ﴿ پیشگه ﴾ پیشگاهدن مخففدر بو مقوله مخففات لفظ
فارسیده چوقدر ﴿ پیشه ﴾ سکون یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول شغل وحرفت وصنعت
ثانی فرهنگ جهانکیریده برنوع نایدر اکثر چوبانلر چالرلر توتک دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت
باتاج خسروی چکنی ازکیا کلاه * باساز باربد چکنی پیشهٔ شبان ﴿ پیشیان ﴾ سکون
یای اول وفتح ثانی وشین معجمه موقوفه ایله برنوع لطیف ولذیذ حلوادر دقیق ورروغن وعسل

وعسل یا دوشاب وکبار سکر ایله ایدرلر عربیده شفارح دیرلر ضم شین ایله شاه ناصر خسرو
بیت سخن بهترکه پیش آری خوش آراک * سخن بهتربسی از پیشیاره ﴿ پیشینه ﴾
سکون یائین وکسر شین وفتح نونله متاع بهاسنه مقدم ویریلان که عربیده بیع دیرلر ودخی
مقدم اولان نسنه هرنه اولورسه وارکن ایشه شروع ایلمکه دیرلر جغتایده ایریکماک دیرلر
لیلی مجنونده لیلی وصفنده بیت برکون ایریکیب معمؤدب * توشتی باشیغه هوای مکتب
واسکندرنامه ده بیت بیلندی که کوب طبعی راغب دورور * ایریکراک انینک منعی واجب
دورور ﴿ پیغه ﴾ سکون یا وفتح فایله بواغا جدرکندودن پرنده چور ویوب قاواولور
خراسانده قاو پرینه قوللنورلر وهم کندولسانلریدرکذا فی مجمع الفرس ﴿ پیلسته ﴾ سکون
یا وسین مهمله وفتح لامله ایکی معنایه کلور اول سختیان که خسان وادیم ودیم دخی دیرلر
ثانی فیل دیشی معناسنه استاد عنصری بیت چو برروی ساعد نهد سر بخواب * سمن
را ز پیلسته ساز دستون * والسنهٔ اصحاب وقوفدن بطریق الاستعاره انکشت معناسنه
مسموعدر بو قولی مؤید حکیم اسدی بیت به پیلسته سنبل همی دسته کرد * بدرباز
پیلسته راخسته کرد * وتتبع بلیغ واستقصای تمام دنصکره بر معتبر نسخه ده عاج معناسنه
یعنی فیل کمکی معناسنه منظور راقم الحروف اولوب ابیات مرقومه لردن دخی مناسبت فهم اولنور
﴿ پیله ﴾ سکون یا وفتح لامله تحفة الاحبابده ابریشم قوردی معناسنه در میرخسرو بیت
پیله که از برک کیا کرد نوش * برهنه بینی همه آفاق پوش * اما شمس فخری ابریشم معناسنه
نقل ایدوب بو بیتی نظم ایلمش بیت زانکه ایشان زکرم قزنه تنند * از ره حرص کرد
خود پیله * وکتاب السامی فی الاسامیده پیله اول ابریشمدرکه قوردآنی اوزرینه طولاشدرر
واصح بودرو بو قولی مؤید مولانا کاتبی بیت وجود جاهل اکردرنخ نسیج بود * چو کرم
مرده شود کو درون پیله درست * بو معنایه حسین ثنائی بیت من چو کرم پیله از دیبا
واطلس فارغم * برتن عریان لعابی ازدهان افشانده ام * شاعر بیت جامهٔ کعبه راکه
می پوشند * اونه از کرم پیله نامی شد * نسخهٔ میرزا ابراهیمده پیله کیاه نوعندن برکیاهدر
بعض نهرلر آیریلوب ارادده برمقدار قوری یرقالوب ینه قاوشور اول مقوله یرلرده بتر
اکا ده پیله دیرلر وجراحتده حاصل اولان قورده دینلدوکی دخی رسیدهٔ نظر در ﴿ پینه ﴾
سکون یای تحتانی وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول یامه که رکو دخی دیرلر وثانی قولتق
واندهٔ بتن قیل معناسنه در ﴿ پیواسته ﴾ سکون یا وسین وفتح واو وتاء مثناة ایله نسخهٔ
میرزا براهیمده برج وحصار معناسنه در میرنظمی بیت شد آن پیواسته را محکم بنایی *
که پای عقل وهوش اورا رسائی ﴿ پیوه ﴾ سکون یای تحتانی وفتح واوایله کوه دیدکاری
قورتجغزکه چوقه وسائر پشمینه اشیایی کسوب سوراخ سوراخ ایدر وکورکی کذلک تباه
ایدر ﴿ پیهزده ﴾ سکون یای تحتانی وها وفتح زاء معجمه ودال مهمله ایله ترکیده دنه چادری
دیدکاری اوتدر ﴿ پیهورده ﴾ سکون یا وها وراو فتح واو ودال مهملتین ایله اسان پهلو یده
پیک معناسنه در ﴿ پیه ﴾ سکون یا واظهار ها ایله ایچ یاغی وقویروق یاغنه ده دیرلر
﴿ مع الباء ﴾ پسکل تارکی ﴿ سکون سین مهمله وفتح کافله مغل دیارنده اولور برنوع فستقدر

ﮔ پی ﺞ سكون یای ایله ایچ یاغیدر پیه‌دن مخففدر شمس فخری بیت نهیبت چشم و جان
خصم بكداخت * بدان صورت كه آتش جرم پی را ﮔ پیاز دشتی ﺞ طب كتابلرنده اسقیل
دیدكلری عربیده بصل العنصل و بصل الفار و بصل الفی دخی دیرلر كذا فی البدیعی ﮔ پیازكی ﺞ
فتح زاء معجمه و كسر كافله قیمتلی بر معدن لعلی در بدخشانده پیازك نام بر قریه‌یه منسوبدر
لعل معدنی اولان طاغك سفلی سنده واقعدر میر مجیبی بیت ازچشم پرده قاعدهٔ چرخ
معدنی * وزلب شكسته قیمت لعل پیازكی ﮔ پیازی ﺞ دخی دیرلر حذف كافله
رضی الدین نیشابوری بیت اشكم ازشوق توچون لعل پیازی وانكهی * تو بطلبت مر مرا
هر خطه میكوبی چو سیر ﮔ پیتكانی ﺞ سكون یای تحتانی و تاء مثناة و فتح كاف و كسر نونله
بمعنی منجنیق كذا فی المجمع ﮔ پیرای ﺞ پیرایه معناسنه اسم فاعلدر چهره پیرای دیرلر
زیب و زینت ویریجی دیمكدر و بر معناسی دخی اغاجك زیاده داللرین كسیجی بستان پیرای
دیرلر حكیم انوری بیت برده رضوان بهشت ازپی پیوسته كری * در تو هر فضله كه انداخته
بستان پیرای * وایكی معناده صیغهٔ امرده اولور كذا فی الصحاح ﮔ پیرزی ﺞ سكون یا
و راو كسر زاء معجمه ایله بمعنی خردوات و خرده فروش كه پیرزی فروش ده دیرلر ﮔ پیسی ﺞ
سكون یا و كسر سین مهمله ایله علت برص و بهق كه جلد آدمیده و حیوانده ظاهر اولور ولی
دشت بیاضی در هجو وزیرشاهی * رباعی * ای شاهی قلب كرده نخوت مستت * از كشمكش
زمانه خواهم پستت * یك شاهی قلب اكر بدستت افتد * چون لكهٔ پیسی نرود از دستت
ﮔ پیشانی ﺞ ایكی معنایه در اول آلن كه عربیده جبهه و ناصیه دیرلر شیخ نظامی بیت
به پیشانیش داغی بركشیده * چو خطی برخطایی بركشیده * ثانی بمعنی متابعت نفس
و دخواهی خلاق المعانی بیت نكارا چند ازین پیمان شكستن * به پیشانی دل انسان شكستن
بو معنایی مؤید شیخ سعدی بیت طاعت آن نیست كه برخاك نهی پیشانی * صدق پیش
آركه اخلاص به پیشانی نیست ﮔ پیش پاین ﺞ اول حالته دیرلر كه ایلرو ایاق قویله كذا فی
شرفنامه ﮔ پیش دستی ﺞ بمعنی سبقت و تقدم به دیكران كذامنه ﮔ پیشگاهی ﺞ صدرنشین
یعنی حاكم و امیر مجلس و پیشگاه مرقوم معنالرنده مصدر و دخی صفت استعمال اولنور
حكیم اسدی بیت ترا برسر اندیب شاهی دهم * بهند اندرت پیشگاهی دهم ﮔ پیشكی ﺞ
سكون یا و فتح شین معجمه و كسر كافله بمعنی خدمت و پیش آری كذا فی شرفنامه ﮔ پیشی ﺞ
بمعنی پیش دستیٔ مرقوم یعنی ایلرولك و یای نسبتله ایلرویه مخصوص اولان نسنه
ﮔ پیلهٔ بینی ﺞ برون قنادی معناسنه در ﮔ پینكی ﺞ سكون یای تحتانی و فتح نون
و كسر كاف فارسیله بمعنی غنودن سبك یعنی امز غنمق عربیده سنه دیرلر كسر سین ایله
كذا فی مؤید الفضلا بو معنایه محمد میرك در هجو ولی دشت بیاضی * قطعه * ولیٔ دشت
بیاضی ظهیر ثانی عصر * بروی مسند شاهی شد و اساس انداخت * چو خواست دبدبهٔ
شاعری فرو كوبد * به پینكی زد و خوش مهرهٔ بطاس انداخت ﮔ باب الباء الفارسی
المضمومة مع الالف * پخته تدبیرها ﺞ رأی صائب و تدبیر درست كذا فی المحمودی ﮔ پرسا ﺞ
سكون را و فتح سین مهملتین ایله پرسانیدن لفظندن مشتق اسم فاعلدر صوریجی معناسنه

ب الباء الفارسی المضمومه

معناسنه ﮔ پشیز خرما ﺞ كسر شین و سكون یای تحتانی و زاء معجمتین ایله خرما ظرفی كه
ایچندن خرما صالقمی چقار ﮔ پكا ﺞ فتح كاف عربیده معروف بر اغاجدر ﮔ پور سینا ﺞ
نام ابو علی ابن سینادر كه ذكری مرور ایلدی ﮔ پور عنقا ﺞ نام زال زردركه حكایه‌سی
مشهوردر شاعر بیت بی یاریٔ زال پور عنقا * برخصم ظفر نیافت رستم ﮔ پوستیرا ﺞ
سكون سین مهمله و كسر تا بعده یای تحتانی ایله دباغ معناسنه دركه اصلی پوست پیرا ایدی
تخفیفا یایی حذف اولنمشدر ﮔ پوشا ﺞ واو معروف و فتح شین معجمه ایله ایكی معنایه كلور
اول بمعنی پوشیدنی یعنی جامه و لباس میر نظمی بیت شود بخت سیه مانع زپوشا * ازانرو
شد برهنه قیس شیدا * ثانی بمعنی اندیشه یعنی فكر وله بیت نخواهم درجهان جز وصل
یارا * نمیدارم بدل راغیر پوشا * كذا فی مجمع الفرس ﮔ پویا ﺞ واو معروف و فتح یای
تحتانی ایله غایت اشكون آت بعض نسخه‌ده یورغه آت دیمشلر استاد لطیفی بیت عشوه
كرد اهل عشق را پویا * بلبل از عشق كل شده كویا * بو بیتدن مطلق یلیجی فهم اولنور آته
مخصوص اولمامش اولور ﮔ مع الباء * پوب ﺞ واو مجهول ایله اوچ معنایه كلور اول بمعنی پدر
حكیم خاقانی بیت عطسهٔ او آدمست عطسهٔ آدم مسیح * اینت خلف كز شرف عطسهٔ او بود پوب
ثانی بمعنی فرش خانه و پادشاهلره مخصوص دوشمه استاد رودكی بیت شاه دیكر روز باغ
آراست خوب * تختها بنهاد و بر كسترد پوب * ثالث محمودیده بمعنی تاج مرغان و فرهنك
جهانكیریده كاكل مرغان دیمشدر تاجله كاكلك فرقی بودركه تاج هر قوشده اولماز اما كاكل
هر قوشده بولنور خواجه عمید لویكی * مسمط * ازپادهٔ زاغت بجان از سوك پوب از سر
كنان * طاق فلك ندهد نشان جفتی موافق مثل این ﮔ پوتاب ﺞ واو مجهول و فتح
تاء مثناة ایله نشانهٔ تیر یعنی هدف ابو المعانی بیت جوهر غم پرشده ظاهر شود كجینه ام
كازمان پوتاب كرده تیر مژكان سینه ام ﮔ پورشسب ﺞ نام پدر زردشت واو پسر پیترسب است
زردشت بهرام بیت بكفتش همه راز با پورشسب * همه مرده بردند زی پیترسب
ﮔ مع التاء المثناة * پخت ﺞ سكون خاء معجمه ایله پختن لفظندن فعل ماضیدر پشدی
و پشوردی معناسنه و یاق ایله دپمك معناسنه ده مرویدر ﮔ پختكان حقیقت ﺞ واصلان
حق و سالكان راه خدا ﮔ پشت ﺞ سكون شین معجمه ایله اوچ معنایه در اول ارقه كه
عربیده ظهر دیرلر فتح ظا ایله ثانی ولایت نیشابورده بر شهر اسمیدر سبب تسمیه‌سی كوه
نیشابورك ارقه كبی واقع اولمشدر ایكیوز یكرمی التی قریه‌یی مشتمل بر شهر عظیمدر حكیم
فردوسی بیت زكركان بیامد سوی راه پشت * پر ازنك رخسار و دل درشت *
ثالث نواحیٔ هراتدن بادغیس ناحیه‌سنده بر قریه اسمیدر كذا فی مجمع الفرس ﮔ پشت بست ﺞ
پشتدن صكره فتح باء موحده و سكون سین مهمله ایله بست بغلدی دیمكدر معنای تركیب
كلیم و اكابكزر نسنه ایچنه بعض شئ قویوب ارقه‌ده كوتوردكاری نسنه‌یه دیرلر تركیبه
نعمة الله انی ارقلوج عبارتیله تفسیر ایتمش ﮔ پلست ﺞ ضم لام و سكون سین مهمله ایله
بمعنی زشت و پلید كه پاشت دخی دیرلر میر نظمی بیت نباید ازان هیچ كار درست * كه طبعش
كج و روی ترش و پلست ﮔ پوت ﺞ واو مجهول ایله جكر معناسنه دركردن ایتدكلری

قلیه یه پوتی دیرلر اکثر شعرلرده پوتی لوت معناسنه ایراد ایدرلر اول ایسه طعام قسمندندر
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * شیرخوان کی شناسد ذوق لوت * هر پر پرا پوی
باشد لوت پوت * عشق باشد لوت وپوت جانها * جوع ازین رویست قوت جانها *
ل پوخت ج واو مجهول وسکون خاء معجمه ایله بمعنی پخت کذا فی فرهنگ جهانکیری میر
خسرو بیت همه کس بهر عادت حیله می پوخت * شه غازی بت وبتخانه میسوخت
ل پوز درخت ج یعنی تنه درخت ترکیده اغاج اوزکی دیرلر ل پوست ج واو معروف وسکون
سین مهمله ایله مطلق دریدر آدمك وحیوانك ونباتات قشورنه ده دیرلر عربیده جلد
دیرلر کسر جیمله چغتایده تیری دیرلر کسر تا ایله ل مع الجیم * پچ ج یو مری اولان نسنه یه
دیرلر وبریدم یعنی وبعض اشیاده کثرت معناسنه کلور ضبط وحددن متجاوز اوله میر نظمی
بیت نمانده بدل صبر ای تندخو * ولی پچ شد جور وآزار تو ل پچ پچ ج ایکی آدم اراسنده
مخفی مکالمه که فسلدی دیرلر ودخی بر لفظدر که اوغلاق وکچی چغردر لر ایکی معنایه شمس فخری
قطعه * در رسته انصاف جمال الحق والدین * هرکز سخن ظلم نکویند به پچ پچ * ازمعدلتش
کرك شبان همچو شبانان * خوانند بزان کله را جمله به پچ پچ * بو لغتی بعض صاحب
فرهنك باء مکسوره ده روایت ایتمش وبعضیلری خصوصا فرهنك جهانکیری مؤلفی باء
مضمومه ایله نقل ایلمش ایکی وجهی ده جائز اولمغله تحریر اولندی ل پرکنج ج سکون راء
مهمله وفتح کاف ونونله جوزلی وبادملی حلوا وکسر کافله ده مرویدر ل پلوج ج ضم لام وسکون
واو ایله سست اندام اولمق معناسنه میر نظمی بیت کذشت عمر ز ناز ایام پوچ * رسیده
به پیری وبوده پلوج ل پوچ ج واو معروفله ایکی معنایه در اول درشت وناهموار ویومری
اولان نسنه که لطافت وزراکتدن خارج اوله ثانی هیچ وایشه یرامین نسنه اکثر هیچ لفظنه
مترادف استعمال ایدرلر شاپور بیت شم بوعده وروزم بانتظار کذشت * بهیچ وپوچ مرا روز
وروز کار کذشت * وصائب دخی دیمشدر بیت کفتکوی پوچ ناصح را نمی فهمم که چیست
اینقدر دانم که جای پنبه در کوشم تهیست ل پوزش ج واو معروف وکسر زاء معجمه وسکون
نونله عذر معناسنه یعنی اعتذار ایلمك پوزش دخی دیرلر ل مع الخاء المعجمه * پخ ج کوزده
اولان چیق که علت سببی ایله اوله ل پوخ ج واو مجهول ایله دخی چیق معناسنه مرویدر
میر نظمی بیت شد این ضعف پیری نشان شیوخ * بود چرك بینی ودر چشم پوخ *
ل مع الدال المهمله * پرد ج فتح راء مهمله ایله فرهنك جهانکیریده بمعنی پرشود شیخ سعدی
بیت تو خود را کمان پرده پرخرد * انانی که پرشد دکر چون پرد * ثانی سکون را ایله
لغز وبا کلمه معناسنه در ابو المعانی بیت تا نفهمد سخن از حال دلم حرف وصال * پردکوید
بمن ان دلبر بی مثل وجمال * وزبان کیلانیده پل معناسنه در ل پزغند ج سکون زا ونون
وفتح غین معجمتین ایله سماق یپراغی ودری دباغت ایتدکلری اوت بعض نسخه ده قاطر آوازنه
دیرلر ل پنجه بند ج سکون نون وفتح جیم نارسیله پیشانی بند معناسنه در آلن باغی دیمك
اولور عربیده عصابه دیرلر استاد رودکی بیت هر که مارا در غمی سازد اسیر * چون ز پنجه
باز کیرد پنجه بند * واستاد عجدی بیت به پنجه دلم چون به پنجه تم * به بند در غم دلم

دلم پنجه بند ل پند ج سکون نون ایله محلوج پنبه یوماغی که اکیرلمك ایچون حاضر ایدرلر
آکا پنجش وپنجك وپندك وغنده وباغنده وکاله دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ل پود ج اوج معنایه کلور اول اماله ایله ارغج درکه عربیده سدا دیرلر حکیم فردوسی
بیت ز یزدان واز ما بدان کس درود * که تارش خرد باشد وزاد پود * شیخ نظامی بیت
چند ز تار طمع وپود لاف * بر قد هر سفله شوی حله باف * بو بیتك مقتضاسی تار ارغج
وپود ارش اولمقدر لکن رومده فارسی لغت جمع وتحریر ایدنلر نعمة الله وحلیمی وغیریلری
پود ارغج وتار ارش دردیو یازمشلر ظاهر لسان فارسیده بوغلطری چندان اولمامقدر ثانی
فرهنك جهانکیریده بمعنی کهنه حکیم فردوسی بیت شهی کو نترسد ز درویش پود *
بشهنامه اورا نباید ستود * ثالث اماله سز اسکی بزی یاقوب قاوایدرلر آکا پد وخفت
دخی دیرلر عربیده مراق دیرلر شمس فخری بیت شك نیست که آتش زنه سنك بلا را * جز جان
وتن دشمن جاهش نبود پود ل پورمند ج واو معروف وسکون راء مهمله ونون وفتح میمله صاحب
اولاد اولان آدمه دیرلر وواو مجهول ایله خوشبو بر اوت آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری
پوشند ج واو معروف وفتح شین معجمه وسکون نونله بمعنی سرپوش کذا فی مجمع الفرس ل پولاد
اوج معنایه کلور اول جوهردار دمور درکه معروفدر طالب آملی بیت سحاب لطف تو کر آستین
فشان کردد * نقوش کینه شود محو از دل پولاد * ثانی مبارز ایرانیاندن بر پهلوان آدیدر ثالث
مازندران دیولرندن بر دیو آدیدر که رستم آنی هلاك ایلدی ل مع الراء المهمله * پخته خوار ج
بمعنی کدا وداماد مثال اول شیخ سعدی بیت اکر دست همت بداری زکار * کدا پیشه
خواندت وپخته خوار * وداماد معناسنه اولدوغی عموم اولمامقدر ایچ کویکو اولانلره
دیمك صحیح اولور مکر کثرت استعمال ایله جمله سنه شامل اوله ل پر ج اکرچه طلو
معناسنه درکه مقابلی تهی در اما تکرار وبسیار معناسنه استعمالی دخی غایت شایعدر
صائب تبریزی بیت چار بازار عناصر پر مکرر کشته است * وقت آن آمد که برچینند این
بازارها * عربیده مملو چغتایده تولون وتولادیرلر سبعه سیاره ده بیت تولای آیتیب سرشك
بیرلا کوز * آیتا باشلادی حالتیدین سوز ل پرغور ج سکون راء مهمله وضم غین معجمه
ایله بلغور معناسنه میر نظمی بیت نباشد درشکایت هیچ پرکو * چو در خانه شود پرغور
ومنجو ل پرکر ج سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله مرصع طوق وامثالی مجوهر نسنه لر
وله بیت شاهد این بنده او بودم * پرکری زنجیر خدمت کردنم ل پسندر ج فتح سین
مهمله وسکون نون ایله اوکی اوغل معناسنه استاد عنصری بیت جز بماد ندر نماند این
جهان کینه جو * با پسندر کینه دارد همچو باد ختندرا * مادندر اوکی آنا ودختندر اوکی
قز دیمکدر ل پشت دار ج بمعنا پشتیبان حضرت مولانا قدس سره بیت نه مادر امد دوپشت
دارموسی ساخت * نه لحظه لحظه زعین جفا وفا سازد ل پشخور ج سکون شین وفتح خاء
معجمتین وواو معدوله ایله کلام زائد وبیمعنی وهذیان میر نظمی بیت کران آید بدل پیش
هنرور * سخن را چون شود بیهوده پشخور ل پندار ج سکون نون وفتح دال مهمله ایله بمعنی
مالدار وصاحب انبار ومحکم وقوی ل پندر ج سکون نون ایله شیراز الکه سنده بر قلعه

اسپید دکذا فی شرفنامه ﮒ پور ﭺ واو معروف ایله درث معنایه کلور اول اوغل عربیده کی
ولد معناسنه حکیم خاقانی بیت دل در سخن محمدی بند * ای پور علی ز بو علی چند * ثانی
فرهنك جهانکیریده شهر کنوج حاکمی که هند پادشاهلرینه رای دیرلر آنك نامی در فور دخی
دیرلر ثالث مجمع الفرسده آتك جمله اسماسندندر حکیم فردوسی بیت کراز ان کراز انه آکاه
از ین * که پیژن نهادست بر پور زین * و حکیم اسدی بیت به پور نبردی برافکند زین *
دو صد کرد کرد از دلیران کزین * رابع نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی نادان کرفتن خودرا یعنی کشی
کندویی بلمزلنددرمك عربیده تجاهل دیرلر ودراج معناسنه کلدوکیده مرویدر ﮒ پور ازر ﭺ
یعنی حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام کذا فی شرفنامه ﮒ پور هاجر ﭺ یعنی
حضرت اسمعیل علی نبینا وعلیه السلام ایضا منه ﮒ پهر ﭺ سکون ها ایله بمعنی مدرسهٔ
جهودان کذا فی موید الفضلا ﮒ مع الزاء المعجمه * پراز ﭺ فتح راء مهمله ایله چفت آتلرندن
بویندرق اغاجی که اوکوزك بوینینه چکوردلر آنی بغلدقلری قایشه دیرلر مشکلاتده باء
مکسور ایله مرویدر ﮒ پرز ﭺ سکون راء مهمله ایله خاوکه قطیفه وچوقه وقالیچه ده
اولور وابریشم وایلك ده اولان که ترکیبده ضم را ایله مستعملدر حکیم انوری بیت از چه خیزد
در سخن حشو از خطا بینی بطبع * وز چه باشد پرز بود یباز نا جنسیٔ لامس * حکیم خاقانی
بیت از پرز پلاس آخر تو * بر جیس بطیلسان نه بینم ﮒ پژول باز ﭺ ضم زاء فارسیله
پژول برنوع اویوندر پسلم دخی دیرلر باز آکا فاعل اولور یعنی اول اویونی اویناجی دیمك اولور
ﮒ پشماز ﭺ سکون شین معجمه وتاء موقوف ایله مهرهٔ پشت یعنی آرقه کموکی عربیده
فقرات دیرلر ویجوز بالراء المهمله مشکلاتده وهو الذی یؤخذ فی الجلد کهیأت الدرهم
تعبیریله مسطوردر ﮒ پشغیز ﭺ سکون شین ویای تحتانی وکسر خاء معجمتین ایله یای
اغاجی که مشکلاتده وهو شجر صلب یتخذ منه القشر ویعملون فیه القوس ﮒ پوز ﭺ
اطراف دهن یعنی آغز چوره سی حضرت مولانا قدس سره بیت روی پنهان میکند زیشان
پوز * تا سوی باغش نه بکشاید پوز * شیخ سعدی * قطعه * میرفت وهزاردیده با او
همچون شکرش لبی وپوزی * باز آمد وعارضش دمیده * مانند شبی بروی روزی *
ومطلق دهن حیوانات معناسنه حکیم سنایی بیت از پی صید آهوی خوش پوز * چشمها
پر ز سرمه کرد چو یوز ﮒ مع الزاء الفارسی * پراژ ﭺ فتح راء مهمله ایله بمعنی پراکنده وپریشان
کردن ﮒ پرژ ﭺ سکون زا وضم باء فارسیین ایله فرهنك جهانکیریده بر کلمه درکه اوغلاق
ویکی نواخت ایدرلر حکیم سنایی بیت نشوهٔ دل بحرف قرآن به * نشود بز به پژ پژی فربه *
ﮒ پژ ﭺ بمعنی شبنم ﮒ پوژ ﭺ واو معروف ایله بمعنی زنخدان یعنی چکه استاد منجیك دیمشدر
بیت امروز باز وپوژت ایدون بتافت اسب * کویی همی نداند آن توهمی کرفت *
ﮒ مع السین المهمله * پرس ﭺ پرسیدن لفظندن صیغهٔ امردر صور معناسنه شیخ فیضی
ما سجده بر سایهٔ دیوار کنشیتم * از بی ادبان پرس حرمکاه صنم را ﮒ پس ﭺ بمعنی پسر
حکیم فردوسی * مثنوی * بیامد نخست آن سوار هژبر * پس شهریار جهان اردشیر *
بیستاد در پیش نیزه بدست * تو کفتی مکر طوس اسپهبدست * وله بیت پس آنکاه

آنکاه کرد ند زان کار زار * پس شاه را فرخ اسفندیار ﮒ پلوش ﭺ ضم لام وسکون واو ایله
بمعنی تواضع وتملق وفریب شمس فخری بیت بجاپلوسی خود را همی کند پرکار * بلی
همیشه بود کار جاپلوس پلوس ﮒ پوس ﭺ واو مجهول ایله چرب زبانله فریب ویرمك
معناسنه کذا فی شرفنامه ﮒ مع الشین المعجمه * پخته جوش ﭺ نسخهٔ میرزا ابراهیمده
شراب تیرهٔ جوشانیده بمعنی زیاده قیناملغله غلیظ وقویی اولمش شراب باده اولسون اشربه
اولسون استاد دیمشدر بیت نهٔ مستی که عقلت نیست کرده * زصاف پخته جوش جام
هستی * اما فرهنك جهانکیریده برنوع شرابدرکه شیرهٔ انکوری سموز قوزی ایله چولمکه
قویوب بعض بهارات ایله قینادوب استعمال ایدرلر طریق ترکیبی طب کتابلرنده مصرحدر
ضعف معده وکبد وضعف باه ایچون ووجع ایچون مفاصل وفالج ولقوه یه نافعدر وکسر
ریاح وادرار بول ایدر نافع شرابدر خواجه عمید لویکی بیت منم که طبع درایام من قبول
کنند * قدید ودنبه وسنبکی وپخته جوش کران ﮒ پرتاش ﭺ سکون راء مهمله وفتح تاء
مثناة ایله ولایت ترکانك نامیدر کذا فی موید الفضلا ﮒ پش ﭺ بمعنی کیسوی اسب یعنی
آت یلیسی حکیم اسدی بیت کمندی تیغی بکف آختند * پش بارکی چون عنان آفتند
اما موید الفضلاده پش ضم با ایله بمعنی جعد وفتح ایله کیسوی اسبدر ومجمع الفرسده
طرف که کمر اوزرینه بغلرلر وبر معناسی دخی فرومایه دیمکدر ﮒ پنجش ﭺ سکون نون وکسر
جیمله اکیرلمك ایچون اولمش پنبه طوپی که پندش وپندك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ﮒ پندش ﮒ سکون نون وکسر دال مهمله ایله بمعنی پنجش مرقوم ﮒ پوزش ﭺ واو معروف
وکسر زاء معجمه ایله ایکی معنایه در اول عذر دیلمك ثانی مطلق عذردر شیخ سعدی بیت
خداوند بخشنده دستکیر * کریم خطا بخش پوزش پذیر * آخرنده کی شین ایله اسم مصدر
اولمق کوریننور اما اصل کلمه دندر حکیم خاقانی بیت دست برکن زاف بت رویان بکیر *
پوزش خجلت ز نادانی بخواه * حکیم اسدی بیت منه درکه خشم او زیر پای * چو خشم
از تو آید تو پوزش نمای ﮒ پوش ﭺ سکون واو ایله ایکی معنایه کلور اول پوشیدن لفظندن
صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور خواجه حافظ بیت در عهد پادشاه خطا بخش وجرم
پوش * حافظ قرابه کش شد ومفتی پیاله نوش * فرهنك جهانکیریده صیغهٔ امردر از راه دور
شو معناسنه که بردر وبردار دخی دیرلر ثانی زره معناسنه در مولانا شهابی بیت چو ماهی
شم آنکه بد پوش دار * چه غوك اندران آب شد غوطه خوار ﮒ پوشش ﭺ اورتونه جك
وکیلجك معناسنه اسم مصدر صیغه سیدر میر نظمی بیت که بی پوشش بماند این جسم
لاغر * زمین وآسمان شد زیر ودیو * ﮒ پویش ﭺ یای تحتانیله پوییدن لفظندن اسم
مصدردر یلوب یوپورمق معناسنه ﮒ مع الغین المعجمه * پشتروغ ﭺ سکون شین معجمه
وضم تا وراء مهمله ایله برنوع صرنیز دکندر بحاز بریه سنده چوق اولور تازه ایکن دوه ییسه
فی الحال هلاك اولور عربیده ضریع دیرلر قرآن کریم الشانده اهل جهنم حقنده * لیس لهم
طعام الا من ضریع * واردا ولمشدر ﮒ پشته باغ ﭺ چایر وچمن وسبزه زار دیمکدر ابو المعانی
بیت درکنار آب کلشن پشته باغ لطیف * باده با ساقی کلرخ کر بود تنها خوشست *

ك پلوغ ع ضم لامله حيوانات تدن سود صاغمق استحلاب معناسنه ك مع الفاء * پف ع
آغزدن چقان هوا شمع وچراغ سوندرمكه اخراج ايدرلر مولانا جامی بيت هركه بروی
مه فشاند تف * ميكند برچراغ انجم پف ك مع الكاف * پتك ع سكون تاء مثناة ايله
اورس او زرنده دمور وبا قردوكدكلری بيوك چكيچ در حكيم فردوسی بيت سرسروران
زير كرز كران * چو سندان بر و پتك آهنكران ك پچشك ع ضم جيم وسكون شين معجمه
ايله قويون وكچی وامثالی حيوان ترسی كذا فی مجمع الفرس ك پرتك ع سكون راء مهمله
وضم تاء مثناة ايله زياده اسكون ويورغه آته ديرلر وكوج معناسنه ده رسيده نظردر
ك پردك ع سكون را وفتح دال مهملتين ايله لغز وياكتمچ معناسنه مير نظمی بيت باوكی ذم
حرف نيل وصال * بكويد مرا پردك بی مثال ك پژوك ع ضم زاء فارسيله يعنی صدای
موحش ومهيب ابو المعانی بيت زآه وناله زارم پژوك افتاده درعالم * كه پنداردند برخاسته
قيامت مرده وزنده ك پژك ع سكون زاء فارسيله تسبيح بوجكی معناسنه در ك پشتك
سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله اوج معنايه كلور اول جامه كوتاه كه بيلدك ايدرلر
حالا روم ديارنده دخی مستعملدر پشتی وعجايبی دخی ديرلر حكيم سوزنی بيت اكرجبه
خاره را مستحقم * زتو بس كنم پشتكی ژند پيچی * ثانی برمرضدر آته وقطره عارض
اولور ايا قلرنده خرده دانه جكلر چيقوب پشر وشيشر يورمكدن آليقور ثالث برنوع اويوندر
برآدم ايكی النی يره قويوب اياقلرين يوقاروقالدوروب يورور اول اويونه سكندر وكردم
دخی ديرلر عنديلسانده بولغت كتاب معناسنه در ك پشتنك ع سكون شين معجمه ونون
وفتح تاء مثناة ايله طيقور قولانه ديرلر ك پشك ع فتح شين معجمه ايله كدی دركه پوشك
دخی ديرلر عربيده هره وسنور ديرلر حكيم سنائی * مثنوی * دل مجروح را شفا قرآن *
جان پر درد را دوا قرآن * توكلام خدا برابی مثك * كرنه طوطی وحمار وپشك * اصل
ايمان وركن تقوی دان * كان ياقوت وكنج معنی دان * كمال غياث * قطعه * از چرخ
تاكبوتر وازمرغ تاشتر * ازكرك تا ببره واز موش تا پشك * روزی خوران خوان پر ازنعمت
تواند * هركوشه كه می نكرم صد هزار لك * وسكون شين معجمه ايله اوج معنايه كلور اول
سركين آهو وكوسفند وبز وشتر وامثالهم حكيم شيرازی بيت بعض اوداردبشورن كرم
وخشك * بعض او در طبع سركينست وپشك * بومعنايه فرهنك جهانكيريده كسر بايله
نقل اولنمشدر كه پشكرو پشكره وپشكل وپشكله دخی ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت
كفت جايش را بروب ارسنك و پشك * ور بود ترديز بروی خاك خشك * بوبيتده ضم بايله
خشك قافيه اولنمشدر ثانی چمبره ديرلر ثالث براغاج آديدر ك پك ع اوج معنايه كلور اول
كنله وناهموار اولان نسنه يه ديرلر ثانی ايچی بوش نسنه كه مخفف پوكدر ثالث دمورجی
چكيچی بومعناده دخی پتك مرقومدن مخففدر بو اوج معنايه ترتيب اوزره پوربهای جامی
* قطعه * ای شور بخت ومد برومعلول شوم پی * وی ترش روی ناخوش ومكروه ولاغ
وپك * ثيری وبی طعام وتفه چون پنير ودوغ * بی ذوق خشك مغز وتهی همچو جوز پك
بامن مشو چو آهن وپولاد سخت چشم * تانشكنم سرتو چو سندان بزخم پك ك پلاك ع سكون

سكون لامله ايكی معنايه در اول كوز قباغی معناسنه خواجه سلمان بيت بادام چشم من
زده بر پلكها شكر * لوزينه ايست ريخته جلاب ش از كلاب * ثانی بوكركه عربيده كآبه
ديرلر ك پلوك ع ضم لامله دوه ترسی كه عربيده بعره ديرلر ك پنچشك ع سكون نون
وشين معجمه وضم جيمله بو وزن ومعنی كنجشك يعنی سرچه عربيده عصفور ديرلر شيخ سعدی
بيت پنچشك بين كه صحبت شاهين آرزوست * بيچاره برهلاك تن خويشتن عجول
ك پنجك ع سكون نون وفتح جيمله محلوج پنبه يوماغی كه اكيرلمك ايچون حاضر اولمش
اوله پاغند وپاغنده وغنده وپنده وپند وپندش وپندك وكاله دخی ديرلر حكيم روحانی بيت
يكی ازيشان پنجك ستان وپنبه فروش * كه دريش كاوی نامه است ونام اوعنوان ك پندك ع
سكون نون وفتح دال مهمله ايله يعنی پندك مرقوم ك پوپك ع واو معروف وفتح باء موحده
ايله هدهد قوشی كذا فی تحفة الاحباب هندوشاه ديمشدر بيت الاتا بازكويند از سليمان
كه با بلقيس وصلش داد پوپك * شمس فخری * قطعه * نهاد تخت شهی تاج فخر برتارك * زفر
مقدم اين زبده نجوم فلك * پناه ملك سليمان كه چون سليمانش * نويد ملك سبا دادمبدم
دهد پوپك * مؤيد الفضلاده ايكی باء موحده ايله هدهد وباء فا وسيله دختر بكر معناسنه
مرويدر ك پورك ع نام دختر رای كنوج دركه بهرام كوراآنی حباله ازدواجه كتورمش
ايدی فورك دخی ديرلر ك پوشك ع واو معروف وفتح شين معجمه ايله ماوراء النهر لسانند
كربه معناسنه دركه عربيده هره ديرلر شمس فخری بيت خدايكانا شاهنشهی كه شير فلك
بريزد امن لطفت خزيده چون پوشك * ابو الحسن شهيدی * قطعه * چند بردارد آن
هر يوخروش * نشود باده باسرودش نوش * راست كويی كه دركلوش كسی * پوشكی را
همی بمالد كوش * بعض نسخه ده باء موحده ايله وبعضيسنده ميمله موشك وصحاحده ياء
تحتانی ايله يوشك واقع اولمشدر ك مع الكاف الفارسی * پشتلنك ع سكون شين
ونون وفتح تاء مثناة ولامله ناقص ومعيوب وهرزه وهذيان معناسنه در حكيم سوزنی بيت
در ملك تو پسند نكردند بندكی * نمرود پشه خورده وفرعون پشتلنك ك پشنك ع
فتح شين معجمه وسكون نونله زمان قديمده وضع اولنمش نشان وقازمه معناسنه شمس فخری
بيت در آورد سخطش پاره سپهر ازجای * بيك اشارتی بی دستبرد پيل وپشنك *
ك پوشنك ع واو مجهول وفتح شين معجمه ونونله هری مضافاتندن برقريه اسميدر تعريب
ايدوب فوشنج ديديلر ك پوك ع واو معروفله اوج معنايه كلور اول غله قودقلری قيونك
اغزينه قونيلان خس وخاشاك معناسنه منجيك بيت بمرك پدركرچه پسر دارد سوك
درخاك نهان كندش مانند پوك * ثانی نسخه حسين وفائيده يعنی هوای دهن دركه اوفورمك
ايله آتش ياقرلر وسائر شيلر ايچون اخراج ايدرلر استاد اغاجی بيت كربرفكند كرم دم
خويش بكوكرد * بی پوك زكوكرد زبانه زند آتش * ثالث يانمش بزدركه قاو ايدرلر شمس
فخری بيت غم اكر بار من بود چه عجب * ميل آتش بود هميشه به پوك * مؤيد الفضلاده
قاو ونهان اولمش غله معناسنه در بعض نسخه ده باء موحده ايله منقولدر ع مع اللام *
پخل ع سكون خاء معجمه ايله يعنی پهن كه تحمكان وفوفه دخی ديرلر تركيده سموزاوت ديرلر

فی پرتکال بج سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة وکاف فارسیله هندک حدود نه داخل بر ولایت
اسمیدر طالب آملی بیت می شیراز یم از در دسر گشت * علاج خس باده های پرتکالست
و بیتدن مراد هندک آرز و درفی پر دل بج شجیع و بهادر وصاحب فکر و رای معناسنه شمس
فخری بیت بجاست درهمه ایوان همچو توشاهی * کریم و پر دل و دانا وعاقل وکامل *
فی پرشکال بج سکون را وکسر شین معجمه وفتح کاف فارسیله بولتلو هوا یعنی کوك یوزنده
بولوت اولوب یاغمدوغی محل وکاهی ترشیح ایلیه تکم طالب آملی بیت کهی ابر و کاهی
ترشح کونه که باران * بیا در چشم من بنکر هوای پرشکالی را فی پرغول بج سکون زاء فارسی
وضم غین معجمه ایله بمعنی برغول مرقوم یعنی بلغوردن اولان طعام فی پل بج ایکی معنایه
کلور اول معروف یعنی کوپری مولانا ناتنی بیت چنین دار فرمان بجیل مغل * که بر روی
جیحون بستند پل * وکرکه عربیده قنطره دیرلر ثانی پول معناسنه در حکیم نزاری قهستانی
بیت بار حسرت میکشم از بی پلی بی معی * خاك بر سر میکنم از بی پلی فی پوپل بج سکون واو وفتح
باء فارسیله جوز بوا قدر اولور بر نسنه در تعریب ایدوب فوفل دیدیلر بر نوع دار و در لسان
هندیده سپاری دیرلر استاد فرخی بیت درود در ختان چون جوز هندی پوپل * که هر
درخت سیال دکر مکرد پر فی پوخل بج واو مجهول ایله بخل مرقوم معناسنه در فی پوستکال بج
واو معروف وسکون سین مهمله وتا وفتح کاف فارسیله فرهنك جهانکیریده پوست بی موکه
درته دنبه باشد یعنی قویرق دبنده اولان تویسز دری و مجمع الفرس‌ده قیونك قویروغی
توبلرینه یاپشوب صالنان سرکین حکیم سنایی بیت از غلام آنکه ذی عیال آمد *
اوزد نبه پوستکال آمد فی پول بج واو مجهول ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی پیشتر مرقوم
ثانی کار بانسرای ومنزل غربا ثالث کوپری که عربیده جسر دیرلر کسر جمله حکیم فردوسی
بیت یکی پول دیکر بباید زدن * شدن را یکی راه وباز آمدن * وشمس فخری بیت
آنکه بهر خیر بعد در جهان * خانقه کرد و رباط و پول وسم * وسیلة المقاصدده برداق
اولمسنده دیرلر فی مع المیم * پرسم بج سکون را وفتح سین مهملتین ایله پر ایله سمدن
مرکبدر منت اولان طعامه دیرلر برآدمه احسان ایدوب تحمیل منت ایلمکدن کنایه در
میر نظمی بیت از عطای سفله امیدی مبند * کر دهد نانی بتو پرسم دهد فی پرثم بج فتح زاء
فارسیله قراغو معناسنه وهو ما یسقط من الثلج فی اللیل کذا فی المشکلات فی پشترم بج
سکون شین معجمه وراء مهمله وضم تاء مثناة ایله قورداشنی دیدکلری علت که عربیده شری
دیرلر فی پل چکنم بج ولایت شیراز ده بر کوپری نامیدر وجه تسمیه سی بو در که بر بازرکان
متمول وافر تجمل واحمال ایله شیرازه کلوب جمیع مالنی خراباتده ذوق وعشرته دکیشوب
مفلس وبی نوا اولدقده شیراز دن چیقوب مذکور کوپری‌یه بیهوش کلوب آنده چکنم
چکنم دیه رك قالوب ایلرو کیرو کیدمز اول زماندن بر و اول کوپریه اسم اولمش دیرلر
کذا فی شرفنامه فی پوشیده چشم بج یعنی نابینا عربیده اعمی معناسنه کذا فی المحمودی
فی مع النون * پختن بج سکون خاء معجمه ایله پشمك وپشورمك معناسنه مستقبلنده
خاء زایه قلب ایدوب پزد و پزنده دیرلر فی پرسان بج سکون را وفتح سین مهملتین ایله

ایله بمعنی پرسنده صوریجی معناسنه اسم فاعلدر ابو المعانی بیت پرسان نشدی حال دل زار
بیکدم * ای آفت جان تا بکی این جور تغافل فی پرسیدن بج صورمق که عربیده سؤال
معناسنه چغتایده صادی سین اوقویوب سورماك دیرلر سبعه سیاره‌ده پادشاهه خطاب
محلنده دیر بیت اندا شیرین کلام وخندان یوز * بیرلا کیم خلقدین سورار سین سوز
فی پرکردن بج چوق ایتمك وطولدرمق وتکرار ایلمك تکم دیمشلردر * مصرع * کار نیکو
کردن از پر کردنست فی پرکسون بج سکون را وضم کاف فارسی وسین مهملتین ایله
ایو اوزوینه اورتیلن یاپوق که عربیده غاشیه دیرلر فی پروین بج سکون راء مهمله ویای
تحتانی وکسر واو ایله بمعنی چرك وشوخکین ابو المعانی بیت هیچکس از بوی بد در پهلویش
نتوان نشست * زان دهان وبینیش پروین پرست همچون خلا فی پزیدن بج کسر زاء معجمه
ایله چمد یلك معناسنه فی پشتوان بج سکون شین معجمه وتاء موقوفله دیوار استحکام ایچون
قونیلان اغاج که ترکیده خطل دیرلر خلاق المعانی بیت چنین خلل که به بنیاد دین بر آمده
بود * کر اعتماد بر ین پشتوان نبودی وای * صحاحده قپو آردینه قودقلری اغاج معناسنه در
فرهنك جهانکیریده بمعنی پشت وپناه منقولدر مولانا مطهر کرش بیت پناه ملکت اسلام
وپشتوان سپاه * صفی حضرت سلطان ولی دولت شاه فی پشتیبان بج پشت ایله باندن
مرکب لفظدر ارقه وریجی وحمایه ایدیجی معناسنه شیخ سعدی در نعت شریف بیت چه غم
دیوار امت را که باشد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر انرا که باشد نوح کشتیبان
فی پشیزه نشان بج بمعنی سکه زن فی پشتیون بج مختصر پشتوان مرقوم فی پفشریدن بج
سکون فا وکسر شین معجمه وراء مهمله ایله بمعنی برافشاندن یعنی صاچمق فی پفیدن بج کسر
فا وسکون یای تحتانی ایله شمع وچراغ سویندرمك اطفا معناسنه چغتای لسانلنده اوچماق
دیرلر میر علیشیر * رباعی * کل باردی ایسا چمن معطر بولسون * شمع اوچتی ایسا قویاش
منور بولسون * شهزاده غه کرد وصه میسر بولدی * سلطانغه جهان ملکی میسر بولسون
وفرهاد نامه ده فرهاد آیینه یه باقوب بی مجال اولدقده دیر بیت بولوب پروانه دیك اطرافیغا
جمع * ولی اول یاتیب آنداق کیم اوچوك شمع فی پلوان وپلون بج سکون لامله مؤید
الفضلاده بمعنی پشتوانه که یعنی ارقه یوکی قویوب آرام ایده جك یر معناسنه در فرهنك
جهانکیریده مزروعات وباغ وبوستان اطرافنه حفظ ایچون وحیوانات کیرمك ایچون
دیوار کبی یپراقدن ایتدکاری یوکسك یر معناسنه در میر خسرو بیت عجب نبود کرا نباری
فرو لغزد باب وکل * که بخی کوك کردد چون کند باشد بپلوانش * وله بیت سبکباری
کذین تا سهل دانی کز جبل پری * که کریه از شتر بهتر تواند رفت بر پلوان فی پنجشك زبان بج
بر صاری وقزل رنك بویار بر نسنه در و بر نوع دوادر عربیده لسان العصفور دیرلر فی پوراتین بج
کسر باء موحده وتاء مثناة وسکون یای تحتانی ایله آتبین فریدون شاهك پدری نامیدر
پوراوغل در معنای ترکیب فریدون شاهدر فی پوران بج سکون واو وفتح راء مهمله ایله
شهر کتوج آدیدر فوران دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری فی پوردستان بج یعنی رستم
دستان که دستان رستمك باباسی لقبیدر فی پوردکان وپوردیان بج بچه دزدیده یعنی

خمسهٔ مسترقه نك اوز رينه بش كون دخی زياده ايدرلر اون كون اولور پوردكان و پورديان
ديرلر فارسيلر بو كونلره زياده اعتبار ايدوب عظيم جشن ايدرلر معربی فوردجاندر ك پورعمران
يعنی حضرت موسی و هارون علی نبينا وعليهما الصلوة والسلام ك پوريان ج كسر راء
مهمله ايله يعنی متوطنان شهر كنوج كه پور شهرك آدی اولمغله يای نسبتله آنده ساكن
اولان اهاليسی ديمك اولور ك پوزن ج واو مجهول وفتح زاء معجمه ايله زراعت ايچون تارلايی
پاك ايدوب آماده ايلمك معناسنه در و زاء فارسيله كثرت شغلدن الده ظاهر اولان قبرجقه
ديرلر ابو المعانی بيت بهر محصول غم عشقش زمين سينه ام * در ازل از خار وخاشاك دكر
پوزن شده ك پوزيدان ج واو معروف وكسر زاء معجمه وسكون يای تحتانيله يعنی عذر
آوردن واعتذار معناسنه كذا فی مجمع الفرس ك پوزيدن ج كسر زاء معجمه ايله عذر ايلمك
ونسنه پشرمك طبخ معناسنه پوزش كردن دخی ديرلر ك پوستيان ج سكون واو وسين
مهمله وكسر تاء مثناة وفتح يای تحتانی ايله صاغری ديدكاری دريدر ك پوستين ج سكون
سين مهمله وكسر تاء مثناة ويای ساكنه ايله دری معناسنه عموما مختيان وسائری ودريدن
مصنوع اولان اشيا وكورك معناسنه در خصوصا هر نه اولورسه پوست دريدر يا ايله نون
جملهٔ مادهسنك اصمنه الحاق ايچوندر و بر معناسی دخی غيبت در استعاره طريقيله استعمال
اولنور شيخ سعدی كلستانك ايكنجی بابنده بر حكايه ده كندونك باباسيله مناقشه ايلدكاری
محلده * ای جان پدر تو نيز خفته بودی به كه در پوستين خلق افتی * ديدوكی شاهد
مدعادر وحكيم انوری بيت ازعقاب پوستينش كرنكو يدبه بود * كرچه در دريا تواند
كرد خربط كازری ك پوسيدن ج واو معروف وكسر سين مهمله ايله چوريمك معناسنه در
ك پوشكان ج واو مجهول وشين موقوف وفتح كاف فارسيله ايكی معنايه در اول شهر
نيشابوره قريب بر مكان اسميدر ثانی موسقيده بر نوا اسميدر كذا فی مجمع الفرس ك پوشيدن ج
واو معروف وكسر شين معجمه ايله اورتمك ستر معناسنه وكيمك لبس معناسنه مصدر در
كمال خجندی بو ايكی معنايه بيت بدامن عيب رندان پوش زاهد * لباس زهد پوشيدن چه
كارست ك پوكان و پوبكان ج كلاهما بكاف العجمی رحم مادر معناسنه رهدان دخی ديرلر
و بر معناسيده بر نسنه يی نمناك ايتمك ايچون بر مقدار صو سپمكدر ك پون ج واو معروفله
تكلی معناسنه كه نمدزين دخی ديرلر ك پويان ج واو معروف وفتح يای تحتانی ايله پوييدن
لفظندن اسم فاعلدر يليجی معناسنه حكيم سنائی بيت كفر ودين هر دو در رهش پويان
وحده لا شريك له كويان ك پوييدن ج كسر يای تحتانی اول وسكون ثانيله يلمك وشدتله
كتمك معناسنه پويانيدن آكا متعدی اولور كمال خجندی بيت اين خبر جستن و پرسيدنست
اين طلب كيست چه پوييدنست ك پيوسيدن ج ضم يای تحتانی اول وسكون ثانی وواو
وكسر سين مهمله ايله ظن ايتمك ور جاو تواضع ايلمك وماتم ايلمك نعمة الله نقليدر ك پيوشيدن
شين معجمه ايله ده اول معنالره مرويدر ك مع الواو * پخته كاو ج اول ادويه در كه قيناد وب
صو سيله بعض مريضی يورلر آكا سپرم دخی ديرلر ك پشتمازو ج يعنی پشتماز مرقوم ودخی
يعنی كوشت پشت يعنی ارقه ده اولان ات و بيل كوكی كه عربيده فقرات ديرلر حكيم سوزنی

سوزنی بيت شكمش همچو مشك كردان پر * كشته از دوغ پشتماز وی من ك پو ج
پوييدن لفظندن صيغهٔ امردر واسم مصدر دخی استعمال اولنور پويه دخی ديرلر شيخ نظامی
شير سكی داشت كه چون پو كرفت * سايهٔ خورشيد بر آهو كرفت * شير سك تازی ديمكدر
وسكرتمك معناسنه در مولانا محمود ابن يمين بيت كرت بايد نظر كردن به مينو * بسوی مشهد
سيد حسن پو ك پوپو ج پوپك مرقوم معناسنه كذا فی شرفنامه يعنی هدهد اثير الدين اخسيكتی
* قطعه * تويی كه حاكم مطلق تراشناخت خرد * اكرچه دست دكركس عمل به نير و كرد
خلاف نيست كه شاه پرندكان يارست * اكرچه تاج ولحن باچكاو پوپو كرد * فرهنك جهانكيريده
آواز هدهده دخی ديرلر حكيم نزاری قهستانی بيت وصال بابل با كل هنوز نابوده * بجيره
شور بر آورده شانه سر پوپو ك پيو ج ضم يای تحتانيله يعنی كاوخ كذا فی نسخهٔ ميرزا
ابراهيم وغيری نسخه ده توام اولان اولاد تركيده ايكيز ديرلر مير نظمی بيت راه شادی را
نكرده هيچ پو * كو بيادل با غمت بوده پيو ك مع الهاء * پخته ج پختن لفظندن اسم مفعولدر
پشمش معناسنه اسم عامدر واستعاره طريقيله جهانديده وكرم وسرد كشيده يه ده ديرلر
ابو المعانی بيت معنی نتوان كفته تا درنكند سفته * بسيار نقب بايد تا خام شود پخته *
ك پرپايه ج قرق اياق ديدكاری بر موذی جانور در چيان دخی ديرلر عربيده شبث ديرلر
فتحتين ايله كذا فی مجمع الفرس ك پرده ج ايكی معنايه در اول معروف ثانی يعنی پرده مرقوم
يعنی لغز ويا كاتمج ك پرزه ج سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده يعنی
پارهٔ جامه يعنی اثواب پاره لری وشرفنامه ده وتحفة الاحبابده يعنی پرزی يعنی خاو كه جامهٔ
پشمينه وقطيفه ده اولور شمس فخری بيت آسمان قدر ترا چون مجلسيست * از نجوم
آورده بر رخ پرزه * وسيچق معناسنه ده اولدوغی رسيدهٔ نظردر ك پرسه ج سكون
را وفتح سين مهملتين ايله يعنی پرسش بيمار عربيده عيادت ديرلر كسر عين مهمله وفتح يای
تحتانيله مير ابو القاسم معجزی بيت صحت ار خواهی درين دير كهن * خستكان بی نوا را پرسه كن
ك پرمه ج سكون راء مهمله ايله بوزن سرمه ايكی معنايه كلور اول مثقب كه اغاج ودمور
دلرلر ثانی ديك سنكين يعنی طاش چولمك بعض نسخه ده اير معناسنه ده رسيدهٔ نظردر
ك پره ج بوزن مره جست وچالاك معناسنه در ك پسر بچه ج فتح سين وكسر راء مهملتين
وسكون يای تحتانيله يعنی پسران بدكار ونا خلف كذا فی مؤيد الفضلا ك پشتار ج سكون
شين معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ايله يعنی پشتوار ك پشتمازه ج يعنی پشتمازوی مرقوم
يعنی فقرات ظهر كه صلب دخی ديرلر حكيم ازرقی * قطعه * دران كهی كه زطعن سنان
وزخم تبر * زپشتمازهٔ كردان كريز جويد ماه * بر آسمان زبيمی كرد وچون ستارهٔ حوت
زبيم تيغ بدريا دراوفتد بشناه * حكيم سوزنی بيت زپشتمازهٔ كاو زمين رسد آسيب *
چو در كشم خر خمخانه زير پای هجا ك پشتمزه ج الفسز دخی معنای مرقومه در ك پشتيره ج
بو دخی پشتمازهٔ مرقوم معناسنه در ك پشتوار ج سكون شين معجمه وتاء مثناة ايله ارقه
يوكی كه پشتار دخی ديرلر شيخ عطار بيت هر كه آوری چون كاش خواهد * مدتی خار
پشتوار كند ك پشته ج سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايلديه كه صحراده طپراقدن

واقع اوله غربیه مائل دیرلر خصوصا وهرنه که دپه کبی یغلمش اوله وما استاد رودکی بیت
آن کسان آتش همی پند اشتند * پشته هیزم بر و برداشتند ؟ پشتره ؛ فتح شین وزاء
معجمتین وسکون نون ایله روغن ساده ایله پشمش خرمایه دیرلر ؟ پغنه ؛ سکون غین معجمه
وفتح نون ایله نردبان ایاغی کذا فی فرهنگ جهانکیری بو معنایی مؤید مولانا شهاب مهمزه بیت
پغنهٔ بام دولتت باشد * این چهار آخشیج وهفت فلک ؟ پافته ؛ ضم لام وسکون فا وفتح
تاء مثناة ایله یانغون سو یندکدن صکره یرده جابجا بولنان آتش معناسنه کذا فی فرهنگ
جهانکیری ؟ پله ؛ فتح لام مشدده ایله ترازو کفه سی ابو المعانی بیت در پلهٔ ترازو با حسن یار
و خورشید * در وزن ناقص آمد خورشید رفت بالا ؟ پنجه ؛ سکون نون وفتح جیمله
بوزن غنچه بمعنی پیشانی که عربیده جبین وناصیه دیرلر شاعر بیت بتیغ طره ببرد ز پنجهٔ
خاتون * بکرز پست کند تاج بر سر چیپال * بو معنایی مؤید شمس فخری * قطعه * آن
خسروی که سرخ ز خون عدوش کرد * سلطان نوبهاری پیکان غنچه را * بر آستان درگه
شاه جهان پناه * ساینده مهر وماه شب وروز پنجه را ؟ پنده ؛ سکون نون ایله بمعنی
پند مرقوم یعنی کنه که حیواناته یاپشور وبعض نسخه ده جسم حیوانده ظاهر اولان یومری
ات معناسنه مرقومدر ؟ پوپه ؛ سکون واو وفتح باء فارسیله پوپوی مرقوم کبی هدهد
معناسنه در شمس فخری بیت بدارایی که از انعام عامش * بود طوق حمام وتاج پوپه *
؟ پوته ؛ سکون راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول زرگرلر آلتلرندن طپراقدن
بر حقه در ایچنده زر وسیم اریدرلر خواجه سلمان بیت هیچ نقدی در خلاص پوتهٔ عالم نماند
هیچ دودی در چراغ دودهٔ آهم نماند * ثانی خزانه معناسنه شاه داعی شیرازی بیت دل
بفراغت نه ولنکوته بند * از جهت زر نه بجان پوته بند ؟ پودنه ؛ واو مجهول وفتح دال
مهمله ونونله یارپوزدر که عربیده نعنام بری دیرلر اختیارات بدیعی ده نمام ونمام الملک ونماما
دخی دیرلر وسیسنبر دیدکاری ده مسطوردر وسه سنبل دخی دیرلر ؟ پوده ؛ واو معروف
وفتح دال مهمله ایله اوچ معنایه در اول ارغج که پود دخی دیرلر ثانی کهنه وپوسیده معناسنه
حکیم سنائی بیت نظم گوهر بادجان افزای عقل افروز تو * کرد شعر شاعران پوده را
یکسر بها * ثالث اسکی بزکه یاقوب قاوایدرلر کذا فی فرهنگ جهانکیری مجمع الفرس ده عشی
اولمز بر اغاجدر مسعود سعد سلمان بیت نم بر آمد زدیک تفته زمین * بر برون زد ز شاخ
پوده شجر * وچوریمش اغاج معناسنه حکیم فردوسی بیت چو فرزند بد رفت سوی پدر *
توانده این چوب پوده مخور * و بر فرهنگده سخت سوده ور تخته معناسنه مرویدر حکیم
سنائی بیت کر بود هر دمی نمودهٔ تو * بودهٔ حق بعقل پودهٔ تو ؟ پوره ؛ واو معروف
وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی پور مرقوم حضرت مولانا قدس سره * مسمط
خرد پودهٔ ادهم چه خبر دارد ازین دم * که من از جمله عالم بدو صد پرده نهانم * ثانی تنهٔ درخت
معناسنه در زبان هندیده تمام معناسنه در ؟ پوزه ؛ واو معروف وفتح زاء فارسیله
ساق معناسنه در آدم وحیوانده واغاجده کوکه یقین یرینه دیرلر ؟ پوزینه ؛ واو معروف
وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله وزاء فارسیله ده جائزدر میمون که کبی

کبی دنی دیرلر ؟ پوژینه ؛ کسر زاء فارسیله قنطار معناسنه در ابو المعانی بیت بیارندش
اکر آن قلتبان پوژینه با البرز * رود بالا وماند بر زمین جسم کرانجانش ؟ پوسانه ؛ واو
معروف وفتح سین مهمله ونونله بمعنی فریب دادن ومغلوب کردن کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم
؟ پوست پاره ؛ کاوهٔ آهنکر ضحاک اوزرینه جمعیت ایلدکده نیزه یه باغلدیغی دریدرکه
علم ایتمشیدی فریدون آنی نبرکا مرصع ومجوهر ایدوب خزینه سنده حفظ ایلدی نیجه زمان
پادشاهلر خزینه سنده باقی ایدی اختر کاوانی واختر کاویانی ودرفش کاوانی ودرفش کاویانی
دخی دیرلر کذا فی شرفنامه ؟ پوستکاله ؛ کاف فارسیله بمعنی پوستکال مرقوم یعنی
قویون قویروغنده آو بخته اولان سرکین حکیم سنائی بیت دوستی کزپی پیاله کنند *
بدل دنبه پوستکاله کنند * نعمة الله نسخه سنده سپاهمش دری معناسنه مرویدر ؟ پوسه
واو معروف وفتح سین مهمله ایله صارلمش ایلاک کذا فی التحفه ؟ پوسیده ؛ واو معروف
وفتح سین مهمله ایله اسم مفعول صیغه سیدر چوریمش معناسنه وچوریوب پاسلنمش
معناسنه ده کلور ابو المعانی بیت تیز کن فهم راست باتدبیر * نکند کار تیغ پوسیده *
؟ پوشله ؛ سکون واو وفتح شین معجمه ولامله کیه جک جامه واورتنه جک اثواب ؟ پوشنه
فتح شین معجمه ونونله بمعنی پوشله وسرپوش معناسنه ده مرویدر ؟ پوشیده ؛ پوشیدن
لفظندن اسم مفعولدر اورتلمش مستور معناسنه که اخفا لازمیدر مثلا برکمسنه اخفاء اسرار
ایلسه آکا پوشیده راز دیرلر وکیمش یعنی اوزرنده اثواب اولانه دخی پوشیده دیرلر میر نظمی
بیت چو فاخر جامها پوشیده دیده * بهر سو بهر خدمت را دویده ؟ پوله ؛ واو معروف وفتح
لامله ازلمش قاون وقارپوز وامثالی میوه لر بعض نسخه ده قودزقورده دخی دینلدوکی مرویدر
؟ پویژه ؛ واو معروف وکسر یای تحتانی وفتح زاء فارسیله بمعنی امیدوارشدن یعنی
برکمسنه دن برنسنه رجاسنده اولمق کذا فی شرفنامه ؟ پویه ؛ واو معروف وفتح یای تحتانی
ایله اوچ معنایه مرویدر اول بمعنی رویدن یعنی سکردوب یلمک استاد لبیبی بیت بکرمی چو
برق وبه نرمی چو ابر * به پویه چو رنک وبکینه چو ببر * بو معنایه قاضی بدر الدین کنجه بیت
ز پردان تو رامست ابرشی که بود * بکاه پویه سمندر مثال در آتش * وله ایضا بیت بکاه
پویه اگر سایه اش فتد بر کوه * سزد که کوه کران سنک را بر آید پر * ثانی بمعنی آرزو
با اضطراب ثالث دیلمی طائفه سندن برشخصک نامیدر اولادی برمدت پادشاهلق ایلدیلر
طبقه لری تواریخده مسطوردر آل پویه دیرلر زبده وکزیده لری عضد الدوله ایدی مؤلف
فرهنگ جهانکیرینک نسبی مزبور عضد الدوله یه منتهی اولور ؟ مع الیاء * پژموی ؛ سکون
زاء فارسیله چیچک نشانی یعنی روی آدمده جدری دیدکاری علتدن نشان اولق
ابو المعانی بیت مکو بروی خوش آن نشان پژمو یست * که سایهٔ مژه اش بر رخش اثر
کرده ؟ پژوی ؛ ضم زاء فارسی وسکون واو ایله بمعنی فرومایه کذا فی فرهنگ جهانکیری
؟ پشتی ؛ یای نسبتله ارقه ویرمک رجوع معناسنه وانکاه واول مناسبتله کوندادیه ده
دیرلر ؟ پشی ؛ کسر شین معجمه ایله بمعنی پشیز مرقوم ؟ پلچی ؛ سکون لام وکسر جیم فارسیله
بمعنی خرمهره پلچی فروش یعنی مهره فروش محمود ابن یمین * قطعه * من کرفتم عطاردی بهتر *

کرهنرراکسی که مشتریست * چون بنزدیك اهل عقل کنوز * مرد پالبی فروش جوهر یست
ی پوین ج سکون وواو وکسر تاء مثناة ایله جکر قلیه سی ی پوج یینی ج بورنازمعناسنده بیت
آن پوچ یینی بوده بازار دهر سخره * از بهر جر کرفته برروی تختهٔ زر ی پوست پیرای ج دباغ
معناسنه که معنای ترکیبی دری دوزیجی دیمك اولور ی پوستیرای ج حذف یا ایله دخی اول
معنایه در ی پولان ج سکون واو وفتح لام وکسر نونله برنوع اون آشیدر کذا فی فرهنك جهانکیری
ی پوی ج پوییدن لفظندن صیغهٔ امردر سکرت معناسنه واسم مصدر اولور تك وپوی
دیرلر ی پوی پوی ج لفظ مکرر ی سکردی سکردی دیمك اولور حکیم فردوسی بیت همه
پلنک من جنکجوی آمدند * چنان خیره و پوی پوی آمدند ی باب التاء المفتوحة مع الالف
التاء المفتوحه
تا ج حرف تا داخل ولاحق اولدوغی کلمه لرده عملی شامل اولان معنالری مقدمه ده تفصیل
و بیان اولنمشدر لکن الف ایله معنای لغویسی بو محلده ذکر اولنور سکز معنایه کلور اول ضد
جفت اولان تك معناسنه در میر نظمی بیت تا مرو هر کز براه وهم مشو * هیچ در جا این سخن
از من شنو * ثانی پوك تنکی معناسنه شیخ اوحدی بیت بنویسد برات بر جانی * کز و
خروار واکند تا یی * ثالث بمعنی کیفیت جامه وغیره بو معنی کتاب اصطلاحیدر تای جامه
وتای کاغذ وغیری اشیایه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت کر بکوید شرح این بیحد
شود * مثنوی هشتاد تا کاغذ شود * رابع بمعنی نیز استعمال اولنور استاد دیمشدر
* رباعی * آن روز که عقد کار کردون زده اند * نقد زر عاشقی در کون زده اند * واقف
نشوی ز عقل تا چون زده اند * کین زر زسرای عقل بیرون زده اند * خامس تار لفظندن
ترخیم اولنمشدر حکیم خاقانی * مسمط * آن هشت تا بربط نکر جا زا بهشت هشتدر
هر تا از و طوبی شمر صد میوه هر تا ریخته * سادس عدد معناسنه کلور خواجه حافظ
تار معناسیله بو معنایه بیت مغنی ملولم دو تایی بزن * بیك تایی او که تایی بزن * سابع
بمعنی زنهار شیخ سعدی بیت زصاحب غرض تا سخن نشنوی * که کر کار بندی پشیمان شوی
ثامن مثل و مانند معناسنه مولانا کاتبی * رباعی * چون خواجه نظام نیست بزم آرایی
بی صوت خوشش مباد جایی جایی * هر ساز که هست تای آن بتوان یافت * تنبور ویست
آنکه ندارد تایی ی تابا ج فتح باء موحده ایله ایکی معنایه در اول طبق معناسنه ثانی تاوه
معناسنه ابو المعانی بیت بدید روی جهانتاب آن ملك سیما * زبخشش شده ماه سپهر
چون تابا ی تاتا ج فتح تاء مثناة ایله یاتلك که عربیده لکنت دیرلر ضم لا ایله ی تارا ج راء مهمله
ایله بمعنی ستاره واختر یاد زمعناسنه علیمی ششتری * قطعه * بر آید خسرو انجم فراز قلعهٔ
کردون * بکیرد تیغ او یکسر جهان زیر و بالا را * طلوع و کوکب سعدش خلایق را کند روشن
فروغ طلعت عدلش بسوزد بخشش تارا ی تاسا ج سین مهمله ایله اندوه وملالت معناسنه
پور بهای جامی بیت خواجه حاجی چو از ره تاسا * خورد چوب اندر آمدش تاسا
ی تاوانا ج فتح واو ونونله قوت وقدرت معناسنه در کمال اسمعیل بیت هر که او راهست معنی
کم ترك * پیش بیم لاف تاوانای او ی تبا ج فتح باء موحده ایله بمعنی بکذر میر نظمی بیت مکن
کر تو خردمندی جفا خویش * تبا از عشق دلدار ستم کیش ی تبراکسیا ج فتح باء موحده

موحده وراء مهمله وکاف تصغیر ایله دکرمان طاشنی اصلاح ایلدکاری دمور آلت معناسنه در
ی تخشا ج سکون خا وفتح شین معجمتین ایله بمعنی کوشنده وسعی کننده کذا فی فرهنك
جهانکیری بو معنایه زرآتشت بهرام بیت بکو تخشا بکاری کر فریوست * همی باشنده
میدارید پیوست ی ترا ج راء مهمله ایله بلند وعالی دیوار که دیوانخانهٔ ملوك وکاربانسرایلرده
ایدرلر رضی الدین نیشابوری بیت زبیم تیغ جهانکیر همچو خورشیدش * همیشه ماه ترا بسته
باشد از خرمن * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت محیط مرکز دولت جمال دنیی ودین *
که سد عدلش و یأجوج فتنه راست ترا ی ترسا ج ملت نصاری شیخ سعدی بیت ای
کریمی که از خزانهٔ غیب * کبر و ترسا وظیفه خور داری ی ترف با وترفا ج کلاهما
بسکون الراء المهملة وفاء الموقوف برنوع طعامدر یوغرت قوریسی ایله پنیر صوییله
بشورلر عربیده مصلیه فتح میم وسکون صاد ایله کذا فی مجمع الفرس ی ترکا ج سکون
راء مهمله وفتح کافله زنانه تعظیم واکرام ایچون خاتون دیمك معناسنه میر نظمی بیت
اصل مردم بجوی در هرجا * که کنیزك نمیشود ترکا ی ترکش جوزا ی برقاج یلدزدر که جوزا
برجنده ترکش شکلنده اولور کذا فی الاداة ی ترین وا ج کسر راء مهمله ایله برنوع طعامدر
غوپشه دیرلر بعض نسخه ده ترخانه شورباسیدر که ترین وترینه ترخانه در وا آوادن مخففدر
ی تزهٔ آسیا ج فتح زاء معجمه ایله دکرمان اولکی در ابو المعانی بیت روز وشب این مهر
وماه در فلك از بهر چه * عمر تو پیموده اند چون تزهٔ آسیا ی تفیرا ج کسر فا وسکون
یای تحتانی ایله برنوع نرم وبیاض طاشدر قلندران پالهنك ایدرلر ی تلا ج بوزن خلا
درویش وکدا فقردن عبارتدر شاعر بیت هرچه هست از عقل وفکر و دل مرا * صرف
کردم راه تو ماندم تلا ی تماشا ج معروف شاعر بیت شود کر وصالت بیکشب ندانم *
تماشا کنم می خورم زار کویم ی تمخیشا ج سکون میم ویای تحتانی وکسر خا وفتح شین
معجمتین ایله بر معروف دعا اسمیدر کمال اسمعیل بیت بجای حلقهٔ ابریشمین بکف تسبیح *
بجای زخمه بدستش دعا وتمخیشا ی تمغا ج معروف التونه وکمشه اوررلر وچارپا
حیواناتنه نشان ایچون قورلر شرفنامه ده باج معناسنه درکه یوللرده ودربندلرده چکن
یوکلردن آلورلر معنیٔ اول ابو المعانی در نعت شریف بیت برای خدمت خاکدرت سپهر
زدند * نشان بندکی این مهر وماه تمغاییست ی تنکلوشا ج سکون نون وفتح کاف فارسی
وشین معجمه وضم لامله مجمع الفرسده بمعنی خانهٔ رومیان ورسالهٔ حسین وفاییده وبو
معتبر نسخه ده تنکلوشا وارتنك رومیلرده ایکی کتاب اسمیدر بو معنایی مؤید حکیم خاقانی
بیت بنام قیصران سازم تصانیف * به از ارتنك روم وتنکلوشا * ومؤید الفضلاده
تنکلوشا علم خانهٔ رومیان وبرصورتکر ترازارتنك وفرهنك جهانکیریده مسطوردر
تنکلوشا وتنکلوش لوشای حکیمك تصنیف واختراعی برکتابدر که اسلیمی وخطایی نقوش
وتصاویر وکره بند وصنایع بدایع اختراع ایدوب یازمشکه ارتنك وانکیون مانی یه معادلدر
مانی نقاش چینك نه مرتبه سرامد ایسه مزبور لوشا دخی رومده همچنان سرآمد استاد
ماهر ایدی کتاب مرقومك اسمی تنکدر لوشایه مضاف اولنوب تنکلوشا دیدیلر روایت

اوزره كاف مكسور اولمق كركدر مفتوح نقل ايدنه مخالف اولور شيخ نظامی در صفت قصور
خورنق بيت قطب آن پيكر جنوب وشمال * تنكوشای صد هزار خيال في تنكنا في
سكون نون اول وفتح ثانی وكاف فارسی ايله جای تنك ومحل مضيق في تنها في اوج معنايه
كلور اول بالكسر معناسنه لفظ مفرد استعمال اولنور مير سنجر بيت تنها نشينی باغمت
سودای بسيار آورد * آخر نهال عشق تو ديوانكی بار آورد * ثانی بو معنايه قريب
همان يالكز بن دكلم ديمكدر تنهانه من ديرلر تنكم عرفی * مصرع * تنهانه دلم باده ناپش همه
خونست * ثالث لفظ مركب اولنجه تن لر ديمك اولور بو بيتده معنای اول وثالث واقعدر
بيت دی ميشدی خرامان چون سرو عقل ميكفت * خوش ميوه به تنها تنها فدای
جانت * عربيده منفرد وچغتايده يالغوز ديرلر في تواج في ضايع وتالف معناسنه در مولانا
مطهر بيت زيروزبر كرد همه خانمانشان * واسباب ملك جمله تلف كرده وتوا في توغا في
سكون واو وفتح غين معجمه ايله بر نوع طعامدر بغدای وقوزی اتی ويوغرت ايله پشورلر
تركيده بو اسمله معروفدر في تهجا في سكون ها وفتح جيمله اوزمدن شيره آلمق معناسنه در
كذا فی فرهنك جهانكيری في ته وبالا في اظهار هايله بمعنی زير وبالا ودخی مضطرب وبی قرار
اولمقدن كنايه در كذا فی المؤيد في تينا في سكون يای تحتانی وفتح نونله شيوه خوبان وناز
محبوبان معناسنه مير نظمی بيت ندارم بعد ازين آرام يكسر * هلاكم كرده آن تينای دلبر
في تيوا في سكون يای تحتانی وفتح واو ايله تينای مرقوم معناسنه كذا فی المجمع في مع الباء
الموحده * تاب في اون ايكی معنايه كلور اول ضيا وفروغ معناسنه شمس فخری بيت
تو آفتاب جهانی وسايه يزدان * بر آسمان مه خودرا بود ز رای تو تاب * ثانی بمعنی
حرارت كه تاب آتش وتاب خورشيد ديرلر خواجه حافظ بيت ز باغ وصل تو يابد رياض
رضوان آب * ز تاب هجر تو دارد شرار دوزخ تاب * ثالث رنج واضطراب معناسنه شمس
فخری بيت بود بروز وغا همچو پيكر بهرام * ز تيغ و تير تو افتد عدوت در تب وتاب *
رابع بمعنی پيچش شمس فخری بيت چنان ز معدلتت راستی كرفت جهان * كه باز شد ز سر زلف
ماهرويان تاب * كاهی پيچ لفظنه عطف تفسير ايدوب پيچ وتاب ديرلر استاد ديمشدر
بيت همه بند پيچ وهمه تاب خم * خم وپيچ وی عنبرين پيش وكم * خامس طاقت معناسنه كه
كاهی توانه معطوف عليه ايدوب تاب وتوان ديرلر بمعنی طاقت شاعر ديمشدر بيت سپهر با تو
بهنكام كين ندارد تاب * محيط با تو بروز سخا نكيرد پای * مرقوم درت معنايه استاد عنصری
* رباعی * كفتم متاب زلف ومرا ای پسر متاب * كفتا د بهر تاب تو دارم چنين بتاب *
كفتم تهی برين دلم آن تابدار زلف * كفتا كه مشكناب ندارد قرار وتاب * سادس بمعنی
كرديدن دوندرمك معناسنه رو بكردان ديمكده روی متاب ديرلر مولانا بساطی بيت رخ
متاب از نازا كر بهشت نيار آرد كسی * نازنينی به كرو خاطر نيازارد كسی * سابع درد
ومحنت ومشقت معناسنه حكيم سنائی * مثنوی * داشت لقمان يكی كريچه تنك * چون كلو
كاه نای وسينه چنك * روز يمی بافتاب شدی * شب درو در برنج وتاب شدی * ثامن
تابيدن لفظندن صيغه امر ووصف تركيبی استعمال اولنور ماهتاب وعالمتاب كبی خواجه

خواجه سلمان بيت مرا بدور درخت شد يقين كه جوهر عقل * بديد ميشود از آفتاب عالمتاب
تاسع تابيدن دن مشتق اسم فاعل اولور كه قورمق وبوكمكدن معنای خاصدر رسنی قاعده
مخصوصه اوزره قورب بوكنه رسنتاب وقيل بوكنه موتاب ديرلر عاشر بمعنی مرد عالم
حادی عشر بمعنی شورش ثانی عشر بمعنی خشم كذا فی فرهنك جهانكيری ومجمع الفرس
وشرفنامه ودیكر نسخ معتبرات صحاح عجمده هرچه روشن ودرخشان وتافته آهن وهرچه
كرم بود تاب كويند في تالاب في حوض وصو جمع اولمش موضع معناسنه في تب في
حمی علتی تركيده اسيتمه ديرلر حرارتدن مقدم اوشدوب دترتدوكی اجلدن تب ولرزه دخی ديرلر
وحمی دن عارض اولان حرارتی تبه مضاف ايدوب تب تاب ديرلر ابو المعانی بيت ضعيف
وخسته شدم نی همين غم وحسرت * ز بيم غمزه وتاب رخت شدم در تب * محوملك
ساعد وكردنه دفع حمی ايچون اپلك بغلق مشهور اولمغين خواجه سلمان بيت تب تباد
رشته می بندند مردم ليك او * هر شبی بندد تباب رشته تب خويشتن في تپ في باء فارسيله
فرهنك جهانكيريده مضطرب وبی آرام اولمق معناسنه شيخ عطار بيت فراغت بين كه
در بنياد كارست * مثپ كين ساز كار استاد كارست في تراب في فتح راء مهمله ايله نسخه
حسين وفائيده بمعنی ترابيدن يعنی ظرفدن صو وياخود ياغ صيزوب چقمق شمس فخری بيت
خدايكانا شاهی كه چشمه حيوان * غلام رشحه كلكش بود بوقت تراب * حضرت
مولانا قدس سره بيت خموش وآب نكهدار همچو مشك درست * وراز شكاف برزی
تراب معيوبی * ضمه ايله عربيده خاك معناسنه در بو ايكی معنايه ترتيب اوزره امير معزی
بيت اكر تراب ز دست توايدی بزمين * بجای سبزه زبرجد برويدی ز تراب * مصدری
ترابيدن كلور في ترب في سكون راء مهمله ايله بوزن جرب بمعنی مكر وحيله وزبانداری
كذا فی الصحاح بو معنايه مير نظمی بيت از برای لقمه شيرين وچرب * با كسی ز نهار مكن
تيرنك وترب * بعض نسخه ده بمعنی شكنجه وبه تيری رفتن واقع اولمشدر في ترپ في باء
فارسيله كشنك سياه كه طرف دخی ديرلر تريك وتر وتركيده قره قورت وعربيده طريف ديرلر
كذا فی فرهنك جهانكيری في ترنيب في سكون راء مهمله وكسر نونله بمعنی كل پژمرده يعنی
صولمش چيچك في تزاب في سكون زاء معجمه وفتح لامله اون آشی اوزرينه قودقلری ارشته
وقوبرق ياغی معناسنه فخر الدين منوچهری در صفت لاخشه * قطعه * از چشمه ماهتاب
كن بحن * وز قرصه آفتاب نه خوان * دوغش خوش ور وغنش مروق * سير اندك
وتزابش فراوان في تكاب في كاف فارسيله بش معنايه كلور اول صو آقدوغی يرده جا بجا
اثری قالمق معناسنه كذا فی مجمع الفرس بو معنايه حكيم انوری بيت چو آب چتر توسيل
ظفر برانكيزد * ازان كمينه تكابی فرات وجيحون باد * وفرهنك جهانكيريده بو معنايه
آلچق يرلرده سيل ويغموردن صو قالوب سبزه بتمك معناسنه مير خسرو بيت تكابی
بدبر آب وسبزه در روی * بلند پهاش پيرامن بيابی * ثانی جنك وخصومت معناسنه
ابو الفرج رونی بيت نه مرابا تكاب او پايان * نه مرابا كشاد او جوشن * ثالث ولايت كنجه
مضافاتندن بر قريه اسميدر رابع موسيقيده بر پرده ناميدر تكا ودخی ديرلر خامس بر آلتدر

آغزی فراخ و دیبی دللو وابجه شیشه آغزنه قویوب شراب وغیری نسنه طولدررلر ترکیده
خونی وآغزلق دخی دیرلر لغ تنکیاب بع سکون نون وکاف موقوف وفتح یای تحتانیله
عسرت ودشواریدن کنایه در حکیم خاقانی بیت صاحب اشترهمه بانك برایشان زدند
کین حرم کبریاست بار بود تنکیاب لغ تنورآشوب بع اوجی یانمش اودونکه ترکیده کوسکو
دیرلر میرنظمی بیت تنورآشوب اکرسرسبزباشد * زبد طبعان نکوکاری برآید *
لغ تنورتاب بع تنور قزدرمق ایجون اولان آلات معناسنه ابوالمعانی بیت روزتابستان
هجرت بادزن دردست من * چون تنورتاب آتش عشقت فروزد دردلم لغ مع التاء المثناة بع
لغ تات بع ایکی معنایه کلور اول تایله تاء مفرده دن مرکبدرکه تاء خطابیه در انتهاء غایه
معناسنه اولان تایه لاحق اولوب تاترا معناسن افاده ایدر ثانی تعلیم خانه اوقنه دیرلر
بوایکی معنایه ابوالمعانی بیت تا ت شد نیرمژه تعلیم خانه سینه ام * کی رساند تات فریاد
دل زارم دکر لغ تاخت بع سکون خاء معجمه ایله تاختن لفظندن فعل ماضی درچاپدی
معناسنه میرنظمی بیت آنقدرتاخت اسب رعنایی * آرزو وراغانده هیچ جایی لغ تارات بع فتح
راء مهمله ایله یعنی تاراج حکیم خاقانی * مثنوی * ازنافه مشك صبح ازفر * سالی بصلایه
فلك بر * زان غالیه کی سماوی * برتوبت بوتراب ساوی * خودبرسرخاکش ازکرامات * تاتاو
همیرود بتارات لغ تالت بع فتح لامله سلاح دوزی معناسنه ابوالمعانی بیت چشم شوخت
کی بیا تالت شده ازبهردل * غمزه تیغ تیر مژکان نیز دلدوزی کند لغ تانست بع
کسرنون وسکون سین مهمله ایله مخفف توانست درحضرت مولانا قدس سره بیت
دل رازحق کزبرکنی برکه نهی آخربکو * بیجان کسی که دل ازو یکلحظه برتانست کند *
لغ تبت بع فتح باء موحده مشدده ایله ومخففله ده جائزدر حدود چینده برشهراسمیدر
آب وهواسی غایت لطیف وسبزه زاردر آنده مشك خالص حاصل اولور خواجه سلمان
بیت حدیث ازاثر مشك کیسویت چوشنید * بریخت مشك زرشك آهوی تبت ناچار *
تخفیف بایله جائز اولدوغی بیت مرقومدن فهم اولنور وتشدید ایله شاه ناصرخسرو
بیت بینی این بادکه کویی دم بارسنی * باش برتبت وجزخیزکذارسنی * نقل اولنورکه
دریای چینده برجزیره ده برقیو وارد رایچندن قرق نوع لسانله صدا اکلور یغمورا ولدقده
صدا اکلمز وکاهی ایچندن آتش علوی چقاردریادن بامرالله تعالی صوکلوب آتشی سوندررد
اول قویویه چاه تبت دیرلر لغ تبست بع فتح باء موحده وسکون سین مهمله ایله برکلمه درکه
اکثر تباه لفظندن صکره اتباع ومزاوجه طریقیله استعمال ایدرلر حکیم سوزنی بیت اکر
نه عدل شهسنی ونیك رایی او * شدی سراسرکار جهان تباه وتبست * مجمع الفرسده
یعنی زشت وسست ازکاوشده دیوب بوبیتی ایراد ایلمش شاعر بیت دریغ منکه مرامرك
وزندکی ناخیست * که دل تبست وتباهست واین تباه وتبست لغ تحلیت بع سکون حاء
مهمله ویای تحتانی وکسرلامله یعنی باراندك یعنی تنبلیت دیدکاری مختصر یوك کذافی
مجمع الفرس لغ تخت بع معروف عربیده سریره دیرلر اغاجدن اواق شرطدر یاسی اغاجه
تخته دیلدوکی تخت مزبور انسانی اعتباری ایله در شاعر بیت روان چون روان شد

شد فرو ربخت تخت * چه بر رخت تخته چه بر نرم تخت * معنای اصلیسندن سریر سلاطینه
اختصاصی بوقدر انجق اول معنایه کثرت استعمال ایله اعلام غالبه دن اولمشدر لغ تست بع
سکون سین مهمله ایله بیوك لکن که اثواب یورلر وخمیر یوغررلر آکا مثال ایشلره قوللنورلر مشهوردر
شین معجمه ایله در میرنظمی بیت چورکزن بازوی سیمین اوبست * فلك درد ست بکرفته
زرین تست لغ تشت بع سکون شین معجمه ایله لکن معناسنه در لسان عجمده حرف طایی
تاء مثناة اوقورلر یازرلر حکیم فردوسی بیت کرش تاج خواهی وزرینه تشت * بملاع
مراقت بباید کذشت * تعریب ایدوب معنای مزبوره طشت دیدیلر نتکم دیمشلر در بیت
وقع الطشت غیرمنکسر * لیته لم یقع وینکسر لغ تفت بع سکون فایله بش معنایه کلور
اول کرم معناسنه مسعود سعد سلمان بیت تفت این دل کرم ازدم سردم همه شب *
شد سرخ زخون چهره زردم همه شب * کذافی المجمع وفرهنك جهانکیریده مطلق کرم
معناسنه حکیم نزاری قهستانی بیت چه جلاب آخراز یکقطره آبش * بجان آید دل پرتفت
وتابش * وغضبدن کرم اولمق وکرم طوتمق وکرم سویلمك وامثالی معنالرینه حضرت
مولانا قدس سره بیت بعدازان برداشت هیزم رودرفت * سوی شهر ازپیش من او
تیز وتفت * حکیم فردوسی بیت سپهدار کودرزکشواد رفت * بنزدیك خسرو خرمید وتفت
ثانی بمعنی دویدن یعنی سکرتمك بومعناده کرم رفتن دن کنایه در حکیم فردوسی بیت بدستوری
شاه دیوان برفت * به پیش جهاندار کاووس تفت * ثالث بمعنی خرامیدن بومعناده
طبیعت کرم اولمقدن عبارتدر حکیم اسدی بیت زتیغت همیدشت کردن بتفت * زباکش
همی کوه وهامون بکفت * رابع ادویه دن براوتدرکوکنی تناول ایلسه لر تاتوله کبی عقلی
زائل ایدر آکا شوکران دخی دیرلر صاحب اختیارات بدیعی یازمشکه برکسنه اول اوتدن
اوچ مثقال تناول ایلسه عقلی بالکلیه زائل اولور شویله که دکمه حال ایله کروکلمز خامس
یزد مضافاتندن برموضع اسمیدر هواسی کرمسیردر لغ تملیت بع سکون میم ویای تحتانی
وکسرلامله کوچك یوکه دیرلر بیوك یوك اوزرینه بعض فرهنکده یوکك برتنکنه دیرلر کذافی
فرهنك جهانکیری لغ تنبلیت بع سکون نون وفتح باء موحده وکسرلامله یعنی باراندك
یعنی مختصر یوك کذافی المجمع لغ تندرست بع صحت بدن وصحیح القوی معناسنه میرنظمی
بیت میشود لاغروضعیف ونزار * نشود تندرست عاشق زار لغ تنکدست بع فتح کاف
فارسیله شرفنامه ده بخیل وممسك وفقیرالحال اولاندن کنایه در میرنظمی بیت کشته ام
درجهان آوان * مانده ام تنکدست وبیجان لغ تنکست بع سکون نون وسین مهمله وفتح
کاف فارسیله برموضع اسمیدر آنده بلاور آبی اولورکه بلاور جنسینك اعلاسیدر بلاوری
وصفده اول محله نسبت ایدوب بلاور تنکسی دیرلر کذافی مؤید الفضلا لغ تنهٔ عنکبوت
اورمجك آغی ابوالمعانی بیت زغمش همچو پشه می بسته * تنهٔ عنکبوت تن شده دل
لغ توشت بع کسرواو وسکون شین معجمه ایله حرارتدن قزمق معناسنه اسم مصدردر
کذافی المجمع لغ تهی دست بع فقیر وبی نوا ور نسنه سی اولمینه دیرلر شیخ سعدی بیت
ای تهی دست رفته دربازار * ترسمت پرنیاوری دستار * ابوالمعانی بیت دست امید ورجا

بکشوده هر برگ درخت * باتهی دستی بخواهد روز وشب احسان زحق مع الجیم
تاج معروف پادشاهان قدیمه مخصوص باشنه کیلن نسنه درکه مرصع ومجوهر ومزین
ایدوب تختنده اوتوردقلری محل کیرلردی شاهلره نسبت ایله تاج کیانی وتاج خسروانی
دیرلر میرعلیشیر بیت آتشین لعلی که تاج خسروانرا زیورست * اخکری بهر خیال
خام پختن درسرست * وافسر دخی دیرلر ودخی خروسک وهدهدک وغیری قوشلرک
دپه سنده اولان تویه ده دیرلر تاراج فتح راء مهمله ایله یغما معناسنه عربیده غارت
دیرلر عموما اطلاق اولنور کرکسه مال صاحبی نک رضاسی اولسون مثالی شیخ نظامی
بیت مال بصد خنده بتاراج داد * رفت بصد کریه بپا ایستاد * وکرکسه اولمسون
مثالی مولانا جامی بیت چون سلامت ماند از تاراج نقد این حصار * پاسبان درخواب
وبرهر رخنه دزدی دیکراست * ومجازا دخی استعمال اولنور استاد دقیقی بیت دانی
دل من آنکه فکندست بتاراج * آن در خط مشکین که بدید آمدش از عاج تاکاج
فتح کافله فرهنک جهانکیریده بمعنی یکتا کاه ویکبار حکیم سنائی بیت زهی دولت که من دارم که
دیدم * چوتو ممدوح مکرم را بتاکاج تالاج لامله بوزن تاراج ایکی معنایه در اول
بانک معناسنه که صدا دیمکدر وثانی مشعله معناسنه میرنظمی در تعریف مطرب بیت
هوش شنوا رود بتاراج * وانکه که کند بنغمه تالاج تبانج فتح باء موحده وکسر
نونله بمعنی بتانج مرقوم یعنی قومه عورتلر برو ینه تبانج دیرلر کذا فی المحمودی ترخفنج
سکون راء مهمله ونون وفتح خاء معجمه وفایله بمعنی برخفج مرقوم یعنی اویقوده آغر بصمق که
عربیده کابوس دیرلر ترفنج سکون راء مهمله ونون وفتح فایله نسخهٔ حسین وفائی ده
بمعنی راه باریک ودشوار شمس فخری بیت ره مقصد بود نزدیک وآسانت * نباشد دور
وبی سامان وترفنج * صحاحده دربند وکریوهٔ راه مسطور در شیخ روزبهان بقلی بیت ره دوزخ
خوش ونغز ووسیع است * ره مینوست بس دشوار وترفنج ترقنج سکون راء مهمله
ونون وفتح قافله بمعنی بادخایه یعنی دبه که غرو بنج دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت عجب آید
مرا زتو که همی * چون کشی بادخایه وترقنج ترنج فتح راء مهمله وسکون نونله بمعنی
ترفنج مرقوم یعنی راه دشوار کذا فی مجمع الفرس تسوج ضم سین مهمله ایله اصلی
تسودرکه فارسیدر تعریب ایدوب جیم الحاق اولنمشدر نیم دانک معناسنه شمس فخری
بیت چو دینار بیست شش دانک ای برادر * ودانکی چار تسوجست اشهر تشنج فتح شین
معجمه وضم نونله جراحت بر سبب ایله عضوی باطل ودست وپا عاطل معناسنه در کذا فی
مؤید الفضلا تشهیزج سکون شین ویای تحتانی وکسرها وفتح زاء معجمتین بمعنی چشمک
کوزلک معناسنه در تلاج مخفف تالاج مرقوم در صدا وغلبه معناسنه طیان مرغزی
بیت آمدش شب دیربا بانک وتلاج * در بجنبانید بامرد فراج * منصور شیرازی بیت
زآه زخمی وآواز کوس وتا الشها * بکوش چرخ رسد غلغل وغریو وتلاج * شمس فخری
بیت نیست ممکن درهمایون عهد او * کر کسی در ملک برخیزد تلاج تلج فتح لامله
براوت امیدر ودخی سوراخ عقربی معناسنه در تنج سکون نونله بوزن کنج بمعنی

بمعنی پیچیدن وفراهم آوردن وفشردن یعنی صارمق وبریره کتورمك وصقمق کذا فی المجمع
مزبورلرده امر صیغه سی دخی اولور شمس فخری بیت کهی میزان بپای کین ومیکش *
کهی میکش بدست قهرومی تنج مع الخاء المعجمه * تاخ براغاجدر میوه سی اولماز
اودون ایدرلر که آتشی برقاج کونه دك سونمز عربیده غضا دیرلر کسر غین معجمه ایله حکیم
سوزنی بیت سؤال من بتوکیرا نترست من دانم * از انکه آتش افروخته بهیزم تاخ *
صحاحده بمعنی هیزم خشك کوهی مسطور در شمس فخری بیت مطبخ شاه را همه هیزم * صندل
وعود کرده اند بتاخ تارخ ضم راء مهمله ایله حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه السلامك
باباسی اسمیدر زبان پهلویده ترخ سکون راء مهمله ایله براوت آدیدر کذا فی مجمع الفرس
بعض نسخه ده ترخون واقع اولمشدر اویله اولنجه آندن ترخیم اولنمشدر تشلیخ سکون
شین معجمه ویای تحتانی وکسر لامله سجاده معناسنه شمس فخری بیت زبیم محتسب
قهر اوزند زهره * بجای چنك ودف وجام مصحف وتشلیخ تلخ آجی درکه شیرینك
ضدیدر خواجه حافظ بیت بدم کفتی وخرسندم عفاك الله نکوکفتی * جواب تلخ میزیبد
لب لعل شکرخارا تنسخ سکون نون وضم سین مهمله ایله اول نسنه یه دیرلر که غایتده
نادر وبی مثل ونهایتده نفیس وبی عدیل اوله ابن یمین * قطعه * دل سؤال یکنظر
میکرد از آن فرخ رخش * از لب شیرین نباید جز بتلخی پاسخش * کاه مهرم کین نماید وقت
صلح آید بجنك * دور باد چشم بد زان شیوه های تنسخش * تعریب ایدوب تنسوق دیدیلر
توبیخ واو معروف ایله سرزنش که ترکیده قاقنج دیرلر مع الدال المهمله * تابد
فتح باء موحده ایله تابیدن لفظنك فعل مضارعیدر ضیا ویرر وحرارت ویرر ابو المعانی
بیت خوش نماید روی دل بر دیکران آن پرجفا * اختر عاشق نتابد هیچ در برج وفا تارد
فتح راء مهمله ایله کنه دیدکاری بوجك که حیواناته یاپشور فرهنك جهانکیریده ضم راء
مهمله ایله مرویدر تار وپود ایکی کلمه دن مرکبدر ارش وآرغج معناسنه در باب لغتك
کیمی تار ارش پود آرغج در وکیمی پود ارش تار آرغج در دیدیلر وهر برینك یالکز استعمالنده
معنالری وار در محلنده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی خواجه حسین ثنائی بیت از بخششت
قضای کرم یافت طول وعرض * در هیبتت لباس بقا یافت پود وتار تازی کارد
کسر زاء معجمه ایله تازی عربی دیمکدر وسکون راء مهمله ایله کارد بچاقدر معنای ترکیب
عربی بچاق دیمك اولور عربستانده معروف بر نوع بچاقدر تبرزد فتح باء موحده
وسکون راء مهمله بعده فتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده نبات
شکری معناسنه شیخ سعدی بیت از دست دوست هرچه ستانی شکر بود * وز دست
غیر دوست تبرزد تبر بود * ابن یمین بیت مکش از زبقهٔ ایمان سر تسلیم ورضا * که
شرنك از کف محبوب تبرزد باشد * بعض فرهنکلرده شکر سپید معناسنه در وتعریب
ایدوب طبرخون دیدیلر ثانی بر اوتدر غایت آجی اولور الوادخی دیرلر شیخ سعدی بیت
تبرزد همان قدر دارد که هست * وکر در میان شقایق نشست تبلاد سکون باء
موحده ایله پشتوان دیوار ایچنه قونیلان اغاج کذا فی المحمودی تبند فتح باء موحده

و سكون نون ايله مكر و حيله معناسنه كه ترفند دخی ديرلر كذا فی المجمع پور بهای جامی بيت
خر سلاك اولی غربال بند * مد بر بد بخت تونی تبند ﴿لغ﴾ تبيد ﴿بع﴾ كسر باء فارسی و سكون
يای تحتانيله نسخهٔ ميرزا ابراهيمده بمعنی جنبيد و ازجای برجست يعنی دپرندی و يرندن
مجرادی استاد عنصری بيت چو آواز هم ستوران شنيد * فلاطوس را دل يكی درتبيد
﴿لغ﴾ تخته بند ﴿بع﴾ اعضای شكسته يی بغلدقلری اغاج پاره لری و بغلق معناسنه كذا فی شرفنامه
﴿لغ﴾ ترابد ﴿بع﴾ فتح راء مهمله و باء موحده ايله ترابيدن لفظندن مشتق اسمدر طاملر و ترشح
ايدر معناسنه ابن يمين بيت از مسام ابر نترابد بجز آب حيات * بسكه ميكردد ز بحر دست او
راوش شرمسار ﴿لغ﴾ تراود ﴿بع﴾ فتح راء مهمله و واو ايله بمعنی ترابد مرقوم شاعر * مصرع * از
كوزه همان برون تراود كه در وست ﴿لغ﴾ ترتند ﴿بع﴾ سكون راء مهمله و فتح تاء مثناة بعده
سكون نون ايله بمعنی باطل و بيهوده ابو المعانی بيت نه سودی ديدم از عشق و نه فارغ
ميتوان كشتم * درين وادی حيرت مانده ام ترتند و بيهوده ﴿لغ﴾ ترشد ﴿بع﴾ يعنی ايجندی و غضبه
كلدی مولانا كاتبی بيت كاتبی زاد ر شماخی آب بر سر ريختند * جامهای كهنه اش ترشد
ولی او تر نشد ﴿لغ﴾ ترغند ﴿بع﴾ سكون راء مهمله و نون و فتح غين معجمه ايله مفاصل حركتدن
قالوب عضو باطل اولمق استيلای بلغمدن اعضايه رطوبت عارض اولمغله عضو باطل
اولوب حركت ايتمز عربيده فلج ديرلر بر علت مزمنه در ﴿لغ﴾ ترفند ﴿بع﴾ سكون راء مهمله و نون
و فتح فا ايله مجمع الفرسده بمعنی مكر و حيله و نسخهٔ حسين و فايی ده دروغ و محال معناسنه
بو قولی مؤيد شمس فخری بيت نبود در كلام تو جز عدل * نرود بر زبان تو ترفند * فرهنگ
جهانگيريده بمعنی سخن بيهوده شاه ناصر خسرو * قطعه * پندم چه دهی نخست خود را
محكم كمری زپند بربند * چون خود نكنی چنانكه كويی * پند تو بود دروغ و ترفند *
و بمعنی سخن ... حكيم سنايی بيت نزد من قبله دوست عقل و هوا * هرچه زين دو برون
همه ترفند * بو معنايه حكيم انوری بيت پس چه كفتارت اين چه كفر بود * تا چه بيهوده
باشد و ترفند * تحفة الاحبابده هايله ترفنده واقع اولمشدر ﴿لغ﴾ ترقند ﴿بع﴾ فا يرينه قافله دخی
معانیٔ مزبوره يه مرويدر حكيم سوزنی بيت طمع پسر مسعود از كفتن ترقند * چون طمع
پدر كشت باشعار طرف بود ﴿لغ﴾ تركند ﴿بع﴾ كافله ده بو معنالره منقولدر خسروانی بيت
اين چه تركند ست ای بت كه هميكويد خلق * كه سقر باشد فرجام تراجای و مقر را ﴿لغ﴾ تروند ﴿بع﴾
واو ايله ده مكر و حيله معناسنه روايت اولنمشدر و بعض نسخه ده تروند سنور و حدود
معناسنه مرويدر مير نظمی بيت كشيده سر بسر معمار عدلت * حصار آهنين تروند
ملكت * فرهنگ جهانگيريده ميوهٔ نورسيده معناسنه دركه تروند دخی ديرلر ﴿لغ﴾ ترنجيد ﴿بع﴾
فتح راء مهمله و سكون نون و يای تحتانی و كسر جيمله قوشاغی و آتك قولانی محكم چكمك
معناسنه حكيم اسدی بيت بتنجيد عذرا چو مردان جنگ * ترنجيد بر بارگی تنگ تنگ *
﴿لغ﴾ ترند ﴿بع﴾ فتح راء مهمله و سكون نون ايله بر كوچك صاری قوشدر تركيده قره جان
ديرلر باغلرده و چمنزارلرده اولور اصفهانيلر لغتيدر ديو مجمع الفرسده مرقومدر
عربيده وصع ديرلر فتح واو و سكون صاد مهمله ايله شعرا زيلرو الينه ديرلر كذا فی ادات

كذا فی ادات الفضلا ﴿لغ﴾ ترد ﴿بع﴾ فتح زاء معجمه ايله مزروعاتده اولور بر نوع سياه چكركه در
و هو جراد اسود يكون فی الزرع كذا فی المشكلات ﴿لغ﴾ تسويد ﴿بع﴾ سكون سين مهمله
و يای تحتانی و كسر واو ايله غصه و غم و رنج و الم معناسنه مير نظمی بيت چو سر زد
از درونم اشتياقت * هلاكم كرد تسويد فراقت ﴿لغ﴾ تكبند ﴿بع﴾ سكون كاف و فتح باء موحده
بعده سكون نونله فرهنگ جهانگيريده اول قوشاغه ديرلر كه ابريشمدن ياخود يوكدن
ايدرلر و بر باشنه بر مهره بند ايدوب و بر باشين ايلمك ايدوب قوشاندقده مهره يی
اكا كچورورلر مولانا جامی بيت سنگ تكبند قلندر از پی تجريد را * از پی تسكين هجر بی نوايی
لنكر ست ﴿لغ﴾ تكند ﴿بع﴾ فتح كاف و سكون نونله و كسرايله ده مرويدر شرفنامه ده بر طه
معناسنه در و دخی طاوق بسلدكلری موضعه ده ديرلر آشيان و آشيانه و نشيم و نشيمن دخی
ديرلر ﴿لغ﴾ تلاد ﴿بع﴾ فتح لامله شهر چينه قريب بر معظم شهرك اسميدر ﴿لغ﴾ تنبد ﴿بع﴾ سكون نون و فتح
باء موحده ايله مؤيد الفضلاده بمعنی خاموش شدن و ادات الفضلاده بمعنی لرزه كردن بو معنايه
مير خسرو بيت پای بتنبد چو بسر می بود * مستی و ثابت قدمی كی بود ﴿لغ﴾ تند ﴿بع﴾ سكون
نونله هوايی قيلامش بولت و نسخهٔ حليميده پراكنده اولمش معناسنه مرويدر ﴿لغ﴾ تنند ﴿بع﴾
فتح نون اول و سكون ثانيله ايكی معنايه كلور اول بمعنی عنكبوت استاد اغاجی بيت ز تاريكی
و سستی هردو پايم * تو ميكويی مكر پای تنندست * ثانی كاهل و تنبل معناسنه در
﴿لغ﴾ تند و خند ﴿بع﴾ كلاهما بسكون النون الفاظ اتباع قبيلندندر ترت و مرت و تار و مار كبی
شمس فخری بيت از صرصر فنا همه كشتند تار و مار * و ز تند باد قهر اجل جمله تند و خند
﴿لغ﴾ تنومند ﴿بع﴾ لفظ مركبدر تنو ايله منددن تنو اصلنده تن در آخرنده اولان واو بر نوع
نسبت مخصوصه يه دلالت ايچوندر محكم و قوی بدن اولان نسنه يه تنومند ديرلر اكثر دوده
استعمال اولنور انسانه و غيری حيوانه خصوصيتی يوقدر اسم عامدر تناور كبی اما تناوردن
بو ابلغدر بعض نسخه ده تندرست معناسنه مرويدر حكيم سنايی بيت ای روان همه
تنومندان * آرزو بخش آرزومندان * نسخهٔ حسين و فاييده دارندهٔ تن معناسنه
روايت اولنمشدر شيخ نظامی بيت تنومند را قد چندان بود * كه در خانهٔ كالبد جان بود
و معيارده شمس فخری بمعنی شاد ديوب بو بيتی نظم ايلمش بيت شاهنشه روزی كه بپوشند
غلامان * از خسرو و رستم دل و از شاه تنومند ﴿لغ﴾ تنوند ﴿بع﴾ سكون نونين و فتح واو ايله
زياده پراكنده معناسنه در مير نظمی بيت غم دلدار شد با جان پيوند * سرشك
ديده ام چون در تنوند ﴿لغ﴾ تنه درود ﴿بع﴾ فتح نون و دال مهمله ايله تره ياغی معناسنه در كذا فی
نعمة الله ﴿لغ﴾ مع الراء المهمله * تابدار ﴿بع﴾ سكون باء موحده ايله ضيالی و حرارتلی معناسنه در
اما اكثر مراد اولنان فروغ شعله و ضيا معنالرنده استعمال اولنور استاد عنصری بيت
كفتم نهی برين دلم آن تابدار زلف * كفتا كه مشكناب ندارد قرار و تاب ﴿لغ﴾ تاتار ﴿بع﴾ معروف
طائفه در مشكك اعلاسی انلرك ولايتلرنده حاصل اولمغله نافهٔ مشكی انلره منسوب ايدرلر
خواجه حافظ بيت دران زمين كه نسيمی وزد ز طرهٔ دوست * چه جای دم زدن نافهای
تاتاريست ﴿لغ﴾ تاجدار ﴿بع﴾ جيم موقوفله ايكی معنايله مستعملدر اول تاج طوبيجی كه مراد

پادشاه ذیشاندر بو معناده تاجور دخی دیرلر ثانی تاجی حفظ ایدیجی معناسنه که خازن تاج
دیمك اولور بو معناده تاج حفظ اولنان مخزنه ده دینلور تاج خانه وسرای تاج معناسنه کذا فی
شرفنامه ؏ تاجور ؂ سکون جیم وفتح واو ایله تاج صاحبی دیمك اولور ور وار لفظندن
مخففدر لیاقت معناسنه تا جه لایق دیمکدر غلبهٔ استعمال لله تاجور پادشاه معناسنه
اولور خواجه حسین ثنایی بیت بر آشفت ازان پیلوش تاجور * که تیش سخن چنکاش
زد بسر * مولانا هاتفی بیت چنین خواست آن تاجور شهریار * که صاحش بخویش شود
استوار ؏ تاراجکر ؂ فتح راء مهمله وکاف فارسیله یغماجی دیمکدر مولانا هاتفی بیت
زچکول دریوزه تاجام زد * ببردند ترکان تاراجکر ؏ تارخ ؂ اون معنایه کلور اول دپه
معناسنه که عربیده فرق دیرلر آدمك اولسون غیرك اولسون بو معناده تارك لفظندن
مرخمدر آدم دپه سنه دینلد وکینه ابو شکور بیت زدن مرد را تیغ بر تارخویش * به
ازباز کشتن زکفتارخویش * وآدمدن غیرك دپه سنه دینلدوکنه شمس فخری بیت دعای
بندکی شاه میکند سوسن * شکوفه نقره همی ریزدش ازان پرتار * ثانی قرارمش نسنه یه
دیرلر تاریك لفظندن ترخیم اولنمشدر کیجه قراکوسی اولسون غیرك اولسون کیجه قراکوسی
معناسنه حکیم فردوسی بیت شب تار بود وچو قطران سیاد * نه پروین بدیدار بود ونه ماه
وغیریده حکیم انوری بیت ای بجنب همت تو پایهٔ اجرام پست * وی به پیش طلعت تو
چشمهٔ خورشید تار * ثالث ارش که ضد پود در معا استعمال اولندقده تار وپود دیرلر
حکیم انوری بیت جز رایت تو کسوتی که دارد * کش فتح وظفر پود وتار باشد * معنای
ثانیله بو معناده حکیم اسدی بیت زبس کرد چون پود در تار شد * بران غول چهران جهان
تارشد * وحکیم فردوسی بمعنی ضد پود بیت تن زال سیمرغ بدرود کرد * از و تار از خویشتن
پود کرد * رابع بولانق صویه دیرلر میرنظمی بیت اندر و نم درد وغم بسیار شد * سیل اشك
از کرد راهم تارشد * خامس ابریشم تلیدر استاد * مسمط * از بس فغان وشیونم چنکیست
هم کشته تنم * اشك آمده تادامنم از هر مژه چون تارها * سادس ساز قلنه دیرلر سابع پای
کرشی معناسنه کذا فی مجمع الفرس و فرهنك جهانکیری ثامن صحاحده بمعنی میان بند
تاسع تار زلف یعنی موی زلف وتار کیسو دخی دیرلر عاشر بر نوع اغاجدر خرما اغاجنه
شبیه آندن بر صوحاصل ایدرلر اکرچه نشوه کتورر اما درد سر ایراث ایدر تال دخی
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ؏ تار تار ؂ لفظ مکرر در ذره ذره وپاره پاره معناسنه
کذا فی مجمع الفرس حکیم سنایی بیت بنکرید اکنون بنات النعش وار از دست مرك
تیرها شان شاخ شاخ وتیرها شان تار تار * شاخ شاخ دال دال وچاك چاك وپاره پاره معنالرینه
؏ تار ومار ؂ توابع الفاظ قبیلندندر ترت ومرت یعنی پراکنده معناسنه شمس فخری
بیت عالمی کردی زتاب تیغ بران ترت ومرت * کشوری کردی زسهم تیر پران تار ومار
فرهنك جهانکیریده بمعنی زیروزبر خواجه حسین ثنایی بیت کر بود فتنه چون سر زلفت
با بینی * اکنون نسیم عدل شهش تار ومار کرد * چغتاییده آلا قاق دیرلر آلاق بولاق
بونلندر ؏ تار وپور ؂ ضم راء مهمله وباء فارسیله غایت تاریك معناسنه در میرنظمی بیت

بیت غمت کفت دلرا چون آیم بزور * کنم روز روشن ترا تار وپور ؏ تاروتور ؂ ضم تاء مثناة
ایله غایت تاریك معناسنه در حکیم فردوسی . بمیدان چنین کفت بهرام کور * که اکنون
چو شد روز ما تار وتور ؏ تافسیار وتافیار ؂ اول بکسر الفاء وسکون السین ثانی کسرفا
ایله در باس دیرلر بر اوتدر پیراغی دازیانه یه بکزر ضماد وطلالرده استعمال ایدرلر غایت
مسهل اولمغله تناولی مخاطره در ؏ تالار ؂ اول خانه یه وتخته دیرلر که درت یاخود دخی
زیاده دیرك اوزرینه وضع اولنمش اوله کذا فی مجمع الفرس بو معنایی مؤید میر نظمی بیت
نشسته بر سریر چار پارا * شه تالار عز وجاه مأوا * فرهنك جهانکیرده درت صفه لو
کوشك معناسنه حکیم سوزنی بیت چندین رنج وبلا وجور نمودم * تاش ببالای
خانه بردم تالار ؏ تبار ؂ فتح باء موحده ایله قوم وقبیله معناسنه صحاحده ومجمع الفرسده
بمعنی اصل مردم مسطور در بو قولی مؤید حکیم فردوسی بیت چواندر تبارش بزرکی
نبود * نیارست نام بزرکان شنود * عربیده هلاك معناسنه در مر قوم ایکی معنایه
حکیم سوزنی * قطعه * فخر دین احمد که تا با مصطفی خیزد بحشر * خویشتن را ساخت
با اولاد او خویش وتبار * هر که خویش واز تبار آل پیغمبر شود * درد وکیتی باشد ایمن
از خسار واز تبار * حکیم قطران ارموی ده ایکی معنایه دیمشدر بیت خزینه بخش وولایت
ستان ملك جشان * تبار جان بداندیش وآفتاب تبار * معنای اوله چغتای لساننده
اوروق قایاش دیرلر اوروق طارق دیمك یعنی خصم قوم دیمکدر لیلی نك اتاسی نوفله
زبون اولیجق لیلی یی هلاك ایتمك مشورتنده دیر . بیت چارلاتتی روان اوروق قایاشین
سالدی آراغه اول ایش کینکاشین * ومیر علیشیرك دیوان اولنده بیت پری وحور اول
آیغه قرابت اولمیشلار * ولیك آنجا کیشی یوق اوروق قایاشیدا ؏ تباشیر ؂ فتح باء موحده
وکسر شین معجمه ایله بر نوع سست طاشدر معروف طبیعتی بارد در وعربیده هر نسنه نك اولی
تباشیر کلمشی اوله ور وشناییٔ صبح کذا فی شرفنامه شیخ نظامی بیت تنی چون شیر باشکر
سرشته * تباشیرش برابر شیر هشته ؏ تبر ؂ فتح باء موحده ایله بالته معناسنه میر خسرو
بیت شکر کوی از فقر نفست را کشد زیرا خلیل * چون تبر برداشت منت با بتان
آزرست ؏ تبغور ؂ سکون باء موحده وضم غین معجمه ایله قوش معناسنه کذا فی
نعمة الله ؏ تبندر ؂ فتح باء موحده وسکون نونله اول بیوك اغاجه دیرلر که قپو آردنه
طیارلر اکا فدرنك وپراوند دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ؏ تبنکر ؂ فتح باء موحده
وسکون نونله طبلهٔ نان یعنی اتمك قودقلری آغاج طبق ایضا منه ؏ تبیر ؂ کسر باء موحده
وسکون یای تحتانی ایله طبل وکوس معناسنه میر نظمی . بیت فلك پر شد از نالهای نفیر
جهان اکرفته صدای تبیر * استاد رودکی * مثنوی * پس تبیری دید نزدیك درخت *
هر کهی بانکی بجستی تند وسخت * کرسنه روباه شد تا آن تبیر * چشم زی او بود مانند
خیر خیر * امیر معزی . بیت سوی کیوان رفته از ایوان واز میدان تو * نعرهٔ کوس
وتبیر ونالهٔ چنك ورباب ؏ تتار ؂ مخفف تاتار در که معروف طائفه در و بر ولایتدر که
آنده مشك حاصل اولور خلاق المعانی بیت در پای تا فکندهٔ آن زلف مشکبار * بر میزنی

زنا ز بهشك تتارپای * طائفه ترکانه منسوب مشك تتاری وتتری کبی تیغ تتار بده دیرلر
شیخ سعدی بیت که در سینه پیکان وتیغ تتار * به از ثقل ماکول وناسازکار * ولایت
اسمی اولدوغیله مرویدر مولانا عرفی بیت بکاوش مژه ازکور تا نجف بروم * اکر بهند
بخاکم کنی وکر به تتار * تتاری وتتری دیلن نسنه اول ولایته منسوب دیمك اولور یای نسبتله
ابن یمین بیت چه بادخوش نفس بود اینکه بشکست * بیکدم قیمت مشك تتاری *
و تتر مخفف تتار مرقومدر شیخ سعدی درهجو مخنثی * قطعه * کرتتر بکشد آن مخنث را
تتری را عوض نباید کشت * چند باشد چو جسر بغدادش * آب در زیر وآدمی در پشت
و تجار فتح جیمله بمعنی کرده اسب یعنی دخی ایر اورلمامش طای که تجان واستاغ دخی دیرلر
استاد فرخی بیت آنکه تدبیر او سواری کرد * برجهار تجاری توسن * کتاب زنده بمعنی نوند
مرقومدر و تجه فتح جیمله خانه زمستانی یعنی قیش اوی که بخاری وشوری اوله آکا بخانه
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری بومعنایه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * میان این
تجروکنبد فلك فرقست * که هست این بثبات آن ندارد آرامش * چوتاب آتش می درهوای
این بپیچید * تتافت خانه ازان تانجانه شد نامش * اهل قزوین کنجینه معناسنه استعمال
ایدرلر و تخت اردشیر موسیقیده برنوا اسمیدر استاد منوچهری بیت بربید عندلیب
زند بد شهریار * برسرو زند لاف زند تخت اردشیر * زند لاف بابلدر و تختدار سکون
خاء معجمه وتاء مرقوفله ایکی معنایه کلور اول جامه سیاه وسفید ثانی جامه خوابدرکه تخت
وزینه دوشرلر معربی دخدار در کذا فی فرهنك جهانکیری و تذور ضم ذال معجمه
وواو معروفله نعمة الله مزکلدك دیدکاری قوشدر دیمش اما آخر نسخه معتبره ده دراج
روایت اولنمشدر و تر ادات تفضیلدر کما ذکر فی المقدمه فزونتر وکمتر کبی لاحق اولدوغی
کلمه نك زیاده ونقصانن تفضیل ایدر وبر معناسیده یاش اولان نسنه درکه مراد رطوبتدر
کاهی یاشلغن زیاده مراد ایدوب تروتازه دیرلر ضدی خشك در تشکم بوبیتده واقعدر بیت
کوشه خالی وبانك غلغلش دردسرست * هرکه قانع شد بخشك وترشه بحر وبرست
کاهی تازه لکله لطافت مقرر اولمغین لطیف معناسنه استعمال ایدرلر خواجه حافظ بیت کی
شعرتر انکیزد خاطرکه حزین باشد * یك نکته ازین دفتر کفتیم همین باشد * مجمع الفرسده
برکوچك قوشدرکه ترندوش وترندوك دخی دیرلر و ترپر سکون راء مهمله وفتح باء
فارسیله بمعنی کشنك سیاه که ترکیده قره قورت دیرلر و ترمشیر فتح راء مهمله وسکون میم
وکسرشین معجمه ایله شرفنامه ده اجزای اکسیردن بر دارو اسمیدر کذا فی المؤید و ترهشیر
فتح راء مهمله واخفاء ها وکسرشین معجمه ایله ترخون کبی برآجی اوتدر ترکیده ککیك وعربیده
صعتر دیرلر کذا فی المؤید و تری کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله فرهنك
جهانکیریده بمعنی ورزانه بعض نسخه ده قورقودیجی معناسنه که عربیده نذیر دیرلر و ترزند
فتح زاء معجمه وسکون نونله عربیده صعوه دیدکاری برکوچك قوشدر کذا فی لسان الشعرا
بومعنایه مؤید ابوالمعانی بیت جان خلاصی برد نش شد بعد ازین بردل محال * چون ترزند
مانده است در دست شاهین غم و تسخر سکون سین مهمله وفتح خاء معجمه ایله تمسخر

تمسخر معناسنه یعنی مسخره لغه الحق فارسیلر استعمال ایلدکاری شیخ واحدی کلماتنك وتسمیه
نظردر و تشتدار سکون شین معجمه وتاء موقوفله تشت ایله داردن مرکبدر ابریقدار معناسنه
آبدستاندار دخی دیرلر مثالی شرف شفروه بیت شاید که تشتدار ستراینش شود خضر
زیرا که تشتخانه اوچرخ اخضرست * تشتخانه نك معناسی محلنده ذکر اولنور ان شاء الله
تعالی و تشتر سکون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله نام حضرت میکائیل علیه السلام
ابوالمعانی در توحید باری عز اسمه بیت بوزده دامان بخدمت تشتر وروح القدس *
هرچه فرماید اطاعت میبرد کون ومکان * استاد دقیقی بیت هرچه تشتر را عطا باران بود
مرترا در وکهر باشد عطا و تشویر سکون شین معجمه ویای تحتانی وکسر واو ایله بمعنی
خجالت شیخ سعدی بیت همی کفتی چو کشته غرق تشویر * مرا افکن زدست یارمن کیر
و تشیر کسرشین معجمه وسکون یای تحتانی ایله بمعنی سایه کاه میرنظمی بیت چو دید
اندران تاب مهرمنیر * نه آرامکاه ونه جای تشیر و تغار فتح غین معجمه ایله ایکی معنایه
کلور اول معروف ترکیده دخی تغار دیرلر حکیم ناصرخسرو بیت تا بدستر مکرد رکنادم
بی دوغ دروغ درتغارم * ثانی خوردنی وآزق وراتبه معنالرینه مولانا سعید هروی بیت
از برای مطبخ انعام اوکیوان زچرخ * زارتفاع سنبله هرماه بفرستد تغار و تغور ضم
فا وواو معروفله طاشدن وطپراقدن اولان آوانی چناق وچوملك وامثالی نسنه لر
عربیده فخار وفاخور دیرلر استاد لطیفی بیت منشین ای دوست بهر غرچه وغرچه بسنك
بجفا ها شکند کاسه چینی چو تغور و تکاور فتح کاف وواو ایله یورغه آت معناسنه غلبه
استعمالدن مطلق آته علم اولمشدر خواجه سلمان بیت زتاب رخش تکاور بریزاومی ماند
باتشی که برانکیزد آب حیوانش * مولانا هاتفی بیت صلای خصومت نزد کاودم *
تکاور زمیدان نفرسوده سم و تکر فتح کاف فارسی وراء مهمله مشدده ایله بمعنی
تارعنکبوت میرنظمی بیت بکریه شود دود آهم بسر * چوپشه کرفته شدم در تکر *
و تلخبار تلخ ایله باردن مرکبدر تناول واکله صالح اولمیان یمش که طاغلرده وبیابانلرده
اولور ومیشه ارزنده خودرو اغاجلرده بتر حکیم فردوسی * مثنوی * درختی که تلخست
اوراسرشت * کرش در نشانی بباغ بهشت * ورش جوی خلدش بهنکام آب * بهیخ
انکبین ریزی ومشکناب * سرانجام کوهر بکار آورد * همان میوه تلخبار آورد و تناور
فتح نون وواو ایله تن ایله آوردن مرکبدر کوده لو وانلو اولمقدن کنایه در تنومند معناسنه
شیخ سعدی بیت چو بید بن که تناور شود به پنجه سال * به پنج روز ببالاش
برشود یقطین * یقطین عربیده قبق در و تندر وتندور کلاهما بسکون النون اول
فتح دال ثانی ضمله بمعنی رعد یعنی کوك کورلسی کمال اسمعیل بیت همی نبرقد زهره شاخ کوبی
که ترسد ز آواز تندر شکوفه * طیان مرغزی بیت خورد سیلی زند بسیار تنبور *
دمد نیز ونیارد همچو تندور * ادات الفضلاده ایکیسیده ضم تا ایله مسطوردر وبعض نسخه ده
بلبل معناسنه واقعدر و تنکار سکون نون وفتح کاف فارسیله برنوع توزدرکه قویمجیلر
آنکله آلتون قال ایدرلر وبعض دیش چوریکنه قورلر نافع اولور وبعض نسخه ده عربیده

بورق دید کاری که فتح باوراء مهمله وسکون واو ایله درفرهنك جهانکیرده لهم معناسنه که آلتون
ایله کمشی بربرینه یاپشدررلر آکا کفشیر دخی دیرلر هندی لسانده سهاکه دیرلر لغ تنکبار فغ
سکون نون وکاف موقوف وفتح باء موحده ایله اوچ معنایه کلور اول لفظ مفرددر نام حضرت
باری تعالی جل شانه شیخ نظامی در اقبال نامه بیت وجود تو از حضرت تنکبار * کند پیك
اندیشه را سنکسار * ثانی لفظ مرکبدر تنك ایله باردن تنك معلوم بار یول معناسنه در
فرهنك جهانکیرده اول کمسنه یه دیرلر که اوکنه کمسنه یکورمیه ویانندن یکمك دخی دشوار
اوله سیف اسفرنکی بیت در برزده وصل عاشقانرا * درکاه خیال تنکبارست * ثالث
شرفنامه ده اول کمسنه یه دیرلر که فضوللق ایله آدمه یول ویرمیه وهر وقت آکا وصوله یول اولمیه
شیخ نظامی بیت چون دران قصر تنکبار شدیم * هردوچون بخت سازکار شدیم * اکرچه
معنای اوله لفظ مفرد دینلدی ادب رعایت اولنوب معنای ثانی وثالثدن احتیاطا در اما
حقیقة نظر اولنسه اول دخی لفظ مرکبدر زیرا معرفة الله یول بولمق غرتبه دشوار ایدوکن
ارباب عقول فهم ایدر لغ تنور فغ ضم نون مخفف ایله فارسیدر وتشدید ایله عربیدر ابو المعانی
بیت سوخت فکردیکران درتاب دل * هرچه می افتد بسوزد در تنور لغ توار فغ طوار
اوزرنده یوك بغلدقلری رسن معناسنه کذا فی المحمودی لغ تور فغ فتح واو ایله بمعنی تبر باواوه
ابدال اولنمق فارسیده شایعدر کذا فی مجمع الفرس بوقولی مؤید میرنظمی بیت یکی را
چودیدست آن برخرد * که برپای شاخی تور زین زند لغ تهمیر فغ سکون ها ویای تحتانی
وکسر میمله رستم زال اقرباسندن بر مبارز نامیدر لغ مع الزاء المعجمه * تاز فغ درت معنایه
کلور اول مجمع الفرسده بمعنی فرومایه که عربیده سفله ودون دیرلر ثانی امردفاسق که فسقه
واراذل ایله مصاحبت ومعاشرت ایده شیخ اوحدی بیت چه وفا خیزد زتاز وجلب *
یاری از روشنان چرخ طلب * ثالث فرهنك جهانکیرده محبوب معناسنه در حکیم فردوسی
بدوکفت مادرکه ای تاز نام * چه بودی که کشتی چنین رزدوام * رابع اداة الفضلاده
تازیدن لفظندن صیغهٔ امر وتازنده معناسنه اسم فاعل اولور لغ تازباز فغ سکون زاء
معجمه ایله بمعنی غلامباره تاز امرد معناسنه اولیجق باز بازیدندن اسم فاعل اولور استاد
فرخی بیت بکرفتمش مهار وشدم بر فراز او * چون آنکه تاز باز شود بر فراز او * کذا فی
المجمع لغ تبریز فغ مشهور مملکت وشهرك آدیدر مولانا هاتفی بیت چو تبریز را سکه زد
بردرم * شد از نام نیکش درم محترم لغ تبفوز فغ سکون باء موحده وضم فا ایله حرف باده
ذکری مرور ایدن بتفوز کبی که قوش بورنی معناسنه در تحفة الاحبابده تمفوز واقع اولمشدر
وبر معتبر فرهنکده در دورنج معناسنه مرویدر لغ تب ولرز فغ استمه علتی که اوشودب
قرد دوغی اجلدن تب حرارتی ولرزه ترتمه سی اولدوغندن تسمیه ایلدیلر عربیده حمی دیرلر ضم
حا ایله چقتادن ایستیغان وایستماق دیرلر فرهاد نامه ده فرهاد عاشق اولمزدن اول شوریده للغ
علایمی ظهورنده دیر بیت ایستماق چون شرارت ظاهر ایلار * بدن اول حرارت ظاهر
ایلار لغ تحمز فغ فتح حا وسکون راء مهملتین وضم میمله مؤید الفضلاده بمعنی حرامزاده
ومجمع الفرسده حرامزاده نك اسم مصدریدر بوقولی مؤید میر نظمی بیت چو نیکی بود

بو د مرد نیکو نشان * تحمز نه کار اصیل جهان لغ تخکاوز فغ سکون خاء معجمه وضم کاف
ولام ایله چنین قوز معناسنه نعمة الله وایاسی نقل ایلمشلردر لغ تراز فغ فتح راء مهمله ایله اوچ
معنایه کلور اول خام ایپلك رشته سی حکیم ناصر خسرو بیت بجیب وراست بدو راست برد راه
ببین راه دین راست ترست ای پسر از تار تراز * استاد منوچهری در صفت اسب بیت بجهد
کر بجهانی ز سر کوه بکوه * برود کر بدوانی زبر تار تراز * ثانی بمعنی درخت صنوبر ثالث ترکستانده
بر شهر عظیم آدیدر خوبلری چوق اولور ایکی معنایه استاد رودکی بیت از غم تار تراز همه
خوبان تراز * زرد وبار یکم ولرزانم چون برك تراز * معربی طراز در حالا مشهوری معربیدر
کذا فی فرهنك جهانکیری لغ تز فغ ایکی معنایه در اول بر کوچك قوشدر بهار ایامنده زیاده
ناله وفریاد ایدر خوش آواز در استاد رودکی بیت چون لطیف آید بکاه نوبهار * بانك
کبك وبانك رود وبانك تز * شمس فخری بیت چه عجب کر بدور معدلتت * باز رشوت
بردز خانهٔ تز * ثانی بمعنی سرکشتن یعنی باش دونمك حکیم سوزنی بیت نخواهم مغز کوزان
بهر آنرا * که مغز کوز خوردن سر کند تز لغ تفوز فغ ضم فا ایله مع الزاء اولان تفور معناسنه در
کذا فی المجمع لغ تکتاز وتك وتاز فغ اول سکون کاف ثانی ضم ایله وچاپوب کتمك تاختن
ودویدن وجستجوی کردن معناسنه خواجه سلمان بیت ای ز شرم اثر رای تو خور در تب وتاب
وی زرشك سم شبدیز تو مه در تك وتاز * مولانا جامی بیت ببین که نور بصرت بی تك وتاز
چون بکردون رود وآید باز لغ تکیز فغ کسر کاف ایله اوزم چکردکی تکژ دخی دیرلر لغ تموز فغ
اورته یاز آیی در بقول یونانیان نیر اعظمك برج اسد ده مدت اقامتی در غایت حرارت شمس
اولور شیخ سعدی بیت عمر برفست وآفتاب تموز * اندکی ماند وخواجه غره هنوز *
عربیده دخی استعمال اولنور ولابن لولو بیت کم آب من آب علیها مرة * وابی فاحکم طبخها تموز
لغ تنکبیز فغ ضم نون وسکون کاف وکسر باء موحده ایله حلواجیلرك کفکیر کبی بر آلتلریدر
آنکله روغن وعسل وشکر صاف ایدرلر پالاون دخی دیرلر کذا فی المؤید لغ تنکز فغ سکون
نون وکسر کاف ایله بر اغاجدر غایت دکنلو اولور یا ندقده زیاده تند وتیز اولور تنکس دخی
دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ مع الزاء الفارسی * تاژ فغ بمعنی خیمه وخرکاه کذا فی شرفنامه
وصغر سکردن اولان تازیانه معناسنه در کذا فی المجمع لغ تباجیژ فغ فتح باء موحده وسکون
نون وکسر جیم فارسیله کل فرونی معناسنه نعمة الله نقل ایلمشدر لغ ترکژ فغ سکون
راء مهمله وفتح کاف ایله بمعنی تخم که عربیده بذر دیرلر وبعض نسخه ده زراعته آماده اولنمش
تارلا که عربیده فدان دیرلر لغ تژ فغ یردن هنوز چقمش مزروعات ودخی بمعنی زمین
قراز وبعض نسخه ده دندانهٔ کلید معناسنه شاعر بیت ده کاربی دهست وشتربان بی شتر
پالان بی خرست وکلیدی تهی ز تژ لغ تکژ فغ فتح کاف ایله دانهٔ انکور معناسنه شمس فخری
ضم تاء مثناة ایله نقل ایدوب قافیه سی یوقدر دیمش اما کتاب السامی فی الاسامی ده کسر
کاف ایله روایت اولنمش معنای مرقومی مؤید ابو العباس بیت تکژ نیست کویی در انکور او *
همه شیر دیدیم یکسر زرش * واوزم چکردکی معناسنه ده مرویدر استاد لبیبی بیت
کریارند وبکوبند ود هفدت بریاد * تو بسنك تکژی نان ندهی تاب ترا لغ تکوژ فغ

ضم كاف وواو مجهول ايله تكر مرقوم معناسنه در تلر فتح لامله تكر مرقوم معناسنه در
كذا في المشكلات مع السين المهمله * تاج خروس سلطان بوركى ديدكلرى شكوفه در
عربيده تنور جندى ديرلر كذا فى نسخهٔ حليمى مولانا هاتفى بيت بساخون كه از تارك اهل
روس * برآورد سر همچو تاج خروس تاس يعنى بيطاقت كه تاسه وتلواسه دخى
ديرلر استاد عنصرى بيت تاسه كيرد ترا زحق شنوى * من نكويم دو است شو تو بتاس
تحس سكون حاء مهمله ايله الم وغصه دن بيخش دل معناسنه ابو المعانى بيت طالع
بد در جهان برعكس بود * در همه عمرى نصيبم تحس بود تخس سكون خاء معجمه ايله
يعنى تحس مرقوم يعنى غم وغصه دن دلكير ومتغير الاحوال اولمق معناسنه باء موحده ايله ده
مرويدر ترس سكون راء مهمله ايله مطلق قورقودر خوف معناسنه كركسه فعل
مضارعدن اولسون حكيم فردوسى بيت نشست از بر اسب تازى سمند * همى رفت ترسان
ز بيم كزند * كرك فعل ماضيدن اولسون وله بيت چنانم ز عشق اى چو در يتيم * كه يادم نيايد
همى ترس وبيم * شاعرك ترسدن مرادى مطلق قورقودر اما حقيقت ترس واقعدن قورقودر
بيم متوقعدن قورقودر فرق بو قدردر ضم را ايله شرفنامه ده يعنى زمين سخت واقعدر
ترمس سكون راء مهمله وضم ميمله بردار واسپيدر كذا فى نعمة الله ترناس سكون راء مهمله
وفتح نون ايله فرهنك جهانكيريده اوق آتلدقده ظاهر اولان صدايه ديرلر حكيم فردوسى بيت دل
سركشان پر ز وسواس بود * همه دشت پر بانك ترناس بود * حكيم اسدى بيت كمان ابر باد آتش
الماس بود * همه كوه پر بانك ترناس بود تس يعنى تبانچه سيلى ده ديرلر استاد رودكى
بيت رخ اعدات از تس نكبت * همچو قير وشبه سياه آمد * پا رسيلو دن برى ديمشدر
* رباعى * اكر تو يار كيرى بيكى بس * وكر با دوكنى يا رت بنى كس * وكر با سه كنى بى يار كردى
وكر افزون كنى بر سر زنى تس * ضمله تو كرمك معناسنه در تفس سكون فا ايله بمعنى
كرمى يعنى ايسيلك شين معجمه ايله ده مرويدر كذا فى المحمودى نكس فتح كافله اوزم
چكردكى وصقلدقدن صكره اولان جبره سنده ده ديرلر وشين معجمه ايله ده مرويدر اما اصحى
صين مهمله ايله در بهرامى * قطعه * آن خوشه بين چنانكه يكى چنك پر بينند * سر بسته
ونبرده بر و دست هيچكس * بر كونهٔ سياهىٔ چشمست غرب او * هم بر مثال مردمك چشم ازو
نكس تلاس تركستان زمينده بر شهر آديدر كذا فى شرفنامه تندس وتنديس
كلاهما بسكون النون وكسر الدال المهمله بمعنى تمثال لفظ مركبدر تن ايله دسدن ماند معناسنه
استعمال اولنور استاد فرخى در صفت عمارت بيت فرود كاخ يكى بوستان چو باغ بهشت
هزار كونه در وشكل وتندس دلبر تنكس سكون نون وكسر كاف ايله بر نوع
اغاجدر زيا ده دكنلو وآتشى غايت تند وتيز اولور اثير الدين اخسيكتى بيت چهره همه
كلكونهٔ تزوير چو لاله * چنكال همه ناخن دزديده چو تنكس مع الشين المعجمه * تابش
كسر باء موحده ايله تابيدن لفظندن اسم مصدردر كلمهٔ تاب هر نقدر معنايه كلور سه شين
مصدريه ايله اسم مصدر اولور ابو المعانى بيت سوختست دل ز تابش زلف وعذار يار * از تاب
سوز عشق ندارد دلم قرار تاجپوش سكون جيم وضم باء فارسيله هدهد ديدكلرى قوشدر

قوشدر باشنده اولان تاجه نسبتله تسميه اولنمشدر ميرنظمى بيت همه مرغان كلشن را
خروشى * شده سرهنك ايشان تاجپوشى تاركش راء موقوفله صرمه كشلرك
وزركرلرك حله ديدكلرى دلكلى دمور آلتلريدر كه سوراخلرندن التون وكمش چكرلر شمس
فخرى بيت شاه بخشنده قدرخان معظم كه به تير * سينه دشمن چون تاركش زر كر كردد
تازش كسر زاء معجمه ايله تك وپوى معناسنه اسم مصدردر تركيده ياوب يوپرش
ديمك اولور حكيم اسدى بيت دوره شش هزار ابره تازش هيون * زفرش ونمد بارشان
كونه كون تاش اوج معنايه استعمال اولنور اول ادات شركتدر معناى مقارنتله
مثلا ايكى قول بر آدمك اولدقده انلره خواجه تاش ديرلر كمال اسمعيل بيت اى اهل فضل را
بقدوم تو انتعاش * بر آستان تو من واقبال خواجه تاش * بو معنايه شيخ سعدى بيت
تو ومن هر دو خواجه تاشانيم * بندهٔ بارگاه سلطانيم * وايكى كمسنه بر زمره دن اولسه لر
انلره خيلتاش ديرلر شيخ سعدى بيت چه خوش كفت بكتاش با خيلتاش * چو دشمن خراشيدى
ايمن مباش * ثانى مؤيد الفضلاده بمعنى خداوند يار وخانه باشد يعنى بوك ياب وبارخانه
صاحبى ثالث فرهنك جهانكيريده بمعنى كاف يعنى اول لكه كه وجه انسانده ظاهر اولور اكا
كلمك دخى ديرلر طبيب يوسفى بيت چو بيخ سوسن آزاده را جوشى واز آبش * بشوى
روى خود را پاك سازى تاش از روبت تاغوش ضم غين معجمه ايله آدم وحيوانلك
باشى صويه باتمغه ديرلر كذا فى نعمة الله تالاش جنك وجدال وغوغا معناسنه
تاتارلغتيدر اشعار فارسيده وارد اولمشدر تلاش صورتنده ياززلر طالب آملى بيت مارا
تلاش بر سر مال ومعاش نيست * در دودمان همت ما اين تلاش نيست تالش كسر
لامله ايكى معنايه كلور اول اوق ياكى معناسنه در مير نظمى بيت چشم خونريزا وچو مرد كزين
تيغ وخنجر بدست نشسته كمين * وله بيت كمان ابروانش كرفته بدست * خدنك مژه
تابتالش نشست * ثانى كيلان خلقندن معروف بر قومك آديدر ابن يمين بيت خسرو
خسرو نشان تالش جمشيد فر * مهر سپهر كرم سايهٔ پروردكار تاوش ضم واو ايله
آياق سسيدر ايكى واو ايله تاووش دخى ديرلر چغتاى لسانيدر مير نظمى بيت بخلوت را
نشسته آن دل آراى * رسيده كوش هوشش تاوش پاى * وفرهادنامه ده شاپور اويوردكن
فرهادك واردوغى محلده بيت تاووشيدين آنينك اويقاندى شاپور * تابيب تون ظلمتيدا
بو العجب نور تبش كسر باء موحده ايله تاب لفظنك اسم مصدريدر كرميت وحرارت
وضيا وشعله معنالرنده شيخ سعدى بيت همى بر فلك شد زمرد م خروش * دماغ از تبش
مى درآيد بجوش * شمس فخرى بيت سينهٔ بدخواهت از تاب عنا * هست دائم همچو
دوزخ در تبش * فرهنك جهانكيريده تابش لفظنك دخى مخففى اولور شيخ نظامى بيت
حرفش ز تبش جهان فروزد * كانكشت بر و نهى بسوزد تخش سكون خاء معجمه ايله
يعنى تحس مرقوم يعنى الم وغصه وغم واندوه مجمع الفرسده بمعنى بالا نشين كه تخشيده ديرلر
يعنى ببالا نشسته شمس فخرى وحكيم اسدئ طوسى باء موحده ايله نقل ايلمشلر اما صحاحده
محمد هندوشاه تاء مثناة ايله تحرير ايتمش كذلك مشكلاتده اولها بالتاء المنقوطة من فوقها

واقع اولمشدر ك تراوش ع فتح راء مهمله وضم واو ایله ایکی معنایه کلور اول صو یوقاریدن
آشاغی آهسته آقغه دیرلر ثانی صو و یا شراب ظرفندن صزمق معناسنه در مولانا اقدسی
بیت با نشای مدحت درین انجمن * تراوش که میریزد از کلك من * مولانا هاتفی بیت
سر نیزه در سینه کاوش کرفت * ز چشم زره خون تراوش کرفت ك ترخش ع فتح راء
مهمله وسکون خاء معجمه ایله فرهنك زفانکویاده بمعنی کشیدن یعنی چکمك ك ترکش ع جمیع
فرهنکلرده مخصوصا اوق قوییلان ظرف معناسنه در که یای اولدوغی ظرفه قربان دیرلر حکیم
فردوسی بیت کشیدند رستم دلان زمان * ز ترکش خدنك وز قربان کمان * وله
بیت چو ترکش ز هر کوشه قربان جنك * تهی از کمان کشته پر از خدنك * مرور ایام
وغلبهٔ استعمال ایله جمله سنه ترکش اطلاق اولندی شمس فخری بیت مریخ را حمل سان
کردند جمله قربان * هر که که بندکانش بربسته اند ترکش * اصلی تیرکیشدر رومیلر لغت
فارسی تحریر ایدنلر ترکشی قبور ایله تفسیر ایتمشلر قبوره تیردان دینلور وصحاحده دخی
هندوشاه تیردان تفسیر ایتمش مجرد اوق طورمغله اما فرق واردر واخاصل یایلی واوقلی
ایله ترکش دینلمك اعلام غالبه دندر مولانا هاتفی بیت یکی بست ترکش بجهد وشتاب
بر آراست بال آن شکاری عقاب * ترکشه قبور تعبیر ایدنلر بو بیت ایله اثبات مدعا ایتمشلر
بیت غمی شد دلش ساز نخجیر کرد * کمر بست وترکش پر از تیر کرد * بو بیتده قبور اولدوغنه
دلالت یوقدر وترکش لفظنی شعرای عرب دخی استعمال ایتمشلردر از انجمله حسام الدین
الحاجری بیت جعلت فدا الظبی الذی جاء لحظه * الی سائر العشاق یحمل ترکشا ك ترمش ع
سکون راء مهمله وکسر میمله ایاصی جمع وتحریر ایلدوکی اجمال لغتنده خرنوب معناسنه
نقل ایتمش بعض نسخه ده ضم میمله براوت اسمی اولمق اوزره مرویدر که آکا نور و ترمش دخی
دیرلر خرنوب ضم تا و سین مهمله ایله ترمش منقولدر ك ترندش ع فتح را و سکون نون
وکسر دال مهملتین ایله بر کوچك قوشدر که آکا ترو ترند دخی دیرلر ك ترموش ع سکون
راء مهمله وضم میم و واو معروفله بوکرتلن دکلی ك تش ع بوزن کش ایکی معنایه در
اول آتش لفظندن اختصار اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت موسی اندر درخت
هم تش دید * سبز تر نیشدان درخت از نار * حکیم فردوسی بیت از ان پس نبد
زند کانیش خوش * ز تیمار ز دیر دل خویش تش * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی تیشه
حکیم سوزنی بیت ای سوزنی بسوز ن توحید جرب کن * کان سوزنی که از تو تبرها کنند
تش * بو معناده شمس فخری نیرهیزم دیوب بو بیتی نظم ایتمش بیت خرم چکونه باشد خصمت
که چرخ دارد * از بهر حرق و خرقش پیوسته آتش و تش ك تفش ع سکون فا ایله بوزن
کفش بمعنی طعنه وکسر فا ایله بمعنی تبش مرقوم یعنی کرمی وحرارت کذا فی المجمع وبعض نسخه ده
کوپك که عربیده زبد دیرلر فتحتین ایله ك تکش ع فتح کاف ایله مع السینده مذکور اولان تکس
معناسنه در و بر معناسی دخی ملوك ماضیه دن بر پادشاه اسمیدر تکش شیخ سعدی بیت
تکش با غلامان یکی راز کفت * که این را نباید بکس باز کفت ك تلاش ع طاغیلوب پراکنده
وپریشان اولمق معناسنه کرك محسوساتدن اولسون کرکسه اولمسون بو حالتك صاحبنه

صاحبنه متلاشی دیدکاری بو معناده در شمس فخری بیت نیست ممکن در همایون عهد او
در کسی در ملك او باشد تلاش * عربیده دخی بو معنایه استعمال اولنور الشیخ شهاب الدین
احمد الخیمی بیت و جسمی کلما ظهرت وزادت * صباباتی واشواقی تلاشا ك تنك ریش ع
ضم نون وکاف موقوفله بمعنی کوسج کذا فی المحمودی ك تنکلوش ع ذکری مرور ایدن تنکلوشا
معناسنه در ك توخش ع فتح واو وسکون خاء معجمه ایله بمعنی کشیدن کذا فی فرهنك زفانکویا
ك توش ع کسر واو ایله بمعنی تبش مرقوم یعنی کرمی وحرارت ابو المعانی بیت از آتش فراقت
جسمم بسوخت اکنون * ماندست دو دل زار سوز توش ز عشقت ك مع العین المهمله *
توقیع ع اصلنده احکام پادشاهی اوزرنده اولان علامت مخصوصه که طغرا دیرلر مولانا هاتفی
بیت این نامه که خامه کرد بنیاد * توقیع قبول دوزیش باد * غلبهٔ استعمالدن برات وامر
وفرمان پادشاهی یه ده دیرلر ك مع الغین المعجمه * تارمیغ ع بخاردر که ایام شتاده روی
هواده ظاهر اولور هوایه مماس اولمغله زمیندن دخان پیدا اولوب اطرافی تاریك ایدر آکا
تمن وماغ ومیغ وزم دخی دیرلر استاد مختاری بیت سرما چنان در آتش خورشید جسته
بود * کز تارمیغ کفنی طشتیست اندر آب ك تاغ ع نعمة الله بش نوع اغاجه دیرلر دیمش
بری سکوت و بری ایلغون و بری سنجان و بری دیشلوار مودو بری قره اغاجدر دیو نسخه سنده
ذکر ایتمش و بعض نسخه ده انجق قره اغاج اودونی واقع اولمشدر صحاحده تاغ بر اغاجدر که
آتشه یاندقده اخکری بر هفته قدر طورر دیو مسطوردر ومعیارده شمس فخری تاغ
بر اغاجدر ایشه یرامز انجق اودون ایدرلر دیمش بیت در کوه ودشت بنام شهنشه جمال دین
کل روید از خسك ورطب آید ز چوب تاغ * فرهنك جهانکیریده اوج معنایه کلور اول بمعنی
تاج مرقوم کمال اسمعیل بیت دارم اسبی کز استخوان در پوست * هست چون در جوال هیزم
تاغ * ثانی بمعنی تخم مرغ ثالث سیستان ولایتنده بر قلعه اسمیدر ك تبستغ ع فتح باء موحده
وسکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله فصیح اللسان معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری
منجیك بیت کشتم از یمن مدحت شه دین * در سخن بعس تبستغ وشیوا * شیوا دخی فصیح
اللسان معناسنه در ك تره ودوغ ع طعام مختصر وماحضر معناسنه در مراد طعام فقرا دیمکدر
مولانا جامی بیت نان خود با تره ودوغ زنی * به که از خوردنش آروغ زنی ك تغتغ ع سکون
غین معجمه وفتح تاء مثناة ایله ماوراء النهرده معروف ومستعمل بیوك کیله درکه آنکله غلال بیع
وشرا ایدرلر شمس فخری بیت حاتم عهد شیخ ابواسحق * که دهد زر بدامن وتغتغ * کذا فی
نسخهٔ حسین وفایی اما مؤید الفضلاده ضم تائین ایله مرویدر ك تغاغ ع فتح فا ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی آهیانه یعنی قفا کموکی ثانی ساغر بزرك که آخر بزمده آنکله طلوا ایچرلر
شمس فخری بیت در بزم عیش دولتی باده هزار سال * بر دستکیر ونوش بکن کاسهٔ تغاغ *
بو معنی استعاره طریقیله در زمان قدیمده پهلوان مشاهیر دیوکله سن ساغر ایدوب کرمیت
حالنده آنکله شراب ایچدکلرندن کیدرك ساغر معناسنه ایتدیلر مجمع الفرسده بمعنی پیاله
دیوب بو بیت ایله استشهاد اولنمشدر ابو شکور بیت یکماز بنشست درمیان باغ *
بخورده بباران بدار و تغاغ * بو لغت نونله ده نغاغ روایت اولنمشدر ك تکموغ ع سکون

کاف وضم میمله قوش بورنی منقار معناسنه در ل مع الفاء * ترف ح سکون راء مهمله ایله
بوزن حرف بر نوع طعامدر یوغرت قوریسیله و پنیر صویله بشوررلر حکیم انوری بیت
ترف عدو ترش نشود زانکه بخت او * کاو یست نیک شیر ولیکن لگد زنست *
حکیم سوزنی بیت تشبیب این قصیده ترفند ترف طمع * مخلص بمدح او شد شد طمع ترف
قند ل تشریف ح خلعت که پادشاهان اهل مناصبه کیدررلر ابو المعانی بیت قانع یك
ته نان آنچه شود بی منت * در برم خرقه فقر ست بجای تشریف ل تف ح اوچ معنایه
کلور اول بمعنی تب یعنی حرارت وکرمی حکیم انوری بیت به تف تیغ از آتش بر آورند بخار
به نعل اسب ز خاکش بر آورند دخان * بو معنایه شمس فخری بیت ای ملاع پناهی که
ز رشك شرف تو * اندر دل خورشید بود روز و شبان تف * حکیم اسدی بیت بدریا
بسوزد ز تف خیزران * چون او زد نوند سبکخیزران * ثانی بمعنی بخار که زمیندن هوایه
چقار حضرت مولانا قدس سره بیت آرام بخش جان شد از آن می که از تفش * صبر
وقرار وتوبه وآرام میرود * میر خسرو بیت تکلف دیگرست و شوق دیگر زانکه تف
ندهد * اگر ده جای بنگاری بدیوار آتش سوزان * ثالث بمعنی پرتو و روشنی حکیم خاقانی
بیت آه من چندان فروزان شد که کوران نیمشب * از تف این آه سوزان رشته در سوزن
کشند ل تلاتف و تلاتوف ح کلاهما بفتح اللام وضم التاء المثناة ایکی معنایه در اول بمعنی
شور وغوغا حکیم اسدی بیت ز چرخ اختر از بیم دیوانه دیو * زمین با تلاتوف وکه با غریو
ثانی اول کمسنه دیرلر که اثوابی و وجودی ملوث وکیرلی طبیعته شویله که خلق کندودن نفرت
ایده شمس فخری بیت نباشد فیلسوف آنکس که باشد * بهر زشتی و ناپاکی تلاتوف
ل مع القاف * تاق ح بمعنی تاغ مرقوم آتشی رهفته سونمین اغاج شاعر دیمشدر بیت
در حوالت کنم چو هیزم تاق * بتبر کوبمت طراق طراق ل تایاق ح فتح یای تحتانی ایله دسته
چوب معناسنه ترکی اصطلاحده طیاق چکدی دیدکلری معنایه در میر نظمی بیت خلاف
امر اگر ده بهانه * زده تایاق بر سر رستمانه * کذا فی الصحاحین ل تغرچاق ح فتح غین
معجمه وجیم فارسیله بمعنی ساخته کذا فی التحفه ل تلاق ح ایکی معنایه در اول بمعنی ازاد
یا بجه ثانی کسر تاء مثناة ایله بمعنی ریشی که میان فرج زنان بود کذا فی شرفنامه ل مع الکاف *
تاك ح اوزم چبوغینه دیرلر نتکم مولانا محمد ظهوری در ساقی نامه بیت ثنا میکنم ایزد پاك را
ثریا دهد طارم تاك را * مرشد یزدجردی بیت فلك برك تاکی زباغ منست * شفق قطره خون زداغ
منست ل تاپاك ح فتح باء فارسیله بیقرار و مضطرب اولمق معناسنه میر خسرو بیت تاپاك
جان از حد کذشت افتاد کار ابر درت * بر نیم بسمل کشتکان دستوری ره ناز را * باء
فارسی یرینه باء موحده ایله تندرخت معناسنه در ل تابناك ح سکون باء موحده ایله بمعنی
تابان تاب ضیا و شعله معناسنه ناك ترکیبده لو ایله تعبیر ایتدکلری معنایه در غمناك و فرحناك
کبی میر نظمی بیت همان شب کشته از مه تابناکش * همی رفت و دو دیده خوابناکش
ل تاجك ح فتح جیمله مصغر تاجدر و کسر ایله بر ولایت آدیدر ل تاجیك ح کسر جیمله
بمعنی تاجك مرقوم شرفنامه ده ممالك عرب و ترکدن ماعدا ممالکتاره دیرلر تازیك و تاژیك دخی

دخی بو معنایه در ترکانك نام اصلیسی در مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت دو سه سست
تاچیك ناکرده کار * از ایشان چه آید که کارزار ل تارك ح فتح راء مهمله ایله دپه معناسنه در
عموما وانسان دپه سیدر خصوصا که عربیده فرق دیرلر ناصر الدین بلخی بیت خلعت شاه
مبارکبادت * تاج اقبال تبارك بادت * مولانا هاتفی بیت یکی تیغ هندی بش تارك شکاف *
که بودی بش از ترك تارك غلاف * اصلنده تارد په در وآخرنده کاف تصغیردر هر نسنه نك که
باشینك اوجی سوری اوله اکا تارد پرلر سائرندن امتیاز ایچون دپه مراد اولندقده کاف تصغیر
الحاق ایدرلر ونیزه اوجنه تارك سنان دیرلر مولانا جامی بیت دیده بر تارك سنان دیدن *
بر ترازوی دشمنان دیدن * عربیده کسر را ایله فارغ معناسنه در وفارسیده مختصر تاریکدر
ل تاریك ح کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله قرانکودر که کیجه قرانکوسنه شب تاریك
دیرلر خواجه حافظ بیت شب تاریك و بیم موج و کردابی چنین هائل * کجا دانند حال
ما سبکباران ساحلها ل تاشك ح فتح شین معجمه ایله یوغرت آلندقدن صکره یرنده قلان
صویه دیرلر کذا فی التحفه و فرهنك جهانکیریده تره یاغی معناسنه مرویدر که عربیده زبده
دیرلر و بر نسخه ده بمعنی مرد چابك رسیده نظردر ل تافشك ح فتح فا و شین معجمه ایله کوه
کبی بر قور تجغزدر کورك و جامه ایچنده بولنور نسنه کسوب تباه ایدر اکا دیو بجو و دیوجه
و دیوك و لنبك دخی دیرلر عربیده ارضه دیرلر فحینئذ ابو المعانی بیت حال خود آخر نیندیشی
و باشی تا بکی * در میان جامه و سمور همچون تافشك ل تالانك ح فتح لام و نونله قیسی
و زردالو و توپسز شفتالو و امثالی میوه لره دیرلر عموما ل تاتونك ح سکون واو و فتح تاء
مثناة ایله پیر منحنی معناسنه و دخی ایکی نسنه بر یره دیمك معناسنه که ایکی شبینك معیتن
بیان ایدر شاعر بیت بیك تا و کر بیشتر تاو تك * که باشد که بیشی بود کاه تك ل تاوك ح فتح
واو ایله کنج اشك واو کوزه دیرلر کذا فی المجمع ل تباك ح فتح باء فارسیله اضطراب و بی
آرامی معناسنه فخر کورکانی * مثنوی * بیاسا فی آن شیره جان بیار * همان حاصل
عمر دهقان بیار * همان خون جوشیده در باد تاك * که از تن برد رنج و از دل تباك ل تبرك
فتح باء موحده و سکون راء مهمله ایله طبله که عود و عنبر و سائر خوشبو عطریات و یاخود
میوه قورلر ل تبك ح سکون باء موحده ایله قوشاق و غیری نسنه لرك ابریشم کنارینه دیرلر
استاد رودکی بیت فاخته کون شد هوا ز کردش خورشید * جامه خانه بتبك فاخته
کون شد ل تبشك ح فتح باء موحده و سکون شین معجمه ایله اول ابریشمه دیرلر که
الدوان وچورب ایشلرلر ل تبنك ح فتح باء موحده و سکون نونله بالا قد و توانا محبوب
جوانه دیرلر استاد لطیفی بیت چه نیکو بود با خیالات نیك * بریز آورید ن حریف تبنك
ل تبنك ح سکون باء فارسی و فتح نونله ریخته قالبی که قویمجیلر التون و کمشی اریدوب
آکا دوکرلر استاد عنصری بیت تبنك ار کرشه کسی بی شك * ریخته کرش بر آید از تبنك
ل تبوك ح ضم باء موحده و واو مجهول ایله بقال و میوه فروشلرك میوه قودقلری طبق
شمس فخری بیت خاك بر تارك دوات و قلم * جبندا دبه و جوال و تبوك * واو یرینه نونله ده
تبنك مرویدر ل تبوراك ح ضم باء موحده و واو مجهول و فتح راء مهمله ایله اوج معنایه کاور

اول دبلك كه مزروعات ناطورلری جانوراوركتمك ايچون چالرلر وبعض مضحك قولتغی آلتنه
آلوب چالرلشکم شاعرد یمشدر * قطعه * آن خر پدرت بدست خاشاك زدی * مامات
دف دور وبه چالاك زدی * آن بر سر كورها تبارك خواندی * وین بردرخانها تبوراك زدی
بو معناده استاد لطیفی بیت توچراشكرنیاری نكنی یادكه پیش * تو تبوراك بدست وزنت
اندرجولان * وبعض فرهنكرده دف معناسنه در حضرت مولانا قدس سره * مثنوی *
عاشقم من كشته وقربان لا * جان من نوتبكه طبل بلا * خود تبوراكیست این تهدیدها
پیش آنچه دیده است این دیدها * پیش اوچه بود تبوراك توطفل * كی كشد او طبل سلطان
هست كفل * ثانی فرهنك جهانكیریده بمعنی غربال ثالث بمعنی تبنك مرقوم ﴿تنتك﴾ ﴿فی﴾
سكون تاء مثناة وفتح نونله بمعنی تبنك مرقوم یعنی قالب ریخته ﴿تدك﴾ ﴿فی﴾ فتح دال مهمله
ایله دراج دیدكاری قوش میرنظمی بیت بازقهرش كه بال بكشاید ﴿فی﴾ خصم در پیش چون
تدك آید ﴿تراك﴾ ﴿فی﴾ فتح راء مهمله ایله ایكی معنایه كلور اول شكاف معناسنه حكیم ولولی
بیت بردل شیروپلنك افتد آنكاه تراك * كه بشست تو برآید زكمان توتراك * ثانی اول
صدایه دیرلر كه برنسنه یارلمقدن یاخود قرلمقدن ظاهر اولور ﴿تربك﴾ ﴿فی﴾ سكون راء
مهمله وفتح باء فارسیله كشك سیاه كه طرف وتربر دخی دیرلر تركیله قره قورت دیدكاریدر
حضرت مولانا قدس سره * قطعه * شبی عشق فریبنده بیامد جانب بنده * كه بسم الله
تتماجی برای تو پزیدستم * یكی تتماجی آورد اوكه كردم سررشته * شكستم سوزن آنساعت
كریبانرا بریدستم * كه نوشیدم چوتتماجش فروكوبید چون سیرم * چوتربك روترش
كردم كه آن شیرین بریدستم ﴿ترترك﴾ ﴿فی﴾ سكون راء مهمله اول وفتح ثانی وتاء مثناة ایله
ایكی معنایه در اول كلمهٔ تركه ادات تفضیلدر بونده مكرری افعل تفضیل اولور كذا فی
المجمع وثانی فرهنك جهانكیریده برجانوردركه ما وراء النهرده دخترصوفی دیرلر ﴿تردك﴾ ﴿فی﴾
سكون را وفتح دال مهملتین ایله تخته بتی كذا فی المجمع وبمعنی كرم كندم یعنی تخل بتی كذا فی
الاداة ﴿ترك﴾ ﴿فی﴾ سكون راء مهمله ایله توغلغه كه عربیده مغفر دیرلر شاعر * رباعی *
دربیهده كوش كه باحملهٔ مرك * سودی نكند برتن وسرجوشن ترك * زوداكه درخت
زندكی رابینی * پژمرده شكوفه وفرو ریخته برك * بو معنایه خواجه سلمان بیت تارك وترك
وكلاه كله ازیك موی فرق * درمیان نكذشت قطعا زخم شمشیر وتیر * بعض نسخه ده تركش
لفظندن اختصار اولنمشدر ﴿ترندك﴾ ﴿فی﴾ فتح را ودال مهملتین وسكون نون ایله بمعنی ترترك
مرقوم كذا فی المجمع ﴿ترهتیزك﴾ ﴿فی﴾ فتح راء مهمله وزاء معجمه وكسر تاء مثناة ایله قیجی دیدكاری
اوت كه مشهوری تره در ﴿تزتك﴾ ﴿فی﴾ سكون زاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله آغز تفنكی
معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿تزدك﴾ ﴿فی﴾ سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله
راء مهمله ایله اولان تردك مرقوم معناسنه در كذا فی شرفنامه ﴿تفتیك﴾ ﴿فی﴾ سكون فاو كسر
تاء مثناة ایله ایكی معنایه كلور اول فرهنك جهانكیریده چكینك تویلری دینلن اولان نرم
تویه دیرلر كه شانه ایله قوپاروب اكیروب شال وصوف وبعض لطیف نسنه لر طوقورلر
ثانی چولك قبنار ایكن چقان بوغه دیرلر بو معنایه مركب اولمق اقتضا ایدركه اصلی تف

تف دیمك اولوب دال تایه ابدال اولنمش اوله ﴿تك﴾ ﴿فی﴾ طقوز معنایه كلور اول بمعنی اندك
یعنی قلیل حكیم نزاری قهستانی * قطعه * صفت تره زارها هیهات * چون كنم مشتبه
بكوسه زنخ * همچو پشت كسی بتان تتار * مانده هرجای تك تك ونخ نخ * ثانی براوتدر
بغدای اراسنده بتر بغدای صاپندن پك اولور ثالث بنه براوته دیرلر كه صوده بتر آندن كاحصیر
ایدرلر آكا بردی دیرلر رابع بمعنی زدن عموما حكیم فردوسی بیت زرستم بپرسید برمایه طوس
كه می یاقت پیل از تك كرز لوس * بو معناده حمله ایتمك معناسنه ده استعمال اولنور ومهرهٔ
نردی ودخی كعبتینی درست اوتور تمغه دیرلر خصوصا مثلا دزست زد معناسنه خامس سكرتمك
دویدن معناسنه شیخ سعدی بیت بتك ژاله میریخت بركوه ودشت * توكفتی مكرابرنیسان
كذشت * سادس بلمك كه بو معناده تك وپو دیرلر استاد لطیفی بیت بشناه اندرآب همچو
نهنك * بتك اندر فراز وشیب چو باد * سابع بمعنی قعر یعنی دیب قیونك وغیرك
حكیم سوزنی بیت هركه در چاه عریض او نكه كرد ازحسد * زان حسد خود را فكند اندرتك
چاه سقر * ثامن تكیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف تركیبی اولور تاسع ادات تشبیه اولود
ماه تك وبادتك كبی كذا فی مجمع الفرس ﴿تكاك﴾ ﴿فی﴾ فتح كاف ایله بمعنی تكس مرقوم یعنی اوزم
چكردكی وجبره سی كذا فی كتاب محبوب العارفین ﴿تكوك﴾ ﴿فی﴾ ضم كاف وواو معروفله فرهنك
حسینوفائی ده سیم وزردن حیوانات صورتنده دوزلمش قدح كه بزم آخرنده آنكله طلو شراب
ایچرلر استاد رودكی بیت میكسار اندر تكوك شاهوار * خور بشادی روزكار نوبهار
مطلق قدح معناسنه دخی استعمال اولنمشدر حكیم اسدی بیت هزار از بزركان خسرو
پرست * تكوك بلورین وبالغ بدست * تحفة الاحبابده لامله تلوك واقع اولمشدر وبعض
نسخه ده تاء مثناة یرینه باء موحده ایله بكوك وبلوك روایت اولنمشدر وفرهنك علی بیكده
ضم تا ایله غرفه وبزرك معناسنه مسطوردر كشف اللغه ده كذلك عربیده احمق ونادان
معناسنه در ﴿تلتك﴾ ﴿فی﴾ سكون لام وفتح تاء مثناة ایله بمعنی تبنك مرقوم یعنی قالب ریخته
وپوته كه سیم وزر قال ایدرلر ﴿تلخك﴾ ﴿فی﴾ سكون لام وفتح خاء معجمه ایله غایت آجی براوتدر
وفرهنك جهانكیریده خربزهٔ تلخ كه عربیده حنظل دیرلر بو معنایه میرنظمی بیت چوكار
وبار عاشق درد باشد * زدست یار تلخك شهد باشد ﴿تلخناك﴾ ﴿فی﴾ آجی اولان نسنه تلخ
ایله تاكدن مركبدر غمناك وفرحناك كبی ﴿تلك﴾ ﴿فی﴾ سكون لامله اوچ معنایه در اول بمعنی
زرورق كه تعریب ایدوب طلق دیدیلر ثانی دیارهندده اشلنوب برنوع لطیف قماشدر
حكیم اسدی بیت هم از مخمل وهم طرائف زهند * پرازشاره وتلك وخود وپرند * ثالث
بمعنی تلخ مرویدر وفرهنك جهانكیریده فتح لامله بووزن فلك بیقلری وصقالی دوكلمش آدمه
دیرلر ومجمع الفرسده نشانهٔ تیر معناسنه مرویدر ﴿تانك﴾ ﴿فی﴾ سكون لام وفتح نونله بمعنی
تلتك مرقوم یعنی قالب ریخته وپوته ﴿تلوك﴾ ﴿فی﴾ ضم لامله نشانهٔ تیر معناسنه تموك دخی
دیرلر ﴿تمرقزك﴾ ﴿فی﴾ كسر میم وسكون راء مهمله وفتح قاف وزاء معجمه ایله فرهنك ابراهیم قواسده
بمعنی قرآن مجید كذا فی المؤید والمجمع ﴿تملوك﴾ ﴿فی﴾ سكون میم وضم لامله قنابری دیدكاری اوتدر
بعض نسخه ده تملول واقع اولمشدر ﴿تموك﴾ ﴿فی﴾ ضم میمله پوته یه آتدقلری وتیرنشانه كذا فی

کرشاسب نامه بعض نسخه‌ده یصی دمرنلو اوقه دیرلر میرعمان بیت پسر خواجه دست
بودبکوك * خواجه اورا بزدیه تیرتموك * ونشانه تیر معناسنه شمس فخری بیت سپرمدح
شاه بسکه مرا * نکند پیش تیرفقه تموك * مؤید الفضلاده بو معناده تلوك واقع اولمشدر
تحفة الاحبابده دخی یصی دمرنلو اوقدر صحاحده تموك بر اوقدرکه دمرنی یصی وایکی جانبی
سوری اولور اصابت ایتدوکی یردن دشوار چقار فرهنك جهانکیریده تموك اول اوقدرکه
اصابت ایتدوکی آدم ویا حیوان استخوانندن آسان وجهله چقماز دیوب شمس فخرینك مذکور
بیتنی استشهاد ایلمش تنبك وتنبوك کلاهما بسکون النون اول بفتح الباء الموحده
وثانی بالضم اوج معنایه در اول چناغ زین یعنی ایرچناغی وچناغ دوال دخی دیمشلر
بعض نسخه‌ده ایرقلتاغی وشرفنامه‌ده دامن زین روایت اولنمشدر ثانی بمعنی کمان کپاده که
لیرم دخی دیرلر ابوالفرج رونی بیت کمان رستم دستان بسختی * که از تنبوك نرم شهریارست
وخواجه عمید لوبکی بیت درکمان چرخ پیش پیلکت مریخ را * هم کمان تنبوك وهم شمشیر
ساطور آمده * ادات الفضلاده تنبك بمعنی دریچهٔ زین و تنبوك چناغ زین روایت
اولنمشدر ثالث تنبك مدوّر سینی معناسنه‌در مخلصی بدخشانی درنعت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم بیت بهتر شهی که جرم مه انکشت معجزش * شق کرده همچو
دائرهٔ قرص در تنبك تنتاك سکون نون وفتح تاء مثناة ایله برپادشاه اسمیدر غلبهٔ
استعمالدن اعلام رجالدن اولمشدر کذا فی مجمع الفرس تنك ضم نون ایله یوفقه
معناسنه که عربیده رقیق دیرلر قماشده وبزده وبونلر امثالی نسنه لرده استعمال اولنور
وصوکنارلرنده واقع اولان یوفقه یرلره دیرلر واستعاره طریقیله حوصله سز آدمه‌ده دیرلر ابوالمعانی
بیت کاسهای دردنوشیدم ببزم عشق دوست * این تنك ظرفان مجلس کی خورند
بامن شراب * وسکون نونله ایرقولانی وطبقور قولانی که زیر تنك دخی دیرلر عبدالله
هاتفی بیت کشیدند تازیان برتنکها * ببستند بر بختیان زنکها تنکاتنك محل جنك
وجدالده ایکی عسکر برلرینه قاریشوب مضایقه ویرمکه دیرلر کذلك کوی وچوکان
وجرید اوینولنده وچارشو بازار وجمعیت یرلرنده اولان قلبه دیرلر تهك فتح ها ایله
فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه‌در اول خاك معناسنه ثانی بمعنی برهنه عریان معناسنه شرفنامه‌ده
تهی معناسنه‌در کاهی تهی لفظنه اتباع ایدرلر شمس فخری بیت مردمی نزد توچرا باید * ای همه
مردمی تهی وتهك * بو معناده میرنظمی درصفت فقیر بیت ندارد چوچیزی زنان وتمك
که بود است خانه تهی وتهك مع الکاف الفارسی * تابوك ضم باء موحده وواو معروفله
مجازجه عمارت معناسنه کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم بعض فرهنکده کاف عربیله منقولدر کلا النقلین
معنای مرقومه درقرالاوی بیت هوشم زذوق نطق سخنهای جانفزاش * ازحجرهٔ دلم سوی تابوك
هوش شد تاتاریك فتح تاء مثناة وکسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله اوکیك قوشی که
فاخته دخی دیرلر تارنك فتح راء مهمله وسکون نونله بمعنی پیلپایهٔ دیوار ادات الفضلاده
زاء معجمه ایله واقعدر تازك کسر زاء معجمه ایله تازیك لفظندن تخفیف اولنمشدر
ابونصر احمد دافعی بیت زچین وماچین بکرویه تالب جیحون * زترك وتازك وزترکان وغز حزز

خرز تازیك فتح زاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده ترکانك نام اصلیسیدر
زاء فارسیله‌ده منقولدر شرفنامه‌ده عرب زاده که عجمده نشو ونما بولمش اوله تاژیك
کسر زاء فارسی وسکون یای تحتانی ایله تازیك مرقوم معناسنه‌در کذا فی المجمع تبرك
سکون باء موحده وفتح راء مهمله ایله بمعنی حصار عموما حصار اصفهان خصوصا شرف
شفروه بیت بکروزه وجه حاشیهٔ درکه تونیست * چندین ذخیرها که برین سبز تبرك است
وله بیت آن زمان ساجقیان ملك جهان میراندند * که نه مه بود ونه این قلعه ونی تبرك بود
تبنك فتح باء موحده وسکون نونله بوزن پلنك اوج معنایه کلور اول یامی طبق که
حلواجیلر ویاغلی اتمك بشورجیلر قوللنورلر مولانا کاتبی بیت نان ریزهای سفره
خوانش فلك همه * دریوزه کرد روز وشب وریخت در تبنك * بو معنایه محمود ابن یمین
بیت برای بزم غلامان اوزهاله وماه * نهاد کاسهٔ شربت قضامیان تبنك * ثانی دف
معناسنه حکیم سوزنی بیت درجد قریشانم لیکن بکاه هزل * من کوس خسروانم وایشان
دق وتبنك * وله بیت بازرکانت کوس خدائی همیزنند * آکاه نی که کوس خدائیست با تبنك
ثالث بلند ونیز آواز ناقوس صداکی کذا فی فرهنك جهانکیری ترك فتح راء مهمله ایله
درت معنایه کلور اول خندق معناسنه که قلعه وحصار وباغ وامثالینك اطرافنه ایدرلر
عمید لوبکی بیت قدرت دست باغبان ربع زمینش مزرعی * فیض بحور سبعه راساخته
کرد اوترك * ثانی بررودخانه اسمیدر شروان دربندینه قریب واقع اولمشدر حکیم فردوسی
* مثنوی * منان برآرم بشمشیر وکنج * زهیتاك ناکس نیابم برنج * چه باشد منان به پیش ترك
بزرکان زترکاستانند چك * ثالث برنوع حلوادر نشاسته وقند وتخم ریحان ایله بشورلر
رابع بمعنی دوشیزه یعنی بکر قز کذا فی فرهنك جهانکیری وسکون راء مهمله ایله اوج معنایه
کلور اول خود یعنی توغلغه ثانی قاوق وخیمه ترکی حکیم فردوسی بیت بدو چکونه دهم
کسوتی که ازشرفش * کلاه کوشهٔ عرش است ترك شب پوشم * کلامی اصفهانی بیت خیمهٔ نه
ترك کردون سایبان جاه تست * قطبها برهرطرف چون میخ ومحور چون طناب *
ثالث آذربایجان مضافاتندن برقصبه اسمیدر ترنکاترنك پیاپی آتیلان اوق آوازی
ویایدن اوق چقارکن ظاهر اولان صداسنه وسازقللرینك صداسی که بردفعه‌دن ظاهر
اوله کذا فی المجمع ترنك فتح راء مهمله وسکون نونله التی معنایه کلور اول یای کریشی
صداسی که اوق چقدقده ظاهر اولور استاد عسجدی بیت ازدل وپشت هژبر زمی برآید
صد تراك * کز زه عالی کمان رستم آید یك ترنك * شیخ نظامی بیت ترنك کمان رفته درمغز کوه
فشانفش کنان تیر برهر کروه * ثانی سازقللرینك صداسنه دیرلر شاه ناصر خسرو بیت
نکشاید تیر چشم وکوشم * رنك قدح وترنك تنبور * ثالث صدای کرز زدن سیف اسفرنکی
بیت برداشت زخم کرز کرانش بیك ترنك * ازبالش درنك سرکوه دید خواب * رابع
بمعنی تارك سر منصور شیرازی بیت بتیغ غصه عدوی ترا بریدکلو * بسنك حادثه خصم
ترا شکسته ترنك * خامس بمعنی انکیز وجست وخیز بونلرده امر اولور شیخ اوحدی
* مثنوی * شب کنی روزو روز درکارش * درنویسی بدرج تو تارش * باز شعریش

بوتر تنکانی * بتقاضا قدم بلنکانی * سادس یعنی غرقاب وزبان هندیده موج آبه دیرلر
ضم تاء مثناة ایله تندرو معناسنه منقولدر ﴿ تك ﴾ بش معنایه کلور اول یعنی بن که عربیده قعر
دیرلر محو دیده هر نسخه‌نك دیبی که تك دریا وتك حوض دیرلر میر خسرو در صفت تالاب
بیت در تك آبش زصف ریك خرد * کو رتواند بدل شب شمرد * فرهنك جهانکیریده
معنای مرقومه و پایین هر چیز که پایین درخت و پایین دیوار کبی ثانی یعنی دویدن که کاهی تك
ودو دیرلر متعارفدر مولانا جامی بیت بکاه جاه اکرچه نیز تك بود * بوقت کامرانی سست
رك بود * ثالث بوم وزمین معناسنه بدر الدین جاجرمی بیت مه در نسیج تك سیه بزاز
حیانی کله * تك ز رفوطه ته تبه هنکام سودا ریخته * رابع بلند آواز ایله فریاد ایتمك
وچاغرمق که دیرلر خامس خرما معناسنه بو معنی کتاب زنددن نقل اولنمشدر بعض نسخه‌ده
دوشاب معناسنه وسبیکه نظردر ﴿ تکرك ﴾ فتح کاف عجمی وسکون راء مهمله ایله
طولو که شدت سرمادن یغمور طوکوب دانه دانه دوشر اکا سنکك وسنکچه و یخچه دخی دیرلر
ابو المعانی بیت جای باران تکرك می بارید * زاه سرد م فسرده اپرست ﴿ تکسك ﴾ فتح
کاف وسکون سین مهمله ایله اوزم چکردکی معناسنه حکیم سوزنی بیت کاه سرش ازدبوس
منکر بشکست * همچو تکسك موز ودانهٔ خرما ﴿ تلخ چوك وتلخ چکوك ﴾ اول ضم جیم
ثانی فتح ایله بر نوع تره در عربیده طرخشقوق دیرلر ﴿ تمنك ﴾ سکون میم وفتح نون ایله یعنی زود
آوردن یعنی کوج وقوت کذا فی المجمع و یعنی آلچ که عربیده زعرور دیرلر کذا فی فرهنك زفانکویا
﴿ تمیك ﴾ کسر میم وسکون یای تحتانیه ایله بر نوع قرمزی واکشی یمشدر چالیك بتر کذا فی
شرفنامه ﴿ تنك ﴾ سکون نون ایله اوچ معنایه کلور اول یعنی نیمهٔ خروار یعنی یوکك بر تایی
حکیم ازرقی بیت سحاب کوبی در منضد ست بکیل * شمال کوبی عود مثلث است به تنك
حکیم انوری بیت منصب مطلب که هر کجا عست * هر خرواری همین دو تنکست * ثانی یعنی بار
بسته یعنی بغلنمش یوك شاعر بیت متاع شکوهٔ من تنك بو تنکست همان بهتر * که جزدر
روز بازار قیامت باز نکشایم * ثالث اول صفحه و یا اول تخته یه دیرلر که نقاش ومصور اوزرینه
رسم ایدوب صنایع اختراع ایدرلر عموما ونکارنامه یه دیرلر خصوصا که ارتنك وارژنك
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت دران ختن که در و تنك هست وصورت نیست
مکو فلان چه کسست وفلانه راچه شدست * مختاری بیت کرفت آن ارج و آن قیمت زبان
ما زمدح تو * که تنك از خامهٔ مانی و چوب از رندهٔ آزر * رابع فرهنك جهانکیریده قولان
معناسنه که آت اوزرنده ایری محکم ضبط ایتمك ایچون ایدرلر حکیم سوزنی بیت ریز وزبر
شود دل خصم تو در نبرد زیت * چو بسته اشد بز بر تنك وزبر تنك * مجمع الفرسده
آتك قولاننه دیرلر طالب آملی بیت اجل چون بر خش قضا بست تنك * نماند کسی را
مجال درنك * خامس یعنی دره کوه یعنی طاغ اراسنده اولان دره منجیك بیت بزلف تنك
ببندد بر آهوی تنکی * بدیده دیله بدزد زجا دوی محتال * اثیر الدین اخسیکتی بیت
عقاب تیر تراچون کشاده کردد پر * سرین وسینه برد تحفه آهوی تنکی * بو معنایه
مجیب الدین جرد پادقانی بیت زبیم سکرن خیل تو درجهان خراب * بکوهسار در آهو کزید

کزید کوشهٔ تنك * سادس طار معناسنه که معروف ومشهوردر عربیده ضیق دیرلر ابو المعانی
بیت بدن تنك آمد برجان از آزار وصینه کردم چاك * مپندار که از شکوه کریبان پاره
میکردم * سابع تهور وغضبدن طارلق معناسنه مولانا جامی بیت بتنك آمد ز خود
ترك خودی کرد * به نیکی چون نشد میل بدی کرد * قراری کیلانی * رباعی * تنك آمده ام
زخون دل خوردن خویش * من نیز جوان دوست شدم دشمن خویش * کشتم خود را
زخون خود افکندم * از غایت دوستیش در کردن خویش * ثامن بوغلق که عربیده
اختناق دیرلر مولانا جامی بیت طناب از کیسوی شبرنك میکرد * بدان راه نفس را تنك
میکرد * تاسع یعنی نزدیك شیخ نظامی بیت درآورد لشکر بیکبار تنك * بیارا سته یك
بیك ساز جنك * حکیم فردوسی بیت چو دستان پیام اندر آمد بتنك * پیاده شد ندش
همه بی درنك * عاشر یعنی نایاب وعدیم المثل خواجوی کرمانی بیت بسر نام دل کرچه
از تنك نیست * که این جنس در ملك ما تنك نیست * حادی عشر عصارلرك تیری که آنکله
دانه‌یی صقوب یاغن چقاررلر شیخ سودان دهلی بیت کیوهٔ کهنهٔ عماد کزه * چوب
تنك دکان عصاری * ثانی عشر یعنی شیخ عمر خیام * رباعی * ناقوس محبت بدرنك
آوردم * خوش مذهب وملتی بچنك آوردم * با این دل خود کام چه سازم چه کنم *
هفتاد ودو فرقه را بتنك آوردم * ثالث عشر شرفنامه ده ترکستانده بدخشانه قریب بر
موضع اسمیدر که اهالیسنه ترکان تنکی دیرلر خواجه سلمان بیت بت فرخار ندیدیم بدین حسن
وجمال * ترك تنکی نشنیدیم بدین شیوه و تنك ﴿ توتك ﴾ سکون واو وفتح تاء مثناة ایله
ادات الفضلاده یعنی کنجینه مسطوردر شرفنامه ده بو معنایه تاء ثانی یرینه نون واقع اولمشدر
﴿ مع اللام ﴾ ﴿ تاپال ﴾ فتح باء فارسیه ایله یعنی قامت بالا ابو المعانی بیت شود در باغ سرو
ونخل تاپال * کرآید جلوه آن موزون تاپال * مجمعده یعنی بال یعنی قنادو شرفنامه ده
تنهٔ درخت معناسنه در ﴿ تابل ﴾ ضم باء موحده وکسر ایله ده جائز در طعامه قونیلان
اقاویه یعنی نخود وپیاز وسبزه وغیری امثالی نسنه‌لره دیرلر ﴿ تاتول ﴾ ضم تاء مثناة ایله
یعنی زفردهان یعنی اغزقوقوسی کذا فی الصحاح ﴿ تاشکل ﴾ سکون شین معجمه ایله یعنی آذخ
مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ تال ﴾ درت معنایه کلور اول خرما اغاجی کبی بر اغاجدر
دیار هندده اولور اندن بر صو حاصل اولور نشاسی واردر اما صداع عارض ایدر بر ارشوندن
زیاده یپراغی اولور برهمنلر کتابلرین آنك یپراغی اوزرینه یازرلر اوزنانی اول یپراق یانلرین
نومه کوشلرینه اصارلر میر خسرو * قطعه * عمیا کمی که دم زداز بن صبح کاذبست *
خفاش لاف نور بجا دارد احتمال * کوش هلال باز توان کرد این ورق * همچون شکاف
کوش برهمن ز برك تال * ثانی باقر و برنج وکشدن اولان طبقه دیرلر میر خسرو بیت زسیری
بسکه هندو سیر خورشید * همه تال برنجش تال زرشد * ثالث ایکی یوفقه کوچك طبقدر
برنجدن رقاصلر رقص محلنده الریله آلوب زیل کبی بر برینه اوروب اصوله آهنك ایدرلر که
چارپاره دخی دیرلر میر خسرو * رباعی * دکر ساز برنجن نام آن تال * برانکشت پری رویان
قتال * کرفته چون پیاله نال در دست * نه ازمی چون سرود خویشتن مست * رابع آبکینه

معناسنه که تالاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ومجمع الفرس براغاجدر میوه‌سنه
بوجهل خرماسی دیرلر قابوغندن ایپ بوکوب قوللنورلر درخت بوجهل دیمکله مشهوردر
کذا فی المؤید بومعنایه شاعر بیت نیامد نیکوئی از بدفعالی * نیارد بارشیرین نخل تالی
ﮔ تال ومال ﭽ بمعنی تاروماریعنی پراکنده وزیروزبر کذا فی شرفنامه بومعنایه حکیم
فردوسی بیت تهمتن بزابلستانست وزال * شود کار ایران همه تال ومال ﮔ تامول ﭽ
ضم میمله بر نوع یپراقدر الی قدر اولور دخی بیوك وکوچك اولور هندوستانده فوفل واهك ایله
استعمال ایدرلر تنبول وپان دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﮔ تانبول ﭽ سکون نون
وضم باء موحده ایله بمعنی تامول مرقوم ﮔ تانول ﭽ ضم نونله اغز چوره‌سی یوز مرقوم
معناسنه استاد عسجدی بیت من پیرم وپید اشده فالج همه برمن * تانولم وبینی کج وکفته
شده دندان ﮔ تاول ﭽ فتح واوایله بمعنی تاوك مرقوم یعنی کاو وخرپچه صحاحده کاواهلی
معناسنه شمس فخری بیت کاه بخشش بسائلان بخشد * که‌ها اسب واستر وتاول *
وکسر واو ایله الدوایا قده پید اولان قبرجقه دیرلر ﮔ تبخال ﭽ سکون باء موحده وفتح خاء معجمه
ایله حرارت حمی وغیریدن طوداقده ظاهر اولان قبرجق که تبخاله دخی دیرلر ترکیده اوچق
دیدکلریدر تاج المآثر بیت ترنجست چون زرد رخسار امرود * که تبخال پیدا شود
پیکرانش ﮔ تبل ﭽ فتح باء موحده ایله چپان وشکنج یعنی بوریشق اما اویله بوریشق که بادام
قبوغی کبی اولور مختاری * قطعه * دیده دشمنت زکینه تو * همچو بادام درکرفته تبل
هرکه بیند بخواب تیر ترا * طبع بکشایدش زدیده سبل ﮔ تخجل ﭽ سکون خاء معجمه وفتح
جیمله چمنك معناسنه که شیرازیلر لغتی در اصفهانیلر تسکنج وکرمانیلر ترنجی دیرلر شمس
فخری بیت از قضا بکسلد زبس تندی * اکرش کیری از سرین تخجل ﮔ تخکول ﭽ
سکون خاء معجمه وفتح کاف وضم لاملة چتین قوزکه تخکوز وتخکون دخی دیرلر ﮔ تخمیل ﭽ
سکون خاء معجمه ویای تحتانی وکسر میمله باطل وبیهوده معناسنه شاعر بیت پشیمانی شود
درکار تخمیل * کفتارش شود هذیان وتخمیل ﮔ ترخال ﭽ سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه
ایله قوش ترسی سرکین مرغ معناسنه ﮔ تزوال ﭽ سکون زاء فارسیله اوت یپراغی کذا
فی المجمع فرهنك زفانکویاده زاء معجمه ایله وفرهنك جهانکیریده راء مهمله ایله منقولدر
ﮔ تشبیل ﭽ سکون شین معجمه وکسر باء موحده بعده سکون یای تحتانیله بالق اولته‌سی
معناسنه‌در میر نظمی بیت بیك لقمه کند هرکس که نعجیل * شود اوراچو کام ماهی تشبیل
ﮔ تکسل ﭽ فتح کاف وسکون سین مهمله ولام موقوفله دانه انکور که استه وخسته دخی
دیرلر عربیده عجمه معناسنه‌در کذا فی المجمع ﮔ تکل ﭽ فتح کافله جنکی قوج معناسنه حکیم
خاقانی بیت یامن پلنك سارکورو باه طبع کست * این خوك کردنك تکل ودمنه کوهرك
وکسر کافله ساده رو یعنی امرد اوغلان شمس فخری بیت بدردانی چراست خفت خسوف *
زانکه تمام بود دیو تکل ﮔ تل ﭽ یغن ودپه معناسنه حکیم اسدی بیت در ازین ودیبا
دروکری وبام * فروزان زهر سو تل عود خام * عربیده پشته معناسنه‌درکه ترکیده دپه دیرلر
ﮔ تملول ﭽ سکون میم وضم لامله تملوك مرقوم معناسنه‌که قتاء بریدر ﮔ تنبل ﭽ سکون

سکون نون وضم با ایله کاهل وایشسز آدمه دیرلر کمال اسمعیل بیت درکنج خانه پشت بدیوار
دادنش * ترخشك زاهد یست که از زرق وتنبلست ﮔ تنبول ﭽ سکون نون وضم باء موحده
ایله اوج معنایه کلور اول هندوستانده معروف بر یپراقدر آوج ایچی قدر اولور کرچه
باصدروب فوفل ایله تربیه ایدوب تناول ایدرلر پان وتامول وتانبول دخی دیرلر شیخ
آذری بیت برك تنبول خاص هندستان * بوزه آمد نصیب ترکستان * امیرخسرو
بیت کسی کز تو خورد تنبول امید * کند بخشش ذخیره برك جاوید * ثانی کمان الیزم یعنی
کیاده امیرخسرو بیت وکر کیکی ملك فرماندکول * که برعنقا زند پیکان زتنبول * ثالث
هندوستانده برقلعه آدیدر زن تنبور دیمکله مشهوردر کذا فی فرهنك جهانکیری ﮔ تنبیل
سکون نون وکسر باء موحده ایله مکر وحیله معناسنه‌که ضمه ایله تنبل دخی دیرلر ﮔ توابل
ضم باء موحده ایله تابل مرقوم معناسنه‌در ﮔ توبل ﭽ کسر واو وسکون یای تحتانیله سو
بی مو یعنی طاز باش شمس فخری * قطعه * کرکند شهریار خصم شکار * سوی کردون
نظر بچشم آغیل * اختران بر زمین نهند زبیم * از پی بندکی شاه توبل * میر نظمی * قطعه
عرش کوئی که پشت طاس حمام * باروش سربی موتو یاست * چنانش دربدر درشهر
کردان * کدایی میکند عور وعویاست ﮔ تهال ﭽ فتح ها ایله بمعنی غار کذا فی فرهنك
جهانکیری ﮔ تهبل وتهمل ﭽ کلاهما بسکون الهاء اول بفتح الباء الموحده ثانی بالمیم بمعنی
کاهل وبسیار خوار وایشه یرامز کذا فی مجمع الفرس ﮔ مع المیم * تام ﭽ شرفنامه‌ده بمعنی
اندك واقعدر لواحد من الشعرا بیت نیاز ونالهء را بسیار کردم * نیاز تام اونامد جوابی
عربیده تمام معناسنه‌در ﮔ تارم ﭽ اصلنده قیلدن یاپلمش قره اوه دیرلر کثرت استعمال
ایله فوقانی قبه واوزم چارطاقی وسقف بلند وعالی یه ده دیدیلر شهرتی طاء مهمله ایله درلکن
فارسیده حرف طا مستعمل دکلدر ﮔ تالش ودیلم ﭽ ایکی مشهور شهرك اسمیدر بربرلرینه
قریب واقع اولمشدر غایت اعلا محبوبلری اولور طالب آملی بیت مردم خراب زهره جبینان
دیلم اند * طالب اسیر سلسله مویان تالش است ﮔ تانم ﭽ فتح نون ایله مخفف توانم در
حضرت مولانا قدس سره بیت من نتانم ترك امر شاه کرد * من نیارم شد برآوردی زرد *
ودخی دانم معناسنه استعمال ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت من چه خورشیدم
درون نور غرق * من نتانم کرد خویش از نور فرق * ابیات مستشهده لرك فرقی وار درفتأمل
ﮔ تیرلکام ﭽ فتح یای تحتانی وسکون راء مهمله وکسر لامله آت کمی یعنی لجامه چوب آتك
آغزنه اوررلر ﮔ تبرم ﭽ فتح باء موحده وسکون راء مهمله ومیم موقوفله خاتون بزرك
معناسنه میر نظمی بیت تبرم خانواده بود ماما * نظر کاهش چو بوده جلوه آرا ﮔ تخجم
سکون خاء معجمه وضم جیمله حرص وطمع صاحبی معناسنه حکیم خاقانی بیت نام همای
دولت وشهباز حضرتت * نی کرکس قرچخه ونی زاغ تخجم است ﮔ تخکم ﭽ سکون خاء
معجمه وفتح کاف عجمیله خانه تابستانی یازه مخصوص اولان خانه ودخی ترکستانده برالکه
اسمیدر ﮔ تخم ﭽ فتح خاء معجمه ایله اول چارشبه دیرلرکه عروس اوزرینه نثار اولان اقچه
ایچنده دوشمك ایچون طوتارلر شمس فخری بیت بکه آنکه شاه زر باشد * چرخ سازد

زمرط ابر تخم * مرط منه بل وچار دیدکاریدر بیله قوشانورلر کذا فی المجمع قانون الادبه
تخم جامه خزرا کویند ونسخه میرزا ابراهیمده ضم تاء مثناة وفتح خاء معجمه ایله مقید در ڲ ترم ﭺ
سکون راء مهمله ایله اول بخاردر که بولت کبی اولور اما زمینه یقین اولوب هوا آنی تاریك
ایتمکله توتون کبی کورینور دمه وترم دخی دیرلر عربیده ضباب دیدکلریدر کذا فی شرفنامه
ڲ تقویم ﭺ منجمان قولی اوزره برسنه نك حسابی واحکامیدر که نیر اعظم برج حمله تحویل
ایتدکده استخراج ایدوب اول سنه نك طالعی اعتبار ایدرلر برسنه رومیه تمامنده احکامی عاطل
اولور نوعی خموشانی بیت کهن شد قصه فرهاد وشیرین * چو عیش رفته وتقویم پارین
ڲ تم ﭺ بوزن جم هرنسنه نك پرده سی عموما کوز پرده سنه دیرلر خصوصا عربیده سبل
دیدکاری علتدر حکیم اسدی بیت ز بس کرد چشم جهان تم کرفت * ز بس کشته پشت
زمین خم کرفت * عربیده تمام اولدی معناسنه در ڲ توام ﭺ سکون واو وفتح همزه ایله
ایکیز معناسنه عربیدر لکن فارسیده ده مستعملدر ابو المعانی بیت بزادماد رکینی بطالعت
اقبال * که بوده توام او درجهان جاه وجلال ڲ تهم ﭺ فتح ها ایله قوت ودلاور معناسنه حکیم
فردوسی بیت تهم هست در پهلوانی زبان * بمردی فزون ز اژدهای دمان * ودولت
وحشمت وبزرکی معناسنه وله بیت بنزدیك شنکل فرستاده بود * همانا که شاه وتهم زاده بود
کذا فی الصحاح وبمثل ومانند معناسنه ده استعمال اولنور سکون ها ایله ده جایزدر وله
بیت یکی آفرین خواند سام دلیر * که تهما هزبرا بمان سال دیر * شجیع وبهادر معناسنه
سکون ایله شمس فخری بیت نیست در بزم چون شهنشه زاد * نیست در رزم همچو
شاه تهم * واعلام رجالدن اولمشدر تهمتن دیدکاری شجیع وبها در اولدوغندندر
ڲ مع النون * تابان ﭺ تابیدن لفظندن اسم فاعلدر ضیا ویریجی معناسنه ماه تابان وشمع
تابان کبی چغتای لسانندہ ایلتور دیرلر میر علیشیر بیت اختربد ونحس عشاق بد
اخترجانیغه * اولکه هربان ایلتور ارهجران تونی نیلك شور رونی ڲ تابدان ﭺ سکون باء
موحده ایله پنجره معناسنه ترکیبندن فهم اولنور که باجه اوله مولانا جامی بیت تادر آید
آفتاب دولتش روزی زدر * تابدان ارماند بردرچشمها دار انتظار ڲ تابستان ﭺ
کسر باء موحده وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله یاز فصلی تاب حرارت ستان اسم
زماندر که حرارت زمانی دیمك اولور ڲ تابشان ﭺ کسر باء موحده وسکون شین معجمه
ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی طیلسان یعنی صرد ستار ثانی تاب معنالرندن جمع ضمیر
غائبدر بو ایکی معنایه استاد لطیفی بیت نیست فصل سردرو زتابشان * جزبکسوتهای
خوب تابشان ڲ تابه بریان ﭺ اضافتسز شرفنامه ده ات پشدکدن صکره تاوه ده اولان
بریاندر ڲ تابیدن ﭺ کسر باء موحده ایله مصدردر قزمق وقزدرمق وضیا وشعله ویرمك
وطاقت کتورمك وبوکمك معنالرینه هم لازم وهم متعدی اولور ڲ تاجران ﭺ ضم جیمله
بمعنی ترجمان یعنی برلغتی لغت آخر ایله ادا وتفهیم ایلیه کذا فی فرهنك جهانکیری ڲ تاختن ﭺ
سکون خاء معجمه ایله چاپمق یعنی آت سکرتمك خواجه سلمان بیت کرنه مخاکست چون
برکردمارش سرزدوش * ورنه بعی ذو القرنین بر ظلمت آرد تاختن * ودخی ابریشم بوکوب

بوکوب قورمق معناسنه هم لازم وهم متعدی اولور تابیدن کبی کسائی بیت زهول تاختن
وکینه آختنش مرا * همی کداخته همچون کناغ تاخته کیر ڲ تاران ﭺ فتح راء مهمله ایله بمعنی
تاریك ساران آفاق وانفس خوشقد مده مرقومدر بیت مردمان بینند روز روشن
وشبهای تار * من شب روشن بسان روز تاران دیده ام ڲ تارین ﭺ کسر راء مهمله
وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی تاریك مثنوی شریف عبارتیدر حضرت مولانا قدس سره
بیت ای خواجه من جام بیم چون سینه را غمکین کنم * شمع وچراغ خانه ام چون خانه را
تارین کنم * وبر معناسی دخی بر نوع صودرکه بر اغاجدن حاصل اولور مصدع نشئه سی واردر
ڲ تازیان ﭺ کسر زاء معجمه وفتح یای تحتانیه ایله شرفنامه ده بمعنی قصد کنان ومجمع الفرسده
چاپوق معناسنه وجمع تازی اولور ڲ تازیدن ﭺ کسر زاء معجمه ایله سکرتمك وپلمك
معناسنه در ڲ تاشدن ﭺ ضم شین معجمه ایله اوتنجه دیمك معناسنه در میر نظمی بیت تاشدن
از جانب جانان من * یك اشارت از پی درمان من * چغتای لسانندہ اتقونجه دیرلر میر
علیشیر بیت بزم وصلیدا نوا قدین نوایی بیلماد نیك * کیجه فرقت ایچرا تانك اتقونجه
افغان درسزا ڲ تاغستان ﭺ تاغ کیمی ایلغون وکیمی قره اغاج وکیمی بر نوع پك اغاجدر آتشی
طیانور دیدیلر وستان اسم مکاندر معنای ترکیب مذکور اغاجك میشه لکی دیمك اولور
ودخی طاغستان دیدکاری الکه در ڲ تافتن ﭺ سکون فا ایله قزمق وقزدرمق ویاقمق وبوکمك
ودوندرمك معنالرینه در خواجه سلمان بیت آنکه بخشیدش کلاه وبر سرش مقراض راند
کر سرش بردر حکمش سرنشاید تافتن * وبوکمك معناسنه چغتای لسانندہ ایشماك دیرلر
فرهادنامه ده فرهاد طفل ایکن عاشقلق اماراتی ظاهر اولدیغی محلده بیت ایشیلکای
رشته سی تاب وفادین * ئیشیلکای باغری حکاك قضا دین ڲ تالان ﭺ یغما معناسنه
ترکیبه دخی شایعدر ڲ تالسان ﭺ کسر لام وفتح سین مهمله ایله طیلسان معناسنه ابو المعانی
بیت خرقه زهد وعصای زرق وتسبیح ورع * بر سر دوش ریا یش تالسان انداخته ڲ تالشان
فتح شین معجمه ایله ده طیلسان معناسنه مرویدر ڲ تالیدن ﭺ کسر لامله یغمالمق معناسنه
ڲ تان ﭺ آلتی معنایه کلور اول مجمعده تا آن لفظندن اختصار اولنمشدر ثانی بمعنی شمار یعنی
سنره ثالث بمعنی قوت توان لفظنك مختصریدر رابع مؤید الفضلاده بمعنی دهان میر عمادی
بیت کوچك تانی که در حکایت * ریزد همه درهای مکنون * خامس محمودیده بمعنی درون
دهان واقعدر سادس فرهنك جهانکیریده بمعنی تار طولانی که چلا هلرطوقومق ایچون
اوزاتدقلری ایلکه تانه وفرت وفلات دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت چولاهیست همره
او درسرای او * کرکسوت لطیف وراپود وتان کند ڲ تاوان ﭺ جرم وکناه معناسنه
همام تبریزی بیت همام خسته را چندین مرنجان * کند دل کرد او تاوان ندارد *
صحاحده بمعنی غرامت مذکوردر ڲ تاون ﭺ فتح واو ایله چفته قوشلمش صغره دیرلر ڲ تاویدن ﭺ
کسر واو ایله بمعنی تابیدن قزمق وقزدرمق وبوکمك وغیری معنالرنده دخی استعمال اولنور
ڲ تاییدن ﭺ کسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله بکزمك معناسنه در ڲ تباسیدن
فتح باء موحده وکسر سین مهمله ایله حرارتدن وکرمیتدن بیخود اولمق کذا فی فرهنك

زفانکو یا کی تپان فی فتح باء فارسیله طپراق چکیجی وطپراق طاشوبجی معناسنه اسم فاعلدر
کی تپاهیدن فی فتح باء موحده وکسرهایله فاسد اولمق وآزمق وفنا اولق وفنا ایتمك
معنالرینه در کی تبرخون فی فتح باء موحده وسکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله اوج
معنایه کلور اول عناب که معروف میوه در شاه ناصر خسرو بیت فضل تبرخون نیافت سنجد
هرکز * کرچه بدیدن چوسنجدست تبرخون * وله بیت زرد چو زهره است عارض من ای
وسیب * سرخ چو مریخ روی تار و تبرخون * ثانی بعض فرهنکده سرخ رنك براغاجدر
غایت سخت وسنکین اولور شاطرلر دسته چوب ایدوب الده کتوررلر و بعض فرهنکده
سرخ بید و بعضنده بقم اغاجی رقم اولنمشدر شیخ حسن نظامی * قطعه * از بسکه تودرهند
ودرایران زده تیغ * از بسکه درین هردو زمین ریخته خون * زین هردو زمین هرچه
کیارویدتاحشر * بیخش همه روبین بود وشاخ تبرخون * حکیم اسدی بیت همه
دشت دست وسر وخون کرفت * دل ریك رنك تبرخون کرفت * ثالث برنوع تره در اتمك
ایله طعام میاننده تناول ایدرلر اکا ترخان وترخون دیرلر معربی طبرخوندر کی تبرزن فی
فتح باء موحده وسکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بالته جی عربیده کسار دیرلر مولانا
هاتفی بیت تبرزن درآمد زهر سو بباغ * زرنج دل باغبانش فراغ * وشمشیرزن
معناسنه ده کلور میرنظمی بیت بروز جنك نتوان مرد کفتن * که بددل میشود مرد تبرزن
کی تبرزین فی سکون راء مهمله وفتح باء موحده وکسر زاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول نجاق
وکوچك بالته که ایرقاشنده کتوررلر اضافتله ایو بالته سی دیمك اولور وغلبهٔ استعمال ایله اضافتی
رفع واول مقوله یه علم اولدی حکیم نزاری قهستانی بیت کروهی کشته محکم بسته بر زین *
کروهی خستهٔ تیغ وتبرزین * مولانا هاتفی بیت تبرزین بخون پلان کشته غرق * چوتاج
خروسان جنکی بفرق * ثانی فرهنك جهانکیریده یعنی نمك کوهی که نبات شکرینه مشابهتی
اولدیغی سببی ایله تسمیه اولنمشدر تبرزد و تبرزین دخی دیرلر شاه ناصر خسرو * قطعه * برحمد
وثنامباش فتنه * برسخت نیست این سخن بشاپین * مشك تبتی به پشك مفروش * مستان
بدل شکر تبرزین کی تبسیدن فی سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر سین وفتح دال مهملتین
ایله دوداق تبسرمك حرارت کبد وحمادن ظاهر اولور عربیده ظامیه دیرلر باء فارسیله ده
جائزدر کی تپیدن فی کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله یعنی لرزیدن کذا فی فرهنك
جهانکیری کی تپیدن فی کسر باء فارسیله طلپمق وچبالمق مشهوری طا ایله طپیدندر
لکن حرف طا زبان فارسیده متداول دکلدر استاد عنصری بیت چو آواز سم ستوران
شنید * فلاطوس رادل بکی بر تپید * واضطراب معناسنه ولی دشت بیاضی بیت
زتپیدن دل خود شب هجر در عذابم * که در و نمیتواند که دمی قرار کیرد کی تخازن فی فتح خا
وزاء معجمتین ایله خیار وتخلان کذا فی المحمودی کی تخته کردن فی پنبه یی آتوب محلوج ایلمکه
دیرلرکه عرندق وحلاجه نداف دیرلر کی تختهٔ نان فی خبازلرك اتمك سردکاری تخته ودخی
یوفقه آچدقلری تخته که دیار رومده اکا یاصتقج دیرلر کی تخکون فی سکون خاء معجمه
وفتح کاف وضم لام ایله چتین قوزکه قبوغندن ایچی آیرلمز میرنظمی بیت مشو ممسك مال

مال وسخت درون * نباید بکار کسی تخکون کی تخمین فی سکون خاء معجمه ایله کمان وقیاس
معناسنه یعنی خاطرده نسنه ظن ایلمك ابو المعانی بیت آنچنان مبذول بوده لطف
واحسان عام را * در دل شاعر نکنجد هیچ تخمین وقیاس کی ترابیدن فی فتح راء مهمله
وکسر باء موحده وسکون یای تحتانیله صزمق عربیده ترشح معناسنه در کی ترانکبین فی
قدرت حلواسی که عربیده من دیرلر اصلی الفسز ترنکبین درکه عنقریب ذکر اولنور انشاء الله تعالی
کی تراویدن فی کسر واو وسکون یای تحتانی ایله صو یوقاردن اشاغی آقغه دیرلر
کذا فی شرفنامه والمجمع کی ترایبدن فی کسر یای اول وسکون ثانیله یعنی تراویدن کی ترین
سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله یعنی زمین سخت کذا فی شرفنامه کی ترجمان فی سکون
راء مهمله وفتح جیم ومیم ایله اوج معنایه کلور اول ایکی لغتی بر ندن برینه نقل ایلمك معناسنه که
ترجمه در فتح جیمله نا قلنه ترجمان ودیوان ادبده بجواك وترزفان وتزفان دخی دیرلر حکیم
خاقانی بیت اهل زبان را بزبان خرد * از ملکوت وملکم ترجمان * ثانی پیشکش معناسنه
مولانا هاتفی بیت پی تو رن زانو زنا نقش کشید * که در پیش خان ترجمانش کشید * عربیده کی
ترجمانه هدیة الرجل دیدکاری بو معنایه قریبدر ثالث جریمه که مجرمدن آلنور اکا دخی
دیرلر حکیم رکنا بیت میرم برای خوی تو کز جرم یك کناه * صد قطره خون زدیده ودل ترجمان
کرفت کی ترخان فی سکون را وفتح خاء معجمه ایله درت معنایه کلور اول مجمع الفرسده اول کمسنه یه
دیرلرکه منصب ودیرلکنده مسلم اولوب منصبی اوجاقلق تصرف ایلیه اکا ترخانی دیرلر
وفرهنك جهانکیریده اول کمسنه یه دیرلر حضور پادشاهیده قلم تکلیف اوزرندن رفع اولنوب
هرنه سویلرسه وهرنه یوزدن کناه وتقصیر وترك آداب مجلس ایدرسه معاتب ومؤاخذه
اولنمیه حکیم نزاری قهستانی بیت اکر صد خون بیك غمزه بریزی کس نمی پرسد *
مکر یرلیغ ترخانی ز سلطان ایلخان داری * ثانی برنوع سبزه در نعناع کبی میان طعامده
اتمك ایله تناول ایدرلر طرخون دیدکاریدر بسحاق اطعمه بیت می نهم از شاخ ترخان
زلف بر روی پنیر * میکشم از برك نعناوسمه برابروی نان * ثالث طائفهٔ چغتایده برقبیله در
رابع ابو النصر فاریابینك لقبیدر کی ترخون فی سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله درت
معنایه کلور اول خونی وبی باك واوباش معناسنه شرفنامه ده بو معنایه ترخان دخی دیرلر
بو قولی مؤید خواجوی کرمانی بیت تو ترخان وترخون ز جور تو خواجو * دل از غم چو خانی
ورخ ز رخانی * ثانی یعنی درخت بقم حکیم اسدی بیت کیا هابد از خون ترخون شده *
دل خان زیروز برخون شده * ثالث بردار و درکه اکا کل کردنی دیرلر عربیده عاقرقرحا
دیدکاریدر رابع برسبزه در تره کبی تناول اولنور معربی طرخوندر تخمی اولمز اصلی
بویله درکه اوزرلك تخمی کسکین سرکه ده اصلدوب طبعی تبدیل اولور بعده اکرلر ترخون بتر
کذا فی فرهنك جهانکیری فی ترزفان فی سکون را وفتح زاء معجمه وفا ایله یعنی ترجمان کذا فی
شرفنامه حکیم سوزنی بیت وصف تو آنست کر زفان تو کفتم * من بمیان راست ترزفان
بیانم کی ترسان فی قورقلو خائف معناسنه حکیم فردوسی بیت نشست از بر اسب تازی
سمند * همیرفت ترسان زبیم کزند * بیم ایله ترسك فرقی مقدم ذکر اولندی عربیده کی ها

ایله غم کیبدر ك ترسیدن ج قورقمق خوف معناسنه مصدردر ك ترفان ج سکون را
وفتح فایله یعنی ترجمان کذا فی فرهنك جهانکیری ك ترقین ج سکون راوکسر قافله شرفنامه ده
بر خطدر که کتاب بعض محلنده ایکی حرف میاننه چکرلر بو لغت نبطی در حکیم انوری بیت
کرد ترخیم حشو اشعارت * بار ز صنعت کسان ترقین * مشکلاتده وهو خط یوضع علی کلمة
لابطاله یعنی بر خطدر که بر کلمه نك اوزرینه چکرلر ابطال ایچون حالیا کتاب اصطلاحیدر
ك ترکون ج سکون راء مهمله وضم کافله فتراك معناسنه یعنی ترکی وترکی باغنده دیرلر
استاد منجیك بیت تابدر پادشاه عادل رفتند * بسته بترکون درون فضول وخطارا
ك ترکهارن ج سکون راء اول وکسر کاف وفتح ها و راء ثانیله وزاء معجمه ایله ده مروید ربعض
نسخه ده کسر را ایله واقعدر یوغرت قوریسی ازه جك ننه معناسنه اكا کشکزن دخی دیرلر
ك ترکیدن ج سکون راوکسر کافله برنسنه آیریلوب کز صدا ویرمك تراکیدن لفظندن
مخففدر خواجه سلمان بیت فصلی از وصف جمال تو همیخواند بهار * کو رمیشد زحسد
وکس وکل می ترکید ك ترمیدن ج سکون را وکسر میم ایله آتمق انداختن معناسنه کذا فی
فرهنك جهانکیری ك ترنجان ج فتح راء مهمله وجیم وسکون نونله ریحان قسمندن بر
خوشبو اوتدر بادرنجبویه وبادرنبویه دخی دیرلر کذا فی اختیارات بدیعی
ك ترنجیدن ج فتح راء مهمله وسکون نون وکسر جیمله قوشاغی وقولانی محکم چکمکه دیرلر
وشرفنامه ده غایت نرم اولمق وایو جمع اولمق معناسنه مؤید الفضلاده خشك شدن پوست
وغیره وبعض فرهنکلرده درشت شدن معناسنه در ك ترنکبین ج فتح راء مهمله وسکون نون
وضم کاف وکسر بایله بردارودر رنکی یشل وطعمی شیرین اولور نقل ایدرلر شبنم دوه دکنی
یپراغی اوزرینه دوشوب ترنکبین اولور ترکیده قدرت حلواسی عربیده من دیرلر تشدید ایله
لطیف ملین در حضرت مولانا قدس سره بیت اندر بلا چو نیشکر اندر رجا چو شهد *
ثانی بر ای تست چو خار ترنکبین * شیخ سعدی بیت ترنکبین وصالم مده که شربت هجر
نمیکند خفقان فؤاد را تسکین ك ترنکیدن ج فتح راء مهمله وسکون نون وکسر کاف
عجمیله آیرلمق معناسنه فرهنك جهانکیریده کرز وقلیج اورمق معناسنه در اثیر الدین
وفائی بیت زکوب کرز وترنکیدن حسام بود * فضای معرکه همچون دکان آهنکر *
ك ترن ج فتح راء مهمله ایله کل نسرین درکه نسترون ونسترن دخی دیرلر بعض فرهنکلرده
بمعنی دشت وبیابان واقع اولمشدر ك ترنیان ج سکون راء مهمله وکسر نون ایله میوه
سپتی که ایچنه میوه قویوب کتوردلر واكا بکر زنسنه لره دخی دیرلر ك ترهشتن ج سکون
راء مهمله وشین معجمه وکسرها ایله بولانمق وقاقیمق یعنی غضبه کلمك کذا فی فرهنك جهانکیری
ك تریان ج سکون راء مهمله وفتح یای تحتانی ایله ترنیان مرقومدن تخفیف اولنمشدر
شمس فخری بیت زحل بعطنت از کشتزار چرخ آرد * بقول بر طبق مه بصورت تریان *
محا حینده سکوت چبوغندن اورلمش سپته دیرلر ك تریدن ج کسر راء مهمله وسکون
یای تحتانی ایله طشره چکمك یعنی برنسنه یی چکوب چقارمق کذا فی شرفنامه ك ترین ج
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله یاشرق دیمك اولور لفظ ترکه یاشدر وحرف یا نسبت ونون

ونون وصفیدر تأکید ایچوندر اصطلاحده خوبرق دیمك اولور خوبترین معناسنه ك ترفان ج
سکون زاء معجمه وفتح فایله بمعنی ترجمان کذا فی شرفنامه ك تسبیدن ج سکون سین وکسر
باء موحده بعده یای تحتانی ایله بوغلق معناسنه در میر نظمی بیت بماند لقمه در حلقوم
بغض * اکر باشد بزرك البت بتسبید ك تسغیدن ج سکون سین مهمله وکسر فایله التونی
یالدزلامق کذا فی فرهنك جهانکیری ك تشت خوان ج یمك سینی سی بعض اکا بر طعام ایچون
بر بیوك سینی قویوب اوزرنده طعام یرلردی اروم ده غایت متعارفدر ك تشتن ج سکون شین
معجمه وفتح تاء مثناة ایله جیلاق دیدکلری قوش که غلیواج وغلیوار دخی دیرلر میر نظمی
بیت مقابل کی شود خصم بد آیین * نباشد کار تشتن کار شاهین ك تشرین ج کوز
فصلنده ایکی ماه رومیه نك آدیدر تشرین اول وتشرین ثانی دیرلر ك تشن ج فتح شین
معجمه ایله حبوباتدن بر نوعدر قبوغی سیاه ونرم وایچی مرجمکدن ایری بچه اولور رجا کشو
دخی دیرلر میر نظمی بیت چنان باشد بکا وجفت وخررا * تشن به میشود از جل دیبا *
ك تفتن ج سکون فا وفتح تاء مثناة ایله تافتن لفظندن اختصار اولنمشدر معنای اخیره
کذا فی المجمع ك تفریدن ج سکون فا وکسر راء مهمله ایله قاورمق مثلا تی قرغانده قاورمق
کبی عربیده قلی دیرلر میر نظمی از زبان عاشق بیت نماند امید دل در وصل جانان * جکر
تفریده شد از نار هجران ك تفسیدن ج سکون فا وکسر سین مهمله ایله قزمق ودخی قزدرمق
لازم ومتعدی اولور ك تفیدن ج کسر فا وسکون یای تحتانیله دوداق تبسرمك ودخی
کنده وطرفنه نسنه یونمق وکونشده قارشواوتورمق معنالرینه در میر نظمی بیت زسرماهم
دران دادی بکردید * تفیده زان سبب در پیش خورشید ك تفین ج کسر فا وسکون یای تحتانی
ایله پرده عنکبوت یعنی اورمجك آغی کذا فی المجمع وله ایضا بیت چو کشتند درغار آن
یار پنهان * کشیده تفین پرده بر در رهمان ك تکن ج فتح کافله میوه اغاجنه دیرلر ابو المعانی
بیت خوش نباشد تلخ کفتن غیر آن شیرین دهن * میوه شیرین ترین وخوش نیارد
هر تکن ك تکیدن ج کسر کافله یلوب یوپرمق وشکر تمك معناسنه ك تکین ج کسر کاف
وسکون یای تحتانی ایله مرد بها دره بیوك خاتون معناسنه زن مرد ده استعمال اولنور
ك تلابیدن ج کسر باء موحده وسکون یای تحتانی ایله چکرمق ودپکمك معناسنه در
کذا فی فرهنك جهانکیری ك تلاتون ج ضم تاء مثناة وواو معرو فله وجودین واثوابن
لوث ونجاستدن پاك طوتانه دیرلر میر نظمی بیت شود نزدیك عالم قدرش افزون *
وجود وجامه را باشد تلاتون ك تلاشیدن ج کسر شین معجمه ایله طاغلمق وپراکنده
وپریشان اولمق وله بیت شتابیدن نباشد کار حاصل * تلاشیدن نشاید مرد عاقل *
ك تلافتون ج ضم فاوتاء مثناة ایله معجب ومتکبر یعنی خودبین وخودپسند ك تلاویدن ج
کسر واو وسکون یای تحتانی ایله طشره چقمق معناسنه در کذا فی شامل اللغه ك تالفن ج
سکون لام وفتح فایله قره باحق که لای دخی دیرلر عربیده حماء مسنون معناسنه ك تلی در زبان ج
در زبلر ایکنه قودقلری ظرف معناسنه در ك تلیمان ج نام پهلوان ایرانیدر کذا فی شرفنامه
ك تمزدن ج سکون میم وفتح زاء معجمه ودال مهمله ایله اپسم اولمق خاموش شدن

معناسنه میر نظمی بیت دم کفتن سخن خاموش باشد * بوقت تمزدن کفتار دارد کی تن فی
کوده در اما باش وال وایاق معماسندن خارجدر لسان عربده اولان بدن معناسنه دو
اطراف مذکوره بدندن خارج اولدوغن مولانا خلیل کتاب العینده تصریح ایتمشدر بومعنایه
شاعر دیمشدر بیت خروس وار سحرخیز باش تاسروتن * بتاج لعل و قبای چکن بیارایی
تن اسمنه باش داخل اولمدوغنه باشی اولمین نسنه لرده تن دیرلر شاعر بیت در غم آن واله
خال سیاه * جمله تن شد خال او در روی ماه کی تن سان فی آسوده وراحت یاب دیمکدر
استاد فرخی بیت از تن او چنان هراسد بخل * که تن آسان و تندرست از تب کی تنالیدن فی
فتح نون وکسر لامله دوکمك وسلکمك کذا فی فرهنك جهانکیری کی تن بتن فی یعنی آدم
بادم استاد لطیفی بیت همه تن بتن مردرا ماد حیم * بمهرد لش سر بسر ناصحیم
کی تن پرستان فی تن بساجی که تن پروردنی دیرلر هرزمان تنعم ورفاهیت تحصیلی قیدی
وفکرنده اولانلره دیرلر میر نظمی بیت مرد باش ودر جهان شد دین پرست * تابکی باشی
چوحیوان تن پرست کی تنبسیدن فی سکون نون وفتح باء موحده وکسر سین مهمله ایله ایب
اورمك معناسنه کذا فی شرفنامه کی تنبیدن فی سکون نون وکسر باء موحده ایله مجمع
الفرسده لرزیدن معناسنه در فرهنك جهانکیریده ایب اورمك واپلك چوزمك وبزطوقومق
وصارمق وطولامق واورمجك آغ ایتمك معناسنه معنای اوله چغتای اسانده تورلوغ
دیرلر سبعه سیارده عصمت پناه وصفنك اولنده فلك تعریفنده دیر بیت پردهلار بیربیر
یکا آیلاتغان * در انجم دین ابجو تورلاتغان کی تنجیدن فی سکون نون ویای تحتانی وکسر
جیمله ایکی معنایه در اول بمعنی ترنجیدن مرقوم یعنی قوشاغی وقولانی وامثالنی محکم چکمك
معناسنه استاد رودکی * قطعه * مهر مفکن برین سرای سپنج * کین جهان پاکبازی ورنج
نیك اورا فسانه داری شد * بد اورا مکرت سخت تنج * ثانی طرلعنق معناسنه کاور
حکیم اسدی بیت بسی راندی ازکفت بی سود خنج * کنون پا منج از بخت یابی متنج *
کی تن دادن فی رضا ویرمك وتسلیم اولمق معناسنه در ابو المعانی بیت چو عاشق کشتن اورا
بود معتاد * بتیغ غمزه اش عشاق تن داد کی چغتای ده اونامان دیرلر بو بیتده ماضیسی ده واقع
اولمشدر میر علیشیر بیت تاموغ اوتیغا اوناب هجرینك اوتیغا اونامان * باشیم یاروغه
چیدارمین فراقینکا چیدامان کی تندیدن فی سکون نون ویای تحتانی وکسر دال مهمله اولی
ایله ایکی معنایه در اول کورلمك انسانده وسباعده وبولنده استعمال اولنور ثانی اغاج
برك وبار ویرمك معناسنه در استاد عنصری بیت بصد کار تخم اندر افکند بخت * بتندید
وشاخی برارد درخت کی تن زدن فی خاموش اولمق مثل تمزدن مرقوم کی تنسیدن فی سکون
نون ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله تضجر واضطراب چکمك یعنی کوکل طارلمق عربیده
بو معنایه انقباض قلب تعبیر ایدرلر وچغتایده تاریغماق دیرلر میر علیشیر بیت دوستلار
بوکیجه واقف بولونکو زجیقه تورور * آنسز بن آشفته جانیم تن اوبیدا تاریقیب * فرهنك
جهانکیریده چزمك معناسنه ده مسطوردر کی تنك ترکان فی اضافتله وکاف اول فارسیله
شرفنامه ده بر موضعدر که محبوبلری غایت چوق اولور خواجه سلمان بیت بت فرخار ندیدیم

ندیدیم بدین حسن وجمال * تنك ترکی نشنیدیم بدین شیوه وتنك کی تنودن فی ضم نون
وواو معروفله اپلك وقیل اورمك تنیدن معناسنه وکشیدن معناسنه حکیم ناصر خسرو
* قطعه * ربوده خواهد این پیرهن ترا اکنون * همه کسسته وفرسوده کشته تارش وپود
تراچکونه بساود کر بپاکی علم * که جان ودلت جز از جهل وفعل بد ننود کی تنه درون فی
توه یاغی که تنه درود ومسکه دخی دیرلر کی تنیدن فی کسر نون وسکون یای تحتانیله قیل
وایب اورمك واورلمك معناسنه حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * ای که از تو ظلم چاهی
میکنی * از برای خویش داهی میکنی * کرد خود چون کرم پیله برمتن * بهر خود چه میکنی
اندازه کن * ودخی اورمجك آغی اورمك خواجه سلمان بیت چشم وچراغ ثانی اثنین من بغار
در رفت وعنکبوت بر ومی تند حجاب * ودخی خاموش بودن تن زدن معناسنه در کی توامان
سکون واوایله ایکیزلر معناسنه لفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر کی توانیدن
کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله آجیمق وآجتمق معناسنه لازم ومتعدی
اولور کی تودرین فی سکون واو وفتح دال وکسر راء مهملتین ایله نجاق وکوچك بالته کهایو
قاشنده کتوررلر کی توسن فی سکون واو وفتح سین مهمله ایله اصلنده تعلیم اولنمامش الغی ده
کرز سرکش آته دیرلر غلبه استعمال ایله مطلق آته علم اولمشدر خواجه سلمان بیت
عنان توسن دولت بدست توشد رام * بکام خویش برغم حسود میرانش * سرکشلکدن
کنایه طریقیله فلکه استعاره ایدرلر خواجه حافظ بیت توخود چه لعبتی ای شهسوار شیرینکار
که توسنی چوفلك رام تازیانه تست کی تولیدن فی سکون واو وکسر لامله نسنه صانجمق
ودخی صوت بلند ایله حایقرمق معناسنه مرویدر کی تهان فی فتح ها ایله تهی معناسنه
بوش دیمکدر ابو المعانی بیت درون پوشد از درد وغم آنچنان * که از عقل ودانش
دماغم تهان کی تهمتن فی جاه وحشمت وشجاعت ومهابت صاحبی ودخی رستم زال اقرباسندن
بر مشهور مبارز پهلوان اسمیدر کذا فی المجمع ورستمك لقبی اولدیغی مشهوردر فاقد نظیری
نیشابوری بیت دوران هنوز خون سیاوش نکرده پاك * سهراب را بجیب تهمتن در آوردم *
رستمه تهمتن لقبنه سبب تهم شجیع ودلاور دیمکدر تن معروفدر امیر خسرو بیت یکی تن که
درپیش صد تن بود * اکر خود تهمتن بود زن بود کی تو مع الواو * تاو فی تاب مرقومك معنالرینه
استعمال اولنور حرف بایله واوك میاننده تبادل وتواخی اولدیغی سبب ایله از آنجمله بمعنی
طاقت حکیم فردوسی بیت که باجنك رستم نداری توتاو * بده بیکمان با رجا نرا بساو *
وبمعنی توان حکیم اسدی بیت زند تیغ را نوك از زور تاو * براهجد از پشت ماهی وکاو * بمعنی
کردیدن یعنی دوندرمك بو بیتده امر واقعدر شیخ آزری بیت اکر طریق یقین خواهی وسبیل
صواب * سر از متابعت مصطفی وآل متاو * سائر معنالرنده دخی مستعملدر کی تانکو فی
سکون نون وضم کاف عجمیله بمعنی بجام تو انکو دخی دیرلر کذا فی شرفنامه کی تاهو فی ضم ها
واخفای واو ایله شراب ظرفی معناسنه امیر خسرو بیت تکلف نیست حاجت خوبروبی
خواهم وکنجی * می تاهو نه انکوری سکوری کل نه جام جم کی تبنکو فی فتح باء موحده وسکون
نون وضم کاف عجمیله صندوق معناسنه عموما واقچه صندوغی خصوصا شمس فخری بیت

زر ویاقوت ولعل اندرخزینت * نه بیند روی کیسه نه تبنکو * واهل حرفك متاعلری
غله سی اولان اقچه یی قودقلری صندوق کوچك کرك بیوك استاد رودکی بیت آن تبنکوکه
ندر ودینار * بستد وراند اوکه تا هشتاد * بعض نسخه ده قپو مجیلرك ایش دوکدکلری
قالب معناسنه وبعضنده اغاج انبار معناسنه مرویدر ل تبو ع ضم باء موحده ایله
برمکان اسمیدر منقولدرکه آنده صو دکرمنی کبی دکرمان وارد راما صویی یوق حضرت یونس
علی نبینا وعلیه السلام یاپمش دیرلر بونسی سورسك یوری دیرلر یورر طوردیرلر طوررمش
ل نتربو ع سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله وضم باء موحده ایله شرفنامه ده لاغ وتمسخر
معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری حکیم سوزنی بیت لیکن نه با ذکر دم از شر دشمنان
کاندر خور تماخره ونتربو شوم ل تدو ع ضم دال مهمله ایله جعل کبی بر بوجکدر اکثر
حماملرده اولور عربیده ابن وردان دیرلر ل تذرو ع فتح ذال معجمه وسکون راء مهمله
و واو موقوفه سکون دیدکلری قوش اتی اعلا یشور ابو المعانی بیت با فسوس شیوه
شهباز دلم را کرده صید * در چمنزار محبت آن تذرو خوشخرام * مولانا هاتفی بیت ندیده
تذ روی چو چنکال باز * خرامد سوی آشیانش بناز ل ترازو ع معروف مولانا وحشی
بیت ترازو در کف بقال ومن در صورتش حیران * بیا ای مشتری بنکر قمر در خانهٔ میزان
ل تربو ع سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله اینجه اکیریلوب طوقنمش جامه یه دیرلر
کذا فی فرهنك جهانکیری ل ترقو ع کسر راء مهمله وضم قافله آزری بیت بستد ز برای
قدم خسرو خاور * بربام افق شکل سراپردهٔ ترقو ل تژاو ع فتح زاء فارسیله تورانیلردن
بر مبارزك اسمیدرکه افراسیابك دامادی ایدی وایکی کروهه حاکم ایدی کیوآنی زنده
کرفتار کمند ایدوب برادری انتقامی ایچون بهرام قتل ایلدی حکیم فردوسی بیت چنین
کفت با کیو جنکی تژاو * که تو چون عقابی ومن چون چکاو ل تزرو ع سکون زاء معجمه وضم
راء مهمله ایله سلکن دیدکلری آل رنك بویه در عربیده سیرقون دیرلر ل تسو ع ضم سین
مهمله ایله ایکی حبه درکه یکرمی درت حبه بر دینار در مثقال دخی دیرلر سدس تنه دانك دیرلرکه
درت حبه اولور بعضیلر تسو دانکك ربعیدر دیدیلر بر حبه اولمق اقتضا ایدرلکن شمس فخری
تصریح ایلمشدر * قطعه * چو دینار است شش دانك ای برادر * ودانکی چار تسو جست اشهر
وتسوجی دو حبه اوفتادست * ولی حبه دو جو کشته برابر * معربی طسوج وتسوجدر کال
اسمعیل * قطعه * با کف درپاش تو هردم زننك * ابر زند بر رخ دریا تفو * کرچه مرا هست بجواد
فضل * نیست روا نکانه مر ایك تسو ل تفو ع ضم فا ایله توکرمك معناسنه ابو شکور
بیت بنشکرده بپرید زیر کاو * تفو بر چنین باشکیبا تفو ل تکاو ع کاف عجمیله تکاب
مرقومك بش معناسیله ده مترادفدر اول ولایت کنجه مضافاتندن بر ناحیه آدیدر حکیم سنایی
بیت داشت زالی بروستای تکاو * مهستی نام دختری ودو کاو * ثانی موسقیده بر پرده آدیدر
پردهٔ تکاوی دیرلر استاد منوچهری بیت وقت سحر که چکاوخوش بزند بر تکاو * ساعتکی
کنج کاو ساعتکی کنج باد * ثالث بر نوع پیاله درباشی جابجی اوزون ودلکلی شیشه آغزینه قویوب
وکلاب وامثالی نسنه لر طولدیررلر ترکیده آکاحونی دیرلر حکیم سوزنی * قطعه * جز سبوی

٢٩٠
سبوی سر دوره کوش خم پهلو * کاسه پشت وکدو کردن تکاوکاو * چو آید باوی سبوی
ودوره وخم * جوشد کاسه رودبادی وتکاوکدو * رابع جنك وخصومت معناسنه خامس آلچق
یرلرکه جا بجا یغمور صویی ایرکلش اولوب سبزه بتمش اوله بو ایکی معنانك شاهدلری تکاب
ذیلنده یازلمشدر ل تك وپو ع یلوب کزمك ونسنه ایچون سکردوب آرامق معناسنه
تکاپوی دخی دیرلر ل تکو ع ضم کاف عجمیله یعنی موی مجعد یعنی قورجق صاچ کذا فی المجمع
ونسخهٔ میرزا ابراهیمده مطلق موی معناسنه واقعدر وفرهنك جهانکیریده دخی موی مجعد
معناسنه در امیر خسرو بیت ای نکار سیه چشم وتکوموی * سرو قد ونکو روی ونکو کوی
ل تلو ع ضم لامله خار معناسنه که عربیده شوك ترکیده دکن دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ل تنباکو ع سکون نون وفتح باء موحده وضم کاف عجمیله توتون یپراغی که قوریدوب
خرده ایدوب اوله ده استعمال ایدرلر عربیده موضوع له اسمی طبقه در فتحات ثلثه ایله
کرچه محدثدر لکن او مرتبه قوت ظهور بولمشدرکه رفع وترکی محال منزله سنه وارمشدر
بعض اهل دل وذوی العقولدن مسموعدرکه لفظ طبقه یوز اون الٔی عدددر وقهوه دخی یوز اون
الٔی عدددر بونك ایکیسی اسماء حسنی دن قوی اسمنه مظهردرشمشلردر رفعلری ممکن اولمامسنه
سبب اولدر دیرلر وفارسیده تنباکو دیدیلر وکی مولانا نخلی بخاری * رباعی * تنباکوکشی
یکلعذاران چه خوشست * سنبل بلب چشمهٔ حیوان چه خوشست * دود ش بمثال
زلف در هرنفسی * برعارض مهوشان پریشان چه خوشست * واستادان متأخریندن
حکیم شفایی * رباعی * قلیون زلب تو بهره ورمیکردد * نی در دهنت چو نیشکر میکردد
در دور رخت مثال تنباکو نیست * او نیست که در دور قمر میکردد ل تندو ع سکون نون
وضم دال مهمله ایله اورمجك معناسنه که تنندو وجولاه وچولاهه وکرتنه
وکرتینه ودیوپا ودیوچه دخی دیرلر عربیده عنکبوت دیرلر شمس فخری بیت شها عنقای
قاف فتح ونصرت * بود بر طاق ایوان تو تندو * تحفة الاحبابده ضم تاء مثناة ایله
مرویدر ل تنکو ع سکون نون وضم کاف عجمیله ایکی معنایه دراول تینکو لفظندن مخففدر
صندوق معناسنه ثانی ادات الفضلاده وفرهنك جهانکیریده نام پادشاه خطا وختن درخواجه
عمید لویکی بیت باحکم قدیم تو چه کسری وچه قیصر * در پیش قضای تو چه خاقان وچه تنکو
ل تنندو ع فتح نون اول وسکون ثانی وضم دال مهمله واخفای واو ایله بمعنی عنکبوت کذا فی
فرهنك وفایی ومجمع الفرس امیر معزی بیت شود در پناهت چو سد سکندر * اکر
خانه سازم ز تار تنندو ل تنو ع ضم نون ایله لغت محمودیه ده مختصر تنومند مسطوردر
ل تو ع اخفاء واو ایله بوزن توقات معناسنه اماضمه ایله دخی اصحدر واچمق وحبه معنالرینه
مرویدر وفرهنك جهانکیریده بمعنی تاب که حرارت معناسنه اوله بو قولی مؤید حکیم
سوزنی بیت منکر مشو توانی ز لر صعیر را * تا اندر محشر بسوزی وبر توی ل تونکو ع
فتح واو وسکون نون وضم کاف عجمیله ایکی معنایه کلور اول بمعنی تبنکوکه باایله واوك
تبادلی جائز اولدوغی سببیله ثانی شرفنامه ده بمعنی تانکو یعنی جام ل مع الهاء * تابخانه ع
سکون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله شرفنامه ده دیواری بللور جام ایله یاپلمش خانه که

ایچرودن طشره‌سنی کورینه وکونشك ضیاسی ایچرو تأثیر ایلیه بو معنا تاب ضیا
معناسنه اولدوغی اعتبار ایله در اما لغت محمودیده بمعنی کرمابه وکرمخانه واقعدر بو معناده
تاب حرارت معناسنه اولمق اعتبار ایله در بوکا قریب فرهنك جهانکیریده بمعنی خانهٔ
تابستانی یعنی یاز اوی بو قولی مؤید حکیم خاقانی در ستایش نیر اعظم در تحفة العراقین
بیت سردابه وخست زمانه * ازفر توکشته تابخانه * وکاربانسرا ایلرك یاز فصلی منزلکاهنه‌ده
دیرلر مشهوری تاوخانه در ل تابده ع سکون باء موحده وکسر دال مهمله واظهار ها ایله
لفظ مرکبدر ضیا ویریجی وایب وایلك بوکیجی معنالرینه ل تابسه ع فتح باء موحده وسین
مهمله ایله اوتلو وصولو مکان چراکاه معناسنه در ابوالمعانی بیت رود هرکه بکلشن را
نباشد پیش خود دلبر * چو حیوانی که باشد تابسه جای قرار اورا ل تابه ع فتح باء موحده
واخفاء ها ایله تاوه معناسنه در قزدراجق دیمك اولور حضرت مولانا قدس سره بیت
ماهی اندر تابهٔ کرم از هواست * رفتن از مستوریان شرم از هواست ل تاج فیروزه ع
کیخسرو شاهك مشهور ومعروف تاجیدر که تاج کیخسرویده دیرلر کذا فی شرفنامه
ل تاجه ع فتح جیم ایله تاج خروس یعنی خروسك ایبکی کذا فی نعمة الله وزنانه مخصوص
بر نوع طاقیه‌در مولانا هاتفی بیت دو صد کاروان پرنیان فرنك * خرز رکش وتاجهٔ
هفترنك ل تاخته ع سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی تکاپوی یعنی چاپمق سید قاسم
انوار بیت فراز مرکب تحقیق از برای طلب * ز صبحگاه ازل تا بشام تاخته‌ایم * ودخی
وجودده ویا غیریده بو مری نسنه ظاهر اولمق اسدی ماضیسنی ایراد ایتمش بیت
زبالا دو چیز از دل سنك سخت * برون تاخت همچون زنج از درخت * زنج ضمه اغاج
صمغی که ترکیده پیس دیرلر وبورلمش تافته معناسنه کذا فی الحلیمی وبمعنی ریخته کذا فی
فرهنك جهانکیری ل تاخیره ع کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله
بر کلمه درکه بر کمسنه‌نك ابتدا حالنی بیان معناسنی افاده ایدر مثلا سن شو حالت اوزره وجوده
کلدك وانکله بویودك دیمك محلنده تاخیره‌ات فلا نست دیرلر کذا فی المجمع اما فرهنك
جهانکیریده نصیب وسرنوشت معناسنه در مثلا تاخیرهٔ فلان همچنین بود دیرلر میر نظمی
بیت زعشقت نصیبم چو هجران بدی * که تاخیره‌ام یأس وحرمان بدی ل تارچوبه ع
سکون راء مهمله وضم جیم فارسی وفتح باء موحده ایله بردار ودرمارچوبه دخی دیرلر عربیده
هلیون دیرلر ل تاره ع بوزن خاره سکز معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده بمعنی طارم
حکیم ناصرخسرو * قطعه * نه خوانشم نه دانشم ببینم * همی بینم ستاره چون نظاره *
مکر کایشان همی بیرون کشندت * ازین همواره دی در سبز تاره * ثانی تارك سر معناسنه
مختاری بیت ازهول کنون جان دهد برسوبت * انکس که همی تیغ زده بر تاده * ثالث بمعنی
تاریك خواجوی کرمانی بیت شود درکردنم بند سلاسل * خیال زلف او شبهای تار
رابع بمعنی تار کرك ریسمان اولسون کرك تار چنك اولسون وآنك امثالی نسنه‌لرده دیرلر شاه
قاسم انوار بیت چنك غمش میزند بر دل وهر تارهٔ * کشف روان میکند معنی حبل الورید
وجود ابن یمین بیت چون دیدهٔ موری وچو یکتا موبی * آورد بیازار دهانی ومیانی *

* خامس قبان معناسنه شمس فخری بیت چون بو دراسنی معدلتش * چون برآید زتله
وتاره * سادس ارش که چولاهلر طوقومق ایچون اپلکی اوزادرلر اکا تار وتان وتانه وفلات
وفرت دخی دیرلر سابع تغار معناسنه در ثامن عربیده کره معناسنه تارة اخری بر کره دخی
دیمك اولور ل تازانه وتازیانه ع کلاهما بفتح الزاء المعجمة والنون ثانی یای تحتانی زیاده‌سیله
قمچی معناسنه در حکیم اسدی بیت بزد بر سرم مرد تازانه چند * فکندن همیخواست کوش
سمند * خواجه حافظ بیت توخود چه لعبتی ای شهسوار شهرآشوب * که توسنی چو فلك رام
تازیانهٔ تست ل تازه ع معروف ترکیده دخی استعمالی شایعدر محبوبده ومیوه‌ده وغیریده
ابوالمعانی بیت خیال تازهٔ آن روی تازه در دلم تازه * شود با فکر وصل آن پری رو
دردو غم تازه ل تاسه ع فتح سین مهمله ایله فرهنك حسینی وفایی‌ده اغلمقدن ویاخود امتلای
معده‌دن بوغاز صقلمسنه دیرلر کذا فی الصحاح ودخی الملناك وغمناك اولوب طبیعت صقلمق
حکیم سنایی بیت یار همکاسه هست بسیاری * لیك همتاسه کم بود یاری * شرفنامه‌ده
غم وغصه‌ده چهره‌ده سیاه لکه کبی که حبك ونفسه دخی دیرلر عربیده کلف وکلفه دیرلر وفرهنك
محمودیده اضطراب دل وبیقراری وعلت ضیق النفس ومشکلاتده اطعمه‌دن کوردوکنی
تناول میل ایلك وزنان حامل ایکن بر نسنه‌یه آرزو ایتمك که ترکیده آش یرمك دیرلر
ل تافته ع تافتن لفظندن اسم مفعولدر التی معنایه استعمال اولنور اول بمعنی سوخته حکیم
اسدی بیت جهان زآتش تیغها تافته * دلی که زبانك بلان کافته * ثانی ضیا وفروغ
معناسنه استاد لطیفی بیت برفت ابر نا که ستاره بتافت * رهی راه کم کرده را باز یافت
ثالث بمعنی پیچیده یعنی بوکلمش زلف وکاکل وغیری نسنه‌لرده دخی استعمال اولنور منجیك
بیت امروز باز پوزشت ایدون بتافتست * کویی همی بدیدان خواهی کرفت کوس *
رابع بمعنی آزردهٔ غم واندوه از سودا حکیم خاقانی بیت ای ز فروغ رخت تافته صد آفتاب
تافته‌ام از غمت روی زمین برمتاب * تافتهٔ اول فروغ ثانی آزرده معناسنه در خامس
بمعنی برکشته یعنی دونمش خواجه حسین ثنایی بیت کر بمثل جا کنی در پس آینه شخص
بیند تمثال خویش تافته رو برقفا * سادس ابریشمدن اینجه طوقنمش بر نوع قماشدر اکاده
تافته دیرلر ابوالمعانی بیت چشم عاشق میشود خیره زجسم نازکش * کر بپوشد تافته
بیرون شود تاب بدن ل تاکدانه ع سکون کاف وفتح دال مهمله ونونله اوزم چکردکی
بعض نسخه‌ده بوکلمش اپلك معناسنه در ل تالانه ع فتح لام ونونله شرفنامه‌ده شفتالو کبی
برمیوه در شفتالونك وسکیل دخی دیرلر کذا فی المجمع وفرهنك جهانکیری بسحاق اطعمه
بیت تار رباب تخته ونارنج میر آش * تالانه لشکری شد وامرود میر کشت * وله بیت
زانکه در خوان چنین میوه ضرورت باشد * مثل شفتالو وتالانه وانکور وانار ل تالواسه ع
سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله تاسهٔ مرقوم معنالریله مترادفدر خفاف بیت
مرمرا ای دروغ کوی سرك * تالواسه کرفت ازین ترفند ل تامواره ع سکون میم وفتح
واو وراء مهمله ایله بمعنی آفتابه یعنی ابریق ل تاوانه ع فتح واو ونونله بمعنی تابخانهٔ مرقوم
ل تاوخانه ع بمعنی تابخانه یعنی کاربانسرای ل تاوسه ع ضم واو وفتح سین مهمله ایله

بمعنی تابسه مرقوم یعنی چراكاه كذا فی فرهنك جهانكیری لغ تاوه فی اوج معنایه كاور اول
معروف ثانی خشت بزرك یعنی ایری كرپیج ثالث آشی دیدكاری قزل طپراق لغ تاه فی اوج
معنایه كاور اول قات معناسنه كه یكتاه دوتاه دیرلر ثانی فرهنك مجوددیله عدد مجهولدن كنایه در
الی ما لانهایه اما فرهنك جهانكیریده عدد فرد معناسنه مرویدر حكیم سوزنی بیت
همتا هشه شرق وكسی نشنود این ماه * زیرا مطلع الشرق زهمتاهان تاه است * ثالث مؤید
الفضلاده پاس كه قلیج وخنجر وامثالنك اولور لغ تایه فی فتح یای تحتانی ایله اینجه اشلنمش
اپلك وغبیای روغن هرنه اولورسه لغ تباجه فی بمعنی سیلی میر نظمی بیت تباجه خورد
روی دریا زباد * برون از درون هرچه هست اوفتاد لغ تباه فی فنا وفاسد وپوسیده
وبمعنی هیچ شدن ویرایو حالدن بر یرامز حاله دونمك خواجه سلمان بیت كرتو كنی حمایت
كوكرد را ز آتش * یاقوت وش نباید تاب تب تباهی * ودخی بر معناسی ده خسام دیمكدر
لغ تباهجه وتباهه فی كلاهما بفتح الباء الموحده اول سكون ها وفتح جیم ثانی فتح ها ایله كوشت
نرم كه لطیف پشمش اوله تبهره وتبه دخی دیرلر مولانا مطهر بیت نه مردمفتی وقاضی شدم كه
دارم دوست * بهین تباهجه با لطیف حلوائی * حكیم انوری بیت مرا كفت برسیخ حمدان
همیزن * زكون زنت روزكی دو تباهه * نسخهٔ حلیمیده بر طرهٔ قلیه سی ونعمة الله ده
بورانی دیدكاری طعامدر لغ تب باده فی اضافتسز صحاحینده بمعنی تب لرزه یعنی حما
بوقولی مؤید شمس فخری بیت مباد دشمن خسرو دكر بود بادا * همیشه در یرقان
از بلا وتب باده * بو معنایه مولانا عضایری رازی بیت چنان دشمنت بیم تیغ تو لرزد *
كه كویی كرفتست تب باده اورا لغ تبخاله فی سكون باء موحده وفتح خاء معجمه ایله حرارت
كبددن وتأثیر حمادن دودافده ظاهر اولان قبارجق معناسنه در واستعاره طریقیله قدحده
باده اوزرنده اولان حبابه دیرلر ایكی معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت شده تبخاله لب
شیرین دهن را * چنان تبخاله می در پیاله لغ تبرزه فی فتح باء موحده وزاء معجمه وسكون راء
مهمله ایله زبان كوهستانیده آكولاتی برپشتماله ویا بر بوغچه یه بغلمقدر كذا فی الصحاح فرهنك
جهانكیریده نبات شكری وبر نوع طوز در نباته مشابه اولدوغی جهتله نیشابور طاغلرنده
ودخی بعض طاغلرده اولور ودخی بر نوع اوزمدر شهر تبریزه مخصوص غایت شیرین
اولدوغندن نباته بكزر مكه تبرزه وتبرزد دخی دیرلر لغ تبسته فی فتح باء موحده وتاء مثناة
وسكون سین مهمله ایله سجاقلی قالیچه وسجاده وامثال ذلك لغ تبنجه فی بمعنی تبانجه
مرقوم كذا فی شرفنامه لغ تبنكه فی فتح باء موحده وسكون نون ایله بمعنی تنبكو وانبار ایتدكاری
تخته دن بیوك صندق لغ تبهره وتبه فی كلاهما بفتح الباء الموحده وسكون الهاء لطیف
ونرم پشمش ات كه تباهجه وتباهه دخی دیرلر استاد فرخی * رباعی * بامن چون كل شكفته
باشی كه كه * كاهی باشی چو كارباد كوشت تبه * روزی همه آری كنی وروزی نه * یك
صنما بنه مرا بریك ره لغ تبیره فی كسر با وسكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله طبل وكوس
معناسنه در شمس فخری بیت ایا شاهی كه در دركاه جاهت * زطاس مهر ومه باشد تبیره
استاد منوچهری بیت تبیره زن بزد طبل نخستین * شتربانان همی بندید محمل * تحفة

تحفة الاحباب جای مزبله معناسنه دخی مرویدر لغ تبیكه فی كسر باء موحده وسكون
یای تحتانی وفتح كاف ایله بمعنی خنورنان یعنی اتمك آلتلرندن بر آلتدر لغ تبیله فی كسر باء موحده
وسكون یا وفتح لام ایله دخی تبیكه مرقوم معناسنه در لغ تبینه فی كسر با وسكون یا وفتح
نون ایله بمعنی عنكبوت میر نظمی بیت درون خانهٔ جیم وزر دفینه * كشیده بود رش
پرده تبینه لغ تتارچه فی فتح تاء مثناة وسكون راء مهمله وجیم فارسیله بر نوع اوقدر دمرنی
صائر اوق دمرنی كبی اولمیوب مخصوص طرزدر كذا فی المجمع لغ تتربوه فی سكون تاء مثناة
وفتح راء وضم باء وواو مجهول ایله تتر بوی مرقوم معناسنه یعنی لاغ وتمسخر ومضحك مجلس اولمق
شهاب مهمره بیت كشت آنكه شد همیشه پی هزل وتتربوه * ازكه سبكتر ارچه كران بود همچو
كوه لغ تتره فی سكون تاء مثناة وفتح راء مهمله ایله سماق وبیر اغنه دخی دیرلر لغ تجار فی
فتح جیم وراء مهمله ایله هنوز ایراورلمامش آت تجار دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری
بو معنایه فخر كركانی * قطعه * برفت از شهر كركان بكسوار * بزیر پش تازی اسبی
خوش تجاره * صد اسب تازی وسیصد تجار * زكوهر همچو بر كردون ستاره *
لغ تخت فیروزه فی یعنی تخت كیخسرو شاه كذا فی شرفنامه لغ تختكاه فی اصلی كاه تخت
ایدی كه تخت یری دیمك اولور معنای تركیبیدن علمیته نقل اولنوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر
حكیم فردوسی بیت برآرد ترا تختكاه كیان * بتو شاد مردم درین دودمان * بحر الغرائبده
حلیمی لفظ كاهی تخت ایله تفسیر ایدوب حكیم اسدینك بو بیتنی استشهاد ایلمش بیت فدایم
زجان آفرین شاه را * كه زیباست برخسروی كاه را * وپادشاه اوتوردوغی شهره ده دیرلر
لغ تخته فی معروف اغاجدراندن تخت پایه قلری اجلدن تسمیه اولنمشدر آخرنده كی
ها اول معنایی اظهار ایچوندر شاعر بیت روان چون روان شد فرو ریخت رخت *
چه بر سخت تخته چه بر زم تخت لغ تخته جامه فی مقنعه وچندر معناسنه كه تركیب اثواب
تخته سیدر لغ تخله فی سكون خاء معجمه وفتح لام ایله نعلین معناسنه بعض نسخه ده عصای
مشایخ معناسنه مرویدر شمس فخری * قطعه * ایا شاهی كه هر سائل كه آید * بدركاه
تو بی دستار وتخله * زجود بخششش تو باز كردد * ز زر پر كرده صاع وكیس وبغله * صحاحده
نعلین معناسنه در وفرهنك جهانكیریده هر نسنه نك خرده سنه دیرلر لغ تده فی فتح دال مهمله
واخفاء ها ایله بمعنی تندیده اورمجك آغی معناسنه حكیم نزاری قهستانی بیت وسواس
بدسكال تو كشته كفن برو * چون تار كرم پیله كه برخود زخود تند لغ تران فی فتح رائین ایله بمعنی
مزبله لغ ترانه فی فتح راء مهمله ونون ایله اوج معنایه كاور اول ابیات واشعاری مقام ایله اوقومغه
دیرلر صحاحده دوبیته دیرلر ثانی شرفنامه ده نغماتدن بر نغمه در ثالث محبوب تازه وخوبرویه
دیرلر بو ایكی معنایه شیخ نظامی بیت هر نسفته دری درمی سفت * هر ترانه ترانهٔ میكفت
لغ تربوه فی سكون راء اول وفتح باء موحده وراء ثانیه ایله بر نوع اوزمدر كذا فی فرهنك
جهانكیری لغ تربسه فی سكون را وفتح باء موحده وسین مهمله تیق ایله قوس قزح معناسنه
ایضا منه لغ ترخانه وترخینه فی كلاهما بسكون الراء اول فتح ثانی كسر ایله معروف
طعامدر بو معنا قاطعمه بیت عاشق نام اكر ترخانه نبود كو مباش * بالكه بانان نیز اكر بریان

نباشد كو مباش * حضرت مولانا قدس سره. بيت چون بروى زين جهان سوى خرابات
جان * در عوضش مى بكيربى مزه ترخانهٔ لغ ترخه فغ سكون راء مهمله وخاء معجمه وفتح
جمله اوزم چبوغى كه تكاك دخى ديرلر لغ ترخانه فغ سكون راء اول وفتح خاء معجمه وراء
ثانيله ماحضرى طعام مدر فقراقيش ايچون ذخيره ايدرلر بلغورى چكوب بعض ادويهٔ
حاره ايله يوغرت ايچنده قويوب پارچه پارچه ايدوب قوريدرلر وقت حاجتده اصلدوب
بشوررلر ترخانه وترخينه ده ديرلر لغ ترده فغ سكون راء ودال مهملتين ايله لغت محموديده
وشرفنامه ده دكرمان اجرتى ومجمع الفرسده دكرماغجيه ده ديرلر آسيابانى معناسنه
مشكلاتده ترده وعوطحان لغ ترزده فغ سكون راء مهمله وفتح زاء معجمه ايله بحث وسجل
معناسنه كه عربيده صكوكه وقباله ديرلر شمس فخرى. بيت قاضىٔ كردون چو ديده عدل
ملك وداد او * مملكت راتا ابد بسته بنامش ترزده * تحفة الاحبابده بمعنى ترزده كه
عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى لغ ترشه فغ سكون راء مهمله وفتح شين معجمه ايله
بر ميوه در تروشه دخى ديرلر كذا فى شرفنامه لغ ترغازه فغ سكون را وفتح غين وزاء معجمتين
ايله غالب وسركش معناسنه يعنى غلبه وسركشلك ايدنه ديرلر حضرت مولانا قدس سره
* قطعه * همى كوشم بخاموشى وليكن زين شكرنوشى * كرفته خون آن غمزه كه آن غمزه است
غمازه * كه كنزا كنت مخفيا وقد احببت ان اعرف * براى جان مشتاقان برغم نفس ترغازه
لغ ترغده فغ فتح راء مهمله وسكون غين معجمه ايله عاطل اولمش عضوه ديرلر محموديده بمعنى
كوفته وترنجيده واقعدر استاد نجيك. بيت زبس كوب از زمانه يافت دشمن * دمه اعضاى
اوكشته ترغده لغ ترفنده فغ سكون راء مهمله ونون وفتح فايله مكر وحيله معناسنه بعض
نسخه ده قافله ترقنده واقعدر ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده ترس وبيم معناسنه مسطوردر
لغ ترفينه فغ سكون راء مهمله وياى تحتانى وكسر فاوفتح نونله آنتى دركه قره قروتى قاتق ايدرلر
حضرت مولانا قدس سره. بيت من مست ابد باشم نى مست ز باغ ورز * من لقمهٔ جان
خوردم نى لقمهٔ ترفينه لغ تركنده فغ سكون راء مهمله ونون وفتح كافله بمعنى ترفند مرقوم
يعنى سخن بيهوده. بمعنى حكيم سوزنى بيت جز مدح تو تركنده. بود هرچه نويسم * كردم
قلم ازيافه وتركنده شكسته لغ ترلوه فغ سكون راوفتح لام وواو ايله انيشلى ويوقشلى يول
بمعنى راه نشيب وفراز كذا فى المشكلات لغ ترمسه فغ سكون راوفتح ميم وسين مهملتين ايله
نصف دانك معناسنه كه ايكى قيراط اولور ميرنظمى. بيت درون كراكه شده وسوسه *
وجودش نيرزد به نيم ترمسه لغ ترمه فغ فتح ميمله شرفنامه ده بمعنى ترب يعنى مكر وحيله
لغ ترمره وترمون فغ كلاهما بسكون الراو ضم الميم وفتح رائين الاخرين صالنجق معناسنه
مرويدر لغ ترنانه فغ سكون راء مهمله وفتح نونين ايله بمعنى نانخورش يعنى قاتق كه اتمك
ايله يرلر عربيده ادام ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت سائلى آمد بسوى خانهٔ *
خشك نانى خواست باترنانهٔ * وله ايضا * مثنوى * چون روز كرد دميد وداز بهر
كسب وبهركد * تاخشك نانى ميشود ازمشترى ترنانهٔ لغ ترنجيده فغ فتح راء مهمله وسكون
نون وياى تحتانى وكسر جيمله بمعنى تنك دل ودرهم يعنى طارغين واكثش كذا فى المجمع اما

اما مؤيد الفضلاده ضم تاء مثناة ايله شكنج كرفته ودرشت واقعدر ومنشى نسخه سنده
صقلمش معناسنه روايت ايدر مصدرى ترنجيدندر لغ تروشه فغ ضم راء مهمله وواو
معروف وفتح شين معجمه ايله بمعنى ترشهٔ مرقوم كذا فى المجمع لغ تروميده فغ ضم راء مهمله
وواو مجهول وكسر ميمله بمعنى آميخته واندوخته كذا فى المجمع لغ تروند فغ سكون راء
مهمله ونون وواو ايله ايكى معنايه در اول ابتدا ايريشن ميوه حضرت مولانا قدس سره
بيت تروندهٔ پاليزجان هركاو وخرراكى رسد * زين ميوهاى نادره ازبرك دل كر بخورد
محمود ابن يمين * قطعه * ميوهٔ شيرين بكام دوستان زان تازه شاخ * ازپى ثلثىٔ
عيش دشمنان آمد بديد * زانچنان ازآه شاخى اينچنين تروندهٔ * هم زبخت خسرو
خسروفشان آمد بديد * ثانى بمعنى ترفندهٔ مرقوم لغ تروهيده فغ ضم راء مهمله وواو
مجهول وكسر هايله بمعنى تروميدهٔ مرقوم يعنى آميخته بدرجاجرمى بيت هركراباز تروهىٔ
تودشمن كيرى * كه بكيتى همه خاين تن با نقصانست لغ ترؤه وتروه فغ كلاهما بسكون
الراء المهمله وضم واو واظهار هايله ضد چفت اولانك معناسنه كذا فى فرهنك جهانكيرى
لغ تروه فغ كسر راء مهمله وفتح واو واخفاء هايله بمعنى ترفنج مرقوم يعنى راه دشوار وباريككه
اكثر طاغلرده اولور كذا فى مجمع الفرس لغ ترويه فغ دخى اول معنايه در ويول كنارنده اولان
كوچك بغچه لر كذا منه لغ ترهٔ كريه فغ بادرنجبويه ديدكلرى اوتدركه كدى آنى سودكيچون
تسميه اولنمشدر كذا فى فرهنك جهانكيرى لغ تره ميره فغ فتح رائين مهملتين وكسر ميم
واخفاء هائين ايله برنوع تره در عربيده ايهقان ديرلر كذا فى شرفنامه لغ ترهنده فغ سكون راء
مهمله ونون وفتح هايله طراوت ولطافت ايله آراسته اولمش نسنه يه ديرلر خواجه عميد
لويكى بيت شد زمين مقدمت آراسته ترهنده باز * چون زخيل خسرو سياركان روى فلك
تره فغ فتح راء مهمله ايله معروف برسبزه در تشديد ايله ده مستعملدر تره كبى عربيده رشاد
ديرلر خصوصا كمال اسمعيل * قطعه * كرچه در خدمت صدر تو هنرميدانند * وين زهى
باردل وزحمت خاطر باشد * ليك رسمست كه برخوان ملوك ازپى رسم * تره اول بود وحلوا
آخر باشد * وساير سبزه واته ديرلر عموما محمود ابن يمين بيت بهاى ترهٔ يكروزه خوان
همت اوست * هران ذخيره كه در بحر وكان بود مخزون * واظهار هايله بمعنى زيره يعنى كمون
وچمن كه باصدرمه ايتدكلرنده آنكله تربيه ايدرلر شمس فخرى * قطعه * آنكه باشد برجلالت
او * اطلس چرخ ژنده وتره * همه پاداش داند واحسان * خالى از انتقام بادافره *
لغ ترينه فغ كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى وفتح نون ايله ايكى معنايه در اول فرهنك
جهانكيريده برنوع قاتقدر اون آشى اوزرينه دوكوب فقرا ودرويشان تناول ايدرلر حكيم
سنايى بيت ترينهٔ بخورد مرد سفله پيش از مرك * پس از وفات چه لذت ز تره وحلوا
مجمع الفرسده ترخانه آشى معناسنه در طيان مرغزى بيت كرهمه ديدكان ترينه شود *
توكبيتاى كنجدين منى * ثانى انواع سبزه يه ديرلر ترهٔ بادام وترهٔ نيزك وبادرنبويه وكندنا
وامثالى كبى حكيم ناصرخسرو بيت شكرچه نهى بخوان اندر ندارى * بخوان اندر مكر سركه
وترينه لغ تريوه فغ كسر راءمهمله وسكون ياى تحتانى وفتح واو ايله ايكى معنايه در اول بمعنى

كريوه يعنى بلاع وصرب طاغ يولى استاد لطيفى بيت چون باز پرنده بر كريوه * چون
قاز رونده بر تريوه * ثانى راه پشته معناسنه شهيدى در صفت اسب بيت بركه والا
چون چه همچون عقاب اندر هوا * بر تريوه راه چون چه همچو بر صحرا شمال لغ تزده فغ
سكون زاء معجمه وفتح دال مهمله ايله ايكى معنايه كلور اول دكرمان طاشنى تيز ودرست
ايلمك ايچون ويريلان كرا خصوصا وهر شيئك كراسى عموما ثانى دكرمانك اون دوكلدوكى
يرينه ديرلر لغ تزده فغ زاء فارسيله دخى معناى مرقومه مرويدر لغ تزه فغ فتح زاء معجمه
واخفاء هايله صحاحده دندانهٔ كليد معناسنه وآخر نسخه لرده حنطه وشعير سنبله سنك
قلچقى معناسنه در بو معنايه ميرنظمى بيت هركه مزروعش خورد اندر سلف * كام اميدش
تزه رنجه خلف لغ تزه فغ فتح زاء فارسيله اوچ معنايه در اول چوب روغنكر يعنى ياغ چقارنلرك
اغاجى كه تركيده يايق ديرلر ثانى سر آلت رجل معناسنه ميرنظمى بيت دخت كودك غرق
پر آن خواهدش * از تزه اول بفريادآيدش * ثالث كتاب السامى فى الاسامى ده سقف
خانه اطرافنه قودقلرى ستون كه عربيده جائزه ديرلر لغ تسخره فغ سكون سين وفتح خاء معجمه
وراء مهملتين ايله طنز واستهزا معناسنه سكون رايله ده مستعملدر سلطان ولد قدس سره
بيت ميرمى اكنون تسخر ميكنى * طفل چون آن ميكنى تو ميرنى لغ تسمه فغ سكون سين مهمله وفتح
ميمله دباغت اولنمامش خام درى معناسنه مشكلاتده طوتوق قايشى معناسنه در شرفنامه ده
بالاى پيشانيده اورلمش صاچ معناسنه مسطوردر لغ تشخانه فغ سكون شين وتاء موقوف
وفتح خاء معجمتين ونون ايله ايكى معنايه در اول جامه خواب كه يورغان وياصدق وغيره مادن
عبارتدر اكا توشك دخى ديرلر وكاهى توشكخانه يه اطلاق ايدرلر اثير الدين اخسيكتى بيت
آنجا كه تشخانه ز قدرت كنند باز * تن درد هد وطاى ملايك بفرشى * ثانى آفتابچى خانه
معناسنه در شرف شفروه بيت شايد كه تشتدار سرايش شود خضر * زيرا كه تشخانهٔ
او چرخ اخضر ست * فهم اولنور كه ابريق ولكن قونيلان مكان اوله واز روى ادب آبخانه يه
ديرلر آبستنكاه وآبشتنكاه ده ديرلر عربيده مبرز ديرلر وبيت الخلاده ديرلر امير خسرو بيت
در جمع هرزه كويان ار كفت بدچه عيب * شرمندكى نيرزد در تشخانه نيز * وله بيت
دهانى پرهمه چون چاه مبرز * زبانى چون سفال تشخانه * لغ تشته فغ سكون
شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله ساعت ظرفى وكوچك لكنه كه ايچنده مختصر نسنه
ياپرلر لغ تشنه فغ سكون شين معجمه وفتح نون ايله صوسز عربيده عطشان ديرلر ابو تراب
بيت ما خشك لبان تشنهٔ ديدار شرابيم * چون كاسهٔ ما كشت تهى خانه خرابيم * واستعاره
طريقيله آرزومند معناسنه ده استعمال اولنور بيت مرقوم بو معنايه مناسبدر وبعض
نسخه ده خنجر معناسنه ده كلور دشنه كبى لغ تشه فغ شين معجمهٔ مشدده ايله بمعنى صاح
روغن يعنى ياغ اولچكى كذا فى شرفنامه لغ تعبيه فغ سكون عين مهمله وكسر باء موحده وفتح
ياى تحتانيله لشكر ترتيب ايلمك وعطرياتى بربرينه آميخته ايلمك واثواب يرلشدرمك معنالرينه
لفظ عربيدر فارسيده دخى استعمال اولنور مثال معنىٔ اول ميرنظمى بيت چو بشنيد
اين خبر شاه جهانبان * زبهر تعبيه كرد دست فرمان * مثال معنىٔ ثانى وله بيت چو مشاطه بيا

بيارايد بانو * بكرده تعبيه انواع خوشبو * مثال معنىٔ ثالث وله بيت براه عزم را
كشتند حاضر * او ازم تعبيه كردند اكابر لغ تفته فغ سكون فا وفتح تاء مثناة ايله بمعنى
تافتهٔ مرقوم يعنى قزمش واريمش نسخه شمس فخرى بيت تن ظلم ودل ظالم بعهدش *
چو مس در كورهٔ غم تفته باشد * ويا لكز قزمش معناسنه شيخ سعدى بيت بدست
آهن تفته كردن خمير * به ازدست بر سينه پيش امير * شرفنامه ده انسانك جكرى حرارتدن
محرور اولمق معناسنه ومجمع الفرسده برگشته وپيچيده وآزرده ومكدر شده معنالرينه
مسطوردر وبر معناسى دخى تار عنكبوت در شمس فخرى بيت بحق كردكار او نكه داشت
ز دشمن احمد مرسل بتفته لغ تفده فغ سكون فا وفتح دال مهمله ايله حبوباتدن كشنيز ديدكارى
دانه در عربيده كزبره ديرلر ضم كافله لغ تفرغه فغ سكون فا وكسر راء مهمله وفتح غين معجمه
ايله ديار چينده برشهر آديدر فتح رايله مشهوردر لغ تفسيده فغ سكون فا وياى تحتانى
وكسر سين مهمله ايله ايكى معنايه در اول حرارتدن قبارمش اولان عضوه ديرلر مولانا جامى
بيت باد مخالف زده درديده ريك * پاى فرورفته بتفسيده ريك * ثانى بمعنى كرم شده
مولانا مطهر ملا * رباعى * دوزخ شود از درون من درزنهار * مكذار كه او فتد باهم سروكار
تفسيده بود ريك بيابان دلم * ترسم قدم ناله شود آبله دار لغ تفسيره فغ سكون فا وياى
تحتانى وكسر سين وفتح راء مهملتين ايله بمعنى قاروره عليل يعنى خسته نك بولن شيشه يه
قويوب اطبا تشخيص علت ايدرلر لغ تفسيله فغ سكون فا وياى تحتانى وكسر سين مهمله
وفتح لامله شرفنامه ده برنوع جامه در كه آندن قفتان وزبون ايدرلر لغ تفشره فغ سكون فا
وفتح شين معجمه وراء مهمله ايله نعمة الله اطعمه دن بقلوا معناسنه روايت ايلمش بوقولى
مؤيد ميرنظمى در صفت مجلس بيت خوان كوناكون كشيده يكسره * شكرى پالوده
حلوا تفشره لغ تفشيره فغ سكون فا وياى تحتانى وكسر شين معجمه ايله مرجمك آشى
معناسنه منقولدر اسمده تفشره يه قرابتى وار اما جسمده مناسبت يوقدر نعمة اللهك بو مقوله
رواياتى چوقدر لغ تفشله وتفشيله فغ كلاهما بسكون الفا وكسر الشين المعجمه وفتح اللام
ثانى بعد الشين يا زيادهسيله مجمعده كرز قليه سى در منجيك بيت عمرى اى نابكار خون غيله
روى چون نان كه بخته تفشيله * فرهنك جهانكيريده اول قليه دركه ات وبرطه وبال ايله بشروب
اوزرينه كشنيز وكندنا قورلر شمس فخرى بيت سالكان مسالك تحقيق * فارغند از شراب
وتفشيله لغ تفشه فغ طعنه اورمق معناسنه استاد لطيفى بيت مكن تفشه بر من تواى
تندخوى * چودانى چه آيد برت زد جوى لغ تفنه فغ سكون فا وفتح نونله تار عنكبوت
معناسنه شهيدى بيت عشق او عنكبوت را ماند * بتنيد ست تفنه كرد دلم لغ تفه فغ
فتح فا واخفاء هايله ايكى معنايه در اول بمعنى كينه ثانى طومان معناسنه لغ تفينه فغ كسر
فا وسكون ياى تحتانيله بمعنى تفنهٔ مرقوم كذا فى شرفنامه لغ تفيه لغ سكون فا وفتح ياى
تحتانيله قيو اوزرينه ايتدكلرى چحاق معناسنه در لغ تكرشانه فغ فتح كاف وسكون زاء
فارسيله مجمع الفرسده دانهٔ انكور وفرهنك محموديده كسر كافله مرويدر ونكرش اوزم قبوغنه
دينلدوكى رسيدهٔ نظردر لغ تكه فغ فتح كاف عربى مخففه واخفاء هايله اوچ معنايه در اول

ارکاغ یکی ثانی اینجه دزی جلد دقیق ثالث صغر تزکی که یامی ایدوب قوریدوب اودون
یرینه یاقرلر اکا پاچك دخی دیرلر عربیده چله دیرلر کاف فارسیله اوچقور معناسنه در
ابو المعانی بیت خوش بود مجلس می بارخ ساده تنها * میدهد ذوق دکر حل تکه از شلوار
نکیسه فتح کسر کاف و سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله هکبه که عربیده خرج
دیرلر ضم خاء معجمه ایله نکیه فتح معروف ایکی معنایه در اول جای درویشان و محل
مشایخ ثانی طیانمق یاصدغه ودیوار وغیریلره لفظ عربیدر فارسیده استعمالی شایعدر
چغتایده تایاقغان دیرلر میر علیشیر بیت ضعفیم ایچرا قصر تامیغاتا یاقغان دیك دورور *
هر ساری کورسانك یا پوشقان کوی نینك دیواریدا نکیه کاه فتح طیانه جق یردر خواجه
حافظ بیت ازان زمان که برین آستان نهادم سر * فراز مسند خورشید تکیه کاه منست
نلابه فتح لام وباء موحده ایله قراول اصلی طلابه در عربیدر تعجیم ایدوب تلابه
دیدیلر نلایه فتح یای تحتانیله ده اول معنایه در ابو المعانی بیت لشکر حسرت نیاید
درخیال * خواب درچشم تلایه میشود تابینه فتح سکون لام و کسر باء موحده وسکون
یای تحتانی وفتح نون ایله سود لو آش لفظ عربی اولمق کرکدر لبن دن مأخوذ نعمة الله بو لفظی
بیجه فارسی ایدر بلم تلخه فتح سکون لام وفتح خاء معجمه ایله ترکیده ککرمسی دیدکاری
طعمدر عربیده عفص دیرلر ابو المعانی بیت آکه نیم از مذاق لذت * از تلخه ومر و ترش
وشیرین تاخینه فتح کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله بمعنی ترخینه مرقوم
تلنده فتح فتح لام وسکون نونله کج زبانه دیرلر که درست تکلمه قادر اولمیه فافا وتمتمه دخی
دیرلر تلواسه فتح سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله اوج معنایه کلور اول اضطراب
یعنی تنکی دل وبی آرامی جمال الدین اشهری بیت زبس تلواسه کاندر جان من بود * تو
کفتی مردمم در مان من بود * ثانی غنچه شکوفه ثالث خرمن چاچی یعنی صاو رلمش خرمن که
چاج ایدرلر تلوسه فتح سکون لام وفتح واو وسین مهمله ایله بمعنی تلواسه مرقوم امیر
خسرو بیت کامم از تلوسه مرك لبالب تاخست * شربتی آب زهر دیده بیار ید مرا
وله بیت در تلوسه چنین جکر سوز * میدهد عقوبتی دوسه روز تلومه فتح سکون
لام وفتح واو ومیمله شکوفه غنچه سنه دیرلر عموما تله فتح فتحتین ایله طقوز معنایه کلور
اول شرفنامه ده پایه نردبان بو معنایه میرنظمی بیت درقصر وصال آن ملك رو * آهم تله
شد بکام نیکو * ثانی فق دیدکاری طوزاق که آنکله قوش طوتارلر شمس فخری بیت در ارتقاع
دولت تو دست کبریا * بند د زقدر قامه عرش برتله * اوچی ده درزی آلتی در اول اوتی که
خیاطتی هموار ایدرلر ثانی ایکنه للك که ایجنه ایکنه قورلر ثالث اول کیسه درکه یوکسوك وتباشیر
وابریشم قورلر * وهو وعاء یکون فیه آلات الخیاطة کذا فی المشکلات سادس بمعنی فسان
یعنی بالکوطاشی سابع مسلخ که قیون ذبح اولنور ثامن توبه که بزدن ایدوب ایچنه بعض شی
قورلر تاسع ذکر معناسنه ده مرویدر تلیسه فتح کسر لام و سکون یای تحتانی وفتح سین
مهمله ایله بمعنی نکیسه مرقوم یعنی هکبه تماخره فتح فتح میم وسکون خاء معجمه وفتح راء مهمله
ایله بمعنی سخره وطنز واستهزا کذا فی شرفنامه والمحمودی فرهنك جهانکیریده فتح خاء معجمه ایله

ایله مرویدر حکیم ناصر خسرو بیت کرتو تماخره کنی اندر چنین سفر * بر خویشتن کنی تونه
بر من تماخره * پور بهای جامی بیت ای احمق که هر که ترا دید از خریت * خالی فراکرفت مزاح
وتماخره تمژه فتح سکون میم وفتح زاء فارسی ایله بمعنی بالای سقف خانه کذا فی المجمع
تمشیه فتح سکون میم وکسر شین معجمه وفتح یای تحتانی مشدده ایله فرهنك محمودیده
ایران زمینده بر شهر اسمیدر حکیم فردوسی بیت زآمل کذر سوی تمشیه کرد * نشست
اندران نامور تهیه کرد * عربیده تشدید ایله اسمك ارادت معناسنه در و تخفیف ایله
یوریمك رفتار معناسنه در تمنع فتح فتح میم و سکون نونله پاتنك که مخارج حروف رعایتنه
قادر اولمیه عربیده الکن دیرلر کذا فی الصحاح تمیشه * کسر میم وسکون یای تحتانی
وفتح سین مهمله ایله شرفنامه ده ایران زمینده بر شهر آدیدر که افریدون شاهك تختکاهی
ایدی تمشیه بوندن غلط اولمق محتملدر یاخود بین الناس اویله معروفدر و فرهنك
جهانکیریده شهر آمل نواحیسنده بر میشه آدیدر که آملیلر میاننده شمای بیشه دیرلر میر
نظمی بیت کذر کرد از تمیشه آن جوانبخت * بیارا یید از وهم تاج وهم تخت تنبه فتح
سکون نون وفتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول قالن اغاج که آچلامق ایچون قپو
آردنه قورلر اکا کلندر وکلندره دخی دیرلر امیر خسرو بیت زنقش شوم آن روهای
منکر * تبینه کشته هر یك تنبه در * ثانی بیوك خرج معناسنه در تنبسه وتابیسه فتح
کلاهما بسکون النون وفتح السین المهمله اول فتح با ثانی کسر باو سکون یا ایله بمعنی قایجه تعریب
اولنوب طنفسه دیدیلر تنته فتح سکون نون وفتح تاء مثناة ایله بمعنی تار عنکبوت کذا فی المجمع
نجاله فتح سکون نون وفتح جیم ولامله بمعنی فشردن یعنی صقمق ابو المعانی در تعریف
کرانجانی بیت شوی در باغ اکر با این کرانی * شود نجاله از خود آب انکور نجامه فتح
سکون نون وفتح جیم و میمله بمعنی جامه تن یعنی کیجك اثواب تنجیده فتح سکون نون ویای
تحتانی و کسر جیمله بمعنی ترنجیده یعنی درم کشیده طارلمش وصقلمش دیمك اولور تندسه
وتندیسه فتح کلاهما بسکون النون اول بفتح الدال المهمله ثانی بکسرها و کلاهما بفتح السین
المهمله باغلرو بوستانلرده وسایر مزروعاتده آدم صورتنده بر شی یاپوب قورلر که حیوانات زیان
ایرشدرمیه اکا کالیده دخی دیرلر مشکلاتده وهو ما تراه مجبة الانسان بو معنایی مؤید معروفی
بیت بیاراست از ابره پیکران * باشکال وتندسه پیکران تن زده فتح یعنی خاموش
شده ساکت معناسنه خواجه سلمان بیت روان شد مرکب جانان چرا تن میزنی ای جان *
چو خواهی رفت ازین خوشتر نخواهی یافت همراهی تنسته فتح فتح نون وتاء مثناة وسکون
سین مهمله ایله تافته عنکوت یعنی اورمجك آغی خواجه عمید لویکی * قطعه * همان سراچه
وخرکه که اوج مه میشد * کنون حضیض نشین شد چو سایه در بن چاه * فراش بوقلمون
شد یکی پلاس درشت * تنق تنسته این عنکبوتك چولاه تنسه فتح سکون نون
وفتح سین مهمله ایله منضجر معناسنه تنفسه وتنفه فتح کلاهما بسکون النون وفتح الفاء
اولها بالسین والثانی بحذفها قالیجه که تنبسه وتنبیسه دخی دیرلر تن قره فتح سکون نون
وفتح قاف وراء مهمله ایله برص سیاه معناسنه در کذا فی شرفنامه تنکه فتح فتح نون وکاف

فارسیله معروف ودخی اوندن مایه سز خمیر ایدوب یوفقه اتمك ایدرلر اقچه تنکه لری کبی
بقرادخی دیرلر کذا فی المجمع ولغت محمودیده نقره کش وتنکهٔ سیاه وتنکهٔ سرخ وتنکهٔ سیمه
دیرلر فی تنکیره فی سکون نون ویای تحتانی وکسر کافله بمعنی طنجره یعنی کوچك قازغان
میرنظمی در حکایهٔ زن فرتوت بیت در آب انداخت آندم ماکیانش * به تنکیره
بجوشیده در آتش فی تنده فی فتح نون اول وسکون ثانیله بمعنی تندو بمعنی تار عنکبوت
بافته فی تنور فی ضم نون مشدد ومخففله ده جایزدر وواو مجهول وفتح راء مهمله ایله التی
معنایه کلور اول معروف تنور معناسنه حکیم سنایی بیت چون تنور زیر آن جا دم *
همه آتش دهان آهن دم * ثانی بر نوع سلاحدر جوشن کبی اما کمش پوللر ایدوب جابجا
اوزرینه محکم ایدرلر اکا چیره وکرتك دخی دیرلر حکیم اسدی بیت تنور بزد کردش اندر
سپاه * زهر سو بز خمش کرفتند راه * وله بیت هزار ازدلیران جوینده کین * بکردش
تنور زده انداز کمین * ثالث اول درییه دیرلر که قلندران بیللرینه ستر عورت ایچون بغلرلر
بعض بزدن وبعض احرامدن ایدرلر رابع بر طوبدر دکرمان یاننده اولور که صو زور ایله
اکا طوقنوب دکرمان چرخنك پر بلرین انجمیه خامس هرنسنه که مدور اولوب چرخ
اوله اکا دیرلر سادس اهل سفرك دمور دن اولان اوجاغنه دیرلر فی تنوزه فی ضم نون وواو
معروف وفتح زاء معجمه ایله بمعنی چاك شده یعنی هرنسنه که یارلمش اوله تنوز چاك وشکاف
معناسنه حکیم خاقانی * قطعه * بر تن زسرشك جامهٔ عیدی * وزماتم دل دوستان تنوره
خاقانی صبح خیز هرشامی * نکشاید جز بخون دل روزه فی تنه فی فتح نونله یدی معنایه کلور اول
تمام طوناق اولان جامه که بیله دك اولانه بیتنه دیرلر ثانی شجیع ودلاور جنکه یالکز واردقلری
اجلدن بهادر لقدن کنایه ایدوب بکتنه دیرلر که تن کوده در آخرنده کی ها اختصاصیه دو
زیرا عراجم که اطلاق اولنان معنی حقیقت اوزن اولمیوب تشبیها اولسه لابد آخرینه برها
الحاق ایدرلر ابو المعانی بیت پردلان در روز میدان جنك کرهند بکتنه * آنکه از مردن
کند اندیشه میجوید رفیق * ثالث تشبیه طریقیله اغاجك اوزدکنه دیرلر حکیم اسدی
بیت نخستین کیاهی نماید درخت * تنه کیرد آنکه بود بیخ سخت * رابع تنیدهٔ عنکبوت
معناسنه شیخ نظامی بیت چند بری چون مکس از بهر قوت * در دهن این تنهٔ عنکبوت
سیف اسفرنکی بیت برکند منجنیق مور چه ماجز مراو * از تنهٔ عنکبوت حصن بر آرد حصین
خامس بمعنی کنده سادس بمعنی اندرون سابع تفتك معناسنه که کچی نك نرم تویی در
فی تنیده فی کسر نون وسکون یای تحتانی ایله اورلمش اورمجك آغی معناسنه نصیرای
همدانی بیت که آمم چون لعاب عنکبوتان * تنیده بر در ودیوار زندان * ودخی جلاهلرك
ایپ بغلدقلری اغاجه دیرلر فی توان فی فتح واو وراء مهمله ایله مجمع الفرسده قامشدن
یاپلمش اوکه ایچنه سپورندی وزبل دوکرلر شمس فخری بیت بساط دوستانت در بسائین
مقام دشمنت مالك توان * فرهنك جهانکیرده علف بغدای وآرپه صاپندن یاپلمش خانه که
بوستان کنارلرنده وخرمن بکلینلر یاپوب ایچنده کولکه لنورلر حکیم ناصر خسرو بیت بباید
وقت آخر چنده باشی * تو متواری درین خانهٔ توان * وشرفنامه ده باغ و بوستان الطرافنه

الطرافنه چکدکاری خس وخاشاکدن دیواردر که اکا پرچین وخاربست وقلفند دخی دیرلر
فی توانجه فی فتح واو وجیم فارسی وسکون نونله بمعنی تبانجه فی توایه فی فتح یای تحتانیله
بر مبارز ایرانی اسمیدر بر پهلوان اوغلی وار ایدی اکا توته دیرلر ایدی کذا فی شرفنامه
فی توره فی فتح واو وراء مهمله ایله بمعنی فرزند عزیز کذا فی شرفنامه فی تونکه فی فتح واو وکاف
فارسی وسکون نونله کنجینه معناسنه ابو المعانی بیت کسی که روزی اندك همیشه دقانع *
چو پادشاه جهان مالك تونکه شود فی توه فی بالفتح والکسر بمعنی نیشتر فصاد کذا فی شرفنامه
فی ته فی اظهار هایله بمعنی تاه مرقوم وهرنسنه نك جانب سفلی سی کذا فی المحمودی فی ته ته فی
یعنی قات قات کذا فی المجمع فی تهیشه فی کسر ها وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله
بر شهرك آدیدر که فریدون انده ساکن ایدی قالدوب کتوروب پادشاه ایدیلر کذا فی فرهنك
جهانکیری بو معنایه ابو المعانی بیت نه هرکسی که شود در تهیشه شاه شود * نه هر پسنده
جهان خسرو شود یوسف فی تهیکاه فی بوش بوکر که عربیده خاصره دیرلر چغتایده کومراك
دیرلر بعض نسخه ده معده معناسنه در مولانا هاتفی بیت تهیکاه کاوست در خورد شیر * نشد
شیر ارزان خرکوش سیر فی مع الیاء التحتانی * تابستانی فی یایلاق ویازاوی ویازه منسوب
اولان نسنه لر تابستان که یازدر لفظ مرکبدر تاب ایله ستاندن که اسم مکان واسم زمانله مشترك
المعنادر آخرنده کی حرف یا کاه مصدریه وکاه نسبت وکاه وصفیه استعمال اولنور محلنه کوره
فی تابی فی کسر باء موحده ایله روشنی معناسنه که تاب قاج معنایه کلورسه آخرینه حرف یا
الحاق ایدوب محلنه کوره استعمال ایدرلر میرنظمی بیت زتاریکی در آن کمکشته ره شد
مکر تابی زدور اندر نکه شد فی تاتاری فی تاتاره ولایتلرینه منسوب اولان نسنه لره دیرلر
مثلا کلاه تاتاری ومشك تاتاری وآهوی تاتاری ونافهٔ تاتاری دیرلر علی هذا الاسلوب خواجه
حافظ بیت دران زمین که نسیمی وزد زطرهٔ دوست * چه جای دمزدن نافهای تاتاریست
فی تائلی فی کسر تاء مثناة ولامله بمعنی دستار خوان یعنی پیشکیر شیخ جنید انصاری خاقانی
بیت چو خوردم تائلی برداشت از پیش * ادای شکر نعمت کرد درویش فی تاجکی فی
کسرتین ایله تبریزبلره مخصوص بر نوع جامه در فی تاختنی فی سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة
وکسر نونله تاختن لفظندن اسم مصدر درسکرتمك وچاپمق معناسنه بونك آخرنده اولان
حرف یا کاه مصدریه اولور معنای مرقومه وکاه وصفیه اولوب منزل بار کیری واوکدل آتنه
دیرلر فی تاریکی فی کسرتین ایله قرا کولق معناسنه مثلا تاریکی شب وتاریکی چشم دیرلر
مراد قرا کولغی بیاندر بونده کی یا وصفیه در میرنظمی بیت تاریکی شب برفتن راه *
تاریکی دل چو پرتو ماه فی تاری فی کسر راء مهمله ایله تارك معنالرنده کاه صفت اولور
تاریکی معناسنه وکاه وحدت معناسنه اولوب بر قبیل دیمك اولور سازده اولسون صاچده
اولسون ابریشمده اولسون فی تازی فی کسر زاء معجمه ایله عربی دیمکدر مثلا اسب تازی
وزبان تازی دیرلر شیخ سعدی بیت اسب تازی اکر ضعیف بود * همچنان از طویلهٔ خربه
وشرف یزدینك بوسه معناسنه * زلعل یار خواهم ضد شرقی * بتازی ودری وقلب وتصحیف
دیدوکی عربی وفارسی لغت ایله دیمکدر وآته یالکز تازی دیرلر عبدالله هاتفی در تیمورنامه

بیت نشستند بر تازیان فوج فوج * محیط سلامت برآمد بموج * وتازیدن لفظندن
اسم مصدر اولور وصفت دخی اولور یورغه آته تازی دیرلر چاپدوغی اجلدن که ترکیده
چاپقون معناسنه شاعر. بیت خر خود را چنان چاپك نه بینم * که با تازی سواران بر نشینم
ع تالکی ح فتح لام وکسر کاف فارسیله کشنیز برّی در ع تای ح درت معنایه کلور اول قات که
بر قاته یکتای ایکی قاته دوتای دیرلر شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی
تاچو تو فرزند زاد مادر ایام را * ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی جامه داری یعنی قماش
جنسندن یاخود بز قسمندن بر طوتلق معناسنه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * تا بدیوان
ممالك در حساب * وز بدینار آمد و جامه بتای * عقد عمرت بار محکم تا بود * همچنین قانون
این دولت بپای * ثالث بمعنی عدد رابع تار معناسنه استعمال اولنور شمس تبریزی بیت
بکذارد تن زنار چو موت کند ضعیف * نه هیچ بهر دو عالم یك تای موی دوست * بوغزلك
قافیه سی جای نای پای واقع اولمشدر ع تباری ح فتح باء موحده وکسر راء مهمله ایله بمعنی
وظیفه روزی عربیده راتبه دیرلر ابو المعانی بیت دعای دولت آن شاه معدلت کستر *
شده تباری خلق جهان بشام وسحر ع تبشی ح سکون باء موحده وکسر شین معجمه ایله اول
لب کردان طبقه دیرلر که کشدن ویاخود باقردن دوزلمش اوله ابن یمین بیت بازدر بزم چمن
نرکس سرمست نهاد * بر سر تبشی سیمین قدحی ز رعیار * وله بیت غمزهٔ سرمست او عربده
آغاز کرد * نرکس مخمور را تبشی وساغر شکست ع تبنکوی ح مرقوم تبنکو معناسنه
بو یاموی وروی وسوی ده اولان یالر کبی در نفیده اثباتی ده جائزدر ع تبی ح کسر باء موحده
ایله صیق نکنده لو جامه وعرقچین وغیرهما سوزنی دخی دیرلر ع تتری ح ایکی معنایه کلور اول
فتح تاء مثناة ایله بر نوع کلاهدر که عجملك عسکریسی کیرلر شیخ سعدی بیت حاجت بکلاه
برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه تتری دار * ثانی سکون تاء مثناة ایله
سماق معناسنه شمس فخری. بیت در بساتین لطف باجهٔ او * شاید ار فند آید از تتری *
حکیم ناصر خسرو بیت خار هر دو تا نکرد دست وانکشتان فکار * کر نهال وتخم تتری نیشکر
خواهد چشید ع تخت طاقدیسی ح خسرو پرویزك مشهور بادیه نك اوتوز برالحانندن
بر لحن آدیدر کذا فی المجمع ع تراهی ح فتح راء مهمله وکسر ها ایله بمعنی نوباوه یعنی ترفنده شیخ
سعدی بیت برد بوستانبان بایوان شاه * تراهی ولی هم ز بستان شاه ع تربالی ح
سکون راء مهمله وفتح باء موحده وکسر لام ایله بر عالی عمارت نامیدر اردشیر بابك بنا ایتمشدر
شهر کونشرقی سنده واقعدر که پارس شهرلرندندر معربی جونددر ومنقولدر که مذکور
بنانك اوزرنده بر آتشکده بنا اولنمشدر وشهر مزبورك برابرنده بر عظیم طاغ واقع اولمشدر
لکن اول آتشکده یه صوکتورمشلر تربالی اوزرندن مرور ایدر کذا فی فرهنك جهانکیری
ع تری ح لطافت وتازه معناسنه آخرنده کی حرف یاء وصفیه در میر خسرو بیت تری وتم
کشت مرکب ز رود * نام ترنم شدش اندر سرود * فرهنك جهانکیریده ترا معناسنه در که
سکا دیمك اولور ع تسی ح کسر سین مهمله ایله اوزون اوق اولان کرپی استاد لطیفی. بیت
اکرچه کشد رنج سر مابسی * نسازد کسی پوستین از تسی ع تشی ح کسر شین معجمه ایله ده

ایله ده تسی مرقوم معناسنه در مشکلاتده خارپشت بزرك وشرفنامه ده دخی بمعنی خار پشت که
اکا چیر وزوچیروز وچرك وجرك وچیز ووچیز ووچکاشه وریکاشه وروباه ترکی وزکاسه
وزکاسه وسفر وسنجول وسفرنه وسکاشه وشکرنه دخی دیرلر عربیده قنفذ دیرلر
ع تفت یزدی ح سکون فا وتاء موقوف ایله شهر یزد ده بر شهر مکیف در یاخود یزد
خلقندن بر آدم ملك اختراعی اوله یزدك آخرنده کی حرف یاء نسبت اولور ع تفی ح سکون فا
وکسر نون ایله بمعنی پردهٔ عنکبوت کذا فی المجمع ع تکی ح کسر کاف ایله سکرتمك معناسنه اسم
مصدردر قاضی بدر الدین کنجه بیت سبکتکی که خلل نفکند اکر بمثل * ببام قصر حباب
افتدش مجال کذر ع تکاپوی ح یلوب یوپرمق آت کاه یورغه لیوب وکاه لنك اوردوغیچون
تکاور دیدیلر تك کتو ربجی یعنی یلیجی دیمك اولور که پوینه دخی دیرلر صحاحده بمعنی آمد شدن
یعنی آمدن وپودن وبهر سو پراکنده شدن مسطوردر ع تك وپوی ح مثل تکاپوی مرقوم
صیغهٔ امر دخی اولور ع تکوی ح ضم کاف وواو مجهول واظهار یا ایله بمعنی موی مجعد یعنی
قورجق صاج اثیر الدین اخسیکتی بیت در تکوی تست جان من اثیر * چون غریبی کو
بظلمت خر کرفت * وخمیری یاغلی یوفقه اتمکه دیرلر ع تلاشی ح کسر شین معجمه ایله
پراکنده وپریشان اولمق کرك محسوسا ع تلی ح کسر لام ایله بوکورتلن دکنی دیدکلری
اوت ودخی درویش وفقیر وبعض نسخه ده درزیلرك ایکنه وابریشم کیسه سنه دیرلر ع تنشوی
سکون نون وضم شین معجمه ایله ایکی معنایه تن ایله شویدن مرکب لفظدر اول مطبخلرك وزقاقلرك
وحولیلرك چرکابی آقه جغی یرکه عربیده بالوعه دیرلر ثانی میت یودقلری تخته که عربیده مغتسل
دیرلر ع تنکای وتنکنای ح کلاهما بسکون النون اول فتح کاف فارسی ثانی سکون ایله
طار یول ودهلیز ومحل مضیق معناسنه در میر نظمی بیت که آید بدینجا غنی وکدای *
کذرکاه باشد درین تنکنای ع تنکوی ح سکون نون وضم کاف فارسیله چوپدن وسازدن
اورلمش سله وسبد که ایچنه اتمك وبعض اشیا قورلر ع باب التاء المکسورة مع الالف ح
باب التاء المكسوره
ع تیبا ح سکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله عشوهٔ محبوبان وناز خوبانه دیرلر میر
نظمی. بیت کند صد کونه تیبا آن پری رو * فریبد مردمان آن چشم آهو ع تیزبا ح
سکون یای تحتانی وزاء معجمه وفتح باء فارسیله آتده ودوده وقاطرده اشکون ویورك
معناسنه در وله بیت زپیش همرهان آید بمنزل * چو باشد تیزپا هر اسب مقبل *
ع تیزنا ح سکون یای تحتانی وزاء معجمه وفتح نون ایله هر نسنه نك کسکین وسوری اولان
یرینه دیرلر جمال الدین عبد الرزاق کاشی. بیت ز وصف تیغ توزان قاصرم که اندیشه * بریده
کشت چو بر تیزنا ش کرد کذار ع تیلا ح سکون یای تحتانی وفتح لام ایله بمعنی رسن یعنی ایپ
کذا فی فرهنك میرزا ابراهیم ع تیلبا ح سکون یای تحتانی اول وفتح ثانی وکسر لام ایله بر نوع
معدندر جواهر قسمندن ع تیها ح سکون یای تحتانی وفتح ها ایله جعلدن کوچك بر بوجکدر
مزروعات اوزرنده رطوبتدن بیاض نسنه حاصل اولوب تمام اولدقده ایچندن بر سیاه بوجك
چقار ع مع الباء * تراب ح تاء مفتوحه ده ذکری مرور ایدن تراب معناسنه در کسر تا ایله
دخی جائز اولوب فرهنکرده یازلدوغیچون ایراد اولندی ابو المعانی بیت اکر تو تخته شدی

هر سخن نیکفتی * ز ظرف خام شود دائما چو آب تراب * ترنیب فی سکون راء مهمله
وکسر نونله خاکستر چکه جك دمور آلت * ترلاب فی فتح لامله دوکلوب صاچلن صو وشراب
وغیرهما ابو المعانی بیت اشك چشم چوابر می بارد * بو سر کوی تو ترلاب شود * تریب فی
سکون یای تحتانیله متحیر معناسنه شمس فخری بیت آصف اکرچه صاحب تدبیر ورای بود
باعقل ودانش تو ورا تیب دان وشیب * تیب وشیب فی یعنی سرکشته ومتحیر استاد رودکی
بیت شیب تو با فراز وفراز تو با نشیب * فرزند آدمی شواندر بتیب وشیب * تیره شب
غایت قراکو کیجه تیره اصلنده بولانقدر و بولانقده قرالق مقرر اولمغین شبه صفت اولمشدر
کمال بخندی بیت کرنه بینم رخت از طرهٔ مشکین چه عجب * در شب تیره بجو رشید نکه
نتوان کرد * تیزاب فی معروف ومشهور صودر قیو بجیلر آلتونی کشدن آنکله تفریق
ایدرلر لفظ مرکبدر تیز ایله آبدن کسکین صو دیمك اولور * تیزتیب فی بی اختیار صدور
ایدن ریح اسفل اول حالتده حیرت واقع اولمغین تسمیه ایلمشلر تیز ضرطه در تیب حیرت دیمك
اولمغله ترکیب اولنمشدر ابو المعانی در هجو بیت پی اندر پی زند ضرطه که کویند * به تیز تیب
کوس طبل دربند * مع التاء المثناة * ترست فی کسر راء وسکون سین مهملتین وتاء
موقوفله مراتب اعداددن اوچیوز عدده دیرلر سیصد دخی دینلور * ترشت فی کسر راء
مهمله وسکون شین معجمه ایله باغبان آلتلرندن چپا دیدکاری دمور آلتدر * تکت فی کسر
کاف فارسیله قارع صغر معناسنه در میرنظمی بیت چو رفته سیر کلشن آن سمن سا *
رقیبش چون تکت آمد بمرعی * تیرست فی ترست مرقوم معناسنه یای تحتانیله ده استعمال
ایدرلر مولانا جامی در یوسف زلیخا بیت بر آورده یکسر ز سنك رخام * در آزاد پهناش
تیرست کام * تیری راست فی اضافتله موسیقیده بر پرده اسمیدر عربیده اول پرده یه کیردونیه
دیرلر امیرخسرو بیت بر دل عاشق که بکشتن سزاست * راست چو تیر آمده تیری راست
* تیربکدست فی جنکده بردفعه دن اوق آتمغه تیرباران دخی دیرلر میرنظمی بیت چو
انداختند دلیران تیر بکدست * شکست خصم را کشتند بکدست * مع الجیم * تماج فی فتح
میمله سختیان معناسنه در میرنظمی بیت نباید پوستین اول بکاری * تماج خوش کند
دباغ آری * تیج فی بوزن هیچ اوج معنایه در اول اشلنمامش ابریشم ثانی تیر وکمان ثالث
ایله آچلمش پنبه کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده حلاج یایندن اطرافه صاچلن پنبه
ریزه لری معناسنه در * تیرتماج فی خمیر آچدقلری اوقلاغی کذا فی شرفنامه تماج اوقی تعبیری
اقتضا ایدرکه بوفقه اوقلاغیسی اولیوب بورکجیلرك قوللندیغی بوغون اوقلاغی اوله * تیریج
سکون یائین تحتانیتین وکسر راء مهمله ایله قفتانده وسائر اثوابده تیریز دیدکلری پاره در
* تیماج فی سکون یای تحتانی وفتح میمله نشانهٔ تیر آماج معناسنه میرنظمی بیت تیر
مژکانش چنان شد راست رو * سینهٔ دل بوده تماجش شنو * شرفنامه ده بر نوع جلد
مدبوغ در طلوع نجم سهیلده طشره ده آچوب قودقلر رنکك ورو حاصل ایدر * مع الخاء المعجمه
* تیخ فی سکون یای تحتانیله هر اوجی سوری اولان نسنه یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
مع الدال المهمله * تربد فی سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله ادویه دن بر دوادر خراسانده

خراساننك اعلاسی اولور ترکیب مسهلاته جزء ایدرلر * ترمد فی سکون راء مهمله وکسر میم
ایله بر شهر آدیدر آنده اولان سادات کرام بالاتفاق صحیح النسب اولدقلری مشهوردر * ترند فی
کسر راء مهمله وسکون نونله فرجان دیدکلری قوشدر سرچه دن کوچك اولور اصفهانیلر
لغتیدر میرنظمی بیت لاف دعوی چه کند صرور هند * پیش شاهین چه زند بال ترند *
* ترکند فی کسر کاف وسکون نونله یعنی آشیانهٔ مرغ کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم * مع الراء
المهمله * تبر فی کسر باء موحده ایله برقوش آدیدر عربیده رزراز دیرلر کذا فی المؤید بولغتك
معناسی عربیده اکسیردر یعنی اریمش آلتون * تمر فی کسر میمله بر علتدر که بر آدمده اوله
قرق یاشنی بلدکدن صکره کوزلرنده ظاهر اولوب نور دیده سی یعنی قوت باصره سی نقصان
اولمغه باشلر کذا فی المؤید اما فرهنك جهانکیریده مسطوردر که قرقدن صکره اول علت
ظاهر اولور اللی یاشنی تجاوزده خود بخود زائل اولور وبعض فرهنکلرده آب مروارید تمر
دیرلر وعربیده خرمایه کیمی کسره ایله وکیمی فتحه ایله ایراد ایدرلر وضم میمله ترکستانده آهن
معناسنه در وکسر میمله زبان علمی هندیه تاریکی معناسنه در * تیر فی مجمع الفرس ده
وفرهنك جهانکیریده وسائر فرهنکلرده نقل وروایت اولنان معنالری ممکن اولدیغی قدر
شاهدلریله تحریر اولندی اوتوز درت معنایه کلور اول معروف اوقدر که عربیده سهم ونشاب دیرلر
بر فرشته نك اسمیدر که ستوران اوزرینه موکلدر وتدبیر امور ومصالح که ماه تیرو روز تیرده
واقع اولور اکا متعلقدر ۳ سال شمسی نك که اکا تاریخ جلالیده دیرلر دردنجی آیی نك آدیدر که
تیر اعظمك برج سرطانده مدت مکثی در شمس فخری بیت اکر ز معدلتت در تموز یاد کنند
ز اعتدال چو ارد بهشت کردد تیر * ماه مزبور اول فصل تابستان اولمغله تابستانه دخی
تیره ماه دیرلر حکیم قطران ارموی بیت لاله سرخی یافته بهره ز تو وقت بهار * آلی ازمن
یافته زردی بکاه تیر تیر ۴ هر ماه شمسی نك اون اوچنجی کونی آدیدر اول کون دعا ایتمك
وحاجت طلب ایلمك مناسبدر قاعدهٔ فارسیاندر نام روزکه نام ماهه موافق اوله اول کون
قتلرنده زیاده معتبر اولوب عید جشن ایدرلر مسعود سعد سلمان بیت ای نکاه تیر بالا
روز تیر * خیز وجام باده ده در لحن زیر * روز مزبورده عید جشنه بر صبب دخی بودر که
افراسیاب مملکت ایرانه مستولی اولوب منوچهر قلعهٔ آمل تبرستانده متحصن ایکن ماینلری
صلح اولنوب شول شرطله که منوچهر لشکرنده آرش نام بر تیر انداز وارایدی اول بر اوق
آته نه یره دوشرایسه اول محلی سنور قطع ایده لر افراسیاب بو شرطی قبول ایدوب مزبور
آرش آمل شهرندن بر اوق آتدی بامر الله تعالی اوق آب آمو کنارینه دوشدی اول زمان
نهر آموی ایران وتوران میاننده فاصل تعیین ایلدیلر بو احوال روز مرقومده واقع اولمشیدی
نتکم بو روایتی مشعر حکیم فردوسی * مثنوی * بفرمود تا از کمان سه پی * کشاید یکی
چادر پر تیرنی * هر آنجا که ناوك شود جایکیر * از آنجا بود ملك قسمت پذیر * پس آرش
سوی قبضه با زید دست * کمان را بمالید وبکشاد شست * بینداخت تیر وبه پیمود کام *
بد انسان جهان بخش شد والسلام * ۵ یعنی حصه حکیم سوزنی بیت عشرت وشادی
ولهو بهرهٔ او باد تیر * بهره ونیر حسود آمده کرم وزحیر * حکیم نزاری قهستانی بیت

چو لشکر جمع شد سه تیر کردند * برای تعبیه تدبیر کردند * شمس فخری یعنی روز وماه
وحصه بو اوج معنایه بیت بروز تیرومه تیر عزم شادی کن * که از سپهر ترا فتح ونصرت
آمد تیر ٦ یعنی نصیب وزوری که عربیده نصیب معناسنه اولان سهمك ترجمه سیدر
حکیم فردوسی بیت همه ساله تیر تو از روز تیر * بزرکی وشادی وتاج وسریر *
حکیم سوزنی بیت زشست زلف وکمان ابروان تیر قدان * نماند بهره وحظ ونصیب
وتیر مرا * ٧ سبعهٔ سیاره دن بر یلدز آدیدر که عطارد دخی دیرلر حکیم انوری بیت کرنامهٔ
دهد نهٔ بپروانهٔ تو تیر * شغلش فرو کشاده ودستش ببسته باد * شاعر بیت نیزه بر چرخ
سرافراخته * تیر فلك خانه زنی ساخته * ٨ سقف خانه التنه قونیلان اوزون ویوغون
دیره که دیرلر ترکیده کریش دیدکلریدر بدیجی معنا ایله بو معنایه شمس فخری بیت بزخم تیغ
زخورشید نور بستانی * بنوك تیر بسقف فلك بدوزی تیر * ٩ یعنی قهر وغضب امیر خسرو
بیت سهلست اینکه تیر تو برکه نایستاد * بلکه نایستاد به پیش توکاه تیر * ١٠ یعنی
تنك یعنی طار تنك وتیر دیرلر حکیم سنایی بیت آنکه در پیش سخن تیغ زبانش که زخم *
از پی فائده چون تیر میان بندد تیر * کمال اسمعیل بیت شیرین که یافت کام دل از لذت جهان
کوتنك تیر حادثه چون نیشکر بدید * ١١ یعنی تیره وتاریك حکیم سوزنی بیت پیری
چو عمر من بمه وسال صید کرد * شد روزهای روشن من چون شبان تیر * ١٢ فصل خزانه
یعنی کوز فصلنه ده دیرلر حکیم سوزنی بیت سال عالم عنف ولطف ومهر وکینت مایه کرد
تا زمستان وبهار آورد تابستان وتیر * شمس فخری بیت خزان موافق رای ترا بود چو
بهار * بهاد شمن ملك ترا بود چون تیر * ١٣ سر قوم یعنی رئیس الجماعه ابو المعانی بیت هرکرا
باشد زجور وناز تو قدش کمان * درمیان عاشقانت تیر کردد بی خلاف ١٤ قمار اویونلرندن
براویون آدیدر که اون سهم اولور هر سهم برحصه تعیین اولنوب اوچ سهمی حصه دن
خالی اولور اکا تیر دیرلر ابو المعانی بیت عشق تو چو بازی قمارست * در حصهٔ من فتاده است
تیر * ١٥ کمیلرده یلکن بغلدقلری اغاج که کمی لسانیده سرن دیرلر شمس فخری بیت
زموج معرکه کشتی عمر آن نجهد * که باشدش زدعا وثنات لنکر وتیر * ١٦ یعنی قدر ومرتبه
شیخ فیضی بیت قسم بقبضهٔ قدر وکمان قدرت حق * که یاد نیست کس از روزکار دریك تیر
١٧ هر طوغری واوزون اغاجه تیر دیرلر سقف خانه کرشی وکمی سرنی وترازو کفه لری
آصلان اغاج ومعصره ده منکنه یی چویرن اغاج واوقلغی ودخی هرنه که بونلره بکزر اولوب
مخصوص اسمی اولمیه جمله سنه تیر دیرلر سیف اسفرنکی بیت دورنك وسرکش وبیکار همچو
قوس وقزح * غلیظ وخشك وکران خیز همچو تیر خراس * ١٨ اصبان اوقنه که ترکیده دوکن دیرلر
١٩ پنبه قوپارجق اینجه واوزون دموین دیرلر ٢٠ یلدرمکه عربیده صاعقه دیرلر ابو المعانی
بیت شدست قهر فلك همچو برق تیز کذر * ولی شود غضبت همچو تیر سوزنده * ٢١
شکوفهٔ خرما که عربیده طلع دیرلر ٢٢ قولاغوز که عربیده دلیل دیرلر ٢٣ یعنی تاب وتوان
یعنی طاقت ٢٤ برنوع بیلانه دیرلر که اینجه وچوق اوزون اولمز اما پرتاب ایدکده دموردن
بکر بعض آتلونك اوزنکوسن دلدوکی واقعدر ٢٥ جنس طیوردن برقوشدر ٢٦ قفتان اتکی

اتکی نك طولانی سی ٢٧ اخکر سوزنده یعنی یانمش قور ٢٨ برنوع قرنجه در ٢٩ یعنی کرباس
٣٠ نرکس چیچکنه دیرلر ٣١ اول نسنه یه دیرلر که کند وجنسی افرادندن بهتر اوله ٣٢ طوب وتفنك
کله سی ٣٣ بلوك معناسنه ٣٤ قدیم فارسیده موی ورشته یه دخی دینلدوکی روایت
اولنمشدر بلوکه چغتای لساننده اولوش دیرلر فرهادنامه ده بیت کیتو رساقی جیکیب بیغلار
وچون اون * منکا تویدین اولوش بیر جام کلکون * واسکندرنامه ده رای ملکنك مکتوبنده
بیت ایلیمکا بولوب قتل ویغماغه توش * کیلیب اون اولوشدین بویان بیر اولوش ق تیر تیرپو
منزل اوق معناسنه در ق تیمور ف سکون یای تحتانی وضم میم ایله حیوانات قازندن
چقان حرزه اکثر کاو تریده حاصل اولور تریاق نوعندن درپادزهره قریب منافعی واردر
ق تیور وتیر ف کلاهما بضم الیاء التحتانی اول واو ایله ثانی اشباع ضمه ایله طاوسه مشابه
برقوشدر لکن اندن کوچك اولور عربیده شفتین دیرلر کذا فی المجمع ق تیز ویر ف سکون
یائین تحتانیین وزاء موقوف وکسر واو ایله تیز فهم یعنی هر نسنه یی ادنی اشارتله فهم واذعان
ایدنه دیرلر حکیم فردوسی بیت همان بچهٔ شیر ناخورده شیر * شناسد همان موبد تیز ویر
نسخهٔ حسین وفاییده یعنی حافظ ویعنی افغان وآشوب منقولدر ق تیغ سر ف غین موقوف
وفتح سین مهمله ایله یاپلجق قبا معناسنه در ق تیمار ف التی معنایه کاور اول یعنی غم تیمار
ادشتن ای غم خوردن حکیم انوری * قطعه * سایهٔ رمح وعکس شمشیرش * کر برافتد بر جبال
وبحار * سنك این خاك کرد دازانك * آب آن تیره کرد داز تیمار * حکیم سنایی بیت
ازجود تو وعلم تو غزنین بهشت است * زیراکه درو نیست نه بیمار ونه تیمار * ثانی یعنی محافظه
کردن حکیم انوری بیت آنکه دارند درمراتب سلك * بندکانش ملوك را تیمار * سیف
اسفرنکی بیت خسرو سیارکان اجری خور نور منست * کیست کردون تابود در عهدهٔ
تیمار من * ثالث یعنی غم وغصه شیخ نظامی بیت کفت بنهاد بروی چو ماهش * بپرسید
از غم وتیمار راهش * رابع یعنی محنت ومشقت شرف الدین یزدی بیت کمان نبود مرا
نو بنو که بی جرمی * ز فرقت تو کشم دمبدم غم وتیمار * خامس برکمسنه نك غم وغصه سن
چکمك یعنی بسلمك ورعایتنده اولمق ودردنه علاج ایتمك بو معنی مشهور ومعلوم عالمیاندر
سادس فرهنك جهانکیریده یعنی اندیشه واقعدر ق مع الزاء المعجمه * تیراز ف سکون باء
موحده وفتح راء مهمله ایله یعنی قوس وقزح ابو المعانی بیت بدود آه که از سوخته جکر آید
بر آسمان رسد ومینمایدش تیراز ق تیریز ف سکون باء موحده ویای تحتانی وکسر راء مهمله
ایله سفره معناسنه در وله بیت چنانکه عام شده نعمت فراوانش * به پیش مردم وحیوان
همه کشد تیریز ق تریاز ف سکون راء مهمله وفتح یای تحتانی ایله براوت کوکیدر مفردات
طبده مسطوردر ق تیب تیز ف تیز تیب مرقوم معناسنه در تقدیم وتأخیر جایزدر ق تیره کوز ف
ایری کوزلی غربال درکه غله وطپراق الرلر عربیده صراد دیرلر فتح صاد وراء مشدده ایله
ق تیریز ف سکون یائین تحتانیین وکسر راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول جامه وپیراهن
تیریزی یعنی یان مخصوص کسمی واردر مسعود سعدی سلمان بیت نیست پیراهنی وشلواری
نیست بر هر دو تیفه وتیریز * حکیم سوزنی بیت هر روز بنو جامهٔ شادی وطرب پوش *

تا جامه غم را بدرد دامن تیریز * ثانی پر مرغان معناسنه کذا فی الصحاح و نسخهٔ حسین وفائیده
بو معنانی اثبات ایچون بر قطعه ایراد اولنمشدر میر معزی * قطعه * مگر که کبکان اند ضیافت
نوروز * بو بنده اند سر زاغ بو سر کهسار * که بسته اند همه پر زاغ بر تیریز * که کرده اند همه خون
زاغ بر منقار ق تیز ع بوزن چیز اوج معنایه کلور اول اماله ایله نفوذ معناسنه ترکیده یچمك
ایله تعبیر ایدرلر و نیزه یه وصف اولوب نیزهٔ تیز دیرلر دلیجی دیمك اولور و تیغه وصف اولوب
کسمك مراد اولنور تیغ تیز دیرلر شیخ سعدی بیت تیز مکن تیغ سخن در دهان * تا نبرد خلق
ترا نا کهان ق بونده مقابل کند در نفوذی یوق معناسنه ترکیده آکا چونکه دیرلر اما مستعمل
اولان کچمز و کسمز تعبیریدر و زبانیده تیز ایله وصف ایدرلر شاعر بیت استره هرچند زبان
تیز یافت * مو ستردن مو نتواند شکافت * و حدتلو آدمه تیز طبع دیرلر خواجه حافظ
بیت اگرچه باده فرح بخش و باد گلبیزست * به بانگ چنگ مخور می که محتسب تیزست *
ثانی اماله سز حدت معناسنه در طتلو و آجی و اکشی نسخه لرده استعمال اولنور ثالث اول
ریح سفلی در که عربیده ضراطه و ضرطه دیرلر میر نظمی بیت منکر هر نعمت حق مدبرست
تیز بدو سبلت هر منکرست ق تیزی باخرز ع موسیقیده بر پرده آدیدر میر خسرو بیت
عقل مسافر شده زین کارگاه * تیزی باخرز کنان قطع راه ق تیغ افروز ع قلیچ پاسنی آچیجی
و قلیچ صواریجی معناسنه در افروز اصلنده ضیا و روشنیدر قلیچك پاسی کیدوب آیینه کبی
اولدقده روشن اولدوغی اجلدن تسمیه اولنمشدر ق تیغه باز ع بر مشهور اویوندر قلیچ ایله
اوینارلر اوینایانه تیغه باز دیرلر و بر معناسی دخی تیغ زن بهادر و دلاور جنگجوی در خواجه
سلمان بیت فدای گردش چشم دو تیغه باز توام * که هیچ رشته بسر تیزی نگاهش نیست
ق تیکوز ع سکون یای تحتانی و ضم کاف فارسیله بمعنی کشك که یوغرت ایله آلوده اولوب
قورمش بلغور درکه پنیودنی دیرلر حکیم سوزنی بیت بکنی و نجم خورند و زوشوند مست
و خراب * زاب تتماجی که باشد سرد و نی تیکوز و سیر ق مع الزاء الفارسی * تژ ع بمعنی
تیر ز مرقوم و دخی برگ درخت و بر نوع گیاهدر عربیده حقل دیرلر فتح حا و سکون قافله کذا فی
شرفنامه ق تیژ ع سکون یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول اکین آغلی ثانی بمعنی فراز
یعنی یوقش کذا فی بعض اللغه ق مع السین المهمله * تفلیس ع سکون فا و یای تحتانی و کسر
لام ایله نهر ارس کنارنده بر شهر آدیدر کورجستاندر حاکمی عجم شاهلری طرفندندر کذا فی
شرفنامه ق تلاس ع بوزن هراس ولایت ترکستانده بر شهر معظم اسمیدر کذا فی المجمع
ق تیماس ع سکون یای تحتانی و فتح میمله بمعنی پیشه که عربیده اجم دیرلر اکثرا ارسلان مکانی
اولان یرلره دیرلر ابو العباس بیت نهاد روی بخدمت چنانچه روبه پیر * پلنگ و انکر آن آید
از در تیماس * قول اخیری مؤید میر نظمی بیت توان یافت ز بنجاه بلان دلیر * که تیماس
خالی نباشد ز شیر ق تینوس ع سکون یای تحتانی و ضم نونله خرمن یعنی معناسنه کذا فی
نعمة الله ق مع الشین المعجمه * تراش ع تراشیدن لفظندن اسم فاعل اولور قلمتراش
و سرتراش کبی و یونق و یولوملق معناسنه ده استعمال اولنور خواجه سلمان بیت میزد
از بهر تراش استره ساکن بر سنگ * آنکه او گزد و زبان بر دوز کس موئی خواست ق تش ع

ع ایکی معنایه کلور اول بمعنی تشنگی ثانی بمعنی ستیش کذا فی فرهنگ جهانگیری فتحه ایله آتش
و تیشه ضمه ایله قلق و اضطراب معناسنه در ق تیر نش ع سکون یای تحتانی و راء مهمله
و فتح کافله ترکش معناسنه اصلی اوزره واقعدر یای طوردوغی جانبه قربان دیرلر کسر قافله
قلبه استعمالدن جمله سنه ترکش و تیرکشه دیرلر شیخ نظامی بیت غمی شد دلش سازز تخجیر
نرد * مگر دست ترکش پراز تیر کرد ق تیغ کش ع اول مرد دلاوره دیرلر که خصمنی قلیچدن غیری
ایله قارشولمیه ابو المعانی بیت تیغ غمزه میکشد هر دم بقتل عاشقان * دیدهٔ خونریز وش
هرگز ندیدم تیغ کش ق تیهوش ع سکون یای تحتانی و ضم ها ایله چیل دیدکاری قوشدرکه
تهو و تیهو دخی دیرلر کذا فی فرهنگ جهانگیری ق مع الغین المعجمه * تیغ ع هر کسجیکی و تیز
اولان نسنه یه دیرلر عموما دمور اولسون غیری اولسون قلیجه دیرلر خصوصا بونده دخی
انواعی واردر اون درت معنایه کلور اول قلیجدر که عربیده قرق دن متجاوز آدی واردر
از انجمله سیفدر که حدیث صحیح نبویده صلی الله تعالی علیه وسلم انا نبی السیف * و بر حدیثده
دخی * خالد بن الولید سیف الله * وارد اولمشدر و کلام اکابرده * السیف اصدق انباء
من الکتب * بو کا کوره سوز چو قدر شاعر بیت جهانرا خلعت آهن آنچنان شد * که تیغ
از ننگ عریانی شد آزاد * ثانی خنجردر دمورینه دیرلر حکیم انوری بیت کژ تو رچو عقرب
پی بندی و بی فهم * در قبضهٔ تیغ تو نشاندی و راندنی * دیگر بیت تیغ بباید زدنش
بر جگر * هر که زبان نش دکر و دل دکر * ثالث مزراق دمورینه دیرلر استاد بیت زبان تیغهای
نیزه و تیر * شده در کانس سرها چاشنی گیر * رابع اوق دمرنه ده دیرلر ابو المعانی * قطعه *
گر نیاید صدای نالهٔ دل * در درون بود عشق دیرینه * تیغ تیر مژه کند سوراخ * همچو
غربال شد برو سینه * خامس بچاق سادس بچاق دمورلرینه دینلور سابع سراج و مجلد
و کفشگرلرك سختیان تراش ایتدکاری دموره دیرلر ثامن طاغ دپه سنك سوریسنه دیرلر
حکیم اسدی بیت بلارنش بکفتا بیاید سپاه * تو بر تیغها روهمی کن نگاه * شمس فخری بیت
همچو کوه هم خزینهٔ گوهر * چه غم ار هست برق رادم تیغ * حکیم فردوسی بیت بیفتاد پیرشن
جدا گشت از وی * سوی تیغ با تیغ بنهاد روی * تاسع کنار سطوح یعنی طام کناری وله
بیت مرا گفت بنگر بر تیغ کیست * چو رفتی بگویش که از بهر چیست * عاشر خرمنی
صاوورمق ایچون اوزون بغلد قلرینه دیرلر استاد لطیفی بیت در آن ده فرود آمد از بهر کشت
یکی تیغ چون یافت اسبش بهشت * حادی عشر فروغ و روشنی یه دیرلر حضرت مولانا
قدس سره بیت تیغ بر آور هله ای آفتاب * نور ده این گوشهٔ ویرانه را * و ضیایه ده
دیرلر شمس فخری بیت آفتابم بقدر و نام بود * آفتاب آنهمه ضمیرم تیغ * ثانی عشر شعله
و برق معناسنه ده استعمال اولنور کمالی بیت از پس پرده نهانی سوی چاکر نگرید *
کفت از تیغ همی تیغ زند مهر و ماه * ثالث عشر کفشگر و غیرك بزینه دیرلر رابع عشر
سقرق دیدکاری اوته دخی دیرلر ق مع القاف * ترزیق ع سکون راء مهمله و یای تحتانی
و کسر زاء معجمه ایله اصلسز سوز و اصلسز ایش و یلان خبر ابو المعانی بیت نمی شاید که
او صدیق باشد * که گفتارش همه ترزیق باشد ق تریاق ع و معجون مشهوردر اسمیدر

وهر نكه سم وزهری دفع ایده آكا دیرلر خواجه سلمان بیت یقین بوضع تریاق داده باشی
زهر * بجای زهرعدو را اكردهی تریاق ﮓ تغرجاق ﭺ كسر غین معجمه وسكون راء مهمله
وفتح جیمله یعنی ساخته كذا فی تحفة الاحباب ﮓ تلاق ﭺ زنانك موضع معهودندن اولان
كوشت پاره كذا فی المؤید ونسخهٔ میرزا ابراهیمده ازار پاره سنه دیرلر ﮓ مع الكاف * تراك ﭺ
فتح راء مهمله ایله صحاحده آسمان طرفندن ظاهر اولان مهیب صداكه طراق دخی دیرلر
وچاتلدی معناسنه امیر خسرو بیت وان شب تیره كان ستاره برفت * وامد از آسمان صدای
تراك * ومطلق چاتلامق صداسی هرندن اولورسه حكیم عنصری بیت از دل وپشت
مبارز بركشی آید صد تراك * كرزه عالی كمان خسرو آیدیك تراك ﮓ ترترك ﭺ سكون راء
مهملهٔ اولی وكسر ثانیه وتاء مثناة ایله شرفنامه ده برقوشدر قویروغی بیاض ویشل اولور
ومنقاری اوزون اولور ترندك دخی دیرلر عربیده صعوه دیدكلریدر وفرهنك جهانكیریده
سبك وبی تمكین معناسنه در ﮓ ترك ﭺ فتح راء مهمله ایله تراك لفظندن اختصار اولنمشدر
ﮓ ترندك ﭺ كسر را ودال مهملتین وسكون نونله ترترك مرقوم معناسنه اولان قوشدر
ﮓ ترنك ﭺ كسر راء مهمله وسكون نونله یای كرشی صداسیدر فتح راء مهمله ایله دهمر ویدر
ﮓ ترياك ﭺ تریاق مرقوم معناسنه تعجیم اولنمشدر وپادزهر معناسنه حكیم سنایی بیت
یك جهان زیر كنبد افلاك * كام پر زهر وخانه پر تریاك ﮓ تلاك ﭺ سكون لامله مؤید الفضلاده
لوبیا معناسنه وفتح تاء مثناة ایله هندوستانده استلنور برنوع قماشدر وفرهنك جهانكیریده
فتح لامله ایكی معنایه كلور اول جامهٔ پیشوانه یعنی اوست كیلن اثواب كه تللك وتلیك دخی دیرلر
شرف شفروه بیت قبا بسته سرو از عطای جزیات * تلك دوخته بید زانعام عامت * ثانی
تفاح بری اغاجیدر كه كج دخی دیرلر عربیده ذو ثلاث حبات ویونانی زعرور وشیراز بلوكیل
دیرلر وسكون لامله برنجیل تر معناسنه كه هندی لسانده ادرك دیرلر ﮓ تلنك ﭺ فتح لام
وسكون نونله ملك دكنده بر ولایت اسمیدر وكسر لامله ایكی معنایه كلور اول دهله ودفه بروق
اورمغه دیرلر شیخ محی الدین عراقی * رباعی * آنجا كه بحر خست مه از ضرب تلنك *
آتش زند از شوق دران راه شلنك * رفتیم ورسیدیم وكرفتیم بچنك * آن حلقه كه صور
ازوست یك صوت جلنك * ثانی كوچك صالقملر كه اوزم صالقملرندن اولور آكا تاسك دخی
دیرلر ﮓ تنك ﭺ سكون نونله منقار مرغ كذا فی فرهنك جهانكیری ﮓ تهك ﭺ كسر ها ایله ایچی
بوش نسنه هرنه اولورسه ابو المعانی بیت درونش از كمال وعقل ودانش * چو جیب
ودست وكیس اوتهك بود ﮓ تیرك ﭺ سكون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله آغری كه عربیده
وجع دیرلر طبیب یوسفی * رباعی * چون سنك درون كرده كردد مدرك * از درد زند كرده
چون اوك تیرك * دركردهٔ كس چو یاد كردد مدرك * نافع باشد كما وواسپوس ونمك ﮓ تیره رنك ﭺ
طونق وبولانق اولان نسنه هرنه اولورسه وقوله یه یقین رنكوا ته دیرلر ﮓ تیزك ﭺ
سكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله ضرطهٔ آهسته ابو المعانی بیت خواهد كه زند تیزك
اما نكرفته * عالم شده پر ولولهٔ صیت وصدایش ﮓ مع الكاف الفارسی * ترنك ﭺ كسر
راء مهمله وسكون نون ایله خوب وزیبا وتازه وطوی معناسنه مسعود سعد سلمان بیت

بیت لاجرم چون چنین كرانجام * ناخوش وناترنك ونادانم * پور بهای جامی بیت
بر فكندی به پشت كهنكی را * زین پی آلات ناترنكی را ﮓ تكسك ﭺ فتح كاف عربی وسكون
سین مهمله ایله تكس مرقوم معناسنه كه اوزم چكردكی ودانه سنه ده دیرلر حكیم سوزنی
بیت به تكسكی نیرزد وخواهد * بوسهٔ را زمن بهای دوزر ﮓ تك ﭺ اوج معنایه در اول
شرفنامه ده یعنی اسب مسطوردر ثانی فرهنك جهانكیریده تكه وكرداس معناسنه كه عربیده
لقمه دیرلر ثالث بمعنی پیش یعنی ایلرو ﮓ تلسك ﭺ كسر لام وسكون سین مهمله ایله كوچك
اوزم صالقمی كه بیوك صالقملرده اولور آكا تانك دخی دیرلر ﮓ مع اللام * تكل ﭺ كسر كاف
فارسیله ایكی معنایه در اول دلبر نوجوان یعنی اول ساده رو محبوب چار ابرو كه ایو شمس یكیت
اوله ابو المعانی * قطعه * بدل دادن نیرزد طفل نورس * اكر باشند خوبان چكل را *
بكوش هوش بشنو پند از من * بشو با جان ودل عاشق تكل را * ثانی اول پارچه یه دیرلر كه
خرقیه وجامه یه یامه ایدوب دیكرلر آكا پینه دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت
چو پشیمان شده ام زانكه موزن هجرت * همی زند بقبای دلم هزار تكل * وله قدس سره
بیت فرعون ز فرعونی آمنت بجان كفته * بر خرقهٔ جان دیده زایمان تكل دیكر ﮓ تیره دل ﭺ
ایكی معنایه در اول غمناك والمناك ثانی قره كوكللو مراد كینه دار وبدكمان دیمكدر ﮓ مع المیم
ﮓ تم ﭺ سماق كه طعامه قورلر لطیف لذت ویرر سرخ رنك اولور قیناد قده بیاض صویی چقار
ابو المعانی بیت اكر سرشك درآید زخون دل رنكین * لذیذ تر شود آبا اكر پزد باتم *
ﮓ ته كلیم ﭺ كسر ها ایله مستور ومخفی معناسنه در نظیری مشهدی بیت تو طبل همچو
كدا درته كلیم زنی * وكرنه بر لب بام مست كوس سلطانی ﮓ تیرم ﭺ سكون یای تحتانی
وضم راء مهمله ایله بیوك خاتون دیمكدر نتكم استاد در مدح والدهٔ یكی از شاهان بیت اندرین
مهد از بزركی كشور خوارزم را * ستر عالی مهد عالی تیرم تركان تویی ﮓ تیره لكام ﭺ آت
كمینك دماغیدر ﮓ تیزكام ﭺ سكون یای تحتانی وزاء موقوف وفتح كافله اسكون ویوریكن
آت وكاف عربیله نو دولت اولان آدمه دیرلر ﮓ تیم ﭺ سكون یای تحتانیله بعض فرهنكارده
بزازستان وچارسو معناسنه در استاد لبیبی بیت از شمار تو كس طرفه بمهرست هنوز *
وز شمار دكران چون در تیم دود رست * حكیم اسدی كرشاسب نامه ده وهندوشاه صحاحده
وشمس فخری معیارده كاربانسرای معناسنه روایت ایلمشلر در بو معنایه مؤید شیخ عطار
بیت ای كلام تو رشك در یتیم * وی عطای تو دیه خانه وتیم * شمس فخری بیت شد
زعدلش چنانكه مردم را * چه بیابان زامنی وچه تیم * ومجمع الفرس ده بمعنی اندوه وكرفتكی
دل مسطوردر ﮓ مع النون * ترابیدن ﭺ فتح راء مهمله وكسر باء موحده وسكون یای
تحتانیله ظرفدن صو ویا شراب صزمق ترشح معناسنه ﮓ تراختن ﭺ سكون خاء معجمه وفتح
تاء مثناة ایله عجله ایله كتمك معناسنه در ابو المعانی بیت اكر نیا ز وفا میكنند ازان خونی
بقتل عاشق نالان تراختن كیرد ﮓ تراشیدن ﭺ كسر شین وسكون یای تحتانیله یونمق وقیله
یولومق خواجه سلمان بیت سرو را دوش شنیدم كه مكر سلطانرا * بتراشیدن موی سر
شهزاده هواست * وقلم یونمق معناسنه خواجه كمال خجندی بیت كمال وصف میانش

اكركني تحرير * قلم بيايد باريكتر تراشيدن ل تراكيدن ف كسر كافله چاتلايوب صدا ويرمك معناسنه در ل تراويدن ف كسر واو ايله ترابيدن مرقوم كبي در ترشح معناسنه ل ترقيدن كسر قافله ل تركيدن ف كسر كافله كلاهما بمعنى تراكيدن يعنى چاتلاق ل ترلنكان ف سكون راء مهمله ونون و فتح لام وكافله بمعنى زنك كننده وبديد آرنده همه تعالى و تقدس يعنى محيي وخالق معناسنه در كذا في شرفنامه ل ترنكيدن ف فتح راء مهمله وسكون نون وياى تحتانى وكسر كافله ياى كرشى صدا ويرمك معناسنه در ل تريان ف سكون راء مهمله وفتح ياى تحتانيله بيوك سپدكه ايچنه ميوه وسبزه قورلر مير نظمى بيت براى ميوهٔ انعام واحسان زسله بايدش بيرون نه تريان ل تكسين ف سكون كاف وكسر سين مهمله ايله توراني‌لردن صاحب نام وشان بر پهلوان آديدر كذا في مؤيد الفضلا ل تكين ف كسر كاف وسكون ياى تحتانيله مرد بهادر وشجيع معناسنه در ل تكينان ف جمع تكين يعنى بهادران ابو المعانى بيت شود تيره جهان در چشم اعدا * بروز رزم از تيغ تكينان ل تلاويدن ف بمعنى تراويدن وترابيدن كذا في فرهنك جهانكيرى ل تلنكين ف فتح لام وسكون نون وياى تحتانى وكسر كافله قدرت حلواسى ل تنين ف كسر نون وسكون ياى تحتانيله كوه سراندبه قريب درياى محيطده بر جزيره در وبر معناسى دخى چوق باشلو بيوك ييلان كه اژدر اولمغه يقين اولمش اوله ل تهيدن ف كسر ها ايله بوشالمق معناسنه ل تيان ف فتح ياى تحتانيله آغزى آچق چولمك لويد دخى ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت عشق چو مغزست وجهان همچو پوست عشق چو حلواست جهان چون تيان ل تيرباران ف جنكده بهادر ومبارزلر اوق سرپمكه ديرلر مولانا هاتفى بيت كشيد ندازان تير باران بسر * كه هاى باراني از خود زر * مير نظمى بيت به پيش استاده بودند پهلوانان * هميكردند يكدست تير باران ل تيردان ف صندوقه كه اوقى حفظ ايچون چاركوشه تخته‌دن ايدوب ايچنه اوق قورلر ودخى قبوركه ايچنه اوق قونيلور ل تيركان ف فتح كاف فارسيله روز تيركه ماه تيرده واقع اوله ل تيرنان ف فتح نونله يوفقه آچه‌قلرى اوقلاغى معناسنه در ل تيره شدن ف قاقيوب غضبه كلمك معناسنه كذا في فرهنك جهانكيرى ل تيزدادن ف سكون ياى تحتانى وزاء معجمه ايله ضرطه اورمق ابو المعانى درهجو بيت توان كفتن يكى اشعار شايد * نباشد كار اوكر تيز دادن ل تيزك دادن ف صوت ويرمك يعنى آغزدن صدا چقارمق ل تيز كردن ف قليجى وساير دمورى كسكين ايتمك ل تيزيدن ف بمعنى تيزدادن ل تيغ زن ف مشهور ملكى دن اون اوچنجى كوننك اسميدر ل تيهان ف جعلدن كوچك بر سياه بوجكدر اوت اوزرنده رطوبتدن حاصل اولور * ل مع الواو * تهو ف ضم ها ايله بر قوشدر تيهو وتيهوش دخى ديرلر ل تيو ف ياى تحتانيله بوزن ديو بمعنى تاب وطاقت حكيم اسدى بيت فتادند برخاك بيهوش وتيو * هميداشتند از غم دل غريو * وله بيت نكه كرداز دور سالار تيو * كريزان وتازان بيهوش وتيو * و بهادر وعاقل ودانا معناسنه نتكم بيت ثانينك مصراع اولنده بو معنايه تاميح وار در حكيم عنصرى بيت يكى مهره بازست كينى كه ديو * ندارد بترفند او هيچ تيو ل تيهو ف سكون ياى تحتانى وضم ها ايله چيل ديدكارى قوشدر اتى يغور تعريب ايدوب طيهوج ديديلر ودخى يواش معناسنه در ل

ل مع الهاء * تخله ف سكون خاء معجمه وفتح لام ايله نعلين وعصا كه مشايخه مخصوص اوله كذا في شرفنامه بو معنايى مؤيد مير نظمى بيت بد وشش خرقه ودر دست تسبيح * ديايش را بتخله كرده تصريح ل تراشه ف فتح راء مهمله وشين معجمه ايله يونغه قلمق وتخته واغاجك جمله‌يه ديرلر نتكم شاعر ديمشدر بيت تراشاى قلم بوزير اقدام * منه البتده فقر آرد بنا كام ل تقده ف سكون قاف وفتح دال مهمله ايله كشنيز ديدكارى سياه دانه در عربيده كزبره ديرلر ضم كافله ل تقرده ف كسر قاف وسكون راء مهمله ايله بر نوع دانه در اغاجده ميوه كبي حاصل اولور عربيده كراويا ديرلر ل تكمه ف سكون كاف وفتح ميمله التون تل ايله اشلنمش اطلس وغيرى و زر طلا معناسنه ده مرويدر ل تكه ف فتح كاف مشدده واخفاء ها ايله بمعنى بند شلوار تركيده اوچقور ديدكارى مير نظمى بيت نمانده عقل وهوش وصبر وآرام * كشوده تكه اش يار خوش اندام * وتخفيف كافله ايكى معنايه كلور اول تارنج وصافده تكه لقمه خوار واقعدر وثانى پاره معناسنه در هرنسنه‌كه پاره لنور مثلا فلان چيز تكه تكه شد ديرلر پاره پاره اولدى ديمك اولور كذا في فرهنك جهانكيرى ل تله ف فتح لام مشدده ايله طوزاق معناسنه كه فتح تايله ده اول معنايه در شاعر بيت نهاد ندش بتله كرك كيران ونيايد كرك * زبوى زخم پشنش كرك در صحرا حذر دارد * وبمعنى زر طلا مرويدر ل ته ف بمعنى زيرالت ديمكدر ته سنك وته پاى ديرلر فتاحى نيشابورى بيت ته پايت چو مى پرداخت هجران سينه ام از غم * لبت را آرزوى بوسه دل پرداز بايستى * وته چوب ديرلر شاعر بيت اكر كردندى از جوش خردكوب * زبان چون اره كردى در ته چوب * وهر نسنه‌نك التنه ته ديرلر مير خسرو بيت درين كنبد به تيكى بركش آواز * كه كنبد هرچه كويى كويدت باز * يكى را ده صدا يابى درين راه * كه بالا كنبد ست ودر تهش چاه * عربيده نازايله صالنمغه ديرلر ل تهيكاه ف مفتوحه‌ده ذكرى مرور ايدن تهيكاه معناسنه در ل تيراره وتيرازه ف كلاهما بسكون الياء التحتانى اول بفتح الرائين المهملتين ثانى فتح راء مهمله وزاء معجمه ايله بمعنى قوس وقزح ل تيره ف سكون ياى تحتانى وفتح راء مهمله ايله التى معنايه كلور اول بولانق شاعر بيت روشن بديده ام نشود روى اين جهان * كين چشم تيره كى بتواند نظر كند * ثانى قرامترق نسنه‌يه ديرلر ثالث منور اولان نسنه متغير اولوب قرارمغه ديرلر احمد كرمانى * مثنوى * از پنجهٔ پنج حس چو رستم * ورمشد رشش جهت چو رستم نه شمسهٔ شمس تيره كردد * نه ديدهٔ دهر خيره كردد * رابع قرا كواولان نسنه‌يه ده ديرلر شب تيره كبي كمال خجندى بيت كرنه بينم رخت از طرهٔ مشكين چه عجب * در شب تيره بخورشيد نظر نتواند كرد * خامس بعض محلده مجازا دخى قرانسنه‌يه ديرلر تيره بخت كبي خامس كاشى بيت تيره بختيم بنوعى كه حريفان در روز * شمع همراه خود آرند بكاشانهٔ ما * سادس باغ چقارد قلرى اغاج كه عربيده مشفتين ديرلر تيره نك اصلى تير ايدى آخرينه هاء علامت كتوروب علم ايلديلر ل تيژه ف سكون ياى تحتانى وفتح زاء فارسيله پاره بوچق تركيده الغم صالغم ديرلر ودخى اوزون اغاج كه مرتك ديرلر ل تيشه ف مجازا آلتلرندن معروف آلتدر كسر ديرلر ودخى طاش كسدكارى بيوك كولنك شاعر بيت عاشقى از همه فن باعث فارغ باليست

کوهکن سنك تراشست بهم تیشهٔ ماه ل تیغ کوه ع یعنی سر کوه وهر نسنه نك اك یوکسك
یرینه تیغ دیرلر کذا فی شرفنامه ل تیمون ع سکون یای تحتانی وضم میم وفتح راء مهمله ایله
حیوانات قارنندن چقان طاش که خرزه دخی دیرلر ل تینه ع سکون یا وفتح نونله اورمجك
پرده سی یعنی تار عنکبوت ل تیه ع سکون یا ایله صحرا وبیابان معناسنه میر نظمی بیت کرفتم
طرز مجنون دره عشق * شدم در تیه رسوایی شه عشق * ودخی اولنق معناسنه ل مع الیاء
ل تواسی ع فتح واو وکسر سینله کلیم وفرش منقش معناسنه عبد القادر نایینی بیت فکند ست
فراش باد بهاری * تواسیٔ الوان ابر کوه وکز در ل تهی ع بمعنی خالی یعنی بوش و یجوز
بالفتح کذا فی اللغه شاعر * رباعی * ای از تو مرا کوش و برو دیده تهی * خوش آنکه زکوش
پای در دیده تهی * تو مردم دیدهٔ نه آوازهٔ کوش * از کوش بدیده آکه در دیده تهی *
ل تیرماهی ع بردار واسپید رکذا فی شرفنامه ل تیزتای ع سکون یای تحتانی وزاءموقوف
وفتح تاء مثناة ایله قایچ وخنجر وبچاق وآنلره بکزر نسنه لرك کسکین یوزی ل تیزی ع ایکی
معنایه در اول بمعنی تازی یعنی عربی عموما واسب تازی خصوصا امیر خسرو بیت جنبش
تیزی سواران دلیر * لرزه می افکند در اندام شیر * ثانی زنجبیل معناسنه در ل تی ع تهی
لفظندن تخفیف اولنمشدر حضرت مولانا قدس سره بیت آن یکی مردیست قوتش جمله درد
این یکی دیکر میان تی جمله کرد ل تی تی ع تیز تیز معناسنه در میر نظمی بیت آمد و فی الحال
تی تی رفته بود * آن سخن تنها بکوشش کفته بود * یعنی تیز تیز کتندی دیمکدر *
باب التاء المضمومه ل باب التاء المضمومة مع الالف * ترا ع سکا دیمك معناسنه ضمیر خطاب اولان تا حرفی
ایله علامت مفعول اولان رادن مرکبدر اصلنده واو ملفوظی ایله تورا ایدی استعمالنده
نوع ثقلت اولمغین واوی حذف اولنوب ترا اولدی نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی خود را
مسطوردر شیخ نظامی بیت کفت بامن فروش باغ ترا * تا دهم روشنی وباغ ترا *
ل ترشبا ع سکون راء مهمله وشین معجمهٔ موقوفه وفتح باء موحده ایله اکشیلو شوربا که
اصلی ترش آبا ایدی ترکیب اولندقده الف ممدوده سی حذف اولندی ابو المعانی * قطعه *
به میخوران مناسب در سحرکه * دو ساغر باده یك کاسه ترشبا * شود تنها زنافهمان ونادان *
غلام ساده رو کر باشد اولی ل ترش کیا ع نباتات قسمندن براکشی اوتدر منافعی مفردات
طب کتابلرنده مسطوردر ل ترفیا ع فتح فا وراء مهمله وسکون یای تحتانیله رومده سید غازی
پنیری دیمکله معروف نرم طاشدر قلندران پالهنك ایدوب بیللرینه بغلرلر وباز وبند دخی
ایدرلر ل توانا ع واو معروف ایله کوچلو دیمکدر که توان کوجدر وآخرنده کی الف اتصاف
ایچون لاحق اولمشدر بعضیلر توانی تاب ایله تفسیر ایدرلر لکن صحیح اولمز زیرا تاب طاقت
وتوان کوجدر میانلرنده تفاوت ظاهردر بو قطعه دن معلوم اولور * قطعه * چنان باشد
اول که کوبی تنش * دودل دارد از تاب وزور وتوان * چنان کردد آخر که کوبی مکر * بسستی
تنش را براید روان ل توتیا ع مشهور ومعروف ترکیبدر که کوزه چکرلر و برنوع بیاض
چیچکدر قوریدوب آنی کوزه چکرلر غایت مفید نسنه در شیخ فیضی بیت دیدهٔ
سردار اکر سرمه بخشد فروغ * کوری دل راچه سود مکحلهٔ توتیا ل مع الباء * ترب ع

سکون راء مهمله ایله ترکیده دخی ترب دیرلر عربیده فجل دیرلر کسر فا ایله میر نظمی
بیت ترب کرچه هضم کردد هر طعام * لیك خود هرکز نیاید انهضام ل توب ع بوزن خوب
قات معناسنه در یك توب دو توب دیرلر بر قات ایکی قات دیمك اولور ابو المعانی بیت پشت
دو توب ار شود راست فلك را سزاست * بسکه زتو دیده است تربیت عام را ل مع التاء * تخت
سکون خاء معجمه ایله بمعنی دخت که دختر لفظندن اختصارا اولنمشدر و بر معناسی دخی التیوز
درهمدر بعض یرلرده وقیه یه تخت دیرلر ل تربت ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله
مزاردر عربیده وفارسیده دخی استعمال اولنور طالب آملی بیت عمارتی نبود تربت غریبانرا
غنیمتست که شمع مزار می یابند * مولانا عرفی بیت صبا از کوی لیلی کرو زد بر تربت مجنون *
کند آتش فشان چون شمع مغز استخوانش را ل ترت مرت ع تار ومار که ترکیده طارطغان
دیرلر شمس فخری بیت بد سکال نیکخواهش تارومار * نیکخواه بد سکالش ترت مرت *
حکیم سنایی بیت ای بسا باد وبوش نکسینان * ترت مرت از دعای مسکینان * ودخی
بد اندام و بد اسلوب ونظرده حقیر کورینن فرهنك جهانکیریده فتحه ایله روایت اولنمشدر
و بر معناسی دخی تاخت وتاراج نقل اولنمشدر ل ترشت ع ضم راء مهمله وسکون شین معجمه
ایله قازمه معناسنه در ل تریت ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیله ات صوینه یاخود
شوربا صوینه اتمك طوغرایوب طعام اتیمکه دیرلر عربیده ثاء مثلثه ودال ثرید دیرلر
بسحاق اطعمه بیت روغنی کز پاچه جمع آوردهٔ برکله پز * کفچه کفچه بر تریت شیردان
خواهم فشاند * حضرت مولانا قدس سره بیت بس کن این وسر تنور بنه * تا کدانهات را
تریت کنند ل توت ع واو معروفله معروف میوه در عربیده دخی واو معروفله توت دیرلر
ترکیده واو مجهول ایله ینه توت دیرلر ل توخت ع واو معروف وسکون خاء معجمه ایله
بمعنی کزارد وادا کرد یعنی اوده دی حکیم سنایی بیت عقل حقش بتوخت و نیك بتاخت
عجز در راه او شناخت شناخت * و بمعنی کشید یعنی چکدی استاد فرخی بیت مظفری
که باندیشه کین تواند توخت * زبیل آهن پشك وزشیر آهن خای * ودخی جمع کرد وحاصل
کرد معنالرینه مرویدر ل توران دوخت ع نام دختر خسرو پرویزدر که از دمید خندن
اول بر ییل دوت آی باباسی تختنده پادشاهلق ایلدی ل تهمت ع معروف برکسنه یه اسناد
اولنان فعل قبیحه دیرلر ابو المعانی بیت تهمت آلوده چوکرك یوسفم * از برادر دیده ام
چندین ستم ل مع الجیم * تتماج ع سکون تاء مثناة وفتح میمله نوع اطعمه دندر لاکشه
دخی دیرلر بسحاق اطعمه * قطعه * برکیر سر خمیر تتماج * کز جان شده ام اسیر تتماج * دانی که
نخودچه نکته ها کفت * یا قیمهٔ خرده کیر تتماج * از روغن دنبه کشت روشن * در صحن
قدح خمیر تتماج * شرفنامه ده جیم فارسیله واقعدر ل ترنج ع ترکیده دخی ترنج دیرلر
معروف یمشدر و بر معناسی دخی سخت ودرهم کشید دیمکدر فرهنك جهانکیریده بمعنی چین
وشکنج که ارنك وانجوخ دخی دیرلر و معنای مذکورینه صیغهٔ امر دخی کلور شاه ناصر
خسرو بیت خلق بترنج دیت راسخت میان شو * از بهر تن این سست میان چند ترنجی * ودخی
خشك شده و بمعنی درست مرویدر کذا فی المجمع ل توج ع معروف صاری باقردن عمل ایله

ایدرلر و فرهنك جهانكیرده ایوایه‌ده توج دیدكاری مسطور در كه به وآبی ده دیرلر توخج
واو مجهول و فتح خاء معجمه ایله بمعنی آواز بلند میر نظمی. بیت سواری بر سلاح آنجا كذر كرد
ببالای سر بارو توخج زد توج فتح راء مهمله ایله فریدونك ایكنجی اوغلنك اسمیدر
تور و توز دخی دیرلر فریدون حیاتنده مملكتی تقسیم ایدوب توران زمینی آكا و ایران زمینی
بیوك قرنداشی ایرجه و عراق و آذربایجان مملكتن كوچك قرنداشی سلمه تعیین ایتمشیدی
بابالرندن صكره تورج بو تقسیمه راضی اولمیوب ایرج ایله میانلرنده نزاع و خصومت پابرجا
اولوب كیدرك اولادلرینه دخی سرایت و نیجه مدت ایران و توران آرالرنده جنك و جدال و حرب
و قتال متمادی اولدی توغاج فتح غین معجمه ایله خطا ولایتنده بتر بر كوكدر زحیر مرضنه
نافعدر تولاج بوزن قولاج لغت خوار زمی در یكپاره معناسنه و دخی بزی آغرتمق
ایچون اصلدقلری نسنه‌یه دیرلر میر نظمی در صفت سرما. بیت جهان كشته بروی مهر
محتاج * چنان روی زمین زنخ بسته تولاج توبیج كسر واو و سكون یای تحتانی ایله
صرمشق كه هر آغاجه صاریله‌رق قورید رعربیده عشقه دیرلر مع الدال المهمله * تورت مرد
سكون راو تاء موقوف و ضم میمله بمعنی ترت مرت مرقوم كذا فی المجمع ترد سكون راء
مهمله ایله كورك و نازك اولان نسنه‌یه دیرلر صاحب طبیعت شاعرك بری دیر. بیت خوشا
وقت سحر را میتوان خورد * اكر كاكی بروغن میزند ترد ترفد سكون راء مهمله
و ضم فا ایله بر كوچك قوشدر كه دالیزه دخی دیرلر كذا فی المجمع ترنجید ضم راء مهمله
و سكون نون و كسر جیمله سخت در هم شد یعنی اینجندی ابو العباس. بیت چون ترنجید از غم
هجران مرا * از نسیم وصل كن درمان مرا * صحاحده بمعنی پیچید و فراهم آورد واقعدر ترید
كسر راء مهمله و سكون یای تحتانی ایله ثریت مرقوم معناسنه كه عربیده ثرید دیدكاری طعامدر
بسحاق اطعمه. بیت اكرچه مطبخیت انتظار مهمان داد * تواز ترید سر دیك عذر خواهی كن
تلد سكون لامله یومری نسنه هر نه اولورسه تند سكون نونله بفض
معنایه كلور اول شرفنامه‌ده جست و متحرك معناسنه ثانی فرهنك جهانكیریده تیز لفظنه
مترادف ایدوب تند و تیز دیرلر خشمكین و غضبناك معناسنه از ظفرنامه. بیت روان از پیش
لشكر بیشمار * همه صفدر و تند و خنجر كذار * ثالث دیو معناسنه یعنی دیوه دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * هر كسی كفتی كه سحر ست و طلسم * كان رسد باشد
عدوی جان و جسم * وآن دكر كفتی كه پریا نند و تند * اندران مهمان كشان باتیغ كند *
وله در شكایت پشه از باد نزد سلیمان علیه السلام و امر كردن سلیمان دیو را بطلب
باد. بیت بانك زد آن تند كای باد صبا * پشه افغان كرد از ظلمت بیا * رابع طاغ باشنه دیرلر كه
چكاد و چكاده دخی دیرلر حكیم فردوسی. بیت تو با شاه بر شو ببالای تند * ز پیران
لشكر مشو هیچ كند * خامس بمعنی بلند و بلندی استاد فرخی. بیت كهی شكاف فرو دآرد
و برون آرد * ز كوه تند پلنك و ز آب ژرف نهنك * و پور بهای جامی بمعنی بلندی بیت
چشم او سخت تنك چون كن ز * تند پیشانیش چو خایه خر تند باد قاصر غه و شدید
روزكار شاعر. بیت اكر تند بادی برآید ز كنج * بخاك افكند نارسیده ترنج * عبد الله هاتفی

عبد الله هاتفی. بیت قضا را یكی سهمكین تند باد * زوان شد سوی چان چو طوفان
تند و خوند ضم خاء معجمه ایله ترت و مرت كبی تار و مار معناسنه در آغاجی. بیت هرچه
ورزید ند مار اسالیان * شد بدست اندر بساعت تند و خوند * شمس فخری. بیت از صرصر
فنا همه كشتند تار و مار * وز تند باد قهر اجل جمله تند خوند تندید سكون نون
و یای تحتانیله خشم كرفت و تیز شد معناسنه استاد عنصری. بیت بتندید بروی
چو شیر ژند * بزد دست و چشم ادا نوش كرد * صحاحده و تحفة الاحبابده بمعنی درخت
شكوفه دار یعنی چیچكی آچلمش آغاجلره درختها بتندید دیرلر استاد عنصری. بیت بصد
جای تخم اندر آور د بخت * بتندید شاخ و بر آورد رخت تود واو معروفله بوزن سود
توت دیدكاری یمش حكیم ناصر خسرو * قطعه * بفعل و قول زبان یك نهاد باش و مباش
بدل خلاو زبان چون پشیز زراندود * مباش مادح خویش و مكوی خیره مرا * كه من ترنج
لطیف و خوشم تو بیمزه تود * شیخ نظامی. بیت كریمی كه از تود و از برك تود * ز حلوا
و ابریشم آورد سود * واو مجهول تا فظیله توده معناسنه حضرت مولانا قدس سره. بیت
آسمان نسبت بعرش آمد فرود * ورنه بس عالیست پیش خاك تود تورفند
مفتوحه‌ده ذكری مرور ایدن ترفند معناسنه كه سخن بیمعنی و دروغ دیمكدر میر نظمی
بیت بقول و بفعلش ندارد فروغ * سخنهاش تورفند و لاغ و دروغ توزید كسر زا
و سكون یای تحتانی ایله بمعنی كسب كرد و حاصل كرد و ادا كرد معنالرینه و بمعنی كشید كذا فی المجمع
توفید كسر فا و سكون یای تحتانی ایله بمعنی شورش و غلبه و آواز استادلبیبی. بیت
از ان نعره چند توفید دهر * بكام عدو نوش شد همچو زهر تولد فتح لامله یامی یوزاو
واز غون چهره لو معناسنه در مع الراء المهمله * تخمار سكون خاء معجمه و فتح میمله
دمر نسز اوقه دیرلر تخوار فتح خا و واو معدوله ایله نام پادشاه ده ستاندر و كیخسرو لشكرنده
بر نامدار مبارز پهلوان آدیدر كذا فی المجمع تكمار سكون كاف و فتح میمله بمعنی تخمار
مرقوم میر خسرو. بیت هم از ویست خوارج نشانه لعنت * كه سكزنست بر ایشان سزا
نه تكمارست * سكزن براوقدر دمرنی غایت كسكین و اینجه اولور تكمر تكمار مرقومدن
اختصار اولنمشدر تندر سكون نون و فتح دال مهمله ایله فرهنك جهانكیریده بمعنی رعد
استاد فرخی در صفت اسب * قطعه * برفتن ز تیری چو فرمان سلطان * بخوردن ز خوشی
چو عیش توانكر * نه چرخست اجزای او چون ستاره * نه ابرست آوای او همچو تندر *
شرف شفروه در صفت اسب * قطعه * اسبست زود خیز سبكپوی تیز تاز * كز پویه و شتاب
مكر باد صرصرست * از بانك او چو باران زهره همیچكد * زیرا كه خود چو برق و صهیلش
چو تندرست * مجمع الفرسده ضم دال مهمله ایله و زیاده واو ایله‌ده مرویدر ابوشكور
بیت اكر تندر موبه كرنیستی * سوی ابر چند هنر نیستی تندور سكون نون و ضم
دال مهمله و واو مجهول ایله رعد معناسنه در شمس فخری. بیت چو با باد تو باشد غم نباشد
شب تاریك و ابر و برق و تندور منوچهری. بیت خروشی بركشیدی تند تندور *
كه موی مردمان كردی چو سوزن تندبود سكون نون و دال مهمله و ضم باء موحده

ایله بمعنی برجستن یعنی سچرامق کذافی شرفنامه ع تندیوز ع سکون نون ویای تحتانی
وکسر دال مهمله ایله برجستن کذافی المؤید ع تور ع بوزن حور اون ایکی معنایه کاودر
اول فریدون شاهك بیوك اوغلی اسمیدرکه تورج دخی دیرلر توران زمین آکا منسوبدر ثانی
مملکت توران درکه تخفیفا تور دیرلر حکیم فردوسی بیت توکاهی نبیره کشی کاه پور *
بهانه تراجنك ایران وتور * وله بیت زشهری بداد آمد ستیم دور * زایران ازین سو وزان
سوی تور * بو معنایه میرمعزی بیت کرکین تو بکذرد سوی هند * در خشم توره بردسوی
تور * ثالث پهلوان وبهادر معناسنه حکیم قطران ارموی بیت هیچ توری دانفرماید
فلاع پیکار تو * ور بفرماید بخون اندر شود مستور تور * رابع فرس قد یعنی معشوق هیز
معناسنه در حکیم قطران بیتنده بو معنایه تامیح وار در مصراع ثانیده خامس مؤید الفضلاده
طعمی اکشی برکیاهدر طعامه قورلر لطیف چاشنی ویرر میر خسرو بیت من پیاده هیچکه
نارفته ازاقبال شاه * تامه زیر قدم هرکز کزو تور وکرم * سادس بمعنی تجسس وتفحص صاحب
فرهنك منظومه بیت مرغ شد سبزه زار دوراز جوی * مهر شمس است چون متور بجوی
سابع بمعنی دم اورکمك که توریدن رمیدن معناسنه وبکسور فتن ودور شدن معناسنه
ثامن شرفنامه ده نام دختر ایرج شاه که منوچهر اندن وجوده کلدی تاسع ادات الفضلاده
نام مهمانی واقعدر عاشر بمعنی بیوه یعنی طول عورت حادی عشر مجمع الفرسده آوانی
وظروف معناسنه در ثانی عشر قیماقلی پشمش پالوده در ع توانکر ع سکون نون ایله دولتمند
یعنی غنی ومالدار ورزق جهتیله صاحب قوت دیمك اولور ع توی شیر ع قیماقلی سود
معناسنه در توی قیماق دریاسز تو دخی دیرلر ع نیر ع ضمتین ایله قوش بورنی وطاوسه بکزر
برقوشدر عربیده شفتین دیرلر کسر شین ایله ع مع الزاء المعجمه * تراز ع فتح راء مهمله
ایله بمعنی خوبی ونیکویی ابوالمعانی بیت سزد که سرور خوبان شوی بحسن وکمال *
باین تناسب اعضا باین تراز جمال ع ترغوز ع سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله حکم
پادشاهی معناسنه که یرلیغ دخی دیرلر میر نظمی بیت برویش چون خط فیروز آمد *
بقتل عاشقان ترغوز آمد * ع ترکتاز ع ترك ایله تازدن مرکب اسمدر خبرسز چاپق
وجولان ایلمك وغارت ویغمایه سکرتمك معناسنه حکیم سنائی بیت ترکتازی کنیم وبرشکنیم
نفس زنکی مزاج دربازار * نواب سپهسالار میرزا خان بن بیرام خان مخاطب بخان خانان
نوشته * رباعی * یکچند دلم بهجر آموخته بود * وز ذوق وصال دیده بردوخته بود *
باد توشبانه ترکتازی آورد * برباد بداد آنچه اندوخته بود * وصالنوب یوریمك معناسنه
شیخ نظامی بیت هم رقیبش زترکتاز افتاد * هم براقش زپویه باز افتاد * محبوبلر شیوه
ونازایله خرامان اولوب عشاقك صبر وقرارین یغما وغارت ایتدکاری چون آنلرك وصفلرینده ده
ترکتاز دیرلر ع تندباز ع سکون نون ودال مهمله وفتح باء موحده ایله شکار آلور قوشلره
دیرلر ع تندتیز ع سکون نون وکسر تاء مثناة ایله غایت حدت طبعدن کنایه ایدوب
تهور وغضب معناسنه استعمال ایدرلر انسانده وحیوانده واردر اولور قاقیمق معناسنه ده کلور
بومعنایه چغتای اوکته دیرلر اسکندرنامه ده خاقان اسکندردن مخفی کلدکده ایتدی بیت

بیت نوق ایرسنگا اوکنه سوزیوق ایدی * نی بولسا بیرینك ساودین اوق ایدی ع تندوز ع
سکون نون وضم دال مهمله ایله رعد معناسنه در کذافی الصحاح ع توز ع واو معروف ایله
طقوز معنایه کاور اول توختن لفظندن مشتق صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور توختنك
معنالری عنقریب ذکر اولنور انشاءالله تعالی شمس فخری بیت کرا بماند در کار زار جای
درنك * چو چشم شاهرخ آرد بمعرکه کین توز * ثانی بمعنی تاخت وتاز امر در حکیم سوزنی بیت
بعرو ساهجان باشی توآنکاه * که آنجا لشکر صرما کند توز * ثالث بمعنی اندوزنده یعنی کار
وکسب کننده حکیم انوری بیت کفتمش هان چکونه داری حال * زین این ورطه تاب وحادثه
توز * رابع بمعنی کشنده وله ایضا * قطعه * ای براعدا واولیا پیروز * در مکافات این
وآن شب وروز * بریکی جود فایقت غالب * وزدکر جاه غالبت کین توز * خامس بمعنی کذارنده
واداکننده وله ایضا بیت بذل نزدیك همت تو چو وام * کرمت وام وتو زو شکر اندوز
سادس بمعنی اندوختن وکشیدن بو معناده صیغهٔ امر اولور شهاب الدین احمد مؤید بیت
ازسلاطین ملك کیو بر فقیران بذل کن * باموالی باده نوش واز مخالف کینه توز * سابع
بمعنی بکذار واداکن یعنی صیغهٔ امر در حکیم سنائی بیت یکزمان ازکنج دانش وام نادانی بتوف
باخریك یك برابر اسب همت را بتاز * ثامن اغاج قبوغنه دیرلر که یایه صرارلر بو معناده زاء
فارسیله توژ دخی دیرلر خلاق المعانی بیت کردد چو روی تو از کمان پشت پای آن * کورا
شود زناوك سرمافكار پای * تاسع سرحد فارسده اهوازه قریب بر شهر آدیدر که معربی
توج در کذافی المجمع ع توقز ع هاتفی بیت توقزهای
شاهانه پیش ازشمار * دران عرضکه بردهنکام بار ع مع الزاء الفارسی * توژ ع واو مجهول ایله
یای توزی که التون حل ورنکا میز بویه ایله نقش ایدرلر شیخ نظامی بیت دوابروش همچون
کمانی بزه * سیه توژ توژ وی ازمشك به * شیخ ابو سعید ابوالخیر بیت پی درکاواست وبید
درکهسار ست * ماهی سیر پشمی بدریا بار ست * بز درمکر ست وتوژ دربلغار ست * زه کردن
این کمان بسی دشوار ست * ویایه اوقك دمرنی طرفنه صاردقلری اغاج قبوغنه دیرلر امیر
خسرو * مثنوی * دید پیری بسان پاره توز * کرده خودرا زمردمان مستور *
تیر بالاش چون کمان شده کوژ * بر کمان کهن برآمده توژ * بو لغتی کیمی زاء معجمه ایله وکیمی
زاء فارسیله نقل ایدرلر اما زاء فارسیله اولدوغنه دلالت چوقدر جمله دن حکیم فردوسی
بیت کمانیست کز اشك من توژ کشت * سهی سرو شمشادمن کوژ کشت * وکوژ زاء
فارسیله درکه بوکری معناسنه در آکا قافیه اولنمشدر بو معناسی دخی اعلام نساددر حکیم
فردوسی بیت دوابرو بسان کمان دراز * بود توژ پوشیده ازمشك تاز ع مع السین المهمله
ع ترس ع ضمتین ایله بمعنی زمین شیار ناکرده یعنی نطس اولمامش یر مجمع الفرسده غایت
پك یرکه آکا قازمه کار ایلمیه ومؤید الفضلاده وفرهنك میرزا ابراهیمده فتح تاء مثناة وضم راء
مهمله ایله منقولدر وبو معناسی دخی سخت در عموما عربیده سکون راء مهمله ایله سیر معناسنه در
شیخ نظامی بیت بروسینه همچو پولاد ترس * حدیث تنومندی آن خود مپرس *
ع ترمس ع سکون راء مهمله وضم میمله یکی بوینوزیکه عربیده خرنوب دیرلر ع تس ع

استغفانا آدم اوزینه توکرك برقغه دیرلر کذا فی نسخهٔ میرزا ابراهیم آکا تفو وتهو وته دخی
دیرلر ك توس ع سکون واو ایله بمعنی ترس مرقوم یعنی زمین سخت ك مع الشین المعجمه ك
توش ع اکشی معناسنه اکرچه مشهوری سکون راء مهمله ایله در اما اصحی ضم را ایله در
حکیم اسدی بیت چنان خوش نیاید بدن کت خورند * چنان ترش نه نیز کت نکرند *
ك تش ع ایکی معنایه در اول حرارت وقلق واضطرابه دیرلر که درونده غم واندوه زیاده
اولوغندن ظهور ایدر پور بهای جامی * قطعه * روزها شد که بنده می آید * بردروده
نمیدهد چاوش * ایمن از عدل تو زمانه چنان * که نیابد ضرر ز آتش تش * ثانی آزق
معناسنه اولان توش لفظندن اختصار اولنمشدر قوت معناسنه استعمال اولنور مثلا مرغ
معنده آتش یدوکی اجلدن آذر تش وتش خوار دخی دیرلر ك تندی کوش ع قولاق
یومریسی یعنی قولغك یومری جانبی تند یومری معناسنه مقدم ذکر اولنمشیدی * الوتدان
فی الاذنین اللذان فی باطنها * کذا فی المشکلات ك توش ع واو مجهول ایله درت معنایه
کاور اول طاقت معناسنه حکیم فردوسی * مثنوی * ببازید پای وبه پیچید دست *
همه بند وزنجیر درهم کسست * چه بکسست زنجیر بی توش کشت * بیفتاد ازان درد
وبیهوش کشت * مختاری بیت زننك عیشی بی تاب وتوش کشته چومور * زناتوانی
بی دست وپای مانده چومار * وقوت معناسنه اولدوغی بوندندر استاد بیت بتوشابه
کفت ای شه باتوان * به ازشیر مردان باتوش جان * بعض نسخه ده قدرت معناسنه ده
منقولدر حکیم ناصر خسرو بیت درطاعت وبی طاقت وبی توش چرایی * ای کاه ستمکاری
باطاقت وباتوش * بو معنایه حکیم فردوسی بیت چو بهرام یل کشت بی توش وتاو *
بسی نیشت اواندر آمد زاو * ثانی بدن معناسنه کاور حکیم اسدی * مثنوی * بدو کفت
ملاح مغزای کار * که اینجا بود کرکدن بیشمار * مبالای کاوی برازخشم وجوش * یکی
جانور مه ز پیلان بتوش * ثالث قوت معناسنه حکیم انوری بیت خطی کشیده ام ازخط برین
ورق نکشد * بدان نکه نکنم من که بی تن وتوشم * رابع بمعنی قوت یعنی آزق که حاجت قدری
اوله حکیم فردوسی بیت هران می که خوردم بتوهوش کشت * روان خردمند را توش کشت
توشهٔ سفر بو معنادندر ك تولاش ع واو مجهول وضم لام ایله ایکی معنایه در اول شعله معناسنه
میر نظمی بیت دران شب بتولاش زشمع وچراغ * شده همچو روز آن همه باغ وراغ *
ك مع الغین المعجمه * تخم مرغ ع یمرطه معناسنه عموما طاوق یمرطه سنه دیرلر خصوصا
ابو المعانی بیت باور مکن بوعده وزنهار دل مده * ازما کیان نسیه به این تخم مرغ نقد
ك تفاغ ع فتح فا ایله بیوك شراب قدحیدر عربیده قحف دیرلر کذا فی الصحاح ك تناغ ع
فتح نونله بمعنی تفاغ مرقوم که آخر مجلس میده آنکله محبتا طلوا یجرلر میر نظمی بیت تناغ
خورده ام در بزم عشقش * از آن رومیشدم دلکرم عشقش ك توغ ع واو معروفله ایکی
معنایه کلور اول معروف الاجه قیلدر نیزه باشنه نصب ایدرلر ثانی تاغ مرقوم معناسنه که
بریك اغاجدر آتشه یاندقده برقاج کونه دك آتشی سونمز غلبهٔ استعمال ایله اودون
معناسنه اولمشدر شمس فخری * قطعه * قفقنا خورده چند ازمعدهٔ تنك * بر پشم برهلد ایام

ایام آروغ * من ازمحنت بسان عودسوزان * خزان عصر را ازعود وان توغ ك مع الفاء ك
تف ع نفرت جهتیله وطبعه ناملایم کلمك ایله توکرمك معناسنه یعنی اعراض کوسترمك
مولانا جامی بیت تف بران طائفهٔ مرده دلان * در هوا وهوس افسرده دلان * لغت محمود بکده
بمعنی ناخن واقعدر ك تاف ع فتح لام ایله اوزم چکردکی وصاپی وقبوغی که صقلدقدن صکره
قالور ترکیده جبره دیرلر کذا فی شرفنامه ك توف ع واو معروفله ایکی معنایه در اول خلقك
غلبه سندن وطاغ اراسندن ظاهر اولان صدا حکیم انوری بیت قلادید درلشکر افتاده
توف * ازان پهلوان حمله صف شکوف * بو معنادة نونله نوف دخی دیرلر ثانی جنبش وهمخوردکی
معناسنه حکیم اسدی بیت قلادید درلشکر افتاده توف * زکردیلان رفته خورد رکسوف
مصراع اول توارد واقع اولمشدر ك مع القاف * تتق ع ضمتین ایله پرده معناسنه در مولانا
جامی در شب معراج بیت خیمه برون زد زحدود جهات * پردهٔ او شد تتق نور ذات *
ترغاق ع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله مؤید الفضلاده کیجه لرده خرسوز وحرامزاده دن
بکجیلك ایتمك معناسنه مطهر شیرازی بیت بردرکه میمون تو در نوبت ترغاق * میران مهان
بر عدد دیك برآری ك ترقاق ع سکون راء مهمله وفتح قاف له زبان خوارزمده سلحدار دیرلر
ك مع الکاف * تبنك ع سکون باء موحده وفتح نونله قیو مجیلرك القون وکش ریخته
ایتدکلری قالب معناسنه استاد عنصری بیت تبنك ارکج نهد کسی بی شك * ریخته کج
برآید از تبنك ك تبوك ع ضم باء موحده ایله اغاج طبق که ایچنه میوه وبعض اشیا قورلر
شمس فخری بیت خاك برتارك دوات وقلم * حبذا دبه وجوال وتبوك ك ترترك ع سکون
راء مهمله اول وضم تاء مثناة وراء ثانیله شیرازك باکوهی دیدکلری طاغنده برلطیف مکاندر
اهل شیراز ونواحیسندن اول محله سیر وتفرجه کلوب عشرت ایدرلر آنده دپه سی سوری
بر یاپچین قبا واردر نوجوان تازه یکتلر بویمی طاش اوزرینه اوتورب بوز اوزرندن قاید قلری
کبی قیارلر ك ترتك ع سکون راء مهمله وضم تاء مثناة ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده تذرو
معناسنه در تورتك وجود یوز دخی دیرلر مؤید الفضلاده زاء معجمه ایله واقعدر شرفنامه ده
خوش رفتار برقوشدر نواحیٔ هند طاغلرنده اولور دیو مسطوردر میر نظمی بیت بکفتارش
چو طوطیٔ شکرخا * خرامش همچو ترتك خوب وزیبا ك ترشك ع سکون راء مهمله وفتح
شین معجمه ایله ادات الفضلاده بشل رنك خوشنما برقوش آدیدر ك ترشکك ع ضم راء مهمله
وسکون شین معجمه وفتح کافله اکشیرك دیمك اولور کاف تصغیر ایله ك ترشناك ع ضم راء
مهمله وسکون شین معجمه وفتح نونله اکشیلو معناسنه در نمناك وفرحناك کبی شاعر بیت
دماغ میکساران میشود چاك * بخموری سحر آبا ترشناك ك ترك ع سکون راء مهمله ایله
ایکی معنایه کلور اول خطا وختن ودشت قپچاق خلقنه دیرلر که عادتلری زدوبرد وغارت ویغمادر
تنکم خواجه حافظ بیت فغان کین اولیان شوخ شیرینکار شهر آشوب * چنان بردند
صبر از دل که ترکان خوان یغمارا * وترکستان ولایتنه یا الکز ترك دیرلر استاد دقیقی بیت اکنون
فکنده یعنی از ترك تا یمن * یکچند کاه زیر پی آهوان سمن * بو تعبیر عجم ولایتنه یا الکز عجم
وعربستانه عرب وروم ولایتلرینه روم دیدکلری کبیدر ثانی محبوبه دخی ترك دیرلر تنکم

خواجه حافظ بیت اکر آن ترک شیرازی بدست آرد دل مارا * بخال هندویش بخشم
سمرقند و بخارارا * محبوبلر شیوه و نازایله صبر و قرار عشاقی غارت ایتدکاری ایچون تسمیه
اولنمق واردر شهیدی قمی بیت عالم تمام پر ز شهیدان فتنه شد * ترک مراخدنك ستم در کمان
هنوز ق تفك ج فتح فایله ایچی بوش نیزه درکه اغز ایله فندق اتارلر کذا فی شرفنامه تف
اوفورمکدر اغز توفنکندن فندقی اوفوروب آتمغله تسمیه اولنمشدر قورشون آتلان تفنکه
اول مناسبتله تفك تسمیه اولنوب اکا دخی علم اولنمشدر ابن یمین * قطعه * مرد ثابت قدم
آنست که از جا نرود * وز چه سرکشته بود کرد زمین همچو فلك * همچو سیمرغ که از جا نبرد
طوفانش * نه چو کنجشك که افتد بدم از باد تفك * خواجه عبید لو یکی بیت پای کشیده ام ازین
دست فشانده ام ازان * رشته زدود انکهی چون کل خان از تفك ق تفیرك ج کسر فا و سکون یای
تحتانی و فتح راء مهمله ایله تفیرای مرقوم معناسنه یعنی پالهنك ایتدکاری طاش ق تك ج
ایکی معنایه کلور اول هر قوشك بورننه دیرلر میر نظمی بیت زبانت درازی مکن برکسی *
چو مرغ تکی دار ربخد بسی * ثانی شعله سی آز اولان چراغه دیرلر ق تکوك ج ضمتین ایله
سیم و زردن جانور صورتنده دوزلمش قدح کذا فی الصحاح شرفنامه ده نهان معناسنه در
و فرهنك علی بیکده غرفه بالا معناسنه در ق تلام ج سکون لام ایله حبوباتدن لوبیا
دیدکاری غله در کذا فی فرهنك جهانکیری ق تبنك و تنك ج کلاهما بسکون النون ایکی
معنایه کلور اول کوچك طاول که شعبده بازلر و مسخره لر چالوب اوینارلر ترکیده دبلك دیرلر مقصود
خرده دیمشدر بیت می نشانی غنچکی و بلبانی همه شب * سپر آنکه زدی بر سر میدان
تبنك * ثانی ایرقایشی معناسنه در ق تنك ج سکون نون ایله بوینی قصه و آغزی طار
بر داغه دیرلر حکیم ازرقی * رباعی * آن حاکم ما نیان روزی ماند * کردسر اوینك کوزی ماند
تنك دهنش بعود سوزی ماند * چون سرمه کشد راست بیوزی ماند ق تنك ج ضم نون
ایله یوفقه معناسنه که عربیده رقیق دیرلر و یوفقه لقدن تحملی اولمیان نسنه یه ده دیرلر
ابو المعانی بیت تنك ظرفان عالم را سزا نیست * بیا شامیدن آزاباده عشق ق توبك ج
سکون واو و فتح باء موحده ایله کنجینه معناسنه در لسان الشعراده بایرینه نونله واقع اولمشدر
و ادات الفضلاده بایرینه تاء مثناة ایله مسطوردر و فرهنك جهانکیریده کاف فارسیله
روایت اولنمشدر ق تورك ج مجمع الفرسده فتح راء مهمله و فرهنك جهانکیریده ضم راء مهمله
ایله مسطوردر ایکی معنایه در اول سمزاوت معناسنه که پر بهان و خرقه دخی دیرلر استاد
عسجدی * مثنوی * چونا اهل را قدر کردد بلند * نباشد جوان آزاده هوشمند * اکرچه
چنار ست برکش بزرك * نباشد در و نفع برك تورك * ثانی توران پهلوانلرندن بر مبارز
آدیدر حکیم فردوسی بیت یکی پهلوان بود نامش تورك * دلیر و سرافراز و کرد سترك *
ق تورنك ج سکون راء مهمله و فتح نونله یعنی تذرو کذا فی مجمع الفرس منصور شیرازی
بیت بنزد کبك بود توباز از شاهین * نکرد باز ز پاس تو ظلم بر تورنك * کاف فارسیله ده مرویدر
ق تومنك ج فتح شینله یعنی نز جوانه ترکیده نهالی یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ق توك ج
موی بکه سته یعنی بر طو تام صاچ کذا فی المجمع اما تحفة الاحبابده آنك پیشانیسنده اولان پرچم

پرچم ق مع الکاف الفارسی * ترنك ج فتح راء مهمله و سکون نونله اوج معنایه کلور اول محبوبلر
اغز تفنکی معناسنه ثانی مرغ دشتی که واو معدوله ایله تورنك دخی دیرلر ثالث زندان
معناسنه در ق ترنك ج سکون راء مهمله و فتح نونله شرفنامه ده تذرو معناسنه و فرهنك
جهانکیریده کپك معناسنه در ق تس سك ج سکون سین اول و فتح ثانیله ادویه دن بر اوتدر
عربیده بنفسج الکلاب دیرلر فارسیده بر آدی دخی شاسبانکدر ق تلنك ج ضم لام و سکون
نونله حاجت و خواهش یعنی استمك و استینه تلنکی دیرلر حکیم سنایی * مثنوی * بکدایی
بکفتم ای نادان * دین و دنیا مده ز بهر دو نان * ابلهانه جواب دار از صف * کز پی خرقه
و جماع و علف * راست خواهی بدین تلنك خوشم * این کنم به که بار خلق کشم * حکیم سوزنی
بیت خر که ایست که به خو کرده * از تلنك ملوك تا بخراب ق توتك ج سکون واو و فتح
تاء مثناة ایله درت معنایه کلور اول بر قوشدر تعلیم ایله سخنکوی ایدرلر عربیده طوطی و ببغا
دخی دیرلر مزبور قوشك قفسنده قرشوسنه بر آیینه قورلر آیینه نك آردنده برکسنه
اوتوروب استدیکی سوزلری سویلر کرارا طوطی آیینه ده شکلن کوروب سویاین آنی
صانوب جناب باری تعالی جل شانه اول قوشه اول قدر ادراك و استعداد ویرمشدر که
ایشتدیکی سوزی ضبط ایدوب سویلر لیکن تعلیم اولنان سوزی سویلر غیری سوزه قادر
دکلدر حیات الحیوانده مزبور قوش صحیح یشل و صافی سیاه و رنکین قرمزیده اولدیغین
یازار هندوستان ولایتنده بر پرده اولور ثانی بر قسم قامشدر ریشه دخی دیرلر ثالث بر نوع
اتمکدر شهر قزوین و اطرافنه مخصوصدر رابع شیرازده بر محله آدیدر ق تورنك ج کاف
عربیده مذکور اولان تورنك معناسنه در ق تونك ج سکون واو و فتح نونله کنجینه
معناسنه درکه بایله توبك دخی دیرلر کذا فی لسان الشعرا ق توك ج فرهنك جهانکیریده
چشم معناسنه در قرالاوی بیت ز توك مست تو عالم خرابست * بقید زلف توخلقی
کرفتار ق مع اللام * تغال ج غین معجمه ایله خوار زمیلر لسانده وجه معناسنه در ق تغل ج
فتح غین معجمه ایله آغیل معناسنه در قیونك و کچی نك و صغرك اولسون ابو المعانی بیت بکرد کوی
تو عشاق بود سرکشته * چو کوسفند بشب در تغل همی آیند ق تل ج کیسه خیاط که ایکنه
و ابریشم و یوکسوك و غیری نسنه لر قورلر اکا قود دخی دیرلر میر نظمی بیت مشو در پی حرص
و آز ت دوان * مکن جیب و دامن تل در زبان ق تنبل ج سکون نون و ضم باء موحده ایله بوزن
سنبل یعنی مکر و حیله استاد منوچهری بیت بخت بی تقصیر و بخت روز بی مکروه غم * دهر بی
تلبیس و تنبل چرخ بی نیرنك و رنك * شمس فخری بیت دولت او عطای یزدانست * نه بمکر
و نه لبس و نه تنبل ق توال ج بوزن چوال یعنی نهایت هر چیزو دخی کیر و دونمك معناسنه در بمعنی
اول ابو المعانی بیت پاك شود در عشق یار و صلت آلوده مشو * کین ره عشقست باشد رفته
در وصلت توال ق توبال ج باء فارسیله مؤید الفضلاده بمعنی مس که عربیده نحاس دیرلر فرهنك
جهانکیریده بمعنی ریزه ز روسیم که عربیده قراضه دیرلر ق توبال ج واو مجهول و باء موحده ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی توال مرقوم ثانی مجمع الفرسده دمور دوکدکده ایشه یرامیوب دوکیلنی که
عربیده خبث الحدید دیرلر ق تویل ج واو مجهول و فتح باء موحده ایله بمعنی پیش پیشانی

يعنی آلنك اپلروسی كه قبله قريب يو در مير نظمی لطيف تشبيه ايلمش بيت چورويش ماه
وكيسو هاله او * كه تو بل شعله جواله او لغ توشمال ع سكون شين معجمه وفتح ميمله چاوش
معناسنه دركه دركاه سلاطينده خدمت ايدرلر ومیری ايشلرك مباشرلری معناسنه وله بيت
مكر بوده آنجا يكی توشمال * شدی نيك محضر و نيكو خصال لغ توشل و توشيل ع اول فتح
شين معجمه ثانی كسر ايله بر نوع لطيف ابنجه بزدر اكابر جامه ايدرلر آكا توزی دخی ديرلر
عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالی لغ تول ع واو مجهول ايله شرفنامه ده بمعنی كج دهان
و محاحك بمعنی پيرامون دهان فرهنك جهانكيريده واو معروفله بمعنی جنك و پرخاش شيخ
آزری بيت سنان صاعقه بوز دسراز دريچهء شب * چواز درون سيه روز تول خنجر
نيو * واو مجهول ايله رم معناسنه در زيرا توليدن رميدن معناسنه در توريدن وفا توليدن
دخی ديرلر حضرت مولانا قدس سره در صفت كواكب بيت سخت می تولی زتو بيعات او
وزدلال وكينه وآفات او لغ تويل ع كسر واو وسكون يای تحتانی ايله پيشانی معناسنه در
بعض فرهنكرده كلهء سر معناسنه مرويدر شمس فخری * قطعه * كركند شهريار خصم
شكار * سوی كردون نظر بخشمگين * اختران بر زمين نهند از بيم * از پی بندكیء شاه
تويل لغ مع الميم * تم ع ضم تاء مثناة ايله سماق معناسنه در كذا فی شرفنامه مؤيد الفضلاده
سكون تا ايله مرويدر لغ تخم ع معروف حبوباتدن هرنه اولورسه كه اكيلور وهر بيله بذر
ديرلر كسر ذال معجمه ايله شيخ سعدی بيت زمين شوره بر سنبل نيارد * در وتخم عمل ضايع
مكردان * مير نظمی بيت هركه تخم بدی بكشت همان * حاصلش جز بدی نيايد ازان لغ تتم ع
ضم تاءين وسكون ميمين ايله قطاس معناسنه دركه كاو كوهی قويروغيدر سپاهيلو آت
بوينه اصارلر عظيم شهرت وزياده مهابت كوسترر آكا غرشغاو وكرشكاو وكرشغا دخی ديرلر
لغ تم ع بر نوع يصی اوق دمرنيدر اكثر تركستانده قوللنورلر لغ تونهء كندم ع واو معروف
وفتح تاء مثناة ايله تخل بتی در تونه بدن انسانده سياه شكل كبی نسنه در اندن استعاره
طريقيله بت معناسنه استعمال اولنمشدر لغ تولوم ع واو معروف ومجهول وضم لام ايله
اسامه معناسنه در كذا فی شرفنامه لغ مع النون * تبان ع فتح باء موحده مشدده ايله
تمان معناسنه در مير نظمی بيت كشاده بند تبان دلارا * شده آيينهء بی مثل پيدا لغ تبنان ع
سكون باء موحده وفتح نونله تبان مرقوم معناسنه ونون باء موحده يه تقديميله دخی جائزدر
لغ تبن ع ضم باء موحده ايله شونه معناسنه ادات تركاندر كذا فی شرفنامه لغ تخم ريحان
وتخمكان ع يعنی امثال الاچی ايا يامانه تخمكياد دخی ديرلر ايضا فی شرفنامه لغ ترش شيرين ع
نه صحيح اكشی ونه صحيح طتلو اولان نسنه كه ميخوش تعبير ايدرلر هرنه ده كه اول طعم اوله عموما
وانار ده خصوصا اكرچه ترش ضم را ايله تلفظ اولنور كاهی تخفيف قصد اولنوب رايی ساكن
ايدرلر مصدری سكون را ايله ترشيدن كلور وشيرين ايله باخود آخر لفظله تركيب اولندقده
ابتداء راساكن اولور زيرا تصرفات مشتقاتده تخفيف مقصوددر لغ ترشيدن ع اكشمك
واكشتمك معناسنه مصدردر لغ ترغان ع سكون راء مهمله وفتح غين معجمه ايله ايكی معنايه
كلور اول رهبر كه عربيده دليل ديرلر ثانی باج معناسنه مير نظمی بيت نشسته برسر بالای

بالای ودربند * زياده روان ترغان بكيرد لغ تركان ع جمع ترکدر الف ونون ادات جمعدر
خواجه سلمان بيت كين زمان شمشير كينی بر ترك تركان آزمای * درديار تركان نه تركمان نه تركان
لغ ترنجان ع سكون نون وفتح جيمله كتب طبده بادرنجبويه دخی ديرلر عوام قوان اوتی
ديدكلريدر ترنج رايحه سنه قريب خوشبو رايحه سی واردر لغ تمن ع فتح ميمله اون ايكی بيك
عدده ديرلر تمان دخی جائزدر بوديارده كثرتدن كنايه ايدرلر اما الحالة هذه عجمده اللی
عباسی يه تمن ديرلر كه رومك غروشی حسابيله اون الی غروش ايكی ثلث اولور زيرا
عباسينك اوچی بر غروش حسابنه رايجدر مير نظمی بيت شاهی كه عطای او تمن بود
عالم به ثناش موءتمن بود * بعض ديارك رسوم عرفيه سنده اون بيك وبعض ديارده بش
بيك اقچه اعتبار ايدرلر چغتايده دخی تومان ديرلر لغ تن ع بحر ظلماتده اولور عظيم الجثه
بر نوع بالقدر آنی قوريدوب ييلان صوقنده وزهر ايچمشه ايچوررلر فی الحال قی ايدوب
خلاص اولورمش و بر معناسی دخی كلخن دركه تون لفظندن مخففدر لغ تنبان ع سكون
نون وفتح باء موحده ايله كور شجيلوك دريدن طونلريدر ودخی تومان معناسنه در
لغ تنبيدن ع سكون نون ويای تحتانی وكسر جيمله قولانی وقوشاغی محكم چكمك
لغ تنديدن ع سكون نون ويای تحتانی وكسر دال مهملهء اولی ايله بر نسنه آواز ويرمك
لغ تواكن ع ضم كافله چيلاق آديدركه غليواج وغليواژ دخی ديرلر كذا فی شرفنامه
لغ توان ع ايكی معنايه كلور اول كوج معناسنه كه عربيده قوت ديرلر ودخی قدرت
معناسنه توانستن دن صيغهء امر ووصف تركيبی وكاهی اسم فاعل استعمال اولنور كمال
خجندی بيت اينچنين صورت مطبوع زجان نتوان ساخت * در توان ساخت زقدر تو
روان نتوان ساخت * ثانی بمعنی ابر يعنی بولت مير خسرو بيت زسيلی كه بر كوه ريزد توان
شود بر سر كوه كشتی روان * خواجه عميد لويكی بيت زروی بحر معلق توان شده پيدا
چو پشت ماهی شيم از ميانهء جيحون لغ توانستن ع كسر نون وسكون سين مهمله ايله
قادر اولمق وكوجلو اولمق معناسنه در لغ توانيدن ع بمعنی توانستن مرقوم فارسيده بد طولا
اصحابی مصدردن مشتق اولان كلماتده حرف تبديلينه قائل اولمامغله حالی اوزن مصدر
اعتبار ايدرلر لغ توبان ع واو معروف وفتح باء موحده ايله بمعنی تنبان مرقوم لغ توبرسن ع
سكون باء موحده وفتح را وسين مهملتين ايله بوكلمش ايپ كه توب قاتدرسن معلوم
لغ توختن ع واو مجهول وسكون خاء معجمه ايله بش معنايه كلور اول بمعنی خواستن يعنی
استمك حكيم اسدی بيت بتيغ وسنان هركجا كينه توخت * كهی دل دريد و كهی سينه
دوخت * ثانی بمعنی كزاردن يعنی ادا ايتمك وعاريتی نسنه يی كيرو ويرمك ودين اودمك
رضی الدين نيشابوری بيت ايا ستوده بزركی كه وام شكر ترا * زبان بندهء تو توختن نميداند
ثالث بمعنی فروكردن يعنی اشاغی ايندرمك حكيم سنايی بيت خلق اكردر تو توخت ناكه
خار * توكل خويش از ودريغ مدار * رابع بمعنی اندك فراهم آوردن يعنی آز آز جمع ايلمك
حكيم اسدی بيت همه يادی از بخت آموختم * كه من كين بدين چارها توختم * خامس
فرهنك جهانكيريده بمعنی كشيدن مرويدر لغ توران ع مشهور مملكتدر توران زمين ديرلر

فریدون شاه اوغلی تورك منسوب اولغله شهنامه‌ده فردوسی ایران و توران خلقنك جنك
وجدالارین بیان ایدرکه تور اوغللری ایله ایرج اوغللری میاننده عداوت وخصومت نجه زمان
متمادی اولشیدی مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت ز توران زمین خیمه بیرون زدند *
سراپرده بر طرف جیحون زدند * تورنکان فتح راء مهمله وکاف فارسی وسکون نونله
یعنی ترلنکان مرقوم یعنی زنده کننده وپدید آرنده همه تعالی وتقدس کذا فی شرفنامه توریدن
کسر راء مهمله ایله خصم محضرنده خجیل وشرمنده اولمق معناسنه درکذا فی المجمع توزیدن
کسر زاء معجمه ایله بش معنایه کلور اول یعنی خواستن شیخ عراقی بیت زنهار از آن دو چشم
مست * فریاد از آن دو زلف کین توز * ثانی یعنی کزاردن وادا کردن ادیب صابر بیت
چند باشی روز وشب دلسوز بد ساز ای پسر * خام شادی توز اسب بیغمی تازای پسر
حکیم سنایی بیت یکزمان درکنج دانش وام نادانی بتوز * تا خر دیکدم برابومرکب همت
بتاز * ثالث یعنی اندوختن وحاصل کردن استاد دقیقی بیت بریکی جاه فایضت غالب
وز دکر جاه قاهرت کین توز * رابع یعنی فروکردن بمثل توختن خامس یعنی کشیدن کذا فی
فرهنك جهانکیری توسن واو مجهول ایله مفتوحه ده ذکری مرور ایدن توسن معناسنه در
اسب سرکش دیمکدر ابوالمعانی بیت هرکز نکشته اهل دلی رافلاك بمهر * زینهار بردی رام
نشد توسن مراد توشدان سکون شین معجمه ایله اسم مرکبدر توش ایله داندن آزق
قویاجق ظرف طغرجق وامثالی نسنه‌لرکه اهل سفر ایچنه نواله قویوب سفره کتورر لر
توشکان سکون شین معجمه وفتح کاف فارسیله حمام کلخنی کذا فی شرفنامه بو معنایه
ابوالمعانی بیت خوی محنت بریزد از سراپایم زتاب غم * دو دیده جام کرمابه درونم توشکان
کویا توشمان سکون شین معجمه وفتح میمله بعض نسنه ایچون وضع اولنان نشان ومیان
سرای معناسنه در توفیدن کسر فایله ایکی معنایه کلور اول صدا ویندا معناسنه حکیم
فردوسی بیت بتوفید کوه وبلرزید دشت * خروش سپاه از هوا برکذشت * وله بیت
خروشی برآمد ز اسفندیار * بتوفید از آواز او دشت وغار * ثانی جنبش وبرهم خوردکی
عربیده هزاهز دیرلر حکیم فردوسی بیت بتوفید شهر و برآمد خروش * توکفتی همی کرکند
نعره کوش * بعض فرهنکلرده فایرینه نون واقع اولمشدر تولیدن واو معروف وکسر
لام وسکون یای تحتانی وفتح دال مهمله ایله اوقلق وصانجمق معناسنه در ابوالمعانی بیت
رسیده راحتی جان حزین را * که پیکان مژه بر سینه تولید تولیکن کسر لام وفتح کاف
فارسیله یعنی تواکن مرقوم یعنی غلیواج کذا فی شرفنامه تومان یعنی تنبان مرقوم
و کورشجیلرك دری تومانی وکمچیلرك شلواری وزبان خوارزم وزبان مغانده اون بیك عدده
دیرلر تون ناحیهٔ مشرقده برمملکت یاخود برشهر آدیدر ودخی کلخن که غایت قزمش
اوله شاعر بیت کروهی آمدند در کرد بیرون * چو آتش از میان کلخن تون * شرفنامه‌ده
قرار کاه نطفه معناسنه در یعنی رحم مادر ادای ترکانه در تونیدن کسر نونله یعنی توفیدن
مرقوم کذا فی جهانکیری تهمتن شرفنامه‌ده ضم تایله مرویدر خداوند سپاه کران
ورستمك القابندندر مع الواو تفو ضم فایله یعنی آب دهن یعنی توکرك کمال اسمعیل بیت

بیت با کف در بار تو هردم بر شك * ابر زند بر رخ دریا تفو * وتوکرمك معناسنه ده استعمال
اولنور ابو شکور بیت نبشکرده ببرید زیر کلو * تفو بر چنین ناشکیبا تفو تالو ضم
ضم لام ایله مابین تیر یعنی یلکه وارنجه دیرلر ابو رافع بیت تیر اندر قلب دشمن تا تلو * میخلد
چونانکه در چشمش تلو تندرو سکون نون ودال موقوف وضم راء مهملتین ایله بخیل
وخسیس واکشی یوزلو معناسنه کذا فی المشکلات بو معنایه ابوالمعانی بیت بوده است
احسان تو بر خلق عالم رایکان * میشود نزد کفت دریای عمان تندرو تو واو مجهول
ایله ضمیر خطابدر سن دیمك معناسنه افصح بودرکه واو اظهار اولنیوب ضم تانك اشباعیله
تلفظ اولنه همام تبریزی بیت مکر سنکین دلست وجان ندارد * هر آنکس که چو تو جانان
ندارد * واو ادات رابطه اولان استهداخال اولنوب بعض محلده واو ساقط اولوب یالکز ضمه ایله
تست دینلور وعلامت مفعول اولان رایه ادخال اولندقده ترادینلور که اصللری تو است وتورا
ایدی وکاهی ضرورت شعر حسبیله واو اثبات اولنوب تلفظ اولنور مثالی حکیم اسدی
بیت همه با توست از بجوییش باز * تا نیاید کمی کشاید راز تو واو معروفله وتانك اشباعیله
اوج معنایه کلور اول قیماق که سودی قینادوب اوزرنده منعقد اولانی آلورلر عربیده قسطا
دیرلر ثانی قات معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت من این ایوان نه تورا نمیدانم
نمیدانم * من این نقاش جادو را نمیدانم نمیدانم * ثالث پرده معناسنه که تاه وتوه دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت رحمت صد تو بر آن بلقیس باد * که خدایش عقل صد
مرده بداد توبرتو یعنی قات اندر قات ودخی قمرانمك که کاهی وامثالی اولور تووه
واوی زیاده اشباع ایچون بر واو دخی یازرلر قیماق معناسنه در تهو ضم هایله یعنی تفو
یعنی آغزدن توکرك آتمق که تف وتفو ده دخی دیرلر ابوالمعانی بیت دهد دولت فلك هر ناسزا را
تهو باشد چنین اقبال دنیا تهیو سکون ها وضم یای تحتانیله یعنی تفوکه تبس وتهو دخی
دیرلر شرفنامه‌ده یعنی تیهو مرقومدر مع الهاء تتره سکون تاء مثناة وفتح راء مهمله
ایله سماق معناسنه کذا فی المجمع تخمه سکون خاء معجمه وفتح میمله اوج معنایه در اول
معده‌ده طعام فاسد اولوب هضم اولمامغه دیرلر عربیده هیضه دیرلر حکیم سنایی بیت
تخمه چون هاضمه تباه شود * معده پژمرده ودوتاه شود * ثانی اصل ونژاد معناسنه در
حکیم فردوسی بیت یکی آنکه از تخمهٔ کیقباد * همی از تو کیرند کوبی نژاد * وحکیم اسدی
نطفه معناسنه دیمشدر بیت بت زاولی کفت ازین هر چهار * نیم من جز از تخمهٔ شهریار
ثالث یره اکیلن حبوبات تخم معناسنه تخمیانه هر نه کونه تخم اولورسه بغدای واریه
وغیری حبوبات دن وسبزه وات تخملری والحاصل هر نه تخم که یره اکیلور اکا دیرلر ترخه
ضم راء مهمله وسکون خاء معجمه وفتح جیمله توك مرقوم معناسنه ترسه سکون را
وفتح سین مهملتین ایله یعنی قوس وقزح کذا فی تحفة الاحباب ترشه سکون راء مهمله
وفتح شین معجمه ایله قوزی قولاغی دیرلر اوزنجه براکشی طعملو بپراقدر نباتات نوعندن
ترمه سکون راء مهمله وفتح میم ایله اکرم که ایرایچنه یصدق کبی دیکرلر اکا ادرم وادرمه
دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت زین با ترمه نکه کن چه خواهی کشت سوار * تا نیفتی چه شوی

بجمله بر وجمله پذیر ﴿ترنجیده﴾ ضم راء مهمله وسكون نون ویاى تحتانى وكسر جیمله ایكى
معنایه كلور اول یعنى چین وازتك حضرت مولانا قدس سره بیت سیب بكفت اى ترنج
ازچه ترنجیده * كفت من ازچشم بدمى نشوم خودجدا * ثانى یعنى كشیده استاد عنصرى
بیت بیاراست خودراچومردان جنك * ترنجیده بى بارك تنك تنك ﴿ترودة﴾ بوزن
ستوده ﴿تروه﴾ بوزن سرفه كلاهما یعنى جفت كه عربیده زوج دیرلر توروه دخى دیرلر
كذا فى مجمع الفرس اداة الفضلاده یعنى توده یعنى كومه اولمش نسنه ﴿تروشه﴾ یعنى
توشه مرقوم وفرهنك جهانكیریده برمیوه آدیدر ﴿ترویه﴾ ضم راء مهمله وواو معروف
وفتح یاى تحتانیله یوللق ایام شتاده باچقدن نردبان كبى اولد وغفده دیرلر میرنظمى بیت درایام
شتا نتواند پویه * ره هموار چون باشد ترویه ﴿تفسه﴾ سكون فا وفتح سین مهمله ایله
اول سیاه لكه كه بشره آدمیده ظاهر اولور سببى تهیج سودادر اكا تاش دخى دیرلر وعربیده
كلفه وهندى لسانده چهانى دیرلر ﴿تكله﴾ سكون كاف وفتح لامله ایكى معنایه در اول
اتابكان شیرازدن برینك اسمیدركه آنى پادشاه ایلدیلر شیخ سعدى بیت مظفرالدین
سلجوق شاه كزعدلش * روان تكله وبونصر وسعد میناز د * ثانى دیوانه یه دیرلر ﴿تكمه﴾
سكون كاف وفتح میمله دوكمه در میرخسرو در نعت رسول علیه السلام بیت كرد نعلین ره روان
وهت * شرف تكمه كلاه همه * شیخ عطار بیت تكمهاى زركه برسحاب شاهان دیده
اخكرى چندى درخشان كشته در خاكسترست ﴿تكه﴾ فتح كافله ایكى معنایه در اول
برنوع اوقدركه معروفدر ثانى پشته وجاى رفیع معناسنه در كذا فى فرهنك جهانكیرى
﴿تلنه﴾ سكون لام وفتح نونله خواهش یعنى سؤال ودخى كدالك ایتمك كه تلنك دخى دینلور
كمال اسمعیل * قطعه * اكنون كه زهیچ سود ندارد * بازار هنرو ران روایى * تلنه بتو آورم كه
هستى * معشوقه روز بى نوایى ﴿تلوسه﴾ ضم لام وفتح سین مهمله ایله غلاف شمشیر وخنجر
وبچاق وامثالى نیام دخى دیرلر شجاعى بیت خیال غمزه ات ازبس كه دردلم بخلید * دلم تلوسه
شمشیر آبدار تو كشت * شرفنامه ده خرمانك اولى یعنى هنوز اولمامش مشكلاتده وهى
مبادى الطلع مسطوردر ﴿تنده﴾ سكون نون ایله اول غنچه كل وسایرى كه هنوز یپراقلرى
كورینه تنده یدن مصحف دیدر كذا فى شرفنامه ﴿تنره﴾ سكون نون وفتح راء مهمله ایله تنده
مرقوم معناسنه در كذا فى المجمع ﴿تواهه﴾ فتح هاء اول واخفاء ثانیله برنوع طعامدرات
وبادنجان ایله بشورورلر تباهه دخى دیرلر كذا فى شرفنامه بومعنایه ابوالمعانى * قطعه *
چند آن میزبان خوب خصال * پیش مهمان تواهه آرد * هم دونان سفید در سفره *
ودرویش كشادكى دارد ﴿توبره﴾ واو معروف وسكون باء موحده ایله تركیده قلب بعض
ایله توربه دیدكلریدر تون دخى دیرلر ﴿توبزه﴾ واو مجهول وفتح باء موحده وزاء معجمه ایله
پاره خربزه یعنى قاون وقارپوز دلمى ﴿توبه﴾ واو معروف وفتح باء موحده ایله قوس
وقزح معناسنه یاى تحتانیله تویه دخى دیرلر ﴿توته﴾ واو معروف وفتح تاء مثناة ایله بدن
انسانده سیاه سكل كبى نسنه در سوداى محترقدن ظاهر اولور اكثر كوز قپاغنك ایچنده
وطشره سنده اولور كاهى سرخ وكاهى سیاه اولور سودا ایله قان محترق اولدقده سرخ اولور

اولور واصلنده ثاء مثلثه ایله توثه در ابوالمعانى * قطعه * اثر مردمك بچشم رقیب * كرده
ظاهر بچشم من توته * درجلاجش یكى طبیب بكفت * چشم او ایدش سود پوته ﴿توجیه﴾
كسر جیم وفتح یاى تحتانى ایله یعنى سیلاب استاد رودكى بیت خودرا جوید همه خونى
وزیب * همچنان چون توجیه جوید نشیب ﴿توخته﴾ سكون خاء معجمه وفتح تاء مثناة
ایله توختن لفظنك جمیع معنالرنده اسم مفعول اولور خواسته وكزارده وجمع كرده وفروكرده
وكشیده واندوخته كبى ﴿توچخه﴾ سكون خاء معجمه وفتح جیم فارسیله دیوارده بعض
نسنه قویاجق یر ابوالمعانى * قطعه * عرضحالى بروفرستادم * اونخواند ونهاد
بر توچخه * بعد ازان صره نهادم پیش * بى توقف كشاد داد بوچخه ﴿تودره﴾
واو مجهول وفتح دال وراء مهملتین ایله برقوشدر جثه سى ایریجه واتى لذیذ اولور اكا
چال دخى دیرلر حكیم اسدى بیت دمان یوز تازان بر آهو بره * كمین ساخته چرخ بر تودره
﴿توده﴾ واو معروف وفتح دال مهمله واخفاء هایله یغن یعنى تل لكن یغلمش اوله طپراق
اولسون غیرى اولسون شمس فخرى بیت عطاى او نباشد بدین بدین * بود ازلعل وكوهر
توده توده * حكیم اسدى بیت بها توده كردند زروكهر * بها بر كرفت آن خرچان كر *
میرنظمى بیت درباغ وفا بكشود جانان * نهاده توده كل پیش یاران ﴿تودوده﴾
یعنى دود ولسان الشعراده یعنى توده مسطوردر ﴿تورته﴾ سكون واو وراء مهمله وفتح
تاء مثناة ایله شرفنامه ده كلید معناسنه در بومعنایه ابوالمعانى بیت كشاده تورته
كنجینه راز * معانى كرد ظاهر آن شه ناز ﴿توروه﴾ ضم راء مهمله ایله یعنى جفت كه عربیده
زوج دیرلر كذا فى المجمع ﴿توره﴾ واو مجهول وفتح راء مهمله واخفاء هایله یعنى قاعده
واسلوب بو عبارت تركیده دخى استعمال اولنور مولانا هاتفى بیت بسى توره دانان جنكیز
كیش * بجنكیز خویش وز جنكیز پیش * ابوالمعانى * قطعه * نیكخواهان جفاى بى پایان
بر سیهكار لطف موفون * بابدان نیكى ونیكان بد * این چه طرز مخالف این تون ﴿توسه﴾
واو مجهول وفتح سین مهمله ایله بسلنمش حیوان آت اولسون غیرى اولسون میرنظمى
بیت بوالهوس راهمى دهى بوسه * ازچه پرورده این خر توسه ﴿توشه﴾ واو معروف
وفتح شین معجمه ایله یعنى زاد راه اصلنده توش قوتدر هاء اختصاصیه ایله آزغه علم اولمشدر
مولانا هاتفى بیت بنوعى كه تاهفت سال درست * نباید از كس توشه جست * شرفنامه ده
یعنى سینه مرویدر ﴿توقه﴾ فتح قافله بوزن موقه یعنى كمرسار كذا فى شرفنامه
﴿تولبره﴾ سكون لام وفتح باء موحده وراء مهمله ایله پابوج وادك قالبى معناسنه
ابوالمعانى بیت كس زن بوده است چو كفش فراخ * كیر عنقش چو تولبره باشد ﴿توله﴾
واو معروف وفتح لامله باچق معناسنه عربیده وحل دیرلر طالب آملى بیت دوسال آمدكه
ازخیل سكانت * تراچون توله فرش آستانت * واو مجهول ایله ابه كومه جى دیدكلرى اوت
عربیده خبازى دیرلر ﴿تونكه﴾ واو مجهول وسكون نون وفتح كاف عجمیله شرفنامه ده
یعنى شب وفرهنك جهانكیریده یعنى كنجینه واقعدر ﴿توه﴾ بوزن كوه ایكى معنایه در
اول قات ثانى پرده معناسنه در ایكى معنایه ترتیب اوزن میرنظمى بیت قامت من شد

از جفایت تو ه * نکشوده ز روی خوبت تو ه لغ ته ح اظهار هایله بمعنی پف کذا فی المجمع
لغ نیره ح ضم یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله قره طاوق دیدکاری کوچك قوش که بلبل کبی
خوش آوازدر * وهو الدجاجة الاسود کذا فی کتاب السامی لغ مع الیاء التحتانی * ترکانی ح
زنان ترکه مخصوص فراجه نوعندن بر طرز فراجه در شرف شفروه * قطعه * چون رفت
خبر سوی ملکشاه * خالی ز طرب کفن بخشید * ترکان بموافقت بر آمد * ترکانی و پیرهن
بخشید لغ ترك غری ح فتح غین معجمه وکسر راء مهمله ایله ولایت ترکستانده قونار کوچر
بر طائفه نك آدیدر غایت خونریز وتند خوی وکثرتلرندن حکامه قارشو قویوب اطاعت
ایتمزلر لغ ترنجی ح ضم راء مهمله وسکون نون وکسر جیمله چمدك معناسنه درکه بری ایکی
پرمق طرنغیله آخرك دریسن طوتوب صقر ابو المعانی بیت رقیب سك صفت در بزم دلدار
ترنجی میکند پنهان که برخیز لغ ترلقی ح ضم زاء معجمه وسکون لام وکسر قافله یوغرت صویی
نمك ایله قینادوب قوریدرلر اکشی کبی اولور بعضا طعامه قورلر کذا فی الصحاح لغ تلنکی ح
ضم لام وسکون نون وکسر کاف فارسیله بمعنی خواهنده دانجی که عربیده سائل دیرلر کمال
اسمعیل بیت بکیش خام طمع خواند ویکی بی نفس * یکی تلنکی کابل بکیش خواری خواد
لغ تلی ح بجامك مرادم واد ویه قوطوسی مرهمدان دخی دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر
نظمی بیت یکی شاکرد بجام سر افراز * تلی آورد باصد شیوه ونا ز * اما کتاب السامی
فی الاسامی ده درزیلرك ایکنه وابریشم قودقلری کیسه معناسنه مسطوردر لغ تندی ح
سکون نون ایله وجود انسانده ظاهر اولور یومری وغلیظ اولان نسنه
ودخی اوجی سوری وکسکین اولان دمور نسنه لر وحدت طبع وغضب وسرکشی معناسنه ده
کلور لغ تونکی ح سکون واو وفتح تاء مثناة وکسر کاف فارسیله برنوع اقچه در زمان قدیمده
رایج ایمش میر عماره بیت با بر رحمی ماند همیشه دست امیر * چکونه ابر کجا تونکیش بارانست
لغ توتی ح واو معروف وکسر تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول توتك مرقوم معناسنه که
بر قوشدر تعلیم ایله سخنکوی اولور عربیده طوطی دیرلر ثانی کشنی وجهازی معناسنه در
کذا فی فرهنك جهانکیری لغ تودری ح فتح دال وکسر راء مهملتین ایله قوش اتمکی دیدکاری
اوت تخمی سرخ وبیاض اولور لغ توزی ح واو معروف وکسر زاء معجمه ایله اوچ معنایه در
اول برنوع لطیف جامه در شهر توزده اشلنور غایت لطیف وابنجه اولدوغندن آکا برقفتان
ایدرلر بز اولدوغنه بو بیت دلالت ایدر استاد دقیقی بیت قاقم وسنجاب در صرماسه چار *
توزی وکتان بکرما هفت هشت * مجود یده آغر بهالو بر جامه در ملمع ودقیق اولور یازایامنده
کیرلر دیو روایت ایدر اما مجمع الفرس ده ومشکلاتده اینجه طوقنمش کتان دردیو نقل
اولنمشدر وصاحب مجمع بو بیتی مدعاسنه موافق ایراد ایتمش عبد الواسع جبلی بیت
بدخواه توز هیبت تو سوخته چنانك * ازماهتاب توزی واز آفتاب نیر * وفرهنك
جهانکیری صاحبی ده کتان اوراق طرفنه ذاهب اولوب بو بیتی ایراد ایتمش حکیم سنایی
بیت بند بندم همه بکشاد چو توزی ازماه * تا تو بر تارك خورشید ببستی قصبی
مختاری بو معنایه دیمش در بیت در آفتاب امن تو اکنون بکازرون * توزی

توزی رفو کنند بتاء دیرما هتاب * ثانی کشتی معناسنه ده استعمال اولنمشدر خواجه عمید
لویکی * قطعه * تا ابد ناهید بربط ساز از ین چند بیت * درین دندان مذاق شکر
خوزی نشست * هرکه بر درکاه او کرد التجا رست از محن * ایمنست از موج دریا هرکه
در توزی نشست * ثالث توختن لفظنك مضارعی اولور آز آز جمع ایلمك معناسنه استاد
رودکی بیت بجمله خواهم یکماهه از تو بوسه شها * بکیج کیج نخواهم که کام من توزی لغ توژی ح
زاء فارسیله اطفال مکتبه بر مقدار نواله کوتروب بربینه ضیافت ایلمکه دیرلر کذا فی المجمع
لغ توشی ح کسر شین معجمه ایله خسته ده جاندن رمق قالمغه دیرلر ابو المعانی بیت بوسو
با لیلم آمد چون خیال وصل یار * تازه جان داد دست او توشی ز جانم مانده بود لغ تونی ح واو
معروف وکسر نونله اوچ معنایه کلور اول بمعنی دزد وعیار حضرت مولانا قدس سره بیت کیف
مکر قصد من آمد خونی است * باطمع داد کداو تونی است * ثانی ایراق کلمشه دیرلر
ابو المعانی بیت رفته بوده از غم حسرت پی وصل نکار * آمدم اکنون چو تونی کرد سیاحی
دلم * ثالث اصل وولایتی وحسب ونسبی نامعلوم اولانه دیرلر لغ توی ح بوزن کوی درت
معنایه کلور اول قات معناسنه که مثنی ومحیط اوله شلغم وصوغان قاتلری کبی که بری
اوزرنده واقع اوله استاد دیمشدر بیت نهر آموازیم جود تر ایك جوی بود * آسمان
از کاشفت یکعقده نه توی بود * ثانی بمعنی اندرون یعنی ایچرو بسحاق الاطعمه بیت در توی
دهن که دار ضرب است * دندان سکه زد بنام بغرا * ثالث تاه وولای معناسنه دولای
دیمکده دو توی دیرلر میر خسرو بیت ورق کاهل معنی سیاهش کنند * که روز توی
کلاهش کنند * سیف اسفرنکی بیت چیست آن نیزه که چون جوشن * توی بر تو نماید
ویکتاست * رابع چشن ومیزبانی یعنی قونقلق کذا فی فرهنك جهانکیری لغ باب الثاء المثلثة
المفتوحة مع الالف ح زبان عجمده اکرچه ثاء مثلثه واقع اولمامشدر لکن عربیدن بعض کلمه
اخذ ایدوب کند ولغتلری کبی استعمال ایدرلر بعض فرهنکلرده سکز حرف عربی یی یازمامشلر
چونکه مراد راقم حروف بو مجموعه جدیده جمله یی جامع اولمقدر آکا بناء تحریری لازم اولمغین
استعمال اولنان بر قاچ لغت عربیه نقل وترقیم اولندی جمله دن لغ ثنا ح حمد وستایش
معناسنه در مولانا محمد ظهوری بیت ثنا میکنم ایزد پاك را * زیاده طارم تاك را *
لغ ثری ح فتح راء مهمله والف مقصوره ایله یرالتی معناسنه میر نظمی بیت میکند توحید
تو بهر ثنا * هرچه هست است از ثریا تا ثری لغ مع الباء الموحدة * ثاقب ح کسر قافله
دلیجی معناسنه خواجه حافظ بیت ز رقیب دیو سیرت بخدای خود پناهم * مکر آن شهاب
ثاقب مددی کند سها را * سها ضم سین مهمله ایله خرده یلدزه دیرلر لغ ثوب ح سکون واو
ایله بمعنی جامه شیخ عطار بیت هرکه ثوبی با تن عاری دهد * در دو عالم ایزدش یاری دهد
وعربی اشعارده دخی وارد اولمشدر متنبی بیت وفی الناس من یرضی بمیسور عیشة *
ومرکوبه رجلاه والثوب جلده لغ مع التاء المثناة * ثابت ح کسر باء موحده ایله محکم
واستوار ودر جابر قرار مولانا جامی بیت جامی که ستم را بخش نجات * توبه روزی کن وبر توبه
ثبات * وسبعه سیاره دن غیری نجومه ثوابت دیرلر حرکتلری وسیرلری اولمامغله لغ مع الراء

باب الثاء المفتوح

المهله * ثمر فی فتح میمله میوه که بر وبار دیرلر شیخ عطار بیت بهر خدمت هرکه بربندد کمر
از درخت معرفت باید ثمر فی مع النون * ثمن فی فتح میمله بها قیمت معناسنه خواجه حافظ بیت
هر آنکه کنج قناعت بکنج دنیا داد * فروخت یوسف مصری بکمترین ثمنی فی مع الهاء * ثلاثه
غساله فی عربیدر معده طعامدن خالی ایکن اوچ قدح شراب که حکما قوانجه معده یی اخلاط
ردیه دن پاك وتنقیه ایدر دفا رسیده آکا استاد یرلر کسر سین مهمله ایله بر طبیب دیمشدر بیت
کرنوشی ثلثهٔ غساله * طبعت بکند هوس نواله * کثرت استعمال ایله سرخوش اولق
معناسنه اولمشدر شعرای رومدن قنالی زاده علی افندی بو بیتی مناسب دیمشدر بیت قچن
ثلاثهٔ غساله نی ایدرسم نوش * اولور اوچر لمه دن مضطرب سفینهٔ هوش * عربیده دخی
استعمال اولنمشدر لابن المعتز * نظم * خل الزمان اذا تفاحش او جنح * واشك الهموم الی المدامة
والقدح * واحفظ فوادك ان شربت ثلثة * واحذر علیه ان یطیر من الفرح * هذا
دواء للهموم مجرب * فاقبل مشورة صاحب لك نصح فی من المضمومة مع الالف * ثریا فی
فتح راء مهمله ویای تحتانی مشدده ایله اولکر دیدکاری یلدز در ماه پروین ده دیرلر منازل
قمردن بر منزله در هبوط و طلوعی واردر شیخ عطار بیت بندکان حق چو جان را باختند
اسب همت تا ثریا تاختند * واستعاره طریقیله محبوبك دیشلری وصف اولنور ابو المعانی
بیت در میان لعل مروارید بوده شعله پاش * قدرت یزدان ببین در مه ثریا کرده جا فی باب
الجیم المفتوحة مع الالف * جا فی مکان معناسنه حقیقتا ومجازا استعمال اولنور میرزا قلی ب الجيم الموحدة المفتوحة
بیك بیت از بزم تا زآمدن من برون رود * برخاست کرم وداد ن جا را بهانه ساخت *
مثال معنی ثانی خواجه حافظ بیت در آن زمین که نسیمی وزد ز طرهٔ دوست * چه جای
دم زدن نافهای تا تاریست * وبدل معناسنه کاور مثلا فلان یرینه بجای فلان دیرلر خواجه
حافظ بیت ده روزه مهر کردون افسانه است وافسون * نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا
یای تحتانی ایله جای دخی دیرلر کلمهٔ جا عربیده آمد معناسنه در وچقمایده الی معناسنه انتهاء
غایت ادا ایدر صباحه دك دیمکده تا نکغا جا دیرلر فی جابلسا فی کسر باء موحده وسکون لام
وفتح سین مهمله ایله جانب مغرب انتهاسنده بر شهر اسمیدر فی جابلقا فی کسر با وسکون لام
وفتح قافله جانب مشرق انتهاسنده بر شهر اسمیدر خواجه سلمان بیت بهر جایی که خواهی
رفت وخواهی خورد رزق خود * نخواهد بیش وکم کشتن بجابلقا وجابلسا فی جامیا فی
کسر میم وفتح یای تحتانی ایله بر شهر آدیدر خلقی کفره در فی جان افزا وجانفزا فی کلاهما
بسکون النون هر نه که مدد حیات اوله حقیقتا ومجازا استعمال اولنور ابو المعانی بیت ای لب
میگون لعلت جانفزای عاشقان * وی غم هجران وصلت دلکشای عاشقان فی جانگزا فی
سکون نون وفتح کاف فارسی وزاء معجمه ایله هر نه که طبیعته نفرت ویروب ناملایم اوله
حقیقتا ومجازا اسم مرکبدر جان اصریجی معناسنه وله ایضا بیت شد جواب تلخ تو بر خستگان
آب حیات * روی ناپاك رقیبت جانگزای عاشقان فی جبا فی فتح باء موحده ایله اوچ
معنایه کلور اول بمعنی نهان شدن ثانی بد دل بودن ثالث کیرو طورمق معناسنه بو اوچ
معنایه ده عربیله مستعملدر وقصر الفله یه عربیدر رقوبی اطرافنده اولان طپراق معناسنه

معناسنه وضم جیم ایله وباء مشدده ایله ینه عربیدر بددل معناسنه وکسر جیم ایله ده عربیدر
دوه لر ایچون صو جمع ایلمك معناسنه فی جخما فی سکون خاء معجمه ایله قاو وچقماق کیسه سی
شمس فخری بیت بجای شانه وآتش زنه سپاهی او * کنند پر ز یواقیت کیسهٔ جخما
فی جرا فی فتح راء مهمله ایله وظیفه ونفقه معناسنه ابو المعانی ایکی معنایه بیت جرا دارم
بکوی باد رفتن * زکوة حسن اوکردم جرا خوار فی جفتا فی سکون فاو فتح تاء مثناة ایله
اکلش واکری اولمش معناسنه جفته دخی دیرلر کذا فی المجمع فی جفا فی معروف جور وستم
وظلم حکیم انوری بیت تمتعی که من از خلق در جهان دیدم * همان جفای پدر بود وسیلهٔ
استاد فی جلبا فی سکون لام وفتح باء موحده ایله قوغه نك ایچی بغلنان اغاجه دیرلر فی جنا فی
فتح نونله بوزن ثنا میوه که اغاج اوزرنده اوله ابو المعانی بیت جاهلان کر عاقلان را بدکارند
نیست غم * سنك انداز ند طفلان چون جنا دارد درخت فی جوا فی بوزن نوا استرآبادیلر
لسانیده جدا یعنی آیریلق معناسنه در میر نظمی بیت دارد م در سر ز سودایش هوا * چون
شود آن ماهرو از من جوا فی مع الباء * جاروب فی ضم راء مهمله ایله سپورکه معناسنه در
جا ایله رویدن مرکبدر جا معلوم روب اسم فاعلدر یر سپوریجی دیمك اولور واصلی روب جادر
وصفیتدن علمیته نقل اولنوب مضاف الیه تقدیم اولنمشدر سپورمك مجازا آلت فاعله
منسوبدر لکن اسم فاعل اطلاق اولنور خواجه سلمان بیت روضهٔ پاك حسینی است اینکه
مشکین زلف حور * خویشتن را بسته بر جاروب این جنتسراست فی جاماسب وجامسب فی
کلاهما بفتح المیم حضرت دانیالك اوغلیدر علم حکمتده مشهور جهان بر حکیم نادره داندر
مشرفنامه ده کشتاسب شاهك وزیریدر جامسب نامه آنك تألیفیدر جاماس دخی دیرلر
فی جامه خواب فی فتح خاو واو معدوله ایله مفروشدن عبارتدر اصلی همزه ایله جامهٔ خوابدر
اویقو اثوابی دیمك اولور علمیته نقل اولنیجق علامت اضافت اولان همزه ساقط اولنمشدر
مولانا جامی بیت جدا کرد پس یوسف ژرف یاب * ز پیش زلیخا بشب جامه خواب
فی جرب فی سکون راء مهمله ایله غالب وهر ایش الندن کلور جرب دست دیرلر وبر معناسی
دخی یاغلو ماکولاته دیرلر حکیم خاقانی بیت جرب وشیرین نعمت دنیا * بمکس راندش
نمی ارزد * عربیده فتح را ایله وجود انسانده اولان خارش که ترکیده اویوز دیرلر فی جلاب فی
بوزن صواب ایاقلی کوپه که زنان قولقلرینه اصارلر فی جلب فی فتحتین ایله روسبی عورت
شمس فخری بیت کسی که یکسر موازهوایش بر کردد * یقین که مادر اوزانیه است وزنش
جلب * بر معناسی دخی زنجیر که چالرلر حکیم فردوسی بیت برفتند نیمی کذشته ز شب
نه بانك تبیره نه بوق وجلب * وترفنده نسنه معناسنه ده منقولدر فی جمشاسب فی سکون میم
وفتح شین معجمه وسین مهمله ایله جمك جمع معنالریله مترادفدر جمشید ده اولسون اسکندر ده
اولسون عنقریب جمله تفصیلی ذکر اولنور انشاء الله تعالی حکیم اسدی بیت بدانست
هر کس که کرشاسبست * فروزندهٔ تخت جمشاسبست * فی جناب فی فتح نونله درت معنایه
کلور اول برکر ودرکه جناح دیمکله معروفدر حکیم خاقانی * قطعه * خاطر تو مرغ وار هست
پرواز عقل * یافته هر صبحدم دانهٔ اهل ثواب * دیده مراهست صبح باد لم از هر دوکون *

عشق نهاده كروغفر كشيله جناب * خواجه عميد لويكى * قطعه * روزى كه رزمكاه شود
پرز سيل خون * بر سيل خون زسر بدواند جناب تيغ * جز با جزنك كر زبكويد اجل
سخن * جز باقضا بمرك نبندد جناب تيغ * ثانى قپوارد نه طيادقلرى اغاجه ديرلر ابو المعانى
بيت چنان بوده عدلش كه در عهد او * نبندند خانه بقفل و جناب * ثالث بمعنى قدر ورتبه
وله بيت شه شهريار جهان بنده اش * ز بس رتبه اش بوده عالى جناب * رابع قپو اوكنده
اولان صوندرمه عربيده دركاه آستانه و اطراف سراى وكوشه معنالرينه در نتكم شاعر
ديمشدر بيت يارب اين مايم واين دركاه صدر انبياست * يارب اين مايم واين خاك
جناب مصطفاست * وكسر ايله عربيده كردن وسرچارده اولان ايپه ديرلر ل جنب م
سكون نونله بمعنى نزد كذا فى شرفنامه بو معنايه مولانا عرفى بيت اى نه فلك زخرمن صنع
تو دانه * درجنب كبرياى توعرش آشيانه ل جنك جلاب م سكون نون وكاف فارسى
وفتح جيمله بمعنى مكر وحيله وخدعه ودخى بر نسنه يى كيرو قومق يعنى تأخير ايتمك حقيقتا
ومجازا ل جنوب م مقابل شمال اولان طرف بعض نسخه ده بادشرقى معناسنه مرويدر
ل جنيب م كسر نون وسكون ياى تحتانيله يدك معناسنه فارسيله جنيبت دخى استعمال
اولنور مير نظمى بيت سمند فلك بوده اورا جنيب * هلال قمر بوده سيمين ركيب ل جواب
نظيره معناسنه كمال نجند بيت مطلع انوار حسن است آن رخ چون آفتاب * مطلعى كفتم
بدين خوبى كه ميكويد جواب * مقابله كلام ورد سؤال وامثالى شعرده استعمال اولنور اما
مركب اولدقده آب شعير معناسنه آب جو تقديرنده ابو المعانى بيت پرسشى كر ميكند
از حال دل * عاشق دلخسته را بايد جواب ل جيب م سكون ياى تحتانى وباء موقوفله
بمعنى كريبان وعربيده قيون معناسنه وله بيت جيب ودامن پرشد از در سرشك * چون
زر وسيم عطاى شهريار ل مع التاء * جاست م سكون سين مهمله وتاء موقوفله اوزم
صقدقلرى بو معناسنه كذا فى المجمع ل جالوت م حضرت داود على نبينا وعليه الصلوة
والسلام ايله جنك ايدوب حضرت داود اوب قتل ايلدوكى كافرك آديدر كذا فى شرفنامه
ل جامه نشست م دوشنجك اثواب حكيم فردوسى بيت همه كردكن خواسته هرچه هست
پرستنده وجامهاى نشست ل جرب دست م ايكى معنايه در اول الى اوزديرلر هرنه يه
يا پشرايسه وجوده كتورر مولانا محمد ظهورى بيت چو برخوان اكرام مستان نشست *
بيك نغمه در يوزه شد جرب دست * ثانى آت حربى مراد اوزن قوللنور پهلوانه ديرلر
ل جرست م كسر را وسكون سين مهملتين ايله ديشلرى صقوب صدا چقرمغه ديرلر
وصقلق ويرمك معناسنه ده مرويدر فرهنك جهانكيريده راء مشدده ايله واقعدر مير نظمى
بيت چو با خشم وتندى جرست كرده است * ميانش كرفت و بسر برده است ل جرشفت م
سكون راء مهمله وفتح شين معجمه ايله هجو معناسنه در استاد عنصرى بيت چون بترسى
ز بلاها واكفت * شعر بايدكه نكويى جرشفت ل جست م سكون سين مهمله ايله بوزن
دست جستن لفظندن فعل ماضيدر صچرادى ديمك اولور حكيم شفايى بيت ز مژكان
تا كهانش سايه بردست * فتادواز غوانش از سمن جست ل جغبوت م سكون غين معجمه

معجمه وضم باء موحده ايله ايچ طوله سى كه عربيده خسود يرلر جيم فارسيله دخى جائز اولدوغى
منقولدر وفتح غين معجمه ايله ده مرويدر سرورى مجمع الفرسده جيم وسكون غين ايله تصحيح
ايلمش وشمس فخرى باءى غينه تقديم ايله جبغوت نقل ايلمشدر ل جغشت م فتح غين
وسكون شين معجمتين ايله تره نوعندن بر سبزه در اول بهارده جمله سبزه لردن اقدم بتر سركه
ايله نانخورش ايدرلر خراسان خلقى ميانده بر مثلدر جانى بجغشت كشيدم يعنى عمرى
عسرت ايله بوللغه ايرشدردم ديمكدر ل جمست م كسر ميم وسكون سين مهمله ايله كوك
رنك قيمتى آچق بر طاشدر معدندن حاصل اولور بعضيسى قزللغه مائل اولور چندان قيمتى
يوقدر اصلى كمست در كاف فارسيله مدينهٔ منوره على ساكنها افضل التحيه دن اوج مرحله
بعيد صفرا نام بر موضعده اولور معربى جمست در نقل اولنوركه مزبور معدندن مصنوع
ظرفدن شراب ايچلسه هركز مستلك ويرمز و برپارچه سن قدحه قويوب شراب
ايچسه لر سرخوشلق واقع اولمز واكر يا صدق آلتنه قوسه لر خوب رؤيالر كورياور حكيم
اسدى بيت بكفت اين وازهردو بادام مست * به پيكان همى سفت لعل جمست * حكيم
سوزنى بيت بكوهر از همه آزادكان شريفتر ست * بران قياس كه ياقوت ناردان جمست
ل جنك جلابست م فتح لام وكسر باء موحده وسكون سين مهمله ايله اياقلى كوپه ايچو
ولعل وغيرى نه اولورسه ل جنيبت م كسر نون وسكون ياى تحتانى وفتح باء موحده ايله
يدكدر جنيب مرقوم كبى مولانا هاتفى بيت پس آنكه جنيبت كش از بهر شاه * كشيد
اشهبى بر در باركاه * جنيبت كش يدكجى ديمك اولور ل جواست م فتح واو وسكون سين
مهمله ايله ياغ خمور ديدكلرى طعام كه عربيده دليك ديرلر ابو المعانى بيت براى لقمه زالت
كشيدنى نه رواست * شكر نباشد اكر كوشود بنان وجواست ل جيغوت م سكون ياى
تحتانى وضم غين معجمه ايله خرما ليفندن ايتدكلرى توربه وچوال ومثلهما كذا فى المجمع
ل جيغت وجيغوت م كلاهما بسكون ياء التحتانى وضم الفاء بمعنى جيفوت مرقوم كذا فى
تحفة الاحباب ل مع الجيم * جبتاج م سكون باء موحده وفتح تاء مثناة ايله عجم شاهلرينك
نوروزده كيدكلرى مخصوص جامه در كذا فى فرهنك جهانكيرى ل جخاج م فتح خاء معجمه ايله
آغزى بوزمه بر نوع كيسه در ابو المعانى بيت عطاى اوكه بجان را چنان شده مبذول * نه
در جخاج بكنجد نه كيسه وهميان ل جنج م سكون نون ايله بوزن كنج آواز كاو يعنى صغر آوازى
ل مع الخاء * جخاخ م فتح خاء معجمه وجيم ثانيله آواز زخم شمشير يعنى قليج اورلدقده
ظاهر اولان صدا كذا فى الاداة ل جخجاخ م سكون خاء معجمه وفتح جيم ايله دخى جخاخ
مرقوم معناسنه مرويدر مير نظمى بيت جهان پرز آواز كوس ونفير * ز جخجاخ تيغ
وز فشفاش تير ل جخ م دوزن يخ جنكجو اولمق وغوغا وآشوب معناسنه در مجمع الفرسده
جيم فارسيله مرويدر ل جماخ م فتح ميمله آت كمينك طماغى كما نقله نعمة الله ل جوخ م
سكون واو ايله بمعنى كروه كه فوج وجوق دخى ديرلر كذا فى شرفنامه ل مع الدال المهمله
ل جاودان خرد م اضافت نون وفتح خاء معجمه وراء مهمله ايله بر كتاب اسميدركه هوشنك
شاه حكمت عليه ده تصنيف ايلمشدر كذا فى فرهنك جهانكيرى ل جاود م كسر واو ايله

جاوید لفظندن اختصار اولنمشدر ی جاورد ع فتح واو وسکون راء مهمله ایله بمعنی خار سپید
یعنی بردکندر بیاض اولور میر نظمی بیت درین گلشن نیابی یك گل تر * که جاوردی نباشد
همچو نشتر ی جاوزد ع فتح زاء معجمه ایله جاورد مرقوم معناسنه درکذا فی شرفنامه ی جد ع
بوزن سد ایکی معنایه در اول درت پاشردوه ثانی پیچ وتاب زلف وکاکل میر نظمی بیت
چون بشادی جد زلفش شانه کرد * زخم بر جان دل دیوانه کرد * عربیده اصل وپدر پدر
وبخته دیرلر ی جاوید ع کسر واو وسکون یای تحتانیله ابد معناسنه درکاه اسم مصدر کاهی
صفت استعمال اولنور ی جرد ع فتح راء مهمله ایله زخمدار معناسنه یعنی یاره لی کافی ظفر
همدانی در صفت اسب بیت وحشی وسست وبد لکام وجموش * جرد ولنك وکند ونابینا
حکیم زجاجی بیت جرد بود لیکن قوی دست وپای * برفتن بدی همچو پر همای * وسکون
راء مهمله ایله ایکی معنایه کاور اول فرهنك جهانکیریده تخت پادشاهان معناسنه استاد
فرخی * قطعه * زز ر تخته یکی جرد ساختند ورا * چو کوه آتش وکوهر در و بجای شرر
بمال ومملکت وتاج افسرش بو دست * کمینه چیزی وآن تاج بود وآن افسر * ثانی مجمع
الفرسده برقوش آدیدر خرچال دخی دیرلر کوك رنكدر صو کنارلرنده تعیش ایدر عربیده
حباری دیرلر ی جرغند ع سکون راء مهمله ونون وفتح غین معجمه ایله قیمه ایله طولمش قیون
بغرسغی که جکرا کند وروخ وذونج ولکامه دخی دیرلر عربیده عصیب دیدکلریدر جیم فارسیله
دخی منقولدر مجمع الفرسده بمعنی چراغدان واقعدر بمعنی اول ابو المعانی * مثنوی *
روستایی برفته در بازار * زیر وبالا چو کرده کشت وکذار * پیش آش پز رسیده بدناکه
دید جرغند پز باده بود تبه * اشتهایش بر و چو غالب بود * بخریدن بجان طالب بود *
ی جزد ع سکون زاء معجمه ایله مجمع الفرسده بر بوجکدر جمله بکزر اما یشل رنك اولور
یازایامنده صحرالرده دور ر ودراز چاغرر بعض نسخه ده چکر که نك بر نوعنه دیرلر کیمی چرغن
وکیمی توی طوقلی وکیمی ده کرپی دردیمش اما معتمد نسخه ده بر بوجکدر ترکیده چرلایق وعربیده
ضرار اللیل دیرلر وبولغی کیمی راء مهمله ایله جرد وکیمی کسر جیمله وکیمی فتح جیم وراء مهمله
ایله نقل ایلمش وبر صحیفه ده جرد جرد وبر نسخه ده جرعد روایت اولنمش وبر نسخه ده دخی اوراق
قوشی که حصاد زمانی یول کنارنده صداوپر ر متصل کیجه وکوندز طو رمز چاغرر وبر نسخه ده
دال سز جز نقل اولنمشدر جمله نقللرکوریلوب فقیر تصحیح لغت ایدمدم ی جعفر آباد ع
شیراز ده بر موضعدر کذا فی شرفنامه ی جعد ع سکون عین مهمله ایله قورجق زلف وکاکل
عربیده لکن فارسیده ده مستعملدر خواجه حافظ بیت ببوی نافه کاخر صبا زان طره
بکشاید * زتاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها ی جکاد ع فتح کاف فارسیله چل
دیدکلری قوشدر وبر معناسی دخی طاغ دپه سیدر ابو المعانی بیت اشك بارد دمبدم باد
وز آه سوز دل * در جکاد کوه باشد ابر باران دائما ی جلاد ع لام مشدده ایله ایکی معنایه در
اول معروف ثانی جلدك فاعلی معناسنه در چغتای لساننده جلاده قیماج دیرلر میر علیشیر
بیت کونکلنی قایدی اینك غمزه سی قیلمادی رحم * قیاقیا باقیبان اول ایکی کوزی قیماج *
جلد ع سکون لام ایله ایکی معنایه در اول کار وکسبه قادر وهر خصوصده قوی ومقدم وجست

وجست وچابك معناسنه ابو شکورا بیت باموختن وجلد فرزانه شو * بهر دانش
سوی پیمانه شو * ثانی جلق اورمق معناسنه حکیم سوزنی بیت امروزمنم کیر خدو کرده
بکف پر * چونان زده ام جلد چو چخماخ بجغب پر ی جلوند ع بوزن الوند بمعنی چراغ کذا فی
شرفنامه ی جلوید ع سکون لام ویای تحتانی وکسر واو ایله عسکرك کزیده سی ومرد
بهادر وشجیع معناسنه نعمة الله نسخه سنده خیار اوجاغنه ده روایت ایتمش ی جلید ع
کسر لام وسکون یای تحتانیله بمعنی جلوید ودخی جلدروی معناسنه خواجه سلمان بیت
نقشی که بر جلید ببندم ز آب چشم * حالی بسان نقش جلیدی شود نداب ی جمشید ع
شهنامه ده میم مشدده ایله دخی مذکور اولشدر مشهور پادشاه حکیم مشربدر انتظام عالم
ایچون اکثر صنایع آنك اختراعیدر چادر دیکوب حمام یاپمق وطبل وسورنا وانواع سازلر
واوزمی صقوب شراب ایلك وابریشم قوردیله ابریشم حاصل ایلك واپلك ویوك اکیرمك
وبوکمك وطقویوب اثواب ایتمك جلاه لك وخیاطت ایلك وتعیین وترتیب لشکر وآیین
دیوان وتربیهٔ اولاد وعسکر وانواع عطریات وادهان پیدا ایلك وشهردن شهره وکویلره
یول آچمق وطاغ وبیلانی کسدروب شاهراه یول ایتمك ومنازلده مسافرخانه وعمارت
ایتمك وقویی قازدیروب صوچقرتمق وخرقلر قازدروب صو آقتمق فی الجمله آنك اختراعیدر
ودیرلرکه اجنه وشیاطین آکا مسخر ایدی اوچیوز ییل پادشاه اولدی وهیچ خسته اولمدی
بعض روایتده کند وصورتنده اصنام یاپدروب اطراف ولایت وشهرلره کوندرردی آنده کندو
طرفندن حاکم اولان کمسنه سنه ده بر دفعه اول صنمی انواع مرصعات ایله مزین وچقاروب
خلقه کوستررردی دیرلر بوندن مرادی خلق الطاعتدن عدول ایتمیوب ایشلرینه مشغول
اولوب انقیادلرین تأکید وتمهید ایچون ایتمش اوله ولفظ جمشید لفظ مرکبدر جم ایله
شیددن که جم اولو پادشاه دیمکدر اسکندره دخی جم دیرلر وشید آفتاب معناسنه در کندو
غایت محبوب اولدوغندن آفتابه تشبیها بو اسمله تسمیه ایدیلر کذا فی المجمع وشرفنامه
وفرهنك جهانکیریده اصلی جام شید اولمق محتملدر ساغر آفتاب معناسنه استخفاف تلفظ ایچون
الفی محذوف اوله بو بیتده واقعدر حکیم فردوسی بیت توکفتی مکر زنده شد جام شید *
جهانرا ازو دل بترس وامید * وحضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلامه جمشید دینلدوکی
بو بیتدن مفهومدر بیت چو جمشید برباد بنشست وراند * بدانان رو دباد خود خیره ماند
میانلرنده فرق بودرکه جام وشراب وصنایع مذکور ذکر اولندقده مراد جمشید در وباد وتخت
وملك جهان یاد اولندقده حضرت سلیمان مراددر وآیینه وامثالی آکلدقده مراد اسکندردر
ی جند ع سکون نونله بوزن بند ماوراء النهرده برشهر اسمیدر حضرت مولانا قدس سره
بیت آن چه رویست که ترکان همه هندوی وبند * ترکتاز غم وسودای تو از جند کذشت
حکیم انوری بیت تو در حفظ ایزدی چه کنی * حرز وتعویذ اهل جند وخجند ی جیود ع سکون
یای تحتانی وفتح واو ایله طغری اغاج که حبور دخی دیرلر ی مع الراء المهمله * جار ع
خبر پیام معناسنه که جار رسانید بادیرلر بره خبرا پرشدردی دیمك اولور خبر جیه ومنادی یه
جارچی دیرلر مولانا وحشی یزدی بیت دهر زد جارکی ستمکاران * ظلم آخر باین شود منجر

ل جاپورباز ع ضم باء فارسیله ترکستانده برشهر آدیدر حکیم نزاری قهستانی بیت با چرخ
تو بر نیاید از تو * اقطاع تو کند راست و جاپور ل جادر ع معروف فارسیده چادر دینلدوکی
شرفنامه ده مسطوردر ل جاغر ع فتح غین معجمه ایله قوش یملکی یعنی قورساغی زاغردخی
دیرلر عربیده حوصله دیرلر شمس فخری بیت دائم از چینه های انعامش * پر بود مرغ آزرا
جاغر ل جالشکر ع فتح لام وکاف فارسی وسکون شین معجمه ایله ایشه زیاده سعی ایدیجی
ودخی خرامنده یعنی صالنجی جیم فارسیله ده مرویدر مجمع الفرسده سین مهمله ایله منقولدر
ل جالندر ع فتح لام وسکون نونله سومناتده برمکان اسمیدر کذا فی المجمع ل جاندار ع
وجانه دار ع اوچ معنایه کلور اول بمعنی سلاحدار حضرت مولانا قدس سره بیت چو زخم
تیغ نباشد بجنك ونیزه ونیر * چه فرق حیز ومخنث ز رستم جاندار * ثانی ذی روزی یعنی قوت
حکیم سوزنی * قطعه * چنان شده است ببازارها روایت نان * که بوی نان بتر از ونمیرسد
از شور * بروز و رتوان یافت اندکی جاندار * چه چاره داند کرد آنکه ز رندار دوز ور *
ثالث نکهبان وحافظ جان معناسنه شرفشفروه بیت کی تواند کرد جانداری اوهر جانور
حافظ وجاندار او ایزد تعالی بس بود ل جان آور وجانور ع جانلو دیمکدر اکرچه ذی روح
اولانلره جانور دیمك اولور لکن انسانده استعمال اولنمز حیوان غیر ناطقه اطلاق اولنور
شیخ سعدی بیت همای بر سر مرغان ازان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد
ل جانشکر ع سکون نون وکسر شین معجمه وفتح کافله جانور شکار ایدیجی دیمکدر کذا فی
المجمع ل جانوسار ع ضم نون وفتح سین مهمله ایله دارا بن دارا بك قاتلی آدیدر وداراب
قاتلنك آدی مانوساردر کذا فی شرفنامه ل جانوسپار ع ضم نون وکسر سین مهمله
وفتح باء فارسیله موبدلردن بر موبد آدیدر بیت یکی موبدی نام او ماهیار * دکر مردرا
نام جانور سپار ل جاوشیر ع واو موقوف وکسر شین معجمه ایله صمغ انواعندن بردارو
آدیدر ترکیده اوغلان آشی دیرلر ل جایکیر ع یای اول موقوف ثانی ساکن وکسر کاف
فارسیله یرنده ثابت ومحکم وبرقرار معناسنه ضدی جایکیریز اولور وکاهی امردخی اولور یر
طوت معناسنه ل جدر ع سکون دال مهمله ایله بوزن صدر بمعنی قاصد یعنی ایلجی وبو
معناسی دخی درت باشنده اولان دوه در شمس فخری بیت کجاست درهمه عالم شهی که
همچون او * کمینه بخشش او صد هزار جدر بود * شرفنامه ده ذال معجمه ایله وفرهنك
وفاییده جیم فارسی ودال مهمله ایله در ل جذر ع سکون ذال معجمه ایله اعداددن اول
عدددر که کندو نفسنه ضرب اولنسه برعدد حاصل اوله که عدد مضروب عدد نسبنی ایله که
حاصل اولور اکا جذر دیرلر اول عدد محصول بو عدد نسبنی ایله مجذور اولور مثلا ایکی عدد
ینه ایکی عدده ضرب اولنسه درت عدد حاصل اولور اول ایکی عدد مضروب ایدی
بو درت عدد نسبت ایله جذر اولور اول درت مجذور اولور وقس علیه الباقی *
ل جراد ع فتح راء مهمله مشدده ایله ایکی معنایه کلور اول زلف که زیاده دراز اولوب
سینه اوزرینه صالنه میر نظمی بیت شده دلبند مشکین زلف جرار * کشد دل
بند مکر وصل آن یار * ثانی اول عقربه دیرلر که قویروغنی یرده سورییرك یوریه عربیده پیشمار

پیشمار عسکر که آهسته کیده لر ل جر ع شکاف معناسنه در عموما اوزمین شکافته خصوصا
حکیم ناصر خسرو بیت ای برادر چشم من زینهار درین عالم همی * لشکرا بنوه بیند در ره
پرجوی وجر ل جزدر ع سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله قیون قویروغی یاغی اریبوب صاف
یاغ سوزلدکدن صکره یرنده قلان نسنه که ترکیده قاقردق دیرلر جیم فارسیله ده مرویدر
کذا فی المجمع ل جسر ع سکون سین مهمله ایله حلقه معناسنه هرنه نك اولورسه ل جسور ع
سکون سین مهمله وفتح واو ایله طوغری وهموار اولان اغاج وهرنکه اغاج کبی طوغری اوله
میر نظمی بیت چوب جسور کرفته در دستش * بزند هرکه کرا که برجستش * عربیده ضم
سین وسکون واو ایله جرأتلی وکستاخ معناسنه در ل جشیر ع کسر شین معجمه ایله بوزن
بشیر بمعنی چلاه که جشیره وجوشیر وجوشیره دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
ل جغز ع سکون غین معجمه ایله غوك معناسنه در زایله چغز ووزغ دخی دیرلر کذا فی المجمع
ل جفر ع سکون فایله اوزرینه یازی یازیلان دری جیران دریسی اولسون غیری اولسون
لغت مشترکه در عربیده دخی بو معنایه در میر نظمی بیت برآورد آنجا مجوهر تبنکو * که بودست
جفر نوشته درو ل جلاکر ع آیینه وقاپچ وسایر نسنه لر پاسن آچیجی ودخی جند ره جی
معناسنه میر نظمی بیت چو در دست ساقی که ساغر بود * بزنك دلم راجلاکر بود *
ل جمربور ع سکون میم وراء مهمله وضم باء موحده ایله درت ایاغی وپیشانی وقارنی الئی
بیاض اولان آته دیرلر بو لغت شرفنامه ده ومؤید الفضلاده ونسخه میرزا ابراهیمده مسطوردر
لکن حرکتی اشعار اولنمامش فقیر حرکتن تخمینا یازدم ل جنکار ع ایکی معنایه کلور اول اول
نشل بویه که زنکار دخی دیرلر ثانی پاس که دمورده وغیریده اولور که ترکیده کوف دیرلر
شرفنامه ده بنکج معناسنه که بنجیایك وبنجبایه وخرچنك دیرلر وجنك آرنده معناسنه دخی
کلور ل جنکاوز ع سکون نون وکاف فارسی موقوف ایله ایکی معنایه کلور اول جنکجی
آدم اولسون حیوان اولسون پیل جنکاور وشیر جنکاور دیرلر ثانی فتنه خیز وغوغا
انکیز معناسنه در میر نظمی بیت چو پیل مست هر مرد دلاور * شجیع وپهلوان وجنك آور
ل جنیور ع کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله صراط کوپریسی معناسنه وله بیت
کسی را که شد کار جو دوعطاست * باو راجنیور شود راه راست ل جودر ع سکون واو
وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی کاو استاد منوچهری بیت نه نافه فتالد همه
آهوی * نه عنبر فشاند همه جودری * ثانی براوتدر کشت زارده بتر خرده یمشی اولور
عربیده دخی بیوك اوکوزه دیرلر کوچکنه ضم جیم وهمزه ایله جؤذر دیرلر ل جوذر ع سکون
واو وفتح ذال معجمه ایله بمعنی جو مجو کذا فی المؤید ل جور ع سکون واو ایله جام جم خطوطندن
برخط آدیدر کنار جامه یقین اولمغله طلوا اولمق اعتبار اولنور تا خط جور دیرلر لب باب
طلو دیمك اولور تاخط ازرق وتاخط بغداد دینلدکده تعبیر تصریحا اولور وتاخط جور
دینلدکده ایهام وکنایه طریقیله اولور وزیاده شراب ویرمکده جور دیرلر مثلا باده بجور داد
دیرلر کذا فی المحمودی والمجمع وشرفنامه بو معنایه ابو المعانی درساقی نامه بیت باده بکشم
تا خط جور * زآن خم که ندارد شور راغور * عربیده ظلم وستم معناسنه در ل جوزهر ع

سکون واو وزاء معجمه موقوفه وکسر ها ایله فلك القمرك مائل ایله مائلی تقاطع ایتدوکی
پرده بربرینه مقابل ایکی نقطه واردر که عقدتین و راس و ذنب دخی دیرلر جوزهر اولدر
اما بعض نسخه ده قویروقلی یلدزه جوزهر دیرلر دیو مسطوردر جوشیر فی سکون
واو وکسر شین معجمه ایله چولاهه معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری جوهر فی اول
نسنه درکه عرض آنکله قائمدر واصطلاحده نخودی چوق قلیه که آکا جوهردانه ده دیرلر
کذا فی المحمودی بو معنایه بسحاق اطعمه بیت طعام پخته چون درخانه باشد * خوشا
قلیه که جوهردانه باشد جیشکر فی سکون یا وشین موقوف وفتح کاف فارسیله چری
باشی وچری دوزیجی فی الجمله عسکره متعلق خدمتی ایدنه دیرلر جیش عسکر معناسنه
عربیدر کر فارسیدر که کاردن مخففدر فاعل صیغه سیدر ایکی لساندن مرکبدر مع الزاء
المعجمه * جالیز فی کسر لام وسکون یای تحتانی ایله بوستان که قاون وقاربوز وخیار وقبق
وسائر آکا بکزر نسنه اکیلور ودخی سبزه زار معناسنه در کذا فی المجمع پالیز دخی دیرلر
شمس فخری بیت زخم مش ار نشود دملك پاك نیست عجب * که نیست از مرخ چاره بهر
جالیز جانباز فی ترکیبده دخی جانباز دیرلر ومخاطره ایش ایدنه دخی دیرلر جای کریز فی
کسر یا وکاف فارسی وراء مهمله ایله محل فرار یعنی قچاق یری جایکیرك ضدیدر میر نظمی
بیت پیش آمد از برای ستیز * باورا نماندست جای کریز جبروز فی سکون باء موحده
وضم راء مهمله ایله کرپی که باب التاده ذکر اولندی مجمع الفرسده مع الرا ایله اول معنایه
مذکوردر جز فی حالیاز دنامیله مشهور اولان شهرك اسم قدیمیدر فرهنك
جهانکیریده بمعنی جزیره حکیم فردوسی بیت بیازارکانی بر فتم زجز * یکی کاروان دارم از جز و بز
وکسر جیمله قویروق یاغیله قاورلمش رشته که اون دوکرلر آکا تزلب وخرغ دخی دیرلر جلبیز
وجلوز فی کلاهما بسکون اللام ایکی معنایه کلور اول بمعنی مفسد وغماز شمس فخری بیت
بعهد او نبود قدر ظالم ومفسد * بدور او نبود کام جائر وجلوز * ثانی یولار صاپی که
عربیده مقود دیرلر طاهر فضل بیت روا نبود بزندان وبند بسته تنم * اکرچه زلفك
مشکین تو بدی جلوز * صحاحده شرطه باشده یعنی غماز مسطوردر جماز فی فتح میم مشدده
ایله کوزاوجیله باقعه دیرلر عربیده طناز معناسنه وذو مخلب یعنی طرنقلی قوش وریجی
حیوانك صفتی اولور اول مناسبتله حرامیلره دخی یورلر جواز فی فتح واو ایله درت معنایه
کلور اول کاومیش سپید میان یعنی بلی بیاض صو صغری ثانی یول باصمق ایچون کمك ثالث
مشتری یلدزینك بر آدیدر رابع صرمسق دوکجك اغاج هاون معناسنه استاد فرخی بیت
ای بکوپال کران کوفته پیلان را پست * چون کربجی فروکوفته باشد بجوان * عربیده
خلاص واجازت وعفونامه معناسنه در جهویز فی سکون ها ویای تحتانی وکسر واو ایله
قوبی پاك ایدجك آلت ونفرین ایدیجی یه ده دیرلر بعض نسخه ده قوغه چقارجق چنکال که چاه
وچاه یوز وجاهجوی دخی دیرلر مع السین المهمله * جاپلوس فی ضم با ولام ایله تملق
کوستروب یالتقانجی معناسنه اسم فاعلدر عربیده تبصبص دیدکلری معنایه درکمال خجندی
بیت از هواداری ماو تو چو مستغنیست یار * ای رقیب این جاپلوسی واوندی تا بکی *

* وخریدنه معناسنه ده استعمال اولنور شمس فخری بیت بجاپلوسی خود در اهمیکند
پرکار * ولی نکو نبود کار جاپلوس وپلوس جاسوس فی ضم سین مهمله ایله آراییجی
معناسنه جستن لفظندن اسم فاعل اولور میر نظمی بیت شود جاسوس چشمت شهر دل را
برد کالای صبرم را بیغما جالینوس فی معنی جهتی ایله فاعل العجایب دیمکدر بو
حکیم حاذق ذو فنون آدیدر که مشاهیر حکمانك آخریدر خاتم المعلمین دخی دیرلر زماننده
صنایع طب وحکمت غایت شهرت بولمشیدی اطباء سوفسطائین اقوالی شایع اولمشیدی
انلرك محاسن اقوالرین محو وابطال ایدوب بقراط وتوابعینك اقوالن تشیید ایلمشیدی
وحشایش واعشاب خواصن یازوب امزجه ومنافعن تجربه ایدوب وجود انسانی تشریح
واحوال وکیفیتن واعضاسن تفصیل وتشخیص امراضه اسباب وعلامات بیان ایلدی آنك
قولی الی هذا الان ماده کلیه اطبادر وعلم طبده التی قطعه مدون کتاب تصنیفی وار درجه
مقبول ودستور العملدر جاماس فی جامسب مرقوم کبیدر جاورس فی فتح واو
وسکون راء مهمله ایله بر نوع صاری دارودر کاورس دخی دیرلر جرس فی فتح راء مهمله
ایله ایکی معنایه کلور اول دوه چاکی که دوه نك بوینه وایکی طرفنه یوکه اصارلر خواجه
حافظ بیت مرا در منزل جانان چه جای عیش چون هردم * جرس فریاد میدارد که بربندید
محملها * ثانی فرهنك جهانکیریده زندان معناسنه زرآتشت بهرام بیت مکردان سوی
خویشتن جنك کس * مکن برتن خویش کینی جرس * وله بیت مشو هیچ تا خوانده
مهمان کس * طفیلی بود دائم اندر جرس * وسکون را ایله بوزن درس اول صدایه دیرلرکه
عکسی ظاهر اوله فخر کورکانی بیت شد از جرس درهوا یه آکاه * مشنید آواز کفتار
شهنشاه جسبوس فی سکون سین مهمله وضم باء موحده ایله نفاق معناسنه برکمسنه یه
منافقت ایتمکه دیرلر ابو المعانی بیت ندیدم در جهان هرکز کسی باشد وفاداری * ندارد هیچ
کس یاری که جسبوسی بود کارش جس فی بوزن کس جستن لفظندن صیغه امردر
بعض محلده اسم مصدر اولور جمس فی فتح میمله باغ ایچنده اولان کوچك یغجقلر معناسنه در
مع الشین المعجمه * جاش فی بوزن کاش غله انباری که راش دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
جیم فارسیله ده مرویدر جالش فی کسر لامله مباشرت جماع معناسنه وجماعه حریص
اولانه جالشکر دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری جانبخش فی طبیعه خوش کلن نسنه وامر
اولور جان بغشله ونصب جان معناسنه ده استعمال اولنور میر نظمی بیت شد جانبخش
مادر بزم جانان * که تن بودست مجلس یار شد جان جانکش فی لجوج ومعاند معناسنه
یعنی نزاع وجدلده ویمعنی مباحثه ایدن ضم کافله ده استعمال اولنور ابو المعانی بیت هر کرا دارد
خرد جانکش نمی باشد همین * در نهایت جهل باشد با کسی کردن جدل جای باشش فی
مکان اولمغه لایق ومسکن ایلمکه مناسب محل معناسنه جخش فی فتح خاء معجمه ایله علت عز
یعنی اول یومری ات که آدمك وحیوانك کردننده ظهور ایدوب باد نجان کبی دوررا کرچه وجعی
اولمز اما قطع اولنسه احتمالدر هلاك اوله کذا فی المجمع استاد لبیبی بیت ازکردن او جخش
در آویخته کوئی * جنکیست پر از باد در آویخته از بار جربش فی سکون را وکسر باء

موحده ایله آت آوازی که جر یودخی دیرلر عربیده صهیل دیرلر ﴿ جش ﴾ کوك رنك مهره در
صرچه دن ایدرلر رنکی فیروزه یه غایت مشابه در فقرا وکم بضاعه اولنلر کمشه بغلدوب
یوزك ایدرلر ودفع چشم زخم ایچون اطفال باشنه دکرلر و بوینه طقرلر واندن حبه ونکمه
ایدرلر رومده اکا معجون دیرلر حکیم سوزنی بیت جش اکرچه برنك فیروزه است * فر فیروزه
نیست اندر جش * وله بیت چشم بد زمانه بمالك اثر کند * کر برجبین ملك ببندد زعدل جش
﴿ جغش ﴾ فتح غین معجمه ایله جغشت مرقوم معناسنه در ﴿ جماش ﴾ میم مشدده ایله
نسخهٔ حلیمیده یرتجی قوشلره دیرلرکه شکاری نهانی کوروب آولیه ودخی حرامیلر صفتیدر
شعرا استعاره طریقیله محبوبك کوزی وصفنده ایراد ایدرلر کمال اسمعیل بیت بدست بادصبا
خواب نرکس جماش * چنین زرنج سهر کشت ناتوان نرکس * شرفنامه ده بمعنی مست ودلیر
فرهنك جهانکیریده بمعنی شوخ وشوخی ومست ومستی معناسنه در شیخ نظامی بو معنایه بیت
زشیرین کاری آن نقش جماش * فرو بسته زبان ودست نقاش * عربیده برروز کاره
دیرلر ﴿ جمش ﴾ فتح میمله مختصر جماش مرقومدر ودزدیده نکاه معناسنه در ﴿ جموش ﴾
ضم میمله یعنی جفته زن شاعر در صفت اسب بیت وحشی وسست وبدلکام وجموش *
جردوکند ولنك ونابینا ﴿ مع العین المهمله * جزع ﴾ فتح زاء معجمه ایله بمعنی فریاد وزاری
عربیدر شرفنامه ده مهرهٔ یمانی که یمن ولایتنه منسوب برنوع مهره در بو معناده مشهوردر
سکون زا ایله وچشم دلبران معناسنه ده مرویدر ﴿ جع ﴾ عنکبوت معناسنه در کذا فی نعمة الله
﴿ مع الغین المعجمه * جاناغ ﴾ فتح نونله کماج خیمه ترکیده چادر کوبکی دیرلر حکیم سوزنی بیت
ای خیمهٔ تو برز سپهر برین بقدر * جاناغ خیمهٔ تو سزد از سپهر بدر ﴿ جزغ ﴾ فتح زاء معجمه
ایله قوربغه که جغز ووزغ وغوك دخی دیرلر ﴿ جغ ﴾ جفت سوررکن اوکوزك بوینه قودقلری
اغاج معناسنه که ترکیده بویندرق دیرلر مجمع الفرسده ضم جیمله منقولدر وفتحه ایله آبنوس
اغاجی کذا فی التحفه ﴿ جناغ ﴾ فتح نونله ایکی معنایه کلور اول قپو طیاغی ثانی ایرك اوك
قاشی معناسنه شمس فخری بیت براسب نوبتیٔ خداوند ملك جم * پروین ستام باشد
وخورشید دومه جناغ ﴿ مع الفاء * جاجاف ﴾ ایکی معنایه کلور اول کناه وخطا ثانی زن
روسبی معناسنه در لغت محمودیده بمعنی خشك ویابس مسطوردر ﴿ جاف ﴾ رجالده بی وفا
وهرجایی ونساده قحبه وروسبی معناسنه در ودخی خشك معناسنه کلور ﴿ جاف جاف ﴾
ایکی معنایه کلور اول زن فاحشه ابوشکور بیت ز دانا شنیدم که پیمان شکن * زن جاف
جافست آسان فکن * ثانی پادشاهلرك شکاره مخصوص اولان قوریسی معناسنه شمس
فخری * قطعه * خاك بر سر شاعری را کاشکی * بود می سر شوی یا نه پای باف * یا مکر
بودی که تا برخوردمی * زین جهان بی ثبات وجاف جاف ﴿ جزف ﴾ فتح زاء معجمه ایله بدا سز
اولان نسنه یعنی مفت ومجانا اولوب عوض اولیه میر نظمی بیت دلم در پیش او همچون
خزف بود * براه عشق او جانم جزف بود ﴿ مع القاف * جابلیق ﴾ کسر باء موحده ولام ایله
معبرو یا معناسنه یعنی واقعه تعبیر ایدیجی کذا فی نسخة الحلیمی بو معنایه ابو المعانی بیت
یکشبی در خواب دیدم آن پری * کرده تعبیرش مرا یك جابلیق * بعد ازین بسیار درد

دردو حسرتش * میشوی باذوق وصل او رفیق ﴿ جاثلیق ﴾ فتح ثاء مثلثه ایله حکیم دانا
ومرد کارشناس ترسا وقوم نصارانك دانشمندی حکیم خاقانی بیت زسر کین خر عیسی ببندم
رعاف جاثلیق ناتوانا * لغت محمودیده بمعنی آتش مردم جاپلوسی کننده ودبیر وبمعنی منجنیق
﴿ جندقوق ﴾ سکون نون ودال مهملهٔ موقوفه وضم قافله محمودیده بمعنی دیو مسطوردر
﴿ جوالق ﴾ فتح لام ایله چوال وخرقهٔ خشین وقلندر پلاسی معناسنه ﴿ جولق ﴾ فتح لام
ایله درویش قلندری معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت جولقیٔ سر برهنه میکذشت
باسر بی مو چو پشت طاس وطشت ﴿ جوق ﴾ سکون واو ایله کروه وجماعت مردم که
جوخ وفوج دخی دیرلر ﴿ مع الکاف * جامهٔ غوك ﴾ غوك قوربغه در اکثر صوکنارلرنده
یوصون ایچنده طورمغله یوصونه جامهٔ غوك تسمیه اولنمش که جغزوانه وسرند دخی دیرلر
ونسخهٔ میرزا ابراهیمده شمر دخی دینلدوکی مسطوردر میرخسرو بیت کنون مرده به
آرزهای چومن * که از جامهٔ غوك سازد کفن ﴿ جبلاك ﴾ سکون باء موحده وفتح لام ایله
برنسنه سخت وصعب اولمق معناسنه منجیك بیت پادشاها بعدل بخشش تو * کشته دیوار
دولتت جبلاك * وفتح با ایله ترنج دبی که صوین قیناتوب قوامه کتوروب رب ایدرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ﴿ جربك ﴾ سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله سخن بد اندیش
وکنایه لوسوز معناسنه در ایضا منه ﴿ جزك ﴾ فتح زاء معجمه ایله برعلتدر قوشلرده اولور که
قنادی وقویروغی یلکلرینك دیبی آلنوب اتی نمه باشلر ابو المعانی بیت رقیب کفت که
درکوی یار شاهیم * بکفتمش که شوی مبتلای رنج جزك ﴿ جسك ﴾ فتح سین مهمله ایله بمعنی
رنج وبلا حکیم سنائی بیت ازو مرك وجسك ماده ونر * آرز ومند مرك بکك بکر *
حضرت مولانا قدس سره بیت وورای پرده یکی دیو زشت سر برکرد * بکفتمش که تویی
مرد جسك کفت آری ﴿ جشن بزرك ﴾ فروردین ماهك التنجی کونی در که نوروز خاصه
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ جك ﴾ ایکی معنایه در اول بحث قاضی که عربیده صك
دیرلر بوندن تعجیم اولنمشدر شمس فخری بیت جمال دنیی ودین خسروی که قاضیٔ چرخ
نوشت تا بدی ملك را بنام شه جك * ثانی حلاج طوقفی معناسنه در شرفنامه ده بمعنی
جنبانیدن چغرات یعنی یوغردی یاغ چقارمق ایچون چالقیه جق نسنه که ترکیده یایق دیرلر
﴿ جلك ﴾ فتح لامله بر کوچك قوشدر کذا فی شرفنامه ﴿ جمال لوك ﴾ اضافت ایله بر راهزن
مشهوردر آدیدر ایضا منه ﴿ جمشاك ﴾ سکون میم وفتح شین معجمه ایله بمعنی کفش جیم
فارسیله ده مرویدر جمشك وچمشك دخی دیرلر ابو المعانی بیت فتاده ام بغم دهر پا وسر
عریان * نه پای بیند جمشاك ونه سرم دستار ﴿ جنجك ﴾ سکون نون وفتح جیمله یونجه
اوتی که عربیده فص دیرلر کسر فایله ﴿ جنك ﴾ معروف عربیده محاربه ومعرکه وچغتای
لسانده کسر صریحله ایش دیرلر میر علیشیر بیت غم تاپار هجر تیکده کونکلوم یان سین *
ایش کونی تابغان کبی اهل غائین قانلارارا * واوروش دخی دیرلر ﴿ جنك ﴾ فتح نونله
انسانی ویا حیوانی اولدی صانوب براقغه دیرلر ﴿ جنکاوك ﴾ سکون نون وکاف فارسی
وضم لامله ایکی النی برکسنه اوزرینه قویوب اوتورمق مجمع الفرسده ایکی الی دیز اوستنده

قوپوب اوتورمق و اللری دیزه طیاپوب قالقمق خستەلكدن و ضعفدن اولور حالتدر
افصحی جیم فارسیله در مجموعه‌ده جنكوك واقع اولمشدر جوزاك سكون واو و فتح زاء
معجمه ایله غصه یمك وغمناك اولمق كذا فی فرهنك جهانكیری جوسك سكون واو و فتح
سین مهمله ایله كوكسه وقوله دكیلن دوكمه كه انكل و انكله و اخكوژنه و بندیمه دخی دیرلر كاف رقم
وضم جیمله دخی مرویدر جوشك سكون واو و فتح شین معجمه ایله شراب برداغی كه
بلبله دخی دیرلر مثال هر دو لغت میرنظمی بیت دهد باده ساقی زسیمین جوشك * نماید بر سیم
بكشوده جوسك مع الكاف الفارسی * جاخسوك سكون خاء معجمه وضم سین
مهمله ایله فرهنك حسین وفائی‌ده اوراق كه اكری دمور در غله وچایر بچرلر عربیده منجل
دیرلر شهیدی قمی بیت ای خواجه با بزركی واشغال نی ترا * بركیر جاخسوك بد و میدرد
حشیش جاخشوك شین معجمه ایله‌ده اوراق معناسنه مرویدر حكیم طرطری بیت
بجا خشوك زه كشتر ارطاعت خویش * بدست نفس درو كرده‌ام هزاران آه جراسك
فتح را و سین مهملتین ایله برجانوردر كه دریا زایامنده صحرالرده آواز ویرر جزده دخی دیرلر *
جرنك فتح راء مهمله وسكون نون ایله آواز جرس و آواز شمشیر و كوز وصدای زنجیر
خواجه عمید لویكی بیت جز با جرنك كوز نكوید سخن اجل * جز با قضا بمرك نه بندد
جناب تیغ جغنك فتح غین معجمه وسكون نونله تركیده بیالق دیدكاری قوش كذا
نقل احمد بن اسمعیل فی المشكلات جلونك ضم لام وفتح نونله قاون وقارپوز ذكاكی جیم
فارسیله‌ده منقولدر جوسنك وزننده آرپه آغری معناسنه دركه جوارپه دروسنك
وزن معناسنه در میرنظمی بیت اكر رو میشود چون ماه بدرش * نباشد پیش او جوسنك
قدرش جیسنك سكون یای تحتانی ونون وكسر سین مهمله ایله پادشاه كجرات
اسمیدر كه هندوستانده ابتدا اول پادشاهلق ایلدی كذا فی شرفنامه مع اللام * جال
بوزن مال دام معناسنه كه تله دخی دیرلر عبد الواسع جبلی بیت ای زانعامت كرفته طالب
آمال مال * بر ن خصمت نهاده صاحب آجال جال * و فرهنك جهانكیریده مسواك اغاجنه‌ده
دیرلر و زبان هندیده نیز جال دیرلر عربیده فخ دیدكاریدر جامغول سكون میم وضم
غین معجمه ایله یعنی حرامزاده كه خشوك وراغول وستد دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره
مثنوی * ازغرض غافل بد ندو بیخبر * وز طمع رفتند بیرون سر بسر * همچنان كان
جامغول حیله دان * كفت میجویم كسی از مصریان جدول نهر كبیردن متفرق اولان
اینجه خرقلر وكوچك ارمقلره دیرلر ومجازا اینجه یوللره و باچقلی یولك قجه مقلرینه و صحیفه‌ده
خط اطرافنه چكلان چزی اكرآلتون واكرغیری جستن دل یورك اوینمه‌سی وعلت خفقان
ابو المعانی بیت اغیار بدكمان ترا با یار دوش دیدم * بی تاب ماند عقلم از جستن دل من *
جل اوج معنایه در اول اندرون دهان یعنی آغز ایچی ثانی میان دریا ثالث طوبغان
مشابه بر قوشدر بوم معنایه شاه طاهر خندلی * قطعه * ای خوش آن دائرهٔ دامن صحرا كه
درو * پر زنان همچو جلاجل بفغان آمده جل * باغ شد مكتب وهر غنچهٔ خندان طفلی *
كه برآورده ورقهای كلستان زبغل جلاجل دائره‌ده اولان پوللر كه زیل دیرلر و بعض نسخه‌ده

نسخه‌ده چاك معناسنه‌ده منقولدر مولانا بدر الدین محمد ظهوری بیت زجنبش لمعهای
نور در ظل * ورق كل داشته زرین جلاجل * وله بیت عنادل زان جلاجل نغمه پرداز *
درین فیروزه كاخ افكنده آواز * استعاره طریقیله در اما ظهوری اصلی اوزره ساقی نامه‌ده
ایراد اولنمشدر بیت بر آورده در دف جلاجل فغان * وز ونغمهای عنادل نهان جاجل
سكون لام وفتح جیمله یعنی جلاجل مرقوم جنبلول سكون نون وفتح باء موحده ایله
صالنجق كه ترموه وجانبازی دخی دیرلر جندل سكون نون وفتح دال مهمله ایله حلیمی
صندل معناسنه نقل ایلمش اما شرفنامه‌ده و مجمع الفرسده اول كمسنه‌نك اسمیدر كه فریدون
آنی یمن شاهنك دختری خواستكارلغنه یعنی قز استمكه كوندردی كذا فی فرهنك جهانكیری
حكیم فردوسی بیت كجا نام او جندل راه بر * بهر كار دلسوز برشاه بر * عربیده سنك
معناسنه در جنكل سكون نون وفتح كاف فارسیله تركیده چلاتلاغی دیدكاریدر *
جیپال سكون یای تحتانی وفتح باء فارسیله پادشاه لاهور اسمیدر كه اوچیوز قطار فیلی
واوتوز بیك مسلح سواری یعنی آتلو عسكری وار ایدی طبل شاهی آنك اختراعیدر آخر الامر
سلطان محمود سبكتكین آنی اسیر ایلدی كذا فی شرفنامه مع المیم * جاجرم فتح جیم
وسكون راء مهمله ایله برشهر اسمیدر مشاهیر شعرادن بدر جاجرمی اول شهردندر جاكرم
فتح كاف فارسی وسكون راء مهمله ایله مجموعه‌ده یعنی قرار وآرام معناسی تركیب یری اسی
دیمكدر جام ایكی معنایه در اول قدح معناسنه طلوا واسون بوش اولسون مثال
اول خواجه حافظ بیت ساقیا برخیز در ده جام را * خاك برسر كن غم ایام را * مثال ثانی وله
بیت ساقی بنور باده بر افروز جام ما * مطرب بكو كه كار جهان شد بكام ما * و بللور
قدحه‌ده جام دینلور وله بیت صوفی بیا كه آینه صافیست جام را * تا بنكری صفای می
لعل فام را * ثانی ولایت هراتده شهره مانند بر قصبه‌در كه مولانا جامی اول قصبه‌دندر
نتكم بیورمشلردر * مصرع * مولدم جام و رشحهٔ قلم * عبد الله هاتفی * مثنوی *
چو در عرصهٔ جام زد بارگاه * شدش قبهٔ باركه كوی ماه * هوس كرد مهر سپهر احترام *
زمین بوسی شیخ الاسلام جام جام جم پیالهٔ جمشیددركه آنی حكما یدی معدندن
یدی فلك سرنه تشبیها تصنیف ایدوب غریب صنعت كوسترمشلر جام جهان نما وجام كیتی نما
وجام كیهان نما دخی دیرلر جذر اصم تختهٔ خاكده سكز عدده دیرلر و علم ارقامده اول
عدده دیرلر كه آندن بر مخرج ظاهر اولمیه اون بر عدد كبی كه نصفی وثلثی وربعی صحیح اولمز و تختهٔ
خاك طقوز مرتبه‌در كه یدیسی جذر سكزنجیسی اصمدر كذا فی شرفنامه جم اسم
جنسدر هر سلطان عالیشان ذوالاقتداره جم اطلاق اولنور نتكم بو بیتدن مفهوم مدر
بیت جهاندار والاكهر كیقباد * جمی بود با خسرو آیین داد * از جمله هر یرده‌كه جم ذكر
اولنه قدر خاتم وتخت و باد و بلقیس و امثالی ذكر اولنه مراد حضرت سلیمان علیه السلامدر
بو بیتدن مقصود فهم اولنور بیت اكر تخت جم رفت برباد سخت * مرا باد دانید جمال
درخت خواجه عمید لویكی بیت یعقوب را نشاط زیوسف فزوده اند * داود رابشارتی
از جم نموده اند * واكر مقابله وآینه وسد و حكمت وامثالی ذكر اولنه مراد اسكندر اولور

بو بیتدن مفهوم اولور بیت آیینهٔ سکندر جام جمست بنگر * تا بر تو عرضه دارد احوال
ملك دارا * واكر پیاله وجام وشراب وامثالی ذكر اولنه مراد جمشید اولور بو بیتده واقعدر
بیت كرادانی ازخسروان عجم * زعهد فریدون وضحاك وجم * وجیم مشدده ایله دخی
روایت اولنمشدر اكثر عربیده واقع اولور جوزكندم اریه شكلنده بغدای ویاخود
بغدای كبی اریه اوله یعنی سنبله سی اریه سنبله سی كبی اولور خندروس وسندروس
دخی دیرلر كاذكر فی ذخیرة خوارزمشاهی مع النون * جاپاوس كردن یالتقلنمق وتواضع
كوسترمك ونی اصل عرض محبت ایلمك معناسنه در جاروب زن سپوركه اوریجی
وسپوركه اور معناسنه امر اولور ابوالمعانی بیت بزن جاروب بامژكان راهش * مبادا
خار مژكان ریخته باشد جامدان اول ظرفدركه ایچنه اثواب قورلر مظروفه اختصاصی
اولمغله دركمال اسمعیل بیت حكایت من واین كارنامها اكنون * همان كلید در جامدان
آبادست جامهٔ بادرون ایچ طونی معناسنه بعض نسخه ده جامهٔ بادرو واقعدر
جانبیدن سكون نون وكسر باء موحده بعده یای تحتانیله اوینمك معناسنه كذا فی
فرهنك جهانكیری جان روح حیوانیدركه هر زنده ده اولور تنكم بو بیت ناطقدر
بیت كر بجان زنده كیست حیوانرا * زندكانی تومید هی جانرا * شیخ الرئیس ابن سینا
رساله سنده دیركه * مراد از روان نفس ناطقه است واز جان روح حیوانی انتهی وبر قوم
آدیدركه آدمدن اول دنیایه كلدیلر وفرهنك جهانكیریده سلاح معناسنه ده روایت
اولنمشدر بو معنایی مؤید امیر خسرو بیت با ركیرجان جاندار دانش بدهنكام كشت *
كرهٔ كردون كه كاهی رام وكاهی توسنست * بر نسخه ده دهان معناسنه منقولدر جانان
محبوب ومعشوق معناسنه معروفدر ابو المعانی بیت اكر جان خواهدت جانان بعه
منت بكیر از جان * نباشد خوب تر از جان كه جان دادن بجانانرا * جان شیران نون
موقوف وكسر شین ایله بر تعبیردركه تعظیم حالنده محبت ایله خطاب اولنور جاودان
بمعنی همیشه یعنی ابد الدهر بشرط الاتصال استاد فرخی بیت همی تا جاودان را نام در تازی
ابد باشد * ملك محمود را شاهی وشادی جاودان باشد * مولانا هاتفی بیت نماند جهان
جاودانی بكس * خدای جهان جاودانست بس جاویدان مثل جاودان مرقوم
لكن صیغهٔ مبالغه سیدر جاویدن سرچه لر بر نسخه دن قورقوب تیز تیز اوتدكارینه
دیرلر استاد رودكی بیت مرغ دیدی كه بچه زود پرند * جاوجاوان درست چونانست *
بو بیتك تصرف بقیه سندن فهم اولنور كه مصدر ندر جاوجاویدن دیمك جائز اوله جاییدن
كسر یای تحتانی اول وسكون ثانیله پراشمك وبر یرده قرار ایدوب طورمق عربیده توطن وچغتای
لسانده توختاغ دیرلر امیر علیشیر بیت اوز دیاریدا بو ذوق كونكلوم نه یانكلیغ توختاسون
كیم ایور بیكانه هم احباب مندین هم حبیب جبین كسر باء موحده وسكون یای تحتانی
ایله آلن پیشانی معناسنه عربیدر لكن كندی تركیبلرینه جزو ایدرلر چین جبین كبی طالب آملی
بیت جبین بخت مرا خاكروب هر دركاره * ماند ساخت كه روی زمانه بادسیاه ججن سكون
خا وفتح جیمله بر نوع سیاه دانه در سیاه وبراق مرجمكدن ایریجه اولور آكا چشم هام وچاكسو دخی دیرلر

دیرلركو زاغر بسنه نافعدر كذا فی شرفنامه بخشیدن سكون خا وكسر شین معجمتین ایله
طای اوركمك وباكلمك جدنیدن سكون دال مهمله وكسر تاء مثناة بعده یای تحتانیله
شرفنامه ده مزبن اولمش انبانچه كه چیستن دخی دیرلر میر نظمی بیت بلعل ودر شهوار بود
جدنیدن * بر آورده زجیب وداد پیشین جرب زبان فصیح اللسان وشیرین سخن
وخوش صحبت معناسنه ابو المعانی بیت لسان منطقم بسته از غم هجران * كه شرح
دل نكند هیچ كلك جرب زبان جرب دادن زیاده وپرمك وغلبه ایتمك معناسنه در
جربیدن سكون را وكسر باء موحده ایله غالب اولمق وغلبه ایتمك ویاغله مق ویاغلی
اولمق معناسنه در جربی كردن ایشنه ثانی وآهسته لك ایله وجوده كتورمك
جرغون سكون راء مهمله وضم غین معجمه ایله لسان الحمل دیدكلری اوتدركه جرغول
دخی دیرلر تركیده دخی قوزی قولاغی دیرلر جرون ضم راء مهمله وسكون واو ایله بوزن
درون هرمز شهرینك اسم قدیمیدر وسكون را وفتح واو ایله بوزن رهزن هند قاونی كذا فی
المحمودی جسبیدن سكون سین مهمله وكسر باء موحده ایله میل ایلمك معناسنه در
كذا فی الحلیمی میر نظمی بیت دلم جسبد بسویش صبح تا شام * نكردد یكنفس درجای
آرام جستن سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله اوچ معنایه استعمال اولنور اول
صچرامق كه مستقبلنده سین هایه ابدال اولنوب جهد وجهنده دیرلر ثانی قورتلمق خلاص
شدن معناسنه خواجه سلمان بیت من مسكین بسودای پری رویی كرفتارم * كه باد صبح
نتواند زبند زلف او جستن * ثانی بمعنی كریختن حكیم فردوسی * مثنوی * چنین كفت
بانامداران براز * كه كر كار كردد بما بر دراز * خود وزیركان برهیونان مست * بسا زیم
بی خسته كی راجست * شاعر بیت كه نتوان زبند چرخ رستن * زتقدیری كه یزدان كرد
جستن * معنای اوله چغتایده سیكرمك دیرلر سبعهٔ سیاره ده فرخ شاه جانانه سن
دوشنده كوردكی پرده دیو بیت فرخ اویغاندی سكریب اویقودین * كوزندید اویقو
اوچدی قایقودین جسیدن كسر سین مهمله ایله میل ایلمك معناسنه در كذا فی
فرهنك جهانكیری جشن فتح شین معجمه ایله بوزن رسن بمعنی تب ولرزكه عربیده حمی
دیرلر شاعر دیمشدر بیت چو دید اندرو شهریار زمن * در افتاد از بیم او راجشن *
وسكون شین ایله ایكی معنایه كلور اول مجلس شادی وضیافت معناسنه حكیم انوری بیت
درجشن آسمان وش تو ریخته نیاز * ساقی ماه روی تو در ساغر آفتاب * ثانی عید كونلرینه
دیرلر وجیم فارسیله ده مرویدر جشن سان سال ملكی نك اول كونی آدیدر جفتن
سكون فا وفتح تاء مثناة ایله میل ایلمك واكلمك واوزم آصمه سنه هرك ایلمك جفسیدن
سكون فا وكسر سین مهمله ایله یاپشمق معناسنه در جفن سكون فا ایله نام شمشیر یعنی
قلیجك جملهٔ اسماسندندر جمشیدون جم وجمشید معنالرینك جمله سنه كلور حكیم
قطران ارموی بیت خدا اش از آز ومسعود كر دو كر خواهد * هر آنچه خواهد بكند چو كرد
جمشیدون جنان جمع جند كه زنان معناسنه در جن بمعنی زن استر آبادی
اسمائیدر ودخی طرف وجانب معناسنه در حكیم فردوسی بیت پرندوش ازین جن سواری

اكذشت * كه لرزيد از وسر بسر بوم ودشت * عربيده ضم جيم ايله دفن ايلمك معناسنه در وكسر
جيم ايله عربيده درت معنايه كلور اول بمعنى پرى ثانى دل ثالث بمعنى نخست رابع بمعنى توى
ﮒ جندن ﻉ سكون نونله بوزن كندن دمور وپولاد وغيرى نسنه لرك پاسن آچمغه ديرلر
ودخى صندل اغاجى كه جندل دخى ديرلر شمس فخرى بيت بود مجلس اوفرش عبقرى
حسان * بود مطبخ او هيمه عود ويا جندن ﮒ جنكوان ﻉ سكون نون وكافله هندوستانده
الكه سى واسع برولايتك آديدر ﮒ جنكيدن ﻉ سكون نون وياى تحتانى وكسر كافله جنك
ايلمك معناسنه كذا فى فرهنك جهانكيرى ﮒ جنين ﻉ كسر نونله بمعنى خوانچه يعنى كوچك
صفره كه طعام ما حضرده ومحل افطارده قوللنورلر مير نظمى بيت بهر مهمان خوانچهٔ
افطار * به زخوان بزرك بدير آر ﮒ جوزجان ﻉ سكون زاء معجمه ايله برشهر اسميدر
كذا فى شرفنامه ﮒ جوزن ﻉ بوزن روزن برنوعدر بغداى وار په دانه لرين
زعفران ايله بويايوب وياخود زرده چوب ايله صارر دوب اوزرينه افسون اوقويوب
بركسنه يه مقصودى نه ايسه اوروب استدكارين ايدن سحره يه ديرلر كه هندوستانده چوقدر
شيخ نظامى بيت ز هندوستان آمده جوزنى * بهر جو كه زر سوخته خرمنى * وله بيت
مكر نشنيد از هندوى جوزن * كه داند دود هر كس راه روزن * مجمع الفرسده بر آفتدر
بغدايه وار په يه دوشوب تباه ايلر وآخر فرهنكرده زخمهٔ مطرب وآتش زن وبر اغتده
شراعٔ آتش معناسنه منقولدر ﮒ جودان ﻉ سكون واو وفتح دال مهمله ايله بش
معنايه كلور اول برنوع كافور دركه ميت كافورندن غيريدر غايت لطيف رايحه سى واردر
سيف اسفرنكى بيت سمند ترا باد در نوبهار * زكافور جودان دهد خاك رند * ثانى
حوصلهٔ مرغان يعنى قوشلرك قورساغى كه ژاغر دخى ديرلر مير خسرو بيت بسا پوينده كان
كاندر رواروه * ززخم تير جودان كشته جوجو * ثالث برنوع سكوت آغاجى در رابع
آتك ديشلرى اراسنده اولان سياه كه آتك كنج اولدوغنه علامتدر زائل اولدوغندن
صكره ياشى بلنمز اولور خامس برنوع انار در دانه سى يابس وبى آب اولور ﮒ جوزيدن ﻉ
سكون واو وياى تحتانى وكسر زاء معجمه ايله غصه يمك وغمكين اولمق معناسنه در كذا فى
فرهنك جهانكيرى ﮒ جوسن ﻉ سكون واو وفتح سين مهمله ايله بمعنى جوشن ﮒ جوسيدن ﻉ
سكون واو وكسر سين مهمله ايله بمعنى جفسيدن مرقوم ياپشمق معناسنه ﮒ جوشن ﻉ فتح
شين معجمه ايله جبه معناسنه تركيده دخى جوشن ديرلر استاد فرخى بيت مژكانت همى كذر كند
از جوشن * مانند سنان كيو در جنك پشن ﮒ جولان ﻉ بمعنى آمد شد كردن در ميان ميدان
يعنى ميدان اورتاسنده كلوب كتمك ﮒ جون ﻉ فتح واو ايله بريصى اغاجك برطرفنه خرده
طاشلر نصب ايدوب وبراوجنه ايپ چوروب صغرك وياخود آتك بوينه بغليوب واوزرنده
آدم اوتوروب غله اوزرندن چكدررلر تاكه غله نك صاپى خرد اولوب دانه سى چيقه تركيده
دوكن ديرلر ﮒ جوهريان ﻉ ايكى معنايه كلور اول برطائفه در جناب بارى عز اسمه حضرتنه
جوهر ديرلر ثانى جوهر فروش جميدر مثال اول ابو المعانى بيت من ندانم كلام جوهريان
آنچه دانم منزه از همه است ﮒ جيبين ﻉ سكون ياى تحتانيين وكسر باء موحده ايله اول

اول نسنه يه ديرلركه دفتين القنده اولور كذا فى المجمع ﮒ جيستن ﻉ سكون ياى تحتانى وسين
مهمله وفتح تاء مثناة ايله بمعنى جدتين مرقوم ﮒ مع الواو * جادو ﻉ سحر ايديجى معناسنه
مشهوردر استعاره طريقيله محبوبك چشمنه ديرلر شانى تكلو بيت چشم تو جاديست كه
چون صورت فرنك * دريك نكاه باهمه كس آشنا شود ﮒ جارو ﻉ ضم راء مهمله ايله جاروب
لفظندن ترخيم اولنمشدر سپورككه عربيده مكنسه ديرلر ﮒ جامهٔ بادروﻉ جامهٔ بادروندن
مرخم ايچ طونى معناسنه در ﮒ جاندارو ﻉ سكون نونله ترياق معناسنه در حكيم خاقانى
در صفت آفتاب بيت اى مهر دهان روزه داران * جاندارو ى علت بهاران ﮒ جاو ﻉ بمعنى جوى
ماوراء النهرده مستعمل لغتدر كذا فى فرهنك جهانكيرى ﮒ جربو ﻉ سكون راء مهمله
وضم باء موحده ايله بمعنى جريش مرقوم كذا فى المجمع ﮒ جغو ﻉ ضم غين معجمه ايله بيقوشه
مشابه برقوشك آديدر ﮒ جلبو ﻉ سكون لام وضم باء موحده ايله برسبزه در نعناعه مشابه
حضرت مولانا قدس سره بيت فندق وخشخاش برقص آمده * نعنع وجلبو باب جويبار *
ﮒ جلو ﻉ ضم لام ايله ايكى معنايه در اول دمور كباب شيشى كه كردنا وبابزن دخى ديرلر ثانى بمعنى
شوخ وشنك كذا فى فرهنك جهانكيرى ﮒ جملو ﻉ سكون ميم وفتح ها وضم لام ايله غله انواعندن
برنوعك آديدركه مشنك دخى ديرلر كذا فى شرفنامه ﮒ جوجو ﻉ سكون واوين ايله ايكى
معنايه در اول خطا ولايتنده برشهرك آديدر كه اندن ابريشم ومشك وكافورك غايت اعلاسى اولور
مولانا محمود ابن يمين بيت مژكان اوچوجوشن الماس بكذرد * چون سوزن فسانزده
از لاد جوجوى * حكيم خاقانى بيت جو بجو راز زمان بنمود صبح * مشك جوجو در نهان
بنمود صبح * خواجه عميد لويكى بيت در شمامه خوردهٔ كافور جوجو بار شد * عنبر تركاروان
در كاروان آمد بديد * ثانى بمعنى ريزه ريزه حكيم خاقانى * مسمط * خورشيد درخشانست
مى زان زر دولرزانست مى * جوجو همه جانست مى فعلش بجز وار آمده * وله بيت
جو بجو جور دلستان بركير * دل جوجو شده زجان بركير ﮒ جو ﻉ تخفيف واو ايله شير
معناسنه در محمود يده زخمهٔ مزامير معناسنه شرفنامه ده التونك طقسان التى عيارنه ديرلر
يعنى طقسان التى مثقال التونه درت مثقال كمش اضافه اولنمش آتشه طيانمق ايچون ضم ايدرلر
مجمع الفرسده بو معناده ضم جيمله مرويدر عربيده تشديد واو ايله بالاى هوا يعنى ما بين ارض
وسمايه ديرلر اكثر جوّ هوا استعمال اولنور واندرون معناسنه كه جوّ سماء ديرلر ﮒ مع الهاء *
چاجرمنه ﻉ برچشمه در صويله طلوكش چقدقده برقطره صوى قالمز غروبدن صكره
وياخود بولوت اولدقده ينه مالامال صو اولور كذا فى عجائب البلدان ﮒ جاده ﻉ راه روشن
وشاهراه لفظ عربيدر فارسيده ده استعمال اولنور مير نظمى بيت از طريق جاده بيرون
رفته بود * منزل مقصود دره ﮒ كرده بود ﮒ جامه ﻉ اسم جنسدر جميع البسه اطلاق
اولنور معناى اصليسى اعتباريله ملبوسدن ومفروشدن عامدر ملبوسه تن جامه ديرلركه
اصلى جامهٔ تن در علميته نقل اولنجق قاعدهٔ تركيب بوزيلوب مضاف اليه تقديم اولنمشدر
كثرت استعمال ايله تن لفظيده رفع اولوب بالكز جامه قالمشدر مطلق كاله مصروف اولدوغى
جهتيله جامه دينلدكده مراد لباس اولدوغى معلوم اولور شيخ سعدى بيت پيراهن برك

بو درختان * چون جامهٔ عید نیکبختان * شعرا صراحی معناسنه ده استعمال ایتمشلردر شمس فخری بیت فتح بر یاد بزم او خورده * هرچه در جام کرده از جامه * منجیك بیت چو خون جامه بجام اندرون فرو ریزی * هوای ساغر و صهبا کند دل ابدال * ولغت محوده هرنکه بر نسنه نك مظروفی اوله آنك ظرفنه و محیطی اولان شیئه جامه دیرلر مطهره یه آب جامه و بوستانه شهر جامه دیدکلری کبی و مدح و شعر معناسنه ده استعمال اولنور شمس فخری بیت جامها بافته از وشاعر * که بر و عرض کرده یك جامه جامه خانه جامه دان معناسنه شرف شفروه بیت یك بر انی ز جامه خوانهٔ وصل * بتن محرمان راز رسان *
جاله بوزن هاله دانه صاچ ایله باغلیوب حصه ایدرلر و دمت ایدوب صغردیلریله کلك ایدوب صو بحرلر حکیم ولولی بیت جز جالهٔ فضل ای برادر * از بحر جهالتت کذر نیست
جامکاه و جامکه اصحی جامهٔ کاهدر محل اثواب معناسنه اصلنده کاه جامه ایدی مضاف الیه تقدیم اولنوب وهاء علامت دخی حذف اولنوب جامکاه دیرلر عوامك حمام طشره سنه جامکان دیدکلری جامکاهدر
جانداته سکون نون اول وفتح ثانی ودال مهمله ایله باشك ایلروسنه براز قیلسز اولان یره دیرلر اول طفولیتده نرم و براق اولور کذا فی فرهنك جهانکیری
جانه بوزن دانه درت معنایه کلور اول کوچك صغیر معناسنه مثلا اسب جانه و کاو جانه دیرلر و اغاجك اوزدکی ثالث جزیره معناسنه رابع سلاح معناسنه در حکیم فردوسی بیت یکی باره و کبر و برکستوان * پرند آورد جانهٔ هندوان
جاودانه یعنی همیشه جاودان مرقوم معناسنه در
جاوله سکون واو وفتح لام ایله لغت پهلویده کل معناسنه و کل اغاجی دیکمکه دخی دیرلر
جاوه بوزن یاوه فرهنك جهانکیریده بر مشهور جزیره آدیدر و شرفنامه ده لب دریاده واقع بر شهر و ولایت اسمیدر
جاه منصب و دولت و عزت و اقبال و رتبه و منزلت و قدر عالی معنالرینه استعمال اولنور عربیدر اعجام تصرف ایتمشلردر
جای پناه حقیقتا و مجازا صغنجق ملاذ و ملجا معناسنه و یوصوری و مکان امن و محل امان ابو المعانی بیت چو ماندهام بره جرم خویش بیسر و پا * بجز درت نبود هیچ امید جای پناه
جایکاه اصلی کسر یا ایله درکه علامت اضافت کسره در علم اولدقده ساکن تلفظ اولندی محل و مکان معناسنه در
جبه فتح با و اخفاء ها ایله حلقه سز زره که ترکیده قابورغه دیرلر و جوشن دخی دینلور مولانا هاتفی بیت رسیدند خوارزمیدن فوج فوج * ز دار جبه پوشان همه دشت موج *
جبهه سکون باء موحده و فتح هاء اول و اخفاء ثانیله وخساره و آلن معناسنه در ثانی منازل قمردن بر منزله آدیدر جبهة الاسد دیرلر
جبیره کسر باء موحده وسکون یای تحتانی ایله اوچ معنایه کلور اول مهم مصلحت و امر ضرورت ایچون جمع اولان جماعته دیرلر حکیم فردوسی بیت بفرمود شان تا جبیره شدند * هزبر دیانوا پذیره شدند * ثانی عربیده شیر بزرك یعنی بیوك ارسلان ثالث عضای شکسته یی صاردقلری باغه دیرلر باء فارسیله نقل صحیحدر
جته فتح تاء مثناة مشدده ایله یول کسر حرامی مولانا هاتفی بیت همه خیل چغتای خوانش طفیل * بر آهنك جته بر آراست خیل * و مطلق دزد معناسنه ده کلور
جدکاره سکون دال وفتح کاف و راء مهملتین ایله

ایله سوء تدبیر و رأی خطا پذیر معناسنه ابو الحسن مشهدی بیت جهانیانرا دیدم بسی زهر مذهب * بسی بدیدم از کونه کونه جدکاره * واستاد دیمشدر بیت ز رای نکو کار کرد دتمام ز جدکاره کرد دسراسر تباه * بعض فرهنکلرده ذال معجمه و جیم فارسیله ده منقولدر
جران فتح رائین مهملتین و تشدید اول ایله زلف معناسنه و عربیده لشکر بجد آهسته کیدنلره بوایکی معنایه میر نظمی * مثنوی * دل عاشق شود جران پیوند * ازانو طرهها یش کشته دلبند * هجوم لشکر جران غم * کند آسودهای صبر در هم * و قوپروغن چکرك کیدن عقربه ده دیرلر
جرب روده یاغله قاورلمش بغرسق مومبار طوله سی و پنجه وش کبابی و عربیده نقانق دیدکاری بغرسق طوله سی
جرده سکون را وفتح دال مهملتین ایله اول آته دیرلرکه باباسی عربی و آناسی غیری جنس اوله کذا فی المجمع
جرکه سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله سورکون آوی و آو جیلرك آت باشی برابر کیدوب آوایتدکاری مثال معنی اول مولانا هاتفی بیت مقدم نشینان درکاه شاه * همه جرکه آرای آن صیدکاه وطالب آملی بیت بصحن دشت چو حکم شکار جرکه نمود * زمین چو کوی در حلقهٔ سوار افتاد وایکی اوچ دیرکلی چادره دیرلر
جرمه سکون راء مهمله وفتح میمله شرفنامه ده اسب خنك معناسنه یعنی بوز آت محموده ضم جیمله معنای مزبوردر
جره راء مشدده ایله سبو معناسنه یعنی دستی حضرت مولانا قدس سره بیت خمار بیحد من بجرها همی طلبد که نیست مست تراطلها و جره کفاف * عمر خیام * رباعی * می خور که تنت بخاك در ذره شود * خاکت پس ازان پیاله و جره شود * از دوزخ و از بهشت فارغ میباش * عاقل بچنین صفت چراغره شود
جریده کسر را وفتح دال مهملتین وسکون یای تحتانیله دفتر و دفتر کیسه سی کمال خجندی بیت کمال از حال دل بیتی دو بنوشت * پریشان شد و رقهای جریده
جریه سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله یعنی معلم و قورسق
جزدن سکون زاء معجمه وفتح دال و راء مهملتین ایله یعنی جزدر مرقوم کذا فی کتاب السامی
جسینه کسر سین مهمله وسکون یای تحتانی وفتح نونله بوز رنك نسنه هرنه اولورسه جیم فارسیله ده مرویدر میر نظمی بیت سواری کشته بر اسب جسینه * کرفته هم بدست باز جسینه *
جشد فتح شین معجمه ایله صاغ روغن یعنی یاغ اولحکی جیم مضمومه ایله ده مرویدر *
جشیره کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله جولاه که جوشیره دخی دیرلر عربیده حایك دیرلر میر نظمی * مثنوی * بپش حلاج آمده یك پیره زن * کفت خواهم رفت این پنبه بزن * خواهمش دیسید اور ادختیم * بعد ازان نزد جشیره می برم *
جشیشه و جشینه کلاهما بکسر الشین المعجمه و سکون الیاء التحتانی آت و قاطره مخصوص اینه رکه بوز رق اولور کذا فی فرهنك جهانکیری
جعبه سکون عین مهمله وفتح باء موحده ایله قوپوز دیدکاری ساز معناسنه ایاسی نقل ایتمشدر عربیده اوق ظرفیدر
جغاره فتح غین معجمه و راء مهمله ایله آلتی معنایه کلور اول مجمع الفرسده غله و میمان قویوسی که عربیده مطموره دیرلر ثانی فرهنك جهانکیریده جغش دیرلر بر اوت کوکیدر حکیم سوزنی بیت در جزع همچو جزع بچنکلان * میکاو دو جغان نمی یابد * ثالث نان ارزن

یعنی طاری اتمکی رابع قزجه‌که زنان یوزلرینه سورلر خامس کاو وشتروکوسفند وسایر حیوانات سادس هری نواحیسنك برنده برقریه اسمیدر ل جغاله ب فتح غین معجمه ولامله شرفنامه‌ده ومحودیده قوش سوریسی بو معنایه مؤید شمس فخری بیت اگر بنخجیر صحرا وهوارا * کند ارسیله خالی وجغاله ل جغرابه وجغزاوه وجغزوان ب کلهم بسکون الغین المعجمه مجمع الفرسده وغیریده قور بغه یوصو نی‌که یشل نسنه‌در اپلك کبی صو کنارنده واوز رنده اولور عربیده طحلب دیرلر ل جغته ب فتح غین معجمه ونون ایله برقوشدر صاری رنك وکوزلری بیوك اولور ترکیده بیالق دیرلر ل جغه ب فتح غین معجمه ایله صورغج وطورنه وبالقجین تلی‌که صورغج کبی باشه قورلر اکثر بهادر ودلاورلر ایدرلر میرنظمی بیت بپوشید آن شه زین ازپولاد * مرصع جغه هم برافسر نهاد ل جفاله ب فتح فا ولامله یعنی جغاله مرقوم ل جفته ب سکون فا وفتح تاء مثناة ایله شرفنامه‌ده یعنی کج مسطوردر اما اصح معنی اولان نسنه‌یه دیرلر بو معنایه شمس فخری بیت بدرکاهش همیخواهد که ماند * قد قوس وقزح زان جفته باشد * مجمعده طاق عظیم وبرنوع تختدر وفرهنك فخر قواسده اوزم چارطاقی که عربیده عریش دیرلر وبعض پرده کلاور دیرلر ومؤید الفضلاده دخی اوزم عریشی معناسنه‌در وفرهنك جهانکیریده جفتن لفظندن اسم مفعولدر خمیده معناسنه بو معنایی مؤید شمس فخری بیت شهنشاهی که بهر خدمت او * همیشه پشت کردون جفته باشد ل جفرسته ب سکون فا وسین وکسر راء مهملتین وفتح تاء مثناة ایله ماسون ایچنده‌کی دموری محکم ایدجك اغاج بعض نسخه‌ده ماسون پجدوکی دمور ایلك وبعض نسخه‌ده ماسون معناسنه مرویدر ترکیده سرجن دیرلر کسر سین مهمله ایله ل جفنه ب سکون فا ایله بوزن دفنه ایکی معنایه‌در اول قلیچ قنی ثانی بیوك چناق که شهکاسه دیرلر ل جکاشه ب فتح کاف فارسی وشین معجمه ایله کرپی که تشی ده دیرلر کذا فی شرفنامه ل جکرنه ب فتح کاف فارسی ونون وسکون راء مهمله ایله برنوع طورنه تلی‌در غیری طورنه‌لردن کوچك اولور اکثر سپاهیلر ونوخاسته یکتلر باشلرینه قورلر میرنظمی بیت خرامان آمده باقد بالا * جکرنه برسرش دارست پیرا ل جکیجه ب کسر کاف فارسی وسکون یای تحتانی وفتح جیمله برظرفدر آنده یاغ چقاررلر کذا فی مؤید الفضلا ل جلغوزه ب سکون لام وضم غین وفتح زاء معجمتین ایله چام فستقی که عربیده صنوبر دیرلر بو لفظ معربدر فارسیسی کسر جیم فارسیله‌در وهندی لساننده جوزنه دیرلر ل جلوه ب نازایله صالنمق معناسنه مشهوری کسر جیمله‌در ل جلوه‌که کردك خانه عربیده حجله دیرلر ل جلیله ب کسر لام وسکون یای تحتانیله زهکیر که انکشتوانه دخی دیرلر میرنظمی بیت شود تیر مژه در دل خلیده * نکه در چشم عاشق را جلیده * ل جمازه ب فتح میم مشدده وزاء معجمه ایله محمل دوه‌سی ودوه‌نك اسم مقبولیدر ل جمره ب شدت حرارت زمین وماه شباطده موالید ثلثه‌یه عارض اولان حرارت ودخی یانمش آتش قوری حکیم انوری بیت هم جمره برآورد فروبرده نفس را * هم فاخته بکشاد فروبسته زبان را * لفظ عربیدر واول لسانده دخی حرارت معناسنه استعمال اولنور شیخ بهاء الدین عاملی بیت اغتص بریقی کغصص الحاسی * اذا ذکره وهو لعهد ناسی * ان مت وجمرة الهوی فی

فی کبدی * فالویل اذن لساکن الارماس ل جنابه ب فتح نون وباء موحده ایله برنوع لعبدر معامله‌لی یعنی اوج ایله اوینارلر ل جنبینه ب سکون نون اول ویا وفتح ثانی وکسر باء موحده ایله برنوع سلاحدر کذا فی المؤید ل جنجه ب سکون نون وفتح جیمله اوزم چکردکی معناسنه‌در ل جندرخانه ب سکون نون اول وراوفتح دال مهملتین وخاء معجمه ونون ثانی ایله پچی بسلدکاری اوه دیرلر توشکخانه ورقوت دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت برآمد عالم از صیقل چو جندرخانه شد کیتی * که بشنیدند کو خواهد مابجانر افریدن ل جنغوزه ب سکون نون ایله یعنی چلغوزه مرقوم وبعض فرهنکده کوکنار معناسنه مرویدر ل جنیبه ب کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله یعنی جنیب مرقوم لکن فرقی شولقدر که بو خاص یدکدر اول عامدر ل جوازه ب فتح واو وزاء معجمه ایله قیون شیردانی که کیمیا دخی دیرلر شاعر دیمشدر * قطعه * جوازه ار شود مملو خوش آید * برنج وکوشت خرده با بهارات * ولی باید کنار جوی وسبزه * دوسه بارود کر بودن محالات * ل جوپینه ب سکون واو وکسر باء فارسیله هماقوشی معناسنه‌در ل جودانه ب سکون واو وفتح دال مهمله ونون ایله بش معنایه کاوردر اول برنوع خوشبو لطیف کافوردر رضی الدین نیشابوری بیت یقین بدان که زعشق قصیم مرکب تست * که درجزا پر جودانه میشود کافوز ثانی چینه دان مرغان یعنی قوش قورسغی شرف شفروه بیت جرب وشیرین ممتلی کرده * ازتو طاوس قدس جودانه * ثالث برنوع سکودر رابع آتك دیشی اراسنده اولان سیاه که یاشی آنکله معلوم اولور زائل اولدقدن صکره یاشی بلنمز خامس برنوع اناردر بویش معناده جودان مرقوم ایله مرادفدر ل جودره ب سکون واو وفتح دال وراء مهملتین ایله نام سر لشکر روس کذا فی شرفنامه ل جوزکره ب دوکمه‌که قفتانه دیکرلر کره کسر کافله عقده جوزدن مراد دکرمیلکدر اول معناسنه تمیمه اولنمشدر ابو المعانی بیت نمی کشاید اکر زسینه جوز کره * شود درون دلم آرزوهزار کره ل جوزینه ب کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله یعنی لوزینه عربیده لوزنج دیرلر بادام وشکر ایله اوج کوشه‌لو یاغلی خمیر ایدرلر غالبا جوز ایله ایتدکلرینه جوزینه دیرلر ومحودیده برنوع شوربادر که جوزی دوکوب ایچنه قورلر ل جوسه ب سکون واو وفتح سین مهمله ایله کوشك معناسنه‌در که تعریب ایدوب جوسق دیدیلر کذا فی شرفنامه ل جوشیره ب سکون واو وکسر شین معجمه ایله یعنی جولاه کذا فی فرهنك جهانکیری ل جونه ب سکون واو وفتح نونله یعنی آفتاب میرنظمی بیت زسودای عشقش سفر کرده شد * زنانیر جونه سیه چرده شد ل جهره بوزن بهره برچرخدر که جولاهلر آنکله ماسونه اپلك وابریشم صاررلر کذا فی المجمع ل مع الیاء التحتانی * جاپلوسی ب یالتقلنمق معناسنه آخرنده یای مصدریه‌در مولانا جامی بیت دلانه کند بجاپلوسی * آراسته مجلس عروسی ل جابی ب کسر باء موحده ایله خراج باغ وعشر محصول جمع ایدیجی معناسنه اسمدر ل جادوئی ب اول نسخه‌درکه آنکله انسانك حالی متغیر اوله فرهست دخی دیرلر عربیده سحر دیرلر ل جالی ب کسر لامله براغاجدر دالنی کسوب مسواك ایدرلر عربیده اراك دیرلر ل جام جهان نمای وجام کیتی نمای ب کلاهما نام

جام جم دار ابو المعانی بیت هردمی میشود درون ساده * جام کیتی نمای پرباده ل جامکی ع
فتح میم وکسر کاف فارسیله برطونلق قماش وغیری نسنه‌دن عبارتدر اثواب جنسندن
وبهاسی اعتباریله نقود نوعندن اولسون شرفنامه‌ده خدامه وسائر متعلقاته سنه‌وی
ویریلان علوفه وجامه بها معناسنه‌در شیخ نظامی * مثنوی * مراخضر تعلیم کر بود دوش
بزاری که آمد پذیرای کوش * که‌ای جامکی خوار تدبیر من * زجام سخن چاشنی کیر من *
وفرهنك جهانکیریده بر معناسی دخی برمقدار ایلکی بوکوب فتیل ایدوب یاقد قلرینه دیرلر
ل جامهٔ قطرانی ع یعنی جامهٔ سیاه ماتم جامه سندن کنایه‌در کذا فی شرفنامه ل جامهٔ موبی
کورکلو اثواب خواجه سلمان بیت آفتابی بتو کرمست وهوا پشت امید * سرد باشد که کنم
جامهٔ مویی درخواست ل جامه واری ع قفتانلق معناسنه هرندن اولورسه وارکلمه
لیاقتدر شاهوارکبی شاهه لایق دیمك اولور بودخی جامه‌لکه لایق معناسن افاده ایدر
ل جانبازی ع صالنجق که ترمون دخی دیرلر ل جانفرسای ع هرنسنه که طبیعته ناخوش
کله حقیقتا ومجازا جان کیدریجی دیمك اولور ل جانفزای ع جانفرسایك عکسی در تنکم
میرنظمی دیمشدر بیت جانفرسا ای غم هجرت مرا * آنچنان بودست وصلت جانفزا *
وفرهنك جهانکیرده مشهور ملکینك بکرمی اوچنجی کونی آدیدر ل جانکزای ع فتح کاف
فارسیله طبیعته خراش ویرر نسنه‌لره دیرلر زهرکبی وامثالی وله بیت جان پرور آن لب
لعلش را * آنچنان اغیار باشد جانکزا ل جای ع مکان معناسنه حقیقتا ومجازا شاعر
بیت بتون ونبجه باب سیاه * بجایی که هرکز نروید کیاه * ومحل معناسنه بیت جای
آنست که خون موج زند در دل لعل * زین تغابن که خزف میشکند بازارش * ومنزل
معناسنه بیت چوب خسیس را اکرش تربیت کنی * جایی رسد که بوسه که خسروان شود
ل جای بهاری ع یایلاق یرید که صویی وچمنی وافر وهواسی لطیف وصحیح اولدوغندن
واسی اولمامغله بهاره نسبتله تسمیه اولنمشدر ل جداوی ع فتح دال مهمله وکسر واو ایله
خدامك علوفه‌سی ومرسومی معناسنه‌در میرنظمی بیت زکنج لطف توخواهد جداوی * که
دادرچشم خسته درتداوی ل جربی ع اسم مصدردر جرب مرقوم معناسنه که غالب والی اوز
وبهادر اولق ل جکری ع فتح کاف فارسیله خردل معناسنه بعض فرهنکلده آیرق دیدکلری
اوتدر ل جلوی ع سکون لام ایله نازایله صالنوب یوریمك معناسنه یای مصدریه ایله
وکاه یای نسبتله اسم فاعل اولور ابو المعانی بیت جلوهٔ قدر ترا دید چو در صحن چمن *
زان سبب ماند بجا سرو بتوده جلوی ل جنغی ع فتح نون وکسر غین معجمه ایله برکسنه ایله
مشورت ایلك معناسنه‌در کذا فی شرفنامه ل جنکلاهی ع سکون نون وفتح کاف فارسیله
چیلق دیدکلری قوش که غلیواج وغلیوازٔ وجوزه لو وحاد وکوشت ربا وزغن دخی دیرلر
جیم فارسیله دخی مرویدر ل جنکی ع کاف فارسیله جنکجی آت وفیل وآدم هرنه اولورسه
حتی خروسه دخی صفت ایدرلر وجست وچابك معناسنه‌ده کلور ابو المعانی بیت شود
جنکی میان ماکیانرا * ولی در پیش شاهین راخر وجست ل جوی ع کسر واو ایله جای
معناسنه‌در ویای وحدت ایله برآرپه آغری نسنه‌یه دیرلر ل باب الجیم المکسورة مع الالف

باب الجیم المکسورة

مع الالف * جبا ع فتح باء موحده ایله باج وخراج معناسنه جمال الدین عبد الرزاق کاشی
قطعه * جودش کفاف عمر بخرد وبزرك بود * عدلش حیات تازه بخاص وبعام داد * جیشش
جبای خطهٔ چین وخطا ستد * حکمش قرار مملکت مصر وشام داد ل جرا ع یعنی چراغ میر
نظمی بیت شده هرداغ غم درسینه سوزان * جرا باشد مرادر شام هجران ل مع الباء الموحده ل
جلاب ع بولانق صو مولانا جامی بیت ورچه جوینده هرنایابی * نکشد لب زچین
جلابی ل جلباب ع سکون لام وفتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول یعنی پیرفانی
میرنظمی بیت نمانده طاقت وبی تاب بودم * جوان شد عشق ومن جلباب بودم * ثانی
سنکلك که ابریشمدن وابنجه قماشدن اوکبی نسنه دراینجه کیروب یاتورلر وله بیت بخفته
زیر جلباب آن پری زاده * بحجله نشسته دایه دلشاد ل مع التاء المثناة * جبابت ع فتح بائین
موحدتین ایله خراج وعشر الملق معناسنه‌در کذا فی فرهنك جهانکیری ل جفت ع سکون
فا ایله طاق مقابلی در زوج معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت من بهر جمعیتی نالان
شدم * جفت بدحالان خوش حالان شدم ل مع الجیم * جبلاج ع سکون باء موحده ایله
یعنی مرد بزرك بی همت یعنی دولتمند وصاحب جاه اولوب بی نفع وبی همت اولانه دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ل مع الخاء المعجمه * جخ ع مفتوحه‌ده ذکری مرور ایدن جخ کبی که
بهادر وشجیع معناسنه‌در ل مع الدال * جکراکند ع مونبار وشیردان وامثالی نسنه‌لره
دیرلر شاعر بیت چو برآورد یخنی وآبا * جکراکند پلاو هم بغرا ل جکربند ع بغرسق
معناسنه‌در تنکم شیخ سعدی * قطعه * کس نیاید بخانهٔ درویش * که خراج زمین وباغ بده
یا بتشویش غصه راضی شو * یا جکربند پیش زاغ بنه ل جهند ع فتح ها وسکون نونله
طرف معناسنه یعنی بیع وشرا واخذ واعطاده اقچه‌نك ایوسن وکن آیریجی بعض نسخه‌ده نون
یرینه باء فارسیله مرویدر ل مع الراء المهمله * جرجر ع بقله معناسنه منقولدر ل جکر ع
کاف فارسیله درت معنایه کلور اول معروف عربیده کبد دیرلر ثانی غم وغصه معناسنه شیخ
فرید الدین عطار بیت کز رسانی ذرهٔ شادی بجانم بی جکر * هم روا باشد که بردل بی تو چندین
غم رواست * بو معنایه شیخ نظامی بیت بردار زراه عشق این رسم جکر دادن * ور نی همهٔ
راحت درخون جکر کیرم * ثالث یعنی انتظار حکیم خاقانی بیت مکن هیچ تقصیر درکشتن من
که کار عزیزان جکر برنتابد * رضی الدین نیشابوری بیت جکر چه میدهی ازاکه بر توان
چیدن * زخاك رهکذرت پاره پارهٔ جکرش * رابع یعنی میان هرنسنه‌نك اورته‌سی حکیم
انوری بیت کرده کاه جهان کداخته بود * که یکی کرده فی جکر بدهد * ومجود یده اندازه
معناسنه دخی مرویدر ل جلاکر ع کاف فارسیله آیینه وقابچه وغیری نسنه‌لره جلا ویریجی
وهرنکه پرداخت اولنور آنی اید بجیه‌ده دیرلر ل جلانکر ع سکون نون وفتح کاف فارسیله
دمورکلید واکا مثال دمور نسنه‌لر دوزیجی ترکیده دخی چلنکر دیرلر ل جهان آور ع غایت عالم
وکامل وزیاده بهادر وپهلوان معناسنه میرنظمی بیت ندیده دیدهٔ کردون مثالش *
جهان آور بعلم وفضل وکمالش ل جهاندار ع پادشاه دیمکدن کنایه‌در داراشتن‌دن اسم
فاعلدر وله بیت جهانداری پری صورت ملائك خو * باحسان وبعدل وخلق نیکو ل جهانسالار ع

بمعنی پادشاه کذا فی المحمودی اما بعض فرهنکلرده عالی مقدار معناسنه در ل جهانکیر ب
بودخی پادشاه دیمکدر مرور ایامله بعض پادشاهلك اسمی اولمشدر میر نظمی بیت شده
در ملك هند نامش جهانکیر * نه ملك هند و سند بلکه جهانکیر ل جیر ب بوزن شیر بمعنی
زیر و نشیب کذا فی فرهنك جهانکیری ل مع الزاء المعجمه * جزجز ب چولکك بعض نسخه
قینار ایکن ظاهر اولان صدا کذا فی شرفنامه ل جلوز ب سکون لام وکسر واو ایله بمعنی
مفسد وغماز بو لغت جمیع فرهنکلرده حرکات ثلثه ایله بو معنایه نقل اولنمشدر میر نظمی بیت
بعهد او نبود از چرخ دلکیر * بدور او نماند جلوز وشریر ل جهاز ب فتح ها ایله انسانك
لوازم ومهماتی وترتیب عسکر واثواب عروس ولازمهٔ مرده لفظ عربیدر وفارسیلر دخی
مستعملدر وله بیت جهاز آن عروس ملك داماد * برون شد از شمار وحد واعداد *
ل مع الغین المعجمه * جزغ ب سکون زا وغین موقوفله جز دمرقوم که تفصیلی مفتوحه ده
مرور ایلدی ل مع الکاف الفارسی * جلنك ب کسر لام وسکون نونله درت معنایه در اول
بر نوع حریردن طوقنمش قماشدر زرتارده اولور وساده دخی اولور اندن قبا وچکمه وشلوار وغیری
البسه ایدرلر شیخ اوحدی * مثنوی * از رخ آن بتان سنکولی * نتوان بست چشم
برکولی * در وان جلنك زر بقته * ای بسا دل که شد بهم رفته * ثانی صدای زنك
وزنجیر وامثالی شیخ مجی * رباعی * آنجا که بچرخ است مه از ضرب تلنك * آتش زند
از شوق در آن راه مثلنك * رفتیم ورسیدیم وکرفتیم بجنك * آن حلقه که سوزا زوست یك
صوت جلنك * ثالث خربزه وامثالی نك صاپی رابع بمعنی ملخ آبی یعنی صو چکرکه سی میك ومیلك
دخی دیرلر وهندی لسانده جنکه دیرلر ل جنك ب سکون نونله چزمه اوکچه سنده اولان
سوری دمور که مهمیز ومهماز دخی دیرلر عربیده منقار الخف دیرلر کذا فی المجمع ل جیز جنك ب
اول آلتدر که معهود آلته مشابه ایدوب بعض عورات بیلاریسنه بغلیوب بر برلرینه فعل ایدرلر
آنی ایدن عورته سعتری دیرلر ل مع اللام * جل ب بوزن دل بچاق ونجاق وبالته وامثالی
نسنه لرك صاپنه دیرلر میر نظمی . بیت تبر زین ندارد آبنوس * کرفته بدست پولاد مجل
فسوس ل مع النون * جهان ب معروف عالم کون فساد در * یعنی دنیا ل جهان آفرین ب
جناب باری تعالی جل اسمه حضرتنك نام شریفیدر که جهان یرادیجی دیمك اولور شاعر
بیت جهانت بکام وفلك یار باد * جهان آفرینت نکهدار باد * شیخ سعدی . بیت بر تست
پاس خاطر بیچارکان وشکر * برما و بر خدای جهان آفرین جزا ل جهانبان ب سکون نون
وفتح باء موحده ایله جهان کوزدیجی یعنی حمایت وصیانت وحفظ وحراست ایدیجی معناسنه شیخ
سعدی بیت کر پدرم رفت وجهانبان منم * وارث اکلیل سلیمان منم ل جهان بین ب جهان
کوریجی وصیغهٔ امر اولور جهان کور وچشمدن کنایه در میر نظمی . بیت جهان بین داری
جهان بین شو * که راه بزرکان بکیر و برو ل جهان کهین ب یعنی انسان که عالم صغیر دخی
دیرلر ل جهان مهین ب یعنی عالم عربیده عالم کبیر دیرلر ل جهن ب سکون ها ایله نام پدر
افراسیابدر حکیم فردوسی . بیت چو از جهن بشنید پیغام شاه * همیکرد چندان بدود رنکاه
ل جستن ب سکون یاء وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه در اول بمعنی جستن حضرت

حضرت مولانا قدس سره . بیت چون بدیدم صبح زویت در زمان برجستم * کرم
درکار آمدم موقوف مطرب نیستم * ثانی بمعنی جدنیش یعنی انبانچه پرزنیت ل جیلان ب
بر ولایت اسمیدر که معربی کیلاندر وبر معناسی دخی عنابدر سنجد جیلانی دیرلر وبر معناسی
دخی کنجد در که عربیده سمسم دیرلر یاغن چقاررلر جیم فارسیله ده مرویدر ل مع الواو *
جهانجو ب سکون نون وضم جیمله پادشاه معناسنه در جهانی تجسس ایدن وکیجون ل جیزو ب
سکون یای تحتانی وضم زاء معجمه ایله بمعنی جیروز مرقوم یعنی تشی کذا فی شرفنامه
ل مع الهاء * جرنده ب فتح راء مهمله وسکون نونله قیون کوردکندن بومشق کوردکدر که
عربیده غضروف دیرلر بعض نسخه ده قوش جکری معناسنه در ل جکرکوشه ب جکرك
زیاده سی * زیادة الکبد هنیة صغیرا فی جنبها منحیته عنها کذا فی الصحاح الجوهری واستعاره
طریقیله اولاده دیرلر عربیده اولاد نا اکبادنا دیدکاری کبی میر نظمی بیت ز عالم همه اوست
دلبند ما * جکر کوشهٔ ماست فرزند ما ل جلازه ب فتح زاء معجمه ایله موسیقی پرده لری
وساز پرده لرینه دخی دیرلر ل جلفه ب سکون لام وفتح فا ایله تراشهٔ قلم وعربیده یاشلوعور ته
دیرلر عربستانده کیلان آنلرده بر جنس مشهوردر ل جهان زنده ب اضافتسز برشکوفه در
اصلا پژمرده اولمز یاز وقیش همیشه بهاردر حکیم اسدی بیت کل زرد وآل وجهان زنده
جفت * کرفته بر بید بویا کرفت ل جیره ب جرجانی لسانده کاکیان دیدکاری اوتدر
ل جیوه ب سکون یای تحتانی ایله زیوه که عربیده زیبق وترکیده سندك دیرلر ل مع الیاء *
ل جکری ب سکون کاف فارسی وکسر راء مهمله ایله بمعنی ریواس وریباس که ترکیده اشقون
دیرلر ربی آلوب شربت ایدرلر غایت لطیف ونافعدر حماء صفراویه یی دفع ایدر ابو المعانی
بیت کرفته غم حسرتش لرز وتب * ز لعل لبش شربت جکری داد ل جکر خواری ب یعنی
غم واندوه ومشقت کلیه کذا فی شرفنامه ل جمری ب سکون میمله بازاری وکم اصل وسفله
کذا فی المجمع وفتح جیمله ده مرویدر ل جهان آرای ب سال ملکی دن التنجی آی آدیدر ل جهانداری
وجهانکیری ب پادشاهلق معناسنه یالوی یای وصفیه در ل جی ب ولایت صفاهانه دیرلر عموما
واول یرك بلوکاردن برباوکه دیرلر خصوصا ل باب الجیم المضمومة مع الالف * جدا ب فتح
باء موحده ایله نام یوم السبتدر ل جدا ب معروف آیرو معناسنه در میر نظمی بیت فتاده
جدا از در شهریار * بجیرت همیکرد کشت وکذار ل جرغا ب سکون راء مهمله وفتح غین معجمه
ایله اولو قلی طاس وله بیت بمستی در آیی بجوش وخروش * بینداز ساغر بجرغانوش
ل جویا ب ایکی معنایه کلور اول جوییدن لفظندن اسم فاعلدر آرایجی معناسنه وله
بیت بحالات عشقت که کویا شدی * بدشت طلب راکه جویا شدی * ثانی تورانیلردن
ومبارز آدیدر که رستم النده هلاك اولدی کذا فی شرفنامه ل مع الباء * جباب ب فتح باء موحده
ایله آکا دیرلر که ایکی آدم بر نسنه ایچون بحث ایدوب رهن قویه لر کذا فی المجمع ل جراب ب
فتح راء مهمله ایله صو معناسنه در عربیده دری کیسه یه دیرلر ل جلاب ب لام مشدده ایله
ایکی معنایه کلور اول اریه صویی وشکر ایله قینامش معروف شربتدر مولانا هاتفی . بیت
فلك کریه میکرد از ان زهر خنده * که پر زهر میدید جلاب قند * ثانی بر شاعرك اسمیدر که

باب الجیم المضمومة

ذکر اولنوز بیت تب غم کرشود خوان شعر جلاب * حرارت را خوش آید آب جلاب
ل جلوچوب ح ضم لام و جیم فارسیله کباب شیشی که بایزن و سیخ دخی دیرلر جیم فارسیله ده
مرویدر کذا فی شرفنامه ل جناب ح فتح نونله ایکی نسنه بربرینه محکم باغلو اوله شویله که
آیرلمسی عسیر اوله و فرهنك وفائی ده برنسنه ایچون ایکی آدم مباحثه و مراهنه ایده لر
آکا دیرلر حکیم خاقانی بیت دید مرا مست صبح بادلم از هر دو کون * عشق نهاده کرو فقر کشیده
جناب ل جوب ح سکون واو ایله لکنت لسان یعنی پلتك اولانه دیرلر ل مع التاء المثناة *
جزخشت ح سکون راء مهمله و شین و کسر خاء معجمتین ایله منکنه که مجلدلر و جلاکرلر و سایر
باغ چقارنلر آلتی در حکیم اسدی بیت کشیده سر شاخ میوه بخاك * رسیده بجز خشت
خوشه زتاك ل جست ح جستن لفظنك ماضیسیدر آرادی معناسنه دخی استعمال اولنور
جستجوی دیرلر کمال خجندی بیت کرچه کم شد بو سر کویت کمال * یا فتم با زش بجست
وجوی تو * بو طریقه اکرچه مصادره عامه در اما ماضی سیله امر صیغه سنی جمع ایدوب
ترکیب ایدرلر احمد کرمانی بیت مستغرق جستجوی کشتم * مستهلك شست و شوی کشتم *
ل جفت ح اول عدد درکه کسرسز تنصیف اولنه و زوج معناسنه که مقابلی فرد در و دخی
هر نسنه که بر نسنه ایله مقابل اوله هر برینك آخرینه جفت دیرلر اره عورتی و عورته ارینه
نسبتله جفت دیدکلری بو قبیلدندر فارسیده ضمیر مؤنث اولمدوغی ایچون ایکیسنه ده جفت دینلور
حکیم اسدی بیت ازین پیش چیزی نیارمت کفت * بعی این کر دلت با خرد هست جفت *
ل جوانبخت ح قوی طالع معناسنه در اکثرنو رسیده یکتلر وصفنده ایراد ایدرلر کنج یکتلرده
قوت مقرر اولغین هم کنجلکن و هم طالعن تعبیر ایدرلر میر نظمی بیت بدور آیافته چون حسن
اکمال * جوانبخت و جوان عقل و جوان سال ل مع الجیم * جوج ح سکون واو ایله طاق ایوان
اوزرینه زینت ایچون قودقلری نسنه و مجمع الفرسده خروسك بورنی اوزرنده اولان قزل
ات پاره سنه دیرلر و شرفنامه ده سرمغفر یعنی توغلغه دپه سی مسطوردر ل مع الخاء المعجمه
جناخ ح فتح نونله یعنی دوال و زخمه قایشی که ایرده اولور آکا اوزنکی طقرلر کذا فی الصحاح
بعض نسخه ده ایر قایشی و ایر غاشیه سی ده دیرلر و قدح کبیر معناسنه ده اولدوغی مرویدر
جیم فارسیله ده نقل اولنمشدر ل جولخ ح سکون واو و فتح لام ایله برنوع طوقنمش پشمینه درکه
اکثر هکبه و فقرا جامه ایدرلر قلندریلر چوق کیرلر انلره جولخی دینلدوکی بو سببدندر جوالق
معربیدر کمال اسمعیل * قطعه * جولخ من که بیست پیش ارزید * بعد ششماهه استجارت
تو * قصبی شد که شش نمی ارزید * چشم بد دور از تجارت تو ل مع الدال * جرد ح سکون
راء مهمله ایله اوراق قوشی که یازا یا مغله شدت حرده اوته قارنی یاریا و عربیده ضرار اللیل
دیرلر بعض ولایتده زبر و زاء معجمه ایله جزد و جرعد دخی دیرلر ل جزد ح سکون زاء معجمه
ایله یعنی جرد مرقوم ل جغد ح سکون غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول اوکی قوشیدرکه
کوندز یاتوب کیجه چقوب دیوار اوزرلرنده و اغاجلرده اوتر و خالی یرلرده و خرابه لرده مکان
ایدینوب اکرچه بیقوشه مشابهتی وار در لکن اندن ایری جثه لو در و بیقوشدن غیری
اولدوغنه میر خسرو قران السعدین نام تالیفنده بیت باغ خراب از قدم شوم بوم *

* جغد قدم شوم شده یار بوم * بیقوشه جغد دینلمك صحیح اولمدوغی ظاهردر شیخ
نظامی بیت بجو به چنین کفت دهقان سغد * که بو نایداز خانه باز جغد * حکیم انوری بیت
کرزمین را همه در سایه انصاف کشد * جغد جاوید ببرد طمع از ویرانی * ثانی کنکره
حصار معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری و بعض فرهنکده باشه پرچمی دوکم ایتمکه
دیرلر ل جغرد ح فتح غین معجمه و سکون راء مهمله ایله سبزه و مرغزار کذا فی المجمع ل جنبد ح
سکون نون و فتح باء موحده ایله بوزن و معنی کنبد مرقوم * مثنوی * کسی زیر این جنبد
نیل فام * میسر نباشد که کیرد مقام * در بجا که آید یکی چند روز * نشیند کند عزم
رفتن بروز * کر آید یکی دردلش آب و تاب * به ناچار کردد برفتن شتاب ل جندفند ح
سکون نونین و ضم فا ایله بمعنی بیم و هراس ترکیبده بو تعبیره قورقو قویو دیرلر ابو المعانی بیت
شهریار عدل پیشه خسرو عالی تبار * در زمانش هیچ کس را نیست در دل جندفند *
ل جوانمرد ح سخی و کریم النفس معناسنه ترکیبده جومرد بوندن غلطدر معنای ترکیب کنج
آدم دیمك اولور امابو معنایه استعمالی جائز کورلمدی ل جود ح واو مجهول ایله یعنی اشباعسز
جغد مرقوم معناسنه میر نظمی بیت بهر معمور لانه کرد جون جود * زشومی عاقبت
ویرانه تو شد * و عربیده واو معروف ایله یعنی اشباع ایله سخا معناسنه در ل جهود ح
معروف طائفه در ل مع الراء المهمله * جر ح زین اسب یعنی آت ایوی کذا فی فرهنك جهانکیری
ل جندبادستر و جندبیدستر ح کلاهما بسکون النون والدال المهملتین قوندز خایه سیدر
اخراج ریحه نافع دوادر و دخی منافعن طب کتابلرنده یازمشلردر ل جوار ح فتح واو ایله اجازت
واذن معناسنه ابو المعانی بیت شهی بکرد درش چون کدای کرد و زرا * دهند شام و سحر را
جوار کردیدن ل جوجر ح واو معروف و کسر جیمله بمعنی درم که زوزن دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ل جوربور ح واوین معروفتین و راءین موقوفتین و ضم باء موحده ایله
خوش رفتار بر قوشدرکه تورنك و تزنك و تورنك و جوزوکلك دخی دیرلر ترکیده ککلك عربیده
حجل دیرلر فتح حاء مهمله و جیمله کذا فی شرفنامه ل جور ح فتح واو ایله بالامعناسنه که ضد
نشیبدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل جویبار ح واو معروف و سکون یای تحتانی و فتح
با ایله اقرصو و کنار آب جوی معناسنه میر نظمی بیت پسند اهل دل فصل بهار است *
کنار جویبار و سبزه زار است ل مع الزاء المعجمه * جربز ح سکون راء مهمله و ضم باء
موحده ایله بمعنی کربز یعنی توانا و زبردست پهلوان معناسنه ل اجرز ح سکون راء مهمله ایله
توی توقلی دیدکلری قوشدرکه عربیده حباری دیرلر ضم حاء مهمله ایله حاجی پاشا شفا نام
کتابنده خواصن ذکر ایدر از جمله یمورطه سن آق صاچه و صقاله سور سلر سیاه ایدر *
و برسنه یه دك سیاه قالور لکن اول یمورطه نك ایچی سیاه اولملی کرکدر بیاض و صاری اولورسه
اولمز تجربه سی بویله درکه برایکنه ایله بیاض ابریشم تانی یکوروب چکه لر سیاه چقارسه عمله
کتورلر حیوة الحیوانده دخی بو خاصه مسطوردر حکمتی بودرکه ارکك حاصل اوله جق یمورطه
سیاه اولور دیشی چقه جق یمورطه سیاه اولمازایمش راقم الحروف بو احوالی آوجیلردن
استفسار ایتدم مزبور قوشك ابتدا چقاردوغی یمورطه نك ایچی لابد سیاه اولور دیدیلر

جره باز بیاض طغان معناسنه مجمع الفرسده ارككی طغانه دیرلر مولانا جامی بیت
جره بازت که شکاری فکنست * چیره جوجه هر پیره زنست * و تشدید رایله جلد وچاپك
معناسنه مرویدر جزم ترکیبده غیری ایله تعبیر ایتدکاری معنایه در مثلا بندن غیری
دیمکده جزمن دیرلر شاعر بیت دهان جزمن از لعل لبت دور * سر جزمن ز طوق غبغبت
دور * کاهی اولنه برا زیاده ایدوب بجز دیرلر بیت جهان چون اژدهای پیچ در پیچ * بجز
دود سیه گردش دگر هیچ * چغتایده اوزبکا واوکون دیرلر اسکندرنامه ده حکما اسکندردن
دریا سفرینه رضا کوستردکلرنده دیر بیت بیلیب بارچا کیم مغ درکیر ایماس * رضادین
اوکون هیچ تدبیر ایماس جفت ساز سکون فا و تاء مثناة و فتح سین مهمله ایله فنون
سازندکاندن برفن که اوچ قسمدر برینه جفت ساز و برینه یك ساز و نیم ساز و برینه راست ساز
دیرلر کمال اسمعیل بیت آنجا که جفت ساز سرخامه است بود * لحنی بود تمام که نام نوا برد *
ملك الشعرا حکیم روحی بیت بتاب گیسوی چنك و بجفت ساز رباب * بنیف دیده نای
و دهان نا انبان * کذا فی فرهنك جهانگیری و شرفنامه جفته دز سکون فا و فتح تاء
مثناة و راء مهمله ایله اوزم چبوغن بوقار و قالدرمق ایچون یاپدقلری کروت که عربیده
عریشه دیرلر جلویز مفسد و غماز که مفتوحه و مکسوره ده ذکر اولنمشدر ابو المعانی
بیت هر آنکس که شود جلویز و بدگوی * نیاید در دو عالم هیچ کس روی * جامع اللغاتده
بمعنی سرهنك پیاده و لغت محمودیده بمعنی قاضی رشوت خوار و رساله میرزا ابراهیمده بمعنی
شخص نامختار واقع اولمشدر جواز هاون معناسنه در لکن ایکی قسمدر بر قسمی اغاجدن
و طاشدن اولور شیرازیلر آکا چوغن و ترکستانده دیبك دیرلر و هندی لسانده اوکهلی دیرلر
استاد فرخی بیت ای بکوپال گران کوفته پیلا نرا پشت * چو کرنجی که فرو کوفته باشد بجواز
قسم ثانی معصره در که آنده حبوبات دوکوب یاغ چقاررلر و بغدادی قبوغن آیررلر و شکر
قامشندن شکر شیره سن آلورلر بو قسمی ده کاهی اغاجدن و کاهی طاشدن ایدرلر حکیم
سنائی بیت پیش دل و گوش و هوش بهر جواز لبت * نام شکر کرسته است کام و زبان ترا *
و فتح جیمله عربیده روایی و روانی و آب دادن ستور و کشت و اجازت و خط راه معنالرینه
متداولدر جوالدوز معروف نسنه در دوز دوختن لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی در
جوربوز سکون واوین و راء مهمله و ضم باء موحده ایله بمعنی مرغ تذرو یعنی سکاون
کذا فی المجمع جوی تاز سرعتله اقان ارمق معناسنه جوی ارمق تاز تازیدندن اسم
فاعل اولور میر نظمی بیت از جفای عشوه او فتنه ساز * شد ز چشم اشك همچون جوی
تاز جوبجوز سکون واو و یای تحتانی و ضم جیمله اغاج قوردی معناسنه منقولدر
مع الشین المعجمه * جنبش سکون نون ایله جنبیدن لفظندن اسم مصدردر مولانا
جامی بیت جنبش اول ز محیط کرم * سلسله جنبان وجود از عدم * حرکت معناسنه
اولور جوارش بر مفید و منافعی چوق مشهور معجوندر گوارش لفظندن تعریب
اولنمشدر جوش ایکی معنایه در اول جوشیدن لفظندن صیغه امر و وصف ترکیبی در
کاهی اسم مصدر استعمال اولنور مولانا عرفی * مصرع * خم بجوش آمد بگو چون باده

باده اکنون نشکند * ثانی فرهنك جهانگیریده زره حلقه سی کبی خرده حلقه یه دیرلر
حکیم سنائی بیت مایه قهرست عز و ناوك دلدوز او * دانه کفرست و دین جوش پر جوش او
و له بیت کار ما کردست درهم چون زره * جوشن مشکین پر جوش شما جوشش کسر شین
معجمه اولی ایله ایکی معنایه کلور اول جوشیدندن اسم مصدردر قینامش معناسنه آخرنده
اولان شین علامت مصدریه در ثانی انسانك وجودنده ظاهر اولان قبر حق که سببی دم فاسد در
صفرالك حرکتی ایله ظهور ایدر مع الغین المعجمه * جغ بوزن مغ بویندرق که چفت سورن
و عربه چکن اوکوز بوینینه یکیدرلر میر نظمی بیت چنان می ماندش کاییدن زن * که کاو
جفت جغ باشد بگردن جناغ فتح نونله شرفنامه ده دوال زین و ادات الفضلاده پرده
و زینت ایچون اولان اثواب زائده معناسنه و فرهنك جهانگیریده بمعنی دامن زین که عربیده
بون دیرلر کمال اسمعیل در صفت اسب خود بیت موی بر وی نرسته جز که نمد * پوست
در وی نمانده جز که جناغ * و ابن یمین بیت سایه حق آنکه اسبش را چو خنك آسمان *
از مه نوزین و از خورشید میزیبد جناغ مع القاف * جناق فتح نونله بمعنی جناغ مرقوم
کذا فی شرفنامه جوالق فتح لامله بر نوع خشین و درشت جامه در پشمینه دن ایدوب
قلندران گیرلر کذا فی شرفنامه شاعر بیت کر نباشد جامه نرم و لطیف * کو جوالق باشد
او بی امتنان مع الکاف * جدانك فتح دال مهمله و نونله بر اویون آدیدر جدراك و کوزه
کردان دخی دیرلر محمودیده کرم زبل یعنی زبل بوجکیدر عربیده جعل دیرلر جدراك سکون
دال و فتح راء مهملتین ایله کوزه کردان دیدکاری اویوندر جربك سکون راء مهمله
و ضم باء موحده ایله سخن نکته آمیز یعنی کنایه لو سوز میر نظمی بیت همیکرد باوی بجرم
سخن * شد حرفهایش بدل داغ زن جفتك سکون فا و فتح تاء مثناة ایله بر قوشجغزدرکه
ارککینك بر طرفنده قنادی و بر طرفنده اکرنجه قلاب کبی یلکی وار در دیشی سنك کذلك لکن ارککك
قنادی اولدوغی طرفك خلافنده اوجده قلابلرین بر برینه یکوروب ایکی جانبده ایکی
قناد اولور معا اوچارلر یره قوندقده قلابلرین صالیویروب اوتلارلر عربیده اول قوشه لاینفك
دیرلر کذا فی فرهنك جهانگیری جکك سرچه دن کوچك بر قوشدر کذا فی الصحاح
جوژه دوك سکون واوین و فتح زاء فارسی و ضم دال مهمله ایله ایکنه دلوکی و ایکده
باشنده اولان کرتجك مجمع الفرسده اکیرمك معناسنه در ایلك و کتان هرنه اولورسه
جوانیك کسر نون و سکون یای تحتانیله دیشی سرچه بعض نسخه ده یا نوندن مقدم
واقع اولمشدر جوشاك شین معجمه ایله اسم مصدردر جوشیدن معناسنه میر نظمی
بیت گریبان تا بدامن کرده است چاك * درونش زاتش غم بوده جوشاك جوشك
سکون واو و فتح شین معجمه ایله قفتانده دوکمه یکه جك الك معناسنه جولاهك عنکبوت که
دبه پای و غنده و مکسکیر دخی دیرلر جویك مصغر جوی یعنی کوچك ارمق مع الکاف
الفارسی * جرواسك سکون را و فتح سین مهملتین ایله چکرکه کبی بر جانور در دخی کوچك
اولور کیجه ایله اوتر عربیده صرصر دیرلر کسر نین ایله وزین دخی دیرلر جنك سکون
نونله بمعنی اشل یعنی چولاق و قوریوب عاطل اولمش ال معناسنه در محمودیده بیوك کمی که

سفینهٔ کبیر معناسنه وجهاز معناسنه ده مرویدر لغ جونك بع سکون واو ونونله اوج
یاشر دوه‌یه دیرلر بش یاشنه وارنجه‌یه دك مولانا هاتفی بیت طلبکار جونك کسسته مهار *
برآمد بر آن آسمان رس منار * معنای مزبوره ترکستانده تیلاق دیرلر مشفقی بلخی بیت
ماده تیلاق فشنکیست که بکسسته مهار * ریسمان لیرو خطب ابرو ودستار سبل * فشنك
حرون دوه که یوك اوردرمز وچکنجه یوله کتمز وسبل دوه نك سینه سنه دیرلر مع اللام بع
لغ جل بع بوزن مل چول که آته اورلر وبعض حیوانه ده اورلر لغ جلیل بع فتح لام وسکون
یای تحتانیله جل مرقوم معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * بیاراست کاوس خورشید فر
بدیبای رومی یکی مهد زر * زپیروزه پیکر زیاقوت کاه * کهر یافته برجلیل سیاه *
وهودج اوزرینه اورتیلان نسنه که قماشدن وغیری نسنه‌دن ایدرلر هرندن اولورسه حکیم
فردوسی بیت برفتند پوشیده رویان خیل * عماری یکی درمیان جلیل * بو معنایه حکیم
اسدی دیمشدر بیت زهودج فروهشته دیبا جلیل * غلام ایستاده پس خیل خیل *
وکسر لامله دخی استعمال اولنور یعنی پوشش فیل حکیم فردوسی بیت عماری بسنجند
دیبا جلیل * کنیزك ببردند چینی دومیل لغ جمال بع یعنی حسن وخوبی وجمال اولك
مرقوم معناسنه‌در کذا فی شرفنامه لغ جندال بع سکون نون وفتح دال مهمله ایله حکیم
فیلسوفك شاکرد خاصی اسمیدر مرور ایام وکثرت استعمال ایله علم حکمتده علم اولنلرك
مستعد شاکرد خاصنه ومصاحبلرینه ده علم اولمش حکیم اسدی بیت بر آنکه زجندال
واز برهمن * فراوان بهر کوشه درانجمن لغ جنکال لغ سکون نون وفتح کاف فارسیله هدف
وبوته که کمانکشلر مشق ایچون آکا اوق آتارلر لغ جوال بع معروف ترکیده جیم فارسیله چوال دیرلر
میر نظمی بیت نه صحبت توان کرد باید خصال * برفتن نباشد چو باسك جوال لغ جوبال بع
واو معروف وفتح باء موحده ایله یعنی جوال مرقوم کذا فی فرهنك جهانکیری لغ جول بع واو
معروفله چیلاق که غلیواج وغلیواژ دخی دیرلر شاعر دیمشدر بیت ای خواجه ما کیان نشده
ازجهان شدی * باجول دیده که بکنجی نهان شدی لغ مع المیم * جرم بع کناه وخطا معناسنه
عربیدر فارسیده ده استعمالی جایزدر میر نظمی بیت همان این شده درجهان جرم من *
کرفتم چو جان عشق تو در بدن لغ جمجم بع سکون میم وضم جیمله کفش جامکی که کیوه دخی دیرلر
درویشان کندولری یاپوب کیرلر جیم فارسیله ده روایت اولنمشدر لغ جوان اسپرم بع انواع
ریاحیندن بر نوع ریحاندر عربیده ریحان الشیاطین دیرلر لغ جوجم بع سکون واو وفتح جیم ایله
اغاجك اصل بوداغی که چیچك ومیوه آنده اولور ابوالفرج رونی بیت رستست بهار
از بهار عدلت * چو شاخ فزونی زشاخ جوجم لغ جومردم بع مرد سخی معناسنه میر نظمی
بیت بهرجا ممسکی چون خوار باشد * جومردم مرد نیکوکار باشد لغ مع النون * جربان
سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اوج معنایه‌در اول یعنی کریبان میر نظمی بیت
همان زد دست جربانش کرفته * توکویی جانستان جانش کرفته * ثانی خشتك
که قفتان وکوملك قولتوغنه دیکرلر وله بیت فلك زاطلس خود بدو جامه کرد * که جربان
زماه نوش کامه کرد * ثالث نیام تیغ معناسنه وله بیت زجربان کشیدند شمشیر تیز *

* زقربان کرفتند تیر ستیز لغ جردان بع سکون را وفتح دال مهملتین ایله یعنی کیر اسب
لغ جرعه دان بع اول طغرجق که سیاحان ایچنه ازق قورلر وابدال وقلندران یانلرینه
اصدقلری دری کیسه ومصلق که ایچنه صو قورلر کذا فی نعمة الله لغ جزدان بع سکون
زاء معجمه ایله اجزا واوراق قودقلری ظرف شاعر بیت که اوراق پریشان هرچه دارم *
زجزدان بود ضایع بیقرارم لغ جستن بع سکون سین مهمله ایله آرامق وتجسس ایتمك
مستقبلنده سین واوه قلب اولنوب جوید وجوینده دینلور لغ جفتن بع سکون فا وفتح تاء
مثناة ایله اکلك اکنا معناسنه میر نظمی بیت نباید پیش اهل جاه جفتن * نمی شاید
سخن بسیار کفتن لغ جاجلان بع سکون لام اول وضم جیمله حبوبات قسمندن کشنیز
دیدکاریدر کذا فی شرفنامه لغ جنبان بع سکون نون وفتح باء موحده ایله ایکی معنایه کلور
اول یعنی که اختن شمس فخری بیت مخالف ارچه که خود راز سنك می پنداشت * زتاب
آتش تیغش چو موم شد جنبان * ثانی دپرنجی معناسنه جنبیدندن اسم فاعل اولور
لغ جنبیدن بع دپرنمك معناسنه یعنی حرکت ایتمك خواجه سلمان بیت صبا ببوی توچندان
ذویده بود که دوش * نداشت تا بسحر که مجال جنبیدن * چغتای لسانده کسر الفله ایادام
دیرلر اسکندرنامه ده بلنیاس حکیم اسکندرك اناسی تعزیه سنده دیر بیت تاپارکوی
چو کاندین ایلدامليق * ولیکن بو اور آخر آرامليق لغ جوازان بع زاء معجمه ایله جواز
مرقومك ایکی معناسنه مرادفدر یعنی هاون ودیبك لغ جوان بع تازه یکیت وسایر کنج
اولان حیواناتده دخی استعمال اولنور اسب جوان دیرلر وساده رو محبوبلرك خود عایددر
نتکیم دیمشلردر بیت جوان اسب وجوان سال وجوانبخت * که خدمت کردن ایشانرا شود
سخت لغ جوبان بع باء فارسیله ده جایزدر شبان معناسنه‌در لغ جوشیدن بع کسر شین
معجمه ایله قینامق عربیده غلیان دیرلر کمال خجندی بیت سماع آسمان بود بر صوفی کرم *
چو آتش نیست جوشیدن چه کارست لغ جویان بع واو معروف وفتح یای تحتانی ایله
اسم فاعلدر آرایجی معناسنه لغ جوییدن بع آرامق یعنی تجسس ایلمك وصویی ارمق ایدوب
آقتمق معناسنه لغ جهودیان بع جهود وضع ایلمك معناسنه وجمع جهود دخی اولور جهودان
کبی مثال اول ابو المعانی بیت شود بعهد تو از بیم قهر شمشیرت * همه عدوی تو همچون
جهودیان پنهان لغ جیتن بع سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله ایرده اکرم دیدکاری
نسنه‌در لغ مع الواو * جرغاتو بع سکون راء مهمله وفتح غین معجمه وضم تاء مثناة ایله صاغرغو
دیدکاری امزکلو طاس معناسنه‌در لغ جفت کاو بع اول اوکوزه دیرلر که جفت سورمکه
مخصوص اوله وجفته دخی دیرلر که عربیده فدان معناسنه لغ جو بجو بع سکون واو وفتح
با وضم جیمله شرفنامه ده پاره پاره وجزء جزء وذره ذره معناسنه ومحو دیده اقچه‌یی کومه کومه
وحصه حصه ایتمك معناسنه‌در مثال اول ابو المعانی بیت شود ظاهر زهر خاکم هوای عشق
جانانم * پس از مردن که باشد جو بجو جسم غم آلودم لغ جوجو بع شرفنامه ده جوبجو
معناسنه‌در وآخر نسخه‌لرده سرچه معناسنه‌در که عربیده عصفور دیرلر لغ جوه بع ارمق که
عربیده نهر دیرلر ومجمع الفرسده یعنی جغ مرقوم مسطوردر لغ مع الهاء * جبرغه بع سکون

باء موحده وراء مهمله وفتح جیم ثانیله یعنی تازیانه میر نظمی بیت سوارست بر بارکی یورغه را
بدستست زرین جبرغه را ل جداکانه ب فتح کاف فارسیله باشقه باشقه وآیرو آیرو معناسنه
وصف حالیه قیبلندر میر نظمی * مثنوی * کروهی ز شهزادکان آمدند * به پیشش
ز خدمت همه سر زدند * جداکانه پرسید از وحالشان * ز هریك خبر یافت احوالشان *
ل جرعه ب سکون را وفتح عین مهملتین ایله قدحده وشیشه ده بقیه اولان شراب
وظرفده بقیه اولان شی اکرچه لفظ عربیدر لکن فارسیده غایت مستعملدر شاعر * قطعه *
هرکه زاد از مادر اندر عز و ناز * می بباید در غم واندوه مرد * هرکه زین خم جرعهٔ صافی بخورد
می بباید خوردنش صد جرعه درد ل جره ب فتح راء مهملهٔ مشدده ایله اوج معنایه کلور
اول هر چرنده و پرنده نك ارککنه دیرلر عموما وارکك طغانه دیرلر خصوصا مختاری بیت
پر یاد کرز و تیغ تو محکم کنند و تیز * پیلان مست بسك و پلنکان جره تاب * وله بیت دران
زمان که بجنبد چو کپك دشمن تو * عقاب جره برآید ز بیضهٔ عصفور * ثانی شجاع ودلاور
معناسنه سیف اسفرنکی بیت در بزم خوبتر ز تذرو ملونی * اندر مصاف جره تر از باز ازرقی
پور بهای جامی * قطعه * در چنین در کهی که مرغ علوش * مینهد بر سپهر هفتم غش *
جاوش خوب روی می باید * جره وجست وچابك وخامش * ثالث بوسه از در شدر غویه مشابه
اما اندن کوچکدر شیخ نظامی بیت مغنی بان جرهٔ جان نواز * باهنك ما نالهٔ جان بساز *
میر خسرو بیت بیا مطرب آن جره طفل وش * چو طفلان ببر کیر وبنواز خوش *
ل جریره ب فتح رائین مهملتین وسکون یای تحتانی ایله پیران ویسه نك قزی نامیدر که سیاوش
انی حبالهٔ ازدواجه کتوردمشیدی اندن فرودنام بر فرزندی وجوده کلدی کذا فی مشکلات
شهنامه ل جزدره وجزده ب کلاهما بسکون الزاء المعجمه وفتح الدال المهمله قویروق یاغی
وساده یاغك وغیرك اریوب دبنده قلن دردنه دیرلر کذا فی المحمودی ل جشه ب فتح شین
معجمهٔ مشدده ایله یعنی آستین پیراهن یعنی کوملك یکی کذا فی المجمع ل جغاله وجغله ب
کلاهما بفتح الغین المعجمه واللام یعنی کروه مرغان کذا فی شرفنامه ل جفته ب سکون فا وفتح
تاء مثناة ایله اوج معنایه کلور اول آت وقاطر دپمه سی میر نظمی بیت بجاموشی مشو ایمن
ز دشمن * زند جفته که شد بدخوی توسن * ثانی آدمك اوزاق یری معناسنه وله بیت
چو دید آن سرو خوبان خفته * که سر بر زیرو بالا کرده جفته * ثالث میان پای زنان
معناسنه که دیمشلر در بیت سوخته نشود پخته تا در نزند جفته * بسیار تعب باید تا فهم
کند کفته * مصرع ثانی بویله ده مرویدر * بسیار تعب باید تا در بشود سفته ل جفرسته
سکون فا وسین وفتح راء مهملتین وتا ایله ماسوره ایچنه یخن دمور ایك معناسنه در ل جکاره ب
فتح کاف فارسی وراء مهمله ایله مختلف یوللر یعنی خلاف راه راست که جدکاره دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره * قطعه * خلق ز جدایی عصیرت * بر راه فتاده چون عصان
هرچند شدست خون جکرشان * جستند درین رجکاره ل جلانه ب فتح لام ونونله کرم
سرکین غلطان یعنی مزبله بوجکی کذا فی المحمودی ل جلاه ب لام مشدده ایله جلها که عربیده
حایك دیرلر ل جله ب لام مشدده واخفاء ها ایله اوج معنایه کلور اول یعنی جلاه مرقوم که

که معربی جلاهق در * الجلاهق کعلابط الذی یرمی واصله بالفارسیة جله وهی کبته الغزل
والکثیر چلهاو بها سمی الحایك * کذا فی القاموس ثانی برنوع منتردر متعفن یرلرده حاصل
اولور اکرچه سماروغ یعنی کماة معناسنه منقولدر اما استاد عسجدینك بو بیتندن فهم
اولنور که سماروغدن غیری اوله بیت چو کودك سر فرو دارد بحجره بر سر حمدان *
چنان کردد که پنداری سماروغست یا جله * ثالث قاوصره سپدی معناسنه در وصحاحده
یعنی کروهه ریسمان یعنی ایپ یوماغی وتحفة الاحبابده خرما اغاجی ونسخهٔ میرزا ابراهیمده
ظرف مایعات یعنی صولو نسنه لر قونیلان ظرف وبر نسخه ده مدت نفاس زنان معناسنه
مرویدر ل جله ب تخفیف لامله بریومق ایلك کذا فی المشکلات ل جمانه ب فتح میم ونونله
یعنی میانه میر نظمی بیت با هنك سرود عاشقانه * در آمد دست افشان در جمانه *
ل جمجمه ب سکون میم اول وفتح ثانی وضم جیم اول وثانیله کاسهٔ سر یعنی آدمك باش کموکی واستعاره
طریقیله اغاج قدحه دیرلر ل جنابه ب فتح نون وباء موحده ایله یعنی توام یعنی ایکیز حکیم
خاقانی بیت دولت وملت جنابه زاد چو جوزا * مادر بخت یکانه زای صفاهان ل جنبنده ب
سکون نونین وفتح باء موحده ایله حشرات ارض یعنی حرکتلری اپاغله اولیوب دپرزك یورین
ل جنبه ب سکون نون وفتح باء موحده ایله جنبنده لفظندن اختصار اولنمشدر ومطلق
حرکت معناسنه شاعر در هزل بیت چو پیش مغلی بکشود ی دنبه * مکن بالا وزیری
بجنبه ل جنجه ب سکون نون وفتح جیمله اوزم چکردکی معناسنه در ل جندره ب سکون
نون وفتح دال وراء مهملتین ایله معروف ایکی اغاجدر اوزم وغیری نسنه صقرلر وسایر
ایشلره دخی استعمال اولنور ترکیده فتح جیمله معروفدر ل جوازه ب فتح واو وزاء معجمه ایله
اغاج هاون که بعض نسنه دوکرلر استاد فرخی بیت ای بکوپال کران کوفته پیلان را پشت
چون کر بجی که فرو کوفته باشد بجواز ل جودابه ب واو معروف ودال مهمله وباء موحده ایله
صو بندندن صیزندی اولان ترشح معناسنه ابو المعانی بیت سرشکم ریزد از دیده چنانست
که جو دانه شده کو یاز مرکان ل جوزه ب زاء فارسیله یعنی مرغ بچه قوش یاوریسی معناسنه
عموما طاوق پالجی خصوصا ل جوشیره ب سکون شین معجمه وفتح باء موحده وراء مهمله ایله اطعمه
نوعندن تماج دیدکلری طعامدر ل جوشیده ب کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی ایله
جوشیدن لفظندن اسم مفعولدر قینامش معناسنه ل جولاه وجولاهه وجولهه ب کلهم
بواو المعروف فرهنك جهانکیریده یعنی عنکبوت حضرت مولانا قدس سره بیت چو کنج جان
بکنج خانه آمد * بکرد شی می تنیدم همچو جولاه * وله بیت چون جولههٔ حرص درین
خانهٔ ویران * از آب دهن دام مکس کیر تنیدم * بعضیلر دیرلر که جولاه اصلنده تارعنکبوته
دیرلر وآنك طوقومسنی جولاه طوقومسنه تشبیه ایدیلر وبعضیلر جله اپلك یوماغیدر وجلها
آنك جمعیدر قاموسده بویله تعریف اولنمشدر نتکم مرور ایتدی ل جوله ب واو مجهول ولامله
واظهار هایله جولاه معناسنه در واخفاء هایله ایکی معنایه در اول یعنی تیردان یعنی اوق
قونیلان ظرف که کیش وترکش وشفا دخی دیرلر حکیم نزاری قهستانی * قطعه * کرچه
دارد ز اعتراض جهول * سینه بر تیر طعنه چون جوله * لیك نزدیك او چنان باشد * که سك

ازدور میکند دوله * وقربان کمان یعنی یایاغه‌د نخی جوله دیرلر تفصیلی کمان لغتی ذیلنده ذکر
اولنور انشاءالله تعالی ثانی بمعنی خارپشت یعنی کرپی آتك دخی اوقی اولدوغی مناسبتله درکه
اسغرنه وسغرنه واسکرنه وسکرنه وتشی دخی دیرلر واو معدوله ایله یعنی واو رسمی ایله
بر نوع سبزه درکه حیوانات اکا تمام رغبت ایدرلر اکا مرغ دخی دیرلر ومرغزار وچراگاه
معناسنه ده حضرت مولانا قدس سره * مصرع * ای ساربان با قافله مکذر مروزین مرحله
اشتر بخوبان هین جوله نزبهر من بهر خدا ع جویجه ح سکون واو و یای تحتانی وفتح جیم
تصغیر ایله کوچك ارمق معناسنه در ع جوینده ح آرایجی معناسنه اسم فاعلدر استاد
بیت این مثل مشهور نزد عاقلان * میشود جوینده یابنده همان ع جوینه ح کسر یای
اول وسکون ثانی ایله جویه منسوب معناسنه که ارمق کنارنده واقع چمن ومرغزار و اکا متعلق
اولان نسنه‌لر ع جهودانه ح ایکی معنایه کلور اول براغاجدر که اندن حاصل اولان صمغه
کلك وکرده وازروت دخی دیرلر ثانی یاغلی بغرسق و بر نوع بغرصق طوله‌سیدر عربیده
نقانق دیرلر کذا فی شرفنامه وفرهنك جهانکیری ع مع الیاء * جحی ح کسر حاء مهمله
ایله لطیفه کوی واوغوزانه وضع وتکلم ایدنه دیرلر عموما و برکسنه نك نامیدر خصوصا
برکون مذکور بر مجلسده لطیفه کونه بر سوز سویلر حاضر اولان اهل مجلس خنده ایتمزلر
الم چکوب واروب اونده اناسنك چقرغن قرار بو معنایه حکیم انوری بیت از حسد فتح تو خصم
تو پی کرده آب * همچو جحی ازخدوك چرخه مادر شکست * بوکا مثال روم دیارنده
ناصرالدین خواجه دیدکلری شخصدر که حکایه‌لری ایله جهان پر اولمشدر ع جدایی ح
آیرولق جدا آیرودر یانك یای مصدریه و یای وصفیه اولور ابوالمعانی بیت در میان من
وغم هیچ جدایی نشود * کوییا از رحم مادر من توام زاد ع جکری ح سکون کاف فارسیله
اشخون که عربیده ریباس دیرلر راوند شربت ایدرلر ع جوی ح واو معروف ایله ایکی
معنایه کلور اول ارمق که عربیده نهر وچغتای لساننده سای دیرلر لطفی دیواننده بیت اول
باش کونکل عمیدا لطفی کوز بدین * هر ساری که کوزکا قیلو سای کورونور * بر معنای
سای دخی وقندر ثانی جوییدن وجستن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور چاره
جوی ور ضاجوی کبی ع جویای ح جوینده کبی اسم فاعلدر لکن بونده مبالغه وار در زیاده
آرایجی دیمك اولور ع باب الجیم الفارسی المفتوحة مع الالف * چارپا ح سکون را وفتح
با فارسیله جمیعا حیوانات که درت ایاقلی اوله عموما واما اکثر حیوان اهلیده استعمال اولنور
خصوصا آت وقاطر واشك ودوه وقیون وکچی وصغر کبی ع چارتا ح سکون را وفتح
تاء مثناة ایله درت قللی طنبوردر که اصلی چارتار در خواجه سلمان بیت طبع کینی راست
شد در عدل تو زانسا نکه باز * نشنود صوت مخالف هیچکس زین چارتا * بو بیتده اولان
چارتادن چار عناصر معناسی قصد اولنمشدر استعاره طریقیله کردش زمانه‌یی سازه تشبیه
ایدر ع چاروا ح سکون راء مهمله وفتح واو ایله اوچ معنایه درکه اول بمعنی چارپای مرقوم
ثانی بمعنی غارت ویغما ابوالمعانی بیت رفت از دست تصرف هرچه هست ازملك دل *
دلبران ازناز وعشوه کرده بودند چاروا * ثالث بمعنی چار عناصر وله بیت کر یکی باشد

باب الجیم الفارسی المفتوح

باشد مخالف وخته دار هستی است * انتظام حال باشد اعتدال چاروا ع چرا ح ایکی معنایه در ۳۲۹
اول سؤال مخاطبدر نچون دیمك اولور عربیده لای شیء معناسنی افاده ایدر چغتایده
بو معنایه طاغو دیرلر میر علیشیر بیت یوزیکا آشفته قاسلار بولماسای عاشق ناغو * بولدیلار
هر قایسی بر دیوانهٔ زولیده مو * ثانی اوتلاق که عربیده مرعی دیرلر میرخسرو بیت
کاو چرا خوردهٔ این مرغزار * شیر جهانخوار فنا راسپار ع چشم بینا ح زیاده کوریجی کوز
صاحب بصیرت ودیدهٔ عبرت بین معنالرینه صائب تبریزی بیت یارب ازعرفان مرا
پیمانهٔ سرشار ده * چشم بینا جان آکاه ودل بیدار ده ع چشم فسا ح چشم زخم دفعنه
افسون ایدن کمسه‌یه دیرلر بدیهی بیت چشمش کوپی زهر چشم بدایدون * چشم فسا یست
ودل پرنك وجانست ع چرب بالا ح سکون راء مهمله و باء اول موقوف وثانی مفتوح
یعنی موزون قد ومطبوع قامت کذا فی شرفنامه ع چکا ح فتح کافله طویغار دیدکلری
قوشدر ابوالمعانی بیت دیدهٔ شاهین قهرش راهمین * جسم اعدامی نماید چون چکا *
ع چلیپا ح کسر لام وسکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله خاج دیدکلری که عربیده صلیب
دیرلر نصاری اغاجدن وکمشدن والتوندن ایدوب اعزاز واکرام ایدرلر اعتقادهٔ باطله‌لری
بویله درکه حضرت عیسی علیه السلامك صورت مصلوبه‌سی اوله حاشا ثم حاشا مصلوب
اولمامشدر قرآن عظیم الشاننده * وماقتلوه وماصلبوه ولکن شبه لهم * وارد اولمشدر
وهر نکه پیچ وتاب اوله اکا ده چلیپا دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت حلقهٔ آن جعد
مو سلسلهٔ پای کیست * زلف چلیپا وشش آفت ایمان کیست * شیخ سعدی بیت کر
بمسجد روم ابروی تو محراب منست * ور در آتشکده زلف تو چلیپا دارم * شمس فخری
بیت محمود غزنوی سان ازبهر دین احمد * زنارها کسسته بشکسته است چلیپا ع چمن پیرا
باغبان معناسنه که بوستان پیرا دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت زاصل در کف روشاخ سایه‌دار
شود * زیکدکر چو چراکرد شان چمن پیرا ع چندا ح مقدار عددن سؤالدر نقدر
دیمك معناسنه ع چهارپا وچهاروا ح چارپا وچاروای مرقومان معناسنه در ع چها
قلور دیمکدر اصلی چه‌هادر که چه نه وها والف ادات جمعدر ابوالمعانی بیت دانی که درین عشق
دل راچها کشیده * در این دیار حسرت غم وبلا رسیده ع مع الباء الموحده * چاپوب ح
ضم باء فارسیله اسکی بز وجامهٔ کهنه پاره‌لری که ترکیده چاپوت دیرلر ع چادرشب ح
یورغان ودوشك چارشفی وزنان باشلرینه بوریدکلری که یالکز چادر دخی دیرلر ابوالمعانی
بیت هرچه ازن راکه بینی تو در وصلش مکوب * زیر چادرشب ندانی زشت رو باشد یاخوب
ع چار اسباب ح یعنی قوت جاذبه وقوت ماسکه وقوت هاضمه وقوت دافعه کذا فی شرفنامه
ع چارشوب ح سکون راء مهمله وواو وضم شین معجمه ایله یعنی چارسو ترکیده حذف بایله
چارشو دیرلر شاعر بیت کرشود تت مقتضی رفتن بازارها * ورنه سرو بهر هیچ جانب هر چارشوب
ع چارم کتاب ح کسر میمله که اضافتله اولور یعنی قرآن مجید کتب منزله‌نك دردنجیسی دیمك
اولور کذا فی شرفنامه ع چاه نخشب ح اضافتله وفتح نون وشین وسکون خا ایله ولایت نسفده
حکیم ابن مقنع بر طاغده بر قویی قازوب علم حکمت صنعتی ایله ایچندن بر آی کوسترمش که

ماه آسمان طلوع ایتدکده عکسندن زمینده دخی برآی کورینور اول آیه ماه نخشب دیرلر
نخشب بعضیلر قویونك اسمیدر وبعضیلر طاغك اسمیدر وبعضیسی بر حکیمك اسمیدر دیدیلر
نخشبك معنای اصلیسی تابان اولمغله محبوبك یوزینه استعاره طریقیله ماه نخشب دیرلر مولانا
جامی در یوسف زلیخا بیت سه روز آن ماه در چه بوده تا شب * چو ماه نخشب اندر چاه
نخشب * مولانا عارفی در کوی وچوکان بیت وین برد بکوی سیم غبغب * صد دست کرو
زماه نخشب چچاب سکون باء موحده وفتح جیم فارسیله آواز بوسه معناسنه
شیخ سعدی * قطعه * برسیدم از حکیم هوشمند * کاندرین عالم بکو آواز چند * کفت در عالم
بسی آوازهاست * زان چهارست ای برادر سوده مند * قلقل قرابه وچچاب بوس * جز بز
قابه قش شلوار بند * چپ صولکه مقابلی راستدرکه چپ وراست دیرلر عربیده یمین
ویسار دیدکلری دیرمیرنظمی نفهمد زیرا زبا لاست هرکز * ندانسته چپش از راست هرکز
چرب سکون راء مهمله ایله مأکولات قسمندن سموز و یاغلی اولان هرنه اولورسه ودخی
برنوع صودر ومحمود بك غالب معناسنه مسطوردر چرنداب فتح راو دال مهملتین
وسکون نونله شهر تبریز محلاتندن بر محله آدیدر شیخ کمال خجندی * رباعی * تبریز مرا
راحت جان خواهد بود * پیوسته مرا ورد زبان خواهد بود * تا در نکشم آب چرنداب
وکجیل * سرخاب زچشم من روان خواهد بود چلب فتح لامله بوزن طلب ایکی معنایه در
اول برنجدن دوزلمش ایکی نسنه در تبسی کبی طبل وسورنا چالندقده آدم هر برین برالنه
آلوب چالنان مقامه مناسب آهنك ایله بربرینه اورر رومده آکا زیل دیرلر فارسیده برآدی دخی
شیخ وهندی لسانده جهانجه دیرلر حکیم فردوسی بیت چو یك پاس بکذشت از تیره شب
زپیش اندر آمد خروش چلب * استاد فرخی * قطعه * اندر آن صحرا که شیران دولشکر
صف کشند * وآسمان از برهمی خواند بر ایشان اقترب * چشمهٔ روشن نه بیند دیده
ازکرد سیاه * بانك تندر نشنود کوش ازغو کوس وچلب * ثانی بمعنی آشوب وفتنه حکیم ناصر
خسرو بیت عامه بر من تهمت دینی وفضل من بکل * بوسرم فضل من آورد اینهمه شور
وچلب * حکیم قطران ارموی بیت زمهر وکینش غمکین عدوی شادولی * زدست وتیغش
بیدارامن وخفته چلب چناب فتح نونله ایکی معنایه در اول چادر کاجی که کلیچهٔ خیمه
وباد ریسه دخی دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت جز در جناب تو زنم خیمهٔ ثنا * کر چرخ
دردهان کندم چوب چون چناب * ثانی ولایت سنجاقده بر ارمق آدیدر صویی غایت لطیفدر
کذا فی فرهنك جهانکیری چنغوب سکون نون وضم غین معجمه ایله چغت وچغبوت
معناسنه در ایضا منه مع التاء المثناة * چارجوی فطرت عناصر اربعه که دم وصفرا
وبلغم وسودادن عبارتدر کذا فی المحمودی چارمیخ حیات بو دخی عناصر اربعه معناسنه در
ایضا منه چاشت سکون شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول قوشلق معناسنه که عربیده وقت
ضحی دیرلر ثانی اول وقتده تناول اولنان طعامه دیرلر نتکیم اخشام طعامنه شام دیرلر ابو المعانی
بیت شود خون جکر روزم مرا چاشت * چنان باشد غم والام شام چغت وچغبوت
کلاهما بسکون الباء الفارسی وضم الغین المعجمه بمعنی اکین یعنی یصدق ودوشك وامثالی

وامثالی نسنه لرک ایچی که عربیده حشو دیرلر سکون شین معجمه ایله شمس فخری بیت در خرابات
ریش خصمانش * کشته دریز قحبکان چغبوت * فرهنك جهانکیریده نهالی ولحاف وسوزنی
وجامه وهرنکه پنبه لو اولوب زیاده پژمرده وکهنه اولمش معناسنه در اهالی سمرقند وبخارادن
استماع اولنان غین معجمه بادن مقدم چغبوت در وبعض فرهنکده دخی بویله مرویدر وبعض
معتبر فرهنکلرده بزم نقلمز کبی مسطوردر چخت سکون خاء معجمه ایله طمع وامید خام
معناسنه در کذا فی شرفنامه چرب دست شرفنامه ده شیرینکار ومجمع الفرسده
جلد وچابك معناسنه مسطوردر معنای اوله مناسب مولانا ظهوری بیت چو بر خوان
اکرام مستان نشست * بیك نغمه دریوزه شد چرب دست چرخشت سکون راء
مهمله وشین وضم خاء معجمتین ایله منکنه که آنکله اوزم وزیتون وغیری نسنه لر صقوب
صوین ویاغن چقاردرلر استاد لطیفی بیت اکر عصری کنی بر فرق انکور * نیارد زولکد
بر هیچ چرخشت * فرهنك جهانکیریده بعض فرهنکلردن نقل ایدرکه اول بیوك حوض کبی
نکنه که ایچنه اوزومی طولدیروب صقرلر آکا عربیده معصره دیرلر استاد فرخی بیت دوچشم
من چو دو چرخشت کرد فرقت دوست * دو دیده همچو بچرخشت زیرپای انکور چرست
کسر راو سکون سین مهملتین ایله حالت غضبده دیشلری صقوب ارالرندن صدا چقارمغه
دیرلر کذا فی المجمع چغبت وچغبوت تقدیم غین معجمتین ایله بمعنی چغبوت مرقوم
ومجمع الفرسده هردو بمعنی بالین ونهالی مسطوردر فرهنك جهانکیریده پنبه وامثالی وآستر
جامه وبالش ونهالی ایچنه قودقلریدر عربیده حشو دیرلر طیان مرغزی بیت آن ریش
نیست چغبت دلاله خانهاست * وقت جماع زیر حریفان فکند نیست چغت سکون
غین معجمه ایله بمعنی سقف خانه کذا فی فرهنك حسین وفایی چفت سکون فایله درت
دیرك اوزرینه بنا اولنمش عمارت هرنه اولورسه تالار دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت خامه زده
عطارد از لاجورد کردون * بنوشته نام سلطان بالای چفت معبر * عربستانده وبعض
اناطولیده اوقبولری اوکنه درت دیرك اوزرینه بنا ایدرلر دیار عجمده صغار وکبار اولرنده
اولور چنکالخوست سکون نون ولام وفتح کاف فارسی وخاء معجمه وواو معدوله ایله
بمعنی مالیدهٔ نان وغیره کذا فی المجمع وفرهنك جهانکیریده اتمکی یاغ وبال ایله اوویب
برنوع طعام ایدرلر آکا مالیده ویالکز چنکال دخی دیرلر عربیده عفیصه دیرلر چیغوت سکون
یای تحتانی وضم غین معجمه ایله بمعنی چغبوت مرقوم مع الجیم * چاج مجمع الفرسده
ختن ملکنده برشهرك اسمیدر آنده غایت بی نظیر یای اشلنور حکیم اسدی بیت سپهبد
همیرفت تا شهر چاج * بزرکان زکردش ابا طوق وتاج * فرهنك جهانکیریده ترکستانده برشهر
آدیدرکه تاشکند نامیله مشهوردر آنده غایت بی نظیر ونهایتده دلپذیر یای اشلندوکندن
دیار کمان چاجی مقبولدر شیخ نظامی بیت کمانهای چاجی وچینی پرند * کرانمایه شمشیرها
تیرچند * کمانك اول شهره خصوصیتی شایع اولمغله یالکز چاجی دینلوب کمان مراد اولندیغی
معلوم اولور نتکیم حکیم فردوسی بیت هرآنکه که چاجی بزه درکشم * ستاره فرو ریزد از ترکشم
چخچ فتح خاء معجمه وسکون ایله ده مرویدر بوعلتدرکه ترکیده اود وعربیده سلعه دیرلر

بوغازده وآخر عضوده ظاهر اولور يومرى ات چيقوب طورر اكرچه وجهى اولمز اما قطع
اولنسه جائزكه صاحبى هلاك اوله فرغان وكيلان خلقنده اكثر واقع اولور كه چكوچ كه
اول دمور آلتدركه آنكله دكرمان طاشنى كسكين ايدرلر كذا فى المجمع ومؤيد الفضلاده وبعض
فرهنكده لامله چلوچ واقع اولمشدر كه مع الجيم الفارسى * چاچ كه غله كومه سى كه صماندن
آيرلدقده يعنى اوزون واقع اولور آكا چاچ ديرلر مولانا حسن كاشى بيت اى چاچ كرانت
چرخ ازرق * اى شادروانت چرخ اطلس كه چاكوچ كه ضم كاف و واو معه ولها ايله چكج كه
دمور وباقر دوكرلر پوربهاى جامى بيت برديده زدبجا كوچ دشنام ومهز چوب * اهل
جو بن را زميش وبسا رنعل كه چچ كه اول نسنه دركه آنكله غله صحارلر كذا فى شرفنامه
وجيم عربيله ده مرويدر كه مع الخاء المعجمه * چارشاخ كه خرمن صاوردقلرى پرمقلى اغاج كه
تركيده يبا ديرلر اكثرى درت پرمق اولمغله چارشاخ تسميه اولنمش درت دال ديمك اولور شاعر
بيت درميان كيد يان هر كس بقدر خوش شاخ * ليك آن ديوث برسر چار شاخ معتبر
كه چارمخ كه سكون راء مهمله ايله ايرده كركى ديدكارى نسنه در خصوصا وهرنكه درت
طرفندن كريلوب ميخلنه آكا ديرلر عموما واستعاره طريقيله عمل لواطه يه ديرلر شاعر
بيت خليده بردركون كيرسيخش * كرفته زير وكرده چارميخش كه چخ كه بوزن نخ اوج معنايه
كلور اول قايچ وخنجر وامثالى نسنه لرك ةلافى مختارى بيت زجرم كر كدن سازند و پشك
پيل ازين پس چخ * كه خام كاو وچوب بيد خام آيد نكهبا نش * ثانى بمعنى سبزه
حكيم على فرقدى بيت باده چونان كه عم باعكس چون خورشيد او * باز نتواند پخيدن
چون قصب با ماهتاب * حكيم انورى بيت شادمان باش اى فلك قدرت خداوندى كه
هست * جاى مغلوب وفلك راكر كنون باوى پخى * ثالث بمعنى سعى وكوشش حكيم ناصرخسرو
بيت چون هميشه چون زنان در زينت دنيا پخى * كرت چون مردان همى دركار دين بايد پخيد
مصدرى پخيدن كلور كه پخاچخ كه اوق وقابچ اوردقده ظاهر اولان صدا و پخيدن وبرپخيدن
معنالرينه ده كلور كذا فى شرفنامه كه پخماخ كه سكون خاء معجمه وفتح ميمله محبوب العارفين نام
كتابده كيسه و پوستين معنالرينه و تحفة الاحبابده وهندوشاهده قاو وچقمق قودقلرى
كيسه معناسنه حكيم سوزنى بيت چكچك دندان من چو چكچك پخماخ * برشد
وبكذشت از آسمانه آتش * مجمع الفرسده درت كوشه لو درى كيسه كه بيلده بغلو
كوتورلر صحاحده اول درى كيسه دركه بعض اهل سفر ومجرد كمسه لر ودرويشان ايچنه
شانه وبچاق وبعض لوازم قورلر شمس فخرى معيارده كيسه كه شانه وسوزن وامثالى
نسنه قورلر ديوب بو بيتى نظم ايلمش بيت بجاى شانه وآتش زنه سياهى او * كنندپر
زيواقيت كيسه و پخماخ * و برمعناسى دخى چقماق قدركه طاشدن آتش چقاررعربيله زند
وچقمايده چاقمان ديرلر وينه تحفة الاحبابده بمعنى تبرزين مسطوردر يعنى ايربالته سى
كه چرخ كه اون معنايه كلور اول فلك اعظم كه بركون وبركيجه ده تمام بربر دوره ايدوب
مركزنه وارر ثانى كريبان جامه معناسنه شمس فخرى بيت تا كل ولاله برويد از خاك * تامه
ومهر بتابد از چرخ * ثالث بمعنى كمان عموما شمس فخرى بيت ديده دوست باتو روشن

روشن باد * سينه خصم پر از ناوك چرخ * شمس طبسى بيت اى زچرخت بريده بر كردون
طائران چهار پر سسام * غايت پلك ياى قورلمدن حلقه كبى اولدوغندن تشبيها ديرلر خصوصا
حكيم فردوسى بيت اكر سخت باشدت از چرخ تير * پس اين تير من آمد از چرخ زير * مذكور
اوج معنايه مير خسرو * مثنوى * كسى كش چشم زخم از چرخ روزيست * رسد كر جش جهان
در چرخ دوزيست * چو زخم از تير بى تدبير چرخست * نه كمتر تير چرخ از تير چرخست *
رابع بمعنى پيرامن كه كريبانى وكرته دخى ديرلر مير خسرو بيت قبا و چرخ زر بفت ومرصع
ستام و زين زرين ملمع * وله اندرين معنى درصفت چشنى بيت بسكه هر سو شد قبا و چرخ
در عالم فراخ * همچو چرخ اطلس اطراف همه كيهان كرفت * خامس غزنين مضافاتندن
بر قصبه آدي در مهستى كويد * رباعى * باخلق بداورى بود قاضى چرخ * وز علم وعمل برى
بود قاضى چرخ * بر مشته اكرمى برآيد نيست عجب * زانروى كه مشترى بود قاضى چرخ
طريق هدايت رفيق نقشبنديه ده سلسله خواجكان عزيزان قدس الله ارواحهم حضراتنك
مشاهيرندن خواجه يعقوب چرخى قدس سره اول قصبه دندر سادس فرهنك جهانكيريده
طاق ايوان ورواق كيوان مكان دركاه سلاطين وآنك امثالى ابنيه عاليه معناسنه حكيم فردوسى
* مثنوى * بدو داد ديوان عرض سپاه * بفرمود تا پيش دركاه شاه * بيا راست جاى
بلند وفراخ * سرش بر تر از چرخ دركاه كاخ * سابع بر نوع بياض كوكرك طغانه ده ديرلر شاعر
بيت باز سفيد آفت طاوس وقاز * چرخ كز وبسته شود چشم باز * كمال پادشازاده
مرحوم بونده دخى تصرف خاص ايدوب اسكفلى طغانه چرخ ديدكارى هواده چرخ اوروب
اوچدوغيچوندر ديوب تسميه وبيان ايتمش حال بوكه جميع طغان اسكفلى اكر اسكفسز شكارى
برچالى ايچنده ياخود برقيا ديبنه يقدقده شكارى براغوب كتميوب البته اوزرنده دور ايدوب
هواده چرخ اورر بو معناده شكارى قوشلردن چاقر ديدكارى قوشه چرخ ديرلر چرخله مرادقدر
حتى شاهدى كبى مختصرده * مرغاب وچرغ اوردك چقرنيزى كنند يعنى قاقر * واقعدر
و فارسيده غين وخاء معجمتين وقاف حرفلرى بر برلرينه ابدال اولنمق قاعده كليه در ثامن
حركت دوريه يه چرخ ديرلر عموما استاد لطيفى بيت ميرتم چرخ كاه كه بصفا * درغمت
چون دمى حضور برم * تاسع دولاب وآكا بكزر هرنه اولورسه حتى فلك الافلاكك حركتى
دولابيه اولمغله چرخ دينلدى نتكم شيخ سعدى بيت بچرخ اندر آيند دولاب وار * چو
دولاب برخود بكريند زار * عاشر مطلقا دوران ايدنلره چرخ ديرلر صوفيلرك دور وسماعى
وابريشم دولابى ودكرمانك معروف چرخى وعربه تكرلكى كذلك قاكلى وقيونك ايپى صاريلان
اغاچ وبچاق واستره كسكين ايتدكارى بلكو وعورتلك چقرغى واپيلك صاردقلرى اغاجدن
اولان نسنه كه المه ديرلر والحاصل فى الجمله دور ايدن اشيايه چرخ اطلاق اولنور انجق
بعضيسنى امتياز ايچون اضافتله استعمال ايدرلر كه چشم زخ وچش زخ كه بو ايكى لغت
مختصر چشم زخمدر مجمع الفرس ومحمودى وفرهنك جهانكيريده مسطوردر خواجه عميد
اويكى بيت عطارد را بدوزم ديده بد * كه چادو خامه را چشم زخ كرد كه چناخ كه فتح نونله
اير قاشيدر مير نظمى بيت چو تيغ برق آسايش كشيده * بسرزد تا چناخ زين رسيده *

کی چهارشاخ یعنی چارشاخ مرقوم کی مع الدال المهمله * چارد فتح راء مهمله ایله ترکیبی
آلچی و عربیده جبصین دیدکاری درکه آنکله صرچه چاملری یاپشدررلر کی چاوید
چاویدن لفظنک ماضیسیدر قوش فریادی معناسنه در ابوشعیب بیت ای عاشق مهجور
وزکام دل خود دور * میال همی چاوید که معذوری معذور کی چخد فتح خاء معجمه ایله
چخیدن لفظنک مضارعیدر یعنی کوشد و دم زند و ستیزه کند کذا فی المجمع اوج معنایه
ترتیب اوزن ابوالمعانی بیت * قطعه * چو نادان بر چخد در بزم عرفان * نمیدانم چخد
بیهوده کفتار * ولی چون کس نمیز دکوش او را * برنجیده چخد باشد دل آزار کی چخید
کسر خاء معجمه ایله چخیدن لفظنک ماضیسیدر که چخد مضارعیدر کی چربید سکون راء
مهمله و کسر باء موحده ایله یعنی زیاده شد و زیاده کرد و یعنی فر و رفت کذا فی شرفنامه وله
قطعه * بدل چربید از آن آلام حسرت * چو عشق یار چربیدست در دل * نخستین بر می آید
آه پرسوز * کنون چربید کشته سوزش دل کی چرد فتح راء مهمله ایله آته و قاطره مخصوص
اولان شرخ رنکدر کدر و مله طوری دیمکله معروفدر و سکون راء ایله نسا یه وغیره مخصوص
لوندر که بر مقدار سیاه هرک اولور عربیده اسمر اللون دیدکارینه عجمده سیاه چرده دیرلر
سراج الدین قمی یعنی لون بیت زصنع اوست که شب چون سیاه چرده شود * سپهر سبز
قباسر خروش شود زشفق * اثیر الدین اخسیکتی بیت سواد طرهٔ توقیع تو بر آتش رشك
سیاه چرده کند مشك راز محروری * خواجه حافظ بیت آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست
چشم میکون لب خندان دل خرم با اوست * بعض فرهنکلرده یعنی پوست یعنی دری
وسیاه رنك معناسنه در سیه چرده تعبیرنده چرده جلد اولمق غایت صحیحدر وفتح را ایله رحی
معناسنه مضارع اولور اونلر دیمکدر کی چرغند سکون راء و نون و فتح غین معجمه ایله یعنی
چراغ و چراغدان و جیم عربیده مذکور اولان جرغد معناسنه و یعنی جراد الملیل کذا فی
شرفنامه کی چرغد مختصر چرغند مرقومدر کی چرمه پولاد دمور قیرآت حکیم فردوسی
بیت سواری بکرد ار آز رکشسب * بزیر اندرش جرمه پولاد اسب کی چرند فتح راء مهمله
وسکون نون ایله یعنی چراگاه یعنی مرعی کذا فی المجمع کی چرد سکون زاء معجمه ایله بر جانوردر
چکرکه کبی یاز ایام منده پیدا اولور هوا هر نقدر کرم اولسه اول بوجك چوق اولور و زیاده
فریاد ایدر بعض ولایتده بی بضاعت و فقیر اولانلر آنی بشوروب یرلر حکیم انوری بیت
اندرین شدت کرما که ز تأثیر تموز * بانك چرد از تف خورشید چو نفخ صورست * شمالی
دهستانی بیت خروش چرد میان سراب وقت زوال * چنانکه نالهٔ عامی بود میان سعیر
و بعض فرهنکلرده چکرکه و چغرغان دیدکاری جانورجك و نعمة الله صقلق معناسنه ده روایت
ایلمش کی چشد سکون شین معجمه ایله یعنی جشن یعنی عید نوروزی و جمعیت و سرور
و صحبت خاص که ایام معلومه ده ایدرلر کی چشم بند سکون میم و بجه که زنان طشره
چقدقده یوزلرینه طوتارلر سیاه لطیف قیلدن و سیاه بویانمش خام ابریشمدن طوقورلر
کی چشید فعل مضارعدر کی چشید چشیدن لفظنک ماضیسیدر طاتدی عربیده
ذاق معناسنه میر نظمی بیت بکیتی چنان سرد و کرمی کشید * زخوان جهان تلخ و شیرین

شیرین چشید کی چغد سکون غین معجمه ایله یعنی چخد مرقوم کذا فی المجمع کی چکاد فتح
کاف الله دپه معناسنه تموما یعنی تارك سر دمنی باشك دپه سی فضل طاهر بیت کوخیو را بر آسمان
فکنم * بی کام که بر چکاد آید * و جمله باشه دپه اعتبا ریله دیرلر استاد منوچهری * مسمط
سیم تو ری من رسید جامه نیامد بدید * جامه بباید کشید جامه بباید ت داد * هست دران
بس خوشی جامه ز سر برکشی * بر فکنی برکشی بنده ات را بر چکاد * بو معناده تار و تارك
و تارنك و هباك و کاخ دیرلر فرهنك جهانکیریده دپه دن پیشانی یه اینجه قیل اولمیان طاز باشه
دیرلر که عربیده اکا اصلع دیرلر شمس فخری بیت عجب مدار که فرق سپهر بی مو یست
که شد ز سلهٔ تادیب شاه روخ چکاد * اول مقوله باشه روخ چکاد دخی دیرلر و طاغ دپه سنه ده چکاد
دیرلر خصوصا حکیم فردوسی بیت بیامد روان دیده بان از چکاد * که آمد از ایران سپاهی
چو باد کی چلود ضم لام و سکون واو ایله قصبه و بیوك کوی معناسنه در کی چماند
فتح میم و نون ایله چمیدن لفظندن فعل مضارعدر صالنور و سیر و سلوك ایدر میر نظمی بیت
چماند آن پری در باغ عشوه * نهد بر سینهٔ دل داغ عشوه کی چمند فتح میم و سکون نون ایله
اسب کاهل و چاپکخوار یعنی اول آت که یمی فی الحال یراما یوریمکده تکاسل ایدر کی چمید
کسر میم و سکون یای تحتانیه ایله چمیدن لفظنک ماضیسیدر صالنوب یوریدی و سیر و سلوك
ایتدی دیمك اولور حکیم فردوسی بیت چو شیر از شرزه ز چایر چمید * بکوه هماون
بنه بر نهید کی چندان بود شرفنامه ده یعنی تا آن زمان و محوده یعنی تا بحدی مسطوردر
چند یعنی مقدار عدده و غیریده استعمال اولنور میرزا فصیحی * مصرع * چند کفتم
غم دل با تو از آن خوار شدم * و میرزا قلی بیك بیت دست و پا چند زنی عرض شهیدان بودی
یکزمان صبر کن ای کشته که قاتل برود * فرهنك جهانکیریده یعنی هرچند شرف شفروه
بیت پیك کمان در جناب وادی قدسش * چند دریده ندید هیچ کرانرا کی چندفند اول
معنایه در که عربیده وهم و خوف و خشیت دیرلر و نهیب و احوال دشوار که وجود انسانده اولور
میر نظمی بیت این نصیحت کوش باشی سودمند * تا بکی از حال دنیا چندفند کی جهر زاد
همای بنت بهمن شاه اسمیدر که اردشیر آنی از دواجه کتوردمشیدی اکا دخی بهمن شاه دیرلر
ایدی کذا فی شرفنامه کی مع الراء المهمله * چادر ایکی معنایه کلور اول معروف که خیمه
معناسنه در ثانی عورات باشلرینه بوریدکاری اورتی الوغ بیك بیت غلام باره نیم من
ندارم آن مذهب * هلاك چادر م و کشتهٔ چلك پوشم * مولانا هاتفی بیت بما کر سکندر
برابر شود * بکرد سرش چتر چادر شود کی چار اوج معنایه کلور اول اعداددن درت
عدددر که چهار دخی دینلور حکیم انوری بیت ز حسن یوسف رایش بعصر چرخ چارم در *
دل خورشید بایك خانمان درد زلیخایی * ثانی چاره لفظندن مخففدر سید ذوالفقار شروانی
بیت رهین وصلم و او همدم دمم را جان * ز بون دردم واو رادوی دلم را چار * ثالث بو داق
و ابریق سفالین و کریم بشوردکاری اوجاقدر زبان هندیده محلب اغاجنه دیرلر و هندك
لسان علمی سنده چاسو سه دیرلر کی چار و چدر اتباع الفاظ قبیلندندر معناسی علاج
و چاره دیمکدر قریع الدهر بیت او چار بکار من چو در کرد * چار و چدر از کسی نخواهم

لغ چاشنکیر فع معروف طعام دوشیجی امامعنای ترکیب پاشنی طوتیجی کمسه عربیله مذوق
دیرلر قاعدهٔ سلاطین ماضیه بویله ایدی آشجی طعامی بشوروب ویردکدن صکره مقربین
سلطاننك بری هر طعامك لذتن طادوب تشخیص ایتدکدن صکره پادشاهك اوکنه کتوردی
لغ چاکر فع فتح کافله مطلقا بنده در ارکان اولسون دیشی اولسون میرنظمی بیت بنده
حلقه کوش فرمانیم * چاکر خاندان سلطانیم لغ چالشکر فع کسر لام وسکون شین معجمه
وفتح کاف فارسیله شرفنامه ده بمعنی خرامنده وکشف اللغه ده هر ایشه زیاده مباشرت ایدیجی
لغ چاهسار فع قویی باشی معناسنه مولانا جامی بیت دویدند بسیار تا چاهسار * کل
کامشان کشته شد جمله خار * اصلی سارچاه ایدی ترکیب اولنوب علم اولیجق مضاف الیه
تقدیم اولندی بو قاعدهٔ مقرره در لغ چپار فع فتح باء فارسیله هرنکه دورنك اوله عموما ویشل
کوکرجین که سیاه نقطه لری اوله ودخی انك خلاف لونی جا بجا نقطه لری اوله مثلا طوری
اولوب بیاض ویا سیاه نقطه لری اوله وقوله کذلك واشهب قیر اولوب سیاه نقطه لری اوله
خصوصا لغ چپر فع فتح باء فارسی مشدده وتخفیف ایله ده اوج معنایه کلور اول بمعنی
حلقه ودائره مولانا جامی بیت چپر زده میدیدم کرد تور قیبانرا * آهی زدم وکفتم تحم
چپری سوزد * واستاد دیمشدر بیت کنارجوی از سبز چپر بست * میان کوه از لاله
کمر بست * ثانی اغاج وچوب وسازدن چورلش دیوار کدخانه وباغ وحولی اطرافنه ایدر
پور بهای جامی بیت آب چون مردان جنکی در زده * باغ چون دیوار شهراند رچپر *
ثالث بعض دری پاره لرینه وکوستك وپای بند پارچه لرینه دخی امثالی نسنه لره ایدرلر وکیجه
ایدنلر کیجه ارا سنه قود قلری پاره لره دیرلر واولقوله نسنه طوقیانلره چپرباف دیرلر
لغ چتر فع سکون تاء مثناة ایله سایبان ودخی پادشاهلرك باشی اوزرینه طوتدقلری
کولکه لك مولانا جامی بیت چتر فرازندهٔ فرق سحاب * سایه نشین چترترا آفتاب
ویوکسك دیه لو چادروزنان باشلرینه بوریدکاری چار معناسنه در لغ چخچیر فع سکون خاء
معجمه وکسر جیمله چخشور که اياغه کیلورکا نقله احمد بن اسمعیل لغ چدار فع فتح دال مهمله ایله
کوستك معناسنه محتشم کاشی بیت ذکر بزمکه عیش وطول شب خواهی * فلك
چدار کند دست وپای توسن خود لغ چدر فع فتح دال مهمله ایله چادر معناسنه کاهی چادر
ایله ردیف ایدوب چادر وچدر دیرلر کذافی تحفة الاحباب وکشف اللغه لغ چراخوار فع فتح راء
مهمله وخاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی امیرخسرو بیت حزسند شدی بخورد کینی
زیرا توخری جهان چراخوار لغ چراخور فع فتح راء مهمله وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله
ایکی معنایه در اول بمعنی چراکاه یعنی مرعی حکیم زاری قهستانی بیت فزون از صد هزار اسب
وشتر بود * چراخورها چوکنج از مال پر بود * ثانی اسم فاعل اولور اوتلیان حیوانات معناسنه
لغ چرازار فع فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بمعنی چراکاه یعنی مرعی چرا اوتلاق در زار اسم
جامد در یعنی آخر کلمه دن اشتقاقی یوقدر شول معنادن عبارتدر که ترکیبده آخر کلمه یه الحاق
ایتدکاری لق ولك معناسنه در مثلا چایرلق وکللك کبی لغ چراکر فع فتح کاف فارسیله
جانور چرنده معناسنه وچرنده معناسنه خواجو در همای همایون بیت کهی با چرا کر چرا

چراکر شدی * کهی با پرنده پرآور شدی لغ چرخ اثیر فع یعنی فلك قمر بعض قوللرکرهٔ
آتش روایت اولنمشدر کذا فی مجمع الفرس لغ چرخ اکبر فع یعنی عرش اعظم کذا فی شرفنامه
چرخهٔ تیر فع چرخ وچرخه چقرق در تیر آنك اوقیدر میر نظمی بیت مشو بهر طمع مغموم ودلکیر
چو در دست زنك زا چرخهٔ تیر لغ چرکر فع سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله بمعنی مطرب
وخنیاکر کذا فی تحفة الاحباب ورساله سغدی شاعر بیت بوس ونظرت حلال باشد
بایار * وین بحث من کرفتم از چراکر لغ چزدر فع باب الجیم العربیه مذکور اولان جزدو
معناسنه در لغ چشپر وچشفر فع کلاهما بسکون الشین المعجمة وفتح الباء الفارسی والفاء بمعنی
نشان پای یعنی ایز که پی دخی دیرلر عموما ونشان پای سباع خصوصا عربیده اثر دیرلر کسرو
الفله لواحد من الشعرا بیت تا قیامت بدیده کل چینم * سکت آنجاکه چشفر انداز د *
لغ چشکر فع سکون شین معجمه وفتح کاف فارسی ایله ایکی معنایه در اول بمعنی چاشنکیر ثانی
بغدای قیندوب بلغور ایتمك معناسنه در لغ چشم آور فع ایکی معنایه در اول باغ وباغچه لرده
میوه دن چشم زخم دفعی ایچون بغلدقلری نسنه ثانی برکوزی سیاه وبرکوزی بیاض آته
دیرلر میرنظمی در صفت اسب بیت نه بیند وقت رفتن راست از چپ * مکر چشم آور ست
آن لاشه مرکب لغ چشمسار فع بیکار باشی چاهسار کبیدر لغ چشمهٔ هفت اختر فع
منازل قمردن یدیکردیدکاری یلدزدر کذا فی شرفنامه والمحمودی لغ چشیر فع کسر شین معجمه
وسکون یای تحتانیه ایله بیوك چوال وسمان غرارى لغ چغار فع فتح غین معجمه ایله صدای چنك
وساز وامثالی ودخی غله قوییلان قویی معناسنه در لغ چغر فع سکون غین معجمه ایله
شرفنامه ده بمعنی پرسیدن وحال التفات نمودن یعنی صورت التفات کوسترمك ومشکلاتك
کیرو باقمق معناسنه در میرنظمی بیت چوکردد چغر با هر سفله کانرا * ندانسته بد ازنیکو دلانرا
لغ چکار فع کاف فارسیله بمعنی چکاد مرقوم یعنی تارك سر فضل طاهر بیت اکر بهمت اهل
زمان در اوج روم * بزور چرخ فلك در چکار اندازم لغ چنار فع معروف اغاجدر مشهوره
ومتواتر در که مرور ایامله کندودن آتش پیدا اولوب اشاغی اینجه یقار نتکم مولانا عرفی
قصیده سنده دیمشدر * مصرع * عجب نبود کر آتش برآورم چو چنار لغ چنبر فع معروف
نسنه در که حلقهٔ رسنتاب وحلقهٔ دف وحلقهٔ قوچی وسائر نسنه لرده اولور لغ چنبود
سکون نون وضم باء موحده ایله یولار صاپی که عربیده مقود دیرلر لغ چنکار فع سکون نون
وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول بمعنی زنکار درکه یشل بویادر ثانی پول پول منقش
اولان آتدر که غایت مقبول اولور خصوصا قیر اولوب سیاه پوللری اوله میرنظمی بیت
سواری آمده بافر وهیبت * که زیرش اسب چنکار خوب صورت لغ چهار فع ایکی معنایه در
اول بمعنی چار که درت عدددر ثانی خرچنك معناسنه که عربیده سرطان دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری لغ چهر فع یعنی چهره که ترکیده یوز وعربیده وجه معناسنه در حکیم اسدی بیت
بپرسید بسیار وبوسید چهر * نوازید هرکونه افزود مهر لغ چهیر فع بوزن شهیر چهر مرقوم
معناسنه در لغ چیپر فع سکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله برقلعه اسمیدر ودخی طریق
واسع وجاده معناسنه مرویدر لغ چیبور فع سکون یای تحتانی وضم باء فارسیله طریق

مشاهراه واشم رجلدر ؛ مع الزاء المعجمه * چارمغز ؛ جوزکه ترکیده قوز دیرلر چارپهلو
دخی دیرلر ایچی درت خانه اولدوغی سببیله ابو المعانی بیت مشو چار مغزاندرون زینهار
شکسته شوی از کف روزکار ؛ چاره ساز ؛ چاره ایدیجی معناسنه میر نظمی بیت شوی
چاره ساز ضعیف وزبون * ترا لطف ایزد شود رهنمون ؛ چاز ؛ بوزن باز قور بغه درکه
چغز ووزغ وغوك دخی دیرلر ؛ چامیز ؛ کسر میم وسکون یای تحتانیله سدك که چمیز
دخی دیرلر عربیده بول دینلور ؛ چادوز وچاهیوز ؛ کلاهما بسکون الها قوبی پاك وتطهیر
ایده جك آلات وپاك ایدیجی معناسنه که هم اسم فاعل وهم اسم آلتدر وقوغه چیقا راجق
چنکال که چاهجو دخی دیرلر بعض نسخه ده بمعنی چپه یعنی صولاق ؛ چبداز ؛ سکون باء
موحده وفتح دال مهمله ایله بمعنی سر موزه که عربیده چرموق دیرلر ؛ چراغ پرهیز ؛ اول نسنه یه
دیرلر که هوا سویندرمك ایچون چراغ اوکنه قورلر کذا فی فرهنك جهانکیری ؛ چرخ انداز
یعنی کمانکش چرخ یای اولدیغنك ذکری مرور ایلدی وانداز اوق آتمق ایدیجی دخی ذکر
اولندی نجیب الدین جرد پادقانی بیت شهاب وار چو تیر از کمان خود رانی * ثنای شست
تو کوید سپهر چرخ انداز ؛ چرخ ساز ؛ ایکی وجهله استعمال اولنور اول صیغهٔ امر اولور
دون ودوندر معناسنه ثانی اسم فاعل اولور دوندریجی وچرخ دوزیجی معنالرینه لفظ چرخك
جمیع معنالرنده بویله استعمال اولنور ؛ چرز ؛ سکون راء مهمله ایله صوکنارنده
اولور بر قوشدر چقوك وچکوك وچکار وخرجال وسرخاب وبالوزك دخی دیرلر عربیده
ابو الملیح وقیره دیرلر ومجمع الفرسده خاك جسته دیدکلری قوشدرکه کیجه اوچار وکوندز
یاتور بحرف دخی دیرلر اما کتاب السامی فی الاسامی ده * جرز مرغیست که آنرا بتازی
صبارى کویند * فرهنك جهانکیریده قول اول اوزره منقولدر شکار محلنده طغانك یوزینه
صاغلر یعنی ترسنی آتار اول اجلدن شکار اولنمغه منع حاصل ایدر مسعود سعد سلمان بیت
درآمدم پس دشمن چو چرخ بهر شکار * چو چرز ناکه برزد بریش من بیغال * وفتح راء
مهمله ایله اوج معنایه کلور اول بمعنی خایچه یعنی چینیه جك ترکیده دخی چرز وچمن دیرلر
ثانی بمعنی چرده یعنی اون ثالث بمعنی صحرا ؛ چرهواز ؛ سکون راء مهمله وفتح ها ایله پراسه
دیدکلری کیجه قوشی که شب پره ده دیرلر عربیده خفاش دیدکلریدر میر نظمی بیت چو
شاهین میکند بال وپرش باز * نیاید چرهواز با باز پرواز ؛ چشم آویز ؛ برقعدرکه ایجه
سیاه آت قیلندن ایدوب زنان یوزلرینه طوتارلرکه آکا ایازی وایاسی وچشم بند دخی دیرلر
ترکیده پچه دیرلر شیخ اوحدی بیت هر چشمان تو باطل نکند چشم آویز * مست هرچند
بپوشند نباشد مستور ؛ چغاز ؛ فتح غین معجمه ایله دشنام ده وبی حیا سلیطه عورته
دیرلر حکیم ناصر خسرو بیت چون چغز کشت بنا کوش چو سیسبر تو * چند تازی پی این
پیره زن زشت چغاز ؛ چغز ؛ فتح غین معجمه ایله فرهنك جهانکیریده براوتدر غایت بیاض
اولور یونجه شکلنده وجاروب اوتنه ده مشابهتی واردرکه آکا خور وزاز دخی دیرلر مثالی ناصر
خسروك بیت مرقومه سنده ذکر اولندی وسکون غین معجمه ایله مغز وزنی اوزره درت
معنایه کلور اول اول جراحته دیرلرکه آغزی قپانمش ایچی طلو چرك وماده اوله حضرت مولانا

مولانا قدس سره * مثنوی * کی بود بستان وکشت وبرك وبر * تا نکردد نظم او زیروزبر *
تا نه بشکافی بنشتر ریش چغز * کی بشد نیکو وکی کردید نغز * ثانی صوجانورلرندن
قوربغه که آکا غوك ومکل ووزغ دخی دیرلر هندی لساننده مینمدك دیرلر ابو الفتح بستی بیت
هرچند که درویش پس مغز آید * بر چشم توانکران همه چغز آید * حضرت مولانا
قدس سره بیت همچو نغزان روز جلوه میکند * همچو چغزان شب بتکرار آمده * ثالث
ناله معناسنه در مصدری چغزیدن کلور رابع بیم وترس معناسنه در حضرت مولانا قدس
سره بیت چند کردید چو دولاب درین بحر عذاب * سر فرو برده وچغزیده چو بوتیمار ید
مجموعة الانس نام فرهنکده بیقوشك بر نوعنه دیرلرکه چغد دخی دیرلر ؛ چکلیز ؛ سکون
کاف ویای تحتانی وکسر لامله زحمت ولادت معناسنه بمعنی طلق ای وجع الولادة کذا فی
المشکلات ؛ چمیز ؛ کسر میم وسکون یای تحتانیله بمعنی چامیز مرقوم یعنی بول ؛ چهارمغز
بمعنی چارمغز مرقوم که جوزدر کما ذکر ؛ چهره پرداز ؛ ایکی معنایه در اول بمعنی نقاش
ومصور ثانی نیر اعظم القابندندر نتکم مولانا عرفی شیرازی بر قصیده سی مطلعنده دیمشدر
بیت چهره پرداز جهان رخت کشد چون بمحمل * شب شود نیمرخ وروز شود مستقبل *
نیمرخ ومستقبل رسم تصویردر ؛ مع الزاء الفارسی * چاژ ؛ عبث وبیهوده وبمعنی
وبی فائده معناسنه که ژاژ دخی دیرلر میر نظمی بیت ز مخموری دمادم میکشد فاژ *
شده کفتار نامربوط او چاژ ؛ مع السین المهمله * چاپاوس ؛ سکون باء فارسیله باب
سابقده مذکور اولان چاباوس معناسنه در فرهنك حسین وفایی ده باء موحده ایله در اما
فرهنك جهانکیریده باء عجمیله مرویدر حضرت مولانا قدس سره بیت چاباوسی لفظ
شیرین وفریب * می ستانی می نهی چون زر بجیب ؛ چاپلوس ؛ تقدیم لامله ده چاباوس
مرقوم معناسنه در کذا فی تحفة الاحباب ؛ چپلوس ؛ حذف الف ایله دخی چاپاوس
مرقوم معناسنه در کذا فی المجمع ؛ چخس ؛ سکون خاء معجمه ایله بمعنی چخچ مرقوم یعنی
اول یومری ات که کردن انسانده ظاهر اولور ترکیده اور دیرلر ضم همزه ایله ؛ چرخ اطلس
شرفنامه ده بمعنی عرش مجید علم هیئتده فلك تاسع وفلك الافلاك وفلك اعظم دخی دیرلر
فلك اطلس دیمه نك وجهی بودر که نجوم وکواکبدن خالیدر افلاك سبعه یی محیط اولوب
غایت سریع الحرکه در شویله که بر کون بر کیجه ده تمام دوره ایدوب بشه مرکزینه وارر وسیری
شرقدن غربه در سائر افلاکك سیری آنك عکسنه در بعضی رحاوی وبعضی حمایلی وبعضی
دولابی دوران ایدرلر هر برینك مخصوص سیری واردر فلك شمس غربدن شرقه کیدر اوچیوز
آلتمش کونده دورینی تمام ایدر وفلك قمر اوتوز کونده تمام دور ایدر فلك زحل اوتوز اوچ سنه ده
فلك مشتری اون ایکی سنه ده فلك مریخ بش سنه ده فلك زهره طقوز آیده وفلك عطارد بش
آیده حرکت ذاتیه سی واردر العلم عند الله تعالی ؛ چرخ مقوس ؛ یعنی انحنای افلاك
کذا فی شرفنامه ؛ چرس ؛ فتح راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول حوضدرکه ایچنده اوزم
صقوب شیره ایدرلر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * اندر چرس جان آکر پای همیکوبی
تا غوطه خوری یکدم در شیرهٔ بسیارم * با شیره فشارانت اندر چرس عشقم * پای از پی

آن کویم کانکور تو افشادرم * ثانی بمعنی چراکاه یعنی مرعی حکیم سنایی بیت همره جان وخردباش
سوی عالم قدس * نه ستوری که تراعالم حسیست چرس * ثالث بند و زندان معناسنه
حکیم سوزنی بیت چون نباشد شاعر مقبول کارشعر دزد * کی کند ارد قافیت رابیکناهی درچرس
وبعض فرهنکارده اشکنجه معناسنه واقع اولمشدر بو معنایی موئد حکیم نزاری قهستانی
* قطعه * کرسرش از مغز نبودی تهی * آنهمه فریاد نکردی جرس * هرکه بقید تو
کرفتارشد * تاابد جان نرهد زین چرس چرکس معروف طائفه در شجاعت
وشهامت ایله مشهورلردر مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت بتسخیر چرکس کروه دکر * فرستاد
ودادش شکوه دکر * قصیده فراست صاحبی وبعض اخلاق کتابلرنده غلام وجاریه لری
استخدامه غایت قابلیتلرین واستقامت وغیرت وماملکلرینه محبت واطاعتلرین وساده دل
اولدقلرینه بناء طلب ریاست ایلمکلرین ذکرایدرلر چشمالوس کوزاوجیله بقمق
معناسنه درکذافی المجمع چکس فتح کافله ایکی معنایه در اول طغان اوتراغی وامثالی
نسنه لره دیرلر عبدالواسع جبلی * قطعه * چون نماید ترکشازادر مصاف کینه صبر *
تیغ برق ونیرزاله کوس ورعد کرداپر * برهوا پرتیغ باز وبرزمین هرتنک ببر * برچکس باشد
زقهرو برنفس باشد زجبر * خواجه عمید لوبکی * مسمط * فریاد قمری زقفس افغان بازان
ازچکس * وزبانك طاوس ومکس آوازکربه است وطنین * ثانی خجلت وشرمندکی
معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت صوررا دل شده جاذب چوعنین شهوت کاذب
زخوبان نیست عنین را بجز بخسیدن وچکس * وسکون کافله ده ایکی معنایه دراول اول
کاغد پارسنه دیرلرکه مشك وعنبر ودارو واقچه وسفوف وامثالی نسنه لره صارلمش
اوله لسان هندیده پری دیرلر حکیم انوری بیت بنشست ویکی کاغدکی چکس برون کرد *
حاصل شده ازکدیه بجوجونه بمثقال * ثانی ینه طغان اوتراغنه دیرلر حکیم نزاری قهستانی
بیت عنان بمرکب توسن مده مکر بحساب * بچکسه بازنیاید چواوج کیرد باز چلاس
اولکسه یه دیرلرکه طعامی سفره یه کتورمزدن اول هرقابدن بر قاج لقمه یه صربیله الا
لواس دیرلر کذافی المجمع مع الشین المعجمه * چاربالش سکون راء مهمله ایله اوج
معنایه کلور اول پادشاهلره مخصوص تختدرکه آنجق درت یصدق قونیلور میرنظمی بیت
چاربالش نشین حسن وجمال * شهریار سریر فتنه وآل * ثانی عناصر اربعه دن
کنایه در ثالث سینه معناسنه در چاشر اوج معنایه در اول خرمن که صماندن
چقمش اوله چاچ مرقوم معناسنه در بو معنایه حکیم سوزنی بیت ازز مین دل من
چاشر شنا برکیری * زانکه تخم کرم وکشتن احسان دانی * ثانی کتان تخمی ثالث
چاشت لفظندن تخفیف اولنمشدر چالش کسر لامله ایکی معنایه کلور اول بمعنی
خرامیدن ونیاز رفتن شیخ سعدی بیت بیامادرین شیوه چالش کنیم * سرخصم راسنك
بالش کنیم * ثانی جنك معناسنه ده مرویدر چالیش کسر لام وسکون یای تحتانیله
تکبر وناز ونخوت معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت این نظر با آن نظر چالیش
کرد * ناکهانی ازخرد چالیش کرد * یاسز چالش دخی دیرلر کمال اسمعیل بیت چون مهر کند فلاع

فلاع سواری * از چالش لاشه خرچه خیزد چانش کسر نونله چالش مرقوم معناسنه در
کذافی المجمع چاوش نقیب لشکر معناسنه درشرفنامه ده ایکی واوایله چاووش واقع
اولمشدر مولانا جامی بیت پشت بر پشت شاه وشاه نشان * چاوشانش زجاه شاه نشان
چپش ضم باء فارسیله برپاشنه کچی یه دیرلر حکیم سوزنی بیت میش وبره وبخته
وشاك وچپش تو * بکرفت بیابان زد راز آورپهنا * پور بهای جامی بیت لایق کشتنست
چون شیشاك * سر بباید بریدنش چوچپش پخش سکون خاء معجمه ایله بمعنی
پخج وپخش مرقومان اسدی طوسی وشمس فخری وهندوشاه بو بیتك معناسن تخصیص
ایلمشلر در استاد لبیبی بیت آن پخش زکردنش برآو بخت که کوبی * چنکیست پر ازباد
بیاو بخت از بار چربش سکون راء مهمله وکسر باء موحده ایله انساننك دری آلتنده
ظاهر اولان یومرجه انلر چرش فتح راء مهمله ایله بمعنی چراکاه عربیه مرعی دیرلر وباغون
دخی دیرلر وبعض نسخه ده روزعید وبزم وجشن معناسنه درکسر راء مهمله ایله اسم مصدراولور
اوتلامق معناسنه چروش سکون راء مهمله وکسر واوایله چربش مرقوم معناسنه در
چریش سکون راء مهمله وکسر یای تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول ترکیده کسر راء
ایله چریش دیرلر ثانی بمعنی چربی یعنی یاغلی طعام اولسون غیری اولسون حضرت
مولانا قدس سره بیت چریش آنجادان که جان فربه شود * کارنا امید اینجا به شود *
بولغتده اکرچه فرهنك جهانکیری تابع اولدی اما باء موحده ایله اولمق طبعه چسبان کورندی
چش چشیدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور طادوغکچش کبی بمعنی اول
میرنظمی بیت بهره نخواهت دربغاغم مکش * تلخ وشیرین لقمه دنیا بچش چشش
بوزن کشش ایکی معنایه کلور اول اسم مصدر اولور چشیدن لفظندن ثانی قوربغه یه
دینلدوکی مرویدر میرنظمی بیت چوبشنید آنجا صدای چشش * ولی چاره نبوداز بس
کشش چشم کاومیش بر نوع ایری ورنکین قرمزی کلدر شیخ نظامی درهفت پیکر بیت
غنچه باچشم کاومیش بباز * مرغ باکوش پیلکوش براز چمش سکون میمله اوج
معنایه کلور اول بمعنی چشم حکیم فردوسی در یوسف زلیخا بیت بکردار چمش کوزنان دوچمش
همه سحروشوخی همه رنك ونمش * ثانی بمعنی خرام نازیعنی نازایله رفتار سیف اسفرنکی
بیت سرخوش وچمشان چوکبك مست رفت * عاشقانرادل بهجرانش بکفت * ثالث
اول سیاه دانه یه دیرلر مرجمکه مشابه در بعض دوای چشمه ادخال واستعمال ایدرلر چاکشم
وچشام وچمناك وچمنك دخی دیرلر کذافی فرهنك جهانکیری چموش ضم میم واو ومعروفله
ایکی معنایه کلور اول بد فعل ولکدزن یعنی جفته زن اسب واستره دیرلر معربی شموش در
کمال اسمعیل درقسمت میراث بیت آن استرچموش ولکدزن ازان من * وان کربه مصاحب
با با ازان تو * ثانی بر نوع پای افزار در مع الغین المعجمه * چارباغ شهراصفهان قربنده
بر عظیم معمور ومشهور باغچه درکه شاه باغچه سید رحقنده دینلمشدر بیت کرندیدی
درجهان باغ ارم * کن تماشا چارباغ پر نعم چاغ ایکی معنایه در اول وقت هنکام معناسنه
ثانی بمعنی عنکبوت وچغ معنالریله مترادفدر بولفظ چغتایی در ترکیده دخی استعمال اولنور

ى چالغ ع کسر لامله اشکنی اولیان آته دیرلر بو دخی ترکیده مستعملدر ى چراغ ع فتح
باء فارسیله یابن بالغی ى چراغ ع اوچ معنایه کلور اول معروف ثانی بمعنی چرا یعنی اوتلاق ایکی
معنایه حکیم اسدی * مثنوی * یه پرسیدن پهلوان سترك * بکفتند کاویست آبی بزرك
همی زو فتد کوهر شبچراغ * بدان روشنایی کند شب چراغ * ثالث آت ایکی الن قالدیروب
ایاغ اوزرینه قالقدوغنه دیرلر ى چرغ ع سکون راء مهمله ایله چاقردیدکلری طغانکه
عربیده صقر و دیرلر سکون قافله چغتایده قادچی دیرلر ى چغیلغ ع سکون غین معجمه
وضم باء موحده ولامله اضطراب ایله نعره و فریاد معناسنه در برشاعر آنی ایدوب برمالدار
عورت طلب و تزوج ایلمشدر * رباعی * آن شد که ز انعام تو دغها زدمی * برسفره و خوان
تو بیغها زدمی * از زن بندی من کرك را یارب * از کرسنه کی چه چغبلغها زدمی ى چغ ع ایکی
معنایه کلور اول یاغ چقردقلری اغاجکه ترکیده یایق دیرلر و فارسیده شیرزله دخی دیرلر
ثانی بمعنی چرخه یعنی چقرق لغت مزبور حرکات ثلثه ده معنای آخر ایله کلور ى چنك مرغ ع
ایکی معنایه در اول معنای ترکیبی قوش طرناغی ثانی ایرك صاغر یلغی معناسنه ى مع القاف *
چاخشوق ع سکون خا وضم شین معجمتین ایله اوراق که اکین واوت بچرلر داس دخی دیرلر اما
داس اوراق و چاخشوق طرپان اولمقده مروید رسین مهمله ایله ده منقولدر ى چار طاق ع
درت کمر اوزرینه یاپلمش خانه بالا میرنظمی در صفت عمارت . بیت کشیده سر باوج عالی
رواقش * شده پر زیب وزیور چار طاقش ى چاق ع بمعنی عهد که چاغ ده دینلور کذا فی
المحمودی ى چاه شقوق ع اضافتله در راه مکهٔ مکرمه ده بر قویی اسمیدر کذا فی شرفنامه
ى چقاچاق و چقاچق ع کلاهما بفتح القاف و جیم الفارسی صدای تیغ و آواز تیر که پیاپی
اوریلوب وآتلدقده ظاهر اولور شیخ نظامی . بیت ز بیم چقاچق که آید ز تیر * کفن کشت
در زیر خفتان چو زیر ى مع الکاف * چابك ع ضم باء موحده ایله زیبا و خوب معناسنه در
میرنظمی . بیت چو بوده آن پری خوش طبع و چابك * بخدمت جمله کشتند جست و چابك
ى چابك ع ضم باء فارسیله سریع الحرکه که هر ایشی تیز طوتار کاهی جست ایله ردیف ایدرلر
حکیم اسدی . بیت چو چابك فعالست بازی سکال * که در پرده داند نمودن خیال ى چابوك ع
واو ایله ده چابك مرقوم معناسنه در فرهنك جهانکیریده نقل ایدوب حکیم اسدینك بیتنی بو وجه
اوزره ایراد ایلمشدر از مذمت دنیا . بیت چو چابوك دستست بازی سکال * که در پرده داند نمودن
خیال ى چارترك ع فتح تاء مثناة ایله درت کوشه لو بر نوع کلاهدر خواجه سلمان . بیت ای کلاه
همت را چار کوهر چار ترك * وی قبای حشمت را چرخ اطلس استرك ى چاریك ع فتح یای
تحتانی ایله درت حصه ده بر حصه اولان نسنه هر نه اولورسه یعنی درت باوکه بر بلوك
ى چاك ع یدی معنایه کلور اول یرتق که عربیده مشقوق دیرلر ابو المعانی . بیت تا بکی
از هجوم درد و غمت * دامن و جیب صبر سازم چاك * ثانی یرتماج که قفتان انکنه و بکنه ایدرلر
وله . بیت کشته از درد حسرت رویت * دامن و آستین صبرم چاك * ثالث بمعنی حجت که
چك دخی دیرلر عربیده صك و قباله دیرلر حکیم سنائی . بیت کرچه سند زمانه چك چاکری
زما * آتش نخست در شکن چاك چك زنیم * رابع صباح وقتی بیاض لغنه دیرلر حکیم فردوسی

فردوسی . بیت چنان کن که چون بردمد چاك روز * پدید آید از چرخ کیتی فروز * خامس
صدای شمشیر و خنجر و نیزه زین وغیرهم حکیم فردوسی . بیت ز چاك نیزه زین و جر کمان * زمین
کشت کردان تراز آسمان * سادس اول کوچك پنجره لرکه بیوك قپولر و خان و قلعه قپولری ایچنده
اولور سابع مشکلاتده آماده معناسنه منقولدر ى چاك چاك ع زیاده یرتلمش نسنه یه
دیرلر حکیم اسدی . بیت تن از خوی پر آب و دهن پر ز خاك * زبان کشته از تشنکی چاك چاك
و شمشیر وغیری آلت حرب صداسی معناسنه چکاچاك دخی دیرلر ى چالاك ع زیاده چابك
معناسنه که جست ایله مرادف ایدوب جست و چالاك دیرلر فرهنك حسین وفائیده بمعنی
جای بلند و بمعنی دزد و خونی مسطوردر ى چالیك ع کسر لام و سکون یای تحتانی ایله
ایکی پاره اغاجدر بری اوزون بری قصه اوزوننی اله آلوب قصه یی یره قویوب اللده کی اغاجله
یوده کی نك اوجنه اورلر یوقار و صحرا رقده بر دخی هواده ایکن اوروب اتارلر ترکیده چلیك دیرلر
حضرت مولانا قدس سره . بیت طفلیست سخن کفتن مرد یست خمش کردن * تو دستم
چالاکی نی کودك چالیکی ى چادك ع مخفف چکاوك در ى چاهك ع ایکی معنایه کلور اول
چاه زنخدانه دیرلر ابو المعانی . بیت بفریب وعدهٔ او دل تومده ز دستت * که به سحر چشم جادو
چو تو بس بچاهك انداخت * ثانی کاف تصغیر ایله کوچك قویی در ى چچك ع فتحتین ایله
رخسار محبوبان و روی دلبران و کل معناسنه ده مرویدر کذا فی المجمع شرفنامه ده معنای
مرقومه ضمتین ایله مرویدر ى چرخ ریسك ع چکرکه یه مشابه اما اندن کوچك بر جانوردرکه
کیجه صداوریر شیراز یلر چرداسك دیرلر ى چربك ع سکون راء مهمله و فتح باء موحده ایله
اوچ معنایه کلور اول بمعنی چوبه اول نسنه در که اینجه حریر کاغد آهارلنمش اولوب تصویر
و یاخود نقش و خط صفحه سی اوزرینه قویوب نقش قلمیله رسم آولرلر سید ذو الفقار
شروانی * قطعه * تا نشان از خامهٔ ثانی دهد فصل بهار * وز زرافشان چربك قارون
شود باد خزان * باد ز اشك حاسدت باروی زر سیمای او * بجلت ابر بهار و رشك کنج
شایکان * ثانی اول یوفقه اتمکه دیرلر که یاغله بشوروب حلوا ایله تناول ایدرلر بسحاق اطعمه
بیت نسیم چربك و حلوا بمرد کان چو رسد * ببوی هر دو بر آرند دست و سر ز قبور *
ثالث قیماق که سر شیر و چربه دخی دیرلر ى چرك ع فتح راء مهمله ایله زخم معناسنه در میرخسرو
بیت چرك زد چشم زخمی را زیك خس * ز بهر چشم او را زخم شد بس * و سکون راء مهمله
ایله بر قوش آدیدر کیجه لرده اغاجه و یاخود بر دیواره ایاغندن آصلوب چغرر کذا فی
فرهنك جهانکیری ى چرمك ع سکون راء مهمله و فتح میمله آغرشق که بادریسه دخی دیرلر
کذا فی المحمودی ى چروك ع سکون راء مهمله ایله طغرجق دبنده خرده قلن اتمك پاره لری
کذا فی المشکلات و مجمع الفرس اما واوك حرکتی اشعار اولنمامش فرهنك جهانکیریده طباخلر
ترید ایتدکلری خرده اتمکه دیرلر آنده دخی حرکتی بیان اولنمامش غالبا قتلرنده غایت
مستعمل لغتدر ى چریك ع کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی ایله بر عسکره خارجدن
امداده کلن عسکره دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میرنظمی . بیت چریك آمد چو انبوهی
بشه را * شد افزون قوت بازو سپه را ى چشمك ع اوچ معنایه کلور اول استعاره طریقیله

کوزلکه دیرلر خواجه کمال بیت بردیده چشمك می نهم چون موسم دیدار شد * در آرزوی
روی توبنکرکه چشم چار شد * ثانی کوز دوالرندن برد وا آدیدر چشام دخی دیرلر ثالث
بمعنی کفش کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه ده بر اوت آدیدرکه عربیده اخراس الکلب
دیرلر فی چك فی سکز معنایه کلور اول محود یده و بعض فرهنکلرده بمعنی قباله یعنی حجت قاضی که
تعریب ایدوب صك دیرلر و شرفنامه ده بمعنی منشور و مکتوب معناسنه ثانی فرهنك
جهانکیریده بمعنی سخن قوی البرهان ثالث بمعنی چکیدن بو معناده صیغه امر دخی اولور
بو اوج معنایه ترتیب اوزره حکیم سوزنی * قطعه * دیر یست تا ریاست اصحاب را بحق *
اندر کتابخانه اسلاف تست چك * آید صواب هرچه توکویی وخصم را * یارا و زهره نی که
کند هیچکونه چك * تو در چکان زلفظ بر اصحاب خویش باش * کو بر رخ اعادی تو خون
دیده چك * رابع مشته حلاج مولانا کاتبی بیت نشاند جود تو خورشید را بحلاجی *
ز چرخ قوس و زاغصان سد ره اش چك ساخت * خامس اسفل زنخدان که ترکیده اکا
دیرلر سادس بر اغاجدر اوجنده درت بش پرمق کبی اغاج اولور آنکله خرمن صاورب دانه یی
صماندن آیوررلر ترکیده یاعربیده مدره دیرلر بو ایکی معنایه ترتیب اوزره قرالاوی * قطعه *
تا بکی بوسه بر چك چلبی * بشمری همچو تنکه صراف * تا بغربیله همچو برز بکر * دانه از که
بچك بسازد صاف * سابع تحفة الاحبابده بمعنی قطره شاعر بیت چکی چون نبود از بو
نیره خاك * بکن سیمتن را سراز تیغ چاك * ثامن اغاج بودامق معناسنه عموما و زم چبوغن
بودامق خصوصا حرکات ثلثه ده معنای آخر ایله کلور فی چکاچاك فی فتح کاف و جیم فارسیله
آواز تیغ و خنجر و کرزکه چکاچك و چکچاك دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت چکاچاك
خنجر بکردون رسید * ز هندوستان خون بجیحون رسید * و آواز کرز معناسنه حکیم
اسدی بیت شل و تیر پیوسته چون تار و پود * چکاچاك برخاست از کرز و خود *
و بر یك نسخه یه طوقندقده ظاهر اولان صدایه دیرلر فضل طاهر بیت چو بر کوه سودی
تن سنك رنك * بفر سنك رفتی چکاچاك سنك فی چکاچك فی ایکی معنایه کلور اول بمعنی
چکاچاك مرقوم ثانی دیشلری بر بر ینه اوروب چقان صدایه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
فی چکاوك فی فتح واو ایله اوج معنایه کلور اول صدای قمری طالب آملی بیت زمین جزیره
مرغان بیم بسمل کشت * ز بس چکاوك قمری و کبك و سارا فتاد * فرهنك جهانکیریده
بر قوشدر سرچه دن بیوجك خوش آواز جل دخی دیرلر عربیده قبره و ابو الملیح ده دیرلر
و عراقده موژه دیرلر امیر معزی بیت تا چکاوك بست موسیقار بر منقار خویش * ارغنون
کشتست بلبل بر درخت ارغوان * ثانی چغانه معناسنه که بر یاریق اغاجدر اراسنده دایره
جلاجل کبی پوللر استوار ایدوب رقاص رقص ایدرکن اننده طوتوب سایر سازلره آهنك
ایدر هندوشاه منشی بیت زکل ساکن بود بابال بلبل * نه از زیر و بم چنك و چکاوك * ثالث
باربد خسروك مخترعاتندن بر نوا آدیدرکه نوای چکاوك دیرلر شیخ نظامی بیت نوا کر نوای چکاوك
زند * چو دشمن زند تیر ناوك زند * سیف اسفرنکی بیت از نوای چکاوك اندر کو * کبك
در رقص کردن آمد باز * بر نوع مرغابی یعنی بر دورلو صو قوشی وار درکه سرخاب دخی دیرلر

دیرلر لسان هندیده ارککنه چکوو دیشسنه چکوی دیرلر عادتلری بویله درکه ارککی دیشیسی
ایله کیجه بر یرده یاتمیوب بر بر یندن جدا اولورلر اکثر هند خلقی غلط ایدوب تقارب لفظ
مناسبتی ایله چکاوك ایله چکویی بر صانورلر بو معناده میر خسرو بیت جفت چکاوك ز قضای
خدا * روز بهیکجا و شب از هم جدا * وله بیت دران خون کامدان پیکان ناوك * تواند آشنا
کردن چکاوك * میر خسروك چکاوك دیدوکی چکوی درلکن غلط عوامه تابع اولمش فی چکچاك
ایکی معنایه در اول آواز ضرب کرز و شمشیر حکیم فردوسی بیت ز چکچاك کرز و ز شباب
تیر * بر آورد از جان دشمن نفیر * ثانی آواز بوسه ابو المعانی بیت لبالب چو بود ند آن ماه
و خورشید * که چکچاك بوسه اسم می شنید فی چکچك فی سکون کاف و فتح جیم فارسیله
اوج معنایه کلور اول آواز کرز و شمشیر و چوبه دست و امثالهم که تیر تیز پی اندرپی اورلقدن
ظاهر اولور چکاچاك معناسنه حکیم سوزنی بیت با ب در فکنم ملحزان بکف چکچك *
چو کف کف آبله خیزانم از قفای ملیح * ثانی صو یك قطره قطره طملمه سندن چقان صدایه
دیرلر ثالث شدت شتادن و یا خود لرزش وجوددن دیشلرك بر برینه اوردوغندن صادر
اولان صدایه دیرلر فی چکاء فی فتح کافله ایکی معنایه در اول بند ابریشم ثانی بمعنی کنجشك که
عربیده عصفور دیرلر شاعر بیت چو نتواند عدو کشتن مقابل * چکاء را نیست تابش
پیش شاهین فی چکوك فی ضم کاف ایله ایکی معنایه در اول چکاوك مرقومك معنای اولیله
مترادفدر شمس فخری بیت وانکه شهباز همتش که صید کند * کرکسی چرخ بشکرد چو
چکوك * ثانی بمعنی بو پهن که خرفه دخی دیرلر سموز اوت معناسنه فی چکیزك فی کسر کاف
و سکون یای تحتانی و فتح زاء معجمه ایله بر مرضدرکه بول مثانه دن قطره قطره اینر عربیده
تقطیر البول دیرلر فی چلاك فی ایکی معنایه در اول مخفف چالاك در ثانی چشمك معناسنه
میر نظمی بیت ندید از ضعف غم از دردناکی * که کرده چار چشمش با چلاکی فی چلپك فی
سکون لام و فتح باء فارسیله یاغده پشمش اتمك کذا فی شرفنامه بو معنایه میرزا قلی بیك
در قصیده قسمت میراث بیت انبار خانه جو و ارزن از ان من * دستار خوان چلپك و حلوا
از ان تو فی چلك فی فتح لامله بمعنی چکاء مرقوم و ضم لامله بمعنی چالیك مرقوم و کسر جیم
و سکون لامله بمعنی کفچه کذا فی فرهنك جهانکیری فی چلوك فی فتح لام و سکون واو ایله
آت بوینه بغلادقلری بر اپیدر فی چلونك فی ضم لامله بر شخصك آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری
فی چمتاك و چمتك فی کلاهما بسکون المیم و فتح التاء المثناة بمعنی کفش که چمشاك و چمشك و چمناك
و چمنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری فی چمشاك و چمشك فی کلاهما بسکون المیم
و فتح الشین المعجمه بمعنی کفش یعنی پابوج فی چمك فی فتح میمله بمعنی قوت و قدرت خواجه
عمید لوبکی بیت پایکه سخنوری یافتم از قبول تو * خود ز ازل بعون تو دست مراست این
چمك * شرفنامه ده بمعنی پیش دستی و فریبی و افزونی و جنبانی و محودیده بمعنی فیروزی
مسطوردر فی چمناك و چمنك فی کلاهما بسکون المیم و فتح النون بمعنی چمتاك و چمتك و چمشاك
و چمشك مرقومون کذا فی فرهنك جهانکیری فی چنکلوك فی سکون نون و کاف فارسی موقوف
و ضم لامله آدم و چارپا حیوانلرینك الی و یا ایاغی کرشونا راست اولمغه دیرلر حضرت مولانا

قدس سره بیت چنکلوک وخفته شکل بی ادب * شوی اومیغیژد اورا میطلب چهارپایك
برعلت آدیدر انسانده اولور عربیده تقعام دیرلر چهره دوك چقرق که چرخه دخی دیرلر
کذا فی المجمع مع الکاف الفارسی * چارك فتح راء مهمله ایله بمعنی چاوش مرقوم حکیم
زاری قهستانی بیت بیکدم هردو تن از جا بجستند * جو چارك چوب در بیجان بستند
چپلاهنك وچپلهنك کلاهما بسکون الباء الفارسی والنون وبفتح اللام والهاء تخم
توبدرزرد یعنی صاری چرنك سکون راء مهمله وفتح نون ایله طرفه نسنه یه دیرلر که
کرکسه نوظهور اولسون وکرکسه محل استعجاب اولنور نسنه اولسون میرنظمی بیت
چواوهم نبوده متاع چرنك * ندیده کسی آنچنان طرفه رنك چسنك فتح سین مهمله
ونونله بمعنی کل باش عربیده اقرع دیرلر حکیم سوزنی بیت سرمست وکون فراخ چودرآب
غرقه شد * ناشاك وار بر سر آب آمد آن چسنك * بعض فرهنکده داغ پیشانی معناسنه در
چغوك ضم غین معجمه وواو معروفله بمعنی جرز مرقوم یعنی اول قوش که آکا خرچال
وسرخاب دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری چلانك فتح لام ونونله مزبله بوجکی که
خبزدوك ودبلك وسرکین غلطانك وسرکین کردانك وکشتك وکوی کردانك دخی دیرلر عربیده
جعل دیدکلریدر کذا فی جهانکیری والمجمع چلونك سکون لام ونون وفتح واو ایله قاون
وقارپوز نکاکی کذا فی شرفنامه چنك طقوز معنایه استعمال اولنور اول برنوع
مشهور ومعروف سازدر مولانا قدسی بیت غبار کدورت زدلهای تنك * کند پاك مطرب
زکیسوی چنك * ثانی بمعنی خمیده یعنی منحنی که چفته وچمچاخ دخی دیرلر حقا که بو معنا
سائرلرندن انسبدر زیرا مذکور سازه مناسبت اسم بو معناده در ثالث بمعنی قلاب عموما
وقلاب فیل خصوصا که چنکاك دخی دیرلر امیر خسرو بیت قوی ضعیف نوازی که پشه
زاهرش * ببانك چنك نه کوش فیل می خوارست * رابع چنکال معناسنه در که بودرت معنایه
حکیم سوزنی بیت پیران چنك پشت وجوانان چنك زلف * درچنك جام باده ودرکوش
بانك چنك * خامس نکارنامه مانی آدیدرکه آکا اوچنك وارتنك وارژنك دخی دیرلر
حکیم سنائی بیت ای سنائی نشود کار تو امروز چو چنك * تا بخدمت نروی ونکنی پشت
چوچنك * سادس درنده قوشلرك طرناغی شیخ نظامی بیت ره بط با زئیر آهنك میزد
برقص کبك شاهین چنك میزد * سابع استعاره طریقیله پنجه انسانه ده دیرلر حکیم فردوسی
بیت پیاده که دیدی که چنك آورد * سر شهسواران بچنك آورد * ثامن بمعنی شل یعنی
چولاق که دست فلان شل شد یعنی چنك شد دیرلر تاسع شرفنامه ده مزامیردن برنوعدرکه
غایت شهرتی واردر چنکلوك * کاف اول عربی ایله اول کمسیه دیرلر که رنجدن یاخود
زخمدن اللرین دیزی اوستنه قویوب بوکیلوب اوتوره ودخی الی وایاغی بوزلمش اولانه
دیرلر استاد فرخی بیت بمردن بدل اندرون چنکلوك * به ازدستکاری بنیروی غوك *
ودخی مشکلاتده اوتوروب قالقمقده آدمه ویا دیوان طیانغه دیرلر مع اللام * چال
آلتی معنایه کلور اول بمعنی دوموی عموما وآت یله سی وقویروغی که بیاض وسیاه قریشق اوله
خصوصا اثیرالدین اخسیکتی بیت در سر کرفته با نقط کلك اصفرت * کلکون آسمان

آسمان هوش چال وابرش * ثانی غله قیوسی که کودال وچاله دخی دیرلر شیخ اوحدالدین
درکتاب جام جم بیت کاه درچول وغله اندر چال * نتوان داشت چله از سر چال
وچلاه چقوری که ایاقلرین ایچنه صالوب بزطوقور آکا پاچال دخی دیرلر ودخی مجرم
وقاتل حبس اولندوغی قرانکو قویی که سیه چال دخی دیرلر ثالث قمار رهنی معناسنه جمال
الدین عبدالرزاق کاشی بیت هیچ میدانی که اینجا باحریف مهره دزد * جان همی بازی
بحصلی توبهر چال قمار * رابع بمعنی آشیانه مرغ ملك قمی در رفتن روز آمدن شب بیت
سیه مست مرغی درآید بچال * زرین بیضه بنهفت درزیر بال * خامس برقوش آدیدر
واول ایکی قسم اولور برقسمی جثه ده بیوکدر قاز قدر اولور آکا خرچال دخی دیرلر وبرقسمی
کوچك که قرغه قدر اولور آکا ولیك وولیکاع دخی دیرلر عربیده حباری وترکستانده نوغدری
دیرلر شمس فخری بیت یکانه خسرو صاحبقران که ازعدلش * رود بپرسش شاهین بخانه
بط وچال * وشاهسار دیمشدر بیت چوبازرا بکند بازدار مخلب وچنك * بروز صید
برو کبك راه کیرد چال * شیخ نظامی اسکندرنامه ده اسکندر جنك دارایه عزیمتده اثنای
راهده ککلکلرك جنك ایتدکلرین کوروب تفأل ایتدوکنی بیاننده چال کبك دری اولمقده
استفاده اولنور * مثنوی * دوکبك دری دید برخاره سنك * باپین کبکان جنکی بجنك
یکی رانشان کرد برنام خویش * برویست فال سرانجام خویش * دکرمرغ را نام دارا نهاد *
بران فال چشم آشکارا نهاد * همان مرغ شد عاقبت کامکار * که برنام خود فال زد شهریار
چوپیروزد بد آنچنان چال را * دلیل ظفر یافت ان فال را * سادس ولایت قزوینده
برقریه نك اسمیدر وزبان هندیده اوج معنایه کلور بری اهل هندك زبان علیسنده چهار
کروهه چال دیرلر ایکنجی اهل هندك زبان متعارفلرنده رفتاره چال دیرلر اوچنجی هندده
اولور برنوع بالق آدیدر چاه بابل ولایت بابلده برمشهور قویی در که آنده هاروت
وماروت نام ایکی ملك محبوسدر الی یوم القیامه طوررلر زمان سابقده بعض کمسنه لر واروب
آنلردن سحر اوکرنورلر ایمش احواللری قرآن عظیم الشانده مشهوردر چپل فتح باء
فارسیله اول کمسنه یه دیرلرکه کندوبی ناشایسته نسنه لر ایله آلوده وکندویه عیب کتوره
نسنه وچرکین ونامعقول ایشلر ایلیه استاد منوچهری بیت هرکو بجز از تو بجهان نداری
بنشست * بیداد کرست وچپلك بخرد وبس چخکول سکون خاء معجمه وضم کاف
فارسیله حاجی پیاده رو یعنی مکه معظمه یه پیان کیدن آدمه دیرلر میرنظمی بیت شتابان
رفته بوده قصد موصول * چو راه کعبه کویا بود چخکول چرغول سکون راء مهمله
وضم غین معجمه ایله براوت اسمیدرکه آکا چرغون وخرغول وخرکوشك وزبان بره دخی دیرلر
عربیده لسان الحمل دیدکلریدر چشماغل وچشماغول وچشماغیل کلهم بسکون
الشین المعجمه وفتح المیم کوز اوجیله باقمق کرك محبتا وکرك غضبا اولسون خوبانده دزدیده
نکاه دیرلر شمس فخری * قطعه * کرکند شهریار خصم شکار * سوی کردون نظر بچشماغیل
اختران برزمین نهند زبیم * ازپی بندکی سناه توبل چغل فتح غین معجمه ایله ایکی
معنایه در اول بمعنی چین شکنج که انسانك یوزنده وغیری یرنده قوجه لق سببی ایله اولور یاخود

غم وغضب جهتی ایله اولور ثانی بر ظرفدر دباغت اولنمش دریدن برداق کبی ایدوب بر لوله
نصب ومسافرلر بوچیلر یانلرنده کوتروب یولده آندن صو ایچرلر لغت مزبوره حرکات ثلاثه ده
معنای آخر ایله استعمال اولنور کذا فی فرهنك جهانکیری چکال کاف فارسیله ایکی
معنایه کلور اول هر آغر وکثیف اولان نسنه یه دیرلر رضی الدین نیشابوری بیت پیش
طبعش کران هوای سبك * پیش حلمش سبك زمین چکال * ثانی نشانهٔ تیر آماج
معناسنه میر نظمی بیت کشاد ند چون تیر را پر وبال * همان سینهٔ خصم کرد ند چکال *
چل اوج معنایه کلور اول رفتن لفظندن صیغهٔ امردر برو معناسنه کیت دیمك اولور
حکیم ناصر خسرو بیت اکرچه غرقهٔ از فضل اونمید مباش * بعلم کوش وازین غرق جهل
بیرون چل * امیر خسرو بیت از چل چل تو پای من زادشد بچل * من خود نمیچلم تو اکر
میچلی بچل * زبان هندیده دخی بو معنایه در ثانی میان دریایه دیرلر وسط البحر معناسنه
میر نظمی * مثنوی * تلاطم کرده موج ازباد صرصر * بکشتی راکبان کشتند مضطر *
که بودند درچل دریای عمان * درانچال کشته اند نومید از جان * ثالث خس وخاشاك وکل
وسنك ایله صو اوکنه ایتدکلری بند معناسنه که بزغ ووزغ دخی دیرلر چنال فتح نون
ایله بوزن ومعنی چنار کذا فی المجمع چملول سکون میم وضم لام وواو معروفله صالنجق که
زمون دخی دیرلر چمنلول سکون باء موحده ایله چملول مرقوم کبی صالنجق معناسنه
مرویدر چندل بوزن ومعنی صندل حکیم ناصر خسرو بیت بسوخته بر سرکه ونمك
مکن که ترا * کلاب ساید وکافور ساز دو چندل چنکال وچنکل کلاهما بسکون النون
وفتح الکاف الفارسی جانور پنجه سنه دیرلر اما بعض فرهنکده فرق بیان ایدوب چنکال سباع
یعنی یرتیجی چار پا حیوان پنجه سی وچنکل مرغ شکاری یعنی یرتیجی قوش پنجه سی اوله وفرهنك
جهانکیریده لغت ثانی ضم کافله روایت اولنمشدر مذکور معنالر بو بیتلردن فهم اولنور شاعر
* قطعه * زعدل اوشه باز سفید جفت کلنك * زامن اوشه شیر ژیان یار شغال *
نه ان فراز برد بر هوا بدان چنکل * نه این در از کند در زمین بدین چنکال * واستعاره
طریقیله آدمیده دخی استعمال اولنور شاعر دیمشدر بیت هنرمند یوسف باپین وداد
بچنکال خوش آن عرب را بداد * فرهنك محمودیده اورمان وجای خارناك ومجمع
الفرسده بمعنی هدف واقعدر وفرهنك حسینی وفاییده خاء معجمه ایله روایت اولنمشدر
چنکول سکون نون وفتح کاف فارسیله خسته لکدن ویاخود زحمتدن مجال اولمامغله
اللرین دیزاوستنه قویوب اوتورمغه واول هیأتله قالقمغه دیرلر شمس فخری بیت بدخواه
فلك خسرو دارای ملك کیر * باشد ز درد ورنج همیشه چو چنکول چول فتح واو ایله
بمعنی خمیده یعنی اکلمش کذا فی المجمع مع المیم * چارچشم بعض قیونك وسایر حیوانك
کوزلری اوزرنده کوز کبی جه سیاه نشانلری اولور اولمقوله یه چار چشم دیرلر ودخی کوزلك
طوتمش آدمه دیرلر چاردهم اون دردنجی عدد وماهه بدر اولدیغی محل مراد بدر
دیمکدر چارم عدده دردنجی دیمکدر چارمین بام دردنجی کوك معناسنه چارم
دردنجی ویانسبت ونون نسبتین تأکید ایچوندر چرخ چارمین دخی دیرلر کذا فی شرفنامه

شرفنامه چام لغت مشترکدر بر قاج معنایه کلور دانه ودوکمه کره معناسنه وطرز واسلوب
وقات تای معناسنه وسر محله ودن یرلرکه کویه قریب محللرده واقع اولور چام چام
بمعنی خم اندر خم منجیك بیت کفتا مراچه چان که بارام نیستم * کفتم که زود خیز همیکرد
چام چام * وچام مرقومك جمیع معنالرنده تکرار ایچون استعمال اولنور ومجمع الفرسده
دن ها ودهها وراههای پریچ وتاب مسطوردر چرام فتح راء مهمله ایله بمعنی چراکاه
یعنی اوتلاق حکیم سنایی بیت آن شنیدی که در ولایت شام * برده بودند اشتران بچرام
چرخ نهم یعنی عرش مجید کذا فی شرفنامه چرم فتح راء مهمله ایله بوزن حرم ایران
زمینده بر مقام اسمیدر ومحمودیده دن کوه یعنی طاغده اولان دره معناسنه در وسکون
را ایله بوزن شرم صغردر یسندن پرداخت اولنمش کون هرحالتده چرم دیرلر وچغتای لسانده
اولتاك دیرلر عموما وجزمه وپابوج التنه دیکلن کون خصوصا حسب حال مثنویسنده کلور
بیت اوتوك اولتاکی تخته نعلین آنکا * بولوب پیر قدم اورونی کونین انکا چشام وچشخام
وچشم اول وثالث بفتح الشین وثانی بسکون الشین وفتح الخاء المعجمات اوچیده مرجمك قدر سیاه
دانه لردر دوکوب واله یوب غایت نرم ایدوب اغریلو کوزه دوا ایچون چکرلر غایت مفیددر
وکهنه جراحته اکسه لر تو روب صاغلدرلر اکا چاکو وچشمك دخی دیرلر طبیب یوسفی * رباعی *
چون از رمد تو بکذرد روزی چند * تا آهوی صحتت درآید بکمند * چشخام ونبات مصری
ومامیران * باید چو غبار کرد ودر چشم افکند چشم خصوصیله کوز معناسنه درکه
عربیده عین دیدکلرینه چغتاییده قاراق دیرلر نتکم لطفی دیوانده بیت ای غمزه سی مسکینی
لاره کوب قیلغوچی بیدار * چادوقا راقینك سحر ایلاهار وتغه استاد * غین معجمه ایله قراغ
دخی دیرلر واستعاره طریقیله امید معناسنه استعمال اولنور چشم دارد دیرلر امید دارد دیمك
اولور کمال خجندی بیت بخاکبوسی پایت هنوز دارم چشم * دران زمان که بکیرم بخاك
بوسیدن چشم پنام فتح باء فارسی ونونله جمال که عربیده هیکل دیرلر ابو الحسن شهیدی
بیت بتا نکارا از چشم بد بترس بترس * چراند اری باخویشتن توچشم پنام * شمس فخری
بیت هرکه باحر زمدح اوباشد * نبود حاجتش بچشم پنام چشم زخم کوز دکمك
عربیده اصابت عین معناسنه ابو المعانی بیت فلك که عقد ثریا ز بهر دفع کزند * زچشم زخم
زمانه بکردنش اوبخت چم اون ایکی معنایه کلور اول بمعنی خرام وخرامیدن لفظندن
صیغهٔ امر اولور حکیم ناصر خسرو * قطعه * نها دخدا یست در تو خرد * چو در تار نور
وچو در مشك شم * کر از دین ودانش خبر بایدت * سوی معدن دین ودانش بچم * وبمعنی
چمان یعنی خرامان حضرت مولانا قدس سره بیت دم سخت کرم داری که بجادویی وافسون
بزند کره بر آتش بچمانزا وهوارا * ثانی ساخته وآراسته معناسنه استاد عنصری بیت
زکرك اکر تو نهٔ بهتر زکرك مباش * اکر تو مؤمنی وکار دین تو بچمست * ثالث بمعنی
اندوخته وفراهم آورده استاد فرخی بیت جهان ومال جهان سر بسر چمیدهٔ تست *
بشهریاری وپیروزی آن چمیده بچم * رابع سوز معناسنه مثلا بر سوزدن بر معنی
قصد اولنه مشکلاتده وهو ما یستفاد من اللفظ یعنی بر لفظدن معنی استفاده اولنه ابو الحسن

مشهدی. بیت رغوی کنی که شاعر دهرم ولیك نیست * در شعر تو نه حکمت و نه لذت و نه
چم * خامس بمعنی جرم وگناه حکیم نزاری قهستانی * مسمط * جم گفتمش کو جم چه چم
بو من بدین سهوست وچم * مثلش نباشد در عجم شاهی ز نسل بو البشر * سادس بمعنی
خوردن حکیم فردوسی. بیت شما دست شادی بخوردن برید * بیك هفته اندر چمید
وچرید * سابع مرویلر لسانده زبان معناسنه ودارا لمرزیلر زبانده چشم معناسنه‌در
حکیم سنائی بیت عالمی دیگرست عالمشان * نیست فوقی ز نور تا چمشان * ثامن سینه
حکیم سوزنی بیت سپهداران ایرانرا شه شایسته بدهمت * که پیش او بشایستی نهادن
دست را بر چم * تاسع انتظام کار معناسنه کسائی بیت چرا نه شکر کنم نعمت ترا شب و روز
که از تو اختر من سعد گشت وکار بچم * عاشر جلد وچابك وچالاك اولمق معناسنه استاد
لطیفی بیت بر فضل تو کی معترف آیند که دانند * اشعار تو بی چم و سخنها همه خله * فتح
خاء معجمه ایله خله نك معنالری محللنده ذکر اولنور انشاء الله تعالی حادی عشر بمعنی خم خمیدن
لفظندن صیغهٔ امر اولور ثانی عشر بوغدایی قشندن طبق ایدوب آنکه غله‌نك صمانن
وتوزین آیردلر آکا چیچ وغله برافشان دخی دیرلر هندی لسانده آکاسوب دیرلر چنك مریم
بخور مریم دیدکلری شکوفه‌درکه بش برمق کبی در مجمع الفرسده مسطوردر که زن حامل
وضع حملده عسرت چکسه اول اوتی صویه قورلر اصلنوب بروندن جدا اولدوغی کبی
بامر الله تعالی اول عورت وضع حمل ایدر نتکم بو بیتده بو معنایه اشارت وار در شیخ نظامی
بیت بوست آن چنك مریم شاه عالم * چنان کابستنان آن چنك مریم چهار علم
یعنی خلفاء الراشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین کذا فی شرفنامه چهار نظم یعنی
عناصر اربعه کذا فی شرفنامه مع النون * چاپاتان فتح باء فارسی وتاء مثناة ایله
بعض نسخه‌ده تا یرینه نونله واقعدر ادك اوزرینه کیلن ادك معناسنه‌در کذا فی نعمة الله
چارکون کتب طب مفرداتنده بسباسه دیدکلری دارودر ودخی صمراغاجنه دیرلر
چاشکدان فتح شین معجمه ودال مهمله وسکون کافله چارمین چارم دردنجی یای
نسبت ونون تأکید ایله دردنجی‌یه منسوب دیمك اولور چاشدان سکون شین معجمه
وفتح دال مهمله ایله اتمك صاندوغی کذا فی التحفه اما غیری نسخه‌لرده خاء معجمه ایله در
چاکانیدن بمعنی چکانیدن یعنی طملامق هرنه اولورسه استاد فرخی بیت پیش
سائل زر بچاکاند بهنگام جواب * پیش نحوی موی بشکافد بهنگام سؤال چامیدن
کسر میمله تبول وتغوط معناسنه حضرت مولانا قدس سره * مسمط * بعس کن که هر مرغ ای
پسر کمتر خورد انجیر تر * شد طعمه طوطی شکروان زاغ را چامیش خر چاویدن
صرچه‌لر واکا بکزر قوشجغزلر بر نسنه‌دن اورکوب چغرشدقلرینه دیرلر چاهیدن
کسر ها وسکون یای تحتانی ایله اوشمك معناسنه‌در چاییدن کسر یای تحتانی اول
وسکون ثانیله اوشمك معناسنه مرویدر کذا فی نسخه بحر الغرایب الحلیمی چپان فتح
باء فارسیله بمعنی جامهٔ کهنه بوندندر که اسکی اثوابلی آدمه چپانی دیرلر میر نظمی. بیت
نباشد لایق زمت چپانی * تو عالی قدری وقدر تو دانی چپتین سکون باء فارسی وکسر

وکسر مثناة تاء ویای ساکنه ایله بمعنی انبانچه یعنی کوچك طغرجق کذا فی فرهنگ جهانگیری
چپسین سکون باء فارسی ویای تحتانی وسین مهمله ایله آهکی که عربیده جبصین دیرلر
وله در تعریف قلعه بیت چنان بود محکم بنای حصار * بچپسین وگچ کرده اند استوار *
چپ دادن پاره یه آتمق معناسنه اصطلاحیدر چپسیدن سکون باء فارسی
ویای تحتانی وکسر سین ایله بمعنی چسپیدن وچسفیدن که عنقریب ذکر اولنور انشاء الله
تعالی. چپیره شدن کسر باء فارسی وسکون یای تحتانی ایله حاضر ومهیا اولمق ودریلوب
جمع اولمق حکیم فردوسی. بیت بفرمودشان تا چپیره شدند * هزبرد یا زاپذیره شدند *
چپین کسر باء فارسی وسکون یای تحتانی ایله سله سپدی که اکثر سکوت چغندن
ایدوب ایچنه اتمك وبعض اشیا قورلر حکیم فردوسی بیت بچپین در افکند ناکه سرش *
همان نان کشکین به پیش اندرش چتین کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانی ایله ایرك
قوریمی که ایکی طرفدن دیکیلور چخیدن کسر خاء معجمه ایله بمعنی ستیزه وسرزنش
یعنی چکشمك ودخی بمعنی کوشیدن یعنی دورشمك مولانا کسائی بیت طعنه مزن که
با دولب من چرا نخی * هرچند پیر گشتم وتو تازه نوجوان * ودخی پیچ وتاب معناسنه مرویدر
چخین کسر خاء معجمه ایله کیرلو وپاسلو شوخگین معناسنه شرفنامه‌ده کسرتین ایله
مقیددر چرامین فتح راء مهمله وکسر میمله بمعنی علف بهرامی بیت بماندم اینجا بیچاره
زاه کرده * نه آب بامن بیچاره نه چرامینا چران فتح راء مهمله ایله بوزن خران یعنی
چرنده اوتلایجی معناسنه اسم فاعل اولور چرانیدن فتح راء مهمله وکسر نون وسکون
یای تحتانی ایله حیوان اوتارمق تشدید ایله ده تخفیفله ده منقولدر چراییدن کسر
یای تحتانی اول وسکون ثانی وفتح دال مهمله ایله بمعنی چراگاه اوتلاق معناسنه شمس فخری
قطعه * حسود شاه را در باغ امید * نماندست از ثمر غیر از سپید چین * چو حیوانیست
مانده در بیابان * ز بخت بد ز آب ونه چراییش چرب زبان طتلو دللو ومنتظم الکلام
وفصیح اللسان دیمکدر میر نظمی بیت شوی خوش سخن با کبیر وصغیر * کند چرب زبانی
همه کس اسیر چرب شیرین لطیف ونفیس ولذیذ طعام حکیم خاقانی بیت چرب
شیرین نعمت دنیا * بمکس راند نقش نمی ارزد چربیدن سکون راء مهمله وکسر باء وحده
ویای ساکنه ایله غالب اولمق معناسنه شیخ نظامی بیت من ار بر تو چربم بهنگام کین * بدم
قائم انداز روی زمین * ودخی فرو آمدن وفرو آوردن وفرو رفتن وفرو کردن بونلردن مراد
مغلوب ایتمك وغالب اولمق معناسیدر بابا نصیبی گیلانی بیت بومه آنروز ترنج ذقنش میچربید
که ز نارنج بیازیچه ترازو میساخت چرخ برین یعنی عرش مجید کذا فی شرفنامه
چردان سکون را وفتح دال مهملتین ایله بوزن مردان کدالر جر وسؤال محللنده اللرنده
طوتدقلری طاس ویا کشکول اصلی جیم عربیله درجز اولنان اشیایه ظرف اولور ووجه
معناسی دخی قبول‌رده اولان ر زه خلقه سبد رایکی معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت کدایی
گرفتست چردان بدست * بدر آمد وکرد چردان شکست چرستیدن فتح را وسکون
سین مهملتین ویای تحتانی وکسر تاء مثناة ایله بوزن پرستیدن دیشلینی وبوینه صقوب

قچرد تمقدر چرسدان فتح راو سکون سین مهملتین ایله چارکوشه بر نوع طغاردر که
درویشان وسیاحان وقلندران درت کوشه سندن باغ ایدوب ارقه لرینه باغلرلر ایچنه
ماکولات وبعض سبك جامه دخی قورلر کاهی حمائل وار یده ایدرلر شیخ جنید خالخالی بیت
بون رفتم چو درویشان نمد پوش * چرسد از حمائل کرده بر دوش چرغان سکون
راء مهمله وفتح غین معجمه ایله اول بیوك مهردر که منشورلره طغرا یرینه بصرلر کذا فی
فرهنگ جهانگیری چرغون سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله یعنی چرغول مرقوم
چرمدان سکون راء مهمله ومیمله وفتح را ایله ده جائزدر دری کیسه معناسنه که دولیان
دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت اعیم از مکر دزد دو راهزن * زانکه چون زر
در چرمدان توام * وله ایضا بیت کاسه از زاق پیاپی پوست * کیسه اقبال چرمدان
ماست چرنکیدن فتح راء مهمله وسکون نون وکسر کاف عجمیله آواز کرز وامثالی
نسنه لر که او ردقده ظاهر اولور چرون سکون راء مهمله وفتح واو ایله شهر هرمزك
اسم قدیمیدر چرویدن سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر واو ایله ایکی معنایه کاور
اول چاره آرامق معناسنه در میر نظمی بیت بدرد عشق اوچند انکه چرو ید * بجز صبرش
علاجی رانمی دید * ثانی سکرتمك معناسنه در شمس فخری بیت دولت ونصرت وسعادت را
نیست کاری ورای چرویدن چریدن کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله اوتلامق
معناسنه تشدید را ایله وتخفیفله ده جائزدر چسپان سکون سین مهمله وفتح باء
فارسیله بر نوع جامه در که اوسته کیرلر یکاری طار واکثریا بوینی دخی قصه ایدرلر بالاپوش
وچکمان دخی دیرلر و بر معناسیله یاقشقلو ومناسب اولان نسنه در هر نه اولورسه مثلا فلان
چیز بفلان زا چسپان آمد دیرلر چسپیدن سکون سین مهمله وکسر باء فارسیله میل
ایلمك وزیاده کلمك وبر نسنه طوتمق وبر جسم بر جسمه متصل اولق بروجهله که انفصالی کوچ
اوله ویاپشمق ویاقشمق معنالرینه در کذا فی المشکلات چشان فتح شین معجمه ایله کرز
معناسنه در که پشان وفشان دخی دیرلر چشم پریدن کوز سکرمك معناسنه شمس
تبریزی بیت چشم همی پرد مکر آن یار میرسد * دل میجهد نشانه که دلدار میرسد *
چشم داشتن امید ایتمك معناسنه خواجه حافظ بیت کر بسر منزل سلمی رسی ای
باد صبا * چشم دارم که سلامی برسانی زمنش چشم زدن کوز ایلمك یعنی کوز قیوب
اشارت ایلمك ابو المعانی بیت با رقیبان برهش دوش شدم میل نکرد * چشم زد برمن
آشفته مکر از سر لطف چشم زن ترکیده اولمز دکن دیدکاری اوتك تخمیدر چشمه زن
دخی دیرلر کوز آغریسنه ایتدکاری معالجه یه جزو ایدرلر غایت ایجه سحق ایدوب سرمه
کبی استعمال اولنور چشم کردن یعنی چشم زخم اصابت عین معناسنه در ترکیده کوز
دکرمك دیمکدر میر نظمی بیت که بوده چشم بختم آنچنان بد * مجور و نا ز جانانز اچشم کرد
چشملان سکون شین معجمه وفتح میمله اول سیاه دانه لردر که چشام و چشخام و چشم دانه
دخی دیرلر چشم سوزن ایکنه وچوالدوز دلوکی شمس فخری بیت بود چو چشمه
سوزن بچشم اعدا بت * زبیم بلا و محن عالمی بدین فرخار چشن سکون شین معجمه ایله

ایله یعنی چشن مرقوم که باب سابقده ذکری مرور ایلدی استاد عنصری بیت آیین عجم
چشن جهان دیده فریدون * برشاه جهان دار فری باد همایون چشیدن کسر
شین معجمه ایله دادمق ذوق معناسنه خواجه کمال خجندی بیت آن شربت خامی که شفای
همه جانها ست * بی چاشنی درد چشیدن نتوان یافت * عربیده ذوق که فاعلی ذواق کاور
چاشنه کیر معناسنه وچغتایده تاتماغان دیرلر چغان فتح غین معجمه ایله اوچ معنایه
کاور اول اول معروف چتال اغاج که اراسنه زیلر استوار ایدوب رقاصلر اللرنده اصول
طوتوب رقص ایدرلر چغانه دخی دیرلر حمید قلندری بیت از شعر او کنند اکر شعر دلبران
هر تار آن ترانه چنك وچغان دهند * ثانی یعنی مرد کوشنده یعنی کار ومصالحنده مجد وساعی
اولان آدم ثالث بر شهر آدیدر چغانیان شهر سمرقندده بر محله آدیدر حکیم سوزنی
بیت شغل چغانیا ز ابی باده * یکبارہ زود وباده نمی باید چغزیدن بوزن لغزیدن
ایکی معنایه در اول یعنی ترسیدن حضرت مولانا قدس سره بیت درفنا جاه شود
فائده هستیها * پس نیامد ز بلا کریه ودر چغزیدن * ثانی مشرفنامه ده التفات ایتمك
معناسنه در چغیدن کسر غین معجمه ایله چخیدن مرقوم معناسنه کذا فی المجمع
چفتیدن سکون فا وکسر تاء مثناة ویای ساکنه ایله میل ایلمك معناسنه در کذا فی
فرهنگ جهانگیری چفسیدن سکون فا وکسر سین مهمله ایله یعنی چسپیدن عموما
ویاپشمق معناسنه خصوصا حضرت مولانا قدس سره بیت نور آبی دان وهم بر آب چفس
چونکه داری آب از آتش منفس * قزدرمه معناسنه منفس نهی حاضردر میل ایله
معناسنه ابن یمین * قطعه * سعی در تنقیص قدر خویش کرد * هر که کرد اهمال در تکمیل
نفس * باد ها این نفس نافرمان وشوم * کفتمت از حرص بر دنیا بچفس چقیدن
کسر قاف وسکون یای تحتانیله قازق وصیخ قاقمق معناسنه در چکانیدن طمالتمق
معناسنه چکیدن لفظنك متعدیسی در خواجه سلمان بیت حدیث خاك درت از چشن
سلمان پرس * که کار اوست درین باب در چکانیدن چکان چکیدن لفظنك اسم
فاعلی در طملجی معناسنه ودخی یعنی چکانیدن چکمان وچکمن کلاهما بسکون
الکاف یعنی چسپان مرقوم یعنی بالاپوش وزره یلکی معناسنه مرویدر چکن فتح کافله
ایکی معنایه در اول یعنی چکمن مرقوم شمس فخری بیت تاج یاقوت وبغلتاق چکن *
یافت از یمن دعای او خروه * ثانی یعنی اول شب میر نظمی بیت بوعله نیامد چو آن سیمبر
شوم ناله خیز چکن تا سحر چکیدن کسر کافله طملمق معناسنه هر نه اولورسه کمال
خجندی بیت با ز آتشی بسینه رسیدن کرفته است * خون از دل کباب چکیدن کرفته است
چلیدن کسر لامله کمرمك وکومك مثلا آت کمی کومك وایت کوکی کمرمك ودخی
چلدلك ایلمك چمان بوزن همان اوج معنایه در اول یعنی خرامان که چمیدندن اسم
فاعل اولور نازایله صالنجی معناسنه خواجه حافظ بیت شد چمان در چمن حسن وملاحت
روزی * در کلستان وصالش نچمیدیم برفت * ثانی پیاله شراب که چمانه دخی دیرلر حکیم
ناصر خسرو بیت همچو بلبل لحن ودستانها زنند * چون لبالب شد چمان از بلبله * ثالث

مجالس خاص معناسنه میر نظمی بیت بخلوت سرایش چمان کرده اند * که ذوق وصالش
نهان کرده اند * چمانیدن ع بمعنی خرامیدن صالنمق معناسنه مصدردر ك چملان ع شهر
اصفهان دروازه‌لرندن بر دروازه آدیدر حکیم شفایی درهجو وزیر محمد مؤمن بیت مومن هلم
بازی چملان بکجا رفت * پاکاری صد درصد کرمان بکجا رفت ك چمن ع معروف ودخی
صف صف تمش اغاجلرك آراسی کذرکاه اوله ودخی اغاجلی مکان که آلتی چایر اوله مولانا
کسایی بیت سروبتان کرده وکاشن خراب * لاله ستان خشك شکفته چمن * مجودیده
چمند معناسنه مسطوردر یعنی اسب دلیر ك چمیدن ع نازایله صالنمق شرف یزدی بیت
چو سرو تو دامن کشان می چمید * چمن دامن از شرم بر سر کشید * بو بیت معما در اسم نجم
چقار ودخی میل ایتمك معناسنه عمعق بخاری بیت چمید نت سوی دشمن برغم من تاکی
بکیر چنك بچنك وبخواه ساغرمی * تحفة الاحبابده بمعنی خم خوردن مسطوردر ك چمین ع
کسر میم ایله بول وغائط دیمکدر حضرت مولانا قدس سره بیت بمعنی بول بیت چا ن نبود
درجهان را این چمین * لیك نبود این چمین مامعین * وله بمعنی غائط بیت با ابلان راجای میز ید
چمن * مرجعل را در چمین خوشتر وطن * وله ایضا بیت کرچه طوطی خود از شکر زنده است
زاغ را می چمین خر باید * بو بیتدن فهم اولنور که حیوانات زبلنه دخی مستعمل اولمش اوله ك چناچن
فتح نون وجیم فارسیله آواز تیر یعنی اوق پیاپی آتلدقده ظاهر اولان صداسی که شپاشاب
دخی دیرلر تکم آواز شمشیره فشافاش دیرلر شیخ نظامی بیت زبیم چناچن که آمد ز تیر *
کفن کشت در زیر جوشن حریر ك چنازهن ع فتح نون وها وسکون زاء معجمه ایله مقامات
شیخ الاسلامده یازرکه بر کلمهٔ تحسین وآفرین درکه جمله ایو لکلر آنك ضمننده اوله یعنی شولقدر
ایو اوله که وصفی ممکن اولمیه آنك تعبیریدر ك چنبر کردن ع حلقهٔ رسن تاب یعنی ایب بوکنلرك
حلقه‌سی که آندن چوب بر با شندن بوکر ودخی دف ودائره واللك وغربال مثللو نسنه‌لره
چنبر ایتمك ك چنبیدن ع سکون نون وکسر باء موحده ایله جستن لفظنك ایکی معناسیله ده
مرادفدر اول بمعنی خیز کردن حضرت مولانا قدس سره العزیز بیت حلقه حلقه براو
رقص کنان دست زنان * سوی او چنبد هر یك که منم بندهٔ تو * ثانی بمعنی کریختن حکیم
ازرقی بیت چنان کریزد دشمن که سیر رایت او * ز هیبت تو بچنبد مکر بشکل شکال *
ك چندان ع ایکی معنایه در اول لفظ مرکبدر چند ایله آندن اولقدر واولدکلو معناسنه
کلبی بیك ترك بیت چندان سودم جبین حسرت بزمین * کین تودهٔ خاك را تینك آوردم
ثانی لفظ مفرددر صندل اغاجنه دیرلر حکیم سوزنی بیت هست برلکلاك زچندان وبقم
منقا روپا * پس چراشد آبنوسی هردو برلکلکچه * مجمع الفرسده ولایت چین شهرلرندن
بر شهر معظم آدیدر ك چندن ع مخفف چندان مرقوم وبمعنی چندکه عنقریب ذکر اولنور
ودخی صندل اغاجی معناسنه حکیم خاقانی بیت در رنك وبوی دهرنه هیچم کدروم * ارقم
نیم که بال بچندن درآورم * بعض فرهنکده بر خوشبو اغاجدرکه زه‌ده دیرلر بو ولایتده حاصل
اولور کذا فی شرفنامه ك چنکالخوان ع بر طعام در نان کرمی روغن آلوده ایدوب تناول ایدرلر
ك چنکلستان ع اورمان معناسنه‌در اما چنکل ترکیده چتلغی دیدکلریدر وستان محل ومکان

ومکان معناسنه درغالبا استعمال ایله مطلق صیق اغاجلغه اسم اولمشدر ك چنیدن ع کسر
نون وسکون یای تحتانیه‌ له بمعنی چکیدن مرقوم میرنظمی بیت زکویش صبا چون وزیدن
کرفت * سرشکم ز دیده چنیدن کرفت * ك چوکان ع اوچ معنایه کلور اول معروف باشی
اکری بر اغاجدرکه آنکله میدانده طوب اوررلر کوی وچوکان متعارف اویوندر بغایت
سواری وسلحشور اولنلر اوینارلر هر بر آدم اول میدانده آت سورر ثانی ینه باشی
اکری بر اغاجدر پولاد طوپی باشنه اصارلر پادشاهلرك چتر آسا کبی لازمندندر کوکبه
دخی دیرلر سراج الدین سکزی بیت زعنبر برمهش خیزد زسنبل بر کلش چوکان * دلش
چون قبهٔ تازی رخش چون قبلهٔ دهقان * ثالث هر باشی اکری اغاجه چوکان دیرلر جمله‌دن
طبل وکوس طره‌سی شیخ سعدی * قطعه * خردمندان نصیحت میکنندم * که سعدی
چون دهل بیهوده مخروش * ولیکن تا بچوکان مینتندش * دهل هرکز نخواهد کرد خاموش
ك چوبکان ع چوکان معناسنه در ابن یمین بیت ربوده کوی لطافت بچوبکان سر زلف
ز دلبران سهی قد وکلرخان سمن خد ك چهان ع بمعنی بسیار چوق دیمکدر میر نظمی بیت
ترحم کن یکی بر جان سوزان * چهان شد جور نازای شاه خوبان ك چهیدن ع بحرامق
وله بیت عنان سمندش چو داده کشاد * چهیدن کرفت ورسیده چو باد * ودخی میل ایلك
وتفرجانمك وفرهنك جهانکیریده بمعنی چکیدن مسطوردر ك چیبین ع سکون یای
تحتانیه‌ین وکسر باء فارسیله اول نسنه‌یه دیرلر که ایکی وقعه‌نك آراسنده اوله ك معا لواو ع
ك چارسو ع معروف معنای ترکیب درت طرفدر اکثر بازارلر اویله اولدوغی وجهدن تسمیه
اولنمشدر ابو المعانی * قطعه * کردم اندیشه چارسو رفتم * که خرم طالع فروشنده *
طالع بد ببین که هم آنجا * کس ندیدم شود فروشنده * همه اهل خرد بحکم زمان * بهر
طالع خرید کوشنده ك چارو ع ضم راء مهمله ایله اوچلك معناسنه عموما غله اوچلکی
خصوصا وله بیت شهنشاهی که ادنی لطف وجودش * زر وسیمی دهد هردم بچارو *
ك چاکسو ع سکون کاف وضم سین مهمله ایله سیاه رنك بر دارودر کافور ایله آمیخته
ایدوب کوزه چکرلر منجیك بیت جود تو سود دارد بر علت نیاز * چونانکه سود دارد بر چشم
چاکسو ك چاکشو ع شین معجمه ایله بمعنی چاکسوی مرقوم کذا فی التحفه وفرهنك وفائی
ك چامه کو ع غزلخوان وخواننده چامه شعر وغزل معناسنه در کو کوینده معناسنه‌در
ك چاو ع صدای شایع معناسنه ترکیده دخی استعمال اولنور بر سوز خلق بیننده شایع
ومشهور اولدقده فلان سوز چاولندی دیرلر ودخی مقوادن سکه‌لنمش اقچه در زمان سلفده
اوزبك پادشاهلرینك بری بر محلده خزینه سنك مضایقه‌سی اولور اول زمان اختراع ایدوب
رایج ایلمش کذا فی تاریخ وصاف اول عصر شعراسنك بری دیمشدر بیت چاو اکر در جهان
روان باشد * رونق ملك جاودان باشد ك چاوچاو ع سرچه واکا بکزر قوشجغزلر اورکدکده
ودخی شکاری قوش کوردکده چغرشدقلرینه دیرلر شمس فخری بیت بی خانمان وبی زن
وفرزند دشمنش * کنجشك وار دارد پیوسته چاوچاو ك چاهجو ع سکون ها وضم جیم
فارسیله بمعنی چاهوز مرقوم قوپی پاك ایدیجك آلات وقوغه چقارجق چنکال ك چپو ع

ضم باء فارسیله سکود مرنی میر نظمی بیت چنان سر نیز بود چوی نیزه * چو سوزن
بکذراند بی ستیزه ﮋ چتو ﮊ ضم تاء مثناة ایله پرده معناسنه حکیم نزاری قهستانی
بیت دکر دیا حین چون دختران دامن کش * کرفته کرد خوانین کل ز رشك چتو ﮋ چربو ﮊ
سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله ایکی معنایه در اول بمعنی چربیش مرقوم ثانی بمعنی
چربی یعنی یاغلی استاد لطیفی بیت بدو کفتم نکارینا چه باشد که مرا باشی * که هستم در غمت
سوزان چو بر آتش نهی چربو ﮋ چرغنو ﮊ سکون راء مهمله وفتح غین معجمه وضم نونله
ایکی معنایه در اول شراب ظرفی هرنه اولورسه ثانی برکونه دلپسند ساز در ایکی معنایه
ترتیب اوزره ابو المعانی * مسمط * ساقی بنه بر جام می از چرغنو در بزم کی * زن چرغنو مطرب
بنی عیشی کنیم رغم عدو ﮋ چرندو ﮊ فتح را وسکون نون وضم دال مهملتین ایله استخوان
نرم که شانه دیدکلری کوك اوجنده وکوکسده اولور عربیده غضروف دیرلر ضمتین ایله
کذا فی الصحاح ﮋ چشم آرو ﮊ اول الف ممدوده ایله اول نسنه در که دفع چشم زخم ایچون
عمله کتوریله آدم ایچون ویاخود حیوانات ویا زراعت ویا باغ باغچه وخانه وسرای
ایچون ایدرلر سید حسن غزنوی * رباعی * ای سرتا پا بنازکی سرو سهی * ازجملهٔ نیکوان
توخوبی توبهی * بر حسن وجمال پیش می افزاید * چشم آر وچو چشم بر روی نهی *
شیخ آزری بیت اولیا را که هست حسن نکو * این ملامت کنند چشم آرو ﮋ چشم کاو ﮊ
بر نوع رنکین کلدر قویو قرمزی چشم کاومیش دخی دیرلر رومده بر نوع آری وآبدار لطیف
ارکه دیرلر عربیده آکا عین البقر دیرلر ﮋ چشمهٔ ترازو ﮊ ترازونك کبوتر کجدوکی سوراخی
عربیده عین المیزان دیرلر ابو المعانی بیت شده چو چشم ترازوی چشم خونینم * شده است
هر مژه ام چون کبوتر میزان ﮋ چغو ﮊ ضم غین معجمه ایله بیقوش جنسندن بر قوشدر
آکا کلیت ایله مشابهتی وار در ابو شکور بیت اکر بازی اندر چغو ﮋ نکر * وکر باشهٔ سوی
بطان مبر * لغت خرسانیدر اما فرهنك حسین وفائیده بمعنی کنجشك واقعدر مجمع الفرسده
دخی اویله در ﮋ چکاو ﮊ کاف عربیله چکاوك مرقوم معناسنه حکیم فردوسی بیت چنین کفت
با کرد جنکی نژاو * که تر چون عقابی ومن چون چکاو * شمس فخری بیت بر شاخسار مدحش
طوطی طبع من * بردست در سخن سبق از بلبل چکاو * مجد همکر بیت شاها ز فر سایهٔ
معمار عدل تو * همسایهٔ عقاب کرفت آشیان چکاو * بر محلده دخی حکیم فردوسی بیت
بدانسان که شاهین رباید چکاو * ربود آن کرانمایه تاج نژاو ﮋ چکو ﮊ ضم کاف عربی ایله
مطربلرك سازه اوردقلری زخمه یه دیرلر میر نظمی هروی بیت مهیا شده بزم خاص شهان *
همه تاری چکوز دچو خنیاکران * وچکاء مرقوم معناسنه ده مرویدر ﮋ مع الهاء * چاپله ﮊ
کسر باء فارسیله وباء موحده ایله ده مرویدر کل معناسنه در کذا فی المجمع ﮋ چاچله ﮊ
کسر جیم عجمیله چارق معناسنه ما وراء النهر لغتی در مسعود سعد سلمان بیت کیر کردندی
همه بر کتفشان نی کوردین * صدر جستندی همه در پایشان نه چاچله ﮋ چار آیینه ﮊ بر نوع
جبه در که درت یاصی قابورغه سی اولور ﮋ چار پایه ﮊ معروف درت پارچه اغاجدر رقاصلر
اللرنده بربرینه اوروب رقص ایدرلر ﮋ چار چوبه ﮊ درت اغاج که قاپو وپنجره یه نصب

نصب ایدوب قنادلرین آکا میخلرلر ﮋ چار خانه ﮊ دیار عجمده معروف درت خانه لی
قزغاندر که ایچنده درت نوع طعام پشوررلر اکثر تفرج وباغ وباغچه مسیره یرلره
کتدکلرنده کوتوررلر وبر نوع سنیدر اولدخی درت خانه لیدر نتکم میر نظمی بیت سخایش
چنان بر خواص وعوام * بچار خانها راکشیده طعام ﮋ چار خایه ﮊ دلیر وشجیع دیمکدن
کنایه در وتابع هوای نفس اولوب متعدد عورات وجواری طوتانه دخی دیرلر نتکم امیدی
بیت پیرانه سر که قد امیدی دوتا شده * از چار خایکی دو سه جا کتخدا شده ﮋ چارده ﮊ
اظهار هایله اعداد ده اون درت وماهك بدر اولدوغنه ده دیرلر خواجه حافظ بیت می دو ساله
ومحبوب چارده ساله * همین بسست مرا صحبت صغیر وکبیر * وکمال کامل معناسنه ده کلور مولانا
هاتفی بیت مرا آنچه از چارده داد دست * که نتواندش دور کردون شکست ﮋ چار شنبه
اظهار هایله هفته نك دردنجی کونی ﮋ چار کامه ﮊ یورغه آت حکیم خاقانی بیت صبا قیا
اسب چار کامه بران * تار کاب سه کامه بستانیم ﮋ چادر چاره ﮊ ایکی معنایه کلور اول
بمعنی مرحله ثانی ملاو دانشمند معناسنه ابو المعانی بیت باده میخور ممکن ریا همچون * واعظ
وشیخ وچادر چاره ﮋ چاره ﮊ اوچ معنایه کلور اول بمعنی مدد چغتایده ارمان دیرلر میر
علیشیر بیت اولتور رهجران تونی اولسام هم ارمان قالماغای * توشام پیر ایام وصالنکنی
کوریب * ثانی حیله ثالث بمعنی یکبار ﮋ چاره ﮊ زاء فارسیله بخس وعبث معناسنه در
ﮋ چاشتکاه وچاشتکه ﮊ کلاهما بفتح الکاف الفارسی قوشلق وقتی که چاشت قوشلقدر
وکاه وقتدر عربیده ضحی دیدکلری زماندر ﮋ چاشته ﮊ قوشلق یمکی که چاشت معلوم
وآخرنده کی ها اختصاصیه در یعنی اول وقته مخصوص اولان یمك اولور ﮋ چاله ﮊ فتح لامله
اول چقور که اوزرینه دزکاه قویوب جلاهلر ایاقلرین اوزادوب بز طقورلر وغله قوینلن قویی یه
دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﮋ چامه ﮊ شعر وغزل معناسنه حکیم فردوسی بیت
یکی چامه کوی ویکی چنك زن * یکی پای کوبد شکن بر شکن * وبمعنی داستان بیت
بدان چامه کو کفت کای ماهروی * بپرد از دل چامهٔ شاه کوی * ودخی قوت وقدرت
معناسنه کلور میر نظمی بیت نوشتن چارهٔ نامه ندارم * نشینم یا الم چامه ندارم ﮋ چانه ﮊ
فتح نون واخفاء هایله اوچ معنایه کلور اول زنخدان معناسنه حضرت مولانا قدس سره
بیت شکر حق کوید ترا ای پیشوا * آن لب وچانه ندارم آن نوا * ثانی ترکیده چکه چالدی
دیدکاری معنایه که زفراو منه دخی دیرلر میر نظمی بیت وفا کر دنش را بهانه کند * مکن
یاو راو را که چانه کند * ثالث اتمك ایچون کسلمش خمیر که زواله دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ﮋ چاوله ﮊ سکون واو وفتح لامله کل خوش رنك معناسنه کذا فی المجمع بو معنایه
استاد عنصری بیت همه بوستان سازی از دشت وراغ * چمنهاش پر لاله وچاوله ﮋ چاه ﮊ
مطلق قویی درکرك صویی اولسون کرکسه صویی اولماسون ﮋ چاه یوزه ﮋ قویی دن
قوغه چقارجق چنکل ودخی بکره ایچنده اولان دمور که انك اوز رنده دونر عربیده خطاف
دیرلر اغاجدن اولسه قعده دیرلر ﮋ چپاره ﮊ فتح باء فارسی وراء مهمله ایله جامهٔ کهنه
معناسنه در ﮋ چچله ﮊ سکون با وفتح جیم فارسیین ایله بوز اوزرنده قایمغه دیرلر عربیده

زحلوقه دیدکاری معنایه خلاب وخلاش وغرلغج دخی دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر
نظمی بیت درهمه جا او نشود درخله * راست روا نرا نبود چه‌چله * خله یول ضایع
ایتمکدر چپه فتح باء فارسیله ایکی معنایه کلور اول صولاق آدم وحیوانه دیرلر آدم
صول الن صاغ کبی قوللنور وآتك صولاغی صو چکرکن اوّل صول الن صویه قور بیطارنامه‌ده
مسطوردر وبو معناسی دخی زغرکو پکه دیرلر بعض آوجیلر زغره چپر آدقورلر وقوفی اولمینلر
سکردوب چاپدوغی اجلدن صانورلر اول آدایسه چپه‌دن غلط اولوب زغر معناسنه اولور
بو معنایه میر نظمی بیت پرستارشه را دویدند هرسو * دران چون چپه کرده اند جستجو *
چپیره کسر باء فارسی وسکون یای تحتانیله یعنی آماده شدن ومصاحت ایچون بریره
کلمك معناسنه شمس فخری بیت برای سازکار دولت او * کواکب را بود دائم چپیره
وحکیم قطران ارموی بیت سحرکاهان زند تند وتبیره * وزو لشکر کند سرپا چپیره *
چخیده کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله مجمع الفرسده یعنی دم‌زده وشرفنامه‌ده
یعنی کوشیده مسطوردر چرابه فتح را وباء موحده ایله سود اوزرنده بغلنن قیمق کذا فی
شرفنامه چراخواره فتح رائین وواو وسکون خاء معجمه ایله اول ظرف که ایچنه چراغ
قورلر چراغواره دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت در شب قدر چاه تو روح الامین نظاره کرد
این شش وسه قرابه را دیده چراخواره چراغپایه ایکی معنایه کلور اول معروف چراغدان
معناسنه که چراغ ایله داندن مرکبدر ظرف قندیل معناسنه ثانی اول آته دیرلر که ایاغ
اوزرینه قالقوب اللرین یوقارو طوتار میر خسرو بیت براق همت والای تو بکر مروی
چراغپایه کنان بر سپهر جست بتان چراغیره وچراغوره کلاهما بفتح الراء المهمله وسکون
الغین المعجمه یعنی چراغپایه کذا فی المحمودی فرهنك جهانکیریده فنار معناسنه‌در چراغله
سکون غین معجمه ایله یلدز بوجکی کرم شبتاب دخی دیرلر نیازی حجازی بیت شب چراغك
چراغله شبتاب * کرمکی کو بود شب افروزان چراغوان یعنی چراخواره مرقوم حکیم
انوری * قطعه * این آبکینه خانه کردون که روز وشب * ازشعلهای آتش الوان مزینست
با داچراغواره فراش جاه تو * تا هیچ در فتیله خورشید روغنست چرب روده
ینجه وش ویاغده قاورلمش ایچی طولمش بغرسق عربیده نقانق دیرلر چراكاه وچراکه
کلاهما بفتح الراء المهمله وکاف الفارسی واظهارها ایله اوتلاق که عربیده مرعی دیرلر چربه
سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله یعنی چرخه یعنی چقرق واغرشق وخرطی وتوزق چرته
سکون را وفتح تاء مثناة ایله لون ورنك معناسنه که چرده دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری
چرخ غله تارلادن خرمن یرینه غله چکدکاری قاکلی که چرخ قاکلی وعربه‌یه دخی
دینلدوکی ذکر اولندی میر نظمی در تعریف دیوانه * خس وخاشاك برسر بود مویی *
سرش چون چرخ غله بود کویی چرخله سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله براوتدر
ترکیده کوینك دیرلر بعض نسخه‌ده چچکنه دیرلر وبعضنده قالوغان دیدکاری اوت که عربیده
شکاعی دیرلر چرخه سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه ایله چقرق دیدکاری که عوارت وسائری
ماسوره‌یه وقلمه ایلاك صاردلر واغرشق وتوزق معنالرینه که قاصرغه‌ده دیرلر چرده سکون

را وفتح دال مهملتین ایله رنك ولون معناسنه درقره یاغز آدمه سیه چرده دیرلر خواجه
حافظ بیت آن سیه چرده که شیرینی عالم با اوست * رخ زیبا لب خندان دل خرم با اوست
ودخی اصل اولمین آته دیرلر محمودیده اکدش آته دینلدوکی مسطوردر چرزه سکون
راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله یعنی چرده مرقوم ودخی سبز رنکه دیرلر بعض نسخه‌ده سیاه رق
اولانه دیرلر وشرفنامه‌ده اچق قوله آته دیرلر چرغنه سکون راء مهمله ونون وفتح
غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول یعنی چراغپایه ثانی قیون بغرسغی که برنج وقیمه‌ات ایله
طولدورررلر کذا فی فرهنك جهانکیری چرکه کاف فارسیله سورکون آوی طالب
آملی بیت بصحن دشت چو حکم شکار چرکه نمود * زمین چو کوی در حلقه سوار افتاد *
مولانا هاتفی از تیمورنامه بیت چو صفهای چرکه بهم داد دست * شد آن پیکران دشت
دیوار پست * مقدم نشینان درکاه شاه * همه چرکه آرای آن صیدکاه چرمه سکون
راء مهمله وفتح میم ایله یعنی اسب عموما حکیم اسدی بیت برانکیخت بعص چرمه کرمخیز * درانکند
برهندوان رستخیز * وقوله آت خصوصا حکیم فردوسی بیت بپوشید سهراب خفتان
جنك * نشست از بر چرمه سنك رنك * مجمع الفرسده اسب معین ومحمودیده اسب کبود
واقعدر وفرهنك جهانکیریده اسب خنكدر حکیم خاقانی بیت دو اسبه در آی ورکابی
درآور * کز وچرمه صبح بکران نماید چرنده فتح راء مهمله وسکون نونله عموما چارپا
حیوانه اطلاق اولنور معناسی اوتلایجی دیمکدر نتکم عموما طیوره پرنده دیرلر کاهی
علی العموم بیانده چرنده وپرنده دیرلر شاعر کفته بیت کند ذکرترا جمله پرنده * بدشت وکوه صحرا
دا چرنده چرویده سکون را ویای تحتانی وکسر واو ایله چاره استمك معناسنه شمس
فخری بیت دولت ونصرت وسعادت را * نیست کاری بغیر چرویده چریده چریده‌دن
اسم مفعولدر وبمعنی مجرد یعنی مال واثوابده علاقه‌سی اولمینه دیرلر جزدره سکون زاء معجمه
وفتح دال وراء مهملتین ایله درت معنایه کلور اول چکرکه‌یه مشابه برجانوردر ثانی چغرغان
توی دیدکاری قوش ثالث اغزایله صقلق ویومك رابع اینجه آوازه دیرلر چزده
سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله جزدره مرقومك درت معناسیله‌ده مرادفدر چزه
فتح زا واخفاء ها ایله هرنسنه نك ایچی مثلا اغاجك اوزی واکابکزر نسنه‌لره دیرلر وبعض فرهنکده
چادر معناسنه مرویدر چسپیده سکون سین مهمله وکسر باء فارسیله میل ایلمش
واکلمش وموافق ومناسب اولمش معنالرینه میر نظمی بیت دران خال وخط ورخسار کلکون
دلش چسپید وعشقش بود افزون چسته سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
ایکی معنایه کلور اول نغمه معناسنه میر خسرو بیت چسته میزد بلبل ازشاخ وهمی
نالید زار * خاست برپا سرو کان چسته او راد رکرفت * ثانی ساغر معناسنه وله * مثنوی
شیر آهو کشش زدی بصبور * نغمه آهوان آهوکیر * زان پی شیر میزدش هرسو * کاه کود
وچسته آهو * ضمه ایله حیوانات شیردانی معناسنه‌در کذا فی فرهنك جهانکیری چشم براه
یعنی منتظر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت چشم براه بوده بشب تاسحر * جز بخیالش
نشده جاره کر چشم دانه یعنی چشملان مرقوم چشم زده کوزدکمش آدم اولسون

حیوان اولسون استعاره طریقیله ایشی مرادی اوزره اولمیانه دیرلر زبانزد ظرفادر
لغ چشم کاوانه ع اول کوزه دیرلرکه ایری اولوب بیاضی چوق اوله کذا فی شرفنامه چشم فراخ
معناسنه عین بقره نوعا مشابهتی اولمغله در لغ چشم کشته ع ضم کافله شاشی که عربیده احول
دیرلر استاد عبیدی بیت هجا اکر دست پنهان شاعرانرا * قریع آن کور ملعون چشم
کشته لغ چشمه ع بکار معناسنه عربیده عین دینلور شیخ سعدی بیت درین چشمهٔ
مابسی دم زدند * برفتند تا چشم برهم زدند * وله بیت هرکجا چشمهٔ بود شیرین * مردم
ومرغ ومور کردانید * چغتای لسانده بولاغ دیرلر لطفی دیوانده بیت کوزوم خیالی
خیلیغه روشن حرم ایرور * آری یوی بولاغ یاشید اسقیم ایرور * برمعناسی دخی ایکنه
وچوالدوز دلوکنه دیرلر شمس فخری بیت بود چو چشمه سوزن بچشم اعدایت * زبس
بلاو محن عالمی بدین فرخا لغ چغاله ع فتح غین معجمه ولامله طیور جمعینی پرده اولسون هواده
اولسون شمس فخری بیت اکر نخجیر صحرا وهوارا * کند از سیله خالی وچغاله لغ چغامه ع
فتح غین معجمه ومیمله شعر وغزل وقصیده معناسنه ابوالمعانی بیت نعتش که نوشتست قضا
صفحهٔ اوراق * مرغان بسحر خواند براشجار چغامه لغ چغانه ع فتح غین معجمه ونونله اوج
معنایه کلور اول معروف یاریق اغاجدر جلاجل پوللرینی اراسنده محکم ایدوب رقاصلر اللرنده
اصول طوتوب رقص ایدرلر حضرت مولانا قدس سره بیت این خانه که پیوسته در وچنك
وچغانه است * از خواجه بپرسید که این خانه چه خانه است * ثانی موسیقیده برپرده
آدیدر مجیر الدین بیلقانی بیت مطرب عشق میزند هردم * چنك در پردهٔ چغانهٔ دل *
ثالث فرهنك جهانکیریده مردکوشنده یه دیرلر لغ چغرشته ع سکون غین وشین معجمتین
وکسر راء مهمله وفتح تاء مثناة ایله اپلك یوماغی که ایکه صارلمش اوله زغونه وفرموك وکیسته
دخی دیرلر لغ چغرنده ع سکون غین معجمه ونون وفتح را ودال مهملتین ایله بمعنی ترسنده یعنی
قورقیجی لغ چغریده ع سکون غین معجمه ویای تحتانی وکسر راء مهمله ایله بمعنی ترسیده یعنی
قورقمش حضرت مولانا قدس سره بیت چند کردید چو دولاب درین بحر عذاب *
سرفروبرده وچغریده چو بوتیمارید * مجمع الفرسده بمعنی التفات کرده مسطوردر لغ چغزابه
وچغزاوه ع کلاهما بسکون الغین وفتح الزاء المعجمتین قورباغه که چغز ووزغ وغوك دخی
دیرلر عربیده طحلب دیرلر لغ چغزباره وچغزواره ع کلاهما بسکون الغین والزاء المعجمتین
یوصون که صوکنارلرنده بیتل نسنه در وصو یوزنده دخی اولور جامهٔ غوك وبرغسمه دخی
دیرلر شیرازیلر چل بك وهندیلر سوال دیرلر لغ چغنه ع سکون غین معجمه وفتح نونله چغانهٔ
مرقومك معناسی اولنده میرخسرو بیت بیا مطرب آن چغنه کز بك فغان * کشد زاهد ازا
بسوی مغان لغ چغواره ع بمعنی چغزوارهٔ مرقوم لغ چفاله ع فتح فا ولامله بمعنی خیل مرغان
یعنی قوش سوریسی حکیم ناصر خسرو بیت آمد تا زان زهند مرغ بهاری * روی نهاده
بما چفاله چفاله * حکیم اسدی بیت پراکنده کردون وهامون همه * زمرغان چفاله زغرمان
ومه لغ چفته ع سکون فا وفتح تاء مثناة ایله بش معنایه کلور اول بمعنی سرکوسفند یعنی
قیون باشی شیخ نظامی اسکندرنامه ده یازرکه اسکندر ذو القرنین اول وقت زنکیان اوزرینه یقین

یقین اولدقده طلایهٔ اسکندر ایله طلایهٔ زنکیان ایچون جنك وقتال مشتغل اولوب غلبه
طرف زنکیانه ال ویردی مغلوبیته باعث خوف وهراس لشکر اسکندرده واقع اولدی
اسکندر بو حاله واقف اولدقده طوطیانوش حکیم که علم موسیقیده کمال مرتبه مهارتی وار ایدی
پادشاه زاده زنکیان پلنکر قتنه کوندردی وصلح طلب ایلدی پلنکر امر ایلدی طوطیانوشی
قتل ایلدیلر وقانی بر طشت ایچنه قویوب پلنکر اوکنه قودیلر پلنکر طشتی النه آلوب اول
قانی ایچدی بو حالی طوطیانوش ایله کیدن آدملردن برقاچی اسکندر لشکرینه ایوشدیروب
اشاعه ایلدیلر لشکرك قلبنه خوف وهراس زیاده مستولی اولمغله اسکندر بو حادثه دفعی
ایچون امر ایلدی زنکیلر لشکرینك اطرافندن برقاچ زنکی طوتوب کتوردیلر فی الحال
برینی قتل ایدوب اول برلرینك اوکنده بشوروب باشنی اسکندر اوکنه کتوردیلر واسکندر
آشچی باشیسنه تنبیه ایتمشیدی که مخفی برقیون باشنی بشوروب وتربیه ایدوب زنکی
باشی دیو اسکندر اوکنه کتوره اسکندر دخی اسیر زنکیلر اوکنده باشی ییوب اسیرلری
صنعت ایله قاچوردیلر آنلر دخی عسکرلرینه واردقده اسکندر آدم باشنی اسکری بادام کبی
یدوکن سویلدکده زنکی لشکرینه اسکندر لشکرندن زیاده خوف استیلا ایدوب فی الحال
مغلوب اولدیلر بو محلده نظم ایدوب دیرکه بیت چنان میخورد زنکیٔ خام را * که زنکی خورد
مغز بادام را * معنای چفته نك ثانیسی خمیده یعنی اکلمشدر اثیر الدین اخسیکتی بیت
ای بسا شب که تو در خلوت من تا بسحر * از قد چفتهٔ خود حلقهٔ در ساخته ام * ثالث
بمعنی تهمت کمال اسمعیل بیت من برسخا وتربیت کیسه دوخته * حساد مینهند بتقریب
چفته ام * رابع بمعنی برابر وقرین حکیم انوری * قطعه * خدایکان بزرکان وپادشاه صدور
که بانفاذ تو هست از قضا فراموشم * یکی زآتش جور سپهر با زم خر * که از تجاسر آن
همچو دیك میجوشم * عجب مدار که امروز مرا دیده است * در آن لباچه که تشریف
دادهٔ دوشم * زبهر خسر وسبارکان همی خواهد * که عشوهٔ بخرم وآن لباچه بفروشم
دکر نه چفته نهد با قبا بجامی خویش * همی برآید ازین غصه دمبدم هوشم * خامس
اوزم اغاجنی قالدرمق ایچون ایتدکاری چارطاق که عربیده عریش دیرلر لغ چفده ع
سکون فا وفتح دال مهمله ایله مجوّدیده چفتهٔ مرقومك معنالرینه مرادفدر لغ چفرسته ع
باب سابقده مرقوم اولان جفرسته معناسنه در لغ چفسیده ع سکون فا ویای تحتانی
وکسر سین مهمله ایله یاپشمش معناسنه در لغ چکابه ع فتح کاف وباء موحده ایله کزینهٔ
کازران یعنی قصار طوقماغی ابو المعانی بیت کازر دهر میزند هردم * برسر من چکابهٔ محنت
لغ چکاده ع فتح کاف ودال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی تارك سر عموما شیخ عطار
بیت پیش سرسبزیٔ خطت چو قلم * عقل کل بر چکاده می آید * وله بیت نخستین پیش
میدان شد پیاده * قدم غرقه در آهن تا چکاده * ثانی بمعنی سپر کذا فی فرهنك جهانکیری
لغ چکاسه ع فتح کاف وسین مهمله ایله بمعنی خارپشت یعنی کرپی که ریکاسه وسیغول
دخی دیرلر بر جانوردر اباق دکنلری اولور اوق کبی اطرافنده طوتمق استینه اتاریك یایدن چقان
اوق کبی آتیلور هندی لسانده شاهی وکیلانی لسانده خون دیرلر لغ چکاکه ع کاف اول

عربی ثانی عجمیله قپو دزه سی که کلید ی آکا اوررلر میر نظمی در نصایح بیت چکاکه مزن
بر دوت ناکسان * ز احسان حق آیدت میهمان ل چکاله ب فتح کاف ولام ایله طمله که
عربیده قطرات دیرلر وله بیت شده سیلاب خون با آه وناله * سرشك دیده بگذشت
از چکاله ل چکامه ب بمعنی چغامهٔ مرقوم یعنی شعر و قصیده ابو المثل بیت چو کردد آکه
خواجه ز حال و نامهٔ من * بشهریار رساند سبك چکامهٔ من * استاد لبیبی بیت همه
پوچ و همه خام و همه سست * معانی از چکامه تا بسازند ل چکاوه ب چکاوك مرقوم
معناسنه درکه چکاو دخی دینلور استاد منوجهری * رباعی * بر دل دارد لاله یکی داغ سیاه
دارد عمن اندر ز نخش سعیش چاه * بر فرق سر نرگس بر ز د کلاه * بر فرق سر چکاوهٔ یك
مشت گیاه ل چکره ب سکون کاف و فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول صودن صحرایان
قطره لردرکه عربیده رشحه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت هفت دریا اندرو یك قطرهٔ
جمله راهستی ز موجش چکرهٔ * وله قدس سره بیت پای آهسته نه که تا نجهد * چکرهٔ
خون دل بهر دیوار * ثانی کوپك که عربیده زبد دیرلر فتح زا و بایله ل چکزبه ب سکون کاف
و فتح زاء معجمه و باء موحده ایله دخی کوپوکدر زبد معناسنه در ل چکسه ب سکون کاف
و فتح سین مهمله ایله ایکی معنایه در اول طغان اوتراغی معناسنه در حکیم نزاری قهستانی
قطعه * نزاری اکر دیده باشی کسی * که غماز را محرم راز کرد * چنان دان که از قوم نصرانیان
چلیپا کسی چکسهٔ باز کرد * ثانی خرده و کوچك اولان نسنه لر هرنه اولورسه ل چکه ب
بوزن نکه طمله که چکاله و چکره دخی دیرلر ل چکیده ب کسر کاف ایله ایکی معنایه در اول
چکیدن لفظندن اسم مفعولدر ثانی کرزکه عربیده عمود دیرلر شمس فخری بیت چکیدهٔ
توز مغز پلان کند اعلام * حسام توز سر دشمنان دهد پیغام ل چلان کوه ب ولایت عجمده
بر طاغ آدیدر حکیم نزاری بیت بکوهی بر شد از تشویش انبوه * که خوانندش در ان کشور
چلان کوه ل چمله ب سکون لام اول و فتح میم ولام ثانیله رایکان معناسنه حکیم ناصر
خسرو بیت علم حق آنست از انسو کش عنان * غامه راده جمله عالم چمله ل چلیده ب
کسر لام و سکون یای تحتانی ایله زهگیر که انکشتدانه دخی دیرلر ل چمانه ب فتح میم ونونله
یعنی پیاله طالب آملی بیت زمان صراحی مشرب نهاده بر طاقی * که سر و بهر چمیدن چمانه
میطلبد * شمس فخری بیت حریفان ظفر را در حمیت * بباد او بود جام چمانه ل چمچرغه
سکون میم و راء مهمله و ضم جیم فارسی ثانی و فتح غین معجمه ایله یعنی تازیانه مجودیده
یعنی کره تازیانه وادات الفضلاده رشتهٔ تازیانه معناسنه و مجمع الفرسده مطلق
تازیانه واقعدر ل چمشه ب سکون میم و فتح شین معجمه ایله یعنی چشمه استاد فرخی بیت
عدو چون تیغ او بیند تنش را جان زیان آید * اکر چه چشمهٔ حیوان عدو را در دهان آید *
ل چمنه ب فتح میم و سکون نونله اوتلایجی حیوانه دیرلر چرنده کبی ل چمیده ب کسر میم
و سکون یای تحتانیله صالنجی معناسنه خرامیده کبی کذا فی المجمع و المشکلات و اوزم چکردکی
معناسنه ده رسیدهٔ نظردر ل چنبه ب سکون نون و فتح باء موحده ایله کزینهٔ گازران
یعنی قصار طوقماغی ابو المعانی بیت هرکه او تیره کند آب روان وصافی * هردمش کاو ذکردون

ذکردون برش چنبه زند * جامع اللغه ده قپو طیاغی معناسنه مسطوردر ل چنده مرده ب بر قاج
آدمه کفایت ایده جك قدر نسنه طعام اولسون غیری اولسون کذا فی شرفنامه ل چنده ب
بوزن بنده دوکج و قیجی معناسنه در کذا فی نعمة الله ل چنکاله ب سکون نون و فتح کاف
فارسیله چنکال مرقومك جمیع معنالریله مترادفدر ل چنکله ب سکون نون و ضم کاف
فارسیله اوچ معنایه کلور اول چنك دیمکله معروف اولان ساز معناسنه در مسعود سعد
سلمان بیت چز درا بر شاخهای خم کرفته لحن پای * بادرا از برکهای خشك بانك چنکله
ثانی پنجهٔ آدم و طیور ثالث قلاب معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل چنه ب فتح
نونله حنك اسفل که چانه و زفرومنه دخی دیرلر ترکیده چکه دیدکاریدر ل چهار تاره ب راء مهمله
موقوفه و فتح تاء مثناة ایله مزامیر نوعندن بر نوع مزماردر کذا فی المحمودی ل چهار خانه ب
شیر دان و بر طعام آدیدر ل چهارکانه ب درت حصه و درت دانه اولان نسنه یه دیرلر
ل چهارکامه ب یورغه آت و اسب رهوار معناسنه تیزکامه و تیزرو و چاکانه و چابکی
دخی دیرلر ل چهره ب یوزك جمله سنه دیرلر بالای پیشانی دن اسفل ذقنه وارنجه شیخ سعدی
بیت بچهره چو آتش بعارض چو آب * فروزانتر از ماه و از آفتاب * چهره نك مداولی
اولان یوز معناسنه معروفدر قزل بکزلو اولان آفتاب چهره و بیاض بکزلویه ماه چهره
دیرلر کاهی مشبهی تقدیم ایدوب چهره ماه دیرلر حکیم فردوسی بیت بدینسان همیکفتش
ای چهره ماه * همیکرد یوسف بهر سو نکاه * و صورته دخی چهره دینلور نتکم عرفی
بیت چهره پرداز جهان رخت کشد چون بمحمل * شب شود نیمرخ و روز شود مستقبل
ل چهنده ب فتح ها و دال مهمله و سکون نونله صحرایجی معناسنه در ل چه ب مخفف
چاه در ل مع الیاء التحتانی * چپاتی ب فتح باء فارسی و کسر تاء مثناة ایله شرفنامه ده اتمك
نان معناسنه مرویدر اما فرهنك جهانکیریده نان فطیر یعنی مایه سز اتمك که ال ایله یوفقه
ویاصیلنمش اوله چپاتی دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت غلام کنجد و کاکی و قیمهای تنك *
زهی بچهرهٔ چپاتی ولب کرده ل چابکی ب ضم باء موحده و کسر کاف فارسیله یورغه آت
یوریدکده چابك کتد وکندن تسمیه اولنمش چهارکامه و چارکامه دخی دیرلر میر خسرو بیت
داد باحسان رهی پرورم * چابکی خاصه و بدره زرم ل چاچی ب کسر جیم فارسیله غایت
ایو یایه دیرلر که اکثر بیاض توزلو اولور زیرا یایك اعلاسی چاچ شهرنده اشلنمکله کمان چاچی
مشهور اولمشدر ل چار کوشی ب مخصوص درت کوشه لو شراب ظرفیدر مرور ایامله
هر شراب ظرفنه علم اولمشدر ابو الحسن شهیدی بیت چار کوشی و چار کوشهٔ باغ *
کر بدست آیدت فرو مکذار ل چاشتی ب سکون شین معجمه و کسر تاء مثناة ایله قوشلق
یمکی معناسنه که اخشام یمکنه خفتی دیرلر میر نظمی * مثنوی * هرکه داده عیال و زن فرزند
بی شك اورا برنج و درد افتند * کر کر زد ز خانه نشکفتی * که بخواهند چاشتی و خفتی *
ل چاشنی ب سکون شین معجمه و کسر نونله مجودیده یعنی دلیل و نمودار و حفت و مزه
معنالرینه اما مشهوری طعامدن بر مقدار آلوب لذتن تجربه ایتمکه دیرلر مولانا جامی بیت
عکس لب بر جام می بنمای و انکه خوش بنوش * شربت ناخست این را چاشنی از قند کن

چالی بمعنی چال مرقوم که بر قوش آدیدر چاولی سکون واو ایله بمعنی غله برافشان که
چچ دخی دیرلر بغدای صاپندن اورلمش طبق در بسحاق اطعمه در جنك زرده پلاو با بغرا
بیت فرستاد یرلغ بهر کاولی * که بافند بهر سپر چاولی چاهچوی سکون ها وضم
جیمله دمور چنکال که قیودن قوغه چقارر لر کمال اسمعیل بیت چاهچوی سر زلف کج تو
راست کنم * مکر آرام دل از چاه زنخدان برسر چای مشهور قرمزی نسنه در بشورب
ایچنه شکر قیوب قهوه کبی ایچرلر غایت هاضمدر دیار عجمده قهوه یرینه استعمال ایدرلر
چپانی فتح باء فارسیله تکبنی وقلاش معناسنه مولانا وحشی بیت بهر جامه سرساز
ونکته پرداز یست در عالم * ز عریانی بود در جامه رندان چپانی چرخی بر نوع ابریشم
جامه در اطلس چرخی دیرلر کذا فی شرفنامه چشم فرنکی کوزلك اعلاسی فرنکستاندن
کلدوکی اجلدن اسم اپلشلر میر نظمی بیت چنان از دور دید آن شوخ وشنکی * مکر
در چشم کرد چشم فرنکی چغتای ترك پادشاهلرندن بر پادشاه و یاخود بر قبیله نامی در
مولانا هاتفی بیت دران وقت از نسل چغتای خان * نبود آنکه بخشد جهان زا امان * تیمور
اول طائفه دن اولمق فهم اولنور وله بیت دا ایران چغتای خانی لقب * ز لب نقش بستند
خاك ادب چکانی کاف فارسی مشدده ایله بر نوع جزیره در کذا فی فرهنك جهانکیری
چکی بوزن یکی سختیان معناسنه در چمانچی سکون نون وکسر جیم فارسیله
اول شراب برداغیدر که بوغازی تنك وشکمی فراخ اولور کذا فی فرهنك جهانکیری چمانی
ایکی معنایه در اول ساقی دیمکدر ثانی مستانه صالنمغه دیرلر کذا فی شرفنامه چندی
نقد دیمك اولور و بر قاج معناسنه ده کاور لغت اوللك ایکی معنا سیله بولغتك مثالی ابو المعانی
بیت چمانی خوبرو در بزم دی شب * چمانی کرد چندی از سر ناز چنکالی سکون نون
وفتح کاف فارسیله ایکی معنایه در اول اول نسنه یه دیرلر که ال ایله اورب راست ایدرلر ثانی
بر نوع طعامدر رشته یه مشابه اولور چنکی یای نسبتله مطرب معناسنه در *
چوکانی اول آته دیرلر که رقص ایدرکن اوك اللری چوکان کبی طوتار خواجه حافظ
بیت اسب چوکانی چرخت رام شد در زیر زین * شهسوارا چون بمیدان آمدی کوئی
بزن * آت غایت تند و تیز اولدوغندن وضع مرقومی ایدر خواجه سلمان بیت شهسوار
همتت بر خنك چوکانی بحکم * آسمان را در خم چوکان چوکوی افکنده باد * مراد آتك
رقص وجولان ایتدوکی بیاندر مولانا جامی بیت سر بنه از ره چوکانی شاه * بوکه یکباد
کند در تو نکاه چهارسوی بمعنی چارسوی مرقوم چهری فتح ها وکسر
راء مهمله ایله پول پول بیاضی اولان آته دیرلر مجنون چب نویس بیت توسن سرکش وتندی
قالع از کوکب وماه * آمد اسب چهری بهر تو مه پیشانی * مه پیشانی النی صقر
دیمکدر باب الجیم المکسورة مع الالف * چرا نیچون دیمك معناسنه در اما اصلده
چه ایله راء تعلیلدن مرکبدر نیچون دیمك اولور مولانا شاهدی تحفه سنده بیت
کیت برو وسویله بکو کل بیا * از چه دن چون نته نیچون چرا چلقفا مشهور
ومعروف کور کدر دلکونك بر نوع اعلاسیدر چهلپا قرق اباق دیدکاری موزی

الفاتح
باب الجیم المکسورة

موزی جانوردر چیان دخی دیرلر چیزوا کرپی دیدکاری اوقلی جانوردر عربیده قنفذ دیرلر
مع التاء * چفت سکون فا ایله قپو زنجیری که رزه یه کچوروب کلید اوررلر چیره دست
الی اوز یعنی هر نه طوتسه وجوده کتوره وجست وچابك پهلوان ومرد شجیع معناسنه میر
نظمی بیت چو صفها ببستند ایرانیان * همه چیره دستان وآهن دلان چیست
ندر دیمك معناسنه در ایله ادات رابطه اولان استدن مرکبدر خواجه حافظ بیت دوش
از مسجد سوی میخانه آمد پیر ما * چیست یاران طریقت بعد ازین تدبیر ما * وادات
استفهامدر قرینهٔ حالیه ایله معناسی معلوم اولور وله بیت عزم دیدار تو دارد جان برلب
آمده * باز کردد یا برآید چیست فرمان شما مع الجیم * چجاج فتح جیم عربیله بر مدور
کیسه در صفریدن ایدوب اوج درت طبقه ایدرلر هر برینه بر کونه شیء قورلر ابو المعانی
بیت درون پرست از انواع غصه و محنت * دلم شدست بخروار شوخکین چو چجاج
مع الحاء المهمله * چل صبح خلقت آدم که خبرده * خمرت طینته آدم ار بعین صباحا
وارد اولمشدر که مراتبی بیاندر مع الخاء المعجمه * چمچاخ سکون میم وفتح جیم فارسیله
بمعنی خمیله یعنی مخفی استاد فرخی بیت زردو چمچاخ کردم از غم عشق * دو رخ لعل فام وقامت
راست * استاد منوچهری * مسمط * انکورها وشاخها مانندهٔ چمچاخها * دادی
چشان چون کاخها بستان نشان چون زاویه چناخ فتح نونله ایکی طبقه کیسه که اطلس
وکمخاودیبادن ایدوب بر طرفنه زر و بر طرفنه سیم قورلر ابو المعانی بیت از عطاهای
بینهایت او * جیب عالم زسیم وزر چو چناخ چنخ سکون نونله کوزدن اقان چپاق
معناسنه یای تحتانی ایله چیخ دخی دیرلر میر نظمی بیت زناپاکی که بوده دیده آزخ
نه شسته هیچ از مژکان او چیخ * وکوزدن متصل اقان یاش وکرپك دوکلك معناسنه میر
خسرو بیت چیخ که شد غمزه زنی ساز او * کور بوده که کشد ناز او مع الدال المهمله *
چهرازاد نام همای دختر بهمن درکه بهمن دیکردن دارای بزرکی وجوده کتوردی
چهرزاد دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری مع الراء المهمله * چپور ضم باء
فارسیله پیکان نیزه معناسنه در میر نظمی بیت چنان زد نیزهٔ بازور کاکون * چپور آمد
کزی از پشت بیرون چرچر خردل بریدر بستانیسی دخی اولور کیکر وشیرازیلر کهرك
دیرلر بستانی سنه کف عایشه دخی دیرلر عربیده چر چیزه دیدکاریدر چنار اصحی جیم
مفتوحه ایله در اما مشهوری مکسور استعمال اولنور حکیم رکنا بیت چنار صاحور ده
سرو کردار * فلك چون بار سرو ازوی نمودار چیدار سکون یای تحتانی ایله کفش
معناسنه در کذا فی المجمع چیر بوزن پیر بش معنایه کاور اول ظفر بولمق وغالب
اولمق معناسنه حکیم اسدی بیت بمژده سواری برافکن براه * که با چیر کشتیم برکینه
خواه * ثانی بمعنی بهره وحصه حکیم سنائی بیت بندهٔ باش بی نصیبه و چیر * که فرشته
نه کرسنه است ونه سیر * ثالث شجیع ودلاور معناسنه در بو معنالرده چیره دخی دیرلر
رابع محوددر بمعنی شیرکاو مسطوردر خامس بو اناث قریه لرندن بر قریه آدیدر چینوار
سکون یای تحتانی ونونله بمعنی راست چینور حذف الفله دخی چینوار مرقوم معناسنه در

چه

ل مع الزاء المعجمة * چبداز ب سکون باء فارسی وفتح دال مهمله ایله یعنی خارکش که سرموزه
دخی دیرلر عربیده جرموق دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل چکلیز ب سکون کاف فارسی
ویای تحتانی وکسر لام ایله عورتك موضع معهودنده اولان کوشت پاره که چکلین دخی دیرلر
ابو المعانی درهجو زنکی بیت کسش واسع است آنچنان کشته چکلیز * چو پرده است کو باکه
آویخته بر در ل چلوز ب مفسد وغماز معناسنه جیم عربیله ده مرویدر میر نظمی بیت
قتل عاشق راچنا نش تیز شد * چشم فتان تراچلوز شد ل چنکز وچنکیز ب شرفنامه ده
کلاهما بکاف الفارسی مغلان پادشاهی نك اسمیدرکه کیفیت خروجی طبقات ناصریده
تفصیلا مذکوردر ومنقولدرکه ولایت هراتده بکرمی درت کره یوز بیك آدم قتل ایلدی
وکندویه مخصوص شریعت اختراع ایدوب آدینی توره قومشیدی وجمیع عمرنده عسکرینه
بوروده انهزام واقع اولمامش بر شاعر بر وزیرك بخلی هجونده دیمشدر بیت نان تومکر لشکر
خان چنکیز ست * زیرا که همه عمر وراشکستنست ل چیز ب نسنه که عربیده شی دیرلر شیخ
سعدی بیت بکفتا من کلی ناچیز بودم * ولیکن مدتی باکل نشستم ل مع الشین المعجمة *
چنکش ب سکون نون وکسر کاف فارسیله بر مبارز تورانی اسمیدرکه افراسیاب امدادینه
کلمشیدی رستم النده هلاك اولدی ل مع الغین المعجمة * چراغ ب اصلنده فتیله یانق
شعله نك آدیدر مجازا آلت مخصوصه یه دیرلر که ایچنه یاغ وفتیل قویوب یاقرلر کذا فی المجمع
ل چرغ ب سکون زاء معجمه ایله خارپشت یعنی کرپی که چرنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ل چغ ب اینجه چوبلردن یا پرلر پرده کبی ایدوب بعض نسنه اطرافنه چکرلر
ل چیغ ب سکون یای تحتانی ایله بو دخی اول معنایه در ل مع الکاف العربی * چپلاك ب
سکون باء فارسیله شرفنامه ده ناشایسته وآلوده وپلید معناسنه در امامجمو دیده فتحه
ایله مرویدر ل چبلك ب کسر باء فارسی ولام وسکون نون ایله پشه خانه معناسنه
ماوراء النهرده سکسکه چین دیرلر ل چراغك ب کاف تصغیر ایله کرم شبتاب که یلدز بوجکیدر
ل چرك ب سکون راء مهمله ایله کیر وپاس وایرك که جراحتدن وکوزدن اقار اکا شوخ وشوق
وشوغ وشغه دخی دیرلر میر نظمی بیت هیچ رویش نشسته آن بدحال * کوش وبینی زچرك
مالامال ل چزك ب فتح زاء معجمه ایله ایری اوقلی کرپی که چیزك دخی دیرلر ل چشك ب سکون
شین معجمه ایله یعنی افزون وغالب معناسنه حکیم فردوسی بیت خرد چون شود کمتر وکام
چشك * چنان دان که دیوانه خواهد پچشك ل چکچك ب لفظ مکرردر فتیل یاش
اولوب یاندقده چقان صدا حکیم سنایی بیت چکچك اندر فقیه چیست خری * چچك
اندر چراغ چیست تری ل چك ب اوج معنایه کلور اول درت جانمك بری که دزد دخی دیرلر
ثانی چتین قوزکه ایچی قولای چقمیه ثالث نیم ربع یعنی ثمن ل چنك ب کسر نونله قوریش
کوده وچزمه اوکچه سنه قودقلری دمورکه مهماز ومهموز ومهمیز دخی دیرلر فرهنك
جهانکیریده منقار جانوران ونوك سنان وپیکان وامثالی نسنه لره دیرلر ل چواك ب بوزن
سواك خرده خمیری یاغ ایچنده بشوروب اوزرینه بال قویوب تناول ایدرلر ترکیده لقمه
دیرلر اکثر تصدق ایچون ایدرلر میر نظمی بیت زانعام اوخلق شد سیرناك * پژنده برای

برای تصدق چواك ل چواکك ب کاف تصغیر ایله یعنی چواك مرقوم ل چیزك ب سکون
یای تحتانیله ایکی معنایه کلور اول مصغر چیزدر ثانی یعنی چزك مرقوم کذا فی شرفنامه
ل مع الکاف الفارسی * چرنك ب کسر را وسکون نونله چاك آوازی وکرزدن ظاهر اولان
صدایه ده دیرلر میر نظمی بیت شدکوش کردون اصم از ترنك * جهان راکرفته صدای چرنك
ل چه رنك ب یعنی نه فائده ونه چاره دیمك معناسنه در کذا فی شرفنامه بو معنایه شاعر بیت
نه دانم چه کویم چه رنك آورم * که تادست وی زیر سنك آورم ل چیز چنك ب عورات آلت
رجل کبی نسنه دوزوب ویللرینه بغلیوب بر برلرینه درکار اولورلر مجاچنك دخی دیرلر
ل مع اللام * چغل ب کسر غین معجمه ایله سیاه بالچق که چکل دخی دیرلر ولای معناسنه دخی
استعمال اولنور ل چکل ب کسر کاف فارسیله ترکستانده بر شهر آدیدر محبوبی غایت چوق
اولدوغی مشهوردر خوبان چکل دیرلر حکیم اسدی بیت زترك چکل خواست چینی کمان *
بجم کفت کای مایه ومیهمان * خواجوی کرمانی * مسمط * شد رویت ای شمع چکل از روی
جان کرپاس دل * چون میکشی چندین مهل در بحر خون مشتاقرا * خلقی بت پرستلردر
اول دیارده بر کنیسا وار در چکل آنك اسمیدر غلبه استعمالله شهره علم اولمش واول
کنیساده خدمت ایچون محبوبه قزلر قومشلردرکه اصنامه خدمت ایدرلر اما مرادلری بودرکه
اول کنیسایه وارانلر اول قزلری کوروب ناچار میللرندن بته طپارلر وبر روایتده قراجی
طائفه سندن اولانه چکل دیرلر غالبا یغماجی اولورلر بو جهتدن دلبرلر عقل وصبری یغما
ایتدکلرینه چکل دیرلر ل چل ب اوچ معنایه کلور اول اولدر آنه دیرلر که صاغ الی وصول ایاغی
بیاض اوله اکا اشکل واشکیل دخی دیرلر شاعرك بری اسب معیوب حقنده دیمشدر * قطعه
درآب خسب ودرون تنك ران وتاپغ زن * سکندری خور وشبکور کاهل وکمراه * کاوس
وکج دم وجب شوره پشت وآدم کیر * یسار وعقرب وچل سم سفید وکام سیاه * ثانی احمق
وکول ولا یعقل ثالث جهل لفظندن مخففدر ل چه دل ب یعنی نه قوت ونه قدرت ونه ارلك
ودلاورلك دیمك معناسنه در ل چهل ب عدده قرقدر اربعین معناسنه ل چیپال ب
سکون یای تحتانی وفتح باء فارسیله هندوستانده لاهور مملکتنه پادشاه اولانلرك لقبیدر
ل چیل ب سکون یای تحتانی ایله بوزن هیل بر باوك آدم دیمك معناسنه در کذا فی المجمع
ل مع المیم * چم ب اول یشل نسنه درکه صواوزرنده وکنارنده اولور برغسمه وجامه غوك
دیدکلریدر ترکیده یوصون دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل چهرم ب شرفنامه ده بر شهر
اسمیدر میر نظمی بیت بچهرم آمده شاه جوانبخت * نشسته بادل شادان بر تخت *
ل مع النون * چبدان ب سکون باء فارسیله یعنی چبدان مرقومکه خارکش دخی دیو
ل چخین ب کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله یعنی ونکین کذا فی فرهنك جهانکیری
ل چدن ب مختصر چیدندر دوشرمك معناسنه ل چراغدان ب چراغ قودقلری ظرفدر
دان اسم مکان اولدوغی معلومدر ل چرست کردن ب کسر را وسکون سین مهملتین وتاء
موقوفه ایله دیش قجردتمق معناسنه ل چرستیدن ب دخی اول معنایه در کذا فی فرهنك
جهانکیری ل چرکین ب معروف چرك ایله متصف اولان نسنه وزشت وبدنما وبدصورت

اولانه دیرلر لغ چرنکیدن فتح راء مهمله وسکون نونله کرز وچاك وامثالی نسنه‌لر صدا ویرمك
لغ چستان بج سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله یا کاتمج وبلمجه که ترکیده اول ندرکه فلان
دیدکاری ابو المعانی بمعنی اول بیت صریح کفتم وکردم طلب ز یاد وصال * چستان دهد جواب
مراو عده دروغ لغ چکان بج نه نسنه معناسنه‌درکه کدام کان دخی دیرلر لغ چکین بج بمعنی
چکیز مرقوم یعنی کوشت پاره فرج زنان لغ چکن بج کسر کافله جامه زرکش یعنی صرمه ایله
طوقنمش قماش کمال اسمعیل بیت خروس وار سحرخیز باش تا سروتن * بتاج لعل وقبای
چکن بیارایی لغ چکین بج زیاده یای تحتانی ایله بمعنی چکن مرقوم یعنی جامه فاخر وزرتاری
اطلس وامثالی قماش شمس طبسی بیت دوش بکر دون زرکشیده کله کفت * تا چکنم
هفتو رنك بز رچکین را * خواجه عمید لویکی بیت چون حبشی وروی پرده زآستان تو
روزقبای زرچکین شب سلب کالك کلك لغ چنه دان بج یعنی حوصله مرغان قوش قورساغیدرکه
چنه قوش یمی ودان اسم ظرفدر لغ چیدن بج سکون یای تحتانی ایله درمك معناسنه
مصدردر خواجه سلمان بیت بغیر برك کلت کان نمیتوانم چید * که هیچ روی مرا نیست برك کل
چیدن * ومیل ایلمك معناسنه ده روایت اولنمشدر عربیده المام والتقاط دیرلر چغتای
لسانند نیرماك دیرلر لطفی دیمشدر بیت چو وصلی روضه سیدین نیرمادیم کلی هرکز *
نجه تو تارمینی بلبل دلك آه اوزاری بیلا لغ چیره شدن بج غالب اولمق وجرات ایلمك معناسنه
لغ چیرکی کردن بج دلیرلك ایتمك ویوزسزلك ایلمك معناسنه‌در لغ چیستان بج سکون یای
تحتانی وسین مهمله ایله بمعنی چستان مرقوم یعنی یا کلتمج که آکا بردك وجربك وکیردك دخی
دیرلر عربیده اغلوطه دیرلر لغ چیلان بج سکون یای تحتانی وفتح لامله ایکی معنایه‌در اول عناب
دیدکاری یمشدر شمس فخری بیت ز یمن دست توغایت عنایت شاهان * عقیق ولعل برآید
مثابه چیلان * حکیم سوزنی بیت مانندیکی درخت چیلان * سرکنده و برکو برندارم *
ثانی کرکان ساکن اولدوغی بیشه‌یه دیرلر لغ چین کردن بج یوز وآلن بورشدرمق وقش
چاتمق ونسنه ویروب ودوشرمك معناسنه‌در لغ چین بج درت معنایه کلور اول بو کلم ثانی
بمعنی راست ثالث چیدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور سخن چین ودانه چین کبی رابع
مشهور مملکت آدیدر لغ چینه دان بج بمعنی چنه دان مرقوم حکیم خاقانی بیت طاوس
وغراب خوار هردم * کاورس ز چینه دان برانداخت لغ مع الواو * چینزو بج کسر نون
وسکون یای تحتانی وضم زاء معجمه ایله بمعنی نقد میر نظمی بیت چو داده سیم اشك وزردی
رو * بکالای غم عشقش چینزو لغ چیژو بج سکون یای تحتانی وضم زاء فارسیله اوقلی
کرپی که تسی وتشی دخی دیرلر لغ مع الهاء * چله بج چیله لفظندن اختصار اولنمشدر کذا فی المجمع
لغ چراغ پره بج پروانه دیدکاری بوجکدر ابو المعانی بیت خالست عکس دیدم چون شمع
روی اودید * همچون چراغ پره شب تا سحر بکردید لغ چرخشته بج سکون راء وشین وکسر
خاء معجمتین وفتح تاء مثناة ایله منکنه دیدکاری اغاجدرکه آنکله بعض نسنه صقرلر لغ چرخه
قلغان دکنی برمد ورودوی کبی نسنه دردکندن حاصل اولور یرندن قوپوب هوایه اوچر
جفرسته بج سکون غین معجمه وسین وکسر راء مهملتین ایله ماشه که آنکله آتش طوزلر لغ

چغرسه بج حذف تا ایله ده ماشه معناسنه‌در لغ چکاشه بج فتح کاف وشین معجمه ایله
کرپی نك قصه دکنلوسی کذا فی المحمودی لغ چکونه بج فتح کاف ونون وسکون واو ایله
برقوشدر کروانك دخی دیرلر وضم کاف فارسیله نه ونه نك کبی معناسنه‌در معنای
اولده لفظ مفرددر ومعنای ثانیده چه ایله کونه‌دن مرکبدر لغ چلپاسه بج سکون لام وفتح
باء فارسی وسین مهمله ایله کلر دیدکاری جانوردرکه کرفش وکرپاسه وکرپاشه دخی دیرلر
مجمع الفرسده ضب جنسندن درسوسمار دیرلر ضبدن کوچك اولور محمودیده باء موحده
ایله مرویدر لغ چلچله بج سکون لام اول وفتح ثانی وکسر جیم فارسیله شرفنامه‌ده بمعنی
غلیواژ یعنی چیلاق ونعمة الله‌ده قورباغه دردیمش اما موید الفضلا صاحبی یازمش ولکن
بو لغت برفرهنکده ذکر اولنمامشدر دیمش لغ چله بج لام مشدده ایله اوج معنایه کلور اول
صوفیانك خلوتده چقاردقلری اربعین دربویندن فهم اولنور حکیم خاقانی بیت مراسی
ساله حالی کشت معلوم * که شیخ چله را درسی نماند * ثانی فصل مشتاده واقع اولان
زمهریر کوتلری که قرق کون اعتبار ایدرلر شیخ سعدی بیت زمستانست وراه از برق تندست
سفر درچله وی ناپسندست * ثالث عوراتك وضع حملدن صکره ایام نفاسلری قرق کون
اولسون اکسك اولسون استاد عسجدی بیت برافشاندم خیو آلود چله درشکاف او *
چو پستان مادراندرکام بچه خرد درچله * ولام مخففه یای کرشی که ابریشمدن بغلنور
بیت تا بکمان ذات فلك این چله بست * تیر خوادث برون شد ز شست لغ چنه وچینه بج
کلاهما دانه مرغان یعنی قوش یمی حکیم ناصر خسرو بیت مرغ چو بردام وبرچنه نظر افکند
بخت بد آنکه بجاردش رك بسمل * شیخ سعدی بیت مرغ آنجا رودکه چینه بود * نه برآنجا
رودکه چی نبود لغ چنیبه بج کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح باء موحده ایله یورك که دل دخی
دیرلر عربیده قلب دیرلر میر نظمی بیت عدو کرچه برحیله قادر بود * ندارد چنیبه که ظاهر بود
لغ چنیه بج کسر نون وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی خنیه که باب خاده ذکر اولنور انشاء الله
تعالی لغ چهره بج پیکر وروی آدمی وغیره ونقش وصورت دیوارده دخی استعمال اولنورکه
نقاشه چهره کشا وچهره پرداز دخی دیرلر لغ چه بج اخفاء ها ایله نه دیمکدر اکرچه هایله
یازیلور اما تلفظ اولنمز کاهی برلفظ ادخال اولنوب هاء علامتی حذف اولنور چکونه
وچشناسی کبی نتکم حکیم سنایی بیت توکه درقید کالك انفاسی * چهره را از نقاب چشناسی
چغتای لسانند کسر ایله نی دیرلرکه نیه دیمك یرده نیکا دیرلر ونه ایدیم دیمکده نیتای دیرلر
لغ چیچله بج سکون یای تحتانی وفتح جیم فارسی ولامله بمعنی رنج وعلت وکسر جیمله ده مرویدر
لغ چیره بج سکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله شجیع وبهادر ودلاور معناسنه حکیم
فردوسی بیت چوهومان برآمد بران تیره کی * بپچید کودرز از ان چیره کی * وجست
وچابك معناسنه که ضدی خیره در خواجه حسین ثنائی بیت از پی این شبان کرك مزاج *
کرك را چیره بر شبان کردم * وچیر مرقومك معنالریله مترادفدر لغ چیزه بج سکون یای
تحتانی وفتح زاء معجمه ایله چنبستره که بردمور آلتدر آنکه قیل قوپاردلر وخرده نسنه لغ
طوتارلر میر نظمی بیت بوده در حسن خط ناچیزه * موی دو کرده پاك باچیزه لغ چنیدره بج

سكون یای تحتانی و نون موقوف وفتح دال وراء مهملتین ایله بر ولایت آدیدر نقل اولنور كه
آنده بر چشمه واردر دائما آندن درلو ساز صداسی ایشیدیلور ﻟ مع الیاء التحتانی ﻣ
ﻟ چله دی ﻣ فتح دال مهمله واظهار یا ایله ار بعین شتا معناسنه مولانا جامی بیت ز شیخ
چله نشین دور باش و چله وی * كه هست چله دی سرد تر ز چله دی ﻟ چیره كی ﻣ دلاورلك
وشجاعت وچیره مرقوم معنالرینه صفت اولور ﻟ چیزی ﻣ بر نسنه معناسنه در آخرنده كی
حرف یا كاه وحدت وكاه صفت معناسن افاده ایدر ابو المعانی بیت بر درت سائلی اكر آید
چیزی ده مكرددش محروم ﻟ چیستی ﻣ سكون یای تحتانی وسین موقوف وكسر تاء مثناة
ایله استفهام قیلنمق ندر نه سن ونه در دیمك معنالرین افاده ایدر ﻟ چینی ﻣ ولایت چینه
منسوب اولان نسنه لره دیرلر وبر لطیف رنكدر بیاض ایله كوك ارا سنده ﻟ چی ﻣ اخفاء
یا وكسر صریحله چیز معناسنه در شاه داعی شیرازی بیت من این مرغ زیرك منش می
شناسم * اكرچه ندارد بسی چینه دارد ﻟ باب الجیم الفارسی المضمومة مع الالف * چوخا ﻣ
یوكدن ایدرلر معروف اثوابدر ودخی رهبانلره مخصوص بر نوع جامه در حكیم خاقانی بیت
مرا بیند درسوراخ غاری * شده مولو زن و پوشیده چوخا ﻟ چوزه لوا ﻣ زاء معجمه ایله
چنكلاهی یعنی غلیواز كذا فی المجمع ﻟ چونا ﻣ فتح نونله نیجه سن دیمك معناسنه آخرنده كی
خطاب در ابو المعانی بیت كشیدم جور ومحنت چند مدت * نكفت آن جور پیشه دم
چونا ﻟ مع الباء * چلو چوب ﻣ باب سابقده ذكری مرور ایدن جلو جوب معناسنه
جیم فارسیله ده استعمال اولندوغی مرویدر ﻟ چوب ﻣ چبق ودكنك وهر كسلمش اغاجه
دیرلر قوری اولسون یاش اولسون بیت چوب خسیس را اكرش تربیت كنی * جایی
رسد كه بوسه كه خسروان شود * وعصا معناسنه ده دیمشلردر بیت سیه ماركو راسر آید
بچوب * زسوراخ پیچان شود سوی چوب * چغتای اسامنده فتح شین معجمه ایله شوشه
دیرلر سبعه سیاره ده عشقله سلطنت جمع اولمق محالدر دیدوكی یرده بیت ایكیسین كیم
دیسا قیلایین جمع * شوشه موزون دیكای یاسارمین شمع ﻟ مع التاء المثناة * چست ﻣ
سكون سین مهمله ایله درت معنایه استعمال اولنور اول چابك معناسنه شمس فخری
* قطعه * چرخ در مهر شیخ ابو اسحق * چون میانرا ببست چابك وچست * از پی افتخار
حشمت او * شیر را داغ شه نهند بر است * ثانی بمعنی تنك امیر خسرو بیت اكر خانه فراخ وكر
بچسنست * بچار ار كانش بنیاد درستست * وله بیت زنهار كه آن بند قبا چست مبند یك
كز تا زكیت بخیه بر اندام بر آید * ثالث محو دیده بر یری اوزرینه نسنه یغمق معناسنه رابع
شرفنامه ده بمعنی زود ودركرفته مسطوردر ﻟ چغرات ﻣ سكون غین معجمه وفتح راء مهمله
ایله یوغرت كه ماست دخی دیرلر بسحاق اطعمه بیت كشك درد وزهك وزرداب ولبن *
چغرات وماست * چربه شیر وزباله مسكه دوغ كردی مار چز * وسوزلمش یوغرت
ویوغرت قوریسنه دخی دینلور ﻟ چفت ﻣ سكون فایله ایكی معنایه در اول جامه تنك كه
چسپان وچست دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری ثانی عمارت آلتنه قونیلان دیرك وكار كیر
دیوار اوزرینه ایتدكاری كمان در میر نظمی در صفت عمارت بیت رواق وطاق عالی

عالی دید وبشكفت * كه بوده ابر دیوار او چفت ﻟ چوبدست ﻣ فتح باء موحده ودال
وسكون سین مهملتین ایله مركب صورجك دمور اوجی صوری نسنه در اغاجدن دخی ایدرلر
مولانا جامی * قطعه * رافضی روز قیامت خر بود زیر یهود * ملحد نادان بدست اندر كرفته
در مهار * باز نصرانی بدستش چوب دست آهنین * میزند خر تار ساند جمله راد ار البوار
ﻟ مع الجیم * چوج ﻣ شكاری طوغان كه چوز دخی دیرلر مولانا عبد الله هاتفی بیت
ز ریك بیابان فزون لشكری * ز چوچی ز دانش هر سوسری ﻟ مع الخاء المعجمة * چوب سرخ
بقم اغاجی غایت پك اغاجدر آنی قیروب قینادوب ابریشم وایلك وبز بویارلر ابو المعانی بیت
آن خرابه چنان دلداده دنیا شده ست * می نشاندكو بیا در باغ عالم چوب سرخ *
ﻟ مع الدال المهملة * چغد ﻣ سكون غین معجمه ایله اكسه ده دوكم اورلمش صاچ وحصار
كنكره سی وبیقوش كه كوج وكوف وكول دخی دیرلر ﻟ چغند ﻣ فتح غین معجمه وسكون
نونله دپه ده اولان قیللركه اكسه ده دوكم اورلمش اوله كذا فی فرهنك جهانكیری ﻟ چنبد ﻣ
بوزن بمعنی كنبد ﻟ چوب نورد ﻣ كسر باء موحده وفتح نونله اول اغاجه دیرلركه دفه طراغی برینه
آنكله نسنه طوقیوب اوررلر ودخی نكنك معناسنه وكتاب تاج الاسما ده منوال معناسنه دركه
بزی طوقدقجه اكا صارارلر ﻟ مع الراء المهملة * چر ﻣ آلت تناسل معناسنه حكیم انوری
بیت آنچه دی آن پسر صر كرك چر خور كرد * من ندیدم كه در آفاق یكی كمتر كرد ﻟ چركر ﻣ
سكون راء مهمله وضم كاف فارسیله ایكی معنایه در اول پیغمبر دیمك وبعض فرهنكلرده
مغنی معناسنه در حكیم ناصر خسرو بیت بر پی شیر دین یزدان شو * كز پس چركر امتست
بناز * ثانی خنیاكر معناسنه شهاب الدین مهمره بیت ز آواى مطرب چركر ز دستان *
دل من بتان همچو ماهیست در بر ﻟ چغندر ﻣ ضم غین معجمه ودال مهمله وسكون نونله
چكندر معناسنه در چقندر دخی دیرلر ﻟ چغور ﻣ ضم غین معجمه ایله طاوق پلیجی معناسنه
ابو المعانی بیت چو ماكیان زن غر را به بچه بسیار * ز بیضه متعفن برآورد چو چغور
ﻟ چقندر ﻣ ضم قاف وسكون نون ایله ﻟ چكندر ﻣ ضم كافله معروف شلغمك بر نوعیدر قرمزی
اولور حكیم سوزنی در صفت كیر خود بیت اكر ز تن كه چكندر نمای شد تن او * ز كون كنده بود
كنده چكندر او ﻟ چناور ﻣ فتح نون وواو ایله ختن ملكتنده بر شهر اسمیدر ﻟ چنبور ﻣ
سكون نون وضم باء موحده ایله دیز كین ویولار صاپی تركیده چلبر وعربیده مقود دیرلر
ﻟ چندر ﻣ سكون نون وضم دال مهمله چكندر معناسنه در بسحاق اطعمه بیت هركز
نشنیده ام كه آشی * فخری بوجود چندر آرد ﻟ چوار ﻣ بوزن كوارد ستور معناسنه
ابو المعانی بیت ایاستوده خصال وایا فرشته جمال * كرم چوار دهی میكشم نقاب مقال
ﻟ چوب بار ﻣ سكون باء اول وفتح ثانی ایله بر نوع لیف اغاجیدر كه آندن لیف ایدرلر
ﻟ چو بخوار ﻣ سكون باء موحده وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله ایكی معنایه در اول
بر قور بجغزدر اغاج یوهرنه بولور سه یر بوجه ودیوك دخی دیرلر عربیده ارضه دیدكاری در
فتح راء مهمله وضاد معجمه ایله ثانی دكنك اورلمش آدمه دیرلر تعز یرا یچون اولسون غیری
اولسون ﻟ چود وچور وچود ﻣ كلامه ابسكون الواو برقوشدر كه اكا تذرو وتورنك دخی دیرلر

ترکیبده سکون دیدکلریدر حکیم سوزنی بیت پری دیدار جوری نار ون قد * دری رفتار
سروی یاسمین خد ل مع الزاء المعجمه * چز ب جرلق بوجکی وآری قوشی دیدکلرینه ده دیرلر
ل چوالدوز ب معروف دوز دوزیدن لفظندن اسم فاعلدر چوال دیکیجی دیمك اولور
ل چوب باز ب سکون باء اول وفتح ثانیله پنبه قوزالغی معناسنه ل چوز ب سکون واو
ایله اوچ معنایه کلور اول شکاری طوغان که بر یاشنده اولمیه شکار آلمش اوله ثانی فرج زن
معناسنه حکیم سوزنی بیت عضو ور واست چوز وکون نیست درین چرا وچون * کون زنی
خواص دان چوز برای جمهره * وله * مثنوی * طرفه هنگام سفر کردنش * مهر زند
بر در چوز دنش * کیدی خرمهر بدریا که زد * باکره اندر دل صحرا که زد * ثالث بردن
طوب بتمش اوت یونجه وژاژ کبی که آکا چغر دخی دیرلر ل مع الزاء الفارسی * چژ ب تومان
پاقه‌سی یعنی اوچقورلری ابو المعانی بیت کلید گنج صفا بود بند شلوارش * بچژ کشوده
بمفتاح کیر خوش کارم ل مع الشین المعجمه * چوبکش ب سکون باء موحده وفتح کاف
ایله پنبه‌دن دانه‌یی آیردقلری آلت معناسنه کذا فی المحمودی ل مع الغین المعجمه * چغ ب
ایکی معنایه‌در اول چوب آبنوس حکیم اسدی بیت یکی تخت عاج ویکی تخت چغ *
یکی جای شاه ویکی جای فغ * ثانی بوینبدرق معناسنه‌در ل چناغ ب فتح نونله ایرقشی که
چناق دخی دیرلر شمس فخری بیت براسب دولت خداوند ملك جم * پروین سنام باشد
وخورشید ومه چناغ * ودخی بمعنی پیاله ویابن بالغی معناسنه‌ده مرویدر ل چوغ ب
بوزن بوغ صوبندی معناسنه میر نظمی بیت چو توده باغم ومحنت سرشته * بجوی اشك
پلکش چوغ کشته ل مع القاف * چماق ب ایکی معنایه‌در اول کفچه معناسنه ثانی
سردسته که دموردن واغاجدن ایدرلر کذا فی نعمة الله ل چوب یساق ب اول عصادر که
چاوشلر اللرنده کوتررلر مولانا هاتفی بیت ادب کردش اول محبوب یساق * بفرمود
از کردنش تا بساق ل چناق ب فتح نونله بمعنی چناغ مرقوم خواجه سلمان بیت شمال
صبت تراشد براق برق عنان * هلال زین براق توکشت وبدر چناق ل مع الکاف ب
ل چتوك ب ضم تاء مثناة ایله بمعنی کنجشك یعنی سرچه وچغك وچکوك دخی دیرلر کذا فی
فرهنك جهانکیری ل چربك ب سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله درت معنایه کلور
اول برکمسنه حقنده صورت راستده دروغ سوبلکه دیرلر کمال اسمعیل بیت تبارك الله
چندین سوابق خدمت * شود بچربك تغریب مفسدی برباد * بو معنایه ظهیر فاریابی
بیت مرا ز چربك صاحب غرض زبیخ مکن * که من بباغ فصاحت درخت باروم *
مجمع الفرسده غمز وشقاوت ایچون سوبلنان سوز که برکمسنه لساندن نقل اولنه ثانی
طنز وتمسخر معناسنه حکیم فرقدی بیت بیکمان موش درم را چربك آید بربلنك * بی سخن کبك
دری را خنده آید بر عقاب * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی خجلت وانفعال سید ذو الفقار
شروانی بیت هردم بدولت شرف خاکپای تو * دور سپهر چربك تاج کیان دهد * رابع
محو دیده بمعنی اغلوطه که یا کلتمج دیرلر ولغز معناسنه‌ده میرخسرو بیت نوما ده بهم
چون دوست با دوست * بسی من موز چربك کفته در پوست ل چغك ب ضم غین معجمه ایله

ایله سرچه که عربیده عصفور وجمعنه عصافیر دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ل چغوك ب ضم
غین معجمه وواو معروفله بمعنی چغك مرقوم که چغنه دخی دیرلر حکیم نظام الملك تقویت باه ایچون
ایتدوکی اجزا ترکیبنده دیر بیت ز زعفران وسقنقور ومغز چلغوزه * بمشك وعنبر ومغز
چغوك آمیزد ل چکاچك ب فتح کاف وضم جیم فارسیله افواه ناسده دوشمش خبره دیرلر حکیم
زجاجی بیت چکاچك شد این راز اندر میان * که کردید بدشاه بار ومیان ل چکچك ب
سکون کاف وضم جیم فارسیله بمعنی چکاچك مرقوم حکیم سنایی بیت چکچکی او فتاده
در مسجد * زپی هزل وضحکه از پی جد ل چکاك ب فتح کافله ابریشم دوال که چلاك دخی دیرلر
مجمع الفرسده بمعنی طناب خیمه مسطوردر ل چلك ب آلت تناسل که چوك ولند وتمور
دخی دیرلر پور بهای جامی بیت از عیب دردهان توافسرده خون چو کس * وزغصه آب
کشته زچشمت روان چو چك ل چکوك وچکاك ب کلاهما بضم الکاف الفارسی بمعنی کنجشك که
چغك وچغوك دخی دیرلر شمس فخری بیت اگر کند طیران درهوای دولت او * زچنك
شاهین باز آورد شکار چکاك ل چلانك ب فتح نونله ایکی معنایه کلور اول بر لعبتدر کوزه
کردان دخی دیرلر ثانی بر بوجکدر سرکین کردانك دخی دیرلر عربیده جعل دیرلر ل چلاك ب
سکون لامله بمعنی کفچه دیك زن کذا فی مؤید الفضلا ومحو دیده ابریشم اکیر دکاری ایلك
معناسنه‌در ل چلوك ب ضم لامله دکرمان بوینه بغلدقلری ایپ کذا فی شرفنامه ل چواك ب
یاغده پشمش اتمکه دیرلر بسحاق اطعمه بیت عدس وباقلی وسیر وپنیر وزیتون * در پیش
نان چواکست ومقیل وبلبار ل چوبك ب فتح باء موحده ایله ایکی معنایه‌در اول پنبه چقرغی
ثانی بر تخته ایله بر اغاجدر سر پاسبانان اول اغاجی تخته‌یه اوروب پاسبانلری آگاه ایدر
وبقم اغاجنه‌ده دینلدوکی منقولدر ل چوپلنك ب سکون باء وفتح لامله دو پاك سرخ که باشه
بغلرلر حضرت مولانا قدس سره بیت آن شاه درو غین بین با اسبك بازینك * شنکینك
ومنکینك سربسته بچو پلنك ل چونانك ب یعنی چنانکه کذا فی شرفنامه ل مع الکاف
الفارسی * چفتك ب سکون فایله بر قوشدر که آکا چوپینه وکروانك دخی دیرلر محو دیده
بر بیاض وایری ویبونی اوزون قوشدر مجمع الفرسده تاء مثناة یرینه نون واقع اولمشدر
ل چکوك ب ضم کاف فارسیله بر اوت اسمیدر ودخی چرد مرقوم معناسنه‌در ل چناك ب فتح
نونله قوش بسلدکلری بر ترکیده کومس دیرلر ل چنبك ب سکون نون وفتح باء موحده ایله
ایکی معنایه کلور اول بمعنی خیزیدن وجستن یعنی قالقمق وصچرامق حضرت مولانا قدس
سره بیت سرمستی درو صل خود دراصل اصل وصل خود * چنبك زنان در نیستی چنبك
زنان اندر نما * ثانی بمعنی سنك آهن ربا یعنی مقناطیس ل چنك ب سکون نونله ایکی معنایه
کلور اول بمعنی سخن وگفتار خواجه نصیر طوسی * قطعه * خمش بودن نکو فضلیست لیکن
نه چندانی که کو نیدت که گنکی * همان بهتر که در بزم افاضل * ز دانشهای خود چیزی
بچنکی * که تا معلوم کردد عاقلانرا * که توشاخ کلی باچوب شنکی * ثانی قوشك دانه دوشردکنه
دیرلر ل چوشك ب سکون واو وشین وکاف موقوفله لوله‌دار بر داغه دیرلر بلبله دخی دینلور
هندی زبانده تبنی دیرلر ل چوك ب واو معروفله ایکی معنایه کلور اول بر قوشدر کیجه

ایاغندن آصیلوب حق حق دیو صدا ویرر اول قدر چغررکه. بوغازندن قان طاملر منوچهری
بیت چوك زشاخ درخت خویشتن آویخته * زاغ سیه برد وبال غالیه آمیخته * کذا فی
فرهنك جهانکیری ومجموعة الفرس اما محمودیده بمعنی بوم کلان یعنی ایری بایقوش بو معناده
بعض نسخه ده واو یرینه راء مهمله واقع اولمشدر ثانی آلت تناسله دیرلر قرالاوی بیت برکس
چون کمان ندافی * برنی چوك چون چك نداف * وواو مجهول ایله دوه نك دیز چوکدیکنه
دیرلر مولانا جامی بیت برانم ازعقب کوچ کرده خودلوك * زند جمازه سعیم بخمیه کاهش چوك
وبو بهای جامی بیت پیش بازآمدند وچوك زدند * چوك چون اشتران لوك زدند واستعمال
طریقیله ملوك وسلاطینی اوکنده تعظیم ایچون دیزی یره قومغه دیرلر استاد لطیفی بیت هردمی
کرم راتموك زند * پیش اودل بلا به چوك زند * دشت قپچاق لغتیدر که چوکاع فتح کاف
فارسیله وضمله ده مرویدر بر قوشدر نحوست ایله مشهوردر بوم دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری که چون پشت پلنك ابلق حیوان آت اولسون غیری اولسون کذا فی شرفنامه
که مع اللام * چغد اول سکون غین معجمه وفتح دال مهمله وواو ایله لشکر سوریجی ودمدار
عسکر معناسنه در که چغول سکون غین معجمه وفتح دال مهمله ایله که چغدول سکون
غین معجمه وضم دال مهمله وواو معروفله کلاهما یعنی چغد اول مرقوم کذا فی شرفنامه والمجمع
والمحمودی که چغل فتح غین معجمه ایله ترکستان لغتیدر جنك محلنده کیدکاری جبه که
چوقال وجوشن دخی دیرلر میر خسرو بیت نه همچون دیکران زاهن چغل پوش * سلامی
عصمت یزدانش بردوش * حکیم نزاری قهستانی بیت چغل به پیش خدنکش جو شیطنست
وشهاب * زره به پیش سنانش چو سوزنست وحریر * وضم غین ایله اول بدبخت کسه یه
دیرلرکه برکسنه دن بر سوز ایشیده ویاخود بر فعل کوره که انك افشا سیله فاعلنه ضرر
وآزار اصابت ایایه انی اظهار ایده ویاخود واروب حاکمه غمز ایده عربیده غماز دیرلر که چل آلت
تناسل معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری که چنبل سکون نون وضم باء موحده ایله
بمعنی کدا یعنی دلنجی چنبل دلنجیلك دیمك اولور حکیم سنایی بیت آز با جود او چو ممتلیان
هست همچون سبیل چنبلیان * وله بیت ندی نزل الله اندر شهر * چنبلی وار در دهم بنوی
که چول واو مجهول ایله ایکی معنایه کلور اول بیابان معناسنه شیخ اوحدی بیت کله
درچول وغله اندرچال * نتوان داشت چله از سرچال * ثانی بمعنی خمیده یعنی اکلمش
که مع المیم * چماچم ضم جیم فارسیله بمعنی پیشانی که عربیده جبین وجبهه دیرلر حکیم نزاری
بیت بدرکاه قیصر رقبعت نهاده * ملوك جهان از تفاخر چماچم * که چمچم سکون میم وجیم
فارسیله اوج معنایه کلور اول بمعنی رفتار وخرام حضرت مولانا قدس سره بیت سر بومزن
ازمستی تاراه نکردد کم * در بادیه مردان نحوست تراچمچم * ثانی اسب واستر وکاو وخر
وسایر حیوانات بهایمه دیرلر حکیم سوزنی بو ایکی معنایه ترتیب اوزره بیت تاتو چمچم کنی
شکسته بدم * بسر سنك همچو چمچم خر * ثالث بر نوع اباق قابی در اسکی نسنه لردن ایدرلر
آکا کبوه دخی دیرلر شیخ سعدی * قطعه * خوش بود دلبستکی بادلبری * ماهرویی مهربانی
مهتری * چمچمی در پای مردانه لطیف * بسترش خربند کانه میزری * بو بیتلردن فهم

اولنور که مطلق پابوج اوله و حکیم نزاری بیت اکر کیمخت بلغاری نباشد * که در پوشم
من وکرکاو چمچم که چم بش معنایه کلور اول لاف اورمق وتفاخر ایتمك معناسنه شاه داعی
شیرازی * مثنوی * در همه جان بتخلص رسید * خانه داعی همه داعی کشید * زانکه فنا نام
مرا کرده کم * کفت زنام ولقب خود مچم * ثانی حیوانه دیرلر شیخ عمر خیام * رباعی * ای رفته
وبازآمده وچم کشته * نامت زمیان مردمان کم کشته * ناحق همه جمع آمده وسم کشته *
ریش ازپس سرآمده ودم کشته * ثالث اوزم جبره سی که شیره سی النمش اوله رابع بمعنی سرما
یعنی صووغوق خامس اول سیاه وبراق دانه در که دوای چشم ایچون ترکیبه جزو ایدرلر غایت
مفید در آکا چشم وچشمك وچاکس دخی دیرلر که چوچم جیم فارسیله باب جیمده مرور ایدن
جمچم معناسنه در کذا فی المحمودی که چوم واو معروفله آجی دیدکلری طاغ یمشیدر عربیده
زعرور وتفاح بری وزوثلاث حیات دخی دیرلر وفارسیده اغاجنه ناك دیرلر شیرازیلر کیل
دیدکلریدر جالینوس آکا ملهلیون دیمشدر بری یمی وبستانیسی اولور که مثلث عجم دیرلر
شیرازیلر کل سرخ دیرلر وایچ یاغنه ده چوم دیدکلری رسیده نظر در که مع النون * چپین
کسر باء فارسیله سکوت چبوغندن یاپلمش سپد وطبق معناسنه حکیم فردوسی بیت بکسترد
کرپاس وچپین نهاد * زچپین بران نان کشکین نهاد که چنان آنچلین معناسنه اصلی چون آن در
تلفظده تخفیفا واوی حذف اولنوب اشباع ضمه ایله استعمال اولنور مراد معنای تشبیهی افاده
ایدر غیاثای حلوایی بیت چنان ذرات اعضایم زمهرت کشته مالامال * که کرخنجر زنی
بوی محبت آید از خونم * ابو المعانی بیت چنان مستم چنان مستم چنان مست * نمیدانم
زخود نیستم وکر هست که چنین بونجلین معناسنه اصل چون این در تخفیفا واو ایله الفی
حذف اولنمشدر خواجه سلمان بیت تاجهان بود چنین بود چنین خواهد بود * همه راعاقبت
کار همین خواهد بود که چوپان باء فارسیله قیون وصغیر کودنه دیرلر عربیده راعی
دیدکلریدر که چوب زین کسر باء موحده وزاء معجمه ایله ایراغاجی که قلتاق دیرلر که چوپك زن
مهتر پاسبانه دیرلر بوروش وطرز قدیم زمانده متعارف ایدی که مهتر پاسبان برالنه براغاج
وبرالنه بر تخته پاره سن آلوب پادشاهك نامن ذکر و آکا دعا ایدوب تخته یی دوکه دوکه
دولاشوب پاسبانلری بیدار ایدر بلاد عراق وفارسده لیالی رمضانده خلقی سحوره قالدروق
ایچون قپولری طولاشور حضرت مولانا قدس سره بیت مزن چوپك دکر چون پاسبانان
که هستی ماهیان را پاسبان آب * استاد فرخی بیت باغبانی بباید آن بت را * بایکی پاسدار
چوپك زن که چوبکین بمعنی چوپك زن مرقوم که چوپلین سکون باء فارسی وکسر
لامله بمعنی چوبکش مرقوم که چوب نان کسر با وفتح نونله اوقلاغی که آنکله یوفقه خمیری
اچارلر شاعر بیت نزیبد رکف زن هیچ چوبی * خوشا چوبی که باشد چوپك نان *
که چوبین مطلق اغاجدن اولان آوانی وچنق وطبق وما اشبه ذلك که چوخیدن
واو معروف وکسر خاء معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی پخیدن مرقوم ثانی بمعنی لغزیدن
یعنی سورجمك شکوخیدن دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری که چوشدن سکون
واو وشین موقوف ایله بمعنی مکیدن یعنی اممك سیف اسفرنکی بیت خلق عدوت هرچی

گزچکرآب جوشدی * آب روانش از لب چشمهٔ خنجر آمدی ل چونان ع یعنی چنان
اصلی اوزن واقعدر استاد لطیفی بیت مکن بدکه چونان نه بینی جزا * نکوکار باشد به نیکی
سزا ل چونین ع یعنی چنین اصلی اوزره حکیم اسدی بیت کهش مهربانی کهش کین بود
چنین بودکینی وچونین بود ل چون ع تفخیم جیم و واو معروف ایله نجه دیمك معناسنه که
عربیده کیف دیرلر کاهی ادات رابطه الحاقیله چونست دیرلر خواجه حافظ بیت زکریه مردم
چشم نشسته در خونست * ببین که در طلبت حال مردمان چونست * وهر نجه دیمك
معناسنه هرچون دیرلر بیت اکر پیش ازین بندوافسون کنی * نیارم من این کرده هرچون
کنی ل چون ع واو مجهول ایله ایکی معنایه کاور اول ادات تعلیلدر شیخ سعدی بیت چون
ننالم تلخ از دستان او * چون نیم در حلقهٔ مستان او * مصراع اولده کی چون کیف معناسنه
اولان چوندر مصراع ثانیه ده کی ادات تعلیلدر ثانی تشبیه معناسن افاده ایدر بلکه ادات
تشبیه در خواجه حافظ بیت کر خلوت ما را شبی از رخ بفروزی * چون صبح در آفاق جهان
سر بفرازم * بو تشبیه ایچون اولان چون اسم مرکبدر کاهی واوی حذف اولنوب چنان اولور
میرزا شانی بیت چون آن غریق میم ساقیا که از کل من * اکر کلی بدر آید شراب از و بچکد
وجغتای لساننده اولکی چونه بچوك دیرلر لطفی دیواننده بیت بچوك طبیبغه دردنکینی آیتابیلن
آخر * کدردنی نکیز یوز مینك دوادین آرتق ایرور * وچون ثانی که تشبیه در یانکلیغ دیر فرهاد
نامه ده فرهاد هنوز شیرخوره ایکن عشق علامتلری وار ایدی دیدیکی یرده بیت انکا ایچماك
بولوب ناکام یانکلیغ * مریض وشیرهٔ بادام یانکلیغ ل مع الواو * چچو ع ضم جیم فارسیله
بوستان معناسنه درهندی لساننده چوچی دیرلر ل چغو ع ضم غین معجمه ایله یعنی جغد مرقوم
ل چنو ع ضم نونله یعنی چون او یعنی انك کبی دیمك اولور حکیم خاقانی بیت تامادر جان
رحم کشاده است * هرکز خلق چنو نزادست * حکیم فردوسی بیت همه رازها نیز کرد آشکار
جهانرا نیامد چنو خواستکار * ودخی استغفار وطلب بحث معناسنه استعمال اولنور کذا فی
المشکلات ل چو ع اوچ معنایه استعمال اولنور اول واو معدوله ایله یعنی اخفاء واو ایله
یعنی مانند خواجه حافظ بیت چو باد عزم سرکوی یار خواهم کرد * نفس ببوی خوشش
مشکبار خواهم کرد * ثانی ادات تعلیل اولوب شیخ سعدی بیت چومرد سخنکوی فانی شود
مراورا سخن عمر ثانی شود * ثالث وقت معناسن افاده ایدر خواجه حافظ بیت چو با حبیب
نشینی وباده پیمائی * بیاد دار محبان باد پیمارا ل مع الهاء * چچرغه ع سکون باء و حاء
وواو وضم جیم فارسی وفتح غین معجمه ایله یعنی تازیانه ل چره ع فتح راء مشدده ایله کوچك
طوغان وار کاع طوغان کذا فی المحمودی جیم عربی وراء مخففه ده مرویدر ل چره ع
زاء فارسیله طون یاقه سی نیفه دخی دیرلر میرنظمی بیت شود خیره چو چشم که در کار
که بکشاید چره از بند شلوار ل چغنه ع سکون غین معجمه وفتح نونله یعنی کنجشك پور بهای
جامی بیت شوم چون بوم کرسنه چون زاغ * خرد چون چغنه سست چون کوتر ل چلیله ع
ل چلبله ع سکون لام اول وضم باء فارسیله وفتح لام ثانیله مضطرب وبی آرام معناسنه
ظهیر الدین فاریابی بیت ای ز نور رای تو خورشید ومه شد در حجاب * وی ز جود دست

دست تو ابر بهاری چلپله ل چلچله ع سکون لام اول وکسر جیم فارسی وفتح لام ثانیله یعنی
لاك پشت یعنی قپلو بغه استاد یشدر بیت چل چله بنشست صوفی ره نیافت * چلچله بهتر
بود زان چل چله * بعض نسخه ده غلیواج معناسنه مسطوردر ل چلغوزه ع سکون
لام وضم غین معجمه ایله چام اغاجی یمشی که چام فستقی دیکله معروفدر عربیده صنوبر دیرلر
اسم مرکبدر چل بسیار معناسنه در وغوزه قوزاق دیمکدر معنای ترکیب چوق قوزاقلی
دیمك اولور معربی فتح جیم عربیله جلغوزه در امیرخسرو بیت بودکندم کزی بالا سرافراز
سر چلغوزه کوید با فلك راز * شیخ آذری بیت هرکرا نیست ذوق چلغوزه * هست
درخورد درش اوبوزه ل چله ع لام مشدده ایله قاوصره سپدی کذا فی نعمة الله ل چمانه ع
فتح میم ونونله اوچ معنایه کاور اول یعنی میانه میرنظمی بیت دران کاشنه سرای بی بهانه
چو سروی سرکشیده در چمانه * ثانی یعنی پیالهٔ شراب ثالث حیوان بو ایکی معنایه
حکیم ناصر خسرو بیت چه لافی که من یك چمانی نخوردم * چه فضلست پس مر ترا بر چمانه
ل چمچه ع سکون میم اول وفتح ثانی وضم جیم فارسیله ایاق صدی که یوردکن ظاهر
اولور شلپو شکاشك وشکك دخی دیرلر امام فخر رازی بیت در وصف قران مجو چمچهٔ
مرکبش * توده کنش شك چشم از نمك ذوالمنن * حکیم سوزنی بیت کردنعال وچمچهٔ
باد پویکانش * خوش چون سماع وسرمه بسمع و بصر رسید ل چمچه ع سکون میم
وفتح جیم فارسیله اغاج قدح وکفچه واغاج چناق ل چنانه ع فتح نونین ایله وای دینه
دیرلر براو یوندر ل چنبه ع سکون نون وفتح باء موحده ایله توقاج دیرلر بر توقمقدر آنکله
قصارلر بزآغردر لراستا دلیبی * قطعه * دوچیزش بشکن ودو برکن * منه یش زغلغل
وزغنبه * دندانش بکاز و دیده بانکشت * پهلو بدبوس سر بچنبه * ثانی قپو آردنه
طیاد قلری اغاجه دیرلر ل چنچه ع سکون نون ایله اوزم چکردکی ل چوب پاره ع
یعنی چوب پاره یعنی برنوع لطیف اغاجدر ل چوبدانه ع سکون باء موحده وفتح دال مهمله
ونونله یعنی منجد یعنی ایکلده دیدکاری میوه ل چوبه ع فتح باء موحده ایله ایکی معنایه در
اول اوزون یوفقه آچدقلری اوقلاغی که کردنه و پیواده دخی دیرلر هندی لساننده پیلن
دیرلر ثانی بهرام چوبین لقبیدر ل چوبینه ع کسر باء موحده وسکون یای تحتانی وفتح
نونله اغاج قفان دیدکاری قوشدر فرهنك جهانکیریده ایکی معنایه مرویدر اول کاروانك
دیدکاری قوش ثانی بهرام چوبین لقبیدر ل چوتاه ع فتح تاء مثناة ایله بوزن کوتاه یعنی
همچنین کذا فی المجمع ل چوثه ع فتح ثاء مثلثه ایله یعنی پلنك یعنی قپلان ایضا منه
ل چوچه ع فتح جیم فارسیله ایکی معنایه در اول فرهنك جهانکیریده یعنی چوپهٔ مرقوم
ثانی پلچ که طاوغك وغیرك اولسون میرنظمی درصفت معلم مکتب بیت رودازخانه اش
هر روز هفته * پیش طفلان همچون چوچه رفته ل چوره وچوزه ع اول بفتح
الراء المهمله ثانی بزاء الفارسی ایکی معنایه در اول یعنی اخیر چوچه یعنی پلچ که عربیده
فرخ دیرلر سکون راء مهمله ایله ثانی ایکلك کرتیکی که ایلاغ اکیردکلری آکا چر زه دوك
دخی دیرلر کذا فی المجمع ل چولاه وچوله ع کلاهما بفتح اللام چلها معناسنه که عربیده

حايك ديرلر ك چهره ع سكون ها وفتح راء مهمله ايله آكابرك ووزرانك ايچ اوغلانى
معناسنه جيم عربيله منقولدر ابو المعانى بيت درحرمكاه دولتت دائم * ماه وش چهره
باد درخدمت ك مع الياء التحتانى * چكرى ع سكون كاف وكسر راء مهمله ايله ديواسك
بر نوعيدر شمس فخرى بيت دركهستان بنام دولت تو * سر دار شاخ در شود چكرى *
ك چنكلاهى ع سكون نون وكاف موقوف ايله يعنى غليواج يعنى چيلاق ك چوبدستى ع
سكون باء موحده ايله سردستهكه اكثر قلندرلر كتورلر ك چوبساى ع سكون باء
موحده وفتح سين مهمله ايله دورپى معناسنه ك چوبشوى ع سكون باء موحده وواو
وضم شين معجمه ايله اول قصه اغاجدركه قصارلر وجامه شويلر آنكله جامه اغردلر ابو المعانى
بيت چنين بدكر تنش صد ساله شويد * بجوب شوپى نمى يابد سپيدى ك چوبكى ع
يعنى چوب زن مرقوم امير خسرو بيت يك چوبكى بام تو بهرام چوبه شد * يك ترك
نوبتى درت سنجر آمده ك چاغرى ع سكون غين معجمه وكسر راء مهمله ايله سوزمه يوغرت
حكيم غمناك بيت وان زر از تو واستاند آنكه تا اكنون از و * چاغرى خوردى همى وطا يفى
وليولنك ك باب الحاء المهملة المفتوحة ع حق كلام بودركه زبان فارسيده اوائل كلمهده باب الحاء المهملة المفتوحة
حرف حاء مهمله اولمز لكن لسان عربك السنهدن فضل ورجحانى وامتياز شانى اولمغين
عجم بولساندن بعض الفاظ اخذ ايدوب بعينها استعمال ايدرلر وبعضيلرين كند وتركيبلرينه
جزء قيلودرلر وواقع اولوركه بلا تغيير كلمهٔ عربيه يى تعجيم ايدرلر نتكم ذكر اولنسه كركدر
انشاء الله تعالى وحرف حا لسان عربدن غيرى لساننده يوقدر ديو امام سيوطى رحمة الله
عليه ذكر ايتمشدر فى الواقع زبان فارسى ظرافت ولطافت وملايمت اوزره اولمغين سكز
حرفدن كلمه تركيب ايتمامشلردر نتكم اول دفتر ثانيده ذكر وبيان اولنمشيدى ك مع الالف
ك حاشا ع ايكى معنايهدر اول بر كلمهدركه معناى تنزيه افاده ايدر يعنى برنسنهدن لايق
ذاتى اولميان وصفى استبعاد واستغرا ايچون استعمال ايدرلر خواجه حافظ بيت حاشاكه
من بموسم كل ترك مى كنم * من لاف عقل ميزنم اين كاركى كنم * ثانى براوتدر عربيده ماموں
وترمس وسقر الحمار دخى ديرلر وبرك سيندان اولدوغيله مرويدر ك حاليا ع يعنى اكنون
وفى الحال خواجه حافظ * مصرع * حاليا مصلحت وقت درين مى بينم * واستاد لطيفى
بيت حاليا مصلحت وقت چنين است وچنين * كه نشينيم بهم آمده در باغ سه سين ك حاما ع
ماما اوزاننده ايكى نوعهدر حاماى صغير واردر ايكى مثقالدن عبارتدر وحاماى كبير واردر
اوچ مثقالدن كنايتدر ك حبة الخضرا ع بنك تخميدركه يپراغن قوريدوب دوكوب تناول
ايدرلر غايت مخدردر ك حبذا ع درت معناده محلنده استعمال ايدرلر اول مدح معناسنه
مرحبا لفظيله ده مرادف ايدرلر حكيم انورى بيت مرحبا نوشدن وآمدن ماه صيام *
حبذا واسطة العقد شهود واعوام * ونه كوزل ديمك معناسنه طالب آملى بيت حبذا
اى نوبهار عجز كز تأثير تو * معصيت را ميدهد امر آزش از طرف كلاه * ومحل تعجبده
تعجب معناسنه حكيم انورى بيت حبذا اكبر قاضى كبرنك * كه ندارد ز سنك خارانك
ومعناى تحسين دخى افاده ايدر ميرنظمى بيت حبذا باركاه كردون سا * مرحبا خيمهٔ فلاك

فلاك پيرا * عربيده دخى بو معنا لره استعمال اولنور شيخ عمر ابن الفارض قدس سره بيت
حبذا فيك اسقام خفيت بها * غنى تقوم بها عند الهوى بحجج ك حربا ع سكون راء مهمله
وفتح باء موحده ايله بر جانوردر خورشيده محبتندن دائما رشوسنده طوررضدى خفاش دركه
كونشدن قاچر استاد بيت نه دانا ز وخبردارد نه اوباش * كه حربا نيز كور آمد چو خفاش
مذكور جانور كونشه قارشو طوردقده دريسى الوان كورينور نتكم حكيم الشعرا متنبى ديمشدر
بيت بتلون الخزبت من خوف النوى * فيها كما تتلون الحرباء * خربت كسر خا وراء
مشدده ايله رهنما معناسنهدر ك حوض ترسا ع اول تكنهدركه كفره آندن شراب ايچون
اوزم صقرلر كذا فى شرفنامه ك مع الباء الموحده * حاجب ع پرده وپرده دار معناسنه
شيخ فيضى بيت حاجب دركاه تومنع نداندكه چيست * هركه رودكو برو هركه رسدكو بيا
ثانى يعنى ابروان ابو المعانى بيت حاجب وچشمت كند منع اشارت بمن * اينهمه از طالع
بوده چو بختم سياه * شعرادن برى بود وبيت لطيفى ديمشدر * اهوى رشاء اسمعنى
القانونا * من حاجبه الازج القانونا * وحق من فى اليم القانونا * اعى مرضى بقراط والقانونا
قانونلرك هر برى بر معنايهدر ك حجاب ع فتح جيم مشدد ايله يعنى حاجب مولانا محمد ظهورى
بيت شمال وصبا خاكروب قضا * ز حجاب دركه يكى مرحبا ك حرب ع سكون راء
مهمله ايله يعنى جنك ميرنظمى بيت دران معركه كرم شد حرب وجنك * نماند كسى را چو
صبر ودرنك ك حسب ع فتحتين ايله كوهر خاص ومال ودخى دريم اوىكه بريهده اولانلرك
اولربدر وقبيله واندازه معنالرينه كذا فى ترجمان الصحاح هاتفى * مثنوى * من اهل جهانرا
نسب نامه ام * نشد از حسب كرم هنكامه ام * مرا هست امروز چندان حسب * كه عاد
آيدم از شمار نسب * وسكون سين مهمله ايله بوزن كسب كافى معناسنه اولان بس محلنده
استعمال ايدرلر ونسنه صايق ورسم ووقوع معناسنه كه حسب حال ديرلر خواجه حافظ
بيت حسب حالى ننوشتم بتو ايامى چند * قاصدى كوكه فرستم بتو پيغامى چند *
ك مع التاء المثناة * حاجت ع يعنى رجا وتمنا ومطلب ومقصود معنالرينه شيخ سعدى
بيت وصف تراكر كند ورنه كند اهل فضل * حاجت مشاطه نيست روى دلارام را *
ميرزا فصيحى بيت از بسكه شرر ميجهد از پنبهٔ داغم * حاجت نبود در شب هجران بچراغم
ك حسرت ع يعنى پشيمانى وفرقت وآرزو شانى تكلو بيت من بحسرت دور كرد ومدعى
مغرور وصل * اى محبت خاك برسر باد تأثير ترا ك حقيقت ع خلاف مجاز وخلاف فرع
وحقيقت الامر ما يصير اليه حق الامر وبلغة حقيقة هذا الامر اى يقين شانه والحقيقة
ما يحق على الرجل كذا فى المشكلات ك حيرت ع عكس جمعيت خاطر وخلاف تيقظ وعدم
انتباه منلا شانى بيت نه شكوفهٔ نه بركى نه ثمر نه سايه دارم * همه حيرتم كه دهقان بچه
كار كشت مارا ك مع الجيم * حاج ع زوار كعبه شيخ سعدى بيت حاجى بره كعبه ومن طالب
ديدار * او خانه همى جويد ومن صاحب خانه ك حلواج ع مرغ مردار خوار ابو المعانى
بيت عنقا صفتم قاف قناعت بكرفتم * حلواج نيم كه طلبم جيفهٔ دنيا ك حلواى پرنج ع
يعنى حلواى چربش وبر نسخهده چربين واقع اولمشدر حلواى تر ولطيف ديمك اولور

لغ خویج یع کسر واو وسکون یای تحتانیله ات طبخ اولنمق ایچون آکا قونیلان لوازم مولانا
شمس تبریزی قدس سره بیت که چون خویج دیگ بجوشیم واو بفکر * کفکیر میزند که
چنین است خوی دوست لغ مع الدال المهمله * خاد یع ایکی معنایه در اول قوزغون که
غراب دخی دیرلر ثانی حضرت یعقوب اولادندن برینك اسمیدر که حضرت یوسفك علیهما
السلام آنه سندن دکلدر لغ خاجتمند یع حاجتلی دیمکدر مندك معناسی مقدمه ده تفصیل
اولندی لغ حال کرد یع وجد وشوقه کلدی معناسنه مولانا آصفی بیت مجنون در آسمان
نحر چو دید وحال کرد * کویا کاج خیمهٔ لیلی خیال کرد لغ حسد یع غیرك نعمتی زوالن استمکدر
لغ مع الراء المهمله * حاضر یع نقد معناسنه میر نظمی بیت نثارت کند دل هر آن قادرست
اکر جان سزا میشود حاضرست لغ حذر یع صاقنمق معناسنه مولانا عرفی بیت ناز آفت
وکرشمه بلا عشوه دلفریب * یاران حذر کنید که طوفان فتنه است لغ حریر یع ابریشم
معناسنه معروف ودخی یار ومصاحب وکاغد معناسنه در کذا فی شرفنامه لغ حشر یع
فتح شین معجمه ایله بوزن نظر جمعیت وآلای معناسنه مولانا هاتفی بیت دکر باده خیل
ستان حشر * شد از ظل عالیش فرخنده فر * میر خسرو بیت کاه بیانش زملائك حشر
وسخنش چون مکسان بر شکر لغ حصار یع بر ولایت اسمیدر مجمع الفرس ده بر شهر
حسن خیز واقع اولمشدر لغ حصیر یع معروف شمس فخری بیت دایم حصیر پاره مه
از مزرعات چرخ * از بهر خانقاه شهنشه برند دوخ لغ حقور یع ضم قاف وسکون
واو ایله صاحب حق دیمکدر میر نظمی بیت مکن رنج خاطر چو کلب عقور * بهر کار راشو
لطیف وحقور لغ حلوای شکر یع بر نوع لطیف شکر حلواسیدر کذا فی شرفنامه لغ حیدر
نام امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه وکرم الله وجهه حضرتلری که حیدر کرار
دیرلر وارسلانك جمله اسماسندندر لغ حیزر یع سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله
هندوستانده اولور بر نوع اوزون کوکدر شولقدر اوزوندر که بر کوکدن بر چرخی قلقان
ایدرلر لغ مع الزاء المعجمه * حرام مغز یع اوکرغه کموکی یعنی ایکو کذا فی نعمة الله لغ مع الشین
المعجمه * حاش یع معنای تنزیه افاده ایدر حاش لله دیرلر رشیدای زرکر * قطعه * بکرد
کلشن رویت دمیده سنبل تر * ندیده هیچکس اسلام را ز کفر حصار * کدام کفر چه
اسلام حاش لله ازان * که دست قدرت یزدان والی غفار * بکرد سورهٔ والشمس بهر دفع
کزند * نوشته آیت واللیل را بخط غبار لغ مع الفاء * حرف یع حروف تهجینك مفردی
وطرف معناسنه وآغزدن ضرطه چالق ودخی سوزك سقطن طوتمق که فاعلنه حرفکیر
دیرلر وسوز معناسنه دخی استعمال اولنور مولانا ولی دشت بیاضی بیت تا ب تغافل
تو ندارم خدای را * حرفی اکر شنیدهٔ از من نهان مکن * سوز معناسنه استعمال
اولندوغی خواجه حافظك بو بیتندن فهم اولنور بیت آسایش دو کیتی تفسیر این دو
حرفست * با دوستان تلطف با دشمنان مدارا * محمود بلا عیب معناسنه مسطوردر لغ حریف یع
اصلنده حرفتدن مأخوذدر * وفی القاموس حریفك معاملاه فی حرفتك * بعده تعمیم اولنوب
معاشر وهمصحبت مجلس انس معناسنه استعمال اولنمشدر نتکم خواجه حافظ * مصرع *

* معاشران ز حریف شبانه یاد آرید * بعض کتب ادبیه ده * هل من فتی ظریف معاشر
حریف * واقع اولدی نظیر وسهیم وموافق مرد کار معناسنه ملك قمی بیت حریف
ساغر دردی کشان غم داند * که بر سر ملك از عاشقی چه امیرفت * بر معناسی دخی قمار بازدر
مولانا محمود ابن یمین بیت باحتیاط رو ایدل که دست خونست این * که روح در کروست
وحریف بس طرار * دست خون بر قمار اوینی در لغ مع القاف * حق یع نام جناب حضرت
باری تعالی عز اسمه در وضد باطلدر لغ مع الکاف * حسنك یع سکون سین مهمله وفتح
تاء مثناة ایله بمعنی قباله یعنی حجت کذا فی شرفنامه وغیره لغ حسرت الملوك یع مونبار
طولمه سی که خرده قیمه ات وپرنج ایله طولدورلر سبب تسمیه سی اولدر که عجمده بو طعامی
غایت لطیف ایدرلر اسی ایکن لذیذ اولور صوغودقدنصکره یمز وملوك طباخ دکاننه وارمق ممکن
اولمدیغندندر آکا حسیبك حسیب الملوك وحسیب البزغاله وجنبل دخی دیرلر کذا فی شرفنامه
حسیب الملوك یع بمعنی حسرت الملوك وحسیب الملوك مرقومدر لغ حسیبك یع کسر سین وسکون
یای تحتانی وفتح باء موحده ایله مثله لغ حلاك یع کسر لام ایله وفتحله ده جائزدر بمعنی سیاهی
یعنی قرا کولق حضرت مولانا قدس سره بیت چون زمین بر خاست از حد فلاك * بی شب
وبی سایه ماند بی ملاك * عربده شدید السواد معناسنه در حکیم الشعرا متنبی بیت خالك
کالغداف جثل دجوجی * اثیث جعد بلا تجعید * بو بیتده مدور دیرلر کیسوی زن وصفیدر که
غداف ودجوجی شدید السواد معناسنه وجثل یوغون واثیث اوزون وجعد قورجقدر
لغ حوضك یع کاف تصغیر ایله فسقیه چوره سنده کی کوچك حوض وبیوك طاس وباطیه
کذا فی شرفنامه لغ مع اللام * حال یع کوی باز لرك میدان باشلرینه دیکدکلری ایکی عودك
اراسنه دیرلر که درهو ویا لکزهو دخی دیرلر میر خسرو بیت دومید اندارتك میز دبد نبال
شد سر کشته همچون کوی بی حال * ودخی بمعنی اکنون یعنی از منهٔ ثلثه دن شمدیکی حال
معناسنه لطیفی بیت بسیاری عمرت رفت باقیست بتاینده * این حال غنیمت دان مندیش
ز آینده * وحالات اشیا معناسنه که مثلا کشینك صفتندن واحوالندن عبارتدر شاعر
دیمشدر بیت روغی که حال ذات خوش کند * به از راستی کش مشوش کند * بو قبیلدندر که
مقام تحاشیده توسل اولنور استاد لطیفی بیت دم میرند ومیزید از حاتم ثانی * حال آنکه
ندادست بکس پارهٔ نانی لغ حمایل یع حماله نك جمعیدر وحماله قایچ باغیدر که اوبخته کردن
اولور میر نظمی بیت چو آمد پیش دلدارش نشستش * حمایل کرده بر کردن دو دستش
لغ حواصل یع قوش قورساغی وقوش کوکسنده نرم وخرده تویلر اولورکه اندن کورك ایدرلر
حکیم اسدی بیت چو پر حواصل بر آورد زاغ * برافروخت کیوان زنگی چراغ لغ مع المیم *
حاتم یع عربده طی قبیله سندن بر مشهور سخی کسه نك اسمیدر که اوغلی حضرت رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم زمان شریفلرنده اسلامه کلدی ودخی سیاه قرغیه ده دینلدوکی
وسیلهٔ نظردر لغ حرام یع ضد حلالدر خواجه حافظ بیت ترسم که صرفهٔ نبرد روز باز
خواست * نان حلال شیخ ز آب حرام ما لغ حرم یع مکان محفوظ وجای محرز لغ حریم یع
دخی دیرلر شیخ فیضی بیت منزل تر دامنان نبود حریم کوی دوست * هر که نبود پاك دامن

درحرم نامحرمست ك حسان عجم ج شرفنامه ده خاقانی نك لقبی اولدوغی مذکوردر
ك حشم ج فتح شین معجمه ایله سیاه چادرکه بریه ده اولان کمسنه لره مخصوصدر وآنکله
قونوب کوچن طائفه وبیابانده ساکن اولنلره دیرلر منلا هاتفی بیت حشم بی سرو شهر
بی سروری * نه کرد نکشی نه بلند اختری * ومطلق لشکر معناسنه مولانا ظهوری بیت
بده می که کردم فریدون حشم * پریشان کنم مغز ضحاك غم ك حکیم ج درست اشلو ومحکم
فکرلو عاقل وعالم وعلم حکمتدن خبیر ودخی اسماء حسنی دن بر اسمدر شیخ سعدی بیت
بنام خداوند جان آفرین * حکیم سخن در زبان آفرین ك مع النون * حبایل شیطان ج یعنی
عورات کذافی شرفنامه ك حبل المتین ج یعنی قرآن مجید عظیم الشان ایضا منه
ك حرمدان ك یعنی کیسهٔ زر ابوالمعانی بیت فصل بهار جامه ودستار کرو شد * رندان
باده خوار حرمدان تهی کرد ك حرون ج ضم راء مهمله وواو معروف ایله اسب نافرمان یعنی
سرکش آت خصوصا وهر مطیع اولمیان عموما احمد کرمانی بیت بونفس حرون نه اندکی
رنج * تا راحت روح یابی ازکنج ك حریفان ج یعنی یاران شیخ عبدالسلام پیامی بیت پستان
صراحی چو مکیدند حریفان * چون شیرخوران نقل زاخکر نشناسند ك حزیران ج کسر زاء
معجمه وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله شهور رومیه دن اول یازآیی آدیدر ابوالمعانی بیت
بیخبر کشتم بعشقت ازکذار عمر من * چون بهار وصل دائم از حزیران فراق ك حسان ج
عربدن مداح رسول اکرم صلی الله علیه وسلم برشاعر شیرین کلام آدیدر ك حلقه چین ج
برنوع حلوادر حلقه کبی ایدرلر ك حمدان ج آلت رجل آدیدر که خوار زم لغتیدر استاد
عسجدی بیت چو آید درون حمدان بدان ماند سر سرخش * که از بینی سفلابی فرود
آید همی خله * شیخ سعدی لطایفنده عبارت عربیله وجعل حمدانهم فی نمدانهم دیمشدر نمدان
فرج زناندر ك حیران ج سرکشته ونیره عقل وکاهی کوزده استعمال ایدرلر باقه قالمش
معناسنه حکیم شفایی بیت ازحیرو دیده خاك جلوه کاهش بیختم * دل نشد پیدا ولی صد
چشم حیران یافتم ك حوض نعمان ج اجی صو اوبرحوض ایدی که آدی اول نیسان ایدی
برکون حضرت سرور عالم صلی الله علیه وسلم اوزرینه واردی معجزاتی برکاتیله حق حل
وعلا اول صویی طتلو ولطیف ایلدی حضرت علیه السلام آکا نعمان اسمنی ویردی کذافی
شرفنامه ك مع الواو * حسو ج ضم سین مهمله واخفاء واو ایله اوماج آشی بسحاق اطعمه
بیت حسو نعره میزد که بغرا کجاست * که کشتند مسکین کاچی چو ماست ك حو ج بوزن
نو یعنی خونابه یعنی قانلو کوز یاشی ك مع الهاء * حبه ج فتح باء مشدده ایله برچکردك وزنی
شانی نکو بیت قندیل کعبه را بفروشم بحبهٔ * تا درچراغ بتکده روغن درآورم ك حربکاه ج
جنك یری معناسنه ك حرو سینه ج یعنی سینهٔ زم کذافی شرفنامه ك حسیب البزغاله ج
یعنی حسرت الملوك مرقوم ك حفنه ج سکون فا وفتح نونله اغز طلوسی بعض نسخه ده آوج
طلوسی معناسنه در ك حلقه ج بازرکانلرك بیع وشرا ایچون عقد ایتدکلری مجلس
که حلقه اولوب اوتورورلر ودق باب ایچون قپویه یاپارلر دمور وکش وبرنج ندن اولور رسمه
ودخی مطلق مجلس معناسنه خواجه حافظ بیت درحلقهٔ کل ومل خوش خواند دوش بابل

بابل * هات الصبوح هبوا یا ایها السکاری * وهر نه که اورته سنی پوش وذکرمی اوله ك حمدونه
میمون که کبی دخی دیرلر فتح کافله عربیده قرد وسعدان دخی دیرلر ك حواله کاه ج یعنی مرجع
ومأوی وجای پناه خواجه حافظ بیت جز آستان توام در جهان پناهی نیست * سر مرا
بجز این در حواله کاهی نیست ك حوصله ج یعنی تهیکاه که قورسق دیرلر مجازا تحمل ایلکه
دخی دیرلر ملا طرزی * رباعی * ای از نکهت خراب ملاك هستی * یك دیدن وصد بیخودی
ومستی * تاب نکهت حوصلهٔ دهر نداشت * یکچشم بی بقایی عالم بستی ك حوسه ج
سکون واو وفتح سین مهمله ایله یعنی توانکر غنی معناسنه ابوالمعانی بیت بروز حشر عمل
پاك میخواهند * برابر وست حوسه وکدا آنجا ك حیکله ج سکون یای تحتانی وفتح کاف
ولامله ایت اوزومی ودیرلر که براوتدر دوکوب اوج کونلك اطفاله سوردلر ك مع الیاء * حالی ج
یعنی فی الحال محمد عصار ك چو ظاهر کشت انکشت هلالی * شکست حسن ماه بدر حالی
ك حامی ج کمند معناسنه در ابوالمعانی بیت از غم عشقت خلاصی رانخواهد یافت دل *
حامی سودای زلفت کردنم زنجیر شد ك حبشی ج بنده معناسنه در مولانا جامی در نعت شریف
بیت وصف ذاتش چه کنم او عربی من عجمی * لاف مهرش چه زنم او قرشی من حبشی *
یای نسبتله حبش ولایتی خلقنه دیرلر بسحاق سه کباوسیه چرده اولغله آکا لقب اولنمش ك حفرقی
سکون فا وفتح راء مهمله وکسر قافله زشت وبدلقا معناسنه در شیخ سعدی بیت ازین
حفرقی سوی کالیوهٔ * بدی سرکه در روی ما لیوهٔ ك حلقی ج زلبیا بشورن حلواجیه
دیرلر انواع رنك حلقه چینی حلوا ایدر بسحاق اطعمه بیت در انتظار حلقهٔ زنجیر حلقی
اصحاب را دو دیده چو مسمار بر درست ك حوض ماهی ج یعنی برج حوت کذافی شرفنامه
ك حوبجی ج کسر واو وسکون یای تحتانی ایله حلوای ناطف آدیدر ك باب الحاء المکسورة
مع الباء * حجاب ج یعنی پرده میر سنجر بیت حسن تو در حساب نیارد نقاب را * کی ازکتان
حجاب بود ماهتاب را * ویعنی شرم وحیا شجاع کاشی بیت مرا بعرض تمنا حجاب نکذارد * وکر
خموش شوم اضطراب نکذارد ك مع الراء * حر * طومان اکرچه مشهوری هایله هردر لکن
حایله ده استعمال اولندوغی مرویدر ودخی بولفظله چوبان قویون چاغردر عربیده فرج زنانه
دیرلر ك حصار ج قلعه در محصور دندر مولانا عرفی بیت ز منجنیق فلك سنك فتنه می بارد
من ابلهانه کریزم در آبکینه حصار * میر نظمی بیت در آنجا حصاری نمایان شده * همه
مردمانش هراسان شده * که محصور کشتند جمعی دران * ز شمشیر مردان شده بیم جان
مع الزاء * حجاز ج خطهٔ مکه ومدینه یه دیرلر وموسیقیده برمقام آدیدر ایکی معنایه ابوالمعانی
بیت میروم باشوق دل راه حجاز * مدح پاکش راکنم صوت حجاز ك حرز ج یعنی پناه وحمایل
مولانا جامی بیت حرز امان چیست نعت ونام محمد * صل علی سید الانام محمد * ومحوی ارد بیلی
بیت ز چشم زخم خطر داری ای هما که ببندی * بسینه هیکل زخمی ببال حرز شکستی *
عربی شعرلرده دخی استعمال اولنور عماد الکاتب اصفهانی بیت کان فی صون مقلتی دخر دمعی
هنك الوجد سارقا منه حرزا ك حیز ج مخنث آدمه دیرلر حکیم اسدی وهندوشاه وحکیم
قطران وشمس فخری هاء هوز ایله هیز اولق اوزره تصحیح ایلمشلر در امرد مفعول معناسنه زیرا

باب الحاء المکسورة

قارسینك لغتی وصفنده حاء مهمله اوائل کلمه ده واقع اولا مشدد وزبان پهلویده حمام
طاسنه ده حیز دیرلر مفعول اوغلان دخی الدن الدکتد وکیچون استعاره طریقیله تعمیه
اولنمش اما بین الناس حایله مشهوردر ی مع المیم * حلم ع بمعنی نرمی والطف طبع عربیده
حرکات ثلثه ده معانی مختلفه یه درکه فتحه ایله نرمی پوست آدمی وکسره ایله معروف وضمه ایله
خواب معناسنه درامام قرطبی مثلثا نظم ایدی بشدر بیت جد فلادیم حلم و مابقی حلم * ولامنی
لی الحلم مذغبت یامعذبی ی مع النون * حرمان ع محروم اولق وحسرت معناسنه حکیم
شفائی بیت ناله در دم سرکوی اثر کردهام * داغ حرمانم که بازار جکر کردهام *
ی حین ع زمان معناسنه در ابو المعانی بیت برسوم آتش فروز وحین حرمان وصال *
فکرکن این نازنین عمر ما چون کذشت ی حصار شادمان ع ماوراء النهرده برشهر اسمیدر
کذا فی شرفنامه ی مع الهاء * حجله ع سکون جیم وفتح لام ایله خلوتخانه زفاف وحجره
خاص شاعر بیت عروس روی پوش کل درون حجله بابلبل * دهان بکشاده زیر لب حدیثی
میکند مبهم ی حصن فیروزه ع بعنی آسمان ودخی برشهرك قلعه سی اسمیدر کذا فی
شرفنامه ی حیره ع بوزن تیره بمعنی قفا اکسه معناسنه ی حیله ع مکر والدامق ودخی
چاره معناسنه در ابو المعانی بیت دلربا عالیجناب وچرخ بجرو بخت دون * فکر وتدبیرم
نماند زان ندارم حیله ی مع الیاء * حجاب ظلمانی ع یعنی شب کذا فی شرفنامه ی حصار پولادی
دمور یوکسوك کدر زیلر قوللنور ایضا منها ی حیری ع سکون یای تحتانی وکسر راء مهمله
ایله فرهنك وفاییده رواق وطاق ایوان وتحفة الاحبابده انجق رواق معناسنه در مولانا
مشفقی بخاری بیت بکروز خطا کردم وناتش نشکستم * بشکست مرادست وبرون کرد
ز حیری ی باب الحاء المضمومه مع الف * حورا ع یعنی حوری مولانا هاتفی بیت ممنیم
پری چهره حورا سرشت * نه حور وبهشتی که خرم بهشت ی مع الباء الموحده * حجره خواب
یعنی سر دو چشم کذا فی المحمودی ی حل بند آب ع صوکنارنده اولان چمنزار ودخی انجو خلق
ایدیجی مراد جناب باری تعالی جل شانه دیمکدر بر قطره آب با داندن انجو خلق ایدر دیمك
اولور ی مع الراء المهمله * حجت استوار ع یعنی قرآن عظیم الشان کذا فی شرفنامه ی حجره ع
جای شلوار بند یعنی اوچقور اوی ابو المعانی * مثنوی * بند شلوار حجر آن دلبر * خفته برکنج
کوییا اژدر * چون کرفتم بدست آن اژدر * ازمیان پای مار آرد سر ی حقه کر ع چقرقجی که
عربیده خراط دیرلر راء مشدده ایله ی مع الزاء المعجمه * حقه باز ع معروف که حقه اویناد وب
التلرنده دانه کزدرر ودخی نیجه صنعتلر کوستر ابو المعانی بیت دانه مرغ دلم بودست آن
خال سیاه * می نماید میکند پنهان زلف حقه باز ی حکم انداز ع نشانی درست اورن کمانکشه
دیرلر که آتدوغی اوق خطا ایتمیوب اصابت ایلیه اکا قدر انداز دخی دیرلر ی مع السین المهمله
ی حقه کاوس ع خسروك مشهور باربدینك اوتوز بر الحاننده برلحن آدیدر حقه
کاوس دخی دیرلر کذا فی المجمع ی مع الشین المعجمه * حکم کش ع فتح کاف ثانیله یعنی مطیع
وفرمانبر ایضا منه ی مع المیم * حکم قدم ع کسر قاف ایله تقدیر ازلی وحکم حضرت حکیم
لم یزلی دیمکدر ایضا منه ی حلام ع فتح لام ایله بچه کوسفند یعنی قوزی نوله حلان دخی دیرلر

باب الخاء المعجمه

دیرلر کذا فی شرفنامه ی مع النون * حسن ع معروف ودلبرلرده جاذب القلوب اولان حالت
مولانا حسین ثنائی بیت در روش حسن وناز هست بسی خوشنما * غمزه بطرز ستم عشوه
برنك جفا ی حلان ع بچه کوسفند کذا فی شرفنامه ی حلوان ع سکون لام ایله نعمتی فراوان
برشهر آدیدر ودخی عروس ایچون ویریلان مالدرکه باباسی وآناسی کندولری ایچون
آلورلر * وهذا عار عند العرب وحلوان المرأة مهرها وهو ما یعطی الی الکهانه * کذا فی تاج
الاسماء یعنی باباسی قزینك حلواننی آلمق عرب قتنده عاردر عورتك حلوانی مهری یعنی
آغرلغیدر ودخی فالجیه ویریلان اقچیه دیرلر ی مع الهاء * حجره ع خلوت خاص ومخزن
ویا الکز مخصوص اولان اوده یه دیرلر کاتبی شتر وحجره قصیده سنده * مصرع * شتر شتر غم
دلبر بحجره حجره تن ی حقه ع اول کوچك قوطی درکه ایچنه در وجواهر قورلر واکا بکزر
نندن اولورسه اولسون ی مع الیاء التحتانی * حسن عاریتی ع عورات یوزلرینه وسمه دن
قودقلری خال واینه کاری آرایش وزیورکه اصلی اولمیوب زائل اولور ی حسینی ع سادات
کرامدن حضرت حسین رضی الله عنه حضرتلرینه منسوب اولان اشراف کثرت استعمالدن
هرسیده حسینی دیرلر وموسیقیده برمقام آدیدر ی باب الخاء المفتوحة مع الالف ع
معلوم اوله که حرف خاء معجمه ده قاعده فرس بودرکه مابعدنده واو یازیلور اکا معدوله
دیرلر کتابت اولنور تلفظ اولنمز مثلا اول واودن صکره کلان حرف مفتوحه واقع اولسه
خا مفتوح تلفظ اولنور انجوست وخواب وخوار کبی که وظیفه خوار دیرلر وحرف مکسور
واقع اولسه خا مکسور تلفظ اولنور خویش کبی ومضموم قرأت اولنسه واو یازیلور اما
تلفظ اولنمز خوان کبی سفره معناسنه ضم صریح الفسز اولسه خون کبی قان معناسنه
هر برینك محلی کلدکده بیان اولنور انشاء الله تعالی ی خا ع درت معنایه در اول خایبدن
لفظندن اسم فاعل اولور وصف ترکیبیده اولور دیمشلر شکرخا کبی خواجه حافظ بیت
بدم کفتی وخرسندم عفاك الله نکو کفتی * جواب تلخ میزیبد لب لعل شکرخارا * ثانی
خاییده معناسنه ده اسم مفعول اولور ثالث بمعنی دوش یعنی اوموز رابع نعمة الله مقعدی
قلی دیمش خامس فرهنك جهانکیریده کثیف صولر جمع اولدوغی یرده خادینلور که بارکین دخی
دیرلر ی خارا ع فتح راء مهمله ایله ایکی معنایه در اول جنس حجردن برنوع غایت پك طاشدر
صلابتله معروف خواجه حافظ بیت سرکش مشو که چون شمع از غیرتت بسوزد * دلبر که
درکف اومو مست سنك خارا * ثانی حریردن اشلنور برنوع موجدار لطیف قماشدر خاره
دخی دیرلر شمس فخری بو ایکی معنایه ترتیب اوزره دیمشدر * قطعه یمن دولت نامش اکر
سؤال کنند * زلال خضر برآید زخار واز خارا * کدام بنده زانعام عام او نکرفت * هزار
بدره دینار ورزمه خارا * رزمه قماش بغلمش بوکه دیرلر کمال اسمعیل بیت همچو لاله زسوز
دل بدرم * ورزخارا کنند پیرهنم * بو بیتده کی خار مذکور قماش اولمیوب پیر هنلکه قابل
برنوعندن اولمق فهم اولنور ی خاکپا ع خاکه پادن مرکبدر ایاق طپراغی معناسنه مجازا
هضم نفس وافتقار اظهار ایتمك محلنده استعمال ایدرلر شاعر * مصراع * اکرچه نیك نیم
خاکپای نیکانم ی خامالا ع بردار ودرکه مازریون وهفت برك دخی دیرلر بپراغی زیتون

باب الخاء المفتوح

پراغندن کوچك ومرور پراغندن بیوك اولور قالنرق ولونی صاروبه مائلدر طبیعتی
درجهٔ رابعهده حار ویابسدر بهق وبرص علتنه نافعدر کذا فی البدیعی خرد ما
سکون را وفتح دال مهملتین ایله خوش رنك وخوش آواز بر قوشدر حکیم ناصرخسرو
بیت بخسته را بجز از خرد ماندارد کوش * بنفشه را بجز از کرك ماندارد دهن خضرا
ولایت شامده بر قصردر که قصر خضرا دیرلر عربیده سبزه معناسنه در خطا مشهور
مملکتدر مستقل پادشاهی واردر اول ولایتلرده بی نظیر فغفور آوانی اشلنور غایت مقبولدر
ولطیف قماشی اولور خطائی دیرلر وبی مثل محبوبلری اولور کثرتندن عالمه مشهور
اولمشدر کمال خجندی بیت کرزخوبان خطا خواهی خراج * معجزه آرندت بتان چین همه
مولانا هاتفی بیت خطائی کنیزان بالا بلند * بمژکان سنان وبکیسو کمند * بعض فرهنکلرده
مذکوردر که ترکستان زمینده بر معمور شهره دخی اسمدر که صحراسنده آهوی مشك اولور
وعربیده ضد صوابدر خط استوا حکماء رصد قتلرنده بر خط موهومدر که وسط السماده
بر باشی قطب شمالی وبر باشی قطب جنوبیدر وهر اقلیم ایچون بر خط استوا واردر که ارتفاع
شمس واول اقلیمك استواء نهاریدر چونکه شمس اول خطه ایریشور لیل ونهار برابر اولور
آنی تحدید کردن صکره سیر آفتابه ارتفاع دیمزلر زوال دیرلر حرارت شمس وضیاء نهار
آندن صکره تدریجله نقصان بولور کذلك قوای بشر دخی نقصان پذیر اولور مؤید الفضلاده
ومجمع الفرسده خط استوایه الف استوا دخی دینلدوکی مسطوردر تتمه ذکری باب الفاده
مرور ایلدی خفجا فتح فا وجیمله آغر باصیق که عربیده کابوس دیرلر بر علتدر سیفی
قاندرابو المعانی درهفت رقیب بدسیرت بیت درآمد شخص بدشکل وبداندام * نشست
دربزم رندان همچو کابوس خلا تهی وخالی معناسنه وآبریزه دخی دیرلر که عربیده
بیت الخلا دیدکلریدر میر نظمی بیت برونش مزین چو طاوس زیبا * درونش شده
پر نجاست خلا خوا فتحتین ایله کوشت معناسنه در مولانا عبد العلاء برجندی شرح
چغمینی اوزرینه اولان حاشیه سنده شهر خوارزمك وجه تسمیه سی بودر * سمی خوارزم
بذلك لان الجماعة التي بنوها اول الامر كان ماكولهم لحم الصيد فقط وكان في هذا المكان
حطب كثير وبلغة اهل خوارزم خوا اللحم والرزم الحطب * كذا في آثار البلاد والف
ممدوده ومقصوره ایله عربیده ایکی معنایه کلور اول شکم طعامدن خالی اولمق ثانی رعاف
معناسنه یعنی بورون قانی والف ممدوده ایله ینه عربیده ایکی نسنه اراسنده اولان هوایه
دیرلر خوان یغما واو معدوله ویغمایه اضافتیله اول طعامدر که اغنیا بشوروب صلای
عام ایدرلر هرکیم اولورسه کلور بر آکا خوان کرم دخی دیرلر خواجه حافظ بیت فغان کین
لولیان شوخ وشیرینکار وشهر آشوب * چنان بردند صبر از دل که ترکان خوان یغمارا *
خورا واو معدوله ایله قوت یعنی غدا وآشام معناسنه دخی کلور حکیم ناصرخسرو
بیت تن خورای کور خواهد شد بتن تاکی چری * جانت عریانست تو برکرد تن کرپاس تن
مع الباء الموحده * خاب بمعنی با زپس افکنده یعنی کیرو براغلمش کذا فی فرهنك جهانکیری
خاسب کسر سین مهمله ایله بمعنی سیب ایضا منه خاکروب سپورکه معناسنه لفظ

لفظ مرکبدر طیراق سپوریجی دیمك اولور خواجه سلمان بیت آستانترا برخ شاهان دنیا
خاکروب * بزمکاهترا باب حوران جنت جرعه چین خب درت معنایه کلور اول سکوت
معناسنه یعنی اسم اولمق حضرت مولانا قدس سره بیت کر شمس تبریزی مرا کردی اشارت
کفتمی * ایندم چو مشك آورده است خب کردم ازپیش وزکم * مولانا محمود ابن یمین
* قطعه * فلك رادوش میکفتم که مارا * بجز آسایشی ازتو طمع نی * فلك چون این سخن
بشنید وکفتا * برو ابن یمین خب باش یعنی * کاهی زد لفظنه مضاف ایدوب خب زد دیرلر
سکوت ایلدی دیمك اولور ثانی مجمع الفرسده مکر وحیله معناسنه در ثالث صوغوق
دیکه قار یغار ایکن هوا اسوب قاری شدت ایله صاورر بو ایکی معنایه ترتیب اوزن ابو المعانی
بیت ازکمال خبث خب کردی زروی دوستی * کفتم ایش همچو خب بوده درایام شتا * رابع
محمودیده بمعنی افشردکی کلو یعنی بوغازك صقلمه سنه دیرلر بعض فرهنکلرده جمله دن فرهنك
جهانکیریده باء فارسیله منقولدر خراب ایکی معنایه در اول ویرانه معناسنه که
خرابه دخی دینلور بو معناده عربیله مشترکدر ثانی لکنکین سرخوش معناسنه حضرت
مولانا قدس سره بیت اکرچه مست بود کل خراب نیست چومن * که راز نرکس مخمور
باشما کوید * میرخسرو بیت شبان چون شد خراب از باده ناب * رمه در معدهٔ
کرکان کند خواب * مولانا محمد ظهوری بیت بزودی که در مجلس شیخ وشاب * زیادش
بیفتند مست وخراب * بونلرده شرابخانه یه خرابات دیرلر خر رباب اضافتله
اول اغاج پارهسی آلتدر که کاسه طنبور ورباب وامثالی سازلر اوزرنده اولوب قللری آکا
بغلرلر خرك رباب دخی اول معنایه در ودخی مرقوم سازلرك قللری آلتنه قونیلان اغاج
پارهسنه ده دیرلر کذا فی مجمع الفرس خرنوب کچی بوینوزی دیدکلری قودی یمشدر
چکردکی وزن قیراط رومیه دیرلر ایکی نوع اولور بری وبوستانی بوستانیسنه خرنوب شامی
دیرلر بریسنه دکنلو اولور خرنوب قبطی وخرنوب مغربی وخرنوب الشوك دیرلر وخیار شنبره
خرنوب هندی دیرلر وقرظ دکننه ده دیرلر که اقاقیا آنك عصارهسیدر آکا خرنوب مصری وخرنوب
قبطی دخی دیرلر ومصر بلرانا غورس دیدکلری اوته خرنوب خنزیر ویمشنه حب الکلی دیرلر
کذا فی کتب مفردات الطب خره چوب یاپونك ابتدا اولان چاتیسی که ترکیده قره چاو دیرلر
ودخی عالی بنالر ایچون ایتدکلری اسکله وبعض فرهنکلرده قبه وکمر ایچون اولان قالب
ابو المعانی لطیفه کونه دیمشدر بیت خره چوب شد چو دلبر نازك * بر او ساختم
کمر خود را خشکاب سکون شین معجمه وفتح کافله مانع معناسنه اورمزدی بیت
آنکه درقتل عالمی نبود * هیچ مانع ترا وخشکابی خلاب باحق معناسنه فرهنك
جهانکیریده کل آب آمیخته دیمشدر بو معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت حرص کاو
وخرنداده جز مران در آب وکل * تا نمانی آب وکل مانند خران در خلاب * مختاری بیت
رخشی چنانکه از تك او یادشد بخل * راندم چنانکه از خوی او دیك شد خلاب * مجمع الفرسده
زمین کلناك شویله که آنده اباق سورچر آکا چچله وخلاس وخلیش وغریفج دخی دیرلر
عربیده زحلوقه ومزلقه دیرلر خلب فتح لامله بمعنی خامه قلم معناسنه نعمة الله نقل

ایله‌شدر ل خله چوب ع فتح لام وضم جیم فارسیله کمینك دومن اغاجی که خله کشی دخی دیرلر
کذا فی المجمع ل خنب ع فتح نون ایله بوزن نسب بمعنی صفه کذا فی شرفنامه ل خواب ع
واو معدوله ایله هم اویقو در نوم معناسنه وهم دوشدر رؤیا معناسنه مثلا خوابیدم دیرلر
اویودم وخواب دیدم دوش کوردم دیمك اولور ایکی معنایه حضرت مولانا قدس سره
بیت سر نهاد وخواب بردش خواب دید * کامدش از حق ندا جانش شنید * چغتای
لسانده توش دیرلر بو لفظ ایکی وجه اوزره در وجه اول واو تلفظ اولنمیوب آنجق تانك
ضمه سنه دلالت ایچون یازیلور وجه ثانی واوك اثباتیله رؤیا یعنی واقعه معناسنه در
میر علیشیر بیت کیجه کیم توشکا کیرکای اول سعادت اختری * بیر مکیل یارب مانکا اول
اویقودین بیدارلیغ ل خیرالثیاب ع یعنی جامهٔ سپید کذا فی شرفنامه اما مشکلاتده
جامهٔ خود رنك درکه برنوع بزدر پنبه‌سی نخودی رنك اولور لطیف بز طوقورلر مله دخی دیرلر
ل مع التاء المثناة * خاربست ع سکون را وسین مهملتین وفتح باء موحده ایله باغ
وباغچه وبوستان اطرافنه محافظه ایچون قودقلری خاردر شول که پرچین دخی دیرلر ل خارپشت
سکون راء مهمله وشین معجمه وضم باء فارسیله کرپی معناسنه درکه آرقه‌سی دکنلی اولمق
تقریبیله تسمیه اولنمشدر شاعر بیت فتاده بران پهن دشت درشت * سرنا تراشیده چون
خارپشت ل خام‌دست ع سکون میم وسین وفتح دال مهملتین ایله الی ایشه یاقشمین آدمه
دیرلر بو معناده خیره‌دست دخی دینلور میر نظمی بیت نیاید بکار تو هر خام دست * چو هر
جا شود قدر نادان پست ل خرابات ع میخانه که آنده وارنلر مست وخراب اولورلر مولانا
ظهوری بیت خرابست معمورهٔ عقل وهوش * با آبادیش در خرابات کوش * زیاده
مست مدام اولانه خراباتی دیرلر شرف شفروه بیت بمال دست تبرك بدان خراباتی *
که سخت طرفه بود روزه‌دار میخوار * عربیده که نعمة الله خراباتی مسکش دیمش تعبیر فاحش
ایتمش ل خربت ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله بط بزرکه غاز دخی دیرلر ترکیده
قازدیدکلریدر چونکه قاز بلاهت وحماقتله مشهوردر ابله واحمق آدمه‌ده خربت وخربته
دیرلر بعض نسخه‌لرده طاء مهمله ایله خربط یازرلر لکن خطا ایدرلر فارسیده حرف طا اولمز
ل خرتوت ع سکون راء مهمله وضم تاء مثناة ایله بعض نسخه‌ده اکثی قره توت یازمشلر
اما فرهنك جهانکیریده برنوع توتدر نهایت مرتبه‌ده زبون وبیمزه اولور مولانا عبدالقادر
نائینی بیت کمال قدرت اورا بچشم غیرت بین * بیاورد شکر از نی بریشم از خرتوت *
ل خرخشت ع سکون راء مهمله وشین معجمه وکسر خاء ثانیله معصره معناسنه درکه
اوزم ولیمونی وزیتونی وکنجدی ایچنده صقوب صوین ویاغن چقاردلر کذا فی فرهنك وفی
ل خرست ع فتح را وسکون سین مهملتین ایله بمعنی سیاه مست یعنی لحکین سرخوش
عربیده طافح دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت مست خرست میروم از پی عشق بو العلا
بیم ندارم از بلا تن تللا تللا ل خره‌خشت ع فتح راء مهمله واخفاء ها وکسر خاء ثانی
وسکون شین معجمتین ایله کرپج یعنی خشت کرپج وخره یعنی معناسنه در ل خست ع
سکون سین مهمله ایله بنفش معنایه کلور اول رنك معناسنه که عربیده لون دیرلر حکیم فردوسی

فردوسی بیت نویسنده برجامه بنهاد دست * بغیر سر خامه راکرد خست * بو معنایه
شرف شفروه * قطعه * کو بیا با تومن نششت کنم * قصد آن طرهٔ چو شست کنم * بادهٔ
راوقی بجان بخرم * پس بخوناب دیده خست کنم * ثانی نفع معناسنه حکیم سنایی * مثنوی *
با تقاضای عقل ونفس وخواس * کی توان بود کردکار شناس * بابل عقل راز کابن خست
در ترنم نوایش همه پست * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی آرزو وخستهٔ آرزو رابع
مجمع الفرسده بمعنی خسته کردو آزرده شد خامس فرهنك وفاییده مجروح کرد معناسنه
مرویدر ل خشت ع سکون شین معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول کورکوز یعنی اعور
ثانی بمعنی اشك عربیده دمع دیرلر ثالث بی هنر وبی معرفت معناسنه در ل خشت‌خشت ع
سکون شینین معجمتین وضم خاء ثانی ایله تقردی عموما وچحان تقردیسی خصوصا حضرت
مولانا قدس سره بیت خشت خشت موش در کوشش رسید * خفت ذوق اندیش کای رمید
ل خش‌خشت ع حذف تاء اول ایله دخی معنای مزبوره درکه کذا فی المجمع حضرت مولانا
قدس سره بیت باز این سستی این ناموس کوش * که فرو مرد از یکی خش خشت موش
ل خنت ع فتح نونله بمعنی ضیا ویلدرمق درخشان معناسنه ور معناسی دخی کوپدرخم کبی
وبعض نسخه‌ده فلك معناسنه‌ده مرویدر ل مع الجیم * خاج ع ایکی معنایه کلور اول چلیپا که
عربیده صلیب دیرلر کمال اسمعیل بیت صلیب وخاج بسوزد کلیسیا بکند * بنای مدرسه را
پرکند لبان آزر * ثانی زمهٔ کوش یعنی قولق یومشاغی حکیم سوزنی * قطعه * کرکرا
پیشه پوستین دوزیست * دردکانی که عدل تست استاد * هم بخاج آردار تو فرمایی *
باز دارد یکی چو بچه حاد ل خانج ع سکون نونله اول چقور جه یردرکه اطفال جوز اوینایوب
ایچنه دوشنی آلور حکیم سوزنی بیت بسلامت چو من بازرسی ای فرزند * راست غلتد
بسوی خانج همه جوز پدر ل ختفرج ع فتح تاء مثناة ورا وسکون فایله سمز اوت که پرپهن
وفرفخ وخرفه دخی دیرلر عربیده بقلة الحمقا دیدکلریدر کذا فی فرهنك جهانکیری ل خج ع
نخیدن یعنی کوشیدن لفظندن صیغهٔ امردر چالش معناسنه وکاهی اسم مصدر اولور
کذا فی المجمع ل خج خج ع خج مرقوم معناسنه که تکراری تأکید ایچوندر ابو المعانی بیت
بارها خاطرم آیدکه فراغت کنمش * عشق دل باز مرا کفته که خج خج بغمش ل خرمنج ع
سکو راء مهمله ونون وضم میمله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خرمکس که مبغ مکس معناسنه
کلدوکی مرویدر حکیم ازرقی * رباعی * ای تو تبنی مشك حسودت زرغنج * با پور تو رخش
پور دستان خرمنج * بادا رخ حاسدت ترنجیله وزرد * سر بر طبقی نهاده پیشت چو ترنج *
ثانی مفلوج معناسنه کذا فی فرهنك جهانکیری ل خفج ع فتح فایله بوزن درج اغر باصمق که
عربیده کابوس دیرلر جیم فارسیله‌ده مرویدر وخفجك عربیده لرزیدن پای شتر وکج شدن
دیمکدر ابو المعانی بیت دوش باما خفته بد در کلستان آن غنچه فم * ناکهان آمد رقیب
دیو سیرت چون خفج ل خفرج ع سکون فا وضم راء مهمله ایله شرفنامه‌ده بمعنی پرپهن که
فرفخ وخرفه دخی دیرلر بقلة الحمقا معناسنه مشکلاتده کسر را ایله مسطور در ومجود دیده
ضمتین ایله پرپهن وکسرتین ایله آکا دیرلر که طرنقله نسنه طوتارلر ومجمع الفرسده فتحتین ایله

پرپهن معناسنه‌در خفرنج سکون فا و فتح راء مهمله ایله بمعنی کابوس که فرنجك دخی دیرلر
حکیم سوزنی باکیرخود کوید. بیت برکنی خفرنج کاری پای من زی سرزنی * باغم اندازی
کلی سرکین کشی که‌خواره * خالنج فتح لام و سکون نونله حیواناتده دو رنك معناسنه
هوما واسب ابلق خصوصا استاد عسجدی. بیت زدرو زر و کوهر آکنده کنج * پراکنده
در رخش چال وخالنج * مجمع الفرسده کسر خا ایله بوزن شکنج معنای مرقومه مرویدر اما
مؤید الفضلاده اول سیاه کبوترکه قنادی بیاض اوله و یاخود الاجه اوله خلواج سکون
لام ایله بربی ولاشه خوار برقوشدر کذا فی فرهنك جهانکیری بعض نسخه‌ده زغن معناسنه درکه
خلیواج وغلیواج دخی دیرلر خلیج نهر معناسنه اما عربیده کول معناسنه‌در وشرفنامه‌ده
نهردن آیرلمش کوچك ارمق معناسنه‌در نعمة الله دکز قولاغی ایله تفسیر ایتمشدر خلیواج
مرغ مردار خوار وزغن معناسنه ده مرویدر خنج سکون نونله بوزن کنج فائده و نفع
معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * زیان یافت کوینده اندر سخن * بدو کفت کای شاه
تندی مکن * بسی راندی از کفت بی سود و خنج * کنون پاسخ از سخت یابی مرنج * وهندوشاه
نخجوانی دخی بومعنایه نقل ایلمش. بیت مراهرچه ملك و سپاهیست وکنج * همه آن
به‌تست و ترازوست خنج * بومعنایه حکیم سنائی بیت بهر پاهست مار برسرکنج * تزپی آنکه
کیرد ازوی خنج * شمس فخری معیارده نان و نعمت و عیش و عشرت معناسنه‌در دیوب
بوبیتی دیمشدر. بیت سپنج دهر را برخرمی دان * بحشمت باری اندر راحت وخنج * فرهنك
حسین وفاییده خنج اول صدادرکه حین مجامعتده رجلدن صادر اولور وفرهنك جهانکیریده
طرب وشادی ودخی ضایع و باطل معناسنه روایت اولنمشدر خنج خنج بو لفظ مکرردر
جماع مباشرتنده ظاهر اولان صدایه دیرلر میرنظمی. بیت چوشد جمع باوی بنازو بغنج *
زافراط شهوت کند خنج خنج خنفج سکون نون وفتح فا ایله قوش اتمکی دیدکلری اوتکه
اطبا تودری دیرلر خوج مجمع الفرسده قوش سوریسی معناسنه روایت اولنمش اما حرکتی
اشعار اولنمامشدر و فرهنك وفاییده تاج معناسنه منقولدر مع الخاء * خخ خخ بولفظ
مکرر بمعنی زهی زهی که خه خه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری خط نسخ معروف اجناس
خطدن برجنس خطدرکه واضع الاصل ابن مقله‌در خلخ فتح لام مشدده ایله وضم ایله‌ده
مرویدر خطا مملکتنده برمشهور شهر معظمدر محبوب ومحبوبه‌لری غایت چوق اولور مولانا
هاتفی. بیت قدافزای سهی سروان خلخ * جمال آرای رعنایان کلرخ * بوبیتده ضم لام ایله درج
شرفنامه صاحبی ابراهیم فاروقی فتحتین ایله روایت ایلمشدر خلیخ کسر لام و سکون یای
تحتانی ایله براغاجدر اندن چناق و طباق کبی آوانی ایدرلر خمچاخ سکون میم وفتح
جیم فارسی ایله اول کیسه‌درکه قاو و چقماق و آنلره بکزر اشیا قورلر ترکیده چنته دیرلر
واناطولی ولایتنده اغزی بوزمه‌لی ویانجق دخی دیرلر شمس فخری قولوق دخی دیرلر دیوب
بوبیتی نظم ایلمش. بیت بجای شانه و آتش زنه سپاهی او * کنند پر زیواقیت کیسه وخمچاخ
خنجوخ سکون نون وضم جیم و واو معروفله نام شریف حضرت ادریس علی نبینا وعلیه
السلام که اخنوخ دخی دیرلر میرنظمی. بیت زدل کرد جهان را محو و منسوخ * مثال برچرخ چارم

چارم جای خنجوخ مع الدال المهمله * خاد بوزن باد چیلاق دیدکلری قوشدرکه زغن
دخی دیرلر عربیده حاء مهمله ایله‌در استاد فرخی. بیت چون درو خذلان و عصیان توای
شهر راه یافت * کاخهاشد جای کوف و خانهاشد جای خاد خارزد سکون راء مهمله
وفتح زاء معجمه ایله بردکندرکه چاقردکنی ودخی قلقان دکنی دیرلر خارسید برنوع بیاض
دکندر خارچه دخی دیرلر اباسی بندق دکنی دیو روایت ایلمش ومحمود دیده بمعنی باآدوردو بر
اوتدر عربیده غامه دیرلر خاکی نهاد یعنی متواضع خاك طپراقدر نهاد خلقت معناسنه‌در
یای نسبتله مراد نفسی الحق طوتمقدر کذا فی المحمودی بومعنایه ابوالمعانی بیت همچو آتش
نفس خود عالی مکیر * کرخرد داری بشو خاکی نهاد خانغرد سکون نون وراء مهمله
وفتح غین معجمه ایله بمعنی خانهٔ تابستانی یعنی یازه مخصوص او کذا فی شرفنامه خانه باد
بروج اثنی عشردن باده منسوب اولان اوچ برجدرکه جوزا و میزان و دلو درزیرا هر اوچ
برج برعنصره منسوبدر اما ارباب فن حمل آتش وثور باد وجوزا آب وسرطان خاك
واسد آتش وسنبله باد و میزان آب وعقرب خاك و قوس آتش وجدی باد ودلو آب
وحوت خاکدر دیمشلر بوقول اوزره ثور وسنبله و جدی اولور خانه زاد اوده
بتشن بنده زاده معناسنه ابوالمعانی بیت کرشوم باجان ودل آلفتهٔ هجر و صال * خانه زاد
محنتم پروردهٔ درد و غم خاوند فتح واو و سکون نونله غرب جانبیدر خاور معناسنه که
جانب مغربده اولان بلاد اهالیسنه خاوندی دیرلر میرنظمی. بیت شد مطیعش همه دماوندی
همچنان باختری و خاوندی خد دال مشدده ایله یناق رخ معناسنه عربیدر خراد
راء مهملهٔ مشدده ایله بوزن نراد مجمع الفرسده برمبارز تورانی نامیدر بومعنایه مؤید
حکیم فردوسی. بیت زیکسوی لشکربه پیژن سپرد * دکر سوی شیدوش و خراد کرد
مؤید الفضلاده برپادشاه اسمیدرکه کمال عقل ودانش ایله موصوف ایدی وفرهنك جهانکیریده
تخفیف را ایله بمعنی غلیواج که غلیواژ دخی دیرلر خرد فتح راء مهمله ایله بوزن شودلم
معناسنه که کمش وباقر ایشلرین قلایی ایدوب برینه یاپشدررلر و دخی سدیاجوجه
قریب برشهر آدیدر خلقی جمله جهوددر خرد سکون راء مهمله ایله بوزن درد نیره
باچق که ایاغه یاپشور خرد و خره دخی دیرلر استاد فرخی بیت بس کسا کاندر هنرواندر
کهر دعوی کنند * همچو خرد دخر دماند چونکه برهانی بود خرند فتح راء مهمله و سکون
نونله براوتدر چوغانه بکزر بلخ دیارنده خاغان دیرلر ابوشکور بیت تذرو تا همی آمد خرند
خایه نهند * کوزن تا همی از شیر پرکند پستان خرژند فتح زاء فارسیله براوتدر یاقرلو
پارچه کلی اولور صابون کبی استعمال ایدرلر بعض نسخه‌ده شخار معناسنه‌درکه عربیده
قلیه دیدکلری صابون اجزاسندن برجزءدر اما بوبیتدن فهم اولنورکه شخاردن غیری اوله
شمس فخری. بیت هر بحاتیغ تو بود قصار * نبود حاجت وشخار و خرژند * راء مهمله ایله‌ده
روایت اولنمشدر خسانید فتح سین مهمله وکسر نون و سکون یای تحتانی ایله دیش ایله
برنسنه‌یی اصروب پاره ایتمکه دیرلر خساید فتح سین مهمله و یای تحتانیله بودخی اول
معنایه‌در بعض فرهنکده شین معجمه ایله مرویدر کذا فی مجمع الفرس خسته بند اعضای

شكسته باغی وباغلیانه دخی دیرلر عرب یبروجبیره دیرلر كذا فی المحمودی * خشم آلود یعنی
غضبناك مشهوری كسر خا ایله در اما اصحی فتحه ایله منقولدر خشود ضم شین معجمه
وواو معروفله تركیبده طرمق دیرلر بستانجیلر آلتیدركه آنكله بستانك اوتن قوپاروب پاك
ایدرلر مجمع الفرسده تازه بتمش دالی اغاجدن بودایوب پاك ایتمكه دیرلر خشین بند
اكثر فرهنكلرده زغن یعنی چیلاق معناسنه منقولدر بو معنایه استاد فرخی بیت تا بود چون
همای فرخ كركس * تا كه نباشد نظر باز خشین بند * تحفة الاحبابده وفرهنك حسینی
وفاییده زغن معناسنه در اما مجمع الفرس صاحبی بو قوله اعتراض ایدوب سهو وخطا ایتشلردر
زیرا لفظ خشین كبود رنكه دیرلر زغن كبود اولمز اما باز كبود رنك اولور وبند اسم فاعلدر
معنای تركیب صیاد باز دیمك اولور معنای بیت غلیواز یعنی زغن نظر باز خشین اولمیه
خشیناد كسر شین معجمه وسكون یای تحتانی وفتح نونله قبل قویرق دیدكاری قوشدر
بعض نسخه ده كركس معناسنه روایت اولنمشدر خفرد فتح فا وسكون زاء فارسی ودال
موقوفله طكوزلان بوجكی كه خفزد وخفزده وخبزد دخی دیرلر خفید كسر فا
وسكون یا ایله بوزن رسید پسندیده ومشهور ومعروف معناسنه ادات الفضلاده باب الخاء
مع الفاده مسطوردر بو معنایه ابو المعانی بیت درشب هجران چنان فریاد وزاری شد
پدید * برفلك بو دست در جم ملایك را خفید * برقاچ معنایه دخی كلوركی مصدرنده واسم
مفعولنده ذكر اولنور انشاء الله تعالی خلید خلیدن لفظنك ماضیسیدر صانجدی
وصوقدی دیمك معنالرینه اما جراحتی اوله آلات حربله اولسون وجانور صوقمش اولسون
ابو المعانی ایكی معنایه بیت ای بدزبان چو مار كزنده خلیده است * كویا بدست نیز خلیدست
سینه را خمانید فتح میم وكسر نون وسكون یای تحتانی ایله بركسنه ویاخود برنسنه یه
تقلید ایتدی دیمكدر كذا فی المجمع ومعنای لغوی جهتیله اكلدی واكدی دیمك اولور خمیدن
لفظندندر خم دهد اكری اولور معناسنه در اكرچه خم اكری ودهد ویرر دیمكدر
اما معنای مصطلحی اكری اولور دیمكدر ابو المعانی بیت وای آندم چون سر زلف سیاهش
خم دهد * می رباید كوی دل از دست صبرم غم دهد خمید خمیدن لفظنك مضارعیدر
اكری ایدر معناسنه كمال اسمعیل بیت كه دستبوس توچون خاتم تولندریافت * كه تازبار زر
ولعل قامتش نه خمید * ودخی دشی معناسنه در خنجرود سكون نون وكسر جیم
وضم را وواو معروفله یعنی استهزا ومسخره ابو المعانی بیت كریه ام دید آن نكار غنچه لب
خندان كشت * كریهٔ بی اختیارم یعنی كردد خنجرود خنداخند زیاده خندان
معناسنه در خند كولدی وكولیجی دیمك اولور برجنسدن اولان ایكی لفظك اراسنده واقع
الفه الف مقابله والف مساوات دیرلر خندو تند تند فتح تاء مثناة وسكون نونله یعنی
ترت ومرت كذا فی المجمع خنید كسر نون وسكون یای تحتانی ایله یعنی خفید مرقوم
مشهور ومعروف دیمك معناسنه در خنیده دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری خواب آلود
خواب واو معدوله ایله اویقو معناسنه در آلوده اوواق اویقوده واو یومش واویوجی معناسن
افاده ایدر اكثر كوز وصفنده استعمال ایدرلر ابو المعانی بیت سر زبالش برنیار دبخت

بخت ناهموار من * كی شود بیدار یارب چشم خواب آلود او خود واو غیر ملفوظ ایله بوزن
سد كلاه آهنین كه سرپناه دخی دیرلر جنك محلنده كیرلر اكا ترك وخوی وسرپایان دیرلر
عربیده مغفر دیدكاریدر كذا فی شرفنامه خود واو معدوله ایله خود اول مخرجنه
قریب ادا اولنور كندودیمك معناسنه در اما مشهوری ضم خا ایله در ودخی برادات دركه اسم
آخرینه لاحق اولور حكم مرتبه ده خصوص حالته دلالت ایدر استاد لطیفی بیت من خود
نمیرسم كه پای سكش ببوسم * یارب رقیب ناپاك ازچه وراببوسد خوند واو
معدوله وسكون نونله ایكی معنایه در اول یعنی خداوند ثانی یعنی تند وتیز كذا فی فرهنك
جهانكیری خوید كسر واو وسكون یای تحتانی ایله قصیل یعنی تازه اربه وبغدای
سنبله سی كه هنوز قوریمامش اوله شیخ سعدی بیت هركه مزروع خود بخورد خوید *
وقت خرمنش خوشه باید چید * كسر خا ایله ده روایت اولنمشدر خیاید فتح یائین
تحتانیین ایله خاییدن لفظنك مضارعیدر چینیر دیمك اولور شمس فخری بیت كزان
كزدست محنت نیز دندان * كه خلق دشمنانت را خیاید خیمه زد یعنی نزول كرد خیمه
چادر وزد فعل ماضیدر اوردی معناسنه اما اصطلاحی چادر قوردی دیمك اولور شیخ
سعدی بیت منم بكوه ودشت وبیابان غریب نیست * هرجا كه رفت خیمه زد وبارگاه
ساخت * شرفنامه ده مقیم شد ودخی لشكر كشید معنالرینه مرویدر مع الراء المهمله
خار بش معنایه كلور اول دكندر كلك اولسون غیریده اولسون شیخ سعدی بیت
چمن كرچه سراسر لاله زارست * برهنه پا مرو آنجا كه خارست * ثانی ولایت ری مضافاتندن
برقصبه نك اسمیدر مولانا امیدی * قطعه * بجای جایزهٔ شعر كردرین مجلس * به بنده
لطف كنی شهریار یٔ ری وخار * نخواهم از خطر جان خویش ومیخواهم * كه زنده باشم
وباشم دراصفهان چوكار * ثالث ماه بدر دیرلر یعنی بدر اولمش آیه خار دینلور حكیم
فردوسی بیت چو خورشید تابان نهان كرد روی * همی تافت خار ازپس پشت اوی
رابع یعنی ناز وكرشمه مختاری * قطعه * باده بیار ای پسر خوش كه پاك * باده بردزین
دل غمكین غبار * ای می وكل بخش لب وروی تو * بهرهٔ چشم تو خمارست وخار * خامس
سنك خارایه دخی خار دیرلر امیر خسرو بیت نیرد رسنك نشسته تا سوفار * خار پشتی
نموده پشتهٔ خار خارخار دغدغهٔ خاطر والم دل وخلجان اولمق معناسنه استاد لطیفی
بیت درون خارخار محنت از هجر * كدا پرواى كلكشت بهارست * وتعلق قلب معناسنه
بیت یار رفت از چشم ودر دل خارخار او بماند * برجكر صد داغ حسرت یادكار او بماند *
وخاریدن لفظندن اسم فاعل اولور خارنده معناسنه ابو المعانی بیت خارخار دل من كشته
غم هجرانش * زان سبب كرده تنم محنت دل ویرانش خار آور دكنلو معناسنه اسم
مركبدر خار ایله آوردن معنای تركیب دكن كتوریجیدر مراد دكنلو دیمك اولور خارزار
دكنلك لفظ زار مقدمه ده بیان اولنمشیدی كلزار وچمنزار كبی مولانا هاتفی بیت زهرنوك
مار آتشی برفروخت * چنان خارزاری سراسر بسوخت * ابو المعانی بیت منزل مقصود
دور راه طلب خارزار * طاقت رفتار نیست شد كف پا آبله خاربسر اوجی سوری

وكسكين بردكندز خصوصا ودخى كسكين سوزى اولان نسنه به وما ملك الشعرا صائب
تبريزى بيت نمى بينى زاستغنا بزير پا نميدانى * كه آخر ميشود خار سر ديوار مژگانها *
خارشتر فتح دوه دكنى شترخار دخى ديرلر خار وار فتح دكن كبى اولان نسنه يه ديرلر
واركله لياقت در نتكم تفصيلى مقدمه ده ذكر اولندى ابو المعانى بيت شد بعص خاروارى
هر مژه از كريه حسرت * كه شد پاى نكه مجروح ومى ماند ست دردیده خاشنشار فتح
كسر شين اول وفتح ثانى وسكون نون ايله قيل قويرق ديدكلرى قوشدر خاكسار فتح
خاكله سار دن مركبدركه سار نسبت واضافت معناسنه در طپراقه منسوب ديمك اولور
ابو المعانى بيت آن هماى اوج استغنا مكر روزى بلطف * سايه انداز سر اين خاكساران
ميشود خاكستر فتح كسر كاف وسكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله كل كه اودوندن
وكومردن اولور وعربيده رماد ديرلر معجزى نيشابورى بيت چند سوزم زفراقت تن غم پرور
خويش * كنم از دست تو خاكستر خود بر سر خويش * صبرى سمرقندى بيت نسيم غير
بر خاكسترم كر بكذرد روزى * هزاران شعلهاى غيرت از خاكسترم ريزد * شعرا خاكسترى
طپراق يرينه استعارة طريقيله استعمال ايدرلر هر شئ بعد الفنا طپراق اولمق مقرر اولديغى
ايچون خاكشور فتح سكون كاف وضم شين معجمه ايله طپراق قارشدريجى ديمك اولور كه
خاكله شوردن مركبدر شور شوريدندن اسم فاعل اولور ابو المعانى بيت نار هجران تو
سوزانيد جسم سر بسر * استخوان سوخته مى يابند هزاران خاكشور خالى السير فتح
يعنى يالكز يوريجى تنها رو معناسنه ودخى قرك بر اسميدر بر كوكبه اتصالى اولمديغندن
خالى السير ديرلر كذا فى شرفنامه خانه كير فتح ايكى معنايه در اول بمعنى خانه كيرنده
اوطورجى ديمك اولور مكان ايديجى معناسنه مولانا محمد ابن يمين بيت عشقت چو در سراچه
دل خانه كير شد * ازبس برون رود خرد ازوى باضطراب * ثانى قار نرداويوننده دردنجى
لعبك آديدركه يدى نوع اويوندر اول قار در ثانى زياد ثالث ستاد رابع خانه كير خامس طويل
سادس هزاران وده هزار دخى ديرلر سابع منصوبه در بويدى لعبك حرف اعتباريله محلى
كلدكچه يازيلور خواجه سلمانك بواوج بيت قطعه سنده ذكر ايتمشدر * قطعه * قار دز عقل
دانم عدوبت كه كم زياد * در معرضت ستاده مقيد بششدر ست * كو راه خانه كير حكايت
مكن طويل * با آنكه ده هزار كسش چون تو چاكرست * منصوبه حيل نتوان باخت
با كسى * با آنكه كعبتين سپهرش مسخرست * ونرد اويوننده خانه طوتيجى وخانه طوت
معناسنه امر اولور خاور فتح جانب مغربدر حكيم اسدى اشراط ساعت بياننده بيت
سوى خاور آيد بديد آفتاب * هم آتش كند جوش طوفان هم آب * حق ادا بودركه
خاور مغرب زميندر وارباب لغت اكثر بو قول اوزرينه متفقلردر اما بعض شعرا جانب
مشرق اولمق اوزره شعرلرنده ايراد ايدرلر بو مبحثك تفصيلى باختر لغتى ذيلنده ذكر اولندى
وخاورى مشرق ديئلر بو بيتلره متمسك اولمشلردر حكيم انورى بيت بدست عشق كرفته
اميد دامن دل * كه آفتاب هم اكنون برآيد از خاور * كمال اسمعيل بيت سپيده دم
مستطيرست كوئى * دميده براطراف خاور شكوفه خايه كير فتح ياى تحتانى واول

اول وكسر كاف فارسيله عنكبوته مشابه بر زهرناك جانوردر خايه كيرك رتيله وداك وغنده
دخى ديرلر ضم دال وغين ايله عربيده رتيلا ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى ختار فتح فتح
تاء مثناة ايله باغ وبوستان ومزروعاتى بيكانه اوتدن پاك ايلمكه ديرلر فرخارى بيت باغ
دين وكشت دولت را بتيغ * كرده از خار وخس اعدا ختار ختنبر فتح فتح تاء مثناة
وسكون نون وفتح باء موحده ايله بوزن غضنفر اول مفلس آدمه ديرلركه غنادن دم اوره
كذا فى المجمع وشمس فخرى بيت بر دست تو بحر هر چند زند لاف * ولى عقل داند كه هست
او ختنبر ختور فتح ضم تاء مثناة وواو معروفله بوزن غيور قامش معناسنه دركذا فى المجمع
خر فتح بش معنايه كلور اول معروف كه عربيده حمار ديرلركه اهلى اوله زيرا بر يسنه كور
ديرلر عربيده حمار وحشى ديدكلريدر حضرت مولانا قدس سره بيت كوش خر بفروش
ديكر كوش خر * كين سخن را بر نيابد كوش خر * شيخ سعدى بيت مسكين خر اكرچه
بى تميزست * چون بار كشد همين عزيزست * وله بيت اسب تازى اكر ضعيف بود *
آنچنان از طويله خربه * ثانى قره واوزلى بالچق كه خرد وخره ديرلر حكيم سنائى بيت
پاى در خر زده چو مردم مست * چيست اين دست موزه دل كست * وصولرد بنده اولان
بالچغه دخى ديرلر وله ايضا بيت در درياى معانى درته خر جاى ساخت * از پى دعوى بروى
آبها آخال ماند * ودخى بتاق كه طوار دوشسه چقمق عسير اوله شمس فخرى * قطعه *
ومحك آن بادپاى مركب شاه * كه زند پشت دست بر اختر * پيش چشمش چه شب چه روز
سپيد * وقت سيرش چه كوه بود چه در * باد با سير او بوقت شتاب * چون خر لنك مانده
اندر خر * ثالث اول اغاج پارهسنه ديرلركه عود ورباب وكمانچه وتنبوره وامثالى سازلرك
كاسه لرى اوزرنده اولور كه قيللرى آنك اوزرندن چكرلر آكا خرك دخى ديرلر سيف اسفرنكى
بيت خلق تو كرندرد پرده بدخواه رواست * عود آنكه طرب آرد كه كشد بار خرى *
وكمال اسمعيل بيت بچار ميخ بلا چون خر رباب اسير * ز زخمها كه ازين چرخ پرده در ديدم
وله ايضا بيت نشاند عدل تو بركاو زهره را چون ديد * كه مى نشد نفسى از خر رباب جدا
رابع خريدن لفظندن صيغه امر ووصف تركيبى اولور استاد لطيفى بيت ديدناكه ورا
مخيرشد * عاشق دلفروش غمخر شد * خامس بدو زشتلكده كاله ايرشمش نسنه يه ديرلر
خر سنك وخرامرود وخربيواز وخرتوت وامثالهم چغتاى لساننده معناى اولنه ايشاك
ديرلر تركيده اشك ديدكلرى بوندر فرهاد نامه خاتمه سنده كلور بيت دنى لاركا بيو
اوكيم زرفشاندور * ايشاك ايليغه توكماك زعفراندور خر فتح راء مشدده ايله صولو بالچق
ومجمع الفرسده ارمق وخوض ديملرنده اولان بالچغه ديرلر وبعض نسخه ده تنبوره قيلى
آلتنده اولان اغاج پارهيه ديرلر وعربيده فعل ماضيدر بلا قصد دوشمكه ديرلر كلام مجيدده
وخر موسى صعقا * وارد اولمشدر خراخر فتح فتح راء مهمله وخاء معجمه ايله بوزن سراسر
اويوركن بوغازدن كلان صدايه ديرلر ميرنظمى بيت برفته بخواب اندر وآن پايه * خراخر
شده از كاويش بديد خرادمهر فتح راء مشدده ومخففه درو دال موقوفه بر آتشكده
اسميدركه اردشير بابك زماننده بنا اولنمشيدى حكيم فردوسى بيت چو آذر كشسب وچو

خرادمهر * فروزان بکردان کردان سپهر ﮒ خرانبار ﮓ سکون نون وفتح باء موحده ایله اوج معنایه کلور اول برایش او زرینه جمع اولمق معناسنه شمس فخری بیت بمدح شاه وقصد دشمنانش * همیسازند انس وجان خرانبار * ثانی فرهنك جهانکیریده برقاچ آدم برعورته جماع ایتمکه دیرلر حکیم سوزنی بیت سر بت وچوازان کیربفریاد آمد * بخرانبار کی دعوت چون یاد آمد * ثالث خرخشه وفتنه وآشوب معناسنه محمد ابن یمین بیت روم مسیحا نفسا زین خرکان روی بتاب * همطویله نسزد عیسی مریم باخر * ابلق چرخ سزد مرکب توهمچو مسیح * خرخری لایق تو نیست خرانبار مخر * حذف الفله خرنبار دخی دیرلر ﮒ خرخر بوزن بربر ایکی قات اولمق وایکی قات اولمش نسنه وپشته وطاق ایوان معنالرینه کذافی شرفنامه ﮒ خرخیز ﮓ سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر خاء معجمه ایله برولایت آدیدر ترکستان ملکنده که آنده مسك حاصل اولور شاه ناصر خسرو بیت یمنی این باد که کوبی دم یارستی * باش بر تربت وخرخیز کذارستی ﮒ خرخیار ﮓ اشك خیاری دیرلر بردارودر عربیده قثاء الحمار دیرلر اصلی خیار خرایدی علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنمشدر ﮒ خردر سکون را وفتح دال مهملتین ایله یعنی غلیواج یعنی چیلق ﮒ خرزهر ﮓ آغو آغاجی بعض نسخه ده قرغه دولکی معناسنه واشك تربه دیدکاری دخی مرویدر خرزهره دخی دیرلر ﮒ خرکاه قمر وخرکه قمر وخرمن قمر ﮓ کلهم یعنی دائره قمرکه کاهی آی اطرافنده واقع اولور ترکیده آی آغلی دیرلر عربیده هاله دیدکلریدر فارسیده برهون وخرکاه وخرکه وخرمن وسابودوشادور وشابور دخی دیرلر ﮒ خرکبوتر ﮓ برنوع ایری کوکرجین در عربیده ورشان دیرلر میرنظمی بیت خرمکس را صدای سازی نیست * خرکبوتر حریف بازی نیست ﮒ خرکر ﮓ سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله سکاع نوعندن ایوز دیدکلریدر اوباز دخی دیرلر ﮒ خرکور ﮓ ضم کاف فارسیله بیان اشکی ترکیده قولان دیرلر میرنظمی بیت نبوده آدمی کو یا که آن عور زمید از مردمان مانند خرکور ﮒ خرمار ﮓ اشکبی معناسنه نعمة الله روایت ایلمش وجه تسمیه سی روایت اولنمامش ﮒ خرنبار ﮓ سکون نون وفتح باء موحده ایله خرانبار مرقوم معناسنه وبرصوچلبی اشکه بندروب تشهیر ایلمکه دیرلر استاد لبیبی بیت یکی مواجر بی شرم وناخوشی که ترا * هزار بار خرنبار ریش کرده عسس ﮒ خروار ﮓ اشك یوکی اصلی خربار در با ایله واو میاننده تبادل وتواخی اولمغله خروار دیدیلر مولانا هاتفی بیت بخروار مشك وجواهر بمن * چه خروار وچه من هزاران ثمن ﮒ خره اردشیر ﮓ فتح راء مشدده ایله برالکه نك اسمیدر که اردشیر آنده برشهر عمارت ایلمشدر حکیم فردوسی بیت زبرمایه خیری که بد دلپذیر * همی تاخت تا خره اردشیر * مجمع الفرسده زاء معجمه ایله ﮒ خزه اردشیر ﮓ واقع اولمشدر که اردشیرك اسمی بهمن بن اسفندیار در اول بنا ایتمشدر ﮒ خزر ﮓ فتح زاء معجمه ایله کیلان حوالیسنده برولایت اسمیدر که دریای کیلان اکا منسوبدر دریای خزر دینلور اما عوام ناس غلط ایدوب دریای مذکوره بحر قلزم دیرلر قلزم ولایت یمنده برموضع اسمیدر که آنده اولان دریایه قلزم دینلور حکیم خاقانی بیت کر خزر وروم وترك رام حسام تواند * نیست عجب کز نهاد رام فحول است دم * منقولدر که اول دیارده

دیارده طوطی یشامز وبی نظیر عسل حاصل اولور اکا خزران دخی دیرلر حکیم انوری بیت زنبور خزر فضله زنبور سرشته * آهوی ختن کشته خلق تو چریده * مؤید الفضلاده خزر ترکستانده بر ولایت اسمی ذکر اولنمشدر ﮒ خزیر ﮓ کسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی ایله اول آتش کلنه دیرلر که هنوز ایچنده آتش اوله مؤید الفضلاده وبرنسخه ده دخی آتش معناسنه منقولدر ﮒ خسار ﮓ فتح سین مهمله ایله بمعنی خچ یعنی بوزه دیرلر میرنظمی بیت نماندست راه از یمین ویسار * همه دشت وصحرا کرفته خسار ﮒ خستر ﮓ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله حشرات ارض مانند موش ومار ومور وغیرهم ﮒ خسر ﮓ فتح سین مهمله ایله بوزن کسر بمعنی پدر زن ترکیده قاین آتا دیدکاریدر نتکم خسو مادر زن در وضم خایله دخی مرویدر ﮒ خشفشار ﮓ فتح شین معجمه وسکون فا ایله ﮒ خشنشار ﮓ فتح شینین معجمتین وسکون نونله مجمع الفرسده قیل قویرق دیدکاری قوشدر وبعض نسخه ده قره بتق وبعض نسخه ده اوردك واقع اولمشدر ﮒ خشنسار ﮓ کسر شین معجمه وسکون نون وفتح سین مهمله ایله فرهنك جهانکیریده برنوع مرغابیدر که باز رنکنده بوزرنك اولور حکیم فردوسی بیت پیاده همی شد زبهر شکار * خشنسار دیدند ران چشمه سار * ﮒ خشور ﮓ ضم شین معجمه وواو معروفله پیغمبر دیمکدر فرس قدیمدر میرنظمی بیت آن سك قلتبان وبی ملت * نشده هیچ خشور را امت ﮒ خشیشار ﮓ کسر شین وسکون یای تحتانی وفتح شین ثانی معجمتین ایله صو قوشلرندن برقوشدر باشی بیوك ونیره رنك اولور کذافی شرفنامه ﮒ خشینار ﮓ کسر شین معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله قیل قویرق دیدکاری قوشدر استاد دقیقی بیت کزان کردار کو مردم رباید * عقاب تیز پر رباید خشینار ﮒ خضر ﮓ ضاد معجمه ایله اما حرکتی اشعار اولنمامش برجزیره ده واقع برشهر اسمیدر ﮒ خطر ﮓ طاء مهمله ایله بوزن نظر بمعنی قدر وعظمت ودشواری وبحث ایله اولان رهنه دخی دیرلر کذافی بعض فرهنك ﮒ خط محور ﮓ حکماء رصد وعلماء هیئات قتنلرنده برخط موهومدر که براوجی جانب شرقده وبراوجی جانب غربده اولور خط استوایی تقاطع ایتمشدر شمس انك اوزرندن سیرایدر ﮒ خلخال زر ﮓ مابین قزوین وکیلانده واقع برشهر آدیدر حالا یالکز خلخال دیرلر شیخ نظامی * مثنوی * چو کل بیخ ویك روزه ماه نو * بخلخال یك هفته شد در کرو * زبو کار آن حلقه برکردسر * که خوانندش امروز خلخال زر * ﮒ خلر ﮓ فتح لام مسله بوزن کمر سیاه دانه جلبان که علف کاو واشتر ایدرلر ترکیده بورچق دیرلر ﮒ خلندر ﮓ فتح لام وسکون نونله بوزن قلندر براوتدر عربیده سعتر وترکیده کوبکو اوتی دیرلر ﮒ خلیع العذار ﮓ اکرچه بوترکیب عربیدر فارسیده قاریشق اولمین نسنه یه دیرلر وساده یوزلو آدمه یعنی صقالسز واسب بی لجام واشتر بی افسار وراه کشاده ودخی رسوا یاق معناسنه در کذافی المحمودی ﮒ خمیر ﮓ بولفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی غایت شایعدر کندو ترکیبلرینه جزء وایدوب خمیرمایه دیرلر هرنکه یوغرلمش اوله اون اولسون غیری اولسون ﮒ خنجر ﮓ معروف آلتدر اندن غیری بیوك بچاغه ده دیرلر شیخ سعدی بیت شنیدم که بقصاب کوسفندی کفت * دران زمان که بخنجر سرش زتن ببرید * وعجملك برنوع اینجه

واوجی سوری خنجری کدر وملك آکا تیغ دیرلر شاعر. بیت حدیث نرم چون زیراز رك چنك
زبان چرب چون خنجر که زنك * وآتشك شعله سنه وماه وآفتابك ضیاسنه وانلر امثالی
نسنه‌لره مجازا خنجر دیرلر بو تقریبله تیغ وشمشیره دخی دینلور کذا فی شرفنامه ﻛ خنفشار ﺢ
سکون نون وفتح فا وشین معجمه ایله بمعنی مرغابی بزرك یعنی بر نوع ایری اوردکدر ﻛ خنفر ﺢ
سکون نون وفتح فا ایله اوانی واثاث البیت یعنی لوازم واثواب خانه ﻛ خنور ﺢ ضم نون ایله بمعنی
خنفر مرقوم ودخی بالته ونجاق وبچاق وامثالی نسنه‌لرکه اوده قوللنلور حکیم سنایی بیت ازان
دشمن ودوست نارم بخانه * که خالیست از خشك واز تر خنورم * حکیم خاقانی بیت نیابی
جز خنوری راکه دوران ساخت پنکامش * نه بینی نان تنوری راکه طوفان کرد بر آتش
فرهنك محمود دیده ضمتین ایله واقعدر ﻛ خنیور ﺢ کسر نون وسکون یای تحتانی وفتح
واو ایله صراط معناسنه‌در تقدیم یای ایله خینور دخی دیرلر حکیم اسدی بیت بدانی که
انکیزشش است وشمار * همیدون بپول خنیور کذار * کتاب زند واستاده بو معنایه چینود
دیرلر دیو مسطوردر کسر جیم فارسی وسکون یای تحتانی وفتح نون وواو ودال موقوفه ایله
ﻛ خواب کذار ﺢ اویوبجی وواقعه کوریجی معناسنه کذا فی شرفنامه ﻛ خوار ﺢ واو معدوله
ایله الٹی معنایه کلور اول ذلیل وحقیر معناسنه‌در اما بو معناده ایکی وجه روایت اولنمشدر وجه
اول واو معدوله یعنی رسمی اولوب تلفظ اولنمیه الباته الفی ثابت اولور مثالی حکیم اسدی
بیت سر ترجمان کند و بردار کرد * بسیله فرستاده وخوار کرد * مشهوری بودر وجه
ثانی واو ملفوظی اوله خور ونور وزنی اوزره استعمال اولنه اما اماله اعتباری اولمیه بو وجه
شاذ قبیلندندر فصحا اعتبارندن خارجدر معنای ثانی خوارك معناسنه‌در لکن بدون الترکیب
معنی افاده ایتمز شرابخوار ونواله خوار ووظیفه خوار کبی ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی
واست مسطوردر مثالی حکیم ازرقی * قطعه * آب کردش مرکبی کز چابکی هنکام تك *
نعل سخت او زخاك نرم ننکیزد غبار * کاه بودن کاه رفتن کاه جستن کاه تك * کند وسست
وتند ونیز ورام ونرم وخوهل وخوار * رابع سهل وآسان معناسنه شرف شفروه بیت
بیت ایوب وقت مسنی الضر خویش * نام تو کره کشت بروآن عذاب مجرز خوار * کمال
اسمعیل بیت زشوق آنکه دهم بوسه بر ستانه تو * بر آسمان شدنم نیك خوار می آید *
ظهیر فاریابی بیت نه یارست با اونه آموزکار * بر او همه کار دشوار خوار * خامس بمعنی
اندك یعنی قلیل حکیم فردوسی بیت پس پشت او خوار مایه سوار * تن آسان او از لب
جوبار * سادس شهرردی قریه‌سی بر ناحیه آدیدر ظهیر فاریابی بیت کسی که هر قبول تو
یافت در عالم * بچشم همت او ملك ری نماید خوار * مجمع الفرسده بمعنی نرم دخی واقعدر
ﻛ خوار بار ﺢ بقدر حاجت اولان طعامه دیرلر بو معنایه خوانبر دخی دیرلر عربیده قوت
ومیره ده دیرلر صراحده مذکوردر که میره بالکسر خوار بار و امتیاز خوار بار آوردن باشد
ما بر خوار بار آرنده اولور حکیم سنائی بیت بد ونوکشته کندك نیك کهن * خوار بارش بجای
خرمابن * بعض فرهنکده برشهردن برشهره کتوردکاری قسم ما کولاته دیرلر ﻛ خواستار ﺢ
واو معدوله وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله خواستن لفظندن تصرف اولنمش اسم فاعل

فاعل صیغه‌سیدر خواهش آرزو معناسنه لفظ مرکبدر خواست ایله آردن عروس طلبنه
وارنلره علم اولمشدر ترکیده دوکور دیرلر استاد لطیفی بیت کسی کو جهانرا بود خواستار
ورادانش آیدنه کوهر بکار * بو بیتدن فهم اولنورکه مطلق طالب معناسنه اوله عموما واسم
مصدر ومناط فعل دخی استعمال اولنور ﻛ خوالیکر ﺢ واو معدوله وکسر لام وفتح کاف
فارسیله حکیم اسدی طوسی روایتنده بمعنی آش پز یعنی طباخ بو معنایه حکیم سنایی بیت
هرکجا کربه کشت خوالیکر * غذی خواجه کشت خاکستر * ومحمود ابن یمین بیت شاه
انجم همچو خوالیکر بکاه بزم او * صبح سازد از شهاب وبره را بریان کند * معیار جمالیده
بمعنی خوانسالار یعنی چاشنکیر واقع اولمشدر شمس فخری بیت چون سپهر نیست بزم
او در دست * قهرمانی نیر وماه خوالیکر * بو معنایی مؤید حکیم فردوسی بیت یکی خانه
او را بیارا ستند * بدیبا و خوالیکران خاستند * فتح واو ایله منقولدر اما شرفنامه ده ضم
خا ایله واقعدر ﻛ خوانسالار ﺢ واو معدوله وسکون نون وفتح سین مهمله ایله آکا دیرلرکه
پادشاهلر اوکنه طعام قور وجمله طعام اموری آنك زیر حکمنده و رأینه مفوض اولور ترکیده
چاشنکیر باشی دیرلر بو اسم ملوك چاشنکیر باشی سنه مخصوص ایکن غلبه استعمال ایله
هر چاشنکیره اسم عام اولمشدر خواجه سلمان بیت قرص خورشید اکر در خور خوانش بودی
عیسی مائده آراست بدی خوانسالار * شرفنامه ده بو دخی ضم خا وسکون واو ایله‌در
ﻛ خوانسار ﺢ فرهنك جهانکیریده مختصر خوانسالاردر چاشنکیر معناسنه ترکستانده
بکادل دیرلر اثیر الدین اخسیکتی بیت خوانسار امل همیکند راست * بر خوانچه تیغ
کاسه سر ﻛ خواهر ﺢ واو معدوله ایله قز قرنداش عربیده اخت دیرلر ضم الفله چغتای
لساننده سیکیل دیرلر سبعه سیاره‌ده فرخ شاه جانانه‌نك رازنی کشف ایدوب اخینك خاتونی
ایدوکن بلدکده دیر بیت سین هم ایمدی مشکفته دل بولغیل * منکا ایکی جهانده سیکیل
بولغیل ﻛ خور ﺢ واو معدوله ایله سر وبر وزنی اوزره اون معنایه کلور اول روشن مفرط
یعنی غایت روشن وتابدار معناسنه اثیر الدین اومانی بیت کر آفتاب خور از نور رای او نبرد
بروز روشن ره نا ورد بباختر ش * ثانی بر فرشته نامیدر نیر اعظمه موکلدر وتدبیر امور
ومصالح که در روز خورده واقعدر آکا متعلقدر ثالث نام آفتاب در بو ایکی معنایه خسروانی
بیت تو پاسبان سبیل پری وشت میباش * بسان خور که نکهبان قرص خور باشد * رابع
لایق معناسنه‌در معنای ثالثله بو معنایه کمال غیاث بیت معشوق من که رشك مه وغیرت
خورست * جانش فدا کنم که بدین پایه در خورست * خامس هر ماه شمسی نك اون برنجی
کونی اسمیدر میر نظمی بیت کر ز حال عالمی داری خبر * غیر عیشت نکندی در روز خور *
سادس بمعنی خور دنی حکیم اسدی بیت چه نازی بدین بیا وخر وسمور * چو خواهد تنت
بدخور کرم ومور * سابع خوردن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور آبشخور کبی
ثامن فرهنك جهانکیریده بمعنی مزه ولذت تاسع نام قصر خورنق عاشر هر کونلك یمك
معناسنه که عربیده قوت الیوم دیرلر ﻛ خور مهر ﺢ نام شمشیر حضرت سلیمان علی نبینا
وعلیه السلام مسعود سعد سلمان * قطعه * مکر نکین سلیمان بدست خسرو ماست *

که چون سلیمان مر بادرا بفرمان کرد * چرا سلیمان خود مهر نام سیفی داشت * که باد چونان
فرمانبری سلیمان کرد خیرا لشار یعنی شکر واشك چشم کذا فی شرفنامه خیفر
سکون یای تحتانی وفتح فا ایله آوانی اثواب خانه معناسنه مع الزاء المعجمه * خارانداز
کرپی که تسی وتشی وخار پشت دخی دیرلر کرپی بر قاچ نوع اولمغله ایری واوزون اوقلی سنه
خارانداز تعبیری اول اجلدندر که صیادی ویاخود اوزرینه وارن آدم وحیوانی کوردکده
ارقه سندن اوقلرین بر بر آتوب کسنه یی یقلشدرمز کوشك یایدن چقان اوق قدر منزله
وارر و راست کلدوکی یره چکر خاز بوزن ناز اوج معنایه کلور اول کیر وپاس که عربیده
وسخ دیرلر بدیع سیفی بیت تو خاز غصه وغم از لباس عیش دهی * باب لطف وبصابون
التفات بشوی * مؤید الفضلاده وجود انساندن جراحتدن وچبانْدن حاصل اولان چرك
معناسنه مسطوردر ثانی فرهنك جهانکیریده کتان جامه دن بر نوعدر که مثقالی ترکی
طوقمشدر ابن یمین بیت زروی کسوت اکرچند امتیازی نیست * ولیکن اطلس واکسون
توان شناخت زخاز * ثالث اياق طاشی که آنکله اياقدن کیر چقاررلر حکیم نزاری قهستانی
قطعه * بودم اندر سوق آنحضرت مثل * همچو دنیادار غرق بحر آز * زار زوبی پای توسل
شهریار * داشتم روی دژم چون سنك خاز خاکبیز طپراق غربالی که خاك معلوم
بیختن وبیزیدن لفظلرندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر ومعنای مصطلحی دقیق النظر
معناسنه در حضرت مولانا قدس سره بیت چون ندانی حد ازین حد میکریز * تا به بیچد
در سرای خاکبیز خامباز سکون میم وفتح باء موحده ایله اغزی آچق بیوك قزغان
کذا فی نعمة الله خامسوز سکون میم وضم سین مهمله ایله خام کون وای خامی ودباغت
اولنمامش کون هرنه نك اولورسه میر نظمی استعاره طریقیله بیت سخنهاش چون تیر دلدوز
بود * چنان پوست درویش که خامسوز بود خامیاز سکون میم وفتح یای تحتانی
ایله اسنمك که اکا خامیازه وخمیازه دخی دیرلر عربیده تثاوب دیرلر حضرت مولانا قدس سره
مثنوی * این نمیدانم ولی هستی تن * میکشاید بی مراد من دهن * آنچنان کز عطس
واز خامیاز * اژدهان کرد د بناخواه تو باز خانه باز فتح نون واخفاء ها وفتح باء موحده
ایله اول قمار اویونی که بختدن خارج اثواب وجمع مال ورزق بختیله اوینارلر کذا فی المجمع
خانه برانداز یعنی وطن وولایتن ترك ایدوب هرزه کرد جهان اولان ودرویش سیاح
وغریب البلاد معنالرینه ودخی معانیٔ مذکوره لرده صیغهٔ امر دخی اولور شیخ نظامی بیت
خانه برانداز ستمکاریست * دولت باقی ز که ازآریست خانه پرداز خانه براندازك
ضدیدر یعنی واردوغی یرلرده خانه ومنزل دوزیجی معناسنه اسم فاعل اولور بو ایکی لغتك مثالی
ابو المعانی بیت خانه پرداز نظام حال بودم پیش ازین * چون شدم عاشق ترا خانه براندازم
کنون خایه ریز فتح یای تحتانی وکسر راء مهمله ایله یمرطه قایغنه سی که خایه یمرطه در
وریز ریزیدن لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبیدر خبیز کسر باء موحده وسکون
یای تحتانیله براوتدر اوغلان اجی دیرلر وبعض لغتده اوجی معناسنه ودخی صرلمش
وصرمشق معنالرینه ده مرویدر خربز سکون راء مهمله وضم باء موحده ایله قاون

قاون وقاربوزه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت خامی سوی پالیز جان آمد که تا خربز
خورد * دیدی تو خود یا دید کس کاندر جهان خربز خورد * بر روایتده عربیده رابوغه
دیدکلریدر که * الرابوغة الخربز بالفارسية وهي غير البطيخ بتسمية الفرس خربزه کذا فی تاج الاسما
خربنواز سکون راء مهمله وکسر باء موحده وسکون نونله یاراسه قوشی که عربیده
خفاش دیرلر شمس فخری بیت زنور طلعت او دشمن ار بود محروم * سزد که مهر نه ورزد
بمهر خربنواز * مرقوم قوش آفتابدن کوزی خیره لنمك ایله کوندز یاتوب کیجه اوچوب
تحصیل نفقه ایدر خربوز سکون راء مهمله وضم باء موحده وواو مجهوله ایله خربنواز
مرقوم معناسنه حکیم نزاری قهستانی درنکوهش اسب * قطعه * اسبی دارم که نعره واری
خالی نکند بیك شبانروز * کر براثرش پلنك باشد * بیرون نشود ز جار خربوز خربیواز
سکون راء مهمله وکسر باء موحده وسکون یای تحتانیله خربوز مرقوم معناسنه که مذکور
اوج لغت دخی یاراسه نك ادلریدر شاعر دیمشدر بیت نکنی هیچ کار روز دراز * کار تو شب بود
چو خربیواز خرخیز سکون راء مهمله ویای تحتانی وکسر خاء معجمه ایله خطا مملکتنده
شهر چینه قریب بر شهردر که آنده اعلا مسك وابریشم حاصل اولور بی نظیر لطیف قماشلر
ایشلرلر چینه قریب اولدوغنه شیخ نظامی بیت سکندر چه چین قصد خرخیز کرد *
در خواب راتنك دهلیز کرد * بو معنایه حکیم سنایی بیت خانکان خطا وخرخیزی *
آب وآتش ببرده از تیزی * وآنده مشك حاصل اولدوغنه حکیم ازرقی بیت چو ناف آهوی
خرخیز مادحان ترا * بوصف خلق تو زه شك پر شود افواه * وحکیم سنایی بیت کی شناسد
قیمت ومقدار در بی معرفت * کی شناسد قدر مشك آهوی خرخیز وختن خرز
شرفنامه ده بر شهر اسمیدر دیو منقولدر لکن رانك حرکتی اشعار اولنمامشدر خرکز
سکون راء مهمله وکاف فارسینك فتحی وکسریله ده مرویدر بعض فرهنکده اویاز وبعضنده
بر نوع سکك دریا زایامنده سواحل یرلرده وشنلك اولمین محللرده غایت چوق اولور حیواناته
یولنه کیدرکن یاپشوب اول مرتبه هجوم ایدرلر که حیوانی یره یقارلر وبر فرهنکده خرکز
بر آدمی تشهیر ایچون مرکبه بندیروب کزدرمکه دیرلر خرکواز ضم کاف فارسیله
مجمع الفرسده برابنجه اوچی سوری اغاجدر آنکله مرکبی سوررلر استاد منوچهری بیت هست
با خط تو خط چینیان چون خطاب * هست با اقلام تو شمشیر شیران خرکواز خربوز
کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله خربیواز مرقوم معناسنه در خز
دکز قیونی دیدکلری جانورك توینه دیرلر واول تویی اکیروب لطیف جامه لر طوقورلر اول
جامه یه ده خز دیرلر حکیم اسدی بیت دو خرکه نمد خز وچوبش ز زر * همه بندشان شوشه های
کهر * ومطلق ابریشمدر مولانا هاتفی بیت دوصد کاروان پرنیان فرنك * خز زرکش
وتاچه هفت رنك * عربیده بر نوع ابریشم معناسنه در نتکم بدر الدین یوسف ابن لؤلؤ *
بیت وسارت الاضغان عن برق الحمی * وقد حلا وهل المطارف والخزا * وله بیت علی
روضة غناقد فرشت لنا * علی نهرها المنثاب نسجها خزا خواز فتح واو ایله چوب
بنددرکه شهر وبازارلرده ترتیب ایدوب اوزرینه اقمشهٔ فاخره ایله زیب وزینت ایدرلر

بر معناسی دخی چوبه دست درکه آنکله حیوان سوررلر استاد فرخی بیت دوستانرا بیافتی
بمراد * سردشمن بکوفتی بخواز خیوز سکون واوین وضم یای تحتانیله بوزن نوروز
یعنی شب پره یراسه که عربیده خفاش دیرلر ضم خایله ده مرویدر خیوز ضم یای تحتانی
ایله ده شب پره‌یه دیرلر مع السین المهمله * خایه دیس فتح یای تحتانی اول وسکون
ثانی وکسر دال مهمله ایله بریه‌ده قوم ایچنده توب کبی اولور بر نسنه‌در قربیده کما ترکیده
طوملان دیرلر منقولدر که عفونت ارضدن حاصل اولور خرده‌سی لذیذ اولورات قدر غدائیتی
واردر طوردقچه ایری اولور بعضی تعفن هوادن دکرمان طاشی قدر اولور صوبی کوزه چکاسه
رمده نافعدر دیرلر خراس آت دکرمنی در حکیم انوری بیت آنکه از ملکش خراسی
دیله باشی پیش نه * کروی بر بام این سقفی بدین پهناوری * حکیم خاقانی بیت یلک
خروش خروس صبح کرم * زین خراس خراب نشنیدم * اصلی آس خر درکه اس آسیادن
مخففدر علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی اکرچه رومده دکرمانی آت و قاطر ایله
دوندررلر اما دیار عجمده اشك ایله دوندررلر بو بیتده ظاهردر بیت پیش شهره عقل کل
این پنج حواس * چون خران چشم بسته درخراس * صو دکرماننه آسیاب و یل دکرماننه
آسیاد بکلرندن دخی معلومدر ابتدای وضعنده اسمی خراس قومشلر هر زمان دوندرن
خر اولمق لازم دکل صغرده دوندرسه ینه خراس دیرلر شیخ عمر خیام ملك بور باعیسی مناسب
مدعادر * رباعی * یابیم در این کنبد ویرانه اساس * جوینده رخنه همچو موری درطاس
آکاه نه ازمنزل امید وهراس * سرکشته وچشم بسته همچوکاو خراس * بو قولی مؤید
وبو مدعایی مؤکد کمال اسمعیل * رباعی * اسبی دارم بکند از خرخرتر * مانند خراس بلی
کرد برخورتر * چندانکه همیرود بود هم برجای * چندانکه همی پیش خورد لاغرتر
خرکس ضم کافله چوق سوزلو وبیهوده کوی اولانه دیرلر حکیم شفایی بیت زد
خرکسیست چشمك تحریك که کو باش * این مبج دران کاوزنه بند زیاده خرمکس آت
سککی که آکا مشیخ ومرمر دخی دیرلر کذا فی المجمع کمال پاشا زاده مرحوم خرمکس اشك
آروسیدر لفظ مکس ده معنای عموم اولمغله بونده خر قیدی ایله معنای خصوص ظاهر
اولمشدر دیدیکی یرده لکن مکسه آرو معناسن توجهله ویردی آنی بلم خس آلی معنایه
کلور اول مردم دون وفرومایه ورذیل معناسنه حکیم سنایی بیت هرزه‌دان هم شریف وهم
خس را * کوکسی کوکسی بود کس را * ومردناکس معناسنه استاد عسجدی بیت بدان رسید
که برما زنند بودن ما * خدای وارهمی منتی نهد هرخس * ثانی بخیل اولان آدم که زفت دخی
دیرلر شیخ نظامی بیت جهاندار بخشنده باید زخس * خصال جهانداری اینست وبس * بخیله
خسیس دینلدوکی بو معنادندر ثالث بی منفعت اولان اوته دیرلر که ترکیده چور چوب دیدکلریدر
شیخ سعدی بیت باران که در لطافت طبعش خلاف نیست * درباغ لاله روید و درشوره بوم
خس * بو معنا استعاره طریقیله اولسه جائزدر شعرانك استعمالاتندن فهم اولنور که
خس تعبیرندن فائده سزاوت مراد اولنه مکرکه مقدما معنی استعمال اولنمش اوله اویله
اولسه موصوف ایله ذکر اولنمق مناسب ایدی معیار جمالیده شمس فخری چور چوب دیو

دیو بو بیتی نظم ایلمش بیت ای خسروی که منهل لطف وعطای تو * خالیست ازکدورت وپاك
ازغبار خس * رابع تحفة الاحبابده یعنی حیواندرکه صو اوزرنده اوچار فرهنك جهانکیریده
بو معنایه مناسب برجانوردرکه اینجه ایاقلری واردر صو اوزرنده یورر مولانا خواجه عبد الله
انصاری * نثر * کر بر آبی روی خسی باشی * دل بدست ارتاکسی باشی * خامس فرهنك
میرزا ابراهیمده وبر معتبر فرهنکده دخی بر مرغ سفیددر طورنه‌دن کوچك اولور سادس
مجمع الفرسده ونسخهٔ میرزاده یعنی مردم کوهی یعنی طاغ آدمیسی وعربیده مرد بخیل ورذیل
وسفیل معناسنه وبعضی کاهو که ترکیده مارول دیرلر حکیم سوزنی بیت خس بوددر لفظ
تازی کوك اندر شاعری * کوك زن برسوزنی کرخوش نراند لفظ خس * هندی لساننده
کفره‌دن برقومدر هندستان ایله خطا میاننده اولان طاغلرده ساکن اولورلر آنلره خس
دیرلر خلیس کسر لام وسکون یای تحتانیله ایکی معنایه‌در اول هر ایکی نسنه بربرینه
قارشمش اوله عموما مثلا لعل ایله اینجو ویاش میوه قورسیله وتازه اوت قوریسی ایله
وبغدای ایله ارپه وماش ایله پرنج وبونلرکبی هر نه وار ایسه وسیاه قیل بیاض ایله خصوصا
ثانی کل سیاه یعنی قره باچق ابو المعانی بیت چون خرلنك درخلیس افتد * کو برون آمدن
شود دشوار خندروس سکون نون وفتح دال وضم راء مهملتین وواو معروفله بغدای
رومی کذا فی المؤید خندریس سکون نون وفتح دال وکسر راء مهملتین ایله کندم کهنه
وشراب کهنه معناسنه درعربیده دخی بو معنایه استعمال اولنور شمس الدین احمد الطبی بیت
خندریس من عهداد ریس تشفی * داء قلبی المفجع المحرور خنوس ضم نونله بوزن
عبوس واپس خزیدن یعنی کیرویه سورتمك عربیده دخی بو معنایه‌در خواس
واو معدوله ایله بمعنی ترس وبیم یعنی قورقو کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنایه ابو المعانی
بیت شود ازخواس ایمن هرکه ازقهر خدا ترسد * شود ازفقر ایمن هرکه شکر نعمتش
کوید مع الشین المعجمه * خاشوش ضم شین معجمه ایله دمو راوراق که آنکله اوت بچرلر
آکا خاجسوك وخاجسول دخی دیرلر اوت قیدیله اولمغین طرپان اولمق مناسبدر زیرا اغله
بچلن اوراغه داس دینلور خارش کسر راء مهمله ایله کیجیك که عربیده حکه دیرلر
وکیجیمك معناسنه اسم مصدردر ابو المعانی درهزل بیت چوسك کرزعات خارش *
متصل عضوهاش میخارد خارکش سکون راء مهمله وضم کافله سرموزه‌درکه خرکش
دخی دیرلر دکن اوزرینه باصدقده دکن تأثیر ایتمدوکی مناسبتله وفتح کافله دکن چکیجی یعنی
بعض فقرا اشکه کوجی یتمیوب ارقه‌سنده خار وخاشاك کتوروب صتار آنلره خارکش دیرلر
وموسیقی‌ده برسرود آدیدر شیخ عطار بیت بلبل شوریده میکرد نه خوش * پیش کل
میکفت راه خارکش خاش جنك معناسنه‌درکه لفظ پر ایله ترکیب ایدوب پرخاش
دیرلر مجمع الفرسده حدت طبع معناسنه منقولدر فرهنك جهانکیریده اول کمسیه دیرلرکه
محبت مفرط صاحبی اوله ودخی مادر زن ومادرشوی یعنی قاین انا وقاین اتاکه خش دخی
دیرلر چوب علف یعنی ایچنده اولان چوپ کز شاعر بیت زهرخاشه خویشتن پرورد *
بجز خاش وبراچه اندر خورد خاش وخش اتباع الفاظ قبیلندندر خاش دیزه

معناسنه یعنی چوبچوب لغ خاك كش ح طپان دیدكاری آلات زراعتدركه تارلایه تخمی
صاچدقدنصكره انكله چكوب طپراغی وتخمی اورتر ومعنای تركیب طپراق چكیجی دیمك اولور
ماله زمین دخی دیرلر شاعر بیت سر خود را ناتوانی ازدكر بنهفته كیر * خاك كش كرمی نباشد
دانه را مرغان خورد لغ خاكش ح خاك كش مرقومدن مخففدر میرنظمی بیت نیازدل چنین
ای یار دلكش * كه دامن میكنی بر قبر خاكش * شینی مصدر استعمال اولنمقده آنك طپراغی
دیمك اولور ابوالمعانی بیت پس از مردن بحسرت عاشقانت * ز خاكش لاله پرداغ روید
خامش وخاموش ح واو ایله ده واوسز میمك ضمه سیله ده سكوت معناسنه در اپسم اول دیمكدر
خاموش شو دیرلر میرنظمی بیت چرا ایدل كه خامش می نشینی * بهار آمد می و مطرب
كزینی * واستعاره طریقیله مرده معناسنده استعمال اولنور وچراغك سونمسنده ده
دیرلر طالب آملی نك بو بیتندن فهم اولنور بیت چسان روشن كند طالب چراغ كوكب
خود را * كه كردد جنب مهر و مه رود خاموش می آید لغ خانه بردوش ح رند لامكان
وسیاح جهان وهرزه كرد دوران دیمكدر لغ خانه فروش ح ایكی معنایه در اول وصف
تركیبی اولور او دلالی معناسنه ثانی تارك دنیا وسیاح معناسنه لغ خب باش ح سكون
باء موحده اولی ایله خاموش اول معناسنه در ابوالمعانی بیت نه جای نالهاست این بزم
كلزار * بنشست ای بلبل شوریده خب باش لغ خجش ح فتح جیمله باب الجیمده مذكور اولان
خجش معناسنه كه بر علتدر آدم وحیوان كردننده ظاهر اولور یومری آتدر اگرچه وجعی
اوازدر اما كسمه‌لر احتمال صاحبی هلاك اوله كذا فی شرفنامه لغ خدیش ح كسر دال مهمله
وسكون یای تحتانیله وزرا وامرا وكبار خانه‌لرنده اولان كتخدا قادین كه كدبانو دخی دیرلر
استاد رودكی بیت نكو كفت مزدور با آن خدیش * مكن بد اگر بد نخواهی بخویش *
لغ خراروش ح فتح راء مهمله اول وضم ثانیله غوغا وغلبه معناسنه كه خلاوش وخلانوش
وخلاوش دخی دیرلر استاد لطیفی بیت هردم كه خطیب جبلی بانك بر آورد * مجموع
خراز افكند او بخاروش لغ خراش ح فتح راء مهمله ایله ایكی معنایه معروف ثانی سقط
اولمش وعملدن قالمش معناسنه در میرنظمی خراش وكهنه بود اثواب خانه * زنش فرتوت
وهم زال زمانه لغ خرش ح فتح راء مهمله ایله خروش معناسنه در لغ خركش ح فتح كافله
بوزن تركش طمان كه ایاغه كیلور میرنظمی بیت در آمد روستای كاو طینت * كه خركش
پا كشیده خرطبیعت * وضم كافله بوزن سرپش * ایاغی چوق بر بوجكدر كه یره یاپشوب
یاتور بعض نسخه ده عربیده حمار قبان دیدكلری جانوردر مجمع الفرسده یعنی كشنده
خروشر موزه غلیظ كه خاركس دخی دیرلر و بعضیلر جعل مانند بر جانوردر خاكسترنك
اولور اكثر مقابرده اولور لغ خركوش ح ضم كاف وسكون واو ایله طوشان كه عربیده ارنب
دیرلر قولاغی اوزون اولدوغندن اشك قولاغنه تشبیها تسمیه اولنمش شاعر بیت كوش
خر بفروش دیكر كوش خر * كین سخن را در نیابد كوش خر لغ خرموش ح برنوع صحاندر
غایت ایری اولدوغندن كدی طوتمغه قادر اولمز كدی ایله جنك ایدوب غالب كلور هندی
لسانده كهوش دیرلر مولانا مطهر در صفت با بوی خود كفته بیت با بوی هست مرا خر دخبر

خبرند وك صفت * كش چو خركوش نمونه است و ز خرموش نژاد لغ خراجاش ح فتح راء
مهمله وجیم وسكون نونله تورانی بر مبارز پهلوان آدیدر كذا فی شرفنامه لغ خروش ح اضافتله
بیان اشكی در عربیده حمار وحشی وفارسیده كور دخی دیرلر كاف فارسیله شیخ سعدی بیت
خروش اگر بكسلاند كمر * چو در ریك ماند شود پای بند لغ خریش ح كسر راء مهمله ایله
یعنی خراشیدن اسم مصدردر وكسر خا ایله اندامدن دری بی سلخ ایتمكه دیرلر وفرهنك حسینی
وفائیده امر اولوب بخراش معناسنی افاده ایدر خسروانی بیت جهان برشبه داود ست
ومن چون اوریا كشتم * همانا یافتی كامت كنون زین پیش نخ پشم لغ خس وخاش ح ایكی
معنایه كلور اول ریزه قماش یعنی قماش خرده سی كه ایشه یرامز ثانی یعنی خس وخاشاك
ابوحفص سغدی فرهنكنده خاشه یعنی خاییدن انسان وحیوان دیوب رودكی نك بو بیتنی
شاهد ایراد ایلمش بیت نشست وسخن راهمی خاش زد * ز آب دهن كوه را شاش زد لغ خش
بوزن كش اوچ معنایه كلور اول فرهنك جهانكیریده مادر زن ومادر شوی معناسنه شمس
فخری بیت دست خوش زمانه بركنده وشخوده * روی از طپنچه زن ریش از كشیدن خش
اما بو معنیده واو ایله خوش یازلمق اصحدر ثانی سرعتله سكرتمك معناسنه شمس فخری بیت
در راه مدح ذات كاكم ببین كه دایم * از پای فرق سازد در وقت رفتن خش * ثالث یعنی
بغل یعنی قولتق كه كش دخی دیرلر حكیم سوزنی بیت دست ساغر بخش بوصله را *
سوزنی شاعر بست دست بخش لغ خشخاش ح افیون چچكی نك تخمیدر غایت خرده
اولور روغن در بر درهم مقداری استعمال اولنسه وجودی سست وعقلی تیره ایدر قابوغنه
كوكنار دیرلر عجمده قهوه خانه‌لر كبی محلار و مجمع مكانلر ایدوب انده كوكناری اصلدوب قهوه كبی
ایچرلر غایت ایله مكیفدر زنتكم دیشلردر * مصرع * بیاز م زهر قاتل را دو فنجان كوكنار آشام
لغ خش خش ح سكون شینین وفتح خاء معجمات ایله مع التاده ترقیم اولنان خش خشت
معناسنه در كذا فی المجمع لغ خش وخاش ح اتباع الفاظ قبیلندندر ریزه بیزه معناسنه
بعض فرهنكلرده خس وخاشاك معناسنه در لغ خشیش ح كسر شین معجمه وسكون یای
تحتانی ایله غوغا وغلبه وانبوه معناسنه كذا فی فرهنك جهانكیری میرنظمی بیت چو لشكر
آمدند آنجا پس و پیش * میان نشانهای وهو برخاست خشیش لغ خطكش ح مسطر
دوزیجی ورسم ایدیجی معناسنه در كذا فی شرفنامه لغ خفاش ح فاء مشدده ایله یراسه
دیدكاری قوشدر بو لفظ عربیدر اما فارسیده دخی مستعملدر حضرت عیسی علی نبینا وعلیه
السلامك معجزه‌لرینك بری بودر كه بالچقدن برقوش یاپوب جناب باریدن روح رجا
ایتدكده فی الحال قوشه روح كلوب اوچدی افصح المتأخرین ملك الشعرا فی عصره مولانا
صائب تبریزی بو مضمونی بو بیتده بسلمشدر بیت نسبت خفاش با عیسی چو عیسی با خداست
میشود عیسی خدا خفاش اگر عیسی شود لغ خلالوش ح فتح لام اول وضم ثانیله خلق
اراسنده واقع اولان غوغا وغلبه وآواز غلغله وهنكامه امثالی كه خلانوش وخلاوش دخی دیرلر
شمس فخری * قطعه * وصف خلق شاه میكردند دوش * سنبل ونسرین ورد بلغوش
بابلبل بشنید ودر زاری فتاد * وز خلاوشش بر آمد صد خروش * استاد رودكی بیت بركرد

گل سرخ كشيده خط سبزى * تا خلق جهان ازو فكنده بخلالوش * چغتاى لساننده تالاشماق
ديرلر وعين مهمله ايله علالادخى ديرلر كه خلانوش ضم نونله خلالوش مرقوم معناسنه
تحفة الاحبابده صدا و مشغله معناسنه در مجمع الفرس و فرهنك حسين وفا ييده كذلك
معناى مرقومه مرويدر اما ادات الفضلاده وشرفنامه‌ده خلانوش نيلوفر اولمق اوزره
مسطوردر معيار جماليده شكوفه ابست ديو بيت مرقومى نظم ايلمش و بر فرهنكده بردارو
اسميدر ديو مرقومدر كه خلاوش واو معروفله يعنى خلالوش مرقوم كه خاش كسر
لامله جراحت ايتمك وايجرو نسنه اياتمك حضرت مولانا قدس سره. بيت جانب ديكر خلش
آغاز كرد * باز قزوينى فغان ساز كرد * خليدن معناسنه اسم مصدردر كه خلقافروش
كسر لامله اسكى پوسكى صاتجى يه ديرلر كه خليش كسر لام وسكون ياى تحتانيله ايابجه ديدكارى
قدرتدن اصمش صو و موضع كرمسير يعنى صواه‌ل. بر بعض نسخه‌ده كرم وسردى معتدل
اولان محل معناسنه در مير نظمى از زبان شاه با پسر راكويد بيت موضعى بايدت كه عيش
بود * برو آنجا كه او خليش بود * فرهنك جهانكيريده بمعنى خلاش مرقوم و مجمع الفرسده
كسر خايله معناى اوله مرويدر كه خمكوش ياى باشى كه معناى تركيبى اكرى قوالق ديمك
اولور خمكوشه دخى ديرلر كه خمش ضم ميمله كه خموش كلاهما بمعنى خاموش شيخ سعدى
بيت خداوند تدبير و فرهنك وهوش * نكويد سخن تا نه بيند خموش كه خنده خريش
فتح خاء معجمه ايله يوزه كولمك مثلا بر كمسنه نك صقالنه كولسه‌لر آكا خنده خريش ديرلر استاد
فرخى بيت اى كرده مرا خنده خريش همه كس * ما را ز تو بس جانا ما را ز تو بس * بو بيتك
فحواسى اوزره معناى مفعول ظاهر اولور كه خنده زده اولمق مناسبدر بعض فرهنكده استهزا
وهزل طريقيله كولمكه ديرلر شمس فخرى. بيت شهنشهى كه زند پاسبان دركه او * ز قدر
وهمت بر تير چرخ خنده خريش كه خنده ريش بو دخى خنده خريش معناسنه در كذا فى
تحفة الاحباب كه خنده خويش وخنديش بونلر دخى اول معنايه در كذا فى المجمع بو درت
لغت بو معنايه استعمال اولنور كه خواب خركوش اصلسز صوزايله الدامق معناسنه
تركيده دخى طوشان اويقوسى ويردى ديرلر ابو المعانى بيت. بو عده وصلتش عمرم كذشت
وماندم محروم * بجاى خواب راحت خواب خركوشم دهد هردم كه خواهش واو معدوله
وكسر هايله خواستن لفظندن اسم مصدردر استك معناسنه فرهنك جهانكيريده مال
معناسنه منقولدر بو قطعه ايله استشهاد اولنمشدر بو معنايه خواسته دخى ديرلر ابو الحسن
شهيد * قطعه * دانش وخواهشند نركس وكل * كه بيكجاى نشكفند بهم * هركجا
دانشست وخواهش نيست * هركجا خواهشست ودانش كم كه خوش واو معدوله ايله
بوزن غش اوچ معنايه كلور اول خوب وبخشى ديمكدر ثانى مادر زن قاين انا معناسنه كه
آكا خوش دامن وخشو دخى ديرلر منجيك. بيت تازيانه دوتا چو كير خسر * موزه اندر
شكسته چون كس خوش * خسر قاين اتا پدر زن معناسنه در پوربهاى جامى بيت
هر كه شد داماد او ديوث بيند او خسور * وانكه او را خوش بود او قلتبان بيند ختن *
خسور دخى خسر كبى پدر زن معناسنه در حكيم نزارى قهستانى بيت زدوى دلنوازى گفت

گفت خوش را * كه خوش داران بت خورشيد فش را * ثالث بوسه معناسنه دركه آكا
خوش پوزى دخى ديرلر فرهنك وفا ييده ضم خايله مرويدر كه خيلتاش يعنى لشكر وسپاهى كه
بر عسكردن اوله بر برينه خيلتاش ديرلر وبر افندى قوللرينه خواجه تاش ديرلر خيل ايله
تاشدن مركب لغتدر و تاشك معناسى باب التاء مع الشين‌ده ذكر اولندى استاد منوچهرى
بيت دل باز ده بخوشى ورنه بدركه شه * فردا ت خيلتاشى ترك آورم بيارى كه مع الطاء
المهمله * خبط كله شترمرغ يعنى دوه قوشى نك باشى كذا فى بعض اللغه كه خربط
خر ايله بط لفظندن مركب لغتدر بر نوع ايرى قازه ديرلر كه خربت دخى ديرلر حكيم انورى بيت
از عقاب و پوستينش كر نه كويد به بود * كرچه در دريا تواند كرد خربط كازرى * فرهنك
حسين وفا ييده ابله ونادان معناسنه مسطوردر بو معنانى مؤيد حكيم انورى. بيت بنده
با چند خربطست امروز * همچو خر در قلاب افتادست * بعض فرهنكده ازغون وناسده
وباطل اعتقادلى آدمه ديرلر كه خريط كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانيله دفتر كيسه‌سى
عربيله مشترك استعمال اولنور خريطه دخى ديرلر كه خط بش معنايه كلور اول معروف
يازى معناسنه دركه ديمشلر بيت نوشتم خط خط جانان بماند * تمام در جهان خطم بماند *
ثانى خط كه محبوبان نوخيز شعرانك بعضيسى هنوز كورنمش صقاله ديرلر وبعضيسى تازه بتمش
بيغه ديرلر وبعضيسى قاشه مشابه اولدوغى حالده بيقدر ديرلر كه چار ابرو تعبيرى صحيح اوله
يعنى اول ابو المعانى بيت عيشد آيت حسنش نمايان * خط مشكين او چون خط ريحان
يعنى تعبير ثانى وله بيت بديد آمد چو بر لب خط دلجو * كنار آب حيوان سبز خود رو *
يعنى تعبير ثالث وله بيت شود از خط يار چار ابرو * چهار اركان عشق خلق محكم * ثالث
كنار ساغره ديرلر ابو المعانى بيت شرابم تا بخط ساغرت نه * بيا اى ساقى كلرو مراده *
رابع كنار جو وله ايضا بيت خط ساقى خط ساغر خط جوى * درين عالم مرا نيست دلجوى
خامس بو محل اسميدر كه انده بى نظير نيزه حاصل اولور رمح خطى ديرلر ومشكلاتده نيزه يه ده
خط ديرلر كه مع الفاء * خترف سكون تاء مثناة وفتح راء مهمله ايله افسنتين روميدر
تركيده پلين ديرلر و درمنه نك بر نوعنه‌ده خترف ديرلر و برنجاسف كوهينك بر نوعيدر
ديمشلر افسنتين قديم درمله وبرودت معده‌يه نافعدر ومسهل صفرادر وبدنه قوت ويرر وتقويت
معده وكبده دخلى عظيمدر كذا فى البديعى كه خركوف بر جنس بومدر غايت ايرى اولور
تركيده اوكى ديرلر شاه قاسم انوار * رباعى * عاشق كه سمند ز نبود خركوفست * صوفى كه قلندر
نشود موقوفست * زاهد كه نه پارسا بود نامردست * رندى كه نه شاهد يش باشد يوفست
كه خريف كسر راء مهمله وسكون ياى تحتانى ايله پير كهن سال معناسنه كذا فى شرفنامه
بو معنايه مير نظمى. بيت بكفتاردان بزم پير حريف * بكيرش بنرمى بطبع لطيف * وقت
خزانه‌ده خريف ديندلوكى فصلك پير اولدوغى جهتندر اما اصل معناسى زبوندر اصلى
عربيدر تعجيم اولنمشدر اكرچه كبير السن ديمكدر لكن توسع اولغله زبون وضعيف معناسنه
استعمال اولنمشدر جوهرى صحاحده واما الزبون بمعنى الخريف فليس من كلام اهل الباديه
ديدوكى مذكور معنايه‌ده دلالتى واردر كه خزف فتح زاء معجمه ايله سفال معناسنه عربيدر

اما فارسیده استعمالی شایعدر سقسی وجولك دوز نلره خراف دیرلر میر نظمی بیت کهر
بود نطقت که دارد شرف * که کفتار من بو دا ینجا خزف ك خشف ع فتح شین معجمه ایله قار
معناسنه در که برف دخی دیرلر عربیده ثلج دیدکاریدر ك خف ع بو زن کف ایکی معنایه
کلور اول بوقچه معناسنه حکیم اسدی بیت لب کین کشان کا فته زیر کف * ز کرمای
خورشید خفتان خف * ثانی قاو معناسنه که بزدن وغیریدن ایدرلر شمس فخری بیت
آتش زنهٔ سنك شبانان شمارا * از اطلس افلاك دهد چرخ برین خف * استاد منوچهری
* رباعی * لاله مشکین دل وعقیقین طرفست * چون آتش اندر او فتاده بخفست * کل باز
هزار کرد از صلفست * زیرا که چو معشوقهٔ خواجه خلفست ك خلف ع ضد سلفدر ابو المعانی
در نعت شریف بیت آبای تو برند شرف از توسلف * دارند شرف در دو جهان از تو خلف
ك خلوف ع ضم لامله بوی دهان که عربیده بخر دیرلر فتح بایله میر نظمی بیت زنده بو قت
سخن بی وقوف * رود تا بفرسخ دهانش خلوف ك مع القاف * خربق ع سکون راء
مهمله ایله وضم باء موحده ایله براوتدر ایکی نوع اولور بری سیاهدر که خربق اسود دیرلر ترکیده
کرپی دیرلر وبعض یرده طانه قران دیرلر برنوعی بیاضدر که خربق ابیض دیرلر صارمشق کبیدر
دیبنده بیاض لفی اولور نوع مار ایجه سی وار در ترکیده لکلج وبعض یرده ماروجق دیرلر ك خفچاق
سکون فا وفتح جیم فارسیله مجمع الفرس ده ولایت ترکستانده بر بیابان آدیدر دشت خفچاق
دیرلر اول صحراده اولان قومه خفچاقیان دیرلر حکیم خاقانی * قطعه * زبس که ریخت ازین بیش
خفچاقان * بهندوی کهرین چون پرند چین براق * عجب مدار که از روح نامیه پس ازین
بجای سبزه زکل بر دهد سر قپچاق ك خلق ع کسر لامله کهنه اولمش نسنه یه دیرلر وسکون
لامله عربیده یراتمق معناسنه در اما مخلوق معناسنه استعمالی شایعدر که ترکیده ایل
دیدکاری معنایه در اما لفظ ایله استعمال اولنور اما چغتایده ایل درت معنایه کلور میر علیشیر
* رباعی * خلق ایچره حق اولیاسنی ییل رحمت * اول خیلیدین اولدی ایل نا ئل رحمت *
ذکر ایلاب آلارنی ایله حاصل رحمت * کیم ذکرلاری ایلادی نازل رحمت ك خندق ع
معروف قلعه وحصار وباغ وبوستان اطرافنه قازدقلری خرقدر ك خورنق ع فتح واو
ونون وسکون راء مهمله ایله غرائب دهردن بر قصر عجیبدر که نعمان اکبر شاه بنا
ایتدرمشدر بر روایتده بهرام کور کوشکیدر اما اصحی نعمان شاه بنا سیدر که سنمار نام
بر استاد معمار یاپمشدر عجایب البلدانده مسطوردر که ظهر کوفه ده نعمان بن امرئ القیس
امریله سنمار بناینی اتمام ایدوب نعمان کلوب تماشا ایدوب غایت پسند وتحسین ایتدکدن
صکره سنماره سؤال ایدر که بو قصره انهدامه باعث اولور ضرر یری وارمی سنمار ده بلی
بر یرنده بر طاش قومشم اکر بر کمسنه انی قوپارسه فی الحال قصر منهدم اولور نعمان
دیدیکه اول محلی سندن غیری کمسنه بلورمی سنمار بندن غیری کمسنه بلمز دیدوکی کبی
نعمان شاه سنماری بالای قصردن زمینه آتوب هلاك ایلدی بو حکایه خلق میاننده مشهور
اولوب ضرب مثل اولدی جهانده یاوکا یاولق اولیدی نعمان سنماره ایدردی دیرلر شعرای
قدمادن بری بر قصر تعریفنده بیت نه قصر قصر خورنق نشان که بنیادش * نمیتوان که کند

کند صد هزار شه نعمان ك خوق ع فتح واو ایله آلتون وکمشدن یاپلمش حلقه هر نه ایچون
اولورسه ك مع الکاف * خارچنك ع دمورد کنی دیدکاری اوتدر خار ایله چنك لفظندن
مرکبدر ك خاشاك ع چوبجکزلر که طپراغه قارشمش اوله اصلی خاره ایدی خاردن امتیاز
ایچون آخرینه کاف لاحق اولوب هاء علامت الف ساکنه وراء مهمله شینه قلب اولندی
شاعر بیت کر بکندرم بخاطر پاك تو پاك نیست * خاشاك نیز بر دل دریا کند رکند * کاهی خس
ایله مرادف ایدوب خس وخاشاك دیرلر وکاهی خار ایله ده مترادف ایدوب استعمال ایدرلر
بیت ز خاشاك واز خار شاخ درخت * یکی آتشی بر فروزیده بخت ك خاشك ع فتح شین
معجمه ایله خاشاك مرقومدن اختصار اولنمشدر ك خاك ع معروف عناصر اربعه نك اسفلی در
عربیده کی تراب معناسنه چغتای لسانده توفراغ دیرلر میر علیشیر بیت بیز فنا توفراغی
بولدق دیر آرا ای اهل زهد * خانقه صحنیده اسیر بحث تقدم ایلانکیز ك خاك بنك ع ملعبهٔ
اطفالدن بر لعبدر بر زطپراق ایچنه هر بریدن برابر اقچه قارشدیروب قاج آدم ایسه او قدر
حصه ایدوب هر بری بر کومه یی آلوب هر کیمك حصه سنده نقدار اقچه بولنورسه آلور
شرفنامه ده حربیده وحیرانده ودوداله وکوهاموی دیدکاری او یوندر عربیده قیفال وزنی
اوزره فیال دیرلر ك خامسوك ع سکون میم وضم سین مهمله ایله بازاچ دیدکاری اتمك در
کاف عجمیله ده مرویدر ك خان خرك ع کاربانسرای کاهی یالکز خان دخی دیرلر کمال اسمعیل
بیت خان خرك شدست همه خانمان من * بر پیکد کر نشسته دروکاربان برف ك خایسك
کسر یای تحتانی وسکون سین مهمله وکاف موقوفله چکج معناسنه بیوك اولسون کوچك
اولسون عربیده مطرقه ومدقه دیدکاریدر منجیك بیت آنجا که پتك باید خایسك
بیهده است * کوز ست خواجه سنکین نغز آهنین سندان * پتك فتح باء فارسی وسکون تاء
مثناة ایله دموروجی چکجیدر وسندان زبان پهلویده اورسدر اما شرفنامه ده خایسك
پتك آهنکران وامثال آن وپتك خرد که چکش خوانند چکش دیدیکی بر طرفیله میخی محکم
ایدرلر وبر طرفیله میخی نعلدن وغیریدن قوپاررلر حکیم فردوسی بیت بپولاد خایسك
آهنکران * فروبرده مسمارهای کران ك خباك ع فتح باء موحده ایله وباء فارسیله ده
مرویدر بوغاز صقلوب طونلغه دیرلر استاد رودکی بیت باد وسه بوسه رها کن این دل
از کرم وخباك * تا بمنت احسان باشد احسن الله جزاك * فرهنك جهانکیریده اول درت دیوار
دیرلر که سقفی اولیه وچارپا حیوانی کیجه ایچنده یاتوردقلری سقفسز درت دیوار ده دیرلر
حکیم سوزنی بیت هزار تن را خر پیش برده ام بفراز * هزار کس را کوساله رانده ام بخباك
بو معنایه شمس فخری بیت بیشه را بر هزبر ساخت قفس * دشت را بر کوزن ساخت خباك
ك خبزدوك ع فتح باء موحده وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله شرفنامه ده ومجمع
الفرسده بر بوجکدر زبل حیوان ایچنده حاصل اولور آکا سرکین غلطان وسرکین کردان
وجلانك ودبالك وکشتك وکوی کردانك دخی دیرلر عربیده خنفسا دیدکاریدر وفرهنك
زفانکویاده یازر که بعض نسخه لرده خبزدوك هزارپایه معناسنه واقع اولمشدر وبعض نسخه لرده
کاف فارسیله مرویدر امیر خسرو بیت بوی کل ولاله خبزدوك را * در سرود مغز خلد دوك را

ق خبك خ خباك مرقوم معناسنه آندن اختصار اولنمق واردر بوغاز صقلق معناسنه كه
خبه وخفه دخی دیرلر شمس فخری بیت بعهد عدل تو زندان معذب خبه اند * خنك كسی كه
بود ایمن ازعذاب خبك * وجنك ومحاربه محلنده ایكی خصم بربرینك بوغازین طوتوب
صقمغه دیرلر خسروی بیت تا بیری بلهو باش ونشاط * تا نكیرد ابر تومرك خبك *
شرفنامه‌ده * افشردن كلو ونیز سیاهی روكه ازغم واندوه عارض شود كه اوراتاسه
وتفسه نیز كویند بعربی كلفه خوانند ق بخك خ فتح جیمله نقطه علت مثلا بخك سفیده
درچشم فلان افتاد دیرلر ونكته معناسنه‌ده كلور وكنه‌یه دخی بخك دینلدوكی منقولدر
كذا فی فرهنك جهانكیری ق خدك خ فتح دال مهمله ایله بمعنی پل یعنی كوپری حكیم زاری
قهستانی * قطعه * زاختف آنكه محلست در عرب مشهور * بدفتر مثلی دیده‌ام بكویم
چون * بدین مثال مراهم حكایتی بودست * ازین مثل خدكی ساختم برین جیحون ق خراك خ
فتح راء مهمله ایله بانك كلوی خفته یعنی اویومش كمسنه‌نك بوغازندن ظاهر اولان صدا
خربشك خ سكون راء مهمله وباء موحده‌نك فتحی وكسری ویا ضمیله مبدر اشعار اولنمشدر
لكن نعلبند معناسنه فرهنكلرده مسطوردر ق خرتك خ سكون راء مهمله وضم تاء مثناة
ایله برمهره در چشم زخم دفعی ایچون اطفال بویونلرینه اصارلر اول مهره اوچ لونله متلوندر
كذا فی فرهنك جهانكیری ق خرچنك خ سكون راء مهمله ونون وفتح جیم فارسیله ینكج كه
مریمه سرطان دیرلر شاعر دیمشدر بیت چو برزد سر چنك خرچنك مور * جهان كشت
روشن بسان بلور ق خرسلاك خ سكون راء وفتح سین مهملتین ایله خربنده معناسنه
حكیم سوزنی بیت آنچه بردی خرسلا كانی همی وارونیست * كر بكویم زود كیرد بر تن خود
تعریت * پور بهای جامی بیت خری خربطی خرسری خرسلاك * بدی بد دلی
بدتنی بدضمیر ق خرك خ فتح راء مهمله ایله طقوز معنایه كلور اول مخفف خاركدر كه خرمای
خشكه دیرلر بسحاق اطعمه بیت نخود وكشمش وپسته وخرك ومیده ببر * قصب والجیر
تروسرمش اسپید بیار * ثانی اول اغاجدر كه عود ورباب وتنبور وامثالی ساز قلری
آلتنه قورلر حكیم سوزنی بیت بچشم من خرخمخانه بهتر از خركیست * كه بر رباب نهند
ازپی سرود ونواز * وخواجه عمید لوبكی بیت كاسه رباب راچه نقص كركسلد بزخمه در
تار برپشمی درو یا بسر آیدش خرك * ثالث برتخته‌در كه مجرم وكنهكاری اوزرینه یاتوروب
دوكرلر كذا فی فرهنك جهانكیری اما شرفنامه‌ده فلقه دیدكاری ایپ چكمش اغاجدر كه
صوچلونك اياغنه چكیوب دكنك اورلر رابع اول اوچ اغاجدر كه اوچلرنده تكرلك اولور
هنوز یورین اطفال آكا یاپشوب یوریمك اوكرنور خامس اول سپایه دیرلركه نقاشلر
اوزرنده طوروب دیوار نقش ایدرلر وجامعده قندیل یاقنلر كذلك اوزرینه باصوب قندیل
یقرلر سادس فرهنك جهانكیریده پنبه دولابی كه برال ایله دوندیروب برال ایله دمورنك
اراسنه پنبه ویورتا كه چكیدندن آیریله سابع دوه‌جك دیدكاری بوجكدركه چكركه‌یه مشابهدر
واردر ثامن اول اغاجه دیرلركه اوزرینه اودون قویوب یاررلر تاسع شیراز مضافاتندن
صباخ وماسرم اعمالندن برقریه اسمیدر كه شیرازه سكز فرسخ یرده واقعدر مذكور معنالردن

معنالردن غیری خرلفظنك تصغیریدر ق خركوشك خ كاف اول عجمیله مصغر خركوشدر
ودخی برداروردر اسهالی قبض ایدر آكا خرغول دخی دیرلر كذا فی شرفنامه ق خرمك خ
سكون راء مهمله وفتح میمله برمهره‌در دفع چشم زخم ایچون اطفال بوینینه بغلرلر آكا خرنك
وخورمك دخی دیرلر واو معدوله ایله وضم خایله‌ده مرویدر منجیك بیت ترسم چشمت
رسد كه سخت خطیر ای * چونكه نبستمند خرمكت بكلو بر ق خروك خ ضم راء مهمله وواو
معروفله براوتدر عورتلك سودین زیاده ایدر آكا خرچكوك دخی دیرلر فرهنك زفانكویاده بمعنی
خنجك كه سیاه دانه در و خرك مرقوم معناسنه‌ده مرویدر بو معنایی موید میر خسرو
بیت زهره كشیده پیشش كار خود وخروك را * بكشاده ازبریشم بكذاشته از غنارا *
ق خره‌سنك خ ایكی معنایه در لفظ مركب اولور طاش یعنی معناسنه خره خشت كبی كه
خره یغن در ق خسك خ فتح سین مهمله ایله چوپ چكردیك اولور كاف تصغیر ایله امافرهنكلرده
دكنلواوت معناسنه در شیخ علی نقی بیت چه بد بختم كه وقت صبحكاهی باد نوروزی * بجای
برك كل خار وخسك در پستم ریزد * شیخ نظامی بیت نخفتی راخسك در بستریش بود *
مكس را در تو پیراهن درش بود * بعض فرهنكده اوچ كوشه او بردكندر دیو تصحیح اولنمشدر
استاد فرخی بیت كهی كیاهی پیش آمدی چونوك خسك * كهی زمینی پیش آمدی چو
روی نبر * ومجمع الفرسده اوچ كوشه سی سوری برنوع دمور دیرده دوشدكده ابتداء
برسوری اوجی یوقارو طوررقلعه محاصره‌لرنده یوزیش محلنده هجوم خصمه مانع اولمق
ایچون قلعه‌دن طشره كتورلر آكا صباالج دخی دیرلر قلعه جنكنده شیخ نظامی بیت خسك
بركندركاه كین ریختند * نقیبان خروشیدن انكیختند ق خشتوك خ سكون شین معجمه
وضم تایله حرامزاده معناسنه حذف تایله خشوك دخی دیرلر شاعر دیمشدر بیت ازبزركی كه
هستی ای خشتوك * چاكرت بركفت نهد قنوك ق خشوك خ ضم شین معجمه وواو
معروف ایله خشتوك مرقوم معناسنه شمس فخری بیت كر فلك نقص علم زاد چه سود *
از بلا به چه زاد غیر خشوك * بلا به زن فاحشه در بو معنایی موید استاد لطیفی بیت
هركه بداصل وباخشوك بود * فتنه زاید چو پابلوك بود ق خفك خ فتح فایله بوغازی
صقوب بوغمق آدمده وحیوانده استعمال اولنور خبه كردن وخفه كردن معناسنه‌در
ق خكشك خ ضم كاف اول وسكون شین معجمه ایله خاك خشك لفظندن اختصار اولنمشدر
برنوع برداقدر خام طپراقدن دوزوب منقش ایدرلر مذكور برداغی شهرخاننده قزلر یاپرلر شمس
فخری * قطعه * ای شاه شیر حمله زآهو بوداكر * باخلق توكسی كند اثبات بوی مشك * جایی كه
ذكر كوزه یاقوت زركنند * ابله بود كه شرح كند كوزه خكشك ق خلشك خ ضم لام
وسكون شین معجمه ایله برنوع منقش دستی در طپراقدن ایدوب ایچنه كیمی خرده اقچه وكیمی
نقل طولدیروب قزلرك جهازی اراسنده كوتوب داماداوینه كلدكده قیروب نثار ایدرلر ابو الخطیر
كركانی * قطعه * چون مرغ عفترنك كند جلوه این خلشك * واندر میانش باده رنكین
بیوی مشك * مازان خلشك رنكین وین لعبت بدیع * باده خوردیم تو بكون دریم خشك *
ق خلیك خ كسر لام وسكون یای تحتانیله طوبقار دیدكاری قوشدر ابو المعانی * قطعه *

خوش نظم پاککی شود آن شعر ترهات * چون میشود سلیس سخن که شود رکیك *
از دست زن هنرکی آید برو زجنك * هرکز نمیکند عمل باز راخلیك ل خنجك ح سکون
نون وفتح جیم فارسیله اوج کوشه‌لو بودکندر یره دوشدکده بر طرفی یوقارو طورر خسك
دخی دیرلر ابو المؤید بیت نباشد پس عجب از تخم ارعواد * شود در دست من مانند خنجك
فرهنك جهانکیرده بمعنی خار وخسك هندو شاه بیت بیستان بعد ازین برعکس بهمن
کل سوری برون آید ز خنجك * لغت مزبور کسر خا وضم خا ایله در آخر معنالره مرقومدر
محللرنده ذکر اولنور ان شاء الله تعالی ضمه روایت اولنان معناسنه مؤید الفضلاده فتحه
ایله مسطوردر ل خواب سبك ح یعنی امزغنق کذا فی شرفنامه ل خورمك ح واو معدله
ایله یعنی خرمك مرقوم ل خوزدوك ح فتح واو وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله یعنی
خبزدوك مرقوم که خروك دخی دیرلر ل مع الکاف الفارسی * خاجسوك ح سکون جیم
وضم سین مهمله ایله اوت بجه‌جك اوراق که خاجوك دخی دیرلر بعض نسخه‌ده جیم مقدم
وخا مؤخر واقع اولمشدر ابو المعانی بیت سبزه زار باغ عیش عید من * شد هلال عید
عشرت خاجسوك ل خاجوك ح حذف سین مهمله ایله خاجسوك مرقوم معناسنه وله
ایضا بیت سبزهٔ کشتر از عشرت را * شد انکشت بخت من خاجوك ل خایك ح فتح
یای تحتانیله چکرکه معناسنه که عربیده جراد دیرلر کذا فی نعمة الله ل خبك ح فتح با م
فارسیله شرفنامه‌ده بان بزرککه اکثر عیدلرده بشوررلر حکیم سوزنی * قطعه آدمیادست
زدنیا بدار * چون بنشسته در آباتو چك * ورنه خود این دنیا دارد ترا * بر سرره چون
چکاراخبك * عیدلو یکی بیت از جکر تنور مشرق امر تومی بر آورد * قرصهٔ زر مغربی
از پس سیکون خبك ل خبوك ح ضم با موحده ایله محکم واستوار معناسنه کذا فی مؤید
الفضلا بو معنایه ابو المعانی بیت بنای خانهٔ ارکان عدلش * خبوك و محکم است چون خانهٔ
دین ل خدنك ح فتح دال مهمله وسکون نونله اصلنده قاین اغاجنك آدیدر که آندن اوق
ایدرلر مزبور اغاجك اسمی اولدوغنه بو بیتلرده دلالت وار در شیخ نظامی بیت در کنار آنچنان
کشیدش تنك * که طبرخون شدش نهال خدنك * بو قولی مؤید حکیم اسدی * مثنوی *
همه سینهٔ کوه وبید خدنك * یکی بیشه کردش ز ریك وزنك * درختش طبر خون
ویش خدنك * کیا سنبل وسیب وسنباره سنك * مزبور اغاجدن دوزیلن اوقه تیر
خدنك دیرلر میر خسرو بیت بر آوردن تیرهای خدنك * کرفته کمان ونبردی بجنك * کثرت
استعمال ایله تیری حذف اولنوب یالکز خدنك اوقه علم اولمشدر حضرت مولانا قدس سره
بیت جمله ادراکات برخرهای لنك * او سوار باد پران چون خدنك * کمال اسمعیل بیت بسوی
مردمك چشم دشمنت ترمك * پیامهای درشت آوردز بان خدنك * ودخی مذکور اغاجدن
ایرقلناغن ایدوب تربن خدنك دیرلر کاهی بونك دخی مضافنی حذف ایدوب یالکز خدنك
دیرلر تکم بو بیتده وارد اولمشدر بیت لاله را در قبا کشیدی تنك * سرور اخانه ساختی
ز خدنك * نعمة الله نسخه سنده کرپی اوقنه وینکجه ده خدنك دیرلر دیو روایت
ایلمش کرپی اوقنه استعمال طریقیله دینلدوکی جایزدر اما ینکجه خدنك تعبیرینك

تعبیرینك مناسبتی بعید کورینور ل خدوك ح ضم دال مهمله وسکون واو ایله قوجنقدر
ترکیبی ضم ها ایله هدوك وبردی دیرلر استاد عنصری بیت هرکه بردرکه ملوك بود * از چنین
کار با خدوك بود ل خرایك ح فتح راء مهمله ویای تحتانی ایله نسخهٔ حلیمیده سورلمامش
بوزیر اما نعمة الله نطس اولمش تارلا معناسنه دردیمش ل خرچکوك ح فتح جیم
فارسی وضم کاف اول عربی ایله براوتدر سودی آزاولان عورتك سودینی زیاده ایدر آکا خروك
دخی دیرلر کذا فی شرفنامه وفرهنك جهانکیرده * خرچکوك خبازی باشد کوچك نیك
خوشبو شود واز اد ستنبویه نیز خوانند مسطوردر ل خرچلوك ح خرچکوك مرقوم
معناسنه درکه بعض نسخه‌ده کاف یرینه لامله واقع اولمشدر ل خرچیك ح کسر جیم فارسی
وسکون یای تحتانیله صحرای واسع یعنی بول اووه قرالاوی بیت ای برهمه فحچکان
کیتی سرجیك * کون تو فراختر ز سیصد خرچیك ل خرسك ح فتح سین مهمله ایله
بر نوع اویوندر تازه یکتلر او ینارلر اکیلوب باشنی یرینك قوجاغنه قورسایرلری چوره سندن
جست چابك آکا ذکر لر اول ایسه انلری ایاغیله اوروب دکرسه کوزدیجی آنی قالدیروب
یرینه دکدوکی آدمی یاتور رانا طولی دیارنده بواویونه اوزون اشك دیرلر هکذا نقله الحلبی
ل خرسنك ح خر ایله سنکدن مرکب لفظدر مجمع الفرسده بمعنی سنك آسیا وسنك
بزرککه بی فائده یول اوزرنده وتارلالرده طورر شیخ اوحدی بیت تا دلت راز غیر اورنکیست
پیش راحت زشرك خرسنکست * فرهنك جهانکیرده سنك ناهموار ونا تراش معناسنه
شیخ نظامی بیت بخ سنك غضبان خرابش کنید * بسیلان خون غرق آبش کنید *
مولانا محمود ابن یمین بیت هر رهی کان کرفتم اندر پیش * کشت خرسنك وسنك راهم شد
بعض نسخه‌ده ایشه یرامز چاقل طاشی معناسنه مرویدر واستعاره طریقیله عاشق
ومعشوق میاننده مانع وصلت اولان نادان اشکه دیرلر ابو المعانی بیت مانع وصلت یارم
شده آن زشت لقا * در میان من وجانان شده خرسنك بلا ل خزوك ح ضم زاء معجمه ایله
وواو معرفله مزبله بوجکی که سرکین کردان دخی دیرلر عربیده جعل دیدکلریدر ل خسوك ح
ضم سین مهمله ایله چرکین معناسنه ابو المعانی بیت آنقدر داد خدا حسن جمال * که شده
روی عدو زشت وخسوك ل خشك ح فتح شین معجمه ایله بهانه ایتمکه دیرلر وله ایضا بیت
باغیر میر ود تماشای راغ وباغ * یکدم برم ز آمدنش صد خشك کند * ودخی کوزه دوشن
چوبه دیرلر ل خشنك ح مجمع الفرسده سکون شین معجمه وفتح نونله اول داغه دیرلرکه
باشده وشقیقه لرده یاقرلر ودخی کحل وکحلی معناسنه کاور حکیم سوزنی فتح شین وسکون
نونله نظمه کتورمش بیت شد میرر ودنیل وچو در آب غرق شد * خاشاك وار بر سر
آب آمد آن خشنك ل خلنك ح فتح لام وسکون نونله یعنی دورنك که خلنج دخی دیرلر
استاد منوچهری * قطعه * تا برآمد لخت لخت از کوه میغ وماغ کون * آسمان آس
رنك از رنك اوکرددخلنك * باد عمرت بیکران وباد عزت بیزوال * باد سعدت بی نحوست
باد شهدت بی شرنك ل خوك ح فتح واو ایله خدمتکار معناسنه ابو المعانی بیت رشك آورد
بخدمت او انس وهر ملك * زانرو رساند سر بفلك هر خوك از و ل مع اللام * خاجول ح

ضم جیمله اوراق که آنکه غله بجرلر آکا خاچوك وخاجسوك وخاشوش دخی دیرلر خال ‌ع
اون ایکی معنایه کلور اول بك که عربیده شامه دیرلر شعرا محبوبلرك عذار وکردننده
اولان خاللرینی استعارات وتشبیهات ایله مدح و وصف ایلمشلر در هر نقدر سیاه اولسه وایری
اولسه مقبولدر طالب آملی * رباعی * مژکان نبود بکرد چشم من زار * حسرت بوده
نظاره ام ریخته خار * در دیده سیاهیم نه از مردمکست * جذب نکهم ربوده خال از رخ یار *
بو مضمونه قریب میر نظمی بیت آن خال سیه عنبر آکین * از مردم دیده بود رنکین *
چغتای لساننده کسر میمله مینك دیرلر لطفی اشعارنده بیت مینکی حسن تیدا لطفی اکر
اولسا غمزه بیرلا * بیری داغ عشق تا بغای یوراکینه ایا قسا یاریب * ثانی بمعنی جفت
ثالث برقوشه دیرلرکه قرغه قدر اولور اتی قازاتی طعمنه بکزر رابع سنجق خامس تیر
سادس حصاه سابع ابر بارنده معنالرینه ثامن شرفنامه ده نشان روی تاسع شتر بزرك
عاشر بردیمانی نك برنوعنه دیرلر حادی عشر بمعنی اثر وخبر ثانی عشر خراشش علم که هند
پادشاهلرینه ویرلر وشعرا استعاره طریقیله انکورك چشمه نسبت ایلمشلر در نتکم شمس
الدین میدانی بیت انکورك چشم ماست خالبت باد * کز عین سواد مردم دیده فتاد *
وعربیده وادر ماده ره خال دیرلرکه ترکیده دایی دیدکلریدر ‌ع خامل ‌ع بوزن عامل بی نام
وبی نشان معناسنه ابو المعانی * مسمط * در عهد شاه عادل باذوق بوده هردل * کذشته
است ازازل ظالم شدست خامل ‌ع خاول ‌ع ضم واو ایله دموردن اولان پاس که ژنك ودمورچه
دخی دیرلر مولانا محمود ابن یمین بیت از آرزوی قدچو سروت براستی * بر من زمانه
تنکتر از چشم خاولست ‌ع خبکال ‌ع سکون باء موحده وفتح کاف فارسیله نشانه سوراخ
کذا فی فرهنك حسین وفائی استاد عنصری بیت چنان یلان زره پوش وشاه ترکانش
بتیروزوبین بر یل ساخته خبکال ‌ع ختل ‌ع سکون تاء مثناة ایله ترکستانده بر ولایت
اسمیدر اندن بی نظیر آتلر حاصل اولور اسب ختلی مشهوردر وختلانی دخی دیرلر کذا فی
مجمع الفرس ‌ع خچکول ‌ع سکون جیم فارسی وضم کافله دانجی معناسنه که کاسهٔ خچکول
دیرلر که کاسهٔ کدا دیمك اولور آکا چکچول وکشکول دخی دیرلر حکیم انوری * قطعه * بروزکار
ملکشه عراقی خچکول * مکر بیارکهش رفت از قضا یکبار * سؤال کرد که امسال عزم
حج دارم * مرا اکر بدهد پادشاه صد دینار * چو حلقهٔ در کعبه بکیرم از ره صدق * برای
دولت وعمرش دعا کنم بسیار * سیف اسفرنکی بیت کعبه روان صفا پلاس بسازند *
اشتر خچکول راز جامهٔ احرام ‌ع خرچال ‌ع فتح جیم فارسیله کوچکه قرغه وطوی دیدکاری
قوشه دمرویدر شمس فخری بیت با نتقام کند هر زمان عقاب عقاب * بعهد معدلت
او کبوتر وخرچال ‌ع خردل ‌ع معروف عربیدر فارسیده دخی مستعملدر تخم سپید دخی
دیرلر غایت خرده اولور ابو المعانی در تعریف بخیل بیت اکر کسی بشود ضامن بهشت اورا
نمیدهد بکفش هیچ دانهٔ خردل ‌ع خرطال ‌ع سکون را وفتح طاء مهملتین ایله برنوع طغرجق
کبی صغر دریسندن ایدرلر واکچنه زر وسیم قورلر استاد عنصری بیت دو بدره زر بکرفتم بفتح
تاراتین * بفتح رومیه صد بدره کیرم وخرطال ‌ع خرغول ‌ع سکون راء مهمله وضم غین معجمه

معجمه ایله نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی خرکوشك مرقوم اما صیدنه ابی زیجانده یدرقطوناد رغول
فرس قدیمده کوش معناسنه در اول اشك قولاغنه مشابه اولدوغندن خرغول تسمیه ایتمشلردر
واسبغول معناسنه ده مرویدر ‌ع خشماغیل ‌ع سکون شین وفتح میم وکسر غین معجمتین
ایله وقت غضبده کوز اوجیله باقمغه دیرلر ‌ع خصل ‌ع سکون صاد مهمله ایله بوزن وصل
ایکی معنایه کلور اول عهد وپیمان معناسنه ثانی رهن وشرط ایله اوق وقمار اوینامق معناسنه
حکیم انوری بیت دست در خصل میکنی هشدار * مهره در ششدر و حریف وغاست *
‌ع خلخال ‌ع ایکی معنایه کلور اول معروف نسنه در التوندن وکمشدن ایدوب زنان
ایاقلرینه طقارلر وبعض چارپا حیوانه ده ایدرلر ابو المعانی بیت شهی که چرخ در پای
براقش * کند از ماه نو سیمین خلخال * آکا پای برنجن دخی دیرلر حضرت مولانا قدس سره
بیت چون تو پای لنك داری کوپراز خلخال باش * کوش کر راسود نبود صد هزاران
کوشوار * ثانی مابین کیلان وقزوینده برشهر معظم آدیدرکه خلخال زود دخی دیرلر ‌ع خل ‌ع
بمعنی آمدن ودخی آمدن لفظندن صیغهٔ امر اولور بیا معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت
اکرچه غرقهٔ از جهل خود نمید مباش * بعلم کوش وازین غرق جهل بیرون خل * یعنی
بیرون آی وعربیده لام مشدده ایله سرکه معناسنه در * کما قال رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم خیر الادام الخل * کذا فی فرهنك جهانکیری ‌ع خنجیل ‌ع سکون نون ویای
تحتانی وکسر جیمله صانجق که بادیج دیرلر اصفهانیلر لغتیدر کذا فی مجمع الفرس ‌ع خنکل ‌ع
سکون نون وفتح کاف فارسیله اسلحه دن برنوعدرکه جوشق دخی دیرلر کذا فی فرهنك
جهانکیری ‌ع خوال ‌ع واو معدوله ایله لغت محمودیده طعام معناسنه در وفرهنك جهانکیریده
دوده که چامدن وبزیاغندن وکونلكدن آلوب مرکب ایدر ابو المعانی بیت سیاه بختی
من کاتبان بهر نوشت * زدود آه دروغم کرفته اند خوال ‌ع خواهران سهیل ‌ع واو معدوله ایله
ایکی یلدزدر عربیده اخت سهیل ودخی شعربان دیرلر ‌ع خول ‌ع فتح واو ایله بوزن بدل
برقوشدر چله بکزر اما آندن کوچکدر وعربیده خدمتکار معناسنه در وسکون واو ایله
بوزن هول ینه عربیده ایکی معنایه در اول بمعنی نکاه داشتن ثانی نیك رعایت کردن ‌ع خیال ‌ع
معروف یعنی اول صورت وشکلدرکه بغیر مشاهده باطنده هیأت وشخصیتی تصور ایده
حواس باطنه دن قوت متخیله دیدکاری محلده اولور ویای تحتانی مشدده ایله عربیده سوار
معناسنه کلورکه آتلو دیمك اولور ابو المعانی ایکی معنایه بیت خیال کردن او جان خصم
مبارزد * نمیتوان که ایستد چو آید او بخیال ‌ع خیل ‌ع عسکر وحشم وتوابع وجمعیت وخدمتکار
معنالرینه کال خجند بیت در سایهٔ سلاطین باشد کمال میکن * کر بشمرند اورا از خیل
بندکانت * وعربیده آته دیرلر آیغر اولسون قصراق اولسون ‌ع مع المیم * خاتم ‌ع فتح تاء
مثناة ایله لغت مشترکه در مهر یوزك معناسنه خواجه حافظ بیت کرچه شیرین دهنان
پادشهانند ولی * آن سلیمان زمانست که خاتم با اوست * وکسر تا ایله آخر ایدیجی حضرت
سرور کائناته خاتم دینلدوکی نبوتی آخر ایتدوکیچوندر صلی الله تعالی علیه وسلم ‌ع خاتم جم ‌ع
یعنی مهر حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام جم اکرچه پادشاه دیمکدر لکن خاتم

ایله ویاخود باد ایله ویا آصف ایله استعمال اولندقده مراد حضرت سلیمان اولور وآینه
وحکمت وحکما وامثالی نسنه‌لر ایله ذکر اولندقده مراد اسکندر اولور وجام وباده وساغر
وامثالی نسنه‌لر ایله یاد اولندقده مراد جمشید اولور ﴿ خالم ﴾ ضم لام ایله بمعنی ماریعنی ییلان که
عربیده حیه دیرلر محمود ابن یمین * قطعه * همیشه تا براهل خرد محال نماید * که خارپشت
بود درکه مساس چو خالم * بسان خالم و برشکل خارپشت حسود ت * کشیده پوست
زتن پا وسر درون شکم ﴿ خام ﴾ بدی معنایه کلور اول ضد پخته در طعامده واتمکده
ومیوه‌لرده استعمال اولنور که ناپخته دیمك اولور وشرفنامه‌ده بی تجربه وناصادق آدمه‌ده
دیرلر نتکم بو مشهور بیتده وارد اولمشدر بیت صوفی نشود صافی تا درنکشد جامی *
بسیار سفر باید تا پخته شود خامی * ابو المعانی بیت تا چند مرا تجربه باجور وستم * درعشق
تو پخته شدم خام نیم * ثانی شرابك برآدیده خامدر نتکم شروانی بیت یکی لعل
خسرو فشاند بجام * یکی در سفال افکند درد خام * وشراب پخته مراد اولندقده خام
دیرلر ایکی معنایه خواجه سلمان بیت پخته شد هرکه بجام خم خمار رسید * تو بدین آتش
اکر در رسی نی باشی خام * ثالث دباغت اولنمامش دری‌یه دیرلر سیف اسفرنکی بیت چو
زکیمخت زمین ادهم شب جست برون * اسد از خام خود افکند بروزین پلنك * حکیم اسدی
بیت پی پیل بخسته در دام او * سواران خبه در خم خام او * بوندر قصار لنمامش بزه خام
دیدکاری رابع کمند دخی دیرلر شمس فخری بیت باش با دولت جهانکیرش * افکند بر حصار
کردون خام * حکیم اسدی بیت که این جست کین و که آن جست نام * که این تیغ بر کف
که آن خم خام * خامس سازقلی ایندکاری ابریشمه دیرلر مهستی * رباعی * شاهان
چو بر زبزم ساغر کیرند * برباد سماع چنك وچاکر کیرند * دست چومنی که پای بند طرب ست
در خام نکیرند که در زر کیرند * سادس ابریشمدن ایندکاری دام مرغانه دیرلر استاد
عنصری بیت کاه درهم شود چو بافته دام * که کیر د کره چو تافته نام * سابع قلمه‌ده
دیرلر اکرچه قلم خامه‌در اندن مختصر اولمق واردر ویباض قلمه دینلدوکی ده مرویدر مولانا
امامی هروی * قطعه * ای خداوندی که جام وخام تا از دست تو * سر برآوردند چون
خورشید ونیراند رجهان * باد جامت ریخت برخاك مذلت آب بحر * بهر خامت داد برباد
سخاوت خاك کان ﴿ خرام ﴾ بو زن مرام بمعنی بشارت حکیم اسدی بیت سپهدار ازان
کفتها کشت رام * که پیغام بد یا نوید خرام ﴿ خرم ﴾ بو زن نرم ناقص ایلك وقطع ایلك
ویولدن دونمك معنالرینه ﴿ خشرم ﴾ شین معجمه ایله در اما حرکتی اشعار اولنمامشدر
انجق کلیچ معناسنه نعمة الله روایتیدر ﴿ خشم ﴾ چشم وپشم وزنی اوزره غضب وتهور
معناسنه‌در مشهوردر کسر خا ایله‌در ﴿ خم ﴾ بو زن دم ایدی معنایه کلور اول اکری که منحنی
شکل اوله شمس فخری بیت خم کردون ز طاق حشمت او * یافت چون قامت حسودش
خم * ثانی بمعنی صف حکیم فردوسی بیت هزاران بود اندرون طاق خم * هزاران نکار
اندرون پیش وکم * ثالث بمعنی تابخانه استاد عنصری بیت سپه پهلوان بود باشاه جم
بخم اندرون شاد وخرم بهم * رابع طاق ایوان وکمر وعمارت معناسنه حکیم انوری بیت

بیت خاکی مطربان صدای خمست * هم دران پرده هم دران آهنك * خامس پیچ وتاب کمند
حکیم اسدی بیت پی پیل بخسته در دام او * سواران خبه در خم خام او * سادس حقیقت
معنی بو کلمه درکه خمیدن لفظندن اسم فاعل اولور بلی بو کلمش منحنی اولان آدمه خمیده قامت
دیرلر خمیده اسم مفعولدر بو معنایه خم کشته دخی دیرلر مولانا جامی * مسمط * از پس فغان
وشیونم جنکیست خم کشته تنم * اشك آمده تا دامنم از هر مژه چون تارها * سابع فرهنك
جهانکیریده بمعنی کریز یعنی قاچمق که بسخم دخی دیرلر بو معنی اصطلاحیدر حکیم سنایی بیت
چون عشق بدست آمد تن کور کن وخوش زی * چون عقل بیامد آبی کور کن وخم زن
حکیم سوزنی بیت آن دادکستری که ز تأثیر عدل او * باز وعقاب خم زند از کبك
واز خراب ﴿ خم اندرخم ﴾ بو کلم بو کلم دیمکدر مولانا هاتفی بیت کمند خم اندر خمش شیر بند
کلو کیر شیران شمشیر بند * اکثر زلف محبوبان وصفنده استعمال اولنور میر نظمی بیت
خم اندر خم زلف مشکین او * شده دام مرغ دلم چین او ﴿ خم بخم ﴾ دخی بو معنایه‌در
﴿ خوارزم ﴾ واو معدوله وفتح راء مهمله وسکون زاء معجمه ومیم موقوفه ایله بر مشهور
ولایت وبر عظیم شهر اسمیدر ﴿ خوان کرم ﴾ بمعنی خوان یغما کامر فی اول الباب ﴿ خوزم ﴾
واو معدوله وفتح زاء معجمه ایله نجار معناسنه‌در کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ مع النون ﴾
﴿ خاخیدن ﴾ کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانیه ایله بصمق معناسنه‌در ﴿ خارکن ﴾
سکون راء مهمله وفتح کافله اول قازمه که آنکله دکن قوپاردرلر وچالی وچرپی صاتیجی
معناسنه لفظ مرکبدرکه خار دکندر وکن کندیدن لفظندن اسم فاعل اولور وصیغهٔ امر
دخی اولور وبو معناسی دخی بر نوا اسمیدر نتکم ظهیر فاریابی بیت سرو دخارکن از عندلیب
نیست عجب * که مدتی سرکارش نبوده جز با خار * فرهنك جهانکیریده دکنله طولو
پوته معناسنه حکیم سنایی بیت خارکن کرچه دست بالا کرد * سر او را سپهر بالا کرد *
﴿ خارون ﴾ ضم راء مهمله ایله بمعنی خارین ﴿ خاریدن ﴾ مصدردر قاشیمق معناسنه وکیجیك
علتی ایکی یا ایله خاریدن دخی دیرلر ﴿ خارین ﴾ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانیه ایله
سرکش معناسنه‌در وقاشیمق نسخه‌یه دیرلر ﴿ خازغان ﴾ زاء معجمه ایله بو زن ومعنی قازغان
کذا فی نسخهٔ نعمة الله ﴿ خاستن ﴾ سکون سین مهمله ایله قالقمق یعنی اوتوردقن قالقن
آدمه ویا توردکن طوردن حیوانه برخاست دیرلر میرزا قلی بیك بیت از بزم تا ز آمدن من برون
شود * برخاست کرم دادن جارا بهانه ساخت ﴿ خاقان ﴾ اکرچه توران زمین
پادشاهلرینك لقبی در نتکم ایران زمین پادشاهلرینه کی وعجم پادشاهلرینه کسری وچین
پادشاهلرینه فغفور وهند پادشاهلرینه رای وتاتار پادشاهلرینه خان وروم پادشاهلرینه
قیصر وحبش پادشاهلرینه نجاشی ویمن پادشاهلرینه تبع ضم تا وفتح باء مشدده ایله ومصر
پادشاهلرینه قدیمدن فرعون دیرلر کرجمعنه فراعنهٔ مصر دیرلر ایدی کذا فی کتاب مفتاح
اللغه اما خاقان کثرت استعمال ایله مطلق پادشاه دیمك اولدی ﴿ خاکدان ﴾ خاك ایله
داندن مرکبدرکه دان اسم جامددر ظرف مکان معناسنه جامه‌دان وخامه‌دان کبی مراد
طپراقلی یروچوپلك دیمکدر واصطلاحا دنیایه‌ده خاکدان دیرلر کمال اسمعیل بیت صورت

آدم بلطف صنع خود بنگاشته * بعض بقهر اهبطو در خاکدان انداخته ک خاکیان ب لفظ
مرکبدر که بر جزؤی خاکدر و بر جزؤی یای نسبتدر طپراغه منسوب دیمك اولور و بر جزؤی ده
الف و نوندر که ادات جمعدر معنای ترکیب آدمیان اولور و بو معناسیله خواران یعنی ذلیللر
و بی حرمتان یعنی حرمتسزلر دیمك اولور بو معنایه ابو المعانی در نعت شریف بیت اگر
ز تو مددی خواستم روا میدار * ز آستان تو داد ند خاکیان عزت ک خال نان ب اضافتله یعنی
کسر لام و فتح نونله چورك اوتی که اتمك اوزرینه قورلر کذا فی شرفنامه ک خالیدون ب
کسر لام و سکون یای تحتانیله زرده چوب دیدکاری صاری اغاجدر که زرده چاوو زرده
چوبه دخی دیرلر کذا فی المجمع ک خاماروان ب فتح راء مهمله ایله بید مصری که خامالیون
و خامان دخی دیرلر کذا فی المحمودی ک خامالیون ب فتح میم و کسر لام ایله بمعنی بید مصری
ک خامان ب کذلك بید مصری در ک خامدان ب خامه ایله داندن مرکبدر قلمدان معناسنه
ترکیب اولندقده هاء علامتی حذف اولنور قاعدهٔ کتابت اوزره ک خاموش کردن ب اپسم
ایتمك معناسنه مصدردر ک خاموشیدن ب اپسم اولمق معناسنه بو دخی مصدردر *
ک خان ب یدی معنایه کلور اول شاه معناسنه که تاتارخان کبی عموما ثانی ترکستان
پادشاهلرینه دیرلر خاقاندن اختصار اولنمش اولور روم پادشاهلرینه قیصر دیدکاری کبی
خصوصا حکیم انوری بیت آن خواجه که پس دیرینه تدبیر صوابش * در بندگی شاه کشد
قیصر و خان را * و خواجه سلمان بیت جمشید زمان شیخ حسن آنکه تفاخر * باشد بغلامی
درش قیصر و خان را * ثالث بمعنی خانه یعنی او بیت معناسنه شاعر بیت آنرا که بکور خفت
باید بی جفت * با جفت بخان خویش نتواند خفت * رابع مطلق منزلدر حکیم سنایی
بیت دشت و کهسار گیر همچو خروش * خانه و خان بمان بگربه و موش * خامس
کاروانسرایه دیرلر یولجی آنده اجرتسز قونوب کوچر و اجرتلی اولان معروف خاندر قوامی
گنجه بیت دل پر معرفت باید که در جان باشدش ایمان * کسی را پاسبان باید که در خان
باشدش کالا * سادس بمعنی خانمان که ترکیبی اوبرق دیرلر خواجه حافظ بیت بیا که ترك
فلك خان روزه غارت کرد * هلال عید بدور قدح اشارت کرد * دیوان حافظ یازنلر بو خانی
واو معدوله ایله سفره معناسنه اولان خوان کبی یازرلر غلط ایدرلر سابع زنبور عسلك شاهنه
دخی خان دیرلر حکیم خاقانی بیت بر آرم زین دل چون خان زنبور * چو زنبوران خاك
آلوده غوغا ک خان خانان ب یعنی وزیر اعظم خان بونده وزیر و حاکم معناسنه اولمق اقتضا
ایدر خواجه حسین ثنائی * قطعه * خان خانان که خاك درگه او * دیدهٔ آفتاب را بصر ست
قبله * عبد الرحیم که خاك درگه او * در حریم حرم کعبه درست ک خاندان ب فتح نون و دال
مهمله ایله حرمدن کنایه در آنده اهل بیت ساکن اولور خاندان رسول و خاندان نبوت
دیرلر صلی الله علیه و سلم نتکم شیخ سعدی * قطعه * با بدان یار گشت همسر لوط *
خاندان نبوتش گم شد * سگ اصحاب کهف روزی چند * پی مردم گرفت و آدم شد *
ک خانمان ب کمال پاشازاده مرحوم بو اسمك تحقیقنده دیر که خان ایله ماندن مرکب لفظدر
ماندن مانستن لفظندن اسم فاعلدر بکزیجی معناسنه که منزله بکزیجی دیمك اولور بو اسمك

بو اسمك اصلنده موضوع له اولدوغی معنی یوزك و اکراد و عربانك سیاه اولری ایدی
بعده کثرت استعمالدن اوبرق معناسنه اولدی انتهی کلامه بو معنایه خواجه حسین
ثنائی * مصرع * بسوزد بیك خنده ات خانمان * چغتای لسانده الاخان الامان دیرلر
میر علیشیر بیت خانماندین ایریب قیلغان زمان توفراققا حبس * قیلما الطفونك مین
الاخان الامان دین جدا ک خانه فروشان ب یعنی پاکبازان و مجردان و خراباتیان
و گدایان و بونلرك امثالنه دیرلر کذا فی شرفنامه ک خانه کن ب فتح نون و کافله مدبر و بدبخت
و ناخلف کمسنه باباسی یرین طوتمیوب فسق و فسادی سببی ایله دربدر اوله ایضا منها
ک خاوران ب خراسانده بر ولایت اسمیدر که حکیم اوحد الدین انوری اول ولایتدندر
بسطامه قریبدر نتکم کندوسی دیمشدر بیت شاد باش ای آب و خاك خاوران کز روی
لطف * همچو آب بحر و خاك کان گهر می پروری * خواجه سلمان انورینك مرقوم بیتنه
جواب ویروب دیر که بیت دی ز دشت خاوران چون ذرهٔ مجهول آمده * کشته امروز اندران
چون آفتاب خاوری * و جانب شرقه ده خاوران دیرلر خواجه سلمان بیت ذرهٔ کز عراق
برخیزد * رشك خورشید خاوران گردد ک خاییدن ب مصدردر چینمك معناسنه شاعر
دیمشدر بیت چو دندان ز خاییدنش عاجز ست * وجود از گواریدنش عاجز ست *
ک خباییدن ب فتح باء موحده و کسر یای تحتانی اول و سکون ثانیله چینمك معناسنه در
مضارعی خباید کلور شمس فخری بیت ازان کر دست محنت تیز دندان * که خلق دشمنت را
خباید ک خبه کردن ب فتح باء موحده ایله بوغمق اختناق معناسنه فایله خفه کردن
دخی دیرلر ک خبیدن ب کسر باء موحده و سکون یای تحتانی ایله ایاغله باصمق معناسنه
مصدردر ک ختلان ب سکون تاء مثناة و فتح لام ایله بدخشان مضافاتندن بر ولایت اسمیدر حکیم
انوری بیت مبشر آمد و اخبار فتح ختلان کرد * نشاط باده کن ای خسرو خراسان شاد
ولایتمز بوره کولاب دخی دیرلر اول ولایتده بی نظیر آتلر حاصل اولور نتکم شیخ نظامی
بیت سکندر بران اسب ختلی نشست * که چون گرد بنشست و چون برق خست *
و حکیم خاقانی بیت چو بر خنگ ختلی خرامد بمیدان * امیر آخورش میر ختلان
نماید ک ختنه کردن ب سکون تاء مثناة و فتح نونله سنت ایلمك معناسنه بونك اصلی
عربیدر که کسر خا ایله ختان دیرلر تعجیم ایدوب تصرف ایتمشلردر ک خراتکین ب فتح
راء مهمله و تاء مثناة و کسر کاف عجمی و سکون یای تحتانیله بر نوع سلاحدر اکا خر پشته
دخی دیرلر ک خراطین ب فتح راء و کسر طاء مهمله ایله صوغلجان که کرم سرخ و کرم دران
دخی دیرلر بو اسم تراکیب فارسیه کبی که خرانجا ستدر طین بالچقدر صوغلجان بالچقدن
عفونت سببیله حاصل اولدوغندن تسمیه ایتمشلر حکیم شفائی خلیل نام بر کمسنه هجونده
* قطعه * خلیل منجم که از طب نداند * سفوف ازایارج شراب از معاجین * ندانسته
از کندنا دارچینی * سقنقور نشناخته از خراطین * بدو گفتم از طب چه ها خوانده گفت *
گلستان و بستان و فرهاد و شیرین * چو تاریخ خان بود پرسیدم از وی * که گیلان بنا کرده
چست چندین * بگفت آن بنا را علیشیر کرده * بهندوستان در حوالی قزوین *

بکفتم که رستم بود داستان او * فرامرز و کودرز و بهرام چوبین * بکفت این کیا هان که
پرسیدی از من * بود در بدخشان بحمام سرچین خراهن برنوع علفدر زبان هندیده
اوهاله دیرلر خراهین کسرها ایله صوغلجان در فرهنك جهانکیریده یا پلقدن و صمان
چوپندن متکون اولور عربیده خراطین وهندی لسانده کیجوه دیرلر خربان
اشکیجیدر شتربان کبی خرایله باندن مرکبدر اشك کوزدیجی دیمك اولور خرچیدن
سکون راء مهمله وکسر جیم فارسیله کوز یاشرمغه دیرلر میرنظمی بیت براهش سراپا
تنش دیده شد * ولی از غمش دیده خرچیده شد خرزان سکون راء مهمله وفتح
زاء معجمه ایله نوروز کونی که اعجام سرسال اعتبار ایدرلر خرزدان فتح راء مهمله
وسکون زاء معجمه ایله توران مبارزلرندن بر مبارز آدیدر بعض فرهنکارده کسر رایله
مرویدر خرزین سکون راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله اوچ معنایه در اول برنوع
سپادرکه ایری آتدن آلدقده اوزرینه قورلر حکیم انوری بیت از پی احیای دین چوابر
بهاری * بر سر خرزین ندیده خنك توزین را * اما فرهنك جهانکیریده اول اوزون
اغاجدرکه ایکی باشنی ایکی سپا اوزرینه نصب ایدوب اوزرینه ایرقورلر امیر معزی بیت
خیمهارا میخ فرماید زرمح رومیان * زینهارا از صلیب کافران خرزین کند * ثانی تکیه کاه معناسنه
یعنی بعض کوشه لرده طیانه جق طرابزون کبی ایدرلر کیمی اغاجدن وکیمی طاشدن وکرپجدن
ایدر ثالث برنوع پالاندر استر وخر اوزرینه اوروب بنرلر خرشین سکون راء
مهمله وکسر شین معجمه ایله بمعنی خرامیدن یعنی صالنمق حکیم علی فرقدی بیت بمیدان
چو آغاز خرشین نهاد * درفتنه بر روی اعدا کشاد خرغون سکون راء مهمله وضم
غین معجمه ایله بر شهر اسمیدر منجیك بیت با ابوبکر توبی چون قصب شکرریز * وین یکی موبد
خام آمده از خرغونا خرفتن ضم راء مهمله وسکون فا وفتح تاء مثناة ایله خرالدمق
وقت تزعده واقع اولور حکیم اسدی بیت زدشمن دو بهره کرفته شدند * دکر کشته زار
وخرفته شدند * کسر رایله ده مرویدر خرك زمین اضافتله ایا قسز پراوزرینه
سوریتور بوجکاره دیرلر هر نه نوع اولورسه اسم عامدر خرکان سکون راء مهمله وفتح
کافله اوچ معنایه کلور اول مجمع الفرسده ایکی اکری اغاجدر یای خانه لرینك اوزونا غنه
یایه چله اورمق استدکده یایی آتشه کوستروب آهسته آهسته اول ایکی اغاج اوزرینه
چکرلر تاکه درست اوله بعده نصمه ایله بغلرلر برکون اول اسلوبله قالور ایرته سی چله
چکیرلر شیخ نظامی بیت تنی چون خرکان از کوزپشتی * بر دوشی چو کیمخت درشتی
ثانی فرهنك جهانکیریده براغاج یا پدر سباع وحیوانات چقال ودلکو کبی باغه میوه یمکه
کلدکده اول اغاجه براوق یرلشدیروب جانورك یولی اوزرنده طپراق ایچنده پنهان ایدرلر
جانور اوزرینه با صدوغی کبی اوق یایدن بوشانوب جانوری کوکسندن یاخود بوکرندن
اوروب هلاك ایدر حکیم خاقانی بیت زامتحان طبع مریم زاد بر چرخ دوم * تیر عیسی
نطق را در خرکان آورده ام * ثالث ادات الفضلاده کاردشوار وبی فایده معناسنه
مسطوردر خریشیدن کسر راء مهمله وشین معجمه وسکون یائین تحتانیین ایله

ایله طرنقله طرملق ودیش ایله اصروب قوپارمق معنالرینه استعمال اولنور ابوالمعانی
بیت بنازم پیش تو کر خویش می آید مرنجانی * ندادی کام دل جانانمی باید خریشیدن
خریدن کسر راء مشدده ایله اطفال اوچق طوتمق تخیل معناسنه وتخفیف رایله
صاتون المق که عربیده اشترا معناسنه در کسر خایله ده جایزدر کذا فی مجمع الفرس خزان
فتح زاء معجمه ایله اوچ معنایه کلور اول فصل خریف که ترکیده کوز فصلی دیرلر ثانی شهریور
ماهك سکزنجی کونی اسمیدر ثالث بمعنی خزنده یعنی حشرات ارض بو ایکی معنایه ترتیب
اوزن شاه ناصر خسرو بیت چون خر بسبزه رفته بنوروز در خزان * در زیر در خزان
شده با کوزه عصیر * وفصل مزبورده ورق اشجارك صراردوغنه ده خزان دیرلر خزران
سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله بر ولایت آدیدر خزر دخی دیرلر اول ولایته طوطی
یشامز دیرلر خزروان سکون زاء معجمه وفتح راء مهمله وواو ایله خزرك مرقوم معناسنه
وشرفنامه ده بر مبارز تورانی آدیدر خزمیان سکون زاء معجمه وکسر میمله قندز
قیری که اطبا خایه سنه جند بادستر وجند بیدستر دخی دیرلر اخراج ریحه غایت نافعدر
خزیدن کسر زاء معجمه ایله اطفال امکیه رك یوریمك وقارن اوستنه سورتمك
وجمیع ایاقسز جانورك یوریدیکنه دیرلر کمال اسمعیل بیت بعهد عدل تو رمح ار تطاولی
کردست * به تنکنای دل خصم درچو مار خزند * وطینمق یعنی سورجمك فروخزیدن دخی دیرلر
حکیم اسدی لغزیدن لغتنی آنکله تفسیر ایلدی خسپیدن سکون سین مهمله وکسر
باء فارسی بعده سکون یای تحتانی ایله مصدر در ایاغله باصمق معناسنه خستن
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله پاره لمك ونسنه صانجمق معناسنه حکیم سنایی بیت
خلق اکر در تو خست ناکه خار * تو کل خویش از و دریغ مدار خستیدن سکون
سین مهمله وکسر تاء مثناة بعده یای تحتانی ایله بمعنی خستن مرقوم خسکانان سکون
سین مهمله وفتح کاف ونونله تفتیش محکم وتفحص وقوی کذا فی المجمع خسیدن بوزن
رسیدن مصدر در بمعنی خاییدن چینمك معناسنه کذا فی شرفنامه خشاییدن فتح
شین معجمه وکسر یای تحتانی اول وسکون ثانیله طرملق که خریشیدن وشخودن دخی
دیرلر استاد رودکی بیت دریادو چشم و بر دل آتش همیفزاید * مردم میان آتش
و دریا چکونه پاید * بی شك نهنك دارد دل راهمی خشاید * ترسم که بدکوار دیدوکان
نه خرد خاید خشجان وخشیجان کلاهما بسکون الشین المعجمه وفتح الجیم بمعنی اخشیجان
مرقوم یعنی عناصر اثیر الدین اخسیکتی بیت چهار آلت فراهم بسته بنای مهندس دل
کز و معمور میکردد در و دیوار هر خشجان خشین کسر شین معجمه وسکون یای
تحتانیله اول بوزرنکه دیرلرکه قرالغه مائل آق اوله ویاخود کوك ایله سیاه میاننده ویاخود
یشل ایله بیاض اراسنده اکثر طوغانده استعمال اولنور استاد فرخی بیت تا نیامیزند باز اغ
سیه باز سپید * تا نیامیزند با باز خشین کبك دری * فرهنك جهانکیریده رنك سیاهه دیرلر
عموما استاد کسایی بیت کوهسار خشین راپس ازین * که فرستد قیاس حور العین *
بازنامه ده مسطوردر که بطریق الخصوص اول طوغانه دیرلرکه ارقه سی وکوزی سیاه اولوب

شكاره غایت دلیر و یوكرك اوله ودنی كوزی قزل غیرتلو واقدام‌لو طوغانه دیرلر كه الندن
شكار خلاص اولیه حكیم سنایی * قطعه * اندران موضع كه فرمان ترا باشد نهیب * وندران
كشور كه تهدید ترا باشد عقاب * كركدن بی شاخ وبی چنكل بود باز خشین * ماربی
زندان وبی چنكال زاید شیرغاب * اما فرهنكارده باز حشین بوز رنك طوغاندر اول
نوع طوغان زیاده قیمتلو ومقبول اولور زیرا غایت صیاد وجكر دار اولمق لازمه سیدر
شمس فخری بیت بعهد او نكشد رنك باز شیر ژیان * بدو را ونبرد كبك جور باز خشین
تحفة الاحبابده مسطوردر كه خشین ماوراء النهرده بر ولایت اسمیدر ﴿ خفتان ﴾
سكون فا وفتح تاء مثناة ایله بر نوع جبه در جنك محلنده كیرلر تركستانده قلماقی دیرلر حكیم
اسدی بیت سپهبد مر او را بكشتی نشاست * بكین جستن دیو خفتان بخواست * بو قولی
مؤید شیخ سعدی بیت نه بینی كه در معرض وتیغ و تیر * بپوشند خفتان زر حریر *
حكیم خاقانی بیت چو بیژن داری اندر چه مخسب افراسیاب آسا * كه رستم در كمین است
و نهنكی زیر خفتانش * حكیم انوری بیت ناوك حادثه گردون را * سایه حشمت او خفتانش
﴿ خفدان ﴾ سكون فا وفتح دال مهمله ایله بوزن ومعنی خفتان مرقوم كذا فی مجمع الفرس
﴿ خفندیدن ﴾ فتح فا وسكون نون و یای تحتانی وكسر دال اول ایله اوكسورمكدن و یاغیری
سببدن بوغاز بوغلمق معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ خفه كردن ﴾ خبه كردن
معناسنه كه بوغمقدر نه ایله اولورسه یالكز خفه دخی دیرلر شمس فخری بیت بعهد عدل
تو دزدان معذب خفه اند * خنك كسی كه بود ایمن از عذاب خبك ﴿ خفیدن ﴾ كسر فا
وسكون یای تحتانی ایله بمعنی عطسه زدن یعنی اقسرمق مؤید الدین بیت دماغ صبح را
در هر خفیدن * زفیض رای او خورشید زاید * بعض نسخه ده اوكسورمكدن بوغاز طوتلمق
میر نظمی بیت ندارد چو تاب تكلم بان * خفیدن كرفته كاویش همان * كذا فی ادات الفضلا
وضم خا ایله بمعنی سرفه مرویدر ﴿ خكیدن ﴾ كسر كافله یا صمق ایاغله اولسون غیری
اولسون میر نظمی بیت مكر دست یاری مر ابخت هم * خكیده بپای ستم شخص غم ﴿ خلخان ﴾
سكون لام وفتح خاء معجمه ایله بمعنی خرند مرقوم یعنی قلیه اوتی كه یاقوب طاش كبی اولور
بعض اشیایه استعمال ایدرلر مملكت بلخ ده چوق اولور ﴿ خلیدن ﴾ كسر لام ایله دكن وایكنه واكا
بكزر نسنه‌لر باتمق وآلات حرب نیزه واوق صانجمق ویاره وجراحت الم ویرمك مولانا جامی
بیت اكر از شبهه خلیدی خاری * تا كشیدندی از كل آزاری ﴿ خمان ﴾ فتح میمله بمعنی
كمان اصلنده یایك ایكی طرفی اكری اولمغله خمان تسمیه اولنمشدر مرور ایام وتغیر السنه دن
كمان اولدی كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ خمانیدن ﴾ بوزن رسانیدن ایكی معنایه كلور اول
اكلمك وبو كلمك معناسنه ثانی آخر آدمه تقلید اسلوبلمك كه شیرازیلر والوچاندن دیرلر
طیان مرغزی بیت مردمنه ای خیر بچه ماند و روبت * چون بوزنه كو بكسی باز خماند
﴿ خم دادن ﴾ بر نسنه‌یی اكمك واكری ایتمك بعض نسخه ده اكلمك معناسنه ده مرویدر
﴿ خمسهٔ من ﴾ یعنی پنج انكشت بش بر مقدن كنایه در عربیده خمسه مباركه دیرلر
﴿ خمسین ﴾ ترسا طائفه سنك اللی كون زعملرنجه اعتقادلری تنصر زمانلرنده عبادت ایتمش

ایتمش و زمهریر دن صكره نوروزه وارنجه اللی كون شدت شتایه دیرلر كه زمهریرقرق كوندر
اربعین تسمیه اولنمشدر مجموعی طقسان كون فصل شتا اولور اعجام لفظ خمسینی معنای
مزبوره استعمال ایتدكاری ایچون ارباب لغت تحریر ایلمشلردر عربیده عدده اللی نك
اسمیدر میر نظمی بیت رسیده اربعین و فصل خمسین * كرفت از شدت دی صبر و تمكین
﴿ خموش شدن ﴾ یعنی اسم اولمق ﴿ خمیدن ﴾ كسر میمله مصدردر اكلمك معناسنه كمال
خجندی بیت زلف خمیده چند تهی در نظر كمال * دیوار عمر بین كه خمیدن كرفته ایست *
﴿ خنبانیدن ﴾ سكون نون اول وكسر ثانی وفتح باء موحده ایله بر كمسنه نك سوزینی و یاخود
حركتنی طنز وتمسخر یوزندن تقلید ایتمك خمانیدن دخی دیرلر شیرازیلر بو معنایه
والوچانیدن دیرلر ﴿ خنبیدن ﴾ سكون نون وكسر باء موحده بعده یای تحتانینك سكونی
ایله مشهور اولمق معناسنه در كذا فی فرهنك جهانكیری ﴿ خندان ﴾ كولیجی معناسنه
مبالغه ایله اسم فاعلدر واستعاره طریقیله بعض نسنه‌یه صفت استعمال ایدرلر روی خندان
و كل خندان و پسته‌ٔ خندان كبی ﴿ خندستان ﴾ سكون نون وسین وفتح دال مهملتین وتاء
مثناة ایله شرفنامه صاحبی فتحه ایله سخره و فسوس معناسنه نقل ایلمش وادات الفضلا
ومؤید الفضلا صاحبلری كسر دال ایله روایت ایلمشلر ﴿ خندیدن ﴾ مصدردر كولمك
ضحك معناسنه كمال خجندی بیت این چه خندیدن چه شیرین تر لبست * لب دكر باشد
كل خندان دكر * چغتای لسانده كولكو دیرلر میر علیشیر بیت لبلاری خندان بولور
كوزمدا كورسا ییغلاماق * كوزلاریم ییغلار لب جانبخشیدا كولكو كوروب ﴿ خن ﴾
خانه‌یه دیرلر خان وخون دخی دیرلر یادكیری اولان اوه خانه زیرا یادكیره بادخن دخی دیرلر
وحمامك آتش یاقدقلری یرینه كلخن دیدكاری بوندندر امام فخر رازی بیت چون تف
آتش فنا داز خن مشرق در آب * زلف بنفشه پرست از كله‌ٔ یاسمن ﴿ خوابیدن ﴾ واو
معدوله ایله مصدردر لازمیدر یاتمق وایومق وچوكمك متعدیسی خوابانیدن كلور بو معنایه
ابو المعانی بیت بیدار نشد بخت من از خواب دریغا * خوابیدن این طالع بد روز الست است
﴿ خواجه‌ٔ سه یاران ﴾ واو معدوله ایله كوه كابل دامننده بر موضع اسمیدر كه غایت لطیف
و مروح مكاندر بی نظیر چشمه سی وار درصویی جاریدر كنارنده درخت چنار وارغوان
بیحساب واقع اولمشدر سبب تسمیه سی خواجه مودود چشتی وآنك خلیفه سی خواجه سعید
وخواجه محمد ریك روان خواجه سعیدك خلیفه سی بو اوچ عزیز اول مكانده دائما صحبت
ایدرلردی نتكیم شاعر بیت بكابل آمدم و دیدم آب باران را * ولیك معتقدم خواجه‌ٔ
سه یاران را ﴿ خواستن ﴾ واو معدوله ایله مصدردر استمك طلب معناسنه مستقبلنده
سین هایه وتا داله ابدال اولنوب خواهد وخواهنده دینلور حكیم اسدی بیت ز تو بی بهانه یكی
خواست كس * كه ببریده‌ٔ بیش ودریده پس * چغتای لسانده ایستاك دیرلر ایستاكان
اسم فاعل اولور ایستاب طلب معناسنه كلور میر علیشیر بیت ایستاب اول بت نی خرد بیلیدا
زنارین كورونك * بیركلا به ایب بیلا یوسف خریدارین كورونك * ودخی تیلاماك دیرلر
یعنی دیلمك سبعه‌ٔ سیاره ده فرخشاه خواجه انی یارقدینی دیله وكی یرده بیت تیلاب

ایلیغه دوات ارکانین * قیلدی آغاز خواجه دستانین خوالستان کسر لام وسکون
سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بو نه دخی واو معدوله در نسخهٔ میرزا ابراهیمده دوات معناسنه در
خوالسته دخی دیرلر وابسته وزنی اوزره و وامه دخی دیرلر خوالیدن واو معدوله ایله
بوزن نالیدن مصدر در چاشنکیرلك معناسنه خوان واو معدوله ایله ایکی معنایه
کلور اول سفره معناسنه وهر نسنه که ایچنده طعام آراسته اولنه صحاح اللغه‌ده مائده ایله
خوان اراسنده فرق بیان اولنوب ایچنده طعام اولورسه مائده دینلور واولمزسه خوان
دیرلر لکن واونی معدوله ایله ثابته میاننده مخرج ایله استعمال ایدرلر شیخ سعدی کلستانده
* نثر * باران رحمت بیحسابش همه را رسیده * وخوان نعمت بیدریغش همه جا کشیده *
دیمکله خوانی نعمته مضاف ایلدی صاحب صحاحك تعبیری درست کلدی معنای ثانی
مزروعاتی خس وخاشاکدن پاك ایلمکه دیرلر ابو شکور بیت از بیخ چو برکند مرا خار بینداخت
مانندهٔ خار وخسك وزار چو خوانا خواندن واو معدوله ایله اوقومق وقرأت
معناسنه ودخی دعوت معناسنه کلور خوشدامن واو معدوله وسکون شین معجمه
وفتح دال مهمله ایله یعنی مادر شوی ومادر زن زبان هندیده ساس دیرلر حکیم سوزنی
بیت مرا مغز جو زاو خوشدامنم * که تا همچو خور کردن آدم بزیر خولان سکون
واو ایله عربیده حضض مکی دیرلر بر دوادر غایت نافع نسنه در خویدن واو مکسور
وسکون یای تحتانیله کوکله مك یعنی غله‌یی کوك ایکن فروخت ایدوب صرف ایتمك معناسنه
خیابیدن فتح یای تحتانی اول وسکون ثانی وکسر باء موحده ایله چینمك خاییدن
معناسنه میر نظمی بیت چو دندان نبوده خیابید نیست * ازان چرب وشیرین طعام
اندکیست خیبرستان نام حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب رضی الله عنه وکرم
الله وجهه خیبر بر قلعه‌نك اسمیدر ستان اسم فاعلدر آلیجی معناسنه کذا فی شرفنامه
خیروان سکون یای تحتانی وراء موقوف وفتح واو ایله جای مولد خاقانی اولان
شروان شهرینك اسم قدیمیدر خیزران سکون یای تحتانی وفتح زاء معجمه وراء مهمله ایله
بر اوزون کوکدر هندوستان جزیره‌لرنده اولور اندن قلقان ایدرلر ترکیده خیزران دیرلر
حکیم اسدی بیت همه دشت اونوکل وخیزران * کهی یکسویش بیشه وزعفران *
وبر نوعی بوغون اولور اندن عصا ونیزه ایدرلر ترکیده اکا قارغی دیرلر کمال اسمعیل بیت
چون نام کلك او شنود درمح سرشغب * خود را فرو نوردد چون شاخ خیزران خیلان
اسم مصدر در تکبر وعظمت معناسنه در خیلانیدن سکون یائین وکسر نونله نیزه‌یی
واوقی وامثالی نسنه‌لری صانجمق معناسنه در مع الواو * خارو ضم راء مهمله وواو
معروفله چاقردکنی میر نظمی بیت چنان آب وهوایش دلکشوید * درو چون نخل کل
خاروید خارسه پهلو ایکی معنایه کلور اول اوچ کوشه‌لو بر نوع دکندر ترکیده
پتراق دیرلر ثانی اوچ کوشه‌لی اوق دمرنی ونیزه حربه‌سنه‌ده دیرلر وله ایضا بیت سنان
در دست کردد زور بازو * بکیششش تیرها خارسه پهلو خاشجو سکون شین معجمه
وضم جیمله جنکجو معناسنه در اصلی پرخاشجو ایدی تخفیفا پلفظی حذف اولندی وله ایضا

ایضا بیت کشیدند لشکر چو صف بهادرو * دلیران ومردان پرخاشجو خاکشو سکون
کاف وضم شین ایله قرمزی رق بر نوع تخمدر وغیری نسخه‌ده قره‌جه دانه‌لردر کافور ایله
قارشدیروب کوزه چکرلر جمله‌جا کشو وخردو کلان وشغرك دخی دیرلر ترکستان زباننده مرا
شوه وهندی لسانده خرب کلان دیرلر شمس فخری بیت اعظم جمال دنیی ودین پادشاه ملك
ای خاك درکهت شده آثار خاکشو خالو ضم لام ایله ایکی معنایه در اول برادر مادره دیرلر عربیده
خال دیرلر ثانی سورنادرکه شاهنای وشهنای دخی دیرلر کذا فی جهانکیری خبرجو فتح باء
موحده ایله جوینده‌ٔ خبر معناسنه در جاسوس دیمك اولور میر نظمی بیت بشهر عشق دلرا
جست سرسو * دو چشم شوخ او بوده خبرجو خبزدو فتح باء موحده وسکون زا
وضم دال مهمله ایله بر بوجکدر مزبله‌ده اولور خبزدوك وخبزده دخی دیرلر عربیده جعل
دیدکاریدر استاد لبیبی بیت آن روی وریش بدکه پر از بلغم وخیوست * همچون خبزدوئی که
شود زیر پای تخج ختو ضم تاء مثناة ایله بر مرغوب ومقبول کمکدر آغولی دفع
ایدر اول طعام ویا شرابده که زهر شبهه‌سی اوله مزبور کمکی اوزرینه قورلر زهر وار ایسه
فی الحال درلر بر روایتده کرکدن بوینوزیدر دیرلر هندوستانك بعض جزیره‌لرنده اولور
هلاك اولدقده صکره اتی چورر آلنمده اولان شاخی یرنده قالور بیلورکسنه‌لر واروب آلورلر
کذا فی المجمع وفرهنك زفانکویاده شاخ افعی در دیو مسطوردر وبعض فرهنکده ختو چین
ولایتنده زنج اقلیمی حدودنده بی پایان بر بیابان‌در اصلا شنلکی یوقدر اول بیابانده بر عظیم
الهیکل کبیر الجثه قوش اولور آدی ختودر مذکور کمك آنك کمکی دردیرلر ابراهیم سندانیدن
روایت اولنورکه برزمانده بر بیوك قافله ایله چین صحراسنده کیدر ایدك ناکاه کون یوزی
طوتلدی کویا کسوف شمس واقع اولدی صاندق همراهلرم جمله آتلرندن دوشوب یوزلری
اوستنه یاتدیلر کون آچلدقجه باشلرین قالدردیلر نه حال وحکایتدر دیدم ختو دیرلر
بر قوشدر دیو وصفنده مبالغه ایلدیلر وبر کتابده بو عبارتله یازمش که * قوت الختو یقال
انه قرن الافعی * بوندن فهم اولنورکه کرکدن بوینوزی اولمیه حکیم اسدی بیت چهل تنك
وتا راز ملح ختو * زکوهرده افسر زکنج بهو خدو ضم دال مهمله وواو معروفله توکرك که
خیو دخی دیرلر میر نظمی بیت بکنج زبان را که نامه بخواند * خدوی دهن را بهر سو فشاند
خرودارو نباتاتدن بر اوتدر سپید تاك دخی دیرلر عربیده کرمة البیضا دیدکلریدر
خستو سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله اوچ معنایه کلور اول مقر ومعترف معناسنه در
منصور شیرازی بیت اکر بفضل بکویم ترا مشابه نیست * بصدق دعوی من آید آسمان
خستو * بو معنایه مؤید حکیم فردوسی بیت بهستیش باید که خستو شوی * زکفتار
بیکار یکسو شوی * وعبد القادر نائینی بیت روان عالم وجاهل بشکر او شده خستو
زبان صامت وناطق بحمد او شده کویا * ثانی بر میوه‌نك چکردکنه دیرلر استاد فرخی بیت
تا هند جای او بکس دیکر * شهد چوب را خطر خستو * ثالث بزرکان ولایت چیندن
برینك آدیدر حکیم فردوسی بیت بچین مهتری بود خستوی نام * دکر سرکشی بود زنکوی نام
خسو ضم سین مهمله وواو معروفله مادر زن یعنی قاین انا شمس فخری بیت باد

همیشه خسرو وسلطان محترم * تا اخترم بدارد دامادراخسو لغ خشو بغ ضم شین معجمه ایله
دخی مادر زن معناسنه روایت اولنمشدر لغ خفردو بغ فتح فا وسکون زاء معجمه وضم دال
مهمله ایله خبزدوك مرقوم معناسنه درابو المعانی بیت مکن حرص وطمع مرداردنیا *
مکر درمزبله همچون خفزدو لغ خکاو بغ فتح کاف فارسیله بر ولایت اسمیدر حکیم سنایی
بیت داشت زالی بروستای خکاو * مهستی نام دختری وسه کاو لغ خو بغ بوزن نویدی
معنایه کلور اول چوب بندر که نقاشلر وبنالر اوزرنده طورب ایش ایشلرلر شیخ آذری
بیت قدر کتابت قدر تو مینوشت که بست * درون قصر تونه طاق آسمان ازخو * حکیم
نزاری قهستانی بیت زبهر چارطاق رفعت اوست * که کردون بسته ازهفت آسمان خو
مذکوره خره چوب دخی دیرلر خسروانی . بیت بینی آن نقاش وآن رخسار او * از برخو
همچو پر کردون قمر * وبعض قبه وکمر یا پولری آلتنه ایتدکلری قالب معناسنه روایت اولنوب
بو بیت استشهاد اولنمش شمس فخری بیت هرکه تطبیق کند اساس علوت * عرش باید که
باشد اوراخو * فرهنك وفائیده کمر قالبی معناسنه نقل ایدوب بو بیتی ایراد ایلمشدر بیت
هرجاکه عمارت تو آغاز کنند * درکردن طاق آن خوی ساز کنند * ثانی مزروعات ایچنده
بتن بیان اوتی که آنی قوپارروب آتمغه اکین اصلاح اولنمشدر ناصر خسرو بیت چون
بخار وخو من پز نم رحمت بچکید * بارود شد زنم رحمت تو خار وخو * وحکیم فردوسی
بیت کنون رزم ازجاسب را تو کنم * ز طبع روان باغ بی خو کنم * مطلق فائدهسز اوت که
بتدوکی یردن دفع ضرری ایچون قوپاررلر حکیم فردوسی بیت کرایدون که رستم بود پیشرو
نماند برین بوم وبر خار وخو * ثالث فرهنك جهانکیریده بمعنی کندن یعنی قوپارمق حکیم
سنایی بیت شاه اعدا ایشان از ایشان خو * همچو ریش کهن زشانه تو * رابع بمعنی
درو کردن وبریدن یعنی بچمك وکسمك حکیم سنایی بیت خوشه ملك تخته شد
خوکن * جامه ملك کهنه شد توکن * خامس بمعنی کف دست یعنی آوج ایچی استاد فلکی
شروانی بیت ماراست جهات سته یك کام * ماراست بچار سبعه یك خو * سادس
بمعنی کفل یعنی صاغری آتك وغیرك آکا فرخش دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت یکی اسب
آسوده تیز رو * چمند کر بود آکنده خو * سابع عربیده عشقه دیدکلری صرمشق که
براغاجه صارلسه لابد قوریدر ابو المثل بیت چنان چون خوکه بر پیچید بکابن * به پنجم
من بران سیمین صنوبر لغ خوخو بغ بوزن جوجولغت پهلویدر درت معنایه استعمال اولنور
اول بمعنی عادت ثانی بمعنی تیغ ثالث بمعنی نیرو یعنی قوت رابع شاخ درخت معناسنه در لغ خلو
ضم لامله ایکی معنایه در اول بمعنی آلو یعنی ارك بسحاق اطعمه بیت در آش خلو کوفته
دیدم که بدعوی * بردان کرو از میوه که باهیأت به بست * مزبور آلو بر نوع ایری ولذیذ
اولور ثانی بر معظم طاغ آدیدر کذا فی فرهنك جهانکیری لغ خماخسرو بغ علم موسیقیده بر نوا
اسمیدر شیخ کمج نبریزی بیت بردهوش وجان ز من خنیاکرش * چون بجیب اندر خماخسرو
نواخت لغ خواو بغ واو معدوله ایله بوزن کاو خواب معناسنه در بایله واو اراسنده تبادل
مقرر اولمغله در حضرت مولانا قدس سره بیت کر خری دیوانه شد تك دم کاو *

* بر سرش چندان بزن کاید بخواو لغ خوللو بغ فتح لام اول وضم ثانیله رازیانه بری یه
دیرلر لغ خیو بغ ضم یای تحتانیله توکرك معناسنه در خلاق المعانی بیت باکف درپاش تو
هردم زننك * ابر زند بر رخ دریا خیو * ابو المعانی بیت کرپری رو ودلبری آری به پیش
باخیو امد ادکن درکار خویش لغ مع الهاء * خاتوله بغ ضم تاء مثناة وواو معروف وفتح
لامله ایکی معنایه مروید رطلو مملو معناسنه ثانی فرهنك جهانکیریده بمعنی وغا ومکر وحیله
شاعر . بیت کر تو خاتوله خواهی آوردن * این چه مکرست وتنبل ودستان * مجمع
الفرسده دخی مکر وحیله معناسنه مسطور در ابو العباس بیت اکنون که همیست باز
باید داد لغ خاتوله کنی وچند کونه شرو لغ خاده بغ فتح دال مهمله ایله بوزن باده درت معنایه
کلور اول مجمع الفرسده درختك راست ودراز نمش دالی ثانی فرهنك جهانکیریده
کمچیلرك کمی سوردکلری اوزون اغاج که کوركك یرینه قوللنورلر اکثر کلکده استعمال اولنور
ثالث سقف سپوردکلری اوزون اغاج که اوجنه سپورکه قورلر رابع آدم صلب ایتدکلری
دارك اوزون اغاجنه دیرلر کذا فی تحفة الاحباب بو معنایه حکیم سوزنی بیت نصیب
دوست تو هست کل زباغ ولی * نصیب دشمن تو هست خاده ازپی دار لغ خارچه بغ
سکون راء مهمله وفتح جیم فارسیله براو تدر ترکیده بندق اوتی دیرلر تازه ایکن ترشیسنی
ایدرلر لذیذ اولور لغ خارچینه بغ سکون راء مهمله ویا وکسر جیم فارسی وفتح نونله
جبه ستره دیدکلری دمور نسخه در که آنکله قیل قوپاررلر میر نظمی بیت موی رومیکند
بخار چینه * خویش سازد چو خوب دیرینه لغ خارسه کوشه بغ بمعنی خارسه پهلو
لغ خاره بغ فتح راء مهمله ایله مع الالفده اولان خارا ایله مرادفدر اول بر نوع پك طاشدر که
قطعا آلت آکا کار ایتمز خواجه حافظ بیت نکرفت در تو ناله حافظ هیچ روی * حیران
آن دلم که کم از سنك خاره نیست * حکیم انوری * قطعه * اکر بکوه برند ازعنایت تو نشان
وکر بحر برند ازسیاست تو مثال * ازین بنفشه بروید ز روی خاره صلب * وزان پشیزه
برزد ز پشت ماهی دال * پشیزه بالق پولیدر ودال قرتال ثانی حریردن اشلنور بر نوع
موجلی لطیف قماشدر رضی الدین نیشابوری بیت زچرخ اطلسم امید نبود که که کرم
دهد زدل دوستان دهد خاره * ثالث نسخه میرزا ابراهیمده اول اوزون اغاج که سپورکه بغلیوب
سقف خانه یی سپوررلر لغ خازه بغ فتح زاء معجمه ایله کل سرشته یعنی یوغرلمش بالچق که
صواو بنا ایچون ایدرلر عربیده طین دیرلر کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی * مثنوی * خدایا
اهل دل را ذوق دل ده * ضیائی بخش اوراشوق دل ده * کاش از آب رحمت خازه کردان
دلش از باد قربت تازه کردان لغ خازنه بغ فتح زاء معجمه ونونله بمعنی خواهر زن که خیازنه
دخی دیرلر ترکیده بالدز دیرلر لغ خاشه بغ فتح شین معجمه ایله ایکی معنایه در اول بمعنی خاشاك
یعنی قوریش اوت حکیم فردوسی بیت نه کویا زبان ونه جویا خرد * زهر خاشه خویشتن
پرورد * شرف شفروه بیت سپهر پیش وقارت چو خاشه هرزه روی * زمان بنزد تو
چون ابر بادپیمایی * ثانی فرهنك جهانکیریده رشك وحسد معناسنه مسطوردر شاه
ناصر خسرو بیت کرچه شان کارهمه ساخته ازیکدکرست * همکنان کینه ودو خاشه

بو یکدکرند ل خاکروبه ج خاکروب مرقوم معناسنه آخرنده هاء علامت ایله سپوروندی
معناسنه در خواجه سلمان بیت آستانت را برخ شاهان دنیا خاکروب * بز مکاهت را باب
حوران جنت جرعه چین ل خاکینه ج کسر کاف فارسیله نعمة الله یمرطه قایغنه سیدر
دیو نقل ایلمش که خایه کینه ده دیرلر ل خاله ج ضمیر مؤنث ایله ترکیده خواهر پدره
دیرلر عمه معناسنه اما عربیده خواهر مادردر ل خامشه ج کسر میمله سرکله دیدکلری اوتدر
اطبا شیطرج دیرلر اعلاسی هندی در ل خامه ج درت معنایه در اول یونلمش قلم که آنکله
یازو یازیلور یونلمامشنه کلك دیرلر هاتفی بیت این نامه که خامه کرد بنیاد * توقیع قبول
روزیش باد * استاد بیت پادشاهی که ازانامل او * حامل عقد درشود خامه * ثانی
صراحی یه دیرلر شاعر بیت غنچه بریاد بزم اوخورده * درچه درجام کرده ازخامه * ثالث
یغن یعنی کومه اولمش نسنه عموما شیخ اوحدی بیت خودنمایی باب وجامه مکن * پوش
براهل شوق وخامه مکن * قوم یعنی خصوصا استاد عسجدی بیت تاهست خامه خامه
بهر بادیه بریك * وزباد غیبه غیبه برونقش پرنکار * حکیم سنایی بیت کرده ازخلق
دشمنان چوسحاب * خامهٔ ریك راچون سراب * رابع بعض فرهنکده قیلدن طوقنمش
اوه دیرلر و اینجه قماشه ده دیدکلری رسیدهٔ نظردر ل خامیازه ج سکون میم وفتح یای
تحتانی وزاء معجمه ایله اسنمك که غلبهٔ نومدن وکاهلکدن عارض اولور اکا خمیانه وآسا
وآساوه وباسك وپاسك ودهان دره ودهن دره وفاژوفاژه دخی دیرلر عربیده تثاوب
دیدکلری در شیخ عطار بیت خامیازه فعل شیطانست وقی * ای پسر ایمن مباش ازمکروی
حکیم سوزنی بیت کس ازنجمله شادمانه نکشت * بتب کرم وخامیازهٔ من ل خانجه ج
سکون نون وفتح جیم فارسیله کاربانسرای مختصره دیرلر ل خان غرده ج سکون نون
ورا وفتح غین معجمه ودال مهملتین ایله یعنی خانهٔ تابستانی ل خانقاه وخانقه ج کلاهما
بسکون النون وفتح القاف واظهار الهاء ل خانکاه وخانکه ج کلاهما بسکون النون وفتح
الکاف الفارسی واظهار الهاء کلاهم یعنی فی سبیل الله بنا اولنمش عمارت مدرسه کبی برمکاندر فقرا
ودرویشان وارباب سلوك ساکن اولورلر خواجه حافظ بیت درعشق خانقاه وخرابات
فرق نیست * هرجا که هست پرتو روی حبیب هست * حکیم خاقانی بیت مرا کرنه زخانه
بخانکاه بود * چوطفل کزبرمادر کریزد از بر باب ل خانواده ج سکون نون وفتح واو ودال مهمله
ایله خاندان قدیم اصل وحسب صاحبی وخاتون خانه معناسنه ایکی معنایه میر نظمی بیت
خانواده بودی بی خانه اش * زانکه بوده خانواده خانه اش ل خانه ج خصوصله منزل
آدمیدرکه ترکیده او وعربیده بیت دیرلر اصلی خاندر آخرنده کی هاء علامت معنای عامدن معنای
خاصه نقل ایچوندر مرکبات منقوله ده بو هانك زیاده سیله شایعدر اما کلمه مفرده ده بوها
آز بولنور مولانا وحشی یزدی بیت خانه پر بود ازمتاع صبر این دیوانه را * سوخت عشق
خانه سوز اول متاع خانه را * وابیات شعره ده خانه دیرلر غالبا بر سطر موزونه بیت
دینلدوکی خانه دن مأخوذ در وزرده دخی استعمال اولنور و برشی ظرفنه ده خانه دینلور
مظروفك اوی ومکانی اولدوغی تقریب ایله یوزك قاشینك خانه سی کبی ونعمة الله بغدای

بغدای چپی وتارلایه ده خانه دیرلر دیمش لکن طبعه ملایم کلمز نقلی نه یردندر معلوم فقیر اولمدی
وجغتای لسانده اوی ضم همزه وسکون واو ایله میر علیشیر بیت کونکول حرارتین انکلاتدی
آه درد آلود * اوی ایچرا اوت انکا تین ایلکا ظاهر ایلدی دود ل خانیچه ج کسر نون وسکون
یای تحتانی وفتح جیم فارسیله کوچك حوض که اکثرا ایچلرنده ایدر لر شیخ نظامی بیت من
آن خانیچه ام کاب عیانست * هرآنچه در دل آید بر زبانست ل خایسته ج کسر یای
تحتانیله بوزن شایسته یعنی خاییده یعنی چینمش ومجاز اسخن بیهوده وشایع یعنی سویلنمش
شاه ناصر خسرو بیت بوخوان ژاژخای منه هرکز * این خوب قول پخته وخایسته *
ل خاینده ل فتح یای تحتانی وسکون نونله اسم فاعلدر چینه یجی دیمك اولور ل خاییده ج
کسر یای تحتانیٔ اول وسکون ثانیله اسم مفعولدر چینمش وسویلنمش معناسنه حکیم
خاقانی بیت خاییدهٔ دهان جهانم چونیشکر * ای کاش نیشکر نیمی من کبستمی * کبست
حنظلدر و چینمك معناسنه استعمال اولنور میر عماره بیت شده در کار او مدهوش وحیران
سرانکشت خاییده بدندان ل خایه ج یمرطه یه دیرلر اسم عامدر کرکسه طاوق یمرطه سی
اولسون کرکسه سایر طیورك اولسون خالیکه دخی دیرلر حکیم اسدی بیت عقابیست
تیرش که در مغز وترك * بچه فتح باشد وراخایه مرك * حکیم نزاری بیت با اجل پر زدن
چکونه بود * بیضهٔ مرغ وخایه وسندان * وکرکسه انسانك یمرطه لری اولسون
ابو المعانی بیت فراخست آنچنان کس چون درخان * رود خایه درویش نیست پایان *
ل خایکینه ج فتح یای اول ونون وسکون یای ثانی وکسر کاف عجمیله یمرطه قایغنه سی
ابو المعانی بیت زور کرد آن طفل را یك ناتراش وبی ادب * جای نازك پاره کرد وخایکینه
میزدند ل خایه کشیده ج خادم آخته معناسنه آدم اولسون حیوان چارپا اولسون خایه
چکلمکدن مراد آخته اولمقدر میر نظمی بیت نباشد مردی ازخایه کشیده * اکر قدرش
شود بالا رسیده ل خبار ج فتح باء فارسی وراء مهمله ایله یعنی جست وچابك وچالاك
وهوشیار شاه ناصر خسرو بیت فلك روغنکری کشتست برما * بکار خویش درجلد
وخبار ل خبجه ج سکون باء موحده وفتح جیمله تمر هندی دیدکلری مسهل صفرا برلطیف
دوادر ل خبره وخبوره ج کلاهما بسکون الباء الموحده یعنی محکم واستوار کذا فی مجمع الفرس
ل خبر پژوه ج پژوه فتح با وضم زاء فارسیین ایله پژوهیدن لفظندن مشتق اسمدر خبرارایجی
معناسنه اولور جاسوسه دینلور ل خبزده ج فتح باء موحده ایله خفزدوی مرقوم معناسنه
ل خپوه وخپیوه ج اول سکون با وثانی کسر باء موحده ایله مجمع الفرسده جمع حساب
معناسنه ومحو دیده یعنی تودهٔ ریك یعنی قوم یعنی وجمع مردم ل خپه ج فتح باء فارسیله
بوغلمش معناسنه که اسم مفعولدر بوغماغه خپه کردن دیرلر حکیم اسدی بیت پی پیل شد
خسته در دام او * سواران خپه در خم خام او * واسم مصدر اولور بوغمق معناسنه وبوغاز
صقلمق جنك مرقوم معناسنه شیخ نظامی بیت باب اندر خپه کشتن چه ماهی * به از پیش
نزغ زنهار خواهی * واو ایله خوه دخی دیرلر ل خپیده ج کسر باء فارسی وسکون یای
تحتانی وفتح دال مهمله ایله بوزن ومعنی خمیده یعنی اکلمش وبمعنی خفته یعنی اویومش کذا فی المجمع

ل خنبیره ع کسر باء فارسی وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله ایکی معنایه کاور اول فرهنك جهانکیریده توده ریك یعنی قوم یعنی ثانی فرهنك زفانکویاده توده ریك وجمع حساب ومجمع الفرسده بمعنی محکم واستوار ل خننه ع سکون تاء مثناة وفتح نونله سنت معناسنه میر نظمی بیت شروع ختنه شهزاده کردن * بخروار سیم وزر آماده کردند ل ختیره ع کسر تاء مثناة وسکون یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله چوبان عکبه سی که ایچنه نواله سن قور ل بخار ع فتح جیم وراء مهمله ایله بمعنی اندك کذا فی شرفنامه وضم خایله ده مرویدر ل خدن ع سکون دال وفتح راء مهملتین ایله آتش شراره سی که توتون اراسندن چقار میر نظمی بیت میان دود آتش خدن خیزد * که پندارند اختر هر که بیند ل خرابه ع معروف ضد معمور اصلی خرابدر وآخرنده ها علامت مفعولدر ل خران ع فتح رائین مهملتین ایله کثرت بکادن بوغازدن ظاهر اولان آواز بعض علت سببی ایله ظاهر اولور ترکیده خرلدی دیرلر وبوکسکدن اقان صو صداسنه دیرلر اصلی عربیدر که خریر الماء دیرلر بمعنی اول حضرت مولانا قدس سره بیت شد صبر وخرد نماند سودا * میکریدو میزنند خران ل خرازه ع فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله آلت رجل که حذف الفله خرزه دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت هیزان زده بودند صف از بهر خرازه * استاده یکی هیز از یشان بطرف بر ل خربته ع سکون راء مهمله وفتح باو تاء مثناة ایله مرد ابله واحمق معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ل خراسه ع فتح راو سین مهملتین ایله مولانا هاتفی بیت کر از ان بکردند از یشان هراس * همه در خراسه چوکاو خراس ل خربسه ع سکون را وضم باء موحده وفتح سین مهمله ایله طام صحاغی که دیواری یغموردن حفظ ایچون ایدرلر ل خرپشته ع سکون راء مهمله وشین معجمه وضم باء فارسی وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول هرنکه اوزون اولوب اورته سی بوکسك وچونه سی الچق محدب الشکل اوله خیمه وقبر وقبه وطاق ایوان ودها اوربجی و بونلر امثالی نسنه لره دیرلر مثال خیمه حکیم سنایی بیت تا در مقام امنی خرپشته فرازت * چون وقت کوچ آمد تا بی دمید ناکه * کمال اسمعیل بیت ستون خیمه قالب کنی دو دست ضعیف چو من زبستی خرپشته را بوم بفراز * مثال قبه قبر حضرت مولانا قدس سره بیت سر خرپشته من بانك زد ای کشته من * زانکه من در چمنم صورت من در لحدی * مثال طاق ایوان شیخ نظامی بیت زخرپشته آسمان در کذشت * زمین وزمانرا ورق در نوشت ثانی برنوع جوشنه دیرلر استاد منوچهری بیت آن روز که آن جوشن خرپشته بپوشد از جوشن او موی تنش بیرون جوشد * استاد فرخی بیت با جهانکیر سنان تو بجان ایمنی نیست * پوست زان دار وچون جوشن خرپشته نهنك ل خرپشه ع فتح باء فارسی وشین مشدده ایله برنوع ایری سکك رحیواناته یا پشو رشول مرتبه که حیوانی کید رکنی یقار ل خربطه سکون راء وفتح باء موحده وطاء مهملتین ایله بعض مضحك ومسخره کذا فی رفهنك زفانکویا ل خربله ع سکون راء مهمله وفتح باء موحده ولامله دولاب معناسنه در ظهیر فاریابی بیت تا که ماه دولتت والا شد از چرخ بقا * نیست کریان در دیارت هیچکس جز خربله * ل خربنده ع معروف بنده خر تقدیرنده قاطره خدمت ایدر وکیون و مکاری که قاطر

قاطر بارکیر بسلیوب کرا چکر میر خسرو * مثنوی * همیزد باخری خربنده لاف * که پالانکر بهست از پرنیان باف * خراند رکوچه جان دار وجان برد * ولی خربنده زیر باز خرمرد ل خربوزه وخربزه ع کلاهما بسکون الراء وضم الباء الموحده وفتح الزاء المعجمه یعنی خربزه مرقوم که قاون معناسنه بسحاق اطعمه بیت پنیر وخربزه بینی شهید کن خودرا که مرکهای چنین دیر دیر می آید ل خرچاره ع سکون راء اول وفتح جیم فارسی وراء ثانیه ایله بوستانلرده ومزروعاتده انسان اسلوبنده برشی ایدوب قودلر که حیوانات زیان ایتمیه ل خرخسه ع سکون راو فتح خاو سین مهملتین ایله صیادلر دامه بغلدوغی قوشه دیرلر که سائر قوشلر انی کوروب یاننه کلوب قوندقلرنده دامه کرفتار اولورلر عربیده ملواح دیرلر ل خرخشه وخرشه ع کلاهما بسکون الراء وفتح الشین المعجمه خصومت ومجادله معناسنه خواجوی کرمانی بیت ای مسلمانان اکر چشمش کند قصد دلم * چون توان کردن بان دو ترك کافر خرخشه * وغوغا وآشوب معناسنه پوربهای جامی بیت قصد فرزند مردمان کردی * خرخشه برسر من آوردی * اغاجی بیت در خوی ترانیست بجز خرخشه کاری مانا که بود خوی بد ست خرخشه زاری * واضطراب قلبه دخی دیرلر ل خرزه ع فتح راء مهمله وزاء معجمه ایله بونجق وخرمهره که صغیر بورکندن چقار وطلوم وقیو آغزنه قودقلری دلکلی طاشه دیرلر ل خرزه ع سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله آلت رجل معناسنه حکیم انوری بیت زند کانی خرزه قاضی * باد چندانکه او بود راضی ل خرزده ع سکون راو فتح زاء معجمه ودال مهملتین ایله بوق بوجکی معناسنه شاعر بیت کسی بیند آن شکل برهمزده بکوید که این بو العجب خرزده ل خرزهره ع سکون راء مهمله اولی وفتح زاء معجمه وراء ثانیه ایله برنوع اغاجدر یپراغی سکوت یپراغی کبی اوزون اما اندن قالن اولور حیوان یدوکی ساعت هلاك اولور ترکیده آغو اغاجی دیرلر میر خسرو بیت منه دل برین باغ مردم فریب * که خرزهره رانام برداشت سیب * بعض فرهنکلرده ابوجهل قارپوزی که قاوسینه کبست وعربیده حنظل دیرلر شیخ سعدی بیت رطب ناورد چوب خرزهره بار * چو بد تخم کشتی همان چشم دار * مؤید الفضلاده برقور تجفر درسرخ وسیاه اولور زهرناکدر اکا کاغنه دخی دیرلر ل خرساوله ع سکون راو فتح سین مهملتین ایله کار دیدکاری جانوردو کرباسو دخی دیرلر کذا فی المجمع ل خرسله ع سکون راو فتح سین مهملتین ایله بردارودر اطبا قتنده معروفدر ل خرسنده ع سکون راو نون وفتح سین مهملتین ایله اسم فاعلدر قانع معناسنه یعنی آنکیچون هرنه اولورسه راضی وشاکر اوله خرسند دخی دیرلر میر خسرو بیت خرسنده بعافیت نبودیم * اینك خو آن کرفته مارا * شرف شفروه بیت عشق شد که آلوده هجران ووصالست * کنجیست ندانم دل خرسنده که دارد ل خرشته ع فتح راء مهمله وتاء مثناة وسکون شین معجمه ایله بمعنی خرامیده یعنی صالنجی کذا فی فرهنك جهانکیری ل خرغوله سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله براوتدر ادویه یه جزو ایدرلر تخمی دخی اجزایه داخل اولور خصوصله جراحاتی پاك ایدوب ات بتورمکه عظیم نفعی واردر بو خاصیت یپراغنده زیاده در وتخمی کلاب ایله ایچسه لر جراحت امعایه غایت نفعی واردر وکوکنك دخی نفعی

واد در جراحت پاك ایلمكه بو سببدن فارسیده ریم آهنج دخی دیرلر شیرا زیلر بار تنك وزبان
سندی سمرقندده دوف وعربیده لسان الحمل وهندی اسبانغه خوب كلاد یرلر طبیب یوسفی
رباعی * باشد چو زضعف معدهات بول الدم * ضعف تو ازان زیاده كرد ده‌ردم * كر شربت
زرك وآب خرغوله خوری * قوت شودت افزون مرض كردد كم ﮊ خرفه ﮊ سكون راء مهمله
وفتح فایله بو سبزه در پرپهن وخفرج وفرفخ دخی دیرلر تركیده سمزاوت وعربیده بقلة الحمقا
دیرلر غایت نافع اوتدر ﮊ خركاده ﮊ سكون راو فتح كاف ودال مهملتین ایله بمعنی خركاه
مسطوردر ﮊ خركاه وخركه ﮊ كلاهما بسكون الراء المهمله وفتح الكاف الفارسی اصلی قره‌اوه
دیرلر عربان واكراد بكلری ومتعین اولنلری قودارلر وتركمانك كچه‌دن اولری ایدی مرور
ایامله پادشاهلرك ووزرانك اوتاقلرینه اسم اولدی خواجه سلمان بیت باهمه قدر و مرتبت
بست كمر نهاد تو * چنبر خركهی تراخركه چرخ چنبرست * شرفنامه‌ده كسر خا ایله ضبط
اولنمش وامیر زین الدین هروی ملك الشعرا كه حسن جان لقبی ایله معروفدر اندن نقل ایدر
مقام لطیف وموضع خرمه خركاه دیرلر آنك ایچون كه زبان پهلویده كسر خا ایله
خرخوش معناسنه وكاه محل معناسنه در محل خوش دیمك اولور ﮊ خركره ﮊ كره ضم
كاف وفتح راء مشدده ایله طای دیمكدر خره مضاف اولمغله اشك یاوریسی دیمك اولدی
ابوالمعانی بیت همه فرزند او مانند اوشد * هر آیینه زخر خركره زاید ﮊ خرمهره ﮊ قاطر
بونجغی كه قاطر ومركب بولارینه وپالاننه زینت ایچون دیكرلر میر نظمی بیت اكر نظمت
چو مروارید باشد * شود خرمهره كر تحقیق نباشد * وبی قیمت اولان بونجقلره دیرلر شیخ
نظامی بیت زخرمهره مغز پرداخته * جهان مغز كوه از سر انداخته * وبر نوع نفیردر جنكده
چالرلر غالبا كره‌نای دیدكلری بو دیدركه اشك كبی صدا اویور ﮊ خرویله ﮊ سكون راء مهمله
وكسر واو ایله آواز بلند وموحش معناسنه در كذا فی المجمع ﮊ خره ﮊ درت معنایه كلور اول
چای وحوض دیبنده اولان باچغه دیرلر حكیم سنائی بیت پل بود برد وسوی آب سره
چون كذشتی كه تو ازان چو خره * ثانی فرهنك جهانكیریده بمعنی لای شراب یعنی شراب
دردی كه كوب دیبنده قالور وبولانق باچق معناسنه در حكیم ناصر خسرو بیت كر تو بخواب
وخور بدهی عمر همچو خر * بر جان تو وبال چو بر خرشود خره * ثالث غله‌نك وسائر نسنه‌نك
یوقاروباشن دوشرمك معناسنه در میر خسرو بیت بسكه ببرند سران خران * شد خره
سر زسران سران * فرهنك جهانكیریده برنسنه‌نك یاننده كین دوشرمك معناسنه در
حكیم ناصر خسرو بیت یاد بزه بر تو از تو خره كر دست * ای شده چو كانت پشت در بزه
باور * رابع هر نحمك سفلی یعنی یاغی النمش سمسم وبادام وامثالی نسنه‌لره دیرلر كه اكا
كنجال وكنجاره دخی دیرلر اكثر بادام وكنجدك سفلی خرما ایله یرلر بسحاق اطعمه بیت لوزینه
هماندم كه به بعد سر ازما * مادر عوض آن خره خرما بسرشتم * ضم را واظهار ها ایله
نور معناسنه در زراتشت بهرام بیت خره از رویشان افزونتر آمد * تو كوی آفتاب آنجا
درآمد * وله ایضا بیت بخلقان برنجشود ایزد پاك * كه بفرستاد زرتشت خره‌ناك *
ﮊ خریده ﮊ قول وجاریه اولادی واوده حاصل اولمش قزه دیرلر كذا فی مجمع الفرس ﮊ

ﮊ خرشته ﮊ كسر راء مهمله وسكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله كمر ایوان وطاق
معناسنه شیخ نظامی بیت زخرشتهٔ آسمان دركذشت * زمین وزمانرا ورق درنوشت
وجنك آلتلرندن برسلاح آدیدر تاج الدین علی صابر * قطعه * درجوشن وخرشته
شد ستند شمرها * كین شاخ درختان همه با تیغ وسنانند * ترسند كه شان خسته شود
سینه بزخمی * درجوشن وخرشته ازان كشته نهانند ﮊ خریشه ﮊ كسر راء مهمله وسكون
یاء تحتانی وفتح شین معجمه ایله بول حمار یعنی اشك سدیكنه دیرلر میر نظمی بیت بنوشد
هر چه می آید بشیشه * نداند بادهٔ ناب از خریشه ﮊ خرده ﮊ سكون زاء معجمه وفتح
دال مهمله ایله بمعنی زاله یعنی كناه ابوالمعانی بیت جوابرمنكی جور فراوان * تراعاشق
شدم خرده نكردم ﮊ خزره ﮊ سكون زاء معجمه وفتح راء مهمله ایله پنجه معناسنه‌در
خزنده ﮊ فتح زاء فارسی ودال مهمله وسكون نونله بمعنی خزنده مرقوم یعنی قلیه اوتی ﮊ خزنده
فتح زاء معجمه ودال مهمله وسكون نونله حشرات ارض یعنی هرنه كه ایاقسز یریوزنده
سوریتور وبوجك قبیلی اولانه دیرلر ﮊ خزیده ﮊ كسر زاء معجمه وسكون یای تحتانی
وفتح دال مهمله ایله آكا دیرلر كه بركسنه بوجاقده ویاخود دیواردیا ریغنده واغاج ایچینده كزلنمش
اوله حكیم انوری بیت می بینم ازین مرتبه خورشید فلك را * چون شب پره درسایهٔ لطف
تو خزیده ﮊ خزینه ﮊ معروف عربیدر فارسیده دخی استعمالی شایعدر ﮊ خساره ﮊ
فتح سین وراء مهملتین ایله اغاجك زاید بوداقلرین كیدروب پاك ایتمكه دیرلر كذا فی
موئید الفضلا ﮊ خسته ﮊ بوزن بسته درت معنایه‌در اول عموما میوه چكردكنه دیرلر
اوزم وشفتالو وغیرهم میر خسرو بیت اب رطب خوانی وانكه خسته از دندان كنی * خسته
از دندان من كن كه رطب میخوانیش * بو بیتدن خرما چكردكی فهم اولنور وقدماشاعرلرندن
بری دیمشدر * رباعی * شیرین كاخیست بجرهٔ رفته درو * بكدانهٔ مستدیر ناسفته درو *
یادهلیز بست اندران كرده سفید * یا سینه چاك خسته خفته درو * ثانی بیمار وآزرده
معناسنه‌در مز بورایكی معنایه میر خسرو سلطان علاء الدین كوراولسنه * مثنوی *
كه ای كوركشید این دیدهٔ تو * بسان خستهٔ شفتالوی تر * دو چشم او چو عناب خسته
همیشه خسته وه‌در خون نشسته * ثالث اول زمینه دیرلر كه زراعت ایچون سوریلوب
حاضرلنمش اوله لكن انسان وحیوانات ایاغندن نرم اوله حكیم انوری درصفت اسب خود بیت
فی از غبار خاسته بیرون شدی بزور * نی از زمین خسته برانكیخته غبار * رابع بمعنی برخاسته
معروف شعرو بیت نه جز خفته درخواب دیدست مثلث * نه جز خسته بیدار دیدست نامت
بعض فرهنكده ها ایله خسته دخی دینلدوكی منقولدر ﮊ خسره ﮊ سكون سین وفتح راء
مهملتین ایله دربی معرك معناسنه ﮊ خشاوه ﮊ فتح شین معجمه وواو ایله اول زمینه دیرلركه
زراعت ایچون آماده وخار وخاشاك وطاشدن پاك اولمش اوله شمس فخری بیت بهر بومی كه
باشد اهتمامش * نباشد حاجت زرع وخشاوه * كذا فی فرهنك حسین وفایی ﮊ خشته
بسكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی مفلس وبی برك ونوا كذا فی فرهنك جهانكیری
میر نظمی بیت درعالم از نظر افتاده كشته * چنان بی سیم وزر بودست وخشته *

كه خشمه فتح سكون شين معجمه وفتح ميمله اثواب مسافران يعنى لوازم سفر ابو المعانى بيت
اضطراب دل ومضايقه هم * خرج راه واوازم وخشمه كه خشنجه فتح فتح شين معجمه وجيم
وسكون نونله خشنك ديدكلرى پاره كه قفتان وكوملك قولتغنه ديكرلر كذا فى مجمع الفرس
كه خشينه فتح كسر شين معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح نونله خشين مرقوم معنالرينه
ازجمله بوز رنكلو اولان نسنه معناسنه كسائى بيت كوهسار خشينه پس ازين * كى
فرستد لباس حور العين * وقره كوز طوغان معناسنه شمس فخرى بيت نيا ردكرد
در ايام عدلت * جفا بو تيهوان نا زخشينه كه خط آورده فتح يعنى چار ابرو دلبر بعض شعرا
قتنده تازه بتمش صقالويه ديرلر ميرنظمى بيت چوشد آن شوخ پر آشوب آفاق * خط
آورده براى قتل عشاق كه خطرايه فتح سكون طا وراء مهملتين ايله بوزن همسايه جامه
درويشان كه يوكدن ايدرلر كذا فى تحفة الاحباب كه خفاچه فتح فتح فا وجيم فارسيله ايكى
معنايه كلور اول قاون وقارپوزك خامى تركيده كدو كلك ديرلر ثانى مجازده برطا ئفه آديدركه
قطع طريق ونهب كاربان ايدرلر كذا فى شرفنامه مثال معنى ثانى حكيم خاقانى بيت
زسموم آسيب زباران بخيلى يافته * زخفاچه بيم زعربيه عصيان ديده اند *
كه خفاله فتح فتح فا ولامله كروه مرغان وقوش جغلديسى وباب جيمده اولان جغاله
معناسنه كه خفته فتح سكون فا وفتح تاء مثناة ايله بمعنى سرفه يعنى اوكسرك ميرنظمى
مثنوى * كلويش راز زور سرفه كفته * چنانش داده بود آزار خفته * صدايش
چون شنيده شاه ايران * بكفت آرند حكيمى بهر درمان كه خفچه فتح سكون فا وفتح
جيم فارسيله حكام شرع تعزير ايچون اوردقلرى الت معناسنه درشاعر بيت بفرمود قاضى كه
بامر شرع * بخفچه ازان كار كردند منع * نسخهٔ حسين وفايى ده بمعنى شوشهٔ زر وسيم
مسعود سعد سلمان بيت پشتش چو خفچه خفچه وآن خفچها همه * در بسته همچو پهلوى
مردم بيكدكر كه خفه فتح بمعنى خبهٔ مرقوم اسم مصدر استعمال اولنور كه خفه فتح سكون
فا وفتح دال مهمله ايله بمعنى كج شده وخميده شاه ناصر خسرو بيت امروز همى ضعيف بينى *
اين قامت خفدهٔ زارم كه خفيده فتح كسر فا وسكون ياى تحتانيله بوغلمش واعضا او يوشوق
اولمش كذا فى نسخهٔ وفائى وادات الفضلاده بمعنى عطسه زده وضم خايله بوزن بريده بمعنى
سرفه زده كذا فى المجمع كه خلاشه فتح فتح لام وشين معجمه ايله ايكى معنايه در اولكى دومنى
معناسنه ابو المعانى بيت دل تلاشى ميكشد از غم بدن كشته خراب * چون خلاشه بشكند
كشتى بيفتد اضطراب كه خلاشمه فتح كسر شين معجمه وفتح ميمله امتلادن عارض اولان علت
بعض فرهنكده بوغا زايله دماغ اراسنده واقع اولور برعلته ديرلر مولانا حسن شهيدى بيت
آن كسى راكه دل بود نالان * او علاج خلاشمه نكند كه خلاوه فتح بوزن علاوه سركشته
وسراسيمه معناسنه كه كلاوه وكلاليو وكلاليوه وكاليوه دخى ديرلر حضرت مولانا قدس
سره * قطعه * حريف جنك كزيدم توهم در آور جنك * چوسك صداع دهد تن مزن بر آور
سنك * بخويش آى چنين خويش را خلاوه مكن * كه اينت كويد كولست وانكه كويد رنك
كه خلنده فتح فتح لام ودال مهمله وسكون نونله ايچرو كيديجى ومجروح ايديجى معناسنه استاد

استاد لبيبى بيت بود بر دل زمژكان خلنده * كهى تير وكهى ناوك زننده كه خله فتح تخفيف
لامله يدى معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده براوزون اغاجدركه آنكله كمى يى سوروب
طوغرى يوريدرلر حكيم ناصر خسرو بيت آب تيزست اين جهان كشتيت را * بادبان كن
طاعت ودانش خله * اما درياده اولان كمى اوزون اغاجله قولانلر مكر بعض چكدويرمز
صولرده اولان كمى اولسه بعيدكلدر حكيم فردوسى بيت سر بادبان تيز بركاشتى * خله
پيش ملاح بكذاشتى * بو بيتدن دومن اولمق فهم اولنور ثانى بمعنى خالى حكيم سنائى
مرد دين باش مال رايله كن * خير ودنيا بجملكى خله كن * ثالث مجمع الفرسده بمعنى كم شده
بعضيلر بو معناده ضم خايله روايت ايلمشلر اما بو بيتده فتحه ايله در استاد عنصرى بيت
او مرا نزاد ران يله كرده * مهر او را زدل خله كرده * رابع حكيم اسدى طوسى وهند وشاه
نخجوانى هرزه وهذيان معناسنه روايت ايلمشلر بو معنايى مؤيد شمس فخرى بيت هر مدح
وآفرين كه نه اندر ثناى تست * نزديك عقل باشد افسانه وخله * خامس فرهنك
جهانكيريده هر نسنه كه خلنده اوله يعنى صانجلق ممكن اوله دكن وبيز وچوالدوز وامثالى نسنه لر
سادس بر يحدر امعاده وبعض اعضاده اولور كه صانجوب وجع حاصل ايدر بو ايكى
معنايه ترتيب اوزره ميرخسرو بيت هر خلهٔ خاركه چوزدم بكشت * صد خلهٔ هجر بجانم
كذشت * بعض نسخه ده كاو وخرسون جك اوجى سورى اغاجه ده ديرلر لكن معناى خامسه
داخلدر ميرخسرو بيت آدميانرا سخن بس بود * كاو بودكش خله در پس بود * فرهنك
ميرزا ابراهيمده بمعنى وجع مفاصل ديوب بو بيتى ايراد ايلمش مسعود سعد سلمان بيت روبها
تابان زخشم اندامها بيجان زبعض * كوييا دارند باد لقوه ودرد خله * بو روايت معناى
سادسه داخلدر سابع شرفنامه ده تخفيفله بمعنى خلم يعنى آب غليظ كه از بينى آيد سومك
ديمكدر اولور وتشديد لامله بمعنى كم شده مسطوردر وفرهنك جهانكيريده تشديد لامله
اوچ معنايه در اول شراب ترش يعنى اكشمش شراب ثانى بمعنى درويش بى نوال ثالث شتر
يكساله يعنى بر ياشر دوه كه خليته فتح كسر لام وسكون ياى تحتانى وفتح تاء مثناة ايله بمعنى
خريطه يعنى دفتر كيسه سى نجيم اولمشدر ابو المعانى بيت همه مدح وثناى تو نوشته * نميكنجد
بجان باشد خليته كه خليده فتح كسر لام وسكون ياى تحتانى وفتح دال مهمله ايله مجمع الفرسده
صانجلمش وايچرو كتمش معناسنه حكيم انورى بيت هرساعتش از غصه كلى تازه شكفته
وز غصه چو خارش همه در دل بخليده كه خمانيده فتح ميم ونون وياايله بوزن رسانيده بمعنى
كج كرده وخميده معناسنه متعدى اولور حكيم اسدى بيت خمانيده دم چون كمانى زقير *
همه نوك دندان چو پيكان تير كه خمبازه فتح سكون ميم وفتح باء موحده وزاء معجمه ايله
بمعنى خميازه يعنى اسنمك ابو المعانى بيت از شراب عشق دل خمبازهٔ حسرت كشد * در همه
بزم محبت رانشد مست وصال كه خمخمه فتح سكون ميم اول وفتح خاء معجمه وميم ثانيله
بوزن دمدمه اوچ معنايه در اول متكبرانه سوز سويلمك ثانى ككزدن سويلمك وكيده
كسرايله خمخم ديدكلرى ثالث پرامز نسنه يمك كذا فى فرهنك جهانكيرى كه خمكوشه فتح سكون
ميم وضم كاف فارسى وفتح شينله ياى باشى كه اكرجه اولور آكا ديرلر كه خمله فتح بوزن شمله

پچاق هرنك اولورسه فی خمیازه ده سکون میم وفتح یای تحتانیه اسنمك كه آسا وسا
ودهان دره وفاژ وفاژه دخی دیرلر مولانا صائب بیت چه سود اوج مزارم زخشت
خم کردن * مراکه عمر بخمیازه وخمار گذشت فی خمیل ده کسر میم وسکون یای تحتانیه
بوزن رسیده اکلمش واکری اولمش معناسنه کذا فی المجمع میرنظمی بیت سوی بهر تواضع
قدخمیل * نهال کشته پرمیوه خمیل فی خمیرمایه ده اتمك مایه سی که اکشی خمیردر ابو المعانی
بیت متاع خانهٔ دل نهب کرد دردو غمش * خمیرمایهٔ صبرم بریده است مگیر فی خمیره ده
بوزن کثیره یوغرلمش نسنه هرنه اولورسه کلبشکره وبنفشه شکره خمیره دیدکاری
بومعنادندر فی خمیرکنده ده اضافتله کنده کاف عربیله قویمش اولان نسنه یه دیرلر خمیرك
اضافتیله ترکیده زواله دیرلر اتمك ایچون کسوب یومری ایتدکاری خمیر پاره سنه دیرلر
فی خمینه ده کسر میمله بوزن کمینه بی وقت یغان شدید یغموره دیرلر میرنظمی بیت چنان شد
برف وباران خمینه * نفس یخ بسته می آید زسینه فی خنبه ده سکون نون وفتح باء موحده
ایله فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی طاق ایوان وصفه وفرهنك جهانگیریده اوزم اغاجنه
ایتدکاری چارطاق که عربیده عریش دیرلر فی خنجه ده سکون نون وفتح جیمله وجیم فارسیله
دخی مرویدر جماع لذتندن ظاهر اولان صدا که نفس ویرد بخه بورنندن چقار استاد
بیت تو ای قلتبان کرکوری به * که نیوشی بشب درخانه خنجه * مؤید الفضلاده بومعنایه
ضمله بوزن غنچه مسطوردر فی خنجده وخنجیده ده کلاهما بسکون النون اول بوزن پنجده
ثانی بوزن سنجیده ازروت دیدکاری که صمغ نوعندندر کذا فی نسخة الحلیمی فی خنده ده
ضحك معناسنه کولمك در اسم مصدر اولور که فاعلی خندان اولور نوعی خموشانی بیت
الهی خنده امرا نالکی ده * سرشکم را جکرپرکالکی ده فی خنه ده فتح نونله بمعنی پشته
خرمن یعنی وغیری نه اولورسه میرنظمی بیت خنه از برك گل کشته بهرجا * که جمع
آمدپری رویان رعنا فی خنیده ده کسر نون وسکون یای تحتانیه بوزن شنیده کار
شایع ومنقول اولان گفتگو معناسنه شیخ نظامی * مثنوی * زان دل که بیکدگر بدادند
درمعرض گفتگو فتادند * زین پرده دریده شد بهرسو * وین راز خنیده شد بهرکو
ومرد مشهور معناسنه حکیم اسدی بیت برادر بدان شاه راسروری * خنیده بمردی
بهرکشوری * مؤید الفضلاده کار مشهور ومعروف معناسنه دخی روایت اولنمشدر
بوقولی مؤید استاد فرخی بیت یکی شادمانی بداند رجهان * خنیده میان کهان ومهان *
معیار جمالیده بمعنی پسند بیله شمس فخری بیت مرتاض شد سپهر وجهان هم مطیع شد
این از وفور رأفت شاه خنیده بود * ادات الفضلاده ایکی طاغ آرهسندن ظاهر اولان
صدا وطاس وامثالی نسنه لرك آوازی معناسنه منقولدر وحرکات ثلثه ده معنای آخر ایله
استعمال اولنور فی خنیره وخنیوه ده کلاهما بکسر النون وسکون الیاء التحتانی بوزن
کمیره مجمع الفرسده جمع حساب ودفتر وفرهنك زفانگویاده بمعنی تودهٔ ریك ونسخهٔ میرزا
ابراهیمده بمعنی جمع شدن چیزی وبسنجیده معناسنه در فی خواب جامه ده جامه خواب
معناسنه اویقو اثوابی دیمك اولور وله بیت چو برخاست دردم از خواب جامه * درآمد قاصد

قاصد وآورده نامه فی خواب دیده ده بلوغه ایرشمش صبیان وبنات معنای ترکیب احتلام
اولمقدن کنایه در میرنظمی بیت چو شد آن سروسیمین نورسیده * بشب بافکر جانان
خواب دیده فی خوابنیده ده واو معدوله وفتح یا وکسر نونله بمعنی خسپانیده یعنی یاتورمش
واویوتمش دیمك اولور شیخ سعدی بیت سهی سروش ببالین خوابنیده * سرشك
ازلاله وگل بردمیده فی خوابگاه ده باء موقوف وفتح کاف فارسیله دوشك واویویجق مکان
ووقت خواب اسم زمان واسم مکان واسم آلت معنالرینه استعمال اولنور محلنه کوره
فی خواجه ده واو معدوله ایله خداوند خانه وصاحب مال وشیخ وحاکم ووزیر معنالرینه
استعمال اولنور شیخ نظامی بیت خواجه مع القصه که در بند ماست * کرچه خدائیست
خداوند ماست * کشوری وزیر زین العابدین هجونده دیمشدر بیت مهور اندر برخواجه
ولی اولاد واتباعش * نهاده کس اجاره همچو در املاك غازانی * قصیدهٔ مزبوره نك مطلعی
بودر بیت بنازم پادشاهی را که از تأیید سبحانی * نهاده دیو ساری را بکف مهر سلیمانی *
وصاحب مال معناسنه حکیم انوری * قطعه * خواجه در بخل شد چنان معروف * که بباغ
اندرون دود راجه * هردو بایکدگرهمی گفتند * کیر خردر کس زن خواجه * برمعناسی دخی
خروس ایبکی در استاد لطیفی بیت منم چون ریك وتوهمچون دجاجه * بوم شد راست بر تو
خفته خواجه فی خوارکان ده واو معدوله وسکون راء اول وفتح کاف وراء ثانیله فرهنك
جهانگیریده دشنام ویریجی معناسنه خورآکاری ودشنام ویرمك وخوارخوری دشنام
اشتمك معناسنه در استاد منوچهری بیت توخورکان ترکی من برد بار عاشق * زشتست
خواره کاری خوبست بردباری * بومعنایی مؤید کمال اسمعیل بیت بکیش خام طمع
خواند ویکی بی نفس * یکی تلنگیٔ کاهل بکیش خواری خواه فی خوار ده واو معدوله وفتح
راء مهمله ایله روزی ونصیب معناسنه حکیم فردوسی بیت ابا خواست بز دانش چان
نبود * ابا کوشش وزور خواره نبود فی خوازه ده واو معدوله وفتح زاء معجمه ایله بوزن غازه
قدوم پادشاه ایچون اهالیٔ شهر مخصوص پادشاه اولان محلی زیب وزینت ایتمکه دیرلر حکیم
سوزنی * قطعه * به پیش بادنه آن نامه تا بمن برسد * که هیچ باد نیابی چو باد بانك وبوی
بکوی دوست بر آن نامه را بدان عنوان * به پیش نامهٔ تو تا خوازه بندم کوی * وبزنش
کوشکه ده دیرلر استاد عنصری بیت منظر او بدید چون خوازه * هریکی زو بزینتی تازه
تحفة الاحبابده عروسه مخصوص اولان خانهٔ مزین معناسنه فرهنك جهانگیریده دونما
ایچون اوزرینه انقشه ترتیب ایتدکاری اغاجلره دیرلر واوزم اغاجنك عریشی وبنا وعمارت
ونقاشلر نقش ایچون بغلدقلری اسکله معناسنه مرویدر ودخی بمعنی خواهش یعنی استك
حضرت مولانا قدس سره بیت مهر سعیدش از سوی هرمهتری * بهرد ختر دمبدم خوازه
کری * بو بیت مثنویدن قرطلبی ایچون فهم اولنور فی خوازنده ده واو معدوله ایله بوزن
سازنده بمعنی عروس کذا فی المجمع فی خواسته ده واو معدوله وسکون سین وفتح تاء مثناة
ایله ایکی معنایه کلور اول خواستن لفظندن اسم مفعول اولور استنمش معناسنه ثانی
متاع وقماش معناسنه در حکیم اسدی بیت مدان به ز دانش یکی خواسته * که نابد

همی از دهش کاسته * استاد عنصری * قطعه * یا ببند دیا کشاید یا ستاند یا دهد
تا جهان بر پای باشد شاه را این یادگار * آنچه بستاند ولایت آنچه بدهد خواسته *
آنچه بندد پای دشمن آنچه بکشاید حصار * مزبور ایکی معنایی بر بیتده حسین وفایی ایراد
ایتمشدر بیت میدهد خواسته ناخواسته محتاجان را * هیچ محتاجی محتاج نباشد بسؤال *
ژ خواسته چ واو معدوله ایله بوزن کاسته باغ و بستانه حیوانات اوركوب كيرمهمك ايچون
ایتدکاری انسان هیأتنده کی نسنه‌یه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ژ خوالسته چ
واو معدوله و کسر لامله بوزن دانسته بمعنی محبره یعنی دوات ولیقه یه ده دیمشلر در مجمع
الفرسده فتح لامله بوزن وابسته منقولدر ژ خورابه چ واو معدوله ایله بوزن خرابه ایکی
معنایه کلور اول آب اندك که صو بندی اراسندن صزوب آقر حکیم فردوسی بیت زجوی
خورابه چو کمتر بکو * که بسیار کرد دبیکباره او * ثانی آوانی زراعتی حاضر وآماده اولان
اکنجیه دیرلر ژ خورده چ واو معدوله ایله خاء مضمومه ایله اولان خرده نك جمیع معنالریله
مترادفدر محلنده بیان اولنور انشاءالله تعالی ژ خورنکاه و خورنکه و خورنه چ اوچی دخی
واو معدوله وفتح راء مهمله ایله بر قصر نامیدر که سمنار رومی که عربیده سنمار دیرلر نعمان
بن امرئ القیس امریله بهرام کور ایچون بنا ایتمشدر قصر مزبور خورنق اسمیله مشهوردر
اما اعجام خورنکه دیدکلری جای طعام دیمك اولور اول قصرده روایت اولنور که اوچ کنبد
متداخل بنا اولنمشیدی بهرام کوره عبادتخانه ایدی سه دیر وسه دیس دخی دیرلر کسر
دال ایله زبان پهلویده کنبد دیس دیرلر اما عربیده تعریب اولنوب خورنکه خورنق
وسه دیره سدیر دیرلر حکیم خاقانی بیت خواهی که در خورنکه دولت کنی مقام * بکریز ازین
خرابه تادلکشای خاك ژ خون چ واو معدوله وفتح راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول خره
معناسیله مترادفدر که خاء مضمومه ده ذکر اولنور انشاءالله تعالی ثانی بو مرضدر عربیده
جذام دیرلر ثالث مضمومه ده اولان واو معروفله خون معناسنه ژ خون چ سکون واو
وفتح راء مهمله ایله بوزن چون مجمع الفرسده دره معناسنه وتحفة الاحبابده خرزهره که عربیده
دفلی دیرلر ومؤید الفضلاده بمعنی پامال مسطوردر ژ خوله چ سکون واو وفتح لامله بوزن
دوله اغاج ئیردانارکه ایچنه اوق قورلر روم ولایتنده اکا قندیل دیرلر وتحفة الاحبابده اول
قبوردرکه ایچنه اوق طولدیروب پهلوانلر وغازیلر بویونلرینه طاقرلر میرنظمی بیت
حمایل وارخوله کرد نش را * نیندیشد در اعدا مردنش را ژ خوه چ فتح واو ایله بمعنی
خبه مرقوم مجمع الفرسده بمعنی خوی یعنی عرق مسطوردر ژ خه چ اظهار هایله بوزن مه
اوچ معنایه کلور اول بمعنی خوش که خه خه دخی دیرلر عربیده اولان بخ بخ لفظنك ترجمه سیدر
ثانی بمعنی پشته که عربیده تل دیرلر ثالث بمعنی خرمن غله ژ خه خه چ برقاج محلده استعمال
اولنور زهی زهی و نیکا نیکا وعجب عجب وخوش خوش معنالرینه در هربری محلنده ایراد
اولنور حکیم خاقانی بیت زه زه ای بخت خه خه ای دلدار * هم وفادار وهم جفا بردار *
بو بیتی سروری مجمع الفرسده خاقانی یه اسناد ایتمش اما یوسف انجوی فرهنك جهانکیریده
انوریدن بو وجه اوزره نقل ایدر بیت بخ بخ ای یار وخه خه ای دلدار * هم وفادار وهم جفا

جفا بردار * عبارت مذکوره ترکیده په په و پوه پوه دیدکاری معنایه در کمال اسمعیل بیت پس
توقع بودت نعمت وحشمت زکسان * خه خه ای خام طمع مردك بیهوده امل ژ خیازنه چ
فتح یای تحتانی وزاء معجمه ونون ایله بمعنی خواهر زن که خازنه دخی دیرلر ترکیده بالدز
دیدکاریدر کذا فی المجمع ژ خیشخانه چ سکون یای تحتانی وشین وفتح خاء معجمتین ونونله
مجمع الفرسده قماشدن یاپلمش او نسخه میرزا ابراهیمده ومؤید الفضلاده قیلدن طوقنمش او
ومعتبر ومفصل فرهنکلرده اغاجدن یاپلمش اوکه برجانبنده دلوکی اولوب سقالر طشره‌دن
صویی قویه‌لر ایچرو کیده ور وزکار ایچروده اول صویی طاغیده یازایامنده حرارت دفع
اوله بوطرز هندوستانه مخصوصدر بو معنایه حکیم خاقانی بیت از کلاب وژاله وکافور
صبحش در سموم * خیشخانه کسری وسرداب خاقان کفته اند * وفرهنك جهانکیریده
اول خیمه درکه کتان بزندن ایدرلر ایچنه سکوت پیراغی دوشیوب اوزرینه صو سپرلر دفع
کرمی هوا ایچون هندوستانده خس وخاشاك دن بو مقوله او ایدرلر ایمش خیشخانه
تسمیه سنه باعث بودر حکیم سوزنی بیت چو آفتاب شد از اوج خود بخانه حوت *
بخیشخانه رود برك بید وباده بخواه ژ خیکله چ سکون یای تحتانی وفتح کاف ولامله براوتدر
هر بیده جبهله ومرمه دخی دیرلر ژ خیمشاه چ الم وغصه معناسنه نعمة الله نقل ایتمش
اما حرکتن اشعار ایتمامش وکیفیت احوالن دخی بلدرمامش ژ خیمه چ معروف چغتای
لساننده اق اوی ضم همزه ایله او دیمکدر میر علیشیر ماه بدر کاملی خرکاهنه تشبیه ایدر بیت
تافلك بختی لاری توزکای قطار * تاتولون آی آق اوی ایتکای آشکار * بو مطلعده فانوسه
تشبیه ایدر بیت اول قویاشر آق اوید او مین تیکریغو رمیش هرسادی * کویا فانوسدین
پروانه قالغای توشغاری ژ مع الیاء الفتانی * خارایی چ خاراسنك سخت در آخرنده کی
یای وصفیه در برنسنه نك صلابت وقویلکن بیان ایدر ژ خارچینی چ اول طپراغه دیرلرکه
انی قیناذوب صرچه ایدرلر ودخی اوق دمرنی ایدرلر انسانه طوقندقده هلاك ایدرا بو المعانی
بیت کسی که شود مانع وصل یار * کند سینه اش خارچینی کذار ژ خارماهی چ کسر راء
مهمله ایله بالق قلچیقی ودخی مزسن بالغی نك آدیدر وله بیت کسی را چون خورد مال دواهی
بحلقومش شود آن خارماهی ژ خازنی چ کسر زاء معجمه وسکون نونله براستاد حکیمك
آدیدر سیف الدین زبیری بیت اکر بحکم حساب مناقش کردندی * بساختندی جام حسب
وخازنی احکام ژ خاکبازی چ خاك ایله بازیدن مرکبدر اطفال اویونلرندن براویوندرکه
طپراغه هر بری برمقدار اقچه کزلیوب طپراغی قارشدیروب قاچ آدم ایسه اولقدر
حصه ایدرلر هر بری کندو حصه سن ارایوب نه چقارسه آلور کذا فی المحمودی ژ خاکبیزی چ
مسافرت معناسنه در معنای ترکیب طپراق الکمك ظاهر بودرکه بو اسم اولمعنایه حقیقتی دکل
اصطلاحیدر مسافر منازل ومراحلده خاك آلوده اولوب طپراغه غلطان اولدوغندندر
بو معناسی دخی صوکنارنده طپراق یویوجی اولور بعض اولردن طپراق قالدرر صوکنارینه
دوکوب یورلر ایچنده بعض کمش والتون وبقر پاره لری بولورلر بو معنی حقیقیدر کذا
فی المحمودی ژ خاکساری چ خوار وذلیل وخاك آلوده خاکسار مرقوم معناسنه ژ خاکشی

فتح کاف وکسر شین معجمه ایله تودری شرخ دیرلر بر دارودر کـ خاله بینی یـ اضافتسز فتح
لام واخفاء ها وکسر با وسکون یا ونونله پرنج او نیوله بشمش بولایج واطعمه نك الحقی یعنی ادناسی
طعام کذافی المجمع کـ خاله نی بی یـ بودخی اول معنایه در یعنی ارذل طعام کذافی المشکلات
بو معنایه شاعر بیت نخواهم کاشکر با منت غیر * خوشست بی امتنان آن خاله بی بی
کـ خالی یـ یعنی تهی وتنها معروف سوزدر کـ خامشی و خاموشی یـ کلاهما بضم المیم وکسر
الشین المعجمه ایسم اولقلقدر شیخ سعدی بیت دو چیز خیره عقلست دم فرو بستن
بوقت کفتن و کفتن بوقت خاموشی کـ خامی کـ خام لفظی معروف ومو صوف اولان نسنه یه
دیرلر و بو معناسیله کمند در کـ خانگی یـ فتح نون وکسر کاف فارسیله خانه یه منسوب اولان
نسنه یعنی اوده مخصوص یاپلمش اطعمه وسایر اشیا عموما و بر نوع لطیف حلوادر خصوصا
خانی یـ کسر نونله صو صوغوده حق مکان ودخی حوض معناسنه شیخ نظامی بیت آب کوثر
نه آب خانی بود * چشمهٔ آب زندکانی بود * نسخهٔ میرزا ابراهیم ز خالص ونام همای ابن بهمن در
کـ خاور خدای یـ خاور زمین پادشاهی در وسلم بن فریدون شاه که خاور زمینی اکا ویروب
انده پادشاه اولدی اکا خاور خدای دیرلر یعنی خاور صاحبی کـ خای یـ لذت ومزه معناسنه
اسم استعمال اولنور ودخی چقور یرلره یغمور دن صو ایرکاوب متعفن اولمق ودخی خاییدن
لفظندن صیغهٔ امر ووصف ترکیبی اولور شکرخای و ژاژ خای کبی کـ ختلی یـ سکون تاء
مثناه وکسر لام ویای نسبتله ختل دیدکاری ولایته منسوب اولانه دیرلر عموما واندن نطیر
آتلر حاصل اولور واول مناسبتله غایت ایو آته اسب ختلی دیرلر کثرت استعمالله یالکز ختلی ده
دیرلر شیخ نظامی بیت وشاق نیك چشم هفت خرکاه * بران ختلی شده سوی شهنشاه *
کـ ختلانی یـ بودخی اول معنایه در نون تأکید ایچوندر کـ خراباتی یـ خراباته یعنی میخانه یه
منسوب مراد مست مدامدر مولانا محمد ظهوری در قسمیه بیت بجوش وخروش مناجاتیان
بکلبانك نوش خراباتیان * شرف سفروه بیت بمال دست بترك بدان خراباتی * که
صعب طرفه بود روزه دار میخوار کـ خردشتی یـ بیان اشکی عربیده حمار وحشی دیرلر
ابوالمعانی بیت صورتش آدم چو کاو وحش بوده سیرتش * چون خردشتی کریزد
کربه بیند آدمی کـ خرزی یـ فتح راء مهمله وکسر زاء معجمه ایله بو بجقجی یاوو معناسنه
کـ خرعیسی یـ اضافتله عیسی علیه السلام اشکی دیمکدر و بو معناسی ده رهبانندر کـ خرنای
کرنای اعجامك بر نوع بورسیدر اشك صداسی کبی صدا ویرر اکثر جنکلرده چالرلر سیف
اسفرنکی بیت پای کوبد سر پرچم چو زند راه بقا * جنك شیر علم ولحن سرود خرنای
رضی الدین نیشابوری * قطعه * اندران روز که مشاطهٔ تأیید ظفر * شود از خون
چیان پیکر شمشیر آرای * مرددرهم جهد از غایت فرط کینه * اسب بر هم فتد از هیبت
بانك خرنای کـ خشی یـ کسر شین معجمه ایله اول بیاض نسنه که بیاضلغی اقصی الغایه اوله
عربیده قوری دیرلر کـ خله کشتی یـ کمی دومنی معناسنه در کـ خندستانی یـ خندستان
مرقوم معناسنه مجمع الفرسده مسخره لق ایتمك معناسنه مسطوردر کـ خوالی یـ واو
معدوله ایله بوزن خالی ایکی معنایه در اول طعام معناسنه ثانی رودخانه یعنی چای خرق

حرقی کذافی فرهنگ جهانکیری کـ خوای یـ واو معدوله ایله پای وجای وزنی اوزره چاشنی
ومزه معناسنه ابوالمعانی بیت آنقدر کرده اثر درد غم حسرت یار * خوای از ذایقه وکنر
نتوانم بشناخت کـ خوی یـ واو معدوله ایله عربیده عرق دیرلر حکیم اسدی بیت دلارام ره
برخ از شرم کی * سمن لاله شد لاله لولو ز خوی * دیکر بیت بر روی خط تو قطرهٔ خوی
بوی عرق بهار دارد * چغتای اسانده کسر خا ایله ثیر دیرلر وکسر واو ویای تحتانی مشدده
ایله عربیده زمین دشت وهامون و زمین نرم معناسنه در کـ خهی یـ زهی معناسنه تحسین
ایچون استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت زهی شکسته خطت پشت زلف مهرویان *
خهی ببرده لبت آب چشمهٔ حیوان * وکلمهٔ تحسین در خه ایله ای لفظلرندن مرکبدر حکیم
انوری بیت زهی بیان تو اسرار غیب را خاکی * خهی بنان تو آثار جود را تفسیر کـ خهی خهی
یعنی زهی زهی ونیکا نیکا وخوش خوش کـ خیری یـ سکون یای تحتانی وکسر زاء مهمله
ایله کیمی صاری کل وکیمی صاری شبوی در دیرلر وبر معناسی دخی روا قدر بو ایکی معنایه
شمس فخری * قطعه * زرد وخیره است دشمنش کوئی * کرد نسبت با وخرد خیری *
پادشاهی که هفت طاق سپهر * باشد از طارمش کین خیری کـ خیلی یـ کثرتدن کنایه در
وجمعیت معناسنه ده کلور میر نظمی بیت مرا کرد ند هر شب آشنایی * سکان در کوی
جانان بود خیلی کـ باب الخاء المکسورة مع الالف * خلا یـ بوزن ردا بالحق معناسنه

میر نظمی بر آنکس که نقشش کند اقتضا * بماند چو خر لنك اندر خلا کـ خوا یـ بوزن بیا
یعنی مزه عربیده لذت وذوق معناسنه میر نظمی بیت ببسیار خوردن کند امتلا *
مر آنکس دهن را نباشد خوا کـ خیر بویا یـ سکون یای تحتانی اول وفتح ثانی وراء موقوف
وضم باء موحده ایله قافله که هال وهیل وهال بوا وهیل بوا وشو سمیر دخی دیرلر کـ خنیا یـ
سکون یای تحتانی وفتح نونله سرود ونغمه معناسنه در وکاهی نون یا یه تقدیم اولنور امیر
خسرو در ترجیع شعر بر نغمه بیت نظم را علی تصور کن بنفس خود تمام * کونه محتاج
سماع وصوت خنیا کر بود کـ مع الباء الموحده * خشب یـ سکون شین معجمه ایله بی هنر
وبی معرفت اولانه دیرلر ابوالمعانی بیت ندانستم رموز فن عشقت * دبستان جهان را
خشب ماندم کـ خلاب یـ بوزن کلاب چامور وچرکاب معناسنه احمد کرمانی در متابعت
نفس کوید بیت چون خر همه در خلاب ماند * باشك همه در حجاب ماند کـ خلب یـ
سکون لامله یعنی خلم یعنی سومك کذافی المجمع کـ خیزاب یـ بوزن ثیراب موج دریا
معناسنه که کوهه دخی دیرلر اصلی آب خیزنده ایدی علم اولدقده مضاف الیه تقدیم
اولندی کـ خیك آب یـ سکون یای تحتانیله قربه که آنکله صوچکرلر خیك اصلنده اسم
عام در هر طلومه دیرلر آب اضافتیله مخصوص صو طولومی اولدی کذافی مجمع الفرس
کـ مع التاء المثناة * خت یـ یاوب یوپورمق پوییدن معناسنه وبعض فرهنکده یلدرمق
تابش معناسنه میر نظمی ایکی معنایه بیت بکوه ودشت را خت کرد چون نور * در آنسو
ناکهان خت دید از دور کـ خشت یـ سکون شین معجمه ایله اوج معنایه کلور اول کریچ
معناسنه که بشوروب وقطعه سن کوچك ایتدکده رومده توغله وعجمده خشت

پخته دیرلر پخته وصفیله موصوف اولازدن قدم مطلق کرپیج مراد اولنور استاد دیمشدر
بیت بونای تو اکر خشت زنند از کل من * همچنان در دل من مهر وفای تو بود * خطیب
شیرازی * قطعه * صحن حمام رشك رضوانست * کرچه بنیاد اوست از کچ وخشت *
ماه رویان در وچو غلمانست * قوطه‌ها پر ززله جای بهشت * ثانی فرهنك جهانکیریده
کتاب زندك یکرمی بر نسکندن اون ایکنجی نسك آدیدر کتاب زندی یکرمی بر قسمه
تقسیم ایدوب هر قسمنه ضم نونله نسك دیرلر وهر بر نسکك آدی واردر ثالث حربه دمو دیدر
اما کثرت استعمالدن حربه دیدکلری نیزهٔ کوتاهه خشت ودمورینه حربه دینلمك شایع
اولمشدر بو بیتدن مفهوم مدر بیت ببالای سرو به نیروی پیل * بانکشت خشت افکند
بر دو میل * وحربه اولدوغنه بو دخی دلالت ایدر حکیم اسدی بیت هواچون شب وکرد
چون دیو زشت * دروچون شهاب روان تیر وخشت * دیکر مصرع * یکی خشت شاهین
رود ماربیچ * وسنان دمورینه دیرلر وحربه دمورینه دینلدوکی بو بیتده تصریح واقعدر
حکیم فردوسی بیت برآمد درخشیدن تیغ وخشت * تو کفتی هوا بر زمین لاله کشت *
وحربه اولدوغنه حکیم فردوسی بیت یکی خشت زد بر میان قباد * که بند کمربند او برکشاد
معلوم اولدی که حربه‌یه‌ده ودمورینه‌ده محلنك اقتضاسیله استعمال اولنور ایمش *
خشت خشت تقردی که پچان وبعض نسخه‌لردن صادر اولور بر صدادرکه تقرتقر
ایدر حضرت مولانا قدس سره بیت خشت خشت موش بر کوشش رسید * خفت ذوق
لذتش کلی رمید خلعت بخشش قفتانی که پادشاه ووزیرلر خدمت مقابله‌سنده
انعام ایدرلر آکا تشریف دخی دیرلر میرنظمی بیت بجان خدمتش چون رسیده بکوش
بفرمود خلعت نهندش بدوش خیره دست باب الجیم الفارسی مکسوره‌سنده ذکری
مرور ایدن چیره دستك مقابلنده ضدیدر الی اوز اولمیوب طوتدوغی اشی سقط
ایدوب هیچ برایشه یرامین آدمه دیرلر ابو المعانی بیت خیره دستند آنکه دعوای هنررا
میزنند * هرکه از دستش هنر آید نباشد لاف زن خلنج مع الجیم کسر لام وسکون
نون ایله اعضانك طوتلمسنه یعنی علدن قالمه‌سنه ودخی طرنقله قازیمق معناسنه که
خلنك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری خینج سکون یای تحتانی ونون وفتح فایله
سکرك تخمی دیدکلری دارودر کذا فی نعمة الله مع الدال المهمله * خرد فتح راء مهمله
ایله عقل وبصیرت معناسنه شیخ سعدی بیت سپهر اول کند چشم خرد کور * پس
آنکه بخردمند افکند زور * حکیم سنایی بیت بصورت به زعقل افسر نیست * خرد
اندر سرست بصورت نیست * چغتای لساننده عقله ایس دیرلر فرهادنامه‌ده فرهاد ماتمنده
شیرین حقنده دیر بیت اور وبان آنچه شور وشین قیلدی * کم ضعف ایلاب ایسی اوزی
بیقالدی خردمند صاحب عقل دیمکدر مندادات توصیفدر مقابلی بیخرد اولور شیخ
عمر خیام * رباعی * ای چرخ زکردش تو خرسند نیم * آزادم کن که لایق بند نیم * کرمیل تو
بابیخرد ونادانست * من نیز چنان اهل خردمند نیم خروند سکون راء مهمله ونون وفتح
واو ایله بر نوع خیاطت یعنی درزیلك در صنعت واستادلغی کوسترمك ایچون ایدرلر کذا فی

فی فرهنك جهانکیری خشاوند فتح شین معجمه وواو وسکون نون ایله بر ملکت آدیدر
کذا فی المجمع خنك بید سکون نون وکاف فارسی موقوفله بمعنی خار درخت یعنی
اغاج دکنی که بعض اغاجلرده اولور استاد رودکی بیت تن خنك بیدارچه باشد سپید
بنرمی وتری نباشد چو بید خنید کسر نون وسکون یای تحتانیله بمعنی مکید یعنی
امدی فعل ماضی اولور شرف شفروه بیت که از باغ تو لاله می‌چنیدم * که از لعل تو شکر
میخنیدم * مصدری خنیدن کلور مکیدن معناسنه خوید واو معدوله ایله مفتوحه‌ده
ذکری مرور ایدن خوید معناسنه درقصیل دیمکدر وتازه بتمش مزروعاته دیرلر بو لفظك
استعمالنده ایکی وجه واردر بری مذکور وجه‌در بیدوزنی اوزن حکیم انوری بیت ای عجب
نیست بمی کز اثر لاله وخوید * کفتی آهو بره میناسم وبیجاده لبست * بو قولی مؤید شمس
فخری بیت بهر قصیل فرس سایس تعظیم او * آورد از باغ چرخ هر سحر وشام خوید
وبر وجهی دخی کسر واو وسکون یا ایله خرید وچوید وزنی اوزره در میر عماره بیت رویش
میان خلهٔ سبز اندرون بدید * چون لاله برك تازه شکفت درمیان خوید خوی درد
کسر واو وسکون یای تحتانیله بر علت آدیدر طرنقك اطرافی بشوب چرکه واریك بغلرکاه
اولور که آندن طرنق دوشر عربیده راخس دیرلر وهندی لساننده انکلیره دیرلر خویشاند
واو معدوله وسکون یای تحتانیله خصم واقربا معناسنه در خید سکون یای تحتانیله
تازه بغدای وآرپه که خوید دخی دیرلر حکیم سنایی * قطعه * کسی که عزت عزلت نیافت
هیچ نیافت * کسی که روی قناعت ندید هیچ ندید * زهی خوشست ولیکن زجهل خواجه همی
خوشی نیاید از وهیچ زانکه خار از خید مع الراء المهمله * خدیور کسر دال مهمله
وسکون یای تحتانی وفتح واو ایله پادشاه دیمکدر که خدیو دخی دیرلر الهی اولو پادشاه
معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری خدمتکار معروف خدمتکدار خدمت
ایدیجی مخصوص اولق لازم دکل هر خدمت ایدنه دیرلر هرنه وجهله اولورسه ابو المعانی
بیت خدمتکدار شاه جهانم بجان ودل * دارم امید لطف وعنایت دریغ مدار خر
ایکی معنایه‌در اول صاتون آل معناسنه صیغهٔ امردر ثانی طوماندر که بهار ایامنده بوجه
طاغلر باشنده وکوز فصلنده آچق یرلرده ودرلرده اولور آکا هردخی دیرلر اما زبان
پهلویده خرخوش دیمکدر خریدار صاتون آلیجی مشتری معناسنه در اصلی خریددار درکه
خرید اشترادر ودار اسم فاعلدر ایکی دال بر یرده تلفظ ثقیل اولمغله بری حذف اولنمشدر
میرنظمی بیت خریدار متاع درد عشقم * زعهد کودکی پروردعشقم خجیر سکون
نون وکسر جیمله بوزن انجیر اوج معنایه‌در اول بمعنی تیره یعنی قراکو حکیم اسدی بیت
همه آسمان کرد لشکر کرفت * همه دست خجیر وخنجر کرفت * ثانی بوی تند یعنی کریه
رایحه ایچ یاغی ویاخود کموك ویوك یانغی وچراغ سونکی وامثالی قوقولره دیرلر خسروانی
بیت سالها بکذرد که بر ناید * روزی از مطبخت همه خجیر * ظهیر فاریابی بیت زباد کردش
کردون همی پر از آشوب * ز تف تیغش هامون همه پر از خجیر * شمس فخری بیت چنان
بسوخت زتاب عنان خصمت * که برنیاید از وکر بسوزدش خجیر * ثالث هر تیز وتند

اولان نسخه یه دیرلر ل خنکسار ع سکون نون وکاف فارسی موقوف وفتح سین مهمله ایله
ایکی معنایه کلور اول اول کمسیه دیرلرکه باشنك قیلی بیاض اوله حکیم قطران ارموی بیت
زال زر اندر ازل زلزال شمشیر تو دید * در ازل شد خنکسار از هول آن زلزال زال * امیر
خسرو بیت صفوت آتش مجوزین چابکی پوشان رسم * زانکه طاوسی نیاید از بطان
خنکسار * ثانی کوهر چله درکه باروتك برجزؤیدر ل خیار ع معروف شاعرك بری دیمشدر
بیت قافیه نان و پنیر وخیار * درعجم این یافت مثل اشتهار * یا زفصلنده خیار و پنیرك
اتمك ایله تناولی لطیف اولوب واوچینك قافیه سی واسع اولمغله مثل ایتمشلر ل خیارچنبر
وخیار شنبر ع کلاهما ادویه دن مسهل لطیفدر تازه سی خیار کبیدر قوریدقده ایچنده
بتی بال کبی اولور اون درهمی تمام شربتدر بر ویا ایکی مجلس عمل ایدر غایت مفید نسنه در
ل خیاوار وخیاور ع کلاهما بفتح الیاء التحتانی والواو ایشکوج معناسنه ابو المعانی بیت
هرکس بجهان دادوستد راشده کاسب * جز عشق مرانیست خیاوار مناسب ل خیر بکیر
سکون یائین تحتانیین وکسر باء موحده وکاف فارسیله اقسام لعبدن برلعبدرکه بردائره
چوب ایچنه بریسی کیروب طوروب باقیلری اطرافندن آنی اوررلر اول اپاغله آنلری
در قنغسنه طوقنور ایسه آنك یرینه اول طورر بو اویونه خرسك وبخور دخی دیرلر
کذا فی المجمع ل خیرخیر ع بو لفظ مکرر بش معنایه در متحیر وواله وسرکشته معنالرینه در
حکیم اسدی بیت کس ازخیل ایشان نبد مانده نیز * بماندند در زخم او خیر خیر *
دیکر باندرین معنی بیت شما رنده شد سست مانده دبیر * دل وشاه ولشکر همه خیر خیر
ثانی هرزه وهذیان معناسنه در کمال اسمعیل بیت او میکند مسوده شعر من بیاض * من
میکنم مسوده شعر خیر خیر * ثالث بمعنی بی سبب وبی اصل شاعر بیت خیر خیرم کرد
صاحب تهمت اندر همچو بلخ * تا همیکویند کافر نعمت آید اندری * رابع بمعنی تیره وتاریك
حکیم فردوسی بیت زآواز باران وکردان نیز * همی چشم خورشید شد خیر خیر *
خامس لغت محو دیده بمعنی شتاب وشرفنامه ده بیهوده وتاریك وتیره معناسنه مسطوردر
ل خیر ع بوزن شیر یدی معنایه کلور اول سرکشته وحیران حکیم قطران ارموی بیت ای
محبوبی بربتان کابل وکشمیر میر * ماندم از بس کاوری درعهدها تاه خیر خیر * ثانی
هرزه وبی سبب معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ای رونق جام زتو چون چرخ
کردانم زتو * کندم فرست ای جان که تا کی خیر کردد آسیا * ثالث فرهنك جهانکیریده
کوزده غبار واقع اولمغه دیرلر رابع اعضا اویوشق اولمغه دیرلر خامس ناچار معناسنه
ابو المعانی بیت در اندیش وصلت که ناخیر شد * سراپا وجودم زغم خیر شد * سادس
برشکوفه درکه زرد وسرخ وبیاض اولور اکا خیری دخی دیرلر سابع رند ودلیر وبی شرم
معنالرینه در بو معنالرك جمله سنده هاء علامت ایله خیره ده دیرلر ل خیره سر ع سکون
یای تحتانیله باشی دونمش وشاشقون معناسنه اولور مولانا هاتفی بیت سپاهان پرفتنه
خیره سر * زچشم سیاه بتان خیره تر ل خیزکیر وخیزه کیر ع کلاهما بسکون الیاء التحتانی
وزاء معجمه موقوف وکسر الکاف الفارسی براویوندر ترکیده طور طوت دیرلر عینی ایله

ایله فارسی سنك ترجمه سیدر خیر بکیر مرقوم معناسنه اکا کوهاموی وخرسك دخی دیرلر
کذا فی المجمع ل مع الزاء المعجمه * خردسوز ع ایکی معنایه کلور اول آذربایجانده برآتشکده
نامیدر شیخ نظامی * مثنوی * ازآنجا بتدبیر آزادکان * درآمد سوی ازرآبادکان * دران
لحظه بود آتش سنك بست * که خواندی خردسوزش آتش پرست * ثانی هرنکه عقلی
زائل ایدر غم وغصه وافکار دور وجای مخوف وکار دشوار ومکیفات وبونلره بکزر
نه اولورسه عموما ودلبر ممتاز خصوصا ل خیز ع بوزن تیز خیزیدن وبعض ارباب لغت
قولنجه خاستن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبیدر سحرخیز کبی مثال امر خواجه حافظ
بیت ساقیا برخیز ودرده جام را * خاك برسرکن غم ایام را * مثال وصف ترکیبی خواجه
سلمان بیت ببوی دوست سحرخیز شو چو باد صبا * که بوی دوست زمشکین دم سحر یابی
ل مع السین المهمله * خرس ع سکون راء مهمله ایله آیو دیدکلری وحشی جانوردر صباغ
نوعندن میر نظمی درصفت احمق وکول بیت چنان کردند تعلیم وتفهیم * که نتواند کند
چون خرس تقلید ل خیس ع سکون یای تحتانی ایله بوزن کیس پلاس وجامه کهن
وخشین ودخی خیسیدن لفظندن صیغه امردر ل مع الشین المعجمه * خدیش ع کسر
دال مهمله وسکون یای تحتانی ایله حرم کبارده براختیار خاتون اولورکه امور بیته کتخدالق
ایدر وسوزینك نفوذی دخی مقرر اولور اولمقوله یه کدبانو دخی دیرلر ابومسلم بشاری
* رباعی * در ظاهر اکر بوت تمام درویش * زینم چه زنی بطعنه هردم صد نیش *
دارد هرکس بنا باندازه خویش * در خانه خود دبیر وآزاد وخدیش ل خراش ع فتح راء
مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول خراشیدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور دلخراش
وروخراش کبی ثانی اول یانکه دری اوزرنده اولور طرنق ودکنددن عارض اولور وبچقو
اغزندن دوکلان نسنه که ترکیده تلاش دیرلر ومنحتیان وامثالندن تراش اولنان نسنه یه دیرلر
شمس فخری ایکی معنایه * قطعه * رسید رافت عدلش بدان که از سرشاخ * نمی نماید ازه که
تراش وخراش * برون فکنده بجاروب لا تذکردون * عدوش راز درخانه جهان چو
خراش ل ضمله آخر معنایه کلور محلنده ذکر اولنور انشاءالله تعالی ل خرش ع کسر راء
مهمله ایله اول نوع خنده یه دیرلرکه هزل وتمسخر یوزندن اوله اکا خریش وخندیش
وخنده خریش وخنده ریش دخی دیرلر ابو المعانی بیت کان مبرکه شود دولت جهان
جاوید * بروی تو دوسه روزی فلك خراش کند ل خریش ع کسر راء مهمله وسکون یای
تحتانی ایله ایکی معنایه کلور اول بمعنی خراش مرقوم ثانی بمعنی خوش ضمله معناسی محلنده ذکر
اولنور انشاءالله تعالی ل خلاش ع غلغله وغوغا معناسنه در کذا فی المجمع اما شرفنامه ده
بمعنی خلیش که چچله وخلاب وغرلغج دخی دیرلر ل خلیش ع کسر لام وسکون یای تحتانی
ایله اول قوی بالچغه دیرلرکه آدم باصدقده ایاق کوجله قالقر کذا فی ادات الفضلا ل خویش
واو معدوله ایله بوزن کیش التی معنایه کلور اول بمعنی اقارب یعنی خصم حکیم اسدی بیت
مر این خانه تو خانه خویش دان * مرا کرچه بیکانه ام خویش دان * ثانی بمعنی خود که
خویشتن دخی دیرلر ترکیبده کند وکندوسی دیدکاری معنایه در شیخ ابو سعید ابو الخیر * رباعی

آتش بد دوست خوش از خرمن خویش * چون خود زده‌ام چه نالم از دشمن خویش * کس
دشمن من نیست منم دشمن خویش * ای وای من و دست من و دامن خویش * ثالث بمعنی کاواهن
وخوش کار مزارعه ده دیرلر حکیم فردوسی بیت ببخشم ز گنج و درم صد هزار * بدرویش
هر کو بود خویش کار * رابع بمعنی وجود حضرت مولانا قدس سره بیت خویش من
والله که هم خویش تو * هر نفس خواهد که میرد پیش تو * خامس بمعنی خوب وخوش میر
خسرو بیت دید چو این میشنوی خویش را * تیر قلم کرد سر خویش را * سادس بر نوع
طوقمش غلیظ کتان بزی درکه آکا خیش دخی دیرلر میرخسرو بیت خانه خویش از خشکی
و تری * یافته از خرکه مه برتری * معنای اوله عربیده اقارب وچغتای اساننده کیش قارام
دیرلر خصم واقربا دیمک اولور کی خیره کش ضم کاف عربیله مجمع الفرسده ضعیف
وبی مجال وبی شرم معناسنه در شیخ سعدی بیت جهانسوز وبی رحمت و خیره کش *
ز تلخیش روی جهانی ترش * کذا فی مؤید الفضلا اما خاطره کلور که خیره بی سبب وهرزه
معناسنه اوله ضعیف معناسی بیجه استنباط اولنور کی خیش سکون یای تحتانیله
ایکی معنایه کلور اول فرهنگ جهانکیریده بر نوع کتاندر اکثر بلاد گجرات وسندده طوقورلر
وکیرلر استاد فرخی بیت دلی را در هان نوشی عدو را بر جکر نیشی * عدو خیش است و تو چون
ماه تابان آفت خیشی * و بر نوع کتاندر که مصرده طوقنور خیش مصری دیرلر ثانی اول
اغاجه دیرلر که اوکوز بوینه بغلرلر آکا ایمد دخی دیرلر ونسخهٔ میرزا ابراهیمده بر نوع لطیف
کتان جامه درکه ایام تابستانده کیرلر بو معنایه مؤید حکیم انوری بیت آسمان خود سال و مه
پایندهٔ این دستان کند * در دیش با خیش دارد در تموزش با فنک * بافنک ز ردا وه کورکه
دیرلر مجمع الفرسده جامهٔ کتان سطبر مسطوردر کی مع الصاد المهمله * خلاص شرفنامه‌ده
التون ونقد نفیس صفتنده استعمال اولنور ومشکلاتده بمعنی پوته منکوردر کی مع الفاء
خلاف شرفنامه‌ده صلقم سکوت معناسنه مسطوردر وعربیده ضد راستدر مخالف
معناسنه وفعال وزنی اوزره مصدر اولور کی مع القاف * خیوق سکون یای تحتانی
وفتح واو ایله خوارزم مملکتنده بر شهر آدیدر مولانا هاتفی بیت تو هم دست از کات وخیوق بدار
که تا مملکت ماندت پایدار کی مع الکاف * خباک فتح باء موحده ایله قیون وصغر آغیلی که
کیجه یاتمق ایچون ایدرلر ابو المعانی * قطعه * شها این سرای چنان اشتباه * شود دوستانرا
مکان لطیف * نگیرد فرار و نیاید حضور * شود دشمنانرا خباک کثیف کی خرسک
مصغر خرس در و خیز کیر اویونی معناسنه شیخ سعدی بیت استاد و معلم چو بود کم آزار
خرسک بازند کودکان در بازار کی خسک سکون سین مهمله ایله کل معصفر معناسنه در
کذا فی فرهنگ جهانکیری حرکات ثلثه ده معنای مغایر ایله کلور کی خشتک سکون شین
معجمه وفتح تاء مثناة ایله ایکی معنایه کلور اول قفتان وکوملک قولتقنه اوردقلری پاره درکه
ترکیده دخی خشتک دیرلر کمال اسمعیل بیت آنکه قدرش جو کشد دامن رفعت بر چرخ *
همچو خشتک بودش شکل زمین زیر بغل * استاد لطیفی بیت هر که از خار میوه چیده بود
دامن و خشتکش دریده بود * بو معنایه خواجه سلمان بیت خشت ایوانش بر صدرهٔ کردون

کردون خشتک * طرز بنیانش بر دامن آفاق طراز * ثانی بمعنی ایننه زانو یعنی دیز کوزی مولانا
علی فتحی بیت بی رضایت هر که بو یدیك قدم * خشتک زانوی او بر کنده باد کی خمناك سکون
میم وفتح نونله مریض ومعلول وزحمتلو معناسنه ابو المعانی بیت بجاه و دولت وقدرت اگر برند
حسد * درون خصم ترا تا ابد شود خمناك کی خنامك فتح نون وضم میمله بندق اوتی
دیدکاریدر کی خنبك سکون نون وفتح جیمله صاقز اغاجی که یمشنه منه کوش دیرلر
عربیده حبة الخضرا دیدکاریدر فارسیده بو آدی دخی تمشکدر اناطولیده چدنه دیرلر حرکات
ثلثه ایله مروید ارباب لغتك هروی بر حرکتله نقل ایلمشلردر معروفی بیت بادآورد برت را
که مدام * که بتنه کش بدی وکه خنبك * مجمع الفرسده جیم فارسیله مرقومدر کی خیلك
سکون یای تحتانی ایله هر طلومه دیرلر که کرك بال وکرك صو وکرك نسنه قونیله جمله سنه
خیلك دیرلر کی مع الکاف الفارسی * خلنك فتح لام وسکون نونله ایکی معنایه کلور اول
خانج مرقومك معنای اخیرنه ثانی دورنك معناسنه در استاد منوچهری بیت تا بر آید
لخت لخت از کوه میغ ماغکون * آسمان را آسکون کردد ز رنك او خلنك کی خنك سکون
نونله هر بیاضه دیرلر عموما استاد بیت خدای تیغ ترا داد راز لزال نمود * ز بیم تیغ تو تازان
خنك شد سر زال * وقیرآته دیرلر خصوصا حکیم فردوسی بیت تبارك ز فولاد سبزش کلاه
فرس خنك برکستوانش سیاه * قیرآته بو اسم اطلاقی رنك اعتباریله در شعرا آخر نسنه‌لرده
دخی استعمال ایتمشلردر از جمله یای مکرنه دیرلر اکثری بیاض اولمغله شیخ نظامی بیت
قوس وقزح کشت کمان وار کوز * از دو طرف خنك پی و سرخ توز * و بیاض فقطانه‌ده
دیمشلر حکیم فردوسی بیت بپوشید سهراب خفتان خنك * نشست از بر جرمهٔ سبز
رنك * اما بو بیتده قافیه اقتضاسی اوزره خاء مفتوحه کرکدر بیاض اولمق اوزره ایراد اولنان معانی
جمله بیاض صحیح دکلدر بلکه بر مقدار تیره رنك اولمق فهم اولنور کی مع اللام * خبال فتح
باء موحده ایله قیون وبکی وصغر آغیلی که کیجه یاتمق ایچون یا خود صاتمق ایچون طاشدن
یا خود اغاجدن ایدرلر ابو المعانی بیت معمدار خانه هر اصحاب مال * همی ساخته اند
بهر خود را خبال کی خیتال سکون یای تحتانی وفتح تاء مثناة ایله مجمع الفرسده سخن دروغ
ومزاح معناسنه در تحفة الاحبابده کذلك ونسخهٔ وفائیده انجق مزاح معناسنه مسطوردر
کی خل بوزن دل سومك معناسنه مروید رخلم دن ترخیم اولنسه جائز در میرنظمی بیت
بد اندام وبد کوی وبد بود دل * دو دیده پر از خ به بینش خل کی مع المیم * خرام یدی
معنایه کلور اول ناز و رعنا لغله صالنمق معناسنه میرخسرو بیت بهر زمین که جو آب حیات
بخرامی * دهان مرده بر و زمین پر آب شود * بو معناده اسم مصدر اولمق لازم کلور نازایله
صالنمش معناسنه استاد لطیفی بیت مگر از یار من آموخت کل و سرو و چمن * کین چنین خنده
شرین وخرامی دارد * ثانی خرامیدن لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی اولور سرو خرام
وکبك خرام کبی معنای اول ایله بو معنایه استاد فرخی بیت خاك او پر خرام وجادووش *
باغ او پر بتان کبك خرام * ثالث بمعنی خوب شمس فخری بیت تا نباشد کریم همچو لئیم *
تا نباشد کریه همچو خرام * رابع بمعنی مژده حکیم فردوسی بیت سپهبد از آن کفتها کشته

زام * که پیغام بد بانوید وخرام * مختاری بیت زشمشیر زهراب دل رانوید * زپیکان پولاد
جانرا خرام * خامس بمعنی شادمانی وسرور وله بیت ببودند یکهفته با نای ورود *
ابا سور وجشن وخرام وسرود * وله بیت یکی شهر بد شاه راشاهه نام * همان ازدر وسور
وجشن وخرام * سادس بمعنی مهمانی شدن * وله بیت خرام آور رامشگرا نرا بخوان * یکی
خلعت آرای بالای خوان * وله بیت چو طوس سپهبد پذیرد خرام * بباشیم ر وشندل
وشاد کام * سابع بمعنی نوید وله بیت یکی نامه فرمود نزدیك سام * سراسر درود ونوید
خرام * استاد فرخی بیت دولت اورا بملك داد نوید * وامل تازه روی وخوش بخرام
بو معنالره ابیات مرقومه استشهادی فرهنك جهانکیری نقلیدر (خسم) سکون سین مهمله
ایله شرفنامه ده جراحت معناسنه در بو معنایی مؤید استاد عنصری بیت بسی خسمها
کرده بود از نخست * مراین خسمهای مراچاره جست (خشم) سکون شین معجمه ایله
غضب وتهور معناسنه در خاء مفتوحه ده ذکری اصلی اوزرینه ایدی بونك مشهور اولدوغی
اوزره نقل اولندی ایکی وجهی ده جایزدر دیمك اولور (خلم) کسره یه قریب سکون لام ایله
اوج معنایه کلور اول اول غلیظ صو وخلط درکه بورودن آقار عربیده مخاط دیرلر شمس فخری
بیت عدورا خیال سر تیغ او * زبینی کند مغز بیرون چو خلم * بو معناده خل وخم دخی دیرلر
ثانی بمعنی غضب معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت خلم خوشتر از چنین خلم ای خدا
کر کند از نور ایمانم جدا * ثالث اول کل نیره که چسبنده یعنی یاپوشقان قره بالچق که ایاق
قودقده یاپشوب یورمکه عسرت ویر استاد * مثنوی * مرو بی دانشی درراه کم راه * که
راه دور تار بکست وبرچاه * چراغ علم ودانش پیش خوردار * وکرنی درچه افتی سرنکونسار
فمان زن صوفی درخلم ماند * ولی درخلم خوربی علم ماند (خم) درت معنایه کلور اول
بمعنی خلم که اندن اختصار اولنمشدر ثانی برنوع بوم درخوش آواز اولور که صداسندن
هو لفظی فهم اولنور ثالث زحمتلو جراحت رابع علت سله دیرلر (خیره چشم) بولانق
قور قودن اوله یاخود علیل اوله مولانا هاتفی بیت ازان خیره چشمان نا اعتمید * لب هندوی
آتشین شد سفید (خیم) بوزن سیم یدی معنایه کلور اول مجمع الفرسده کوزدن آقان
چرکه که ترکیده چپاق دیرلر منجیك بیت دوجوی روان درد هانش زخلم * دوخرمن زده
دردو چشمش زخیم * ثانی جراحت وجراحتدن چقان اریك معناسنه حکیم اسدی * مثنوی
زمین هست آماجکاه جهان * نشانه تن ما وچرخش کمان * ززخمش همه خستکانیم زار *
نهان خیم وخون لیك درد آشکار * بو معنایی مؤید استاد عنصری بیت بسی خیمها کرده
بود او درست * مران خیمهای مراچاره جست * خسم لغتنده عنصرینك ایراد اولنان
بیتی عینی ایله بو بیتدر فقیر راقم الحروفك تصرفی قیاس اولنوب دخل اولنمیه مرقومك
نظمنده بو ایکی وجه اوزره بولنمشدر ثالث اول جوال که غلیظ پنبه ایپلکی ایله طوقنمش اوله وآکا
بکزر نسنه لره دیرلر طیان مرغزی بیت سبوی وساغر وآنین وغولین * حصیر
وجاروب وخیم وپالان * بو بیتده برقاج لغته شاهد ایراد اولنمشدر رابع بغرسق واشکنبه
قازندیسنه دیرلر بو معنایی مؤید شمس فخری بیت خصمش ارکه خورد عجب نبود * که سکارا

سکارا کاتجه باشد خیم * خامس طبیعت درشت معناسنه درکه درشت خیم دخی دیرلر درشت
اولور بو تقدیرجه خیم طبیعت اولور حکیم سنائی بیت مرد شهوت پرست را درخیم
بد ترازبت پرست خواند حکیم * سادس خوی تند ونیز معناسنه حکیم فردوسی بیت
دکرخوی بد آنکه خوانیم خیم * که با اوندارد دل ازدیو بیم * هکذا نقل فی فرهنك جهانکیری
وفرهنك حسین وفایی سابع تحفة الاحبابده بمعنی دیوانه مسطوردر (مع النون *
(بخالیدن) فتح جیم وکسر لام ایله قوجاقلمقدر دراغوش کردن معناسنه ابو المعانی بیت
کشیدم آنقدر جورش ندیدم لطف او هرکز * نشد روزی بمار وزی میانش را بخالیدن
(بخولیدن) الف یرینه واو ایله ده اول معنایه در (خذلان) سکون ذال معجمه ایله
حرمان معناسنه عربیدر شیخ عطار بیت هرکه اندر طاعتش کسلان بود * حاصلش کمراهی
وخذلان بود (خراشیدن) فتح راء مهمله وکسر شین معجمه ایله طرملامق و یلك قازیمق
روخراش ودلخراش بوندندر ابو المعانی بیت مشو بسخت دلی روخراش مردم را *
که هرکزش نکند باخرد خراشیدن (خرامان) نازله ورعنا لغله صالنوب یوریمه دیرلر
اسم فاعلدر صالنجی معناسنه وله بیت خرامان زسوی من آمد نهادم روی برپایش *
متاع معتبر کردند پای انداز شاهانرا (خرامیدن) مصدردر صالنمق معناسنه (خران)
راء مشدده ایله وتخفیفله ده جایزدر رام ومطیع معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت بیچاره
نبات دانه بینی * هموار خران این دو کوهر * وحکیم سوزنی بیت تندی وتیزی آغازی
وخران نشوی * تند توسن ببرند آخر وخران آرند (خرمن) معروف وغله بیغوب
دوکه جك یرده خرمن دیرلر مثال معنی اول شیخ سعدی بیت خداوند خرمن زیان میکند
که بوخوشه سرکران میکند * مثال معنی ثانی حضرت مولانا قدس سره بیت
خرمن همه در ریخته کندم بکاه آمیخته * هین ازنسیم بادجان که واکن از کندم جدا * غله
یغننه خرمن تسمیه سی خصوصا در وهرنسنه نك یغننه ده دیرلر حکیم انوری بیت خالی
مدار خرمن آتش زدود عود * تادرچمن زبیضه کافور خرمنست * وهاله ماه یعنی آی
آغلنه خرمن دینلور رضی الدین نیشابوری بیت ماه بی خاك جناب توچنان تنك آمد *
کو بو دایره خرمن زندان دیدم (خریدن) کسر را ودال مهملتین ایله صاتون المق اشترا
معناسنه کمال بخندی بیت حکمت فروش تاکی مرهم همی کند عرض * ما خستکان
نخواهیم اینها بجان خریدن (خزیدن) کسر زاء معجمه ایله امکلمك وقارن اوستنه
سورتنمك معنالرینه وبعض ایاقسز جانورلره صفت اولور خزیدن مارکبی کمال اسمعیل
بیت بعهد عدل تو دم ارتطاولی کردست * به تنکنای دل خصم درچومار خزید * وطینق
وسورچمك معناسنه فرو خزید دیرلر حکیم اسدی طوسی لغزیدن لفظنی خزیدن ایله
تفسیر ایلمش (خسیدن) کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیه ایله بمعنی خاییدن
کذا فی شرفنامه وفرهنك جهانکیری (خشت زن) سکون شین معجمه ایله کرپچ اوریجی
دیمك اولور خشت کرپچدر و زن زدن لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور واسم
فاعل دخی استعمال اولنور کرپچ اوردیو امر اوله ویاخود کرپچ یشوریجی اوله ویاخود خشتاد

معناسنه اولەكه خشت نیره كوتاهه دخی دیرلر ویاخود خشت زن پهلوان زوپینك لقبی
اولسه زیرا اول دائما خشت ایله جنك ایدردی ویاخود دخشت ایله جنك ایله دیو امر اوله
بو معنالرك جمله سنه شمولی واردر كذا فی المجمع ك خلیدن ف سكون لام وكسر میمله
سومكرمك وغضب ایلمك معنالرینه مصدردر ك خوان ف فتح واو ایله اول كونكدركه اوزرنده
اودون یاررلر واغاج یونارلر تركیده اكا یغرق دیرلر ك خون ف خوان مرقومدن تخفیف
اولنمشدر ك خویشتن ف واو معدوله ایله كندو كندم دیمكدر ك خیابان وخیاوان ف
كلاهما بفتح الیاء التحتانی والباء الموحدة والواو شهردن خارج محللرده ایكی جانبی باغ باغچه
وسایه دار اغاجلر واورته سی یول وكذرگاه ونشیمن اوله حاصل كلام زیاده سایه دار اغاج
اولان یره دیرلر مولانا جامی بیت حدیث روضه مكن جامی این تو بس مارا * كه در سواد
هری ساكن خیابانیم * وآقرصو اولوب ایكی طرفی سایه دار اشجار اولان یره دخی دیرلر
مولانای مشار الیه بو محلده دخی دیمشدر بیت غرض ز خلد برین جامی این نه بس مارا *
كه در بلاد هری ساكن خیاوانیم ك خیدن ف بوزن دیدن خمیدن معناسنه اكلمكدر ودخی
پنبه و یوك دتمك معناسنه در ك خیره شدن ف اویوشمق وكوز قمشمق وبر عضو ویا انسان
ایشه یارار اولمامق معنالرینه در ك خیزان ف سكون یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله بمعنی خیزاب
مرقوم ودخی حمله ایدیجی معناسنه میر نظمی بیت شده خیزان زهر جانب دلیران *
بیه كه بكرز دندی تیغ بران ك خیزیدن ف سكون یائین التحتانیین وكسر زاء معجمه ایله
قالقمق برخاستن كبی مصدردر غیاثای حلوائی * قطعه * برخیز ای طبیب كه تا ناله سر كنیم
تحریك لب كشودن مرغ سحر كنیم * ما عندلیب زاده وپروانه طینتیم * در بیضه مشق
سوختن بال و پر كنیم ك خیسیدن ف سكون یائین التحتانیین وكسر سین مهمله ایله اصانمق
آغاریدن معناسنه ك مع الواو * خدیو ف كسر دال مهمله وسكون یای تحتانیه بمعنی
خداوند یكانه یعنی اولو پادشاه كه ملك ومال وعسكر وقوتده سائر پادشاهلره تفوقی
اوله حكیم فردوسی بیت سیامك ز دست خدورای دیو * بنه كشت وماند انجمن بی خدیو
وشیخ سعدی بیت خدیو خردمند فرخ نژاد * كه شاخ امیدش برومند باد * بو بیتدن
انجق پادشاه اولق فهم اولنور اما شیخ نظامی بیت خدیو جهان در جهان تاختن * برآراست
عزم سفر ساختن * وحكیم نزاری قهستانی بیت بر مسند مراد نشسته جهان خدیو *
آن كش فلك بطوع كند عبده خطاب * بو بیتلرده بیوك پادشاه فهم اولنور ك خرو ف
ضم راء مهمله ایله فرهنك جهانكیریده سرخ رنك بر چچكدر نیر اعظم سمت رأسه واردقده آچلور
اكا خیرو وخیلو دخی دیرلر معربی خیروج در عربیده اسم خبازی در ك خشاو ف فتح شین
معجمه ایله باغی وبوستانی ومزروعاتی خارج اوتلردن پاك ایتمكدركه خشاو كردن دیرلر
ابو المعانی بیت آن شوخ دلربا كه بحمام نوره زد * كویا كه باغ صحن همی كرده است خشاو
ك خیرو ف سكون یای تحتانی وضم راء مهمله ایله بر نوع لطیف خوشبو شكوفه در اطبا باغی
آلورلر صاری وبیاض وقرمزی وبنفشی وابری رنكلو اولور بو صفتلرله عربیده منثور دیدكلری
چیچك اولق كركدر اما ارباب لغتك كیمی خیرو ومنثوردر دیر وكیمی كل خطمی در دیر بو آنه دك

بو آنه دك فصل اولنیوب قالدی شمس فخری بیت همیشه تا نباشد لاله چون كل * كل
بابونه نبود تا چو خیرو * بو بیتدن دخی منثور اولمق اقربدر ك خیلو ف بمعنی خیروی مرقوم
سیف اسفرنكی بیت كر نشان فخر بودی نام نیر بی هنر * صد رشادروان بخیلو باز داری
نارون * بوندن كل خطمی فهم اولنور لغت تحریر ایدن بیچاره نیجه تصحیح ایلسون ك خیو ف
ضم یای تحتانیله مفتوحه ده ذكری مرور ایدن خدو وخیو معناسنه توكرك دیمكدر
ك مع الهاء * خبچه ف سكون باء موحده وفتح جیم فارسیله بمعنی خفچه كه عنقریب ذكر
اولنور انشاءالله تعالی ك بخوله ف فتح جیمله قبرجق كه آتش یاقه سندن ویاخود ایش
ایشلمكدن الده واقع اولور وبیانده یوریمكدن ایاقده ظاهر اولور اكا تاولی دخی دیرلر
كذا فی فرهنك جهانكیری ك خذرنوه ف عنكبوت معناسنه یازمشلر اما حركتن اشعار
ایتمامشلر ك خذره ك سكون ذال معجمه وفتح راء مهمله ایله آتش قوغی ك خراشیده ف
خراشیدن لفظندن اسم مفعولدر طرملنمش ویاره لنمش معناسنه حكیم اسدی بیت
زبس خون كه هر سوی پاشیده شد * زمین همچو روی خراشیده شد ك خراشه ف
خراش مرقوم معناسنه در ك خرسته ف كسر را وسكون سینین مهملتین وفتح تاء مثناة ایله
بر نوع اوزون وسیاه قورتدر صوده اولور آدمك بر عضونه یاپشسه قانن صورر اكا
سولك وزروو زلو ودشنی ودیوچه دخی دیرلر ك خرس كیاه ف براوتدر كوكنه شقاقل
دیرلر اول اوتی آیو زیاده سودیكندن تسمیه اولنمش بعضیلر كزربوید دیدیلر وبعضیلر كرفس
بری در دیدیلر اما بو سوز خلافدر یونانی زوفس وقوقانس دیرلر وبر كروه زوفس بوندن
غیریدر بونك آدی دوایا واغریادر دیدیلر شیراز بلرید ران دیرلر ك خرقه ف پاره كرباس
ودخی درویشانك مخصوص جامه لریدر میر نظمی بیت بخرقه كشیده سراز اختلاط *
بدل كرده باد ردو غم انبساط ك خركاه ماه وخركه ماه وخرمن ماه ف كاهی اول دائره دركه كاه
قمرك چوره سنده واقع اولور اكا برهون وبرهوان وسابود وشاپورد وشاور دخی دیرلر
عربیده هاله دیدكلریدر بعض نسخه ده خركاه ماه وخرمن ماه آسمان دردیو مسطوردر ك خره ف
بمعنی خر مرقوم كه هروهره دخی دیرلر طومان معناسنه میر نظمی بیت سراسر زمین را
خره میكرفت * شده روی خورشید چون تیره زفت ك خریده ف صیغه مفعولدر
صاتون آلنمش بازركان بیننده متاعه دیرلر ودخی بر معناسی محجوبه وصاحبه حیا خاتوندر
نتكیم میر نظمی بیت شد از كار جهان دامن كشیده * كه بود آن پارسا خاتون خریده *
ك خساره ف فتح سین وراء مهملتین ایله باغ وبوستان ومزروعاتی خارج اوتدن پاك
ایتمكه دیرلر كذا فی شرفنامه ك خشت پخته ف پشمش كرپیج كه كرمید اولور كاهی تخفیفا
تاء مثناتی حذف ایدوب ك خشپخته ف دیرلر كذا فی المجمع ك خشبچه ف سكون شین
معجمه وتاء موقوف وفتح جیمله اول پاره دركه قفتان وكوملك قولتغنه دیكرلر میر عماره بیت
بجای خشبچه كرمشك نافه برد وزی * هم ایچ كم نشود بوی مشك از بغلت ك خشته ف
سكون شین معجمه وفتح تاء مثناة ایله مفلس بی برك ونوا فتح خاء معجمه ایله دخی مرویدر
ك خشینه ف كسر شین معجمه وسكون یای تحتانی وفتح نونله خشین مرقوم معناسنه در

ﻭ خطه ﺑﻊ طاء مشدده ایله سنور والکه یعنی برحکومتلك یر خواجه سلمان بیت دارای
عهد شاه اویس آنکه میکشد * ازتیغ کرد خطهٔ دین آهنین حصار * ودخی معمارلرك
دیوار بناسنده چکدکاری اییه دیرلر خطه عربیدرکه ترکیده الکه وچغتایده چول دیرلر ملکت
معناسنه ﻭ خفچه ﺑﻊ سکون فا وفتح جیم فارسیله اوج معنایه کلور اول یعنی سبیکه که
زر وسیم اریدوب دموردن اولوق کبی قالب ایچنه دوکرلر چبوق کبی اولور اکا شفشه
وشوشه وشیوشه دخی دیرلر استاد عنصری بیت خدایکانا امشب نشاط سازبدانك
پدرش زاهن بودست ومادراز جرست * بصورت شجری زر خفچه اوراق * که ازعقیق
وزیاقوت بارآن شجرست * واستاد فرخی درصفت تذروی بیت چو زر خفچه همه
پشت وپرش آتش رنك * جو نخل بسته همه سینه دائره اشکال * ثانی زلف
وکاکلدن برقاج قل بریره جمع اولوب دلبرانك یوزی اوزرینه دوشر اکاده خفچه دیرلر
استاد لبیبی بیت آن خفچهٔ مشك زیردلبر * کردست مرا بغم کرفتار * ثالث اغاجك
غایت طوغری وموزون بتمش دالنه دیرلرکه اکا چنچه دخی دینلور ﻭ خلاشه ﺑﻊ مفتوحه ده
ذکری مرور ایدن علت معناسنه درکسره ایله ده استعمال اولندوغن نقل ایلشلر میر نظمی
بیت هرکرا نیست دیدهٔ اذعان * او نیاید خلاشه درمان ﻭ خله ﺑﻊ بوزن کله مفتوحه ده
برقاج معنایله ذکر اولندی اما بونك آنجق بمعنی کم شده مروید ر ﻭ خنیدن ﺑﻊ کسر نون
وسکون یای تحتانیله فرهنك جهانکیریده بمعنی مکیدن مصدری خنیدن کلور مکیدن
معناسنه شرف شفروه بیت که ازباغ تو لاله میچنیدم * که ازلعل تو شکر میخنیدم *
ﻭ خویسه ﺑﻊ بوزن نویسه مباحثه ومناقشه معناسنه در پیرهرات خواجه عبد الله
انصاری طبقاتده یازرکه * ابو عبد الله خفیف را با موسی عمران جیرفتی خویسه افتاده
بود نامهٔ فرستادبوی با پیغام بجیرفت که من درشیراز هزار مرید دارم که ازهریکی هزار دینار
خواهم شب را زمانی نخواهند موسی عمران جواب باز فرستاد که من درجیرفت هزار دشمن
دارم که هرکه برمن دست یابد مرا تاشب درنکی ندهد وزنك نکذارد صوفی منم یا تو ﻭ خویله ﺑﻊ
واو معدوله ایله بوزن پیله بمعنی ابله واحمق ﻭ خیله ﺑﻊ یای تحتانیله بوزن دیده خفته
وخمیده معناسنه که خنیله دخی دینلور فتحه ایله ابو شکور بیت الا تا ماه نو خیله کمانست
الا تا چون سپر باشد مه نو ﻭ خیره ﺑﻊ یای تحتانی وفتح راء مهمله ایله بوزن شیره یدی
معنایه کلور اول ستزك ولجوج معناسنه حکیم فردوسی بیت همه پیش من پوی پوی
آمدند * چنان خیره وجنکجوی آمدند * ثانی متحیر وفرومانده شیخ سعدی بیت
ملامع درسخن کفتنش خیره ماند * سرودست فرماندهی برفشاند * ثالث هرزه وبی سبب
حکیم انوری بیت هرکه تواندکه فرشته شود * خیره چرا باشد ودیو وستور * رابع بمعنی
بیهوده کمال اسمعیل بیت دست سخن زدامن مدح تو کوته است * خیره چرا درازکنم قیل
وقال چیست * خامس فرهنك میرزاده بمعنی شکفت وآشکارو بسیار شوخ دیده سادس
مجمع الفرسده بمعنی تاریك سابع وجود آدمی ده عضو او یوشق اولمق وکوز قاشمق
معناسنه خواجه سلمان بیت بیاض دیدهٔ نرکس نکر تعالی الله * که خیره کشت درو دیدهٔ

دیدهٔ اولو الابصار ﻭ خیزنده ﺑﻊ سکون یای تحتانی ونون وفتح زاء معجمه ودال مهمله ایله
اطفال ایام شتاده تخته دن یاپوب اوزرینه اوتروب بوزاوزرنده قیار ترکیده قزاق عربیده
زحلوقه دیرلر ﻭ خیسته ﺑﻊ سکون یای تحتانی وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله مفتوحه ده
ذکری مرور ایدن خسته معنالریله مترادفدر مریض معناسندن ماعدا میوه چکردکی
وغیری ﻭ خیسه ﺑﻊ سکون یای تحتانی وفتح سین مهمله ایله پلاس وجامهٔ کهنه معناسنه
میر نظمی بیت بدید آمد از ره یکی پیش شاه * بوش جامهٔ خیسه برسر کلاه ﻭ خیکچه
سکون یای تحتانی وکاف فارسی وجیم تصغیر ایله کوچك طلوم دیمك اولور اکثرا وغلاق وآهو
بره درسندن ایدرلر ﻭ مع الیاء التحتانی * خری ﺑﻊ کسر راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول
صاری رنك برچیچکدر اورته سنده سیاهی اولور اکا خیری وهمیشه بهار دخی دیرلر ابن یمین بیت
رونق وزیب دکر دارد کنون طرف چمن * ازخری وخطمی وریحان وشاخ یاسمن * ثانی نحس
وشوم ونامبارك معناسنه حکیم ناصرخسرو بیت بازهمایون چون چغدك کشته خری
چغدك شوم وخری بازهمایون شد * ثالث الوان معناسنه کورنه اولورسه ﻭ خلافی
خلافیات دیرلر برعلم اسمیدر کذا فی شرفنامه ﻭ خلال مأمونی ﺑﻊ یوخو شبوی اوتدر
طوب اولور قورید قده خلال کبی استعمال ایدرلر عربیده ازخر دیرلر وکوم دخی دینلور ﻭ خوی
کسر واو ایله بمعنی آب دهان خیو دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ویای مجهول ایله عرق
معناسنه که کلاه خود دیرلر ﻭ خیره رای ﺑﻊ بد تدبیر یعنی یرامز تدبیر ایدیجی وفکر ورایده
خطا ایتمکه دیرلر حکیم فردوسی بیت که باشی تو ای ناکس وخیره رای * که عهد بزرکان
درآری بجای ﻭ خیری ﺑﻊ سکون یای تحتانی وکسر راء مهمله ایله اوج معنایه کلور اول
برنوع صاری رنك چیچکدر اورته سنده سیاهی اولور همیشه بهار دخی دیرلر عربیده عصفر
دیدکاریدر حضرت مولانا قدس سره * قطعه * بسوی باغ حقایق دمی کذاری کن *
مسافران عدم بین بدیدهٔ بینا * ببین بسوسن وریحان وخیری وخطمی * ببین بیاسمن زرد
ولالهٔ حمرا * مجمع الفرسده بمعنی خیرو واقعدر خواجه سلمان بیت اعتدال نوبهار کاشنت
درمهرجان * مید ماند خیری ازخار وکلبرك ازخسك * راقم الحروف خیرو وخیری مقوله
چك اولدوغن کثرت اختلاف روایتدن تصحیح ایده مدم ثانی فرهنك جهانکیریده ایوان
معناسنه منقولدر حکیم انوری بیت من زخیری بتابخانه شوم * که نه من لنکم ونه ره دورست
ثالث رنك سرخه دیرلر مختاری بیت بادرا الحلی کنی زان اشهب شبدیز رنك * خاك راخیری کنی
زان پرنیان سبزکار * وله درصفت شمشیر بیت زمین خیری لباس آید هوا خیری سبب
کردد * اکر آن حلهٔ کحلی کند درحرب عریانش ﻭ خی ﺑﻊ خیك مرقومدن ترخیم اولنمش
لفظدر طلوم معناسنه ابو شکور بیت می خوردم تا چو نار بشکافم * می خوردم تا چو خی
بیاماسم * بو معنایه شمس فخری بیت بخشمت دشمنت سر ورنکردد * نباشد قوتی برباد
خی را * بو معنایه مظفری * رباعی * بکشای بشادی وفرخی * ای جان جهان آستین خی
کامروز بشادی فرارسیدی * تاج الشعرا خواجه فرخی ﻭ باب الخاء المضمومة مع الالف *
خدا ﺑﻊ حضرت جناب باری تعالی عز اسمه یه دینلور اکرچه معنای لغویسی صاحب دیمکدر

باب الخاء المضموم

ومالك معناسنه ده كلور لكن لفظ آخر ايله تركيب اولنور مثلا خانه خدا وده خدا وكد خدا كبى
يالكز خدا دينلسه الله تعالى جل شانه دن غيرى يه دينلمز زيرا اصلنده خود آى ايدى
معناسى قايم بذاته اولور تركيبى كند وكلجى ديمك اولور تلفظ خفت بولمق ايچون واوى
حذف اولنوب خايه ضمه اشباغله حركت ويريلوب خدا ديديلر اما بو تركيب اولميوب لفظ
مفرد اولنجه صاحب معناسنه اولور مثلا عرب صاحب فضه دير عجم سيم خدا دير تركى كش
اسى دير نتكم بو بيتده واقعدر بيت هم سيم خدا وهم قوى پشت * خلقى سوى اوكشيده
انكشت * وصاحب قريه يه ده خدا ديرلر مثالى مشاعر بيت هركه از دست رنج خويش بره
بهتر از نان ده خدا وبره * وصاحب البلاده كشور خدا ديرلر مثالى حكيم فردوسى بيت
بدركاه تو سرنهم برزمين * نه من جمله كشور خدايان چين * وصاحب البيته خانه خدا
ديرلر شيخ سعدى بيت خانه خداى كودر برج كبوتران * بكشاى يا بكش كه بمرديم
در قفس * واو ده اولوا اولان آدمه كدخدا ديرلر كه كاف عربيله خانه معناسنه در
تحريف عوام وكثرت استعمال انام ايله دال تايه ابدال اولنوب كتخدا ديديلر وحرملك عورتلرك
اولوسنه كدبانو ديرلر بو بيتده ايكيسنده واقع اولمشدر بيت ز نان داشتى راى زن در سراى
بكدبانوى فارغ از كدخداى * جناب الله جل شانه حضرتنه عجملك خدا ديدوكنك
معناسى لفظ مفرد اولدوغى حالده عربيده اولان رب معناسيدر چغتاى كسر تاء مثناة
ايله تينكرى ديرلر روملر تكرى فتح تا ايله تعبير ايدرلر اصلى چغتايى در كه تركى لسان انلر كندو
انجق روملر استعمال اولنان عبارت اول لساندن تراش وپرداخت اولنمشدر خردها
سكون را وفتح دال مهملتين ايله كسورات اعداد در اصلى خرد كوچكدر وها والف ادات
جمعدر خردك يالكز استعمالنده كاهى هاء علامت كتوروب خرده ديرلر وكاهى ثقلت كتابت
وتلفظدن صيانت ايچون حذف ايدوب خردها ديرلر فتح دال ايله ابو المعانى بيت
تن خبيث عدو را چو پاره كرده بتيغ * فتاده است در آنجا چو خردهاى اديم خرما
معروف ميوه در اما اصحى ميوه نوعندن دكل غدا جنسندندر زيرا مكه ومدينه وحجاز
ومصر وبلاد عراق كه بغداد وبصره جانبلريدر خرمايى ياغ ايله بشوروب آنكله تعيش ايدرلر
حتى دوابه علف ايدرلر اغاجى لطيف وغايت موزون اولور شعرا شعرلرنده استعاره طريقيله
ايراد ايدرلر ميرنظمى بيت قد او سرو ويا خود نخل خرما * كه در ويده بباغ حسن تنها
خشكفا سكون شين معجمه وكاف موقوف وفتح فايله وبعض نسخه ده كاف عربينك
فتحه سيله مرويدر مايه سزاتمك كه عربيده فطير ديرلر كذا فى المجمع بو معنايى مؤيد ميرنظمى
بيت كنى بهر شكم قدر ترا پست * شكر بوره نباشد خشكفا هست خشكمانا سكون
شين معجمه وكاف موقوف وفتح ميم ونون ايله طعامدن صكره تسكين حرارت معده ايچون استعمال
اولنان بازدنسنه لره ديرلر هرنه اولورسه خلوليا ضم لام اول وكسر ثانيه ايله ايكى
معنايه در اول برنسنه يه ديرلر كه هر كيم استرسه آنى تصرف ايده كمسنه مانع اولميه اسم عامدر
هرنه اولورسه اولسون كذا فى المجمع ثانى بمعنى بى شرم وبى حيا كذا فى فرهنك جهانكيرى
وشرفنامه ده ديوانه مشرب معناسنه كه عربيده ما خوليا وما لخوليا ديدكلريدر خنشا

خنشا سكون نون وفتح شين معجمه ايله مبارك وفرخ معناسنه كه خنشان دخى ديرلر
كذا فى فرهنك جهانكيرى بو معنايه ابو المعانى بيت سال فرخ ماه خنشار وز خرم آمده *
فصل كل بزم شراب ويار همدم آمده خنيا سكون نون وفتح ياى تحتانى ايله سرود
معناسنه كه ايرلا يجيه خنيا كر ديرلر عبيد زاكانى بيت در بزم تو كه مجمع شاهان عالمست
ناهيد دستيارى خنيا كران كند خواجه سرا خادم كه پادشاه ووزرا وكبار سرايلرنده
حرم خدمتنده وعورات ضبطنه مخصوص اولدوغنه بناء خواجه سرا ديرلر مولانا هاتفى
بيت ز خواجه سرايان كروه دكر * بهر يك از يشان شكوه دكر خوا اولمقدار
طعامه ديرلر كه بركون كفايت ايليه اكا آشام دخى ديرلر عربيده قوت يوم معناسنه در
خوب كلا ادويه دن بر تخم آديدر خوب كلان دخى ديرلر كذا فى فرهنك جهانكيرى
خودرا ايكى معنايه كلور اول خود كه اشارت ذات معلومدر ورا علامت مفعولدر
كندويه ديمك اولور ثانى رارايدن اختصار اولنمشدر كندو تدبيريله ايش ايدنه ديرلر ايكى
معنايه ترتيب اوزره ميرنظمى بيت از ره راست رو بكو خودرا * كه نباشد رواشدن خودرا
خودستا ستاستايش لفظندن اسم فاعلدر كندينى مدح وتعريف ايدن يجى ديمكدر
لغت اول ايله بونك مثالى ابو المعانى بيت بكفد آن نادان خود را ميكند * از كمال جهل ظاهر
خودستا خودنما واو معدوله ايله وواو ثابته ده جايزدر كندينى كوستريجى خود
فروش معناسنه ده اولور مشكلاتده متكبر ومعجب معناسنه مسطوردر لغت اول ايله
بونك مثالى ميرنظمى بيت صرف جهلست آنكه باشد خودستا * هركه دارد عقل نبود
خودنما خورا اظهار واو ايله خوار نك معناسنه اكول ديمكدر بسيار خوار دخى ديرلر
ميرنظمى بيت همچو كاو خوش علف بود وخورا * هرچه باشد خور دنى دارد دوا *
خورصلا كيلار معناسنه كه ذخيره حفظ اولنه جق موضع ومكان معناسنه لكن
حركتى اشعار اولنمامشدر خوشا نه كوزل وايو معناسنه عربيده كى طوبى معناسنه ده
منقولدر حكيم ركنا بيت خوشا هنكامه عشق مجازى * خوشا هنكام عشق وعشقبازى
خوفا قوت معناسنه نعمة الله نقليدر خونبها عربيده ديت ديدكلرى معنايه در
مقتولك آلنان قانى بهاسنه ديرلر كمال خجندى بيت چو بدست خويش تيغ بزنى دمى رها كن
كه ز ساعدت بكيرم بنطاع خونبهارا * مولانا عبد الله هاتفى بيت ثنا كفت بر كار واستادشان
نه مرهم بها خونبها دادشان مع الباء الموحده خب بمعنى خم يعنى كوب كذا فى
نعمة الله خمب وخنب دخى ديرلر خلب سكون لام ايله سرمه كه عربيده كحل ديرلر ضم
كافله وعربيده فتح لام مشدده ايله يغمور سز شمشك معناسنه لواحد من الشعرا بيت
كل الذى راموا نوالك امطروا * ما كان برقك خلبا الامعى خمب سكون ميمله كوب
معناسنه در خنب سكون نونله بو دخى كوب معناسنه در ميرنظمى بيت صراحى
وساغر وخنب شراب * شود يار رندان خانه خراب خوب كوزل ديمكدر عربيده كى
حسن معناسنه بعض محلده تركيب ايدوب خوب رو وخوب صورت ديرلر خوراب
واو مجهول وفتح راء مهمله ايله ايكى معنايه كلور اول چركاب كه كاريزلرده اقار ثانى صوبندى كه

باغ و بوستان صوارده اقان صویك اوكنه قورلر ابو المعانی بیت فرو رفت وخوناب
شد در جكر * شد اشك راپالك همچون خوراب خوردوخواب یبوب یاتمقدن
كنایه در كاهل وبی غیرت آدملر وصفنده ایراد ایدرلر وله بیت نداند غیر خوردو خواب هر كز
اندرین عالم * شد آن بیغرد همچون خر وكاو علف خواری خوشاب ایكی معنایه
كلور اول هر آبدار اولان نسنه یه دیرلر عموما نسخه حسین وفاییده صفت لعل ویاقوت
ولولو در وهر جواهر آبداره دیرلر مثالی حكیم اسدی بیت نه هر آهو از ابوی مشك ناب *
نه از هر صدف دُر خیز وخوشاب * وله بمعنی مروارید آبدار خصوصا بیت زكل كنده
شمشاد پرتاب را * بدو دسته در خسته خوشاب را * ثانی بر قصبه در لاهور مضافاتندن
مولانا شهابی بیت روان باد پایش چو آتش بتاب * ازان خاك آید بسوی خوشاب *
خوناب واو معدوله قان قاریشق صو اكثر كوز یاشنده استعمال اولنور میر نظمی
بیت شد خوناب اشك دیده از غم * كه سوزد آتش حسرت جكرهم مع التاء المثناة
بخست فتح جیم وسكون سین ایله ایكی معنایه كلور اول بمعنی بخسته ثانی موسیقیده
بر مقام اسمیدر كذا فی المجمع خرت سكون راء مهمله ایله سوراخ تیر ونیشه وامثالی
واكنه وچوالدوز دلوكنه ده دیرلر خرافات فتح راو فایله بمعنی سخنان خوش یعنی لطیف
مصاحبت هر با بدن مطبوع ومعنی دار مصاحبته دیرلر كذا فی شرفنامه خرد دست
سكون راو دال مهملتین ایله اوچ معنایه كلور اول مفصله ساعد ومرفق یعنی بلك ودیرسك كه
خرده كوكلر بوینه بغلو اولور ثانی ال ایله اولان اویون ثالث یان كسیجی كه عربیده نشال
دیرلر ابو المعانی بیت كشد سرمه از دیده آن تیز دست * برد از كف انكشت باخرد دست
خشك پشت قبلوبغه كه صنك پشت ولاك پشت دخی دیرلر حكیم سوزنی بیت جنك نارد
خشك پشت آغاز كرده یك كروه * ما راین را خشك پشت آن همی خاید سر خمت
سكون میم ایله خنت سكون نونله كلا هما بمعنی خم یعنی كوب باء موحده بوینه تاء مثناة
ایله ده مرویدر خنك بت سكون نونله بر بت اسمیدر غزنه ایله بلخ میاننده واقع بامیان
نام بر الكه ده بر طاغ باشنده طاشدن تراش اولنمش یاننده بر بت دخی وار در سرخ بت
دیرلر تفصیل احواللری سرخ بت ذیلنده ذكر اولنور ان شاء الله تعالی خور پرست
ایكی معنایه كلور اول بر قومدر كونشه طپارلر آفتاب پرست دخی دیرلر ثانی بر چیچكدر
كونه یك چیچكی دیرلر كونش نه طرفه كتسه اول طرفه دونر میر نظمی بیت نماید رخ
از درو بالا و پست * شد كویا عاشقان خور پرست خوست واو فارسیله بمعنی
خربزه و بمعنی مالیده وراه كوفته یعنی یورغون كذا فی شرفنامه خون دست واو معدوله
ایله مخصوص سفره در كذا فی المجمع خون كشت واو معروف وفتح كاف فارسیله قصابلرك
اوزرنده ات طوغردوغی كوتكه دیرلر خون كوشت دخی اول معنایه در مع الجیم *
خراج فتح راء مهمله ایله اول یومری اتدركه كردنده وسائر اعضاده یومری یوب چقار
عربیده غدود دیرلر تركیده اور دیدكاریدر دوه ده چوق اولور ارباب لغتك بعضی اسم خاصدر
دیمشلر وبعضی اسم عامدر هر یومری اولانه دیرلر دیو روایت ایلمشلر خروج ضم راء مهمله

ایله فرهنك جهانكیریده خروس معناسنه نقل ایدوب بو بیت ایله اثبات مدعا ایلمش استاد
رودكی بیت سكالیده در جنك مانند عوج * نبرده بر سر چو خوج خروج خشكانج
سكون شین معجمه وفتح كاف وكسر نونله بمعنی خشك اندام یعنی هر نسنه نك نموسی اولمیوب
طراوتدن خالی اوله یعنی قدید اولمش نسنه یه دیرلر میر نظمی بیت چو زشت و بد اندام
بوده زنش * كه خشكانج بی طراوت تنش خفج سكون فا ایله ایكی معنایه كلور
اول كورخانه وثانی بیقوش معناسنه در وله ایضا بیت كر نماند هما ونام هما * نكند سایه
سایه خفج خفنج نونله دخی خفج مرقوم معناسنه در خنج سكون نونله بوزنه
كنج بیقوش معناسنه مرویدر خوج سكون واو ایله ایكی معنایه كلور اول تاج خروس
خصوصا شمس فخری * قطعه * هر خروسی كه سحر مدح شهنشه خواند * بامدادان
زشرف بر فلكش ساید خوج * ور همای از نظر همت اودور افتد * شوم وویرانه نشین
كردد مانند كوج * ثانی هر قوشك تاجنه دیرلر عموما مع الجیم الفارسی * خروچ
ضم راء مهمله ایله خروس معناسنه كذا فی شرفنامه خالنج فتح لام وسكون نونله اغاج
چناق واغاجده دیرلر ابو المعانی بیت هر آنكس كه نداند قدر نعمت میشود كفران *
بجای كاسه فغفور در خوانش خالنج یابد خوچ واو معروفله ایكی معنایه در اول
فرهنك جهانكیریده بستان افروز دیدكاری شكوفه در تاج خروسه مشابه اولمغله تاج
خروس دخی دیرلر مختاری بیت چون خوچ وچو نیلوفر بودم برخ دوست * اكنون
برخ دوست چو نیلوفر وخوچم * ثانی اول قبونه دیرلر كه اطفال بسلیوب اوزرینه نمكه
تعلیم ایدرلر اكا انكل وراك وغرم وقوج وقچ دخی دیرلر خود خروچ بر چیچكدر تاج
خروس دخی دیرلر عربیده تنتو رجندی دیرلر مع الخاء المعجمه * خلخ لام مفتوحه
مشدد ایله تركستان ولایتنده بر شهرك اسمیدر محبوبلری غایت چوق اولور ابو المعانی بیت
شد حسن وجمال آن مهوش * رشك خوبان خلخ ونوشاد خنوخ ضم نونله نام
حضرت ادریس علی نبینا وعلیه السلام كه اخنوخ دخی دیرلر مع الدال المهمله * بخند
فتح جیم وسكون نونله ماوراء النهرده ولایت فرغانه ده بر شهر عظیم اسمیدر خواجه كمال اول
شهردندر نتكم دیمشدر بیت بده هزار دو كمال آمده است نظم بلند * یكی كمال صفاهان یكی
كمال بخند خداوند صاحب ومالك معناسنه كه دیمشلر * مصرع * خداوند ملك
وخداوند مال * كاه اولور اضافتسز جاه ورتبه صاحبنه خداوند دیرلر لیذهب السامع
كل مذهب ممكن بو اعتبار ایله اعزه واصحاب دولته وعلم وفضل وكمال اربابنه دینلور رشول
مرتبه شایع السنه ناس اولمشدر خداوندكار دیمك معناسنه خنكار دیرلر خرد سكون
مهمله ایله اوفاق وكوچوك معناسنه كه مقابلی كلان در ایری دیمكدر كاهی آخرینه هاء
علامت كتورب خرده دیرلر شاعر دیمشدر بیت عدو را بكوچك نباید شمرد * كه
كوه كلان دیدم از سنك خرد خرداد سكون را وفتح دال مهملتین ایله درت معنایه در
اول بر فرشته اسمیدر كه آب روان ودرختان اوزرینه موكلدر وماه خردادده واقع اولان
امور ومصالح اكا متعلقدر زراتشت بهرام بیت چو زرتشت از انجای بر كاشت رو *

همانكاه خرداد شد پیش او * ثانی سنهٔ شمسیه نك اوچنجی آیی نك آدیدر كه نیر اعظمك برج
جوزاده اولدوغی ایامدر روم اسامنده ایار دیرلر صوك بهار آیی در سیف اسفرنكی بیت
بروج نامنه نقش بهار می بندد * نسیم خلق تو در كارخانهٔ خرداد * ثالث هر ماه شمسی نك
اوچنجی كونی اسمیدر قاعدهٔ فارسیان بودر كه هر آیك اسمی كه كون اسمنه مطابق كله اول كون
عید جشن ایدرلر بو جشنه جشن خرداد دیرلر رابع بر بیوك آتشكده نك نامیدر امیر معزی
بیت آهن پولاد با عزمت ندارد محكمی * آتش خرداد با حشمت ندارد التهاب خرسند
سكون را ونون وفتح سین مهملتین ایله قانع وقناعت معناسنه در كاور میر نظمی بیت
افزود درخش بد به ام نور * خرسند نیم نظاره از دور خرشاد سكون راء مهمله وفتح
شین معجمه ایله آفتاب دیمكدر زبان پهلویده در كذا فی المجمع فرهنك جهانكیریده اسماء آفتابدن
در اسمدر حكیم روحانی بیت كشته از فیض تابش خرشاد * كوه در سبز و بوم وبر آباد *
خرشید كونش معناسنه لفظ مركبدر خر ایله شیددن خر اصلنده خور ایدی
عند التركیب ها ساقط اولمشدر وواوك حذفی ده واثباتی ده جائزدر خور لغت پهلویده
نور دیمكدر هكذا قال علامة الشیرازی فی شرح حكمة الاشراقیه وشید دخی پهلویده
كونش معناسنه ایكی تركیب ایدوب خور شید وخرشید دیدیلر وكاه اولور یالكز خور
وخر دخی كونش معناسنه استعمال اولنور وكاه اولور كه شیدك یاینی حذف ایدوب
خرشد دیرلر كسره ایله اكتفا ایدرلر نتكم بو بیتده واقعدر بیت طرفه كه چون تابش خرشد
نهان * كشت پر از قطرهٔ خون آسمان خشك آرد لفظ مركبدر خشك ایله آرددن
معنای تركیب قوری اون دیمك اولور خشكار دخی دیرلر خشند سكون شین معجمه
وفتح نونله بمعنی خشنود یعنی راضی حكیم اسدی بیت چو خشنند بود خوب كاری كند *
چو خشم آیدش بردباری كند خشنود راضی دیمكدر میر نظمی بیت چو آه وزاریم
پروای او بود * بیك نظاره دل را كرد خشنود خنود ضم نون وواو معروفله تنبلید
یعنی كوچك یوك كه اوزرینه بنمك قابل اوله خنید كسر نونله بمعنی پسند یعنی بكنمك كه
خنیده دخی دیرلر كذا فی فرهنك جهانكیری خود واو معروفله بوزن بود و سود توغلغه
دیدكلری دمور كلاه كه جنكده كیرلر سر پناه دخی دیرلر مولانا هاتفی بیت یلان قرعهٔ جنك
انداختند * سر و تن ز خود و زره ساختند * واو معدوله ایله بوزن سد خویش كبی
كندو دیمكدر عربیده هو دیرلر خود پسند كندویی بكنمش كسنه یه دیرلر كمال خجندی
بیت باد خود را كرد مانندی كل از باد هوا * كفت در رویش صبا این خود پسندی تا بكی
خورد واو معدوله ایله كرد و مرد وزننده خوردن لفظندن فعل ماضی در وبر معناسنده
راست كلمك عربیده مصادفه معناسنه شیخ عطار در منطق الطیر بیت خورد عیاری بدان
دلخسته باز * بر وثاقش بر دو دستش بسته باز * ولایق معناسنه ده كاور در خورد دیرلر
خوردمرد واو معدوله ایله ریزه ریزه معناسنه در تاج المصادرده ترجمهٔ تكسر
خوردمرد شكستن در خورشید خور ایله شیددن مركب اسمدر كه خور وشید ومهر
وآفتاب وخور زبان پهلویده نور وشید كونشدر علم هیأت كتابلرنده مذكوردر كه جرم

جرم خورشید یوز التمش جرم كرهٔ ارض مقدار ایدر كیفیت احوالی ماه لغتی ذیلنده ذكر وتفصیل
اولنور انشاء الله تعالی عربیده شمس ونیر اعظم دخی دیرلر چغتایده قویاش دیرلر
خورمد ذال معجمه ایله ده مرویدر ماه شمسی نك اون ایكنجی كونی اسمیدر خوریاد
سكون واو وراء مهمله وفتح یای تحتانیله ایكی معنایه در اول رعایا وروستایی مقوله سی
خدمتكار ثانی بی ادب وناقابل معناسنه ابو المعانی بیت چو وضع خوب زنازك طبیعتان
آید * چه لطف حسن بر آید ز طبع خوریادان خوشاد واو مجهول وفتح شین معجمه
ایله باغ وبوستان ومزروعاتی از ومسز خارج اوتلردن پاك ایلمكه دیرلر كذا فی المحمودی
خوش آمد طبعه موافق سوز وخوش كلدی ومدح وتواضع معناسنه خواجه
سلمان بیت سوسن آزادی خلقت كرد با سرو سهی * لطف طبعت را خوش آمد هر دو را
آزاد كرد خوشید كسر شین معجمه ایله یعنی خشك شد وخشك كرد معناسنه كذا فی
شرفنامه خوهد مختصر خواهد در دیوان سوزنی ده چوق واقعدر خوید
كسر واو وسكون یای تحتانیله مفتوحه ده ومكسورده ده ذكری مرور ایدن خوید یعنی
قصیل شرفنامه ده ضم خاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر خوی خورد واوین معدولتین ایله
عرقچین وترلك معناسنه در مع الراء المهمله * ختار فتح تاء مثناة ایله باغ وبوستان
ومزروعاتی خار وخاشاكدن پاك ایلمكه دیرلر ابو المعانی بیت خطر ویش را كند تازه
تراش آن دلربا * باغ حسن از خار وخس كویا كه میكرده ختار ختنبر فتح تاء مثناة
وسكون نون بعده باء موحده نك فتحه سیله اول مفلس وجری یه دیرلر كه مال وغنادن دم
اوروب دعوای دولتمندی ایدر شمس فخری بیت بر دست تو بحر هرچند لاف * ولی عقل داند كه
هست او ختنبر بجیر كسر جیم وسكون یای تحتانیله خوب وزیبا معناسنه حكیم فردوسی
* مثنوی * چو چندین بر آمد برین روزكار * بجسته نبود اختر شهریار * بشاه جهان
كفت زردشت پیر * كه در دین ما این نباشد بجیر * وله ایضا بیت یكی نامه بنوشت خوب
وبجیر * سوی نامور خسرو دین پذیر خداور فتح دال مهمله وواو ایله بمعنی پادشاه خداوند
كبی میر نظمی بیت به پیش خداور زمین بوسه داد * دعا كرد وسر جای خدمت نهاد *
خداوندكار كاف عربیله ده معنیٔ دار وكاف فارسیله ده معنیٔ دار در ایش صاحبی
دیمك اولور رومده سلطان سلاطین جهان وخاقان خواقین زمان سلالهٔ آل عثمان
ابد الله دولتهم وسلطنتهم الی آخر الدوران وانقراض الزمان حضراتنه خنكار دینلدوكی
خداوندكار لفظندن اختصار اولنمشدر استعمالنده نوع ثقلت اولمغین خفت تعبیر اختیار
اولنمشدر خرده كیر سوزده اكسك طوتیجی وآدمك سقط ونقصانن طوتانه دیرلر
خواجه حافظ بیت برو ای زاهد وبر دردكشان خرده مكیر * كه ندارند جز این تحفه بما روز
الست خسر فتح سین مهمله ایله وضم ایله ده جائزدر قاین اتا معناسنه شمس فخری
* رباعی * ای كرده افاضل از ایادیٔ تو پر * از نعمت وز راسب وخر وكاو وشتر *
بدخواه ترا حال چه باشد كه كنون * عفریت زنش باشد وابلیس خسر * فتح سین مهمله
ایله حكیم فردوسی بیت بكوهر بدان روز ننك آورم * كه پیش خسر هدیه جنك آورم *

حكيم سنايى درنعت سرور كائنات عليه افضل الصلوة بيت مفخر جمله انبيا او بود * خسر پاك مرتضى او بود * حكيم نزارى قهستانى بيت خسر زان بس بطبع شاد برخاست * بكار آرايش داماد برخاست لغ خسرانكر فح داماد معناسنه كوكو ديمك اولور لغ خسور ضم سين مهمله وسكون واو ايله بوزن كسور ايكى معنايه در اول فرهنك جهانكيريده بمعنى پدرزن و پدر شوهركه خسر دخى ديرلر حكيم سنايى بيت بركهى كركنى بفروى خوى * از خشو وخسور ونك ببوى * ثانى بمعنى درآمده وخسودن وخسوردن يعنى دركردن لغ خشار فتح شين معجمه ايله بمعنى خشت يعنى كرپيج كذا فى فرهنك جهانكيرى لغ خشك ابزار وخشك افزار وخشك اوزار فح كلهم بسكون الشين المعجمه وكاف الموقوف آلات حوايج طعام نخود ومرجمك وسبزوات وبهارات كبى زبان فارسيده حرف با و فا و واو ميانلرنده تبادل وتواخى اولغله جمله برمعنايه استعمال اولنور لغ خشك آخر فح يعنى سال قحط كذا فى شرفنامه بو معنايه اصطلاحى اولق كركدر والا تركيبدن معناى مزبور استنباط اولنمز حكيم خاقانى بيت زخشك آخر خذلان پوست خاقانى * كه در رياض محمد چريد كشت رضا لغ خشكار سكون شين معجمه وفتح كافله خشك آرد مرقوم معناسنه در الكمامش واپرى دوكلمش اوندن بشن اتمكه ديرلر حكيم خاقانى بيت برين نان ريزها منكر كه شب دارد برين سفره * كه ازدر يوزه عيست خشكارى در انبانش * ثانى بمعنى خاكينهٔ مرقوم لغ خشكامار فح سكون شين معجمه وفتح كاف وميمله برنسنه نك غورونها پننه اير شنجيه دك تفتيش ايلمك استفسار بليغ واستقصا معناسنه استاد رودكى بيت ازفراوانى كه خشكامار كرد * زان نهان مرمردرا بيدار كرد * وحساب اتمك معناسنه شمس فخرى بيت خدايكان سلاطين كه روزكار نديد * نظيرش ارچه بسى جست وكرد خشكامار * ودخى بر علتدركه تشنكى عارض اولوب هرنقدر صو ايچرسه ريان اولميوب قارنى شيشر عربيده استسقا ديرلر كذا فى شرفنامه اما محموديده لغ خشك امار فح كسر همزه ايله معناى مرقومه مرويدر لغ خشكسار فح سكون شين معجمه وكاف موقوف وفتح سين مهمله ايله اول يره ديرلركه صودن بعيد اولوب يغمور يغمامش اوله لفظ مركبدر خشكله سار دن سارك بو محلده معناسى تركيبده استعمال اولنان لق معناسنه قورياق ديمك اولور نسبت واضافت معناسنه چشمه سار وكوهسار كبى شيخ نظامى بيت بهر خشكسارى كه خسرو رسيد * بباريد باران كيا بردميد لغ خشك سر فح سكون شين معجمه وكاف موقوفله ديوانه معناسنه در بعض نسخه ده ديوانه مزاج وتندخود رسودانك وجوده استيلاسى سببى ايله يبوست عارض اولوب حالات مرقومه يى موجب اولمغله در ميرنظمى بيت خدمت شاهان نشايد بى هنر * علت سرسام دارد خشكسر لغ خشكمار فح سكون شين معجمه وكاف موقوف وفتح ميمله براوتدر تركيده دوترق ديرلر لغ خشنسار فح فتح شين معجمه وسين مهمله وسكون نونله برنوع اوردكدر تركيده آكاسونه ديرلر كذا فى صيدنهٔ ابى ريحان وعليه الاعتماد * لغ خفار فح فتح فايله بمعنى مزد بدرقه يعنى دليل ورهبره ويريلان اجرت ابو المعانى بيت آموزادم شد دليل كوى يار * عاشقان دارند آن رهبر خفار لغ خمار فح خطا وختن

وختن ملكنه تابع برشهر اسميدر خوبرولرى غايت چوق اولور استاد فرخى بيت تو با رخ داى همه خوبان خمارى * وز عشق تو هر روز مرا تازه خماريست * عربيده اول ملالت وكدورتكه كيفيت شرابدن صكره عارض اولور مرقوم بيتده ايكيسى ده واقع اولمشدر مولانا شيخ محمد ظهورى بيت صداع خمارمى هستيم * كند كره خانهٔ مستيم لغ خنبور فح سكون نون وضم باء موحده وواو مجهول ايله ايكى معنايه در اول قيامت معناسنه ثانى بمعنى مزارع مجمع الفرسده باء فارسيله مرويدر ونسخهٔ ميرزا ابراهيمده وادات الفضلاده كسر نون وفتح واو ايله منقولدر لغ خنياكر فح سكون نون وفتح ياى تحتانى ايله ايرلايجى سرودكوى ومطرب معناسنه خواجه سلمان بيت زهره آمد بردر پرده سرايش بار خواست * ره ندادش حاجب الا از پى خنياكرى * حكيم انورى بيت نواى طوطى وبلبل خروش عكه وسار * همى كند بحل لحنهاى خنياكر لغ خنيور فح كسر نون وسكون ياى تحتانى وفتح واو ايله شرفنامه ده بمعنى قيامت ومزارع معناسنه فتح خايله دخى مرويدر كما ذكر ياى تحتانيله وآنك يرينه باء موحده ايله ده منقولدر ولغت محموديده صراط وبرشهر آديدر بوقولى مؤيد حكيم اسدى * مثنوى بپول خنيوركه چون تيغ تيز * كذارست وهم نام وهم رستخيز * بجايى كزين رز مكاه استوار * باب وعلف راه نزديك خوار لغ خوار فح واو معدوله ايله بوقاج معنايه كلور ذليل كه ضد عزيز وآسان وشوخ واندك وخوارنده معنالرينه ودخى شهرى حواليسنده برالكه آديدر اضافتله خوارى ديرلر شهنامه ده چوق محلده مذكوردر وعربيده فتح واو ايله آواز كاوه ديرلر قرآن عظيمده * عجلا جسدا له خوار * وارد اولمشدر لغ خوارتار فح واو معدوله وسكون راء مهمله وفتح تاء مثناة ايله اكله صالح اولان نسنه لره ديرلر بغداى وغيره كذا فى المجمع لغ خواركار فح واو معدوله وسكون راء مهمله وفتح كاف ايله ستمكار ومستهزى وآدم خوردليجى معناسنه استاد منوچهرى بيت تو خواركار تركى من برد بار عاشق * زشت است خوار كارى خوبست برد بارى لغ خوددار فح واو مجهول وسكون دال اول وفتح ثانيله اهل قناعت اولان آدمه ديرلر ميرنظمى بيت مشو باحرص دنيا خوار باشى * خرد دارى اكر خوددار باشى لغ خور فح خوار مرقوم معناسنه دركه واوى رسمى والفى ثابتدر بونده الفى محذوف وواوى ثابتدر بوقاج معنايه كلور لايق معناسنه كه درخور دخى ديرلر وآفتاب معناسنه دركه خورشيد دخى ديرلر وجانب مشرق وبمعنى شريك وخوردن لفظندن صيغهٔ امر ووصف تركيبى اولور ومشهور شمسيه نك اون برنجى كونى اسميدر وبهرام كورك مشهور كوشكيدركه قصر خورنق ديرلر بوايكى معنايله آفتاب وصيغهٔ امر معنالرينه مسعود سعد سلمان بيت روز خوردست اى بدور رخ همچو خور * يافت خور از چرخ فلك باده خور * ولايق وشريك وذليل ومشرق معنالرينه ابو المعانى بيت بكن بوصل تو خور زان شدم زعشقت خود * شدست مطلع خور كرتراشود مه خور * وبمعنى خورنده وبمعنى خوردنى ومزه معناسنه دخى رسيده نظر دركه لغ خوار فح فتح واو ايله بوزن سوار برمملكت اسميدر حضرت ادريس على نبينا وعليه السلامك فرزندى انده مدفوندر لغ خوردبار فح سكون واو وراء ودال مهملتين ايله ميوه وماكولات يوكى بار خوردنى تقديرنده مضاف اليه تقديم اولنمشدر

ومعنای مرقومك خلافی یعنی اکله صالح اولمیان نسنه یی طعام یرینه کتورن لر ﮐ خون اردشیر
ذکری مرور ایدن خره اردشیر معناسنه که بر الکه آدیدر انده اردشیر عمارت ایلمشدر حکیم
فردوسی . بیت یکی نام او خون اردشیر * که کرد د زیادش جوان و دبیر ﮐ خوزر ﮐح
واو مجهول و فتح زاء معجمه ایله بر اغاج آدیدر ﮐ خوشخور ﮐح سکون واو و شین و فتح
خاء معجمتین ایله میخوش یعنی اطعمه ده واشربه و میوه لرده بر مقدار اکشیلکی اولانه
دیر لر ﮐ خوشکوار ﮐح سکون شین وضم کاف فارسی و فتح واو ایله کوار کواریدن لفظندن
اسم فاعل اولور معنای ترکیبی ایو سکیجی یعنی تیز هضم اولور نسنه اطعمه واشربه نك لطیف
وسریع الهضم و تناولنده لذت و لطافت اولانه دیر لر ابو المعانی بیت بده ساقی آن باده
خوشکوار * که ایام عیشست و فصل بهار * بو بیتده لغت مقدم دخی مذکوردر وله بیت
چو با نقل خوشخوار و یار نکو * می خوشکوار از کف خوبرو ﮐ خوشنظر ﮐح سکون واو
و شین و فتح نون و ظاء معجمه ایله لعل رنك بر کلدر و زرد و سپیدی دخی اولور هندوستانده
دهن تاتاری دیرلر کذا فی شرفنامه ونسخه میرزا ابراهیم لالهٔ خطا بیدر خواجو از روضة الابرار
بیت باز کشا نرکس ما زاغ را * آب ببر خوشنظر باغ را ﮐ خوکر ﮐح کسر کاف عربیله مختصر
خوکیر و کیرنده خوی * یعنی الفت و عادت معناسنه صیغه امر واسم فاعل دخی اولور
ﮐ خون کبوتر ﮐح یعنی شراب خواجه سلمان بیت درخت شد دم طاوس و غنچه شد
پر طوطی * زحلق بلبله باید کشاد خون کبوتر ﮐ خوانسالار ﮐح واو معدوله و سکون نون و فتح
سین مهمله ایله چاشنکیر سلاطین و وزرایه دیرلر ﮐ خوانکر ﮐح واو معدوله و سکون نون
و فتح کاف فارسیله آشجی طباخ معناسنه خوان سفره معناسنه اولدقده چاشنکیر و مزه کیر
معناسنه اولور ﮐ خهر ﮐح سکون ها ایله وطن و مسکن و جایکاه معناسنه استاد فرخی بیت
چون بره باشم و باشم بغ خانه و خهر * چون بشهر آیم و باشم به بسیچیدن راه ﮐ مع الزاء
المعجمه * خشك مغز ﮐح خشك سر مرقوم معناسنه کذا فی المجمع ﮐ خودیسوز ﮐح واو
معروف و کسر دال مهمله و سکون یای تحتانی ایله آذربایجانده بر آتشکده آدیدر کذا فی
المجمع شیخ نظامی از اسکندرنامه بیت دران شهر بود آتش سنك بست * که خوانده
خودیسوز آزرپرست ﮐ خوردی پز ﮐح آشجی طباخ معناسنه معنای ترکیبی یمك بشوریجی
دیمك اولور ﮐ خوز ﮐح بر ولایت اسمیدر که شوشتر آنك اعظم شهری در اول ولایتده بی نظیر
شکر حاصل اولور حکیم انوری بیت آنکه از تجویف مالی ساقی احسان او * جام که خوزی نهد
بر دستها که عسکری * اکا خوزستان دخی دیرلر کذا فی المجمع ﮐ خوشنواز ﮐح واو معروف
و سکون شین معجمه وضم نونله ایکی معنایه کلور اول نام والی شهر هیاکله که بر شهر عظیمدر
ثانی استاد مطرب که نواختن ساز چالمق معناسنه مصدردر نواز آندن اسم فاعل اولور
ایو ساز چالیجی دیمك اولور میر نظمی بیت نواختند در بزم انواع ساز * در آنجا بدی مطرب
خوشنواز ﮐ خولیز ﮐح واو مجهول و کسر لامله اور قوشی که خوکیره دخی دیرلر نعمة الله
و حلیمی جولق قوشی ایله تفسیر ایتمشلر ﮐ خونریز ﮐح سکون واو معروف و نون و یای
تحتانی و کسر راء مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول خون قان و ریز ریختندن وصف ترکیبی

اولوب قان دوکیجی دیمك اولور و ثانی جلاد معناسنه در و شعرا استعاره طریقیله غمزهٔ محبوبه
دخی دیرلر استاد . بیت آن غمزهٔ خونریز و بان چشم سحرساز * با فتنه کری در کف خور تیغ
کرفتست ﮐح خوبوز ﮐح پراسه که شب پره دخی دیرلر کذا فی المؤید کتاب السامی فی الاسامیده
فتح خا ایله مرویدر بعض فرهنکده نکتی معناسنه منقولدر ﮐ مع السین المهمله * خروس ﮐح
معروف موذن مسافران میر نظمی . بیت شنیدند در شب چو بانك خروس * زدند بهر
کوچ آنهمه طبل و کوس ﮐ مع الشین المعجمه * خدیش ﮐح کسر دال و سکون یای تحتانیله
مجمع الفرسده یعنی کدبانو یعنی اولو خاتون استاد رودکی . بیت چه خوش کفت آن مرد با آن
خدیش * مکن بد مکس کر نخواهد بخویش * و بمعنی خداوند منقولدر ﮐ خراش ﮐح فتح
راء مهمله ایله دوشکون افتاده معناسنه شمس فخری . بیت برون فکند بجار و ب لا تذر کردون
عدوش راز در خانهٔ جهان چو خراش * کسر خا ایله معنای آخره کلور نتکم ذکر اولندی
ﮐ خرده فروش ﮐح چرچی که خرده وات صتار فروش فروختن لفظندن اسم فاعلدر
ﮐ خرکش ﮐح ضم کاف ایله اکریجه دیدکاری سککدر و مخمور معناسنه ده استعمال اولنور
ایکی معنایه میر نظمی . بیت چنان از بادهٔ دوشینه خرکش * نمی آید جهان در دیده خرکش
ﮐ خروش ﮐح ضم راء مهمله ایله کریه ایله اولان فریاد و زاری و کریه سز اولان فریاده دخی
دینلور کذا فی المجمع و جمله فرهنکرده حمله و کورلدی که بها در لردن محل پیکارده و دخی
وحوش و سباعدن ظاهر اولان صدا و اهل حال کمسنه لرك حالت و جدده فریادلری و مستانکی
حالنده اولان جوش و خروش مولانا محمد بدر الدین ظهوری درساقی نامه قسمیه . بیت
بجوش خروش مناجاتیان * بکلبانك نوش خراباتیان * بمعنی اول میر نظمی بیت دواشکر
بجوش و خروش آمدند * چو دریای عمان بجوش آمدند ﮐ خش ﮐح خشك لفظندن
مرخمدر یعنی کافی اسقاط اولنمشدر قوری یابس معناسنه ﮐ خواجه تاش ﮐح یعنی برافندی
قوللری و بر استاد معلم شاکردلری نتکم تاش لغتی ذیلنده ذکری مرور ایلدی شیخ سعدی
بیت من و تو هردو خواجه تاشانیم * بندهٔ بارکاه سلطانیم ﮐ خودفروش ﮐح خودستای
و خودنمای کبی کندو یی مدح و تعریف ایدنه دیرلر میر نظمی بیت چو واعظ مباشید بیهوده
جوش * ببالای کرسی مشو خودفروش ﮐ خورش ﮐح واو مجهول و کسر راء مهمله ایله
اسم مصدردر یمه جك معناسنه کمال اسمعیل بیت ای عجب شمشیر خسرو از چه سبزارنك
شد * چون همه ساله زخون خصم می باید خورش * عربیده غدا دیرلر ﮐ خوش ﮐح واو
معروفله اوج معنایه کلور اول قوری خشك معناسنه شیخ اوحدی بیت دو چشم من از عشق
او چون ترست * لیم کر بخوشد ز غم کو بخوش * شیخ سعدی بیت نماند آب جز آب
چشم یتیم * بخوشید سرچشمهای قدیم * شمس فخری * قطعه * اکر نبودی فیض سخا
و بخشش تو * شدی درخت امید جهانیان همه خوش * وکر نباشد عون تو در چنین
وقتی * بر آید از همه اهل جهان فغان و خروش * ثانی بمعنی خوش و خود حضرت مولانا
قدس سره * مسمط * خاموش شو خاموش شو در عشق اومدهوش شو * از حال خود بیخوش
شو باز آر فکر ماضی * کمال اسمعیل در مرثیه * قطعه * از خروش و شغب و ناله چرا

خاموشید * خواجه راحال بدنیسان وشما باهوشید * غصمت اواره شد وامن چوراحت
بکریخت * عافیت رخت برون بردشما باخوشید * کر بدانید حقیقت که چکارافتادست
همچنین زنده بمانی که بخود برخوشید * ثالث بمعنی خوب وخوش حکیم ناصرخسرو
بیت توچو یکی زنکی ناخوب بیر * دخترکان توهمه خوش وشاب * عربیده واو معروفله
شیرین معناسنه در ف خوش منش ع نیك نهاد وخوش طبیعت وحسن خلق وپسندیده
اخلاق معنالرینه ف خونش ع واومعدوله وکسرنونله اوقویش وشفاعت معناسنه اسم
مصدردر ف خون سیاوش ع بردارودر خون سیاوشان دخی دیرلر عربیده دم الاخوین
دیرلر ف مع القاف * خناق ع فتح نونله برعلتدرغلبهٔ دمدن بوغازده شش عارض
اولور مولاناوحشیٔ یزدی بیت کرمدعی خناق کن ازقرب من که هست * رشك دراز دست
حریف کلوفشار * مولاناظهوری بیت خناق غم بسته راه نفس * ندارم بغیراز توفریادرس
ف مع الکاف * خباك ع فتح باءموحده ایله قیون آغیل وصغر آخوری استاددقیقی بیت
خدنکش بیشه برشیران کندتنك * کمندش دشت برکوران خباکا * نسخهٔ حسینی
وفاییده خطیرهٔ مسجد معناسنه مرویدر ف خدوك ع ضم دال مهمله وواو معروفله مجمع
الفرسده تیرهٔ خاطر وتاسه معناسنه وشرفنامه ده شرمندکی وخجالت وفرهنك وفاییده تیره
شدن وخشمناك شدن معناسنه استادعنصری بیت هرکه بردرکه ملوك بود * ازچنین
کارهاخدوك بود * وتحفة الاحبابده بمعنی رشك وحسد وفرهنك میرزا ابراهیمده غصه
وغم معناسنه در بومعنی جملهدن انسب دربو قولی مؤید حکیم انوری بیت ازحسد فتح
توخصم توپی کرده است * همچو بجی کزخدوك چرخهٔ مادر شکست * حضرت مولانا
قدس سره بیت نفس ضعیف مرده رامن نکنم حریف خود * زانکه خدوك میشود
خوان مرا ازین مکس * بو بیت تیره شدن معناسنه مؤیددر ف خردك ع سکون راوفتح
دال مهملتین ایله ادبلو وکارشناس معناسنه ف خردیکاع ع کاف تصغیر ایله کوچوجك
دیمك اولور ابوالمعانی بیت ببرد طاقت وآرام طفل نورسته * هنوز شیوه نیاموخت
هست خردیکاع ف خرمك ع فتح راءمشدده ایله بر مهره در چشم زخم دفعی ایچون کردن
اطفاله اصارلر واومعدوله ایله خورمك دخی دیرلر ف خروهك ع ضم راوفتح هایله مرجان
معناسنه درکه بسد دخی دیرلر خواص جواهرده استاد دیمشدر * مثنوی * برای دفع
امراض وبایی * خروهك کهربا یشب خطایی * نکهدارد بنزدخویش هردم * بلطف حق
نه بیند محنت وغم ف خسك ع سکون سین مهمله ایله وقت معناسنه بعض نسخه ده تأخیر
ودرنك وآرام معناسنه در زرآتشت بهرام بیت بشادی آنکهی کفتاکه یك خسك * بخوان
بووی کنون کفتاریك نسك ف خشك ع سکون شین معجمه ایله قوری معناسنه که ضدی
تردر عربیده کی یابس معناسنه موضوع له معناسی بودر ومعنای مصطلحی ناکس وبخیل
وناهموار ودرشت طبع آدمه دیرلر استادلطیفی بیت چه سود آید از تواي شخص خشك
که کرزبدی نامدی از توپشك * چغتایده قوروغ وقاسقالغان دیرلر امیرعلیشیر بیت قوروغ
جسم اوتون دیکدور بلادشتیدا قاسقالغان * آنکا اونکا نداهیران کاروانی اهلی اوت

اوت سالغان * قاسقالغان قورومش دیمك اولور ف خشتوك ع سکون شین معجمه وضم
تاء مثناة ایله مجمع الفرسده پدری نامعلوم اولان ولدکه اکا بچه کو وبچه کوی وسندوسنده
وقفاك وخشوك دخی دیرلر عربیده لقیط دیرلر کذافی شرفنامه بومعنایی مؤید میرنظمی
بیت کنداد عای نسب بی پدر * که بداصل خشتوك بوده مکر ف خشوك ع ضم شین وواو
معروفله بعض فرهنکده برنوع پیاله در صغر بوینوزی اسلوبنده سیمدن والتوندن ایدوب آنکله
شراب ایچرلر اما شرفنامه ده خشتوك مرقوم معناسنه در وفرهنك جهانکیریده حرامزاده
معناسنه در وبوقولی مؤید حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * پیشهٔ آمدوجود آدمی
برحذرشوزان وجودار زان دمی * دروجود ما هزاران کرك وخوك * صالح وناصالح
وخوب وخشوك * شمس فخری بیت کرفلك بعض علم زادچه شد * ازبلا به چه زاد غیر
خشوك ف خمك ع ضم میمله ال الداوردقده چقان صدایه دیرلر مجمع الفرسده آواز بانك
دست بدست زدن بوتعبیردن ایکی ال ایله اصول طوتمق فهم اولنور فرهنك جهانکیریده
فتح میم مشدده ایله مذکور معنایه درکه خنبك دخی دیرلر وبومعناسی دخی زیاده عمیق در
کذافی شرفنامه ومؤید الفضلاده میم مشدده ایله کوزهٔ کلین یعنی طپراقدن اولان برداق
وکوس چناغی بومعنایه شیخ نظامی بیت درآمد بشورش دم کاودم * بخمك زدن جام
رویینه خم * مشکلاتده فتح میمله مرویدر ف خناك ع خناق مرقوم معناسنه خناقدن
تعجیم اولنمشدر استادرودکی بیت بادوسه بوسه رهاکن این دل ازدردخناك * تابمن احسانت
باشد احسن الله جزاك ف خنبك ع سکون نون وفتح باءموحده ایله خمك مرقوم معناسنه در
کذافی فرهنك جهانکیری ف خنجك ع سکون نون وفتح جیم فارسیله بمعنی دن کوهی ترکیده
منه کوش وعربیده حبة الخضرا دیرلر معروفی بیت بادآور پدرت راکه مدام * که
بتنکش بدی وکه خنجك * فرهنك جهانکیریده بمعنی درمنه یعنی یوبجه ف خناچك ع
یوشان دیدکاری اوت ودخی آت وقاطر یاغری معناسنه نعمة الله نقلیدر ف خودرنك
معروف بررنکدر نخودی رنکه قریب هندوستانده پنبه سی اول رنکده اولور آندن فاخر
بی نظیر بزطوقورلر علما ومشایخ وکبار قفتان ایدرلر اکامله دخی دیرلر میرنظمی بیت چو
پوشد جامهٔ خودرنك زیبا * بسی زیبد بقد سرورعنا ف خورمك ع واومعدوله وفتح
میمله برمهره در خرمك دخی دیرلر ف خوراك ع واو معروفله بمعنی خوردنی یعنی یمکه
حاضرلنمش طعام دیمکدر ف خونجك ع واومجهول وسکون نون وفتح جیم فارسیله خنجك
مرقوم معناسنه کذافی شرفنامه ف مع الکاف الفارسی * خروسك ع ضم زا وواو معروف
وفتح سین مهملتین ایله ایکی معنایه در اول سرخ رنك برجانوردر اکثرحمامارده اولور ثانی
فرج زنانده اولان لحم زائددر ابوالمعانی بیت زندطعنه برکیرنا سرفراز * خروسك بکس
شد زبان دراز ف خرهك ع سکون راءمهمله وفتح هایله مرجان که بسد وخروهك
دخی دیرلر کذافی المجمع ف خلشك ع ضم لام وسکون شین معجمه ایله کل ناپخته رنك کرده
یعنی خام بالچقدن دستی وبعضی ایچی بوش نسنه لریاپوب واوستنی رنکامیز نقش ایدوب
وایچنه نقل طولدیروب جهاز دخترانده کوتروب داماد خانه سنه واردقده یره اوروب

ایجنده کن یغما ایندوردر کذافی شرفنامه سهوی مزین تعبیریله مرویدر لغ خنبك ع
سکون نون وفتح باء موحده ایله اوج معنایه در اول فرهنك جهانکیریده ساز ویاخود
نغمه یه اصول طوتوب اللری بربرینه اورمق معناسنه که خمك دخی دیرلر حضرت مولانا
قدس سره * مسمط * ای خواجه سرمستك شدی برعاشقان خنبك زدی * مست
خداوندی خودی کشتی کرفتی باخدا * ثانی فرهنك میرزا ابراهیمده جامهٔ درشت وخشین که
فقرا ودرویشان کیرلر ثالث مجمع الفرسده صفیری که در وقت آب خوردن اسب بدهان میزنند
یعنی آت صو ایچرکن سقلق اورمق لغ خنك ع ضم نونله ایکی معنایه در اول بختلو معناسنه که
عربیده طوبی له دیرلر شیخ سعدی بیت نیك وبد چون همی بباید مرد * خنك آنکس که
کوی نیکی برد * حضرت مولانا قدس سره بیت خنك آن قمار بازی که بباخت هرچه
بودش * بنماند هیچش الا هوس قمار بازی * ثانی بمعنی سرد که آب خنك وهوای خنك
دیرلر کمال بخندی بیت باشد اینها حرکات خنك وباد سری * که دران روضه کنی کشته
شبستان کستاخ لغ خنك ع سکون نونله اوج معنایه در اول فرهنك جهانکیریده بمعنی
پیغوله که کوشه دخی دیرلر ثانی مجمع الفرسده بمعنی عاشق زار وبیقرار ثالث محمودی ده
علم وادب وفضیلت ومعرفت ولطافتدن خالی اولمق معناسنه در اوج معنایه ابو المعانی
بیت نشینند خنك افتاده بخنك خانهٔ حسرت * تحمل میکنند آنکس که باشد خنك در عالم
لغ خنیك ع کسر نون وسکون یای تحتانیه برنوع درشت وخشین جامه در که فقرا
ودرویشان واهل تقوی وورع کیرلر کذافی فرهنك جهانکیری لغ خورهك ع سکون واو
وراء مهمله وفتح ها ایله خرمك مرقوم معناسنه در لغ خوك ع واو مجهول ایله ایکی معنایه در
اول اهل خنزیره دیرلر که آزوسی اولمیه آنی کفره اوزنده بسلرلر وحشی سنك آزوسی اولور
کراز دیرلر تکم بو بیتدن فهم اولنور بیت خوك که دندان کرازی نبود * طعمهٔ سك شد
ز کرازی چه سود * ثانی بر علتدر وجود انسانده ظهور ایدر لغ مع اللام * خبکال ع
سکون باء موحده وفتح کاف فارسیله بمعنی هدف یعنی نشانهٔ تیر وپوته معناسنه شمس فخری
بیت ز تیر حادثه اجرام را غرض تن اوست * که چشم شست کشایند جز سوی خبکال *
بو لغت بعض نسخه ده فتح خا ایله وبعضنده ضمه ایله ایراد اولنمش بو مقوله مخالف الحرکه لغتلرك
تصحیحنده قلم راقم الحروف منضجر اولور انجق چارهٔ سی ادنی تفاوت ایله تکراری ارتکاب
اولندی عند الاهالی عذر مقبولدر لغ خذول ع ضم ذال معجمه ایله بردوادر عربیده حضض
مکی دیرلر اطبا حولان دخی دیرلر لغ خردسال ع سکون راء ودال مهملتین ایله قلیل السن
کوجك یاشلو دیمك اولور کذا فی المحمودی بو معنایه ابو المعانی لغ خشکسال ع قحط
وغلادن کنایه در سال بی باران دخی دیرلر کذافی شرفنامه لغ خشل ع سکون شین معجمه ایله
نقل مکی دیدکاری دار ودر لغ خل ع بوزن مل اوج معنایه در اول بمعنی خاکستر استاد فرخی
* قطعه * پیل مست از بر در کاخش کند روزی کذار * آتش خشمش دود ندان خل کند
بر پیل مست * شیر نر کر بر سر کویش کند وقتی کذر * آفت سهمش دو ساعد بشکند
بر شیر دست * ثانی کیلانیلر لساننده سوراخ مقعد معناسنه در میرزا قلی بیك در هجو

هجو یکی از اکابر کیلان بیت شنیدن از تو خوشست این عتاب بیزه را * که بار پایه وزن
پیاله خل بلا بزه را * ثالث بمعنی کج وخمیده که اکا خهل وخهله دخی دیرلر لغ خمول ع ضم
میمله بمعنی تأخیر شده وپس مانده کاهی کنج ایله ترکیب ایدوب نشسته بکنج خمول دیرلر میر
نظمی بیت امابد آن وصلت نیاید وصول * بحسرت نشسته بکنج خمول لغ خوال ع بوزن
چوال کفش دوزلر پابوج قالبی اراسنه صوقدقلری چوی عربیده حفاظ دیرلر میر نظمی
* مثنوی * فراخست آنچنان فرج زنك را * بکاییدن چو خواهد مردك را * رود اول
دو خایه اندرونش * شود زان پس خوال کیر نکونش لغ خول ع الاچه سرچه که چنکاع
دخی دیرلر وکتاب السامی فی الاسامیده طویغار قوشنه دیرلر دیو قنبره وابو الملیحی خول
ایله تفسیر ایلمش وادات الفضلاده بر قوشدر تیز پر وبلند پرواز وبعض نسخه ده دراج سفید در
دیمشلر استاد منوچهری بیت خول تنبور تو کوئی زند ولا سکوی * از درختی بدرختی
شود وکوید آه * بو بیت معنای اوله مناسبدر وبر معناسی اغاج چناق وپاین بالغنه ده دیرلر
زبان هندیده بکبری دیرلر وخراسانیلر میاننده مثلدر * خولی بکفم به ز کلنکی بهوا *
لغ خوهل ع اکری کج معناسنه که مقابلی راست در شاه ناصر خسرو بیت آن بنده که
بست فلاطون دوربین * خوهلست وسست پیش کهین شکارمن * وبر مخصوص
اکریجه اغاجدر که بشمق جیلر بشمق ایله قالب اراسنه قورلر هانك سکونیله ده جائزدر
مثالی فتح ها ایله استاد لطیفی بیت کفش کس زنت راست کیر خرست قالب * کیر تو هم بکنجد
چون خوهل وپس آهنك * مثال سکون ها بو شکور بیت پس از ژاژ خوهل آوری پیش
من همت خوهل پاسخ دهد پیر زن لغ خهل ع بمعنی خوهل مرقوم کذافی فرهنك جهانکیری
لغ مع المیم * خرد خام ع زیاده خرد اولمق معناسنه میر نظمی بیت صبا آورد کرز
وصلت پیام * وجود در قیم کند خرد خام لغ خردهٔ ادیم ع بر آلتدر که سختیانی آنکله
تربیه واصلاح ایدرلر وسختیان پاره لری که ایشدن آرتو کذافی الحلیمی لغ خرم ع فتح
راء مشدده ایله طقوز معنایه کلور اول هر مکان که آب روان وسبزه زار وشکوفه آرا
وچمن پیرا اوله اکا خرم دینلور عربیده مکان نزهت دیدکاری معنایه در ثانی شادلغه یای
وصفیه ایله خرمی دیرلر نتکم شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك راست شد از خرمی *
تا چو تو فرزند زاد مادر ایام را * ثالث زمانه صفت اولور حکیم انوری بیت عدل تو شب
چو روز روشن بود * روز تو همچو عید خرم باد * رابع کشایش خاطر وسرور قلبه
دینلور کاه اولور که رایی تخفیفله استعمال ایدرلر خسروی بیت ای سراپای معدن
خرمی * چشم تو بر دلم نهاده مکر * خامس ماه دی یعنی اول قیش آیی که نیر اعظمك برج
جدی ده ایام مکثی در سادس ماه دینك روز پیاور دیدکاری کونه اسم ایدوب خرم روز
دیدیلر اول کونده ملوك عجم تختدن اشاغیده پراوز رنده بیاض فراشلر دوشه دوب وبیاضلو
کیوب اوتورب خاص وعامه اذن ویررلر هر کیم استرسه یانه وارد ونه سوزی ورجاسی
وارایسه سویلر وشاه دخی کمسه نك سوزین ورجاسن رد ایتمیوب جمله یه التفات ونوازش
واستمالت ایدر سابع سکون را ایله بر مزرعهٔ معروف آدیدر که اسکندر ذو القرنین وفات

ایتدکده دفن اولنمسنده اختلاف ومنازعات کثیره اولوب اهل فارس وفات ایتدوکی
محلده دفن اولنسون دیدیلر ور ومیان مولدی اولدوغی یرده دفن اولنسون دیدیلر
آخر بر عاقل حکیم دفع نزاع ایچون بر نواحی ده بر لطیف مرغزار واردر خرم دیمکله مشهور بر عالی
جبل اوستنده در اول محله آدم کوندروب سؤال ایدهلم معقول ایسه اول جبل اوستنده کی خرم
دیدکلری محلده دفن اولنسون دیدوکی محلده حکیم فردوسی حکایه ایدر * مثنوی * برفتند
پویان بکردار غرم * بدان بیشه کش نام خوانند خرم * بکفتند پاسخ چنین دادباز *
که تابوت شاهان درآید براز * که خاك سکندر باسکندر یست * که او کرده بدروز کاری
بریست * ثامن سرخ رنك بر چیچکدر قوپدقدن صکره تازه طورب صولمز تاسع اعلام
رجالدندر خرم شاه بر شهریار مشهوردر وهندوستان پادشاهلرندن بر پادشاه آدیدر
ع خشام ﺞ فتح شین معجمه ایله زکام که دماغدن ماه غلیظ اینوب بورن دلکری طوتیلور
ع خلم ﺞ ضم لام ایله بلخ مضافاتندن بر قصبه آدیدر سرحد بدخشانده واقع ده فرعون
دیمکله مشهوردر شیخ آذری بیت بلخ را قریه ایست نام خلم * ده فرعون خواندش مردم
ع خم ﺞ درت معنایه کلور اول کوب که عربیده دن دیرلر بوزن من جمعی دنان کلور شیخ
بهاء الدین عاملی بیت هاتها صهباء من خمر الجنان * دع کؤسا واسقنیها بالدنان *
میخانه ده شراب کوپلر ایله طوردوغی اجلدن خمخانه دیرلر میرنظمی بیت خمخانه آی
وبعشرت بکوش * بیند از ساغر بخم می بنوش * ثانی کوس معناسنه حکیم فردوسی
بیت بفرمود تا بردرش کاودم * زدند وببستند بر پیل خم * کوس اکثر توجدن
دو زلکه رو بینه خم دیرلر وله بیت سپهبد بزد نای رویینه خم * خروش آمد از ناله کاودم
کاودم ضم دال ایله بوری در ثالث کنبده خم دیرلر حکیم انوری در صفت عمارت * رباعی *
داعی زایران صریر درت * هم زیك خطوه هم زیك فرسنك * خاکی طربان صدای خمت *
هم دران پرده هم دران آهنك * مجد الدین همکر * قطعه * مخالف تو بهر کار کاوردرخ ورای
فذالك امتش عجز وناتوانی باد * وکر شود ارنی کوی رؤیت مقصود * جواب او زخم
چرخ لن ترانی باد * رابع بمعنی خاموشی ع خورزم ﺞ واو مجهول وفتح راء مهمله وسکون زاء
معجمه ایله مشهور ولایتدر اما اصح فتح خا وواو معدوله ایله خوارزمدر ثانی شول بغرا که
اسباب محسناتی اولیه ع مع النون * ختن ﺞ فتح تاء مثناة ایله مشهور ومعروف مملکتدرکه
آنده غایت بی مثل محبوبلر ولطیف ونازك تماشالر اسلنور کذا فی المجمع ومشك آهوسی
اول دیارده چوق اولور مشك ختن دیرلر خواجه حافظ بیت با همه عطر دامنت آیدم
از صبا عجب * کر کذر توخاك را مشك ختن نمیکند ع خداخوان ﺞ شهادت پرمغی که
عربیده مسبحه دیرلر ع خداوران ﺞ ضم دال مهمله ایله الله دن ایراقلو یعنی ظلمه وفسقه
ومرتکبون کبایر کذا فی شرفنامه ابو المعانی بیت که ترسد از خدا دور ست ز عصیان *
خداوران شود کارش بخسران ع خدافروشان ﺞ یعنی ظاهرده اهل تصوف وارباب
معرفت واصحاب علم اولانلر ع خدایی فروشان ﺞ اهل لعنت که دعوای خدایی ایدرلر
کذا فی شرفنامه منکور درت لغت اصطلاحی در شرفنامه دن منقولدر ع خدایکان ﺞ کسر

کسر یای تحتانی وفتح کاف فارسیه ایله اول پادشاه که صاحب دولت ومالك مملکت شهنشاه
وشهریار دخی دیرلر حکیم انوری بیت کردل ودست بحر وکان باشد * دل ودست خدایکان
باشد * وله بیت خدایکانا سال نوت همایون باد * همیشه روز تو چون روز عید میمون
باد ع خراسان ﺞ ایکی معنایه در اول جانب مشرقه دیرلر فخر کرکانی * مثنوی * بلفظ
پهلوی هر کو سر آید * خراسان آن بود کزوی خرآید * خراسد پهلوی یعنی خرامد
عراق وپارس را از وی خرامد * استاد رودکی در کتاب دوران آفتاب بیت از خراسان
بردمد طاوس فش * سوی خاور میخرامد شاد وکش * بهر دیدم بامدادان چون بتافت
از خراسان سوی خاور می شتافت * ثانی ولایت عراق وفارسك جانب شرقیسنده واقع
بر عظیم مملکت ومعظم شهردر بیحد وبی عدد قرا وقصباتی مشتمل ومعمور آبادان ولایتدر
سبب تسمیه سی ایکی وجه ایله در بر وجهی جانب شرقده اولدوغی وجه ثانی اقلیم رابعده
اولدوغی اقلیم رابع ایسه شمسه منسوبدر اول تقریب ایله خور آساد دیدیلر مرور ایام ایله واوی
حذف ایدوب آخرینه نون الحاق ایدوب خراسان ایتدیلر نتکم تیمورنامه ده هاتفی بیت
خراسان بروی زمین سینه است * بروز آسمان نام دیرینه است ع خرچین ﺞ سکون راء
مهمله ویای تحتانی وکسر جیم فارسیه هکبه که عربیده خرج دیرلر ضم خا ایله ع خردخان ﺞ
طاردغان معناسنه مروید راصلی اورمغله اوفانمش اولان نسنه در چغتای لساننده
اوشانماق واوشالماق دیرلر ع خرده بین ﺞ مدقق ومحقق واینجه فکرلو معناسنه کمال خجندی
بیت تا دهانت هست پیدا کر نظرها شد نهان * خرده بینان وصف آن پیدا وپنهان
کرده اند ع خرده دان ع دقیقه شناس ونکته دان وعیب بین معناسنه در ابو المعانی
بیت تمامت عیب دارم معرفت نی * بنزد خرده دانان نیست مخفی ع خرسیدن ﺞ
سکون را وکسر سین مهملتین ایله چوروب متعفن اولمق معناسنه ع خرستان ﺞ خرمالق
ستان اسم مکاندر کلستان وبوستان کبی مراد خرمابندوکی یردر ع خرمابن ﺞ خرما اغاجنك
بدنکه ترکیده اغاجك اوزدکی دیرلر ع خرمدان ﺞ فتح را وسکون میمله چانته که سیاحان وقلندران
یانلرنده طاقوب کزدررلر میرنظمی بیت برندی کد نام هردر بدر * خرمدان تهی کیسه خالی ز زر
ع خروشیدن ﺞ مصدردر حمله ایلك وفریاد وجوش ایلمك یعنی غوغا وشورش کمال
خجندی بیت بر سر آن کوی چه کردیم کم * یافت نشد این چه خروشیدنست ع خریدن
کسر راء مشدده ایله اطفالی اوچق طوتمق ابو المعانی بیت نشان کزیدن شده برلب یاز
که خرید آن طفل در بزم اغیار ع خسبیدن ﺞ سکون سین وکسر با وسکون یا ایله
مصدر لازمیدر یاتوب اویومق متعدیسی خسبانیدن کلور چغتای لساننده اوکورامك
دیرلر ع خسودن ﺞ ضم سین وواو معروفله محو ودیده بمعنی درودن یعنی مدح ودعا وثنا
ایلمك اما مجمع الفرسده معنای مزبوره راء مهمله زیاده سیله ع خسوردن ﺞ ضبط وروایت
ایلمش کذا فی نسخه میرزا ابراهیم مرقوم ایکی لغتی فرهنك جهانکیری صاحبی بمعنی درود کردن
وبمعنی درآمدن نقل ایلمش ع خسرونشان ﺞ علامت پادشاهی ونشان خسرو پرویز کذا فی
المجمع ع خشك انکبین ﺞ اول عسلدرکه پتکده قوریوب قالور کذا فی شرفنامه ع خشك باختن

شرط ورهنسز نرد وقمار اویناموق کمال اسمعیل. بیت چشم من در رخ تو با غم دل * خشك
می بازد و ترمیماند ٭ خشکجان ده سکون شین معجمه و کافله شرفنامه ده اوچ معنایه
مرویدر اول دوح مجرّد ثانی مرد بی عشق ثالث نعمت غیریدن بی بهره اولانه دیرلر اوج
معنایه ترتیب اوزره وله بیت * خشکجان بودم بعشقت ای صنم * کرچه نیستم در محبت
خشکجان * حمدلله کشته ام باغم غنی * بوده ام از جاه دیکر خشکجان ٭ خشکجهان ده
اول روزکار واول زمانه دیرلر که انده لطافت وفیض اولمیه میر نظمی بیت چو کارم تاف
شد ندیدم بعی * بخشك جهان در کذشته شهی ٭ خشکماز کردن ده برخبری جدّ وجهد
ایدوب اصلنی وحقیقتنی صورمغه دیرلر ٭ خشکنان ده بکسمات وکورك وقوری اتمك
وامثالی نسنه لره دیرلر ٭ خشودن ده ضم شین معجمه ایله اغاجلك قوری داللرین وزیاده
فلسلرین قیروب پاك اتمکه دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ٭ خفتن ده ایکی معنایه کلور
اول وقت عشاکه یاتسو نمازنه نماز خفتن دیرلر ثانی اویومق معناسنه خواجه حافظ بیت
کفتم ای مسند جم جام جهان بینت کو * کفت افسوس که آن دولت بیدار بخفت * ویاتمق
معناسنه وله بیت شب قدری چنین عزیز و شریف * با تو تا روز خفتنم هوس است *
شیخ سعدی * مصرع * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت * واکلمش معناسنه ده استعمال
اولنور ٭ خفتیدن ده سکون فا وکسر تاء مثناة ایله بمعنی غلطیدن یوالنمق ودخی اعضا
اویشمق متعدیسی خفتانیدن اولور ابو المعانی بیت بخاکراه تو عشاق جان فدا کرده
بیك نکاه ز تو تا بحشر خفتیده ٭ خفیدن ده کسر فا وسکون یا ایله بمعنی سرفه کردن یعنی
اوکسورمك کذا فی الاداة ابو المعانی بیت دهان بود خشك ونیامد خیو * خفیدن کرفته
نفس در کلو ٭ خلقان ده سکون لام وفتح قافله غایتده چرکین ونهایتده کیرلی حکیم انوری
بیت پایهٔ قدر ترا از مه نشان میخواستم * کفت اوکی درد هد باما درین خلقان خیام ٭ خلنی
کسر لامله دائما بورندن چرك وسومك اقان کمسنه یه دیرلر اغاجی بیت بینی خلنی چو میش
دارد * صد کرك درنده پیش دارد ٭ خماهان وخماهن ده کلاهما بفتح المیم والها برجنس
طاشدر ایکی نوع اولور ارکك ودیشی ارککی غایت سخت ونیره رنك در صو ایله ازلسه سرخ
رنك اولور زنجفره کبی ودیرلر که آهن نوعندندر ایکیسنکده طبیعتی سرد وخشکدر دموی
وصفراوی رمده طلا اولنسه نافعدر خصوصا دیشی سی نبیدده دخلی زیاده در ومنقولدرکه
مزبور طاشدن دوزلمش ظرفدن شراب ایچلسه اصلا وقطعا سرخوش اتمز عربیده اکا
صندل حدیدی دیرلر حکیم ازرقی * قطعه * خدایکانا مهمان بنده بود مستند * تنی دو
دوش بنقل ونبید ور ودو کباب * بطبع خرّم چندان شراب نوشیدند * که بو خماهن
کردون فروغ زد سیماب * حکیم خاقانی بیت فیروزهٔ چرخ را ز آهم * جز رنك خماهنی
نیابی ٭ خمدان ده کوب قوینلن مخصوص خانه خم کو پدر ودان ظرف مکاندر ٭ خمستان
خانه خمار کدانده کو پلو بر مقداریره کوملمش اولور خمخانه وخمکده دخی دیرلر ابو المعانی
بیت ز سیر باغ وبخلستان مرا به * که باشم در خمستان باده نوشم ٭ خنبیدن ده سکون نون
وکسر باء موحده ویای ساکنه ایله بمعنی برجستن صحرا مق کذا فی شرفنامه ٭ خنبدن ده کسر

کسر نون وسکون یای تحتانی ایله بمعنی برجستن کذا فی مؤید الفضلا بو معنایه ابو المعانی
بیت بمستی از وبوسه کردم نیاز * برنجید از من زجا بر خنبید ٭ خنستان ده کسر نون
وسکون سین وفتح تاء مثناة ایله بمعنی مبارك وخجسته کذا فی المجمع ٭ خنشان ده سکون نون
وفتح شین معجمه ایله بمعنی مبارك وخجسته که بر تو مبارك باد دیمك اولور استاد رودکی بیت
باد بر تو مبارك وخنشان * جشن ونوروز کوسپند کشان * مجموعة الانس نام لغتده سین
مهمله ایله وبعض نسخه ده فتحتین ایله مرویدر ٭ خواستن ده واو معدوله ایله استمك طلب
معناسنه در اکرچه مشهوری خاء مفتوحه ایله در لکن بعض معتبر فرهنکلرده خاء مضمومه
ایله ضبط وروایت اولنمشدر ٭ خواندن ده واو معدوله والف ثابته ایله اوقومق معناسنه
لغت اوّل ایله بو لغت وبونلره بکزر بر قاچ لغت دخی خایه فتحه ایله ضمه میاننده مخرج ویرلمك
کرکدر اول اجلدن هم مفتوحه ده وهم مضمومه ده یازلمشدر ٭ خوانیدن ده مثله معناسی
اوقتمقدر هم لازم وهم متعدی اولور ٭ خواهیدن ده مثل خواستن ومخرجی دخی انلر کبیدر
متعدیسی خواهانیدن کلور طلب ایلمك وایتدرمك معناسنه ٭ خوپخین ده واودن صکره
باء فارسی وخاء معجمه ایله مؤید الفضلاده مومیا معناسنه مسطوردر اما حرکتی اشعار
اولنمامشدر ٭ خوبکلان ده واو مجهول وسکون باء موحده وفتح کاف فارسیله بردار واسمیدر
کذا فی شرفنامه ٭ خوچاریدن ده فتح جیم فارسی وکسر راء مهمله ایله صقلمق وطبیعت
غم والم وافکاردن منقبض اولمق معناسنه ٭ خوچیدن ده کسر جیم فارسیله بصور ضعیف
اولوب نسنه یی ایوکورمك ابو المعانی بیت زلف دلدار کردنم بپچید * چشم بدبین
حاسدان خو چید ٭ خودبین ده کندین کورجی معجب ومتکبر معناسنه وله بیت در دو عالم
همی شود مذموم * نکند سود ظالم وخودبین ٭ خوران ده واو مجهول وفتح راء مهمله
ایله بمعنی خوراء مرقوم یعنی بسیار خوار اکول معناسنه مبالغه ایله اسم فاعلدر وله بیت
خوردن وخفتنت بود اندك * همچو کاووخران مشو خوران * وکیخسرو پهلوانلرندن بر مبارز
ایرانی نامیدر ٭ خورجیون ده واوین مجهولین وسکون راء مهمله وجیم وضم خاء ثانی
ویای تحتانی ایله اویقوده اغر بصمق که فرنجك دخی دیرلر عربیده کابوس دیدکلریدر حکیم
خاقانی بیت فرنجاك وارشان بکرفته آن دیو * که سر با نیست نامش خورجیون * بو بیتك
اقتضای وزنی اوزره جیمی مکسور اولمق کرکدر ٭ خوردن ده واو معروف ایله تناول
معناسنه که یمك یمکدر ٭ خوردوستان ده واو مجهول وسکون راوسین وضم دال مهملات
وفتح تاء مثناة ایله اوزم چبوغنك تازه سی که بر مقدار اکشیجه اولور اکا ستاك دخی دیرلر
کذا فی المجمع ٭ خورده دان ده واو مجهول ایله بمعنی خرده دان یعنی دقیقه شناس ونکته دان
وعیب دان خرده وخورده بردر معنالری ذکر اولنور انشاء الله تعالی دان اسم فاعلدر
ابو المعانی بیت وجود من سراپا عیب ونقص است * اکر مخفیست داند خورده دانان
٭ خورزومیان ده سکون واو وراو زاء موقوف وضم راء ثانیه ایله دست بند دیدکلری
اویوندر ٭ خورستان ده واو مجهول وکسر را وسکون سین مهملتین ایله شهر تستر وتوابعی
اولان یرلره دیرلر سمرقندده بر بتخانه در ٭ خورشید پرستان ده یعنی مغان کذا فی

شرفنامه ده خورشید سواران یعنی شب بیداران کذا فی شرفنامه کیجه وقتنده شمس
تحت الارض ده واقع اولمغله بیدار اولانلر شمسه سوار اولمش اولور وجه تسمیه میدر دیو
خاطره کلور یاخود شب بیدار اولوب مشتغل بذکر الله اولنلر تنویر عالمده شمسه غالب
وسوار اولمش کبی اولور حاصلی سماعه موقوف اصطلاحدر شیخ نظامی بیت سایهٔ
خورشید سواران طلب * رنج خود و راحت یاران طلب * خورشیدن د وسرمك
ویرشمق وتبسرمك وآزق کتورمکی سومك واویون کتورمك وخوش کلمك معنالرینه یعنی
اول میرنظمی بیت در آمد کلستان زاخوبرویان * کل بوسه بخورشیدند پنهان * خوزان
واو مجهول وفتح زاء معجمه ایله بر مباد زایرانی نامیدر که خوزان مزبور اصفهانی بنا ایتمکله
اول شهره خوزان تسمیه اولنمشدر شیخ عطار بیت مرادر شهر خوزان مهربانست * که باغ
خاص شهر باغبانست * وبر مملکت آدیدر دیشلر خوزستان واو مجهول وکسر زا وسکون
سین مهمله ایله خوزان مرقوم ولایتنه دیرلر بی نظیر شکر حاصل اولور شهر شوشتر اول
خطه نك شهریدر شیخ نظامی بیت زپس خنده که شهدش بر شکر زد * بخوزستان شد
افغان طبرزد * خوشخوان ایواوقیجی خوش کوزلدر وخوان خواندندن اسم
فاعل اولور میرنظمی بیت چو دیدم بلبل خوشخوان بکلشن * بدو کفتم کل آمد چشم روشن
خواجه حافظ بیت در حلقهٔ کل ومل خوشخواند دوش بلبل * هات الصبوح هبوا
یا ایها السکارا خوشدامن واو معروف وسکون شین معجمه ایله یعنی مادر زن که قاین انا
دیرلر بو معنایه یالکز خوش دخی دیرلر مؤید الفضلاده خوشتامن دیرلر دال یرینه تاء مثناة
ایله وبعض نسخه ده خوشامن ده دیرلر حکیم سوزنی بیت بکویم ای زن توکشته قلتبان شوهر
ده پایه زن شله خوشدامن ترا داماد خوشه چین باشق دوشیجی خوشه باشق
معناسنه ده کلور وچین چیدن لفظندن اسم فاعلدر واستعاره طریقیله صاحب سلیقه
ومعانی پرورلکه اقتداری اولمیوب شعر ونظم سویلرم دیو آخرك اشعارندن تراش ایدن زمانه
شاعرلرینه دیرلر ابو المعانی * قطعه * قوت طبعش نبود ودخل بر شعرم کند * میشود
از خرمن اشعار ما را خوشه چین * میزند در انجمن با هرزه لاف شاعری * لیك نتوان خواندش
موزون اشعار بهین خوشیدن واو مجهول ایله بورشمق وقوریمق خشکیدن معناسنه
استاد لطیفی بیت درختی کاب از دست تو نوشد * همیشه میوه وشاخش بخوشد *
وبمعنی خشك شدن ز دودان کذا فی مشکلات شهنامه خون واو معروف ایله مطلق
قاندر دم معناسنه شیخ سعدی بیت خونش بکردنم پدرت را بزن بکش * عیسی مریمی
تو پدر را چه میکنی * ومفتوحه ایله مضمومه بیننده اولان مخرج ایله واو معدوله ایله ده سفره
وطعام معناسنه ده مستعملدر خونچین سکون نون وکسر جیم فارسیله باء موحده
ایله ذکری مرور ایدن خوی چین معناسنه درکه مومیادر خون سیاوشان ترکیده ایکی
قرداش قانی عربیده دم الاخوین دیرلر شرفنامه ده بر اغاجدر سرخ رنك اولور آنکله ابریشم
وجامه بویارلر اول اغاجه خون سیاوشان ودم سیاوشان ودم سیاوش ویالکز سیاوشان
ودارپرنیان دخی دیرلر وجه تسمیه سی اولدر که چون افراسیاب سیاوشی قتل ایتدی اول

اول یرده که قتل اولنوب قانی دوکلدی اول وقت بر اغاج بتدی که مزبور اغاجدر بعض فرهنکلرده
وبعض کتابلرده مزبور اغاج بقم اولمق اوزره منقولدر اما صحتی معلوم دکلدر سیاوشك قتلنی
ایهام ایدر خواجه حافظ بیت شاه ترکان سخن مدعیان میشنود * شرمی از مظلمهٔ خون
سیاوششی باد * شاه ترکان که شاه توران افراسیابدر مولانا محمد بدرالدین ظهوری بیت
نکوید بخون سیاوش دریغ * چو اندازد افراسیابانه تیغ * خوهن واو معروف وفتح ها ایله
بز ریاغی چقاریجی وصاتیجی معناسنه مرویدر خوی چین واو مجهول وسکون یاء
تحتانیه وکسر جیم فارسیله عرقچین معناسنه درکه خوی واو معدوله ایله عرقدر وچین چیدن
لفظندن اسم فاعلدر مع الواو * خدو ضم دال مهمله ایله توکرك خیو وتفو دخی دیرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت او خدو زد بر رخش که روی ماه * سجده آرد پیش او
در سجده کاه * حکیم سوزنی بیت ان بدچرخ آسیا کردان * خشك شد در دهان بنده خدو
ضم راء مهمله ایله برقوشدر عربیده حباری دیرلر ودخی خروسه دیرلر کذا فی المجمع
خسرودار وی جوانان دیدکاری دار و درهندی لسانده کوانجن دیرلر خسرو
ایکی معنایه کلور اول هرذی شوکت پادشاهه خسرو دیرلر ثانی اعلام رجالدندر ملوك
عجمدن کیخسرو که مشهوردر پادشاهدر فریدون اولادندن ایرج نسلندن ونوشیروان اوغلی
هرمز تاجدارك اوغلی پرویزك لقبیدر که خسرو پرویز در شیرین ایله احوال حکایه سی
مشهوردر خسو ضم سین مهمله ایله یعنی مادر زن خسرو خسره دخی دیرلر استاد
فرخی بیت بدسکال تو ومخالف تو * خسوی جنکجوی باداماد خشکماز سکون شین
معجمه وکاف موقوف ایله اغاجك قوری بوداقلرین وناهموارین قرمق خشکمازه دخی دیرلر
خوشکو سکون شین معجمه وضم کاف فارسیله ایوا یرلایجی دیمك اولور یعنی مطرب
خوشنوا کمال خجندی بیت چو مطرب خواند ابیات تو کوید * که این کویندهٔ خوشکو نایید
خشو ضم شین معجمه ایله یعنی مادرشوی یعنی کویکو اناسی که خوش وخوشدامن
دخی دیرلر شمس فخری بیت باد همیشه خسرو سلطان محترم * تا احترام دارد مادر خشو
بو بیتدن مادر زن اولمق فهم اولنور اما مختاری نك بیت بشری للك بشری که هجای تو همه پاك
سوی خشو بت کردم تحریر و فرستاد * بیتندن مادرشوی فهم اولنور فتحه ایله عربیده
خرمای زبون وزبون خرمایه ده دیرلر خفتو سکون فا وضم تاء مثناة ایله آغر باصمق که
عربیده کابوس دیرلر بوکرفتنه معناسنه کذا فی المجمع بو معنایه ابو المعانی بیت آن کرانجان
وکران تن کرد بزم خواص * اهل مجلس تنکدل باشند خفتو کامده خفزدو فتح فا
وسکون زاء معجمه وضم دال مهمله ایله مفتوحه ده منکور اولان جعل معناسنه بعض فرهنکلرده
ضمه ایله مرویدر خودخو تربیه سز بیوب کندو هواسنده اولانه دیرلر میرنظمی بیت
نخورد سیلی استاد ندید جور پدر * شد ست زنده بخود خوهوای نفس بسر خودرو
واو معروف وسکون دال وضم راء مهملتین ایله طاغلرده خدایی بتمش اغاج وبیابانده بتن
شکوفه وسائر نباتاته دیرلر خود کندو ورو رستن لفظندن اسم فاعل اولور مراد بلانصب
وزرع بتن نباتاتدر خوشاو یعنی خوشاب مرقوم کذا فی المحمودی خوشنو واو

معروف وسكون شين معجمه وضم نون ايله خوشنود لفظندن ترخيم اولنمشدر حكيم اسدى
بيت شدم من باندر زمين بكرويد * زمين پاك بد رود خوشنو شويد ل خو ع بوزن
كو عادت معناسنه در وبعض اسمه اضافتله استعمال اولنور نيكخو وبدخو كبى شيخ آذرى
بيت چون باديبوى توبسى كشته بهردر * باحضرت توكرده چوخاك در تو خو *
ل مع الهاء * خبه ع فتح باء موحده ايله قزل تودرى ديدكارى دار ودر تركيده قوش اتمكى
ديرلر واصفهانيلر خاكشى ديرلر ذكرى مرور ايلدى ل بجاره ع فتح جيم وراء مهمله ايله يعنى
اندك كذا فى الاداة مفتوحه ده دخى ذكرى مرور ايلدى وفرهنگ جهانگيريده دخى ضمه ايله
مسطوردر مختارى بيت بنكر زمين وسپاه دشمن * كان فراوان واين بجاره است *
ل بجاوه ع فتح جيم وواو ايله يعنى صدا وآواز كذا فى فرهنگ جهانگيرى ل بجسته ع
قتلو ومبارك معناسنه استاد عنصرى بيت مكن خلاف دل ازنا بجسته كى برهان * خلاف
كردن او بخت نا بجسته بود * يعنى نامبارك عربيده بجسته يه يمنه وميمونه ديرلر وله ايضا بيت
بجسته باز كشاده دهان مشكين دم * كشاده نركس چشم دژم زخواب خمار * بر معناسى
دخى بر نوع صارى كل در اورتاسنده سياهى اولور آكا دخى بجسته ديرلر شيخ نظامى بيت درون
خركه از بوى بجسته * بخور وعود وعنبر كله بسته * بو معنايه مسعود سعد سلمان بيت
ازان بجسته وشاهسپرغم هردو شدند * يكى چو ديده چرخ ويكى چو چنك عقاب *
ل خرابه ع فتح راء مهمله وباء موحده ايله ايكى معنايه در اول برايچم صو مقدارنه ديرلر
واو معدوله ايله خورابه دخى ديرلر ثانى بر چوبدر صوينى چقاروب بوزنه ياغى چقار
اول ياغى آلوب بعض امراضه دوا ايدرلر ل خرچينه ع هاء علامتله خرچين مرقوم معناسنه كه
هكبه در هر نه نوع اولورسه وبر معناسيده قوش ايبكى در ل خردكاه ع سكون راء مهمله
ودال موقوف وفتح كاف فارسيله دوه نك كوكسنده يره كلن يصى يرينه ديرلر كذا فى
التحفه ودخى چارپا حيوانك كوكسنك يرى ابو الفرج رونى بيت برون كند خرد از خردكاه
لهو شكيل * فرو كشد طرب از طرد جاى عيش لكام ل خرده ع سكون راء وفتح دال مهملتين
ايله التى معنايه كلور اول هر نسنه نك ريزه سى يعنى اوفاغى بو معنى معروفدر ثانى نكته
معناسنه سيف اسفرنكى بيت برون پرده عقلست جان خرده بينا نرا * بغمزه سوى
يكديكر اشارتهاى پنهانى * عمادى بيت تشوير ميدهد خرد خرده بين مرا * نقش خرد
بباده ز لوح طلم بشوى * ثالث عيب وكناه وخطا معناسنه مولانا جامى بيت زمين كر خرده
آيد مكن عيب * زخردان خرده نبود عيب وعارى * رابع يعنى خس وخاشاك بو ايكى
معنايه يعنى ثالث ورابع معنالرينه شيخ سعدى * مثنوى * بد انديش بر خرده چون دست
يافت * درون بزركان باتش بتافت * بخرده توان آتش افروختن * پس آنكه درخت كهن
سوختن * خامس كتاب زندك يكرمى بر نسكندن بر نسكنه خرده وتمامنه ايارده ديرلر استاد
دقيقى بيت ببينم آخر روزى بكام دل خودرا * كهى ابادة خوانم شها كهى خرده * سادس
شرارهٔ آتش معناسنه ل خرده مرده ع پاره پوره واوفاق تفك ديمكدر ابو المعانى بيت
نيازونا زندانم جو خرده مرده حساب * همين بوصل ترا جان داده ميدانم ل خرفه ع سكون

سكون راء مهمله وفتح فا ايله بر نوع سبزه دركه پرپهن وفرفهن وتخمكان وفرفخ دخى ديرلر
تركيده پرپيم وسموزاوت وعربيده بقلة الحمقا ديرلر ل خرمكاه وخرمكه ع كلاهما
بفتح الراء المشدده وكاف العجمى وسكون الميم يعنى خركاه وخركه شمس حبدى در نعت بيت
از علو همتت فراش خرمكاه قدر * خيمهٔ قدر ترا بر اوج اوادنى زده * ومكان شادى
وشكوفه زار حكيم خاقانى بيت تابش رخسار تو از راه چشم * كرد خرمكاه دل از ارغوان *
بو بيتده چادر اولمق دخى مناسبدر ارغوانى خيمه يه تشبيها ل خروبچه ع ضم را وسكون
واو وسين مهملتين وفتح جيم فارسيله يعنى استخوان كاو يعنى بوغاز آلتنده كوريش كموك كه
تليك دخى ديرلر ل خروسه ع ضم را وفتح سين مهملتين ايله فرج زنانه اولان لحم زائد ابو المعانى
بيت بجواه صحبت زن هرد وچيز هست كريه * زبان دراز خروسه دهن فراخ نكون *
ل خروه ع ضم راء مهمله وواو معروف واظهار ها ايله بوزن كروه يعنى خروس استاد
عنصرى بيت شب از جملهٔ روز كردد شكوه * شود پر زاغش چو پر خروه * شيخ نظامى
بيت خروه غنوده فرو كوفت بال * دهل زن بزد بر تبيره دوال ل خره ع فتح راء مهمله
ايله التى معنايه كلور اول محقق دوانى شرح هياكلده ذكر ايدركه خره نوردر الله تعالى
حضرتندن فائض اولور جمله مخلوقات اول نور ايله تعيش ورياست ايدرلر بعضى بعضى نك
اوزرينه واول نور وسيله سيله كسب صنايع وحرفته قادر اولورلر واول نورك آثار فيضى
پادشاهلردن كه عادل اوله ظاهر اولور آنلره كيان خره ديرلر بو معناده واو معدوله ايله خورن
دخى ديرلر ثانى بر حصه معناسنه كلور حكماى فرس ملك فارسى بش خره يعنى بش حصه
ايدوب هر حصه يه بر اسم قومشلردر بو ترتيب اوزره حصهٔ اول خرهٔ اردشير حصهٔ ثانى
خرهٔ اصطخر حصهٔ ثالث خرهٔ داراب حصهٔ رابع خرهٔ شاپور حصهٔ خامس خرهٔ قباد در
بو خره يه خوزه وكوره دخى ديرلر حكيم فردوسى بيت ز پرمايه تو هر چه بد دلپذير * ببردند
تا خرهٔ اردشير * ثالث راء مشدده ايله يعنى صداى خوب وآواز خوش آينده ومستحسن حكيم
ناصر خسرو * مصرع * تو خفته وبر كفته خوش خره * وضم را واظهار ها ايله اوج معنايه
كلور اول خروس معناسنه كه خرده دخى ديرلر حكيم ناصر خسرو بيت خود سپس آرزوى
تن مرو * چون خرهٔ بد ز پى ماكيان * وله بيت سرد وتاريك شد اى پور سپيده دم دين *
خرهٔ عرش هم اكنون نكند بانك نماز * ثانى مجمع الفرسده جانوران وحشى ثالث يعنى
خسته يعنى چكردك كه خره خرما وخره انكور ديرلر ل خروهه ع ضم راء مهمله وواو معروف
وفتح ها ايله پفتره معناسنه كه پك دخى ديرلر تركيده تابه ديدكارى كه طغانجيلر طغان اوقورلر
وطوزاغه قوش كلمك ايچون قودقلرى قوش كه عربيده ماواج ديرلر ل خستوانه ع سكون
سين مهمله وتاء مثناة وفتح نون ايله درويشان كيدوكى مرقع خرقه وپشمينه دن اولان صحاقلى
خرقه معناسنه در ولسان الشعراده پارهٔ برد وپارهاى كرپاس يعنى الاجه پانلرى وبز
پانلرى ل خستونه ع سكون سين مهمله وضم تاء مثناة وفتح نون ايله لباس درويشان كه
پشمينه ومرقع دخى ديرلر ابو الفرج رونى بيت خستونهٔ حسن اهتمامش * بر خسته كى فناست
مرهم ل خسرخواجه ع پدر زن معناسنه در كذا فى شرفنامه ل خسره ع مادر زن

معناسنه بوایکی معنایه ابوالمعانی * قطعه * کر محبت نکند خواجه خسر دامادرا * عیب نبود که
همین دخترکش میکاید * وین عجب که خسره میل کند دراول * بعد زان برسر کیر دختر
خود جنك آرد خسرینه بمعنی خسره مرقوم وله بیت شود داماد اکر درکار همسر
بود خسرینه راضی تر ز دختر خسوره بمعنی خسرینه مرقوم استاد لطیفی بیت اکر بازی
نساری بالضروره * خوشت ناخوش بود دیکر خسوره خشاره فتح شین معجمه وراء
مهمله ایله سفره ده طعام واتمکدن دوکان پاره خشکبازه سکون شین معجمه وکاف
موقوف وفتح باء موحده وزاء معجمه ایله اغاجك قوری داللرین وناهموار بتنلرین کیدروب
پاك وهموار ایتمکه دیرلر خشکرنده سکون شین معجمه ونون وکاف موقوف وفتح راء
مهمله ایله یبوست طبیعتدن عارض اولان جرب که قوری اویوز دیمك اولور میر نظمی بیت
سرایت میکند زان شور ونده * که سر تا پا وجودش خشکرنده خشکریشه کسر
راء مهمله وسکون یای تحتانی وفتح شین معجمه ایله مهره جراحت وناسور که ترکیده ناصراتی
دیرلر خشکنانه کاف موقوف وفتح نونین ایله قاتقسز یالکز بیلن اتمك حضرت مولانا
قدس سره بیت چون روز کردد میدود از بهر کسب وبهر کد * تا خشکنانه او شود
از بهر او تزمانه خفته سکون فا وفتح تاء مثناة ایله اسم مفعولدر یاتمش وایومش
معناسنه شیخ سعدی بیت ظالمی را خفته دیدم نیمروز * کفتم این فتنه است بیدار
بوده به * ودخی خمیده اکلش معناسنه شمس فخری بیت شهنشاهی که بهر خدمت او *
همیشه پشت کردون خفته باشد خفجه سکون فا وفتح جیم فارسیله بر اغاجدر سرخ
رنك ومدور اولور ومیوه سی دخی اولور عربیده عوهج دیرلر خفه فتح فا ایله اوکسرك که
سرفه معناسنه در میر نظمی بیت که هست علت باطنش در بدن * خفه کیرد او را بوقت سخن
خله لامك تشدیدیله ده تخفیفیله ده جایز تشدیله اوچ معنایه کلور اول سومك
خلم معناسنه استاد عسجدی بیت چو آید رو برون حمدان بدان ماند سر سرخش *
که از بینی سقلانی فرود آید همه خله * ثانی سخن هرزه وهذیان استاد لطیفی بیت بر فضل
توکی معرفت آیند که دانند * اشعار تو بی چم وسخنها همه خله * ثالث کمی دومنی وله
بیت دریاست ورا پر آب شله * کیران جهان درو چو خله * مذکور اوچ معنایه تخفیف لام ایله
شمس فخری * قطعه * رای منیر تو زمعالی واحتشام * در روی پادشاه زمان افکند خله
هر مدح آفرین که نه اندر ثنای تست * نزدیك عقل باشد وافسانه وخله * کشتی اهل
فضل شود غرق موج یأس * کونه زاهتمام تو باشد وراخله * لام مشدده ایله عربیده
ایکی معنایه در اول دوست ودوستلق ثانی بر اوتدر که طعمی شیرین در وکسر خا ولام
مشدده ایله نه عربیده اوچ معنایه در اول دیش اراسنده طعامدن قلان ثانی چادر شب
آستری ثالث سرکانه صادر قلری دری یه دیرلر خمله سکون لام وفتح میمله بمعنی سر
چوکان شرف شفروه بیت هیچ کل بود که در آخر دست آب نشد * بود بیدی که نه در خمله
چوکان آید خمبره سکون میم وفتح باء موحده وراء مهمله ایله کوچك کوب که
بستوقه دیرلر ودخی آلات جنك وحربدن بر مدور چوالك کبی دموردن ایدوب ایچنه

ایچنه دمور ریالری باروت سیاه ایله طولدیروب هاون طوپنك ایچنه باروت ایله تعبیه
ایدوب آتوب قلعه ایچنه دوشرلر اول مرتبه هندسه ایله اتارلر که مراد ایتدکلری محلده
پاتلنور وآدملری هلاك ایدر خمخانه میخانه معناسنه که کوب اوی دیمك اولور مولانا
محمد ظهوری بیت ز خمخانه فیض هر بامداد * بجام طلا رایت صبح داد خمره سکون
میم وفتح راء مهمله ایله خمبره مرقوم معناسنه خمکده سکون میم وفتح کاف فارسیله
میکده کبی خمخانه معناسنه در خم مهره سکون میم اول وضم ثانیله اینجو صدفندن
یاپلمش بر مدور نسنه در بوری کبی چالرلر شیخ نظامی بیت بر آورد خم مهره آواز شیر *
دماغ از دم کاودم کشته سیر خنبره سکون نون وفتح باء موحده وراء مهمله ایله
مجمع الفرسده کوچك کوب معناسنه در شیخ نظامی بیت خنبره نیمه بر آرد خروش *
لبك چو پر کرد دو کردد خموش * فرهنك جهانکیریده ضم باء موحده ایله آغزی طار
کوچك بر داقدر دیو روایت اولنمش حکیم ناصر خسرو بیت در خنبره بماند دو دست برای
کوز * بکذار کوز ودست بر آور ز خنبره * شیخ نظامی بیت خاك درین خنبره غم چراست
رنك وخش ازرق ماتم چراست خنبه سکون نون وفتح باء موحده ایله بوزن دنبه
طپراقدن ایری کوپلر ایدوب رعایا وفقرا انبار کبی ایچنه غله وذخیره قورلر بعض یرده
اغاجدن دخی ایدرلر عربیده کواره دیرلر ابو شکور بیت پر از میوه کن خانه را تا پدر * پر
ازدانه کن خنبه را تا پسر * بدیعی سیفی در قسمیه بیت بکرد خنبه کندم بزحمت کردم *
بوشته های تراز وبکوشه های کمان * شمس فخری بیت زجودش خلق را باشد لالی * بجای
غله در انبار وخنبه خنبیده سکون نون وکسر باء موحده ایله مشهور ومعروف اولانه
دیرلر میر نظمی بیت درین عالم زعیب اوست خالی * شده خنبیده با نیکو خصالی خنجده
سکون نون وکسر جیم وفتح دال مهمله ایله ازروت دیدکلری اغاج پسی در ودخی کلهبك دیدکلری
بوجکه دیرلر خنجره سکون نون وکسر جیم وراء مهمله ایله بمعنی خنجه مرقوم خنجیده
سکون نون ویای تحتانی وکسر جیمله بمعنی خنجه مرقوم وجماع مباشرتنده ظاهر اولان
صدا معناسنه ده مروی در ابو المعانی بیت خنجیده جماع شنود او بکوش خویش * وآنکه که
زند در کس زن هر میدان سخت خنیده کسر نون وسکون یای تحتانی ایله بمعنی پسندیده
شیخ نظامی بیت بکیتی ازان خوبتر داستان * خنیده نیاید بر راستان * حکیم اسدی
بیت خنیده بکلك وستوده بتیر * بدان کنج بخش وبدین شیر کیر خواره فتح واو ایله
بوزن شماره نسخه میرزا ابراهیمده بمعنی دستور ودخی قوام بدن اوله جق قدر طعامه دیرلر
کذا فی المؤید حکیم خاقانی بیت همکاسکی ذره پس فخر نیست اورا * کز خود خواره
آمد وز ماه نو خلالش خوپله واو معروف وسکون باء فارسی وفتح لامله ابله واحمق
ونادانسته معناسنه حکیم انوری * مصرع * من خوپله در سبلت افکنده بادی خوچه
واو معروف وفتح جیم فارسیله قوش ایبکی که خوج دخی دیرلر شمس فخری بیت هر خروسی که
سحر مدح شهنشه خواند * بامدادان ز شرف بر فلکش باشد خوج * ورهمای از نظر
همت او دور افتد * شوم ویرانه نشین کردد مانند کوچ خود خرده سکون واوین

ودال مهمله وضم خاء معجمه واظهار هايله بستان افروز ديدكارى چكدر شمس فخرى بيت
كر ز فيض دست او بارد سحاب * لعل وزر رويد بجاى خود خروه خودخون سكون
واوين ودال موقوف وفتح راء مهملات واخفاء هايله امير عاشقان ديدكارى يشل قزل ايله
الاجه خوشبو بر پيراقدر كذا فى المجمع خودكان فتح كاف عربيه ايله ايشنى كندو كورب
كسنه يه اينانميان آدمه ديرلر مير نظمى بيت شود آسوده دل ازنيش آزار * كه باشد
دائما خودكان دركار خودكامه فتح كاف عربيه ايله هر مصلحتى وهر سوزى كندو مرادى
اوزره استين آدمه ديرلر حكيم فردوسى بيت نويسد بهر كشورى نامهٔ * بهر شهريارى
وخودكامهٔ خوده واو معروف وفتح دال مهمله ايله بمعنى كنبد عربيده قبه ديرلر مير نظمى
بيت نشسته زير خوده بر سريرش * چه خوده آسمان كنجد بزيرش خورابه واو مجهول وفتح
را وباء موحده ايله ايكى معنايه كلور اول آوانى زراعتى آماده اولان اكنجى ثانى اول جزوى صوكه
بندن صزوب اقه بو ايكى معنايه شمس فخرى * قطعه * نبودى مردمان اهل هنر را *
التفاتى بريسمان وكلابه * زانكه ازجود شهريار جهان هست * بسوى كشت زار فضل
خورابه * هريكى را زفاضلان بود الحق * از عطايش هزار ده خورابه * وحكيم اسدى
نقلنده اول ارماغه ديرلركه اندن صو اله لر انتفاعى اوله استاد عنصرى بيت زجوى
خورابه چه كمتر زكوى * چو بسيار كردد بيكباره جوى خورده واو مجهول وسكون
را وفتح دال مهملتين ايله بمعنى ريزه يعنى اوفاق نسنه لر وشرارهٔ آتش وبمعنى نكته ودقيقه بر
كسنه نك قول فعلنده طوتيله كذا فى المجمع بو معنايه خواجه حافظ بيت چو قسمت ازلى
بيحضور ما كردند * كراندكى نه بوفق رضاست خورده مكير * وچارپا حيوانك وستورانك
كوسنك پرى مسعود سعد سلمان بيت سرين وكردن وپشت وبرش مثمن شد * ميان وخورده
پاى ودرخش مضمر شد * بو بيت ات تعريفنده در مثمن سموز ومضمر صيق معناسنه اولور
خورماه ياز آيلرندن بر آيك آديدر خورنكاه وخورنكه كلاهما بواو المجهول
وفتح الراء المهمله وكاف العجمى وسكون النون بمعنى رواق كه پيشكاه خانه در حكيم خاقانى
بيت خواهى كه در خورنكه دولت كنى طواف * مكريز ازين خرابه كه دلكشاى خاك خون
بوزن كون بر علت مزمنه دركه اطبا اكله ديرلر خوزده واو معروف وسكون زاء معجمه
وفتح دال مهمله ايله طكوزلان بوجكيدر خوسره واو مجهول وسكون سين وفتح راء
مهملتين ايله برادر زن تركيده قاين ديرلر مير نظمى بيت دختر اكر خواهى ببين مادرش * خوسره
خوبتر شود از خواهرش خوسه واو معروف وفتح سين مهمله ايله اول كالبددركه
باغ وبوستانه بهايم كيرمك ايچون آدم كبى ياپوب قورلر كذا فى المؤيد بو معنايه ابو المعانى
بيت نيست آدم كر بصورت آدمست * خوسه بوده كو بياد رباغ را خوشه واو
معروف وفتح شين معجمه ايله درت معنايه كلور اول اوزم وخرما صالقمى وله بيت هركه
نبود بخت بوده هر دو چشم بخت كور * باغبان دهر ندهد خوشهٔ انكور را * ثانى بغداى
واريه وساير حبوبات سنبله سى ثالث برج دوازده كانه دن برج سنبله يه ديرلركه نير اعظم
ماه اغستوسده اول برجه تحويل ايدر شيخ نظامى بيت خوشه كزان سنبل ترساخته سنبله

سنبله را براسد انداخته * رابع فرهنك جهانكيريده بر قوش آديدر شيخ آذرى در عجايب
الدنيا * مثنوى * هست مرغى كه خوشه نام ويست * ليك درياى چين مقام ويست *
خوشه كويند وهم خوشى كويند * آنكسان كاختلاف ميجويند خوشيده واو معروف
وكسر شين معجمه ايله بمعنى پژمرده يعنى صولمش شيخ سعدى بيت شكوفه كاه شكفتست
وكاه خوشيده * درخت وقت برهنه است ووقت پوشيده خوكيزه واو معروف وكسر
كافله جولق قوشى كه خوليز وخوليزه دخى ديرلر خوليزه واو معروف وكسر لامله
بمعنى خوكيزهٔ مرقوم خوله واو مجهول وفتح لامله بمعنى خالى نتكم ماله پر معناسنه كلور
حكيم سوزنى بيت سيكيده بخانه وام شد ست * پنج ازان خوله پنج ازان ماله خونابه
قان ايله قارشمش صو خوناب مرقوم كبى آخرنده ها علامتدر خواجه سلمان بيت چو مشك
وعود عزيزى نفس وطيب نفس * بسوز سينه وخونابهٔ جكر يابى خونجيده
واو مجهول وسكون نون وكسر جيمله كوزاونكه علاج ر مدور ودخى اكير معناسنه مرويدر
خوهله واو معدوله ايله بمعنى كج يعنى اكرى خوهل مرقوم كبى خوه واو مجهول
واظهار هايله بوزن كوه بر كياه اسميدر خوى خون واو معدوله وياى موقوف وضم
حايله عرقچين ونمد زين يعنى نكلتى مير نظمى بيت در آيينه بزلفش مشك سوده * بزير
خوى خون كيسو نموده خويله واو معدوله ايله احمق وابله معناسنه كه ياى تحتانى
يرينه باء موحده ايله دخى روايت اولنمشدر نتكم ذكر اولندى استاد فرخى * قطعه * باز خواهم
بشبى بوسهٔ يكماهه ز دوست * بوسه وآنچه بدان ماند معنيش نكر * حاكم شهر همين
خواهد ليكن بزبان * نهكويد چومن خويله وديوانه چوخر خوى ناه واو معدوله وياى
موقوف وفتح نونله اوزون قرمزى قورتدر باتقلقدن حاصل اولور عربيده خراطين تركيده
صوغلجان ديرلر ابو الفرج سنجرى * قطعه * روز حرب از پيش او خرچنك وار * بس
خزيدن عادت بدخواه باد * دم زده كردم نديدم زين عمل * اژدها در حرب او خوى ناه باد
خويه واو معروف وفتح ياى تحتانيه ايله بمعنى پيل چوبين وپارو دخى ديرلر كوركى
دمورجى وقويمجى وقلايجى آلتيدر خى مع الياء التحتانى خبازى فتح باء وحاء وكسر زاء
معجمه ايله ابه كومجى ديدكارى اوتدر ابو المعانى بيت نزد سر مست مى عشق چه آبست وچه
مل * پيش فارغ شده از خود چه خبازى وچه كل خداى نام عز جناب بارى تعالى
جل اسمه در ذكرى مرور ايدن خدا معناسنه آخرنده كى يا حرفيله ده جائزدر بو ياجاى وسراى
يالرى كبى در اما اعلى خود آى اولمق دخى اولور كندو كلجى معناسنه بو بيتده بو معنايه تلميح واردر
استاد بيت آمد بو من كه من رسولم * كفتم تو بروكه من خود آيم * بعده واوى حذف ايدوب
اشباع ضمه ايله خداى ديدبلر خرده دستى يان كشلك خرده دست يان كش معناسنه در
آخرنده كى حرف ياء وصفيه در ابو المعانى بيت چون ندارد اصل پاكش دائما پستى كند *
آنكه كار وپيشه نبود خرده دستى كند خردهى بكجى قوشى ديدكلرى قوشدر خسپى
سكون سين مهمله وكسر باء فارسيله مشترى يلدزينك بر آديدر كه اورمزد وبرجيس دخى
ديرلر استاد باهمى در صفت شمشير بيت درنده چو شيران رمنده چو ثعبان * درافشان چو

خسی درخشان چو آذر ﴿خسرانکری﴾ سکون سین و نون و فتح را و کاف فارسیله بمعنی
دامادی کردن یعنی کویکولك ایتمك و بمعنی زن خواستن یعنی دوکورلك ایتمك میرنظمی ایکی
معنایه بیت چو دیده مادرش خسرانکری خواست * همین خسرانکری این کار کردست
﴿خسروانی﴾ درت معنایه کلور اول خسروکه پادشاه در والف و نون علامت جمعدر
وآخرنده کی یای نسبتدر معنای ترکیب پادشاهلره منسوب اولان نسنه دیمك اولور تاج
خسروانی و تخت خسروانی کبی ثانی استعاره طریقیله بیوك و مقبول عالم اولان نسنه یه
دیرلر خم خسروانی و زر خسروانی کبی ثالث بر نوع لطیف خالص التوندرکه کیخسروه منسوب
طوتارلر نتکم استاد فرخی * قطعه * همیشه تا چو درمهای خسروانی کرد * ستاره تابد
هر شب زکنبد دوار * دو چیز داد ز بهر دوتن نهاده مقیم * ز بهر ناصح تخت و ز بهر حاسد دار
رابع خسرو پرویزك مطربی باربد مشهورك الحانندن بر سرود مسجع نامیدر خواجه
حافظ بیت مغنی کجایی بکلبانك رود * بیاد آور آن خسروانی سرود * سیف اسفرنکی
بیت از نواهای کلك من سازند * مطربان راه خسروانی خویش ﴿خسروی﴾ بر نوع
شراب عرقیدر میرنظمی بیت بیا ساقی بر ما بکلشن شتاب * ببزم آوران خسروی باده ناب
﴿خشای﴾ شین معجمه ایله بمعنی خوش کننده حکیم نزاری قهستانی بیت شهریار
مشرق شمس الدین علی * خسرو ظالم کش و عاجز خشای ﴿خشکنای﴾ سکون شین
معجمه و کاف فارسی و فتح نونله بمعنی نای کاو یعنی خرتلق دیدکاری عضو کذا فی المؤید ﴿خشکی
آت و قاطر ترسی ترکیبه فشقی بوندن غلطدر میرنظمی در تعریف خست و بخل بیت کند
دور دائم ستوران خود * خورد خشکهایش بجای علف ﴿خشنی﴾ سکون شین معجمه
و کسر نونله بمعنی زن فاحشه مولانا رازی بیت دشمن آل علی دانی که کیست * آن پدر
کشخان و مادر خشنی است ﴿خم روی﴾ معنای ترکیب توج کوپدر اما کوس معنا سنه
اسم اولمشدر مولانا هاتفی بیت بکفتا به بندید بر کرکدن * خم روی شیران آهن بدن
﴿خوبی﴾ واو معروف و کسر باء موحده ایله کوزللك معنا سنه درکه خوب کوزل و یای وصفیه
ایله کوزللك دیمك اولور میرنظمی بیت بخوبی ندارد نظیر و عدیل * ستوده خصال
و پسندیده اصیل ﴿خودبینی﴾ تکبرلك یعنی کندوبی کورمکلك اخلاق ذمیمه دندر ﴿خودستای
کسر سین مهمله ایله کندوبی اوکیجی تمدح معنا سنه کمال خجندی بیت کفتمش در آب عارض
عکس جان با ماغمای * کفت هر دم خودستایی خوب و خوش آید مرا ﴿خورای﴾ واو معدوله
و فتح راء مهمله ایله بمعنی لایق و زیبا که اندرخورد و ارزد خود و درخود و درخور و زد روشایان
و فراخور بونلر جمله بر معنایه مترادفدر کذا فی المجمع ﴿خوردنی﴾ نمکه حاضر اتمش طعام
میرنظمی بیت برآورد خوردنی در پیش مهمان * بطبع خرم و باروی خندان ﴿خوردی
بر نوع لطیف و خوشخور شوربا در ﴿خوشای﴾ بمعنی خوشه که صالقم و سنبله در و بمعنی
خوشی ﴿خوشی﴾ واو معدوله ایله بر قوش آدیدر که خوشه دخی دیرلر شیخ آزری در
عجایب الدنیا * مثنوی * هست مرغی که خوشه نام ویست * لیك دریای چین مقام ویست
خوشه کویند و هم خوشی کویند * آنکسان کاختلاف میجویند ﴿خونی﴾ قانلو معنا سنه کاهی

کاهی چشم خوبانه صفت ایدوب چشم خونی دیرلر محبوبك کوزی و نکاهی عشاقی بی مجال
ایتدوکیچون و کاهی بر نون زیاده ایدوب خونین دیرلر میرنظمی بیت همیکشت عاشقان
آن چشم خونی * نمی پرسد مجال زار چونی ﴿خوهلکی﴾ بوزن بختکی بمعنی بجی و نار اسنی
کذا فی المجمع ﴿خوی﴾ واو معروف ایله بوزن موی عادت معنا سنه شیخ سعدی بیت
خوی بد در طبیعتی که نشست * نرود تا بوقت مرك از دست * و دخی حاصل و جای مزروع
معنا سنه کاهی حذف یا ایله خو دیرلر موزونی اوزره ﴿خوی﴾ واو معدوله ایله تعریفنده
و کان بالفتح و لکن المجهول بین الفتح و الضم و بالقصر عرق * یعنی اصلی فتح ایله ایدی اما
مجهول اولدی فتح و ضم اراسنده و قصر ایله در معنا سنه درکه عربیده عرق دیرلر ترکیده در دیرلر

باب الدال المفتوحة

چغتایده کسرتا ایله تیر دیرلر ﴿باب الدال المفتوحة مع الالف﴾ دال مهمله ایله ذال معجمه نك
فرقی مقدمه ده تفصیل و بیان اولنمشیدی لکن کلمه آخرنده اولدقده ذال معجمه واقع اولور
اولدخی قاعده متقدمین اوزره در متأخرین قتنده اصلا فرقی یوقدر و ذال معجمه استعمال
اولنمز جمله دال مهمله در و اوائل کلمه ده من کل الوجوه واقع اولمامشدر بو زبان ظرافت
عنوانده واقع و استعمال اولنمیان سکز حرفك بری ذال معجمه در بو وسایر یدیسی دخی واقع اولور سه
عربیدن اخذ اولنمشدر ﴿دا﴾ بنا و عمارتلرده تمل یعنی اساس دیدکاری نسنه یه دیرلر
و بعضیلر تمله وضع اولنان ایاقدر دیمشلر در کلا التقدیرین اصل بنا در مولانا جامی بیت پی
دیوار ایمان بود کارش * ازان شد چار دا از چار یارش ﴿دادا﴾ هر جاریه یه دیرلر عموما
و اطفال خدمتن ایدن جاریه یه دیرلر خصوصا شاه داعی شیرازی * مثنوی * راست
بشنو صافیا بالله ز من * خواهری دارم بصورت به ز من * کر به بینی حسن مهر آرای او *
تو مرا خوانی یقین دادای او ﴿دارا﴾ فتح راء مهمله ایله بش معنایه کلور اول بر مشهور
پادشاه آدی ایدی که اسکندر ذوالقرنینك ابتدای ظهورنده مصر و نجه و لایتلره حکم ایدردی
مجمع الفرسده اکا داراب و کیقباد دخی دیرلر اسکندر آنی قتل ایلدی بو قوله مناسب خواجه
سلمان بیت بکن قصد کسی کز بعد چندین سال در عالم * هنوز امروز بر دراست نعش قاصد
دارا * ثانی اسکندر رومی دیمکله معروف و مشهور اولان اسکندر ثانینك پدری نامیدر
زیرا اسکندر ایکی در ذوالقرنین لقبی ایله مشهور اولان اسکندرك باباسنه فیلقوس دیرلر
ثالث هر ذی شوکت پادشاهه مدح و ستایشده دارا دیرلر رابع شراب دردی که کوب دیبنده
قالور بو ایکی معنایه استاد عنصری بیت زمی کر نباشد ز دارا کشم * اکرچند سلطان
و دارا و شم * خامس داشتن لفظندن مبالغه ایله اسم فاعلدر زیاده طوتیجی دیمك اولور
حکیم اسدی بیت نخست از جهان آفرین کرد باد * که دانای راز شت دارای داد * بو معنایی
مؤید شیخ نظامی بیت بدان داورکه او دارای دهرست * که بی تو جان شیرین همچو زهرست
تحفة الاحبابده بمعنی درون مسطوردر و صیغه امر و وصف ترکیبی ده اولور انباردار معنا سنه
﴿داربا﴾ سکون راء مهمله و فتح باء موحده ایله ضروری نسنه یه دیرلر که درباو در وا
و دربایست و درو ایست دخی دیلور حکیم سوزنی * قطعه * هرکز مباد بر تو فذلك شمار
عمر * همچون جنان و پیش تو رضوان بر بدکی * هست این جواب شعر بیونانی آنکه کفت

یارب چه دارابا وفریبنده کودکی ك دار البیضا ح شرفنامه ده بصره شهرنده بر سرایدرکه
عبد الله بن زیاد بنا ایلمشدر بعض نسخه ده کوفه ده بر سرای عالی اسمیدر ولغت محمودیده
بنه کوفه ده بر مشهور سرایدر دیوارنده سر بریده صورتلر نقش اولنمش ودهلیزنده برسك
وبرکوسفند وبر ارسلان تصویری واردر نیه اشارت اولدوغی معلوم ومشهور اولمامشدر
ك داما ح میمله دکز بحر معناسنه کذا فی الحلیمی ونعمة الله ك داميا ح سکون میم وفتح
یای تحتانیله لغت محمودیده بمعنی سوراخ موش یعنی صیچان دلوکی بو معنایه میرنظمی * مثنوی
چو شاطر کربه ادنی بنده تو * چه بنده بلکه هر افکنده تو * بر اعدا حمله شیرانه کردند
چو موش در دامیا ما خانه کردند ك دانا ح اکرچه معنای موضوعی بیلیجی که عربیده
عالم وعلام معناسنه در اما عاقل معناسنه استعمالی شایعدر مقابلی نادان درکه جاهل
وبی عقل معناسنه در بونك آخرنده کی الف مبالغه اتصاف معناسن افاده ایدر احوالی
مقدمه ده بیان اولنمشیدی جناب باری تعالی عز اسمه اسماسندن وصفات ثمانیه
ازلیه سندن بریدر نتکم مرحوم شاهدی لغت منظومه سنك اولنده بیورمشدر بیت
بنام خالق حی وتوانا * قدیم وقادر وبینا ودانا ك داها ح فتح هایله بوزن ماها بمعنی غار ودرکه
میان کوهده واقع اولور کذا فی المحمودی ك دبا ح فتح باء موحده ایله بوزن قبا چکرکه
ملخ دخی دیرلر عربیده جراد دینلور میرنظمی بیت شده لشکرش همشمار دبا * که هریك
بجان عدو را وبا ك درا ح تخفیف راء مهمله والف ممدوده ایله آمدن لفظندن صیغه
امردر اندرون آ معناسنه که ایچرو کل دیمك اولور وبر معناسی دخی بیوك چاکدرکه کاربان
دوه لرینه اصارلر وبعض کبار دوه لری یوکلرینه اصارلر ترکیده اردالدیرلر بو معنایه خواجه
سلمان بیت مرحبا می شنود تخته این ره زدرای * بخی از سر درا نشنود الا آواز * ثالث
بمعنی نکون آویخته وباژکونه که اندروا اندروای دخی دیرلر فرهنك زفانکویاده بمعنی
حاجت مروید ر شرفنامه ده اندربایست وتلتك وتلته ودرواي ونیاز وواية وواية
لفظلریله مترادف اولدوغی مسطوردر ك درا ح فتح راء مشدده ایله بوکرنلان دکینك
بمشنه دیرلر ك دربا ح سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله بمعنی نکون آویخته که
دربایست ودروا دخی دیرلر واو ایله با حرفی اراسنده تبادل وتواخی اولمغله وفرهنك
زفانکویاده بمعنی حاجت مرقومدر ك دردا ح محل تأسفده استعمال اولنور برادر حیفا
ودریغا معناسنه شیخ سعدی بیت دردا وحسرتا که عنانم زدست رفت * دستم نمیرسد که
بکیرم عنان دوست ك درزاده آسا ح اسم مرکبدر درزاده ایله آسادن درزاده بمعنی درداده
وآسا آسیادن مخففدر معنای ترکیب دکرمان اولوغی اوکنه قودقلری تخته درکه جریان
آبی دکرماندن منع ایدر کذا فی شرح السامی فی الاسامی ك دروا ح سکون راء مهمله وفتح
واو ایله بمعنی باز مانده یعنی بر مصاحبت ایچون الیقونمش آدم وغیری خواجه سلمان بیت
باوجود چون تو شاهی دست ارباب هنر * جور دور چرخ دروا برنتابد بیش ازین * معیار
جمالیده شمس فخری بمعنی آویخته دیوب بو بیتی نظم ایلمش بیت خدایکانی وشاهنشهی که
دشمن او * ز غم همیشه بیك تار مو بود دروا * فرهنك جهانکیریده بمعنی سرکشته وسرکردان

وسرکردان حکیم خاقانی بیت زهروان چون آفتاب آزاد وخندان زفته اند * من چرا چون
ذره سرکردان ودروا مانده ام * وبمعنی بازکونه ونکون وله بیت چه اخکرها ندزان
آتش که وقتی * خلیل الله دران افتاده دروا * فرهنك زفانکویاده کتب معتبره فرسدن
بر کتاب اسمیدر ودخی بمعنی حاجت که دربایست ودروایست معناسیله مترادفدر حکیم
اسدی بیت زدروای ما هرچه بایست خیز * نه بسنست بومادر کنج خیز * مز بو رایکی
معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت کرسرانو ابی سری درواسئی * سرنکونا زاسری
درواستی ك دریا ح معروف شیخ سعدی بیت بدریادر منافع بیشمارست * اکرخواهی
سلامت درکنارست ك دستا ح سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله دستار لفظندن
مرخمدر صارق ودستمال معناسنه کمال اسمعیل * قطعه * بسکه میشویم وهم میکویم *
جبهٔ خویشتن ودستارا * ریزه ریزه شدی از زخم کدین * پوششم کرنبدی از خارا *
ك دست آسیا ح ال دکرمنی اصلی آسیای دست درعلم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولندی
میرنظمی بیت نیست دستار بر سرم پیچیده است * کو بیاد ست آسیا کردیده است *
ك دشتیوا ح تارلا ومزروعات بکجیسی که دشتیبان دخی دیرلر ك دغا ح فتح غین معجمه
ایله فریب وحیله وناراستی معناسنه حکیم انوری بیت ایا سپهر نوالی که پیش صدق
وسخاست * سخای ابر دروغ ونوال بحر دغاست ك دما ح فتح میمله خسته لکدن غایت
ضعیف اولوب نیز نیز صولمغه دیرلر وبدنده قیل اوریرمك ودم کبی نفس معناسنه مرویدر
ك دندا ح سکون نون وفتح دال مهمله ایله بمعنی کشنه یعنی ضایع اولمش میرنظمی بیت
چکونه بازمی آیم بسوبت * دل آشفته دندا شد بکوبت ك دندان آسیا ح آزو دیشلرینه
دیرلر ماکولات اول دیشلر ایله نرم اولدوغندن بو وجه ایله تسمیه اولنمشدر عربیده طحان
دیرلر اوك دیشلره ثنایا وایکیمی اراسنده اولانلره اکسار دیرلر ك دولت خدا ح دولت صاحبی
دیمك اولور خدا صاحب معناسنه کلدوکی مقدمده ذکر وبیان اولندی خانه خدا وده خدا
کبی ك دولت کیا ح کسر کاف فارسیله براوت درخاصه سی بو درکه برکسنه کندوده حفظ
ایدوب کوتورسه دولتلو اولور دیرلر ابو المعانی بیت نودمیده سبز خطش درکلستان عذار
عاشق بیچاره کا نرا بوده است دولت کیا ك دها ح عربیده ضم دال مهمله ایله درزیرك وعاقل
وکارشناس معناسنه وله بیت رشتهٔ کارش نبند از دکره اهل خرد * عاقبت اندیش
باشد هرکه می باشد دها ك مع الباء الموحده * داب ح شرفنامه ده بمعنی کر وفر وشوکت
معناسنه در بو معنایه منلا مطهر بیت کربه بینی آنهمه دارات وداب ودار وکیر * که با مر
شاه ورسم باستان آورده اند * ودخی داراب لفظندن اختصار اولنمشدر ونسخهٔ میرزا
ابراهیمده بمعنی خود نمایی ومجمع الفرسده پیدا ایتمك معناسنه مذکوردر ك داراب ح
دارا اوغلی اسمیدرکه اسکندر ذو القرنین الندن هلاك اولدی استاد لطیفی بیت شد سکندر
بعقل ورأی صواب * غالب وچیره دست بر داراب * مجمع الفرسده پادشاه ایران زمین
اسمیدرکه بهمن شاه اوغلی در ومحمودیده بمعنی کر وفر ودار وکیر مذکوردر ك دار الادب ح
مجلس علم وفضیلت ومجلس درس وعلوم کذا فی شرفنامه ك دارسنب ح سکون راء

ونون وضم سین مهملتین ایله نسنه دلهجك آلت. مثقب و بورغی کبی بعض نسخه‌ده دار
اغاجدر و سنب دلهجك نسنه در معنای ترکیب جهتی ایله اغاج دلن قوشدرکه اکا اغاج
قققان دیرلر ابو المعانی بیت دلبری چون سفت در دختری * کیر او بود ستکو یا دارسنب
ل داروکوب ع اول ایری هاونه دیرلرکه اطبا آنکله ادویه سحق ایدرلر اما شرفنامه‌ده
هاون دوکیجی شاکرد اطبایه دیرلر بو معنی دخی اصحدر ل داشاب ع فتح شین معجمه ایله
بمعنی دهش یعنی عطا و بخشش استاد منوچهری بیت زکین تو غمناك کرددعدو * زداشاب
تو شاد کردد ولی ل دب ع بوزن چب بمعنی نکاه داشت کذا فی فرهنك جهانکیری ل دبیب
کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله بوزن طبیب نرم ودوکلش معناسنه‌در کذا فی فرهنك
جهانکیری عربیده قرنجه یوریمسنه دیرلر ل درب ع سکون راء مهمله ایله دوه طاولی
عربیده طریق معناسنه‌در ل دریاب ع سکون راء مهمله وفتح یای تحتانیله بش معنایه
کلور اول صیغه امر دریافتن لفظندن بول معناسنه محسوسا اولسون حکیم قطران ارموی
بیت به پیشکاه بزرکان کرت نبکذارند * فقیر باش وزمین بوس وآستان دریاب *
ثانی آکله و فهم ایله معناسنه خواجه حافظ * مصرع * واح چون لعل آتشین دریاب
وله * مصرع * بیا و حاصل عمر عزیز را دریاب * ثالث مدد و معاونت ایله معناسنه
وله بیت بعشق روی تو عاشق غریق بحر بلاست * که فوت میشود اینك بیا یکی دریاب
رابع فرهنك جهانکیریده دریا معناسنه منقولدر بو معنایی مؤید شیخ عطار بیت تو حل
خواهی شدن در آب معنی * اکر هستی یقین دریاب معنی * فخر کرکانی بیت عدیل
ماهیان باشم بدریاب * که همچون ماهیم هموار در آب * خامس تدارك ایله معناسنه
ابو المعانی بیت بچند درپی نفس و هوا تك و پویت * که رفت عمر عزیزت تلافیش دریاب *
بو معناده چه دریا بد دیرلر نه تدارك ایدر دیمك اولور ل دست چپ ع صول طرف که
عربیده شمال یسار دیرلر مقابل دست راست درکه عربیده جانب یمین دیرلر چپ وراست
دیرلر عربیده کی یسار یمین معناسنه مولانا هاتفی در تیمورنامه بیت زمیران شهش دست
چپ شد قوی * زهی آنچنان بازوی خسروی ل دست چوب ع الله کتوردکاری قصه
دکنك وطوار سورجك اغاج که چوب دست دخی دیرلر ل دست یاب ع فرصت معناسنه‌درکه
دست یافت دخی دیرلر میر نظمی بیت هدایت رفیق و ظفر در رکاب * بر اعدا همیشه شود
دست یاب ل مع التاء المثناة * دادراست ع سکون دال وسین وفتح راء مهملات ایله بمعنی
عادل حکیم فردوسی * مثنوی * چو بشنید جاماسب بر پای خاست * چنین کفت کای خسرو
داد راست * اکر شاه کفتار من بشنود * بدین کرد نش اختران بکرود ل دارات ع فتح
راء مهمله ایله بمعنی کر و فر اثواب احتشام وسایر آلات حشمت کذا فی مؤید الفضلا ل داردست
سکون را و سین وفتح دال مهملات ایله ابت اوزومی دیدکاری اوتدر ل داشت ع داشتن
لفظندن صیغه ماضی درطوتدی معناسنه حقیقتا و مجازا استعمال اولنور و بعض تراکیبه
مضاف الیه ایدوب فروداشت ونکه داشت دیرلر میر نظمی بیت نکهداشت ایزد نکشته
خطا * بکفت اینچنین بوده است ماجرا ل دربایست ع سکون را و یای تحتانی وسین مهملتین

مهملتین وفتح باء موحده ایله بمعنی حاجت و ضروری اسم مصدر اولور دخی بمعنی آویخته و نکون
ل درخواست ع سکون راء مهمله وفتح خاء معجمه و واو معدوله ایله بمعنی طلب ورجا والتماس که
درخواست کرد دیرلر یعنی طلب ایلدی ورجا ایلدی دیمك اولور ابو المعانی بیت خدمت
آستان عشق ترا * شده شاه جهان درخواست ل دردشت ع کسر را وفتح دال مهملتین
ایله اصفهان محلاتندن بر محله آدیدر کمال اسمعیل * قطعه * ای خداوند هفت سیاره *
پادشاهی فرست خونخوار * که دردشت را چو دشت کند * جوی خون آورد بجو باره * عدد
مردمان بیفزاید * هر یکی را کند بصد پاره ل دردوخت ع سکون را وضم دال مهملتین و واو
معروف ایله بمعنی کفتکو ترکیده سوز صاودیدکاری معنایه‌در میر نظمی بیت چو شد شایع
میان خلق آشکار * شده در حق او دردوخت بسیار ل درغشت ع سکون راء مهمله وشین
وفتح غین معجمتین ایله مجمع الفرسده سبزوات معناسنه مرویدر وله بیت چو کلشن خوان
نعمت را کشوده * مکر که سر بسر درغشت بوده ل درواست ع بمعنی دربایست مرقوم
باء موحده بر بینه واو واقع اولمشدر تبادل جایز اولدوغی جهتله کذا فی المجمع وغیره ل دست
اون بر معنایه کلور اول معروف ید معناسنه حقیقتا و مجازا شیخ سعدی بیت از دست
و زبان که بر آید * کز عهده شکرش بدر آید * ثانی نفع و فایده معناسنه حکیم سنایی
بیت ترك و ایرانی و اعرابی و کرد * هر که عادلتر ست دست او برد * ثالث نصرت و ظفر معناسنه
حضرت مولانا قدس سره بیت شاد جانش بدکه بر شیران نر * یافت آسان نصرت و دست
و ظفر * رابع مقام عالی معناسنه حکیم فردوسی بیت نشست است بر دست دستان
سام * کمر بسته بر درکهش خاص و عام * خامس صدر مجلس و مسند ملوك و صدور
اکابر که چار بالش وچار بالشت دخی دیرلر حکیم انوری بیت زهی دست وزارت از تو دستور
چنان کز پای موسی پایه طور * سادس بمعنی قوت و قدرت حکیم خاقانی بیت دست
دست تست جان ماوای تو * پای صورت در میان نتوان نهاد * سابع بمعنی غلبه و تسلط
حسین ثنایی بیت بعهد دست تو از بیم اشتباه درم * تن از پشیزه کند پاك طبع ماهی شیم
میر خسرو بیت شه بحیات خود این نقش بست * ملك منست این دکری را چه دست *
ثامن طرز وروش که برین دست دیرلر حکیم خاقانی بیت کس را سخن بلند ازین دست
سوکند بمصطفی اکر هست * پور بهای جامی * رباعی * آزرده مشو کرم کسی آمد و رفت
درسر ز محال مهوسی آمد و رفت * اندر دل من غم مقیم غم تست * ور نی غم ازین دست بسی
آمد و رفت * تاسع بر نسنه تمام اولمق مثلا دست جامه از دستار یعنی تمام طوناق قماش
و یکدست سلاح مراد سر پناهدن موزه‌یه وارنجه جمله سلاحه دیرلر و یکدست خانه
دیرلر نشیمن خانه‌دن مطبخ و کنیفه وارنجه بونك امثالی نسنه‌لره دیرلر حکیم فردوسی بیت
کرانمایه دستی بپوشید رفت * بدرکاه کسری خرامید تفت * و حکیم اسدی بیت زدیبای
رومی شتر وار شست * ز پوشیدنی جامه پنجاه دست * شیخ نظامی بیت تو از زندکانی
می و رود و جام * بر آراسته دست مجلس تمام * عاشر کرت و مرتبه معناسنه مثلا یکدست
بازی و یکدست سفر دیرلر اثیر الدین اخسیکثی بیت این بار خصل بفکن و دست کر و ببر

بستاخ داد خواه و تمام ندب بباز * میر خسرو بیت بهنگامی که ایشان دست می بازند از بازی
زلعب دست ایشان که بیتین از دست میفگنند * حادی عاشر یعنی دستور اثیر الدین اخسیکتی
بیت ای اصل اصل تیغ تو و دیگران نیام * وی دست دست شرع تو و دیگران بنام * معنای
اول که الدرع بیلک یه و چغتای لسانینک کسر همزه ایله ایل دیرلر دستادست ایکی
طرفدن عسکر و سپاه محاربه ایتمك معناسنه سپاه از هر دو طرف دستادست شدند دیرلر
ودخی صاغ وصول قول معناسنه که عربیده یمین و یسار و جناحین دیرلر و بو معناسی دخی
نقد درکه و برمسی یه پسادست دیرلر ابو شکور بیت ستد و داد مکن هرگز جز دستادست *
که بسادست خلاف آرد و صحبت ببرد دستار بست یعنی دستار بغیله صارلمش صارق
وفعل ماضی اولور صارغی صاردی معناسنه ابو المعانی در صفت شیخ مرائی بیت برش خرقه
وشال و سبحه بدست * بسر تاج صوف و بدستار بست دست بدست یعنی نقدا نقد و دخی
بر برینه متصل که دست بدست بمرتبهٔ رسیده دیرلر وله بیت بکوشش کنم راه عشقش کذار
رسم دست بدست رتبهٔ وصل یار دست راست صاغ طرف وصف لشکرده جانب یمین
معناسنه مولانا هاتفی در تیمور نامه بیت بر آراسته شاهرخ دست راست * که آن برقدش
جامهٔ بود راست دست رست مندر که مقعد آلتنه قورلر عربیده آکا قیاس دیرلر
دست یافت نصرت و ظفر بولمقدن کنایه در ابو المعانی بیت میشود منصور هرجا
با کمال لطف حق * باشد از اقبال دایم بر عدو پیش دست یافت دشت سکون شین معجمه
ایله درت معنایه کلور اول معروف بیابان و صحرا معناسنه در عموما ثانی ولایت خراسانده
بر شهر آدیدر دشت بیاض دخی دیرلر مشهور شهردر حضرت مولانا قدس سره * مثنوی
در بخارا بندهٔ صدر جهان * متهم شد کشت از صدرش نهان * مدت ده سال سرگردان بگشت
که خراسان که کهستان گاه دشت * ثالث ترکستانده واقع بر مشهور صحرادر دشت قپچاق
دخی دیرلر رابع کورستان معناسنه ده روایت اولنمشدر ابو المعانی بیت یابند حیات و باز
غم هجر میکشند * بکره کذر مکن بسوی دشت عاشقان دنه کرفت فتح نون و اخفاء
ها ایله عجله ایتدی و تك و پو ایلدی و عجب و غرور ایلدی معنالرینه در دوات معروف
ترکیبده دخی مستعملدر میر نظمی بیت چو نزدیك بوده دوات و قلم * نوشته بران نامهٔ
بر ستم دوات معروف لفظ عربیدر لکن فارسیده استعمالی شایعدر کاهی کندو
ترکیبلرینه جزو ایدوب دولتمند دیرلر دهشت کسر ها و سکون شین معجمه ایله بمعنی
یکانکی و فرید عصر کذا فی تحفة الاحباب بو معنایه ابو المعانی بیت شه مشهور عالم با دهشت
عشق روح افزا * که بر سر برده کار عاشقی با درد حسرت را دهمست فتح ها و سین
مهمله و سکون میم ایله بر اغاجدر آتشه یاندقده خوش رایحه سی چقار عربیده غار دیرلر
همیشه سبز و تازه اولور کذا فی المجمع دهمشت شین معجمه ایله دهمست مرقوم
معناسنه در بعض نسخه ده حب الغار اغاجی درکه یمشی آجی اولور ترکیده دفنه دیرلر دهن پشت
اضافتله یعنی سوراخ کون کذا فی شرفنامه بو معنایه میر نظمی بیت از دهن پشت کند نغمه ها
خیز داز و مهر زخفته بپا دیر منات بر مشهور کنیسادر که سراپا در و دیواری نقوش

نقوش و تصاویر در دیرلر که کفره زعملرنجه بو زاون اوج مرسل نبینك تصویرین ایشلو
ابو المعانی بیت خانهٔ سینهٔ من دیر منات آساشد * که درو صورت خوبان شده نقش و تصویر
مع الجیم * داج یعنی تاریکی لفظ عربیدر دجی دن مشتق اسمدر فارسیده استعمال
اولنور شیخ نظامی بیت ای ز روز سپید تا شب داج * بمددهای فیض تو محتاج دراج
فتح راء مهمله ایله بوزن خراج بر موضع اسمیدر درتاج سکون را و فتح تاء مثناة ایله
بر چیچکدر کونش قنغی طرفده اولسه اول طرفه دونر عراقده آکا توله دیرلر کذا فی المجمع
درج سکون راء مهمله ایله بحره معناسنه و خط نقش آمیز شرفنامه ده حضرت
رسالت پناه صلی علیه الاله ثمت آلاه لیلهٔ معراجده اندن کندو ایلدی بر موضعك اسمیدر
عربیده یازمق معناسنه درها تفی بیت نوشتند درجی بسلطان مصر * که ای برتو از تاجداران
عصر و فتح را ایله پایهٔ نردباندر دست رنج سکون سین مهمله و تا و نون و فتح راء مهمله ایله
ال بچقوسی که دست اره و ترکیده دستره دیرلر عربیده منشار دینلور ابو المعانی بیت
زعشق تو نشوم هیچ وجه روکردان * اکر نهی بسرم دست رنج بیدادی * شرفنامه ده یعنی
پیشه یعنی صنعت و کار و کسب که اشلکه اوله شیخ سعدی بیت بیاموز فرزند را دست
رنج * اکر دست داری چو قارون کنج دواج فتح واو ایله بوزن خراج بخت و فرخی
و سرور و شادی معناسنه میر نظمی بیت چو ورزی شده تخت شاهی و تاج * نشسته
بر و بار سرور و دواج * بعض نسخه ده چادر شب و یورغان معناسنه ده مرویدر اما چادر شب
معناسنه ضمله در دهانج فتح ها و نونله ایکی اور چخلو دوه ترکیده بغور دیرلر نتاج دیشی دوه لره
چکرلر دهنج سکون ها و فتح نونله معدنی بر نوع طاشدر بر قاج لون اولور اعلاسی کوك رنك
و شفاف اولاندر و صاری و رنکی اولور جزیرهٔ قبرسده معدنی واردر و براونی سنجابی رنك اولور
موشی دیرلر و بر نوعی دخی الاجه اولور طاوسی دیرلر سیاه رق قزللغه مایل دخی اولور اعلاسی
فرنکستانده اولاندر دهنج فرنکی دیرلر شرفنامه ده ضم دال و نونله روایت اولنمشدر مع الجیم
الفارسی * دربیج سکون راء مهمله و یای تحتانی و کسر باء فارسیله حولی اطرافنده قپو
اوکارنده اولان تخته دیوار که طولانوب کیرمك ایچون ایدرلر که طشره دن ایچروسی کورنمیه
در ایله پیچدن مرکب لفظدر طولاشق قپو دیمك اولور دست پیچ زنان و عروسان
اللرینه حنا و وسمه اوردقلرنده صاردقلری بز وال ایله صاریلان نسنه هر نه اولورسه دم آهنج
سکون میم و نون و فتح همزه و ها ایله نفس چکیجی دیمك اولور که دم نفسدر و آهنج آهنجیدن
لفظندن اسم فاعلدر مع الخاء المعجمه * دخ اوج معنایه کلور اول بمعنی نیکو حکیم سوزنی
قطعه * همیشه تا که بود زیف زشت و دخ و نکو * بلفظ لوتره کویان یاوه کوی کرخ
زچرخ باد همه شغل دشمنان تو زیف * ز بخت باد همه کار دوستان تو دخ * ثانی فوج
معناسنه که فوج فوج دیمکده دخ دخ دیرلر حکیم نزاری قهستانی بیت همچو امواج بحر
لشکرشان * متعاقب همی رسد دخ دخ * ثالث بمعنی سره یعنی پار کذا فی فرهنك جهانکیری
درداخ سکون را و فتح دال مهملتین ایله خسته لکدن هنوز قالقمش عربیده ناقه دیرلر
بکسر قاف و اظهار ها ایله بو معنایه و او ایله درواخ دخی دیرلر استاد لطیفی بیت مغیث ملت و دین

قهرمان خصم شکار * کو دشمنش نشود هرکز از علل درداخ ك درواخ ع سکون راء مهمله وفتح واو ایله التی معنایه کلور اول خسته لکدن هنوز صحته دونوب لکن تمام صحت بولامش اول حالته عربیده نقاهت دیرلر حکیم سنایی بیت کرده خصمان برو جهان فراخ * تنکتر از درونکه درواخ * ثانی شجیع ودلیر معناسنه منصور شیرازی بیت فلك جناب وعطارد بنان ومهر ضمیر * زحل مراتب ومه رایت واسد درواخ * ثالث شدت ودرشتی معناسنه ابوالفرج رونی * قطعه * باحفظ تو کستاخ نکذرد * یکتای قضا بر عیال ملك * با امر تو درواخ بتکرد * شیر فلك اندر غزال ملك * رابع محکم ومضبوط معناسنه پیر هرات خواجه عبدالله انصاری طبقات نام کتابنده بیوردر * شنودن سخن نیکان وحکایات پیران واحوال ایشان دل مرید را تربیت باشد وقوت وعزم فزاید ودران از الله تعالی ثبات یاود وبر بلا امتحان آرود وبدرویشی وناکامی قدم فشارد تا عزم مردان یاود ودست در ولایت ورکن درواخ زند واز آداب وسیرت ایشان ادب کیرد * وبو کتاب مرقومده شیخ ذوالنون مصریدن نقل وروایت ایدر * کفت وقتی کسی یا وی که بضاعت تو بدست او بود ودرد تو بادار وی او موافق دامن وی درواخ دار * خامس بمعنی درستی وصحیح شمس فخری بیت جمال دینی ودین شاه وشیخ ابواسحق * که خصم او رانبود ز دردها درواخ * سادس بمعنی راستی استاد رودکی بیت چونکه مالیده بدو کستاخ شد * کار مالیده بدو درواخ شد * سابع تحفة الاحبابده بمعنی یقین که ضد کماندر مثلا کمانم بفلانی درواخست دیرلر کمانم فلانه درستدر یعنی یقینم واردر دیمك اولور ونسخهٔ میرزا براهیمده معنای اوله زاء فارسیله درواژ نقل اولنمشدر ك دریغ ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله تقصیر ودریغ طوتمق معناسنه در میرنظمی بیت یوزی روپی نباشد چون کمانش * همیدارد دریغ از من جمالش ك دریواخ کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بمعنی دریغ داشتن وتقصیر کردن کذا فی المجمع ك مع الدال المهمله * داد ع درت معنایه کلور اول عدل وعدالتدر اکثر عدل ایله مترادف اولور که پادشاه داد کر دیرلر اما عدل ایله دادك میاننده فرق واردر عدل کشی بنفسه عدالت ایدوب ظلم ایلمامکدر وداد آخرك ظلمنی دفع ایلمکدر ثانی عدل اسمك معناسنه در شیخ سعدی بیت پیش که همیبرم زدستت فریاد * هم پیش تواز دست تو میخواهم داد * ثالث برنوع قبر جقدر که اکا بریون وولین دخی دیرلر عربیده قوبا دیدکلری علتدر معنای مقدم ایله بو معنایه شاعر دیمشدر * قطعه * امان الله آن کرکین میلاد * که کرکین است میل کردن او * ز بعض مردم که ازوی داد خواهند * کرفته داد سرتاپا تن او * رابع عمر وسن وسال معناسنه حکیم قطران ارموی بیت نوروز پرتو رخ وپیروز بامداد * از بخت داد یابی واز عمر بر خوری * ودخی دادن لفظندن فعل ماضیدر ویردی معناسنه که می باید داد دیرلر مصدر دخی اولور ك دادآفرید ع ایکی معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده حضرت خلاق عالم جلت قدرته اسماسندن براسمدر ثانی موسیقیده بر نوا آدیدر حکیم فردوسی بیت سرودی باواز چون بر کشید * که اکنونش خوانی وداد آفرید ك داد راد ع سکون دال وفتح راء مهملتین ایله حق جل وعلانك اسماء شریفه سندن براسمدر ك دادستد ع کسر دال

دال وسین مهمله وفتح تاء مثناة ایله آلش ورش عربیده اخذ واعطاء دیرلر وبر معناسیده انتقامدر امابو معناده دال موقوف کرکدر داد بستد تقدیرنده ابو المعانی بیت اکر که نایل وصلت شود دل محزون * زجور حسرت وغم لا محال دادستد ك داراد ع فتح راء مهمله ایله حضرت باری جل ذکره اسماسندندر ك دارد ع سکون را ودال موقوفله نام شریف از نامهای خدا عز اسمه مذکور اوج اسمه میرنظمی بیت دارد وداراد وداد ادهمین * هرسه رانام خدادان یقین ك دارد ع فتح راء مهمله ایله داشتن لفظندن صیغهٔ مضارعدر طوتار معناسنه وله * مثنوی * هرکه دارد علم او دارد شرف * کر عمل دار دنشد عمرش تلف * هرکه دارد مال او نبود خسیس * دردو عالم میشود نفس نفیس ك داروبرد ع ضم راء مهمله وبا وواو مجهول ایله بمعنی طاقت وقوت وکروفر ونبرد حکیم فردوسی بیت بپوشید رستم سلاح نبرد * باورد که رفت باد اروبرد * وجنك وعربده معناسنه حکیم اسدی بیت برابر کشیدند صف نبرد * براند زجنك آوران داروبرد ك داشاد ع فتح شین معجمه ایله عطا وبخشش معناسنه که داشاب دخی دینلور شمس فخری بیت بود بحضرت او قیش صاعده نادان * برد زهمت او معن زائده داشاد * استاد عنصری بیت خواستم تا نثار داشادش * پدرا نجا بمن فرستادش * حسین وفایی لامله دلشاد نقل ایلمش اما الفله اصحدر ك داماد ع کویکو عربیده عریس وصهر دیرلر کسر صاد ایله ابو المعانی بیت کر خرد مندی مده دل این عروس پرفتن * صدهزاران همچو تو داماد کشت این پیره زن * ك داند ع فتح نونله ایکی معنایه در اول بمعنی تواند که دانم توانم معناسنه کلور حکیم نزاری قهستانی بیت مکر خود این شب یلدا بروز داند برد * کدام یلدا کاین شب هزار چند انست ثانی دانستن دن فعل مضارعدر بیلور معناسنه ك دانشمند ع صاحب علم دیمکدر دانش علم معناسنه اسم مصدردر ومند ادات توصیفدر وادات نسبت دخی اولور دولتمند وحاجتمند کبی ك دانشومند ع بودخی دانشمند کبی صاحب علمدر حکیم فردوسی بیت بود دانشومند هم پهلوان * نه بیند کسی شیر از نیستان جوان ك دبید ع کسر باء موحده وسکون یای تحتانیه اطبا اصطلاحنده دوا دیمکدر بعض نسخه ده معجون معناسنه مرویدر ك دد ع بوزن بد جنس چارپا حیواندن یرتجی جانور دیرلر ارسلان وقپلان وببر وسباع سائره شیخ سعدی بیت نه هر آدمی زاده از دد بهست * که دد زادمی زادهٔ بد بهست * حکیم سنایی بیت مملکت را ثبات در خرد ست * بیخرد مزد همچو غول دد ست ك دوداد ع یرتجی چارپا جانور وسباع معناسنه کذا فی المجمع ك درآمد ع ایچرو کلدی دیمکدر معنای ترکیبی جهتیله ایچرو کلمك لازمه سی اولمغله هدایا وبی کسب مفت اولان نسنه یه دیرلر نتکم بو بیتدن مفهومدر بیت چنین کفت دختر بفرخ پدر * که آمد عجیبی از ان راه در ك درآید یعنی کوید سوزه کلور دیمك معناسنه استاد فرخی بیت کسی که ژاژ درآید بد رکهی نشود که جرب زبانان آنجا شوند کند زبان ك درباقی شد ع یعنی قالدی وآخر اولدی شیخ نظامی از هفت پیکر بیت مطرب آمد روانه شو ساقی * شد طرب را بهانه درباقی * ك دربند ع التی معنایه کلور اول طاغده وبعض یرلرده زحمتله کچیلن یره دیرلر وسرحدلرده

مشهور قطع اولنان مضیق محل که عربیده ثغر دیرلر مولانا هاتفی بیت که قاصد زد در بند چون
درگذشت * در آمد بسرحد قبچاق دشت * ثانی اول نسنه یه دیرلر که آنکله قپو بغلنور
کلید ومفتاح سزکه عربیده مغلاق دیرلر بو معنای ترکیبدر * ثالث بر شهر عظیم اسمیدر شیخ
نظامی بیت شکارستان او آنجاز دربند * شبیخونش بخوارزم وسمرقند * رابع فرهنگ
جهانگیریده قلعه یه دخی دینلدوکن ذکر ایدر حکیم ازرقی بیت بدربند سجستان آنچه
او کرد * مثالی کرده بد حیدر بخیبر * حکیم زجاجی بیت بد ربند ها فتح کرده است شاه
بر آورد برجش بخورشید ماه * خامس کندرکاه تنکتردر یا بوکاز ترکیبده بوغاز دیرلر میر نظمی
بیت بکشتی نشستند سر جمله لشکر * ز دربند دریا گذشتند یکسر * سادس تقید
احوال نفس ایلك مثلا کندو قیدنده اولور دیمکده دربند خویش میشود دیرلر شیخ سعدی
بیت هرکه دربند خویشتن باشی * عشقبازی دروغ زن باشی * درد سکون
راء مهمله ایله اغری عربیده وجع دیرلر ورنج وزحمت ومشقت معناسنه میر خسرو
رباعی * عشقی داریم وسینه سوزانی * دردی داریم ودیده گریانی * عشقی وچه
عشق عشق عالمسوزی * دردی وچه درد دردبی درمانی * چغتای لسانده مونك
دیرلر کاف عجمیله سبعه سیاره ده اولکی حکایه ده ایدر بیت یوز تومان مونکلیجان
افکاری * باری بیرساری وبو بیر ساری * درخورد سکون رائین مهملتین وضم
خاء معجمه وواو مجهول ایله لایق معناسنه درخورد دخی دیرلر استاد لطیفی بیت هرکه صاحب
نظر بود مردست * مرد را آن کند که درخور دست * درد مند دردلو نیازمند وحصه مند
کبی استعاره طریقیله ما بونه ده دیرلر ظاهرا بنده علت اولوب اضطرابی ایچون علاجه محتاج
اولمغله درد صاحبی دیمك اولور ابو المعانی * قطعه * ارقیب گر خود از عشاق گردد * ترحم
بایدش کو درد مندست * مکر روزی در آید بزم دندان * علاجی حاضر او را دلپسندست
درمیانه باشد یعنی رهن اوله بر شرط ویاخود بر نسنه ایچون رهن قونلق لازم اوله قده
فلان چیز درمیانه باشد دیرلر کمال خجندی بیت کر میان باشدش بزیر قبا * خرقه بنده
درمیان باشد درند فتح راء مهمله وسکون نونله بمعنی سان یعنی شکل وسیما کذا فی
شرفنامه دروند سکون راء مهمله ونون وفتح واو ایله درت معنایه کلور اول ایران
پهلوانلرندن بر مبارز آدیدر ثانی بردار واسمیدر ثالث قپو باصرغی که عربیده مغلاق
دیرلر رابع بمعنی دربند مرقوم دریابند ایکی وجهله ایکی معنایه در اول دریا ایله بنددن
مرکب اوله دریا کنارلرنده کمی طوردیغی لیمان آغزی وکی یا پلان یر که ترکیده ترسانه دیرلر
ثانی در ایله یابنددن مرکب اوله جمع فعل مضارع اولور بولورلر وآکارلر دیمك اولور ایکی
معنایه ابو المعانی بیت ز روی کشتیان زاهد شده پرنور دریابند * عجب نبود همه ارباب
کشتی شود دریابند درپسند سکون زا وفتح باء فارسیین ایله پرهیزکار معناسنه
کذا فی المجمع درزند فتح زاء فارسی وسکون نونله بمعنی تند وخشم آلوده میر نظمی
بیت بوصف لشکر عدو چو زند * تیغ ونیروکان بزور درزند * دستاد سکون سین
مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی دستیار وله بیت به پیشش آمد و بیداد کرده * مرا چو دستم

و پنجم بستاد کرده دستانزند سکون سین مهمله ونونین وفتح تا وزاء معجمه ایله نام
نام پدر رستمدر که دستان وزال وزر وزر وزال دخی دیرلر حکیم فردوسی بیت نهادم ترا
نام دستانزند * چو با تو پدر کرد دستان بند دست بازد الی اوزون چیره دست معناسنه که
هرنسنه یا یتشسه الندن کله ودخی الصونردیمك اولور دستبرد سکون سین مهمله
وتاء مثناة وضم باء موحده ایله خصمه غلبه وظفر وهنرده غلبه ایلك معناسنه میر نظمی
بیت بگفتا مباش اینقدر پرشتاب * که دستبرد او را نیارید تاب دست بند اوج
معنایه در اول زنانك لعل وانجو وامثالی جواهری ایپلکه دیزوب قوللرینه بغلرلر ثانی جوانان
کفره او ینارلر خوران دیرلر بو لرینك اللرین طوتوب ایاقلریله یری دپوب طولاشورلر
حکیم اسدی بیت بهر برزن آوای رامشکران * بهر کوشه دستبند سران * شیخ
نظامی بیت ساعی دست بند میکردند * بر همن ریشخند میکردند * ثالث ایراقدن
حلقه ایدوب او توران وطورانه دیرلر آدم اولسون حیوان اولسون آکا پر موزه وچپر دخی
دیرلر وله بیت اندران بزمه پر ندزده * کبك ودراج دست بندزده دستکرد سکون
سین مهمله وفتح کافله بچقو صاپی دسته کرد دخی دیرلر دشبد سکون شین معجمه
وضم باء موحده ایله وجودده شکست اولوب مخالف ویا کج تمش کوکه دیرلر ابو المعانی
فلك آنقدر کوفت با غم مرا * که جسم سراپای دشبد شده دعد سکون عین مهمله
ایله بو وزن رعد بمعنی معشوقه عرب نفس الامرده اشعار عربیده معروف اولان نام معشوقه
اولمقدر عاشقه ضم رایله رباب دیرلر بو معنایی مؤید حکیم انوری بیت مال من بنده ز حال
دیگران بودی بتر * حال وعد آخر بتر باید که باشد بی رباب * بو بیتدن فهم اولنور که دعد
عاشق ورباب معشوق اوله دماوند شهر همدان قربنده بر طاغك اسمیدر واول
ناحیه ده بر شهر آدیدر واول طاغ آکا مضاف اوله دمید یعنی بزنید اوریکوز
معناسنه جمع امر حاضردر کذا فی المشکلات دنباوند سکون نونین وفتح باء موحده وواو
ایله مازندرانده بر طاغ اسمیدر که دماوند دیمکله مشهوردر کذا فی فرهنك جهانگیری
دند سکون نونله بو وزن چند طقوز معنایه کلور اول استخوان پهلو یعنی ایکو کوکی
عنتاری بیت بجای سینه دهان وبجای گردن چشم * بجای دندش تارك بجای کتف عذار
ثانی فقیر بی نوایه دیرلر حکیم سوزنی بیت دند وملاع یکی شمر وبهره جوی باش * از بدره
زر ملاع وز پشیز دند * وله بیت بعون الله نه معروف ونه مشهور * چو عوانان بقلاشی
ورندی * ثالث دندان لفظندن اختصار اولنمش دیش معناسنه ابو الفرج رونی بیت
بشکل پیل یك دندش نگه کن * نعم چون پیل یك دندش هزارست * رابع بمعنی ابله
ونادان وبی باك وخود کام شمس فخری بیت در اصابت بنزد فکرت تو * عقل محطی شناس
وعاقل ودند * واستادلیبی بیت اندرین شهر بسی ناکسی برخاسته اند * همه خر
طبع وهمه احمق وبی دانش ودند * خامس دزد بی دیانت معناسنه ابو شکور بیت
بخواند آنکهی ز رکردند را * ز همسایکان هم تنی چند را * سادس چولاه آلتلرندن دیش
دیش یا پلمش بر اغاجدر هر بری اراسندن بر تل چکر دفه ایچنه قویوب ارشی صقلشدرلر

مولانا محتشم کاشی بیت ندارد هیچ کار پیوند من * شکست است دندانهٔ دندمن * سابع
طائفهٔ کدایاندن بر قسمدرکه زور ایله دیانورلر آنلره شاخشانه وکنکردخی دیرلر شیخ عطار
در الهی نامه * مثنوی * یکی دندی میان داغ و دردی * ستاده بود بر دکان مردی *
ازو میخواست چیزی می ندادش * بسی بر پیش دکان ایستادش * زبان بکشاد دکاندار
و پیچ * که تا تو زخم نکنی ند همت هیچ * چو کردی زخم ازمن نقد میجوی * وکرنه همچنان
می باش ومیکوی * خدایا من چو آن دند کدایم * که بر تن نیست بی صد زخم جایم *
ثامن حب السلاطین دیدکاری دارو در اما حکیم اسدی طوسی هرنکه کال یبوستدن
یوغازی طوته ماز و وانا رقبو خی مثللو نسخه لره دیرلر دیمش بوقوله بو بیتی ایراد ایلمشلر
منجیك بیت قند جدا کن ازو دور شو از زهر دند * هرچه باخر بهست جان ترا آن پسند
بو بیتدن فهم اولنور که اول آجی نسنه اوله که نفعی ظاهر اوله صبر و حب السلاطین وامثالی
دوالر زیرا ماز و وانا رقبو غلر بو خاصه یوقدر تاسع فرهنك جهانکیریده براو تدر دیمش و بعض
نسخه ده دفنه یعنی که آکا حب الغار دیرلر وضم دال مهمله ایله بر نوع زنبور در ك دندان مزد ع
معنای ترکیب دیش کراسیدر مزد دندان تقدیر نده مجمع الفرسده بعض کبار و ارباب
جاه ومناصبی ضیافت اولندقدن صکره کیله جکی محل بر مناسب پیشکش وهدایایه دیرلر
حکیم انوری بیت زانکه هرکز بهیچ دندان مزد * بر سر خوان آسمان ننشست * اما فرهنك
جهانکیریده مسطوردرکه زمان قدیمده عادت دولتمندان بویله ایدی فقرا و صلحا و علمایی
ضیافته دعوت ایدوب طعامدن صکره هر برینه حاللرینه مناسب سیم و زر و اثواب نوعندن
عطیه واحسان ایدرلر ایمش حکیم سنایی بیت مزد خندان لب نباشی مرد سند از دل مباش
مرد دندان مزد نبودی مرد دندان زن مباش * حکیم سوزنی بیت بد ندان مزد ازو خواهم
قمیص * اکر اطلس دهد یا خار یا خز * ایکی روایت دخی اصحدر فرهنك جهانکیری قولی
معنای ترکیبه اوفقدر اما شمدی اول عادت متروك و مرفوعدر مجمع الفرس صاحبینك
قولی جاریدر ك دندان نماید ع یعنی بخندد کولر یوز کوستروب اظهار بشاشتدن کنایه در
حکیم خاقانی بیت نقاب شکر فام بند دهوارا * چو صبح از شکر خند دندان نماید *
ك دهن بند ع زنان طشره چقدقده آغزلرینه بغلدقلری یاشمق عربیده لثام دیرلر
ك مع الراء المهمله * دادار ع حضرت باری تعالی عز اسمه اسماسندندر شمس فخری بیت
پناه ملك سلیمان جمال دنیی و دین * که آفتاب شهانست و سایهٔ دادار * وشاه ناصر
خسرو بیت علم اجلها بهم خلق ندادست * ایزد دادار دادکستر ذو المن * اسم صفاتدن
اولمغله عادل پادشاهلره ده علم ایدر مولانا مطهر بیت نادری در همه فن نا موری در همه
چیز * زردهٔ روز وری داد کر دادار ی * معناسی داد آرنده در ك دادراندر ع اوکی
قرنداش معناسنه درکه دادر قرنداشدر اندر اوکی معناسنه در استاد لطیفی بیت
ورا دادر اندر یکی مرد بود * که با دیو جنکی هم آورد بود ك دادر ع یعنی برادر حضرت
مولانا قدس سره بیت تلخ خواهی کرد بوما عمر ما * که بدین میدار دی دادر ترا * بعض
نسخه ده یار مشفق و محب صادق معناسنه مرویدر ك دادکر ع فتح کاف عجمیله حقیقتا حضرت

حضرت باری تعالی اسم شریفیدر که عادل حقیقیدر جل شانه و عم نواله و مجازا پادشاه
عادل و وکلا و حکامه دیرلر عدالت پیشه اولدوغی حالده معنای ترکیب عدل ایدیجی دیمکدر
منلا عبد الرافع بیت کرچه چون ضحاك ظالم بر جهان وی ظلم کرد * داد چون نوشیروان
داد کر خروار او * و بر معناسی دخی ماه ملکی چشنلرندن بر چشن آدیدر امیر معزی بیت
تهنیت کویند شاها زا بجشن داد کر * چشن را من تهنیت کویم بشاه داد کر ك داد کیر ع
کسر کاف عجمیله عادل معناسنه و ظلم دفع ایدیجی معناسنه شاعر بیت داد مز از توستد
در روز داد * داد مظلومان ز بیداد داد کیر ك داد نر ع فتح دالین مهملتین و سکون نونله
اوکی قرنداش دادر اندر لفظندن اختصار اولنمشدر استاد لطیفی بیت نیاید درخانه دادندران
اکرچه که بود ند بام دران ك دار ع بش معنایه کلور اول هر دیکلوب طوران اغاجه دیرلر
حکیم فردوسی بیت دوم دانش از آسمان بلند * که بر پای چو نست بی دار و بند * ثانی
آدم صلب ایتدکاری اغاجه دیرلر عرفی شیرازی بیت منصور انا الحق زدن دار ودکر هیچ *
ماییم ولبا لب شدن یار ودکر هیچ * ثالث جانبازك اوینادوغی رسندن یوقارو دیکدیکی ایکی
اغاج که ارالرنده اولان رسن اول قدر کرلمش دکلدر اول اغاجه جانباز اصطلاحنده دار وایپنه
اجل بشکی دیرلر و بعض نسخه ده جانباز ایپنك جمله اغاجلرینه دیرلر شمس فخری * مثنوی
کشیده زهر سو رسنهای دار * ز بالا بزیر از یمین و یسار * مکو دار کان بود چار م سپهر *
نه آن مه رسن باز کان بو د مهر * بخل ماه تابان ز رخسار او * ز کردون کذشته سر دار او *
ك رابع فرهنك جهانکیریده سقف خانه یی او زرینه قودقلری اغاجه دیرلر بابا فغانی بیت
بر کنکرهٔ وحدت و بر دار حقیقت * غیر آن سر شوریدهٔ منصور نکنجد * خامس
هندوستانده ماللره مضافاتندن بر شهر اسمیدر ولایت مزبورك دار الملکنه مندو دیرلر میر خسرو
بیت خود آن درد هلی و جان در دواد و * تنش در شهر و جان در دار هند و * وداشتن
لفظندن صیغهٔ امر و وصف ترکیبی اولور آیینه دار و درمدار و صاحب و حافظ معنالرنده
تاجدار وجهاندار کبی و عربیده سرای و خانه معناسنه در ك دار وکیر ع کسر کاف فارسیله
جنك وعربده معناسنه کیرو دار دخی دیرلر استاد عسجدی بیت ستاده بجا آن زمان چرخ
پیر * ندیدست چشمش چنان دار وکیر * معنای ترکیبی کیر کرفتن دن امر در طوت معناسنه
و دار داشتن دن صاقله معناسنه طوت صاقله دیمك اولور ك دار بو ع راء مهملهٔ موقوف
وضم باء موحده ایله بر یشل رنك قوشدر منقاریله اغاجدلر شیراز یلر آکا تك نیز و سبزك
دخی دیرلر وکیلانی داراب دیرلر ك داروی هوشبر و داروی هشبر ع واو ایله و واوسز اشباع
ضمه هایله ده جائزدر بر ترکیبدر قو قلیانك عقلنی کیدرر خصوصا و هرنکی عقلی زائل
ایدر عموما ابو المعانی بیت شو د افزودهٔ عقلم چو می بایار مینوشم * اکر بی یار باشد
میشود او داروی هشبر ك دازار ع فتح زاء معجمه ایله یاپوجی معمار معناسنه در که داز بنادر
آر آوردندن اسم فاعلدر معنای ترکیب بنا کتوریجی یعنی بنا ایدیجی اولور ك داسار ع فتح
سین مهمله ایله ك داستار ع سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة ایله ك دستار ع حذف الف
اول ایله کاهم یعنی دلال سمسار معناسنه متاع دلالی میر نظمی بیت انقدر تعریف کرده حسن

یار * شد متاع وصلتش راد استار داشخواد سکون شین وضم خاء معجمتین وواو مهمله ایله
ایله بمعنی چرك آهن یعنی دمور بوقی داشخال دخی دیرلر عربیده خبث الحدید دیدکلریدر
داغسر سکون غین معجمه وفتح سین مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول باشی دوپیلك
خالی اولان آدم که ترکیده طاز دیدکلریدر دغسر دخی دیرلر عربیده اصلع دینلور ثانی
برقوشدر باشنده برقاج صاری تللری اولور بلبل وهزار کبی خوش آوازدر کذا فی فرهنك
جهانکیری دامیار سکون میم وفتح یای تحتانی ایله بمعنی صیاد آهو وغیری که طوزاقله
طوتارلر حکیم اسدی بیت جهان دامیاریست نیرنك ساز * هوای دلش چینه ودام آز
فرهنك جهانکیریده بالقجی آغی معناسنه در حکیم نزاری قهستانی بیت بوی لقمه
ماهی صید کشته * بشست دامیاران قید کشته داننخور کسر نون وسکون شین
وفتح خاء معجمتین ایله مجمع الفرسده صاحب علم مرویدر دانشکر کسر نون وسکون شین
معجمه ایله وفتح کاف فارسیله بمعنی اهل علم دانشور صاحب علم مزبور اوج لغت بر معنایه در
که علم صاحبی معناسنه در داودار واو ساکن وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کلور
اول هرزه وهذیان وذم وفحشیات سویلیجی ثانی قارده رهنی مضاعف ایدیجی معناسنه
بو ایکی معنایه ترتیب اوزره میر نظمی بیت داودار من اکر باشد هزار * داودارم در قمار
عشق یار داور فتح واو ایله بش معنایه کلور اول اسماء شریفه حضرت حاکم حقیقی
جناب باریدن براسمدر حکیم خاقانی بیت زهد شما وفسق ما چون همه حکم داورست * داور ثانی
خدای باد اینهمه چیست داوری * ثانی مجازا پادشاه عادله دیرلر اصلنده دادور در کثرت
استعمالدن دال ثانی محذوف اولمشدر ثالث درمان معناسنه در که اصلی دارو در کثرت
استعمالدن واو رایه تقدیم اولندی حکیم قطران ارموی * قطعه * چه باید مایه آنکس راکه
یابد سود بی مایه * چه باید داور آنکس راکه یابد درد بی داور * چو بنده رنج برادر چه مایه رنج
برخیزد * چو کهتر کار بکذارد چه باید شغل بر مهتر * رابع حاکم وصاحب حکومت معناسنه
شاعر بیت از تو بکه نالم که دکر داور نیست * وز دست تو هیچ دست بالاتر نیست * خامس کمال
پاشازاده خصم معناسنه دردیو بو بیت ایله استشهاد ایلمش بیت سر انجام ترسم که بی زور کر
نباشد جزا زداور کینه ور داوزار سکون واو وفتح زاء معجمه ایله یاپوجی بنا معناسنه
دبوس نیر ضم باء موحده وکسر تاء مثناة ایله طومار اوقی معناسنه در دبیر
کسر باو سکون یای تحتانی ایله یازیجی کاتب معناسنه که پناغ دخی دیرلر استاد عنصری
بیت ببوسه دادن نامش بمدح در عنوان * فرو و بضر از دیده سوی دست دبیر *
حسین ثنایی در اسکندر نامه * مثنوی * دبیر خرد پیشه راخواند پیش * دل از نیش
اسکندری ریش ریش * که بنویسی یك نامه از من بروم * که از تابش آتش شود همچو موم
وتدبیر امور دولت ومعتمد الدوله یه دخی دیرلر دجر سکون جیمله بوزن زجر حبوباتدن
بوکرلجه درلو بیا دخی دیرلر حکیم شیرازی بیت باد ناك آمد نخود وهم فطیر * دجر وماش
وفول همچو هم شعیر ددنبور فتح دال مهمله ونون وضم باء موحده ایله قوان اوتی دیدکلری
اوتدر در طقوز معنایه کلور اول قپو معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت ازدر

ازدر اهل صفا دور مشوای دل من * هرکه دورست ازین در بخدا از در بکست * بخدا داده اولان
یا استفهامیه در یعنی خدایه یقین ثانی درون کوه یعنی طاغ اراسنده اولان دوز یرلر وطاغ
اتکیدر خلاق المعانی بیت چون نافه مشك نارسیده * لاله همه کوه در کرفته * عبد الواسع
جبلی * قطعه * ایا میری که از کرز وسنان وتیغ وپیکانت * بود پیوسته اندر بیشه
ودریا وکوه ودر * هزبران اشکسته تن نهنکان اکفیده دل * پلنکان اکسسته دم کوزنان را
دریده بر * بو ایکی بیت بر قصیده دندر که چار اندر چار صنعتی واقعدر ثالث بمعنی فی که ظرفیت
معناسنی افاده ایدر عربیده الماء فی الکوز دیدکلرینه عجم آب در سبو دیرلر استاد لطیفی
بیت من زبان مدح کو دارم ولی کو مرد جود * تیغ هندی در نیام وسیم در کیسه چه سود
رابع بمعنی کرت ومرتبه عبد الواسع جبلی * قطعه * اکر کیتی بکرداند رخ از احکام اویکره
وکر کردون به پیچاند سر از فرمان اویك در * زبیم او بیك ساعت درین باطل شود ارکان *
ز ترس او بیك لحظه ازان زایل شود محور * بو ایکی بیت دخی مزبور قصیده دندر صفت
لف ونشر مرتب واقعدر خامس بمعنی باب که کتابلرده ذکر اولنور مثلا باب الفلان دیرلر عجم
دار حکام دین زردشت که مشتمل بر سه دردیر وهو بیلردن بری بر کتاب تصنیف ایدوب آدینی
سه در قومش زر آتشت بهرام بیت همانکه یکی در زاستای زند * بخواند وبر آورد بانك
بلند * سادس نوع وجنس معناسنه حکیم فردوسی از یوسف وزلیخا بیت من از هر دری
کفته دارم بسی * شنیدند کفتار من هر کسی * وله در شهنامه بیت زهر در پرستند کانت
بود * هم آزاد وهم بندکانت بود * سابع بمعنی درون مثلا درخانه رفت دیرلر درون خانه
رفت دیمك اولور کذا فی فرهنك جهانکیری ثامن تحسین لفظ ایچون بعض افعال ومصادر
اوللرینه ادخال اولنور استاد لطیفی بیت شدم خوار وبیچاره ای جان کرم * رهی را بچشم کرم
درنکر * وآخرلرینه الحاق اولنور شیخ سعدی بیت بدریا در منافع بیشمارست * وکر خواهی
سلامت در کنارست * بو بیتده مثال بدریادرده اولان در تحسین لفظدر تاسع دریدن
لفظندن صیغه امر ووصف ترکیبی اولور معنای اول که قپو معناسنه ایدی عربیده باب وچغتایده
ایشیك دیرلر میر علیشیر بیت چاکلیك کوکسوم ایشیکتور جسم اوی بیت الحزن * اول
ایشیکینینك حلقه سیدور فعل وکل میخی توکان درّ تشدید ایله بوکرتان دکنیدر
عربیده علیق دیرلر ضم عین مهمله وفتح لام ایله دربدر سائل وکدایی وقپو قپو
کزمك حقیقتا مثالی کمال خجندی بیت جو یت که بدر کعبه کهی در در دیر * چون کدای
توشدم ار بشد این دربدری * ومجازا مثالی بیت شنیدم من آن داستان سربسر * زنیك
وبدش آکهم دربدر دربر اوزرنده واوزرینه عربیده علیه دیدکلری معنایه در مولانا خلیل
صبری بیت دکر شب شد غم خوناب حسرت در برم ریزد * اجل الماس مرك از سر زنش
در ساغرم ریزد درخوردار بمعنی برخوردار که باب الباء مع الراء ده ذکر اولنمشدر درخود
سکون راو ضم خاء معجمه وواو مجهول ایله لایق وسزاوار معناسنه در کمال غیاث بیت معشوق
من که رشك مه وغیرت خورست * جانش فدا کنم که بدین پایه درخورست دردار
سکون راو فتح دال مهملتین ایله قان اغاج که عربیده شجر النبق دیرلر درسار سکون

راو فتح سين مهملتين ايله يعني درگاه حكيم سوزني بيت طاق در سارسراى تست محراب
ملوك * هركه روآرد برين محراب روا زوى متاب * وفرهنك جهانكيريده قلعه وحولى
اوكلرينه چكلن ديوار ومحوط كه ايچروسى نمودار اولميه وله بيت بركند باب او در خيبر بزور
دست * در سار قلعه در بصر از باره در فكند * وقپو پرده سى معناسنه وله بيت بخت
ودولت چو در آيند بدر سار سراى * آن دهد بر عتبه بوسه واين بر طبقه لـ دريابار بـ
بر شهر ناميدر كه دريا كنارنده واقع اولمشدر وهر دريا كنارنده واقع اولان شهره ديرلر عموما
كذا في المجمع وشرفنامه ده درياى عظيم وبي پايان وفرهنك ميرزا ابراهيمده دريا كنارنده واقع
اولان قرا وقصباته ديرلر اما اصول لغت بيان ايدنلر دريا ايله باردن مركب لفظدر درباريدن
لفظندن صيغهٔ فاعل اولور ياغدريجى معناسنه كثرت باران وغيريدن كنايه ايدوب دريا
ياغدريجى ديمك اولور ابو المعاني بيت در غم حسرت چنان بكريست چشم خونفشان *
رفت عالم پيش سيل اشك دريابار من لـ درژار بـ فتح زاء فارسيله ياپوجى بنا ومعمار
معناسنه وله بيت عشق تو كويا درژاوى بوده جاى آب وخاك * خانهٔ دل زان ملك وسودا
خوش عمارت ساخته لـ درژكوار بـ سكون زاء معجمه وضم كاف فارسيله كه هضم
اولان طعام كه ديركوار دخى ديرلر درژ درشت ونا موافق معناسنه در وكوار كواريدن
لفظندن اسم فاعل اولور عسير الهضم اولان نسنه در مير نظمى از زبان حكيم كويد بيت كشد
معده زوز حمت نا كوار * اكر خور دنيها شود درژكوار لـ درژه كير بـ فتح زاء معجمه وكسر
كاف فارسيله نكنه دن خمير قازيجق آلت تركستانده ارسون واكستره ديرلر درژه ايله
كيردن مركبدر كه درشت ونا موافق اولاني طوتيجى يعني كيدريجى مراد در لـ دست ابزار
ودست افزار ودست اوزار بـ بواوج لغت بردر اهل صنايع آلتى كه انلر ايله صنعتى اولان ايشى
ايشلولر كذا في المجمع لـ دستار بـ ايكى معنايه كلور اول معروف صارق عربيده كى عمامه
معناسنه در ثاني مقرمه معناسنه در شيخ سعدى بيت اى تهى دست رفته در بازار *
ترسمت پر نياورى دستار لـ دستخطر بـ سكون سين وتاء مثناة وفتح خاء معجمه وطاء مهملتين
ايله زياده شرطله نرد وقمار اويوني معناسنه در دست نرد وقمار معناسنه وخطر زياده شرط
ديمكدر كذا في المجمع لـ دستخر بـ سكون سين مهمله وتاء مثناة وفتح خاء معجمه ايله ستم كه
دشنام ونفرين معناسنه شيخ سعدى بيت كسم پاى مرغى نياورد پيش * دلى دستخر
رفت زاندازه پيش لـ دستر بـ سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة ايله دستره معناسنه دركه
عنقريب ذكر اولنور انشاء الله تعالى لـ دستكار بـ سكون سين مهمله وتا وفتح كافله اهل
صنعت معناسنه مثلا بر مصنع وخوش اسلوب نسنه يه اين دستكار فلانست ديرلر بو فلانك الى
ايشيدر ديمك اولور خلاق المعاني بيت چون آستين ز دست كذشته است كارمن * واو در
نميكشد ز چنين دستكار دست * چابك معناسنه دخى مرويدر لـ دستكير بـ معين وحامي
معناسنه كير كيرنده دن مشتق در وكيرنده معناسنه در ابو المعاني بيت دستكيرم كر نبان
دامنت بكرفته ام * با سر دامن ببر يادست اميدم بكير * چغتاى لسانده قولداماق ديرلر
يعني ال طوتمق سمعه سبان ده معراج وصفنده بيت قاصد آنلاندوروب آني قولداب
*

* يانى كايكان يولى سارى يولداب لـ دستوار بـ دست ايله واردن مركبدر درت معنايه
كلور اول مجمع الفرسده بمعنى عصا كه الده كوتروب طيانورلر خلاق المعاني بيت وقت قيام
هست عصا دستكيرمن * بيچاره آنكه او كند از دستوارمن * ثاني بمعنى همدست ودستيار
حكيم فردوسى بيت بايران بسى دوستدارش بود * چو خاقان يكى دستوارش بود * ثالث
فرهنك جهانكيريده يارە ودست برنجن معناسنه كه تركيده بلازك وعربيده كسر سين ايله
سوار ديرلر ابو الفرج رونى بيت بر پاى ظلم هيبت او پاى بند كشت * در دست عدل
دولت او دستوار شد * رابع چوب دست وكنده كه چوبانلره مخصوصدر اكا ياهو دخى
ديرلر لـ دستور بـ بش معنايه كلور اول صاحب دست ومسند يعني وزير وصدر ومقام
صاحبى وتمشيت امور دولت اكا تفويض اولنه اعتماد الدوله ده ديرلر حكيم انورى بيت
آفرين بر حضرت دستور وبر دستور باد * جاودان چشم بد از جاه وجلالش دور باد
ثاني رخصت واذن واجازت معناسنه شيخ نظامى بيت كار جوينى رونقى از نو برد * قصه
بدستورى دستور برد * شاعر بيت دستور كريه دارم چشم كهر فشانرا * وز درد اشك
بردم ناموس بحر وكانرا * ثالث اصل وقانون وطرز وروش معناسنه استاد لطيفى بيت
اى شه اصل معالى مه دستور كرم * هست از طلعت تو شعله فزا نور كرم * عبد الله هاتفى
بيت چنين است دستور اين زال پير * كه زهرت دهد چون چشانيد شير * رابع فرهنك
جهانكيريده براوزون اغاجدركه يه آرقورى قورلركه آنكه ميزان كشتى يى كوزه ديرلر
خامس پيشواى مجوس زردشت وهربد وموبد كبى لـ دستيار بـ معين ومددكار معناسنه
استاد عنصرى بيت دستيار وستور وكار سفر * ساخته كرد هرچه نيكوتر * شمس فخرى
بيت نيست نيست در ماند كان فاقه دار * جزايادى عطايت دستيار * تركيده ياردمجى ديرلر
حسين ثنائي بيت همچون قضا بقاى تراده در دمان * همچون قدر نفاذ ترا چرخ دستيار
ودخى كورشجيلرك باش پهلواندن اشاغى پهلوانه ديرلر لـ دسمر بـ سكون سين مهمله وفتح
ميمله حبوبات جنسندن مردمك ديدكارى دانه در عربيده درجع ديرلر ضم دال مهمله وجيمله
لـ دشمر بـ سكون شين معجمه ايله بمعنى دسمر مرقوم اما كتاب الاسامى في الاسامى ده سين
مهمله ايله * الدسمر وهى حبة صفراء تشبه بالماش مسطوردر لـ دغسر بـ سكون غين
معجمه وفتح سين مهمله ايله باشنده قيل اولميان آدم تركيده طاز ديرلر كذا في فرهنك جهانكيرى
لـ دفتر بـ معروف وبمعنى نامه اسما جمع وتحرير اولنان نسنه يه ده ديرلر عربيله مشترك
اسمدر * مصرع * حديث آرزومندى بصد دفتر نميكنجد لـ دفتردار بـ دفتر طوتيجى ديمكدر
سلاطين آل عثمان ابد الله دولتهم وسلطنتهم الى يوم الحشر والميزان حضراتنك خزينه وكيلى
وقابض مالى اولانلره علم اولمشدر دفترى دخى ديرلر لـ دكر بـ فتح كاف عجميله هندوستانده اولور
ايمش ميناقوشندن بورنى قزل بامر الله تعالى صد اسندن سورهٔ اخلاص فهم اولنور قنادلرين
آچوب بويني اوزادوب اوقودقچه خرده قوشجغزلر كلوب قنادى آلتنه كيردوكى كبى طوتوب
اكل ايدرمش خواجه حافظك * مصرع * دام تزوير مكن چون دكران قرانرا * بوكا شمولى
واردر لـ دلكر بـ سكون لام وفتح كاف عجميله مسكران طعام كه باروغن بود كذا في المشكلات

لغ دمابر فی ضم باء موحده ایله نیر نیر نفس ویرمك تركیبیله صو اومق دیرلر دماصو اومقدر
بو بودن لفظندن اسم فاعلدر میرنظمی بیت شنیده با صبا كل بود دمزن * دمابر آمده بابلبل
بكلشن لغ دمار فی بوزن چنار اغاجك وغیرینك اصلی وبیخی معناسنه در عربیده هلاك
وانتقام وكینه معناسنه در مولانا هاتفی بیت یكی نیزه را كرده زهرآبدار * كزان دشمنش را
برآرد دمار * وبعض نسخه ده یره چكمك معناسنه در لغ دماور فی ضم واو ایله یعنی
دمار مرقوم وله بیت چو كرده تك وپوبدار ودیار * دماورشده چون سك هرسوار *
لغ دمچار فی سكون میم وفتح جیم فارسیله برنسنه نك قوقوسی ظاهر اولق ورنكی بالورمك
معناسنه وله بیت زفیض فصل شد صحن چمنزار * چوجنت هرشكوفه كشت دمچار *
لغ دمور فی فرهنك جهانكیریده ضم میمله ایكی معنایه دراول آواز نرم وآهسته ثانی افراسیاب
اقرباسندن برشخص ناهموارك نامیدركه سیاوشك قتلنه چوق سعی ایلمشیدی ومشكلاتده
سكون میم وفتح واو ایله بوزن سركو یعنی اول مرویدر وعربیده فرهنك نقلی اوزره
صاحبی دستورسز اوینه كیرمكه دیرلر لغ دنبر فی سكون نون وفتح باء موحده ایله بوزن
عنبر هندوستانده مشهور بر شهر اسمیدر حكیم فردوسی بیت همه كابل ودنبر وماسی هند
روان همچنین تا بدریای سند لغ دندانكیر فی سكون نونین وكسر كاف عجمیله دیش
قماشدرن نسنه یه دیرلر ودیش ایله اصرمجی دیمك اولور میرنظمی بیت می شنید ست آن
سخن دلكیرشد * چون سك مسلخ بدندانكیرشد لغ دور فی سكون واو ایله اوج معنایه دراول
درس كذشته یی اوقومق عبد الرافع بیت میكنم درس عشق روزازبر * شب همه شب
چو دورمیخوانم * ثانی پیاله معناسنه امیرخسرو بیت ساقیامی ده كه امروزم سردیوانكیست
دوربركردان كه مركم ازتهی پیمانكیست * ثالث جاسوسلرك پادشاهه اخبار یازدقلرینه
دیرلركه جاسوسه سردور دیرلر لغ دهار فی فتح ها ایله طاغلرده صفه كبی اولان یرلره دیرلر
حكیم اسدی بیت كهن پردهار وشكسته درن * دهارش پرازكان زر یكسره * ومغاره
معناسنه حكیم سنائی بیت شست حمینش چوموی نیرآرند * اژدها ازدهار زیرآرند *
حكیم اسدی بیت یكایك پراكنده بردشت وغار * قدی چون درخت ودهان چون دهار *
لغ ده هزار فی قمارك بر نوع لعبندن در دنجی لعبنك آدیدر غلط ایدوب قمار بازلر داوهزار
دیرلر مجمع الفرس التنجی لعبك آدیدر خواجه سلمان * قطعه * فاردز عقل مانده عدوبت
كه كم زیاد * درمعرضت ستاده مقید بششدرست * كرراه خانه كیر حكایت مكن طویل
باآنكه ده هزار كسش چون توچاكرست * منصوبه حیل نتوان باخت باكسی * باآنكه
كعبتین سپهرش مسخرست لغ دیبادر فی سكون یای تحتانی وفتح باء موحده ودال مهمله ایله
مشهور ملكینك سكزنجی كونی آدیدر لغ دی بهر فی سكون یای تحتانی وكسر باء موحده ومیمله
ایكی معنایه دراول برفرشته نامیدر وبعض نسخه ده جناب باری تعالینك اسماء شریفه سندندر
حكیم فردوسی بیت چو مهرسپهر آورد دی بهر * تراتازه تر باد هر روز چهر * ثانی هرماه
شمسینك اون بشنجی كونی اسمیدر مسعود سعد سلمان بیت دی بهرست مهربانی كن
كزسمه چیز مهربانی كن * اهل فارس بوكونی غایت معتبر ومبارك طوتارلر ودیرلركه

ودیرلركه بوكونده بركیسنه الماتناول ایدوب نركس قوقلاسه تمامی سال راحت ورفاهیت وخیرایله
پكر وكیجه سنده سوسن ایله توتون ایلسه تمامی سالده امانده اولور وقحط وفقردن وبوكونده
صدقه ویرمك وآكابر وملوك زیارتنه وارمق مناسبدر زراتشت بهرام بیت بدانكه كه
نمود خورشید چهر * بروزی كه خوانی ورادی بهر لغ دیبور فی سكون یای تحتانی وضم
باء موحده ایله یعنی رو بور یعنی ایكی نشانلو قفتان لغ دیر فی كنیساكه كنشت دخی دیرلر لكن
دیر نصاری طائفه سنك وكنشت یهودیلرك كنیساسی اولمق اوزره نقل دخی واردر شیخ عمر خیام
* رباعی * تاچند چراغ مسجد ودیر وكنشت * تاكی ززیان دوزخ وسود بهشت *
روبرسر لوح بین كه استاد ازل * ازبهر توآنچه بودنی بود نوشت * مولانا هاتفی بیت بهر دیو
هند آتشی برفروخت * همه دیریازادران دیرسوخت * بوبیتدن آتشكده اولمق فهم اولنور
مرورایامله اختصاص رفع اولنوب هركنیسایه دیر وكنشت دیدیلر معنای مرقومه بوبیتده
تصریح واردر وله ایضا بیت بهرمنزلی كامدی درحساب * بسی دیر وبتخانه كردی خراب
لغ دیجور فی سكون یای تحتانی وضم جیمله غایت سیاهی شب كه تاریك معناسنه عربیدر
فارسیده استعمالی شایعدر شب دیجور وشام دیجور دیرلر ابوالمعانی بیت شام دیجور غمت
بر من شده دور ودراز * آنچنان دردل امید وصلت مقصود هست لغ مع الزاء المعجمه *
لغ داز فی باحق وباحق ایله ایش ایدن آدمه ده دیرلر ودخی یعنی داس كه بغدای وآرپه
سنبله سنك قالچیقیدر لغ دالبوز فی سكون لام وضم باء موحده ایله بركوچك قوشدر
فرشتوك ودالبوزه وترند دخی دیرلر وطواطك برنوعیدر لغ داموز فی سكون میم وفتح
واو ایله بوزن جانفز كبره وزبل سپدی كه آنكله زبل چكرلر عربیده وزوز دیرلر میرنظمی
بیت شد شكمش كهنه خلاپچكله * روی سرداموز مزبله لغ دانه سبز فی منه كوش
دیدكاری طاغ یمشیدر عربیده حبة الخضرا دیرلر لغ درز فی سكون راء مهمله ایله اول
شكنكدركه تركیبده كسر یای تحتانیله یو دیرلر بولفظ باشده والده وپادمقلرده واثوابده واغاجده
وبناده استعمال اولنور عربیله مشترك لغتدر نتكم بدرالدین یوسف ابن لولو بیت
موشقة قدنبت الظل دیلها * وكف حواشیها واكما مهادرزا لغ درواز فی دروازه دن مخففدر
یبوك حولی قپو سیدر درایله وازادن مركبدر درمعلوم وازو باز آچقدر دائما آچق طوردیغندن
آچق قپو دیمك اولور لغ دریوز فی سكون راء مهمله وضم یای تحتانی وواو معروف ایله
دلنمك كه دریوزه دخی دیرلر حكیم سوزنی بیت كنون ای قلتبان زان دربدین در * همی رو چون
كدایان تو دریوز لغ دز فی كوشك كه عربیده قصر دیرلر حكیم فردوسی بیت چو ببرید رستم بن
مشاخ كز * بیامد زدریا بایوان ودز لغ دستاراز ودست افراز ودست اوراز فی ارباب صنایع
آلتلریدر عربیده عدات بواوج لغت مع الزاده اولان اوج لغت مرقوم ایله آلتی سیده بومعنایه
استعمال اولنور لغ دست آموز فی یاوریدن بسلنوب الله تعالی اولنمش آوجی قوشلر
شاهین وغیری كمال خجندی بیت سرزقیدت نكشد باتوچوآموخت كمال * مرغ مالوف
كرفتار زدست آموزیست * واوده طایدن بنشن آت وغیری معناسنه ده كلور عموما
لغ دست آویز فی هدیه حقیرانه یعنی آز پیشكش ونیاز معناسنده كلور كمال خجندی

بیت بردست آویزان و شرچو رفت آنجا کال * عاشق درویش هر جا رفت درویشان
رفت * واله برنسنه یی دایم طوتغه ده دیرلر ﻟ دستباز ﺣ سکون سین مهمله و تاء
مثناة و فتح باء موحده ایله نرد و قمارده چابك اوینانه دیرلر والی اوز اولانه ده دیرلر چیره
دست معناسنه میر نظمی بیت دستبازی میکنم در نرد عشق * دادن جان را که کشتم مرد عشق
ﻟ دمساز ﺣ سکون میم و فتح سین مهمله ایله موافق و راز داشت معناسنه ابو المعانی
بیت همچونی یك عاشق همراز یافتم خویش را * بلبل شوریده رادمساز یافتم خویش را
ﻟ دندان اپریز و دندان افریز و دندان پریز و دندان فریز ﺣ کلهم بمعنی خلال که عربیده
منکاش دیرلر شاعر بیت بزرك و فراخست دندان تیز * هرا نکشت او کشته دندان فریز
ﻟ دندان تیز ﺣ یعنی ظالم و طمعکار کذا فی شرفنامه ﻟ دندان مز ﺣ ضم میمله بعد الطعام
تناول اولنان میوه و خوشابه دیرلر ﻟ دهاز ﺣ فتح ها ایله بمعنی بانك بلند که نعره دخی دیرلر
استاد فرخی بیت فرخی بنده توبر درتو * از نشاط توبر کشیده دهاز * بمعنی فریاد شمس
فخری بیت اکرنه عنایات فضلش بود * بکردون بر آید زمردم دهاز ﻟ دهیز ﺣ سکون
یائین تحتانیین و کسر میمله شهور فارسیه نك اون التنجی کونی اسمیدر ﻟ مع الزاء الفارسی *
ﻟ داژ ﺣ خرمن یرنده باقی قلان دانه لرکه سپوروب پاك ایدرلر خصوصا و مطلق سپورندی
عموما ابو المعانی بیت غله خیر جهان برد ند پیش * ما بجای خرمنش کردیم داژ *
ﻟ دالیژ ﺣ کسر لام و سکون یای تحتانیه ترکیده برداقچل قوشی که چکك دخی دیرلر کذا فی نعمة
الله ﻟ درواژ ﺣ سکون راء مهمله ایله اوچ معنایه در اول درواژ مرقومه مترادفدر یعنی
سرنکون حکیم ناصر خسرو بیت از ابر به بینی که همی مرد بکوششن * پرنده فرو دارد بسته
شده درواژ * ثانی سرکشته و سرکردان ثالث بمعنی در بایست یعنی ضروری ﻟ دژ ﺣ
بدخوی و درشت طبع معناسنه شمس فخری * قطعه * چو نیر کشت از و کار ملك و ملت
راست * اکرچه بود از ین پیش چون کمان او کژ * برفق و رای رزین کرد خلق را تسخیر *
بکین و بطش نکردی و بی ثباتی دژ * نسخهٔ میرزا ابراهیمده کسر دال مهمله ایله بمعنی خشم
و چسبنده و فرهنك حسین و فایی ده بمعنی بد مسطور در ﻟ مع السین المهمله * داس ﺣ
بوزن پاس درت معنایه کلور اول اوراق که عربیده منجل دیرلر حکیم انوری بیت کاو کردون
هر کرا ند ر خرمن عمرت مباد * تا مه نو کشتزار آسمان را هست داس * ثانی غله سنبله سنك
قاچغی حکیم خاقانی بیت از سر خوشه تا کهش داس شکست در کاو * کرد رك کلوش راه سر
داس نشتری * ثالث تحفة الاحبابده بمعنی دام نخجیر فخر کرکانی * مثنوی * چو کوری بودم اندر
مرغزاران * ندیدم دام و داس دامبازان * تو بودی دام بازو داس دارم * نهادی دام و داست
بر کذارم * رابع فرهنك جهانکیریده براوت آدیدر عربیده سداب دیرلر آغر قوقوسی واردر
و بعض نسخه ده چناق و چولك معناسنه ده مروید و کاهی اتباع قبیلندن اید و ب داس
و دلوس دیرلر ﻟ داس و دلوس ﺣ اتباع و مزاوجه قبیلندندر تباه و تبست و خراب و یباب
و تار و مار معنالرینه شمس فخری بیت مقام دشمن او نیست جز خراب و یباب * صفات حاسد
او نیست غیر داس و دلوس ﻟ دبوس ﺣ ضم باء موحده و واو معروف ایله اوچ معنایه

معنایه کلور اول میرزا ابراهیم فرهنکنده اسافل اشخاص معناسنه نقل و روایت ایدوب
بو بیته تمسك اولش شیخ نظامی از هفت پیکر بیت کرد او کشته کردمی افشاند * کدم و که
دبوس می جنباند * اما کرز معناسنه حکیم فردوسی بیت زباد دبوس تو کوه بلند *
شود خاك نعل سر افشان سمند * بو معنایه استاد منوچهری * قطعه * چون زند بر مهره
شیران دبوس شصت من * چون زند بر کرده کردان عمود کاوسار * آن کند بر دوش
کردان کردن کردان چو کرد * وان کند بر پشت شیران مهرهٔ شیران شیاد * ثانی اول
منزله دیرلر که انده اثواب و جهاز عروس اوله که دبوسه دخی دیرلر ثالث ماوراء النهرده
واقع بر قلعه در که قلعهٔ دبوس دیرلر سمرقند و بخارا میاننده واقعدر شویله که ایکی طرفنك
مسافه سی مساویدر بانی سی اسمیله موسوم اولدوغی منقولدر عربیده باء مشدده ایله
کرز معناسنه در ﻟ درواس ﺣ سکون راء مهمله ایله بمعنی پاینداز عربیده کسر دال ایله
درباس دیرلر قپو اردنه قودقلری طپاق معناسنه معرب اولمق موجه کورینور ﻟ دریواس
زیادهٔ یای تحتانیه ایله بمعنی درواس مرقوم استاد رودکی بیت دیوار و دریواس فروکشت
و برآمد * بیست که بکمان فرو آید دیوار * فرهنك حسین وفاییده اطراف خانه معناسنه
مسطور در اما معیار جمالیده دیوارا یچنه استحکام ایچون قودقلری اغاج که ترکیده خطل
دیرلر و اساس دیوار قازیلوب کن صو چقدقده اوردقلری بیوك قازق معناسنه و معنای اوله
شمس فخری بیت آن شاه که در مملکتش هیچ کسی را * نی حاجت درباشد و نی خوف دریواس
ﻟ دس ﺣ اوچ معنایه کلور اول دست لفظندن مخففدر ال معناسنه میر نظمی بیت نماند
تاب و طاقت که سخت پیر شد * نکیرد دس و پار منیکیر شد * ثانی مثل و مانند معناسنه
استاد عنصری بیت ندیدونه بیند ترا هیچکس * که رزم مثل و که بزم دس * استاد فرخی
بیت یکی خانه کردست فرخار دس * که بفروزد از دیدن اوروان * ثالث بمعنی آن
بو لغته بو معنی کتاب زنددن استنباط و استخراج اولنمشدر زبان هندیده اون عدده دس
دیرلر و ضم دال ایله کل پخته یعنی پشمش بالچقدر ﻟ دستاس ﺣ سکون سین مهمله و تاء
موقوفه ال دکرمنی که داس دست معناسنه حکیم سوزنی بیت بدست همت تو آسمان هست
چو دستاسی به پیش آسیابی ﻟ دست پس ﺣ بمعنی آخرکار دستکار معناسنه کلدوکی مقدم
ذکر اولندی پس باء فارسیه ایله آخر معناسنه اولدوغی ظاهردر حکیم فردوسی بیت یك امشب
بکوشیم دست پسین * که داند که دیدار باشد حزاین ﻟ دست رس ﺣ هر نسنه یه ال
ایرشمك که قوت و قدرت و غنادن عبارتدر استاد لطیفی بیت آنچه از هر چند دارد دست
رس * دستکاه او نداند هیچ کس ﻟ دمخیوس ﺣ سکون میم و یای تحتانی و فتح خاء معجمه
و واو و کسر نونله بر باز رکانك آدیدر که عذرا یی منقلوسدن اوغورلیوب کوتردی واندن
خلاص اولدی استاد عنصری بیت دل دمخیوس بشد از شکیب * که در کار عذرا چه
ساز د فریب ﻟ دنکس ﺣ سکون نون و فتح کاف عربیله ناکس معناسنه در ابو المعانی بیت
در د عشقت بده و جان عزیزم بستان * که غم عشق ترا نیست سزاهر دنکس ﻟ دوس ﺣ
فتح واو ایله دمور جیلر دموری قزدیروب براقدقلری صویه دیرلر اول صو غایت نافعدر

معلمه یه قوت ویروب حمای صفراویه یی دفع ایدر واسهالی قبض ایدر وطلاقه نفعی
عظیمدر اطبا ماء الحدید دیو ایام شتاده مو ریان سن قزدیروب صویه براغوب استعمال
ایتدرلر بعض نسخه ده صاد ایله مرویدر لغ ده تاس ع سکون ها و فتح تاء مثناة ایله نعلین
معناسنه ابو المعانی در نعت شریف بیت کرد ده تاس رهکذار ترا * زیور تاج دوات عالم
لغ دی پس ع یای موقوف وفتح باء فارسیه ایله یعنی یولداش و دخی تصویر و صورت معناسنه در
لغ مع الشین المعجمه * داخش ع کسر خاء معجمه ایله بر علتدر وجود انسانی ضعیف و یابس
ایدر میرنظمی بیت مبتلای علت داخش شده * کار او شام و سحر نالش شده * اطباقتنده
سین مهمله ایله داخس دیرلر لغ دارش ع بوزن خارش بویالی سیاه کون و سختیان
ومیشین وله بیت شده تیره زسودا و زخارش * که پنداری وجودش بود دارش *
لغ دارکوش لغ سکون راء مهمله وضم کاف ایله نکهدار باش معناسنه امر در خواجه حافظ
بیت ای ملک العرش مرادش بده * وز خطر چشم بدش دار کوش * حکیم اسدی
بیت نخستین تن از دشمنت دار کوش * پس آنکه بر زخم دشمن بکوش لغ دارموش ع
بو بیاض دارودر که صحان اوتی دیرلر عربیده سم الفار دیرلر سموماتدندر کذا فی المحمودی
لغ داریش ع سکون را و یای تحتانی و کسر واو ایله علم معناسنه ع داش لغ بوزن باش
چناق وچولمك پشوردکلری فرون خصوصا کذا فی المحمودی شاعر بیت قضارا بود
آنجا داش کرمی * که در وی خشت میکردند پریان * ومطلقا فرون معناسنه عموما شیخ سعدی
بیت زاهد خام خویش بین هرکز * نشود پخته کرنهی درداش * و بو معناسیله کلستان
اولدوغی مرویدر لغ دانش ع کسر نونله بلش معناسنه اسم مصدر درکاهی وصف ترکیبی
اولور دانشمند و دانشور کبی عربیده علم و چغتای لساننده بیلیك دیرلر فرهادنامه ده
فرهادی معلمه ویردکلری محلده معلم وصفنده بیت کیتوردیلار حکیم نکته دانی * بیلیك
بیرلا جهان ایچرا اومانی لغ دانوش ع ضم نونله عذرانی اوغودلیوب صاتن آدمك آدیدر
حکیم عنصری بیت یکی تیز پایی و دانوش نام * کذشته برو بر بسی کام و دام لغ دخش ع
خاء معجمه ایله بوزن رخش اوج معنایه کلور اول برنسنه یه و بر ایشه ابتدا ایلمك معناسنه
شمس فخری بیت بمدح شهنشاه اعظم کنند * سعود کواکب بهر کار دخش * ثانی معامله
معناسنه استاد عنصری بیت من عالم و معاملی هم * وز خلق مراست با تو دخشم *
ثالث یعنی تیره و تاریك حکیم فردوسی بیت بخواه آنچه خواهی و دیکر بخش * مکن بر دل
ما چنین روز دخش لغ دراغوش ع قوجاقلمق معناسنه که آغوش قوجاقدر درظرفیتدر
استاد لطیفی بیت وه که من می نتوانم که ببوسم پی او * ای بسا کس بتصرف ز دراغوش
کذشت لغ درباش ع سکون را و فتح باء موحده ایله دکنك عربیده عصا دیرلر استاد لطیفی
بیت دی بدرکاهش برفتم دید دربانش مراد * بر سرم درباش زد کفتا کزین در دور باش
وصیغه ٔ امر اولور نیز اول دیمك اولور و کوزدکر معناسنه ده مرویدر لغ درخش ع فتح
راء مهمله و سکون خاء معجمه ایله ارمنیه شهرنده بر آتشکده نامیدر کذا فی شرفنامه
و موید الفضلاده برق یعنی شمشك معناسنه در شاعر بیت درخش ار بخندد بوقت بهار * هما

همانا نکوید چنین ابر زار * فرهنك حسین وفائی ده ذال معجمه ایله واقع اولمشدر لغ درش ع
فتح راء مهمله ایله بر نوع خیار درکاونده و درشی دخی دیرلر و سکون را ایله آت یملکی که عربیده
معلف دیرلر حکیم خاقانی بیت جای علفش نه زین کهن درش * از خوشه ٔ چرخ و کوشه ٔ
عرش لغ درغیش ع سکون راء مهمله و یای تحتانی و کسر غین معجمه ایله یعنی بسیار و انبوه
کذا فی المجمع لغ درویش ع معروف جهت دنیویه دن برشیئه مالك اولمیه لغ دروش ع
ضم را و واو مجهول ایله حجامك حجامت آلتی که آنکله وجوددن قان چکر صغر بوینوزندن ایدرلر
حکیم سوزنی بیت بموسمی که ستوران دروش وداغ کنند * ستور وار براعدا نهاده داغ
ودروش * بو بیت اقتضاسی اوزره حجامت ایتمك معناسنه و حجامت نامنه اولمق لازم کلور
لغ دریوش ع سکون راء مهمله وضم یای تحتانی ایله درویش معناسنه حروفلری متناسبدر
انجق یا واودن مقدم واقع اولمشدر میرخسرو * قطعه * بنکر که چه میکویدت این کنبد
کردان * کفتار جهان از ره حشمت بنیوش * زین خانه ٔ الفنج و ازین معدن کوشش * برکیر
هلا زاد و مرو لاغر و دریوش * حکیم سوزنی * قطعه * ای مخلق بشر بخلق سروش *
بهنر جود ورز و دانش کوش * بتوانکر دلی و کف جواد * نخوهی ماند در جهان دریوش *
لغ دستخوش ع سکون سین و تاء موقوف وضم خاء معجمه ایله دائما الده طوتلان نسنه معناسنه
وادات الفضلاده یعنی دستمال و مجمع الفرسده مسخره و سهل الحصول معناسنه شیخ نظامی
بیت پی سپر جرعه ٔ میخوارکان * دستخوش بازی ٔ سیارکان لغ دستکش ع سکون سین
مهمله و تاء مثناة و فتح کاف ایله بش معنایه کلور اول یدك آت معناسنه حکیم فردوسی بیت
چو بیدار شد رستم از خواب خوش * بکار آمدش باره ٔ دستکش * باره آت اولدوغی ذکر
اولندی ثانی کمان نرم خواجه سلمان بیت بخت طفل تست برنایی که چرخ کوز پشت *
چون کمان دستکش در قبضه ٔ فرمان اوست * و کپاده معناسنه ده استعمال اولنور جمال
الدین کاشی بیت ای دستکش توابن مقوس * وی دستخوش تو این مقرنس * ثالث
یعنی قاید اعمی یعنی کوری یدوب کزدرن آدمه دیرلر شاعر * رباعی * فرقست میان آنکه ارزوی
یقین * با دیده ٔ بینار و داند ره دین * با آنکه دو چشم بسته بی دستکشی * هر سوی همیرود
بظن و تخمین * رابع مجمع الفرسده مزد دست یعنی اجرت عمل شیخ نظامی بیت دستخوش
کس نیم از بهر کنج * دستکشی میخورم از دست رنج * خامس کتاب محمودیده مضبوط
و محبوس معناسنه و اسیر معناسنه ده مرویدر مثلا دستکش فلانست دیرلر فلانك اسیریدر
دیمك اولور لغ دش ع کندوبی بزه یوب دوزب قوشمق معناسنه حضرت مولانا قدس سره
از فش خود و زدش خود باز ره * که سوی شه یافت آن شهباز ره لغ دم سیاوش ع خون
سیاوش مرقوم معناسنه که عربیده دم الاخوین دیرلر مجمع الفرسده و بعض نسخه لرده بر قرمزی
رنکده اغاجدر خرده طوغرایوب قینادرلر غایت سرخ رنك صویی چقار آنکله بز بویارلر بوتقریر
اوزره بقم اولمق کرکدر اما دم الاخوین بقم دکلدر و شرفنامه ده دخی مجمع الفرس نقلی کبی
مسطوردر لغ دمش ع کسر میمله اغاجك بدنی که ترکیده اوزدك دیرلر و هر اوزلی اولان
نسنه نك اوزینه دیرلر ابو المعانی بیت چون درخت بی دمش بو دست تن * تندباد آه سرد

از پا فتاد دندان اپرش ودندان پرش ودندان افرش ودندان فرش کلهم بمعنی
دندان اپریز واخوانیکه ذکری مرور ایلدی عربیده منکاش دیرلر کذا فی شرفنامه ومجمع الفرس
دندش سکون نون وکسر دال مهمله ایله کند وکندویه سو یلمك غضبدن اولسون
سروردن اولسون زمزمه معناسنه کذا فی المجمع دهریش یعنی قبا صقل یله ریش
دخی دیرلر کمال اسمعیل درحق کمال خجندی بیت آن ماجد خجندی ریش بزرك دارد * ازغایت
بزرکی دهریش میتوان کفت * کمال خجندی جوابنده * قطعه * کمال اصفهان کر ماجدم خواند
چراغ کذب را نبود فروغی * مسلمان کو یش من در برابر * دروغی را نشاید جز دروغی
دیانوش فتح یای تحتانی وضم نونله نام مهتره دادزدان درکه دریاده عذرا بر موافق روزکار
ایله کیدرکن یولن اورمشیدی استاد عنصری بیت بر آن را دان جو ینده کام * یکی
مهتری بد دیانوش نام مع الغین المعجمه * داغ انسانك وحیوانك جسدنه آتش ویاخود
قزمش دمور ایله یاقد قلری داغ عربیده کی دیرلر اول واسطه ایله نشانه ده داغ دیرلر شمس
فخری * قطعه * بر ران خنك چرخ نهادست قدرتش * درکاه ستاره بکف الخضیب داغ
بی داغ حکمش از همه برخط استواست * خورشید را سپهر بمشرق نداد داغ * حیوانده
نشان اولان داغدن غیری نشانه داغ دیدکاری بو بیتدن فهم اولنور حکیم اسدی بیت
بکشت آنهمه مرغ کند آب ونی * ندید از ردان هیچ جز داغ پی * ودخی بعض اهل عشق
قوللرینه یاقد قلری داغکه مشهوردر شانی تکلو بیت کشته دستم شاخ کل از بسکه داد داغها
یادکار باغ نومیدیست بر سر میزنم * بر نسنه دن دلکیر اولدقده فلاندن داغ اولدم دیرلر
تنکم مولانا طرزی بیت زداغ خرقه ام آزرده طرزی وزاهد * در آتش حسد از داغ
داغ میسوزد * عربیده کی دیدکارینی فارسیده دخی استعمال ایدرلر وکی فارسیده قجن
معناسنه در خواجه حافظ * مصرع * علاج کی کنمت آخر الدواء الکی * چغتایده توکان
دیرلر میر علیشیر بیت حمید انوا بینك هر داموغ ایلامرهم * بر نیچه اوقونك زخمی
بر نیچه توکانلار دور داموغ ضم میمله فریاد وزاری معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری
درغ سکون راء مهمله ایله بند آب یعنی صو یك اوکنه قو یوب جریانن منع ایتدکاری
نسنه یه دیرلر حکیم فردوسی بیت دل برد مرا و نزد مردم نشمرد * کفتا که چه سود دست
چو درغ آب ببرد دریغ کسر راء مهمله ایله ابله واحمق معناسنه در وکسر دال ایله منع
وتقصیر معناسنه در ابو المعانی بیت خرد کر تو داری شنو این سخن * دریغست کفتن سخن
هر دریغ دغ طاز یعنی باشنده قیل اولمین واغاجسز اولان طاغه دخی کوه داغسر دیرلر
مع الفاء * دست لاف نسخهٔ میرزا ابراهیمده بمعنی سودای اول یعنی بازرکانك اك اول
ایتدوکی فائده که سفته دخی دیرلر هندی لسانندہ بوهنی دیرلر معروفی بیت دست لافی که
جود او کرد دست * کرد از بحر وکان بر آوردست * بازرکانك وسائر بیع وشرا ایدنلرك
ابتدا ایتدکاری امی وفائده معناسنه که دستمال دخی دیرلر کذا فی مجمع الفرس دف ترکیده
دخی دف دیرلر مولانا هاتفی بیت سپهر ها نهادند کردان زکف * همه مطربان بر کرفتند دف * میر
نظمی بیت چنان داده شوق وطرب دف زبان * که شد اهل مجلس دران کف زنان

مع القاف * درق سکون راء مهمله ایله بوزن شرق قلقان که سپر دخی دیرلر عربیده
ضمه له ترس وجنه ده دیرلر وله * مثنوی * شعر * بو سرش تیغ تیز همچو برق * چو کرده برابر
برو راست درق * ولیکن نشد درق او پایدار * زسر تا بزین کرد همچون خیار دروق
بوزن حروق پیمانهٔ شراب یعنی میخانه چیلرك شراب اولچدکلری ظرف ابو المعانی بیت بنوش
ازکف مغبچه باد روق * چو لب تشنه کان را جکر شد حروق دق درویشانك کیدکلری
خرقهٔ پشمینه که توبلری صالنور وسوزه اعتراض ایلمك ودانجیلمك کذا فی شرفنامه وکنایه
ایله سو یلمك وفائده سز سو یلمك معناسنه شیخ عطار بیت ای برادر جز ثنای حق مکو *
قول حق را از برای دق مکو دشت قبچاق ترکستان سمتنده بر صحرای بی پایاندر
آدیه عامی تاتار طائفه سی قونرلر وکوچرلر داق بوزن حلق جامهٔ درویشان یعنی
درویشلر کیدوکی خرقه خواجه حافظ بیت بر کفم نه ساغر می تا زسر * برکشم این داق
ازرق فام را مع الکاف العربی * داچك فتح جیم فارسیه ایله بمعنی کوشوار یعنی کوپه عربیده
قرطه دیرلر شرف شفروه * قطعه * آن شبهه که مرکب بندت همیزند * بر خنك آسمان
چو نوای چکاوکست * وان نعل کهنهٔ که بیفتد زپای او * در کوش دختران همه چون
لعل داچکست دادك فتح دال مهمله ایله ایکی معنایه در اول بمعنی دادیك حکیم سنایی
بیت همه پادش زحاجب وزامیر * همه لافش زدادك وزوزیر * ثانی نام دله در اثیر الدین
اخسیکتی بیت تو آن نازنینی که در مهد فطرت * روان دایکان برتر از عقل دادك دارمك
سکون راء مهمله وفتح میمله مروك برنوعیدر ومرور یا حینك بر جنسیدر کذا فی فرهنك
جهانکیری دانك فتح نونله دانه معناسنه در بو معناده کاف تصغیر اولور وسکون نون
ایله ربع درهمدر بعض یرده ربع مثقالده دانك دیرلر معربی دانق در حکیم اسدی بیت
بسا کس که بکدانك زهر بتیغ * چو خوش کوید ش جان ندارد دریغ * چغتایده بردنکه
التون دیرلر التی جکردك وزنده اولمغله فرهاد نامه ده خزان فصل عشرتنده دیر بیت اوی
التون قرش التون نام التون * می التون ظرف التون جام التون * وضم نونله اول نسنه یه
دیرلر که اطفالك دیشی بتجك محلنده هر جنس غلادن بر مقدار ممزوج ایدوب قیون باشلری
ایچنه قویوب بشوررلر بعده همسایه واحبابه اولشدررلر عوامك اعتقادلری بو یله ایمکله
اطفالك دیشی آسان وجهله بتوب الم ویرمز دبنك فتح باء موحده وسکون نون ایله
بوزن نهنك قوی البدن وصحیح الاعضا اطفاله دیرلر وتاء مثناة ایله تبنك دخی دیرلر *
درفجك سکون راء مهمله وفتح فا وجیمله بمعنی کابوس کذا فی المجمع درفنجك
سکون راء مهمله ونون وفتح فا وجیمله کابوس معناسنه که ترکیده اکاغر باصمق دیرلر حکما دیرلرکه
مادهٔ سوداوی در انسان او یورکن واقع اولور دم ایله مختلط اولدوغی اجلدن عوام جن در
کلوب آدمك اوزرینه دوشوب اعضاسن صقردیرلر بو اعتقاد فاسد در اجنه یه اولقدر رخصت
یوقدرکه بنی آدمه مسلط اولهلر بو یله اولسه جن انسك ضدی وعدوسیدر ضرره قادر
اولسه بر صاغ آدم قالمزدی لسان عربیده کابوس وعبد الجنه وسریانی خرجیون دیرلر
درك فتح راء مهمله ایله مجمع الفرسده دستارچه ودستمال معناسنه در وتحفة الاحبابده

زاء فارسیله درو فرهنك جهانكیریده زاء معجمه ایله منقولدر عربیده درك ضمان معناسنه‌در
صاحب درك صاحب ضماندر كه درآهنك فتحیله سكون زاء فارسی ونون وفتح هایله تند ونیز
طبع معناسنه‌كه درآكاه ودرآكه دخی دیرلر انسانده وحیوانده استعمال اولنور صفت‌در
شاعر بیت كمانی كه من چون توام ناسپاس * چو كرك درآهنك ناحق شناس كه درك فتحیله
فتح زاء فارسیله وزاء معجمه ایله ده مرویدر دستارچه شمس فخری بیت تو بی حقیقت مقصود
دین زبعد رسل * نه آن شهان كه بداند خود كله زدرك * فرهنك جهانكیریده زاء معجمه
ایله یعنی دستمال مرویدر استاد رودكی بیت ای طرفه خوبان من ای شهره دی * لب را
بسر درك مكن پاك زمی * بو بیتدن دستارچه معناسی استنباط اولنور زیرا دستار
ایله طوداق سلمك نهی اولنمش اما بكن پاك ازمی اولسه دستمال مناسب ایدی كه دستاهنك فتحیله
سكون سین مهمله وتاء موقوفله آلت بزكران یعنی اكبجیلر آلتلرندن بر آلتدركه تركیده
طوتق دیرلر نعمة الله تعبیریدر كه دستك فتحیله سكون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله
بمعنی دوك یعنی ایك كه ایلك ویوك وابریشم اكیررلر كتاب محمودیده ایكی الدن چقان صدا كه
فاعلنه دستك زن دیرلر ومصغر دست‌در میر نظمی بیت چو خنیا كر زده دستك در آندم *
شده ارباب مجلس شاد وخرم كه دسك فتحیله سكون شین معجمه ایله بوزن رشك نسخه
میرزا ابراهیمده ایكنه یه كچمش ابریشم تل سین مهمله ایله ده روایت اولنمشدر كه دفزك فتحیله
سكون فا وفتح زاء معجمه ایله یوغون وقالن نسخه یه دیرلر كثیف وغلیظ معناسنه كه دفك
فتح فایله نشانه تیر معناسنه هدف دخی دیرلر حكیم سنایی بیت هركز زروی دفتر ودف
درمصاف عشق * تیر امیدكی چو یقین در دفك زنیم كه دفنوك فتحیله سكون فا وضم نون ایله
غاشیه یعنی ایر اورتسی اكثر پارچه‌لر ایله اولور كه آكا یاپوق دخی دیرلر منجیك بیت كون چو
دفنوك پان پان شده * چاكرش بركتف نهد دفنوك * كذا فی تحفة الاحباب مجمع الفرسده
ضم دال مهمله ایله مرویدر اما رساله ابو حفص سغدیده چوماق معناسنه‌در وبو بیته
متمسك در بیت ازبزركی كه هستی ای خشنوك * چاكرت بر كتف نهد دفنوك * اما بو بیت
غاشیه معناسنه مناسبدر كه دك فتحیله بوزن حك التی معنایه كلور اول بمعنی تقدیر حكیم انوری
* قطعه * كرتر ایزدان بزركی داد راضی نیست خصم * خصم را كردفتر تقدیر باید كرد حك
عالم وآدم نبود ستند كاندر بود كار * زید از اهل درج شد عمر از اهل درك * كر بیزدان
اقتدار كردست سلطان واجبست * شاه والا تر نهد چون حق مكو كردست دك * ثانی
كدایه دیرلر سیف اسفرنكی بیت بو سر خوان مغن لذت من خواه كه نیست * در ابای مغن
هیچ حبه كاسه دك * ثالث محكم ومضبوط اثیر الدین اخسیكتی بیت زجنبش طراز نده
معمار دوران * اساس بناهای آن بقعه رادك * رابع آسیب كه صدمه ودكه دخی دیرلر
كمال غیاث بیت زانو زباد كن كه كند همچو خاك پست * كوه تنت زبانه آتش بضرب دك
خامس بمعنی سرطبان مرغزی بیت كسی راكه نامش نیا شا بود * دك ودیم او را تماشا بود
سادس اول كوه وصحرایه دیرلر كه سبزه ودرختاندن خالی وساده اوله بوندن دكه بر آدمك
صاج وصقالی ویوزی تراش اولسه آكا دك زده دیرلر وكاهی لاك لفظیله مرادف ایدوب دك ولك

ولك دیرلر مغربی دق واق در معناسی آفاقی مصاحبتدر كه دلیك كسر لام وسكون یای
تحتانی ایله اوماج دیدكاری طعامدر كه اونی یاغله پشوروب اوزرینه بال قویوب اوورلر
بو لفظ عربی اولمق فهم اولنور زیرا دلك اوماقدر كه فاعلی دلاك اولور دلیك فعیل بمعنی مفعول
ملاحظه اولنور كه دمسنجك فتحیله سكون میم ونون وفتح سین مهمله وجیمله یوند قوشی حكیم
خاقانی بیت كه چون دمسنجك ازشاخ بشاخ * كاه چون شب پرك ازتیم به تیم كه دمیك
كسر میم وسكون یای تحتانیله بمعنی بوم زمین وسكون میم وفتح یایله بر قریه اسمیدر غزای
غزنین نام كتابده مسطوردر كه سلطان معز الدین غوری هند غزاسندن عودت ایتدكده
مذكور قریه ده ایریشوب قوندقده ملاحده فدائیلرندن برینك جام زخم خنجر یله نوش صهبای
شهادت ایلدی شاعرك بری دیمشدر بیت شهادت ملك بحر وبر معز الدین * كز ابتدای
جهان مثل او نیاید یك * سیم زغره شعبان بسال سیصد ودو * فتاد در ره غزنین بمنزل دمیك
كه دورنك فتحیله سكون واو ونون وفتح راء مهمله ایله قبا اولان نسنه یه دیرلر وبرقور تجغزدر
كه دهیك فتحیله اون عدد ده بر آلتان عشر معناسنه هرنه‌ده اولورسه كه دپلك ودپلوك فتحیله
كلاهما مصغر دیلمدر حشرات ارضدن عنكبوته بكزر بر زهرناك بوجكدر وجود انسانده
یوررسه جراحت ایدر بوع دخی دیرلر كه دیهمك فتحیله سكون یای تحتانی وفتح هایله شهود
فارسیه نك یدنجی كونی آدیدر كه مع الكاف الفارسی * درانك فتحیله فتح راء مهمله ونون ایله
بر دریا آدیدر یونانی لسانده عالاغاطیستون دیرلر ونقل ایدرلر كه مقام فرشتكاندر *
كه درنوك فتحیله سكون راء مهمله وفتح نونله شادروان نوعندن بر نوعدر قلم اوجی كبی وتركیبندن
دخی اویله اولمق اقتضا ایدر كه درونك ضم راء مهمله وواو معروف وفتح نون ایله
نباتاتدن بر كوكدر معربی درونج‌در هیأتی عقربه مشابه اولدوغندن درونج عقربی دیرلر
كه دژنك فتح زاء فارسی وسكون نونله پان هرننك اولورسه عربیده رقعه معناسنه‌در
میر نظمی بیت درویش بحیله كرفته است ژنك * چو بینی برش خرقه پر درژنك كه دروك فتحیله
ضم راء مهمله ایله هیزم باریك یعنی اینجه اودون وسوك دخی دیرلر كه دستاسنك فتحیله یعنی
قلاخن صبیان معناسنه‌در كه دست سنك دخی دیرلر كذا فی المجمع كه دسوك فتحیله ضم سین
مهمله ایله هیزم باریك كذا فی مجمع الفرس كه دشنك فتحیله فتح شین معجمه وسكون نون ایله
ایكی معنایه در اوله خطا ملكنده بر شهر آدیدر حكیم فردوسی بیت خطایی وچینی وشنكی
ودهر * زخون سیاوش ندارند بهر * ثانی غلاف خوشه خرما كه دلنك وبتلاب دخی
دیرلر كه دلنك فتحیله فتح لام وسكون نونله درت معنایه كلور اول صوبندی كه اوت وساز
وطاش وطپراغله بغلرلر آكا برغ وورغ دخی دیرلر استاد دقیقی بیت شمر را چو از آب خواهی
بونك * نخست استوارش كن از كل دلنك * ثانی بمعنی آویخته كه آكا آونك دخی دیرلر حضرت
مولانا قدس سره بیت زلفكش را صد دل وجان شد دلنك * زیركی هر بندكی وتاركی *
ثالث حربه معناسنه كه نیزه دن كوچك اولور آكا سل دخی دیرلر هندی لسانده آكا شیل
وسانك دخی دیرلر رابع غلاف خوشه خرمایه دیرلر كه دنكا دنك فتحیله ایكی دنك وایكی نسنه
اعرلقده بر برینه مقابل اوله غلبه استعمالدن برابر معناسنه مشهور اولمشدر كه دنك فتحیله

بوزن سنك آلتى معنايه كلور اول يوكك برجانبى كه تنك دخى ديرلر ثانى واله وحيران معناسنه
ميرنظمى بيت درغم عشق تراى شوخ وشنك * مانده ام آشفته وحيران ودنك *
ثالث يعنى احمق وابله خسروانى بيت درين كار مرد هشيوار جوى * نه دنك درّ آگاه
بسيار خوى * رابع اول صدايه ديرلر كه ايكى طاش ويا ايكى اغاج بربرينه طوقنمقدن
ظاهر اولور زلالى خانيسارى بيت درجنون ديوانه رادنكى بسست * خانه پرشيشه را
سنكى بسست * خامس فرهنك ميرزا ابراهيمده يعنى نقطه پركار ونشان ملقابادى
بيت تراماندنك ومن چو پركار * بكردت بى سروبى پاى كردم * سادس مؤيد الفضلاده
يعنى ديوانه وبيهوش ك ده آك ج نام ضحاك مارى كه مشهور پادشاه ايدى آك عيب وآفت
معناسنه در ضحاك اون عيب ايله معيوب اولدوغى اجلدن ده آك لقبى ايله ملقب اولدى
ضحاك معرّب ده آكدر اندهء موجود اولان عيوبك ١ زشتى روى ٢ كوتاهى قد ٣ كبر ونخوت
٤ بى شرمى ٥ بسيارخوارى ٦ بدزبانى ٧ دروغكويى ٨ شتابكرى يعنى عجولى ٩ بيداد
كرى يعنى ظالمى ١٠ بعضى بددلى وبعضى بيخردى ديمشلردر كذا فى المجمع وهكذا فى فرهنك
جهانكيرى معناى مرقومه حكيم قطران ارموى بيت بداندیش تو ده آك سست ده آك * توای
خسرو فريدونى فريدون * فريدون ضحاكى قتل ايتدوكى مشهوردر آفاقدر وزرآتشت
بهرام بيت كجا شد آن فريدون خردمند * كه او ده آك بست اندر فريدون ك مع اللام *
ك داخال ج تازه فدان كه غرس ايدرلر دارخال ودال خال دخى ديرلر كذا فى المجمع
ك داخول ج ضم خاء معجمه ايله سلاطين وارباب دلالت قپولرنده طاشدن وياخود تختهدن
انسز صفه لر ايدرلر اوزرينه قوابان وچاوشان وغيريلر اوتوررلر آكا دارافزين ودكه وسكو
دخى ديرلر كذا فى المجمع ك داخل ج ضم خاء معجمه ايله فرهنك جهانكيريده دركاه پادشاهان
معناسنه امير خسرو * قطعه * نركس از پهلوى سنبل سوى ما چشمك زنست * تابدان
چشمك اسير طرهء سنبل شويم * شاه تا داخل بساط آراست اندر مدح او * چون علم
كشتيم بارى سوى او داخل شويم ك داربهال ج سكون راء مهمله وفتح باء موحده وها ايله
بقم اغاجى كذا فى فرهنك جهانكيرى ك دارخال ج سكون راء مهمله وفتح خاء معجمه ايله
فدان معناسنه در يعنى تازه اكيلجك اغاج فدانى كذا فى شرفنامه اما شرح السامى فى الاسامىده
دارخال هو اعتقال الرجل الاغصان ينقل من وضع الى موضع اخر للغرس * يعنى براغاج
دالن يرنده يا توب كوك طوتدقدن صكره قالدروب آخر يره ديكان كه تركيده آكا دالدرمه
ديرلر فدان معناسنه شهاب الدين هروى بيت توكفتى مكر دارخال بهشت * بياورد
رضوان درين باغ كشت ك داشخال ج سكون شين وفتح خاء معجمتين ايله چرك آهن كه
عربيده خبث الحديد ديرلر ك داغول ج ضم غين معجمه و واو معروفله يعنى حرامزاده دغول
دخى ديرلر ميرنظمى بيت اكر بينى كريزازوى چون ازغول * نباشد مرد آدم طبع داغول *
ك دال خال ج يعنى دارخال مرقوم ك دال ج قرتال ديدكلرى بيوك سياه قوشدر غايت
حدت طبعى واردر جميع قوشلر آندن خوف ايدرلر وقناديناوقه پلك ايدرلر شاعر * مثنوى
سر برج كيمخت را باز كرد * درو هرچه بد مرغ پرواز كرد * هوا پر زنبور شد دال پر * خدنكى

خدنكى تن وآهنى نيشتر * وشموز يعنى فربه بوايكى معنايه مير نظمى بيت مرغ جسم خصم تو
كردال بود * باز قهرت بهر صيدش دال بود * وداشتن لفظندن صيغهء امر اولان دار معناسنه
حضرت مولانا قدس سره الاعلى نك مجموعهء لطيفه لرنده كند وخط شريفيله برقافيه ده
اون دفعه تكرار بيوردقلرين بو فقير راقم الحروف مطالعه سيله مشرف اولوب معناى
مزبوره تبركا وتيمنا برمصراع تحرير اولندى * مصرع * عزم رفتن كردهء چون عمر
شيرين باد دال ك دامال ج بوزن پامال آلات واثواب خانه معناسنه عربيده اثاث
البيت ديرلر ابو المعانى بيت نمانده هيچ حوايج بخانهء دل زار * بباد داد همه هرچه هست
ازدامال ك دام داهول ج كيك طوزاغى اكرچه داهول كيك طوزاغيدر دام مطلق طوزاقدر
اضافت ايله عطف تفسير اولور دام ده معناى عام وداهولده معناى خاص واردر حضرت
مولانا قدس سره بيت بهر صيدى كو نميكجد بدام * دام داهول شكارى ميكنم ك دامغول
سكون ميم وضم غين معجمه ايله اوردكلرى يومرى ات كه عربيده غدود ديرلر مجمع الفرس
قبرجق دانه لرايدركه وجود انسانده ظاهر اولور عربيده سلعه ديدكلرى علتدر فرهنك
جهانكيريده غول بيابانه دامغول ديرلرديو مسطوردر ك دانهء دل ج يعنى حبة القلب
كذا فى شرفنامه ك داهل ج ضم ها ايله ايكى معنايه كلور اول طوزاق معناسنه كه داهول
دخى ديرلر شمس فخرى * قطعه * احتسابش بدان رسيد كه برد * تلخى ومستى از طبيعت
مل * صيد اكر حرز نام او سازد * هيچ ترسش نبود از داهل * ثانى صيادلر اول علامتلركه
مزروعات كنارلرنده ايدرلر كه صيد انلرى آدم صانوب اوركوب قچركن طوزاغه اوغرايوب
طوتيلورلر ك داهول ج ضم ها ايله دام آهو يعنى كيك طوزاغى عربيده حباله وداخل دخى ديرلر
تحفة الاحبابده كسر ها ايله داهل واقعدر ونسخهء ميرزا براهيمده داهول اول علامتدركه
كنار مزروعاتده آدم هيئاتنده ايدرلر حيواناتى ضرر زرعدن قاچورمق ايچون فرهنك
جهانكيريده كذلك بومعنايه در حكيم نزارىء قهستانى بيت سلطنت كرهم بدين طبل
وعلم بودى بحشر * دشتبان داخول خود آن روز هم بفراشتى * حكيم اسدى بومعنايه ضم
خا ايله داخول روايت ايلمشدر وكتاب السامى فى الاسامىده معناى اولده روايت اولنوب خا ايله
داخول واقعدر ك دجال ج جيم مخففه ايله يعنى كاربان ابنوه يعنى بيوك قافله ك دخل ج
سكون خاء معجمه ايله يعنى عربيده ايراد ومقابل خرج معناسنه در ك درسل ج
اضافتله وكسر سين مهمله ايله سل علتدر اطبا ذات الريه ديرلر تركيده ايجه آغرى ديدكلريدر
آق جكرده بر جراحتدر ايشلر آخركار صاحبن هلاك ايدر ك درغال ج سكون راء مهمله وفتح
غين معجمه ايله امنيت وآسايش وآسودكى معناسنه استاد رودكى بيت اى شاه بنى سيرت
ايمان بتو محكم * اى مير على حكمت عالم بتو درغال ك دستمال ج ايكى معنايه كلور اول
معروف مقرمه معناسنه در معناى تركيبى السابك ديمك اولور ثانى ضد مشكل اولان
آسان معناسنه در ابو المعانى بيت هيچكس در عهد تو پيشش نيايد مشكلى * حكم راى
توشده كار جهان از دستمال * ويا بماللده استعمال اولنان معنى دستمالده دخى استعمال اولنور
بدر الدين شاشى بيت آنكس كه چون قلم بنهد بر خط تو سر * در دستمال حادثه مانند

مسطرست * ودخی نا ئره اول تجارت معناسنه که دغل فتح غین معجمه ایله باطنی ظاهری
کبی اولمینه دیرلر وقلب معناسنه یعنی مغشوش حضرت سلطان ولد بیت برتو اوقلب دغل را
زرنمود * دیو را چون حور پیشت می نمود * ودخی عیب وفساد وکمز اقچه شیخ سعدی
بیت تاچه خواهی خرید ای مغرور * روز درماندکی بسیم دغل * ودخی خاشاك که مطبخ
وفرون وحمام کلخنلرنده یقارلر شیخ نظامی در مخزن بیت کرد غلی باش بر آتش حلال * ور زر
ویاقوت از آتش مثال * ودخی حرامزاده معناسنه بو معنی معنای اولدن مشتقدر مولانا جامی
بیت درجهان شاه وسروری چو علی * کرکسی سرکشد زهی دغلی که دغول ضم غین معجمه
ایله یعنی حرامزاده کذا فی المجمع که دکل فتح کاف عجمی ایله ایکی معنایه کلور اول الی
وایاغی اکری اولان آدمه دیرلر واللری وایاقلری درکنلو یعنی طومرقلو اولانه دخی دیرلر
وایاغی بد قوقان آدمه ده دیرلر میرخسرو در مذمت مغلان جنکیزی بیت دکاله بو رشك بر پشت
دکل * کنده کی را جای کرده در بغل * ثانی دغل معناسنه در وله ایضا بیت مشتی دکلان ودکله
پوشان * قر بوقر بوزبان جوشان * وخطی تمام نارسیده اولانه ده دکل دیرلر که دلال لام
مشدده ایله دلالت ایدیجی وغماز معناسنه ولام مخففه ناز وشیوه ایتمك معناسنه لفظ
مریدر فارسیده دخی استعمال اولنور ایکی وجهینك مثالی میرنظمی بیت آه دل دلال
عشق یار شد * از دلال وعشوه دل درکار شد * وعربیده شیخ شهاب الدین بیت اشرقت
فی الاعراض حسبك مادمی * لك بالدلال وبالملال مباح که دنبال سکون نون وفتح باء
موحده ایله مسخره معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری که دنکل سکون نون وکسر کاف ایله
ابله وبی اندام وناساز معناسنه شمس فخری بیت چار کس در ممالك شه نیست * ظالم وهیز
ومفلس ودنکل * بو معنایه کسر دال ایله ده مرویدر وفتح کاف فارسیله ترکستانده دورو
اوتورمغه دیرلر که مع المیم * داخم کسر خاء معجمه ایله نصیب ورزق معناسنه کذا فی المجمع
که داربام سکون راء مهمله وفتح باء موحده ایله اول اوزون دیرکدر که ارقوری طام
اوزرینه قویوب اوزرینه سقف خانه یی ایدرلر ایضامنه که داروی کرم اسی اوت دیمکدن
کنایه در بعض حوایجدن ترکیب ایدرلر زنجبیل وجوز بوا وقرنفل وکمون وفلفل وامثالهم کذا فی
الحسینی که دام ایکی معنایه کلور اول طوزاقدر هرنه نك اولورسه حکیم انوری بیت اکر
از جود تو کینی بمثل دام نهد * طایر وواقع کرد ونش در آیند بدام * ثانی چار پاجنسندن
یرتجی اولمیان حیواناته دیرلر طوشان وجیران امثالی که دد یرتجیدر عموما حیوانات مراد
اولندقده دد ودام مابینلرنده بو فرقی فهم ایتمین دد ایله دامی بلمز شیخ نظامی بیت دد ودام
از نشاط دانهٔ خویش * همه مطرب شده در خانهٔ خویش که دانم یعنی توانم حضرت
مولانا قدس سره بیت تو بی جان من وبیجان ندانم زیستن یاری * تو بی چشم من وبی تو
ندارم دیدهٔ بینا * ندانم زیستن یعنی نتوانم زیستن ودخی دانستن دن نفس متکلم اولور
بلورم معناسنه که داهم وداهیم کلاه همایعنی تاج مرصع اکثرا ماله ایله تلفظ اولنور بلکه شایع
بودرکه الفله یا زیله اما یای تحتانی ایله دیهیم دخی مستقل لغتدر لکن مشهوری کسر دال ایله در
حکیم قطران ارموی بیت ایا نامی شاه داهیم داری * ویا حاسد شاه داهیم داری * میرنظمی

میرنظمی بیت نهد داهیم شاهی بر سر خویش * اتاقه میزده بر افسر خویش که دخشم
سکون خاو فتح شین معجمتین ایله برادادر علاقهٔ قدیم ومعاملهٔ دیرینه یی تذکر محلنده ایراد
اولنور دخشم به تست بوده بنم سنکله علاقم ومعاملم ودوستلغم قدیمدر دیمك معناسنه در
میرنظمی بیت خدا آفریده بروز نخست * محبت چنین بوده دخشم به تست که دخم
سکون خاء معجمه ایله اول سردابدر که ایچنه میت قورلر دخمه دخی دیرلر حکیم اسدی بیت
چنین کفت بامن ستاره شمار * که رستم کند دخم سام سوار که ددودام بهایم وسباع یعنی
دد یرتجی جانوردر ارسلان وقپلان وقورد وغیری ودام یرتجی اولمین حیوانات چارپا قیون وکچی
وطوشان وآهو وغیری استاد بیت ددودام هستند ازین شیوه فرد * که کاری ندارند جز
خواب وخورد که درغم سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله ایکی معنایه کلور اول بر موضع
اسمیدر اعلا شرابی اولور شراب درغمی مشهوردر حکیم سوزنی بیت شراب درغمی از جام
شامی * بشادی نوش کن ازصبح تاشام * وله ایضا بیت تاسوی درغم نشاط کرد وخرامید
شد در غم بسته برحوالی درغم * بو معنایه شمس فخری بیت کس را که درغم است ودواجام
درغم است * دل هرکه درهم است کشادش زدرهم است * بو بیتدن درغم شرابك آدی اولمق
استنباط اولنور ثانی موسیقیده بر پرده نامیدر هرکسه ده که غم والم واندوه اوله مجرد آنی
اشتمکله دفع اولوب سرور ونشاط حاصل اولور مولانا بوسلیك بیت چنان مستغرقم درغم که
مطرب * اکردرغم سراید غم فزاید که درهام سکون راء مهمله وفتح ها ایله درهم معناسنه که
وایچ اقچه در کذا فی فرهنك جهانکیری که درهم سکون راء مهمله وفتح ها ایله دوریاوب جمع
اولمق مثلا یوز بوروشمغه روی درهم کشید دیرلر حکیم انوری بیت تان درهم نیاید کردکیت
ثابت ارکان تو زخرم استوار * وایچنمکدن کنایه ایدوب درهم شد دیرلر که دم بکرمی
معنایه کلور اول معروف نفس معناسنه ثانی یعنی فریب حکیم سنائی بیت زاهدانرا
زبرای زه وزه * قل هو الله احد دام دمست * اثیر الدین اخسکتی بیت دم بدادند مرادام
طرازان حواس * زانکه پروانه نه در اوج مکان میکردم * ثالث یعنی نخوت وکبر حکیم اسدی
بیت بمردی وکنج وسپاه از توکم * نیم چیست این طمع واین بادودم * رابع یعنی بوی که
شم معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت پیاز وسیر به بینی بروی وی بوی * ازان
پیاز دم آهوان چین نرسد * بو معنایه ابن یمین بیت چون تاب کرفته سنبل زلف * آورد
صبا دم قرنفل * مصدری دمش کلور ابن یمین بیت ببوی جو دوی آیند سایلان بجنابش
بلی که مشك بخورده نماید ازدمشند * خامس وزن شعره دیرلر حضرت مولانا قدس سره
بس کن وهیچ مکو کرچه دهان پرشکرست * زانکه این وزن ودم وقافیه هم عیارند * سادس
کورك که قویمجی ودمورجی آنکله آتش یاقرلر حکیم خاقانی بیت کاوه که داند زدن بر سر ضحاك
پتك * کی شودش پای بند کوره سندان ودم * سابع آه معناسنه که دم سرد کشید یعنی آه
سرد کشید کمال اسمعیل * رباعی * روز آمد وبردوختم از دم لب را * پرداخته از روان
وجان قالب را * اکنونکه مرازنده همی دارد شمع * شاید که چو روز زنده دارم شب را *
ثامن یعنی افسون امیر معزی بیت کاهی زبیم دوبع خواندم فسون ودم * کاهی زترس

وسوسهٔ کرده ام دعا * بو معنایه سیف اسفرنکی بیت آنکه مرخواب فتنه را هرشب *
بخت بیدار او بدم بندد * تاسع دمن عاشر زمان معناسنه بو ایکی معنایه نجیب الدین جرد
پادقانی بیت هرکه همچون گل کشاید دم بیاد مدح او * روزکار اوراد ران دم دامن زر میدهد
حادی عشر وقت معناسنه مرشد یزدجرد بیت همه شب بیاد لب آن صنم * لب خود مکم
بوسه تا صبحدم * ثانی عشر رایحه صویه دیرلر نظیری بیت در سیاهی دم آبی که حضر داد نشان
هست آبی که در انکور سیاه هست نهان * ثالث عشر ظاهر اولق وله ایضا بیت هرچه در پرده نهان
بوده هوید اکردد * چه شبی بود که این صبح سعادت دم زد * رابع عشر عیش و عشرت
ابو المعانی بیت دمی بکلشن عالم فراغت خاطر * نبایدم که کنم یکنفس بجانان دم * خامس
عشر قلیچ اغزی یعنی کسکین طرفی خواجه سلمان مصرع * شخص سجو درادم تیغست بود دماد
نتکم ایکی یوزلی قلیجه تیغ دو دم دیرلر محتشم کاشی بیت دمی کشی بعتابم دمی بلطف و خطاب
چه قاتلی تو که تیغ ستیزه ات دو دمست * بو معناده عرب سیف ذو شفرتین دیر نتکم متنبی
شعرنده دیمشدر * مصرع * میعاد کل رقیق الشفرتین غدا * سادس عشر اوق دمرنی
ونیزه اوجی خواجه سلمان بیت آن لحظه که از زخم دم نیزه و پیکان * چون خانهٔ زنبور شود
سینهٔ خارا * سابع عشر مقراض اوجی محمد صهار بو معنایه شاهد دیمشدر * مصرع *
بود همواره سیم در دم کاز * ثامن عشر قرون اغزی که تون دخی دیرلر وله ایضا * مصرع *
دهان پر شرارش چون دم تون * تاسع عشر یعنی دهن ماهی شیخ فیضی * مصرع * یونس
من چون دم ماهی بکش * عشرین قوزغون قرغه یه دیرلر ﻳ دمادم ﺞ وقت وقت معناسنه
نصیرای همدانی بیت دمادم بلبلان بوسند دستم * که پندارند گل بر سرزدستم ﻳ دوادم
اغاج کوبکی معناسنه مرویدر ﻳ دهم ﺞ ضم ها ایله عدد ده اونجی دیمکدر میر نظمی بیت
چون روز دهم زماه بکذشت * بر تخت شهی چو ماه بنشست ﻳ ده بیم ﺞ درت اقچه اغری
قدر بر نوع اقچه در ﻳ دیلم ﺞ سکون یای تحتانی وفتح لام ایله بر قوم و بر جماعتک اسمیدر اما اصحی
بر موضع اسمیدر که اول موضعده اولان قومه دیلمی دیرلر و دخی قرنجه نک بیروده جمع اولدقلرینه
و صوابجه چلک محل و دشمن و داهیه معنالرینه مرویدر و دراج دیدکاری قوشک ارککنه دیرلر
کذا فی المجمع ﻳ مع النون * داختن ﺞ سکون خاء معجمه و فتح تاء مثناة ایله یعنی دانستن
کذا فی فرهنگ جهانکیری ﻳ داخیدن ﺞ کسر خاء معجمه ایله بوزن دانیدن بر بوندن نسنه
آیرمق و دقتله نظر ایتمک معناسنه کذا فی المجمع ﻳ دادان ﺞ پادشاهان قدیم لقبلریدر
کیومرثدن کشتاسب شاهه کلنجیه دک ﻳ دادستان ﺞ کسر دال و سین مهملتین ایله اضافتله
اولور آلش ویرش دیمک اولور فرهنگ جهانکیریده یعنی شریک و برایشده آخره راضی
اولمق معناسنه در ﻳ دادن ﺞ ویرمک عطا معناسنه مستقبلنده الف هایه قلب اولنوب
دهد و دهنده دیرلر چغتای لسانینده بیرماک دیرلر بیرکای بیرماکای ویزه ویرمیه دیمک اولور
فرهادنامه ده صیف و صفنده دیر بیت بیریب یا فراغ نشان طوطی پریدین * شیخ طاووس
جنت پیکر یدین ﻳ دادیان ﺞ پادشاهان قدیم طائفه سی که اولی کیومرثدر پیشدادیان
دخی دیرلر طبقهٔ اولی درکیانیان طبقهٔ ثانیه ساسانیان طبقهٔ ثالثه بابکان طبقهٔ رابعه در

رابعه در ﻳ دار پرنیان ﺞ کسر راء مهمله وفتح باء فارسیله جمیع فرهنکلرده بقم اغاجیدر اسم مرکب
اولدوغی ظاهردر که دار رنک معناسنه در پرنیان ابریشمدر ابریشمه رنک ویردوکیچون
بقمه اسم اولمشدر کذا فی المجمع مسعود سعد سلمان بیت بر هو تنی پراکند آن پرنیان پرند
خاکی کز و نروید جز دار پرنیان * مختاری * قطعه * ز چین دهند باشکر فغفور و جیش
رای * اثار عزم و جزم تو دیدند ناکهان * تازا ستخوان سوخته و خون بسته سان *
زان دار چینی آمد و زین دار پرنیان ﻳ دار آفرین و دار افرین ﺞ کلاهما بسکون الراء المهمله
والفاء اول الف ممدوده ثانی قصر ایله اول نسنه در که صفه کنارنده طیانمق ایچون و تختلو
اطرافنه پصدق طیامق ایچون ایدرلر عبد الواسع جبلی * قطعه * آن پیمبر کو براعجاز نکین
برانس و جان * بود مستولی بحکم ایزد دار آفرین * کر شود زنده بحکم ایزد آنکس سرنهد
کر نویسد نامش از بهر تفاخر بر نکین * مثال ثانی حکیم سوزنی بیت هست مر بخت
تراقدرت که تخت راکند * پایه از یاقوت و صحن از سیم و دار افرین ززر ﻳ دار افزین و داربزین
کلاهما بسکون الراء المهمله وکسر الزاء المعجمه قپو اوزرنده اولان کوچک پنجره معناسنه در عمید
اوبکی بیت صدر قدرم نه مقامیست که هر لحظه زحل * چشم روشن کند از چشمهٔ دار
افزینم * مثال ثانی حکیم روحانی در قسمیه بیت بجزیره چشمی سوراخهای داربزین *
بسرخ رویی دیوارهای آتشدان ﻳ دارافزین ﺞ فتح راء مهمله و سکون فا و کسر زاء معجمه
ایله نسخهٔ میرزا ابراهیمده یعنی صفه و دکه که قپونک ایکی طرفنه ایدرلر انسزه اوزون اولود
وادات الفضلاده مطلق صفه کنارلرنده اولان تکیه گاه معناسنه در ابو الفرج رونی بیت
تکیه بر بالش اقبالش دار * که زنا پیدش دارا فزینست ﻳ داستان ﺞ ایکی معنایه
کلور اول حکایهٔ ماضیدر حضرت مولانا قدس سره بیت بشنوید ای دوستان این داستان
در حقیقت نقد حال ماست آن * حکیم خاقانی بیت هر داستان که آن نه ثنای محمدست
دستان کاهنان شمر آنرا نه داستان * ثانی مثل و شهره معناسنه در ﻳ داشتن ﺞ
مصدردر طوتمق معناسنه کرک محسوسا و کرک معنا خواجه سلمان بیت ملک را امید فتح
از چرخ باید قطع کرد * چشم بر کرد سمند شاه باید داشتن ﻳ داشن ﺞ فتح شین معجمه ایله
ایکی معنایه کلور اول بخشش و عطیه معناسنه فخر کرکانی * مثنوی * نبد رفتا ایچ
داشن دایه ازوام * بد و کفت ای مرا فرخنده ترکام * ترا از بهر داشن خواستارم *
که من خود خواسته بسیار دارم * تو یی چشم مرا خورشید روشن * مراد ید ارتو باید
نه داشن * ثانی اجر معناسنه در وله ایضا بیت ترا داشن دها دایزد بمینو * بدین رنج
و بدین کردار نیکو * کتاب زنده داشن اول آلتون واثوابه دیرلر که پارسیان ایام
عید جشنلرنده نذر طریقیله و یاخود تصدق وجهیله فقرا و مستحقینه ویررلر ﻳ دالان
بوزن نالان دهلیز که ایکی قپو ارالغی در دالان دخی دیرلر استاد عنصری بیت یکی را سد
پا جو جست بنیان * یکی را روضهٔ خلدست دالان ﻳ دال پرنیان ﺞ بقم اغاجی دار
پرنیان معناسنه ﻳ دامان و دامن ﺞ کلاهما بفتح المیم اتک معناسنه در عربیده ذیل دیرلر
چغتای لسانینده ایتاک دیرلر کسر الفله میر علیشیر بیت پاک ایتاکلیک ایستاسانک بیر پاک

ایتاکابک ایستابان * ایغی طوزیغه یوز سورکوشهء دامانین اوپ دامیدن کسر
میمله ضاورمق معناسنه عربیده تدریه دیرلر فرهنک جهانکیریده بر نسخه بر نسخه ایله برابر
اولمق ویوقارو کیتمک معناسنده منقولدر دان دانستن لفظندن صیغهء امردر ووصف
ترکیبی دخی اولور سخندان کبی واسم فاعل اولور وظرف مکان اولور جزدان وجامه‌دان کبی
ودانه معناسنه‌ده استعمال اولنور حکیم سوزنی بیت دانست ودام خال وخم زلف آن
صنم * من سال وماه بسته بدان دان ودام دل دانستن بیلمک مستقبلنده سین نونه
ابدال اولنوب داند ودانند دینلور عربیده معرفت معناسنه‌در وچغتایده طانیمق دیرلر
فرهادنامه‌ده فرهاد ایچون درت فصله مناسب درت قصر بنا اولنمق امرنده دیر بیت تانیب
اول فصل رنکین اهلینی رنک * موافق ایلارکا یلا قصرینی رنک * وچاغلاماق دخی دیرلر
چاغلادیم بیلدم دیمکدر دانه‌دان پراکنده وپریشان معناسنه ودانه دانه دیمک
اولور سیف اسفرنکی بیت خرمن مه را چو سوخت زآتش تیغ آفتاب * خوشهء پروین
چو اشک ریخت فرو دانه‌دان دانه‌زن جوزن مرقوم معناسنه یعنی ساحر وافسون
ایدیجی حکیم خاقانی بیت چون بجو هرچه زن دانه‌زن ار جو نمود * خبر آن زن شفا باز خطر باز
دهید * فرهنک جهانکیریده ساحرلکدن بر نوعدر که هندوستانده ساحره عورتلر طاری
دانه‌لرین یاخود آرپه دانه‌لرین زعفران ایله رنکین ایدوب اوزرینه افسون اوقیوب
مراد ایتدکلری مصلحت ایچون اول دانه‌لری اول آدمک اوزرینه اورورلر حکیم خاقانی بیت
هر زن هندو که داو را دانه بر دست افکنم * دانه‌زن بی دانه بیند خرمن سودای من داوردان
فتح واو ودال وسکون راء مهملتین ایله شهر واسطه بر فرسخ مقداری یرده واقع بر قریه
اسمیدر کذا فی المجمع داهون ضم ها وواو معروفله داهول مرقوم معناسنه‌در دام آهو
دیمکدر دبستان کسر باء موحده وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله مکتب
خانه معناسنه دبیرستان دخی دیرلر حکیم خاقانی بیت چو دیدم کاین دبستان راست کلی
علم نادانی * هرانجم حفظ جزوی بود شستم زاب نسیانش دبیرستان مکتب خانه
دبستان مرقوم کبی میر نظمی بیت دبیرستان چون خلد برین دان * نشسته اندرو حوران
وغلمان دراغوش کردن قوجاقلمق معناسنه ابو المعانی بیت چو هاله ماه را کرده
دراغوش * دراغوش کردم آن ماه تا صبح درآمدن ایچرو کلمک معناسنه مصدر رو
میر نظمی بیت درآمدنش درآمده جان * از رفتن آن همیرود جان درآوردن ایچرو
کتورمک معناسنه‌در دربان قاپوجی که بواب وحاجب معناسنه بان کوز دیمکدر و
قاپونی کوزتدوکی ایچون دربان دیدیلر شیخ سعدی * قطعه * در میر و وزیر وسلطان را *
بی وسیلت مکرد پیرامن * چو به بیند ترا سک ودربان * این کریبان کرفت وآن دامن *
درپی سکون راء مهمله وکسر باء فارسیله پارچه دراثوابه دیکرلر درپه ودرپی
دخی دیرلر حکیم سوزنی بیت سیه کلیم خری زنده جل وپشما کند * که زند کیش نه درپی
پذیرد ونه رفو درخورتن برنسنه‌یی کند وقدرنجه دیمکدر درخور لایق معناسنه‌در
تن برشینک نفسنه اشارتدر درآویختن حمله وهجوم ایلمک معناسنه مولانا هاتفی بیت

بیت بان شیرمردان درآویختند * بدندان وچنگال خون ریختند دردمن دردمند
معناسنه‌در که اول لفظدن اختصار اولنمشدر کذا فی فرهنک جهانکیری درد ناخن
ترکیبی قورلغن دیدکاری علتدر طرنق دیبنده ظاهر اولور درزمان سکون راء مهمله
وزاء معجمه موقوفله ایکنه چکمش ایپلکه دیرلر ابو المعانی بیت از ضعف شده چو درزمان تن
خار غم حسرتش چو سوزن درزن سکون راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله ایکی معنایه‌در
اول باغ وباغچه قپولرینک ایچ طرفی در ودرزنه مضاف اولنسه عورت قپوسی دیمک
اولور مراد حرم قپوسی دیمک اولور ثانی ایکنه معناسنه‌در که سوزن دخی دیرلر حکیم
خاقانی بیت همه بی مغز رازین یافته قدر * که از سوراخ قیمت یافت درزن * وله
ایضا بیت چون موی خوک درزن ترسا بود چرا * تار ردای روح بدرزن درآورم *
وله * قطعه * توبی خاقانیا سیمرغ اشعار * بران کرکس شعاران بال مشکن * دهان
ابلهان دارند بردوز * بروت روبهان دارند برکن * برای آنکه خرازان که خرز * کنند
ازسبلت روباه درزن درغان سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ایله ماوراء النهرده
بر شهر اسمیدر سمرقند قربنده وبر ناحیه‌نک اسمی اولمق مرویدر بو بیتدن مفهومدر ابو العباس
بیت یکی از جای برجستم چنان شیر بیابانی * برود عوی زدم مانندء روباه درغانی *
درقهستان سکون راء مهمله وکسر قافله اغاجلق دیمکدر که درقه اغاجدر وستان
اسم مکاندر معنای ترکیب اغاجلق دیمک اولور کذا فی المجمع درکون سکون راء مهمله
وضم کاف فارسیله ایکی معنایه‌در اول ترکی باغی که بند فتراک معناسنه ثانی قپو اوزرینه
یاغموردن محافظه ایچون ایتدکاری صچاق معناسنه‌در درمان علاج وچاره معناسنه‌در
خواجه حافظ بیت درد ما را نیست درمان الغیاث * هجر ما را نیست پایان الغیاث *
وبر معناسی دخی درمانده یعنی عاجز وقیوده قالمش معناسنه‌در ایکی معنایه ابو المعانی * قطعه
بکبر خسته‌ام درمان بجستم * بکفت آن شوخ جز من نیست درمان * اکر خواهی
علاجش اندرون آی * وکرنه خایه وش بیرون درمان درواربان سکون راء مهمله وزاء
معجمه وفتح باء موحده ایله محله بکجیسی وحولی قپوجیسی که دروازه محله وحولی قپولرینه دیرلر بان
کوزدیجیدر ترکیب اولندقده هاء علامت حذف اولنمشدر دروازیان سکون راء
مهمله وکسر زاء معجمه وفتح یای تحتانیه ایله دروازه‌یه مخصوص اولانلر که دروازه معلوم ویای
نسبت وادات جمع اولان الف ونون ایله مرکبدر درون ضم راء مهمله وواو معروفله
ایچرو معناسنه اندرون کبی ابو المعانی بیت درون سینهء من مخزن خیال تو بود * چنانکه
دهم قدیمست کنج در ویران * بر معناسی دخی ولایت خراسانده بر شهر آدیدر که مابین مرو
ونسانده واقعدر وضمتین ایله پیمانهء غله یعنی کیل کذا فی فرهنک جهانکیری دریابیدن
سکون راء مهمله ویای تحتانیء ثانیه وفتح یای اولی وکسر باء موحده ایله یعنی آویختن
وصلب کردن دریافتن سکون راء مهمله وفا وفتح یای تحتانی وتاء مثناة ایله عربیده
بلوغ معناسنه که ایرشمکدر وبولمق وملاقی اولمق واکاه اولمق درک معناسنه که دریاب دخی دیرلر
شاعر ایکی معنایه بیت بی هنر اهل هنر را نشود دریافتن * سخن اهل هنر هم هنرست دریافتن

ﻛﻪ درياوكان ﺀ بالجمله ديمكدر كان ودريا دخى ديرلر وبجرده نه وار ايسه ديمك اولور ابوالمعانى
بيت كف جودش چنان بود ست هردم * همى بخشد بردم كان ودريا ﻛﻪ دست ابرنجن
ودست اورنجن ودست برنجن ودست برجن ودست ورجن ﺀ كلهم بمعنى دستينه يعنى
بلازك عورات مرصع والتون وكمش وايجودن ايدوب قوللرينه طقرلر عربيده كسر سين
ايله سوار ديرلر شيخ عطار بيت من ازدست دل پرشيون خويش * همى پيچم چو دست
اورنجن خويش * استاد منوجهرى بيت بديد آمد بلااز جانب كوه * بسان زعفران
آلوده محجن * چنان چون دو سر ازهم باز كرده * ز روى سرخ يكتا دست برنجن ﻛﻪ دستاران
دست ايله آراندن مركب لفظدر شاكرد معناسنه استاد عسجدى بيت بسئ قصب اندرسر
اى دوست بسئ زر * يك بوسه بده مارا اى دوست بدستاران * آكا دستان دخى
ديرلر وبعض فرهنگلرده ايشدن اول اجرت ويرلمكه ديرلر وبعض نسخه‌ده مژدكانى معناسنه
مرويدر ﻛﻪ دستارخوان ﺀ يعنى پيشكيركه دستار مقرمه‌در وخوان سفره در معناى
تركيب سفره مقرمه‌سى ديمك اولور وتحفة الاحبابده بمعنى نواله‌وزله حكيم فردوسى بيت
بمن دار ازين كونه دستارخوان * كه ازمن جهان آفرين را بخوان * شرفنامه‌ده اوزون
سفره‌دركه اكثر بزدن وچيت دن ايدرلر ﻛﻪ دستان ﺀ يدى معنايه كلور اول مكر وحيله
معناسنه حكيم اسدى بيت بهلئ كه سپهرت دهد زراه مرو * تراكه كفت كه اين زال ترك
دستان كرد * ثانى قصه وحكايه معناسنه حكيم شفايى بيت بكفتم كه رستم كه بود ست دستان
فرامرز وكودرز وبهرام چوبين * ثالث فرهنك زفانكو ياده جاذولق معناسنه درامير
معزى بيت نيارد كرد باتو مكر دستان * اكر دستان جاذوز نده كردد * رابع رستمك پدرينه
دستان دخى ديرلركه رستم رستم دستان ديدكارى مشهوردر مير نظمى * مثنوى * چون تو بيحد
مرد را كرده زبون * زال دنيا باچنين مكر وفسون * چاره نى كر رستم دستان شوى *
عاقبت مغلوب دست آن شوى * رستمى باباسنه نسبت ايتدكارى كبى باباسنى دخى باباسى
سامه نسبت ايدوب دستان سام ديرلر حكيم فردوسى بيت نشسته است بردست
دستان سام * كمر بسته بردركهش خاص وعام * خامس نغمهٔ سرود معناسنه حكيم
سوزنى بيت بفضل وعدل معروفى بران جمله كه درعالم * زنند ازفضل وعدل تو ببستان
بابلان دستان * سادس ولايت سمرقندده برموضع اسميدر سابع لفظ دستك جمعى اولور
هرنه معناده اولورسه يعنى دست معنالرنده جمع استعمال اولنور شيخ سعدى بيت دستان
كه تو دارى اى پرى روى * بس دل ببرى بمكر ودستان ﻛﻪ دستان زن ﺀ دستان لفظنه
فاعل اولور ساحر ومكار معناسنه حكيم اسدى * مثنوى * ز دستان زن هركه نا ترسكار *
روان خرد بادانش نيست بار * هرانكو نترسد ز دستان زن * ازو درجهان راى ودانش مزن
وحكايه سوبلجى معناسنه مولانا جامى بيت سعدى آن بابل شيراز چمن * در كلستان
سخن دستان زن * اضافتله عورت مكرى ديمك اولور ﻛﻪ دست پيمان ﺀ امانت اسمرلق
معناسنه وحلوهٔ عروس واسباب دامادى معناسنه حكيم اسدى بيت مرا او را ز بهر
نريمان بخواست * همه دست پيمان او كرد راست * وفرهنك جهانكيريده مهر موجل

موجل معناسنه مسطوردر ﻛﻪ دستخوان ﺀ فتح خاء معجمه وواو معدوله ايله سفره كه پيش
انداز ودستارخوان دخى ديرلر كمال اسمعيل بيت درسراى ملوك دست نياز * سنت نان
ودستخوان برداشت ﻛﻪ دست خون ﺀ سكون سين مهمله وكسر تاء مثناة وضم خاء معجمه
ايله نرد وقمارك آخر لعبى در حكيم خاقانى بيت پا راين دل خاكى را برد ند بدست خون * امثال
همان خواهد ازپاى نيندبشد * وله بيت درقمرهٔ زمانه فتادى بدست خون * وآمال
كعبتين كه حريفيست بس دغا * قمار باز حريف ديرلر چونكه حريفلر قمار اوينايه‌لر ياجان
بسته ويا حريف ششدر ايتمش وهفده داو ومش اوله‌لر اول نوع اويونه دست خون ديرلر
نتكم حكيم خاقانى بيت دست خونست وهفده خصل حريف * آه درششدر خطر مايم
بو بيتدن معلوم اولوركه خصل هفده اولوب ششدر ايدن اولوركه دست خون معناسى
اوله ابن يمين بيت باحتياط روا يدل كه دست خونست اين * كه در وحدكرو دست حريف
بس طرار * كرو جان ديدوكى شرط قماردر ﻛﻪ دست زن ﺀ سكون سين مهمله وتا وفتح
زاء معجمه ايله نادم وپشيمان اولمش كذا فى المجمع سبب تسميه‌سى بويله فهم اولنور كه محل
تأسف وندامتده اللرى بربرينه ويا خود ديزه اورمق عادت اولمغله دست زن ديلمش اوله
ﻛﻪ دست شكن ﺀ اضافتله قورجق صاچ كه عربيده مجعد وجعد ديرلر ابوالمعانى بيت
زلف سيهش طاقت جانم بردست * دست شكنش دست آرام بشكست ﻛﻪ دستك زن ﺀ
سكون سين مهمله وفتح تاء مثناة وكاف موقوف ايله بمعنى سرودكوى ايرليوب ورقص
ايدن اللرين بربرينه اورب اصول طوتمقدن عبارتدر كذا فى المجمع ﻛﻪ دست كزين ﺀ فتح
كاف فارسى وكسر زاء معجمه ايله اسب جنيب يعنى يدك آت شيخ نظامى بيت اين دوسه مركب كه
نزين كرده اند * از پى ما دست كزين كرده اند * بعض فرهنكلرده منتخب معناسنه ده واقع
اولمشدر ﻛﻪ دستوان ﺀ سكون سين مهمله وتاء مثناة ايله ايكى معنايه كلور اول بمعنى الدوان
ثانى ناطور حمام مير نظمى بيت شده پايما ليده ناكسان * بكرمابهٔ دهر شد دستوان
ﻛﻪ دشتيبان ﺀ مزروعات بكجيسى كه عربيده ناطور البستان ديدكلرى در اما شرفنامه‌ده
ولايت تركستانده برموضع ياخود برصحرا اسميدر وفى الصحاح الدشت هو الصحرا وهو فارسى
اواتفاق وقع بين اللغتين او العربى الدست بالسين المهمله وتبريز ايله نخجوان اراسنده برقصبه‌در
واصفهان اعمالندن برقريه آديدر ومجمع الفرسده شيرازده برموضع اسميدركه آكا ﻛﻪ دشت ارزان
دخى ديرلر ﻛﻪ دشت سواران ودشت سوران ﺀ باديه وصحرالرده قونوب كوچر قوم هرنه
طائفه اولورسه اولسون سبب تسميه‌سى ظاهردر ﻛﻪ دشتيوان ﺀ بمعنى دشتيبان مرقوم كه
بايرينه‌وار واقع اولمشدر ﻛﻪ دغل زن ﺀ برقاج معنايه كلور اول قلبزن كه قلب اقچه
كسيجى ويرامزاشلو وخاين ودخى زنباره ديوث يعنى فاحشه عورتلو وكاهى زن لفظنى تقديم
ايدوب زن دغل ديرلر نتكم مير نظمى بيت ميكنى كار دغل اى زن چپل * تا بكى اين
كار بد اى زن دغل ﻛﻪ دكن ﺀ فتح كافله طاغ دپه سنده واقع اولان قله‌يه ديرلر حكيم ناصر
خسرو * قطعه * از نهيب نيرتان هر شب زمين * زابونيره پيش دوارد مجن * لرزلرزنده
غضنفر درغرين * ترس ترسنده عقاب اندر دكن * ولسان عربده سياه رنك اولمغه ديرلر

ادکن غایت سیاه در و زبان هندیده ایکی معناسی واردر بری جانب جنوب و بری بر بیوك مملکت
آدیدر ولایت دهلی نك طرف جنوبنده واقع اولمشدر ملك الکلام ملا عرفی بیت کفت سوکند
میدهم سوکند * بسر تخت تاجکیر دکن ك دمار آوردن ف انتقام المق و هلاك ایتمك
و دخی کنجه قرمق معناسنه در دمار اصلنده هلاك معناسنه لفظ عربیدر دمره الله ای اهلکه الله
ك دمان ف فتح میمله درت معنایه کلور اول فریاد فرح و شادی جهتیله یاخود غضب و حدت
سببی ایله استاد منوچهری بیت بزی همچنین سالهای دراز * دنان و دمان و چمان و چران
ثانی مهیب و توانا و زورمند معناسنه اکثر فیله صفت ممدوحه ایدوب پیل دمان دیرلر شیخ
سعدی بیت نه مرد ست ان بنزدیك خردمند * که با پیل دمان پیکار جوید * و ذی روح
اولیانده دخی استعمال اولنور مولانا عارفی بیت زمیدان کین پانهاده زبس * که سیل
دمان رخ نتابد زکس * کاهی نهنکه دخی صفت ایدرلر شاعر بیت نهنك دمانست اندر
نبرد * هزبر ژیانست در کارزار * ثالث سرعتله کتمك معناسنه صاحب فرهنك منظومه
بیت هست در سوخته کنك اسم مکان * تیز رفتن بود دمان و دنان * رابع بمعنی زنان بو معنی
کتاب زندن منقولدر ك دمزدن ف سکون میم و فتح زاء معجمه ایله صولومق یعنی تیز تیز
نفس ویرمك و دخی برکسنه حالندن زیاده لاف اورمق معناسنه در استعاره طریقیله غیر
ناطقده دخی استعمال اولنور خلاق المعانی بیت چو سر بر آرد کلکت زچاه ظلمانی *
بود مطالع انوار جای دمزدنش ك دمسان ف سکون میم و فتح سین مهمله ایله دمساز
مرقوم معناسنه در ك دمندان ف فتح میم و سکون نونله اوچ معنایه کلور اول بمعنی دوزخ
زر آتشت بهرام بیت درخت بار ور درکشت مندان * چو بنشاند ندر ستند از دمندان
ثانی آتش معناسنه در شهاب مهمزه بیت کر دد از چشم توچو زهر تیز زد * کردد از لطف
توچو آب دمندان * ثالث کرمان توابعندن بر شهر آدیدر نقل اولنور که اول شهره قریب
بر طاغ واقع اولمشدر آنده زر و سیم و آهن و توتیا و نوشادر معدنی واردر و دخی اول
طاغده بر مغاره واردر ایچروسندن صوصداسی کلور و توتون کبی بخار چقار و اطرافنده
کثیف اولوب قالور چوق کسنه لر واروب اول متکاثف اولان نسنه یی دوشرر لر خالص
نوشادر اولور کامی ظفر همدانی بیت اوز کرمان سوی دمندان شد * تا نوشادر برد
به نیشابور ك دم واپسین ف یعنی آخر نفس ابو طالب کلیم بیت دم بشمارچون فتد در دم
واپسین دلا * قدر بدانی آن زمان نامه بحساب را ك دمیدن ف بش معنایه کلور مصدر در
اول اورپمك یعنی سبزه بتمك کبی کمال خجندی بیت کوی خط و رخ تو زباران اشك ما *
کلها شکفته سبزه دمیدن کرفته است * ثانی نمو معناسنه یعنی اغاج و اوت بتوب بیومك
معناسنه استاد لطیفی بیت کل صد برك چکونه دمد از خاك سیاه * ور نه خلق نوکند باد
صبارا تعلیم * ثالث نسنه ظاهر اولمق مثلا صباح روشنلکی و هوا اسمك ابو المعانی بیت
دمید صبح سعادت بروی خندانت * رسید مژده بشب غمکشان هجر ترا * رابع مجمع الفرسده
بمعنی لاف زدن خامس حمله آوردن معناسنه در ك دنان ف فتح نونله بوزن زبان سرور و نشاط
ایله خرامان اولمجی یعنی صالنوب یوریمکه دیرلر حکیم فردوسی بیت ابر پشت پیلان بتیره

بتیره زنان * خروشان و پیلان دمان و دنان * مصدری دنیدن کلور ك دندان ف
دیش عربیده سن جمعی اسنان کلور جمله دیشلره دندان دینلور زیرا انسانك دیشلری
درت صنفدر که اوك دیشلره دندان پیشین و سائرلرینك دخی آدلری وار در چغتای لساننده
تیش دیرلر ك دندان پیشین ف اوك دیشلر عربیده مباسم و ایکی یاننده اولانلره ثنایا وانلردن
کیرو اولانلره کسار دیرلر پك اولان نسنه انلر ایله قیریلور اك کیرو دیشلره طحان دیرلر که
طعامی انلر بومشادر ك دندیدن ف تهور و غضب ایلمك و حدت طبعدن کندو کندو یله
سویلمك میر نظمی بیت به پیش آمد اینچنین خشم و کین * بدندید باخود چو شیر عرین *
ك دن ف بش معنایه کلور اول فرهنك جهانکیریده فریاد معناسنه در منوچهری بیت همه
ساله دل دلبر همی برد * همه روز ه بکردون همی دن * ثانی دنیدن لفظندن اسم مصدر اولور
استاد لطیفی * مسمط * ای سرو آهو دن مرو صید هر اهرمن مشو * با ما نشین حکمت شنو
تا دسو بازارت شود * ثالث معیار جمالیده شمس فخری مفرد استعمال ایدوب خرامیدن
معناسنه نقل ایتمش بیت چو سرو با د سرت سبز و دولتت دائم * چو کل زیاد طرب
روز و شب شکفته و دن * رابع مجمع الفرسده دن بنشاط رونده یعنی نشاط و سرور ایله
کیدیجی معناسنه شاه ناصر خسرو بیت همچو نخجیران دنیدی سوی دانش تو کنون *
نیك دان باید همی اکنون شدنت ای نیك دن * خامس نشاطله کتمك که صیغه امر اولور وله
بیت دام براهت پرست شو تو چو آهو * زین سو و زان سو کیاه میخور و می دن * عربیده
کوب معناسنه در شاعر بیت دوای درد دندان در ددن دان * که درد یدن نشنید در ددندان
ك دنه کرفتن ف تیز للك ایلمك و متکبر اولمق و خصمنه غالب اولمق ك دنیدن ف کسر نون
و سکون یای تحتانی ایله صالنی بو دیمك و وضع و حرکتنده نازکو سترمك ك دوان ف
دویدن لفظندن صیغه اسم فاعلدر یعنی سرعتله سکردیجی اکثر آته صفت ایدوب اسب
دوان دیرلر یو کرك آت دیمك اولور ابو المعانی در تعریف اسب بیت بکردا و نرسد باهزار
سعی صبا * بزیر ران تو باشد اکر که اسب دوان * و کازرونه قریب محلده واقع بر قریه
اسمیدر که قدوة العلماء الراسخین جلال الدین دوانی اول قریه دندر ك دوانیدن ف مصدر
متعدیدر سکرتدرمك ترکیض معناسنه خواجه سلمان بیت چو دیده در طلبت واجست
کردیدن * سرشك را بهمه جانبی دوانیدن ك دوران ف واوك سکونی ده فتحه سی ده
جائزدر دونمك و دونجی معناسنه و دائما دونمك لازمه سی اولمغله روزکاره ده دیرلر ك دویدن ف
سکرتمك معناسنه مصدرلازمیدر عربیده رکض دیرلر کمال خجندی بیت مادردت و رسم که
رفتی بصد شتاب * کی عمر رفته کس بدویدن کرفته است * و ادای خدمت ایچون یلمکه دیرلر
* مصرع * از دوست یك اشارت از ما بسر دویدن * چغتایده چاپمق دیرلر و متعدیسنه
چاپتورمق دیرلر فاعلی چاپغان و چاپغون اولور ك دهان و دهن ف کلاهما بفتح الهاء اغز
معناسنه که عربیده فم دیرلر شیخ سعدی بیت زبان در دهان ای خردمند چیست * کلید
در کنج صاحب هنر ك دهدادن ف سکون ها و فتح دالین مهملتین ایله سوکمك و قارشو سویلمك
و نفرین ایتمك ك دهون ف ضم ها و واو معروفله ازبراوقومق یعنی کتابسز حفظدن اوقمق کذا فی

مؤید الفضلا و فرهنك میرزاده حفظ معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری عبد القادر نایینی
بیت آنکه مدح شاه خواند از دهون * از دهانش بوی مشك آید برون ﴿ دی بادین
ودی بدین ﴾ کلاهما بسکون الیائین التحتانیین وکسر الدال المهمله اوج معنایه کلور اول
حضرت باری تعالی جل ذکره نك اسماء شریفه سندندر ثانی اسم فرشته در حکیم فردوسی
بیت چو پیدا شود افسر دی بدین * بکام تو باد از زمان وزمین * ثالث هر ماه شمسی نك
یکرمی اوچنجی کونی نك آدیدر اول کونده دعا ایتمك ودفع شر شیاطینی دیلمك وفرزند استمك
مناسبدر دیرلر مسعود سعد سلمان بیت دی بدنیست ودین مرد خرد * آن شناسم که لعل
باده خورد ﴿ دیدین ﴾ سکون یائین تحتانیین وفتح دال مهمله ایله ایکی معنایه کلور اول
یعنی دویدن بیانی یعنی طورمیوب سکرتمك ثانی اول کمسنه یه دیرلر که خدمت جزئیه ده
استخدام اولنوب هر ساعتده آنی ادنی ایشه کوندره لر ﴿ دیعین ﴾ سکون یائین تحتانیین
وکسر میمله ایکی اغاجدر اطفال آنکله بازیچه ایدرلر دودله دخی دیرلر ﴿ مع الواو * دادو ﴾ ضم
دال مهمله وواو معروفله یعنی غلام پیر عموما بر طفلك معین خدمتکاری خصوصا لالا
معناسنه حضرت مولانا قدس سره بیت بیرون برازین طفلی ما را برهان ای جاز * از منت
هر دادو وز غصهٔ هر دادا * دادا خدمتکار جاریه در که طفله مخصوص اوله ﴿ دارکدو ﴾
سکون را وفتح کاف وضم دال مهملتین ایله قبق اغاجی وجه تسمیه سی بودر که سلاطین ووزرا
وامرا ایام عید وجشنلرده صحرایه چقوب بر قوری قبق ایچنه سیم وزر قویوب بر اغاجك
باشنه محکم ایدرلر وتیراندازلر میدان باشندن آت سکردوب کیدرکن اوق آتارلر هر کیم
اول قباغی اورسه اکا قباغی وبر خلعت دخی ویررلر اکا برجاس دخی دیرلر ترکستانده
قباق دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دارو ﴾ ضم راء مهمله واخفاء واو ایله حکما واطبا
علل وامراضه ایلدکلری علاج وبر معناسی دخی ایو آدم دیمکدر ابو المعانی بیت مریض عشق
شدم ای طبیب خستهٔ غم * بغیر نوش لبت دارو یی نیاید خوش ﴿ دازرو ﴾ فتح زاء معجمه
وضم راء مهمله ایله زبان پهلویده اسماء جناب حضرت باریدندر جل ذکره ﴿ داسدرو ﴾
سکون سین وکسر دال وفتح راء مهملات ایله اوراق معناسنه واوراغله بچمك معناسنه ده
کلور ﴿ دانکو ﴾ فتح نون وضم کاف ایله عاشوراشی یعنی بر نوع طعامدر که نخود وبقله وعدس
وفستق وفندق وبونلر امثالی نسنه لری بال ایله یا خود بکمز ایله پشورورلر اکا هفدانه
وهفتدانه دخی دیرلر اکثر ماه محرمده پشوروب اولشدرمك معتاد اولمشدر ﴿ داو ﴾ بوزن
کاو درت معنایه کلور اول خصل معناسنه قمارده رهنی زیاده یعنی براویون شرطی قدر
مضاعف ایتمك شیخ آذری بیت شها قمار نبازند لیك میخوانند * موالیان تو نقد دوکون را
یك داو * مؤید الفضلاده نرد وقمارده نوبتله اویناق معناسنه حکیم انوری بیت همه
درشش در عجز ندو تر اداو بهفت * ضربه بستان وبزن زانکه تمامی نه بست * ثانی دشنام
معناسنه در میر خسرو بیت از ته دم عنبر تر زاده کاو * داوه نجاست لب مردم زداو *
ثالث دعوا معناسنه رابع باجقدن دیوار کذا فی المجمع ﴿ دزبرو ﴾ سکون زاء فارسی وضم باء
موحده ورا ایله یعنی خشمکین وکره برابرو زده یعنی قاش چاتوب غضب کوسترمك ابوشکور

ابوشکور بیت یکی دزبرو هست پرخاشجو * کز وهست شیرزیان زاخدو ﴿ دستارو ﴾
سکون سین وفتح تاء مثناة وضم راء مهملتین ایله بلازك که دست ابرنجن ودست برنجن دخی
دیرلر عربیده سوار معناسنه در ﴿ دستبنو ﴾ سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة وسکون نون
وضم باء موحده ایله ایکی معنایه کلور اول کوچك قاون کبی الاجه وخوشبو که ترکیده شمامه دیرلر
نعمة الله بیانچه تعبیر ایلمش ثانی بعض عطریات که مسك وعنبر وکلاب ایله تخمیر ایدرلر حکیم
خاقانی بیت سرخ جامی چون شفق در دست وآنکه چون صبوح * خلخه از صبح ودستبنو
زاختر ساختند ﴿ دسمو ﴾ سکون سین وضم میمله حبوباتدن بوکرلجه معناسنه در ﴿ دلو ﴾
قوغه وبروج اثنی عشرك اون برنجی برجی اسمیدر ودکرماندن استعمال اولنان سپیده
دیرلر بو لغت عربیله مشترکدر ﴿ دنداکاو ﴾ سکون نونین وفتح دال مهمله وکاف عربیله
خلال معناسنه در کاوکاویدن لفظندن اسم فاعلدر کذا فی شرفنامه ﴿ دوادو ﴾ پیاپی
سکرتمك یعنی بلا منقطع سکردوب کیتمك مولانا هاتفی بیت خدنك از دو جانب دوادو کرفت
بروی زمین خون دوادو کرفت ﴿ مع الهاء * داپرزه ﴾ فتح باء فارسی وزاء معجمه وسکون
راء مهمله ایله بر کوچك قوشدر فراشتوك دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دابژه ﴾
کسر باء موحده وفتح زاء فارسیله چپلاق دیدکلری قوش که زغن دخی دیرلر ابو المعانی بیت
فشود بلهوسان عشق حقیقی دمساز * کار شاهین نکند دابژهٔ کم پرواز ﴿ دادخواه ﴾
سکون دال مهمله وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله داد استیجی یعنی شکایتجی میر نظامی
بیت ترحم نداری باین بی کناه * شوم روز محشر ز تو دادخواه ﴿ داداده ﴾ سکون دال
ثانیه وکسر دال ثالثهٔ مهملات ایله لفظ مرکبدر دادایجی معناسنه که جناب حضرت
باری جل ذکره در وبر معناسی دخی شهور ملکینك دردنجی کونی اسمیدر ﴿ دارپژه ﴾
سکون راء مهمله وفتح با وزاء فارسیین ایله سرچه دن کوچك بر قوشدر الاجه توبلری
اولور ترکیده اکا اسکته دیرلر ﴿ داروغه ﴾ ضم راء مهمله وواو معروف وفتح غین معجمه
ایله صوباشی معناسنه در چغتای لسانیدر ﴿ داره ﴾ فتح راء مهمله ایله بوزن چاره اوج
معنایه در اول وظیفه که هر کون ویریله حکیم سوزنی بیت هر که عمل کرد بدیوان او *
خامه بود جامکی وداره کیر * ثانی مخفف دائره در ثالث هاله معناسنه در کویا تدویری
سببی ایله داره دینلمشدر ﴿ دازه ﴾ فتح زاء معجمه ایله اول نسنه یه دیرلر که ایکی اغاجی دیکوب
وبر اغاجی دخی آرقوری اول اغاجلرك باشنه محکم ایدرلر که کوکرجین وطاوق وغیرهما
طیورآنك اوزرینه اوتورر ﴿ داسغاله ﴾ سکون سین مهمله وفتح غین معجمه ولام ایله معیار
جمالیده کوچك اوراق که دهره دخی دیرلر اغاج وباغ بودامق ایچون ایدرلر شمس فخری
بیت برای دیدهٔ بدخواه جاهت * بود مریخ درکف داسغاله * تفسیر لغتده وشاهدیده
شمس فخری یکدر اما اوراق ایله یا دهره ایله کوز چقارتمغك مناسبتی ندر هله عدونك بورنی
وقولاغی کسدرسه مناسبتی وار ایدی بیت برای قطع کوش وانف خصمت * بود مریخ
درکف داسغاله * باری بویله اولسه مناسب ایدی مؤید الفضلاده باشی اکری دکنك
معناسنه مرویدر ﴿ داسکاله وداسکله ﴾ کلاهما بسکون السین المهمله وفتح الکاف الفارسی

باغبانك باغ بوداديغى دهره كه عربيده منجل ديرلر ظهير فاريابى بيت دركف دوست براى عدو * داسكاله چو ذوالفقار بود * بعض فرهنكده باشى اكرى براغاجدركه آنكله ميوه قوپارمق ايچون اغاجك دالنى چكرلر وبعض نسخه ده شين معجمه ايله واقعدر اما اصح سين مهمله ايله در ل داسه ع فتح سين مهمله ايله بغداى وآرپه سنبله سنك قلچيغى عربيده سفاد ديرلر مير نظمى بيت شود خوشه غداى آشنارا * چو داسه نشتر حلقوم اعدا ل داشته ع سكون شين معجمه وفتح تاء مثناة ايله بمعنى كهنه وفرسوده شاه ناصر خسرو * قطعه * اينكه شد زرد وكهن پيرهن جانست * پيرهن باشد جانرا وخرد راتن * عاريت داشتم اين ازتو تا يكچند * پيش تو بكفنم اين داشته پيراهن * وبو معناسى دخى داشتن لفظندن اسم مفعولدر بو معنايه مصرع اولده واقعدر ل داغينه ع كسر غين معجمه وسكون ياى تحتانى وفتح نونله حيواناته داغ اوراجق دمور آلت ابو المعانى درنعت شريف بيت آسمان ازمقدمش يافته شرف * مهر بر پيشانيش داغينه است * فرهنك جهانكيرده بمعنى كهنه مسطوردر ل دالابه ع فتح باء موحده ايله قراول عربيده طلايه ديرلر وله درنعت شريف بيت انجم رخشان كه شب با مشعله * بهر پاس خلوتت دالابه است ل دالانه فتح نون ايله بمعنى دالان مرقوم يعنى دهليز وله بيت عالم فانى بچشم عارفان * كشته تار ونيره چون دالانه است ل دالبزه ع سكون لام وضم باء موحده وفتح زاء فارسيله بمعنى داربزه مرقوم يعنى بركوچك الاجه قوشدر ل دالبوزه ع سكون لام وضم باء فارسى وفتح زاء فارسيله وطوطاكبى برقوشدر كتاب السامى فى الاساميده ترنديدكارى قوشدركه عربيده وصع ديرلر فتح واو وسكون صاد مهمله ايله ل دالوزه ع ضم لام وواو معروفله ده دالپوزه مرقوم معناسنه در ل داله ع بوزن ناله بمعنى دال مرقوم كه قرتال درهاء علامتله دخى مرويدر ل داليزه ع كسر لام وسكون ياى تحتانى وفتح زاء معجمه ايله چل ديدكارى قوشدر آتى نور مير نظمى بيت چو شاهين قهرت دراستيزه بد * كروه عدو همچو داليزه شد ل داموزه ع سكون ميم وفتح واو وزاء معجمه ايله داموز مرقوم معناسنه كه زبل سپيددر ل داميه ع كسر ميم وسكون ياى تحتانيله برنسنه اوزرنده اولمش نسنه وكوكندن قوپمش ودخى تخم صاچلمش خاكى وياخود غله يى هوايه ويرمش يعنى صاوورلمش ديمكدركه داميدندن اسم مفعول اولور مير نظمى بيت بامر قضا بخت كرديده شد * همه خرمن مال داميه شد ل دانچه ودانژه ودانيژه ع اوچى ده سكون نونله مرجمك كه مجود دخى ديرلر عربيده عدس ديدكلرى غله در كذا فى فرهنك جهانكيرى ل دانش پژوه ع دانش اسم مصدردر علم ومعرفت معناسنه وپژوه فتح با وضم زاء فارسيله وواو معروف واظهار هايله ارامق وآرايجى معناسنه در معناى تركيب اهل علم ودانشمند وطالب علم معناسنه اولور شاه ناصر خسرو بيت شه مملكت كيرو دانش پژوه * منوچهر چهر وفريدون شكوه ل دانكانه فتح نونين وكاف عجميله مجمع الفرسده متاع واثواب معناسنه حكيم انورى بيت اى درچوال عشوه على وارباشد او * از حرص دانكانه بكفتار روزكار * اما فرهنك جهانكيرده سكون نون اول ايله اولنسته يه ديرلركه ياران سير وصحبته كتدكلرنده اكابرلرى خرج ومصرف طعام

طعام ولوازم سايره ايچون ويردكلرى بر مقدار اقچه معناسنه دركمال اسمعيل * قطعه * باكف درپاش تو هردم زننك * ابر زند بررخ دريا تفو * كرچه مراهست بخوارفضل * نيست زدانكانه مرايك تسو ل دانه ع حبوبات قسمنك هر نوعنه ديرلر حبه معناسنه ودخى قوش يمى چينه معناسنه ل داه ع بوزن كاه قول وقراواش جاريه وخدمتكار معناسنه استاد فرخى بيت خنك آن ميركه درخانه تو بارخداى * پسر ودختر آن مير بود بنده وداه * وخدمت معناسنه ده استعمال اولنور استاد رودكى بيت اختران آسمان نشان جايكاه * هفت تابنده دوان دردو وداه * بعض نسخه ده غايت ملايم دلبر اوغلان واكر عورتكه هر كسه بى تكلف آشنا اولوب تابع اوله بو معنايه مير نظمى بيت مبين آن هيز مستعمل كه هركاه * كند صحبت بهركس ميشود داه * وبر معناسى دخى اون عدددركه مشهورى ده در قاعده كليه اوزن شاه وماه وكاه كبى درالف زاستعمالى صحيحدر مجمع الفرسده صرورى اون عدد معناسنه رودكينك بيتنى شاهد ايراد ايلمش ايله اولسه دو وداه ضم دال ايله اولمق كركدر امافتحه ايله اوقنسه ذونك معناسنه اولور حكيم فردوسينك بو بيتنده واضحدر بيت ابرداه ودو هفته شد كدخداى * كرفتند هريك سزاوار جاى * بو معنايه ابو شكور دخى بيت الا تا ماه نو خيله كاندست * سپركرددمه داه وچهار را ل داهيه ع كسر هاوفتح ياى تحتانيله شدت بلا ومصيبت تعريفنده * الداهية من شدايد الامر والجمع دواهى داهية الدهر ما يصيب الناس من عظم نوايبه ديمشلر لغت مشتركدر فارسيده دخى استعمال اولنور ل دايره ع چون پيرامن معناسنه ودكرمى اولدوغندن چالنان دايره وهرنكه صحيح مدور اوله ودلبره كوكل ويرمشه ديرلر ابو المعانى بيت من دايره دايره كون شدم او * كردست دهد دايره زن باشم از پنجا * بو بيتده اوچ معنى واقع اولمشدر ل دايه ع حقيقتا اطفاله خدمت ايدن جاريه واستعاره طريقيله ده محلنده استعمال اولنور نتكم شيخ سعدى كلستاننده * نثر * دايه ابر بهارى رافرموده تا بنات نبات رادر مهد زمين بپرورد ل دباله ع فتح باء موحده ولام ايله توريخ معناسنه درشاعر بيت درانجا لازم آيد چون قباله * بهريك داديك كاردو دباله ل دپايه ع فتح باء فارسى وياى تحتانيله بمعنى دبستان يعنى مكتب خانه مير نظمى بيت چو اطفال نورس بمكتب روند * دپايه چو كلزار جنت كنند ل دبدبه ع سكون باء اول وفتح ثانيله نقاره معناسنه درشيخ نظامى * مثنوى * بافلاك آن شب كه نشيني بخوان پيش من افكن قدرى استخوان * كاخر لاف سكيت ميزنم * دبدبه بندكيت ميزنم * حكيم نزارى قهستانى بيت دبدبه تاكى زنى برسر بازار عشق * جمله زبانى خموش چند ازين داورى * ودبلك معناسنه ده كلور واستعاره طريقيله شهرت ودولت وجاه حشمت معناسنه ده استعمال اولنور مير نظمى بيت دبدبه جاه بكيوان رسيد * اين سخنى انس وملك مى شنيد ل دبره ع فتح باء موحده وراء مهمله ايله قصيل دركه خويد معناسنه عربيده سبزه واتى حصه حصه ايتمك شاده دخى ديرلر قصيل معناسنه اولد وغى مجاز مرسل طريقيجه در ل دبه ع تخفيف ايله كبه وزننده بر علتدر عربيده فتق ديرلر خايه يه اينوب طوردقده شيشر ل دبه ع تشديد ايله كوندن ياپلمش بر ظرفدر اهل سفر ايچنه ياغ وبال ومربا

وامثالی نسنه‌لر قورلر وصومطره سنه‌ده دیرلر کی دخمه فی سکون خاء معجمه وفتح میم ایله
مقبره معناسنه استاد عنصری بیت هرکرا رهبری کلاغ کند * بیکمان دل بدخمه داغ کند
ومیت ایچون ایتدکلری صندوقه ومیت قودقلری سرداب که مخصوص میت ایچون اوله
حکیم فردوسی بیت یکی دخمه از بهر او ساختند * همه فرش دیبا درانداختند * اما بو
بیتدن فهم اولنور که میت دفن اولندوغی قبه اوله ومدفن معناسنه اولدوغی جمله‌دن
اقرب واصحدر مولانا وحشی * قطعه * اگر بدخمهٔ زابلستانیان بمثل * کسی وخنجر وشمشیر
اوکشد بمثال * بگرد جسم نگردند رو ز حشر از بیم * روان سام ونریمان وروح رستم زال
ومؤید الفضلاده ارکك دوه کوکردکده آغزندن چقان کوپوك که عربیده کسر شین معجمه ایله
شقشقه دیرلر کی دده فی پرتجی جانور که دد دخی دیرلر استاد لطیفی بیت شبی قیرکون ماه
پنهان شده * بخواب اندرون مرغ ودام ودده * حکیم سنایی بیت چه بوی چون سنود
دیو ودده * چار میخ اندرین کدای کده * وجد معناسنه‌ده وتعظیم واکرام وجهی اوزره
درویشانه‌ده دده دیرلر کی دراره فی بوزن قرار دیوث معناسنه که کشخان وقلتبان دخی
دیرلر هندی لسانده بهروه دیرلر کمال اسمعیل بیت هیچ نامه ورقعه سلام مانوشت * زهی
دراره وزن روسپی ولوطی کار * عربیده یوك اکیر دکلری ایکه دیرلر کی دراینه فی یعنی کوینده
وآوازکننده شیخ نظامی بیت دراینه هرسو درای شتر * زبانگ تهی مغز واکرده پر *
کی دریه فی سکون راء مهمله وکسر باء فارسیله اوج معنایه کلور اول بمعنی پیوند * وپاره
شمس الدین کوتوالی بیت زبس دریه که زد بر خرقهٔ خویش * زسنگینی بدی هفتاد من پیش
وجامه یه دیکلن پاره معناسنه اورمزدی درمدح یکی ازاولیا * قطعه * ای بهاری که ابر زندهٔ
تست * شمع عرفان زمهرت افروزم * که بدرد زبرق آن زنده * دریه از مهر ومه پر ودوزم
ثانی بمعنی عفو ومسامحه ثالث ناپیدا معناسنه در کی درداده فی سکون را وفتح دالین
مهملتین ایله دکرمانك صویی آقدوغی اولوق معناسنه در کی دردزه فی اضافتله وکسر زاء
معجمه واظهار ها ایله زنانه مخصوص بر علتدر عربیده وجع الرحم دیرلر واولاد وجوده کلورکن
آنه‌سنك آغریسنه دیرلر کی دردسیاه فی اطبا حمای محرقه دیدکلری علت مشکله در میرنظمی
بیت آن سیه روشده بلای سیاه * میشود مبتلای دردسیاه کی درزاده فی سکون
راء مهمله وفتح زاء معجمه ایله بمعنی درداده مرقوم یعنی دکرمان اولوغی کی درزه فی سکون راء
مهمله وفتح زاء معجمه واخفاء ها ایله ایکی معنایه در اول پشتهٔ ریك حکیم انوری درصفت
صعوبت راه * قطعه * بکوهسار بیابان اندر آوردیم * جمازکان بیابان نوردك کوهان *
چو پشته پشته درو درزه‌های خار وخسك * چو بان باره درو خامهای ریك روان *
مجمع الفرسده تودهٔ علف کاه معناسنه در حکیم انوری بیت در مجلس وزکارت این بس
کرد درزه رسیده بدستت * ثانی بمعنی درزه مرقوم یعنی بیوترکیبده کسرداله مستعملدر حکیم
سنایی بیت کرکیر خیره لرزه بود * کیسهٔ کس فراخ درزه بود کی درسان فی سکون راء اول وفتح
سین مهملتین وراء ثانیله قلعه قپوسی وحولی اوکنه چکلن دیوار وقپو پرده‌سی که تخته‌دن ایدرلر
حضرت مولانا قدس سره بیت مانند موران جهان کشتند در طاسی نهان * آن رخنه

رخنه جو یا زاجهان واشد دروو درسارهٔ کی درسته فی فتح را وتاء مثناة وسکون سین مهملتین ایله
عفو ومسامحه معناسنه رضی الدین لالای قزوینی بیت هرانکو کند جرم مجرم درسته * کند
فضل حق از منداش رسته کی درغاله فی سکون راء مهمله وفتح غین معجمه ولام‌له فرهنك
میرزاده وشرفنامه‌ده دربند وطاغ اوزرندن آشان یول واویله محلده واقع اولان قلعه یه‌ده دیرلر میر
نظمی بیت چو کوهی سرکشیده بود عالی * شده واقع در ودرغاله غالی کی درقه فی سکون
راء مهمله وکسر قاف واظهار ها ایله سپرچوبین یعنی اغاج قلقان هندولره مخصوص صدر واسمی
دخی هندولغتی اولمغه مناسبدر کی درکاله ودرکلاله فی کلاهما بسکون الراء المهملة وفتح اللام
اول فتح کاف ثانی ضم کاف فارسیله بمعنی یخ یعنی بوز بعض فرهنکلرده اولوقدن صو آقارکن
طوکدوغنه دیرلر کی درکاه ودرکه فی کلاهما بسکون الراء المهملة وفتح الکاف العجمی آستانهٔ
پادشاهان مجازا اما حقیقتا جناب باری تعالی جل شانه قپوسیدر خواجه حافظ بیت هرکه
خواهد کو بیا وهرچه خواهد کو بکو * کبر وناز حاجب ودربان این درکاه نیست کی درمانده
چاره‌سز معناسنه‌در لفظ مفرد مقامنده استعمال اولنور اما مرکب اولنجه قپوده قالمش
دیمك اولور بو دخی بیچاره معناسنه اولور عربیده عاجز دیرلر چغتای لسانده ایاپندی دیرلر
کی درمنه فی درمانده‌دن مختصردر کی دروازه فی اول بیوك قپودر که دائما آچق طورور
وترکیبندن بو معنی فهم اولنور که در قپو ودرواز کی آچق معناسنه‌در وحرف ها که آخر
مرکباته لاحق اولمق قاعده‌در معنای عام ترکیبدن معنای خاص علمیته علامت نقلدر شارح
منظومهٔ حقایق بو عبارت ایله نقل ایدر * الدرب هو الباب الواسع وفی الفارسیة یقال لها
دروازه * اگرچه وسعتن بیان ایتمش اما قید آخره تعرض ایتمامش قید آخر بودر که هر آچق
طوران قپیا قسز قپویه دروازه دینلمز انجق شهره کیریلجك محل که صوقاق اغزلرنده قپو
ایدرلر لکن احتیاج اولدقچه قپامزلر اکا دروازهٔ شهر دیرلر بو بیتدن مفهومدر شمس فخری
بیت نتوان دهن مخالفان بست * دروازهٔ شهر را توان بست * بو معنایی مؤید حکیم
سنایی بیت برتر از صورت ومکان ومحل * در دروازهٔ جهان ازل * محل مرقومده اهل
بازار اوتوروب بیع وشرا ایدرلر ودخی درویشلره وسائلره اول محل مجمع اولوب دریوزه محلی
اولمغله بو سبیل تجویز دانجیلك صفتی‌ده قصد اولنور استاد لطیفی بیت زکوی دلبران
دروازه کردن * بود دردکهن را تازه کردن کی دروانه فی سکون راء مهمله وفتح نونله کپنك
دیرلر نردبان باشلرنده وطام اوزرینه وبعض فوقانی اوطه‌لره چقمق ایچون ایدرلر استانبولده
اکثر اولرنده نردبانلری باشلرنده اولور که قپانوب آچیلور کی درواه فی سکون راء مهمله واظهار
ها ایله درواو ودرواره مرقوماتك اوچ معنالریله مترادفدر جمله‌دن بمعنی سرنگون امیر
معزی * قطعه * همی چو کوه نماید سمند بادتکش * زباد کوه نمایش مخالفان کاهند * کند
زآتش شمشیر جان ازیشان فرد * زهول آهن او جفت ناله وآهند * زبیم دشمن تیغش که
برشود بفلك * ستارکان همه در برج خویش درواهند کی درونه فی ضم راء مهمله و واو
معروف وفتح نونله درت معنایه کلور اول حلاج یایی فخرالدین جرجانی بیت سرسر وسهی
شد باشکونه * دوتاشد پشت او همچون درونه * ثانی مطلق یایه دخی دیرلر مولانا کسایی

بیت تیر بودیم چون کمان یکچند * کوژ کشتیم چون درونه شدیم * ثالث یعنی درونه میر
خسرو بیت چون غمزده را بران تحیر * ازخوردن غم درونه شد پر * رابع مؤید الفضلاده
دویه‌دن بر کوکدر عقرب هیئاتنده درونه عقربی دیرلر تعریب ایدوب درونج دیدیلر
وضم دال وراء مهملتین ایله قوس وقزح معناسنه در ﴿ درویزه ﴾ سکون راء مهمله ویای
تحتانی وکسر واو وفتح زاء معجمه ایله یعنی دریوزه مرقوم یعنی دیلنمك کزمك دلنجیلره لازمه
اولدوغندن اسم اولمشدر شیخ سعدی بیت چو پیری بدرویزه شد بامداد * درمسجدی
بودو آواز داد * شیخ نظامی * مثنوی * پنبه پراکنده چوکل کوش تو * نرکس چشم آبله
هوش تو * وعده بدروازه کوش آمده * خنده بدرویزه هوش آمده * میر خسرو بیت
فروغست درکدامین خاك پیوست * که تودرویزه خورشید ومه رست ﴿ درویه ﴾ ضم
راء مهمله وواو معروف وفتح یای تحتانی ایله جامه‌یه دیکلن یامه بز اولسون غیری اولسون میر
نظمی بیت زعالم هرکه دل ناکامه دارد * درویه رقعه اش درجامه دارد ﴿ دره ﴾ فتح راء
مخفف ومشدد ایله ده جایزدر درت معنایه کلور اول ایکی طاغ اراسنده واقع یرمقدار آچق
یر خواجه حافظ بیت سیه کشته چشمش بر آهوبره * بر آورده کبکان خروش از دره *
وطاغ اراسنده سیل اقدوغی یره ده دیرلر وله ایضا بیت زشیرین کیاهان کوه ودره *
شکر یافته شیر آهو بره * اصلی درددر آخرنده‌کی ها پایه ودسته‌ده اولان ها کبی اختصاصیه
اولمقله جائزدر ثانی یعنی شکم کسایی بیت دره من شدست ازنعمت * چون زنجدان خصم
پرعذره * ثالث شول شکمه دیرلر که هرنقدر طعام یسه وهرنه بولورسه ییوب طویمیه
استاد لبیبی بیت داددره که کاه نان خوردن * ساکن نشود بهفت من سرکین * رابع فرهنك
جهانکیریده یعنی شکنبه حکیم ناصرخسرو بیت کرك از دمه خوران ورمه درکیا چران *
هریك بحرص خویش همی پرکند دره * حکیم سوزنی بیت ده مرغ مسمن تو بتنهای بخوردی
اودره کاوی بده انباز نیابی ﴿ درهشته ﴾ سکون راء مهمله وشین معجمه وکسر ها وفتح تاء
مثناة ایله یعنی جود وعطا شاعر بیت بسکه دارد سخا ودرهشته * در زمانه نه زد
نه درهشته ﴿ دریاچه ﴾ کول معناسنه عربیده خلیج دیرلر ابو المعانی بیت رشك داغ سینه ام
یاقوت درکان بوده است * نزد اشك چشم من دریاچه عمان بوده است ﴿ دریچه ﴾ پنجره
واویمه قپو یعنی بیوك قپودن کوچك قپو اویادلر آت کیرمیه‌جك قدر وبعض نسخه‌ده
اولوطاغ دپه‌سنه دیرلر ﴿ دریوزه ﴾ سکون راء مهمله وضم یای تحتانی وفتح زاء معجمه ایله
یعنی دروازه کردن یعنی دلنمك معناسنه که درویزه دخی دیرلر خلاق المعانی بیت درمانده ام
بدست غریمان مظلمه * دریوزه زکوی عطای تو میکنم * مولانا جامی * مثنوی * ای خدا کثرین
کدای توام * چشم برخوان کبریای توام * میرسم بردرتو هرروزه * شیئاً لله زنان بدریوزه
﴿ دزدمه ﴾ سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ومیم ایله کواکب سیاره‌یه دیرلر یعنی یدی یلدزکه
ثابت اولیوب دائما حرکت اوزره درلر بونلردر زحل ومشتری ومریخ وشمس وزهره وعطارد
وقمر بونلرك فارسیده اسملری زحله کیوان ومشتری‌یه برجیس واورمزد دخی دیرلر مریخه
بهرام شمسك اسامیسی خورشیددن غیری چو قدرو زهره‌یه ناهید وعطارده تیر وقمرك دخی

دخی ماهدن غیری آدلری چوقدر و بونلرك هربری برکوکده دور وحرکتلری بر برینه مخالفدر
کمی رحاوی وکمی دولابی وکمی حمایلی دوراید رلر وهربرینك مخصوص حرکتی واردر زحل غایت
بطیء الحرکه‌در اوتوز اوج یلده بردوره‌یی تمام ایدوب مرکزینه کلور مشتری اون ایکی یلده تمام
دوره ایدر ومریخ بعض فلکیلر قولنجه درت یلده وبعضیلر قولنجه ایکی بچق ییل وبعض قولنده
بر بچق ییلده دور ایدوب مرکزینه کلور وشمس بر ییلده تمام دوره ایدوب هر برجده بر آی
مکثی واردر وزهره سکز آیده وعطارد درت بچق آیده وقمر اوتوز کونده دور ایدر هر برجده
ایکی بچق کون طورر ویکرمی سکز منزله‌سی واردر هر منزلده اون ایکی بچق کون طوررکه
اوچیوز اللی کونده منازلی قطع ایدر و بونلرك سیری غربدن شرقه‌در اما فلك الافلاك که فلك
اطلس وفلك اعظم دخی دیرلر یکرمی درت ساعتده تمام دوره ایدوب مرکزینه کلور بونك سیری
شرقدن غربه‌در ایچنده اولان سکز کوکی معا دوندرمکله سبعه سیاره‌نك دور وحرکتلری
کورنمیوب بونك سرعت حرکتنده سیارات شرقدن غربه کیدرکبی کورینور والله اعلم وسایر
کواکب فلك ثابتده اولمغله انلرك حرکتلری وفلك ثابتك یتمش ییلده بر درجه حرکت
مخصوصه‌سی واردر دیرلر بو محل بوندن زیاده تفصیله تحمل ایلمز تفصیل استین هیئات
کتابلرینه نظر ایتسون ﴿ درکاله ﴾ یعنی درکاله مرقوم ﴿ درزه ﴾ فتح زاء فارسیله یعنی
مهرکه خاتم معناسنه در ادات الفضلاده یعنی پرخشم ﴿ درزینه ﴾ کسر زاء فارسی وسکون
یای تحتانی وفتح نون ایله ات ایچنده اولان یومرجه نسنه‌یه دیرلر ترکیده بز وعربیده غدد دیرلر
﴿ دستارچه ﴾ ایکی معنایه کلور اول المقرمه‌سی که دستمال دخی دیرلر حکیم انوری درمنقبت
امام علی رضی الله عنه * رباعی * آن دست که جود درسجود آمد ازو * دیباچه ترتیب وجود
آمد ازو * دستارچه که بکدمش خدمت کرد * تا نیست نکشت بوی جود آمد ازو * خواجه
حافظ * رباعی * ماهی که قدش بسرو میماند راست * آیینه بدست روی خود می آراست
دستارچه پیشکششی کردم کفت * وصلم طلبی زهی خیالی که تراست * ثانی مندیل که صارق
یرینه صاریورلر ﴿ دستاره ودستره ﴾ الفلك اشباتیله حذفیله جایزدر ال بچقوسی که برنوع
کوچك بچقودر عربیده منشار دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت ازشکرنی که هست
بهره بخاییدنش * لب همه دندان شده برمثل دستره * حکیم ولولی بیت خواندن مدح
توان بردل دشمن که کند * آن بجا دستره نتواند برچوب زرنك ﴿ دستانبویه ودستنبویه ﴾
کلاهما یعنی شمامه که قاون کبیدر اما الاجه وخوشبو یدر دستنبوی دخی دیرلر بعض عطریاتدن
شمامه ایدوب الله طوتارلر غایت نفعی واردر شمس طبسی بیت زدستنبویه خلقش جهان
زانسان معطر شد * که هردم میکند سجده نسیم باغ رضوانش ﴿ دستانه ﴾ سکون سین
مهمله وفتح تا ونونله آلت زراعتدن بر آلتدر دستاهنك دخی دیرلر ترکیده طوتق دیرلر
﴿ دستاویزه ﴾ هدیه مختصر وواسطه بزرکان کذا فی المجمع مثال معنی اول میر نظمی
بیت بدستاویزه محنت آیدبوم * شب وروز ایام غم کسترم ﴿ دستبانه ﴾ سکون
سین مهمله وتاء مثناة موقوف وفتح باء موحده ایله الدوان وقولچاق که دستوانه دخی دیرلر
﴿ دستبوزه ﴾ سکون سین وتاء موقوف وضم سین ثانیله اول قزه دیرلر که خواستکار

اولنمش اما هنوز نكاح اولنماش اوله كه نامزد دخی دیرلر تركیده نشانلو دیدكاری معنایه در
شاعر * مصرع * بكی دخترك دست سوزه بدی دست شانه سكون سین وتاو فتح
شین معجمه ونونله قرازلرك چیر دیدكاری طراق كه كوندن اولور دستگاه سكون سین
مهمله وتاو فتح كاف عجمی واظهار هایله اوچ معنایه كلور اول اول نسنه دركه عامه تحریف ایدوب
دزگاه دیرلر قماش وبز وكتان طوقورلر حكیم انوری بیت باصطناع برآراست دستگاه وجود
باستناد بیفزود پایگاه صدور * ثانی اكثر قدرت وقوتدن كنایه ایدوب بو مرتبه كاره الی
ایریشور وكوجی یتر معناسنه استعمال اولنور استاد لطیفی بیت آنچه از هر چیز دارد
دست رس * دستگاه اونداندهیچ كس * ثالث كثرت اثواب واموال وارزاقدن كنایه در
حكیم فردوسی بیت بدانش نبد شاه را دستگاه * وكرنی مرابر نشاندی بگاه دستكله
سكون سین وتاء موقوف وفتح كاف ولامله ایكی معنایه كلور اول اول نسنه دركه ایپ ودریدن
ایدوب آت وقاطر اپاغنه بخوررلر تركیده كوستك دیرلر ثانی شبیه ونظیر معناسنه در
كذا فی فرهنك جهانكیری دستكه ایكی معنایه كلور اول دستگاه مرقومدن مخففدر اوچ
معناسنه ده مستعملدر ثانی قوت وقدرت معناسنه حكیم فردوسی بیت به نیك وبه بد
دادمان دستكه * خداوند كیوان وخورشید ومه دست موزه ضم میم وواو معروف
وفتح زاء معجمه ایله یعنی دستاویز مرقوم حكیم سنائی بیت ساخته دست موزهٔ صالوس
بهریك من جو ودو كاسه سبوس * امیر فخر الدین ربیع الملكی بیت ای تیغ اوكه فتح ز تو دست
موزه ساخت * یارب بدست اوچه درخشنده كوهری دستواره لفظ مركبدر دست
ایله وار وهاء علامتدن دست معلوم وار كلمهٔ لیاقتدر وهاء علمیته نقل ایچوندر معنای تركیب
الكی وال قدری نسنه یه دیرلر هرنه اولورسه شیخ اوحدی در جام جم بیت چون خوری نان
دستوارهٔ او * نظری كن بدست پارهٔ او دستوانه سكون سین وتاو فتح واو ونونله اوچ
معنایه كلور اول یعنی دست ابرنجن كه دستیانه ودستینه دخی دیرلر ثانی صدر مجلس
معناسنه كه یالكز دست دخی دیرلر حكیم نزاری قهستانی بیت پادشاهی بما رسید كه یار *
باز آمد بدستوانهٔ ما * ثالث ساعد آهنین یعنی قولچاق كه جنك كونلرنده زره كیدكلری انی
قوللره كیدرلر تركستانده قلق دیرلر دستورده سكون سین وتاء مثناة وراو فتح واو
ودال مهملات ایله بوزن پرورده اوقلاغی كه آنكله یوفقه آچارلر كذا فی المجمع دستورشاه
برنوع ذی قیمت جواهر ایله مرصع تاجدر كه شاهلره مخصوصدر حكیم فردوسی بیت تبارك
برش تاج دستورشاه * زكوهر كران سنك وتابان ماه دستوره سكون سین وتا
وفتح واو وراء مهملتین ایله یعنی دست رنج ودست ارهٔ مرقوم یعنی ال بچقوسی كذا فی المجمع
دسته بوزن بسته التی معنایه كلور اول قبضهٔ شمشیر وخنجر وبچق ونیزه وتیشه وامثالی
ثانی اهل صنایع آلتلرینك صاپی معناسنه عموما ثالث كل ولاله وسنبل وریحان وامثالی شكوفه
وسبزه دستهسنه دیرلر محمد شمس بغدادی بیت صد دسته باد از كل واقبال در كفت * برفرق
دشمنان تو تیغ دو دسته باد * حكیم فردوسی بیت یكی دسته داری كنایون بدوی * از وبستدی
دستهٔ رنك وبوی * كمال اسمعیل بیت چهرشاهان درقبای سبز وسرخ * همچو كل

كل با غنچه در یك دسته اند رابع بمعنی جاروب یعنی سپورگه حضرت مولانا قدس سره بیت
دمی چو فكرت نقاش نقشها سازی * كهی چو دسته فراش فرشها روبی * خامس یار ومعین
معین ومددكار معناسنه شاه ناصر خسرو * رباعی * بسته هوا مباش اكر خواهی * تا دیو مر
ترا نكرد دسته * چون از فساد باز كشی دسته * آنكه كند صلاح ترا دسته * سادس بمعنی
بمعنی گستاخ وگستاخی كردن استاد رودكی بیت نیست از من بتر عجب گستاخ * كه تو كردی
در اولم دسته دست یافته یعنی ظفر یافته وغالب شده میر نظمی بیت دست یافته
باد دایم بر عدو * می نماید نصرت واقبال رو دستیانه ودستینه اوچ معنایه كلور اول
حكم همایون شاهان ووزرا فرمانی معناسنه استاد منجیك بیت مرا بباغ تو دستینهٔ نبشت
چنان * كه تیره كردد از اشك مانوی از وی * بو معناده مطلق مكتوب ومراسلات معناسنه
كلور وله بیت كه كند كاربدان خط تو ای مردك خر * دركس زنت سزد این خط وآن دستینه
ثانی بمعنی دست برنجن یعنی بلازك وقول باغی كه اینجو ولعل وسائر نسنه لردن ایدرلر مولانا
جامی بیت زدستینه دو ساعد داده رونق * ززر كرده دو ماهی را مطوق * شیخ نظامی
بیت همی كز روی مرادستینه سازند * به از سیمی كه بر دستم كذارند * ثالث دستهٔ عود ورباب
وطنبور وامثالهم حكیم خاقانی بیت دل بگیسوی چنك دربندید * جان بدستینهٔ رباب دهید
دسكره سكون سین وفتح كاف عجمی وراء مهملتین ایله ایكی معنایه كلور اول هر شهر
وقصبه یه دیرلر عموما عربیده كی مدینه ومصر معناسنه حكیم نزاری قهستانی بیت بكهپایه
دارم یكی دسكره * كه بردست كاریش باد آفرین * ثانی بر شهر اسمیدر عراق عجمده خصوصا
تاریخ طبریده مسطوردر كه هرقل ملك رومی منازعدن پاك ومصون ایتدی فرخان ملك
رومدن فرار وهزیمت ایلدی هرقل عقبندن ایریشوب فرخان وملك عجم ایله محاربه
ایلدكده عجم ملكی قاچوب شهر دسكره یه واردی مزبور شهرك متین ومحكم حصاری اولمغله
آنده تحصن ایلدی سواد عراقده آندن معظم شهر یوق ایدی شهر مزبور معناسنه استاد لبیبی
بیت كاردانی همی ارزی بسوی دسكره شد * آب پیش آمد ومردم همه در قنطره شد
دسمره سكون سین وفتح میم وراء مهملتین ایله دسكرهٔ مرقوم معناسنه مرویدر
دسمه سكون سین مهمله وفتح میمله برنوع غله آدیدر كذا فی مجمع الفرس دسه
فتح سین مهمله ایله ایكی معنایه در اول جولاهلرك ایلك یوماغی میر نظمی بیت زنكی بود كیسو
ژولیده * بند سر چون دسه بیولیده * ثانی طوقنان بزی صاردقلری چاركوشه اغاج كه
عربیده منوال دیرلر دشمه سكون شین معجمه ایله بوزن چشمه ایرانیلردن بر مبارز پهلوان
نامیدر كذا فی مشكلات شهنامه دشنه سكون شین معجمه وفتح نونله خنجرك مخصوص
آدیدر وبرنوع خنجر تیغیدر كه انسزا اولور ابو المعانی بیت زمژكان دشنه ها زد سینهٔ دل
شده حال دل بهجران مشكل * لا رخلقنه مخصوص برنوع خنجره ده دیرلر شیخ نظامی بیت من
آن روم سالار تازی مشم * كه چون دشنهٔ صبح مردم كشم دشنوه سكون شین معجمه
وفتح نون وواو ایله بمعنی دشنهٔ مرقوم كذا فی نعمة الله دشیشكه كسر شین معجمهٔ اول
وسكون یای تحتانی وشین ثانی وفتح كاف فارسی واظهار هایله بمعنی شب كیچه معناسنه

صاحب فرهنك جهانكيرى نقل ايلمشدر كه دك زده كه سكون كاف و فتح زاء معجمه ودال
مهمله ايله صقالى و بيقى تراش اولان آدمه ديرلر كذا منه كه دلاله كه لام مشدده ايله اوج
معنايه در اول غمز وغيبت ايدجى ثانى ناز وعشوه ايدجى زنه ديرلر ثالث عاشق ومعشوق
ميانننده اولان واسطه يه ديرلر حكيم سنائى بيت چون درآمد وصال راحاله * سردمشد
كفتكوى دلاله * مولانا هاتفى بيت فرستاد دلالهٔ هوشمند * پى خواهش دردا ناپسند *
كه دله كه فتح لام وميمله تازه مايه اولمش پنير اكا دلمك دخى ديرلر تركيده دال يرينه تاء مثناة
ايله تازه كسلمش پنيره تلمه ديرلر غلط در اصلى دال ايله در كذا فى فرهنك جهانكيرى كه دله كه
لام تخفيفله اوچ معنايه در اول دشتى بر جانور در سموره مشابه تركيده سكسار ديرلر دريسن
دباغت ايدوب كورك ايدرلر سينه سى بياض سائر يرى سياه اولور سمور وزرداوه
وسكسار بر نوع جانوردر انجق سمور نرم ولطيف وبراق اولور صافى سياه در بياض يرى
يوقدر واستعمالنده خاصه واردر واقامتى زياده در وزرداوه برمقدار صارو در سينه سى
بياضدر قيمتى سموردن آنجقدر بونك دخى خاصه سى واردر اما سكسارك توبلرى اوجى سياه
ودبى بياضدر برمقدار درشت در وبراق دكلدر قيمتى زرداوه دن آنجقدر استعمالنده
اقامتى يوقدر بولغتى تعريب ايدوب دلق ديديلر شيخ نظامى * مثنوى * روز وشب ازقندز
وقاقم چراست * اين دلهٔ نيست پلنك اژدهاست * كربه نهٔ دست درازى مكن * بادلهٔ
دهدله بازى مكن * مجمع الفرسده دله قاقم ايله تفسير اولنمش ولام مشدده ايله مذكور
جانور معناسنه منقولدر وفرهنك ميرزا ابراهيمده دله يبان كديسى ديو مرويدر بو بيت ايله
استشهاد اولنمشدر استاد فرخى بيت هميشه تا بصورت يوز بر تر باشد ازآهو * هميشه
تا بقوت شير بر تر باشد از دله * حكيم اسدى بيت زهر سو پى اندازه دروى بجوش *
بتان پرندى برش دله پوش * ثانى بمعنى دلاله ثالث جامهٔ پشمينه ومرقع درويشان كه معربى
ايله مشهوردركه دلق دخى ديرلر وتشديد لام ايله مكر وحيله معناسنه وبر مشهور
مكاره عورت آديدر دلهٔ محتاله ديرلر استاد فرخى بيت زبهر آنكه از بند تو چون هردم رها
كردد * كنون دايم همى خواند كتاب حيلهٔ دله كه دليمه كه كسر لام وسكون ياى تحتانيه ايله
بلغور معناسنه شاعر بيت چوروى كرده نهفته طعامهاى نفيس * غذا بشام وسحر شد
دليمه ونخود كه دمامه كه فتح ميمين ايله ايكى معنايه در اول نقاره معناسنه در سيف الملوك
درمدح جلال الدين اكبرشاه * رباعى * اى شاه فلك رتبت وخورشيد سرير * فيلت بنقاو
خانه كاه زد وكير * آورد زسر دمامه وزدندان چوب * سنجش شده كوشها وخرطوم
نفير * ثانى نفير معناسنه حكيم نزارى قهستانى * مثنوى * بكين برخاسته چون شير غران
برفتن تيز چون شمشير بران * دمامه بردميدند از بكاهى * روان كشتند چون درياسپاهى *
بعض نسخه ده دباغ كه قولتق آلتنه طوتوب چالارلر كه دمدمه كه فتح دال مهمله سكون ميم
اول وفتح ثانيله درت معنايه كلور اول فرهنك جهانكيريده مكر وفريب وافسون معناسنه
حضرت مولانا قدس سره بيت زين دمدمها زنان بترسند * برما تو مخوان كه مرد مردم
حكيم نزارى قهستانى بيت ملك قناعت مده بدست طمع باز * سوى نشايد زبون

زبون دمدمهٔ زن * ثانى نقاره ودهل وكوس وامثالى نسنه لر معناسنه وله بيت دمدمهٔ
ميزنند برسر بازار عشق * همسر جان ميدهند كيست خريدار عشق * ثالث بمعنى آواز
سيف اسفرنكى بيت اكرچه دمدمهٔ جاه ديرميماند * بشعر زنده بود نيكنام مردم را *
رابع غوغا وغلبه معناسنه ابو المعانى بيت مكن ستيزه بهركس بخوى نيكوزى * بلطف
شو همه كارت مباش دمدمه ساز * وفرهنك جهانكيريده بمعنى سركوب قلعه اول نسنه يه
ديرلركه قلعه مقابله سنده طپراق واغاج ونه اولورسه قله كبى نسنه ايدوب اوزرينه طوب
چقاروب قلعه نك برج وباروسن وايچروسن دوكرلر خلقنى تعجيز ايچون كه دمكاه ودمكه كه
كلاهما بسكون الميم وفتح الكاف الفارسى واظهار الهاء آهنكر وزركر اوجاغى وحمام كلخنى
وكرميد اوجاعى وامثالهم نسنه لره ديرلر حضرت مولانا قدس سره بيت كه درطواف آتشم
كه درشكاف آتشم * باد آهن دل سرخ رو از دمكه آهنكرم * حكيم سوزنى بيت بصرهٔ
خاطر بدمكه آروبتفسان * كنبد كرمابهٔ دماغ سويدا كه دم كرفته كه قوقمش درى وغيرى
ودباغت اولنمدين متعفن اولمش معناسنه ودخى بمعنى نفس كرفته شيخ نظامى بيت زمانه
از باد آهن خم كرفته * هوارا ازدرا ودم كرفته كه دمنده كه فتح ميم وسكون نونله دميدن
لفظندن اسم فاعلدر ودنى بباد دمنده يعنى صاورجى وافورجى ابو المعانى بيت بكلشن آمد
وبلبل شده عزمخوان * صبا بنكهت خوش غنچه را دمنده شده كه دمنه كه سكون ميم وفتح
نونله ايكى معنايه كلور اول بر شغال در وكليله دخى بر شغال آديدر بونلرك محاوره ومناظره
ومناقشه ومسامره لرينه مبنى بر كتاب تأليف اولنمشدر ابتدا دابشليم نامنه هندى لسانى
اوزره تأليف اولنمش جميعا بهايم لسانندن حكايات در بعده زبان پهلوى يه ترجمه اولنمش بعده
عربى لسانى اوزره ترجمه اولنمش بعده حسين واعظ سهيل اميرنامنه زبان فارسى يه
ترجمه ايدوب نامنى انوار سهيلى قومش بعده جنت مكان فردوس آشيان سلطان سليمان
خان نامنه واسع على سى نام برمرد فاضل تركى يه ترجمه ايدوب اسمنى همايون نامه قويمش
حقاكه عبارات رنكين وكلمات دلنشين نظم وابيات ايله زيب وزينت ويرمش عند الاهالى
مقبول كتابدر استاد فرخى دمنه نك شيره اينه وكى فريب ومكر وحيله سى صددنده بيت
دمنه از بهر شكم عافيت شير نجست * لاجرم شير بچه برد بسر كين پدر * حكيم خاقانى بيت
دمنه اسد بجاشو دشاخ برهنه سنبله * قوت موم وآتشى فعل زقوم وكوثرى * ومجازا فتنه كار
وحيله كر عورته ديرلر ابو الفرج رونى بيت تف سياستش از ديو دمنه ساخته خف *
كف كفايتش از شير فتنه دوخته شير * ثانى اول دلوكدركه تنورلرده نفس الوق ايچون
اولور ودخى بخار چقمق ايچون اول دلوكه قودقلرى بزپاره لرينه ده ديرلر كمال اسمعيل
* قطعه * آن ريش چنان نمى پسندند * صاحب طبعان اين زمانى * زيراكه بهيچ كار
نايد * الا از براى دمنه دانى * عربيده جمع اولمش زبل حيوانات معناسنه در جمعى دمن كلور
شيخ اوحدى بيت دمنهٔ رفتكان تست اين خاك * سبزهٔ دمنه راچه دارى پاك * بعض
مزبله اوزرنده تازه يشل چمن بتر اما الئى زبل اولمغله عربيده ضرب مثل ايدوب اياكم
وخضراء الدمن ديرلر برآدمك ظاهرى معمور وباطنى خراب اولسه ضرب ايدرلر كه دمه كه

بوزن شمه تركيده دپی دیدكاری یعنی قار یغارکن شدید هوا اسوب قاری صاوردآتی وآدمی
یوله كتمكدن منع ایدر حكيم اسدی بيت مران كرك را مرك به دردمه * كه بی خورد ماند
ميان دمه * بو معنایه شیخ نظامی بيت كرك از دمه كی هراس دارد * باخود نمد وپلاس
دارد * ودخی دموروجی آلتندن كورك وآتش اوفورجك نسنه لره دیرلر امیر خسرو
بيت نقد را سكه درعيار آورد * دمه وكوره را بكار آورد ڤ دميده چ كسر ميم وسكون یای
تحتانیله دمیدن لفظندن اسم مفعولدر ظاهر اولمش وتازه بتمش واوفورلمش وصباح
آچلمش مثال اول وثانی ابو المعانی بيت دميده غنچهٔ خندان بعارض خوبت * زبوی عنبر
زلفت دميده سنبل تر * مثال معنیٔ اخير حكيم شفايی بيت خورشید تواز صباح امكان
صد مرحله بيشتر دميده ڤ دنبره چ سكون نون وفتح باء موحده وراء مهمله ایله یعنی طنبور
كذا فی شرفنامه ڤ دندانه چ سكون نون اول وفتح ثانیله كلیدك وطراغك دیشلری وامثالی
نسنه لرده استعمال اولنور وفرهنك جهانكيريده كنكره یه دندانه دیرلر حكيم خاقانی بيت
قصری كه بنام او طراز ند * دندانه اش از آفتاب سازند ڤ دندان خنده چ یان دیشلری
یعنی ثنایا دیدكاری دیشلرك یاننده اولنلر كه خنده ایتدیكجه كورنور ڤ دندان كوساله چ برنوع
اوقدركه دمرنی كوكدن اولور شویله كه بوزاغو دیشنه مشابه امیر خسرو بيت سوارانش
كزكين دلير افكند * بدندان كوساله شير افكند ڤ دندنه چ بوزن زمزمه آهسته سویلشمك
معناسنه كمال اسمعيل بيت تيزی كه بانك رعد بم وزير او بود * در زير لب چو دندنهٔ ناتوان
كند * دندیدن آنك مصدریدر ڤ دنقه چ سكون نون وفتح قافله دلوجه دیدكاری كه
بغدای اراسنده بتر اكر بيله دوشرلسه اوكندكده بغدایی افساد ایدر میر نظمی بيت همی
باشد اكر در جمع مردم * چو دنقه ميكند افسا دكندم ڤ دنكاله چ سكون نون وفتح كاف
عجميله اولوقدن صواقركن طوكوب بوزاوله كذا فی كتاب السامی ڤ دنكداله چ سكون نون
وكاف وفتح دال مهمله ولامله یعنی دنكالهٔ مرقوم كذا فی نسخهٔ ميرزا ابراهيم بو معنایه لنك
سكاك دیمشدر بيت خلم از دماغ وبينی من تابه پشت پای * كشتست دنكداله زسردی
وازخمار ڤ دنكلاله چ سكون نون وكاف عجميله یعنی ژاله كه ایام بهارده وقت سحرده
یغوب سبزه اوزرنده قار كبی كورینور وبو معناسی دخی تیزلك وتند طبع اولمق ڤ دنه كرفته
كتاب السامی فی الاسامی ده بمعنی متكبر وناسپاس یعنی كفران نعمت حق جل وعلا وبعض
نسخه ده خوشحال وشادان ومجمع الفرسده بمعنی پيك آمده ودونده ڤ دنه چ فتح نونله
نعمت وشادی معناسنه خلاق المعانی بيت ماشاء الله كر كند پيوند باطبع تو غم * طبع غم را
از نشاط او بدید آید دنه * تحفة الاحبابده بمعنی دویدن وتكبر وغرور كردن شاه ناصر خسرو
بيت مثلست اینكه چو موشان همه پيكار بمانند * دنه شان كيرد وآیند سر كربه بخارید
فرهنك جهانكيريده صداوندا وشادیلق سببی ایله زمزمه معناسنه استاد منوچهری بيت
تا توانی شهریارا روز امروزی مكن * جز بكردخم خرامش جز بكردون دنه ڤ دنيده چ
بوزن رسيده بمعنی خراميده رفتن یعنی صالنی صالنی یوریمك شاه ناصر خسرو بيت ای
دنيده همچو خون كرده رخان از خون دل * خوردن خونت بخواهد خورد كردن مدن

مدن ڤ دوده چ سكون واو وفتح دال مهمله ایله یعنی دائره كذا فی شرفنامه ڤ دوره چ
سكون واو وفتح راء مهمله ایله یعنی پیمانهٔ شراب كذا فی الاداة ڤ دوله چ سكون واو وفتح
لامله درت معنایه كلور اول بمعنی كردباد كه تركيده قاصرغه عربيده زوبعه دیرلر ثانی پيالهٔ
شراب كذا فی نسخهٔ ميرزا ابراهيم ثالث بمعنی دایره رابع زلف معناسنه كذا فی فرهنك جهانكيری
وكتاب السامی فی الاسامی ده ضم دال ایله كردباد معناسنه اما مؤيد الفضلاده فتحه ایله كردباد
وضمه ایله اول شخصه دیرلر كه قصير القامه اولوب زيرك وعاقل ودانا ظن اولنه اما
اول نادان وابله اوله وعربيده ایكی معنایه در اول بخت وطالع ثانی غالب وذی قوت
معناسنه در ڤ دهان دره چ اسنمك كه خميازه معناسنه در اكا فازه وفاژه دخی دیرلر ودخی دائما
اغزین آچق طوتانه دیرلر وهراشته وكن سر یلينه دینلور ابو المعانی بيت پيش بابل
ازدل هركز مكوای درد تر * آن دهان دره رازت فاش دركاشن كند ڤ دهانه ودهنه چ كلاهما
بفتح الهاء والنون اوچ معنایه كلور اول ژنكار معدنی در كه رنكی سبز وتلخ اولور باقر
معدنندن حاصل اولور وانی بعض دوا تركيبنه جزؤ ایدرلر خصوصا دفع سموماته ودارویٔ
چشمه نفعی وار در اعلاسی فرنكدن كلور دهنهٔ فرنكی دیرلر كمال اسمعيل بيت زتاب
خشم تو كر پرتوی بروم رسد * شود زبانهٔ آتش دهانه های فرنك * حكيم نزاری قهستانی
* قطعه * صيقل بكن این رواق ازرق * زير وزبر ساده بر كرانه * وین صحن زمردی شود
راست * از ريزهٔ ساده چون دهانه * بو معناده معربی دهنج در * ثانی لجام اسب ثالث هر نكه
دهانه مشابه اوله یاخود دهان منزله سنده اوله ودخی دره اغزی وچارسو وبازار اغزی
اغزی معناسنه در شیخ نظامی بيت شد زمين بر دهانه های پر آب * كه كس آن كنج راند ید بخواب
ڤ دهدله چ سكون ها وفتح دال مهمله ولامله یعنی نفرین زن یعنی قارشو ویریجی ابو المعانی
بيت پند شنو از من ودور شو از خفتنش * روی ممين آن زنی ميكند آن دهدله * ودخی
هرجایی وبیوفا معناسنه كه كندویه محبت ایدنی قویوب غيرلر له یار اوله حضرت مولانا
قدس سره بيت شرح آن بكذارم وكيرم كله * آن جفای آن نكار دهدله ڤ دهره چ
بوزن بهره درت معنایه كلور اول بر كسكين دمور در بالطه كبی بر طرفی اوراق كبی اما اوزون
اولور وآنكله ايری اغاجلرك قوروسن وناهموارا اولان دالن كسرلر حكيم اسدی بيت چوزد
دهرهٔ پهلوانی درخت * شد از خانهٔ دولتش تاج وتخت * ثانی باغبانلرك باغ بودادغی
كوچك دمور بوكا تركيده دخی دهره دیرلر ثالث نعلبندلرك آت طرناغی یوندقلری دمور
سمتراش كه تركيده صونتراج دیرلر رابع فرهنك وفائی ده وفرهنك جهانكيريده كيلانيلره
مخصوص برنوع حربه در كه دموری یصی اولور قصاب ساطوری كبی شاعر بيت دهر قصاب
ناجوانمردست * دهره اش بهرهٔ رقاب وصدور * عبد الواسع جبلی بيت كل چاك زد جامه
كنون قد بنفشه شد نكو * آلوده لاله رخ بخون چون دهرهٔ فخر عجم ڤ دهدكه چ اظهارها
وفتح راو كاف عجميله غایت شجيع وبهادر معناسنه معنای تركيب اون طمرلو در مراد يراو
ویوركاو دیمك اولور كذا فی المجمع ڤ دهله چ سكون ها وفتح لامله حصيرا يتدكلری ساز
ونعمة الله وحامی قندره دیدكلری یاز مشلری امابعض نسخه ده ضم دال ایله تصحيح اولنمشدر

ک ده مرده چ اوزاوز النان شیئه دیرلر ابو المعانی بیت بدیکران دهد آن شوخ بوسه
ده مرده * مرا بدست کند صد هزار ناز و ستم ک ده نه چ اظهار هاء ثانی وضم نونله زیور
وآرایش معناسنه خاقانی بیت موکب شاه اختران رفت بکاخ مشتری * شش مه داده
ده‌نهش فضل دوازده دری ک دهنه چ سکون هاء اول وفتح نون واخفاء هاء ثانی ایله برطاشدر
جواهر نوعندن تعریب ایدوب دهنج دیدیلر کذا فی شرفنامه وفتح هاونونله لجام وکمر وقنطره
معناسنه آت وقاطر اغزنه اوریلان هرنه اولورسه ک دهنده چ مفعول ومستعمل اوغلان
ویا عورت معناسی لفظ ویریجی دیمکدر میر نظمی بیت شاه از دست عالم زر کشنده *
که نبود همچو او هیز دهنده ک دهوه چ سکون ها وفتح واوایله یعنی دهلهٔ مرقوم ک دهینه چ
کسر ها وسکون یا وفتح نونله ایکی معنایه کلور اول سوداغزی که قله دخی دیرلر ثانی دهنهٔ
مرقوم معناسنه ک دهیوده چ سکون ها وضم یای تحتانی وواو معروف وفتح دال مهمله ایله
اونده برده یکی ونصفنه نیجیوده دیرلر نیجیك معناسنه ک مع الیاء التحتانی * دادفرمای چ
حضرت باری تعالی جل ذکره اسماسندندر داد ویریجی دیمکدر عادل حقیقی جناب الله در
عز اسمه ومجازا عدل پادشاهلره دخی دیرلر خلیفة الله فی الارض اولدوغیچون ک دادنی چ
ویره جك در هرنه اولورسه اسم مصدر در خوردنی وپوشیدنی کبی احسان وعطا
معناسنه ده کلور ک دادی چ بوزن شادی ایکی معنایه کلور اول مشهور فارسینك یکرمی
بشنجی کونی اسمیدر ثانی یای خطابیه ایله ویردك دیمك اولور میر نظمی بیت کام دل را زمن
ندادی * کام دل دیکران چو دادی * ویای استفهامیه دخی اولور ویردکمی معناسنه ک دارای
فتح راء مهمله ایله انبار دار معناسنه یعنی انبارجی ک دارانی چ یای نسبتله دارایه منسوب
دیمك اولور وبرنوع حریر قماشدر موجورلدکه خارا دیرلر ک داربوی چ سکون راء مهمله
وضم باء موحده ایله عود اغاجی اصلی بوی دار ایدی علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنوب
داربوی اولدی شمس فخری بیت ببزمش جام زرین آفتابست * حطب در مطبخ اودار
بویست * استاد رودکی بیت تا صبر را نباشد شیرینی شکر * تا بید را نباشد بوی چو دار
بوی ک داری چ کسر راء مهمله ایله اوچ معنایه کلور اول یعنی انباردار ثانی ناقوس کبران ثالث
داشتن لفظندن صیغهٔ مخاطبدر ک دامنی چ فتح میم وکسر نونله عورتلك باش اورتسی
عربیده مقنعه دیرلر میر خسرو بیت خود این شه را حق آن شاه افکنی داد * که برسرهای
شاهان دامنی داد ک دامی چ صیاد معناسنه دام طوزاقدر آخرنده کی یای نسبتدر ک دانشی
کسر نون وسکون شین معجمه ایله دانشمند معناسنه در حکیم فردوسی بیت سزد کر بدین
بوم زابلستان * نهد دانشی نام غافلستان ک داوری چ بولغته بعض فرهنکده حکومت
معناسن ویرلر داور حاکم اولمق اوزره بو معنی ده حاکمك صفتی اولور شیخ نظامی بیت
جهاندار داراداران داوری * طلب کرد ایرانیان یاوری * وکیمی ده تظلم وشکوا معناسنه
دیدیلر پادشاهلره عرض احوال اولندوغندن خواجه حافظ بیت لاله ساغر کیر ونرکس
مست وبر ما نام عشق * داوری دارم خداوندا اکر داور کنم * کمال پاشازاده وبعضیلری
خصومت معناسنه در دیدیلر داور خصم اولمق اقتضاسیله شیخ نظامی بیت کسی را که دولت

دولت کند یاوری * که آرد که با او کند داوری * وبعضیسیله عداوت معناسنه نقل ایلدیلر
حکیم انوری بیت آب وآتش را اکر در مجلسش حاضر کنند * ازمیان هردو بردارد شکوهش
داوری ک داهی چ کسر ها ایله دوربین وبسیاردان ومجرب امور عالم وزیرك واحوالشناس
معناسنه مرویدر ک دای چ بوزن های تمل که کارکیر عمارتلرده ایدرلر عربیده اساس دیرلر
شیخ نظامی بیت آنچه بدو خانه واپین بود * خشت پسین دای نخستین بود * وتمل ایاغی
معناسنه ده مرویدر مولانا جامی بیت پی دیوار ایمان بود کاردش * ازان شد چاردای
از چاریارش ک دبستانی چ کسر باء موحده وسکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله طفل
مکتب معناسنه دبستان مکتب ویای نسبتله طفل اولمق لازم کلور کلامی اصفهانی بیت
زهفت ساله دبستانیان دعا اینست * که باد عمر تو صد بار بر تر از هفتاد ک دبوکی چ ضم باء
موحده وکسر کافله بیوك معناسنه که براوتدر عربیده ملوکیه دیرلر بعضیلر آفتاب کردك
معناسنه در دیرلر اولدخی براوتدر کونش دورانیچه اوده دوراندر ک درای چ درایله آیدن
مرکب اولنجه صیغهٔ امر اولور عربیده کی تعال معناسنه حکیم انوری بیت اثر خیر اثیر دین
خدای * مرحبا مرحبا درای درای * لفظ مفرد اولنجه اوچ معنایه کلور اول چاك عربیده
جرس دیرلر حکیم انوری بیت آن یکی که رقیب کرد نفر * وآن یکی که سهیل بانك درای *
ثانی یعنی پتك آهنکران یعنی دمورجی چکیجی حکیم فردوسی بیت ازان پوست کاهنکران
پشت پای * بپوشند هنکام زخم درای * ثالث سوزه شروع ایتمك نسخهٔ میرزا ابراهیمده
سوزه شروع ایدیجی معناسنه در کمال اسمعیل بیت زبس که من بکند از تنم زغصه ورنج *
بجان رسیدم ازین شاعران هرزه درای ک درباری چ سکون راء اول وکسر ثانی وفتح باء
موحده ایله برکره ده دیمکدر عربیده کی دفعة معناسنه در ایله باری دن مرکبدر ک دربای
سکون راء مهمله وفتح باء موحده واظهار های ایله دربایست مرقومدن مخففدر حاجت
معناسنه در وای دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت آنکه چون مردمك دیده بود پیوسته
فتح را در صف کین چتر سپاهش درپای ک درپی چ سکون راء مهمله وفتح باء فارسی واظهار
یا ایله یعنی پاره که جامه یه دیکرلر عربیده رقعه دیرلر حکیم سوزنی بیت درسر آنها قصب بستم که
بادبسیار جهد * نامه یشان یاد درپی نخستین برار ار * سیف اسفرنکی * قطعه * میلاد
هرکه باشد درسایهٔ خلافت * مثریا نعش را ببندد از قبض روح مجری * سلطان اولیا دیدی
تو در طریقت * از جامه خضر دربر جامهٔ تو درپی ک دربندپای چ برعلتدر ایاقلرده ظاهر
اولور عربیده نقرس دیرلر ک دردزی چ اضافتله وجع رحم که دردزه دخی دیرلر ک درزی
معروف عربیده خیاط دیرلر ابو المعانی درحق شاکرد درزی * رباعی * درزی بچهٔ که دردکان
میدیدم * از چاك دل وسینه سخن وزیدم * دزدیده نکه که سوی من افتاده * راضی شدن
از غمزهٔ او فهمیدم ک درماندکی چ بیچاره وعاجز اولق وعجز معناسنه در اولور میر خسرو
ای بدرماندکی پناه همه * کرم تست عذر خواه همه ک درواي چ یعنی درپای مرقوم
حکیم اسدی بیت نه درواي ماهر چه بایست نیز * نوشتست برماره کنج خیز * ودخی
نکون وبازکون آویخته معناسنه در ک درهوی چ سکون راء مهمله وضم ها وواو مجهول

واظهار پای ایله کوی وچوکان میدانی نك ایکی باشنده نصب اولنان ایکی میلك اراسی که
ایکی جانبده طورب طوپی چوکان ایله اورلر تا که مزبور میلارك اراسندن کچوره لر قنغیسی
کچوره بیلورسه غالب اولمق اولور ولایت روم وعربستانده جرید اوینادقلری معتبر اولدوغی
کبی عجمده کوی وچوکان معتبردر شاهلر ومیرزالر اوینارلر مولانا عارفی مستقل برکتاب
نظم ایتمشدر ومحمد عصار از مهر ومشتری بیت روان بر بود از شاه جهان کوی * چو بادش
بر دبکسر تا بد رهوی * یاسز درهو دخی دیرلر ودرسز یا الکز هوی دخی دیرلر شاعر بیت
نهای وعوی سوی هوی دوکرد * بز دبکیارد بکر کوی هوکرد ك دری ع زبان فارسینك فصیحی
ولسان عجمك صحیحی در بو حدیث شریفك منطوق اولدوغی معنای لطیف اوزره * قال علیه
الصلوة والسلام لسان اهل الجنة فی الجنة العربیة والفارسیة الدریة امادری نه معنایه
اولدوغنده برقاچ روایت واردر بری بودر که کمال پاشا زاده مرحوم نقل ایلمشدر عجم
پادشاهلرینك اشهری بهرام کور ابن اردشیر زمان سلطنتنده تنبیه ایلمشیدی که قپوسنده
لسان فارسینك صحیحن سویلیه لر واحکام مراسلات اول لسان اوزره یازله بو قاعده خیلی زمان
پادشاه اولمغله عالمه شایع اولوب غلبه استعمالدن دره یعنی قپویه نسبت ایدوب دری
دیدیلر بودری مطلق فارسی اولدوغی شرف الدین یزدینك بو مشهور بوسه معماسندن
فهم اولنور * زلعل یار خواهم ضد شرقی * بتازی ودری وقلب وتصحیف * تازی عربی
اولجه دریده فارسی اولور ومحمد هندوشاه نخجوانی صحاحده روایت ایدر که عجم پادشاهلرندن
بهمن بن اسفندیار زماننده اطراف عالمدن خلق کلوب قپوسنده جمع اولدیلر اما بونلرینك
لسانن فهم ایلمزلردی فارسیده کونه کونه لغت سویلرلردی زیرا هر ولایتك مخصوص لغتی واردر
بهمن امر ایتدی علماسی زبان فارسینك اصحن وضع ایدوب دری نام قودیلر یعنی قپو لسانی
دیدیلر اطراف ممالکه تنبیه ایتدیلر جمیع خلق اول لغتی استعمال ایلدیلر زمانه خلقنه بو وضع
مطبوع ومستحسن وپسندیده کلوب مرور ایامله پاك ومنقح ولطیف ومصحح لغت ایلدیلر
نتکم حکیم انوری بو مقامه مناسب دیمشدر بیت شمع بکشاید ز شرح وبسط اوجذر اسم *
چون زبان نطق بکشاید بالفاظ دری * واقنوم صاحبی نقل ایدر که شیراز الکه سنده بر طائفه
واردر قونار کوچر فصیح فارسی سویلرلر نتکم حجاز بریه سنده اولان عربان فصیح عربی
سویلدکلری کبی وبرده آنلرك اولدقلری ناحیه یه در دیرلر آخرینه یای نسبت کتوروب دری
دیدیلر کذا فی المجمع وفرهنك جهانکیری صاحبی یوسف انجوی روایت ایدر که لغت فارسیه یه
دری تسمیه اولندوغنك اوچ وجهی واردر وجه اول بر جماعت فصیح اولمق اوزره تعبیر ایدوب
دیدیلر که هر لغتده که نقصان اولمیه آکا دری دینلور و برکروه دیدیلر دری بر لساندر برقاچ پایه
شهر ساکنلری اول لغتله نطق وتکلم ایدرلر اول شهرلر بامی ومرو وبخارادر و بر فرقه نك
اعتقادلری بویله در که پادشاهلر استانه سنده اولان خلق تکلم ایتدکلری لغت اوله والحاصل وجه
تسمیه سی نه اولورسه اولسون دری لغت فارسیه در شیخ نظامی بیت مغنی در خروش
آورده پرده * غزلهای دری آغاز کرده * ودرینك بر معناسی دخی کبك دری در بونك دخی وجه
تسمیه سنده برکروه دیدیلر دره کوهه منسوب در و برفرقه دیدیلر خوشخوان اولدوغی سبب

سبب ایله دری دیدیلر یعنی فصیح وصحیح دیمك اولور حکیم سوزنی بیت پری دیدار حوری
تارون قد * دری رفتار سروی یاسمن خد * وبعض فرهنکده مسطوردر که دامن کوهده در
دیرلر دره دن ترخیم اولنمشدر وبعضیلر آب وهواسی لطیف وچمنزار اولان موضعه دیرلر
انده اولان ککلکه کبك دری دیرلر وبعضیلر دیدیلر که کبك اکثر یا دامن کوهده اولور اول اجلدن
کبك دری دیرلر حکیم انوری بیت در پناه سدره جاهت رغبت پروری * بر عقاب آسمان
فرمان دهد کبك دری * ولفظ درینك بر معناسی قرارکاه بر معناسی جای خواب و بر معناسی
دخی ظرف اولمقدر ك درخی ع سکون زاء فارسی وکسر خاء معجمه ایله یعنی کرفته روی
وخشمکین کذا فی شرفنامه ك دستانبوی ودستنبوی ع کلاهما یعنی میوه خوشبوی
و بر نوع میوه در ودخی خانه عطر که ترنج یپراغن بعض خوشبو یپراقلر ایله طوغرایوب کلاب
وکسکین سرکه ایله شیشه یه قویوب متعفن هواده قوقرلر که دماغی پاك ایدوب تعفندن
حفظ ایدر ودخی بعض عطریات ترکیب ایدوب لادن کبی الده طوتوب استشمام ایدرلر ایام
عفونت هواده دخلی عظیمدر حکیم خاقانی بیت درد ست رضای آن مطهر * دستنبویست
خلد انور ك دستشوی ع ایکی معنایه در اول ال یوجق صو یاخود ال یوجق لکن وابریق
وامثالی نسنه لر ثانی امرد در فارغ اول معناسنه ترکیده آندن ال یودیکاری معنایه خواجه
حسین ثنائی بیت زین پس ز فیض بحر نشوید سحاب دست * افتد اکر از آتش مهرت
در وشرار ك دستکاری ع یعنی پیشه که عربیده صنعت دیرلر ك دستوری ع یعنی
اذن ورخصت شیخ نظامی بیت مرسخی کز ادبش دوری است * دست بروما لکه
دستوری است ك دستی ع معروف ظرف در برداقدن بیوك اولور ایچنه صو وسایر صولی
نسنه لر قورلر روم ده احمد پاشا که موید زاده دیمکله معروفدر بر قصیده سنده دستی تعبیرینی
بسلدوکی عالمه کلدیکین ثبت اولندی بیت ایکی دستم طولومی دستمی صندرمه بنم * طوتلم
ایکی المه قانده ایمش تانی کرم ك دشتی ع سکون شین معجمه ایله صحراده صوسز حاصل اولان
مزروعات ونباتات وصویله حاصل اولانه بوستانی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت
مروز بن خانه ای مجنون که کردی خون زهجران خون * چو دشتی را فرو بردی عجایب
نیست خون رفتن ك دشنکی ع فتح شین معجمه وسکون نون وکسر کافله یعنی روزکار شاعر
بیت دشنکی بشنه کی وشوخی خویش * ربود آن بت شنك را از برم ك دغل درانی ع یعنی
عیب بولمغه چالشورسن وکار فریب ایدرسن دیمك معناسنه در کذا فی المجمع ك دغوی ع
ضم غین معجمه وواو معروفله بر صحرا اسمیدر که کیوو طوس آنك شکارکاهنده بر قز بولوب
کیکاوسه کتوردیلر قز بنات ملوکدن اولمغله کیکاوس آنی حباله ازدواجه کتوردی سیاوش
آندن وجوده کلدی کذا فی مشکلات شهنامه ك دمابی ع یعنی برایجم صو مثلا حیرتی
بیت بکر بلادم آبی نمید هند بکس * ز قطره بفشانند همچو ابر مطیر ك دمیدکی ع
بر علتدر وجودده قبرجقلر حاصل اولور ك دنی ع کسر نون ایله یعنی نشاط وخرمی شاه
ناصر خسرو بیت ای شده مشغول بنا کردنی * کرد جهان بیهده تا کی دنی ك دواری ع
اول سکه لنمش آلتونه دیرلر که هر بری بش شیانی یه صرف اولنور استاد منوچهری بیت

چون توکه خدمت هرکهترکی ومهتر * از بهرده شیانی و ز بهر یك دواری * شیانی درم ده
هفتدر ﴿ دوالی ﴾ نام حاکم بخارادرکه اسکندر نوشابه که پادشاه بردع در آنك حباله ازدواجنه
کتوروب بردعه حاکم ایلدی شیخ نظامی بیت دوالی بنام آن سوار دلیر * برآرد دوال
از تن نره شیر * عربیده برعلمدر ﴿ دوسرانی ودوسری ﴾ کلاهما بسکون الواو وفتح
السین المهمله یعنی ستبر وبزرك کذا فی فرهنك جهانکیری ﴿ دوی ﴾ کسر واو ایله دغل باز
وحیله کار معناسنه در کذا فی المجمع ﴿ ده پنجی ﴾ کمعیار التون وکمش یعنی خالص اولمیوب
مغشوش اولان کرك آلتون وکرك کمش خالص العیار اولانه ده دهی دیرلر شیخ نظامی از هفت
بیت پیکر برمثنت اینکه در سخن سنجی * ده دهی زر دهم نه ده پنجی * وله ایضا بیت
همراه او خود پر از کنج بود * زر ده دهی سیم ده پنج بود ﴿ ده دهی ﴾ یعنی خالص وکامل العیار
التون وکمش حضرت مولانا قدس سره بیت عرصه کش خاك زر ده دهیست * زد بهدیه
بردن آنجا ابلهیست ﴿ دهرنکوهی ﴾ دهردن شکایت ایلمك ودهره یرامزسو یلمك یعنی فلکه
وروزکاره شتم ایتمك معناسنه مؤید الدین * مصرع * از دهرنکوهی چه بود سود ترا ﴿ دهکانی ﴾
سکون ها وفتح کاف عجمیله برنوع آلتوندر ﴿ دهلی ﴾ سکون ها ایله دهلو دیدکلری شهردرکه
میرخسرو ومیرحسن اول شهردندرکه هندوستان مملکتنده برمشهور شهردر مولانا هاتفی
بیت کرانمایه کوهر کرامی صدف * برآهنك دهلی برآراست صف ﴿ دی ﴾ بوزن می ایکی
معنایه در اول برملك آدیدر که تدبیر امور ومصالح که ماه دی وروز دیباور وروز دیمهرده واقع
اولور اکا متعلقدر ثانی سال شمسیدن اونجی آیه دیرلرکه نیر اعظم مدت مکثی برج جدی ده
اولورکه اول شتادر وقشه دی دینلدوکی بوندندر امیرخسرو بیت بجان میداد راحت
دی ازوی * چو برف اندر تموز وشعله در دی * اهل فارس مذکور اوج کونه عید
جشن ایدرلر ﴿ باب الدال المهمله المکسورة مع الالف * درازنا ﴾ فتح راء مهمله ونون
وسکون زاء معجمه ایله محل درازیده یعنی اوزونلق ویریجی محل شیخ سعدی بیت توچه غم
خوری که دوری ز وصال یار ای دل * که شبی ندیده باشی بدرازنای سال * قضی نور
اصفهانی بیت درازنای زمانرا بطول بشکافد * بلارك تو اکر بر سر زمان آید *
﴿ درختك دانا ﴾ بر درختدر آفتاب قنقی طرفه کیدرسه آنك یپراقلری اول طرفه دونر
حکیم خاقانی بیت کر بردرش درختك دانا شدم چه باك * کاقبال او درخت کدو را چنار کرد
اثیر الدین اخسیکتی بیت باصطناع تو ممکن بود بباغ زمانه * که تخم بقله حمقا شود درختك
دانا ﴿ درمسرا ﴾ یعنی ضربخانه دار الضرب معناسنه در خواجه عمید لویکی بیت ربود صبح
درست ستاره خاکی ماند * درمسرای فلاع همچو کلبه قلاب ﴿ دریغا ﴾ محل تأسف ده
حیفا معناسنه آخرنده کی الف استغاثه معناسن افاده ایدر دردا واحسرتا کبی شاعر بیت
ای دریغا دریغ افسوسا * رفت عمرم بباد وحاصل نیست ﴿ دزافتا ﴾ سکون زاء معجمه
وفا وفتح تاء مثناة ایله برقلعه اسمیدرکه آنی شاپور بنا ایلمشدر ﴿ دلربا ﴾ سکون لام وضم
راء مهمله وفتح باء موحده ایله صفت محبوبدر کوکل قاپیجی دیمك اولور ابو المعانی بیت چه
باشد کر نماند در دلم اندیشه دیکر * بلای عشق او ارزد بدنیا دلربا دارم ﴿ دلکشا ﴾ کوکل

باب الدال المكسورة

کوکل آچیجی روی محبوب ومکان خوبه صفت ایدرلر روی دلکشا وقصر دلکشا کبی ﴿ دلهرا ﴾
سکون لام وکسر ها وفتح راء مهمله ایله نام پادشاه هندوستاندر کذا فی المجمع ﴿ ده خدا ﴾
صاحب قریه ورئیس قریه معناسنه در ﴿ ده کیا ﴾ سکون ها وکسر کاف ایله یعنی دانه که
صرمساغه بکزر براوتدر بشوب یرلر ومقدم جماعت وخواجه قریه معناسنه در کذا فی
المحمودی وشرفنامه ﴿ دیبا ﴾ التون وکمش ایله طوقنمش حریر قماش هر برده بو اسمله
معروفدر حکیم اسدی بیت چه نازی بدیبا وخز وسمور * که خواهد تنت بد خورمار ومور
برمعناسی دخی مشهور فارسینك اونجی کونی آدیدر ﴿ دیده بینا ﴾ کوریجی کوز محسوسا
ومعنا صاحب بصیرت یعنی آکاه ابو طالب کلیم بیت بکار وبار جهان غیر یکنظر نکنند * حباب
وارکسی راکه دیده بیناست * بو معناده چشم بینا دخی دیرلر مولانا صائب بیت یارب از عرفان
مرا پیمانه سرشار ده * چشم بینا جان آکاه ودل بیدار ده ﴿ دیرا ﴾ یعنی دیرآینه یعنی کچ
کلیجی وصیغه امر دخی اولور ومقصود اکلمکی بیاندر استاد بیت بسا دیرا که خوشتر باشد
از زود * درست آید هر آنکس بود دیرا * بو بیتدن مراد هر ایشده عجله ایتمیوب تأنی
وتفکر ایله ایتمکدر ﴿ دیرپا ﴾ سکون یای تحتانی وراء مهمله وفتح با ایله وسیله چیان دیدکلری
موذی جانوردر حشرات ارضدن که هزار پا وچل پا دخی دیرلر وآهسته یوریمکدن کنایه
ایدرلر انسان اولسون حیوان اولسون ﴿ دیکپا ﴾ سکون یای تحتانی وکاف وفتح باء
فارسیله ساج آیغی که دیك چولمك دوپا ایقلری اولنجه ساج آیغی اولمق اقتضا ایدر ویکپایه
دخی دیرلر ﴿ دیوپا ﴾ اورمجك جنسندن اکا بکزر اوزون ایاقلی برجانوردر انکبه وجولاهك
وغنه دخی دیرلر ومکسکیرده آنك نوعندندر کذا فی شرفنامه اما ادات الفضلاده دیوپا
براوت آدیدر مجمع الفرس ده عنکبوت معناسنه در استاد عنصری بیت زپالان فرونست
ریش رشید * تنیده دران خانه صد دیوپا ﴿ دیوفرسا ﴾ اوچق طوتمشه دیوفرسای دخی
دیرلر یعنی طوداقله قبر جق کبی نسنه لر ظاهر اولور تبخاله معناسنه ابو المعانی بیت کر رقیب
دیوبینم رفته پیش آن پری * میشود از تاب غیرت دیوفرسا بر ابم ﴿ مع الباء الموحده *
درخت سنب ﴾ ضم سین مهمله وسکون نون وباء موحده موقوفه دلمك معناسنه در
معنای ترکیب اغاج دلن دیرلر برقوشدر کذا فی المجمع ﴿ دز آهنك افراسیاب ﴾ شهر بردع
قربنده برمغاره آدیدرکه پادشاه توران زمین افراسیاب منهزم اولوب فرار ایندکده اول
غارده اختفا ایتمشیدی کذا فی مشکلات شهنامه ﴿ دلاشوب ﴾ براغاج آدیدر غایت موزون
ولطیف خوش قامت اولور یپراغی داللری دیبنده چقار اکا پنج انکشت دخی دیرلر اکثر
واغلب صو کنارلرنده بتر تخمنك تند وتیز رایحه سی واردر عربیده فقد دیرلر بعض ادویه یه ده
استعمال اولنور خصوصا استسقا علتنه زیاده نافعدر ﴿ دلفریب ﴾ محبوب صفتیدر
کوکل الدایجی دیمك اولور کوکل الدامق خوبانك شاننده ن اولمغله مناسب صفت ایلمشلر
ابو طالب کلیم بیت دل چو فریب او خورد صبر وخرد چه میکنند * بدرقه چان کی کند رهزنی
سراب را * مولانا عرفی شیرازی بیت نازآفت وکرشمه بلا عشوه دلفریب * یاران حذر
کنید که طوفان فتنه است ﴿ دلماب ﴾ سکون لام وفتح میمله قیمتی آلتمق ایچون چوق قینایوب

قوبی اولمش صوده دیرلر ك دی شب ع یعنی دون کیجه دی دون دیمکدر عربیده کی امس
معناسنه در مضاف ایله بارحه معناسنه اولور ابو المعانی * قطعه * شدی دی شب ببزم
باده نوشان * که ننك ونام رادادی بتاراج * نشاید رفتنت دربزم رندان * بتیر کیر کونت
کشته آماج ك دیکرشب ع اولکی کیجه عربیده اول امس دیرلر میر نظمی * مثنوی *
شمع پرنور کلبه احزان * ازفروغ رخ مه تابان * آن پری آمدست دیکرشب * جان
ودیده برون بشوق طلب ك دیکشب ع دیکرشبدن مخففدر ینه اول معنایه وله ایضا
بیت دیکشب دادوعده وصلت * جان اکرمیدهم زهی دولت ك مع التاء المثناة * درخت ع
اغاجدر هنوز کسلمش اولمیوب یرنده طورر اوله میوه دار اولسون کرکسه اولمسون یاش
اولسون کرکسه اولمسون زیرا کسیلوب یرندن قوپدقدن صکره اوزون وهموار ایسه
ستون دیرلر دکل ایسه یانمدن غیری یه یرامز اولور هیزم وهیمه دخی دیرلر بو سبب ایله جمعی
درختان اولور نتکم شیخ سعدی بیت برك درختان سبزدرنظر هوشیار * هرورقی دفتریست
معرفت کردکار * یاش اولدوغی حالده درخت دینلمکه صلاحیتی زیاده اولور وله بیت
باد درسایه درختانش * کسترانیده فرش بوقلمون * وله ایضا بیت پیراهن برك بردرختان
چون جامه عید نیکبختان * عربیده شجر وچغتایده ییغاج دیرلر فرهادنامه ده خزان
وصفنده دیر بیت چوقیلدی کهربا کون مهرکردون * ییغاجلار برك رنکین کهربا کون
ك درخت سخت ع کرداغاجی معنای ترکیب پك اغاج دیمك اولور ك درهخت ودرهوخت
کلاهما بسکون الزاء الفارسی وضم الهاء اول اشباع ضم ثانی واو مجهول ایله نام بیت المقدسدر
یعنی قدس شریفك آدیدر که درهخت کنك ودرهوخ دخی دیرلر استاد دیمشدر بیت
کعبه نظم سخن خراب شد از تو * همچو زبخت النصر خطیره درهخت * بخت النصر قدس
شریفی خراب ایتدوکی مشهوردر ك دست ع سکون سین مهمله ایله قارش وسره
معناسنه ده منقولدر عربیده کسر شین معجمه ایله شبر دیرلر وکاهی اولنه باء موحده
ادخال ایدوب بدست دخی دیرلر ابو المعانی * قطعه * کیك دست کون اودیده * ازدهن آب
رفت ازشوقش * بی ادب بود بهر تادیبش * حلقه کون کرده ام طوقش * عربیده قرغانه
دست دیرلر ك دیك پخت ع چولمك کبابی وچولمکده پشن طعام ك دیك جوشت ع
برادرکه صحبت یاراندن بلاسبب قالقوب کیدن ایچون ایرادایدرلر چولمك قینادی دیمك
اولور یعنی عورتی سحرایتدی دیمکدر ابو المعانی ازربان یکی بیت صحبت یاران مرادخواه بود
لیك هیچ آرام ندارد دیك جوشت ك دیواسپست ع سکون یای تحتانی وواو وکسر الف
وباء فارسی وسکون سینین مهملتین ایله قره بوغجه دیدکاری اوتکه عربیده جندقوق
دیرلر وبر نسخه ده کیك بوغجه سی دیرلر ك دیواسفست ع باء موحده یرینه فایله ده اول معنایه در
ك دیوسپست ع حذف الف ایله ینه اول معنایه در ویا اکر اسپست دخی دیرلر ك دیوسست
حذف الف وباء فارسیله ده اول معنایه در بو درت لغت بو وجه اوزره مجمع الفرسده مسطوردر
ك دیودست ع ایشنده مقدم وزیاده ایش ایشلیوب وتکاسل ایتمین آدمه دیرلر میر نظمی
* مثنوی * اکرچه دیودستی برسرکار * ولی طالع مخالف بود ناچار * که نتوان خوردن

خوردن کس پیش روزی * وکردل بهریك نه نان بسوزی ك دیودولت ع دولت
سریع الزوال ودشمن دولت معناسنه در کذا فی شرفنامه سبب تسمیه سی حضرت سلیمان
علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام خاتمی النه کیرن دیوك سلطنتی برایکی کونلك اولوب ینه
علی الفور الندن کتدوکی اجلدن بو معنایه اسم ایلمشلردر ك مع الجیم * درژآهنج ع سکون
زاء فارسی ونون وکسرها ایله ایکی معنایه کلور اول بدخوی وبدکردار معناسنه حکیم اسدی
درصفت اژدها بیت بدوکارکرخنجروتیر نیست * درژآهنج کوهیست نخجیر نیست *
ثانی تیز تیزرو معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری ك درژهرج ع فتح زاء فارسی وراء
مهمله وسکون ها ایله شرفنامه ده قبله متقدمین وبیت المقدس که درژهوخت کنك وکنکدز
ژهرج وکشك وایلیاد نی دیرلر اما لسان الشعراده بتخانه معناسنه در واداة الفضلاده درژهرج
بوزن بیقدر مذکوردر ك دیوکاوج ع سکون یای تحتانی وواو اول وفتح کاف فارسی
وضم لام وواو ثانی معروفله طفل مصروع یعنی حواله لی طفل صاحب لغت محمودی جیم
یرینه خاء معجمه ایله نقل ایلمشدر وسروری کاشی مجمع الفرسده جیم فارسیله روایت
ایلمشدر راقم الحروف فرهنك جهانکیری یه تابع اولدم زیرا اغلب لغتلرده جیمله در ك دیولاج
دکنلو چایر وچمن یری که خار وخاشاکی زیاده اوله چایرنك چندان نفعی اولمیه وغنمدن
حیوانات مرعی اولمیه مثالی میر نظمی بیت ندیده سود ازوی هیچ محتاج * توپنداری که
مرعی بود دیولاج ك مع الخاء المعجمه * درخ ع فتح راء مهمله ایله اغاج معناسنه که درخت
لفظندن ترخیم اولنمشدر میر نظمی بیت شود سایه ونفع اوسودمند * که باشد درخ
میوه دار وبلند ك دریخ ع کسر راء مهمله وسکون یای تحتانی ایله بمعنی دریغ کذا فی بعض
اللغه وله * مثنوی * درختی که باشد نموش زبیخ * ببریدنش دردل آید دریخ * جوانی که
باشد بچل ساله مرد * دوانبود اوراب کشتن بدرد ك درژهرخ ع فتح زاء فارسی وراء مهمله
وسکون ها ایله بمعنی بیت المقدس کذا فی المجمع ك دیولاخ ع عمارت وشنلکدن ایراق اولوب
مسکون اولمین یره دیرلر لاخ که هراسمك آخرینه لاحق اوله توفیر ومکان معناسن افاده ایدر
طاشلو یره سنکلاخ دینلدوکی کبی خرابه وخالی یرلرده دیو یعنی شیاطین اولدوغی اجلدن
دیو یری ودیوی چوق یر دیمك اولور شیخ نظامی بیت هست درین دایره دیولاخ *
خانه دل تنك وغم دل فراخ * استاد عنصری بیت چرنده دیولاخ آکنده پهلو * تنی فربه
میان چون موی لاغر * بو بیتده لازمیله ذکر اولنمشدر ضیاء الدین بلخی بیت ازان
دیولاخ پراز غول بکریز * بغولان اکردونه پیش مستیز ك مع الدال المهمله * درازرود ع
ماوراء النهرده برارمق آدیدر اما بعض ماوراء النهرك کندوارماغی آدیدر زیرا نهر اسم
عامدر هرارمغه عربیده نهر دیرلر بونك اسمی اولمق بعید دکلدر بو کا نهر کاشغر دخی دیرلر
بیوك نهردر ایچنده پشم حاصل اولور باشی غایت ایراقدر اول اجلدن درازرود تسمیه اولنمش که
معنای ترکیبی اوزون چای دیمك اولور ك درد ع سکون راء مهمله ایله بوزن ورد یارق
ویرتق معناسنه در میر نظمی بیت دهان غنچه چون دردست وبازست * ازاز ونالهء بابل
درازست ك درود ع ضم راء مهمله وواو معروفله درویدن لفظندن اسم مصدر اولور

بچین معناسنه که عربیده حصاد دیرلر از یوسف و زلیخا بیت بیاراست آیش کشت ودرود
ازان زر که یوسف بد وداده بود دژ آباد سکون زاء فارسیله یعنی خشم آلود وغضبناك
بهرامی بیت اگر شیری دژ آبادش ببیند * چو سك اندر پس زانو نشیند دژ آلود
یعنی دژ آباد مرقوم خسروانی بیت یکی پیر دژ آلود دست در جنگ * که دارد از مصاف
شیر زنگ دژ برود سکون زاء فارسی و راء مهمله وضم باء موحده ایله خشمناك
و بدخوی معناسنه استاد * رباعی * از روی تو دژ برود کین می بارد * وز قد توفتنه بر زمین
می بارد * هرگاه که قامت تو آید بخرام * بر روی ز سپهر آفرین می بارد دژند فتح زاء
فارسی وسکون نونله بدخوی و تند وغضبناك معناسنه که دژ آگاه دخی دیرلر استاد لطیفی
بیت مکن هیچ صحبت بمردد ژند * که در طبع پاکت نیارد ژند دلاد فتح لامله یعنی
داماد عربیده صهر دیرلر کسر صاد ایله میر نظمی بیت مکن کرشناسی بمهر اعتماد *
فریبنده است این زن پر دلاد دلشاد خوشدل مسرور القلب معناسنه طالب آملی
بیت ماکه ویران شد کاشیم بدین دلشادیم * که جهانی شده آباد زویرانی ما دل میداد
یعنی راضی اولدی وراضی ایدی کذا فی شرفنامه معنای ترکیب کوکل ویردی یعنی عاشق
اولدی ومائل اولدی دیمك اولور دهید کسر ها وسکون یای تحتانی ایله صیغه
جمع امردر ایکی معنایه کلور اول اویکز احضر بوا معناسنه حکیم اسدی بیت پس از خشم
فرمود کوراد هید * همه دستها را بخون درد هید * ثانی ویریکوز اعطوا معناسنه خواجه
عبدالله انصاریدن بر عورت بغدای طلب ایتدکده انبار دارینه بر کاغد بونی یازوب ویرد
* ارزنی اید کندمش دهید ماش فرستادیم نخود آمد دیباوند سکون یای تحتانی
وفتح باء موحده و واو بعده نون ساکنه ایله لقب طهمورث شاهدر اکا دیوبند دخی دیرلر
دیباوندك معناسی تمام سلاح دیمکدر بامر الله تعالی دیولر اکا مسخر ایدی کذا فی فرهنك
جهانگیری دید بوزن بید دیدن لفظندن مشتق اسمدر مع الترکیب معنی صحیح اولور
یالکز اولدقده انجق کوردی معناسنه فعل ماضی اولور شاعر بیت تامی پخته بینی اندر جام
دید باید هزار غوره خام * وظاهر اولدی معناسنه ده کلور نتکم شاعر دیمشدر بیت
بدید آمد آن چهره نورمند * نکوتر ز خورشید صد باورند * وترکیب اولندقده ضرو
دید و دواد یدکبی شاعر بیت درمیان عاشقان کر حسرتم دیدی روا * نعمتست اینکه شوم
بادولت وصلت سزا دیرند سکون یا ونون ایله بوزن کیرند هروزمان معناسنه
استاد رودکی بیت یافتی چونکه مال وغره مشو * چون تو بس دید و بیند این دیرند *
ابو حفص سغدی تعوید معناسنه نقل ایدوب بو بیته تمسك اولمش بیت ایا سر ومن در تك
و پوی آنم * که دیرند آسا به پیچم بتو بر دیوآباد خراب مکان که سکنای بنی آدم اولمامقدن
کنایه در میر نظمی بیت بجایی آمده تنها و بی زاد * که بوده مولناك و دیوآباد دیوباد یعنی
گردباد ترکیده قاصرغه دیدکاری کذا فی شرفنامه بو معنایه شیخ نظامی بیت چو زان دشت
بگذشت چون دیوباد * قدم در دکرد دیولاخی نهاد * استعاره طریقیله غایت یوکرك آته دیرلر
مولانا هاتفی بیت فروجست از کوهه دیوزاد * کشید اژدها تنك بر دیوباد * کوهه بوندن ایر

ایر معناسنه در وبچین دوه یه ده دیرلر دیوبند لقب طهمورث شاهدر امّا شرفنامه ده
بر دار و اسمیدر دیو نقل ایدر ادات الفضلاده نام دارو در دیوسپید عابد جاهل
اضلال وجهل سببی ایله بالکه مرتبهٔ کفره ایصال ایدنه دیرلر مع الراء المهمله * دبیر
کسر باء موحده وسکون یای تحتانیله کاتب معناسنه خواجه حسین ثنایی بیت دبیر کهن
سنج مانی قلم * بکف صفحه آورد بهر رقم * دال مفتوحه ده ذکری مرور ایلدی لکن کسر
ایله دخی استعمال اولنمغین تکرارینه ارتکاب اولندی تکثیر لغت مراد اولنور ملاحظه اولنمیه
دزدار ترکیده دخی مشهوری دزدار در دز قلعه در دار داشتن دن اسم فاعلدر حافظ
معناسنه قلعه محافظه سی اکا مخصوص اولمغله تسمیه اولنمشدر صفت تجنیس لفظ ایله ابو سعید
هروی بیت زد زداری دزی دزدید دزدی * زهی دزدیکه دز دزد دزدار * شیخ
نظامی بیت بگفتا که دزدار این کوهسار * ستاد ست بردر با میدبار دکر اول معنی
ایچون موضوعدر که ترکیده دخی ایله تعبیر اولنور مثالی خواجه حافظ بیت رونق عهد
شبابست دکر بستانرا * میرسد مژده گل بلبل خوش الحانرا * بر معناسیله غیریدر نتکم
بو بیت مشهورده واقعدر بیت تیغ بباید زدنش بر جکر * هر که زبانش دکر ودل دکر *
یای تحتانی ایله دیگر ده دینلور دکربار بر کرّه دخی بار دکره معناسنه در ثنایی بیت
دکربار آن خسرو پر فریب * سخن را برنگ دکر داد زیب دلاور بهادر وشجیع و یورکلو
معناسنه لفظ مرکبدر معناسی یورك کتوریجی دیمك اولور یعنی قوّت قلب صاحبی مراد
شجاعتی بیاندر دلبر محبوب معناسنه اصلنده ایکی وجه واردر بری ضم بایله بر بردن لفظندن
اسم فاعل اولور کوکل ایلدیجی معناسنه تا لفظنده نوع ثقلت اولمغین ضمه فتحه یه تبدیل اولنمش
بروجه دخی بردل یعنی کوکل میوه سی دیمك اولور علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنمش
کلا التقدیرین مراد محبوبدر ارکك اولسون دیشی اولسون میر نظمی بیت نزیبد دلبری
هر روی ساده * ببایدکه بدل آشوب داده دلپذیر کوکل پسند ایتدیکی نسنه هر نه
اولورسه لفظ مرکبدر دل ایله پذیرفتن لفظندن صیغهٔ امرو وصف ترکیبی
اولور تعبیر دلپذیر وحرکت دلپذیر کبی وعلی هذا القیاس دلدار صفت محبوبدر کوکل
طوتیجی که عاشقك کوکلن آلور هر محلده معشوق معناسنه مخصوصدر شیخ علی نقی بیت
مکر امشب بمحنت خانه ام دلدار می آید * که جان از مژده وصل از در و دیوار می آید *
و بر معناسی دخی شجاعدر ثنایی بیت بغیر خنجر مژکان زهر پرورتو * کسی بتیغ سیاست
نکرده دلداری دلگیر کوکل طوتیجی یعنی کوکله انقباض ویریجی گیر کرفتن دن اسم
فاعلدر بونده دخی ایکی وجه واردر بر وجهی علاقه وغم ومحنتدر که افکار وتشویش خاطر
حاصل اولور ابو طالب بیت کلیم از هند دلگیری ندارد * پس از الفت قفس هم آشیانست
و بر وجهی علاقهٔ مهر ومحبتدر خواجه سلمان بیت بر سرای کهنهٔ دلگیر دنیا دل منه *
رخت جان بردار وبار دل درین منزل منه دلیر سکون یای تحتانی ایله بهادر وشجاع
معناسنه ابو طالب کلیم بیت خدایا نه نشینی بمردم چشم * تر امباد بخون ریختن کنند
دلیر * ثنایی بیت ز قوّت تهی مرد باز و دلیر * ز بهر زبونی سرافکنده زیر دیو بت شود

مركب قارشدرجق هرنه اولورسه شوريدن لفظندن اسم فاعلدر قارشدريجى معناسنه
ج ديار ج ولايت والكه معناسنه عربيدر فارسيده استعمالى شايعدر ولى دشت بياضى
بيت ترجمى كه دلى دارم از جفاى رقيب * چنان ضعيف كه اسلام در ديار فرنك ج ديبادر ج
سكون ياى تحتانى وفتح باء موحده وضم دال مهمله ايله شهو رفارسيه نك سكزنجى كونى اسميدر
مسعود سعد سلمان بيت ديبادرست خيز وبيارى نكار ومى * وين ترك مى بيار كه تركى
كرفت خوى ج ديجور ج سكون ياى تحتانى وضم جيم ايله غايت قرانكوكيجه يه صفت استعمال
اولنور مسعود سعدى سلمان بيت آخراى آفتاب روز افزون * كى دهد صبح اين شب
ديجور * بو لفظ عربيدر فارسيده استعمالى شايعدر شولقدر واردر كه عرب دالك فتحه سيله
وعجم كسره سيله استعمال ايدرلر كسره ايله نوعا نزاكت ظاهر اولور ج ديدار ج بش
معنايه كلور اول بمعنى روى ثانى بمعنى چشم بو ايكى معناده حكيم سنايى بيت ز ديدارت
نپوشيده است ديدار * ببين ديدار اكر ديدار دارى * ثالث بينايى و قوت باصره يه ديرلر
حكيم قطران ارموى بيت ديدهٔ فضل را تويى ديدار * خانهٔ جود را تويى بنيان * رابع بمعنى
بديدار يعنى ظاهر كمال اسمعيل بيت بنقشبندى فطرت كه در مضيق رحم * بر آب نطفه كند
نقش جانور ديدار * حكيم خاقانى بيت بخدايى كه هم ز عطسهٔ خوك * موش را كرد در جهان
ديدار * بو معنا ايله معناى اوله بنه حكيم خاقانى بيت ديو دل باشيم و بر پاشيم جان * كان بزى
ديدار ديدار آمدست * خامس بمعنى ديدن يعنى كورمك حكيم فردوسى بيت اكر هست
خود جاى كفتار نيست * وليكن شنيدن چو ديدار نيست * كذا فى التحفه والمجمع وفرهنك
جهانكيرى كمال پاشازاده بو لغتده دخى اختراع خاص بيان ايدوب ديركه ديدار كفتار كبى
لفظ مركبدر ديد ايله آردن ديد كورمكدر وآر آرتق معناسنه در تركيب اولنجق كورمك
كثيرى ديمك اولور كوريجى معناسنه انتهى ديدارك عربيده معناسى جمالدر ذكر اولنان
بش معنانك معناى اولنه چغتاى لسانده كورك ديرلر فتح راء مهمل ايله مثلا كورمكه
كورك اج ديرلر سبعهٔ سياره ده بهرام شاه دلارام تصويرين كوردكى يرده بيت قويدى
شه خلد متبغه فرزانه * شه پرى كوركاج اولدى ديوانه ج ديده دار ج يعنى ديده بان
حكيم اسدى بيت خروشان در آنجايكى ديده دار * كه اى بيهشان نيست جاشان بكار
ج ديده ور ج كوريجى وكوزلو معناسنه كه ديده كوز در وور لفظنك مختصريدر
لياقت معناسنه معناى تركيب كوزلو ديمك اولور ابو المعانى بيت كر خرد دارى تماشا كن
برين صنع شريف * هر كه باشد ديده ور بيند هم آثار لطيف ج دير ج بوزن زير كيج معناسنه كه
مقابلى زود در نيز معناسنه شاعر بيت معشوقه كه دير دير بينند * آخر به ازان كه سير
بينند * ودخى اكلنك معناسنه كه دير آمدى ديرلر وچوقدن معناسن دخى افاده ايدر
بو ايكى معنايه مير نظمى بيت نديدم روى جانان دير بوده * چو دير آيد برفتن سير بوده
ج دير بار ج بارك بعض معناسيله رديف اولور اوزون يول وايراق زمان وتكرار معناسنه
كلور امادراز معناسنه اولارق زمينده اولق مناسبدر كه يوللك ايراقلغنه بر مكانك بعدينه بيانده
واروب كلمكده اكلنمك اقتضاسيله تعبير اولنمق جايزدر ومجاز بعيد معناسنه ابو المعانى بيت

بيت تم ز درد فراقش زبون حسرت شد * حكايت دل غم ديربار محنت شد ج ديركوار ج
ضم كاف عجميله هضم معناسنه دركيج هضم اولنان نسنه يه ديرلر اطبا بطى الهضم ديرلر
ج ديك افزار ج ديك چولمكدر وافزار آلتى واوازمى در قزغان وچولمك قباغى ودخى
طعامه قونيلان اشيا كمون وكشنيز وفلفل ودارچين وامثالى نسنه لره ديرلر ايكى معنايه
مير نظمى بيت طعامش پخت ديك افزار برداشت * كه ديك افزار عنبر مشك پنداشت
ج ديكر ج اول معنى ايچون وضع اولنمشدر كه تركيده بردخى ديمكله تعبير ايدرلر بو بيتدن
فهم اولنور بيت زمان چون رفت ديكر يافت نتوان * عنان زندكانى تافت نتوان * وتكرار
اولان نسنه نك ايكنجيسنه ده ديكر ايله تعبير ايدرلر ايكنجى ونماز پيشه نماز ديكر ديدكلرى
بو معناده در چونكه نماز ظهره نماز پيشين يعنى اولكى نماز ديدكلرى عصرى ايكنجى وتكرار وايكنجى
اولمغله نماز ديكر تعبير ايتديلر بو مقوله تسميه عدم اتساع لغت جهتيله در ج ديك كير ج
سكون كاف اول وكسر كاف عجمى ثانى ايله قزغان وچولمك قولپى كير بوندن كيرندن معناسنه
اسم مصدر اولور ج ديم ج سكون ياى تحتانى وفتح ميمله چهره معناسنه كه رخسار وعارض
وروى دخى ديرلر كذا فى المجمع عربيده كى وجه معناسنه ج دينار ج بوزن بيمار اوزانده بر مثقال
وزنى در ومعاملاتده اون درهم كمشدن عبارتدر بعض يرده يدى درهم كمش اعتبار ايدرلر
بعض محلده النون مراد اولنور لفظ عربيدر جمعى دنانير كلور ج دينور ج سكون ياى
تحتانى ونون وفتح واو ايله بوزن كشور ايكى معنايه در اول صراط معناسنه ثانى بر ولايت
وياخود بر شهرك اسميدر شاعر بيت كند آسان كذر در روز محشر * بدينور هر كه باشد
دين پرور ج ديوار ج معروف شيخ سعدى بيت چه غم ديوار امت را كه باشد چون تو پشتيبان
چه باك از موج بحر آنرا كه باشد نوح كشتيبان * عربيده جدار وحانوت ديرلر ج ديوخار ج فتح
خاء معجمه ايله براغاجدر اهل جنسندن برروايتده صنوبر اغاجيدر ايرى دكنلرى اولدوغندندر
ديودن مراد ايرى در وخار دكندر وبرروايتده حب الصنوبردر كه عربيده عوسج ديرلر
شرفنامه ده سپيد خار تعبيريله مسطوردر ج ديودار ج سكون ياى تحتانى وواو وفتح
دال مهمله ايله بر نوا اسميدر مجمع الفرسده صنوبر هندى معناسنه در ج ديوسار ج فتح سين
مهمله ايله بدخوى وزشت معناسنه در ومعناى تركيب مانند ديو ديمكدر مير عماد بيت
كفت بدم در كشم جهان حرون را * تا بچه رونجل ديوسار بر آمد * مولانا هاتفى بيت همه ديو
ساران ژوليده موى * بريش دراز و درازىٔ روى * نسخهٔ ميرزا ابراهيمده اول كمسنه يه
ديرلر كه ديو جامه كيمش اوله ديو جامه اولدر كه ارقه سنك ايكى طرفلرينه قرتال قنادى بغلنمش
اوله دشمنه مهابتلى كورنمك ايچون جنك كونلرنده كيرلر حالا اول عادت روم ايلى سرحدلرنده
جاريدر شها ز روم ايلى دلاورلرى دشمن ايله دست وكريبان كشاكشدن خالى اولمدقلرى اجلدن
اول مقوله قنادلى جامه كيوب وآتلرينك باشلرينه ئل قورلركه دشمنه مهابتلى كورينه لر مؤيد
الفضلاده ديوسار اول درشت وخشين جامه دركه جنك كونلرنده كيرلر ج ديوكير ج كسر
كاف عجميله هندوستانده اشلنور حريردن بر نوع لطيف وايجه قماشدر يانلرنده خيلى
مقبولدر مير خسرو * مثنوى * نكودانند خوبان پرى كيش * كه لطف ديوكيرش اركتان بيش

زلطف این جامه براندام آبیست * ویاخود سایه باماهتابیست دیهور سکون یای
تحتانی وضم ها و واو معروفله بمعنی آسمان مرویدر مع الزاء المعجمه * دراز جسم شی
ممدود در هرنه اولورسه عربیده طویل معناسنه مقابلی کوتاهدر بعض ترکیبلرده صفت
ایدوب شب دراز و عمر دراز و چاه دراز دیرلر شاعر بیت نکونسار کشتی بچاه دراز * که هرکز
از وبرنیایی دراز * وهرنکه طوقنور آنك اوزننه درازدیرلر تار معناسنه درخت سبز
ودرختینه سبز یشل رنك برقورتدر اغاج ایچنده حاصل اولوب اغاجی ییوب دلر آکا
سبزك دخی دیرلر هندی لسانده کتناس دیرلر درمدوز زبل بوجکی عربیده جعل دیرلر
ضم جیم وفتح عین ایله دز خصوصیتله قلعه نك اسمیدر حکیم فردوسی بیت بدان خرمی
روز هرکز نبود * پی مرد بی راه بردز نبود * بعض فرهنکده زاء فارسیله منقولدر اما صحیح دکلدر
زیراکو تواله دزدار دینلدوکی زاء معجمه ایله اولدوغن اشعار ایدر هیچ کمسه زاء فارسیله دژدار
دیمه مشدر عربیده حصار وچغتایده قورغان دیرلر فرهادنامه ده خسرو شیرین اوزرینه لشکر
چکوب شیرین دخی ارمنیه قلعه سنه کیروب فرهادی دخی قلعه یه کلسون دیدوکی یرده بیت
انکا ظاهر قیلیب اول ایش قیاسین * کلوب قورغانغا کیرمك التماسین * نعمة الله نسخه سنده
شهره دخی دز دیرلر وبا پوسی متین ومحکم اولان کویه ده و دپه یه ده دز دیرلر وعربیده رکه
بغداده دخی دز دینلدوکی روایت اولنمشدر دژپراز سکون زا وفتح باء فارسین ایله خام
طمع وخشم آلوده معنالرینه باء موحده ایله ده مرویدر ابو شکور بیت پلنکی دژپاری
دیدبر کوه * که شیر چرخ کشت از کینش استوه دلاویز صفت محبوبدر کوکل تعلق
ایتدیریجی معناسنه خواجه سلمان بیت بسیار مشوغره بدین حسن دلاویز * کین حسن
دلاویز تراعشق من آراست * ومحبوبدن غیری ده دخی استعاره طریقیله استعمال اولنور
شیخ سعدی * قطعه * کلی خوشبوی درحمام روزی * رسید از دست محبوبی بدستم *
بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم دلسوز اکثر صفت محبوبده استعمال
اولنور مثلا حسن دلسوز دیرلر کوکل یاقیجی دیمك اولور وموجب حرارت وسوزش دل اولور
نسخه لرده غم دلسوز وعشق دلسوز کبی که دل معلوم وسوز سوزانیدن وسوزیدن لفظلرندن
اسم فاعل اولور ابو المعانی بیت سوخت عالم روز وشب آه غم دلسوز من * بر دل سنکین
او هرکز نمیکرد اثر دلنواز سکون لام وضم نون له کوکل اوخشایجی یعنی کوکله خوش کلن
نسنه نواز نواختن لفظندن اسم فاعل کلور شاه دلنواز و یار دلنواز دیرلر ویا لکز دلنواز
دیرلر بر فعلدرکه آندن کوکل ذوق ایده جك حالت حاصل اوله نتکم بو بیتدن فهم اولنور
میرزا فصیحی بیت دلم ببرد و نواختی هزار افسوس * اکرچه دلبریت هست دلنوازی نیست
خواجه حافظ بیت زان یار دلنوازم شکریست باشکایت * کر نکته دان عشقی خوش بشنو
این حکایت دهاز کوی یری یعنی سابقده کوی اولوب بعده مرور ایامله خراب اولمش
اوله دهلیز قپو ایله او ارا سنده اولان اوزون یر اوسنی مسقف اولسون کرك اولمسون
وایکی قپو ارالغنده ده دیرلر شیخ نظامی بیت دهلیز فسانه چون بودتنك * کرد سخن از شد
آمدن لنك * استعاره طریقیله شاعر در صفت زن بیت د وشاخ آمد دو پایش دردوغم را

غم را دری نمود دهلیز عدم را * عربیده دالك فتحه سیله استعمال ایدرلر یوسف ابن لولو
بیت سمیا بطل معرش لرواقه * من مقلتی اوراقه دهلیز دیرباز سکون یای تحتانی
وراء مهمله وفتح باء موحده ایله دنیا معناسنه روایت اولنمشدر ابو المعانی بیت مکن غرور
باین جاه و دولت زائل * محو رفریب که این دیرباز پر حیلست * ودخی چوقدن دیمك
معناسنه کلور کمال خجندی بیت فراموشت کنم کفتی بزودی * مرا از دیرباز این
نکته یادم * مجمع الفرسده دخی بمعنی درازو طول زمان کذشته معناسنه در حکیم سوزنی
بیت درعمل بادیربازی و درازی ممکنست * چون امل باداز اعمر درازو دیرباز دیز سکون
یای تحتانیله بش معنایه کلور اول رنك سیاه که آت وقاطره مخصوص اوله شبدیز کبی که
خسروك مشهور سیاه آتی ایدی ثانی رنك خاکستری که سیاهه مائل اوله ترکیده بوز
دیرلر ثالث قلعه وحصار معناسنه استاد فرخی بیت زکنك دیز بفرمان شاه بستاند *
حصار و پیل دمان هریکی چو حصن حصین * رابع برنوع چولمکدر خامس برنوع شیافدرکه
کوزه چکرلر بویش معناده دیزه دخی دیرلر کذا فی فرهنك جهانکیری دی روز دونکی
کونکه عربیده امس دیرلر دیکر روز پس فردا یعنی یارندن صکره کی کون میر نظمی
بیقرار کرده این دل پرسوز * وعده وصل یار دیکر روز دهیاز سکون یای تحتانی وفتح
ها ایله کوی یری یا سزدهاز دخی دیرلر مع السین المهمله * دزندیس فتح زاء معجمه وسکون
نون فاو کسر دال مهمله ایله همانا معناسنه یعنی اثنای سخنده همانا دیمك اولور استاد رودکی بیت
اکرچه دروفاین شبهی و دیس * نمیدانی توقد زمن دزندیس دیس سکون یای تحتانیله
ادات تشبیه در بر اسمك آخرینه که لاحق اوله مشبه به صفتن افاده ایدر مثلا ماه دیس
وخور دیس کبی استاد فرخی بیت یکی خانه کرده است فرخار دیس * که بفروز داز دیدن
اور وان * بو معنایی موید شمس فخری بیت جهانرا اکرشه تو باشی یقین * شود در پناهت
جهان خلد دیس * بو معناده شیخ نظامی بیت دران آرزوکاه فرخار دیس * نکرد آرزو
با معامل بکیس * زبان هندیده ایکی معنایه در اول بمعنی روز ثانی ملك وولایته دیرلر
دیو دیس ناتراشیده وثقیل الجسم وحیله کار معناسنه معنای ترکیب شیطان کبی دیمکدر
میر نظمی بیت یکی حاجی ترش رو دیو دیس * که نبود چون اوبد نهاد وخسیس *
مع الشین المعجمه * درازکوش یعنی خر اوزون قولقلی دیمکدر اشکه هم خرهم درازکوش
دیرلر قولاغی سائر حیوانه نسبتله اوزون اولدوغندن تسمیه اولنمشدر کذلك طوشنه
خرکوش دیدکلری اشك کبی قولاغی اوزون اولدوغندندر میر نظمی * مثنوی * یکی
روستا بود هشتاد سال * رسیده ست عمرو شده بی مجال * درازکوش ولاغر چو او پیر وانك
کند هر قدم یك دوساعت درنك درخش فتح راء مهمله وسکون خاء معجمه ایله شمشك که
عربیده برق دیرلر استاد عنصری بیت کر بلرزانیش باد ست ار بجنبانی درخش * او بیند از یش
نیوست از بجمانی کمان * اصلنده اسم مصدردر کاهی وصف ترکیب ایدوب ماه درخش
دیرلر شمس فخری بیت خسروان سپهر ملك مدام * همچو خورشید و مشتری بدرخش *
درفش فتح راء مهمله وسکون فا ایله یدی معنایه کلور اول آهنکرلرك اوکا بنه طوتدقلری

دری معناسنه درفشك معنای ثانی شئ مطلق صبخا ق وعلمدر حکیم فردوسی بیت زکرداندو
آمدد رفش سیاه * سپهدار بوده به پیش سپاه * ثالث برق معناسنه در رابع یعنی
درخشنده هرنه اولورسه درفشان دخی دیرلر حکیم اسدی بیت درفشان درفشان هم از تیغ میغ
چنان شعله میزد که در جنگ تیغ * خامس توغلغه اوزرینه صاریان مثال حکیم فردوسی
بیت همه روی آهن کرفته بزر * درفش سیه بسته برخود زبر * سادس اوجی سوری
حربه دیرلر حکیم فردوسی بیت زبس کونه کونه سنان ودرفش * سپرهای سیمین وزرین
کفش * سابع کفش دوز وسراج آلتلرندن بیز واوجی سوری دمور وایکه بیل معناسنه ده
کلور وعررنکدن علامت معناسنه ده مرویدر ﴿ دروش ﴾ فتح راء مهمله وسکون واو
ایله درویدن لفظندن اسم مصدر درغله بجش دیمکدر ﴿ دریش ﴾ کسر راء مهمله ایله
براویوندر ترکیله طقورجیق دیرلر ﴿ دزمنش ﴾ سکون زاء معجمه وفتح میم وکسر نونله
برنسنه نك بیوکلکندن ومتانت واستحکامندن کنایه ایدوب بوعبارتله بیان ایدرلر وقلعه واری
معناسنه که دزقلعه درومنش خلقت وطبیعت دیمکدر ﴿ دهش ﴾ اسم مصدردر عطاو بخشش
معناسنه حکیم اسدی * مثنوی * فریدون فرخ فرشته نبود * زمشك وزعنبر سرشته نبود
زدادودهش یافتندش جمیل * توداودهش کن فریدون مثل * بو معنایی موید شمس فخری
بیت نیست شغل تو بجز عدل وعطا * نیست کارتو بجز داد ودهش ﴿ دیش ﴾ بو زن پیش
یعنی اورابده یعنی اکاویر کذا فی التحفه اصلی دهش در فتح هایله هایای ساکنه یه ابدال اولنوب
دیش اولمشدر استاد رودکی بیت خویش بیکانه کرددازپی سود * خواهی آن روزمزد
کمتر دیش ﴿ دیورخش ﴾ سکون یای تحتانی وخاء معجمه وفتح راء مهمله ایله موسقی ده
برنوا اسمیدر کذا فی المجمع ﴿ مع الغین المعجمه * دریغ ﴾ منع وتقصیر ایتمك خواجه حافظ
بیت قدم دریغ مدار از جنازه حافظ * اکرچه غرق کناهست میرود بهشت * وتحسر
وتأسف معناسنه در ﴿ دماغ ﴾ بورونك یوقاروسی دال مفتوحه ایله ده جایزدر کسر ایله
اولیجق عربیله مشترك اولور بومعنایه خواجه حافظ بیت سحر ببوی ریاحین وکل شدم
درباغ * که تاچو بلبل بیدل کنم علاج دماغ ﴿ مع الفاء * دلف ﴾ سکون لامله چنار
اغاجی دلب دخی دیرلر ﴿ مع القاف * دبق ﴾ سکون باء موحده ایله کوکجه درکه اغاجلر
قوریجق بتر بعض یرلرده برج دیرلر اوکسه آنك یمشندن اولور اول اجلدن اوکسه یه دبق
دیرلر ودین ده دیرلر ﴿ مع الکاف * دراز آهنك ﴾ برایش ویاخود بر مصلحت اوزادیغنه
دیرلر شاعر بیت دراز آهنك شد این کار باتو * ندانم چون کنم ای یار باتو ﴿ درلك ودرلیك ﴾
کلاهدر بسکون الراء وکسر اللام فرهنك جهانکیریده بویله و بکی قصه اولان اثوابه دیرلر کسرتا
ایله ترلك وترلیك دخی دیرلر نجیب الدین جردپادقانی * قطعه * تا برنهاده عالم وبرقدرروزکار
دوزد فلك قباچه دوران زچابکی * باد اقبای ملك بیالای قد تو * وانکه بزیر دامن جاه
تو درلکی ﴿ درمسنك ﴾ بر درهم اغری قدر نسنه مثلا اون درهم نسنه یه ده درمسنك
دیرلر همسنك برابر دیمکدر ﴿ درك ﴾ کسر زاء فارسیله یعنی ابله وشرفنامه ده رسن که زیاده
قورلدقده کندودن کره طوتارا که دیرلر ﴿ دنك ﴾ سکون نونله ایکی معنایه کلور اول آواز

آواز معناسنه ثانی اول طوتوق که صویله باروت دوکر واول اغاج که آنکله چلتوك دوکوب
پرنج چقاررلر وزیت وشیروغن منکنه سی شاعر بیت حسود دولتت راچرخ کردون * بفرقش
دمبدم مجنون کند دنك ﴿ دهك ﴾ فتح هایله کوچك کوی کاف تصغیردر میرنظمی بیت پی آهوان
شدچو تنها دوان * دهك دید وکشته بسویش روان ﴿ دیرنك ﴾ سکون یای تحتانی وفتح
زاء فارسیله بو زرنك اولان نسنه لرده استعمال اولنور هم عارضه وهم معروضه اطلاق
واردر جمیع رنکه دلالت ایدر لغتلرك حالی بویله در عارضه ومعروضه اطلاق اولنور ﴿ دیك ﴾
سکون یایله چولمکه دیرلر عربیده خروسه دیرلر فارسیده دخی مستعملدر خواجه سلمان
بیت الاتا لاله در صحرا الاتا غنچه در بستان * یکی چون تاج دیك آید یکی همچون سر
بیغا ﴿ دیوك ﴾ سکون یای تحتانی وفتح واو ایله بربوجکدر اثوابی وکتابی کسر عربیده
ارضه دیرلر فارسیده بیدود یوجده دیرلر میرخسرو بیت آن زه که بشد کمانش ازکار
دیوك زندش بروی دیوار * بعض نسخه ده سولك معناسنه که زلو دخی دیرلر حکیم
سوزنی بیت دیوك بدست دلوك آن برسبوخت نیش * کونرابسان حمره دیوك فروش
کرد ﴿ مع الکاف الفارسی * درنك ﴾ فتح راء مهمله وسکون نونله التی معنایه کلور اول
وقت وساعت وزمان معناسنه ثانی ثبات وآرام وتأخیر معناسنه بو ایکی معنایه حکیم
سوزنی * قطعه * ای پایکاه قدر تو برچرخ نیمرنك * دور وراشتاب وبقای ترادرنك *
از زیرپنج پرده بشاهد نظرکنی * چون صوفیان برقص داری همان درنك * کرلطف
مردیست بمردم کیارسد * مردم کیاه مردم کردد همان درنك * ثالث یعنی آخرت یعنی
خلود معنای ثانیله بو معنایه حکیم فردوسی بیت چو سازی درنك اندرین جای تنك * شود
تنك برتو سرای درنك * رابع یعنی رنج ومحنت که آدرنك وادرنك دخی دینلور فرخی بیت
فلك چو غیبه جوشن ستان زان دارد * که بی درنك بود چون بروزنی بشتاب * خامس
سازوزنك وناقوس وشکستن چینی وشیشه صدا اسمه دیرلر شیخ ابوسعید ابوالخیر * رباعی *
ازباده رخ شیخ برنك آوردن * اسلام زجانب فرنك آوردن * ناقوس بکعبه در درنك
آوردن * بتوان نتوان ترا بجنك آوردن * حضرت مولانا قدس سره * مثنوی * تاکه آن
دیوانه شورش دررسید * بردرد کان شیشه کر رسید * یك بیك برسنك میزدبی درنك *
کز دلش بردی درنك شیشه رنك * سادس درنکیدن لفظندن اسم مصدر اولور خلاق
المعانی بیت رفت آنکه روزماز شب تیره رنك بود * واندوه رابنزد دل مادرنك بود * وصیغه
امر ووصف ترکیبیده استعمال اولنور استاد لطیفی بیت کفتم اینجا بدرنکم اصفا کفت درنك
که بجلی وبراماه رو وکوه درنك ﴿ درنکادرنك ﴾ صدای طبل وکوس که بیابی حالنه مولانا
هاتفی بیت ببستند بربختیان طبل جنك * بکردون برآمد درنکا درنك ﴿ درآهنك ﴾
زاء فارسیله بدخوی وبدکردار معناسنه در تحفة الاحبابده یعنی بدآهنك یعنی برامر قصد ایدیجی
مثالی استاد عنصری بیت زبعض کینه جوی ودژآهنك بود * فراخا دکیتی بروتنك بود *
ودخی تیره بیش معناسنه وله بیت بیك خدنك ودژآهنك جنك داری تنك * تو برپلنك
شیخ برنهنك دریا بار ﴿ دژهنکنك ﴾ سکون زاء فارسی وخاء معجمه ایله قبله متقدمین یعنی

بیت المقدس حکیم اسدی بیت بدژهوختکنك آمد از راه شام * که خوانیش بیت المقدس
بنام دژهوختکنك زیادهٔ واو ایله دخی بیت المقدسه دیرلر حکیم فردوسی بیت کنون
صلح دارای جنك آمده است * که یادش ز دژهوختکنك آمده است * حکیم اسدی بیت چو نوح
آمد و یافت آید درنك * کشید استخوانش بدژهوختکنك دژك فتح زاء فارسیله
یعنی دستارچه یعنی مقرمه میر نظمی بیت بدست دژك کر تهی آمدی * ز نی بد سکالت رهی
آمدی دشنك فتح شین معجمه وسکون نونله صوبندی که خس وخاشاك ایله اوله
او زرینه قودقلری اغاج داللرینه دیرلر کذا فی الاداة اما نسخهٔ میرزا ابراهیمده تار ابریشم
معناسنه صین مهمله ایله ده مرویدر دیك اماله ایله چوملك معناسنه در اسم عامدر هر نه که
ایچنده طعام طبخ اولنه بقردن اولنه دیك مسین وطپراقدن اولنه سفالین دیرلر واماله سز
دون امس معناسنه در دیك بردیك اولدرکه ایکی چوملکی بر برینه قپاقلیوب بعض
اشیا تصعید ایدرلر کیمیاکرلر بیننده معروف نسنه در دیوانه سك یعنی قودوز کوپك
میر نظمی بیت رقیبش چون سك دیوانه کشته * چو دیدان سرو قد همخانه کشته *
دیومشتك حبوبات نوعندن بر نوعدرکه قابوغنی چقاردقده مقشر مرجمك کبی اولور
آکا کاومشك دخی دیرلر مع اللام * دل معروف عربیده قلب دیرلر قلب صنوبری
دیدکلری کوشت پاره در حضرت مولانا قدس سره بیت سر نشتر عشق بر رك روح زدند
یکقطرهٔ خون چکید ونامش دل شد * ضم دال ایله آخر معنایه کلور دنکل سکون
نون وکسر کافله بد اوضاع وسفیه معناسنه در شمس فخری بیت چار کس در ممالك شه نیست
ظالم وهیز ومفسد ودنکل دیسال یخن ییل عربیده عام اول دیرلر شاعر بیت کار
دیسال نشود فکر ثلاثی امسال * هیچ ممکن نبود درفته بباز آوردن دیرینه سال یاشلی پیر
واختیار معناسنه مولانا هاتفی بیت جهاندار در بارکه کرده جای * بدیرینه سالان کار آزمای
دیودل سکون یای تحتانی وواو وفتح دال مهمله ایله اقچه قواق دیدکلری اغاجدر
دیودال کسر دال مهمله ایله شجاع وبهادر حکیم خاقانی بیت دیو دژم باشم وبر پاشم جان
کان پری دیدار دیدار آمدست * مجمع الفرسده یعنی تاریك دلی وجاهلی مع المیم * درازدم
یعنی سك حکیم خاقانی در قسمیه بیت بسر تر کی جدان من که بودی شان * درازکوش
ندیم ودرازدم بواب درخت کرم اضافت وفتح کاف عجمیله ایلغون اغاجنه اسم اولمق
اوزره مرویدر درم فتح راء مهمله ایله سیم مسکوك یعنی اقچه هر نوعنه درم دیرلر بو مشهور
بیتدن مفهومدر بیت درمداران عالم را کرم نیست * کرمداران عالم را درم نیست *
واستاد عنصری بیت از کهر کرد کردن بفخم * نه شکر چید هیچ کس نه درم درهم معروف
اوزانده اون التی چکردك اغریدر بر بچق درهم بر مثقال اولور خواجه سلمان بیت در ترازوی
عمل درهم احسان ترا * بر نقود حسنات صفت یاران بود دژاکام ودژکام کلاهما
بزاء الفارسی زاهد وپرهیزکار معناسنه فخر کرکانی بیت مکن دژکامی با آن جوانمرد
بهو رمهتر ازا کو بپرورد دژپیم سکون زاء وکسر باء فارسیله یعنی عدو یعنی
اول یومری اتکه دری التنده ظاهر اولور کذا فی فرهنك جهانکیری دژخم ودژخیم کلاهما

کلاهما بسکون الزاء الفارسی وکسر الخاء المعجمه دژ ایله خیمدن مرکب لفظدر دژ بد وزشت در
خیم خوی معناسنه در معنای ترکیب بدخوی دیمك اولور فخر کرکانی * مثنوی * اکر دشمنت
نیز آید فراز * تو اسب تکبر برو بر متاز * چنان شو تواضع کنان سوی او * که باز آید از دژخمی
خوی او * بو معنایی مؤید شمس فخری بیت رام وخوش طبع کشت در عهدش * دیو بد طبع
وشرزه ودژخیم * وبد اخلاق وبدنهاد معناسنه ده کلور حکیم فردوسی بیت بجای
دیوان دژخیم بود * کزان جایکه پیل را بیم بود * ورسالهٔ نصیریده خسیس وتنك حال
معناسنه مرویدر ومجمع الفرسده قتال وجلاد معناسنه در کذا فی فرهنك جهانکیری بو معنی
استعاره طریقیله اولمق واردر حکیم فردوسی بیت بدژخیم فرمود کین رابکوی * بدار اندر آویز
ودرتاب روی * وله بیت بدژخیم فرمود تاکردنش * زند بس باتش بسوزد تنش *
حکیم سنایی بیت مرو دژخیم مرد رابکشید * بردواند روان سرش ببرید دژم فتح زاء
فارسیله بش الی معنایه کلور وجمله بر برینه یقین غمکین وآشفته حال معناسنه در حکیم اسدی
مثنوی * دژم تر کسی مرد رشکست وآز * که هر ساعتی مرکش آید فراز * کرانتر زهر چیز بار کناه
کز وجان دژم کردد ودل سیاه * وشمس فخری پریشان حال معناسنه بیت خسروا در
زمان معدلتت * نیست جز زلف یار هیچ دژم * ومهیب وغضبناك معناسنه آدمده وحیوانده
استعمال اولنور حکیم فردوسی بیت دلیران ایران زاول بهم * بکردند حمله چو شیر دژم *
وله بیت همی زاسمان کرکس اندر کشد * ز دریا نهنك دژم بر کشد * والمناك وغمناك
معناسنه عرفی شیرازی بیت شاها بعطایت که از ان کام کدانی * نومید مهل عرفی محروم
دژم را * پژمرده وبورشمش معناسنه وله بیت از عدل تو کر طبع چنین معتدل آید * آن
عدل رسد عالم فرتوت ودژم را دزدام سکون زاء معجمه وفتح دال مهمله ایله قلعه ده
اولان زندان وحبس خانه دزکه قلعه در دام طوزاقدر طوزاقدن مراد طوتیلوب قالمق
معناسنه در قلعه لرده حفظ وحراست محکم اولمغله مجرم وکنهکار اولنلری آنده حفظ ایدرلر
کذا فی المجمع دشم فتح شین معجمه ایله بیرکه سراجلر آلتلرندندر زینه دخی دیرلر
دلارام کوکل اکلندریجی دیمکدر اکثر صفت محبوبده استعمال اولنور میر نظمی
بیت تمنا کر بر آید از دلارام * مشو غیر از وصالش ای دل آرام دلام کوچك نیزه درکه
هندیلر الده کتوروب خصمه حربه کبی آتار هندیلر میاننده غایت معروف ومستعملدر کنده
اسامیلرنده داپنهی دیرلر حکیم ناصر خسرو * قطعه * بحرب اهل ضلالت ز بهر کشتن جهل
سخنت راچه برنده حسام باید کرد * کمانت خاطر وحجت سپرت باید ساخت * ترا سزای
دلامش دلام باید کرد دمام بوزن امام لفظ عربیدر انی تعریف ایدوب دیرلر * الدمام
هو دواء یشبه الزعفران یطلی به جبین الاطفال * یعنی اول بر دوادرکه زعفرانه بکزر اطفالك
الننه سوررلر وهر طلا اولان نسنه یه دیرلر دهیم کسر ها وسکون یا ایله تاجدرکه
دیهیم ودیهم دخی دیرلر کذا فی المجمع دیم بوزن سیم ایکی معنایه کلور اول یعنی چهره
حکیم سنایی بیت دیم ماهست اکر دم او نیست * نام ماهست اکر نم او نیست * حکیم خاقانی
بیت عیسوی دو بادم احمد دیم وچشم حادثات * در شکر خواب عروسان ازدم وازدیم او * ثانی

صغیان معناسنه‌که ادیم دخی دیرلر عربیده مطر شدید معناسنه درکه دیمه دخی دیرلر استاد فرخی
بیت کر تو کویی که کف میر چو ابر است خطاست * کر کف میر درم بارد و از ابر دیم ل دیوکندم
چاو داد دید کاری غله در آرپه به مشابه میر نظمی در صفت یکی بسیار خوار بیت خری بسیار
خوار و بد نوالی * خور داز دیو کندم را چو والی ل دیهیم و دیهم ع کلاه‌ها بسکون یا و کسر
الها عجم شاهلرینه مخصوص اولان مرصع تاجدر شمس فخری بیت شهریار جهان طلعت
اوست * زینت تخت و زیور دیهیم * حکیم فردوسی بیت چو دیهیم شاهی بسر بر نهاد *
جهانرا سراسر همه داد داد ل مع النون * دبیرستان ع مکتب خانه دبیر کاتب و ستان مکان
معناسنه در کاتب یری دیمک اولور حکیم سنایی بیت عقل را خواهی که تا اندر عقیله‌ات نفکند
کوش کیرش در دبیرستان الرحمن دراز * حکیم خاقانی بیت دبیرستان نهم در هیکل روم
کنم آیین مطرانرا مطرا * هیکل نصارا کلیسا سیدر ل دبستان ع دبیرستان لفظندن
اختصار اولنمشدر مولانا جامی بیت معلم کیست عشق و کنج خاموشی دبستانش * سبق
نادانی و دانا دلم طفل سبقدانش * از نظیرهٔ این قصیده حکیم خاقانی بیت مرا دل پیر تعلیمست
و من طفل زباندانش * دم تسلیم سر عشر و سر زانو دبستانش * مولانا هاتفی در لیلی مجنون
مثنوی آن شیفته برخلاف طفلان * میرفت بمهر تا دبستان * با درس کهش نبود میلی * بودی
غرضش وصال لیلی ل دبن ع کسر بای موحده ایله دبق مرقوم یعنی اوکسه که اغاجه سورلو
قوش قونده قوشلری یاقلری یاپشوب قالور کذا فی المجمع ل دراز خوان ع فتح خاء معجمه و واو
معدوله ایله اوزون پیشکر دستار خوان دخی دیرلر اوزون سفره عربیده سماط دیرلر بسهاق
اطعمه بیت دراز خوان پر از نان کند میش باید * که در مقابلهٔ راه کهکشان آری *
ل درانیدن ع فتح راء مهمله و کسر نون و سکون یای تحتانی ایله درید ن لفظنک متعدیسی
اولور یرتدرمق معناسنه خواجه سلمان بیت بیاد روی تو خواهم که خرقه کردم چاک * به
نیکنامی پیراهنی درانیدن ل درایبدن ع کسر یای اول و سکون ثانیله آواز چقارمق
وایراق شیخ اوحدی در جام جم بیت فقرا کر خورد نست و کاییدن * هرزهٔ چند بردرایبدن
ل درختان ع جمع درخت در اغاجلر اکرچه ادات جمع اولان الف و نون ذوی العقوله اولور
درخت ایسه جماداتدندر بونده الف و نون مخالف قاعده در بو جواب اولدر که جماداته الف و نونله
جمع الحق بونده در شاذ بقوله سید رعدم منزله‌سنده اولور النادر کالمعدوم مضمونی اوزره قاعده‌یه
مخل اولمز جواب آخر درختک نموی اولمغله جائز در تفصیلی مقدمه‌ده ذکر اولنمشدر شیخ
سعدی بیت برگ درختان سبز در نظر هوشیار * هر ورقی دفتریست معرفت کردکار
ل درختستان ع اغاجلق دیمکدر میر نظمی بیت درختستان اندر دشت بوده * مکر شیر
ژیان آنجا غنوده ل درخشان ع بمعنی تابان درخشیدن لفظندن اسم فاعلدر شاهد بیت
درخشان دو رخشان چو شمس و قمر * درفشان دو لبشان چو شهد و شکر ل درخشیدن
یلدرمق و ضیالی اولمق معناسنه در کذا فی مجمع الفرس و شرفنامه جغتای لسانده ایشتاماق
دیرلر ایشتار ضیا ویرر و ایشتابان ضیا ویرن دیمکدر اسکندرنامه‌ده رای هندی اسکندره
کوندردوکی آتلر وصفنده دیر بیت هرا شهب که کوکا با قیب کیشتابان * قویاش اشهی

٤٤١ اشهی ثانی دیمک ایشتابان ل درفش کاویان ع فریدون شاهک سنجاغی درکه کاوهٔ آهنکر
قالدیروب ضحاکه اوزرینه خروج ایتمشیدی تفصیلنه مساعده اولنامغین ملی اولندی امیر
معزی بیت کر فریدون را خبر بودی ز رای فرخت * فال بکرفتی فریدون از درفش کاویان
ل درفشیدن ع فتح راء مهمله و سکون فا و کسر شین معجمه ایله بمعنی درخشیدن میر نظمی
بیت شده آن روی دلجو ماه تابان * درفشد از لطافت در دندان ل درم کزین ع ضم
کاف فارسیله صراف معناسنه اقچه سچیجی دیمک اولور ل درنک کردن و درنکیدن ع
صبر و آرام ایلمک و توقف معناسنه ایکیسی ده مصدردر اکلنمک معناسنه ل درویدن ع
فتح راء مهمله و کسر واو ایله اوت و غله بچمک عربیده حصاد معناسنه حذف یا ایله درودن
دخی جائزدر چغتایده اورماک دیرلر بو بیتده مضارعی واقع اولمشدر میر علیشیر بیت مزدع
دهرغه ساج لطف ایلا احسان تخمن * هرنه ایکسانک انی اوق چو نکیم اورسین اخر
ل دریدن ع کسر راء مهمله ایله یرتمق عربیده خرق معناسنه خواجه سلمان بیت عادت
شیر و رسم اوست دریدن و زدن * عادت شیر را ببذت نیست بغیر صفدری ل دریکان ع
کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی و فتح کاف ایله اعمال نجومدن بر نوع شکلدر معرب دریجاندر
ل درژبرازان ع سکون زاء فارسی و فتح باء موحده و راء مهمله و زاء معجمه ایله بمعنی عیب
کیران و خشم کینان و خام طمعان مفردی درژبراز در الف و نون ادات جمعدر ل درژمان ع
سکون زاء فارسی و فتح میم ایله برنسنه‌نک ایریلکندن و قبالغندن کنایه در لفظ مرکبدر درکه
قلعه در و مان مانستندن اسم فاعلدر و معنای ترکیب قلعه‌یه بکزیجی دیمک اولور ل درژوان
سکون زاء فارسی و فتح واو ایله دریغ و حسرت معناسنه کذا فی فرهنگ میرزا ابراهیم و مؤید
الفضلاده الوان معناسنه ل دکرکون ع غیری کونه دیمکدر میر نظمی بیت دل زارم نشد
با لطف مقرون * زجور یار شد حالم دکرکون * و سرنکون و یوزی کیرو دونمش معناسنه‌ده
مسطوردر امیر خسرو بیت کافرتا تا ربون از هزار * کرده دکرکون بر اشتر سوار *
ل دل انکیزان ع موسیقی‌ده بر لحن آدیدر منوچهری * نظم * در باغ بنو روز درم ریزانست
بر نارد نان لحن دل انکیزانست * باد سحری سپیده دم خیزانست * یا میغ سپیه بکشتی
آویزانست * تا باغ مکر ز میغ پیدا رد جنک * ون میغ بو سپیه ز چشم خون ریزانست ل دلستان
صفت محبوبدر کوکل آلیجی معناسنه بوستان ستدن لفظندن اسم فاعلدر مکان معناسنه
اولان ستان دکلدر ل دلنشین ع کوکل قبول ایتدوکی نسنه کوکله اوتوریجی دیمکدر شفایی
بیت کاری بدست ناله شفایی فتاده است * زین دلنشین خدنک که در استخوان شکست
ل دهستان ع کسر ها و سکون سین مهمله ایله بر شهرک آدیدر حکیم فردوسی بیت خوه
اندر دهستان بیاراست جنک * بوین بر نیام فراوان درنک ل دهقان ع کوی رئیسی کثرت
استعمال ایله کویلو معناسنه اولمشدر مرحوم کمال پاشا زاده بونده دخی تصرف ایله تعبیر
خاص ایدوب دیرکه دهقان لفظ معربدر فارسیسی دهخان ایدی اصلی خان ده در علم اولیجق
مضاف الیه تقدیم اولندی خان رئیس معناسنه اولدوغی خان تفسیرنده بنه مرحومک
نقل اوزره ذکر اولنمشدر عمدة المحققین مولانا سعد الدین نور الله مضجعه حاشیهٔ قاضی

بیضاوی ده سورهٔ آل عمران آخرنده تصریح ایتمشدر بو عبارت ایله * الدهقان رئیس
القریه ومقدم اصحاب الزراعة وهو معرب انتهى * شعرا شعرلرنده ایراد ایلمشلردر بیت
چو آید بخت دهقان درکرانی * دلش مائل شود بر جفت رانی * بو بیتی مدعاسنه بعینه
ایراد ایلمش لکن بوندن رئیس اولمق فهم اولنمز انجق کویلو فهم اولنور زیرا کویلو رئیس اولان
شخص جفت سورمز رنجبر اولان رعایادر چفت سورن دهکان سکون ها و فتح کاف فارسی
ایله فرهنگ جهانگیریده ایکی معنایه در اول مزارعه دیرلر ثانی مورخه دیرلر معربی دهقاندر
دهین کسر ها و سکون یای تحتانیله سود اغزی که فله دخی دیرلر دیدان سکون
یای تحتانی و فتح دال مهمله ایله اوّل قیش آیی بولغتی نعمة الله بو معنایه ذکر ایلمش غالبا
اسم جامددر دیده بان کوزجی معناسنه باغبان وکشتیبان کبی دیده یه اضافتله اسم
فاعل دخی اولور جلالی بیت بران کوه سر بانگ زد دیده بان * که از گرد شد تیره روی
جهان دیدکان کاف فارسیله کوزجیلر و کوزجیلر حسین ثنائی بیت چون خرد
در خزانه خانهٔ دل * دیده از خواب دیدکان برخاست دیده وان بمعنی دیده بان
باء موحده یرینه واو واقع اولمشدر دیدن کورمك رؤیت معناسنه مصدردر مستقبلی
مخالف قیاسدر زیرا بیند و بینند کلور خواجه سلمان بیت جمال روی ترا تا بدیدهٔ من
نمیتوانم ازین رشك دیده را دیدن دیزندان سکون یای تحتانی و نون و فتح زاء معجمه
و دال مهمله ایله بمعنی آهنین سه پایه یعنی دمور ساج ایاغی کذا فی فرهنگ جهانگیری دیمین
سکون یائین تحتانیین ایله بمعنی غوك جوی یعنی ارمقده اولان قور بغه ایضا منه دین اشارت
قریبدر بو دیمك معناسنه بدین کونه و بدینسان دیرلر و مشهور فارسیه نك یکرمی دردنجی
کونی اسمیدر خواجه سلمان بیت دین روز ای روی تو ان کفت دین * می خور و شادی کن و خرم
نشین * عربیده معروف ملت و مذهب معناسنه فتحه ایله ینه عربیده وام معناسنه در
دیوان دعوا محلی یعنی حکام و والیٔ ولایت اوتوروب حکومت و استماع دعاوی و نظر
دفاتر ایتدکاری مکان و ارباب خدمته پادشاه اوتوروب خدمات میری یه ایتدکاری موضع
سبب تسمیه سی بر کون کسری طشره چیقوب کوردی کتاب و اهل دیوان اوتوروب محاسبهٔ
دفاتر اعمال و امنا ایدرلر اینهادیوانند دیدی یعنی بونلر شیطانلردر یو شیطاندر دیوان جمعیدر
محاسبان و عمال و محصلان اموال الملك امور دنیویه ده حذاقتلری و احوال خفی و عیاننه وقوف
و فراستلری اولدوغندن و کسری نك جبلتنده عدل و انصاف مرکوز و مضمر اولدوغی اجلدن
اول دیوان ایله تسمیه ایلمش و بر معناسی دخی خریطه در که کیسهٔ دفتردر و بر معناسی دخی
شعرانك اشعاری دفتریدر ترتیب ایتدکاری تقریبله دیوان دیرلر عربیله مشترکدر دیوجان
یعنی سخت جان ابو المعانی بیت تیر آهم نکرده کار رقیب * دیوجانست و سنکدل بودست
دیهیان اهل قریه کویلو دیمك اولور یای ثانی نسبت معناسنه در مع الواو * درو
فتح راء مهمله و اظهار واو ایله بچمك عربیده حصاد معناسنه خواجه حافظ بیت مزرع سبز
فلك دیدم و داس مه نو * یادم از کشتهٔ خویش آید و هنگام درو * و درویدن لفظندن
امر اولور بچ معناسنه دهو ضم ها و اخفاء واو ایله کوه سراندیب قربنده بر معظم طاغدر

طاغدر آنده حضرت آدم علی نبینا وعلیه السلام مبارك قدملرینك اثری واردر طاشه
تأثیر ایتمش زیارتکاهدر واروب زیارت ایدنلردن مرویدر که هر خطوه سی یتمش آدمدر بو دخی
منقولدر که هر کیجه دریادن بر پاره بلوت فریاد و زاری ایده رك کلوب اول اثر اقدام اوزرینه
یاش دوکر غیری یرلرده یغمور اولمیوب انجق قدم شریف اولدیغی یرلره یاغدیرر همیشه
سبز و خرم و چمنزار و شکوفه لر اکسك اولمز دریا اکا ایکی میل قدر یرده واقعدر دیو
شیطان و اولاد و اتباعنه دیرلر بر معناسی دخی قاره منتردر و دخی جامهٔ پشمینه که خشین
و درشت اولور جنك محلنده کیرلر وکین آدمه دیوسار دیرلر کذا فی شرفنامه دیودار
صنوبر که چام فستغنه دیرلر لکن هندوستانه مخصوص بر چام اغاجی واردر دیوار حذف
دال مهمله ایله دیودارودن اختصار اولنمش صنوبر معناسنه جلغوزه دخی دیرلر نتکم شاعر
بیت پسته و بادام دیوار و شود * کر بزی با انکبین نیکو شود * طبیعتی حار و یابسدر
استرخاء عصب و فالج ولقوه یه نفعی واردر مع الهاء * درازه فتح راء مهمله و زاء معجمه
ایله هر اوزون اولان نسنه یه دیرلر خصوصا بزك ارسنه دینلور عموما دجله سکون جیم
و فتح لام ایله معروف ارمقدر مولانا هاتفی بیت خصوصا بان دجلهٔ شور و شین * امیر و دلیر
و دلاور حسین * والای وصف عسکر معناسنه استعاره طریقیله اولمق کرکدر وله بیت
که هر سو یکی دجله موج ریز * روان شد سوی آن محیط ستیز درخت خانه سقف
اولمغه صالح اولان دیرك او دیرکی او اغاجی دیمکدن مراد اولندر درازینه هر نسنه نك
طولنه دیرلر یا وصفیه و نون صفتی تاکید ایچون وها خصوصیتی بیان ایدر میر نظمی
بیت درازینه رود هر سرو شمشاد * قد بالای جانان میکند باد درخت سنبه ضم
سین مهمله و سکون نون و فتح باء موحده ایله دوکر آلتلردن مثقب و بو دخی معنای ترکیب
اغاج دلن دیمکدر و دخی سباع طرنغی و طورك منقاری استعاره طریقیله در درمنه
فتح راء مهمله و نون و سکون میم ایله یاوشان دیدکاری اوتدر عربیده شیح دیرلر میمك فتحه سیله ده
جائزدر درنه سکون راء مهمله و فتح نونله تیغك جملهٔ اسماسندندر کذا فی فرهنگ
جهانگیری دروه سکون راء مهمله و فتح واو و اخفاء ها ایله یعنی اسکی جامه یه
دیرلر و دخی پرتو عربیده مخروق معناسنه میر نظمی بیت پیره زنی بود در آن بوه *
داشت برش جامهٔ پر دروه * دره فتح راء مهمله مشدده ایله ترکیده طره دیرلر عربیده ضم
دال مهمله ایله مستعملدر انکله طبلباز دوکرلر و دخی ایبدن بو کوب آدم دوکرلر دریده
دریدن لفظندن اسم مفعولدر پرتلمش معناسنه مولانا عرفی بیت کفتم که بدامنت زنم دست
از شوق تو جیب جان دریده * حکیم شفائی بیت سر پنجهٔ باد دامن تو * پیراهن نه فلك دریده
و بعض تراکیبه صفت استعمال ایدرلر میر نظمی بیت مثلش بجهان کس ندیده * مستعمل
هیزکون درین دژاکا و دژاکه و دژکاه ذاء فارسیله خشم آلود و سهمکین
و غضبناك عبد الواسع جبلی * قطعه * ز آسیب تیغ تو باشند دائم * چو سیماب لرزان
چو سیمرغ پنهان * پلنك روانکاه در کوه بربر * نهنك دژاکاه در بحر عمان * حکیم فردوسی
بیت چنین تا بیاید یکی ژرف رود * سپه شد پر اکنده چون تار و پود * معنیٔ ژرف

پهناش کوتاه بود * برو بر کذشتی ژاکاه بود * و بدخو و تند معناسنه انساندن ابوشکور
بیت زچیر کسان دست کوته کنی * دژاکاه را بر خود آکه کنی * صفت مذکورلرده حیواندن
حکیم اسدی بیت دکر ژندن پیلی دژاکاه بود * که ویرا نشسته شهنشاه بود * مثال لغت ثانی
حکیم اسدی بیت دژاکه دوی سهمکین منکرست * بزور دل از هر دوی برترست * مثال
لغت ثالث استاد فرخی بیت نکذرد شیر دژکاه بصد عمر از بیم * اندرین بیشه که یك چاکر
او کر دکذر ؛ دژاکامه و دژکامه و دژکمه ؛ زاء فارسی و کاف فارسیله دژاکاه و اخوانی
معنالرینه مؤید الفضلاده بمعنی خواجه و زاهد مسطوردر ؛ دژغاله ؛ سکون زاء
فارسی و فتح غین معجمه و لامله حصار و قلعه قله سی که دژ قلعه در و غاله قله معناسنه در کذا فی المجمع
؛ دژله ؛ سکون زاء فارسی و فتح لامله دجله معناسنه مسطوردر شط بغداد دیدکلری
نهر عظیمدر ؛ دژینه ؛ کسر زاء فارسی و سکون یای تحتانی و فتح نونله سراج و کفشکر
آلتلرندن بیز درکه آنکله دری دلوب دیکرلر ؛ دکرباره ؛ باره دفعه معناسنه در برکره
دخی دیمك اولور حسین ثنائی بیت دکر باره شد آسمان مرك ریز * بشد کرد از اوج برچرخ
تیز ؛ دلخواه ؛ سکون لام و فتح خاء معجمه ایله کوکل استدوکی و طبیعته خوش کلن نسنه و نرد ده
غالبك مراد ایدوب استدوکی رهن و شرطه دیرلر بو بیتدن معلومدر طالب آملی بیت از آن
چو نرد هوس با من آورد بمیان * نخست قاعدهٔ شرطه را نهد دلخواه ؛ داشده ؛ سکون لام و ضم
شین معجمه ایله کوکلی کتمش عاشق دیمك اولور مولانا جامی * رباعی * ای آنکه ترا دولت شاهی
هوست * وازادی بندکان ترا دست رسست * ازادکن از اکم بود بندهٔ عشق * کان
دلشده را بندکی عشق بسست ؛ دله ؛ بوزن کله دل معناسنه در منوچهری در مدح
یکی ازو زرا بیت حسرو تنهٔ ملکت واوچون دلهٔ ملك * ملکت چو قران او چو معانی
قرانست ؛ دمسه ؛ سکون میم و فتح سین مهمله ایله ابریشم سفید معناسنه در که تعریب
ایدوب دمق دیدیلر کذا فی فرهنك جهانکیری ؛ ده ؛ ایکی معنایه کلور اول کوی که عربیده
قریه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت ده مرو ده مرد را احمق کند * عقل را بی نور
و بی رونق کند * ثانی اور معناسنه یعنی بزن امر صیغه سی اولور میر نظمی بیت کر ببندد دل
خصمت کره * کردن بغیش بتیغ حکم ده * صیغهٔ امر و وصف ترکیبی استعمال اولنور فرماندهٔ
دیرلر مولانا عبدالله هاتفی بیت یکی کفت بستان یکی کفت ده * یکی کفت احسن یکی کفت زه
؛ دهاده ؛ بو بر لفظدر که جنك و مقاتله و محاربه یی بیان ایدر ایکی صف لشکر بر برینه اورا
اور ایتدیلر دیمك اولور وله بیت دهاده بتیغ چکاچك زنید * زهر سو رسید بچرخ اثیر
مولانا هاتفی از تیمور نامه بیت غریو دهاده بر آمد چنان * که افتاده از دست شیران سنان
وله بیت دهاده بر آمد ز هر دو طرف * دو دریای کین بر لب آورده کف ؛ دهچه ؛
سکون ها و فتح جیم فارسیله زبان دیلیدن رعیت معناسنه در ؛ دهشته ؛ کسر ها و سکون
شین معجمه و فتح تاء مثناة ایله بخشش و عطایا معناسنه در تصرفات عامه قیلندندر و شعرا
شعرلرنده ایراد ایلمشلردر بیت نباشد کس چو تو فرخ سرشته * عجب نبود زتو لطف
دهشته ؛ دهینه ؛ کسر ها و سکون یای تحتانی ایله ایکی طرفدن واقع اولان عطا و بخشش

بخشش معناسنه و جنك و محاربه معناسنه ده کلور شاعر بیت دهینه حاضر و آماده بودند
چو راه جنك و کین بکشاده بودند ؛ دیباه و دیبه ؛ کلاهما بسکون الیاء التحتانی و فتح الباء
الموحدة دیبا دیدکلری قماش که تللی طوقنمش اوله حکیم اسدی بیت تهی دست و درویش
باد ر دوتاب * همه دیبه و زربیند بخواب ؛ دیباجه ؛ یوزکه عربیده وجه دیرلر و یکاغد
معناسنه و کتاب و مکتوب اولی خواجه سلمان بیت دفتر افلاك را چون ذات او دیباجه شد
خط سبز اختر از کرد درایش مسطری ؛ دیدن ؛ درت معنایه کلور اول کوزك کورن
بری درکه مجموعنه چشم دینلور که سیاه و بیاض و قباغندن عبارتدر انجق کورن برایدوکی
بو بیتدن فهم اولنور بیت چنان مردلم را بسندید * که کویی بچشم اندرم دیدهٔ * کوزك
سیاهی ایچنده اولان بکبنه مردم چشم دیرلر عربیده که انسان العین معناسنه بیاضینك مخصوص
آدی یوقدر مناسب اولان سیاهنه دیده دینلمکدر بیاض و سیاه و قپاق و کربك جمله چشم
تعبیرینه داخلدر بو بیتدن واضحدر بیت شبی همچون سواد دیده پر نور * هوا عنبرفشان
چون طرهٔ حور * ثانی مشاهده معناسنه ثالث اول درخت یاخود پشته و یا جای بلند اولان
یرکه اوزرنده دیده بان اوتوره حکیم فردوسی بیت ز دیده بیامد بدرکاه رفت * زمانی
بر اندیشه بد زین شکفت * رابع دیده بان معناسنه بیت غو دیده بشنید دستان سام
بفرمود بر چرمه کردن لکام * و دیدن لفظندن مشتق اسم مفعول صیغه سیدر شاعر
بیت سواد دیدهٔ غمدیده ام باشك مشوی * که نقش خال توام هرکز از نظر نرود ؛ دیده کاه ؛
کوزجی طوروب باقجی یر حکیم اسدی بیت چو زی اژدها ماندیك میل راه * بدیدند در ره
یکی دیده کاه ؛ دیرینه ؛ سکون یائین و کسر راء مهمله و فتح نونله اسکی و قدیم معناسنه
چوقدن دیمك اولور بندهٔ دیرینه و عهد دیرینه دیرلر ابو المعانی بیت بندهٔ دیرینه را لطف و کرم
داشتن * عادت دیرینه است در شیم مهتران ؛ دیزه ؛ سکون یای تحتانی و فتح زاء معجمه
ایله بش معنایه کلور اول بوز رنك اولان نسنه یه دیرلر عموما و بوز آته دیرلر خصوصا
حکیم فردوسی بیت بفرمود تا بر نهادند زین * بر آن دیزهٔ پیل تن روز کین * و بوز قاطره
دخی دیرلر حکیم اسدی بیت قطار استر دیزه صد و سی * که بارش طشت تشخان بود بسی
کمال پاشازاده بحر الغرائب صاحبنك عبرت اولان رنکه دیزه دیرلر دیدیکن رد و تزییف
ایدوب عجمك دیزه دیدیکنه ترکیده یاغز دیرلر دیزه ایله دیزك فرقینی بلمامش دیو اعتراض ایلمش
اما اکثر نسخه لرده حلیمی روایتنه مطابق واقع اولوب یاغز آته دیزه دیمش بو قدر فرهنك
جهانکیریده دیزه رنك معناسنه در عموما و سیاه رنکه خصوصا شبدیز کبی صاحب فرهنك
منظومه بیت داستان قصه داور ست حکم * دیزه باشد سیه درفش علم * ثانی رنك
خاکستری که سیاهه مائل اوله اسب و استره مخصوصدر و بعض حیوانات اوموزی باشندن
قویروغنه دك سیاه خط چکلمش اکا سول دخی دیرلر ثالث بر نوع دیکندر یعنی چولك رضی
الدین نیشابوری بیت بندی بکو بیت بشنوهان دکرمین * در دیزهٔ خیال ابا های حرص
و آز * رابع حصار و قلعه خامس بر نوع شیافدر کوزه چکرلر ؛ دیسه ؛ سکون یای تحتانی و فتح
سین مهمله ایله آلاجه قماش اولسون عزی اولسون میر نظمی بیت مزین حجله که فرش

نفیسه * همه زربفت و رنکارنك دیسه ﴿ دیکانه ﴾ سکون یای تحتانی و فتح کاف فارسی
و نونله قبلو بغه کم سنك پشت دخی دیرلر ﴿ دیکپایه ﴾ سکون یای تحتانی و فتح کاف
و باء فارسیین و یای ثانیله ساج ایاغی که دیك چولمکدر و پایر التنه قونیلان اوج ایاقلی دمور در
ابو المعانی بیت چو دیك سفالین شدسئ شکم * زکیر و دو پایش چو دیکپایه است *
﴿ دیکینه ﴾ سکون یائین تحتانیین و کاف فارسی و فتح نونله ایکی معنایه کلور اول چولمکده
پشن طعام و ثانی دونکی نسنه معناسنه در ﴿ دیلپایه ﴾ سکون یای اول و لام و فتح باء فارسی
و یای ثانیله سوجق کرکسه جوز و بادملی شیردان کرکسه طولمش مونبار کذا فی نعمة الله
﴿ دینارویه ﴾ سکون یای تحتانی اول و فتح نون و یای ثانی و ضم راء مهمله ایله براوتدر ترکیده
چوردك دیرلر و بیان طراغی ده دیرلر اهل اخبیه بوغرده قاتوب یرلر ﴿ دینه ﴾ سکون یای تحتانی
و فتح نونله دونکی کون واقع اولمش احوال میر نظمی بیت بیاد آورده بود احوال دینه * همیکرد
آشکاره سوز سینه ﴿ دیوانه ﴾ معروف عربیده مجنون دیرلر ﴿ دیو بخورین ﴾ باء موحده
و خاء معجمه و راء مهمله ایله بوزن نکوشین جن طوتمشه دیرلر کذا فی المجمع ﴿ دیوچه ﴾ فتح
جیم فارسیله تخل بنی ارباب لغت بو معناده متفقلردر و مجمع الفرسده کوه دیدکلری قورتجغزدر
اثواب و چوقه‌یی کسر کمال اسمعیل بیت کر فرشته است چو بر وانر باتش بازد * هرکه
امروز نز چون دیوچه در مویش جاست * فرهنك میرزا ابراهیمده بمعنی ارضه کوه نوعندندر
ربو جکدر و بمعنی چوبچی کم اندام خارند یعنی ارقه قشغیسی و بمعنی زلو یعنی سولك بر سیاه
دم فاسدی وجود انساندن اموب چقارر حضرت مولانا قدس سره بیت سك نز براستخوان
چون عاشقی * دیوچه وار از پر خون عاشقی * صیدنز ابی ریحاندن نام کیاهدر کم اکا
زروك دخی دیرلر یعنی انبر بارس و شیخ اسمعیل جرجانی ذخیره خوار زمشاهی نام کتابندن
ارسال علق بابنده سولك را در ولایت ماد بوچه کویند دیمشدر ﴿ دیوستینه و دیواستینه ﴾
کسر همزه و سکون سین مهمله و فتح تاء مثناة بعده سکون نون و فتح باء موحده ایله شکمی بزرك
و جثه‌سی قبا دیو دیمکدر استعاره طریقیله ثقیل الجرم و بد اخلاق آدمه دیرلر ﴿ دیوه ﴾
سکون یای تحتانی و فتح واو ایله ترکیده طوملاون عربیده کماد دیدکلری در بریه ده تعفن هوادن
غایت ایری اولور حتی قاربوز قدری کورلمشدر اما الماقدر اولاونی قیمه ات و عطر ایله بشوررلر
لطیف تناول اولنور ات قدر غدائیتی وار مفرط باهدر ﴿ دیه ﴾ سکون یای تحتانی و اظهار
هایله کوی معناسنه در ﴿ دیهه ﴾ سکون یای تحتانی و اظهار هائین ایله شهور فارسیه‌نك
اون بشنجی کونی اسمیدر ﴿ مع الیا * دیبقی ﴾ کسر باء موحده و قاف و سکون یای تحتانی
ایله بر نوع دیبادر صاف ابریشمدن سیم و زر تل ایله طوقنور و ضم دال ایله بر شهر ادیدر
﴿ درازای ﴾ فتح راء مهمله و زاء معجمه ایله اوزنلق بر یوك بالق و صفنده حکیم اسدی
بیت ز دریا فتاده بخشکی برون * درازای او چاره صد دش فرون ﴿ درازی ﴾ ارش کم
بر ایچون اوزاتد قلری تللره دیرلر آخرنده یای نسبت در هر نکه اوزونلغه منسوب اوله اکا
درازی دیرلر ﴿ دزخی ﴾ سکون زاء فارسی و فتح خاء معجمه ایله بند یوان معناسنه در ﴿ دلربای ﴾
دلربا مرقوم معناسنه در آخرنده‌کی یا جای و سرای یالری کبیدر ﴿ دلکشای ﴾ ذکری مرور

مرور ایدن دلکشاکبی در و هوایه صفت استعمال اولنور نسیم دلکشای دیرلر نوعی خوشنانی
بیت ز چاك در نسیم دلکشایی * درون آورد بوی آشنایی ﴿ دمیقی ﴾ کسر میمله بر نوع
قماشدر اطلس و سیم و زر تل ایله طوقنمش اولور ﴿ دهقانی ﴾ کویلو معناسنه آخرنده‌کی یا
یای وصفیه در که صفتن بیان ایدر میر نظمی بیت نیاید کار بد از اصل زاده * نباشد آدمی
دهقانی زاده ﴿ دهکانی ﴾ کاف فارسیله دهقانی دیمکدر اصل دهکاندر تعریب ایدوب
دهقان ایتدیلر ﴿ دی ﴾ دون عربیده امس دیرلر وحشی یزدی * مصرع * دی هلالی بود
امشب بدر و امروز آفتاب ﴿ دیبه خسروی ﴾ خسرو پرویزك سکز کنج بنام یعنی اسملی سکز
خزینه سنك برینك نامیدر حکیم فردوسی بیت دکر آنکه نامش اکر نشنوی * بخوانی ورا
دیبه خسروی * و موسیقیده باربد خسروك یا پدیغی اختراعلرندن بر لحن آدیدر میر نظمی
بیت چو آغاز کرده در آن شبروی * که آهنك کرد دیبه خسروی ﴿ دیداری ﴾ اقدوغی
غایت ظاهر اولان صویه دیرلر یعنی جریانی زیاده اولان صو بو اسم غالب اصلی بیان اوله زیرا
اول جوهری که ازل آزالده جناب باری تعالی جلت عظمته مظهر تجلی ایلدکده اریوب صو اولدی
بخارندن کوکلری و کوپوکندن طاغلری و موجندن یولری خلق ایلدی مشاهده دیدار ایله
بادی اولدیغی سببدن تسمیه اولنمش اوله ابو المعانی بیت در دعشقم بجاشو دپنهان * اشك
چشم چو جوی دیداری ﴿ دیده کافوری ﴾ یعنی نابینا اولان کوزه دیرلر ﴿ دیرپای ﴾
اشکنی آز آت و قاطر و قوی هیکل آدم ﴿ دیری ﴾ غایت کیچ معناسنه یای وصفیه در دیره
صفتدر میر نظمی بیت چو زیرش هست دیری اسب لاغر * چنان بکذرد که کوشتش
نیست در بر ﴿ دیکپای ﴾ دیکپایه مرقوم معناسنه آخرنده یا زائده در ﴿ دیکبرکی ﴾
سکون یای تحتانی و کاف فارسی اول و راء مهمله و فتح باء موحده و کسر کاف فارسی ثانیله
اول خورجیندر که آلات سفریه دندر ایچنه طعام ماحضر قونیلوب یوله کوتررلر و بعض نسخه ده
دیکبابوکی واقع اولمشدر ﴿ دیناری ﴾ نسخه میرزا ابراهیمده حریرك بر نوعیدر و منقوره
دخی دیناری دیرلر خواجه سلمان بیت بدفع کفر دل صافی تو دیناریست * کزان درست
توامروز نیست یك دینار ﴿ دیواربینی ﴾ بورونك اورته سنده اولان پرده که ترکیده بورون
دیرکی دیرلر ﴿ دیوپای ﴾ سکون یای تحتانی و واو و فتح باء فارسیله اور مجکك بر نوعیدرکه
ایاقلری اوزون اولور شمس فخری بیت خصم ملك تو دیوپای آسای * در هوا باد دائما
درواي ﴿ دیوفرسای ﴾ اوچق طوتمش دیمکدر میر نظمی بیت ببزم کر به بیند آن سمن
سای * شود اغیار بدرك دیوفرسای ﴿ دیو ورسای ﴾ قاریسنه واو ایله دیوفرسای
مرقوم معناسنه در ﴿ دیهی ﴾ سکون یای تحتانی و کسر ها ایله اهل قریه معناسنه در که ده کوید
آخرنده‌کی یا یای نسبتدر ﴿ باب الدال المضمومة مع الالف * درنا ﴾ سکون راء مهمله و فتح
نونله بر موضع اسمیدر ﴿ درواخ ﴾ سکون راء مهمله و فتح واو ایله بمعنی درست و تحقیق حکیم خاقانی
بیت یعقوب آن فراست درواش دید و کفتا * بر پاکی مسیح چو تو کوهری ندارم ﴿ دنیا ﴾
معروف لفظ عربیدر فارسیده دخی استعمال اولنور ﴿ دوال پا ﴾ ترکیده قایش بالدر عربیده
غول دیرلر نقل اولنور که انسان صورتنده کیروب بریه‌ده و بعض طاغده یولدن چقان آدمی

باب الدال المضموم

آزدروب اوکینه دوشوب کیدر تنها قالدقده اومزینه بینوب ایاقلرین بوینه صاروب استدوکی
قدرکزدردکدنصکره هلاك ایدر ومجازا حیله کار مردم فریب آدمه دیرلر خواجه سلمان بیت
چرخ دوال پای اکرسرکشی کند * امرت کشد بجرم زجرم اسد دوال لغ دوپا بـ باء فارسیله
بر نوع قرمزی کوچك قورد در اکثر بلوط اغاجلرنده بولنور دوشروب قینادوب صوینی
ایله ابریشم بویارلر غایت لطیف قرمزی رنك اولور اکشی سو دیسه‌لر چقماز عربیده قرمز
دیرلر بعض دواره دخی جزوه ایدرلر نازك بویه‌در لغ دوتا بـ تاء مثناة ایله ایکی قات اولان
نسنه‌یه دیرلر بر قات اولانه یکتا دیرلر ودخی بر جامه‌که پنبه سز همان یوزی وآستری اوله آکا
دیرلر خواجه سلمان بیت دوتایی فقر جامه ایست کز عظمت * هزار میخی افلاك آستریابی
اکیلوب ایکی قات اولمشه دیرلرکه عربیده منحنی دیرلر شیخ سعدی بیت پشت دوتای فلك
راست شد از خرمی * تاچو تو فرزند زاد مادر ایام را * چغتای لسانینده اونکای دیرلر اطفی
دیوانینده بیت اونکای باری روضه ایچره نرکس * چون لطفی ایرور کوز ونوك قتیلی لغ دوجا بـ
جمله‌شاشی معناسنه بر نسنه‌یی ایکی کوردوکیچون دوجا دیرلر میر نظمی بیت راست بیننان
راست بینند هر یکی * کج نظر دو جاست بیند بی شکی لغ دوشا بـ شین معجمه ایله صودی
صاغلور قیون ویکی واینك که دوشیدن لفظندن مشتقدر حکیم اسدی بیت زکاوان
صدوسی هزار از شمار * زمیشان دوشا هزاران هزار لغ دوغبا بـ سکون غین معجمه وفتح
بایله توغاشور باسی که قوزی اتی ویوغرت ایله ایدرلر اصلی دوغ آبادر یوغرتاوشوربا دیمك
اولور تخفیفا الفی حذف اولنمشدر لغ دوغوا بـ باء موحده یرینه واوایله استعمال اولنور
دوغبا کبی بونك دخی اصلی دوغ آوا ایدی تلفظنده نوعا ثقلت اولمغله تخفیف اولنمشدر
لغ دولا بـ لام ایله یعنی سبوی آب یعنی صو دستیسی کذا فی التحفه لغ مع الباء الموحده *
لغ درخوشاب بـ لطیف وآبدار وبیاض اینجویه دیرلرکه درّ راء مشدده ومخففه ایله اینجودر
وخوشاب لطیف صولی دیمك اولور ابو طالب کلیم بیت سفته آید کوهر از دریا بعهد نظم تو
زانکه شد سوراخ از رشکش دل درخوشاب لغ دنب بـ سکون نونله اصلی دمب ایدی
میم ساکن نونه قلب اولندی لکن تلفظنده نوع ثقلت اولمغین بائی حذف اولنوب دم دیرلر خنب
وسنب کبی در تلفظه سهولت ایچون خم وسم ایتدیلر لغ دوشاب بـ سکون واو وفتح شین معجمه
ایله بکمز معناسنه در عربیده کسر دال وسکون یا ایله دیس دیرلر ابتدا خرما بکمزی ایچون
وضع اولنمشدرکه اوزم شیره‌سندن اولان بکمزه رب العنب دیرلر ایدی کیدرك ایکیسنده
دیس دیدیلردخی کیدرك خرمایه اوزم غلبه ایدوب هم اسمن وهم استعمالن آلدی عجمده
دوشاب دیدیلر میر نظمی بیت بر ندان چو زاهد زیك جای زاده * در اصلش یکی بود
داوشاب وباده لغ دولاب بـ اسم عام در صو دوندردیکی دولاب وطوار چکد وکی دولابه
وابریشم صاردقلری دولاب وچرخ که نه دولاب دیرلر وچرخه‌که چقرقدر واورده اشیا
قومق ایچون ایتدکلری دولاب که خزانه ده دیرلر بوجمله‌یه دولاب دینلور عربیله مشترکدر
مثال اول ابو المعانی بیت شد برهم دکر با آب دولاب * چو غالب آمد آب کردید دولاب
مع التاء المثناة * دخت بـ بوزن بخت دختر لفظندن مختصر اولنمشدر قیز معناسنده که عربیده

عربیده کی بنت معناسنه در خواجه افضل الدین کاشی بیت آنی که بروزکار بندد که بخت
تو که پسرش نام نهی کاه دخت * حکیم اسدی بیت جز از دخت او نیست زیبای من *
بدو شاد روشن کند رای من * حکیم فردوسی بیت کز پیله دلم دخت مهراب را * بیارم
زدیده بمهراب را لغ درست بـ اوج معنایه کلور اول معروف صاغ وصحیح وضد ناقصدر
ثانی تنکه زرکه اشرفی وفلوری نامیله مشهوردر کمال اسمعیل بیت چون صبح با زکرد
زبان بمدح او * چرخش درست مغربی اندر دهان نهاد * رفیع الدین لبنانی بیت زبیحسابی
جود ش ازین سپس نبود * درست مغربی آفتاب درمیزان * شیخ سعدی بیت شنید این
سخن پیر فرخ نژاد * درستی دو بر آستینش نهاد * ثالث صحیح وتندرست معناسنه حکیم
ناصرخسرو * قطعه * سودمند ند همه خلق جهان اچو شکر * جان من باد فدا شان که بطبع
شکرند * آن شکر نفع همی کردبه بیمار درست * دشمن ودوست از ایشان همه بی نفع کرند * صحیح
معناسنه چغتای لسانینده چین دیرلر میر علیشیر بیت ای کونکل آهنکنی دیرسینی کیم سوابلر
طاشنی * چین ایور کونکل که آنینك کرسرایت ایلای لغ درشت بـ ضم راء مهمله وسکون
شین معجمه ایله پك وایری ضد ملایم وناهموار معناسنه حقیقتا ومجازا اولسون مثالی بیت
چنینست رسم جهان درشت * کهی پشت بر زین کهی زین به پشت * عربیده خشین
ولسان چغتایده ایریك دیرلر میر علیشیر بیت فقر بولیدا ایرین پشمینه دین عارا تیما کیم *
هر تحرکدین یقین بدنینی اول سوهان قیلور لغ دشت بـ سکون شین معجمه ایله بدو زشت
معناسنه در بر آدمك آدنی یرامز لغله ذکر ایتمکه دشنام کرد دیرلر آدنی یرامز آکدی دیمك
اولور وسوکمکه ده دشنام داد دیرلر مروراً یامله تاسنی قالدیروب دشنام داد دیدیلر ودشمن
دخی اصلنده دشمن ایدی بد دل معناسنه زیرا من دل معناسنه فرس قدیمدر ودشوارده
دشتوار ایدی ودشخوار دخی دشتخوار ایدی وعلی هذا القیاس هر نه وار ایسه کذا فی فرهنك
جهانکیری لغ دنیاپرست بـ طالب دنیا یعنی دنیایه محبت ایدوب عقل وفکری دنیاده اولوب
آخرتی هیچ خاطرینه کتورمینه دیرلر لواحد من الکبار بیت مشو دنیاپرست وجمع دینی *
مکن با این شود ویران عقبی لغ دوپوست بـ ایکی قات نسنه بر برینه ملاصق اوله کاغد
وآنك امثالی نسنه‌لره دیرلر لغ دوبیت بـ اول چار مصراع شعردرکه خوانند کان ابتدای
سروده اوقورلر لغ دوخت بـ سکون واو وخاء معجمه ایله اولدوختن لفظندن فعل ماضی در
دیکدی خیاطت معناسنه مستقبلنده خاء معجمه زایه قلب اولنوب دوزد دینلور وبر معناسی
دخی دوشیدن لفظندن فعل ماضیدر دوشید صاغدی عربیده حلب دیرلر وبر معناسی
دخی اداکرددر بوایکی معنایه سراج الدین راجی بیت شیر هرماست دوخت تدبیرش *
دام افلاس دوخت احسانش * وبر معناسی دخی دختردر لغ دوست بـ ترکیده دخی دوست
دیرلر مقابل دشمن در بیت مترس از دشمنی که دوست خویست * حذر از دشمنی که دوست
رویست * ومحبوب معشوق معناسنه شایعدر لغ دویست بـ کسر واو وسکون یای
تحتانی وسین مهمله ایله مراتب اعداده ایکیوز عدده دیرلر عربیده مائتین دیرلر کاهی دوصد
دیرلر لغ مع الجیم * دراج بـ فتح راء مشدده ایله ککلکه مشابه بر قوشدر ترکیده توراج دیرلر

لطیف اتی اولور میر نظمی بیت سحر که بر سر شمشاد و سروی * بخواند مدحتت دراج
وقری فی درج بالفتح سکون راء مهمله ایله بویدان یعنی غالیه و زباد قودقلری کوچك حقه
و قیمتدار جواهر و اینجو قویوب حفظ ایتدکلری حقه یه دیرلر مولانا هاتفی بیت سحران مرب را
بمجلس نشاندند * ز درج لالی جواهر فشاند * واستعاره طریقیله محبوبك دیشلرین
اینجویه تشبیه ایدوب دهانه درج دیرلر ایکی معنایه ابو المعانی بیت بدستش درج پر از لعل
و یاقوت * نهد بر درج دیگر در خوشاب * درج اولدن مراد ساغر پر می درج ثانی دهندر
بر درجی بر درج اوزرینه قودی دیمك استر فی دواج بالفتح فتح واو ایله فراجه معناسنه در بعض
نسخه ده چادر شب که زنان طشره چقدقلری بورینورلر رومده شایع دکلدر زنان عجم فراجه
کیوب چادر شب قوللنورلر فتح دال ایله مشهور در چغتای لسانیدر و بعض نسخه ده یورغان
معناسنه و بعضنده نکله دیدکلری جامه معناسنه مرویدر میر نظمی بیت بپوشیده دواج
ز اطلس سرخ * زتاب می رخش رنگین فرخ فی دوج بالفتح بوزن پوج شرفنامه ده بر کیاهدر
دیو منقولدر فی دودآهنج بالفتح ایکی معنایه در اول خانه لرده و مطبخ و خان و سایر یرلرده
اولان اوجاقلر تو تونلکی و کذلك حمام کلخنلرینك تو تونلکی شاعر بیت دهانش چون زدی
از دود آوخ * توکویی بود دودآهنج دوزخ * ثانی اول سفالدر که چراغ اوزرینه قورلر
دوده سن آلوب مرکب ایتمکه بو ایکی معناده دودهنج و دودآهنك و دودهنك دخی دیرلر
فی دودهنج بالفتح حذف الف و فتح ها و سکون نون له دودآهنج مرقوم معناسنه در فی دولج بالفتح
واو مجهول و فتح لام له سرداب که زیر زمینه ایدرلر ایام حرّ و صیفده ایچنده اوتورورلر میر
نظمی بیت چو فارغ شد ز بالا خانه اوج * شد غمخانه اش پیغوله دولج فی مع الخاء المعجمه
فی دخ بالفتح بوزن رخ حصیر ایتدکلری ساز در شاکر بخاری بیت روی مرا هجر کرد زرد تر از رنگ زر
کردن من کرد عشق نرمتر از دوخ و دخ * بو معنایه شمس فخری بیت از بهر حصیربار کاهش *
از سدره و طوبی آمده دخ * فرهنگ جهانگیریده بو معناسی دخی دخت و دختر لفظندن مخففدر
قیز معناسنه مولانا شهاب الدین عبدالله قامی بیت درچمن دلبری سرو قد و ماهرخ
چون تو ندیدست کس هیچ پری چهره دخ * فی دوازده رخ بالفتح بر مشهور جنکدر که کیخسرونك
سرلشکری کودرز افراسیابك سرلشکری پیران ویسه ایله کوه کنابد دامننده عظیم جنك
و جدال ایتشلر ایدی کذا فی المشکلات مشهنامه فی دوخ بالفتح واو مجهول ایله ایکی معنایه در
اول هر دشت و صحرا و شاخ درخت اوتدن و یپراقدن و هر سرکه قیلدن خالی اوله اکا دیرلر
و دوخ چکاده دخی دیرلر دوخ خالی و چکاد دپه در عربیده آنجلین قیلسز باشه اضلع دخی دیرلر
ثانی اول ساز ه دیرلر که آندن حصیر ایدرلر اول دخی یپراقسز اولدوغی جهتدن زراتشت
بهرام بیت شود رخ زرد و پشتت لوخ کردد * تنت باریك همچون دوخ کردد * بو معناده
دوخ و لوخ دخی دیرلر شمس فخری * قطعه * دایم حصیربان مه از مزدهات چرخ * از بهر
خانقاه شهنشه برند دوخ * پرشوخ فتنه بود تن ملك پاك شست * عدلش باب تیغ تن
خصم راز شوخ * مطلق ساز معناسنه که معروف اوتدر حیوانات یرلر شاکر بخاری بیت
روی مرا هجر کرد در دتر از رنگ زرد * کردن من عشق کرد نرمتر از دوخ و لوخ * فرهنگ میرزا

فرهنگ میرزاده اول تیردرکه آتشبازلر آتش کیجه لرنده باروت ایله ایدوب آتارلر رومده
هوایی فشنك دیرلر فی دوزخ بالفتح معروف ترکیده طامو عربیده جهنم دیرلر شیخ سعدی
بیت حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف * از دوزخیان پرس که اعراف بهشتست * چغتای
لساننده طاموغ دیرلر فی دوشاخ بالفتح ایکی معنایه در اول کمرز دین یعنی التون و مرصع قوشاق
و قلیج و ترکش باغی و شاطرلرك مخصوص کمر قوشاغی میر نظمی در حق شاطر محبوب بیت دل
عاشقان زانجهت خسته بود * دوشاخ مجوهر میان بسته بود * ثانی مجرمانك کردننه
اوردقلری قید آهنکه رومده اکا لاله دیرلر فارسیده اکا دوشاخه دخی دیرلر مولانا جامی
در صفت کلمهٔ شهادت بیت لام الف هست درین دیولاخ * کردن دیوان هوا را دوشاخ
فی دومیخ بالفتح ایکی قطب دیدکلری یلدزکه بری قطب شمالی و بری قطب جنوبیدر کذا فی المحمودی
ترکیده اول یلدزلره دمورقازق دیرلر آنك ایچون که اصلا حرکتلری یوقدر فی مع الدال المهمله
فی درد بالضم سکون راء مهمله ایله شراب و اشربهٔ سائره آنك امثالی نسنه لرك دبنه چوکن
ثفلی و قدحده بقیه قالان شرابکه جرعه دخی دینلور شعرا باده خوار اولانلره دردکشان
دیرلر شرابه غایت اقبالندن جرعه دینز درد دینز نوش ایدر دیمکدر ابو تراب بیك بیت
درکوی خرابات بلا راکذری نیست * بی دردکشان خیل الم راظفری نیست فی درود بالضم ضم
راء مهمله و واو معروفله اوج معنایه کلور اول حضرت سرور کائنات و مفخر موجودات علیه افضل
الصلوة و اکمل التحیات ایچون صلواة معناسنه در قرآن عظیم الشاننده وارد اولان * ان الله
وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین امنوا صلوا علیه و سلموا تسلیما * الله تبارك و تعالی دن
رحمت ملائکه دن استغفار و مؤمنین دن دعادر اول دعایه فارسیده درود دیرلر شیخ سعدی بیت
هزاران درود و هزاران سلام * ز ما بر محمد علیه السلام * و سائر اصحاب عظام و اولیای کرام ایچون
اولان دعا و ثنایه ده دینلور این یمین بیت بیان خاطر او دانیاز در برکیر * درود با بدان دست
درفشان برسان * دیگر بیت ولیکن زداغ دو چشمش درود * دلش پر سلام و زبان پر درود
بو ثانی رکه برکسنه یی استملکه بدرود کردن یرلر وداع ایتدی معناسنه شاعر بیت بکفت این و زاب
مژه رود کرد * بپوسیدش از مهر بدرود کرد * ثانی بمعنی درو کردن یعنی بچمك حکیم فردوسی
بیت اجل تیغ الماس آورده است * درود تر اداس آورده است * ثالث خمسهٔ مسترقهٔ
سال ملکی نك بشنجی کونی آدیدر فی دروند بالضم سکون راء مهمله و نون و فتح واو ایله بد مذهب
و فاسق و فاجر معناسنه در بو لغت بو معنا ایله کتاب زند دن منقولدر زراتشت بهرام بیت درود
از ما به دین خردمند * که دورست از زه و آیین دروند فی دزد بالضم سکون زاء معجمه ایله
خرسوز که عربیده سارق دیرلر دزدیدن خرسزلق معناسنه مصدردر میر نظمی بیت مکو
بوده است آنجا د زد بد نام * که دزد دسر مه از چشم بهرام فی دشناد بالفتح سکون شین معجمه
و فتح نون له کثرتدن کنایه ایدوب بسیار معناسنه استعمال ایدرلر میر نظمی بیت * بکفتار
خوشش دشناد کرده * فسون و حیله را ایجاد کرده فی دغد بالفتح سکون غین معجمه ایله کان عروس
معناسنه در ابو المعانی بیت دل مده آرایش زیبندهٔ دنیای دون * این عجوز پر حیل خود را نماید
دغد خوب فی دنبا ورد بالضم سکون نون و واو مهمله و فتح باء موحده و واو ایله یعنی دمدار یعنی

قویرقلی وقطار اشتر واسترك صوكنده اولانی ترکیبده دندار دیرلر که دند فتحی سکون نونله
برنوع زنبوردر کذا فی فرهنك جهانکیری که دوبود فتحی قفتانك یاقه سنه ایکی طرفدن
دیکیلن اینجو وصرمه ایله ایشلنمش یاقه لق کاهی واو سزده کاوردوبد دخی دیرلر که دوخ چکاد
شرحی دوخ لغتی ذیلنده ذکر اولندی شمس فخری بیت عجب مدارکه فرق سپهر بمویست *
که شد زسیلی تادیب شاخ دوخ چکاد که دود فتحی سکون واو ایله ایکی معنایه در اول توتونکه
عربیده دخان دیرلر اسم عامدر هرشینك توتونه دیرلر واوله ده استعمالی شایع اولان
توتونکه اکا تنباکو دخی دیرلر ثانی غم واندوه معناسنه حکیم قطران ارموی بیت جان
خصمانت زمان درغم بطبع سود سود * وزدل خویشانت سورخرمی بردود دود * بومعنادن
آه درونه تشبیهاً دود دل دیرلر بوبیتده تلمیح وار درشاه طاهر دکنی بیت زعشق آه کشیدن
نشانه خامیست * که هرچه سوخت ازو دود برنمی آید که دودآلود فتحی ایکی معنایه کاور اول
هرنکه توتونلی اوله یعنی ایس و پاس ثانی هندوستانده بربیوك قصبه آدیدر وبعض نسخه ده
جنکاری رنکه دیدکاری مسطوردر که دودکند فتحی فتح کاف فارسی وسکون نونله توتونلك که
اوجاق اوزرنده ایدرلر اکا دودآهنك دخی دیرلر که دوسند فتحی واو معروف وفتح سین مهمله
وسکون نونله بمعنی چسپند یعنی میل ایلمك ویاپشمق وچسپیدن لغتنك معنالرینه شیخ اوحدی
در جام جم بیت دست بکذار تاش می بوسند * توبهل قادر وهمیدوسند که دوصد فتحی یعنی
ایکیوز دویست مرقوم معناسنه ابو تراب بیك بیت چو آیم جانب کویت دوصد منزل یکی
سازم اکر بیرون روم درهرقدم صدجا کنم منزل که دوکارد فتحی فتح کاف عربی وسکون راء مهمله
ایله مقراض معناسنه لفظ مرکبدر معنای ترکیب ایکی بچق دیمك اولور مجمع الفرسده
طرنق شکلنده برنسنه در اثوابدن لکه کیدررلر عربیده افصحی خلماز در عوام جلم که مع الراء
المهمله * دختر فتحی سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناه ایله قیز معناسنه که دخت دخی دیرلر
که دختندر فتحی اوکی قزقرنداش دیمکدر اصلی دخت اندردر تخفیفاً الفی حذف اولنوب
دختندر ایلدیلر شمس فخری بیت کین اواز قبایل دشمن * نه پسند رهاند نه دختندر
شاه ناصر خسرو بیت شیعه مایندری ای بدنشان * شاید اکردشمن دختندری * ادات
الفضلاده بمعنی دختر شوهر یعنی کشینك آخر عورتدن اولان قیزینه دیرلر ودختراندر
ودخترندر دخی دینلور که دخچکار فتحی سکون خاء معجمه وفتح جیم فارسی وکافله مرد صالح وزاهد
معناسنه در که دخدار فتحی سکون خاء معجمه وفتح دال مهمله ایله کیرلنمش بیاض قفتان وکیرلی
ساده میرنظمی بیت سراپا مهمل ومردار بوده * کهدر برجامه دخدار بوده که دخسر فتحی
سکون خاء معجمه وفتح سین مهمله ایله طاز باش یعنی قیل اولمیان باشه دیرلر که درچکار فتحی
سکون راء مهمله وجیم فارسی وفتح کافله جواهر واینجو قوطوسی که دردخوار فتحی سکون
را ودال مهملتین وفتح خاء معجمه وواو معدوله ایله بغرسق بینلو وشراب صاف اولنجه یه دك
طور میوب ایچن وبلاجرعه نوش باده ایدنه دیرلر میرنظمی بیت دردخوار باده عشقیم ما * سینه
صاف وساده عشقیم ما که دردور فتحی سکون راو ضم دال مهملتین وواو معروف ایله کرداب که
دریا ایچنده اولان چورندیدر دوشنکی وآدم هلاك اولور که درشهوار فتحی ایری وآبدار اولان

ولان اینجو که معنای ترکیب پادشاهه لایق اینجو دیمکدر ابو المعانی بیت کنون که مدح ترا نظم
من چو درخوشاب * سزد که درنظر آری چو در شهواری که درکور فتحی سکون راء مهمله وضم کاف
فارسیله مخالف معناسنه در وله بیت فتد بوادی خسران درکو رامرش * بربند نفع جهان
هرمتابع فرمان * که درودکر ودروکر فتحی کلاهما بضم الراء المهمله وسکون الواو وفتح الکاف
الفارسی ترکیبده دولکر عربیده نجار دیرلر کمال خجندی بیت بجا کنند درست اهل زهد
تخته عشق * که مشکلست بهیون دروکری آموخت * حکیم خاقانی درمدح پدرخود
بیت نوح دروکر نبود کر پدرمن بدی * قنطره بستی زچوب برسرطوفان او * که درکر فتحی
سکون راء مهمله وفتح کاف فارسیله درودکر لفظندن اختصار اولنمشدر ترکیبده دولکر
بوندن غلطدر حکیم فردوسی * مثنوی * بفرمود تا درکران آورند * سزاوار چوب کران
آورند * یکی نغز کردون چوبی بساخت * بکرداندرش چوپها درنشاخت که دزدافشار فتحی
بولدوغن سرقه ایدن آدمه دیرلر میرنظمی بیت هرچه دارم بدزد غمزه یار * همچو چشمش
نبوده دزدافشار که دژکوار فتحی سکون زا وضم کاف فارسیله ایله ناموافق طبع اولان نسنه
وعلاجی عسیر کار معناسنه که دستور فتحی وزیر معناسنه در حکیم انوری بیت امروز روز عید تو
درشهر تن زده * فردا تراچه کوید دستور شهریار * و دیوان دفتری معناسنه ده کاور
که دشخوار ودشخوار فتحی سکون شین وتاء موقوف وفتح خاء معجمتین وواو معدوله ایله ایکی
لغت دخی بمعنی دشوار یعنی کوج عربیده عسیر دیرلر اصلی تاء مثناة ایله دشخوار در کیدرك
تاسز دشخوار ایلدیلر بنه کیدرك استخفافاً لاستعماله دشوار دیدیلر حکیم انوری بیت
هرچه پنهان قضا حزم تو پیدا داشته * هرچه دشخوار قدر عزم تو آسان یافته * حکیم ناصر
خسرو بیت کر آسانی همی باید ت فردا * مکیر از بهر دنیا کار دشخوار * حضرت مولانا
قدس سره بیت جام جفا باشد ودشخوار خوار * چون زکف دوست بود خوش بود *
که دشوار فتحی دشخوار لفظندن مخففدر جمالای شیرازی * مصرع * مکس آسان
بشهد افتد ولی دشوار برخیزد که دمدار فتحی سکون میم وفتح دال مهمله ایله هرنه که قویرقلی
اوله مثلا ستاره دمدار کبی وبر معناسیده عسکرك جمله سندن کیرو کان کمسنه لرکه محافظه
لشکر وکیرو قلاغلری قومامق ایچون ترکیبده دوندار دیرلر استاد بیت جو دمدار بکذاشتن
پیشرو * بمنزل رسیدی رهی نوبنو * وبر معناسی دخی اشتر واستر قطارینك کیروده
اولانه دیرلر میرنظمی بیت میرود همچو سك پس دلدار * کشته آن بدلقا خردمدار *
معنای ثانی یه عربیده ساقة الجیش وترکستانده جند اول دیرلر که دنیاور فتحی سکون نون
وفتح باء موحده ایله بمعنی دمدار مرقوم که دوپیکر فتحی برج اثنی عشردن برج ثالث که جوزا
دیدکاری یلدز درکواکبی تصویر وتحریر ایلدکارنده انی ایکی باشلو آدم تصویر ایدرلر استاد
عنصری بیت سپهسالار ایران که ز کالش * دوپیکر کرد عقل اندر دوپیکر * بو معنایه شمس
فخری بیت ایا شهریاری که از بهر خدمت * کمر بست بر آستانت دوپیکر * عمق بخاری بیت
یکی صورتی چون جهانی مهیا * برآورده پیکر بفرق دوپیکر که دوچار ودوچهار فتحی ایکی آدم
ناکاه بربرینه راست کلمکه دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت بزد با من میان راه تنکی * دوچاری

وذوچاری ودوچاری * شیخ عطار بیت کرام صدر اجل دیده که با اوهم * اجل نخورد دوچاری
درین سرای سپنج * استاد فرخی بیت هرکه با تو بجنك شد دوچهار * باظفر نزد او بکیست
بجب * عربیده مصارف وچغتایده اوچراماق دیرلر توش اولمق معناسنه سبعهٔ سیاره ده بهرام
شاه عیش ایدرکن مانی نقاشی کوردوکی محلده بیت بیلا ایشلار تو یارا یروی او زیکا * دشت
آرا اوچرادی بیرا وآ وکوزیکا * وبنه سبعهٔ سیاره ده * مثنوی * ایستادی حاجتنی که خلق دهر
آنکا مطلو بیدر بیتو رکای بهر * کوزیکا اوچراکای دلارامی * حاصل اولغای وصال دین کامی
دوخواهر فتح خاء معجمه و واو معدوله ایله ایکی ملدزدر برینه شعرای یمانی و برینه شعرای
سامی دیرلر شرفنامه ده دوخواهر اختا سهیل دیمکله معرو فدر دیو مسطور در دودخوار
دال ثانی موقوف وفتح خاء معجمه و واو معدوله ایله یعنی پروانه که شمع اطرافنه طولانور پرنده ده
دیرلر کذا فی المجمع دودر سکون واو و فتح دال مهمله ایله چب و راست که عامه تحریف
ایدوب چپراز دیرلر هرنه اولورسه ایرپشمدن یاخود صرمه دن اشانمش ویا خودکشدن
والتون وباقردموردن یابلمش هرنه ایسه اسم عامدر چپراز لفظنك ترجمه سیدر دور
بوزن سور ایراق عربیده کی بعید معناسنه مقابلی نزدیکدر میرنظمی * مثنوی * اکراز
از آستانت دور افتم * مینداری که مدحت رابکفتم * دعا کوی توام نزدیك اکردور * مپند از این
دل محزون مهجور دورادور الف مقابله ومساواة ایله ترکیبده اوزون اوزاق دیدکاری
معنایه که غایت بعیددن کنایه در وله ایضا بیت مکن این فکر دورادور هردم * که انداز د ترا
درغصه وغم دوداندر یعنی دریك عربیده کی عمیق معناسنه در دوژنه دار سکون
واو وفتح زاء فارسی و نون ودال مهمله ایله اکنه لی سکاع و بوجك وسقرسککی معناسنه
دوستار ودوستدار دوستطوتیجی ودوستلق ایدیجی وعاشق دیمك اولور شاعر بیت
دوستدار الم و دشمن شادی شده ام * حالت عشق عجب حال دکرمیباشد دوسکر
سکون واو وسین مهمله وفتح کاف فارسی ایله صوایچی که دیوار صوار دوسر بولاف
دیدکاری نسنه که ارپه کبی سنبله سی اولور امادانه دار اولماز مع الزاء المعجمه * دختر رز
شراب انکوری معناسنه در دختر قیز و رز اوزم واوزم چبوغنه ده دیرلر شراب اندن حاصل
اولدوغندن تسمیه اولنمشدر ابو المعانی بیت بمهر دختر رز میدهم نقود خرد * شوم
زد ردو غم فکر صحت آسوده دوز بوزن سوزلکلك ترسی زاء فارسیله ده مرویدر
دومغز ایکی پهلو بادام ودخی هرنه که لب قسمندن بر ظرفده ایکی دانه اولسه آکا
دومغز دیرلر میرنظمی بیت هر دویك پیرهن غنوده نمش * همچو بادام دومغز بوده نمش
دهلباز یعنی طبلباز که دهل ضمتین ایله طبل معناسنه در مع الزاء الفارسی * دوژ
عدد معناسنه روایت اولنمشدر مثلا بر عدد ایکی عدد دیمکده یك دژ دو ودژ دیرلر و بانیقدر
دیمك اولور مثلا صد دژ دیرلر یوز قدر دیمکدر دوژ یعنی دوز مرقوم یعنی لکلك ترسی
مع السین المهمله * دخس سکون خاء معجمه ایله دخسر مرقومدن اختصار اولنمشدر
طاز باش معناسنه جمع بویله اسمانی مرخم ایدوب استخفافا تلفظ ایدرلر دوپوس ضم باء
فارسیله بودخی دوپوست لفظندن ترخیم اولنمشدر خطاطك بری دیمشدر بیت هرکه خواهد

خواهد فلك پبوس کند * مشق بر کاغذ دوپوس کند * پبوس تواضع معناسنه در یعنی
هرکسه که استر فلك کند ویه تواضع ایلیه دوپوس کاغذه مشق ایلیه زیرا بویله ایدن
نیز صاحب کتبه اولور دوس بوزن کوس صوادر که اوابچنه صوارلر صواجیه دوس
کردیرلر دوك ریس واومعروف وکاف فارسیله ایلکه اکیریجی دوك ایکمدر ریس ریسندن
لفظندن اسم فاعلدر ابو المعانی بیت دلم دوکر یسه شد بارشته غم * شدم دوکریس
از سودای زلفش مع الشین المعجمه * درخش ضم راء مهمله ایله درت معنایه کلور اول
شمشك عربیده برق دیرلر استاد منوچهری بیت اکر درخش بهاری نه تیغ توجهدی *
زخاك کوهر الماس رویدی نه کیاه * عبد الواسع جبلی بیت از خروش وفروغ رعد
ودرخش * ساخته کوس وآخته خنجر * ثانی هرنسنه نك فروغ وضیاسی حکیم فردوسی
درخشان شده تیغها نیم شب * چو زنکی که بکشاید از خنده لب * شمس فخری بیت خسروا
از سپهر ملك مدام * همچو خورشید ومشتری بدرخش * ثالث ولایت ارمنیه بر آتشکده نك
ادیدر وارمنیه یه آتشکدهٔ درخش دیرلر نتکم شهر شیرازده رأس مجوسیدن رأس البغل دیرلر
رابع قاین قهستاننده بر قریه اسمیدر آنده بی نظیر کلیم طوقورلر دردکش جرعه نوش مست
مدام دیمکدن کنایه در شیخ عبد السلام پیامی بیت ما رند صبوحی زده مست الستیم * پیش
ازهمه دردی کش و پیش ازهمه مستیم درشت کوش قولاغی اغر یعنی بر مقدار ایشتمز
کسنه یه دیرلر کذا فی المحمودی درفش ضم راء مهمله وسکون فا ایله درخش مرقومك
معنای اول وثانی سیله مترادف المعنی در دروش ضم راء مهمله و واو مجهول ایله آلت جرحدن
اولان یاره که اوکلز اوله خراسانیلر لغتیدر و مشکلاتده حجام آلتلرندن بر آلتدر کذا فی
شرفنامه اما فرهنك جهانکیریده نیشتر فصاد معناسنه وکسر دالله درفش مرقومك جمیع
معانی سیله مترادفدر و واو معروفله عربیده داغ و نشان معناسنه در دژمنش سکون
زاء فارسیله کوکل دونمك اختلال معده معناسنه که عربیده اول حالته غثیان دیرلر دژمحل
معناسنه دردال مکسوره ده اولان دژمنش بوندن غیری معنایه در دمش ضم میمله پاس
وجعد معناسنه در دورباش درت معنایه کلور اول چاوشلرك اللرنده کتوردکاری
آلت زجر که آنکله خلقی ایراقلشدررلر معنای ترکیب دخی انی اقتضا ایدر مولانا جلال الدین
بیت غیرت من بر سر تو دور باش * مینهد کای خس ازین در دور باش * نتکم شاعر
دیمشدر بیت سر خار چندان زده دورباش * که آتش نشد بر سرش نورپاش * بو معنایی
موید شیخ نظامی بیت ممدش کرچه باهرکس بزین است * زبان دورباش از آهنین است *
ثانی اوجی سوری حربه دمور یدرتاریخ وصافده بیت دورباش غضبش چون افعی *
دو زبان آخته بر دشمن شاه * بو معنایه شیخ نظامی بیت بهنکام از برای نور پاشی * ستاده
زنکی بادورباشی * ثالث فرهنك جهانکیریده ذکر ایدر که قدیم ایامده بر نوع سنان ایدی که
ایکی چتال ایدرلردی اما شمدی هند وستانده آنك مثلی بر نیزه نك اغاجنی زر و زیور ایله مزین
ایدوب پادشاهلری اوکنده کتورورلر حتی پادشاه جنکده طرف عدودن اوق ونیزه آتلورسه
آنکله اوروب دفع ایدرلر و مست فیللری مزین ایدوب جنکه کوتوردکده فیل اوکنده دخی

اللرینده کوتوردلر رابع بو سبیل استعما ره آه درون معنا سنه در شیخ نظامی از اقبالنامه
بیت چودارا جواب سکندر شنید * یکی دو رباش از جکر برکشید ﴿ درباش ﴾ اشباع
ضمه ایله دورباش مرقوم معناسنه در ﴿ دوش ﴾ واو معروفله اوج معنایه کلور اول اومو زدر
عربیده منکب دیرلر مولانا هاتفی بیت کشید ندردوش کردان کار * ز رههای داودی
زرنکار * ثانی دون کیجه دیمکدر عربیده بارحه دیرلر خواجه حافظ بیت دوش دیدم که
ملائك در میخانه زدند * کل آدم بسرشتند وبه پیمانه زدند * ثالث دوشیدن لفظندن
صیغه امردر معنای اوله چغتایده ایکین دیرلر کسر الفله وکاف فارسیله میرعلیشیر بیت
ای نوایی کسوت فقر و فنا ایکیننکا سال * یوخسه خرفنك تیکدور کرا طلس اولسون
کر پلاس ﴿ مع الغین المعجمه * دروغ ﴾ ضم راء مهمله و واو معروفله بی اصل سوز یلان
معناسنه کمال خجندی درحق کمال اسمعیل درجواب او کفته * قطعه * کمال اصفهان
کر ملحدم خواند * چراغ کذب رانبود فروغی * مسلمان کویمش من در برابر * دروغی را
نشاید جز دروغی * مقابل راستدر میرنظمی * مثنوی * ببزم جهان انداز د فروغ
چو کفتار آنکس که باشد دروغ * سر راه راستی درد وستیست * بکنج رفتکان روی
اندر بست * چغتای لسانینده اوتروك دیرلر کاهی آخرینه کینه لفظی که کاف عجمیله ادات
تصغیردر کتوروب اوتروك کینه دیرلر میرعلیشیر بیت قهر ابلا تهدید نی دللار غه یاری
چین غنه * مهر ابلا هر وعده کیم قیلدی باری اوتروك کینه ﴿ دوغ ﴾ واو معروف ایله
آیران که یوغردی صویله ازرلر کاهی یوغرت معناسنه ده استعمال اولنور حکیم شیرازی
بیت هم بصل درد وغ آغشته مخور * بازازان دوغ ترش کشته مخور * وبرعلت
معالجه سنده ده دیرلر ﴿ مع الفاء * درخف ﴾ سکون راء مهمله وضم خاء معجمه ایله یعنی
زنبور سیاه کذافی شرفنامه والمجمع ﴿ دف ﴾ یعنی دف که باب مفتوحده ذکری مرور
ایلدی ضمه ایله ده منقولدر میرنظمی بیت کند برشمع خورشیدش فلك پف * که کی کیرد
بدست ماه نودف ﴿ مع الکاف * دخترك ﴾ کاف تصغیر ایله قزجغز دیمك اولور واوده
بسلنوب حاصل اولان قزه دخی دیرلر بو معناسی دخی خراط آلتلرندن اکدی دیدکاری
دمور که آنکله حقه اویارلر ﴿ دروك ﴾ ضم راء مهمله ایله هیزم باریك یعنی اینجه اودون که دسوك
دخی دیرلر کذافی نسخه میرزا ﴿ دسوك ﴾ ضم سین مهمله ایله هیزم باریك بعض فرهنکارده
دال مفتوحه وواو معدوله ایله ده مرویدر ﴿ دوالك ﴾ فتح لام وکاف تصغیر ایله هندو قول
معناسنه در میرنظمی بیت بامرت رام باشد چرخ کردان * زحل کمتر دوالك نام کیوان *
بو معناسی دخی قاراوینادقلری قاینشدر میرخسرو بیت بسی بوس برقت عرشیان محتاج
فتراکت * بدست آویز این مشتی دوالك باز آویزان ﴿ دورنك ﴾ سکون واو ونون وفتح راء
مهمله ایله هرنکه ایکی یوزلو وایکی وجهلو اوله مثلا کل رعنا کبی وکیجه کوندز معناسنه مولانا هاتفی
بیت نبودش امید و نازان دورنك * خواص فرشته مجوز پلنك ﴿ مع الکاف الفارسی * درنوك ﴾
سکون راء مهمله وفتح نونله بر نوع شادروان در که اندن صواوقی کبی هموار چقار ﴿ دك ﴾
اشباع ضمه ایله ایك که آنکله ایپلك اکردلر دوك لفظندن مخففدر ﴿ دلك ﴾ سکون لام

لام وفتح میمله بر جانوردر عنکبوته مشابه زهرناکدر شول مرتبه که بر آدمی صوقسه احتمالدر
هلاك ایلیه اکا غنده دخی دیرلر عربیده رتیلا دیدکاریدر غرایب الدنیا وعجایب العلیا لشیخ آزری
بیت دلکی میکند هزار بچه * مرو راهست بیشمار بچه ﴿ دم کرك ﴾ اضافتله صبح اولدر که
عربیده صبح کاذب دیرلر اول بیاض ممدودی دم کرکه بطریق التشبیه درخواجه سلمان بیت
اثر عدل بود آنکه براطراف افق * در دم کرك رود آهوی زرین تمثال * ناصر بخاری تصریحا
ذکر ایتمشدر بیت شد دم کرك سحر از سوی مشرق بدید * جرم هوا چون پلنك کشت
ملمع بدن * بو معنایه استاد الشعرا خاقانی بیت دم کرکست بادم آهو * که همه مشکبار کردد
صبح ﴿ دوالك ﴾ فتح لامله بر خوشبو دارودر بعض دوالره وعطریاته جزو ایدرلر دواله
دخی دیرلر عربیده اشنه وهندی لسانینده جریله دیرلر ﴿ دود آهنك ﴾ سکون واو و دال
مهمله ونونله ایکی معنایه کلور اول اوجاقلق توتونی که اولرده و حمام کلخنلرینده وفرونلرده ایدرلر
توتون چقمق ایچون شیخ نظامی بیت آتشی چون سیاه دود برنك * کاورد سر برون
دود آهنك * ثانی اول سفالدر که چراغ اوستنه قورلر دوده المق ایچون مختاری * رباعی *
آفاق بهای آه ما فرسنکیست * بر آتش ما سپهر دود آهنکیست * دریای امید ما هرجا ست
خاریست * بر شیشه عمر ما هرجا سنکیست ﴿ دودهنك ﴾ دود آهنك مرقومدن مخففدر
حکیم خاقانی * قطعه * بهر نهال عیش ز دوران منال بیش * بهر مدار جسم بزندان مدار
جان * کان باز را که قله عرشست جای او * در دو دهنك خاك خطا باشد آشیان ﴿ دوزك ﴾
سکون واو وفتح زاء فارسیله قباوایری اولان نسنه هرنه اولورسه میرنظمی بیت چنان
دوزك بدی همچنه قیل * کرانجان وثقیل الجرم وتنبیل ﴿ دوسنك ﴾ ایکی طاشدر که
مکه مکرمه ده صفا ومروه دیمکله مشهوردر ﴿ دوك ﴾ واو مجهول ایله ایك اغاجدن ایدوب
ابریشم وکتان اکیررلر ودوردن ایدوب پنبه اکیردلر ابو المعانی بیت تنم چون دوك باریك
بوده است از رنجش حسرت * همی پیچید بروی جرعه عشق رشته غم را ﴿ مع اللام * دشبل ﴾
سکون شین معجمه وکسر باء موحده ایله بر بومری نسنه درات ایله دری اراسنده ظاهر اولور
دژپیه دخی دیرلر عربیده غده دیدکاریدر ﴿ دغول ﴾ ضم غین معجمه وواو مجهول ایله حرامزاده
معناسنه ولد الزناده دیرلر استاد رودکی بیت ایستاده دید آنجا در دغول * روی زشت
وچشمها همچون دغول * وبر معناسی دخی شراب ایله طلو بیوك قدح که مجلس آخرینده
ایچله بیت منزبورك ایکی معنایه ده شمولی واردر کذافی المجمع ﴿ دلل ﴾ سکون لام وضم میمله
خام وتازه نخود که هنوز قابنده ایکن بریان ایده لر کذافی المجمع ﴿ دل ﴾ بوزن مل برمرضدر بورکده
کره اولوب زحمت ویرور کذافی فرهنك جهانکیری ونسخه میرزا و مجمع الفرس ده نباتاتدن براوتدر که
یغرسقلرده اولان فضلاتی اخراج ایدر ﴿ دمبال ﴾ سکون میم وفتح باء موحده ایله قویروق
صوقمی اصلی بال دم درعادت اوزره علم اولیجق مضاف الیه تقدیم اولنمشدر بوندن درکه
توکیده پالدم دیرلر استعاره طریقیله وانساننك آردینه ده دمبال دیرلر شاعر بیت مبادا
هیچکس را تنکی حال * مجال فرق نبود پیش و دمبال * وکوز قویروغنه ده دمبال چشم
دیرلر ونونله دنبال دخی جائزدر ﴿ دمل ﴾ فتح میم مشدده ایله چبان که دم فاسددن وجود

انسانده ظاهر اولوب اوزی چقنجیه دك زحمت ویرر استاد لطیفی بیت دور کن از دیار وسعه عمل
دم فاسد بود و باود مل * میم مخفف ایله ده جایزدر و نونله دنبل دخی دینلور عربیله مشترك
لغتدر ك دنبال ج سکون نون و فتح باء موحده ایله دمبال مرقوم معناسیله مترادف در
اصلی میم ایله ایدی نونه قلب اولنوب دنبال اولدی ك دنبل ج سکون نون و فتح
باء موحده ایله دمل مرقوم معناسنه اما دمل بوندن تصرف اولنمشدر لسان عربیده
دنبل مستعمل دکلدر زبان فارسیده شایعدر بوندن فهم اولنور که لسان عربیده اولان
دمل تشدید میمله اصلی فارسی اولوب تعریب اولنمش اوله غالبا اصل عربیه بویله
وضع اولنوب بعده فارسیده شایع اولمغین نظیرینه قیاس ایدوب اصل بیان ایتمشلر اوله
ك دوال و دوبال ج اولی الف و ثانی باء موحده ایله بش معنایه کلور اول تاسمه که اوزنکی یه
باغلرلر و طبلبازه طره ایدرلر امیر خسرو بیت همی ریخت در طاس طاعت زلال * همی
کوفت بر کوس دولت دوال * ثانی حیوانات دریسندن ایتدکاری کون حکیم ازرقی * قطعه
کمی راد رجهان دامن نکیرد * بشخصی فربه و بالای لاغر * ولیکن کاه کوشش بردر آرند *
دوال پیل فربه شیر لاغر * ثالث زمرده دیرلر رفیع الدین لبنانی بیت زبهر ساعد شاخ ابر
ساخت کوهرکش * که قطره در خوشاب ست و سبزه شبه دوال * رابع مکر و حیله معناسنه
حکیم سنایی بیت نترسم من سوی دوال شما * نشوم نیز در جوال شما * خامس بمعنی شمشیر
شیخ نظامی بیت چو زخم دوال دوالی چشید * بنه سوی رخت برادر کشید ك دوبل ج
سکون واو و فتح باء موحده ایله بی حقیقت و بیوفا معناسنه حکیم ناصر خسرو بیت تن
دوبل بیوفاست ای خواجه * چند ین مطلب مراد این دوبل ك دودل ج مترددو متلاشی
یعنی بر ایشك ظهور و تأخیرنده متحیر اولانه دیرلر ك دول ج بوزن غول ید ی معنایه در اول بمعنی
دلو آب یعنی قوغه ثانی بمعنی برج دلو بروج اثنی عشرك اون برنجی برجیدر حکیم سنایی در فلکیات
بیت بازدو پیکر و ترازو و دول * ازهوا یافت بهره پیش محول * ثالث مکار و محیل و شطاح و بی حیا
معناسنه حکیم سنایی بیت کرده ازقفلی زلف مرغولات * بهر دولی و فتنه دولان * رابع
دلو آسیا که اول مربع و مخروطی شکل اغاجدن یاپلمش ظرفدر ایچنه بغدای قورلر لکلك حرکتی
ایله دکرمان ایچنه دوکیلور حضرت مولانا قدس سره بیت چون لکلکست کلکت بر آسیای
معنی * طاحون زآب کردد تر لکلك معین * زان لکلك ای برادر کندم ز دول بجهد * در آسیا
درافتد معنی زهی مبین * خامس ترکش سادس کیسه و خریطه معناسنه سابع نسخه
میرزا ابراهیمده بمعنی سفله حکیم انوری در طلب شراب بیت کر نفرستی بماندم اندر غم *
وین دول غلام جست ناکاده ك دویل ج کسر واو و سکون یای تحتانیله ایکی معنایه در
اول مکر و حیله ثانی خام ابریشم که هنوز قوردن آیرلمش دخی صارلمامش اوله ك دهل ج
ضم ها ایله طبل معناسنه در مولانا هاتفی بیت دهل زن فراموش کرد از دهل * بکردن
دوالش شد از دیده غل ك مع المیم * دژنام ج سکون زاء فارسی و فتح نون ایله وجود انسانده
ظاهر اولان قبرجق معناسنه در ك دژهم ج سکون زاء فارسی و فتح ها ایله اول یری اتدرکه
دری التنده واقع اولور ك دشخیم ج سکون شین و فتح خاء معجمتین ایله بمعنی دشنام و نفرین

ونفرین یعنی سوکمك میر نظمی بیت چو کردد ظالمی بیداد معتاد * همه خلق جهان
دشخیم میداد ك دشمنکام ج رسوا و بدبخت معناسنه در کذا فی المحمودی بو بر تعبیردر که
برامر صانعی و بد افعال اولان کمسنه یه دیرلر ك دشنام ج سکون شین معجمه و فتح نون ایله
سوکمك و نفرین ایتمك عربیده شتم و قذف دیرلر کمال خجندی بیت کفتی دهمت هزار دشنام
دشنام مکو دعاست اینها ك دلام ج بمعنی بیچش یعنی نسنه صارلمق و صارلیجق میر نظمی
بیت زلفش که شود دلام کردن * باید بهوس تمام کردن ك دلم ج ضم لام ایله یامی قبرجقلر که
وجود انسانده ظاهر اولور اسبابی تاسه و دم و صفرا و خارشی دخی اولور اکا سپردیرلر
عربیده شرا دیدکاری علتدر طبیب یوسفی بیت ای کشته دل تو از دلم آزرده * آزرده کیت
از دم طغیان کرده * یابیم بصحت چو بینم ترا * بکشاده رك خود ملین خورده ك دم ج قویروق آنك
و سائر جانورده استعمال اولنور و استعمال طریقیله هر نسنه نك آخرنده و اوجنه ایراد ایدرلر
ك دمادم ج متعاقب و پیاپی معناسنه مشهوری فتح دال مهمله ایله در اما معتبر لغت کتابلرنده
ضمه ایله ضبط اولنمغین تحریر اولندی حکیم انوری بیت ای حکم تراقضا پیاپی * وی امر ترا
قدر دمادم ك دنبال چشم ج کوز قویروغی میر نظمی بیت زد نبال چشم از امید نکاه *
شود حال زار اسیران تباه ك دوازدهم ج مرتبه اعداد ده اون ایکنجی عدده دیرلر ك دوستکام
دشمنکام مرقومك ضدیدر یعنی اول هر نه معنایه ایسه بونك عکسیدر ایولکده و محبوب
عشقنه ایچلن طلو قدح معناسنه در ك دوم ج ضم واو ایله ایکنجی در یعنی عدده ایکی در
ك مع النون * دخترزن ج اوکی قیز یعنی آخر قوجه دن اولان قیز که اناسیله بیله کله اضافت
ایله معنی صحیح اولور نتکیم شاعر بیت کرچه دلالت کند او خواهرش * دخترزن خواه بیاق
مادرش ك درودن ج ضم راء مهمله و سکون واو ایله ایکی معنایه در اول مدح و ثنا ایتمك
معناسنه مصدردر ثانی مزروعاتی بچمك معناسنه حکیم اسدی بیت درودش سمن برك
بوتی زبن * برید از دهانش درخت سخن ك دروغ زن ج یلانجی عربیده کاذب معناسنه دو
دروغ یلاندر و زن اسم فاعل اولور ترکیب اولندقده یلانجی دیمك اولور ابو المعانی بیت
دروغ زن شده بر شاخ کل هزار چمن * اکر بعشق صداقت بدی نکردد فاش ك دروغ زدن
یلان سویلمك معناسنه در وله ایضا بیت بقول خود نکنی کار این چه فریادست * بروکه
واعظ خرتا بکی دروغ زدن ك دروزن ج ضم راء مهمله و فتح زاء معجمه ایله غله بیجی
و بچدرمك معناسنه در ك درون ج ضم راء مهمله و واو معروفله بهانه غله یعنی تخل اوچکی
کذا فی فرهنك جهانکیری ك دریچان ج کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی و فتح جیم فارسی
ایله اول نسنه در که هر برجك درجاتن اوچر تقسیم ایدوب هر قسمن بریلدزه تعیین ایدرلر علم
نجومده برقاعده در ك دریدن ج کسر راء مهمله و سکون یای تحتانی ایله درودن مرقوم
معناسنه کذا فی المجمع ك دزدان ج سکون زاء معجمه و فتح دالین مهملتین ایله کلیدان
معناسنه در ك دزدیدن ج سکون زاء معجمه و یای تحتانی و کسر دال مهمله اولی ایله
اوغریلق معناسنه مصدردر ابو المعانی بیت نماند طاقت و آرام صبر من حیفا * متاع
صبر دلم برد نکاه دزدیدن ك دژن ج زاء فارسیله تیز و کسکین معناسنه اکثر ترشی و خموضات

تعریفنده استعمال اولنور دستون سکون سین مهمله وضم تاء مثناة ایله سرکین یعنی حیوانات ترسی دسین کسر سین مهمله وسکون یای تحتانیله کوب که خنب وخم معناسنه دسینه دخی دیرلر سیف اسفرنکی بیت تازه بعهد تو بادکاشن دولت * تا کل دل تازه از ذهاب دسین است دشمن معروف ضدی دوستدر دکان فتح کاف عربیله معروف ترکیده وعربیده دخی دکان دیرلر انجق کافی مشدد ایدرلر بر معناسی دخی اغاج قاویدر استاد لطیفی بیت درکلخن دل آتش مشقت چنان شدست * کاندر فروز داز برهینه دکان نهند دکلان سکون کاف ایله مدور براغاجدرکه برشیش صوقوب یوک وپنبه اکیردلر و بوکرلر سیف اسفرنکی بیت زلفکان از رعشه جنبد پای بند دل نکردد * بادکز دکلان جهد تخت سلیمان بر نتابد دوبرادران فرقدان دیدکاری ایکی یلدزدر قطب شمالی حوالیسنده بنات النعش صغرایه قریب یرده کورینور ودخی سکسک دیدکاری قوشدر عربیده عاجزی دیرلر اول اجلدن که یالکز شکاره قادر اولمیوب ایکیسی بردن شکار آلوب یرلر دوچندان ایکی اولقدر مضاعف معناسنه ابو المعانی بیت کفتم زغم عشق ترا دل شده بیمار * باخنده بکفت درد دلت باد دوچندان دوختن دیکمک جامه اولسون غیری اولسون کمال خجندی بیت ز زلفت بایدش عمرد راز و رشته زان افزون * که این چاک کریبان نهار فیقی دوختن کیرد * ادات الفضلاده دین ادا ایتمک یعنی بورج اودهمک ومجمع الفرسده یعنی دوسیدن مسطوردر چغتای لسانده تیکماک اثواب دیکمک اولسون اغاج اولسون میر علیشیر بیت کونکلاکیم چاکین تیکار کامیل آنینک ای رفیق * بیلمادینک کویا که کونکلاک ایچرا کوکراک چاکی بار دودافکن ساحرلردن برقسم ساحردرکه لبان غود ودانهٔ سپند ومقل ازرق وامثالی نسنه‌لری آتش اوزرینه قویوب افسون اوقورلر تاکه شیاطین حاضر اولوب اول سحری که اراده ایدر عمله کتورلر حکیم خاقانی * رباعی * دود افکن را بکو که بس نالانم * دودی برکن که دودکین شد جانم * برمن بیدل کرد بدل جانانم * دل کرد پی مکن که سرکردانم * وله ایضا بیت زان غمزهٔ دود افکنی آتش فکنی درمن * هم دل شکنی هم تن دلدار چنینی خوشتر دودمان اولو قبیله وقدیم سلسله وعظیم عشیرت معناسنه در رشید الدین وطواط بیت خدای داند کز تو بدودمان زوم * اکر برآرد دودم زد ودمان آتش دوربین غایت زیرک ودقیق فکرلو معناسنه دردور اندیش وباریك بین معناسنه در دوست بین ماه ملکیٔ یزدکردک بکرمنجی کونی آدیدر کذا فی فرهنگ جهانکیری دوستکان محبوب ومعشوق معناسنه دوستکام دخی دیرلر استاد فرخی بیت کسی را چومن دوستکامی چه باید * که دلشاد کردد بهر دوستکانی دوسکن ودوسکین کلاهما بسکون الواو وسین المهمله وکسر کافلریا پشقن هرنه اولورسه عربیده لزج معناسنه در دوسیدن سکون واو ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله اوچ معنایه در اول فرهنگ جهانکیریده بمعنی رسیدن ثانی چسپیدن معناسنه یعنی برشی برشیئه میل ایلمك شیخ اوحدی بیت آب کندیده خاک پوسیده * در تو چون نفس وروح دوسیده شیخ عطار بیت چندپای هرکسی بوسیدنت * از طمع بر هر خسی دوسیدنت * شیخ نظامی

نظامی * مثنوی * بخسته کاغذی بکرفت در دست * بعینه صورت خسرو بر ویست * بدان صورت چو صورت کرد خنی * بدوسانید بر شاخ درختی * ثالث خانه ده وقتده اولورسه دیوار صوامق معناسنه در دوشکن سکون شین معجمه وفتح کافله اثواب او موزدن قاصاق مولانا شهیدی * رباعی * تا چند بلای تن بینی را * سرپوش کنی دهن بینی را * بر قامت تو بلند افتادست * وقتست که دوشکن بینی را دوشیدن واو مجهول وکسر شین معجمه ایله سود صاغمق معناسنه که عربیده استحلاب معناسنه در دوکان عربیده اولان دکان لفظندن تصرف اولنمشدر استاد لطیفی بیت بوصل تو خوریست دوکان بهشت * دو عالم فدا بهر دوکان تو * دوکدان واو معروف وسکون کاف فارسیله ایك تو ربه سی که عورات اوره که یه بغلیوب ایچنه ایك واغرشق قورلر عربیده رخشش دیرلر کمال اسمعیل بیت یارب چه فتنه بود که از سهم هستیش * مریخ تیر خود همه در دوکدان نهاد دوکران واو مجهول وفتح کاف عربی و راء مهمله ایله بر نسنه ایتلولکی عربیده کی عرض معناسنه دوکران واو معروف وسکون کاف فارسیله اوره که عورات کتان اکیردلر میر نظمی بیت زنان را چرخه می بایست ودوکران * نبرد کیر دار شایست مردان * دومین کسر میمله عدده ایکنجی دیمکدر که سیومین اوچنجی چارمین دردنجی درو قس علیه الباقی دون کند ونوعنه نسبت ایله احق معناسنه در ادنا دخی دیرلر وسفله معناسنه انساننده وحیواناتده وجماداتده استعمال اولنور مقابل عالی وبالا در کاهی دانا مقابلنده ذکر اولنور مراد بیان ضدین اولدوغی حالده بو بیتدن فهم اولنور بیت همه داننده کردانا و کردون کمر بسته بدین بوکار کردون مع الواو * درغو سکون راء مهمله وضم غین معجمه ایله حلواجیلرك پاتیله دیدکاری بیوك قزغانی دیبنده حلوادن باقی قلان نسنه یه دیرلر آتی آتیوب بعض ایشه سورولر کذا فی المجمع دغدو سکون غین معجمه وضم دال مهمله ایله نام مادر زراتشت در دیرلر که فریدون نسلندندر زراتشت بهرام بیت روایت کند موبد روزکار * که بکرفت دغدو بزرتشت یار دغو ضم غین معجمه ایله دردروغن وانکبین یعنی یاغ وبال وامثالینك سفلی که دیبنه چوکر دیرلر دمکاو اضافتله ایکی معنایه کاور اول بمعنی تا زیانه واول نسنه در که آنکله صغر وامثالك سورلر حضرت مولانا قدس سره بیت کر خری دیوانه شد یك دمکاو * بر سرش چندان بزن کاید بجاو * ثانی بوریدرکه باقردن وتوجدن ایدوب جنك محلرنده وخانلر وپادشاهلر آلایلرنده چالارلر اکا دمکاوه وکاودم دخی دیرلر دو عدده ایکی در اثنان معناسنه افصحی بودرکه واو اشباع اولنمیه کاهی ضرورت وزن ایچون اشباع جائز اولور حکیم اسدی بیت بجنده عقیقین نقط میم کرد * شب آهنك درمیم دونیم کرد * وکاه اولور آخرنده حرف یا الحاق اولنوب روی وموی قافیه سنده استعمال اولنور کمال اسمعیل بیت طاق ورواق زبیکی طاق بود * خود بجهان طاق نبود ست دوی * وکاهی آخرنده یای مصدریه لاحق اولدقده البته واو ثابت اولور حکیم سنائی بیت چکنم زحمت توبی ودویی * چو یقین شد که من منم تو تویی دوبارو فتح باء موحده وضم راء مهمله ایله هلك دیدکاری بر سره قدر ایکی باشلی قلم واری چالمش اغاجدر یره براغوب

براوزن اغاجله باشنه اورلر بوقارو محراد قدح براوجی هواده ایکن اوروب اوینارلر ابوالمعانی
درهزل بیت غنچهٔ زنبق آن نوکل کلشن طفلی * درکفم کیرمراهم چو دوبار وزده ام *
ل دوتو ع واو مجهول وفتح تاء مثناة ایله ایکی قات دیمکدر توقات معناسنه اولدوغی باب
التاء ده ذکری مرور ایلدی وبر معناسی دخی بلوشمق عربیده کی ملاقات معناسنه که دوچار
دخی دیرلر ل دوخ چکاو ع فتح جیم فارسی وکاف عربیله هدپه سنه قیل اولیان کسنه یه
دیرلر شمس فخری بیت عجب مدارکه فرق سپهر بی مویست * که شد زسلهٔ تا دیب شاه
دوخ چکاو ل دودو ع لفظ مکرر در ایکیشر ایکیشر دیمکدر روایت اولنور که حضرت سرور انبیا
سرخیل اصفیا سید العرب والعجم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم لغت فارسیدن
ونجق سلمان فارسی رضی الله عنه تطییب خاطر ایچون بر دفعه یا سلمان انکو ردود و بیورمشلر
العهدة علی الراوی ل دور فرو ع سکون راء مهملهٔ اول وضم فا و راء ثانیله دریك
عربیده کی عمیق معناسنه ومجمع الفرس صاحب فکر معناسنه در ل دوغو ع واو مجهول
وضم غین معجمه ایله درد بروغن معناسنه واوسز دغو دخی دیرلر ل دوقو ع واو مجهول وضم
قافله بز رجزر بوی یعنی بیابان کشورینك تخمی ل دومو ع ایکی معنایه کلور اول ایکی بلوك
صاچ که ایکی طرفه صارقر مولانا هلالی در صفت اسب بیت نو عروسی بناز جلوه کنان
چون دومو از قفا فکنده عنان ل مع الهاء * دبله ع سکون باء موحده وفتح لامله ناطف
دیدکاری حلوادرکه شکر وبادام ایله اولور وبعض نسخه ده پشمینه دیدکاری حلوادر ل دبنوقه ع
سکون باء موحده وضم نون وفتح قافله فرهنگ میرزاده کیرویه صالنمش صاچ ودخی شمله
ودستار اوجی که ارقه یه صالنمش اوله ل دختربنه ع هنوز حد بلوغه ایرشمش قز معناسنه
ابوالمعانی بیت اکر به پیش تو آید ضرر وزن کادن * حذر کن از زنی خود کیر یا دختربنه بزن
ل دخته ع سکون خاء معجمه وفتح تاء مثناة ایله بمعنی دوخته یعنی دیکلمش ودخی بمعنی دوشیده
یعنی صاغلمش حکیم فردوسی بیت نسر انجام چون شیراز ودخته شد * زن ومرد ازان کار
پردخته شد ل دختینه ع دختربنهٔ مرقومدن مخففدر بو معنایه موید میر نظمی * مثنوی *
سزاوارست باشد همسرینه * که او بودست اکنون دختربنه * شدن دختینه اورا لازم
آمد * بشوهر را شود جفت سرامد ل دخنه ودخینه ع اول سکون خاء معجمه وفتح
نون ثانی کسر خاء معجمه وسکون یای تحتانی وفتح نونله آتشه یانوب رایحه سی چقان نسنه
هرنه اولورسه ل دراجه ع راء مهملهٔ مشدده وفتح جیمله بمعنی فراجه که اوسته کیرلر
برجامه در ل درخوشه ع کسر راء مهمله وضم خاء معجمه وواو مجهول ایله درخوشاب
معناسنه درکه اندن ترخیم اولنمشدر لطیف وآبدار ایجون دیمکدر میر نظمی در تعریف دختر
بیت که شایسته باو باشد انوشه * نمی سفته هنوز شی درخوشه ل دردانه ع سکون
را وفتح دال مهملتین ایله یکتا انجو که صدفده بر دانه اولور غایت ایری و غلطان وآبدار
اولدوغندن شهوار دخی دیرلر وله بیت چو او دردانهٔ ناسفته بوده * دران یا مثقب الماس
سفته ل دردی ع سکون را وفتح دال مهملتین ایله دردی شراب وآب وروغن وغیرهم یعنی اول
مقوله نسنه لرك دیبنه چوکن چرکی حضرت مولانا قدس سره * مسمط * کر زحمت تو برده ام

تو برده ام بنداشتی من مرده ام تو صافی ومن درده ام بی صاف دردی خارشد ع درفشه ل ضم
راء مهمله وسکون فا وفتح شین معجمه ایله تیغك جملهٔ اسماسندندر کذا فی فرهنگ جهانکیری
ل درونه ع ضم راء مهمله واو مجهول وفتح نونله کمان نداف یعنی حلاج یایی که کودك
دخی دیرلر استاد رودکی بیت سپید برف بر آمد کوهسار سیاه * وچون درونه شد آن
سرو بوستان آرای * کمال اسمعیل بیت نرسد بوشرف قدر توهر شاعر کو * خاطری دارد
نظام وزبانی وصاف * لفظ قوس ارچه بود شامل نام هر دو * شیوهٔ قوس وقزح نیست
درونه نداف * فخر کرکانی بیت سر سرو قدش شد باز کونه * دوتا شد پشت او همچون
درونه ل دره ع دری بی ایسز کسوب بروینه اوروب قمچی کبی ایدوب مجرم وکناهکار ایدنلری
دوکرلر وطبلباز طره سنه ده دیرلر حکیم روحی بیت همی زد ندمرا غرچکان سنگین دل * چو دره
برده ل عید وبنك برسنده ان ل دزبیه ع سکون زاء فارسی وکسر باء موحده بعده سکون یا ایله
مهره کبی برنسنه درات ایله دری اراسنده ظاهر اولور اکا دشپل دخی دیرلر عربیده غده دیرلر
ل دزدافشره ع بمعنی دزدافشار مرقوم یعنی بولدوغن اوغرلین آدمه دیرلر ل دزدیده ع
دزدیدن لفظندن اسم مفعولدر واستعاره طریقیله محبوبك کزلو باقشنه ده دیرلر حکیم شفائی
بیت دزدیده نکاهی که رقیبت نه پسندد * قربان سرناز کن وسوی من انداز ل دسته ع
سکون سین مهمله وفتح تاء مثناة ایله بمعنی سنك طاش معناسنه کذا فی المجمع ل دسینه ع
کسر سین مهمله وسکون یای تحتانی وفتح نونله دسین مرقوم معناسنه درکه کوب دیمکدر
ل دشنام دهنده ع شهادت بومغی که عربیده سبابه دیرلر ظاهر بودر که بر آدم مقابلنده
اولان آدمه شتوم ایتدکده بو مغله اشارت ایتمك مناسبتی ایله تسمیه اولنمشدر ل دغدغه ع
سکون غین معجمهٔ اول وفتح ثانیله ایکی معنایه کلور اول معروف که ترکیده قتیم دال مهمله ایله در
ثانی بو مغله بر کسنه نك قولتغنه صوقوب دورمك که اول کسنه قچقلنوب بی اختیار خنده عارض
اولور اکا غلغلیچ ویجیجو دخی دیرلر ابوالمعانی بیت بخاطر دهد دغدغه فکر وصل * بشمع
هوس میزند عشق پف ل دکانچه ع بازاریونده اولان بلاسدن وتماشا کدن اوراتمش
صفه لرکه اوزرینه خرده فروشلر متاعلرین قویوب اوتورورلر ل دکه ع فتح کافله لغت قدیمه در
حبس خانه معناسنه شیخ سعدی بیت بره بریکی دکه دیدم بلند * تنی چند مسکین در و پای
بند ل دله ع سکون لام وفتح میمله برجانوردر زهرناك اولور عنکبوته بکزر عربیده
رتیلا دیرلر طبیب یوسفی * رباعی * آنرا که کزد دلهٔ ازروی بهی * باید که سفوف کرده
شونیز دهی * آنکاه باب کرم واشخار ونمك * معجون کنی بموضعی نیش نهی ل دمسنجه ع
سکون میم ونون وفتح سین مهمله وجیمله دمسجه معناسنه درکه قویروغی صالن قوشچه
بو اسمه دخی مناسبدر حکیم صاحب در قصیده بیت بسر پریدن موسیجه از هوس بهوا *
بدم فشانی دمسیجه کان مورشکار ل دمچه ع مصغر دم یعنی کوچك قویرق وآت
قویروغندن ایتدکاری مکس ران ل دمسیجه ع سکون میم ویای تحتانی وکسر سین مهمله
وفتح جیم فارسیله فرهنگ میرزاده ابابل قوشیدرکه یره دوشدکجه بر دخی نیر اوچه میوب
قویروغن صالرطور در حکیم خاقانی بیت چو موسیچه همه سر درهوا کش * چو دمسیچه همه

دم بر زمین زد ل دم غزه ع سکون میم وفتح غین وزاء معجمتین ایله قویرق دیمی که ترکیده
قویرق صوقمی دیرلر حضرت مولانا قدس سره بیت جمع میکرد دبوی آن بزه * کوسری
پوست ایشان دم غزه ل دم کاوه ع دم کاودر قومه‌لك ایکی معناسیله ده مترادفدر ل دم لابه ع
سکون میم وفتح لام وباء موحده ایله یعنی سك یعنی کوپك که صاحبین ویاخود بر آدم الندن
اتمك کوردکده قویروغن صالوب یالتقلندوغی اجلدن تسمیه اولنمش سلطان حسین بایقرا
* قطعه * بمدح آنچه افزودیم در کمال * زهجوم که کویی همان کم شود * که دم لابه سك
چه شادی فزود * که از عفعفش موجب غم شود ل دنباله ع سکون نون وفتح باء ایله قویرق که
دنب ودنبال ترجمه‌لرنده ذکری مرور ایلدی ل دنب غزه ع کسر باء موحده وفتح غین معجمه
ایله یعنی اضافتله استخوان دم یعنی قویرق صوقمی عربیده عسیب دیرلر شهاب الدین بانی
بیت هرکه از دنب غزه بازشناسد سررا * واندر آخر زخران مهتری آن خررا ل دنبه ع
قویرقدر عربیده الیه دیرلر قوزی وقیون وآت وغیری حیوانانده استعمال اولنور وشرق
قیونلرینك قویروغی ایری ومدور اولمغله تشبیهاً کون محبوبانه ده دنبه دیرلر ابو المعانی
بیت نصیحتی شنو ازمن که اختیارمده * برای دنبهٔ فربه دات همین ازدست ل دوازده ع عدده
اون ایکی عدده دیرلر اثنی عشر معناسنه ل دواسبه ع ترکیده چتال آتلو دیدکلری یعنی
بر آته بنوب وبر آتی یدکنه آلوب الغار ایله یوله کیده دیار عجمده وضع مذکور عادت اولمغین
اولاغه وسرعت وعجله ایله الغار ایدنه علم غالبه‌دن اولشدر وضع اصلی حسبیله دکل مجاز مرسل
طریقیله‌در ل دوالخواره ع سکون لام وفتح خاء معجمه وراء مهمله ایله چفته قوشیلان صغر
ودخی بوینذرق معناسنه‌در میرنظمی بیت کند کر خلاف توکا وزمین * بکردن دوالخواره
بند همین ل دواله ع فتح واو ولام ایله فرهنگ جهانکیریده بردارو در اشنه دیرلر صنوبر وجوز
وبلوط اغاجلرینه دولاشور اعلاسی سفید وخوشبو اولاندر که نوع مصری در وسیاه اولان
نوعی بر امزدر که هندیاد توتونی صرعه نافعدر وکند وخفقانه واحتناق رحمه فایده‌ویرر وضعف
جکره وقلبه ومعده‌یه قوت ویرر آکا دوال ودوال المسك دخی دیرلر عربیده اسمام ویونانیده
سیمون دیرلر کذا فی البدیعی ومجمع الفرس وقمار اوینادقلری قایشه دخی دواله دینلور ل دومه ع
فتح میمله قرلنغج که اطفال اللرندن قرلندر دلر براو یونجقدر ل دوازده ع نونله دوازده مرقوم کبی
اون ایکی عدددر ل دوبچه ع سکون واو وخاء معجمه وفتح با وجیم فارسیین ایله سرجان
دیدکلری قوش وابیلك یوماغی ل دوتاه ودوته ع کلاهما بسکون الواو وفتح التاء المثناة
واظهار الهاء ایکی قات اولان نسنه دوتا ودوتاو ودوتای دخی دیرلر مولانا جامی بیت یاشفیع
المذنبین بار کناه آورده‌ام * بردرت این بار با پشت دوتاه آورده‌ام ل دوختره ع سکون
واو وخاء معجمه وفتح تاء مثناة وراء مهمله ایله یعنی دوشیزه یعنی بکر قیز کذا فی المجمع ل دوخته
ایکی معنایه کلور اول دیکلمش جامه وغیره دوختن لفظندن اسم مفعولدر ثانی یعنی دوشیله
یعنی صاغلمش بو معنایه ابو الفرج رونی * مصرع * کف کفاینش از شیر فتنه دوخته شیر *
ل دودمانه ع یعنی خانمان دودمان معناسنه حکیم سوزنی بیت ایا ستوده بتو دودمانهٔ نبوی
جهان بعزم کرفته صواب ورای قوی ل دود داله ع سکون واو ودال مهمله اولی وفتح دال ثانیه

ثانیه ایله یعنی دودله ودودله دخی دیرلر بر نوع لعب اطفالدر که خاك دنمك دخی دینلور ل دودکندع ع
سکون واو ودال مهمله ونون وفتح کاف فارسیله ایس قوتان نسنه طعام وجامه وغیرهما
میرنظمی * مصرع * تنش کنده وجامه اش دودکنده ل دودله ع واو معروف وفتح دال مهمله
ولامله بر اغاج پاره سیدر بر سره مقداری ایکی باشی قلم واری یوه قویوب بر اوزون اغاج ایله
باشنه اوررلر قالقدقده هواده ایکن بر دخی اوروب آثارلر قارشوده بر آدم دخی النده بر اغاج
ایله اول دخی اورر بو منوال اوزره نشان قودقلری اغاجه اوره بیلور ایسه خوش اوراز سه
مغلوب اولمش اولور اول کوچك اغاجه پل واوزون اغاجه چفته دیرلر عربیده کوچك اغاجه
ضم قافله قله واوزونه مقلاة دیرلر کذا فی المجمع ل دودواله ع یعنی دودله مرقوم ل دوده
بوزن سوده ایکی معنایه کلور اول یعنی دودمان حکیم ازرقی بیت شعاع درفش تو بر هرکه تابد
نزاید زاولاد آن دوده دختر * ثانی دودهٔ چراغدر که مرکب ایتمك ایچون آلورلر مرکب یاپمق
صفتنده دیمشلر در بیت همسنك زاج دوده همسنك هر دو مازو * همسنك هرسه صمغست
وانکاه زور باز ول دوره ع واو معروف وفتح راء مهمله ایله کوچك مرطبانی طبق وچناق
معناسنه حکیم سوزنی بیت آن دوره کوش سرخم سیکی فروش دزدید * از هرخم عصیری
ده دوره نوش کرده ل دوریسه ودوریشه ع بری سین مهمله وبری شین معجمه ایله خاولی
مقرمه وصاقلی زبلو ومثل ذلك ماهرنه اولور سه کذا فی المجمع ل دوژه ع واو معروف وفتح
زاء فارسیله بر دکرمی دکندر اتوابه یاپشور مولانا خفاف بیت بدلها اندر آویزد دو زلفش *
چو دوژه اندر آویزد بدامن ل دوژنه ع واو معروف وفتح زاء فارسی ونونله مؤید الفضلاده
زنبور معناسنه‌در وفرهنگ میرزاده سوری سکك وفیل خرطوم‌در وکتاب السامی فی الاسامیده
واو یرینه هایله ده ژنه واقعدر ل دوزینه ع واو مجهول وکسر زاء معجمه وسکون یای تحتانی
وفتح نونله نیش زنبور وپشه مسطوردر کذا فی فرهنگ جهانکیری ل دوستنبه ع سکون
واو وسین مهمله وفتح تاء مثناة وبعد النون الساکنه باء موحده ایله قات قات اولان نسنه یه دیرلر
عربیده مطبق معناسنه ل دوستنده ع دخی اول معنایه‌در شاعر بیت چند جامه چون
پیاز داری بپوست * کرچه دوستنده است لیکن تلخ روست ل دوسنده ع سکون واو
ونون وفتح سین مهمله ایله یعنی چسبیده یعنی میل ایتمش واکلمش دیمکدر ل دوسیده ع سکون واو
ویای تحتانی وکسر سین مهمله ایله بر قاچ معنایه‌در اول یعنی چسبیده ثانی میل ایلمك معناسنه‌در
شیخ اوحدی درجام جم بیت آب کند یده خاك بوسیده * در تو چون نفس روح دوسیده
ل دوشانه ع ایکی معنایه کلور اول چتال بر نوع کردن بند درکه مجرملر وکناهکارلر بوینلرینه
کچیررلر مولانا جامی بیت کش کشاکش دوشانه بر کردن * میبرد تا بخدمت ذو المن *
ثانی بر نوع چتال اوق دمرنی در ل دوشه ع بوزن خوشه ایچنه سود صغدقلری ظرفه
دیرلر کذا فی المجمع ل دوشنبه ع ایام اسبوعدن بازار ایرتسی که عربیده اثنین دیرلر ل دوشیده
کسر شین معجمه ایله بوزن کوشیده امزکلی عورت وصغمال حیوان عموما میرنظمی بیت
هر دو پستان چو کار دوشیده * همچو فواره شیر جوشیده ل دوشیزه ع واو معروف
وکسر شین وسکون یای تحتانی وفتح زاء معجمتین ایله بکر قیز معناسنه کمال اسمعیل بیت

دوشیزکان خاطر من بین که غنچه وار * برو رخ کرفته اند زتو شرمسار دوست * حکیم خاقانی
بیت آمد سماع زیور دوشیزکان غیب * بی رقص و حال چون کروائی چه مانده * جمع
مراد اولندقده هاء علامت کاف عجمی یه ابدال اولنور قاعده کلیه در نك دوشینه نك واو
معروف و کسر شین معجمه ایله دون کیجه کی دیمکدر می دوشینه دیرلر دوش دون کیجه در یاء و نون
حرفلری ادات اتصافدر مرجعی نسبت مؤکده در زیرا یا نسبی در و نون تأکید نسبت
ایچوندر و ها خصوصیت معناسنی افاده ایدر بعض اسمه مضاف اولوب می دوشینه و نای دوشینه
دیرلر شاه طاهر دکنی بیت کینه ورزی مکن از ناله دوشینه ما * حیف باشد که بود در دل تو کینه ما
نك دوغه و دوغینه نك اول بفتح الغین ثانی بکسرها و سکون الیاء التحتانی و فتح النون کلاهما یاغ
سوزه جك آلت نك دوکانه نك فتح کاف فارسیله ایکیشر و ایکی دانه دیمکدر مثلا یکانه
و دوکانه و سه کانه و چهارکانه دیرلر نك دوکچه نك سکون کاف فارسیله مصغر دوکدر
و ماسوره که مکوك ایچنه قویوب بز طوقورلر نك دوك رشته نك سکون کاف فارسیله ایلك
اکیرد کاری ایك و خیمه طنابی بوکدکاری ایك و امثالی نك دوك ریسه نك کسر راء مهمله
و سکون یای تحتانی و فتح سین مهمله ایله آغرشق و ایك ایله معا اولدقده یا اکثرا غرشغه باد ریسه
دیرلر نك دولانه نك واو مجهول و فتح لام و نونله بر میوه آدیدر باغده و طاغده اولور اما باغده
اولان لذیذ اولور و بر مقدار مخوشدر سرخ رنکه مایل مشابهتی واردر اما الما دن کوچك
اولورلر کبی ایچنده بر دانه چکردکی واردر طبیب یوسفی بیت دولانه سرخ بوستانی *
نیکست بمعده وجکرهم نك دوله نك واو مجهول و فتح لامله بش معنایه کلور اول بمعنی پشته
بلندی حضرت مولانا قدس سره بیت هرکه بر بن زه نرود دره و دوله است رهش * دن که
بر بن شاه هم بر ره هموارم ازو * شیخ اوحدی در جام جم بیت شب تاریك و دیو بیغوله *
راه باریك دوله بر دوله * ثانی مکر و حیله معناسنه استاد فرخی بیت زبهر آنکه از چنك
تو فردا چون رها کردد * کنون دایم همی خواند کتاب حیله و دوله * ثالث ناله و فریاد
معناسنه حکیم نزاری قهستانی * قطعه * کرچه دارد ز اعتراض جهول * سینه بر تیر طعنه
چون چوله * لیك نزدیك او چنان باشد * که سك و از دو میکشد دوله * رابع بمعنی شکم
بسحاق اطعمه بیت شهد چربش دوله کیپا پاچه دست کله سر * روده زیچك شش حسیبك
دل کباب و خون جکر * خامس اول کسنه یه دیرلر که کند و برنسنه دکل ایکن کندوبی نسنه
ظن ایلیه عربیده اوج معنایه در اول طوز و طپراق قلقمق که فارسیده کرد باد دیرلر ثانی
اول مال و رزقه دیرلر که برالدن برالده واصل اوله ثالث مالدار و غنی و بی نیاز معناسنه در نك دومویه نك
صقالی قرغل آدم یعنی صقاللك بر مقداری آغرمش اوله دوموی دخی دیرلر نك دویره نك
ضم واو و فتح یای تحتانی و راء مهمله ایله قارقایشی کذا فی المجمع نك دهله نك سکون ها و فتح
و لامله کون دیدکلری اوت بعض نسخه ده قندره دیدکاری اوندر استاد لطیفی بیت بر پشت
اکر خوار کشی هم دخ و دهله * بهتر که زدونان طلبی ناسره کهله نك مع الیاء التحتانی * دبیق نك
کسر با بموحده و سکون یای تحتانیله بعض نسخه ده فتح یای تحتانیله بر شهر اسمی اولمق اوزره
دخی مرویدر نك دخترزای نك هر بار قیز طوغرن عورته دیرلر دختر قیز درو زای زاییدن

لفظندن اسم فاعلی اولور نك درای نك فتح راء مهمله ایله دولکر آلتلرندن ای دموری دیدکاری
آلتدر نك دردی نك شراب و یاغ و بال و آنلره بکزر نسنه لرك دیبنه چوکن چرك و سفلی مولانا
پیامی بیت ماند صبوحی زده مست الستیم * پیش از همه دردی کش و پیش از همه
مستیم نك درستی نك سکون را و کسر سین مهملتین و تاء مثناة ایله نام دختر کسری در که
بهرام کور آنی حباله ازدواجه کتورمشیدی شیخ نظامی بیت دخت کسری ز نسل کیکاوس
درستی نام و نغز چون طاوس * و ضم را و سکون سین مهملتین ایله صحیح و طوغری اولمق
معناسنه در که راستی و درستی دیرلر نك دشتی نك سکون شین معجمه و کسر تاء مثناة ایله بر نوع
سیاه قورتدر که بالچق ایچنده حاصل اولور آکازلو و سلوك دخی دیرلر حضرت مولانا قدس
سره بیت مرو زین خانه ای مجنون که کردی دل ز هجران خون * چو دشتی را فرو بردی
عجایب نیست خون رفتن نك دشوار زای نك وضع حملده هر بار زحمت چکن عورته دیرلر
خواجه حسین ثنایی بیت کاه بهر مادر دشوار زای طالعم * دایه خونخوان نامهربان
می آورم نك دغوی نك ضم غین معجمه و سکون واو و اظهار یای تحتانیله ترکستان سرحدنده
بر صحرانك اسمیدر کذا فی شرفنامه نك دنیی نك سکون نون و کسر یای تحتانیله دنیا معناسنه در
مقابل عقبی در یانك کسر ایله ده والف مقصوره کبی فتحه ایله ده جایزدر موسی و عیسی کبی
خواجه سلمان * قطعه * اکر عکس رخ و بوی سر زلفت نبودندی * که بینوری شب دیجور
نو راز طور موسی را * بیازار سر زلفت که هست آن حلقه سودا * نباشد قیمت چندان متاع
دین و دنیی را نك دوالك باری نك دوالباز مرقوم معناسنه یعنی حیله باز حکیم ناصر خسرو بیت
ای منافق با مسلمان باش و با کافر بدل * چون نباید با خداوند این دوالك باختن نك دوبرجی
سکون واو و راء مهمله و ضم باء موحده ایله عورتك پنهانی او نیاشنه دیرلر حکیم شفائی بیت
ای مخترع کوفته خاعه و خربی * شرجی ز تو و خاعه ز یاران دوبرجی نك دوتای نك فتح تاء مثناة
ایله ایکی قاتلو طنبور خواجه حافظ بیت مغنی بجایی دوتایی بزن * بیکتایی او که تایی بزن
نك دوران نك واو مجهول و فتح راء مهمله ایله نای معناسنه در که ختنیا کرلر چالرلر بعض نسخه ده زاء
معجمه ایله مرویدر نك دروزی نك یعنی صحت بدن و تندرستلك معناسنه فخر کرکانی بیت دروزی
و درستی مر ترا باد * مبادا ز بخت بر جان تو بیداد نك دوری نك واو مجهول ایله بر نوع کلدر ایچی
بر رنك طشره سی بر رنك اولور حکیم اسدی بیت هزاران صف کل دمیده ز سنك * ز صد برك
و دوروی و از هفت رنك * و ایکی یوزلو اولدوغی مناسبتله منافقه ده دیرلر واو معروفله یعنی اشباع
ایله ایراقلقدن بیاندر نك دوزای نك واو مجهول و فتح زاء معجمه ایله و راء مهمله ایله دخی مروید نسخه
میرزا ابراهیمده مزامیردن بر نوعدر یعنی بر نوع سورنادر مجمع الفرسده نایه دخی دیرلر دیو مسطوردر
نك دوستکامی نك ایولك صانن دوستلره دیرلر کمال اسمعیل بیت منت خدایرا که شهنشاه شرع را
اسباب دوستکامی دولت میسرست نك دوستکانی نك کاف فارسیله اول طولو قدحدر که باده خوارلر
میانده معروف و مشهوردر مجلس آخرنده بر برلرینه محبتا ایچرلر خواجه حسین ثنائی بیت
که این پندم آید ز دارا بکوش * که چیزی بجز دوستکانی منوش * بو بیتدن فهم اولنور که مطلق
طولو قدحدر مجلس اولنده اولسون آخرنده اولسون شمس فخری بیت دوستکانی جمله بر یادش

خورند * روز عشرت دوستان با دوستان * کتاب السامی فی الاسامیده مولانا همدانی دخی بو معنایه ذکر ایتمشدر باده مجلسنده شراب ایچلن قدحدن بیوك قدحدرکه محبتا ایچرلر اکا دوسکانی دخی دیرلر بو معنایه حضرت مولانا قدس سره بیت تمام اوست که فانی شد مست آثارش * بدوستکانی اول تمام شد کارش * وشیخ نظامی بیت هم ومهم یکی دل نه بی بخون دیده * دو بدو بهم نشسته همه شب بدوستکانی ﴿ دوسوی ﴾ ضم سین مهمله ایله ایکی یاوك کیسو مولانا هلالی در ترجیع محبوب از محبوبه بیت نو عروسی بناز جلوه کنان * چون دوسوی از قفا فکنده عنان ﴿ دوبکی و دبکی ﴾ سکون کاف عجمیله عورات کتانی و یاخود ایپکی اکیروب ایك او زرینه صاردقلرینه دیرلر کروهه معناسنده در ویدر ﴿ دوموی ﴾ قرغل که صقالك نصفی آغرمش اوله و بر معناسی دخی ایکی اومو زدن اشاغی اینن صاچ مولانا هلالی بیت تار کاکل زموی کیسو به * بخدا زان دو موی یکموبه *

فقد تم الجلد الاول من نسخة المطبوعة الملقبة بفرهنك شعوری والمسماة بنوال الفضلا ولسان العجم بدون من زین السنة الملل والامم بلغة مخصوصة وعلم بالقلم علی یدا لحقیر المأمور بعمل الطبع فی دار الطباعة المعمورة فی غرة شعبان المعظم سنه خمس وخمسین ومائه والف من هجرة من له العز والسعادة والشرف فی البلدة الطیبة المحمیة قسطنطنیة صانها الله تعالی عن انواع آفات الکونیة والبلیة

تاریخ ختم طبع کتاب لمصححه الحقیر

ای خوش این نسخهٔ پاکیزه وخوب	که لسان العجم اینجا مجموع
شده نامش چو نوال الفضلا	فضلا را بدامل زین مدفوع
بهر بسیاری این نسخه زبس	کوشش افتاد وچنین شد مطبوع
ز اصطلاحات وکنایات ولغات	خارج از دفتر این نامسموع
کس نه بنماید ازین حرف سقیم	بود انکشت نهادن مرفوع
با چنین صحت وهمواری نقش	کشت با صنعت طبعش مصنوع

عاطفا کفت بختمش تاریخ

بسکه فرهنك شعوری مطبوع

سنه

١١٥٥